Gruij

NAZIONALE
13
13 I
11

ANTONII
NIGRI
EX ARCE HANNONI
TRACTATVS
De postremis Rei iudicatæ solemnibus:

QVORVM PRIMVM CVM SIT IN BONIS, VEL DEBITORIS persona facienda exequutio.

REFERVNTVR, QVÆ IN ILLA PERFICIENDA debet aduertere bonus, & diligens Causarum patronus.

NE PERPERAM FACTA, AVT QVID DEINDE OMISSO vel commissio in subbastatione, & pignorum venditione vel addictione subsequenti; renouentur, quæ vnica exequibili sententia, vel tribus conformibus fuere facta, & decisa.

OPVS A NEMINE SIMVL HACTENVS TENTATVM;
Cum duplici Indice, Capitum vno, & Materiarum altero.

Cornelio Francescucci

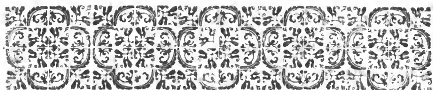
ROMÆ, Per Franciscum Monetam. MDCXLV.
SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. S. P. A. Mag.

A. Sacratus Episc. Comacl. Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Serronius Mag. & Soc. Reuerendiss. P. Fr. Michaelis Mazarini S. P. A. Mag. Ord. Præd.

ILL.MO, ET REV.MO COMITI

FRANCISCO BILIO

VTRIVSQVE SIGNATVRAE
in Romana Curia Referendario,
& ex sacrosanctæ Inquisitionis
Consultoribus.

DEBITA ILLIVS VIRTVTIBVS, ET PROBITATI PRAEMIA PRAECATVR
ANTONIVS NIGER.

NOMINIBVS pluribus, & quæ me tibi obligant, ad omne genus obsequij, debebam, quæ mihi, & omnibus scripsi, *de Postremis tribus solemnibus rei iudicatæ*, tibi dicare; nam omisso, quod te auctore, annum agens sexagesimum tertium, infaustum personæ A. bonis, & iuribus hominum eius ætatis, si credere licet Iulio Firmico B. & illi assentientibus C. calamum sumpserim ad scribendum, quæ sint obseruanda ab honesto causarum patrono, ne post litium anfractus, ambages, & dispendia, aliquid admisso, vel commisso, vel omisso, in perficiendis, quæ vnica sententia paratam habente executionem, vel tribus conformibus, fuere decisa, beneficio interdicti; Vti possidetis, vel vtrobi, vel actione nullitatis, vel spolij, mota, cum pari expensa, eisdem diuerticulis, & meandris, renouentur iudicata, & executioni demandata; Et ideo opus à me in senectute confectum, tibi, & non alteri minime laborum, & vigiliarum mearum participi, quiuis debitorum iustus æstimator iudicasset fuisse debitum.

Præcipua tamen (vt ingenuè, vereq; fatear) causa fuit, ne probè noscens, quæ virtuti, & integritati tuæ sunt debita obsequia, illustrando scripta mea præconio nominis alterius, ingrati animi vitio, quo nihil in humanis turpius, & peius D. notarer. Ingratum autem eum esse censeo, non solum qui acceptorum factus immemor, paria cum potest, minime refert; E. sed etiam eum, qui vbi se offert occasio, apud probos & improbos, notos, & ignotos, omni laudum generenon effert, & tanquam idolum (si liceret) donarijs non prosequitur, quem scit, & nouit Dignum, qui ob ingenitas ei animi dotes, suo labore prætérea auctas, & excultas, ab omnibus ametur, colatur, & iustis præmijs, cum fœnore præmia diuidentis honestetur. F.

Stobeo enim teste, Diuinum bonum honor est, multaque commoda in Repub. parit G. si cum iustitia, & iudicio fuerit collatum H. alioquin in honorantis, & honorati, vertitur dedecus, & infamiam I. non aliter, ac male collatum beneficium fit dantis, & recipientis maleficium K. certumq; sit, diuinam potentiam grauiter ferre, indignariq. L. sepè cum regnorum, & Imperiorum mutatione, ac etiam interitu M. vbi à principantibus videt coronari pedes, & calceari capita. N. Aequè enim in Deum, &

 homi-

homines peccat is, & in Ciuium perniciem molitur, cum obligatione refectionis damni publici, & singulorum Ciuium, qui spretis distributiuæ iustitiæ legibus, publica munera confert, O. vel conferri est auctor P. minimè idoneis, qui illa retinendo, excluso digniori, non sunt tuti in foro poli Q. Sicuti in vtroq; foro est restitutioni, vel refusioni eius, quod deest ad iustitiam prætij, qui emptorem læsit, etiam in obolo, vltra dimidium iustę æstimationis rei in contractum deductæ. R. Vel iniquo consilio, vel negligenti electione, damni causam dedit socio, vel alteri. S. Nec excusatur munerum collator à culpa, sibi persuadendo, quod menti ad gloriam bene compositæ, plus sit meruisse, quàm habuisse, T. & precipua dignitas sit, non fungi honoribus, sed ab alijs iudicari dignus honore V. Quia cùm non omnes homines sint eadem compositione compacti. X. sed à natura quisq; sit ad decus, & gloriam natus, Aa. nec credi possit virtus, quæ sequestretur à præmio. Bb. nullaq; humana voluptas ad diuinam propiùs accedat, quàm ea declaratio, quæ ex collato sibi honore percipitur, Cc. sæpe magni animi viri frustrati vberrimo virtutis præmio, quod ex collato munere capitur, depresso virtutis fastigio, & dignitatis gloria deturpata, ab honeste cœptis, vel desistunt, vel tanquam iusti, & honesti desertores, cum publico, & Principis incommodo, secedunt ad ea, quę non erant sui instituti, Dd. cum accusatione perpetua eius, qui in electione peccauit, non diuisis hostium spolijs iuxta militum merita, & passus fuit fucos intercipere, quod ab apibus capiendum erat. Ee.

Accedit, quòd si sequendo Antiquorum, & nostrorum temporum receptam consuetudinem, cogitassem de scriptorum meorum defensore, & ratione, qua omnium manibus terantur, quod vice miseri præmij solet esse scripturientibus in publica causa; tutius, & gratius præsidium illis minime comparare poteram, quàm illa emittere sub clypeo eius, quem antiquum, & nobile Genus commendat, Atauorum egregia facta in sago, & toga illustrant, & parens natura, cum fortuna, suis donis amplè ditauit.

Si enim iuxta Iuris regulam, quòd nominis identitas, nominati arguat identitatem. Ff. cùm vigente Romano Imperio, Gallis multis prælijs victis, Mediolani Ciuitas, cum tota regione Transpadana regeretur à Proconsule, vel Propretore Roma misso. Gg. cogimur fateri familiam Biliani, à qua in dicta Ciuitate nomen sumpsit Via Bilia, originem duxisse à Publio Bilio Triumviro Romano Patritio. Hh in illiusq; tam maribus, quàm feminis, perpetuò fuisse conseruatam, & auctam Romanam Maiestatem. Nam si Diuus Hieronymus, Ii, & qui post illum scripserunt, de pudicitia coniugali. KK nuncuparunt Biliam Vxorem Duellij Ciuis Romani, honestatis speculum, & maritalis Thori, ornamentum; illa non fuit inferior, si non superior.

Isabella soror Patris tui, quæ educata inter Ancillas destinatas seruitio Mariæ ab Austria vxoris Maximiliani Imperatoris eius nominis Secundi: procurante honestissimis intercessionibus Iodoc Zaratino Regulo Morauo, illam sibi matrimonio iungi, renuit illa semper, habere maritum non consentientem sibi in Catholica Religione, quamuis, & nobilitate, & opibus sponsi, & validitate matrimonij Ll. & alijs causis, quibus quieuisset quælibet honestissima virgo: donec remotis arbitris, hæresim, in qua fuerat educatus, abiurauit, & sequutis nuptijs, tota plaudente Imperiali Aula, cum ea Catholicè vixit, ita vt de illa dici possint, quæ D. Paulus scripsit ad Corinth. Mm. *Vir infidelis sanctificatur per Mulierem fidelem.*

Viuit Magdalena germana Soror tua, quæ cùm diù fuisset in delicijs Infantis Isabllæ Comitissæ Flandriæ, nupta Carolo de Longoual Comiti Buquoy, genito vnico filio, in cuius adolescentia, paterni, & materni generis militares erumpentes spiritus, promittunt cunctis, illum virili adueniente ætate, bellica scientia (cùm imbelles non generet Aquila Columbas) longe futurum superiorem Patri, cuius consilio instituta, & renouata fuit superioribus annis Pragensis pugna, & parta victoria, toto terrarum orbe celebris, in rebellem Palatinum; & deinde prępositus toto Imperiali exercitui, donec vixit, fuit hostium Romani Imperij terror, horror, & victor; & omnes agnoscunt Nepotem tuum, dignum tanta Matre, quæ in vtraque Germania, sæpe electa fuit Consultrix, & Iudex, in dirimendis quęstionibus ortis inter nobiles mulieres, circa muliebria officia, dignitates & obsequia, inuicem, vel Maioribus suis præstanda.

Hæc de duabus fœminis Familiæ Biliæ dixi, omissis, quæ latius dicere poteram de Anastasia, quæ fuit nupta Christophoro Puchaim nobilissimo Heroi superioris Pannoniæ; & La-

& Lauinia nupta Marchioni Octauio Pallauicino Equiti S.Iacobi de Spata Commendatario S.Clori in Sicilia, participi arcanorum Domus, & Imperij in Dominio Mediolani, & ibidē Senatori facto a Philippo II.Hispaniarum Rege, cum perpetuo gubernio Ciuitatis Nouocomen. Venio ad viros, & referam aliqua, quæ illi nostra, & parentum ætate, in pace illustres, in bello fortes pro totius Insubriæ, ac etiam Italiæ incolumitate gessere.

Quanto enim dignior est virilis sexus muliebri, tanto illi fęminas suas immortali memoria dignas, superarunt. Nec cùm possim referre, quibus muneribus præfuerint Bilij dum Mediolanum cum sua ditione Aristocratico regeretur imperio, quia bello, incendio, ruinis, periere scripta, & acta eorum temporum, vt conqueritur, qui nobis tradidit initia, & processus Senatus Mediolanensis Nn. cùm tamen in ea vrbe semper multum fuerit tributum nobilitati generis, tam in sacris, quàm in profanis; ita ut plebs exclusa Ecclesiasticis dignitatibus in Cathedrali, sæpe aduersus Patritios graues excitauerit turbas Oo. Reperio vigente apud Optimates Mediolanensi Imperio, ex familia Bilia prodijsse Anselmum, qui anno Christianæ salutis 828. Pp. puris hominum mentibus, nuda electionis conscientia, sincero omnium iudicio, sine ambitu, inuitus, & rogatus, vt inquit obseruandum in Præsulis electione Imperator Leo Qq. fuit à toto clero, & Medi anensi populo conscio qualiter domum suam regeret, vt admonet D.Paulus Rr. in A ::istitem suum electus, tanquam Mediolanensis Patritius, & à Papa confirmatus, cùm Modoëtiæ iuxta receptam Imperij consuetudinem, argentea Corona coronasset, Ss. Lotarium Ludouici Regem Italiæ: in Iudicio iustus, in consilio prudens, in aduersis non demissus, in prosperis non elatus, nihil præter Deum timens, & ab alio nihil sperans, nihil industriæ suæ tribuens; sed omnia à diuino Numine accepta ferens, quinquennio opere, & sermone, cùm sibi commissum gregem pauisset, obdormiuit in Domino, exclamantibus cunctis Perijsse patrem pauperum, pietatis speculum defecisse, & delicias populi Mediolanensis concidisse.

Et cùm ex ijs, quæ probasti publicis documentis, dum viua voce, viuisque suffragijs fuisti cooptatus inter Mediolanensis Collegij I. C. qui deinde conscij probitatis, & acuminis ingenij tui in Iure dicendo, anno 1642. duobus alijs Collegis idem munus postulantibus, suffragijs septuaginta sex, ex octuaginta duobus, qui totum illud corpus constituebant, Te in Romana Curia versatum, post gesta ibidem honorifice plura munera, nominarunt, vt sederes in Sacro Rotæ Auditorio, postquam in fata concesserat R.P.D. Philippus Pirouanus Patritius Mediolanensis, reperiam successiua stipe, & renouata vice, fuisse familiare, & frequens nomen Iacobi: audeo asserere, cum Insubria fuerit sæpè subdita Tt. Gallorum Imperio, Iacobum Bilium, generis nobilitate, & insigni eruditione inter nobiles, & doctos viros Galliæ, vt testatur Typographus in renouata impressione illius Authologiæ sacræ Vu. seù Monitorum, & cogitationum Christianæ vitæ instituendæ, & futuræ fælicitatis obtinendæ, in Gallia, parentibus Gallis natum, prodijsse ex familia Bilia Mediolanensi.

Redacta Mediolanensi Repub. ad nutum vnius, extinctoq; nomine, & munere Consulum, quorum consilio, & authoritate præcipuè regebatur, ne veteris dominationis renascerentur surculi, ex eisdem probationibus, quibus apertę tibi fuere fores, non autem fenestræ Collegij I.C. Mediolani, obseruaui, & notatu dignum, in Familia Bilia semper fuisse viros, armis decoratos, vel litteris armatos, vel sacris infulis cum iusto fœnore collatoris insignitos; ita vt nesciatur, quis illorum alteri in ea vocatione, qua vocatus fuerat præcelleret, palmamue eriperet in munere pacis, vel belli, sibi commisso. Ex quibus ali' quos tantum referam: ne si omnes enumerare vellem, cogitandum mihi esset de conficiendo magno volumine; non autem de conscribenda epistola, seu verius syngrapha, quame conuenire posses ad reddendum paria, si de acceptis beneficijs Prætor edixisset, sicuti edixit de ijs, qui deiecerunt, vel effuderunt, vt conqueritur *Seneca* Xx.

Sedit multos annos in Augusto Mediolani Senatu Andreas Bilia Aaa. qui tribuendo cuique quod suum erat, omnibus gratus, consilio, & prudentia in publicis, & priuatis negocijs conspicuus, cum lacrymis omnium Ciuium in fata concessit. Fuere eodem ferè tempore, & post, tres Iacobi Bilij, qui præcipuis muneribus à Principantibus occupati fuere. Quęstore vno generali. cum amplissima authoritate; nemo de illo fuit conquestus. Alius Præpositus recuperatæ arci Cassiani, & totius regionis Glarę Abduæ, optimè satisfecit muneri suo. Tertius, domininantibus Ducibus Mediolani (iure an iniu-

ria,non est hic apta narratio) Bononiæ,Pisis,Senis, Perusij,factus perpetuus harum Ciuitatum administrator, neminem læsit,& administrationis suæ,cum laude rationem reddidit. Et tantum fuisse tributum reperio fidei,& prudentiæ Virorum familiæ Biliæ,qui semper fuere primiores in sua Patria, vt nihil factum, constitutumue circa quietem, regimen,& vtilitatem Ciuium Mediolanensium legatur publicis documentis, quin aliquis illorum solus,vel cum alijs,fuerit adhibitus,consulendo, & consulta exequendo: & præcipuè vbi de bello indicendo,gerendoque tractaretur, vel de dandis legibus pacis,vicinis suis, & alijs,qui Mediolanensi suberant imperio,vel illud minuere fuerant conati. Tales fuere Ambrosius, Defendinus, Dionysius, Christophorus, Ioseph, Luchinus, Ioannes, Bartholomeus, Gabriel, Franciscus, Marcus, Stefanus, Petrus, & alij ex familia Bilia, quos omnes referre si vellem Epistola exiret in librum.

Qui post illos in eadem Familia, nostra & patrum nostrorum ætate vixere, ne latum quidem vnguem à Maioribus suis discessere; ita vt si conferantur ab illis gesta, difficile sit iudicare,cui illorum sit debita palma. Quid enim non præstitit, quid non gessit,quid non est passus Eques Ioannes Antonius Bilius Abauus tuus, vbi de salute, & tutela Ducatus Mediolani agebatur? vt testatur Franciscus II. Sfortia in suo Diplomate, quod ne tibi grata mihi effinxisse dicatur, curaui annecti, Genitoris enim eiusdem Francisci iniquam sortem secutus, Nouariæ ab hostibus Gallis carcere mancipatus, tormentis quassatus, semper constans,tandem omnibus bonis exutus, extorris vixit, donec reflante Fortuna, quam fortes viri sæpe experiuntur Nouercam, suo sumptu,ingressus difficillimum iter ad Regem Brittanniæ,illum ad eiusdem Francisci defensionem,& ad res Italiæ nouandas induxit;& factus Legatus Inuictissimi Imperatoris Caroli V. contra omnium expectationē, fœdus inter Leonem X. Summum Pontif.& ipsum Imperatorem conclusit;& deinde Venetias concedens, ingressus venerabile Collegium Patrum eloquentiæ, & qui optimè norunt,quo iure,quauè iniuria regantur principatus, regna, & imperia, oratorio more, expressis quæ sibi fuerant ab Imperatore mandata,& præcipue, vt Italiæ Pax restitueretur, eisdem persuasit, iungi Venetas copias Imperialibus,dimicaturis vbi opus esset Bbb. Quare eodem Francisco Duce confitente,multum Equiti Bilio debere,plura Castra eidē in feudum cum mero,& mixto imperio concessit, vt patet ex eiusdem Francisci litteris, quas subdo, vt nota fiat cunctis tanti Viri virtus,satis honestis præmijs recognita, contra morem eorum, qui pinguiorem nacti fortunam, pro gratia odisse consueuerunt, vt loquitur Tacit. Ccc.

Equiti Ioanni Antonio successere Melchior,& Balthassar filij geniti ex Comitissa Laura Debolata, illius legitima Vxore; Animaduersione dignum, nullibi legi in familia Bilia fuisse mares, vel fœminas, quæ ex iustis nuptijs non fuerint geniti. Melchior enim ascriptus ecclesiasticæ Militiæ, & prouisus de Abbatia Sāctissimæ Trinitatis Capitis lagi cum diù versatus fuisset in Romana Curia, incolarum lapide lydio,Nuncius fuit Apost. ad Maximilianum Imperatorem germanum fratrem Caroli V. Pio V. Summo Pontif. approbante illius gesta pro dignitate Ecclesiæ,eidem Imperatori charus; dum prudentiæ, industriç,integritatis suæ ab optimo Pontifice pararentur præmia dari solita viris pijs, & omnium virtutum genere excultis. in commune omnibus fatum concessit, Imperiali sumptu,pompa, & funere,sepultus Pragę,multis cum lacrymis eorum,qui illius mores,& virtutes nouerant.

Ex Balthassare nati sunt Ludouicus,Ioānes Baptista,& Balthassar posthumus,qui Maiorū suorum sequendo vestigia,digni sunt immortali gloria,& nunquam peritura memoria. Ludouicus enim re ipsa probauit posteris veritatem recepti assumpti,quòd Mediolanense cælum faciat homines ad bellum promptissimos. Nam donatus à natura ea corporis constitutione,quam in Milite cupiebat Marius Ddd. & quæ est quodammodo hæreditaria Virorum familiæ Biliæ, profectus in Galliam Belgicam, non excedens minorem ætatem, balneorum nescius, delitiarum ignarus, neminem iniuria afficiens, pius,& in milites suos liberalis, solers, vigilans, paruo contentus stipite, sperans magna consequi,& conseruare, non pallidus, non trepidus, nec tremens, vel timidus, sed audax, animosus,& constans in vindicta vulnerum, quæ in pectore & facie receperat in pugna equestri, & pedestri, ita vt cùm non crederetur nihil vltra à forti,nobili, & generoso milite præstari, fieri ve posse,creatus Dux,& Imperator, vt vocant, Colonellus Germanicæ pedestris militiæ,animaduertens arcem Ostenden, lanienam fortissimorum militum & Ducum,trien-

nio

nio obsessam, posse deuinci, ex occupatione Villæ veteris, vnde obsessis certa erat spes auxilij, post durum, & acre certamen, successit euentus præuisus & optatus à solerti, & strenuo Duce: quo deinde cum Germanis suis militibus reprimente audacem eruptionem obsessorum, qui videbantur de salute sua omnem spem abiecisse, deuicta fuit arx, quam quisque militaris artis peritus iudicabat impossibilem, Eee, fatentibus cunctis primum locum victoriæ dandum Germanis militibus, & illorum prudenti, & vigilanti Duci Italo, & Mediolanensi Patritio familiæ Biliæ.

Ioannes autem Baptista, quem superioribus annis nouimus in Rom. Cur. vtriusque Signaturæ Referendarium, & vnum ex duodecim Prælatis, qui in Signatura coram Papa votum habent consultiuum, & coram Cardinale Præfecto Signaturæ Iustitiæ, decisiuum, post plura munia Romæ, & extra, honorifice gesta, electus Episcopus insignis Ecclesiæ Papiensis, cui primus omnium præfuit S. Syrus vnus ex septuaginta duobus Discipulis Saluatoris nostri Fff. vbi de illo maiora cogitabantur ab ijs, qui dignitates persona honorati decorare cupiebant, post quinquennium curæ pastoralis, effusis publicis precibus ad Deum, vt illum diutius sospitem conseruaret, vitam cum morte commutauit, dolente & flente illius obitum pauperum pia Ciuitate Papia.

Balthassar verò posthumus à fratribus præpositus curæ rei familiaris, & præcipue, vt Vasallis, in quos exercere poterant merum, & mixtum imperium, iusta lance, ab eo datis iudicibus tribueretur vnicuique quod suum erat, electus Decurio Mediolanensis Populi, cum nihil omisisset, quo publica læderetur vtilitas, ad omnes Principes Italiæ Legatus missus à Philippo II. Hispaniarum Rege, cum fœliciter conclusisset quæ habebat in mandatis in sedandis cõtrouersijs exortis inter Ducē Mutinæ, & Remp. Lucensem, orta inter eos de finibus imperij graui cõtrouersia, singulare specimen prudētiæ dedit Principi suo, vt maiora, & grauiora sibi mandarētur, vbi se offerret occasio; vt factū fuit in obsidione Vercellan qua fuit totius Insubriæ Militiæ electus Dux, & Imperator. Notoria refero, testes subiiceo.

De Te autem, & germano fratre tuo Comite Antonio, genitis ex Balthasare posthumo, & Iustina Vicecomite, plura mihi essent dicenda; sed illa aptiori loco relinquo: nec deerunt decora ingenia, quæ acta nostrorum temporum scripto referant, quæ ambo in toga, & sago gessistis, quæ maiora, & digniora iudicabuntur fuisse, ex ijs quæ breuiter de vobis referam. Comes enim Antonius, vt illius militaris virtutis aliquod extaret præmium, & monimentum factus à Ferdinādo eius nominis Secūdo Imperatore, cum sua vtriusq; sexus æterna serie nascitura sobole, Marchio sacri Romani Imperij, vt patet ex Diplomate Imperiali, quod subdo, rogatus ab Altobrādino Altobrandino Ierosolim. militiæ S. Ioānis Priore in Vrbe, qui ictu scopleti fuerat equo deiectus, & factus impotēs ad regimen equestris militiæ Germanæ, cui erat præpositus, vt munus suū assumeret, obsequēdo votis honestissimi Ducis, alacer, & forti animo positus in prima acie pugnantiū, hortādo, minādo, monendo, vrgendo & docendo milites vbi, & quomodo pugnandum esset, tantum audaciæ addidit militibus Germanis, qui percusso suo rectore videbantur facti trepidi, & timidi, vt post prælium nonnullarum horarum Gostauus Rex Suetiæ, cogitans de sua, & suorum salute, coactus fuerit, canendo recessum, se munire præsidio nemoris apud Norimbergam. Quare idem Rex, qui victoriam sibi promiserat, certior factus quòd ea pugna gesta fuisset Duce Comite Bilio, regio more, qui etiam contra se ipsum non consueuit mentiri, confessus fuit ab alio non potuisse illius vires reprimi, quàm à milite educato in militia Comitis Buquoy illius affine. Taceo quæ idem Frater tuus gessit aduersus oppugnantes arcem Derthonæ, dum præpositus equestri militiæ repressit Gallorum audaciam, ne vltra fortissima sua castra vim aliquam vicinis inferrent: & quod in Taurinensi obsidione præpositus pedestri militiæ Germanorum, notum sit, non victum, sed victorem semper discessisse à pugna.

Accedo ad ea, in quæ post excursum campum Virorum familiæ Biliæ, mea collimabat oratio, & quæ non à Maioribus tuis accepisti, sed tua fuere, & sunt propria. Bene enim velle, & melius sentire, optimeque præstare, quæ nobilem virum deceant, non hæredis titulo acquiritur: plerumque namque Heroum filij noxæ sunt Ggg. Tu enim perfectis humanioribus studijs, & cursu Philosophiæ, in Breidensi Collegio, adolescens positus in biuio, an Mineruæ, vel Martis ingredereris stadium, cùm à natura ad vtrunque videreris factus, amore scientiæ, quo, vt dicebat Federicus Imperator. Hhh. totus illuminatur mundus, & ad obediendum Deo, & Principibus vita subiectorum informatur, magnis itinerum

rum periculis, exul factus Italici Soli, multos annos versatus in exteris Academijs, redux in patriam, coronatus Laurea doctorali vtriusq; Iuris in celebri Papiensi Gymnasio Nobilium more, id est, aulis patentibus, & suffragijs publicis, Romam cōcedens, statim à Paulo V. Summo Pontif. electus fuisti vtriusque Signaturæ Referendarius, hoc est, vt inquit Cassiodorus lii. positus in magno Agone seruiendi principali prudentiæ, distinctè, & placabiliter referendo, quæ Princeps in tumultuosis processionibus, & clamoribus, confusa, minime audire, & componere potest; & ab Alexandro Peretto Cardinale Montalto, nuncupato, præpositus Sacrorum regimini Basilicæ SS. Laurētij, & Damasi, eam de te omnes conceperunt opinionem, vt tanquam ex agro bene culto, certa, & copiosa expectari posset messis. Propterea comperta fide, & peritia tua, vndique concurrebant litigantes, vt te Iudicem, vel Relatorem in vtraque Signatura haberent: & post aliquot tempora assumptus inter Prælatos, qui in Signatura Iustitiæ votum habent decisiuum, & in Signatura Gratiæ Consultiuum; notum est multum semper tributum fuisse opinioni tuæ, ita vt non semel traxeris omnes collegas in sententiam tuam: & sæpe Vrbanus nunc sospes Summus Pont. relictis quæ alij censebant, rescripserit iuxta formulam à te propositam, vel hærendo qualiter esset rescribendum, ob difficultates iuris à te excitatas, dilata conclusione, censuerit examinanda esse quæ tu censebas. Longe plura de te cumulare vellem, & possem, præsertim post collatum tibi munus Cōsultoris Sacrosanctæ Inquisitionis ab eodem Summo Pontif. Vrban. VIII. Portum tamen occupando, & vela contrahendo, desino, acclamando ex corde: Viuat, vigeatque diu Franciscus Bilia: Si t optatis gloriosus, & ingressus omnium virtutum sacrarium sit debitis honoribus locu ples, & felix.

Ex Ædibus meis in capite Agonis Calend. unij. MDCXLIV.

A. *Gellius. noct. Atticar. lib. 15. cap. 7. obseruatum.* B. lib. 4. *mathes.* C. *Ranzou. de ann. Clymateric. fol. 227. & seq.*

D. *Seneca seu Mimus Publian. Vitia cuncta dixeris, cùm ingratum hominem dixeris. Petr. Crinit lib. 2. Poemat. inquit.*

Ingratus est vitandus, vt dirum scelus,
Nec esse portentosius quidquam puto.
Nam tellus ipsa fœdius nihil creat;
Ingratus homo, hoc vnum bene facit, cùm moritur.

Et omnium malorum auctor Satan, horret, & odit nuncupari ingratus, teste Celada in Iudit, cap. 3. §. 11. num. 37. & seq.

E. *Seneca. de Benefic. lib. 3. cap. 1. Mandos. in Proœmio sui Tract. de ingratitudine.*

F. *Muretus. in Præfation. Emendation. Horat. Flac.*

G. *De Repub. Sermon. 41. col. 32. Vers. Audiat. Gaspar Ens in sua Schola polit. Clas. 1. cap. 21. addit: Liberalitatis aliud munus est in ornandis bonorum virtutibus: illo enim præmio aluntur artes, florent scientiæ, gliscunt ingenia, illustratur religio, augentur, ornantur, firmantur Imperia, dulci, & amabili vinculo ligatur Princeps cum toto suo populo.*

H. *Honestæ largitioni si absit iudicium, vel iustitia, neque sanctè, neque ciuiliter honorem confert collator, vt voluit Stobæus dicto sermone. col. 39. Vers. Oportere. & Lipsius de Constantia lib. 2. cap. de præmijs, scripsit: Honorem communicandum esse prudenter & iustè, ab eo, qui potestatem habet publica munera conferendi, quoad salutem Reipub. promoueat. Gaspar: Ens dicto cap. 21. subdit Beneficia danda sunt dignis, nam male collata pereunt, & dignis fit iniuria. Michael. Maculer. in sua Monarchia, tertia par. lib. 4. cap. 5. num. 2. inquit; Iuxta mensuram virtutum fit honorum modus.*

I. *Celada in Iudit. cap. 1. §. 14. & seq. & cap. 5. §. 6. in fin.*

K. *Cicer. 2. Offic. ex Ennio inquit. Beneficia male collata, male facta sunt; & honestæ largitioni, si iudicium detrahas, maleficium facis.*

L. *Isaias, cap. 5. num. 22 & seq. exclamat. Væ qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Et latius Math. Tymp. in Specul. Princip. parte posterior. Signo 33. & Muretus in dicta præfat.*

M. *Arist. de Repub. lib. 2. cap. 9. dicebat. Qua in Repub. non maximus virtuti ho os non tribuitur, in ea optimus status stabilis, & firmus esse nullo modo potest, Cic. de Natur. Deor. lib. 3. Neque domus, neque respub. stare potest, si in ea rectè factis præmia extent nulla. Inde Vuiel. ab Effenden. in suo Manual. politic. cap. 8. Vers. De pœnis. addebat. Si immeritis officia, & dignitates conferat, iusti Principis nomen amittit, & vniuersum statum suum in pericula ruinæ conijcit. Et Euripid in Hecuba concludebat: In hoc pereunt plures Respub. quando vir fortis & strenuus, plus non aufert deterioribus. & latius Math. Tymp. ind. Specul. part poster. signo 57. & Bartol. Keicherman. de Repub. Athenienf. cap. 19. Farnes. De optim. Princip. lib. 2. Elog. 21.*

N. Ec-

N *Ecclesiastes.cap.10.num.5.& seq.Celad in Iudit.par.1.cap.5.§.6. Vilelm.ab Essen'en.dicto cap.8. Vers. De pœnis Menoc. politic.lib.3.cap.11.num.2. Math.Timp.dicto signo 57.nu 6. Vers. caucant. Michael. Maucler. in sua Monarchia dicto cap.5. num. 3. & 4. Valde funestum est Principibus & reipub. spretis virtute dignis, ad publicos honores euehere indignos.*

O. Rebel. *de obligat. iust.p.1. lib.3.quæst.3 in prin.& quæst.4. num.13.& seq.& quæst. 5. num.5. eam afferens rationem; Quia Principes non sunt domini huiusmodi munerum, sed ea ex auctoritate reipub tamquam dispensatores conferunt, non secus ac Principes Ecclesiastici, quoad ecclesiastica munera, iuxta illud D. Pauli ad Roman. cap.13. Ministri enim sumus in hoc ipsum seruientes. Baiard. ad Clar. §.fin. quæst.94. num.12. in fin. Adamus Contzen. politic. lib.4.cap.16.§.10. Vers. Causa, &* Vers. *Quod si nullum. qui plura incommoda referunt ex indigni electione ad publica munera, seu vt ego addo, lapidibus coniectis ad statuam Mercurij.*

P.*l. liberorum. in fin ff. de ijs qui notant. infam.* Rebel. *de obligat. Iust. par.1. lib.3. quæst.7. l. fin. vbi Glos. C. de acq. possess.*

Q. Rebel. de obligat. iust. d. lib.3. quæst.3.4.5. & 6.

R. l.2. C. de rescind. vend. Alphons à Cast. de lege pœnal lib.2.cap.10. Vers. Tertio. Rebel de obligat. iust. par.2. lib.9. quæst.3. sect.1. num.1. & seq. Matienz. lib.5. Recopil. de empt. & vendit l.1. glos.1. num.6. & seq. & dixi. de Laudemio, lib.4. quæst.7. art.4. num.29.

S. *l. nam &* Seruius §. *fin ff. de negot. gest. l. non ob eum ff. pro socio. l. cum in plures. n. seruum ff. locat l. item videndum ff. de pet. hæred. l. videamus. ff. locat.*

T. *Torquatus Tassus.*

Li primi honori
meritar più, che conseguir desio.

V. Celada *in Iudit.cap.5.§.6. in prin. & fin. vbi reprobando responsum Theodorici, quòd pompa meritorum sit regale iudicium; quasi possit humanus Rex. vna cum fastigio muneris, largiri sufficientiam, quam solus* Deus *donat; concludit studendum esse meritis, non* Regum *fauoribus: Nam si ob meritorum exiguitatem sis pes, si Regio fauore fias caput vrbis, aut prouinciæ, ipsa corona coronaberis, & si nihil ambiens, & plura merens priuate viues, & pes Reipub. sis, coronaberis capitis ritu. Auge merita, ne summus honor dedecus tibi sit, & infamia. Nihil gratia quæras, sed merito, & in loco infimo sublimis eris, & geres priuatæ conscientiæ fasces. Idem censuit Math. Timp. d. signo 57. in prin. & in vtramque partem arguendo, An maiori laude digni sint, qui honores bene sentientium iudicio merentur, an qui tantummodo illos assequuntur; aduersus istos, multis concludit. Vincent. Turrettus in suis Collation. moral.* Dissertatione *octaua.*

Et negatos magnis viris honores, illorum gloriam augere, latè probat Scipio *Amirat. Dissertat. politic lib.4.* Discurs*.6. referens* Catoni *gratius fuisse à* Ciuibus *inquiri, cur statuam in Capitolio non haberet, quàm si habuisset. Picolomin. de morib. gradu* 8. *cap.21. post med. vers probitas.*

X. Cap. *quia diuersitatem vbi glos. de conces. præbend. referens illud Persij.*

Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Picolom. in sua mor. Philos. De *principijs virtutum c.5. & dixi de Laudemio lib.1. quæst.28. n.1. & seq.*

Aa. *l. isti quidem* §. *pœnul. in fin ff. eo quod metus caus.* Bero *cons.161. præsens. lib.3. nu.1. & seq*

Bb. *Cassiodor. Variorum lib.1. cap.3. quamuis proprio. in princ.*

Cc. Pericles *in oration funeb. apud Thucid. lib.11. dicebat: Honoris studium nunquam senescit, nunquam in ea ætatis infirmitate, quæ hominem facit inutilem quæstus, vt nonnulli dicunt, magis delectat, quàm ipse honor, quo quis ornatur* Nutriunt *præmiorum exempla virtutes nec quisquam est, qui non ad morum summa nitatur ascendere, quando incrementum non relinquitur, quod conscientia teste laudatur. Cassiodor. Var. lib.2. epist.16. Arist.4.* Ethic. *cap.3. & 2. politic cap.7. Gaspar Ens in sua schola politic.* Classe *prima cap.14. seu verius Io. Boter de modo administrand. Imper. lib.1. cap.14. vers. ad hanc. Farnesius de Sapien. Principis Elog.21.27.66.*

Dd. *Salust. orat.2.* De *repub. ordinand. Vir bonus deteriorem magis clarum, magisque acceptum vbi videt, primo æstuat, multaque in pectore voluit, gloria, industria alitur; vbi eam dempseris, ipsa per se virtus amara, atque aspera est. Gaspar Ens d.cap.14. vers. præter quam. Virtuti fit iniuria, fortes & generosi viri nihil acerbius ferunt, quam indignos sibi præferri, atque inde summam erga Principem concipiunt indignationem & non raro se ab obedientia subducunt. Nihil Principum rebus æque officit, quàm si in præmijs, & muneribus tribuendis, non meritorum, sed fauoris, & gratiæ habeatur ratio.*

Ee. *Matth. Timp. in Specul Princip. part. poster signo* 57. *num.3.5. & 6. vers. tamen.*

Aurum, & laurum spectat athleta.
Inuenies multis de millibus vnum
Virtutem pretium qui putet esse sui.
Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non mouet, & gratis, pœnitet esse probum.

Adam. Contzen; politic. lib.4. cap.16. in prin. & Septuaginta Interpretes *Bibliorum, respondendo quæstionibus sibi à Ptolemæo Philadelph. propositis, dixere: Regij muneris esse vnicuique ordini suam dignitatem tribuere. Nam quando eodem honore digni cum indignis afficiuntur, vel dignioribus indigni præferuntur, inde odia, inde conspirationes, inde tumultus ciuiles erumpunt. &* Princeps *alioqui clarissimus*

vissimus, turba immeritorum septus vilescit.

Ff l. si idem. C. *de codicil. Crauet cons. 6. num. 1. & seq. Surd. cons 311. num. 8. & seq.*

Gg. Io. Anton. Castil. De antiquitate Mediolan. Fascicul. 1. col. 2. in prin. Horat. Land. De **Senat.** *Mediolan. lib. 1. col. 4. & seq.*

Hh. Valer. Maxim Dictor factor. memorabil lib. 8. cap. 1.

Ii. Epistol. aduer. Iouiniam lib. 1.

Kk Licosten apophtegm. Cap. de pudicitia coniungal.

Ll. Sanchez de matrimon. lib. 7. De *impediment. matrimon. Disput. 1. 12. num. 2.*

Mm. ad Corinth. cap. 7. num. 14.

Nn. Horat. Landus de Senatu Mediol. lib. 1. col. 9. & 26.

Oo. Idem Land. eadem hist. lib. 2. col 30. vers. maioris Ecclesia.

Pp. Francis. Besutius de Pontific. Mediolan. vers. Anselmus. Ioseph. Ripamond. histor. lib. 9. **Cronica** *Bossian. anni 824.*

Qq l. Si quemquam C. de Episcop. & Cleric.

Rr. ad Thimot Cap III. num 5.

Sf. Restaur Castal. tract. de imperat. quaest. 33. num. 7. & 13.

Tt. Landus d. histor lib. 1. col. 15. vers. non aedificijs, & lib. 5. col. 2.

Vu. Iacob Chouet typographus Lugduni in sua epistol. ad lectorem anni 1591.

Xx. De benef libro secundo cap. 6. & seq.

Aaa. Landus. d. historia Senatus. lib. 5. col. 11.

Bbb. And. Morocen. histor. Venet. lib. 2. ann. 1524.

Ccc. Annal. lib. 1.

Ddd. Plutarcus in Mario. Adam. Contzen. politic. lib. 10. cap. 21. num. 6. Georg. Sconborner **Politic.** *lib. 6. cap. 12. num. 5. vers. corpora.*

Eee. Pompe. Iustinian. delle guerre di Fiandra lib. 3. figura 13. in fine.

Fff. Spelta in histor. Episcoporum papien.

Ggg. Petr. Gregor. de Repub. lib. 4. cap. 2. num. 7. Patritius de regno lib. 9. tit. 22. **& latius caeteris** *Montecatin. in Politic. Arist. text 64. vers non piteft.*

Hhh. In auth habita. C. ne filius pro patre.

Iii. Varior. lib. 6. cap. 17.

RE-

REPERITVR IN LIBRO PRIVILEGIORVM ANNI MDXXV. fol. xxj. existen. penes me Balthassarem Gussonum Reg. Duc. Cam. rationatorem inter cætera adesse infrascripti tenoris sequentis v.

FRANCISCVS II. Sfortia Vicecomes Dux Mediolani, & Barij Papiæ Princeps, Angle-
riæ Comes, ac Genuæ, Cremonæ, & Astæ Dominus: Inter cœteros, qui Illustriss. Ge-
nitoris nostri, & nostram fortunam secuti sunt, vnus fuit Mag. ***Eques Io. Antonius Bi***
lia consiliarius noster dilectissimus, qui ab ineunte adolescentia, dum præfato Geni-
tori nostro inseruiret, Nouariæ, particeps aduersæ fortunæ, vltra capturam, & grauia
tormenta ab hostibus passus, exilio demùm, & bonis omnibus mulctatus, nunquam
expauit rebus ferè omnibus desperatis; Et eo tempore, quo plerique conditiones hostium acceptaue-
runt pro familiæ nostræ commodo vitæ periculum facere, Illustriss. verò Maximiliano fratre nostro
charissimo rerum potiente restitutus, tanta virtutis, & fidei suæ erga ipsum, & nos pro Dominij defen-
sione egregia facinora edidit, vt spem, quam de eo familia nostra conceperat, mirum imodum auxe-
rit indefessa solicitudine, vbi Dominij salus, & conseruatiò versebatur. Nouercante demùm fortuna,
& à Francisco Gallorum Rege, occupato statu, nostri exilij Comes, cum percusso inter Reges Europæ
fœdere nulla nostri ratio habita fuisset, nec aliqua spes restitutionis extaret, is diffi cillimum iter ad Se-
reniss. Britaniæ Regem nostris auspitijs, proprio sumptu aggressus, tanta diligentia, & astu, & consilio,
præfati Regis fœderati animum ad nostri deffensionem suscipiendam, & ad res Italiæ nouandas in-
duxit, vt ex eo primùm dominij recuperandi spes concepta fuerit; Qua ob improuisam Serenissimi
Maximiliani Cæsaris mortem sublata, in omnium rerum confusione, Cùm ad eandem desperationem
ventum esset, post electionem in Cæsarem Serenissimi, & Inuictissimi Caroli Domini Nostri supre-
mi, per quem noua salus nobis effulsit, & de Italiæ expeditione ageretur, eaquè in Leonis X. Pontifi-
cis Maximi auspitijs fieret, Visa erat Impossibilis, munus legationis pro Cæsare præfatus Eques sum-
mis periculis diligentissimè susceptum, tanta solertia, & studio obiuit, vt contra omnium opinionem
fœdere inter præfatos Pontificem, & Cæsarem percusso, nostra restitutio decreta fuerit, qua Dei Ma-
ximi beneficio secuta, In gruentibusque postea singulo anno attrocissimis bellis à Potentissimo Re-
ge. cùm sæpius res nostræ in maximum discrimen adductæ titubarent, is pari fide, & diligentia tan-
to nobis auxilio, tùm foris, tum domi fuit, vt pro tantis laboribus, & meritis sibi plurimum debere
non ignoremus: Quare cùm ad Cameram nostram spectent loca, seu oppida ***Seroni Ducatus Medio-***
lani, Glarolarum agri Papiensis, & Campalestri similiter agri Papiensis, illa ipsi danda, & in feu-
dum concedenda, existimauimus, vt videat meritorum suorum rationem haberi, & continuè
benefaciendi voluntatem cum eius meritis crescere. Quamobrem in primis in Dei nomine, à
quo bona cuncta procedunt, dictas terras, seu oppida ***Seroni, Glarolarum, & Campalestricum***
iurisdictione, territorijs, iuribus, & pertinentijs suis separamus, seiungimus, & segregamus à Ci-
uitatibus nostris Mediolani, & Papiæ, & a quacumque alia Ciuitate, Iurisdictione, & loco, Ita vt in
omnibus, & per omnia sint separata, & pænitus diuisa ab omnibus Ciuitatibus, & locis, ac per se sint
Mox Instituimus, ac creamus in verum Comitem, & ad veram Comitatus dignitatem erigimus, su-
blimamus, & decoramus, ita vt ipsa oppida, seu loca, & terræ Seroni, Glarolarum, & Campalestri cum
territorijs, & pertinentijs suis de cœtero vsque in perpetuum, sint, & vocentur Comitatus, no-
menque titulum, dignitatem, effectum, & preheminentiam veri, recti, legitimique Comitatus ha-
beant. Prætereaque prælatum ***Dominum Io. Antonium*** coram nobis genibus flexis constitutum,
per ensis euaginati traditionem cum infinitis gratiarum actionibus stipulantem, & recipientem pro se
se, suisque filijs, & descendentibus, ac descendentium descendentibus masculis & legitimis, & de le-
gitimo matrimonio, lineaque masculina tantum natis, & nasciturís creamus, & iustituimus verum, re-
ctum, legitimum, naturalem, solemnem, & indubitatum Comitem dictorum oppidorum, seu loco-
rum, & terrarum, cum territorio, iuribus. & pertinentijs suis, vt supra: Dantes, & concedentes eas,
seu eos in Comitatum erectum, & erectas in feudum honorificum, nobile, gentile, & antiquum; Ita
quòd naturam sapiat honorifici nobilis, gentilis, & antiqui feudi, dicto ***D. Comiti Io. Antonio***,
præsenti stipulanti, & recipienti pro se se, suisque filijs, & descendentibus, vt supra, necnon cum me-
ro, mixtoque Imperio, gladij potestate, ac omnimoda iurisdictione, datijs, gabellis, pedagijs, posses-
sionibus, pratis, vineis, nemoribus, molendinis, aquis, aquarum decursibus, fictis, reedditibus, alijsq.
iuribus, regalibus honorantijs, & pertinentijs quibuscumque, ac exemptionibus, libertatibus, præhe-
minentijsque, quas, & quæ talium feudorum, & Comitatus dignitas exigit, & requirit, & alij veri, ho-
norabiles, & clari Comites, & feudatarij habent, potiuntur, & gaudent. Reseruato tamen pro no-
bis, & camera nostra iure superioritatis, & homagij, ac exceptis etiam & reseruatis allogiamentis sti-
pendiatorum nostrorum, gabella salis, & taxis equorum, à quibus neminem exemptum esse volu-
mus, & darijs mercaturæ, & ferraritiæ, ac tracta gualdorum, si quæ sunt, & reseruato etiam decreto
de maiori Magistratu, exceptis etiam priuatorum bonis, & iuribus, quæ vel rebellionis, vel cuiusuis
alterius criminis causa ad Fiscum nostrum deuoluta essent, Dantes, & transferentes in eundem D. Co-
mitem præsentem, stipulantem, & recipientem pro se, suisque filijs, descendentibus vt supra, omnia
iura, omnesque actiones vtiles, directas, reales, & personales, hypoothecarias, & mixtas in & super
dictis opidis, seu terris, & locis, ac territorio, iuribus, & pertinentijs suis quomodolibet nobis spe-
ctantibus, & pertinentibus facientesque, ac constituentes præf. ***D. Comit. Io. Antonium*** in & su-

per

per ipsis infeudatis vt supra procuratorem in rem nostram, Ponentes eum in locum, ius, & statum nostrum, & Cameræ nostræ, saluo semper iuresuperioritatis fidelitatisque præsentis; Dantes quoque, & concedentes eidem. Comiti, & descendentibus suis, vt supra licentiam ingrediendi, & propria authoritate apprehendendi per se, & quemlibet ei us nuncium, & procuratorem possessionem, & tenutam prædictorum oppidorum, & seu locorum, & bonorum, ac iurium infeudatorum vt supra, & apprehensam retinendi, ac de, & eis disponendi, & exigendi, prout, & quemadmodum veri feudatarij faciunt, & facere consueuerunt, secundum naturam, & conditionem talis concessionis, & feudi; versaque vice dictus *D. Comes Io. Antonius* flexis genibus in manibus nostris, & coram nobis stipulantibus, & recipientibus pro nobis, filijs, & successoribus nostris, manibus corporaliter tactis scripturis super sancto Missali, specialiter, & expressè promisit, & iurauit, ac promittit, & iurat, quod ab hodierna die in perpetuum ipse, ac filij, & descendentes, vt supra continuè erunt fideles, obedientes Vassalli, & feudatarij nostri, ac filiorum, & hæredum nostrorum, vt supra, & quod dicta oppida, seu loca, ac bona, & iura in feudum concessa vt supra regent, & custodient ad honorem, & commodum status nostri, & filiorum, & successorum nostrorum vt supra, nec à nostro, & nostrorum vt supra fauore, vel præsidio vllo vnquam tempore se retrahent, vel abstinebunt ex aliqua causa noua, præsenti, vel futura, quæ dici, aut excogitari posset, etiamsi talis esset, quæ velut grauis nimis in generali sermone non veniret, Quinnimò omnia omni tempore, necessaria, & vtilia pro nobis, & successoribus nostris vt supra procurabunt: Et ad omnium prædictorum maiorem corroborationem, vllo vnquam tempore, verbo, consilio, facto, vel opere non agent, aut facient contra honorem; & statum nostrum, & successorum nostrorum vt supra, etsi ad notitiam eorum peruenerit, quòd aliquis in aliquo ex prædictis contra nos, ac nostros, vt supra faceret, vel tentaret, aut facere, vel tentare vellet, toto eorum posse, omnique industria impedient, resistent, & prohibebunt, & si etiam prohibere non poterunt; illud tamen per se, vel nuntium suum, nobis aut nostris, vt supra quanto citius poterunt, propalabunt, & manifestabunt, statumque, & honorem nostrum, vt supra, ac dominium, honores, preheminentias nobis, & nostris vt supra, spectantes pro toto eorum posse, omnique industria, & ingenio conseruabunt, & augebunt, Et consilium quod ab eis petetur, secundum sibi datam ab æterno Deo prudentiam, immaculatum, & fidele præstabunt, sed purè, sincerè realiter, & personaliter, & sine vlla exceptione cauebunt, & seruient, nec ob aliquam temporum conditionem, siue diminutionem, aut status varietatem omni fauore, vel præsidio vllo vnquam tempore nobis, & nostris præstando se retrahent prout supra, & generaliter facient, & obseruabunt omnia, & singula ea, quæ facere, & seruare debent de Iure, & secundum naturam talis feudi, & formam vtriusque fidelitatis, tam scilicet nouæ, quam veteris, prout in ea forma continetur. Iurans denique, ac promittens præf. *D. Comes Io. Antonius* pro se se, & suis, vt supra in manibus nostris omnia, & singula suprascripta attendere, & obseruare, omni exceptione, aut excusatione cessantibus sub vinculo iuramenti, & perditionis feudi eius, & item sub pœna refectionis, & restitutionis omnium, & singularum damnorum, expensarum, & interesse per nos, & nostros, vt supra sustinendorum, & faciendarum pro prædictis, & eorum causa in lite, & extrà. Pro quibus omnibus, & singulis, vt præmittitur attendendis præf. *Dom. Comes Io. Antonius* omnia bona sua præsentia, & futura nobis, ac nostris obligauit, & obligat. Renuntiantes Vicissim exceptioni non factarum dictarum concessionis, & obligationis, & omnium, & singulorum prædictorum non sic, & aliter gestorum, & alijs exceptionibus, quæ in similibus apponi possent, Insuper cum agnoscamus feudorum prædictorum dignitatem ægrè sustineri posse, nisi maiori liberalitate nostra muniamus, In idque versetur animus noster, vtilitas (vt par est) dignitati correspondeat, quo præf. *D. Com. Io. Antonius* honorificè se habere possit, omnibusque re ipsa nobis charus esse videatur. Per has itaque nostras spontè, & ex certa scientia, & de nostræ potestatis plenitudine, etiam absolutè; omnibusque alijs melioribus vijs, modis, causis, & formis, quibus melius possumus, tituloq; puræ, meræ, remuneratoriæ, ac irreuocabilis inter viuos donationis, damus, & concedimus præf. *D. Com. Io. Antonio*, possessionem, & bona, quæ erant Iacobi, & Marci Antonij de Curte, & consortium Rebelium nostrorum posita in loco, & territorio plebis Cayri Comitatus Papiæ aliàs locata Pasquino de Varisio. Item omnia bona, quæ erant Octauiani de Ghilinis, ac Guarnerij Guaschi Rebellium nostrorum & aliorum Rebellium nostrorum posita in loco seu terra Castricirioli agri Alexandrini, & eius territorio. Item medietatem sedimidinis positi in Ciuitate Alexandriæ, quæ erat prædicti Octauiani. Item sedimen, domos, & omnia alia bona posita in loco, & territorio Glarolarum Comitatus Papiæ, quæ erant Hieronymi de Curte rebellis nostri locata Octauiano de Floramonte. Item omnia bona posita in locis, & territorijs Cinixelli Campi Florentij Montis, & Tregaxij Ducatus Mediolani, & alibi, quæ erant Hieronymi de Cusano rebellis nostri. Item omnia bona posita in dicto loco, seu oppido Campalestri, & eius territorio, quæ erant Io. Hieronymi de Castiliono rebellis nostri locata Io. Angelo de Ferrarijs; item omnia bona posita in loco, & territorio Opeti plebis Locatæ, Ducatus Mediolani, & hospitium ipsius loci, quæ erat quon. Io. Triuultij, & eius filiorum rebellium nostrorum locata D. Præposito Stampæ, ob rebellionem Cameræ nostræ spectantia, pro se, suisque filijs, & descendentibus masculis, legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & nascituris vsque in infinitum, cum omnibus, & singulis iuribus, & pertinentijs suis, & sub quibusuis confinibus, cohærentijs sint, & reperiantur, quæ hic pro expressis, & specificatis haberi volumus: Et cum plena iurium cessione, translatione Dominij, & possessionis, positione in locum, ius, & statum nostrum, ac Came-

Cameræ nostræ, Damusque & transferimus in eum, & suos vt supra omne ius, omnemque actionem, quam nos habemus, & Camera nostra habet super dictis bonis: Constituentes nos ea omnia tenere, & possidere, seu quasi nomine præf. D. Comitis Io. Antonij, & suorum vt supra, donec eorum effectualem possessionem acceperit, eius capiendæ liberam illi, & illis damus potestatem etiam sine authoritate alicuius iudicentis; Supplentes omni defectui quarumcumque solemnitatum, tàm iuris, quàm facti, & tàm iuris ciuilis, quàm municipalis, quæ in hoc euenisse, vel intercessisse posse dicerentur. Et hæc non obstantibus aliquibus legibus, statutis, decretis, prouisionibus, ordinibus, & iuribus quibuscunq; quæ prædictis, vel alicui prædictorum obstarent, vel impedimentum afferrent, seu aliter formã darent, & præsertim non obstantibus decretis in specie disponentibus donationes bonorum confiscatorum non tenere, nisi eorum exprimatur valor, qualitas, & redditus. Quibus omnibus, & singulis, si talia forent, de quibus in indiuiduo fienda esset mentio, & derrogatio specialis, ex certa scientia, motu proprio, & de nostræ potestatis plenitudine derrogamus, & derrogatum esse voluimus. Mandantes Reuerendis, & spectabilibus D. Vicepræsidi, & Senatoribus nostris, Magistris intratarum vtriusque Cameræ nostræ, ac omnibus, & singulis officialibus, Magistratibus, feudatarijs, & subditis nostris præsentibus, & futuris, ad quos spectare, quomodolibet poterit, quatenus præf. D. Com. Io. Antonium in possessionem dictorum Comitatus, oppidorum seu locorum ponant, & manuteneant, & de dictis datijs, intratis, & prouentibus respondeant, & responderi faciant, prædictãque inuestituram feudalem, ac omnia, & singula in ea contenta obseruent, & faciant inuiolabilitee obseruari. Nihil contra, eam attentantes, aut attentari quouis modo permittentes sub indignationis nostræ pœna. Communibus verò, ac hominibus, & incolis dictorum oppidorum, seù locorum Sironi. Glarolarum, & Campalestri habitantibus, & habitaturis in dictis oppidis, seu locis, ac iurisdictione, & pertinentijs, vt ipsi D. Comi Io. Antonio, eiusque filijs, & descendentibus vtsupra, suorumque officialibus pareant, & obediant, non secus, ac nobis, & nostris facerent. Quoniam ista est nostræ inuiolabilis voluntatis mens: saluo semper iure tertij. In quorũ fidem præsentes fieri iussimus, & registrari, nostriq; sigilli munimini roborari. Dat. Med. die 17. Maij MDXXV. Signat. Franciscus cñ ziffera. Visa Homoronus, & Bartholom. Rozonus fol. 104. cum sigillo, & cordula serici albi, viridique, & aureato mixto.

Franciscus II. Sfortia Vicecomes, Dux Med. & Barri, Papiæ Princeps, Angleriæq; Comes, ac Genuæ, Cræmonæ, & Hastæ D. Petita nuper à Senatu nostro approbatione literarum nostrarum datarũ die decimo septimo præsentis Mensis, & anni; per quas in feudum concessimus Magnifico Equiti D. Io: Antonio Bigliæ consiliario nostro dilectissimo causis, & rationibus in ipsis literis expresis oppida Seroni Ducatus nostri Mediol. Glaralorum Agri Papienses, & Campalestri eiusdem Agri Papiensis cum eorum oppidorum separatione à Ciuitatibus nostris Mediolani, ac Papiæ, & àquacumque alia Ciuitate, & iurisdictione; cumque eorum oppidorum institutione, & erectione in verum Comitatũ, & ad veram Comitatus dignitatem pro se, & filijs suis, ac descendentibus masculis, & legitimis, & de legitimo matrimonio, lineaq; masculina natis, & nascituris, cum mero, & mixto imperio, ac alijs in ipsis litteris abunde expresis, & per quas quidem etiam literas titulo puræ, meræ remuneratoriæ, ac irreuocabilis inter viuos donationis dedimus, & concesimus ipsi Domino Io. Antonio possessionem, & bona, quæ erant Iacobi, & Marci Antonij de Curte, & Consortum rebellorum nostrorum, posita in loco, & Territorio Plebis Cayri Comitatus Papiæ, & omnia bona, quæ erant Octauiani de Ghilinis, ac Guarnery Guaschi rebellium nostrorum, ac aliorum rebellium nostrorum posita in loco, seu Terra Castri Ciriolì, Agri Alexandrini, & eius Territorio, Medietatemque sediminis positi in Ciuitate Alexandriæ, quæ erant ipsius Octauiani, ac sedimen domos, & omnia alia bona posita in territorio Glarolarum prædictarum, quæ erant Hieronymi de Curte rebellis nostri, necnõ omnia bona posita in locis, & Territorijs Cinixelli campi Fiorenrij Montis Tregaxij Ducatus Mediol. & alibi, quæ erant quondam Hieronymi de Cusano rebellis nostri, omniaque itidem bona posita in dicto loco, & territorio Operi plebis Locaræ Ducatus Mediolani, cum Hospitio ipsius loci, quæ erant qu. Ioannis Triultij, & eius filiorum rebellium nostrorum, & prout setiosius in ipsis litteris continetur ad quas digna habeatur relatio Præfatus Senatus noster visis, & lectis dictis litteris nostris quas hic annecti iussimus. Auditaq; relatione vnius ex Senatoribus nostris cui præcipua cura data fuerat ipsas litteras & in eis contenta diligentius examinandi, & omnia ad rem faciendi in Senatu, & setendi Visisque oppositionibus Fisci nostri cui litteræ ipsæ nostræ datæ fuerant, vt opponeret si quid vellet. Visisque & intellectis omnibus videndis, & intelligendis; iisdemquè, & alijs merito considerandis maturè consideratis. Censuit ipsas litteras fore aperobandas prout eas aporobauit in omnibus, & per omnia prout iacent, seruatis quoad bonorum donationes ordinibus circa liquidationes talium bonorum, sic enim fiscus noster in eius relatione meminit esse faciendum. Cuius quidem Senatus nostri iudiciũ ratum, & gratum habentes, quippe quem non ignoramus omnia maturè, & cum diligenti circumspectione peragere, ac perspectum habere, quam maxima sint erga nos & statum nostrum ipsius D. Io. Antonij merita, & quæ de eo, & eius gestis in ipsis literis recitantur esse verisima. Per has nostras ex certa scientia iniungimus, & expresse præcipimus omnibus, & singulis Magistratibus, officialibus, & subditis nostris, vt prædictas litteras nostras sic vt supra per Senatum nostrum approbatas obseruent, & obseruare faciant. In quorum fidem præsentes sigillo nostro munitas fieri iussimus. Dat. Mediol.

b die

die decimo nono Maij M. D. XXV. signat. in calce Iulius, & sigill.

Idem Balthassar Gussonus Rationator affirmat vt supra.

Præses, & Magist. Reg. Duceq; Redd. Ord. Status Med.

Vniuersis, & singulis præsentes inspecturis fidem facimus, & attestamur suprascriptum Balthassarem Gussonum, qui se vt supra subscripsit fuisse, & esse Rationatorem Reg. Duc. Cam. Mediolani, & ideo scripturis ab eo quo ad dictum officium firmatis indubitatam fidem semper adhibitam fuisse, & adhiberi in iudicio, & extra. In quorum fidem præsentes fieri, & ab infrascripto Cancellario nostro subscribi nostrique sigilli impressione muniti iussimus. Dat. Mediolani die tertia mensis Septembris 1633.

Ambrosius Souicus.

Locus O Sigilli.

ERDINANDVS II. DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ELECTVS ROMANORVM IMPERATOR SEMPER AVGVSTVS, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclanoniæ, REX, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. Marchio Morauiæ &c. Dux Lucemburgiæ, ac superioris, & inferioris Silesiæ, Vvitembergiæ, & Techæ, Princeps Sueuiæ, Comes Habspurghi, Tirolis, Ferretis, Kyburgi, & Gothiæ, Landgrauius, Alsatiæ, Marchio Sacri Romani Imperij Burgouiæ, ac superioris, & inferioris Lusatiæ, Dominus Marchiæ, Sclauonicæ, Portus Naonis, & Salinarum &c. ILLVSTRI nostro, & Sacri Romanij Imperij MARCHIONI fideli dilecto ANTONIO BILIA nostro Colonello, & Cubiculario, gratiam nostram Cæsaream, & omne bonum, ETSI nos pro innata nobis benignitate, Clementiaque summi, & immortalis Dei, qui Cœlestis suæ liberalitatis Thesauros in vniuersum hominum genus largissimè diffundit exemplo, postquam ab ipsius Diuina Maiestate ad Maiestatem hanc humanam, & Excelsi Throni Imperialis solium euecti sumus, hoc imprimis curæ habemus, vt munificentia nostra in quocumque hominum ordines, quorum id virius, & fides merentur, amplissimè extendatur exerceaturque animo tamen decere existimamus, vt diligens, & accurata habeatur ratio, quo proemia vnicuique, & honores, dignitatesque pro cuiusque meritis debita discrimine conferantur, vt scilicet vnus ab altero quibusdam quasi gradibus distinguatur, & qui clariore loco nati nobilitatem a maioribus acceptam, nobilibus, & præclaris actionibus, ac virtutum studijs, pro Patria, pro Principibus suis pro Republica strenuè laborando magis magisque illustrant amplioris honoris, & dignitatis præeminentia decorentur, sic enim ratio iustitiæ. & æqualitatis habetur, & reliqui mortales ad honestissimum virtutis, & gloriæ certamen pulcherrimis exemplis prouocantur, cum itaque fide dignorum relatione acceperimus COMES ANTONI BILIA, ijs te parentibus ac maioribus in Italia ortum, qui heroicis actionibus, & egregijs in Rempublicam, Regesque suos, ac Principes meritis natalium suorum splendorem cum pace, tum bello apprimè cohonestarint, potissimum verò quandocunque Sacri Romani Imperij, & Augustæ domus nostræ Austriacæ seruitia tractabantur, deuotionem, & obseruantiam suam singulari semper zelo, & egregijs experimentis contestati fuerint, teque illorum vestigijs nouiter insistendo id vel maximè à primis ætatis suæ temporibus curæ habuisse, vt ab illis partum, & in te velut successionis iure deriuatum decus domesticum non modo conseruares, sed proprijs etiam meritis atq; virtutibus magis, magisque illustratum ad posteritatem tuam transmittere posses, quod vsque adeò feliciter cesserit, & cum militia in Belgio ferueseente per varios mumetum Castrensium gradus prouectus præclarum animi valorem, multis periculosis occasionibus egregiè spectandum præbuisses, maioris gloriæ militaris acquirendæ studio excitus, vna cum Illustre quo.& Magnif. fidele nobis dilecto Carolo de Logueual Comite de Bucquoy, libero Barone de Vaux, Aurl Velleris Equite, Generale Exercitus nostri Locumtenente & Camerario, affine tuo ad Aulam nostram Cæsaream nobis militaturus aduenetis, & ad funestam rebellionem in Regnis, atque Prouincijs nostris hæreditatijs latè grassantem animo virili, fortique dextra restringendam, tanquam vnius legionis Colonellus noster in diuersis Bohemiæ Arcibus, Oppidis, locisque munitis vi armata expugnandis, expugnatisque viriliter defendendis, speciarim verò in memorabili conflictu Pragensi circa Albimontis iugum secus viridarium Stellę nemorosum, qua die insignem per miracula victoriam Diuina nobis beneficentia tribuit, quemadmodum virum strenuum decebat egregia fortitudinis bellicæ specimina edideris; Quibus vsque adeò benigniorem tibi affectum Imperialem conciliaris vti dignum te censuerimus, quem clauis aureæ tessera ornatum in Camerarium nostrum clementer adsciseeremus, nobisque omninò persuasum habentes te deinceps quoque vbi res, & occasio tulerit, nullum discrimen, vel periculum subterfugiturum, modo fidem, & obsequium augusto nomini, atque domui nostræ debitum sanguine etiam sparso contestari posis, prætermittere noluimus quin peculiari aliquo gratiæ nostræ Imperialis monumento, quod tibi totique posteritati suæ legitimæ perpetuo honori, atque ornamento sit benignè condecorandum te susciperemus, MOTV itaque proprio

cx

ex certa nostra scientia, animo benè deliberato, sano accedente consilio & de Cæsareæ nostræ potestatis plenitudine te sæpedictum COMITEM ANTONIVM BILIAM omnesq;,& singulos liberos,hæredes,posteros,ac descendentes tuos legitimos vtriusq; sexus natos æternaq;serie nascituros, veros Sacri Romani Imperij MARCHIONES, ET MARCHIONISSAS creauimus, fecimus, & nominauimus, tituloque, & honore MARCHIONATVS IMPERIALIS auximus,& insigniuimus, sicuti tenore præsentis nostri diplomatis creamus, facimus, nominamus, augemus, & insignimus. VOLENTES præsentique edicto nostro Cæsareo in perpetuum valituro firmiter, & expresse decernentes, quod tu supranominate ANTONI BILIA cum vniuersa prole, atque posteritate tua legitima vtriusque sexus in infinitum, nomen, titulum, & dignitatem Marchionum Imperij perpetuis deinceps temporibus habere, obtinere,& deferre, eo que tam in litteris, quam nũcupatione verbali in rebus spiritualibus, & temporaliq; Ecclesiasticis, & prosanis quibuscunque honorari, appellari, & reputari, ac denique omnibus, & singulis honoribus, ornamentis, dignitatibus, gratijs, libertatibus, priuilegijs, iuribus indultis, consuetudinibus, præeminentijs, & prærogatiuis liberè, & citra cuiuslibet impedimentum vti frui, potiri, & gaudere possis, & valeas, quibus cæteri nostri, & Sacri Imperij Marchiones vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent consuetudine, vel de iure; Non obstantibus incontrarium facientibus quibuscunque, etiam si talia forent, de quibus in præsentibus specialis, & expressa mentio fieri deberet, quibus per hasce scienter, & auctoritate nostra Cæsarea derogamus, & sufficienter derogatum esse volumus. QVOCIRCA SERIO, & expresse mandamus vniuersis, & singulis electoribus, alijsque Sacri Imperij Principibus Ecclesiasticis, & Sæcularibus, Archiepiscopis, Episcopis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus,Baronibus,Militibus, Nobilibus, & ignobilibus, Clientibus, Capitaneis, & Vicedominis, Præfectis, Magistratibus,Procuratoribus, Officialibus, Quæstoribus, Ciuium Magistris, Iudicibus, Consulibus, Hæraoldis, Caduceatoribus, Ciuibus, Municipibus, & omnibus deniq; nostris, & Sacri Romani Imperij subditis, & fidelibus dilectis cuiuscunque status, gradus, ordinis, dignitatis, conditionis, aut præeminentiæ fuerint, vt te prænominatum ANTONIVM BILIAM dictosque suos hæredes & descendentes legitimos in infinitum ex hoc tempore in futurum, ac perpetuò Marchiones Imperij nominẽt, reputent, & honorent, teq; & illos dictis priuilegijs, iuribus, honoribus, dignitatibus, libertatibus, præeminentijs, prærogatiuis, gratijs, & indultis liberè, pacificè, & sine omni impedimento ac molestatione gaudere vti frui, & potiri finant, nec aliquo pacto in ijs impediant, seu perturbent, sed potius tueantur, manuteneant, & defendant, atque contrarium non faciant, nec fieri procurent, vel permittant quouis modo. Quatenus nostram, & Sacri Imperij indignationem grauissimam, ac pœnam quingentarum marcharum auri puri pro semisse Imperiali Fisco, seu Aerario nostro, pro reliquo verò semisse iniuriam passi, seu passorum vsibus toties quoties contrauentum fuerit omni spe veniæ sublata applicandam euitare voluerint. Harum testimonio litterarum manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri Cæsarei appensione munitarum. Dat' in Arce nostra Regia Pragæ die octaua mensis Maij Anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo tertio, Regnorum Nostrorum Romani quarto, Hungarici quinto, Bohemici verò sexto.

Subscript. Ferdinandus.

V. Petrus à Stalendorff. L. B.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium Henricus à Questenberg.

Lectori ſalutem, & conſilium editionis operis.

S*Oluo ex meo are quæ alius ex mea arca dependere ſpopondit. Antonius Franciſcus, meus ex fratre nepos cum me inſcio ſibi confeciſſet exemplum eorum quæ* de Subhaſtatione, & Venditione iudicialis pignoris ſcripſeram, *illudque aliquibus non contemnendis auxiſſet, & deinde, adiutus liberalitate Marci Antonij Aſinarij Caretti Marchionis Spigni, & Rom. Imperij Vicarij imprimendum deſtinaſſet; Spopondit præterea emiſſurum reliqua quæ* de Poſtremis rei iudicatæ ſolemnibus *eram meditatus. Verum eum ille agens annum vigeſimum ſecundum tabe correptus, in fata conceſſerit, nolens, & volens ſoluo, quæ ille promiſsit quæ certo erant receptura non pœnitendum incrementum ſi ſuperuixiſſet.*

Typographus Typographis. S.

SCiant impreſſores cuncti, ſi infra triennium, quid fuerint moliti, quod noceat præſenti impreſsioni ſe oleum, & operam perdituros, quia viuente operis auctore. Ex pacto meeum inito facile illi erit addendo, & remiſsiue dicta explicire referendo, aliud opus illorum impreſsioni nociturum conficere. Monitio mea ſit vobis grata, & emptitij prohibitiuique priuilegij vice. Valete.

Imprimatur ſi videbitur Reuerendiſs. Mag. S. P. A.

I. B. A. Ep. Cam. Viceſg.

D*E mandato Reuerendiſs. Patris, & Patroni mei Fratris Reginaldi Lucarini* S. *P. A. Mag. Ego infraſcriptus accuratè, & diligenter perlegi tractatum D. Antonij Nigri I. C. ex Arce Hannoni, qui inſcribitur* De poſtremis rei iudicatæ ſolemnibus, *& quia nihil in toto opere notare potui, quid vel ſidei Catholicæ, vel bonis moribus reluctetur. Ideo in fidem adſcriptionem meam apponendam duxi, cum præſertim opus luce digniſsimum iudicauerim. Romæ 7. Idus Iulij 1642.*

Stephanus Fabrettus I. V. D. Vrbinas.

Imprimatur

F. Reginaldus Lucarinus S. P. A. Mag. Ord. Prædic.

AD

AD ANTONIVM NIGRVM I.C. CLARISSIMVM.

BARTHOLOMÆI TORTOLETTI.

QVisquis iura foro dicit, litesque resoluit
Implicitas, quæ turba dolis agit improba tectis,
Omnia ni videat meliùs, quam peruigil Argus,
Fallitur; afflictus mœret; frustraq; laborat
Sisyphium voluens lapidem iustissimus Actor;
Æsq; suum retur loculis cum tradere certum,
Tunc redit ad caput, & sinuosa volumina sentit;
Vxor eget, sicco & plorant super vbere nati.
Tu das Iudicibus formam, tu dirigis acta,
Vt bona conuicti veniant secura sub hastam,
Antoni, nec retrò abeant repetita per artes
Caussidici vafras, viduum depascitur agmen
Qui nullam veritus legem. Sententia constat
Præceptis firmata tuis, nec causa labascit.
Propterea terris iandudum à tristibus exul
Cœlo Astrea tibi remeat, lauroque coronat
Tempora; quandoquidem dum stat mortalibus ægris
Nulla fides, & pulsa sonant subsellia fraude,
Iustitiam, & fas restitui te vindice cernit.
Macte, annos sic finge tuos; sic fata premuntur.

AD AVCTOREM ARCE HANNONI oriundum mœnium illius conditorem.

Ioannis Michaelis Muratorij à Sauigliano.

COnditor insignis Pœnus dat nomen, & omen
Hannono, Nigro fulget & indigena
Imperiosa Tyrus, non tam se iactat alumnis,
Docta Nigri in latio, quam monumenta vigent.
Ornat Sidonias Hanno, nouus Annibal vrbem
At Niger Astreæ lumina laude pari
Vrbis vterque suæ lux inclyta, fulmen vt Hanno
Est belli, fulmen sic Niger eloquij.

AD ANTONIVM NIGRVM. I.C.

Augustini Fauoriti Sarsanensis.

QVa male vexatas reuolubilis orbita lites
Distrahit incertis non bene firma foris
Tandem qua dubijs se ambagibus implicat error
Explicet; Illustri sub Duce discat iter.
Scilicet anfractus legum, quibus incidit ager
Sæpe cliens clara detegit arte Niger.
Tu vere Antoni salue decus addite Cælo;
Æternum læta in Virgine sydus eris.

Aliud.

Quod Niger est, ne triste putes hoc nomine ferri
Augurium, non hæc omnia nomen habet.
Neu dubita; nam cana fides, quo tutior esset,
Esse Nigri dixit, Candide Lector, opus.

INDEX CAPITVM
OPERIS DE EXECVTIONE
REI IVDICATÆ.

CAPVT PRIMVM.

Præmissa Doctorum pugna, An in exequutione sententiæ sit citandus condemnatus, constituta negatiua regula, subduntur illius ampliationes, & limitationes, & vnico §. traditur, quid seruandum, vbi exequutio sententiæ petitur ab eo qui illam non protulit. fol. 2.

CAPVT II.

Constituto axiomate quod exequutio sententiæ fieri solum potest in bonis, vel persona condemnati, subduntur casus plures, quibus aliter facta exequutio, sustinetur, & §§. triginta examinatur. fol. 12.

§. j. *Examinatur quando, & quomodo fiat exequutio contra hæredem condemnati. fol 19*

§. ij. *Quando & quomodo fiat exequutio contra donatarium condemnati. fol. 24*

§. iij. *Quando, & quomodo fiat contra substitutum, vbi fuit condemnatus institutus. fol. 24*

§. iiij. *Quando contra fideiussorem contractus sine nouo processu, vbi principalis debitor fuit condemnatus. fol. 34*

§. v. *Quando fiat sine nouo processu contra fideiussorem iudicij. fol. 38*

§. vj. *Quando, & quomodo fiat contra singularem successorem condemnati. fol. 39*

§. vij. *Quando vno correorum condemnato, possit sine alio processu fieri exequutio contra correum non condemnatum. fol. 50*

§ viij. *Quando contra intrusũ in benefitio condẽnato benefitiato qui illud possidebat fol. 52*

§. viiij. *An condemnato emphiteuta ad solutionem canonis, vel laudemij possit fieri executio contra tertium fundi emphiteotici possessorem fol. 54*

§. x. *An sententia lata cõtra Vniuersitatem fieri possit illius executio in bonis, vel persona vnius ex Vniuersitate. fol 55*

§. xj. *An sententia lata contra constituentem procuratorem, possit exequi in bonis vel persona procuratoris constituti. fol. 61*

§. xij. *An sententia lata in filium possit exequi contra patrem. fol. 62*

§. xiij. *An & quando sententia lata contra debitorem possit exequi contra debitorem debitoris. fol 63*

§. xiiij. *An sententia lata contra maritum, vel vxorem, exequi possit in bonis datis marito in dotem. fol. 64*

§. xv *An sentẽtia lata contra Prælatũ, vel Capitulũ possit exequi in bonis Ecclesiæ. f. 67*

§. xvj. *An sententia lata contra Patrem possit exequi in persona, vel bonis filij. fol. 67.*

§. xvij. *An exequutio fieri possit contra bona à tertio possessa, cuius auctor dederat facultatem ingrediendi, & retinendi possessionem bonorum quæ tempore obligationis possidebat. fol. 69*

§. xviij. *An sententiæ exequutio differatur, adueniente tertio, qui excipiat sua interesse, ne illa exequutioni mandetur. fol. 74*

§. xviiij.

§. xviiij. *An sententia exequutio differatur, si tertius compareat protestando, ne illa fiat in fundo Campano, quia ab illo possideatur, si de sua possessione doceat, vel paratus sit docere. fol.76*
§. xx. *Contra prædonem vel intrusum an fiat executio sententiæ contra aliū lata. fol.81*
§. xxj. *An differatur sententia exequutio contra tertium, qui sciuit litem agitari super re ab illo possessa. fol.82*
§. xxij. *An pactum ingrediendi, & retineudi possessionem bonorum debitoris, possit exerceri contra debitorem de facto resistentem. fol.84*
§. xxiij. *An exequutio sententiæ fieri possit contra defensorem litis. fol.92*
§. xxiiij. *Pactum capiendi bona debitoris propria auctoritate, an exerceri, vbi debitum non est liquidum. fol.92*
§. xxv. *Contra tertium, qui non habet causam à mcroso debitore, exerceri non potest pactum ingrediendi possessionem propria auctoritate. fol.93*
§. xxvj. *Pacto facultatiuo capiendi possessionem propria auctoritate si addatur clausula constituti, potest illud exerceri contra debiterem, & quemcumque habentem causam ab eo in re quam quis ingreditur. fol.94*
§. xxvij. *Pacto ingrediendi possessionem propria auctoritate quis vti non potest, vbi quis iudicialiter petiit immitti. fol.96*
§. xxviij. *An sit extincta virtus pacti de ingrediendo propria auctoritate si à Iudice petatur tantum familia quæ petentem associet. fol.98*
§. xxix. *Alienatis bonis censu grauatis, an liceat vigore pacti ingredi illorum possessionem, illa capere in executione pro fructibus census. fol.99*
§. xxx. *An validum sit pactum, vt deficiente emphiteota in solutione Canonis, liceat domino ingredi possessionem rei emphiteoticæ de facto. fol.101*

CAPVT III.

Examinatur quod exequutio non debet esse excessiua, & §§. septem subduntur plures modi quibus dicitur fuisse excessum in exequutione. fol.105

§. j. *Exequutio est excessiua si fiat in bonis condemnati longe excedentibus debitum. fol.107*
§. ij. *Executio est excessiua si debitor det in solutum bona æstimata pro quantitate excedente debitum fol 109*
§. iij. *Executio est excessiua si Iudex condemnato reo vltra debitum, curat capi bona debitoris pro quantitate expressa in sententia fol.110*
§. iiij. *Executio est excessiua si fiat ex sententia Iudicis, qui excessit fines suæ iurisdictionis. fol.110*
§. v. *Concluditur executionem esse excessiuam, si Iudex vel executor excedit fines sententiæ prolatæ. fol.113*
§. vj. *Examinatur cuius periculo pereant pignora in executione capta, & ad quem appellatur, si executor committat excessum, & an facta executione cesset interesse creditoris. fol.113*
§. vij *Refertur qualiter quisque exceedat in suo munere. fol 115*
§. viij. *Quibus pœnis puniatur executor si excessiue exequatur sibi datum mandatum. fol.115*

CAPVT IIII.

Aduertendum esse probatur ne exequutiuo fiat dilatione pendente, & §§. 14 tota materia Dilationum examinatur. *fol.116*

§. j. *Dilatione pendente si quid fiat, faciens dicitur attentasse. fol.119*
§. ij. *Referuntur exempla quibus dicitur executionem factam fuisse dilatione pendente. fol.119*
§ iij. *Executori de facto resisti potest, si durante dilatione vult facere executionem. fol. 122*
§. iiij. *Examinatur quando prorrogata dilatione possit fieri executio. fol.123*

§. v.

§. v. *Quando feriæ comprehendantur in dilatione, seu an dilationis tempus sit vtile vel continuum. fol. 123*
§. vj. *Executio fieri non potest durante dilatione concessa à Principe. fol. 125*
§. vij. *Dilatio data, vel concessa, incipit à die, qua fuit concessa. fol. 128*
§. viij. *Executio facta ab inferiori Iudice postquam condemnatus fuit ad maius Tribunal ex eadem causa est nulla. fol. 129*
§. viiij. *Executio est reuocanda, si fiat intra tempus datæ dilationis. fol. 129*
§. x. *Dilatione reuocata, quando fieri possit executio. fol. 130*
§. xj. *Executione facta durante dilatione, an vltra illius reuocationem duplicentur induciæ datæ debitori ad soluendum. fol. 131*
§. xij. *Referuntur causæ, & casus, quibus appellatio dicitur deserta, & sententia trãsierit in iudicatum. fol. 132*
§. xiij. *Si non fuit appellatum ab executione facta intra tempus datæ dilationis, an illa sit reuocanda. fol. 134*
§. xiiij. *Sententiam latam in criminali conuenire cum lata in ciuili in pluribus refertur. fol. 134.*

CAPVT V.

Substantiale quintum exequutionis faciendæ, ne illa fiat pro debito non liquido, & non probato probatione liquida & §§. duobus absoluitur. fol. 131

§. j. *AN sententia lata in iudicio vniuersali exequi possit non facta liquidatione quid capiendum in exequutione. fol. 140.*
§. ij. *Liquidationis exceptio, quando admittenda. fol. 141*

CAPVT VI.

Refertur quod exequutio fieri debet ex sententia valida, & quæ ex capite nullitatis infringi non possit, & §§. xv. referuntur plura nullitatum capita, & præcipuè quando non est certa. fol. 142

§. ji. *QVando liceat resistere executori Iudici, vbi nulliter procedit. fol. 143.*
§. j. *Nullitates quæ obseruandæ in sententia. fol. 145*
§. ij. *Sententia est nulla, si fuit prolata non citato eo in quem est lata fol. 145*
§. iij. *Sententia est nulla vbi fuit lata agente, vel defendente causam sine mandato. fol. 150*
§. v. *Sententia est nulla, quæ fuit prolata citato procuratore certiorato, quod fuisset reuocatus fol. 154*
§. vj. *Sententia lata citato procuratore, qui erat certus, quod fuisset reuocatus, non potest ratificari ab eo, ad cuius fauorem fuit prolata. fol. 156*
§. vij. *Sententia, quæ fuit prolata à non habente iurisdictionem cognoscendi de causa. fol. 157*
§. viij. *Referuntur quadraginta casus, quibus sententia est nulla facto, seu culpa iudicis. fol. 162*
§. viiij. *Referuntur tredecim casus, quibus sententia est nulla fauore eius pro quo, & contra quem fuit lata. fol 165*
§. x. *Referuntur decem casus, quibus sententia est nullo defectu solemnium. fol. 166*
§. xj. *Examinatur regula quod sententia erronea est nulla. fol. 167.*
§. xi *Sententia contra legem lata est nulla. fol. 168*
§. xij. *Sententia euidenter iniusta est nulla. fol. 169.*
§. xiij. *Referuntur Miscellanea aliqua, quibus sententia dicitur nulla. fol. 169*
§. xv. *Referuntur casus duo, quibus sententia lata sub conditione sit nulla. fol. 170*

CAPVT VII.

Traditur exequutionem sententiæ petendam esse à procuratore, qui habeat speciale mandatum ad illam petendam, & subduntur §§. sequentes fol. 171

§. j. *REferuntur generalia ad id caput pertinentia. fol. 162*
§. ij. *Agitur de ijs, ad quæ acquirenda, speciali opus est mandato, quoties qui alieno nomine acquirere velit, fol. 173*

§. iij.

§. iij. *Agitur quando pariter opus est simili mandato ad conseruandum aliena Iura vel bona. fol.178.*
§. iv. *Quando idem mandatum requiratur in eo, qui aliena amittere, seu remittere velit. fol.179.*
§. v. *Referuntur praecedentibus tribus. §§. communia. fol.185.*
§. vj. *Recensentur casus requirentes spetiale mandatum circa ea quae fiunt in Iuditio? fol.187.*
§. vij. *Recensentur casus quibus sine speciali mandato extra Iudicium de alienis nemo disponere potest. fol.196.*
§. viij. *Examinatur quando opus sit mandato speciali ad offerendum vel praestandum iuramentum. fol.196.*
§. ix. *Constituitur regula cum ampliationibus, & limitationibus, quod ad iurandum de caluminia opus est spetiali mandato. fol.118.*
§. x. *Recensetur quid, & quantum possit procurator cum libera, & quomodo constituatur. fol.201.*
§. xj. *Recensentur quae non possit praestare procurator cum libera. fol.203.*
§. xij. *Referuntur casus, in quibus non sat est habere mandatum spetiale, sed opus est mandato in Indiuiduo, seu singulari. fol.204.*
§. xiij. *Recensentur casus, in quibus nullum genus sufficit mandati, ad peragendum per alium, sed mandans ipse per se ipsum praestare debet. fol.206.*
§. xiv. *Referuntur casus, quibus sine mandato gerere quis possit aliena negotia. fol.209.*
§. xv. *Referuntur casus, quibus ad gerendum aliena negotia sufficit generale mandatum. fol. 210.*
§. xvj. *Referuntur casus in quibus iurisdictio exerceri non potest sine spetiali mandato tàm in spiritualibus, quam non spiritualibus. fol. 211.*
§. vij. *Mandati nullum genus sufficit ad iurandum fidelitatem. fol.212.*
§. xviij. *Mandato spetiali est opus ad iurandum debitorem suspectum de fuga. fol.212.*
§. xix. *Mandato spetiali est opus, vt quis dicatur seu constituatur procurator in rem propriam. fol.213.*
§. xx. *Mandato spetiali est opus ad aliquem obligandum. fol 215.*

C A P V T V I I I.

Octauum substantiale exequutionis esse traditur, vt illa fiat ex sententia quae probatur iusta ex Instrumento, vel alijs Iuribus quę sint in forma probanti, nec aliquo nullitatis vitio laborent, & subduntur quae requirantur vt Instrumentum dicatur esse in forma probanti, & testium examen sit validum, & §§. xxxxviij. examinantur omnia requisita Instrumenti, & examinis testium. fol. 217.

§. j. *Refertur primum substantiale, vt Instrumentum sit in forma probanti, est vt in eo legatur inuocatio Diuini nominis. fol.218.*
§. ij. *Secundum substantiale Instrumenti est, vt in eo describatur annus, quo fuit stipulatum. fol.219.*
§. iij. *Tertium est vt exprimatur dies stipulationis. fol.221.*
§. iv. *Referuntur mores plurimum gentium, quando incipiat dies. fol.224.*
§. v. *Horae expressio in instrumento, quid operetur. fol. 227.*
§. vj. *Quartum substantiale Instrumenti, vt exprimatur mensis quo fuit stipulatum. fol 228.*
§. vij. *Quintum substantiale est expressio indictionis, & de illa aliqua dicuntur. fol. 229.*
§. viij. *Sextum est appositio nominis Imperatoris, & anni Imperij. fol.232.*
§. ix. *Septimum est, vt in illo exprimatur locus vbi fuit stipulatum. fol.234.*
§. x. *Octauum est vt illud dicatur stipulatum coram testibus. fol.238.*
§. xj. *Examinatur assumptum quod testis instrumentarius, si contradicit contentis in instrumento, minuat illius fidem. fol.239.*

§. xij. Exa-

§. xij. *Examinatur assumptum, quod testes instrumentarij, debent esse præsentes stipulationi. fol.* 240.

§. xiij. *Examinatur assumptum quod testes instrumentarij debeant esse præsentes, & videre contrahentes. fol.* 241.

§. xiv. *Examinatur an acta Iudicij requirant præsentiam testium. fol.* 244.

§. xv. *Nonum substantiale Instrumenti est quod probetur notarium fuisse de illo conficiendo rogatum. fol.* 244.

§. xvj. *Decimum substantiale Instrumenti est, quod in eo adsit clausula Actum. fol.* 247.

§. xvij. *Vndecimum substantiale Instrumenti est, vt probetur lectum, & publicatum coram testibus instrumentarijs fol.* 247.

§. xviij. *Duodecimum substantiale Instrumenti est, vt subscribatur à notario rogato. fol.* 250.

§. xix. *Decimum tertium substantiale, vt addatur signum quo notarius vti consueuit. fol.* 252.

§. xx. *Decimumquartum substantiale est, vt in eo apponantur omnia solemnia solita apponi in loco vbi illud est stipulatum. fol.* 253.

§. xxj. *An relata solemnia debeant inesse imbreuiaturæ seu matrici Instrumenti. fol.* 253.

§. xxij. *Referuntur quæ excipi possunt contra notarium, & de omnibus rogari possit, vt conficiat instrumentum. fol.* 254.

§. xxiij. *Referuntur remissiue solemnia adhibenda in exemplatione instrumenti, & constituitur regula, quod debitor debet conficere apocam vel instrumentum, vt constet de illius debito. fol.* 254.

§. xxiv. *An casu perempto instrumento possit cogi notarius, vt aliud conficiat. fol.* 257.

§. xxv. *Referuntur quæ continentur nomine instrumenti. fol.* 257.

§. xxvj. *Examinatur regula, quod examen testis vt sit validum, fieri debet parte citata. fol.* 258.

§. xxvij. *Examinatur quod citandus sit reus ad videndum iurare testes. fol.* 260.

§. xxviij. *Tertium substantiale examinis testium est, vt testes deponant iurati. fol.* 263.

§. xxix. *Referuntur quæ sunt exprimenda in citatione ad videndum testes iurare, & examinari. fol.* 266.

§. xxx. *Aliud substantiale examinis testium est, vt articuli admittantur ad probandum. fol.* 267.

§. xxxj. *Substantia examinis testium est, vt intimetur aduersario locus examinis. fol.* 268.

§. xxxij. *Notarius debet recipere iuramenta testium ex decreto Iudicis. fol.* 268.

§. xxxiij. *Notarius non potest testes examinare, nisi Iudex suo decreto examen illi mandet. fol.* 269.

§. xxxiv. *Dies examinis, & iuramenti intimandæ sunt parti. fol.* 272.

§. xxxv. *Citandus est reus ad reliquos actus examinis. fol.* 272.

§. xxxvj. *Referuntur miscellanea plura circa iuramentum. fol.* 273.

§. xxxvij. *Iuramentum testis qualiter probetur. fol.* 279.

§. xxxviij. *An ad substantiam iuramenti requiratur tactus scripturarum. fol.* 281.

§. xxxix. *Examinatur Regula quod testis deponens extra articulos, an probet. fol.* 285.

§. xxxx. *Testis debet iurare se dicturum veritatem pro vtraque parte. fol.* 286.

§. xxxxj. *Testis debet iurare se dicturum veritatem sensu corporis, ac intellectu. fol.* 287.

§. xxxxij. *Ad validitatem examinis requiritur intimatio partis loci vbi testes iurabunt. fol.* 287.

§. xxxxiij. *Reprobatur praxis citandi ad videndum vbique iurare testes. fol.* 287.

§. xxxxiv. *Examinatur praxis citandi reum ad videndum examinari testes ad primam diem cum viginti sequentibus. fol.* 288.

§. xxxxv. *Exa-*

§. xxxxv. *Examinatur praxis citandi reum ad dandam interrogatoria. fol. 289.*
§. xxxxvj. *In examine testium citandus est reus ad dandum interrogatoria. fol. 294.*
§. xxxxvij. *Stylus Romanæ Curiæ citandi ad conducendum interpretem qui examini assistat. fol. 294.*
§. xxxxviij. *Exprimendum an sit nomen eius qui curat testes examinari. fol. 295.*

CAPVT IX.

Nono concluditur exequutionem esse nullam, & reuocandam, si exequutor in exequendo excessit fines mandati. fol. 319.

CAPVT X.

Decimo concluditur, quod condemnatis pluribus, non tamen insolidum, ne vltra virilem in eorum aliquem fiat exequutio, & §§. xiv. additis recensentur casus quibus à constituta regula recedatur. fol. 296.

§. j. *Exequutio facta insolidum contra vnum ex hæredibus quando reuocanda. fol. 299.*
§. ij. *Executio intentata actione hypotecaria fieri potest in solidum contra vnum ex hæredibus. fol. 301.*
§. iij. *Sententia lata contra plures intentata personali actione est exequenda per viriles. fol. 301.*
§. iv. *Alimenta si debita fuerint à pluribus sententia lata potest in solidum contra vnum exequi. fol. 303.*
§. v. *Plures quando loco vnius habeantur, vbi cum illis alius condemnatur. fol. 304.*
§. vj. *In solidum quando conueniri possit vnus ex hæredibus ex causa dotis. fol. 306.*
§. vij. *In solidum quando conueniri possit vnus hæredum ex causa funeris. fol. 307.*
§. viij. *Examinatur regula quod nullus in solidum presumitur obligatus. fol. 308.*
§. ix. *Tutor quando in solidum conueniri possit pro gestis à contutore fol. 310.*
§. x. *Administrator conueniri quando potest in solidum pro administratis ab alio administratore. fol. 313.*
§. xj. *Quando socius in solidum conueniri possit pro gestis à consocijs. fol. 313.*
§. xij. *Socij plures vbi simul obligantur an in solidum conueniri possint. fol. 315.*
§. xii. *Solidi petitio quibus casibus cessat, vbi dabatur actio solidi. 316.*

CAPVT XI.

Examinatur ordo faciendæ executionis, quem tradit Vulpianus in l. à diuo Pio §. in venditione. ff. de re iudicata, & §§. septem examinatur. fol. 32.

§. j. *Exequutio facta non seruato ordine dato à Vulpiano in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re. iudic. quando nulla. fol. 323.*
§. ij. *In exequutione facienda, quando capienda sint primum mobilia debitoris illi minus vtilia fol. 327.*
§. iij. *In executione facienda seruandum quando sit statutum loci, vbi fit executio. fol. 328.*
§. iv. *Quando contra obligatum in forma Cameræ non obseruetur dispositio. l. à Diuo Pio. §. In venditione. ff. de re. iudic. fol. 329.*
§. v. *An validum sit pactum, vt debitor carceri mancipetur, si deficiat conuenta die in solutione. fol. 330.*

§. vj. *An*

§. vj. *An pro exiguo debito capi possint bona magni valoris in executione si illa non sint creditori hypothecata. fol. 338.*
§. vij. *L. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re. iudicata, an cesset vbi adest pactum contrarium. fol. 339.*

CAPVT XII.

Ad validitatem exequutionis concluditur aduertendum esse, vt illa fiat in bonis, & rebus, quæ in causam iudicati capi possunt; & referuntur quæ capi non possunt, & §§. XVI. examinatur. fol. 340.

§. j. *LIbri scholarium quando capi possint in executione sententiæ. fol. 341.*
§. ij. *Doctorum libri quando capi possint in executione sententiæ. fol. 342.*
§. iij. *Arma equi, & alia instrumenta belli non possunt capi in executione sententiæ. fol. 345.*
§. iv. *Militum stipendia non possunt capi in executione sententiæ. fol. 348.*
§. v. *Fructus beneficiorum an capi possint in executione sententiæ contra clericum latæ. fol. 347.*
§. vj. *Agrariæ artis instrumenta an capi possint in Iudicati executione. fol. 349.*
§. vij. *Vestes, lectus, & similia capi non possunt in iudicati executione. fol. 354.*
§. viij. *Molendina, & instrumenta ad molendum, capi non possunt in iudicati executione. fol. 355.*
§. ix. *Aedibus affixa capi non possunt in executione iudicati. fol. 356.*
§. x. *Feudi fructus non possunt capi in executione iudicati. fol. 356.*
§. xj. *Emphiteoticus fundus quando capi possit in executione iudicati. fol. 357.*
§. xij. *Mobilia portata in Ecclesia à debitore an capi possint in executione iudicati. fol. 258.*
§. xiij. *Alimentorum causa debita non possunt capi in executione iudicati. fol. 359.*
§. xiv. *Sacræ res non possunt capi in executione iudicati. fol. 360.*
§. xv. *Sancta, & religiosa an capi possint in executione iudicati. fol. 362.*
§. xvj. *Instrumenta artificis an capi possint in executione rei iudicatæ. fol. 369.*

CAPVT XIII.

Agitur quæ iura deficientibus mobilibus capi possint in executione rei iudicatæ, & §§. VII. absoluitur. fol. 364.

§. j. *REferuntur quæ sint obseruanda, antequam in executione rei iudicatæ capiantur nomina debitoris. fol. 365.*
§. ij. *Ius Prothomisios non potest capi in executione rei iudicatæ. fol. 370.*
§. iij. *Hæreditatis adeundæ ius an capi possit in executione rei iudicatæ. fol. 371.*
§. iv. *Vsufructus alicui competens an capi possit in executione rei iudicatæ. fol. 372.*
§. v. *Iuspatronatus an capi possit in executione rei iudicatæ. fol. 375.*
§. vj. *Ius quod competit Dominis in vassallos an capi possit in executione rei iudicatæ. fol. 376.*
§. vij. *Omnia ex quibus debitor percipere potest pecuniarium commodum capi possunt in executione rei iudicatæ. fol. 377.*
§. viii. *Referuntur quæ iura capi possint in exequutione rei iudicatæ. fol. 378.*

C A-

CAPVT XIV.

Quia deficientibus mobilibus, & immobilibus, & iuribus debitoris deueniendum est ad capturam, necnon ad censuras in debitorem istis examinatis, subduntur. §§. XIV. in quibus recensetur quæ personæ carcerari non possint. fol. 378.

§. xij. *Doctores carcerari non possunt, si non soluunt æs alienum contractum. fol.* 387.

§. ij. *Milites carcerari non possunt causa æris alieni soluendi. fol.* 292.

§. iij. *Clericus carcerari non potest causa æris alieni soluendi fol.* 392.

§ iv. *Scholaris carcerari non potest causa æris alieni soluendi. fol.* 297.

§. v. *Referuntur plures personæ quæ carcerari non possunt causa æris alieni. fol.* 395.

§. vj. *Fœminæ non carcerantur causa æris alieni soluendi. fol.* 400.

§. vij. *Carcerari non potest is, cui ab instante est debita reuerentia. fol.* 404.

§. vij. *Reuerentia quibus personis sit debita. fol.* 406.

§. ix. *Quæ sint personæ quæ non teneantur vltra quam facere possint. fol.* 407.

§. x. *Filius familias obligatus simul cum patre non tenetur vltra quam facere possit. fol.* 409.

§. xj. *Debitor quando capi possit in Ecclesia in causa ciuili. fol.* 410.

§. xij. *De domo sua extrahi nemo potest, & duci ad carceres. fol.* 411.

§. xiij. *Carceratus quando iterum carcerari non possit, si semel fuerit carcere solutus. fol.* 413.

§. xiv. *Cadauer debitoris quando sequestretur. fol.* 414.

CAPVT XV.

Cauendum pariter esse ne reuocetur sententiæ executio, vt illa fiat tempore, & loco congruo, & §. sex absoluitur. fol. 417.

§. j. *Sententia non est exequenda feriatis diebus. fol.* 420.

§. ij. *Sententia exequi non debet durantibus ferijs repentinis. fol.* 421.

§. iij. *Sententia non potest exequi tempore feriarum etiam stante pacto in contrarium. fol.* 423.

§. iv. *Iudicium quando incohoari possit durantibus ferijs messium, & sententia exequi possit. fol.* 424.

§. v. *Referuntur miscellanea aliqua de ferijs. fol.* 425.

§. vj. *Sententiæ executio non potest fieri tempore noctis. fol.* 426.

CAPVT XVI.

Obseruandum est etiam, vt valida sit executio, quod fiat à legitimo exequutore, & §. XLI. absoluitur. fol. 428.

§. j. *Delegatus inferioris à Principe, vel Principis, an possit suam exequi sententiam. fol.* 439.

§. ij. *Constituitur regula quod quilibet Iudex qui habeat iurisdictionem cum imperio potest sententiam alterius Iudicis requisitus exequi. fol.* 433.

§. iij. *Iudex requisitus exequi sententiam alterius Iudicis quando possit negare executionem fol.* 435.

§. iv. *Referuntur exceptiones, quas licet opponere coram Iudice requisito alienam exequi sententiam. fol. 440.*
§. v. *Exequens sententiam pro se latam, quas patitur pœnas. fol. 445.*
§. vj. *An ex licentia Iudicis liceat exequi sententiam pro se latam. fol. 446.*
§. vij. *Referuntur plura de Apparitorum, seu birruariorum facultate exequendi sententias. fol. 448.*
§. viij. *Exequutor illegitimus quis dicatur. fol. 458.*
§. ix. *Iudex laicus requisitus ab ecclesiastico debet illius sententiam exequi. fol. 459.*
§. x. *Represaliæ quando licitæ. fol. 461.*
§. xj. *An validum sit pactum vt debitor morosus carceretur à creditore non requisito Iudice. fol. 463.*
§. xij. *Constituitur regula quod validum sit pactum vt morosi debitoris bona liceat creditori capere propria auctoritate. fol. 464.*
§. xiij. *Adduntur aliqua Miscellanea conuenientia dictis §. antecedenti, num. 33. & cap. 11. §. 27. fol. 466.*
§. xiv. *Executor illegitimus est qui alterius Iudicis sententiam non requiritur exequitur. fol. 467.*

CAPVT XVII.

Cauendum est etiam, vt exequutio fiat in rebus, de quibus Iudex cognouit, seu expressis in sententia. fol. 467.

CAPVT XVIII.

Obseruandum est pro validitate executionis sententiæ, vt illa fiat præcedente legitima causæ cognitione, & rei condemnatione. fol. 468.

CAPVT XIX.

Obseruandum vt illa non fiat postquam cessauit causa illam faciendi. fol. 468.

CAPVT XX.

Cauendum ne executio fiat postquam Iudex inhibuit ne illa fiat. fol. 469.

CAPVT XXI.

Cauendum est etiam ne executio fiat, restitutione in integrum petita. fol. 471.

CAPVT XXII.

Obseruandum pro validitate executionis, vt illa petatur à legitima persona, supra capite 7. Multa retuli quæ hic repeti possent. fol. 474.

CAPVT XXIII.

Quod ante factam executionem sententiæ latæ in iudicio ordinario quater citetur condemnatus ad docendum de appellatione, & illius legitima prosecutione. fol. 475.

C A-

CAPVT XXIV.

Examinatur assumptum an executio recte, sed non rite facta sit reuocanda, & §§. absoluitur duobus. fol. 476.

§. j. *Retentio an competat ei qui nulliter sunt adiudicata bona debitoris. fol.* 481.
§. ij. *Vxori, an concedatur retentio bonorum mariti defuncti pro sua dote. fol.* 483.

CAPVT XXV.

Executionis effectus referuntur, & §§. Tribus absoluitur. fol. 485.

§. j. *Pignus, & hypotheca an sint idem. fol.* 488.
§. ij. *Alienatio rei capta in executione rei iudicatæ est fraudulenta. fol.* 490.
§. iij. *Clericus an sortiatur forum Iudicis laici, vbi excipit bona in executione capta, quæ extabant penes debitorem esse sua. fol.* 491.

CAPVT XXVI.

Quod fiat ex mandato Iudicis in scriptis dato exequutori, & §. vnico addito referuntur quæ in proposito argumento dici possunt. fol. 492.

§. j. *Quibus pœnis plectatur executor excedens fines mandati. fol.* 494.

CAPVT XXVII.

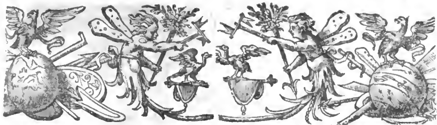
Executio rei iudicatæ an spectet ad Iudicem à quo, vel an ad quem. fol. 494.

CAPVT XXVIII.

Qualiter succurratur passo vel passuro iniquem executionem, & §§. duobus additis examinatur. fol. 501.

§. j. *Quando liceat mandata iudicum spernere. fol.* 502.
§. ij. *Quando liceat executori resistere. fol.* 569.

TRA-

TRACTATVS
DE POSTREMIS TRIBVS SOLEMNIBVS REI IVDICATAE.

PROOEMIVM.

SVMMARIVM.

Creditor poteſt agere diuerſis remedijs contra debitorem ſibi reali, vel perſonali obligatione obligatum. 1. *& quod illi ſit vtilius.* 2.

Exequutione in bonis debitoris facta creatur iudiciale pignus. 3. *finis litibus imponitur.* 8.

Nullitatis exceptio efficacior eſt exceptione iniuſtitiæ 5.

)peris diuiſio. 4. 6. 7.

ïxecutio eſt pars integralis iudicij, & finit lites. 9.

VM creditori ſint a Iure conceſſa plura remedia, † quibus experiatur contra debitorem perſonali, vel reali obligatione ſibi obligatum, vt referunt *gloſſ. in l. à Diuo Pio. §. ſi pignora. ff. de re iudicata. vbi Alex. n. 7. & ſeq.* Soccin. Sen. *conſ.* 37. *lib.* 4. *ı.* 9. *& ſeq. Rebuff. de liter. obligat. artic. fin.* ;*loſ fin. n.* 15. *& ſeq. Aſinius in praxi §.* 31. *cap.* .o. *n.* 4. *Conrad. de off. Prætor. lib.* 1. *cap.* 9. *de xecut ſentent. n.* 7. *Muſcatell. in praxi par.* 3. *loſ. verb. venduntur, n.* 26. *& ſeq. plurib. & ›erb adiudicantur. n.* 6. *& ſeq. Surd. conſ.* 256. :.5. vbi refert, quod ſit † vtilius remedium. *'oler. tract de proceſſ exequut. par.* 3. *cap.* 9. *nu.* 5. *& ſeq. plur.* ſi tamen idem eligat auctore ·ætore, in cauſam indicati capi, & diſtrahi bona bitoris, quia antequam ſequatur illorum diactio, tres actus ſucceſſiue fieri eſt neceſſe, ſeruato tamen ordine in illis dato à Iure, vel Statuto, vel Conſuetudine, vel Curiæ vſu, & ſtylo, vide-
3 licet, Exequutio † qua dicitur creari in bonis ideo captis iudiciale pignus. *Alex. dicto §. in venditione n.* 37. quod citra vitium litigioſi, deinde alienari minime poteſt. *l.* 2. *C. de litigioſ.* Subhaſtatio pignoris capti in exequutione: & eiuſdem pignoris Venditio, quàm Curialium vulgus nuncupat Deliberationem.

Ideo Tractatum hunc *de Poſtremis tribus ſolemnibus rei iudicatæ*, tribus libris diuidam,
4 † In primo, quia exceptio † Nullitatis eſt exce-
5 ptione Iniuſtitiæ efficacior. *Neuiz. conſ.* 2. *n.* 28. *in fin.* agam, quæ ſint obſeruanda, ne exequutio redargui poſſit de nullitate, tam quoad ordinem iudicij non ſeruatum, quàm quia facta fuerit incongruo tempore, vel loco, in rebus, vel perſona, quæ minimè in cauſam iudicati capi poterant.
6 In ſecundo † agam de *Subbaſtatione*, illiuſque
7 ſolemnibus. In tertio † agam, quid obſeruandũ, vt canonica ſit capti, & ſubhaſtati pignoris *Venditio*, & plus offerenti facta deliberatio; Diuiſis dicendis in vnoquoque libro, in ſua Capita, & membra, quæ I.C. nota ſignabo per §§. & ita euitabo tædium, quod communiter affert prolixus numerus notabilium vniuſcuiuſque capitis huius tractatus de Exequutione, quæ finem
8 † litibus imponit, teſte *Boer. conſ.* 44. *n.* 4. *&* 6. Addendo, quod non ſententia lites finiantur,
9 ſed exequutione, † quia, vt inquit *Berretta cõſ.* 3. *cum multa. n.* 15. illa eſt pars integralis, & principalis iudicij.

CAP. I.

SVMMARIVM.

Citatio an requiratur in exequutione sententiæ latæ in criminali. 1.

Citatio requiritur in exequutione sententiæ lata in iudicio ciuili. 2. 8. *Ampl. ibid. & 3. & 4. & 5. 6. 7. & quare.* 9. 10. 11. *Contrarium* 12. 13. 14. 18. *& quare* 23.

Concorda 19. *Regula constituitur negatiua, quod non requiratur citatio.* 23. *Ampl.* 24. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 40. 45. 46. 48. 51. 52. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 72. 73. 74.

Limit. 50. 59. 63. 75. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98 99. 100. 191. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108.

Exceptiones retardantes exequutionem sententiæ, plures referuntur. 10. 11.

Exequutor sententiæ debet audire excipientem de illius nullitate. 13. *Ampl. ibid. & quare. ibid.*

Praxis est interpres legum. 15. *encomia.* 17.

Experientia est rerum magistra. 15. *laudatur.* 16.

Cyn. declaratur. 20. *&* 64.

Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmet. 21.

Regula potius est constituenda negatiuè, quam affirmatiuè, & quare 21. 22.

L. quæ inuitis ff. de reg. iur. ampliatur. 24.

L. de vnoquoque ff. de re iud. limitatur. 25. 26.

Asinius in praxi declaratur. 30.

Rebuffus declaratur. 39. 49. 55. 68.

Iudex potest eijcere possidentem, si sibi constat illum nullum habere ius possidendi. 38.

Instrumentum stipulari apud acta Curiæ, & extra acta, differt apud Neapolitanos. 41.

Contra obligationem Cameralem admittũtur plures exceptiones. 42.

Oblegatio Cameralis, & obligatio facta apud acta differt. 43.

Obligatus in forma Cameræ, vel cum Guarantigia, est citandus ad dandum quod promisit, & quomodo. 43. 44.

Guarantigiæ clausulæ, quæ sit vis, & effectus 47.

Acta iudicij faciunt notorium. 53.

In notorijs non opus est citatione, nec ordine iuris. 54. 70.

Exequutor est solutus omni ordine iudiciario. 61.

Notorium quod dicatur. 71.

Afflictus declaratur. 76.

Exequutor merus, vel mixtus quis dicatur. 77.

Praxis Romanæ Curiæ, vbi agitur de exequutione sententiæ, quæ aliquo modo transiuit in iudicatum. 56.

INirium faciendo ab ijs, quę sunt Iuris diuini, & humani, ne de nullitate argui possit exequutio sententię, agendū est primo, An citandus sit reus ad videndum illā fieri; & quia articulus est satis controuersus, omisso quid di-
1 cendum sit, si agatur de exequutione † senten-
tiæ latę in criminalibus, cum id præstiterit *Socin.*
in cap. qualiter. de accusat n. 100. agendo tantū
de sententia lata in negotio ciuili, si quis capi
curat bona, vel personam condemnati, quoad il-
lis distractis, vel carceribus detento debitore, tæ-
dio affecto, sit sibi satisfactum.
2 Quòd citandus † sit debitor ad videndum fie-
ri exequutionem sententiæ in illum prolatæ, vo-
luit *Cyn. in l.* 1. *C. de iur. & fact. ignor. n.* 15. ad-
dendo aliud seruari à Iudicibus, & illis de facto
posse resisti, si qui pati debet exequutionem,
non fuit citatus. *& in l.* 1. *C. quor. appell. non re-
cip. n.* 1. concludit, quacumque via agatur pro
executione sententiæ, condemnatum esse citā-
dum, & posse opponere omnes exceptiones, quę
opponi possunt post sententiam, & licere ap-
pellare, si à Iudice non exaudiatur. *Cynum se-
quitur, & defendit Io. Imol. in l. à Diuo Pio. §.
in venditione. ff. de re iud. n.* 23. *& post illum
Castr. n.* 4. & in puncto Iuris Cyni opinionem
esse veriorem testatur *Alex. ibidem nu.* 31. *vers.
item quia, & in fine eiusdem n.* 31. idem sentit
eum præceptore suo *Bart. in l. creditores. C. de
pignor. vers. multæ enim exceptiones*: & de-
clarando dicta *Iac. de Beluis.* concludit, quod li-
centia data à Iudice capiendi possessionem rei
debitoris, nihil operatur, nec dandum mandatum
sine partis citatione, nec Iudicem debere man-
dare exequi suam sententiam, nisi parte citata
ad opponendum, quare fieri non debeat exe-
3 quutio, & inualidum † esse quicquid aliter fue-
rit factum, & perinde esse, ac si creditor propria
auctoritate cepisset possessionem, & eundem
incidere in pœnam *l. meminerint. C. vnde vi.*
idem repetens in *l. defendente.* 21. *ff. de auctorit.
tutor. n.* 2. *sequuntur Grat. cons.* 76. *lib.* 2. *nu.* 4.
Rip. in l. 2. *ff. de re iud. nu.* 10. *Cyn. & Bart. se-
quuntur Lofred. cons.* 47. *quatuor. nu.* 13. am-
4 pliando etiam † si agatur de fauore publico, la-
tius id prosequens *num.* 17. addendo concedi
restitutionem exequuto, qui non fuit citatus,
Barbat. cons. 31. *quia. lib.* 4. *n.* 1. *vsque ad* 7. repre-
5 hendens † exequutores litterarum Apostolica-
rum, qui illas exequuntur sine partis citatione,
de facto illos procedere concludens, & exequu-
tionem reuocandam: & *n.* 7. *sequendo Cynum,*
6 addit procedere † siue actum fuerit actione
reali, siue personali, & exequutio fiat in re, quæ
creditori fuit obligata; & pro regula id firmant
Ias. in l. 2. *C. de iur. emph. n.* 112. ea ratione, quia
plura possunt excipi. *Bursat. cons.* 169. *num.* 16.
Asin. in praxi. §. 31. *c.* 4. *Petr. Duen. regul.* 94.
relatus lib. 1. *regul. iur.* §. *citatio partis requi-
ritur, cum alijs relatis ab Honded. cons.* 20. *lib.* 1.
n. 43. *Papien. in forma libell. exequut. sent.* §.
sapiens. n. 4. *in fin.* quia condemnatus potest
habere excusationem, quæ retardet exequutio-
nem. *Afflict. ad Constit. Regn. cap. de dilation.
& except. n.* 23. *Vinc. Hercul. in l. à Diuo Pio.
§. in venditione ff. de re iud. n.* 35. *in fin. & n.* 36.
concludens *in fin.* quod ista opinio est sustenta-
bilis, & quod illam teneret ante factam exequu-
tionem: secus si illa esset facta; idem repetens,
n. 38. *circa fin.* relati à *Gabriel. de citat. con-
clus.* 1.

cluſ. 1 num. 121 Serafin. deciſ. 1314. concludens
condemnatum citandum eſſe ſaltem per procla-
ma, ſi in illum fiat exequutio ſententiæ. Conrad.
de offic. Prætor. lib. 1. cap. 9. de exequut. ſent. n. 3.
7 ampliando † etiam ſi exequutio fiat in eadem re,
de qua fuit iudicatum, licèt circa finem videa-
tur recedere ab iſta extenſione; relati à Saccia
de appellat. quæſt. 11. n. 186. verſ. contrarium. &
num. 188. concludit tutam eſſe praxim citare
partem in exequutione, & talem eſſe ſtylum Cu-
riæ Delphinatus, vbi petitur exequutio ſententię
Iudicis Eccleſiaſtici, latæ in petitorio, teſtatur
Franc. Marc. deciſ. 269. par. 1. n. 2. in fin. Natta
conſ. 502. ſuper. num. 23. & ſeq. addendo exe-
quutionem factam non citata parte eſſe nullam,
& reuocandam, quamuis ſit facta ex reſcripto
ſupremi Principis. idem ſentit Carpan. alijs
conſentientibus relatis, ad Statut. Mediolan.
cap. 158. num. 36.
8 Iſtam qui tenent opinionem † volunt illam
probari l. 1. verſ. cœperis exequutione ſententiæ
conueniri, C. de Iur. & fact. ignor. l. meminerint.
C. vnde vi. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de
re iud. verſ. interloqui ſolent, & alijs Iuribus re-
latis à Natt. conſ. 529. n. 24. & ſeq. & num. 20.
& ſeq. & addunt rationes in illius confirmati-
9 uam † & præcipue, quia Iudex debet interlo-
qui, antequam de vna ſpecie pignorum deue-
niat ad aliam, & ideo pars victa eſt citanda. l. de
10 vnoquoque ff. de re. iud. vel quia † paſſurus
executionem poſſet lædi, non data ſibi faculta-
te excipiendi, quæ de Iure ſunt permiſſa, veluti
quod ſententia ſit lata ab incompetenti, vel non
inſtante legitima perſona, vel ſine citatione, vel
die feriata, vel Iuris, & Statuti ordine nonſer
uato: vel quia victo ſuperuenerit ius ex pacto
de non petendo, vel alio capite, vel tranſactio-
ne, vel ſolutione, vel prætendatur ſententiam
nullam notorie, vel duret tempus ad appellan-
dum, vel appellationem proſequendam, vel pe-
tita ſit in integrum reſtitutio ſententiæ. Barbat.
conſ. 35. num. 7. lib. 4. in princ. Papien. in form.
libel. exequut. ſent. §. ſapiens. n. 4. & ſeq. Natt.
conſ. 529. n. 14. in fin. vel quod ſententia lata
fuerit pro excommunicato, vel quod condem-
nato danda ſit retentio, ratione melioramento-
rum, vel alia ex cauſa, vel quod idem ſit hæres
cum benefieficio legis, & inuentarij; vel obſtet
beneficium Macedoniani, vel alia obſtet exce-
ptio, quominus exequi poſſint iudicata, vt con-
ſiderat Rip. in l. qui pro tribunali, ff. de re. iud.
n. 10. circa princ. Vincent. Herculan. in l. à diuo
Pio. §. in venditione. ff. de re. iud. num. 35. in
fin. & n. 36. & addit alias exceptiones, quę op-
poſitæ retardant exequutionem ſententiæ, ſicuti
& Socin. de dilation. artic. 7. n. 22. verſ. ſed di-
cit. & latius Specul. de except. rei iud. §. po-
ſtremo, vbi decem & ſeptem refert. Guid. Pap.
deciſ. 419. n. 2. & ego dixi in tractatu de exce-
ption. vbi quindecim hactenus latè examinaui,
& ſi agenti mihi annũ ſexageſimum octauũ, quo
hæc ſcribo, longior dabitur vita, alias referam,
vel ſaltem indicatis ſedibus, vbi illæ examinan-
tur, relinquam Antonio Franciſco nepoti meo
ex germano fratre, vt ille id præſtet, & ſpero
imitaturũ mores meos, qui neglecta cura lucri,
ſtudui de Iuriſprudentia mereri, quaſi id datum
11 ſit familiæ Nigrorum: vel quia † vt aduertit
Afflict. ad Conſtitut. Regni. lib. 2. de dilation.
& except. num. 24. & ſeq. poſset condemnatus
deducere aliqua, quibus temperandus, ſi non
penitus tollendus eſſet rigor ſententiæ prolatæ;
vel quia fuiſſet poſt ſententiam nouatum, vel fa-
cta ſolutio debiti, vel conſtaret ex actis eſſe nul-
lam, & ſimilia, quæ impediunt illius exequutio-
nem, vel quod condemnatus non tenetur niſi
in quantum facere poteſt. Vicent. Herculan. in
d. §. in venditione, l. à Diuo Pio, ff. de re. iud. n. 36.
verſ. præterea, vt datum eſt marito, & alijs, re-
latis in meis Collectaneis ad l. maritum, ff. ſo-
lut. matr. Bald. in l. ab exequutione. C. quor. ap-
pell. non recip. n. 8. & 15. vbi plures exceptiones
refert, quæ opponi poſſunt in exequutione ſen-
tentiæ.

Contrarium, ſeu quod in exequutione ſententię
12 non † ſit citandus is, in cuius bonis, vel perſo-
na fieri debet executio, voluerunt gloſ. fin. in
fin. verſ. item accedit. in l. 1. C. de iudic. Innoc.
in cap. ex ratione de appell. concludens exequu-
torem nec in citationibus, nec in alijs ſequi or-
dinem iudiciarium, licèt verum ſit, quod ſi
13 pars excipiat coram illo de nullitate † ſenten-
tiæ, ſit audienda, & ſi non audiatur, poſſit
legitimè appellare, & non admiſſa appellatione,
implorare officium Iudicis, quo reuocentur quæ-
cumque fuerint facta. Innoc. ſequitur Bald. in
l. ab exequutione. C. quor. appel. non recip. n. 5.
eam afferens rationem, quia exequutor licèt ſuã
exequatur ſententiam, procedit tamen, vt actor,
non vt cognitor, compellendo, non cognoſcen-
do. & in l. 1. C. de iur. & facti ignor. n. 13. verſ.
ſed de vno, concludens in bonis debitoris fieri
poſſe exequutionem ſine citatione, non tamen
in perſona, poſt Bald. idem firmauit Alex. in
d. §. in venditione, num. 30. in princ. teſtans ita
fuiſſe iudicatum à Rota, & in fine teſtatur de
magis communi. Aret. conſ. 75. Diligenter n. 1.
verſ. tertia Afflict. deciſ. 157. Latæ. num. 2. aſ-
ſerens ita fuiſſe iudicatum in caſu quo ſententia
tranſierat in iudicatum. Gomeſ. ad regul. de ſub-
rogand. collitigant. quæſt. 4. in princ. verſ. ra-
tio, idem firmans, quod mox dixi firmatum ab
Afflict. Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin.
part. 5. §. 2. n. 14. Aſinius de exequut. §. 1. cap. 29.
n. 16. Guido Pap. deciſ. 329. num. 1. & ſeq. aſſe-
rens ita ſeruari in Delphinatu, & Sabaudia, rela-
ti à Gabr. de citat. concluſ. 1. num. 122. Veſtr.
in praxi cap. fin. num. 3. concludens petentem
14 exequutionem ſententiæ, non obligari † ad ci-
tandum condemnatum, niſi velit, & eam cita-
tionem, ſi fiat, eſſe ſuperabundantem, & ideo
in tali citatione non eſſe inſerendum exemplũ
delegationis, ſeu commiſſionis cauſæ directæ
ipſi delegato. Tuſcus, & ab eo relati, concl. 409.
poſſeſſio poteſt. num. 22. & concl. 37. pactum
ingrediendi. num. 8.
15 Et cùm praxis † ſit vera legũ interpres. Bald.
in c. 1. princ. de feud. ſine culpa non amittend. &
in repet. l. Aemilius. ff. de minorib. num. 35. ma-
giſtraque ſit rerum experientia. c. quam ſit. de

elect. in sext. §. qua omnia, Instit. de satisdat. sine qua scientia parui est momenti. *Ioan. And. in cap. post translationem de renūc.* nam vt in-
16 quit Philosophus, expertus Artifex † certius operatur inexperto, quia natura potentem, ars facilem, vsus promptum facit artificem, & cuilibet arti, & scientiæ vsus multum tribuit nutrimenti *l. legatis. §. cenatricibus. ff. de legat. 3.* seu verius complementi, iuxta illud; Mater me genuit, memoria, vsus me perfecit, vt alia omit-
17 tam † praxis encomia congesta à *Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. part. 2. cap. 4. circa num. 2. Roland. à Val. cons. 2. lib. 2. num. 7. & seq. Afflic. in praxi. §. 22. cap. 16. limit. 7. n. 1. & seq. Gonzal. ad Regnl. 8. Cancel. glos. 9. §. 2. num. 41. 63. & seq.* Martin. Monter. *decis. 1. num. 16. circa med. & num. 17. & seq. Papon. arrest. 10. lib. 6. concludens* Theoricum sine praxi sæpè decipi.
18 Hanc negantē opinionem † amplexi sunt plures practici, videlicet *Maranta in praxi part. 6. cap. fin. num. 19. vers. nunc ad propositum. Vestrius in praxi cap. fin. n. 3. & seq.* concludens in exequutione sententiæ non requiri cōdemnati citationem, & si fiat, esse superabundantem, & extraiudicialem. *Salust. Tiber. in praxi A. C. lib. 1. cap. 41.* vbi præterea refert quid obseruatur, vbi fit exequutio in persona, vel bonis tam mobilibus, quam immobilibus condēnati debitoris: & ita à triginta annis, & vltra, quibus sum versatus in Rom. Curia vidi obseruari, & obseruatione ex capite deficiētię citationis ad videndū exequi sententiam, vel dicendum causam quare exequi non debeat, vidi vel audiui reuocatam fuisse exequutionem factam in condemnatum, tam in actione reali, quam personali.

Contrarietatē relatā, an in exequutione sententiæ sit citandus is, in cuius bonis, vel persona pa-
19 ratur fieri, conciliare † sunt conati *Bartol. in l. defendente. 21. ff. de auctor. tutor. num. 2.* vbi Addentes alios concordantes referunt, & in *Tract. ad reprimendum. §. exequutionem. n. 1. & in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. num. 2. & in l. meminerint. C. vnde vi. num. 5. & 6. Bal. l. ab exequutione. C. quorum appell. non recip. num. 5. Cast. d. §. in venditione. num. 4. Angel. in repet. l. iudicio cœpto. C. de iudic. n. 21. vsq. ad 35. Marant. in praxi part. 6. cap. fin. n. 16. & seq. plur. Honded. cons. 20. lib. 1. n. 45. Iacob. Cancerins var. resolut. tom. 1. de exequut. sent. n. 354. & seq. Nicol. Caluol. in praxi. §. exequutio sententiæ. num. 15. Soccin. iun. de dilation. artic. 7. n. 22. & seq. Vicent. Hercul. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re ind. n. 37. & seq. Afflict. ad Constit. Regni. rub. de dilation. & exception. n. 27. & seq. Franc. Curt. q. 14. n. 3 Gabr. de citat. conclus. 1. num. 123. Natta cons. 529. n. 20. & seq. vers. redeundo.*
20 Et dicta Cyni † supra in princ. sunt vera iuxta distinctionem *Bald. in l. ab exequutione. C. quor. appell. non recip. n. 11. Gul. Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu. ff. de reg. Iur. n. 6. & seq. Marsil. in praxi. §. attingam. n. 38. & seq. Franc. Marc. decis. 666. num. 3.*

Sed quia ex his, quæ vnusquisque excogitauit, pro concordia harum duarum pugnantium opinionum, de directo se inuicem perimentium, penitus non tollitur contrarietas, & illarum repugnantia, & vtraque simpliciter est falsa, teste *Angelo in repetit. l. 1. C. de iudic. n. 36. in princ.* & expensis illorum omnium dictis, sublata est contrarietas: Ideo sequendo modernorum commentum, & vsum, constituam regulam negatiuam, vbi *Petrus Duen. relatus lib. 3. regul. Iur. §. citatio partis requiritur in exequutione, & Afflic. in praxi. §. 31. cap. 4.* consti-
21 tuerunt affirmatiuā, seu quia † plus neget negatiua, quam affirmatiua affirmet. *glos. cap. cum dilectus, verb. suspensis de consuetud. Dec. in l. si Ruffinus. C. de testam. milit. num. 7. & cons. 3. num. 4. & in l. 1. C. de pactis. n. 13. in fin. Natta cons. 66. n. 18. & cons. 397. n. 6.* & plures sint casus, in quibus nō requiritur citatio in exequutione sententiæ, quam in quibus illa sit necessa-
22 ria, & cum † negatiua habeat semper implicitam affirmatiuam. *glos. fin. in l. ne codicillos. C. de codicil.* iustius firmati, in hac contrarietate opinionum, regulam negatiuam, quia aliquibus casibus admittit affirmatiuam.

Regula itaque negatiua sit, quod in exequu-
23 tione sententiæ non sit condemnatus citandus, *argum. l. qua in uitis. ff. de reg. Iur. vbi Decius. n. 2. & Cagnol. num.* 1. concludunt non esse citandum eum, ad illius actus confectionem, qui inuito, vel absente aliquo fieri potest: qui tex-
24 tus † licet loquatur in alienatione, attamen ad quemuis alium actum extendi volunt ibidem *Hieronym. Franc. num. 4. & Gulielm. Dyemen. n. 10. & ante illos late Ias. in l. z. §. fin. ff. solut. matr. n. 19.* & generalis regula *l. de vnoquoque.*
25 *ff. de re iudic.* † cessat, seu limitatur, vbi quis actum fiendum minime impedire potest, vel certum est non posse impedire. *Veral decis. 180. part. 3. n. 3. Ioan. Andr. in cap. 2. de noui oper. nnnciat. n. 2. Natta cons. 273. n. 10. Menoch. de arbitr. Iud. quæst. 17. n. 5. Cassad. decis. 2. de Iudic. n. 3. Vant. tract. de nullitat. ex defect. citation. n. 20. Afflict. cap. 1. §. quia ergo, de Innest. de re alien. fact. num. 12. Mastril. decis. 82. num. 17. Surd. cons. 227. Castrum. num. 17.* con-
26 cludens illum non esse † citandum, qui nihil potest deducere, quo moueatur Iudex ad iudicandum aliter, quam prius fuit iudicatum, nec ideo ex defectu citationis corruere sententiam. *Scaccia de appellat. quæst. 11. n. 186. Afinins in praxi. §. 7. cap. 5. limit. 11. n. 1.*
27 Amplia primo, si lata † fuit sentētiā in actione reali, & extet res, in qua exequutio sententiæ fieri debet, *Bart. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re ind. num. 2. vers. sed si executio fieret. & in l. meminerint. C. vnde vi num. 6. in fin. & in tract. ad reprimendum. §. exequutionem n. 1. in princ.* concludens, si condemnatio facta sit in rem, & capiatur ipsa res, non requiri citationem: idem alibi sæpè dixit *Bart. teste Alex. quem ille sequitur in d. §. in venditione. num. 31. in fin. Barbat. sequendo Inn. & Bald. cons. 37. lib. 4. num. 6. in prin. vers. præterea. Franc. Marc. decis. 169 part. 1. n. 1. relati a Gabriel. de citat. conclus. 1. num. 123. Afflict. ad constit. Regni. rubric. di dilation. & exception. num. 27. in fin.*

licet

licèt in principio asserat de stylo Consilij Nea-
politani, vt præcedat præceptum de parendo
sententiæ, tamen in fineconcludit, si extet res
de qua fuit cognitum in sententia, non requiri
citationem in illius exequutione. Abb.cap.ex ra-
tione de appellat, quem sequitur ibidē Dec.n.70.
vers.secundo in exequutione Bart.in l. meminerint
rint C. vnde vi n.6. Asinius de execut.cap.29.
num.16.Neuizan. conf.20.num.36.vers.secun-
do.Angel in l. quirestituere. ff. de rei vend. n.2.
Natta conf. 350. Augustinus.num.4. vers. &
licèt.Ioseph.Ludouic. decis. Perus.6. num.2. vbi
28 de magis communi, † etiam quod actum fuerit
actione personali, addendo, & iudicando, & con-
sulendo, esse iniquum aliud dicere Marant. in
praxi.par.6.cap. fin. num.17. Asinius in praxi.
§.7.cap.5.limit.11.num.1.vbi quamplures con-
sentientes refert. Honded. conf.20. lib.1.n.46.
29 addendo, si fiat in personam nominatam † in
sententia lata in reali Iudicio non requiri cita-
tionem, secus si contra non nominatam, licèt
iniustè possideat & subdit, num.47. & seq.vbi
hoc latè comprobat. & num.52.& seq. confutat
pluribus tenentes contrarium.

Contrariū voluere Asinius, & ab illo relati in
praxi §.31. cap.4.ampliat. 1. & 3. qui licet re-
probentur, vt mox dixi, ab Hondedeo; concorda-
30 ri † tamen possunt, ex his quæ dixi in finalibus
ampliationibus, necnon ex dictis Vinc. de Her-
culan.in l.à Diuo Pio.§.in venditione. ff.de re
iud.n.34.& seq

31 Amplia, præsertim vbi exequutio petitur † ex
officio Iudicis nobili non deseruiente actioni.
Asinius in praxi §.7.cap.5.limit.11. n.4. Ludo-
uis.decis.445.n.2.

32 Amplia, præsertim si exequutio † fieri debet
contra condemnatum tribus conformibus. Scac-
cia, & ab illo relati de appellation. quæst.11.
num. 186.

33 Amplia, præsertim vbi de † stylo, seu consue-
tudine Curiæ, vbi lata est sententia, non obser-
uatur, vt quis citetur in sententiæ exequutione.
Guidopap.decis.329.De iure.n.2.testans de con-
suetudine Delfinatus. Rebuff. de sent. exequut.
artic. 7. glos. 11. limit. 2. num. 10. & 19. re-
fert Scaccia de appellat. quæst. 11. num. 187.
in princ.

34 Amplia etiam si exequutio fieri † debeat con-
tra intrusum lite pendente. Vestr. in prax. cap.
fin. num.4.

35 Amplia præsertim, vbi in exequutione † non
est opus nouo processu, sed implorato Iudicis of-
ficio, fit exequutio, quia tunc, cum Iudex sit me-
rus exequutor, & procedat, compellendo, non
autem cognoscendo, vtendo sua iurisdictione,
non est opus citatione. Bald.in l.ab exequutione.
C.quorum appell.non recip. n. 5. Asin.in praxi,
§. 31.cap. 4. limit. 4. Vinc. Hercul. in l.à Diuo
Pio.§.in venditione.ff. de re iud. n. 35. in princ.
Soccin.de dilation. art.7.num. 22. vers. Baldus
vero, & comprobatur ex dictis infra n.46.

Amplia præsertim, si Iudex, qui protulit sen-
36 tentiam, † & cum causæ cognitione, commisit
exequutori exequutionem; nam cum lis de eadē
re decisa, & remedio iuris non suspensa exequu-
tione, quæ fit sine causæ cognitione, vt not. in
l.1.C.de Iudic. & firmat Bald. in l. ab exequu-
tore.C.quor.appell.n.5.in fin. nihil præterea re-
stat faciendum, quam manu militari exequi, quæ
Iudex præcepit: eo quia omnis cognitio præces-
sit, vt ex Innoc. in cap. ex ratione, de appellat.
Bart.in l. à Diuo Pio in princ. ff.de re iud. vo-
luit Afflict. ad Constit. Regni, de dilation. &
exception.n.28.quem sequitur Petr.Duen. re-
gul.94.limit.2. Barbat.conf.47.Quia.lib.4.n.7.
vers. aliud est.& n. 8. in princ. vers. nec debet
pars citari, eam afferens rationem, quia tunc
Iudex exequitur tanquam notorium sibi ius in
condemnatum. Scaccia de appellat. quæst. 11.
num.187.

37 Amplia præsertim, vbi Iudex est certus † quod
condemnato nulla competere potest defensio,
seu releuans exceptio ad retardandam exequu-
tionem sententiæ. glos. & communiter Docto-
res ibidem in cap. ad nostram, el 3. de iureiur.
Innoc.in cap. tua de cohabit. cleric. & mulier.
& in cap. nisi cum pridem, de renunc. quos re-
fert, & illorum dictis nixus idem firmat Afflic.
ad Constit.Regni, de dilat, & exception.num.30.
addendo istam ampliationem probari l.si cum
seruum.§.si quis seruum.vers.vt si præsens esset.
& §.ex iusta. vers. non est necesse vocari. ff. de
fideicommiss. libert.l.recusare in princ.ad Tre-
bell.Paris.conf. 1.lib.1.n.33.Vinc.de Hercul. l.à
Diuo Pio.§.in venditione. ff. de iudic. n.36. Pe-
trus de Duen.regul.94.limit.1. Grat.consil.76.
In præsenti.lib.2.n.13.sequendo Roman. consil.
38 499.col.2. dum voluit Iudicem posse † auferre
possessionem ei, si sibi constat, illum nullum ius
possidendi habere, & præterea addit Grat.eodem
39 conf.76.n.13.15.& seq.quādo † dicetur consta-
re de non iure possessoris, seu illius, in quem
fieri debet exequutio. Asinius in praxi §. 31.
cap.4.limit.1. Surd.conf.39. n. 20. Neuizanus
conf.20. n.36. vers. tertio. Scaccia de appellat.
quæst.91.n.187.vers.extende quartò, declarando
Rebuff. aliud sentientem.

40 Amplia vbi exequutio fit virtute † obligatio-
nis factæ apud acta, & obligatio est de recenti.
Afflict.ad Constit. Regni, rubr. de dilation. &
exception.num.31. circa med. addendo ita ser-
uare Magnam Curiam Vicariæ. Quare scire de-
bent, qui notum minime habent Ius Regni
41 Neapolis, quod differt, An † instrumentum sit
stipulatum extra acta, vel apud acta Curiæ. Nam
primo casu vltra solemnitates seruandas, vt In-
strumentum dicatur in forma probanti, quas re-
tuli infra cap.8. non habet paratam exequutio-
nem. Secundò autem secus. Afflict. decis. 387.
Thesaur.decis.26.n.13. Vinc. de Franch. decis.
118.n.7.addendo n.8.in exequutione talis obli-
gationis nō requiri citationem partis, adeo vt re-
tulerint mihi aliqui, quod viso à Iudice Curiæ
Instrumento apud illius acta rogato, absque alia
citatione mandat fieri exequutionem pro con-
tentis in Instrumento: & ratio potest esse, vt late
deducit Thesaur.dicta decis.26. n. 13. quia talis
confessio debiti apud acta, habet vim sententiæ,
vel quia, vt inquit Soccin. de dilation. artic. 7.
Iudici constat Instrumentum mereri exequu-

tionem;& interim nihil excipi posse; addendo id
præsertim procedere, stante Statuto, vt viso In-
strumento guarantigiato, præcipiatur debitori,
vt soluat, vel ne recedat à palatio.
Quamuis ratione paratæ exequutionis idem
esset dicendum contra obligatum in forma Ca-
meræ, vel cum guarantigia, vel alio pacto dante
viam exequutiuam instrumento, contra ius com
mune, quod dixi de obligato apud acta: atta-
men quia aduersus guarantigiatam, & Camera-
42 lem † obligationem admittuntur plures exce-
ptiones relatæ à *Gallef. de obligat. quæst.* 17.
& huiusmodi obligationes. differunt ab obliga-
43 tione apud † acta, vt latè probat *Thesaur. decis.*
26.*n.*13. non fit exequutio contra, modis relatis,
obligatos, nisi præcedente citatione ad soluendũ,
vel præstandum promissa. *Bald.l.ab exequutione,*
C.*quor.appell.non recip.n.*7. alias videndum de-
cerni mandatum exequutiuum: quod regulari-
ter decernitur, nisi infra tres dies continuos, qui-
bus elapsis, nisi sit consensum in mandatum, vni-
ca citatione præcedente, citatur iterum obliga-
tus ad videndum relaxari mandatum decretum,
quod relaxatur nisi ad primam diem cum inti-
matione, qua facta, & penes acta producta, con-
ceditur mandatum, quod absque alia citatione
exequutioni demandatur, vt docet *Sallust. Ti-
berius in praxi.A.C.non citato Bal.in l.ab exe-
quutione,*C.*quor.appel.non recip.Vinc. de Her-
cul. l.à diuo* Pio. §. *in venditione .ff. de re iud.
n.*35.*circa med.*
44 Quod autem in casu † vbi agitur de exequutio-
ne Camerali, vel guarantigiata, sit citandus obli-
gatus, voluit *Bald.in l.ab exequutione*. C. *quor.
appel.non recip.num.*6. eam afferens rationem,
quia nulla præcessit sententia, quem sequitur
*Salic. ibidem. Roderic. Suarez in repetit. l. post
rem iudicatam. ff. de re iudicata.limit.* 12. *in
princ.Soccin.de dilation.art.*7.*n.*21.concludens
id esse regulare, quia ante citationem non po-
test constare Iudici, an tale sit instrumentum,
quod mereatur exequutionem absque alia exce-
ptione.
Ampliatur in sententia lata à Principe cum
causæ cognitione, vel super restitutione posses-
sionis. *Aret.cons.*19.*videtur omnino. num.*33.
*& seq.vers.*2. *& n.*42.*vers.quia respondeo.Tu-
scus concl.*495. *exequutio. num.*10.
45 Ampliatur presertim vbi pro parte † iam esset
facta exequutio, nam pro residuo absque alia
citatione fieri potest. *Fulg.cons.*183.*quem refert,
& sequitur Dec. in cap.ex ratione de appel.n.*72.
*vers.*2.*conclusio. Petr.Duen. regul,* 94. *limit.*3.
*Asinius in praxi.§.*31.*cap.*4.*limit.*111.*Dec.cap.
ex ratione de appel. n.*12. *vers.*2. *Scaccia de ap-
pel.quæst.*11.*n.*187.*vers.extende tertio*.
Ampliatur, multò magis si à Statuto datus
46 esset terminus † ad parendum sententiæ latæ:
nam illo elapso exequi potest sententia absque
alia citatione, vt apud Hispanos, vbi tale extare
Statutum refert *Petr. Duen.regul.*94.*lim. quar-
ta, & ante illũ Roderic. Suarez in repetit.l.post
rem iudicatam .ff. de re iudic. limit.* 12. *num.*2.
afferens praxim Regni esse, vt statim atque pro-
ducitur Instrumentum habẽs paratam exequu-
tionem, absque alia citatione Iudex viso Instru-
mento det præceptum Alguazilo, quòd faciat
exequutionem in bonis debitoris; & si infra ter-
minum exequutionis fiendę compareat debitor,
& excipiat de solutione, vel simili, & legitima
exceptione, & eam probet infra decem dies,
absoluitur, & reuocatur exequutio cum præce-
pto, aliàs proceditur ad complementum exe-
quutionis, comprobando eam praxim ex dictis
Angeli, qui asserit fuisse iudicatum *in l.si sic.§.*1.
*ff.de legat.*1. quod validum sit Statutum Floren-
tinum, quod contra debitorem obligatum cum
guarantigia, possit ad libitum creditoris deueni-
ri ad capturam personæ, quia inde non tollitur,
sed modificatur illius defensio, non denegata
facultate excipiendi contra factam exequutionẽ;
& cõprobatur ex dictis *Rom.cons.*133.*in princ.*
47 concludentis clausulam † guarantigiæ idem esse
quod contra obligatum procedi possit sine stre-
pitu, & figura Iudicij, & de facto, incipiendo
etiam à captura personæ.
Ampliatur presertim vbi exequutio fit in eadẽ
48 re, † super qua lata est sententia, & illa extat pe-
nes condemnatum. *Bald.cons.*149.*lib.*3.*num.*1.
vers.item dicit. Asin. in praxi §. 7. *cap.*5. *li-
mitat.*9. *Honded. consil.* 20. *lib.* 1. *num.* 45.
vbi plures congerit, addendo aliud dicendum, si
exequutio fiat in alia re, vel eadem res, de qua
fuit iudicatum extat penes non condemnatum,
præsertim titulo oneroso. *Neuiz.cons.*20.*n.*36.
*vers.*2.*Scaccia de appel.quæst.*11.*vers.extende
49 quarto.* reprobato † *Rebuffo* aliud sentiente.
*Rota recent.part.*1.*decis.*361.*num.*5. declarando
50 procedere si præcedat præcisa † condemnatio,
& in specie, non autem in genere.
51 Ampliatur etiam vbi sententia † habet para-
tam exequutionem, & illa fuit parti intimata:
nam in exequutione illius, alia non requiritur
citatio, quia ex natura sententiæ huiusmodi suf-
ficit condemnatum semel fuisse citatum. *Grat.
cons.*66.*in præsenti lib.*2.*num.*7.*& seq & n.*17.
*& num.*22. & hinc patet iustitia & ratio eorum
quæ dicta sunt supra num.35. *Nicol.Caluol. in
praxi*. §.*exequutio sententia n.*18.
52 Ampliatur presertim vbi exequutio † fit in
ipsum condemnatum, vel re petita ex decreto,
seu sententia Iudicis qui illam protulit, si causa
non sit appellabilis, vel fuit coram eodem Iudi-
ce appellationi renunciatum. *cap.*2. *de dol.&
contum.in sext. Angel. per hunc textum in re-
petit.l.*1.C.*de Iudic.num.*21.*circa fin.* eam affe-
rens rationem, quia tunc Iudici constat ex actis
sententiam esse exequendam, & procedit ad
exequutionem tãquam ex quodam notorio, quia
53 † acta Iudicij, vt ego addo, faciunt notorium.
*c fin. de cohab. cleric. & mulier. Alex.cons.*195.
*Visis narratis lib.*6. *num.* 12. *Neuiz. cons.*80.
54 *n.*3. *circa fin. & cons.* 81.*n.*31. & in † notorijs
non requiritur citatio, nec ordo Iuris. *l.*1. C.*qui
& aduers.quos. cap.cum in tua, qui matrimon.
accus.pos.Innoc. in cap.cum sit Romana, de ap-
pel. & in fin. Scaccia de appel. quæst.*11. *n.*187.
55 *vers. extende quarto*, reprobato † Rebuf aliud
volente. *Asinius tamen in praxi §.*31.*c.*4. consu-
lit tutum esse hoc casu citare condemnatum.

Am-

Ampliatur etiam vbi fit exequutio sententiæ
56 † ab eo Iudice, qui illam protulit, & cuius iurisdictio non fuit appellatione suspensa, sitamen exequutio fiat in re petita, & extante. *Angel. in repet. l. 1. C. de Iudic. num.* 32. eam afferens rationem, quia sibi constat notoriè sententiam esse exequendam. *cap. 2. de dol. & contum. in sext. Maranta in praxi part. 6. cap. fin. n. 17. Nicol. Caluol. in praxi. §. exequutio sententiæ. n. 18. circa med.* & conferunt dicta in prima ampliat. *Bursat. consf. 269. n. 17.* testans de magis communi, & ita fuisse à Rota iudicatum. *Afflict. decis. 177. num. 2.* concludens sine citatione exequi posse sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam. *Scaccia de appel. quæst. 11. n. 187. vers. extende quarto, vbi reprobat Rebuffum aliud sentientem.*

Cum cautione tamen, quia si sententia fuit lata à Iudice ordinario, vt sunt in Vrbe Auditor Cameræ, Vicarius Papæ, Capitolini Iudices, & ex facultatibus sibi specialiter concessis, sunt etiã Rotæ Auditores, licèt ex rescriptis Papæ sint delegati, & sententia sit lata in Iudicio ordinario, quater est citandus reus ad docendum de appellatione, & illius legitima prosequutione, ptimo pro prima, secundo pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta superabundanti, ad primam diem in omnibus: & istis quatuor diebus vtilibus lapsis, si in sententia fuit relaxatum mandatum, illud mandabitur exequutioni, si certam contineat rem capiendam in exequutione, vel in sententia sit expressa quantitas, qua reus fuit damnatus. *Cassador. decis. 6. de caus. possess. num.* 10. & dixi *infra cap.* 21.

Si autem non fuit in sententia relaxatum mãdatum, citatur condemnatus ad videndum decerni, & relaxari mandatum pro re, vel quantitate contenta in sententia, & illo relaxato præuia citatione ad primam diem, quater, vt dixi, citato condemnato, fit in bonis debitoris exequutio seruato ordine dato in *l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & dixi latè infra cap* 11.

Si autem actum fit, nec de certa re, nec de certa quantitate, sed de re in genere, vt puta ad dandum, vel restituendum centum cados vini, lancem, equum, & similia, vel ad dandum, faciendumuè aliquid, quæ omnia æstimari possunt pecunia. *l. si ita fideiussorem. ff. de fideiuss. Surd. decis. 35. Ciues. num.* 17. si in sententijs sit facta liquidatio pretij rei petitæ, vel interesse, quia non sit datum, præstitum, vel factum, quod dari, præstari, fieriuè fuit promissum, relaxatur mandatum pro quantitate liquidata, & fiet illius exequutio absque alio decreto, vel sententia: & vidi aliquos incautos procuratores, qui postea liquidationem non fecerunt in tribus sententijs prolatis, sed alijs tribus sententijs iuta sui clientis liquidarunt, an malitia, vel imperitia id fecerint, viderint ipsi: mihi autem sat est admonere quid factu sit opus, ne de lite fiant lites.

Si autem quod dandum, vel præstandum est vi obligationis, pretio æstimari nõ potest, vel creditor, cui est dandũ, vel præstandum, nolit æstimationẽ præstare, & simus in casu quo cessat regula, quod in obligationibus facti succedit obligatio ad interesse. *l. si quis ab alio §. fin ff. de re iud.* vt dixi in meis collectaneis ad eundem textum, citato reo ad dandum, præstandum, vel faciendũ, quæ promisit, mandato relaxato, fit illius exequutio in persona debitoris, illeque carceri mancipatur, quoad tædio affectus suæ satisfaciat promissioni, nisi probetur superuenisse impotẽtiam adimplendi: & ita vidi practicatum, & practicari.

Hæc dicta sint, si agatur de sententia Iudicis ordinarij, vel delegati ad vniuersitatem causarũ, quales sunt omnes iudicãtes de certa specie causarum in facie Principis. Si autem agatur de sententia Iudicis delegati, quia post latam sententiam definit esse Iudex. *l. Iudex postea quam. ff. de re iud.* curandum est, vt eidem delegato, à Principe, vel alio delegante committatur exequutio suæ sententiæ; & cùm non eodem modo, seu eadem clausula à delegante rescribatur, sed vel constito de tribus, vel de re iudicata, adimpleta forma rescripti, causa cognita, citata parte ad illius iustificationem, per repetitionem actorum, fiet exequutio sententiæ, præuia citatione ad videndum illam exequutioni mandari. *Vestr. in praxi. lib. 8. cap. fin. n. 12. & seq. Mandos. de commis. exequutorial. vers. seruatis quatuor terminis. Marchesan. de commis. restit. in integr. cap. 2. num.* 45. *Scaccia de appel. quæst.* 11. *num.* 192.

Controuersa tamen est quæstio, an Delegatus Principis ad vnã causam, possit absque alio rescripto suam sententiam exequi, vt dixi *infra c.* 14. *§.* 1. vbi etiam retuli, quid obseruet Romana Curia.

57 Ampliatur presertim, vbi sententia † trahit secum exequutionem, & sententia fuit parti intimata. *Grat. consf. 76. lib. 2. num.* 22.

58 Ampliatur presertim in mero exequutore, † qui cùm non habeat causæ cognitionem, non potest, nec debet in exequutione mandati sibi dati citare eum, in quem fieri debet exequutio. *l. exequutorem. l. si vt proponis. C. de exequut. rei iudic. Angel. in repet. l.* 1. *C. de iudic. nu.* 33. *Barbat. consf. 37. lib. 4. n.* 5. addendo cautionem, quam prius tradiderat *Angel. dicto numer.* 33. modò
59 † exequutio fiat in re, de qua fuit iudicatum. *l. si quis missum, ff. ne vis fiat, Lofred. consil.* 47.
60 *n. 13. in fin.* etiam quod excipiatur de illius † nullitate. *l. si pretor. ff. de iudic. Rota decis. 3. de except. in nou. Dec. cap. ex ratione, de appel. n. 70. vers. 2. Guidopap. decis. 329. de iure. num.* 2. testatur de stylo, nisi lapsum sit biennium, vel trien-
61 nium, quia exequutor † non alligatur ordini aliquo iudiciario. *Calcan. consf. 86. num.* 1.

Ampliatur etiam vbi tractatur de exequutio-
62 ne sententiæ latæ † in actione personali ad certam rem, modò exequutio fiat in eadem re, vel persona, de qua fuit lata sententia. *Innoc. & reliqui in cap. ex ratione, de appellat. Bart. tract. ad reprimendum. §. exequutionem. nu.* 1. *Mathesilan. singul. 86. nota quod. Barbat. consf. 37. quia. lib. 4. num. 6. in fin. vers. sed si exequutio*, addendo non requiri citationem, sed manu armata pos-

se au-

se auferri e manibus condemnati. *Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 6. num. 2. Bursat. consil. 269. n. 17. testans de communiori. Honded. consil. 20. lib. 1. num. 45.* addendo, modò exequutio fiat contra nominatum in sententia. *Conrad. de offic. pretor. lib. 1. cap. 9. de exequut. sent. num. 3. in fin. Scaccia de appellat. quæst. 11. num. 187. vers. extende quarto.*

Contrarium tenent *Afinius, & ab illo relati in praxi. §. 31. cap. 4. §. 31. ampliat. 1. & 2.* Concorda, vt dicam infra.

63 Secus autem † si actum fuisset actione personali ad quantitatem, vel aliud in genere, adeò quod exequutio fieri deberet iuxta ordinem datum in *l. à diuo Pio. §. in venditione, de re iudic. Afflict. ad constit. Regni, de dilation. & except. nu. 23.* addendo ita esse intelligenda dicta *Cyni in l. ab exequtore, C. quorum appel. non recip.* & eiusdem opinionis fuisse Bart. Bald. Innoc. Angel. & alios, quos non refero, ne de carta in papirum transferam, quæ alij suo labore cumulauerunt, & notarunt:

64 Amplia præsertim in contumaciam † rei condemnati. *Angel. in repet. l. Æmilius. ff. de minorib. num. 25.* concludens in casu, quo in exequutione sententiæ requiritur citatio, si ea fuit facta, & citatus fuerit contumax, posse procedi ad exequutionem sententiæ absque alio processu, quia causa exequtionis est summaria, & extraordinaria:

Amplia etiam in casu quo fuit appellatum,
65 † sed deinde appellationi renuntiatum coram eodem Iudice. *Angel. in repet. l. 1. C. de Iud. n. 30.*

Amplia præsertim vbi exequutio fit ad fa-
66 uorem eius † qui habeat ex pacto facultatem ingrediendi possessionem, & illam retinendi propria auctoritate, cum clausula constituti, & imploratum fuit Iudicis officium. *Tuscus conclusione 409. possessio potest. num. 23. & conclus. 37. pactum ingrediendi. num. 8.*

67 Amplia etiam in casu † quo fuit appellatum, sed causa non erat appellabilis, saltem ad effectū suspensiuum. *Ias. consil. 60. in quæst. qua lib. 1. num. 14. Nicol. Caluol. in praxi. §. exequutio sententiæ. num. 21.*

Amplia præsertim vbi exequutio fit præcedē-
68 te † causæ cognitione. *l. qui restituere. ff. de rei vend. Rebuff. de sent. exequut. glos. 11. num. 19. Afin. in praxi. §. 31. cap. 4. limit. 11.* concludens tunc Iudicem absque partis citatione, nuncio, & alijs committere posse exequutionem sententiæ: & ita intelligitur idem, dum in antecedentibus retuli aduersari in multis ampliationibus. *Socin. de dilation. art. 7. n. 22. circa fin. vers. aut præcessit cognitio. Scaccia de appellat. quæst. 11. n. 187.*

Amplia præsertim, vbi notorium est, cita-
69 to nullam † competere defensionem. *Nicolaus Bellon. cons. 70. n. 15.* quem refert, & sequitur *Bursat. alijs additis idem sentientibus cons. 269.*
70 *n. 18.* vbi præterea declarat dici notoriè † constare si adsint duæ conformes, quæ transierint in iudicatum. *Maur. Burg. de modo procedendi ex abrupt. quæst. 5. num. 168.* asserens in notorijs
71 non seruari ordinem Iuris, & dici notorium † si adsit publicum Instrumentum. *num. 167. Gabr. cons. 52. lib. 1. num. 10.* concludens contra intrusum fieri isto casu exequutionem, & conferunt dicta supra *vers. amplia præsertim vbi supra.*

72 Amplia præsertim vbi sententia † transiuit in iudicatum, seu vbi appellatio est deserta. *Afflict. decis. 157. lata. num. 2.* concludens sententiam, quæ transiuit in iudicatum, posse exequi absque alia partis, seu condemnati citatione. *Seraf. decis. 565. num. 5. addit,* si Iudex sit certus de re iudicata, & dixi late infra in limitationibus.

Amplia etiam vbi exequutio fit, non vi rei
73 iudicatæ † vel decreto Iudicis, sed vi Statuti, vel stylo Curiæ, vt apud Gallos, vbi exhibito lictori, seu apparitori Instrumento, sigillo Regis munito, debet illud exequi quamprimum poterit, etiam quod pars minime fuerit citata: *Rebuff. de litter. obligation. artic. 1. glos. 13. & artic. 65. glos. vnic. num. 83. & artic. 66. glos. 1. num. 2. & seq.*

Ampliatur etiam vbi exequutio fit in hære-
74 dem † condemnati, si tamen constet illum esse hæredem. *Neuizan. consil. 20. n. 36. vers. quartò extendendo,* etiam quod hæres sit minor, hæres enim cum sit eadem persona cum defuncto. *§. 1. vers. vnam, auth. de iurciur.* & defuncti, & hæredis vnum, & idem sit patrimonium. *l. 1. §. veteres. vbi gloss. ff. de acquir. possess.* in eum transeunt omnia defuncti Iura actiue, & passiue, *iuxta rubrum, & nigrum C. vt action. ab hæred. & cont. & dixi cap. seq. §. 1. & dixi late* infra in limitationibus regulæ nostræ.

75 Limita in exequutione sententiæ, † quæ lapsu fatalium asseritur transisse in iudicatum: nam cum Iudici constare debeat, an fuerit appellatum, & legitimè; & appellatione interposita, reportatis reuerentialibus, lapsa fuerint fatalia ad committendam, & prosequendam causam appellationis, nec ex abrupto procedendum sit ad sententiæ exequutionem, citandus est condemnatus ad videndum fieri exequutionem. *Bart. in l. 1. ff. nil nouari appel. pend. num. 1. in fin. Bald. in l. 2. C. de temp. appell. num. 5.* concludens lapsis fatalibus non esse faciendam exequutionem sententiæ, sine causæ cognitione, parte citata, & audita. *Angel. in repet. l. 1. C. de Iudic. num. 23. vers. sed vbi. & num. 24. circa fin. & num. 30.* eadem motus ratione, qua dixi motum Bald. illius fratrem; sequuntur *Dec. in cap. ex ratione de appell. num. 69. vers. sexta, & cons. 97. num. 2. vers. vel quia lapsum esset tempus,* addendo reuocandam esse exequutionem, & reintegrandū, qui illam est passus, si non fuit citatus. *Rip. in l. qui pro tribunali. ff. de re iud. num. 10. Grat. consil. 76 lib. 2. num. 3. & seq. Bellam. cap. an sit 42. de appel nu. 5. Ioseph. Lud. decis. Perus. 6. num. 4. Afin. in praxi. §. 7. cap. 5. limit. 11. num. 1. vers. hæc autem, & num. 2. & 6. et §. 31. ampl. 5. cap. 4. relata ratione Baldi, vt mox dixi. et §. 31. cap. 4. ampl. 5. Vincent. Hercul. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. num. 37.* vbi pluribus probat veritatem huius limitationis, ampliando etiam, si exequutio fieri debeat super eadem re, de qua lata est sententia, vel lapsum esset biennium, quia ex causa etiam leui potuit illud proroga-

rogari, vel longius concedi tempus. *Scaccia plures cumulans de appel. quaest.* 11. *num.* 192. idem repetit, *addentes ad Ludouis. decis.* 545. *num.* 11. afferunt hanc esse communiorem opinionem sublimitando, vbi mandatum esset relaxatum in eadem sententia, & materia non esset appellabilis.

Contrarium tenet *Afflict. decis.* 157. *num.* 2. concludens, si sententia transiuit in iudicatum, posse exequi absque alia citatione, *relati ab Afinio in praxi.* §. 31. *cap.* 4. *ampl.* 5. *in fin.* Verum

76 quia *Afflict.* † loquitur in casu, quo constabat de re iudicata certò, quae certitudo non potuit haberi, nisi parte citata, & *Bellamera* ab eo relatus aliud sentit, videlicet requiri partis citationem, relata limitatione ita intellecta, cessat omnis contrarietas.

77 Limita vbi sententiae exequutio † committitur alicui simul cum causae cognitione, seu vbi exequutio fieri debet à mixto, non autem mero exequutore. *Gozadin. cons.* 2. *num.* 8. *& seq.* vbi praeterea docet, quomodo cognoscatur, quod quis sit merus, vel mixtus exequutor. *Guid. Pap. decis.* 70. *num.* 4.

78 Limita vbi tractatur de exequutione † sententiae contra aliquem, tanquam condemnati haeredem: nam cum praecedere debeat cognitio, an ia sit haeres, est ille citandus ad videndum exequi sententiam latam contra illius auctorem in ipsu, vel eius bona. *Angel. in l. orationė. ff. de ferijs. n.* 3. ampliando etiam si ageretur de exequutione facienda in re, de qua fuit iudicatum, *et in repet. l.* 1. *C. de iudic. num.* 23. *in fin. vers. idem. et n.* 24. *in princ. et num.* 29. *Barbat. cons.* 3. *concl.* 3. *in princ. et num.* 8. *vers. secus dicit. Alex. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. nu.* 34. *Rol. à Val. cons.* 5. *lib.* 2. *nu.* 9. *in fin.* concludens exequutionem aliter factam esse nullam, & reuocādam. *Maranta in praxi par.* 6. *cap. fin. num.* 18. *Afin. in praxi.* §. 7. *cap.* 5. *limit.* 11. *num.* 6. *et* 31. *cap.* 4. *cap. fin. nu.* 18. *ampl.* 5. *Herculan. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. num.* 38. qui remittit se ad dicta *Bald.* an idem sit dicendum in singulari successore. *Osasc. decis.* 34. *num.* 15. *Afinius de exequutione.* §. 1. *cap.* 29. *nu.* 15. *et* 16. *circa med. Conrad. de offic. praetor. cap.* 9. *de exequut. sent. num.* 3. *in fin.* & dixi etiam aliqua, quibus extendi, & restringi potest haec limitatio, supra *vers. secundò. Rol. à Val. et ab illo relati consil.* 20. *lib.* 1. *num.* 3. *Honded. cons* 20. *lib.* 1. *nu.* 45. *circa fin. addentes ad Ludouis. decis.* 545. *num.* 31. *vers. aduersus. Vinc. de Franch. decis.* 405. *nu.* 8. addendo procedere, etiam si agatur de exequutione facienda in re petita, & *ibi addentes* plures consentientes congerunt. *Gabriel. de cit. concl.* 1. *num.* 59. *Scaccia de appellat. quaest.* 11. *num.* 191. *Gramatic. cons. ciuil.* 49. ampliando etiam quod adesset Statutum, quod Instrumentum liquidum possit exequi contra haeredem.

79 Limita vbi exequutio petitur † à Iudice, implorato illius nobili officio. *Angel. in repet. l.* 1. *C. de iudic. num.* 26. *et seq. Vinc. Hercul. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. num.* 35. *Burg. tract. de mod. procedendi ex abrupto. q.* 5. *nu.* 163. *Natta* loquens quoties imploratur auxilium brachij secularis, *cons.* 529. *nu.* 14. *et seq.*

Contrarium firmant *Alex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione. ff. de re iud. nu.* 33. *et Vinc. Herc. ibid. num.* 38. *vers. aut petitur officio Iudicis, ampliando,* siue exequutio fieri debeat super eadem re, de qua fuit iudicatum, siue super alia, *Afin. in praxi.* §. 7. *cap.* 5. *limit.* 11. *num.* 4.

80 Limita, vbi exequutio † sententiae petitur, non ab eo, qui illam protulit, sed ab illius successore, *vt dixi infra.* §. 1.

Limita, vbi agitur de exequutione sententiae

81 † latae in actione mixta, quae pro tali illius complemēto requirit aliqualem causae cognitionem; veluti si sententia fuit lata in iudicio finium regundorum super limitibus apponendis; nam cū in plantatione illorum adhibendi sint agrimensores litigantibus non suspecti, cum iuramento in praesentia partium, inset quas fuit iudicatum, vel illis citatis ad videndum iurare peritos, de bene, & fideliter mensurando, *Barbat. cons.* 37. *lib.* 1. *num.* 10. nullatenus exequi potest sententia lata in tali mixto iudicio, sine partis aduersae citatione, vt iudicauit Senatus Delphinatus, *teste Franc. Marc. decis.* 169. *part.* 1. *n.* 2. *et seq.*

82 Limita, vbi exequutio sententiae fit de vna specie pignorum, in alia. *l. à Diuo Pio* §. *in venditione. ff. de re ind.* & ratio est, quia cum Iudex debeat interloqui, quod deficiente vna specie pignorum sit deueniendum ad aliam, necesse est ad huiusmodi interloquutoriam citare cōdemnatum in sententia. *l. de vnoquoque. ff. de re iudic.* & ita firmant *Angel. in repet. l.* 1. *C. de iudic. num.* 4. *in princ. et num.* 25. addendo idem dicendum in quocunque casu, quo opus est processu nouo pro exequutione sententiae, vt puta etiam vbi de exequutione reali deueniendum est ad personalem. *Bart. tract. ad reprimendum.* §. *exequutionem in fin. Bald. l. ordo, de exequut. rei iud. nu.* 8. *vers. not. in hac. Bart. in l. meminerint. C. vnde vi. num.* 6. *Marant. in praxi par.* 5. *cap. fin. n.* 19.

83 Limita, vbi petitur exequutio † sententiae iure actionis in factum, vel rei iudicatae. *Ang. in rep. l.* 1. *C. de iudic. n.* 26. *et seq. Alex. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. num.* 33. *Vinc. Herc. ibid. num.* 38. *vers. et iterum, ampliando;* etiam si exequutio sententiae petatur coram eodem Iudice, qui sententiam tulit, & in eadem re, de qua fuit iudicatum, nam tam in procedendo, quàm in iudicando, seruandae sunt iudicij solemnitates. *Afin. in praxi.* §. 7. *cap.* 5. *limit.* 11. *nu.* 4. *Ludouis. decis.* 545. *num.* 4. *et* 5. *et dixi infra. c.* 14. §. 2. *in princ.*

84 Limita, vbi exequutio sententiae petitur † quia sit appellationi renunciatum: nam cum de viribus eius renunciationis sit ante omnia agendum, citanda est pars condemnata in tali exceptione. *Afin. in praxi.* §. 7. *cap.* 5. *limit.* 11. *num.* 2. *in fin.* quod tamen sublimita, si renunciatio facta fuit coram Iudice, qui sententiam exequendam protulit. *Angel. in repet. l.* 1. *C. de iudic. n.* 30. *quem sequitur Afin. dicta limit.* 11. *nu m.* 3.

85 Limita, vbi lata sententia in actione reali † nō reperitur res, de qua fuit iudicatum, & exequutio petitur fieri in alia re, de qua non fuit actum. *Vincent. Hercul. in l. à Diuo Pio. §. in venditione.*

ne. ff. de re iudicata , num. 34.
Limita, vbicumque in exequutione senten-
86 tiæ † opus est nouo processu, nam cum opus sit
causæ cognitione in illius confectione, de neces-
sitate citandus est is, qui inde lædi potest. *Vinc.
Hercul. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re
iudic. num. 35. Socin. relato Bald. in l. ab exe-
quutione. C. quorum appel. non recip. in tractat.
de dilat. art. 7. num. 22. circa med. vers. Bald. verò.
Bald. l. ab exequutione. C. quor. appellat. non re-
cip. num. 3.*
Limita, vbi Iudex pronuntiat sententiam
87 † exequendam. *Vinc. Hercul. in l. à Diuo Pio.
§. in vendit. ff. de re iud. num. 35 circa med. Socin.
de dilat. art. 7. num. 2. post med. vers. quod est ve-
rum. Bald. l. ab exequutione. C. quor. appell. non
recip. num. 4. et 5. in fine. Afinius in praxi. §. 7.
cap. 5. num. 5.*
88 Limita, vbi post sententiam † nouum inter-
uenit factum, vel noua res, aut persona. *Socin.
de dilat. art. 7. num. 22. vers. quod est verum, et
vers. ego arbitror.*
Limita, vbi agitur de exequutione sententiæ
89 in qua non præcessit causæ cognitio. *Socin. de
dilation. artic. 7. num. 22. in fin. vers. aut talis
cognitio. Surd. cons. 268. num. 17.* concludens re-
quiri citationem, quando fit in re, super qua
non fuit iudicatum. *Vincent. de Franchis decis.
405. num. 7.*
Limita, vbi exequutio fit in re penes tertium
90 † existente, cum titulo oneroso, vel gratioso,
in fraudem paratæ exequutionis, nam licèt con-
tra possidentem sine nouo processu fieri possit
exequutio, est tamen ille citandus, ad videndum
fieri exequutionem, *vt ex Capic. et alijs voluit
Surd. cons. 533. exequut. num. 4. circa med. Vestr.
in praxi lib. 8. cap. fin. num. 4.* vbi concludit pro-
cedere etiam in intruso, addendo sat esse illi in-
timare exequutoriales, si ille nihil excipiat, aliàs
cognoscendum esset de intrusione.
91 Limita, vbi quis † habet ius impediendæ exe-
quutionis. *Gabr. cons. 52. nu. 11. et seq.* vbi exem-
pla plura refert.
92 Limita, vbi exequutio † prætenditur fieri pos-
se in alia re, vel persona non nominata in senten-
tia, nam cum plura excipi possint, quibus retar-
datur exequutio, est reus citandus. *Ang. l. tale
pactum. §. qui prouocauit, in prima lectura. nu. 3.
ff. de pactis. Socin. de cit. artic. 7. quæst. 10. Gabr.
de citat. concl. 1. n. 123. cum alijs congestis à Con-
tard. de moment. possess. q. 24. num. 33. Tusc. con-
clus. 272. citatio. num. 56.*
93 Limita, vbi fit exequutio post duos † vel tres
annos, à die, quo lata est sententia. *Guid. Pap.
decis. 329. num. 2. in fin.* testans ita seruari de sty-
lo in Delphinatu, immo si fiat post annum, *vt ex
Bald. cons. 35. lib. 5. tradit Tuscus concl. 493. exe-
quut. num. 3.* addendo ex lapsu annorum triginta,
vel quadraginta præsumi sententiam habuisse
effectum suum, & lapso nouennio impediri exe-
quutionem decreti de immittendo, & processum
de nouo inchoandum.
In Romana Curia obseruatum vidi, quod si
quis obtinuit mandatum ab A.C. contra debito-
rem suum, & casu scripturam illius amiserit, quod
non conceditur creditori illius duplicatum, nisi
parte citata: & Statuto Vrbis, *lib. 1. cap. 87. de
exequut. sententiæ,* cautum est, vt iudicatis con-
stituatur terminus octo dierum, ad parendum
sententiæ, intra quos si non paruerint, vel ratio-
nabilem causam non afferant, ad nutum illius fit
sententiæ exequutio: quod Statutum est confor-
me praxi. *Angel. Aret. in l. 4. §. ab exequutore. ff. de
appel. num. 12. vers. quæro de forma, & Vestr. in
praxi lib. 8. cap. fin. num. 2.*
94 Limita, vbi fuit facta contra † eum, qui nun-
quam fuit citatus, & possidebat. *Rot. diuers. re-
cent. decis. 211. num. 1. par. 2. Serafinus dec. 1314.
num. 1. & 2.*
95 Limita, vbi aliud † Statuto cauetur. *Aretin.
cons. 55. diligenter. num. 1. vers. tertia.*
96 Limita, vbi per exequutionem † sententiæ, quis
priuatur sua possessione. *Gratus cons. 76. in præ-
senti. lib. 2. num. 1. & seq.* addendo tenutam, par-
te non citata datam, esse nullam, & reuocandã,
tanquam spoliatiuam, & puniendum capiendo
possessionem, nec excusari mandato Iudicis.
97 Limita, vbi exequutio † fit in personam de-
bitoris. *Vinc. Hercul. in l. à Diuo Pio. §. in vendi-
tione. ff. de re iud. num. 41.*
98 Limita, vbi decreto † Iudicis decernitur, fa-
ciendam esse exequutionem. *Grat. discept. 333.
num. 18. & seq.*
99 Limita, vbi sententia † lata esset in genere,
*Bart. l. à Diuo Pio. §. in vend. ff. de re iud. num. 2.
vers. ego dico. Rota recent. decis. 663. n. 5. p. 1.*
100 Limita, vbi agitur de exequutione in bonis
pupilli, qui fuit indefensus. *Honded. cons. 82. lib. 1.
num. 15.* vbi refert etiam qui dissentiant.
101 Limita, vbi sententia lata fuit † à duobus ex tri-
bus Iudicibus datis, reclamante tertio. *glos. fin.
in c. 2. de dol. et contum. in sexto,* quam sequun-
tur *ibidem Ioan. Andr. et Ioan. Monach.* licèt *An-
char. ibid.* dissentiat; sed illos ibidem concordant
Gemin. et Franc. videlicet, quod aut exequutio
exigit causæ cognitionem, & vera sit limitatio;
aut verò non exigit causæ cognitionem, & rece-
dendum à limitatione.
102 Limita, vbi quis non fuit in causa, † vel ad
sententiam citatus. *Gabr. de cit. concl. 1. n. 59.*
103 Limita, vbi † extincta persona condemnati,
exequutio est facienda contra eum, qui illum
repræsentet actiuè, & passiuè, nam ille est citan-
dus, quoad cognoscatur, an ille sit talis. *Gabr.
de citat. concl. 1. n. 59. Ludouis. decis. 545. num. 7.
vbi addentes. vers. aduersus tamen,* & deseruiunt
dicta *cap. seq. §. 1.*
104 Limita, vbi agitur de exequutione † senten-
tiæ, quæ transiuit in iudicatum, & Iudex est cer-
tus appellationem esse desertam. *Seraf. decis. 565.
num. 5. Natta cons. 529. num. 17.*
105 Limita, vbi citatio † fit saltem per proclama.
Seraf. decis. 1314 num. 7.
107 Limita, vbi exequutio † petitur fieri contra
subrogatum condemnati. *Stafil. de litter. gratiæ,
cap. subrogatus. an teneatur iustificare ius illius,
in cuius locum subrogatur. num. 6.*
107 Limita, vbi causa † non est appellabilis. *Nat.
cons. 529. num. 17.*
108 Limita, vbi exequutio fit in alia re, quam † in
ea,

ea, de qua fuit iudicatum, seu in exequutione indirecta, veluti si quis condemnatus in quantitate pecuniarum, frumenti, & similium, & in defectum pecuniarum, vel vini fiat exequutio in alijs mobilibus, vel immobilibus condemnati. *l. à Diuo Pio. §. si super. ff. de re iud. Angel. in l. 1. C. de iudic. num. 28. Dec. cap. ex ratione, de appel. num. 70. vers. secundo. Barbat. per textum in dicto § si super, in cons. 37. lib. 4. num. 6. in princ. & circa med. vers. facit, quod voluit, & vers. si verò, & num. 8. & 9.* & eam afferens rationem, quia de ijs, de quorum exequutione agitur, nunquam fuit cognitum; addendo idem dici, si lata fuit sententia in actione personali, quæ exequutioni mittatur in bonis stabilibus debitoris, & reuocandam, si facta fuit non citato condemnato, & exequutionem passo. *Herculan. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re. iud. num. 38. in fin. vers. si verò Iudex. Mathesil. sing. 86. Nota quod, in fine. Socin. de dilation. artic. 7. num. 22. vers. ego arbitror. Hond. cons. 20. lib. 1. num. 45. circa fin. relati à Marant. in praxi part. 6. cap. fin. num. 19. & à Gabriel. decitation. concl. 1. num. 123.*

Declara, vt omnibus casibus, quibus citanda est pars condemnata, nõ sufficiat citasse procuratorem, sed necesse est citare ipsum condemnatum, quia cum sit finita instantia, definit esse procurator. *Scaccia de appell. quæst. 11. n. 188. vers. declara secundo,* addendo aliud seruari in Curia Parisiensi.

§. I.

SVMMARIVM.

Exequutio sententiæ fit absque partis citatione, quoties petitur ab ordinario Iudice, qui illam protulit, & quare. 1. Limita, vbi causa erat appellabilis, & fuerat appellatum. 2.

Exequutio sententiæ fit parte citata, vbi petitur ab eo, qui non est idem ordinarius respectu personæ, & iurisdictionis. 3. Limit. 4.

Exequutio sententiæ non fit absque partis citatione, si petatur ab ordinario, qui iurisdictione est idem cum eo, qui illam protulit; licèt non sit eadem persona. 5. Contrarium. 7. Concorda. 8.

Exequutio sententiæ an fiat, absque partis citatione, si fiat in alia re, quam in ea, de qua est iudicatum. num. 6.

Praxis Rom. Cur. circa exequutionem sententiæ latæ à prædecessore. 9. 10. 11.

INter cæteras limitationes, quas constitui ad regulam firmatam hoc *cap. 1. de exequut.* eam esse dixi; vbi exequutio petitur à Iudice, qui sententiam non protulit. Sed quia illa est controuersa, vt certo sciatur, quid sit dicendum, & à practicis tenendum, sequentes constituo casus,

Primus est, vbi exequutio petitur à Iudice ordinario: & distinguendum, an is à quo petitur
1 exequutio † sententiæ, sit idem, qui illam protulit, & tunc non est opus citatione. *Alex. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. nu. 35.* & ratio est, quia ei constat de iustitia, vel validitate suæ sententiæ, & non est opus nouo processu. *Fulgos. cons. 183. circa primum nu. 3. vers. hic igitur. Natta cons. 529. num. 17.* limitando ni
2 fuit appellatum † vbi causa est appellabilis. *Vinc. Hercul. in d. §. in venditione. n. 38. vers. aut petitur exequutio coram Iudice*, aliter distinguit.
3 Secundus casus est, vbi non est idem † iudex ordinarius tam respectu personæ, quàm iurisdictionis, & tunc citãdus est condẽnatus: cùm enim plures exceptiones habere possit, quare sententia non sit exequenda, & interloqui ille debeat, eas non obstare, opus est citatione. Ita colligo ex dictis *Bart. in l. à D. Pio. §. in venditione. ff. de re iudicat. Alex. n. 35. in fin. vers. vel alius. Natta*
4 *cons. 529. n. 18.* Nisi tamen † iudex, qui tulit sententiam per suas litteras, illum requirat ad exequendum, *Tuscus conclus. 494. & conclus. 495. exequutio. n. 5. in fin. & n. 12. et 16.*
5 Tertius casus est, vbi est idem Iudex ordinarius respectu † iurisdictionis in omnibus, & per omnia, quamuis non sit eadem persona; & tunc citandum esse condemnatum, voluit *Alex. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. nu. 35.* eam afferens rationem, quia sibi non liquet de iustitia, & validitate sententiæ, addendo id fuisse dictum sæpè *à Bal. & Angel. post Alex. idem dixere Dec. in cap. ex ratione, de appel. num. 71. vers. prædicta conclusio. & relato Alex. in d. §. in venditione. & cons. 30. col. fin. vers. quoad septimum. lib. 1. ita videtur sentire Ioseph. Ludou. decis. Perus. 5. n. 3. & Marant. in prax. part. 6. cap. fin. n. 18. Natta cons. 529. nu. 16. Asin. in prax. §. 7. cap. 5. lim. 9.*
6 *num. 7.* subdens *num. 8.* quid dicendum † si exequutio petatur in alia re, quam in ea, de qua lata est sententia. *Vinc. Hercul. d. §. in vend. n. 38. in princ. vers. si vero. Socin. de dilat. art. 7. nu. 22. vers. quod est verum. Lanc. de offic. prætor. lib. 1. cap. 9. §. 2. de exequut. sent. num. 3. in fin. vbi sequitur Marantã loco supra relato. Barbat. cons. 37. lib. 4. num. 7. circa fin. vers. facit. & num. 8. in princ. vers. secus, & num. 9. Angel. in l. 1. C. de iudic. num. 23. vers. aut non est ille. & num. 31. Natta cons. 529. num. 14. & seq. plurib. & nu. 20.* declarat iura, quæ obstant. *Gail. obser. 115. lib. 1. num. 6. Franc. Marc. decis. 269. num. 2.*
7 Contrarium † firmauit *Fulgos. cons. 183. circa primum. num. 3. vers. hic igitur*, ea motus ratione, quia sit effectu idem Iudex. *l. proponebatur. ff. de iudic. & non relato Fulgos. idem firmauit Iacob. Cancer. var. resol. de exequut. sentent. num. 361.*
8 Concordari possunt hæ pugnantes Doctorum opiniones, † factà distinctione, an successor primi Iudicis viderit acta, & processũ, quibus iustificatur iustitia, & validitas sẽtẽtiæ exequẽdæ; & an ille sit ordinarius, vel delegatus; vt priori casu possit ille absque alia citatione exequi sententiam sui prædecessoris; secundo autem secus. *Dec. in cap. ex ratione, de appellat. num. 71. & seq.*
9 Hinc iustificatur praxis Aud. † Cam. Vrbis, quod promoto illo ad Cardinalatum, vel aliquo ex illius locum tenẽtibus in ciuilibus causis facto Episcopo, vel alia dignitate decorato, alio in eius locum

locum suffecto, eoque certiorato à notario causæ, qui est oculus Iudicis, de sententia prolata, vel mandato relaxato, causa cognita, secus si incognita, *ut dixi supra in regula firmata hoc cap. num. 89. & infra cap. 14. §. 7. limit.* 1. ille exequitur sententiam, & mandatum sui prædecessoris, absque alia citatione. Si verò est
10 † delegatus à principio, sed ex facultatibus sibi datis, factus est ordinarius in procedendo, & exequendo, quales sunt omnes Rotę Auditores; tunc quia reconstare debet de persona subrogati Iudicis delegati, & illum legitime subrogatum fuisse, coram illo citandus est reus, ad videndum exequi sententiam.

11 Amplia presertim, si idem † ordinarius Iudex exequitur sententiam sui delegati. *Bart. in l. à Diuo Pio. §. sententiam Roma. ff. de re iud. Tusc. concl. 495. exequutio num. 3.* Hinc practicamus in Rom. Cur. quod si Auditor Cam. vel alius ordinarius deleget causam aliquam alicui Prælato, si ille lata sententia in causa, vbi ordinariè est processum, vel relaxato mandato, vbi executiuè fuit actum, recedat ab Vrbe, quod Aud. Cam. procedit ad exequutionem sententiæ, vel mandati relaxati ab eius deputato Iudice.

12 Limita, vbi sunt duo † Iudices ordinarij in eodem loco, eandem habentes iurisdictionem, vt sunt in Vrbe duo Locumtenentes A.C. constituti temporibus Vrbani VIII. vbi prius vnus tantũ erat, & duo Collaterales in Cur. Capitolij, qui non exequuntur, nec exequi possunt sententiam alterius, nisi infirmitate, vel alio casu impediatur, & parte citata, quoad reus sciat, cuius imperio sit ab illo parendum. *l. 1. ff. de offic. consul. Bart. in l. à Diuo Pio. §. sententiam Roma. ff. de re iudic. num. 3. vers. quæro in vna. et Cast. nu. 3. vers. quinimò etiam.* Obseruaui etiã, quod ægrotante Cæsare Argelo de Paltronibus Ciue Bononiense nunc Locumtenente A.C. & tunc primo Collaterali Curiæ Capitolij, dum Zongus Hondedeus Pisaur[illegible]sis, illius vices, seu munus suppleret, quòd cum in aula Capitolij sint duæ sedes, in quibus ipsi duo Collaterales ius dicunt, quod sedens in prima sede, finita audientia tanquam primus Collateralis, ascendebat secundam, & suam sedem iustitiam ministraturus, & hoc modo nulla vacabat sedes.

Quatenus casus, vbi exequutio sententiæ petitur à Iudice alterius territorij, vbi reperiuntur bona, vel persona condemnati. *& dixi infra. cap. 14. §. 2. et seq. et §. 9.*

CAP. II.

SVMMARIVM.

Exequutio fieri debet cõtra personam, & rem nominatam in sententia. 1. *& quare*, 2. 3. *Amplia.* 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 32. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 41. 43. 44. 45. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66.

Limita. 30. 37. 39. 42. 46. 67. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 81. 83. 84. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 100. 101. 102. 104. 105. 106. 107. 108. *Sublimita.* 112.

Pignus possidens non possidet sibi, sed domino. 83. *in fin.*

Exequutio facta super re aliena, an sint valida si res fiat deinde debitoris 114.

Alienatio dolosa quomodo probetur. 11.

Clem. vt calumnijs. de re iud. cessat cõtra tertium. 13. *Contrarium.* 14. *Concordia ibid.*

Mantic. decis. declaratur. 23.

Alienatio quando dicatur facta in fraudem parate exequutionis. 68.

Cynus distinguitur. 80.

Bart. distinguitur. 80.

L. ob maritorum. C. ne vxor. pro marit. 82.

Hypotheca cum pacto de non alienando quos pariat effectus. 85.

Excussio debitoris condemnati quando necessaria, si contra tertium fieri potest exequutio. 99.

Litigiosa res quando dicatur. 103.

Causam à debitore condemnato quando quis dicatur habere. 109.

L. à Diuo Pio §. si super rebus. ff. de re iud. declaratur. 83.

SEcundo obseruãdum est, vt canonice fiat exequutio, quòd illa fiat in bonis, & persona, de quibus lata est sententia; & non
1 contra tertium possessorem, † vel rem minime nominatam in sententia. *l. 2. C. ne vxor pro marit. l. à Diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudic. vbi Bart. n. 7. Cast. n. 8. vers. aut ille nõ fuit citatus. Alex. n. 15. l. 1. & 2. C. quib. res iud. non noc. l. nam postea. §. fin. ff. de iureiur. l. si superstes. §. 1. ff. de pign. l. 1. §. 1. de pignor. act. Bart. l. 3. C. de pignor. n. 10. Duen. reg. 75. exequutio limit. 6. Gabr. cons. 52. puto. lib. 1. nu. 4. Bald. cons. 149. lib. 3. in fin. vers. solutio. Cran. cons. 235. Ad. n. 2. in fin. Peguer. decis. 205. crim. n. 1. Rebuff. de litter. oblig. gloss. 2. n. 23. et seq. Ioseph Lud. decis. Perus. 26. n. 16. Cencius de censib. q. 95. n. 22.*

2 Rationes plures † assumpti afferuntur *ab Alberic. in l. à diuo Pio. §. si post addictum. ff. de re iud.* videlicet, quia acta inter alios, sicut alteri non prosunt, nec contra illum probant, ita non debent alteri nocere, vel genus aliquod probationis facere. *l. sæpe. de re iud. cap. inter dilectos de fid. instrum. cap. penult. de re iud. Nat. ta cons. 97. Nobilis. n. 7.* vbi ideo cum *Specul.* concludit, si quis diuisit paternam hæreditatem cum fratribus, si deinde contrahendo matrimonium, quod alias impediebatur contrahere, iurauit non esse filium illius, cuius putabatur, non possunt fratres, cum quibus paternam diuisit hæreditatem, portionem illi datam per indebiti condictionem, vel condictione sine causa, ideo
3 repetere, alio non probato. Aliam † & secundam affert rationem, quam magis concludentem censeo, quia cum sententiæ exequutio debeat fieri in bonis, vel persona condemnati. *l. à D. Pio. §. si super rebus ff. de iud. c. sumptum per cod. tit.* non debet illa fieri in bonis, vel persona non victa, nec condemnata, alias dicere-

tur

tur facta contra eum, qui nec vere, nec ficte, nec per se, nec per alium, qui illum aliquo modo repræsentaret, fuit in iudicio condemnatus, & de quo non cogitauit Iudex in sententia prolata; vt colligo *ex Bart. in l. à diuo Pio. 15. §. si super rebus. ff. de re iud. n. 3. vers. opp. extra. Cou. pract. quæst. cap. 16. Agitur. n. 3. vers. 3. Bald. conf. 149. proponitur. lib. 3. circa fin.* concludens absurdũ esse, quod exequatur sententia contra eum, qui numquã fuit in iudicio. *Rol. à Val. conf. 5. lib. 2. num. 10. in fin. Peguer. decis. 205. crim. num. 2. & seq.* vbi alias rationes refert. *Crauet. conf. 235. in fin. Petrus Pecbius de iure sistend. cap. 4. n. 9. in princ.* asserens hanc esse quotidianam, & omni in foro decantatã, & admissam exceptionem: Non sum nominatus in sententia, ergo contra me, & mea fieri non potest exequutio. *Honded. conf. 20. lib. 1. num. 26. & seq. Amatus decis. March. 44. num. 7. & 8. in fin.*

4 Amplia præsertim in sententia † lata, intentata personali actione, *vt dixi infra §. 6. vers. prima.*

5 Amplia etiam † vbi sententia lata fuit intentata actione reali, *vt dixi infra §. 6. vers. quo ad secundam.*

6 Amplia etiam vbi agitur † de exequutione sententiæ contra fideiussorem contractus, quæ fuit lata contra principalem debitorem, vt dixi *infra §. 4.* vbi præterea egi quid dicendum de fideiussore iudicij.

7 Amplia etiam in exequutione † sententiæ, quæ fuit lata in vnum ex correis debendi, vt dixi *§. 7.* vbi etiam dixi quid si sententia est absolutoria vnius correi.

8 Amplia etiam si victor † qui curat exequi sententiam in bonis possessis à non nominato in sententia, velit probare, quod sint, & pertineant ad condemnatum, & in sententia nominatum, nisi iste tertius fuerit victus tribus sententijs, vel reuocatoria, *vt dixi infra §. 19. ampliat. 8.*

9 Amplia etiam vbi iste tertius iniuste † possideat, quoad alium, sed iuste, quoad volentem exequi sententiam, ex persona victi, & condemnati, *vt dixi infra §. 19. ampliat. 7.*

10 Amplia præsertim vbi sententia † exequuta, vel quæ paratur exequi, fuit lata ex præsumptionibus, seu priuilegiatis probationibus. *Bald. conf. 149. proponitur. lib. 3. vers. & ideo.*

11 Amplia etiam vbi debitor † condemnatus dolo desijt possidere. *Purpurat. conf. 141. num. 1. & 2. relati à Giurba decis. 62. num. 3. subdens num. 5.* quomodo probetur alienatio dolosa, & fraudulenta: & an prius sit agendum rescissoria, quam agendum de exequutione, examinat *n. 6. & seq.*

12 Amplia etiam si ageretur de † exequutione trium conformium; nam licet magna sit vis rei iudicatæ. *l. res iudicata. ff. de reg. iur. vbi Dec. & Cagnol.* referunt illius effectus, & priuilegia, *& post illos Surd. conf. 61. iusta. num. 4.* & de nullitate earum non excipere liceat, *Clem.*

13 † *vt calumnijs. 1. de re iud.* nihil tamen operatur contra tertium. *l. sæpe. ff. de re iud.* nec minus illum excludit, quin de nullitate trium conformium excipiat. *Alex. conf. 83. Viso. lib. 3. n. 12. Ias. l. à Diuo Pio. §. si super. ff. de re iud. num. 16. vers. adde.* qui loquitur in casu nostro. *Dec. cap. sua, de appel. col. 3. num. 28 Gail. obseruat. 72. Quoniam lib. 1. num. 4. Marescot. resolut. 121. regulariter, num. 2. Zasius. in l. à diuo Pio, §. si super. ff. de re iud. n. 15. cum alijs cumulatis à Scacc. de appellat. quæst. 19. remed. 1. concl. 4. num. 98. Peguer. decis. 205. crim. n. 13.*

14 vbi refert † dissentientes, & concordat, *ex Couar. pract. quæst. cap. 15. num. 9. vers. ego vero. Rot. decis. 13. de re iud. in antiq. Caldas quæst. 36. lib. 2. n. 17. Fel. c. vehemens. 38. de testib. n. 17. addentes ad Suarez in repet. l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. ampl. 8. num. 3.*

15 Amplia etiam vbi non nominatus † in sententia, seu tertius, asserit retinere rem, in qua petitur fieri exequutio, ex causa melioramentorum, quæ ille reus illius auctor fecit in eadẽ re, vt examinaui *infra lib. 2. cap. 10.*

16 Amplia præsertim si non fuit † citatus ad videndum fieri exequutionem. *Amatus decis. Marchiæ 48. num. 8.* referens *Cast.* asserentem fecisse remanere confusum magnum aduocatum, qui non considerabat virtutem talis citationis.

17 Amplia præsertim † vbi sententia lata fuit in contumaciam victi. *gl. 1. ff. fin. q. fin. inst. de noxal. Roman. conf. 154. iudicium. n. 5. & conf. 329. præsens n. 10.* Sed an sufficiat reum conuentum esse contumacem in termino ad sententiam, vel in tota causa, videndi sunt *addentes ad Mathesil. singul. 25. & Pereg. de fideic. art. 53. num. 58.*

18 Amplia etiam si ageretur de † exequutione sententiæ supremi Magistratus, & extaret Statutum, quod inferior exequatur omni exceptione remota. *Felin. loquens de sententia lata Venetijs exequenda à Prætore Paduæ, in cap. qualiter, & quando, de accusat. n. 13. in fin.*

19 Amplia etiam si iste † tertius sit intrusus, *vt dixi infra §. 8.*

20 Amplia vbi agitur de exequutione † sententiæ latæ contra vniuersitatem possidentem bona, nãm non potest exequi contra bona particularium. *vt dixi infra §. 10.* vbi præterea addidi quid dicendum, si vniuersitas non habeat bona in comuni, vel quæ non sint satis, vt sit satisfactum creditori illius.

21 Amplia præsertim † vbi agitur de exequutione facienda contra eum, qui fuit procurator damnati in sententia. *vt dixi infra §. 11.*

22 Amplia etiam vbi agitur † de exequenda in filium sententia, quæ fuit in patrem lata, *vt dixi infra §. 16.*

23 Amplia etiam vbi agitur † de exequutione sententiæ latæ in vxorem, si victor velit capi bona data marito in dotem, *vt dixi §. 14.* vbi præterea subdo, quid dicendum si sententia lata fuerit in maritum, an possint capi dotalia, & quid vtroque casu dicendum de fructibus bonorum dotalium.

24 Amplia etiam vbi agitur de † sententia lata in Prælatum, vel monachum, quæ non mittitur exequutioni contra bona Ecclesiæ, vel Monasterij, *vt dixi §. 15.*

25 Amplia etiam vbi agitur de sententia † lata

in filium, quæ non potest exequi contra patrem, *vt dixi §. 12.*

26 Ampl. etiam si ad fauorem † victoris, victus pactus fuisset, vt propria authoritate posset illius bona capere, nam cessat ea facultas, si illa sint penes tertium possessorem, *vt dixi §. 17.*

Contrarium volunt relati infra *n. 75.*

27 Ampl. etiam si tertius possessor sciuit† causam agi cum victo, *vt dixi infra §. 21.*

28 Ampl. vt exequutio facta contra tertium† possessorem, nullum ageret præiudicium illi, nec quoad possessionem, nec quoad proprietatem. *Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 57.*

29 Ampl. etiam si actum fuisset ex obligatione † Camerali, vel Guarantigiæ, vel alia simili formula. *Contard. de moment. possess. quæst. 24. num. 7. Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin. §. 5. num. 1. Vant. de nullit. cap. 4. nu. 17. Guttierez in l. nemo potest. ff. de legat. 1. n. 32.* addendo *num. 36.* in contingentia facti fuisse condemnatum in expensis quendam procuratorem, qui exequutiue egerat, & obtinuerat contra tertium possessorem fundi censuati, quia malè egerat. Quæ praxis si reciperetur contra male iudicantes, facilè clauderentur fores Saturni, & aperirentur valuæ Iani templi. *Caldas quæst. 36. lib. 2. nu. 23.* vbi extensionem istam late comprobat, addo *Zachiam ad Galles. de obligatione Cam. quæst. 5. num. 10.* & ratio est, quia contra tertium non obligatum, non potest agi exequutiue, *Alex. l. 1. §. si hæres præcepto, ff. ad Trebel. num. 1.* concludens fatuos esse creditores, qui petunt exequutionem instrumenti guarantigiati contra possidentem bona sui debitoris. Sequuntur *addentes ad Suarez in l. post rem iudicatam ampl. 8. n. 1. & 2. Milanens. decis. 2. lib. 2. num. 1. & ita censuit Rota, vt refert Zachias de oblig. Cam. decis. 47. coram Mellino Ludouis. decis. 22. num. 1. & decis. 330. nu. 2. & decis. 362. num. 6. & ibi addentes.* Nisi ta-

30 men creditor pacto sibi prospexisset † quod res non posset alienari. *Couar. var. resol. lib. 3. cap. 7. nu. 6. vers. hinc etiam in fin. Solit de censib. lib. 1. cap. 10. primum, nu. 3. Mauson. de caus. exequut. amphat. 6. nu. 25.* modo doceatur tertium habuisse causam a principali debitore.

31 Ampl. presertim si tertius † non habet causam a condemnato, *vt dixi infra §. 25.*

32 Ampl. etiã si tertius† possessor habeat causã a reo condẽnato, modo ille ingressus fuerit possessionẽ rei quæ prætenditur capi in exequutione rei iudicatæ, ante relaxationem mandati, seu ante sententiam in debitorem latam, a quo tertius habet causam. *Burat. decis. 627. placuit.*

33 *num. 5. vbi decis. Mantic. 7. num. 1.* †declarat procedere vbi tertius habet causam à debitore postquam ille fuit condemnatus.

34 Ampl. etiam si iste tertius † fuerit citatus, modo ius illius non fuerit deductum in iudicio. *Alex. in l. sæpe, ff. de re iudic. n. 6.* addendo procedere etiam si aliud ius ortũ habens ab eodem fonte fuisset deductum, addendo *n. 7.* qualiter pronunciandum, si iste tertius comparuit,

Alex. sequuta est Rota coram Mellino, teste Zachia de oblig. Cameral. decis. 47. n. 2. Gozadin. cons. 103. Videtur n. 12.

35 Ampl. vt de facto † resisti possit exequutori volenti exequi sententiam contra non nominatum in sententia. *Bald. l. ob maritorum C. ne vxor pro marit. num. 4. Alex in l. a Diuo Pio §. si super rebus ff. de re iud. n. 14. & seq. Luc. Pet. in prax. Capitol. lib. 8. cap. 2. num. 22. Scaccia de appell. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 57. Cancer. var. resol. lib. 1. cap. 17. de sentent. exequut. n. 548. post med.* limitando si resistentia daret causam tumultus, vel inde non sequeretur præiudicium irreparabile, tacitè innuens aliud dicendum, si non sequatur tumultus, vel præiudicium est reparabile.

36 Ampl. vt Iudex possit, & debeat talem† exequutionem de facto reuocare. *Gabriel. cons. 52. puta lib. 1. num. 5. Specul. relatus a Cast. in l. a Diuo Pio §. si super ff. de re iud. num. 8. in*

37 *fin.* Limitando ibidem *vers. aut ille†* si is tertius fuit in causa, & ad sententiam citatus. *Peguer. decis. 205. crim. n. 7. in fin. Tusc. conclus. 492. exequutio. n. 4. Bald. cons. 149 lib. 3. in fin.*

Ampl. vt liceat appellate ad vtrumque effe-

38 ctum † si iudex mãdet exequi sententiam contra tertium, quæ fuit in alium prolata. *Contard. de momentan. possess. quæst. 24. num. 5. & 6. relatis Alex. in l. sæpe ff. de re iud. num. 116. & in cons. 52. n. 3. lib. 7. Rol. a Val. cons. 5. lib. 2. num. 16. & 17. Scaccia de appel. quæst. 17.*

39 *limit. 6. memb. 4. n. 55.* Cum temperamento † tamen, si iusta vel legitima exprimatur causa. *Bero. cons. 106. lib. 3. in fin. Mandel. cons. 14. num. 9. & ibi addentes. Surd. cons. 334. num. 2.*

39 Ampl. etiam si adesset † Statutum, quod sententia mittatur exequutioni, omni exceptione remota. *Fel. cap. qualiter de accus. num. 13.* & comprobatur similiter de obligatione Cam. vt dixi supra. *Fel. in cap. veniens 38. de testib. n. 16. vers. secundo, addentes ad Suarez in repet. l post rem iudicatam, ampl. 8. n. 2. vers. hoc dictum.*

40 Ampl. præterea † vbi tertius ignorauit causam agi. *Abb. cap. cum super. 17. de re iud. n. 16. & Fel. num. 12. vers. stat difficultas,* quos refert & sequitur *Scaccia de appel. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 56.* & comprobatur ex dictis supra de scientia tertij, qui se opponit exequutioni. *Bald. cons. 149. proponitur lib. 3. num. 1. vers. item est considerandum.*

41 Ampl. præsertim si tertius † excipiat, & incontinenti probet, esse dominum rei, quæ prætenditur capi in exequutione sententiæ contra alium prolatæ, mota actione personali contra condemnatum. *l. a Diuo Pio §. si super ff. de re iud. Couar. pract. q. cap. 16. agitur, n. 4. vers. primũ. Scaccia de appell. q. 17. limit. mẽb. 4. n. 58. Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 16. de tertijs opposit. n. 64. & seq.* addendo procedere, si præterea talis excipiens possideat, & actum fuisset actione reali, vel spolio, nam impeditur restitutio. *Ioseph. Lud. decis. Perus. 26. num. 22. &*

42 *seq.* Si † tamen absit dolus, vt idem subdit. *Giurba decis. 62. num. 2. vbi infinitos refert, et* limitat si concurrat fraus in excipiente, addendo *n. 5.*

de num. 5. quomodo probetur ista fraus.

Probatio autem quando dicatur facta incontinenti, viden. Ioseph. Lud. decis. Perus. 26. num. 12. in fin.

43 Ampl. prætertim vbi tertius† possessor, timens ne in re ab illo possessa, vel quam asserit esse suam, fiat sententiæ exequutio, protestatur apud acta, ne illa fiat vt dixi §. 19. num.31. et seq.

44 Ampl. etiam si sententia lata esset generaliter † citatis quibuscumque interesse habentibus per edictum. Paris. cons.25. primo lib.1. n. 42. Zabarel. cons. 74. num. 4. ampliando etiam si iste tertius notitiam habuisset edicti ante sententiam,& illi licere expellere de facto rem captam in exequutione detinentem. Sequitur Iac. Cancer. var. resol. lib. 1. cap.7. de sent. exequut. n. 431. et cap. de tertijs opposit. num.51. Neuizan. cons. 81. princeps n. 8. in fin.

Ampl. etiam si actum fuisset personali actio-45 ne pro censu vel alia † responsione annua debita ex fundo, seu illius fructibus possesso a tertio per obligationem eius, a quo tertius habet causam. l. fin. §. 1. ff. de cont. empt. l. 1. §. heres. ff. ad Trebel. Guid. Pap. decis. 42. in prin. Guttierez in l. nemo potest ff. de legat. 1. num. 33. subdens num. 24. et seq. tatuos esse creditores, qui peterent exequutionem instrumenti habentis paratam exequutionem, contra tertium possidentem bona sibi hypotechata, sed agere debere actione hypothecaria, & via ordinaria. Mauson. plures referens de causis exequutiu. quæst. 6.

46 ampliat. 6. n. 2. Limitando † tamen si ille se obligauit soluere census, vel illos sponte aliquando soluit. num. 24. et seq. subdens num.12. Contrarium si agatur contra tertium possessorem rei censuaræ: non tamen in persona, vt idem subdit. num. 37.

47 Ampl. vt tertius, in quem † facta est exequutio sententiæ cum alio latæ, possit agere spolio, contra detinentem capta in exequutione, & id ratione nullitatis exequutionis, vt censuit Rota in Perusina spolij 4. Aprilis 1636. coram Rojas vers. non obstat. et vers. nullitas.

49. Ampl. prætertim si is † tertius poterat præterea impedire iudicium, nam multo fortius impediet illius exequutionem, veluti si agatur de sententia exequenda contra bona possessa a patre, vel allo, cui debita sit reuerentia. Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. n. 73.

49 Ampl. etiam vbi tertius † non possidet, sed vacante possessione excipit sua multum interesse non exequi sententiam ad fauorem victoris, vt dixi §. 18.

50 Ampl. siue tertius cœperit possidere † ante litem contestatam, siue post, & quandocunque ante exequutionem. Bar. in l. a diuo Pio §. si super rebus ff. de re iud. num. 7. vers. ego dico. Soccin. cons. 13. lib. 4. nu. Roland. à Val. cons. 5. lib. 2. num. 9. relato Ancar. cons. 292. asserente exequutionem factam in bonis a tertio possessis, illo non citato, nullum iuris ordinem habere, & a iudice reuocandam summariè, & non ordinario iure. Crauet. cons. 235. col. 1. & 2. addendo procedere etiam si fiat in fraudem creditoris pendente iudicio personali, & isto casu opus esse reuocatoria probando fraudem: quod tamen examinat Giurba decis. 62. num. 6. & seq. Intrigliol. decis. 46. n. 59. ampliando præsertim si alienatio fiat in creditorem antiquiorē; & dixi infra num. 67. & § 6.

51 Ampl. etiam si condemnato † dolo desinente possidere, tertius possideat. Rol. à Val. cons. 5. lib. 2. num. 9.

Contrarium tenent relati à Giurba decis. 62. tertio nu. 3. subdente nu. 5. quomodo probetur fraus, & dolus.

52 Ampl. siue bona spectent ad tertium† quoad proprietatem tantum, vel quoad possessionem ciuilem, vel naturalem tantum. Bero. cons. 47. lib. 1. num. 6.

53 Ampl. vt neque† conueniri possit via ordinaria, nisi prius excusso principali creditore condemnato. auth. hoc si vidcbitur. C. de pignor. quæ tamen ampliatio cessat, si tertius possessor conueniatur hypothecaria, vt late probat Surd. cons. 4. plura, num. 32. & alia non contemnenda addidi in meis Collectaneis ad d. auth.

Contrarium tamen, quod intentata hypothecaria, præcedere debeat excussio, firmat Socin. cons. 24. visis lib. 1. n. 19.

54 Ampl. etiam vbi lata † est sententia, & exequutio fiat in alia re penes tertium existente, vt dixi infra cap. 15.

55 Ampl. prefertim si agatur de exequutione † sententiæ latæ super iure vassallatico, contra vassallos, nam non nocet domino, qui non interfuit causæ. Cancer. var. resol. tom. 2. cap. 17. de sent. & earum exequut. num. 427. & seq. addendo dominum posse propria auctoritate continuare suam possessionem, etiam post exequutam sententiam, etiam quod fuisset citatus per edictum.

56 Ampl. etiam si ageretur † de exequutione sententiæ Principis. Peguer. decis. 205. crim. num. 6. vel illius rescripto. Cancer. var. resol. lib. 2. cap. de tertijs opposit. cap. 16. num. 67. circa fin.

57 Ampl. prefertim si tertius possessor † addat quod patiendo exequi sententiam, duriorem habebit aduersarium in iure suo. Mysing. obser. 73. in cent. 3. in fin. & conferunt dicta infra §. 18. & quod cesset dispositio Canonis, redintegranda 3. q. 1. vbi sententia deinde ferenda in petitorio est difficilis exequutionis. glos. cap. ad petitionem verb. et si restituendas, de accus. Boer. decis. 238. col. antepen. vers. 2. fallit. Brun. cons. 12. patres, nu. 54. Menoc. cons. 104. n. 68. et 73. Giurba decis. 4. num. 24. vel datur post exequutionem collitigans difficilis conuentionis. Call. cons. 179. n. 9. lib. 1.

58 Ampl. etiam si ageretur † de exequutione sententiæ latæ super adiudicatione rei debitoris præcedente iudicio, intentata personali actione. Mysinger. obser. 73. in eadem centur. 3. in fin. Zasius in l. à Diuo Pio §. si super ff. de re iud. n. 10. et Alex. n. 31. admonendo neminem debere esse facilem ad emendum sub hasta.

59 Ampl. vt talis exequutio non priuet † possidentem sua ciuili possessione, nec acquiratur exequenti. Imol. in l. à Diuo Pio §. si post ad-

dictum .ff. de re iud. addendo posse auctoritate propria expellere immissum . sequitur *Peguer. alijs cumulatis decis.*205.*crim. num.*8. *Crauet. cons.*235. *numer.*2. *in fine. Cancer. var. resol. tom.*1.*cap.*17.*de sent.exequut.num.*427.addendo, etiam si naturalis sit penes victorem . *Crauet. cons.*235. *num.* 2. *vbi alios consentientes refert . Rol.à Val.cons.*5.*lib.*2.*num.*12.*et seq. et* dixi *infra q.*19.*ampl.*14. *Bertrand. late cons.*9. *lib.*1.

60 Amplia etiam vbi ageretur de † exequutione sententiæ,quæ ali quale præiudiciū faceret non nominato in sententia. *Couar. pract. q. cap.*15. *in fin. Cancer. var.resol. lib.*2.*cap.*16. *de tertijs oppositor.num.*56. *Caldas.quæst.*36.*est & alia. lib.*2.*num.*17.*in princ.*

61 Amplia etiam vbi exequutio † prætenditur fieri contra non nominatum in iuribus , & monumentis , quorum virtute lata est sententia , de cuius exequutione tractatur. *Rebuf.de litter.obligat.artic.*2 *glos.vnic.num.*63.*& seq. & ante illum Alex.cons.*83.*lib* 3. *n.*13. *Tuscus conc.*492. *exequutio . num.*4. *Menoc. cons.*746. *num.*8.

62 Amplia, vt in tantum † exequutio facta contra non nominatum sit nulla , vt nec prosit ad effectum manutentionis . *Asinius late comprobans in praxi.* §.31.*cap.*2.*limit.*25.

63 Amplia etiam vbi res est communis † tertio , & victo, & sententia prætenditur in illa exequi , veluti si vnus ex fratribus, vel socijs sit condemnatus.*Crass. cons.*179. *in causa.col.fin.vers.super quarto. lib.*1. exemplum referens in filio, qui recusat habere nouercam sociā.*Tusc.concl.*488. *exequutio. num.*27. *&* 28, addendo procedere etiam quod communio sit temporalis . *Duran.* loquens de sententia lata in vnum ex fratribus , qui simul possideant totum prædium captum in exequutione , vt illa sit nulla, etiam quoad partem fratris condemnati , *decis.*37.*n.* 9.

64 Amplia præsertim vbi sententia † lata est per collusionem cum condemnato . *Cast.cons.*179. *in causa.lib.*1.*vers.super vltimo.Tusc.concl.*488. *exequutio. n.*32. *Cancer. var.resol.tom.*1.*c.*16. *de tertijs opposit. num.* 24. addendo idem dicendum,si dolo,fraude,vel negligētia fuerit prolata , subdens quomodo id probetur .

65 Amplia, vt Iudex secularis † possit denegare brachium suum ecclesiastico petenti exequi sententiā contra tertium in illa non nominatum, & illam factam reuocare . *Tusc.concl.* 492.*exequutio . num.*7. *&* 8.

66 Amplia præsertim si tentatur fieri † exequutio in re non nominata in sententia , nec de illius iure fuit cognitum , nec iudicatum . *Ioseph. Lud decis.Perus.*26.*num.*16.*Petr. Anton. Angusol.cōs.*15.*quamuis, lib.*3.*n.*6.*vers.tertius.Caldas, quæst.* 36. *lib.*2. *n.* 20. *vers. tertium . Mysinger, obseruat.*73. *centur.*3.*num.*3.

67 Limita vbi tertius in fraudem paratæ exequutionis cœpit possidere.*Bart. & Angel.in l.*3.*C.de pignor. Curt. sen. cons.*72. *num.*9. *vers. ad aliud el* 1. *Burat.decis.*166. *recissum. num.*1. *addendo n.*10. exequutiue reuocari exequutionem citato possessore , *& dixi infra* §. 6. *n.*61.*& seq.*

Contrarium probatur *supra nu.*50. *ex Bart. & alijs & præcipue Rol.à Val.cons.*5. *lib.*2.*n.*9.

68 Quando autē alienatio dicatur facta † in fraudem paratæ exequutionis, late tractant *Giurba decis.*62.*n.*5. *et post eum Burat. decis.*166. *n.*3. *et* 4. *et* 7. ex cuius dictis tollitur contrarium allatum supra , sicuti ex dictis *apostil. ad eundem ibidem. num.*10.*vers. item non*, & ego latius dixi *infra* §.6.*vers. in fraudē. Carpan. ad Statut. Mediol cap.*162. *et ad rub.ibid.* & dixi *infra* §.6. *num.*62.

69 Limit.vbi extaret † Statutū,quod lata sententia in actione personali fiat missio in bonis eōdemnati , etiam quod possideantur à tertio . *Gozad. cons.*103.*videtur.n.*12.*vers.tertio*,addendo cessare dispositionem eius Statuti,si imploretur Iudicis officium,relata ratione differentiæ . *Surd. cons.*334.*n.*4.*vers.rursus*. Vel tertius cœpisset possidere ante latam sententiam, de cuius exequutione agitur, vt dixi supra *num.*50. *ex decis. Burat* . Vel tertius esset clericus , *vt dixi infra* §.17.*vers.singulare* .

70 Limita vbi agitur † de exequutione sententię latæ contra institutum , nam fieri potest contra substitutum , *vt dixi infra* §.3.

71 Limita vbi agitur † de exequenda sententia contra fideiussorem iudicij, nam contra illum fit exequutio absque nouo processu , *vt dixi infra* §.5.

72 Limita vbi agitur † de exequenda sententia contra singularem successorem condemnati in actione reali,*vt dixi* §.6. *vers. dicendum primo. & vers.dicendum secuno.*

73 Limita vbi agitur de exequutione † sententiæ latæ contra emphyteotam pro solutione laudemij, vel canonis:nam fieri potest contra tertium possidentē fundum emphyteoticum , cuius causa debitum est laudemium, vel canon. *vt dixi infra* §.9.

74 Limita vbi sententia lata † esset occasione tributi debiti Principi, vel decimarum , oblationum , vel annuectiariatum præstationum , & similium causarum priuilegiatarum , debitarum ob fundum possessum à tertio,& captum in exequutione. *Guid. Pap. decis.*9.*et* 42. *Bald autb. sed et periculum, C.fine cons. vel reliq. in princ.* concludens quod si emptor rei tributariæ non sit idoneus , vel facilis conuentionis ,exequutio fit contra venditorem. *Guttier.in l nemo potest. ff.de legat.*3. *num.*33. Secus si creditum non sit priuilegiatum, vt dixi .

75 Limita vbi agitur de exequutione † in bonis penes tertium existentibus, quæ ex pacto inito cum illorum domino , & possessore, quis de facto capere,& ingredi potest, vt ex *Aret.cons.* 1. *col.pen.et fin.Soc.cōs.*81.*et col.*3.*vol.*1. *Marant. in praxi par.*6. *de exequut sentent.num.*33.*Negusant. de pignor. part.*4. *num.*21. voluit *Guttierez in l. nemo potest. ff. de legat.*3.*num* 39. *et de suram. confirm.*1.*part.cap.*23.*num.*33. *Felician Solis.de censib.lib.*1. *cap.*10. *num.*3.*in fin.Farinac. de furtis quæst.*175.*num.*273.

76 Limita,si agatur de exequutione † sententiæ, quæ tertio noceret , etiamsi non fuit vocatus, vel in qua sententia non est aliquis citandus , veluti si agatur cū legitimo contradictore de causa status .

ſtatus. *L.ingenuum . ff. de ſtat.homin.* & de alia ſimili, vt dixi in meis collectaneis ad dictam *L.ingenuum . Peguer.deciſ.205.crim.num.13.in fin. Couar.pract.quaſt.cap.16.in princ.* addendo procedere quouis modo ſententia noceat nō citato, vel ſi ab illa nō poteſt appellare. *Cancer. var reſol. lib.2. cap.16. de tert. oppoſitor.num.4. vbi.plura exempla. & num.54. Scaccia de appellat.quaſt.17 limit.6.memb.4.n.72. verſ. reſtringe.*vbi exempla plura refert,*& n.112.& ſeq.*

77 Limita vbi tertius † excipit de poſſeſſione cum titulo reprobato, vel inualido, vt potè ſi directus velit pro canone non ſoluto facere exequutionem in re emphyteotica alicui alienata ſine illius conſenſu, *vt ex Bart.& alijs voluit Parlador. rer. quotid.lib.2. cap. fin.part.4. §.5. num.4. & ſeq.* addendo eſſe frequentem quæſtionem fideli memoria tenendam. *Angel. l.creditores. C.de pignor. ante fin. verſ.quoddixi. Giurba deciſ.62. num.4. Caualer. deciſ.62. n.6. poſt med. & dixi infra. §.9.verſ.quartus.*

78 Limita vbi tertius poſſeſſor eſt adeptus † poſſeſſionem vi, vel clam, vel ſimulato aliquo contractu.*Caſt.in l.à Diuo Pio.§.ſi ſuper.ff.de re iud. num.8. in fin. Contard.de moment.poſſ.ff. q.24. n.12. & ſeq Parlador. rerum quotid.lib.2. cap. fin part.4.§.5.num.*10. addendo, iſto caſu, non eſſe opus reuocatoria. *Scaccia de appellat. q.17. limit.6. memb.4. num. 70. & 90. Cancer. var. reſolut. lib.2. cap.16. de tert. oppoſit. n. 68.* addendo, procedere in quouis poſſeſſore vitioſo. *Giurba deciſ.62. num.3*.concludens contra tertium poſſeſſorem iniquum,& doloſum fieri poſſe executionem.

79 Limita vbi tertius ingreſſus † eſt poſſeſſionem fraudulenter, ſeu doloſe, nam præcedente reuocatoria, fieri poteſt exequutio in re à tertio fraudulenter poſſeſſa. *Caſt.in l.à Diuo Pio. §.ſi ſuper. ff. de re iud.num.8. verſ.ſi autem.* relatis *Cyn. & Bart.* diſſentientibus, volente illo poſſe fieri exequutionem, abſque reuocatoria, iſto affirmante ea opus eſſe, addendo conciliatio-

80 nem † quod Cynus dixerit verum,ſi tertius cœperit poſſidere in fraudem paratæ exequutionis, ſubdens quomodo talis fraus probetur. *Bart. vero* intelligatur ſi tertius cœperit poſſidere ante motam litem. ſequitur *Parlador.rerum quotid. lib. 2.cap.fin. cap.4. §.5. num.14.* relatis, qui Bart. & Cyno aſſentiuntur,& diſtinctionem *Caſt.*aſſerit eſſe Baldi.*Giurba*,relatis Cyn.Bart. & Bal. diſſentientibus, an opus ſit reuocatoria, *deciſ.62.num.6.& ſeq.*

81 Limita vbi iſte tertius poſſeſſor † non nominatus in ſententia, fuit citatus in proceſſu, & ſpecialiter ad ſententiam, nam victore probante ſummarie quod res ab illo poſſeſſa, & in quam paratur exequutio, ſpectet ad condemnatum, capi illa poterit pro exequutione rei iudicatæ. *l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito*,

82 † quem ita intelligendum concludit *Caſtr. in l. à Diuo Pio. §.ſi ſuper. ff. de re iudic. n. 8. verſ. dic pro concordia. Cancer. var. reſolut. lib.1. cap.17. de ſent. exequut. num. 546. & ſeq.* qui agit vbi iſte tertius fuit citatus, vel egit alieno nomine ad rem tanquam ad alium ſpectantem, vbi erat ipſius tertij, qui modo prætendit remorari exequutionem ſententiæ.

83 Limita vbi penes tertiū res quæ capitur † in cauſam iudicati, reperiretur titulo commodati, depoſiti, vel alio ſimili, quo poſſeſſor dicitur ſibi non poſſidere: nam cum potentia iuris fingatur eſſe penes debitorem, in illa fieri poterit exequutio. *l. à Diuo Pio. §.ſed & illud, alias incipit, quod ſi res pignorata, vbi gloſ. in verb. diſtractio & Bart.in princ.verſ.item ſi mouetur. ff. de re. iudic.& ibi etiam Cuman.num.1.& 2. Iaſ. in princ. verſ.item quaſtio pignoris. n.3. & Caſtren. ſub.n.1. verſ.ſecunda limitatio, & Alex.num.3.verſ.2.limita & num.4.verſ.2. limitatio,* qui reddunt rationem, quare ex diſpoſitione *§.ſi ſuper rebus*, alias,*ſi rerum* immediate ſuperioris, tertius mouens quæſtionem de dominio,vel poſſeſſione,impedit exequutionem; poſſidens autem iure pignoris, non poteſt impedire: & dicunt quod *§. ſi ſuper rebus*, procedit quando tertius negat dominium, vel poſſeſſionem ſpectare ad debitorem . *Sed §. quod ſi res*, procedere quando tertius non negat proprietatem ad debitorem ſpectare, ſed dicit rem ſibi eſſe pignoratam, & eam ſe habere iure pignoris, & ſic cum confiteatur ſpectare ad debitorem, & non ad ſe ipſum, qui tanquam tertius ſe opponit executioni, non retardatur executio, quia vel poſſeſſor, & creditor poſterior, habet ſolum ius offerendi, vt in prioris locum ſuccedat *.l.Paulus . §.fin.ff. quib.mod.pig.ſolu. Neguſant. de pignor.3. memb.5.part. ſub.num.18. verſ.poſteaſubdit.* non autem impediendi exequutionem,poſt cognitionem ſummarie factam, vel confeſſionem ab aduerſario emanatam, ſe poſſidere iure pignoris, vt vltra prædictos firmauit etiam *Rot. coram Caualerio deciſ.62. num.4.& 7.Buratt.deciſ.574.n.7.& deciſ.627. num.2.& 4.gloſ. ſed neque debitorem. auth. de fideiuſſ.* Couar.*pract q. cap.16. n.4. verſ.8. Peguer.deciſ.205.n.23. Parlador.rerum quotidian. lib.2.cap.fin.part.4. §.5. n.12.* ſubdens idem dicendum,ſi res fuerit penes colonum, vel conductorem, quia iſti non poſſident ſibi,ſed domino . *l. officium. ff. e re iudic. l certe. de precar.* quod tamen intellige ſaluis iuribus colonię, & conductionis, de quibus dixi in meis collectaneis ad . *l. emptorem. C. locati:vbi Bald.* inquit quod ſi in fundo capto in exequtione à creditore ſunt fructus pendentes, illi ſunt conductoris, & coloni pro ſua rata colonica; penſio autem illorum conductionis cauſa debita, erit creditoris, quia iuſtum eſt, vt qui ſuo periculo, labore, & expenſis,coluit,& fundum ſeminauit,deinde metat. Si autē fundus ſit penes immiſſum ex primo decreto, an capi, & diſtrahi poſſit ex cauſa iudicati, habetur *in . l. in venditione . 8. §. ſi quis fructus. ff. de bon. auctor. iud. poſſiden. & ibi Bart.*& quod recipiens pignus non poſſideat ſibi, ſed domino, late *Surd.conſ.166.Alia.n.21.* idem in poſſidente iure pignoris, quia non poſſidet ſibi,ſed domino, vel habenti cauſam ab eo. *l. pignus. C. de pignor. vbi gloſ. verb. in bonis. alios textus cōcordantes allegat.Surd.conſ.166. num.* 1

84 Limit. vbi condemnatus † debitor creditori petenti exequutionem hypothecauit bona quæ capiuntur in causam iudicati, cum pacto de illis non alienandis inuito creditore, qui instat pro exequutione. *Bart. in repet. l. 3. C. de pignor. num.* 25. *& Salic. n.* 23. vbi inter alias rationes, illam refert, quia talis alienatio est nulla, & potentia iuris fingitur extare penes debitorem victum, qui non alienare promisit, vt tradit *Gratian. discept.* 16. *num.* 13. *addendo nu.* 14. procedere etiam si principalis debitor non sit excussus, *& late Guttierez in l. nemo potest, ff. de legat.* 1. *num.* 28. *& seq. &* 38. *addentes ad Suarez in repet. l. post rem iudicatam ampl.* 8. *numer.* 5.

An autem talis hypotheca debeat esse generalis, vel sufficiat specialis, controuersa est quæstio, vt patet ex dictis *Ias. in l. fin.* §. *ea lege,*

85 *ff. de verb. obligat. n.* 1. *& seq.* vbi plures † effectus refert pacti prohibitæ alienationis, *& Couar. var. resol. lib.* 2. *cap.* 15. *iure, num.* 3. *in princ. vers. quæritur Gabriel. de pignor. conclus.* 1. *num.* 3. *& seq.*

86 Limit. vbi iste tertius fatetur victum † esse dominum rei, quã asserit possidere iusta ex causa, nam fiet exequutio sine præiudicio possessionis ipsius tertij. *Couar. pract. quæst. cap.* 16. *Agitur. n.* 4. *vers. quartum, & vers. quintum, sequitur Peguer. decis.* 205. *crim. num.* 77. *vers. nam ex eo*, subdens quæ sit iusta causa possessionis, *ex Caneer. var. resol. cap.* 16. *num.* 77. *& sequen.*

87 Limita, vbi iste tertius † opponens se exequutioni, fatetur victum esse dominum rei, sed excipit se possidere, & vere possidet, non tamen exprimit suæ possessionis causam, nam cum iniusta præsumatur illius possessio, sine reseruatione aliqua fiet exequutio. *Couar. pract. quæst. cap.* 16. *Agitur. num.* 4. *vers. sextum. Peguer. decis.* 205. *crim. n.* 7. *vers. quod forte, & n.* 20. *Caneer. var. resol. lib.* 2. *de tertij opposit or. n.* 79. cum tamen *num.* 77. dixisset aliud si is tertius excepisset iusta ex causa possidere, concludens, quod tunc fiet exequutio sine præiudicio possessionis.

88 Limit. vbi iste tertius † qui excipit possidere, lata sententia in actione reali, vel relaxato mandato in actione personali, cœpit possidere, vt censuit *Rota teste Burat. decis.* 727. *placuit. num.* 5. addendo nec opus esse reuocatoria, & dixi infra limit. penult.

89 Limit. vbi iste tertius † qui prætendit impedire exequutionẽ sententiæ, non possidet, sed prætendit habere ius ad possessionem euincendam. *Io. Fab. in l.* 1. *C. de priuileg. fiscis Couar. pract. quæst. c.* 16. *Agitur. n.* 4. *vers. decimò. Peguer. decis.* 205. *crim. n.* 21. *Ioseph. Ludouic. decis. Perus.* 26. *num.* 8. *& seq.* referens quo modo consulatur huic prætendenti interesse.

90 Limit. vbi concurrit † præsumptio contra volentem impedire sententiæ exequutionem, *cap. sciscitata. de rest. in integrum vbi Abb. & reliqui. Ias. in l.* 4. §. *condemnatum. ff. de re iud. n.* 11. *Abb. Felin. & reliqui in cap. super eo, de offic. delegat. vbi Abb.* præterea subdit cessare calumniæ suspicionem, si is tertius offerat, & plene, vel saltem semiplene probet suum præiudicium exequuta sententia. *Peguer. decis.* 205. *crim. num.* 22. vbi alijs cumulatis *in fin.* addit multum tribui arbitrio iudicis, circa qualitatem probationis, & tempus quo illa fiat. *Couar. pract. q. cap.* 16. *agitur n.* 2. vbi præterea subdit quibus ex causis cesset suspicio calumniæ.

91 Limit. vbi de iuribus tertij se † opponentis exequutioni sententiæ fuit discussum, & succubuit. *Ioseph. Lud. decis. Lucens.* 56. *n.* 2. *&* 3. *congesti a Borgn. in. decis.* 45. *part.* 1. *num.* 70. immo non posse deinde agere ordinario iudicio dixi in fin. *vers. si autem.*

92 Limit. vbi tertius qui excipit † retardandam esse exequutionẽ, asserit, bona quæ curantur capi in exequutione, & existentia penes condemnatum, esse sua, & illa commodasse, vel deposuisse penes debitorem, nam minime retardatur exequutio, & excipiens grauatur onere probandi intentionem suam. *Couar. pract. quæst. cap.* 16. *n.* 4. *vers. octauò. Peguer. decis.* 215. *num.* 23. *Caneer. var. resol. lib.* 2. *cap. de tertijs opposit. num.* 81.

93 Limit. vbi exequutio fit † contra hæredem condemnati, vt dicam infra §. 1.

94 Limit. vbi agitur de exequutione † sententiæ latæ, intentata hypothecaria actione, citato tamen tertio possessore. *Angel. in l.* 1. §. *si hæres. ff. ad Trebell. quem sequitur Alex. ibidem, Ias. in l. quædam* §. *nihil interest, ff. de edend. num.* 7. *vbi alios refert, Guttierez in l. nemo potest ff. de legat.* 1. *num.* 34. vbi plures cumulat. *Tuscus relato Boer. decis.* 282. *n.* 48. qui id non dicit in meo codice, *conclus.* 488. *exequutio. num.* 22.

95 Limit. vbi contra tertium † actum fuit reuocatoria, & ille fuit victus. *Tuscus conclus.* 488. *exequutio num.* 1. *& seq. Rol. à Val. cons.* 5. *vol.* 2. *num.* 9. cum alijs cumulatis *à Nicolao Intrigliol. decis.* 46. *nu.* 59. Cessat tamen reuocatoria, si probetur condemnatum habere alia bona, quæ sufficiant pro satisfactione victoris. *Crauet. cons.* 235. *ad num.* 2. *in fine.*

96 Limit. vbi tertius, † contra quem paratur exequutio, fuit citatus in toto processu, & ad sententiam, licet ille non comparuerit, sed fuit illius ius discussum. *Alex. in l. sæpe, ff. de re iud. num.* 6. *cum alijs cumulatis à Caneer. var. resol. lib.* 2. *de tertijs opposit. num.* 59. *& seq. Surd. cons.* 334. *num.* 11. vbi alios refert, addendo procedere, etiã si fuit citatus cum clausula, si sua putauerit interesse, *n.* 12. & multo magis procedit limitatio si tertius suscitauit litẽ. *Cast. l. à Diuo Pio* §. *si super, ff. de re iud. num.* 8. *vers. dic pro concordia, & ibi Zasius num.* 10. *& Alex. n.* 24. *&* 27. *Seraph. decis.* 891 *nu.* 10. *Ludouic. decis. Perus.* 26. *num.* 4.

97 Limit. in sententia, † quæ faceret ius quoad omnes. *l. ingenuum, ff. de stat. homin.*

98 Ampl. istas omnes limitationes, † vt in casibus illarum non sit necessaria excussio debitoris condemnati. *Menoc. de acquir. possess. remed.* 5. *quæst.* 19. *num.* 143. *& seq.* dum prius retulisset qui contrariũ sentiant, quibus addo *Socin. cons.*

cin. conſ. 24. *viſiſ. lib.* 4. *num.* 19.

99 Ampl. præterea, vt nec † principalis debitor ſit vocandus, etiam quod aliquid ſit in exequutione liquidandum, nam ſufficiet liquidatio facta cum ipſo tertio poſſeſſore. *Alex. conſ.* 86 *ponderatis lib.* 6. *num.* 6. *&* 7.

100 Limit. vbi tertiuſexcipit † de poſſeſſione, quæ non probatur iuſta. *Gizrba deciſ.* 62. *num.* 3. *& conferunt dicta ſupra num.* 87.

101 Limit. vbi tertius qui † excipit non eſſe exequendam ſententiam in alia re, illam non poſſidet. *Seraſin. deciſ.* 314. *n.* 2.

102 Limit. vbi agitur de executione † ſententiæ in re litigioſa, *vt dixi infra* §. 6. *num.* 83. *& ſeq plurib. Menoc. præſumpt. fin. lib.* 2. *n.* 39. *Ioſeph. Lud. deciſ. Peruſ.* 26. *num.* 9.

103 Litigioſa res quando dicatur † tam quoad reū quàm actorem, viden. *Conar. pract. quaſt. cap.* 15. *n.* 6. *verſ. quemadmodum. Farinac. de furt. quaſt.* 175. *num.* 265. *et ſeq. Gomeſ. in compend. Signat. n.* 65 *Lancell de attent. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 44. *et ſeq. et* 104. *et ſeq. cū alijs cumulatis in meis Collectaneis ad auth. litigioſa.* C. *de litigioſis.*

104 Limit. vbi exequutio fieret in † bonis actori hypothecatis, & extaret Statutum, quod liceret illa capere in cauſam iudicati. *Milanenſ. deciſ.* 2. *lib.* 2. *n.* 3. *Hieronym. Leo deciſ.* 1. *num.* 11. *et ſeq. late id probantes. Guid. pap. deciſ.* 42.

105 Limit. vbi tertius † ſeu non nominatus in ſententia, fuit citatus, & nihil releuans deduxit, & contra illum fuit decreta exequutio, vt pluribus probat *Surd. conſ.* 334. *n.* 9.

106 Limit. vbi extaret ſtylus, quod † pro penſione rei à tertio poſſeſſæ, exequi poſſet ſententia lata contra debitorem, vel quod poſſeſſor rei grauatæ debeat ſoluere penſionem. *Guid. Papa deciſ.* 42. *licet.*

107 Limit. contra tertium † qui nomine condemnati poſsidet, *l. à Diuo Pio* §. *ſi poſt*, *ff. de re iud. num.* 2.

108 Intelligas tamen limitationes † mox relatas, vbi tertius, contra quem petitur exequutio, cauſam habet à debitore condemnato, ſecus ſi ab alio, *l. ſæpe in fin. ff. de re iud. Bart. tamen in repet l.* 3. C. *de pignor. n.* 23. *verſ. ſecundo caſu diſtinguit.* Cauſam autem habere à prin-

109 cipali dicitur quis, † vbi non ſolum rem eſt adeptus ab ipſo debitore immediate, ſed etiam mediate per ſucceſsiuam, & continuatam ſucceſsionem, & ſtipem. *l. hæredis*, *ff. de verb. ſignif l. qui per ſucceſſionem*, *ff. de reg. iur.* Si tamen in proceſſu cauſæ iſte tertius fuit citatus, ſaltem per proclama, ceſſat hic intellectus. *Mareſcot. pluribus cumulatis, reſol.* 121. *regulariter, lib.* 2. *num.* 5. *et ſeq. et dixi infra* §. 19. *ampl.* 11.

Limit. contra eum qui plene habuit ſcientiā litis, *Tuſcus concluſ.* 86. *tertius veniens, num.* 9. 10. *et* 22.

110 Si autem ſuccumbat iſte tertius † opponens ſe exequutioni, an poſsit ordinario iudicio experiri de iuribus ſuis. *Vinc. de Franc. deciſ.* 289. *tenet affirmatiuam, quam limitat Caſtr. & reliqui in l. qui Roma* §. *duo fratres*, *ff. de verb. obligat. num.* 7. *& ſequitur Cancer. var. reſol. tom.* 1. *cap.* 16. *de tertijs oppoſit. num.* 81. *in fin.* ſi fuerint illa plene diſcuſſa, dum de illis fuit exceptum.

111 Limit. vbi iſte tertius † lite pendente rem controuerſam acquiſiuit, vt pluribus probat *Surd. conſ.* 334. *num.* 13. *relatis Bald. in l. fin.* C. *de litig. n.* 1. *et in l. creditoris.* C. *de pign. n.* 33. *Iaſ. in* §. *omnium. Inſt. de action. n.* 84. *Dec. conſ.* 187. *col. pen. verſ. non obſt. Ruin. conſ.* 34. *num.* 12. *vol.* 5. *Franc. Marc. deciſ.* 538. *nu.* 4. *Cōtard. de moment. poſſeſ. limit.* 24. *n* 14. *Burat. deciſ.* 166. *num.* 1. *& num.* 2. addit, modò citetur ad videndum exequi, *& ibid. addentes*, vbi ſublimat ſi certum ſit nullam defenſionem illi competere. *Mauſon. de cauſ. exequut. ampl.* 6. *num.* 40.

112 Sublimita. ſi alienatio † facta ſit creditori anteriori. *Intrigliol. deciſ.* 46. *num.* 59. *poſt med. addentes ad Burat. deciſ.* 166. *receſſum n.* 10.

113 Limita vbi exequutio ſit contra debitorem debitoris, vt dixi infra §. 13.

114 Si res aliena capta in exequutione, fiat deinde debitoris, an confirmetur facta exequutio. *Petrus Pecchius de iure ſiſtendi cap.* 11. *num.* 4. *in fine.*

Limita contra intruſum, *vt dixi infra* §. 8.

---

§. I.

SVMMARIVM.

Heres, et defunctus quando eadem perſona. 1. 3. *ampl.* 4. 5. 6. 13. 14.

Sententia non habet ita promptā exequutionē cōtra hæredem, ſicuti contra defunctum 2.

Hæres adeundo hæreditatem dicitur quaſi contrahere, et ſe obligaſſe ad ea, ad quæ erat defunctus obligatus. 7.

Sententia lata contra eum, qui moriens reliquit hæredem, poteſt in illum exequi 8. *ampl.* 10 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 30. 31. 32. 33. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 62. *An contra patrem hæredem.* 61.

Inuentarij confectio quādo non impediat exequutionem ſententiæ. 27. 28. 29.

Legatum relictum pro male ablatis, ſtatim eſt ſoluendum, etiam pendente confectione inuentarij. 28. 29.

Paulus V. vigil cuſtos gregis ſibi commiſſi. 34.

Pactum, quod quis poſſit carcerari, ſi ſua die deficiat in promiſſa ſolutione, an validum. 35. 36.

Hæres defuncti obligati in forma Cameræ non poteſt carcerari, ſi non ſoluit quæ defunctus promiſit. 36. *Contrarium.* 37. *ampl.* 38.

Pactum quod quis poſſit excommunicari, ſi fuerit moroſus in ſolutione, non valet, et quare. 39. *Contrarium.* 41.

Abb. declaratur. 40.

Gloſ. declaratur. 40.

Hæres excommunicari poteſt, ſi deficiat in ſolutione promiſſa ab illius auctore cum obligatione

Came-

Camerali.24. *contrarium* 43. 45. *limit*.44. 46.
47.48. *hæres qualiter quis probatur*.46.*quando
conueniatur vltra suam ratam* . 49.

PRima , & præcipua limitatio regulæ firmatæ hoc capite secundo,est illa, quoties agitur de exequutione sententiæ , contra hæ-
1 redem condemnati; nam quamuis † alia sit persona hæredis ex testamento, vel ab intestato,
alia defuncti , & sæpe differant , non in persona
tantum , sed etiam in genere, numero, sed & sexu, quoties masculo succedit fœmina , vel è contra , vel plures instituuntur , vel succedunt in
capita, vel in stirpes,sui, vel necessarij , vel extranei,defectuti quandoque , vel nunquam , ex renouata , & perpetua successiua stirpe . *§*.1. *inst.
de hæred.qualit.& different.l.*1. *& toto titulo. ff.
de suis ,& legit l*.1.*& seq.ff.&* C.*vnde legit.vnde
cognati, vnde vir, & vxor. et reliq. titulis iuris
nostri*,quibus defertur morientis hæreditas,& hac
ratione forsan dixit *Imola in l.ex contractu ff.de*
2 *re iud.num*.4. quod † sententia non habet ita
promptam exequutionem contra successorem ,
sicuti habet contra debitorem defunctum .
3 Attamen,quia potentia iuris, defunctus † cōdemnatus , & illius hæres , habentur pro vna, &
eadem persona actiue , & passiue . *l. hæredem .
ff.de reg iur.*§.1.*vers. vnam quodammodo, auth.
de iur.iur. à morient.præstit. rub.* C. *vt action.
ab hæred.et cont. Ias.l.diuortio . §.interdum ff.
solut.matr.num.*6.Capic.*decis*.4.*num*.12. *Socin.
iun. cons*.8.*lib*.5.*num* 5.*et seq.Surd. decis*.310.
4 *num*.2. *et seq.* & ex persona † hæredis non mutatur, vel in aliquo alteratur qualitas , quantitas , substantia , vel natura debiti . *l*.2.*§.ex his.
ff.de verb. obligat*. etiam quoad iudicialia.*Alex.
in l. pœnales ff ad leg.falcid. num*.4. *Ias. in l si
cum* §. *qui iniuriarum. ff si quis caut*.Ideo di-
5 cimus quod instantia † cœpta cum defuncto cōtinuatur in illius hæredem . *glos. l. si ad exhibendum ff.ad exhibendi Gail obseruat*.37 *lib*. 1.*n*.8.
quamuis diuersi fori. *Surd. decis*. 110.*incboato.
num*.2.*et seq.Castil decis*.2 *n*.2. *Surd.cons*.222.
quamuis. num.10. *et seq. Gratian.discept*.16.*retractanda.n*.31.*et seq.Barbos. in l. si constante .*
6 §.*fin.ff.sol.mat.num*.27.*et seq*. propterea † hæres cogitur præstare ea omnia , quæ erant debita
à defuncto.*l postulante ff. ad Trebel. Ias. l. diuortio*. §.*interdum.ff.solut.mat*. & adeundo hæ-
7 reditatem † dicitur ex quasi contractu , *§. hæres , inst. de obligat. quæ ex quasi contract.* se
eisdem vinculis , & obligationibus astrinxisse,
quibus obligatus erat defunctus. *Rebuff. de litter.obligat.artic*.66.*glos*.2. *num*.2. *vsque ad* 16.
et num.20.*et seq.et art*.71.*glos*.1.*et* 2. & in obligatione defuncti virtualiter inest obligatio hæredis . *Alex.cons*.18.*Attentis.lib*.5.*num*.16.
Propterea quamuis hæres non sit nominatus
8 in sententia lata contra defunctū,tamen † cōtra
illum,absque nouo processu fieri potest exequutio sententiæ . *l.ex contractu.ff.de re iud.l. vnic.
C.vt action ab hæred.vbi Bart.et Angel Papiēs.
in form.lib.exequut. sent*.§. *sapiens. num*.2 *vbi
addentes alios referunt. Socin.regul*.135. *§. exequutio .Capic. decis*.1. *num*.14. *Vantius de nullitat.cap*.4. *num*.17. *in fin. Rol. à Val. cons*.20
in præsenti.l.1.*nu*. 1. *& seq.* vbi de communi,
& plures consentientes refert *Felin. in cap.
quia. de iudic.n*.4. *Rebuf. de litter. oblig art*.66.
glos.2.*ista. num*.1.*& seq.Mauson. de caus. exequut. ampliat*.35. *num*.55. *Neguf. de pignor.
part*.4.*num*.27.*Neuiz.cons*.20.*num*.29.*& seq.
Rim.iun.cons*.445.*in num*. 17. *Asin.de exequut.*
§.2.*cap*.6.*num*.1.
9 Ampl. etiam quod quis † sit hæres intrusi , vt
relatis *Cyno.in l*.1.C.*de alien.iud.mutand. caus.
fact quæst*.7.*Bart.in l fin*.C. *de litigios. num*.1.
& in repet. l. creditores . C. *de pignor. num*.23.
vers videamus. Dec. cons.187. *col fin.vers.non
obst.quod istæ.Afflict.decis*.296.*num*.9. concludit *Mantic.decis*.218. *conclusum num*.8.
10 Ampl.etiam contra † hæredem hæredis. *Mātic. decis*.218. *conclusum. num*.8. *in fin.Rebuff.
de litter.obligat.artic*.66. *glos*.2.*num*.2. *& seq.*
eam afferens rationem, quia virtualiter obligationi defuncti inest obligatio hæredis . *Cras. de
success.* §. *hæreditas . quæst*.12. *num*.6. *Ripa. l.
Centurio.ff.de vulgar num*.23.*Ias. l qui liberis* :
§. *hæc verba . ff de vulgar. n*.5. *Ruin. cons*.29.
lib.2.*num*.5.*Surd.cons*.123.*num*.12.*& seq.*
11 Ampl. etiam si hæres † sit pupillus vel minor . *l. pupillus. § sed & si creditor ff de autor.
tut.vbi glos.& in l*. 1.C. *quando decret opus non
est. Petr. Pecbius de iure sistend. c*.4 *nu*.9.*vers.
quin immo Rebuf.de litt.oblig. ar*.66.*glos*.2.*ista.
n*.9. eam afferens rationem , quia priuilegium
hæredis non impedit ius exequutiuum , nec ius
actoris mutatur ex persona hæredis . *Neguf. de
pignorib. part*.4. *num*. 27. *Neuizan. cons*.20.
num.24 *& seq.*
Ampl. etiam † quod fiscus sit hæres , vel fisci
12 successor.*l*.1.C.*de hæred. vel action. vend. l eum
cui bona ff. de iur.fisci.Cyn. in l*.2.*C.ad.leg. Iul.
de vi pub.Rebuff. de litter.oblig. artic*.66. *glos*.2.
ista num.19.*Asin.in prax.§*.31.*cap*.2.*ampl*.16.
vers.3.*ampliatur* .
Ampl. etiam si de hærede † non sit facta mē-
13 tio in obligatione defuncti. *l ex contractu. ff de
art.& obligat.l.si pactū.ff.de probat.ideo Ias. in.
l*.2. §. *item si in facto. ff. de verb. oblig. num*.1.
dicebat expressionem hæredis esse superfluam ,
& membranas tantum occupare . *Coler. de
proces.part*.1.*cap*.10. *num*. 26. *& latius n*. 272.
*& seq. Mat. Berlic. loquens de hærede fideius.
concl*.28.*part*.2. *n*.18. *Alex.cons*.18. *lib*. 5.*n*.16.
Asinius in l. 1. *ff. de relig. et sump. funer.
num*.164.
Ampl. quod si adsit Statutum † vt exequutio
14 sententiæ possit fieri in persona condemnati ,
possit etiam fieri in persona hæredis illius.*Bart.
l postulante.ff.ad Trebel num*.1. *et Alex n*.2. *et
cons*.18. *attentis. lib*.5.*num*.16. addendo etiam
si in dispositione defuncti non sit facta mentio
hæredis , quia in illa virtualiter inest obligatio
hæredis , qui non per extensionem , sed comprehensionem continetur sub persona defuncti ,
Asinius late in l.1.*ff de relig.et sumpt fun.n*.164.
et seq Mauson. de caus exequut. ampl.14. *n*.17.
vbi infinitos congerit . cum Bart. sentiunt. Gomes. et ab eo relati in. §. *fuerat. inst. de action.*
n.35.

num 35. Dec. conf. 526. in cauf. num. 7. in princ. Rebuf. de litter. oblig. artic. 66. glof. 2. iftan 8. 10. et 13. addendo etiam quod Statutum taxatiue loqueretur. Barzia de guarantig. part. 1 q. 9. col. 1. verf. fed in contrarium. Craf. de fucceff. ab inteft. §. hæreditas. quæft. 12. num. 3. Brun. relatis diffentientibus. tract. de interit. concl. 11. verf. item fallit in pacto de retinendo.

15 Ampl. vbi agitur † de exequutione instrumenti eum guarantigia. Cæfar Barzia tract. de guarantigia. part. 1. q. 9. col. 1. & 2. Maufon. de cauf. exequut. ampl. 14. n. 18.

16 Amplia etiam vbi agitur de † exequutione instrumenti habentis paratam exequutionem ex Alex. teftans de communi in l. poftulante ff. ad Trebel. num. 6. Vafq. tract. de fuccef. lib. 1. §. 6. num. 40. Craf. de fuccef. §. hæreditas q. 12. n. 4. addendo procedere etiam fi Statutum disponeret instrumentum habere paratam exequutioné contra debitorem fcriptum instrumento. Vafq. teftans de communi. d. §. 6. n. 42. Nam licet ex propria fignificatione verborum hæres debitoris non comprehendatur, aut re vera feriptus non fit in teftamento, tamen ex mente, & fententia Statuti venit, quia cum eadem eius fit perfona cum defuncto, non videtur fieri extenfio. Petr. Pecchius tract. de iur. fiftend. c. 4. num. 9. eam afferens rationem, quia in obligatione defuncti ineft virtualiter obligatio hæredis, licet de illo non fit facta mentio, vt dixerat Alex. conf. 18. lib. 5. n. 16. Viuius opin. 380. Inftrumentum n. 1. limitando de iure Regni n. 2.

17 Amplia idem dicendum † contra eum, qui
pro poffeffore hæreditatis poffidet, feu vices hæ-
redis fuftinet, l. regulariter, ff. de pet. hæred. l.
fin. C. eodem l. controuerfia, ff. de tranfact. Caft.
in l. cum debitoris. C. de iud. concludens cre-
ditores hæreditarios poffe dirigere actiones fuas
contra poffefforé hæreditatis, licet non fit verus
hæres; quia fufficit quod poffideat hæreditaria, &
afferit fe hæredem, vel talis effe poteft. Ideo fiet
18 exequutio contra † fidei commiffariũ vniuerfa-
lem, l. 1. §. 1. ff. ad Trebel. vt dixi infra §. 3.
19 Contra legatarium omnium † bonorum, l. nam
20 quod § fin. & l. feq ff. eod. Contra Fifcum, † qui
delinquentis bona occupauit, l. fi marito, ff. fol.
21 mat. Contra monafterium, † quod profefsi bona
pofsidet. Bart. & reliqui in auth. ingreffi, C.
22 de facrof. Ecclef. Contra † exequutores teftamen-
ti, vbi hæreditas tota eft diftribuenda pauperi-
bus. Bart. l. hæreditas 65. ff. de hæred. inftit.
Bart. in l. Firmio 26. §. 1. ff. quand. dies legat.
23 cedat. Contra emptorem hæreditatis, † vbi ven-
ditor non eft foluendo, l. 2. C. de hæred. vel act.
vend. l. plane 97. §. fi quis rogatus, ff. de legat. 1.
Contra donatatium, vt dixi infra §. 2. Contra
vfufructuarium omnium bonorum, vt dixi in-
fra §. 23.

24 Amplia prefertim ftante † confuetudine notariorum apponendi inftrumentis claufulam, obligando fe, hæredes, & bona. Alex. in l. poftulante, ff. ad Trebel. n. 6. in prin.

25 Amplia etiam fi fuerit lata † contra defunctum in interdicto vti pofsidetis, vel quouis alio acquirendæ, vel retinendæ, vel recuperandæ interdicto, nifi ex facto hæredis impediri poffet exequutio. Afflic. fequendo Innoc. decif. 145. num. 2. vbi refert ita decifum, exemplum referens, fi hæres excipiat quod ipfe quiete pofsidet poft mortem defuncti condemnati. Vrfil. ibidem alios confentientes refert. Craf. de fuccef. §. Hæreditas, q. 12. nu. 7. & late Afinius prax. §. 31. cap. 2. limit. 28. n. 3.

26 Ampla præfertim † vbi cum defuncto actum
fuit actione reali, vt puta vendicando rem ali-
quam, quæ penes hæredem reperitur. Caft. in
l. fin. §. donec. C. de iur. deliberand. in princ.
addendo fieri poffe exequutionem ifto cafu etiã
23 pendente † termino ad conficiendum inuenta-
rium, prefertim fi fuerat cum defuncto conuen-
tum de illa non alienando. Gratian difcept 16.
retractanda, n. 9. et feq. verf. contrarium.

28 Amplia prefertim fi retardata † exequutione, fequatur irreparabile præiudicium defuncti, vt puta fi ille fuit condemnatus ad reftitutionem vfurarum, nam fiet exequutio etiam pendente termino ad conficiendum inuentarium, nam donec differtur exequutio, cruciatur anima defuncti. Caft. in l fin. §. donec. C. de iur. delib.

29 Hinc dicendum, quod fi defunctus faciat † legatum pro malè ablatis, quod ftatim conueniri poteft hæres ad illius folutionem, nec hæredi danda anni dilatio, iuxta textum in authent. Hoc amplius. C. de fideicom.

30 Amplia fi ageretur † de exequutione facultatiui pacti de ingrediendo, capienda, & retinenda poffefsione bonorum debitoris, fi fuerit in folutione morofus. Angel. in l. 3. C. de pignor n. 7. cum temperamento, fi ille citetur

31 Amplia, quod fi agatur de exequutione † fententiæ latæ in actione hypothecaria, vel alia, quæ in folidum competat contra fingulos hæredes. l. 2. C. de hæred. action. Craf. de fucceffion. §. Hæreditas num. 13. addendo id effe notandum, tenendum menti, multoties ita obtinuiffe, & feciffe fibi honorem, ex fententia Roderic. Suarez fubdens num. 15. plures idem fentientes, in quibufcunque obligationibus indiuiduis, qualis eft rem tradi, præfertim fi cum defuncto fuit pactum, de non alienando rem, in qua fit exequutio. Gratian. difcep. 16. retractanda nu. 9. & feq. verf. contrarium, vbi rationem refert, addendo procedere etiam non facta excufsione principalis debitoris.

32 Ampl. præfertim in fententia lata † ex caufa euictionis. Craf. de fucceffion. §. Hæreditas q. 12. num. 11. addendo, procedere etiam in cafu quo euictio fequatur facto hæredis, & defunctus fe obligaffet de illa præftanda, pro dato, & facto fuo tantum, quia per eam claufulam non eft exclufa perfona hæredis. Marfil. fingul. 475. non eft num. 1. & 2. Fab. de Mont. de empt. & vendit. q. 6. num. 76. Alex. conf. 18. attentis lib. 5. numer. 15. addendo procedere in facto hæredis, & auctoris ipfius promittentis de euictione; & de virtute dictæ Claufulæ dixi in meo tract. de Claufulis §. pro rato, & facto fuo tantum. Afin. in l. 1. ff. de relig. & fumpt. funer. num. 159. in fin. relato Bald. & alijs idem fentienti-

tientibus. *Mauson. de cauſ. exequut. ampl.* 14. *num.* 49. addendo etiam, quod ſit hæres cum beneficio legis, & inuentarij.

33 Ampl. etiam ſi ageretur † de exequutione inſtrumenti cum obligatione in forma Cameræ Apoſtolicæ. *Galleſ. de obligat. Cameral. q.* 4. *binc aggrediendo num.* 4. vbi Zachias ex Rota firmat obligationem Cameralem actiuè, & paſſiuè tranſire ad hæredes, quoad omnes effectus, vt ſubdit *num.* 13. dum prius *num.* 7. firmaſſet, etiam quoad bona ipſorum hæredum, niſi ex circumſtantijs aliud ſuadeatur, vt in Deciſ. Rotæ ab eo relata: & ad tollendam omnem difficultatem ex his, quæ dicuntur de iuramento. *Caſſad. deciſ.* 2. *de iureiurand. n.* 7. *& ſeq. Mancin. de iuram. part.* 4. *effect.* 4. an illud obliget

34 hæredes. Paulus Papa V. † vigil, & vrilis cuſtos gregis ſibi commiſsi, in ſua Bulla *reformat. Tribunal. Vrb. capit. de Auditor. Cam. in princ.* renouando antiquam formulam obligationis Cam. voluit addi obligationem hæredum.

Ex proxima ampliatione duæ prodeunt difficultates: An ſicuti in vim obligationis Cameralis arreſtari, & in iuris ſubſidium excommunicari poterat defunctus, an pariter capi, & excommunicari poſſit illius hæres, quoad iudicatis ſit paritum.

Quoad primam, omiſſis, quæ dici poſſent de

35 inualiditate † dicti pacti, vt late proſequuntur *Ruginel. pract. q. cap.* 23. *Mat. Berlieb. pract. q. part.* 2. *concluſ.* 28. *Coler. de proceſ. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *& ſeq. Brun. tract. de ceſſion. bonor. quæſt.* 20. *num.* 14. *& dixi infra cap.* 11. §. 5. Negatiuam firmarunt *Bart. & Iaſ. in l.* 1. *ff. qui ſatiſd. cogant. ille, num.* 1. *iſte num.* 13. Limit. aliud dicendum eſſe ſi à Statuto dicatur,

36 quod † carceretur debitor, qui non ſoluit promiſſa die, ſubdendo limitationes, & rationes, diuerſitatis, quare carcerari poſſit in caſu Statuti, ſecus in caſu pacti; cum tamen, vt ego addo, validum ſit argumentum à Statuto ad pactum, & e contra poſt *Bart.* & *Iaſ.* idem cenſuit. *Rebuff. de litter. oblig. artic.* 66. *alias* 2. *gloſ.* 2. *iſta num.* 12. *& ſeq.* vbi pariter refert rationes diuerſitatis dictorum caſuum, ampliando præſertim, ſi à Statuto dicatur poſſe fieri exequutionẽ in bonis debitoris. *Valentin. Franc. tract. de fideiuſ. cap.* 5. *tractationis, num.* 102., *& ſeq. verſ. octauò excipimus. Plotus loquens de hærede fideiuſſoris in tract. de in litem iurand. n.* 769. *& comprobatur ex relatis à Barzia tract. de guarantigia, quæſt. nona in princ. Rebuff. de litter. obligat. artic.* 66. *gloſ.* 2. *iſta n.* 12.

37 Affirmatiuam † firmauit *Bald. in cap.* 1. §. *ſi quis, de pace iuramen. firmand. n.* 7. *in fin. quem ſequitur Coler. de proceſ. part.* 1. *cap.* 10. *num.* 26. *&* 272. *& ſeq. Galleſ. de obligat. Cam. q.* 4. *binc aggredior. num.* 14. concludens obligationem Cam. tranſire actiue, & paſſiue in hæredem, excepta pœna periurij, & excommunicationis, vt dicam *infra, verſ. quoad ſecundam*, & alijs, de quibus dicam in limitationibus noſtri aſſumpti. *Caſ. Barzia tract. de guarentigia, quæſt.* 9. *verſ. ſed contrarium col.* 1. *Parlador. rerum quotidian. lib.* 2. *cap. fin.* §. 1. *n.* 7. Zachias ad Galleſ. d. q. 4. num. 13. *idem repetijt Mauſon. tract. de cauſ. exequut. ampl.* 14. *n.* 20. *vbi infinitos refert. Aſinius in l.* 1. *ff. de relig. & ſumptibus funer. num.* 164. *Matthias Berlich. concluſ. practic. part.* 2. *concluſ.* 27.

38 *num.* 15. *et ſeq. plurib.* addendo † dari victori electionẽ, an velit potius vi pacti carceri mancipare debitorem condemnatum, vel capere illius bona; nec electione vnius alteri renunciaſſe; & debitorem carceratum non relaxandum, etiam ſi cauere velit de iudicatum ſoluendo, vel de iudicio ſiſti, & ſi ſoluere promiſit, neque relaxandum etiam ſi offerat bona, quæ ſufficiant extinctioni debiti, quia oblata bona facile emptorem inuenire poſsint: ſubdens, ſi debitor captus fiat ægrotus, an ſit relaxandus, & qua cautione. Si autem hæres condemnati ſit carceratus ex alia cauſa ſua, vel hæreditaria, an poſsit ex noua detineri, videndus *Tuſcus concluſ.* 83. *carceratus quando ex alia cauſa.*

Et ita practicaui, & practicatum vidi in Vrbe, vt carceretur hæres debitoris obligati in forma Cam. niſi obſtet aliqua ex limitationibus, quas infra referam.

Quo vero ad ſecundam difficultatem, poſito pro conſtanti, quod quis poſsit ſe obligare in

39 caſu moræ, ad pœnas cenſurarum, licet aliud † ſenſerint *Abb. in cap. P. & G.* 40. *de offic. deleg. relata gloſ. idem ſentiente, quem ſequitur Gail. de pace pub. lib.* 2. *cap.* 2. *magnum num.* 5. *ex rationibus cumulatis à Matthia Berlich concluſ. pract. par.* 2. *concluſ.* 27. *num.* 34. *verſ. quia pactum turpe, deſumptis à Felin. illo non relato in cap. P. & G.* 40. *de offic. deleg. num.* 2. *circa med. vt volunt Innoc. in d. c. P. & G.* 40. *de offic. deleg. vbi Felin. n.* 2. *verſ. quintò*, licet ſubdendo argumenta videatur diſſentire, & vt inquit *Abb. d. n.* 6. Innocentius in hac difficultate vacillet. Cõcordari tamen poreſt, vt *gloſ. & Abb.* opinio ſit vera, ſi pactum fiat, vt quis poſsit excommunicari monitione, & mora non præcedente: *Innoc.* vero, & *Felini* opinio ſit vera, vbi moroſus fuit monitus, vt ex *Hoſt.* colligo à *Felino in c. ex reſcripto*, §. *de iur. iuran. num.* 13. *in fin. Mat. Brun. tract. de ceſſion. bonorum, q.* 20. *n.* 18.

41 Valido itaque † exiſtente pacto, quod in caſu contumaciæ, potuerit excommunicari defunctus debitoris ſi viueret, dicendum videtur pa-

42 riter excommunicari poſſe contumacem † illius hæredem, qui adeundo hæreditatem dicitur in ſe ipſo renouaſſe, & continuare velle auctoris ſui obligationes, & vincula, vt expreſſe & ſine diſtinctione aliqua concludit *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 105. *verſ comprobatur.*

43 Contrarium tamen † voluit *Galleſ. de obligat. Cameral. quæſt.* 4. *binc aggredior, n.* 1. *in prin. & num.* 14. niſi hæres deinde fuerit monitus ſub pœna mandati exequutiui, & in ſubſidium

44 † excommunicationis ad parendum, ſeu præſtandum, quæ debebat defunctus, vel quæ ſunt originata in perſona hæredis, vt puta ad præſtandum legata, vel adimplendum votum defuncti, vt concludit idem *Galleſ. ibidem, & num.* 11. Ab annis tamẽ triginta quinque, & citra, quibus

versot in Romana Curia, vbi frequentes sunt
fortasse nimium sententiæ censurarum cum pu-
blicis edictis, etiam pro summis, quæ in minimo
45 excedāt viginti, nunquam † vidi excommuni-
cari hæredem pro debito defuncti, & ita obser-
uatum fuisse ab antiquioribus notarijs A. C. qui
solus in Romana Curia profert in contumaces
reos censuras, fuit mihi affirmatum; & hæredem
non ligari ex contractu, seu facto defuncti, quoad
censuras, & pœnas animæ, concludit *Cassador. decis. 2. de iureiuran. num.*11.

Intelligas tamen omnes relatas extensiones,
vbi citato eo, qui asseritur hæres, fuit probatum
46 illum esse hæredem † vel aliter probatur illum
esse talem, vt puta quia adiuit hæreditatem, vel
gessit se pro hærede. *l.*1. *& toto tit. ff. de acquir. hæred. vt volunt Angel. in l. oratione. ff. de ferijs. n.*3. *& in l. creditoris.* C. *de pignor. num.*7. *Dec. cons.* 440. *visis. num.*8. *in fin.* Socin. *regul.*135. *exequutio. Gallef. de oblig. cameral. quæst.*4. *n.*18. *relati à Mauson. de caus. exequut. ampliat.* 14. *num.*21. *& seq.* vbi præterea refert praxim probandi, quod quis sit hæres. *Alex. in l. postulante. ff. ad Trebel. num.*5. ampliat, etiam quod adesset Statutum, vt exequutio fieri possit absque citatione, quia intelligitur de debitore defuncto, non autem de illius hærede. *Rebuf. de litter. oblig. artic.*66. *glos.*2. *ista. num.*20. *Asin. tract. de exequution.* §. 2. *cap.*6. *n.*3. *Gabriel. de acq. posses. conclus.*7. *n.*33. *Cencius de censibus. quæst.*95. *num.*13. *Corn. cons.*31. *lib.*3. *num.*4.

47 Intelligas secundo, † modò citetur hæres ad
videndum exequi sententiam latam contra defunctum illius auctorem, quamuis constaret illum esse hæredem. *Asin. in l.* 1. *ff. de relig. & sumpt. funer. num.*166. *Alex. quem prius referre debebam, in l. postulante. ff. ad Trebel. num.*5. *addentes ad Ludouis. decis.*545. *num.*11. *& dixi supra cap.*1. *limit.*3. *num.*78. *Viuius opin.*389. *instrumentum. num.*2. *& opin.*381. *n.*4.

Intelligas relatas extensiones pro ea quota,
48 † qua quis est hæres. *l.*1. C. *si cert. pet. Ripa in l.*4. §. *Cato. ff. de verb. oblig. num.*28. *Costa, & ab illo relati, de portion. & rata quæst.*23. *actiones. num.*1. *& seq. relati à Mauson. de caus. exequut. ampl.*14. *num.*42. *Gratian. discept.*16. *retractanda. num.*7. *& seq.* addendo procedere etiam si defunctus se obligasset vna solutione soluere, & ex instrumento habente paratam exequutionē. Nisi sententia sit lata in actione indiuidua, vel actum fuerit ad rem, quā hæres conuentus possidebat, & conuentum fuerat de illa non alienanda. *Mauson. de caus. exequut. ampl.*14. *n.*42. *Rebuf. de litter. obligat. artic.*66. *glos.*2. *ista. num.*20.

49 Nisi sententia lata sit in hypothecaria † vel
Saluiano, vel alia actione indiuisibili, quia insolidum contra vnum agi posset, & exequi. *Mauson. de caus. exequut. ampl.*14. *n.*42. *circa med.* Qui autem sint casus, quibus singuli hæredes cōueniuntur insolidum, dixi in meis collectaneis *ad l.*1. C. *si cert. petat.*

50 Limita in hærede † conuentionali, seu ex
contractu, nam eum non dicatur adire hæreditatem defuncti, sed potius mortis causa capere, *Cyn. in l.*2. C. *ad leg. Iul. de vi pub. in fin. vers. Petrus vero dicit. Dec. cons.*237. *num.*6. *vers. sexto. Masuer. in prax. cap. de exequut. & subbast. vers. item qua dicta, quæ sequuntur. Rebuf. de litter. obligat. artic.*66. *num.*27. *& seq. Giurba decis.*62. *num.*33. *in fin. Petr. Duen. regul.*277. *limit.* 6. *lib.* 5. *regul. iur.* §. *exequutio. fieri potest in hæredem*, in eum nullatenus fieri potest exequutio. Et alia reddi potest ratio, quia is proprie non est hæres, nec iure hæreditario succedit, nam hæreditas non datur contractu. *l. hæreditas*, C. *de pact. conuent.* sed testamento, vel ab intestato. §. 1. *inst. de hæred. qualit. & diff. l.*2. C. *de codicil.* & consistit in ijs quæ defunctus habet tempore mortis. *l. hæreditas. ff. de regul. iur.* propterea cum per contractum res non esset in bonis defuncti tempore obitus illius, nullatenus dici potest, qui capit ex contractu, dici, vel esse hæredem. *Rebuf. de litter. obligat. art.*66. *glos.*2. *ista. num.*27. *& seq.* vbi pluribus probat.

Contrarium tenet *Petr. Pecchius tract. de iure sistendi, cap.*4. *num.*9. *in fin.* concludens antecedentem limitationem reprobandam esse, & tanquam fraudulentam, & viam fraudandi creditoribus aperientem e fotibus, & Iuris officina eliminandam esse, & ita fuisse iudicatum: idem dixit *Abb. cons.*18. *casus. lib.*1.

51 Limita in hærede iuris, qualis † est successor
in Regno, vel alio Principatu. *Cyn. in l.*2. C. *ad leg. Iul. de vi public. vers. et ideo. Adam Blancard. in sua Apologia aduersus Bucanan. cap.*7. *n.*30. *et seq.*

52 Limita, vbi petitur † seu tentatur exequutio
contra hæredem cum beneficio legis, & inuentarij: nam quoad personam, cessat omnis creditoris, seu victoris actio: quo vero ad bona non potest fieri vltra vires hæreditatis. *l. fin.* §. *& si præfactam. et* §. *fin. autem.* C. *de iur. delib. vbi Bart. et reliqui communiter. Ias. in l. postulante. ff. ad Trebel. num.*4. *vers. tertio. Asinius in l.*1. *ff. de relig. et sumpt. funer. num.*371. *et seq.* etiam quod adesset Statutum, quod exequutio fieri possit in hæredem, vt *ex Cyno in d. l. fin.* §. *si vero*, concludit *Gizarel. decis.*7. *hæres, n.*51. *Rebuf. de litter. oblig. artic.*66. *glos.*2. *Ista. n.*32. *subdens num.*33. *et seq.* casum huius limitationis non posse practicari in Francia, vbi sublatum est hoc beneficium, referens praxim illud impetrandi à Rege. *Cencius. de censib. quæst.* 95 *num.* 16.

Proxima, & præcedens limitatio sublimitatur multis modis, quos retuli in meis collectaneis *ad d. l. fin.* §. *et si præfatam. et* §. *si autem.* C. *de iur. deliberand.*

53 Limita, vbi sententia † condemnatoria est la-
ta respectu personæ condemnatæ. *Barzia tract. de guarantig. quæst.* 9. *col.* 2. *vers. si ergo. Alex. l. postulante. ff. ad Trebel. n.*2. *et* 7. vel respectu obligationis personalis. *Rebuf. de litter. obligat. artic.* 66. *glos. num.*11. *et* 25.

54 Limita in successore singulari, † id est, qui vnam
ex rebus hæreditarijs possideat etiam titulo hæredis instituti. *l. quoties.* C. *de hæred. instit. Rebuf. de litter. obligat. articul.* 66. *glos.*2. *ista num.*22.

Limi-

54 Limit. in successore singulari, † id est qui vnâ ex rebus hæreditarijs posideat etiam titulo hæredis instituti. *l. quoties*. C. *de hæred. instit. Rebuff. de litter. oblig. artic. 66. glos. 2. ista n. 2.*

55 Limit. vbi sententiæ exequutio † concerneret pœnam delicti. *l. vnic. C. ne ex delict. defunct. l. sancimus*. C. *de pœnis. Rebuff. de litter. obligat. art. 66. glos. 2. n. 26.*

Limit. vbi sententia est prolata † de his, quæ personalia sunt, & hærent personæ eius, pro quo fuit iudicatum, vt puta ex causa vsus, vel habitationis, vel vsusfructus, vel alimentorum, vel seruitutis personalis, vel concessionis facultatis, quæ sonet in factum indeterminatum, vel de quibuscunq. pactis personalibus. *§. finitur, inst. de vsufruct. §. 1. & seq. inst. de vsu, & habit. l. cum bi §. constat. ff. de trans. l. in singulis, ff. de alim. & cibar. legat. l. iuris gentium §. pactorum, ff. de pact. l. penul. ff. de seruit. legat. l. apud Iulianum §. si quis alicui, ff. de legat. 1. l. vt pomum, ff. de seruitut. §. sed cum factum, inst. de stipul. seruor. & pluribus probat Brunus in tract. de interitu, & peremption. conclus. 11. vers. fallit in his. Ias. l. si sic stipulatus 2. ff. de verb. oblig. n. 9. & seq.* vbi declarat quando concessio dicatur realis, vel personalis.

Limit. vbi sententia prolata fuit in casu † quo
57 persona condemnati, specialiter in obligatione fuit considerata. *l. inter artifices, ff. de solut. Bart. in l. veteris. C. de contrahend. & commit. stipul. Ias. in l. si sic stipulatus 2. ff. de verb. obligat. n. 9. & seq.* vbi præterea declarat quomodo cognoscatur electa industria personæ.

58 Limit. vbi agitur de exequutione sententiæ † latæ in vim iurium, cum clausula taxatiua respectu condemnati. *l. si sic stipulatus, ff. de verb. oblig. vbi Bart. n. 2. et Ias. n. 3. et seq. et in l. mora ff. sol. mat. n. 5. et seq.* ex quibus cessant, quæ videntur obstare supra, *ampl. 6. et latius Brunus, tract. de interit. et perempt. conclus. 10. vers. ista fallit in pacto.*

Limit. vbi agitur de exequutione † sententiæ
59 latæ super facto inhærente personæ affirmatiuè. *Ias. in l. centesimus, ff. de ve verb. oblig. in quarto notab. et in l. si sic stipulatus, ff. eod. col. 4.* concludens factum dici cohærere personæ, si fuerit incertum, & indeterminatum, tam ratione qualitatis, quam temporis, vt puta si concedatur facultas cædendi lapides. *Bart. Angel. et Ias. num. 13. in l. si decesserit, ff. qui satisdar. cogant.*

60 Limit. vbi agitur de exequutione † sententiæ latæ in vim pacti ad certum tempus, certamue personam restrictum. *l. epistola §. de inofficioso, ff. de pact. vbi Ias. l. qui in futurum §. si ex altera. l. nisi. l. si tibi, ff. de pact. vbi Ias.* concludit pactum dici personale vbi additum est verbo exequutiuo: latius tamen hoc explicat *Corn. cons. 30. in præsenti. lib. 1.*

61 Quid autem sit dicendum si hæres debitoris sit pater, vel alius, cui defunctus debebat reuerentiam. *Asinius de exequution. §. 2. capit. 2. numer. 4.*

62 Limit. vbi successoris causa † est mutata. *Angle. in l. creditores. C. de pignorib. num. 6. in fin.* exemplum referens, si successor sit Ecclesia, vel pupillus. *Gabriel. de acquir. possess. conclus. 7. num. 31.*

§. II.

SVMMARIVM.

Partis appellatione continetur dimidium. 1.

Exequutio sententiæ latæ contra eum, qui mortis causa donauit omnia, vel partem suorum bonorum, fieri potest contra donatarium. 3.

Donatarius inter viuos partis bonorum non potest molestari à creditoribus donatoris, nec in eum exequi potest sententia lata contra donatorem. 3. 4. *Contrarium* 9. *Ampl.* 10. 11. 12. 13. *Limit.* 14. 15.

Bona dicuntur deducto ære alieno 5. *idem est quod hæreditas*. 6.

Donatio partis bonorum æquiparatur certo corpori bonorum donato. 7.

Donatarius partis bonorum nihil præter donata acquirit. 8.

Donatio quomodo probetur facta in fraudem paratæ exequutionis. 16.

Subtilitates iura abhorrent. 17.

Dec. reprobatus, 18. *declaratur*. ibid.

Donatarius vniuersalis bonorū est loco hæredis. 19

Sententia lata, mota actione personali contra donatorē, non potest exequi cōtra donatarium vel bona illi donata. 21. *Distingue*. 22. *Ampl.* 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. *Limit.* 43. 44. 45. 47. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. & *seq.*

Obligatio personalis quantumuis exequutiua, & priuilegiata, non exercetur contra personam non obligatam. 23. *Limit* 24. 25.

Donatarius omnium bonorum non habet vniuersalem titulum. 26. *In eum non transeunt actiones passiuæ*. 27. *Ampl. ibid. Non conuenitur personali actione, nisi prius actum cum illo fuerit reuocatoria*. 28. *Quid si donatio sit facta in fraudem*. 29.

L. 2. C. ne vxor pro marit. declaratur. 30.

Donatio ob merita non est propriè donatio. 33.

Donatio in fraudem non reuocatur, si donatarius non est particeps fraudis. 35. *quomodo probetur*. 49.

Donatarius qui se obligauit soluere debita donatoris, quando conueniri possit à creditoribus. 38. 39.

Donatio omnium bonorum, nihil reseruato ad effectum testandi, est nulla. 46. *quantum debeat sibi reseruare donans, vt cesset talis nullitas*. ibidem.

Marci Antonij Columnæ Constitutio apud Siculos commendatur cum illius persona. 51.

Statum est apud plures gentes, vt ea actione conueniatur donatarius, qua conueniri poterat donator. 51.

Sententia exequutio latæ contra defunctum exequi potest contra successorem ex Iuris, vel Statuti dispositione. 63. *Intellige*. 65.

Succes-

Successores ex iuris dispositione qui sint. 64.
Creditor qui cœpit agere contra donatarium, an possit pœnitere, & agere contra hæredem. 66.

SEcundus casus est in donatario: sed quia donatio, vel est causa mortis, vel inter viuos, vel partis tantum, vel omnium bonorum, ideo de singulis seorsum disquirendo,

Dicendum primo, si mortis causa facta fuerit donatio omnium bonorum, vel partis illorum,
1 † id est dimidium. *l. nomen filiarum*. *§. portionis. ff. de verb. sig. Alex. cons.* 19. *viso. lib.* 2. *n.* 4.
2 vel maioris, vel melioris portionis, † quod exequutio fieri potest in donatariū, cui mortis causa sit facta donatio, quia illa sub qualitate mortis facta nunquam habet effectū, nec dicitur facta nisi morte donatoris sequuta, nec est proprie donatio. *l.* 1. *ff. de donat.* & ideo capi, & distrahi possunt taliter donata pro ære alieno contracto à donatore, vsque ad extremum vitæ spiritum. *l.* 1. *§.* 1. *ff. si quid in fraud. patron. Bal. l. si vniuersæ. C. de legat. Mandel. cognomento Alba. cons.* 233. *in præsenti. num.* 1. *Costa. tract. de subsidiar. remed. cap.* 108. *diximus. num.* 7.

Si autem inter viuos facta sit donatio, quia multum differt, an illa sit facta de certa parte, vel maiori, seu meliori portione, vel omnium bonorum, & an agatur de solutione æris alieni contracti ante factam donationem, vel post, & an donator babeat, vel non habeat hæredem, qui sit soluendo, vel non, & an actum fuerit actione personali, vel reali;

Dicendum secundo, si donatio facta fuerit inter viuos partis, vel certi corporis, vel speciei bonorum, vt puta vineæ, palatij, vel mobilium, vel immobilium tantum, pro regula constituen-
3 dum esse, quod contra donatarium † nulla actio dirigi possit. *l. æris alien. C. de donat. l.* 1. *§ si hæres. ff. ad Trebell. l.* 2. *C. de hæred. vel action. vend. Bal. & Angel. in d. l. æris*, vbi pro summario notant quod donatarius certæ rei non tenetur ad onera debitorum, quæ sequuntur fundum, sed conueniendus est vniuersalis hærea donatoris, eam reddente *Angelo* rationem, quia æs alienum non sequitur fundum, vt ego addo, liberum ab hypotheca, quæ sicut canis leporem semper concomitatur fundum hypothecatum. *l.* 1. *§. fin. ff. si seruit. vendic. l. via cōstitui. §. quæ cūq. ff de seruit. vrban. præd. Franc. Bec. cons.* 24. *num.* 24. *Dec. cons.* 237. *num.* 4. *in fin. & num.* 5.
4 *circa med.* nec minus † sententiæ latæ in donatarium exequutio fieri potest. *Dec. consil.* 237. *num.* 7. *Bolognin. cons.* 18. *num.* 3. *& seq.* addendo potius factam esse reuocandam, quam faciēdam. *Cels. Vgo cons.* 96. *num.* 1. *vers. quidquid*, quia vt inquit *Dec. d. cons.* 237. *num.* 4. talis donatio partis bonorum, æquiparatur donationi certi corporis bonorū, quæ non trahit secū iura, nec actiue, nec passiue. *Capel. Tholos. decis.* 387.

Nec obstat, quod facta fuerit mentio bono-
5 rum † & consequenter deducto ære alieno. *l. fin. C. de bonis quæ liber. l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. signif. Osas. decis.* 56. *n.* 22. *Dec. cons.* 237. *num* 3. *Natt. cons.* 605. *num.* 10. *Surd. cons.* 112. *num.* 24. *& cons.* 216. *num.* 120. qui notabiles quæstiones decidunt, ponderata significatione
6 huius verbi *bonorum*, quæ † idem est, quod hæreditas. *l. bonorum appellatio. ff. de verb. signif.* quia cum donatio partis bonorum non recipiat augmentum, nec diminutionem, idem
7 sit, quod si fuisset donatum certum corpus, suis limitibus conclusum. *Bart. & Cast. in l. si quis seruum. §. fin. ff. de legat.* 2. quos refert, & pluribus comprobat *Dec. cons.* 237. *n.* 5. *& cons.* 387. *num.* 2. addendo, donata dimidia parte bono-
8 rum, non transire in donatarium † iura aliqua actiue, vel passiue, vltra donata; propterea non esse cum tali donatario agendum de ære alieno soluendo. *& text. in l. subsignatum, & in l. bonorum appellatio. ff. de verb. signif.* intelligi, quando de bonis vniuersaliter est actum, interpretatur *Dec. cons.* 237. *num.* 7.
9 Contrarium reprobando *Dec. d. cons.* 237. †, defendit *Guttier. practic. q. lib.* 2. *quæst.* 58. *nu.* 5.

Amplia, etiam vbi donatio certi corporis
10 † bonorum facta fuit sub nomine designante illorum vniuersitatem, vt puta si quis donet bona quæ possidet in agro Tusculano. *Bolog. cons.* 18. *n.* 6. *& seq. Dec. cons.* 237. *num.* 3. nam idem ac si dictum fuisset donari certum fundum, quia genus, quod non potest verificari nisi in vna specie, habetur pro specie. *l.* 2. *ff. de lib. & posth. cap. ex parte, de offic. deleg. Marsil. in l.* 1. *§. si seruus. el* 1. *ff. de quæst. n.* 5. *Ias. cons.* 56. *n.* 18. *Veral. decis.* 257. *part.* 2. *n.* 4. *Bellamer. decis.* 31. *in fin.*
11 Ampl. etiam si donatio sit facta in fraudē creditoris, nam non potest fieri, nisi prius agatur reuocatoria. *§. item si quis in fraudem. inst. de action. Mantic. decis.* 218. *n.* 11. *Bellam. decis.* 31. *circa fin. Roman. cons.* 246. *n.* 6. *Purpur. cons.* 141. *num.* 1. *&* 2. addendo etiam si dolo desijsset possidere, & hac ratione dictam fuisse iniquam sententiam latam in vna Placentina euictionis, quæ fuerat exequuta contra bona donata Marchioni Palllauicino ante cœptam litem.

Amplia præsertim si ageretur de solutione
12 † æris alieni contracti post donationem, vt dicam infra.

Amplia præsertim, vbi res donata fuit donata-
13 rio † tradita. *Bertrand. Argent. ad Consuet. Briton artic.* 219. *glos.* 7. *num.* 16. addendo hanc esse casum *l. æris alieni. C. de donat.* secus autē esset, si donatio robur sumeret a morte donatoris.
14 Limita, vbi donatarius † non possidet naturaliter donata, sed donans est in possessione, quāuis per clausulam constituti, vel precarij possideat nomine donatoris. *Roman.* declarando dicta *Bart.* quæ videbantur obstare, *cons.* 246. *clarissime. num.* 6.
15 Limita, vbi donatio fuit facta † in fraudem paratæ exequutionis. *l. chirographis. § fin. ff. de admin. tutor. Bal. per eum textū in l.* 2. *C. ne vxor pro marit. num.* 4. *Ripa in l.* 1. *§. hæres. ff. ad Trebel. num.* 21. *Vincent. Herculan. in l. à Diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iud. num.* 45. *cum quatuor seq. Surd. cons.* 405. *longa. num.* 10. 14. *Mantic. decis.* 218. *num.* 11. *Giurba decis.* 62. *n.* 9.
16 *& seq.* qui omnes addunt præterea † quomodo probetur talis actus factus in fraudē paratæ exe-

quutionis. *Purpurat. conf.* 141. *num.* 2. *in fin.*

Contrarium,quod etiam isto casu agendum sit reuocatoria antequam fiat exequutio contra donatarium, & alium singularem successorem, tenent relati *à Ripa in l.* 1. *§. si hæres, ff. ad Trebel. n.* 21. *vers. contrarium*, sed idem ibidem conciliat. *Purpur. conf.* 141. *num.* 4. si de dominio rei non agebat actor.

Quæ dixi supra proxime, & dicam sequenti
17 capite, videntur in iure superflua, & esse de † apicibus iuris, quos iura nostra abborrent. *l. veteris. C. de contr. & commit. stipul. l. cum antiquitas. C. de vsufruct. & habit. Clem. dispendiosam, de iudic.* nam cum non referat, an in casu particularis, vel vniuersalis donationis, creditores sint satisfacti à donatore in residuo bonorum, quæ retinuit, vel ab illius hærede, si fuerit soluendo, vel reuocatoria intentata ex bonis ipsis donatis, cum bona dicantur quæ supersunt deducto ære alieno, vt dicebam supra, effectu non differt, siue donator, siue illius hæres, siue donatarius soluat debita donatoris, quia omni casu illi minus dicitur donatum, vt con-
18 siderat *Guttierez* † *reprobato Dec. conf.* 237. *cum Capel. Tholos. decis.* 386. *practic. q. lib.* 2. *quæst.* 58. *num.* 5. *cum tribus seq.* nec est contemnenda consideratio, excepto casu quo certum corpus bonorum fuisset donatum: vidcndus tamen *Bertrand. Argent. ad consuetud. Briton. artic.* 219. *glos.* 8. *n.* 13. *& seq.*

Dicendum tertio, si agatur de exequutione sententiæ latæ contra donatorem conuentum actione personali, vbi ille vniuersaliter donaue-
19 rat omnia bona sua & tunc, quamuis † ratione vniuersalitatis bonorum dicatur hæres donatis. *l. hæreditas, ff. de reg. iur. l. omnes §. Lutius ff. quæ in fraud. credit.* per quem textum ita concludit *Mathæ. addendo ad Guid. Pap. decis.* 105.
20 Attamen quia personalis actio † non egreditur personam obligatã *l. idem Iulianus §.* 1. *ff. de pact. l. si quis ita §. pen. ff. de testam. tut.* Et bona dicuntur, quæ supersunt ære alieno deducto. *l. fin. §. fin autem. C. de bon. quæ liber. Dec. in casu nostro conf.* 237. *num.* 6. *vers. primò*; nul-
21 latenus sententia lata † contra donatorem in actione personali mota exequi potest contra donatarium seu bona illi donata. *Abb. conf.* 102. *circa, part.* 2. *nu.* 2. *vers. aut illi creditores habebant solam personalem. Gul. Bened. in cap. Raynutius §. cetera. num.* 46. vbi testatur ita iudicatum fuisse. *Peregrin. de fideicommis. artic.* 53. *de iudicialibus num.* 24. *Capel. Tholos. decis.* 387. concludens donatarium omnium bonorum
22 † non esse obligatum respondere creditoribus donatoris, si ille possideat ex contractu, vel partium conuentione, secus si ex iuris dispositione. *Mantic. decis.* 218. *conclusum num.* 13. *& seq. vbi ex Sal. in l. properandum, §. fin autem. C. de iud. num.* 20. *vers. si vero sit penes ipsum tertium, & Alex. in l. à Diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. num.* 15. *Dec. conf.* 198. *num.* 5. firmat, quod commissa exequutione sententiæ latæ cõtra Titium, exequutor non potest exequi contra Caium, sed cum illo agendum esse reuo-
23 catoria. Quia personalis † obligatio quantumuis priuilegiata, & exequutiua, non exercetur contra personam non obligatam: & ante Manticam idem latius tradiderant *Ripa in l.* 1. *§. si hæres, ff. ad Trebel. nu.* 2. *& seq. Purpur. conf.* 141. *nu.* 1. *&* 2. *Franc. Vegius conf.* 65. *quæritur in effectu n.* 1. *& seq. & num.* 21. *& seq.*
24 † Limitat quando personale pactum est in rem scriptum: quod prius dixerat *Ripa in l.* 1. *§. si heres, ff. ad Trebel. num.* 9. vbi plura exempla refert. *Peregrin. de fideicom. artic. final. n.* 13. *in fin. eodem Vegio ibidem* latissime prosequen-
25 te † materiam transitus huius pacti in alium actiue, & passiue. *Bertrand. Argentre ad consuet. Briton. artic.* 219. *glos.* 7. *n.* 7. *&* 13. concludens donatarium omnium bonorum non
26 habere † vniuersalem titulum, exemplo emptoris, & cessionarij hæreditatis, qui habet titulũ par-
27 ticularem, ideo passiuæ † actiones in illum minime exerceri possunt, etiam si, vt idem subdit *num.* 7. facta esset donatio omnium bonorum ea lege, vt donatarius obligatus esset soluere æs alienum donatoris. *Guid. Pap. decis.* 105. *an*
28 *possit nu.* 1. concludens personali actione † non posse agi contra donatarium omnium bonorum, nisi prius actum fuerit reuocatoria, etiam quod
29 donatio facta fuerit in † fraudem creditorum, seu si Iudicis, seu exequutionis. *Mantic. decis.* 218. *num.* 13. qui præterea declarat hos terminos. *Rol. à Val. conf.* 92. *nu.* 8. *&* 9. *lib.* 4. concludens ex *Socin. iun.* sententiam latam contra donantem non nocere donatario.

Cõprobantur præmissa ex communi intellectu, qui datur regulæ *l.* 2. *C. ne vxor pro marit.* vt illa procedat quoties actũ fuit actione personali. *Afflic. ad constit. Regni lib.* 2. *rub.* 14. *nu.* 10. *& seq. Rol. à Val. conf.* 5. *lib.* 2. *num.* 9. *& seq. Honded. conf.* 20. *lib.* 1. *num.* 24. *circa med. Giurb. decis.* 62. *nu.* 23. *Capic. decis.* 128. *n.* 12. *circa med. vers. & Herculan.*

31 Ampl. præsertim vbi sententia lata † esset occasione æris alieni soluendi, quod donans contraxit post donationem. *Abb. conf.* 102. *circa part.* 2. *num.* 2. *post med. vers. hoc ergo casu*, & ratio est, ne detur aditus reuocandi donationem irreuocabilem ex capite à iure non adiuento, nec lege aliqua *in titulo C. de reuocand.* donat. *Cardin. Tuscus conclus.* 651. *donatarius num.* 2. & *seq.* vel quia, vt inquit *Mandel. conf.* 333. *n.* 2. cum tempore æris alieni contracti dominium bonorum esset in alium translatum, donantis obligatio non potest extendi ad bona prius facta aliena. Obstant tamen dicta *Carot. decis.* 125. *num.* 9. *vers. aut debitum.*

32 Ampl. præsertim vbi adest hæres † donatoris, qui sit soluendo, nam is excutiendus est: secus si non adsit hæres, vel adsit, & non sit soluendo, vt dicam *infra in limitationibus.*

33 Ampl. præsertim si donatio fuit ex causa † seu remuneratoria meritorum donatarij, nam cum illa non sit proprie donatio sed eius, quod erat debitum solutio vel compensatio. *l. Aquilius, ff. de donat. Tiraq. l. si vnquam §. donatione. C. de donat. n.* 6. *& seq. Paris. conf.* 11. *Castrum. vol.* 1. *num.* 44. *et seq. Rol. à Val. conf.* 13. *et si apud, lib.* 3. *num.* 27. qui referunt plura specialia

dona-

donationis remuneratoriæ, vt latius dixi in meis
34 collectaneis ad d. l. Aquilius: nec etiam † in
subsidiũ potest fieri exequutio cõtra donatariũ.
Io. Bap. Costa de subsidiar. remed. 108. nu. 8.
motus dictis Rip. in l. 1. §. si hæres, ff. ad Tre-
bel. nu. 13. Magon. decis. Florent. 102. in fin.
cum temperamento tamen, si de æquiualentia
meritorum constet. Clar. §. donatio quæst. 3. n. 3.
nisi tamen meritorum assertio fieret in instru-
mento guarantigiato. Mascard. de probation.
conclus. 391. num. 3. & seq. & ante Costam di-
xerat Abb. cõs. 102. circa, part. 2. n. 2. circa in fin.
35 vers. an autem teneatur, quod si donatarius †
non fuit particeps fraudis, quod in dubio non
præsumitur, quod neque agi potest reuocatoria
contra donatarium, & ideo tantò minus subsi-
diario remedio.
36 Ampl. etiam si donator sibi reseruasset † do-
nec viueret, vsũfructum omnium bonorum do-
natorum; nam pro debitis deinde contractis
non potest fieri exequutio in bonis donatis.
Mandel. cons. 333. num. 2. sequendo Abb. cons.
102. part. 2. eam afferens rationem, quia illo-
rum dominium prius erat in alium translatum,
nec vllũ ius reale remanserat penes donantem,
& generalis obligatio bonorum non complecti-
tur bona iam facta aliena, nec ea possunt obli-
gari. l. 2. ff. de pignor. Tiraquel. de iure constit.
part. 1. ampl. 31. num. 1. Tuscus conclus. 651.
donatarius num. 8. eam afferens rationem,
quia in donatarium transiuit dominium, & re-
rum donatarum ciuilis possessio. l. quisquis, l.
si quis argentum, § sed quidem, C. de donat.
37 Ampl. etiam si donatio facta fuisset † in frau-
dem creditorum, nisi præcedat reuocatoria. Pur-
purat. cons. 141. dimittendo, num. 10. & seq.
38 Ampl. etiam si donatarius † promisisset sol-
uere æs alienum donatoris, nam donanti non
autem creditoribus illius competit actio ad ob-
seruantiam. l. cum res C. de donat. Costa de
subsid. remed. 108. num. 6. circa med. Bertrand.
Argent. ad consuetud. Briton. artic. 219. n. 9.
motus l. 2. C. de pact. l. 2. C. de hered. vend.
glos. l. si pater. §. si filia. C. famil. hercisc. &
ratio esse potest, quam refert Rebuff. in l. bono-
rum 49. ff. de verb. signif. col. 2. vers. & infer-
39 tur. Quæ tamen extensio cessaret, † si donata-
rius se obligasset in forma Cam. de soluendis de-
bitis donatoris, quia cum illa contineat stipu-
lationem pro omnibus, quorum interest, recta
via conueniri posset ille ad solutionem. Zacbias
de oblig. Cam. decis. 97. num. 1. & decis. 96.
num. 7. seruato tamen ordine dato in l. à Diuo
Pio §. in venditione ff. de re iud. vt censuit Rot.
recent. decis. 552. part. 2. nu. 3. & facta excus-
sione bonorum donatarij, vt subdit d. decis.
40 Ampl. præsertim si non † fuit actum ad rem
donatam, sed ad aliud veluti ad quantitatem pe-
cuniarum. Purpurat. cons. 14. num. 2.
41 Ampl. vt nec actio † realis intentari possit cõ-
tra donatarium omnium bonorum, si hæres do-
natoris sit soluendo, & actor habebat solam per-
sonalem obligationem donantis. Dec. cons. 237.
num. 7. in prin.
42 Ampl. præsertim vbi donatio † robur sumit
viuente donatore, hoc est si omnia bona dona-
ta sint donatario tradita, & donator est soluendo,
nam nullo modo conueniri potest donatarius
etiam stante Statuto derogante iuri Romano.
Bertrad. Argent. ad consuetud. Briton. art. 219.
glos. 7. num. 16.
43 Limit. vbi donator decessit sine hærede, nã †
eo casu donatarius omnium bonorum, tanquam
vniuersalis illius successor conueniri, & in illum
exequi potest sententia lata contra donatorem,
etiam non præcedente reuocatoria, vt euiten-
tur circuitus illius. Guid. Pap. decis. 105. vers.
vel nullus hæres, quem sequuntur Dec. cons. 237.
num. 6. circa fin. Cels. Vgo cons. 13. si recte n. 22.
Costa de portio. & rata quæst. 90. num. 9. &
de subsidiar. remed. 108. num. 12. & seq. cum
temperamento tamen, quod idem donator te-
neatur eatenus quatenus bona donata sufficiant,
non autem quod sit obligatus de suo, vt Costa
subdit d. remed. 108. num. 14. & idem prius di-
xerat Tuscus conclus. 651. donatarius num. 9.
& 12. & approbando Guid. Pap. d. decis. 105.
distinguit num. 13. quid dicendum sit si talis do-
natio sit facta Ecclesiæ, vel pio loco *Bertrand.
Argent. ad Consuetud. Briton. artic. 219. glos. 7.
vers. ad hoc duos. Dec. cons. 237. n. 6. in fin. Pe-
regrin. de fideicommis. artic. 53. de num. 14.
Giurba decis. 62. num. 33. vbi alios refert, &
ita iudicatum testatus Guid. Papa d. decis. 105.
condemnato donatorio, etiam in expensis, etiam
quod viuat donator, vt subdit Ranchin. ad eam-
dem decis. Guidonis. Gul. Bened. cap. Raynu-
tius. §. cætera n. 46. circa med. ampliando, nul-
la intentata reuocatoria; & ita seruari apud
Galloa subdit num. 47. Betrand. Argent. ad
consuet. Briton. artic. 219. glos. 7. n. 9. circa
fin. Giurba decis. 62. n. 33.
44 Limit. vbi donator decessit relicto † herede,
qui non sit soluendo. Guid. Pap. decis. 105. qui
testatur, dum de ista materia altercaretur inter
iudicantes, ex sententia eximij I. C. ita fuisse iudi-
catum. Sequuntur Dec. cons. 237. num. 6. cir-
ca fin. Cels. Vgo cons. 13. num. 22. Costa de
portion. & rata q. 90 num. 11. Bertrand. Ar-
gent. ad consuetud. Briton. artic. 219. glos. 7.
num. 9. vers. ad hoc. Giurba decis. 62. num. 33.
vbi alios cumulat. Gul. Bened. cap. Raynutius,
§. cætera num. 46. circa med. ampliando etiam
nulla intentata reuocatoria, & ita seruari apud
Gallos subdit nu. 47. Bertrand. Argent. ad con-
suet. Briton. artic. 219. glos. 7. num. 9. vers.
ad hoc. Giurba decis. 62. num. 33.
Limita vbi donando sibi reseruauit quantitatẽ
45 † aliquam ad effectum testandi, nam si ille fiat
debitor eius quantitatis, vel maioris, conueniri
potest donatarius, pro ea quãtitate absque nouo
processu. l. fin. C. de legat. vbi Sal. Costa de re-
med. subsid. c. 108. n. 11. Tuscus cõclus. 651. do-
natarius. num. 10. quia non est valida donatio,
nisi donans aliquid sibi reseruet ad effectum te-
standi. Dec. cons. 30. pro tenui. n. 2. vers. secundo,
46 Vt cesset talis † nullitas, quam quantitatem do-
nans debeat sibi reseruare, videndi sunt Dec. in
l. fin. C. de pact. num. 32. Petr. Gilchen. tract. de
vsucap part. 3. cap. 3. n. 121. & seq. Clar. §. do-

natio. quaest. 19. *vers. secundo.* *Couar. var. resol. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 3.

47 Limita in subsidium, praecedente tamen † excussione donatoris, vel haeredis illius, & reuocatoria donationis, & si agatur de aere alieno contracto ante donationẽ. *l. aris alieni, vbi glos. C. de donat. Alex. cons.* 7. *viso lib.* 6. *num.* 4. *Guid. Pap. decis.* 105. *vers. nisi prius.* & *vers. dixit praemissa; vbi Ranchin. Costa de remed. subsid. c.* 108. *num.* 6. *Aufrer. ad Capel. Tholos. decis.* 387. *circa med. Carocius decis.* 125 *num.* 9. *vers. aut igitur,* & *vers. aut debitum,* vbi firmat procedere etiã in aere alieno contracto post donationem, si praecedat reuocatoria. *Dec. cons.* 237. *in casu. nu.* 6. *vers. item fuit quaesitum, vsque in fin.* & *ibi ad dentes, vers. limitat. Peregrin. Ianin. tract. de citation. reali lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 22. & 25. *Ripa in l.* 1. §. *si hares. ff. ad Trebel. num.* 15. *Tuscus conclus.* 488. *exequutio. num.* 20.

48 Limita, vbi donatio est fraudulenta, † veluti si post contractum grande aes alienum, quis donet omnia bona sua. *l. omnes.* §. *Lutius. ff. de ijs qua in fraud. credit.* per quem textum *Bal. cum fratre Angelo in l. aris alieni, C. de donat.* concludit quod quoties donat quis omnia bona sua, eo ipso censetur donasse in fraudem, & idem firmarunt *Decian. cons.* 37. & *primo. vol.* 2. *n.* 38. vbi alios consentientes refert. *Lanar. cons.* 90. *num.* 2. concludens inde † probari donationem

49 factam in fraudem, vbi donator non est soluendo, etiam si non probetur donatarium fuisse fraudis conscium, vel fraudandi dedisse consiliũ. *Guid. Pap. decis.* 105. *an possit,* concludens si donator sit mortuus, & nullus velit illius haereditatem acceptare, & non reliquit bona quae sint

50 satis creditoribus, agi posse † contra donatarium recta via, & non praecedente reuocatoria, actione personali, licet de iure praecedere debeat reuocatoria. *sequit. Peregrin. Ianin. tract. de citat. real. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 22. *asserens idem dici à Gul. Bened. in cap. Raynutius.* §. *catera. n.* 30. *de testam.*

51 Hinc apud plures extat Statutum, † vt ad euitandos circuitus reuocatoriae, creditores donatoris, recta via eadem actione experiantur contra donatarium, qua experiri poterant contra donatorem, *vt apud Siculos constituit Marcus Antonius Columna,* dum illis praeesset cum supremo imperio, quo erat dignus propter Romanos spiritus in eo erumpentes belli pacisque temporibus, vt de tali lege testantur *Giurba decis.* 62. *tertio. num.* 33. *in princ.* & *Amatus resol.* 45. *n.* 19. *circa med.* & *apud Gallos, teste Gul. Bened. in cap. Raynutius.* §. *catera bona num.* 47. *apud Britanos, vt refert Bertrand. Argent. ad consuet. eius regionis. artic.* 219 *glos.* 7 *num.* 13. *in fin.* & *num.* 14. Ideo *Ripa in l.* 1. §. *si hares, ff. ad Trebel. num.* 12. inter caeteros casus, quibus limitatur regula constituta supra, illum esse asserit, quoties adest Statutum, vel consuetudo in contrarium.

52 Limita, vbi donatur † res litigiosa. *Purpur. cons.* 141. *num.* 1. *in fin.* & *num* 4. *circa fin* & *dixi infra.* §. 16. *vers. dicendum si quis emat. Roman. cons.* 246. *num.* 2. exemplum referens si donatio esset facta lite pendente, & praesertim paulo ante sententiam.

53 Limita, vbi actum fuit † reuocatoria donationis fraudulentae, nam tunc agi poterit contra donatarium. *Gul. Bened. in cap. Raynutius.* §. *catera bona, de testam.* sublimitando si non adsit haeres donatoris, vel adsit, sed non est soluendo, nam absque reuocatoria agi poterit contra donatarium. idem voluit *Dec. cons.* 237.

54 *num.* 6. *vers. Guido Papa.*

Limita, vbi bona donata † possidentur à donatore, nam in illis fieri potest exequutio sententiae latae contra donatorem. *l. sicut.* §. *superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypoth sol. Roman. per hunc text. cons.* 636. *clarissim. num.* 1. addendo etiam si in instrumento donationis addita esset clausula constituti, vel precarij, & *num.* 7. *Tusc. conc.* 482. *fraudulenter facta valent. n.* 13.

55 Limita, vbi creditores donatoris † agunt contra bona donata vocato donatario, sibi obligata actione hypothecaria, vel Seruiana, seu quasi, Saluiano vtili, vel directo, & similibus alijs actionibus possessorijs. *Abbas cons.* 102. *col.* 3. *vers. aut enim erant bona illa.*

56 Limita ijs omnibus † casibus, in quibus non est opus reuocatoria. *Tuscus concl.* 482. *Fraudulenter facta valent. n.* 14. & *concl. seq.* vbi refert qui sint isti casus.

57 Limita, vbi donator non † est soluendo summam in qua est condemnatus, nam experietur creditor contra donatarium absque reuocatoria. *Lanar. cons.* 90. *num.* 1. *in princ.* licet deinde subdat, ad euitandum circuitum, vtile esse cumulare reuocatoriam donationis. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis.* 387. *vers. item fallit. motus l. plane si filium.* §. 1. *ff. de legat.* 1.

58 Limita de aequitate † seu in subsidium. *Ias. l.* 1. §. *si hares, num.* 8. & §. *si qui. ff. ad Trebel. num.* 4. *Menoc. cons.* 63 *num.* 22. *Boer. decis.* 204. *num.* 43.

59 Limita, vbi donatio † facta fuit in fraudem paratae exequutionis, vt dixi *supra. vers. dicendum secundo. limit.* 2. *Cancer. var. resol. de senten.* & *earum exequution. num.* 461. & *seq. plurib.*

60 Limit. vbi nullus adest † donantis haeres. *Guid. Pap. decis.* 105. quem sequitur *Dec. cons.* 237. *nu.* 7. *circa fin. Tuscus conclus.* 482. *fraudulenter facta valent. num.* 11. *Boer. decis.* 204. *num.* 34.

61 Intelligas tamen omnes relatas † limitationes, vt donatarius partis vel omnium bonorum teneatur ad aes alienum donantis, catenus, & quatenus sufficiunt bona donata, & non vltra.

62 Limita, vbi fuit donata † res specialiter hypothecata, cum prohibitione alienationis, sub poena nullitatis. *Gratian. disceptat.* 16. *num.* 12. & *seq. vers. amplius,* idem repetens *num.* 26.

Ex his quae sunt dicta de haerede, & donatario, insurgit difficultas, quid sit dicendum de ijs, quibus bona alicuius deferuntur ex dispositione

63 iuris † vel lege municipali, qui nec sunt haeredes vniuersales, vel particulares, nec donatarij, & tamen capiunt omnia bona defuncti naturaliter, vel ciuiliter, quales sunt fiscus, qui capit

bona

bona delinquentis. *l. inter eos. §. fideiussor. ff. de fideiuss. l. 2. C. ad l. Iul. de vi pub. l. si vt proponis. C. de bon. proscript. l. penult. C. de sent. pas.*

64 Monasterium † succedit illud ingredienti, *auth. ingressi. C. de sacros. Eccles.* Dominus capit peculium seruorum. *l. 1. & 2. ff. de peeul. castr.* Collegium, vel vniuersitas succedit personæ ex vniuersitate, deficiente legitimo hærede, & excluso fisco iure communi, ex Statuto Prouinciæ, vel priuilegio dato vniuersitati, vt vidi concessum in Vrbe pluribus vniuersitatibus artium, vt puta coquorum, fabrorum lignariorum, mercatorum, & similium, *toto titulo, C. de hæred. decur. glos. l. 1. C. de bon. vacant. Losaus tractat. de iur. vniuersit. part. 5. capit. 1. num. 38. 41. 43. & seq.* & illos conueniri posse ad solutionem æris alieni contracti a defuncto, concludit & decidit *Capel.*

65 *Tholos. decis. 387. in fin.* † eatenus tamen, quatenus bona illius sufficiunt, & non vltra vires patrimonij relicti. *Bertrand. Argent. ad consuetud. Briton. artic. 219. glos. 7. num. 10. & 17. in fin. & num. 15.* tanquam essent hæredes cum beneficio legis, & inuent. licet hæredes non sint propriè. *glos. Bart. & reliqui in l. inter eos. § fin. ff. de fideiuss. Ias. l. ex facto. §. Iulianus. ff. de vulga. num. 3. glos. l. non intelligitur. §. cum ex ea, & ibidem Bart. ff. de l. cur. fisc. cum fisco. ff. ad Syllan. Roman. cons. 93. visis. num. 2. licet n. 6.* subdat casum. quo fiscus propriè est hæres. *Oliuer. Textor. tract. de success. ab intestat. n. 123. & seq.* vbi refert collegium artis mercaturæ, focium liberalitatis Imperialis, hospitale expositorum, dementium, peregrinorum excludere fiscum.

An autem vbi creditores, qui agere cœperunt
66 ex facultate data à Statuto † contra donatariũ, possit pœnitere, & agere contra hæredem, vel hæredes, & pro qua quota, quia id referre excedit fines nostræ difficultatis, videndus *Bertrand. Argent. ad consuetud. Briton. artic. 219. glos. 7. num. 22. & seq. vsque in fin. vers. quid igitur.*

§. III.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra hæredem est valida non citatis fideicommissarijs, & illis nocet. 1. 7. & seq. & quare. 2. 9. 14.

Ad sententiam sat est citare eum, qui tempore iudicij ius habet, non eum qui deinde habere potest 2. item eum tantum, quem negotium tangit principaliter. 3.

Sententia lata contra institutum nocet substituto, & contra eum exequi potest, quamuis non fuerit citatus. 4. 5. 7. & quare. 2. 9. & seq. 14. contrarium. 15. & quare. 17. concorda. 19. 20.

In fideicommissis succeditur fideicommitenti non autem grauato fideicommisso. 18.

Puteus) declaratur in suis decis. 6. 26. 54.

Achil.)

L. si patroni. § fin. ff. ad Trebel. declaratur. 7.

L. ingenuum. ff. de stat. homin. ampliatur. 12. 13. 21.

Sententia lata contra vassallum defunctum non nocet agnatis. 16.

Bursat. reprobatus. 20. 22.

Innoc. declaratur. 23.

Lex contractus, plures habet intellectus. 24. declaratur. 25. plures non habet intellectus. 29.

Isernia)

Afflictus) declarantur. 15. 26.

Osasc.)

Bart. sibi contrarius. 26. excusatur à contrarietate. ibid.

Sententia lata contra institutum nocet substituto, & contra illum exequi potest, licet non fuerit aliquo modo citatus. 27. ampl. 28. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 41. 42. 43. 4. Limit. 39. 45. 56. 49. 50. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 62. 64. 66. 67. 68. 59.

Sententia declaratoria actus validi, vel inualidi, seu non iuris alicuius, facit ius quoad omnes, 31.

Transactio hæredis non nocet illius substituto. 50.

Primogenitus renuntians iuri primogenituræ tertio genito, non nocet secundo genito. 51.

Vassallus renuntiando liti præiudicat domino. 52.

Facere male, & non facere, sunt paria. 57.

Ripa declaratur. 61.

Substitutus potest, & debet appellare à die habita notitia sententiæ latæ in hæredem, etiam quod hæres bis appellasset. 63.

Tertius casus fingi potest, si agatur de executione sententiæ latæ contra hæredem grauatum fideicommisso, & dubitetur an possit exequi contra substitutum sine nouo pro-
1 cessu, & supposito, quod talis sententia † sit valida, quamuis ad eam audiendam, & in reliquis substantialibus iudicij non fuerit citatus fideicõmissarius, *iuxta opinionem glos. in l. de vnoquoque, verb. quos causa. ff. de re iud. quam sequitur Arct. § minorem. inst. de adopt. num. 6. Ias. l. nequicquam. ff. de offic. procons. num. 32. vers. nono facit. & 33. & seq. Rol. à Val. cons. 2. n. 2. lib. 2. eum alijs congestis à Tiraquel. in tract. res inter alios acta, limit. prima, & ab Osasc. decis. 157. Dominus. num. 3.* vbi refert *Alex. cons. 86. num. 3. & cons. 156. col. 1. lib. 1. pluribus exornãtam relatam glos. in d. l. de vnoquoq.*
2 concludendo, vt valida † sit sententia, sat esse citare eum, qui tempore iudicij ius habet, nec citandum, qui deinde ius habere sperat, seu, vt inquit *Couar. pract. quæst. cap. 13. num. 6. in princ. vers. hoc ipsum,* ad iudicium, & litis exa-
3 minationem † tantum, vocandus est ille, quem negotium tangit principaliter, non autem quos in consequentiam, vel quibus nocere, vel prodesse posit. *Honded. cons. 28. quæstio, lib. 1. num. 22.* plures refert, & eandem *glossam* comprobat.

Valida itaque existente sententia lata contra institutum, sicuti si viueret, non posset retarda-
4 re execuitionem † & eidem noceret, pariter nocere debet substituto, & contra eum exequi potest sententia, argumento eorum quæ tradunt *Angel. Rapha. Imol. Alex. Ias. & alij in l. filius*

fam.§. Diui, ff. de legat. 1. concludentes sententiam latam super re prohibita alienari, præiudicare substitutis, etiam non citatis, qui ad illam erant vocati defuncto instituto: & istam esse cõmunem opinionem aduersus Bart. in d. §. Diui num. 9. testatur Ripa ibid. n. 61. in fin. Loazes num. 308. Couar. pract. quæst. cap. 13. num. 6. circa med. vers. quam ob rem, addendo hanc opinionem sibi magis placere, & esse magis cõmunem, illam deinde late comprobando, sicut & Honded. et ab illo relati cons. 28. lib. 1. n. 24. late Fel. in cap. quamuis, de re iud. num. 16. comprobat dicta Bart. in d. §. Diui. His conueniunt dicta Bart. et Baldi, quos ibidem sequuntur Angel. et Rom. in l. in diem, ff. de aqua plur. arcend.

5 num. 1. dum voluit, agentem † contra habentem substitutum, non debere citare substitutum, quamuis agatur de re illi debita mortuo instituto; & latius alijs additis sequuti sunt Ias. in l. si quis nec causam, ff. si cert. pet. nu. 7. et in l. decem, ff. de verb. oblig. n. 38. Fel. in cap. exhibita de iud. n. 1. & seq. Alex. cons. 123. lib. 1. num. 3. & cons. 156. lib. 2. in fin. et n. 3. et seq. Honded. examinata quæstione cons. 28. quæstio, lib. 1. vers. his tamen non obst. et seq. plurib. de-

6 clarando † decisiones Putei, et Achillis de Graf. quas referam infra Rimin. iun. cons. 140. n. 10. et seq. Surd. cons. 359. num. 19. et 20. Thesaur. decis. 194. num. 2. et 5.

7 Opinio ista † pluribus probatur. Primo per textum in l. si patroni §. final. ff. ad Trebel. vbi in iudicio agitato contra hæredem institutum, non est citandus substitutus, quamuis ex sententia ferenda posset lædi: & eum textum ita esse intelligendum affirmat Bero. cons. 102. lib. 2. n. 45. in fin. & n. 46. vers. idem si contra.

8 Secundo per textum in l. 1. §. denuntiari, ff. de vent. inspic. vbi I. C. pro regula firmat, pactum his tantum denunciandum, qui primum locum successionis occupant, id est primo gradu qui sunt hæredes, non autem qui sunt in secundo, seu substituti. Et ratio † est, quam

9 idem I. C. considerat in l. filiusfam. §. Diui, ff. de legat. 1. quia instituti, & substituti eadem, communis est fortuna, & vt est in prouerbio, versante eorum sorte in vasto litium mari, in eadem versantur naui.

10 Tertio probatur † l. si seruus plurium, §. 1. ff. de legat. 1. l. Papinianus, §. si ex causa ff. de inoff. testam. in quibus iuribus disponitur, cessante hæredis collusione, ex sententia contra hæredem lata, fieri præiudicium legatarijs, & fidei commissarijs: nec differt textus in l si superatus, ff. pignor. vbi sententia lata contra hæredem, nocet legatarijs, & alijs ex eodem testamento ius habentibus.

11 Quarto eadem † opinio probatur l. ex contractu, ff. de re iud. vbi I. C. respondet sententiam latam contra institutum nocere substituto, etiam si is ad iudicium vocatus non fuerit: cuius textus dispositionem extendit ad sententiam latam contra vassallum, vt noceat domino, Afflict. in cap. si vassallus 2. si de feud. defunct. cõtr. fuer. int. domin. & agnat. nu. 8. vers. secundo. Com-

12 probat l. ingenuum, ff. de stat. homin. † vbi sententia lata cum legitimo contradictore, seu qui primas, & potiores partes in iudicio sustinet, nocet omnibus, etiam non vocatis, & nescientibus causam agi, qui deinde ius suum deducere vellent. Tiraquel. de nobilit. cap. 37. n. 4. & seq. Peregrin. cons. 83. circa lib. 3. num. 13. & seq. Mantic. decis. 350. num. 5. cum alijs cumulatis a Surd. cons. 186. nu. 7. Pinel. in l. 1. C. de bon. matern. part. 3. num. 50. in princ. Ideo durum, nec iniquum est, vt sententia lata contra institutum citatum, & sustinentem partes actoris, vel rei, exequutioni demandetur contra substitutum. Ioseph. de Sesse tract. de inhibition. part. 1. §. 2. num. 28. in fin. concludens

13 † dispositionem d. l. ingenuum procedere etiam in sententia iniusta; vt litium, vt ego addo, aliquando detur finis, nec vna finita, alia inchoetur cum publico incommodo, quod augetur auctis singulorum incommodis, grauitasque supplicij breuitate compensetur, vt considerat Honded. cons. 28. lib. 1. num. 13. in fin. Ac etiã

14 quia tempore † pendentis, & finiti iudicij, substitutus non habebat considerabile, & certum ius, cui fieret præiudicium, & exequutio non acciderit, seu sequitur propter causam, sed ex illius natura, quæ in finem faciendæ exequutionis, ab exordio iudicij collimabat, & sine qua frustra victor, & Iudex laborassent.

15 Contrarium tamen quod sententia lata † cõtra institutum, non citato vel ignorante substituto, illi minime noceat, voluit Bart. in l. filius fam. §. Diui, ff. de legat. 1. n. 9. Ang. in l. si perlusorio, ff. de appellat. num. 2. vers. requiritur, concludens ad effectum, vt sententia noceat alteri, saltem per edictum, seu generale proclama esse citandum, si illius persona ignorabatur, vt post Angel. expressius voluit Alex. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 17. Bald. l. 3. C. quomod. & quand. iud. num. 17. vbi ex Inn. in cap. humilis, de maior. & obed. concludit quod licet de substantia iudicij non sit citandus nisi is, contra quem dirigitur petitio, tamen extensione præiudicij, citandi sunt omnes, quorum interest, nisi vt idem subdit num. 18. sint conscij litis. Innoc. & Bald. sequuntur Roman. in l. peregre. §. quibus, ff. de acquir. poss. num. 4. & ita fuisse iudicatum à Rota refert Puteus decis. 91. vigesima tertia lib. 3. num. 2. concludendo, ad effectum faciendæ exequutionis, & præiudicij, quod sequatur ex sententia, citandum saltem esse fideicõmissarium per proclama. Dec. cons. 445. num. 32. & seq. relati ab Honded. cons. 28. num. 1. & à Gabriel. cons. 42. laudum, lib. 2. nu. 4. & 5. addendo num. 12. & 20. & seq. ita fuisse decisum à Rota, quæ sola facit communem opinionem, & ab ista opinione non recedendum tanquam æquiore subdit n. 22. Capic. decis. 107. num. 4. concludens ex Cast. in l à Diuo Pio §. si super rebus, ff. de re iud. exequutionem non fieri contra tertium non citatum, etiam si victor vellet probare rem spectare ad victum. Bursat. & ab illo relati cons. 203. num. 17. & seq. sequendo Put. in relata decis. relati à Couar. pract. quæst. cap. 13. num. 6. in prin. vers. dubia tamen. Osasc. decis. 157. n. 13. in fin.

in fin. & num. 14. Rol. à Val. conf. 92. lib. 4. num. 15. & seq. vbi concordantes, & rationes plures refert.

Comprobatur hæc opinio ex dictis Isern. in cap. si vassallus in l. 2. si de feud. defunct. contro. fuer. inter. domin. & agnat. num. 11. Afflict. num. 9. vers. sed in contrarium, dum cen-
16 suerunt † sententiam latam contra vassallum defunctum nō nocere agnato vocato ad feudum, nisi sciuisset causam agitari, & admitti ignorantes litem defuncto habente scientiam litis. Isern. et Afflic. sequitur Curt. de feud. part. 7. nu. 29. circa med. vers. ego tamen, & ita fuisse decisum refert Osac. decis. 157. Dominus n. 6. vsq. in fin. vers. quibus, qui vna cum Curtio respōdet obiectis, relati à Couar. pract. quaest. cap. 13. n. 6. in princ. & à Pinell. in l. 1. C. de bon. matern. part. 3. nu. 48. in prin. et à Rol. à Val. conf. 92. lib. 4. n. 6. 11. & seq.

Simili relato additur ratio, quod ideo talis sen-
17 tentia non debet † præiudicare substituto, quia mortuo instituto, non capit ille prohibita alienari, tanquam illius hæres, vel aliter habens causam ab illo, sed potius à communi auctore, cui dicitur succedere, ipseque institutus nullum præbet ministerium, nisi quod illo deficiente, aperitur substituto succedendi aditus, qui sibi erat præclusus, donec viuebat vel durabant iure instituti: hinc natum axioma, quod in fidei-
18 commissis † succeditur fideicōmittenti, non autē instituto, vel fideicōmisso grauato. Bart. l. si cognatis 20. ff. de reb. dub. n. 3. vers. qui proximiores. Cels. Vgo conf. 49. num. 15. & conf. 60. nu. 27. Dec. l. si qua. C. de secund. nupt. num. 19. in fin. Rol. à Val. conf. 100. num. 2. lib. 9. Decian. conf. 9. vol. 2. num. 48. circa fin. & num. 66. & conf. 28. lib. 1. num. 18. Menoc. conf. 124. num. 1. & seq.

19 Relatā contrarietatem † conciliare sunt conati plures ex nostris, distinguendo, quod aut agatur de validitate sententiæ latæ cum instituto, aut præiudicio alterius, quod ex illa consequatur; vt priori casu verum dixerint, qui tenent affirmatiuam, secundo autem casu vera sit negatiua. Iaf. in l. nequicquam ff. de offic. proconf. num. 36. & conf. 3. circa lib. 1. nu. 20. & ibi addentes. Curt. iun. conf. 23. num. 8. in prin. relati à Rolan. à Val. conf. 92. lib. 4. n. 7. Dec. in l. in iure ciuili, ff. de reg. iur. n. 4. vers. in quo tamen, Curt. de feud. part. 7. num. 29. vers. ego tamen, concludendo ita esse intelligendam regulam firmatam à glos. in l. de vnoquoque, supra relatam. Felin. in cap. fin. de maiorit. & obed. num. 5. sequendo Isern. Alex. & alios supra relatos, tacite afferens illorum dicta ita esse intelligenda. Capic. decis. 157. num. 9. nu. 13. in fin. Alex. in l. sæpe 43. ff. de re iudic. in fin. nu. 27. vers. nec huic. Relati ab Honded. conf. 28. lib. 1. num. 35. in fin. & num. 36. aliam concili-
20 liationem † referunt, quam idem Honded. afferit non esse veram, & risu dignam. Tertia desumi potest consideratis dictis Burs. conf. 203. n. 17. an fideicommissarius habeat ius de præsenti, vel non.

Verum quia relata concordia turbatur, si non subuertitur, ex dictis Angel. in l. cum filius 49. ff. de verb. obligat. num. 6. in fin. dum
21 voluit † quod factum fuit personali actione contra Titium, quia actori obligauerit omnia bona sua, sentētia declaratoria hypothecæ, & debiti præiudicet possessoribus quorūcunque bonorum, licet non fuerint vocati; quæ comprobantur singulari textu in l. auctore laudato. C. de euiction. vbi si emptor conuentus pro re empta, laudet auctorem, & illi intimata lite solemniter sequatur euictio, potest emptor agere contra fideiussorem venditoris, licèt in iudicio euictionis non fuerit citatus, vt alia omittam, quæ referre possem ex Capic. decis. 107. num. 6. & seq. Alex. conf. 156. stantibus lib. 1. nu. 1. & in individuo dictam distinctionem seu concor-
22 diam † reprobant Pinel. in l. 1. C. de bon. matern. part. 3. num. 49. vers. nec valet. Rimin. iun. conf. 140. Dominus n. 13. & 14. Honded. conf. 28. lib. 1. num. 29. & seq. & n. 36. circa fin. eandem distinctionem limitat, & declarat
23 † dicta Innoc. relata à Bald. & glos. in dicta l. de vnoquoque, vt dixi supra vers. contrarium.

Rigore plenam esse eam opinionem, vt saltem fiat citatio per edictum, vt sententia noceat habenti interesse post eum qui primas partes iudicij sustinet, affirmauit Rota, vt refert Achil. de Grass. decis. 8. de dolo, & contum. num. 4. teste Puteo decis. 91. lib. 3. num. 4. Et l. ex
24 contractu † ff. de re iud. in quo præcipue fundatur opinio, plures habet intellectus, quos tamen ille non refert. Nec est verum, quod idem subdit, vt nemo contradicat, quin saltem sit necessaria citatio per edictum: quia vt supra retuli, plures tenent sententiam nocere, non citato habente interesse, post eum qui facit partem iudicij principaliter, seu vt idem Put. ibidem. nu. 3.
25 loquitur, habenti interesse secundarium. † & d. l. ex contractu, cum reliquis supra citatis iuribus pro prima opinione, declarant; & non posse applicari casui nostro, & singularum legum proprium sensum, & intellectum referendo firmant Osasc. decis. 157. Dominus, num. 14. vsq. in fin. Dec. conf. 445. n. 30. Gabriel. conf. 42. lib. 2. num. 14. & seq. Honded. conf. 28. lib. 1. nu. 18. & seq. & opinio Isern. & Afflic. & aliorum, quos supra retuli, plures habet contradicentes, & declarationes. Dec. conf. 445. n. 34. Couar. pract. quaest. cap. 13. nu. 6. vers. sunt vero: relati à Pinell. in l. 1. C. de bon. mater. part. 3 num. 48. vers. sed contraria, vbi de communi, & veriori contra Isern. Rol. à Val conf. 92. lib. 4
26 n. 19. vers. similiter, qui ideo declarat † decis. Osasc. sequentis Iserniam, & probatur ab Honded. conf. 28. quaestio. lib. 1. n. 34. addendo n. 37. quomodo intelligātur decis. Achil. & Putei supra relata. Bartolus auctor secundæ opinionis redarguitur de contrarietate, teste Ripa in l. filius fam. §. Diui ff. de legat. 1. num. 61. circa med. quem tamen excusare conatur Rol. à Val. conf. 92. lib. 4. n. 19. & relata distinctio, quoad validitatem, & præiudicium substituti, deridetur à Pinel. in l. 1. C. de bon. matern. part. 3. n. 49. vers. id enim ridiculum, quem sequitur Bursat. conf. 203. n. 2. circa fin. addendo n. 39. id minime dici à glossa, relatis alijs idem sentientibus,

tibus, & errasse qui aliud dixere.

Quia vtraque opinio absolute non est vera, nec penitus falsa, seu omnino reijcienda, vt omnis tollatur amaritudo, & sciatur quando adhærendum potius vni quam alteri, constituam affirmatiuam
27 regulam, † sententiam contra institutum latam nocere substituto, & contra illum exequi posse quamuis non fuerit in forma præsentium, vel absentium citatus. *l. ex contractu, ff. de re iud. l. si patroni, § fin. ff. ad Trebel. l. 1. §. denuntiari, ff. de vent. inspic. Rimin. iun. cons. 140. Dominus num. 10. & seq. & n. 13. Ruin. cons. 202. viso lib. 2. n. 15. Pinel. in l. 1. C. de bonis matern. part. 3. num. 49. & 50. Thesaurus decis. 194. n. 2. Rol. à Val. cons. 92. lib. 4. n. 15. & seq. Alex. cons. 156. lib. 2. n. 3. Carroc. decis. penul. num. 9. & seq. tribus.*

28 Ampl. præsertim † vbi actum cum instituto ex côtractu communis auctoris instituti, & substituti, iuxta singularem textum *l. ex contractu, ff. de re iud.* qui cum in indiuiduo decidat, si actû fuit ex paterno contractu contra pupillum, substitutos illius conueniri, ex causa iudicati cum pupillo; & loquatur si actum fuit ex contractu communis auctoris instituti, misere nimis se torsere interpretes nostri, vt dixi, circa intellectum eiusdem textus, qui inductione non eget,
29 & sequendo litteram illius † plures non patitur intellectus, vt tacite innuit *Zas. singul. intellect. lib. 2. cap. 16. Glossa tenet opin. num. 1. in fin. & n. 3.* asserens verba dicti textus esse rotunda, id est cuicumque parum in iure versato clara, & intelligibilia, sicuti facile est cuicunque quantumuis infirmo, mouere loco, quæ sunt in orbem composita: post *Zasium* idem clarius dixit *Bero. cons. 30. visis, n. 19. & seq. & cons. 102. in casu lib. 2. num. 46. & 47. in fin.* eam afferens rationem, quia testatoris dispositio non potest tollere, vel vulnerare Ius sui creditoris. *Thesaurus decis. 194. num. in princ.* cum n. 1. ampliasset etiam si distincta essent bona fideicommissi vi Statuti minori pretio. *Rol. à Val. cons. 92. lib. 4. num. 17. in prin. et 20. Hond. cons. 28. lib. 1.* qui late côprobat relatum intellectum *d. l. ex contractu, n. 19. et 20. et 25.*

30 Amplia etiam vbi cum instituto actum fuit † vniuersali iudicio, vt puta super nullitate, falsitate, vel rescissione testamenti, nam cum ex sentêtia lata fiat seu formetur ius quoad omnes. *l. ingenuum ff. de stat. homin.* ratione indiuiduitatis, seu connexitatis iuris causati ex sententia lata super nullitate testamenti, perpetuum generatur præiudicium in substitutum etiam non citatum, *Imol. in l. sæpe ff. de iud. num. 11. vers. si vero. Tiraquel. tract. res inter alios acta, limit. 8. et limit. 23.* & in terminis nostris concludit *Honded. cons. 28. quæstio, lib. 1. num. 14. et 15.* motus dictis Doctorum aduersus *Bart. in in l. filius familias §. Diui ff. de legat. 1.* dum volunt sententiam latam contra hæredem, tam super re prohibita alienari, quam super rescissione testamenti, nocere substituto; & clarius *Alex. in l. sæpe 43. ff. de re iud. nu. 24. et seq. et num. 30. vers. et idem videtur,* vbi relatis dissentientibus concludit sententiam latam super nullitate, vel falsitate testamenti, nocere legatarijs fideicommissarijs, & cæteris habentibus secundarium intelle, quamuis ad illam audiendam non fuerint citati: & ante *Alex.* idem dixerant *Imol. et ab illo relati in eadem l. sæpe num. 15. in fin. Bald. cons. 265. super eo quod lib. 5. n. 1.* concludens sententiam latam super nullitate testamenti præiudicare fideicommissario, & substituto non citatis, quem sequitur *Tusc. conclus. 174. senten-
31 tia, n. 21. 25.* & ratio est, quia † sententia lata super declaratione actus inualidi, seu non iuris alterius, facit ius quoad omnes. *Rom. cons. 437. quoad articulum, num. 11. in fin. Bero cons. 102. in casu lib. 2. num. 46. vers. aut agitur et vers. idem si contra, et num. 47. Gabriel. cons. 42. laudum, vol. 2. num. 6.* concludens si actum fuit cum instituto, vt testamentum rescindatur, vel inualidum, vel falsum declaretur, & tota hæreditas auocetur, sententiam nocere fideicommissario, legatarijs etiam non citatis.

32 Ampl. etiam vbi cum † instituto actum fuit rei vendicatione, aduersus aliqua bona relicta à testatore cômuni auctore instituti, & substituti. *Honded. cons. 28. quæst. lib. 1. num. 4. circa fin. et num. 17. in fin.* concludens quod quia principaliter agitur de interesse instituti, & minus læditur substitutus, quam institutus, sententia lata cum instituto super aliquibus rebus, quæ asserebantur subiecta fideicommisso, præiudicat substituto, & contra illum exequi potest, quamuis non fuerit ad sententiam citatus, quia id accidit, seu consequitur ex natura causæ.

33 Ampl. etiam vbi cum † instituto actum fuit possessorio remedio recuperandæ, quia communis auctor instituti, & substituti actorem illum spoliasset. *Honded. cons. 28. quæst. lib. 1. nu. 37. in fin.*

34 Ampl. non solum vbi sententia lata fuit † super fideicommisso subiectis, sed etiam vbi cum hærede actum fuit super onere aliquo hæreditario, seu præstando ab hærede. *Honded. cons. 28. quæst. lib. 1. n. 25.*

35 Ampl etiam in sententia arbitri iuris, † id est qui vi Statuti fuit electus, vt post *Angel. Imol. Bart. et alios firmat Angel. Aret. in §. restituta, inst. de fideicom. hæred. num. 2. et seq. quem refert, et sequitur Honded. cons. 28. quæst. lib. 1. nu. 6. et seq. vers. his tamen, et n. 26.* & ratio est, vt dixi *de differentijs verb. iuris, §. arbiter iuris,* quia genus istud arbitrij nô differt à sentêtia Iudicis: nam coram arbitro iuris eodem modo procedendum, quo coram Iudice, & dicitur potius Iudex quam arbiter. *Menoc. de arbitr. Iud. quæst. 2. n. 18. et seq.*

36 Ampl. etiam in substituto, † in Principatu seu Regno vt consulit *Oldrad. cons. 44. vel final. quem sequuntur Rol. à Val. et ab illo relati cons. 92. lib. 4. n. 18.*

37 Ampl. præsertim vbi substitutus, † & quiuis alius qui habeat ius in spe, fuit citatus per proclama, *Puteus decis. 91. lib. 3. n. 2. et seq.*

38 Ampl. etiam si substitutus non habuit scientiam † litis agitatæ cum hærede, *l. si superatus, ff. de pignorib. per quem* textû ita firmat *Alex. in l. sæpe ff. de re iud. n. 82. vers. Bene tene.* quê te-
quuti

fequuti fuut Bero. conf. 102. lib.2.n.43. circa
med. Honded. conf.28. quaft. lib.1.n.27.& 28.
vbi alios confentientes refert, limitando vbi fen-
39 tentia † effet prolata cum alio non fuceffore
vniuerfali, referente Bero. d.conf.102.num.41.
& feq. & num.46. verf. ratio diuerfitatis, ra-
tionem diuerfitatis, quare potius in vno quam
alio requiratur fcientia, quæ, qualis, & quo tem-
pore effe debeat tradunt Alex.d.l.fape.num.82.
et feq. et Bero.d.conf.102.nu.49.et feq.
40 Amplia, vt lata contra primum † fubftitu-
tum noceat fecundo, & vlteriori fubftituto. Ro-
lan. a Val. conf.92. lib.4. num.19. vbi reprobat
Soc iun. tenentem contrarium.
41 Amplia, fiue quis fit fubftitutus † pupillariter,
fiue vulgariter, fiue per fideicommiffum. l. ex
contractu ff. de re iud. Gabriel. conf.42. lib.2.n.16.
& feq. et 20.
42 Amplia prefertim, vbi fententia lata † contra
inftitutum, fuit ipfi fubftituto intimata, nam
& exequi poteft, & contra illum tranfit in iudi-
catum, fi non appellat. Curt. iun. conf.23.n.8.
verf. et ideo.
43 Ampl. etiam fi fubftitutus non effet natus †
tempore fententiæ, Pinell. in l.1.C. de bon. ma-
tern. part.3.n. 49. verf. ex quibus.
44 Ampl. præfertim vbi factus conftrius † fen-
tentiæ latæ, non appellauit infra legitimum tē-
pus, Roland. à Val. conf.92. fententiam. lib.4. n.
21. vbi plures concordantes refert, Bero. conf.
30. n.21. et 63. lib.1.
45 Limit. vbi fententia lata fuit † in contumaciã
hæredis inftituti. Bart. in l. cum filius ff. de verb.
obligat. in fin. verf. quarto contingit. Corn.
conf.147. num.8. lib.2. Butr. in cap. penul. de re
iudic. in fin. et conf.5. n.2. Rom. conf.329. præ-
fens, num 10. et feq. vbi ampliat etiam quod pro-
ducta effent iura. Alex. conf.84. lib.3. n.4. verf.
tamen in. Bart. quaft.3. in fin. verf. circa quar-
tum. Imol. in l. fape. ff. de re iud. num.15. in fin.
et Alex. num.78. et feq. Tiraquel. tract. de No-
46 bilit. cap.37. num.12. ampliando † etiam vbi la-
ta fuit in abfentem, eam afferens rationem, quia
ifto cafu fententia potius præfumitur lata in con-
tumaciam victi, quam ex defectu iuris illius:
47 † & pro regula conftitui, vt fententia lata in
contumaciam citati, alteri non noceat, vbi cef-
fante contumacia noceret, vt late profequutus eft
Tufcus conclus. 124. fententia. tom.7. Honded.
conf.28. lib.1. num.45. fublimitat, fi contumax
fuit hæres in faciendis probationibus, vel allega-
tione iurium.
Sublimita, vbi fententia lata fuit in contuma-
48 ciam † ob impotentiam inftituti, iuxta notabi-
lem decif. Thefaur. 194. Martinus, vbi facta fa-
tisfactio legatario pecuniarū ex bonis ftabilibus,
cum tertia parte pluris ob impotentiam hæredis
non foluentis in pecunia, fubftitutus non repetit
illud tertium datum in ftabilibus legatario non
fatisfacto in pecunia.
Limit. vbi fententia lata fuit de confenfu,
49 † feu confeffione hæredis, vel illo renuntiante
defenfionibus. l. fi te. C. de ingen. manumiff. l. diui
fratres. §.1. ff. de liberal. cauf. Bal. l.2. C. quib.
res iud. non noceat. num.6. afferens textum d.
l.2. effe notandum: & rationē effe, quia talis re-
50 nunciatio æquiparatur tranfactioni † quæ facta
ab hærede non nocet fubftituto. Dec. conf.445.
in cafu. num.37. Pinel. in l.1. C. de bon. mat.
part.3. num.49. verf. videtur igitur, & verf. in-
fertur, quod primogenitus renuntians tertio-
51 genito † vocato poft mortem primogeniti non
nocet fecundogenito, idem confirmans n.50.
in princ. verf. tunc enim fententia, & verf.
nona.
Obftant tamen dicta Afflicti in cap. fi vaffal-
lus.3. fi de feud. fuer. controuerf. int. domin. n.9.
52 in princ, dum voluit vaffallum † litigantem pof-
fe confiteri bonum ius aduerfarij, expreffe, vel
tacite non appellando.
53 Limita, vbi fententia † lata fuit per collufionē
factam cum hærede inftituto. Imol. in l. fape.
ff. de re iud. num.15. in fin. l.1. & toto fere titu-
lo. ff. de collufion. detegend. l.1. C. eod. l.3. ff. de
prauarit. l. fi per luforio. in fin. ff. de appellat.
Tiraquel. de nobilit. cap.37. num.3. Bart. l. filiuf-
fam. §. diui ff. de legat.1. num.9. & Ripa. n.59.
circa med. Honded. confil.28. lib.1. num.45.
in princ.
54 Limita, vbi tempore iudicij † vel fententiæ,
latæ ius quæfitum erat in re ipfi fubftituto, vel
legatario, argum. eorum, quę à cōtrario fenfu eli-
ciuntur ex dictis Alex. in l. fape. ff. de re iud. n.27.
circa med. & hoc fenfu procedunt decifiones Pu-
tei et Achil. de Graf. quas aduerfus noftrā regu-
lam afferebam, ficuti & cætera Doctorum dicta
ibidem relata, & idem etiam videtur dixiffe
Honded. conf.28. num.37. lib.1. dum eafdem de-
cifiones declarando, vult illas effe veras, & in-
telligi vbi tempore exequutionis faciendæ, fub-
ftitutus, vel legatarius erat in poffeffione rei fi-
bi legatæ, vel per fideicommiffum relictæ, quia
ex poffeffione arguitur dominium, feu ius reale
poffidentis, quo ad rem poffeffam. Bart. & re-
liqui in l. à Diuo Pio. §. fi fuper rebus. ff. de
re iud.
Limita, vbi fententia lata fuit tranfactione
55 † contendentium. Pinel. in l.1. part.3. C. de
bonis matern. num.50. verf. octaua limitatio.
fublimitando, fi tranfactio fuerit à Principe con-
firmata.
56 Limita, vbi fententia lata fuit † in hæredem,
ipfius culpa, feu negligentia, quia non fe defen-
dit, vel non fuit a procuratore defenfus, vel ma-
le tutatus eft iura fua. Cuman. in l. ex contra-
ctu. ff. de re iudic. in fin. Iaf. fingul. intellect.
lib.2. cap.16. glofa tenet. numer.1. in fin. &
num.5. eam afferens rationem, quia paria
funt non fe defendere, & male fe defendere,
ficuti non differunt male, & perperam face-
57 re † & non facere. l. quamuis. §. fi conue-
nerit. ff. ad Velleian. l. fi quis mihi bona.
§. iuffum, & ibi Iaf. ff. de acquirend. hæred. Pi-
nel. in l.1. C. de bon. mater. par.3. num.49. verf. vi-
detur igitur, & num.50. verf. limit. tertio, con-
cludendo idem dici fi hæres non appellauit, &
limita quarto. Tufcus conclus.174. fenten-
tia. num.34. tom.7. Gabriel. conf.42. lib.2. n.5.
& 41. idem repetens vbi hæres fuit negligens in
defenfa, non faciendo quidquid poterat, & nihil
omif-

omisit, quo posset se defendere. & faciunt, quæ dicuntur ad excusandum venditorem ab euictione *a Surd.consi.359.num.23.*

58 Limita e contra, † videlicet, vt sententia lata cum fideicommissario non noceat, seu minime exequi possit contra institutum hæredem non citatum. *Bald. cons. 334. præmittendum. lib.2.num.4. et cons.265. num.1.vers.secus autem.lib.5.refert, et sequitur Tuscus concl.174. sententia. num.29.*

59 Limita, vbi sententia † est erronea. *Gabriel. cons.42.lib.2.num.37.38. et seq.*

60 Limita, vbi sententia continet † præiudiciũ, quod non potest reparari per appellationẽ, quã non prohibetur substitutus interponere, etiam quod transisset in iudicatum, *Ripa in l.filiusfam. §.diui. ff. de legat.1. num.62. et seq. Gabriel. cons.42.lib.2.num.23. et seq.et 32.* vbi declarat

61 dicta † *Ripæ*, cuius opinionem deinde *n.42.* *approbat. Fel. in cap. exhibita. de iudic. num.1. vers.limita. Honded. cons.28. lib.1. num.39. et seq. & num.44.et 46.* declarat dicta *Ripæ* supra relata.

Limita, vbi sententia lata in hæredem est in-

62 iusta,† & illius iniquitas detegitur exactis,vel in continenti probari potest, vt concludit *Gabriel. cons.42.lib.2.n.37. et seq. relato Dec. cons.445. num.31.et in l.2. C.de edend.num.47. et in cap. ex parte, de offic. delegat. n.6.Honded. cons.28. lib.1.num.45. circa fin. et num.48.* ampliando præsertim si de Iniustitia constet ex eisdem actis, dum prius *num.47.* sublimitasset, si substitutus non appellauit a die habitæ notitiæ sententiæ, quæ esset appellabilis. idem dixerat *Rol.à Vall.*

63 *cons.92. lib.4. num.26.* addendo etiam † quod latæ essent tres conformes, & appellari tanquam in prima à die habitæ notitiæ, & quod caute ageret substitutus, si iuraret prius non habuisse notitiam sententiæ, a qua appellat.

Limita, vbi sententia lata est cum vno ex hæ-

64 redibus,† alijs non citatis ad causam. *Bal. in l.2. C.quib. res iud. non nocet.num.6.* quem refert, & sequitur alijs additis idem sentientibus, *Tiraquel. de Nobilit.cap.37. num.7.* licet secus dicendũ esset quoad præiudicium cohæredum, *Cefal.cons.317. num.61.& seq.*

65 Limita, vbi sententia † lata fuit dolo. *Pinel. in l.1. C. de bonis matern. num.50. vers. limita quartò.*

66 Limita quoad fideicommissarios † habentes ius de præsenti, nisi fuerint citati,saltem generaliter per proclama. *Bursat.cons.203. num.17.* addendo idem dici de sententia lata contra proprietarium, quæ nõn nocet vsufructuario non citato.

67 Limita, vbi non impugnatur † testamentum tanquam inualidum, quia saltim per edictum erat citandus substitutus. *Gabriel.cons.42.lib.2. num.11.*

68 Limita, vbi sententia est aliquo modo † nulla, & inualida. *Pinel. in l.1. C.de bonis matern. part.2.num.50.vers.limit.sexto.*

69 Limita, vbi sententia lata fuit † ex probationibus priuilegiatis, vt puta per iuramentum litis decisiuum, vel suppletorium. *Pinel. in l.1. C.de bon.matern. part.3. num.50. vers.septima limitatio,* vbi late prosequitur, & comprobat.

§. IV.

SVMMARIVM.

Fideiussor nõ conuenitur nisi excusso principali. 1. *Limit.* 2.

Clausula principaliter, & in solidum posita in obligatione fideiussoris facit illum reum debendi. 2.

Debitor principalis quomodo probetur non soluendo. 3.

Substantia contractus non mutatur ex accidente illi addito. 4.

Sententia lata contra principalem debitorem non nocet fideiussori contractus non citato. 5. *amp.* 7.

Contrarium. 8.9. *Concorda.* 10.11.12.14.

Angel) declarantur. 13.
Socin.)

Sententia lata contra principalem debitorem non potest exequi sine nouo processu, contra fideiussorem contractus. 15.21. *& quare.* 20. *ampl.*16.23.24.25.26.27.28.29.30.31.32.33.

*Limit.*34.35.36.37.38.

Exequutione facta contra principalem, an fieri possit contra fideiussorem. 39.

Sententia lata contra principalem an exequi possit contra fideiussorem iudicio sisti. 40.

Oldrad.) reprobantur. 17.18.
Guid. Pap.)

Doctori sibi contrario non standum. 18. *Limit.* 19.

Oldradi scripta plura iuste periere. 18.

Fideiussor contractus quis dicatur. 21.

Contra fideiussorem an exequutio fieri possit etiam vbi facta fuit contra principalem. 29.

Fideiussor iudicio sisti an conueniatur ex sententia lata contra principalem. 40.

Quartus dari potest casus in fideiussore: & dubitando an sententia lata contra principalem debitorem, possit exequi contra illius fideiussorem; licet inspecto nouissimo iure, quæstio videatur de indubitabili, & frustra in illius discussione occupari membranas, cum fuerit à Iustiniano sancitum, fideiussorem non conueniendum, nisi excusso priùs debitore, cu-

1 ius causa præstita fuit fideiussio,† *auth. præsente. C. de fideius.* Attamen quia is textus plures patitur limitationes, vt retuli *in meis Collectaneis ad d.auth.præsente,* & formula notariorum obligandi fideiussores principaliter, & in solidum,

2 † per quam debitor, & fideiussor constituuntur duo rei debendi seu soluendi, *iuxta glos. in §.1. verb. fideiussorem, auth. de fideius. Imol. in cap.7.de fideius.n.10.& seq. Thesaur.decis.166. Auffrer.ad Capel.Tholos.decis.80.Fœnut.tract. de moment.temporis.cap.21. num.18.*effecit dispositionem dicti textus inutilem, cum pauci sint fideiussores, qui sæpe cum notario ignoran-

tes

tes vim dictæ formulæ, non capiantur, tanquam
pisces hamo, vt est in prouerbio, clausula, obli-
gantes se principaliter, & in solidum.
Quia tamen idem Imperator in *d. auth.* non
expressit, an in conueniendo fideiussore, post-
quam excussus fuit debitor, cuius causa fideius-
sor se obligauerat, opus sit nouo processu, vel
sat sit docuisse debitorem excussum non esse sol-
3 uendo: quod quomodo † probetur, videndi sunt
Io. Imol. in l. decem. ff. de verb. oblig. n. 4. Alex.
num. 16. *Marsil. in rub. de fideius. n.* 22. *&* 26.
Ias. §. item si quis in fraudem, Instit. de action.
num. 86. *Mascard. de probation. conclus.* 521.
remittendo me ad *Ant. Hering. in suo eleganti,*
& methodico tract. de fideiussor. cap. 4. *num.* 8.
& seq. an iure nostro dentur plures fideiussorum
species, vel an vna sit tantum, quæ ex acciden-
te illi addito, qualificatum nomen sumat, rema-
nente tamen eadem fideiussionis substantia, &
4 identitate actus fideiubendi, quæ † ex circum-
stantijs nullatenus mutari possunt. *l. naturale.*
§. apum. ff. de rerum diuis. l. fin. ff. de fund. in-
struct. Ioan. Bapt. Aym. tract. de alluuion. lib. 2.
cap. 6. *num.* 41.
Ideo consideratis accidentibus, & circumstan-
tijs, quarum causa quis accedit alterius obliga-
tioni, seu facit se expromissorem alieni facti,
indagabo primum, quid dicendum de fideiusso-
re contractus: secundo, quid de fideiussore iudicij,
in §. seq.
Quoad primum resolutionem illius facit diffi-
cilem Doctorum contrarietas, an sententia lata
contra principalem debitorem noceat fideiussori
5 non citato † Negatiuam namque tenent *glos. in*
l. cum miles, §. 1. ff. ex quib. caus. maior. quam
glossam videtur sequi *Bart.* dum dixit illam te-
nendam menti, *in l. decem.* 116. *ff. de verb. oblig.*
num. 4. *circa med.* addendo, *Iacobum de Arena*
idem censuisse, arg. l. 2. *C. si propt. pub. &*
l. magis puto. §. ne passim. ff. de reb. eorum. idem
alijs in locis voluit *Bart. teste Alex. in l. sæpe.*
ff. de re iudicat. num. 17. *in fin. & in l. decem.* 116.
ff. de verb. obligat. num. 20. dum numero antece-
denti retulisset contrarium tenentes, concludit
6 requiri citationem, non obstante † distinctio-
ne *Angeli,* & aliorum, qua cōcordari videtur hæc
opinio cum subsequenti. *Gabriel. cons.* 43. *eius-*
dem, lib. 1. *num.* 34. vbi de communi, quod non
noceat nisi quoad quale quale præiudicium. *Ge-*
rard. Mazol. cons. 51. *num.* 1. *et seq.* ampliando
7 præsertim † si sententia fuit lata in contumaciā
principalis debitoris. post *glos. supra relatam*
idem censuit Spec. de exequut. sentent. §. sequitur.
num. 10. *in fin.* concludens non præiudicare, &
nouo opus esse processu, si ille conueniatur, ta-
cite innuens nec acta cum principali probare
conta fideiussorē, vt late tradit *Siluan. cons.* 84.
num. 2.
8 Affirmatiuam vero amplexus † est *Angel. se-*
quendo glos. ibidem in l. in cognitione ff. ad Syl-
lanian. num. 2. concludendo sententiam latam
contra vnum, quem negocium principaliter tā-
git, in necessariam consequentiam præiudicare
ei, quem negocium tangit accessorie, quamuis
non fuerit citatus, nec requisitus in processu, &
ideo nocere fideiussoribus, & mandatoribus,
excepto quod via exequutiua cum illis minime
agi possit, nisi essent fideiussores iudicatum sol-
ui. Ab *Angelo* nō dissentit illius frater *Baldus in*
l. C. de conueniend. fisci debit. num. 13. *& in l. is*
apud quem. C. de edend. col. fin. dum voluit ex
processu inquisitionis probari damnum, seu in-
teresse partis, quæ non interfuit causæ, vt alia
omittam quæ ad probandam hanc opinionem
refert *Marsil. de fideiussorib. n.* 348. *in fin. relati*
à Roncbegal. in l. ex duobus reis stipulandi.
ff. de duob. reis, num. 30. qui præterea addit ar-
9 gumenta, † quibus illi suam tueantur opinionem
Alex. cons. 156. *lib.* 2. *num.* 6. addendo nocere fi-
deiussori, & cuicunque mandatori non cita-
to, *& in l. cum filius.* 49. *ff. de verb. oblig. n.* 9.
vbi limitando regulam in contrarium firmatam,
concludit nocere sententiam fideiussori iudica-
tum solui, *Socin. cons.* 283. *lib.* 2. *num.* 12. *in fin.*
& num. 13. *Fel. cap. quamuis, de re iud. num.* 15.
in fin.
10 Contrarietas relata cessat facta distinctione,
† an sententia lata cōtra principalem debitorem
rendat ad canonizandam illius obligationem,
quam ille pretendebat exceptione aliqua eli-
dere: & tunc vera prior opinio, quod licet ci-
tatus non fuerit fideiussor, illi noceat sententia
lata contra principalem. Et ratio est, quia isto
casu sententia principaliter tendit in præiudi-
cium eius, in quem fuit prolata, licet in con-
sequentiam quandam, & necessariam, præpa-
retur exceptio contra tertium, non ideo est il-
le citandus; cum ad illum non spectet defensio
causæ, & tamen nocebit illi sententia. Exem-
plum etiam esse posset, si agam contra Titium,
quia mihi obligauerit omnia bona sua, & sim
victor, sententia lata in hypothecaria, nocebit
11 possessoribus, quamuis non citatis. † Si vero
sententia principaliter tendit in præiudicium
tertij, tunc non nocet, si is tertius non fuit ci-
tatus: & ita procedet secunda opinio. Exēplum
esse posset in iudicio excussionis, quo finito de-
uenitur ad capturam possessores pignorum,
vel conuenitur fideiussor, iuxta *d. auth. præsente*
vt distinguit *Angel. in leg. cum filius* 49. *ff. de*
verb. obligat. num. 6. reprobato *Bartolo,* qui
ibidem vult primam opinionem esse veram, si
agatur de publica vtilitate, vel Bursa fiscali seu
12 Principis, vt pariter † distinxere *Socin. cons.*
283. *lib.* 2. *num.* 14. *Natta cons.* 540. *ex pluri-*
bus num. 28. *Rolan. à Val. cons.* 29. *Quia decre-*
to. lib. 3. *num.* 22. limitando, si sententia lata
fuisset in contumaciam, sicuti dixerat *Gozad.*
cons. 31. *num.* 10. distinctionem tamen *Angel.*
13 *&* † *Socin.* declarat *Bursat. cons.* 303. *nu.* 27.
Angel. distinctionem sequitur *ibidem Io. Imol.*
num. 6. relatis de verbo ad verbum illius dictis,
licet conetur probare dicta Innocentij officere
opinioni *Bartoli, vt idem Angel.* voluit, idem
repetendo *in lege decem ff. eod. num.* 6. *post med.*
14 *Ruin cons.* 140. *lib.* 1. *num.* 9. Aliam † conci-
liationem excogitarunt *Bald. in l.* 1. *C. de con-*
uenien. fisci debit lib. 7. *numer.* 13. *& in §. fin.*
Instit. de fideiuss. num. 4. *& tribus seq. Natta*
cons. 345. *num. num.* 2. *vers. contraria. Surd.*
cons.

14 *cons.*405. *num* 4. *Siluan.cons.*84.*n.*2. Aliter † conciliari potest, videlicet, An fideiussor sciuerit, vel ignorauerit sententiam latam in principalem, vt priori casu noceat, secundo secus, *Card.Tuscus concl.* 174. *sententia. nu.*27.

Dato itaque casu, quo sententia noceat fideiussori contractus, an sententia lata contra debitorem principalem, possit exequi contra illius expromissorem, quamuis inhærendo generalibus verbis *glos. in l. fin. verb. personae, C. de vsur. rei iudicat.* dicendum videatur, id licere, & sine nouo processu; communis tamen

15 † & recepta est opinio negatiua, quæ probatur lege, & authoritate interpretum, qui illam sunt amplexi. Ad probandam itaque hanc sententiam afferuntur plura iura, nempe *l. grege. §. si cũ defendere. ff. de pignor. vbi Bald in fin.* per eum textum ita notat. *l. à sententia in prin ff. de appellat. l. præsenti. §. adijcientes, C. de ijs qui ad Eccles. confug. l. duobus. §. igitur si quis iurauerit, ff. de iureiuran. vbi Bald. notat.*

Per quæ iura ita firmant *Old. Spec. Ioan. And. Cyn. Gul de Cun. & alij relati à Bart. in l.* 1. *ff. iud. sol. n.* 1. *vers. hoc tenet.* vbi illos sequendo concludit, sine nouo processu non fieri exequutionem contra fideiussorem contractus. *Angel. in l. in cognitione. ff ad Syllanian. Cast. in d. l.* 1. *num.*3. *Bald. in §. fin. inst. de satisdat. num.*3. *& in l. fin. § fin. C. de vsur. rei iud num.*1. *in fin. Alberic. in l.* 2. *§. fin. ff. qui satisdar. cogant. n.*6. *Imol.* testans de communi *in cap. peruenit. de fideius. col.*3. *Aretin. cons.*78. *num.*1. *Ancaran. consil.*35. *apud, numer.* 2. *Angel. in l. cum filius* 49. *numer.* 6. *& in l. decem.* 116. *ff. de verb. oblig. num.*6. *post med. & ibi Ioan. Imol. num.*6. *But. in cap.*2 *de fideius. num.*15. *vers. an autem sententia. Dec. cons.*400. *num.*10. *Ioan. Imol. cap.*2. *de fideius. num.*22. *circa med. vers sed vbi Angel. in l.* 1. *ff. iud. solui num.*20. *Alex. cons.*131. *in causa. num.*7. *& cons.* 156. *stantibus, n.*6. *lib.*2. *Natta cons.* 345. *Constantinus, num.*1. concludens, cum fideiussore contractus agendũ esse iudicio ordinario, & opus esse nouo processu. *Fran. Marc. decis.*1057. *n.*7. *&* 10. addendo ta-

16 lem fideiussorem † conueniendum esse in suo foro. *Mysing. obser.*96. *elegans. cent.*4. vbi de communi. *Guid. Pap. decis.*26. *fuit in princ. relato Bart.* & illius auctoribus, *in l* 1. *ff iudic. sol. cum Oldrad.* quem refert aliud voluisse *Ronchegal. in l. ex duobus reis stipulandi, ff. de duob. reis, n.*3. *vers. cæterum. Ripa in l.*2. *C. de cdend. n.*34. *vbi de communi. Siluan. cons.*84. *nu.*1. *Bertazol. de clausulis. glos. final. num.*1. *Gabriel. cons.*43. *eiusdem, lib.*1. *num.*33. *in fin. Baiardus ad Clar. in praxi. crimin. §. fin. quæst.*95. *num.*4. *Marsil. rub. de fideius. num.*349. *Surd. consil* 396. *occasione, num.*38. *in fin. & num.*39. *vbi plures addit Ruin. cons.*140. *num.*9. *vel.*1. *Surd. cons.*271. *num.*39. *in princ. Cardin. Tuscus conclus.* 174. *num.*81. *& conclus.*176. *num.*36. *& seq. sententia. Ioan. Bapt. Asin. in prax. §.*31. *cap* 2. *ampliat.*22. *num.*2. *vbi plures ex supra relatis congerit, sicuti & Anton. Hering. tract. de fideius. cap.*27 *part.*5. *num.*35. & præcipue plures decisiones supremorum tribunalium Italiæ, & Germania. *Surd. cons.*405. *num.*5. *Ancar. Regiens. quæst* 19. *lib.*2. *num.*1. *Socin. sen. cons.*183. *lib.*2. *num.*14. *circa fin. vers. item nec sumus. Cap. oc. decis. penul num.*12. *testans de communi Carpan. ad Stat Mediolan. cap* 72. *num.* 12. *Papiens. in form. libel exequut. sentent. §. sapiens. nu.* 27. & ibi addentes. *Tiraquel. tract. res inter alios acta. vers. & id quidem el* 2. *in fin. Coler. de process. part.*2. *cap.*2. *n.*7. vbi de communi omnium Doctorum sententia testatur, sequendo *Rebuf. de litter. oblig. artic.*6. *glos.*3. *num.*7. *Viuius decis.*210. *nu.*3. *Trentacinq. var. resol lib.*2. *de expens. resolut.*3. *num.*2. *Serafin. decis.*1477. *n.*4. *& seq.*

Rationes præterea ad probandam hanc opinionem referri possunt; sed quia id esset longum, & superfluum, vbi habemus textum comprobatum auctoritate tot interpretum, qui non incidenter, sed ex professo illam sunt amplexi, & testantur illam esse communem, & vt ego addo,

17 sit communissima, habeatque tantum † contradicentes *Odradum. in l fin. §. adijcientes, C. de ijs qui ad Eccles. confug. & Guid. Pap. cons.*212. *num.*4. quia tamen idem *Guid. Papa* aliud iudicando censuit, vt retulit *decis.*26. & innititur auctoritati *Oldradi*, non est curandum, quid illi dixerint, cum vna hirundo non faciat ver; *Ol-*

18 *dradique* † scripta plura, iusta de causa perierunt, vel neglecta fuere, teste *Ioan. Ficard. in vitis Iurisconsultorum*: & Doctori in eisdem sibi contrario non sit adhærendum. *Surd. cons.* 173. *causa, num.*90. vel adhærendum ijs, quæ dixit examinando controuersum articulum. *Paris. cons.*91. *num. lib.*3. *Gomes. §. omnium, inst. de action. num.*29. vel vbi fuit contrarius legendo, consulendo, vel iudicando, omisso quid

19 lucri, † vel amicicausa scripsit, sequi debemus quæ scholaribus tradidit, & ante omnia quæ iudicauit. *Purpurat cons.*1. *lib.*1. *num.*6. *Decian. cons.*5. *lib.*1. *num.*89. *Cardin. Mantic. decis.*1. *num.*22. *& seq.* Qui tamen scire vellet rationes,

20 quibus illa firmetur † opinio, videat *Bursat. cons.*203. *num.*8. *& seq. plurib. & præcipue n.*2. *refert*, rationem differentiæ, quia aliud dicitur in fideiussore iudicij. *Surd. cons.*271. *num.*38. *& seq. & cons.*396. *num.*38. *& seq. Viuius decis.*210. *num.*3.

Interim tamen, ne laboremus in æquiuoco, vel procedamus per ignota, notandum est illum

21 dici fideiussorem † contractus, qui extra iudiciũ se obligauit. *Specul. de exequut sent. §. sequitur. n.*10. *in fin Bal. in l.*3. *§. fin. C. de vsur. rei iud. num.*1. *in fin. Bart. l. si fiue. §.*1. *ff. rem. rat haber. num* 15. *Bero. cons.*206. *lib.*3. *num.*30. concludens fideiussorem obligatum per instrumentum de soluendo iudicatum occasione pacis ruptæ, nõ pati exequutionem sententiæ latæ in eum, qui pacem fregit, sine nouo processu, etiam quod notarius rogatus de fideiussione esset actuarius causæ fractæ pacis, quia est fideiussor contractus. *Surd. cons.*271. *n.*36. *et seq. plurib. vers secundo, & præcipue num.*43. *et seq idem repetens, cons.*396. *num.*39. concludendo, si quis fideiussit extra iudicium, quod sententia non mittitur exequutioni contra fideiussorem, sine nouo processu,

cessu, & omnea ita tenere: quia est fideiussor contractus. *Imol. in cap. 2. de fideiuss. nu. 22. vers. sed vbi esset fideiussor.* addendo id firmari *a glos. in cap. 1. de iniur. in sext.* quam probat *Butr. d. cap. 2. num. 15. vers. an autem sententia. Baiard. ad Clar. in prax. §. fin. quaest. 95. n. 4. Gabriel. cons. 43. lib. 1. n. 32.* concludens promittentem soluere iudicatum, dici fideiussorem contractus, quamuis se obligauerit in forma depositi, si tamen obligatio fiat extra iudicium; idem repetens *num. 35. in fin. Ancar. cons. 35. n. 1. in fin. Trentacinq. var. resol. lib. 2. de expens. resolut. 3. n. 2.*

22 Regula itaque sit, quod minime † exequi possit sententia lata contra principalem debitorem sine nouo processu contra fideiussorem contractus. *Cancer. var. resolut. lib. 1. de sentent. & earum exequut. numer. 301. Bart. l. 1. ff. iud. sol. Serafin. decis. 1477. numer. 4. Alberic. l. fin. C. de vsur. rei iudic. n. 3. in prin. Scaccia de appell. quaest. 17. limit. 6. memb. 6. n. 113.*

23 Ampl. etiam in fideiussore rem † ratam haberi. *Bart. in l. si fine 22. §. 1. ff. rem ratam haber. numer. 15.*

24 Ampl. etiam in fideiussore de iudicatum soluendo † *Angel. in l. 1. ff. iudic. sol. numer. 4. Ruin. cons. 98. quaeritur vtrum lib. 5. num. 4. vers. secundo*, vbi addit procedere etiam si fideiussio sit facta coram Iudice, sed extra iudicium. *Bero. cons. 206. lib. 3. n. 30.* vbi refert id fuisse dictum *à Baldo ad Specul. Baiard. ad Clar. §. fin. quaest. 95. num. 4. sequendo Beroij d. cons. 206. n. 30. relati à Bart. in l. 1. ff. iud. solui num. 2. relati à Bald. in §. fin. inst. de satisdat. num. 5. Angel. in l. 1. ff. iud. solui n. 4. Gabriel. cons. 43. vol. 1. n. 32. & seq.* concludens quod promittens soluere iudicatum sit fideiussor contractus, nec exequutiue cum illo agi posse, sed ordinarie, & opus esse noua sententia.

Contrarium tenent *Alberic. in l. 2. ff. qui satisdar. cogant. n. 5. vers. aut loquimur. Angel. in l. in cognitione ff. ad Syllanian. nu. 2. in fin. quem sequitur Alex. in cons. 156. instantibus lib. 2. n. 6.* afferens de ista opinione esse textum *in l. auctore laudato, C. de euiction. Clar. in prax. §. fin. quaest. 95. vers. & sciat. Marant. in prax. part. 6. §. recte concipiatur citatio nu. 32. relati à Bart. in l. 1. ff. iud. solui num. 2. relati ab Angel. in l. 1. ff. iud. solui n. 3. Alex cons. 156. lib. 2. n. 6. Cagnol. in l. nullum crimen, §. nem 2, ff. de reg. iur. n. 2. Cartar. decis. 119. n. 2.*

25 Verum à relatis pro extensione † regulae non est recedendu, quia qui contrariu, volunt, intelligendi sunt de fideiussore iudicij, & obligato penes acta, vt loquuntur Doctores Regnicolae, vt conciliando hanc contrarietatem voluere *Trentacinq. variat. resolut. lib. 2. de expensis. resolut. 3. num. 2. Viuius decis. 210. n. 3. Marsil. de fideiuss. n. 348. & 349. & idem dixerat Baiard ad Clar. §. fin. quaest. 95. num. 4.* & ante illos idem dixerat *Bart. in l. 1. ff. iudic. solui n. 2. vers. quid dicemus, & Bald. in l. fin. §. fin. C. de vsur. rei iud. num. 1. circa fin. & nu. 5. circa med. vers. nimirum, & in §. fin. inst. de satisdat. num. 4. vers. Odofred. aliam refert conciliationem, & num. 7. in fin.* aliam refert considerando verba, quibus est obligatus fideiussor. quam latius prosequitur *Aret. §. fin. inst. de satisdat. n. 2. & 3.* quam impugnat *Angel. in l. 1. ff iud. solui nu. 5. & Socin. cons. 283. num. 13. in fin. & n. 14.*

26 Amplia etiam in sententia † lata ab arbitro, electo praesente fideiussore. *Dec. cons. 400. viso eleganti nu. 10. addentes ad Guid. Pap. decis. 26.*

27 Ampl. etiam si fideiussio esset † praestita ad fauorem pupilli, vt puta pro tutore. *Natt. cons. 345. n. 1. Siluan. cons. 84. num. 1.*

28 Ampl. in quocunque † qui fecit se consortem litis, etiam si promitteret tanquam principalis correus debendi iudicatum solui. *Bald. l. fin. §. fin. C. de vsur. rei iud. n. 2. vers. quod dixi.*

29 Ampl. etiam in fideiussore † rem ratam haberi. *Bart. l. si fine §. 1. ff. rem ratam haber n. 15. Afinius in prax. n. 31. ampliat. 22. vers. ampliatur etiam, & n. 11.*

30 Ampl. praesertim opponendo † vt prius excutiatur principalis debitor, nam ante factam excussionem, nullatenus conueniri potest, vt pluribus congestis concludit *Bursat. cons. 207. num. 26. vers. namque fateor. & nu. 30.* addit etiam quod fideiussio esset praestita ad fauorem Principis, quae tamen exceptio cessat multis casibus relatis *à Grato cons. 87. lib. 1. nu. 22. & seq. Afin. in prax. §. 31. cap. 2 ampl. 22. vers. ampliatur etiam, & alijs congestis in meis Collectaneis ad auth. praesente, C. de fideiussorib.*

31 Ampl. etiam si fideiussio † esset facta de soluendo iudicatum, vt pluribus probat *Bursat. cons. 203. n. 26. vers. minus perspicio.*

32 Ampl. etiam si obligatus esset in forma † Camerae. *Gabriel cons. 43. lib. 1. Serafin. decis. 1477. num. 5.* ampliando *num. 6.* etiam quod ille haberet scientiam litis cum principali, sed opus esse nouo processu.

33 Ampl. etiam si conscius † fuerit litis, & potuerit appellare. *Serafin. decis. 1477. n. 6.*

34 Limit. vbi simul & semel † fuit conuentus fideiussor, & principalis debitor. *Bald. l. fin. §. fin. C. de vsur. rei iud. num. 5. circa med. vers. nam qui simul.*

35 Limit. vbi principalis debitor † impedit de facto, ne contra illum fiat exequutio, facta per nuntium fide de tali impedimento. *Boer. decis. 277. num. 2.*

36 Limit. vbi principaliter † se obligauit cum debitore in eodem instrumento, secus si in alio, & separatim. *Siluan. cons. 84. n. 3.*

37 Limit. vbi fideiussor fuit † praesens liti. *Socin. sen. cons. 283. lib. 2. num. 14. circa fin. vers. vnde Barth. de Salic.*

38 Limit. vbi fideiussor litem † seu principalem defendit. *l. Plautius, ff. de procur. Io. Fab. §. fin. inst. de satisdat. n. 9. & seq. Spec. de exequut. sent. §. sequitur n. 10.* concludens contra defensorem, qui se obtulit defensioni litis, fieri exequutionem sine nouo processu, licet *in fin.* videatur recedere à limitatione in fideiussore contractus.

39 An autem exequutio facta † contra principalem possit etiam fieri contra fideiussorem, videndus *Duen. regul. 276. exequutio potest fieri.*

D Quid

40 Quid autem sit dicendum de fideiussore† iu-
dicio sisti, *videndus Scaceia de appell. quæst.* 17.
limit. 6. *memb.* 4. *n.* 113. *vers. de fideiussore.*

§. V.

SVMMARIVM.

Fideiussor iudicij quis dicatur. 1.23.*contra illum exequi potest sententia lata contra principalem debitorem absque alio processu.* 5.7.*& qualiter.*8.*& 9.ampl.*10.11.12.13. 15.16.17.18,19. 20.21,22.23.24.25.26.27.

Limit. 28.29.30.31.32,34.35.36.36,37.28.39.53.

Fideiussor iudicij non potest appellare. 4. *datus in prima instantia nõ obligatur ad ea quæ fuerint iudicata in tertia.* 4.

Statim habet vim decreti, & nullam recipit dilationem. 6.

Fideiussori de repræsentando plura singularia concessa. 16.

Renunciatio specialis requiritur, vt iuri de futurò sit renunciatum in prætorijs, vel iudicialibus stipulationibus. 33.

Fideiussor iudicij datus in prima instantia, in qua sit absolutus is pro quo fideiussit, an teneatur ad ea quæ in secunda fuerint iudicata. 41.

Fideiussor iudicij, vt sit obligatus pro iudicatis in quacumque instantia, qualiter concipiatur illius obligatio, 41.

Clericus fideiubens soluere indicatum an coram layco, vel iudice ecclesiastico conueniatur ad soluendum. 42.

Fideiussores plures de iudicatum soluendo qualiter conueniantur ad solutionem. 43.

Fideiussor iudicij coactus soluere, an sine nouo processu exequatur sententiam contra illum latam, contra principalem debitorem. 44.

Fideiussor iudicio sisti, seu de stando iuri, an patiatur exequutionem sententiæ latæ contra principalem debitorem absque nouo processu. 45.

Fideiussor an liberetur si principalis mutet forum. 46.

Fideiussor de iudicio sisti qualiter cõueniatur. 47. *ad quid obligetur. ibid.*

Fideiussor constitutus à lege qualiter, & ad quæ sit obligatus. 48.

Fideiussor soluens an exequutiue agat contra debitorem. 49.

Exequutione facta contra debitorem, an possit illa fieri contra fideiussorem. 50.

Exequutione facta in bonis an possit etiam fieri in persona debitoris. 51.

Fideiussor nominare potest bona debitoris quæ capiantur in exequutione. 52.

Sententia lata contra Clericum a Iudice Ecclesiastico an possit exequi contra Laycum illius fideiussorem. 53.

QVoad secundum casum propositum su-
pra §. præcedenti, præsuposito quod fi-
1 deiussor † iudicij sit is, qui coram Iudice
sedente pro tribunali in loco iudicij, seu iudicia-
liter, & penes acta sponendit iudicatum contra
aliquem soluere. *Bart. in l.* 1. *ff. iud. sol. num.* 2.
vers. præterea. Bal l fin. § fin. ff. de vsur. rei iudic. num. 1. *vers respond. Surd. cons.* 271. *n.* 39. 4.
& seq & cons. 396. *num.* 39. vbi reprobat An-
2 gel † volentem idem dici, si obligatio fideiussoris
fiat de actis, *Vinc. de Franc. decis.* 400. *num.* 1.
3 tacite innuens, idem dici si quis fideiubeat † in
exequutionem antecedentis decreti Iudicis de
cauendo. *Lanfranc. Balb. decis.* 136. *Gul. Mayner. in l. res iudicata. ff. de reg. iur. num.* 11. *vers.*
simile dici. Boer. decis. 277. *num.* 3. *Trentacinq.*
var. resol. lib. 2, *de expens. resol.* 3. *num.* 2. *Cancer.*
var. resol tom. 2. *cap.* 17. *de seut. & earum exequut. num.* 307, *in fin. Ruin. cons.* 98. *lib.* 5. *n.* 4.
vers. secund. Hering. de fideiuss. cap. 27. *part.* 5.
num. 54. *Marescot. var. resol. cap.* 121. *Regulariter. lib.* 2. *num.* 8. *Castil. decis.* 108. *in causa*,
4 *num.* 4. addendo † non licere huic fideiussori ap-
pellare: non tamen datus in prima instantia,
est obligatus soluere, quæ erunt iudicata in se-
cunda, vt idem subdit *num.* 6.

5 Affirmatiua est constituẽda regula, † vt sen-
tentia lata contra principalem debitorem, pos-
sit exequi, sine alio processu, contra fideiusso-
rem Iudicij. *Specul. de exequut sentent. §. sequitur, num.* 10. *in fin. Cyn in l fin. C. de vsur. rei*
iud. num. 3. asserens idem dixisse *Odofred.* prout
dixerat *ibid. col. penul. vers. vnde dicendum*, ad-
dendo ita fuisse iudicatum Bononiæ, inter duos
scholares. *Alberic. ibidem, num.* 3. *Bart. in l.* 1.
ff. iud. solui. num. 2. *vers. quid dicemus*, quem
sequitur *Ruin. cons.* 98. *quæritur. lib.* 5. *num.* 1.
motus eodem textu, quo mouetur *Bart.* videli-
licet *l. fin. C. de vsur. rei iudic.* poderando vim,
6 & naturam † aduerbij *Statim*, quo Imperator
vtitur in dicto textu, habẽtis vim decreti; & nul-
lam recipiendo dilationem, nec expectando sen-
tentiam aliam. *Bal. in §. fin. Inst. de satisdat.*
num. 7. *in fin. & num.* 8. *& seq.* rationem refert.
Rip. l. 2. *C. de edend. n.* 34. *Surd. cons.* 437. *n.* 31.
33. *& decis* 57. *num.* 9. *Siluan. cons.* 44, *num.* 11.
post Bart. idem dixit Bal. in l. fin. §. fin. C. de
vsur rei iud. num. 1. concludens speciale esse,
7 † vt fideiussor iudicatum solui obligatus apud
acta patiatur exequutionem eorum, quæ fuerint
iudicata contra principalem. *Butr. in cap.* 2. *de*
fideius. num. 15. *circa fin. Bal. in §. fin. Inst. de*
satisdat. num. 3. *in fin. Imol. in cap.* 2. *de fideius.*
num. 22. *circa med. Alex. cons.* 156. *lib.* 2. *num.* 6.
Ancar. Regiens. quæst. 19. *lib.* 2. *num.* 3. *&* 4. vbi
de communi. *Carroc. decis. penul. num.* 12. te-
stans de communi. *Carpan. ad Statut. Mediolan. cap.* 72, *num.* 12. *Papiens. in form. libel. exequut sent. §. sapiens. num.* 27. & ibi addentes
alios congerunt. *Viuius. decis.* 210. *num.* 2. *Mysinger. obseruat.* 96. *centur.* 4. *Lanfranc. Balb.*
decis. 136. *Trentacinq. var. resolut. lib.* 2. *de expens. resolut.* 3. *num.* 2. *&* 4. *Natt. cons.* 345.
num. 2. *in fin. Gul. Mayner. in l. res iudicata.*
ff. de reg. iuris, num. 11. *vers. simile dici. Guid.*
Pap. decis. 26. *Surd. cons.* 271. *n.* 36. *& seq. vers.*
secundo. Boer. decis. 277. *num.* 3. *Siluan cons.* 84.
n. 2. *in fin. Muscatel. in praxi part.* 3. *§. expẽsis*,
n. 32. *& in prax. fideius. modo* 5, *num.* 3. *& seq.*

plurib.

plurib. & modo duodecimo, num. 33. & seq. vbi
8 refert præterea † praxim exequendæ sententiæ contra hunc fideiussorem. *Ronchegal. in l. ex duobus 16. ff. de duob. reis n. 33. in prin. Guid. Papa consf. 212. num. 4. Cancer. var. resolut. tom. 1. de fideiuss. n. 95. & de sentent. & earum exequut. n. 304.* vbi plures refert, *& n. 305. et seq.* vbi dicit ita practicasse, & Senatum Cataloniæ ita iudicasse.

Contrarium, scilicet quod saltem sit citandus ad videndum exequi sententiam contra ipsum, tenent *Ias. Ruin. Gabriel. Cancer. & alij relati ad eodem Cancer. var. resolut. tom. 1. de sent. et eorum exequut. n. 302. et seq.*

9 Rationes plures dictæ regulæ afferuntur, † quas si referrem, in longum exiret relatio. Ideo sufficiat dixisse fuisse excogitatas *à Bart. in l. 1. ff. iud. solui, n. 2. Cyn. in l. fin. C. de vsur. rei iud. nu. 2. in fin. & ab Odofred. ibid. col. penul. vers. sed hac, et Bal. n. 2. in prin. idem Bald. in §. fin. inst. de satisdat. n. 8. et seq. et in l. fin. §. fin. C. de vsur. rei iud. Bart. in l. si fine §. 1. ff. rem rat. hab. n. 15. Ruin. consf. 89. lib. 5. n. 3. et seq. Hering. de fideiuss. cap. 27. part. 5. n. 54. in prin. Capic. decis. penul. nu. 13. Surd. consf. 271. n. 36. et seq. Bursat. consf. 293. n. 11.*

10 Ampl. etiam contra Clericum, † qui apud acta Iudicis layci fideiussit, & auctoritate Iudicis layci. *Blanc. de compromiss. q. tertia n. 32. in fin. vers. et facit*, vbi pluribus comprobat, & illum sequitur *Cancer. variar. resolut. tom. 2. cap. 17. de sent. et eorum exequut. num. 304.* vbi alios consentientes refert.

11 Ampl. etiam si ad causam † non fuit citatus. *Alex. consf. 156. lib. 2. n. 3. in fin. et n. 6. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. ampliat. 22. vers. ampliatur autem, nu. 10. Fontanel. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. gloss. 18. part. 5. n. 46.* vbi refert etiam tenentes contrarium.

12 Ampl. etiam absq; alio processu † & citatione *Ancar. Regiens. quæst. 19. lib. 1. n. 5. relato Bald. in l. duobus, §. qui iurauit: ff. de iureiurand.* quem etiam sequutus est *Socin. consf. 283. lib. 2. n. 13. Cartar. decis. 119. n. 1. Boer. decis. 277. n. 3. et seq. Cancer. var. resolut. tom. 1. cap. de fideiuss. num. 95. et seq.* vbi examinata quæstione refert *n. 306.* ita fuisse iudicatum, & ita practicasse, audito tamen fideiussore in suis exceptionibus, si quas habet releuantes, donec durat tempus complendæ exequutionis.

13 Ampl. etiam si principalis debitor † fuerit absens, & contumax *Ant. Hering. de fideiussor. cap. 27. part. 5. num. 54.* vbi pluribus comprobat, & consentientes multos refert. *Caroc. decis. penul. n. 13. Cartar. decis. 119. n. 2.*

14 Contrarium † tenent *Alex. in l. cum filius 40. ff. de verb. oblig. num. 10. Vrsil. ad Affllic. decis. 182. n. 1.* qui loquitur de fideiussore iudicio sisti, & iudicatum soluendo, *relati à Tusc. conclus. 124. sententia n. 3. et 4.*

15 Ampl. etiam vbi Iudex suo decreto † mandat solui; *l. in summa ff. iudic. solui*, per quem textum cum *Rimin. iuniore* concludit *Cartar. decis. Ianuens. 119. num. 8. et seq.* vbi ita decisum refert.

16 Ampl. etiam in fideiussore de † repræsentando aliquem in iudicio. *Canc. var. resolut lib. 1. capit. de fideiuss. n. 99.* addendo *n. 100.* id esse verum, si agatur de repræsentando in eodem tribunali, sequendo *Rol. à Val. consf. 58. lib. 1. n. 11. & seq. Eugenius consf. 68. tom. 1. num.* addendo plura singularia circa hoc genus fideiussionis.

17 Ampl. etiam quoad † expensas, ad quas fuit condemnatus principalis debitor. *l. iudicatum solui, 2. ff. iud. solui. Crau. consf. 45. n. 6. Muscatel. in prax. fideiuss. modo duodecimo num. 13. Viuius decis. 210. fideiussor, n. 1.*

18 Ampl. præsertim si talis fideiussio † sit de iudicatum soluendo. *Bart. l. 1. ff iud. sol. nu. 3. vers. quid dicemus. Guid. Pap. decis. 26. addentes ad Vinc. de Franc. decis. 208. n. 18.* reprobaro eodem *Franco* aliud sentiente. *Hering. de fideiuss. cap. 27. part. 5. n. 54.*

19 Ampl. præsertim † si liti se obtulit, & illam defendit. *Spec. de exequut. sent. §. sequitur, numer. 10.*

20 Ampl. etiam si iniuste † coactus soluit. *Viuius decis. 210. n. 5.*

21 Ampl. vt nec habeat † beneficium excussionis. *Boer. decis. 277. num. 3.*

22 Ampl. quod si personalis sit facta † exequutio contra principalem, possit etiam fieri contra fideiussorem, & illum carceri mancipare, simul cum debitore, vt ex *Rebuf.* volunt addentes *ad Guid. Pap. decis. 26. incip. exequutio. Afin. in prax. §. 31. ampliat. vers. ampliatur etiam n. 13. Petr. Pecchius de iure sistendi, cas. 4. n. 22. Marsil. de fideiuss. n. 280. & singul. 398.*

23 Ampl. etiam in fideiussore † indemnitatis pro quantitate liquida. *Muscatel. in prax. fideiuss. modo final. num. 30. & seq plurib.*

24 Ampl. etiam in fideiussore † rem ratam habere. *Bart. l. si fine, 22. §. 1. ff. rem rat. haber. n. 15. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. ampliat. 22. vers. ampliatur etiam n. 11.*

25 Ampl. etiam in fideiussore † obligato coram arbitris electis de soluendo quidquid illi iudicauerint. *Ancar. consf. 35. n. 1. in fin. & n. 2.*

26 Ampl. etiam † vbi à sententia licebat appellare, & non fuit appellatum. *Muscatel. in praxi §. expensis n. 33.*

27 Ampl. etiam † quoad damna. *Viuius decis. 210. num. 1.*

28 Limit. vbi sententia lata fuit † in vim confessionis debitoris principalis. *Muscatel. in prax. part. 3. §. expensis n. 3. circa fin.* qua ratione crederem idem dicendum, si sententia iteratur ex probationibus priuilegiatis, vt dixi *supra §. 3. in penul. limit.*

29 Limit. si à fideiussore excipiatur excutiendũ † esse principalem debitorem. *Bald. l. fin. §. fin. C. de vsuris rei iud. n. 2 vers sed nunqui*; quem sequuti sunt *Ruin. consf. 98. lib. 5. n. 3 Vinc. de Franc. decis. 208. n. 4. Trentacinq. var. resolut. lib. 2. de expensis resol. 3. n. 4.* nisi tamen principaliter se obligauerit in eodẽ instrumento cum principali. *Siluan. consf. 84. n. 3. Baldo assentitur Muscatel. in prax. part. 3. modo 12. num. 36.* addendo, summarie de ista, & simili exceptione esse cognoscendum.

30 Limit. vbi debitor principalis † aliquo modo satisfecit credirori, nam licet id quod datum fuit deinde recipiatur à creditore, non potest ille agere contra fideiussorem ex sententia lata contra debitorem. *Marsil. de fideius. num.* 372. exemplum referens, si debitor obtulit, consignauit, & deposuit quantiratem debitam, quam deinde ille iterum recipit; licet deinde subdat aliqua quæ videntur obstare.

31 Limit. vbi principalis debitor † non fuit defensus ab eo, qui illum, vel ratione officij, vel oneris suscepti, seu mandati debebat defendere. *Vrsil. ad Afflic. decis.* 182. *n.* 1.

32 Limit. vbi fideiussori superueniret † exceptio retardandæ exequutionis, nam de illa summarie cognito, euitatur exequutio. *Ruin. cons.* 98. *lib.* 5. *num.* 6. eam afferens rationem, quia in iudicialibus, & prætorijs stipulationibus, qualis est iudicio sisti, vel iudicatum soluendi, non
33 † valet generalis renunciatio exceptionum orientium ex causa de futuro, sed est necesse, quod specialiter illi renuncietur; exemplum referens, si principalis debitor fiat non soluendo post cœptum iudicium. Caroc. *decis. penul n.*14.

34 Limit. vbi principalis debitor † fuit tacite cōdemnatus. *Bald. in l. fin. §. fin. C. de vsur. rei iud. n.* 5. *in fin.*

35 Limit. vbi fideiussor comparuit † & constituit se defensorem causæ, nam si fertur sententia illo non citato, ea erit nulla, & contra ipsum non meretur exequutionem. *Alex. cons.* 156. *stantibus, lib.* 2. *n.* 4. *per textum in l. si perlusorio, ff. de appell.* quem sequitur *Bursat.* addendo id fuisse dictum à *Bald. in l. duobus, §. qui iurauit, ff. de iureiurand. consil.* 203. *num.* 16. *in fin. Vrsil. ad Afflic. decis.* 182. *n.* 3. vbi concludit hunc esse vnum ex modis extinguendæ fideiussionis. *Felin. cap. quamuis, de re iud. n.* 15. *in fin. Muscatel. in prax. fideius. modo* 12. *numer.* 37.

36 Limit. vbi sententia est aliquo modo nulla † & inualida. *l.* 2. *§. fin. ff. de pign. vbi glos. Vincent. de Franc. decis.* 400. *facta, n.* 5. *& trib. seq.* quia tali casu non dicitur iudicatum, præsertim si nullitas sit ex defectu iurisdictionis, vt puta lata à Layco contra Clericum, qui nec tacite, nec expresse potest se submittere Iudici seculari, & ita fuisse decisum vbi quis fideiusserat pro Clerico, qui se obligauerat ex decreto Iudicis layci, testatur *Franc. d. decis.* 400. *in fin. Marsil. de fideius. n.* 350. *& seq. vbi late comprobat. Muscatel. in prax. part.* 3. *§. expensis n.* 33. *addentes ad Vinc. de Franc. decis.* 208. *num.* 21.

37 Limit. vbi mutata est persona † eius, qui fideiussit, vel eius, qui ex fideiussione agit, nam summaria cognitio præcedere debet, an actor legitime agat, vel reus conueniatur. *Guid. Pap. decis.* 26. *in fin. Mysinger. obseruat.* 96. *centur.* 4. *in fin. Asin. in prax. §.* 31. *cap.* 2. *ampliat.* 22. *in fin.* & adstipulantur quæ dixi supra de hærede. *vers. primus itaque casus*. Cancer. *var. resolut. tom.* 1. *de fideius. n.* 304.

38 Limit. vbi appellauit †. *glos. & Cast. in l. fin. C. de vsur. rei iud. Ancar. Regiens. quæst.* 19. *lib.* 2. *n.* 6. *& seq. Surd. cons.* 271. *n.* 49. *& seq.* Contrarium voluit, & ita decisum à Cam. Imperij, testatur *Hering. de fideius. c.* 27. *part.* 5. *n.* 58. *& seq. plurib.*

39 Limit. vbi is, ad cuius fauorem facta est † iudicialis fideiussio, agit coram alio Iudice contra principalem debitorem, nam iudicata non exequentur contra fideiussorem. *l.* 3. *in prin. l. cum quærebatur §. fin. l. cum apud. ff. iud. solui, vbi Bart. notat. Io. Imol. cons.* 47. *in casu præmisso, quem sequitur* Marsil. *de fideius. num.* 90. exemplum referens, si quis promisit soluere Titio, quidquid fuerit ab Antianis iudicatum, & deinde actum fuit coram Prætore. *Muscatel. in prax. fideius. modo* 1. *nu.* 19. *&* 20. Idem etiam censeo dicendum si talis Iudicis mutatio fiat per mutationem fori debitoris, vt puta si ille post fideiussionem efficiatur Clericus. *Marsil. de fideius. n.* 110.

An autem idem sit dicendum si dato fideius-
40 sore † in prima instantia, reus fuit absolutus, sed in secunda condemnatus: videndus est *Vincent. de Franc. decis.* 208. & ibi addentes, qui asserens articulum esse controuersum, refert fuisse ex circumstantijs, facti, non autem stricto iure decisum, & post illum reperi *Trentacinq. var. resol. lib.* 2. *de expensis resolut.* 3. *n.* 7. *vsq. in fin.* per ampliationes, & limitationes examinasse. *Vrsil. ad Afflic. decis.* 182. *num.* 4. *& seq. Ancar. cons.* 35. *n.* 3. *Muscatel. in prax. part.* 3. *§. expensis nu.* 34. *& seq.* & *in prax. fideius. mo-*
41 *do* 12. *nu.* 5. *& seq.* ponit formulam † obligationis fideiussoris, qua tenentur de iudicatis in quauis instantia. *Marta voto* 2. *n.* 10.

Si autem fideiussio præstita fuerit a Clerico corā Iudice layco, an sententia Iudicis lay-
42 ci † exequutioni demandabitur contra Clericū fideiussorem iudicij auctoritate Iudicis layci, vel requirendus potius Iudex ecclesiasticus, videndus *Surd. cons.* 396. *occasione*.

43 Si plures sint dati fideiussores, † an quisque possit excipere de diuisione, siue æquis, siue non æquis partibus, siue omnes fuerint soluendo, siue non, videndus *Bald. in l. fin. §. fin. C. de vsur. rei iud. n.* 6. *& seq.*

44 An autem sicuti recta via lata † sententia agitur contra fideiussorē iudicij, & sine nouo processu contra illum fit exequutio, idem fiat instante fideiussore cōtra debitorem principalem, videndi sunt *Bald. in cap. præsentia, de renunciat. n.* 12. *& in l. fin. §. fin. C. de vsur. rei iud. nu.* 3. *Imol. in cap.* 2. *de fideius. num.* 22. *Coler. tract. de proces. part.* 2. *cap.* 2. *n.* 4. *& seq. Marsil. de fideiussorib. num.* 362. *Boer. decis.* 277. *num.* 4. *Trentacinq. var. resol. lib.* 2. *de expens. resol.* 3. *num.* 4. *addentes ad Vincent. de Franc. decis.* 208. *n.* 8. *Bertazol. glos. fin. clausul.* 43. *Bal. l. cum virum*. C. *de sentent. Muscatel. in prax. fideius. modo final. nu.* 33. *in fin. & n.* 34. *Viuius decis.* 210. *n.* 4. vbi limitat quando cesset repetitio solutionis factæ: & *n.* 5. ampliat etiā si iniuste coactus soluit.

45 Quid autem † dicendum de fideiussore iudicio sisti, seu de stando iuri, *Spec. de dolo & contum. §. restat, n,* 23. *Alberic. l.* 2. *ff. qui satisdare cogant num.* 5. *&* 7. *Bal. l. fin. C. de vsur. rei iud. num.* 2.

num.2.post. med. Butr.cap.2.de fideiuss. num.15. in fin. vbi Imol.num.22. Marsil.de fideiuss.n.90.
46 *&* 110. vbi agit etiam si principalis † mutet forum, an liberetur fideiussor. *Asin. in prax. §.31.cap.2. ampliat.22.vers.ampliatur etiam, num.9. Hering. de fideiuss. cap.27. cap.5. n.27. Ruin.cons.98. lib.5. num.6. Bursat. cons.203. num.1. Ancar. Regiens.quaest.19 part.1.num.1.* & de fideiussore de reficiendis expensis late, *Muscatel.in prax.fideiuss modo 11. & modo 12. num. 16. & seq. & num.26. & seq.* & 23. do-
47 cet praxim † procedendi contra fideiussorem iudicio sisti, & ad quid teneatur, praecipue, vbi cum fideiussione iudicio sisti, iungitur fideiussio iudicatum soluendi.

Post fideiussores, qui ab homine constituun-
48 tur, si quis † scire vellet, an idem de fideiussore, qui datur a lege, vt dicitur de patre in multis pro filio, videndi sunt *Specul. de exequut. sentent. § sequitur,num.11. Bal.l.fin.§.fin. C.de vsur.rei iud. num.4.5.7. & in 5. fin.49. ff. de verb.oblig.num. 1. & 5.* vbi refert in quibus differat, & conueniat pater, & fideiussor filij, *& Alex. ibid.n.2. & seq.pluribus. Ruin. cons.98. lib.1.n.1. & 4. in fin. & n.5. Bursat.cons.203. num.30. in fin. Carroc. decis.penul. num.16. & late Hering. de fideiuss.cap.7. num. 379. & seq. pluribus.*

49 An fideiussor soluens pro principali † habeat cotra illum paratam exequutionem, videndus *Marsil. de fideiuss.num.363.*

50 An autem facta exequutione † contra principalem, possit etiam fieri contra fideiussorem, videndus *Duen. regul. 276. exequutio potest*
51 *fieri*: & an facta † exequutione in persona possit fieri in bonis. *Marsil. de fideiuss. num.378. & seq.*

Addam vnum vtrique capiti fideiussionis cō-
52 mune, † quod fideiussor, in quem petitur exequutio, potest nominare bona principalis in quae fiat execequtio. *Marsil.de fideiuss.num.362. Paris.cons.104.lib.3. num.8. Parlador. rer. quotidian.lib.2.cap fin. 5.part.§.3.num.59.*

53 An lata ab Episcopo † sententia contra Clericum possit exequi contra fideiussorem laycum, negatiuam tenet *Alberic.in l.fin. C.de vsur.rei iud.num 4.circa med.*

---

§. VI.

SVMMARIVM.

Sententia praesertim condemnatoria est stricti iuris. 1. *ampl ibid. &* 2.3.4. *limit.* 8.10.11.

Sententia absolutoria debitoris non prodest fideiuss. fori. 6.

Sententia lata contra vnum non potest exequi contra alium. 5.7.

Sententia extenditur ad res, & personas quae necessario consequuntur. 8.

Prodigus vbi quis declaratur, in consequentiam illi est interdicta bonorum administratio. 9.

Sententia extenditur ad ea, ad qua si non extenderetur, illa fieret inanis, vel sine fructu, vel claudicaret. 10. *Item ratione subiectae materia extenditur ad casum verbis non expressum.* 11.

Rei vendicatio praesuponit dominium rei vendita in vendicante. 12.

Sententia lata contra venditorem an exequi possit contra secundum emptorem, est articulus perplexus. 14.

Sententia lata contra venditorem mixta actione personali non potest exequi contra emptorem, nisi praecedat reuocatoria venditionis, 15. *& quare, ibid.* & 16. *ampl.* 17.20.22.23.24.26.27. 28.29.30.31.32. 36.37.38.39.41.42. 43.45.46 47.

Limit.22. vers.Contrarium. 25.33.33.35.48. 49. 50.51.52.53.54.55.56.57.58. 59.60.61.64. 65. 67.68.69.70.71.72.74.75.76.

Sublimita. 73.

Sententia lata contra venditorem non potest exequi contra emptorem, nisi praecedat reuocatoria. & emptor sibi possideat vere. 19.

Bart. &) concordantur.
Cyn.)

Exequutione creatur hypotecha in re capta in exequutione. 29. *ampl.ibid.*

Cast.) concordantur. 40.
Neuiz.)

Reuocatoria contractus cessat, vbi principalis debitor est soluendo. 44.

Tuscus reprobatur. 50. *declaratur.* 66.

Surd.declaratur. 58.

Venditis quando dicatur facta in fraudem paratae exequutionis. 62.

Bald. declaratur. 63.

Mauson.reprobatur. 77.

Sententia lata contra venditorem non potest exequi contra emptorem, vel alium singularem successorem, qui emit, vel successit antemotum reale iudicium. 78. *ampl.* 79. 80. *limit.* 81.

Sententia lata contra venditorem exequi potest contra emptorem. 83. *ampl.* 85.87.90.92.93.94. 96.97.98.100.102.103. 104.105.106.108. 109. 110.111. 112. 113.114.115. 116.117. 118.119. 120.121.122.123. 138.145.147.

Limit. 86. 89. 91.99. 101.113. 123.124.126.127. 128.129. 130. 131.132.133.134.135.136.137. 138. 139. 140. 141. 142. 144. 145. 146. 147. 149. 150.

Cynus declaratur. 84.

Innoc.) reprobatur. 85.
Angel.)

Iudex Laycus defendit suam iurisdictionem contra Clericum illam turbantem. 88.

Litigiosi vitium non contrahitur mota lite coram incompetenti Iudice. 89.

Litigiosa res quando vere dicatur. 95.

Contractus, & quasi transeunt ad haeredes. 107.

Litigiosi vitium an duret perempta instantia. 125.

Sententia lata contra testatorem vel donatorem, an exequi possit contra legatarium, vel donatarium. 148.

QVintus casus esse poterit in emptore, seu singulari successore: & dubitando, an contra illum exequi possit sententia lata contra venditorem, negatiua videtur probabilis, inspecta natura sententiæ, præsertim con-
1 demnatoriæ, quæ tantum † valet, & meretur exequutionem, quantum sonat, nec quoad rem, nec quoad personam extendi debet, *l. 1. C. si plures vna sent. l. Paulus respondit eos, ff. de re iud.* per quę iura firmat *Alex. consi. 174. opportune lib. 2. num. 2. vbi Rouescal.* alios congerit consentientes, *& consi. 108. viso processu, lib. 5. n. 2. Angel. in l. creditores. C. de pignoribus, num. 6. Dec. consi. 33. pro tenui, num. 4. & consi. 322. visis, num. 1. Curt. iun. consi. 153. circa, num. 19.*
2 concludens verba † sententiæ stricte intelligi, nec comprehendere quæ ex lata significatione vocabuli alias complecti possent, sed ad limites, & fines verborum illius coarctari, ita vt quidquid in illa non est expressum, vel fuit omissum, habeatur pro non sententiato, omisso, & non expresso, etiam quod intrepretatione iuris
3 aliud esset dicendum, iuxta congesta a *Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. num. 184. Thesaur. quæst. 13. immunitas, num. 1. Surd. cons. 200. n. 4. Mantic. decis. 48 num. 1. et decis. 333. num. 3.* addendo id procedere præsertim si † extensio fieret in in præiudicium, & damnum tertij non nominati in sententia. *Crauet. consi. 10. Antonia, num. 3. et consi. 79. n. 4. et de antiq. temp. part. 4. §. transeo, num. 64.* concludens in sententia lata contra vnum, non includi iura alterius per-
5 sonę in illa non expressæ à Iudice; & ideo † in ea non habet locum fictio translatiua, de re, ad rem, nec de persona, ad personam, & intelligendam prout iacet, cessante verborum latæ significatione, nec iuris interpretationem reci-
6 pere, & sententiam absolutoriam † debitoris principalis, non prodesse fideiussori. Ideo cum emptor nō sit nominatus in sententia lata contra venditorem, nullatenus inspectis verbis sententiæ, quæ de vno loquens, non extenditur ad alium, & considerata mente Iudicis, qui condē-
7 nando † Titium nō cogitauit nec voluit condēnare Sempronium. *l. si ex testamento, in fin. l. si cum argentum, ff. de except. rei iud. l. qualem in prin. l. quia arbiter, ff. de arbitr. Ancar. cōs. 292. videretur, num. 1. vers. secundo quia facta. Rol. a Val. consi. 5. lib. 2. num. 10. in fin. & num. 11. Gabriel. consi. 52. lib. 1. num. 4. in fin. Honded. consi. 20. lib. 1. num. 25. & seq.* dicendum est sententiam latam contra venditorem, exequi non posse contra emptorem: & facit regula, acta inter alios, & id quod nostrum, vt in proposito considerat *Neuiz. consil. 20. num. 4. & 5.*
8 Attamen quia † sententia extenditur ad eas personas, & res, quæ necessario consequnutur ex actis, *Bart. l. Iulianus ff. de cond. indeb. n. 4. vers. prædicta. Pelin. cap. significauerunt de except. num. 7. in princ.* concludens verba sententiæ ampliari, & restringi ex actis. *Crauet. de antiq. tem. part. 4. §. transeo num. 66.* concludens sententiam extendi ad ea, quæ comprehenduntur, per modum antecedentis, vel consequen-
9 tis necessarij; ideo si Iudex declarat † quem prodigum, per necesse interdicit illi administrationem bonorum. *Bal. l. 1. ff. de curat. furios. Imol. & Aret. in l. is. cui bonis ff de verb. oblig. Capel. Tholos. decis. 362. vbi Auffrer.* &
10 sententia lata super vno † extenditur ad aliud, sine quo sententia fieret inanis, sine fructu, vel claudicaret. *l. aduersus l. si duo. ff. de arbitr. l. si quis ita stipulatus fuerit, ff. de verb. oblig. per per quæ iura ita firmat Angel. consi. 257. col. pen. in fin. vers. superest autē videre. Osasc. decis. 64. venditor, num. 3.* & ratione subiectæ materiæ
11 † sententia extenditur ad casum verbis illius nō expressum, *Bart. in l. & ex diuerso. 36. §. 1. ff. de rei vendic. num. 2. in fin.* concludens si in iudicio rei venditionis pronunciatum fuerit rem actori esse restituendam, tacite fuisse etiam pronunciatum, illum esse dominum, & sibi deberi fructus a reo perceptos. *Aret. consi. 155. num. 16.*
12 quia rei † vendicatio, per necesse, præsupponit dominiū vendicatæ rei in vindicante. *l. officium, ff. de rei vendicat. l. 1. C. de alien. iud. mutand. caus. fact. l. & ex diuerso, §. 1. ff. de rei vend. Cyn. in l. 1. C. de alien. iud. mutand. caus. num. 6. in princ. vers. e contra,* & ideo *Osasc. decis. 64.* refert Senatum Pedemontanum censuisse senten-
13 tiam † latam contra vēditorem afficere emptorem, qui post latam sententiam emerat: ex quibus cum pateat quæstionem esse brocardicā, nec opinionem affirmatiuam, vel negatiuam absolute esse veram, vel falsam.

Ne aliqua remaneat difficultas circa resolutionem propositi casus, qui teste *Neuiz. consi. 20. in princ. auctore Socin. in cap. quoniam frequenter, §. quod si super. in fin. vt lite non contest.* est satis intricatus, & prolixus, considerando,
14 quod multum † differt an sententia lata fuerit in actione personali mota, vel an prolata fuerit in reali; & vtroque aliud dicendum in emptore, qui emit ante motum iudicium, & aliud in emptore post motam litem; propterea primo constituam conclusionem cum suis, vt vocant, ampliationibus, & limitationibus, vbi sententia lata fuit in iudicio actione personali motæ deinde subdam, quid dicendum vbi reali actione fuit actum.

Prima itaque regula est, quod si actum fuit
15 actione personali, vt sententia † lata contra vēditorem non possit exequi contra emptorem, nisi præcedat reuocatoria venditionis. *Bart. in l. à Diuo Pio §. super rebus, ff. de re iud. num. 3. in fin.* eam asserens rationem, quia de iuribus illius nunquam fuit cognitum *Cyn. in l. 1. C. de alienat. iud. mut. n. 8. in prin. Bald. consi. 149. proponitur lib. 3. num. 1. vers. in contrarium. Ancar. consi. 292. videretur num. 1. vers. sed his non obstant.* quorum dicta late prosequitur *Rol. à Val. consi. 5. videtur lib. 2. n. 8. & seq. Honded. consi. 20. contenditur lib. 1. num. 42. vers. sed si lis. Capic. decis. 128. num. 12. vers secus quādo ageretur actione personali. Osac. decis. 64. num. 4. in prin. & circa med. vers. & opinionem Bart.* vbi plures idem sentientes refert, *& n. 5. Socin. consi. 13. insignis, lib. 4. num. 1. circa fin. Purpur. consi. 141. num. 1. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 4. in præfat. n. 566. relati à Giurb.*

decis.

decis. 62. num. 7. & 8. in fin. testans de communi.

16 Ratio est,† quia per actionem personalem res non fit litigiosa, sed tantum actio ipsa, quæ rem non afficit *Lancellot. de attentat. par. 2. cap. 4. in præfat. n. 566. & 567.*

17 Ampl. etiam si venditio facta † fuerit in fraudem creditorum. §. *item si quis in fraudem, inst. de action.* per quem textum ita firmat *Bald. in l. 2. C. ne vxor pro marit. n. 8. in fin. Cast. in l. à Diuo Pio §. si super rebus, ff. de re iud. n. 8. circa med. vers. Bal. notabilius,* dum prius retulisset Cyn. aliud sentientem reprobari ibidem à *Bart. Roland. à Val. cons. 5. videtur lib. 2. n. 5. Bart. in l. à Diuo §. si super, ff. de re iud. num. 7. & in l. creditores, C. de pign. num. 23. Crauet. cons. 235. num. 2.* qui præterea repro-

18 bat *Bart.* † distinctionem *Card. Tusc. conclus. 488. exequutio n. 4. Purpurat. cons. 141. n. 2. Capic. 128. n. decis. 12. in princ.* Nam prius agendum est reuocatoria. *Rom. cons. 246. Clariss. num. 6. Crauet. cons. 245. ad explic. n. 2. vers. & hoc. Socin. cons. 13. lib. 4. n. 1. Cast. d. §. si super n. 8. vers. debet autem,* addendo ad istum effectum requiri, vt emptor, & venditor participes sint fraudis, alias agendum est reuocatoria, relatis alijs modis probādę fraudis. *Afin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 1. num. 30. in fin. Giurba decis. 62. num. 8.* dum prius *num. 5.* retulisset modum fraudis probandæ.

19 Declara hanc extensionem, si is † cui facta est alienatio, possideat alienata sibi, secus si alienans etiam quod constituisset nomine acquirentis possideret. *Rom. cons. 249. Clariss. n. 6.*

20 Ampl. etiam si conuentus actione † personali dolo desijt possidere id quod possidetur à tertio, qui excipit de sua possessione ad effectum impediendi exequutionem. *Bart. l. à Diuo, §. si super, ff. de re iud. n. 7. in fin. per l. fin. ff. si mul. ventr. nom.* relato *Cyn.* qui sentit contrariū, & illum reprobat. *Rol. à Val. cons. 5. videretur lib. 2. & seq.* concludens cum *Bart. & alijs* prius agendum esse actione reuocatoria. *Bart. in l. creditores, C. de pignor. n. 23.* vers. primo casu. *Purpurat. cons. 141. n. 2. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 30.* vbi distinctione conciliat *Cyn.*

21 † & *Bart.* in ista extensione discordes. *Surd. cons. 405. num. 1. in fin.*

22 Ampl. etiam si emerit† lite pendente, & ante sententiam. *Bart. l. creditores. C. de pignor. num. 23. vers. videamus, & in l. à Diuo §. si super rebus, ff. de re iud. num. 7. Rol. à Val. cons. 5. lib. 2. n. 9. & 10. Osasc. decis. 65. n. 4. in fin. Capic. decis. 128. n. 12. Crauet. cons. 235. n. 2. vers. & hoc,* addendo prius agendum esse reuocatoria. *Socin. cons. 13. lib. 1. in fin.* addendo ita intelligendos esse Bart. & Bald. qui videntur discordes. *Surd. decis. 256. n. 7.*

Contrariū tenent relati à *Tusc. conclus. 488. exequutio n. 1:* quos tamen non sequitur *nu. 6.* Et concordari possunt ex dixis *infra limit. 6.* vel etiam, quod isti intelligantur ad effectum agendi reuocatoria. *Cast. in d. §. si super nu. 8.* in fin. aliter etiam conciliat *Giurba decis. 62. n. 6. & seq. plu.*

23 Ampl. præsertim si litis pendentia ignota † erat emptori. *Purpur. cons. 441. nu. 5. Tuscus conclus. 488. exequutio. Anton. Monac. decis. Bononiens. 14. num. 1. & seq.*

24 Amplia etiam si actum † fuerit ex obligatione Cametali, vel alio pacto exequutiuo. *Marc. Ant. de Amatis, decis. March. 48. Iulia, nu. 7.* vbi refert consentientes, & dissentientes. *Mantic. decis. 218. nu. 13. Guttierez in l. nemo potest, ff. de legat. 1. num. 33. & seq. plurib. & numer. 38.*

25 Limita, si in † instrumento factum est pactū de non alienando, cum hypotheca, vel facultate capiendi possessionem propria auctoritate, vel ageretur de fūdo cēsuato, vt dixi *infra* §. 17.

26 Ampl. etiam si emptor emerit † post latam sententiam contra venditorem, modo sententia non tangat aliquo modo id quod fuit venditum, nel non sit facta exequutio in re empta. *Osasc. decis. 65. num. 4. Rol. à Val. cons. 5. lib. 2. num. 9. Ranchin. ad Guid. Pap. decis. 26.* ea ratione motus, quia per exequutionem creatur

26 † hypotheca in re capta in exequutione ad fauorem creditoris, quæ non creatur per sententiam. *l. non est mirum, ff. de pignor act. Mantic. decis. 218. num. 10.* ampliando etiam si exequutio facta sit in re empta, facta ideo prætoriū pignus etiam ad fauorem fisci. *Bart. Alex. & reliqui in l. rescriptum, ff. de pact.* & ex sententia lata victor, & condemnatus dicuntur quasi contrahere. *Ias. l. 4. ff. de re iud. n. 4.*

27 Ampl. præsertim † vbi res, in quam tentatur exequutio sententiæ latæ in actione personali, fuit empta ante motam litem. *Rol. à Val. cons. 5. lib. 2. num. 9. Osasc. decis. 65. num. 4. vers. Ias. vero. Tuscus conclus. 488. exequutio num. 16,* & dixi etiam *n. 29.*

28 Ampl. quod si facta † fuerit, non ideo amittatur possessio, nec prætendi potest ab exequente retentio, iure pignoris vel hypothecæ. *Rol. à Val. cons. 5. lib. 2. num. 21. & 22. Rot. recent. decis. 211. part. 2. n. 1.*

29 Ampl. præsertim † si emit ante motam litē. *l. si superatur, ff. de pignor. vbi Bart. & Angel. l. si mater, §. fin. ff. de except. rei iud. Surd. decis. 256. n. 6.* & dixi *supra n. 27.*

30 Ampl. etiam si sit lata † ex cōfessione auctoris singularis successoris. *Cuman. cons. 155. n. 4. vers. ad id. Surd. plures cumulans decis. 256. num. 8. & 9.*

31 Ampl. præsertim vbi venditor † seu singularis successor habet alia bona, ex quibus potest esse satisfactum creditori. *Crauet. cons. 235. ad, num. 2. in fin.* addendo tali casu nec posse agi reuocatoria.

32 Ampl. etiam si emptor sciebat † litem motā venditori. *Io. And. & Zabarel. in cap. fin. de alienat. iudic. mut.* quos refert *Osasc. decis. 65. n. 7. versiculo secundo Neuiz. cons. 26. num. 1. Cast. relatus à Card. Tusc. conclus. 488. exequutio num. 2.*

33 Contrarium tenent *Osasc.* testando † de cōmuni in contrarium, *decis. 65. num. 13. in fin. Neuiz. cons. 20. n. 14. in fin.* addendo id procedere si non contradixit & passus est discuti iura

præ-

præsertim in possessorio, *& num* 25. *vers. non obstat. Couar. pract. quæst. capit.* 15. *num.* 7. *vers. erit igitur satis,* addendo an idem dicendum, si emptor erat conscius inopiæ debitoris qui aliud non haberet vnde satisfaceret, si condemnabitur, & succumbet in lite sibi personali iudicio mota. *Tuscus conclus.* 488. *exequutio, num.* 3. *vbi alios refert.*

34 Ampl. si cum venditore † fuisset conuentũ, vt creditor posset capere possessionem propria auctoritate, *vt ex Bart. Angel. & alijs concludit Gabriel. de acquir. poss. concl.* 7. *num.* 2. *& seq.* vbi etiam limitat. *Grat. conf.* 37. *lib.* 1. *num.* 12.

35 Ampl. etiam † si facta fuerit exequutio sententiæ latæ in actione personali super re empta, & facta prætorium pignus, nam cum ideo non effecta fuerit res litigiosa, potuit illa vẽdi & distrahi. *Cardin. Mantic. decis.* 218. *numer.* 10. *& seq.*

Obstat tamen quæ dixi *infra vers. in fraudem autem paratæ.*

36 Ampl. præsertim vbi actor † agẽdo personali actione non agebat ad rem alienatam, & venditam, sed ad pecuniam, *Capic. decis.* 128. *n.* 8.

Ampl. præsertim si actum fuit ad quantitatẽ, nam pro illa non potest fieri exequutio contra bona distracta in tertium. *Purpur. conf.* 141. *num.* 2.

37 Ampl. etiam vbi contra venditorem † agebatur ad retractum ex iure congrui. *Honded. conf.* 20. *lib.* 1. *num.* 29. *in fin.* 30. *& seq.* eam afferens rationem, quia illo iudicio res non fuit facta litigiosa, vt late probat *Thob. Nonius conf.* 84. *cum rei, num.* 3. *et seq.*

38 Ampl. siue venditor † desierit dolo possidere, siue non. *Rolan. à Val. conf.* 9. *lib.* 2. *num.* 9.

39 Ampl. etiam si agatur actione † personali ad rem consequendam. *Honded. conf.* 20. *lib.* 1. *numer.* 30. *et* 42. *vers. sed quando lis.* vbi de communi, quod non possit exequi; sed agendum reuocatoria, qui concordari potest cum

40 † *Castr. & Neuiz.* qui aliud censent, vt dicam *infra limit.* 5. *Gabriel. conf.* 66. *lib.* 1. *n.* 21. *et seq.* vbi concludit sententiam latam contra emptorem cum pacto de retrouendendo, non exequi contra eum qui ab isto emptore emit.

41 Ampl etiam vbi agitur † simul hypothecaria: *Osasc. decis.* 65. *superest num.* 4. *vers. aut non erat quæstio. Neuiz. conf.* 20. *num.* 13. *vers. & ita intellige. Lancellol. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 557.

42 Ampl. etiam si actũ fuit pro solutione † canonis emphitheotici, eiusdẽ rei emptæ, *vt ex Ias. in l.* 2. *num.* 150. *&* 154. *& in l.* 3. *C. de iur emphit. num.* 116. *& pluribus alijs voluit Giurb. decis.* 62. *num.* 23. *et seq.* relato Parladoro, aliud sentiente, cui addo *Ranchin. ad Guid. Papæ decis.* 26. *vers. prima* referentẽ ita fuisse iudicatum teste *Boer. decis.* 132. *num.* 48. *et dixi infra* §. 9.

43 Ampl. nec etiam cõtra emptorem † hæreditatis, nisi venditor non sit soluendo *l.* 2. *de hæred. vel action. vend. l.* 2. *C. de pact. vbi Ias.*

44 Notandum præterea semper cessare † reuocatoriam, vbi debitor conuentus est soluendo, *Crauett. conf.* 245. *num.* 2. *in fin.* & non probaretur emptorem participẽ fuisse fraudis, *Capic. decis.* 138. *num.* 9.

45 Ampl. si sententia † lata fuerit ad fauorem pupilli, vel minoris, & fuerit pronunciatum contra tutorem, vel curatorem, & exequutio fiat super re alienata à tutore, *Bald. ad partes examinata difficultate conf.* 249. *proponitur lib.* 1. *num.* 1. *vers. in contrarium.*

46 Ampl. etiam si victor † velit probare victũ esse dominum rei, quam tertius asserit esse suã, & possidet, *Alex. in l. à Diuo Pio* §. *si super. ff. de re iudic. num.* 14. *in princ. vers. ad prædicta, Ias. num.* 8.

48 Limit. vbi singularis successor † seu emptor, emit post latam sententiam cõtra venditorem. *Alex. in l. sæpe ff. de re iudic. nu.* 69. *vers. vna, Tuscus concl.* 488. *exequutio nu.* 5. *&* 10. *ex Alex. d. l. sæpe,* referens rationem, quia singularis successor non est alius, sed idem cum condemnato; etiam si sententia esset arbitri, *vt subdit Alex. ibid. num.* 12.

49 Limit. vbi venditio est nulla † & inualida, *l. si creditor,* §. *fin. ff. de distr. pignor.* per quem textum ita firmat *Caual. in specul. commun. opin. quæst.* 36. *num.* 14. *& seq.* ampliando etiã si emptor esset clericus, & sententia lata fuisset à iudice layco, *Surd. conf.* 405. *num.* 8. *post med.*

50 Limit. in emptore, qui emit † in præiudiciũ exequutionis sentẽtiæ latæ contra venditorem. *Cardin. Tusc. conclus.* 488. *exequutio, nu.* 5. quod idem est, ac si dixisset si emptor emisset in fraudem paratæ exequutionis, vt dixi infra, *num.* 61. licet ille simpliciter dicat limitari si alienatio fiat in præiudicium sententiæ, quod non est verum, vt dixi *supra ampliat.* 5. seu, vt inquit *Vestr. in prax. lib.* 8. *cap. fin. num.* 4. si emptor post tres sententias conformes emisset. *Ant. Monac. decis. Bononiens.* 4. *num.* 4.

51 Limit. contra emptorem † vniuersalis iuris. *Neuiz. conf.* 29. *num.* 7.

52 Limit. vbi à lege † vel ab homine, prohibita fuit alienatio rei captæ in exequutione, quæ à tertio possideretur. *Surd. conf.* 405. *num.* 8. vbi exempla refert, idem comprobans *num.* 9. *Guttier. in l. nemo potest ff. de legat.* 1. *num* 38. addendo, modo adsit hypotheca.

53 Limit vbi in iudicio personali † disputatum fuit de dominio rei captæ in exequutione, & super illo etiam pronunciatum. *Bald. conf.* 149. *proponitur lib.* 3. *num.* 1. *vers. & licet.*

54 Limit. in omnibus casibus † quibus acta iudicij, vel sententia lata contra venditorem, præiudicaret, vel noceret emptori, nam contra eum mitteretur exequutioni, æque ac mitteretur contra venditorem *Neuiz. conf.* 20. *num.* 24. *quem sequitur Osasc. decis.* 61. *nu.* 13. *in fin.*

Limit. contra hæredem, & quemcumque

55 alium † qui lucratiuo titulo acquisiuit bona debitoris. *Tusc. conclus.* 488. *exequutio n.* 20. *in fin.*

56 Limit. vbi venditor reperitur † in possessione rei, quam asserit vendidisse, etiam quod asserat

rat nomine emptoris possidere. *Rom. cons. 246. Clarissime n. 7. Cast. in l. à Diuo Pio §. si super rebus, ff. de re iud. n. 8.*

57 Limit. vbi venditio facta † fuit pendente lite, & venditor nihil aliud habebat, præter rem venditam, & emptor erat conscius litis, & paupertatis venditoris, *Peguer. decis. 205. crim. n. 11. in fin. & 19. Burat. decis. 166. num. 4. Cancer. var. resolut. de sent. & earum exequut. n. 461. & seq. plurib.* eam afferens rationem, quia venditio est fraudulenta, *ex Zuccard. cons. 2. n. 112. Surd. cons. 405. num. 10. post med. vers. secun-*

58 *dum, & num. 20. circa med.* licet idem † prius in principio sine distinctione aliqua firmasset limitari regulam nostram, vbi alienatio facta fuit lite pendente, quia præsumitur facta in fraudem creditoris, & Iudicis: quare credo illum intelligendum vt deinde se declarat, si talis alienatio, sit in fraudem. An autem sufficiat litem esse tantum contestatam, late *Cancer. var. resol. tom. 2. de sentent. exequut. n. 461. 464. & & dub. seq.*

59 Limit. vbi actione personali † agitur ad ipsã rem. *Osascus decis. 65. num. 13. in princ.* exemplum referens, si agatur remedio *l. 2. C. de rescind. vendit.* & pendente iudicio, reus alienauit rem emptam, nam sententia deinde lata mittetur exequutioni contra emptorem: addendo idem dici si agebatur ad vendendum fundũ, quem dominus vendere promiserat, & pendente iudicio, fuit alteri venditus. *Bald. cons. 149. lib. 3. num. 1. vide supra ampliat. 11. Rota recent. decis. 609. num. 1. part. 2.*

60 Limit. vbi lis fuit ipsi emptori † intimata, & ad omnes actus, & præcipuè ad sententiam citatus. *Cast. in l. cum filius 48. n. 2. vers. ex quibus, ff. de verb. obligat.* afferens fecisse remanere confusum quendam Aduocatum, qui diffidebat. Hanc cautelam citandi tertium habentem causam à principali debitore sequitur *Neuiz. cons. 20. n. 2. 3. 15. 25. in fin. & 26. vbi* alios refert, addendo secus dicendum si præsens fuisset sententiæ, *& n. 17.* vel an sufficiat citate emptorem, si sua putauerit interesse *nu. 2. 19. 25. vers. non obstat dictum Cyni;* agendo etiã eodem *n. 25. & 26.* An sit necessaria citatio ad sententiam. *Crauet. cons. 12. n. 8. §.* Amplia præsertim si comparuit etiam citatus, si sua putauerit interesse. Idem voluit *Gabriel. cons. 66. lib. 1. n. 22. in fin.* si emptor suscepit iudicium; secus si cum venditore tantum citatus fuit.

61 Limit. vbi venditio facta fuisset † in fraudem paratæ exequutionis. *Bald. l. 2. C. ne vxor pro marit. n. 8, vers. breuiter*, quem sequuntur in *l. à Diuo Pio §. super rebus, ff. de re iud. Cast. n. 8. circa med. Ias. & Alex vterque num. 10. Ripa in l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebell. num. 21. in prin. n. 22. relati à Surdo cons. 533. num. 4. Osasc. decis. 65. n. 4. in fin. & n. 5. Card. Tusc. conclus. 488. exequutio n. 5.* plures concordantes refert. *Capic. decis. 128. nu. 10. circa med. & 12. in prin. Giurb. decis. 62. n. 11.* reprobando qui volunt *Baldum dicta in l. 2. C. ne vxor pro marito*, intelligi tantũ vbi actum fuit actione reali. *Mantic. decis. 218. num. 11. Rot. recent. decis. 609. n. 2. part. 2.* addendo magis procedere si exequutio fuit cœpta. *Gabr. de acquir. poss. conclus. 8. nu. 3. Cumia ritu 90. nu. 37. vbi alios refert.*

Contrarium tenent relati *à Ripa in d. §. si hæres, num. 21. vers. contrarium*, volentes quod non possit fieri exequutio, nisi præcedat reuocatoria: illos tamen reprobat, si factum sit prætorium pignus, & subsequuta sit subhastatio, *relati ab Intrigliolo decis. 46. n. 59.*

62 In fraudem autem † paratæ exequutionis dicitur venditio, vbi est facta post latam sententiam contra debitorem, & creatum prætorium pignus, seu post factam exequutionem in re quæ deinde fuit vendita. *Ripa in l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebel. num. 21. vers. videtur autem, & n. 22. Capic. decis. 128. num. 10. 11. 12. in prin. Mantic. decis. 166. nu. 3. & 4.* concludens dici factam in fraudem, si facta fuit lite pendente, vel lata sententia, vel facta illius exequutione, si tamen acquirens ista sciebat *Surd. cons. 633. exequutio, n. 1. 3. in fin. & 4. Osasc. decis. 65.*

63 *n. 4. in fin.* ita declarando † dicta *Baldi in l. 2. C. ne vxor pro marito, n. 8.* quæ aliam cum supradictis patiuntur declarationem, si de dominio rei captæ in exequutione agebatur. *Cardin. Mantic. decis. 218. num. 12. Cast. in l. à Diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. nu. 8. vers. debet tamen actor*, dicit alienationem factam in fraudem, si fuit facta post litem motam, quam emptor sciuit: & idem *ibidem* firmat *Alex. n. 10. circa med.* nihil tamen dicit de scientia litis, sicuti *& Ias. n. 10. circa fin. Herculan. nu. 45.* vbi *cum Giurba decis. 62. nu. 5.* plures modos probandi hanc fraudem refert, *& nu. 11.* concludit sufficere factam fuisse exequutionẽ, pluribus relatis, inquirendo *n. 12. 15. & seq.* an necessaria sit scientia, & participatio fraudis in emente. Item si venditio sit facta coniuncto, seu affini. *Surd. cons. 405. num. 14.* Item si quis emat post sententiam. *Osasc. decis. 65. num. 4. in fin. Tuscus conclus. 488. exequutio, num. 4. & 5.* vel sciat debitorem nihil aliud habere in bonis præter alienata. *Burat. decis. 166. nu. 4. vers. vel inopia*, subdens idem dici si alienatio fiat titulo lucratiuo, licet acquirens nesciat litem, & dixi supra *boccap. 2. num. 68.*

64 Limit. vbi emptor † emit post sententiam rescissoriam contractus rei vẽditæ. *Surd. cons. 405. n. 8. & 9.* addendo procedere etiam si nulla præcessent excussio condemnati.

65 Limita contra emptorem † emptoris, qui condemnatus vendidit, *Osascus decis. 65. n. 4. vers. Ias. vero, & n. 14. in fin.* licet *Tuscus, conclus. 488. exequutio*, generaliter velit posse exequi contra quemuis emptorẽ, qui emerit post sententiam latam contra venditorem:

66 qui † dixit verum si sententia lata contra venditorem in personali tangebat rem emptam, vt in casu *Osasci*, quem ille refert, vbi condemnatus ad retrouendendum vendidetat alteri post sententiam: & vrget ratio, quam ille refert ex *Alex.* quia singularis successor non dicitur alius, sed idem cum eo qui fuit condemnatus: & ita intelligendum esse *Tuscum* colligo ex *Osasco* dicta

dicta decis. 65. n. 4. circa finem, & Rolan. à Val. cons. 5. lib. 2. num. 9.

67 Limit. vbi emptor † citatus ad videndum exequi sententiam, nihil releuans opposuit, & contra illum relaxata fuit exequutio, ex congestis à *Surd. cons. 334. n. 8. & seq. & cons. 405. Longa, num. 14. vers. portio, & numer. 30. circa fin.*

68 Limit. vbi aderat pactum † ne res in qua fit exequutio, alienari posset. *Surd. cons. 405. nu. 8. & seq. vbi late. Couar. Var. resol. lib. 3. c. 7. num. 6 circa princ. vers. illud tamen erit obseruandum, Caual. in specul. commun. opinion. quæst. 36. num. 14. & seq.* addendo procedere etiam contra Clericum.

69 Limit. vbi agitur † actione personali ex vltima voluntate. *Bart. l. creditores, C. de pignor. num. 23. vers. aut in vltimis. Tuscus concl. 488. exequutio, num. 7.*

70 Limit. vbi actū. fuit personali actione † mixtam causam habente. *Bald. cons. 249. proponitur, lib. 3. num. 1. vers. & licet.*

71 Limit. in sententia lata † contra emphitheotam, nam potest exequi contra emptorem emphiteusis, qui lite pendente, vel alias orta, erat causa ferendæ sententiæ, vt puta ex canone non soluto, vel simili, vt colligo *ex Boer. decis. 282. num. 48.*

72 Limita vbi ad fauorem † actoris in actione personali aderat clausula constituti in bonis rei conuenti, & re vera possidebat tempore constituti, & id fuit probatum. *Cartar. decis. Ianuen. 12. num. 7. Amatus decis. March. 48. num. 1. & seq. Tuscus conclus. 488. exequutio, num. 21. et 26.*

Intellige tamen, vt contra tertium agi pos-
73 sit, non tamen exequi † sententia in alium prolata. *Rolan. à Val. cons. 9. num. 19. lib. 1. Thesaur. decis. 215. num. 1. et seq. Tiraquel. de iur. Constit. part. 1. num. 43.* addendo idem dici si adsit clausula precarij, *& num. 44. et seq.* late prosequitur declarando eam clausulam: idem subobscure contra morem suum dixit *Surd. decis. 137. cum, num. 28. et seq. vers. sed quia. Mangil. de euict. quæst. 140. num. 12. et seq. Gratian. discept. 150. num. 11. Tuscus concl. 488. exequutio, num. 21. in fin.*

Limita vbi testis possessio non est iusta, quia clandestina, vel violenta. *Castr. in l. à diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudic. num. 8. in fin.*

74 Limita vbi emptor sciuit † & non contradixit liti motæ eius auctori de capta, & illius dominio. *Bald. cons. 149. proponitur lib. 2. n. 1. in princ. et vers. item est considerandum*, declarando de quo tempore requiratur talis scientia, addendo idem dici isto casu, quod dicitur de reali iudicio.

75 Limit. vbi ad fauorē creditoris † vēditor vltra clausulam constituti, vlterius creditori dederat facultatem capiēdi possessionem propria auctoritate. *Surd. decis. 173. Cum domus. num. 26. et seq. Cartar decis. 12. fuit n. 7. Cæs. Barg. decis. 14. pro vera, num. 13. Menoc. de adipiscen poss. remed. 5. num. 3. et seq. Gratian. discept. 16. num. 26.*

76 Limit. in emente † pignus iudiciale, seu prætorium. *Surd. cons. 533. exequutio num. 1.* addendo posse fieri isto casu exequutionē, etiā quod non sit actum rescissoria, vel probetur alienationem fuisse factam in fraudem exequu-
77 tionis, licet † *Manson. tract. de caus. exequut. ampliat. 7. nu. 40.* velit isto casu exequutiuè conueniri posse emptorem: sed credo illum decipi.

Quoad secundā partem, in quam diuisi propositam difficultatem, quia multum differt, An emptor emerit ante intentatam actionem realem, vel post, seu lite pendente ante sententiam, vel post sententiam, vel de dominio, vel non agatur;

78 Dicendum primo, si quis emat † ante motum reale iudicium, quod nullatenus sententia lata contra venditorem, exequi possit contra emptorem, nec alium singularem successorem, *l. si mater, §. fin. l. indicata, §. fin. de re iudic. Neuiz. cons. 20. num. 13. vers. 3. Soccin. cons. 13. lib. 4. sub vers. postremo, Osasc. decis. 65. super est, num. 4. vers. tertio*, asserens fuisse obscure id dictum à *Bart. in l creditores, C. de pignor. num. 23. vers. 3. & in l. à diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudic. quæst. penult. & in l. quanquam, §. 1. ff. de aqua pluu. arcen. Neuiz. cons. 20. num 13. vers. tertius casus. Alex. dicto §. si super, num. 10. circa med. vers. secus si ante litem, Asinius in praxi, §. 41. cap. 2. limit. 30. num. 1. in fin. vers. aut vero debitor.*

79 Ampl. vt non differat, † an in reali iudicio moto agatur de dominio, vel non. *Cardin. Tuscus conclus. 488. exequtio, num. 16.*

80 Ampl. etiā si contra † venditorē actum fuerit iudicio possessorio; *Soccin. cons. 13. insignis. lib. 4. num. 1.*

81 Limit. vbi interdicta esset alienatio † fundi, quod capi vult creditor in causa rei iudicatæ. *Caual. in specul. cōmun. opinion. quæst. 36. nu. 14. & seq.* addendo procedere etiam si possessor esset clericus, & addita esset clausula, quod propria auctoritate capi posset possessio, absque auctoritate, vel decreto Iudicis, & concludit *Gratian. discept. 15. num. 26. & dixi infra, §. 29. vers. Ampl. præsertim si tale pactum.*

82 Limit. vbi actum † fuit hypothecaria. *Tuscus conclus. 488. exequtio num. 22. in fin.* addendo procedere, etiam tertio non citato.

Limit. vbi alienatio facta fuit in fraudem, nam intentata rescissoria, probata fraude, fiet exequutio. *Castr. in l. à diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iud. num. 8. ante fin. vers. sed si alienatio.*

Dicendum secundo, si quis emat post motum reale iudicium, in quo agatur de dominio rei,
83 quod sententia † lata contra venditorem exequi potest contra emptorem, *Bart. in l. creditores, C. de pignor. nu. 23. vers. secundo casu, quem sequuntur Neuiz. cons. 20. nu. 13. vers. secundus casus, per d. l. 2. C. de litig. & Osasc. decis. 65. n. 4. vers. aut alienatio est facta, Boer. decis. 182. num. 51. & 52.* addendo exemplum de iure retractus, quod potest intentari a consanguineo, etiam si res retrahenda euadat ad mille

mille manus, si modo duret tempus concessum ad retractum, *Cesar Vrsil. ad Afflict. decis.* 331. *num.* 2. *Neuizan. consil.* 20. *num.* 13. *vers. secundus*, *Afflict. decis.* 396. *num.* 9. *& seq. Couar. pract. quaest. capit.* 15. *num.* 7. qui late
84 prosequitur, & ita esse intelligendum † *Cynum in l.* 1. *C. de alienat. Iud. mut. caus. quaest.* 9. dum voluit generaliter posse exequi sententiam in eum, cui dolo, & fraude alienata est res aliqua debitoris, non praecedente reuocatoria, iuxta commmunem aduersus *Cynum*, qui hoc modo declaratus concordatur cum communi. *Soccin. cons.* 13. *insignis, lib.* 4. *n.* 1. *vers. praeterea, & n.* 4. *circa med. Surd. cons.* 334. *n.* 13. vbi plures refert concordantes, *Honded cons.* 20. *lib.* 1. *n.* 7. vbi plures idem sentientes congerit, *& n.* 42. *Lancellott. de attentat. part.* 2. *cap* 4. *in praefat. num.* 531. *Asin. in praxi, §.* 30: *limit.* 38. *num.* 1. *vers. voluit enim Cynus Vinc. de Franc. decis.* 545. *de iure n.* 2. *& seq.*
85 Ampl. siue emptor sciuerit † siue ignorauerit, pendere litem super re empta, *Couar. pract. quaest. cap.* 15. *nu.* 7. *vbi late probat reprobato Angel. Ossc. decis.* 65. *num.* 13. *in fin. testans* communem esse Legistarũ contra Innoc, aliud sentientem, *Neuiz. cons.* 20. *nu.* 1. 21, 26. *in fin. & num.* 34. *Caual. commun. cent. Com. quaest.* 820. *num.* 33. *&* 34. *Parlador. rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 4. §. 5. *n.* 6. *in fin. Peguer. late decis.* 205. *n.* 14. *Tusc. conclus.* 488. *exequutio n.* 9.
86 Contrarium si emptor ignorauit † rem esse litigiosam voluit *Natta, cons.* 530. *nu.* 4. *vers. praeterea*, quem sequitur *Lancell. de attentat. part.* 2. *cap* 4. *in praefat. n.* 527. *circa med.*
87 Ampl. etiam si emptor esset clericus † & sententia lata esset à Iudice layco. *Giurb. decis.* 62. *num.* 2. *in fin. Ancar. cons.* 333. *Lancellot. de attent. part.* 2. *cap* 4. *in praefation. n.* 537. *circa med. Vrsill. ad afflict. decis.* 333. *num.* 3, eam afferens rationem, quia clericus emendo lite
88 pendente, turbat iudicium laycum † in sua iurisdictione, quam ille potest defendere iuris, & facti remedijs, aduersus turbantem de facto, *Caual. in specul. commun. opinion. quaest.* 36, *n.* 14. *& seq.* & adiuuatur illius opinio ex dictis *Chassan. ad consuetud. Burg. rub.* 1. *§.* 5. *glos. penult. n.* 81, 83. *& seq.* eam afferens rationem quia agitur de re subdita dominio laycorum, alias layci Iudicis iurisdictio fieret illusoria, motus dictis *Bart. Bald. in l.* 1. *ff. si quis iurisdic. non obtemp.*, alijs etiam pluribus consentientibus relatis, quibus addo congestos à *Giurba decis.* 62. *n.* 2. *in fin.*
89 Contrarium consuluit † *Socin. cons.* 13. *insignis, lib.* 4. *num.* 3. *&* 30. *& seq.* & comprobari potest ex dictis *Lancellot. de attent. part.* 2. *cap.* 4. *in praefat. n.* 560. & 622. vbi firmat non contrahi vitium litigiosi coram incompetenti Iudice. *Vinc. de Franc. decis.* 545. & opinionem *Socini* esse veriorem, & *n.* 7. *circa fin.* & *n.* 13. refert ita iudicatum.
90 Ampl. etiam absque alia citatione †, *Abb. & alij relati ab Afflict. decis.* 545. *num.* 3. *Afflict. decis.* 396. *in causa, nu.* 9. *sequitur Vrsill. ad* *eundem Afflict. decis.* 331. *n.* 2. *sequendo Cyn. in l.* 1. *C. de alien. iud. mutand. caus. fact. nu.* 12. *& seq.* dum voluit posse exequi sententiam in possessorem rei, quam quis possidet, dolo, vel culpa prioris possessoris, *Mantic. decis.* 218. *num.* 8. *relati ab Honded. cons.* 20. *lib.* 1. *nu.* 41. *in fin, & nu.* 50. declarando vbi ex actis constaret emptori nullam competere defensionem, & procedere hoc contra quemcunque fiat exequutio, si notorium sit, non habere causam defensionis. *Neuiz. cons.* 20. *n.* 36. *vers. secundo*, concludens non requiri, si fiat in eadem re etiam contra haeredem, concurrentibus quae subdit *num.* 37. *Vinc. de Franc. decis.* 545. *de iure n.* 3. vbi relato *Abb. in cap. Ecclesia S. Mariae, vt lite pend.* testatur ita seruari, & practicari, *& Roizius ibidem* plures cogerit.
91 Contrarium quod sit citandus † iste secundus possessor, late conatur defendere *Socin. cons.* 13, *insignis, lib.* 4. *n.* 3. 5. *& seq.* verum concordari potest ex dictis *Couar. pract. quaest. cap.* 15. *num.* 7. *& Vrsill. ad Afflict. decis.* 331. *nu.* 2. *vers. sed in istis. Rol. à Val. cons.* 5. *lib.* 2. *n.* 18. *in fin. Amatis decis. Marchiae* 48. *n.* 8. *Natta cons.* 350. *num* 4. *circa med,* & quod opus sit processu, vbi venditio rei litigiosae facta fuit in casibus à iure permissis. *Capic. decis.* 128. *nu.* 7, *& num.* 12. *vers. quod in realibus*, vbi refert ita iudicatum in casu quo res fuerat in dotem data. *Gabr. cons.* 52. *lib.* 1. *num.* 5. *vers. ex his, & num.* 15. ampliando etiam si emptor fuisset constitutus in male fide, *Lancellot. de attent. part.* 2. *cap.* 4. *praefat. n.* 524. concludens, licet non requiratur nouus processus, requiri tamen citationem ad videndum exequi. Conciliari item potest ex dictis *Caual. Specul. commun. opin quaest.* 820. *num.* 41. *& seq. plurib. & Giurbae decis.* 62, *num.* 17. *Honded. cons.* 20. *lib.* 1. *n* 43. *& seq. plurib.* late hanc opinionem defendat, ampliando etiam si ageretur de exequutione in eadem re, super qua lata est sententia: *& n.* 48. alios consentientes refert: *& num.* 40. ampliat etiam si post latam sententiam facta fuisset alienatio: *et num.* 25. respondet dictis *Cyni*, & alijs exaduerso allegatis. Concordari item possunt ex *Baldo cons.* 149. *proponitur n.* 1. *vers. item dicit Innoc. et vers. solutio*.
92 Ampl. non obstante quod emptor † interim sibi dandum mandatum de manutenendo, exciperet. *Honded. cons.* 20. *lib.* 1. *numer* 3. *& sequen.* eam afferens rationem, quia emptio facta lite pendente est nulla, & fieri non potest in praeiudicium litigantium, etiam si addita fuisset constituti vel precarij clausula.
93 Ampl. praesertim vbi ista difficultas † esset Statuto decisa, vt Perusij teste *Honded. cons.* 20. *lib.* 1. *n.* 8. *vers. et praedicta, et num.* 56. *et seq. Vinc. de Franc. decis.* 545. *de iure, num.* 2. *et* 3. vbi refert ita cautum esse Neapoli.
94 Ampl. quocunque modo res fuit effecta † vere litigiosa ante alienationem. *Capic. decis.* 128. *num.* 6. *et seq. Purpurat. cons.* 141. *num.* 2. *in fin. et* 4. *in fin. Neuiz. cons.* 22. *num.* 13. *in princ. & vers. secundus, nu.* 14. etiam vbi possessio tantum est litigiosa. *Socin. cons.* 13. *lib.* 4. *num.* 1.

numer.1. verſ. præterea.Boer. deciſ. 182. Dico.
num.51. Alex. in l. à diuo Pio, §. ſi ſuper ff. de
re iud. num. 11. Parlador. rerum quotidiana-
rum lib.2.cap.fin.part.4.§.5.num.6. vbi plu-
res coſentientes refert, & num.9. addit, proce-
dere, ſiue agatur actione in rem, ſiue in per-
ſonam, ſiue de re ipſa, ſiue de quouis iure li-
tigioſo. Lancellott. de attent.par.2. in præfat.
cap. 4. num. 537. in fin. & num. 538. vbi de-
95 clarat † quando res dicatur vere litigioſa.
96 Ampl. præſertim vbi emptor emit † poſt la-
tam ſententiam contra venditorem. Oſaſc. de-
ciſ. 65. ſupereſt num. 4. verſ. aut quærimus,
et num. 9. et ſeq. & 14. in fin. vbi refert, ita
fuiſſe iudicatum, in caſu quo emptor emerat,
cum pacto de retrouendendo, & lata ſenteotia,
quod deberet retrouendere, idem emptor alteri
vendiderat. Neuiz.conſ.20. num.13. verſ. pri-
mus. Surd.conſ. 405. longe, numer.9. 8. et 10.
Veſtr. in praxi lib.8.cap.fin. num.4. vbi refert
ſtylum Rom. Cur.
97 Ampl. etiam contra emptorem † qui emit
lite mota, contra venditorem beneficio leg.2.
C. de reſcind vendit. Oſaſc. deciſ. 65. ſupereſt
num. 13. verſ. nec obſtat, Surd.conſ. 405. nu-
mer. 10.
Aompl. præſertim, vbi emptor emit poſt fa-
98 ctam † exequutionem in re capta. Surd. conſ.
533. exequutio, numer.1. & ſequen. Caual. in
ſpecul.commun. opin. quæſt. 280. numer. 89.
99 limitando † vbi quis neceſſario emit. Mauſon.
tract. de cauſ. exequut. ampliat.6. numer.40.
Crauett. conſ.12. num. 8. Giurba deciſ.62. n.18.
100 Ampl. etiam vbi emit † ſciens litem pendeo-
tem ſuper rei emptæ dominio. Oſaſc. deciſ. 65.
ſupereſt, num.4. verſ. aut alienatio. aſſerens id
fuiſſe dictum à Dec.conſ.187. col.fin. Iaſ. in §.
omnium, inſtit. de action. num.48. & Afflict.
deciſ. 396. num. 9. male dixiſſe communem
eſſe in contrarium. Lancellott. de attent.par.2.
in præfat.cap.4. num.531. & ſeq. addendo poſ-
ſe exequi abſque nouo proceſſu, & ita fuit de-
ciſum à Rota. Caual. ſpecul.commun.opinion.
quæſt. 280. num. 32. & ſeq. Surd. conſ. 554.
num.13. & conſ. 405. num. 18. & ſeq. & 29.
Mantic. deciſ. 218. num. 8. & ſeq. Veſtr. in
praxi cap.fin. num.4. Natta conſ.350. num.3.
ea ratione, quia vēditio eſt nulla, relati à Giurb.
deciſ.62. num.6. & à Farinac. de furtis q.175.
num.262. & ſeq.
101 Quam tamen ampliationem iotelligas, † ſi
venditio fuit voluntaria, ſecus ſi neceſſaria
cogente Iudice, etiam pro ſolutione æris alieni,
Caual. ſpecul. commun. opin. quæſt. 280. n.49.
& ſeq. vbi refert ita fuiſſe iudicatum. Giurb.
deciſ. 62. num.18.
102 Ampl. præſertim vbi emptor † eſt poteotior
venditore. Neuiz. conſ.20. num.10. vbi plura
congerit contra hoc genus venditionis. Lan-
cellott. de attent. par. 2. in præfat. cap 4. nu-
mer. 523.
103 Ampl. etiam ſi emptor † emiſſet de licentia
Principis, vel alterius cuiuſuis auctoritate effu-
giſſet pœnas vitij litigioſi. Neuizan. conſ. 20.
num.12. verſ. tamen, eam aſſerens rationem,
quia Prioceps non cenſetur derogaſſe iuri alte-
rius, & voluiſſe, vt mutet aduerſarium præſer-
tim potentiorem, vel duriorem.
104 Ampl. præſertim ſi exequutio fiat † in vim
Inſtrumenti habentis paratam exequutionem,
vt ex Alex. & alijs voluit Tuſcus concluſ. 488.
exequutio num. 19.
105 Ampl. vt exequi poſſit talis ſententia † etiam
contra hæredem venditoris, etiam quod eſſet
pupillus. Neuizan. conſ. 20. num. 12. in fin.
& num. 23. & ſeq. pluribus & 36.
106 Ampl. contra heredē † in norē etiam non ci-
tatum, concurrentibus quæ ille ſubdit num.37.
Vel citatum, vt ſubdit ibidem numer. 20. 36.
Mantic. deciſ. 218. numer. 9. eam afferens
rationem quia mutatione perſonæ, non muta-
tur ius actoris. l. 2. §. ex his, ff. de verb oblig.
Verior tamen eſt ratio, quia per ſenteōtiam di-
107 cimur quaſi contrahere, & quaſi † contractus,
ſicuti & contractus, tranſeunt in hæredes, &
contra. Iaſ. l. 4. ff. de re iudic. num 4.
108 Ampl. præſertim ſi emptor pēdeote iudicio
cum venditore fuit citatus, vt pluribus probat
Neuiz. conſ. 20 numer.15. et 19. verſ. tertio,
et n. 25. et iſtam verſ. Natt. conſ. 350. num. 4.
109 Ampl. etiam vbi emptor † emit poſt latum
laudum ſuper re vendita, & ſententia fecerat
tranſitum in iudicatum. Bart. l. creditores, C.
de pignor. num.23. verſ. circa hæc igitur. Pa-
pienſis in pract. action. real. §. tenet, et poſſidet,
num. 5. Tuſcus concluſ. 486. exequutio n. 12.
110 Ampl. præſertim vbi emit † poſt litem, etiam
quod non ageretur de illius dominio. Oſaſc.
deciſ. 56. num. 4. Tuſcus concl. 488. exequu-
tio numer. 10. extendens num. 12. etiam poſt
ſententiam laudi, quæ tranſiuit in iudicatum.
111 Ampl. etiam ſi ageretur † de mandato de
euacuando. Rom. conſ.246. clariſſime, num. 2.
in fin.
112 Ampl. vbi petitur exequutio † contra poſſi-
dentem rem hypothecatam, de qua lata eſt ſē-
tentia exequenda, & pactum fuerat, ne alieoa-
ri poſſet. Gratian. diſcept. 17. retractanda,
num. 13. et diſcept. 150. non. num.19. et 13.
113 Si autem venditor habet aliuode † vbi ſa-
tisfaciat actori, an retardetur exequutio contra
tertium, videndi ſunt Oſaſc. deciſ.65. num. 6.
Crauett. conſ.235. num.2. in fin. Caſtr. in l. à
diuo Pio, §. illud, ff. de re iud. num. 2. et ſeq.
114 Ampl. præſertim ſi nulliter † fuit res veodi-
ta. Caual. ſpecul. commun. opinion. quæſt. 36.
ſatis anceps nu. 14. et ſeq. exemplum referens,
ſi ex conuentione res eſſet prohibita alienari,
& ideo ſpecialiter hypothecata; addendo quod
fieri poſſit exequutio iſto caſu, etiam quod em-
ptor eſſet clericus, & ſententia fuiſſet prolata
à Iudice layco, idem repetens quæſt. 820. et ſeq.
& num.37. addit exequutionem poſſe fieri ſine
citatione, licet nu.38. et ſeq. referat diſſentien-
tes, quos reprobat, et num. 40. et ſeq. conci-
liet, vt dixi infra §. 17. limitat. 4.
115 Ampl. etiam † ſi quis emat à fiſco. Lancellot.
de attent. part.2. in præfat. cap.4. num.533.
116 Ampl. etiam †, ſi emptori ſuperueniſſet ius
aliquod, poſt motum reale iudicium, Lancellot.

de

de attent. part. 2. *cap.* 4. *in præfat. n.*536.

117 Ampl. præsertim † si ad sententiam fuit citatus, si sua putauerit interesse, *Lancellot. part.*2. *cap.* 4. *in præfat. num.*535.

118 Ampl. etiam si emptor † esset Ecclesia, vel alia pia causa, *Lancellot. de attent. part.*2. *cap.*4. *in præfat. n.* 524.

119 Ampl. etiam si emptor emisset lata † sententia ab obseruatione iudicij moti in venditorem, *Lancellot. de attentat. part.*2. *cap.*4. *in præfat. n.* 529. *et sequen.*

120 Ampl. etiam contra emptorem † emptoris, *Lancellot. de attentat. par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. numer.* 545.

121 Ampl. etiam vbi emptor emisset † vigore iuris congrui, vt in Vrbe, vbi ex bulla Gregorij XIII. causa ædificij quis cogitur vendere, *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfation. n.*540.

122 Ampl. etiam † si res esset mobilis, *Lancellot. de attentat. part* 2. *cap.*4. *in præfat. n.* 543.

123 An ei saltem sit præstanda cautio ab exequẽte de restituendo in casu succumbentiæ. *Ioseph Lud. decis. Perus.* 26. *Aemilianus num.* 9. *& sequen.*

124 Limit. vbi emptor emit † post peremptam instantiam. *Cas. Vrsil. ad Afflict. decis.* 331. *num.* 2. *circa med.* vbi testatur ita decisum, qui licet neminem referat, qui id dicat, addo id fuisse prius dictum à *Natta cons* 2. *num.* 2. *& cons.* 350. *num.* 5. *Osasc. decis.*65. *nu.*14. *Hondcd. cons.* 20. *contenditur num.* 31. *in fin.* 36. *& seq.*

Quia controuersus est articulus, an vitium

125 † litigiosi duret perempta instantia; ideo circa præcedentẽ limitationem videndus *Lancellot. de attentat. par.*2. *cap.*4. *in præfat. num.* 596. *& seq. pluribus.*

126 Limit. vbi emptor emit perempta † instantia de consensu partium, quia tunc cessat vitium litigiosi. *Natt. cons.* 350. *Augustinus num.* 4. *in fin. Vrsil. ad Afflict. decis.* 331. *numer.* 2. vbi testatur ita fuisse iudicatum. *Gabriel. cons.* 52. *lib.* 1. *num.*8.

127 Limit. vbi emptor emit durante † instantia, quæ fuit reuocata ex gratia Principis, vbi illa erat perempta. *Cas. Vrsil. ad Afflict. decis.*331. *num.*2. *circa fin.*

128 Limit. vbi iudicium intentatum † super dominio fuit aliquo modo nullum; vt ex *Innocen. Rom. & Felin. voluit Purpurat. cons.*141. *n.*3. & comprobatur ex dictis in meis Collectanea *ad l. non putauit, §. non quauis, ff. de bon. poss. contr tabul. Gabriel. cons.* 52. *lib.* 1. *nu.*6. *in fin.* ampliando etiam si nullitas fuit à Principe sanata. *Lancellott. de atttent. part.*2. *c.* 4. *in præfat. num.* 557.

129 Limit. vbi sententia lata fuit † in venditorem ex illius confessione. *Tuscus conclus.* 488. *exequut. numer.* 32.

130 Limit. vbi sententia † lata fuit in venditoria contumaciam. *vt dixi supra* 15. *limit.* 4.

131 Limit. vbi sententia lata † fuit ex probationibus priuilegiatis. Soccin. *cons.* 13. *lib.* 4. *numer.* 32. *vers. secunda.*

132 Limit. vbi sententia lata fuit † ex præsumptionibus, *Bald. cons.*149. *proponitur. lib.* 3. *n.* 1 *vers. nec sententia lata ex præsumptionibus.*

133 Limit. in emptore qui emit † rem tempore perituram. *l. alienationes ff. famil. hercisc. vbi Alex. not. l. si bona fidei, l. si quis libertatem, ff. de pet. hered. Lancellot. de attentat. par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. nu.* 575. *& seq.* addendo talem venditionem fieri debere decreto iudicis, quod ille non potest denegare nolle interponere.

134 Limit. vbi † calumniose & iniuste actum fuit. *Cassad. decis.* 7. *de dolo, & contum.* qui præterea refert coniecturas calumniæ, & sequitur *Lancellot. de attent. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 556.

135 Limit. vbi iudicium † motum fuisset coram incompetenti iudice, vt volunt *relati supra amplsat. secunda.*

136 Limit. vbi iudicium mouetur † criminaliter occasione rei, nam cum per illud non censentur attentata, quia potius persona, quam res est litigiosa, si interim vendatur res cuius causa criminaliter agitur, non fiet exequutio contra emptorem sine nouo processu. *Lancellott. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.*564. *& sequent.*

137 Limit. vbi lis fuisset mota † à procuratore, non habente mandatum, vel non sufficiens. *Osasc. decis.* 144. *ex actis num.* 8. *Lancellott. de attentat. part.* 2. *cap.*4. *in præfat. num.* 578.

138 Quid autem dicendum † si vendita fuerit rãtum possessio, viden. *Lancellott. de attentat. part.*2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 579. *& seq.*

139 Limit. vbi sententia lata est † per collusionẽ cum victo. *Castr. cons.* 179. *in causa. lib.* 1. *vers. super vltimo. Tusc. conclus.*488. *exequutio num.*32.

140 Limit. vbi emptor emit in vim † pacti de emendo, quod fuerat conuentum ante motam litem, *Prosper. Pasct. cons.* 197. *res adeo, n.*4. quem sequitur relatis *Odofred. Bald. Alberic. & alijs ab illo congestis, Lancellot. de attent par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. n.* 592. & est textus *in l. alienationes* 13. *ff. famil. hercisc. Giurba decis.* 62. *numer.* 18.

141 Limit. vbi quis emit † dotis causa, *Capic. decis.* 128. *nu.* 7. *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 548. *et seq.* ampliando siue agatur de dote constituenda, siue restituenda, *Giurba, decis.* 62. *num.*18. *circa med.*

142 Limit. in emptore † necessario, *Giurba, decis.* 62. *num.* 19. *et* 19. exemplum referens, si venditio fuit facta ex Iudicis decreto habente causam ante alienandi prohibitionem.

143 Limit. in eo qui emit † ante motum iudiciũ à vetustiori creditore causam habente, *Giurb. decis.* 60. *num.*18. *et* 20.

144 Limita vbi principaliter, & directe † alienatio non dirigitur in fraudem, licet ex illa sequatur fraus, *Giurba decis.*62. *num.* 18. *circa med. vers. quo etiam*

Limit. vbi venditio fuit necessaria, *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 2. *limit.* 8. *nu.* 7. *et seq.* vbi declarat quando venditio dicitur necessaria

E

faria, *Giurba decis. 62. num. 19.*

An autem quæ sunt dicta *hoc §.* sint repetenda in emptorem bonorum emphiteoticorum, si agatur de exequutione sententiæ laræ, quia fuerit solutum laudemium, vel canones decursi tempore venditoris, dixi *infra* §. 9.

145 Si autem venditor assumpserit † in se litem, viden. *Marant. in prax. cap. fin. num.* 40. *in fin. et num.* 41. *Mangil. de euiction. quæst.* 177.

146 Limit vbi quis † emit ante litem moram, *Tusc. conclus.* 488. *exequutio, nu.* 16. vbi sublimitat dupliciter.

Si emptor sit clericus, coram quo Iudice reuocanda sententia, dixi *infra* §. 17. *vers. singulare.*

147 Quid si venditor conuenerat cum † suo creditore, vt in casu moræ posset propria auctoritate ingredi, & capere possessionem suorum bonorum. *Rofred. de libel. rub. de edict. diui Marci num.* 8. *Gabriel. de acquir. possess. concl.* 8. *num.* 1. *& seq. & dixi infra* §. 17.

Quid autem sit dicendum contra emptorem

148 † vel legatarium, vel donatarium hæreditatis, videndi sunt. *Gul. Bened. cap. Raynutius, §. cætera bona, num.* 47. *& seq. Dec. cons.* 237. *num.* 6. *vers. quanto. Bertrand. Argent. ad consuetud. Briton. artic.* 219. *num.* 5. *cum quatuor seq. Achil. de Graf. decis.* 8. *de dolo, & contum. Alex. cons.* 156. *lib.* 2. *num.* 2. *& seq.*

§. VII.

SVMMARIVM.

Rei plures debendi vt fiant, quæ requirantur 1. 2. 3. 4. 5. 6. *De Iure Digestorū absque alia formula dicebantur constituti.* 7

Digestorum ius circa obligationem plurium reorum, an sit correctum à iure Codicis. 7

Correorum omnium vna est conditio. 8. *Ampl.* 9. 10.

Solutione vnius ex correis omnium soluitur obligatio. 9. *ampl. ibid. &* 10.

Sententia lata ad fauorem vnius correi prodest alteri. 10. *contrarium.* 11.

Sententia lata contra vnum ex correis exequi non potest contra alium sine nouo processu. 12. *& quare.* 14. 15. 16. 17. 18. *ampl.* 19. 20. *limit.* 22. 23. 28.

Correi inuicem dicuntur fideiubere. 15. *equiparantur fideiussoribus contractus, non autem iudicij.*

Ronchegal. Pisis legit cum Afinio. 17.

Solidi obligatio, quando censeatur extincta per perceptionem partis. 24.

Correorū vnus si fiat non soluendo, si vnus illorum soluat cum cessione iurium, quomodo fiat reliqui solutio. 25.

Correi debendi, qualiter omnes simul, vel diuisim conueniantur. 26.

Sententia lata contra vnum ex correis, quando noceat alijs. 27.

Correi qualiter obligentur ad expensas litis. 29

SExtus esse potest casus in duobus, vel alijs pluribus correis debendi, seu promittendi, vel soluendi, qui sponte ex eodem contractu, eademque causa, insolidum fuerint obligati. Verum antequā ad illius resolutionem deuenism, ne procedamus per ignota, & quæ paucis verbis prædixi, declaremus, notandum erit, quod plu-
1 ra † coniungi debent ad effectum, vt plures fiant rei debendi.

Primò, vt illi obligentur occasione eiusdem rei, quæ sit eadem, vere, vel saltem interpretatiue, *l.* 2. *&* 3. *l. nemo est, ff. de duob. reis, Bart. l. fin. ff. eod. n.* 6. quare si plures faciant partem cum reciproca obligatione, & pœna de non offendendo, quia factum vnius non est factum alterius, vere, nec interpretatiue, non sunt illi plures obligati, correi debendi, vel credendi, *Cast. in l. si quis id quod, ff. de duob. reis n.* 4. *Papiens. in form. libel. contra plures reos, §.* 1. *n.* 3. *Bart. in l. fin. ff. eod. num.* 2.

2 Secundò, vt obligatio plurium † sit ex eadem causa, *l.* 2. *ff. de duob. reis*: quare si vnus ex mutuo, alius ex deposito, alius ex commodato, alius sit debitor equi, alius pecuniarum, non sunt illi correi debendi, *l. si id quod, ff. de duob. reis*, sed generali nomine sunt eiusdem personæ seu creditoris debitores, *l. creditores, & l. seq. ff. de verb. signif. Papiens. in prax. in form. libel. contra plures reos, §.* 1. *numer.* 1. *in fin.*

3 Tertiò, quod obligatio † plurium, sit par, aut saltem facile reducibilis ad paritatem, *l. ex duobus* 7. *l. eandem, §. fin. ff. de duob. reis, Bart. in l. fin. ff. eod num.* 1. *circa fin. vers. aut potest reduci*, qui tamen late distinguit quando fiant, vel non plures correi, data diuersitate aliqua in forma, tempore, modo, substantia, qualitate obligationis factæ à pluribus.

4 Quartò, vt plurium obligatio sit voluntaria † non autem ex necessitate legali, vel iuris rigore, vt dicunt *Bart. in l. fin. ff. de duob. reis, n.* 4. *circa med. & Curtius in l.* 1. *C. de transact.* Ideo quamuis plures tutores sint in solidum obligati pupillo, *l. tres tutores, ff. de admin. tut.* proprie tamen non sunt correi, quia conuenti habent beneficium diuisionis, ordinis, cessionis, & vtilis actionis sine cessione, *l.* 1. *§. nunc tractemus, ff. de tutel. & ration. distrah. Surd. cons.* 170. *num.* 10.

5 Quintò, vt principaliter † sint obligati, nam si accessoria sit illorum obligatio, non sunt illi correi debendi, sed vnus dicetur principalis debitor, & qui accessoriè est obligatus, dicetur fideiussor, nec obligatur ad solidum, nisi expresse fuerit actum, *Bart. in l. eandem, §. ff. de duob. reis, num.* 5. *&* 6.

6 Sextò, quod quisque ipsorum † in solidum obligetur expresse, *l. reos, §. cum tabulis, ff. de duobus reis, vbi Ronchegal. n.* 65. *& sequen. auth. hoc ita, C. eod.* Vel tacite, vbi ex conceptione, & natura verborum importatur solidi obligatio, veluti si disiunctiue, vel alternatiue testator iusserit duos, vel plures ex institutis hæredibus, Titio centum dare, *l. si ex tanto §.* 1. *ff. de legat.* 1. *Ronchegal. d. §. cum in tabulis n.* 6.

vers.

vers. reos; & *n.64.* Vel etiam vbi per dictionem distributiuam, quæ pariter solidum signat, quis fuerit quid stipulatum, vt puta, & Titius, & quilibet vestrum, mihi eadem decem præstabunt. §. *fin. inst. de duob. reis.* Si autem copulatiuè fuerit eadem quantitas promissa a pluribus, an sint illi correi, nisi addita fuerit clausula in solidum, qua communiter tabelliones, vt inquit *Balduin. in §. ex huiusmodi inst. de duob. reis n.5. & seq.* cum magno errore vtūtur, illius vim nec ipsi, nec qui se obligant, intelligendo, videndi sunt *Bart. in l.2. ff. de duob. reis n.2. Io. Oinot. §.1. inst. de duob. reis n.12. vers.5. per dictionem. Vesembec. in suis paratitl. de duob. reis n.5.*

7 An autem Ius Digestorum, † quo plures rei censebantur obligati in solidum, sine alia formula verborum, *l.2. ff. de duob. reis*, sit per ius nouissimum correctum, grauis est controuersia, & illam adhuc sub iudice esse asserit *Papiens. in forma libell. contra plures §. quilibet n.1. & seq.*

8 His suppositis, cùm ratione solidi omnium † correorum vna sit conditio, quia idem præstare singuli cogi possunt, & tanquam communis fortunæ facti socij, mutuo gaudent commodo, &
9 incommodo, quare solutione vnius † omnium perimitur obligatio, *l.3. in fin. ff. de duob. reis*, etiā quod soluens protestetur noluisse, nec velle liberasse correos solutione facta *Benintend. decis. 81. num. 9. & 15. Prosper Pasct. cons. 125. num. 1. 13. & seq. & cons. 126. num. 1. &*
10 *seq.* Sententia † absolutoria ratione debiti lata ad fauorem vnius ex correis, prodest alteri, quamuis iudicio non adfuerit, *l. 1. C. si plures vna sent. Bart. l. ex duobus, ff. de duob. reis n.17. vers. secundo & in auth. hoc ita C. eod. n.44. & in l. penul in fin. ff. eod. Guid. Pap. cons. 212. n.3. & 4.* considerando quod contrariorum eadem sit doctrina, secundum naturam sit, vt quis ex eadem persona sentiat incommodum, ex qua apta est recipere commodum, *l.1. ff. quod iussu. l. ex qua persona. l. secundum naturam ff. de reg. iur. Roncbegal.* tamen, vt idem inquit,
11 fuit in noua contra *Bart.* opinione, † vt sententia absolutoria vnius correi, nullo casu prosit alteri, *in l. ex duobus 16. ff. de duob. reis n.37. vers. verùm; & n.36.* cuius dicta quia prolixa, & cōsideratione egent, non refero, *dum n.33.* prius late defendisset contrarium; dicendum videtur, sententiam latam contra vnum ex correis, posse exequi contra alterum.

12 Attamen contrarium † voluit *Bart. in l. ex duobus, ff. 10. de duob. reis n.17. vers. secundo videndum, & in auth. hoc ita C. de duob. reis n.44.* concludens sine distinctione aliqua, quod sententia lata contra vnum ex correis, alteri non noceat, nec contra illum exequi possit, sine no-
13 uo processu, licet secus quandoque sit † in absolutoria sententia, vt idem *Bart. distinguit in d. auth. n.43. Bart sequitur Asin. in prax par. 1. §.31. c.2. limit.26. Maldonat. in silua respons. lib.1. respons. 1. n.5. Roncbegal. l. ex duobus ff. de duob. reis n.29. & seq. Milanens. decis. 15. n.84.* vbi alijs relatis testatur de communi.

Sequendo itaque opinionem *Bart.* & illi con-
14 sentientium, † probari potest illa ex ijs, quę de stricta interpretatione sententiæ considerabam supra in antecedēti §. *in prin. Cast. cons. 246. visis supra dictis lib.1. n.1.* concludens plures tutores, qui non facta diuisione administrationis, ex decreto iudicis, vel testatoris, æquiparantur pluribus reis debendi, si vnus illorum fuerit condemnatus, sententia contra illum tantum exequi potest. Nec non considerata natura, & qua-
15 litate † correorum, qui inuicem fideiubere videntur, *l. reos ff. de duob. reis. Vesembec. in paratitlis eiusdem titul. n.8.* Correique æquiparentur fideiussoribus contractus, non autē iudicij, *Asin. in prax. §.31. cap.2. ampliat.26. n.1. circa med.* si-
16 cuti pactum † vel aliud factum fideiussoris, non nocet reo principali, nec confideiussori, *l. fideiussoris 24. ff. de pact. Vesembec. loco mox citato, l. si duo ff. de duobus reis, l. mora §. penul. ff. de vsuris.* Iniquum est enim etiam in coniunctis obligationibus, vnius factum, vel culpam, alteri nocere, *l. non debet ff. de regul. iur.* Ita & sententia lata in vnum ex correis, non nocet, vel apta esse potest ad nocendum alteri correo, cum nec acta facta cum vno illorum, genus aliquod probationis faciant contra aliū, *l. saepe ff. de re iudic. Roncbegal. in l. ex duobus ff. de duob. reis n.4.* vbi late probat tantum facere aliqualem præsumptionem, quæ iudicis animum minime mouere debent. *Asin. in prax. §.31. c.2. limit.26. n.3. & 4.* qui de verbo ad verbum re-
17 fert dicta Roncbegal. † quem ibidem restatur eodem tempore fuisse illius concurrentem Pisis, & interpretatos fuisse materiam correorum: pro quibus facit concludens ratio, quod si sententia
18 lata contra † vnum ipsorum posset exequi cōtra alium, sine nouo processu, sequeretur grande inconueniens & maxima iniquitas, quia sublata esset exceptio, si quam habet correus patiens exequutionem, ad suam defensionem, vt considerat *Rōcbegal. in l. ex duobus 16. ff. de duob. reis n.30. circa med.*

19 Ampl. præsertim † vbi sententia lata fuit in contumacia correi, quia cum præsumatur potius lata in pœnam contumaciæ, quam defectu boni iuris condemnati, vbi ills alias posset exequi si comparuisset, & se defendisset reus, retardatur illius executio, data illius contumacia, vt in terminis correorum firmat *Roncbegal. in l. ex duobus 16. ff. de duob. reis n.32.* quem refert & sequitur *Asin. in prax §.31. c.2. limit.26. n.5. circa med.* & comprobari potest ex cumulatia à *Tuseo conclus.124. Sententia*, vbi refert specialia multa a iure concessa aduersus sententiam latam in contumaciam reorum.

20 Ampl. etiam si fictione iuris † plures correi haberentur pro vna, & eadem persona, qualis sunt pater, & filius, *l. fin. C. de impub. §. et vero, instit. de inutil. stipul.* Vel vir, & vxor, iuxta illud, Erunt duo in carne vna, *cap. de nuptiis, 31. quæst. 2. rub. & toto titul. C. ne filius pro patr. & rubric. ne vxor pro marit. Asin. in prax. §. 30. cap. 2. limit. 43.*

21 Ampl. præsertim † si agatur de exequutione faciēda in persona alterius correi, *Maldonat. in sua silua respons. lib.1. resp.1. n.7.* eam afferēs rationem, quia iudicium non inchoatur à captu-

ra, *l. nemo carcerem*, C. de *exact. tribut. lib.* 10. *l.* 1. C. *de exequut. rei iudicat.*

22 Limit. vbi correi renunciarunt † beneficio diuisionis, *auth. hoc ita*, C. *de duob. reis*, per quem textum ita firmat *Rebuff. de litter. obligat, artic*, 2. *glos. vnic. n.* 33.

23 Limit. vbi plures correi sunt socij † & agitur de exequutione sententiæ latæ in causa sociali, vt declarando dicta *Bart.* & consequenter etiam aliorum, quos retuli, dum firmaui negatiuam regulam, concludit *Maldonat. subtilis I C. Hispanus in sua silua responsor. lib.* 1. *respons.* 1. *num.* 16. *& 17. sequendo Bart. in l. ex duobus* 16 *ff. de duob. reis*, *num.* 34. *vers. aut non sunt socij, & ibi Cast. n.* 3. *& in l. penul ff. eod. in princ. Bald in l fin.* C. *de duob. reis*, *nu.* 4. qui loquitur de pluribus socijs mercaturæ, & ante *Maldonatū* tradiderat late *Ronebegal*, cuius ille non meminit, *in l. ex duobus* 16. *ff. de duob. reis, nu.* 36. Quid autem operetur pactum factum ad fauorem vnius ex correis debendi, si fiat à correo eredendi, videndus *Vesembec. in paratil. de duob. reis, n.* 9. *vers. quare vt ad rem. Papiens. in form. libel. contra plures*, §. *quilibet n.* 7. *& seq. vsq. in fin.*

24 Quando autem per receptionem, vel petitionem † partis debiti centeatur recessum ab obligatione solidi, & eum reis debendi facta diuisio, videndi sunt *Papiens. in prax. in form. libel. contra plures*, §. *quilibet num.* 12. *&* §. *beneficio num.* 4. *Ias. Cast. & Purpur. in l. si creditores*, C. *de pact. Bellacolumb. relatus lib.* 2. *com. opin. de duobus reis stipul. n.* 5. *Mantic, de tacit. lib.* 15. *titul.* 5.

25 Si vnus correorum fiat non soluendo, † notandum est, quod qui soluit cum cessione iuriū non repetit à correis portionem correi facti nō soluendo, sed inter omnes correos fit talis iacturæ pro rata diuisio. *l. verum*, §. *cum in tres, ff. pro socio l. si plures ff. de fideius. tut. per qua iura ita firmat Bart. sequendo Iac. de Aren, in l. Modestinus* 76. *ff. de fideius.*

26 Correos debendi, posse quandoque † eodem vel diuerso libello conueniri, late distinguendo concludit *Papiens. in forma libell. contra plures reos*, §. *contra num.* 1. *& seq.* Caute tamen agat actor; ne dicatur, idem sæpius, & per calumniam petere, si in limine iudicij declaret, vnicam tantum velle sibi fieri solutionem a conuentis reis, nec velle à singulis solidum consequi; vt monet *Bart. in l.* 3. §. 1. *ff. de duob. reis num.* 4. *Gomes. var. resolut. tom.* 2. *cap.* 7. *de duob. reis, num.* 1. *circa fin. vers. imo quod magis est.*

27 Quando autem sententia lata contra vnum † ex correis noceat alteri, viden. *Thesaur. decis.* 203. *Fontanel. de pact. nuptial. tom.* 1. *clausf.* 4. *glos.* 18. *part.* 1. *num.* 47. *& seq.* & quando exe-

28 quendo † contra alios. *Milanens. decis.* 15. *p.* 1. *num.* 83. *& seq.* tenet affirmatiuam, quam limitat respectu expensarum.

29 Quoad expensas, an in solidum, † si nomine omnium fiat lis, vel an vbi vnus tantus litigat, videndus *Milanens. decis.* 15. *lib.* 1. *num.* 85. *& seq.*

§. VIII.

SVMMARIVM.

Intrusus quis dicatur, 1. *Contra illum exequi nō potest sententia contra alium lata, nisi fuerit citatus.* 2. *Ampl* 2. 3. 2. 5, 8, 9. 10, 11, 12, 13. 14. *Limit.* 12. 15. 16. 18. 18, 10. 20. 22.

Intrusio à quo sit probanda, *& quomodo probetur.* 21. *In possessionem immissus non citato possessore qui de facto possideat, nulliter immittitur.* 6

Prædo eiectus possessione si non fuit citatus, est restituendus. 7

Excipiens de nullitate tituli eius qui sententiam obtinuit, an audiatur. 23

Septimus fingi potest casus, in eo, qui se
1 in re controuersa intrusit: † sed quia id potest multis modis accidere, vt latissime refert *Hieron. Gigas in tractat. de intrus.* vbi vndecim modos refert, quibus quis dici potest intrusus in beneficio ecclesiastico; capiendo hic nomen intrusi, pro quocunque non le-

2 gitimo possessore, dicendum videtur † contra illum non posse exequi sententiam, contra alium latā, nisi fuerit citatus *l. fin.* C. *si per vim vel alio modo*, vbi Imperator constituit, nec rescripto Principis, nec Iudicis sententia, quēquam turbari, nisi fuerit citatus. *cap. licet de præben. in sexto*, per quæ iura in terminis intrusi in beneficio ecclesiastico ita *respondit Ruin. cons.* 128, *quantum lib.* 5. *num.* 1. *& seq.* ad-

3 dendo † id procedere etiam si concessa essent exequutoriales contra quoscunque intrusos, inuehens in exequutores, qui nolunt audire possessores volentes docere in continenti de iure suo, cum tertius possessor, sine distinctione aliqua, possit impedire, vel saltem differre exequutionem sententiæ in alium latæ, *& num.* 4.

4 *in fin.* addit intrusum † eiectum a sua possessione non seruato iuris ordine, agere posse contra eijcientem pœna *l. meminerit*, C *vnde vi, Giurb. decis.* 62, *num* 2. *vers. quod verum*, ampliando siue tertius, qui afferit se dominum, & possessorem, fit citatus in exequutione sententiæ, siue non citatus, liti se oppofuerit, & illius possessio esset minus iusta; & si tertius iste sit clericus, & sententia fuerit lata à Iudice laico, clericum debere excipere, & experiri coram iudice layco,

5 Dictis Ruini conueniunt quæ voluit *Cardin. cons.* 77. *Reuerende Pater*, concludendo † iudicem qui expulit possessorem intrusum, non citatum, debere reuocare traditam tenutam, quia vt inquit *Rota decis.* 5. *de restitut. spoliat. in antiquis*, qui perdidit titulum, sed non possessionem, non est sine iuris ordine spoliandus, nec valida est missio † in possessionem,

6 quæ fiet contra eum, qui de facto etiam possideat, si non fuit citatus. *Roman. cons.* 79. *in fin. Hended. cons.* 20. *lib.* 1. *num.* 46. *& seq.*

late

late probans, neminem sine citatione eijciendum à sua possessione. *Natta conf.* 350. *n.* 1.

7 *&* 2. concludens etiam † prædoni non citato competere restitutionem, si fuit possessione spoliatus, etiam quod longe prius spoliatorem suum spoliasset.

Contrarium probatur ex dictis *Lancellott. de attentat. part.* 2. *cap.* 20. *ampl.* 26.

8 Ampl. præsertim † vbi ius intrusi est dubium, *cap. ordinarij, de offic. ordin. vbi Archid.* ita hunc textum intelligit, & sequitur. *Roman. conf.* 483. *dubitatur.,num.* 18.

9 Ampl. etiam si intrusus † esset ipso iure priuatus re, quam detinet. *Barbat. conf.* 37. *vol.* 4. *num.* 3. *Honded. conf.* 20. *lib.* 1. *num.* 46. *Soccin.* loquens si agatur de eijciendo prædone, *conf.* 13. *lib.* 4. *num.* 28. *circa med.*

10 Ampl. etiam si agatur † de exequutione sententiæ latæ ad fauorem Fisci, *Bursat. conf.* 203. *num.* 30. *circa fin.*

11 Ampl. etiam si notorium † esset, quem esse intrusum, vt ad partes examinata quæstione concludit *Innoc. in cap. cum sit Romana, de appellat. in fin.*

12 Contrarium † tamen tenent *Felin. in cap. cum olim, de re iud. num.* 11. *Grat. conf.* 76. *lib.* 2. *num.* 15. dum *nu.* 14. *cum tribus sequen.* declarasset quando dicatur esse notorium, nullũ ius intruso competere.

13 Ampl. præsertim si quis se intrusit † post peremptam instantiam inter litigantes, etiam quod illa fuisset restaurata ex gratia Principis, *vt dixi infra*, §. 16. *limit. prima, & seq.*

14 Ampl. etiam si quis se intrusit † lite pendente, vel lata sententia in actione personali. *Mantic. decis.* 218. *n.* 8. *& seq.*

Ampl. præsertim si opponat exceptionem, qua non impugnetur sententia, de cuius executione agitur, *Gabriel. conf.* 31. *puto lib.* 2. *n.* 22. *& seq.* vbi exempla plura refert.

15 Limit. in intruso notorie †, & inexcusabiliter, *Innoc. & Host. in cap. accepta de restit. spol.* quos referunt, & sequuntur *Roman. conf.* 483. *dubitatur n.* 17. *&* 18. *Fel. in cap. cum olim de re iud. num.* 11. *in prin.*

16 Limit. vbi intrusus ipso iure † vel per sententiam, quæ transiuit in iudicatum, perdidit ius quod habebat in re, in quam se intruserat. *Roman. conf.* 483. *dubitatur n.* 17. *& conf.* 499. *in præmiss. num.* 5. vbi relatis *Inn. & Host. in cap. accepta de restit. spol.* eam afferens rationem in Episcopo conferente alteri beneficiũ intrusi, illo non vocato, quia fungitur officio suo, & facit quod facere debet, ne, vt ego addo, Ecclesia destituatur legitimo pastore, & viduata iusto marito.

17 Limit. omni casu quo † non requiritur citatio. Qui autem sint isti casus, late retuli *in meis Collectaneis ad l. de vnoquoque, ff. de re iud.*

18 Limit. in intruso † qui se intrusit post latam sententiam, qua illius immediatus prædecessor priuatus fuit re controuersia in quam se intrusit. *Fel. cap. cum olim de re iud. num.* 11. *in prin. vers. confirmatur. Ferret. conf.* 12. *nu.* 11. concludens successorem intrusi posse amoueri de facto. *Tuscus conclus.* 342. *intrusus nu.* 8. 10. 12. 18. *Gabriel. conf.* 52. *lib.* 1. *num.* 5. *circa med. Scaccia de appel. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 95. addendo aliud dicendum, si actum fuit actione personali: & ita practicaui in vna *Pampilonen. Prioratus de Arghedas*, dum lata sententia pro Celidonio Ximenes, & relaxatis exequutorialibus, quidam Mugnatones, facta dimissione à victo, se in eundem Prioratum intruserat: & mouebar, quia non est citandus, qui non potest exequutioni contradicere, vel contradicendi non habet causam, quæ releuet, seu consideratione dignam, nec citatus potuisset exceptionem aliquam obijcere, quæ potuisset iudicantis animum remorari in exequutione. *Fel. cap. cum olim, de re iud. nu.* 11. *vers. ergo si non poterat contradicere. V ant. de nullit. ex defect. citat. num.* 20. *Afflic. in cap.* 1. §. *quid ergo de inuest. de re alien fact. n.* 13. *Dec. conf.* 24. *num.* 95. *& conf.* 55. *numer.* 3. *lib.* 3. *Cancer. var. resolut. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 556. *Surd conf.* 227. *Castrum n.* 17. *Cassad. decis.* 2. *de iudic. num.* 3. *Mastril decis.* 82. *nu.* 17. *Rol. à Val. conf.* 2. *vol.* 2. *num.* 13.

19 Limit. vbi ex actis constat † quem esse intrusum, & habere causam ab eo, in quem lata est sententia, nec alias habere exceptiones retardandæ exequutionis, præter eas, quæ competebant victo, *Gabriel. conf.* 52. *puto. lib.* 1. *num.* 8. *circa med.* 10. *et* 13. quod est repetitũ *conf.* 31. *puto, lib.* 2 *num.* 20. *Ferret. conf.* 12. *num.* 11. *et seq.* concludens successorem intrusi posse amoueri de facto, *Giurba decis.* 62. *nu.* 17. *relatis Gabriel. conf.* 12. *vol.* 1. *n.* 11. *et conf.* 31. *vol.* 2. *num.* 20. *Honded. conf.* 20. *num.* 49. *et seq. vol.* 1. *Rot. recent. decis.* 211. *n.* 1. addendo præsertim si lite pendente se intrusit, & id ex actis constat, & nullam habere defensionem.

Limit. in intruso, qui emit rem litigiosam,

20 † *vt dixi* §. 6. *vers. dicendum num.* 83. 90. 94. *Tuscus conclus.* 342. *intrusus num.* 8. 10. 12. *Vestr. in praxi lib.* 8. *cap. fin. nu.* 4. vbi refert praxim Romanæ Curiæ.

21 Intrusionis probatio cui incumbat, † & quomodo probetur ad effectum, vt contra intrusũ fiat exequutio sententiæ in alium latæ, videndi sunt *Cast. in l. a Diuo Pio*, §. *si super, ff. de re iud. n.* 8. *Vestr. in prax. lib.* 8. *cap. final. n.* 4. *Mantic. decis.* 310. *Crescent. decis.* 16. *de sent. et re iud.*

22 Limit. vbi intrusus petit dilationem † ad probandum, se possidere, & titulum suæ possessionis, *Giurba decis.* 62. *nu.* 1. secus, si in promptu habeat probationem suæ exceptionis dominij, & possessionis, *Giurba decis.* 62. *n.* 2.

23 An autem audiatur qui obtinuit sententiam, volens probare nullitatem tituli, eius qui de dominio excipit, videndus *Giurba cum relatis ab illo decis.* 62. *num.* 21. distinguendo an allegata tituli nullitas sit colorata, vel euidens, & notoria; vt priori casu nõ liceat, posteriori secus.

§. IX.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra emphiteotam super solutione canonis, vel laudemij exequi, potest contra possidentem emphiteotica obnoxia canoni, vel laudemio. 1. 6. *ampl.* 2, *contrarium.* 4

Parlador. declaratur. 5

Exequutiue agi non potest etiã ex pacto quod ita agatur. 7. *ampl.* 9. *&* 9. *limit.* 10.

Instrumenta pub. non habent paratam exequutionem, & vbi statuto aliud cauetur, satis est illa turbare. 9. *limit.* 13.

Fiscus actiuè, & passiuè, agit & conuenitur exequutiuè 11. *ampl.* 12.

Sententia lata cõtra debitorẽ census exequi potest contra possidentem fundum censu grauatum. 3

Directus dominus habet prælationem, vbi venduntur fructus fundi emphiteotici. 15. *ciuiliter possidet emphiteotica.* 18.

Sententia lata contra emphiteotam quando possit exequi super fructibus fundi emphiteotici, contradicente directo domino. 1. 2. *&* 3.

ruitus imponi potest fundo emphitheotico donec durat emphiteusis, etiam contradicente domino 17. *impediri quando possit exequutio sententia lata super seruitute à directo domino* 19.

Directus dominus quãdo impediat exequutionem sententia lata super seruitute rei emphiteoticæ. 19. 20. 21. 22.

Sententia lata ad fauorem directi super solutione canonum exequi potest contra rem emphiteoticam alienatam sine consensu domini. 23.

OCtauus casus erit, si pro directo domino lata sit sententia condemnatoria emphiteotæ ad solutionem laudemij, vel canonis decursi, an illa exequi possit contra tertium fundi emphiteotici possessorem:
1 & affirmatiuam † reperio amplexũ fuisse *Parlador. rerum quotidian. lib.* 2. *part.* 4. *cap fin.* §. 1. *num.* 18. *& duob. seqq. &* §. 5. *num.* 5. *motus l. fin. C. sine cens. vel reliq. l. imperatores, ff. de publican. & vectigal. l. hactenus, ff. de vsufr uct.* & auctoritate *Specul. de emphit.* §. 1. *num.* 109. *Castr. in l. quidam existimauerunt, ff. si cert. pet. numer.* 18. *Ias. in l.* 2. *C. de iur. emph. num.* 45. addendo id tanquam singulare, & in foro frequens, memoriæ esse commen-
2 dandum: & si fundus † emphiteoticus, qui origine erat vnicus, fuerit à successoribus primi acquirentis, in partes diuisus, & facti fuerint plures fundi, in solidum fieri posse exequutionem, testans de veriori, quamuis plures dissentiant, *& dixi lib.* 1. *quæst.* 7. *artic.* 7. *de laudemio. Guttierez in l. nemo potest, ff. de legat.* 1. *nu.* 31.
3 *&* 39. *in fin,* extendens ad casum solutionis census, si agatur contra fundum censuatum. *Guido Papa decis.* 42.

4 Negatiuam tamen tenet † & defendit *Giurba decis.* 62. *num.* 23. *& seq.* concludendo, quatenus velit *Parlador.* agi posse personali actione contra tertium rei emphiteoticæ possessorem, id esse contra omnium Doctorum opinionem, relatis quamplusibus id volentibus; & præsertim si exequutiuè cum isto tertio agere velit, tam pro canone, quam pro laudemio.

Sed quia idem *Giurba* egreditur fines resolutionis *Parlador.* & vbi ille concludit sententiam latam ad fauorem domini pro censu, vel canone, aut vectigali, quo nomine includitur laudemium, cũ illo designetur quidquid penditur domino in recognitionem dominij, *l.* 1. *ff. si ager vectigal. vel emph. petat. Io. Goedd. in* 5. *ager.* 27. *ff. de verb. signif. num.* 9. posse exequi aduersus tertium possessorem fundi emphiteotici, transit ad aliam inspectionem, videlicet, an exequutiuè cum eodem agi possit: quod est quid diuersum, cum in vno agatur de fine actionis, in alio de illius initio, & exercitio; censeo vtriusque dicta absolutè non esse vera, & plura dicta à *Giurba* esse de indubitabili, præsupposita existẽtia instrumẽti, seu obligationis emphiteotæ, vt dixi *de laudemio lib.* 1. *q.* 7. *artic.* 4. *n.* 9. *& art.* 6. *num.* 110. *cum trib.*
5 *seq.* & resolutio † *Parladorij* est restringenda ad terminos eorum, quæ dixi *supra* §. 6. concludendum est, sententiam latam contra em-
6 phiteotam † posse exequi contra tertium possessorem vi emphiteoticæ, ijs omnibus casibus, quibus exequi potest sententia contra emptorem, quæ fuit lata contra venditorem, *vt retuli d.* §. 6. *in prima, & secunda regula.*

7 Et quod cum nullum genus † pacti det agenti viam exequutiuam. *Roman. in l.* 1. *ff. de re, iud. num.* 23. *Coler. de proces. exequut. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 39. *referens Angel in l. tale pactũ,* §. *qui prouocauit, nu.* 3. *& Ias. num.* 9. *ff. de pact.* exclamantem, conuentiones, & stipulationes extraiudiciales, non prætorias, habere paratã exequutionem, esse contra omnia iura
8 mundi. Immo nec instrumenta † confecta à notario publico, habent priuilegium, vt exequutioni mittantur, sine ordinario processu. *l. minor. ff. de minorib. Cefal. cons.* 507. *nu.* 4. *Thesaur. decis.* 26. *num.* 1. *Franc. Bec. cons.* 17. *num.* 1. *Surd. cons.* 173. *nu.* 114. *& cons.* 263.
9 *num.* 14. & vbi Statuto † vel pacto, aliud est constitutum, vel conuentum, cessat exequutiua actio, qualitercunque offuscatur instrumẽtum, vel pactum. *Bala. in l.* 2. *C. de exequut. rei iud. Lancellot.* loquens de instrumento guarentigiano, *de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 9. *num.* 7. *Blanc. de compromis. quæst.* 4. *Lanfr. de arbitr. part. fin. quæst.* 50. censeo male fuisse reprehensum *Parladorium à Giurba,* & illum dixisse verum exequutiuè agi posse cum tertio
10 possessore † fundi emphiteotici, in casu ab eo relato *eadem decis.* 62. *num.* 31. vel vbi res esset emphiteotica reipub. seu Fisci, cum quo
11 † actiue & passiue proceditur summatiè, & sola facti veritate inspecta. *Bart. l. res quæ autem, ff. de iur. fisci. Castr. in l. si marito, ff. solut. matr. in princ. Franc. Marc. decis.* 200.
12 *part.* 2. præsertim si agatur † contra debitorem descriptum inter redditus Fiscales. *Guttier.*

tierez in l. nemo potest, ff. de legat. 1. *num.*33. *Gail. obseruat.* 20. *lib.* 1. *num.* 5. *circa med. Coler. de process. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 85. *& sequen. Mauson. de caus. exequut. ampliat.*8. *num.* 12. *& sequen.* alijs autem casibus cessare exequutiuam viam, vt concludit *Costa de iur. & fact. ignor. cent.* 2. *dist.* 33. *n.* 2.

13 Quibus autem casibus de iure commmuni agi possit exequutiue, vel instrumentum † habeat paratam exequutionem, dixi in meis Collectaneis *ad l. minor. ff. de minorib. et in meis singularibus*, §. *exequutiue agi potest; ac videndi Colerus, et Mauson. in relatis tractatibus de caus. exequut. et processib.*

An autem lata sententia contra emphitheotam, sit illius exequutio retardanda, comparente directo domino, & excipiente supersedendū esse, quia ipse non fuerit citatus, & sententia illi est præiudicialis; casus constituendi infrascripti.

14 Primus est vbi lata fuit sententia † contra emphiteotam, quæ sit exequenda in solis fructibus emphiteoticis fundi: & tunc excluso casu quo directus excipiat de credito suo, quia sibi non fuerit solutum laudemium, vel canon, vel

15 vellet eodem precio illos sibi vendi, cum † omnibus istis casibus ratione hypothecæ, vel affectionis habeat prælationem, vt dixi *de laudem. lib.* 1. *quæst. Bart. l.* 1. *C. de metal. lib.* 10. *num.* 3. *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 18. *num.* 2. *Surd. cons.* 215. *Franciscus, nu.* 1. *& seq. Amad. de laudem. quæst.* 13. *an in, num.* 13. *Phi-*

16 *lip. Testa, allegat.* 17. *num.* 29. & tunc † contradicente directo non impedietur sententiæ exequutio, quia cessat omne interesse illius, nisi talis & tanta summa exigenda esset ex fructibus, vt cessaret omnis spes, quod emphiteota posset restituit, quia tunc diceretur alienatus fundus emphiteoticus, vt in simili dixi de pignore, *de laudemio lib.* 2. *quæst.* 34.

17 Secundus casus, quoties lata fuit sententia † qua dicti ūfuerit fundū emphiteoticum debere seruiturem aliquam vicino, vel alteri: nam quāuis donec viuit emphiteota, vel durat ius emphiteoticū, possit emphiteotico imponi seruitus absq; consensu domini, & illo etiam contradicēte. *Bald in l.* 3. *post Gul. de Cun. quem ille allegat, C. de seruit. & aqua, vbi Castr. idem firmat. Rip. in cap. ecclesia S. Mariæ de caus. poss. num.* 122. *Franc. Marc. decis.* 477. *part.* 1. *num.* 1. *Petr. Iacob. in prax. rub.* 4. *num.* 24. *Boer. decis.* 181. *num.* 1. *& seq. Gabriel. cons.* 162. *lib.* 2. *num.* 55. *Molin. de iur. primogen. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 2. cum alijs cumulatis *ab Afflict. decis.* 380. *Vincentius num.* 2. *&* 3. Atra-

18 men quia directus dominus † ciuiliter possidet emphiteotica, quæ naturaliter possidentur ab emphiteota. *glos. in l.* 3. §. *ex contrario, ff. de acquir. possess. & ibidem Doctores communiter, & in l si vt certo*, §. *si duobus, ff. commod. Af-*

19 *flict. d. decis.* 380. *n.*4. † si dominus directus nō fuit citatus, nec habuit notitiam litis, illo excipiente de suo præiudicio ex expulsione naturalis possessoris rei, quam ipse ciuiliter possidet retardanda est exequutio sententiæ, iuxta ea quæ dixi *infra* §. 18. *num.*4. *& seq.* & ita fuisse

iudicatum a Cōsilio Neapolitano inter emphiteotam Hospitalis S. Ioannis, condemnatum ad claudendum fœnestras domus emphiteoticæ, & Canonicos regulares testatur *idem Afflict. ibi dem num.*6. dum Prior dicti Hospitalis comparuisset, & excepisset de suo præiudicio, addendo eodem *Afflict. num.* 7. *& seq.* quod volentibus Canonicis ad vlteriora procedi à Consilio, Prior excepit de declinatoria fori, & illo dissentiente reiectam declinatoriam, *Afflicto assentitur Vrsil. ibidem num.* 5.

20 Tertius casus est, † vbi sententia lata est contra emphiteotam, ratione possessionis ipsius emphiteotæ tantum, id est vbi actor egit contra emphiteotam pro illius iure tantum, & donec illud durabit, ex contractu vel quasi, cum illo inito: & tunc quia cessat interesse directi, cū illo inscio, & inuito, possit fundo emphiteoti-

21 co imponi seruitus duratura † donec durat ius emphiteotæ, seruiturem imponentis, vt ex *Gul. de Cun. Bald. & alijs* dicebam in antecedenti casu in prin. *cum alijs cumulatis à Pacifico de Saluiano, inspect.* 3. *cap.* 2. *numer.* 40. nullatenus isto casu impedietur sententiæ exequutio, vt concludit *Afflict. decis.* 380. *Vincentius numer.* 6. *in fin. vers. secus*, sequendo *Bart. in l. sæpe, & in l. à diuo Pio*, §. *si super, ff. de re iudic. & in l. si finita*, §. *si de vectigalibus*,

22 *ff. de dam. infect.* & tanto minus † posset impedire, quoties idem directus emisset iura emphiteotæ, quia licet vnita fuissent vtilia iura directia, non tamen extingueretur seruitus imposita ab emphiteota, vt concludit *Vrsil. ad Afflict. decis.* 380. *num.* 1. *relatis Guid. Papa decis.* 575. *emphiteota potest. Boer. decis.* 181. *& videtur dicendum.*

23 Quartus casus est, vbi directus dominus † creditor canonum decursorum, curat exequi sententiam ideo latam contra eandem rem emphiteoticam alienatam sine illius consensu, nam tunc acquirens, non potest tanquam tertius impedire exequutionē sententiæ ad fauorē domini prolatæ, *vt ex Bart. et alijs* concludit *Parlador. rerum quotidian. lib.* 2. *cap. fin. part.* 4. §. 5. *num.*4. *et seq.* addendo hanc esse frequentem quæstionem fideli memoria commendatam, *Angel. in l. creditores, C. de pignor. ante fin. vers. quod dixi: Giurba decis.* 92. *num.* 4. *Caualer. decis.* 62. *num.* 6. *post med. Guid. Papa decis.* 42. addendo ita esse cautum apud Sabaudos, *de iur. emphit.* §. *rempublicam*: & idem si agatur de solutione, vel censu debito Principi.

§. X.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra vniuersitatem, non potest exequi contra vnum vel plures ex vniuersitate. 1. 15. *& quare.* 2. 5. *Contrarium.* 20. 33. *& quare.* 21. 32. 34. *ampl.* 33. *qualiter fiat illius exequutio.* 16. 17. 19.

Vniuersitas quid sit. 3. 4. 22.

Vni-

Vniuersitatis quæ sunt, non singulorum. 6. illius procurator non est procurator singulorū. 7. vassallus illius non est vassallus singulorum, nec singulis ex vniuersitate præstat iuramentum, nec feudo priuatur offendens aliquem ex vniuersitate. 8. si habet feudum qualiter iuret fidelitatem, vel seruitium præstet. 9. est incapax spiritualium actiue, & passiue. 10. excommunicata qui intelligantur excommunicati. 11. quomodo leuet infantem à baptismo. 12.

Romanus Populus per specialem procuratorem leuauit à sacro Fonte Cosmum filium Ferdinandi Tertij Ducis Etruriæ. 13.

Compaternitas seu spiritualis affinitas non contrahitur cum vniuersitate leuante infantem e sacro Fonte. 14.

Plures habentur loco vnius, vbi simul habitant, & collecta imponitur fumantibus. 18.

Vniuersitas agit actione iniuriarum ob illatam iniuriam vni ex vniuersitate. 33. quare ibid. ampl. 24. qualiter puniatur ob commissum homicidium. 25.

Collecta si imponatur ab vniuersitate, collectatur creditor qui sit ex vniuersitate. 25.

Legatum factum ciuibus dicitur factum vniuersitati. 26.

Monasterio, vel Collegio suppresso, qualiter diuidantur bona illius vniuersalis corporis. 27.

Possessio acquiritur, & conseruatur vniuersitati per homines vniuersitatis. 28.

Fides mala singulorum ex vniuersitate, nocet vniuersitati. 29.

Vniuersitatis lis non est lis singulorum. 30.

Vniuersitas potest assumere litem motam alicui ex vniuersitate, & quando. 31.

Sententia lata contra vniuersitatem, quæ possideat bona iure vniuersitatis, contra ea bona est exequenda. 35. ampl. 36 38. 39. 42.

Testes ex vniuersitate quando recipiantur in causa vniuersitatis. 37. 40.

Ad vniuersitatem quando dicatur spectare causa. 41.

Collecta antequam imponatur ciuibus singulis, excutienda sunt prius bona vniuersitatis. 44. non potest imponi à Principe, nisi prius excussa illius crumena. 45. qualiter imponatur. 54. 55.

Sententia lata contra vniuersitatem quæ non habeat bona in communi, exequutioni demandatur per impositionem collectæ singulis ciuibus. 46. ampl. 47. 48. 49. limit. 50. 51. 52. & quomodo, si vniuersitas nollet imponere Collectam. 55.

Clerici sunt ciues ciuitatis vbi morantur. 53. ampl. ibid. non collectantur vbi collecta imponitur ciuibus. ibid.

Vniuersitas si non habet bona in communi, & nolit collectam imponere, exequutio sententiæ in illam prolatæ fit in singulos ex vniuersitate pro rata. 55. ampl. 56. limit. 60. 61. 62. 63. distingue. 57. 58. 59.

Sententia lata in vniuersitatem ex obligatione vniuersitatis simul congregata, nisi dictum fuit quemlibet in solidum obligari, exequutioni mandatur in singulos pro rata. 64. quid si fuit lata ex obligatione procuratoris illius. 76.

Obligatio solidi non contrahitur inter plures se obligantes, nisi id expresse dicatur. 65.

Decuriones repræsentant totam vniuersitatem, & quæ illi faciunt dicuntur facta ab vniuersitate. 66. an habeant eandem auctoritatem quam habet vniuersitas. 67 non possunt obligare insolidum singulos ex vniuersitate. 68. limit. 69.

Vniuersitatis quæ sunt qualiter dicuntur esse singulorum. 64. in fin.

1 Nonus casus erit in sententia lata con-
tra † vniuersitatem, quæ si dubitetur,
an possit exequutioni demandari, con-
tra vnum, vel plures ex ipsa vniuersitate; Nega-
tiua probatur, quia cum aliud sit vniuersitas,
2 aliud sint singuli † homines ex vniuersitate, bo-
naque vniuersitatis non sint eadem cum bo-
nis singulorum, *glos. in l. sicut, §. si quid, ff. quod
cuiusq. vniuers. nomin. Roman. cons. 400. n. 5.
Bero. cons. 92. circa lib. 1. n. 16. & cons. 8. lib. 3,*
3 *n. 22. Crot. cons. 145. n. 9.* Nam vniuersitas † nil
aliud est, quam persona intellectu repræsentata,
& abstracta ab omni singulari corpore. *§. vni-
uersitatis, Inst. de rer. diuis. l. in tantum §. vni-*
4 *uersitatis ff. eod.* seu vniuersitas † nihil aliud est,
quam plures homines, & multa corpora distan-
tia, & distincta, in vnum iuncta, ficte tamen,
& in abstracto, potentia iuris, omni veritate fa-
cti remota *Rofred. Beneuentan. quæst. 27. n. 6. in
fin. Ancar. cons. 159. ex narratis n. 17. Fed. de Se-
nis cons. 15. quæstio talis, Oldrad. cons. 65. cos
num. 7. in fin. Rom. cons. 400. n. 4. & cons. 436.*
5 *quod, n. 3.* Ideo de vniuersitate † & illius bonis
aliud fertur iudicium, quod profertur de vno-
quoque corpore vniuersitatem constituente,
quia iura vniuersitatis sunt distincta a iure sin-
gulorum, *l. si grege ff. de legat. 1. l. 1. in prin. ff.
de dote prælegat. l. quod dicitur ff. de impens. in*
6 *reb. dotal. fact.* quare † quæ sunt vniuersitatis,
non sunt singulorum ex vniuersitate, & e contra,
*l. in tantum §. vniuersitatis, ff. de rerum diuis.
l. sicut § si quid ff quod. cuiusq. vniuers. Bald. l.
etiam C. de execut. rei iud. n. 16. in fin. Aegid.
tract. de æstim. & collect. §. exposuimus n. 2. in
prin. Cancer. var resol. tom. 2. de execut. sent. n.
179. & seq.* vbi exempla plura refert. Nec quod
vniuersitati est debitum, vel illa debet, est debi-
tum singulis ex vniuersitate, nec singuli ex vni-
uersitate debent, *l. sicut. vers. si quia vniuersi-
tati ff. quod cuiusq. vniuers. vbi Bald. & Cast.
glos. in l. 1. ff. eod Rofred. Beneuen. quæst. 27. n. 7.
Fel. c. ante, de rescript. n. 13. vers. aliud. Rol. Val.
cons. 53. inspectis lib. 4. n. 8. & seq. plurib.* Qua-
7 propter procurator vniuersitatis † non est procu-
rator singulorum, nec contra. *Rofred. 6. quæst. 22.*
8 *n. 17. in fin.* nec vassallus vniuersitatis † præstat
singulis ex vniuersitate seruitium, nec fidelita-
tem, nec priuatur feudo, delinquendo in vnum
ex vniuersitate, sicuti priuaretur, si deliquisset
in vnum, quem solum in dominum cognosceret;
sed tantum præstat seruitium & fidelitatem illis
qui vniuersitatem repræsentant, vt puta syndi-
9 cis, vel consulibus. Et vniuersitas † si est vasallus,
non singuli ex vniuersitate, cogi possunt ad seruiē-

dum

dum, vel iurandum fidelitatem, sed illi tan-
rum qui vniuersitatem referunt *Anton.Bartinus
tract.de caualcata et seruitijs vassallor.cap.16.et
seq. Nicol.Losaus tract de iur. vniuers. part.1.
cap. 1.n.17.et seq.* addendo idem dici de seruo
libero,de clerico iurante obsequium Capitulo,&
10 similibus: & vniuersitas † tamquam corpus ani-
ma carens incspax est exercitij spiritualium, tam
actiue quam passiue: ideo si fuerit excommu-
11 nicata, censentur † excommunicati tantum cul-
pabiles in causa latæ excommunicationis, non
autem omnes vniuersitatem ipsam constituentes,
12 *Fed.de Senis cons.*15.& requisita † ad leuandum
aliquem ex sacro fonte, non tota vniuersitas le-
uat, sed eligit vnum, qui solus nomine omnium
id munus obeat; vt factum fuit à Populo Rom.
dum requisitus à Ferdinando Magno Etruriæ
13 Duce III. vt è sacro Fonte † leuaret Cosmum
illius filium.qui fuit Magnus & pius Dux Quar-
14 tus,cum quo tamen † nec cum populo Rom.cō-
tracta fuit compaternitas, seu spiritualis affini-
tus. *Fed.de Senis cons.15.Cardin.Tusc.conclus.*
411.*cognatio.et conclus.*486.*compaternitas.*

Ex quibus omnibus necessario dicendum vi-
15 detur † sententiam latam in vniuersitatem, non
posse de iure executioni mandari, nec in bonis,
nec in persona singulorū ex vniuersitate, *l.vnic.
C.sumpt. iniunct.mun lib.*10.per quem textum
ita firmat *Cast.in l.1.§.1.ff quod cuiusq.vniuers.
num.* 3. vbi *Alberic. num.* 15. *et ibi glos. verb.
proconsul, in princ.* Bald. *in l. etiam* C. *de
exequut. rei iudic. num.* 12. concludens pro
16 ære alieno ab vniuersitate contracto † capi in
causam iudicati molendina,furnos & similia,quæ
sint vniuersitatis, vt sæpe vidi factum in patria
mea ab exequtoribus onerum cameralium, ad-
dente eodem *Baldo*, non posse fieri executio-
17 nem in muris † vel turribus in eisdem muris
constructis ad defensionem ciuitatis vel oppidi,
vt in oppido Atcis Hannoni sepro muris, vallo,
& turribus,quæ cessante suspicione belli locan-
tur, & de tali locatione, & illius forma extat
speciale Statutum eiusdem oppidi *sub rubrica de
Turricellis affictandis.* post Bald. idem voluit
*Franc.Marc.decis.*490.*quaritur an maior,par.*1.
n.6.7.et 10. addēdo neminem ex vniuersitate in
solidum esse obligatum, pro debitis ab vniuer-
sitate, sed tantum pro sua rata, & parte iuxta
qualitatem debiti, quandoque per æs & libram,
quandoque iuxta numerum personarum, vel fu-
mantium, seu familiarum, cum plures personæ
18 eodem fumantes camino † pro vna censeantur.
*Bald.in l.etiam C.de exequut,rei iud.n.*17.*Bart.in
l.4.§.actor ff. de re iudicat. n.3.Duen. regul.*75.
exequutio.limit.9. Asin.in pax §. 31.*cap.2.li-
mit.44.Parlad.rer. quotid lib.2.cap.fin.part.5.*
§.3.*n*.35.*Rol. a Val cons.*84.*lib.2.n.*20. conclu-
19 dens non † posse fieri exequutionem in muris
oppidi, quia sunt sancti,& extra hominum com-
mercium.

20 Contrarium tamen, seu quod saltem detur †
victori electio exequendi sententiam, contra
vniuersitatem, vel bona, & personas vniuersi-
tatis, voluit *Ias. in l. 4.ff. de re iud. num.*18.*in
fin.* Cuius opinio probari potest *l. fin.* C. *de
naufrag. l. iure,* C. *de fabricens. lib.*11. vbi pro
dato, & facto nauicularij, vel fabricensis, cæ-
teri conueniuntur, & concludenti ratione,
21 † quia vniuersitas, & singuli homines illius,
idem sunt. Nam vniuersitas ipsa, tanquam
22 corpus conflatum ex distantibus corporibus, †
nihil aliud est, quam plures homines simul iun-
cti in vnum velle, & vnum posse, *glos. l. sicut
verb.non debetur in fin.ff. quod cuiusq.vniuers.*
23 Ideo vniuersitas † agit pro iniuria illata vni,
qui sit ex vniuersitate, vel collegio, eo quia qui
offendit partem, dicitur totum offendere, vni-
uersale.*Rofred. Beneu.quæst.27.n.6.circa med.*
24 *Oldrad.cons.66.* addendo posse etiam † agere
nomine proprio, si iniuria lædat omnium famā:
potest & illa accusari, & puniri temporalibus,
& spiritualibus pœnis, vt puta priuationis priui-
legiorum,suspēsionis,& interdicti, *Oldrad.cons.
65.col. final.numer.7.vers.circa pœnam,Corn.
cons.224.considerata lib. 4. Angel. cons. 165.
cum multitudo, Cardin.Tusc. conclus.* 271.
25 & 274. *vniuersitas*, referendo † quas pœnas
patiatur ex homicidio: & si vniuersitas imponit
collectam, vt sit satisfactum suo creditori, si ille
sit ex vniuersitate, collectatur & idem pro rata
sua. *Bart.Ang.Cast & reliqui in l.ab omnibus
§.si Titio ff. de legat.*1. Quod est singulorum ex
vniuersitate, est & ipsius vniuersitatis, sicuti &
26 legatum factum † ciuibus, dicitur relictum vni-
uersitati. *l. ciuibus ff. de reb.dub. Rofred. Bene-
uent. quæst.27.n.6.*& si vniuersitas nihil in co-
mune habeat, aliquidque soluere debeat, solu-
tio fit a singulis, non vt a singulis, sed vt ab vni-
27 uersis. Monasterio,† collegio, & alio vniuersali
corpore suppresso, monachus, collegialis, &
quiuis alius ex vniuersitate suppressa, petit & ha-
bet ratam & partem bonorum collegij, & mona-
sterij, non tanquam monachus, vel persona
ex vniuersitate, sed tanquam pars conuentus,
vel collegij, & vniuersitatis,*glos.cap.dilecta verb.
restitutis de rescript.Spec.de exequut sentent.* §.
*sequitur n.5. in fin. motus l.1. & duab. seq.ff.
de colleg.illicit.Costa tract.de portion.& rata
28 quæst.186. Quæritur nu.1. & seq.* Possessio †
vniuersitati acquiritur, & conseruatur vniuersi-
tati, per homines ex ipsa vniuersitate, *glos.l.
sicut.§.si quis, ff.quod cuiusq.vniuers. vbi Bald.
Alberic.& Cast.Corn. cons.299. vol.1. vers.ita
etiam dicendum. & cons. 46. vol. 3. Gabriel.
conclus.1. quod cuiusq. vniuers. num.*3. Mala
29 fides † singulorum ex vniuersitate, nocet ipsi
vniuersitati, quia per illos tota vniuersitas dici-
tur esse in mala fide, donec illis defunctis, suc-
cedant, qui bonam fidem habeant, quamuis non
desint, qui velint malam fidem continuari in
successores, vt refert *Gabriel.d. conclus.1.n.14.*
30 *& seq.* & quamuis vniuersitatis † compromis-
sum, vel lis non dicatur, nec sit lis vel compro-
missum singulorum ex vniuersitate, *Roland. à
Val. cons.53. inspectis lib.4.n.10.& seq.* potest
tamen vniuersitas assumere in se litem motam
31 in aliquem ex vniuersitate, si illo victo † con-
tingat ceteros ex vniuersitate vinci, quia com-
munis est omnium causa. *Io.And.ad Specul. de
decim.§.1.n.6.vers.specie. Cancer. var.resolut.
tom.2.*

tom.2.de execut.sent.n.185.referens ex Io.And. obtinuisse & fuisse iudicatum cōtra aliquos habentes furnos, quibus minuebantur emolumenta domini inuestiti de castro, cum furnis, & eius generis regalijs: addendo *n.190. & seq.* idem dici de sententia lata in aliquem ex notarijs super facultate conficiendi instrumenta: de mercatore circa immunitatem gabellarum, vel facultatem habendi, vel exponendi certum genus mercium, vt puta piper bene pistum & contusum, ad æmulationem aromatariorum. Et po-
32 stremo probari potest opinio hæc affirmans, † quia si negaretur executio sententiæ latæ in vniuersitatem, vt fiat in bona singulorum ex vniuersitate, inanis fieret sententia, & frustra victor vicisset, saltem in casu quo vniuersitas nihil habet in vniuersum; quia quisque posset excipere quod nihil debet, licet sit debitum ab vniuersitate, *l. sicut §.1. ff. quod cuiusq. vniuers. nomin.* per quem textum ita arguit *Rofred. Beneuentan.*
33 *quæst.27.n.14.in fin.* adeo vt non † esset absurdum, vel iniquum affirmare, quod exequi possit contra vnum in solidum, tum ne creditor exequendo in singulos cogatur recipere particularem solutionem multum incommodam recipienti, *l. quidam æstimauerunt, ff. si cert. pret. l. plane, ff. famil. hercisc. glos. in l.3. verb. in solidum C. locat. Surd. cons.319. n.4.* tum etiam quia ius crediti, sicuti sunt omnia iura, est indiuisibile. *l.1. §. si vsus fructus, ff. ad leg. falcid.* & considerat *Rofred Beneu. quæst.27. num.4. &*
34 *13. & 15.* & exigendo a singulis † de lite fierent lites, ex obligationibus prodirent obligationes, & loco vnius aduersarij eum impensis multiplicaret sibi aduersarios: quod ius nostrum abhorret, nec concedit, vt considerat idem *Rofred. d. num.16. et num.18. vers. solutio.*

Vt tamen in proposito themate cesset omnis difficultas, in quo posset latius brocardicari, vt loquar cum *Cyno & alijs antiquis nostri Iuris interpretibus*, qui ancipitem quæstionem vocauere materiam brocardicam, vt sæpe dixi, & hac forsan ratione *Baldus*, qui omnia sciuit, teste *Rom. sing.350.* illam indecisam reliquit; Animaduerto multum differre, an vniuersitas habeat bona, quæ capi possint & sufficiant, vt sit satisfactum victori; vel non habeat, vel non sufficiant. Et an agatur de sententia lata vi obligationis factæ scripto ab vniuersitate, quæ sit valida, vel ex legis dispositione, ob factum, vel obligationem in iure scriptam, vel consuetudine receptam contra vniuersitatem; & an agatur de executione facienda in solidum vel pro rata tantum contra singulos ex vniuersitate, vel vniuersitatis actorem.

35 Dicendum primo, si vniuersitas † habeat bona, quod recta via exequutio fieri debet in illius bonis, nec aliquis ex vniuersitate molestādus. *l. ciuitatis, l. sicut municipij, ff. quod cuiusque vniuers. nom. Rofred. Beneuentan. q.27. n.7. & 18. vers. solutio*, testās ita illo patrocinante fuisse iudicatum. *Ias. l.4. ff. de re iud. n.19. in fin.* cum alijs relatis supra *vers. ex pluribus: glos. in l.1. §. quod si nemo verb. proconsul. in prin. ff. quod cuiusq. vniuersit. Asin. in prax. §.31. c.2. limit. 44. Parlad. rerum quotid. lib.2. ca. fin. part.5. §.2. num. 35. Bobadil. in sua politic. lib.3. cap.8. n.77. vers. regulariter, vbi plures refert.*

36 Ampl. præsertim vbi vniuersitas habet bona † ex quibus singuli ex vniuersitate percipiunt vtilitatē, æque in cōmuni, adeo vt nullus ex vniuersitate excipere possit, quin eandem, & parem rei, quis vtilitatem percipiat, vel percipere possit: & huius generis bona sunt campanæ in turribus positæ ad vocandum populum ad concionem, vel deliberandum de regimine ciuitatis, vel oppidi, vel excitandum, perquirendum vigilias custodientium mœnia: molendina, furni, ius hospitandi, vel vendendi certum genus mercium, vt puta si locetur ius hospitādi, exercendi lanienam salsamētariam: domus & palatia in quæ conuenit vniuersitas, vel dat vtenda Consulibus, & regentibus populū; fontes, theatra, decursus aquarum, viæ vicinales, & similia destinata in causam, & vtilitatem communem omnium ex vniuersitate, quæ illorum dicitur domina in vniuersum, licet singuli pari fruantur illorum vtilitate, & commodo. *Rofred. Beneuent. q.27. n.18. & q.28. col.1. et n.9. vers. solutio Io. And. ad Specul. de execut. sent. §.3. n.5. Alberic. in l. sicut. §. si quid ff. quod cuiusq. vniuers. num. 5. quem refert et sequitur Aegid. Thomat. tract. de collectis §. expofuimus nu.1. in prin. et circa fin. Marant. in prax. cap. fin. n.51.* Ista enim cum spectent ad vniuersitatem, & non ad singulos, quia illorum emolumenta conferuntur in vniuersum, non in singulos,
37 testes † ex vniuersitate sunt idonei, & probant in lite mota super illis contra vniuersitatem, *Farinac. de testib. q.60. n.450. et seq. et n.500. Alberic. in l. in tantum §. vniuersitatis, ff. de rerum diuis. n.6. vers. aut est causa.*

38 Contrarium tamen, † quod in vijs, theatris & similibus, non possit fieri executio, tenent *Asinius et ab illo relati in prax. §.31. cap.2. limit.45. Parlad. rer quotid. lib.2. cap. fin. par. 5. §.3. n.38.* vbi refert, idem dicendum de silua cædua, frumēto condito in horreo publico. Dissentiunt, & consentiunt relati *à Ripa in l. obligatione, ff. de pignor. num.57. vers. an autem,* declarando capi posse in subsidium.

39 Ampl. præsertim, † si vniuersitas habeat bona in quibus singuli ex vniuersitate sentiunt commodum, seu vtilitatem in particulari, vt puta ex vsu nemoris, vel pascui, in quo licet cuicunque ex vniuersitate ligna excidere, pecus immittere. *l.1. §. fin. in prin. ff. quod cuiusque vniuers. Rofred. Beneuentan. quæst.27. num.17. in fin. Bald. l. etiam, C. de exequut. rei iud. num.12. Aegid. Thomat. tract. de Collectis, §. expofuimus, num.1. col.1. & 2. vers. quædam sunt bona, Alberic. l. in tantum, §. vniuersitas, ff. de rerum diuis. n.2.*

Illa enim licet dicantur esse vniuersitatis, sunt tamen singulorū, ex vtilitate quam quisque percipit ex illorum fructu: quare si de illis acci-
40 dat moueri quæstionem, vel litem, testes † ex vniuersitate non sunt idonei. *Capol. tract. de seruit. rust. præd. cap. de seruit. iur. pascend. num.28. Couar. practic. quæst. cap.18. num.4.*

Menoc.

Menoc. de arbitr. iud. casu 106. agitur n. 13. & seq. vbi late comprobat. *Farinac. de testib. quast. 60. n. 496.* & *num. 499. & seq.* decla-
41 rat quando † causa seu bona dicantur spectare ad vniuersitatem, vel vtilitatem singulorum.

42 Ampl. vt isto casu prius sint † exequenda bona vniuersitatis, antequam deueniatur ad collectæ impositionem, vel exequutionem contra singulos ex vniuersitate, *Lesaus tract. de iur. vniuersit. part. 3. cap. 9. num. 9.* & dixi latius *sequenti ampliatione ex Natta, & Rebuffo.*

43 Ampl. vt si vniuersitas habeat in communi † immobilia, mobilia, vel nomina debitorum, seruandus sit ordo in exequutione contra illam facienda, qui seruaretur siue fieret contra singularem personam *Alex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. nu. 27. Losæus tract. de iure vniuersit. part. 2. cap. fin. num 92. & part. 3. cap 9. num. 9.* Qui autem sit iste ordo videndus *Vlpianus in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud.* & ibi communiter Doctores; dixique aliqua supra. Comprobatur hæc extensio ex dictis *Rebuf. in l. 2. C. de præd. decur. sin. decret. non alien. in fin. & in l. ad reparationem, C. de aquæduct. lib. 10.* concludens ciues
44 † antequam collectentur, posse excipere, vt prius excutiantur bona communia, antequam deueniatur ad collectam in singulos: quo non relato, late idem probat *Natt. cons. 150. n. 1. & cons. 408. in distributione num. 1.* subdens *num. 2.* auctoritate *Cyn. Bald. Fulgos. & Isern.*

45 † nec Principes posse collectam, belli vel alia necessaria causa imponere, nisi prius euacuauerint illorum crumenam. Sed ipse loquitur iuxta consuetudinem suorum temporum, & patriæ, vbi tunc nulla vectigalia, nulla tributa exigebantur à subditis; & eam laudem dari Principibus in ea regione quandoq. legi in Panegyricis recitatis in auguratione illorum. Verum si nunc viueret, videret aliud practicari: quod an acciderit vitio temporum, quæ semper fuere eadem, an hominum nequitia, vel negligentia, non disquiro.

46 Dicendum secundo, quod si vniuersitas † nõ habeat bona in communi, ex quibus non possit esse satisfactum in parte. vel in totum victori, quod omnes ex vniuersitate cogantur contribuere per impositionem collectæ, *Spec. de execut. sentent. §. sequitur. 3. num. 5. glos. in l. 1. §. quod si nemo, verb. proconsul. in fin. ff. quod cuiusque vniuersit vbi Alberic. n. 14. & in l. 4. §. actor ff. de re iudicat. num. 1.* concludens, singulos ex vniuersitate compelli facere collectam, & ponere in communi vnde sit satisfactũ creditori vniuersitatis. *Ripa in l. 4. ff. de re iudic. num. 24. & 26. Ias. numer. 20. Lesæus tract. de iur. vniuersit. part. 3. cap. 9. num. 6. & 8. & part. 2. cap. final. num. 94. Cuman. d. l. 4. num. 4. circa med. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 45. Rebuf. de litter. oblig. art. 2. quast. vnica num. 78. Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 3. num. 35.*

47 Ampl. vt ad collectæ impositionem † cogi possint singuli ex vniuersitate, iuris & facti remedijs per mulctas, vel capturam personæ, vel rerũ singulorum. *Alberic. in l. 1. ff. quod cuiusque vniuers. nu. 15. in prin.* vbi refert ita obtinuisse & vidisse factum. *Aegid. Thomat. tract. de Collectis, §. exposuimus. numer. 2. circa fin. Rebuf. de litter. oblig. artic. 2. glos. vnica numer. 78.*

48 Ampl. vt reluctante vniuersitate imponere † collectam, vel facere bursam communem, possit iudex vniuersitatis illam indicere. *l. fin. C. de mun. patrim. lib. 10.* per quem textum ita firmat *Bart. in l. 4. §. actor, ff. de re iudic. Aegid. Thomat. tract. de collect. §. exposuimus nu. 2. circa med. Ias. l. 4. ff. de re iudic. nu. 20.* addendo id iudici licere citata vniuersitate; idem firmat, nemine ex prætatis relato, *Lesæus tract. de iur. vniuersit. part. 3. cap. 9. num. 6. et par. 2. cap. fin. num. 95.*

49 Ampl. vt nec capi possit † aliquis ex vniuersitate. *l. nullam, C. de exequut. et exact. lib. 12. Laudens. tract. de fisco quast. 79. Iacob. à Canib. tract. de represal.* vt refert *Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap fin. part. 5. §. 3. nu. 40.*

Ampl. quod si in aliquem fiat exequutio, vniuersitas debeat illum indemnem reddere, excepta rata, qua, facta diuisione, est obligatus. *Bobadil. in sua politic. lib. 3. cap. 8. n. 77. vers. regulariter, relato Bal. in l. stipendia, C. de exequut. rei iud. num. 77. vers. regulariter, et alijs.*

50 Limit. quoad illos † qui venerant habitare in loco collectando post debitum contractum. *Rebuf. de litter. oblig. art. 2. glos. vnic. n. 79.*

51 Limita tamen, vt singuli ex vniuersitate † nõ sint obligati in solidum, sed pro rata tantum patrimonij, si onus sit reale, vel pro rata, & numero personarũ, si onus sit personale, vt dicam *infra vers. dicendum tertio.*

52 Limit. quoad clericos & illorum bona. † *Bald. in l. etiam, C. de exequut. rei iudic. num. 15. in fin.* & ratio est quia licet clerici sint ciues ciuitatis, vbi morantur, *Bart. in l. 1. ff. ad municipal. num. 11. Bald. in cap. 1. de vassal. qui arm. bellic. depos.* concludens, quod ecclesia dicitur
53 de corpore † ciuitatis, siue sint originarij, siue alienigenæ. *Boer. decis. 260. nu. 20. et seq.* non tamen in obligatione bonorum, vel personarũ vniuersitatis complectuntur bona clericorum, ex defectu potestatis facientis talem obligationem.

An fieri possit exequutio in vijs publicis, & similibus quæ habet vniuersitas, dixi *infra capit. 12. §. 16. vers. decimosexto.*

Collecta autem qualiter, & quomodo im-
54 ponenda, † isto casu videndi sunt *Bal. in l. etiã, C. de exequut. rei iud nu. 17. & seq. Rip. in l. 4. ff. de re iud. n. 30. & seq. Ias. n. 20. in fin. Bart. d. l. 4. §. actor, ff. de re iud. nu. 2. Natta cons. 408. num. 3. & seq. Lesæus tract. de iur. vniuersit. par. 3. cap. 9. nu. 11. & seq. Cuman. d. l. 4. num. 5. in princ.*

55 Dicendum tertio, quod vbi vniuersitas † non habet bona in communi, & non imponit collectam, quod volente creditore, in singulos ex vniuersitate fieri possit exequutio, non tamen in solidum, sed tantum pro sua rata. *Bart. in l. 4. §. actor, ff. de re iud. n. 7. 10. Ripa, n. 34.*

eam

eam afferens rationem, quia agitur de soluendo ære alieno contracto ab vniuersitate in vniuersum. *Aegid Thomat. tract. de collectis*, §. *retenta proxima, num.* 13. *Bal. in l. etiam. C. de exequut. rei. iud. num.* 16. *vers. rursus dicere. Lesaut tract. de iur. vniuers. part.* 3. *cap.* 9. *n.* 7. *in fin. & n.* 8. Obstant tamen dicta *Rip. in l.* 4. *ff. de re iud. n.* 24. *&* 27. dum vult in singulos ex vniuersitate, collectiue, non autem distributiue, fieri exequutionem, & creditorem vniuersitatis non cogi recipere particularem solutionem.

56 Ampl. præsertim contra sindicum † vel actorem vniuersitatis, *l.* 4. *§. actor. ff de re iudic.* vbi eum Vlpianus dixisset, actorem municipum posse rem iudicatam recusare, Accursius interpretatur, ex sua bursa cogi soluere. *Iaf. d. l.* 4. *num.* 18. concludens actorem municipij, seu sindicum vniuersitatis, non pati exequutionem sententiæ latæ in vniuersitatem: idem repetit *Ripa ibidem n.* 23. *Odofred. num.* 1. *in fin.*

57 limitando tamen † si sindicus sit constitutus in rem suam, vel nisi obtulerit se liti, vel asseruerit se sindicum, cum non esset; licet *Albericus in d. l.* 4. §. *actor num.* 2. velit postremo casu teneri tantum ad damna, & expensas. *Rippam*, & illius dicta sequitur *Conrad. de offic. prætor. lib.* 1. *de exequut. sent. n.* 14. *vers. sexto. Afinius in praxi §.* 31. *cap.* 2. *limit.* 23. *Rebuf. de litter. oblig. artic.* 2. *glos. vnic. numer.* 77. concludendo, contra illum fieri in solidum, cessa actione ad recuperandum ab vniuersitate, & ita iudicatum fuisse.

58 Limita † contra pauperes ex vniuersitate, qui proprio labore victum sibi quærant: nam illi sunt penitus exempti, & vniuersitas cogitur soluere illorum ratam. *Bart. in l.* 4. §. *actor, ff. de re iud. num.* 8. *& Iaf. num.* 21. idem repetit *Bald. in l. etiam, C. de exequut. rei iud. num.* 17. *vers. vt Astenses: Ripa tamen in dicta l.* 4. *nu.* 35. *ex Bart. in l.* 2. *C. de apoc. public.*

59 distinguit an † exequutio fieri debeat pro oneribus realibus, vel personalibus, vel mixtis, subdens *num.* 36. *& seq.* quid dicendum pro rata eorum, qui sint exempti, in quibus *Bald. d. l. etiam num.* 17. *in fin.* distinguit. *Rebuf. de litteris obligat. artic.* 2. *glos. vnic. n.* 77. *in fin.*

60 Limit. vbi vniuersitas † elegit aliquem, qui impositam collectam exigat, & intra statutum tempus non exegit, seu fuit negligens in exigendo, *Bart. l.* 4. *§. actor. ff. de re iud. nu.* 7. *vbi Angel. num.* 2. *& Cuman. num.* 5. addendo lapso termino posse realiter, & personaliter capi, & exequutari: & id vidi sæpe fieri in patria mea, vbi electo exactore onerum Cameralium, qui Clauarius nuncupatur, vidi illum capi, & carcerari ab exequutoribus Cameralibus, nec relaxari nisi soluta certa summa pro quolibet scuto, quam vocant Capsoldo: & ita etiam seruari in Tuscia, testatur *Angel. d. §. actor in fine*, *Iason in l.* 4. *ff. de re iud. num.* 22. concludens posse carcerari, & cogi ad soluendum cum facultate repetendi ab vniuersitate per solidum, & libram, & de hoc esse textum *in l. nisi opinatores, C. de exactor. lib.* 10. *Conrad. de offic. prætor. lib.* 1. *de exequut. sentent. numer.* 14. *vers. sexto.*

61 Limit. vbi aliquis ex vniuersitate † cum fraude fecisset, ne vniuersitas haberet bona in communi, ex quibus posset satisfieri creditori vniuersitatis. *Alberic. l.* 1. *ff. quod cuiusque vniuersit. num.* 15. *in princ.*

62 Limit. vbi aliquis † ex vniuersitate, vel qui non sit ex vniuersitate, assumit onus exigẽdi collectam; nam contra illum insolidum exequutio fieri potest. *Rip. in l.* 4. *ff. de re iudic. num.* 34. *vers. secundo.*

63 Limit. vbi consuetudine, vel Statuto aliud disponitur. *Rip. in l.* 4. *ff. de re iudic. numer.* 34. *vers. intellige, & ante Ripam Bald.* de quo ille non meminit, *in l. etiam C. de exequut. rei iud. num.* 15. eam afferens rationem, quia in exequutione faciẽda est seruanda consuetudo, nam ab illa datur altabassa, mixta, mera, vel imperio iurisdictio.

64 Quarto restat indagare, quid dicendum † si agatur de exequutione sententiæ in vniuersitatem latæ ex illius obligatione; quo casu cum verba instrumenti desuper confecti sint diligenter consideranda, vt notat *Bart. in l.* 4. *ff. de re iudic. num.* 9. distinguendum est, an obligatio facta fuerit ab vniuersitate simul legitime congregata, vel à ministris, & officialibus vniuersitatem repræsentantibus. Nam si primum, nisi specialiter dictum fuerit quemlibet in solidum obligari, exequutio minimè fieri potest in singulos in solidum, sed tantum pro rata, quia tam actiuè, quam passiuè, quod est vniuersitatis non est singulorum nisi pro rata. *glos. cap. dilecta, verb. restitutis, de rescript. Spec. de exequut. sent. §. sequitur, num.* 5. *in fin. Costa de portion. & rata quæst.* 186. *quæritur num.* 1. *& seq. Cuman. l.* 4. *ff. de re iudic. num.* 4 nec obligatio

65 lidi † censetur contracta, nisi exprimatur. *l. si fundus*. §. *si duo, ff. de pignorib. l. quidquid adstringendæ, ff. de verb. oblig. Surd. conf.* 271. *num.* 63.

Si autem secundo casu obligatio facta fuerit

66 à ministris seu decurionibus † totam vniuersitatem repræsentantibus, *l. aliud*, §. *refertur, vbi glos. ff. de reg. iur. & Cagnol. num.* 18. *& seq.* quamuis, quod illi faciunt, dicatur factum à toto populo, seu vniuersitate, *glos. in rub. C. quæ sit longa consuet. Bart. in rub. ff. de decurion. & in l. ciuitas, ff. si cert. pet. num.* 2. *& in l.* 2. *C. de decurion. lib.* 10. *nu.* 8. *Alex. conf.* 17. *col.* 6. *nu.* 1. *Rolan. à Val. conf.* 90. *lib.* 1. *num.* 1. Attamen

67 quia illi non † habent eandem auctoritatem, quam habet vniuersitas, nisi Statuto, vel consuetudine aliud sit receptum, *Alex. in l. stipulationum*, 5. *ff. de verb. oblig. numer.* 15 *Ant. Sola in proœm. Decret. Sabaud. glos.* 3. *nu.* 3. *et seq. Lesæus tract. de iur. vniuersit. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 49. *in fin.* Nullatenus ex obligatione de-

68 curionum † sunt obligati singuli ex vniuersitate in solidum, etiã quod ita illos obligare sint professi, quia in illis deficit potestas faciendi talem obligationem. *Cuman. d. l.* 4. *num.* 4. *in princ.*

69 Limitando tamen vnico † casu, si obligatio decurionum facta fuisset vtilitatis publicæ cau-

ta, quia in istis, decuriones, vt syndici ciuitatum, & oppidorum, generale habent mandatum, cum libera, & possunt facere ea omnia, quæ requirunt speciale mandatum. *Natt. conf. 45. n. 4. & conf. 51. num 24.*

70 Si autem sententia lata fuisset † ex obligatione procuratoris, quia mandatarius repræsentat mandantem, & nihil vlterius potest, quam id quod habet in mandatis, considerato tenore mandati sibi dati, repetenda sunt in obligatione facta à procuratore vniuersitatis, quæ sunt dicta de vniuersitate, & decurione.

§. XI.

SVMMARIVM.

Sententia non potest exequi contra procuratorē. 1. *Ampl.* 2. 3. 4. 5. *Limit.* 6. 9. 10. 19. 21. 22, 23. 24. 25. 26. 27. *Sublimita.* 11. 18. 28.

Cessionarius est procurator in rem propriam. 7. *Procurator in rem suam quis dicatur.* 7. *non continetur nomine procuratoris in Statutis.* 8.

Sententia lata contra procuratorem qui liti se obtulit, an exequi possit contra dominum. 12.

Liti se offerre quis dicitur pluribus modis. 13. 14. 15. 16. 17.

Procurator falsus quis dicatur. 27.

Mutuum alieno nomine accipiens an contra illum fieri possit exequutio sententiæ latæ super restitutione mutui. 29.

Sententia lata contra pupillum vel minorem an exequi possit contra tutorem, vel curatorē. 30.

DEcimus casus erit in quocunque, qui aliena negotia gerit. Sed quia huius generis plures sunt personæ, primo viden-
1 dum quid de procuratore: & in illum non † posse exequi sententiam latā contra eum, qui illū constituit, firmāt *Papiens. in form. libel. exequut. sent. §. 1. num. 29. quem sequitur Guid. Pap. decis. 86. num. 3. Asinius in prax. §. 31. cap. 2. limit. 21. Guid. Papa cons. 24. num. 1. Afflic. decis. 64. quidam n. 3. Corn. in l. 1. C. de sent. & interlocut. omn. iudic. nu. 8. Ias. in l. 4. ff. de re iud. nu. 1. Gemin. cons. 150. Bero. cons. 199. in prin. lib. 2.*

Ampl. etiam si sententia † lata fuisset in ipsū
2 procuratorem, tanquam procuratorem, *Angel. in l. Plautius, ff. de procur. quem refert Afflic. decis. 64. num. 3. testans* ita fuisse decisum, *addentes ad Guid. decis. 86. vers. dic quòd non. Spec. de execut. sent. §. 3 n. 4. Signorol. cons. 15. Alex. cons. 95. n. 12. lib. 2.*

3 Ampl. præsertim in sententia † lata in iudicio criminali. *Afflic. decis. 64. quidam n. 1. & 2.*

4 Ampl. etiam in procuratore † municipij, seu vniuersitatis, *Bart. in l. 4. ff. de re iud. in prin. Bal. cons. 2. lib. 5. num. 4. Dec. cons. 510. n. 4. Ias. l. post dotem, ff. sol. mat. n. 72.*

5 Ampl. etiam si procurator † fuerit negligens in appellando, vel in dolo. *Alex. cons. 95. lib. 2. num. 2. vers. item posita.*

6 Limit. in procuratore constituto † tanquam in rem suam, *l. Plautius, ff. qui satisdar. cogant. l. 4. ff. de re iud.* vbi communiter omnes notant, & præcipue *Cuman. n. 2. Odofred. nu. 1. & 2. in fin. Ripa nu.* 8. referens exemplum cessiona-
7 rij, † qui respectu directarum actionum, quas alieno nomine exercet, dicitur procurator proprie; sed quia tale exercitium ab eodem fit ad vtilitatem exercentis, improprie dicitur procu-
8 rator in rem suam: ideo in † Statutis talis procurator non comprehenditur nomine procuratoris, vt subdit *Ripa ibidem num. 9. subdendo num. 13.* quid sit dicendum de emptore hæreditatis, qui etiam dicitur procurator in rem suam. *Corn. in l. 1. C. de sent. & interloq omn. iudic. n. 8. vers. quartus casus. Ias. in l. 4. ff. de re iud.* repetens quæ dixit *Ripa de improprietate & statuto*, addendo *num. 7.* prohibitum non esse suscipere mandatum in rem propriā; quia vt idem subdit *num.* 8. idem procurator potius dicitur cessionarius. *Marant. in prax. c. fin. n. 41. in fin.*

9 Limit. vbi procurator † obligauit se de stando iuri, & iudicatum soluendo. *Corn. in l. 1. C. de sentent. & interl omn. iudic. num.* 8. *vers. tertius casus. Castr. in l. 4. ff. de re iudic. num. 5. Spec. de exequut. sentent. §. 3. num. 10.*

10 Limit. in procuratore † qui liti se obtulit. *l. Plautius ff. qui satisd. cog. l. si se non obtulit 4. ff. de re iud.* vbi communiter Doctores. *Corn. in l. 1. C. de sentent. & interlocut omn. iudic. num. 8. vers primus casus. Ripa in l. 4. ff. de re iudic.*
11 *num. 5. vbi num. 6. & 7.* sublimitat † in procuratore qui iusto errore ductus credit habere mandatum, vel aduersarius sciuisset illum non habere mandatum. & idem ex *Roman.* dixerat *Ias. ibid. nu. 5. Asin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 21. num. 3. Guid. Pap. cons. 24. numer. 2. vers. qui dominus. Capic. decis. 128. num. 2. & seq. Serafin. decis. 891. num. 10. Cartar. decis. 34. num. 1. & seq.*

Sed an sententia lata comparente procurato-
12 re † qui liti se obtulit, possit exequi contra dominum, videndus *Asinius in prax. §. 3. cap. 2. ampliat. 27.*

13 Offerre autem se † liti quis dicitur pluribus modis. Primo vbi asserit habere mandatum, sed re vera non habet. *Castr. in l. 4. ff. de re iudic. num. 2. vers. in text. & Ripa num. 1. Specul. de exequut. sent. §. 3. num. 4. Angel. d. l. 4. num. 2. Alberic. n. 1. Ias. num. 5*

14 Secundo vbi quis non † habet mandatum, nec asserit se habere, sed tanquam defensor, cum satisdatione iudicatum soluendi venit ad causam. *Castr. in l. 4. ff. de re iudic. num. 2. vers. in text. Papiens. in form. libel. exequut. sent. §. sapiens, num. 29. Angel. d. l. 4. num. 2. & Odofred. num. 1. & 2. circa med.*

15 Tertio, vbi quis obligat se † de stando iuri, & iudicatum soluendo pro principali, quamuis re vera sit procurator. *Alberic. & Angel. in l. 4. ff. de re iudic.* quamuis *Ripa ibid. num. 5.* discutiat & velit illum non liti se obtulisse, & non soluere tanquam procurator, sed tanquam spōsor, & ex stipulatu. *Angel. d. l. 4. num. 2. Alberic. num. 1.*

16 Quarto vbi quis † sponte defensionem causæ suscepit, cum satisdatione. *l. Plautius, ff. de re iudic. num. 5. vers. tertio*,

17 Quinto vbi habet mandatum † sine clausula releuationis, & illud acceptando suscipit causæ defensionem. *Cuman. l. 4. ff. de re iudic. nu. 1. Odofred. num. 2. vers. si cum mandato. Alberic. num. 1.*

18 Sublimita vbi is, qui liti se obtulit, † non est soluendo. *Afin. in prax. §. 31. cap. 2. ampliat. 27.* Latiorem tamen requirit discussionem hæc sublimitatio.

19 Limit. quoad expensas litis, † quæ culpa procuratoris factæ fuerint inutiliter. *Castr. in l. 4. ff. de re iud. nu. 2.* conquerendo, quod hoc male seruatur, quia vt plurimum causæ perduntur culpa procuratorum, qui tamen nullum sentiunt damnum, sed totum recidit in caput eorum, qui illos constituerunt. *Rip. eadem l. 4. num. 9. in fin.* qui id præsertim vult procedere in expensis factis in illius contumaciam: latius tamen ad partes examinat hanc limitationem idem *Ripa ibidem nu. 14. & seq.* sicut & *Bart. ibidem num. 2.* cuius distinctione colligitur procuratorem condemnandum in expensis, si fuerit negligens in non faciendo, vel fecit quæ non debebat; & ita intelligendam sententiam *Clementis Papæ*, qui absolutè censuit procuratorem condemnandum in expensis: verum idem *Clemens* id dixit vbi malitia erat procuratoris, vt refert *Spec. mox citandus* in alio casu. *Spec.* loquens de procuratore ecclesiæ contumaci, *de exequut. sent. §. 3. num. 6. & num. 7.* addit idem dici si maliriose quid idem procurator fecerit, vt puta appellando ante tempus. *Cuman. d. l. 4. nu. 3.* concludens procuratorem condemnandum semper in expensis, si iniustè litigauit, nisi ad talem litem speciale habeat mandatum, vel generale ad omnes lites. *Ias. num. 13. & seq. Marant. in prax. cap. fin. nu. 40.* limitat. in expensis factis ob delictum procuratoris.

Angel. tamen in d. l. num. 5. reprehendendo *Bart.* quod non bene esset recordatus dictorum *Papæ Clementis*, qui fuit lumen iuris, teste *Spec. de exequut. sentent. §. 3. nu. 7.* distinguit, quod

20 aut † procurator fecit quod dominus non fecisset in lite necessario, aut non fecit; vel fecit quod dominus necessariò fecisset in causa: vt primo ca su procurator sit condemnandus in expensis, secundo autem secus: sequitur *Cuman. ibidem n. 2. in fin.* asserens relatis dictis *Bart. 1. ibidem* hanc opin. esse tutiorem.

21 Limit. † vbi quis defensionis iure defendit causam. *l. Plautius ff. de procur.*

22 Limit. vbi procurator † fuit negligens non faciendo, quæ facere debebat, veluti si non substituit alium, qui causam defenderet illo infirmo. *Angel. in l. 4. ff. de re iudic. num. 5. in fin. vbi Bart. num. 2.*

23 Limit. vbi procurator acceptauit † mandatum animo nouandi. *l. Plautius ff. de procurat.* per quem textum ita firmat *Odofred. in l. 4. ff. de re iudic. num. 2. in fin.*

24 Limit. in procuratore † falso, seu qui non habebat mandatum. *Bero. cons. 199. nu. 6. lib. 1.* *Marant. in prax. cap. fin. num. 40. circa med. & nu. 41.* limitat si dominus sciuit illam causam agere, & procurator non est soluendo.

25 Limit. in procuratore † qui coactus ex sua obligatione aliquem defendit; veluti si emptor defendatur à venditore. *Marant. in prax. cap. fin. num. 40. in fin.*

26 Limit. in procuratore † qui excedit fines mãdati. *Soccin. cons. 134. col. 1. in fin lib. 2.*

27 Limit. in falso † procuratore. *Tuscus conclus. 830. procurator,* concludens eum esse falsum pro curatorem qui non habet mandatum, vel gerit se pro procuratore, antequam mãdatum habeat, vel qui constitutus fuit à Titio, suo, & aliorum nomine, & antequam absentes ratum habeant, gerat se pro procuratore.

28 Intelligas tamen omnes relatas limitationes, vt sententia sit ferenda contra principalem, seu quod is condamnetur, non autem, quod feratur contra procuratorem, seu quod ille condẽnetur. *Alberic. l. 4. ff. de re iudic. nu. 2. vers. an autem, Guid. Papa consil. 24. num. 9. vers. et ideo.*

29 Quid de eo, qui nomine † alieno accepit mutuum. *Rebuf. de litter. oblig. artic. 2. glos. vnic. num. 126. & seq.*

30 Secundo videndum, quid de tutore, † vel curatore, & alio legitimo administratore negotiorum alterius. Verum quia communiter tradunt Doctores, quod quæ sunt dicta de procuratore, sint dicenda de tutore, curatore, & alio legitimo administratore, & exequutionem esse faciendam contra bona pupilli, firmat ex *Angel. Sicard. in l. 1. C. quando fiscus, vel priuatus, num. 2.* addendo id notandum, quia aliquando imperiti iudices aliud faciunt: *& nu. 3.* limitat si tutor dolo differret solutionem; ne sæpius idẽ repetam, & cartas impleam, rempuìque conteram sine fructu, me remitto ad ea, quę proxime dixere addentes ad *Bart. in l. in d. l. 4. et idem Bart. ibid. in prin. Spec. de exequut. senten. §. 3. num. 4. 7. circa med. & 8.* loquens de tutore contumace, vel malitioso, *et num. 9.* de curatore dato hæreditati iacenti. *Cuman. d. l. 4. num. 4. Odofred. num. 1. circa fin. Ias. num. 10. et seq. Curt. num. 1. Papiens. in form. libel. exequut. sentent. §. sapiens, num. 29. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 22. et 23. Bero. cons. 103. in causa lib. 3. num. 4. et 5.* ampliando faciendam exequutionem contra bona pupilli, etiam quod culpa, vel mora tutoris lata fuisset sententia in pupillum, vel tutorem; sed dari actionem pupillo aduersus tutorem finita tutela. *Rebuf. de litter. oblig. artic. 2. glos. vnic. num. 96. & 97.* aliter distinguit. *Marant. in prax. cap. final. nu. 38. & seq.* aliter distinguit.

§. XII.

SVMMARIVM.

Sententia lata in filium exequi non potest in patrem. 1. *Ampl.* 2. 4. *Limit.* 3. *vide infra §. 16. num. 22. & seq.*

Vnde-

VNdecimus casus esse posset in sententia lata in filium, quæ ratione identitatis personarum, *l. fin. C. de impub.* videtur 1 posse † exequi contra patrem, saltem ratione legitimæ, & alimentorum, quæ illi a patre sunt debita. Verum aliud ad partes examinata quæstione voluit *Spec. de exequt. sentent. §. 3. nu. 11. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 31. Marant. in* 2 *prax. cap. fin. nu. 34. & seq.* † & in bonis peculij aduentitij vel profectitij. *Clar. §. fin. q. 78. num. 11. & seq.*

3 Limit. quoad bona † filij, in quibus pater habet vsumfructum, nam in illis fieri potest exequutio in præiudicium patris. *Cast. in l. cum & filijsfami. C. qui bonis cedere poss. num. 2.*

Contrarium firmat *Guid. Papa decis. 526. exequutio*, cum tempetamento tamen, si pater se exequutioni opponat.

§. XIII

SVMMARIVM.

Sententia lata contra debitorem, exequi potest contra illius debitorem. 1. *Ampl.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. *Limit.* 8. 9. 10 11. 12.

Malitia debitoris quando dicatur patere. 3.

DVodecimus casus esse potest in debitore 1 debitoris, contra † quem exequi posse sententiam latam ad fauorem creditoris, est textus *in l. 2. C. quando fiscus vel priuat.* per quem ita firmat *Guid. Pap. decis. 20. num. 2.* addentes ad eundem *decis. 568.* vbi præterea referunt praxim Gallicanam, vbi fit exequutio contra debitorem debitoris. *Peguer. decis. 205. crim. num. 5. in fin. vers. ex quibus. Afin. in praxi §. 31. cap. 2. ampliat. 20.* addendo *num. 2.* modo tria concurrant, videlicet condemnatio debitoris principalis, eiusdem excussio, & debitoris excutiendi confessio debiti, quæ tria subdo in ampliat. & limit.

2 Ampl. præsertim ad instantiam fisci †, si debitor non inficiatur debitum *l. si debitum, C. quando fiscus, vel priuat.* vbi *Cyn.* notat in *princ.* seu vt inquit *Bald. ibid. nu. 6.* debitum sit liquidum. *Salic. num. 1. ampliando* etiam quod debitoris debitor non sit condemnatus.

Ampl. etiam vbi debitor negat malitiose de-3 bitum, † & statim, seu absque altiori indagine, conuincitur illius malitia. *Cyn. in l. si in causa C. quando fisc. vel priuat vers. iuxta hoc, & Bald. num. 5. in fin. Salic. num. 2.* vbi declarant dicatur apparere de malitia debitoris. *Bero. cons. 106. lib. 3. num. 1. vers. item fallit. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 3.* exemplum referens, si per rem iudicatam, vel instrumento quarantigiato constet de debito *Ias. l. a Diuo Pio in fin. ff. de re iud. in princ. vers. limit.* idem prius dixerat *ibidem Angel. nu. 1. & Hercul. num. 10. & Io. Imol. num. 22.*

Ampl. etiam si tale nomen esset a debitore debitoris alienatum, & non exactum. *Alberic.* ad partes examinata quæstione, *in Rub. C. quando fisc. vel priuat. num. 5.*

Ampl. præsertim si exequutiue conueniri potest. *Angel. in l. a Diuo Pio. §. sic quoque, ff. de re iud. num. 1. in fin. & num. 2.*

4 Ampl. præsertim contra debitorem † confitentem debitum. *Cyn. in l. 2. C. quando fiscus vel priuat, vers. secundo, & ibidem Odofred. in princ. & Bald. num. 5. Salic. num. 5.* addendo sufficere confessionem expressam, vel tacitam, vel implicitam. *Afinius in praxi §. 31. ampliat 20. in fin Bero. cons. 106. lib. 3. in princ. Guid. Pap. decis. 568.*

Ampl. præsertim in subsidium, seu deficien-5 tibus † bonis mobilibus, & immobilibus debitoris. *l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Bald. l. 2 C. quando fiscus vel priuat. in princ. & num. 5. circa med. & Salicet. num. 1. Guid. Pap. decis. 568 de iure. l. a Diuo Pio §. sic quoque, ff. de re iud.*

6 Ampl. præsertim contra debitorem † debitoris, qui perpetuo esset obligatus ad annuam pensionem, vel aliud simile, vt dicitur de emphiteota: nam contra illum, quamuis neget, fieri potest exequutio sententiæ latæ contra debitorem. *Bero. cons. 106. quatuor lib. 3. num. 1.* testans de communi, auctoritate *Bald. in l. etiam C. de exequut. rei iudic. & Alex. in l. a diuo Pio §. sic quoque, ff. de re iud. num. 4. vbi rationem etiam refert. et Ias. num. 1. in fin. Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 3. num. 44. &* dixi *supra hoc cap. 2. limit. 8.*

Ampl. præsertim si concurrat causa vbertatis 7 † conseruandæ, vel augendæ, vt puta quia creditor ex causa frumenti, & similium ad annonam spectantium. *Rip. tract. de remed. ad conseruand. vbert. num. 36. vers. & contra.*

8 Limit. vbi debitor negat debitum, † nam tunc non potest fieri exequutio, nisi ordine iuris seruato. *l. a diuo Pio §. sed vtrum, ff. de re iudic.* per quem textum ita concludit *Cynus in l. 2. C. quando fiscus vel priuat. vers. sed vbi diffitetur. Bald. ibidem, num. 2. in fin.* ampliando etiam si exequutio petatur fieri a fisco. *Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 3. n. 43. circa fin.*

9 Limit vbi non præcessit sententia † condemnatoria debitoris, & agitur inter priuatas, seu singulares personas, in quibus licet debitum sit liquidum, desideratur sententia condemnatoria debitoris. *Bald. l. 2. C. quando fiscus vel priuat. num. 3. Salic. num. 1. circa med Afin. in praxi §. 31. cap. 2. ampliat. 20. in fin.*

10 Limit. vbi non præcessit † excussio debitoris principalis. *Bald. in l. 2. C. quando fiscus vel priuat. num. 4. & Salicet. num. 1. circa med. & num. 5. & seq. vers. quæro,* docet quomodo fiet hæc excussio. *Afin. in prax. §. 31. cap. 2. ampl. 20. num. 2. & alia addidi infra cap. 11. §. 8.*

11 Limit. vbi debitum non est † explicitum, seu formatum. *l. cum cum in plures, §. messem, ff. locat. l. Iulianus, §. penult. ff. de act. empt.* per quæ iura ita firmat *Mandel. cons. 333. in præsenti, num. 7.*

12 Limit. vbi debitor † non est obligatus ex formula,

mulis, quæ est obligatus debitor debitoris, vt late prosequitur *Barzia tract. de guarantigia quæst. 9. col. 2. vers. hoc modo, Imol. l. à Diuo Pio, §. fin. ff. de re iud. num. 22.*

Qui alia scire velit circa istam conclusionem, consulat *Tuscum conclus. 45. Debitor debitoris, & Mansion. de caus. exequut. quæst. 6. ampliat. 9.* qui postquam præfata scripsi, ad manus meas deuenit, & dixi etiam aliqua *infra capit. 11. §. 8.*

Modus autem faciendi exequutionem isto casu refertur *infra cap. 11. §. 8.*

Quæ autem requirantur vt exequutio possit fieri contra debitorem debitoris, videndi sunt *Bal. in l. 2. C. quand. fiscus, vel priuat. n. 5. 11. & seq. & Salic. nu. 1. 4. & 5. Trentacinq. resolut. 16. & 19. lib. 3. de solut. Bal. l. etiam, C. de exequut. rei iud. num. 26.* An autem fieri possit exequutio contra debitorem tertio debitorem, *Negul. de pignor. 3. memb. 2. part. n. 20.*

---

§. XIV.

SVMMARIVM.

Maritus, & vxor sunt socij omnium bonorũ. 1.
Negatiua firmius negat quam affirmatiua affirmet. 2.
Sententia lata in vxorem non potest exequi in bonis datis in dotem marito. 3. *Ampl.* 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 14. 16. 17. *Limit.* 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 32. 33. 34. *An contra fructus rerum dotalium.* 43.
Litigiosi vitium non contrahitur fauore dotis. 10.
Glossa l. quinque legibus declaratur. 12.
Creditori vxoris quomodo consulatur vt sit satisfactus de credito contracto cum vxore. 13. 19.
Bellamera reprobatur. 15.
Carta dotalis vsus in Rom. Cur. vnde prodijt. 18.
Glossa l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. declaratur. 26.
Litis se offerre quando quis dicatur. 31.
Sententia lata in maritum non potest exequutioni demandari in bonis dotalibus. 35. *Ampl.* 36. 37. 38. *Limit.* 39. 40. 41. 42. *An contra fructus rei dotalis.* 43.

DEcimustertius fingi potest casus in sententia lata contra maritum, vel vxorem, quam victor velit exequi facere in bonis datis marito in dotem, ab vxore: & omissis quæ dici possent pro affirmatiua, vel negatiua, conside-
1 rata † vniuersali societate, quæ matrimonij sacro vinculo contrahitur inter virum, & mulierem, vt dixerat *Modestinus lib. 1. regul. relatus à Triboniano, & socijs in l. 1. ff. de ritu nupt.* & considerat *Gama decis. 366. n. 5.*

Duas in proposita hypothesi constituant re-
2 gulas, & ambas negatiuas † tanquam firmiores affirmatiuis, *l. hoc genus, ff. de cond. & demonst. Dec. cons. 3. numer. 4.* & viso quid dicendum de corporibus rerum datarum à marito, vel receptarum ab vxore ex substantia mariti, causa dotis; agam postremo quid dicendum de fructibus ipsarum rerum dotalium.

3 Prima itaque regula sit, quod sententia † lata in vxorem, non possit exequi in bonis datis marito in dotem, *l. fin. §. si à socero, ff. quæ in fraud. credit. l. Titia, ff. de iure dot.* vbi *Bald.* notat. *glos. final. in l. quinque legibus, ff. de bonis damnat.* vbi *Bart. num. 2. Bal. l. ob maritorum, C. ne vxor pro marit. n. 10. Alberic. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. n. 3. Angel. in l. tale pactum, §. qui procurauit, ff. de pactis, n. 32. Sal. d. l. ob maritorum, num. 5. Alex. d. l. à Diuo Pio, §. in venditione, n. 27. in fin. & Angel. num. 3. in fin. & Imol. nu. 12. & Ias. num. 20. & cons. 44. ad dubia lib. 1. n. 8. Bal. ad Spec. de exequut. sent. §. 3. nu. 11. vers. primum verius. Bald. Nouel. tract. de Dote, par. 7. priuileg. 18. Asin. in praxi §. 31. cap. 2. limit. 43. nu. 1. vers. præterea. Gama decis. 366. num. 1.* vbi addentes *& decis. 186.* late comprobant *Bertrand. cons. 9. lib. 1. nu. 1. Capic. decis. 128. n. 2. Laderch. cons. 180. nu. 1.* qui sæpius ita à *Rota* fuisse decisum refert *Vinc. de Franc. decis. 636. Amatus resol. 45. n. 1. & seq.* vbi infinitos refert. *Gallia cons. 29. nu. 22. in fin. Borel. cons. 54. num. 1. & seq. Amatus decis. Marchia 48. num. 7.*

Ampl. præsertim si agatur de exequutione
4 sententiæ latæ, intentata † actione personali. *Salic. in l. ob maritorum, C. ne vxor pro marit. nu. 5. in fin. Ias. l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. n. 19. in fin. Cast. num. 4. Alex. num. 7. Ias. cons. 44. ad dubia lib. 1. n. 8. & 9.* eam afferens rationem, quia sicuti dotalia non possunt alienari, ita nec capi in causam iudicati. *Gama decis. 200. num. 1. Vinc. de Franc. decis. 366. Hieronym. Leo decis. 50. nu. 1. & 5.*

5 Ampl. etiam si sententia lata esset † ex debito contracto, constante matrimonio, & causa matrimonij, *glos. l. sed & alia, verb. actione, ff. de bonis damnat.* quam sequuntur in *l. ob maritorum, C. ne vxor pro marit. Bal. n. 10. & Sal. num. 5. Ias. cons. 44. ad lib. 1. nu. 8. in prin. Bal. Nouel. de Dote part. 7. priuileg. 18. in prin. Gama decis. 200. num. 1. in prin. Rebuf. de litter. obligat. artic. 11. glos. unic. n. 99. Capic. decis. 128. num. 3. Gallia cons. 29. nu. 6.* qui loquitur de debito contracto mariti, & vxoris causa; indecisam tamen relinquit *Amatus resol. 45. n. 25. n. 5.*

6 Ampl. præsertim si bona data † sint marito tamquam franca, & libera ab omni onere, & hypotheca. *Amatus resol. 45. num 23. Castil. decis. 97. n. 7. & seq. & 10. & seq.*

7 Ampl. præsertim in vestibus destinatis † ad vxoris vsum. *Bero. cons. 47. lib. 1. & seq.*

8 Ampl. vt si fiat exequutio, de facto † sit reuocanda. *Bero. cons. 47. lib. 1. num. 3.*

9 Ampl. præsertim si agatur de re data † marito in dotem pendente lite super eadem re, *Capic. decis. 128. num. 7. Natta cons. 401. num. 12. Decian. cons. 109. lib. 3. num. 10. Lancel. de attent. cap. 4. in præfat. num. 448. 465. 549. & seq.* cum alijs plurib. cumulatis ab *Amat. resolut. 45. num. 17. & seq.* & id priuilegio dotis,

cuius

10 cuius causa non contrahitur vitium † litigiosi,
vt inquit *Natta d. cons.* 401. *num.* 1. *Amatus*
decis. Marchiæ 48. *n.* 6.

11 Ampl. etiam si mulier † fuisset simul cum vi-
ro condemnata, *Ias. cons.* 44. *ad dubia lib.* 1.
num. 9. *in prin.*

12 Ampl. præsertim pro debito contracto † post
matrimonium. *Guid. Pap. decis.* 447. *pone*, asse-
rens ita intelligendã, esse *glos. in l. quinque legi-*
bus, ff. de bonis damnat. Capic. *decis.* 128. *n.* 5.
& ibidem addentes, relata concludenti ratio-
ne, *num.* 4. *Cartar. decis.* 34. *cum tractaretur*,
num 9. concludens *Baldum in l. Titia, ff. de*
iur. dot. glos. in l. quinque legibus, ff. de bon.
damnat. & reliqua quæ obijci possent, intelligi
de ære alieno cõtracto ab vxore post contractũ
matrimonium, *Vinc. de Franc. decis.* 636. *Cõ-*
tracto, num. 3. *Amatus, plures referens, resol.*
45. *nu.* 24. *Gallia conf.* 25. *n.* 26. *Borel. conf.* 54.
13 *n.* 7. *& seq. vers. in debito*, vbi præterea † re-
fert quomodo isto casu consulatur creditori.

14 Ampl. etiam si maritus † habuit scientiam
litis motæ vxori, *Bertrand. conf.* 129. *lib.* 6.
nu. 4. *quem refert et sequitur* Serafin. *decis.* 891.
proposui num. 10. *Laderch. conf.* 180. *num.* 1.
15 plures congerens, vbi refert reprobari *decis.* †
Bellam. 611. *Amatus resol.* 45. *num.* 15. dum
num. 14. retulisset dissentientes.

16 Ampl. etiam si sententia lata † esset in vxorẽ
occasione dotis promissæ filiæ suæ, *Lupus in*
rubric. de donat. inter virum, §. 66. *num.* 13.
circa fin ex Spec. de empt. & vend. §. 3. *n.* 11.

Contrarium firmat *Ruin. conf.* 19. *lib.* 1.
numer. 6.

17 Ampl. etiam vbi bona † non essent dotalia,
sed vice pecuniarum dotalium consignata vxori
pro dote. *Bald. Nouel. de Dote part.* 8. *priuileg*
18. *num.* 2. addendo hanc esse cautelam impe-
diendæ exequutionis; secus si non facta fuisset
consignatio, vel vxor non exciperet de vergen-
tia mariti ad inopiam, quam probare offerat in-
continenti, *& priuileg.* 22. *num.* 2. Hinc for-
18 san † in Rom. Cur. prodijt vsus cartæ dotalis,
quæ docto de dote conceditur à quouis ordina-
rio Iudice contra quoscunq. creditores mariti,
dilata interim excussione bonorum illius.

19 Quomodo consulatur creditoribus vxoris †
retardata exequutione in bonis datis marito in
dotem, *Guid. Pap. decis.* 447. *Gallia conf.* 29.
n. 19. *vers. His tamen. Vinc. de Franc. decis.* 636.
Castil. decis. 97. *num.* 10.

20 Limit. vbi mulier † rea maiestatis, vel vis pu-
blicæ, vel parricidij, vel beneficij, vel tan-
quam sicaria fuit condemnata *l. quinque legi-*
bus ff. de bonis damnat. vbi glos. & Bart. Alex.
in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.
num. 27. *in fin. Gallia conf.* 29. *num.* 5.

21 Limit. vbi agitur de ære alieno soluendo † cõ-
tracto, antequam mulier nupsisset. *l. mulier bo-*
na, ff. de iure dot. per quem textum ita concludit
Capic. decis. 128. *num.* 4. *&* 5. *Guid. Papa, de-*
cis. 447. asserens posse exequi lata sententia in
actione personali, si illa dedit marito omnia bo-
na sua, quia bona dicuntur quæ supersunt soluto
ære alieno; subdens quomodo consulatur indẽ-
nitati mariti. *Serafin. decis.* 891. *proposui nu.* 1
& seq. qui loquitur de expensis litis factis ante-
quam fundus datus esset in dotem. *Cartar. de-*
cis. 34. *crimin. num.* 8. *& seq. Ripol. var. resol.*
capi. de exequut. censual. num. 182. *relati ab*
Amat resol. 45. *num.* 1. *& seq.* vbi infinitos re-
fert. *Gallia conf.* 29. *num.* 27.

Contrarium defendit respondendo obiectis.
Amat. resol. 45. *num.* 8. *vsq. in fin. Borel. conf.*
54. *n.* 5. *& seq. Amatus decis. Marchiæ* 48. *nu-*
mer. 4. *&* 5.

22 Limit. si debitum vxoris sit tutelæ filiorum †
suorum causa contractum, veluti si transeunte
vxore ad secundas nuptias, redditis rationibus
pro reliquatu fiet exequutio in bonis datis ma-
rito secundo, vel vxor transiuit ad secunda vo-
ta non redditis rationibus, & soluto reliquatu,
nam fiet etiam in bonis mariti. *l. penult. l. si ma-*
ter, C. ex quibus caus. pignus, vel hypot. tacit.
cont. Asinius per hunc textum in prax. §. 31.
cap. 2. *limitat* 43. *in fin. Dueña regul.* 75. *exe-*
quut. limit. 14. *Marant. in praxi* §. *fin. nu.* 35.

23 Limit. in subsidium, † si agatur de debito
contracto ante matrimonium. *glos. fin in l. Ti-*
tia, ff. de iure dotium. Costa de subsid. remed. 44.
Castil. decis. 97. *Vidi, nu.* 8. *in fin subdens n.* 10.
quomodo consulatur indemnitati mariti. *Ama-*
tus resolut. 45. *num.* 5. *vbi plures refert, & n.*
6. *& seq. Vincent. de Franc. decis.* 636. idem
tenet facta excussione bonorum vxoris. *sequi-*
tur Castil. decis. 97. *num.* 7. *& seq.*

24 Limit. vbi lege prouinciæ, vel pacto † nuptia-
li fuit conuentum, vt maritus, & vxor sint so-
cij omnium bonorum, & agatur de soluendo
debito matrimonij causa cõtracto, vt puta causa
alimentorum coniugum, vel familiæ. *Lupus in*
repetit. rub. de donat. int. vir. & vxor. §. 66. *n.* 2.
& seq. Rebuf. de litter. oblig. art. 2. *glos.* 1. *num.*
100. *Gama decis.* 186. *num.* 2. *vers. & licet, &*
decis. 366. *num.* 5. *Barbos. in l.* 1. *ff. solut. matr.*
part. 5. *numer.* 48. *in prin. &* 49. *circa med. &*
25 *num.* 51. cum limitatione † tamen iuxta ratam
lucri, vel pro medietate tantum.

26 Limit. in sententia lata in actione reali † *l.* 1.
ff. de fund. dotal. glos. in l. à diuo Pio, §. in ven-
ditione, ff. de re iud. verb. exequuntur, quam sic
intelligendam vult Bart. *ibidem cum Salicet.*
quos refert *Ias. conf.* 44. *ad dubia. lib.* 1. *num.* 8.
in fin. & numer. 9. addendo ita intelligendam
esse *d l.* 1. *Barbos. in l.* 1. *part.* 5. *ff. solut. matr.*
numer. 12. exemplum referens, si actum fuit rei
vendicatione. *Guid. Papa decis.* 447. *pone, in*
princ.

27 Limita vbi mulier obligauit † omnia bona
sua in forma Cam. & deinde illa dedit in dotem:
nam cum illa contineat pactum de non alienan-
do, & alienatio facta, sit nulla, fieri in illis po-
test exequutio, vt dixi *infra* §. 18. *limit.* 5. & in
casu nostro voluit *Amatus decis. Marchiæ* 48.
num. 20. *&* 21.

28 Limit. vbi maritus non contradicit. † *Ias.*
conf. 44. *ad dubia lib.* 1. *num.* 6. *Barbos. in l.* 1.
ff. solut. matr. part. 5. *num.* 10. *relati ab Ama-*
to resol. 45. *num.* 14. licet *ipse num.* 15. deinde
dissentiat.

29 Limit. vbi maritus passus † est, vxorem litem sustinere, & ei auxilium præstitit. *Serafin. decis.* 891. *proposui*, *num.* 10. *relati ab Amato resol* 45. *num.* 14. licet ipse *num.* 15. aliud teneat.

30 Limit. vbi maritus † liti vxori suæ motæ, se obtulit. *l. si se non obtulit, ff. de re iudic. vbi Alex. numer.* 4. *Serafin. decis.* 891. *proposui*,

31 *num.* 10. vbi præterea declarat quando † quis dicatur liti offerre, vel auctorizauit. *Amatus resolut.* 45. *num.* 16.

32 Limit. vbi agitur de debito † communi vxoris, & mariti, contracto ex societate inter illos initæ tacite, vel expresse. *Barbos. in l.* 1. *part.* 5. *ff solut. matr. num.* 50. *vers. neque obst.* indecisam tamen reliquit. *Amatus resolut.* 45. *num.* 25.

33 Limit. vbi agitur de exequutione † sententiæ latæ causa soluendi debitum contractum occasione alimentorum præstitorum à marito familiæ suæ, & debitum fuit contractum à marito paupere, qui aliter familiam alere non poterat, *Io. de Plat. l. vxorem, C. de decur. lib.* 10. *in fin. Bart. l. bis solis.* 49. *ff. de cond indeb. in fin. Rom. sing.* 213. *Lup. in rub. de donat. int. vir. et vxor. §.* 66. *num.* 6. *Capol. cautel.* 243. admonendo quod expresse fiat mentio, fieri mutuum alimentorum causa. *Surd. tract. de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 48. *filius*, concludens bona filiorum, & vxoris capi posse isto casu in causam indicati, probato quod debitum fuerit cotractum à patre inope, causa alimentorum; & probari, si debitum sit factum tempore penuriæ, vel vt ego addo, si esset ex rebus ad victum, vel vestitum necessarijs.

Contrarium tenent relati ab *addentibus ad Gamam decis.* 186. *subdendo ex Alciat. in l. si cum seruum, ff. si cert. petat.* quæ reprobari potest ex eodem *Gama decis.* 366. *num.* 6, *et* 7. *vers. fructus*.

34 Limit. vt possit fieri † in ius dotis, quod habet vxor in casu diuortij, vel solutionis matrimonij, & illud vendi pretio reperibili. *addentes ad Spec. de exequut. sent. §.* 3. *numer.* 11. *vers. primum verius*.

Secunda regula est, vt sententia lata in ma-

35 ritum † non possit exequutioni demandari in bonis dotalibus. *Angel in l. à diuo Pio, §. in venditione ff. de re iudic. num.* 3. *Imol. nu.* 12. *Alex. num.* 26. *Salic. in l. ob maritorum. l. ne vxor pro marit. num.* 1. *&* 5. *Marant. in prax. cap. fin. num.* 35.

36 Ampl. præsertim si sententia lata fuerit † cōtra maritum in actione personali. *Alex. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. n.* 26. *in princ.* vbi de communi, *& num.* 27. *vers. vbi autem*.

37 Ampl. præsertim in vestibus † & alijs rebus muliebribus, quas mulieres solent habere tanquam paraphernales. *Bald. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marit. num.* 7. *in fin. Parlador. rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 5. *§.* 3. *num.* 42. *Bero. cons.* 47. *lib.* 1. *num.* 1. *& seq.*

38 Ampl. vt nec etiā exequi possit contra bona † mariti, quæ vxor possidet pro sua dote, præsertim si fuerit anterior creditore, qui obtinuit cōdemnari maritum, & capi illius bona in causam iudicati. *l.* 2. *l. si fundum. l. assiduis, §. & ideo, vers. exceptis, C. qui potior in pign. hab.* per quę iura ita firmat *Marescot. resolut. lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 22. 23. addendo *num.* 25. procedere etiam si vxor sit hæres mariti cum beneficio leg. & inuent. *& numer.* 67. etiam quod administrauerit bona mariti defuncti, nisi probetur ad manus illius deuenisse quantitatē pecuniarum, ex qua potuit esse satisfacta de dote.

39 Limit. in sententia lata † contra maritum in actione reali. *Alex. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. num.* 2. *&* 27. exemplum referens in causa damni infecti. *Salic. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marit. num.* 5. *Ias. d. §. in venditione, num.* 19. *in fin.*

40 Limit. in subsidium † in causa primipilari, id est administrationis bonorum Principis. *l.* 1 *C. de primipil. l. satis. C. in quib. caus. pign. tacit. cont.* per quæ iura ita firmat *Angel. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num.* 3. *Alex. n.* 27. *Castr. num.* 3.

41 Limit. in sententia lata † contra maritum in actione mixta, vt in causa damni infecti. *Alex. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. num.* 26. *& seq. Salic. in l. ob maritorum, C. ne vxor pro marit. num.* 5. *Ias. d. §. in venditione, numer.* 19. *in fin. Barbos. in l.* 1. *ff. solut. matr. part.* 5. *num.* 11. concludens aduersus *Pandul. Prat.* vicinum, cui non fuit cautum de damno infecto, & ideo immissum in possessione rei minantis ruinam, post secundum decretum fieri dominum rei absque alio onere dotali, & periculo euictionis, vt volebat *idem Pandulf.*

42 Limit. vbi sententia † lata in maritum, est ex causa alimentorum præstitorum vxori, vel filijs. *Cremens. singul.* 37. *tu mutuasti*, vbi *addentes* plures congerunt. *Gaspar, Barzia tract. de inop. debit. cap.* 1. *num.* 53. *&* 54

43 An autem fructus rei dotalis capi † possint in exequutione sententiæ latæ contra maritum, vel vxorem; distinguendum est, an illi sufficiant pro oneribus matrimonij, vel superabundent: nam primo casu nullatenus capi possunt, exceptis casibus relatis in regulis firmatis circa res dotales. Secundo autem casu secus, quoad eam ratam, qua illi excedunt onera matrimonij, *Barbos. in l.* 1. *part.* 5. *ff. solut. matr. num.* 47. *circa fin. vers. unde quoad fructus*. Vel etiam distinguendum est, an illi separati sint à solo, vel non: vt priori casu tanquam quælibet res mariti, capi possint: secundo autem casu secus, quia illi sunt tanquam pars fundi dotalis. *Barbos. d. l.* 1. *& part.* 5. *num.* 49. Vel etiam aliter distinguendum, an maritus esset facultatibus idoneus, vel pauper, vel vergeret ad inopiam: vt priori casu capi possint, secundo autem, & tertio nequaquam, *Gama decis.* 200. *num.* 1. *in fin.* Vel etiam aduertendum, an agatur de debito communi coniugum, vel proprio alterius; vt priori casu fieri possit exequutio, *Gama d. decis.* 200. *num.* 2. *&* 3. vbi testatur ita fuisse iudicatum: Secundo autem seruanda quæ dixi in antecedentibus regulis,

SVM-

§. XV.

SVMMARIVM.

Sententia lata in clericum, vel Prælatum, quando exequutioni demandetur contra bona ecclesiæ 1.
Quando lata in monachum sit exequenda contra monasterium. 2

1 DEcimusquartus fingi potest casus in Prælato, † vel corpore ecclesiastico, in quod si lata fuerit sententia, & dubitetur an illa exequi possit in bonis ecclesiæ, quæ non fuit condemnata, nec in sententia nominata: & distinguendum est, an illa fuerit prolata ex causa recipiente, & tangente ecclesiam, vel illius Capitulum, & corpus, & tunc capi possunt in exequutione bona ecclesiæ. An vero sententia lata fuerit contra Prælatum nomine illius, & tūc exequutio fiet in fructibus bonorum ecclesiæ, quæ possidet. *Iaf in l.à D. Pio, §.in venditione, ff. de re iudic. num.*21. *Specul.de exequut. sent.* §.3.*num.* 15. *Rebuf. de litter. obligat. artic.* 2. *glos. vnic. num.*12.*et seq. et num.* 106. *et seq.* vbi præterea refert, quid seruetur in Gallia, circa bona clericorum, & plura addit notatu digna, circa negatam exequutionem in mobilibus clericorum. *Asinius in prax.* §.31.*cap*,2.*limit*.42. *Ant. Fab.in suo C.de Episc.et cleric. de fin.* 54.

2 Quid autem dicendum de exequutione sententiæ † latæ in monachum, vel alium professum regularem religionem, an fiat in illum, vel Monasterium, videndus *Specul. de stat. monach.* §.1.*nu*.4.*et seq. Marant. in prax.part.*6. §.*tertius, et vltimus, num*.43. *Asinius in prax.* §.31. *capit.* 2. *limit.* 42. *Duen. regul.* 75. *exequutio. limitatione decima.*

§. XVI.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra patrem non mandatur exequutioni contra bona filij. 1.8.*Ampl* 9. 10. 11.12.13.14.15.*Limit*.16.17.18.19.20.*An contra bona aduentitia filij*. 21.
Pater & filius est vna, & eadem persona. 2.*Ampl.* 3.4.5.6. *Limit.* 7.
Primipili qui essent. 18.
Sententia lata in filium non potest exequi in bonis, vel persona patris. 23. *Ampl.* 24. 26. 27. 28. 29.
Legitima est debita filijs, iure naturæ, est æs alienum patris, cuius bona ideo sunt hypothecata. 25.

1 DEcimusquintus fingi potest casus, in sententia lata contra patrem, quæ non potest exequutioni mandari contra † bona vel personam filij. *Rub. & toto titul. C.ne filius propatre*. Nā licet potentia iuris, pater & filius

2 † sint vna & eadem persona. *l.fin. C.de impub.* præsertim dum est in paternis sacris. *Dec.l.fin.* C.*vnd.liber.n.*2.*in fin.* ideo inter ipsos contrahi nō potest emptio, & vēditio, quia alia est persona vēditoris, alia emptoris. *l.*2.*ff.de cont.empt.* &

3 emphiteusis † etiam ecclesiæ concessa patri, censetur concessa etiam filio, licet de illo non sit facta mentio. *Veral.decis.*302. *emphiteusis. part.*1. & inimicus patri, est etiam inimicus filij, & e cōtra. *Mantic.decis.*211.*n*.10, & pater & fi-

4 lius faciunt † vnum tantum gradum agnationis, & parentelæ. *Bal auth. quas ruinas*, C.*de sacros.eccles.nu.*4.*in fin.* Nec ratione identita-

5 tis personæ contrahentium, debita † est gabella vbi pater contrahit cum filio. *Petrus Rebuf. in l.*1.*C.de impen.lucrat.descript.lib.*10. *num.*7. & filius iurare potest super eo, quod prætenditur factum a patre. *Surd.decis.*172.*pendente, num.*4.

6 & quod vnus ipsorum possidet, † alter censeatur possidere; & æstimum patris sit æstimum filij, adeo quod pater & filius habeantur pro vno, non autem duplici fumante. *Bal.in l.*2.*C. de legitim.hæred.in fin.Boer.decis.*213.*num.*15, *vers.vnde dicit.*

Attamen quia vt inquit Imp. Zeno *in l.vnic.* C.*vt nemo ex vicarijs pro alien. lib.* 11. graue nimis est non solum legibus, sed etiam æquitati naturæ contrarium, pro alienis debitis aliquem

7 molestari; & filius & pater sunt † vna persona fictione iuris & quoad quid, non autem quoad omnia. *Marsil.de fideius. num.*308. *Gul.Bened. in cap.Raynutius* §. *mortuo el* 2. *detestam. num.*31.*vers.vnde restat*; nullatenus exequutio

8 sententiæ latæ in patrem † potest fieri in bonis filij, *vt ex Bart. & Bald.in l.*3.§.*sed vtrum ff. de minor.Marant.in praxi. cap.final. num.*34. *et Asinius in prax.* §.31.*cap.*2.*limit*.40. *Serafin. decis.*1152.*num.*1.

9 Ampl. vt neque possit exequi in † bonis peculij profectitij, vt pluribus probat *Petr. Duen, regul.*75.*relatus, lib.*5.*regul.iuris*, §.*exequutio. limit.*7. *Marant.in prax.cap.fin.num.*34. *Asinius in prax.*§.31.*cap.*2.*limit*.40.*num.*1.

10 Ampl. nec etiam in bonis peculij † aduentitij, præsertim super illius proprietate, quæ est tota filij. *Marant in prax.cap.fin.nu.*35.*Asin. in prax.*§.31.*cap.*2. *limit.* 40. *num.*1. & 5. *relatis Bart.in l si finita*, §.*si de vectigalibus, ff. de damn.infect.num.*12. *Imol.& Alex.nu.*44. testatur de communi. *Grammat decis.*6.*nu.*14. qui loquitur vbi publicantur bona ob pactis delictum.

11 Amplia, etiam si per delictum † patris purificato fideicommisso, bona sint deuoluta filio: *Alex.conf.*23.*lib.*1. *Farinac. plures referens, q. crimin. tom.* 1. *quæst.* 25.*num.* 22. *et seq. et num* 34.*et seq.* vbi *cum Thesaur. decis.*167. agit an saltem fructus donec pater viuit.

12 Amplia præsertim si filius sit † emancipatus, & agatur de bonis illi donatis, antequam pater deliquisset. *Paschal.de patr. potest.part.*4. *cap.*5.*num.* 17.

13 Ampl. præsertim in bonis peculij castrensis † seu quasi; nam cum illa sint propria filijfamil, non

non possunt capi in exequutione sententiæ latæ in patrem. *Marant. in praxi cap. fin. n. 36. Asinius in prax. §. 31. cap. 2. limit. 40. numer. 3. vterque motus l. 1. C. de bon. proscript.*

Amplia, etiam si fuerint empta à Patre nomine filij, & de pecunia filij. *Mandel. cons. 570. proponitur num. 7.* vbi præterea docet cautelam, ne filius in illis molestetur.

14 Ampl. e contra, † vt sententia lata in filium, non possit exequi in bonis, vel iuribus paternis. *vt dixi infra vers. cum pater, & filius.*

15 Ampl. etiam si filius sensisset † commodum aliquod ex pecunia credita patri, si tamen ille sit soluendo. *Iacob. Cancer. quæst. 8. lib. 2. n. 25.* & id ex æquitate regulæ *ca. locupletari de regul. iur.* & exemplo mutui facti filio famil. quod est versum in causam ad quam obligatus est pater, vt late probat *Guttierez in auth. sacramenta, C. si aduers. vend. num. 83. & seq.*

16 Limit. vbi filius † est hæres patris, nam cũ illius personam repræsentet, & in eum transeant paterna iura actiue, & passiue, *Rub. C. vt action. ab hered. & cont.* fieri potest exequutio sententiæ in filium, quæ fuit lata in patrem. *Serafin. decis. 1152. l. final. C. de primipil. lib. 12. Iacob. Cancer. quæst. 20. lib. 2. num. 22.*

17 Limit. in sententia lata contra patrem, † qui diuinam, vel humanam læserit maiestatem: nam puniuntur etiam filij temporaliter, non tamen spiritualiter. *cap. vergentis de hæretic. l. quisquis, §. filij vero, C. ad leg. Iul. maiest. Couar. late var. resolut. lib. 2. cap. 8 num. 1. et seq.* vbi constituit quinque conclusiones, circa hoc assumptum: & inter cætera, quod ratione publicæ vtilitatis, quis pro alio puniri potest. *Iacob. Cancer. quæst. 8. lib. 2. numer. 1. & seq. et præcipue num. 3.*

18 Limit. ex causa † primipilari. *l. fin. C. de primipil. lib. 12.* Verum cum non conueniant Doctores, qui essent primipilares, & alij velint esse expertæ fidei homines, penes quos reponebantur aquilæ, signa belli: alij velint, qui quatuor centum milites gubernabant. Alij fuisse tradunt, penes quos deponebatur dimidia pars doni dati militibus, quoad illi starent in castris, fortiter dimicando, scientes fortunarum suarum partem apud signa conseruari. Alij primipilum esse malunt penes quem militum annona custodiebatur, & quia militum opera defenditur respub. & sine annona, seu victu nequeunt milites pugnare, & reipub salus videtur posita in fide primipili, factum est, vt fraudatio primipilaris seuerius fuerit castigata, & illius capi bona vxoris, & filiorum, quamuis non sint illius hæredes. Sed cùm nostris temporibus euanuerit vsus primipili, censerem in exercitu Pontificio esse Commissarium, qui est custos crumenæ pecuniæ Pontificiæ destinatæ pro stipendio militum: in exercitu autem Principum secularium, qui habet similem curam pecuniæ, vel annonæ, cui anno 1638. audiui fuisse præpositos Senatores duos, vigente bello apud Insubres.

19 Limit. vbi pater damnatus † fuit de crimine barattariæ, quia dum esset Iudex aliquid accepit, vt non facienda faceret, & facienda non faceret, nam exclusis penitus filijs, bona illius publicantur. *glos. & Bal. nu. 2. in auth. nouo iure, C. de pœn. iud. qui male iudic. Farinac. de varijs & diuers. crimin. quæst. 111. artic. 1. num. 3. & 34. circa fin. quæst. 73. vers. Iudex committens baratariam.*

20 Limit. vbi pater est pauper, † & contraxit debita, vt aleret familiam: nam creditor agit contra † filios diuites, vel bona materna possidentes *Bar. Ang. & Ias. in l. 5. lijs solis, ff. de condict. indeb. Roman. sing. 213. paser. Cremens. sing. 37. tu mutuasti. Capol. cautel. 246. quid si pater.*

21 An autem vsusfructus aduentitiorum † filij possit capi in exequutione sententiæ latæ contra patrem, *Alex. in l. si finita, §. si de vectigalibus, ff. de damn. infect. cum alijs cumulatis à Marant. in prax. cap. fin. n. 37. Asin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 40. n. 4.*

Cum pater, & filius sint correlatiua, quia ad positionem vnius sequitur positio alterius,
22 correlatiuorumque eadem sit regula † & dispositio, vt de vno ad alterum extendatur, ne iudicetur ad imparia *glos. clem. vnic. verb. æternaliter, de sum. trinit. & fid. cat. l. fin. C. de indict. viduit. tollend. Euerard. in suis locis legal. cap. à correlatiu.* propterea sicuti sententia lata in patrem, non potest exequutioni demandari in bonis, vel iuribus, vel persona filij, pariter
23 sententia lata in filium † non potest exequi in bonis, vel iuribus, vel persona patris. *Rubric. & toto titul. C. ne filius pro patre.*

24 Ampl. nec etiam fieri posse † exequutionẽ in bonis patris pro rata debita filio iure legitimæ. *Specul. de exequut. sentent. §. 3. nu. 11. vers. sed dic contra:* eam afferens rationem, quia legitima non est debita filio ante mortem patris, qui potest abutendo filium fraudare in ea quo-
25 ta, licet alias dicatur quod † legitima sit debita filijs iure naturæ, sit quasi æs alienum eisdem debitum à patre, cuius bona ideo illis dicuntur hypothecata. *l. Papinianus, §. si quis impubes, ff. de inof test am, l. quanquam, C. ad leg. Falcid. l. si quis legatum, ff. de fals. Bal. l. 2. in fin. C. de lib. præterit. glos. l. 3. verb. auferri C. de iur. & fact. ignor. Natta cons. 155. num. 22. vbi plura congerit, Surd. cons. 77. num. 1. circa princ. & cons. 215. num. 2. & cons. 388. nu. 7. & cons. 401. n. 9.*

26 Ampl. nec etiam pro ea quota † quæ est debita filio pro alimentis. *Specul. de exequut. sentent. §. 3. num. 11. vers. alimentis,* testans hanc opinionem esse veriorem contraria.

27 Ampl. nec etiam in bonis † aduentitij peculij, quorum proprietas est tota filij, *Bart in l. si finita, §. si de vectigalibus ff. de damn. infect. n. 12.* quem ibidem sequuntur *Imol. & Alex.* & communiter cæteri teste *Marant. in prax: cap. fin. num. 35. Asin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 40. num. 2. & 5. Clar. in prax, §. fin. quæst. 78. numer. 12.* quod assumptum late examinat, & latius *Guazin. tract. de confiscat. conclus. 13. limit. 28. Franc. Bec. cons. 57. Baptista, n. 17.*

Ampl.

28 Ampl. præsertim in bonis, & iuribus peculij profectitij. *Clar. in prax. §. fin. quæst.* 78. *n.* 11. vbi inter cæteros refert *Ruinis conf.* 74. *lib.* 5. *num.* 5. asserentem neminem de hoc assumpto dubitare. *Marant. in prax. cap. fin. numer.* 34 *Afin. in prax.* §. 31. *cap.* 2. *limit.* 40. *num.* 1. *& late examinat Guazin. tract. de confisc. concl.* 13. *limit.* 29.

29 Ampl. nec etiam in peculio † castrensi. *l.* 3. *C. de bonis proscript.* & quamuis plures ex nostris inhærendo regulæ *d. l.* 3. absolute concludant, in solatium patris, non auferri bona castrensia, vel quasi filio ob debitum condemnato, quę tamen sunt propria ipsius, & testentur de communi, & æquiori opin. etiam si ille habeat filios, quibus paterna bona sunt debita. *l. scripto hærede, ff. vnde liberi*, non desunt tamen, qui aliud sentiunt: ideo pro concordia videndus *Guazin. tract. de confisc. concl.* 13. *limit.* 27.

§. XVII.

SVMMARIVM.

Pactum, vt in casu moræ debitoris liceat creditori ingredi possessionem bonorum illius, quos effectus pariat. 1. *an sit reale, vel personale & an validū.* 2. 7. *an possit reuocari à promittente.* 3
Sententia exequi non potest contra tertium, etiā quod auctor illius pactus fuisset, vt in casu moræ capi possent illius bona. 4. *Contrarium.* 7
Concorda. 10. *ampl. primam opin.* 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. *limit.* 16. *in fin.* 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. *Subiimita omnes relatas limitationes.* 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66.
L. Titius, ff. de seru. exportand. declaratur. 5. 9
Signorol reprobatur. 6
Farinacius laudatur. 11
Socin. reprehensus, quia in suis regulis vsus fit verbo fallit. 12
L. meminerint. C. vnd. vi, an limitetur ex pacto de capienda possessione propria auctoritate. 30. 31. 32.
Sententia vbi exequi potest contra tertium, si ille sit clericus, cuius Iudicis imperio fiet exequutio. 57

1 OMissis reliquis effectibus, quos parit ex partium conuentio, vt in casu moræ, liceat creditori propria auctoritate † ingredi possessionem bonorum debitoris, qui plures sunt, vt ex dictis *Bart. in l.* 3. *C. de pignor. & ibidem* reliqui, & latius cæteris *Menoc. de adipiscend. possess. remed.* 5. & post *Menoc. Farinac. de furtis quæst.* 175. *part.* 3. *Regula n.* 174. *& sequen.* & ego aliquos congessi *de Laudemio lib.* 4. *quæst.* 8. *artic.* 17. *& supra hoc. lib.* 1. *de tribus solemnibus cap.* 14. §. 12. *& in tractat. clausularum*, §. *auctoritate propria possessionē*
2 *apprehendēdi.* Quod pactū an sit reale † vel personale, & an validum, an apponi possit quibuscunque contractibus, & dispositionibus etiam Principum, examinant *Bal. conf.* 345. *ad. lib.* 1. *Signorol. conf.* 4. *& dixi infra cap.* 14. §. 12. *Cartar. decis. Ianuens.* 12. *fuit, num.* 2. *& seq. Rofred. de libellis rub. de edict. D. Marci. n.* 11. *versic. oppositio. Coler. de proces. part.* 1. *cap.* 5. *numer.* 14. *vsque ad* 43. *Menoc. de adipiscend. possess. remed.* 5. *num.* 34. 112. *& seq. Tuscus,*
3 *conclus.* 37. *pactum num.* 1. *& seq.* & an † reuocabile a promittente, *Coler. de proces. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 47. *& seq. Foller. de censib.* §. *Huiusmodi num.* 3. *& seq.*

Stricte procedendo ad examen difficilis, & perplexæ difficultatis, quam excitaui hoc secundo capite, ampliando regulam ibi constitutam
4 *nu.* 26. Quod exequutio fieri non possit † contra tertium, etiam quod ad fauorem victoris, auctor istius tertij pactus fuisset, quod in casu moræ posset ille possessionem bonorum, quæ tunc possidebat ingredi, & apprehendere, iuxta opinionem *Martini antiqui glossatoris*, quā post alias refert *Accurs. in l.* 3. *verb. non videtur in fin. C. de pignor. & sequitur Spec. eodem Martino relato post alios de pignor.* §. 1. *n.* 20. *Rofred. de libellis rub. de edict. D. Marci nu.* 8. *vers. puto tamen & pluribus comprobat Alberic. in l. creditores*, C. *de pignor. num.* 5. *in fin. et nu.* 6. *& seq. Alex. conf.* 10. *lib.* 1. *n.* 3. *circa prin. vbi refert Bart. & Bal. dicentes hanc esse regulam, & conf.* 153. *circa, lib.* 6. *num.* 5. vbi addentes testantur hanc opinionem esse veriorem. *Corn. conf.* 218. *videtur in hac, lib.* 3. *n.* 4. vbi alijs antiquis relatis respondet, & declarat
5 *l. Titius* 9. † *ff. de seru. exportand.* quæ videbatur obstare, concludens *num.* 5. hanc opinionē esse in iure veriorem, *Neguf. de pignor. part.* 4. *n.* 21. *vers. vndecimo, relati à Gabriel. de acq. possess. conclus.* 8. *num.* 1. *vers. contrarium, & à Farinac. de furtis quæst.* 175. *n.* 251. addendo *Menoc.* respondere argumentis quæ pro ista opinione afferuntur, *et à Tusco conclus.* 37. *pactum n.* 22. *et* 51. *& à Cartar. decis. Ianuens.* 12. *num.* 2. *et ab Amato resolut.* 45. *nu.* 10. *Signorol. de Homodeis conf.* 4. *num.* 2. *vsque in fin.* vbi late probat tale pactum respicere personam paciscentis, & non extendi ad alium. *et à Menoc. de adipisc. possess. remed.* 5. *num.* 114. *et seq.*
6 *vers. secunda*, vbi relatis † argumentis quibus *Signorol.* suam defendit opinionem, illis respondet. *Suarez in l. post rem iudicatam*, declarando legem Regiam *vers. que las complėdes n.* 1. *& seq.* late comprobat, *Afflic. et ab illo relati ad constit. Regni, de cultu pacis numer.* 18. *et num.* 19. late comprobat.

7 Contrarium † tenet *Bald. l. creditores* 3. *C. de pignor. et hypoth. numer.* 1. *et ibid. Cyn: vers. secundo, Cast. conf.* 10. *lib.* 1. *numer.* 6. *vers. et hic bene dico. Odofred. in d. l.* 3. *C. de pignor. numer.* 1. *in fin. vers sed denuo quæro*, asserens *Petrum de Bellapertica, et Rofredum* tenere contrarium, *et Salic. et nu.* 15. *vers. sed*
8 *primam partem*, ea motus ratione, † quia tale pactum afficit rem non autem personam, vt volunt tenentes præcedentem opinionem, & per

ean-

eandem rationem idem tenet Neguſ. de pignor.
part. 4. num. 20. Signorol. de Homodeis conſ. 4.
num. 1. verſ. & primo, relata gloſ. in d. l. 3. ea
ratione, quia tale pactum eſt in rem, & exequu-
tiuum hypothecæ, & de natura realis actionis
eſt, ſequi rem, & non perſonam. Gabriel. de
acq. poſſeſ. concluſ. 8. in prin. relati à Menoc.
de adipiſcend. poſſeſ. remed. 5. eadem ratione
9 moti, & respondendo † l. Titius, ff. de ſeruis
exportand. quæ videbatur obſtare, num. 113.
quæſt. 18. verſ. prima, et nu. 114. et ſeq. alias
rationes ſubdit, quas aſſerit improbari à Salic.
et Alberico. addentes ad Suarez in repet. l. poſt
rem iudicatam, ff. de re iud. num. 6. Cartar.
deciſ. Ianuenſ. deciſ. 12 fuit, num. 3. Pacific. de
Saluian. interdict. inſpect. 3. part. 4. num. 196.
relati à Farinac. de furtis num. 249. ſubdens
n. 250. Menoc. reſpondere omnibus argumentis
quæ pro illa afferuntur. Mauſon. de cauſ. exe-
quut. ampl. 6. num. 26. in prin. relati ſupra hoc
cap. 2. num. 75.
10 Contrarietatem iſtam conati ſunt † concilia-
re Doctores noſtri, & præcipue Signorol. &
Corn. in locis relatis, dum ſuam aſtruentes opi-
nionem declarant qualiter intelligenda ſit opi-
nio contraria, Grat. conſ. 37. viſis lib. 1. n. 12.
et ſeq. & latius cæteris, duo noſtrorum tempo-
rum Iuris lumina, nempe præceptor meus Me-
noc. de adipiſc. poſſeſ. remed. 5. quæſt. 18. n. 3.
11 vſque ad 143. et Farinac. † inſignis practicus,
& theoricus rerũ criminal. tract. de furtis q. 175.
part. 7. nu. 249. et ſeq. Card. Tuſc. concluſ. 37.
pactum n. 21. et ſeq. & nouiſſime Pacificus in
ſuo tract. de Saluian. interdict. inſpectione 3.
capit. 4. quæſt. 24. num. 686. vſque ad 723.
Sed quia illi diuertunt ad plura, quæ caſui no-
ſtro non conueniunt, conſtituta negatiua regu-
la, iuxta opinionem Martini, & illi conſentien-
tium, relatis ampliationibus, & limitationibus,
12 non autem fallentijs, vt loquitur † Socinus,
qui ideo fuit notatus à Vigellio in ſua epiſtola
dedicatoria methodo practicarum obſeruat. Ca-
mer. Imperial. qui iuri attribuerit fallentias,
cum iura nihil magis execrentur, quam dolum,
& fallaciam, quaſi iura nos fallant, cum potius
noſtra fallamur ignorantia, ſi iuris exceptionis
ignoremus. Farinac. de furt. quæſt. 175. n. 253.
facta diſtinctione, an agatur de exequutione
actionis realis, vel perſonalis, concludit vtram-
que opinionem eſſe veram cum aliquibus de-
clarationibus, quas ſubdit, & illam remitti Iu-
dicis arbitrio concludit Mauſon. de cauſ. exe-
quut. ampl. 6. num. 29.
13 Ampl. itaque regulã † iuxta opinionem Mar-
tini firmatam, præſertim, ſi tertius in quem
tentatur exequutio dicti pacti, reſiſtit ſeu impe-
dit ingreſſum, vt dixi infra §. 22.
14 Ampl. præſertim vbi creditum † cuius cauſa
quæritur ingreſſus, non eſt liquidum, vt dixi
infra §. 24.
15 Ampl. præſertim † ſi agatur de exequutione
ſententiæ latæ mota actione perſonali, vt dixi
ſupra §. 6. n. 15.
16 Ampl. etiam vbi iſte tertius fuit † citatus, ſed
non comparuit, & ſummarie non fuit cognitũ
de illius iuribus, Ancar. conſ. 133. ſatis, n. 3.
Contrarium, quod ſufficiat citaſſe, etiam cum
clauſula, ſi ſua putauerit intereſſe, vt ex Bald. et
alijs firmat Gabriel. concluſ. 8. num. 24. de
acquir. poſſeſ.
17 Ampl. vbi ſucceſſor † vniuerſalis, vel parti-
cularis eius, ad cuius fauorem eſt conceptum
tale pactum, vult illo vti, & tertio citato, non
probauit ſe talem. Alex. conſ. 96. viſis narra-
tis, lib. 4. num. 3. & 4. Neguſ. de pignor. part. 4.
num. 21. in fin. verſ. remanet. Farinac. de fur-
tis, quæſt. 175. num. 282. Tuſcus concluſ. 37.
pactum nu. 49. qui loquitur de hærede, & ceſ-
ſionario.
18 Ampl. præſertim vbi iſte tertius † diu quiete
poſſedit fundum, quem creditor vult ingredi.
Ancar. conſ. 133. nu. 3. in princ. Caſtr. conſ. 10.
num. 8. verſ. ex prædictis, lib. 1. relatus à Tuſc.
concluſ. 37. pactum ingrediendi num. 42. &
ſeq. addendo præſertim, ſi poſſeſſio ſit adeo lon-
ga, vt ſit extincta ciuilis, acquiſita per iſtud pa-
ctum, ſit à iudice inhibendum, ne illum mole-
ſtet. Afflict. deciſ. 139. magna, num. 1. & ſeq.
Corn. conſ. 27. lib. 4. num. 12. in fin. Pacific. de
Saluian. inſpect. 3. part. 4. num. 697.
19 Ampl. præſertim vbi iſte tertius † habet hy-
pothecam anteriorem in re, quæ tentatur capi
in exequutione facienda ad fauorem eius, qui
habet facultatiuum pactum ingreſſus propria
auctoritate. Angel. Aret. con. 28. num. 27. & ſeq.
& conſ. 55. Nulli in princ. etiam quod iſte
haberet ſpecialem in re, de cuius ingreſſu agitur.
l. qui generaliter, ff qui potior. in pignor. Tuſc.
concluſ. 37. pactum num. 54. Tiraquel. de iure
conſtit. part. 1. num. 47.
20 Ampl. vbi qui ingredi vult, ſemel poſſeſſionẽ
apprehendit, † & deinde illam amiſit, ſeu ſediẽs
repellitur, nam ceſſat virtus huius pacti. Alex.
conſ. 133. ſtantibus, num. 8. lib. 7. & locus eſt
regulæ. l Boues, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſignif.
Tiraquell. de Iur. Conſtit. part. 1. num. 45. ad-
dendo præſertim contra reſiſtentem. Tuſc. con-
cluſ. 37. pactum, num. 50. Bart. in l. 3. C. de
pignor. num. 4.
21 Ampl. præſertim ſi ſententia fuerit † prolata
per colluſionem rei, & actoris. Caſtr. conſ. 179.
lib. 1. in fine.
22 Ampl. etiam vbi tale pactum † fuit factum
ab eo, qui ſolus non poteſt alienare fundum,
de cuius ingreſſu factum eſt tale pactum, vt pu-
ta ſi fiat ab emphiteota, vel feudatario. Tuſcus
concluſ. 37. pactum num. 3. & 6. relatis Angel.
Aret. conſ. 28. & Alex. conſ. 2. ex narratis n. 13.
verſ. vlt. quia lib. 4. eã afferens rationem, quia
talis licentia eſt ſpecies alienationis, quę non
poteſt fieri à ſolo emphiteota, vel vaſſallo.
Ampl. præſertim vbi creditor adiuit iudicem
23 † & ab illo petit licentiam ingrediendi, nam ele-
cta iudiciali via, ſine reſeruatione facultatiui pa-
cti, non poteſt creditor redire ad viam facti.
vt dixi §. 27.
Ampl. præſertim vbi bona, de quorum ingreſ-
ſu agitur, nõ ſunt hypothecata creditori volenti
ingredi. Alberic. l. creditores, C. de pignor. n. 8.
eam afferens rationem, quia tale pactum nul-

lum ius præbet in re, quæ non afficitur nisi pignore. *Salic. d. l. creditores, numer.* 20. *& seq* addit causare tantum obligationem personalem paciscentis.

Ampl. præsertim vbi ingrediendo, illius possessio interuertitur. *Bal. in l.* 3, C. *de pignorib. num.*4. *Ias in l.*2. C. *de iur. emphit. num.* 100. declarando quando possessio dicatur controuerti, sicuti & *Bossius de Principe nu.*298. *Borgnin. decis.*36. *part.*2. *num.*151. limit. si dominus in continenti resistat.

24 Ampl. præsertim, vbi tale pactum † esset generaliter factum de capiendis bonis debitoris, vbi ille esset morosus, & interim aliquem fundum alienasset, nam tale pactum non potest exerceri in fundũ alienatum, vt ex *Cor. cons.*217. *vol.*3. concludũt *Gabriel de acquir. poss. concl.*8. *num.*15. *Farinac. de furtis. regul.*175. *nu.*260. *Tiraq. de iur. constit. par.* 1. *num.*47.

25 Ampl. siue tertius habeat causam † mediate, siue immediate a paciscente. *Grat. cons.*37. *n.* 1.

Contrarium, quod non sufficiat habuisse causam mediate, firmat *Signorol. cons.*200. *num.*5. & comprobatur ex dictis a me *de Laudemio, lib.*1. *quæst.*10. *art.*2.

26 Ampl. præsertim, vbi non esset † certum, tertium habuisse causam ab eo, qui tale fecit pactum ad fauorem sui creditoris: *vt ex Bart. et Butrio, et Afflict. concludit Gabr. de acquir. poss. conclus.*, *nu.*13. *Cartar. decis. Ianuen.* 12. *num.*5. *Mantic. de tacit. lib.*11. *tit.*5. *n.* 13. *in fin.*

27 Ampl. etiam † si ageretur de solutione fructuum Census, *vt dixi infra* §. 29.

28 Ampl. præsertim. vbi agitur de bonis Ecclesiæ, *vt dixi infra* §. 26. *num.*7. sed distingue *per Menoch. de adipis. poss. remed.*5. *num.*22. *et seq.*

29 Ampl. si agatur de rebus Pupilli, *vt dixi infra* §. 22. *num.* 20. & distinguit *Menoch. de adipiscend. poss. remed.*5. *num.*12. *et seq.*

30 Ampl. vt ingrediens possessionem † rei a tertio possessæ, non excusetur à pœna *l. meminerint*, C. *vnde vi*, vt firmat *Ancar. cons.*133. *num.*3. *vers. sed his*,

Contrarium tenent relati à *Gabr. de acquir. poss. ff conclus.*1. *num.*87. *et à Farinac. de furt. quæst.*175. *num* 174. *Negus. de pignor part.*4.
31 *num.* 9. *et* 15. Et credo illos verum † dixisse, si possessio istius tertij sit diutina, nam si recens fuerit, aliud dicendum censeo. *glossa magna quæst.*7. *vers. idem dico, in l si quis in tantum.* C. *vnde vi; vbi Cyn. nu.*5. *Bart. n.*24. cum alijs cumulatis à *Farinac. de furt. quæst.*175. *num.* 174.
32 *et* 189. Vel aliter dicas † quod tale pactum non excusat, vbi creditor post ingressum vellet possessionem captã retinere, nisi addita fuerit clausula, facultatis retinendæ possessionis, vt communiter solent scribere notarij. *Negus. de pign. par.*4. *num.*9. *et seq.* Sed hæc conciliatio est inanis ex dictis *Alex. cons.*35. *lib.*6. *in princ.* Reliqua autem quæ dici possent circa hoc assumptũ, quia illa latè tradit *Farinac. dict. tract. de furtis quæst.*175. *num.*174. *et seq.* ne de carta in papirum transferam aliorum dicta, quibus nihil addi posse credo, ad ea, quæ ille tradit, me remitto.

33 Ampl. præsertim vbi † ius illius, ad cuius fauorem est factum pactum, non est liquidum, *vt dixi infra* §. 24.

34 Ampl. præsertim vbi agitur de exequutione † iuris personalis, *vt dixi supra* §. 6. *nu.*15. *et* §. 8. *num.* 2. *Pacific. de Saluian. inspect.*3. *part.* 4. *num.*705. *et dixerat Grat. cons.*37. *lib.* 1. *nu.*12. *Negus. de pignor. part.*4. *num.*26. *vers.*3. limitando, data fraude tertij.

35 Ampl. etiam vbi ius exequendi † non erat actu productum, nec in actu producendi, nam in singularem successorẽ exerceri non potest tale pactum, nec fieri exequutio. *Bart. in repet. l.*3. C. *de pignor. vers. tertio casu, et vers. si vero habet causam et ibi Angel. vers. pro exequutione autem. Corn. cons.*218. *vol.*3. *n.*4. *Alex. cons.*136. *lib.*6. quos refert *Gabr. de acquir. possess. concl.*8. *num.* 16. *Monac. de adipisc. possess. remed.* 5. *num.*139. *Farinac. de furtis quæst.*175. *nu.* 259. exemplum referens, si lis non erat cœpta tempore, quo tertius cœpit habere causam à paciscente.

36 Ampl. præsertim vbi tale pactum † non habet clausulam constituti, vel precarij: *vt ex Bart. Butr. Imol. et alijs concludit Cartar. decis. Ianuen.* 12. *nu.*7. addendo idem dici à *Soccin. cons.*82. *lib.*3. *col. penult. Pacific. de Saluiano. inspect.*3. *part.*4. *num.*710. *et seq.* vbi in multis casibus dicit hoc esse verum.

37 Ampl. præsertim vbi † iste tertius ne à creditore sui auctoris molestaretur in sua possessione, obtinuit generalem inhibitionem, nam tunc non posset creditor ingredi possessionem, nisi illo citato, & eius iuribus excussis: & hæc
38 † est cautela, quam docet *Galles. de obligat. Camer. quæst. fin. n.*41. dum prius aliam docuisset creditorem, qua vti possit contra istum tertium possessorem, quas cautelas desumpsit ex cautela *Angeli*, quam examinaui late *infra* §. 19. *nu.*31. *et seq. Tuscus conclus.*37. *pactum nu.*45. eandem cautelam docuit *Bal. ad fauorem emphiteutæ in rubr. de allodijs num.* 26. *in vsibus feud.*

39 Ampl. præsertim, si ageretur † de credito, cui obstaret præscriptio, quia præscripto principali, præscriptum est accessorium. *Cast. cons.*10. *lib.*1. *nu.*8. *vers. ex prædictis*, quem refert & sequitur *Tuscus conclus.*37. *pactum num.*42.

40 Ampl. præsertim † ex vrbanitate. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.*5. *nu.*15. vbi cum *glos. & Bart.* concludit ita intelligi *l.* 3. C. *de pignor.* subdens talem vrbanitatem non prodesse, si non fuit tertius citatus. *num.*16.

41 Limit. si ex dispositione legis † res non poterat transire in tertium, in quem paratur exequutio, vt puta quia res esset facta litigiosa, & nõ alienabilis. *Bart. in l. creditores.* C. *de pignor. in secunda lectura num.*23. *vers. secundo casu, aut per talem actum. Alex. in l. à diuo Pio.* §. *si super, ff. de re iud. col.*4. *vers. prædicta intellige. Purpurat. cons.*141. *dimittendo, num.*2. declarando *num.*3. dummodo lis esset valide mota, & esset nota reo. *Menoc. de adipis. possess. remed.*5. *num.*137. *&* 138. *Gabr. de acquir. poss. conclus.*8. *num.*8. *&* 10. exemplum referens si

ius

ius exequendi esset in actu productum, quia lata esset sententia contra eum, qui tale fecit pactum. *Farinac. de furtis quaest. 175. num. 262. & seq. Mauson. de caus. execut. ampl. 6. num. 40. Vinc. de Franc. decis. 545. num. 1. & seq.* vbi relatis, qui volunt prius agendum reuocatoria, concludit ita seruari in praxi.

42 Limit. vbi parte citata † fuit probatum, tertium in quem paratur exequutio, habere causam ab eo, qui fecit tale pactum. *Cartar. dec. 12. num. 5. & 6. addentes ad Suarez in repet. l. post rem iudicatam ff. de re iudic. num. 6. Farinac. de furtis quaest. 175. num. 282. Aretin. cons. 32. num. 2.*

43 Limit. vbi tale pactum fuit † appositum, dum quis rem suam traderet, nam ad quemcunque illa deueniat, potest illa capi, & in ea exequi sententia cum alio lata. *Corn. cons. 218. vt in hac lib. 3. num. 4. vers. vel dic. Gabr. de acquir. poss. conclus. 8. num. 12. & 22.* & comprobatur ex ijs, quae dicuntur de potioritate, vbi quis vendendo expressè reseruauit ius pignoris in re vendita, donec integrè fuerit de pretio satisfactus. *l. licet, C. qui pot. in pign. hab.* vbi in meis collectaneis plura congessi, ex quibus cõprobari potest haec limitatio.

44 Limita, vbi tertius fecit † causam agi super re in eum translata. *Bart. in repet. l. 3. C. de pignor. vers. hoc verum, quem refert Gabr. de adipiscen. poss. conclus. 8. num. 23.* subdens id praesertim procedere, si ille fuit citatus, cum clausula, si sua putauerit interesse: latius tamen sum prosequutus *infra §. 21.*

45 Limit. si iste tertius † possessor conuentus interdicto vtili Saluiani, succubuit, vt latè examinat *Pacific. de Salu. interdict. insp. 1. c. 3. p. 4. num. 686. & seq.* vel hypothecaria. *Mauson. de caus. execut. ampliat. 6. num. 4. & seq. & 65. & seq.*

46 Limit. si creditor † vltra pactum ingrediendi propria auctoritate, vlterius sibi prospexit, quod res in quam paratur execucio, non posset alienari vllo modo, vel sine licentia Iudicis, vel alterius personae, & si fiat, illam esse nullam. *l. si creditor. §. fin. ff. de distract. pignor. per quem textum ita firmat Bart. in repet. l. 3. C. de pign. num. 25. & Angel. num. 6. vers. & ideo, Salicet. num. 23. & Bal. num. 9. in fin. sequuntur Gabr. de acquir. poss. conclus. 8. num. 12. Guttierez in l. nemo potest ff. de legat. 1. num. 28. & 39. Gomes. ad leg. 80. Taur. num. 18. Suarez in repet. l. post rem iudicatam, de re iudic. ampl. 8. num. 7. & limit. 1. nu. 11. & seq. Neguz. de pignor. par. 4. num. 21. in fin. Cartar. decis. 12. num. 1. Farinac. de furtis, quaest. 175. num. 268. et seq. Afflict. ad constit. Regni. de cultu pacis. num. 20. vers. tertio fallit. Cencius de censib. quaest. 95. Sextus, num. 21. circa med. vers. licet enim. Felician. Solis de censib. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 6. circa med. Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. nu. 25. Couar. var. resol. lib. 3. cap. 7. num. 6. vers. hinc etiam, in fin.*

47 Limit. vbi huic pacto † addita est clausula constituti, vel precarij, vel constituti & precarij simul. vt dicam *infra §. 26.*

48 Limit. vbi eadem † res reperitur translata penes tertium, cum eodem pacto. *Corn. cons. 218. videtur in lib. 3. num. 4. in prin. vers. vel dic. Gabriel. de acq. poss. conclus. 8. nu. 22. Farin. de furt. quaest. 175. num. 280.*

49 Limit. vbi iste tertius est † suspectus de fuga, etiam quod debitor non sit in mora, nam cum satius sit agere in rem, quam in personam, *§. fin. inst. quib. mod. re cont. oblig.* fieri potest exequutio contra tertium. *Neguz de pignor. par. 4. num. 15. Farinac. de furtis quaest. 175. part. 6. nu. 206.* qui cum loquantur de re mobili, idem censeo dicendum de immobili si debitor erat in actu illam distrahendi duro aduersario, vt dixi ampliando regulam constitutam *supra hoc cap. 11.*

50 Limit. vbi exequutio fit contra haeredem † eius, qui fecit tale pactum, & fuit ille citatus. *Bal. in l. 3. C. de pignor. n. 11. & 12.* admonendo Florentinos, qui petunt exequutionem instrumenti guarentigiati contra haeredem non citatum. *Alex. cons. 51. videtur pro decis. nu. 14. & seq. cum alijs relatis a Tusco conclus. 37. pactum, nu. 23. et seq.* extendendo ad donatarium, quamuis esset ecclesia. *et num. 33.* addit etiam si ille resisteret. *Gabriel. de acquir. poss. concl. 8. num. 29. 31. et 32. Farinac. de furt. quaest. 175. num. 192.* concludentes posse exequi, siue sit haeres vniuersalis, siue singularis, vel minor, modo capiantur bona haereditaria. *Afflic. ad const. Regni, de pacis cultu num. 23. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 5. num. 9. & 10. Salic. in l. creditores, C. de pignor. nu. 22.* fublimitando in bonis non haereditarijs seu proprijs, licet non acceptauerit haereditatem cum beneficio legis, & inuentarij, quia illa non sunt hypothecata. *Menoc. de adip. possess. remed. 5. num. 106. & seq.* declarat si ille sit eiusdem conditionis, qua defunctus, secus si diuersae, quia sit pupillus vel ecclesia.

51 Limit. vbi iudicialiter fuit probatum † istum tertium habere causam ab eo, qui fecit tale pactum, & petitur associatio ad rem translatam in tertium. *Suarez in repet. l. post rem iudicatam, ff. de re iud. num. 6. Cartar. decis. 12. n. 3. 5. & 6. Bal. l. 3. C. de pignor. num. 9. in fin.*

52 Limit. vbi inter † creditorem, & debitorem fuit conuentum, vt pactum capiendi possessionem, exerceri etiam posset contra singularem successorem, praesertim cum conuentione, quod res capienda non posset alienari, vel nisi cum licentia creditoris, vel iudicis, vel alterius personae, cui esset data facultas arbitrandi adesse iustam causam alienationis, vel illã esse factam iusto precio, vel legitimis, & tutis pactis, & quod alienatio aliter facta esset nulla. *Bart. in repet. l. 3. C. de pignor. num. 25. Socin. cons. 82. num. 6. lib. 3. cum alijs cumulatis à Farinac. de furtis quaest. 175. num. 267. vsque ad 271. addentes ad Suarez in repet. l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. ampl. 8. num. 7. & 13.*

53 Limit. vbi quis ad euitandum tumultus † & scandala, petit a iudice associari ad fundum, de quo fuit conuentum cum debitore, *vt dixi infra §. 28.*

55 Limit. vbi conductor sublocauit, † velemphi-

phiteota ad tempus fubemphiteoticauit, nam vtraque finita, poteſt dominus capere poſſeſſionem rei locatæ, vel datæ in emphiteuſim. *Bal. conſ.117.num.3.verſ.2.lib.3.* quem refert & ſequitur *Tuſcus concluſ.37. pactum num. 14. & ſeq.* & late dixi *infra §. 30.*

56 Limita, vbi notorium † eſt, vel inſtrumento patet tertium habere cauſam a debitore, qui tale fecit pactum, nam etiam illo non citato datur a iudice familia ad ingrediendum. *Farinac. de furt. quaſt.175.n.282. Mantic. de tacit. lib.11. tit.5.num.12.& 13.* vbi etiam ſublimitat ſi iſte tertius diu poſſedit ſciente creditore, vel creditum non ſit liquidum.

57 Limit. vbi penderet lis inter † creditorem & debitorem ſuper dominio rei, & debitor qui fecit pactum, illam alienauit. *Afflic. ad conſtit. Regni de cultu pacis, nu.19. verſ. fallit primo*, ſubdens quid dicendum ſi agebatur hypothecaria.

58 Limit. ſi debitum † inſtrumentarium ſit omnino liquidum, & debitor promiſit res obligatas non vendere, nam reſciſſa alienatione facta a debitore, exerceri poterit pactum. *Afflic. ad conſt. Regni de cultu pacis, num.20. verſ. tertio fallit.*

59 Limit. vbi tale pactum † fuit appoſitum ad fauorem concedentis feudum vel emphiteuſim, vbi illa aperiatur domino, vt dixi *infra §.30. & ſeq.*

60 Limit. vbi a iudice fuit declaratum † citato poſſeſſore inſtrumentum eſſe liquidum penitus, & tertium habere cauſam a debitore. *Afflic. ad conſtit Regni de cultu pacis, num.20. verſ. tertiò fallit.*

61 Limit. vbi non patet aditus † ad ſuperiorem. *Afflic. ad conſtit. Regni, de cultu pacis, nu.24.*

62 Limit. vbi adeſt † Statutum vel conſuetudo contraria. *Albecic. in l. creditores C. de pignor.* vbi refert, qui velint Statutum vel conſuetudinem huiuſmodi non valere, *num.1. in princ. & fin.*

63 Limit. vbi bona, ad quæ patebat † ingreſſus, ſunt tertio alienata in fraudem creditoris. *Bal. in l.3. C. de pignor. num.10.*

Singulare vnum non omittendum, quod ſi
64 accidat caſus, † quo contra tertium fieri poſſit exequutio ſententiæ contra alium latæ à layco iudice, & is tertius ſit clericus, quod illius exequutio fieri debet ab eccleſiaſtico iudice. *Soccin. conſ. 13. num.30. Vincent. de Franc. deciſ.645. de iure, num.6. & 8. Franc. Marc. deciſ.72. p.1. num.9. Tuſc. concluſ.452. Iudex. Caual. in ſpecul. quaſt.36. num.22.* Limit. ſi agatur de tributo, & contra bona tribut. obnoxia.

Contrarium tenent *Vrſil. ad Afflict. deciſ. 331. quadam num.3. quem ſequitur Carpan. ad Statut. Mediolan cap.58. num. 114.* ſequitur, & comprobat *Bimius conſ. 187. num.10.* quorum opinio non habet contradictorem, ſi agatur de bonis feudalibus, quia de illis cognoſcit laycus contra clericum. *Vincent. de Franc. deciſ. 545. de iure, num.6. circa med. motus per cap. cæterum de iudic.*

Concorda per *Clar. §. fin. quaſt. 36. num.5. Tuſcum concluſ.452. Iudex ſecularis, nu. 38. & ſeq. Lapum allegat. 119. num.4. verſ. item ſi clericus.*

65 Intellige omnes relatas † limitationes, vbi creditor ſtatim tradita poſſeſſione rei affectæ huic pacto, illud contra tertium poſſeſſorem exercet: ſecus ſi ex interuallo, contradicente præſertim tertio poſſeſſore. *Caſtr. conſ.10. lib.1. num.4. verſ. ſed ex alio, cum alijs cumulatis à Tiraquell. de iur. conſtit. part.1. nu.45. Ruin. conſ.27. lib.5. num. 7. & ſeq.* vbi rationes plures refert. *Corbul de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. quaſt. 13. num.1. in fin.* & hoc duobus modis. *Menoc. de acipiſcend. remed.5. num.84. Farinac. de furtis quaſt. 175. n. 278. & ſequen.*

66 Intellige ſecundo eaſdem † limitationes, præcedente probatione, quod debitor tempore, quo fecit tale pactum, poſſidebat fundum, de cuius ingreſſu agitur, vel quod poſt pactum illum poſſederit, ſi pactum ſit factum de acquiſitis, & acquirendis, exemplo conſtituti. *Ancar. conſ.133. Neguſ. de pignor. part 4. num.21. verſ. remanet. Tuſcus concluſ. 37. pactum n.35.*

67 Intellige tertio ſi præcedat † excuſſio debitoris, qui tale fecit pactum, *Cuman. conſ.155. Antognolus, num. 4. verſ. ad ſecundum, motus auth. Hoc ita, C. de pignor.* & ratione, quia ſicuti hypotheca non exercetur niſi facta excuſſione, pariter niſi illa præcedat, nec exercebitur pactum executionis, *Tuſcus concluſ. 37. pactum num.34.* Sed an hoc procedat, vbi ageretur de ſolutione fructuum cenſus, dicam *infra §. 29.*

Contrarium tenet *Menoc. de adipiſcend. poſſeſ. remed. 5. num.143. et ſeq. verſ. cæterum* aſſerens hanc eſſe ſuam opinionem, & non inueniſſe diſſentientem, *ſicut inquit Guttierez in l. nemo poteſt, ff. de legat. 1. num. 39. verſ. omnes*, ſi adſit cum eo pacto clauſula conſtituti, vel precarij, *Viuius opin.188. debitor*, vbi alios refert, & teſtatur de communi.

68 Intellige quarto eaſdem limitationes, † vbi creditor, qui habet talem facultatem ex pacto declarat ingredi vtẽdo facultate ſibi data ex pacto ſui debitoris. *Menoc. de acquir. poſſ. remed. 5. num.269. relato Socin. conſ.131. lib.1. Mantic. de tacit. lib.11. titul.5. num.9.* ſubdens talem declarationem poſſe fieri poſt adeptam poſſeſſionem: *ſequitur Pacific. de Saluian. interd. inſpect. 3. cap.4. num. 721. & ſeq.* addendo ita factum fuiſſe præſumendum eſſe in dubio: & licet aſſerat *Neguſ.* ita ſentire, non aduertit eundem in ſequentibus valde dubitare de opinione *Socini*, qua nititur intellectus ſupra relatus, & plura refert, quæ dant cauſam dubitandi, quæ cum fuerint relata à *Menoch. d. remed.5. n.169. circa med. & nu.170. et ſeq.* & addat rationes *Neguſ.* eſſe ſatis ſolidas, ſubdo ego iſto caſu, militare regulam *cap. cum ſuper, de offic. delegat.* & aſſumptum, quod vbi alicui ſpecialis mandatur iuriſdictio, illa ſit eo nomine exercenda, poſtquam de illa factus eſt certus, *cap. paſtoralis, §. fin. de reſcript.* & dicitur de facultate data Conclauiſtis, vel alteri transferendi penſionem, vt illa fiat à transferente, expreſſe declarando tranſlationem fieri ex facultate ſibi, vel alteri exequutori data, tenendo

prae manibus litteras Apost. facultatis translationis factae, vt censuit *Rota teste Caualer. decis.634. et 644.*

69 Intelligas quinto, si ingrediens † possessioné declaret ingredi iure pignoris, non autem fortis principalis, *vt ex Bart. in repet. l. 3. C. de pignor.* concludit *Cuman. cons. 755. Antognol. num.4. in fin. Neguf. de pignor. part. 4. nu. 27. et seq.* vbi agit quid dicendum in dubio, concludens optimum esse facere solemnitet talem declarationem.

70 Intelligas sexto, si coram iudice † fuit probatum, hunc tertium habuisse causam à debitore paciscente. *Neguf. de pignor. part. 4. num. 21. vers. vndecima*, subdens idem dicendum si manifestum esset, tertium habere causam ab eodem debitore; *idem repetens ibidem vers. remanet, Menoch. de acquir. possess. remed. 5. n. 104.* qui loquitur de cessionario huius pacti, vt cōstare debeat de cessione. *& num. 135.* loquitur de casu nostro, addendo sufficere si id sit notorium; *Angel.* qui loquitur de hærede, *in l. 3. C. de pignor. num 7.*

71 Intellige septimo, † si creditum sit liquidum, *vt dixi infra §. 24.*

72 Intellige octauo, † modo constituens tempore pacti possideat, vel deinde possederit bona, quæ quis virtute dicti pacti ingredi intendit. *Dec. cons. 247. num. 4. & in l. contractus, ff. de regul. iur. num. 17 vers. sexto, quem cum alijs refert Pacific. de Saluian. inspect. 3. cap. 4. num. 723.*

73 Intellige nono, modo ingrediens † tēpore ingressus, vel petit mādatum à Iudice de associando, sit creditor alicuius quantitatis, nam pro futuro debito exeteeri non potest tale pactum: veluti si in instrumento census fuerit appositum tale pactum. *Ceneius de censib. quæst. 59. explicauimus num. 26. in fin. Salic. in l. 3. C. de pact. num. 28.*

Quid dicendum si vltra tale pactum sit etiam conuentum, quod creditor post ingressum possit bona vendere, vel illa sibi empta habere, vel tēpore ingressus detineatur à pupillo, vel minore, *Salic. in l. creditores, C. de pignor. n. 24. et 30. in fin.* refert praxim exequutionis; & anpost ingressū bona dicātur pignus iudiciale, vel conuētionale, dū prius *n. 26.* firmasset pactū istud posse apponi à tutore contrahendo nomine pupilli, si contractus sit validus. *Menoch. late de adipisc. remed. 5. num. 160. et seq. plurib.*

An per datam licentiam ingrediendi possessionem, sequuto ingressu, ingrediens possidere possit, *Bald. l. 3. C. de pignor. num. 3. vers. additio.*

Quia in isto §. & alibi sæpe dixi possessionem interuerti, notandum tunc dici id fieri, quando post ingressum seu adeptam possessionem repellitur à debitore. *l. cum fundus, l. colonus, ff. de vi & vi armat. Spec. de locat. §. nunc aliqua, num. 56. Ias. l. 2. C. de iur. empb. num. 100. vers. tertia, & nu. 101. in fin.* exemplum referens, si aliquis dicat possidere iure suo quæ prætenduntur emphiteotica, vel resistat domino.

An creditor ingrediendo virtute pacti acquirat possessionem: *Bald. in l. 3. C. de pignor. n. 3. in princ.* tenet affirmatiuam, reprobato *Bart. Serafin. decis. 492. num. 5. Pacif. de Saluian. inspect. 3. cap. 4. num. 709.*

Ius ingrediendi ex hoc pacto potest cedi. *Bal. in l. 3. C. de pignor. nu. 14. Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. num. 100. & seq.* examinat.

§. XVIII.

SVMMARIVM.

Sententia non mittitur exequutioni, si res à nemine possideatur, & tertius excipit summarie docto de suo interesse, supersederi. 1. 2. 3. Exemplum huius assumpti. 4. An vbi quis excepit retardari exequutionem, quia sit creditor. 20.

Sententia lata super immissione hæredis non mittitur exequutioni, si tertius apparenter docendo de suo interesse excipiat esse supersedendum. 4. Ampl. 12. 13. 14. Limit. 15. 18. 19.

Interesse quando dicatur apparenter constare si excipiatur supersedendum in exequutione latæ in possessorio. 5. 6. 8. an probādum sit illud testibus, vel scripturis plene vel semiplene. 9. 11.

Litigandum non est cum potente. 7.

Tertius qui scit causam agi, appellando, non ideo retardatur exequutio, nisi concurrat fauor minoris, vel reipub. 16.

Boer. declaratur. 17.

Sententiæ exequutio non impediantur excipiente tertio bona in qua illa paratur exequi esse sibi hypothecatā data cautione indemnitatis excipientis. 20. Limit. 21. 22. 23. 24.

Cap. redintegranda. 3. q. 1. limitatur 24. sublimit. 25.

TErtium Iuris præceptum esse, ius suum vnicuique tribuere, dixit Tribonianus *§. iuris præcepta, inst. de iur. natural. gent. & ciuil.* propterea cum Iurisprudentia præcipue occupetur vt iusta lance quisque habeat quod suū est, ideo non mirum si lata sententia contra

1 vnum, † illius retardetur exequutio, excipiente tertio quod sua intersit vacante possessione supersederi. *cap. veniens 38. de testib. vbi Innoc. num. 1. Abb. num. 6. in fin, Felin. 9. idem Fel. in cap. cum super, de sent. & re iud. nu. 11. vers. limita quarto*, vbi rationem tetett, quare aliud

2 dicatur † si res ab aliquo possideatur, seu nō vacet, *iuxta l. is à quo, & l. seq. ff. de rei vendicat. Mysing. obser. 73. in eadem, centur. 3. in prin. & vers. ratio. Lancel. de attent. part. 2. cap. 12. ampl. 14.* testans de commun *Petr. Ant. Anguis. cons. 15. quamuis lib. 3. n. 6. vers. secundus. Bart. l. à Diuo Pio, § si super, ff. de re iud. n. 3. et Cast. nu. 2. qui sequuntur Innoc. in d cap. veniens. Ioseph. Lud. decis. Perus. 26. num. 14. vers. aut secundo. Peguer. decis. 205. n. 21. vers. ex quibus. Couar. pract. quæst. cap. 16. agitur n. 3. vers. secundus casus. Cancer. var. resol. tom. 1. cap. 16. de tertijs opposit. num. 70. et seq. Rol. à Val. cons. 5. lib. 2. num. 2. Rimin. iun. cons.*

*cons.*445. *n.*7. *Rota decis.*2. *de rescript. in nou.*
n. 48. *relati à* Scaccia *de appellat. quæst.* 17. *li-*
*mit.*6. *memb.* 4. *n.*74. *Milanens. decis.*12. *alias,*
3 *lib.*2. *num.*1. declarando, modò † saltem sum-
marie doceat de suo interesse.

Quia exemplis res fit clarior, *l. bona fides*, *ff.*
4 *deposit.* exemplum erit, si lata sententia † ad fa-
uorem hæredis super immissione, comparet ter-
tius, qui in iudicio commissionis non fuit cita-
tus, & docendo de suo interesse saltem appa-
renter, excipit retardandam esse immissionem:
nam cum facilius consequi quis possit possessio-
nem vacantem, quam plenam, retardari de-
bet exequutio, alias licet appellare ad vtrunque
effectum: *Achil. Personal. de adipisc. possess.*
nu. 340. *vers. vel et quoque. Scaccia de appellat.*
quæst. 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 74. *circa*
fin. Zascus in l. à Diuo Pio, *§. si super*, *ff. de*
re iud. num. 13. *vers. secundus casus*, *Peguer.*
decis 205. *crim. nu.*12. *Tusc. conclus.*488. *exe-*
quutio num. 29. *et* 30. *Milanens. decis.*2. *lib.*2.
numer. 1.

Interesse autem saltem aparenter dicitur pro-
5 batum,† si sententia fuerit lata super restitutio-
ne, vel reintegratione, vel immissione alicuius
arcis difficilis recuperationis, lata deinde sen-
tentia in petitorio. *Boer. decis.*238. *et videtur*
*col antepen. vers. secundo fallit. Brun. cons.*12.
*patres n.*54. *Contard. de momentan. possess. li-*
*mit.*1. *n.*79. *et seq.* qui præterea limitant, si arx
sit sub Principe qui facile possit exequi sententiã
in petitorio. *Menoc. cons.*104. *num.*68. *et* 75.
Giurba decis. 4. *num.* 24. Et hac ratione vteba-
tur Carolus Emmanuel Dux Sabaudię, dũ Hen-
ricus IV. Galliarũ Rex, electo Clemente VIII.
Summo Pontifice arbitro in cõtrouersia restitu-
tionis, seu Spolij Marchiæ Salutiarum, instabat
ante omnia restitui, prætendebatq. bonum, &
optimum ius fouere in proprietate. Verum,
cùm Henricus replicaret, ista desumi ex causi-
dicorum officina, fuit postremo causa transa-
ctione finita, & Italiæ reddita pax.

6 Vel qui petit exequutionem † sententiæ sit
potens, excipiens autem sit impotens; vrget
enim ratio damni irreparabilis, dum cum po-
rente agendum est; iuxta illud *Ecclesiastic.*
*cap.*8. *Non litiges cum homine potente, ne forte*
incidas in manus illius. Non contendas cum
7 *viro locuplete, ne forte contra te † constituat*
litem tibi; multos enim perdidit aurum, & ar-
gentum, & sæpe minus potentes opprimuntur
a potentioribus. *l.* 1. *& toto titul. C. ne liceat*
potent. l. illicitas, *§. ne potentiores*, *ff. de offic.*
præsid. & ita post plures effectus, qui aduersus
iuris regulas consequuntur ex actu gesto, vel
gerendo cum potentiori, concludit *Contard.*
de moment. possess. limit. 1. *num.* 93. *subdens*
*n.*94. *et seq.* qui dicantur potentiores, *Tuscus*
conclus. 488. *exequutio num.* 30.

8 Vel esset rixosus,† lites qui quærat, & simi-
les patiatur defectus. *Abb. cap veniens de testi-*
*bus n.*6. *in fin. Petr. Anton. Anguisol. cons.*15.
lib. 3. *n.* 6. *vers. tertius*, & conferunt dicta
in meis collectaneis ad l. nemo, *C. locat.* quod
sublocatio conceditur fieri personis eiusdem

conditionis, & ad eundem vsum.

9 Probatio autem huius interesse, † qualis esse
debeat, an testibus vel scripto, & an plena, vel
semiplena sufficiat, videndi sunt *Ioseph. Ludo-*
*uic. decis. Perus.*26. *Aemilianus*, *num.*2. *& seq.*
*Scaccia de appellat. quæst.*17. *limit.*6. *memb.*4.
*num.*88. *& seq.* concludens, multum tribui Iu-
dicis arbitrio, *Felin. in cap. veniens* 38. *de te-*
stib. num. 13. *Menoc. cons.* 746. *de*, *num.* 14.
Rimin. iun. cons. 445. *nu.*1. *Cartar. decis.*47.
num. 4. 7. *&* 8.

10 Vel ageretur de re† quam quis conuenit cum
debitore, non diuidere nisi ad certus tempus.
Cast. cons. 179. *col. fin. lib.* 1. *num.* 8. *Tuscus*
conclus. 498. *exequutio n.* 28.

11 Vel cum quis intentaret exequutionem† sui
crediti in aliqua re, quam tertius exciperet sibi
esse hypothecatam; nam si de illa docet intra
tempus arbitrio iudicis constitutum, differtur
exequutio, *l. à Diuo Pio*, *§. si res pignorata*
sit, *ff. de re iud.* donec iudicatum fuerit quis sit
præferẽdus. *Papiens.* §. 1. *in form. libel. exequut.*
*sent. num.*7. *in fin. Gozadin. cons.*130. *num.*10.

12 Ampl. præsertim, si suum interesse † asserat
pendere, quia sententia quæ petitur exequi, sit
nulla. *Alex. in l. à Diuo Pio*, *§. si super*, *ff. de re*
*iud. num.*30.

13 Ampl. presertim intentata† actione persona-
li. *Papiens. in form. libel. execut. sentent. §.*1.
*num.*16. *circa fin. vers. sed vbi.*

14 Ampl. etiamsi volens exequi † sententiam
offerat cautionem. *Natta cons.*427. *Replicata,*
*num.*1.

15 Limit. vbi iste tertius sciuit † litem fuisse
motam, & potuit assumere illius defensionem.
Abb. c. et si super, 17. *de sent. & re iud. n.* 17. *circa*
*fin. Fel. in cap. veniens, de testib. num.*10. *concl.*3.
*fallen.*2. *vbi Mysinger. n.*9. *et idem obseruat.* 73.
centur. 3. *vers. aut enim & vers. deinde.* &
conferunt quæ dicuntur de exequutione sen-
16 tentiæ non retardanda † ob appellationem in-
terpositam a tertio, qui sciuit causam agi. *Io-*
*seph. Ludouic. decis.*26. *num.* 5. *et* 6. vbi sublimi-
tat fauore minoris, & reipub. *Couar. practic.*
*quæst. cap.*16. *agitur. nu.*2. *vers. sed & si tertius.*
Fel. cap. veniens, 38. *de testib. nu.* 10. *vers. secundo*
*Scaccia de appel. q.*17. *limit.*6. *membr.*4. *nu.* 76.

17 addendo ita intelligendum † esse *Boer. dec.*79.
*num.*3 *fallent.*2. *& Lancel. de attentat. part.* 2.
cap. 12. *ampl.*14. *num.*13. *vers. tertio.*

18 Limit. vbi contra tertium † volentem impe-
dire exequutionem sententiæ, concurrit suspi-
cio calumniæ, nam tunc sufficit victoris cautio,
de re restituenda, vel de indemnitate. *cap. sci-*
scitata, de restit. in integr. vbi Abb. Felin. cap.
veniens 38. *de testib. num.* 10. *Mysing. obseru.*
73. *centur.* 3. *vers. fallit tamen*, sublimitans,
si calumniæ suspicionem purget, offerendo in
continenti probationem iuris sui.

19 Limit. vbi iste tertius † deducit suum inte-
resse, quia sit obligatus defendere victum, vt
puta ex causa euictionis. *Ioseph. Ludouic. de-*
cis. 26. *num.*25. *vsque in fin.*

20 Limit. vbi excipit retardari exequutionem
ratione sui crediti. *Cancer. variar. resolut.*
cap.

cap. 17. de sentent. exequut. num.436. & seq.

Si autem possessio sit plena, an retardetur excipiente tertio de suo interesse differri exequutionem, dixi *infra* §.21.

Plura huc referre possem, quæ dixi *sequentibus tribus* §. §.

Secundum exemplum est, vbi tertius se op-
30 ponit † ad impediendam exequutionem sententiæ, quia ille prætendit hypothecam in re exequenda, *iuxta l. à diuo Pio, §. si super, vers. quod res fuerit pignorata, ff. de re iudic. Natta cons.* 552. *num.* 1. exemplum referens in muliere excipiente de hypotheca in bonis mariti, dotis, vel alia causa: & tunc si agatur de exequutione sententiæ super re de qua lata est sententia, non impeditur illius exequutio, data tamen cautione indemnitatis ad fauorem excipientis. *l. Sticho, ff. de rei vendic. Bart. l. à diuo Pio, §. si super, ff. de re iudic. num.* 2. *& Ias. num.* 17.

21 Quæ tamen cautio cessat primo, † si iste contradictor emisset rem litigiosam, vel euidenter appareret de illius non iure, & ita arbitraretur iudex, vt late prosequitur *Ioseph. Lud. decis. Perus.* 26. *num.* 9.

22 Secundo si contradictor † in continenti vellet docere de suo interesse, nisi ille habuerit scientiam litis, quæ illi obesset; nam tunc non retardatur exequutio, nec præstabitur cautio, quæ esset præstanda, vbi talis non adesset scientia, vt probat *Ioseph. Lud. decis. Perus.* 26. *num.* 10. *circa fin. & num.* 11. *ex Abb. in cap. veniens, il.* 2. *de testib. num.* 11. *& Felin. n.* 15. *Couar. pract. quæst. cap,* 16, *num.* 2. *& seq.*

23 Tertium exemplum erit, † si duo contendãt differendam esse sententiæ exequutionem, ratione sui interesse, & vnus fuit altero diligentior in probatione suæ exceptionis: & tunc non differetur exequutio sententiæ latæ ad fauorem eius, qui alium diligentia vicit, data cautione, *l. is à quo, & l. seq. ff. de rei vendicat. vt late examinaui infra §.* 21. *vers. Dicendum tertio.*

24 Quartum exemplum erit, † quando tertius contra agentem spolio, excipit, bona ad quæ actor petit restitui, esse sua, & impeditur exequutio sententiæ *Abb. in cap litteris de restit. spol. num.* 7. *&* 32. *Alex. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. numer.* 33. *Ripa* 79. *Rub.* 155. *Ias. num.* 60. *Menoch. de recup. possessione remed.* 1. *numer.* 372. *Claud. Seisel, in l. Celsus, ff. de vsucap. num.* 29. *Nouel. in prax. crimin.* § *spoliatur de facto, nu.* 38. *quos omnes refert Ludouic. decis. Perus. n.* 26.

25 Ampl. etiam si ius tertij † esset adeo coniunctum iuri rei conuenti spolio, vt ab eo separari non posset. *Abb. in cap. veniens. el* 2. *de testibus Felin. cap. super eo, de offic. delegat. num.* 2. *Ioseph. Lud. decis.* 26. *n.* 23. concludens, ampliationem esse veram, modo tertius in continenti doceat de iure suo, ius tertij respiciat in consequentiam, non autem principaliter commodum spoliatoris; & quod tertius non sit in dolo,

§. XIX.

SVMMARIVM.

Possessor nemo priuatur possessione, nisi causâ cognita, & seruatis seruandis. 1

Sententia exequutio retardatur, vbi tertius coram Iudice docet, vel docere est paratus, quod possidet bona in qua exequutio paratur. 2. *& quare* 3. *Ampl.* 5, 6, 7, 8, 9, 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20, 21, 22, 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45, 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 47. 58. 59. 60. *Limit.* 61. 69. 70. 72. 74. 75. 77. 78. 79. 80. 81. 92. 83. 84. 85. 66. 87. 88.

Possessio quando dicatur in continenti probata. L. is à quo, ff. de rei vendicat. declaratur. 10

Bald. lectura emendatur. 14

Clausula, appellatione remota, non extenditur ad tertium, 49.

Exequutio impeditur, si quis protestetur apud acta, quod possideat bona in quæ illa paratur. 31. *ampl.* 32. 33. 34. *intellige,* 35. *Protestatio ista coram quo Iudice facienda.* 36. *eadem protestatio valet si fiat victori extra iudicium.* 37. *Quomodo succurratur passo exequutionem non obstante protestatione.*

Iurisdictio probatur multis modis. 47

Possessio est iniusta multis modis. 62, 63, 65. 66, 67.

Litigiosa quando alienari possint. 64

Cyn. & Bart. concordantur. 68

Calumniæ odio multa negantur, quæ alias sunt concessa. 71

L. ob maritorum, C. ne vxor pro marit. declaratur. 76

Officium Iudicis, & actio differt 77

INter cætera possessionis commoda, quæ plura sunt, vt dixi *in meis collectaneis ad §. commodum. inst. de interdict.* illud est præ-
1 cipuum, vt nemo sit illa priuandus † nisi causa cognita, & seruatis seruandis, & qui secus fecerit priuatur omni iure, etiam quod habeat sententiam, vel rescriptum Principis nullum ex aliquo capite. *l. meminerint,* C. *vnd. vi.* Ideo si quis timeat, ne sententia in alium lata, exequutioni mandetur contra bona, vel iura sua, si coram Iudice compareat, & asserat, esse in
2 illorum possessione, retardanda est † sententiæ exequutio in bonis, & iuribus, quæ asserit possidere, si de sua possessione doceat, vel paratus sit in continẽti docere. *Contard. de moment. possess. quæst.* 24. *num.* 11. *Couar. pract. quæst. cap.* 16. *num.* 3. *vers. tertio, & nu.* 4. *vers. sed huic, vbi alios refert. Alexs in l. à Diuo Pio, §. si super, de re iud. num.* 27. *vers. tamen potestis. Peguer. decis.* 205. *num.* 7. *Rimin. iun. cons.* 445. *numer.* 5. *&* 16. *Scrafin. decis.* 314. *nu.* 2. *Cancer. var. resolut. lib.* 1. *de tertijs opposit. n.* 29. *& seq. Scaccia de appel quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 52. *Marescot. var. resol. lib.* 2.

lib. 2. *cap.*121.*n.*1.*Ioseph.Lud.decis. Perus.*26. *n.*15.*Veral. decis* 327 *part.*1. *num.*4. *Cartar. decis.Ianuen.*52. *nu.*2.*et* 7. *Milanens.decis.*12. *lib.* 1. *num.* 65. *Scaccia de appel. quaest.* 17. *limit.* 6.*memb.* 4. *num* 68.

3 Ratio huius conclusionis est,† quia alias exequutio sententiæ non fieret contra victum, sed contra eum, qui nunquam fuit ad iudicium vocatus, vt considerat *Bart. in l. à Diuo Pio*, *§. si super*, *ff. de re iud. num.*5.*vers. opp. extra in fin. et post Bart. Couar. pract. quaest.cap.*16. *nu.*3. *vers. tertio*, *Scaccia de appel. quaest.* 17. *limit.*6. *memb.*4. *num.*52. *vers. ratio*, *Cartar. decis.*52. *num.*2.

In continenti autem quando dicatur proba-
4 ta † possessio, videndus *Menoc. de arbitr. iudic. casu* 18. *limit.* 6. *memb.*4. *nu.*90. *in fin.*

5 Ampl. etiam si non doceat de† titulo suæ possessionis, nam cum nemo cogatur docere, quo iure possideat. *l. cogi*, C. *de pet. hared. cap. in litteris, de restit.spol.*& is sit optimus possidendi titulus, quia possideat. *l.* 1. *§. interdictum*, *vers. quippe*, *ff. vti possidet is*; nullatenus cum possessione est probandus titulus, licet bonum sit illum allegare, *vt ex Bart. Bald.* Salic. *Alex. et alijs concludit Couar. practic. quaest. cap.*16. *agitur num.*4. *in prin.* consentit *Parlador. reru quotid. lib.*2. *cap. fin.* §.5.*n.*3.Peguer.*decis.*205. *num.*5. *Zasius in l. à Diuo Pio*, §. *si super*, *ff. de re iud n.*4. *in fin.* Cancer. *var. resol. tom.*2. *cap.* 16. *de tert. opposit. nu.* 65. *et seq.* addendo præsertim procedere alio non comparente, qui de dominio moueat quæstionem.

6 Ampl. vt iste tertius possessor † possit propria auctoritate capere possessionem rei suæ interuersam, vel captam ab isto, qui sententiam fauorabilem reportauit, alio in illa nominato. *Imol. in l. à Diuo Pio*, *§. si post edictum*, *ff. de re iud.* quem sequitur *Alex. ibidem col.* 5. *in fin. vers. extra glos.* cum alijs cumulatis *à Rol. à Val. cons.* 5. *videtur lib.* 2. *numer.* 12. *et* 13. Cancer. *var. resol tom.* 2. *de sentent. exequut. num.*433. *Rol. à Val. cons.* 5. *lib.*2. *num.*13.

7 Ampl. quod si post oppositam † possessionis exceptionem fiat in non nominatum sententiæ exequutio, possit possessor excipiens possessionem suam recuperare remedio Vnde vi, vel spolio. *Crauet. cons.* 235. *numer.* 2. *vers. et si dicatur.Contard. de momẽtan.posses. quaest.*24. *num.* 32. addendo posse etiam agere via nullitatis. *Scaccia de appellat. quaest.* 17. *memb.* 4. *numer.* 72.

8 Ampl. etiam si sententia, in qua † non est nominatus is, in quem victor prætendit exequi, fuerit lata in possessorio. *Peguer. decis.*205. *crim num.*4. *&* 5. conferunt quæ dicuntur de appellatione concessa tertio, vbi illa negatur ei, in quem lata est sententia, vt late tradit *Contard. de momentan. poss. limit.* 13.

9 Ampl. in tantum abstinendum † esse ab exequutione contra non nominatum in sententia, vt non sufficiat generalis, vel vniuersalis nominatio: veluti si condemnetur vniuersitas, nã licet in ea singuli ex vniuersitate contineantur, non tamen contra singulos fieri potest sententię exequutio, *vt dixi supra* §. 10.

10 Ampl. etiam si victor † qui instat pro exequutione, vellet quouis modo cauere de restituenda possessione ipsi tertio, iuxta *l. is, à quo ff. de rei vend.* quia is textus procedit quoties condemnatus possidet, non autem quando possessio est penes tertium, qui non fuit in lite. *Alex in l. à Diuo Pio*, §. *si super rebus*, *ff. de re iud. num.*9. sequitur, & refert *Veral. decis.*327. *exequutio num.* 3. *Gozadin. cons.* 103. *videtur num.*10. *Natta cons.* 327. *n.*1.

11 Ampl. etiam si iste † non nominatus, iniustẽ possideat, quoad alium, sed iuste quoad valentem exequi sententiam pro se latam, *Natta cons.* 535. *Quoniam num.* 1. cum alijs cumulatis *à Contard. de momentan. posses. quaest.* 24. *num.* 15. Peguer. *decis.* 205. *crim. n.* 9. *Giurba decis.*62. *nu.*2. *in fin. Scaccia de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *num.*63.

12 Ampl. etiam si victor qui vult exequi † sententiam contra tertium non nominatum, & possessorem, velit probare summarie, quod bona capienda in exequutione pertineant ad victum nominatum, secus si ordinario iudicio agat. *Alex. l. à* Diuo *Pio*, §. *si super*, *ff. de re iud.n.* 14. *circa prin.* Couar. *pract. quaest.*16. *agitur num.* 4. *vers. sed huic*, eam afferens rationem, quia iniquum sit aliquem priuare sua possessione summariè, de facto, & non seruato iuris ordine: sequitur *Scaccia de appellat. q.*17. *limit.*6. *memb.* 4. *num.* 59. Capic. *decis.* 104. *num.* 7. *Cast. in l. à Dio* Pio, *§. si super*, *ff. de re iud. num.*8. *in prin. vers. sed vnum*, addendo procedere præsertim si iste tertius non fuit citatus in causa. Peguer. *decis.*205. *crim. n.*6.

13 Ampl. siue bona possessa à tertio † quæ quia capi tentat in exequutione, sint eius, qui excipit illa possidere, quoad proprietatem, & possessionem, siue quoad proprietatem tantum, siue quoad possessionem ciuilem, vel naturalem tantum, *Bald. l. ob maritorum*, C. *ne vxor*
14 *pro marit. num.* 1. vbi † notabis lecturam *Bald.* iuxta impressionem *Illectarum anni* 1572. esse corruptam, & deficere negatiuam; *sequitur Bero cons.* 47. *videndum lib.* 1. *num.* 6. *Peguer. decis.*235. *crim. n.*6.

15 Ampl. etiam vbi tertius non possidet † sed vacante possessione, excipit non exequendam esse sententiam, quia sua intersit illam non exequi, *vt dixi proximo, & antecedenti §.* Si autem possessio non sit vacans, & plures eundem reum conueniant, & feratur sententia ad fauorem vnius, qui promptiores habebat probationes, an retardetur exequutio, *dixi* §. 21. *vers. dicendum tertio, & §.* 18.

Ampl. præsertim vbi tertius possidet ex causa
16 † seu titulo aliunde habito, quam à condemnato, seu victo in sententia, de cuius exequutione agitur. *Cast. in l. à* Diuo Pio, §. *si super*, *ff. de re iud. num.*8. *vers. prædicta vera*, *Bald. cons.*349. *proponitur lib.*3. *num.* 1. *vers. in contrarium*, & dixi *infra vers intelligas*. *Marescot. resol.* 121. *Regulariter*, *lib.* 2. *num.* 4. *& dixi supra hoc cap.*2. *vers. intelligas*.

17 Ampl. etiam si iste tertius † possessor non

doceat de aliquo suo interesse. *Rolan. à Val. cons.* 5. *videtur lib.* 2. *num.* 15. Nec de iustitia possessionis, *Scaccia de appel. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 64.

18 Ampl. etiam si actum fuit † actione personali, & exequutio prætendatur fieri in re quam tertius asserit possidere. *Rol. à Val cons.* 5 *lib.* 2. *num.* 8. *& seq. Scaccia de appel. quæst.* 17. *limit.* 5. *memb.* 4. *num.* 53. *&* 85.

19 Ampl. quod si post oppositam † à tertio exceptionem de sua possessione, fiat sententiæ exequutio, is tertius non priuetur sua possessione, nec illa acquiratur exequenti. *Imol. in l. à Diuo Pio, §. si super, ff. de re indic.* Crauet. *cons.* 235. *ad num.* 2. *in fin.* Peguer. *decis.* 205. *crim. n.* 8. *Cancer. var. resol. tom.* 1. *cap. de sent. exequut. num.* 427. *& seq.* addendo procedere etiam si naturalis possessio sit penes victorem. *Rol. à Val. cons.* 5. *num.* 12.

20 Ampl. etiam si ageretur de solutione † census impositi super fundo, quem tertius non nominatus in sententia possidet, vel de alio simili onere. *Guttierez l. nemo potest, ff. de legat.* 1. *num.* 33. *& seq. pluribus. Milanens. decis.* 12. *lib.* 2. *n.* 70. *et seq.*

21 Ampl. præsertim vbi iste † excipiens probat possidere ex sententia lata in possessorio ad illius fauorem, *glos. l. a* Diuo Pio, *§. si super, ff. de re iud. verb. controuersia.*

22 Ampl. quod si Iudex, post oppositam † à nō nominato in sententia exceptionem possessionis, mandet procedi ad vlteriora, detur appellatio ad vtrunque effectum. *addentes ad Mandel. cons.* 14. Bero. *cons.* 106. *quatuor lib.* 3. *num.* 10. *et seq.* addendo cautelam esse, ne detur appellatio isto casu, quod non fiat decretum de exequendo, *Contard. de momentan. posses. quæst.* 24. *num.* 5. 6. *et* 10. *Rol. à Val. cons.* 5. *lib.* 2. *n.* 16. 17. & dixi *supra hoc cap.* 4. *in ampliation.* Scaccia *de appel. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *nu.* 55. addendo appellari tanquam ab excessu.

23 Ampl. etiam vbi iste tertius † non in solidum, sed pro parte indiuisa possideret, *Cast. cons.* 179. *in causa col. fin. vers. super quarto, lib.* 1. exemplum referens filij, qui recusat habere nouercā sociam *Tusc. conclus.* 488. *exequutio num.* 27. 28. addendo etiam si communio sit temporalis.

24 Ampl. vt exequutio sit nulla † si fiat tertio excipiente de sua possessione. Rolan. *à Valle cons.* 5. *lib.* 2. *nu.* 15. *& seq. Milanens. decis.* 12. *lib.* 2. *num.* 68 *Cartar. decis.* 52. *num.* 3. *circa fin.* addendo *num.* 6. procedere etiam si exequutio facta fuisset ex decreto Iudicis præseruatiuo iurium tertij asserti possessoris.

25 Ampl. etiam si ciuiliter tantum † possideat iste tertius, qui se opponit exequutioni. *Zasius in l. à Diuo Pio §. si super, ff. de re iud. num.* 4. Cancer *var. resolut. tom.* 2. *de sentent. exequut. num.* 427. *& seq.* exemplum esse potest, vt refert *Zasius d. num.* 4. si res reperiatur penes tertium titulo commodati, vel depositi, & excipiens dicat, illam deposuisse, vel cōmodasse ei, penes quem reperitur, nisi tamen res reperiretur penes victum, vt dicam in limitationibus. *Achil. decis.* 8. *de sentent. & re iud.*

26 Ampl. etiam si actum fuisset actione reali: † nam tertio comparente, & excipiente, ac probante se possidere, impedit ille exequutionem, quia ille non est victus, nec condemnatus instante eo, qui exequutionem petit *l fin. C. si per vim vel alio modo.* Cancer. *var. resolut. tom.* 1. *de tertijs opposit. num.* 67. addendo procedere etiam concurrente Principis rescripto, nisi possessio sit vitiosa. *Scaccia de appel. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 53. *circa med.* & *nu.* 57. aduersus communem vult procedere etiam quod tertius notam haberet litem.

27 Ampl. præsertim vbi agitur de iurisdictione † *Canc. var. resol. tom.* 2. *de sent. et earū exequut. num.* 427. *& seq.* exemplum referens si domino absente lata sit sententia contra vassallos; addendo dominum posse de facto cōtinuare suam possessionem expulso victore, etiam quod fuerit citatus per edictum, nec sufficere scientiam præsumptam. *late Abb. cons.* 89. *par.* 1. *nu.* 5. *in fin. & num.* 6.

28 Ampl. etiam si victor probet † quod victus desijt dolo possidere, & deinde possidens sie ingressus possessionem. *Alex. in l. a diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. nu.* 10. vbi relatis dissentientibus illos concordat. *Rol. a Val. consil.* 5. *lib.* 2. *num.* 9. *Ranchin. ad Guid. Pap. dicis.* 216.

29 Quid autem sit dicendum † si quis possideat ciuiliter, & alius naturaliter, vel e contra. *Alex. in l. a Diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. numer.* 16.

30 Ampl. siue iste tertius cœperit † possidere post intentatam litem in actione personali, siue ante. *Rol. a Val. cons.* 5. *videtur, lib.* 2. *num.* 9.

31 Ampl. præsertim vbi tertius possessor † timēs ne in re ab illo possessa, vel quam asserit esse suam, fiat exequutio sententiæ, protestatur apud acta ne in illa fiat exequutio. *Angel. in l. a Diuo Pio, § si super rebus, ff de re iud. num.* 1. *Io. Imola num.* 15. *Castr. num.* 2. *Alex. & Ias. num.* 9. addendo exequutionem esse nullam, si fiat pendente tali protestatione facta coram iudice, & parte; idem sentit *Zasius ibidem nu.* 6. *Gozad. cons.* 103. *num.* 10. *Natta cons.* 552. *mouetur, nu.* 1. *Rol. a Val. cons.* 5. *videtur l.* 2. *nu.* 15. *post med.* Bald. *in l. maritorum C. ne vxor pro marit. num.* 1. *circa fin.* addendo *num.* 5. quod si
32 spreta † protestatione, de qua *Angel. & reliqui* supra relati, fiat missio, illam esse nullam & locum esse *l. meminerint, C. vnd. vi* contra immissum in possessionem, vel aliud facientem non citato protestante, vt ex *Sal. in l. fin. C. de edict. Diui* Adrian. *toll.* vult *Ias. in l. non solum §. morte, ff. de nou. oper. nunc num.* 28. *circa prin.* Peguer. *decis.* 205. *crim. nu.* 7. *post med.* addendo
33 † eiectum posse in continenti propria auctoritate recuperare possessionem suam naturalem, ac etiam ex interuallo, si animo retinuit ciuilem, relato *Rol a Val. cons.* 5. *lib.* 2. *num.* 12. idem repetens *nu.* 8. *in fin. relati ab Intrigliol. decis.* 46. *n.* 49. *& seq.* addēdo exequutionem de-
34 inde factam † esse nullam, *num.* 52. & tertium protestari debere de dominio, & possessione, idem dixit *Cartar. decis. Ianuen* 52. *num.* 3. *in fin. & num.* 4. & possessionem in continenti pro-

bat

bat *Sesccia.*de *appel. cap.2. quæst.*17. *limitat.6. memb.4.num.68.*

Notandum tamen quod ad effectum vt dicta
35 protestatio relatos operetur effectus † est neces-
se vt in illa exprimatur iusta causa, quæ sit ex-
clusiua iuris agentis, vt ex *Bald.Specul.& alijs tradit Ias. in l. non solum §. morte ff.* de *nou. oper.nunc. num.*28. *in princ.& latius alijs relatis in l. de pupillo §.si quis ipsi prætori nu.*15. *ff.eod.*motus singulari textu in *l.*1. C. *de prædijs decur.lib.* 10. concludendo pro regula, quod in protestatione sit exponenda causa, excepto casu, vbi agitur de noui operis nunciatione. *Giurba decis. 62. num.*3.

36 Coram quo Iudice † faciendæ sit talis protestatio, vel exceptio iuris competentis tertio ad impediendam exequutionem sententiæ in alium latæ, videndi sunt *Vantius de nullit. c.*3. *Peguer.decis.*206. *Couar.pract. quæst. cap.* 16. *agitur num.*5. *Cancer var. resolut.lib.*2.*cap.*16. *de tert. opposit.n.*82.*& seq. Purpurat. cons.*26. *lib.* 1. vbi agit si iste tertius sit clericus, & ad quem iudicem sit remittenda cognitio oppositæ exceptionis. *Peguer.decis.*206.

37 Fieri etiam potest eadem † protestatio cum pari effectu, victori, extraiudicialiter *l. a Diuo Pio*, §.*si super vbi Alex.num.*9. *vers. protestari debet victori, Imola num.*15. *vers.protestatur creditori Ias. num.* 9. *vers. protestari debet victori Gozad.cons.*103.*num* 10. *Rolan.cons.*5. *num.*16.*vers.quod protestetur victori, lib.* 2. *Felin.in* C.*quamuis num.*5. *de re iud. Couarruuias pract.quæst.cap.*15.*num.*3.

38 Quomodo autem † succurratur expulso, si non obstante protestatione fuit facta exequutio, videndus *Rol. a Val.cons.*5.*lib.*2.*num.*17.

39 An sit locus ampliationi supra † relatæ si opponatur de nullitate possessionis, & dominij, *Giurba decis.*62. *num.* 21.23.*Intrisiol. decis.*46. *num.*58.

40 Ampl. siue iste tertius † sciens de sua disputari possessione sponte, vel citatus venit ad iudicium *Bal.l. ob maritorum*, C. *ne vxor pro marit.nu.*1.*&* 4.*in fin. Menoc. cons.*746.*n.*12. *Giurba decis.*62. *num.*2.*vers. quod verum, & dixi §.*21.*vers. dicendum secundo, Alex.l.sæpe ff.de re iud.num.*16.*in fin.*

41 Ampl.præsertim vbi ignorauit causam † agi, & ante factam exequutionem venit ad causam. *Abb cap.cum super.*17.*de sent. & re iud. n.*16. *vbi Fel. num.* 22. *Scaccia de appel. quæst.* 17. *limit.*6.*memb.*4.*num.*56.

42 Ampl. vt satis sit summariè, & apparenter † docere de sua possessione, quia cum hæc probatio sit præambula, & præparatoria, non autem decisoria litis, & causæ, non est opus exacta probatione, sed sufficit semiplena, vt pluribus cumulatis considerat *Gail. obseruat.* 69. *lib.*1. *num.*4. *Peguer. decis.*205. *crim. num.*7. *Osasc. decis.*38. *obtenta, num.*4. *in fin. & num.*5. *Ioseph. Ludou.decis. Perus.*26. *num.*1. *&* 10. subdens *num.*20. quomodo fiat talis probatio.

43 Ampl. etiam si iste tertius simpliciter † alleget possessionem, nec aliquid deducat de Dominio, vt pluribus probat *Ioseph.Ludouic.decis.*26.*num.*15. *Osasc. decis.* 38. *obtenta, nu.*1. *&* 2. seu de iustitia possessionis, vt probat Scacc. *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *numer.* 54.

44 Ampl. præsertim si exequutio sententiæ † trahit secum damnum non separabile, & adest Statutum negans audientiam tertio, aduersus exequutionem sententiæ. *Felin. cum super, de sentent.& re iudic.num.*17. *Milanens. decis.*12. *lib.*2. *num.*127.

45 Ampl. etiam si ageretur de iure vniuersali †
& probaretur de possessione speciei contentæ
sub vniuerso, veluti si ageretur de iurisdictione,
& exciperetur de aliquo actu iurisdictionali,
nam sententiæ exequutio retardabitur etiam
quoad reliquos, & vniuersaliter. *Crauet.cons.*
52. *reuocatur num.* 1. *vers. sed respondeo*, vbi
plures congerit. *Brun. cons* 34. *in causa n.* 14.
Surd. cons. 390. *Ne, num.*37. Multis autem
46 † modis probari iurisdictionem dixi *in meis*
Collectaneis, ad rub. digest. de iurisdict. omn.
iud. cap. probatur iurisdictio.

47 Ampl. etiam si sententia † lata esset intentata actione spolij. *Milanens. decis.*12. *lib.*2. *numer.*3.*&* 5.

48 Ampl. etiam si ageretur de exequutione †
trium conformium, exemplo eorum quæ dicũ-
tur de nullitate, de qua excipit tertius aduersus
tres conformes. *glos.in Clem.*1.*verb. contra*
se, de re iudic. & in casu nostro tradit *Milanen-*
decis. 12.*lib.*2. *num.*7. subdens aliud exemplum
rescripti cum clausula, Appellatione remota,
49 cuius virtus † non extenditur ad tertium. *Scac-*
cia de appellat. quæst. 17. *limit.* 6. *membr.* 4.
*num.*51. *&* 66.

50 Ampl. etiam si extaret Statutum, † quod lata sententia, illa exequutioni demandetur, quacunque exceptione non obstante: nam comparente tertio, docto de sua possessione, retardabitur exequutio, exemplo eorum quæ dicuntur de Statuto mandante exequi instrumentum, nisi opponatur exceptio solutionis, vel falsitatis. *Ias. in l.si vnus,* §.*ante omnia, ff. de pact n.*4. cuius dicta trahit ad casum nostrum. *Milanens. decis.* 12. *lib.* 2. *numer.* 16. *Scaccia de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.*4. *num.*67.

51 Ampl.præsertim si tertius † cum hypotheca, haberet vlterius clausulam constituti, vt ex *Gramat. decis.*92. *num.*21. *& seq. Natta cons.* 300. *num.*2. concludit *Milanens.decis.*12.*lib.*2. *num.*13.

52 Ampl. etiam si exequutio esset facta † in vim instrumenti habentis paratam exequutionem, vt ex *Alex. cons.*101. *num.*2.*lib.*2. *Rol. à Val.cons.*5.*lib.*2. *num.*10. concludit *Milanens. decis.*12. *lib.* 2. *num.* 67.

53 Ampl.vt exceptio † sit admittenda, etiam quod opponatur coram mero exequutore. *l. à diuo Pio*, §. *si super, ff. de re iudic. vbi Bart. num.* 6. qui communiter approbatur, teste *Couar. pract.quæst.cap.* 16.*num.*5. & ita decisum, & iudicatum refert *Cartar. decis.Ianuens.* 52. *num.*9.*in fin.*

54 Ampl. vt exequutio facta † sit reuocanda. *Cartar. decis. Ianuens.*52.*num.*9. *in fin.*

Ampl.

55 Ampl. præsertim si tertius,† asserat possidere,
& esse dominum rei possessæ, vt ex Couar. pract.
quaest. cap. 16. num. 4. vers. sed huic. distinctio-
ni, concludit Srarcia de appellat. quaest. 17. li-
mit. 6. membr. 4. num. 58.

56 Ampl. etiam si tertius † possessor sit prædo,
vt dixi infra §. sequenti.

57 Ampl. etiam si tertius iste † possessor sciuisset
litem fuisse motam, & habuisset notitiam sen-
tentiæ prolatæ, vt dixi §. 21. vers. dicendum
secundo.

58 Ampl. etiam si iste tertius † esset nudus de-
tentor, seu haberet meram insistentiam facti,
quam asininam vacamus, vt pluribus probat
Neuizan. cons. 81. Princeps nu. 10. Zasius in
l. à Diuo Pio, §. si super, ff. de re iudicat. n. 5.
Couar. pract. quaest. cap. 16. num. 3. vers. ter-
tio. Ioseph. Lud. decis. Perus. 29. nu. 15. Pa-
piens. in libel. exequut. sent. §. 1. num. 17.

59 Ampliari potest hæc conclusio † in multis
casibus, quos prudens lector colliget ex dictis
supra hoc secundo capite in princ. & ideo non
repeto.

60 Ampl. præsertim † si possessor præterea exel-
cipiat, se dominum, & in continenti vult pro-
bare suum dominium, vt dixi de exception.
lib. 2. vbi egi de dominij exceptione.

61 Limit. vbi tertij possessio est iniusta † Alex.
in l. a Diuo Pio, § si super, ff. de re iud. n. 12.
vers. vult ergo. Giurba, decis. 62. num. 3.

62 Possessio autem dicitur iniusta † multis modis.

63 Primo si quis possideat † rem litigiosam,
etiam quod illam sit consequutus titulo onero-
so, nam cum is titulus sit reprobatus, l. fin. C.
de litigios. capi potest illa in causam iudicati, si
possessor fuerit citatus ad videndum exequi, &
fuerit de illa cognitum, & pronuntiatum. Ne-
uizan. cons. 20. num. 13. Osasc. decis. 65. n. 12.
& seq. Benintend. decis. 48. plures nu. 20. Alex.
in l. a D. Pio, §. si super. ff. de re iud. num. 11.
Natta cons. 350. Augustinus num. 3. & 4. Io-
seph. Ludouic. decis. Perus. 26. num. 9. Con-
tard. de moment. possess. quaest. 24. num. 14. Pe-
guer. decis. 205. crim nu. 14. vbi late, addendo
siue quis sciat, siue ignoret rem litigiosam, li-
64 mitando † nisi licite potuerit alienari, vt in
casibus quos cōgessi in meis collectaneis ad l. 2.
C. de litigios.

65 Secundo si quis possideat ex titulo † reproba-
to, vel nullo, vt puta si pro canone non soluto
velit dominus capere fundum emphiteoticum
alicui venditum, absque illius consensu, vt ex
Bart. & alijs voluit Parlador. rerū quotidian.
lib. 2. cap. final. part. 4. §. 5. n. 4. & seq. adden-
do hanc esse frequentem quæstionem, & fideli
memoria tenendam. Giurba decis. 62. num. 4.

66 Tertio si iste tertius † adeptus est possessio-
nem de qua excipit, clam, vel vi, vel simula-
to aliquo contractu, vt late probat Bart. in l.
a Diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. num. 8. in
Contard. de moment. possess. quaest. 24. nu. 12.
& seq. Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap.
fin. part. 4. §. 5. num. 10. addendo, isto casu
non esse opus reuocatoria. Scarcia de appellat.
quaest. 17. limit. 6. memb. 4. num. 70. Et ratio
est, quia simulatus actus non est actus, quia
nullus. l. nuda, ff. de rontempt. Cancer. var.
resol. lib. 2. cap. 16. de tert. opposit. num. 68.
Contard. de moment. possess. quaest 24. num. 12.

67 Quarto, vbi fraude † & dolo quis sit possessor,
nam præcedente reuocatoria fiet in illum exe-
quutio. Cast. in l. a Diuo Pio, §. si super, ff.
de re iud. n. 8. vers si autem, relatis Cyn. & Bart.
dissentientibus, volentibus posse fieri exequutio-
68 nem absque reuocatoria: † concordando quod
Cynus dixerit, si tertius cœperit possidere in
fraudem paratæ exequutionis, subdendo quo-
modo id probetur: Bartolus autem intelliga-
tur si tertius cœperit possidere ante motam litē.
Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap. final.
part. 4. §. 5. numer. 14. qui refert assentientes
Cyno, & Bart. tribuendo distinctionem mox
relatam Baldo. Papiens. in prax. in form. libel.
exequut. sentent. §. 1. num. 18

Contrarium scilicet, quod retardetur exe-
quutio donec fuerit actum, & victum actione
reuocatoria, concludit Zas. in l. à diuo Pio, §. si
super, ff. de re iudit. & seq.

69 Limit. vbi iste † tertius opponens se exequu-
tioni, fatetur victum esse dominum rei, sed ex-
cipit se illam possidere, & re vera possidet, sed
non exprimit possessionis suæ causam, seu titu-
lum: nam cum iniusta præsumatur illius pos-
sessio, sine reseruatione, vel cautione aliqua fiet
exquutio. Couar. pract. quaest. cap. 16. agitur
num. 4. vers. sextum, Peguer. decis. 205. crim.
num. 7. vers. quod forte, & num. 20. Cancer.
var. resolut. lib. 2. de tertij. opposit. nu. 79. cum
tamen num. 77. dixisset aliud, si is tertius exce-
pisset iusta ex causa possidere, concludendo,
quod tunc fiet exequutio, sine præiudicio pos-
sessionis. Alexan. in l. à diuo Pio, §. si su-
per, ff. de re iud. num. 12. in fin. vers. sed Ra-
phael. Si autem exprimat iustā causam, fiet exe-
quutio sine præiudicio possessionis. Couar.
pract. quaest. cap. 16. agitur, num. 4. vers. quar-
tum, Peguer. decis. 205. crim. num. 77. vers.
nam ex eo; subdens quæ sit iusta causa posses-
sionis.

70 Limit. vbi in isto tertio subesset † suspicio
calumniæ, arbitrio Iudicis. Felin. in cap. de
cætero. de re iud. num. 11. cum alijs congestis
à Contard. in casu quo non licet appellare, in l.
vnic. C. si de moment. possess. & limit. 7. n. 41.
& seq. & limit. 23. num. 18. Couar. pract. quaest.
cap. 16. num. 2. vers. verum quoties: calumniæ
71 enim vitio multa alias concedenda † negantur,
quæ refert Dec. in cap. licet causam. de probat.
num. 6. 41. & seq. Marsil. in prax. §. oppor-
na, num. 75. & seq. plurib.

72 Limit. vbi existeret Statutum, † quod lata sen-
tentia in actione personali, fiat missio, seu exe-
quutio in bonis condemnati, quamuis repe-
riantur penes tertium possessorem. Gozadin.
cons. 193. videtur, num. 12. vers. tertio. ad-
dendo cessare tale Statutum quoties implora-
tur iudicis officium contra condemnatum, eam
73 afferens rationem, quia aliud est † actio, aliud
officium iudicis; & plures qui non possunt age-
re, possunt tamen iudicis officium implorare,

& exclusus ab actione non est exclusus ab officio iudicis. *l. fin ff. de pet. hered. l. seruus, ff. de annuis legat. Bart. in l. Quintus, ff. de aur. & argent. legat.*

74 Limit. vbi tertius possessor † non nominatus in sententia fuit legitime citatus in processu, & ad sententiam: nam licet ille non comparuerit, & ius illius fuerit deductum, & cognitum, non retardabitur exequutio *Alex. l. sæpe, ff de re iudic. numer. 6. cum alijs cumulatis. Cancer. var. resolut. lib 2. de tertijs opposit. num. 59. & seq.* modo ius tertij fuerit in iudicio deductum; subdens Doctores non conuenire, si ille fuerit contumax, *& de sentent. exequut. num.* 431. addendo non sufficere citationem per edictum. *Neuizan. cons. 20. num. 15.* vbi agit etiam an sufficiat citatio per proclama, *& num. 23. & sequen.*

75 Limit. vbi legitime citato tertio † possessore, summarie fuit probatum, quod res penes illum existens, & possessa, spectat ad condemnatum, nam minime retardabitur exequutio, *l. ob maritorum, C. ne vxor pro marit.* quam ita † intelligendam esse tradit *Castr in l. à diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. numer. 8. vers. Dic pro concordia, & Zasius num. 10. Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 17. de sentent. exequut. num. 546. & seq.* qui loquitur, vbi tertius fuit citatus, vel egit alieno nomine ad rem, tanquam spectantem ad alium, vbi erat ipsius tertij, qui modo prætendit retardare sententiæ exequutionem. *Neuizan. cons. 20. num. 15.* Praeterea agit an sufficiat citatio per proclama. *& nu. 19. & seq.* an cum clausula, si sua putauerit interesse,

76

77 Limit. vbi excipiens de possessione † esset incapax ad possidendum, seu ius illi resistit. *Serafin. decis. 1163. num. 2.* vel aliter illius possessio esset reprobata, vt puta si laycus exciperet possidere beneficium, de quo lata est sententia, vel exercere spiritualia, vel alias excipientis possessio esset incompatibilis.

78 Limit. vt non sit sublatum † ius excipientis quominus in plenario iudicio possit rem à possessore vendicare, etiam quod emerit sub hasta. *Zasius in l. à D. Pio, §. si super, ff. de re indicat. num. 10.* addendo idem dici si non reperto emptore res fuit illi adiudicata; idem repetens *num. 16.*

79 Limit. vbi is qui instat † pro exequutione sententiæ, habet cum clausula constitui obligatum fundum, qui à tertio possidetur, & actum fuit hypothecaria, *vt ex Socin. regul. 26. exequutio, Boer decis. 282. num. 48. voluit Tuscus conclus. 488. exequution. 21 & seq.*

80 Limit. vbi res quæ prætenditur capi † in exequutione rei iudicatæ, reperitur penes condemnatum, sed tertius excipit illam possidere, asserendo penes victum illam deposuisse, vel illi locasse; nam non probato deposito, vel locatione, non retardabitur exequutio, *Cancer. var. resolut. tom. 1. de tertijs opposit. num. 81. Couar. pract. quæst. cap. 16. num. 4. vers. 8. Scaccia de appel. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. num. 81.*

81 Limit. vbi tertius nudam † habet possessionem, & victus habet dominium rei, quæ prætenditur capi in exequutione. *Alex. in l. à diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. num. 12.*

82 Limit vbi agitur de exequutione † facienda in re, quam citatus dolo desijt possidere, *Papiens. in form. exequut. sentent. §. 1. num. 18.* Contrarium tenent relati *supra in ampliat.*

83 Limit. vbi quis dolose possidet. † *Giurba decis. 62. num. 3.* subdens *num. 4.* idem dicendum, si doceat de possessione ex inualido titulo, & reprobato euidenter: secus si colorata tantum, *vt idem subdit n. 21.*

84 Limit. vbi tertius † excipiens de dilatione exequutionis, pariter probat quod exequuta sententia ad fauorem victoris, duriorem habebit aduersarium, *arg. cap. Pisanis, de restitut. spoliat.* per quem textum ita firmat *Mysinger. obser. 73. centur. 3. num. 2. vers. primus.*

Si autem tertius non excipiat de possessione,

85 † sed de proprietate pignoris quod prætenditur capi in exequutione rei iudicatæ, an retardetur exequutio, *Zasius in l. à diuo Pio, §. si super, ff. de re iudic. num. 17. Papiens. in forma libel. exequut. sentent. diffinit. §. Sapiens, n. 15.*

86 Limit. vbi possessio tertij † est infecta. *Angel. l. creditores. C. de pignor. vers. quod autem dixi. Parlador. rer. quotid. cap. fin. part. 4. §. 5. num. 4.*

87 Limita, vbi extaret Statutum † amplissimis verbis conceptum, quod sententia lata demandetur exequutioni, quauis exceptione non obstante, vt concludit, & exemplum refert *Milanens. decis. 12. lib. 2. num. 19. & seq. 37. & seq. 46. et seq.*

---

§. XX.

SVMMARIVM.

Exequutio sententiæ non fit contra personam, vel rem non nominatam in sententia, licet possessor sit prædo, seu iniustus possessor. 1. *Ampl.* 2. 3. 4. *limit.* 5. 6.

Sequitur aliud possessionis commodum, vt contra non nominatum in sententia, remque ab illo possessam, non fiat exequu-
1 tio, quamuis † sit prædo, seu iniustus possessor. *capit. in litteris, de restit. spol. Neuiz. cons. 81. Princeps nu. 10.* qui loquitur in casu, quo quis rescripto Principis esset arcendus à sua possessione, eam afferens rationem, quia nullus absque citatione, causæ cognitione, & iuris ordinis seruato, molestandus, nedum priuandus sua possessione, vt late prosequitur *Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iudic. n. 37. & seq. plurib. Peguer. decis. 205. trim. num. 9. Giurba decis. 62. num. 2. in fin.*

2 Ampl. præsertim vbi talis † esset, quoad aliū non autem quoad petentem exequutionem, *vt dixi proximo, & antecedent §. ampliat. 7. num. 11.*

Ampl.

3 Ampl. quod si in illum fieret exequutio,† esset tanquam spoliatus, ante omnia restituendus. *l. colonus. l. cum fundū. ff. de vi, & vi armat*; & clarius probat *text. in l. 1. §. eum qui neque, in fin. ff. eodem*. dicente ibidem *Vlpiano*, *Quidquid damni senserit, quòd vi eiectus est, recuperare debet*. *Peguer. decis.* 205. *crimin. num. 9. in princ.*

4 Ampl. etiam quod exequutio † sententiæ committatur mero exequutori. *Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iudic. nu.* 38. *circa fin.*

5 Limit. vbi fuit citatus expresse, † & causa cognita pronunciatum in illum esse exequendam sententiam, argumento à contrario sensu ducto ex dictis *Marsil. in l. de vnoquoque. ff. de re iudic. num.* 38. *Peguer. decis.* 205. *crim. nu.* 9. nam citatio generalis non sufficeret, vt dixi supra *cap.* 2. in finalibus ampliationibus, & voluit *Neuiz. cons.* 81. *Princeps, num.* 8. *in fin.*

6 Limit. vbi notorie constaret illum † iniustū esse possessorem, seu prædonem, vt relatis dissentientibus pluribus, concludit *Menoch. de recuperand. possess. remed.* 1. *num.* 113. *& seq.*

§. XXI.

SVMMARIVM.

Scienti non infertur dolus nec iniuria 1.

Scientia sine contradictione idem operatur quod consensus & iussio. 2.

Sententiæ exequutio retardatur, si fuit prolata de re ab aliquo possessa, quamuis sciat litem de illa pendere, excipiente possessore de sua possessione, 3. *& quare*, 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *Limit.* 13. 14.

Sententia inter alias lata, vt præiudicet cæteris, quæ requirantur, 4.

L. sæpe, ff. de re iud. declaratur, 5.

Sententiæ exequutio fit contra eum qui passus est comparere procuratorem sine mandato, 6.

Mandati defectus cessat vbi quis scit ab aliquo illius nomine tractari, quamuis non habeat mandatum. 6.

Sententiæ exequutio non retardatur, vbi ad fauorem vnius ex pluribus agentibus ad eandem lata fuit, si caueat victor de indemnitate, vel de consignando ei qui excipit esse differendam exequutionem. 15. *Ampl.* 16. 17. 18. 19. 20. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. *Limita.* 21. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41.

Cautio præstanda iuxta l. is, a quo, ff. de rei vend. a victore agentibus pluribus ad eandem, qualis sit. 29. *In quo foro præstanda si illorum aliquis sit clericus*. 30. *An a secundo victore*. 32.

Actoribus æque probantibus intentionem suam, qualis ferenda sententia. 31.

Retardari sententiæ exequutionem, si fuerit prolata de re corporali vel incorporali, quæ a nemine sit possessa, seu fuerit vacans, vel quæ ab aliquo possideatur, vel quasi, illo ad causam non monito, nec vocato tertio vtroque casu excipiente sua interesse, ne fiat prolatæ sententiæ exequutio, dixi supra *§. decimo octauo, & seqq.* Cum autem † scienti non 1 inferatur dolus nec iniuria, *l. in diem. ff. de aqua pluuia arcend. l. cum donationis. C. de donat.* &

2 scientia sine † contradictione idem operetur, quod consensus, & iussio, *l.* 1. *§ scientiam. ff. de tribut. l. sæpe, ff. de re iud. l. si tamen sciente, ff. ad Macedon.* probabiliter dubitari potest, an etiam differatur exitus rei iudicatæ, quoties possessor, vel excipiens de suo interesse, sciuit causam agi.

Et qia teste *Ioseph. Ludou. decis. Perus.* 16. *num.* 7. *vers. verum*, Doctores confuse nimis sunt loquuti in hoc articulo, ne in nos eadem recudatur faba, Dicendum primo, si sententia fuerit prolata de re, quæ a nemine possideatur, tunc si tertius excipiat sua interesse non exequi eam sententiam, retardabitur exequutio, *vt dixi supra*, §. 18.

3 Dicendum secundo, quod si sententia fuerit † lata de re ab aliquo possessa, quod possidenti, & scienti litem tractari, & sententiam fuisse prolatam, nullum fit præiuditium quominus excipiendo de sua possessione retardetur exequutio sententiæ in aliam prolatæ vt dixi §. 19. & voluerunt *Couar. pract. quæst. cap.* 13. *nu.* 7. *&* 8. *quem sequitur Peguer. decis.* 205. *crim. n.* 10. eam afferens rationem, † quia ad effectum vt sententia inter alios prolata, cæteris præiudicet, copulatiue requiritur, quod principalis actio, vel defensio competat tertio scienti, taliter quod possit interdicere alteri ex litigantibus ne actione, vel defensione vtatur; & quod in causa, & lite tractetur de iure, quod tertius ab altero ex contendentibus causam agente, vel defendente, habuit: & ita intelligi

5 *l. sæpe, ff. de re iud.* qui fuit † intellectus *Gregorij 9. in cap. penul. de sent. & re iud. Abb. in cap. cum super.* 17. *de re iud. num.* 18. *et* 19. *Neuizan. cons.* 20. *nu.* 21. *Cancer. val. resol. tom.* 2. *cap.* 16. *de tert. opposit. num.* 50. *& seq.* vbi limitat si is agat alieno nomine, sine mandato, domino absente; secus si præsente. *Gozadin. cons.* 103. *videtur num.* 11. *Abb. cons.* 39. *part.* 1. *num.* 5. *in fin. & nu.* 6. *Scaccia de appel. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 57. vbi præterea dissentientes, quod fiat scienti præiudicium, refert, quoad possessionem, secus quoad proprietatem.

Similia sunt quæ dicuntur de gestis a falso procuratore, sciente eò, cuius nomine illa geruntur, vt noceant, nisi contradicat is, cuius nomine geruntur, quia illius voluntate, seu mandato creduntur gesta, cum posit prohibere &

6 non prohibet, & contra illum † fier exequutio sententiæ latæ, vt post multas distinctiones concludit *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis.* 272. *nu.* 5. *&* 6.

7 Ampl. etiam vbi sententia lata fuit † personali actione intentata ad rem aliquam tradendam, nam licet alienetur lite pendente, in habente scientiam litis, nullatenus capi poterit in exequutione sententiæ, qua venditor fuerat condemnatus ad tradendum, *vt ex Couar. & alijs* cōcludit *Peguer. decis.* 205. *crim. n.* 11. *&* 19. *Limi-*

mitando, si emptor vltra scientiam litis pariter sciuit inopiam alienantis, subdens quate isto casu absque reuocatoria fiat exequutio: & dixi *suprà §. 6. in limitationibus prima regula*.

8 Ampl. etiã si ageretur de exequutione † ttium conformium, quæ nec ex natura causæ, nec ratione scientiæ nocent sciẽti. *Peguer. decis.* 205. *crim. num.* 13. *post med.*

9 Ampl. etiam in sentẽtia lata † super subiectione vassalli. *Fel. in cap. cum super*, 17. *de re iud. nu.* 12. addendo domino existente in possessione, talem sententiam illi non nocere, nec in possessorio, nec in petitorio; vbi præterea refert dissentientes.

10 Ampl. etiam si agatur de exequutione sententiæ † latæ ad fauorem pupilli, & de re illius personali actione intentata contra hæredem tutoris. *Bald. consf.* 149. *proponitur, lib.* 3. *vers. in contrarium*, dum prius retulisset argumenta, quæ aliud suadebant.

11 Ampl. vt nullum fiat illi præiuditium † tam quoad proprietatem, quam possessionem ipsius posidentis, si fiat executio, quamuis sciret causam agi, *vt ex Abb. in cap. cum super, de re iud. num.* 17. *in fin. & num.* 18. *& Fel. num.* 12. *dissentientibus* concludit *Scaccia de appel. q.* 17. *limit.* 6. *art.* 4. *num.* 57. *in fin.*

12 Ampl. præsertim † si cum possessione extipiat de dominio, *vt dixi in tract. de exceptionib.*

13 Limit. vbi res à tertio possessa † erat affecta, seu infecta vitio litigiosi. *Couar. pract. quaest. cap.* 15. *num.* 7. sequitur, & refert *Tuscus concluſ.* 488. *exequutio num.* 9.

14 Limit. in sententia lata in causa status rerum, vel personarum, testamenti, affinitatis, agnationis, & similium, nam vi sua nocet cuicunque, etiam quoad plenum præiudicium, siue sciuerit, siue ignorauerit. *Cast. in l. Papinianus, §. fin. ff. de inof. testam. l. ingenuum, ff. de stat. homin. Peregrin. de fideicom. artic.* 53. *num.* 38. *& seq.*

15 Dicendum tertio, quod si possessor rei, in quã paratur exequutio, à pluribus conueniatur, † & feratur sententia ad fauorem vnius, qui forte promptiores habuit probationes, quod vno, vel reliquis agentibus ad eandem rem, excipiente sua interesse differri sententiæ exequutionem, quod nullatenus illa differatur, data cautione à victore indemnitatis; vel de cõsignando excipienti in casu succumbentiæ *l. is a quo, & l. seq. l. Sticho, ff. de rei vendicat. Fel. in cap. veniens* 38. *de testib. n.* 7. *vers. tertia, et n.* 9. *Bart. l. a diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. n.* 3. *Ias. num.* 17. *Alex num.* 24. *Vincent. Hercul. num.* 32. *Caldas quaest.* 36. *lib.* 2. *numer.* 20. *vers. caeterum. Ioseph. Lud. decis. Perus.* 26. *num.* 12. *Couar. pract. quaest. cap.* 16. *num.* 3. *Boer. decis.* 79. *nu.* 2. *Crescent. decis.* 20. *de re iudic. Gail. obseru.* 70. *lib.* 1. *num.* 21. *Osasc. decis.* 38. *obtenta, nu.* 4. *Scaccia de appellat. qu.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 78. *Cancer. var. resol. tom* 1. *cap.* 16. *de tert. opposit. num.* 72. *& seq.*

16 Ampl. in beneficialibus, † vt ex *Innocentio* concludit *Felin. in cap. veniens*, 38. *de testibus, num.* 7. *vers. tertia conclusio*, quem sequitur *Afflict. in cap.* 1. *§. praeterea inter duos, de probib. feud. alien. per Federic. num* 24. *in princ.* relati à *Caldas quaest.* 36. *lib.* 2. *num.* 20. *vers. caeterum. Felin. in cap cum super* 17. *de sentent. & re iudic. num.* 11. *vers. limita secundo, circa med. Boer. decis.* 79. *num.* 2. *in fin. Ias. in l. a diuo Pio, §. si super, ff. de re iudic. nu.* 17. *vers. amplia. Cancer. var. resolut. tom.* 2. *cap.* 16. *de tert. opposit. num.* 73.

17 Ampl. etiam in feudalibus, † vt ex *Isern.* concludit *Afflict. in cap.* 1. §. *praeterea inter duos, de probib. feud. alien. per Federic. num.* 24. *in princ.* relati à *Caldas quaest.* 36. *lib.* 2. *nu. lib.* 2. *num.* 20. *vers. caeterum, Cancer. var. resol. to.* 2. *cap.* 16. *de tert. opposit. num.* 73.

18 Ampl. etiam si inter contendentes † esset Fiscus. *Afflict. in cap.* 1. §. *praeterea inter duos, de de probib. feud. alien. per Federic. num.* 23. *& seq. & Isern. num.* 73. *vers. verius videtur primum*, addendo eandem cautionem præstandam à Fisco, si ad illius fauorem fuerit iudica-

19 tum. Et hic noto † casum singularem, quo Fiscus debet cauere.

20 Ampl. etiam si plures contenderent † de possessione, *vt ex Rota decis.* 419. concludit *Pelin. in cap. veniens*, 38. *de testib. nu.* 11. licet *Afft. ex eadem decis.* aliud dixerit *in cap.* 1. §. *inter duos, de probib. feudi alien. per Federic. nu.* 24. qui tamen excusari potest, quia deinde remit-

21 tit se ad dicta *Felini*, qui limitat illa, † si ius tertij est ita connexum, vt afferat commodum reo conuento. *Isern. d.* §. *praeterea, num.* 13. *post med. Osasc. decis.* 38. *obtenta num.* 4. Limitando *num.* 5. vbi summarie saltem semiplene constat excipientem de dilatione possidere.

22 Ampl. vt Iudex immittens † eum pro quo iudicauit, non præstita cautione de restituendo in casu succumbentiæ, grauet, vt ex *Innoc.* concludit *Fel. in cap. cum super de senten. & re iud. n.* 11. *vers. sexto.*

23 Ampl. vt debitor plurium † si ab vno illi sit denunciatum, ne soluat, quod non posit retardare solutionem, data sibi cautione iuxta regulam nostram. *Felin. in cap. cum super, de sent. & re iud. num.* 11. *in fin.*

24 Ampl. etiam si ageretur † de petitione hæreditatis. *Isern. in §. praeterea si inter duos, de probib. feud. alien n.* 73. *vers. Alia est opinio.*

25 Ampl. præsertim vbi is qui † excipit de exequutione retardanda, sciuit causam agi, & nihil prius excepit, vel dixit, fecitve pro suo interesse sibi noto, nam fiet exequutio absque alia cautione. *cap. quamuis de re iud. l. saepe, ff. eod. Alex. in l. a diuo Pio*, §. *si super, ff. eod. n.* 24 *Boer. decis.* 79. *n.* 3.

26 Ampl. etiam si tertius excipiens de dilatione † exequutioni appellaret, nam exequutione facta, non posset dici de attenta is. *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *ampl.* 14. *numer.* 10. *limit.* 1. quem sequitur *Scaccia de appel. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 81.

27 Ampl. etiam si tertius excipiens † reum cõuentum retinere rem, cuius occasione conuenitur, in depositum, vel titulo locationis, ab ipso

ipso excipiente ; nisi id probet in continenti. *Couar. pract. quaest. cap. 16. num. 4. vers. octauo*, sequitur *Scaccia de appel. quaest. 17. limit. 6. memb. 4. num. 80.*

28 An autẽ impediatur exequutio,† si fuerit appellatum, *Rim. iun. cons. 445. in, num. 9. & cons. 692. vera, num. 1. & seq.*

29 Cautio autem ista est praestanda de re restituẽda, non autem de interesse soluendo. *Isern. in §. praeterea si inter duos de probib. feud. alien. per Federic. num. 77.*

30 Si illorum aliquis sit clericus † in quo foro praestanda talis cautio, *Isern. in cap. 1. §. praeterea si inter duos, de probib. feud. alien. per Federic. n. 76. circa med.*

31 Si autem omnes actores aeque† probarunt intentionem suam, ad cuius fauorem ferenda sit sententia, & qualiter, *Isern. in cap. 1. §. praeterea si inter duos de probib. feud. alien. per Federic. num. 74 & seq. & nu. 77. in fin.* & dixi *de Laudemio lib. 1. quaest. 29. artic. 9. et seq.* si vero non aeque, *vid. Bisignet. decis. 4. de iudic.*

32 Cautionem istam an praestabit† etiam secundus, si superfit tertius, vel quartus, qui ad eandem rem agat, videndus *Isern. in cap. 1. §. praeterea si inter duos, de probib. de feud. alien. per Federic. num. 75. vers. item cuius modi:* vbi praeterea agit an sit extincta cautio primi victoris, *num. 76. Benintend. decis. 75. Rursus, num. 6.*

33 Limit. vbi quaestio esset de matrimonio † vel alia causa simili, veluti si plures contendant Bettam esse suam vxorem, nam licet feratur sententia ad fauorem vnius, non tamen illa ei tradetur data cautione, *Fel. cap. cum super de sent. & de re iud. n. 10. vers. limita secundo, Afflic. in cap. 1. §. praeterea inter duos, de probib. feud. alien. per Fed. num. 24. Ias. l. a diuo Pio, §. si super, de re iud num. 17. in fin. Osasc. decis. 38. n. 5. in fin.*

34 Limita vbi iste tertius ante latam sententiã† nunquam fuit in lite. *Felin. cap. veniens, de testib. num. 8. & in cap. cum super, de sentent. & re iudic num. 11. vers. habes vnam, Couar. pract. quaest. cap. 16. num. 3. in princ.* testans de communi, & rationem refert: & excipiatur caeterorum futurã esse causam duriorem ob potentiam victoris. Addendo remitti Iudicis arbitrio, an cautio sit praestanda, si subsit in victore fraudis suspicio: & idem credo dicendum si subsit timor dilapidationis, vel deteriorationis respectu victoris, & id fuerit summarie probatum. Idem tamen *Couar.* sibi non costat dum deinde concludit sufficere, quod lata sententia, & antequam petatur illius exequutio, tertius coeperit agere; quamuis aliud sentiat *Ias. in l. a diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. num. 18. in fin.* sicuti & *Cancer. var. resol. tom. 1. de tertijs opposit. num. 74.* concludens, tertio qui lata sententia quae transiuit in iudicatum, aduenit causae, non esse cauendum, *Put. decis. 317. nu. 1.* quae contradictoriè est opposita dictis *Couar.* & idem tradit, & latius dixit *Rota*, vt refert *Mohedan. decis. 4. de except. num. 3. circa princip.* concludens cautionem iuxta *l. si à quo*, non praestandam vbi quis comparet post rem iudicatam.

35 Limit. vbi omnes contendentes† agunt contra tertium possessorem, seu eundem reum, secus si vnus alterum ex contendentibus certat excludere, nam cessat dispositio nostrae regulae. *Fel. in cap. cum super, de sent. & re iudic. num. 11. vers. limita tertio. Puteus decis. 261. & decis. 317. num. 1. & decis. 501. part. 2.* sublimitando si agatur de ferenda, non autem exequenda sententia ad fauorem eius, qui plene probauit, contra eum, qui non plene. *Couar. pract. quaest. cap. 14. circa fin. vers. igitur.*

36 Limit. vbi ius agendi contra tertium † competeret plutibus successiue; nam cum reus conuentus isto casu non teneatur omnibus eodem tempore respondere, lata sententia ad fauorem eius, qui caeteros ordine praecedit, excusatur ille a cautione, & fiet exequutio sententiae. *Fel. in cap. cum super, de sent. & re iudic. num 11. vers. limit. 5. Afflic. in cap. 1. §. praeterea inter duos, de probib. feud alien. per Federic. num. 25. in fin.*

37 Limit. vbi actum fuit personali † actione ad rem. *Bart. in l. a Diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. num. 3. in fin.* eam afferens rationem, quia de iure excipientis non fuit cognitum super re capienda, vel capta in exequutione. *Couar. pract. quaest. cap. 14. num. 4. vers. quia responsio. Mysing. obseruat. 73. centur. 3. n. 2. vers. secundus. Scaccia de appel. quaest. 17. limit. 6. memb. 4. n. 85. & seq.* vbi sublimitat, & exempla refert.

38 Limit. vbi non constat condemnatum † possidere. *Veral. decis. 327. part. 1. n. 3.* sequendo *Alex in l. a diuo Pio, §. si super, ff. de re iud. n. 9.*

39 Limit. vbi vnus ex contendentibus † est intrusus, nam ad illius fauorem non praestatur haec cautio. *Crescent. decis. 20. cautio, de re iudi c.*

40 Limit. quoad venientem † ad causam defensionis causa, nam ad illius fauorem non est praestanda talis cautio. *Afflic. decis. 15. vtrum, n. 2. in fin. Put. decis. 374. in causa, part. 2. in princ. & num. 1.*

41 Limit. vbi exciperetur, quod† exequuta sententia ad fauorẽ victoris, caeteri duriorem habebunt aduersarium, *arg. cap. Pisanis, de restit. spol.* per quem textum ita firmat *Mysing. obser. 73. in, centur. 3. n. 2. vers. primus. Scaccia de appel. quaest. 17. limit. 6. membr. 4. n. 83.* addendo procedere etiam quod excipiens nunquam fuisset in lite, si ita vitium fuerit iudici.

§. XXII.

SVMMARIVM.

Pactum facultatiuum vt in casu morae liceat creditori ingredi bona debitoris, exerceri non potest si debitor resistat. 1. *Ampl.* 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 19. 20. *Limit.* 14. 15. 17. 18. 19. 20.

Emphiteota resistente, an expelli possit de facto, si res emphiteotica sit aperta domino, 16.

Pactum ingrediendi bona morosi debitoris, si fuerit

rit factum cum tutore, vel curatore, vel Prælato, & simili alia persona, an validum, 20.
Pactum facultatiuũ posse vendi bona debitoris in casu moræ, est validũ & qualiter fiat vẽditio. 21
Sententia lata contra hæredem pro debito hæreditario, non potest exequi contra fructus fundi, cuius vsusfructus sit alicui relictus: 22. 23. & *quare*. 24. *Ampl.* 25. 26. *Limit.* 27. 28.
Conductor quando soluat collectas. 29. 30. 32.
Vsufructuarius rei emphiteoticæ quando sit obligatus ad solutionem canonis, vel collectæ. 30. 31. 32. 33. *In qua parte concurrat vsufructuarius certæ rei cum vsufructuario vniuersali in solutione collectarum* 34.
Rei appellatione, quæ contineantur. 35. *quæ contineantur legato vsufructu rerum*. 36.
Bona dicuntur deducto ære alieno. 37.
Filia non excluditur a petitione dotis maternæ, cui pater reliquit dotem cum pacto ne quid de bonis suis prætendere possit. 38.
Vsufructuarius partis bonorum hæreditatis non ipse sed hæres soluere debet æs alienum, distractis corporibus hæreditarijs: in vsufructuario vniuersali secus in, quia ipse soluet ex corporibus hæreditarijs. 38.
Gozadin. reprobatus defẽditur. 40.
Legatum partis, vel omnium rerum idem est quod legatum partis, vel omnium bonorum. 41.
Legatum vsusfructus omnium bonorũ an sit validum alio hærede vniuersali instituto. 42.
Hæres pro parte in illa habet eadem iura, quæ cõpetunt vniuersali in tota hæreditate. 43.
Crotus reprobatur. 44.
Hæres in quota, vel tota hæreditate conueniri, condemnari, & in eum exequi potest sententia pro rata, vel tota quantitate debita, vel soluẽda ex præcepto testatoris. 45. Contrarium. 46. 47. Concorda. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55.
Bartoli opinio Pharisaica. 47.
Legatum, & æs alienum soluendum est ab hærede ex corporibus hæreditarijs. 56. *Ampl.* 57. 59. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 67. *Limit.* 68. 69. 70. 72. 76. *Sublimita*. 71. 73. 77.
Crauet. reprobatur. 58.
Legitima est quasi æs alienum patris. 63. *quando æquiparetur æri alieno*. *ibid. an pro illa competat hypothecaria. ibid.*
Legatum annuum si non fuit exactum a fructuario, non exigitur ab hærede testatoris nec fructuarij. 74. *pro illo non datur hypothecaria*. 75.
Vsufructu omnium bonorum mobilium, & immobilium non continẽtur emolumenta protocolorum notarij. 78. *Item nec iura, & actiones*. 78. *quando vsusfructus rei alteri relicta*, 80. *relictus vxori, an cõtineantur fructus feudi. Quando nomina debitorum*. 82.

PRo extensione regulæ firmatæ hoc secundo capite, dixi possidentem posse de facto impedire, quominus fiat exequutio in illius bonis, vel persona, si non fuit ille nominatus in sententia, & *supra §.* 17. addidi procedere etiam si quis possideat bona habita ab eo, qui cum creditore suo conuenerat, vt posset bona illius ingredi, vel vendere sine Iudice, vel Curia, sed per seipsum:

1 Agam hic, an facultas data ex tali pacto, † exerceri possit contra eum, qui eam facultatem dedit, si de facto ille, per se, vel alium, solus, vel cum socijs resistat, & impediat ingressum. Negatiuam tenent *Cast. cons.* 10. *lib.* 1. *num.* 6. *vers. & ex alio, cui addo Soc. iun. & ab illo relatos, cons.* 147. *In presenti lib.* 1. *num.* 9. & *seq. Afflic. ad Const. Regni. rub.* 8. *de cultu pacis nu.* 22. *Gabriel. de acquir. posses. concl.* 8. *num.* 21. *Farinac. de furtis quæst.* 175. *n.* 226. *Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, ff.*
2 *de acqu. pos. num.* 26. † vbi refert qui velint ingredientem priuari suo iure, licet pro illo fuerit pronunciatum. *Tuscus conclus.* 37. *pactum num.* 56. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *titul.* 5. *n.* 6. vt dixi etiam *infra cap.* 16. *§.* 12.

Contrarium tenent *Odofred. in l. creditores C. de pignor. n.* 1. *in prin. & Bal. ibid. num.* 2. concordat: *& Odofred.* sequitur *Ias. in l.* 2. *C. de iur. emphit. num.* 105. *in fin. & num.* 108. *& seq.* vbi respondet obiectis.

3. Affirmatiuam tamen defendit † *Rofred. de libellis, rubric. de edicto Diui Marci num.* 7. eam afferens rationem, quia stante pacto, cessat violentia in resistentem, quam resistendo, potius dicitur ille committere. *Signorol. de Homod. conclus.* 75. *num.* 12. *Ripa in cap. sæpe, de restit spol. num.* 85. *in fin. & relati Farinac. de furtis quæst.* 175. *numer.* 227. *Negus. de pignorib. part.* 4. *nu.* 14. *Tuscus conclus.* 37.
4 *pactum num.* 33. præsertim † contra paciscentem, vel illius hæredem.

5 Amplectendo tamen negatiuam † tanquam præcidentem rixas, tumultua, & scandala, illam præterea ampliabis, si debitor resistat, quoad creditor licitè, & sine vitio vtatur pacto, vt ex *Salic. in l.* 3. *C. de pignor. num.* 11. & 12. & *Serafin. decis.* 492. *num.* 5. concludit *Pacif. de Saluian. part.* 3. *inspect.* 4. *n.* 709.

6 Ampl. præsertim si resistentia † fiat armis, vt ex *Angel. in l. extat. ff. quod met. caus. nu.* 6. *in fin.* *Bart. Bal. & Sal. in l.* 3. *C. de pignor.* & alijs voluit *Farin. de furt. quæst.* 175. *n.* 232.

7 Ampl. præsertim si debitor offert † soluere, quæ debet, vt ex *Bart.* & alijs concludit *Farinac. de furt. quæst.* 175. *num.* 231.

8 Ampl. præsertim si creditor semel adeptus erat † possessionem, & illam vult iterum acquirere ex interuallo: secus si statim, vbi sciuit illam sibi fuisse interuersam. *Tiraquel. de iur. constit. part.* 1. *num.* 45.

Ampl. præsertim si agatur de rebus Ecclesiæ. *vt dixi infra §.* 27. *num.* 7.

9 Ampl. præsertim si debitor iusta ex causa † impediat creditoris ingressum, *Bart. in repet. l.* 3. *C. de pignorib. num.* 19. *Negus. de pignor. part.* 4. *num.* 14. exemplum referens, si debitor prætendat soluisse debitum, cuius causa factum fuit tale pactum, vel non aduenisse diem solutionis, quia sine mora exerceri non potest tale pactum. Veritas huius extensionis probatur ex his, quæ dixi *in meis singularibus, §. Iudici multis in casibus non obtemperatur. Soc. iun. cons.* 147. *in lib.* 1. *num.* 11. *Menoc. de adipisc. posses. remed.* 5. *numer.* 78. & 79. declarando

quando dicatur adesse iusta causa.

10 Ampl. vt nec sit validum pactum † inter debitorem, & creditorem de impediendo possessionem per vim, resistente debitore. *Bald. & Angel. in l.3. C. de pignor. Neguf. de pignorib. part. 4.num.* 14. *vers.etiam*, quos refert, & sequitur *Farinac.de furtis. quaest.* 175.*num* 228. subdens quid dicendum si licentia ingrediendi sit data à Iudice vel à Principe. *& Ias.in l.2. C. de iur. emph. num.*3. limitando si detur, vt possit ingredi etiam vi.

11 Ampl. etiam vbi debitor resistit sine causa † *Bart.in repet. l.3. C.de pignor.nu.*18.*Menoch. de adipisc.possess.remed.*5. *num.*86. & probatur ex his quæ dicuntur de conductore, qui nolens non expellitur à re conducta de facto, sed resistens amouetur via iuris, *l. non ab re, C. vnde vi l.conductores*, C.*locat.* de vxore, quæ defuncto marito contradicentibus illius hæredibus, non capit fundum, & reliqua data in dotem. *l.dotis*, C.*solut.matr.* de legatario, qui licet statim fiat dominus rei legatæ *l.a Titio,ff. de furt.* de manu tamen hæredis illam capere debet. *l.*1.*ff.quorum legat.* & capiendo sine consensu hæredis, legatum amittit. *l. non dubium*, C.*de legat.* de vsufructuario, qui finito vsufructu nō expellitur à proprietario de facto, sed vel negatoria, vel ad restituendam rem sibi fruendam concessam. *Tiraquell. tract. Le morte saisit. part.*3. *declarat.*1.*num.*6.

Contrarium tenent relati à *Menoc.* quos tamen reprobat, *de adipisc.pos.remed.*5.*nu.*87. *vers. verum.*

12 Ampl. præsertim, vbi is, ad cuius † fauorem est conceptum pactum ingrediendi, etiam certa clausula constituti, vel precarij, vel reseruationis vsusfructus, quæ idem operantur, teste *Neuiz. cons.*82. *num.* 13. iudicem adiuit pro ingressu, & iudicium intentauit. *Tiraquel. de iur.constit.part.* 1. *num.*39. *& seq.* subdens quid dicendum si fuerit protestatum, saluo iure agendi via facti: idem examinauerat *Neguf. de pignor. part.*4. *num.*25. *&* 26. Si tamen iudex fuerit requisitus, vt concedat familiam tantum, ad euitandum tumultus, aliud esset dicēdum, vt voluit *Afflict. ad constit Regni, rub.* 8. *de cultu pacis, num.*22. & licet cum Iudicis familia modo prædicto concessa, idem est, ac si propria auctoritate esset ingressus. *Neguf. de pignor. part.* 4.*num.*23. & dixi §.27.

Ampl. præsertim, vbi bona, de quorum ingressu agitur, non sunt hypothecata volenti illa ingredi. *Alberic. in l. creditores, C. de pignor. num.*8.*Sal.num.*20.

13 Ampl. præsertim non concurrente mora, † vel alia iusta causa, qua liceret vti tali facultate. *l.quæsitum, vbi glos.& Bart. ff. de pignor.* cum alijs cumulatis à *Neguf. de pignor. part.*4. *num.*15. eam afferens rationem, quia tale pactum habet intrinsecam conditionem, si morosus fuerit debitor. Idem si debitor offert solutionem, & aliud simile obstat. *Farinac. de furtis, quæst.* 175. *num.*231.

14 Limit. vbi debitor verbis tantum resistit. *Tiraquell. de constit. part.*1.*num.*37.*in princ.* & ratio est, quia vbi facto est opus, verba non sufficiunt. *l.Iulianus*, §.*offerri, ff. de act.empt. circa med. Bald.in proœm feud.num.* 43. *circa med. Natta cons.*3.*num.*4.*post Tiraquel.* idem voluit *Neguf. de pignor. part.*4. *num.*14. sub limitando, vbi iusta affertur contradicendi causa. *Farinac. de furtis quæst.* 175.*part* 5.*nu.*233. *Menoch. de adipisc.possess. remed.* 5. *numer.*80. *Ias. in l.2.C. de iure emphit. num.* 105. *circa med. Corn.cons.*192.*lib.*3. *num.*3. *vers.tamen emphitheota. Bald.in l.3. C.de pignor. num.*3. *post. med. vers.conclude. Ias.l.2. C.de iur.emphit. num.*104. *in princ.*

15 Limit. vbi creditor alterius sibi cauit cum clausula constituti, vel precarij. *Bart. in repet. l.3. C.de pignor. num.*25. *vers sed pone*; addendo procedere etiam contra tertium, vbi à debitore sit tradita res affecta tali vinculo: *Bartolū* sequuntur *Neguf. de pignor. part.*4 *numer.*14. *vers.istud tamen, & num.* 20. *in fin. vers. nec aliud. Plotus de in litem iurand.nu.* 286. *in fin. relati à Tiraquel de iur. const. part.* 1. *nu.* 38. late agendo, *num.* 43. *& seq.* quando liceat vti tali facultate aduersus tertium habentem ius à debitore; vel creditum non sit liquidum, vt de credito non liquido dixerat *Neuiz. cons.* 82. *num.*15.*in fin.&* 17. Rationes plures afferuntur, quas cumulat *Neguf. de pignor. part.* 4. *num.*14.*vers.istud,& Menoch de adipisc possess. remed.*5.*num.*81. *& seq.* examinando an idem
16 dicendum sit de † directo domino, volente expellere emphiteotā, qui cecidit in commissū,
17 sublimitando † vbi ex interuallo, vel absque moderamin inculpatæ tutela, quis vtitur tali facultate, vt idem subdit *num.*84. *& seq Farinac. de furtis quæst.* 175. *part.* 5.*num.*234. *& seq.* vbi relatis dissentientibus, concordat eā contrarietatē, addendo an pariter liceat resistentem expellere vi, & armis, & quæ sint partes Iudicis isto casu. *Mantic. de tacit. lib.*11.*titul.* 5.*num* 7. subdens *nu.* 8. quid dicendum si ille resistet. *Ias.l.2 C.de iur emphit.num.*104.*circa med. vers.aut vero*; addendo, modo in continēti ingrediatur, secus si ex interuallo, declarando quando dicatur istis modis facta.

18 Limit. vbi extaret consuetudo, vel Statutum † in contrarium. *Menoch.de adipisc. possess.remed.*5. *num.*84.*& seq.* vbi sublimitat si vi concederet ingressum.

19 Quid si talis licentia data sit † à Iudice, vel à principe. *Farinac.de furtis quæst.*175.*num.* 229. *& seq. Bald. in l.3. C. de pignor. in fin. vers.opin. Azon.*

Quod si ad sit tantum clausula precarij, *Ias. l.2. C.de iur.emphit. num.*105.*in princ. et med.*

20 Quid autem dicendum si tale pactum † fuit initium cum Tutore, vel Curatore, Prælato, & alienarum rerum administratore. *Neguf. de pignor. part.*4. *num.* 18. *& seq. Sal. in l.* 3. *C. de pignor.n.*6.*& Bal n.*8.*post med.vers subdit. Menoc. de acquirend.poss. n.*11 *& seq. plurib.*

21 Pactum autem, quod creditor † possit in casu moræ vendere rem debitoris, est validum. *Neguf.de pignor part.*4.*num.*10. *vers.secunda conclusio*, vbi refert praxim exequendi tale pactum.

ctum. *Tuſcus concluſ. 37. pactum. num. 37. &
ſeq.* pluribus vbi ponit caſum, ſi tale pactum ſit
factum ad fauorem vxoris occaſione dotis reſti-
tuendæ.

Plura huc referri poſſent, quæ dixi *ſupra
§. 17. & tribus ſeq.*

Continuando referre caſus, in quibus contra
non nominatum in ſententia, non poſſit, &
quandoq; poſſit fieri executio: Vigeſimus ter-
tius caſus erit, ſi ſententia fuerit lata in hæredē
pro debito hæreditario, & petatur fieri execu-
tionē in re cuius vſusfructus fuit alicui relictus.
Sed quia vſusfructus eſt vel certæ rei, vel om-
nium rerum, vel partis, vel omnium bonorum,
vel quotæ hæreditatis, vel totius aſſis.

Dicendum primo, quod ſi relictus ſit alicui
22 † vſusfructus ſingularis rei, vt puta, ſi Domini-
cus Baſſanus amicus meus vineæ, quam nō pro-
cul à mœnibus Vrbis poſſidet in Monte Mario,
cœli temperie, fructuum omnis generis bonita-
te nemini in agro Romano ſecundo, & ad quā
ſemel, aut bis quolibet anno ſolet diuertere,
alicui relinqueret vſufructum, vtiq; ſententia
23 in † illius hæredem lata non poſſet exequi ſuper
fructibus eiuſdem vineæ, quia iſto caſu vſufru-
ctuarius conueniri non poteſt, nec ſoluere obli-
gatus eſt debitum hæreditarium. *Gul. Bened.
cap. Raynutius, §. cætera bona num. 43. Co-
zadin conſ. 94. num. 23. circa medium. l. 1. §.
ſi hæres ad Trebell.* per quem textum ita firmat
*Bart. in l. fin. ff. de vſufruct. leg. nu. 1. Caſtr.
conſ. 294. in cauſa qua lib. 2. num. 3. verſ. ſed
hic, & col. fin. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 2.
numer. 1. verſ. primo,* vbi de communi. *Achil.
Pedroc. conſ. 7. num. 131. ſubdens num. 136. &
24 ſeq.* quia alias ſequeretur, quod contra † ipsū
vſufruarium daretur perſonalis actio, quæ non
poteſt exerceri contra ſingularem ſucceſſorem.
*Michael Graſſ. §. legatum, quæſt. 35. num. 3.
Menoch. præſumpt. 143. diſputari nu. 5. lib. 4.
Ruin. conſ. 206. lib. 2. num. 29. in fin. Papien.
in praxi in forma libell. quæ agit ad dotem, §.
dedit, & legauit, numer. 5. in fine verſ. tertio.
Parlador. rerum quotidianarum lib. 2. cap. fin.
4. part. §. 2. num. 6. verſ. in ſumma. Morla in
ſuo emporio Iuris part. 1. de varijs quæſt. 2.
num. 11. verſ. quod ſecus.*

25 Ampl. etiam vbi legatus eſt vſusfructus † om-
nium mobilium, & immobilium, ſiue partis il-
lorum tantum. *Bart in l. fin. ff. de vſufruct.
legat. num. 3.* quem ſequitur *Couar. teſtans de
communi var. reſol. lib. 2. cap. 1. multum n. 3.*
eam afferens rationem, quia idem eſt, quod le-
gatum particularis rei, nam apud hæredes re-
manent iura reliqua hæreditaria, quæ tertium
genus bonorum conſtituunt: idem cenſuerunt
*Graſſ. §. legatum quæſt. 35. numer. 5. Menoc.
præſumpt. 143. diſputari lib. 4. num. 6.* adden-
do vſufructuarium non pati aliquid alienari,
ad extinguendum æs alienum, quo illius minua-
tur vſusfructus. *Socin. iun. conſ. 115. circa lib. 1.
numer. 2.*

26 Ampl. præſertim vbi legatur † certa res, ple-
no iure vſusfructus, & proprietatis. *Caſt. conſ.
294. In cauſa qua vertitur lib. 2. col. fin. verſ.
Nam, & idem;* eam afferens rationem, quia
æs alienum hæreditarium non detrahitur de
ſingulis rebus, ſed de vniuerſitate, & ideo de
alijs rebus extinguendum, ſi ſufficiant, alias in
ſubſidium capiuntur legata. *Gul. Bened. in cap.
Raynutius, §. cætera bona nu. 44. verſ. Nam
id idem eſſet.*

27 Limit. in ſubſidium, ſi cætera bona non ſuf-
ficiant pro ſatisfactione æris alieni. *Menoc. præ-
ſumpt. 143. lib. 4. num. 7.*

Limit. vbi agitur de onere ſoluendo ratione
fructuum. *l. hactenus verſ. alia onera, & verſ.
ſtipendium, vel tributum, ff. de vſufruct. l. ſi
pendentes, §. ſi qui, ff. eod. l. quæro, ff. de vſu-
fruct. l. fructus verſ. functionum grauamen, C.
de action. empt. Pinel. in l. 1. part. 2. num. 72.
C. de bonis matern. Spina in ſpecul. teſtamen.
gloſ. 13. num. 81. in fin.*

28 Limit. vbi agitur de ſolutione † oneris debiti
à re legata, vt puta de tributo, vel canone, ſi
res legata non eſſet immunis, vel eſſet emphi-
teotica, *Bart. l. quæro 28. ff. de vſufruct. le-
gato, Couar. pract. quæſt. lib. 2. cap. 2. num. 6.
in fin. Graſ. de ſucceſ. §. legatum quæſt. 27. n. 1.
Bal. conſ. 237. lib. 1. num. 3. in fin. Aret. in §.
conſtituitur, inſt. de legat. num. 9. Gul. Bened.
in cap. Raynutius, §. cætera bona, de teſtamen.
Socin. conſ. 119. circa, lib. 1. numer. 1. & ſeq.*
concludens emphiteotam, conductorem, ma-
ritum, qui fructus omnes fundi emphiteotici
conducti, & dotalis percipiunt, ſoluere debere
collectas, & tributa impoſita rei, quam recepit
in emphiteuſim, vel dotem, vel conduxit; &
exulem, vel excommunicatum excuſari ab his
oneribus, quia fructus non percipit: quæ dixit
Socin. de conductore exulē, & excommunica-
to, prius firmauerat *Roman. conſ. 73. circa
num. 4. in fin. & num. 5. Curt. ſen. conſ. 36.
29 ſuper,* idem repetēs in emphiteota, † ſed diſſen-
tit in conductore, qui penſionem in compen-
ſationem fructuū ſoluit, & conducit ad modi-
cum tempus, idem repetens de onere reficien-
di viam prope fundum. *Papienſ.* loquens de ta-
leis impoſitis ſpecialiter rebus, *in forma libel.
quo agit ad dotem, §. dedit & legauit, numer. 6
verſ. & hoc vltimo caſu. Thomat. de collectis
§. expoſuimus, num. 17. & ſeq.* vbi præterea
agit, quando incipiat onus ſoluendæ collectæ,
an à morte teſtatoris, vel perceptionis fructuū,
*Pinel. in l. 1. C. de bonis matern. part. 2. nu. 72.
verſ. nono.* extendens etiam ad onera debita,
etiam ante conceſſum vſumfructum. *Morla
in ſuo emptorio iuris. part. 1. de varijs quæſtio-
nibus quæſt. 2. num. 10. & late Achil.* Pedroc.
*conſ. 7. num. 235. & ſeq. Ruin. conſ. 77. de duo-
bus, num. 1.* addendo idem dici de vaſſallo: qui
cum argumenta retuliſſet, quibus probari poſ-
30 ſet emphiteotam † & conductorem nummis
teneri ad onera, deinde *num. 6. & ſeq.* limitat
ſi ſoluatur penſio digna fructibus: & limitatio
iſta comprobari poteſt ex his quæ de annuo le-
gato ſoluendo ab vſufructuario dicam infra.

31 Contrarium, quod onus † canonis fundi em-
phiteotici, cuius vſusfructus ſit alicui reli-
ctus, ſpectet ad hæredem, reſpondit *Achil. Pe-
droc.*

droc. conf.7. num.122. & seq. Verum credó il-
lum ita censuisse ex his quæ in casu suo concur-
rebant, quia testator dixerat legare vsumfru-
ctum liberum: & vrgebant quæ dicam *in seq.*
Limit. vt vidatur censuisse *Castr. conf. 294.*
lib.2. in fin. vers. Nam & idem.
32 Sublimita vbi solutis oneribus † vsusfructus
sit inutilis vsufructuario, *l. fin. §. sin autem lega-
ta. & § seq.* vbi *Castr.* & reliqui notant, *C. de
bon. quæ liber. Gozadin. conf.94. nu. 26. Ruin.
conf.206. de plurib. nu.30. vers. sed legatis an-
nalibus, lib.2.* Couar. *var. resolut. lib.2. cap.2.
multum, num.7. vers. tertio, Card. Alban. in suis
locubrat. ad Bart. in l. quæro, ff. de vsufruct.
legat. vers. limita. Crotus conf.67. nu. 44. Me-
noch. præsumpt.* 143. *disputari, lib. 4. nu.* 12.
vbi plures idem sentientes refert, addendo idē
dicendum, si coniecturis eliei posset, testatorem
voluisse tale onus subiri à suo hærede, vt etiam
voluit Couar. *pract. quæst. lib.2. cap.2. num.6.
vers. & id verum est, addentes ad Aretin. §.
constituitur, Instit. de vsufruct. n.9. in fin.*

Intelligas tamen, quæ dixi in principio præ-
cedentis sublimitationis, si donec durat vsusfru-
33 ctus, onera † sint talia, & tantæ, vt legatarius
nullam percipiat vtilitatem: secus si ad tempus
tantum vsusfructus est inutilis. *Aegid. Thomat.
tract. de collectis, §. pauperes, num.* 27. *& seq.
& §. exposuimus, num.* 17. *& seq. Graf. de succ.
§. legatum, quæst.* 27. *num.*2.

34 Si autem relicto alicui vsufructu certę rei †
alteri relinquatur vsusfructus omnium bo-
norum, iste concurrat cum particulari, & in
qua parte. *Paul. de mont. pico in l. Titia, § Ti-
tia, ff. de legat.* 2 *num.*31. & 88. *Roland. à Val.
conf.*8. *ponderatis, lib.2. nu.*31. *& seq.*

Dicendum secundo, si legatus fuerit vsusfru-
35 ctus omnium rerum, quod cum nomen Rei †
generis sit, *l.1. ff. si cert. pet. vbi Alex. nu.*11.
*& 50. et Ias. num.*45. aptum comprehendere
mobilia, & immobilia iura, actiones, corpora-
lia, & incorporalia, facta, & non facta, caren-
tia ratione, & rationalia, tam libera, quam
non libera. *l. rei appellatione, 23. ff. de verb. si-
gnif.* vbi *Rebuf. Gomes. in § omnium, instit. de
action. num* 20. *& seq. Rodoan. de rebus eccles.
non alien. quæst.* 14. *num.* 4. *& seq. Mozzius
de contract. cap. quæ veniant appell. rei, nu.*13.
& seq. Borel. conf. 1. *num.* 79. *& seq.* addendo
contineri etiam mœnia vrbis, vel oppidi, aqua-
rum decursus, flumina, & similia. Et ideo videa-
tur idem dicendum, quod dicam de vsufructu
totius hæreditatis, quæ est successio in vniuer-
sum ius, quod defunctus habuit tempore mor-
tis. *l. nihil aliud, ff. de verb. signific.* ne bis re-
petam idem, quæ hic dici possent referam infra
36 *vers. Secunda* †, cum temperamento tamen, nisi
nomine proprio exprimantur res, secus si gene-
rali nomine, tertiæ, vel quartæ, vel dimidiæ par-
tis rerum, ex his quæ dixi *supra vers. dicendum
primo,* & innuit *Graf. de success. §. legatum, qu.*
23. *num.*3. & aduerto dixisse *Bart. in l. fin. ff.
de vsufruct. legat. num.*2. *et seq. Gul. Bened. in
cap. Rainutius, §. cætera bona nu.*44. *in princ.*

Dicendum tertio, si relinquatur vsusfructus
quotæ, vel omnium bonorum testatoris, quia
37 bona † dicuntur, quæ supersunt deducto ære
alieno *l. fin. § sin autem æs alienum, C. de bon.
quæ lib. l. bonorum, l. subsignatum, §. bona ff. de
verb. signif. l. mulier, ff. de iur. dot. Surd. conf.*
192. *num.* 33. vbi ex *Alex. & alijs antiquiori-*
38 *bus,* concludit filiam † cui pater reliquit do-
tem, cum pacto, quod de bonis suis nihil præ-
terea petere possit, non excludi, quominus pe-
tat dotes maternas, quia illæ non sunt patris: &
effectu idem est, relinqui vsumfructū partis, vel
omnium bonorum, quod relinquere vsumfru-
ctum quotæ, vel totius hæreditatis: quia pri-
39 mo † casu solutio onerum fiet ab hęrede ex cor
poribus hæreditarijs: Secundo autem casu
fiet ab ipsomet fructuario, qui distractis bonis
pro ære alieno soluendo, minuet vsumfructum
sibi relictum, diminutis corporibus quibus frua-
tur, vt considerat *Natta conf.*105. *manifesta.
n.*11. & cauetur *lege Hispana,* teste *Couar. var.
resolut. lib.2. cap.2. nu.* 2. *in prin.* loco isto ca-
su dicendum, quod dixi in sequentibus, illo
excepto, quod antequam ab hærede tradatur
quota bonorum relicta, quod ab hærede prius
fiet pro rata ęris alieni deductio, vel in totum
illud extinguetur, si omnium bonorum sit
relictus vsusfructus. *Couar. var. resolut. lib.* 2.
cap.2. et num.3. in fin. et num. 4. improbando
40 *nu.* 6. *in princ. Gozadin.* qui † voluit contra-
rium, qui saluari posset, si ex coniecturis dici
posset; ita testatorem censuisse, vt subdit *idem
Couar.* & post illum *Menoch. præsumpt.* 143.
disputari, lib. 4. *num.*12. 20. *et seq. Pincl. in l.*1.
*C. de bonis matern. part.*1. *in* 72. *vers. septima.*
41 Legatum vsusfructus partis, vel omnium † re-
rum, idem esse, quod legatum partis, vel om-
nium bonorū dixit *Bart. in fin. ff. de vsufruct.
legat. num.*3. quem sequutus est *Menoch præ-
sumpt.* 143. *disputari, lib.*4. *num.* 11. asserens
alibi idem dixisse. Et effectu idem illa esse, quod
legatum vsusfructus partis, vel totius hæredita-
tis, mox dixi *ex Natta.*

Pro complemento dicendorum hoc §. duæ
remanent difficultates: vna est, an validum sit
42 legatum † vsusfructus omnium bonorum, seu
hæreditatis, alio hærede instituto post obitum
vsufructuarij: vel an sustineatur hæredis insti-
tutio, quoad vsumfructum donec hæres vixe-
rit, & illo mortuo alius instituatur vniuersalis
hæres. Sed quia examen harum difficultatum
excedit materiam nostram exequutionis sentē-
tiarum, sufficiat indicasse, ista examinari a *Co-
uar. var. resolut. lib.2. cap.2. num.5. & Graf.
de success. § legatum. quæst.* 23. qui referunt
præterea pugnantes antiquorum opiniones.

Secunda, & conueniens nostro argumento
est, an sententia lata contra hæredē exequi possit
contra vsufructuarium partis, vel totius hæredi-
tatis, & consequenter, an contra vsufructua-
rium partis, vel omnium rerum, vel bonorum
hæreditariorum. Et præmisso quod quæ dicam
43 de vniuersali hærede, † eadem sunt dicenda de
hærede partis hæreditatis, pro ea parte, qua est
hæres, iuxta regulam *l. quæ de tota, ff. de rei
vendicat.* & censuit *Papiens. in form. libel.*

quo

quo agit ad dotem, §. dedit, & legauit nu. 6.
verſ. ſecundo caſu, & quia vere eſt hæres, in,
eumque pro rata transeunt hæreditaria iura,
44 actiue, & paſſiue, vt aduerſus † Crotum probat
Iacob. de Nigris in l. 1. ff. de legat. 1. n. 86.

Controuerſa tamen quęſtio eſt an vſufructuarius totius, vel partis hæreditatis, conueniri, & condemnari poſſit, & conſequenter in eum fieri exequtionem, pro ſolutione eorum, quæ à defuncto, vel illius præcepto ſunt debita: nam
45 † affirmatiuam tenuit Bart. in l. fin. ff. de vſu-
fruct. legat. num. 5. verſ. primo. Bald. conſ. 237. Paſtucius lib. 5. num. 1. Concludens hæredem, & non legatarium vſusfructus, debere de ſoluere æs alienum, itaut non minuatur vſusfructus, & conſ. 477. vſufructuarius lib. 3. concludens abſolutè vſufructuarium vniuerſalem eſſe obligatum ſoluere debita hæreditaria. relati à Menoch. præſumpt. 143. lib. 4. num. 2. & 3. relati à Theſaur. quæſt. 32. lib. 2. in princ. moti ratione, quod cum nuda proprietas ſit penes hæredem, impoſſibile eſt eum ſoluere debita hæreditaria. Bartolū ſequuntur relati à Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 2. num. 1. verſ. ſecunda concluſio, qui licet in fin. videatur illam impugnare, fatetur tamen illam proximam eſſe æquitati, & ita iudicaſſe Rogerium de Peruſio, dum eſſet Bononiæ, refert Mathesil. ſingul. 4. Nota quod num. 1. Bart. ſequitur Guid. Papa deciſ. 541. quidam teſtator; & illius dicta pluribus comprobat. Papienſ. in forma libel. quo agit ad dotem, §. dedit, & legauit num. 5. Gul. Bened. cap. Raynutius, §. cætera num. 44. vbi reſpondet iuribus à Bart. citatis pro ſua opinione, relati à Roland. à Valle. conſ. 8. pendentis, lib. 2. num. 1. & ſeq. teſtantes hanc opinionem eſſe æquam, iuxta l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur. relati à Craſ. de ſucceſ. §. legatum quæſt. 35. num. 6. teſtante de communi, & in praxi ita ſeruandum; & comprobari poteſt ex dictis à Capic. deciſ. 184. numer. 5. addentes ad Mathesil. ſing. 4. num. 2. & à me de Laudemio lib. 1. q. 13. vbi egi an Laudemium ſit potius debitum vſufructuario, quam proprietario, relati à Caual. in ſpecul. com. opin. quæſt. 191. nu. 1. addente poſſe agi via exequutiua aduerſus vſufructuarium num. 1. & 3.

46 Contrarium, ſcilicet quod ſolutio † fieri debeat ab hærede, tenent reprobato Bartolo, Caſt. conſ. 294. in cauſa quæ vertitur Bononiæ lib. 2. col. final. addendo dicta Bartoli feciſſe multos errare, congeſti à Rolan. à Valle conſ. 8. ponderatis lib. 2. num. 5. & 24. & ſeq. concludentes, æs alienum eſſe ſoluendum ab hærede, confutando fundamenta Bart. ſicuti fecit Morla in ſuo Emporio iuris part. 1. de varijs quæſtionibus quæſt. 2. nu. 3. & ſeq. Guid. Pap. deciſ. 541. quidam, num. 2. Crauet. conſ. 187. teſtator num. 1. verſ. in qua, & verſ. amplius, vbi refert Bal. & Dec. ſibi non conſtaſſe, Surdus deciſ. 149. num. 10. Gail. obſeruat. 146. vſufructuarius lib. 2. num. 1. 2. & 3. vbi de communi, & veriori contra Bart. teſtatur. Graſ. de
ſucceſ. §. legatum quæſt. 35. ſucceſſiuè num. 1.
47 referens Borgnin. aſſerentem † opinionem Bartoli eſſe pharisaicam, & non ſanam. Caſtil. tract. de vſufruct. cap. 49. Vſufructuarius num. 19. & ſeq. vbi pariter de communi, pluribus cumulatis, qui idem ſentiant, & reſpondet contrarijs. Lancellot. Gallia conſ. 4. numer. 1. Graſ. loquens vbi relictus eſt vſusfructus partis hæreditatis, vel omnium bonorum, §. legatum quæſt. 35. num. 4. 6. 7. eam referens rationem, quia bona dicuntur, quæ ſuperſunt deducto ære alieno, Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 2. num. 4. vbi plures refert. Bellon. conſ. 7. nu. 1. Theſaur. quæſt. 32. lib. 2. nu. 1. verſ. ſed relati à Caual. in ſpecul. quæſt. 191. in prin. & num. 5. teſtantes de veriori, & ab ea non recedendum.

48 Contrarietatem hanc reperi diuerſis modis conciliatam, quibusdam dicentibus, aduertendum, an legatus ſit vſusfructus hæreditatis, vel bonorum: vt priori caſu vſufructuarius in totum vel pro rata vſusfructus conueniatur, & in eum fiat exequutio: ſecundo autem caſu, quia conueniendus eſt hæres, qui detracto omni onere hæreditario reliquum tradere debet vſufructuario; Papien. in form. libel. quo agit ad dotem, §. dedit, & legauit num. 6. verſ. Bart. in d. l. final, concludens per indirectum ſemper fieri exequutionem contra proprietarium, & fructuarium ſimul, vni immunita proprietate, alteri vſufructu; & in effectu parum differre in præiudicium creditorum hæreditariorum, an ſit relictus vſusfructus hęreditatis, vel bonorum: idem cenſuit Caſt. conſ. 294. in cauſa quæ vertitur Bononiæ part. 2. col. fin. verſ. vt multum interſit.

49 Alij conſiderato fine & effectu † vſusfructus bonorum, & hæreditatis, non curantes quid Bart. & illi contradicentes ſenſerint, hæredi inſtituto in proprietate, & à cuius nominibus capere debet legatū vſumfructum. Bal. in l. extr. ancum, ff. de hæred. inſtit. n. 5. Socin. conſ. 131. in præſenti, lib. 1. n. 8. Gail. obſer. 146. vſufructuarius, num. 6. dant cautelam, vt hæres antequam conſignet hæreditaria bona vſufructuario, vt prius deducat æs alienum, illud ſoluendo, ſi in hæreditate inuenerit pecuniam numeratam; deinde iuxta ordinem datum in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. procedat ad alienationem bonorum mobilium, & immobilium, iurium, & actionum, quæ reperit in hæreditate. Mathesil. ſingul. 4. Nota quod, nu. 2. 4. & 5. concludens non poſſe perſonali actione agi cōtra vſufructuarium, ſed quod hæres tradat bona, ad effectum vendendi. Ranchin. ad Guid. Papa, deciſ. 541. in prin. Ruin. conſ. 206. lib. 2. num. 30. Gul. Bened. in cap. Raynutius, §. cætera bona, n. 44. verſ. concludens. Gail obſeru. 146. lib. 2. num. 7. Craſ. tract. de ſucceſſ. §. legatum quæſt. 35. n. 2. ver. ſed tam. addendo vſufructuarium cauere debere de ſoluendo aliud æs alienum, ſi emergat; & hanc eſſe meram veritatem, & ſic practicari, & hac ratione vſufructuarium, & hæredem ſimul ſoluere, nam alienatis bonis fructuarius carebit fructibus, & hæres proprietate: idem prius dixerat Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 2. n. 6. & 7. dicens talem alienationem faciē dam ne maior diminutio fiat in legato vſuſ-

fructus, quàm in cæteris legatis. *Menoc. præsumpt.*143.*disputari lib.*4.*n.*13.*vers. altera,& num* 19.*Bellon.cons.*7.*n.*2.*Socin.iun. cons.*109.*paucis, lib.*1.*n.*14.*Rol.à Val.cons.*8.*lib.*2.*n.*14. concludens practicam esse, quod hæres antequam tradat bona, vendat tot de bonis, quæ sufficiant, ne hæres molestetur: idem tradit *Caual.in specul.com.opin. quæst.*191.*nu.*7.*& Thesaur.quæst.*32.*lib.*2.*num.*7.*Pereg.cons.*65.*visis lib.*3.*n.*16.*Morla in emporio iuris part.*1.*de varijs quæst. q.* 2.*num.*6.*vers. ex quibus argumentis.Paul.de Mõte pico in l Titia §.Titia de leg.*2.*nu.*140.*&* 150.*vers. tamen.Gozadin. cons.*94.*num.*24.*in fin.*

50 Si autem vsufructuarius fuerit institutus † heres, alio illo defuncto instituto hærede,& emergat æs alienum,volunt aliqui,quod secundus heres possit petere à primo bona, quæ sint satis ad extinguendum æs alienum, & illa vendere. *Crauet.cons.*187.*testator num.*1.*vers.in qua re*, subdens in *vers.sed dubium*. quid dicendum de solutione legatorũ,ideo *Bald.cons.*237.*Titius lib.*1.*n.*2.*&* 3. dum voluit legata, & æs alienum minuere vsumfructum, subdit, quod quamuis cum solo hærede agi possit actione ex testamento ad soluendum legatum, quia quasi contractus est initus inter hæredem & legatarium, non autem inter legatarios, quod nihilominus legatorum solutio fieri debet ab hærede, & legatario vsusfructus simul, quia tale onus non est fructuum, sed hæreditatis. *Gail. obseru.*146.*vsufructuarius lib.*2.*n.*7.*Crass.de success.§.legatum quæst.*35.*n.*7. vbi præmissa difficultate an validum sit tale legatum,concludit, cum hærede agendum esse de solutione æris alieni, & legatorum, non tamen declarat an de proprio, vel hæreditarijs bonis, sed referendo *Matthesil.*& reprobantes *Bartol*.tradit solutionem fieri de bonis hæreditarijs, non autem hæredis. *Bellon.cons.*7.*n.*4.

Contrarium tenuit *Bald.cons.*237.*Pastucius lib.*5.*n.*1.*&* 2.concludens hæredem obligatum esse soluere æs alienum, & alia onera, nisi sint debita ratione rerum.*Gozad. & Corn.relati à Couar.resol.lib.*2.*cap.*2.*n.*6.*in princ.& num.*7.*vers.cæterum.*

51 Alij distinguentes† an legata particularia sint annua, successiue durante vsufructu, vel perpetua soluenda, & tunc soluantur ab vsufructuario; aut sunt legata semel tantum soluenda, & maximæ quantitatis, & tunc solutio fit ab vsufructuatio, & proprietario,distractis bonis hæreditarijs, quæ sufficiant pro rata,amittente vsufructuario vsumfructum, & hærede proprietatem. *Nat.cons.*7.*in princ.& n.*1.

52 Alij distinguentes, † quod aut agitur de iudicio inchoando, & exercendo,aut de exequendo iudicata; vt priore casu agendum sit cum hærede, secundo autem cum vsufructuario. *Parlador.rerum quotidian.lib.*2.*cap.fin.*4.*part.§.*2.*n.*7.concludens petendam esse executionem aduersus vsufructuarium, & hæredem posse nominare bona hæreditaria, pro exequutione facienda, & illa distrahi.

53 Alij distinguentes an vsusfructus † seu vsufructuarius, sit legalis, quali est is, cui a lege est concessus, vt patrifamilias in aduentitijs filij sui, vel an sit ex testamento; vt priori casu conueniatur vsufructuarius, idemque condemnetur, in eumque fiat exequutio, secundo autem casu agendum esse cum hærede, qui ex bonis hæreditarijs soluat. *Couar.var.resol lib.*2.*cap.*2.*n.*7.*vers.cæterum in fin.Morla in suo emperio iur. part.*1.*de varijs quæstionibus, quæst.*2.*num.*9. concludens solutionem tamen faciendam de bonis,quibus fruitur, nisi sit legatum annuum.

54 Alij facientes differentiam,† an vsufructuarius soluerit coactus, & tantos perceperit fructus, qui æquent quantitatem solutam, vel illam excedant, seu non æquent; vt priorã casu vsufructuarius nihil finito vsufructu repetere possit, secundo autem possit petere, quod est reliquum, vt ex *Ruin. cons.* 41.*lib.*2.*num.*2. concludit *Menoc. præsumpt.* 143.*disputari lib.*4.*n.*4.*vers.ego*, cuius conciliatio si vera est, destruit quod dixi supra *vers.alij considerato*, & aduersatur ijs, quæ idem *Menoc.* subdit *n.*17.

55 Alij ad tollendos circuitus,volunt hæredem † & vsufructuarium simul conueniendos, & condemnato hærede cum fructuario in solidum, fieri exequutionem in hæreditatijs bonis.*Gatticos, pract.quæst.lib.*2.*quæst.*58.*num.*58.qui loquitur de donatario patris, vel omnium bonorum, sequitur *Caual.in specul.com.opin. quæst.*191.*n.*9.& ita iudicatum fuisse testatur *Thesaur.quæst.*32.*lib.*2.*n.*7.*in fin.*

Relatis conciliationibus Doctorum in hac controuersa difficultate, sequendo opinionem
56 receptam contra *Bart.* † quod æs alienum, & legata sint soluenda ab hærede, & non ab vsufructuario ex corporibus hæreditarijs,illam propterea.

57 Amplia vbi relictus est plenus † & integer vsufrsuctua, nam poterit hæres alienare tantam quantitatem bonorum hereditariorum, seruato vt dicebam supra, ordine tradito *in l. a diuo Pio, §.in venditione, ff de re iud.*quæ sint satis ad extinguendum æs alienum debitum a testatore tale relinquente legatum. *Ruin. cons.*41.*lib.*2.*num.*12.*Bellon.consil.*7.*num.*6.*Menoc. præsumpt.*143.*disputari, lib.* 4.*num.* 16. re-
58 probato *Crauet.*ex † cuius dictis videbatur cõtrarium dicendum esse, ea motus ratione, quod cum bona dicantur, quæ supersunt deducto ære alieno,bona distracta ad extinguendum æs alienum non erant testatoris, sed creditorum.

59 Ampl.quod si vsufructuarius † aliquid soluit, possit finito vsufructu, retinere tantam bonorum hæreditariorum quantitatem, qua extinguatur æs alienum solutum, etiam quod non appareat quod soluerit de proprio patrimonio. *Socin.iun.cons.*109.*paucis, lib.*1.*nu.*15.*&* 16.*quem sequitur Menoc.præsumpt.*143.*disputari, lib.*4.*n.*17.

60 Ampl.in vsufructuario legitimo, † qualis est pater in aduentitijs filio relictis, *l fin. §.fin autem C.de bon.quæ liber.* vbi *Bald Fulgos.& Cast.Caual in specul.com.opin quæst.*191.*n.*6.*Gul.Bened.in cap.Raynutius, §. cætera bona, num.* 44.*in princ.& vers. nec est verum*, vbi

tra-

tradit praxim solutionis faciendæ isto casu.
61 Ampl. etiam † quoad expensas funeris testa-
toris. *Paul. de Monte pico in l. Titia*, §. *Titia*
ff. de legat. 2. num. 179. *Castil. de vsufruct. cap.*
49. *num.* 25. *et seq.* addendo idem dicendum
de expensis infirmitatis.
62 Ampl. vt ex legato vsusfructus † hæreditatis,
vel bonorum, sit detrahenda legitima filiorum,
si tale relictum, vel institutio, quoad vsumfru-
ctum sit factum à patre, vel alio, qui legitimam
debet relinquere, vt late probat *Gail. obseru.*
44. *maritus*, *lib.* 2. *numer.* 1. *Dec. cons.* 485.
num. 14.
63 Et ratio est, quia legitima † est quasi æs alie-
num patris. *l. Papinianus*, §. *si quis impubes*,
ff. de inof. testam. Natta cons. 345. *num.* 22.
Mandel. cons. 377. *quamuis*, *num.* 28. *& seq.*
vbi agit quando illa æquiparetur creditoribus
paternis, & an pro illa competat hypotheca.
Puteus decis. 39. *part.* 2. *num.* 2. *et seq.*
64 Ampl. etiam si agatur de solutione † aliorum
legatorum, quæ semel tantum sunt soluenda.
Gozadin. cons. 94. *num.* 22. *Rolan. à Val. cons.* 8.
ponderatis, *vt* 2. *num.* 24. *& seq.* vbi respon-
det contrarijs.
65 Ampl. quod si legata non fuerint soluta † vi-
uente vsufructuario, non possit illius hæres mo-
lestari ad aliquam solutionem. *Gozad. cons.* 94.
num. 25.
Ampl. etiam vbi vxori relictus est vsusfructus
66 † & fuit institutus hæres extraneus. *Bellon.*
cons. 8. *desiderassem nu.* 4. *&* 5. *Crauet. cons.*
563. *num.* 1. *Menoc. præsumpt.* 143. *disputari*
lib. 4. *num.* 15.
67 Ampl. præsertim si grande † sit æs alienum,
vel legata sunt magna. *Bellon. cons.* 7. *desideras-*
sem num. 2.
68 Limit. quoad æs alienum † conflatum post
vsumfructum constitutum, *vt ex Cast. tradit*
Crau. cons. 187. *testator*, *numer.* 1. *vers. non*
omitto. *Couar. var. resol. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 6.
vers. quid si agatur, concludens relatis, & de-
claratis *Cast. & Crau.* vsufructuarium debere
illud soluere ex vsufructu, si tale æs alienum sit
indictum rebus ipsis, vel personæ, ratione rerum,
sequitur *Thesaur. quæst.* 32. *lib.* 2. *num.* 4.
69 Limit. vbi ex coniecturis † apparet testato-
rem aliud voluisse *Couar. var. resol. lib.* 2. *cap.* 2.
num. 6. *vers. & id verum*. *Menoc. præsumpt.*
143. *disputari lib.* 3. *num.* 19. *& seq.* vbi refert,
quæ sint istæ coniecturæ, sicuti *& Gozad. cons.*
94. *numer.* 23. 27. *Surd. decis.* 193. *legatum*,
num. 4.
70 Limit. in legatis annuis, nam † illa sunt præ-
standa ex fructibus, ideo ad illorum solutionem
conueniendus, & damnandus est vsufructuarius,
sententiæque exequutio fit in fructibus, non
autem in corporibus hæreditarijs, *l. fin.* §. *sin*
autem. *C. de bon. quæ liber. vbi Sal. in princ.*
notat. Soc. iun. cons. 115. *circa lib.* 1. *num.* 10.
Bertrand. cons. 376. *supposito vol.* 2. *part.* 1.
71 modo † illis solutis remaneāt fructuario condi-
gna alimenta, *Gozad. cons.* 94. *num.* 27. *vers.*
non obst. contraria. *Rol. a Val. cons.* 8. *lib.* 2.
num. 27. *& seq. Menoc. præsumpt.* 143. *dispu-*
tari lib. 4. *num.* 18. *Bellon. cons.* 7. *numer.* 6.
Thesaur. quæst. 32. *lib.* 2. *nu.* 5. addendo idem
72 dicendum † si legatum non sit soluendum in
continenti, sed infra annum, vel aliud tempus,
Surd. decis. 28. *Antonia*, *num.* 2. 5. *&* 6. subli-
73 mitando † si vsusfructus fiat fructuario inutilis so-
74 lutis annuis legatis; & quod si talia annua † le-
gata non fuerint exacta à fructuario, non pos-
sunt exigi ab hærede testatoris, vel substituto
75 fructuarij, nec pro illius dari † hypothecariam,
ūt dixerat *num* 1. *& seq.* subdens *numer.* 8. *&*
seq. rationem suæ assertionis concludentem. *&*
decis. 193. *legatum*. *num.* 1. vbi refert plures
concordantes, & *Alexandrum* dissentientem; &
istæ duæ decisiones sunt factæ in eadem causa.
Morla in suo empor. iur. part. 1. *de var. quæ-*
stionibus quæst. 2. *num.* 9. *vers. solutio*.
76 Limit. vbi relinquitur alicui vsusfructus † ter-
tiæ, vel alterius quotæ hæreditatis, *gos. l. fin.*
ff. de vsufruct. legat. l. si quis seruum §. *fin. &*
l. seq. ff. de legat. 2. *Gul. Bened. in cap. Raynu-*
tius, §. *cætera bona num.* 43. *vers. si autem*,
concludens talem vsufructuarium obligari sol-
uere pro rata onera hæreditaria, sed finito vsu-
fructu, repetere soluta, sequitur *Couar. var.*
resol. lib. 2. *cap.* 2. *multum num.* 1. *vers. secun-*
da conclusio; addendo hanc opinionem esse
æquitati proximam. *Castil. de vsufruct. cap.* 49.
num. 5. *Paul. de mont. pic. in l. Titia*, §. *Ti-*
tia, *ff. de legat.* 3. *num.* 150.
77 Contrarium † probat *Morla in suo Empor.*
iur. part. 1. *de var. quæstionibus quæst.* 2. *n.* 11.
vers. sed contrarium, *relati a Castil. de vsu-*
fruct. cap. 49. *num.* 12. *et seq.*
78 In vsufructu autem † vniuersali mobilium, &
immobilium non continentur emolumenta
protocollorum notarij. *Bart. l. diuortio*, §. *si*
vir. ff. sol. mat. Guid. Papa decis. 541. *num.* 4.
& dixi *de laudem. lib.* 1. *quæst.* 13. *numer.* 17.
et sequen.
78 Item non comprehenduntur † iura & actio-
nes. *Socin. iun. cons.* 115 *circa lib.* 1. *num.* 1.
ea motus ratione, quia illa sunt tertia species
bonorum, vt late dixi in meis collectaneis *ad*
l. mouentium, *ff. de verb signif.*
80 Item non continetur legatum † alteri in spe-
cie relictum. *Socin. iun. cons.* 115. *circa*, *lib.* 1.
num. 3. 5. 6. 12. Si tamen detur casus, quo ex
testatoris voluntate illud sit debitum, restringi-
tur ad medietatem. *Soc. iun. cōs.* 115. *circa*, *lib.* 1.
num. 13. *& seq.*
81 Item si fuerit relictus vxori, non † continen-
tur fructus feudi. *Paul. de Mont. pic. in l. Titia*,
§. *Titia*, *ff. de legat.* 2. *num.* 122. *& seq.* subdens
n. 124. an saltem illi sit debita æstimatio, *iuxta*
l. hæreditatum, *ff. ad leg. falcid.*
82 Item quando nomina † debitorum. *Achil.*
Pedroch. cons. 7. *numer.* 166. *& seq. &* 190
& seq.

§. XXIII.

SVMMARIVM.

Defensio est causa fauorabilis, singularia plura ideo sunt concessa. 1.
Aduocatus defendit reum inuitum, & ab illo consequi potest debitam mercedem. 2.
Medicus curare potest infirmum nolentem, & ab eo consequi mercedem, et expensas factas. 3.
A carcere redimens debitorem nolentem repetit, quæ soluit. 4.
Solui potest pro inuito, vt excusetur a pœna amissionis bonorum. 5.
Litem alicui motam quando cuicunque liceat defendere. 6.
Sententia lata contra reum defensum, contra illius voluntatē, an exequutioni mandetur contra defensum, vel qui defendit inuitum. 7.
Fideiussor defensoris litis exequutiuè cõuenitur. 8.

1 DEfensionis causa cum sit fauorabilis, † & illi plura sint concessa singularia, siue agatur de persona, siue de bonis rei conuenti: nam si agatur de defensione alicuius ex
2 delicto sibi impicto, † licitum est, illum etiam nolentem defendere. *l. non tantum, ff. de appellat.* Medico datur actio ad petendum † mercedem, & expensas ab infirmo, quem inuitum curauit, & ab interitu defendit. *Franc. in cap. fin. de foro compet. in sext. num. 6. vers. sicut alias. Gomes. de infirm. resignat. quæst.* 11.
4 *vers. decimumsextum*. Redimens aliquem † à carcere repetit soluta, nolēte redempto. *Franc. d. cap. fin. num.*6. *& Ancar. num.*4. & vt quis
5 excusetur † à pœna amissionis bonorum, potest quis inuito creditore soluere. *l. soluere, ff. de solut.* & late sum prosequutus *in meis collectaneis ad eundem textum*, & demum lite alicui
6 mota † licet cuicumque data cautione æstimationis illius defensionem suscipere. *§. si vero, instit. de satisdat. l. si procurator meus*, 28. *l. Plantius*, 61. *ff. de procur.*

Si contingat in personali actione intentata,
7 reum condemnari, † an exequutio sententiæ fiat in defensorem litis, vel reum conuentum. *Io. Faber. in § fin. instit. de satisdat, num.* 9. excitata difficultate; aliquibus iuribus hinc inde consideratis, concludit, quod exequutio fieri potest in eum, qui defensionem litis suscepit, & illo non habente in bonis, fieri in reum principalem. Vel quod victori detur electio, an curet exequutionem fieri in reum, vel defensorem. Si vero actum fuit actione reali, quod exequutio fiat in ipsa re controuersiam passa, & esset iniquum aliter facere: subdens
8 *num.* 10. fideiussorem † defensoris litis, exequutiue conueniri posse, tanquam, vt ego addo, fideiussorem iudicij, & absque alio processu, ad differentiam fideiussoris contractus, vt dixi *supra §.4. et* 5. latius tamen dixi *sup. § 6. num.* 15. *et seq. et* §. 11.

§. XXIV.

SVMMARIVM.

Creditum non liquidum non meretur exequutionem, & quare. 1. *in eo cessat facultas capiendi bona debitoris propria auctoritate.* 2. *Contrarium quod sufficiat liquidare capta possessione.* 4. Concorda. 5. *Amplia secundam opinionē.* 6. 7. 8. 9. 11. 12. 23. 14. 15. 16. 17. 18. *Limit.* 10.
Pactum ingrediendi possessionem propria auctoritate quãdo exerceri possit contra resistentē. 5 x
Creditum quando dicatur non liquidum. 3.
Possessio quando dicatur interuersa. 20.

1 EXequutionem non mereri illiquidũ † creditum dixi *infra cap.* 5. & id esse constitutum ratione incertitudinis, quæ vitiat omnem hominis actum seu dispositionem. *glos. l. sed & si ita* 10. *verb. inutilis, de stipul. seru. l. duo sunt Titij, ff. de testam. tutel. cap. 2. de elect. in sext.* propterea si debitum non sit liqui
2 dum, nullatenus exerceri potest facultas † capiendi bona debitoris propria auctoritate. *Bal. cons.* 283. *missionem. lib. 5. num. 3. vers. et hoc quia de pignor. Angel. in l. 3. C. de pignorib. nu. 6. vers. pro exequutione, Socin. cons. 21. n. 4. in fin. Cotta in memoral. § pactum el 1. Alex. cons. 51. in fin. lib. 5. et cons. 153. circa litem, nu. 6. lib. 6.*
3 exemplum † referens, si nondum aduenit dies solutionis, si non est purificata conditio, & similia, quæ refert *Farinac. de furtis quæst.* 175. *part. 6. num.* 240. *&* 2?2. *post med. et Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. nu.* 47. *Syluan. cons.* 26. *diligenter vi*, §. 15 *num.* 1. *relati à Pacific. de Saluian interdict. inspect. 3. cap. 4. nu.* 713. *Negus. de pignorib. part. 4. num.* 22. *Tuscus conclus. 37. pactum, num. 19. et* 53. exemplum referens, si creditum sit conditionale, *Afflict. ad constit. Regni de cultu pacis, num. 20. vers. tertio*, addendo debere esse liquidum in omni sua parte, *et num.* 48. ampliat etiam si agatur de credito fisci. *Cagnol. l. si quis maior, C. de transact. num.* 61. *Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. num. 47. et seq.* distinguit.

Contrarium, quod satis sit illud liquidare post
4 † captam possessionem, tenent *Bald. et reliqui relati à Farinac. de furtis quæst. 175. nu. 241. et Menoch. de adipiscend. possess. remed. 5. nu. 59. et seq. vers. altera*, vbi refert argumenta, quibus ista probatur opinio, subdens *num. 61. et*
5 *seq.* quod hæc contrarietas † tollatur ex duplici praxi: vna, vt creditor petat suum pactum, vel instrumentum exequi à iudice, vel ipse possessionem ingrediatur, & ingressus statim producat articulos super liquidatione, citato debitore ad videndum liquidari suum creditum, & hoc casu vera sit prima opinio. Altera est, quod creditor prius petat creditum suum liquidari, & pronunciato illud esse liquidum ingredi possessionem, ex pacto, & vera sit secunda opinio: & quod tale pactum sit validum, *ex Bart. et*

alijs

alijs probat Cartar. decis. 12. num. 10.

Amplectendo tamen secundam opin. seu pra-
6 xim, † illam præterea ampliabis, si expresse conuentum fuit, licere creditori, ingredi possessionem causa sui crediti, etiam nulla liquidatione facta. *Bart. in repet. l. creditores, C. de pignor. n. 16. quem sequuntur Socin. Afflict. & reliqui relati à Menoc. de adipisc. possess. remed. 5. n. 63. et seq. Farinac. de furtis, quæst. 175. n. 245.* vbi alios congerit. *Neguf. de pignor. par. 4. n. 22. circa med. Bald. in l. 3. C. de pignor. num. 4. in fin.*

7 Ampl. præsertim si talis † liquidatio fiat in continenti post ingressum, arg. dictorum *Cast. cons. 19. supra scripta col. 1. lib. 1.* quem refert *Ruin. cons. 152. n. 8. et 9. vers. secundo lib. 4.* cum alijs relatis à *Menoc. de adipiscend. remed. 5. n. 66. & seq. Farinac. de furt. quæst. 175. num. 242. in fin.*

8 Ampl. præsertim si pacto de ingrediendo † sit addita clausula constituti, nam alia non opus est liquidatione. *Ruin. in cons. 252. lib. 4. nu. 9. vers. secundo respondetur. Siluan. cons. 26. diligenter visis, n. 2. 4. & 5.* addendo posse etiam de facto resistentem expellere. *Gozadin. cons. 95. prima, n. 8.* latius tamen prosequitur *Menoc. de adipisc. possess. remed. 5. n. 69. & seq. et n. 140.* quando fa-
9 cultas † huius pacti exerceri possit contra debitorem resistentem, & dixerat relatis pluribus *Tiraquel. de iur. constit. part. 1. n. 43.* addendo, *n. 44.* qui velint, id licere etiam quod non sit appositum hoc pactum. *Neuizan. cons. 92. n. 15. Farinac. de furtis, quæst. 175. n. 247.* addendo idem dici si fuerit apposita clausula precarij, & procedere etiam contra tertium. *Pacific. de Saluian. interdict. inspect. 3. part. 4. num. 714. et*
10 *seq.* † limitando si constituens sit mortuus, & possessio sit ab alio interuersa. *Farinac. de furtis, quæst. 175. n. 147. Franc. Aret. cons. 21. n. 5. Socin. cons. 82. lib. 3. nu. 8. in princ. et med. Alex. cons. 85. lib. 6. n. 5. vers. secundo, relati à Caldas forens. quæst. lib. 2. quæst. 36. num. 24. relati ab Amato decis. Marchia 48. Iulia, n. 2. et 3.*

11 Ampl. etiam vbi nulla præcessit causa † exercendæ facultatis datæ creditori virtute huius pacti, orta tamen est causa quare illud exerceatur; vt puta si debitor sit à loco contractus & sui domicilij recessurus, *l. quæsitum, ff. de pignor. Roman. sing. 176. vltimo quæro,* vbi aliud exemplum refert, si debitor coepit dilapidare, qui cõueniatur etiam durante dilatione, *Pacific. de Saluian. inspect. 3. part. 4. n. 700. & seq.*

Ampl. præsertim quando per exequutionem
12 † eius pacti, debitum deducitur in notorium, *l. 1. C. si mancip. ita fuer. alienat.* per quem textum ita concludit *Bart. in repet. l. creditores, C. de pignor. nu. 14. vers. quandoque debitum tempore contractus, Neguf. de pignor. part. 4. n. 22. vers. duodecima conclusio, Farinac. de furtis, quæst. 175. n. 244.* concludentes isto casu non requiri liquidationem, *Menoc. de adipisc. possess. remed. 5. n. 49.* subdens aliud dicendum, si per exequutionem non fiat notorium.

13 Ampl. si legis dispositione † vel cursu temporis post ingressum possessionis sequuta est liquidatio, vt pluribus probat *Farinac. de furt. quæst. 175. n. 248.*

14 Ampl. præsertim si liquidatio † sit facta parte citata, *Cartar. decis. 12. n. 5. & 6. Farinac. de furtis quæst. 175. n. 143.*

15 Ampl. etiam vbi non apparet † aduenisse casum liquidationis faciendæ. *Corn. cons. 218. vt in hac lib. 3. n. 5.* vbi exemplum refert, si pactum istud sit appositum instrumento dotali in casu restitutionis dotis.

16 Ampl. vbi expresse conuentum fuit, † vt creditor possit ingredi etiam non facta liquidatione, vel licentia iudicis, & interpellato debitore. *Farinac. de furtis, quæst. 175. n. 145. & 146.*

17 Ampl. etiam si non esset liquidum † antequam deueniret res ad tertium. *Cast. cons. 10. si vera, num. 6. lib. 1.* quem refert & sequitur *Tuscus concl. 37. pactum de ingrediendo, n. 29.*

18 Ampl. præsertim vbi facilis † est liquidatio. *Neuiz. cons. 82. n. 17.*

19 Limit. vbi vltra facultatem pactum † paciscens constituit tenere & possidere nomine creditoris bona præsentia vel futura. *Surd. cons. 221. n. 36.* quem refert alijs pluribus relatis *Pacific. de Saluiano inspect. 3. cap. 4. num. 214.* sublimitando *n. 215.* si constituens sit mortuus, vel pos-
20 sessio fuerit interuersa, † quod dicitur tunc fieri vbi negatur rei dominium, vel quis excipit iure suo possidere. *Afflic. ad constit. regni, de cultu pacis, num. 23. circa prin.*

---

§. XXV.

SVMMARIVM.

Pactum ingrediendi & capiendi possessionem propria auctoritate in casu moræ debitoris, non exercetur contra tertium qui non habet causam à debitore, 1. *Ampl.* 2. & 3. *Limit.* 4. 5. & 6.

Dicenda hoc §. summam habent æquitatem: nam cum nemo ex alieno facto obligetur, quamuis fictione iuris, inter obligantem, & obligatum cadat personarum identitas. *Rub. ne vxor pro marit. & ne filius pro patre;* pro-
1 pterea æquissimum est, ne tertius qui non † habet causam ab eo, qui conuenit cum creditore suo, vt vbi esset in solutione morosus, liceat ei auctoritate propria capere possessionem suorum bonorum, molestetur in sua possessione, vt firmarunt *Angel. in l. creditores, C. de pignor. n. 6. vers. pro exequutione. Neguf. de pignor. part. 4. nu. 20. vers. et sic. Pacific. de Saluian. interdict. inspect. 3. part. 4. n. 696. & seq.* concludens contra illum, non posse intentari Saluianum.

2 Ampl. præsertim si ageretur de exequutione † iuris realis. *Bart. in l. 3. C. de pignor. n. 23. vers. secundo casu, Farinac. de furtis, quæst. 175. n. 257.* addendo textum *Bart. esse* corruptum, & deficere negatiuam, Non: & plures consentientes refert *Gabriel. de acquir. possess. conclus. 8. n. 7. Farinac. de furtis, quæst. 175. n. 257.*

3 Ampl. etiam vbi aliquo modo dubitari † poteſt,

test, an sit locus huic pacto, & non fuit sublata dubitatio, *l. hoc iure, l. ita stipulatus, ff. de verb. oblig. cap. 1. & toto tit. vt lit. pend.* per quę iura ita firmat *Mantic. decis. 33. conclusum, n. 17. vers. secundo.*

Limit. vbi iste tertius sciebat † litem pendere super re quam detinet, & creditor dominus vult auctoritate propria capere. *Bart. in repet. l. 3. C. de pignor. num. 23. vers. secundo casu. Angel. n. 5. vers. sed si in persona. Sal. n. 16. in fin. vers. aut habet causam, & n. 18 Farinac. alios plures referens de furtis, quæst. 175. n. 262. & seq.* declarando si lis erat super dominio, secus si super hypotheca, seu vt ego addo res non erat facta litigiosa.

5 Limita vbi iste tertius habuit † causam a paciscente, mediate, *Grat. cons. 37. visis, lib. 1. n. 14. & seq. motus l. Titius, ff. de seru. exportand.*

6 Limit. vbi huic pacto est addita † clausula constituti. *Ruin.* testans de communi, *cons. 127. visa facti, n. 1. lib. 5.*

---

§. XXVI.

SVMMARIVM.

Pactum facultatiuum capiendi possessionem bonorum debitoris, vbi erit morosus, si addatur clausula constituti, est validum, & a creditore exerceri potest contra tertium qui possideat bona quæ fuerunt debitoris. 1. et 4. et quare, 3. 5. Ampl. a 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. Limit. 21. 22. 24. 25. 26. 27.

Aretin. pater subtilitatum, 22. præceptor Socini senioris, 23.

QValis & quanta sit virtus clausulæ, constituti, si sola, vel cum alijs apponatur contractui, patet ex tract. *Tiraquel. de iure constituti.* Cæteris omissis, si quæratur quid di-
1 cendum si illa iuncta † fuerit pacto, quod creditor, vbi morosus erit debitor, possit generaliter, vel specialiter, corporalem possessionem bonorum capere, quæ tunc possidebat, vel acquirere, & possidere contigerit: & retentis sex declarationibus datis pacto prædicto, *supra §. 17. in fin. numer. 58. & seq.* dicas licere, vt probat relato *Bartolo, Sal. in l. 3. C. de pig. n. 25.* & post *Sal. Franc. Aret. cons. 21. si diligenter num. 4. & 5. vers. his tamen,* concludens licere tale pactum exercere contra quemuis hominem
2 de mundo, & resistentem † armis repellere, sequitur *Socin. cons. 82. lib. 3. numer. 8. in prin.*
3 eam afferens rationem, quia † creditor ciuiliter possidens bona sui debitoris, dicitur potius defendere, & continuare suam possessionem, quam
4 de † nouo acquirere. *Alex. cons. 35. nu. 1. & cons. 85. vers. secundo lib. 6. Neguс. de pignor. part. 4. num. 14. vers. istud, & num. 21. vers. tamen, & vers. remanet. relati à Gabriel. de acquir. possess. conclus. 8. nu. 17. Cartar. decis. Ianuen. 12. nu. 7. Tuscus conclus. 37. pactum*
5 *num. 26.* eam afferens rationem, † quia non potuit debitor, creditore ciuiliter possidente, alium facere possessorem: licet *num. 56.* aliud velit, *& num. 57.* tacitè concordet: sed non placet illius concordia *Angelo Aret. cons. 106. in casu,* vbi etiam respondet obiectis, *Farinac. de furtis, quæst. 175. num. 275.* vbi refert qui velint non sufficere clausulam constituti, sed addendam esse precariam, dum prius *num. 234.* retulisset qui velint illarũ alterã sufficere, & *n. 235.* retulisset qui velint nec vtranque sufficere, vt per vim litibus sit ingressus, relati *à Caldas quæst. 36. lib. 2. num. 24.* relati *ab Amato decis. Marchiæ 48. Iulia. num. 3. & à Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. nu. 26. Afflic. ad const. Regni de cultu pacis nu. 21. Pacific. de Saluian. inspect. 3. cap 4. numer. 76. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 5. num. 7. et 8.*

Contrarium tenent relati *à Mauson. de caus. exequutiuis ampliat. 6. num. 28.* subdens *n. 29.* id remittendum esse Iudicis arbitrio, & ab *Afflic. ad const. Regni de cultu pacis nu. 21. et 22. concordat.*

6 Ampl. etiam si creditum † vel ius insistendi non sit liquidum, *Socin. cons. 82. num. 8. vers. infertur lib. 3.* & dixi *supra §. 24. ampl. 3. Neuiz. cons. 82. num. 16.*

7 Ampl. etiam † contra Ecclesiam. *Franc. Aret. cons. 21. si diligenter num. 5. in prin. et post med.* qui loquitur de Monasterio, quem refert, & sequitur *Socin. illius discipulus cons. 82. lib. 3. num. 8. vers. infertur. Cencius de censib. quæst. 94. num. 18. Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. num. 27. Salic. in l. 3. C. de pignor. n. 26. vers. quæro decimo,* & *Bald. num. 8. in fin.* Latius tamen examinat *Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. num. 22. et seq.*

8 Ampl. idem dicendum, † si pacto huic sit addita clausula precarij. *Socin. cons. 82. lib. 3. nu. 8. vers. tamen. Alex. cons. 185. lib. 6. nu. 3. Neguс. de pignor. part. 4. num. 14. vers. istud, et n. 21. vers. tamen, et vers. remanet. Tiraquel. de iure constit. part. 1. num. 37. et 34.* addendo siue sit addita clausula constituti, siue nõ fuerit addita, *Guttierez. in l. nemo potest, ff. de legat. 1. n. 39.* circa med. licet *Farinac. de furtis quæst. 175. num. 276.* referat dissentientes, inter quos reperio *Salicet. in l. 3. C. de pignor. num. 25.*

9 Ampl. vt non facienda sit differentia † an tertius habuerit, vel non habuerit causam a debitore ita paciscente, *Franc. Aret. cons. 21. si diligenter, num. 5. vers. an monasterium,* sequitur *Socin. cons. 82. lib. 3. num. 8. vers. igitur.*

Contrarium tenent relati a *Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. num. 132. in fin.* sed ex seq. concordari possunt.

10 Ampl. etiam si in loco † rei sitæ esset Statutum, quod tale pactum non posset exerceri contra tertium non citatum. *Socin. cons. 82. lib. 3. num. 8. vers. ex quibus, Angel. Aret. cons. 106. in casu.*

11 Ampl. præsertim si tertius detineat † bona, quæ quis apprehendit virtute dicti pacti, titulo gratuito, & non oneroso. *Alex. cons. 185. in causa lib. 6. num. 3.* subdens præsertim si creditor agat vtili Saluiano contra istum tertium.

Ampl.

12 Ampl. etiam per vim, vbi iste tertius, † in quẽ facta fuit alienatio, resisteret, quia tunc creditor potius diceretur se suamque possessionem defendere, quam occupare. *l. cum fundum, ff. de vi, et vi armat. Neguſ. per hunc textum, de pignorib part. 4. num. 20. verſ. octaua, Tiraquet. de iur. conſt. part. 1. nu. 43. verſ. tamen ſi debitor. Gramat. deciſ. 92. num. 21. Menoc. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 5. nu. 81. et 140. Sal. in l. 3. C. de pignor. num. 24.*

Contrarium tenent relati à *Farinac. de furt. quæſt. 175. num. 235. Afflict. ad conſt. Regni de cultu pacis num. 22.*

13 Ampl. etiam si qui fecit † tale pactum, sit mortuus. *Angel. Aret. conſ. 106. in casu. Honded. conſ. 18. lib. 2. num. 73. in fin. et 74.* declarando tamen si creditor viuente constituente adeptus est possessionem. *Cencius* tamen sine declaratione aliqua, tenet procedere siue constituens, siue constitutarius sit mortuus, *de censib. quæſt. 94. num. 19. et seq.* vbi rationem refert, modo constitutarius non negligat capere possessionem naturalem occupatam ab hærede constituentis, vbi notam habuit occupari. *Cencium sequitur Mauſon. de cauſ. executiuis. ampl. 6. num. 31. et ſeq. Tuſcus concluſ. 37. pactum, num. 28.*

14 Ampl. præsertim si debitor † resistat sine causa, nam creditor exercere poterit sibi datam facultatem, contra illum, statim quod videt illum resistere, si ingressus fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ: nam cùm virtute clausulæ constituti, possessio naturalis, & ciuilis, vel ciuilis saltem, sit apud creditorem, potest ille de facto ingredi, & repellere resistentem debitorem, tanquam vim sibi inferentem, *vt ex Bart. Sal. & alijs concludit Menoch. de adipiſc. poſſeſ. remed. 5. num. 18. cum quatuor ſeq.*

15 Ampl. præsertim vbi tale pactum † cum clausula constituti est appositum concessioni emphiteoticæ, & accidit casus, quo sit locus pœnæ commissi, vt ex *Imol. & alijs* vult *Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 5. numer. 80. in prin.* Quod tamen intelligas, si agatur cum primo emphitheota, vel secundo, si inuestitus fuit cum eo pacto, & dicta clausula, alias secus *Alex. conſ. 2. ex narratis lib. 2. num. 13.* qui loquitur de feudo.

Ampl. etiam si factum fuit tale pactum à tutore, si contractus sit validus. *Sal. in l. 3. C. de pignorib. num. 26.* dixi *supra §. 22. num. 20.*

16 Ampl. præsertim impetrata † à Iudice familia, quæ ipsum creditorem ingredientem comitetur, & quam Iudex non potest negare, stante dicto pacto munito clausulæ constituti, vel precarij, & instrumento liquido. *Afflic. deciſ. 326. & ad conſtit. Regni, de cultu pacis numer. 22. circa med. Cencius de censib. quæſt. 94.* explicauimus *num. 13. in fin. & numer. 14.* addendo Rotam sæpe ita censuisse, & talem ingressum fieri ab associato familia Iudicis, propria auctoritate, & nemine regulariter citato, *num. 15.* vbi plures idem sentientes congerit, sicuti & *Mauſon. de cauſ. execut. ampl. 6. num. 26. & ſeq.* & dixi *infra §. 28.*

17 Ampl. etiam si iste tertius singulari † titulo acquisiuit bona, de quorum ingressu agit creditor, *Cartar. deciſ. Ianuenſ. 12. num. 7. Cencius d. quæſt. 94. num. 16. Ruin. conſ. 127. lib. 5. num. 1. Afflict. ad conſtit. Regni, de cultu pacis numer. 21.*

18 Ampl. etiam si ageretur de rebus † minoris. *Surd. conſ. 271. num. 25. Cencius d. quæſt. 94. nu. 17. Mauſon. de cauſ. execut. ampl. 6. n. 27.* & dixi *ſupra §. 22. num. 20.*

Ampl. præsertim si clausulæ constituti, † vel precarij, additum sit pactum de non alienando bona censui grauata, vt relato *Cartar. deciſ. 12.* firmat *Mauſon. de cauſ. exequut. ampl. 6. n. 25. Aflic. ad conſtit. Regni, de cultu pacis num. 20. verſ. tertio fallit.*

19 Ampl. etiam si iudicialiter tentasset † immissionem, *vt ex Neuizan. conſ. 82. num. 15. 17. & ſequen.* firmat *Lancellot. de attentat. par. 2. cap. 4. ampliat. 1. num. 23.*

Ampl. etiam excussionis exceptione opposita,
20 † vt relatis hinc argumentis, & dissentientibus, concludit *Carroc. tract. de excuſ. bonor. part. 2. quæſt. 28. num. 7. et ſeq.*

Ampl. præsertim contra hæredem paciscentis. *Affl. ad conſtit. Regni, de cultu pacis, num. 23.* & dixi *ſupra §. 17. num. 50.*

21 Intellige relatas extensiones, † semper mora debitoris præcedente, vel saltem iusta causa concurrente, quæ creditor eo vtatur pacto. *Neguſ. de pignor. part. 4. num. 15.*

22 Intellige secundo ad effectum turbandi † tertium possessorem sua naturali possessione, non autem ad effectum illum deijciendi, vt colligo ex subtilitatum patre *Franc. Aret. conſ. 21. ſi diligenter, num. 5. circa princ. verſ. Non dico deijcere.*, quem sequutus est illius discipulus *Socin. conſ. 82. ſuper, n. 8. circa princ. verſ. et turbare.* Aretinum autẽ relato encomio decorat *Cagn. in l. 2. C. de pact. int. empt. nu. 252. verſ. quinto*
23 & *Socinum.* fuisse illius † discipulũ testatur ipse *dict. conſ. 82. n. 8. poſt. med* & alia de illis dixi in *meis Homologumenis*, dum de illis re tuli quæ ab alijs dicta reperire libuit.

24 Limit. si agatur de rebus † feudalibus, nisi probetur dominum consensisse tali pacto. *Alex. conſ. 2. ex narratis, lib. 2. n. 13.* & ratio est, quia in ijs, sine domini consensu nullum ius alicui acquiritur.

25 Intellige tertio, si ingrediens declaret † in ingressu, quod intendit facultate sibi data vi ex pacto. *Amatus deciſ. Marchiæ 48. Iulia, n. 15.* vel etiam post ingressum vt ex *Neguſ. et Mant.* voluit *Pacific. de Saluian. inſpect. 3. cap. 4. n. 721. et ſeq.*

26 Limit. vbi agitur de fructibus census † consignatiui, vt dixi *infra, §. 29. verſ. quoad ſecundam.*

27 Limit. vbi possessio cõstitutarij est interuersa relati a *Menoc. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 5. n. 36. circa fin.* dum prius retulisset dissentientes, & dixi *ſupra §. 17. in fin.*

Quid si tale pactum sit initum cum tutore vel curatore, dixi *ſupra §. 22. n. 20.*

Limit. vbi clausulæ constituti addita fuit conditio,

quæ

quæ non probatur purificata. Gozadin.conf.28. num. 37.

§. XXVII.

SVMMARIVM.

Spe duplici niti dulce est. 1.
Actiones, & exceptiones plures habere iuuat. 1.
Exceptio fauorabilior est actione & quare. 2
Exceptionibus pluribus etiam contrarijs quis vti potest. 3. *Ampl ibid.*
Actionibus pluribus tutus, vna electa, alteri censetur renunciasse. 4. *Ampl. ibid. &* 5.
Actione ordinaria intentata cessat exequutiua. 57
Pacto facultatiuo capiendi possessionem propria auctoritate, vti non potest qui à iudice petit immissionem. 6. *Contrarium.* 8. *& quare.* 12. *Ampl. præcedentem opin.* 16.18.20. *Limita* 21, 22.24.25.26.27.28.29.
Renunciatio, est strictis iuris, et non extenditur ad non expressa, 9. *et quare.* 10. *est priuatio. ibid. Ampl.* 11.
Creditor post exequutionem realem potest facere personalem. 13
Decius reprobatur, 15.
Marius Antoninus reprobatur. 19
L diffamari, remedium est odiosum. 23
Actiones vbi à lege plures sunt concessæ, quare liceat variare, secus si concessiæ sint contractu, vel quasi. 30. 31

1 DVplici spe † niti sicuti dulce est, l. 3. §. fin. ff. de libertat. legat. l. cum filius, §. varijs, de legat. 2. ita vtile est, pluribus actionibus, vel exceptionibus, iura sua consequi, & defendere posse, l. mater. decedens, ff. de inoff. testam. l. si creditori, ff. de legat. 1. l. petitor, ff de libertat. legat. Cùm tamen exceptio
2 sit fauorabilior † actione, quia sapit rei conuenti defensionem, §. 1. inst. de except. Bart. in l. pacta conuenta 72. §. Papinian. ff. de cont. empt. num. 5. notandum est, quod exceptioni-
3 bus pluribus † etiam contrarijs quis vti potest. L. nullus, de reg. iur. l. nemo, ff. de except. Puteus decis. 356. lib. 1. num. 8. etiam non refectis aduersario expensis ob talem variationem. Natta cons. 16. num. 4. in fin. addendo ridiculum esse illas petere.
4 Secus tamen est in actionibus: † nam vna electa, alteri censetur renunciatum. l. quod in hæredem, §. eligere, ff. de tributor. nec licet variare nisi refectis expensis. glos. l. edita, verb. perpetui, vers. cum emendatione, C. de edend. vbi Ias. num. 37. imo, & quandoque denegatur variatio etiam refectis expensis, veluti si alicui competat actio ciuilis, & criminalis, nam electa ciuili extincta est criminalis. Natta cons. 138. magnifici, num. 6. Surd. late cons. 39. ad pauca num. 1.5. et seq. vers. his tamen, & ele-
5 cta † ordinaria via, nō licet regredi ad exequutiuam, illi in ordine iudicij contrariam. Lancell. de attentat. part. 2. cap. 4. limit. 30. num. 14. Cæsar de Graf decis. 2. de sent. et re iud. num. 2. Marescot. resol. 38. lib. 1. nu. 4. relati à Giurba decis. 55. Baro, num. 18. Martin. de Cueua decis. 225. nu. 5. vers. sed his, et num. 6. et seq. plurib. et num. 10. testatur de communi, & de iure veriorem, relati à Gabriel de action. concl. 4. num. 7. et à Gonzal. ad regul. Cancel. glos. 6. nu. 192. et seq. Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin part. 5. §. 11. num. 20. et seq. licet non desint, qui aliud sentiant, et distinguendo dissidentes concordent,

Propterea si quis virtute pacti de ingrediendo & capiendo possessionem de facto, & sine
6 iudicis decreto, adeat iudicem, † & ab illo iudicialiter petat immitti, exclusus est facultate, quam ex dicto pacto habebat. Rip. in cap. cum M. Ferrariens. de constit. num. 98. Marsil. de fideius. num. 71. Rot. diuers. decis. 85. num. 5. in recent. part. 2. Bursat. cons. 428 In, num. 16. et seq. Capic. decis. 119. nu. 9. Osasc. decis. 164. num. 17. et 18. vbi plures consentientes refert. addentes ad Afflict. decis. 131. vers. precarium, Castr. l. in prouinciali, §. 1. ff de nou. oper. nu. 1. et 2. et Ias. num. 9. Ruin. cons. 57. lib. 4. nu 3. Marant. in prax. part. 6. vers. et quandoque producuntur scriptura, num. 31. Lancel. de attentat. part. 2. cap. 4. ampliat. 1. n. 1. et 2. & hanc opinionem similibus pluribus deinde comprobat num. 8. et seq. Ludouis. decis. 105. num. 13. et 14. relati à Scrader. de feud. part. 10. sect. 6. num. 131. Mausonius de caus. exequut qu. 6. ampliat. 5 num. 45. vbi plures refert. Tiraquel. de iure constitut. part. 1. num. 42. Menoch de adipisc. possess. remed. 5. num. 157. relati à Caldas ad Typum instit. emptor. et vendit. cap. 25. num. 57. et seq. Neguz. de pignor. part. 4. nu. 25. Pacific. de Saluian. inspect. 3. cap. 4. num. 717. vbi plures refert. Farinac. qu. 175. num. 199. Amatus decis. Marcb. 48. n. 10. Mantic. de tacit. lib. 11. titul. 5. num. 19. et lib. 22. tit. 22. num. 15.

Comprobatur horum opinio ex ijs quæ sunt
7 † recepta de eo qui ordinario iudicio conuenit debitorem, quem exequutiue conuenire poterat, vt non possit deinde exequutiue agere. Rom. cons. 133. col. 2. Mastril. decis. 157. n. 1. Giurba decis. 55. num. 18 Galles. de oblig. Cam. quæst. 11. & ibi Zacbias. Cencius de censib. q. 95. num. 28.

8 Contrarium voluit † expresse Decius cons. 460. Viso punct. numer. 6. & 8. ea motus ratione, quia alias dicitur facta renunciatio, quæ
9 cum sit stricti iuris, & in ea non contineantur nisi expressa. l. si domus, vbi glos. ff. de seruit. vrban. præd. l. si vnus, §. illud, ff. de pact. l. tres fratres, ff. eod. Calderin. cons. 5. An habens, circa fin de præbend. Sit priuatio, quæ sit de genere non entium, efficaciusque opponatur enti, quā quodlibet contrarium alteri contrario, atque secundum se nihil sit penitus. Auers. lib. 2. peribermen. cap. 4. col. 1. Hinc videmus, quod acquisitio partis hæreditatis, vel alterius vniuersalis iuris, trahit secum totam hæreditatem, &
11 vniuersum ius, & corpus; repudiatio † vero partis secus, quia acquisitio partis ponit aliquid in persona acquirentis, repudiatio vero partis, cū

non-

non sit ens, & nihil ponat in repudiante, non potest recipere extensionem. *Bart. in l. 1. ff. de acquir. hered. num.* 4. *& Cast.* merito dicendum
12 † videtur ex implorato iudicis officio, & intentata iudiciali via, non esse quem exclusum a tegressu ad viam facti extraiudicialem, quæ est diuersa, & non excluditur a iudiciali, vt considerat *ex Bal. & alijs Dec. d. conf.* 460. *viso puncto, num.* 8. quia sunt remedia cumulatiua: exemplo, vt idem *Dec subdit n.* 9. creditoris, qui missus in
13 possessionem bonorũ debitoris, † potest præterea illũ carcerare, quod tamen latius prosequuntur *Bart. in l. consentaneũ, C. quomod et quand. iud. Surd conf.* 98. *n.* 4. *& seq. & conf.* 365. *n.* 31. *Marsil. de fideius. n.* 378. *& seq. Vinc. de Franc. decis.* 200. *citatus, n.* 3. *& seq. vbi addentes, n.* 2. 4. *& seq. & n.* 13. *Stracca de decoctorib. part.* 3. *n.* 40. *Maldonat. respons.* 1. *nu.* 2. *Franc. Marc. decis.* 269. *part* 2. *n.* 1. *Muscatel. in prax. par.* 3. §. *seruata, n.* 30. *& seq. Gratian. discept.* 118. *n.* 40. *& seq.*

14 Contrarietatem hanc † sustelarunt Lusitaniæ Leges constituentes non posse fieri exequutionem in bonis, vel persona debitoris, nisi illo citato, vt refert *Caldas ad typum instrum. empt. & vend. cap.* 25. *nu.* 56. *in med.* Concorda per *Vrsil. ad Afflict. decis.* 26. *n.* 2.

Vera tamen cum sit præcedens affirmatiua,
15 & † opinio *Decij* sit singularis & ab illo excitata acumine sui ingenij, & aliquo casu possit recipi, amplectendo opinionem *Rip.* & aliorum quos supra tetuli pro regula, vt qui potest ex pacto capere possessionem de facto, sit exclusus ea facultate, si iudicialiter petat immitti; præterea illam

16 Ampl. vt si post intentatum † iudicium adipiscendæ, creditor vtatur facultate sibi ex pacto concessa, non excusetur ab attentatis. *Lancel. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 1. *& sequent. plurib.* vbi hanc extensionem late comprobat.

17 Ampl. etiam si agatur contra † pupillum. *Surd. conf.* 221. *super, num.* 4. addendo tali casu dandum illi esse turorem, & illum citare: sicuti non citatur si creditor contra illum vtatur facultatiuo pacto. *Cencius de censib. quast.* 94. *num.* 17.

Ampl. siue præmisso libello, siue exequutine petijt immissionem a iudice. *Alberic. in l. creditores, C. de pignoribus, num.* 2. *&* 4. *in princip.*

18 Ampl. vt neque possit † ab eodem iudice petere, vt sibi concedat familiam, quæ illum associet ad possessionem virtute dicti pacti. *Ruin. reprobando Alex.* qui aliud videtur dixisse, *conf.* 57. *circa lib.* 4. *circa med. vers. cum reuerentia, num.* 3. Sed contrarium firmo in limitationibus.

19 Ampl. etiam si in libello, quo petijt † a iudice immitti creditor sit protestatus saluum sibi esse ius ingrediendi propria auctoritate, vt voluit *Marius Anton. resol.* 52. *cum fuisset, n.* 13. *vers. nec potest*; cuius opinio confirmari posset ex dictis *Dec. conf.* 461. *n.* 3. 8. 12. *et* 13. Verũ deserenda est ista opinio, tum quia *Alex. ab Antonino allegatus* aliud voluit: tum etiam, quia deinde aliud dixit, & communis est in contrarium, vt dicam infra in limitationibus.

Ampl. etiam in feudalibus. *Strader. de feud. part.* 10. *section.* 6. *n.* 131. *in fin. &* 132. probat contrarium.

20 Ampl. etiam si is, ad cuius † fauorem est factum tale pactum, haberet debitorem pro illius obseruatione obligatum in forma Cameræ; ex cuius formula licet sit actori concessa variatio, non licet relicta iudiciali via regredi ad viam facti, quia ea variatio intelligitur quoad actiones iudiciales. *Amatus decis. Marchia* 48. *Iulia, num.* 12. 14. *vers. secundo*, & tacite idem dixerat *Bero. conf.* 54. *concludendum, lib.* 4 *num.* 15.

21 Limit. vbi noua superuenit † causa iusta redeundi ad viam facti, veluti si debitor male vtatur re obligata creditori cum isto pacto, vt puta euellendo arbores, diruendo varia domus, & similes alios actus faciendo in prædio rustico, vel vrbano: nam cùm quæ de nouo emergant, nouo egeant auxilio, poterit creditor vti facultate sibi data ex pacto, exemplo eorum quæ dicuntur de debitore facto suspecto de fuga, lite pendente. *Alex. conf.* 105. *magnifice, num.* 30. *et* 31. eam afferens rationem, quia extraindiciale remedium non impeditur per litis pendentiam superueniente noua causa. *Lancel. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *ampliat.* 1. *numer.* 4. *et seq.*

22 Limit. vbi creditor conuenisset † debitorem remedio legis, *Diffamari, C. de ingen. manumis.* argumento eorum que ex resolutis a Rota refert *Lancellot. de attentat. par.* 2. *cap.* 4. *ampliat. prima, n.* 7. dum voluit non committi attentata vbi quis lite pendente, moto iudicio ex remedio *d. l. diffamari*, de facto ingrediatur possessionem, quam ex pacto poterat ingredi: &
23 ratio est, quia † remedium dictæ legis est valde odiosum, parum æquum, & consequenter, nullo casu extensibile, & sterile, in casu suo tantum adaptandum, vt ex *Bart. Abb. Bero et alijs concludit Contard in l.* 1. *C si de moment. possess. §. Ampliationes seu quasi, n.* 1. *Lancell. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *ampl.* 2. *n.* 7.

24 Limit. vbi quis ingreditur possessionem † ex alio debito separato, veluti si postquam conuenit quis debitorem pro censibus decursis, vsque in diem coepti iudicij, ingrediatur pro decursis & non solutis post coeptum Iudicium. *Cencius de censib. quast.* 95. *n.* 30. *in fin.*

Limit. vbi in libello, quo quis petijt a iudice
25 immitti, † est protestatus, saluum sibi esse ius capiendi possessionem propria auctoritate, vt ex *Bal. Ang. et alijs voluit Alex. conf.* 130. *n.* 12. *et conf.* 131. *lib.* 4. *n.* 12. quẽ sequitur *Dec. conf.* 461. *n.* 9. *vers. sed interueniente, et n.* 12. *et seq.* vbi respondet ijs quæ contra hanc limitationem obijci possunt, *et conf.* 146. *nu.* 8. *in fin. et nu.* 9. vbi alios refert, & testatur de communi, & ab ea non recedendum in iudicãdo & consulendo; *et Ruin. conf.* 57. *circa, lib.* 4. *n.* 3 *circa fin. Ripa in c. cum M. Ferrariens. de constit. n.* 98. *Lanc. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. n.* 423. *vers. hinc videmus, et de attentat. lite pendent. in* pri-

prima ampliat. num. 2. *& 3. & num. 9. vsque ad* 21, exemplis pluribus id confirmat. *Menoc. de adipisc. possess. remed.* 5. *num.* 158. *relati à Caldas ad typum instr. empt. & vend. cap.* 25. *num.* 57. *post med. Bero. cons.* 54. *lib.* 3. *num.* 12. *circa med. Osasc. decis.* 33. *num.* 18. *Neguss. de pignor. part.* 4. *num.* 26. *Pacific. de Saluian. interd. inspect.* 3. *cap.* 4. *num.* 719. *Tiraquel. de iure constitut. part.* 1. *num.* 42. *Farinac. de furt. quæst.* 175. *num.* 200. *Menoc. de adipisc. possess. remed.* 6. *num.* 11. *Mastril. decis.* 19. *num.* 9. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 5. *num.* 20. *& lib.* 22. *tit.* 22. *nu.* 16. *& seq.* addendo quid dicendum si deinde litem contestetur. *Lancell. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *ampl.* 1. *nu.* 6.

26 Limit. vbi quis petijt † immissionem ab incompetenti iudice. *Zuccard. in l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollend. num.* 268. *in fin. Caldas ad typum instrum. cap.* 25. *num.* 57. *in fin. Grat. cons.* 76. *lib.* 2. *num.* 10. *Scrader. de feud. part.* 10. *sect.* 6. *num.* 132.

27 Limit. vbi quis vrbanius † agendo, adit Iudicem, vt illum in possessionem associet, *vt dixi* §. *sequen.*

28 Limit. vbi quis petit immitti citra † præiudicium suorum iurium. *Grat. cons.* 76. *in præsenti lib.* 2. *nu.* 11. *& seq. Menoc. de adipisc. possess. remed.* 6. *nu.* 11. *Mantic. de tacit. lib.* 10. *tit.* 5. *num.* 17.

29 Limita, vbi huic pacto † addita est clausula Constituti, vel reseruationis fructuum, *vt ex Neuiz. cons.* 82. *num.* 15. 26. *& seq.* firmat *Lancell. de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *ampl.* 1. *num.* 25.

30 Limit. vbi quis iudicem † adiuit causa vitandi scandala, *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 5. *n.* 17. & iudex illi concessit familiam. *Surd. cons.* 221. *num.* 45. *Serafin. decis.* 1003. *num.* 1.

Limit. vbi creditor, cum instrumento pacti accedit ad iudicem, & aduersario non vocato illum immittit in possessionem. *Alberic. in l. creditores*, C. *de pignor. num.* 4. *in princip.*

An sustineatur immissio facta a Iudice, non citato debitore, post datum libellum super immissione, *Alberic. in l. creditores, C. de pignor. num.* 4. *in fin. & num.* 5.

Quare autem vbi à lege concessæ sunt alicui plures actiones, liceat actori refusis expensis, variare, & omisso iudicio cœpto, vel lata sententia in illum, ad aliam conuolare. *L. Aurelius*, §. *fin. ff. de liber. legat. vbi Bart. Bal. & Cast. id notant* : & optimam rationem refert *Cast. cap. mulieri de iur. iurand.* refusis præsertim expensis, nisi persona actoris aliud suadeat. *glos. l. edita vers. perpetui*, C. *de edend.* Secus si tales actiones competant ex contractu vel quasi, nam electa vna cæteræ cessant, vt late examinat *Gabriel. de action. conclus.* 2. *&* 3.

31 Rationē eam esse credo † quod vbi agitur de variatione, mitius agatur cum lege, quam cū homine: propterea si ex legis dispositione, vnum sit in obligatione, aliud in solutione, licita est variatio, etiam post sententiam. *l. item veniunt*, §. *idem recte*, *ff. de hered. petit.* secus si illud fuerit debitum ex hominis dispositione, in qua nisi vsque ad litis contestationem licet variare, *l. si quis stipulatus fuerit decem in n elle*, *ff. de solution.*

§. XXVIII.

SVMMARIVM.

Pacto facultatiuo capiendi possessionem propria auctoritate vti potest creditor, vbi petijt à Iudice familiam qua illum associet ad euitandum tumultus. 1. Ampl. 2. Limit. 3. 4. 6. 7. 9.

Obligatio Cameralis non habet viam exequutiuā nisi scripto probetur. 5.

Cessare vim pacti de ingrediendo possessionem bonorum debitoris, si creditor à Iudice petat immitti, dixi §. *antecedente*: sed quia ea immissio fieri potest ordine iudicij adhibito, dato libello, & seruatis cæteris solemnibus ordinarij iudicij, vel ex officio concessa familia; quia de primo modo dictum est in antecedenti §.

Agam hic, si quis ad euitandum tumultus, vel scandala, petat à Iudice familiam, quæ illum associet, an sit extincta vis eiusdē pacti: † & resolutiue dicas minime extingui, *Neguss. de pignor. part.* 4. *nu.* 3. *&* 24. *Menoch. de adipisc. possess. remed.* 5. *num* 147. *& seq. & num.* 15? *& de recuperand. remed.* 8. *num.* 100. eam afferens rationem, quia talis immissio non est iudicialis. *Mantic. decis.* 33. *num.* 16. *Pacific. de Saluian. inspect.* 3. *cap.* 5. *num.* 720. *Farinac. de furt. quæst.* 175. *numer.* 224. *Amatus decis. Marchia* 48. *Iulia numer.* 16. *Surd. cons.* 221. *super num.* 45. & dixi *supra* §. 26. *vers. Ampl. præsertim impetrata a Iudice familia.*

2 Ampl. vt Iudex non possit † familiam petenti denegare, summarie cognito de credito. *Farinac. de furt. quæst.* 175. *numer.* 224. *Mauson. de caus. exequut. ampliat.* 1. *num.* 28. *in princ. Signorel. cons.* 4. *n.* 15. *&* 17. *Afflic. ad constit. Regni rub.* 8. *de cultu pacis num.* 22. *Galless. de oblig. Cam. quæst. fin. num.* 41. *post med.*

3 Cauere tamen debet qui talem petit † associationem, vt instet associari ad effectum adipiscendæ possessionis, non autem vt in illam immittatur, ne inde detegatur nolle vti pacto de ingrediendo, sed velle vti iudicis auctoritate, & timore amisisse ius suum. *Menoch. de adipisc. possess. remed.* 6. *nu.* 10. *Cencius de censib. quæst.* 94. *explicauimus, numer.* 26. concludens simpliciter esse petendam familiam pro associatione, & habere simplex mandatum de associando.

An Iudex debeat concedere familiam citato debitore. *Salic. in l.* 3. *C. de pignor. numer.* 29. *& seq. Afflic. decis.* 326. *fuit votatum*, *& ibi Vrsil. num.* 1. *Cotta in suis memoral.* §. *pactum el.* 1. *in fin.*

4 Limit. vbi creditum † non esset liquidum, vt dixi *infra* §. 24. & expresse dixit *Farinac. de furtis quæst.* 175. *nu.* 224. *Cotta in memoral.* §. *pactum* . 1.

Con-

† Contrarium voluit *Gallef. de oblig. Cameral.*
quæst. fin. num. 41. *in fin.*
4 Limit. vbi pactum † ingrediendi non proba-
retur instrumento, sed testibus: nam cùm ad
validitatem examinis sit lis contestanda, post
datum libellum, & consequenter iudiciali via
agendum, cessat virtus dicti pacti. *Bart. in l.* 3.
C. de pignor. nu. 26. *vers. sed si de tali conuen-*
tione apparet per testes, & Sal. num. 30. *vers. &*
aduerte. Neguf. de pignor. part. 4. *nu.* 23. *in fin.*
Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. *num.* 153.
Farinac. de furtis quæst. 175. *num.* 220. Com-
5 probatur præsens limitatio ex † ijs qua dicuntur
de obligatione Camerali, quæ nisi probetur
scriptis, non habet viam exequutiuam. *Gallef.*
de obligat. Cameral. quæst. 27. *num.* 4. *& seq.*
& ibi Zacbias numer. 5. *& seq.* qui cum prius
num. 2. firmasset, non referre an de tali obliga-
tione constet publico instrumento, vel apoca,
idem dicendum si tale pactum sit appositum,
apocæ scriptæ, vel subscriptæ à debitore.
6 Limit. vbi pacto de ingrediendo † non est
addita clausula constituti, vel precarij, vel pre-
carij, & constituti simul, ex ijs quæ *dixi supra*
§. 17.
7 Limit. vbi possessio habentis facultatem †
capiendi possessionem propria auctoritate fuit
sibi interuersa, *glos. l.* 2. *verb. repellere, C. de iur.*
emphit. quam *Menoch. de adipsc. possess. remed.*
5. *num.* 36. *in fin. ex Baldo Angel. alijs* refert
communiter esse recepam. Quod tamen subli-
8 mitatur si cum pacto hoc † sit addita clausula
constituti, vt relatis dissentientibus voluit *Fari-*
nac. de furtis quæst. 175. *num.* 202. *& seq.*
9 Intellige omnia hic dicta, si iudex † det fa-
miliã, cum conditione, ne per vim fiat ingressus,
l. non est singulis, ff. de regul iuris. Papiens. de
exequut. sent. §. publico, num. 2. *in fin.*

---

§. XXIX.

SVMMARIVM.

Censuato fundo translato in alium, licet credito-
ri facere exequutionem super eo fundo, & illum
ingredi, si in creatione census sit data talis fa-
cultas. 1. *& quare.* 2. *Contrarium.* 5. *Concor-*
da. 6. *Ampliatur prima opinion.* 7. 8. 9. 10.
Pacto facultatiuo ingrediẽdi possessionem rei gra-
uatæ in casu moræ debitoris licet creditori vti,
vt facilius cõsequatur fructus census. 11. *Ampl.*
12. 14. 15. 16. 17. 18. 21. *Limit.* 13. 19. 22.
Actio personalis in rem scripta datur contra ter-
tium possessorem. 3. *Declara.* 5.
Actio ad exhibendum sequitur quemcunque posses
sorem, & qualiter. 4.
Pacta pœnalia probibita apponi emptioni census
iuxta bullam Pij V. quæ sint. 20.
Clausula constituti in contractu census est nul-
lius momenti. 23. 25. *transfert dominium cum*
naturali, & ciuili possessione in constituta-
rium. 24.

OMissa excussione difficultatis, an in crea-
tione census consignatiui, liceat citra
labem aliquam, emptori pacisci, vt sibi
liceat, moroso existente debitore census, pro-
pria auctoritate ingredi possessionem bonorum
censui subiugatorum, cum clausula constituti,
vel precarij; quia illa excedit fines argumenti
nostri tractatus, de ijs quæ sunt obseruanda, vt
canonica sit exequutio, & illam excussit *Cencius*
cum alijs ab eo relatis *in suo tract. de censibus,*
quæst. 94. *explicauimus, num.* 1. *& seq.* quibus
addo *Mauson. de caus. exequut. lib.* 1. *ampl.* 6.
nu. 26. *& seq.* Agam tantum, an translato fun-
do censuato in alium, liceat creditori fructuum
census, facere exequutionẽ in bonis cẽsu graua-
tis, vel illis non alienatis ingredi eorum posses-
sionem iuxta facultatem datam in instrumento
venditionis census.
1 Quoad primam difficultatem, affirmatiuam †
tenet *Follerius, de censibus, §. tanquam nu.* 12.
16. 23. *&* 39. concludens quod constito sum-
marie, non facta excussione bonorum princi-
palis debitoris, fieri possit exequutio in per-
sona, & bonis censu grauatis, apud tertium
existẽtibus, & ab illo possessis; & post *Follerium*
idem dixere *Intrigl. de censibus quæst.* 36. *n.* 7.
vers. & sicut procedit, vbi *addentes* alios refẽrũt.
Alcibiad. Lucar. obseruat. lib. 1. *Academ.* 5. *obser.*
1. *numer.* 13. motus *l. hactenus. ff. de vsufruct.*
Crauet. cons. 217. *fuit in rerum nu.* 6. *Rodoan.*
de rebus eccles. non alienand. quæst. 17. *nu.* 67.
concludens quemlibet singularem successorem
cogi posse ad census solutionẽ, & recognoscere
dominum census percipiendi ex re per ipsum
possessa, relatis *Guid. Papa decis.* 42. *&* 576.
& Cassan. ad consuet. Burgund. rub. 1. *§.* 6. *in*
princ. Gabriel. cons. 141. *census lib.* 2. *num.* 2.
vers. vel ex censu ipso.
2 Et ratio sit, quia ex contractu † cẽsuali duplex
oriatur actio: vna scilicet ex stipulatu, quoad
solutionem fructuum census, quæ tanquam me-
re personalis, sequitur venditorem census, & il-
lum vsque sequitur. Altera in rem scripta, quæ
semper concomitatur rem ipsam censui obno-
xiam, vt distinguit *Cencius de censib. quæst* 97.
quoniam num. 1. *quem sequitur Mauson. tract.*
de caus. exequut. ampliat. 6. *nu.* 14. & hæc po-
sterior actio oriatur ex transitu rei ad alterum
in primo contractu non obligatum, vt decla-
rat *Bolognet. in rub. ff. si cert. petat. nu.* 26. Qua-
re si fundus Titij, in quo ius habebam, perue-
niat ad Semptonium, datur mihi actio perso-
nalis contra Sempronium, licet sit singularis
Titij successor, tanquam possessorem rei mihi
obligatæ, vt *ex Bart. in l. si tertius. si quis prius,*
ff. de aqua plu. arcend. declarat *Marta decis* 49.
num. 6. *&* 7. quem sequitur *Mauson. d. ampl.*
6. *num.* 1. *Surd. decis.* 204. *num.* 9. qui loqui-
tur de censu.
3 Et communis est regula, quod actio † perso-
nalis in rem scripta, competit contra tertium
possessorem. *l.* 3. *§. est autem. ff. ad exhib. Mar-*
ta decis. 49. *num.* 5. Quare *Ripa in l* 1. *§. si hæ-*
res, ff. ad Trebell. constituto generali axiomate,

quod actiones personales non egrediantur personam obligati, illud primo limitat, si fuerit in rem scriptum; concludens ideo actionem ad
4 exhibendum † sequi quemcunque possessorem, non tamen tanquam successorem obligati, sed tanquam possessorem rei obligatæ; subdens *nu. 14. & seq.* idem dici de tributo debito Principi, vectigali debito à venditore ob rem venditam, alimentis, decimis, oblationibus, & similibus, quæ tanquam onera rei sequuntur possessorem: Alia exempla addit *Tuscus conclus. 99. nu. 29. et seq.* quale est pactum de ingrediẽdo possessionem rei hypothecaræ, anniuersarijs defunctorum, actione confessoria, vel negatoria, interdicto Saluiani, & alijs, ad exhibendum, actione data ex lege, vel Statuto.

5 Contrarium firmauit † pluribus relatis, & præcipue Rotę decisionibus, quibus totum illud opus *Cencius* elaborauit, *tract. de censibus, quæst. 95. sextus nu.* 21. quem sequitur *Mauson. tract. de caus. exequut. ampliat. 6. nu. 7.* dum *ibidem & num. 4. & 5.* dixisset, eum isto tertio agendum esse, vel hypothecaria, vel Saluiano interdicto: & alios consentientes refert subdens *num.* 17. ab hac opinione non esse recedendum iudicando, & consulendo.

6 Contrarietas ista facile tollitur, † si considerentur dicta Doctorum, qui affirmatiuam, vel negatiuam amplexi sunt, & vtramque opinionem esse veram in casu suo: nempe quod prima sit vera, si agatur de censu creato iuxta formam Bullæ Nicolai V. & pragmaticam Regni, quam *Follerius in suo tract.* examinat, vt aduertit *Cencius de censibus, quæst. 95. sextus, num.* 21. *vers. nec refert, & consentit Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. num. 21. vers. nec obstat*: & qui *Follerium* sequuntur, non loquũtur de censu pecunia comparabili, sed de re sub annuo censu data, vel in augumentum superioritatis soluendum.

Cencius vero loquitur de censu pecunia empto, iuxta formam *Bullæ Pij V.* qui cùm tradiderit plura solemnia requiri ad euitandam labem vsuræ, adunguem est illa obseruanda, & dicendum vtramque opinionem esse veram in casu suo.

7 Ampliatur itaque opinio *Follerij* † præsertim si possessor bonorum censui subiugatorum, fuit citatus ad iudicium cum venditore census institutum, pro suo interesse, & comparuisset litem suscipiendo, vt ex *Ruin. cons. 34. in fin. lib. 5. Dec. cons. 187. num. 2. Crauet. 12. numer. 8. Felician. Solis de censib. tom. 2. lib 3. cap. 4. nu. 6.* concludit *Cencius de censib. quæst. 95. sextus num.* 23

8 Ampl. præterea vbi iste † tertius possessor bonorum censui subiugatorum, illa acquirendo obligauit se in in forma Cam. ad solutionem fructuum illius, quia cum per eam obligationem fecerit se principalem debitorem, capi in eius præiudicium possunt bona censuata, docto tamen de obligatione soluendi, vt à *Rota* decisum fuisse refert *Cencius de censib. quæst. 95. num. 6. vers. amplia*, addendo procedere etiam quod census nulliter fuisset impositus, cum obligatione de soluendis fructibus, etiam quod census laboret vitio aliquo nullitatis; & eam solutionem faciendam non tanquam fructus census, sed tanquam interesse. *Cencium sequitur Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. nu. 24.* addendo idem dixisse *Foller. de censib. §. tanquam, num. 28. vers. & quod sit & num. 32. vers. nec mireris*: & præsertim procedere si cępit soluere.

9 Ampl. etiam si excipiatur † de excussione facienda in principalem debitorem, vt pluribus relatis concludit *Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. num. 51. & seq.* vbi refert dissentientes, quos deinde declarat: & ista prosunt agenti Saluiano, vel hypothecaria.

10 Ampl. etiam si in venditione † vel alio contractu, vel quasi fundi censuati fuit expressum, illum esse grauatum censu, nam tunc emptor exequutiue conueniri potest ad soluendum, non tamen personaliter grauari potest. *Bonius de censib. artic. 39. num. 65. vers. ex quibus. Felic. Solis de cens. lib. 3. cap. 6. vers. sed Guido. Mauson. de causis exequut. ampl. 6. nu. 37. & seq.* vbi refert *Surd. decis. 32. num. 10. vers. secundo* volentem quod possit personaliter molestari ex tacita obligatione acquirentis ab eo, qui protestatus fuit rem esse N. & ei solui cẽsum. Sed cum *Surdus* loquatur de re emphiteotica, & acquirens tanquam talem acceptauit, emphiteotaq; acquirens personali actione conueniri possit ad debita emphiteotica, vt dixi *de laudemio lib. 1. quæst. 7 artic. 4.* quod est quid diuersum à censu; dici non potest *Surdum* in casu nostro aliud voluisse.

11 Quoad secũdam difficultatem, † cum Pius V. in sua Bulla, *de annuis censibus*, improbauerit omnia pacta pœnalia apposita instrumentis vẽditionis census, vt auferret ansam fœnerandi; breuiter dicas, licere creditori fructuum census iuxta facultatẽ sibi datã ex pacto ingredi possessionem bonorum censui subiugatorum, ad effectum tamen vt facilius illos percipiat, non autem in pœnam morosi debitoris, vt concludit *Cencius de censib. quæst. 57. sequitur, num 34. & seq. & quæst. 94. explicauimus num.* 12.

Ampl. præsertim si tale pactum fuit initum
12 † quoad facultatem percipiendi fructus fundi censui subiugati, si venditor fuerit in mora illos soluendi. *Boninseg. de censib. artic. 72. nu. 105. Federic. Martin. tract. de censib. capit. 6. n. 274.* vbi dũ respondisset obiectis contra validitatem huius pacti, concludit illud esse validum, quia domino fundi censuati nihil deperit, censuario percipiente illius fructus ad tempus donec fuerit de censibus satisfactus. *Cencius de censib. quæst. 94. explicauimus, num. 9.* vbi re-
13 fert *Rotam* ita censuisse; † declarando tamen si illi pendeant, vel non sint ablati à fundo, secus si horreo sint conditi. *Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. num. 75.*

Ampl. etiam contra tertium possessorem
14 fundi † censuati. *Felician. Solis de censib. to. 1. lib. 1. cap. 10. num. 3. vers. quo circa*, quem sequitur *Cencius de censib. quæst. 57. sequitur n. 36. post med. & quæst. 94. num. 11. & 16.* addendo, si tali pacto sit addita clausula constituti,

vel

15 vel precarij, concedendum † esse a iudice mandatum de associando, absque possessoris tertij citatione. *Couar. var. resol. lib. 3. cap. 7. nu. 6. vers. hinc etiam in fin.* addendo præsertim si tale pactum sit firmatum Camerali obligatione. *Mausf. de caus. exequut. ampl. 6. n. 26. in princ. & n. 33. & 41. & seq.* vbi etiam agit, si census sit impo-
16 situs † super pluribus fundis, an in solidum agi possit contra possessorem vnius illorum.

Ampl. etiam in cesionario habente tale fa-
17 cultatiuum † pactum, presertim si ille fuerit fideiussor, & solutione facta creditori fructuum census, illi sint cessa iura, vt censuisse Rotam refert *Cencius de censib. quæst. 94. n. 13.*

18 Ampl. etiam si debitor census sit ecclesia † vel minor; si huic pacto sit addita clausula constituti, vel precarij, vt pluribus probat *Cencius de censib. quæst. 94. n. 17. & 18. & num. 19.* addendo procedere siue constituens, siue constitutarius sit mortuus, reddendo rationem *nu. 21.*
19 *& 22. & 24.* limitando si † mortuo constituente, & occupata possessione ab illius hærede, non curauit constitutarius illam apprehendere. *Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. vbi alios refert num. 27.*

20 Quæ autem sint pacta pœnalia † & quæ iuxta constitutionem Pij V. non possunt citra labem vsuræ apponi, vbi emitur consignatiuus census, referunt *Cencius de censib. quæst. 94. Duard. eod. tract. tom. 1. §. 4. & Petr. de Gregorio, eodem tract. quæst. 7.*

21 Ampl. præsertim si huic pacto † est addita clausula constituti, vel precarij, vel precarij, & constituti simul. *Ruin. cons. 127. visa facti, lib. 5. num. 1.* vbi testatur de communi. *Neuiz. cons. 82. n. 15. Cencius de censib. quæst. 57. n. 36. et quæst. 94. explicauimas, num. 13. et num. 14.* addit iudicem non posse negare mandatum de associando creditorem ad bona censuata absque possessoris citatione, quoad consequatur fructus census decursos, & non solutos; asserens Rotam ita sæpius iudicasse. *Mauson. de caus. exeq. ampl. 6. n. 26. et 33.* testans Consilium Neapolitanum ita censuisse, licet quoad citationem possessoris, *num. 28.* referat dissentientes, quos non præferendos iudicio Consilij Neapolitani subdit *num. 29.* quia illius opinio est communis.

22 Contrarium tenent † *Nauar. de vsuris, n. 139. Boecac. de censib. part. 2. nu. 72. Roderic. de annuis redditib. lib. 2. quæst. 7. num. 16. vers. sed an,* addentes procedere etiam si adesset clausula con-
23 stituti, † quia in contractu census est nullius virtutis, ob repugnantiam, quam habet cum censu creato iuxta formam Bullæ Pij V. quæ cum nec dominium, nec possessionem per census creationem velit transferri in censuarium, *Surd. decis. 204. num. 9. circa fin.* corruit virtus clausu-
24 læ constituti, † quæ in constitutarium transfert dominium, cum naturali, & ciuili possessione, *l. quod meo, ff. de acq. possess. & ibi Doctores,*
25 *Socin. iun. cons. 18. lib. 2. nu. 1. & seq.* † & illam in contractu census ex relata ratione esse ineptam, fatetur *Cencius de censibus quæst. 98. n. 24. & 25. sequendo Nauar. de vsuris, nu. 132.*
26 *& Gratian. decis. 20. n. 3.* Ideo † censeo *Nauar.* & consentientes intelligi, si agatur de censu creato iuxta Bullam Pij V. qua vetantur emptores acquirere dominium, vel possessionem rei censuatæ: dissentientes autem a *Nauar.* intelligi de censu empto iuxta Bullam Nicolai V. qui tale pactum, & alia etiam firmiora admisit. Aliter conciliat *Mauson. de caus. exequut. ampl. 6. n. 82. vsque in fin.*

---

§. XXX.

SVMMARIVM.

Emphiteusis natura est accidentaria, & recipit quascumque pactiones, 1. & quare, 4. Ampl. 2. 3. Declara. 5.

Pacta contra substantialia contractus non valent, & quare. 6.

Substantialia contractus quæ sint. 7.

Emphiteota deficiente in solutione canonis, an liceat domino illum expellere propria auctoritate. 8. An validum sit pactum quod liceat expellere non soluto canone. Affirmatiuam tenent. 9. 12. & quare. 10. Negatiuam tenent. 13. & quare. 14. Concorda. 17.

Pactum non valet, vt inehoetur ab executione, & quare. 14. Ampl. 15.

L. Titia cū testamento, ff. de legat. 2. declaratur. 16.

Emphiteotam non soluentē canonem licet propria auctoritate expellere, si in concessione illius fuit appositum pactum, vt licita sit domino expulsio. 18. Ampl. 19. 20. 22. 23. 24. 25. 26. 27. Limit. 29. 31. 32. 33. 34. 35. 37. 38. 39.

Datoris iure soluto soluitur ius acceptoris. 21. ampl. ibid.

Executio sententia retardatur credito non liquidato. 30. 33.

Emphiteusis alienata inscio domino cadit in commissum: non tamen licet illius possessionem capere ante sententiam, qua dicatur illam esse domino apertam. 32.

Idem dicitur vbi prætenditur ob lineam finitam. 34.

Pactum capiendi possessionem propria auctoritate cessat causa vitandi scandala. 36.

1 Emphiteusis naturam esse † accidentariam, & in limine concessionis posse illi apponi quascumque pactiones, constituerunt Imperatores Zeno, & Iustinianus, ille in *l. 1.* iste *in l. 2. C. de iur. empbit.* quamuis illæ ludicræ
2 † & risu dignæ sint. *Renat Coppin. de legib. Andium, lib. 1. cap. 31. n. 8. And. Knichen de vestiturarum paction. part. 1. cap. 1. num. 18. & seq.* vbi exempla refert. *Borel. cons. 1. num. 143. & seq.*
3 *plurib.* & fuerint † insolitæ, extraneæ contractui emphiteotico, vel repugnent naturæ illius. *Curt. sen. cons. 49. num. 40.* & ratio sit, quia em-
4 phiteusis † proprias non habet pactiones. *Rim. iun. cons. 32. n. 27. Natta. cons. 49. n. 18. in fin. et cons. 114. num. 6.* quare *Molina de contract. disput. 459. emphiteota, n. 25. circa fin.* merito

dicebat, in contractu emphiteotico plus quam in alia iuris dispositione, licere variare, circa ea qua a iure sunt sancita; modò, vt ex eodem
5 *Molin. disput.462.nu.2.* aduetto,† talis pactorum variatio habeat concomitantiam iustitiæ, & non sint contra illius substantiam, vt colligo ex *Natta cons. 49.nu.19.in fin. et cons.314.*
6 *num.*8.nam cum non† habeant, in quod subsistant, illa sunt nulla, *cap.fin. de cond.apposit. l. cum precario, ff.de precar. Bero.cons.165. lib.1. num.17.* retenta tamen distinctione *Cyni nu.7. Bart.num.6.& seq.Iaf. num. 120. col.32. vers. tria sunt, in l.2.C. de iure empbit.* Substantialia
7 autem † contractus quæ sint, viden. *Surd. cons.243.nu.29.& seq.Mantic. de tacitis, lib.1. titul.12.verum, n.2.& seq.*

Propterea, cum teste *Mantic.decis.194.n.10.*
8 sit satis controuersa quæstio, an deficiente † emphitheota Ecclesiæ biennio in solutione canonis, vel triennio, si emphiteusis sit secularis, *auth.qui rem, C.de sacrosanct. eccles.l.2.C. de iure empbit.* liceat directo domino propria auctoritate illum expellere, vt patet ex *Bald.in l. 2.C.de iur.empbit.nu.12.& 13. in addition. Specul.de locat. §.nunc aliqua, num.62. Clar. §.emphiteusis, quæst. 11. Petr. Iacob. in praxi rubric.4. nu.14.56. & seq. Mastril. decis.193. in hoc artic. Matthias Berlic conclus.46.n.53. Mantic. de tacit.lib.2. tit.22. addentes ad Gamam decis.4. num. 2.* eum alijs cumulatis *in meis collectaneis ad glos. l.2. verb. repellere, C. de iur. empbit. & ibidem Iaf. num. 100. & sequen.plurib.* vbi *Bald.num.13.& 14.* asserit licere emphiteotæ, & proprietario deuenire ad arma tuendo iura sua, *& in addit. num. 12. & seq. Afflict. decis. 97. & ibi addentes, relati à Mantic. de tacit.lib.22. tit.22. nu. 9, & seq.* vbi hoc pluribus probat.

Solent cauti patres familias in concessione fundi dati ad meliorandum, sibi prospicere, vt ram in casu non solutionis canonis, quam alio, quo emphiteusis aperiatur domino illi liceat, sine iudice, & propria auctoritate ingredi, capere, & retinere possessionem fundi emphitheotici, expulso emphiteota, etiam si ille resistat. Sed
9 an tale pactum sit validum, non conueniunt Doctores: & qui affirmatiuam tenent, nituntur *l.2. vers.repellere, & vers. de reiectione, C.de iur. empbit. l.creditores, C.de pignor.l.pignoris, C.de pign. act. l.Titia, cum testamento, §. Lutius, et 1. ff.de legat. 2. vbi glos.fin.vers. non sic interpretanda, in 3. exposit.* per quæ iura ita firmat *Salic, in l.2. C.de iur.empbit.numer.12. quero quinto, quem sequitur Iaf. ibid. num. 109. &*
10 *110. vers. tamen quia*: & mouentur, † quia alias pactum prædictum nihil operatetur, cum tali pacto liceat emphiteotam repellere à fundo emphiteotico, si non resistat; & quia dominus vtendo conuenta facultate iuste expellit emphiteotam, cui ex pacto conuento non infertur violentia, sed dominus dicitur pati vim in sua possessione, quam quisque facto tueri potest, præsertim aduersus volentem illum turbare *l.vt vim.ff. de iust. et iure.l.vim facit,ff. de vi,et vi armat. Iasonis* opinio, relato *Salic.* qui videtur titubare in ista difficultate, veipse aduertit, comprobari potest ex dictis *Cyni in l. creditores, C.de pignor. nu. 1. in fin.* quem refert *ibidem Alberic. num. 1. in fin.* dum refert quod modernus vsus iudiciorum seruat, creditorem virtute pacti, & dispositione Statuti, vel consuetudinis, posse propria auctoritate pignorare debitorem, & pignoris possessionem ingredi; & ita caueri lege Lombarda prius ibidem dixerat, si debitor ter monitus non soluat. Item
11 *ex dictis Bart.in l.pignor. C. de pignor. action.* concludentis ex pacto † licere creditori occupare rem debitoris, de facto, seu propria auctoritate; secus absque pacto, quod esse validum late probat *Gallcrat.de renunciat. censur. secunda cap.138. rectius ordo, num.4. et seq. vers. et ita concludit.* & ante *Salic. et Iaf.* assumptum istud firmauerat *Bald.* quem nullus allegauit, *in l. 2. C. de iure empbit.in additione, num. 16.* & post illum *Corn. et ab illo relati cons.193.placet, lib. 3.num. 3. circa fin. vers. aut ille resistit.*
13 Contrarium voluit † generaliter *Bart. in l. alia 14. §.eleganter, ff. solut. mat. num.6.* concludens, si quis inueniat resistentem, dum vult occupare possessionem ex pacto, non posse repellere resistentem, quia pactum non extenditur ad ea, quæ sunt causa maioris tumultus, & per publicos Magistratus perficienda. *l.non est singulis, ff. de regul iur. et l. 2. C. de iur. empbit. num.3.* concludens, quòd dominus non possit ingredi fundum emphiteoticum, quia emphiteota non soluit canonem, si ille resistat, ne expellatur.
14 Comprobatur opinio *Bart.* † ex dictis *Baldi in cons.262. licet num.2.lib.3.* dum voluit non posse contrahentes pacisci, vt contractus paratam habeat exequutionem, id est, vt omisso iudiciorum ordine, inchoetur ab exequutione, de facto, sine strepitu, & figura iudicij, incipiêdo etiam à captura personæ. *Roman. cons.134. in præsupposita, num.1.* vbi *Mandos.* quia peruertitur ordo iudicij, qui est iuris publici, aduersus quod non licet paciscí. *l.ius publicum, ff.*
15 *de pact.* ideo non valet pactum † vt instrumentum mittatur exequutioni tanquam sententia. *Bal.in repet.l.tale pactū, §.qui prouocauit, q.20. ff.de pact. Iaf.in l.quæ de legato ff de legat. 1. nu. 6.* subdens *num.7. l.3.C.de pignoribus & l.Ti-*
16 *tia* † *cum testamento, ff. de legat. 2.* quæ videtur obstare, intelligi de exequutione priuata, in qua non requiritur ordo iudiciarius, secus in publica, & iudiciali. Comprobari etiam posset opinio *Bartoli* ex dictis *Baldi in l.2. C. de iur. empbit. in addition.num.14. & seq.*
17 Contrarietate,† in quam incidisse *Bart.* contra morem suum, notarunt *Imol. in cap. potuit de locat.num.32.& Iaf in l.2.C de iur.empbit. num.103. vers.vos autem*, conati sunt Doctores distinctionibus, & subdistinctionibus conciliare, singuli illam facientes plus contrariam. Verum cumulatis omnibus illorum dictis, penitus tollitur, retentis dictis *supra §. 22.* ex quibus plura huc referri possunt, quia generalia sunt, & facile adaptari possunt specialibus, cum genus insit in qualibet sua spe-

ſpecie . *Bart. in l. 1. ff. ſi cert. petat. num.3.*
Conſtituam affirmatiuam regulam, vt addita
conceſſioni emphiteuſis clauſula, de qua ſupra,
18 multo magis liceat domino † expellere emphi-
teotam, vbi ex aliquo legitimo capite, emphi-
teuſis eſt aperta illi, *cum Bald. in l. 2. in Addi-
tion. num.16. C. de iur. emphit.* licet idem eam-
dem legem legendo, *num. 13. & ſeq.* dixiſſet,
licere domino, & emphiteotæ iura ſua armis de-
fendere. Eandem facultatem ex dicto pacto con-
cedi domino refert voluiſſe *gloſ. idem Bal. in
addit. d. l. 2. n. 13. in fin. Afflict. loquens*, vbi ob
non ſolutum canonem, quis vtitur hac faculta-
te, *ad conſtit. Regni de cultu pacis, numer. 23.
verſ. quinto. Bald. conſ. 117. lib. 3. num. 3. verſ.
2. quem refert, & ſequitur Tuſc. concluſ. 37.
pactum. num. 14. & ſeq.*
19 Ampl. præſertim, vbi emphiteota † non in-
teruertit iura directi domini, quia à lege, & ex
pacto data ſibi eſt iſta facultas. *Bald. in l. 2. in
addit. num. 12.*
Ampl. etiam vbi emphiteota alium fecit em-
20 phiteotam † ſeu ſubemphiteoticauit ſibi da-
tum fundum in emphiteuſim. *Bald. in l. 2. C.
de iur. emphit. n. 35. & in addit. n. 13. in fin.*
Ampl. præſertim ſi dominus non inueſtiuit
ſubemphiteotam, & ratio eſt, quia cum ſolu-
21 to iure datoris, ſoluatur ius † acceptoris, *l. ex
vectigali, ff. de pignor.* & metiamur ius accepto-
ris ex iure datoris, *l. grego, ff. de pignor. Rota
diuerſ. deciſ. 400. part. 1. num. 6. Ruin. conſ. 13.
lib. 4. nu. 8. poſt med.* præſertim in emphiteo-
ticis bonis. *Boer. deciſ. 181. num. 3. Gul. Bened.
in cap. Raynutius, §. & vxorem, deciſ. 2. nu. 7.
Cartar. deciſ. Ianuenſ. 87. Auguſtinus num. 9.
& ſeq.* aperta emphitheuſi directo domino, cul-
pa ſubemphiteoticantis, exercere poteſt ille
iura ſua contra ſubemphiteotam, qui omni
iure caret facto ſui auctoris, vt arguit *Cartar.
ibidem num. 12. & ſeq. Milanenſ. deciſ. 17. pri-
mo lib. 2. num. 39. & ſeq.*
22 Ampl. præſertim ſi ingreſſus fiat quia † em-
phiteota non ſoluit canonem, *l. 2. verſ. repelle-
re, C. de iur. emphit. Caſſad. deciſ. 2. de locat.
Gama deciſ. 4. num.* 2. cum alijs cumulatis *in
meis collectaneis ad gloſ. d. verb. repellere*, vbi
retuli diſſentientes, & qui aſſumptum iſtud
examinant.
23 Ampl. præſertim ſi detinens † bona emphiteo-
tica negat volẽtem ingredi eſſe proprietarium,
vbi de illius proprietate conſtat. *Bal. in l. 2. C
de iur. emph. nu. 13. et* 14. quem ſequitur *Corn.
conſ. 193. placet, lib. 3. n. 3. verſ. aut emphiteota
negat, et verſ. in caſu autem noſtro.*
24 Ampl. præſertim ad effectum turbandi † de-
tentorem, non tamen vt ille expellatur. *Aretin.
conſ. 21. ſi diligenter, n. 5. in prin.*
25 Ampl. præſertim, vbi citato poſſeſſore † em-
phiteuſis, iudex cauſa cognita eſt interlocutus,
nihil poſſe opponi aduerſus dominum volen-
tem vti facultatiuo pacto. *Mantic. de tacit.
lib. 22. titul. 22. n. 11. relato Ruin. conſ. 97. lib. 4.
num. 2.*
Ampl. præſertim vbi pacto iſto addita eſt
26 clauſula † conſtituti, nam cum aperta emphi-
teuſi, ciuilis, & naturalis, vel ciuilis tantum
cum precario intelligatur eſſe apud dominum,
poteſt ille ingredi poſſeſſionem, & emphiteota
ſi reſiſtat, dicatur vim facere, *vt ex Bart. Salic.
Neguſ.* & alijs concludit *Mantic. de tacit. lib. 22.
titul. 22. nu. 13.* quibus addo *Vrſil. et ab illo cu-
mulatos, ad Afflict. deciſ. 97. n. 6.*
Ampl. præſertim ſi huic pacto accedat con-
27 ſuetudo † eidem pacto conformis. *Vrſil. lo-
quens* etiam de feudo, *ad Afflic. deciſ. 97. nu. 8.
in fin.* aſſerens ita fuiſſe iudicatam dum prius
retuliſſet quæ aliud ſuadebant.
28 Limit. vbi agitur de exercendo † hoc facultа-
tiuo pacto, contra hæredem eius, qui ita con-
uenit cum directo domino, nam beneficio re-
ſtitutionis in integrum non repelletur, vt rela-
tis diſſentientibus concludit *Bal.* teſtans præte-
rea de communi, *in l. 2. C. de iur. emphit. in
addit. num. 36. et ſeq.*
Limita vbi caducitas ſeu apertura emphiteuſis
29 † non eſt clara, etiam reſpectu eius, qui aſſe-
rit ſe dominum, & ſibi competere facultatem
ingrediendi, *Gabriel. conſ. 67. Viſis, lib. 2. n. 17.
Corn. conſ. 193. placet. lib. 3. nu. 3. in fin. verſ. et
tanto*, exemplum referens, ſi Abbas prætendat
vti tali pacto, & pendeat lis ſuper dignitate, &
titulo Abbatię. *Rota in Bononien. de Carnalibus
relata a Pacific. de Saluian. interdict. deciſ. 141.
num. 10. et comprobatur ex dictis infra cap. 5.*
30 vbi firmatur, † retardari exequutionem ſenten-
tiæ, quia lata credito non liquidato. *Aret.
conſ. 21. n. 4. verſ. his tamen non obſt.*
Limit. vbi emphiteota reſiſtit, quia excipit
31 emphiteuſim † non eſſe apertam domino vo-
lenti illius poſſeſſionem ingredi, & exceptio-
nem ſuam probat. *Corn. conſ. 193. placet, lib. 3.
num. 3. verſ. et dominus conſulens*, aſſerens ita
ſentire *Cyn. Bart. Bellapertic. et alios et verſ.
item negatur*. Exemplum eſſe poſſet, ſi emphi-
teuſis ſit conceſſa Comiti vſque in quintam ge-
nerationem, & apprehenſio fiat contra filium
filiæ natum ex plebeis, vel emphiteuſis ſit con-
ceſſa vſque in tertiam generationem, & prone-
pos excipiat non eſſe finitam; dubitando an
dictio *vſque* ſtet incluſiue vel excluſiue.
Limit. omni caſu, quo emphiteota facit du-
32 biam † eſſe caducitatem, ſeu directum domi-
num poſſe vti facultate ingrediendi poſſeſſio-
nem ſine iudice, argum. eorum quæ voluit *Afflic.
deciſ. 97. num. 3.* aſſerens fuiſſe iudicatum, quod
licet ipſo iure aperiatur emphiteuſis alienata
non requiſito domino, tamen ad auocandam
poſſeſſionem requiri ſententiam; quia emptor,
& poſſeſſor poſſet habere plures exceptiones,
quibus excuſetur ille a pœna commiſſi. *Afflic.*
dicta expreſſe inducit ad deciſionem huius li-
mitationis *Gabriel. conſ. 67. Viſis, lib. 2. num. 17.
Rota in Bononien. de Carnalibus relata a Pacifi.
de Saluian. deciſ. 141. num. 10. verſ. ſecundo,
Mantic. deciſ. 194. nu. 6.* exemplum eſſe poteſt;
ſi emphiteota interuertat poſſeſſionem domini,
& negat rem eſſe emphiteoticum; vel ſoluiſſe
canones, quorum cauſa tentatur ingreſſus; vel
eſſe creditorem directi domini eiuſdem quanti-
tatis; vel aliud ius in re competere, & eſſe pa-
ratum

ratum respondere de iustitia sua, nec desit iudex, qui de licito ingressu cognoscat, vt explicat *Spec. de locat.* §. *nunc aliqua, num.62. post. med. vers. si vero emphiteuta et nu.*101. *Menoc. plures referens, cons.*503. *cum interrogatus, n.*3. *et* 4. Aliud exemplū esset, si directus vellet omnia bona emphiteotæ capere vigore inuestituræ factæ de omnibus bonis, quæ quis habet in tali castro; nam cum non sint finibus suis designata bona quæ data fuere, non potest directus omnia capere, sed opus est iudicis sententia, qui ex qualitate, & quantitate canonis, consuetudine directi domini, & consuetudine regionis, declaret nec peiora nec meliora bona capi posse, vt concludit *Spec. ibidem num.*74. *et seq.*

33 Limit. vbi non præcesit liquidatio deuolutionis † seu extinctionis emphiteusis. *Bart. in l. creditores*, C. *de pignor. num.*4. *vers. tertio principaliter. Mantic. decis.*194. *num.*2. *et seq.* eam afferens rationem, quia etiam in qualibet obligatione paratam habente exequutionem, si quid est liquidandum, non est agendum de illius exequutione antequam fiat liquidatio. *Aretin.* qui loquitur vbi tale pactum est factum ad fauorem mulieris causa dotis, vt illa non posit illo vti nisi prius probata coram iudice morte mariti, quod præcessisset legitimum matrimonium & venisset casus restituendæ dotis, *cons.*32. *diligenter, num.*1. *et*2. subdens idem dicendum si quis eo pacto vti velit contra hæredem, vel alium, quia probandum est prius illam esse hæredem, vel habere causam a paciscente: & sicuti iudex non potest exequi sententiam non liquidata persona, vel re in quam fiat exequutio ita & pactum ingrediendi, quod est species exequutionis, vel saltem est in illius locum subrogatum. *Aretinum* sequitur *Gozadin. cons.*93. *prima, num.*3. qui loquitur vbi tale pactum est factum alimentorum causa. Exemplum etiam esse

34 potest vbi deuolutio prætenditur † ob lineam finitam, nam non est locus pacto, nisi citato possessore probatus fuerit defectus lineæ. *Cast. cons.*68. *in casu, lib.*2. *num.*1. *vers. non tamen posset repelli. Gabriel. cons.*88. *anno, lib.*1. *n.*23. quos sequitur *Menoc. cons.*503. *cum interrogatus, nu.*13. asserens iuste fuisse ab illo reprobatum *Gozad.* qui aliud voluit: sequitur *Ludouis. decis.* 105. *num.*11. *et seq.* concludens licet ob canonem non solutum posit directus dominus capere possessionem rei emphiteoticæ propria auctoritate, id tamen ei minimè licere facere, si prætendatur deuolutio ob lineam finitam, etiam quod concessio fuisset facta cum facultatiuo pacto capiendi possessionem deficiente linea emphiteotæ acquirentis; eam afferens rationem, quia posterior emphiteota posset habere causam retentionis, vt puta melioramentorum, quæ non amittit emphiteota aperta emphiteusi non sua culpa. *Decius cons.*518. *viso, num.*1. *et seq. Cuman. cons.*57. *monasterium, num.*5. *Bero, quæst.* 19. *sed et illud, num.*1. *et seq. Bertazol. cons.*81. *n.*30. & dixi *infra lib.*2. *cap.*8. §. 1. *vers. dicendum primo.*

35 Limit. vbi dominus teneat facultatiuo pacto † vti per vim, seu absque moderamine inculpatæ tutelæ, coactis armatis, cum effusione sanguinis, vt ex *Salic. Neguf. & alijs*, firmat *Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.*22. *n.*14. *Vrsill. ad Afflict. decis.* 97.

36 *n.*7. concludens de æquitate, & causa † vitandi scandali cessare istud pactum; subdens *num.*51. quando dicatur fieri cum moderata tutela.

37 Limit. quoties dubitari potest emphytheotæ posse † competere aliquam exceptionem, quā non esset ille sua possessione expellendus, vel turbandus; & ratio est, quia ante omnia esset iudicandum emphytheusim esse apertam domino ex capite ab illo allegato. *arg. l.*1. *C. de prohib. sequest. pecun. l. negantes, C. de act. & oblig.* Et quia istud pactum intelligitur, si constat nullam omnino posse competere possessori defensionem, alioquin non est expellendus, nisi fuerit citatus, etiam si iniuste videatur possidere. *cap. licet episcopus, de præbend. cap. ex litteris, de rest it. spol.* per quæ iura ita ratiocinantur *Afflict. decis.*97. *nu.*3. & post illum *Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.* 22. *n.*14. *circa med. vsq. in fin.* & ita sæpe censuisse Rotam refert *Beltramin. ad Ludouis. decis.* 105. *Die, n.*12. & in casu, quo Dux Parmæ ceperat possessionem feudorum ob lineam finitam, late consuluit *Menoch. cons.* 503. addendo possessori competere remedium *redintegranda* 3. *q.*1.

38 Limit. vbi directus dominus pro expulsione † emphyteotæ, adiuit iudicem, quoad ille expelleretur, vt dixi *supra* §. 27. *n.*6. *cum alijs congestis a Pacifico de Saluian. inspect.* 3. *cap.* 4. *n.*717. *& Lancell. de attentat. par.*2. *cap.*4. *ampliat.* 1. *n.*2.

39 Limit. vbi emphiteota interuertit possessionem † domini ex interuallo: secus si in continenti. *Iaf. l.*2. *C. de iur. emph. n.*100. *vers. tertia, & n.*117. *relati à Rosental. de feud. cap.* 10. *concl.*41. *n.*55. *vers. nisi fortasse.*

§. XXXI.

Ratione analogiæ inter emphiteusim & feudum, disquirendum esset, an quæ dicta sunt de emphiteusi sint repetenda in feudo, cui similia pacta sint addita, vel vbi non sint feudali concessione talia pacta apposita; & sumus in casu quo deficientibus masculis extante filia vltimi defuncti quæ est materia; *cap.*1. §. *defuncto si de feud. defunct. content. sit inter domin. & agnat. gloss.*1. *in fin. in cap.*1. *de controuers. inter masc. & fœmin.* & ego plura scripseram; quæ communicata pluribus amicis sunt in parte deperdita; & illa reficere non datur otium: expectet nunc currente prælo curiosus lector casum, quo deperdita inueniantur, seu restituantur, vel reficiantur.

CAP. III.

SVMMARIVM.

Exequutio excessiua est nulla, & reuocanda. 1. *et quare.* 2. 3. *Ampl.* 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 30. *Limit.* 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 34.
Titulus vbi reducitur ad non titulum, res est restituenda cum fructibus.
Addentes ad Ludouis. reprobantur. 21
L. cum hares. ff. de stat. liber. & l. 1. §. apud Iulianum ff. deposit declarantur. 31
Exequutores seu birruarij sunt tenaces. 32.
Praxis Vrbis circa pretium pignorum quæ venduntur sub hasta. vbi illud excedit, vel non aequat debitum. 31. 32. 33.

Tertio obseruandum erit à cauto & diligenti procuratore, qui nolit de lite facere lites, ne sententiæ exequutio sit excessiua, quia si tali laboret vi-
1 tio, illa est nulla † & reuocanda. *Bart. in l. si non fortem. §. si centum, ff. de condict. indeb. num.* 6. *et Bald. num.* 2. *Castr. num.* 2. *Ias n.* 1. *Bald. in l. certi condictio, §. quoniam, ff. si cert. pet. Ruin. cons.* 136. *num.* 5. *lib.* 1. *et cons.* 160. *num.* 27. *lib.* 2. *Paris. cons.* 81. *lib.* 2. *numer.* 36. *Afflict decis.* 350. *num.* 7. *lib.* 3. *num.* 8. *Mantic. decis.* 303. *num.* 2. *in fin. Dec. in l. cum amplius, ff. de reg. iur. num.* 2. *Bald. cons.* 223. *lib* 2. *num.* 2. *Surd. cons.* 168. *num.* 20. *Afinius de exequut. §.* 6. *cap.* 176. *nu.* 7. *Rebuf de litter. oblig. artic.* 1. *glos.* 12. *nu.* 4. *Gratian. discept.* 749. *num.* 27. *Gama. decis.* 40 *num.* 2. *& seq. Ludouis. decis.* 373. *num* 2. *Rota recent. decis.* 603. *num.* 3. *part.* 2. *Caualer. decis.* 84. *num.* 1. *Cartar. decis. Ianuens.* 39. *num.* 8. *vers. in contrarium, & num.* 9. *& seq.*

2 Rationes plures huius assumpti afferuntur, † nam *Bald. in l si non fortem, § si centum ff. de condict indeb. num.* 2. eam affert, quia datio in solutum ex decreto iudicis, non potest in parte esse valida, & in reliquo inualida: exemplo decreti iudicis, quod in totum corruit, si in parte non potest sustineri: Ideo adiudicatio iudicis facta ex causa debiti in parte non veri, corruit in totum: subdens in hoc differre decretum Iudicis à contractu, qui sustinetur pro parte veri debiti.

3 *Rota* autem putat assumptum † verum, propter indiuiduitatem actus facti à Iudice, qui non potest sustineri ex causa, quæ in parte sit vera, & in parte falsa, *decis.* 359. *num.* 5. *part.* 1. *& decis.* 630. *part.* 2. *num.* 3. *in recent.* quod prius dixerant *Curt. iun. cons.* 170. *num.* 3. *Dec. in l. eum amplius, ff. de reg. iur. num.* 2. *Bald. cons. lib.* 2. *num.* 2. *Rol. à Val. cons.* 7. *vol.* 3. *nu.* 88. *Cartar. decis. Ianuens.* 39. *nu.* 10. *& seq. Rom. cons.* 454. *num.* 12. *circa fin.*

4 Ampl. etiam vbi exequutio est excessiua † facto exequutoria, seu apparitoris, quem nunc birruarium, seu seruientem Curiæ nuncupamus, vt dixi *infra §.* 1.

5 Ampl. etiam vbi est † excessiua facto debitoris, vt dixi *infra §.* 2.

6 Ampl. etiam vbi exequutio † est excessiua facto iudicis, vt dixi *infra §.* 3. *& seq.*

7 Ampl. vt passo excessiuam † exequutionem liceat appellare, tam ad effectum deuolutiuum, quam suspensiuum, etiam quod causa non sit appellabilis, siue ratione illius, qui illam decreuit, siue ratione personæ, in quam est illa decreta, siue ratione rei, quam exequutor capere debet in causam iudicati, vt dixi *infra §.* 4. vbi retuli communia omnibus casibus, quibus exequutio dicitur excessiua.

8 Amplia, vt exequutio excessiua sit nulla † & reuocanda, non solum pro quantitate, vel re debita. *l. certi condictio, §. quoniam igitur, ff si cert. petat. Afflict. decis.* 358. *num.* 7. *Capic. decis.* 41. *num.* 9. *Bald. cons.* 223. *proponitur. lib.* 2. *Caualer. decis.* 84. *num.* 1. *Neuizan. cons.* 77. *num.* 2. *in fin. &* 4. vbi plures idem sentientes refert. *Cartar. decis. Ianuens.* 39. *num.* 8. *vers. in contrarium, num.* 9. *& seq.*

9 Ampl. præsertim si fuerit excessiua † ratione iurisdictionis, vt dixi *infra §.* 4.

10 Ampl. vt passus excessiuam exequutionem † possit agere remedio canonis *Redintegranda,* 3. *q.* 1. vt dixi *infra §.* 5.

11 Ampl. præsertim si excessus sit † commissus non præcedente liquidatione quantitatis, vel rei pro qua facta fuit exequutio. *Serafin. decis.* 938. *num.* 1. qui refert ita iudicasse *Rotam coram Plato, et Comitulo*, alio doctore, vel textu non relato. Si quis tamen velit satisfacere & implere sua scartafasia, quando debitum dicatur liquidum, videat quæ dixi *infra capit.* 5. *per totum.*

Ampl. etiam vbi potius capiendo vnam rem
12 † quam aliam minus grauabatur debitor, *Bellam. sequendo Inn. in cap. quoad consultationem,* 15. *de re iud. num.* 18. *in princ.* Difficile tamen esse velle hanc extensionem practicare, nec in birruarijs cadit ista ciuilitas.

13 Ampl. vt exequutio excessiua adeo sit nulla, † vt consensu partium non possit fieri valida. *Rota recent. decis.* 391. *part.* 2. *num.* 5. *relatis Casas. de Gras. decis.* 2. *de appellat. et Ludouis. decis.* 339. *num.* 4. *et* 5. vbi attentata dicuntur gesta intra terminum ad appellandum, quamuis non fuerit deinde appellatum. Efficaciori tamen simili probari potest nostra ampliatio ex ijs quæ dixi *cap. sequent. ampliat.* 1.

14 Ampl. etiam vbi exequutio † fit in solidum contra vnum pro virili obligatum & condemnatum, vt dixi *infra cap.* 10.

Ampl. vt exequutio excessiua sit nulla & reuo-
15 canda, † etiam quod de stylo Curiæ, vbi relaxatum est mandatum exequutiuum, illud sustineatur pro quantitate debita, quamuis relaxatum vltra debitum; vt accidit sæpe in Curia Auditoris Cameræ, *teste Salust. Tiber. in praxi lib.* 1. *cap.* 37. *num.* 4. addendo stylum sustinendi mandatum pro quantitate debita niti æquitate, ad euitandos circuitus. Ideo in eodem tribunali sæpe

sæpe vidi reuocari exequutiones factas vltra debitum, cum mandatis relaxatis quantitatis in totum non debitæ, cum refectione expensarum, vt inquit idem *Salust. d. cap. 37. num. 2. post med. et censuit Rota coram Serafin. decis. 938. mandatum.*

16 Ampl. etiam quod sit excessiua † in obolo, *Bart. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indeb. num. 6. Ias. num. 1. et 2. Paris. cons. 81. lib. 2. num. 36. Bursat. cons. 73. dominus num. 27. Ludouis. decis. 198. num. 1. Caualer. decis. 84 num. 2. Gratian. discept. 122. numer. 8. Castil. decis. 7. num. 23. et decis. 109. num. 75.* qui plures alios idem sentientes referunt, *Caualer. decis. 84. n. 2. Plotus cons. 13. multis, n. 11.*

Ampl. vt fructus totius rei captæ in excessiua
17 exequutione, † sint cum re ipsa restituendi debitori, vel compensandi in extinctionem debiti. *Bal. l. certi condictio, §. quoniam, ff. si cert. pet. referens ita consuluisse. Rom. l. 1. §. pen. ff. de verb. oblig. Ias. in l. si non sortem, § si centum, ff. de condict. indeb. n. 1. circa med.* vbi alios refert idem sentire. *Cefal. cons. 198. n. 2. Flau. Tort. ad Statut. Papiæ, cap. 48. num. 65. Cartar. decis. Ianuen. 39. n. 19. et 25.* subdens, si facta compensatione creditor non esset integre satisfactus, quod liceat illi totam rem retinere.

Ratio autem huius ampliationis est, quia vbi
18 titulus † reducitur ad non titulum, vel habet ortum a causa mala, fructus cum re ipsa sunt restituendi, *l. filio §. contra, ff. de inoff. testam. Rom. cons. 454. n. 26. et seq.*

19 Ampl. etiam si sequatur deinde subhastatio † & Iudicis adiudicatio. *Gama decis. 40. num. 2. Cartar. decis. Ianuens. 39. nu. 19. & 25.*

Limita, vbi in exequutione capiuntur plura
20 bona, † quia in vna vel duabus non poterat esse satisfactum creditori: nam cum difficile sit, si non impossibile, capere pignora, quorum precium æquet quantitatem debitam, substinetur exequutio. *Rebuf. de litter. obligat. artic. 1. glos. 12. num. 5. Surd. cons. 38. num. 28. vers. se-*
21 *cundo.* † Quamuis, & male, *addentes ad Ludouis. decis. 198.* generaliter velint exequutionem esse nullam ob excessum, si is fuit commissus in sententia; secus si in re capta in exequutione.

22 Limit. vbi non fuit appellatum ab excessu: † nam quia passus excessiuam exequutionem dicitur acquieuisse iniuriæ sibi factæ, substinetur exequutio. *Rota recent. decis. 770. Reuerendus, part. 1. num. 9. in fin.*

23 Limit. vbi non fuit excessum in sententia † circa quantitatem debitam, sed in æstimatione, seu venditione rei captæ in exequutionem rei iudicatæ. *Cast. in l. si non sortem, 26. §. si centum, ff. de condict. indeb. nu. 2. vbi Ias. n. 2. Ruin. cons. 136. lib. 1. nu. 5. Paris. cons. 81. lib. 2. num. 36.* addendo præsertim procedere si datio in solutum, fuit facta à parte, seu à debitore. *Afflict. decis. 358. nu. 7. Dec. in l. cum amplius, ff. de reg. iur. num. 3. Flau. Tort. ad Statut. Papiæ cap. 48. num. 74.* addendo idem dici in datione in solutum facta à debitore creditori. *Dec. in l. cum amplius, ff. de re iud. num. 3. Soc. l. certi condictio, §. quoniam ff. si cert. petat. nu. 30. Surd cons. 29. num. 27. in fin. et num. 29. Rota coram Vbaldo decis. 70. num. 12. relata per Zacchiam de oblig. Camer. Gama decis. 40. num. 2. circa med. Bursat. cons. 73. Dominus num. 27. circa finem. Cartar. decis. 39. num. 14. et seq. Castil. decis. 109. num. 76. Bursat. cons. 184. num. 38.*

24 Limit. in venditione pignoris † conuentionalis facta à creditore ex facultate data à debitore: nam licet illud pluris vendatur, quam erat debitum, non retractatur venditio, sed precium excedens debitum. *l. si in aliqua, C. de distr. pignor. Dec. l. cum amplius, ff. de reg. iur. num. 2. vers. secus*: addendo procedere etiam si Iudex interponeret decretum in tali venditione, quia non agitur de pignore prætorio; idem repetens *in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indeb. num. 4. vers. & vlterius. Flau. Tort. ad Statut. Papiæ cap. 48. num. 73.*

25 Limit. in tenuta capta † de bonis debitoris virtute pacti exequutiui, & ex decreto Iudicis. *Ronescal. ad Dec. in l. cum amplius, ff. de reg. iuris.*

26 Limit. vbi actum fuit actione reali † seu hypothecaria, quia non vitiatur exequutio, licet plus detur, vel capiatur in exequutione. *glos. in l. 2. C. de procur. Ronescal. ad Dec. in l. cum amplius, ff. de reg. iur.*

Limit. in exequutione, quæ fit auctoritate
27 Principis, † nam in reuerentiam dignitatis illius, & ne eius Iudicata indicentur ad paria iudicatis ab inferiori Iudice, substinebitur exequutio pro summa debita. *Ias. in l. si non sortem, § si centum, ff. de cond. indeb. num. 2. vers. & primo.*

28 Limit. in exequutione quæ fuit facta † ex pluribus capitibus; nam si legitima fuerit in vno, sustinetur. *Soccin. in l. certi condictio, §. quoniam, ff. si cert. pet. num. 32.*

Limit. vbi pignora in exequutione capta fue-
29 runt † posita sub hasta, & distracta precio excedente debitum, nam satisfacto creditore reliquum datur debitori. *Cast. & Alex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. Parlador. rer. quotidian. lib. 2. cap. final. 5. part. §. 3. nu. 61. Flau. Tort. ad Statut. Papiæ cap. 48. n. 74. addentes ad Ludouis. decis. 198. in fin.* concludentes, si exequutio sit excessiua ratione sententiæ exequutæ, quia vltra debitum, ratione pignoris capti in exequutione venditi pluris quã erat debitum; tunc non dici excessum in exe-
30 quutione: quia, vt ego addo, excepto casu † quo res vendatur causa solutionis tributi, nam tantum de pignore est vendendum, quod sufficiat pro petita solutione. *Ioan. de Plat. in l. fin. C. de exact. tribut. lib. 10. nu. 6. circa fin. vers. sed vbi.* non facile capi possunt bona, seu pignora ab exequutore, quæ vendant ur precio, quo satisfactus sit debitor, ita vt nihil desit, vel superfit; propterea antiquitus si satisfacto creditore ex venditione pignorum, quid supererat,
31 illud penes ædem sacram deponebatur † *l. cum hæres ff. de stat. liber. l. 1. § apud Iulianum ff. deposit.* & modernis temporibus in Vrbe ex Summorum Pontificum cõstitutionibus apud Montem Pietatis, cui temporibus Vrbani VIII. su-

successit Minister Cameræ pignorum, qui primus fuit Camillus Perinus Florentinus, cui pro restitutione soluitur merces ad rationem quinque pro quolibet centenario, vbi prius nihil soluebatur, facto deposito penes Montem Pietatis, cum publico pauperum commodo ex vsu pecuniæ, qui largior fiebat, crescente quantitate depositorum. Antequam constituta fuisset dicta camera pignorum, bona in exequutione capta, vel remanebant penes personam fide & facultatibus idoneam, & illis positis sub hasta, illorum pretium in actu deliberationis numerabatur creditori, & reliquum remanebat penes exequutorem, qui illud, vel gratis numerabat domino pignorum, vel deponebat penes Montem Pietatis, descripto domino pignorum venditorum pro creditore, cui deinde à Ministris Montis consignabantur præuio mandato Iudicis descripto in dorso cedulæ; quod communiter faciunt ministri Montis quibuscunque deponentibus, & commodo depositi penes dictum
32 Montem euitabatur incommodum, † de quo conquerebatur *Rebuf. de precon. & licitat. artic. 76. glos. 2. num. 15. et de litter. oblig. art. 1. glos. 12. num. 8. in fin. et Ant. Sola ad decret. Sabaud. lib. 3. tit. 38. glo. 1. num. 17. 20 et 21.*

33 Si autem pignora capta, & subhastata † non extinguunt totum creditum, capiuntur iterum alia debitoria pignora, seruato ordine *l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. vt volunt Abb. et reliqui in cap. veniens 2. de testibus. Rebuf. de litter. obligat art. 65. nu. 66. et art. 68. glos. 4. nu. 7. Coler. de proces. par. 3. cap. 9. n. 89.*

Limit. vbi de summa de qua dicitur exces-
34 sum, † fuit cognitum, vel non fuit exceptum. *glos. in l. Fulcinius, verb. oportet, ex quib. caus. in poss. Spec. de secundo decreto, §. nunc dicimus, num. 22. Cefal. cons. 47. num. 47. et cons. 198. Vinc. de Franc. decis. 120. num. 8. et decis. 660. Bursat. cons. 148. Bolognet. in l. iuste possidet, ff. de acquir. possess. num. 58. vers. primum exemplum. Osasc. decis 160. num. 17.*

---

§. I.

SVMMARIVM:

Peccare humanum est, Angelicũ emendare, et diabolicum perseuerare. 1
Exequutio est excessiua facto exequutoris, vel iudicis, vel debitoris. 2
Exequutio est excessiua facto exequutoris, si capiat, quæ longe pluris æstimentur quantitate conuenta in sententia, et resisti potest exequutori. 3. *Ampl.* 4. 8. 10. 12. 14. 15. 16. 19. 24. 25. 26. 27. 28. *Limit.* 17. 20. 21. 23. 224.
Exequutio sententiæ excessiua non impedienda de facto à creditore. 22.
Exequutor punitur si excessiuam faciat exequutionem. 4. *ampl.* 9. *non potest vim inferre frãgendo portas, vel aliter, sine speciali iudicis mandato.* 23
Exequutio excessiua est, reuocãda tãquã iniusta. 5
Exequutio excessiua est reuocanda tanquam nulla. 6
Reuocatio exequutionis ex capite iniustitiæ, et ex capite nullitatis differt. 7
Alexander reprobatur. 11
Minor restituitur aduersus venditionem iudicialem, si fiat de re magni valoris, vbi alia aderat, ex cuius pretio poterat creditori esse satisfactum. 13
Iudici quando resisti possit. 24.

1 PEccare humanum esse, Angelicum emendare, † & Diabolicum perseuerare, scripsit *D. Augustinus:* ideo *Paris de Put. in suo celebri tract. de Sindicatu,* volens probare de quibuscunque hominum actionibus ferri posse iudicium, an illæ rectæ, vel iniquæ sint, relatis ab imo ad summum, in quibus iustitiæ, & officij sibi demandati metas excedat quodlibet personarũ genus, promittit velle etiam agere de exequutoribus iniuriosis, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

Agendo itaque de iniuriosis exequutoribus sententiæ latæ in ciuili causa, præmisso quod
2 exequutio potest esse excessiua † facto exequutoris, vel iudicis, vel etiam ipsius debitoris, & id accidere potest multis modis; de singulis agendo,

Primo exequutio erit excessiua facto exe-
3 quutoris, † si faciat exequutionem sententiæ super bonis condemnati, quæ longe pluris æstimentur quantitate contenta in sententia, quam exequutioni mandat, nam & illi ratione excessus resisti potest. *Bart. in l. contra, C. de exequut. rei iud. lib. 10. num. 2.* addendo puniendum esse
4 exequutorem, si fuit in lata culpa, id est, vt ego interpretor, si debitor offerat conueniens pignus debito. *Bartolum* sequitur *Corset. in suis singularibus, §. officialis, et Iac. Rebuf. in d. l. contra, in fin. et Ioan. de Plat. Odofred. in l. prohibitam, C. de iur. Fisci, lib. 10. num. 5. et seq. Tusc. conclus. 413. Iudici nulliter, num. 6. relato Dec. in l. vt vim. ff. de iust. et iur. n. 24. Afflict. ad constit. Regni, de pacis cultu nu. 56. Marsil in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. num. 48. Papiens. de sentent. exequut. §. publico, num. 9. Rebuf. de sent. exequut. §. glos. 14. numer. 13. Carpan. ad Statut. Mediolanen. cap. 158. nu. 46. et 47. Rebuf. de litter. oblig. art. 6. glos. 12. num. 3.* addendo ex Gallorum obedientia non seruari opinionem *Bartoli*, sed debitores sibi consulere remedio appellationis: & post *Rebuf. Surd. cons. 39. num. 29. et addentes ad Gamam decis. 40. num. 5.* sed idem *Rebuf. de sent. exequut. artic. 7. glos. 14. nu. 4.* aliud dixit, & probat alios idem dixisse cum *Bartolo*.

4 Ampl. præsertim si iudex, † cuius mandato fit exequutio, distet à loco faciendæ exequutionis. *Io. Fab. in l. ab exequutione, C. quorum appellat. non recip.* quem refert, & sequitur *Rebuf. de sent. exequut. §. 8. glos. 14. num. 13.*

An autẽ isto casu exequutio sit reuocãda tanquã nulla, vel tanquam iniusta, non conueniunt
5 Doctores; nam † quod sit reuocanda tanquam iniusta, voluit *Guid. Pap. decis. 329. n. 1. in princ.* &

& ita caueri Senatu Delphinatus, exemplum referens, si in exequutione capiantur bona; quæ pluris æstimentur duplo, quantitate debiti.

6 Sed quod sit ex capite † nullitatis reuocanda,
voluerũt *Alex. in l. a diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. n. 4. in princ. Neuiz. & ab eo relati. conf. 77. num. 4.* & dixi supra *hoc cap. 3. num. 2. & 3.*

7 Effectus reuocationis ex capite nullitatis † est
quia si cum rebus captis in exequutione vlterius processum fuit ad illorum subhastationem, & venditionem; sunt passo iniuriosam exequutionem restituendi fructus, tanquam spoliato, vt dicam infra: secus si ex capite iniustitiæ, quia concurrit titulus *gloss. fin. in l. si fundum, C. de rei vendic.*

8 Ampl. præsertim vbi probaretur † birruarium
fraude, vel dolo fecisse exequutionem super re, quæ plurimi æstimaretur, vbi aderat alia, quæ minoris æstimabatur, & satis erat, vt ex illius pretio esset satisfactum creditori. *l. 1. & 3. C. si vend. pignor. agat. l. 2. C. de fide instrum. & iure hast. fis. lib. 10. Gama decis. 40. n. 5. vers. tertia,*
9 *& n. 6. & seq. plurib.* concludens tali casu † exe-
quutionem reuocandam vnà cum cæteris, præsertim si vili pretio res capta sit distracta, & officialem puniendum.

Ampl. præsertim vbi vna re ex pluribus hypo-
10 thecatis † satisfieri potest creditori. *Gallef. de oblig. Camer. quæst. fin. n. 28.* concludens rigorẽ obligationis Cameralis temperandum esse isto casu, & iudicem non passurum distrahi plura corpora bonorum debitoris, si vno venditio potest illi esse satisfactum, capta, & distracta re, vt ego addo, qua minus lædatur debitor. *l. 1. §. diminutio. ff. de vent. in pœnis mittend. l. fin. § vbi autem. C. de bon. quæ lib. l. si cui. ff. de seruit. per quæ iura ita firmat Alex. in l. a diuo Pio, §. in venditione. ff. de re iud. n. 4.* addendo ex *Bartolo,* si aliud faceret iudex, posse appellari ad vtrumq. effectum, tanquam ab excessu modi in exequẽdo, & relatis dissentientibus, illos verbali distin-
11 ctione † conciliare tentat; An exequutio fiat ex
sententia diffinitiua, aut alia specie sententiæ: vt priori casu capi possint meliora, secundo secus: & eadem distinctio repugnat distinctioni *Alberic. ibidem nu. 1. vers. vel dic. Ias. in eodem §. nu. 10.* aliam affert distinctionem, an vna res celerius possit vendi, quam alia, & distrabenda, quæ afferunt satisfactionem celeriorem: seruandam tamen dicit esse praxim.

12 Ampl. præsertim si agatur de rebus pupilli, †
vel minoris, si aderant alia, quibus distractis potuit satisfieri creditori, etiam si in tali distractione intercessisset decretum iudicis, vel pro parte tantum distraheretur, & sub hasta venderetur. *Alex ad Bart. relato Bald. id firmante in l. fin. C. de distract. pignor. Ferron. ad consuet. Burdegal. lib. 2. tit. 13. col. 3. vers. sed cum lex.* con-
13 cludit minorem † restitui in integrum, si pro
parua summa fuit sub hasta vendita res illius, quæ esset magni valoris.

Ampl. etiam vbi exequutor non obseruauit
14 fines mandati † sibi dati a iudice, vel a Statuto,
vel consuetudine, vel stylo Curiæ, vel a iure communi. *Io. de Plat. in l. decretum. C. de metal. & epidmet. lib. 12. n. 2. vers. sed fallit. Rebuff. de exec. sent. artic. 7. gloss. 14. n. 10. & dixi infra cap. 9. & 11. Host. in cap. quoad consultationem, de re iud. nu. 8. in princip. & col. fin. §. canonicus.* & conferunt quæ dixi *infra §. 4. vers. sexto.*

15 Amplia vbi pro exiguo † debito capit bona
magni valoris. & dixi *infra §. 4. vers. decimoquarto.*

Ampl. vt si capiantur bona longe excedentia
16 in precio quantitatem debiti, † detur appellatio
ad vtrumque effectum. *Alex. in l. a diuo Pio, §. in venditione. ff. de re iud. n. 4. in princ. & Bart. n. 15. Imol. n. 1. Ias. num. 10. testans de communi. Abb. in cap. quoad consultationem, de re iud. nu. 27. Corrad. de offic. Prætor. lib. 1. cap. 9. de exeq. sent num. 7. vers. est tamen. Gama decis. 40. n. 2.*
17 *& seq.* limitando † si pignora data fuerint a de-
bitore. idem repetens *decis. 77. num. 4. Surd. consil. 39. n. 23. Guid. Papa. decis. 329. n. 1.* exem-
18 plum referens si duplo pluris † æstimentur de-
bito. *Neuiz. cap. 77. n. 4. in prin.*

19 An appellandum ad iudicẽ, cuius † brachium
fuit imploratum, vel ad iudicem implorantem, dixi *§. 6. num. 8. & seq.*

In Vrbe tamen, & tota ditione ecclesiastica, si agatur de exequutione sententiæ, graues sunt
20 indictæ † pœnæ in impedientes lictores, quo-
minus iudicum mandata in persona vel bonis debitorum relaxata exequantur, ex constitutione *Pij IV. in Bullario Cherubini constit. 47. & Sixti V. constit. 6.* & qui manu armata inuaderet eosdem ne munus suũ adimpleant, *ex const. Iulij III. in eodem Bullario, num. 17.* incideret in crimen læsæ Maiestatis humanæ. Nec id est durum, vel iniquum: cum enim natura quisque sit in solutione eius, quod debet, quantum fieri potest contumax, ne de lite fiant lites, vel ciuitas repleatur turbis, & rixis, si impune concederetur facultas resistendi, & vim inferendi apparitoribus sub colore quod capta in exequutione excedant quantitatem crediti, adeundus
21 est iudex, † qui causa cognita id decidat; non
autem in causa propria ius sibi dicere quod nemini est concessum, *l. 1. C. ne quis in sua causa,*
22 ita iubente Politicorum regula, † & optimi
Principatus dogmate *Arist. 5. politic. cap. 6.* & latè prosequuntur *Vantius tract. de nullitat. ex defect. iurisdict. ordin. num. 93. & seq. plurib. Iacob. Laurent. tract. de iudic. suspect. cap. 11. nu. 3.* & dixi ego etiam aliqua non contemnenda in meis collectaneis ad *text. d. l. 1. C. ne quis in sua causa.* Si autem agatur de exequutione sententiæ Iudicis ecclesiastici, extra statum ecclesiæ, si quis illam impediat, suæ etiam sunt constitutæ pœnæ, siue tale impedimentum præstetur de facto, vel ope iudicis secularis, vel quia iudex secularis sine legitima causa deneget auxilium sui brachij; quæ referre longum esset, & de illis integra sunt confecta volumina, ad quæ me remitto. Vidi tamen processus censurarum fulminatarum a iudice ecclesiastico contra impedientem executionem suæ sententiæ latæ in laycum.

Si tamen debitor sine vi impediat sententiæ

exe-

exequutionem, vt pote fugiendo ad ædem sacram, ne in illum fiat personalis exequutio; vel claudendo, & muniendo portam domus, ne idem cum bonis capiatur, aliquam non incurrit pœnam, sed capienda sunt alia bona debitoris si extent. *Boerius decis.277.num.1. in fin.* nec
23 potest Appatitor † vim facere exequendo sententiam, vt pote frangendo portam domus debitoris, quoad illum, vel illius bona capiat. Ideo in Vrbe stylus omnium Curiarum est, vbi negatus fuit ingressus domus debitoris, vel dubitatur impediri posse, vt citetur debitor ad tenendum domum apertam, quoad fieri possit exequutio, alias videndum mandati aperiri per vim: & interloquente iudice iuxta petita, exequutor potest fracta porta facere exequutionem in bonis quæ in domo reliquerit debitor, ac etiam capi possunt penes tertium reperta, & transportata in fraudem paratæ exequutionis absque alio processu.

24 Censeo præterea † debitorem impunè posse impedire exequutionem sententiæ in illum prolatæ ijs omnibus casibus, quibus licet de facto iudici resistere quos referunt *Abb. c. si quando 8. de offic. delegat. num. 2. vers. sed concordando. Gul. Mayner. in l. non videntur §. qui iussu, ff. de reg. iur. num. 6. & seq. Marsil. in praxi, §. attingam. n. 38. & seq. pluribus Franc. Marc. decis. 666. num. 3. Michael. Graf. relatus lib. 2. commun. opinion. de iudicijs, num. 151. & seq. Neuizan. cons. 52. num. 11. & seq.* vbi ponit singularem casum, quo licet fugere è carceribus, occisis custodibus, si aliter non poterat fugere, & puniendum si non fugiat *Roman. latè in l. 1. ff. de re iudic. num. 15 & seq.* & dixi etiam *in meis singularibus, §. iudici multis in casibus nō paretur*, & præcipuè si imperet vltra fines suæ iurisdictionis, vel vbi ille caret iurisdictione. *Tuscus concl. 512. exequutionem & concl. 525. exequutori*, vbi alios casus refert, & dixi *infra cap. 4. §. 3. Dyn. cap. quod quis mandato, de reg. iur. num. 4. & seq. & ibi addentes. Felin. in cap. si quando de offic. deleg. Marsil. in praxi, §. diligenter, nu. 51. & seq. plurib. Tuscus concl. 587. eximens captum num. 33. & seq.*

25 Ampl. etiam alijs modis, † qui colligi possunt ex dicendis *infra §. 4. & cap. 12.*

Ampl. etiam vbi merus exequutor facit exe-
26 quutionem † assumendo partes iudicis, vt puta examinando testes, vel quid decernendo de meritis causæ. *Hostiens. cap. quoad consultationem 35. de re iud. num. 8. in princ. & Bellamer. nu. 7. Roman. cons. 69. viso, num. 13.*

Ampl. etiam vbi exequutor exequendo sen-
27 tentiam † interpretatur illius verba, quæ non vno sensu intelligi possunt, vt puta si exequutio sit facienda pro libris mille, quibus reus fuit damnatus, velit potius intelligi de libris Parisiensibus quam Turonensibus, & in Italia potius de libris Sabaudiæ, quam Mediolani, quæ minoris æstimantur. *Rebuff. de sent. execut. art. 7. glos. 14. num. 8.*

28 Ampl. etiam vbi capit plura bona debitoris, † si parte illorum distracta poterat esse satisfactum creditori. *Neuizan. cons. 77. n. 4.*

§. II.

SVMMARIVM.

Exequutio est excessiua facto debitoris & reuocanda 1. et quare 2. Contrarium, 3. Concorda, 4. ampl. 5. 6. 8. 10. 12. 14. 15.

Neuizanus, & Franciscus Bec. reprobantur, 9.

Titulus inualidus non excusat possidentem a restitutione fructuum, 13.

1 SEcundo exequutio est excessiua † facto debitoris, nam si ille det rem in solutum pro quantitate vltra debitum, vt puta si quis credens debere quinquaginta, vbi debebat vigintiquinque, det rem æstimatam a dante, & recipiente quinquaginta, nam ratione excessus vitiabitur exequutio penitus. *Cast. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de cond. indeb. num. 2.* addendo hoc esse notandum, quia vtilissimum, & quotidianum, subdens *num. 3.* aliud dicendum si non fuit erratum in quantitate debitæ, sed in æstimatione, *Cast. sequitur Ias. ibidem num. 2 Tiraquel. de retract. lignag. §. 23. glos. 1. n. 26.* vbi infinitos refert. *Paris. cons. 100. lib. 1. num. 33. et 35. Rum. cons. 135. nu. 5. lib. 1. Cefal. cons. 198. num. 1. Gama decis. 40. num. 2. in prin.*
2 vbi refert rationem quare datio in solutum † fit nulla vbi debitor intendebat facere actum validum, *Dec. in l. cum amplius, ff. de regul. iur. num. 1. et 3. Gama decis. 41. num. 2.*
3 Contrariū tenent relati † *Tiraquel. de retract. lignag. §. 23. glos. 1. nu. 27. vers. sunt* qui negant, procedere in conuentionali, & a *Tusco conclusione 197. adiudicatio, numer. 25. et a Bursat. cons. 184. articuli, num. 36.*
4 Concorda † ex *Bursat. cons. 184. articuli, n. 38. Gama decis. 41. num. 2. vers. in casu.*
5 Ampl. præterea † si fiat a tutore de re pupilli, *Surd. decis. 45. quod datio, num. 1. et seq.* & *nu. 9.* addit recuperari cum fructibus.

Ampl. vt ad repetendam rem datam vltra de-
6 bitum, † non solum quis experiri possit ex capite nullitatis, sed etiam remedio Canonis *Redintegranda, 3. 9. 1. Surd cons. 49. num. 17. et*
7 *decis. 45. quod datio, in prin.* † cum temperamento tamen, scilicet soluto vero debito. *Tiraq. de retract. lignag. §. 23. glos. 1. n. 27. in fin.*
8 Ampl. vt creditor recipiens rē † vltra debitum, si conueniatur ad restitutionem, sit condemnandus etiam ad fructus perceptos, quamuis consumptos; vel computandi in sortem debitam, *l. Titia, §. cum propter, ff. de solut.* quem textum mirabilē dicit *Bald. in cap. quoniam frequenter, §. fin autem vt lite non contest. n. 2. in fin. Fulgos. cons. 136. quia ex facto, nu. 2. vers. ad secundum. Alex. in l. iuste possidet, ff. de acq. possess. n. 20. post med. Surd. decis. 45. quod datio, nu. 8.* vsque in fin. vbi reprobat *Neuiza-*
9 *num, † Franc. Beccium,* & alios dissentientes, & pluribus similibus comprobat *Paris. cons. 100. lib. 1. n. 33.* ampliando præsertim si ex illis creditor factus est locupletior. *Cef. cons. 198. n. 2. Cartar. dec. Ianuens. 39. n. 18.* subdēs *n. 21.* dari retētionē
11 † si facta cōpensatione creditor nō sit satisfactus,

Ampl. vt creditor ista casu sit condemnandus
12 † ad restitutionem rei cum fructibus, qui percipi poterant, *l. si nauis*, §. *fin. ff. de rei vend. l. 2. C. de pignor. act. per quæ iura ita firmauit Fulg. consf. 136. quia ex facto, num. 2. vers. ad secun-*
13 *dum*, eam afferens rationem, quia titulus † inualidus non excusat illum a perceptis, nec a percipiendis. *Franc. Bec. consf. 95. cum exequutio, num. 3. & seq.* qui licet *num. 17.* teneat contrarium in casu quo adiudicata fuerant creditori bona debitoris non præcedente illorum æstimatione, id firmat, quia aderat bona fides creditoris, quæ abest, vbi ille plus debito exigit, vt in casu nostro. *Paris. consf. 100. lib. 1. n. 34. in fin.*

14 Ampl. vt ex tali datione in solutum † nullum transferatur dominium in recipientem. *Cuman. in l. iuste possidet, ff. de acq. possess. Surd. decis. 45. num. 10. in fin.* remittendo tamen se ad dicta *Alexandri in eadem lege*.

15 Ampl. vt talis datio in solutum sit † adeo inualida, vt non possit à debitore ratificari, si sequatur præiudicium alicuius. *Bal. consf. 223. proponitur, num. 2. & consf. 243. n. 1. lib. 1.*

16 Limit. vbi non fuit erratum † in quantitate debita, sed in æstimatione rei datæ in solutam, *l. 1. §. fin. C. de bon. aut. iud. possid. Gama decis. 41. Duo, num. 2. vers. in casu, & num. 3.* addendo procedere vbi res magni valoris datur pro paruo debito.

17 Limit. vbi talis datio in solutum fit scienter, † vel debitor dando in solutum, dicat donare, quidquid non erat debitum, modo non sequatur inde præiudicium tertij. *Bald. consf. 243. visis dicto, lib. 3. num. 1. Ruin. consf. 136. lib. 1. n. 5.*

18 Limit. vbi debitor dat pignora † excedentia longe quantitatem debiti, vt deinde dicere possit de nullitate exequutionis. *Gama decis. 40. n. 3. vers. secundo.*

§. III.

SVMMARIVM.

Executio est excessiua facto iudicis, 1. & quare, 2. Ampl. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Quantitas minor non inest maiori in sententijs, 12.

1 Tertio exequutio est excessiua † facto iudicis, qui condemnato reo vltra quantitatem debitam, mandanit suam sententiam executioni demandari. *Bald. consf. 223. proponitur, lib. 2. num. 2. Rebuf. de litter. oblig. §. 1. glos. 12. num. 4.* addendo vitiari in totum. *Bald. in l. certi condictio, §. quoniam, ff. si cert. pet.* quem ibidem sequitur *Socin. num. 29.* ea motus
2 ratione, † quia agitur de actu indiuiduo. *Ias. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indeb. num. 1. & 2. Rota diuers. decis. 221. part. 2. n. 1.*

3 Ampl. etiam quod in minimo † damnauerit reũ vltra debitam quantitatem, vel aliud ab illo præstandum faciendumue, vt dixi *supra hoc secundo Cap. ampliat. 13. num. 16.*

4 Ampl. præsertim si executio fiat vltra † summam petitam. *Bald. consf. 223. proponitur, lib. 2. num. 2. post med. vers. nam per ratihabitionem.*

5 Ampl. etiam vbi executio fuit facta † ex sententia, quæ ex actis non probatur iusta. *Bal. sequendo Bart. consf. 223. proponitur, lib. 2. nu. 1.* vbi loquitur de hærede, qui asserens in diuisione sibi obuenisse totum creditum, illud ex decreto iudicis exegit cohærede inscio, subdẽs *n. 2. in fin.* neque ab illo posse ratificari, *c. ratum de reg. iur.*

6 Ampl. etiam vbi exequutio fuit facta † ex sententia lata ex causa non vera, seu ex contractu non vero, sed ficto. *Bal. consf. 122. vtrũ, lib. 3. n. 1.*

7 Ampl. etiam vbi exequutio fuit facta † ex sententia lata ex causa quæ non est iusta; id est quæ sit de iure concludens ad effectum deueniendi ad exequutionem contra debitorem. *Bal. consf. 122. vtrum, lib. 3. num. 1. vers. item requirit, per text. in l. omnes, ff. de rest. in integr. l. 1. §. hac ff. ne vis fiat ei.*

8 Ampl. etiam vbi agitur de exequutione sententiæ † condemnatoriæ debitoris ad soluendum, vbi non venerat, nec cesserat dies solutionis, *l cedere diem, ff. de verb. obligat. per quem textum ita firmat Bal. consf. 122. lib. 3. num. 1. in prin.* & vt ego addo, quia plus dicitur petere, vel dare, qui ante tempus soluendi, & exigendi debitum, petit, vel soluit, §. *plus autẽ, inst. de act.*

9 Ampl. etiam vbi agitur de exequutione sententiæ † latæ ad fauorem eius qui reum conuenire non poterat, vt puta si ad fauorem filij existentis sub patris potestate. *l. lis nulla, ff. de iud. per quem textum ita firmat Bald. consil. 122. vtrum lib. 3. n. 1. in prine.*

10 Ampl. vbi agitur de exequutione sententiæ † latæ inter eos, inter quos non patebat litis ingressus, vel ex consuetudine, vel Statuto, vel de iure, vel ratione qualitatis temporis, *l. fin. C. de ferijs, l. vir bonus, ff. iud. sol. per quæ iura ita firmat Bal. consf. 122. vtrum lib. 3. n. 1. in prin.*

11 Ampl. etiam vbi agitur de exequutione sententiæ † latæ non liquidato credito, *Bal. consil. 122. vtrum, lib. 3. num. 1. in prin.* & dixi *infra cap. 5. Serafin. decis. 938.*

12 Ampl. etiam vbi exequutio fit ex sententia, † quæ continet plus, quam fuit petitum, licet re vera reus esset debitor quantitatis contentæ in sententia. *Put. decis. 315. ad, lib. 1. nu. 17 & seq.* ea motus ratione, quia in sententijs, in maiori summa, non inest minor. *Rota diuers. decis. 221. part. 2. n. 3.*

13 Ampl. etiam vbi iudex cœpit procedere † in causa sibi non constito de iurisdictione, quam regulariter non habebat. *Crauet. consf. 196. & si abunde, num. 5.*

14 Ampl. etiam vbi iudex † processit ad exequutionem, opposita exceptione, qua illa retardanda erat, vt dixi *infra*, §. *seq. vers. decimo quarto.*

§. IV.

SVMMARIVM.

Exequutio est excessiua, vbi fit ex sententia iudicis, qui iudicando excessit fines suæ iurisdictionis, 1. Exempla referuntur. 2. 3. 4. 7. 8. 9. Ampl. 11. 15. 17. 18.
Item si fiat cõtra non nominatũ in sententia. 19.
Itẽ facta in re, in qua iudex nõ mãdauerat fieri. 20
Itẽ vbi capiũtur plura corpora bonorum debitoris, vbi sat erat vnum capere & distrahere. 21
Iudex causarũ criminaliũ si pronunciet de ciuili dicitur excedere fines suæ iurisdictionis. 2.

Iu-

Iudex deputatus ad certũ genus causarũ, si iudicet de alio genere, excedit fines suæ iurisdictionis. 3.
Iudex laycus cognoscens causam fori Ecclesiastici excedit fines suæ iurisdictionis. 4. *limit.* 5.
Iudex ecclesiasticus est capax iurisdict. secularis. 6
Iudex pronuncians de proprietate, vbi coram illo agebatur de possessione, excedit suam iurisdictionem. 8. 9. *limit.* 10.
Iudex delegatus cognoscens de ijs quæ sibi nõ erãt commissa, excedit fines suæ iurisdictionis. 11. *Ampl.* 13.
Mãdati fines sũt seruãdi in iurisdictionalibus. 12
Arbitria reducta sunt instar iudiciorum. 14
Arbiter arbitrando de ijs, quæ in illum non erant cõpromissa, excedit fines arbitri. 15. *Ampl.* 17. 18.
Sententia est indiuidua. 16.
Sententia nulla est excessiua. 23
Exequutio est excessiua, si exequatur sententiã nulla. 22
Item si fiat intra tempus datum iudicatis ad soluendum. 23.
Item si capiantur bona quæ capi non possunt. 24
Item si fiat in rebus, vel personibus, de quibus iudex non cognouit. 25
Item quando condemnato debitore alternatiue fit ante factam electionem a debitore. 26
Item si fiat pro expensis factis, & faciendis. 27
Item si fiat post oppositum legitimam exceptionẽ, quæ erat retardanda. 28. 29. 30.
Item vbi fit in rebus preciosioribus debitoris, vbi aderant minus preciosa. 31.
Item vbi fuit facta pro debito vero in parte tantum, & in reliquo non vero. 32
Exequutio est excessiua si pro exiguo debito fit capta res magni valoris. 33. *Ampl.* 34. 35. 36. 37. 38. 39.

QVarto executio est excessiua, si fiat in vim † sententiæ iudicis, qui iudicando excessit fines suæ iurisdictionis, *l. certa ratione*, C. *quand. prou. non est necess. Contard. de momentan. possess. limit.* 19. *num.* 38. subdens consultum esse reo vt appeller ab excessu. *Rebuf. de execut. sent. artic.* 7. *glos.* 14. *num.* 12. addendo procedere, si inferatur causa spetialis, & non in genere.

Exemplum esse posset primo, si iudex causarum † criminalium pronunciet de ciuili, vel e contra iudex causarum ciuilium pronunciet de criminali, iuxta *l. solemus*, §. *fin. ff. de iudic.* quem textum pluribus exornaui in meis collectaneis. *post Vantium de nullit. ex defect. iurisdict. ord. num.* 47. *& seq.*

3 Secundo, si quis a Statuto, † vel alias esset deputatus ad certum genus causarum, vt puta mercantilium, damni infecti, pupillorum, viduarum, Iudæorum & similium, & in Vrbe est specialis Iudex Confidentiarũ beneficialium, cuius munus est cognoscere de illicita confidentia iuxta Pontificum constitutiones, & nunc illud exercet R. P. D. Franciscus Baransonus ciuis Mutinensis, solutis aliquibus milliaribus scutorum Cam. Apost. sicuti soluunt fere cuncti, qui iurisdictionem in Romana Curia exercent. Nam si de alio genere causarum ille cognosceret, etiam de consensu partium, inualida esset illius sententia, ratione excessus iurisdictionis sibi datæ, vt pluribus probat *Vantius de nullit. ex defect. iurisdict. ordin. num.* 51. *&* 52. *Contard. de momentan. possess. limit.* 19. *num.* 10. ampliando etiam si partes iurassent non dicere de nullitate sententiæ, ratione excessus iurisdictionis.

4 Tertio si laycus cognosceret de causa † spectante ad forum ecclesiasticũ, siue agatur actione personali, siue reali, in petitorio vel possessorio, principaliter vel incidenter, vt pluribus, & latè probat. *Vantius de nullitat. ex defect. iurisdict. ordin. num.* 54. subdens *in fin.* Limitationem, vbi esset quæstio facti abstracti a spiritualitate

5 seu ecclasiastica † qualitate, de qua si non excipiatur, sustinetur iudicis secularis sententia, *num.* 55. *addendo num.* 58. aliud dici si coram iudice ecclesiastico emergat causa ciuilis, & layci fori, eam afferens rationem, quia eccle

6 siasticus † iudex est capax vtriusque gladij.

7 Exempla alia plura excessus † iurisdictionis, refert *Vantius de nullit. cap. de nullit. ex defect. iurisdiction. num.* 59. *& seq.* Quibus addo illud,

8 quod si coram † ordinario iudice fit intentatũ possessorium, & ille condemnet victum ad æstimationem rei, de cuius possessione cœptum fuit iudicium, cum debuisset illum condemnare quanti interfuisset actori possidere. *Contard. de moment. possess. limit.* 19. *num.* 12. Vel si iu

9 dex † pronunciat de petitorio, vbi illud mero iudicio possessorio fuerat suspensum, præsertim si fuerit exceptum, vt prius de possessione cognosceretur. *Veral. decis.* 325. *part.* 2. *num.* 1.

10 *& seq.* vbi præterea docet † cautelam, qua iudex poterit etiam cognoscere de petitorio. *& decis.* 143. *part.* 3. *num.* 1. *& seq. Mantic. decis.* 328. *num.* 4. *Surd. decis.* 266. *num.* 11.

Quæ dixi de iudice ordinario, sunt etiam

11 dicenda † de delegato, qui si iudicet de ijs quæ sibi non erant demandata, excedendo fines suæ delegationis, excessiua est illius sententia. *capit. cum dilecta de rescript. x.* 1. *eod. tit. in sext. Natta cons.* 39. *num.* 1. *Franc. Bec. cons.* 21. *nu.* 14. *et seq. Surd. cons.* 334. *num.* 60. *et. seq.* concludentes, delegatum debere seruare fines rescri

12 pti, quæ dicuntur de mandato † ad contractus procedere in mandatis iurisdictionalibus, auctoritatem delegati regulari à forma rescripti,

13 quam si delegatus non seruat, puniri potest † ab ordinario iudice territorij, vbi erat delegatus, modo admoneat de excessu delegantem. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis.* 424. *quem sequitur Boer. decis.* 9. *num.* 5. *Contard. de moment. possess. limit.* 19. *num.* 11.

14 Arbitria cum † redacta sint ad instar iudiciorũ *l.* 1. *ff. de arbit. Ias. l. cum te*, C. *de transaction. num.* 2. *in fin.* præsertim quoad ordinem iudicij, & personas quæ in iudicio stare possunt. *Natta cons.* 2. *num.* 4. *circa med. Capel. Thol. decis.* 118. *Bart. l. licet*, §. *sed si filius, ff. de pecul.*

15 *num.* 4. Ideo arbiter si arbitrando † excedat fines compromissi, sententia illius erit excessiua, & inualida. *l. non distinguimus*, §. *de officio*, *ff. de recept. arbitr. Ripa l.* 4. §. *Cato*, *de verb. oblig. nu.* 67. etiam quoad, ea de quibus factum fuit

fuit compromissum. Bald. l. sicuti, ff. de recept. arbitr. num. 1. Alex. cons. 114. num. 5. et seq.
16 lib. 4. & ratio est quia sententia † est indiuidua, nec potest in parte esse valida, & in reliquo inualida. l. in hoc iudicio, ff. famil. hercisc. Mantic. decis. 97. num. 5. Contard. de momentan. possess. limit. 19. num. 10. addendo procedere, etiam quod compromittens iurasset non dicere
17 † de nullitate laudi. Surd. cons. 339. num. 8. Rol. à Val. cons. 38. nu. 37. vol. 4. & late Franc. Bec. cons. 99. num. 13. Iacob. Laurent. tract. de Iud. suspect. cap. 7. num. 3. ampliando, vt ne-
18 que possit ratificari † nisi in vim pacti, vt dicitur de sententia nulla.

Quinto, exequutio est excessiua, si fiat contra
19 † non nominatum in sententia, vel qui condemnatum non repræsentet: nam cum illa minime possit fieri contra tertium, est tanquam excessiua reuocanda, l. ob maritorum, C. ne uxor pro marit. Bart. l. à diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iud. nu. 7. Castr. numer. 8. vers. aut ille. Ludouis. decis. 22. num. 1. & late examinaui supra hoc cap. 11. in princ.

20 Sexto, exequutio est excessiua, vbi † non fuit facta in re, in qua iudex mandauit fieri, veluti si iudex mandet creditorem ex Saluiano immitti in possessionem vineæ; & ille immittatur in possessionē siluæ, vel alterius rei non expressæ in mandato. Contard. de momentan. possess. limit. 19. num. 21. Bart. in l. ab exequutore, C. quorum appel. non recip. num. 4. Hostiens. in cap. quoad consultationem 15. de re iud. num. 8. in princ. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 26. n. 10. Gabriel. cons. 52. lib. 1. num. 5. Mysinger. obser. 73. in eadem centur. 3. in fin. Peguer. decis. 205. crim. num. 6. in fin. Ludouis. decis. 555. num. 4. Rebuf. de sentēt. exequut. artic. 7. glos. 14. nu. 3. Rom. cons. 69. viso num. 13. Rol. à Val. cons. 5. videtur lib. 2. num. 10. & seq. concludens omnem exequutionem factam contra, vel præter intentionem iudicis esse excessiuam.

21 Septimo, si capiantur plura bona debitoris, † vbi ex vno, vel duobus corporibus poterat esse creditori satisfactum. Contard. de momentan. possess. limit. 19. num. 21. exemplum referens si debitor immittatur in possessionem plurium rerum, vbi vna erat satis. Rota Ianuens. decis. 4. nu. 24. exemplum referens si vendantur plures rea simul vbi sat erat vnam vendi. Negus. de pignor. membr. 1. part. 5. num. 28. vers. 5.

22 Octauo, exequutio est excessiua, † si fiat exequendo sententiam nullam, vt dixi supra in proœm. huius tract. & infra lib. 2. cap. 15. in princ. & ratio est quia omnis nullitas est excessus. Host. cap. quoad consultationē 15. de re iud. n. 8. vers. & dicitur, & vers. sed & vndecimo.

23 Nono exequutio est excessiua, si fiat † intra tempus datum iudicatis ad soluendum, l. 1. C. de exeq. rei iud. l. debitoribus ff. eod. Sed hoc latius examinaui cap. seq. §. 1. vers. secundū exemplū.

24 Decimo, si fiat in rebus, quæ in causam † iudicati minime capi possunt. Rebuf. de exequut. sentent. artic. 7. glos. 14. nu. 5. Quæ autem sint bona, quæ capi non possunt in exequutione sententiæ, dixi infra cap. 12 [illegible]

25 Vndecimo, si fiat in rebus † vel personis, de quibus iudex nō cognouit, vt late dixi inf. c. 15.

Duodecimo, si condemnato debitore alter-
26 natiue † exequutor, non expectata electione debitoris condemnati, capit vnam ex alternatis in exequutione rei iudicatæ. l. vnica, C. de plus petit. Rebuf. de exequut. sent. art. 7. glos. 14. n. 8. Quod tamen limita si debitor fuit morosus in facienda electione, infra datum tempus. l. mancipiorū ff. de opt. legat. vbi glos. vel electio est data creditori. Bart. l. quamuis, ff. de pignor. act.

27 Decimotertio est excessiua, † si fiat pro expensis factis, & faciendis. Castil. decis. 7. n. 28. & seq. Mastril. decis. 287. num. 59.

28 Decimoquarto exequutio est excessiua, † si opposita exceptione legitima, qua erat retardanda, illa fiat. Host. cap. quoad consultationem, de re iud. num. 8. in princ. vers. adhuc. Declarando exceptionem eam esse legitimam, qua apparet sententiam esse nullam, vt puta lite non contestata, vel perempta instantia, & alia simili. Bart. l. ab exequutore, C. quorum appel. non recip. num. 4. Bellamer. d. c. quoad consultationem num. 10. Ripa l. qui pro tribunali, ff. de re iud. num. 10. in princ. Bero. cons. 32. lib. 3. n. 26. Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 6. num. 55. in fin. Contard. de momentan. possess. limit. 19. nu. 7. addendo quod si talis exceptio non fuit opposita, non dicatur exequutio esse nulla, sed iniusta, à qua si non fuit appellatum, dicitur reus acquieuisse exequutioni excessiuæ. Rota recent. decis. 770. part. 1. n. 9. in fin.

29 Ampl. etiam † si talis exceptio opponatur à tertio. Rip. l. 2. ff. de re iud. num. 9. Bal. l. ab exequutione, C. quor. appel. non recip. nu. 4. Bero. cons. 106. num. 1. lib. 3. Mandel. cons. 14 in fin. Contard. de mom. possess. quæst. 24. n. 8. et seq.

30 Ampl. etiam si agatur † exequutiue, vel alias non licebat appellare. Contard. de moment. pos. limit. 19. num. 5. asserens hanc esse cautelam ad eludendum iudicium exequutiuum.

31 Decimoquinto exequutio est excessiua, † vbi illa fit in rebus preciosioribus debitoris, vbi aliæ aderant, ex quarum precio poterat esse satisfactum creditori. Negus. de pignor. membr. 1. part. 5. num. 28. in fin.

32 Decimosexto, si exequutio fuit facta † ob debitum in parte verum, & in parte falsum. Rot. recent. decis. 630. part. 2. num. 3.

33 Decimoseptimo exequutio est excessiua, † si pro exiguo debito capta sit res magni precij. Bart. l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num. 5. vbi Alex. num. 3. & 4. Gama decis. 40. num. 5. vers. tertio, Surd. cons. 39. num. 28. in fin. subdens exequutionem isto casu non esse
34 nullam, sed iniustam, & ideo appellandū esse.

Ampl. præsertim vbi capta fuit instante cre-
35 ditore † qui non habet bona debitoris hypothecata, nam cum illo casu seruandus sit ordo datus in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. tanto magis erit exequutio excessiua, & reuocanda, vt dixi infra cap. 11. §. 6.

36 Ampl præsertim si debitor presens reclamet † & protestetur, vt capiantur alia bona viliora.

Gama decis. 40. *nu.* 5. *vers. tertio, addendo n.* 8. argui malam fidem iudicis, & exequutoris, si illa fuerit creditori addicta.

37 Limit. vbi non aderant alia bona debitoris, † quæ capi potuissent in causam iudicati. *Galganet. de iu. publ. lib.* 2. *cap.* 51. *num.* 21. *Gama decis.* 40. *num.* 7. *et seq.* & hæc negatiua probatur assertione apparitoris, qui sit publicus, & iuratus. *cap. ad audientiam de præscript. cap. sancimus*, 1. *q.* 7. *Alciat. regul.* 3. *præsumpt.* 14. *nu.* 3. probari tamen potest contrarium. *Menoc. præsumpt.* 25. *in fin. lib.* 2.

38 Limit. vbi illa data fuit exequutori † ab ipsomet debitore. *Gama decis.* 40. *num.* 5. *in princ. vers. secunda*, vbi addit hoc procedere etiam vbi ille haberet bona viliora, quæ distracta, erant satis ad satisfaciendum creditori; eam afferens rationem, quia debitor videtur dolose illa dedisse, vt deinde haberet causam reuocandi exequutionem.

Limit. vbi omnia bona debitoris sunt credi-
39 tori hypothecara. † *gloss. penult. in l. cum qui, C. de procur. l.* 1. § *fin. C. de bon. auct. iud. poss. Socin. cons.* 158. *Visis, vol.* 2. *num.* 27. *Marant. in praxi part.* 6. § *fin. num.* 13. præsertim cum obligatione Cametali, vel guarantigia. *Surd. cons.* 39. *num.* 21. *Galles. de oblig. Cam. q.* 37. *num.* 27. *et seq.* testans de vsu Curiæ Romanæ, vt pro qualibet parua quantitate capiatur, & distrahatur qualibet res debitoris, cuius precium satisfacto creditore consignatur debitori; subdens humanum tamen esse, vt id fiat cum minori iactura debitoris, & iudicem non debere pati, rem magni pretij distrahi, vbi alia adsunt bona, quibus distractis creditor potest esse satisfactus. Præsertim si subsit dolus creditoris, vt potius distrahatur res magni precij, quam exigui, quia facultas data creditori hypothecario in bonis debitoris, intelligitur, si dolus absit. *l. si vnus* § *illud. ff. de pact. Gama decis.* 40. *n.* 8. *in fin. Gaspar Bactia tract. de inope debit. cap.* 1. *num.* 47. *in fin.* subdens *num.* 48. qualiter isto casu procedatur cum Ecclesia debitrice.

Singulare vnum commune omnibus casibus,
40 quibus appellatur ab excessu: † quòd si exprimatur in quo est excessum, exequutio suspenditur tantum in eo in quo est excessum: secus si talis non sit facta expressio, vt ex *Specul. Bartol. Butr. & alijs*, admonet practicantes, subdens concedi suspensionem in omnibus ratione dubitationis in quo sit excessum, *Contard. de moment. poss. limit.* 19. *num.* 32. *& seq.*

§. V.

SVMMARIVM.

Restitutio negatur spoliato auctoritate iudicis. 1. *Limit. si exequutor exequendo excedat sententiam.* 2. *Contrarium* 3.

1 Quamus ab interpretibus Iuris nostri sit constituta † negatiua regula, priuatum sua possessione auctoritate iudicis, non esse restituendum. *gloss. in cap. præsentium verbo in alium*, 7. *q.* 1. *Fel. in cap. dilectus el* 1. *de rescript. num.* 1. *vers. fallit primo. Craueti cons.* 18. *& cons.* 124. *Ioannes, num.* 4. *Ludouis. decis.* 105. *num.* 22. *Honded. cons.* 82. *nu.* 24. *post princ. lib.* 1.

Si tamen exequutor exequendo sententiam
2 suam, vel alienam, † excedat quouis modo finea sententiæ seu mandati sibi dati ad exequendum, spoliate possessorem, firmant Bart. *in l. si non sortem*, §. *si centum, ff. de condict. indebit. Neuizan. cons.* 77. *num.* 5. *Galganet. ad Statut. Vrbis lib.* 1. *cap.* 194. *col. antepenult. vers. sed si fuerit excessum*. vbi refert Rotam ita pluties iudicasse.

Contrarium, quod minime agi possit spo-
3 lio † ad totam rem distractam, sed solum pro rata indebita, seu excessa, late probat *Neuiz. cons.* 77. *& seq. quem sequitur Galganet. ad Statut. Vrbis lib.* 1. *cap.* 194. *col.* 6. *vers. contrarium*, afferens *Rotam* ita iudicasse, ea motus ratione, vt euitentur circuitus. *l. cum fundum*, §. *seruum tuum, ff. si certum pet. l. dominus testamento, ff. de condict. indeb.*

§. VI.

SVMMARIVM.

Pecunia depositata perit periculo debitoris, si illa capta fuerit in causam iudicialis pignoris. 1.
Pignus captum in causam iudicati, perit periculo domini, licet illud sit moneta signata, non tamen posita in communi vsu. 2. *& quare.* 3. *Limit.* 4
Pignus Pratorii, cuius periculo cedat. 1. *& seq.*
Cardinalis Verospius laudatur. 6.
Hieronymus Verospius Rota Auditor laudatur. 6. *& creatur Cardinalis, defuncto patruo Cardinali.*
Exequutione facta cessant vsura. 7.
Iudices Ecclesiastici, & sæculares debent se inuicem auxiliari in sua iurisdictione exercēda. 8
Iudex requisitus, si grauet in exequendo, ad quem appellandum, distingue 9. 13. 14. 15. 15. 17. 18. 19. 20.
Reductio ad arbitrium boni viri non negatur, etiam si illi fuit renunciatum. 10.
Compromissum si fuerit factum in laicum, & Ecclesiasticum, reductio ad arbitrium boni viri petitur ab Ecclesiastico. 11.
Appellatio est interponenda coram ecclesiastico, si sententia lata fuit a laico, & ecclesiastico simul deputatis. 12.
Appellatio an omisso medio, possit interponi coram supremo. 16.
Laico si committatur causa cum facultate excommunicandi, & excommunicando grauet, appellandum est ad superiorem, & ecclesiasticum. 20.

Ex dictis in antecedentibus §§. plures insurgunt difficultates. Prima est, si pereant pignora in exequutione capta, cuius periculo pereant, an debitoris, vel creditoris. Secunda, quid dicendum si pereant culpa exequutoris. Tertia, an facta exequutione pro sorte principali, statim cessent interusuria debita. Quarta, an appellandum sit ad iudicem superiorem exequutoris; vel, ad iudicem, qui alium requisiuit, vt suam exequatur senten-

tiam, vbi exequutor in exequendo modum excessit.

Quoad primam, duo casus sunt constituendi. Primus est, si in exequutione rei iudicatæ, captæ fuerint pecuniæ publicæ expendibiles; veluti, si apud campsorē debitor deposuerit quantitatem aliquam monetæ aureæ, vel argenteæ, & super eo deposito apparitor declaret campsori facere exequutionem, & antequam illa consignetur creditori de mandato iudicis, campsor foro ce-
1 dat, vel sillius domus comburatur, † talis pecunia perit periculo creditoris, & liberatur debitor, si illa erat satis pro satisfactione illius. *Arnold. Ferron. ad constitut. Burdegal. gloss. fi. col. 7. in fi. vers. rursus et illud. Ias. l. quod te. ff. si cert. pet. n. 15. in fi.*

Secundus casus est, si exequutio sit facta in
2 mobilibus † etiam aureis, vel argenteis, etiam signatis in forma pecuniarum, non tamen sunt posita in communi vsu, & æstimatione, qualia sunt numismata cusa ad perpetuam rei memoriam insignis operis, vel felicis euentus, vt sunt, quæ visuntur cusa à Pio Papa V. ob victoriam in Gallijs contra hæreticos, dum armis subsidiarijs dure Comite S. Floræ iuuit Regem; & ad Echinadas classem Turcarum vicit, duce Marco Antonio Columna ecclesiasticarum triremium; vel à Paulo V. perfecta Basilica S. Patri, cum insigni porticu, non cedente magnitudini operum antiquorum Imperatorum. Et tunc quia talia mobilia capta in exequutione, sunt adhuc in dominio debitoris, pereunt illius periculo *l. pignus. C. de pignor. act. l. quæ fortuitis, C. eod. Rebuff. de litter. obligat. artic. 68. gloss. fi. num. 16. Ias. l. 1. ff. qui satisdar. cog. num.* 14. concludens isto casu, donec creditor non recipit precium, debitorem nunquam liberari.

Et ratio est, quia omne damnum contingens
3 in pignore, † vel alia re, quæ capit Curia, ratione officij, si absit culpa officialis, accidit periculo domini. *l. fi. §. fi. ff. de pignor. act.* Nisi tamen ratione eorum, quæ facit Curia, aliquod damnum rei domino accidat, vt puta, si capiantur boues, vel equi ad ducendum aliquem ad patibulum; nam vltra mercedem debitam illorum domino ob vecturam, si illi fiant inutiles ad arandum, vel ferenda onera, vt suspicatur ignara plebs, esset isto casu à Curia resarciendum damnum, quod ideo patitur dominus boum, vel equorum. teste *Boer. decis. 203. et circa, num. 5. in fin.*

Si tamen deinde pronuntiatur exequutionem
4 factam † fuisse iniustam, vel aliquo ex capite esse reuocandam, creditor est condemnandus ad præstandam æstimationem eorum pignorum, quæ dicebantur perijsse periculo debitoris. *gloss. & Doctores in l. non omnis, §. si pupillus. ff. si cert. pet. l. Titius, ff. de praescript. verb. Rebuff. de litter. oblig. artic. 68. gloss. fi. n. 17.*

Quoad secundam difficultatem, si exequutor
5 foro † cedat, idem dicendum, quod dixi in prima facta distinctione specierum pignorum in exequutione captorum, vt post *Rebuff. d. gloss. fi. num. 15. & seq. sequendo Io. Fab. censuit Arnol. Ferron. ad consuetud. Burdegalen. capit. de subhastat. column. 7. in fin. versic. rursus & illud.*

6 Quoad tertiam difficultatem, interrogatus † à *R. p. d. Hieronymo Verospio Patritio Romano, qui sicuti in munere Auditoratus Rotæ fuit Patruo suffectus, dignus est. vt decoretur reliquis officijs, quæ cum dignitate, & integritate singulari gessit ille:* Quid in proposita difficultate
7 censerem? ex tempore respondi affirmatiue † cessare: & rogatus, quo auctore meam probarem sententiam, per schedulam illi significaui, id fuisse dictum ab *Alciat. cons. 59. hoc in, tom. 2. lib. 5. & à Bart. Dec. Bolognett. & Suarez, relatis à Mastrill. decis. 16. n. 12.* qui præterea asserit ita fuisse iudicatum; quorum opinio confirmari potest ex dictis *Capic. decis. 19. & Giurb. decis. 10. n. 16. & 17.* dum concludunt deberi interesse pro rata pecuniarum solutarum pro pretio rei venditæ, & non consignatæ, & emptori deberi fructus rei venditæ pro rata precij soluti. Quæ de Hieronymo Verospio prædixi, exitu fuere comprobata, tota Vrbe plaudente, illo inter Cardinales adscripto ab Vrbano VIII. 1641. die 16. Decembris.

Quoad quartam, duo casus sunt constituendi. Primus, si exequutor requisitus sit ecclesiasticus, & requirens sit laicus; nam cum mutuo
8 sibi auxiliari debeant iudices † ecclesiastici, & sæculares, *Alex. in l. à diuo Pio, §. sententiam, ff. de re iud. n. 13. vers. & subdit. Marant. disput. 1. n. 26. & dixi infra cap. 14. §. 11. ampl. 8.* appel-
9 landum est † ad iudicem ecclesiasticum superiorem requirentis brachium alterius iudicis, siue is præstet auxilium facti concedendo familiam pro executione, siue præstet auxilium iuris, excommunicando debitorem, & iuuando laicam iurisdictionem, vt distinguit *Abb. in cap. quoad consultationem, 15. de sent. & re iud. num. 29. sequendo Bart. in l. à diuo Pio, §. sententiam Romæ ff. de re iudic. num. 6.* qui tamen *ibidem* in fine concludit, quod si iudex requisitus det tantum auxilium facti, appellandum sit ad iudicem requirentem auxilium; quia ipse dedit causam excessus, & ipse videtur excessisse, vt inquit *Alex. in d. §. sententiam, n. 11.* Sed deinde *num. 15. in fin.* distinguit, quod si quis sit grauatus, quia iudex requirat alium iudicem, vt excommunicet non parentem suæ sententiæ, quod tunc appellandum sit ad superiorem iudicis requirentis; si vero requisitus iudex grauat excommunicando, tunc appellandum erit ad superiorem iudicis requisiti, si, vt ego addo, de excommunicatione non fuit requisitus.

Comprobantur quæ primo dixit *Alex. in d. §. sententiam. n. 11.* ex ijs, quæ sunt excepta communiter, quod si fiat compromissum in clericū, & laicum simul, si quis prætendat illorum lau-
10 do fuisse grauatum, & petatur illud reduci † ad arbitrium boni viri, quod non negatur, etiam si illi sit renunciatum, vel iuratum illi stare. *Dec. cons. 533. n. 1. & seq. Morotius cons. 88. num. 19.*
11 Adeundus est superior clerici † arbitratoris, vt ex *Paris. cons. 45. n. 11. & 65. vol. 2. & alijs*, concludit *Roland. à Val. cons. 24. quod. n. 5. & 6.* & de
12 appellatione interponenda † ad ecclesiasticum, vbi

vbi causa fuit commissa iudici ecclesiastico, & laico, *Io. Bapt. Larua decis. Granat. 1. n. 10.* limitando si causa esset diuidua.

13 Secundus casus † est, vbi requisitus iudex est laycus, & requirens pariter est laycus; quamuis ratione paritatis, quæ cadit inter arbitria, & iudicia, nec nō & inter appellationem, & reductionem laudi ad arbitrium boni viri, plura repeti possent, quæ dixi *in meis collectaneis ad l. 1. ff. de recept. arbitr. dicendum est, ex Bart. in l. ab exequutione 4. ff. de appellat. num. 3. Abb. in cap. quoad consultationem, ff. de re iud. nu. 28.* distinguendum est, an appelletur à decreto iudicis pronunciantis super exequutione facienda, & tunc appellandum est ad superiorem Iudicis pronunciantis super exequutione facienda, vel non facienda. *cap. dilecti, de appellat. l. 2. C. vbi, & apud quem.*

Aut appellatio interponitur ab exequutione

14 facti, & tunc † aut iudex exequutioni mandat sententiam per nuncium, qui exequendo mandatum in re existente in territorio mandantis grauat, & appellandum est ad superiorem Iudicis, qui mandauit fieri exequutionem, quia ipse iudex, & non nuncius dicitur grauasse, is enim facit, cuius nomine aliquid fit. *cap. nouit*

15 *de appell.* Si vero nuncius † excedendo mandatum sibi datum grauat, appellandum, seu recurrendum est ad iudicem, qui mandatum illi dedit, quia ipse est superior immediatus nun cij, qui grauauit, & appellatio est per gradus interponenda. *cap. Romana. §. debet de appellat. in sext. capit. dilecti 3. ff. de appellat. Natta consil. 82. in caus. nu. 4. Thesaur. quæst. 39. lib. 2. Tolos. de appellat. lib. 4. cap. 3. num. 1. & seq.* qui duo

16 præterea † examinant, an liceat appellare ad supremum superiorem omisso medio.

Aut agitur de exequutione facienda extra

17 territorium Iudicis † qui sententiam tulit, & tunc si implorato illius officio, exequutioni mādat sententiam alterius iudicis. Si grauat, appellandum est ad superiorem iudicis alienam exequentis sententiam, quia illius inferior grauamē intulit, iure proprio. Si vero idem iudex exequa

18 tur † alienam sententiam, tanquam delegatus, & requisitus, vel concedat tantum familiam, & auxilium facti, appellandum est ad superiorem ipsius iudicis exequentis, quia illius inferior, & non exequens dicitur grauasse. Ideo si Prætor Hannoni concederet familiam pro exequutione sententiæ Episcopi, appellandum esset

19 ad Archiepiscopum. Si vero idem † Prætor præstaret auxilium iuris, layco competentis, & grauaret, appellādum esset ad superiorem eiusdem Prætoris. Si vero esset auxilium iuris non com-

20 petentis † layco, nisi ex dispensatione Summi Pontificis, vt puta excommunicationis, *videndi sunt Bald. in l. 3. C. de iudic. num. 6. & Alberic. num. 2. Caldas forens. quæst. capit. 25. extat, num. 20.*

§. VII.

SVMMARIVM.

Excessus committuntur ab omni personarum genere. 1

Imperator quando deponendus. 2. *est tutor Imperij.* 3. *quare dicatur Opt. Max.* 4. *excedit in munere suo si non audit iniurias subditorum.* 5. *Comproba* 6. *& seq.*

Princeps est subditorum sol, anima, cor, caput, radix, fons, et omne bonum. 9

Abusus mundi. 10

HVmanum cum sit, labi, decipi, & peccare, ideo excessus non solum committūtur à solis iudicibus, & exequutoribus,

1 vt dixi supra & *infra cap. 11.* sed † etiam à supremis Principibus, & à quocunque personarum genere, quæ publicum exercent munus, quales sunt Imperatores, Reges, Duces, Principum Consiliarij, Decuriones, Assessores, Aduocati, & similes, vt examinat *Paris de Puteo tract. de Syndic. cap. 1. & seq.* concludens, postquam retulit in quibus quisque ex præfatis dicatur ex-

2 cedere in suo munere, Imperatorem † alienantem bona Imperij, & nimis grauantem subditos sine causa iusta, vera, & non colorata, longe excedere fines sibi datæ potestatis, & ideo deponendum, quia ille est minister, seu verius tutor

3 Imperij. *Bald. cons. 271. lib. 1. & cons. 119. lib. 3. Abb. in cap. auditis, de rest. in integr. nu. 10. Luc. à Pen. in l. si tempore, C. de inst. fide, nu. 23. lib. 10. Franc. Topius de potest. princ. §. 5. num. 19.* concludens Principem esse maximum procuratorem, & officialem Principatus, non autem absolute dominum bonorum Imperij: &

4 decoratur titulo Augusti † Opt. Max. quia illo nihil iustius, nihilue melius à Deo concessum credatur, in augmentum vtilitatis subditorum. Dominationem enim exercere in subditos, & censum exigere, grauem, potius ad tyrannidem, quam ad regimen pertinet. *cap. fin. dist. 94.* Ex-

5 cedit etiam † Princeps in munere suo, vt inquit Imperator *in l. fin. C. de ijs qui ad Eccles. conf.* si non audit iniurias illatas subditis, iuxta illud *Salomon. Prouerb. cap. 20. num. 8. Rex qui sedet*

6 *in solio, dissipat † omne malum intuitu suo.* nam vt ex *D. Ambros. refert Paris de Put. de Syndic. de reg. excess. ca. 2. n. 6. in fin.* Quid prodest habere sapientiam, & iustitiam, si aditum neges, si consulendi, & conquerendi, vel iu-

7 dicandi † potestatem intercludas, & clausisti fontem, ne alijs influat? Cum ideo à subditis tributa regibus soluantur, vt illorum fruantur vultu, ne videātur iustitiæ spe destituti, & magnā

8 esse tyrannidem fugere † præsentiam populorū, & ipsis non præesse, vt Principem iustum, & pium decet. Vt enim sol iucundo affulgens lumine, discussis vndique tristitiæ nebulis, omnia serenat, atque in nouum ver, terris hyberna niue horrentibus, suis fauonijs aspirat: Ita om-

nium

niuni animos, vbi aditus faciles ad Principem
9 patent, noua lætitia occupat, † quia Princeps
est subditorum suorum anima, cor caput, radix,
fons, solque populi a quo vita, salus, & omne bonum proficiscitur. Ideo Basilius Imperator, inter monita, quæ reliquit Leoni filio, inquit. *Obstringe te huic necessitati, vt omnia tibi oculis inspicienda esse ducas, & nihil inspectum prætermittas, & Deum imitare, qui sicuti omnia curat; & nihil non inspicit, nihil etiam secundis causis gerendum mandat; ita & tibi curæ erunt, vt per te ipsum in solio sedens ius suum vnicuique distribuas.*

10 Excessus seu abusus † mundi refert *Tuscus conclus.452.iudex secularis num.37.*

CAP. IV.

SVMMARIVM.

Dilatione pendente iudicis officium conquiescit. 1.

Executio facta dilatione pendente est nulla. 2. *Ampl.* 3.4.5.6.19.20.21 22.23.24, 25.26.27.28. 30.31.32.33.34.35. *Limit.* 36.37.38.39.40.41. 42.43.44.45.46.47.48.49. 51.52.53.54.55.56. 57. 58.

Dilatio triginta dierum, quam confessis debitoribus concedit A C. est iusta, 7.

Dilatio est iudici arbitraria, 8.

Executoris arbitrio est tempus executionis facienda, 9.

Dilationes quæ sint iudici arbitrariæ. 10. *quando iudex illas minuere vel extendere possit.* 11.

Birruarij gens auida, 12. *illorum auiditas compressa a Paulo V.* 12. *in fin.*

Paulus V. laudatur. 13.

Iustitia gratis est ministranda, 14.

Executorum merces antiquitus a fisco soluebatur, 15.

Notariorum merces a publico soluebatur antiquitus, 16.

Executoribus constitutum tempus exequendi mandata iudicum, 13.17.

Vrbanus VIII. compressit iudicum dilationes, 18.

Causa remissa consilio sapientis, qui effectus sequantur. 29.

Rota variauit. 38.

Dilatione pendente ad soluendum, an cessent vsuræ, 50. *an in ea computetur dies data dilationis*, 59. *vt illa labatur, an denuntianda parti*, 59.

1 CVm dilatione pendente † iudicis officium conquiescat, *l.3.C.de dilat.l.2.ff. de re iud.* quia interim sibi non competit iurisdictio, sed illius exercitium est in suspenso, *l. siue pars, C.de dilat. vbi Bald. & reliqui, Vantius, de nullit. ex defect. iurisdict. numer.*157. *Mastril.decis.*35.*num.*1. Ideo quarto cauendum
2 erit ne † exequutio redarguatur de nullitate, & reuocetur, ne illa fiat durante quauis dilatione data reo condemnato. *l. siue pars, C.de dilat. cap. significante, de appel. glos. clem. 1. sæpe verb. post dationem. de verb. signif. Rot recent. decis.*359. *part. 1. num. 3. Gabriel. de dilation. conclus. 1. num.*3.

3 Ampl. vt ne dum exquutio facta † pendente dilatione sit nulla, sed etiam sententia lata, & quæ fuit exequuta. *Ias. cons. 44. lib. 3. num. 2. & seq.* addendo sententiam isto casu esse adeo nullam, vt non possit consensu partium ratificari. *Bero. c. potuit de locat. nu.*48. *Vantius de nullit. ex defect. iurisdict. num.* 157. *Marant. in prax. part.* 4. § *sexta decima, num.*68. & 70. *circa prin. Gabriel. de dilation. conclus. 1. nu. 4. Angel. consil.*146. *Ias. in l.2. ff. de re iud n.*38. *Lancel. de attentat. dilation. pendent. n. 4. & 6. Rot. recent. decis.*319. *part. 1. num.* 10.

4 Ampl. vt illa sit tanquam † attentata reuocanda, vt dixi *infra* §. 1.

5 Ampl. etiam vbi dilatio † data est a lege, vt dixi *infra* §. 2.

6 Ampl. etiam si dilatio data fuerit † ab homine, seu a iudice. Exemplum erit, si ab A.C. concedatur condemnato terminus triginta dierum, præcedente confessione debiti, & dilatione intimata parti: nam non solum tunc reuocatur facta exequutio, sed etiam qui illam fieri curauit, condemnatur in expensis, & quandoque vidi cum illo agi ad pœnas sibi cominatas in denuntiatione concessæ dilationis triginta dierum, quam solus in Rom. Cur. concedit A.C. cæteri autem iudices concedunt tantum octo, vel de-
7 cem dierum ex facultatibus suis ordinarij. † Nec id est durum, vel iniquum, cum æquitas suadeat, vt condemnatis ad dandum, præstandum, soluendum, quæ dare, præstare, soluereue debent, congruens sit concedenda dilatio. *l. quod dicimus, ff. de solution.* vbi in meis collectaneis retuli, qualis, & quanta fuerit antiquitus & nostris temporibus ea dilatio. *Marant. in prax. part.* 4. § *sexta decima, num.* 70. *in prin vers. & illud dicitur Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. num.*158. *Bold. cons.*434. *videtur, lib.* 2. *Lancel. de attent. dilat. pend. num. 6. in fin.*

Quia extra casum vbi a lege est expressum,
8 quanta sit dilatio danda condemnato, † illa est remissa iudicis arbitrio, sicuti pariter remissum
9 est voluntati exequutoris, seu apparitoris † quando mandata iudicum exequatur, vt testatur *Rebuf. de litterarum obligat. art.* 64. *glos.* 13. duo sequuta sunt in Vrbe incommoda: vnum, quòd iudices, quorum lata est potestas in concedendis dilationibus, *l.1.C. de dilation.* & tradunt *Menoc. de arbitr. iud. quæst.* 98. & *centur.* 1. *casu* 52. *Asin. in prax. part.* 1. §. 21. *nu.* 4. & *seq.*
10 vbi refert † quæ dilationes sint iudici arbitrariæ. *Caldas quæst.* 33. *extat, num.* 3. & *seq. Veral. decis.* 58. *part.* 3. *num.* 9. *Surd. cons.* 49. *num.* 8.
11 qui referunt quando iudex † possit minuere, vel prorogare dilationes, *Alex. in l. debitoribus*, 31. *ff. de re iud. num.* 10. concludens arbitrio iudicis remitti dilationes dandas debitoribus ad soluendum. Quia tamen compertum fuit illos nimis faciles in concedendis vel prorrogandis dilationibus, & quod lictores & apparitores
12 gens non contenta † suo stipendio, tarde ni-

mium

mium exequutioni demandabant iudicum mā-
data in personali actione relaxata. Ideo vt re-
lata duo publica damna tollerentur, primum
13 Paulus Papa V. in Bulla reformationis † tribu-
nalium, *cap. de Baroncellis & exequutoribus*,
constituit, vt sub pœna mandata suorum iudi-
cum infra triduum exequantur, diminutis illo-
rum honorarijs quæ illis prius persoluebantur;
14 memor idem † Sum. Pont. & re ipsa Pastor sua-
rum ouium, quod iustitia gratis, est ministran-
da, præsertim, vbi causa est exequutiua, vt la-
te probat *Auendan. tract. de exequen. mandat.
Regijs part.* 1. *cap.* 17. *num.* 2. addendo olim non
15 a litigantibus, sed † a fisco consueuisse solui ex-
pensas exequutorum; sicuti etiam aduerti idem
16 fuisse factum de mercede † notariorum, vt dixi
de Laudemio, lib. 1. *quæst.* 43. *num.* 37. *& seq.* vbi
retuli prætera incommoda quæ inuehuntur in
Rempub. ex venditis ministerijs iustitiæ. Quæ
dixi in apparitores fuisse constituta a Paulo V.
17 † eadem prius fuisse constituta a Gallorum Re-
gibus, refert *Rebuf. de litterar. obligat. artic.* 64.
glos. 13. vt nisi loci distantia illi impediantur, de-
beant infra duos dies ab hora, qua iussa & man-
data iudicum sibi sunt consignata, exequi.

Deinde Vrbanus eius nominis Papa Octauus
assiduis creditorum querelis inquietatus, aduer-
18 tens vltra quam † par esset euagasse iudicum
arbitrium in cōcedendis significationibus, quas
Curiales vocant *Non grauetur*, erexit Congre-
gationem Prælatorum & Iudicum, cui præfecit
Cardinalem, quæ tamen breui in vnum fuit re-
dacta Prælatum, a quo manu Regia, sine nouo
processu reuocantur tales significationes.

19 Ampl. vt de facto resisti † possit, si durante
dilatione exequutor velit facere exequutionem,
vt dixi *infra* §. 2.

20 Amplia idem dicendum, † si dilatio fuerit
prorogata, vt dixi *infra* §. 4.

21 Ampl. præsertim si dilatio † sit concessa a Prin
cipe. *l.* 2. *C. de precib. imperat. offeren.* & dixi
infra §. 6.

Ampl. quod si dilatio fuerit ad tempus certū
22 † duratura, in ea numerantur dies feriati. *l. si-
ue pars, vers. feria, C. de dilation.* & dixi *in-
fra* §. 5.

23 Ampl. vt in temporali dilatione † dies datæ
seu concessæ dilationis comprehendatur, vt dixi
infra § 7.

24 Ampl. idem dicendum si dilatio † fuit data a
Statuto. *Marant in prax. par.* 4. *§. sextadecima,
in princ vers. ab homine statutis ad aliquid An-
gel. cons.* 140 *tria sunt, in princ. Bald. cōs.* 434.
punitus lib. 2. qui loquitur de condemnato ex
Statuto in pœna corporali, nisi infra mensem sol-
uerit pecuniariam pœnam.

25 Ampl. præsertim, vbi dilatio fuit data † ex
iusta causa impedimenti, veluti causa infirmita-
tis condemnati. *Vant. de nullit. ex defect. iuris-
dict n.* 161. *& seqq pluribus.* addendo, modo de
infirmitate, vel alijs, quæ iustam causam præbeat
differēdæ exequutionis, cōstet. *&* 165. *& seq.* alia
exempla refert, distinguendo quando sufficiat
de illis excipere, & quando requiratur pro-
batio.

26 Ampl. idem dicendum, si exequutio fiat †
postquam condemnatus, fuit occasione eiusdem
rei vocatus ad maius tribunal, *vt dixi* §. 8.

27 Ampl. etiam si iudex esset certus † quod cō-
demnatus non possit, vel nolit lapsa dilatione
parere iudicatis. *Bald. l. siue pars, C. de dilat. Tu-
schus concl.* 441 *dilatione pendente, n.* 9.

28 Ampl. etiam si dilatio haberet † annexum
factum alterius, vt puta si in exequutione fa-
cienda requirendum esset consilium sapientis,
vel periti, quia ageretur de re communi pluribus
quorum vnus tantum esset debitor. *Aretin. cōs.*
7. *Quoad hoc num.* 3. *& seq. Vantius late de
nullit. ex defect. iurisdict. num.* 145. *& seq. plu-
ribus. Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 8. *nu.*
29 1. *& seq.* vbi refert † effectus, qui sequantur
remissa causa ad consilium sapientis. *Lancellot.*
de *attentat. part.* 2. *cap.* 11. *num.* 59.

30 Ampl. idem, si dilatio sit data † ab arbitro.
Lancellot. de attentat. dilat. pendent. nu. 9.

31 Ampl. idem dicendum † in dilatione conuē-
tionali, vt dicam *infra* §. 9.

32 Ampl. etiam vbi exequutio fit à iudice requi-
sito, vel alias delegato ad exequendam senten-
tiam. *Lancell. de attentat. dilation. pendent n.* 34.
& seq. addendo procedere, etiam si is delega-
tus non haberet notitiam concessæ dilationis.

33 Ampl. præsertim si dilatio sit concessa † cum
clausula, facta intimatione illius. *Lanellot. de at-
tentat. dilat. pendent. num.* 37. *Gratian discept.*
286. *num.* 61. nam non incipit labi nisi facta in-
timatione.

34 Ampl. præsertim si pendente dilatione † quis
carceri mancipetur. *Bald. cons.* 318. *ista captu-
ra in princ. l.* 4. concludens illam esse reuocan-
dam.

35 Ampl. præsertim durante dilatione † ad ap-
pellandum. *cap. non solum de appell. l. si causa
cognita, C. de transf. Papiens in libel. exequut.
sent. §. sapiens, num.* 5. *in princ.* & dixi *infra
§.* 11. *in princ.*

Ampl. vt non solum reuocetur exequutio fa-
36 cta † pendente dilatione, sed etiam post reuo-
cationem duplicentur induciæ, quas habebat
condemnatus ad parendum iudicatis, vt dixi
infra §. 11.

Ampl. etiam si exequutio fiat pendente con-
37 ditione, † nam cum illa in ventre habeat im-
plicitam dilationem, quia suspendit actum fa-
ciēdum illa nō purificata, quid interim fit à iu-
dice, vel creditore, dicitur factū sine iurisdictio-
ne, & actione.

38 Limit. vbi is, cui concessa est dilatio, † quid at
tentatet. *Innoc. in cap. significante de appellat.
vers. & hac est ratio, & Abb. ibidem, vers. idem
dixi, & Imol. vers. item fallit tertio, & Franc.
in octau. limit. Gabriel. de dilation. conclus.* 1.
num. 14. *Bero. cap. potuit, de locat. num.* 46.

39 Limit. vbi dilatio fuit nulliter † & perperam
concessa, nam cum actus nullus nihil operetur,
*l. non putauit, §. non quauis, ff. de bon. poss. ff.
cont tabul.* exequutio interim non est differen-
da. *l. cum pater, §. curatoris, ff. de legat.* 2. *vbi
glos. Bart. & reliqui. Gabriel. de dilat concl.* 1.
num. 21. *Socin. regul.* 93. *dilatione. Lancellot. de
atte.*

attentat. dilat. pendent. num. 20. *Berq. cap. potuit de locat. num.* 44.

41 Limit. quoad validitatem actorum, † quæ pendẽte dilatione fiunt, vt late probat *Bellamer. decis.* 621. vbi refert *Rotã* quandoque aliud cẽsuisse, & absente Viuario Auditore, qui erat huius secundæ opinionis, istam firmasse, & illam esse communem, relato *Boer. decis.* 159. *in fin.* testatur *Marant. in praxi part.* 4. *§. sextadecima, num.* 70. *in fin. Vantius de nullit. ex defect. iurisdict. num.* 159. addendo cautius esse, vt tales dilationes reuocentur, vel iudex respondeat de refutatorijs, *Gabriel. de dilation. conclus.* 1. *num.* 28. dum *num.* 3. *& seq.* retulisset, qui contrarium velint.

42 Limit. vbi dilatio est ignota exequenti † vel exequutionem procurãti, *Socin. regul.* 93. *dilatione, num.* 10. Exemplum erit, si suscepto termino ad soluendum coram AC. aduersus mandatum reale, & personale, fiat exequutio in bonis debitoris, cui non fuit denunciatum debitorem suscepisse terminum, nam valida est exequutio, & bonorum debitoris distractio seruatis seruãdis facta. *Gabriel. de dilat. conclus.* 1. *num.* 19. *Socin. regul.* 93. *num.* 10.

Limit. vbi debitor præsidio dilationis sibi
43 concessæ † aliquid nouet, quo noceat creditori. *Socin. regul.* 93. *dilatione, n.* 11. Exemplum erit, si interim debitor abutatur, vel dissipet, vel alienet bona sua.

44 Limit. vbi dilatio fuit malitiosa, † seu per calumniam petita, & obtenta. *Socin. regul.* 93. *dilatione, n.* 13. *Gabriel. de dilation. conclus.* 1. *n.* 23. Exemplum erit id, quod dixi proxima, & antecedenti limitatione. *Lancell. de attent. dilat. pendent. n.* 31.

45 Limit. vbi exequutio fit, † vt fortius suum consequatur effectum dilatio concessa. *Soc. reg.* 93. *n.* 8. *Gabr. de dilat. concl.* 1. *n.* 17. Exemplum erit, si fiat descriptio bonorum debitoris, vel simus in casu, quo debitor, pendente dilatione, cogi potest ad cauendum de soluendo lapsa dilatione, vt dicam *infra §.* *Lancellot. de attent. dilat. pend. n.* 23. *et* 29.

46 Limit. fauore fisci; † nam cum compellere possit debitorem sui debitoris, pendente dilatione, soluere, multo magis poterit facere exequutionem contra debitorem. *Gabriel. de dilatione, conclus.* 1. *num.* 27. *Lancel. de attentat. dilation. pendent. num.* 26.

47 Limit. vbi sententia trahit secum † exequutionem, vt dixi *infra §.* 11. *limit.* 1.

48 Limit. vbi exequutio non esset † præiudicialis. *Marant. in prax. part.* 4. *§. sexta decima, n.* 70. *Vantius. de nullit. ex defect. iurisdiction. ordin. num.* 157. *in fin. Gabriel. de dilation. conclus.* 1. *num.* 5.

49 Limit. vbi periculum est in mora † *cap. fin. vbi glos. verb. necessitas, de ferijs*, & eandem limitationem alijs verbis retuli supra. *Bero. in cap. potuit, de locat. num.* 41. & comprobatur ex meis singularibus, *§. Mora vbi est periculum allatura.*

50 Limit. vbi dilatio est † concessa ex falsa causa. *Bald. cons.* 212. *eundo, lib.* 4.

51 Limit. in dilatione data in causa criminali, † si exequutio tendat ad faciliorem exitum causæ, veluti si præfigatur terminus ad comparendum, vel deducendum causas quare non fit condemnandus, nam dilatione pendente capi potest. *Tuscus conclus.* 441. *num.* 21.

Limit. vbi dilatio fuit per calumniam extorta
52 † quæ probatur ex præsumptione multum vehementi. *Ias. cons.* 44. *lib.* 3. *num.* 8.

53 An durante dilatione cessent † vsuræ, videndus *Mastril. decis.* 16. *Princeps, num.* 4. *& seq. Carol. de Graf. de excep. cap.* 32. *num.* 174. *& seq.*

Limit. vbi superuenit suspicio, quæ dilationẽ
54 non expectat, † vt puta, quod condemnatus sit fugam capturus, vel solũ euersurus. *l. quæsitum* 14. *vbi gloss. verb. quia interest, ff. de pignorib. Cyn. in l. siue pars, C. de dilationibus, vbi Bald. in* 2. *not. Innoc. in cap. significante, de appell. vbi Bar. vers. fallit* 2. *& Natta in Clem. sæpe de verb. signif. vers. limita quarto. Bouerius, singul. §. dilatio, in princ. & num.* 14. *Suarez ad l. post rem iudicatam, declarat leges Regni. §. septima limitatio, fol.* 639. *n.* 1. *& seq.* qui loquitur de debitore, qui solum verterat ante diem solutionis.

55 Limita fauore fisci, † cuius fauore debitor debitoris cogitur soluere pendente dilatione, *l.* 1. *C. de cond. ex lege. Natta Clem. sæpe, de verb. signif. vers. quinto fallit. Gabriel. de dilation. cõclus.* 1. *n.* 27. *Suarez ad l. post rem iudicatam. §. septima limitatio, n.* 5. *& seq. fol.* 641. *et seq.* vbi subdit, quid dicendum si fiscus non egeat? Remisso tamen interusurio medij temporis. *gloss. penul. d. l.* 1. *et Ang. n.* 2.

56 Limit. vbi quis est condemnatus ciuiliter, † vel criminaliter, pendente dilatione data ad soluendum; nam interim debitor condemnatus potest personaliter capi, ad effectum, vt satisdet de soluendo tempore illi constituto. *Angel. in l. si debitori, C. de iud.* quem refert, & bene notandum asserit *Ias. in l.* 2. *ff. de re iud. n.* 39. *vers. sexto limita. sequitur Gabriel. de dilat. conclus.* 11. *num.* 29.

57 Limit. vbi cessat causa dilationis † concessæ. *Ias. in l.* 2. *ff. de re iud. num.* 39. *vers. secundo, & cons.* 44. *lib.* 3. *num.* 5. *Franc. cap. significãte de appellat. limit.* 4. *Marant. in prax. §. sexta decima, num.* 69. vbi plures consentientes refert. *Lancellot. de attentat part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 14. *Vant. de nullitate ex defect. iurisdict. ordinar nu.* 157. *vers. intellige. Cluper. decis. Fiscal. centur.* 1. *causa* 5. *num.* 3. *& seq. pluribus. Gabriel. de dilat. conclus. num.* 7. *Socin. regul.* 93. *dilatione, num.* 2. *&* 15.

58 Limit. vbi dilatio fuit à iudice † qui illam dederat, reuocata, vt dixi *infra §.* 10.

59 Limita, vbi emergit causa † propter quam fieri debet exequutio durante dilatione, veluti si ob dilatam exequutionem fieri posse tumultum in populo dubitetur, vel quis incipiat dilapidare bona. *l. quæsitum, vbi gloss. ff. de pignor. Cyn. & Bald. in l. siue pars, C. de dilation. in secundo not. Marsil. in prax. §. examinanda, nu.* 30. *Ias. in l.* 2. *ff. de re iud. num.* 39. *vers. quinto limita, & in l. vinum, ff. si cert. petat. num.* 32

Ga-

Gabriel. de dilation. conclus. 1. num. 12. Socin. regul. 93. dilatione, num. 19. Lancellot. de attentat. dilation. pendent. num. 18. ampliando, etiam si dilatio sit conuentionalis, nedum legalis, vel concessa à iudice. *Gabriel. de dilat. conclus. 1. num. 12. Bero. cap. potuit, de location. num. 47.*

60 Limit. vbi necessitas causæ † seu iudicij aliud suadet, id est, quod durante dilatione, fiat exequutio. *Iaf. in l. 2. ff. de re iud. num. 39. in fi. vers. quinto.*

61 Limit. quoad personalem exequutionem † factam contra damnatum ad soluendum, quod sanciet soluere finita dilatione. *Iaf. l. 2. ff. de re iud. n. 39. in fi.* Dubito tamen de veritate huius limitationis: & veram illam esse credam, si sententia lata fuerit in iudicio criminali, vt quis mulctetur in corpore, nisi infra mensem soluerit centum, vel nisi infra decem comparuerit; nam tūc, quia captura tendit ad faciliorem exitum causę, valida erit exequutio. *Bosius de captura, nu. 10. quem sequitur Clar. in prax. §. final. quæst. 31. vbi locus, n. 25. Gabriel* tamen *de dilat. concl. 1. n. 29.* in vtroque capite sequitur hanc limitationem, relato *Iaf. in l. 2. ff. de re iud. in fi. Lancell. de attent. dilat pend n. 33.*

62 An autem dies datæ dilationis † computetur in dilatione, & an ad effectum, vt illa labatur, sit parti denuncianda, viden. *Bouer fingul. §. dilatio, n. 10. Gratian. discept. 286. n. 61.* & dixi *infr. §. 7. Suarez. ad l post rem iudicatam, §. sexto principaliter. lim. in addition. Gualdens. fol. 639.*

§. I.

SVMMARIVM.

Attentata committuntur si quid fiat in praiudicium eius, qui ad dandum, soluendum, vel praestandum habet dilationem. 1. et quare. 2. Ampl. et limita 4.

Exequutio facta durante tempore ad appellandum, est reuocanda sicuti reuocaretur facta appellatione pendente. 3.

1 CVm inter cæteros modos, quibus attētata cōmittuntur, is etiam referatur, † si quid fiat in præiudicium eius, qui a lege, Statuto, conuentione, vel aliter habet dilationem ad dandum, faciendū, præstandum, soluendumue, quod ab illo dari, fieri, præstari, solui petitur. *Franc. c significāte, de appel. n. 15. Rot. dec. 37. de appel. in antiq.* & ratio sit, † quia concessa dilatione a lege, vel a iudice, censetur simul & semel inhibitum, ne quid illa durante fiat: & si concedatur a parte, obstat pactum de non petendo; & donec durat dilatio, nihil in præiudicium eius, cui illa est concessa, fieri debet, *l. final. §. donec. C. de iur. delib.*

2

3 Propterea non aliter reuocanda est exequutio facta † dilatione durante ad appellandum, quam si facta fuisset appellatione, vel lite pendente, vel ijs modis relatis a *Lancel. de attentat. part. 2. cap. primo, & seq.* & pro regula firmat *Lancel. ibidem part. 2. cap. 7.* quam ne actum agam, † ampliabis & limitabis ijs omnibus casibus, & modis, quos retuli *supra hoc cap. 4. Rota recent. decis. 79. num. 9. 391. num. 1. part. 2.*

4

§. II.

SVMMARIVM.

Executio est attentata & reuocanda, si fiat intra tempus datum ad appellandum. 1. Ampl. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

Sententia quando trahat secum executionem. 16.

Appellari potest ter & millies, si nouum inferatur grauamen. 19.

Executio est attentata si fiat intra tempus datum iudicatis, vel confessis ad soluendum: & quantum sit tale tempus, 21. Ampl. 21. 23. 24. 25. Limit. 26. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 42.

Principis sententia an statim exequenda, si ita mandet, 27.

Praxis Rom. Cur. circa dilationes dandas iudicatis, 40.

Dilationem datam iudicatis iudex potest minuere & etiam augere. 41.

Executio facta pendente causa appellationis legitime interposita est attentata, & reuocanda, 43. Ampl. 46. Limit. 47. 48. 49. 50.

Appellatio legitimè præsumitur interposita. 45.

Executio est attentata si fiat pendente causa restitutionis in integrum, 51. Item si quater non citetur cōdemnatus ad docendū de appellatione & legitima illius prosequutione, si causa sit appellabilis. 52. Item si durante supersessoria iudicis, 53.

DIcenda hoc §. potius exemplis, quam alia methodo explicari possunt: ideo cum in pluribus casibus lex mandet supersederi, non tantum in exequutione sententiæ, sed etiam in reliquis, quæ illam præcedunt: Primum exemplum erit, si fiat exequutio † pendente dilatione ad appellandum, si causa recipiat appellationem ad effectum suspensiuum: nam tunc tanquam attentata reuocatur. *cap. non solum, de appell. in 6. l. ex iudiciorum C. de accus. Aretin. conf. 75. diligenter. n. 10. vers. primo.* addendo procedere etiamsi a Statuto sit sublata nullitas omnis. *Capic. decis. 167. in causa Manfredi, n. 2.* asserens stylum esse Neapolis, quod decreta Sacri Concilij non exequantur, nisi lapsis decem diebus, cum alijs cumulatis a *Lancell. de attent. part. 2. cap. 11. n. 19. Asinius in prax. §. 31. cap. 2. limit. 3. eiusdem cap. Gratus conf. 16. n. 4. & 6.* concludens exequutionem factam citra tempus concessum ad appellandum esse nullam, *Vantius de nullitat. ex defect. iurisdict. ordin. n. 159.*

1

3 Ampl. etiam in sententia † lata in criminali *l. addictos. vers. si temporal. de appell. & dixi infra §. 14. Farinac. variar. quæst. 101. regul. n. 11.*

vbi

vbi plures consentientes refert. *Lancell. de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *ampl.* 4. *n.* 1. *&* 4.

Quanto autem tempore differenda sit exequutio in criminali, late agit *Alex. in l. debitoribus*, 31. *ff. de re iud. nu.* 14. *et sequen. & Iaf. n.* 15. *& seq. vsque in fin.*

4 Ampl. etiam si quis intra hoc tempus † non appellauit, sed tamen fuit restitutus in integrū ad appellandum: nam si infra tempus datum ad appellandum fuerit facta exequutio, illa tanquā attentata est reuocanda. *Millus in repert.* §. *attentata pendente causa. Bellamer. dec.* 217. *except. Lancell. de attentat. part.* 2. *cap.* 11. *n.* 27. *& seq.* licet videatur ipse aliud sentire.

5 Ampl. præsertim † si fuerit appellatum, & petiti apostoli, licet non fuerint dati. *Lap. alleg.* 2. *in princ.*

6 Ampl. etiam si appellatio † interposita deseratur, vt dixi *infra* §. 12.

7 Amplia etiam, si exequutio † facta fuit in casu, quo, vel ratione appellantis, vel causæ, de qua fuit iudicatum, vel facultatis, seu potestatis iudicantis, non licebat appellare, si sententia fuerit iniusta, vel nouum ex illo inferatur grauamen. *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 11. *num.* 36. *et*

8 *seq.* Qui autem sint isti casus, quibus negetur appellatio, vel ratione iudicantis, vel iudicati, vel rei, de qua fuit iudicatum, dixi in *meis singularibus*, §. *appellatio non conceditur. Gracian. discept.* 333. *exequutionem n.* 3. *& seq.*

9 Ampl. etiam in sententia lata † super excommunicatione generali, si fuerit appellatum, licet deinde appellatio fiat deserta. *Tusc. conclus.* 481. *exequutio, n.* 7.

10 Ampl. idem dicendum † si exequutio fiat pēdente termino ad petendum sibi responderi de apostolis, vt late examinat *Lancell. de attent. par.* 2. *cap.* 13.

11 Ampl. etiam si appellans † nondum dedisset in actis cedulam appellationis, nec causam commisisset. *Lapus alleg.* 2. *nu.* 7. vbi *in fi.* ampliat etiam in sententia interloquutoria, si iusta fuit appellandi causa, vt subdit idem *num.* 8.

12 Ampl. vt de facto resisti possit † iudici volenti infra decem dies datos ad appellandum suam exequi sententiam. *Io. de Plat. in l. prohibitum*, *C. de iur. fisci, lib.* 10. *n.* 4. *vers. et similiter dicit*, sequendo *Innoc. in cap. si quando, de off. delegat. Marant. disput.* 1. *n.* 38. *Tuscus conclus.* 413. *iudici, num.* 17.

13 Ampl. siue agatur † de sententia iudicis ordinarij, siue delegati. *Maranta disputat.* 1. *num.* 39.

14 Criminalis autem sententiæ † exequutio, quanto differenda sit tempore, vide *Rom. in l.* 1. *ff. de re iud. n.* 34. *& seq. Franc. cap. non solum, de appell. n.* 7. *in prin.* & dixi *infra* §. *et seq. exemplo.*

15 Limit. in exequutione † sententiæ ab interlocutoria, *glos. cap. fin. verb. appellatum de appell. in sext.* quam singularem dicit *Franc. in cap. non solum eod. tit. num.* 7. *vers. quinto*, addendo in hoc differre sententiam interlocutoriam à diffinitiua, & ita sentire *Bald. in l. ita demum, C. de procur. Io. Andr. & alios.*

16 Limit. vbi sententia trahit secum † exequutionem, qualis est sententia excommunicationis, vt late prosequitur relatis ampliationibus, & limitationibus, *Lancellot. de attentat. par.* 2. *cap.* 12. *limit.* 21. *num.* 7. *vsque in fin.* Item exemplum erit, si iudex auocata ad se possessione vt euitaret scandala inter contēdentes de possessione, declaret vnum ex contendentibus esse legitimum possessorem, & relaxet possessionem, & declaratus possessor capiat possessionem. *Bero. cons.* 45. *in causa lib.* 3. *num.* 25. *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 11. *num.* 43. *& seq.* vbi late comprobat. & *num.* 60. aliud exemplum refert, si pœna imponatur ipso iure.

17 Limit. vbi deinde non fuit appellatum † infra decem dies, vt dixi *infra* §. 13.

Limit. ijs omnibus casibus quibus proh ibi-

18 ta † est appellatio, vel ratione rei de qua est lata sententia, vel ratione iudicantis, vel appellantis, quos retuli *in meis singularibus*, §. *appellatio non conceditur. Iaf. conf.* 60. *in quæstione lib.* 1, *num.* 14. Quod tamen sublimitatur

19 † nisi sententia sit iniusta, vel nulla, seu nouū inferatur grauamen, quia tūnc sicuti licet appellare etiam si adsint tres conformes, *Crauetta conf.* 183. *num.* 4. *Contard. de moment. possess. limit.* 19. *num.* 17. *& seq. Alex. conf.* 107. *lib.* 3. *num.* 27. *Abb. conf.* 55. *part.* 2. *col.* 2. *vers. quoad secundum*, & dixi *infra lib.* 11. *cap.* 15. §. 1. ita etiam causantur attentata, & nullitas factæ exequutionis intra tempus datum ad appellandum.

20 Ampl. vt adeo sint inualida, † vt renunciatione nec desertione fiant valida. *Lapus allegat.* 2. *num.* 10.

Secundum exemplum erit, si exequutio fiat

21 infra terminū † qui miserationis causa conceditur iudicatis, vel confessis adsoluendum. *l.* 2. *l. fin.* §. *fin. C. de vsur. rei iud. l. debitoribus*, *l. intra dies*, *ff. de re iud.* vbi *Alex. num.* 5. *circa med.* concludit esse quadrimestra tempus, licet sit consuetudine introductum, vt sufficiant decem dies. *Alex. ibidem, num.* 8. *&* 21. subdens *num.* 24. *& seq.* quando incipiant currere isti quatuor menses: *& numer.* 23. *&* 25. quærit infra quod tempus sint vendenda pignora in exequutione capta, detur que aliquod remediū ad redimendum illa, *num.* 23. *&* 26. De hac tamen dilatione late agunt *glos. in cap. quarenti. de offic. delegat. verb. quadrimestre, & ibidem DD. Bald. conf.* 434. *punctus. lib.* 2. vbi loquitur, si à Statuto datus sit terminus ad soluendum. *Muscatel. in prax. glos. verb. seruata, num.* 84. *part.* 3.

22 Ampl. etiam in condemnato † ex sententia arbitri. *l. si cum dies*, §. *fin.* vbi *glos. verb. modicum, ff. de recept. arbitr. Iaf. in l. debitoribus ff. de re iud. nu.* 7. vbi rationem refert, quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum, & refert *Fulgos.* aliud sentientem ex subtili inductione *l. Celsus in princ. ff. de recept. arbitr.* ante *Iaf.* idem *ibidem* dixerat *Alex. nu.* 12. *in fin.*

23 Ampl. vbi istud quadrimestre † fuit prorogatum. *Alberic. in l. debitoribus, ff. de re iud. in fin. & Castr. ibidem*, concludēs iudicem ex qualitate personæ condemnati, & quantitatis solnen-

uendæ, posse hunc terminum acceptare, & differre. *Odofred. in l. fin. C. de vsuris rei iud. n. 4.* concludens ex causa posse prorogari, sine causa autem, nequaquam.

24 Ampl. etiam si agatur † de exequutione sententiæ latæ in iudicio criminali. *Bald. consf. 434. lib. 2. Tusc. conclus. 441. dilatione, num. 6.*

25 Ampl. etiam si iudex † sit certus, quod finita dilatione condemnatus non parebit iudicato. *Bald. l. fin. pars, C. de dilation. Tuscus concl. 441. dilatione, num. 9.*

26 Limit. vbi quis est condemnatus † ex sententia, à qua non licet appellare, vel ratione iudicantis, vel rei de qua est iudicatum, vel personæ appellantis, vt dixi *in meis singularibus, §. Appellatio non conceditur.* & de primo capite *Ias. in l. debitoribus, ff. de re iud. num. 9. & seq.* qui loquitur si sententia sit interlocutoria, vel

27 lata à Principe, vel Senatu. In Principe † tamen aduertendum erit, an itatus illam protulerit, quia supersedendum erit; & idem dicitur si euidenter sit iniqua, *cap. si quando de rescrip. Alex. in l. debitoribus, 31. ff. de re iud. num. 13. & seq. duobus.* Vel lata in spolio, vel ex instrumento habente paratam exequutionem. *Galgan. de iur. pub. lib. 2. titul. 51. num. 13. & seq.*

28 Limit. in debitore † fiscali. *Ias. in l. debitoribus, ff. de re iud. num. 11. circa princ. & Alex. num. 11.*

29 Limit. in condemnato actione † reali, quia arbitrio iudicantis conceditur illi dilatio. *Ias. l. debitoribus, ff. de re iud. num. 13.* relinquens indecisum quid dicendum in actione mixta; *& Alex. num. 10. Odofred. ibidem, num. 2. in fin. & num. 3. in fin.* concludens isto casu concedi terminum officio iudicis, & idem fieri si agatur actione personali in rem scripta, idem repetens *in l. fin. C. de vsuris rei iudic. num. 3.*

30 Limit. vbi condemnatus esset † euidentissime locuples *Bal. in l. fin. C. de exequut. rei iud. col. 1.* quem refert & sequatur *Ias. in l. debitoribus, ff. de iud. num. 14. in fin.*

31 Limit. vbi Statuto caueturt quod lata sententia statim fiat illius exequutio. *Iacob. de S. Georg. in l. si debitori, ff. de iudic. num. 21. vers. sexto.*

32 Limit. vbi condemnatus † non satisdat de soluendo lapso quadrimestre. *Bart. in l. si debitori, ff. de re iud. Ias. in l. debitoribus, ff. eod. n. 14.* eam afferens rationem, quia cum ista dilatio detur miserationis causa, creditor non debet subesse periculo, quod debitor interim capiat fugam, vel sua consumat, & specie pietatis foueatur alicuius malitia, cum alterius incommodo. *Muscatel. in prax. part. 3. glos. verb. seruatam, num. 85.*

33 Limit. in condemnato † in actione depositi, *l. penul. C. deposit. vbi Bal Iacob. de S. Georg. in l. si debitori, de iudic. num. 19. vers. secundo.*

34 Limit. in condemnato in actione † reali. *§. 1. instit. de offic. iud. Iacob. de S. Georg. per hunc textum in l. si debitoris, ff. de iudic. nu. 19. vers. primo.*

35 Limit. in condemnato ab arbitratore † *Alexander in l. debitoribus, ff. de re iud. num. 12. et Ias. num. 8.* eam afferens rationem, quia talis sententia æquiparatur transactioni, quæ vbi non habet diem, nō datur quadrimestre ad implendum, sicuti non datur in quibuscunque contractibus quibus non est apposita dies. *Iacob. de S. Georg. l. si debitori, ff. de iudic. num. 20. & 21.* eam afferens rationem, quia coram illo non est iudicium.

36 Limit. in condemnato ex sententia † interlocutoria, nam cum ab illis non detur appellatio, *glos. l. penul. verb. discussore, C. quorum appel. non recip.* non conceditur iudicatis quadrimestre. *Ias. l. debitoribus, ff. de re iud. n. 10. Franc. cap. non solum de appel. in sext. num. 7. vers quinto.*

37 Limit. vbi quis est condemnatus † ex sententia, quæ transiuit in iudicatum, *l. quoniam non nulli vbi Bald. not. C. de appellat. Ias. in l. debitoribus, ff. de re iud. num. 11. Cast. in l. 2. C. de temp. appel. nu. 5.* seu vbi appellatio est deserta. *Iacob. de S. Georg. in l. si debitori, ff. de iud. n. 19. vers. tertio.*

38 An autem condemnato ad factum † concedatur hoc quadrimestre, indecisum reliquit *Alex. in l. debitoribus, ff. de re iud. n. 14.*

Limit. de consuetudine, vel aliud decernen-

39 te † iudice moto ex qualitate personæ condemnati, & quantitate soluenda. *Castr. in l. debitoribus, ff. de re iudic. circa fin.* Et hinc nata

40 praxis Rom. † Curiæ, vbi iudices condemnatis concedunt inhibitiones debitoribus ne infra decem, vel aliud longius, vel breuius tempus molestentur, quorum tamen arbitrium dixi fuisse cohibitum *supra hoc capite quarto, vers. quia extra. Alberic d. l. debitoribus, in fin.* con-

41 cludens iudicem † posse hoc tempus arctare & protrogare. *Odofred. in l. fin. C. de vsuris rei iud. num. 3.* concludens in actione reali, vel personali in rem scripta, dilationem ad exequendam sententiam esse iudici arbitrariam. *Iacob. de S. Georg. l. si debitori, ff. de iudic. num. 21. vers. sexto,* afferens idem dicendum si adsit Statutum.

42 Limit. vbi a sententia † non licet appellare. *Iac. de S. Georg. l. si debitor, ff. de iudic. num. 21. vers. sexto.*

43 Tertium exemplum erit, si exequutio † fiat pendente causa appellationis legitime interposita. *cap. venientes, de iureiur. cap. dilectus vbi glos. verb. exequendam, de appel.* & probat *rubrica cum nigro, digest. nil nouari appel. pendent.* cum alijs late cumulatis a *Lancell. de attentat. part. 2. cap. 12. n. 83. & seq.* vbi plures rationes affert, quas deinde singulas examinat; videlicet quia appellatio conseruat appellantem in eo statu, quo erat ante sententiam, quod appellatio suspendat, ac etiam quandoque extinguat pronunciatum.

44 Notandum me dixisse, si appellatio † legitime fuerit interposita, exequi non posse sententiam, quia id intelligendum est, si euidenter constat non fuisse legitime appellatum; secus si dubitetur, quia idem est ac si constaret de legi-

45 tima appellatione, nam † in dubio pro illa est

L pro-

pronuntiandum; siue agatur de illius interpositione siue admissione, siue desertione, vt dixi *in meis singularibus*, §. *appellatio*. *Surd. de aliment. titul.* 8. *priuileg.* 60. *num.* 1. *& seq.*

46 Quia materiam † istam exequutionis factæ pendente causa appellationis latissime examinat *Lancel. de attentat. part.* 2. *cap.* 12. ne actum agam, & ne de carta in papirum transferam scripta ab alijs, ad ea quæ idem doctissime & methodo nostris temporibus recepta, scripsit,

47 me remitto, & limitationes tres addam: † vt nõ procedat supra firmatum assumptum in sententia, qua dicatur alicui præstanda esse alimenta. *Surd. relatis pluribus de aliment. titul.* 1. *q.* 120. *num.* 13. *& latius titul.* 8. *priuileg.* 60. *appella-*

48 *tio*, *num.* 5. *vsque in fin.* Nec in † sententia, quæ pro parte fuit acceptata, & pro parte appellatum, nam quoad partem acceptatam potest exequi sententia. *Boer. decis.* 73. *videtur*,

49 *num.* 1. *& seq.* & idem dicendum † si latæ fuerint conformes in parte, nam quoad ea fiet valida exequutio. *Afflict. decis.* 362. *fuit, num.* 1.

50 *& seq.* nec vbi appellatio † est deserta, vt dicam *infra* §. 12.

51 Quartum exemplum † erit, si executio fiat pendente causa restitutionis in integrum, vt dixi *infra cap.* 19.

52 Quintum exemplum erit, † si causa, seu sententia sit appellabilis, & fiat executio non citato condemnato quater ad docendum de appellatione, & illius legitima prosequutione. *Rota recent. decis.* 506. *part.* 2. *numer.* 1. & dixi *infra*, *cap.* 21.

53 Sextum exemplum est, † si postquam iudex, vel alius superior mandet supersederi in exequutione, & pendente supersessoria, fiat executio. *Aret. cons.* 75. *num.* 10. *in fin.*

---

§. III.

SVMMARIVM.

Executori resisti potest facto, si velit durante dilatione facere executionem, 1. *Ampl.* 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. *Limit.* 10.

Cap. non inferenda. 23. *q.* 3. *declaratur*. 4.

Praeiudicium quando dicatur irreparabile. 5.

Sicuti legatas esse manus iudicis dilatione pẽdente dixi supra hoc capite quarto, ita multo magis sunt ligatæ manus exequutoris ab illo deputati, ne interim in bonis, vel persona condemnari exequatur iudicata. Ideo cum secus faciendo, dicatur procedere tamquam vnus de populo, & magistratus imperio quiescente, & dormiente, donec hominis, vel legis durat

1 dilatio; merito dixi, & repeto † exequutori posse de facto resisti, si interim velit exequutionem facere. *Cyn. ind.* 1. *C. vnde vi, num.* 19. concludens iudici posse de facto resisti, si quid contra legem, vel præter illius officium velit facere *& Bald. ibidem num.* 34. addit impune iudici resisti, si quid faciat vltra officium suum vel non rite. *Alex. cons.* 144. *post lib.* 2. *num.* 2. *Feder. de Senis cons.* 163. *in fin. Fel. in cap. si quando*, *de offic. deleg. num.* 2. *vers. pro quo allego*, *& vers. secundo*, & comprobatur ex his, quæ dixi *supra cap.* 3. *ampl.* 6. *et cap.* 4. *vers. censeo*. *Io. de Plat. in l. probibitum*, *C. de iur. fisc.*

2 *lib.* 10. *num.* 4. concludens † licere ijs quorum interest ac etiam amicis, & vicinis resistere officiali iniuste exequenti, addendo de iure Canonico, etiam extraneos requisitos debere auxilium præstare; & faciunt late tradita a *Mart: in prax.* §. *diligenter*, *n.* 51. *& seq. pluribus*.

3 Ampl. præsertim si post exequutionem † sequatur præiuditium irreparabile. *Roman. in l.* 1. *ff. de re iud. num.* 15. *vers. aut quid agit*, subdens idem dici si exequutio sit retractabilis, & id lare probat. *Alex. cons.* 144. *post reditum lib.* 2. *num.* 2. *circa med. Dec. l. vt vim. ff. de iust. & iur. num.* 25. *& seq. Neuizan. cons.* 52. *num.* 11. *& seq. Bart. in repet. l.* 1. *C. vnd. vi*, *num.* 34. concludens, si iudex faciat iniuriam, quæ periculum sit allatura, illi resisti posse armis, si alio ciuili modo non possit reparari, *Fel. cap. si quando de offic. delegat. num.* 1. *in fin. & num.* 2. *vers. secundus*, *& vers. tertio*, motus singulari textu

4 † *in cap. non inferenda*, 23. *quaest.* 3. *vbi glos.* dicit eum textum intelligi si constat de iniustitia; secus si subsit aliquod dubium. *Bald. in l. vt vim*, *ff. de iust. & iur. num.* 20. concludens, si damnum sit irreparabile, & fuerit appellatum etiam extra officium, id est absente iudice posse iudici manu armata resisti, *Io. de Plat. in l. probibitum*, *C. de iur. fisci*, *lib.* 10. *num.* 4. *vers. si autem*, *& in l. deuotum*, *C. de metat. & epidemet. lib.* 12. *num.* 2. *vers. tertio fallit. Marsil. in praxi*, §. *diligenter*, *num.* 54. *Marant. disput.* 1. *num.* 35. *& seq & Tusc. conclus.* 587. *eximens captum*, *num.* 33. *& seq. & concl.* 413. *Iudici*, *num.* 10. *& seq. plurib.* qui duo plure congerunt. *Dec. d. l. vt vim*, *num.* 25. vbi decla-

5 rat † quando dicatur præiudicium irreparabile addendo, *num.* 25. idem dici si dubitetur an talesit præiudicium.

6 Ampl. præsertim vbi non exhibetur iudicis mandatum † ad exequendum. *Io. de Plat in l. probibitum*, *C. de iur fisci*, *lib.* 10. *num.* 4. *& in l. deuotum*, *C. de metat. & epidemet. lib.* 12. *num.* 2. *vers. quarto*, *Clar.* §. *fin. q.* 29. *Farinac. quaest.* 32. *num.* 33. *& seq.*

7 Ampl. siue agatur de † exequutione iudicis ordinarij, siue delegati, *Marant. disputat.* 1. *num.* 39.

8 Ampl. præsertim vbi excedit officium † suum. *Roman. l.* 1. *ff. de re iud. num.* 15. *vers. & distingu't*.

9 Ampl. præsertim vbi fit † pendente termino ad appellandum, *Serafin. decis.* 1045. *num.* 4. *relatis*, *Lap. alleg.* 1.

10 Limit. vbi dubitatur, seu disputari † contingir, an lapsa sit dilatio, vt puta, an dies termini computetur in termino, *Io. de Plat. in l. probibitum*, *C. de iur fisci. lib.* 10. *num.* 4. *& in l. deuotum*, *C. de metat. & epidemet. lib.* 12. *nu.* 2. *in princ. vers. si autem est dubium*. *Dyn. in cap. quod quis, de reg. iur. num.* 6. *in fin.*

§. IV.

§. IV.

SVMMARIVM.

Prorogatio idem est cum prorogato, 1. *Ampl.* 2. *Declara.*3.4.*Ampl.*5.
Executio fieri non potest durante dilatione prorogata . 7. *Ampl.*8.
Quid si dilatio sit concessa parte non citata . 9. *Ampl.*10.11.12.13.14. *Limit.*15.16.17.
Societas officij contracta ad sex menses & deinde ad beneplacitum durat tantum ad alios sex menses . 6.

1 COmmune, & receptum est assumptum, quod prorogatio † idem sit cum prorogato *l. sed & si manente*, *ff. de precar.* ideo temporis, seu termini prorogatio, censetur idem tempus, vel terminus, *Bald. l. Aemilius*, *ff de minoribus*, *num.* 19. cum alijs cumulatis a *Tiraquel. de retract. conuent. §.* 1. *glos.*7.*num.*26.*Bero.cap.potuit de locat. nu.*45.
2 assumens † omnes qualitates, conditiones, omniaque priora accessoria secum trahat, siatque eiusdem naturæ, *l.*2.*§.sed si iudex ff. de iudic. l. Labeo.*2. *in princ.* & *§ fin. ff. de recept. arbitr. Gabriel.de dilation.concl.*2.*n.*4.*et seq.Tiraquel. de retract. lignag.§.*1. *glos.*10. *num.* 26. & *seq. Bardus tract.de tempor.vtil.cap. num.*8. si mo-
3 do † prorogatio fiat durante tempore prorogato, alias illo elapso, non dicitur fieri prorogatio, sed potius alterius termini concessio, ex congestis a *Tiraquel.de retract.conuent.§.*1. *glos.*7.*n.*24. & *seq.Gabriel de dilation. concl.*2. *num.*1.*et conclus.*3. *num.*1.& nihil addatur vel
4 minuatur † de contentis in concessione termini prorogati. *Bald. l.*4.*ff.de dam.infect. Gabr. d.conclus.*2.*num.*25.*Bald. l. Titius* 48.*ff. de excus. tut.circa fin.* adeo quod expresse, vel ta-
5 cite facta intelligatur † facta ad tantundem, non autem ad maius, seu longius tempus, *Tiraquel.d.glos.*10.*nu.*27.*Gabriel. de dilation. conclus.*1.*num.*4.& *seq.* & *conclus.*4. *numer.*1. *Castracan.de societ.offic.cap.*55. *secundo dubitatur*, concludens societatem officij contra-
6 ctam † ad sex menses, & deinde ad beneplacitum, durare solum ad alios sex menses; & arbitros electos cum pacto, vt infra mensem arbitrentur, nisi tempus prorogauerint, non posse vltra menstruam facere prorogationem.

7 Ideo prorogata dilatione † non posse exequi sententiam donec durat prorogatio, voluerunt *Intrigl. decis.* 35. *num.* 1. *Castil.decis.*1.*par.*1. *num.* 1.

8 Ampl.etiam si prorogatio sit facta † absque causæ cognitione. *Bald. in cap.*1. *de milit.vasal. qui cont. num.*1. *vers idem. Innoc. in cap. præterea de dilation. vers item credimus. Angel. in l.in pecuniarijs, ff.de ferijs num.*6. *Spec. de dilat. §.nunc videamus, num* 1. *vers. præterea,* & *num.*4. *vers.* & *sunt hæc.Castil. decis.*1.*par.* 1. *num.* 4. *in fin.* & *num.*9.

9 Ampl. etiamsi prorogatio † sit concessa parte non citata. *Ias. in l quod iussit*, *ff. de re iud. num.*47. *circa princ.relato Bart.in tract.ad reprimendum,§.per edictum col.*2.*reprobato Bal. aliud sentiente. Castil. decis.* 1. *part.* 1. *num.*4. *circa fin.* & *num.* 9.

Contrarium voluit *Boer. decis.* 294.*num.*6. testans de communi, & relati à *Castil. decis.*1. *part.* 1.*num.*1. quos idem *num.* 8. & 9. reprobat, & declarat.

10 Ampl. etiam si prorogatio sit facta † parte inuita, seu contradicente. *Natta cons.*338.*vltra ea, num.* 1. *circa med. relatis Spec. de dilation. §. nunc videamus, vers.* & *sunt hæc in argum.* & *Castr. in l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui vel alieni iur.Castil.decis.*1 *.par.*1. *num.*4. *in fin.*

11 Ampl.etiamsi prorogatio † sit facta sine causa. *Natta cons.*338. *vltra ea, num.*1. *in princ.* & *circa med.* exemplum referens, si fiat ad commodum eius, qui termino concesso non fuit impeditus.

12 Ampl. etiam si concessa † esset vltimo momento termini. *Natta cons.* 338.*num.*2.

13 Ampl. præsertim ad effectum † ne quis dicatur contumax, vel in aliquam cadat pœnam. *Natta cons.*338. *num.*2.

14 Ampl. præsertim, vbi aduersarius † habet veram, vel præsumptam scientiam factæ, seu concessæ prorogationis. *Bimius cons.*79. *num.*10. & *seq. lib.*1.

15 Limit. vbi prorogatio sit à iudice † ad quem de termino dato à iudice à quo. argum. d.dictorum *Lancell. de attentat part.* 2. *cap.*7. *nu.*5.

16 Limit. vbi prorogatio non fuit † parti intimata. *Bald. l.eos §. appellatos, C.de appell.nu.*5. *Rimin. con.*66. *num.*6. & 7. *lib.* 1. refert, & sequitur *Intrigl. decis.*35. *n.*3. & 4.

17 Limit. vbi prorogatio fit de † termino ad appellandum, nam cum minime possit à iudice, etiam de consensu partium, prorogari, vel abbreuiari, exequutio facta durante prorogatione erit valida, argum. dictorum *Lancell. de attent. part.* 2. *cap.*11. *num.*2. & *seq.*

§. V.

SVMMARIVM.

Temporis diuisio . 1.
Tempus quid sit. 2. 3
In dilatione data continentur dies feriati. 4. & *quare* 5.
Tempus aliquid vbi datur ad aliquid faciendum, intelligitur de tempore vtili. 5. *Ampl.*6.7.
Concil.Trident.sess. 2. *de regul. capit.* 15. *declaratur*. 8
Annus probationis regularium debet esse continuus. 9 *Ampl.*10.11. 13. *Limit*. 15.16.
Retrahendi tempus est continuum.13. *An detur restitutio in integrū aduersus illius lapsum*.14

Omissis quæ de tempore dici possent, quia
de illo tractare spectat ad eos, qui rerum
naturalium abditas causas scrutatur: quos
si sequamur, corruit ea nostrorum temporis di-
1 uisio, † vt aliud sit continuum, aliud vtile;
aliud continuo continuum, aliud continuo vti-
le; aliud vtile à principio, & continuum in
progressu; aliud continuum à principio, & vti-
le in progressu, quia tempus nihil aliud est, quam
2 † numerus; seu mensura duarum partium mo-
tus, antecedentis scilicet, & subsequentis. *Arist.*
4. physic. cap. 1. text. 101. & 109. & tanquam
circulus quidam. *Arist. 4. physic. cap. 9. text.*
133. necesse est, vt illud sit continuum. *Arist.*
6. phys. cap. 2. text. 18. Ideo dicebat *Bart.* quod
3 tempus † est quædam fluxibilitas, & quod de
tempore non habemus nisi instans, quia quod
præterijt, iam esse desijt & quod futurum est,
nondum fuit, nec est, *in tract. de alluuion. lib.*
1. §. quod si ex vno.

Fluxibili itaque, seu continuo existente tem-
4 pore, merito supra hoc cap. 4. dixi † in dilatio-
ne concessa contineri dies feriatos, vt rescripsit
Constantinus Imperator *in l. fine pars, vers. fe-*
ria, C. de dilation. & voluerunt *gloss. in capit.*
fin. de fer. Francisc. Marc. decis. 495. part. 2.
Bocc. de litter remis. cap 7. num. 18. Rulant.
Ruger. de Commissar. & commiss. lib. 2. cap. 7.
num. 9. & seq. vbi etiam agit quid dicendum
si feriæ occupent totam dilationem, & stante
Calendario Gregoriano.

5 Ratio est, quia † vbi certum tempus est da-
tum ad aliquid faciendum, intelligitur de tem-
pore continuo, non autem vtili, seu interpella-
to. *l. quinquennium, ff. ad leg. Iul. de adulter.*
Abb. in capit. fin. circa fin. de electfion. l. 1. §. ex-
actio, C. *de rei vxor. action. l. quinquaginta,*
ff. de excus. tutor. vbi tempus exigendæ dotis,
& finiendæ excusationis tutoris est continuum,
6 & idem dicitur de tempore dato hæredi † ad de-
liberandum, *l. cum antiquioribus,* C. *de iur.*
delib. vbi *Bart.* adeo, vt annus cœptus in perso-
na hæredis decedentis, & transmittentis ius de-
liberandi ad hæredes continuetur in illo, in
quem facta fuit transmissio. *Angel. à Gambil.*
in l. ventre, ff. de acquir. hæred. num. 57. Bard.
tract. de tempor. vtil. & contin. cap. 3. num. 7.
7 *vers. ac etiam,* vbi præterea refert alia plura †
vbi simpliciter concesso tempore, vel dilatione,
intelligitur de continua, exclusa omni intermix-
tione. Similia alia, & plura refert *Fontanella de*
pactis nuptialib. part. 1. clausul. 18. num. 36.
& seq.

Singulare vnum, quod mihi in praxi conti-
8 git, non omittam, quod cum † à *Concil. Tri-*
dent. sess. 25. de regular. cap. 15. fuerit consti-
tutum, vt non admittatur ad professionem, qui
minori tempore, quam per annum post suscep-
tum habitum in probatione steterit, quod si
contingat aliquē dimisso habitu exire, & dein-
de redire ad eādē claustra, quod iterum inchoa-
re debet annum probationis, nec coniungi pos-
sit tempus quo steterat, cum tempore deinde
subsequenti. *Lapus allegat. 46. factum nu. 2.*
vers. in contrarium, qui loquitur de nouitio,
qui steterat in domo probationis menses septem,
& exiuerat habitu dimisso, & in domo paterna
mansetat horas tres, & redierat deinde ad clau-
stra. Idem dixere *in l. fin. §. quoties, ff. de public.*
Bart. num. 2. Cast. num. 3. Angel. in l. idem
cum cod., ff. de iurisd. omn. iud. num. 4. & Dec.
num. 9. Alex. cons. 34. volu. 5. num. 1. Abb. cap.
ad Apostolicam, de regul. num. 9. Summa Ro-
sella, §. nouitius, num. 29. Armil. num. 12. Sil-
uest. §. religio 5. q. 4. asserens hanc esse quæ-
stionem indubitatam. *Nauar. de regular. cons.*
17. N. ingressus, & cons. 19. quidam, & cons. 29.
& 32. cons. 89. num. 1. concludens annum pro-
9 bationis † debere esse continuum, ita vt in illo
non computentur menses, quibus quis stetit in
primo Monasterio, à quo recessit sine licentia,
transeundo ad aliud, etiam de illius voluntate,
sufficere exisse per duos vel tres dies, absque
licentia superioris, secus si cum licentia, & sub
10 obedientia sui Prælati. † Nec professio susti-
neretur, etiam quod nouitius consentiente Mo-
nasterio renunciasset huic annali dilationi. *Na-*
uar. de regular. cons. 62. num. 10. Si tamen no-
uitius animo excundi latitasset, non considera-
bili tempore, intra annum nouitiatus, non ideo
diceretur interpellatus annus nouitiatus. *Na-*
uar. cons. 33. idem nouissime tradit *Sanchez*
oper. moral. tom. 2. lib. 5. cap. 4. numer. 30. &
seq. relatis, & confutatis quæ videbantur obsta-
11 re, addendo *num. 33.* procedere † etiam si no-
uitius fugiens Monasterium sine licentia Supe-
rioris gestaret habitum Religionis, regulamque
Ordinis obseruasset extra claustra, etiam si ani-
mo redeundi fugisset; secus si non fugisset, sed
exijsset animo redeundi intra breue tempus, ad
aliquod bonum, vel malum peragendum; sub-
dens *num. 4.* si expleto nouitiatus anno dese-
ruisset claustra, & ad illa deinde rediret, noua
non esse opus annali probatione, nisi aliud qua-
litas personæ suaderet, vel status religionis esset
mutatus in durius.

12 Contrarium tamen videtur † sentire *Bard.*
in tractat. de tempor. vtil. & continuo cap. 3.
n. 8. vbi plures suæ opinionis rationes refert.

Quæ dixi de tempore professionis, seu emit-
tendi votum Religionis, vt illud sit continuum,
13 idem dicendum de † tempore dato ad redhi-
bendum, vel retrahendum ex iure, quod voca-
mus congrui. *Intrigl. cons. 1. post illius decis.*
200. num. 43. Imo nec de tali tempore subdu-
cendum tempus litis motæ, an esset locus iuri
retrahendi, censuit *Rota teste Ludouis. decis.*
470. quam difficultatem prius late examinaue-
rat *Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 10.*
num. 36. & seq. subdens *num. 46. & seq.* † an
detur restitutio in integrum aduersus lapsum
temporis dati ad retrahendum.

15 Limit. in dilatione † quæ datur ad seruan-
dum terminos substantiales de stylo Romanæ
Curiæ, quia omnes sunt vtiles, & non continui.
Vantius de nullit. ex defect. proces. numer. 57.
vers. in tertia.

16 Limit. de stylo Romanæ Curiæ, † vbi conce-
ditur dilatio ad primam diem, nam intelligi-
tur

tur de die vtili, seu iuridica, non autem feriata, quæ immediate sequatur.

§. VI.

SVMMARIVM.

Princeps supremus potest concedere inducias debitori ad soluendum.1.3. Intellige,2.12.4. Ampl.5.6.10.11.14.15.16. Limit.17.21.22.23.24.28.29.30.31.32.33.34.35.36.37.40.41. Sublimita.39.

Natta reprobatur .3.

Princeps secularis an quid disponere possit circa iuramentum .7.8.9.

Cautio iuratoria sufficit omni casu quo est præstanda, si per impotentiam non potest præstare .13

Cessio bonorum non admittitur vbi agitur de pœna soluenda ex delicto. 18. an fraudulentis decoctoribus .19.

Pensio fundorum est priuilegiata .21

Alimentorum priuilegia .25.27

Primipilus, & illius priuilegia .26

Cessio bonorum non prodest obligato ad factum .36

Interpellatio non est facienda vbi datum est tempus certum ad faciendum .38

Impossibilitas excusat a datione fideiussoris dandi ex legis dispositione.

Suspectus de fuga non admittitur ad cautionem iuratoriam .41

Dilatione pendente debitor non potest conueniri nec conuenire suum debitorem ad soluendum. 42. An cessent vsuræ .43.

1 CVm certum indubitatumque sit, Princeps non † recognoscentem superiorem posse debitori concedere inducias, seu dilationem ad soluendum, *l.2.l.vniuersa, C.de precib. Imperat. offer. cap. vniuersa. 25.q.2. Rebuf. de dilation. in princ. Surd. de aliment. titul.8. priuileg. 70. num.1. Petra de potestat. Princip.cap.8.num.46.Menoc.consil.244.n.12.*

2 *relati a Thesaur.decis.186.num.1.* † quamuis id neget si absit causa, & dilatio excedat terminum duorum mensium. *Natta cons.591.solet. num.8.vsque in fin.vers sed quidquid.*

3 Et opinione *Nattæ* † reiecta, communis sit praxis, vt huiusmodi induciæ miserationis gratia concedantur impotentibus soluere quæ promiserunt, *l. si cum militi, § cum intra, ff. de compensat.* & ita seruari apud Italos Principes, Romæ, Venetijs, Mediolani, in Regno Neapolis, Siciliæ, testantur *Cuccus in tract. de morator. præscript. num.14. Trentacinq. var. resolut.lib 3.resolut.1.nu.10. Intrigl. decis.16. num.2. in fin. Marchesan. de commis. super dilation.morator.part.3. num.10.& seq.* conclu-

4 dentes communiter talem dilationem † esse quinquennalem, qua durãte nullatenus fieri potest exequutio sententiæ prolatæ, & differenda in tempus quo illa sit lapsa, vt dixi de legali *su-*

5 *pra, §.11.* Imo strictius † est differenda, cum fortius obliget lex viua, quam mortua, quia manat a potentiori causa, cum Princeps sit supra omnem legem, *cap.1.de constit. cap. proposuit, de concess. prabend.* & quòd differenda sit interim exequutio sententiæ, firmat *Cuccus de morator.præscript.num.150.*

6 Ampl.etiam si sententia † esset lata occasione debiti iurati, & dilatio esset concessa a Principe seculari. *Boer decis.296.n.5. Dec.cons.352. in fin. Surd.cons.299. n.15. Carauit. ritu 287. num.9.* asserens ita seruari in Regno Neapolitano. *Muscatel. in praxi, part.4. glos. verb. petendo, num.14. Mastril. decis.16. num.2.* asserens latius hoc fuisse prosequutum in suo tract. *de indultis, cap. 46.* concludens quod licet se-

7 cularis Princeps non † possit tollere iuramentum, nec super illo dispensare, tamen quod possit differre, & infirmare ad tempus illius vires, ex sententia *Alex.cons.38.vel 3. Fel.in cap. constitutus, de rescript. num.8. vers. considera secundo.*

8 Contrarium in Principe seculari † firmarunt *Cyn.Sal.Cast.Ias.& alij, in l fin C.si cont. ius vel vtil.pub. Alex.cons.38. lib.3. Cuccus tract. de morator.præscript.nu.54.& seq.& num.62. relati a Carol.de Gras. tract.de exception.c.32. num.13. & seq. Trentacinque,* relatis quæ hinc inde dicuntur, *var. resolut. lib. 3. de solution. cap.1. num.11. & seq. relati a Gras. de except. cap.32.num.13 et seq. Menoc.de arbit.cas.203. num. 16. & 337. num. 19. relati a Thesaur. decis.186.num.4.*

9 Contrarietatem † hanc conciliare tentarunt *Carol.de Gras.& ab illo relati tract.de except. cap.32.num.20.& seq. Marchesan. de commis. super dilat. morator. num.50. & seq. Thesaur. decis.186. induciales, num.5.& 6.*

10 Ampl.præsertim si dilatio fuit concessa † cum causa, vt puta, quia debitor absque sua culpa factus sit pauper, vel malam sit passus fortunam, fuerit bello, peste, vel incendio, absumptum illius patrimonium. *Natta.cons.591.solet.num.18.*

11 Ampl. præsertim, si is, cui † concessa est dilatio, requisitus dedit cautionem de soluendo lapso quinquennio, seu dilatione data, *l. vniuersa, C.de precib.Imper.offerend. Natta cons.591. num.17. circa med. Trentacinque var. resolut. lib.3. de solution. cap.1. num.6. & seq.* addendo hanc cautionem dandam etiam si a Principe fuerit remissa. *Marchesan.de commis. par.3. cap.de commis. super dilation. num. 14. & seq. plurib.* vbi late hanc materiam prosequitur, sicuti & *Carol.de Gras. tract. de except. cap. 32. num.135.& seq.plurib.* late agens quod in omni materia vbi alicui conceditur, intelligitur si illud petatur. *Cuccus de morator.præscript.n.53.*

Notandum, quod si ob inopiam debitor non

12 † potest dare cautionem petitam de soluendo in fine dilationis, quod sufficit illius iuratoria cautio. *Trentacinque var. resolut. lib. 3. de solution. cap.1. nu. 9.* & hoc esse generale quo-

13 cunque casu quo danda † sit cautio firmant,

Carol. de Graf. tract. de exception. cap. 32. num. 162. & seq.

14 Ampl. præsertim si fuit concessa dilatio† motu proprio, quod in dubio non præsumitur, nam tunc nec etiam contra fideiussores fieri posset exequutio. late *Cuccus de morator. præscript. num. 58. et 65. Trentacinque var. resolut. lib. 3. de solut. num. 19. in fin.*

15 Ampl. etiam si ageretur de exequutione † sententiæ latæ ad fauorem pupilli. *Menoc. de arbitr. Iud. casu 203. num. 23. Trentacinque var. resolut. lib. 3. de solut. cap. 1. num. 16.* sequendo *Menoch. Boerius* tamen fine auctore contrarium tenet in sententia lata pro minore *decis. 296. num. 6.*

16 Ampl. vt dilatio data pro sorte† principali, extendatur ad interesse. *l. cum soluendæ, vbi Bart. ff. de dist. pignor. l. soluitur, §. si pacisc. ar. vbi Angel. ff. quibus modis pign. vel hypot. sol. Carol. de Graf. de except. cap. 32. num. 174. & seq.* limitando si debitor fiat suspectus de fuga.

17 Limit. si ageretur de exequutione † sententiæ latæ in personam delicti corporis non afflictiuæ, sed bursali, quia talia debita non continentur sub dilatione data ad soluendum. *Rom. singul. 182. Thesaur. decis. 182. condemnatus, num. 2. et seq.* concludens per modum regulæ,

18 quod cessio † bonorum non habet locum in pœnis pecuniarijs soluendis in pœnam delicti, etiam si parti fieri deberet solutio. *Peregrin. de iur. Fisci lib. 6. titul. 7. num. 22. Bald. cons. 40. col. 2. vers. tertia ratio. vol. 1. Menoch. de arbitr. iud. cas. 203. exposuimus, num. 16. et cas. 337. per quam num. 17.* concludens habentem inducias, seu vt ille loquitur, saluum conductum ad soluendum non iuuari, si debitũ sit publicum vel fiscale, vel causa delicti. *Ripa l. 1. ff. si cert. pet. num. 97. vbi Purpur. nu. 193. Curt. iun. num. 69. Iacob. Niger num. 75. Carol. de Graf. de except. cap. 32. num. 34. Trentacinque var. resol. lib. 3. cap. 1. num. 13.* vbi plures refert, additis rationibus quibus illi ducuntur in hãc sententiam: idem præstitit *Cuccus tract. de morator. præscript. num. 45. et seq. plurib. Marchesan. de commis. super dilation. morator. nu. 93. et seq. plurib. Brunus de cession. bonor. q. 26. num. 4.* concludens quinquennalem dilationem non prodesse condemnato ex delicto,

19 nec fraudolentis decoctoribus, † vt subdit *n. 7.* licet *num. 15.* aliud sentiat nisi debitum sit iuratum.

20 Limit. si agatur de exequutione sententiæ † latæ ex causa depositi veri, & non ficti, & non simulati, vel confessati, quamuis irregulari. *Cuccus tract. de morator. præscript. num. 71. et seq. pluribus*, vbi prætera declarat quæ sint istæ depositorum species. *Trentacinque var. resol. lib. 3. cap. 1. num. 32.*

Limit. si ageretur de exequutione sententiæ,
21 † latæ in causa locationis, quia cum in illa nõ soleat concedi moratoria, non retardabitur exequutio, nisi specialis fuerit facta mentio. *glos. in l. cum fructuarius, ff. de vsufruct. Menoch. de arbitr. iud. casu 203. num. 18.* declarando procedere, modò conductor susceperit fructus rei conductæ. *Carol de Graf. de except. cap. 32. num. 38.* & ratio est, quia in generali priuilegij concessione non comprehenduntur quæ speciale habent priuilegium. *glos. l. 3. C. de silentiar. lib. 10.* Ideo si censui idem datum esset priuilegium, idem dicendum esset, vt apud Siculos, teste *Graf. d. cap. 32. num. 42. Cucus de morator. præscript. num. 100.* addendo præsertim si agatur de pensionibus domorum. *Trentacinque var. resolut. lib. 3. de solution. cap. 1. num. 15.* addendo hoc casu non admitti concursum alterius creditoris, & ita fuisse decisum. *Menoch. de arbitr. iud. casu 203. num. 17. et sequen.*

22 Limit. si ageretur de exequutione † sententiæ in causa dotis, *Io. Bapt. de S. Blas. de dote priuileg. 289.* & id ratione quam retuli in antecedenti limitatione, quia generalis dispositio non extenditur ad casum dotis. *l. final. C. de iur. dist. Cotta in memor. §. dos habet in fin. post Io. Bapt. de S. Blas.* idem voluit *Cuccus de morator. præscription. num. 86. et seq. plurib. vers. quinto. Trentacinque var. resol. lib. 3. cap. 1. num. 22. et seq.* sublimitando in dilatione concessa a creditoribus.

Limit. vbi dilatio fuit concessa à Principe
23 seculari † & agitur de exeqution. sententiæ latæ occasione bonorum ecclesiasticorum. *Rebuf. de litter. oblig. art. 1. glos. 1. num. 82. refert, et sequitur Menoch. de arbitr. iud. cas. 23. nu. 20. et seq.* subdens talem esse cõstitutionem Dominij Mediolani. *de saluis conductibus*: & ratio est, quia res, & bona ecclesiæ, cum personis, sunt exemptæ à laycorum iurisdictione, nec de illis quidquam layco Principi licet constituere. *cap. quæ in ecclesiarum de constit. Socin. cons. 56. lib. 1. num. 1. Surd. decis. 160. num. 7. et sequen.*

24 Limit. vbi agitur de exequutione sententiæ † latæ in causa alimentorum, vt sequendo *Ant. Cuccum*, prosequitur *Surd. de alimentis titul. 8. priuileg. 70. princeps*; addendo idem dici si
25 agatur de solutione debiti ex causa † annonæ, vel administrationis panis, vel pensionis loco alimentorum alicui assignatæ, ea ratione, quia alimenta non recipiunt dilationem, illorumque causa termini conceduntur breues, non suspenditur per appellationem exequutio sententiæ in causa alimentorum prolata, si modo alimenta sint præstanda pauperi in futurum; secus si præstanda sint diuiti, & agatur de alimentis præteritis. *Cuccus de morator. præscript. num. 97.*
26 addit idem dicendum, si agatur de † debito primopilari, nam Primipilus erat minister annonæ, vltra curam, quam gerebat Aquilæ, & militum ad custodiam illius, vt referunt *Lexigraphi verb. primipilus*, & idem dicit de debito ex
27 causa medicinalium, † vel vini, vel lignorum, & similium. *Marchesan. de commis. super dilation. morator. num. 95. et seq. et 109. et seq.*

Limit. si agatur de exequutione sententiæ, la-
28 tæ post concessam † à Principe dilationem. *Cuccus de morator. præscript. num. 101. relato Guid. Papa decis. 109. rescripta.* asserente ita seruari in Parlamento Grationopolitano, si agatur

tur præsertim de debito contracto post concessam dilationem. *Cumia super Ritibus Sicil. cap.80.num.9.*

29 Limit. vbi agitur de exequutione † sententiæ latæ in Curia suprema, vt puta ab aliquo Senatu, vel Parlamento. *Guid Pap. decis.97. pro conseruatione, & decis.* 320. testans de stylo Parlamenti Parisiensis. *Cuccus de morator. præscript. nu.* 112. addendo procedere nisi expresse fuerit dictum, non obstante sententia Senatus, vel quod illa transierit in iudicatum. *Trentacinq. var. resol. lib.3. de solution. cap.* 1.n.21.

30 Limit. quod quamuis rescripto Principis † impediatur sententiæ exequutio, non tamen impediatur processus cum sententia interim durante dilatione obtenta, quoad illa elapsa fiat exequutio, nec actor dicitur plus tempore petere. *Bald. in l. exceptionem, ff. de exception. col.1. in fin. Cuccus de morator. præscription. num.* 150.

31 Limit. vbi is, cui concessa fuit dilatio a Principe, † non expressit qualitatem debiti, quæ expressa potuisset illum remouere a concessione, vel saltem difficilius concessisset; Veluti quod de recenti contractum esset debitum. *Menoc. de arbitr. Iud. cas.* 203. *num.* 24. addendo idem dici si a creditoribus sit concessa dilatio, non tamen ab omnibus, quod non noceat posteriori in mercibus, quæ adhuc extent. sequitur *Trentacinq. var. resol. lib.3. de solut. cap.1. num.17. & seq.*

32 Item quod eidem fuerit alias concessa† similis dilatio, nisi secunda fuisset concessa motu proprio, quod non præsumitur, *cap. si motu proprio, de præbend. in sext.* vel geminate esset concessa; vel talibus verbis quod cessaret obreptio vel subreptio. *Menoc. de arbitr. Iudic. casu* 203. *nu.*28. *Trentacinq. var. resolut. lib.3. de solution. nu.* 19. nam si illa elapsa non soluit, excludi debet beneficio nouæ dilationis. *Surd. cons.* 68. *num.* 24. & facit regula *capit. semel malus.*

33 Item quod pendeat lis, vel fuerit lata sententia † super solutione facienda. *Menoc. de arb. Iud. cas.203. num.29. Trentacinq. var. resolut. lib.3. de solution. cap.1. num.* 20. *Cuccus de morator. præscript. num.* 118. *& seq. plurib. Carol. de Graf. de except. cap.32. num.61. & seq.*

34 Item an fuerit renuntiatum † quinquennali dilationi. *Trentacinq. var. resol. lib.3. de solut. cap.1. num.24.* cui renuntiari posse non est dubium. *Butrigar. de renunc. § beneficio induciarum.*

35 Item quod debitori fuerit a creditoribus cõcessa † alia dilatio. *Cuccus de morator. præscription. num.* 105. *& seq.* vbi præterea agit an extendatur vltra tempus concessum a creditoribus.

36 Limit. vt talia dilatio concessa a Principe † non prosit ei, qui factum præstare debet, vt in simili dicitur de cessione, ad quam non admittitur qui facere debet. *Cyn. in l.* 1. *C. qui bonis ceder. pos.* quem sequitur *Bart. in l. Sabinus, ff. commun. diuid.* nisi tamen adsit impotentia faciendi. *Angel. in l. is qui bonis, ff. de cession. bonor. Cuccus de morator. præscript. num.* 146.

37 Limit. vbi debitor, cui est concessa dilatio,† non dat fideiussorem, vel aliter non cauet de soluendo finita dilatione. *l. vniuersa, C. de precib. Imp. offer. Guid. Pap. decis.* 109. *Natta cons.* 591. *num.* 1. si tamen ad illam dandam fuerit interpellatus, *l. si quis filium, §. stipulatio, ff. de collat. glos. d. l. vniuersa, & ibi Cast. nu.6. Marsil. de fideius. n.* 145. nisi tamen in rescripto illa fuisset expresse remissa. *Iason d. l. vniuersa, num.*15. *Marchesan. de commis. super. dilation. morator. nu.*31. *& seq.* addendo per quas clausulas censeatur Princeps remisisse fideiussionem; Vel Princeps in rescripto dixisset infra quantum tempus esset danda, nam est præstanda absque alia interpellatione. *Ias. cons.* 191. *vol.2. Lamberteng. de contract. glos.3. num.49. Capra regul.* 110. *Gabriel. cons.* 131. *nu.*17. *lib.*1. *Crauet. cons.59. num.7. & seq.* & ratio est quia dies interpellat pro homine, *l. optimam, C. de cont. & commit. stip. Dec. l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollend. num.*47. concludens interpel-

38 lationem † non requiri vbi tempus est datum ad aliquid faciendum. *Marchesan. de commis. super dilat. morator. num.*13.14.21. *&* 22. addendo si adimpleuit adimplenda, admitti ad hanc cautionem.

39 Sublimita concurrente impotentia debitoris ad dandam fideiussionem † seu cautionem. *Guid. Papa, decis.*189. *nu* 4. *Crauet. cons.*299. *in fin. Alex. cons.57. num.7. vol.3. Marsil. de fideius. num.166. & seq.* eam afferens rationem, quia impossibilium non est obligatio: seu, vt ego addo, sicuti Deus non obligat homines ad impossibilia, ita & lex. *post Marsil.* idem dixit *Franc. Bec. cons.1. nu.18. & seq.* Amplians pro-

40 cedere etiam † in casu quo ex Statuto danda esset fideiussio, & non solum procedere concurrente impossibilitate, sed etiam difficultate; cuius dicta late reassumpsit *Surd. decis.* 141. *cum quadam, num.7. & seq.* vbi pluribus consentientibus relatis, addit standum esse iuramento eius, qui cauere debet, quòd non inueniat fideiussorem, vel cum difficultate eum reperiet, præsertim si is qui talem debet dare cautionem, sit nobilis, & bonæ famæ, vt firmauerat idem *Surd. cons.68. num.7.* addendo *num.23. & seq.*

41 ad iuratoriam † cautionem non admitti suspectum de fuga, & qui semel contrauenit iuratæ promissioni, alias addens pœnas peierantis.

42 Singulare vnum addo, quod sicuti † debitor durante dilatione non potest conueniri, ita nec conuenire debitorem suum. *Marches. de comm. super dilation. morator. nu.39. relatis Villalob. commun. opin. littera B, nu.6. & Ripa* testante de communi *in rub. de restit. in integr. num.4.* quos non reperio in meo Codice; nec *Ripa* quidquam scripsit super ea Rubrica: censeo tamen illum verum dixisse ex regula, *quod quisque iuris,* sicuti & cum *ibidem nu.99.* dixit denegari hanc dilationem ventri dedito, & cuicumque turpiter viuenti,

43 An durante moratoria† cessent vsuræ, videndus *Mastril. decis.*16. *Princeps, num.4. & seq. Carol. de Graf. de except. cap.32. n.174. & seq.*

§. VII.

§. VII.

SVMMARIVM.

Dilatio incipit à die quo fuit concessa, & dissentiunt aliqui. 1. *Ampl.*2.

Concil. Tridentinum declaratur. 3.6.13.

Dies cœpta quando habeatur pro completa. 4. *Intercalatio quando consideretur in anno professionis Monachi.* 5

Modica seu minima non curantur in ijs, quæ sunt præter, vel contra Ius commune. 7. *et quare.* 8.

Potentia proxima actui habetur pro actu. 8.9.

Dies cœpta quando habeatur pro completa. 10.

Annus cœptus quando habeatur pro completo. 10. 11.

Professio emissa aliquot horis antequam esset expletus annus, est valida. 12.

1 Dilationem datam debitori incipere † a die quo fuit concessa. probatur *argum. cap. eam te, de rescript. cap. dilectus, de*
*prabend. cap.2. de decim. Guid. Papa decis.*109.
rescripta, asserens ita seruari de stylo Curiæ Parlamenti Gratianopolitani, quem sequuntur
*Cuccus de morator. præscript. num.*152. *Trentacinque var. resolut. lib.* 3. *de solution. cap.* 1.
num. 27. *Matth. Brun. tract. de cession. bonor. quæst.* 26. *num.* 3. *Cumia super R. t. Sicil. cap.*
80. *nu.*9. *Vantius de nullit. ex defect. iurisdict. ordin. num.* 160. vbi refert dissentientes, & cõciliat. *Graf. de exception. cap.*32. *num.*98.

2 . Ampl. vt in tantum incipiat † labi hæc dilatio à die concessionis illius, vt tempus sit mensurandum de momento ad momentum. *glos. l.* 3. *§. minorem, ff. de minoribus, vbi Bart. & reliqui.*

Ex relata & proxima ampliatione, in qua agitur de materia, partim fauorabili, partim odiosa, insurgit difficultas: Si in concessione sit apposita hora concessionis, vt communiter apponitur in professione, quam emittunt Monachi post annum probationis, & fingamus quinquennalem fuisse concessam die decimo octauo Februarij, qui fuit natiuitatis meæ, hora nona noctis anno 1568. anno antecedente intercalarem, adeo quod desinat anno præcedente intercalarem, an illa expiret eadem hora nona decimioctaui diei Februarij, vel potius decimaseptima, hora vigesimaprima, cũ sex horæ cuique anno addantur. Casus quoad quinquennalem dilationem raro, aut nunquam accidet: de professione tamen Monachi qui hora decimamaquinta diei vigesimænonæ Iunij emiserat professionem, vbi ingressus erat religionem anno præcedenti eadem die, sed hora decimaoctaua, contigit disputari in Congregatione Concilij, dicente Monacho de nullitate suæ professionis, quia non permanserat per annum
3 completum in probatione, † iuxta *Concil. Trid. sess.*25. *de regul. cap.* 15. Dicebam ego illam fuisse
validam, non solum, quia essemus in casu
4 quo dies cœpta fauore † religionis habetur pro completa. *l. quæ ætate ff de testam.* Sed etiam quia, vt nunc addo, cum annus constet diebus 365. & quadrante seu horis sex, annus erat completus, quamuis facta fuisset professio tres ante horas, quo professus sumpserat habitum, & ceperat morari in domo probationis; quia mensurando tempus anni de momento ad momentũ, steterat ille in nouitiatu dies trecentos sexaginta quinque, & horas nouem, & sic horas tres vltra annum, & in mensura annalis temporis præ-
5 cedens dies spectetur, nec curandũ † de intercari die. *l. cum bisiexto, ff. de verb. signific.* Quæ autem tunc in Congregatione Concilij scripsi & approbata fuere, non inutile erit addere.

6 Eminentissime Domine, cum Concilium † *sess.*25. *de regul. cap.*15. constituat, quod in quocunque, tam virorum, quam mulierum Ordine professio fiat ante decimumsextum annum expletum, nec qui minori tempore, quàm per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur, valida, & non retractabilis fuit professio D. Cypriani facta intra Missarum solemnia anno 1620. die 25. Aprilis hora decimaquinta, vbi ille susceperat habitum Religionis anno præcedenti eadem die 25. Aprilis hora decimaoctaua ante vesperas, quia pro illius validitate, & firmitate stant verba Concilij, & Iuris communis, moralesque regulæ.

Concilium enim si in secundo casu voluisset computandum esse annum de momento ad momentum, facile id expressisset, sicuti fecerat in præcedenti, dum dixit, ante decimumsextum annum expletum in quacunque Religione virorum, vel mulierum non fieri professionem.

Aut saltem id remisit dispositioni, seu declarationi Iuris communis. *l. commodissime, ff. de*
7 *liber. & posthum* à quo modica † vel minima non curantur. *l. scio, ff. de restit. in integr. cap. licet causam, §. cæterum de probat. l.* 2. *C. ad Tertul. Gail. obseruat.*102. *lib.* 2. *num.*4. concludens in ijs, quæ contra, vel præter ius sunt constituta, non considerari modica, vel minima.

8 Et ratio est quia quod parum † distat à fine, dicitur finem ipsum attigisse. *l. penul. ff. de milit. testam. Bal. l.* 1. *ff. solut. mat. vers. quod si fidius,* potentia proxima actui habetur pro actu. *l. rerum mixtura, §. Labeo ff. de vsur. Decian. cons.* 44. *lib.*4. *num.*63. & proxime accingendus habetur potentia iuris pro accincto. *Rot. decis.* 11. *de iurepat. in nouis, num.*2. *in fin. Marsil. de fideius. nu.*218. *& seq.* vbi ex *Abb. & alijs* con-
9 cludit, quod Basilica de proximo † consecranda habetur pro consecrata, & gaudet priuilegijs Basilicæ consecratæ; condemnandum de proximo haberi pro condemnato, & è cõtra; quod pro coniuncta, & viro copulata carnaliter censetur, quæ de proximo est copulanda.

10 Ideo tam in † fauorabilibus, quam odiosis, vbi tempus assignatur per annos, vel mẽses, dies
10 posterior anni, vel mensis, cœpta † habetur pro completa. *l. quæ ætate, ff. de testam. l. anniculus,*

ff.d:

ff. de verb. signif. l. in vsucapione, ff. de diuers. et
temp praescript, per quæ iura ita distinguit *Rota*
diuers. decis. 75. part. 2. num. 42. et seq. quam se-
quitur *Paris. de resignat. benef. tom. 2. lib. 12.*
quæst. 8. num. 26.

11 Eam afferentes rationem, quia annus † a Iure
ciuili non computatur per momentanea tem-
pora, sed per dies, qui statim atque cœpti sunt,
moraliter habentur pro completis, *l. qua ætate,*
ff. de testam. Gratian. discept. 413. n. 21.

12 Et quod professio monachi emissa † aliquoe
horis ante quam expletus esset annus profes-
siones, sit valida, ex *Henriquez. Palat. et alijs*
voluit *Roderic. quæst. regular. tom. 3. quæst. 15.*
artic. 4. quem refert & sequitur *Gratian. discep.*
413. num. 24. et seq. optime respondendo pon-
13 derationi verborum Concilij, dum vtendo †
præpositioni *Per*, videtur intellexisse de anno
perfecto de momento ad momentum.

Cuius dicta comprobantur ex ponderatio-
ne, quam feci supra, dum Concilium voluit an-
num esse expletum, illud expresfit, vt in simili
considerant *Menoc. de arbitr. iud. cas. 427. n. 24.*
et seq. et Miranda in manual prælat. quæst. 39.
art 11. in fin. tom. 2. De ætate requisita ad pro-
motionem Episcopatus, & ad alios ordines, vt
in illo necesse sit annum trigesimum esse com-
pletum, quia a Concilio & Canone est expres-
sum; in Diaconatu & reliquis ordinibus sat sit
annum esse cœptum, quia de expleto vel com-
pleto anno non est facta expressio.

§. VIII.

SVMMARIVM.

[M]aior trahit ad se minorem, 1. Ampl. 2.
[Ex]ecutio est nulla & reuocanda vbi sit ab infe-
riore, quoties superior manum apposuit causæ,
3. & quare, 4. 7. Ampl. 5. 7. 9.
[Au]ocatio causæ quid sit, 6. eius vis & effectus,
7. 8. 10.
[Po]ssessor quando manutenendus in possessione. 9.

COmmune & receptum est axioma, quod
non solum cesset minor vbi adest maior,
sed quod etiam † maior trahat ad se mi-
norem. *l. qua ratione, §. 1. ff. de acq. rer. domin.*
& si non sint, §. perueniamus, ff. de aur. &
[ar]g. legat. Bal. cons. 400. col. 3. lib. 4. Quod præ-
[se]rtim procedit in materia † iurisdictionis.
[M]arsil. de fideius. nu. 131. & seq. S[oci]n. cons. 222.
[qu]amuis, nu. 2. & seq. Martin. Vran. cons. 32.
[n]n 2. num. 19. & seq. Molin. de iure primogen.
[lib]. 1. cap. 9. num. 21. Ideo merito nulla & reuo-
[ca]nda est exequutio, quæ fiat ab inferiori † iu-
[dic]e postquam condemnatus vocatus fuit ad
[ma]ius tribunal, ex eadem re seu causa, *cap. si*
[a]bus de appel. vbi glos. verb. non tenebit, cap.
nostrum eod. tit. cap. pastoralis, de offic. de-
[leg]at. l. contra pupillum, §. fin ff. de re iud. Guid.
[Pap]a decis. 276. au citatus, & decis. 442. qui-
. Vantius de nullit. ex defect. iurisdiction.
num. 162. & ratio est quia vbi superior apponit
4 manum in causa, cessat omnis inferioris † iurisdi-
ctio, *cap. vt nostrum de appel. Rot. decis. 10. vt*
lit. pendent. in nou. num. 2. Menoc. cons. 301.
num. 44.

5 Ampl. etiam si à † maiore iudice non sit inhi-
bitum, modò a citato fuerit de pendentia litis
in maiori tribunali exceptum, vel probatum.
Vantius de nullit. ex defect. iurisd. num. 163.
Gabriel. cons. 166. Dertusensis, num. 6.

6 Ampl. præsertim vbi causa fuit † auocata ab
inferiori per superiorem, nam cum auocatio
sit litis pendentis coram inferiore ad superio-
rem facta translatio, vt notatur *in l. iudicium*
solutum, ff. de re iud. Gail obseru. 41. de iure,
7 *num. 1. & seq. lib. 1.* addendo siue † instante par-
te, siue motu proprio superioris hoc fiat, sta-
tim ligatæ sunt manus inferioris, ne quid in
causa auocata faciat, & fortius reuocari atten-
8 tata commissa post auocationem, † quam quæ
comittuntur post interpositam appellationem,
referens ordinatione Imperij cautum esse, ne
Imperator possit causam pendentem in Came-
ra Spiræ ad se auocare, quia illa non haber su-
periorem. *Lancel. de attent. part. 2. cap. 9. n. 37.*
addit, si facta sit motu proprio, afficere etiam
ignorantes; secus si parte instante, nisi auoca-
tio sit facta ob delictum iudicis, vt idem subdit
ibidem num. 44.

9 Ampl. etiam si † sententia fuerit lata in iudi-
cio retinendæ, nam quamuis lite pendente, quis
non sit priuandus sua possessione, quamuis sit
fur & latro, si ad possidendum sit habilis, *l. 2.*
ff. vti possidet. Neuiz. cons. 81. nu. 10. Menoc.
de recuper. remed. 1. num. 113. et seq. Talis ta-
10 men † & tanta est vis introductionis causæ co-
ram superiore, seu auocatio ab eodem facta,
vt interrumpat possidētis possessionem. *Paris.*
cons. 39. non possunt lib. 1. num. 7. vers. nec istis,
addendo aliud esse, si per appellationem causa
fuit coram illo introducta; idem repetens *n. 11.*
vers. nec obst. decis. cum alijs cumulatis a Lanc.
de attentat. part. 2. cap. 4. declarat. 4. numer. 43.
& seq.

11 Limit. vbi quis affectauit vocari † ad superio-
rem, nam cum affectata non prosint, nihil pro-
derit ea mendicata vocatio. *Guid. Pap. decis. 276.*
in fin.

Limitari potest multis casibus, quos diligens
lector desumet ex regula constituta *supra hoc*
quarto capit.

§. IX.

SVMMARIVM.

Diem cedere et venire differunt, 1.
Executio est nulla et reuocanda, si fiat dilatione
pendente, 2. Ampl. 3. 4. 5. 6. 8. 11. 13. 14. Limit.
12.
Pacti de non petendo vis et virtus, 7.
Creditorum maior pars potest præiudicare mino-
ri, 8. Ampl. 9. Quando possit remittere partem
debiti.

debiti. 9. Quando dare dilationem creditori. 8. 10.

1 CEdere diem, & venire diē, non esse † idem dixit Vlpianus *l.1.regul. iuris*, vt nobis retulit Tribonianus *in l. cedere diem 213. ff.de verb.significat.* Nam diem venire significat venisse tempus quo debitum peti potest: cedere vero diem, significat incipi debeti promissa, adeoquod per aduentum diei exclusa est omnis petendi, & debendi dilatio. Per cessionem vero aperitur tantum ad agendum via, quæ aliqua exceptione dilatoria præcludi potest, qualis est inter creditorem & debitorem de non petendo infra certum tempus, & conuenta † dila-
2 tio, infra quam si contingat fieri exequutionem rei iudicatæ, dubium non est illam esse nullam, & reuocandam *l. siue pars*, C.*de dilation. vbi Bald Marant. in prax.part.4.§. sexta decima, num.68.Lancel.de attentat.part.2. cap.7.nu.8. & num.25. 26. vers. decimo. V antius de nullit. ex def. ct.iurisdict.ordinar.num.158.*

3 Ampl. vt deinde creditor † non audiatur nisi restitutis pignoribus in exequutione captis cum expensis & damnis passis, *§.plus autem, inst.de action.* §.*bodie, instit.de exception.cap.1. de plus petit.*

4 Ampl. vt facta exequutione † ante tempus, debitori detur duplicata dilatio ad soluendum, vt dixi *infra §. 11.*

5 Ampl.etiam si citatus † ad videndum illam fieri ex instrumento guarantigiato, nihil opponat. *Angel.in l 1.C.de condict.ex lege, num.1.* sequitur *Suarez in l. post rem iudicatam vers. septimo limit.*

6 Ampl.præsertim si talis dilatio fuit† conuenta cum pacto de interim non petendo, nam cum per illud tollatur obligatio causata ex primo contractu, *l.Stichum. §. naturalis, ff. de solution.l.fideiussor obligatus, §.fideiussor.ff.de*
7 *fideius.* ex illo † elidicur ciuilis actio, & oritur exceptio aduersus actionem procedentem a cōtractu, §. *præterea, inst. de action.l.iuris gentium*, §. *quinimo, l.siunus*, §.*pactus, ff. de pact.* & [illegible] acifcens obligetur ad non petendum, *glos.d.§. pactus*, deficiente iure & actione ad sententiam obtinendam, deficere etiam debet exequutio sententiæ, quæ fieri facta in vim talis sententię necessario lapide angulari carente, & dixi supra hoc *cap.§.1.*

8 Ampl.etiam vbi dilatio fuit data † a maiori parte creditorum, quia cum possint minori præiudicare, *l. quod maior. ff. ad municip. cap. cum inter, de electi on.Franc. Marc. decis. 490.*
9 *num.4. 14.& seq.* præsertim † in danda dilatione ad soluendum debitori, *l maiorem, ff. de pact. Afflic. decis.288. sæpe, num.1. & seq.* vbi addit, quando maior pars creditorum posset remittere debiti partem. *Surd. cons.65.num.21. cum tribus seq. Straca de mercat. de decoctoribus, cap. 6. num.5. & seq. Pacific. de Saluian. inspect. 3.cap.2. num.411 vsque ad 431.* reuocada erit exequutio, quę fiat contra debito em instante minori parte creditorum: nisi simus in aliquo ex casibus, quo dilatio non potuit con-
10 cedi. Qui autē † sint isti casus, referunt *Stracca, & Pacific supra relati, Carol.de Graf. de exception.cap.32.num.27.& 177.& seq.*

11 Ampl.etiam vbi exequutio fuit facta† instante eo, a quo aliquid erat præstandum, dandum, vel faciendum ante quam illam faceret, vt puta si danda esset cautio. *Guid. Pap. decis. 50.* concludens exequutionem esse nullam, & consequenter reuocandam, si fuit facta ante præstitam cautionem. *Rebuf.in comment.de supplic. in præfat. num.38.Sola ad decret. Sabaud. de conclus. in caus.§.declarantes, glos.1. num.10. & seq.* addendo procedere etiam si cautio non fuerit a parte petita, disputando an sufficiat iuratoria. *Bald.cap.1.de consuet.recti feud. nu.6.* concludens actum factum non expectatis expectandis, esse nullum. Exemplum etiam esse
12 posset, si exequutio fiat † non facta intimatione iuxta formam decreti iudicis, *Lancel. de attentat.part.2.cap.7. num.37. Marant. in prax.part.4.§. sextadecima, num.70. in prin.*

Contrarium probat *Fontanel.de pact. nupt. tom.1.part.4.clausul.4.glos.18.nu.104.& seq. plurib.* addendo fuisse iudicatum sustineri exequutionem, si data fuit cautio postquam illa fuit facta.

13 Limitari potest assumptum † firmatum *hoc nono §.* multis casibus, quos prudens lector colliget ex regula firmata *hoc quarto capite*.

14 Quid si promissio sit facta de soluendo tribus terminis seu solutionibus, an intelligatur de tribus diebus vel annis, *Couar.var. resolut. lib.3. cap.11.num.5.*

---

§. X.

SVMMARIVM.

Executio fieri potest reuocata dilatione, 1. Ampl. 2. Limit. 3. 4.

SIcuti concessa a lege vel ab homine dilatione, ligatæ sunt iudicis, & litigantium manus, ne quid faciant, vt dixi supra; ita reuocata dilatione, solutæ sunt, vt fiant quæ durante vel permanente dilatione fieri nequibāt:
1 propterea † reuocata dilatione, rectè & benè fieri potest sententiæ exequutio. *Lancellot. de attentat.dilation.pendent. num.10. & seq. Gabriel.de.dilation.conclus.1.n.9. Socin.regul.93. dilatione, num.3.*

2 Ampl. etiam vbi dilatio † fuit data absque causæ cognitione, nam poterit & iudex eodem modo reuocare, *Gabriel de dilation. conclus. 1. num. 11.*

3 Limit. vbi fuit data de consensu partium, † nam sine pari cōsensu non potest reuocari. *Gabriel. de dilation. conclus. 1 num. 10.* addendo præsertim nisi superueniat iusta causa, exempla referens *ibidem*, *num. 2.*

4 Limit vbi reuocatio dilationis † non denunciatur exequutionem passo. *Socin.regul.93. num.10.* & dixi *supra cap. 3. limit. 9.*

§.XI.

§. XI.

SVMMARIVM.

Petere plus debito dicitur petere qui ante tempus petendi petit. 1

Legum obseruantia conseruatur mulctis, & pœnis. 2

Petens plus debito amittit ius crediti iuxta Ius antiquum, sed nunc solum duplicantur indu. 3.4. *Ampl.* 7.8 *Limit.* 9. *An duplicantur à principio, vel tantum à die petitionis.* 5.6

EXequutionem esse excessiuam, & reuocandam si fiat vltra quantitatem debitam, dixi *supra cap.* 3. Verum quia pluribus modis quis dicitur plus debito petere, & inter cæteros
1 est is, vbi quis † ante tempus petit. §. *plus autem Inst. de action.*
2 Quia legum obseruantia conseruatur † mulctis & pœnis. *l. legis virtus, ff. de legib. Suarez de legib. lib* 1. *cap.* 15. *Salas de legib. disput.* 3. *section.* 3. *& seq.* notandum est, adeo exosum fuisse creditorem qui ante tēpus molestaret cre-
3 ditorem, vt ille † puniretur amissione crediti. *l.* 1. *C. de plus petition.* Sed deinde is rigor fuit subla-
4 tus, & constitutum, vt solum duplicentur † induciæ datæ ad soluendum. §. *hodie, Inst. de exception. cap.* 1. *de plus petit. glos. l. non solum* 8. §. 1. *verb. commissum, de lib. legat.*
Non conueniunt tamen Doctores, an dupli-
5 cetur † tota dilatio à principio data, vel an solum pro rata temporis, quo præmaturè quis cœpit agere. Nam alij volunt duplicari totum tempus. *Io. Andr & Butr. in cap.* 1. *de plus pet. Angel. in §. si quis agens, inst. de action. nu.* 7.
6 Quod autem duplicetur tantum dilatio † quæ superest, firmauit *Bart. in l. aut damnum* 8. *§. quisquis, ff. de pœnis num.* 1. *& in l iustas, C. de iur. fisci lib.* 10. *numer.* 1. quem sequitur *Abb. in cap.* 1. *de plus petit. num.* 4. addendo habere opinionem habere magnam æquitatem. *Ias. in l. pecuniam, ff. si cert. pet. num.* 10. *vers. & pro quinta.*
7 Ampl. siue dilatio sit data † ab homine, siue à lege. *Abb. in capit.* 1. *de plus petit. num.* 14. *in fin.*
8 Ampl. etiam † in fisco. *Bart. l. iustas, C. de iur. fisci lib.* 10. *num.* 1.
9 Limit. vbi quis petit ante † tempus incertū, nam tūc amittit ius crediti iuxta ius antiquum. *Bal. l. pecuniam.* 36. *ff. si cert. pet.* quem sequitur *Ias. ibid. num.* 10. *vers. & limita. Bart. in l. non solum* 9. §. 1. *ff. de liber. legat. nu.* 2. *vers. sed sustinendo. Aretin. §. si quis agens, inst. de act. num.* 7. *in fin.*

§. XII.

SVMMARIVM.

Appellatio dicitur deserta, & sententia transit in iudicatum multis modis. 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10. 11.12.

Sententia transit in iudicatum multis modis. 15. 16.17.18.19.20.21.22.

Sententia non transit in iudicatum. 23.24.25.26. 27.28.29.30.31.32.33.34.35.36.37.38.39.40. 41.42.43.44.45. *Limit.* 46.

Exequutio facta intra tempus datum ad appellandum, est nulla, et reuocanda. 47. *Ampl. ibid.* 49. *Limit.* 51.51.

Appellatio exuit iudicem omni iurisdictione. 48

NE procedamus per ignota, dicenda *in hoc §.* requirunt, vt referam modos, seu casus, quibus appellatio dicatur deserta, & sententia transierit in iudicatum, seu eremo-
1 dicium contractum, † vt loquuntur *Vlpianus*, & alij antiqui IC. & Imperatores. *l. ait Prætor* 7. §. *fin. ff. de minor. l. cum quærebatur* 13. *ff. iud. sol. l. properandum, § fin autem reus, C. de iudic.*
Primus itaque casus erit, quod appellatio di-
2 citur deserta, † si appellans infra annum, non est appellationem prosequutus. *auth. ei qui C. de appellat.* vbi in meis collectaneis late sum prosequutus. De stylo tamen Rom. Curiæ conceditur biennium. *Put. decis.* 150. *part.* 2. *nu.* 3.
3 Secundus est, si appellatione interposita, † & dato termino iuris ad committendam causam, appellans non redijt pro apostolis. *Clem.* 2. *§. similiter de appell.* vbi late sum prosequutus in meis collectaneis. *Mantic. decis.* 92. *n.* 1. *Gail. obseruat.* 139. *num.* 15. *lib.* 1. vbi testatur hoc non obseruari in Camera Imperij.
4 Tertius est, si appellās † reportatis à iudice reuerentialibus, non commisit causam intra decem dies, vt late examinat *Lancellot. de attent. part.* 2. *cap.* 12. *in præfat. num.* 65. *et seq. Mantic. decis.* 276.
5 Quartus casus est, si datis † testimonialibus à iudice à quo, causa non fuit commissa infra annum. *Mantic. decis.* 121. *hac causa. Puteus* tamen *decis.* 361. *part.* 1. declarat procedere, si coram alio Auditore, qui non tulit sententiam, fuit appellatum.
Quintus casus est, si postquam fuit viua vo-
6 ce † appellatum, appellans intra legitimum tēpus decem dierum, non dederit in actis notarij causæ, cædulam appellationis, etiam si à iudice fuisset responsum de reuerentialibus. *Puteus decis.* 5. *de appell.* quem sequitur *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *in præfat. n.* 62.
7 Sextus est, si commissio infra legitimum † tempus signata, distributa, & missa Cursoribus, non fuit infra mensem præsentata iudici commissario. *Lancellot. de attentat. par.* 2. *cap.* 12. *in præfat. num.* 64.

8 Septi-

8 Septimus est quoties lapsa sunt fatalia† ad appellationem prosequendam. *l.fin.C.de temp.appel. auth. ei qui*, *C. eodem*, & late dixi *in meis collectaneis ad eosdem textus*.

9 Octauus est, si appellans eadem cedula † appellationis non institit sibi responderi de apostolis. *l.præses, l.eos, §.apostolos,C.de appellat. Lancellot. part. 2.cap. 21. in præfat. num. 56. Guid.Papa decis.436.num.13.* vbi limitat in rustico, & vbi iudex detulit statim appellationi. *Surd. cons. 223. num. 7. & 8.* limitat, si semel institit.

Nonus casus est vbi quis appellat ad iudicem
10 † competentem,& in causa qua est appellatum, plures sunt iudices competentes, & appellans intra tempus à Statuto præfixum, vel decem dies à iure datos, non declarat, ad quem illorum velit causam deuolui. *glos. in cap. si is cui de offic. deleg. in sext. Alex. cons.21. viso, lib.6. num.2.& 3. Rebuf. in comment. de appel. art. 62. glos. vnic. num.5.*

Decimus casus est, si appellans ab interlocu-
11 toria † non appellauit per cedulam in scriptis, sed verbo tantum, *cap. 1. de appell. in sext. Guid. Papa cons.77. in causa col. pen.* quem refert *Rebuf. in comment. de appellat. art.62. glos. vnic. num.* 8. subdens *num.9.* ipsum potius iudicare talem appellationem esse inualidam, quam desertam.

Vndecimus casus est, si appellans pendente
12 appellatione, † aliquid innouet, vel attentet. *Mysinger. obseruat. 50. centur. 2.*

13 Duodecimus casus est, si † appellatione à coniuncto interposita, non fuit illa ratificata intra decem dies. *Guid. Papa decis. 13. num. 1.* licet *Bal. in sua Margarita, §.coniunct. persona* aliud dicat.

Quia idem effectus sequitur, quoad eum qui fauorabilem reportauit sententiam, quod
14 appellatio † fiat deserta,& quod sententia transeat in iudicatum; postquam de primo dictum est supra, non inutile erit agere de secundo.

15 Sententia itaque, tam diffinitiua † quam interlocutoria transit in iudicatum, si ab illa non fuit appellatum infra decem dies, quibus fuit illa prolata. *autb. hodie, C.de appel. glos. cap. significauerunt, verb. infra decem, vers. & sic patet, de testibus*, & vtrobique late sum prosequutus in meis collectaneis. *Gail obseru. 139. lib. 1. num.2. Natta cons.51. col. 1.vers.circa primum. Honded. cons.83. Mysinger. obseru. 22. centur. 3.*

16 Secundo sententia transit in iudicatum, † si legitime non fuit appellatum, veluti si in appellatione ab interlocutoria, non fuit expressa causa grauaminis. *cap. cordi, vers. causam appellationis, de appel. in sext.* vbi plura congessi in meis collectaneis. *Capic. decis.1. numer.19. circa med. Osasc. decis. 84. num. 13. Lancellot.de attentat. part.2.cap. 12. limit. 53. nu. 48. & seq.* limitando si ex facie sententiæ appareret de grauamine, *num. 52. & seq.* addendo idem dici si de iure illius iniquitas constaret.

17 Vel illa non fuit scripto interposita † *c. cordi, vers. super interlocutoria, de appel.in sext,* vbi plura dixi in meis collectaneis. *Maranta in praxi part. 6. §. & quandoque appellatur numer.* 138.

18 Vel illa reiecta † non fuit à reiectione appellatum. *Mysinger. obseru. 49. centur. 2.*

19 Tertio sententia transit in iudicatum,† si non fuit expressa causa grauaminis, vbi illa erat exprimenda. Veluti si appellatum sit ab interlocutoria,vt dixi supra *vers. secundo.* Vel sit appellatum ab electione, *cap. vt circa, de elect. in sext. Bero. cons. 106. lib. 3. num. 11.*

20 Vel fuerit appellatum † ab excessu. *Fel. cap. quoad consultationem, de re iud. num.* 18.& latè examinat *Gratian. discept. 333. n. 13. & seq.*

21 Vel omni casu quo prohibita † est appellatio. *Fel. cap. quoad consultationem, de re iudicat. num.* 20.

22 Vel fuit appellatum in possessorio iudicio † non expressa causa, de qua in actis appareat. *Tiraquel. tract. le mort saisit part. 6. declarat. 6. n. 4. Lancel. de attentat. part. 2. cap. 12. limit. 53. num. 69. Put. decis. 285. part. 2. num. 6. Bald. in l. 2. C. de episc aud. num. 23.* vbi agit an alia die deinde possit causa exprimi.

Viso quando appellatio dicatur deserta, & quando sententia transeat in iudicatum, non inutile erit referre casus, quibus sententia non transeat in iudicatum, & consequenter, etiam quando appellatio non dicatur deserta.

23 Primus itaque casus erit, vbi sententia † est nulla. *l. si expressim, vers. & ideo, ff. de appel.* vbi late sum prosequutus in meis collectaneis.

24 Secundus est, vbi sententia † est euidenter iniusta. *l. si expressim, ff. de appellat. cap. inter cæteras, de re iud.* vbi late sum prosequutus in meis collectaneis.

25 Si fuit probata ex probatione priuilegiata,† vt puta ex iuramento præstito ab eo, pro quo fuit lata sententia. *l. admonendi, ff. de iureiur.* vbi *Iaf. et reliqui. Trentacinque resol. 1. de confessis lib. 3. num. 33. Serafin. decis. 264. nu. 10.* præsertim necessario *Guttierez de iuram. confirm. part. 3. cap. 7. num. 14. vers. tertio, Marsil. in prax. §. opportune, num. 25. & in l. 2. §. si quis vltra, ff. de quæst. num 58. Rimin. iun. cons. 212. num. 13.*

26 Si lata fuit de consilio sapientis, † nam quandocunque reuocari potest, vbi docetur de consilio, seu responso alterius Doctoris rectius, & iustius sentientis. *Rom. cons. 228. pro plena, nu. 16. relati à Marant. in praxi part. 6. §. & quandoque appellatur, num. 130. et à Pac. de Scala tract. de consil. sapientis, lib. 4. cap. 21. Necessaria, in princ. Rimin. iun. cons. 242. numer. 7. & seq. Tuscus conclus. 173. sententia, numer. 21. et seq.*

27 Contrarium tenet & probat † *Pac. de Scala, tract. de consil. sapientis, lib. 4. cap. 21. necessaria. vers. nos autem.* Concorda per *Tuscum conclus. 173. sententia, num. 21. et seq.*

28 Si lata fuit ex relatione peritorum. † *Surd. decis. 256. In quodam, num. 11. Rimin. iun. cons. 212. num. 11. et seq. num. 28. Natta cons. 444. num. 7.* vbi plures consentientes refert, relato *Marant. in praxi part. 6, §. et quandoque appella-*

pellatur, nu. 131. *Tusc. conclus.* 173. *sententia, num.* 19. *& seq.* vbi refert dissentientes.

29 Limita vbi a sententia † prolata de consilio peritorum fuit appellatum, nam currunt fatalia, vt ex *Grammat conf.* 118. *&* 165. *in ciuil.* concludit *Vrsill. ad Afflic. decis.* 178. *num.* 7.

30 Si lata fuit super ætate alicuius † ex illius aspectu, *Natta consil.* 444. *admitti*, *numer.* 8. *Rimin. iun. conf.* 212. *n.* 10. *Mascard. de probat. conclus.* 667. *num.* 16. *&* 38. *Marant. in prax. part.* 6. §. *& quandoque appellatur*, *n.* 136.

31 Si lata fuit in causa † vsurarum. *Alberic. in rub. C. de vsuris*, quem refert & sequitur *Ias. in l.* 1. §. *procurator. ff. si quis ius dic. nō obtemp. num.* 13. *Auendan. de exequend. mandat. regijs, part.* 2. *cap.* 29. *num.* 8. *Marant. in prax. part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 142. *Tuscus conclus.* 173. *sententia*, *num.* 27. *& seq.* vbi limitat.

Si lata fuit de voto, vel in Curia † mercatorum, *Rimin. iur. conf.* 212. *numer.* 11. *Afflict. decis.* 33. *postquam*, *num.* 5. *circa fin. Marant. in prax. part.* 6. §. *& quandoque appellatur*, *num* 132.

32 Si lata fuit ex probationibus † præsumptiuis, *l. si qui adulterij*, *C. ad leg. Iul. de adulter. Marāt. in prax. part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 133. *& num.* 143. exemplum referens si testes deponant scire esse vera, quia vicini, vel consanguinei. *Menoc. præsumpt.* 95. *lib.* 1.

Si lata fuit ex depositione testium deponen-
33 tium † de credulitate. *Marant. in praxi par.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 134.

34 Si lata fuerit super excussione, † per quam pronunciatur extare, vel non extare bona debitoris. *Bald. in l.* 2. *C. quand. fiscus vel priuat. col.* 2. *circa fin.*

Si lata fuit ex probationibus a iure reproba-
35 tis, † vt puta per exitum duelli, vel experimento ferri candentis, *Bald. l. libertorum*, *C. de testib. Marant in prax. part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 139.

36 Si lata fuit ex falsis testibus, † vel insttumentis, quorum par est virtus, *l.* 1. *& seq. C. si ex falsis instrum. Marant. in praxi*, *part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 145.

37 Si in sententia agatur de salute animæ, *glos. fin. in c. inter monasterium de re iud. Marant. in praxi*, §. *& quandoque appellatur*, *n.* 147.

38 Si lata fuit sententia in casu, quo deinde † causa redire potest ad non causam, vt puta, si quis conducat vestimenta, vel aliud mobile locari solitum, & illud fuerit culpa conductoris deperditum, & soluto illius pretio, corpus locatum reperiatur integrum, nam conductor repetet precium restituta re conducta, *l. si pello*, *ff. de condict. sine caus. Marant. in praxi*, *part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *n.* 148.

39 Si lata fuerit per † sordes, *l. venales*, *C. quand. prouoc. non est necess. Marant. in praxi*, *part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *n.* 149.

40 Si lata fuit in causa † beneficiali, quatenus agitur de præiudicio superioris, *cap. eum. Bertol. & ibid. Doct. de re iud. Marant. in praxi part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 150. subdens aliud dici quoad contendentes de beneficio. *Abb. in cap. ad audientiam. de re iud. num.* 12. late tamen examinat *Socin. regula* 363.

41 Si lata fuit contra † minorem ex falsis instrumentis, *l.* 1. *& ibi Bart. C. si ex fals. Marant. in prax. part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *n.* 152. *Caldas conf.* 36. *num.* 1. *& seq.* & dixi in meis *Collectan. ad d. l.* 1.

42 Si lata fuit contra absentem † vel impeditum iusta & legitima causa, vt puta morbi, vel reipub. causa, *l. si prætor.* §. *Marcellus*, *ff. de iudic. Marant. in prax. part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 152.

43 Si lata fuit in causa † matrimoniali, *glos. cap. lator*, *verb. peruenere*, *vers. quia sententia*, *de re iud.* vbi in meis Collectaneis late sum prosequutus.

44 Si lata fuit super excommunicatione. † *cap. cum contingat*, *vers. verum*, *de offic. delegat.* vbi late sum prosequutus in meis Collectaneis ad eundem textum.

45 Si pendet causa & processus † super attentatis, vt late prosequitur *Lancel. de attent. part.* 3. *cap.* 30. *num.* 93. *& seq.*

46 Singulare vnum est notandum, quod † omni casu quo dixi sententiam non transire in iudicatum, debet grauatus infra decem dies appellare, sicuti appellandum esset a sententia, quæ non transit in iudicatum: nam decendio elapso, per viam querelæ auditur grauatus, nec possit iudicem appellationis vdire, sed alium ordinarium, qui ante omnia debet se informare summarie de iniustitia sententiæ, vel errore in illa commisso antequam admittat querelam. *glos. cap. ad reprimendam verb. suspendatur*, *in fin. de offic. ordin. cum alijs cumulatis a Marant. in praxi part.* 6. *§. & quandoque appellatur*, *num.* 155.

Ampliando regulam constitutam supra, *§.* 11.
47 *in princ.* quod exequutio † sententiæ facta durante tempore ad appellandum, sit nulla & attentata, dicas procedere etiam si nondum fuisset appellatum die factæ executionis. *Lapus allegat.* 1. *num.* 10. eam afferens rationem, quia
48 appellatio iusta † transfert iurisdictionem ad iudicem ad quem, & nihil auctoritatis remanet penes iudicem a quo, ideo nihil validi potuit coram illo fieri; subdens *num.* 11. si quid fiat a iudice pendente appellatione ab interlocutoria, illud esse nullum, si deinde appellatur & appellatio fuerit admissa.

49 Contrarium firmat † *Oldrad. conf.* 295. *orta*, *num.* 5. *motus l. final. §. illud*, *C. de tempor. & reparat. appel.* eam afferens rationem, quia deserta appellatione fingitur nō fuisse appellatum. *Franc. in cap. non solum*, *de appellat. in sext num.* 7. *vers. septima*, vbi refert ita censuisse *Rotam*, facta distinctione, an attentata probentur ex actis, vel excipiens de illis velit illa probare; nihil tamen in secundo capite concludens.

50 Ampl. etiam si post factam † exequutionem fuerit legitime appellatum. *Lapus allegat.* 1. *num.* 5. *Franc. in cap. non solum de appel. in sext. numer.* 7. *vers. septimo*, plura hinc inde

dicit, sed deinde cogitandum relinquit.

51 Limit. vbi deinde non fuit appellatum† infra decem dies datos ad appellandũ vt, dixi §. seq.

§. XIII.

SVMMARIVM.

Exequutio facta intra tempus ad appellandum non est attentata, si deinde non fuit appellatum. 1. 2.

Regulam constitutam *supra* §. 11. vt exequutio facta intra tempus datum à lege ad appellandum, limitaui, † si infra id tēpus non fuit appellatum. *gloſ. cap. venerabilis*, §. *porro verb. appellatum de sent. excom. in sext. Fel. cap. quoad consultationem de re iud. num.* 27. addendo etiam si agatur de sententia excommunicationis. *Tuscus conclus.* 481. *exequutio. nu* 8. vbi refert dissentientes. *& conclus.* 349. *euentus, num.* 3.

2 Contrarium defendi posset † ex dictis *Calderini conſ.* 1. *de electiõn. num.* 3. *verſ. contrarium.* necnon ex regula, quod principium sit spectādum, vt dixi in meis collectaneis. *ad gloſ. in cap. scientes, verb. ab initio, de censib.*

§. XIV.

SVMMARIVM.

Iudicium ciuile differt, & conuenit cum criminali. 1. 2. 3.

Exequutio sententiæ in criminali lata est nulla & attentata, si fuit facta intra tempus datum ad appellandum. 4. *Ampl. ibid. &* 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. *Limit.* 20. 21. 22. 23.

Bannitus non potest impune offendi intra tempus datum ad appellandum. 5. *Limit.* 6.

Tertius an possit appellare in causa criminali. 10. 11.

Appellatio an Statuto tolli possit in criminalibus. 24

1 Quamuis iudicium ciuile † & criminale in multis differant, vt iusto volumine prosequutus est *Hyeron. Buccaron. in suo tract. de differentijs inter iudicia ciuil. & crimin.* in multis tamen conueniunt; omissis cæteris parum conuenientibus dicendis hoc §. dicam iudicium ciuile, & criminale conueni-

2 re, † quia vtrunque est terminandum infra biennium, à die litis contestatæ. *l fin. C. vt intra cert. temp. crimin. quæst. auth. ei qui appellat. C. de temp. appellat.* & vtrobique plura congessi in meis collectaneis; & quod à senten-

3 tia lata, tam † in iudicio ciuili, quam criminali licet appellare infra decem dies, quibus est lata sententia, *auth. hodie, C. de appellat. l. addictos, verſ. si tempora, C. de appel.*

Hinc infertur, vt sicuti exequutio sententiæ latæ in causa ciuili facta intra tempus ad appellandum, vel appellatione interposita, est attentata, & nulla, † pariter est talis si fuit facta in

4 causa criminali. *Guid Papa decis.* 74. *num.* 1. *verſ. ita etiam. Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 11. *num.* 23. *& seq. & cap. cap.* 12. *nu.* 3. vbi ideo addit possessionem esse attētatam, quæ fuit capta intra tempus datum ad appellandum à sententia priuationis. & Bannitus durante

5 termino ad appellandum non † potest impune offendi, nisi adsit Statutum aliud disponens, vel

6 sententia lata † esset in conuictum, vel cōfessum vere, vel præsumptiue. *Farinac. var. quæst. q.* 101. *cap.* 1. *regula, num.* 3.

7 Ampl. etiam, vbi agitur de sententia † interlocutoria, veluti quod reus torqueatur. *Guid. Papa decis.* 74. *num.* 1. *verſ. in causis.*

8 Ampl. prætertim, vbi in sententia † datus est terminus condemnato ad soluendum pœnā: veluti si quis damnetur ad soluendum mille fisco, intra tres menses, alias incurrat pœnam quanto pluris. *Calderin. conſ. de re iudic.* concludens interim non posse exequi pro pœna.

9 Ampl. vt condemnatus possit appellare † non solum per se ipsum, sed etiam per procuratorem. *Guid Papa de appellat. nu.* 82. *Lancellot. de attentat. part.* 2. *c.* 12. 12. *ampl.* 4. *num* 7. *&* 8. *Farinac. var. quæst. q.* 101. *cap.* 1. *regul. nu:* 23. *& seq.*

10 Ampl. vt liceat cuicunque de populo † appellare, etiam si condemnatus nolit esse appellatum. *Guid. Papa de appellat. num.* 21. *in fin:* subdens *nu.* 84. an tertius possit appellationem prosequi sine mandato. *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *num.* 7. *&* 8. *Guazin. tract. ad defensam, defension.* 36. *cap.* 1. *num.* 1. *& seq.*

11 vbi ampliat etiam in alia pœna † corporali, nisi condemnatus sit confessus, vel absens, vel delictum sit notorium, vel condemnato inuitos dum ducitur ad supplicium.

12 Ampl. etiamsi appellationi esset † renunciatum, quia illi renunciari non potest. *Guid. Papa de appellat. num.* 85.

13 Ampl. quod si iudex reiecta appellatione, † quam debebat admittere, exequatur sententiã, sit capite puniendus. *l. lex iulia*, §. *fin. ff de leg. iul. repetend. Guid. Papa de appel. num.* 94. addendo per amicos posse impediri exequutionem sententiæ appellabilis, *Farinac. var. quæst. quæst.* 101. *cap.* 1. *num.* 6.

14 Ampl. etiam vbi sententia † est, prolata contra viuarium. *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *ampliat.* 4. *num.* 5.

15 Ampl. etiam vbi sententia est lata contra plures, † & vnus tantum appellauit, nam attentata esset exequutio tacta contra non appellantes. *Guid. Papa de appellat. num.* 97. *Farinac. var. quæst. q.* 101. *cap.* 1, *num.* 17. & late examinat *Lancellot. de attentat. part.* 2. *cap.* 12. *ampliat.* 11. *num.* 1. *& seq. Guazin. tract. ad defens. defension.* 36. *cap.* 3. *num.* 13. vbi declarat, si alijs licebat appellare; licet *num.* 8. dixisset prodesse etiam si tertio esset interdicta appellatio.

16 Ampl. etiam si deinde damnatus † interposita appellatione, vel durante tempore ad appellandum moriatur, non attentatum esset, quidquid fieret in illius cadauer, vel bonis. *Guid. Papa de appel. num. 97. & seq.* vbi quoad bona refert dissentientes.

17 Ampl. etiam si ob inopiam † appellatio sit deserta. *Boer. decis. 247. num. 16.* quem refert & sequitur *Lancel. de attentat. part. 2. cap. 12. ampliat. quarta, num. 9.*

18 Ampl. etiam si appellatio † videatur iniusta, nam supersedendum est in executione, nisi periculum sit mora allatuta. *Boer. decis. 153. n. 16.* quem refert & sequitur *Lancel. de attentatis, part. 12. num. 16.*

19 Ampl. vt iudex eum suis ministris † puniatur si inter tempora ad appellandum, vel appellatione interposita exequatur sententia, *l. quoniam iudicis*, C. *de appel.* per quem textum ita firmat *Masuer. in prax. capit. de appellat. in fine*; subdens si damnatus capite, deinde probetur iniuste fuisse damnatus, iudicem esse puniendum pecuniaria pœna, vbi capite, & eadem pœna erat damnandus. *Farinac. var. quæst. quæst. 101. cap. 1. regula, num. 5.*

20 Ampl. præsertim vbi pœnæ † pars applicatur fisco & reliquum dandum est querelanti, vel damnum passo. *Bossius de appellat. num. 8. vers. quæro quando*, quem sequitur *Magon. decis. Lucens. 91. num. 1. & seq.* eum alijs cumulatis a *Guazin. tract. ad defens. defension. 36. n. 12.*

21 Limit. in reo confesso & † conuicto, *l. 1. C. quor. appel. non recip. l. cum reis*, C. *de pœnis*, vbi plura retuli in meis Collectaneis. *Lancel. de attentat. part. 2. cap. 12. ampliat. quarta, nu. 12.* vbi plures congerit, & præcipue an sit opus, vt reus sit confessus, & conuictus, vel sufficiat quod sit tantum conuictus, vel confessus, subdens, *nu. 15.* quod possit damnati etiam si processus sit nullus.

Limit. vbi mora, seu dilatio data ad appellan-
22 dum † est periculum allatura, nam tali casu sunt concessa, quæ alias sunt negata, *l. si quis filio, §. hi autem, ff. de iniust. rupt.* vbi plura congessi in meis Collectaneis, & in terminis nostris *Lancel. de attentat. part. 2. cap. 12. ampl. quarta, num. 16. & 17.*

23 Limit. vbi vel ratione criminis, † vel iudicis, vel ratione appellantis, non licet appellare: nam eum ijs casibus non causentur attentata, fiet executio intra tempus ad appellandum. *Lancel. de attentat. part. 2. cap. 12. ampl. 4. num. 18. & seq.* & dixi in meis singularibus, §. *appellatio non conceditur*. *Farinac. de var. quæst. q. 101. cap. 1. numer. 45. vsque in fin. Clar. in prax. quæst. 94.*

24 Limit. stante Statuto, † vel consuetudine contraria. *Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 48. num. 1. et num. 9. vsque in fin.* deinde examinat dum prius *num. 1. vers. non obstat.* confutas-
25 set opin. eorum qui negant Statuto † posse tolli appellationem, in criminalibus. *Farinac. var. quæst. quæst. 101. cap. 1. regula, num. 495. & seq.* asserens in Vrbe, si reus confessus & eodem natus non appellat, quod iudex exequitur sententiam etiam pendente termino ad appellandum; & hanc consuetudinem seruari ab officialibus sitientibus humanum sanguinem, ambitionis causa; seu vt ego addo, vt suam augeant conditionem, tanquam diligentes iustitiæ cultores, non autem osores. *Guazin. tract. ad defens. defension. 36. cap. 4. num. 1.*

CAP. V.

SVMMARIVM.

Executio fieri debet pro debito liquido, 1. 5. & *quare*, 3. 11. *Ampl.* 1. 2. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.

Limit. 12. 14. 30. 31. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 44.

Damnorum causa non potest fieri executio, nisi illa fuerint liquidata. 2

Incertitudo vitiat omnem dispositionem. 4

Romanus reprobatur. 30. *in fin.*

Socin. reprobatur. 30. *in fin.*

Pactum facultatiuum capiendi bona debitoris pro interesse et damnis, qualiter intelligatur. 32

Liquidatio de consilio peritorum qualiter fiat. 41.

Executio sententiæ in criminalibus an fieri possit ante sententiam. 43.

Clausula detractis detrahendis, an suspendat executionem sententiæ. 44

Appellatio datur a decreto quod creditum sit liquidum 46. *Ampl.* 47. *item quando liquidatio fit testibus*. 48.

Liquidatio fit per omne genus probationis. 45.

Probatio indubitata fit tantum instrumentis; 49. *Limit.* 50.

Confessio est liquida probatio. 50.

Interesse promissum qualiter liquidetur. 51

Appellationis formula, vbi executio decernitur, non facta liquidatione. 52

Appellatio an detur a liquidatione. 53.

Debitum quando dicatur liquidum. 54. 55. 56. 57. 58. 59.

Debitor sub conditione non est proprie debitor. 58

Instrumentum quando dicatur liquidum. 60. *et seq.*

Creditum quando dicatur liquidum. 60. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68.

In continenti factum quando quid dicatur. 67

Creditum non est liquidum. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78.

1 Debet quinto diligens causarum patronus aduertere, † vt exequutio fiat pro debito liquido, & probato probatione liquida. *Corn. cons. 31. n. 3. et 4. Lofred. cons. 18. Lotarius, nu. 2.* concludens pro debito illiquido non posse concedi capturam, nec aliam exequutionem. *Dec. cons. 322. Visis num. 2 in fin. et num. 3. vers. secundo, et cons. 682. in causa, num. 9. Crauetta cons. 802. num. 14. Surd. cons. 168. num. 20. circa med. et consil. 248. n. 12. Bald. cons. 99. præmissis lib. 5.* concludens, quod si quis

2 si quis potest † petere damna et expensas, ante
omnia faciendam liquidationem, & illa facta
fieri exequutionem, nec prius faciendam, quia
id est exequendum, quod est liquidum, nec exe-
quendum, quod est illiquidum, vel non potest
liquidari, & ita practicari, & istud esse verum
sicut Euangelium. *Bertrand. Argent. ad con-
suetud. Briton. art.* 231. *vers. liquidus. Neui-
zan. cons.* 70. *nu.* 1. *in fin. Ludouis. decis.* 545.
num. 7. *Rota recent. decis.* 630. *num.* 4. *part.* 2.
Coler. de proces. part. 3. *cap.* 1. *num.* 1. *et* 4. eam
3 afferens rationem, quia † liquidatio est pars exe-
quutionis. Et non esse, & non apparere sunt
paria, seu vt ego addo, cum in iudicio sit ne-
cessaria certitudo, §. *curare. Instit. de action.*
4 incertitudo vitiat † iudicia, & quamcunque
dispositionem. *Marsil. de probat. num.* 384. *et
seq. Rebuf. de litter. obligat. artic.* 1. *glos.* 9. vbi
eam affert rationem, *Osasc. decis.* 129. *num.* 3.
& *Galles. de oblig. Camer. quaest. fin. num.* 33.
5 *Couar. var. resol. lib.* 2. *cap.* 11. *nu.* 1. *vers. con-
traria*. dum prius retulisset dissentientes. *Gra-
tian. discept.* 318. *num.* 7. & *discept.* 333. *nu.* 8.
Milanens. decis. 1. *lib.* 2. *num.* 29. *Giurba decis.*
15. *num.* 6. infinitos congerens.

6 Ampl. etiam si agatur de exequutione † obli-
gationis Cameralis, vel habente paratam exe-
quutionem, ex pacto, vel Statuto. *Bart l. pro-
inde*, §. *notandum, ff. ad leg. Aquil. Galles. de
oblig. Camer. quaest.* 34. *num.* 10. *Crauet. cons.*
221. *num.* 9. & *cons.* 840. *nu.* 5. *Alex. cons.* 188.
lib. 2. *num.* 1. *vbi addentes*, & *cons.* 115. *lib.* 7.
num. 10. *in fin. Lofred. cons.* 18. *num.* 1. *in fin.
Surd. cons.* 168. *num* 21. *Asin. de exception.* §. 1.
cap. 29. *num.* 9. & 18. & §. 7. *cap.* 79. *num.* 4. &
5. *Surd. cons.* 284. *num.* 1. 2 *Roman. cons.* 21. *et
num.* 5. *vbi Mandos. vers. liquidi. Rebuf. de lit-
ter. obligat. artic.* 1. *glos.* 9. *num.* 7. *Osasc. decis.*
129. *num.* 5. *et seq. Coler. de proces. part.* 3.
capit. 1. *numer.* 2. & 4. *Ias. in l.* 1. *ff. de eden.
num.* 31. & *seq. vers. contrarium*, vbi late com-
probat. *Rebuf. de litter. obligat. artic.* 1. *glos.* 9.
num. 7. *Soccin. cons.* 51. *lib.* 1. *num.* 5. *Mantic.
decis.* 194. *num.* 4. *in fin. Surd. cons.* 221. *nu.* 3.
Crauet. cons. 840. *Vitium nu.* 5. *Hieron. Leo
decis.* 64. *num.* 5. *Herculan. in l. ait Pretor.* §. *si
iudex num.* 13.

7 Ampl. etiam si ageretur † de exequutione
sententiae arbitri. *Dec. cons.* 618. *in casu nu-
mer.* 5.

8 Ampl. vt debeat esse liquidum † liquidatione
facta seruatis seruandis, alias non releuat facta
liquidatio. *Flamin. Rubeus cons.* 60. *lata sen-
tentia, lib.* 2. *num.* 12 *motus arg. l. cum in testa-
mento, ff. de hered. instit. Rota decis. recent. decis.*
689. *par.* 1. *num.* 3. quae loquitur de exequutio-
ne mandati precij grani non liquidati.

9 Ampl. praesertim, vbi creditum † non est, li-
quidum de iure communi. *Corn. cons.* 306. *in
praesenti lib.* 3. *num.* 11. *argum. textus. in l. fin.
C. de compensat. Lofred. cons.* 18. *num.* 1. *in
fin.*

10 Ampl. vt exequutio facta † pro debito, vel
quantitate non liquida sit nulla, *Surd. cons.* 168.
dubitat, nu. 21. *in fin.* sequendo *Aret. cons.* 110.
col. 2. *vers. secundo. Crauet. cons.* 819. *num.* 9.
in fin. eam, *num.* 10. referens rationem, quia
11 sicuti non valet sententia incerta, ita non † va-
let exequutio, quae non facta liquidatione non
est liquida. *Zach. de oblig. Camer. quaest. fin.
nu.* 61. vbi plures Rotae decisiones refert. *Cra-
uet. cons.* 164. *num.* 2. *Amatus decis.* 80. *n.* 28.
Gras. de except. cap. 36. *num.* 1. *Castil. decis.* 7.
num. 18. *Milanens. decis.* 1. *lib.* 2. *n.* 29.

12 Contrarium, quod sustineatur, † si deinde
liquidetur, firmat *Ruin. cons.* 152. *in causa
lib.* 4. *num.* 9. *in princ.* & *cons.* 2. *lib.* 2. *n.* 14.

13 Ampl. vt debeat esse liquidum † quoad per-
sonam in quam fieri debet exequutio, veluti si
fuerit relaxata contra Titium taquam heredem
Sempronij, debet cõstare illum esse talem. *Alex.
cons.* 188. *viso processu lib.* 2. *num.* 1. *in fin.* &
num. 2. *Asin. de exequut.* §. 1. *cap.* 29. *num.* 10.
et seq. Corn. cons. 31. *lib.* 3. & 4. *Rolan. à Val.
cons.* 20. *lib.* 1. *num.* 8. *et seqq. plurib.* qui loqui-
tur de herede. *Tuscus conclus.* 490. *exequutio
14 num.* 7. *et* 8. quod tamen † cessat si exequutio
fiat ab eo cui data est facultas illam faciẽdi pro-
pria auctoritate, cum clausula constituti, vel
precarij. *Ruin. cons.* 152. *in causa vertente lib.*
4. *num.* 9. *vers. secundo. Surd. cons.* 221. *num.* 7.
loquens de exequutione facta in debitorem tan-
quam morosum, non probata mora. *Serafin. de-
cis.* 473. *num.* 1. addendo procedere etiamsi
ageretur contra eum, qui confessus est debitum
Galles. de obligat. Camer. quaest. fin. numer. 33.
et seq.

15 Ampl. vt debeat esse liquidum quoad † per-
sonam, quae instat pro exequutione. *Alex. cons.*
11. *Visa lib.* 7. *num.* 10. *vers. sicut dicimus, vbi
addentes. Tuscus* loquens de haerede cessiona-
rio, & similibus *conclus.* 490. *exequutio, nu.* 6.
et seq. et 10. *Rebuf. de litter. oblig. artic.* 1. *glos.*
9. *num.* 9. *Galles. de oblig. Camer. quaest. fin.
num.* 33. *et. seq.*

16 Ampl. etiamsi tractaretur † de exequutione
facienda ad fauorem fisci, tam ex iure proprio,
quam ex alieno, in quo successit. *Lofred. cons.* 1.
tota vis, num. 1.

17 Ampl. vt adeo debeat † esse liquidum, vt nul-
la exceptione retardari possit, quia non dicitur
debitor, qui exceptione legitima se tueri potest.
*l. is cui, ff. de act. et oblig. l. creditores, l. debitor,
ff. de verb. signif.* & comprobatur ex dictis *Gras.
ex cap.* 21. *in fin. et dixi infra lib.* 3. *cap.* 1. §. 3.

18 Ampl. vt sit nulla & reuocanda †, quamuis
iudex decreuerit illam fieri quacunq. exceptio-
ne non obstante. *Crauet. cons.* 802. *numer.* 10.
concludens exceptionem liquidationis admitti
isto casu, quia, vt idem subdit *num.* 17. ante li-
quidationem impossibile est fieri exequutionẽ,
& loquitur vbi ad fauorem fideicommissarij fie-
ri debeat exequutio, idem repetens *cons.* 819.
num. 9. *et seq. Serafin. decis.* 941. *num.* 2. *et decis.*
19 938. Ampliando † praesertim si fiat contra fide-
iussorem, vel eius bona, & non contra promis-
sores, *et decis.* 1168. *num.* 5. *Neuiz. cons.* 52.
num. 42. addendo procedere etiam quod dein-
de liquidaret.

20 Ampl. vt passus exequutionem a non facta
liqui-

liquidatione tanquam spoliatus sit restituendus Crauet.consf.819.num.11.

21 Ampliat.etiam quod † ageretur de re,quę ser. uando seruari non posset.Serafin.decis.941.n.2.

22 Ampliat.vt passus exequutionem † non præcedente liquidatione sit restituendus, non solū quoad possessioné,sed etiam quoad fructus perceptos, & percipiendos, propter malam fidem causatam ex inobseruantia ordinis in exequendo. Crauet.consf.819. de anno, num.12.

23 Ampliat. vt ante factam liquidationem † debitor nunquam dicatur constitutus in mora. Surd.consf.38. n.13. addendo procedere etiam si addita esset dies & pœna. Peregrin.consf.74. lib.3.num.13. addendo neque pro non liquidis deberi interusuria,nec per interpellationem cum litis contestatione.

24 Ampliat. etiam si appositum † sit pactum facultatiuum capiendi possessionem propria auctoritate, vt dixi supra cap.2. §.26.

25 Ampliat. præsertim † si agatur de censuris. Gallef. de oblig. Camer. quæst. fin. num. 35. & seq.

26 Ampliat. etiam si agatur † de exequutione sententiæ supremi Tribunalis, quæ de Iure communi, vel ex Statuto esset exequenda, non obstante quauis exceptione. Osasc.decis.129. Gerardus num.1.& 8. in fin.

27 Ampliat.præsertim si † fuit exceptum de liquidatione. Gratian.discept.333.

28 Ampliat.vt non † sufficiat liquidatio facta post exequutionem: arg. eorum quæ cumulat Boer. decis.259. num.1. & seq. & quæ de clausula, si quid exequendum, tradit Marescot. resolut. 121 Regulariter.num.17. & seq.

29 Ampliat. etiam † si ageretur de exequutione sententiæ latæ in Iudicio vniuersali, vt dicam infra §.1.

30 Ampliat. vt debitum † debeat esse liquidum, non solum ratione qualitatis personarum, sed etiam causæ. Aretin. decis.32. quem refert & sequitur Tuscus conclus. 490. exequutio num.6.

31 Ampliat. etiam si debitum esset † reale, & lata esset sententia ad rem, quæ sit penes alium, quam debitorem, nam prius liquidanda est rei identitas. Cast.consf.165.num.2.lib.2.quem refert Tuscus concl.490. exequutio n.9. Serafin. decis.385.num.3.

Ampliat. vt exceptio liquidationis non sit
32 † reiecta à Statuto reijciente omnes,& quascumque exceptiones, vt dixi infra §.2.

33 Ampliat. etiam si non sit liquidum † ratione conditionis tacite, vel expresse appositæ actui, de cuius exequutione agitur, vel quæ sit actui annexa ex illius natura, vel pacto contrahentium; nam nisi probetur purificata conditio,debitum non est liquidum. Couar. pract. quæst. lib.2. cap.11.num.2. Suarez late in l.post rem iudicatam. ff. de re iud. num 1.& seq.& alios retuli infra vers. itē vbi est purum. Socin.consf.51. vol.1.num.7.& seq. vbi late comprobat. Surd. consf.221.num.6. loquens de exequutione repetitionis dotis, non probata vergentia mariti. Gallef.de oblig. Cam.quæst. final. n.33. & 34.
34 vbi plura exempla referr. † Pro debito autem conditionali an possit fieri exequutio, vel subhastatio, Ferron ad cōsuetud.Burdegal.§ fin.col.7. vers.videtur posse.

Limit.quoad effectum petendi exequutionem
35 facta † liquidatione. Roman.consf.211.num.5. declarans hoc modo intelligi Bart. & saluari à contrarietate, & expressius relata hac declaratione, Surd. consf.248.num.12. Scaccia de appellat. quæst.17. num.24. & seq. limit.9. Couar. var. resol.lib.2.cap.11.num.1.vers.primo vsq.in fin. concludens procedere, siue quid sit debitum in genere, siue in vniuersum, & non solum vbi exequutio sit ipso iure a lege, vel à Iudice ex legis præcepto, reprobatis Roman. & Socin. aliud sentientibus. Osasc. decis.129.num.14.

36 Limit.vbi pacto fuit expresse conuentum † vt fieri posset exequutio pro obseruatione promissorum, etiam non facta liquidatione; veluti si quis se obligauerit ad omnia damna patienda, data ideo facultate capiendi tot de bonis suis propria auctoritate,etiam non facta liquidatione. Bart.l.3.creditoris. in 2.lectur. quæst.3. num.16.vers.respondeo, C.de pignorib. quem sequuntur Gallef. de obligat. Cameral.quæst.35. num.10. Scaccia de appellat. quæst.17. limit.9. num.31.& seq. ambo declarantes id esse verum
37 quoties id pactum est factum † ex causa deducta in esse in genere;secus si deducēda esset,vt exemplificat Couar.var.resol.lib.2.cap.11. num.1. in fin.vers.quarto.Aliud exemplum ponit Caneer. de exequut. inst. num.33. circa fin. si quis promisit non venire contra promissionem sub pœna mille, nam si quis agat ad pœnam,liquidatio præcedere debet,præmisso libello, & cæteris solemnibus ordinarij iudicij.

38 Limit. vbi expresse fuit conuentum † quod propria auctoritate creditor possit capere bona debitoris sua, & vlterius addita est clausula constituti,vel precarij. Ruin.consf.152.In causa. lib.4. num.9.vers.secundo, addendo procedere etiam si exequutio fiat contra singularem successorem. Scaccia de appellat. quæst.17. limit.11. num.31.Surd.consf.221.super, num. 36. & seq. & num.51.vers.& non.

Contrarium tenet Colr. de processib. part.3. cap.1.num.41. & seq.

39 Limit. vbi liquidatio est allatura † periculum aliquo modo, vt puta quod debitor sit fugam arrepturus,siue agatur de causa ciuili,siue criminali. Ruin. consf.2. lib.5. num.12. & seq.vers. præterea. Iasf.l.vinum. ff. si cert.pet. num.3. vel liguidatione fieret præiudicium irreparabile. Tuscus conclus.492. exequtio. num.12.

Limit. vbi agitur de promissione facti, nam
40 ante omnia † liquidandum est factum non fuisse. Socin.iun consf.136.num.9. Canar. de exequut. instrum. num. 33. circa fin. Scaccia de appellat.quæst.17.limit.11.num.32.

Limit. in ijs quæ veniunt accessorie ad cau-
41 sam, † qualia sunt expensæ damna, & similia. Tuscus, conclus.359. liquidatio, num.9.

42 Limit. vbi debitum † non est liquidum in vniuersum seu in genere, veluti si promissus sit grex, vel aliud simile. Couar. variar. resol. lib.2.

lib. 2, cap. 11, numer. 1. vers. secundo.

38 Limit. fauore dotis † quoties mulier defuncto marito, vult retinere illius bona pro sua dote, vel iuribus dotalibus, Surd. cons. 221. super, num. 51. in fin.

39 Limit. vbi ex actis potest liquidari.† Serafin. de iuram. priuileg. 77. num. 46. & seq. subdens num. 48. sententiam dici liquidam, si condemnetur quis in certa quantitate saluo iure faciendi verum, & certum calculum. Giurba decis. 60. num. 20. 21. addendo interim fieri exequutionem. Cartar. decis. 49. n. 8. & decis. 83. nu. 1.

40 Limit. vbi est promissa certa † quantitas pecuniæ, vel tritici, vel plus, & minus, quod facto calculo apparebit debitum, quia exequutio pro summa expressa fieri potest tanquam liquida, non obstante quod facto calculo possit minui, vel augeri. gloss. l. 2. verb. conditionalis ff. de in diem adiect. Dec. cons. 618. Surd. cons. 38. num. 25. Lancellot. de attentat. part. 2. cap. 4. limit. 28. num. 1. Munoz de ratiocin. cap. 33. nonnunquam, num. 27. & seq. vbi alios congerit.

41 Liquidatio si fiat † ex consilio, seu peritia peritorum, qualiter fiat. Burat. decis. 91. num. 3. vers. quæ nullitas.

42 Cautela, qua mediante fieri † potest exequutio debiti non liquidi, docet Couar. var. resol. lib. 2. cap. 11. num. 1. vers. in summa.

43 Quid autem sit dicendum in † Iudicijs vniuersalibus. Gratian. discept. 333. exequutionem num. 9. & seq.

44 An retardabitur exequutio † sententiæ latæ adiecta clausula, detractis detrahendis, Peregrinus de fideicom. art. 50. num. 81. & seq. Cancer. var. resol. lib. 1. c. 17. de sent. & earum exequut. num. 499. & seq.

45 Singulare vnum addo, quod cum liquidatio † crediti fieri possit per omne genus probationis. Bald. in l. 2. C. de exequut. rei iud. n. 6. in princ. Rebuff. de litter. obligat. art. 1. glos. 9. num. 11. Cancer. de exequut. Instrum. quæst. 14. nu. 32. in fin. & 33. caueat qui exequutionem instrumenti non liquidi petit, ne iudex factis probationibus interloquatur constare de debito liquido, vel factam fuisse concludentem proba-
46 tionem super liquidatione, quia † causa fieret appellabilis, Surd. decis. 27. num. 8. & seq. id late probat Scaccia de appel. quæst. 17. limit. 9. n. 36. & seq. & aduersus Bald. concludit Couar. var. resol. lib. 3. c. 11. n. 1. circa fin. vers. primum, eam afferens rationē, quia nihil opponitur aduersus instrumentū, sed aduersus liquidationem cōtra id, quod incerte & sub dubio fuit conuenium, quod vtique est permissum Soccin. cons. 51. lib. 1. n. 5. et 6. Barzius tamen de Guarant. q. 2. in fin. distinguit quando sit opus sententia. Id, quod
47 præsertim procederet † si contra liquidationē quid fuisset exceptum, & probatum, vt voluit Bald. d. l. 2. num. 7. vers. Statutum enim, & ibi addentes quod vtique licuit reo facere, iuxta textum in l. petenda C. de temp. in integ. restit. ad quem plura cumulaui in meis Collectaneis. Suarez in l. post rem iudicatam, ff. de re iud. num. 1. in fin. concludens posse opponi omnes exceptiones obstatiuas liquidationis. Vel liqui-
48 datio facta † fuisset testibus, num. 16. 18. & seq. & ratio est quia cum fides testium sit Iudici arbitraria l. 3. ff. de test. non est addendum grauamen grauamini, vt credatur testibus, & exequutiue procedatur contra eum in quem deposuerunt, quia ad istum effectum requiritur
49 indubitata, & notoria probatio, † quæ non fit nisi per instrumentum, Coler. de process. lib. 3. cap. 1. num. 12. & seq. & num. 15. & 18. vsque ad 32. Galles. de oblig. Camer. quæst. 27. num. 4. & seq. Cessarent tamen præfata, si liquidatio
50 probaretur † confessione debitoris, Coler. de process. part. 3. cap. 1. num. 9. & 20. vbi docet modum eruendi talem confessionem a debitore, vel apoca illius manu scripta, vel subscripta Galles. ibidem num. 10. & seq. subdens num. 35.
51 & seq. pluribus quomodo † liquidetur interesse promissum in genere.

52 Appellatio qualiter concipiatur † quoties decernitur exequutio non facta liquidatione, Rot. diuers. decis. 100. part. 1. numer. 27. in fin. & 29.

53 Appellatio an detur † a liquidatione. Rot. diuers. decis. 100. part. 1. num. 29. & seq.

Quia in præcedentibus sæpe feci mentionem de debito & probatione liquida, non inutile erit
54 referre quando debitum † seu creditum vel instrumentum seu probatio sint liquida. Et licet Modestinus lib. 4. Pandectarum relatus a Triboniano, & socijs in l. debitor, ff. de verb. signific. breuiter id expresserit, inquiens eum dici debitorem, a quo inuito exigi pecunia potest; attamen quia breuitas parit obscuritatem iuxta illud Horatij, Dū breuis esse volo, obscurus fio; & de multis dubitari contingit vt dixi in meis Collectaneis ad d. l. debitor; vtile erit, quæ idem I.C. breuibus expressit, latius referre declarando, quando creditum, & exequutio dicantur liquida, subdendo quando idem dicendum de instrumento, seu probatione.

55 Debitum itaque seu creditum est liquidum † vbi inspecto saltem statu temporis quo petitur, certam continet quantitatem, licet in progressu processus possit augeri vel minui. Dec. cons. 618. in casu, num. 5. vbi loquitur de laudo arbitri qui condemnauerat in certa summa saluo iure faciendi verum, & certum calculum. Rebuf. de litter. oblig. art. 2. glos. vnic. num. 31. Gratian. discept. 182. num. 31.

56 Item vbi ad illud soluendum † non est apposita dies, nam si apponatur, antequam illa cesserit & aduenerit, debitum est illiquidum. Dec. cons. 682. in causa, num. 9. l. cedere diem, ff. de verb. signif. Rebuf. de litter. obligat. artic. 2. glos. vnic. num. 73.

57 Item vbi est purum, † nec habet tacitam vel expressam conditionem, l. cedere diem, ff. de verb. signif. Dec. cons. 682. in causa, n. 9. Rebuf. de litter. oblig art. 2. glos. vnic. num. 71. & seq. Crauet. cons. 212 num 10. Dec. cons. 107. col. fin. vers. & ideo, & ratio est quia debitor sub con-
58 ditione † non est propriè debitor. Thesaur. quæst. 121. lib. 4. num. 1. Rebuf. de litter. obligat. art. 2. glos. 1. num. 17. et seq. plurib. concludens

non

non posse peti nisi probato fuisse verificatam conditionem, idem late probat *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 11. num. 2. Bald. l. 2. C. de exequut. rei iud. num. 7. & 8. Suarez* plura exempla referens, in repet. *l. post rem iudicatam, ff. de re iud. limit. 4. num. 1. & seq.*

59 Item vbi petitur ab ipsomet creditore,† secus si a b alio illius nomine, vel ex iure cesso, vel successione eiusdem creditoris, nam donec legitimata fuerit persona volentis exigere, debitum est illiquidum, ptopter probationem extrinsecus faciendam. *Alex. conf. 115. lib. 5. numer. 10. in fin.*

Item creditum, seu instrumentum dicitur liquidum, vbi ex sua natura debitum nullam
60 † habet annexam qualitatem extrinsecus probandam, vel adminiculandam. *Surd. decis. 27. numer. 7.* veluti si petatur dotem restitui, vel solui legatum relictum sub conditione, nam nisi probetur venisse casum dotis restituendæ, vel purificatam esse conditionem, debitum dotis, & legati non est liquidum. *Lofred. conf. 18. tota nu. 3. Asinius de exequution. §. 1. cap. 29. nu. 13. Rolan. à Val. conf. 20. lib. 1. num. 13. Rebuf. de litter. obligat. art. 1. glos. 9.* qui loquitur de cessionatio, qui agens ex iure cesso debet probare
61 ius cedentis: & idem dicitur de † instrumento. quod non est liquidum, si egeat extrinseco adminiculo pro illius exequutione. *Lofredus conf. 746. num. 5. & 6.*

Item creditum, seu instrumentū dicitur liqui
62 dū vbi constat de quātitate, qualitate crediti, & ex instrumento ista probantur. *Bald. l. fin. C. de compens. & in l. 2. C. de exequut. rei iud. Ias. l. 1. ff. de edend. num. 3. Coler. de process. part. 3. cap. 1. num. 3. & 4. Graf. de except. cap. 36. nu. 10. Menoch. conf. 746. de multis nu. 7.*

63 Item creditum dicitur liquidum, † quod probatur publico instrumento, cui fides sit præstanda, *Coler. d. cap. 1. num. 87. & seq.* examinat, an idem dicendum de scriptura priuata.

Quando autem instrumentum dicatur publicum, & in forma probanti, dixi *infra cap.*

Intelligas tamē proximas duas declarationes, quoties legitima non obstat exceptio. & alia non eget probatione. *Surd. decis. 27. num. 6. & seq. Asinius de exequut. §. 1. 29. nu. 7. Graf. de except. cap. 36. num. 14. Osasc. decis. 127. nu. 7. et seq.*

64 Item creditum dicitur liquidum, † quod probatus confessione debitoris. *Coler. de process. part. 3. cap. 1. num. 9.* quia in confessum nullæ sunt partes iudicis, quam in condemnando, & exequendo, *l. vnic. C. de confes. l. 1. l. certum, ff. eod. Ripa l. si insulam, ff. de verb. oblig. nu. 15. Marsil. singul. 184. si vero.* Modo tamen confessio non sit à iure reprobata, vt de confessione dotis à marito facta, quæ regulariter non valet, seu non probat dotis numerationem, *glos. l. assiduis, §. cum enim, verb. dote, C. qui potior. in pign. hab. l. 1. C. de caut. non numer.*

65 Item, quod † nulla exceptione turbari potest. *Serafin. de iuram. priuileg. 74. num. 67.*

66 Item creditum dicitur liquidum, † de quo cōstat publico instrumento paratam habente exequutionem, quamuis in eodem instrumento promissio esset facta pacto nudo. *Bald. in l. 2. C. de exequut. rei iud. num. 9.*

67 Item creditum dicitur liquidum, † quod sine mora, seu in continenti probari potest. *l. qui de inoffic. testam. l. is à quo, ff. vt in possess. cat. Bart. l. post rem, ff. de trans. col. 2. quæst. 9. Graf. de except. cap. 36. num. 6. & seq.* vbi declarat
67 quantum † temporis spacium concedatur, vt dicatur facta liquidatio incontinenti, & latius dixi *de Laudem. lib. 4. quæst. Ruin. conf. 152. lib. 4. num. 9. & conf. 2. lib. 5. num. 14. Graf. de except. cap. 36. num. 6. & seq. Osasc. decis. 129. num. 13.*

68 Item creditum † dicitur liquidum, quod probatur chytographo debitoris ab eodem scripto, vel subscripto, & recognito coram Iudice ab ipso debitore, vel pronunciato pro recognito in illius contumaciam. *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 11. num. 4.* vbi singulare vnum addit, quod talis recognitio chyrographi, probat in præiudicium debitoris, non autem creditoris illius; nisi à die factæ recognitionis, quo casu æquipollet publico instrumento.

69 Non est liquidum, vbi præsupponitur † aliquid esse præstandum, vel faciendum illius causa, si non fuit probatum illud fuisse factum, vel præstitum. *Dec. conf. 251. num. 5.*

70 Item si tacitā, vel expressam contineat † conditionem. *Dec. conf. 107. in fin. & conf. 105. n. 1. 421. num. 6. Tuscus conclus. 490.* exequutio, *num. 4.* vbi plures consentientes refert, veluti si sententia sit lata contra aliquem reseruatis iuribus deducendis. *Cancer. var. resolut. tom. capit. 17. de sentent. exequut. num. 500. & seq. vers. si vero.* qui loquitur in casu melioramentorum.

71 Item si non exprimatur † causa debiti. *l. 2. §. circa, ff. de dol. except. cap. si cautio de fide inst. l. cum deindebito, § fin. ff probat. Rebuf. de litter. obligat. artic. 1. glos. 9. nu. 25* relato *Dec. conf. 682.* aliud sentiente. *Coler. de process. par. 3. cap. 1, num. l. scire legis, ff. de legib. cap. intelligentia de verb. signif.* Ita de debito, tunc demum liquere dicitur quando constat, vel liquet de causa debiti. *cap. si cautio, vers. indeterminate loquatur, & vers. sed si causam, ext. de fid. instr. l. cum indebito, §. fin. vers. causas explanauit de probat. & dixi infra capit.*

72 Item si exprimatur causati debitum † ex causa quæ desecerit, veluti si petatur exequutio pro pensione domus, à qua conductor fuit expulsus. *l. ex conducto, ff. locat. Roman. conf. 417. Alex. in l. si cum dotem, §. si maritus, ff. solut. matr. num. 6. Brunus de interitu, conclus. 11. & 16. Gales. de obligat. Cam. quæst. 17. num. 12.* vbi *Zacbias num. 79. & seq.* addit procedere etiam si peteretur exequutio ex contractu iurato, & adesset Statutum reijciens omnes exequutiones quia per defectum causæ deficit partium consensus. *Gratian. discept. 273. nu. 20. & seq.*

73 Item vbi de illo tantum † constat ex assertione partium, si sumus in casu, quo de debito realiter constare debet. *Osasc. decis. 172. nu. 1. & seq. plurib.*

74 Item vbi non habet diem † qua sit soluendum

dum; nam si non præcedente præfixione termini ad soluendum fiat exequutio, illa etir nulla & reuocanda. *Rebuf. de litter. obligat. ar. 2. glos. 1. num. 25. & seq.* subdens quid dicendum si solutio fuerit promissa ad voluntatem creditoris.

75 Item vbi ad illud constituendum † aliqua requirirur solemnitas, quæ aliter non probatur interuenisse, quàm assertione partium. *Osasc. decis. 172. quoniam, num. 7. & seq.*

76 Item vbi debitor est alternatiue † obligatus, ante factam electionem a debirore. *Rebuf. de litter. oblig. artic. 2. glos. vnic. num. 28. & seq.*

77 Item vbi in dubium † reuocari potest. *Serafin. de iuram. priuileg. 74. num. 67.*

78 Item vbi legitima aliqua † obijci potest exceptio. *Bald.* loquens de instrumento liquido in *l. 2. C. de exequut. rei iud. Surd. conf. 168. nu. 21. in princ. Osasc. decis. 129. nu. 7. Craf. de except. cap. 36. nu. 14. Ant. Monac. decis. Bononiens. 14. num. 11.*

Liquida autem an sit, & quando dicatur fa-
79 cta † promissio de soluendis tribus millibus, tribus solutionibus, vel triennio, vel tribus terminis, vel in diebus illis, videndus *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 11. num. 5.*

---

§. I.

SVMMARIVM.

Vniuersalia suum esse habent in intellectu, & potius intelliguntur quam tanguntur. 1.
Sententia lata in vniuersali iudicio exequi non potest ante factam liquidationem. 2. *Exempla plura referuntur ibid. Contrarium.* 5. *Concorda.* 6. 10. 16. 17. 18.
Cautela vt tutò fiat executio, si debitum sit liquidum in parte. 19.
L. 1. C. de sent. quæ sin. cert. quant. declaratur. 3
Interesse qualiter liquidetur. 4
In obligationibus facti succedit obligatio ad interesse. 7
Cum lege mitius agitur quam cum homine. 7. *in fin.*
Exclusio hominis fortius excludit exclusione legis, 8. *Limit.* 9.
Stylus Rom. Cur. in facienda liquidatione debiti illiquidi. 11.
Bald. declaratur. 12. 13.
Maritus non potest agere ad petitionem dotis, nec mulier ad illius repetitionem, nisi respectiuè probetur contractum fuisse matrimonium, & esse locum repetitioni. 14.
Dos non potest esse sine matrimonio. 15. *quando repeti possit. ibid.*

1 CVm vniuersalia suum † esse habeant in intellectu, teste *Io. Gram. 1. poster. c. 20.* potiusque, vt ego addo, intelligantur quam tangantur; Ideo non conueniunt Docto-
2 res, an exequi possit sententia † lata in vniuersali iudicio ante liquidationem factam: & negatiuam tenent *Bald. in l. 1. ff. de legat. 2. num. 5. vers. in glos. vt differatur, & Cuman. num. 6. Bart. in l. proinde, §. notandum ff. ad leg. Aquil. n. 3.* concludens, si extet Statutum, quòd instrumenta habenr paratam exequutionem, si quis sit obligatus emendare damnum, si non appareat de illius quantitate, si non præcedat iudicis declaratio super illius quantitate, non posse fieri instrumenti exequutionem. *& ibi addentes vers. pro Statutis*, referunt *Bart. Bald.* idem sæpius dixisse & præcipue *in l. apertissimi, C. de iudic.* concludendo non posse concedi capturam vel aliam exequutionem in debitorem ante factam liquidationem *Benedict. Barzia tract. de guarantig. part. 1. quæst. 2.* vbi plura exempla refert, addendo *Bart. & Bald.* idem sæpius dixisse, cui addo relatos a *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 11. num. 1. in fin.* eandem opinionem pluribus comprobat, & late *Socin. conf. 89. dubium est lib. 3. nu. 1. Ias.* & ab illo, relati testans de veriori, *in l. 1. ff. de edend. num. 31. circa med.*
3 addendo † *l. 1. C. de sent. quæ sine certa quantitate*, intelligi facta liquidatione, additis pluribus quibus hanc opinionem defendit. *Cokr. de process. part. 3. cap. 1. num. 1.* subdens *num. 35.*
4 *& seq. plurib.* quomodo liquidetur tale† interesse, dum prius *num. 15. & seq.* tractasset an liquidari possit testibus, ita vt sit locus viæ exequutiuæ concessæ instrumento obligationis de illo soluendo, & latissime *Suarez in repetit. l. post rem iudicatam, ff. de re iud. limit. quarta. Rebuf. de litter. obligat. art. 1. glos. 9. nu. 14.* concludens & referens ita fuisse iudicatum, quod perperam fuerat facta exequutio, & ideo reuocatam, quia non præcedente liquidatione damnorum & interesse.

5 Contrarium † tenent *Bart. in l. 1. ff. de edend. num. 8. Cast. n. 9.* concludentes peti posse exequutionem instrumenti, in quo sit mihi promissa damnorum & interesse refectio, quamuis illa non sint liquidata, si ex Statuto instrumentum promissionis habeat paratam exequutionem, & exequutione facta in bonis, vel persona promissoris, facere liquidationem. relati à *Ias. in d. l. 1. num. 31. in princip.* & huic opinioni adhæret ipse *Ias. ibid. num. 32. in fin.* licet prius *num. 31.* dixisset præcedentem esse veriorem. *Osasc.* loquens de sententia condemnatoria damnorum, expensarum & interesse, *decis. 129. num. 10. & seq.* relati a *Couar. var. resol. lib. 2. cap. 11. num. 1.*

6 Contrarietatem conati sunt † conciliare *Suarez in repet. l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. limit. quarta, num. 9.* facta distinctione inter interesse expressum, & tacitum, seu inter interesse conuentum, & debitum ex lege: vt in isto petendo agi non possit via exequutiua, secus in illo, quamuis in vtraque specie facta fuerit liquidatio. Exemplum primæ speciei interesse, est si quis promisit soluere, alias sit obligatus ad omnia damna & interesse: exemplum secundæ speciei est, si quis se obligauit ad factum quo non præstito, cum succedat obligatio ad in-
7 teresse † ita lege disponente, *l si quis pro auo, in fin. ff de re iud. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 2. num. 56. in fin. Surd. conf. 201. num. 1. & conf.*

conf. 330. *num.* 5. hoc intellectuale, seu vt ego
addo, legale interesse non admittit rigidam exe-
quutionem, quam amat conuentionale, quia
mitius agitur cum lege, quam cum homine, &
de iure instrumenta non habent paratam exe-
quutionem. *l. Celsus, ff. de arbitr. l. minor an-*
8 *nis, ff. de minorib.* & fortius excludit † exclusio
hominis, quam legis. *Neuizan. conf.* 2. *num.* 39.
Alex. in l. 1. *C. qui admit. num.* 6. Dec. *in tertia*
lectur. num. 50. *Iacob. Niger num.* 17. *Sapia n.*
25. *Zucard. num.* 43. *& seq.* concludentes plus
9 † operare tacitam legis exclusionem, quam ex-
expressam hominis.
10 Aliter conciliauit † *Couar. var resolut. lib.* 2.
cap. 11. *col.* a. *vers. in summa*, concludens, eo mo-
do si intelligatur *Bartolus*, non posse argui de
contrarietate, vt prius dixerat *Suarez. in l post*
rem iudicatam, ff. de re iud. num. 6. addendo
errare eos, qui asserunt *Bart.* sibi fuisse contra-
rium, videlicet, vt summario iudicio citato ad
liquidandam incertam quantitatem promissam
seu conuentam, & factis legitimis probationi-
bus, fiat deinde exequutio. Id quod prius fue-
rat dictum à *Suarez in d. l. post rem iudicatam,*
n. 6. Et hæc conciliatio esset tenenda in Regno
Neapolis, & vbique quoties quis se obligauit
ad formam ritus Regni, quo disponitur, vt abs-
que citatione viso à iudice instrumento obliga-
tionis relaxetur mandatum, in persona, & bo-
nis debitoris, si alia non sit opus liquidatione.
11 In Romana vero Curia † seruatur, vt citato
debitore ad soluendum, vel præstandum, vel
dandum, quod dare, soluere, præstareue, se
obligauit in forma Cameræ, si instrumentum sit
aliquo modo illiquidum, fiat liquidatio testibus
vel instrumẽtis, & illa facta exequutioni deman-
datur instrumentum, & liquidatione pendente
12 suspenditur: & hoc est † quod dicebat *Bald. in*
l. 2. *C. de exequut. rei iud. num.* 7. *in fin.* con-
cludens instrumenta conditionalia, vel incer-
ta, seu alias illiquida, dum liquidantur, non
gaudere beneficio Statuti, sed postquam est in-
terlocutum illa fuisse liquidata; licet, quoad istā
interlocutoriam dixerim supra hoc *cap.* 5. *vers.*
singulare non tuto admonuisse cautum pa-
tronum. *Barz.* tamen *de Guarantig. part.* 1.
quæst. 2. *in fin.* distinguit quando sit opus inter-
locutoria *Baldi*, sed illum reprobat *Scaccia de*
appellation. quæst. 17. *limit* 9. *num.* 42. *& Tu-*
scus conclus. 474. *exequutio, num.* 7. examinat.
13 dicta † *Baldi* refert, & consentientes cumulat
Rebuf. de litter. obligat. art. 1. *glos.* 9. *num.* 8. &
sequitur *Suarez in l. post rem iudicatam, ff. de*
re iud. num. 1. *in fin.* addendo *num.* 6. illum ea
mutuasse à *Bart.* late comprobans illud notabi-
14 le à me supra tactum, maritum, † cui sit promis-
sa dotis restitutio, non posse dotem petere, nisi
probet fuisse contractum matrimonium, inue-
hens in doctorem Hispanum, qui aliud scripse-
rat ex apocripho tractatu *Bartoli de Guaranti-*
15 *gia*, quia dos non † potest esse sine matrimo-
nio, vt ego addo. *l.* 3. *ff. de iur. dot. l.* 3. *C. eodem,*
Natta conf. 266. *num.* 2. *in fin.* & repetitio
dotis non datur nisi præcedat matrimonij solu-
tio, vel mariti vergentia, *l.* 2. *ff. solut. matr. l. in*
rebus, §. *omnis*, *l. vbi adhuc*, *C. de iur. dot.* vel
accidat casus à vergentia parum distans, vt puta
si maritus abutatur rebus suis retinendo concu-
binas. *Put. decis.* 264. *lib.* 3. *nu.* 1. *Marsil. sing.*
234. *paria. nu.* 2. *glos. ad consuetud. Turonens.*
de success. feud. art. 33. *col.* 1. quæ præterea do-
cet quomodo probetur talis abusus. *Castil.*
quotidian. controuers. lib. 4. *part.* 1. 1. *cap.* 26.
num. 1. *& seq.*
16 Aliter conciliare † tentauit *Socin. conf.* 89.
dubium lib. 3. *num & seq.* & nouissime *Scac-*
cia de appellat. quæst. 17. *limit.* 9. *num.* 24. *&*
seq. Coler. *de process. part.* 3. *cap.* 1. *num.* 32. *&*
seq. sed quia in pluribus conueniunt cũ antece-
dentibus, illas videto. Breuius tamen conciliat
17 *Ossasc. decis.* 129. *num.* 16. *in fin.* quod si † fru-
ctus & interesse petantur principaliter, liquida-
tio sit facienda ante sententiam, secus si petan-
tur accessorie.
18 Relatas conciliationes † *Suarez*, *& Couar.*
prius retulerat *Roman. conf.* 211. *num.* 5. & ego
antequam hæc scripsissem, breuiter demonstra-
ueram in duabus postremis limitationibus, quas
dedi regulæ constitutæ *supra hoc cap.* 5. quas
latius non repetam.
19 Si autem debitum sit in parte liquidum, † &
in parte illiquidum, caute faciet debitor, si in-
terpellet creditorem ad recipiendam eam partẽ,
alias eam decreto Iudicis illam deponat, offerens
se reliquum soluturum facta liquidatione, quia
euitabit exequutionẽ, & idem erit, ac si totum
soluisset. *Rebuf. de litter. oblig. art.* 1. *glos. num.*
12. *& seq.* inferens ad casum retractus gentilitij,
si eisdem pretio, & pactis consanguineus, vel
vicinus velit emere: idem pro cautela docet ad
euitandas vlteriores vsuras, *Coler de process. p.* 3.
cap. 1. *num.* 43.

---

§. II.

SVMMARIVM.

Exceptio liquidationis, est fauorabilis, & quare
1. 2. *non censetur reiecta à Statuto reijciente*
omnes exceptiones. 5. *& quare.* 7.
Exceptio omnis est admittenda, nisi reperiatur
prohibita. 2.
Non esse, & non apparere sunt paria. 3
Actore non probante reus absoluitur. 4. *Ampl.*
ibid.
Statutum Mantuanum declaratur. 7
Baldus reprobatur. 8

EXceptionem liquidationis, esse fauorabi-
1 lem † constat, non tantum, quia tanquā
species defensionis, & reorum propugna-
culum ad propulsandam actorum intentionem
§. 1. *inst. de except.* vbi *Aretin. num.* 11. sit ad-
2 mittenda † vbi non reperitur in specie exclusa.
Alex. in l. libertus 14. *ff. de in ius vocand. Crau.*
conf. 241. *col.* 15. *vers. præterea*, sed etiam, quia
cum ante factam liquidationem nō dicatur ap-
3 parere de credito, quia non entes † & non ap-
paren-

parentis eadem est ratio, *l.in tempus §. 1. ff. de hared. instit.l.si ita fuerit, ff.de reb. dub.l. idem Pomponius, §.fin.ff.de rei vendic.Dec cons.272. viso processu, num.5.Neuizan. cons.12. nu.5.* inde factum commune assumptum, vt actore

4 multa allegante, & nihil probante, reus † absoluatur. *l. actor. C. de probat.* etiam quod nihil probauerit, *l.qui accusare, C.de edend. Mantic. decis.211.num.5.*vel constet nullum ius habere. *Verall.decis.11.part.1.num.2.*

Ideo Statuto, vel conuentione reiecta omni

5 exceptione, † non censetur reiecta exceptio liquidationis *Bald.in l.2. C. de exequut. rei iud. num.2. & 6. & cons.165. Statutum, num. 1. vol.4.Cast.cons.169.viso puncto in dubio in fin. vol.2.Curt.iun.l.fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollend.n.5.Menoc. de adipiscend. poss. remed.3. num.190. Crauet. cons.231. circa præsentem, num. 9.*vbi refert Socin. idem sæpius firmasse

6 *Surd.*loquens de Statuto † Mantuano, quo instrumenta habent paratam exequutionem, vt cesset si creditum non sit liquidum, etiam quod Statuto reijciatur omnis exceptio, *decis. 27. Dominus, num.5.& seq.Menoc. cons.746.de multis, num.4.Asinius de exequut.§.1.cap.29. Quoniam, num.18.Coler.de proces.part.3. c.1. num.41.circa med.*

7 Ratio est, quia tale Statutum † est correctorium iuris communis, quo inspecto instrumenta non habent paratam exequutionem, *l.minor, ff.de minor Osasc.decis.129.num.2. Franc.Bec. cons.17.num.1.Scrafin.de iurament.priuil.77. num.1. Cefal. cons.507.num.4. Ruginel.pract. quæst. cap.20. num. 1.* qui innumeros consentientes referunt. Propterea ve minus quo fieri potest deroget illi, *Natta.cons.74. puto, nu. 8. Rota diuers.decis.475.part. 1. num.6. Honded. cons.1.lib.1.num.31.& seq. Franc. Bec. cons.1. num.8.* addendo communiter reprobari *Bald.*

8 † volentem Statutum contra ius commune generaliter intelligi, vt censuit etiam *Parisius cons.83. lib. 3. num. 53.* restringendum est ad instrumenta liquida, exclusis illiquidis. *Osasc. decis.129.num.1. & 2.in fin. & num.3. & seq. & 8. in fin.*

CAP. VI.

SVMMARIVM.

Exequtio est facienda ex sententia valida & liquida, alias est nulla. 1.*& quare*. 2. *Ampl.*4. 5.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.

Sententia ex quibus sit nulla. 3.

Angelus declaratur. 6.

Sententiam nullam iudicis ecclesiastici quando laycus reuocet. 5.6.

Sententia nulla quando confirmari possit. 16.

SExto ad validitatem exequutionis rei iudicatæ cauendum est vt illa fiat ex sententia

1 † valida & liquida, & quæ exceptione aliqua nullitatis infici non possit, nam quamuis illa fuerit seruatis seruandis facta, ex antecedenti tamen vitio corruit facta exequutio. Vt enim

2 in † fidibus concentus fit ingratus, si quis neruorum non fuerit iuxta artem tensus, vel remissus, sic præcedens vitium nullitatis sententiæ continuatur in illius exequutionem tanquam quid consequens ab illa. *l.2.§.qui habet, ff. de seruit.rustic.præd.Rom.l.si aliquam rem.ff. de acq. poss. num.3. circa med. Caldas cons. 39. num.24.& seq.Crauet.cons.302.in hac num.5. Anton. Monac. decis. Bononiens.14.num. 12. Soccin.iun.cons.41.lib.2.num.17.& seq.*

3 Quibus autem ex causis seu † modis & capitibus sententia sit nulla, dixi *infra hoc cap. §. 3. & seq.pluribus*.

4 Ampl.vt volenti exequi sententiam† nullam liceat de facto resisti, *glos.cap. ex litteris 29. verb.decernetis irritam, de offic. delegat* & dixi *infra §. 1.*

5 Ampl.vt iudex laycus possit reuocare † exequutionem sententię ecclesiastici iudicis, quando sibi constat de nullitate sententiæ exequutę, & est ipse exequutus sententiam non requisitus ab ecclesiastico; secus si requisitus, quia ad ecclesiasticum spectat reuocatio. *Angel.cons.276. punctus, num.6.vsque in fin.*licet *Card. Tusc. conclus.492. exequutio, num.7.*relato *eodem Angel.* absolutè dicat, secularem iudicem reuocare posse exequutionem sententiæ inualidæ, vbi lata est contra hæreditatem iacentem, vel minorem indefensum: videbantur enim

6 mihi dura dicta† *Angeli*,& visa reperi illa posse temperari,vt dixi,& scripsit idem *Angel.* & dixi *infra lib.2.cap.12.vers.ampl.vt iudex laycus*.

7 Ampl.præsertim† si nullitas detegatur ex ventre ipsius sententiæ. *Roman.cons.51.attentis, Tuscus conclus.492.exequutio, num.8.*& dixi *infra lib.2.cap.15. §.6.*

8 Ampl. præsertim vbi nullitas † allegatur ex defectu iurisdictionis, *glos. cap. ex litteris 29. verb.decernetis, de offic. delegat. Bald. cons.399. circa medium, vers. quadam veniunt. lib. 4. Tuscus conclus.409. num.26. exequutio,n.26.* & dixi *infra lib.2.cap.15.§.3.& dicam infra hoc cap.6.§.7.*

9 Ampl. præsertim si non iustificetur† ex actis, & negentur acta. *Bald.cons.399.nec præsumitur, lib.4. Tuscus conclus.492. exequutio, num. 25.* nisi forte probetur lata parte præsente, vt subdit *Tuscus ibidem num.28.*

10 Ampl. præsertim vbi constat latam † fuisse non præcedente libello, litis contestatione, & alijs solemnibus. *Bald.cons.399. lib.4. Tuscus conclus.492.exequutio, num.27.*nisi vt idem subdit,probetur fuisse latam parte præsente.

11 Ampl. præsertim si nullitas sit euidens† seu manifesta, id est,quæ detegatur ex eisdem actis, nam iudex non debet, nec potest illam exequi; & si exequatur,licet appellare & dicere de nullitate. *Bald.cons.225.in causa, lib.5. in princ. Tuscus concl.490. exequutio, num.1.*& dicam *infra hoc cap.6.§.*

12 Ampl.præsertim si sententia sit nulla† ex defectu mandati actoris, vel rei. *Tusc. concl.490. exequutio. nu.30.* & dicam aliqua *hoc c.6.§.4.*

Ampl.

13 Ampl. etiam si adsit Staturum, quod † sen-
tentia sit exequenda, nam contra illam licet ex-
cipere de nullitate. *Corn. cons. 43. lib. 1. nu-
mer. 1.*

14 Ampl. quomodocunquè sententia † sit nulla,
vt dicam *infra* §. 11. vbi retuli capita ex quibus
sententia dici potest nulla.

15 Ampl. vt sententia nulla † non possit in vim
sententiæ ratificari a partibus, vt late prosequi-
tur *Gabriel. de sentent. conclus. 11.* secus in
vim pacti. *Serafin. decis. 698. num. 5.*

16 Ampl. vt neque confirmari possit † parte ex-
cipiente. *Serafin. decis. 192. num. 1.* An autem
ex causa valida, *Scrafin. decis. 1289. num. 2. Rol.
a Val. cons. 41. lib. 1. num. 20.* limitat si prima
sententia erat nulla, quia lata die feriata, nam
confirmari potest à iudice, qui ferat sententiam
die non feriata; subdens *num. 21.* secus esse si
sententia sit nulla ex inepto libello, quia eo ca-
su iudicis officium est pronunciare sententiam
nullam, reseruato iure melius agendi.

17 Ampl. etiam vbi est nulla † ex defectu cita-
tionis, vt dixi *infra §. 3.*

18 Ampl. vt debeat esse valida in totum † nam
si fuerit nulla pro parte, in totum corruit, vt
dixi *infra* §. *Capic. decis. 51. Cartar. decis. 39.
num. 14. 25.*

---

§. I.

SVMMARIVM.

*Iudex nulliter procedens procedit tanquam vnus
de populo, & spoliat.* 1. *Ampl.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *Limit.* 18. *in
fin.* 19. 20. 21. 22. *Sublimita.* 21. *in fin.* 24.

*Officiales amantes officia faciliores sunt ad iniu-
stitiam.* 25.

*Sententiam nullam volanti exequi licet de facto
resistere.* 3

*Delegatus non docens de sua delegatione punitur,
si ideo fiat tumultus in populo.*

Iudici resisti potest multis casibus. 3. *& seq.*

*Glos. cap. ex litteris, 26. de offic. delegat. declara-
tur.* 11.

CVm vnde iura vnde iniuriæ minime na-
sci debeant. *l. meminerint, C. vnde vi l.
nec magistratibus ff de iniur. glos. fin. in
cap. final. de confirmat. vtil. vel inutil.* hinc fa-
ctum, quod iudex nulliter procedens dicatur
1 procedere tanquam vnus de populo. *Abb. in
cap. cum causa, 22. de offic. delegat. numer. 4.
in princ. & in cap. conquerente 7. de restit. spo-
liat. num. 8. circa fin.* & eum in quem procedit
etiam iudicialiter spoliare. *l. fin. C. si per vim,
vel alio modo* per quem textum; ita firmat *Ol-
drad. cons. 227. num. 1. in fin. Abb cap. conque-
rente 7. de restit. spol. num. 8. in fin. & in capit.
cum causa 22. de restit. spol. n. 4. Dec. cons. 125.
num. 9. Honded. cons. 82. num. 24. & seq. lib. 1.
Mandel. cons. 287. nu. 56.* & ideo illi tanquam
2 † spoliatori, nō aliter ac cuicunque alteri perso-
næ volēti quem sua re priuare, liceat de facto, &
sine pœna resistere. *Abb. cap. cum causa 22.
de offic. delegat. num. 4. glos. cap ex litteris. 29.
verb. denuncietis de offic. delegat* vbi *Bart nu.
14. & 25. Fanc. Marc. decis. 72. nu. 9. Asinius
in prax part. 1. §. 31. cap. 2. limit. 1. numer. 4.
vers. rursus.*
Ampl. præsertim si nullitas causetur ex defe-
3 ctu † iurisdictionis. *l. extra territorium. ff. de
iurisdict omn. iudic. Abb.* & ibi addentes *in cap.
ex litteris 29. de offic. delegat. num 2. vers sen-
tentiam*, concludens ita intelligendam esse. *glos.
eiusdem cap.* quæ sine distinctione concludit,
posse de facto resisti volenti exequi sententiam
nullam *& Barbat. nu. 14.* Et intellectus qui da-
tur *glos.* comprobatur ex dictis *Lancell de at-
tentat. part. 2. cap. 17. num. 50. 109. & sequen.*
4 dum concludit sententiam † nullam non exe-
quendam, etiam si adsit Statutum mandans il-
lam exequi non obstante quauis exceptione,
vt id sit verum in sententia nulla ex defectu
iurisdictionis. *Claud. Seysel. in repet. l. vt vim,
ff. de iust & iur num. 56.* asserens ita intelligi
glos. d. cap. ex litteris.
Ampl. præsertim si agatur de exequutione
5 sententiæ † iudicis delegati, qui non docet de
sua delegatione. *Franc. Marc. decis. 260. p. 1.
num. 2. in fin. vers & aliter & num. 4. Albert.
Brun. cons. 141.* concludes non tantum illi resi-
6 sti posse, sed etiam † si capiatur aliquis, vt pos-
sit impune ab exequutoris manibus eripi; & si
in populo excitentur tumultus, quia delegatus
7 non facit fidem de sua delegatione, † sit ille
puniendus, quia donec non facit fidem de sua
delegatione, dicitur procedere vti priuatus, &
carere iurisdictione, præsertim si is asserat se
delegatum Papæ, vel supremi Principis. *l. 1. C.
de mandat Princip. V ant. de nullit. ex defect. iu-
risdict. lib. 7. num. 6.*
8 Ampl. præsertim si ageretur † de exequutio-
ne sententiæ, qua quis priuaretur sua possessio-
ne, & nullitas causaretur præsertim ex defectu
citationis. *Oldrad.* loquens de exequutore me-
ro, *cons. 227. num. 2. circa med. & nu. 3. vers.
alia est solutio. Abb. in cap si quando 8. de offic.
delegat. n. 2. in fin. vers. & per prædicta.*
9 Ampl. præsertim † vbi exequutio non est re-
parabilis per appellationem. *Abb. cap. si quando
8. de offic. delegat. num. 2. vers. vnde dicerem*,
concludens si iudex mandet quem iniuste su-
spendi, vel torqueri, quod possit cum violen-
tia resisti, & quemlibet posse auxilium præstare
condemnato ad torturam, vel laqueum. *arg.
textus in l. si quis in seruitute, ff. de furt.* & per
dicta à *Gregor. in tota dist. 23. quæst. 3 Barbat.
cap. ex litteris de offic. delegat. num. 25. Claud.
Seysel. in l. vt vim, ff. de iust & iur. num. 31.
& in repet. eiusdem. l. num. 58.* addit præsertim
procedere si fuit appellatum. & *num. 60.* addit
idem dicendum, si cum magna difficultate pos-
sit reparari, quia, vt addit, impossibilium, & val-
de difficilium eadem est ratio *l. 1. idem Iulia-
nus, §. final. ff. de legat. 1.*
10 Ampl. etiam vbi grauamen † est reparabile
per appellationem, si illud sit notorie iniustum,

Abb.

Abb.cap.si quando, 8.*de offic. delegat. n.*2. *vers. aut grauamen est reuocabile*, addendo ita in-
11 telligendam † esse *glos.in cap.ex litteris* 29.*eod. tit.*quæ vt dixi,simpliciter firmat posse resisti iudici volenti exequi sententiam nullam.

Contrarium, sed quod sit appellandum, tenet *Barbat.cap.ex litteris de offic.delegat.nu.*25. *vers.secus si esset*; licet deinde sequendo *Imol.* non discorder ab *Abb.*

Ampl.præsertim vbi iudex † vult ad exequutionem procedere post interpositam appellationem legitimam,& quæ est admittenda,seu causa est appellabilis. *Innoc.in cap.si quando*, 8.*de offic.deleg.vbi Abb.num.*2.*post med.vers.potest tamen distingui*, *Claud.Seysel.in l.vt vim,ff. de iust.et iur.nu.* 32. ea ratione, quia per appellationem erat iudicis suspensa iurisdictio, & volens exequi procedit vt priuata, seu singularis persona de populo, idem repetens *in secunda lectum*, *num.*61.

13 Ampl.vt non solum liceat † ipsi, in quem tentatur exequi sententia nulla, & iniusta, resistere de facto, sed etiam conuocatis amicis,& vicinis, qui etiam si non possideant, nec ius aliquod in re capienda in exequutione habeant possunt impune opem ferre: secus si ille in quem facienda est exequutio, non reclamat. *Abb.cap.si quando*, 8.*num.*2. *in fin.ff. de offic. delegat.Barbat.cap. ex litteris de offic. delegat. num.*25.qui simpliciter tenet tertium posse impedire exequutionem sententiæ notorie inualidæ.*Claud.Seysel.in l.vt vim*, *ff.de iust. et iur. num.*34. idem repetit, limitando si agatur de interesse publico, quia etiam non vocati, & non habentes interesse proprium possunt resistere,vbi apparet quod quis iniuste opprimitur, idem repetens reprobato *Barb. in repet.eiusd l.num.*61 *in fin.*subdendo, *num.*62.*et seq.* concordiam,vt ille dixerit verum,si exequutio tentatur fieri in persona;secus si in bonis,nisi etiam grauamen esset notorium & irreparabile.

Ampl. præsertim, vt talis facultas resistendi
14 iudici † volenti exequi sententiam nullam, vel iniustam, sit concessa assessoribus magistratuũ, qui de illorum consilio iudicant. *Claud.Seysel. in l.vt vim*, *ff.de iust.et iur.nu.*29 *et in repet. eiusdem l. num.* 50. *in prin.* addendo procedere etiam parte non opponente, alias ipsi sunt in culpa, nisi saltem apud acta fuerint protestati, quod non erat procedendum ad exequutionẽ; quo non relato latius explicat *Anton. Vinter. tract. de offic. assessor. part.* 2. *cap.*12. *num.* 30. *et seq.*

15 Ampl. præsertim vbi nullitas † sententiæ est euidens *Claud.Seysel.in repet.l.vt vim*, *ff.de iust.& iur.num.*52. addendo procedere etiam si non fuit appellatum.

16 Ampl.etiam vbi sententia† est euidenter iniqua, nam cum sententia notorie iniusta sit nulla, non differt ad hunc effectum, an sententia sit nulla vel incerta. *Seysel.in repet.l. vt vim,ff. de iust.& iur.num.*53. & dixi *infra*.

17 Ampl.vt vnicuique liceat iniustum † & irreparabile præiudicium continuo generans exequutionem sententiæ nullæ reuocare. *Curtius* relato *Angel. in repet. l. vt vim*, *ff. de iust. & iur. num.*1. concludens indebite carceratum posse a quocũque de facto extrahi etiam iudice renitente, etiam non requisito, vt colligitur ex dictis *Claud.Seysel.in repet.eiusdem l. n.*61. *in fin.*ea motus ratione quia natura cognationem quandam inter omnes constituit.

18 Ampl.præsertim vbi exequutio tentatur fieri extra territorium eius, qui tulit sententiam, *l. final.ff.de iurisdict.omn.iud.l.ex ea causa*, *ff.de postuland.* nisi concurrant requisita quæ refert *glos.in cap. vt litigantes*, *verb. consuetudine*, *de offic. ordin. in sext.* vbi aliqua dixi *in meis Collectaneis*.

19 Limit.vbi dubitatur † an appellatio sit admittenda. *Claud.Seysel.in l.vt vim*, *ff.de iust & iur.num.*33.ea ratione, quia in dubio est iudici parendum, & vt addo, pro illo præsumitur, *l.* 2. *C.de offic.ciuil.iud.l.*2.*§. solet.ff. de hered. vel action.vendit.Ias.in rub.C. qui admit. num.*7. *Menoc.præsumpt.*67.*lib.*2. idem repetit *Claud. Seysel.in repet.d.l.vt vim*,*num.*61.*in prin.vers. si vero*.

20 Limit.vbi iniustitia † sententiæ est dubitabilis. *Claud.Seysel.in l.vt vim*, *ff.de iust.& iur. num.*33.secus si esset notoria vt subdit *nu.* 34. & latius distinguit *ibidem in repetit.num.*51. *& seq.vers.aut vero est dubium*, *& num.*61.

21 Limit. vbi is, in quem paratur † exequutio, non appellauit, *l. ab eo*, *C. quomodo et quand. iudex.cap.si quando de offic.deleg.Claud. Seysel. in repet l.vt vim*, *ff.de iust.et iur.num.*52.*in prine.* sublimitando vbi euidens esset nullitas sententiæ.

22 Limit.vbi sententia est nulla † ex alio capite quam iurisdictionis. *Claud.Seysel.in repet. l.vt vim*, *ff.de iust.et iur. num.* 56. subdens *nu.* 57. rationem, quia nullitas ex iurisdictionis defectu, est maior quacumque alia.

23 Si quis autem in casu† non licito resistat iudici, seu illius apparitoribus ne exequutioni mittatur sententia in illum lata, quomodo in illum sit procedendum, videndus *Guid.Pap. ad Statut.Delphinat.§.manu militari*.

24 Relata in antecedentibus quamuis de iure † sint vera, excepto casu quo sententia sit nulla ex defectu iurisdictionis, vel ageretur de exequutione sententiæ iudicis delegati, qui non docet de sua delegatione, vel non sequitur præiudicium irreparabile; suaderem condemnato vt abstineret a violenta resistentia, & patiendo iniquam, vel inualidam iniquissimi iudicis sẽtẽtiæ exequutionem, recurreret ad Superiorem, qui via iuris hoc auertat malum, refectis quibuscunque damnis & expensis large a procurante eiusmodi sententiæ exequutionem, ac etiam ab ipso iudice,qui suam sententiam nullam, vel iniustam exequendo fecit litem suam, & conuenitur in syndicatu, vt concludit *Bald. in tract.de syndicat. nu.*12. *et post Bald. Paris de Puteo, tract.de syndicat.§.sententia*, *cap.*1. *n.*4.*et §.exequutio sententiarum*, *cap.*1. *n.*1.*et seq.* & si alia via læso non sit consultum,Deum Opt.Max. expectet vltorem, apud quem cum non sit personarum acceptatio,grauius quo tardius

dius punit in suo deficientes munere, sæpe largitionibus precio, vel alijs non commendandis 25 artibus empto † & ideo faciliores ad delinquēdum *Parif. de Put de syndicat. §. officialis, l. 1. cap. 3. dicitur autem num. 2.*

§. II.

SVMMARIVM.

Sententia est nulla ex capitibus infinitis. 1.
Sententia est nulla ex tribus capitibus iuxta Bullam Pij IV. in Rom. Cur. 2.
Rota Romana stylus. 3

PRomisi supra hoc *cap. 6.* referre hoc §. modis, seu causas, vel capita, ex quibus sententia arguatur nulla, & inualida, quæ cū plura; seu vt inquit *Marsil. tract. de Bannit. §.*
1 *sententia, 4. in princ.* innumera sint, decreueram illa methodo aliqua explicare, facta distinctione: quòd aut nullitas committatur culpa lata iudicis, vt puta quia prece, vel précio, vel ex breuiloquo pronunciauerit, vel nō visis actis. Aut culpa iudicis, & partis, quæ ab illo extorsit sententiam, vt puta quia non sit conformis libello, vel illo non præmisso, vel præmisso, sed inepto, vel lite non contestata. Aut fauore eius, in quem sententia est prolata, vt puta contra mortuum, vel infirmum, vel absentem non contumacem vere, nec ficte, vel pupillum, vel minorem indefensum, vel non citato illius tutore, vel curatore, vel contra filium familiæ, nō vocato ad iudicium illius patre. Aut quia sententiæ insit vitium latens, vel apparens, vt puta quia illa sit incerta, vel contineat repugnantia, vel sit contraria alteri sententiæ, vel quia non sint transportata acta præcedentis instantiæ, vel prolata ex falsis probationibus, vel sine scriptis, vel falsa causa, rescripto subreptitio. Aut quia sit lata contra Legem, vel Statutum, vel Consuetudinem. Aut quia prolata non congruo tempore, vtpote nocturno, & non diurno, vel finita instantia, vel durante dilatione ad probandum, & alijs capitibus, quæ ad methodum reduci minime possunt, & singula constituunt singulare caput. Propterea nō solum motus rei difficultate, cum non parum fuisset elaborandum sub quo capite singula membra apte essent collocanda, aduertens non in omnibus Curijs, & Dicasterijs, admitti omnes nullitatum species, & genera, quæ in Iure nostro sunt constituta, vel Doctorum interpretatione recepta;

Satis ordinate credidi posse explicari hoc nullitatis sententiarum argumentum, si continuata §§. serie, non facta dicendorum parte in partes, nec ex membris conficiendo, cum legentium tædio, membra, tradam primum, quod Pius Papa Quartus, origine Mediolanensis, licet aliqui velint Bergomensem, ad amputandos palmites litium, nimium cum publico damno
2 in Vrbe luxuriantium, constituit à Rota † obseruanda esse tria tantum nullitatum capita, vt legitur in *Bullar. Cherubini, constit. eiusdem Pont. 44. & 58.* videlicet, si legitime quis non fuerit citatus ad audiendam sententiam: si sententia fuerit prolata à non habente iurisdictionem: & tertio si fuerit pronunciatum pro eo, vel contra eum non interueniente illius legitimo procuratore. Quam Pianam *Const. Clemens Papa eius nominis VIII. in eodem Bullar. constitut. 18.* extendit ad omnes Iudices Romanæ Curiæ & Tribunalia Dominij temporalis Status Ecclesiæ, Et eisdem tribus capitibus excussis, subdam capita reliqua, addendo, an de stylo Curiæ, vel Consuetudine, vel Principis constitutione fuerit illorum aliquibus derogatum, si id ab aliquo scriptum reperiam. Interim veri amantes sciant, quid sancitum fuerit Romæ, & obseruandum sit à Rota Romana.

§. III.

SVMMARIVM.

Sententia est nulla si fuit lata parte non citata. 1. *& quare.* 2. *Ampl.* 3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.21.26.27.29.30.32.33.34.44.48.50. *Limit.* 18.19.20.25.28.31.35.41.42.43.44.46.47.48.49.51.52.53.55.56.57.58.59.60.61.62.
Stylus Rotæ in proferenda sententia ante ferias generales. 40
Vantius reprobatur. 39
Sententia quomodo probetur lata non citata parte. 4
Interlocutoria differt à diffinitiua. 18.
Vniuersitas qualiter citetur. 26.
Stylus non citandi ad sententiam, vbi est conclusum in causa, qualiter intelligatur. 28.
Mora vbi est allatura periculum, ordo est non seruare ordinem. 42
Solemnitas perperam adhibita vitiat actum. 52

PRimò itaque sententia est nulla, si fuit pro-
1 lata † parte aduersa non citata. *l. ea quæ, C. quomod. & quand. iud cap. tenor. de sent. & re iud. cap. caueant, cap. omnia, 3. q. 9. clem. pastoralis, de re iud. l. 3. §. Stichus, ff. de statu liber. vbi Bart. Rol. à Val. conf. 53. lib. 4. num. 17. & seq. Vant. de nullit. ex defect. citat. numer. 1.* vbi idem præstat. *Gabriel. de citation. conclus. 1. nu. 1.* & dixi in meis collectaneis ad *d. cap. tenor.* *Rota recent. decis. 409. part. 1. n. 1. & decis. 486. part. 2. num. 2.*

2 Rationem † referunt *Rol. à Val. conf. 53. lib. 4. num. 18. & seq. Vantius de nullit. ex defect. citat. num. 2. & seq.* Et hæc regula intelligitur volente eo, cuius interfit sententiam esset nullā. vt dixi *infra lib. 2. cap. 15. vers. intellige omnes limitationes.*

3 Ampl. etiam vbi citatio † est minus legitima, vt dixi *infra lib. 2. cap. 15. §. 4. Rol. à Val. conf. 32. num. 20. & conf. 41. lib. 1. nu. 5.*

4 Quomodo autem probetur negatiua, † quod sententia fuerit prolata sine citatione, vel minus legi-

legitima, videndi sunt *Vantius de nullit. ex defect.citat.num.*12. *& seq. Surd. cons.*88.*n.*1.
cum alijs relatis in meis Singularibus, *§.negatiua probatur*.

Ampl. etiam quod fuerit prolata † à supre-
4 mo Principe. *Bald. l. si imperialis*, C. *de iuris & facti ignor. numer.* 3. *clement pastoralis, §.cæterum de re iud.* vbi in meis collectaneis retuli, qui ampliationem istam angustantem Principum datam à Deo, vel hominibus potestatem, late examinant relatis in multis articulis, est distinctionibus, Doctorum pugnis, & inter cæteros retuli *Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num.*13. *& seq.* à quo *Gabriel.* idem præstans, *de citat. conclus.*1.*nu.*9. *& seq. pluribus* desumpsit methodum suæ conclusionis examinandæ. *Gram.decis.* 19.*numer.*15. & nouissimè *Rudolfin. in tract. de potestat. Principis cap.* 6. *num.* 4. *& seq. Felin. cap. ea quæ, de re iud. num.*3. *Put.decis.*114.*lib.*1. *Gomes in compend. Signat. num.* 70. *&* 71. concluden-
5 tes defectum † citationis ad sententiam, non posse à Principe sanari, nec tolli per clausulam, supplentes. *Tuscus late conclus.* 270.*citatio, & conclus.* 272. *citatio, nu.*52. *& seq. Cassad. decis.*7. *de rescript. num.*6. *in fin.*

Ampl. etiam quod in toto processu quis fue-
6 rit † contumax. *Ias. l.ne quicquam ff. de offic. proconsul. num.*50. *Asinius in praxi part.*1.*§.* 7. *capit.* 5. *limit.* 25. *num.* 2. *Gabriel. de citat. conclus.* 1 *num.*252. *Tuscus conclus.*269.*citatio.num.*11. *Marsil. in l.de vnoquoque, ff. de re iud. num.*71. Vide *infra limit.*10.

7 Ampl. etiam si iudex extraiudicialiter † procederet, vel haberet facultatem procedendi de iure, & de facto. *Bald.in cap.*1.*de inuest.in marit. fact. num.*10. *Mantic. decis.* 299.*nu.*2. *& seq. Gabriel. de citat. conclus.* 1.*num.*39.63. *& seq.* vbi refert dissentientes, *& nu.* 254.

8 Ampl.etiam si agatur de expellendo iniustû † possessorem, qui fuerit citatus per proclama, vel ignoretur, vt pluribus probat *Gabriel. de citat. conclus.* 1.*num.*68. *& seq.* limitando si agatur de restitutione possessionis antiquæ occupatæ, vel iniustitia possessionis esset notoria.

9 Ampl. in quacunque instantia feratur † diffinitiua. *Gabriel. de citation. conclus.*1. *nu.*94. adidẽdo hanc exstensionem carere omni dubio.

10 Ampl. siue sententia sit ferenda in petitorio, siue in possessorio. *Afflict. in proœm. constit. Regni, quæst.nona. Socin. cons.*12.*vol.*1.*Gabr. de citation. conclus.*1. *num.*253. *&* 257.

11 Ampl.etiam vbi parte citata † ad sententiã, iudex mandat illam ab alio proferri, nam illo pronunciante sine partis citatione, sententia est nulla. *Gabriel. de citation.conclus.*1. *n.*114. Rota tamẽ obseruat, vt mortuo Auditore, coram quo quis fuit citatus ad sententiam, alius absque alia citatione illam subscribat, quia omnes de causa simul cognouerunt, & vnum Tribunal constituunt. *Put. decis.* 338. *part.* 1. addendo aliud obseruari in alijs tribunalibus. Iurisdictionem tamen subscribendi sententiam in relato casu, vel vbi Auditor differt pronunciare, vbi *Rota* dixit causam terminandam esse, vidi meis tẽporibus sibi assũpsisse Rotæ Decanum *Serafinũ*, vbi mandatũ fuerat *Coccino*, vt litẽ sua sententia finiret. Dicta *Putei* quoad alia tribunalia limitat *Mãtic.decis.*84.*conclusũ n.*2. vbi causa esset alteri delegata in statu, & terminis, in quibus reperiebatur, vel conclusum esset in causa.

12 Ampl. etiam in sententia † excommunicationis, etiam quod contumacia sit notoria, & verificata penes acta. *Gabriel. de citation. concl.* 1. *num.*153. *& seq.* vbi relatis dissentientibus declarat extensionẽ istam procedere, nisi excõmunicatio fieret pro futuris culpis, vel feratur super declaratoria excommunicationis iam incursæ; vel excommunicatio indicitur ipso iure, vel in pœnam delicti; subdens *num.*160. *& seq.* quid dicendum de sentẽtia qua, quis declaratur, vt tanquam excommunicatus euitetur à Christi fidelibus.

13 Ampl. etiam in sentẽtia quæ feratur † ab obseruatione iudicij. *l.properandum, §.& quidem, C. de iud.* vbi Bald. *Castr. &* Salic. *Milis in repert. §. citatio requiritur ad absolutoriam. Bald. in l.tres denunciationes, C. quomod. & quand. iud. Gabriel. de citation conclus.* 1. *nu.* 75. *et* 240.

Contrarium tenet *Marsil.in l.de vnoquoque ff.de re iud. num.*42.

14 Ampl. etiam si causa sit remissa † decidenda arbitrio iudicis. *Cuman. cons.*6. *Gabriel de citation. conclus.*1. *num.*246.

15 Ampl. etiam in sententia ferenda † super cõfirmatione electionis. *Felin. in rub. de re iud. Gabriel de citation. conclus.* 1. *num.*167.274. *&* 2*3.

16 Ampl. etiam si causa † sit summaria. *glos. clem. sæpe verb. defensiones de verb. signif.* Capic. *decis.*1. *num.*35. *Gabriel. de citat.conclus.*1. *num.*36. *& seq.* ampliando etiamsi adesset Statutum, quod procedatur absque aliqua solemnitate, vel de facto, vel omisso iuris ordine, vel sine figura iudicij. *Tuscus conclus.* 269.*citat. num.*4. addendo idem dici si iudex habet facultatem procedendi de plano, sine strepitu, & figura iudicij. *& conclus.* 272. *citatio. num.*36. concludit idem dicendum, si iudici data fuerit facultas procedendi prout voluerit, vel iuxta suam conscientiam, vt subdit idem *Gabriel. ibidem num.*378. vbi in hoc refert dissentientes & concordant *Ias. in l.fin. C.vnd.legitim. nu.* 10. *seq. &* 16. *& seq. Dec. num.*13. *in fin. & num.*14. *Ias. in l. nequicquam, ff.de offic.procons.n.*14. *& seq. vers. decimoquarto. Asinius in praxi, §.*7. *c.* 5. *limit.*6.

17 Ampl. etiam vbi fuit prolata † ad fauorem absentis non citati. *Bart.in extrau.ad reprimendũ, §.figura in fin. et in l. ea quidẽ, C. quomod. et quand. iud. Vant.de nullit. ex defect.citat. num.*10. *Gail. obseruat.* 109 *lib.*1. *num.*1. *Ias. in l.nequicquiam, ff. de offic. procons. n.*48. testans de communi, tacite asserens non differre, an illa fuerit pro actore, vel reo, modò senten-
18 tia sit diffinitiua; secus † si interlocutoria fuerit. *Rom. singul.* 193. *Iudex*, vbi addentes volunt hoc procedere, quia agitur de rigore iuris conseruando, seu, vt inquit *Marsil. in l. de vnoquo-*

quo-

quoque, ff. de re iud. n. 35. circa fin. quia ius ab-
senti nō quæritur· & dū in prin. firmasset hanc
extensionem, illam in fine limitat, si sententia
feratur pro reo in causa criminali, & dixerat
Roman. d. singul. 193. & repetit Tuscus relato
Cast. consil. 269. citatio, num. 13. 17. Auffrer.
ad Capel. Tholos. decis. 102. num. 3. limitando ta-
19 men si † sententia feratur pro minore, vel ec-
clesia, vel fisco, & similibus, qui pati gaudent
priuilegio. Bal. in l. ea quæ, C. quomod. et quand.
iud. num. 6. declarans procedere, si absens, pro
quo fertur sententia, nullo modo fuit citatus;
secus si saltem semel, & sententia feratur contra
instantem illam proferri: Gabriel. de citation.
conclus. 1. num. 66. & seq. vbi relatis dissentien-
tibus, sequitur istam opinionem, limitando ta-
men si partes dedissent facultatem iudici pro-
cedendi sine citatione. Quæ dixi de sententia
20 † lata ad fauorem fisci, late probat Asin. in
prax. §. 7. cap. 5. limit. 67.
21 Ampl. etiam in sententia arbitri† vel arbitra-
toris, etiam quod illis data esset facultas laudan-
di partibus absentibus. Spec. de arbitr. §. exci-
pitur in fin. Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re
iud. num. 28. & 34. qui plures consentientes re-
fert. Vantius tract. de nullit. ex defect. citat.
num. 10. in princ. Alex. tamen in l. si quis arbi-
tratu 43. ff. de verb. obligat. num. 11. & seq. plu-
ribus, præmissa pugna Doctorum, an ad senten-
tiam arbitri, vel arbitratoris requiratur citatio,
distinguit num. 14. an in compromisso fuerit di-
ctum, quod possit arbitrari partibus absentibus,
vel partibus non citatis, & inter sententiam
arbitri & arbitratoris, illum videto, quia sin-
gularia sunt illius dicta, quæ deinde late enu-
cleauit Ias. in l. nequicquam, ff. de offic. pro-
consul. nu. 54. & seq. plurib. & post Ias. Vrsil.
ad Afflic. decis. 283. nu. 13. & seq. Brun. a Sole
quæst. 12. qui late examinat quando in arbitra-
toris sententia requiratur citatio: quod prius
præstiterat Cuman. cons. 7. primum num. 2.
& seq. Iacob. Laurent. de iud. suspect. cap. 7.
num. 82. limitando si Statuto, vel partium con-
25 uentione remissa esset citatio in sententia †
arbitri, & idem dixerat Cuman. d. cons. 7. n. 14.
& latissime examinat Gabriel de citat. concl. 1.
num. 43. cum decem seq. & num. 178. & seq. et
num. 221. et conclus. 272. citatio, num. 60.
26 Ampl. etiam vbi fuit prolata † contra vniuer-
sitatem, quæ qualiter citetur, videnda glos.
in cap. si capitulo, verb. facto de conces. prabend.
Marant. in prax. part. 6. de citation. num. 94.
Luc. Petus in prax. lib. 1. capit. 8. numer. 56.
& seq.
27 Ampl. præsertim si agatur † de sententia rea-
liter exequenda, id est de captura seu carcera-
tione. Bart. quæst. 6. Lapus num. 3. vers. septi-
mo. Socin. de citation. artic. 17. num. 5. & seq.
Ianin. de citation. real. cap. 1. num. 1. Nam si
probata fuerit sine partis citatione, est nulla.
Gabriel de citation. conclus. 1. num. 53. subdens
num. 54. & seq. quid dicendum, stante Statuto
quod debitor capi possit instante creditore,
etiam non præcedente citatione. Et idem re-
petit Card. Tuscus conclus. 27. num. 8. & seq.
Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. nu. 29.
& seq.
28 Ampl. vt in citatione † sit exprimendū, quod
quis citetur ad sententiam, glos. in cap. contu-
macia, verb. respondeat, vers. sicut & in sen-
tentia, de hæret. in sext. Alex. cons. 10. pon-
deratis, lib. 5. num. 5. vbi plures cumulat; ad-
dendo non sufficere verba æquipollentia, vt pu-
ta ad audiendam voluntatem domini, & alia
similia, vel parum difformia verba, vt per Ca-
ualer. decis. 376. Domini num. 1. et seq. Tuscus
conclus. 269. Citatio, num. 4. circa fin. & nu. 7.
Roman. singul. 372. citatur. Mantic. decis. 301.
n. 4. addit procedere etiam quod fuerit in causa
conclusum, nisi stylus sit in contrarium: qui
stylus intelligitur, si conclusio sit vniuersalis ad
totum processum: & post Mantic. aliter declara-
rat Manzaned. in Pacen. Decimarum, 3.
Iunij 1622. relati a Tusc. conclus. 269. citatio,
29 num. 1. 4. 5. 7. & seq. ampliando etiam † quod
pars fuerit alias citata in discussione negotij, &
sententia esset ferenda a Principe, vel diceretur
in sententia partem fuisse citatam, nisi ageretur
de sententia longum ante tempus lata, vel par-
te præsente. Rota diuers. recent. decis. 486. p. 2.
num. 7. addendo adeo debere esse specificam
30 † ad sententiam, vt non sufficiat monitio iudi-
cis, quod lapso termino deueniet ad determi-
nationem causæ, Angel. de malef. §. qui iudex, 3.
31 nu. 1. Limitando in criminalibus, vbi reus non
est contumax, secus si fuerit contumax, & dixi
latius infra.
32 Ampl. præsertim in causis† criminalibus, vt
late prosequitur Tuscus conclus. 267. citatio.
num. 15. & seq. & conclus. 272. citatio, nu. 31.
& seq.
Contrarium tenet Marsil. in l. de vnoquo-
que, ff. de re iud. num. 122. & seq.
Ampl. etiam vbi profertur a successore iudicis,
33 † qui non expressa persona, ad cuius fauorem
pronunciasset, dixerat, Pronuntio prout in ce-
dula, quam non subscripsit: nam si subscriba-
tur ab illius successore, sententia est nulla. Put.
decis. 338. lib. 1. in fin. dum prius dixisset aliud
seruari in Rota.
34 Ampl. etiam vbi vnus ex pluribus † conuen-
tis, non fuit ad sententiam citatus, nam est
nulla quoad omnes, ratione indiuiduitatis sen-
tentiæ, l. creditor, C. de dist. pignor. Afflic.
decis. 358. nu. 3. Bald. l. 1. C. de error. calcul. n. 63.
vers. aut continet quid indiuiduum. Ruin.
cons. 129. num. 12. & seq. lib. 5. Gabriel. cons. 56.
num. 17. lib. 1. Ludouis. decis. 319. nu. 1. vbi ad-
dentes extendunt ad plures possessores, & de-
35 clarando procedere vbi interesse † omnium
est connexum, ita vt non possit, vt ego addo,
oculo diuidi, & dixi infra libro tertio, cap. 1. §. 3.
Caualer. decis. 396. commissa, num. 2. addendo
procedere etiam in sententia lata ad fauorem
spoliati & in contingentia facti fuisse reuoca-
tam à Rot. sententiam reintegratoriam, non ci-
tato vno eorum, contra quos actum fuerat re-
medio Canonis redintegranda, 3. q. 1.
Ampl. vt nullitas sententiæ ex defectu citatio-
36 nis † sit insanabilis, etiam quod supremus Prin-

ceps det facultatem illam exequendi arbitrio suo. *Rota diuers. in recent. decis. 365. part. 1. in recent.*

Limit. vbi profertur postquam conclusum
37 fuit in causa, † nam cum facta conclusione nihil remaneat agendum quam ferre, sententiam poterit illa proferri absque alia citatione. *Cast. cons. 412. lib. 2. col. 2. vt refert Tusc. concl. 269. citatio, nu. 14.* & comprobari potest ex ijs quæ dicuntur de iudice, qui pronunciauit vltima die quo expirabat illius iurisdictio, cuius sententia est valida absque alia citatione, vt pluribus cumulatis firmat *Gabriel. de citat. concl. 1. num. 289. & 497. Asin. in prax. part. 1. §. 7. c. 5. limit. 55. num. 2. Marsil. in l. de vno quoque, ff. de re iud. nu. 65. Rota diuers. recent. decis. 406. part. 2. num. 5.*

38 Verum intellige vbi conclusio in causa † est generalis ad totum processum, & talis viget in loco iudicij stylus. *Mantic. decis. 5. & decis. 84. num. 1. & decis. 301. num. 5. & seq. Caualer. decis. 376. num. 2. in fin.* qui testantur de stylo Hispaniarum, non extendendo ad Lusitaniam. *Afflic. decis. 273. in fin. Bart. decis. 283. num. 38. Vant. de nullit. cap. fin. num. 109.* testantes de stylo parlamentorum, & Curiarum suprema-
39 rum. in Italia & extra. Et licet *Vantius* † testetur de stylo Rotæ, quidquid fuerit obseruantum suis temporibus, aliud vidi obseruatum meis:
40 & licet de stylo illius tribunalis in † vltimis audientijs citata parte ad sententiam, iudex facta diffusione possit infra totum mensem Iulij pronunciare indictis ferijs, semper ante diem decimam eiusdem mensis; vidi quandoque dubitari de validitate sententiæ latæ de mense Augusti, intra triginta dies ab indictione feriarum, & attestante Rpd. Coccino, quod ea diffusio sit menstrua, non fuit ab Vrbano VIII. circumscripta sententia bon. mem. Buratti, quæ dicebatur lata extra mensem Iulij.

Limit. quoad eos qui læduntur, vel lædi pos-
41 sunt † in consequentiam. *Tuscus conclus. 272. citation. num. 70. et seq. plurib. Gabriel. de cit. conclus. 1. nu. 100. et seq.* vbi refert dissentientes, *gloss. l. de vnoquoque, ff. de re iudic. verb. quos causa,* quam examinaui, & exornaui in meis collectaneis. *Asinius in praxi. §. 7. cap. 5. limit. 62. Marsil. late in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 72. et seq. pluribus, & 115. et seq.*

42 Limit. vbi mora est periculum allatura, † nam cum in ijs recedere liceat à regulis iuris communis, & ordo sit non seruare ordinem, valida est sententia cum exequutione, absque alia citatione. *l. si quis filio, §. hi hautem, ff. de in. iust. rupt. l. 1. §. fin. ff. de ferijs. l. de pupillo, §. si quis riuos, ff. de nou. oper. nunc. Afflict. decis. 30. Rex. num. 4. Gabriel. de citat. conclus. 1. 285. et seq.* vbi infert ideo capi posse debitorē suspectum de fuga, absque iudicis decreto. *Marsil. late prosequens in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 36. et seq. e t 121.*

43 Limit. vbi constat de expressa vel tacita volūtate † citati semel in causa, quod non vult comparere, vt puta si citatus dixit nuncio, quod iudex faciat quid velit, quia sua non interfit, vel non curat, quæ fiant; vel citatus statim recessit à loco iudicij, profecturus vltra mare, seu longinquas regiones. *Ias. in l. ne quicquam, ff. de offic. proconsul. num. 25. vers. tertio, relati ab Asin. in prax. part. 1. §. 7. cap. 5. limit. 75. 77. & 124. Rota decis. 10. licet, de re iudic. in nou. in fin. Innoc. in cap. ad petitionem de accusat. num. 3. vers. si autem inuenitur, relati à Gabr. de citat. conclus. 1. num. 299. & 417. et sequen.* idem dici, si citatus dixit, non volo comparere, seu venire.

Contrarium, quod sit citandus ad sentētiam
44 † is qui est protestatus nolle comparere, tenet *Vantius de nullit. ex defect. citation. nu. 98.* vbi tamen distinguit, an quis fuerit citatus ad vnum actum tantum, vt puta ad producendum iura, vel generaliter ad totam causam; vel an citatus dixerit nolle comparere, vel nolle coram illo iudice litigare. Ego autem censeo, vt quauis protestatione nō obstante, prudens esset consilium, citare ad sententiam. *Rota diuers. decis. 451. part. 2. num. 5.* addendo præsertim si talis protestatio, quod nolit comparere, facta fuerit simul cum appellatione interposita.

45 Limit. vbi sententia profertur ad fauorem † eius, qui non habet contradictorem. *Gabriel. de citation. conclus. 1. num. 352.* exemplum referens si quis petat immitti in possessionem, rei à nomine possessæ. Ideo videmus in Rom. Curia concedi maudata de capienda possessione nemine citato, mortuo aliquo ad fauorem eius, qui asserit se hæredem defuncti, cum clausula quatenus possessio sit vacans, & sine præiudicio habentium meliora iura. *Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 96. & seq. & 130.*

46 Limit. stante partium cōuentione, † quod iudex possit pronunciare parte non citata. *Gabr. de citation. conclus. 1. num. 356. Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 99. & seq.* sublimitando in causis criminalibus; licet deinde *nu. 122. & seq.* aliud sentiat.

Limit. vbi in prima citatione fuit cōminatum,
47 † quod citato non comparente procederetur ad vlteriora in causa, vt pluribus relatis concludit *Gabriel.* si citatus non compareat, *de citat. conclus. 1. num. 386.* vide tamen dicta infra. *limit. 11. Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. nu. 132. & 223.* & faciunt dicta *Gonzal. ad regul. 8. cap. annot. cont. nullit. num. 74.*

48 Contrarium seruatur de stylo Rom. Curiæ, † vbi non comparente citato peremptorie, in quocunque actu, & præsertim ad sententiam, citatur ille per contradictas, vel ad valuas. *Vantius de nullit. ex defect citation. num. 110.*

49 Limit. in sententia interlocutoria † quæ non sit præiudicialis multum, sed parum, seu quæ non requirat causæ cognitionem, vt relatis dissentientibus concludit *Gabriel. de citation. conclus. 1. num. 390. & seq. Tuscus conclus. 272. citation. num. 78. et seq.* Limitans si tractetur
50 de eijciendo aliquem † à possessione, vel sententia esset præiudicialis, modò præiudicium non sit modicum. *Ias. l. ne quicquam, ff. de offic. proconsul. num. 23. vers. regula. Felin. in cap. causam quæ, de rescript. nu. 2. Asinius in praxi*

§.7.cap.5.*limit*.71.*num*.1. *in fin*. declarando si quis a principio fuit generaliter citatus ad totam causam. *Marsil.in l.de vnoquoque*, *ff.de re iud.num*.4. *et seq*. distinguit, & late *Asinius*, *in prax*.§.7.*cap*.5 *limit*.69.

Limit. vbi sententia fertur contra præsentem,
51 † modo iudex declarat velle sententiare, si præsens non venit ad iudicium ad videndum pronunciari, & is non sit persona illustris, quia non sufficit præsentia, sed requiritur tunc citatio in scriptis. *Tuscus conclus*.272. *citatio*, *num*.82.*et seq.Gabriel.de citat.conclus*.1.n.396. *et seq*. sublimitando si fuit præsens citatus ad aliã causam, vel citatio requireretur per modum formæ, & alia addunt *Capic. decis*. 1. *num*.37. *addent ad Vest.in prax.lib*.5. *capit*. 13. *num*.9. *Serafin.decis*.388.*Aret.cons*.13. *num*.20. *circa med.I as.l.ne quicquam*, *ff de offic.procons*.n.26. *et seq.vers sexto*, *Marsil.num*.9.& prosequitur *Asinius in praxi*, §.7.cap.5.*limit*.90. *Bald. auth.si omnes*, C.*si minor se ha.red. abst.in n*.2. *et dixi lib*.4.cap.1.§.1. *limit.fin*. vbi sublimito, *et Bald.l.vnic.C.de his quæ pœnæ nomine*,n.26. sublimitat.

52 Limit. in sententia, per quam reuocantur † quæ de facto sunt facta a iudice.*Gabriel.de citat. conclus*.1.*num*.430. vbi plures congerit, & relatis dissentientibus, concordari possunt, vt limitatio sit vera, in ijs, inquibus pars poterat contradicere, & iudex debebat causæ cognitionem adhibere, vt idem subdit ibidem, *num*.431.*et seq*.

Contrarium probat *Marsil.in l. de vnoquoque*, *ff. de re iud.num*.38.*et seq*.

53 Limit.vbi quis citatus in omnibus † actibus iudicij fuit contumax, nam contra illum ferri potest sententia sine citatione. *Gabriel.de citat. conclus*.1.*num*.506.*seq*.addendo idem dici de latitante: & ratio potest esse, quia paria esse videntur expresse declarare quod quis non vult ad iudicium venire, & tacite declarare non veniendo. In Rom.tamẽ Cur.semper citatur contumax ad sententiam, si ille sit præsens, vel per diligentias, si latitet, vel per contradictas, seu ad valuas, si semel fuit personaliter apprehensus in Curia, vel extra, cum comminatione quod in illius contumaciam procedetur ad sententiam diffinitiuam. Nec Rota *in vna Corduben. Decisarum* admisit exequutionem, quod exequuta perperam citatione per contradictas. contra eum qui asserebatur contumax, sententia esset valida, quia ea citatio facta fuisset potius ex vrbanitate. *Put. decis*.371. *lib*. 2. *in fin*. addentes ad *Ludouis.decis*.110. *et* 430. quam de necessi-
54 tate, me præterea addente, quod solemnitas † perperam adhibita vitiat actum.*Felin.cap.cum ordinem*,*de rescript.num*.2.& ita seruari de benignitate Rotæ, & ad conuincendam contumaciam citari, testatur *Vantius de nullit.ex defect. citat. n*.110.& notandum,*addentes ad Ludouis. in rulatis decis*.sibi minime constasse, & fuisse deceptos in allegatione decis. Rotæ in nouissimis.*Asinius in prax*.§.7.*cap*.5.*limit*.71 *num*.2. *et sequent*. concludens & probans pluribus requiri citationem ad sententiam, vbi quis a principio fuit citatus ad totam causam. Quæ autem requirantur vt isto casu quis dicatur contumax, videndus *Marsil.in l. de vnoquoque*, *ff.de re iudicat num*. 150.*et seq.pluribus*, *et* 205. *et seq. addentes ad Bart. in tract. ad reprimendum* §. *peredictum*, *n*.14. *ver. tamen*, concludentes facta semel generali citatione, si citatus semel comparuit, non posse procedi ad vlteriora, nisi in omni acta citetur, etiam si in prima citatione fuerit dictum quod citabatur ad omnes & singulos actus vsque ad sententiam: & quod sit citandus ad sententiam qui in toto processu fuit contumax, alias sententia sit nulla, firmat *Asinius*,*in prax*.§.7.*cap*.5.*limit*.75.*n*.2.

55 Limit. in sententia taxationis expensarum † relati a *Gabriel.de citation.conclus*.1.*num*.408. subdens *num*.409. qui vellint contrarium; quos verum dixisse sentio, & ita practicatur in Rom. Cur.idem *Gabriel. eadem conclus*.1.*num*.70.*et seq. pluribus*. vbi plura similia refert. *Asin. in prax*.§.7.*cap*.5.*limit*.73.*Marsil.in l.de vnoquoque*, *ff.de re iud.num*.133.

56 Limit. in notorijs, † quoties condemnato nulla competere potest defensio, vel excusatio. *Arcbid.in cap.quæ Lotharius* 2.q.1. *Marsil. in l.de vnoquoque*, *ff.de re iud.num*.12. *Gabriel.de citat.conclus*.1.*num*.2.*et seq.Serafin.decis*.104. *num*.1.concludens non esse citandum qui non potest se opponere actui.

57 Limit.in sententia declaratoria: † sed quia illa vel est alterius sententiæ, vel facti, vel pœnæ incursæ, vel nullitatis, & latus est hic sermo quando nõ sit necessaria citatio ad sententiam, vel secus, videndi sunt *Barbat.cons*.18. *lib*. 1. *num*.7.*et seq. pluribus.Fel. in cap. causam de rescript. num*. 1. *vers. contrarium*, *et vers. & pro ista. Abb.num*.3.*Gabriel.de citat.conclus*.1. *num*.7.157.160.164.168. 464.*& seq.pluribus. Asinius in prax*.§.7.c.5.*limit*.60. *Marsil. in l. de vnoquoque*, *ff. de re iud. nu*.68.95.105.107.

58 Limit.vbi agitur de exequutione† pœnæ impositæ ipso iure. *Marsil.l.de vnoquoque*, *ff.de re iud.num*. 105.*& seq*.

59 Limit.vbi sententia profertur † in eum, qui si præsens fuisset, non potuisset impedire, quominus in illum non proferretur, quia nullam exceptionem habuisset, qua retardasset iudicem a ferenda sententia. *Marsil.in.l.de vnoquoque*, *ff.de re iudicat.num*.113.*in fin.&* 114. *Cancer. var.resol.lib*. 1. *cap*. 17. *de sentent. & earum exequut.num*.556.

60 Limit.vbi causa est remissa † iudici decidenda iuxta suam conscientiam. *Marsil. in l. de vnoquoque*, *ff.de re iud.num*.118.

61 Limit.in sententia ferenda † contra rebelles, detinentes res Ecclesiæ, vel Imperij. *Marsil. in l.de vnoquoque*, *ff.de re iud.num*.119.

Latius tamen materiam istam examinant relati a *Gonzal. ad regul*. 8. *cap. annot. contra nullit. num*. 165.

Limit. vbi citatio requireretur ex vrbanitate.
62 † *Put. decis*. 381. *in fin. libr*. 2. *Rota diuers. decis*.260.*part*.3.*num*.2.

§. IV.

SVMMARIVM.

Sententia est nulla, si fuit lata agente vel defendente sine mandato, et quare, 1. *Ampl.*2. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 22. 23. 26. 27. 28. 29. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. *Limit.* 38. 39. 40.
Theodosius Rubeus laudatur. 8. 15.
Mandati acceptatio qualiter fiat. 10. 12.
Vestrius declaratur. 11. *concordatur. ibid.*
Sententia an sit valida lata instante eo qui asseritse procuratorem, si in actis non constet tunc de illius mandato, sed deinde illud exhibetur. 13. 15. 16. 18. 19. 21.
Rota decis. 7. *num.*3. *de procur. in nou. non obseruatur*. 14. *declaratur*. 17. *concordatur*. 20.
Mandatum est stricti iuris, 24.
Persona mutata videtur mutata causa. 24. 21.
Pius Papa *V. origine Bononiensis*. 25.
Procurator constitutus ad comparendum coram vno iudice non potest comparere corã alio. 25.
Paulus Papa V. laudatur. 28. *in fin.*
Mandatum minus legitimum, quod dicatur. 30. 31. *quando quis sine mandato possit esse in iudicio*. 38. *in fin.*
Appellando quis fatetur sententiam validam. 41.
Taciti et expressi par est virtus in iudicialibus. 43
Ratificatio qualis esse debeat gestorum à procuratore. 46. 48.
Procurator an censeatur admissus pro legitimo procuratore, si de defectu mandati non fuit exceptum. 47.
Procurator exhibens mandatum quid debeat praeterea facere. 49. *si moriatur, vel recedat à loco iudicij, qualiter fiat processus*. 50. *quo poena puniatur, si agat sine mandato*. 52
Sententia lata cum non habente mandatum, an possit ratificari. 51

1 SEcundo sententia est inualida † seu nulla quoties fuit prolata agente, vel defendente eo qui ad agendum, vel defendendum non habebat mandatum. *l. licet C. de procurat. Rol. à Val. cons.* 71. *Viso libr.* 1. *num.*4. *eam ex Innoc. cap. cum in iure. de offic. delegat.* referens rationem, quia procuratoria potestas est de substantialibus iudicij, & processus, atque versatur circa consensum partium, vt alijs relatisque deseruiunt pro ampliatione & limitatione huius regulae dixi *lib.* 2. *cap.* 15. §. 5. *Marsil. de bannit.* §. *sententia*, 4. *num.* 51. *Mantic. decis.* 232. *num.* 8.

2 Ampl. vt nullitas sententiae ex defectu † mãdati, vel rei, sit insanabilis. *Gomes. in compend. Signat. num.*72. affirmans Papam in Signatura non solere talem defectum sanare, & Rotam censere talem nullitatem insanabilem, etiam refectis expensis. *Vantius de nullit. ex defect. mandat. num.* 60. quia prouenit à consensu, qui non potest à Principe suppleri.

3 Ampl. etiam vbi fertur instante † procuratore, qui fuit reuocatus; vel fertur contra eum citato procuratore, quem reuocauerat, vt dixi §. *sequenti*.

4 Ampl. quantumuis iudicium † sit summariũ. *Rol. à Val. cons.* 71. *Viso lib.* 1. *num.* 6. *Vantius de nullit. cap.* 11. *nu.*3.

5 Ampl. vt nec † ratificari possit, si maior ille fuerit, pro quo fuit lata sententia, vt dixi *infra* §. 6.

6 Ampl. etiam vbi quis est procurator † ex duplici mandato, quorum alterum sit sufficiens, alterum secus, & procurator est vsus mandato insufficienti, nam sententia corruit, nec sustinetur ex mandato sufficienti, quo procurator non est vsus, vt censuit *Rota teste Puteo decis.* 373. *procur. lib.*2. *sequendo dicta Roman. cons.* 496. *Felin. et reliqui in cap. cum ex officij de praescript. col.* 10. *vers. quarta conclusio. Socin. in l. multum interest col. [...]ult ff de condit. et demonstr.* eum concludit, si in vno concurrant duae potestates, quarum vna sit sufficiens, alia secus, si ille vtatur insufficienti, actum corruere. *Tuscus conclus.*62. *mandatum num.* 57. addendo procedere etiam quod producẽdo, seu

7 agendo † ex minus sufficienti addat clausulam, & alias omni meliori modo. Et comprobatur ex regula, Quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui, quam pluribus ex ornaui in meis axiomat. Iuris, §. *quod potui. et in meis collectaneis ad capit. cum super, vers. cum noluerit de offic. delegat.* Et simile est illud, vt sententia obtenta à coniuncto in casu, quo sine mandato agere poterat, & egit tanquam procurator, cum non esset, quod sententia est nulla. *Veral. decis.*395. *part.*2. *Barbat.* loquens de quocunque faciente actum de potestate putatiua, vbi verã habebat, & similia sunt quae obseruauit amicus

8 meus *Theodosius de Rubeis ad Put. decis.* 298. *alia.* 297. *lib.*3. *Vantius de nullit. ex defect. mãdat. num.*83. *et late Martin Monter. decis.* 41. *in princ. et* 74. *circa med. et* 75. *et seq. Vestr. in praxi lib.*4. *cap.*5. *num.* ampl. idem dici in quocunque procuratore habente minus legitimum mandatum.

9 Ampl. etiam vbi non probatur † procuratorem, qui causae interuenit, accepisse mandatum. *Rota decis.* 7. *de procurator in nou.* vbi addentes volunt praeterea esse nullum quiquid factum est à procuratore antequam acceptasset mandatum, addito simili de iudice delegato aliquid faciente antequam esset sibi praesentatum rescriptum, & illud acceptasser. late *Marsil. de bannit.* §. *sententia*, 4. *num.*13. *et seq.* idẽ repetit *Vestr. in prax. lib.*4. *cap.*5. *num.* 5. asserens Rotã ita saepe censuisse, etiam quod talis procurator esset in Curia, & caute facere eum, qui instat pro sententia, si per audientiam contradictarum procedat. *Martinus Monter. decis.* 41. *num.* 71. concludens tunc competere officium procuratoris statim atque illi praesentatur mandati Instrumentum, seu carta, & illud acceptar: concordant addentes *ad Ludouisium decis.* 110. addendo, quod talis acceptatio fieri debet apud acta causae, nec sufficere si fieret in alia, vbi esset generale, & *decis.* 430. *num.* 7. *et latius*

tius *Vant. de nullit. ex defect. mandat. nu.* 115.
et seq. Tuscus conclus. 62. *num.* 16. *et seq.* vbi
limitat quæ dixi de acceptatione mandati ad
validitatem actus, & *conclus.* 835. *procurator.*
10 Acceptatio autem † mandati probatur ex-
presse, ac etiam tacite, seu verbis, & factis,
nempe si quis præsens constituatur, & consti-
tutus mandatum acceptet, seu si tantum enun-
cietur procuratoris præsentia, vel constitu tus
cũ facultate substituendi, substituat post recep-
tum mandatum; secus si ante receptionem mã-
dati substituat. *Rota diuers. in recent. decis.* 451.
fundamenta part. 2. subdendo ita intelligenda
11 esse dicta † *Vestr. in princ. lib.* 4. *cap.* 5. *nu.* 4.
Et cessat hac declaratione contrarietas quę vide-
tur ibidem resultare ex eodem *Vestr.* dum *ibid.*
num. 5. voluit quod procurator substituens an-
tequam acceptasset mandatum, non facta men-
tione, quod onus procurationis acceptasset, vt
processus factus cum substituto procuratore sit
nullus; dum prius *num.* 4. firmasset, substitutio-
ne facta probari acceptationem mandati etiam
generalis, nisi procurator expresse protestetur in
acceptatione, & exhibitione instrumenti, quod
illud acceptat in vna causa tantum, vel ad effe-
ctum substituendi tantum. Nec acceptationem
12 † mandati probari, quia passus quis fuerit ci-
tari tanquam procurator, & non reclamauerit,
nec fecerit aliquem actum positiuum, quo argu-
atur mandati acceptatio.
13 Difficultas remanet, si quis asserat † se pro-
curatorem, vel citatus tanquam talis cõpareat:
An valida sit sententia lata cum eo procurato-
re, vel illo instante. Et quod sufficiat docere
de mandato post sententiã, firmat *Rot. decis.* 19.
de procur. in antiq. quam seruari à Rota mo-
derna testantur *Put. decis.* 373. *part.* 2. *num.* 3.
et 5. *Crescent. decis.* 1. *de sent. et re iud. num.* 4.
Vant. de nullit. ex defect. mandat. num. 110. *et*
seq. addendo, modò re vera is esset procurator,
vel mandatum exhibitum haberet clausulam
14 ratihabitionis, asserentes non obseruati † quæ
asseruntur *decis.* 7. *num.* 3. *de procur. in nouis*,
dum *Papazon.* qui fuit Rotæ Auditor, vt asse-
15 ruit mihi Theodosius singularis obseruator †
dictorum Rotæ, addit sufficere quod ante sen-
tentiam latam contra vel pro falso procuratore,
etiam contradicente aduersario, *Capra reg.* 68.
num. 22. producatur mandatum ab eo qui com-
paruit, & fecit præcedentia iudicij acta, ne de
illorum validitate dubitetur: in qua postrema de-
cisione, cum non aduertam adesse verbum im-
portans necessitatem, quod ad validitatem
sententiæ vel actorum sit necesse doceri de mã-
dato ab eo qui asserit se procuratorem ante
sententiam, censeo eas decisiones non inuicem
pugnare, vt male notarunt aliqui, sed potius vnã
consectam ad extensionem, seu declarationem
alterius, & sufficere ad validitatem actorum &
sententiæ, si mandatum exhibeatur apud acta
a procuratore constituto ante sententiam, vel
post, aut saltem ante conclusionem in causa, vt
tradit *Rolandus à Val. cons.* 71. *viso lib.* 1. *n.* 27.
& seq. addendo præsertim si illud verbo fuerat
productum, plures consentientes congerens in
comprobationem vtriusque capitis.
16 Cum temperamento, seu cautione † tamen,
si is procurator re vera, tempore actorum quæ
fecit, erat procurator, vel ab aduersario contra
quem agebat, non fuit protestatum neminem
ex aduerso comparentem audiri, nisi docto de
mandato, nam corruunt acta quæcunque facta
ante exhibitionem mandati, ac etiam ipsa sen-
tentia lata, producto mandato, antequam illa
esset prolata; secus si talis non fuisset facta pro-
testatio. *Alex. cons.* 78. *lib.* 5. *num.* 11. *& seq.*
Crauet. cons. 118. *num.* 1. asserens ita intelligen-
17 dam † *Rota decis.* 19. *de procur. in antiq.* quam
alijs concordantibus additis sequitur *Martin.*
Monter. decis. 40. *num.* 67. *Rot. diuers. decis.* 105.
18 *part.* 1. *num.* 2. addendo procedere † etiam
quod re vera quis esset procurator, & enuntias-
set de mãdato constare per acta N. Notarij, nec
etiam ex enunciatiua alterius instrumenti ab
eodem producti *Vant. de nullit. ex defect. mand.*
num. 71. *&* 13. *Mantic. decis.* 172. *num.* 1. *&*
decis. 254. *num.* 7. vel facta ratificatio ante pro-
testationem defectus mandati seu legitimatio-
nis personæ. *Thesaur. decis.* 7. *Ratificationem,*
num. 1. *& seq.* & hoc temperamento cessat diffi-
cultas, an sententia lata cum falso procuratore
possit ratificari. *Serafin. decis.* 1261. *n.* 1. *Tuscus*
conclus. 62. *mandatum*, qui propterea latè exa-
minat vim dictæ protestationis. *& num.* 65. *&*
seq. vsque in finem.
19 Nisi tamen essemus † in casu, quo speciali
mandato esset opus ad agendum, vel ageretur
de sententia lata ad fauorem minoris: quia pri-
mo casu non sustinetur sententia, nec proces-
sus etiam quod non fuerit exceptum de man-
dato. *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 10.
num. 59. *& seq. Paris. loquens de resignatione*
beneficij, tract. de resignat. tom. 2. *lib.* 9. *quæst.* 8.
num. 5. Secundo autem secus, quia negligentia
procuratoris minoris non nocet illi. *Rot. diuers.*
decis. 79. *part.* 4. quæ contradictorie repugnare
videtur alteri decis. Rotali supra relatæ 105. *p.* 1.
20 *num.* 3. quia cessat repugnantia, † si dicamus di-
cta in hac posteriori decis. fuisse prolata in con-
firmationem præcedentium, & inspecta opi-
nione eorum qui volunt negligentiam procu-
ratoris isto casu nocere minori, vel cessare nul-
litatem beneficio restitutionis in integrum
concesso minori, & pronunciato a iudice lo-
cum illi esse: & hac animaduersione cessat re-
pugnantia decisionum Rotarum, quam multi
notant, cum plura in illis sæpe dicatur in argu-
mentum & confirmationem præcedentium;
non autem vt is fuerit absolute sensus eorum
Patrum; aliter conciliat *Gail. obseruat.* 47. *lib.* 1.
num. 3. *& seq.*
21 Alijs etiam modis cessare talem † nullitatem
firmat *Rol. a Val. cons.* 71. *lib.* 1. *num.* 28. *&*
seq.
22 Ampliari etiam † posset alijs modis relatis
infra lib. 2. *cap.* 15. §. 5. vbi de releuantia exce-
ptionis defectus mandati.
23 Ampl. etiam vbi sententia lata est † citato,
vel instante procuratore constituto contra
alium, vt puta si constitutus contra Titium
agat

agat contra Sempronium, vel idem conuenia-
tur ab alio quam a Titio: tum quia mandata
24 sunt stricti iuris, *l. diligenter, ff. mandati*; nec †
extenduntur ad causas, vel personas non ex-
pressas, vel quæ saltē in necessariā consequen-
tiam non comprehendantur, *clem. non potest
de procur. capit. ad agendum, eod. tit. in sext.* ac
etiam quia mutata persona videtur mutata cau-
sa, *l. cum a te l quæritur, & l. seq. ff. de except.
rei iud. cap. veniens, cap. in tua de testibus.* Ideo
in vna Placentina euictionis corā R. P. D. Ghi-
silerio Rotæ Auditore & ciue Bononiensi, vnde
25 ortum † habuit Pius Papa V. nunquā interitu-
ræ mem. dicebam, quod sententia Rpd. Platti
lata contra Marchionem Horatium Pallauicinū
citato procuratore constituto ad comparendum
coram Rpd. Pamphilio in lite sibi intimata à
Preciosa Puteobonella, erat nulla, quia ad com-
parendum coram ilio non constituerat procu-
ratorem. *Bellamer. decis. 314. procurator. Van-
tius de nullit. ex defect. mandat. num. 85. & 86.*
personalitas enim, & specialitas causæ in man-
datis consideratur, vt firmat idem *Vantius ibi-
dem num. 77. & 81.* etiam quod in mandato es-
set clausula generalis, motas, & mouendas, vt
idem subdit *num. 105.* & comprobatur ex his
quæ dicuntur de eo, qui citatus ad vnam cau-
sam: si compareat, & fiat instantia, vt respon-
deat etiam in alia, quod non sit obligatus re-
spondere. *Marant. in prax. part. 6. §. rectè
concipiatur citatio, num. 13.*

26 Ampl. vt defectus mandati contineat † etiam
defectum citationis, quoad eos, quorum assertus
procurator agit, vel conuenitur. *Vantius de
nullit. cap. 11. postquam num. 61.*

27 Ampl. præsertim si sententia fuerit † prolata
in causa speciale exigente mandatum: nam si
interueniat habens generale, nulla est senten-
tia, & dicitur lata cum falso procuratore. *Bald.
cap. nonnulli col. 1. & in cap. ex parte decani, de
rescript. Ias. in l. licet, C. de procur. Vantius de
nullit. ex defect. mandat. num. 91.* quæ autem
causæ requirant speciale mandatū, dixi *infra c. 7*

Ampl. etiam vbi sententia lata fuit cum pro-
28 curatore, † qui alium substituerat virtute man-
dati sibi dati acceptati, & recepti. *Vant. de nul-
litat. ex defect. mandat. num. 103. & seq. Vest.
in praxi lib. 4. cap. 5. n. 4. & seq.* præsertim vbi
is procurator acceptauit mandatum ad effectū
substituendi tantum, vt euitet periculum ne
conueniatur ratione expensarum registri, quo-
rum causa conueniuntur in Rom. Curiæ causa-
rum procuratores. *Cassador. decis. 1. de procur.
num. 2. Benintend. decis. 26. num. 7.* Quod tā-
quam durum, & aduersum iuris communis regu-
las temperauit *Paulus Papa V.* si a procuratore
data fuerit arra registri, datioque fuerit scripta,
seu subscripta ab ipsomet procuratore.

29 Ampl. idem dicendum, si sententia † fuerit
prolata agente, vel conuento procuratore, qui
legitimum, & validum, seu sufficiens non ha-
bebat mandatum in causa, quā egit: nam cum
paria sint, non esse, & esse, sed minus valide.
*l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bon. possess.
contr. tabul. l. 2. ff. de auth. tut. l. 3. ff. de testam. tu-
tel. Afflict. decis. 366. num. 10. & de iur. proto-
mis. §. tota hæc lex, n. 74. in fin. Crauet. cons.
pro genero, num. 229. & seq. Euerard. cons. 39.
num. 17. vers. vt tamen, & cons. 58. numer. 13.
& seq.* Quantuncunque quis solemniter agat
alieno nomine, vel conueniatur, si non habuit
mandatum ad agendum, vel vt conueniri pos-
sit, inualida sunt quæcunque ille fecit, vel cum
eo sunt facta. *l. 2. C. de eo qui pro tutor. l. qui ne-
que, C. qui daritut. possunt. Archid. in cap. ad
agendum de procur. in sext. Bald. in l licet, C. de
procur. col. 1. vers. tertio modo. Vant. de nullit.
ex defect. mandat. numer. 122. et seq. pluribus,*
30 addendo mandatum † dici minus legitimum,
si datum fuerit à non habente facultatem con-
stituendi, vt puta si quis constituatur à pupillo,
vel minore, furioso, prodigo, seruo, muto, sur-
do, filio familiæ, monacho, Canonico sine Capi-
tulo in rebus capitularibus, & alijs similibus,
qui soli non habent administrationem: nam
si quid fiat eo procuratore interueniente in pre
iudicium eius, qui dicitur mandasse, illud est
nullum, vt idem *Vantius* subdit *numer. 124.
circa med.* Item mandatum est illegitimum ra-
tione personæ mandatarij, vt sunt omnes, qui
pro alijs in iudicio esse non possunt, vt sunt ser-
uus, monachus, pupillus, minor vigintiquinque
annorum, & reliqui ob vitium insitum à natu-
ra, vel lege, excommunicatus, exul in loco exi-
lij. *Vantius de nullit. ex defect. mandat. num.
132. & seq.* qui præterea distinguit quando ta-
lis defectus cesset parte consentiente. *Tuscus
conclus. 811. procurator. & duabus conclus. seq.
31 & conclus. 817. & seq.* Item † mandatum est
illegitimum si fuit reuocatum, vt dicam *§. seq.*
Item si procurator habens generale mandatum
comparet in causa, in qua requiritur speciale.
*Felin. in cap. ex parte 33. de rescript. numer. 4.
in fin.*. Item si fuit lata instante, vel conuento
procuratore substituto ab eo, qui substituit an-
te acceptationem mandati. *Rota recent. decis.
451. part. 2. num. 2.*

32 Ampl. etiāsi † lata esset ad fauorem ecclesiæ:
cap. causam 9. de re iudic. vbi Felin. numer. 6.
qui præterea refert dissentientes, *& num. 7.* late
comprobat.

33 Ampl. vt perpetuo liceat † dicere, & agere
de nullitate sententiæ ex defectu mandati. *Van-
tius de nullit. cap. 8. num. 8. circa med.*

34 Ampl. etiam, quod in termino † citationis
ad sententiam instante falso, seu non legitimo
procuratore, quis sit potestatus, terminum pro-
ferendi sententtiam diffundi pro vtraque parte:
Mantic. decis. 254. nu. 9. quia non ideo dicitur
tacite, vel expresse approbatus pro procuratore.

35 Ampl. etiamsi fuerit † obtenta a Domino
pro suis subditis. *Mantic. decis. 328. nu. 1.*

Ampl. vt opposita exceptione defectus man-
36 dati, † in tantum corruant gesta à falso procura-
tore, vt nec sint valida, etiam quod subsequa-
tur illorum ratificatio. *Ias. l. licet, C. de pro-
curator. in fin. Simon de Prat. cons. 177. Ferret.
cons. 321. nu. 1. Crauet. cōs. 108. & 387. nu. 3.
& 5. Menoc. cons. 100. numer. 28. cum alijs cu-
mulatis à Tusco conclus. 72. mandatum. n. 51.
& seq.*

et seq. vbi refert dissentientes. Et hæc extensio præsertim procederet, si causa ageretur in loco vbi extaret Statutum, prout Florentiæ, quod in primo iudiciali actu exhibeatur mandatum, vt subdit *Tuscus ibidem num.*60.*et seq.*

37 Ampl. etiam si fuit lata compatente † procuratore ad defensam, qui sit minor annis viginti-quinque, *cap. qui generaliter*, §. *fin. de procur. in sext.* quem textum late examinaui in meis Collectaneis ad eundem textum. *Sanchez plures congerens, de matrimon. lib.*3.*disput.*41.*n.*8. limitando in procuratore ad negocia, vel contrahendum matrimonium. Vel obtenta in Curia seculari a procuratore qui sit clericus, *iuxta decis.* Castil. 113.

38 Limit. ijs omnibus † casibus, quibus quilibet auditur sine mandato. *Marsil. in l. si quis ne, ff. de quæst. num.* 100. *cum triginta seq.* vbi refert casus, in quibus quis audiatur sine mandato & idem præstitit *Tuscus concl.* 63. *mandatum, et alijs casibus ab eo relatis, conclus.*828.*procurator.*

39 Limit. parte † non excipiente. *Marsil. tract. de Bannit.* §. *sententia.* 4.*num.*51.*in fin.*

40 Limit. vbi quis appellat a sententia † lata ad fauorem falsi procuratoris. *Natt. consil.* 142. *omisso, num.*19.& ratio est, quia cum appellatio præsupponat tantum sententiam esse iniustam, *l.*1.*ff. de appel.* appellans fatetur senten-

41 tiam† validam, seu renunciare dicitur nullitati. *Natt. cons.*142.*num.* 19. *Caldas cons.*11 *nu.*17. asserens de hoc esse textum *in l.*3. §. *falsus, ff. rem rat. hab.* eam afferens rationem, quia tacite dicitur appellans renunciare nullitati. Et ideo cauti procuratores appellando addunt clausulā, saluo iure dicendi de nullitate. idem dixerat *Bero. cons.*104 *illud lib.*3.*num.*10. *in fin. Felin. in cap. causam*, 9. *de iudic. num.*9.*in fin.*

42 Limit. vbi probari potest tacite † quem consensisse quod quis suo nomine ageret, vel illum defenderet: quia sicuti cessat nullitas pec expressam ratificationem, iuxta ea quæ dixi *supra, vers. cum temperamento*, ita cessat vbi

43 concurrit tacita; quia in iudicialibus † par est virtus taciti & expressi, vt pluribus probat *Cald. cons.*10.*num.*15.*& seq.* vbi plura exempla tacitę ratificationis refert, & ante illum idem præstiterat *Vantius de nullitatibus, cap. final. n.* 100. *& seq. pluribus*, vbi intra dentes relato dicto temperamento, addit omnem difficultatem cessare, an sententia lata cum falso procuratore possit ratificari, in eo, contra quem fuit lata sententia, distinguendo quando idem dicendum, si sententia sit nulla, ex inhabilitate constituentis, & constituti procuratoris.

44 Expressa autem vel tacita ratificatio † fieri debet a principalimet, vel a procuratore habēte speciale mandatum, quia cum sit posita in pura voluntate eius, contra quem iudicialia actu fuerunt facta, *l.*2.*C. de iur. emphit. l. filium* §. *stipulatio, ff. de bon. collat. Guid. Papa cons.*24. *n.*5. *& seq. Mantic. decis.*73. *in fin. Alex. cons.*96. *lib.*4.*num.*1.*& seq. Carol. de Graf. de exception. cap.*32.*num.*135.*& seq.&* 141. *et seq.* nullatenus talis nullitas remitti potest, nisi a domino vel a procuratore habente speciale mandatum, vel generale cum libera. An autem perpetuo sit verum, quod procurator censeatur admissus pro legitimo procuratore, vel iudex pro competenti, si de defectu mandati, vel competentia non fuerit exceptum, videndus *Marsil. in l. si quis ne, ff. de quæstion. num.*88. *et seq. pluribus.*

Intelligas quæ dixi de ratificatione, si is po-

45 terat † esse procurator, aliàs nihil operatur ratificatio. *Ruin. consil.* 129. *viso compromisso, lib.*5.*num.*11.

46 An autem sat sit procuratori exhibere † mādatum in publica forma, sed an præterea requiratur illius recognitio, & qualiter illa fieri debeat, videndus *Marsil. in l. si quis ne, ff. de quæstion. num.*138.*et seq. pluribus*, vbi præterea agit si mandati instrumentum sit transmissum ex remotissima regione. *Vantius de nullit. ex defect. mandat. num.*138.*et seq.* vbi refert quæ requirantur vt mandatum sit in forma probāti.

47 Si autem moriatur procurator constitutus, † & constituens non sit præsens, an ille sit iterum citandus, vel eidem denuncianda mors. Et in hoc diuerso modo reperio Rotæ Auditores processisse: nam quandoque censuerunt illi sententiam esse nullam, si parti non denuntietur mors sui procuratoris, quam quis per contradictas obtinuit, teste *Bellamer. decis.* 494. & illum est sequutus *Beltramin addendo ad Ludou. decis.*110. Quandoque aliud censuerunt, non seruando *decis. Bellam. teste Vestrio in praxi lib.*1. *c.*5. *nu.*4.*in fin. Rot. diuers. recent. decis.*191. *par.*2. *num.*6. vbi facto processu per contradictas, validam censuerunt sententiam absque alia intimatione mortis. *Anton. Augustin. in repert.* §. *citatio, num.*32.& idem dicitur fieri, si procurator constitutus, vel substitutus cecedat a loco iudicij *addentes ad Ludouis. decis.* 430. *num.* 8. *et ad d. decis.*110.*in fin.*

48 An possit ratificari sententia † ab eo, pro quo est prolata, *Cancer. var. resol. lib.*2. *cap.*17. *de sent. exequut. num.*489.*et seq. pluribus.*

49 Pœnæ illius qui aliquem † sine mandato lite pulsauit, quæ sint, *Vant. de nullit. ex defectu mandat. num.*67.*et seq.*7.*et seq.*

§. V.

SVMMARIVM.

Sententia est nulla, si fuit prolata citato procuratore, qui fuerat reuocatus, et certioratus de reuocatione. 1. *Ampl.*5.22.23. 24. 25. 26.27. 28.29.30.31.32.33.34.35.36. *Limit.*37.38.

Procurator falsus quis dicatur. 2

Esse qui desijt perinde est ac si nunquam fuisset. 3. *Intellige.* 4

Reuocatio procuratoris tacita fit multis modis 6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.

Mandatum tacite datur multis modis 18.

Tuscus Cardinalis laudatur. 18.

Man-

Mandatum reuocatur expresse multis modis. 19. 20.

Procuratoris reuocatio tacita, & expressa differt. 21

Quando intimanda parti, iudici, & procuratori. 37.

SEntentiam esse nullam, si fuerit prolata agente, vel conuento falso procuratore, dixi *in proximo, & antecenti §.* idem etiam
esse dicendum, vbi fuerit prolata citato procu-
1 ratore † qui fuit reuocatus, & intimatus, seu
certioratus de reuocatione, probatur *cap. ex insinuatione de procurator. cap. in nostra, eod. tit. l. cum quis, §. 1. & l. si cum Cornelius, ff. de solut. glos. in cap. ex parte decani de rescript. verb. procurator, Tuscus conclus.* 862. *procurator. Bart. l. vnic.* C. *de satisdand. num.* 6. *vers. venio* Capra *regul.* 58. *num.* 1. *& seq. Boer. decis.* 374. *et videtur num.* 6. concludens eum dici falsum
2 † procuratorem, cuius mandatum apparet fuisse
legitime reuocatum, quia mandatum caducatũ non est mandatum perseueranria, licet origine esser mandatum; seu quia non esse, & non continuare sunt paria. *l. si pro parte, §. versum, ff. de*
3 *in rem vers.* & qui esse desijt idem † est, ac si
nunquam fuisset *l. item corum, §. quod si, ff. quod cuiusq; vniuersit.* cũ alijs cumularis *per Demauder. in suis locis, parium & similium, §. factum*
4 *non esse.* Quod intellige in ijs quæ † requirunt
continuationem, & persistenriam: secus in ijs quæ momento conficiuntur, quia sufficit quod semel fuerint facta, licet non durenr. *Bart. cons.* 81. *& in l. si quis ita,* C. *de pact. int. empt. nu.* 4. & late comprobat *Fænutius. tract. de moment. tempor. cap.* 29. *num.* 11. *& seq. & ante illum* Socin. *in cap.* 3. *de caus. posses. nu.* 114. *& seq pluribus.*
5 Ampl. etiamsi reuocatio † sit tacita, quæ
cum pluribus contingat modis, Primum exem-
6 plum erit si moriatur † qui constituit procurato-
rem, etiam quod mors sit ignota illi iudici iudici, & parti, non valent cum eo procuratore taliter reuocato. *l. mandatum,* C. *de procurator.* vt late examinaui *ibidem in meis collectaneis.*
7 Secundum exemplum † erit, si mutetur sta-
tus personæ mandantis. *Socin. cons.* 112. *lib.* 1. *num.* 12. *vers. tertium. Decian. cons.* 68. *vol.* 3. *num.* 18. *Alex. in l. ex facto, §. si quis rogatus* 2. *ff. ad Trebel. nu.* 6. *Vant. de nullit. ex defect. mandat. num.* 168. veluti si constituens fiat monachus, rebellis, exul, vt idem subdit *nu.* 175.
8 Tertium exemplum erit si mutetur † status
mandatarij, seu procuratoris. *Socin. sen. cons.* 112. *vol.* 1. *nu.* 15. *Alex. in l. rogasti, §. si fugitiuus, ff. si cert. petat. num.* 2. *& Ias. num.* 3. qui ambo hoc examinant. *Purpurat. in l. rogasti, §. fin. ff. si cert. petat. num.* 12. *& seq.* vbi præterea agit, an reuocetur ipso iure, & absque alia intimatione. *Stracca de mercatur. cap. de adiecto, part.* 3. *noui num.* 110. *& seq.* vbi præterea addit declarationem huius assumpti. *Vant. de nullit. ex defect. mandat. num.* 168. *Felin. in cap. ex parte* 33. *de rescript. nu.* 21. concludens procuratorem factum ribaldum, vel inimicum
censeri reuocatum, modo contrahentes cum illo sciant mutatio status illius.
9 Quartum exemplum erit, † si alius constitua-
tur procurator, non facta protestatione citra reuocationem alterius. *l. si quis cum procuratorio, §. fin. ff. de procur. Rota decis.* 20. *de procur. in nou. num.* 2. *Natta cons.* 51. *num.* 9. *circa med. cap. non iniuste de procurat.* vbi late examinaui *in meis collectaneis ad eum textum,* & dixi *vers. sextum.*
10 Quintum exemplum erit, † si ipse constituens
compareat in iudicio, actum vnicum iudicialem tantum agendo, vel excipiendo, sine protestatione, quod non velit ideo reuocasse procuratorem, *cap. si quem, de procur. in sext. Rot. decis.* 20. *num.* 1. *& decis.* 25. *de procur. in nouis.* Limitando tamen, si constituens fecit eum actum cõpulsus a iudice. Latius tamen hoc examinaui *in meis Collectaneis ad d. cap. si quem*
11 *de procur. in sext.* Et idem † dicitur de procura-
tore habente facultatem substituendi, & reuocandi substitutos. *Rot. decis.* 20. *de procur. in nou. num.* 1. *in fin.* 1.
12 Sextum exemplum erit, † si alius constitua-
tur procurator non facta mentione primi etiam in secunda instantia. *Rot. decis.* 7. *&* 20. *de procur. in nouis nu.* 1. *in fin.* modo constitutio deueniat ad notititiam iudicis, vel partis. Si quis tamen habet procurarores, alium ad iudicia, aliũ ad negocia, & constituat procuratorem ad iudicia, non est reuocatus procutator ad negocia, & e contra. *Borel. in sum. decis. de procurator. num.* 272. *relata decis Rotæ* 256. *si quis constituat. Vantius de nullit. ex defect mandat. nu.* 163. *& seq.* ampliando, siue is constituatur in prima, seu alia instantia, & siue secundus constitutus accepter mandatum, siue non; modò secundus constituarur in causa, in qua fuerat constitutus primus; & late examinat *Tuscus cõclus.* 94. *mandatum, & conclus.* 860. *procurat. num.* 93. *et seq. et Felin. in cap. ex parte* 33. *de rescript. num.* 27. *vers. & nota.*
13 Octauum, si moriatur is, cõtra quem † aliquis
est constirutus procutaror. *glos. cap. significaui de rescript.* sicuti & morte mandãtis, & eius contra quem mandatur. *Capra regula* 14.
14 Nonum, si deficiat causa mandati † *Roman.*
cons. 374. *presens num.* 1. Quod tamen intelligendum est iuxta terminos *cap. cum cessante de appellat.* & tradita *ibidem in meis collectaneis. Vant. de nullit. ex defect. mandat. n.* 175.
15 Decimum, si labatur tempus, † vbi fuerat da-
tum ad tempus, quamuis fuerit effectus dominus litis, & pars aduersa acquiescat. *Bart. l.* 1. *§. fin. ff. de procurator. num.* 4. *Tiraquel. de retract. conuent. §.* 1. *glos.* 2. *num.* 47. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 54. *num.* 22. *in fin. Tuscus conclus.* 861. *procurat. reuocatio. num.* 31.
16 Vndecimũ, si lata sententia in causa, † in qua
quis fuit constitutus; *glos. l. inuitus, verb. extendere de procur. l. si actor;* C. *de appellat. et consult. Rota diuers. decis* 124. *fuit dubitatum part.* 3. *num. circa med.* quæ per dicta iura ita firmat. Nisi constitutus fuerit ad litem prosequendam in quacunque instantia, & procu-

ratore

tator sine exceptione, seu protestatione acceptauit mandatum. *Rota decis. 2. de procur. in nou.*

17 Duodecimum exemplum erit, si qui † procuratorem constituit, cedat liti. argum. textus *Clem. fin. de procur. Cassador. decis. 2. num. 2. de appellat. Vantius de nullit. ex defect. mandat. num. 168. & 171. circa med. Cassad. decis. 2. de appellat. num. 9.* addendo si fiat apud acta, id tanto magis procedere, quia cessio dicitur nota iudici, quem dedecet acta ignorare.

18 Relatis modis, quibus tacite reuocatur mandatum, addendi essent modi † quibus tacite dicitur alicui datum mandatum. Sed quia id late præstitit *Cardia. Tuscus*, optime de Iurisprudentia meritus, in suis *pract. conclus. tom. 5. conclus. 31. mandatum*, ad ea me remitto, quę vir ille ad Summi Pontificatus apicem vno vel duobus votis deficientibus non promotus, eximijs laboribus in omnium vtilitatem elaborauit.

19 Expresse autem reuocatur mandatum, † si mandans per publicum instrumentum, seu litteras suas alium constituat procuratorem, cum reuocatione prioris. *Vant. de nullit. ex defect. mandat. num. 158.* ampliando etiam quod constituens iurasset illum non reuocare, & conferunt dicta supra *vers. sextum & §. præcedenti vers. an autem.* Subdit tamen idem *Vantius ibidem, num. 66.* quid dicendum si duo exhibeantur instrumenta mandati, sub eadem data, in quorum vno datur minor facultas procuratori, quam alteri, cui sit standum.

20 Item expresse dicitur procurator reuocatus † si apud acta in eadem causa alius constituatur procurator; præsertim cum reuocatione procuratoris prius constituti. *Mart. Monter. decis. 43. num. 43. vers. aut vero*, addendo tali casu non requiri intimationem, iudicis, vel partis, vel procuratoris.

21 Notandum singulare vnum, † quod efficacior est reuocatio procuratoris tacita inducta a lege, quam sit expressa, quia illa non est denuntianda parti, vel iudici, vel procuratori, ista secus. *Cassad. decis. 2. de appellat. num. 10. in fin. & num. 11. Tuscus conclus. 861. procuratoris reuocatio, num. 30. relato Io. de Anan. cons. 25. in fin.*

22 Ampl. etiam quod reuocatio † deuenerit ad notitiam iudicis, vel partis aliunde quam per viam intimationis. *Capra regul. 58. num. 5. & seq.*

23 Ampl. præsertim si sententia fuit lata † ad fauorem eius, qui procuratorem reuocauit; etiam in casu quo erat necesse denunciare reuocationem ipsi procuratori, reuocato. *Cast. in l. si procuratorem, ff. de procur. col. 2. allegans gloss. in cap. 2. de procur. in sext.* cum alijs cumulatis a *Felin in c. ex parte decani, 33. de rescrip. n. 18. in prin. & 24. & in cap. causam, 9. de iud. n. 9. vers. limita hoc. Capra regul. 59. proxima, nu. 7. Bart. l. vnic. C. de satisdand. num. 13. & late Martin. Monter. decis. 43. n. 22. & seq.* respondendo obiectis, quæ videbantur obstare, quod necessaria sit intimatio reuocationis, referens plura, quæ valent alieno nemini, facta post reuocationem mandati, seu facultatis datæ, nisi denuncietur reuocatio facultatis datæ. *Cassad. decis. 2. de appel. num. 13. in fin. & num. 14.* addendo procedere, siue reuocatio sit tacita, siue expressa. *Rot. decis. 18. de procur. in nouis n. 4.* concludens, vbi agitur de præiudicio constituentis, non esse opus certioratione aliqua partis, vel iudicis, vel procuratoris. *Martin. Monter. decis. 43. num. 22. & seq.* testans ita decisum, etiam quod reuocatio non sit intimata procuratori, *& num. 20. & seq.* respondet contrarijs.

24 Ampl. præsertim vbi mandatum fuit † morte mandantis reuocatum, *l. penul. ff. de sent. sine appel. rescind. Bart. l. procuratorem, ff. de procur. Capra regul. 59. proxima, num. 11. & seq. pluribus*, limitando ijs omnibus casibus, quibus re integra non reuocatur mandatum; addendo procedere etiam quod mors non sit procuratori denunciata. *Cast. cons. 104. num. 2. lib. 1. Tuscus, conclus. 861. procuratoris reuocatio, num. 35. & seq.* limitando in procuratore ad exigendum. *Fel. in cap. ex parte decani, de rescript. num. 19. in fin.*

25 Ampl. præsertim vbi iudex † erat certus de reuocatione, *gloss. l. vnic. verb. noluerit, C. de satisd. in prin.* vbi *Bart. n. 8.* concludit iudicem dici certũ de reuocatione, si procurator fuit constitutus, & reuocatus apud acta causæ, seu iudicij, vbi erat constitutus; secus quoad causas a tertius tribunalis, vbi non fuerat constitutus procurator. *Bart. d. l. vnic. num. 11.* concludens sententiam isto casu nullam, quia lata cum non legitima persona. *Capra regul. 59. proxima, num. 35. & seq.* vbi late probat. *Cassad. decis. 2. num. 9. in fin.* concludens cessionem litis notam iudici, si fiat apud acta, qua dedecet illum ignorare, & illis non visis sententia est nulla.

26 Ampl. præsertim vbi procurator † nihil ante reuocationem fecerat, *l. si dictum, ff. de euict. Bart. in l. vnic. C. de satisdan. num. 8. in fin.* concludens procuratorem generalem constitutum, si quid faciat, quamuis reuocatio non sit intimata iudici, vel parti, non subsistere, quia nullum cœptum erat iudicium tempore reuocationis, & consequenter non aderat cui denunciaretur reuocatio. *Capra conclus. 58. Gesta, num. 13.* idem repetit, & refert dissentientes, *num. 15. Alex. cons. 83. in causa, lib. 7. n. 8. vers. minus etiam obst. Fel. in cap. ex parte decani, de rescript. num. 18. vers. fallit quinto.*

27 Ampl. præsertim si procurator reuocatus † aliquid fecit in vim rescripti obtenti a procuratore reuocato, etiam quod idem procurator non fuerit de reuocatione certioratus, nec iudex sciuerit, *cap. in nostra de procur. Capra, regul. 59. num. 8. & 9.*

28 Ampl. præsertim vbi per sententiam † quis damnatur ad aliquid tradendum, dandum, faciendum, vel exequendum, quod quis non erat obligatus, & ad eum effectum constituerat procuratorem; nam si ante sententiam fuit reuocatus procurator constitutus, & illo citato prolata fuerit sententia, erit illa nulla, etiam quod reuocatio non deuenerit ad notitiam partis, nec procuratoris. *Capra regul. 59. proxima, nu. 19. & seq.*

& seq. pluribus, eam afferens rationem, quia in ijs perseuerantia vsque ad actus consumptionem eius qui mandauit dare, & exequutio concipitur in persona domini, non autem procuratoris; veluti si quis constituatur procurator ad contrahendum matrimonium, vel ad eligendum, vel ad iudicandum; exceptis casibus, quo quis constituatur ad resignandum beneficium, iuxta *clem. 1. de renunc.* vel ageretur de libertate. *Felin. in cap. ex parte decani de rescript. n. 14. & seq.* limitando in casu *clem. 1. de renunc.*

29 Ampl. idem in procuratore admisso † fine mandato, & satisdatione domini m ratum habiturum, nam corruunt quæcunque acta cum illo, volente eo pro quo comparuit, *cap. 1. de procur. Capra regul. 58. Gesta, num. 19.* addendo procedere etiam quod iudici, vel parti, vel procuratori non sit intimatum, quod quis nolit ratum habere.

30 Ampl. etiam vbi sententia lata fuit † cum procuratore, qui interuenit vt nuncius; quamuis ille, vel iudici, vel parti non sit intimata reuocatio. *l. si pater. ff. de manumiss. vindict. Capr. reg. 58. n. 20. Signorol. conf. 59. colum fin. Io de Anan. conf. 35. n. 9. Tuscus conclus. 861. Procuratoris reuocatio. n. 33.* addendo *num. 33.* idem dicendum, si habuisset mandatum tanquam procurator, & tanquam nuncius, & vsus est mandato tanquam nuncius. *Felin. in c. ex parte decani, de rescript. num. 18. vers. fallit sexto.*

31 Ampl. præsertim si de defectu mandati fuit † exceptum ante sententiam, adeo, vt neque à domino ratificari possit, quatenus esset illi fauorabilis. *Cast. in l. si procuratorem, ff. de procur. Gail. obseru. 47. lib. 1. n. 2. Martin Monter. decis. 43. num. 27. & sequen. pluribus.* & dixi *§. seq.*

32 Ampl. præsertim in sententia † lata in criminalibus *Io. de Anan. conf. 25. n. 5. vers. secundo quia*, addendo procedere etiam quod reuocatio non sit intimata iudici, vel procuratori, nec parti. refert *Tuscus conclus. 861. procuratoris reuocatio, num 25.*

33 Ampl. præsertim si procurator † reuocatus fuit contumax, numquam comparendo. *Io. de Anan. conf. 25. vbi Io. Bolog.* addendo etiam quod reuocatio non fuerit intimata iudici, nec procuratori. *Tuscus conclus. 861. procuratoris reuocatio. n. 27.*

34 Ampl. præsertim, vbi sententia lata est † citato procuratore, qui mandatum habebat ad tempus, & tempore citationis illud expirauerat; nam sententia est nulla, etiam quod iudici, nec parti, nec procuratori facta fuerit intimatio. *Cast. conf. 104. in prin. & num. 2. lib. 2. Tuscus conclus. 861. procuratoris reuocatio, num. 31. & 34.* & dixi *supra vers. decimum.*

35 Ampl. etiam si lata fuit † citato procuratore, qui constitutus fuerat ad certum actum, vel qui mandatum acceptauerat ad certum actum, licet illud esset generale. *Cast. conf. 104. lib. 2. num. 1. & 2. Tuscus conclus. 861. procuratoris reuocatio, num. 31. & 34.* & dixi *§. antecedenti, vers. acceptatio*

36 Ampl. præsertim vbi reuocatio † mandati fit a lege, nam etiam quod illa non fuerit denunciata, sententia est nulla. *Felin. in cap. ex parte decani, de rescript num. 21. in fin.*

Ampl. vt in tantum sententia lata cum procuratore reuocato sit nulla, vt nec possit ratificari ab eo pro quo fuit lata, & dixi *§. seq.*

37 Limit. ijs omnibus casibus, † quibus procuratoris reuocatio intimanda est, vel iudici, vel parti, vel procuratori; nam tunc valet sententia lata, citato eo procuratore. Qui autem sint isti casus, videndi sunt *Felin. in cap. ex parte decani, de rescript. nu. 7. vsque in fin. Capra regul. 58. gesta, & regul. 59. proxima. Tuscus concl. 862. procuratoris reuocatio. Bartol. & cæteri in l. vnic. C. de satisdand.* & dixi in meis *collectaneis ad l. si mandassem. ff. mandat.*

38 An ratificari possit ab eo, pro quo † est prolata. *Cancer. var. resol. lib. 1. cap. 17. de sentent. exequut. n. 489. & seq.*

§. VI.

SVMMARIVM.

Sententia nulla ex defectu mandati, non potest ratificari ab eo pro quo est lata. 1. *Contrarium* 3. *Ampliatur prima opin.* 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *Limit* 5. 16. 17.

L. licet ff. de iudic. declaratur. 2.

Procurator ex quibus causis quis esse non potest. 8.

Citatio obtenta à falso procuratore, non arctat citatum. 12.

PRosequendo idem caput nullitatis sententiæ ex defectu mandati reuocati, dicas in tantum sententiam esse nullam ex hoc ca-
1 pite, † vt nec ratificari possit ab eo pro quo fuit prolata. *Cassador. decis. 40. introducta, super regul. Cancell.* vbi pluribus probat, & testatur Rotam ita sæpe iudicasse. *Rota decis. 1. de proc.*
2 *in antiq* afferens ita intelligi *l. licet* † *ff. de iud. Put. decis. 373. lib. 2. num. 4. relati a Fel. in cap. causam et 1. de iudic. num. 7.* vbi late comprobat. *Fel. c. ex parte decani de rescript num. 25. relati à Gail. obser. 47. lib. 1. num. 4. Martin. Monter. decis. 43. num. 24. vers. quæ etiam, & n. 27. et seq.* vbi late probat. *relatiaT rentacinq. de procur. resol. 2. num. 2. 8. Cafal. consil. 441. num. 83. Iasf. l. licet, C. de procur. num. 10. vers. tertio.*

3 Contrarium tenent *Bar.* † & alij *in l. si mater, §. hoc iure, ff. de except. rei iud. & in l. licet, ff. de iudic. vbi Bald. in princ.* concludens sine distinctione aliqua posse ratificari, nisi ratificans sit in mora & rationem refert *Iasf. in l. licet, C. de procur. num. 10.* vbi testatur de communi cum alijs cumulatis a *Trentacinq. resolut. 2. de procurat. num. 2. vers. secunda.* Quibus addo, ab ista opinione non esse recedendum, nec in iudicando, nec consulendo. Et ita iudicatum fuisse a Camera Imperij, si ratificatio fiat infra

sta decem dica, testatur *Gail. obseruat. 47. lib. 2. num. 4. vers. breuiter*, quam resolutionem comprobant dicta *Dec. in l. semper qui non prohibet ff. de regul. iur. num.* 13. & ita seruari in Curia Delfinatus testatur *Guid. Papa decis. 320. n. 3. in fin.*

4 Amplectendo itaque primā opinionem † pro regula, illam Ampliabis primo, si ex tali ratificatione sequatur tertij praeiudicium, *l. cum decem, §. 1. ff. de solut. l. vniuersis. C. qui test. tut. dar. pos. Bald in l. 4. § fin. ff. de offic. procons. n. 2. in fin. & in l. si filius familias, C. ad Macedon. Ias. l. licet C. de procur. num. 10. vers. sexto. Dec. in l. semper qui non prohibet, ff. de reg. iur. n. 15. vers. tertio*, vbi plura & notabilia refert. *Felin. in c. causam, 9. de iudic. n. 9. vers. fallit quinto*, limitando, si tertio ius † esset quaesitum facto
5 vel negigentia ipsius tertij; secus si ratificamus. Ideo si iudex pronunciasset mandatum exhibitum à procuratore non esse legitimum, seu non sufficiens, non posset ratificari sententia cum eo procuratore lata, propter ius quaesitum parti. *Roman. sing. 186. tu audisti, vers. primo. Felin. in cap. causam 9. de iudic. num. 9. vers. fallit nono.*

6 Ampl. etiam vbi procurator assertus fuit admissus † cum cautione rati, addita protestatione, quod si non apparuerit de mandato, habeantur omnia pro infectis. *Bartol. in l. inter quos, §. si alieno, ff. de dam. infect. in fin.* vbi *Imol.* inquit hoc esse mirabile in praxi. *Rom. sing. 686. in fi. Felin. in cap. causam 9. de iudic. num. 9. vers. decimo fallit. Trentacinq. de procur. resol. 2. nu.* 12. vbi alios consentientes refert. Si autem admissus fuerit sine dicta protestatione, non posset amplius excipi de mandato, ex regula, quod semel approbatus non potest amplius reprobari. *Ias. in l. licet. C. de procur. n. 8. vers. regula, & vers. vndecimo. Rom. sing. 686. tu audiuisti. Aufrer. ad Capel. Tolos. decis. 272. n. 4. circa med.*

7 Ampl. praesertim vbi sententia lata † est cum eo, qui non potuit esse procurator. *Felin in cap. causam. 9. de iudic. num. 9. vers. fallit vndecimo.* eam afferens rationem, quia ratificatio non potest supplere isto casu defectum procuratoris, in illius persona; seu, vt ego addo, facere habilem, qui erat inhabilis, seu quia medium impertinens impedit extrema coniungi. *l. triae praedia, ff. de seruitut. orb. praed. cap. 1. §. hoc autem notandum, qui feud. dare possunt. Ias. in l. licet. C. de proc. num. 8. & 10. vers. duodecimo.* addendo, ex quatuor causis quem nō posse esse
8 procuratorem, videlicet, vel ratione suae personae, quia seruus, pupillus, mulier, vel minor annorum xxv. & similes, *Soc. cons. 55. lib. 1. nu. 8. vers. tertio. cap. qui generaliter in fi. de procur. in 6.* vbi late dixi in *meis collectaneis.* Vel ratione mandantis, quia minor, non legitimus tutor, non tota vniuersitas. Vel ratione causae, vt puta si causa sit criminalis, in qua non admittitur procurator. Vel ex defectu satisdationis.

9 Ampl. praesertim vbi sententia † esset lata in casu quo ad agendum speciali opus erat mandato tam ex natura causae, quam quia ita lege vel Statuto disponatur. *glos. cap. nonnulli. verb. mandato circa med. de rescript. Fel. in cap. causam 9. de iudic. nu. 9. vers. fallit primo & vers. fallit sexto. Bald. l. si vxorem, C. de cond. insert.* Qui autem sint casus requirentes speciale mandatum, dixi *infra c. 7. §. 1. & seq. Casal. cons. 441. causa ista, num.* 82. & 92. addendo, quoties mandatum pro forma requiritur, nihil operare ratificationem. *Trentacinq. de procur. resol. 2. num.* 17. addendo idem dicendum si officialis in Ingressu officij inter alia quae edicit, illud est, ne quispiam absque mandato compareat coram illo. *Ias. in l. licet, C. de procur. nu. 10. vers. quarto.*

10 Ampl. etiam vbi is falsus procurator † mentitus est, se habere mandatum, & siue causa sit in Curia Principis, seu inferioris a Principe. *Innoc. in cap. ex parte decani, 53. de rescript. l. si quis obrepserit, ff. de fals. Felin. in cap. causam, de iudic. num. 9. vers. fallit secundo, & vers. fallit tertio. Cast. in l. 3. ff. de iudic. nu. 3. vers. limita autem, Ias. in l. 3. §. si procurator, ff. quod quisque iur. num. 10. vers. quinto nota. et in l. licet, C. de procur. num. 10. vers. octauo. addent. ad Guid. Pap. decis. 320. vers. gesta. Aufrer. ad Capel. Tolos. decis. 272. num. 5.*

Contrarium tenent relati a *Trentacinq. de procurat. resolut. 2. num. 7. vers. contra hanc*; & relata conciliatione *Baldi* residet in hac contraria opinione, quam late comprobat.

11 Ampl. praesertim, si idem † procurator fuerat a ratificante reuocatus, vt dixi §. *praecedenti in fin.*

12 Ampl. in sententia lata contra † absentem, etiam contumacem. *Ang. in l. licet, ff. de iudic. Felin. in cap. causam, 9. de iudic. n. 9. vers. fallit septimo.* concludens non posse ratificari ab eo, pro quo fuit prolata; & ratio est, quia citatio obtenta à falso procuratore, non arctat citatum ad comparendum, *Cast. in l. licet, ff. de iudic.* declarando si citatus nunquam comparuit, secus si comparuisset, & de mandato non excepisset; cuius dicta reassumpsit *Trentacinq. de procur. resol. 2. n. 10. Ias. in l. licet, C. de proc. n. 10. vers. septimo.*

13 Ampl. praesertim, si iudicis intercessit † interloquutoria, quod procurator, qui sententiam obtinuit, non haberet sufficiens mandatum. *Trentacinq. de procurat. resol. 2. n.* 11. vbi plures congerit. *Ias. in l. licet, C. de procurat. nu. 10. vers. decimo. Rom. sing. 686. tu audiuisti, Guid. Pap. decis. 320. n. 6. Aufrer. ad Capel. Tolos. decis. 272. num. 3.*

14 Amplia praesertim si ante ratificationem † exceptum fuit de defectu mandati. *Ias. in l. licet, C. de procurat. n. 10. vers. limita.* quem sequitur *Io. Casal. cons. 586. conductores, nu.* 102. quia ratificans dicitur esse in mora. *Trentacinq. de procur. resol. 2. n. 16.*

15 Ampl. praesertim stante Statuto, † quod non valeat processus factus comparente procuratore, qui non docet de mandato. *Ias. in l. licet, C. de procur. num. 10. vers. nono. Rom. sing. 686. tu audiuisti, vers. secundo. Aufrer. & ab illo*

relati ad Capel. Tolof. decif. 272. *num.* 4.

16 Limit.quatenus agitur de præiudicio † rati-
ficantis. *Fel.in cap. ex parte decani, de rescript.n.*
25. *Gail.obseru.*47.*lib.* 1. ampliando, siue ratifi-
catio sit tacita, vt puta appellando à tali senten-
tia; siue expressa. *Trentacinq. de procurat.resol.*
2.*n.* 8 *in fi.Felin.cap.causam,*9.*de iudic.num.*9.
*vers.limita hoc.Casal.cons.*441.*num.*83.*Guid.*
*Pap.decis.*320.*n.*3.;*Capel. Tolos. decis.* 272. vbi
Aufrer, refert dissentientes.

17 Limit.in minore, qui ex priuilegio minoris †
ætatis, potest ratam habere sententiam latam
cum falso illius procuratore. *Gail. obseruat* 47.
lib. 1.*num.*4. *Aufrer.ad Capel Tolos.decis.* 102.
extendens ad Ecclesiam, & Fiscum.

---

§. V I.

S V M M A R I V M.

Sententia est nulla ex defectu iurisdictionis. 1. *&*
*quare. ibid. ampl.*2.3.
Exceptioni nullitatis ex defectu iurisdictionis nõ
censetur renunciatum, etiam per generalem re-
*nunciationem.*4.
Sententia est nulla, si feratur de rebus non existē-
*tibus in territorio iudicantis.*5.
Item si feratur in personam non subditam, 6.
Ampl. 7.
Item ratione rei, de qua est lata, 8.*ampl* 9..10.
Item si feratur extra territorium iudicantis, 11.
*Ampl.*12.13.15. *Limit.*14.
Item si feratur tempore quo non poterat profer-
ri, & exempla referuntur, 16. 19. 20. 21. 22.
23.24.25.29.30.38.39.40.41.42.43.47.
L.post sententiam, C. de sentent.declaratur. 18.
Articulus quando dicatur præiudicialis. 2
In petitorio quando procedat iudex, si illud fuit
suspensum. 28
Pupillus quando dicatur indefensus. 31
Infirmitas citati quomodo fiat nota iudici. 32.
Contra pupillum debitorem quomodo formetur
processus. 33
Cæcus an possit esse iudex. 35
Iudicum vitia qui non corrigit, vbi potest cor-
rigere, graues in se ipso & genere suo expectet
pœnas. 37
Cap.cum vigesimum, de offic.deleg.an procedat in
foro Cæsaris. 44
Sententia nullitatis ex defectu iurisdictionis quã-
do cesset exceptio. 45. *Perpetuo de illa excipere*
& agere licet. 46.
Sententia est nulla, si fuit prolata ab eo qui non
*poterat esse iudex.*26
Item vbi fuerat præuentum coram alio. 27
Sententia est nulla, si prolata ab eo qui ex acci-
denti aliquo non poterat esse iudex 34.38.
Item si ab excommunicato 38.
Item si a iudice recusato. 39.
Item si ab illiterato. 40.
Item si ab hæretico. 41.
Item si a tribus iudicibus, vbi vnus illorum erat
inhabilis ad iudicandum, 42.
Item lata a minore annorum decem et septem. 43.
Item lata a delegato non obseruata forma rescri-
pti. 47.

1 TErtium caput nullitatis sententiæ † est
quoties fuerit prolata a non habente
iurisdictionem, *l. factum, ff. de regul.*
*iur.l.*1.*C.qui pro sua iurisdict.l.fin.ff de iurisd.*
omn. iud. l. 1. *& seqq.* C. *si a non compet. iud.*
Marsil.de bannit. §.*sententia* 4. *nu.*45.*Gomes.*
*in compend.Signat.num.*74.*& seq.* concludens
iurisdictionem esse vnum ex tribus lapidibus
angularibus, quibus tota iudicij machina susti-
netur, & illius defectum assimilari podagræ,
quæ nullo medicinæ genere sanatur, sed per-
petuo viget, & crescit quandoque cum interitu
2 patientis. Ideo aduersus tres conformes quis †
auditur, si de illarum nullitate ex defectu iuris-
dictionis excipiatur, quamuis de iure Canoni-
co habeamus expressum textum contrarium,
clem. vt calumnijs, de appellat. Marsil. de
3 *bannit.§.sententia* 4.*num.* 12. addendo † sen-
tentiam nullam non posse consensu partium
validari in vim sententiæ, sed bene in vim pacti;
*cum nu.*7.*&* 8. prius dixisset non censeri re-
4 nunciatum † exceptioni nullitatis ex defectu
iurisdictionis, quamuis sit generaliter & cum
iuramento renunciatum omni exceptioni: &
dixi *infra lib.*2.*cap.*12.§.3.

Quia tamen defectus, seu carentia, vel com-
petentia iurisdictionis causari potest, vel ratio-
ne loci, in quo quis iurisdictionem exercet,
vel personæ, vel rei, vel temporis quo exerce-
tur, de singulis agendo,

5 Dicendum primo sententiam † esse nullam,
si illa feratur de rebus non subditis, seu non
existentibus in territorio iudicantis, vbi si sitæ
seu existerent in territorio, potuisset iudex de
illis iudicare, *l. final. ff. de iurisdiction. omn.*
*iud.Mantic.decis.*232.*num.*11.concludens sen-
tentiam latam contra ministrum rationis ban-
cariæ, quam Lugduni exercuerat, fuisse nullam,
quia reddita ratione inde recesserat, & diceba-
tur exequendam in bonis extra Lugdunensem
Prouinciam sitis. Et quia ista est materia *l.fin.*
ff.de iurisdict.omn.iud. ideo ad ea quæ ibidem
tradunt Doctores me remitto, cum ego etiam
in meis *Collectaneis* ad eundem textum non
ingrata lectoribus dixerim tam, quoad ea quæ
sunt voluntariæ, quam contentiosæ iurisdi-
ctionis.

6 Dicendum secundo quod sententia † sit nul-
la, si illa fuerit prolata in personam non subdi-
tam iudicanti, vt puta si feratur in eum qui ra-
tione rei, vel contractus, vel qualitatis additæ
personæ, non est de foro iudicantis in perso-
nali, vt puta si subditus Regis Catholici con-
ueniatur, & damnetur ad soluendum a iudice
ordinario, vel delegato iudice Regis Galliarum.
*Mantic.decis.*232.*n.*11. Vel clericus damnetur
a iudice layco. *Surd.cons.*396.*occasione, n.*30.
7 addendo procedere † etiam si ille non exceperit
de clericatu, vel miles condemnetur a non suo
iudice, *l. si quis in conscribendo, C. de pact.* Et
quoad sententiam latam in clericum a iudice

layco

layeo, late examinaui *in meis Collectaneis ad*
cap.3. 11. q.1. Si autem ex aceidenti aliquo in
persona eius in quem fuit iudicatum, non erat
iudicandũ, dixi insta *vers. dicendum sextto. Mar-*
sil. de bannit. §. sententia, 4. num. 47. exemplũ
referens si feratur contra exemptum.
8 Dicendum tertio sententiam esse nullam †
ratione rei, de qua est ptolata, vt puta si iudex
causatum capitalium pronunciauerit de causa
ciuili, vel iudex ciuilium pronunciet de causa
capitali. *l. solemus, §. fin. ff. de iudic. Vant. de nul-*
lit. ex defect. iurisdict. n. 48. *Contard. de mo-*
ment. possess. limit. 19. addendo in tantum sen-
9 tentiam isto casu esse nullam, vt lieeat de nulli-
tate exeipere, quamuis exeipiens iurasset non
dicere de nullitate ex isto capite; vt alia retieeam
quæ eongessi *in meis collectaneis ad text. d. l.*
10 *solemus, §. fin. ff. de iudic.* Vel sententia † lata
esset à layco iudiee in eausa mere spirituali, vel
quæ esset fori eeclesiastici. *cap. decernimus de*
iudie. l. eum clericis, C. *de Episcop. et cleric.* &
late dixi *in meis collectaneis ad dictum capitul.*
decernimus, Vantius de nullit. ex defect. iuris-
dict. vbi alia exempla refert, *num.* 43. *vsque*
ad 100.

Dieendum, quarto, sententiam esse nullam
11 † si feratur extra territotium iudieantis. *l. 3. ff.*
de offic. præsid. l. obseruare, §. ingressus, ff. de offi.
proconf. l. duumuirum, C. *de decur. lib.* 10. &
ratio est, quia ibi non est iudex, sed tanquam
vnus de populo, & subditus imperanti. *vt not.*
in l. si pupillus, §. territorium, ff. de verb. signif.
Ideo si laycus iudex ptofetret sententiam in ec-
12 clesia † de re profana, illa esset nulla. *eap. decet,*
§. omnes de immun. eceles. in sext. vbi glos. quã
commendat *Abb. in cap. qua fronte de appell.*
in primo not. Mayner in l. res iudicata, ff. de
reg. iur. num. 44. *Fed. de Senis* loquens de sen-
tentia lata in loco inhabili, *cons.* 11. *nu.* 3. Si au-
tem iudicis layei esset actus pius, val dus esset,
quamuis factus in ecclesia. *Signorol. de Homod.*
13 *cons.* 32. *datus.* Item si iudex † extra locum ma-
iorum ferat sententiam, illa est nulla. *l. eum sen-*
tentiam, C. *de sentent. Vantius de nullit. ex*
defect. iurisdict. num. 110. *& seq.* Quæ omnia
14 sunt vera in actibus iurisdictionis † eontentio-
sæ, secus si voluntatiæ. *glos. cap. Statutum, verb.*
remotis de præbend. in sext. Boer. deeis. 30. *&*
primo, num. 1. *Capic. decis.* 203. *num.* 14. *in fin.*
et nu. 15. *Gomes. ad regul. de non iudicand. iux-*
ta formam supplicat. quæst. 4. *num.* 2. *et in fin.*
& dixi *in meis Collectaneis ad glos. l. fin. verb.*
paretur, ff. de iurisdict. omn. iud. Quæ dixi de
15 proptio † territorio, idem dicendum de loco
exempto, vt fitmat *Vantius ibidem num.* 108.
Marsil. de bannit. §. sententia, 4 num. 46.
16 Dieendum quinto, sententiam esse nullam †
ratione temporis, quo non etat proferenda, vt
puta si iudex pronunciault tempore finiti magi-
stratus, sibi dati ad tempus. *l. pars litterarum,*
ff. de iudic. exemplum esse potest, si præses pro-
uineiæ admonitus à successore suo antequam
ptouinciam ingtederetur, post duos dies ab ad-
monitione sententiam ferat ferat, vel aliud de-
cernat. *l. obseruare, §. antequam, ff. de offic.*
proconf. l. meminisse, ff. eod. l. vnic. C. *de offic.*
præfect. August. Item exemplum erit, si iudex
17 ordinatius, † vel delegatus tulit sententiam
diffinitiuam, vel interlocutoriam habentem vim
diffinitiuæ, qua lata definit esse iudex, & dicitur
functus officio suo, nam si quid deinde deeer-
nat, excepto casu, de quo *infra §.* 11. *ampl.* 3. *in*
fin. etiam deelarando iudieata, illud est nullum,
& dicitur factum non à iudice, sed à priuato.
l. iudex posteaquam. l. quod iussit. l. acta, §. de
amplianda. l. cum quærebatur, ff. de re iud. l. post
18 *sententiam,* † C. *de sentent. Gul. de Cun. in l.*
quia arbiter, ff. de arbitr. eoncludens, quod
iudex recitata sententia statim definit esse iu-
dex. *Paris. cons.* 100. *lib.* 1. *num.* 44. *Feder. de*
Senis concludens sententiam latam tempore
inhabili esse nullam, *cons.* 11. *num.* 13. *Marsil.*
de bannit. §. sententia 4. num. 19. Retinet ordi-
narius tamen iurisdictionem, si causa non reei-
piat appellationem ad effectum deuolutiuum,
quoad accessoria, vt puta quoad expensas, exe-
quutionem illius, & alia, de quibus per *Felin.*
in eap. qualiter et quando el 1. *de accusat. eol.* 4.
Imol Roman. Alex. et reliquos in l. quod iussit
et in l. iudex, ff. de re iud. Camban. de clausul.
§. non errore ducti, vers. sed an iudex, Capic. de-
dis. 1. *num.* 24 *vsque ad* 29. & dixi *in meis Col-*
lectaneis ad d. l. iudex, ff. de re iud.
19 Item exemplum erit, si iudex † tulit senten-
tiam perempta instantia. *l. proponendum,* C. *de*
iud. vbi eommuniter notatut sententiam latam
perempta instantia esse nullam. *Alex. cons.* 136.
in causa et lite lib. 2. *num.* 1. *Dec. cons.* 150. *n.* 5.
Marsil. decis. 70. *num.* 6. *Cast. cons.* 184. *vide-*
tur dicendum. col. 1. *vers. quinto et vltim. lib.* 1.
Rom. sing. 786. *post lapsum. Rot. Genuens. de-*
cis. 13. *num.* 8. *Thesaur. decis.* 122. *num.* 11. *in*
fin. Paris. cons. 100. *num.* 45. *et* 50. *Mantic.* lo-
quens de sententia lata lapso biennio à die in-
terpositæ appellationis, *decis.* 301. *num.* 1. *Guid.*
Papa decis. 436. *num.* 17. qui loquitur, vbi ap-
pellatio est deserta. *Trentacinque de iudic. resol.*
4. *num.* 42. *et seq. et de sententijs resolut.* 5. *et*
de appellat. resolut. 3. ampliando siue agatut de
instantia eoncessa à iute communi, siue à Sta-
tuto, etiam quod pattes renunciauerint excep-
tioni dieendi de nullitate sententiæ ob lapsum
instantiæ, non tantum in prima, quam in se-
eunda, & vlteriori instantia; & idem dicendum
de sententia arbitri. Et addit aliquas deelara-
tiones, quæ non tangunt negoeium principale
de quo fuit indieatum. *Vantius de nullit. ex de-*
fect. iurisdict. num. 115. *et seq. pluribus.* qui la-
te versatut circa instantiæ statutatiæ lapsum, &
ante *Vant.* late examinauetat *Felin. in cap. de*
eausis de offic. delegat. num. 8. *sicuti, et Afflict.*
decis. 283. *num.* 4. *et ibid. Vrsil. nu.* 9.
20 Idem dicendum, si sententia fuerit prolata †
tempote feriarum, modo quis fuerit citatus ad
illam audiendam die non feriata; secus si die fe-
riata, & iudex habuerit tetminum pro feruato,
qui in Rom. Cur. apud iudices eeelesiasticos est
dierum decem, & in vltimis audientijs Rotæ est
triginta, & sententia publicatur semper sub die
qua quis fuit citatus ad illam audiendam; & si

O 2 sub

ſub alia die durantis termini publicaretur, illa eſſet nulla. *Gratian.diſcept.* 510. *num.* 9. *Marſil. de bannit. §. ſententia, el* 4. *num.* 67. *et ſeq. pluribus*, vbi late agit.

21 Idē dicendum, ſi ſententia lata fuerit † noctis tēpore. *cap. conſuluit, de offic.deleg.* §. *ſedebunt, auth. de iudic. relati à Mayner.in l. res iudicata, ff.de regul.iur.nu.* 42. *in fin. Marſil. de bannit. §. ſententia*, 4. *num.* 118. *Vantius de nullit. ex defect. iuriſdict. num.* 132. teſtans de communi, & qui ab iſta opinione recederet, faceret litem ſuam. *Ripa tract. de noctur. temp. cap.* 134. *ſententia num.* 7. *vſque in fin.* vbi late examinat, & ad eum me remitto, ne de carta in papirum transferam quæ amicus meus docte, & methodice ſcripſit. Addo quod in Rom. Curia à Iudicibus eccleſiaſticis vidi cōtrarium ſeruari, ſecus à Iudicibus Populi Rom. *Mayner.in l. res iudicata, ff.de reg. iur.num.* 43. addendo in Curijs Principum eccleſiaſticorum, in iudicialibus latius procedi in tenebris quam in luce, & illis conuenit, quæ leguntur *Iob cap.* 17. *Noctem verterunt in diem*: & Areopagitæ, quorum iudicium exquiſitiſſimum habebatur, noctu, & obſcura luce iudicabant, ne hominis aſpectu, cultu, veſtitu, geſtibus ita moueretur iudex, vt à iuſtitiæ, & æquitatis ſcriptę tramite decedere quodammodo cogetur, & non dicentes, ſed quæ dicerentur reſpiceret, vt ex *Luciano* & alijs refert *Alex.ab Alex.genial. dierum lib.*3. *cap.* 5. *verſ.nam quos, et Plutarch.in lib.de Iſide* refert Thebis iudicum imagines ſculpi ſine oculis, orbatos perpetua luce, ne hominum vultu flecterentur.

22 Idem dicendum eſſet, ſi feratur durante dilatione † data ad probandum, vt dixi ſupra *cap.* 4. *Gabrel. conſ.*43. *lib.*1. *num.*38. *in fin. Felin. in cap. de cauſis de offic.deleg.num.* 8. vbi præterea limitat. *Puteus deciſ.*367. *lib.*3. diſtinguendo, an lata fuerit pendente dilatoria exceptione, vel peremptoria. Vel lata fuit non expectato conſilio ſapientis, ſi à Statuto illud requiri mādetur, vt late proſequitur *Vantius de nullit. ex defect. iuriſdict. n.*146. *et ſeq. plurib. Maſtril. deciſ.* 35. *num.* 1. ſubdens *num.*2. an idem dicēdum ſit dilatione prorogata.

23 Idem dicendum, ſi proferatur † poſt interpoſitam appellationem à decreto coarctatiuo dilationis à iure conceſſæ; non expreſſa cauſa, quare coarctetur. *cap.*1. *vbi Butr. num.*3. *de dilat. Veral. deciſ.* 137 *part.*3.

24 Idem dicendum, ſi proferatur † non datis dilationibus iuxta Iuris, vel Statuti, vel reſcripti formam, vt dixi *§. ſeq. verſ. vndecimus*.

25 Idem dicendum, ſi feratur † non terminato prius articulo præiudiciali. *Menoch.conſ.* 301. *probabili, n.*39. *& ſeq. Crauet.conſ.* 79. *quondam, nu.* 7. vbi declarat quando articulus dicatur præiudicialis. *Bero conſ.*34. *lib.*3. vbi late examinat. *Caldas quæſt.*25. *extat.num.* 25. *& ſeq.* qui pariter late agit. *Gratian.diſceptation.* 384 *num.*10. veluti poſt oppoſitam, & admittendam declinatoriam fori. *Maſtril.deciſ.*127. *num.*2. *Io* Franc. *Caſtil.deciſ.*48. *ſolet, num.* 10. *& ſeq. Vinc.de Franc.deciſ.* 294. exemplum referentes, ſi virgo, & ſimiles, quæ gaudent priuilegio *l.vnic.C.quand.Imper.* elegit forum Principis, & inferior ordinarius tulit ſententiā. Vel feratur ſententia pendente deciſione articuli, an appellatio à præcedenti decreto ſit admittenda. *Bart. & reliqui in l.*1. *C. quor.appell. in fin. Artin.conſ.*20. *in ſecundo dub. Crauet. conſ.* 103. *num.* 5. *Maſtril. deciſ.*187. *num.*2. *Veral.deciſ.*137 *num.*1.

26 Dicendum ſexto, ſententiam † eſſe nullam ex defectu iuriſdictionis, quia illam non poſſet iudex exercere, vt puta ſi qui ſuperiorem recognoſcit, ferat ſententiam in cauſa propria, vt late proſequuntur *Creſcent. deciſ.* 1. *de arbitr. Surd.conſ.*50. *num.*10. *Trentacinq. var. reſol. lib.*2. *reſol.* 5. *de iudic. num.* 5. *vſque in fin.* vbi multis modis ampliat, & limitat. Vel pronunciaſſet poſt interpoſitam appellatiobem ab interloquutoria inferente grauamen, quod non poſſet reparari per diffinitiuam, vel habentem vim diffinitiuæ. Vel præſente ſuperiore vel in petitorio ſuſpenſo, dum pendet cognitio poſſeſſorij. *Veral deciſ.*145. *par.*3. *Vant. de nullit. ex defectu iuriſdict. num.* 133. *vſque ad* 145.

27 Idem dicendum, ſi lata fuit † ab vno iudice, vbi coram alio fuit præuentum. *Put. deciſ.* 460. *part.*2. Vel poſt oppoſitam exceptionem litis pendentiæ, coram alio iudice, *Afflict deciſ.* 354. *num.*18. Vel fuit lata in petitorio, vbi intentatum fuit ſolum poſſeſſorium. *Veral. de-*
28 *ciſ.*325. *part.*2. *num.* 1. vbi docet cautelam † quoad iudex poſſit canonicè procedere in petitorio, *& deciſ.*142. *part.*3. *Mantic.deciſ.* 328. *num.*4. *Surd.conſ.*266. *n.*11.

Vel fuiſſet prolata contra mortuum, vel pro mortuo. *Polyd.Ripa obſeruat.* 23. vbi ampliat etiam ſi putaretur viuus, & defenſus fuiſſet. *Cancer.refert, & ſequitur variar. reſolut. cap.* 17. *de ſent. exequut. n.*323.

29 Dicendum ſeptimo, ſententiam eſſe nullam † quia ex accidenti aliquo in perſona condemnati non erat pronuntiandum ſed differendum, & ideo iudicantis iuriſdictio erat ſuſpenſa, ſeu dormiebat, vt puta ſi feratur contra aliquem durante tempore luctus condemnati. *Rimin. iun. conſ.* 179. *dubitatur, num.* 5. vbi ampliat etiam ſi de tali tempore accidenti non fuerit exceptum, dum ab illo, vel illius procuratore fuit citatus ad ſententiam, vbi iudex ſcit durare tempus luctus, vt ſubdit idem *Riminald. num.* 27.

30 Vel feratur contra abſentem ex iuſta, † vel reipublicæ cauſa. *Alex.in l.*4. *§. condemnatum, ff.de re iud.num.* 4. *in fin. Scaccia de appellat. quæſt.*19. *remed.*1. *concluſ.*4. *num.*9. *& ſeq.* vbi late proſequitur. Vel lata contra mortuum, vel pro mortuo *gloſſ. l. Paulus verb. non poſſit, ff. quæ ſent.ſin.appell. reſcind. Verall. deciſ.* 140. *part.* 3. *l. in ſumma, §. fin. ff. de re iud. Mantic.deciſ.*134. *num.*1. *& deciſ.*213. *num.* 2. *Neuizan.conſ.*20. *num.*6. Latius tamen hoc examinaui in *meis collectaneis* ad *gloſſ. d. l Paulus.* Vel lata fuerit contra pupillum, vel minorem indefenſum. *Put.deciſ.*298. *part.* 2. *num.* 1. *& deciſ.*23. *part.*3. *num.*2. *Creſcen.deciſ.* 9. *de ſent.*

sent. & re iud. qui idem dicit in vniuersitate, & repub. & alio gaudente iure pupilli, vel minoris. *Mastril. decis.* 80. *sententia*, *num.* 1. Inde-
31 census autem † dicitur pupillus, vel minor, si illius tutor, vel curator noluit suscipere illius defensionem, *l. cum & minores*, *C. si aduers. rem iudic. vbi Bart. num.* 3. *Cast. num.* 4. *Sal. num.* 6. *Franc. Bec. cons.* 12. *num.* 37. & latius id declarant *Puteus decis.* 298. *eadem die part.* 2. *& ibidem addentes*. *Mastril. decis.* 73. *num.* 9. *& seq. & decis.* 101. *tentato*, *num.* 5. *& seq.* Vel feratur contra infirmum, si infirmitas sit nota iudici, *l. quæsitum*, *vbi glos. ff. de re iud. Gomes. ad regul. de infirm. resignant. quæ.* 9. *vers. decimonono*. *Gabriel. consil.* 50. *lib.* 1. *Thom. Acacius tract. de infirm. part.* 2. *§. sententia*. *Mysinger. obseruat.* 57. *centur.* 4. In-
32 firmitas autem dicitur † nota iudici, si apud acta exhibeantur attestationes medicorum, qui de infirmitate testimonium perhibeant: & ita practicaui & obtinui, modo aduersarius citetur in tali ex hibitione. *Rimin. iun. cons.* 179. *dubitatur*, *num.* 3. *& seq.* subdens *num.* 34. id potius fieri ad cautelam quam de necessitate. *Alex. l.* 4. *§. condemnatum*, *ff. de re iud. num.* 4. *in fin.* quod præsertim procedit vbi infirmitas est grauis, vt late examinat *Anton. Gizzarel. decis. Neapolitan.* 9. *Ad relationem*, *num.* 1. *&*
33 *seq.* Si quis sit creditor pupilli, † quomodo formetur processus contra illum, vt canonice quis sit satisfactus, videndus *Ossasc. decis.* 89. & in Rom. Cur. seruatur, vt illo citato quater ad comparendum legitime, illi deputetur curator ad litem; cum quo facto in reliquis processu capiuntur, & distrahuntur illius bona in actione personali, vel fit immissio, vel vendicantur bona quæ ille possidet. *Mastril.* tamen *decis.* 73. vult potius isto casu dandum illi tutorem quam curatorem.

Dicendum octauo, sententiam esse nullam
34 † ex defectu iurisdictionis causato ex accidenti simpliciter in persona ipsius iudicis, vt puta si ille efficiatur demens, mutus, vel surdus, vel quouis alio corripiatur vitio mentis & intellectus: nam tunc licet non perdatur seu expiret iurisdictio, suspenditur tamen, & sententia differenda in tempus aptum, *Liud. ex l. cum furiosus*, *ff. de iudic. l. qui furore*, *ff. de stat. homin.* nam cum iudicare sit munus vnicuique suum tribuens, & æquum ab iniquo separandi scientia, *l.* 1. *ff. de iust. & iur. §. iustitia*, *inst. de iur. nat gent. et ciuil.* nullatenus possunt ista peragi a demente, qui caret iudicio, cui sit dandum, & quantum, & quomodo dandum. *Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. de leg. num.* 39. *& seq.* vbi alia exempla refert. Surdo, qui non audit merita causæ: muto, qui non potest explicare qualiter intelligat & an potius argumētis vnius quam alterius partis acquiescat. Ideo cum iudicis munus præcipue perficiatur intellectu,
35 sensu, & loquela, hinc factum, vt † cæcus possit iudicis officio fungi, *l. cæcus*, *ff. de iudic.* quam pluribus exornaui in meis *Collectaneis*, & late examinat *Gast. in l. cum prætor*, *§. non autem*, *ff. de iudic.* & legitur de Appio Claudio cæco, qui admissus in consilio S.P.Q.R. vicit omnium sententias, dum tractaretur de pace ineunda cum Pyrrho Epyrotarum rege, qui legatos Populi Rom. male affecerat, vt referunt *Plutar. in vita Pyrrhi*, *& Liuius Hist. Rom. lib.* 13. Verum ista censeo procedere, vbi iudex debet iuxta relata a partibus seu illorum patro-
36 nis iudicare, vt fiebat † apud Romanos, qui auditis partibus sententias proferebant exquisitis votis astantium iudicum, per secreta suffragia, impressa tabula cera illita A. vel C. quare illa salutaris littera nuncupabatur, hæc autem tristis, & N. L. non liquere significabatur. *Alex. ab Alex. genial. dier. lib.* 3. *c.* 14. *& Comment. in Orat. Cicer. pro Milon.* sicuti etiam nunc obseruatur Venetijs, vt retuli *de Laudem. lib.* 1. *q.* 29. *artic.* 4. *num.* 67. Secus alibi, vbi ex scripto, & scriptis probato ius redditur dicasterij, & maior pars litiū expensarū sit scripturis dandis iudicibus omnibus collegialiter iudicantibus, licet minor illorum pars datas scripturas viderit, & ad condemnandum sufficiant tres vel quatuor illorum ita censuisse, quandoque prece, non raro precio, & sæpe ignoranter stando alio-
37 rum dictis: quod dictu fœdum † & puniendum in ijs & illorum gente, qui id fieri sciunt, & ferunt, vbi illis mederi possent, & deberent, ex iniuncto illis officio & publico imperandi munere.

Et idem dicendum censeo, si sententia fera-
38 tur † a iudice, qui publice sit denunciatus excommunicatus. *Rota recent. decis.* 534. *part.* 1. *num.* 3. *&* 5. *Marsil. de bannit. §. sententia*, 4. *num.* 22.

39 Vel idem iudex esset legitime † recusatus. *Rota diuers. decis.* 2. *part.* 2. *num.* 1. *& seq.* quæ præterea refert quæ requirantur, vt iudex dicatur legitime recusatus. *Serafin. decis.* 1266. addendo præsertim si pendet terminus ad eligendos arbitros. *Marsil. de bannit. §. sentent.* 4. *num.* 10.

40 Vel iudex esset ignorans litterarum, † seu imperitus muneris iudicandi. *l. certi iuris*, *C. de iudic.* & late prosequitur *Menoc. cons.* 100. *num.* 238. *& seq.*

41 Vel lata fuerit a iudice hæretico, † seu aliter inimico catholicæ religionis, seu a Iudæo, seruo, vel fœmina, furioso, fatuo, infami publico & notorio, vt late probat *Marsil. de bannit. §. sententia* 4. *num.* 20. *cum octo seq.*

42 Vel lata a tribus iudicibus delegatis, † quorum vnus erat inhabilis ad iudicandum. *Mastril. decis.* 27. *num.* 1. *& seq.*

43 Vel iudex qui pronunciauit, erat † minor annorum decem & septem, *l. quidam consulebant*, *ff. de re iud.* nisi is sit datus a Principe, vel de consensu partium: & de iure Canonico idem si fuerit minor vigesimo anno. *cap. cum vigesimum*, *de offic. delegat. Marsil. de bannit. §. sententia* 4. *num.* 29. *& d. l. quidam* procedere tantum in delegato, tenet *Gotifred. in prax. lib.* 1. *titul.* 2. *rub. de diuision. iud. vers. item*
44 *minor*. & an † dispositio *d. cap. cum vigesimum*, habeat locum in foro Cæsaris, videndus *Asinius in prax. part.* 2. *§.* 3. *cap.* 8. *n.* 3.

Limita quæ sunt dicta in antecedentibus de
45 † nullitate sententiæ ex defectu iurisdictionis,
ijs omnibus casibus, quibus non licet excipere
de competentia iurisdictionis, quos congessit
Corset. ad repertor. Abbat. §. iudicis incompetentia.

Notandum est singulare vnum, quod de nul-
46 litate † sententiæ ex defectu iurisdictionis ne
dum excipere, sed agere perpetuo licet. *Vantius de nullit. cap. 8. num. 8 circa med.*

Sententia est nulla, si delegatus non † obser-
47 uauit formam rescripti. *Vantius de nullit. ex defect. iurisdict. deleg. numer. 91.* & dixi *§. seq. num. 41.*

---

§. VIII.

SVMMARIVM.

Sententia nulla non meretur nomen sententiæ. 1.

Sententia est nulla, culpa & facto iudicantis. 2. Exempla. 3. 7. 8. 10. 11. 19. 20. 23. 24. 28. 30. 31. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62.

Sententia quando dicatur lata ex breuiloquo. 4. 5. 6.

Item quando sine cognitione causæ. 8

Iudici an credatur quod pronunciauerit causa cognita. 9

Infamis vt quis dicatur, opus est sententia lata super crimine infamiam irrogante. 12. Ampl. idem vt quis dicatur excommunicatus. 13.

Sententia vt sit valida, an scripto ferenda. 11. 14. an probari possit testibus. 15. legenda a iudice. 16. Lata prout in cedula si concepta in tertia persona. 18.

Sententia continens contraria est nulla. 19. Ampl. ibid.

Sententia est nulla, si fuit prolata a iudice qui non erat certus de sua iurisdictione. 20. Ampl. 21.

Item si fuit venalis. 22. Ampl. 23.

Item lata non visis actis. 24. 27. Ampl. 25.

Item lata iudice non sedente. 28. Ampl. 29.

Pij Papæ Quinti obseruantia in iudices, & suos commendantes causas iudicibus. 26

Sententia lata nemine instante est nulla. 31. Limit. 32. 33. Ampl. 33. in fin.

Item non datis dilationibus Statutarijs. 34. Ampliat Limit ibid.

Sententia est nulla, si fuit prolata tanquam in secunda, si erat in prima. 35.

Item, si fuit incerta. 36.

Absolutis tribus præcipuis capitibus, qui-
bus sententia dicitur inualida ita vt nec
1 nomen nec effectum † sententiæ me-
reatur, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. glos. fin in clem. 1. de sequestr. possess. et fruct. Fel. cap. ex tenore, de rescript. num. 3. Afflict. decis. 39. per binas, num. 6. et decis. 283. num.* [illegible]
et seq. & late comprobat *Caldas. quæst. 36. elect. alia, num. 1. et cons. 41. num. 11.* prosequendo
cætera nullitatum capita referam hoc §. casus
2 nullitatis sententiæ ex pura † & simplici culpa
seu facto iudicantis.

Primus itaque casus erit, si introducta coram
3 aliquo iudice † causa, statim siue ex breuiloquo
ferat sententiam, *l. 2. C. de sentent. ex breuiloq. recitand. Bart. in l. 4. C. de sent. & interlocut. omn. iud. num. 10. et seq. Felin in cap. ecclesia S. Mariæ de constit. num. 14. Dec. cons. 479. in controuersia, num. 7.* & latè examinat *post Felin. d. cap. ecclesia, Gabriel. de sent. conclus. 6. num. 5. et seq.* Quando autem sententia dicatur
4 lata ex † breuiloquo, late declarant. *Cuiac. in paratit. C. lib. 7. titul. 44. et Alciat. dispunct. lib. 1. cap. 21.* confutata lectione eiusdem *Rub.* antiqua, dum vice verbi *Breuiloquo* legebatur *periculo*; attestante *Alciato* de quodam lanuensi iudice, qui ad euitandum periculum, quod sibi imminere credebat, sententiando, quod armatus, & equo insidens sententias proferebat. Ego autem omissis quæ *Alciatus et Cuiacius* referunt circa interpretationem ver-
5 borum dictæ rubricæ, censeo sententiam † latam ex breuiloquo, si statim lite contestata fuerit prolata, *l. 2. vers. non subitas, C de sent. ex breuiloq. recitand. Ias. cons. 44. lib. 3. num. 11. et seq. Put decis. 334. lib. 1. Paris. cōs. 79. lib. 1. n. 14* Vel non lapsis dilationibus statutarijs, vel diebus iuridicis, quibus de stylo Romanæ Curiæ seruari debent termini substantiales, qui quot sint & quantum temporis exigant, refert *Vestr. in praxi, lib. 5. cap. 1.* Vel etiam sententia dicitur lata ex breuiloquo, si fuit prolata in tanto breui tempore, vt verisimiliter non potuerit iudex videre acta. *Ias. l. 2. C. de edend. num. 15. Dec. cons. 564. in num. 11. Serafin. decis. 1266. Trentacinq. resolution. 2. de iudic. lib. 2. num. 4.* secus si intercessit tempus congruum, quo iudex potuit instrui de meritis causæ. *Serafin.*
6 *decis. 455. num. 9.* vel lata fuerit non dato † termino ad probandum vel defendendum. *Afflic. ad constit. Regni, de cultu pacis, num. 46.*

7 Secundus casus est, si fuerit † prolata a iudice absque causæ cognitione, *l. fin. §. fin. ff. eo quod metus caus. Alex. in l. a diuo Pio §. in venditione, ff. de re iud. num. 17. circa fin. Bald. in l. 2. C. de seruit. & aqua, num. 51.* addendo posse etiam absque causæ cognitione reuocari, *Marsil. de bannit. §. sententia, 4. num. 91. Hieronym. Laurent. decis. 97. fratres, n. 1. Mantic. decis. 165. fuit resolutum, num. 3.* vbi præterea *ex Bart. in l. prolatam, C. de sent. & interlocut. omn. iud. Alex. in l. iudices, C. de iudic. num. 4. Crau. cons. 153. num. 2.* declarat quomodo co-
8 gnoscatur sententiam † fuisse latam sine causæ cognitione. An autem sententia isto casu sit absolute nulla, late examinant *Felin. in cap. ecclesia S. Mariæ de constitut. num. 17. & seq. Zuccard. in l fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.*
9 *num. 449. & seq.* An autem credatur † iudici quod adhibuerit causæ cognitionem, videndus *Mastril. decis. 80. sententia, num. 7. & seq relatis Cefal. cons. 185. nu. 15. Mascard. de probat.*

con-

concluſ. 951. *num.*2.*&* 10. *Menoc.de arbitr. caſu* 187.*num.*31.*addentes ad Abb. in cap. eccl.* S.*Mariæ de conſtit.num.*8.*verſ.in gloſ.fin.* ad-
10 dendo idem dici ſi feratur † non viſis actis,examinando etiam an ſit nulla ipſo iure,vel annullanda.

11 Tertius caſus eſt,ſi a iudice non † proferatur in ſcriptis,& minime fuerit ab eodem lecta,*l.*2, *verſ.ſcriptas*, C.*de ſent. ex breuiloq recitand. cap.& ſi ſententia de ſentent. & re iud. Marſil. de bannit.*§.*ſententia* 4.*num.* 119.*et ſeq.*addendo ſi fuerit lata ſcripto ſed non poſſit legi, pariter eſſe nullam, & recitandam ſcripto; nec ſufficere ſi recitetur memoriter, quamuis ſtatim
12 illam faciat ſcribi a notario. Ideo † vt quis dicatur infamis, requiritur ſententia condemnatoria de crimine famoſo, *l.furti*, *ff.de his qui not.infam.Veral.deciſ.*90.*part.*2, addendo non ſufficere probationem teſtium, & idem dicitur
13 † de ex communicato, *cap.* 1. §. 1. *de ſentent. excom.in ſext.Lap.allegat.*72.*nu.*3. *verſ.unde pœna*, *et num.*4. *verſ. habet locum*, vbi præterea agit,an idem dicendum,ſi feratur excommunicatio a Prælato regulari contra monachũ non obedientem illius mandatis. An autem perpetuo ſit verum, quod ad validitatem ſen-
14 tentiæ ſit opus vt illa † ſcripto proferatur, videndi ſunt *Corn.*243.*vol.*4.*Rol.a Val.conſ.*41. *lib.*1.*num.*10.*et ſeq.et* 31.*et ſeq.*& an ſententia
15 probari poſſit † teſtibus, *Mandel.conſil.* 742. *Iter.num.*2.*& ſeq.* Si autem fuerit lata à nota-
16 rio iudice † præſente an valeat *viden.Marſil.de bannit* §.*facti,num* 59. *Rol.à Val.conſ.*41.*lib.* 1. *num.* 11,12.*&* 32.*et* 37. Si autem iudex pro-
17 nunciat,prout in cedula,† niſi ſtylo ſuſtineatur, eſt nulla. *Seraſin. deciſ.*536. *num.*2.*&* 3.Si au-
18 tem concepta fuerit in tertia perſona,† & non in prima,quando dicatur lata in ſcriptis,*Seraſin deciſ.*1441. *num.*5. *Rol. à Val.conſ.*41.*lib.* 1. *num.*12,vbi agit an ſententia lata a iudice,ſine alia ſcriptura, præter eam, quam conſultor dedit dicatur ſcripto lata:& *n.*31. limitat ſi extat Statutum,vt ſententia feratur omnibus ſolemnitate omiſſa. *& Corn.conſ.*243. *in hac lib.*4. late agit quid dicendũ ſi adſit Statutum, quod procedatur ſummarie de plano, ordine iuris non ſeruato,ſine ſtrepitu, & figura iudicij.

Quartus caſus eſt, ſi iudicis ſententia conti-
19 net † in ſe contrarietatem. *Alex.conſ.*124.*lib.* 2. *num.* 14. *Natta conſ.*51. *viſo num.*17. *Dec. conſ.*8.*num.* 8. addendo nullitatem ex contrarietate ſententiæ reſultantem, non cenſeri reiectam a Statuto reiiciente omnem exceptionem. *Aret. conſ.*107. *num.*4. *poſt princ. Rimin. iun. conſ.*119. *n.*95. etiam, quod eſſent tres ſententiæ exequibiles. *Scaccia de appellat. quæſt.*19. *remed.*1. *concluſ.*5. *num.*12.*verſ. ſecundus*, *& concluſ.*4. *num.*57.& diſtinguit *Bald. in L.*1.*C. de furt. num.*18. Idem dicitur ſi iudex capitalium abſoluat inquiſitum, ſed condemnat illum ad reſtitutionem rei,cuius cauſa fuerat inquiſitus. *Surd. conſ.*266.*num* 23. *circa fin.*

20 Quintus caſus eſt ſi ſententia feratur ab eo † qui non eſt certus de ſua iuriſdictione, vel dubitat, an illa ſibi competat. *cap.paſtoralis,*§.*fin. de reſcript.* vbi aliqua cumulani *in meis Collectaneis ad eundem textum*. *Abb. cap. prudentiam* 71. *de offic. delegat. num.* 24. *Probus ad Monac. in cap.* 1.*de appellat. num.*27. *Crauet. conſ.*124. *num.*4. *Vantius de nullit. ex def. iuriſdict. num.*157.*& ſeq. Marſil. de bannit.* §. *ſententia* 4.*num.*13. *vſque ad* 19. concludes
21 idem dicendum,ſi † Iudex iudicet tanquam delegatus, vbi erat ordinarius, & è contra; vel ignorabat ſe eſſe delegatum,vel iudicem,ſeu habere iuriſdictionem, ſeu quæ ſunt neceſſaria ad ferendam ſententiam. *Rota diuerſ.recent. part.* 2. *deciſ.* 702. concludens ſentententiam latam à ſubdelegato, ſi non conſtat de ſubdelegatione, eſſe nullam.

22 Sextus caſus eſt, ſi fuerit venalis, ſeu † precio lata *l. venales, vbi Bart. & reliqui*, C. *quando prouoc. non eſt neceſ. Marſil.de bannit.* §. *ſententia* 4.*num.* 95. *Io.de Plat. in l. ſi quos*, C.*de*
23 *decurion. lib.*10.*num.*1.*in fin.* † etiam quod prolata fuerit à iudice, qui emit iudicandi munus, vt fere faciunt omnes Iudices Curiæ Romanæ.

24 Septimus caſus,ſi fuerit lata † non viſis actis. *Iaſ.l.*4. *C.de eden.num.*14. *in fin.Caſſad.deciſ.* 2.*de appellat. num.*10.*Maſtril.deciſ.*80.*ſententia num.*1. *& ſeq.* ſubdens rationem, & an
25 credatur † iudici aſſerenti vidiſſe acta. Latius tamẽ hoc nullitatis caput examinat *Trentacinq. de iudic. reſolut.* 2.*lib.*2. *num.*1. *& ſeq. Rol. à Val.conſ.*41.*lib.*1. *num.*23.concludens ad nullitatem ſententiæ, illiuſque caſſationem,ſufficere Iudicem non vidiſſe probationes condemnati: & non vidiſſe, probatur ſi proceſſus, & acta iudicij tempore quo lata fuit ſententia, erat penes condemnati procuratorem, vt contigit hominem. *Acorambono*. Rotæ Decano, qui iuſtas tuliſſet pœnas ſedente Pio V. niſi in lata con-
26 ceſſiſſet, correptus minis eiuſdem Pontificis, † qui ſtatis diebus ſolitus erat querelas in Iudices audire, vitaeq; indicta pœna ſuis,ne cuiuſquã cauſas Iudicibus cõmendarent,ſciens, quod *rogare Ducum ſpecies eſt violenta iubendi*. An
27 autem † ſententia lata non viſis actis ſit nulla vel annullanda. examinat *Felin. cap Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtit. num.*12. *Alex.*53. *lib.*5. *num.*21.

Octauus caſus eſt, ſi fuerit prolata à Iudice
28 † non ſedente. §.*ſedebant, authent. de iudic. l.à procedente,ff. quis ordo in bon.poſſeſ.l.quiſquis in fin.* C.*de dilat. Marſil.de bannit.* §. *ſententia* 4. *numer.*105. *&* 107.*et* 108. addendo in tan-
29 tum † eſſe neceſſe vt iudex proferat ſententiam ſedendo, vt etiam requiratur quod à Notario exprimatur, quod illa fuerit lata iudice ſedente. Et hoc tenendum menti: et ſi ob infirmitatem iudex non poteſt ſedere, quod valeat ſententia quieſcendo, qualiter & quomodo poteſt. *Rol.à Val.conſ.*41.*lib.*1. *num.*14. *Seraſin. deciſ.* 1441. *num.*6, limitat in iudice commiſſario, præſertim accedente ſtylo iudicandi non ſedendo.

30 Nonus caſus eſt † ſi ſententia fuerit euidenter iniuſta, ſeu iniqua, vt dicam *infra* §.1; ſeu lata contra legem, vt dicam *infra* §.12.

Deci-

31 Decimus casus est,† si sententia proferatur in
ciuilibus nemine instante. Bart. & reliqui, C. vt
quæ desunt aduocat. iud. suppleat l.4.§.hoc au-
tem iudicium, ff. de damno infect. Vant. de nul-
lit. ex defect. process. nu.98. Serafin.decis.536.
num.1. Marsil in l.decimo quoque ff.de re iud.
num.135. Rip. d.§.hoc autem, num.75. Ias.in
l.properandum, §.etsi quidem, C.de iud nu.5.
32 & seq. vbi limitat multis modis. Gonzal. ad
regul. 3. glos. 96. num. 109. vbi plures conge-
rit;& limitat si iurisdictio erat tempore latæ sen-
tentiæ peritura, relato Marsilio in praxi §. 1.
num. 7. inferens ad decisionem Statuti impo-
nentis pœnam iudici non terminanti causam
33 intra certum tempus,& † alijs modis, vltra Ias.
limitat Diaz regul. 665. relatus lib. 17. regul.
iur. §. §. sententia, & Alex.in d. l.1. C. vt quæ
desunt part. num.11. & seq. Serafin.decis.597.
num. 2. ampliat etiam si conclusum fuisset in
causa.

34 Vndecimus casus est, si iudex ordinarius † vel
delegatus protulit sententiam non datis dilatio-
nibus dandis de iure, vel Statuto, vel forma re-
scripti, vel non seruata illius forma. Io. Franc.
Castill. decis.48.numer.1. & seq. vel non ema-
nato aliquo peremptorio. l. ad peremptorium,
ff. de iudic. Rolà val. cons.41. lib.1. num.1. &
seq. vbi limitat, & dixi in meis collectaneis ad
d. l.ad peremptorium.

Duodecimus casus est, si iudex † processit tã-
35 quàm in prima, & protulit sententiam tanquã
in secunda. Mantic.decis.211.num.1.& decis.
217.nu.1. relato Cassador. decis. 8. de rescript.
num.4. ex regula. Quod potui nolui, quod volui
adimplere nequiui.

Decimustertius est, si iudex † protulit sen-
36 tentiam incertam, seu perplexam. §.curare, in-
stit. de action. Crauett. cons. 70.num.5. Quæ
tamen dixi de incertitudine sententiæ longiori
egerent examine. Ideo videnda, quæ dixi in
meis Collectaneis ad dictum §.curare: si tamen
sit relatiua ad ea, ex quibus potest certificari, est
valida. Marsil. de bannit. §.sententia 3.nu.68.
& seq. Ludou. Rudolfin. conclus. 4. vbi exami-
nat si iudex pronunciet prout in cedula.

37 Decimusquartus casus est, † si iudex pronun-
ciet bene fuisse appellatum, & ex actis constet
appellationem fuisse interpositam post decem
dies; Clem. si appellationem de appell. Mifinger.
obseruat. 11.in fin. centur.3.

38 Decimusquintus casus est † si sententia lata
fuerit sub conditione, vt dixi a.15.

40 Decimusseptimus casus est, † vbi iudex in
sententia expressit falsam causam, seu iudex ex
falsa causa iudicauit. Felin.in cap inter cæteras
de re iud.num.num.5. Rot.decis.26. cod. tit. in
antiq. Crauet. cons.192.num.21. vers. tertio.
Soccin. cons.266.in causa lib.2.num.53. Bart.
in l.si is ad quem 22.ff.de acquir.heredit.num.1.
& seq. vbi Alex. num. 6. & seq. Ioseph.de Sess.
de inhib. §.2.cap.1.num.35.& seq. Surd. cons.
223. num.17. & seq. vbi declarat quæ requi-
rantur, vt ex isto capite sententia sit nulla. Gra-
metta amplians etiam in sententia Principis, cõs.
134.num.50. Cornazan. decis.1. num.4. licet
deinde nu.28. distinguat. Serafin.decis. 988. n.
2. Gratus cons.77. lib.2. num.1.

41 Decimusoctauus casus † est, si iudex non ob-
seruauit formam rescripti. cap. cum dilecta de
rescript. cap. Pisanis de restit. spoliat. prætertim
vbi forma est data sub conditione. Bellamer.
decis. 668. Lapus allegat. 27. num10. Alexan.
cons. 218. num.1. lib.2. Veral. decis. 143. part.
3. num.3.

42 Decimusnonus casus est, † si alternatiua non
fuerit prolata contra emptorem conuentum ex
remed. l.2. C. de rescind. vendit. vt late tradit
Fab. de Monte de empt. & vend. quæst. penult.
num. 24.& dixi de laudemio lib. 2. quæst. 43.
num. 33.

43 Vigesimus casus est, si feratur † contra aliam
sententiam. l.1. C. quand. prouoc. non est ne-
cess. Surd.cons. 467. arbitror, num. 1.& cons.
160.remedium num.11. vbi plures consentien-
tes congerit. Quod tamen intelligo, si in eadem
sententia non reuocetur alia illi contraria.

44 Vigesimusprimus casus est,† si proferatur super
principali, nulla facta mentione de incidenti,
quod coram illo fuit discussum. Alberic. in l. 3.
C.de iudic. num.2. vers. quod si agatur. Puteus
decis. 388. in causa lib.3. num.4. & seq. conclu-
dens sententiam esse nullam, si feratur super
principali, nihil dicto de exceptione, de qua
simul, & semel fuit cognitum.

45 Vigesimussecundus casus est, si feratur † a
indice, prout in responsis Menoebij, & Deciа-
ni, & ille dixerit reum absoluendum, iste con-
demnandum. Bart. l. duo iudices, ff. de re iudic.
num.4.

46 Vigesimustertius casus est, † vbi iudex in sua
secunda sententia confirmat præcedentem nul-
lam; vt late probat Surd. cons. 160. numer.76.
addendo idem dici de tenuta nulliter data, quæ
non potest confirmari, sed noua dari immissio.
Surd. cons. 223. num.7.

47 Vigesimusquartus casus est, † si non iustifice-
tur ex actis Rot. recent. part. 2. decis.702. nu.1.
concludens sententiam esse nullam; si feratur
in exequutionem, seu vim concessionis Aposto-
licæ, & de illa non constet.

48 Vigesimusquintus casus est, † si petita à pro-
curatore dilatione ad consulendum mandãtem,
& illa sibi fuit denegata, etiam quod mandans
sit in longinquis, vel diu absuturus, & siue
agatur cum procuratore ad negocia, siue ad cau-
sas. Mandel. cons. 766. num.3.

49 Vigesimussextus casus est, † si fuerit lata in
loco alio quam in statuto ad iudicandum. l. 5.
C. quomod. et quand. iud. Ias. l. si vt proponis 2.
C. eodem num.14. circa med.

50 Vigesimusseptimus casus est,† si feratur con-
tra rem iudicatam. Grat. cons. 70. lib.1. num.4.
& seq. vbi late comprobat.

51 Vigesimus octauus casus est † si feratur alia
die, vel alio in loco, vel de alio actu, quam
expresso in sententia. Felin. cap.1. de iud. n.22.
Osasc. decis.142. num.37. Quæ dixi de loco, li-
mita si alio loco feratur parte præsente. Io. And.
in cap. quoniam, 47. de elect. num.4.

52 Vigesimusnonus casus est, † si feratur post
per-

peremptam instantiam. *l. properandum, C. de iud.* per quem textum ita firmat *Anchar. in clem. 1. de restitut. in integr. num. 7.* vbi præterea agit quando corruant, quæ fiunt lapsa dilatione data à Statuto. Distingue tamen, vt per *Bart in d. l. properandum num. 6.*

53 Trigesimus casus est, vbi iudex † iudicauit non requisito consilio sapientis, iuxta formam Statuti. *Soccin. cons. 10. lib. 4. nu. 11.*

54 Trigesimusprimus, si fuit † prolata ex falsa causa. *Dec. cons. 475. num. 14. & seq.* addendo idem dici de laudo; exemplum referens, si feratur in vim pacti inualidi. *Soccin. iun. cons. 41. lib. 2. num. 17.*

55 Trigesimussecundus casus est, † si feratur cōtra mortuum, vel pro mortuo. *l. in summa, alias in sententijs. 59. §. fin. ff. de re iud. l. eius qui in prouincia ff. si cert. petat. l. penult. & fin. C. quæ sent. sine appellat. Alex. l. si decesserit, ff. qui satisdar. cogant. num. 7. Cassad. decis. 2. de appell. num. 11.*

56 Trigesimustertius casus est, † si conuento reo ad soluendum cētum, iudex illum condēnat in sexaginta, & de residuo illum non absoluit, seu nihil dicit. *Cast. in l. non idcirco 44. ff. de iudic. num. 1.* addendo talem sententiam esse ipso iure nullam, quia non imponit finem liti. *Salicet. tamen in Rubr. C. si aduers. rem iudic. num. 2. & seq.* aliud sentiens distinguit, sicuti & *Boer. decis. 73. videtur quod pro parte. n. 6.*

57 Trigesimusquartus casus est, si feratur † in petitorio, vbi fuisset intentatum possessorium.

58 Trigesimus quintus casus est, † si feratur infra tempus luctus condemnati, *Gratian. discept. 18. num. 57. & seq.* vbi etiam ampliat.

59 Trigesimussextus casus est, † si feratur contra minorem indefensum. *Ruin. cons. 160. lib. 1. num. 31.* vbi distinguit quando idem in interlocutoria.

60 Trigesimusseptimus casus est, † si feratur cōtra stylum Curiæ. *Cyn. in l. 2. C. quand. prouoc. non est necess. quæst. 2. Guidopap. decis. 292. nu. 2. Marta de Tribunal. Vrb. Rom. cap. 5. nu. 7. circa med.* vbi plures congerit.

61 Trigesimusoctauus casus est, † quando lata contra consuetudinem. *Addentes* ad *Guidopap. in præfata decis. 292.*

62 Trigesimusnonus casus † est, quando iudex noluit recipere probationes. *Afflict. ad Constit. Regni de cultu pacis, num. 4. in fin.*

63 Quadragesimus casus † est, si fuit prolata contra dominum, vbi lis fuit agitata cum procuratore, qui per litis contestationem factus erat dominus litis, & causæ. *l. 1. C. de sent. & interl. omn iud. Sicard. in l. 4. C. quomod. & quand. iud. num. 22.* subdens *num. 23.* cautos aduocatos monere partes, vt in causa iniuriarum quæ infamant, semper vtantur procuratore, quia lata sententia contra procuratorem illi euitant infamiam.

§. IX.

SVMMARIVM.

Sententia sæpe est nulla fauore eius, in quem fuit prolata, veluti si feratur pro, vel contra mortuum, infirmum, absentem ex causa, pupillum, minorem indefensum, vniuersitatem, rempub. & similes. 1

Item si feratur contra dominum præsentem, cuius procurator fuerat litem contestatus, ambobus non citatis. 2. *Limit. ibid.*

Item si feratur contra minorem absque interuentu curatoris. 3. *Ampliat. et Limit. ibid.*

Item quando lata contra dominum, qui nunquā fuerat in iudicio. 4

Item si feratur contra minorem, et similes non dato illis defensore, et qui defenderit. 5

Item si feratur contra absentem nō contumacem. 6. *ampl. ibid.*

Item si feratur contra seruum. 7

Item lata contra aliquo modo impeditum ad audiendam sententiam. 8

Item si feratur extra locum, in quo erat ferenda. 9

Item lata contra pupillum interueniente tutore deputato, vel exercente tutelam absque solemnibus. 10

Item lata cōtra pupillum citato procuratore qui constitutus fuerat à tutore ante litem contestatam. 11. *secus si pro pupillo. ibid.*

Item lata contra pupillum citato curatore illi dato à iudice, præcedente citatione pupilli, minoris infante ad comparendum legitime. 12. *Ampliat. in filio fam. non citato illius patre.* 13.

1 Eferam hoc §. casus, quibus sententia est nulla fauore † eius, in quem fuit prolata. Primus itaque casus est, si fuerit prolata pro mortuo, vel contra mortuum, infirmum, absentem ex iusta causa, vel reip. contra pupillum, minorem indefensum, vniuersitatem, rempubl. & similes, vt dixi supra §. 7. *vers. decendum sexto. Gratian. plures referens discept. 734. n. 40.*

2 Secundus casus est, vbi sententia fuit lata contra dominum † præsentem, cuius procurator fuerat litem contestatus, ambobus nō vocatis. *Felin. in cap. cum in iure, de off. deleg. num. 9. vers. secundo fallit.* & pluribus probat *Mysinger obseru. 39. procur. centur. 2.* vbi limitat si procurator sit impeditus, vel absens, vel insir mus. *Surd. cons. 99. num. 33. Ias. in l. furioso, ff. de re iud. num. 10. & seq.* concludens idem dicendum si feratur citato domino, vbi lis fuit facta cum procuratore.

3 Tertius casus est, si feratur contra minorem absque interuentu † curatoris. *l. 1. C. qui legitim. person. stand. in iudic.* vt late sum prosequutus *in meis collectaneis* ad eundem textum, vbi egi quid dicendum si sententia fuerit prolata ad illius

lius fauorem, vel in spiritualibus, vel in possessorio, & distinguit *Afflict. decis. 283. num. 4. circa med. & Vrsill. num. 12.* & idem dicendum si minor, vel pupillus careat tutore, & curatore, *Natt. cons. 541. num. 1. & 18.* & quid dicendum si compareat minor ipse. *Trentacinq. resol. 3. n 37. & seq. de procur.*

Quartus casus est, si sententia feratur contra
4 dominum, † qui nunquam fuit in iudicio, sed miserat procuratorem. *l. 1. C. de sent. & interloquut. omn. iud.* Sed hoc non est perpetuum, vt late prosequitur *Abb. in cap. querelan. 24. de elect. num. 10. Surd. cons. 99. num. 32. & seq. Trentacinq var. resol. lib. 2. de procurat. resolut. 14. solet.*

5 Quintus casus est, vbi sententia fuit prolata † contra minorem, vel remp. & aliud corpus, non dato illi defensore, qui suo fungatur officio, defendendo minorem, & aliud corpus, cui est datus defensor. *Crescent. decis. 9. de senten. & re iudic.*]

6 Sextus casus est, si feratur contra † absentem non contumacem vere, vel ficte. *l. ea, quæ statuuntur, C. quomod. & quand. iud.* Quod præsertim procedit si feratur contra clericum super priuatione beneficij. *glos. cap. quoniam frequenter, §. porro, verb. canonibus, vt lit. non contest. Ias. l. furioso, ff. de re iud, num. 3. & seq.* vbi addit idem dicendum si feratur pro eodem absente; & idem dicendum si pro absente, qui neque potest illam ratificare. *Cancer. var. resol. tom. 2. cap. 17. de senten. exequution. num. 482. & seq.*

7 Septimus casus est, † si feratur contra seruum. *l. seruus, C. de iudic.*

8 Octauus casus est, si feratur contra † impeditum ad comparendum ad audiendum sententiam. *Mysing. obseru. 57. non, centur. 4.* vbi refert plures impedimentorum species.

9 Nonus, si fuerit prolata extra locum † deputatum, vbi causa erat cognoscenda. *l. si vt proponis, C. quomod. & quand. iud.*

10 Decimus est, vbi fuit prolata contra † pupillum, interueniente tutore, qui acceptauit, & exercuit tutelam absque debitis solemnitatibus, vt quia non satisdedit rem pupilli saluam fore, non fecit inuentarium, non fuit sibi decreta administratio per iudicem; vt dicit *Bald. in l. si tutor. C. in quibus causis in integrum restit. non est necesse*: de quibus solemnibus habetur per *Bart. in l. legitimos, ff. de legit. tutor.* nam tali casu, etiam si is gerebat se pro tutore; si tamen fuit lata sententia contra ipsum, est ipso iure nulla, nec pupillo nocet, per text. *d. l. si tutor,* & ibi *Bart. & Bald.* & istud dictum singulare est, & notandum perpetuo, per quod multi processus impugnari queunt. Prædicta tamen non videntur habere locum in tutore testamentario; is enim etsi non adimpleuerit solemnia, si tamen ex testamento appareat, ipsum non modo tutorem esse constitutum à patre, sed etiam administrationem bonorum ei commissam; non est necesse, quod ei à iudice decreta sit administratio secundum *Bart. in d. l. legitimos, ff. de leg. tutor.* Quod etiam firmat *Ang. cons. 103.* vt eum allegat *Afflict. decis. 262. post, num. 6. & ibidem Vrsill. num. 6.* ideoque iudicium cum eo agitatum valere videtur, si tamen cætera solemnia adsint.

Vndecimus casus est, vbi sententia lata est
11 contra pupillum † citato procuratore, qui constitutus fuerat a tutore ante litem contestatam; nam cum ille non possit in causa pupilli procuratorem constituere, sed actorem ad lites, cum decreto iudicis, sententia in pupillum lata est nulla, *l. neque tutores, C. de procur.* vbi *Bartol. & cæteri, l. si actor vbi gloss. C. de appell. §. fin. Instit. de curat. Afflict. decis. 262. fuit in. n. 5.* vbi *Vrsill n. 6.* aliud sentit, si sententia feratur pro pupillo *Mysing. obseru. 38. si tutor, centur. 2.*

12 Duodecimus casus est, vbi sententia lata fuit † contra pupillum citato curatore sibi dato a iudice, præcedente citatione eiusdem pupilli ad comparendum legitime, alias videndum sibi deputari curatorem, dum ille erat minor infante, vt ex *Io. And. & alijs voluit Afflict. decis. 262. fuis in. n. 1. 2. 3. 4. et 5.* & ibidem *Vrsil.* subdēs tali casu citandum tutorem, si habet, & si non habet, citandos esse agnatos, & cognatos, vt illū defendant: *Mysing. obseru. 35. sententia, centur. 2.* addendo tali casu sententiam esse nullam, etiam si fuerit lata pro infante pupillo; aliud asserens, si pupillus erat maior infante, quia tunc citati potest, vt legitime compareat, referente *Mysing. ex Bal. et Ias. in l. contra iuris de pact.* rationem diuersitatis dictorum casuum; adden-
13 do idem dicendum † in sententia lata contra filium famil. sine consensu patris, vocatum ad iudicium. *Mastrill. decis. 73. num. 1.* concludens, sententiam latam contra infantem citato illius curatore, esse nullam, si non fuit citatus illius tutor.

Decimustertius casus est, vbi sententia est lata contra minorem indefensum a suo curatore. *Cancer, var. resol. cap. 17. de sent. exequut. num. 235.* Limitando *num. 39. & seq.* si fuit ab alio perfecte defensus.

§. X.

SVMMARIVM.

Sententia est nulla non præmisso libello, vel inepto præmisso. 1. *Ampl. et Limit.*
Item quando non est conformis libello. 3.
Item non præstito iuramento calumniæ petito, 4. *Ampl. et Lim. ibid.*
Item lite non contestata. 5. *Limit. ibidem.*
Item lata non seruatis formis, & terminis substantialibus, 6. *Limit. ibid. et n.* 8.
Item lata sine processu, 9. 10. 11.
Item quando sine probationibus, 11. *in fine,* et 13.
Item lata, ordine iuris non seruato, 14.
Cæsar Racagnius Vrbis Gubernator laudatur, 8.
Nullitatis vitium præfertur vitio iniustitiæ, 13.

Post

Post relatas nullitates causatas facto iudi-
cis, vel fauore eius in quem lata est sen-
tentia, referam hic casus, quibus est nulla
ex defectu solemnium: & cum *supra §.3.* gene-
raliter dixerim sententiam esse nullam ex defe-
ctu citationis, non repetendo quæ ibidem
dixi, sententia erit nulla ex defectu solem-
nium.

1 Primo si fuit lata non præcedente † libello,
aut præcedente, sed inepto. *auth. offeratur*, C.
*de cit. contest. Vant. de nullit. ex defect. proces.
num.* 18. *& seq. glos. §. 1. verb. secundum, instit.
de action.* nisi agatur de sententia supremi tri-
bunalis, si aliunde constet de bono iure libel-
lantis. *Afflic. decis.* 95. *Angelus, num.* 7. *& seq.
Surd. decis.* 32. *quod res, num* 9. *vers. sed & si*: la-
2 tius tamen † hoc examinant addentes ad *prax.
Hubert. cap. quibus modis suo nomin. ciuil.
num.* 232. *& seq. Marsil. sing.* 119. *ineptitudo.
Iacob. Scultes, obseruat. forens. cap.* 6. *Stylus,
num.* 5. *& seq.*

3 Vel non sit conformis † libello, *l. fin. vers.
omnimodo*, C. *de fideicom. libert. Alex. in l. vi-
num, ff. si cert. pet. num.* 19. *vbi Bart. num.* 13.
in fin. Ias. num. 23. *Bald. num.* 14. *Dec. num.* 17.
qui omnes late hoc assumptum examinant, &
ego non ingrata nec inutilia aliqua dixi *in meis
Collectaneis, ad d. l. fin.*

4 Secundo sententia est nulla, si fuit prolata †
non præstito iuramento calumniæ, vbi illud vt
præstaretur fuit petitum, *l. 1. C. de iur. iur. pro-
pter calum. dand. Serafin. decis.* 857. *num.* 10.
& 29. etiam quod qui illud non præstitit con-
cludenter probasset intentionem suam. *Mant.
decis.* 33. *num.* 8. vel iudex haberet facultatem
procedendi simpliciter de plano sola facti veri-
tate inspecta, nullis terminis seruatis, manu
regia, velo leuato, & ad voluntatem & arbi-
trium suum. *Put. decis.* 288. *part.* 2. *Mantic.
decis.* 33. *num.* 3. *& seq.* etiam quod tale iura-
mentum esset petitum in termino citationis ad
sententiam, vt idem subdit, & examinat *Ma-
rescot. resolut.* 47. *lib.* 1. *Rol. a Val. cons.* 71.
viso, num. 7. *& seq. lib.* 1. *Iacob. Scultes obser-
uat. forens. cap.* 55. *num.* 6. *& seq. & quæst.* 56.
num. 4. *& seq.*

5 Tertio si feratur lite non † contestata, *c.* 2. *vt
lite non contest. Rol. a Val. cons.* 71. *viso lib.* 1.
num. 13. vbi plures concordantes congerit; nisi
tamen sententia sit interlocutoria, vel excom-
municationis. *Alex. cons.* 134. *lib.* 7. *num.* 1. *in
fin. & num.* 2. *& seq.*

Quarto si fuerit prolata non seruatis termi-
6 nis † substantialibus. *Serafin. decis.* 1134. *fuit
num.* 1. qui in totum non possunt omitti, etiam
quod iudici data sit facultas procedendi nullis
terminis obseruatis. *Rot. decis.* 2. *de rescript. in
nouis, & decis.* 15. *eod. tit. in antiq. Mantic.
decis.* 254. *num.* 1. & dictum coram *Litta in
Rom. pratensæ deuolutionis domus.* 13. *Nouem-
bris* 1596. Sustinetur tamen si illi fuerint reite-
rati in citatione ad sententiam *Serafin. decis.*
1296. *num.* 5. Et idem dicitur si iudex habet fa-
cultatem procedendi cum libera, vt dicitur de
7 Gubernatore Vrbis, qui dum hæc scribo est †
Cæsar Raccagnus ex insigni oppido Brisighellæ
in Romandiola oriundus, de quo volui facere
mentionem, quia dignus, vt ob eius integri-
tatem ingenuosque mores, nomen illius cartis
8 commendetur. Quæ dixi de Gubernatore †
Vrbis, idem dicendum de Clericis Cameræ
Apostolicæ, teste *Serafin. decis.* 290. *num.* 17. &
iudicibus Cur. Capitolij, vt vidi ibidem practi-
cari. Qui autem termini substantiales de ne-
cessitate sint seruandi in Rota, videndus *Cassa-
dor. decis.* 8. *de rescript. num.* 6. *&* 7.

Quinto si sententia fuerit prolata sine pro-
9 cessu † contra præsentem, & non appellantem,
Bellam. decis. 89. *Cassad. decis.* 1. *de præsumpt.
Gomes. ad regul. de triennal. quæst.* 33. *quos re-
fert Serafin. decis.* 290. *num.* 15. subdendo hoc
esse verum, si agatur de sententia lata contra
absentem, & verum contumacem; vel contra
fictum, qui non appellauit intra decem dies a
die notitiæ; relatis in *cap. quoniam contra de
probat. Butr. col.* 15. *Imol. num.* 6. *& Gabriel.
de sentent. conclus.* 4. *num.* 22. Quæ dixi de sen-
10 tentia lata sine processu, eadem † esse dicenda
si fuerit lata sine probationibus, voluit *Afflic.
decis.* 28. *lata itum.* 2.

11 Contrarium tenet idem *Afflic. decis.* 28. *n.* 3.
& seq. Surd. cons. 223. *num.* 25. *& decis.* 36. *a de-
claratione, num.* 6. vbi plures congerit, *& n.* 7.
& seq. late prosequitur releuantiam probatio-
nis in iudicio faciendæ. Concordari tamen pos-
sunt, quod aut a tali sententia sit appellatum,
aut non: vt secūdo casu vera sit secunda opinio.
Primo autem casu verum dixerint qui tenent
non valere. *Fel. in cap. inter cæteras de re iud.
n.* 11. *vers. non obst. huic. Surd. cons.* 223. *nu.* 25.
Seu vt ego censeo, concordari possunt, conside-
rando ao sententia lata sit pro reo, & vera sit
secunda opinio, quia etiam si nihil ille proba-
uerit est ille absoluendus, *l. qui accusare*, C. *de
edend.* vt late sum prosequutus *in meis Colle-
ctaneis ad eundem textum*. Aut vero sententia
eit lata pro actore, & vera sit prima opinio.

12 Singulare vnum notandum, † quod maius est
vitium nullitatis quam iniustitiæ. *Abb. cap. cum
olim de sent. & re iud. col. penul.* concludens
quod plus inficit iniustitia ex ordine, quam ex
causa.

13 Si autem sententia fuerit prolata sine † pro-
bationibus, an sit nulla, videndus *Gabriel. con-
clus.* 9. *de sentent.*

14 Sexto sententia generaliter erit † ex defectu
solemnium nulla, si feratur ordine iuris non
seruato, *l. prolatam*, C. *de sentent. & inter-
locut. iud.*

---

§. XI.

SVMMARIVM.

Error vitiat omnem actum, 1. *Ampl. ibid.*
Sententia erronea est nulla. 2. *Ampl.* 3. 4. 5. 7. 8.
9. 10. *Limit.* 11. 12. 14. 16.
Error notorius quando dicatur. 6

Iudex

Iudex quando dicatur enunciatiue, vel dispositiue se referre ad acta. 13
Taciti, & expressi nõ est par virtus in sentẽtijs. 15

1 ERrantis nullum esse consensum, seu errantem non † consentire, probat expressus textus *in l. si per errorem, ff. de iurisdict. omn. iud.* & errorem viciare omnem actum est text. *in l in omnibus, ff. de act. obligat.* quem pluribus exornaui *in meis collectaneis*, tam quoad iudicialia, quam sacra & profana. Ideo constituendo hoc §. generalem regulam, quod
2 ratione erroris † sententia sit nulla.
3 Ampl. præsertim si contineat notorium † errorem facti resultantem ex actis. *Felin. post But. & Abb. in cap. quoniam contra de probat. num. 26. & in cap. inter cætera de re iud. col. 5. vers. sexta declaratio. Surd. cons. 223. publicantis, n. 2.*
4 addendo eundem iudicem † posse cognoscere de nullitate huiusmodi sententiæ: & hoc intelligendum si talis relatio fiat per modũ causæ dispositiuæ *Surd. cons. 223. num. 4. in fin. & nu. 17. in fin. & num. 18. & seq. Ioseph. Sess. de inhibit. cap. 1. §. 2. num. 35. & seq.* non autem enunciatiue, vt dicam *infra in Limitation.*
5 Ampl. præsertim si de errore notoriè † constet. *Surd. cons. 124. in fauorem, num. 5. circa med.* addendo isto casu non requiri expressionẽ erroris, *Grauet. cons. 373. numer. 41.* Quando
6 autem error dicatur notorius, videndus *Vantius de nullit. ex defect. process. num. 129. Dec. cap. quoniam contra de probat. nu. 37.*
7 Ampl. etiam si fuerit error iuris, † vt dicam *infra §. seq.*
8 Ampl. etiam vbi sententia est erronea, † seu continet errorem per relationem ad aliud in specie, secus in genere: vt puta si iudex dixerit, quia per tale instrumentum productum cõstat Titium soluisse, ideo illum liberamus, vt distinguit *Alciat. cons. 138. in ista tom. 2. lib. 5. num. 1. & late Afflict. decis. 28. num. 2. & seq.* & latius *Vrsil. ibid. nu. 1. & seq. Surd. cons. 223. publicatis num. 2. & seq.* concludens sententiam esse nullam, si contineat notorium errorem facti resultantem ex actis, & tali casu iudicem latæ sententiæ posse cognoscere de tali nullitate, & absoluere quem condemnauit, subdens *nu. 4.* idem dici si iudex se referat ad acta, quia relatum est in referente virtualiter. *Ioseph. de Sess. tract. de inhibit. cap. 1. §. 2. num. 35.* Si autem
9 iudex † referat se ad probata in actis & nihil sit probatum, an sententia sit valida, *Alexand. cons. 123. lib. 1. num. 7.*
Ampl. vt non solum sentẽtia erronea sit nul-
10 la, † sed etiam sit nulla sententia, qua confirmatur erronea. *l. eos, C. de appellat. Ruin. cons. 74. num. 10. vers. 4. Surd. cons. 223. nu. 4.*
11 Limit. vbi error non fuit in sententia † expressus. *Abb. cap. 1. de re iudic. num. 4. & 8. & Felin. numer. 9. Ias. alios cumulans in l. si is ad quem, ff. de acq. hæred. nu. 23. Surd. cons. 223. num. 17. Alex. l. rei iudic. §. si in iudicio, ff. sol. mat. num. 5. vers. item in quartum. Gabriel. cõs. 43. lib. 1. num. 47. in fin.*
12 Limit. vbi error colligitur ex actis quæ enunciatiue commemorantur à iudice. *Bart. et Bald. in l. 1. C. de error. calcul. Bald. in l. 2. C. de re iud.* concludens sententiam non esse nullam, si dicatur, Probatum est per testes N. N. ideo condẽno B. & hanc opin. defendit *Felin. in cap. inter cæteras de re iud. col. 3. vers. tertia declaratio. Vant. de nullit. ex defect. process. num. 129. & seq.* Quando autem iudex dicatur enunciatiue,
13 vel dispositiue † se referre, videndus *Aretinus cons. 156. col. 2. quem refert Surd. cons. 223. nu. 19. Vant. de nullit. ex defect. process. nu. 130. Ioseph. Sess. de inhibition. cap. 1. §. 2. num. 35. & seq.*
Limit. vbi error non potest videri oculis,
14 † licet intellectu colligi possit, quia is non dicitur error expressus, sed interpretatiuus, & subauditus. *Inn. cap. 1. et G. de offic. delegat. num. 3. Alex. cons. 19. num. 7. vol. 2. Felin. in cap. trãslato de constitut. num. 2. & in cap. 1. de re iud. col. 7. vers. limita quinto. Ias. l. 1. C. de error. calcul. num. 10. Alex. cons. 59. num. 11. vol. 3.* concludens ad inualidandam sententiam cessa-
15 re regulam, quod taciti, & † expressi par sit virtus. *Vant. de nullit. ex defect. process. num. 22. Natta cons. 524. num. 18. & cons. 525. num. 36.* Quod præsertim procedit in sententia excõmunicationis, *cap. per tuas, de sentent. excom.* per quem textum ita firmat *Felin. in cap. inter cæteras de re iud. col. 5. vers. octaua declaratio. Alciat. cons. 138. iniusta, tom. 2. lib. 5. num. 1. Afflict. decis. 28. num. 2. & seq.* late comprobat. & *ibidem Vrsil.* late agit.
16 Limit. vbi error est commissus in nomine, † si tamen de corpore constet. *Serafin. decis. 701. num. 1.*

---

§. XII.

SVMMARIVM.

Iudices debent iuxta legum præcepta iudicare. 1
Sententia lata contra legem est nulla. 2. *Amplia. ibid. 4. 5. 6. 7.*
Sẽtẽtia dupliciter dicitur ferri cõtra legẽ seu ius. 3

1 CVm iudices debeant iuxta legum præcepta † iudicare. *l. nemo, C. de sentent. & interlocut. omn. iudic.* ideo non mirum si fue-
2 rit constitutum, vt sententia contra legem † lata sit nulla, ita vt ab illa non sit necesse prouocare. *l. 2. C. quand. prouoc. non est neces.* quẽ textum pluribus cum cumulauerim *in meis collectaneis*, aliqua tamen hic referam, forensi vsui frequentiora. Præmisso quod sententia dicitur
3 lata contra legem, seu ius, † dupliciter, scilicet expresse, & tacite: Primo modo sententia dicitur lata contra legem expresse, quando fertur contra mandatum, seu dispositionem legis, vel rationem in lege expressam: veluti si dictum fuerit testamentum minoris quatuordecim annorũ esse validum, vel quod suspensi, vel excommunicati possunt eligere. *l. 2. C. quand. prouoc. non est neces. l. si expressim, ff. de appellat. cap. 1. de re iud.*

*jud. vbi Abb.num,4. Alex. conf.*123.*nu.*6.*lib.*1. Tacite autem sententia dicitur lata contra legem quoties, vel profertur ab eo, qui non poterat iudicare, vt in exemplis relatis *supra* §. 8. vel male iudicauit respectu personæ in quam iudicauit, vt dixi §. 9. vel ratione defectus solemnium iudicij, vt dixi §. 10. vel erroris, vt dixi §. 11. vel iniustitiæ, vt dixi *libro* 2. *cap.* 14. §. 12. vbi retuli dicenda hoc §. & ideo breuis ero.

4 Amplia, idem dicendum, † si sententia fuerit prolata a iudice, qui innitatur lege, quæ re vera non inseruit decisioni controuersiæ, in qua fuit lata sententia, *Abb. in cap. cum ex officij de præscript n.*29.

5 Amplia etiam vbi fuit prolata † contra regulam iuris, nisi simus in casu, quo illa limitatur. *Grat. conf.*77.*lib.*2.*num.*2. & dixi *cap seq. vers. decimo.*

6 Quid si fuit prolata contra communem † opinionem. *Grat. conf.*77.*lib.*2.*num.*4.14.*et seq.*

7 Amplius etiam si feratur contra legem, † sumpto argumento a centenario sensu. *Euerard. in Topic. cap. a contrar. sens. nu.*1.*in fin. et nu.*2.

§. XIII.

SVMMARIVM.

Sententia euidenter iniusta est nulla. 1. *Ampl. vt non transeat in iudicatum.* 2

1 QVæ dixi de sententia lata contra legem eadem sunt dicenda de sententia euidenter iniqua, † seu iniusta, vt illa sit nulla. *glos. in c. inter cæteras, verbo manifestum, de re iud. Surd. conf.*225.*num.*6.*&* 324. *num.*2.*& seq. relati a Gabriel. de sent. conclus.*10.*num.*1.*& a Villagut decis.*5.*num.*51. Sed quia hoc caput late examinaui *lib.*2. *cap.* 15. §. 12. videnda sunt quæ ibidem dixi, & scripsi in meis *Collectaneis ad d. glos. in cap. inter ceteras de re iudic. Serafin. decis.*588.*n.*7. concludens patia esse, quod sententia sit nulla, & quod sit notorie

2 iniusta, † & nunquam transit in iudicatum, *Serafin. decis.*381.*num.*13.

§. XIV.

SVMMARIVM.

Sententia est nulla, si lata ex falsis probationibus. 1
Item lata contra remiudicatam. 2
Item si non iustificetur ex actis. 3. *Ampl. ibid.*
Item quando sine probationibus. 4
Item lata contra notorium facti. 5.
Item lata pro eo qui carebat actione. 6
Item vbi non potest sustineri in parte. 7
Item lata contra triennalem. 8
Item non transportatis integris actis antecedentis sententiæ. 9
Item vbi iudex nititur iuribus non productis. 10.
Item lata per collusionem. 11
Item quando contraria alteri sententiæ. 12.13. 14.
Item lata contra cedentē non citato cessionario. 15.
Item lata pendente dilatione. 16. *Limit.* 17
Item lata ex probationibus a iure improbatis. 18.
Item nulla præcedente instantia. 17.

1 PRo complemento, seu coronide subdam hoc §. miscellanea aliqua: Primo, quod sententia † sit nulla, si feratur ex falsis probationibus *l. si prater* §. *Marcellus, ff. de iudic. Petr. Greg. de benef. cap.* 20. *num.*13. *Serafin.* longius de falso instrumento, *decis.*1259.*nu.*3.

2 Secundo si feratur contra † rē iudicatam. *Card. Mantic. decis.*231.*n.*6. modo de illa fuerit exceptum. *Surd. conf.*223.*n.*16.

3 Tertio si non iustificatur † ex actis, *addentes ad Ludouis. decis.*1.*nu.*7. & seq. addendo non esse necesse appellare a tali sententia. Quando

4 autem sit nulla, si prolata fuerit nullis † probationibus factis, vltra ea quæ dixi *supra* §. 10. §. *quinto, videndi sunt Afflict. decis.*28.*num.*2.*& seq. & ibidem Vrsil. Puteus decis.*391.*p.*1.*Surd. conf.*324.*num.*7.*circa med. Magon. in sua Cinosur. aduocat par.*2.*cap.*18 *num.* 5. *& seq. Serafin. decis.*987.*num.*2.*&* 6. *& glos. num.*10. *& decis.*1261.*n.*3.*& decis.*734 *nu.*6.*& dec.* 1164. *nu.*3.*&* 734.*num.*6. *&* 684 *num.*8.

5 Quarto, si feratur contra notorium facti, † vt late prosequitur *Pelin. in cap. per tuas, de sent. excom. num.*4.*& seq. Alex. conf.*33.*lib.*1.*num.*8.

6 Quinto, si fuerit prolata pro eo † qui carebat actione, vt examinant *Roman. conf.*378. *quoad primum, nu.*3.*Put. decis.*82.*lib.*1.*num.*5.*Gabr. de sent. conclus.* 8.

7 Sexto, vbi in parte non potest sustineri, † nam ratione indiuiduitatis corruit in totum, *l. in hoc iudicio, ff. famil. hercis.* vbi plura dixi in meis *Collectaneis ad eum textum.*

8 Septimo, si lata fuerit contra † triennalem. *Mantic. decis.*211.*n.*3.

9 Octauo non transportatis integris actis, † vt late prosequuntur *Veral. decis.*128.*par.*3.*nu.*2. *et seq. Rot recent. dec.*561.*par.*1.*num.* 10.*et seq. glos. in l.*2.*C. de edend.* quam pluribus exornaui in meis *Collectaneis ad eandem glos. Farinac. decis. crimin.*125 *vbi refert. decis. Penia in Britonoriens.*

10 Nono, si iudex in proferenda † sententia fundauit se in instrumento non producto. *Neuiz. conf.*37.*nu.*27.

11 Decimo, si fuit per † collusionem lata. *Serafin. decis.*763.*nu.*9.

12 Vndecimo, si est contraria † alteri sententiæ non reuocatæ, *Serafin. decis.*493.*num.*5.& *decis.* 1352.*num.*3. limitat quando prior est nulla. *Castr. conf.*6.*lib.*1.*in fin.* addendo, nec sustineri, seu fieri validam de partium consensu.

13 Duodecimo sententia est nulla, † si fuerit cōtraria alteri sententiæ, quæ transiuit in iudicatū, modo non erat iniusta, *Serafin. decis.*457.*nu.*3. & late examinat *Scacc. de appellat. q.*12.*nu.* 194. *et seq.*

14 Decimotertio, si fuerit prolata † contra regulam iuris, vt examinant *Pacian. de probat.*

P *lib.*1.

lib.1.cap.8.expedita, num. 16. Gallus conf. 2. num.49. Dec.conf.8.viso, num.1.

Decimoquarto si fuit lata contra cedentem
15 † non citato cessionario, vt distinguit Veral. decis. 90.part.3.num.5.
16 Decimoquinto si fuit prolata † dilatione pendente. Grat.conf.77.lib.2 num.8. addendo nec etiam consensu partium posse validari, quia dicitur lata non habente iurisdictionem, & partium consensus non potest operari vt fingatur iudicem carentem iurisdictione illam
17 habuisse, & num.17. & 21. refert † cautelam qua iudex pendente dilatione potest procedere.
18 Decimosexto si fuerit prolata † ex probationibus improbatis a iure. Soc. iun. conf.41. lib.2.num.17.& seq.
19 Decimoseptimo si fuit prolata † nulla præcedente instantia. Serafin. decis.358. in fin.

§. XV.

SVMMARIVM.

Sententia interlocutoria lata sub conditione est valida, 1, Ampl.2.4.

Sententia diffinitiua lata sub conditione non est valida. 4.Ampl.5.6.7.8.9.10.11. Limit. 12.13.14.15.16.17.

QVamuis hoc capite sexto §.octauo, n.38. inter cæteros casus quibus dixi sententiam esse nulla ex pura & simplici facto iudicantis, eum esse affirmauerim, vbi illa fuit prolata sub conditione; sed quia ex dictis Doctorum aduerto assumptum istud non esse perpetuo verum, & implicitum multis nexibus, quos soluere licet difficile esse iudicem, conabor tamen clarius illud præstare quàm hactenus fuerit factum, relatis casibus, quibus illud pro regula obseruemus & quibus non obseruetur.

1 Primus itaque casus erit, si sub † cōditione feratur interlocutoria, & tunc est valida, l.a diuo Pio §.in venditione, ff. de re iud. vbi Vincent. Hercul.num.24.in princ. hoc notat, & Alex.ff. ibid.num.16.

2 Ampl.etiam si conditio sit extrinseca, glos. in l pen.C.si mancip. ita fuer. alien. Marsil. de bannit.§.sententia. 3.num.55.

3 Ampl.præsertim † si non trahit secum executionem. Vantius de nullit. ex defect. proces. num.115.

4 Secundus casus, si agatur † de diffinitiua, & tunc regula erit quod sit nulla, & ratio est, quia cu m conditio nihil ponat in esse, l.grege. §.fin. ff.de pignor. Ripa l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebel.num.10. sententia lata sub conditione habenda est pro non prolata, cum ex ea nasci non potest actio iudicati, l. cedere diem §. vbi sub conditione, ff.de verb.signif.

5 Ampl.præsertim vbi conditio † est extrinseca seu remota a re, qua est lata sententia. Bart in l.1.§.biduum.ff.quand.appel.sit, nu.2. exemplum referēs, si dictum fuit, Condemno si nauis ex Asia venerit; hoc probat Galganet. tract. de condition.part.2.cap.1.quæst.59. num.1. relati ab Alex.in l.a diuo Pio §. ff. de re iud. num. 16. vers. si autem.

Contrarium firmat Hercul.in l. a diuo Pio §.in venditione, ff.de re iud.num.24.

6 Ampl. vbi sententia profertur † super actu legitimo, & traheret secum executionem, vt puta si decreta esset tutela vel cura, & quid simile, l. muto, §. si sub conditione, ff. de tut. Vantius de nullit. ex defect. proces. numer.115. vbi limitat in sententia interlocutoria, quæ nō traheret secum executionem. Galganet. tract. de condition. part.2. cap.1. quæst. 59. num. 2. Alex.l.a diuo Pio, §.in venditione, ff. re iudic. num.21.

7 Ampl. præsertim, vbi conditio † est impossibilis. Costa select. interpr. lib.1.c.8.num.5.& 6. quē refert, & sequitur Galganet. tract. de condit. part.2.c.1.q.59. in fin. & ratio est, quia vt ego addo, impossibilitas vitiat actum l. impossibilis ff de verb. obligat. nec extenditur impossibilitas ad ea, quæ natura, arte, vel lege fieri non possunt, nec ad eam se extendit auctoritas Principis. Cagnol. l. impossibilium, ff. de regul. iur. num. 1. Alex.in l.a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num.20.

8 Ampl. etiam vbi valde difficile † est adimplementum conditionis, sub qua lata est sententia, quia impossibilium, & valde difficilium par est ratio, l.idem Iulian. §.fin. ff. de legat. 1. Claud. Seyssel.in repet. l.vt vim, ff.de iust. & iur. n.60. Marsil. de fideiuss. num.156. & 158. in fin.

9 Ampl. vbi est lata sub conditione † tali, l. qui testamento, ff. de excus. tut. quam esse singularem, & per illam ita firmat Alex.in l.a diuo Pio, §. in venditione, ff.de re iud.num.19.

10 Ampl. vbi conditio non potest † concludi de natura negocij, vel iudicij. Bald. in l.non dubium, C.de legib. nu.11. ver. aduertatis; exemplum referens, si iudex absoluat, vel condemnet si Rex est in Francia.

11 Ampl. præsertim vbi conditio † apposita sententiæ implicat contraria. Bald. in l. non dubium, C.de legib. num.12. vers. breuiter.

12 Limit. vbi sententia lata est, sub conditione † de præsenti, l.cum ad præsens, ff. si cert. petat. Vinc.Hercul. per hunc text. in l. a diuo Pio §. in conditione, ff. de re iud.num.23. in prin. & ratio est, quia conditio de præsenti, non est propriè conditio, cum illa non sit super incerto, & de futuro, iuxta textum singularem in l.itaque, ff. si cert.pet. & notant Bart. in l.si sic, §. si mihi, ff.de legat.1. num.3. Ripa in rub. ff. solut.mat.num.30.& 33. Marsil. de bannit. §. sententia, 3.n.54. Vantius de nullit. ex defect. proces.num.107. vbi exempla refert, addendo num. 10. procedere siue conditio sit pertinens siue impertinens.

13 Limit. vbi sententia † fertur sub conditione de futuro, & illa sit intrinseca, id est quæ tangit, seu annexa & connexa rei, de qua lata est sententia, Bart.in l.1.§. biduum, ff. quand. appel. sit. num.2. exemplum referens, si sententia fuit prolata sub conditione, Condemno, si est probatum,

batum, vel quod capiantur immobilia, si non repetiantur mobilia. Exemplum tamen relatum a Bart. reprobat *Marsil. de bannit.* §. *sententia* 3. *nu.* 53. *in fin.* addendo ita pronunciari ab imperitis iudicibus, qui nesciunt dignoscere an sit probatum vel non. Sed latius hoc prosequitur. *Vant. de nullit ex defect. proces. n.* 112. & *num.* 3. & 113. ampliat siue conditio de futuro sit pertinens siue impertinens.

14 Limit. vbi sententia profertur † sub conditione de præterito, *l. cum ad præsens*, *ff. si cert. petat. Marsil. relatis* Bart. *Alex. & alijs de ban.* §. *sententia* 3. *n.* 54. *Vantius de nullit ex defect. proces. num.* 107. exemplum referens, si feratur condemnatoria, quatenus probetur, vel probatum sit, & alia similia; addendo *num.* 10. procedere siue conditio sit pertinens, siue impertinens.

15 Limit. vbi conditio est intrinseca † *Bart. l.* 1. §. *biduum. ff. quand. appel. sit*, *num.* 2. *in fin.* exemplum referens, si dictum fuerit quod capiantur immobilia, si non reperiantur mobilia, condemnati, cum alijs cumulatis a *Galganet. tract. de condition. part.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 59. *n.* 4. vbi *num.* 5. limitat si conditio fuerit falsa, vel impossibilis, vel contra bonos mores, vel aliter a iure improbata; & ante *Galganet.* id dixerat *Herculan. in l. a diuo Pio* § *in conditione*, *ff. de re iud. num.* 23. *in princ. vers. si fertur*, & *vers. qui subdit*, distinguendo an conditio intrinseca, de præsenti, vel de futuro, vel de præterito, possit in continenti, id est antequam diuertatur ad alios actus, & valeat: secus si non potest in continenti adimpleri, & *latius in l. ait prætor*, §. *ait prætor*, *ff. de re iud. num.* 30. *et seq. plurib. Alex. d.* §. *in venditione*, *num.* 17. extendit etiam si conditio de futuro impleda sit post sententiam, veluti si quis condemnatur si actor iurabit vera esse quæ fuere petita.

16 Limit. vbi conditio † concludi potest in sententia de natura negocij, de quo est iudicatum, *Bald. in l. non dubium*, *C. de legib. nu.* 11. *vers. aduertatis*.

17 Limit. vbi conditio lædit † ius partis, in quam lata est conditionalis sententia, *Bald in l. non dubium*, *C. de legib. nu.* 11. *vers. respõdeo*.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

Exequutio sententiæ petenda est à procuratore habente speciale mandatum, 1. & *quare, ibidem.*

Contrarium, sed quod sufficiat generale. 2. *Ampl. primam opin.* 3. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 20. *Limit.* 8. 14. 15. 16. 17. 19. 19. 20.

Clausula, quod facere possit omnia quæ constituens facere possit. 5

Procurator falsus est qui cum mandato generali agit vbi requirebatur speciale. 21

Mandatum speciale, vel in indiuiduo, quãdo dicatur factum. 22. *an quandocunque exhiberi possit.* 24

Mandatum multis modis potest esse minus legitimum. 23

Septimo obseruandum est, vt legitima sit exequutio, vt si petatur per procuratorẽ,
1 vt ille ad eam † petendam habeat speciale mandatum. *l. hoc iure*, *ff. de solution. vbi glos. final. Suarez in repet. l. post rem iudicatam*, *ff. de re iud.* §. *quia supra*, *num.* 1. & *seq.* vbi rationem refert *Natta cõs.* 445. *Arbitror*, *n.* 4. *Caldas de restitut. in integr.* §. *implorandum*, *nu.* 7. *vers non obstat el* 2. *Barzia de guarantig. part.* 1. *quæst.* 9. *in fin.*

2 Contrarium scilicet, quod † sufficiat generale, tenet *Bart. in l. si procurator*, *ff. de procur.* & *in l. hoc iure*, *ff. de solut. vt refert Gallesf. de obligat. Camer. quæst.* 32. *num.* 9.

3 Tenendo tamen priorem opinionem, illam † ampliabis, etiam si agatur de petenda exequutione obligationis Cameralis, vel cum guarantigia. *Cast. in l. si procurator*, *ff. de procur. Gallesf. de oblig. Camer. quæst.* 32. *num.* 10. subdens valide quidem eidem procurator, solui posse, quia hinc inde acceptata est legitimatio personarum.

Contrarium probat *Suarez in l. post rem iudicatam*, *ff. de re iud.* §. *quia supra visum est*, *num.* 7. & *seq.*

4 Ampl. vt non sufficiat † clausula generalis in fine mandati apposita, ad agendum, & faciendũ omnia alia, & singula quæ mandatum speciale exigerent, & quæ ipse constituens facere posset, si præsens esset: quia per istam clausulam generalem non datur libera administratio bonorum constituentis, ita vt facere possit ea, quæ speciale mandatum requirunt, *l. quam Tuberonis*, §. *alia*, *ff. de peculio*, *vbi Bald. in princ. & Alber. in dicto* §. *alia*, dicit, quod si constitui procuratorem generalem,
5 † quod posset facere omnia, quæ ego possem, si præsens essem, non potest vendere, quia ei non est concessa libera, quæ est specialiter concedenda, & *Paul. de Castr. nu.* 7. *Cynus videndus in l.* 1. *num.* 9. *et* 11. *C. de offic. procur. Cesar. vbi Bart. num.* 6. *Ias. nu.* 21. dicit hanc opinionem cõmunem quia per clausulas generales non ampliatur mandatum. *Aymo cons.* 979. *num.* 8. *lib.* 5. *Tiber. Decian. cons.* 91. *num.* 31. & *seq. lib.* 3. & talis procurator non potest facere causas requirentes speciale mandatum de iure.

6 Ampl. etiam si esset constitutus † ad agendum. *Roman. sing.* 645.

7 Ampl. etiam in petenda exequutione † sententiæ, in qua idem procurator interuenit. *Suarez in l. post rem iudicatã ff. de re iud.* §. *quia supra visum est*, *num.* 8. subdens aliud dicendum si petatur exequutio sententiæ, in qua quis ge-
8 neraliter † fuit constitutus procurator ad lites, quod fuit dictum *Bart. in l. hoc iure*, 86. *ff. de re iud. num.* 5.

Ampl. etiam, vt ideo quoties in exequutione
9 sententiæ citandus est condemnatus, non sufficiat citare procuratorem, qui sententiam obtinuit, sed citandus est dominus. *Rebuf. de sent. exequut. art.* 7. *glos.* 11. *num.* 22. quem refert & se-

& sequitur *Scaccia de appellat. quaest.* 11. *num.* 188. *vers. declara secundo*.

10 Ampl. praesertim parte † excipiente. *Bart. in l. hoc. iure* 86. *ff. de re iudic. num.* 4.

11 Ampl. etiam si procurator petens † exequutionem sententiae, esset coniuncta persona, quia in requirentibus speciale mandatum, nihil prodest sanguinis coniunctio. *l. ius iurandum, §. fin, ff. de iureiur. Ias. in l. cum filius*, C. *de pact.* & late probat *Vasquez controuers. vsu frequent. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 12.

12 Ampl. etiamsi petens exequutionem † fieri in persona condemnati. *Cefalus cons.* 439. *sententia num.* 12.

13 Ampl. siue in exequutione sententiae † agatur de acquirenda, siue conseruanda, seu amittenda re corporali, vel incorporali eius, cuius nomine dicitur fieri acquisitio, vel conseruatio, vel amissio, vt dicam *tribus §§. sequentibus.*

14 Limit. vbi quis est constitutus † procurator in rem suam. *l. si procurator, ff. de procurator. Suarez in l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. num.* 3.

15 Limit. vbi generalis procurator † ad lites fecisset expensas pro domino, qui repertus, vel factus non soluendo, potest petere exequutionem sententiae contra condemnatum, quoad sit illi satisfactum de expensis litis. *Angel. in l. actoris procurator, ff. de procur. Suarez in l. post rem iudicatam, ff. de re iud. Roman. sing.* 645.

16 Limit. vbi tempore mandati, † constituens nullas habebat lites. *Suarez in l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. num.* 9. *circa med.*

17 Limit. si vltra mandatum generale † ad lites, haberet mãdatum praeterea ad exigendum. *Bal. & Angel. in l. si procurator ff. de procur. l. non abstulit*, C. *de nonat. l. indictum*, C. *de solut. l. fideicommissa, §. si rem ff. de legat.* 3. vbi verbũ *exigere* sonat, quod *ab inuito extorquere.*

18 Limita in procuratore constituto † in causa habente paratam exequutionem. *Suarez in repet. l. post rem iudicatam, ff. de re iud. §. quia supra, num.* 9. *in fin.* subdens *num.* 10. an idem procurator possit ab inuito exigere.

19 Limit. si quis esset procurator † ad lites praesentes, & futuras. *Bart. in l. hoc iure, ff. de sol. num.* 4. *& in l. si procurator.* 28. *ff. de procurat. num.* 2. *Suarez in l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. §. quia supra visum est, num.* 8. *in fin.* & *num.* 9. late comprobat.

Si autem petita, & obtenta fuit exequutio à
20 procuratore non habente mandatum speciale, † an possit ratificari disputat *Bald. cons.* 223. *proponitur lib.* 2. & concludit pro affirmatiua; quae vtilis est ad exclusionem creditorum, qui forte desides, & potiores, & anteriores excludebant eum, cuius nomine actum fuit pro exequutione iudicati. *Vantius* tamen *de nullit. cap.* 1.

21 *num.* 91. *ex Baldo & Ias.* concludit † procuratorem habentem generale mandatum, si agat in casu qui exigebat speciale, dici procuratorem falsum.

22 Notandum, tunc dici datum mandatum † speciale, quoties constituitur procurator ad actum, ad quẽ peragendum, speciali est opus mandato, licet non exprimatur causa, seu res, vel persona contra quam exercendum sit mandatum, quia facta tali expressione mandatum dicitur factum in indiuiduo. *Rol. à Val. cons.* 26. *circa, lib.* 2. *num.* 9. *in fin. et num.* 10. Et aliis modis dicitur mandatum speciale, vt retuli *infra §.* 11. vbi egi de iuramento calumniae, & restitutione in integrum. *§.* 13. *vers. secundus casus. Sfort. Odd. de restit. in integr. part.* 1. *quaest.* 31. *artic.* 14. *num.* 72. *et seq. et* 76.

23 Vltra specialitatem mandati addendum † est praeterea, vt illud sit validum, & legitimum, ex regula, quod Quae nulla sunt, nihil operentur. Mandatũ etiam potest esse minus validum & nõ legitimum multis modis, vt prosequitur *Vant. de nullit. ex defect. mand. num.* 123. *et seq.* quibus singulare vnum addo, quod si constituatur procurator cum promissione habendi ratum quidquid ab illo legitime factũ fuerit, vel quod non intendit, seu nolit ab illo posse obligari, nisi vtiliter contrahat, vel faciat; quòd tale mandatum est nullum. *Ias. l.* 1. *C. de offic. procur. Caesaris, num.* 23. *in princ.*

24 An sit satis quod † quandocunque doceatur de speciali mandato, dixi capite antecedenti §. 4. *vers. cum temperamento.*

§. I.

SVMMARIVM.

Verba generalia sunt obscura, et captiosa. 1. *non satisfaciunt intellectui practico.* 2

Singularia tanquam certa satisfaciunt intellectui practico. 2

Mandatum speciale requiritur multis casibus. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

Mandatum exercere non potest mandatarius, nisi admoneatur à mandante. 21

Crotus singulare constituit, quod procurator generaliter constitutus possit facere, quae requirunt speciale mandatum. 22.

1 Generalia tanquã obscura, † vt inquit *Bald. in l. pactum dotale*, C. *de collation. nu.* 19. & post illum, *Ias. in l. sciendum, ff. de verb. obligat. num.* 14. *in fin.* veluti captiosa, iuxta textum *in l. si fideiussor, ff. de iur. fisci*, & dixit *Alex in l. si finita, §. eleganter, ff. de dam. infect. num.* 21. cum non satisfaciant intellectui
2 † practico, qui potius singularibus, tanquam claris, & certissimis delectatur, & quiescit, teste *Bald. in cap. cum accessisset de constit. num.* 55. *vers. sed ista*. Ne in foro versantes fallantur proposita regula, quam constitui *supra hoc cap.* 7. illam sequentibus §§. distinguam, tanquam membris, in quibus requiratur, vel non sit satis habere speciale mandatum.

§. II. Agetur de iis, ad quae acquirenda speciali opus est mandato, quoties quis alieno nomine acquirere velit.

§. III.

§. III. Agetur, quando pariter opus est simili mandato ad conseruandum aliena iura, vel bona.

§. IV. Quando idem mandatum requiratur in eo qui aliena amittere, seu remittere velit.

§. V. Referuntur aliqua præcedentibus tribus §§. communia.

§. VI. Recensentur casus requirentes speciale mandatum, circa ea, quæ fiunt in iudicio.

§. VII. Recensentur casus, quibus sine speciali mandato extra iudicium de alienis nemo disponere potest.

§. VIII. Examinatur quando opus sit mandato speciali ad offerendum, vel præstandum iuramentum.

§. IX. Constituitur regula, cum Ampliationibus, & Limitationibus, quòd ad iurandum de calumnia opus est speciali mandato.

§. X. Recensetur quid, & quantum possit procurator cum libera, & quando constituatur.

§. XI Recensetur, quæ non possit prestare procurator cum libera.

§. XII. Referuntur casus, in quibus non satis est, habere mandatum speciale, sed opus est mandato in indiuiduo, seu singulari.

§. XIII. Recensentur casus, in quibus nullum genus sufficit mandati ad peragendum per alium, sed mandans ipse per se ipsum præstare debet.

§. XIV. Referuntur casus, quibus sine mandato gerere quis possit aliena negocia.

§. XV. Referuntur casus, quibus ad gerendum aliena negocia sufficit generale mandatum.

§. XVI Referuntur casus, in quibus iurisdictio exerceri non potest sine speciali mandato, tam in spiritualibus, quam non spiritualibus.

§. XVII De iuramento fidelitatis, quòd possit præstari per procuratorem habentem speciale mandatum.

§. XVIII. Quòd ad iurandum quem suspectum de fuga requiratur speciale mandatum.

§. XIX. Agitur de procuratore in rem propriam

§. XX. Quòd ad obligandum aliquem requiratur speciale mandatum.

19 Mandatum speciale, quando † dicatur quis habere, *Vantius de nullit.cap.* 11. *nu.* 96. *vers. est tamen*, & dixi *infra* §. 10. *in princ.* Item quando ad iurandum de calumnia. *Bero. cons.* 130. *lib.* 2. *num.* 50. *Iaf. in l. si procurator*, *C. de procur. num.* 11. & dixi *infra* §. 7. *vers. trigesimoquarto*, & §. 9. *Caldas de restitution. in integr.* §. *implorandum*, *num.* 6. *vers. constituo talem procuratorem*, *el* 1. & 2. *Tuscus conclus.* 52. *mandatum, num.* 1. & *seq. Moz. de contract. cap. de mandato, num.* 5 & *seq.*

20 Si autem enumeratis aliquibus † casibus, speciale mandatum exigentibus, subdatur clausula generalis, & ad omnia alia speciale mandatum exigentia, an contineantur maiora expressis, *gloss. fin. in cap. fin. de procur. in sext. Iaf. cons.* 118. *Omitto lib.* 1. *num.* 27. *Bero. cons.* 25. *lib.* 3. *num.* 14. & *sequent. plurib. Borgnin. tract. de vsufruct. cap.* 2. *nu.* 77. *in princ. Bero. quast.* 33. *in fin. Rosental. de feud. cap.* 9. *conclus.* 42. *in gloss. litter. ff. Tusc. conclus.* 51 *et conclus.* 52. *num.* 12. & *seq. Iaf. cons.* 118. *lib.* 1. *numer.* 27. *Alex. cons.* 22. *lib.* 1. *nu.* 10. *vers.* & *licet. Couar. de restit. in integr. capit.* 4. *num.* 2. *vers. quarto. Corbul. de priuat. emphit. ob canon. non solut. limit.* 21. *num.* 21. *Cæsar Barzia decis.* 125. *mandatum, num.* 15. *Tuscus conclus.* 52. *mandatum*. & non esse mandatum speciale, si quis constituatur ad omnia, etiam si speciali ad ea opus esset mandato, *Mantic. de tacit. lib.* 7. *titul.* 26. *num.* 34.

21 Notandum tamen est generaliter, † quod si quis constituatur quouis modo procurator, nisi de mandato certior fiat a constituente, non potest procuratoris officium exercere, etiā si ab a io certior fiat de mandato sibi dato. *Mantic. de tacit. lib.* 7. *tit.* 3. 11. 23.

Crotus cons. 285. *lib.* 3. *num.* 26. & *seq.* singulare † vnum constituit, quod procurator generaliter constitutus potest facere quæ speciale exigunt mandatum.
22

§. II.

SVMMARIVM.

Mandato speciali est opus ad acquirendam possessionem pro alio. 1. & *quare.* 2. *Ampl.* 5. 6. 7.

Spolio, nec retinenda agit is, cuius nomine fuit emptus fundus, si illo deijciatur antequam ratā habeat emptionem. 3. *Ampl.* 7. 9

Possidere dicitur is, cuius nomine possidetur secuta ratificatione. 8

Mandato speciali est opus ad acceptādam collationem beneficij, seu dignitatis ecclesiastica. 10. *Ampl.* 11. 12. 14. 17. 17. 18.

Coniunctus pro coniuncto sine mandato cum promissione rati acceptare potest beneficium, vel dignitatem ecclesiasticam. 13. 15

Mandato speciali opus est ad optandum. 19. & *quare.* 20. 22. 23. *Limit.* 24

Item ad petendum regressum ad beneficium renunciatum. 25. *Ampl. ibid.* 28. *Limit.* 28

Item ad petendam renouationem inuestitura feudi. 30

Item ad præstandum iuramentum fidelitatis. 32. *Contrarium, & concordia.* 33. *Ampl. primam opin.* 34. 35. 36.

Item ad acquirendum & concedendum feudum, & quoties tractatur de iuribus feudalibus, & quare. 35. 36. 37

Item ad soluendum procuratori aliud pro alio. 38. 39.

Item ad confitendum recepisse nomine alieno. 40. 40. *et quare.* 42. *Ampl.* 41

Item ad nouandum. 43. & *quare.* 45

Item ad declarandam caducitatem emphiteota, & quare. 47. 48

Item ad declarandum locum esse pœna conuentionali, vel legali. 49

Item ad declarandum an quis sit, vel esse velit hares. 51

Item ad intentandum retractum ex iure congrui. 56. 57. *Ampl.* 58. 59. 90. *Limit.* 61. 62. 63 67

Item vbi quis interpellatur tanquam procurator,

quia non est prohibitum per alium fieri optionem, & dixi *de Laudem. lib. 1. quaest. 31. num. 17.*

21 Contrarium † voluit *Franc. in cap. qui ad agendum, §. fin. de procur. in sexto, n. 5. vers. 37.*

22 Amplia praeterea † si is qui alieno nomine optare velit, sit de Collegio, seu Capitulo, *Spec. de rescript. praesent. §. ratione autem. vers. sed numquid Canonicus. Io. And. in cap. nonnulli, §. sunt & alij, de rescript. & ibi Felin. nu. 55.* quos refert & sequitur *Monet. tract. de option. cap. 4. num. 68.*

23 Amplia etiam si is qui † pro alio optare vult esset persona iuncta spirituali cognatione ei, pro quo optat, vt ex *Spec. Io. And. & Felin.* firmat *Moneta de option cap. 4. nu. 68.*

Limit. in coniuncta persona naturali vinculo,

24 † nam sine mandato cum promissione rati potest optare pro alio, *cap. nonnulli, §. sunt & alij, de rescript. Couar. var. resol. lib. 1. c. 6. n. 5. Nicol. Moz. de contract. lib. cap. de mandato, nu. 23. Monet. tract. de option. cap. 4. nu. 65. & seq.* addendo ascendentem pro descendente, & e contra admitti in infinitum ad optandum, extraneos vero nisi vsque ad quartum gradum inclusiue, vltra vero eum gradum arbitrarium esse iudici, qui admittantur, & considerandam consuetudinem loci, vbi fieri debet optio, *Menochius de arbitr. Iudic. casu 146. legatum.*

25 Quartus casus est quoties † ob inobseruantiã conuentorum in resignatione beneficij ecclesiastici, quis potest regredi ad beneficium renunciatum, nam ad petendum regressum opus est speciali mandato. *Veral. decis. 8 par. 3.* Pauca de regressu dici possunt, nam licet antiquitus frequentes essent lites regressuum in Romana Curia, nunc autem cum illi fuerint sublati a Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 19. & sess. 25. de reformat. cap. 7.* vna cum expectatiuis, mandatis de prouidendo, Coadiutorijs, & similibus inducentibus per indirectum ius haereditariae successionis, & remanserit ius regrediendi tantum in beneficijs resignatis, si resignatarius non stet promissis auctoritate Papae; & Coadiutoriae fuerint coeptae a Clem. VIII. sed cum grano salis, si ecclesia patiatur in diuinis, & non passim, & non de exiguis beneficijs; satis erit dixisse, quod ad petendum regressum, speciali opus est mandato, & tribus sententijs conformibus vincendus sit reus.

26 Quintus casus est, † vbi agitur de iure praesentandi, seu nominandi, seu eligendi, nam illud exerceri non potest ab aliquo, nomine alterius, sine speciali mandato. *Bero consil. 25. n. 70. lib. 1.* addendo non sufficere mandatum cum libera, *Put. decis. 245. par. 2. num. 4. Franc. cap. qui ad agendum, § fin. de procur. in sext. num. 5. vers. 38. Crot. in l. non solum, §. morte, tit. de nou. oper. nunc num. 37. Koch. de Curt. de iur. pat §. honorificam, num. 29. & seq. Caldas de nominat. emphit. quaest. 6 nu. 22. in fin.* addendo talem specialem procuratorem non posse reuocare nominatum a domino, & si concurrat nominatus a domino, cum nominato a procuratore, praeferri nominatum a domino, quia vt

27 ego addo, † nemo alteri tantam dare potest auctoritatem, quin maiorem apud se non retineat *cap. dudum. §. non igitur, de praebend. in sext. Natta. consil. 437. num. 24. & seq. Stafil. de litter. grat. in praefat. num. 4. Surd. consil. 152. num. 17. & consil. 210. num. 56.* & dixi *de Laudemio lib. 1. q. 31. num. 17.*

28 Amplia etiam si quis habeat † mandatum cum libera, nisi in illo sint expressi aliqui casus requirentes speciale mandatum. *Franc. in cap. qui ad agendum §. fin. de procur. in sex. num. 5. vers. 38.* vbi refert quae suadent contrarium.

29 An autem sustineatur praesentatio facta † a procuratore non exhibito mandato, vbi illud habebat, videndus *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. nu. 93. & seq. & 102. et seq.*

Sextus casus specialis mandati est, si a domino

30 † petatur renouatio inuestiturae feudalis, nam nisi per procuratorẽ habentem speciale mandatũ concedatur, vel concessa quidquam operatur. *cap. 1. §. sed vtrum, per quos fiat inuest.* vbi *Aluarot. num. 2.* id probat exemplo eorum, quae

31 dixi supra de beneficio ecclesiastico, cum † & feuda ipsa dicantur beneficia, vt late probat *Petr. Georg. de benef. cap. 6. num. 2.*

Persequendo feudalem materiam, Septimus casus in quo speciali opus sit mandato, est, si aga-

32 tur de praestando † iuramento fidelitatis, *Iacob. de S. Georg. de feud. §. qui quidem inuestiti, n. 10.* vbi relato *Baldo dissentiente*, testatur de cõmuni, & saepe ita consuluisse, *Zasius de feudis par. 7. num. 20. Vrsmer. pract. forens. obseruat. de feud. c. 5. Hartman. de feud. obseruat. 13. Scrader. de feud. part. 6. cap. 40. num. 30. relati a Math. Berlic conclus. 46. part. 2. num. 42. in fin. Rosental de feud. cap. 3. conclus. 10. nu. 2. in fin. Alex in l qui bona, §. si alieno ff. de damn. infect. num. 25. Viuius opin. 429. num. 2. & 3.* referens *num. 5.* † quae continere debeat tale iuramentum.

33 Contrarium, quod fidelitatis iuramentum † non possit praestari per procuratorem, sed sic praestandũ ab ipsomet fideli, firmat *Gail. arrest. 6. nu. 11. relati a Surd. decis. 159. num. 5. relati a Rosental. de feud. cap. 6. conclus. 37. nu. 1. seq.*

34 Ampl. etiam si iuramentum † sit praestandum nomine vniuersitatis. *Iacob. de S. Georg. de feud. §. qui quidem inuestiti, num. 11.*

35 Ampl. vt mandatum † debeat esse speciale, non tantum ratione iuramenti praestandi, sed etiam ratione personae, cui sit tale fidelitatis iuramentum praestandum. *Scrader. de feud. part. 6. cap. 40. num. 33. et seq.* addendo, si absit haec expressio, non posse ratificari a mandante, quia aberat animus, cui iuraret procurator constitutus.

36 Ampl. vt dominus non possit † tale iuramẽtum recusare nisi ex legitima causa. *Iacob. de Georg. de feud. §. qui quidem inuestiti, nu. 12.*

37 Causa autem iusta recusandi receptionem † iuramenti fidelitatis praestandi per procuratorem, erit si dominus velit forte de visu cognoscere vassallum, qui non sit infirmus, vel alias grauiter impeditus. *Iacob. de S. Georg. de feud. §. qui quidem vassalli, num. 12. Couar. in capit.* quam-

quamuis, de pactis in sext.part.1. §.5. num. 8. vers.sit igitur.

33 Fidelitatis formula, & iuramentum † qualis sit, vltra ea quæ traduntur a Feudistis in *titul. de forma fidelit. et de rara forma fidelit.* videndus *Hotoman.de feud.cap.13.* qui exempla plura refert homagij præstiti per Internuncios. *Rosental de feud.cap.6.cap.85.& seq.*

Concorda per *Rosental.de feud.c.6.concl.37. vndecima, num. 5.*

34 Singulare vnum notandum, quod † licet fidelitas fit de substantia feudi, vt volunt congesti a *Rosental.de feud. cap.10. conclus.53. num.2.* quod tamen ex gratia remitti potest iuramentum fidelitatis, vt factum fuit a Clemente III. cum Gulielmo Rege Siciliæ, qui *Bonus* nuncupatus fuit, *cap. veritatis, de iureiur.*

35 Octauus casus requirens † speciale mandatum, est tam ad concedendum, quam ad acquirendum feudum, *c.1. §. sed vtrum, per quos fiat inuest.Rosental.& ab illo relati de feudis, cap.3. conclus.9. num.1. & 2.* Ratio est quia

36 cum † feudum fit beneficium, vt volunt relati a *Rosental.cap.4.conclus.2.num.1.& seq* sapiatque donationem.*Rosental.de feud.c.4.concl.10. nu.5.* sicuti sine speciali mandato non possunt donari aliena, ita nec in feudum dari. *Rosent. d.conclus.2.num.9. dum prius num.4.* firmasset quod nec vi specialis mandati ad infeudandum posset feudum concedi manui mortuæ. Adeo quod veram censeo conclusionem, vt

37 quomodocunque, & qualitercunque † tractetur de feudo, & iuribus feudalibus, speciali sit opus mandato, vt voluit *Scrader.de feud.p.10. sectiion.18.num.135.& seq.*

Cum aliud pro alio inuito creditore non possit solui, *l.2.ff.si cert.pet.l.4.§.1.ff. de re iud. l.item liberatur, §.qui paratur, ff.quib. mod. pignus vel hypot.soluit.* Nonus casus erit, vt qui liberationem a suo creditore consequi vult, ad-

38 uertat † an si pro pecunia det granum, vel aliud procuratori creditoris, habeat mandatum specialead recipiendam satisfactionem in alia re non debita, quia aliter non liberatur sua obligatione *l.si debitorem, ff. de nouat. l. non abstulit, C.eod.cum alijs cumulatis a Rebuf.in l. solutionis 176.ff. de verb. signific. col.2. vers. sexto.* Volentente enim, vel mandante creditore aliud pro alio recipi, non est ambigendum sequi debitoris liberationem. *Vinc.de Franc. decis.50.num.2.Surd. consl.145.Scipio, nu.14. & seq.& num.28.circa med.& num.29.& seq.*

39 *pluribus*, addendo † procedere etiam si in solutum datio sit dolosa, vel non duret.

Decimus casus, quo ad acquirendum opus est speciali mandato eius a quo acquiritur, est quo-

40 ties mediante † confessione procuratoris volumus a debito liberari, vel creditum acquirere. Ideo si procurator fine speciali mandato ad faciendam confessionem de recepto, fateatur nomine mandantis recepisse, nec liberat debitorem, nec obligat dominum ad restituendum. *Bart.& Cast.in l.2.§ fin.ff.si cert.petat.Felin. dissentientes referens & reprobans, in cap.cum olim 32.ff.de offic.delegat.num.3.* addendo pro-

41 cedere, etiamsi † procurator fuisset constitutus ad recipiendum, & ad cofitendum recepisse. *congesti a Serafin.decis.987.fuit dubitatum, num.5.*& de confessione de recepto facta a tutore, curatore, syndico, exequutore & quocunque aliena negocia gerente, *Alex.consl.132. in causa, num. 6. libr.4. Tiraquel. de retract. conuent.§.4.glos.6.nu.12. Mascard. de probat. conclus.370.Paschal.de patr potest,cap.2.n.11. Morotius consl.24. num.10.& seq.* & ratio est quia talis consensio est nimium præiudicialis ei, cuius nomine est facta, vt late probaui de *Laudem.libr.3.quæst.27.* Hinc praxis Rom.Cur.

42 quod † ad consequendam dilationem triginta dierum, quam A. C. ex facultatibus suis ordinarijs concedit iudicatis, speciali opus est mandato, quia illa non conceditur nisi præuia confessione debiti.

Vndecimo pariter opus est speciali mandato

43 ad consequendam liberationem, si fiat titulo † nouationis per procuratorem creditoris: nam cum per illam extinguatur præcedens obligatio, & noua creetur, *§. præterea, inst. quibus mod.tollit.obligat.* quare dicimus quod nouatio

44 fit † per recessum, non autem per accessum, *l.Valerianus, ff. de pprator.stipul. Bart.in l.libera, C.de sentent.& interlocut.omn.iud.n.6. vers.porro*; sicuti ad aliquem obligandum speciali opus est mandato, vt mox dixi, pariter &

45 simili opus est mandato ad nouandum, † quia ex illa sequitur præcedenti debito liberatio, vt concludit *Zabarel.consl.59. in princ.* Quibus

46 autem modis inducatur † nouatio, dixi in meis singularibus, *§. nouatio, & in meis Collectaneis ad §. præterea inst. quibus modis tollitur obligat.*

Duodecimo, cum in pœnam commissi vtilia iura emphiteotæ acquirantur directo domino, *l.2.& 3.C. de iur. emphit.* cum in pura & sim-

47 plici voluntate directi domini sit positum † velle emphiteotam eecidisse, quia canonem non soluerit, vel aliud commiserit, quo sit priuandus emphiteusi, *l.2.vers.volente domino, C.de iur emphit.* Ideo ad declarandum emphiteusim

48 † incidisse in commissum, opus est speciali mādato, si ab alio fiat quam ab ipsomet domino. *Bero consl.151.lib.1.num.18.Bursat.consl.233. equidem num.9.& consl.253. nu.20.* quos alijs additis refert, & sequitur *Surd. decis.181.n.14.* quibus addo *Castil. decis. 74. num.34. part.1. Veral.decis.351.part.1. Cornazan. decis.1.n.3. Gonzal. ad regul. Cancel.glos.56. num. 48.et seq.et num.54. vers. adeo vt ad talem*; conclu-

49 dendo † ad declarandum locum esse pœnæ legali, vel conuentionali, opus esse speciali mandato. An autem idem dicendum ad remittendam caducitatem, dixi *infra §. 3.*

50 Decimotertio, cum † hæreditas animo acquiratur, licet nihil hæreditarium attingatur, *l.pro hærede, ff.de acquir.hæred.l.si sorori, C. de iur.delib.Crau.consl.148. Nobilis, num.10.* Ideo omisso an hæreditas adiri possit per procuratorem, vt dicam *infra §.12.* vbi retuli casus,

51 qui per procuratorem perfici non possunt, † ad declarandum tamen an quis sit, vel esse velit

fit esse hæres, speciali opus est mandato. *Surd. conf.*281. *num.*31. *Serafin. decis.*1100. *num.*7. & dicam *infra* §. 13. vbi retuli casus eorum

52 quæ quis præstare † non potest per procuratorem. *Mantic. de tacit. lib.*7. *titul.*2. *num.*27. *& seq. Rebuf. ad concordata de elect. derog. verb. speciale, vers. tertius.*

53 Decimoquarto, cum beneficia † non conferantur in inuitum, vbi illa singulorum tangunt vtilitatem, *l. inuito, ff. de reg. iur. l.* 3. §. *inuito, ff. de bon. possess. auth. Item fine*, C. *de natural. liber. l hoc iure*, §. *non potest, ff. de donat. l. si quis filium*, §. *si stipulatio, ff. de collat. bon.* Nisi

54 concurrat † aliqua mixtura publicæ vtilitatis, *l. non tantum, ff. de appellat l. fin.* § *fin vero quidam, C. de testam. manumiss. l. fin. ff. de manumiss. testam. Socin. cons.*26. *lib.*1. *num.*13. vbi exempla plura refert, & dixi *in meis collectaneis ad*

55 *d. l. inuito*. Ideo † cum ius retractus ratione consanguinitatis, vt in Francia, vt indicant omni genere doctrinæ referta Commentaria *Andreæ Tiraquelli de retract. lignagier*; vel vicinitatis, vt probant qui Constitutionem Federici *de iure Congrui* doctissimis glossis exornarunt & scripserunt glossemata ad Bullas Leonis & aliorum Sum. Pont. de eodem iure quod extinctum tanquam litium sentinam a Pio V. rec. m. renouauit in Vrbe Gregorius XIII. ad cuius Bullam aliqua non inutilia notaui. Sit, inquam, idem ius retractus, beneficium, quia singulari iure, & aduersus communes regulas, licet illius auxilio inficere alteri factam venditionem, *l. dudum*, C. *de cont. empt. l. ius singulare, ff. de legib.*

56 propterea ad illud † intentandu speciali opus est mandato. *c. constitutus, de restit. in integr. Bald. cons.*118. *in fin. lib.*3. *Cassan. ad consuet. Burgund. rub.* 10. *de retract.* §. 1. *vers. le peut*

57 *recater. num.*5. eam † afferens rationem, quia agitur de paciscendo & obligando eum, cuius nomine agitur; quem alij consentientibus additis sequuntur *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.*10. *num.*97. *& Io. Matiens. in Recopilat. legum Hispan. lib.*5. *titul.* 11. *l.* 8. *glos.*14. *nu.*2. *Gratian. discept.*957. *num.*17.

58 Ampl. etiamsi procurator † generalis esset persona coniuncta, & promitteret de rato. *Cassan. ad consuet. Burgund. rubric.*10. §. 1. *vers. le peut recater num.*5. *circa med. Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.*10. *num.*98. *Io. Matiens. lib.*5. *Recopil. l.*8. *glos.*14. *num.*13.

59 Ampl. vt non sufficiat constituere † procuratorem ad retrahendum, sed opus est præterea exprimere personam a qua sit retrahendum, & addere causam retractus, & quę res sit retrahenda, vt concludit *Cassan. ad consuet. Burgund. rub.*10. §. 1. *vers. le peut recater. num.*5. argumento dictorum Bart. *in l. si quis mihi bona*, §. *sed vtrum, ff. de acq. hæred. & in l. filius fam ff. de donat. & in l.* 1. §. *inter filium ff. de falsis; idem voluit Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.*10. *num.*97. *circa med.*

60 Ampl. vt nec sufficiat mandatum cum † libera, nam licet procurator generalis cum libera, æquiparetur speciali, vt dicam *infra* §. 10. attamen ad retrahendum opus est mandato speciali, vt late prosequitur *Io. Matiens. lib.*5. *tit.* 11. *legum Hispan. de empt. & retract. glos.*14. *nu.*3.

61 *& seq.* qui plura cumulat circa intellectum clausulæ, & cum libera. *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 10. *num.*97. *in fin.*

Contrarium voluit *Tiraquel. de retract. lign.* §. 1. *glos.*10. *num.*101. *in fin.*

61 Limit. vbi consanguineus † agit ad retractum pro consanguineo pupillo, minore, vel prodigo, *l. patri, ff. de minoribus*, & ibi *Bart. & Bald. Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 10. *num.*98. *in fin.*

Limit. vbi consanguineus vel principalis in-

62 tra tempus † datum ad retrahendum, ratam habuit actionem retractus illius nomine intentatam a consanguineo vel generali procuratore, *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.*10. *nu.* 99. *& seq Io. Matiens. lib.* 5. *Recopil l.* 8. *glos.*14. *num.*14. *& seq. de empt. & retract.*

63 Limit. in consanguineis ascendentibus † & descendentibus. *Tiraquel loquens de patre pro filio de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 10. *nu* 101. quia inter eos non opus est speciali mandato, sed

64 cum † sint vna & eadem persona, quod vnus agit ad commodum alterius censetur alter fecisse, §. *alteri, inst. de inutil. stipul.* Ideo dicebat *Surdus* 172. *pendente num.*4. quod filius possit iurare de facto patris, quod tamen latius prosequutus est nouissime *Io. Bapt. Barbob. tract. de filijs famil quæst.*47.

Quia communiter Statuta, seu Principum Constitutiones, quibus conceditur ius retractus, constituunt tempus ad agendum eo iure, & dant formam ad interpellandum consanguineũ, vel vicinum, an velit eo iure agere, vt lapsa dilatione Statutaria, excludatur vicinus, vel consanguineus: Notandum est eam interpella-

65 tionem † faciendam pariter procuratori habenti speciale mandatum, vt seruetur paritas inter contraria. Quod præsertim procederet in

66 † terminis Bullæ Gregorij in §. 8. quæ cum interpellatione requirit iuramentum interpellantis super veritate contentorum in instrumento venditionis, vt in terminis similibus concludit *Io. Matiens. Recopil. lib.*5. *titul.* 11. *l.* 8. *glos.*14. *num.*2. *& seq. pluribus* vbi etiam agit an sufficiat mandatum generale cum libera. An autem satis sit interpellare vnum ex tutoribus, vel curatoribus, vel ministris, vel vicinis, vel emptoribus, vel venditoribus, videndus *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 10. *num.*27. *& seq.* & re-

67 tractum † non posse intentari a procuratore, siue speciali mandato, dixi de *Laudemio, lib.* 1. *quæst.*31. *nu.* 18. *& seq.* vbi addidi ampliationem & limitationem.

68 An autem satis sit habere † mandatum speciale ad retrahendum, vel an præterea sit opus illud exhibere, & tradere petenti, vel non petenti, videndi sunt *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.*10. *num.*9.3. *& seq.* 102. *et seq. Ioan. Matiens. lib.*5. *Recopilat. l.*8. *glos.* 14. *num.*19. *de empt. et retract. Rol. a Val cons.*26. *lib.*2. *n.*13. *Caldas de restit. in integ.* §. *implorandum, nu.*6. *vers. facit quarto.*

69 Singulare vnum notandum, quod † mandatum

pro-

probatur litteris illius, qui per litteras asserit dedisse mandatum, vt censuit *Rot. teste Ach. decis.17.de procur.* addendo opinionem *Imol.* aliud sentientis esse falsam. Quod censeo verum, si littera fuissent exhibitæ antequam mota esset quæstio defectus mandati, quia facilis daretur occasio alium fraudandi.

Eodem mandato an pariter sit opus ad in-
70 terpellandum † vicinum, seu consanguineum, an velit retrahere, dixi infra §.4.

Decimoquinto, speciali opus est mandato quoties agitur de obligando † aliquem ad fauorem alterius, *Cousr.in cap. quamuis de pact.in sext.par.1.§.5. num.8.in prin.* quare si procurator, sine speciali mandato aliquid confiteatur præiudiciale domino, minime illi nocet, nec eum obligat *Paris.cons.115. lib. 1.num. 18. & seq.* addendo idem dici de tutore, curatore, & quocunque alio negocia aliena administrante, non tantum singularis personæ, sed etiam vniuersitatis, vt ex *Socin.cons.11.col fin. vers. primo licet lib.1.Neuizan.cons.7.nu.14.* concludit *Menoch.cons.708.nu.40.* nisi ea obligatio fie-
72 ret a Syndico † vniuersitatis, *Ias. consil. 118. omitto lib.1. num.28.* præsertim vt exequutiuè conueniri possit ratione oneris, quod illi infertur, cum vnica sententia damnati possit, qui tribus conformibus est vincendus, vt late probat *Tiraquel.de retract.lignag.§.29.glos fin.n.2.* & dixi *de laudemijs lib.1.q.43.* Nisi tamen procurator esset notarius, & eo nomine stipularetur, *glos.l.generali verb. seruituti, C.de tabular. lib.10.* & sequuta sit ratificatio, *Tiraquel.de iur. constit. par.3. limit.40.num.8.& seq.* & late dixi in meis *Collectaneis ad d.glos.verb.seruit.*

73 Decimo sexto opus est speciali mandato † ad petendum exigendumque laudemium, vt dixi *tract. de laudem.libr.1.q.21.*

74 Decimoseptimo ad recognoscendum † rem aliquam in emphiteusim. *Ripol.var.resol.cap.7. de iur.emphit.n.456.*

75 Decimooctauo ad contrahendum † matrimonium, *vt dixi infra,§.11.vers.vndecimus.*

76 Decimonono in causis † spiritualibus, *Rota decis.61.de procur.in nou.& decis.27.num.4.* distinguit.

77 Vigesimo ad emendum, † vt dixi *de laudem.lib.2.q.21.art.2.n.16.*

---

§III.

SVMMARIVM.

Protestatio conseruat ius protestantis. 1. *est declaratio mentis protestantis.* 2

Mandato speciali opus est ad protestandum. 3 *Contrarium.* 4. *Amplia primam opin.* 6.6.7.9.10.11 12.13. *Limit.* 8.14

Item ad conseruandum aliena iura per protestationem. 18

Item ad excusandum emphiteutam a caducitate soluendo canonem alieno nomine. 20

Item ad impugnandam pensionem super beneficio. 22.

Item ad petendum regressum. 23

Item ad præsentandum ad beneficium iurispatronatus 24

Protestationis species. 12

Protestationi quando sit parendum. 17

Canonem quando soluere possit tertius ad euitandam caducitatem. 21.

L.3.C. de nouat. limitatur. 4

1 CVm protestatione † ius protestantis conseruetur, *l.si debitor,§.1.ff. quib. mod. pign.vel hypoth.soluit. Dec.in l. vinum, ff.si cert pet.num.5.Rota decis.3.de fide instrum in nou Ias. in l. non solum. §.morte ff.de nou. oper.nunc.num.48.vers. re ista. Capel. Tholos.*
2 *decis.50. vbi Aufrer.* protestatioque † fit mentis protestantis declaratio, *l.item veniunt, 20. §.petita ff.de hared petit.c.perlatum.quod met. caus.Bart.in l.non solum, §. mortem, ff. de nou. oper. nunc.num.11.& Ias.11.num.12.* Ideo ad
3 protestandum † speciali opus est mandato, *glos. in l.1.§.1.ff.de liber. agnoscend.Bal.in l. si hominem.30 ff.mandat.su.2.circa med.* inferens ideo non esse locum *l.3.C.de nouat.* quia protestatio non fuerat facta à cessionariomet, vel ab illius speciali procuratore facta litis contestatio, vel partis debiti cessi exactio.

4 Contrarium tenent *in l.actione 66. §. renunciare ff. pro socio, Bart & Bald.* concludentes protestationem fieri posse etiam per procuratorem non habentem speciale mandatum, & sufficere generale.

5 Tenendo tamẽ opin.*gloss.*† ampliabis præsertim vbi protestatio fit de ijs, quæ pendent ab animo eius cuius nomine fit protestatio. *Surd. cons.143. longa.nu.13. Garzia tract. de nobil. Hispan.glos.5 nu.6.* qui late agit, & plura cumulat, *Alex.cons.78.viso & libr.5.n.7.& seq.& num.15.*

6 Ampl.secundo præsertim † vbi protestatio cõtinet renunciationem iuris eius, cuius nomine fit protestatio, *Bald.in repet.l.Aemilius ff.de minorib.n.31.*

7 Amplia, vt nec admittatur procurator † ad protestandum, cum cautione de rato. *Bald. in rub.de procur.col.3.vers procurator ad protestandum, Tiraquel.de retract.lignag. §. 1.glos. 10.num.56.* vbi *relato Bald. in cap. coram de offic.delegat.* distinguit, an protestatio tendat ad iudicium, vel ad dandum, soluendumue; vt
8 priori casu † sufficiat cautio rati, secundo nequaquam, sed necesse est exhibere mandatum.

9 Ampl.etiã si esset procurator † generalis ad lites. *Cast.in l.de pupillo. §. qui procuratorio ff. de nou.oper.nunc.* quem refert & sequutur *Tiraquel.de retract.lignag.§.1.glos.10.nu.97.circa fin.*

10 Ampl.etiam ad faciendum † actum protestationi æquipollentem, vt puta interpellare, vel denunciare, *Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos.10.nu.97.in fin.*

11 Ampl. etiam si procurator † esset coniuncta persona, *Tiraquel de retract.lignag.§.1.glos.10. num.98.*

12 Ampl. vt idem sit dicendum † in omni gene-
ro

te protestationis, nam cum vel sit suspensiua, vel deliberatiua, vel refutatiua, *Vitalin. in Clem.1.de procur.nu.21.* cum vtrobique agatur, vel de ijs, quæ in animo consistunt, in quibus omnibus perficiendis speciali opus est mandato, *Veral. decis. 168.par.1.num.2.* vel de alieno iure refutando, opus est in omni genere protestationis speciali mandato. *Bart. in l.non solum §.morte, ff. de nou.oper.nunc.n.37.* qui loquitur de protestatione declaratoria, *Alex.* loquens de protestatione incitatoria, *conf.78. visa lib. 5. num.7.circa med.*

13 Ampl. præsertim † ad effectum, vt protestatione quis cōstituatur in mora, late *Gratian.discept.42. num.21.*

14 Limit. vbi protestatio fit † a procuratore generali cum libera, *l.de pupillo,§. qui procuratorio,18.l.cum procurator,13.ff.de nou.oper.nun. l.procurator, et l.seq.ff.de procur.* per quæ iura ita firmat *Martin. Nigrinus tract. de protestation. §.denunciatio. num. 131.*

15 Limit. vbi in protestatione † non exprimitur quare ista fiat. *Bald.l.si hominem,30.ff. mandat. num.1. in prin. & Bald.nu.2.*

16 Limit. vbi procurator generalis† iusta ex causa facit protestationem. *Ias.in l. non solum. §. morte, ff. de nou. oper. nunc.num. 37.* vbi plura cumulat, quę quilibet habens administrationem, vel iurisdictionem facere potest etiam contra ius.

17 Protestationi quando † fit parendum ab eo contra quem fit, vidend. *Alex.conf.79. visa lib. 5.num.9.& seq.& 26.*

Secundus casus quoad conseruationem

18 † aliorum iurium, est, si agatur de collatione beneficij ecclesiastici: nam vt valida fit collatio, & collator non dicatur amisisse ius conferendi per collationem factam illius nomine, opus est quod, qui contulit, haberet mandatum ad conferendum, *cap.fin.de offic.vicar.in sext. Franc. cap.ad agendum.§.fin.de procur.in sext.num.5. vers.trigesimosexto, & seq.*

19 Si tamen vicario datum † esset mandatum generale, cum expressione aliquorum, quæ requirunt speciale mandatum, cum expressione facultatis faciendi alia similia, valida esset vicarij collatio, *Bero.conf.22.lib.1.num.12.*

20 Tertius casus est, si quis † ad excusandam emphiteoticæ caducitatem, velit reluctante domino soluere canones decursos, vt voluit *Cald.in l.acceptam, C.de vsur. quæst.25. num.64. circa med.* quem refert, & sequitur *Mat. Berlich quæst.46. part.2. num. 42.* & post *Bald.* idem censuerunt *Ias. conf.49.lib.1.num. 5. & in l. 2. C.de iure emphit. num. 71. Marsil. singul. 368.*

Quando autem tertius ad euitandam caducitatis

21 † pœnam, possit inuito domino soluere canonem pro emphiteota, videndi sunt *Roman. singul. 562. Mastril. decis. 154. numer.1. & sequent.* & late *Mat. Berlich conclus. 46. part.2.num.34.et seq.*

Quarto opus est speciali mandato ad conferendum

22 † aliena iura, si agatur de impugnatione pensionis nomine beneficiati, quia sit, vel nulliter reseruata, vel translata, vel excessiua. *Veral. decis.8. part.3.*

23 Quinto quoties quis petit† regressum ad beneficium, vt dixi §.11. *ver.quartus.*

24 Sextò, ad præsentandum ad beneficium † iurispatronatus, vt dixi antecedenti *§.vers.quintus casus est.*

Septimo ad iurandum debitorem alicuius suspectum de fuga, vt dixi infra *§.18.*

---

§. IV.

SVMMARIVM.

Mandato speciali est opus ad remittendam caducitatem incursam. 1.7. *Ampl.* 8. *Limit.* 9.10. 11.12.

Item ad vendendum aliena. 14. *Ampl.* 16.17.18. 19.20.21.22.23.24.25.26. *Limit.* 27.28. 29.30.

Pœna legalis non habet locum nisi volente eo, ad cuius fauorem est imposita. 2

Caducitatis declaranda facultas non transit in haredes emphiteota, nec directi 3.4.5.

Caducitas quando remittatur receptione canonis. 13.

Mandatum speciale qualiter concipiatur. 15.

Procurator ad vendendum quæ pacta possit apponere contractui venditionis. 31. *an possit exigere precium rei venditæ.* 32

Mandatum speciale requiritur ad transigendum. 33. *et quare.* 34. *Ampl.* 35.37. *Limit.* 36. 38.

Item vt alteri soluatur, quod vni est debitum, seu agitur de delegatione. 39. *Ampl. ibid.et quare* 41.

Delegatio est vice solutionis. 41. *liberat debitorem.* 42.

Decoctionis scientia quomodo probetur. 43.

Mandato speciali opus est ad resignandum beneficium. 44.

Papatus est beneficium, & renunciari potest. 45.

Mandato speciali est opus ad consentiendum reseruationi pensionis, præsertim cum facultate illam transferendi. 46.

Item ad nouandum. 47

Item ad amittendam possessionem, vel quasi alicui iuris. 48. *exempla plura referuntur. ibid.*

Renunciationis tacita exempla. 49

Mandato speciali est opus ad diuidendum qua sint communia. 50. *et quare.* 51

Item ad donandum, 52. *et quare,* 53. *Ampl.* 56. 57.58. 59. *Limit.* 61.

Donationis non est facienda interpretatio. 54. *ampl. ibid.*

Mandatum speciale ad donandum quādo dicatur datum. 55.

Procurator constitutus ad donādum quid et quātum possit donare. 60. *an possit donare suo consanguineo.* 62.

Mandato speciali opus est ad renunciandum. 63. *et quare.* 64. *Ampl.* 66.67.68.69.70.71.72.73. 74.75.76.77.78.79. *Limit.* 80.81.82.83.84.85.

Renun-

Renunciatio excedens quingenta est insinuanda. 65.
Item vbi agitur de obligatione eorum, quæ non continentur in generali obligatione. 66.
Item ad soluendum societatem. 87. *Ampl.* 9. *Quid de societatibus officiorum, quæ in Vrbe contrahuntur.* 88. 89. *Causa iusta soluendi societatem* 91. *vis & effectus iustæ causæ.* 9.
Mandato speciali est opus ad remittendū ius alienum. 93. *Ampl.* 95. 96. 97. 98
Item ad locandum aliena. 98. *Ampl.* 100.
Item ad confitendum debitum. 101. *Ampl.* 102. 103.
Item ad licitandum. 104.
Item ad hypothecandum aliena. 105
Item ad compromittendum.
Item ad fideiubendum. 107
Item vt quis liberetur per Aquilianam. 108.

Relatis casibus, quibus ad acquirendum, & conseruandum res, tam corporales, quā incorporales, nomine alieno, speciali opus est mandato, addendi sunt casus, quibus sine madato non committantur aliena: & vltra ea, quæ dixi *infra* §. 6.

Primus casus est, ad remittendam expressè
1 caducitatem, † in quam directus dominus declarauit emphiteotam incidisse, vt volunt plures quos infra referam: & ratio est, quia cum legalis
2 pœna † habeat locum volente eo ad cuius fauorem est imposita, etiam quod lex velit ipso iure esse commissam. *Rip. in l. de pupillo, §. meminisse, ff. de nou. oper. nunc num.* 19. *et seq. Tiraquel. in l. si vnquam, C. de reuoc. donat. §. reuertatur num.* 10. *et seq. pluribus. Scrader. de feud.* 2. *par.* 9. *section.* 9. *quæst.* 30. *num.* 1. *et seq. Peregr. de fideicom. artic.* 2. *num.* 64. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel glos.* 56. *num.* 50. *et seq. pluribus. Corbul. de priuat. emphit. ob canon. non solut. li-*
3 *mit.* 21 *num.* 6. † Ideo ius declarandi caducitatem nō transit ad hæredes directi domini, *Bart. in l.* 2. *C. de iur. emphit. cum alijs relatis ab Osa, decis.* 132. *in dubium, num.* 6 *seq.* dum prius, & in sequentibus plura similia retulisset, *Mysing. obseruat.* 97. *quod supra, centur.* 3. *de locat. num.* 1. *Corbul. de priuat. ob canon. non solut. ampl.* 2. *num.* 24. *Surd. consil.* 86. *num.* 11. *et seq. Gonzal. ad regul.* 8. *glos.* 56. *num.* 5. qui plures *Rotæ decis.* 50. refert. *relati à Mathia Berlich conclus.* 46. *part.* 2. *num.* 14. *& seq. Bero. cons.* 49. *visis lib.* 3. *num.* 13. *& seq. & ab And. Knichen de vestitur. paction. part.* 1. *capit.* 5. *num.* 44. *& seq. Montier. decis.* 35. *circumscripta num.* 1. *Gama decis.* 17. *num.* 2. *et decis.* 175.
4 *num.* 2. † Nec minus contra hæredes emphiteotæ, si illorum auctor non fuit declaratus incidisse in commissum, *Cuman. cons.* 164. *col.* 3. *vers. quinimo. Cassador. decis.* 2. *de locat. num.* 2. *et seq.* vbi rationem refert. *Curt. de feud. part.* 4. *quæst. fin. num.* 157. Quod tamen intelligen-
5 dum † est, si defunctus habuit notitiam non factæ solutionis, vel alterius causæ, qua priuandus esset emphiteota, vel vassallus, vt distinguit *Franc. Bec. cons.* 9. *explorati, num.* 13. *Cassad. decis.* 3. *de locat. num.* 1. *in fin. Honded. cons.* 55. *lib.* 1. *num.* 91. *et seq.* vbi alijs modis etiam declarat. *Corbul. de caus. priuat. ob non solut. canon. ampl.* 45. addendo *n.* 26. in dubio præsumi ignorantiam. Latius tamen si agatur de amit
6 tendo feudo ob felloniam, † agit *Noal. tract. de transmission. casu* 47. *nunc de num.* 1. *et seq.* Ideo ratione personalitatis, quam lex considerat in directo domino, qui solus dicitur offen-
7 sus, non potest caducitas remitti nisi † à procuratore habente speciale mandatum ad eum actum. *Mantic. de tacit.* 33. *num.* 8. *Honded. cons.* 55. *lib.* 1. *num.* 86. *& seq. Paschal. de pat. potest. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 34. *in fin.*
8 Ampl. vt neque possit à procuratore † non habente speciale mandatum tacite remitti, vt puta exigendo ab emphiteota canones decursos. *Bero cons.* 116. *in caus. lib.* 1. *nu.* 10. *& seq. Surd. alij relatis decis.* 181. *non est nu.* 10. *et seq. Paris. cons.* 86. *secundum. lib.* 4. *num.* 17. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *titul.* 33. *num.* 9. *Corbul. de priuat. emphit. ob canon. non solut. num.* 16 *li-*
9 *mitando* † *in fin.* si dominus ratam habeat solutionem. *Rimin. iun. cons.* 67. *cum.* 31. *et seq.* vbi rationem refert.
10 Limit. in procuratore habente mandatum † ad exigendum canones, & ad renouandam emphiteusim: nam licet non habeat mandatum ad remittendam caducitatem, si non fecit actum remissioni contrarium, recipiendo canones, remittit caducitatem. *Corbul. de priuat. emphit. ob canon. non solut. limit.* 21. *num.* 18.
11 Limit. vbi dominus ratam † habet tacitam remissionem caducitatis factam a procuratore. *Bart. in l. quo enim, §.* 1. *ff. rem rat. hab. Ruin. cons.* 151. *lib.* 1. *num.* 12. *vers. & insuper, et n.* 13. quos refert & sequitur *Mantic. de tacit. lib.* 22. *titul.* 30. *num.* 10. exemplum referens, si dominus exactos à procuratore canones recipiat, vel aliter de illis exactis disponat: addendo idem dici de procuratore Capituli. *Corbul. de priuat. ob canon. non solut. limit.* 21. *nu.* 16. *in fin.*
12 Limit. in patre, † qui pro filio exigit canonē, nam remittit caducitatem emphiteotæ filij *sui. Corbul. de priuat. ob non solut. canon. limit.* 21. *num.* 17. *Honded. cons.* 55. *Franciscus, lib.* 1. *num.* 87.
13 Quando autem per receptionem † canonis factam à directo fit remissa caducitas, late distinguit *Mantic. de tacit. lib.* 22. *titul.* 33. *Hactenus. Corbul. de priuat. ob canon. non solut. limit.* 21.
14 Secundus casus, quo requiritur ad amittendum † aliena speciale mandatum, est, si agatur de alienatione, seu venditione bonorum, vel iurium, quæ non sunt alienantis: nam licet verum sit, rem alienam vendi posse in præiudiciū vendentis, vt late dixi *de laudemio, lib.* 11. *q.* 9. attamen, vt dominium rei alienatæ transeat in acquirentem, necesse est, vt alienatio fiat ab ipsomet domino rei, vel ab alio, cum illius speciali mandato. *Bald. cons.* 118. *factum libr.* 5. *num.* 3. *Rol a Val. cons.* 26. *circa lib.* 2. *num.* 9. *per l procuratorem, ff. de procur. Alex. cons.* 90. *col.* 2. *vol.* 2. *Grat. cons.* 5. *lib.* 1. *num.* 5. *Menoc. cons.* 708. *num.* 4. *in fin. Serafin. decis.* 831. *n.* 4.

Frac.

Franc. Marc. decis. 606. part. 1. nu. 1. post prin. Aldouin. cons. 50. num. 29. Serafin. decis. 831. num. Fab. de Mont. de empt. & vend. quaest. 3. num. 22.

15 Mandatum autem speciale quomodo † isto casu concipiatur, *Caldas de restit. in integ. §. implorandum, nu. 6. vers. constituo, el. 1. & 2.* concludens esse tale si dictum fuerit: Constituo N. ad alienandum, non expresso corpore aliquo.

16 Ampl. praesertim si agatur de alienatione † bonorum emphiteoticorum, vel feudalium. *Corbul. de caus. priuat. ob alienat. limit. 22. num. 2.* eam afferens rationem, quia cum alienatione sine consensu domini feudalis, & emphiteotica aperiantur domino, ex generali mandato non censetur data facultas faciendi aliquid, per quod mandans dicitur deliquisse, & ideo poenam mereri; addendo procedere, etiam si qui dedit mandatum ad alienandum, non haberet nisi emphiteotica.

17 Ampl. vt praeterea mandatum debeat † esse validum, vt puta si factum fuerit a minore, vel muliere, vel vniuersitate, vt fiat adhibitis solemnibus, quae requiruntur, vt valida sit minoris, mulieris, & similium alienatio, vt late prosequitur *Corbul. de caus. priuat. ob alien. limit. 22. num. 3. & seq.*

18 Ampl. praesertim ad alienandum † gratis, nihil vicissim recepto, vt puta donando, & faciendo alium actum donationi aequipollentem *Iasl. l. iusiurandum §. procurator ff. de iur. iur. num. 4. Cresent. decis. 11. de procur. Surd. 359. sententiam, num. 5. Mantic. decis. 230. num. 10. Odofred. in l. sed & si quis, §. quaesitum, ff. si quis caution. num. 6. Aldouin. cons. 53. num. 53. Mandel. cons. 205. num. 2. & cons. 525. num. 4.*

19 *Natt. cons. 10. num. 4.* addendes etiam † quod quis esset procurator cum libera, quia donando vel remittendo ius certum, & liquidum alterius dicitur perdere, & abuti alienis, ad quod faciendum opus est mandato speciali, ac forsan in indiuiduo: & conferunt quae dixi *infra, §.* vbi egi quantum protendatur potestas procuratoris cum libera. *Honded.* loquens de procuratore ad remittendum iura, *cons. 66. lib. 1. n. 80. & seq.*

20 Ampl. praesertim vbi alienatio fit † titulo renunciationis vt dixi *infra vers. vndecimus casus.*

21 Ampl. quod si alienanda sint bona ecclesiae, † quod non sufficiat dedisse mandatum ad alienandum bona ecclesiae, sed necesse est praeterea exprimere qualitatem, & corpora bonorum alienandorum. *Serafin. decis. 831. nu. 4. Franc. Marc. decis. 606. part. 1. n. 1. post princ. Cornax. decis. 1. num. 12. Mozius de contract. de empt. & vend. §. de personis quae possunt exerc. n. 28. & seq.* & sic opus est mandato in indiuiduo, quod aliud est a mandato in specie, vt dixi *de differentijs, verb. iur. §. mandatum in specie & in indiuiduo.*

22 Ampl. praesertim ad vendendum † habita fide precio. *Bald. l. & si instrumenta, C. de fid. inst. et iur. hast. fiscal. lib. 10. num. 2. circa med. Serafin. decis. 831. constitutus, num. 4.*

23 Ampl. etiam si alienatio seu venditio † fieret a repraesentante supremum Principem, vt puta a Prorege & similibus. *Grat. consil. 5. libr. 1. num. 5.*

24 Ampl. quocunque † modo fiat alienatio, tam gratis, quam aliquid recepto.

25 Ampl. praesertim ad vendendum † bona ciuitatis, *l. prohibere, §. plane, ff. quod vi aut. Fab. de Mont. de empt. & vend. quaest. 3. nu. 29.* addit praeterea esse exptimenda, quae bona sint vendenda.

26 An autem opus sit tantum † mandato speciali, vel potius in indiuiduo? & sufficere speciale concludit *Dec. cons. 36. num. 7. vers. quarto.* Si autem loquamur de procuratore ad vendenda bona ecclesiae, pupilli, & similium, dixi *supra in ampliat.* & agit *Caroc. de locat. cap. de procur. quaest. 2. num. 45. et seq.* dum prius, *n. 35. & seq.* egisset quae bona possit locare is procurator.

27 Limit. vbi venduntur res † periturae, nisi vendantur, *l. procuratorem vbi glos. & Doct. C. de procur. l. procurator totorum, & l. procurator cui generaliter, ff. eod. Mozius de empt. & vend. cap. de person. quae emer. possess. num. 28. Rebuf. ad concord. de elect. derog. verb. speciale vers. 36.*

28 Limit. in procuratore † generali cum libera. *Mozius de empt. cap. de person. quae emere possint, num. 28. & seq.* addendo idem dicendum, si quis constituatur procurator verbis aequipollentibus liberae.

29 Limit. vbi procurator vendit † quae mandans verisimiliter esset venditurus, *l. si in emptione, ff. de minor. Mozius de empt. & vend. c. de person. quae emere, n. 30.* veluti si res venditae essent periturae, vt dixi in antecedenti limitatione.

30 Limit. vbi alienantur solita † alienari, *l. vel vniuersorum, ff. de pign. act. Rebuf. ad concord. de elect. derog. verb. speciale, vers. 36.*

Si tamen quis constitutus fuit procurator ad
31 vendendum, † potest apponere pacta poenalia pro obseruantia contractus, etiam quod in mandato non sit procuratori data talis facultas. *Menoc. cons. 203. num. 29.* addendo idem dici de quibuscunq. alijs pactis, & obligationibus solitis apponi contractui venditionis, quamuis illa speciale requirerent mandatum, praesertim si illae sint connexae, vt idem subdit *num. 31. & seq. Salazar. de consuetud. num. 8. & seq.*

Singulare vnum notandum, quod si quis constituatur procurator ad vendendum, quod sine
32 † speciali mandato non potest exigere precium rei venditae, *l. 1. §. igitur praepositio, ff. de exercit. action.* per quem textum ita firmat *Roman. singul. 23.* vbi addentes illum declarant, & reprobant consentiunt addentes ad *Ludouis. decis. 139. nu. 7.* licet *in fin.* affetant opin. *Rom.* de quo illi non faciunt mentionem, esse de iure veriorem, & referant contra illius dicta Rotam saepius censuisse, extendendo etiam ad locationem. *Serafin. decis. 548. num. 4.* & late id examinat *Gratian. disceptat. 20. num. 32. & seq.*

Tertius casus est, quo sine mandato speciali
33 non remittuntur aliena, † si agatur de transa-

ctione, nam cum illa fieri minime possit, nisi aliquid daro vel remisso. *l.transactio, C.de trāsact.* ideo ad transigendum speciali opus est mādaro, si per alium illa fiat. *l.mandato generali, ff.de procur.Roman.cons.115.num.3. Dec. cons. 493. viso tenore, nu.3.Surd.cons.359.nu.4.Trē-*
34 *tacinq.de procur.resolut.1.nu.6.lib.3.* eam † afferens rationem: Quia procurator transigendo debet per necesse aliquid mandanti acquirere, vel de suo remittere, vel dare: & neutrum cum non possit sine specifico mandato fieri, ideo ad
35 transigendum tali opus est mandato: imo † crederem opus esse mandato in indiuiduo, *l.de ijs, ff.de transact.Socin.iun.cons.120.lib.1.num.54.* loquens in casu quo data esset facultas transigē-
36 di prout videbitur, & placuerit, vt† non possit suo libito, sed arbitrio boni viri transigere, & arguit *ex d.l.de bis*], & præcipue in causa decimarum. *Inn.cap.ex litteris de iur.patr.Marches.de commis. in caus.decim.cap.1.nu.142. Aldouin. cons. 50.num.29.Alex in l.qui bona, §.si alieno, ff. de*
37 *dam.infect.num.19.circa med.* Limitat † in procuratore generali eum libera. *Caldas de restit. in integr.§.implorandum, nu.6.vers.facit sexto.*
38 Ampl. etiam si esset † procurator ad lites, nisi habeat liberam administrationem causa nominatim expresse; secus si in genere. *Mathesil. sing. 30.Nota quod licet, num.2.& 3.Rebuf.ad concordat. de elect. derog.verb.specifice. vers eci-*
39 *mus octauus,* limit. si fuerit facta † cum vtilitate domini, si fuerit pupillus, vel minor, vel ecclesia, cum quibus claudicare potest contractus, vt ego intelligo dicta *Rebuffi.*

Quartus casus est, quo speciali opus est mandato, quoties quod vni est debitum, vel soluen-
40 dum, mandatur † vt alteri soluatur, qui actus nuncupatur delegatio. *Zabarel.com.59.num.1. in fin.* Nec differt, an delegario fiat actiue, vel passiue, quia cum illa habeat vim solutionis, seu
41 illius † loco succedat, *l. si rem aliquam, §.fin. de nouat.l.quamuis, §.interdum, ff.ad Vellcian.* quia siue procurator deleger, siue recipiat delegarionem, vtroque casu opus est speciali man-
42 dato, quia † delegando disponit de re aliena absque voluntate, & consensu eius, cuius nomine fit delegario, & recipiendo delegationem potest consequi damnum ei, pro quo acceptatur delegatio, effecto delegaro non soluendo, *l.inter causas, §. 1. ff. mandat.* quia delegans †
43 delegatione liberatur, nisi sit conscius imminētis decoctionis debitoris delegari. *Surd.decis.23 creditoris, num.11.& seq.& cons.145.nu.10.& cons.269.num.16. circa med. Bero cons.197.visa lib. 1.num. 7.& seq.* qui præterea declarat †
44 quomodo probetur scientia futuræ decoctionis.

Quinto cū supra §. 2. *vers.secundus*, dixerim ad acquirendum beneficium opus esse speciali mandato, ita hoc §.4. quo referuntur casus amissionis, & remissionis, opus est simili mandaro si agatur de renunciando † seu resignando beneficio; tam quoad titulum, quam illius possessionem, *Calderin.de renunciat.cons.3.an renunciatio lib. 1.num.1 Stafil.de litter.grat.§.de. varijs modis vocat.nu.19.Mant.decis.260. n. 7. & late Paris.de resignat. benefic.tom. 1, libr. 9 q.1.& seq.* constituens *quaest.2.&3.* generalem regulam, beneficium, & officium ecclesiasticum posse per quemcunque renunciari, si illi detur mandatum ad renunciandum, referens exempla eorum, qui Sum. Pontificatum Paparum nun-
45 cuparum renunciarunt,† quem esse beneficium late disput. *Melchior.Loterius de re benefic.p.1. Rebuf. ad concordat.de elect.derog. verb speciale vers.28.M ozius de mandato.nu.51.vers.56.*

Postquam materiam beneficiariam sumus ingressi, sextus casus erit requirens speciale man-
46 datum,† si agatur de consentiendo reseruationi pensionis super fructibus beneficij ecclesiastici, & illi annexis, seu iuribus, vt pura distributionibus quotidianis, vel incertis, quæ sunt debita beneficiato, ratione beneficij, vel officij, & præcipuè, si agatur de pensione cum facultate transferendi illam inuito volente pensionario, *Pat.dec. 512.part.2.col.1.in fin.vers.sed fuit dictum, & nu.3.& seq.*

47 Septimo opus est speciali mandato † ad nouandum: verum cum nouatio sit actus tam conseruatiuus, quam remissiuus alieni iuris, vide quæ dixi infra §. 5.

48 Octauo opus est speciali mandato ad amittēdum † possessionem, vel quasi alieni iuris. Ideo procurator inutiliter renunciat actioni spolij, si ad renunciandam eam actionem careat mandato. *Veral.decis.308.part 3. num.2.* nec pariter remittere, seu alteri renunciare potest possessionem, quam dominus animo retinet. *Ludouis. decis.268.num.5. et seq.* vbi addentes referunt ita sæpius à Rota fuisse decisum. Quæ dixi de expressa renunciatione possessionis naturalis, vel ciuilis non amittenda sine expresso animo possidentis, *l. si quis rei §. differentia, ff. de acquir. posser. Mantic.decis.20.num.2. Cassad. decis. 4. de restit.spol. nu. 3.* procedunt etiam in tacita. Quare si procurator meus, vel Aduocatus fuerit rogarus pro teste in instrumento, quo Titio locatur fundus meus a Sempronio, non ideo amitto fundi mei possessionem, quamuis in præsentia mei procuratoris fuerit alteri locatus, & illius
49 exacta pensio. Secus† si locatio facta fuisset me presente pro teste; vt dicitur de Notario, & Aduocato, dum ille rogatur de instrumento venditionis, vel locationis fundi sui ab alio factæ tāquam illius domino, & iste patrocinatur fundū suum ad alium spectare, *Tiraquel. de retract. lignag.§.1.glos.9.num. 267. & 271.Surd.cons. 260.remedium.nu.32.*

50 Nono opus est speciali † ad diuidendum rem, quam quis habet cum alio communem, *Rebuf.ad Concord.cap. de electiion. derogat. col. fin.vers.quadragesimus*, asserens ita fuisse iudicatum Parisijs: modo vltra expressionem facultatis faciendæ diuisionis adsit in mandato clausula, faciendi, quidquid opus erit in diuisione,
51 eam afferens rationem, quia † diuisio est alienario, quæ de re aliena non fit, sine domini mandato, vt dixi *supra vers.secundus casus.*

Decimus casus est, vbi expresso titulo dona-
52 tionis, agitur † de transferenda re corporali, vel incor-

incorporali de vno in alium, nam si fiat a pro-
curatore, sine speciali mandato ad donandum,
est illa inanis, & sine fructu, l. filius familias,
ff. de donat. l. contra iuris, 29. §. 1. ff. de pact. Odo-
fred. in l. sed, & si quis, § quæsitum ff. si quis cau-
tion. num. 6. Bald. in l. 1. C. de bon. matern. n. 15.
Ancar. cons. 32. num. 32. nu. 3. Ias. in l. iusiuran-
dum, §. procurator ff. de iureiur. n. 4. in princ. &
vers. confirmo, Ias. in l. iusiurandum, §. procur.
ff. de iureiur. num. 4. Ias. cons. 59. lib. 1. num. 8.
& cons. 129. num. 51. eod. lib. Bero cons. 5. n. 72.
& cons. 174. num. 13. vol. 1. Natta cons. 7. nu. 4.
Rot. recent. decis. 696. par. 2. num. 4. Honded. cōs.
66. lib. 1. num. 84. Fab. Capic. Galeot. controuers.
iur. tom. 2. controuers. 29. num. 2.
53 Ratio est, quia † donare, est dilapidare,
& perdere, quod nemo præsumitur facere, vel
ad faciendum dedisse mandatum, l. cum de inde-
bito ff. de probat. glos. fin. l. contra iuris, ff. de
pact. Alex. cons. 58. lib. 3. num. 12. circa fin. Dec.
cons. 1. lib. 5. num. 17. & quæuis alia capi debeat
præsumptio, quam factæ donationis, l. Campa-
nus ff. de oper. libert. Menoch. præsumpt. 10. lib. 3
54 num. 16. etiam † quod actua reddatur inutilis,
Ias. l. si procuratori, ff. de condit. caus. dat. nu. 4.
Alex. cons. 114. lib. 3. num. 4. Dec. cons. 177. nu. 1.
Natt. cons. 103. num. 5
55 Mandatum speciale quomodo † ; isto casu di-
catur, Bero. cons. 130. lib. 2. num. 50. Bart. l. filius
7. ff. de donat. nu. 8.
56 Ampl. etiam quod quis † habeat mandatum
cum libera, vt dicam infra §. 11.
57 Ampl. siue quis sit constitutus † procurator
ab homine, siue a lege. Alex. cons. 22. viso in-
strumento, lib. 1. nu. 8. & seq. Ias. in l. ius iuran-
dum, §. procurator. ff. de iureiurand nu. 4. vers.
confirmo.
58 Ampl. etiam in procurarore † Cæsaris l. 1. ff.
de procur. Cæs. Rosental. de feud. cap. 10. conclus.
38. expositis, num. 41. & seq. addendo procede-
re etiam si donaretur res odiosa, vt puta emo-
lumentum multæ, vel pœna fisco soluendæ.
59 Ampl. ad faciendum quemuis actum † æqui-
pollentem donationi, Crescent. decis. 11. de pro-
cur. Surd. cons. 359. sententiam, num. 5. Mantic.
decis. 230. num. 10. Odofred. in l. sed & si quis, §.
quæsitum. ff. si quis caut. nu. 8. Aldouin. cons. 53.
num. 53. Rosental. loquens de concessione feudi,
tract. de feud. cap. 3. conclus. 9. num. 5. & seq. Ias.
in l. ius iurand. §. procurator, ff. de iur. iur. n. 4.
vers. Hinc consuluit.
Quid autem, & quantum possit donare pro-
60 curator, † cui est data speciali facultas donandi,
viden. Bero. cons. 130. lib. 2. num. 45. 54.
61 Limit. vbi in mandato † exprimitur quid, quā-
tum, cui, & quomodo sit donandum. Bart. in
l. filius familias ff. de donat. num. 8. Socin. iun.
cons. 59. in causa lib. 1. num. 8. in fin. concludēs
ad donandum esse opus specialissimo mandato.
Rota recent. decis. 28. par. 2. nu. 6. Bero. cons. 130.
lib. 2. num. 45.
Contrarium, quod sufficiat mandatum sim-
plex ad donandum, non expressa persona dona-
tarij, tenent relati a Rol. a Val. cons. 26. circa,
lib. 2. nu. 14. Caldas de restit. in integr. §. implo-
randum, num. 6. vers. facit tertio.
62 An autem talis procurator possit ex vi † man-
dari ad donandum, donare consanguineo suo.
Bero cons. 130. lib. 2. num. 56. et seq.
Vndecimus casus est, quo speciali opus est
mandato, si quis per procuratorem velit iura
63 sua, vel bona alteri † renunciare. l. contra iu-
ris, §. si filius, ff. de pact. Socin. iun. cons. 59. n. 8.
& cons. 129. num. 50. lib. 1. Surd. cons. 359. sen-
tentiam, num. 5. Negus. de pignor. 3. membr. 6.
part. num. 28. Honded. cons. 66. dubium, n. 81.
& seq. lib. 1.
64 Ratio est, quia † renunciatio est per indire-
ctum, seu effectu, donatio. l. hoc iure, §. 1. ff.
de donat. l. si quis delegauerit, ff. de nouat. l. sicut,
§. an pacisci, ff. quib. mod. pignus, vel hypot. sol-
uit. l. quidam. l. in ædibus, ff. de donat. Bero. cons.
5. num. 72. & cons. 174. num. 13. vol. 1. quam-
uis hæc ratio posset infringi ex dictis Tiraquel.
in l. si vnquam, §. donatione largitus, C. de re-
uocand. donat. num. 171. attamen num. 172. et
179. et seq. concludit renunciationem, seu re-
missionem esse donationem, & in illius validi-
65 tate † requiri insinuationem, sicuti requiritur
in donatione, & eisdem modis reuocari, quibus
reuocatur donatio.
66 Ampl. etiam quod renunciatio † fieret à pro
curatore cum libera. l. contra iuris 29. §. fin. ff.
de pact. per quem textum ita firmat Fed. de Sen.
cons. 2. quidam habet & Alex. cons. 22. lib. 1. n.
8. vbi addentes plura congerunt, & dicam ali-
qua infra vbi agam de potestate procuratoris
cum libera. Surd. cons. 359. num. 5. in fin ad-
dendo num. 6. etiamsi talis procurator esset con-
iuncta persona.
67 Amplia etiam vbi renunciatio † fieret à Syn-
dico, vel alio officiali vniuersitatis. Alex. cons.
22. viso instrumento lib. 1. num. 9. vbi Natta
vers. quia in mandato; addit nec totum ordinem
decurionum posse remittere iura vniuersitati
competentia. Natta cons. 641. ex seria, num. 5.
& 7.
68 Amplia etiam quod renunciatio † fieret à Præ-
lato. Alex. cons. 22. lib. 1. num. 9. circa med. Ti-
raquell. in l. si vnquam, §. donatione largitus,
C. de reuocand. donat. num. 174. post med.
69 Ampl. etiam quod in mandato † esset clausula,
quod possit facere circa ea, quæ sibi mandan-
tur, & quodlibet præmissorum, ac connexa, &
dependentia ab eisdem, etiam si talia forent,
quæ mandatum exigerēt speciale. Alex. cons. 22.
viso lib. 1. num. 10. vers. & licet.
70 Ampl. etiam vbi renunciatio † fit nihil rece-
pto, seu gratis Alex. cons. 22. viso lib. 1. num. 7.
in princ. & num. 8. circa med. Tiraquel. in l. si
vnquam, §. donatione largitus, C. de reuocand.
donat. num. 174.
71 Ampl. etiam ad renunciandum, † quod est re-
nuncianti debitum. Rota Ianuen. decis. 200.
condemnatus, num. 4. Gallerat. de renunciat.
lib. 3. cap. 5. nu. 9.
72 Ampl. præsertim ad † renunciandam socie-
tatem cum aliquo contractam, vt dicam infra
§. 12. vers. decimus septimus.
73 Ampl. etiam † quoad renunciationem solem-

nium iudicij, vt dicam, §.6.

74 Ampl. præsertim † vbi renunciatur ius liquidum, vel exceptio liquida. *Alex. conf.* 22. *lib.* 1. *num.* 7. *Gallerat. de renunc. lib.* 3. *cap.* 5. *numer.* 12.

75 Ampl. etiam † ad renunciandum liti, vel causæ, vel appellationi. *vt dixi de laudem. libr.* 1. *quæst.* 31. *num.* 27. *Gallerat. de renunc. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. *Mozius de contract. cap. de mandato num.* 45.

76 Ampl. ad renunciadum † feudum. *Tiraq. tractat. le mort saisit part.* 4. *declarat.* 5. *num.* 11. *Mozius de mandato, num.* 51. *vers. quinquagesimus.*

77 Ampl. etiam † ad renunciandum exceptioni competenti ei, cuius nomine fit renunciatio. *Gallerat. de renunciat. lib* 3. *cap.* 5. *num.* 5. *et seq.* eam afferens rationem, quia renunciatio est donatio. *Tiraquel. l. si vnquam creb. donation. numer.* 175. ubi extendit ad Prælatum.

78 Ampl. præsertim † in exceptionibus peremptorijs, vt dixi. §.6. *vers. trigesimoprimo.*

79 Ampl. in exceptione † omni quæ fit liquida, vt puta ferijs, probatione incumbente aduersario *Gallerat. de renunc. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 12.
Quid autem dicendum de dilatorijs, *Gallerat. d. cap.* 5. *num.* 6. vbi refert dissentientes.

80 Limit. in procuratore † cum libera, si renunciatio à principio poterat esse vtilis, vel damnosa domino. *Gallerat. de renunc. lib.* 3. *c.* 5. *numer.* 9.

81 Limit. in procuratore † in rem suam. *Neguf. de pignor.* 3. *membr.* 6. *pact. num.* 28. *in fin.*

82 Limit. vbi racite † renunciat, non opponendo exceptionem. *Gallerat. de renunciat. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 10. *et seq.* extendens ad appellationem, cui tacite potest procurator renunciare nō appellando, vbi expresse non potest sine speciali mandato.

83 Limit. in procuratore † ad fideiubendū, nam potest renūciare exceptionibus competentibus fideiussoribus. *Menoc. conf.* 203. *num.* 29. *et seq. Salazar de consuetud. num.* 8. *et seq.* & dixi *de laudemio lib.* 1. *quæst.* 41. *Gallerat. de renunciat. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 11. *vers. quare.*
Contrarium ex *Bart. et alijs tenent addentes ad Alex. conf.* 28. *viso et prababito. lib.* 2. *nu.* 3. *vers. non potest.*

84 Limit. vbi renunciatio fuit facta † iure cogente. *Honded. conf.* 66. *dubium. num.* 83. *circa fin.*

85 Limit. vbi in mandato † exprimitur quid, quantum & cui fit renunciatio. *Rol. à Val. conf.* 11. *num.* 18. *lib.* 1. *Puteus decis.* 100. *lib.* 2. *num.* 1. *Gratian. discept.* 3. *in addit. num.* 14.
Duodecimus est, vbi agitur de obligatione

86 eorum † quæ non veniunt in generali obligatione. *Tiraquell. tract. le mort saisit. part.* 3. *declarat.* 5. *num.* 16. vbi exemplum refert si agatur de feudo.
Tertiusdecimus casus est, quo requiritur speciale mandatum in alienis iuribus soluendis, vt

87 puta si quis † velit societaē inter alios initam nomine vnius soluere, *l. actione* 66. *§. renunciare, ff. pro soc.* vbi *Bart. Bald. & Alberic.* notant. *Bald. l. si hominem* 30. *ff. mandat. Honded. conf.* 38. *anno lib.* 1. *num.* 15. *Hector. Felic. de societat.* 35. *num.* 5.
Hinc infertur, quod procurator non potest in Rom. Cur. vel alibi, vt vtar curiali formula, societatem officij absque speciali mandato, vel generali ad omnia constituentis negocia administrandum disdicere. *Honded. conf.* 38. *anno lib.* 1. *num.* 15. *& seq. addendo num.* 19. nec sufficere

88 † ratificationem subsequutam ad effectum lucrandi pecunias datas ad eam societatem, quia disdicta fuit nulla, & quod nullū est ratificari nō potest, præsertim in alterius præiudicium. Si autem essemus in casu quo disdicta potest ratificari, an illi quindecim dies quibus durat Societas post disdictam, currant à die ratificationis, vel à die factæ disdictæ. *Honded. dict. conf.* 38.

89 *num.* 8. *& seq.* Si autem disdicta † fuit facta a non habente mandatum, *Zachias de societ. offic. num.* 434. tenet currere à die ratificationis, relato *Hect. Felic. de societ. cap.* 35. *num.* 21. *& seq.* qui id non dicit, & credo eum decipi, ex bis quæ dixi supra ex *Honded.* quod talis ratificatio sit nulla.

90 Ampl. vt non possit renunciari † à procuratore generali, non concurrente causa, quam dominus, seu mandans ignorabat, & si sciuisset reuocasset, modo in renunciatione exprimatur causa renunciationis. *Bart. & Bald. in l. si hominem* 30. *ff. mandat. Bart. in l. actione* 66. *§. renunciare, ff. pro socio,* vbi idem notat *Bald in in lectur. antiq. et Fulgos. num.* 4. *et* 5. *et Alber. cum Ant. Fab. in suis rationalibus ibidem* volunt procuratorem generalem non posse cum libera, renunciare societatem sine iusta causa quæ exprimatur in renunciatione.

91 Iusta autem causa † est, si mandanti intersit solui societatem non expectato mandaro, imminente periculo societati, quia Socius abutatur rebus socialibus, factus sit malis moribus, rixosus, vel diu absuturus, vel non obseruet pacta socialia, & similia alia causa, vt prosequitur *Hector. Felic. tract. de societat. cap.* 35. *voluntate, num.* 30. *et seq.* magna est enim vis iustæ

92 causæ, quæ superueniat, vt late prosequitur. *l. si hominem* 328.
Item requiritur speciale mandatū, vbi agitur

93 de remittendo † alieno iure, & ratio est quia remissio, & renunciatio effectu sint idem & pro synonimis vtitur *Tiraquel. l. si vnquam, §. donatione largitus n.* 171. Quæ dixi de renunciatione repetenda sunt in remissione, quæ si fiat gratis idem est quod donatio, *l. contra §. si filius, ff. de pact. l.* 1. *ff. de transact. l. sicut. §. an pacisci, ff. quibus mod. pignus vel hypot. sol.* &

94 dando † & remittendo æque committitur symonia, *cap. veniens vbi glos.* 1. *& Abb. in* 3. *not. de testibus.*

95 Ampl. præsertim † vbi remissio fit, nihil recepto, seu gratis. *Bald. & Salic. in l.* 1. *C. de pact. Bald. in l.* 1. *in fin. C. de bonis matern.*

96 Ampl. præsertim † si agatur de cōmittendo pignore, vel hypotheca. *Rebuf. ad concordat. verb. speciale, vers. nonus.*

97 Ampl. etiamsi † esset procurator cum libera, *l. con-*

l. contra iuris §. *si filius ff. de pact.* vbi *Iaf. nu.* 2. *& seq.* extendit ad Prælatos, tutores & similes habentes liberam a lege. *l. filius famil. ff. de donat. Tiraquel. plures referens, in l. si vnquam* §. *donatione num.* 174. *in princ. Alex. cons.* 22. *lib.* 1. *num.* 8. *&* 9.

98 Ampl. præsertim† si remittuntur iura liquida. *Alex. cons.* 22. *lib.* 1. *num.* 7. *Iaf. l. contra iuris* §. *si filius ff. de pact. num.* 7. *vers. quarto, & n.* 17. *&* 18. *declarat*.

99 Decimusquartus casus est,† si quis velit aliena locare. *Aldouin. cons.* 50. *num.* 31. *Carroc. de locat. part. de procur. quæst.* 2. *nu.* 41. *& seq.* vbi præterea agit an sufficiat speciale vel sequiratur in indiuiduo.

100 Ampl. præsertim† si agatur de locatione bonorum ecclesiæ. *Borgnin. decis.* 45. *part.* 1. *n.* 23. dum prius *num.* 22. firmasset aliter factam locationem esse nullam, & conductorem condemnandum ac restitutionem fructuum perceptorum.

101 Decimusquintus casus est, † quoties quis, confessione sua fatetur aliquem esse alterius debitorem, vt dixi *supra* §. 2. *vers. decimus casus*. *Serafin. decis.* 987. *num.* 5.

102 Ampl. præsertim † si confessio fiat per modum voluntariæ, secus si contentiosæ iurisdictionis. *Alex. in l. qui bona*, §. *si alieno, ff. de damn. infect. num.* 19. *in prin.*

103 Ampl. præsertim † si talis confessio fiat de debito vniuersitatis. *Menoc. cons.* 708. *Causa, num.* 39. *& seq.*

104 Decimussextus casus est, † si quis procuratorio nomine offerat pretium in licitatione rei positæ sub hasta. *Rebuf. de præconizat. & licitat. art.* 80. *num.* 14.

105 Decimusseptimus casus est † vbi quis velit quæ sua non sunt obligare, pignorare, seu hypothecare. *Rol. a Val. cons.* 26. *lib.* 2. *nu.* 12. *Caldas de restit. in integ.* §. *implorandum, num.* 6. *vers. facit quinto*, declarando quando isto casu mandatum dicatur speciale.

106 Decimusoctauus est, † vbi fit compromissum de rebus alienis. *Dec. cons.* 27. *col.* 2. *Cald. de restit. in integ.* §. *implorandum, num.* 6. *vers. de secundo*, declarans quando dicatur isto casu mandatum speciale.

107 Decimusnonus†vbi quis fideiussionis causa velit aliquem obligare. *Fab. Capic. Galcot. controuers. iur. tom.* 2. *cap.* 29. *num* 1. *&* 2.

108 Vigesimus† ad liberandum, & liberationem acquirendam per Aquilianam stipulationem, *l. per procuratorem, ff. de acceptil.* vbi *glos.* rationem refert, *Rebuf. ad concordat verb. speciale, vers. decimus*.

---

§. V.

SVMMARIVM.

Nouatio quid sit, & quomodo fiat. 1.
Mandato speciali opus est ad nouandum. 2
Item ad faciendam pacem. 3. 8.
Item si quis velit impugnare factum suum nomine alieno. 9. *Ampl.* 10.
Item ad petendam restitutionem in integrum. 11
Item ad paciscendum. 12
Itam in ijs quæ sunt animi. 13.
Item ad fideiubendum. 14
Procurator ad fideiubendum quas clausulas possit apponere fideiubendo, licet non sint expressæ in mandato. 15
Treguam facere potest dux exercitus sine speciali mandato, sed non pacem. 4. *Illius obseruantia firmior est pace*. 7.
Syndici non possunt remittere iniuriam illatam vniuersitati sine speciali mandato. 5.
Prælatus non potest remittere iniuriam illatam Capitulo sine speciali mandato. 6.
Mandato speciali est opus ad substituendum alium procuratorem. 16
Item ad accipiendum pecuniam mutuo pro vniuersitate. 17
Item ad recipiendum seu exigendum quod alteri est debitum. 18. *Ampl.* 19. 20. 21, 22. 23. 24. 25. *Limit.* 27. 28. 29.
Procurator in rem suam debet habere mandatum clarum. 27
Procurator verus quis dicatur. 28.
Procurator ad exigendum non potest confiteri recepisse. 30
Mandatum speciale requiritur ad confitendum recepisse. 31. *Ampl. ibid. Limit.* 32.
Item ad prorogandam dilationem datam debitori. 33.

SVbdam hoc quinto §. casus communes præcedentibus §§. id est, qui tam ad acquirendum, quam ad conseruandum, vel amittendum tendunt, si consideretur illorum exitus; qui cum sæpe non respondeat cogitatis, vel principio suo, aliquando accidit, vt quæ fiunt ad acquirendum, conseruent tantum acquisita, & e contra, & quandoque iacturam importent.

Primus itaque casus præcedentibus communis
1 est, quoties quis alieno † nomine facit nouationem, nam cum illa sit prioris debiti in aliam obligationem ciuilem, vel naturalem transfusio, seu translatio, hoc est cum ex præcedenti causa, ita noua constituitur, vt prior perimatur, *l.* 1. *ff. de nouation.* illaq. fiat pluribus modis. *Azo in sum. & reliqui in suis paratitlis, de nouationibus*,
2 quo quomodo † illa fiat alieno nomine, opus est speciali mandato, vt concludit *Zabarel. cons.* 59. *in princ.*

3 Secundo requiritur speciale mandatum ad † faciendam pacem cum aliquo, cum præcedant inimicitiæ, vel bellum, vt ex *Specul.* concludit *Roman. singul.* 466. *nunquid*, vbi addentes alios referunt, idem *Roman. cons.* 115. *viso num.* 2. qui loquitur de arbitro, & plura adducit quod sine speciali mentione faciendæ pacis non valeat laudum. *Bart. in l. conuentionum* 5. *ff. de pact. n.* 2. concludens ductorem exercitus posse facere tre-
5 guam, † seu conuenire de inducijs, sed non facere pacem. *Bald. in cap.* 1. §. *iniuria, de pace iuram. firm.* vbi *Afflic.* concludens Antianos ciuitatis non posse sine speciali mandato remittere iniu-

5 tiam † illatam vniuersitati; licet liberam habeāt
administrationem rerum vniuersitatis, & transigere possint, *Bart. in l.præses, C. de transact. num.4.* & quæ dixi de Antianis eadem sunt dicenda de Prælato, qui † sine consensu Capituli
6 non potest remittere iniuriam illatam ecclesiæ, *Clar.in prax.* §.*fin.quæst.*58. *sequens num.* 23, Subdens *num.* 25. & *vbiq. Baiard.* ad quem spectet facere remissionem, si interfectus fuit monachus, qui reliquerat filium legitimum, & naturalem susceptum ante monachatū. Quia, vt dixi, ad ineundam pacem speciali opus est mandato: in quo arte, vel ignorantia notariorum apponuntur sæpe verba dubia, & multiplicem quæ recipiunt interpretationem. Retulerūt
7 mihi fide digni quod populi Hollādiæ, dū † tractatum fuit cum illis de pace ineunda, potius præbuerant aures, quod tractaretur de inducijs quam de pace, cum in illis minus verendum censerent de offensa, quam conclusa pace, quæ ex noua causa frangitur, secus in inducijs. *Tiraquel.in l.si vnquam,* §.*donatione, num.*173.*post*
8 *med.*concludens procuratorem † non posse sine speciali mandato facere pacem, quia in illa remittuntur iniuriæ.

9 Tertio opus est mādato speciali † tā ad acquirendū, quam conseruandū, vel amittēdum aliena iura, si quis velit impugnare factum suum nomine alieno. *Crauet.loquens de procuratore Principis, cons.*54. *quæritur*; addendo etiam quod talis impugnatio fieret beneficio restitutionis in integrum. *Serafin.decis.*238.*num.*2.*limitando in procuratore cum libera.*

10 Ampl. etiam quod coniunctim ageretur † de iure mandatarij, seu procuratoris, nam cum ille debeat æque seruare factum suum, siue illud faciat nomine proprio, siue alieno. *Alberic. in l.hæreditas materteræ, C.de petit.hæred.Io.And. ad Specul.de sent.*§.*fin.n.*14.*vers.si filius Ancharr. cons.*343.*num.*4.*& seq.* concludentes aduocatum, procuratorem defendentes fundum ad aliquem non spectare, non posse impedire exequutionem sententiæ latæ ad fauorem eius, ad quē defendebāt fundum non spectare, etiam si excipiat de iure suo, & late prosequitur *Crauet. cons.* 503.*quæritur vtrum, num.*1.*& seq.* licet multum obstent dicta *Pinel. in l.*1. *C.de bonis matern.par.*3.*num.*73.*Surd.cons.*140.*num.*16.*& seq.& cons.*166.*num.*14.*& cons.*284.*nu.*16.*& seq.& cons.*395.*num.*23.*& seq.pluribus,* vbi refert plures casus, quibus licet impugnare factū suum ex alterius persona.

11 Quarto opus est speciali mandato † ad petendam restitutionem in integrum pro alio, *vt dixi* §.*seq.vers. trigesimoquinto.*

12 Quinto, opus est speciali mandato † ad paciscendum, *l.nam nocere, ff.de pact.*

13 Sexto ad faciendum, dicendumue ea, quæ sunt animi alicuius, vt dixi *de Laudem. lib.*1.*q.*31.*num.*16.

14 Septimo ad † fideiubendum. *Mozzius de mandato num.*37.

15 Quas autem clausulas, † & renūciationes possit idem procurator apponere obligationi fideiussoriæ, licet non sint expressæ in mandato, dixi *de Laudem.lib.*1.*quæst.*41.*num.*36.

16 Octauo ad substituendum † alium procuratorem. *Vant.de nullit. ex defect. mandat. num.*3. *Rota decis.*13.*de procur.in antiq.*

17 Nono ad accipiendum † pecuniam mutuo pro vniuersitate, nisi probetur versa in illius vtilitatem, *Mantic.de tacit.lib.*8.*tit.*12.*nu.*2.

18 Decimo ad recipiendum solutionem † eius, quod alteri est debitū, *l.hoc iure, ff.de solution. Rebuff ad concordat. cap. de elect. derogat.verb. speciale, vers.duodecimus.*

19 Ampl. etiam quod quis † sit procurator ad lites. *l.hoc iure, ff.de solution. Mathesil.per hunc textum singul.* 30. *Nota quod*; limitando vbi procurator habet liberam administrationem litis in qua est constitutus; secus si dictum fuit, concedens in prædictis plenam, & liberam administrationem: Vel constituatur procurator ad causam, quam Titius habet cum Sempronio, cum libera, quia intelligitur respectu instantiæ.

20 Ampl. etiam si procurator † fuit constitutus ad locandum, nam sine speciali mandato non potest exigere pensionem, *l.*1.§.*sed si proposito: vers.ad locandum, ff.de exercit.*

21 Ampl. vt procurator † ad causas, non possit sine speciali mandato exigere expensas iudicij, *l.vero procuratori, ff.de solut.addentes ad Mathesil.per hunc text singul.*30.*nu.*3.

22 Ampl. etiam si esset procurator † ad petendā executionem instrumenti guarantigiati, vel alio pacto executiuo, *l.sed si tantum, ff.de pact.l.hoc iure, ff.de solution.*

23 Ampl. etiam si esset † procurator ad lites, *l.hoc iure,* 86.*ff de solut.*

24 Ampl. vt cum specialitate † debeat etiam esse clarum, & sine aliquo dubio, *glos. & Bal.in l.nō solum,* §.*qui alieno, ff de procur. Fulg.in l.*1. *C. de procur. Cast.in l.si sine,* §.*cum autem, ff.rem rat.hab. & ibidem etiam Bart. & Alex.in apostil.*ad eundem, vbi refert illum dissentire.

25 Ampl. præsertim in procuratore † habēte mādatum a publico, qui non admittitur etiam cum cautione rati, vbi dubitaretur, an esset sufficiēs, §.*cos, auth.de collatoribus.*

26 An autem procurator ad lites possit † interpellare debitorem vt soluat, ad effectum, vt illum constituat in mora, vel vt deponat, viden. *Alex.in l.non solum, ff. sol.mat.in prin. & in l.vero procuratori, ff.de solut. Suarez in l. post rem iudicatam,* §.*quia supra visum est, n.* 29. 30.*&* 31.*ff.de re iud.*

27 Limit. vbi quis est † procurator in rem suam, *l.sed si tantum ff.de pact. vbi I.C. Paulus* eam affert rationem, quia talis pro citato loco domini habetur, *l.hoc iur.ff.de solution.* modo tamen nullam patiatur dubitationem, quia etiam cum cautione non posset exigere, *glos. & Bart. in l. non solum,* §. *qui alieno, ff.de procur.*

28 Limit. vbi solutio † fit vero procuratori. *l. vero procurator* § 12.*ff. de solution.* vbi Vlpianus declarando quis dicatur verus procurator, concludit eum esse, cui datum est specialiter mandatum ad recipiendam solutionem, vel cui omnium negotiorum administratio mandata est.

29 Limit. vbi quis constitutus † est procurator

ad

ad exigendum, quia tam à volente, quam nolente debitore, solutionem recipere potest, vt late prosequitur *Alexand. in l. non solum, ff. solut. matr, num.* 5. vbi refert *Spec. & Rom.* qui volunt procuratorem ad exigendum, non posse recipere à sponte soluente.

30 Notandum tamen, † quod talis procurator non potest confiteri se recepisse. *Bald. in l. non abstulit, C. de nouat.*

31 Vndecimo ad faciendam † confessionem de recepto, etiam quod quis constituatur procurator ad exigendum, recipiendum pecunias debitas, & ad confitendum se habuisse, & recepisse, nam talis confessio non præiudicat domino, nisi probetur facta realis solutio, & data facultas confitendi, isto casu intelligitur si realiter exigat. *Bart. Bald. Cast. Alex. in l. 2. §. fin. ff. si cert. pet.* cum alijs cumulatis à *Suarez in repet. l. post rem iudicatam, ff. de reiud. §. quia supra*

32 *visum est*, num. 16. & num. 17. Limitat † si addita sit clausula, & per pactum liberandi debitorem: vel procurator constitutus fuisset ad omnia negocia.

33 Duodecimo ad prorogandam † dilationem datam debitori ad soluendum. *l. qui Romæ, §. Callimach. ff. de verb. oblig. vbi Angel.*

§. VI.

SVMMARIVM.

Mandato speciali opus est ad vocandum in ius personas, quibus debetur reuerentia, nisi sint obligatæ in forma Cameræ. 1. 2

Item ad introducendam causam in Romana curia. 2

Item ad recusandum iudicem. 4. *& quare*. 5. *Ampl.* 7

Iudex ordinarius non potest recusari. 6. *Ampl.* 7. *& quando dicatur mandatum satis speciale ad effectum recusandi iudicem*. 8

Mandato speciali opus est ad recusandum libellum 9. *& quare* 10. 12.

Item ad consentiendum, quod causa terminetur appellatione remota. & quare. 13. 14

Item ad dandum positiones, illis respondendum, & quare 15

Item ad petendum, vel offerendum iuramentum calumniæ. 17

Item ad petendum dilationem ad soluendum. 18

Item ad petendum à Principe, vt mandet summarie procedi in causa. 19

Item ad prorogandandam non sui iudicis iurisdictionem. 20

Item ad renunciandum appellationi. 22. *Ampl.* 23. 24. 27. *Limit.* 26

Item ad appellandum, vbi causa non est appellabilis. 29. *& quare*. 30. *Ampl.* 31. 32. 34. 36. 37. *Limit.* 32

Item ad rescriptum ad lites impetrandum, et præsentandum, 40. *Ampl.* 41. 42. 46. *Limit.* 43. 44. 45. 46. 47

Item ad renunciandum liti. 48. *Ampl. ibid.*

Item ad petendam reductionem laudi ad arbitrium boni viri. 49. *Limit.* 50

Item ad prosequendam appellationem. 51

Item ad appellandum ab excessu. 52

Item ad allegandum locum, ad quem quis est citatus, esse suspectum. 53

Item ad suspendendum instantiam prosequendæ appellationis. 54

Item ad appellandum à sententia lata in remedio l. fin. C. de edict. diui Adrian. 55.

Item ad faciendum aliquem carceri mancipare. 56

Item ad dandum obiectus in personam electi. 57. *Ampl.* 58. 59

Item ad accusandum, seu redarguendum testes de falso. 60. *Ampl.* 61

Oratoris laudatur. 63

Item ad attentandum. 62. *& quare*. 64

Item ad declarandum, an quis velit vti testibus pro veris. 65

Item ad accusandum filium de ingratitudine. 66

Item ad repulsandum testes. 67

Item ad redarguendum testes de falso. 68

Item ad sanandam nullitatem citationis male exequutæ per comparisionem. 71

Item ad renunciandum exceptionibus peremptorijs. 72

Item ad offerendum iuramentum. 73

Item ad iurandum de veritate dicenda in examine. 74. *Contrarium*. 76.

Item in causa criminali. 77.

Item vbi petitur restitutio in integrum. 78. *Contrarium*. 80. *Concorda ibid. Ampl.* 82. 83. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 79. *Limit.* 79. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105.

Sententia lata in causa restitutionis in integrũ, petita à procuratore, non habente speciale mãdatum, non est nulla. 105

Mandatum speciale ad petendam restitutionem in integrum quando quis dicatur habere. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113.

Mandato speciali est opus ad producendum iura post conclusum in causa sibi ignota. 114

Item ad excipiendum de carceratione iniusta. 115

Item ad consentiendum prorogationi instantiæ, 116

Item ad petendam exequutionem obligationis, cũ guarantigia. 117

Item ad emendum sub hasta. 118

Item in quacunque causa criminali. 119

Item ad acceptandum bona in solutum. 120

Item ad interpellandum creditorem, vt sit debitum interesse. 121.

Item ad iurandum de calumnia. 72

Item ad ratificandam sententiam inualidam. 122

Item vbi causa est grauis. 123

Item ad opponendum de nullitate citationis. 124

Item vt actio iudicati detur procuratori ad lites. 125. *Ampl. & Limit. ibid.*

Item ad nunciandum nouum opus. 126

Idem ad nunciandum, quod mulier sit grauida. 127

Item ad redarguendum testes de falso. 128

Item

Item ad agendum contra eum, qui ideo infamatur. 129
Item ad defendendum conuentum in iudicio euictionis. 130. *&* 137.
Item ad appellandũ ab exequutiane sententia. 75
Item ad cognoscendum de jis, qua Princeps sibi reseruauit. 131
Item ad consentiendum excarcerationi. 76.
Item ad excusandum aliquem a tutela.
Item ad carcerandum, & consentiendum excarcerationi. 133
Item ad petendam exequutionem sententia. 74
Item ad recognoscendam schedulam. 134
Item ad petendam veniam ætatis. 135.
Item ad petendaa diuisionem bonorum. 136
Item ad agendum ad caducitatem. 138
Item ad petendam bonorum possessionem. 139
Gallesi. reprobatur. 38
Citationis nullitas sanatur comparitione citati. 69
Restitutio in integrum, quando dicatur peti incidenter. 96

RElatis casibus, quibus agitur de acquirendo, conseruando, vel amittendo iure per alium, si ad eum effectum habeat speciale mandatum; subdam casus, qui fieri non possunt in iudicio, vel sine iudice, sine speciali mandato eius, cuius nomine fiunt. Et vltra ea quæ retuli *supra* §.4.

1 Primus erit, si ad iudicium † sit vocandus aliquis ex personis, quæ sine venia in iudicium trahi non possunt. *Natta conf.* 445. *Arbitror. num.*1.*& seq.*

Quæ autem personæ in ius vocari non possint sine venia; recensentur in titulo *Digest. de in ius vocand.* & ego dixi *in meis Collectaneis*
2 *ad textus eiusdem rubricæ*: Quos † eum limitari tradat in filio, aduersus patrem, de iure Canonico, *Vinc. de Franc. decis.*162. *filius, num.*4. addo quod post excogitata pacta executiua, & in Orbem Romanum inuectam formulam obligationis Cameralis, euanuit reuerentia debita maioribus, vel imperium habentibus, publicamue personam sustinentibus. An autem id factum libidine imperantium, vel socordia parentium, vel conscientia iniquitaris demandaræ sibi dignitatis, disquirant alij.
3 Secundo requiritur speciale mandatum † ad introducendam causam in Romana Curia. *Bellamer. decis.*249. *in causa mea*, eam afferens rationem, quia nimis graue est ibidem litigare, post *Bellam.* idem censuit *Veral. decis.* 198. *mandatum part.*2.*num.*1. *& seq.* dum referr à decisione *Bellam.* fuisse recessum ex coniecturis quæ oriebantur ex mandato dato procuratori ab Vrbeuetano Ciue certante cum Episcopo Montisfaliści ex causa permutationis. Et hinc iustificatur vnum ex centum grauaminibus, quibus alias expostulabatur premi Germania ex amplitudine fori Romani, tractis ad suum molendinum, vt loquuntur rustici, quibuscunque ecclesiasticis causis etiam in prima instantia: cui incommodo fuit consultum ab Oecumenico Concilio *sess.*24. *de reformat. cap.*20. Quòd graue sit in Vrbe litigare (experto crede amice Roberto) cum iniquissimè fuerim tractatus votis quorundam, qui nihil præteres cogitantes quam sibi munire viam ad maiora, recti & iusti nullam habuerunt rationem; nec facientes sibi religionem cum ageretur de interpretatione capitulorum scripturæ confectæ, & dolose instrumento publico insertæ deponente vno teste enunciato in eisdem capitulis pro illorum consultore & auctore de illorum sensu cum tribus contestibus, fuit dictum de illo non habendam rationem, quia deponeret de tractu, & non de conclusione & tenore instrumenti. Heu iniquitas apud Deum & homines plectenda! nolentibus illis aduertere nihil præterea continere instrumentum notarij, quàm ratificationem. Nominibus parco, no dicar confecisse libellos: confido tamen tantam Iniquitatem non futuram impunitam, vt cæteris & mihi sint exempla non flectendi ad dexteram vel sinistram.

4 Tertio opus est speciali mandato ad † recusandum, seu allegandum iudicem suspectum. *cap. causam quæ, de electione. Fel. in cap.*1.*vt lite non contest. l. si procurator.*6.*ff. de condict. indeb. vbi notant Doctores. Paris. consi.*31. *omissa, lib.*1. *num.*112.*in fin. & num.*113. *Veral. decis.* 168. *part.*1. *Lancellot. de attentat. recusat. pendent. nu.*5.*Ludouis. decis.*368.*n.*1.*Rebuf. ad concordat. de elect. derog. verb. speciale, vers. sextus*.

5 Et ratio est, quia † recusatio iudicis, seu suspicio in illum allegata, pendet ab animo mandantis, seu illius, cuius nomine obijcitur; ideo tanquam minime nota procuratori, cum solus Deus sit cordium scrutator, vt late probat *Capol. de simulat. contract. num.*90.*circa med.* merito non auditur procurator in tali exceptione sine speciali mandato. *Alex. consil.* 78. *viso, libr.* 5. *num.*14.

6 Notandũ † quod iudex ordinarius non potest recusari, sed illi datur adiunctus. *auth. si vero, C. de iudic.* Delegatus vero secus, & in totum remouetur, *l. apertissimi, C. eod.* vbi in meis *Collectaneis* plura ad praxim congessi, de Iure ciuili non est necesse exprimere causam quare delegatus recusetur, secus de Iure canonico.

7 Ampl. etiam si allegatur suspectus iudex † cõpulsorialis. *Veral. decis.*168. *compulsorialium p.*1. qui licet afferat quòd de stylo Curiæ, non allegatur iudex compulsorialis, tamen tacite ex sequentibus affirmat posse allegari à procuratore habente mandatum speciale.

8 Mandatum autem † satis speciale isto casu dicitur, si in illo adsit clausula, ad iudices & notarios recusandum, & alios eligendum, vt censuit *Rota in Neocastrens. Archidiaconatus*. 9. *Decembris* 1588. *coram Gipsio*, & refert *Beltram. in supplementis ad decis. Ludouis.*368. *num.*8.*in fin.*

9 Quarto vbi procurator vult datum † a mandante libellum declarare. *Bald. & Angel. in l. Pomponius scribit, § fin. ff. de rei vendicat. Alex. cons.*78.*viso & diligenter. lib.* 5. *num.*14. *Bart. in l. inter stipulantem*,83.*§.*1.*ff. de verb. obligat. num.*9. *Paris.* loquens de libello emisso causa duelli *cons.*31.*lib.*1.*num.*114. *Rebuf. ad concord.*

de

de elect. derog. verb. specifice vers. decimusseptimus. Mozius de mandato num.44.
10 Et ratio est,† quia licet declaratio nihil addat
actui declarato, l. haeredes palam §. 1. ff. de testam.
cum alijs late cumulatis à Brun. tract. de form.
cap. quae res & person. comprehend. columm. 3. &
seq. & ideo exclusus à iure aliquid faciendi non
sit exclusus à iure declarandi. Socin. cons. 96.
penult. in fin. lib. 1. Dec. cons. 25. col. 4. Crau.
cons. 398. num. 11. Surd. decis. 29. num. 5. & seq.
inquiens quod declaratio adeo adhereet; &, vt
ego addo, in tantum inheret dispositioni declaratae,
quòd censetur vna, & eadem dispositio. Attamen,
quia certius sciri, & dici non potest, qualiter
intelligenda sint prolata sub dubio, quam
à proferente l. Labeo, ff. de supel. legat. cap. intel-
11 ligentia de verb. signif. verbaque † sunt intelligenda
iuxta mentem proferentis, l. inter stipulationem,
§. 1. vbi Bart. ff. de verb. obligat.
Natta cons. 84. num. 2. propterea vbi nulla cadit
ambiguitas, nulla admittitur declaratio. Ripa
in l. 2 ff. de vulgar. num. 51. Merito ad de-
12 clarandum † libellum, & quemuis actum, &
dictum dubium, speciali opus est mandato eius,
cuius dictum, vel factum dubium, vel multiplicem
patitur interpretationem.
13 Quinto ad consentiendum † quod causa terminetur
appellatione remota, juxta congesta
per Marchesan. de commis. part. 1. capit. 8.
num. 30. nam cum tali consensu tollatur mandanti
beneficium appellationis, quae est theriaca
aduersus venenum imperitiae, & iniquitatis
iudicum. l. 1. ff. de appellat. absque expresso cõsensu
nemini tolli potest beneficium à iure concessum.
l. si quis in conscribendo. C. de pact. Felin.
cap. ex parte 12. de rescript. n. 6. concludens
14 quod ad renunciandum appellationi opus sit
speciali mandato. Probus ad Monac. in cap. 1.
de appellat. num. 19.
Sexto opus est speciali mandato ad dandum
15 † positiones. Neuizan. cons. 7. num. 12. Papiens.
in form. position. actor. cap. 3. Rota recent. decis.
749. fuit resolutum, num. 3. dum prius eam retulisset
rationem, quod cum positio, sit species
confessionis, gloss. c. 1. verb. statuimus de confes.
in sext. non auditur procurator, si quid nomine
mandantis confiteatur, sine speciali mandato.
Addendo Rota eadem decis. non sufficere mandatum
ad ponendum, sed addendum esse ad sic
vel taliter ponendum, & sic opus est mandato in
indiuiduo. Franc. Marc. decis. 527. par. 2. nu. 3.
Ratione confessionis resultantis ex positione,
16 quae detur a procuratore, idem dicendum est
de responsione quae fieri debeat positionibus, vt
illa non fiat nisi a procuratore cum mandato
speciali, & in indiuiduo ad respõdendum sic, &
sic. Neuizan. cons. 7. num. 12. & seq. Rot. recen.
decis. 779. p. 2 nu. 3. & seq. Serafin. decis. 3. Rebuf.
ad concordat. de elect. derog. verb. speciale vers. 31
Mozzius de mandato, nu. 51. vers. 74.
17 Septimo idem dicendum † siue procurator
offerat iuramentum calumniae, siue illud praestet,
quia sine speciali mandato non defertur, nec offertur,
cap. fin. de iurament. calum. & late dixi
infr. §. 9. vbi examinaui quando ad offerendum,
vel praestandum iuramentum, speciali opus est
mandato.
18 Octauo, simili opus est † mandato ad petendum
a Papa gratiam dilationis ad soluendum,
juxta formam cap. peruenit de solut. vt censuit
Rota teste Puteo decis. 83. lib. 1.
19 Nono ad petendum † a Principe, vt mandet
iudici summarie procedere. Rot. decis. 28. de rescript.
in nou. nu. 1. & ratio est, quia cum per
eam clausulã tollantur substantialia plura iudicij,
non potest procurator sine speciali mandato
in ijs praeiudicare suo principali.
Decimo, ex ratione relata in antecedenti ca-
20 su, opus est speciali mandato,† si per procuratorem
quis consentire velit quod non suus iudex
cognoscat de causa, seu ad prorogandam iurisdictionem.
Angel. auth. & consequenter, C. de
sent. & interlocut omn. iud, num. 7. Innoc. in
cap. de causis de offic delegat. Cast. in repet. l. 1.
ff. de iudic. in fine, Fel. in cap. P. & G. de offic.
delegat. num. 11. vers. procurator. Honded. cons.
21. in proposita, lib. 1. num. 25. Vantius de null.
cap 11 num. 102. circa med. Guid. Papa decis. 285
Statuto num. 2. Rebuff. ad concordat. de elect. derog.
verb. speciale, vers. vigesimustertius, Rota
coram Penia in Romana Vineae, 5. Maij 1606.
21 Vndecimo ad appellandum † quoties [illegible]
causa non est appellabilis, seu non reci[illegible]
lationem. Zucard. loquens de appellation[illegible]
terposita a sententia lata in remedio l. fin. C.
edict. Diu. Adrian. tollend. num. 288. eam n. 290.
afferens rationem, quia cum temere appellans a
tali sententia immissionis puniatur de iure ciuili,
licet secus sit de iure Canonico, ad effectum,
vt quis per procuratorem incidat in poenam, speciali
opus est mandato, vt dicam infra vers.
decimotertio.
22 Duodecimo opus est speciali mandato † ad
renunciandum appellationi, vel instantiae. Alex.
cons. 22. viso instrumento, lib. 1. num. 6. et seq. et
num. 10. eam afferens rationem, quia tali renunciatione
quis abdicat à se omne ius litis, &
& causae: ampliando etiamsi in mandato esset
clausola quod possit facere praedicta, & connexa,
ac dependentia ab eisdem, etiam si talia forent,
quae mandatum exigerent speciale, &
23 renunciatio fiat † a syndico, vel ius non sit liquidum.
Bal. in l. 1. §. fin. col. 2. C. de temp. appel.
Ang. et. Imol. in l. ab exequtore in fin. ff. de appel.
24 ampliantes etiam † si procurator sit factus dominus
litis, addente Bal. in d. § fin. idem dicẽ-
25 dum de Praelato † qui non possit expresse renũciare
appellationi in causa suae ecclesiae, vt late
examinant idem Bal. in cap. ex parte G. de rescr.
et Bertachin. tract. de episcop. par. 4. num. 6. Alexandrum
sequitur Felin. in capit. ex parte de
rescript. num. 6. vers. secundo. Quod dixit, Alex.
d. cons. 22. idem repetit cons. 115. libr. 3. ex
Bart. in l. postquam liti, C. de pact. num. 10.
vbi limitat. Probus ad Monac. in cap. 1. de
appell. num. 19. Gratian. discept. 79. num. 7.
Serafin. decis. 457. num. 3. Tiraquel. l. si vnquam,
§. donatione largitus, num. 175. Bero.
26 quaest. 33. ampliando etiam si esset procurator
cum libera, num. 2. et num. 8.

Limit.

27 Limit. vbi tacite † renunciet, vt puta non appellando infra decem dies *l. 1. in fin. ff. quando appelland. sit.* Quia tamen alijs modis tacite quis renuntiare potest, vt refert *Brederod. de appellat. par. 2. cap. 10. § ex quibus caus. appel. renunciat. videatur*, an idem sit dicendum, *vide eundem ibidem. Gallerat. de renuntiat. lib. 3. cap. 5. nu. 7. et seq. pluribus.* cum temperamento relato *inf. §. 11. in princ.*

28 Singulare notandum, quod † renuncians appellationi, non ideo dicitur renunciasse iuri dicendi de nullitate. *Ang. in l. 1. §. 2. a quib. appell. non licet. Guid. Pap. decis. 38. verum Vant. de nullit. cap. plus possit dicere de nullit. num. 35 Natta cons. 217. nu. 5.* Imo qui renunciauit appellationi, vel iuri appellandi, potest adhuc agere contra iudicem, qui male iudicauit, in syndicatu, *Socin. cons. 24. nu. 7. lib. 1.*

Decimotertio opus est speciali mandato ad
29 appellandum † ab exequutore, vel in causa executiua, seu executione sententiæ. *Angel. de Arct. in l. ab exequtione, ff. de appel. col. 4.* addendo hoc notandum in practica, & ita obtinuisse, & menti tenendum refert, *Aret. in §. praeterea, 2. instit. de except. num. 38. circa med.*
30 *vers. et idem in causa,* † eum alijs cumul. *à Rol. à Val. cons. 43. de duobus lib. nu. 11. Natt. 445. arbitror. num. 4. Socin. cons. 120. lib. 1. nu. 7. Rol. d. cons. 43. lib. 1. num. 11.* eam afferens rationem quia agitur, vt mandans incidat in pœnam si succumbat in gradu appellationis. *Bero. cons. 25. lib. 3. nu. 7. et seq. Iacob. Laurent tract. de iudic.*
31 *suspect. cap. 7. nu. 10.* Limitando † de iure canonico, quo est sublata pœna, in quā incideret Dominus si succumberet in gradu appellationis, *Rebuff. de sent. execution. art. 7. glos. 13. num. 9.*
32 addendo non sufficere generale mandatum † ad lites, & causas, *Galles. de oblig. Cam. quaest. 32.* qui loquitur de petente executionem obligationis Cameralis, & de appellatione ab executore,
33 addendo *nu. 10.* quod si quis † alieno nomine contraxit cum obligatione Camerali, non potest petere executionem illius. *Caldas de restit. in integr. §. implorandum num. 7. vers. non obst at el. 2.* vbi rationem refert, *Grat. discept. 333. nu. 17. Aret §. praeterea. Inst. de except. vers. quia procur. ad lites,* addendo rationem, & istum esse *intellectum l. ab executione, Mozzius de contractibus, capit. de mandat. num. 45. vers. 78. Surd. cons. 358. lata nu. 7. & seq. vers. secundo*, addendo procedere, etiam si in mandato generali adsit clausula, & ad appellandum a
34 quacunque † sententia; concludens ad appellandum ab exequutore requiri specificum, & mandatum cum libera, etiam quod exprimātur aliqua, quæ requirant speciale mandatum, & subijciatur generalis clausula, & ad quæcunque alia, vel mandatum esset datum ante illatum grauamen. *Bero. cons. 25. lib. 3. num. 10.* addit
35 procedere † etiam si procuratori data fuisset facultas appellandi, tam à diffinitiua, quam interlocutoria, & ad alia mandatum speciale requirentia. *Vantius de nullit. cap. 11. num. 95.*
36 Declarans procedere, † si per talem appellationem mandans incideret in pœnam aliquam, *Scaccia de appellatione quaest. 5. num. 28. vers. quarto.*

37 Contrarium teste *Gales. quaest. 43. num. 9.* voluit, si procurator † habeat mandatum ad lites præsentes, & futuras, *Bart. in l. si procurator, 27. ff. de procur. num. 2.* & latius *in l. hoc iure 86. ff. de solution. n. 4. & seq.* addendo præsertim in causa, in qua ipse fuit procurator, & hoc esse
38 notandum. Sed parcat mihi † *Galesius qui n. 9.* male notauit *Bar.* dissentire, quia ille non loquitur vbi procurator vult appellare ab exequutore, vel exequutione, sed vbi petit exequutionem sententiæ latæ pro mandante, presertim ipso procuratore interueniente; quo casu quia abest timor pœnæ ex sententia fauorabili exequenda, sufficit generale mandatum.

Concorda per *Rol. a Val. cons. 26. lib. 2. nu. 23.*
39 † an appellando dominus incidat in pœnam vel delictum, vel non; vt primo casu vera sit prima opinio, secundo vero secunda.

40 Decimoquarto opus est speciali mandato † ad præsentendum, seu rescriptum impetrandum ad lites. *cap. nonnulli, §. fin. de rescript. cap. ex parte decani, cod. tit. cum alijs cumulatis ab Alex. cons. 135. ponderatis, num. 4. lib. 2.* addendo non
41 † sufficere quod in mandato essent enumerati aliqui casus requirantes speciale mandatum, addita generali clausula, & ad omnia alia requirentia speciale mandatum, quia vbi agitur de releuantia negocij, & de exclusione fraudis, non sufficit talis generalis clausula, & impetrationem
42 † rescripti sine mandato specifico non posse ratificari, nec ex tali rescripto dari iudici iurisdictionem: sequuntur *Bero cons. 25. lib. 3. num. 8. et seq. Henning. Goden. in proces. iudiciar. rub. 3. nu. 12.*
43 *& seq.* vbi ex *Abb. & alijs* limitat, † vbi causa sit profana, & non beneficialis. *Vestrius, in prax. lib. 3. cap. 4. num. 1. in prin.* & ascendens pro descendente, & e contra, frater, vel soror, pro fratre, vel sorore, maritus pro vxore, & e contra, si caueant de rato, & agant tanquam coniuncti. Et licet addat nunquam audiuisse fuisse reiectum rescriptum, quia non impetratum a procuratore habente speciale mandatum; tamen semel interrogante ipso, contra quem præsentabatur Pontificium rescriptum, an præsentans fuisset Romæ ad illud impetrandum, & negasset fuisse Romæ, quòd a iudice fuit reiectum rescriptum. *Bursat. relato Alex. cons. 135. in consil. 74. Mi-*
44 *rabitur, num. 78. & seq.* limitando † si procurator fuit constitutus etiam cum clausula, Si talia forent quæ mandatum exigerent magis speciale; vel ad faciendum quæ dominus præsens facere posset; quia dicitur illi datum mandatum cum
45 libera. † Vel vbi cōmissio impetratur a nepote, vel hæc exceptio non fuit opposita, vel essemus in secunda, vel alia vlteriori instantia, quia quis potius dicitur defendere quam agere, & præser-
46 tim si petatur vt † mandetur iudici, qui summarie procedat vt dixi *supra vers. nono amplia. Rebuf. ad concord.* asserens nunquam vidisse obseruari, *de elect. derogat. verb. speciale, vers. vigesimussextus.*
47 Si tamen causa cognoscenda sit † in Romana Curia, non refert, a quo impetretur rescriptum.

Cassad.

Cassal.decis.1.de procur. num.4. Rota decis.6.de iudic.in nou. concludentes dispositionem *cap. nonnulli §.fin. de rescript.* idem testantur *Vant. de nullit.cap.fin.n.75.Vest.in praxi,lib.3.cap.4. num.2,addendo num.4 ibidem* clericos, & vt ego vidi, sacerdotes etiam contra regulas iuris, aduocationis & procurationis munere se immiscere. Sed antiqua est cautio, vt non quod Romæ fit, sed quod fieri debet sit spectandum, *l.sed licet, ff. de offic.præsid.Gratian. discept.90.num.2*, refert generaliter non seruari *d.cap. nonnulli*, & late id comprobat, addendo idem dici de inhibitionibus quę impetrantur a iudicibus ad quos. *Vantius de nullit.ex defect. iurisd.deleg. num.87.* refert de stylo Rom.Cur.non obseruari dispositionem *d cap.nonnulli, §.fin.de rescript.*

Decimoquinto, vbi in iudicio seu ratione iudicij est præstandum genus aliquod iuramenti, vt dixi *infra* §.8.

48 Decimosexto speciali opus est mandato † ad renunciandum liti. *Bart. in l.postquam liti, C. de pact.num.10.*addendo procedere, etiam quod procurator sit factus dominus litis, posse tamen renunciare exceptionibus dilatorijs vel peremptorijs. *Tiraquel.in l.si vnquam, §. donatione, C.de reuocand.donat.nu.173.post med.& n.174. in fin.& num.175.*

49 Decimoseptimo † ad appellandum a laudo pœnali,seu reducendum laudum ad arbitrium boni viri. *Bero cõs.25.visis,lib.3.n.1.& seq.n.13. & seq.*qui loquitur in casu quo frater appellauerit pro fratre, quod appellatio non releuabat, quia mandatum speciale & in indiuiduo non habebat: addendo etiam si in mandato generali adesset clausula, & ad omnia alia & quæcunque quæ etiam requirerent mandatum magis speciale & indiuiduum, & opus esse mandato in indiuiduo. *Bero ibidem, num.14.circa med.& n.15.*

50 *& seq.*limitat si expressa † fuerint maiora requirentia mandatum speciale.

51 Decimooctauo ad prosequendam † causam appellationis. *Bero cons.114.circa lib.3.num.9. Rebuf.ad concordat.de elect.derogat.verb. speciale vers.*

52 Decimonono ad † appellandum ab excessu. *Contard.de moment.possess.limit.19.num.36.relatis, Ias in l.procurator, ff de cond. indeb. Rol. a Val.cons.43.lib.1.num.11.& cons.26. nu.24. lib.2.*

53 Vigesimo ad allegandum, locum † ad quem est quis citatus, non esse tutum, vt examinat *Gabriel.de citation.conclus.3.*

54 Vigesimoprimo ad contendiendum † vt suspẽdatur instantia prosequendæ appellationis. *Felin. in cap.final.de sent.& re iud.num.3.*

Vigesimosecundo opus est speciali mandato

55 † si quis pro alio appellare velit a sententia lata remedio *l.fin. C. de edict. diu. Adrian. tollend.* vbi *Zucard.num.288.*id expresse notat. *Caldas, de restit.in integr.§.implorandum,num.7.vers. vnde quemadmodum.*

56 Vigesimotertio ad iurandum aliquem suspectum de fuga, vt dixi infra §. 18.

Vigesimoquarto ad dandum obiectus in per-

57 sonam vel electionem electi. *cap. procurator. de election. in sex. Bellam.decis. 32.Bero.cons.25 visis ac diligenter,lib.3.num.5. & seq.* addendo procedere etiam si procurator habeat mãdatum speciale circa aliqua, quæ requirunt speciale mandatum, cum clausula generali, & ad omnia quæcumque etiam maiora, quæ speciale manda-

58 tum requirerent; † sed opus est mãdato in indiuiduo ad obijciendum talem & talem defectum; & idem dicendum si agatur de excludenda fraude; vel causa esset magna; vel mandans incurreret pœnam aliquam. Quæ tamen dixerat *Bero.* de generali clausula, declarat *ibidem num. 15. & seq.plurib.*

Contra verò, quod sufficiat mandatum generale ad opponendum obiectus vel crimina,tenet *Rol a Val.cons.26.lib.2.num.17.*

An autem sustineatur processus, si doceatur de

59 mandato in indiuiduo, postquam † dati fuere obiectus, vel dica. ur superuenisse scientiam alterius defectus, qui nunc obijcitur, *Tiraquel. de retract lignag.§.1.glos.10.num.94. glos. penult.in cap.cit.circa de elect.in sext.*

60 Vigesimoquinto ad accusandum † vel redarguendum testes de falso, seu de crimine. *Bero cons.25.visis,lib.3.num. 11.* addendo isto casu non sufficere mandatum generale cum plena, & libera administratione, *l.si pater ff. de iis quæ in fraud credit.* vbi concessa administratione cum libera,non ideo potest procurator fraudem vel aliud committere,quo dominus incidat in pœnam,† etiam quod expressis aliquibus casibus specialibus addita fuerit clausula & ad omnia alia, quæ requirerent speciale mandatum, vt subdit *Bero ibidem num.12.& seq.* & idem dicendum de quacunque alia oppositione in personas testium, quæ sapiant delictum, & ideo de illorum fide minuatur, *Clem. non potest, de procur.*

Vigesimosexto ad causandũ seu committendũ

62 † attentata. *Lancell.de attentat. par. 1. cap.1. 1.par.num.6.& seq.*vbi id late probat, & testatur ita a Rota decisum coram Oradino: de quo cum ille plura & laudanda referat, addo quod etiam nunc dum hæc scribo, in Vrbe illius ingenium, † probitas singularis, in iure nostro interpretando, & in iudicando integritas conseruatur, laudatur, laudabiturque, & conseruabitur. Honestienim, & recti perpetua est laus: Iniquus vero cum sua perit infamia,vt vi di factum de aliquo, qui, vt dixi, ita mortuus est.

64 Ratio autem relati assumpti est, † quia cum attentare sit delictum, vt notat. *Franc. in cap. bonæ de appell.num.14.& 39.*& fons in malam partem, *Bellam.decis.18.Lancell.de attentat.in præfat.num.102.& 123.* Attentando offendatur maiestas iudicantis, & læderatur ius colligantis, & ius ipsum. *Lancel. de attentat.in præfat. num.69. cum quinq. seq.* Attentatorum materia dicatur pœnalis, odiosiorque sit attentans spoliatore, vt concludit *Lancellot.ibidem, nu. 103.& 105.*

Ad reuocandum tamen attentata, quia agitur de fauore eius, qui illa est passus, sufficit procuratorem habere generale mandatum,vt conclu-
dit

dit Lanceell. de attentat. part.3. cap.22.nu.8,
& seq.
Vigesimoseptimo opus est speciali mandato,
65 † an quis velit vti testibus examinaris pro ve-
ris, & legitimis. Luc. Pet. in prax. Capitolin.
lib.2.cap.12.nu.5. addendo, quod sit esset pro-
curator cum libera, quod posset declarare nolle
vti; eam primæ partis suæ assertionis rationem
referens, quia procurator generalis, etiam cum
libera, non potest facere, vel aliquid dicere,
propter quod mandans incidat in pœnam, vt
dicam infra §.11. vers. item, non potest facere
ea, per quæ dominus.
66 Vigesimooctauo ad accusandum filium de
ingratitudine in patrem. Gul. Benedict. in cap.
Raynutius, §.eodem testamento el. 2. de testam.
num.10. addendo idem dicendum, si per pro-
curatorem accusetur vassallus de simili delicto,
afferens rationem, quia ad petendum, agen-
dumue aliquid, quod sit odiosum, vel contra
ius commune, speciali opus est mandato, seu vt
ego censeo verius, cum ingratitudo sit ciuile
delictum, & plectendum, quatenus quis ad
animum suum illud reuocat, nemo sine specia-
li mandato auditur ad declarandum ea, quæ sunt
animi alterius, vt dixi §.16.
67 Vigesimonono speciali opus est mandato †
ad repulsandum testes examinatos. Clement.
non potest de procur. per quem textum ita fir-
mat Amator. Rodriquez tract. de modo viden-
di proces. cap.9. nu.43. vbi remissiue rationem
refert, cùm nu.42. docuisset cautelam, ne non
probata repulsa quis teneatur iniuriarum, & di-
xerat Clar. §. iniuria, num 13
Sicuti & eadem ratione eodem speciali man-
68 dato opus † est, ad arguendum testes de falso.
Bero. cons.25. visis, lib.3. nu.11. addendo non
sufficere mandatum generale cum plena, & li-
bera.
Trigesimo, quamuis citatione perperam exe-
69 quuta † sanetur illius nullitas, per comparitio-
nem citati. l.1. ff. de ferijs, Marsil. de vnoquo-
que, ff. de re iudic. num.55. cum alijs cumulatis
à Gail. obseruat. 48. quoniam, num. 4. & quæ
dixi de citatione eadem sunt dicenda de intima
tione Card. Mantic. decis. 172. nu. 1. vers. ne-
que, Natta cons. 18. viso, num.2. & sequen.
70 Ampliãdo † etiã si citatio sit nulla ratione in-
certitudinis loci, vbi citandus cõparere deberet.
Mantic. decis. 309. nu. 5. in fin. asserens idem
dicendum de Capitulo illegitime citato, à quo
si constituatur procurator ad comparendum,
etiam si constitutus fuerit tantum ad dicendum
de nullitate citationis. Serafin. decis. 1441.
num. 4.
71 Sed an sufficiat ad sanandum † hunc defectum
comparitio procutoris habentis generale man-
datum, vel potius requiratur speciale, Rota
Romana variauit, vt referunt addentes ad Lu-
douis. decis. 27. domini, num. 14. addendo cre-
dere veriorem esse opinionem, quod sufficiat
generala. Cui adhærerem facile, si ageretur de
sananda nullitate citationis in eum perperam
exequutæ, vt puta, quia domi dimissa copia, vbi
quis erat citandus personaliter, secus vbi citatio
fuisset nulliter exequuta contra mandantem,
nisi mandatum datum fuisset post eam citatio-
nem, vel ageretur de decreto fauorabili sequu-
to ex ea citatione; secus si præiudiciali, nisi pro-
baretur scientia mandantis. Serafin. decis. 1366.
num 2. & id ratione grauis præiudicij, si quod
ex tali sanatione sequeretur, vt dixi in antece-
dentibus, vbi firmaui requiri mandatum in
indiuiduo.
Trigesimoprimo opus est, speciali mandato
72 ad † renunciandum exceptionibus perempto-
rijs. Ias. in l. iusiurandum, §. procurator, ff. de
iureiur. num.4. circa med. Honded. cons. 66.
dubium lib.1. num.82. & seq. addendo proce-
dere etiam si esset procurator cum libera. Cal-
laret. tract. de renunciat. lib.3. cap. 5. num. 5.
& seq. Bero. quæst. 33. num. 8. Quid autem
dicendum de dilatorijs, Gallerat. loco mox cita-
to, & Tiraquel. in l. si vnquam, §. donatione
largitus, num. 173. post med. Limitando, si ta-
lis renunciatio fiat tacite. Alex. cons. 22. lib.1.
num.9. circa fin. addendo idem dici de quocũ-
que legitimo administratore bonorum, & iuriũ
alterius, Fab. Capie. Galeot. controuers. Iur.
tom.2. cap.29. num.1.
73 Trigesimosecundo opus est speciali manda-
to † quoties de genere aliquo iuramenti offeré-
do, vel præstando agitur, vt dixi infra §.8. &
& dixi etiam supra vers. decimoquinto.
Trigesimotertio cum testi non iurato minime
74 credatur, l. iuris iur. C. de testib. si testis exami-
nandus velit per † procuratorem iurare, neces-
se est vt ille in specie det procuratori facultatem
prestandi iuramentum de veritate dicenda. Io.
And. in cap. fin. de iuram. calum. in sext. cum
cumulatis a Crot. de testib. par. 9. nu. 26. Rom.
singul.8. An iuramentũ, asserés ita fuisse a Rota
decisũ, quia non reperitur prohibitum iuramé-
tum procuratoris habentis speciale mandatum,
id est vt ego addo, quia ad iurandum sic & sic,
75 est iuramentum domini, † & omnia iuramentо-
rum genera possunt præstari per procuratorem,
& idem Rom. & addentes late probant. Farin.
de testib. q.74. num.28. post med.
76 Contrarium, quod testis examinandus † non
possit iurare per procuratorem habentem spe-
ciale mandatum, est textus in cap. licet ex qua-
dam, vers. proprio iuramento, de testib. & ibidem
communiter Canonistæ notant, Bart. in l. sed
si vnius, §. seruus meus, ff. de iur. iur. col.2. &
in l. quis bona, §. si alieno ff. de damn. infect. &
ibidem etiam Alex. Crotus de testib. part. 9. n.26.
vers. contrarium, & respondet obiectis, relati à
Farinac. de testib. q.74. n. 28. in princ. & dixi
infra §.8. vers. Limit vbi agitur de examine.
Trigesimoquarto speciali opus est mandato,
77 si causa † sit criminalis, l. non solum §. fin. ff.
de procur. Alex. in l. si quis, §. si procurator, ff.
quod quisque iur. nu.7. Mantic. decis.11. nu. 3.
concludens causas criminales non posse tractari
a procuratore generali. Gratian. discept. 97. nu.
22. concludens neminem sine speciali mandato
admitti ad accusandum, vel opponendum cri-
mina. Vantius de nullit. cap.11. nu.92. Io. de
Amic. cons.132. nu.5.

Trige-

Trigesimoquinto speciali opus est mandato, si
78 in † integrum petatur restitutio, l. illud §. 1. ff.
de minor. Alex. in l. 1. ff. de offic. eius n. 73. in fin.
Rota diuers. decis. 346. num. 7. par. 1. Bauer in
repet. l. cum filio, §. 1. ff. de legat. 1. n. 143. Menoc.
cons. 100. num. 298. Decian. cons. 18. ex prædicta
lib. 1. num. 233. Crauet. cons. 110. inter. num. 6.
& cons. 238. Vicarius, num. 3. Couar. var. resol.
lib. 1. cap. 6. num. 1. Rol. a Val. cons. 26. lib. 2. n. 1.
Mantic. decis. 11. num. 1. Mysinger. obseruat. 26.
ad petendam, centur. 2. vbi rationes plures re-
fert, Capel. Tholos. decis. 55. & relatis contrarijs
concludit. Mauritius Dolanus de restit. in in-
tegr. cap. 23. His non relati. a Tusc. conclus. 279
restitutio. Rebuf. ad concordat. de election. derog.
verb. speciale vers. quartus, † vbi limitat deinde
si petatur incidenter, addendo si petatur prin-
cipaliter esse in mandato exprimendam causam
quare petatur. Roman. sing. 126. concludens re-
quiri mandatum speciale, si petatur incidenter
aduersus sententiam latam super interlocutoria
Contrarium quod sufficiat mandare generali-
79 ter quod petatur † restitutio in integrum, vo-
luerunt relati a Caldas de restit. in integrum,
§. implorandum, num. 6. vers. Contrarium vsq.
ad num. 8. Præsertim si cum generalitate sint ex-
pressi aliqui casus requirentes speciale mandatũ,
cum clausula generali, quod possit omnia quæ
mandatum exigunt speciale: vel esset constitu-
tus cum libera, vel constituens promisisset ha-
bere ratum quidquid a procuratore fuerit ge-
stũ, Bero. cons. 130. lib. 2. n. 52. et seq. absolutè te-
net sufficere generale mandatum, & comprobari
potest ex dictis Dolan. de restit. in integr. c. 23.
His non, num. 2. & seq.
Concordari possunt ex Tusc. conclus. 279.
restitutio, num. 6. & Sfort. Odd. de restit. in
integ. par. 1. quæst. 31. artic. 14. & Rubeo in
suis singul. ad Cassad. decis. 1. de procur.
Ampl. vt non sufficiat mandatũ generale ad
80 petendam † restitutionem in integrum, sed opus
est addere causam in qua illa petatur, l. illud §.
1. Bart. l. generaliter vers. cui id nominatim, ff.
de minor. vbi Bart. notat. cum glos. et in l. vnic.
C. etiam per procur. caus. restit. integ. vbi Bald.
notat. Ias. l. præses, C. de transact. num. 7. in fin.
Menoc. cons. 100. qua nunc num. 298. et seq. vbi
alijs cumulatis concludit restitutionem in inte-
grum peti per procuratorem habentem specialis-
simum mãdatum. Rol. a Val. cons. 26. lib. 2. n. 7.
cum alijs cumulatis a Caldas de restit. in integ.
§. implorandum. num. 6.
81 Differunt enim illa verba, nominatim † & spe-
cialiter, quia expressio specialis, vel de speciali-
bus plura comprehendit, videlicet omnia sub
specie contenta; secus nominatio specialis, quæ
ad expressa tantum restringitur, vt voluit Gul.
de Cuneo, in l. sed et si quis. §. quæsitum ff. si quis
caution.
82 Ampl. præsertim vbi petitur † principaliter,
glos. et Doct. in cap. coram de rest. in integr, Cou.
var. resol. lib. 1. cap. 6. num. 1. Rol. a Val. cons. 26.
circa lib. 2. num. 1. in princ. Misinger. obseruat.
26. centur. 2. vers. verum. Aret. in §. præterea,
inst. de except. num. 18. vers. tertio.
83 Ampl. etiam si procurator generalis esset † con-
iuncta persona infra quartum gradum; vt vo-
lunt relati a Couar. var. resol. lib. 1. cap. 6. nu. 5.
vers. ego vero, dum prius retulisset quæ contra-
rium suadent. Surd. cons. 190. num. 1.
84 Ampl. etiamsi petatur pro † minore. Rebuf.
de constitut. art. 1. glos. 3. num. 32
85 Ampl. etiam si petatur per † viam iustitiæ.
Decian. cons. 18. lib. 1. num. 235.
86 Amplia etiam si petatur per viam † gratiæ:
Decian. cons. 12. lib. 1. num. 235. addendo, si ta-
li casu mandans non audiretur aduersus senten-
tiam nisi personaliter compareret, quod eodem
casu nõ posset peti per specialem procuratorem,
sed ab ipsomet mandante esset petenda, & ratio-
nem concludentem refert.
87 Ampl. quod si petatur in † causa criminali,
petenda sit ab ipsomet, cui sit concedenda, etiam
quod esset minor. Menoch. cons. 100. qua nunc
num. 294. et seq.
88 Ampl. etiam si fuerit constitutus † a Prælato
Ecclesiæ & petatur principaliter, Zabarel. in
clem. 1. de restit. in integr. num. 12.
Ampl. etiam si is, qui illam petit principali-
89 ter, sit † Prælatus Ecclesiæ, pro qua petitur. An-
char. in Clem. 1. de restit. in integr. num. 1. addẽ-
do aliud dicendum, si petatur incidenter.
Limit. vbi petitur restitutio in integrum ab
90 eodem procuratore † contra quem fuit lata
sententia, Cassador. decis. 2. de restit. in integr.
num. 2. eam afferens rationem, quia illa descen-
dit ex primis actis, & tamquam incidenter, quo
casu non est opus speciali mandato, vt dixi infra
num. 95.
91 Limit. vbi restitutio petitur per viam † exce-
ptionis, Henric. Boic. in cap. sciscitata de restit.
in integr. num. 4. Sfort. Odd. de restit. in integr.
quæst. 31. art. 16. num. 83.
92 Limit. in procuratore † domino litis effecto,
Capel. Tholos. decis. 55. relato Innoc. & alijs.
Contrarium tenet Couar. Var. resolut. lib. 1.
cap. 6. nulla, num. 1. in fin. vers. ex his.
93 Limit. quoad defendendum † aliquem in gra-
du restitutionis in integrum. Couar. var. resol.
lib. 1. cap. 6. col. fin. vers. decimo.
94 Limit. in tutore † & oeconomo, Prælato, si no-
mine sui officij seu ecclesiæ illam petat. Abb. cap.
sciscitata de rest. in integr. num. 66. Couar. var.
resol. lib. 1. cap. 6. col. fin. vers. nono, addendo pro-
cedere in quibuscunque alieni patrimonij defen-
soribus. Mysinger. obseruat. 26. centur. 2. in fin.
Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 55. num. 2. adden-
do procedere in syndico & alio quocunque ge-
rente officium publicum, si illam petat ratione
officij. Trentacinq. var. resol. lib. 2. de procur.
resol. 1. num. 8. addendo procedere in quocun-
que habente mandatum a lege.
95 Limit. vbi restitutio † in integrum petitur in-
cidenter. relati à Rol. a Val. testante præterea
de communi, cons. 26. circa, lib. 2. num. 1. circa
med. vers. secus incidenter. Couar. var. resol. lib. 1.
cap. 6. multa num. 1. vbi testatur de communi, &
96 præterea declarat † quando restitutio in inte-
grum dicatur incidenter peti. Caldas de restit.
in integrum, §. implorandum num. 11. Mysing.

obseruat.26. centur.2. vers. verum, vbi testatur de communi, & ita fuisse iudicatum. *Marchesan.de commiss.restit.in integ.§.1.num.56. & seq.* vbi praeterea declarat quando restitutio in integrum dicatur incidenter peti. *Tuscus conclus. 279.restitutio, num.3.& seq.* idem repetit, praesertim si petatur a procuratore minoris. *Euerard.in suis locis legal. cap.a concession. antecedentis num.2.vers.quarto.*

97 Limit.in consorte † litis relati à *Cou.var.res. lib.1.cap.6.n.6.* qui licet aliud ipse sentiat, cum tamen appellatio prosit litis consorti, *cap.vna sententia de appellat.Put.decis.459.part.2.Bal. in l.1.C.si vnus ex plurib. appel. num.1.& seq. Fel.cap.cum super.de appellat.num.6.* non recedo a Ripa & alijs ab illo relatis *in cap. cum M. de constit.num.58.vers.contrarium.*

98 Limit.in procuratore † generali cum libera, vel cuius facta generaliter promisit dominus rata habere. *Caldas de restit in integ. §. implorandum num.7.in fin.*

99 Limit. vbi peteretur incidenter † à procuratore generali constituto à Praelato. *Zabarel. in clem.1. de restit.in integr.num.12.*

100 Limit. vbi restitutio petitur aduersus procuratorē eius, aduersus quem restitutio competit. *Cassad.decis.2.de proc. Sfort. Oddus de restitut. in integr.part.1.q.31. artic.16.num.84.*

101 Limit.vbi petitur incidenter.† *Cast.in l.nam & postea, §.si minor,ff. de minor. num.2.in princ. Galganet. ad Statut. Vrbis lib.1.cap.50*

102 Limit. in administratore publico, † qualis est Syndicus vniuersitatis. *Iass.l.praeses, C.de transact. numer. 7. vers. hinc. Abb. in capit. suscitata de restit. in integr. num.6.* qui idem dicit in tutore, curatore, & similibus habentibus mandatum a lege.

103 Limit vbi restitutio petitur a procuratore † rei. *Sfort. Odd.praeceptor meus in suo celebri tract. de restit. in integr. part.1. art.31. nu.82.*

Singulare vnum addo, quod licet ad petendam restitutionem in integrum opus sit speciali
104 mandato, non † tamen illo opus erit ad defendendam causam restitutionis in integrum. *Cassador. decis.2. de procur.* & an in illo sit exprimenda causa ex qua petitur, vel persona aduersus quam petitur, videndus *Franc. in cap. qui ad agendum, §. fin. de procur. in sext. num. 3.* & dixi *supra ampl. 1.& vers.septimo.*

Cui subnecto aliud, quod si feratur sententia
105 † qua quis restituitur in integrum ex petita restitutione a procuratore non habente speciale mandatum, non ideo sententia est nulla. *Bald. in l. 1. C. de manumiss. vind. Felin.cap.cum venerabilis, de excep. col.2. 2.vers. adde secundo.*

106 Mandatum autem speciale † isto casu dicitur adesse, primo quoties exprimitur, quod quis constituitur procurator ad petendam restitutionem in integrum, quamuis non exprimatur actus, seu causa, super qua sit petenda. *Crauet. cons.119.inter alia, num.3.vers.similiter.* Nec minus persona contra quam petatur. *Couar. de restit.in integr.cap.4.num.2. vers. secunda, & var.resol. lib.1.cap.6.num.2.Rol.a Val.cons.26. lib.2.num.8.& seq.* dum prima stetisset, quae contrarium suadeor. *Mysinger. idem repetens, obseruat.26.centur.2. vers. an autem, Decian. cons.18.lib.1.num.233.* vbi refert qui velint exprimendum esse actum, aduersus quem petitur restitutio.

107 Secundo, quoties quis † constituitur procurator ad agendum, defendendum, & supplicandum. *Abb.cap.coram de rest.in integ. nu.5.* concludens non tantum expresse constitui procuratorem specialem ad petendam restitutionem in integrum, sed etiam tacite per verba generalia. *Cassad.decis.1.de procur. Couar. de rest.in integr.cap.4. num.2.vers. tertia:* & ratio est, quia virtualiter tali mandato inest facultas petendi restitutionem, arg. dictorum *Ioseph. Ludouic.decis. Perus.35.nu.3.* dum voluit mandantem incidere in poenam ex facto procuratoris, vbi ex mandato elicitur data illi talis facultas.

108 Tertio, quoties expresso † casu aliquo requirente mandatum speciale, adijcitur generalis clausula, Et ad omnia alia requirentia mandatum speciale, *cap.qui ad agendum, de procur.in sext.Cassad.decis.1.de procur.Couar. de restit.in integr. capit. 4. num.2. vers. quarto. Mantic. decis.11.num.2.*

109 Quarto, quoties quis constituitur † procurator cum libera, vel cum alia clausula illi aequipollenti: veluti si concedatur plena administratio, vel facultas agendi quidquid ipse mandans facere posset. *Couar. de restit.in integr.cap.4. num. 2.*

110 Quinto, quoties quis constituitur † generalis procurator cum promissione rati, vt voluut *Bart.et alij relati a Couar.var resol.cap.4.n.4.* licet ipse relata *gloss.* aliud sentiente, illi adhaereat, eo quia dicta clausula tantum operetur, vt excuset procuratorem a cautione rati.

111 Sexto, vbi quis constituitur procurator † ad omnia & singula quae ipsemet constituens facere posset, etiam si talia forent, quae requirerent speciale mandatum, *Cassad.decis.1. de procur. num.3.Mantic.decis.11.num.3.*

Septimo, quoties quis constituitur procura-
112 tor † ad petendam restitutionem in integrum in causa contra Titium: nam si dictum fuerit constitui generaliter ad petendum restitutionem in integrum in quacunque causa, & contra quascunque personas, non esset sufficiens mandatum, teste, *Bero cons.430.num.42.lib.2. & dixi supra, num.80.*

Contrarium, quod sufficiat generale mandatum sine expressione personae, vel causae, tenet *Rol. a Val.cons.26.lib.2.num.19.*

113 Octauo, quoties sub generalibus verbis† expressis potest contineri restitutio in integrum. *Rol.a Val.cons.26.lib.2.num.17.& 18.*

114 Trigesimosexto speciali opus est mandato † vbi quis post conclusum in causa producit iura, quae asserit prius sibi non fuisse nota, & illa producere non animo calumniandi. *Couar. pract.quaest.cap.20.num.7.vers.tertio & vers. est tamen.*

115 Trigesimoseptimo, vbi quis excipit † de nullitate carcerationis alicuius, & quod ideo sit relaxan-

laxandus, *l. Pomponius*, *ff. de procur*. *Gigas. conf. 162. quod captura*, *num. 5*.

116 Trigesimooctauo ad consentiendum † prorogationi instantiæ. *Socin. conf. 24. vitis lib. 1. num. 32.* subdendo tamen sufficere mandatum cum libera.

Trigesimonono ad petendum exequutionem
117 † instrumenti cum guarantigia, etiam si tale instrumentum fuerit stipulatum cum ipso procuratore petente exequutionem; *Barzia tract. de Guarantig. par. 1. quæst. 9. in fin.* addendo quod si ipsi procuratori fuerit facta solutio, quod debitor liberetur, & dixi *infra* §. 20. *in ampliationibus*.

118 Quadragesimo opus est speciali † mandato vbi quis alieno nomine auctionari vult. *Ioan. Papon. lib. 18. titul. 6. de subhastation. in appen. arrest. 46. num. 9*.

119 Qeadragesimoprimo in quacunque † causa criminali, præsertim si agatur de fama accusati, *l. non solum in fin. ff. de procur. vbi glos. verb. nominatim*, *& ibi Bald. n. 2.* concludens omnem causam criminalem esse famosam. *Seuerol. tract. de citat. num. 76*.

120 Quadragesimosecundo ad accipiendum † bona in solutum, per adiudicationem, *l. non abstulit*, *C. de nouat*.

121 Quadragesimotertio ad interpellandum † debitorem, quoad ratione moræ obligetur ad interesse. *Gratian. discept. 42. num. 21. & seq.*

122 Quadragesimoquarto ad ratificandam† sententiam inualidam. *Ruin. in conf. 62. discusso lib. 5. num. 27*.

123 Quadragesimoquinto vbi † causa est grauis. *Asin. in prax. cap. 6. num. 21. & seq. pluribus Rebuf. ad Concord. de elect. derogat. verb. speciale*, *vers. vltimo*.

124 Quadragesimosexto ad opponendum † de nullitate citationis, vt dixi *infra de deliberatione*, *cap. 1. §. 2. num. 28.* vbi retuli Rotam rotasse.

125 Quadragenioseptimo, vt actio iudicati † detur procuratori ad lites, *l. 2. & 3. ff. de admin. tut.* nisi in mandato generali adsit clausula ad lites & negocia, vel fuerit concessa libera administratio litis, nam tunc poterit etiam transigere. *Rebuf. ad concordat. de derogat. election. vers. speciale*, *vers. decimustertius*. Sed distingué per *Mathesilan. singul. 30. nota quod licet. Mozius de mandato*, *num. 51. vers. quinquagesimotertio*.

126 Quadragesimooctauo ad nunciandum † nouum opus, *glos. l. de pupillo*, §. *qui procuratorio*, *ff. de nou. oper. nunc. vbi Bart. & Ias.* tenent sufficere generale mandatum. *Rebuf.* ab illis disentit *ad concordat de elect. derog. verb. speciale*, *vers. vigesimusquartus*, *Mazzius de mandato*, *num. 51. vers. 55*.

127 Quadragesimonono in denunciatione † quam facit mulier, se esse prægnantem, *l. 1. §. 1. ff de lib. agnos. vbi Bart. Rebuf. ad concord. de elect. derogat. verb. special*, *vers. vigesimusquintus*.

128 Quinquagesimo ad redarguendum testes de falso. *Mozius de mandato*, *vers. 97*.

129 Quinquagesimoprimo ad agendum† contra eum qui infamaretur, qui ideo fieret infamis. *Mozius de mandato*, *vers. 74*.

130 Quinquagesimosecundo ad defendendum † aliquem in iudicio euictionis, *c. fin. vt lite non contest. Rebuf. ad concord. de elect. derogat. verb. speciale*, *vers. 37*.

131 Quinquagesimotertio ad cognoscendum† de ijs, quæ Princeps sibi reseruauit, *c. vt nostrum de appell. Rebuf. ad concor. de elect. derogat. vers. 33*.

132 Quinquagesimoquarto ad excusandum † tutorem *a tutela*, *glos. l. excusare de excusat. tut. Rebuf. ad concordat. de elect. derog. vers. 34. Mozius de mandato vers. 56*.

133 Quinquagesimoquinto ad carcerandum† & consentiendum excarcerationi, *l. non solum* §. *fin. ff de procur. Rebuf. ad concord. de election. derog. verb. speciale*, *vers. 38. Mozius de mandato*, *num. 48. vers. quadragesimusquartus*, *& num. 51. vers. 63*.

134 Quinquagesimosexto ad recognoscendum † schedulam. *Rrbuf. ad concor. de elect. derog. verb. speciale*, *vers. 42. Mozius de mandato*, *num. 51. vers. 65*.

135 Quinquagesimoseptimo ad impetrandam † veniam ætatis, *l. 2. C. de his qui veniam ætat. Rebuf. ad concordat. verb. speciale*, *vers. 44. Mozius de mandato*, *vers. 67*.

136 Quinquagesimooctauo ad petendam † diuisionem bonorum. *Rebuf. ad concordat. verb. speciale*, *vers. 47. Mozius de mandato*, *vers. 69*.

Quinquagesimonono ad defendendum domi-
137 num† ratione euictionis. *Mozius de mandato num. 51. vers. 58*.

138 Sexagesimo ad agendum† ad caducitatem, *Mozius de mandato*, *vers. 73*.

139 Sexagesimoprimo ad petendam bonorum † possessionem, *glos. in l. per procuratorem 89. ff. de aquiren. hæredit. versic. item fecus*: nam licet bonorum possessio effectu idem sit quod hæreditatis aditio, *Barbat. in Rubric. l. qui admitti*, *num. 120. in prin. & num. 138.* concludens illa in omnibus æquiparari, quia si non directò, saltem vtiliter bonorum possessor est hæres, §. *quos autem inst. de bonorum possession.* attamen quia illa non consistit in animo solo, §. *fin. inst. de hæred. qualitat. & different.* potest per alium adipisci. *Roman. d. l. per procuratores*, *vers. item secundo*. *Barbat. in rubric. C. qui admitti nu. 126. in princ. Odofred. d. l. per procuratorem*, eam afferens rationem, quia ad consequendam bonorum possessionem opus est petitione iudiciali, & non nuda voluntate acquiritur, *Goffred. idem ibidem firmat num. 1. & num. 2. rationem referens*.

140 Sexagesimosecundo item ad iurandum † de calumnia in animam mandantis. *Bart. in l. qui bona fide 13. §. si alieno*, *ff. de damn. nu. 2. & seq. subdens num. 5.* esse opus exprimere causam & collitigantem.

141 Sexagesimotertio vbi aliquid est constitutum vel faciendum fauore aduersarij. *Bart. l. filius 7. ff. de donat. num. 11*.

142 Sexagesimoquarto, item ad petendam exequutionem sententiæ, vt ex *Bart.* & alijs concludit *Caccialup. de debit. suspect. de fuga*, *cap. 2. num. 3*.

143 Sexagesimoquinto, item ad appellandum ab executione sententiæ. *Iaf. in l. si procurator ff. de condit. indeb. nu. 10.*

144 Sexagesimosexto ad petendum quem relaxari a carcere. *Alex. conf. 133. circa lib. 6. nu. 1. Petr. Pech. de iure sistend. cap. 3. nu. 3. vers. sed quod speciale.*

145 Sexagesimoseptimo, item ad recipiendum iuramentum a teste examinando: dixi *infra cap. 8. §. 32. num. 3.*

146 Sexagesimooctauo, item ad faciendum aliquem carcerari. *Carpan. ad Stat. Mediolan. cap. 167. num. 27.*

§. VII.

SVMMARIVM.

Mandato speciali est opus, ut quis faciat alium facto suo incidere in delictum. 1
Item ut quis incidat in pœnam. 2. *Limit.* 3. *Ampl.* 4.
Item in danda licentia promouendi ad sacros ordines. 5
Item in omnibus casibus, qui sapiunt delictum. 6
Item si agitur de ratificatione actorum, quæ alterius nomine sunt facta. 7
Item ad faciendum compromissum. 8. *Limit.* 9
Item ad petendam absolutionem a censuris. 10. *Limit.* 11
Item ad reuocandum mandatum datum argentario ut soluat. 12
Item ad obligandum aliquem, 13. *Ampl.* 14.
Item ad exercendum quæ personæ sunt concessa. 15
Item ad petendum restitui legitimis natalibus. 16
Item ad petendam licentiam redimendæ vexationis ab inimicis. 17
Item ad interpellandum ne fiant melioramenta in re possessa, & restituenda. 18. *Ampl.* 19.
Item ad concedendum feudum, vel emphiteusim manus mortuæ. 20
Item ad dandum rem alienam in solutum. 21. *Ampl.* 22
Item ad repetendum libros scholaris. 23. *Ampl. ibid.*
Item ad declarandum an quis velit esse locum pœnæ legali vel conuentionali. 24
Item ad locandum. 25
Item ad recipiendum aliquid in emphiteusim. 26
Item ad habendum fidem de pretio in subhastione. 27
Item ad exigendum vel exacta recipiendum. 28
Item ad faciendum pacem. 29
Item ad petendum dispensationem 30
Item ad exemplandum antiqua instrumenta. 31
Item ad capiendam possessionem beneficij. 32
Item ad exigendum canonem ab emphiteota, qui cecidit ab emphiteusi. 34
Item ad consentiendum apponi clausulam constituti in instrumento. 35
Item ad diuidendum rem communem. 32
Item ad petendum inuestituram feudi. 36

Relatis casibus, quibus speciali opus est mandato in ijs quæ per alium fiant in iudicio, transeundum est ad casus, qui extra iudicium peragi non possunt sine simili mandato, & vltra ea quæ dixi *supra* §. 4.

1 Primus casus erit, ad faciendum † vt quis per alium incidat in delictum. *Natta consil. 445. num. 2. Surd. conf. 328. num. 5. & seq.* addendo præterea esse exprimendam causam. *Vát. de nullit. ex defect. mandat. num. 94.* concludens nunquam censeri constitutum procuratorem ad committendam fraudem. *Gratian. discept. 81. num. 21. Aufrer. ad Capel. Tholos. decis. 132.*

2 Secundus casus est ad effectum, † vt quis incidat in pœnam ex facto alterius. *Fel. in cap. t. vt lite non contest. num. 8. Paris. conf. 169. n. 7. vol. 3. Rol. a Va. conf. 71. lib. 1. num. 42. Caldas de restit. in integr. cap. implorandum nu. 7. vers. non obstat. et 2. Mozzius de mandato nu. 47. Barbat. in rubr. C qui admit. num. 128.* concludens generaliter facientem actum alieno nomine, si ad illum faciendum non habebat speciale mandatum, non ideo ex generali afficiendum pœna, qua afficitur, qui eum actum facit; exemplum si is, cui data est generalis potestas ab vniuersitate condendi Statuta, excipiendi, vel dandi obiectus, non ideo puniendam vniuersitatem, si ille faciat Statuta contra libertatem ecclesiæ, vel non probet obiecta crimina; vel calumniose excipiat. *Vantius de nullit. ex defect. mandat. num. 95 Rol. a Val. conf. 71. viso lib. 1. num. 42. Rot. recent. decis. 534. fuit part. 1. nu. 2. Zucard. in repet. l. fin. C. de edict. diu. Adrian. nu. 288. Contard. de moment. pos. limit. 19. num. 36. & seq. Serafin. decis. 869. num. 6. Vantius de nullit. cap. 11. num. 94.* addendo siue pœna sit temporalis, siue spiritualis. *Tiraquel. ad l. fin. C. de nubias glos. 7. num. 138. & 140. & seq. plurib.*

3 Limit. vbi procurator † fuit constitutus ad actū, per quem dominus potest incidere in pœnam, vel qui vnicus erat, quamuis generaliter fuerit expressus.

Hinc ad plura infert *Bero. conf. 25. visis lib. 3. num. 14. & seq. pluribus*, videlicet † quod
4 procurator ad lites, & causas, cum facultate appellandi, non potest appellare a sententia arbitri, si compromittentes sub pœna, & cum iuramento promiserunt stare illius laudo, etiā si in mandato procuratoris adsit, enumeratis aliquibus casibus requirentibus speciale mandatum, clausula, & ad omnia, quę speciale, vel specialius mandatum requirerent; nisi numerati casus essent ex illis qui gesti a procuratore faciunt constituentem incidere in pœnam, exempla plura referens, & alia similia congerit *Iaf. l. si procur. ff. de condit. indeb. num. 11. & seq.* addendo *num. 17.* aliquos casus, in quibus mandans incidit in pœnam facto procuratoris.

5 Tertius casus est, quo sine speciali mandato non † valet actus, si concedatur licentia promouendi aliquem ad sacros ordines, nam concessa a Vicario cui non fuit talis specialis facultas, non valet. *Crescent. decis. 1. de offic. Vicar. nu. 2.*

Quartus casus, in quo requiritur speciale
6 mandatum, † est in ijs omnibus, quæ sapiunt deli-

delictum. *Veral.decis.186.par.2.num.2.& seq. Honded.cons.96.num.20.Surd.cons.328. nu.5.*

7 Quintus casus est, si agatur de † ratificatione actorum alterius nomine. *Ruin.consil.62.lib.5 num.27*

8 Sextus casus, qui sine speciali mandato perfici † non potest, est si agatur de compromisso faciendo, *cap.per tuas de arbitr.* vbi *Abb. & reliqui. Marant.in praxi part.4.dist.14.num.4.* alios refert. *Rebuff.ad concordat.de elect. derog. verb.speciale vers.decimusnonus.*

9 Limit. stante Statuto, † quod causæ inter propinquos compromittantur, nam tunc procurator cum generali mandato potest compromittere in arbitrum iuris. *Alex. & reliqui in l.si plures ff.de pact. Marant.in prax.part.4.distin. 14.num.4.* addendo idem dici de tutore, curatore, & similibus, qui sine decreto prætoris possunt de alienis compromittere; quia id faciūt lege cogente, & comprobatur ex dictis *de Laudem.par.2. quæst.4.* vbi plura retuli, quæ excusantur solemnibus iuris, si lege cogente fiant.

10 Septimo opus est speciali mandato † ad petendam absolutionem a censuris. *Card. Mant. decis.107.vers.tertio, Sayus in thesaur.cas.conscient.lib.2.cap.21.num.13.& seq.* & generaliter in omni absolutione. *Rebuff ad concord.de elect.derogat.verb.speciali vers.39.* Quod tamen

11 Limita, † si Canonicus petat absolutionem pro suo Capitulo, nam illam petere potest absque aliquo mandato. *Marsil. in l.siquis ne, ff. de quæst.num.116.Mozzius de mandato. nu. 45. in fin.*

12 Octauo simili opus est mandato ad reuocandum † mandatum datum argentario, vel alteri, vt nomine constituentis soluat, nam quamuis procurator protestetur ne soluat, potest ille, & debet soluere, nisi argentario intimetur superuenisse causam non faciendæ solutionis, *Bart.in l.si cum Cornelius, vbi Cast. num. 2. ff. de solut.Serafin.decis.1146.num.6.*

13 Nono simili opus est mandato † quoties agitur de obligando aliquem, vt dixi *supra* §. 11. *vers. decimo.*

14 Ampl. præsertim de obliganda † vniuersitate. *Menoc.cons.708.Causa num.39.& seq.*

15 Decimo speciali opus est mandato quoties † quis facere, dicereue velit, quæ concessa sunt alicui ratione personæ, seu exequendum personalia, *l. qui ita §.1.ff.ad Trebell. l.restituta §.1.ff.eod.Bart.in l.si stipulatus, ff.de verb. oblig.Caldas* loquens de iure eligendi, vel nominandi, *de nominat.emphit.quæst.6.quæstio est num.22.*

16 Vndecimo, si quis velit restitui legitimis † natalibus, debet id per se ipsum, vel per procuratorem cum speciali mandato facere. *Bart. in l.Gallus, §.forsitan ff.de liber.& posth.col.2.vers. quæro vtrum. Ruin. cons.7. in fin. lib. 3. Dec. cons.55.num.6.cum alijs congestis a Io. Bapt. Lup.tract. de illegitim. & natural.comment.3. §.1.num.3.*

17 Duodecimo, si vassallus ad redimendas † vexationes inimicorum, velit cum illis conuenire, aliquid dato, nam cum id non possit fieri sine domini licentia, illa petenda est per procuratorem habentem speciale mandatum; & idem dicitur si illa fuerit concedenda a Prorege vel alio Vicedomino. *Grat.cons.5.lib.1.*

18 Decimotertio ad interpellandum, alienæ † rei vel restituendæ, possessorem, vel detentorem, ne faciat in re detenta, seu possessa melioramēta, *gloss.l. de pupillo §. qui procuratorio verb. meritis, ff.de nou.oper.nunc. & in Clem.causam, verb.specialiter, de elect. cum alijs cumulatis a Gratian.discept.193.de probatione, nu.16.*

19 Ampl. præsertim † si melioramenta facienda sunt excessiua, & in feudo. *Rosental.de feud. cap.10.conclus.43.num.99.*

20 Decimoquarto, vbi inuestienda † est ecclesia, vel alia manus mortua de emphiteusi, vel feudo. *Rosental.de feud.cap.3.conclus.9. nu. 4.*

Decimoquinto opus est speciali mandato ad
21 dandum † rem alienam in solutum, tam vt extinguatur debitum dantis, quam illius cuius nomine datur. Nam cum datio in solutum sit ficta venditio, sicuti ad vendendum aliena opus est speciali mandato vt dixi *sup.* §.4.*vers.secundus casus*, ita & in datione in solutum pari opus est mandato; ne plus operetur fictio in casu ficto, quam veritas in casu vero, & est textus arguendo a contrario, *in l fundus ille, ff.de cont. empbit.*

22 Ampl. etiam si fieret a † coniuncta persona. *Asinius tract. de execution.* §.7.*cap.*180. *datio, num.2.& seq.*

23 Decimosexto, quamuis procurator dubium † habens mandatum admittatur cum cautione rati. *l.1.C.de procur.gloss.l.Pomponius, §.sed & is,verb.de rato, ff.eod.Ias. late in l. iusiurandū, §.eod.n.6.t 5.& seq.* Si tamen consanguineus, vel amicus repetit libros scholaris, quamuis cauere velit de rato; non auditur, nisi exhibeat speciale mandatum ad illos repetendum. *Alberic.in l.qui ita, §.1.ff. ad Trebell. sequitur Rebuff.de priuileg.scholar.n.225.*vbi plura congerit specialia circa *libro 5.Mozius, de mandat. vers sexagesimosexto.*

24 Decimoseptimo, speciali opus est mandato † ad declarandum, quod quis velit esse locum pœnę legali, vel conuentionali. *Verall.decis.301. par.1.Cornazan.decis.1.nu.3. Gonzal. ad reg. 8.gloss.56.n. 48.& seq.& n. 54. vers. adeo vt ad talem.*

25 Decimooctauo, opus est speciali mandato, † si quis velit aliena locare. *Carroc. de locat. cap. de procur.quæst.2.num.40.& seq. plurib.* vbi agit de locatione bonorum ecclesiæ: sequitur *Aldouin.cons.50 n.31.*

26 Decimonono, ad recognoscendum † rem aliquā in emphyteusim. *Ripol.var. resol. c.7.de iur emph. n.456.*

27 Vigesimo, ad habendum fidem † de pretio rei venditæ sub hasta. *Bart. in l. a Diuo Pio, §. sed si emptor, ff.de re iud.num.2.vers. in speciali.* quod genus mandati non præsumitur, nisi probetur. *Mantic. de tacit. lib. 4. titul. 21. num.6.*

28 Vigesimoprimo, ad recipiendam solutionē, † seu ad exigendum, etiam si sit procurator ad li-

 res,

tes, nisi sit constitutus cum administratione, specialis causæ. *Mathesil.sing.30.nota quod licet n.2.& 3.*

29 Decimusnonus est si agatur † de pace facienda. *Roman sing.466.numquid. Rebuf.ad concord.de elect.derog.verb.speciale vers.vigesimus.*

30 Vigesimo ad petendum dispensationem, † *Mozzius de mandato nu.51.vers.57. Rebuf. ad concordat.de elect.derog.verb.speciale,vers.29.*

31 Vigesimoprimo ad exemplandum instrumẽta † antiqua & vetustate consumpta. *cap.fin. de de fide instr. Rebuff. ad concord. de elect. derog. verb.speciale, vers.27.*

32 Vigesimosecundo ad capiendã possessionem† beneficij, *glos. c.cum nostris de concess. prabend. Mozzius de mandato. vers.68.*

33 Vigesimotertio ad diuidendam † rem communem. *Mozzius de mandato vers.69.*

34 Vigesimoquarto ad exigendum canonem † ab emphiteota, qui cecidir in commissum. *Mozzius de mandato vers.70.*

Vigesimoquinto ad consentiendum apponi in

35 strumento † clausulam Constituti. *Bart. l.1. col.pen.vers.quaro pone quod tutor, ff. de acqu. poss. Ruin.cons.143.num.7.lib.1. Cephal. cons. 147.proponitur num.3. Mozzius de mandato num.48.in fin.*

Vigesimosexto ad petendam inuestituram

36 feudi *cap.1.§.vtrum per quos fiat inuest.relati a Menoch.cons.1.num.78.& a Mozzio de mandat.n.51.*

§. VIII.

SVMMARIVM.

Mandato speciali est opus vbi agitur de præstando iuramento. 1.*& quare.* 2.*Ampl.*6.7.8.9.10. 11.12.13.14.15.16.18.19.20.21.22. 23.24.25. 26.27.28.29.30.31. *Limit* 34.35. 36.37.38.40. 41.43.44.45.46.47.48.49.50.51.52.53.54.

Iurari an possit per procuratorem. 3.17

Iuramenti calumnia formulam tradidit Paulus V. 33

Auth.cassa. C.*de sacros.eccles. Limitatur.*42.

Clerici quando ligentur secularibus legibus. 42

Pater quando possit iurare pro filio & e contra. 55

Mandatum datum ad iurandum affirmatiue vel negatiue prout visum fuerit mandatario est nullum. 56

Mandati defectus an suppleatur cautione rati. 57

Mandatum quod requiratur ad parendum mandatis ecclesia. 58

1 Dixi supra, *§.6. vers. trigesimosecundo,* quod quoties agitur † de præstando vel offerendo quouis genere iuramenti, opus esse speciali mandato, & promisi me hic latius acturam. Assumptum istud probatur *l. nam postea quam, §. iusiurandum, ff. de iureiur. vbi glos.verb.procuratoris, auth.& si principalis, C.de iuram.calum. cap. final. de procur.& firmant Bart.& Alex.in l.qui bona, §.si alieno, ff de dam.infect. Ias.cons.118.omitto lib.1.n.26. & seq.Surd.decis.159. num.1. Grat.consil.104. lib.2.num.19. Crauet.cons.238. Vicarius nu.3. in fin.Ruin.cons.168.circa lib.1.num.6. Couar. in cap.quamuis de pact.part.1 §.5.num.8. vers. sit igitur Ias.in l.iusiurandum, ff. procurator, ff.de iureiur. num.5. Viuius opin.429. num.1.*

2 vbi rationem refert, quia tunc dominus dicitur iurare. *Rebuf.ad concordat. de elect. derog. verb. speciale vers.decimusquartus, & vers.decimussextus.*

3 Contrarium, quod per procuratorem non † possit præstari iuramentum, tenent relati *ab Alberic.in auth.Sacramenta puberum,C.si aduers. vendit.num.6.in princ.*vbi tamen nomina illo-

4 rum non refert. † Concordari tamen possunt *ex Couar.in cap. quamuis part.1.§.5.de pact.nu.8. vers. qua quidem interpretatio,* & dixi *infra limit.7.& seq.& §.13.*

5 Concorda † per *Cynum in auth.Sacramenta pub.C. si aduers.vendit.num.9.*

6 Ampl. etiam si procurator fuerit † coniuncta persona, *l.nec filius, ff.de reb.credit.& ibi Bart.* & late prosequitur *Surd.cons.190. quæstio,n.1. & 3.4.& cons.369.num.6.* concludens coniunctum proconiuncto nihil facere posse, vbi opus est speciali mandato. *Serafin.de iuram.priuel.3. num.3.in fin. Matiens. lib. 5. Recopil.de empt. & retract.l.8.glos.14.num.2.post med.*

7 Contrarium si agatur de iuramento † calumniæ, tenet *Bart.in l.qui bona fide, 13. §.si alieno, ff.de damn.infect.num.8.*

8 Ampl.præsertim † in iuramento calummiæ, *cap.fin.de iuramento calum. in sexto,* & dixi *§. seq.*

9 Ampl. præsertim ad offerendum † iuramentum litis decisiuum, *l.iusiurandum, §.procurator, vbi Cast. Alex.& Ias.*notant, *ff.de iureiur. Papiens.in forma iuram.quod præst. a part. §. Simoninus, & ibidem addent. Io. And.in cap. vt circa de electio.in text. num.9. Surd. cons.190. num.2.in fin et n.4.in fin. Carroc.de iurament. litis decis.quæst.9. decim.tert. quæst.num.1. & seq. Addentes ad Franc. Marc.decis.477.part.2. num.1. Rebuf. ad concord. de elect. derog. verb. specifice, vers.decimusquartus.*

10 Ampl.etiam quod quis † defensor municipũ, & cuiusuis corporis, *l.iusiurandum, 34. §. defensor, ff.de iureiur.*

11 Ampl.vt iuramenti † specifica expressio fieri debeat, ita vt non sufficiat relatio ad aliud iuramentum præstitum. *Socin.cons.99.lib.3.nu.2.*

12 Ampl. præsertim ad iurandum † in animam constituentis. *Couar.pract.quæst.cap.20.nu.8. vers.est.tamen, & in c.quamuis de pact.par.1. §.5.num.8.in princ.& fin. Mantic.decis.11.n.4.* dum prius *num.2.& 3.*limitasset in procuratore cui datum sit generale mandatum, & enu-

13 meratis aliquibus † casibus requirentibus speciale, addita est generalis clausula, & ad omnia quæ constituens facere posset. *Ias.cons.118. omitto lib.1.num.27.* declarando, si ex casibus expressis aliquis sit grauior, vel æque grauis iuramento, *Mancin.de iurament.part.2. artic.1. n.19*

num.19.*Cotta in suis memoral.* plures consentientes congerens ; *§ procurator potest*.

14 Ampl. præsertim ad præstandum † iuramentum veritatis, delatum domino. *Alex. in l. qui bona* §.*si alieno*, *ff. de dam. infect. n.*19.*circa med.*

15 Ampl. vt non sufficiat † speciale mandatum ad iurandum, sed prætetea addendum est ad iurandum sic & sic. *Couar in cap. quamuis de pact. part.*1.§.5.*num*.8.*in princ.* & *Var. resol. lib.*1. *cap*.6.*num*.2.*vers. eodem fere. Matien. sequitur, lib*.5. *Recopil. de empt.* & *retract. l*.8. *glos*.14. *num*.2.*post med. vers. nec satis*.

16 Ampl. præsertim in iuramento † assertorio, modo addatur mandatum in indiuiduo, *glos. in cap. licet mulieres, de iureiur. in sext. verb. proprio*, *arg. l. si quis id quod*, 7. *ff. de iurisd. omn. iud. l. furtum*, §. *siue autem*, *ff. arbor. fut. cas. cap. fin. de maior.* & *obed. cap. quamuis de offic. ordin. in sext. glos. in sext. glos. in capit. sciendum* 27.*quæst.*1. *verb. propriæ sponsionis*, per quæ iura, & alia ita firmat *Ierem. Sitser. tract. de iuram. lib*.1.*c*.14.*n*.9. *in fin.* & *nu*.10.& *seq.*

17 plutibus vbi respondet obiectis, quę prius retulerat quod per procuratorem non posset iurari.

18 Ampl. præsertim si agatur de † iuramento veritatis testandæ super articulis, & tota causa *Roman. singul.*8.*num*.3.& *seq.* & dixi §.13.

19 Ampl. præsertim in iuramento † quo probetur ignorantia iurantis. *Alex. in l. qui bona* §. *si alieno ff. de damn. infect. num*.26.

20 Amplia, etiam in iuramento † promissorio. *Couar. in cap. quamuis de pact. p.* 1. §. 5. *nu*. 8.

21 Ampl. præsertim † ad iurandum fidelitatem : *Couar. in cap. quamuis de testam. part.*1.§.5.*n.* 8.*vers. sit igitur*, declarando modo dominus nō contradicat; & dixi §.3.*vers. prosequendo. Franc. Marc. decis.*482.*par*. 2. subdens *decis. seq.* an idem dicendum in procuratore cum libera. *Ias. de feud. part*.7.*num*.20 *Iac. de S. Georg. de feud.* §. *qui quidem inuestit. num*. 11. & *seq. Viuius opin*.426.*n*.2. vbi plures refert, *Surd. dec*.159.*n*. 1.& *n*.17.& *seq.* limitat, & dixi infra §.17.

22 Ampl. etiam ad iurandum † quod quis perhorrescat potentiam sui aduersarij. *Cassad. dec*. 1.*de iureiur. Rot. decis*.3.*de rescript. in nou. n*.3. *addentes ad Roman. singul*.8.*in fin.*

Contrarium, sed quod sufficiat constituere procuratorem ad iurandum forum, tenet *Carauit. ritu* 128. *num*.20.

23 Ampl. præsertim ad effectū† is cuius nomine est iuratum, incidat in pœnam *l. si quis maior. C. de transact. Ias. cons*.118. *Omitto lib*.1.*n*.27

24 Ampl. in quocumque † iuramento præstando *Surd. cons*.190. *quæstionum*.2.*circa med. Serafin. de iurament. priuileg*.3.*num*.8. *in fin. vers.* & *dicta conclusio*.

25 Ampl. præsertim. ad iurandum † in litem, *Plotus de in litem iurand. num*.641.*vers. vigesimo* & *num*.811. addendo non sufficere speciale mandatum, nisi addatur forma sub qua sit iurandum, vt puta sic ; nec sufficere mandatum generale ad iurandum in litem, vel ad quod libet iuramentum præstandum, sequitur *Surd. cons*.190. *Quæstio num*. 2. *circa med. Serafin. de iurament priuileg*.3. *num*. 3. *in fin. Bart. l. qui bona fide*, §. *si alieno ff. de damn. infect. num*. 20.

26 Ampl. etiā si præstandū sit † iuramentū confirmatorium contractus. *Franc. Marc. decis*.480. *par*.2.*Surd. cons*.190.*nu*.2.*circa med.*

27 Ampl. præsertim si agatur † de præstando iuramento veritatis, iuxta distinctionem *Bart. in l. qui bona fide* §.*si alieno, ff. de damn. infect. n*. 14, & *seq.* & *Alex. n*.19.

28 Ampl. præsertim si agatur † de iuramento interponendo super obseruantia contractus, *Bart. l. qui bona fide* §. *si alieno ff. de dam. infect. n*.19. *Alex. num*.22.

29 Ampl. etiam † vbi est iurandum in supplementum plenæ probationis. *Mascard. de prob. conclus*.650.*num*. 12. idem *Burg. de repul. fol*. 50.*num*.306. & *seq.*

30 Ampl. etiam † si dominus esset in partibus remotis. *Ias. l. iurisiurandum* §. *procurator ff. de iureiur. num*.5. vbi refert dissentientes.

31 Ampl. præsertim † vbi vellet deferre iuramentum super tota causa, secus si inspet aliquo incidenti. *Ias. l. iusiurandum* §. *procurator ff. de iureiur. num*.5.*in fin. Crauet. cons*.238.*num*.3.

Ampl. etiam ad iurandum debitorem suspectum de fuga, vt dixi *infra* §.18.

32 An autem sit † iurandum de calumnia in animam mandantis, vel mandatarij, videndi sunt *Franc. Marc. decis*.477. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis*.132.*Bart. in l. qui bona fide* 13.§.*si alieno, ff. de dam. infect. num*.2.& *seq.* & *num*. 8. & 11.*in fin. Farinac. de test. lib. q*.74.*num*. 28.*in Mancin. de iuram. par*.2.*art*.1.*n*.18.& *seq.* Formulam huius iuramenti † tradidit Paulus Papa

33 Quintus in *Bulla reform. tribunal.*

34 Limit. in tutore, curatore, † oeconomo, & quocunq. administratore dato a lege. *Bart. l. qui bona fide* §.*si alieno ff. de damn. infect. nu*. 8. *Surd. cons*.180.*n*.7. & 8.*circa med.* declarando procedere quoties aliæ desunt probationes : agendo etiam an possit recusari oblatum a tutore, vel curatore, minore, & pupillo.

35 Limit. in procuratore † ad negotia, si agatur de negotio ab illo gesto. *Auffrer. ad Capel. Tholos. dec*.132.*n*.4. *Franc. Marc. decis*.477.*p*.2.*n*.2.

36 Limit. vbi quis est constitutus † procurator generalis ad omnia, excepto quod non possit respondere positionibus contra eum dandis, ex his quę dicuntur quod exceptio declaret, & firmet regulam in casibus exceptis a regula, vt late prosequuntur *Alex. cons*.36.*lib*. 6. *num*. 2. & *seq. Cagnol. in l*.1.*ff. de regul. iur.* & dixi in *meis Collectaneis ad glos. in l. quæsitum* §.*idem respōdit*, *verb. non potest ff. de fund. instruct.* & in terminis *Cas. Barz. decis*.125.*num*.3.

37 Contrarium tenet † *Serafin. de iurament. priuileg*.61.*num*.6.*vers. sed contra illud num*.8. *in fin.* Limitando quoad effectum, vt mandans obligetur pœnis periurij in foro poli *nu*.9.

38 Limit. vbi constituitur procurator † cum facultate, quod ille facere possit quæcumque posset facere ipsemet constituens, si personaliter esset præsens, addito iuramento pro obseruantia contentorum. *Franc. Marc. decis*.480. *par*. 2. *Serafin. de iurament. priuileg*. 61.*num*. 10. *et seq.* qui licet *num*.11.*in fin.* dicat de veritate huius limita-

& 23. & Bart. num. 4. *Couar. in cap. quamuis de pact. in sext. part.* 1. *§. num.* 8. *vers. est tamen. Caldas de restitut. in integr.* §. *implorandum, num.* 6. *vers. non obst.*

3 Ampl. vt procurator † generaliter constitutus ad omnes causas, cum facultate iurandi de calumnia, possit in singulis tale præstare iuramentum. *Capel. Tholos. decis.* 232. vbi testatur ita communiter seruari, & idem affirmat *Auffrer. ibidem Franc. Marc. decis.* 477. *n.* 10. vbi reprobat *Cynum* dissentientem, & ibidem addentes *Bart. in l. qui bona, §. si alieno, ff. de damn. infect. num.* 5. 7. *&* 11. testans de communi obseruantia.

Contrarium tenent relati à *Capel. Tholos. & Auffrer. ibidem decis.* 532. volentibus illis esse exprimendam singularem causam, in qua sit iurandum, & probat *Franc. Marc. decis.* 477. *part.* 2. *num.* 1. *&* 2. *Couar. de restit. in integrum cap.* 4. *num.* 2. addendo contrariam opinionem non esse tutam in conscientia.

4 Ampl. etiam in iudicio damni † infecti, si agatur de iuramento calumniæ ad solemnitatem vniuersalis iudicij. *Alex. in l. qui bona, §. si alieno, ff. de damn. infect. num.* 3. *in fin.*

5 Ampl. vt hoc iuramentum † sit præstandum à procuratore in animam suam, & domini. *Bart. & Alex. in l. qui bona, §. si alieno, ff. de damn. infect. n.* 5. *& seq.* reprobando *Cyn.* aliud sentientem. *Franc. Marc. decis.* 476. *& decis.* 477. *p.* 2. *num.* 8. *& seq.* Syndicus vero, & oeconomus in animam propriam, vt idem subdit etiam de tutore, & similibus. *Mancin. de iuram. part.* 2. *artic.* 1. *num.* 20. *&* 44. *Couar. var. resol. lib.* 1. *cap.* 6. *col. fin. vers. nono,* consentit dictis *Franc. Marc.* idem repetit *Trentacinq. var. resol. lib.* 3. *de procur. resolut.* 1. *num.* 8.

6 Ampl. etiamsi † mandans esset in longinquis partibus. *Alex. in l. qui bona, §. si alieno, ff. de damn. infect. num.* 11. vbi refert *Imol.* dissentientem, quem reprobat.

7 Ampl. in iuramento calumniæ, quod † requiritur pro solemnitate iudicij. *Alex. in l. qui bona, § si alieno, ff. de damn. infect. num.* 14.

8 Ampl. etiam in iuramento calumniæ, † quod est probationis. *Alex. in l. qui bona, §. si alieno, ff. de damn. infect. num.* 15. vbi refert dissentientes, quos reprobat, addendo *nu.* 16. formulam huius iuramenti.

9 Ampl. etiam in iuramento † calumniæ, quod est veritatis, si illud præstetur per modum voluntariæ iurisdictionis. *Alexand. in l. qui bona, §. si alieno, ff. de damn. infect. num.* 19.

10 Ampl. vt dandus sit curator bonis † quoties constitutus fuit procurator, etiam iunctus sanguine, non data illi facultate iurandi de calumnia. *Franc. Marc. decis.* 478. *part.* 2.

Contrarium tenet *Bart. l. qui bona fide* 13. *§. si alieno, ff. de damn. infect. num.* 8.

11 Ampl. vt hoc mandatum † debeat esse in indiuiduo; vt ex *Aret. & Alex.* refert *Caldas de restit. in integr.* § *implorandum num.* 7. *vers. non obstat el* 1. & refert *Bartolum* aliud sentire.

12 Limit. vbi procurator † est coniuncta persona. *Bart. in l. qui bona fide,* 13. *§. si alieno, ff. de damn. infect. num.* 8.

13 Limit. ad producendum † iura post conclusionem in causa, nam non sufficit præstare tale iuramentum a procuratore habente facultatem iurandi de calumnia; licet isto casu sit etiam tale iuramentum præstandum. *Couarr. pract. quæst. cap.* 20. *num.* 7. *vers. tertio, & tamen.*

14 Limit. vbi mandans longe † distat. *Bouer. sing.* §. *iuramentum num.* 10.

§. X.

SVMMARIVM.

Procurator cum libera æquiparatur procuratori habenti speciale mandatum. 1. *Quomodo cognoscatur taliter constitutus.* 2. *Potest transigere.* 4. *Ampl.* 5. *Quomodo possit deferre iuramentum in casibus relatis in l. iusiurandum,* §. *procurator, ff. de procur.* 6. 7.

Procurator cum libera an possit prorogare dilationem datam à mandante. 8.

Item an possit habere fidem de precio in re vendita. 9. 10. *Limit.* 17.

Potest renunciare societati, si iusta concurrat causa illam soluendi. 11. *Limit.* 17

Item si causa sit dubia, offerre iuramentum. 12 *num.* 8. *& seq.*

Item prorogare instantiam. 13. *Limit* 17.

Item facere nouationem. 14. *Limit.* 17.

Item alienare bona mandantis. 15. *Limit.* 17.

Limit. antecedentes casus. 17

Mādatum cum libera qualiter intelligatur. 17. 18

1 Qvia in antecedentibus §§. sæpe feci mentionem procuratoris, cum libera, † & illum dixi æquiparari habenti speciale mandatum. *cap. qui ad agendum, de procur. in sext. l. procurator cui, ff. de procur. Alex. in l. iusiurandum,* §. *procurator, ff. de iureiur. nu.* 1. *Ias. num.* 4. *&* 10. *Ripa in l.* 1. *ff. de acquir. poss. num.* 67. *Tiraquell. in tract. lignag. §.* 1. *glos.* 13. *num.* 32. *Vant. de nullit. ex defect. mandat. nu.* 87. *Alex. cons.* 22. *lib.* 1. *nu.* 8. *circa med. Couar. de restit. in integr. cap.* 4. *nu.* 3. *Monet. de option. cap.* 4. *num.* 56.

2 Necesse aut saltem vtile duxi referre quomodo † cognoscatur quem esse constitutum procuratorem cum libera, & quæ sit istius speciei procuratoris potestas, seu quæ alieno nomine facere possit, & non possit.

3 Quoad primum, tunc dicitur quis factus procurator cum libera, quoties in mandato est clausula cum libera, vel illi æquipollens: vt si alicui datur facultas faciendi quidquid ipse constituens posset, si præsens esset. *Alex. cons.* 44. *vol.* 2. *num.* 1. *Grat. cons.* 159. *num.* 8. *vol.* 2. *Cesar Barzia decis.* 125. *num.* 2. *Ias. in l.* 1. *C. de offic. procurat. Cesar. num.* 22. vbi *in fin.* refert *Io. Andr.* dissentire. *Couar. de restit. in integr. c.* 4. *num.* 3. *vers. sexto.* Clausulas alias æquipollentes refert *Georgius Barseman, in sua radice clausularum, cap.* 6. *§.* 1. *nu.* 16. *et seq. et* §. 4.

Vel

Vel vbi, quis est procurator vniuersitatis, licet non sit clausula, cum libera *Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 2. num. 17.* addendo quod non tamen potest donare. Idem dicitur si quis est procurator legis, qualis sunt administratores publici, *Mant. ibid. num. 10. & seq.*

4 Quoad secundum, procurator cum libera † potest transigere de re vel iure mandantis; *Iaf. in l. iusiurandum, §. procurator ff. de iur. iur. num. 4. in prin. cap. qui ad agendum de procur. in sex.* cum alijs cumulatis a *Couar. de restit. in integrum cap. 4. num. 3. Bero. quest. 33. num. 1. & 6. in fin Alex. conf. 22. lib. 1. num. 7.*

5 Ampl. idem dicendum † in procuratore cum libera dato à lege, qualis est maritus, procurator fisci, tutores, curatores, syndici vniuersitatis, & similes. *l. praeses 12. vbi glos. verb. non finet C. de transf. l. mandato generali 60. ff. de procur vbi glos. verb. procurator Iaf. l. a diuo Pio, §. sed si emptor ff. de re iud. num. 8 l. maritus C. de procur. l. fin. C. de pact. conuent. Iaf. l. iusiurandum, §. procurator, ff. de iur. iur. n. 4. in princ.*

6 Item deferre potest † iuramentum in tribus casibus relatis in *l. iusiurandum §. procurator, ff. de procurat. vbi glos. penul. & Iaf. n. 3. ibidem* addit quartum, quoties procurator fuit constitutus cum potestate recipiendi solutionem. Itē si causa sit dubia, vt dixi *infr.*

7 Intellige prædicta omnia † vbi ius mandātis est turbidum, seu incertum, secus si certum, vel liquidum. *Iaf. in l. contra iuris §. si filius ff. de pactis num. 52. & in l. ius iurandum. §. procurator ff. de iur. iur. num. 4. in princ. & verf. & ex hoc Alex. conf. 22. lib. 1. num. 7.* addendo idem dicendum si gratis remittat: idem censuit *Bero. q. 33. n. 6. & seq.* si tamen iam non esset mota lis, vel leues factæ expensæ. *Iaf. d. §. si filius n. 17. & seq.* disputat an possit de tali iure transigi.

8 Item potest prorogare datam † a mandante dilationem ad soluendum *Rimin. sen. conf. 173. nu. 10. vol 1. relato Paris. conf. 117. n. 24. vol. 1.*

Contrarium tenent *Zaf. in l. qui Romæ, §. Callimachus ff. de verb. oblig. num. 7. & 8. Bero.* negans posse date dilationem, *quest. 33. nu. 5. in fin.*

9 Item potest habere † fidem de pretio rei vēditæ, ad quam vendendam habebat mandatum cum libera, *l. cuicumque §. fin. ff. de instit.* retenta tamen distinctione *Bart. in l. a diuo Pio §. sed si emptor, ff. de re iud.* an is procurator sit constitutus ab homine habente liberam administrationem rei venditæ, vt est quilibet paterfamil. vel non, vt sunt oeconomi, tutores, procuratores, curatores executores nā isti non possunt nec per se habere fidem de pretio, si vendant rem ecclesiæ, pupilli, &c. *Abb. conf. 41. p. 1. num. 1. verf. tertio & num. 3. verf. solum ergo Mantic. de tacit. lib. 4. titul. 21. num. 1. & seq. Alex. loquens de exequutore in l. a diuo Pio, §. sed si emptor ff. de re iud. num. 5. & Bart. nu. 1.* & late deinde est prosequutus *Castil. decis. 7. n. 2 & seq.* de procuratore fisci *Bart. in l. 1. C. de fid. inst. num. 6. & Bald. in l. & si instrumenta. C. eod. num. 1. lib. 10.* cum alijs cumulatis *in meis Collectaneis ad §. vendita verf. sed si is qui vēdidit. inst. de rer. diuis. Bart.* distinctionem late prosequitur *Fab. de Monte tract. de emption. q. 3. num. 29. & seq.* & remissiue *Stracca tract. de mercatur. capitul. de mandato num. 26. Vinc. de Hercul. in l. a diuo Pio. §. sed & emptor. C. de re iud. num. 17. in fin.* qui extendit etiam ad procuratorem specialem.

11 Item potest renunciare † seu soluere societatem initam inter mandantem, & alios; si iusta solutionis concurrat causa. *Alberic. in l. actione 66. §. renunciare ff. pro socio. Bald. in l. si hominem 30. ff. mandat. & ibidem Bart. in prin.*

12 Item potest offerre † iuramentum, si causa sit dubia, secus si clara. *Iaf. in l. iusiurandum §. procurator ff. de iureiur. nu. 4. in princ. verf. Lud. bic.*

13 Item potest instantiam † prorogare. *Socin. conf. 34. visis, lib. 1. n. 32.*

14 Item potest renouare. † *Imol. l. a diuo Pio, §. sed si emptor ff. de re iud. nu. 21. post med. verf. Item quia.*

15 Item alienare bona † mandantis, *Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 2. num. 15.*

16 Item iurare debitorem suspectum de fuga. *Alex. conf. 133. circa lib. 6. nu. 5. & seq.*

17 Item facere aliquem carcerari. *Carpan. ad Stat. Med. cap. 167. num. 27.*

16 Mandatum cum libera habet procurator † fisci, ideo valet illius confessio de recepto. *Crot. conf. 290. in puncto nu. 13. & 14.* Quod tamen intellige vt dixi *infra lib. 3. cap. 16. §. 5. verf. dicendū tertio.*

17 Limita generaliter quæcumque † dicta sunt circa auctoritatem procuratoris cum libera, vbi sequitur graue damnum, & præiudicium mandantis. *Couar. var. resol. lib. 1. cap. 6. nu. 3. & in rubric. de testam. 2. par. num. 14. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 16. num. 41. Amat. Rodriquez tract. de modo vidend. proces. Cap. de procur. nu. 30. in fin.* ea motus ratione, quia clausula cum libera, potius de stylo, quam mandato mandantis apponitur a notarijs ignorantibus illius virtutem.

18 Mandatum cum libera † qualiter intelligatur, *Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 10. si num. 35. vsque ad 41.*

---

§. XI.

SVMMARIVM.

Procurator cum libera non potest renuntiare appellationi. 1 Limita, & limitationem declara 2. 3.

Item nec agere nec renuntiare retractui. 4

Item nec consiteri recepisse. si fuit constitutus tātum ad recipiendum. 5

Item nec facere ea per quæ mandans incidat in delictum. 5. Limit. ibid.

Item nec iuri dicendi de nullitate. 7

Item nec renunciare liti & instantiæ. 8

Item nec facere vel consentire fauorabilibus aduersario mandantis. 9

Item

Item nec facere maiora expressis. 10.
Item nec remittere creditum liquidum mandantis, nihil recepto. 11
Item nec donare bona vel iura mandantis. 12. *Lim* 13.
Item nec liberare debitorem mandantis per acceptilationem, et quare. 14
Item nec dare dilationem debitori postquam cessit, & venit dies 15
Item nec praiudicare iuribus mandantis. 16
Item nec renũciare exceptionem peremptoriam. 17
Item nec mandantem obligare causa fideiussionis. 18
Clausula aequipollentes clausulæ, cum libera. 22
Procuratores plures cum libera constituti, an censeantur in solidum. 23
Procurator constitutus generaliter cum libera administratione omnium negociorum, & constitutus cũ generali administratione omnium bonorum & rerum constituentis, differt. 24

1 QVoad tertium, procurator cum libera † non potest renunciare appellationi, seu facultati appellandi. *Bero. quaest. 33. nu.* 2. *Ias. l. contra iuris. §. si filius ff. de pact. num. 6.* & alios retuli, & alias dixi *supra §. 6. vers. duodecimo, & seq. & vers. vigesimoquinto, & vers. vigesimonono, in fin.*

2 Limit. vbi talis renunciatio fit tacite, † vt puta non appallando, vel patiendo labi fatalia, vt in simili dixi de exceptione peremptoria, cui tacite renunciat procurator, sed non expresse, *sup. §. 6. vers. trigesimoprimo*, & iste est vnus ex casibus, in quibus limitatur regula, paritatis expressi & taciti, *vt declarat Alex. in cons. 5. lib. num. 1.*

3. Cum temperamento tamen, si procurator† sit soluendo, seu habeat in bonis tantum, quo satisfacere possit domino de omnibus damnis ideo passis, ex negligentia procuratoris, secus si non habeat in bonis, *Felin. cap. 1. vt lite non contest. num.* 6. quem refert & sequitur *Gail. obseruat. 45. communis lib. 1. n. 7.* concludentes isto casu tempus decendij ad appellaodum, non currere nisi a die scientiæ mandantis, & ita limitari *auth. hodie*, & pluribus comprobat coocordat. *Rosental. de feud. cap. 10. conclus. 8. nu.* 10. & integrum restitui concludit *Sfort. Odd. de restit. in integr. par. 1. quaest. 29. artic. 2. num. 2. quaest. 30. art. 4. num. 18. & seq.* refert & declatar praxim Rotæ.

4 Item non potest nomine mandantis agere † ad retractum gentilitium, seu ex iure coogrui, vt dixi *sup. §. 2. vers. decimoquarto*. sicuti nec etiam potest tali iuri renunciare. *Viuius opin.* 830. *Statutum, num. 20. & seq.*

5 Item procurator cum libera † constitutus ad recipiendam solutionem, non potest fateri recepisse, & si fateatur, si aliunde non appareat de solutione reali, nihil operatur confessio de recepto. *Cast. in l. si debitorem 21. ff. de nouat. Marsil. sing. 265. Rimin. iun. cons. 465. circa n. Stracca, de mercatur. cap. de mandato. num. 4.*

6 Item non potest facere ea, † per quæ dominus diceretur deliquisse. *§. procurator ff. de cond. indeb. l. 3. §. si procurator*, vbi *Alberic. notat, ff. quod quisq. iuris Ias. in l. iusiurandum. §. procurator ff. de iureiur. nu. 4. vers. secundo, & vers. quarto, Rosental. de feud. cap. 10. conclus. 4. nu. 3. Natt. cons. 445. arbitror. nu. 11. et seq.* Nisi aliter mandatum intelligi non possit. *Tiraquel. ad l. fin. connubial glos. 7. nu. 138.*

7 Item non potest renunciare † iuri dicendi de nullitate sentẽtiæ latæ contra mandantem. *Bero. quaest. 33. num. 2. in prin.*

8 Item non potest renunciare † liti & instantiæ, vt dixi *sup. §. 6. vers. duodecimo*, præsertim gratis. *Bero. quaest. 33. nu. 7. & nu. 8.* ampliat, etiam si talis procurator sit datus a lege.

9 Item non potest facere, † vel consentire ijs, quę sunt fauorabilia aduersario eius, a quo fuit constitutus procurator. *Bero. quaest. 9. num. 10.*

10 Item si in mandato cum libera sunt expressi † aliqui casus, non potest facere, quę sunt maiora expressis. *Bero. quaest. 33. num. 11. Cas. Barz. decis. 125. mandatum nu. 15.*

11 Item non potest gratis remittere † creditum mandantis, si illud est liquidum, præsertim si de illo adsit instrumentum habens paratam executionem. *Bero. cons. quaest. 33. nu. 3. et seq. et n. 9.* eam afferens rationem, quia talis remissio, effectu est donatio, quæ est interdicta tali procuratori, vt mox dicam.

12 Item non potest donare iura vel bona † mandantis, *l. contra iuris ciuilis, §. 1. ff. de pact. vbi Ias. num. 2. l. filiusfam ff. de donat. Ias. in l. iusiurandum, §. procurator ff. de iureiur. num. 4. in prin. et vers. confirmo, Alex. cons. 22. viso lib. 1. num. 7. Natta cons. 10. num. 4. et cons. 115. nu. 6. et seq. et cons. 641. num. 6. et cons. 342. num. 2. Gabriel. cons. 99. vol. 2. num. 35. Viuius opin.* 830. *Statutum, nu. 28. et* 34. addendo procedere etiam donando causa mortis. *Cas. Barzia decis. 125. num. 14. et 18. Gratian. discept. 75. n. 6 Paris. cons. 91. num. 14. vol. 1. Alex. cons. 72. nu. 8. vol. 6. Trentacinq. de procur. lib. 2. resolut. 1. n.*
13 *10. et seq.* limitando in † administratoribus vniuersitatum, declarando qui sint tales administratores. *Gratian.* tamen *discept. 106. circa n. 12. et seq. pluribus*, declarat procedere in administrationibus perpetuis, aliud affirmans in temporalibus, & vniuersitate non recognoscente superiorem. *Bero. quaest. 33. num. 5. circa med.* qui loquitur de procuratore qui remiserat pœnam conuentionalem *num. 6.* & dixi *supra §. 4. vers. decimus casus, Caldas, de restit. in integr. §. implorandum num. 7. vers. ex quibus Fab.* Capic. *Galeot. controuers. iur. tom. 2. cap. 29. nu. 2.*

Item non potest facere, quæ requirunt mandatum in indiuiduo, vt dicam *§. sequenti.*

14 Item non potest liberare † debitorem mandantis per acceptilationem, quia est imaginaria solutio, & effectu donatio. *§. 1. inst. de acceptil. Bero. quaest. 33. n. 5. Ias. in l. iusiurandum, §. procurator ff. de iureiur. num. 4. vers. tertio.*

15 Item nec dare † dilationem debitoris postquã cessit, & venit dies solutionis, *Bero. quaest. 33. num. 5. in fin.*

16 Item nec vllo modo præiudicare † iuribus mandantis. *Bero. q. 33. num. 6. et 10. in princ.*

Item

17 Item nec renunciare exceptionem† peremptoriam, etiam quod esset procurator datus à lege cum libera. *Bero. quaest. 33. num. 5. in princ. & num. 8. et 10. circa med.*

18 Irē non potest mandantem† fideiussionis titulo obligare. *Caldas de rest. in integr. §. implorandum, num. 7. in fin. vers. qua ratione. Fab. Capic. Galeot. controuers. iur. tom. 2. capit. 29. num. 1. & 2.*

19 Item non potest facere quæ graue † damnum mandanti afferant. *Viuius opin. 830. nu. 32.*

20 Item procurator cum libera non† potest abuti bonis mandantis. *Mandel. conf. 731. præmisso casu num. 9.* Abuti autem, seu dilapidare dicitur procurator quoties bona mandantis donat, vel alias gratis remittit, vt dixi supra. *Mandel. conf. 205. nu. 2. & conf. 525. num. 4. Cæsal. conf. 220. proponitur, num. 25. & 26. Natt. conf. 10. num. 4. & conf. 641. num. 6. Viuius opin. 830. num. 27.*

21 Item non potest obligare bona † mandantis ad alterius vtilitatem fideiubendo. *l. si seruus insciо, ff. de fideiuss.* vbi *Bart. & reliqui Castr. in l. contra iuris in princ. & ibi Ias. in §. qui pecuniam, ff. de pact. num. 2. Angel in l. in personam §. qui pecuniam, ff. de pact. num. 2. Dec. conf. 90. num. 1. in fin. Ancar. conf. 332. Alex. conf. 139. lib. 5. Lupus* alios referens *in cap. per vestras, §. 18. num. 9. ff. de donat. inter virum, & vxor* & fuit decisum *à Rota* in procuratore cum libera, qui accesserat societati officij, *corā bon. mem. Iusto 31. Ianuarij 1600.*

22 Quibus verbis æquipollentibus † constituatur procurator cum libera, *Ias. in l. 1. ff. de offic. procur. Cæsar. num. 21. & seq. Franc. in cap. qui ad agendum, §. fin. de procurat. in sext. num. 6. vers. & circa, vsque in fin.* & dixi *infra Mozius de contract. de empt. & vend. capit. de personis, num. 20.*

23 Si constituti fuerint plures † procuratores cum libera, an intelligantur in solidum, videndi sunt *Bald. in rubr. C. de exercit. act. nu. 13. vers. iuxta prædicta. Natt. conf. 342. num. 1. et conf. 428. num. 10. Bisignet. decis. 7. de procur. Rota diuers. decis. 850. part. 3. Phil. Port. conf. 171. num. 9.*

24 Singulare vnum notandum, quod si quis † cōstituatur procurator generalis cum libera administratione omnium negociorum, vel cum generali administratione omnium bonorum, & rerum constituentis; quod primo casu procurator non potest tractare extraiudicialia, quæ requirunt speciale mandatum, secundo autem non poterit tractare iudicialia. *Peregrin. Iannin. tractat. de citat. real. lib. 3. cap. 21. num. 183.* addendo, ad euitādam nullitatem actus, optimum esse addere clausulam, cum libera et generali administratione omnium rerum omniūque negocium, atque bonorum constituentis.

25 Singulare alterum est, quod præfata omnia quibus coarctatur potestas procuratoris cum libera, intelliguntur si ille constituatur ad lites, secus si quoad causas. *Gratian. disceptat. 196. circa num. 13. & seq.*

§. XII.

SVMMARIVM.

Procurator generalis cum libera, specialis, et in indiuiduo, an differat. 1

Mandatum in indiuiduo, quando dicatur datum. 2

Mandatum in indiuiduo requiritur ad donandum. 3

Item vbi agitur de ijs, quæ non tendunt ad fauorem mandantis. 4

Item vbi agitur de quotiis actu sapiente donationem. 5

Item in dandis et respondendo positionibus. 6

Item in faciendo actum æquipollentē donationi. 7

Item ad offerendum, et præstandum iuramentum. 8. *Ampl. ibid.*

Item ad contrahendum matrimonium. 9. *et* 16. *Ampl.* 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 28.

Item ad adeundam hæreditatem. 10

Item ad appellandum ab exequutore, et in exequutiuis. 11

Item ad appellandum à laudo. 12

Item ad dandum obiectus in electum. 13

Item ad redarguendum testes de falso. 14.

Item vbi agitur de interpretatione verborum, quæ sint dubia. 15

Item in omnibus causis spiritualibus. 17

Item ad vendendum bona ecclesiæ. 29

Item ad vbi agitur de graui et magno præiudicio mandantis. 30

Item vbi agitur de expressione beneficij si quis velit simul, et semel de alio prouideri. 31

Item vbi lex requirit expressionem indubitatam. 32

Item vbi agitur de interpositione iuramenti. 33

Item ad adeundam hæreditatem. 34

Matrimonium qualiter contrahatur per procuratorem. 27

Matrimonium contrahi non potest ab ascendente pro descendence, etiam cum promissione rati. 28

1 QVamuis *Bero. quæst. 33. nu. 9.* velit non differre, † an quis habeat mandatum generale, cum libera, vel speciale, vel in indiuiduo, censeo tamen illum non bene censuisse: quia si ista essent paria, idem, & par effectus ab vtrisque sequeretur, quod non est verum, cum in multis non sufficiat habere mandatum generale cum libera, vel speciale, sed opus est in indiuiduo. Ideo vt pateat veram non esse telatam paritatem, annectam hic casus, qui requirunt mandatum posterioris generis, & in quibus non sat esset habere mandatum cum libera, vel in specie. Quando autem dicatur da-

2 tum † mandatum in indiuiduo, colligi potest ex dictis *supra hoc cap. 7. vers. notandum,* & latius *ex Tiraquel. ad l. fin. connubial. glos. 7. num. 128. vsque in fin.*

Primus casus est, quoties agitur de donatione, quæ

3 quæ si fiat † per procuratorem, opus est mandato in indiuiduo, id est cum expressione, quid, quantum, quomodo, & cui sit donandum, vt dixi *supra §.4.vers.decimus casus, Bero.quæst. 33.num.9.in fin.*

Contrarium voluit *Bero.cons. 130. lib. 1. num.*48. licet ex illius dictis possit colligi concordia.

4 Secundus casus est, quotiescunque † agitur principaliter de ijs, quæ ad fauorem mandantis nullatenus tendunt, vt ex *Bart. Ancar. et Roman.* concludit *Bero. quæst. 33. si procurator, num.* 10.

5 Tertius casus est, quotiescunque † agitur de quouis actu sapiente donationem; vt concludit *Bero. quæst. 33. si procurator, num. 10. post med. vers. quia licet.*

6 Quartus casus est, si agatur † de dandis, vel de respondendo positionibus, vt dixi *supra §.6. vers.sexto.*

7 Quintus casus est, si agatur de † faciendo actu æquipollente donationi. *Ias.in l. iusiurandum. §.procurator, ff.de iureiur.num.4. vers.facit.*

8 Sextus casus est, si agatur de offerendo † vel præstando iuramento, vt dixi *supra* §. 8. *vers. ampl.vt non sufficiat*, & præsertim calumniæ. *Caldas de restit.in integ.§.implorandum, nu.7. vers.non obst.el* 2. vbi rationem refert.

9 Septimus casus est, si constituatur † procurator ad contrahendum matrimonium. *Bart.in l. filius familias, 7.ff. de donat. num.9. in fin.* & dixi *infra vers. vndecimus. Mantic. de tacit. lib.7.tit.2.num.*25.& dixi *infra num.16.*

10 Octauus casus est, si constituatur † procurator ad adeundam hæreditatem. *Bart.in l. filius familias, 7. ff. de donat. num.9. vers.fallit in aditione.*

11 Nonus casus est, si agatur de † interponenda appellatione ab exequutione, seu exequutore, seu in causa exequutiua, vt dixi *supra* § *6.vers. decimotertio. Rebuf. de sent. exequut. artic.7. glos.13.num.9 Natta cons.445.num.4.*

12 Decimus casus est, si † agatur de appellatione interponenda a laudo, vt dixi *supra §.6.vers.decimoseptimo.*

13 Vndecimus casus est † si agatur de dandis obiectibus in alicuius electionem, vel illius personã, vt dixi *§.6. vers.vigesimoquarto.*

14 Duodecimus casus † est ad redarguendum testes de falso seu crimine, vt dixi, *§.6.vers.vigesimoquinto.*

15 Decimustertius casus est, † si agatur de interpretatione verborum quæ sint dubia, seu multiplicem patiantur interpretationem cõtra aduersarium. *Bart.l.filius familias, 7. ff. de donat. num.*11.*Carroc. de locat. cap. de procurat. q.2. num.44.Barzia decis.125. num.17. cap.1.§.fin. & cap. procurator de elect. in sext. Clem.non potest eod.tit.Tiraquel.ad l. fin. connub.glos.7. num.112.& seq.*

16 Vndecimus casus est, si agatur de † matrimonio contrahendo, *cap.fin.de procur.in sext.Ias. in l.exigendi, C. de procur.num.9.vers.quinto,*

17 addendo idem dicendum in omnibus † causis spiritualibus. *Bero. cons.25.visis lib.3. num.9. Put.decis.233. lib.3. num. 2. Bero. quæst.132. vtrum, num.14.late Sanchez de matrimonio, lib.2.disput.11.num.3. & seq. Mantic. de tacit. lib.7.tit.2.num.* 25. concludens necesse esse ex-

18 primi nomen mulieris, † cum qua matrimonium est contrahendum, vt dixerat prius *Rol.a Val. cons.26.circa lib.2. num.* 4. & 21. *Caroc.* & ab illo relati *de locat.part.2. de procurat. num.43. Caldas de restit.in integ.§.implorandum, nu.6. vers.facit Maurit de restit. in integrum, c.24. nu.6.Ierem. Setser. tract.de iuram.lib.1.cap.14. num.13.Mozius de mandato num.11.*

19 Ampl.idem dicendum, † si agatur de contrahendis sponsalibus. *Sanchez de matrimon.lib.2. disput.11.num.3.in fin.* eam afferens rationem, quia sponsalia sunt vehiculum ad matrimonium, seu verius quia idem iudicandum de præparatorio, quod de præparato, *l. abesse, l.si cui, §.tandiu in verb.statim, l.ab hostibus, §.sed quod simpliciter, ff.ex quib.caus.maior.Alex.in l.1.ff.de officio eius. num.54.Dec.num.66.& seq.Alex. in l.diuertio 8.ff.sol.mat.num.8.& seq. Ierem. Setser. de iurament.lib.1.cap.14.num.13. in fin.*

20 Ampl.vt non sufficiat † mandare alicui vt sibi prouideat de vxore. *Bald. in l.mandato generali. 34.ff. de ritu nuptiar.*

21 Ampl.idem dicendum † si agatur de matrimonio spirituali. *Ioseph.Lud.conclus.30.vers.duodecimo*: & ratio est, quia eadem viget ratio in matrimonio spirituali, quæ in carnali, videlicet propter magnum præiudicium, quod inde sequi potest illi, cuius nomine fit contractus, vt considerat *Bart. in l. filius familias, 7. ff. de donat. num.9.in fin.vers.item fallit.*

22 Ampl.vt non sufficiat † in mandato expressia aliquibus casibus requirentibus speciale mandatum, addere clausulam generalem, & ad omnia alia mandatum speciale requisentia, *glos. in cap.fin.de procur.in sext.verb.speciale, Sanchez de matrimon.lib.2.disput. 11. num.3.*

Ampl. vt non sufficiat habuisse, seu dedisse mandatum ad nuptias, seu sponsalia contrahen-

23 da in indiuiduo; sed opus † est præterea, vt tempore contractus mandatum non sit reuocatum, nam si reuocatum fuerit, quamuis ignorante procuratore non contrahuntur valida sponsalia, nec matrimonium. *Sanchez de matrimon.lib.2. disput.11.num.6.& seq.* addendo idem dicendum si per nuncium, vel epistolam sit contrahendum matrimonium, & antequam contrahatur reuocetur nuncius, vel epistola.

24 Quæ dixi de reuocatione mandati, † idem *Sanchez ibidem, num.8.& seq.* ampliat, quamuis constituens iurasset non reuocare procuratorem constitutum, vel reuocatio esset interna, probata tamen externe, vel esset tacita reuocatio, vt puta facto contrario, dato mandato ad contrahendum cum alia. Et ratio est, quia in perfectione actus deficit mandantis consensus, qui est materia sine qua non, ipsarum nuptiarum, *l. nuptias ff.de regul.iur.*

25 Ampl.siue mandatum † detur fœminæ, siue masculo. *Sanchez de matrimon.lib.2. disput.11. num. 15.*

26 Ampl.siue mandatum probetur datum † scripto,

pro,siue oretenus. *Sanchez de matrimon. lib.2. disput.11.num.14.*

27 Forma autem matrimonij contrahendi per † procuratorem, præsertim post Concil. quæ sit, & ea non seruata in omnibus corruat matrimonium, sitque illud vere Sacramentum, siue fuerit contractum per procuratorem, vel epistolam, idem *Sanchez ibidem, num. 16. vsq. in fin. & disput.12.*

28 Ex præfatis colligitur, non posse † ab ascendente nomine descendentis, vel alterius consanguinei, sine mandato contrahi matrimonium, etiam cum promissione rati, sicuti & quoad lites matrimoniales, & alias spirituales; licet in hoc *Rota* quandoque sibi non constiterit, teste *Bero. quæst.132.num.11.16.& seq.* & dixi in meis *Collectaneis ad l.sed & ha, vers.& affines, ff.de procur.*

29 Duodecimus casus est, vbi procurator † constituitur ad alienandum bona ecclesiæ, vel minoris, & similium. *Caroc. de locat. cap.de proc. quæst.2.num.45.& seq.* dum prius *num.35. & seq.* examinasset quæ bona possit procurator generalis ad vendendum vendere. Si autem procurator fuit constitutus a layco, & ad vendendũ bona layca, sufficere mandatum in specie, nec requiri aliam expressionem, voluit *Dec.cons.36. num.7.vers.quarto.*

30 Decimustertius casus est quotiescunque † agitur de graui, & magno præiudicio mandantis, quia tunc quæuis generalitas non sufficeret, nec etiam specialitas, nisi is casus nominatim fuerit expressus. *Bart.in l.filius famil.ff.de donat.nu.9.* vbi duo exempla refert, si agatur de adeunda hæreditate, vel contrahendo matrimonio, quæ ambo grande continent grauamen, *l.pro omnibus C.de iur.dotium.l.si hæreditatem, ff. mand. l.more, ff.de acq.hæred. Alex.in l.1.C.qui admit. num.4.Rol.a Val.de lucro.dotis num.4.* & considerat *Tiraquel. ad l. final. connubial.glos.7. num.3.Mantic. de tacit.lib.7. tit.2. num.24.*

31 Decimusquartus casus est, si agatur † de expressione obtenti beneficij, vbi quis vult simul & semel de alio prouideri, præsertim si onus hospitalitatis habeat annexum. *Tirasquel. ad l. fin. connub.glos.7.nu.114.& seq. & n.147.*

32 Decimusquintus casus est quoties † lex requirit expressionem per verba geminata, vel certitudinem indubitatam importantia. *Tiraquel. ad l fin.connub.glos.7.num.117.& seq.* subdens, *num.141.* præsertim procedere vbi expressio in indiuiduo requiritur pro forma.

33 Decimussextus casus est, si agatur † de interpositione iuramenti, an illud in actu fuerit vel non adhibitum, vel repetitum; quia nisi de illo constet in indiuiduo, non dicitur adhibitum, nec qui fecit actum peierasse. *Tiraquel.ad l fin. connub. glos.7.num.121.& 122.*

34 Decimoseptimus casus est, si agatur † de adeũda hæreditate, quia in mandato est præterea exprimendum, cuius hæreditas sit adeunda. *Maur. de restit.in integ. capit.24.num.5. Mantic. de tacit.lib.7.tit.2.num.27.* & *num.28.* refert Doctores dissentientes an hæreditas possit adiri per procuratorem.

35 Decimusoctauus casus, si agatur † de actu, per quem constituens incurrat pœnam, *l.3.§.si procurator, vbi Bart.& Alex.ff. quod quisque iur. l.si procurator.ff.de cond.indeb. Grat. cons.159. lib.2.num.2. & num.23.* limitat vbi procurator apponit pacta pœnalia solita & consueta.

§. XIII.

SVMMARIVM.

Procurator non admittitur, vbi fuit electa industria persona. 1. *Ampl.*2.3.
Item ad adeundam hæreditatem, 5. *& quare ibid.* 7. 8. *Contrarium*. 6. *& quare*. 7. 8. *Ampl.* 9. *Limit.*10.11.12.13.14.15.16.17.
Procurator non admittitur ad petendam restitutionem integrum in causa criminali, 19.
Item vbi agitur de declaratione animi. 20.
Item ad confitendum delictum. 21
*Item ad iurandum de dicenda veritate in causa.*22
*Item vbi requiritur iuramentum pro forma.*23
Item vbi agitur de rogitu vel publicatione instrumentis. 24.
Item vbi agitur de legitimatione spurij 45.
Item si agatur de vitanda pœna imposita notario sibi vel alteri, per quem sentiat commodum, ascribendo aliquid in testamento vel codicillis. 26.
Item ad iurandum fidelitatem. 27.
Item ad iurandum non posse consequi iustitiam, vel perhorrescere potentiam sui aduersarij. 28.
*Item ad præstandum iuramentum subiectionis.*29
Item vbi agitur de adeptioné. 44
Item si quid sit definiẽdum singulari certamine. 30
Item vbi agitur de præstanda reuerentia, 31
Item ad perhibendum testimonium. 32.
Item *ad recipiendum emphiteotam*. 34. *Limit.* 35. 36.
Item ad emologandum laudum. 37
Item vbi in actu faciendo requiritur præsentia alicuius. 38. *Limit.*39.40.41.
Item ad profitendum religionem. 43
Item ad confitendum peccata Sacerdoti. 46
Item ad appellandum ab executione excessiua. 42
Testis non deponis scripto. 33. *Bonorum possessio, & aditio hæreditatis, sunt idem*. 18.

Relatis casibus, quibus opus est speciali mandato, vel in indiuiduo, vt quis per allum faciat, quæ per seipsum nolit præstare, addendi sunt casus, quibus nullus potest per alium præstare, quæ ipse facere vellet, seu vbi nullum genus mandati sufficit.

1 Primus itaque casus est, vbi ex conuentione † vel a lege, fuit electa industria personæ alicuius, vel personæ qualitas præcipue fuit considerata; nam cum personalia non egrediantur personam, illamque perpetuo sequantur, non aliter ac vmbra concomitatur corpus, *l. idem Iulianus §.si quis alicui, ff.de legat.1.l.& hæred.l.si tibi decem. §.si quis pacis atur, ff. de pact.* nullatenus talia fieri possunt per procuratorem etiam habentem spe-

2 speciale mandatum, † præsertim si sequatur alterius præiudicium. *Anton. Rub. in l. non solum §. morte, ff. de nou. oper. nunc n.* 180. *post med. Franc. cap. vt circa, §. alioquin. de elect. in sext. col. fin. vers. tu aduerte*, etiam quod procurator
3 esset coniuncta† persona, quæ potentia iuris esset eadem persona cum mandante, quia personalia cum persona extinguuntur, *cap. priuilegium, de reg. iur. Dec. & Cagnol. l. in omnibus causis, ff.*
4 *eodem*; nec fictio † extenditur, vbi opus est veritate, *l. 3. §. hæc verba, ff. de negot. gest.*

Secundus casus est, quoties agitur de adeunda
5 hæreditate, nam † cum illius aditio pendeat a pura, & simplici voluntate illius, cui est delata. *Bart. in l. per procuratorem, alias Paulus* 89. *ff. de acquir. hared. num.* 1. *vers. sed illud quod consistit.* nullatenus adiri potest hæreditas per procuratorem, *d. l. per procuratorem*, 89. quam corruptam & legendam *Paulus*, vult *Duaren. anniuers. disput. lib.* 2. *cap.* 27 *vers. sed illud.* consentiunt *Bart Rub. Alex. in l. non solum. §. morte, ff. de nou. oper. nunc, nu.* 180. *in prin. Crot. num.* 27. *& seq.* vbi similibus pluribus comprobat. *Menoc.* & ab illo relati, *præsumpt.* 101. *disseruimus, lib.* 4. *num.* 26. *vers. sed illud Mysinger. obseruat.* 26. *centur.* 2. *circa fin. Roman. d. l per procuratorem, num.* 3. *vers. primo*, vbi relatis contrarijs residet in ista opin. *Ias. in l.* 1. *ff. de offic. procur. Cæsar. nu.* 1. vbi præterea disputat, an sicut adiri non potest per procuratorem ita pariter non possit repudiari. Idem firmat *Cuman. d. l. per procuratorem, num.* 8. & *nu.* 4. rationem refert, *& Odofred. num.* 1. asserens sibi placere opinionem *glosæ*, ratione per eum relata. *Bero. quæst.* 64. *num.* 3.

6 Contrarium tenent † *Cynus, et ab illo relati in l.* 1. *C. qui admit. col.* 1. *vers. ista tamen differentia, & post Cyn. Barbat. in rub. C. qui admit. num.* 135. *et seq.* vbi aduersus antiquam, vt ille loquitur, & modernam iurisprudentiam respondendo singulis obiectis *Romani* aliud sentientis, concludit per procuratorem habentem speciale mandatum ad adeundam hæreditatem posse illam adiri, & à nemine fuisse animaduersum *Bartolum* in hoc sibi non constasse. Idem censuit *Duaren. anniuers. dispunct. lib.* 2. *cap.* 27. asserens contrarium in iure non reperiri cautum.

Verùm tenendo primam opinion. quæ pro-
7 batur irrefragabili † ratione, quod cum hæreditas, quæ est nomen iuris. *l. item veniunt. §. fructus, ff. de hared. Bart. in l. fin. C. de pact. nu.* 14. & quidem vniuersalis. *l. hæreditas, ff. de reg. iur.* non circumscripti meta aliqua loci, vel territorij. *l. fin. C. de præscript. long. temp. l. Gaius, ff. de legat.* 2. *Corn. cons.* 49. *lib.* 3. *nu.* 10. *et seq. Ludou. Morot. cons.* 53. *num.* 14. animo adeatur, licet nihil hæreditarium attingatur. *l. pro hærede, ff. de acquir. hæred. l. si sorori, C. de iur. de lib.* statim atque quis constituit procuratorem ad adeundam hæreditatem, vel retinet rem hæ-
8 reditariam, † hæreditas dicitur adita. *Bald. in l.* 1. *C. qui admit. nu.* 34. *vers. sed eur*, etiam quod cõstitutio esset nulla. *Surd. cons.* 128. *est à multis num.* 22. *et seq. Corn. cons.* 112. *videtur lib.* 4. *num.* 2. 4. 15. quamuis constitutio, vel declaratio acceptationis hæreditatis sit facta in absentia rei, vel patris. *Crauet. cons.* 148. *nobilis, num.* 10.

9 Ampl. præsertim, † si in mandato dato procuratori sit expressa persona defuncta, de cuius hæreditate agitur. *Maurit. de restit. in integr. cap.* 24. *num.* 5.

10 Limit. vbi hæreditas est † delata Collegio, vel cuiuis alio vniuersali corpori, ecclesiastico, vel seculari. *Goffred. in l. per procuratorem, 89. ff. de acquir. hæred. num.* 3. *& seq. Barbat. in rub. C. qui admitti, num.* 131. *circa fin. vers. & sic not.*

11 Limit. in hæreditate delata† infanti, vel muto, furioso, & similibus, qui non intelligunt quid agant: nam quamuis illorum nomine cõstituatur procurator ad adeundum, non ideo hæreditas illis delata dicitur adita, quia vt ego addo, non intelligentes illi quid ipsorum nomine agatur, non potest dici illos animo adijsse hæreditatem. *Roman. in l. per procuratorem, ff. de acquir. hered. nu.* 5. *Barbat. in rub.* C. *qui admitt. num.* 134.

12 Limit. in hæreditàte delata † ei, qui vt valide adeat alterius eget auctoritate, veluti si hereditas sit delata pupillo, vel filio fam. maiori in potestate patris existenti, mulieri quæ ex forma Statuti nõ potest absque marito contrahere, vel quasi. *Bart. in l. per procuratorem* 89. *ff. de acquir. hæred. num.* 1. *vers. sed illud, & ibidem Odofred. in fin. Barbat. in rub. C. qui admitt. num.* 131. *vers. idem dicit in casu*; subdens *numer.* 134. *in fin.* idem dicendum de hæreditate delata Monacho. *Cuman. d. l. per procuratorem, num.* 2. *circa fin. & num.* 8. *in fin.*

13 Limit. vbi hæreditas defertur † Cæsari, seu fisco, cuius procurator, si locupletem acceptet hæreditatem, facit Cæsarem hæredem. *l.* 1. *ff. de offic. procur. Cæsar. Bart. in l. per procuratorẽ,* 89. *ff. de acquir. hæred. nu.* 2. asserens hunc esse casum specialem, & in contrarium esse ius commune. Idem *ibidem* repetit *Gofred. num.* 2. *in fin.* addendo, *num.* 5. *&* 6. quod potest etiam seruo Cæsaris iubere vt adeat. *Duaren. anniuers. dispunct. lib.* 2. *cap.* 27.

14 Limit. quoties constituens † procuratorem ad adeundam hæreditatem est ignarus virium illius, seu est multum remota à mandante. *Cyn. in l.* 1. *C. qui admitt. col.* 1. *vers. præterea*, vbi *Bald. num.* 35. exemplum refert, si constituatur procurator ad acceptandam hæreditatem quatenus sit soluendo. *Roman. in l. per procuratorem,* 89. *ff. de acquir. hæred. num.* 5. *vers. hinc est quod Bald.*

15 Limit. in fisco, & quocunque † alio, qui ad acceptandum hæreditatem sibi delatam, alterius eget adminiculo. *Bald. in l.* 1. *C. qui admit. n.* 37. *circa princ. vers. & sic not.*

16 Limit. in petenda acquisitione hæreditatis † quæ fiat per fideicommissi restitutionem, nam illa fieri, & peti potest per procuratorem habẽtem speciale mandatum. *Barbat. in rub. C. qui admitt. num.* 126. *in princ.*

17 Limit. in petenda bonorum † possessione, *glos.*

glos. in l. per procuratorẽ, 89. ff. de acquir. hared. vers. item secus. Nam licet bonorum pos-
18 sessio effectu idem sit, quod † hæreditatis aditio, Barbat. in rub. C. qui admitt. num. 120. in prin. & num. 138. concludens illa in omnibus æquiparari, quia si non directo, saltem vtiliter bonorum possessor est hæres. §. quos autem inst. de bon. poss. attamen, quia illa non consistit in animo solo. §. fin. instit. de hared. qualit. & diff. potest per alium adipisci. Roman. d. l. per procuratorem, num. 5. vers. item secundo. Barbat. in rub. C. qui admit. num. 126. in princ. Odofred. d. l. per procuratorem: eam afferens rationem, quia ad consequendam bonorum possessionem opus est petitione iudiciali, & non nuda voluntate acquiritur. Goffred. idem ibidem firmat num. 1. & num. 2. rationem referens.

19 Tertius casus est, vbi petitur restitutio † in integrum, etiam a minore aduersus sententiã in illum prolatam in causa criminali, Menoch. cons. 100. Qua nũc. n. 294. & seq. qui loquitur in casu, quo minor fuerat sua confessione damnatus.

20 Quartus casus est quotiescumque agitur † de declaratione eorum, quæ in animo consistunt, nam per alium quam per eum, de cuius animo declarando agitur, non potest fieri declaratio. Franc. in cap. vt circa §. alioquin de election. in sext. in fin.

21 Quintus casus est, si agatur de † confitendo delicto capitali, nam ad illud confitendum non admittitur procurator etiam cum speciali, mandato. Bald. in l. 2. C. quor. appellat. Barbat. cap. si clerici de iud. num. 7. per textum in cap. ex litteris vers. ore proprio de excess. prælat. cum alijs cumulatis a Viuio. opin. 950. testis non potest tradere num. 8

22 Sextus casus est si agatur de iuramento † præstando a teste, nam nemo potest mandare procuratori, vt pro ipso iuret, l. de minore §. tormenta ff. de quæst. per quẽ testũ ita firmat Bald. in rubr. ff. de iureiur. & Butr. et Abb. relati a Roman. singul. 8. in prin. Bart. et Rom. in l. qui bona §. in alieno ff. de damn. infect. & factuum esse discedere ab ista opin. testatur Viuius opinion. 951 testis non potest num. 2. Crot. de testib. par. 9. num. 26. Farinac. de testib. quæst. 74. num. 28. Monticel. de testib. cap. iurare debet testis per se et non per procur. Scaccia testans de communi de iudic. lib. 2. c. 3. n. 384. Thesaur. dec. 47. n. 16

Contrarium censuit Rota, teste eodem Rom. singul. 7. 2. et seq. & post Rotam in ista opinione videtur residere Curt. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 359.

Septimus casus est, si a iure vel Statuto requi-
23 ritur † in aliquo actu iuramentum pro forma, glos. c. vt circa de elect. in 6. Gemin. post Archid. in cap. Statutum, §. cum vero de rescript. in sext Bald. in rub. ff. de iureiur. Archid. cap. nulli verb. proprio iurament. de iureiur. in sext. Viuius opin. 429. iuramentum num. 10.

Octauus casus est, vbi agitur de rogitu † vel
24 † publicatione instrumenti, quæ duo non possunt fieri per alium nomine mandantis, §. nos igitur. auth de inst fide, per quæ iura ita firmat Couar. pract. quæst. cap. 21. num. 1. Bouer. sing. §. Notarius num. 26. etenim cum ipsemet tabellio testari debeat de ijs, de quibus conficit instrumentum, impossibile est ipsum perhibere testimonium de visu, vel sensu suo, vbi alius vidit, vel audiuit.

25 Contrarium tamen † seruatur in Vrbe, vbi rogati dicuntur notarij Curiæ Capitolij, Auditoris Cameræ, Vicarij, & Rotæ per suos substitutos, qui infiniti fere sunt, & alij nullam habent mercedem præter eam quam sibi conquirunt ex rogitu instrumentorum inter viuos, & causa mortis: & præterea vbi præfati notarij publicant rogitus alterius notarij, & ita quotidie practicatur. Noui tamen, notarios Auditoris Cameræ habere facultatem à Papa, vt per suos substitutos rogentur de instrumentis: verum quod vnus illorum publicet rogitus alterius notarij, vel impediti, non potui scire, quo iure id fiat: aduertatur enim regulæ, quod notarius non potest etiam per alium rogari, nisi ipse præsens sit, nec aliena manu scriptum instrumentum publicat, nisi subscribendo faciat mentionem scripturam esse alienam Couar. pract. quæst. cap. 21. num. 1. in princ. & dixi infra cap. sequent. §. 18. vers. dixi postremo. Lanfranc. in prax. cap. 9. num. 14.

Nonus casus esse potest, si agatur de euitanda
26 pœna imposita notario adscribenti sibi, vel alteri, per quem sentiat commodum. l. 1. §. testamenta l. de eo, et l. seq. ff. ad l. Cornel. de fals. vbi Bart. & Alberic. vbique, nam cum illa euitetur si testator subscribat codicillos, vel testamentũ in ea parte vbi notario fit legatũ, vel fideicommissũ, l. 1. §. inter filiũ & ibi glos. Bart. & Alberic. ff. de fals. l. diuus, §. plene ff. eod. Bald. cons. 92. nu. 2. lib. 5. Petr. Greg. in syntag. iur. lib. 36. cap. 5. n. 2. Peregr. de iur. fisci lib. 3. tit. 12. num. 1. vers. lim. cum testator, talis subscriptio non posset fieri per procuratorem. Si tamen testator ignarus esset litterarum, crederem posse per alium fieri subscriptionem coram testibus, qui deinde examinati deponerẽt de subscriptione facta ipsis præsentibus, & videntibus, ita rogante testatore, ex his quæ dixi infra c. seq. §. 18. vers. dixi postremo in fin.

27 Decimus casus est, si agatur de † præstando iuramento fidelitatis, vt dixi infra §. 18.

28 Vndecimus casus est, si quis † excipiat non sperare consequi complementum iustitiæ, & aduersarium suum perhorrescere. Bouer singul. §. iuramentum num. 11

Contrarium, quod sufficiat speciale, † ac etiam inclusum in mandato speciali ad iurandum de calumnia & præstandum quodlibet honestum iuramentum, late probat Carauit. ritu 128. nu. 20. 21. in fin. addendo ex Cassador. ita seruari in Romana Curia, & dixi supra §. 7.

29 Duodecimus casus est, vbi præstandum † est iuramentum à subdito, ratione subiectionis, & iurisdictionis. Bald. l. vnic. §. ne autem. C. de caduc. tol. n. 20. Rom. l. qui bona §. si alieno, vbi Alex. num 25. ff. de damn. infect. Alex. cons. 10. n. 7. vol. 5 Iac. de S. Georg. de feud. §. qui quidem, inuestit. num. 10. Bursat. cons. 285. nu. 23. Surd. cons. 172. Homines num. 7. vbi plures consentientes refert.

30 Decimustertius casus est, si † singulari certamine sit pugnandum, nisi ætas, vel infirmitas excuset *glos. in cap. 1. §. si iudex verb. An diuino, vers. sed quæro, de pace tenend.*

31 Decimusquartus est, si agatur † de reuerentia præstanda, nam qui illam debet, non satisfacit, si velit per alium illam præstare *Castagna de benef. deduct. quæst. 7. fallentia* 1. *num.* 4. *in fin.*

32 Decimusquintus casus est, si agatur † de prohibendo testimonio, nam cum iudex debeat aduertere, qua voce, quo vultu, qua trepidatione deponat testis. *l. 3. de testib.* & ista non possint aduerti in procuratore testis examinandi, nullatenus testimonium veritati perhiberi potest per procuratorem, sicuti regulariter non

33 perhibetur † scripto. *Bossius tract. de opposit. contra testes, num.* 87. *Felin. in cap. de testibus,* 29. *de testib. num.* 7.

34 Decimussextus casus est, si agatur † de agnoscendo, seu recipiendo, seu inuestiendo nouum emphiteotam. *l. fin. C. de iur. emphit.*

35 Limit. in feudi inuestitura, vt notat. *in cap.* 1. *per quos fiat inuest.* & dixi *de laudem. quæst.* 14. *num.* 19. *in fin.*

36 Limit. vbi quis est procurator à lege, † dixi *de laudem. quæst.* 14. *num.* 20. *&* 21.

37 Decimusseptimus casus est, † si agatur de homologando laudo nullo seu sententia inualida. *Ruin. cons.* 14. *de pluribus lib.* 2. *num.* 20.

Decimusoctauus casus est, vbi ad peragen-

38 dum † actum aliquem opus est præsentia alicuius. *glos. in clem. dudum, verb. præsentari de sepultur.* quam sequuntur relati à *Tiraquel. ad leg. fin. cõnub. glos.* 6. *verb. consentiment. n.* 31. addendo illam notandam ad declarationem legis, vel Statuti disponentis aliquid fieri in præsentia alicuius.

Limit. vbi lex, vel Statutum requirit præsen-

39 tiam † vniuersitatis, vel alicuius corporis, vt puta Capituli, Collegij, & similium. *Archid. in cap. episcopus* 15. *q.* 7. quem sequuntur *Abb. & Dec.* vt refert *Tiraquel. ad l. fin. connub. glos.* 6. *verb. consentiment. num.* 32.

40 Limit. concurrente legitimo † impedimento. *Angel. in l. Pomponius, ff. de procurat. in princ.* quem sequuntur *Aret. & Dec.* vt refert *Tiraq. ad l. fin. connubial. verb. consentiment. nu.* 34. comprobans optimo simili, deforma, quæ per æquipollens adimpletur concurrente legitimo impedimento.

41 Limit. vbi lex, vel Statutum † requirit præsentiam in materia, quæ suapte natura non exigit præsentiam corporalem. *cap. penul. de iuram. calumn. Tiraquel. ad leg. fin. connubial. verb. consentiment. num.* 36.

42 Decimusnonus est, vbi quis appellat † ab exequutione, tanquam excessiua. *Felin. capit. quoad consultationem de re iudic. num.* 21. *Iaf. l. procurator, ff. de cond. indeb. Rol. à Val. cons.* 43. *num.* 11 *lib.* 1. *& cons.* 26. *nu.* 24. *lib.* 2. *Contard. de moment. possess. limit.* 19. *nu.* 36.

43 Vigesimus vbi agitur de emittẽda † professione in aliqua Religione. *Bald. cap. cum dilectus, de ordin. cognit. num.* 18.

44 Vigesimusprimus, vbi agitur de optione † *Bald. cap. cum dilectus, de ord. cognit. nu.* 18.

45 Vigesimussecundus, vbi agitur † de legitimatione spurij. *Bald. in cap. cum dilectus, de ord. cognit. num.* 18.

46 Vigesimustertius ad confitendum Sacerdoti † peccata in Deum, in proximum commissa. *Siluester & reliqui Summistæ, §. confessio* 2. *nu.* 2. *& seq.* subdens *numer.* 16. quando possit fieri scripto.

47 Vigesimusquartus est, † si agatur de libertate danda, nam si procurator non sit descendens mandantis, non potest illa dari. *l. nec mulierem, C. commun. de manumis. l. si consentiente. l. nepos, ff. manumis. condict. l.* 1. *§. fin. ff. de manumis. Ardiz. in summ. de feud. lib.* 1. *capit.* 50. *talis.*

§. XIV.

SVMMARIVM.

Mandato non est opus in causa populari. 1. *Limit. ibid.*
Item ad petendum remissoriales, vel compulsoriales. 4. *Limit.* 5.
Item ad appellandum à sententia lata in criminali 6. *Ampl. ibid. Limit.* 7.
Item ad defendendum aliquem. 8
Item vbi quis est constitutus procurator à lege. 9.
Item vbi pater quid facit pro filio. 10
Item ad instituendum denunciationem euangelicam. 11
Item quando ad accusandum aliquem de delicto. 12
Item ad opponendum in personam electi. 13
Item ad reuocandum alienata perperam bona ecclesiæ. 14
Item ad petendam absolutionem Capituli à censuris. 15.
Item ad exhumandum cadauer vsurarij qui non cauit de restituendis vsuris. 16
Item ad excipiendum, quod quis sit excommunicatus. 17
Item ad agendum, vt restauretur matrimonium male solutum. 18
Item ad defendendum pupillum. 19
Item ad acceptandum confessionem extraiudicialem ad fauorem absentis factam. 20
Causa pupillaris quæ dicatur. 2. *&* 3.

QVia sæpe quis admittitur in causa aliena, sine mandato, referam hoc §. quoties, & quando id contingere possit.

1 Primus casus est, si causa † sit publica, seu popularis. *Marsil. l. si quis de, ff. de quæst. n.* 100. seu agitur de bono publico *Marsil. ibid. n.* 127. nisi tamen sit fœmina, vel pupillus, vel alius, qui diligenter causam publicam non sit acturus, vel non possit esse in iudicio. *Marsil. ibidem numer.* 129. vel offensa est iurisdictio iudicis, vel spretum illius præceptum, vel fracti fines.

2 *Marsil. ibidem num.* 118. Causa popularis est, defensio ecclesiæ, & bonorum illius, ne dissipen-

tur nedum a laycis, sed nec etiam ecclesiasticis,
in foro tamen ecclesiastico, siue actio sit mota a
clerico, siue a layco: hinc tot Conciliares san-
ctiones, de non dissipandis bonis ecclesiæ. *cap.
cum simus 3.q.3.cap.Diaconum, cap. volumus
cap.in quibusdam, dist.89.cap.fin.de accus.* Item
3 si quid † a clerico sit omissum, vel commissum,
vel neglectum, quo lædatur ius ecclesiæ, & di-
gnitas clericalis, *cap. 1. & seq. 2.q.1.cap. 1. &
seq.de accusat.cap.1.& seq.de exces.prælat.* & la-
te *Galganct. de iure public.lib.4.titul.49.*
4 Secundus casus est, si ab asserto procuratore †
petantur remissoriales, vel compulsoriales ad ef-
fectum examinandi testes, vel exemplandi iura; si
tamen caueat de rato. *Rot.decis. final. de testib.
in antiq.Vest.in prax.lib.6.cap.fin.num.1.vers.*
5 *& vbi*. Quod tamen † limitatur, si pars contra
quam fit petitio, contradicat. *Crescent.decis.10.
de procur.*
6 Tertius casus est, vbi quis appellat † a senten-
tia lata contra aliquem in criminalibus, *l. non
tantum, vers.verum alij, ff. de appel.* etiam quòd
cōdemnatus nollet appellari, vt subdit idē textus
*Marsil.l.si quis ne, ff.de quæstion.n.*101. & 102.
vbi plures congerit, & late agit. *Felin. in cap.
cum super de re iud. num.2. & seq.* ampliando
etiam si appellans sit clericus, vel quis appella-
tionem prosequatur, & non solum si agatur de
capite, sed etiam de abscissione membri, vel de
morte ciuili, & reus renunciasset appellationi
interpositæ, vel interponendæ. Nisi tamen esse-
7 mus† in casibus, quibus valida est talis renuncia-
tio, vel non liceret appellare, remissiue referen-
do qui sint isti casus.
8 Quartus casus est, vbi quis † vult alium defen-
dere. *Thesaur. quæst.63. Iuuenis lib.4.* præser-
tim qui offendit vel occidit bannitum, qui ex
Statuto vel edicto Principis poterat offendi.
*Marsil. in l si quis ne, ff.de quæstion.nu.125.&
seq.* vbi refert quæ requirantur, vt bannitus pos-
sit impune offendi.
9 Quintus casus est, vbi quis est constitutus† pro-
curator a lege, vt dixi *de Laudemio lib. 1.q.14.
num.20.& seq.* vbi dixi procedere etiam in casu
quo speciali opus esset mandato: exemplum erit
in patre, & quouis alio ascendente in admini-
stratione bonorum aduentitiorum filij, vt dixi
eodem lib.1.quæst.30.num. 74.& seq.
10 Sextus casus est, si pater † aliquid gerat seu fa-
ciat pro filio. *Bero quæst. 132. vtrum pater,
nu.4.vers.sed his. Bursat.cons.21.illustrissimi,
nu.4.* & dixi *de Laudem.lib.1.quæst.30.n.75.*
11 Septimus casus in denunciatione † euangeli-
ca, ad quam instituendam quilibet admittitur,
cap.si peccauerit, 11.9.1.cap.nouit.de iud. Marsil
alios congerens, *in l.si quis ne, ff. de quæstion.
num.* 104.
12 Octauus ad accusandum delinquentem, † vbi
quis suam, vel suorum prosequitur iniuriam,
vel agitur de pœna applicanda fisco, vel iniu-
ria illata Doctori salariato ex publico, vel cleri-
co. *Marsil. in l.si quis ne, ff.de quæst.num.*103.
& 107. & 115. & 119. Vel quod quis fregerit
pacem. *Marsil. ibidem, num.*123. Vel subtraxit
acta iudicum vt occultetur veritas. *Marsil.in.l.
si quis ne, ff. de quæstion. num.*120.
13 Nonus est ad opponendum † in personam
electi in episcopum, vel parochum, nam quili-
bet de diœcesi, vel parochia auditur sine man-
dato cæterorum. *Marsil.in l.si quis ne, ff. de
quæstion.num.*111.
14 Decimus ad reuocandum alienata † quæ sunt
ecclesiæ, si alienatio sit nulla. *Marsil.in l.si quis
ne, ff.de quæstion num.* 113. subdens *nu.* 114.
quemlibet de clero audiri, si velit contradicere,
ad euitandum damnum, vel dilapidationem ec-
clesiæ.
15 Vndecimus, vbi aliquis ex Canonicis † petit
absolutionem a censuris pro suo Capitulo. *Mar-
sil.in l.si quis ne. ff.de quæstion.n.*116.
16 Duodecimus ad petendum exhumari † vsu-
rarium, qui non cauit de restituendis vsuris.
*Marsil.l.si quis ne, ff.de quæst.n.*117.
17 Decimustertius ad excipiendum † quod quis
sit excommunicatus. *Marsil.l.si quis ne, ff. de
quæst.nu.*121.
18 Decimusquartus ad agendum † vt restaure-
tur matrimonium male separatum. *Marsil.in l.
si quis ne, ff.de quæstion.n.*122.
19 Decimusquintus ad defensam† pupilli. *Mar-
sil.l.si quis ne, ff de quæst.n.* 124.
20 Decimussextus ad acceptandam † extraiudi-
cialem confessionem ad fauorem absentis fa-
ctam. *Marsil. in l. si quis ne, ff. de quæstion.
num.*128.

---

§. XV.

SVMMARIVM.

*Mandati generalis defectus suppletur cautione
rati.* 1
*Mandatum generale sufficit vbi apponuntur pacta
pœnalia actui gesto.* 2.
*Item vbi procurator constitutus ad fideiubendum
renunciat beneficio ordinis.* 3.

POst examen eorum, in quibus sufficit, vel
non sufficit speciale mandatum, addendi
sunt casus, in quibus sufficit generale: &
1 præmisso quod vbi de illo dubitari contingit, †
illius deficientia suppletur cautione de rato, *l.1.
C.de procur.* vbi late sum prosequutus *in meis
Collectaneis*.
2 Primus est, vbi a procuratore † habente ad
actum, quem facit, sufficiens mandatum, appo-
nuntur pro obseruantia actus ab illo conclusi pa-
cta pœnalia. *Menoc.cons.203.num.29. Salazar.
de consuet. num.8. & seq.* & dixi *de Laudemio,
lib.1.quæst.41.num.36.*
3 Secundus est, vbi procurator † constitutus ad
fideiubendum renunciat beneficio ordinis. *Me-
noch.& Salazar mox citati.*

§. XVI.

SVMMARIVM.

Iurisdictione mandata censentur mandata quæcunque, sine quibus illa non potest exerceri. 1
Absolutio a censuris ad cautelam impartiri non potest ab eo, cui a Papa sit commissa causa, nisi specialiter sit data talis facultas. 2
Mandatum speciale requiritur ad absoluendum a censuris ad cautelam. 2.
Item ad legitimandum infantem & quemuis aliū qui consentire non potest. 3.
Item ad absoluendum a iuramento. 4
Item ad conferendum beneficium ecclesiast. 5.

1 QVamuis mandata iurisdictione † censeatur data omnis facultas, sine qua iurisdictio exerceri minime potest, *l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud. capit. præterea de offic. delegati. Mantic. decis. 352. placuit nu.* 10. si tamen alicui committatur causa a Papa, in qua principaliter,
2 vel incidenter agatur de censuris, non potest † iudex datus absoluere ad cautelam, nisi sibi sit specialitor data talis facultas, *glos. in cap. solet. verb. superiore, de sent. excom. in sext. & in cap. capitulum in glos. final. de rescript. Dec. in l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud. nu. 3. & 5.*

3 Item ad legitimandum † infantem, & quemuis alium, qui consentire non potest. *relati a Menoc. cons. 19. nu. 1. & seq. vbi id late probant.* Contrarium probat *Menoc. cons. 19. nu. 8. & seq. vers. re tamen.*

4 Item ad absoluendum a iuramento: † nam cum ea facultas sit de reseruatis episcopo, nisi specialiter concedat Vicario facultatem absoluēdi a iuramento, non potest ille absoluere, *clem. dudum, §. si ijdem vbi glos. verb. concessa de sepult. Anton. Corn. tract. de absolut. forens. p. 2. quæst. 5. nu. 1. & seq.*

5 Item ad conferendum beneficium † ecclesiasticum, *cap. fin. de offic. vicar. in sext. Rebuf. ad concor. verb. speciale, vers. vigesimus primus: Sbrozius de offic. vicar. lib. 1. quæst. 7. num. 11. Rebuf. in prax. cap. de vicarijs episcop. num. 16. & seq.*

§. XVII.

SVMMARIVM.

Fidelitatis iuramentum præstari non potest per procuratorem. 1. *& quare.* 2. 3. *Contrarium.* 4. *Ampl.* 5. 6. 7. 8. 9. *Limit.* 10.
Fidelitatis iuramentum quid debeat continere. 11.

ENumerando casus, quibus nullum mandaci genus sufficit, ad faciendum per alium, quæ quis vult præstare vel debet, vel velle, eum esse dixi, *supra §. 13. nu. 27.* vbi domino præstandum est fidelitatis iuramētum, quod
1 esse † præstandum a iurante probatur expresso textu *in cap. 1. §. verum de stat. regul. in sext.* vbi Abbatissæ Principibus secularibus astrictæ ad iurandum fidelitatem, personaliter exeundo monasterium iurant, si nolit dominus admittere quod iurent per procuratorem, & notat *ibidem Ancar. num. 4. Bald. in l. 1. ff. de rer. diuis.*
2 *num. 45.* eam asserens rationem, quia fidelitatis iuramentum habet annexam reuerentiam, quæ vt ego addo, per alium præstari non potest, vt dixi *supra §. 13. num. 31.* & opus est præsentia eius, qui alium reueretur. *Rebuf. in declarat. arboris feud. col. 6. vers. notandnm, motus d. §.*
3 *verum*, & ratione, † quia tale iuramentum est præstandum per verba indicantia personalitatem iurantis dicendo, *Ego N. iuro. cap. 1. de noua form. fidelit. cap. tibi domino Papæ dist. 63. clem. 1. §. ego Henricus, de iureiur. Siluanus de recognit. feud. quæst. 94. in princ.*
4 Contrarium † probatur per *cap. 1. § personam, per quos fiat inuest. clem. 1. de iureiur. Iacob. de Ardiz. in sum. feud. lib. 1. cap. 50. t. alis. Afflic. in § sed vtrum per quos fiat inuest. nu. 2. in princ.* subdens in fine ita vidisse obseruari. *Bald. §. nulla, per quos fiat inuest. nu. 2. circa med. vers. vel dic. & in l. 1. §. in autem, C. de caduc. tol. nu. 20. Iacob. de S. Georg.* relato *Bald.* sibi minime constante, testans de communi, & ita sæpe consuluisse, *de feud. §. qui quidem inuestiti, nu. 10. in fin.* addendo, modo procurator habeat speciale mandatum. *Siluan. de feudis, quæst. 94. nu. 3. vbi de communiori. Gail. arrest. 7. nu. 11.*

Amplectendo affirmantem opinionem pro regula, consequitur concordia relatæ contrarietatis, ex limitatione, quam subdam.

5 Ampl. præsertim † si iuramentum sit præstandum ab vniuersitate. *Bal. in l. summa. ff. de rerum diuis. num. 45. in fin.* quem sequitur *Afflic. in §. sed vtrum, per quos fiat inuest. nu. 2. circa med. vers. sed Bal. & idem Bald. l. in §. nulla, per quos fiat inuest. num. 2. vers. vel dic, el. 2. Rebuf. de feud. col. 6. vers. secundo limita. Iacob. de S. Geor. de feud. §. qui quidem inuest. n. 11.*

6 Ampl. si iurans fidelitatem † habeat speciale mandatum. *Bal. §. nulla, per quos fiat inuest. num. 2. vers. vel dic. el. 1.*

7 Ampl. præsertim † in feudo fœmineo. *Alex. cons. 1c. viso, lib. 5. nu. 7.*

8 Ampl. præsertim † vbi vassallus legitima causa est absens extra prouinciam, ex causa necessaria præsertim, & diu, vel corporis, vel mentis infirmitate detinetur. *Iacob. de S. Georg. de feud. §. qui quidem inuestiti, num. 10. & seq. Claper. decis. fiscal. centur. 1. caus. 9. quæst. 1. num. 10.*

9 Ampl. omni casu, † quo dominus non habet iustam causam contradicendi, quod per procuratorem iuretur fidelitas. *Claper. decis. fiscal. centur. 1. caus. 29. quæst. 1. nu. 8. vers. cæterum.*

10 Limit. domino contradicente. † *cap. 1. §. verum de stat. relig. in sext. Roman. sing. 707. habuisti. Rebuf. de feud. col. 6. vers. limita nisi. Iac. de S. Georg. de feud. §. qui quidem inuestiti. n. 12 vers. addit. Siluan. de feud. quæst. 94. N. 4.* Et hac limitatione conciliatur relata contrarietas, quæ desu-

desumitur ex §. *verum cap.1.de stat.regul. in 6.* & dixi *supra §.8.num.21.*

11 Iuramentum istud quid † continere debeat, *Zasius de feud.par.7.nu.22.*

§. XVIII.

SVMMARIVM.

Mandatum speciale requiritur ad iurandum debitorem alterius suspectum de fuga.1.& quare, Ampl.3.4.5.7.Limit.8.9.10.11
Mandatum speciale non requiritur ad iurandum debitorem alterius suspectum de fuga.2
Carceratio minuit famam & patrimonium.4
Ratihabitio retrotrahitur etiam in ijs, in quibus requiritur speciale mandatum.6

1 INter cæteros casus, quibus dixi esse opus † speciali mandato ad iurandum, eum esse dixi *supra §.8.nu.32.* si quis velit debitorem alicuius, & non suum iurare suspectum de fuga, vt volunt *Roman.cons.241 spectabiles nu.11.in prin.* vbi rationem refert, quia procurator sine speciali mandato non potest facere vt constituens incurrat pœnam, vel delictum, in quod incurritur iurando aliquem suspectum de fuga. Post *Rom.* idem dixerat *Aret.§.cum eo, Inst. de act. num.3.Socin.cons.120.lib.1.num.6.Trentacinque resol.10.num.29.de solut.lib.3. Mozius de mandat.num.51. vers.63.* addendo idem dicendum ad relaxandum a carcere: relatam *Rom.* rationem late prosequitur *Ias. l.si procur.ff. de condict.indeb.num.11.& seq.relati a Coler. de process.par.2.num.34.& seq.*

2 Contrarium, scilicet, quod satis sit † habere mandatum ad lites, & causas, & ad agendum, firmat. *Caccial sup. tract.de debit.suspect.quæst.2.Alex.cons.133.circa lib.6. num.2.* concludens sufficere generale mandatum, & *num.* 10. addit nō requiri mandatum singulare, seu in individuo. *Ias.in §.superest.de act. quem sequitur Marsil. singul.243.satis. Petr.Pecch.tract.de iur.sistendi cap.3.nu.3.vers.contra tamen,* sequendo *Alex.* & respondendo obiectis, & late *Coler.tract. de process.par.2.cap.2. explicatis num.* 40. vbi respondet obiectis.

3 Amplectendo tamen opinionem eorum, qui in casu † propositæ quęstionis, volunt requiri speciale mandatum, cuius fines cum sint diligenter seruandi, & mandatarius tantum habeat de potentia, quantum sibi fuerit a mandante concessum. *Ias.in l.non solum ff.sol.mat num. 16. Abb.in cap.pendentiam, 21.de offic.deleg. num.5. vbi Dec.col.2.num.21.vers. quarto. Veral. decis. 284. par.3.num.2.* nihil præter expressa potest procurator, præsertim si illa maiora sint expressis,

4 qualis est carceratio, quæ patrimonium † & carcerati famam lædit. *l.2.C.de abolit.* & late *Neuiz.cons.52.num.8.& seq.* ex sequentibus cessabit relata contrarietas.

5 Ampl. vt debitor carceratus † instante procuratore non habente speciale mandatum ad illum iurandum suspectum de fuga, agere possit iniuriarum contra mandantem, si habita notitia carcerationis, illam non ratificauit, quia idem est ac si mandatum dedisset & ratihabitio

6 retrotrahitur etiam in ijs quæ requirunt speciale mandatum. *Alex.cons.133.circa lib.6.nu.7.*

7 Ampl. præsertim vbi quis constituitur † procurator a cessionario creditoris. *Petr. Pecch.de iur sistend.cap.3.num.4.vers.quamuis*, declarando modo constet de cessione.

8 Limit.vbi principalis creditor † ratam habet carcerationem. *Petr.Pecch. de iur.sistend. c.3. in fi.*

9 Limit. in procuratore generali † cum facultate faciendi, quę constituens facere posset, seu cum libera. *Alex.cons.133 lib.6.nu.4.& 5.& 6.*

10 Limit. vbi aliquo modo colligi † potest eam facultatem datam fuisse procuratori. *Alex. cons. 133.circa lib. 6. num.* 10. concludens sat esse mandatum tacitum, nec requiri mandatum singulare & in individuo.

11 Limit.vbi debitor est in fuga, † vel apparent signa fugæ, seu se præparat ad fugā. *Marsil.sing. 43.debitor.* vbi ampliat etiam si esset clericus.

§. XIX.

SVMMARIVM.

Mandatum contrahitur multis modis. 1. *est superfluum, si detur tantum mandatarij causa, & quare.*2
Institor in re propria quis dicatur. 5
Confiscatio fit in pœnam delicti. 6
Consilium quando sit obligatorium. 3
*Procurator in rem propriam quis dicatur.*4.*non est proprie procurator, & non continetur in Statuto faciente mentionem de procuratore,* 8. *Asserēs se talem grauatur onere probādi.*10.*nūquam præsumitur taliter constitutus.* 11.*constitui debet in specie, & quare.*12.*Ampl.*13.14. 15.*Limit.*20.*Procurator Cæsaris quis dicatur.*7
Iuramentum in supplementum non admittitur, vbi requiritur plena probatio. 15.16.*& quare.* 17.*contrarium* 19
Iuramentum non est probatio sed releuamen ab onere probandi 17.*Ampl.*18
Procurator in rem propriam est vsufructuarius, & quibus casibus. 22.
Item emptor hæreditatis. 21
Item cessionarius. 23
Item fideicommissarius. 25
*Item conductor gabellarum.*26
Item emphiteuta. 27
Item feudatarius.
Item superficiarius. 29
Cedere quando quis dicatur. 24
Procurator probatur plene cōstitutus in rem propriam, si quis tradat alicui instrumentum crediti, si aliunde aparet quod tradens voluerit illi dare facultatem exigendi. 30
Item si dictum fuit quod quis sit positus in locum et esse mandantis 32
*Item si donetur instrumentum crediti.*31

Man-

Mandatum soluitur morte naturali, vel ciuili, mandantis, vel mandatarij. 33.34. Limit. 59.
Procurator seu mandatum in rem propriam potest agere nomine suo vtili, et directa actione nomine constituentis, & qualiter cognoscatur quod taliter egerit. 37. Differt. an potius egerit vtili quam directa. 38. Quæ sit vtilitas quod potius egerit directa quam vtili. 41
Procuratore in rem suam constituto, effectus qui sequantur. 42.43
Procurator in rem propriam non potest reuocari. 50. & quare. 45. & seq. plurib. Contrarium. 51. & quare. 52. Ampl. 54.56.57. Limit. 58.59.60.
Procuratoris vsus est voluntarius. 52. Ampl. 53
Procurator in rem suam non differt à cessionario. 56
Procurator quando reuocetur alio procuratore constituto. 46.47
Reprobari quando possit quod semel fuit approbatum. 48.49

1 Mandatum † contrahi pluribus modis, docuit Tribonianus, *in §. 1. inst. mand.* omissis cæteris, agam solum vbi mandatum datur tantum causa mandatarij, quod esse
2 † superfluum subdit idem Tribonianus *ibidem*, quia, vt ego addo, mandatum est de rebus alienis, vel communibus mandanti, & mandatario, non autem absolute proprijs mandatarij, & ta-
3 le mandatum potius sapit consilium, † in quo si absit dolus, nulla contrahitur obligatio. *l. consilij ff. de regul. iur. l. 2. in fin. ff. mandat.*
Genus hoc mandati, si mandatarius illud su-
4 scipiat, facit speciem procuratoris, quam † nuncupamus in rem propriam, quia gerendo negociū alieno nomine, vtilitas inde subsequens est propria ipsius procuratoris. *Fulgos. cons. 202. Gulielmus num. 1. circ a med vers. & quemadmodum.* Sicuti etiam de institore in rem propriam,
5 † qui præpositus quæstuariæ negotiationi, quæstum suum facit. *Abbas cons. 74. illud par. 2. n. 1* subdens idem dicendum de ciuitate, cui ex priuilegio, vel consuetudine competit ius confiscandi, quæ fungendo vices procuratoris fisci,
6 † si ex crimine fiat confiscatio, si vero non ex
7 delicto, † Cæsaris, dicitur procurator in rem propriam, & ideo talis procurator non est proprie
8 † procurator, *glos. l. non solum verb. interrogationibus circa med. ff. de procur.* & Statuto aliquid disponente de procuratore, sub illo non comprendecetur *Bald. cons. 186. ad euidentiam, lib. 2. num. 2. vers. illud constat. Iaf. in l. qui stipendia, C. de procur. num. 2. post med.* addendo *Speculat. et Io. Andr.* de istius assumpti veritate dubitasse.
Ratione itaque improprietatis, & vi regulæ,
9 quod mandatum † non præsumitur nisi probetur *l. qua omnia §. plane, ff. de procur.* est dicen-
10 dum, si quis asseras fuisse constitutum † procuratorem in rem propriam, debere in specie asser. tionem suam probare, *l. qua omnia 25. §. plane, ff. de procur. vbi Bald. num. 2.* qui d. §. legis sub antecedenti *l. mutari*, per quem textum *Rom. in l. in prouinciali, §. 1. ff. de nou. oper. nunc. nu. 7.*
11 concludit † nunquam præsumi, quem fuisse constitutum procuratorem in rem propriam, nisi probetur in specie taliter fuisse constitutum, dum prius retulisset plures formulas constituendi procuratorem, per quas arbui posset talis cōstitutio.
12 Ratio autem quare tale mandatum † debeat esse speciale, est, quia eum procurator in rem suam, excreendo sibi datum mandatum agat ad consequendum in proprium commodum, quod mandanti erat debitum, & sine speciali mandato nihil possit exigi, vel consequi alieno nomine, vt dixi *sup. §. 6.* tanto magis mandatum debet esse speciale, vt quis quod maudanti est debitum, & exactum, vel conseeutum, vel retentum, vertat in suam vtilitatem.
13 Ampl. quod quamuis † procurator dubium habens mandatum, audiatur eum promissione rati. *l. 1. C. de procur.* attamen si aliqua apparet dubitatio circa mandatum datum procuratori in rem propriam, non auditur ille eum cautione rati. *Bal. in l. 1. C. de procur. num. 15. Baldum* sequitur *Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 2. Hoc autem num. 34. in fin.*
14 Ampl. quod quamuis † vbi actor semiplene probauit, ad perfectam probationem faciendā, satis sit illum iurare quod vera sint quæ ille petit. *glos. in l. in bona fidei. verb. decidi oportet. C. de reb. credit.* attamen si mandatum in rem suam sit semiplene probatum, non admittitur
15 iuramentum † in supplementum plenæ probationis, *Cato Saccus in repetit. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 68. vers. tertio*, asserens id firmari a *Bald. ibid. & a glos. in l. non solum ff. de procur.* & ratio est, quia vbi plena probatio requiritur, vt in casu nostro, *l. qua omnia §. plene, ff.*
16 *de procur.* † non est locus iuramento suppletorio. *Iaf. in l. ait prætor §. si iudex ff. de re iud. nu. 36.* referens, *Bald. Sal. & alios* idem dixisse, quia
17 iuramentum præsertim † suppletorium non est probatio, sed releuamen ab onere probandi. *l. cum qui iurauit ff. de iureiurand. Crauet. cōs. 258. num. 22. circa fin.* concludens quod vbi a
18 lege requiritur probatio, † non sufficit iuramentum, etiam in casu quo alias iuramentum probat.
19 Contrarium late † probat *Rom. in l. in prouinciali § si in loco ff. de nou. oper. nunc. num. 6. & 7. vers. tu aduerte.*
20 Limit. vbi ex dispositione legis, seu † illius interpretatione, quis est procurator constitutus in rem propriam, licet de mandato a lege non fiat mentio; nam tunc sat est probare se talem, qualem requirit lex. Et quia id fit exemplis clarius, *l. 1. ff. de præscript. verb. l. bona fides, ff. depositi.*
21 Primum exemplum erit in † emptore hæreditatis. *Corn. in l. 1. C. de sent. et interlocut. omn. iud. num. 8. vers. quartus casus*, & dixi *supra cap. 1. §. 21. nu. 8. in prin.*
22 Secundum erit † in vsufructuario, vt colligitur *ex l. 1. §. vsufructuarius, ff. de nou. oper. nun. vbi Alex. num. 7. et in l. in prouinciali §. si ego, ff. eod.* non tamen generaliter, sed tantum in casibus a iure expressis, vt declarat *Alex. d. n. 8.* & sequitur *Mantic. de tacit. lib. 8. tit. 2. Hoc autem*

autem n. 30. & quoad spectantia ad vsumfructum. Angel. in l.2.§.fin.ff.de nou. oper. nunc. nu.1.& Alex.n.3. Ideo nomine domini & non suo nunciat nouum opus, Coras. in l. ei qui, ff. de seruit. post.n.6. Caldas de emption. c.24.n.25. vbi rationem refert. Ias. l. 1. §. fin. ff. de nou. oper. nunc. num.4. vers. tenendo.

23 Tertium † erit in cessionario. Spec. de procur. §. sequitur, §. in summa, quem refert & sequitur Ias. in l.4.ff.de rei iud. num.8. Caldas de em-
24 ption. §.24. num.25. subdens num.26. tunc dici factam cessionem, si cedens dicat, Cedo, concedo, vel mando.

25 Quartum † erit in fideicommissario, cui restituta est hæreditas per fideicommissum. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 11. hoc autem, n.31. Rom. in l. in prouinciali, §. si in loco, ff. de nou. oper. nunc. vers. tu aduerte.

26 Quintum erit, † in conductore gabellarum, quia agit ad proprium commodum. Roman. in l. prætor ait, §.1.ff.de aqua pluu. arcend. nu.2. quem refert, & sequitur Mantic. de tacit. lib.7. titul. 2.num.32.

27 Sextum erit, † emphiteotæ, qui non solum extraneis, sed etiam domino directo potest nunciare nouum opus, & ædificata destruere, si illi noceant. Bart. in l.1.§. nunciatio, ff. de nou. oper. nunc. num.9. in fin. Valas. de iur. emphit. quæst. 18.num.23. in fin. subdens num.24. non licere domino nunciare nouum opus emphiteotæ, nisi ædificet cum perpetuo damno rei emphiteoticæ.

28 Septimum exemplum † erit feudatarij. Bald. in cap.1. de controuers. inter vasal. et alium num.2. Bart. in l. de die, §. quidem, ff. qui satisd. cog. nu. 2.

29 Octauum exemplum † erit in superficiario. Alex. in l. hoc amplius, §. quæsitum, ff. de damn. infect. num.4. Caldas de empt. cap.24. n.24. circa princ.

30 Procuratorem † fuisse aliquem constitutum in rem propriam, specialiter, probatur plene, si quis ei tradiderit instrumenta, & chirographa debitorum: nam censetur ei præterea dedisse mandatum ad exigendum, si tamen appareat aliunde, quod tradens voluerit illi dare facultatem exigendi. Curt. sen. in l. debitorem, C. de pact. numer. 11. & 12. quem refert & sequitur Mantica de tacit. lib. 7. titul. 2. nu. 36. Marant. in repet. l. si actor, ff. de procur. num. 26. con-
31 cludens idem † dici si donetur instrumentum crediti:

32 Item probatur si in † instrumento dictum fuerit, quod quis ponatur in locum, ius, & esse mādantis, præsertim si agatur de materia proportionabili mandanti, & mandatario, vt ex Alex. in l. in prouinciali, §. si ergo, ff. de noui oper. nunc. num.6.7. & 8. Paris. cons. 107. num. 35. lib. 3. concludit Serafin. decis. 541. fuit resolutum, num.4. & seq.

33 Cum morte tam † naturali, quam ciuili mandantis, regulariter expirat mandatum. l. mandatum, C. de procur. & l. em. fin. de procurat. Socin. cons. 112. lib. 1. num.12. & idem dicatur de pro-
34 curatore, † qui non solum morte, sed etiam mutatione status, vel ciuili morte, desinit esse procurator. Alex. in l. rogasti, §. si fugitiuus, ff. si cert. pet. num. 2. & Ias. num. 3. & Purpurat. num. 12. & seq. Stracca de mercatur. capit. de adiecto part. 3. Noui. num. 110. & seq. Socin. cons. 112. num. 15. lib. 1. Laderch. cons. 12. n. 5. & cons. 94. num. 1. vers. nec dicatur, & in istis duobus casibus conueniant mandans & mandatarius:

35 Differunt tamen si agatur de mandato † in rem propriam, quia morte mandatarij illud soluitur, ex generali regula, quod mors omnia soluit. l. inter causas, ff. mandat. non autem mandantis, si ille reliquit hæredem, nam mandatum directarum actionum non extinguitur, quia mandatarius illas proponit nomine mandantis. l. plane, ff. famil. hercisc. & sicuti viuo mandante poterat illius nomine agere, ita illo defuncto aget nomine hæredis: secus tamen esset si mandans decessisset sine hærede, quia deficeret persona cuius nomine ageretur, sed in subsidium mādatarius ageret vtili actione ex persona propria. Bart. in l.2. §. sed si quis donaturus, ff. de donat. num. 1. vers. opp. de l. illam, & in l.1. C. de act. & oblig. num.4. & Bald. nu.3. & 12. cum aliis congestis à Gabriel. de procur. conclus. 2. num. 37. Medic. tract. mors omnia soluit, num. 195. in fin.

36 Contrarium, quod nec † morte mandantis, nec mādatarij soluatur mandatū in rē propriā, sed quod transeat in hæredes vtriusque, firmat Bald. in l.1. C. de action. & oblig. num.20.

37 Cum itaque procurator in † rem suam possit nomine proprio agere vtili actione, & alieno, seu procuratorio nomine intentando directam, quod cognoscitur ex conclusione libelli, si agēdum sit ordinario iudicio, & petitione facta nomine actoris, vel mandantis. Bart. & reliqui in l. qui stipendia, C. de procur. Angel. Aret.
38 cons. 53. Clarum num.4. & 5. Differt † tamen an procurator in rem propriam intentauerit directas, vel vtiles actiones: quia si egit vtili actione, non obstat exceptio personalis, quæ competeret contra mandantem, vt puta quod sit excommunicatus, vel bannitus: si autem egit directa, secus est. cap. 1. de except. in sext. Ias. in l. qui stipendia, C. de procur. num.3. vers. effe-
39 ctus. Item si intentetur † vtilis, priuilegia, quæ sunt concessa personæ mandantis, vel cedentis, non competunt mandatario, vel cessionario, qualia sunt priuilegia actionis dotis: secus autem si agat directa. Bart. in l. post dotem, ff. solut. matr. in fin. Ias. d. l. qui stipendia, C. de procur. num.3. in fin. Bald. in l.2. C. quando fiscus, vel
40 priuat. Si quis autem simpliciter agat tanquā † procurator, non censetur egisse tanquam procurator in rem propriam, sed tanquam procurator alieno nomine. Angel. Aret. cons. 53. clarum num.2. & 3. subdens num.5. & 6. vers. secundo probatur, idem dici de obligatione facta procuratori Episcopo, quæ censetur facta Episcopo, quo mortuo euanescit mandatum, nisi procuratori cui fit obligatio, haberet solum mandatum in rem suam, nam talis censetur illi facta obli-
41 gatio. Quæ autem † sequatur vtilitas procuratoris

toris in rem suam, si potius intentet directam quam vtilem actionem, plures esse, & refert *Marant. in repet. l. si actor, ff. de procur. n. 25. & seq.*

42 Effectus duos † singulares aduerto sequi ex constitutione procuratoris in rem suam: Primus est, si talis constitutio facta fuerit ab Episcopo, vel illius procuratore habente facultatem faciendi talem procuratorem, quoad fructus Episcopatus, licet Episcopus moriatur, & separati fuerint fructus a solo, Episcopo viuente, quod sint procuratoris, licet dies solutionis faciendæ Episcopo aduenerit illo mortuo. *Angel. Aret. cons. 53. clarum, nu. 4. vers. sed tamen.*

43 Secundus est, † quod procurator in rem suam, non repetit expensas factas in consequutione rei, ad quam habuit mandatum, sed illas facit de suo. *Ias. in l. qui stipendia, C. mand. num. 2. in fin.*

44 His positis succedit quæstio, † an procurator in rem propriam possit reuocari, alio constituto: & negatiua probatur, quia cum mandatum da-

45 tum huic procuratori † sit gratia ipsius procuratoris tantum, *l. sicum emptore, ff. de pact.* & dicebam supra, *nu. 2.* & constitutione secundi pro-

46 curatoris, nisi fiat citra reuocationem primi, † reuocatur primus, *l. si quis cum procuratorio, §. fin. ff. de procur. cap. non iniuste, eod. tit. Rota, decis. 20. de procur. in nou. nu. 2. Natta, cons. 51.*

47 *num. 9. circa med.* † Vel nisi procurator primus sit specialis, & secundus sit generalis. *Rot. decis. 2. de procur. in nouis. Puteus decis. 167. lib. 3. Gratian. discept. 9. nu. 3. Gonzal. ad regul. glos. 5. §. 4. nu. 67.* nullatenus videtur reuocatus talis procurator, *l. Pomponius. 1. ff. de negot.*

48 *gest. & ibi glos. 1.* vbi firmatur † non posse reprobare, vel reuocare quod semel probaui; quibus adstipulatur regula, *nemo potest, ff. de reg.*

49 *iur. cap. quod semel* † *eod. tit. l. si vxor. §. fin. ff. de adulter.* præsertim si non superuenit causa mutationis. *Surd. cons. 68. nu. 19.* vel aderat, sed ignota erat reprobanti. *Cæsar. Imbrian. tract. de repul. testium part. 1. consid. 2. nu. 38. & seq.*

50 & quod procurator in rem suam † non possit firmar. *Petr. de Bellapertic.* vt refert *Bal. in l. mutari §. plane, ff. de procur. nu. 3. & relati a Dec. cons. 521. consultus, num. 9.*

51 Affirmatiuam † tenuit *glos. in l. sicut. 8. §. si procurator, verb. hanc exceptionem, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soluitur,* & ratio est, quia

52 procuratoris vsus † est voluntarius, *l. 1. §. vsus, ff. de procur.* siue reuocabilis, *Barbat. in rub. de rebus eccles. non alienand. num. 49.* vbi præterea

53 agit quid dicendum, si reuocationi † sit addita pœna, & iurans non reuocare procuratorem, possit illum reuocare, licet fiat periurus, *glos. in cap. final. verb. reuocatus, de procur. in sext. cum alijs congestis à Serafin. de iurament. priuil. 75. num. 7. Bal. in l. 1. C. de act. & oblig. n. 19.*

54 Ampl. præsertim † re integra, id est si a procuratore non sit lis contestata, vel partem debiti ille non recepit virtute mandati, vel idem denunciauit debitori ne mandanti solueret, stante mandato sibi dato in rem propriam. arguendo a contrario sensu, *l. 3. C. de nouat. vt tacite dixit glos. in l. sicut, §. si procurator, ff. quib. mod. pignus vel hypoth. sol. verb. hanc exceptionem, circa med. Bald. in l. mutare, §. plane, ff. de proc. num. 2. circa med. & in l. 1. C. de action. & oblig.*

55 *nu. 19.* non enim differt procurator † in rem suam a cessionario, vt ex *Spec. voluit Caldas de empt. cap. 4. nu. 225.*

56 Ampl. præsertim † in procuratore ad iudicia, vel negotia, quia cum illius vsus sit voluntarius, potest quandocunque reuocari. *Dec. cons. 521. Consultus, nu. 15. vers. secus.*

57 Ampl. præsertim † vbi clausula constitutionis procuratoris in rem propriam est posita in accessorijs contractus, & respicit executionem illius, nam dicitur apposita de stilo notarij, potius quā de voluntate mandantis. *Dec. cons. 521. consultus num. 16. vers. quarto.*

58 Limit. vbi cum † constitutione procuratoris, simul sunt mandatario cessa iura mandantis, nam non possunt alteri cedi, & si cedantur non valet cessio. *Iac. de Arena, in l. non quocunque, §. qui Caium, ff. de legat. 1. quem sequitur Bald. in l. mutari, §. plane, ff. de procur. nu. 3.*

59 Limit. vbi quis fuit † constitutus procurator ex necessitate, qualis est qui fuit constitutus virtute contractus præcedentis, quem dominus etiam inuitus constituere debet, *l. si quis in rem, ff. de procur. l. Modestinus, ff. de solut. l. cum is, ff. de fideiuss. per quæ iura ita firmat Bal. in l. 1. C. de action. & oblig nu. 19. Dec. cons. 521. consultus, n. 15. vers. vltimo. Rub. in l. non solum, §. morte, ff. de nou. oper. nunc.* concludens mandatum omne necessarium, non extingui morte mandantis, nec mandatarij, *num. 19.*

60 Limit. si ex reuocatione † sequatur præiudicium tertij, cui ex tali procuratoris constitutione fuit ius quæsitum. *Dec. cons. 521. consultus, n. 16. vers. allegata supra.*

Limit. vbi clausula constituēs procuratorem in rem propriam est posita in executiuis contractus. *Dec. cons. 521. consultus, nu. 16. in fin.*

---

§. XX.

SVMMARIVM:

Obligatio quid sit. 1. vnde deriuatur, 2. est stricti iuris, & quare. 6

Debitor, est quodammodo seruus creditoris. 3. *Si quis tali nuncupetur nomine, afficitur iniuria. 4. est persona infelix. 5.*

Iniuria afficitur qui nuncupatur alicuius debitor. 4

Pactum quod debitor non possit liberari nisi arbitrio creditoris, non valet. 7

Procurator sine speciali mandato non potest mādantem obligare. 8. Ampl. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. Limit. 18. 19. 20. 21.

Mandato speciali opus est ad iurandum. 10. Limit. 11.

Syndicus Capituli, vel oppidi, an ad obligandum Capi-

Capitulum vel vniuersitatem, egeat speciali mandato. 13
In solidum obligantur qui institorem negociationi præposuerunt. 22
Ex obligatione alterius nemo obligatur. 21

1 Obligatio cum sit † iuris vinculum, quo quis necessitate astringitur, ad aliquid dandum, soluendum, faciendum, præstandum ve iuxta ciuitatis Romanæ iura. *§. 1. inst. de*
2 *obligat.* & denominetur † a verbo *obligo*, quod idem est, ac vinciri sponte, vel coacte. *l. 3. & seq. ff. de action. et obligat.* propterea cum quis
3 obligatione constituatur quodammodo† seruus gillius, cui obligatur, *gloss. fin. in l. 3. C. de nouat. plos. in l. fideicommissa, §. si rem verb. non accitere, ff. de legat. 3. Bart. in l. si constante, §. quoties, ff. solut. matr. num. 5. Crotus in l. 4. §. Cato, ff. de verb. obligat. lect. 2. num. 83. Aucndan. de potest. in seipsum, lib. 2. cap. 23. num. 3. in fin. Salamon. prouerb. cap. 22. num. 7.* Ideo merito *Herman. Barcns. in tract. de libellis formandis,*
4 *libello 95. num. 3.* dicebat † quem alteri iniuriã facere, vbi illum nuncupat suum debitorem, qui
5 ratione obligationis, qua alteri est astrictus, † infelix est, *§. cognoscunt, auth. de fideius.* & com-
6 munis est regula, quod obligatio tanquam† homini inimica, qui in sua origine creatus fuit liber, stricti est iuris, & quid in ea est omissum habetur pro omisso *l. quidquid astringenda, ff.*
7 *de verb. oblig.* nec valet pactum † quod debitor non possit, nisi arbitrio creditoris se liberare, *Castr. cons. 144. lib. 2. num. 1. in princ.*

Ratione itaque duri nexus, qui gignitur ex valida obligatione, vt est demonstratum, ac quia alteri per alterum iniqua conditio non debet, nec potest inferri. *l. non debet, ff. de*
8 *reg. iur.* iuro † est concludendum, neminem obligari per procuratorem, nisi habeat ille speciale mandatum ad obligandum. *Couar. in cap. quamuis de pact. in sext. part. 1. §. 5. nu. 8. in princ. Paris. cons. 115. lib. 1. num. 18. & seq.* vbi pluribus similibus comprobat.
9 Ampl. etiamsi is procurator † esset filius, vel consanguineus eius, quem sine speciali mandato obligauit. *l. filius paciscendo, C. de pact.*
10 Ampl. præsertim si † obligationi apponatur iuramentum. *Couar. in cap. quamuis de pact. in in sext. part. 1. §. 5. num. 8. in princ. Ias. cons. 118. omitto lib. 1. num. 29.* concludens quod li-
11 cet ad iurandum sit opus speciali mandato, † si tamen mandans erat solitus iurare contractum similem, poterit procurator absque alio speciali mandato iurare.
12 Ampl. præsertim † titulo fideiussionis, vt dixi *supra cap. 7. §. 4. nu. 107.* & comprobari potest ex dictis a me *de laudemio, lib. 3. quæst. 28.* vbi egi, an fideiussionis causa sit debitum laudemiũ.
13 Ampl. in quocunque † qui aliena negocia tractat. *Paris. cons. 115. Viso processu, lib. 1. nu. 18. & seq.* vbi refert exemplum tutoris, & similium. *Menoc.* loquens de Syndico vniuersitatis. *cons. 708. causa num 41.* & de Syndico Capituli, vel Collegij, *Ias. cons. 118. omitto, lib. 1. num. 28.*

Contrarium in Syndico Ciuitatis, vel Castr tenet *Ias. cons. 118. omitto lib. 1. num. 28.* & late *Capic. decis. 5. num. 1.* vbi plures refert consentientes.
14 Ampl. præsertim ad† obligandum in forma Cameræ Apst. vel alio pacto habente paratam exequutionem. *Tiraquel de retract. lignag. §. 29. gloss. fin. num. 2.* & dixi *supra cap. 7. nu. 42.* & comprobatur ex dictis *à me de laudemio, lib. 1. q. 43. num. 28. & seq.*

Limita in procuratore ad vendendum, quia illam potest apponere, si solita sit apponi, vt dixi *supra cap. 7. §. 4. nu. 21. et de laudemio lib. 1. quæst. 43. num. 30.*
15 Ampl. etiam † si defensorio nomine tueretur partes eius quem obligare velit. *Paris. cons. 115. Viso processu lib. 1. num. 19.*
16 Ampl. etiam si is, qui alium † obligauit, fiat hæres deinde obligati, si ille ex obligatione nihil recepit. *Bart. in l. filius fam. 22. ff. de solut. num. 1. vers. quandoque,* eam afferens ratione m quia quæ ab initio non valent, non conualescũt ex extrinseco accidenti, & obligatio non potuit radicari in persona defuncti, quam obligans nũc repræsentat. *l. si seruo 20. ff. d qui & a quibus l. rem alienam, 41. vers. non est idem dicendum, ff. qui & a quib. Ias. in l. filius, C. de pact. n. 5.* vbi relatis quę videbantur obstare, residet in hac sententia; quam credo veram, si non acceptauit hæreditatem cum beneficio legis & inuentarij; secus e contra, si hæreditas non sufficiat ad extinguendam obligationem.
17 Ampl. etiamsi quis † emat alieno nomine, & emptio esset vtilis ei, cuius nomine fit emptio, vt dixi *de laudemio, lib. 11. quæst. 22. artic. 11. num. 15.*
18 Limit. vbi is qui alium † obligauit, aliquid ideo recepit, fiat illius hæres, nam tunc qui aliũ obligauit remanet ipse obligatus, & non potest excipere de nullitate obligationis. *Bart. in l. filius famil. 22. ff. de solution. vers. quandoque liberauit.* & probatur expresso textu *in l. cum vir, ff. de vsucap.* vbi venditor rei dotalis, vel furtiuæ, non potest venditionem impugnare, si fiat hæres mulieris, vel domini rei furtiuæ.
19 Limit. vbi quis obligat † alium occasione rei communis, sibi, & obligato. *Bart. in l. filius familias, 22. ff. de solut. in fin.*
20 Limit. in institore † *l. 1. ff. de instit. action.* quia perinde est ac si is, cuius nomine facta est obligatio, se obligasset, & cum eo esset contractũ. *§. fin in fin. instit. quod cum eo, qui in alien. potest at. l. prætor ait, §. sed si seruus, ff. de edend.* nam vt inquit *Cast. in rub. C. de exercit. action.*
21 hic est vnus ex casibus, † quo ex aliena obligatione quis obligatur. Ideo si quis sit plurium
22 † institor, omnes in solidum obligantur. *l. 1. et 2. C. de exercitor. vbi glos.*

CAP. VIII.

SVMMARIVM.

Executio est inualida si fuit facta in vim iurium quæ non fiunt in forma probanti. 1. *& quare.* 2. *Ampl.* 4.5.6.7.8.9.10.12.13.14. *Limit.* 11.10.
Sententia est iustificanda ex eisdem actis. 16. *& quare, ibid & 17. Ampl.* 17.18. *Limit.* 20.21
Captura inualida non fit valida ex iuribus deinde productis. 18
Clausula, si quid exequendum, virtus. 19
Instrumentum nullum quando exequendum, si semel fuerit executum. 21.22. *quando omnia capita nullitatis illius opponenda.* 23

1 Octauo aduertendum erit, an instrumentum, vel iura, quorum probatione lata fuit sententia & facta exequutio, sint † valida, & in forma probanti; nam si illa fuerint inualida, nec probent, exequutio facta reuocatur, & facienda retardatur. *Roman. conf.* 42. *Marsil conf.* 38. *&* 49. *cõcludit Rebuf. in commentar. de litter. obligat. ar.* 1. *glos.* 9. *num.* 4. *et art.* 2. *glos. vnic. nu* 34. *Corn. conf.* 93. *quia causa lib.* 5. *num.* 2. *Cagnol. in l. librarius, ff. de reg. iur. num.* 38.

2 Ratio est, quia non esse, & inualide † esse, ac non facere, & nulliter facere, sunt paria. *l. quoties ff. qui satisdar. cogant l. non putauit, §. non quæuis ff. de bon. poss. cont. tab §. ex eo autem inst. quib mod. testam. infirm.* Nec quod est in-
3 ualidum in principio † & radice, facere potest validam sequelam *l.* 2. *§. qui habet ff. de seruit. rustic. præd. Rom. in l. si aliquam rem, ff. de acq. poss. ff. num.* 3. *circa med. & conf.* 42. *nu.* 3. *vers. secundo, Rebuff. in comment. de litter. oblig. ar.* 2. *glos. vnic. num.* 34. *Bald. in l. etiam C. de execut. rei iud. num.* 3. qui plures rationes refert.

4 Ampl. præsertim vbi instrumentum, † cuius virtute facta fuit vel tentatur fieri exequutio, est nullum ex defectu solemnium illius, quæ quia plura sunt; ideo illa subdam §. 1. *& seq.*

5 Ampl. idem dicendum † si sententia exaquuta, vel exequenda fuit lata ex examine testium inualido, vt dicam *§. 25. & seq.*

6 Ampl. etiam vbi sententia † lata fuit ex instrumento, cui testes instrumentarij contradicunt, *vt dicam* §. 11.

7 Ampl. etiam vbi sententia † fuit lata ex instrumento reprobato depositione quinque testium, vt remissiue dixi *infra* §. 22. *vers. et an testibus.*

8 Ampl. etiam si instrumentum † esset vallatum obligatione Camerali, vel Guarantigia, vel Statuto disponente contra illud, vel nullam, vel aliquas tantum exceptiones opponi posse. *Rom. conf.* 42. *Marsil. de fideius. num.* 104. *in fin. Rota relata a Zacchia de obligat Cam. decis.* 36. *Galg. ad Statut. Vrbis lib.* 1. *cap.* 179. *fol.* 408. *vers. et etiam sciendum. Scaccia de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 9. *num.* 76. *Ruginel. de appellat. §.* 2. *cap.* 3. *verb. oblig. Cameralis num.* 146. *Hondéd. conf.* 17. *num.* 5. *lib.* 2. *Marescot. var. resol. lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 33. *Caldas quæst.* 36. *num.* 3. *in fin.*

9 Ampl. etiam vbi instrumentum est nullum ratione personæ, cum qua fuit stipulatum, vt puta quia minor, filius fam. ex Statuto Vrbis id vetante prodigus, cui esset bonis interdictus amens, vel alio morbo, vel vitio correptus, quo impediebatur contrahere. *Cast. in l.* 1. *ff. de constit. pecun.* quem sequitur, & pluribus comptobat *Marsil. conf.* 64. *plura profecto num.* 19.

10 Ampl. præsertim, si nullitas † colligatur ex ventre ipsius instrumenti. *Rom. conf.* 42. *num.* 3. *circa fin. vers. vt ex facie instrumenti. Capicius decis.* 29. *num.* 2. *Afflict. de cis.* 160. *Rot. decis.* 5. *et* 6. *de fid. inst. in antiq. Marescot. resolut.* 121. *lib.* 2. *num.* 33. *in fin. et seq.* concludens instrumentum esse nullum, quia ex illius lectura non apparebat de loco vbi fuerat stipulatum, vt dixi
11 *infra*, nec subscriptum a iudice iuxta stylum Curiæ Neapolitanæ: Limitando † si agatur de instrumento stipulato apud acta. *Vinc. de Frãc. decis.* 118. *num.* 7. *vers. obligationes, et num.* 8. *et seq. Thesaur. decis.* 29. *num.* 17. *vers. et ab hac.*

12 Ampl. vt simul debeat † instrumentum esse in forma probanti, id est habeat necessaria solemnia quæ refero §. *sequent.*

13 Ampl. vt Princeps de ordinaria † potestate sanare non possit nullitatem exequutionis, quæ fuerit facta in vim iurium, quæ sint inualida, vel in forma non probanti. *Abb. in cap.* 1. *de fid. inst num.* 1. *et Dec. num.* 5. *vers. secundo.*

14 Ampl. etiam vbi instrumentum † fuit confectum a notario, qui non poterat rogari de illo, vt dicam *infra* §. 22.

15 Ampl. vt exequutio facta † ex instrumento inualido, non sustineatur etiam ex instrumento valido, quod non fuit productum, *glos. in l. Bebius ff. de pact. dotal. vbi Bald. num.* 2. *quem sequuntur M. lanens. decis.* 3. *num.* 10. *lib.* 2. *et Giurb. decis.* 16. *num.* 1. alios consentientes referendo, sicuti *et Milanens. decis.* 8. *lib.* 2. *nu.* 40.

16 Et ratio est, quia sententia † est ex eisdem actis iustificanda, non autem alibi desumptis, quia de illis iudex non cognouit, nec reus damnatus potuit aduersus illa se defendere. *Crauet. conf.* 840. *num.* 5. subdens *num.* 8. non sustineri
17 per clausulam, † ius & iustitiam ministrari, vel sola facti veritate inspecta. *Giurb. d. decis.* 10. *n.* 6. addit idem dici de generali clausula omnium actorũ, & iura producta sunt pars formalis exequutionis faciendæ, & vehiculum ad ferendam sententiam, *Bal. in cap. cum super. de caus. poss. in fin. Menoch. conf.* 390. *controuersa nu.* 35. *circa med. Martin. Monter. decis.* 25. *num.* 47. *et* 148. *Bald. conf.* 3 *in ista lib.* 4. *num.* 4. *et seq.* conclu-
18 dens † capturam non validari ex ijs quæ deinde allegantur. *Milanens. decis.* 8. *lib.* 2. *numero* 42. vbi ampliat etiam si in productione instrumenti inualidi esset appositia clausula, & adiunctis alijs actis ad validitatem exequutionis facientibus. Hinc dicitur quod vbi Signatura Iustitiæ rescribit cum † clausula, si quid exequendum, non potest validitas, & iustitia sen-

tentiæ iudici a quo, iustificari nisi ex actis antecedentis instantiæ, vt censuit *Rota coram Pamphilio in Romana census*, 4. Decemb. 1595. vt refert *Marchesan. de appel. commis. in caus. Cam. oblig.* §. 1. *& coram Otemberg. in Roman. grani*. 19. *Nouembris* 1607. vt refert *Marches. de commis. appellat. in Saluian.* §. 2. & est commune Curialium assumptum, quod clausula, si quid exequendum, est verificanda ex eisdem.

20 Nisi instrumentum, † quod post factam exequutionem producitur, tenderet ad confirmandam iustitiam factæ exequutionis, nam de illo iudex posset rationem habere; quia tendit ad perfectionem eorum, quæ sunt facta, nec quid de nouo dicitur fieri, & est eadem, & continuata instantia & dispositio, vt late ratiocinantur duo acuti Siculi, videlicet *Milanens. decis.* 8. *part.* 2. *nu.* 42. *Giurba decis.* 10. *n.* 11. *&* 12.

21 Limit. vbi instrumentum, quod excipitur nullum, fuit alias plures, aut semel tantum exequutum, nam non retardatur interim facta, vel facienda exequutio; vt puta si agatur de annua præstatione, vel censu, nam antequam illud fuerit declaratum nullum, si probatur vnica solutio, non retardabitur illius exequutio. *Lancel. de attentat. cap.* 17. *part.* 2. *n.* 159. *&* 161. vbi id late comprobat: excepto casu quod adueniente

22 alio termino † solutionis faciẽdæ, lata fuisset sententia, qua instrumentum pronunciatum esset nullum. *Io. Imol. cons.* 130. quem refert & sequitur *Tusc. conclus.* 136. *nullitas*, *num.* 39. 40. *&* 44.

23 Singulare illud notandum, quod excipienti † de nullitate, non sat est dicere instrumentum esse nullum, sed præterea addendum est caput nullitatis, si vnicum fuerit, vel si plura sint, ea omnia exprimenda sunt; alias generalis exceptio non releuaret; vt puta, quod instrumentum sit nullum, quia careat indictione, vel loco quo sit stipulatum, vel rogatm a minus legitimo notario, vel confectum cum minore, & alias legitimam personam non habente contrahendi, vel alia concurrant vitia, de quibus *in sequent.* §§. vt concludit *Rebuf. in comment. de litter obligat. artic.* 1. *glos.* 9. *num.* 4. *& seq. plurib. Lancel. de attent. par.* 2. *cap.* 17. *num.* 164. dum speciẽ nullitatis opponendam, & si non opponatur, exequendum esse instrumentum, refert.

§. I.

SVMMARIVM.

Instrumenti solemnia omnia non sunt iure expressa sed plura consuetudine, & praxi introducta. 1.

Instrumenti substantiale vnum est, vt in illo apponatur inuocatio diuini nominis Christi Saluatoris nostri, 2. *& quare*, 4. *Contrarium*. 5. *Concorda*. 6. *Ampl. primam opin.* 3. 7. *& referuntur dissentientes*, 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. *&* 15.

Electio Prelati qualiter fiat. 12

QVia in principio huius octaui Capitis dixi retardari, ac reuocari exequutionem, si illa facta fuerit ex instrumento carente

1 necessarijs solemnibus, † quæ licet teste *Niconit. in repet. rub. ff. de nou. oper. nunc. nu.* 103. *vers. circa*, non legantur lege fuisse expressa, nisi tria, auctoritate tamen prudentum, & consuetudine regionum plura sunt, & illa substantialia. *auth. vt præponat. nomen Imp. &* §. *illud auth. quib. mod. natural. efficiant. legitim. glos. l. generali*, 3. *C. de tabul. lib.* 10. *Spec. de instrum. edit.* §. 1. *glos. in l. iuris gentium*, 7. §. *quod fere*, *ff. de pact. Bart. in l. si quis ex argentarijs*, §. *si initium*, *ff. de edend. nu.* 6.

Ordine itaque referendo instrumenti substantialia, ex quibus si aliquod deficiat, corruit, in-

2 choando a dignioribus; Primum † substantiale est, quod in illo legatur inuocatio Diuini Nominis Christi Saluatoris Nostri, teste *Bart. in l. si quis ex argentarijs*, §. *si initium in* 2. *lectur. num.* 7. *Spec. de inst. edit.* §. 2. *num.* 2. *Abb. cap.* 1. *de fid. inst. nu.* 3. *vbi Felin. nu.* 2. *& relati a Dec. ibidem num.* 15. *& seq. Fulgos. in proœm. Cod. num.* 3. *circa med. vers. mihi autem*, *per textum in* § *si qua vero*, *auth. vt præponat. nomen Imp. Niconit. in repet. rub. ff. de nou. oper. nunc. n.* 113. 118. 120. *& seq.* probando hanc inuocationem

3 non esse leuem, vt aliqui volunt, † & si fuerit omissa, vitiari instrumentum, probans id noua inductione *d.* §. *si quaro n.* 10. *&* 13. & com-

4 probari potest † dictis *D. Pauli ad Corinth. relatis in c. non licet & in c. penul. in fin.* 26. *q.* 5. nempe, *Omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, in quo viuimus, mouemur, & sumus*.

5 Contrarium, † quod non sit de substantia, nec vitiet, tenent *Bald. Imol. relati ab Alex. in rubr. ff de nou. oper. nunc. num.* 8. *in prin. vers. istam partem*, concludens *num.* 10. *in fin.* ita tenendũ, *& num.* 11. *et seq.* respondet obiectis; cuius dicta comprobat *Niconit. ibidem nu.* 103. *et seq.* probando eam esse leuem solemnitatem. *Hormanet. Detus ibidem num.* 9. *et seq.* dum prius *num.* 7. retulisset *Romanum* dissentientem, & illius opinionem comprobasset. *relati a Couar. practic. quæst. cap.* 20. *num.* 1. *in prin. et num.* 2. Idem sensit *Gratian. decis.* 1. *nu.* 5. *et seq.* & prius dixerat *Reusner. decis.* 1. *lib.* 1. *nu.* 9. *et seq. Crot. in d. rubr. num.* 52. *in fin.* testans de communi, & *Niconitius num.* 15. concludens in iudicando, & consulendo non esse ab ista communi recedendum. *Viuius opin.* 382. *nu.* 4.

6 Contrarietatem hanc † conciliare tentarunt relati *ab Horman. Deto. in repet. rub. ff. de nou. oper. nunc. num* 6. sed eam conciliationem idem ibidem improbat. *Abb. in cap.* 1. *fid. instrum. n.* 3 *et Felin. d. cap.* 1. *nu.* 2. *vers. sed dic. Dec. n.* 16. *et seq.* licet ipse teneat negatiuam.

7 Ampl. præsertim, † si de vniuersali consuetudine notariorum, vbi stipulatum est instrumentum, consuetum est apponi. *Niconit. in repet. rubr. ff. de nou. oper. nunc. num.* 127. *et seq.* vbi plures præterea consuetudinis effectus refert, *et relati à Crot. ibidem n.* 53. *Siluest. Aldobrand. in proœm. Institut. n.* 2. *& seq. Surd. cons.* 187. *fidem nu.* 14.

num. 14. Nicol. *Honthem. tract. de art. notariat. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 18. *& seq.* testans ita sancitum fuisse a Maximiliano eius nominis Imperatore II. & ita seruandum a notarijs Romani Imperij, alias instrumentum est nullum. *Viuius opinion.* 382. *num.* 4. *circa med. vers. sed attenta. Abb. c.* 1. *de fid. inst. num.* 3. *in princ.* concludens stante tali consuetudine non valere instrumentum, cui desit diuini nominis inuocatio.

8 Contrarium † tenent *Crot. in repet. rub. ff. de nou. oper. nunc. num.* 53. *& seq. Bart. in l. si quis ex argentarijs* §. *si initium in secund. lectur. ff. de edend. n.* 7. *circa med.*

9 Ampl. præsertim, vbi notarius † consueuit illam addere in alijs instrumentis, & in aliquo illã omisit. *Surd. consf.* 187. *nu.* 13. *in fin. & nu.* 14.

10 Ampl. vt generalis sit consuetudo † omnium notariorum apponere instrumentis inuocationem diuini nominis. *Fulgos. in procem. Cod. n.* 3. *circa med. vers. demum,* addendo ita obseruari.

11 Ampl. etiam si instrumentum † stipuletur inter Christianum, & Iudæum. *Fulgos. in procem. Codic. num.* 3. *in prin. Abb. in procem. decret. Gregorius,* 2. *nu.* 16. *Fel. in cap.* 1. *de fid. inst. num.* 2. *vers. & ista consuetudo. Crot. in repet. rub. ff. de nou. oper. nunc. n.* 24 *Honthem. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 27. distinguit, an stipulatio instrumenti concipiatur in persona Iudæi, & tunc omissa, ne dum non vitiat, sed est omittenda, quia censetur facta in contemptum. Aut vero concipitur in tertia persona, & non potest omitti, citra vitium nullitatis.

12 Ampl. vt notarius ex tali omissione † præsumatur non sanæ conscientiæ, cum deficiat solidum fundamentum, a quo optimus consequitur finis, vt in simili olim præsumebatur contra eligẽtes Prælatum, non præmissa Missa de Spiritu sancto, & electione facta non subsequente cantu hymni DD. Ambrosij, & Augustini, Te Deum laudamus. *Mandagot. de election. prælat. par.* 1. *cap.* 19. addendo nunc esse de substantia electionis, vt celebretur Missa de Spiritu sancto, & eligentes Eucharistiæ sacramentum sumant; alias electio sit nulla, vt latius prosequitur *Castellin in tract. de election. canon. cap.* 52. *vers. octauo.* Quare caueant electores, ne extrinsecus verbis satisfacientes legi, seu Canoni, iudicium sibi manducent, non enim irridetur Deus; qui quo tardius, eo grauius punit in eum peccantes. Nec alia addo, vbi ex his quæ vidi, audiui, & probauit exitus, latus dicendi patet mihi campus.

13 Ampl. vt satis sit notariũ † scripsisse in nomino Domini, licet non addiderit reliqua ad eam expressionem necessaria. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs* §. *si initium ff. de edend. num.* 8. *Felin. cap.* 1. *de fid. inst. n.* 2. *vers. & si diceretur.*

14 Ampl. vt facta inuocatio † diuini nominis in principio protocolli, trahatur ad sequentia omnia instrumenta. *Bart. in repetit. l. si quis ex argentarijs,* §. *si initium ff. de eden. n.* 8. *et n.* 10

15 Ampl. præsertim in instrumentis † confectis de rebus & negotijs arduis, & perpetuis. *Fel. in cap.* 1. *de fid. instrum. nu.* 2. *ex Spec. de instr. edit.* §. 2. *num.* 2. *in princ.*

§. II.

SVMMARIVM.

Instrumenti substantiale est, vt in eo describatur annus Dominicæ incarnationis, quo fuit stipulatum, & quare 1. 8. *Contrarium.* 9. *Ampl primam opin.* 10. 11. 12

Annus magnus qui sit. 2

Annus alius lunaris, alius solaris. 3

Annus quando incipiat. 4. 5. *quomodo supputetur* 6

Annus ceremonialis. 7

Anni expressio si discordet ab indictione, error potius præsumitur in expressione indictionis, quã anni, & quare. 13

Annus appositus in principio protocolli censetur repetitus in sequẽtibus omnibus instrumẽtis. 14

Seruitus est tota in toto & tota in qualibet parte. 15.

Instrumentum sine die quando validum. 16. *si in vno sit annus, & mensis, in alio annus tantum, præfertur habens mensem, & annum.* 17

Instrumenta duo si exhibeantur vnum sine die, aliud cum die, præfertur habens diem. 18

Instrumentum sine expressione anni quando vitietur. 19

POst Diuini nominis inuocationem, vt in futurum constet, quo tempore fuerit

1 stipulatum † instrumentum, subsequi debet annus Natiuitatis D. N. Iesu Christi, quo notarius fuit rogatus: temporis enim annotatio lux est veritatis, & tanquam viuentis lingua posteris profert rerum gestarum fidem, non enim apud eos veritatis ratio vlla haberi potest, si penes illos non conueniat temporum series. Et omissis

2 quæ † de Anno Magno disputant multi, vt referunt *Censorin. de die natali cap,* 18. *Domin. Arumeus, decis. fin. lib.* 2. *num.* 9. *& seq.* aduerto multum variasse homines in dinumerandis temporum curriculis; alijs illa metientibus iuxta

3 † Lunæ, alijs iuxta Solis cursum, constituentes annum in duplici differentia, Lunarem vnum nuncupantes, alium Solarem: non conuenien-

4 tes pariter † in illius exordio, censentibus aliquibus annum inchoandum a verno æquinoctiali; alijs a Solstitio æstiuo, alijs a Calendis Ianuarij, alijs a die vigesimanona Augusti, alijs a Calendis Octobris, alijs sine initio vagantibus, vt Turcæ eum suis Hegiris, alijs eundem

5 solis cursum † diuidentes in quatuor partes, vel tres, annum constituerunt tribus, vel quatuor mensibus, prout sibi commodius fuit id facere, vt refert *Alex. ab Alexand. genial. dierum lib.* 3. *& ibidem Tiraquel. Laurent. Bochet in suo IC. Christiano. Caluis. in sua Chronolog. cap.* 2. *& sequent. Polidor. de rer. inuent. lib.* 2. *cap.* 4. *Plin. lib.* 7. *cap.* 48. *Macrob. lib.* 1. *cap.* 8. *Gell. lib.* 3. *cap.* 16. *Couar. var. resol. lib.* 4. *cap.* 18. *Lyl. Gyrald. in lib. de Ann. & mensib. Scaliger. de emendat. temp. lib.* 1.

Sicut dissensere, & dissentiunt nationes in

diuisione & initio anni, sic non fuit vna omni-
6 bus temporis † supputatio: siquidem Hebræi a diluuio Noe, vel à mundi origine computarunt: Græci per Olympiades. Macedonen. & Hispani, per Aera: alij per lustra, vel secula. Romani quandoque ab Vrbe condita, quandoq; à Consulibus, quandoque per clauos, vel Consules à felici exitu pugnæ, vt puta Punico bello primo, vel secundo, vel ab Atriaca pugna, & similibus: & Christiani annum alij incipiunt ab Incarnatione, alij à Natiuitate, alij à Circumcisione Domini Nostri Iesu Christi. *Bart. in repet l. si quis ex argentarijs, §. si initium. ff. de edend. num. 9. Alex. Sard. de moribus gent. lib. 2. cap. 25. Dec. in cap. 1. de fid. instrum. num. 21. Dec. cap. 1. de fide instr. num. 20. vers. & ideo. Scaccia de iudicijs lib. 2. capit. 11. num. 1190. & seq. Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 12. num. 1. & seq. Gothofred. ad auth. vt præponat. nomen Imp. Nicol. Hontem. tract. de arte Notariat. lib. 2. cap. 7. num. 16. & 16. & seq.* vbi refert ab aliquibus annũ inchoari à Natiuitate, ab alijs ab Incarnatione, ab aljs à Resurrectione Domini, alijs à Calendarij, Ianuarijs detractis, vel nõ detractis diebus decẽ iuxta Calendariũ Gregorianum: alijs à festo S. Ioannis Baptistæ ad festum eiusdem Sancti, appellantes eum annum
7 ceremonialem, seu verius pensionarium, eum hisce festis communiter soluantur pensiones impositæ Pontificis Summi actoritate super beneficijs ecclesiasticis.

Cum itaque tempus stipulationis instrumẽti sit in illo exprimendum, quatuor insurgunt difficultates: prima circa annum, secunda circa diem, tertia circa horam, quarta circa mensem. Agam hic de secunda, & de reliquis insequentibus §§.

8 Et quod sit exprimendus annus Dominicæ † incarnationis apud Christianos, voluit *glos. in cap. inter dilectos, verb. indictionis. de fid. inst. Specul. de inst. edit. §. num. 4. in fin. & §. 9. n. 3. Dec. in cap. 1. de fid. inst. num. 18. Barbat. relato Specul. in repet. rub. de fid. inst. num. 42. Lanfranc. de probat. cap. de product. instrum. n. 9. Couar. pract. quæst. cap. 20. nu. 1. vers. primũ, & num. 2. vers. secundo, & vers. tertio, Castr. in procem. Cod. Mascard. de probat. qu. 6. n. 82. Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, § si initium, ff. de edend. num. 9. glos. in auth. vt præpon. nom. Imp. verbo auctore, Abb. in procem. decret. Gregorius el 2. n. 14. circa med. Angel. conf. 220. in princ. Dec. c. 1. de fid. instrum. n. 18*

9 Contrarium † tenent *Abb. Dec. & reliqui relati, Couar. pract. quæst. cap. 20. præter à n. 2. in princ. & Nicol. Hontem. de arte notar. lib. 2. cap. 7. num. 2. & seq.* vbi refert diuersas prouinciarum consuetudines in designando anno, seu tempore quo quid fuerit actum.

10 Sequendo *glos.* opin. eam † ampliabis præsertim si adsit consuetudo, vel Statutum, quod talis fiat expressio. *Couar. pract. quæst. cap. 20. num. 2. in princ.* Deficiente stante consuetudine, vel Statuto, instrumentum esse nullum, nisi fiat talis expressio, & ita cautum esse apud Hispanos. *glos. auth. vt præpon. nom. Imp. verb. auctore. Abb. cap. 1. de fid. instrum. num. 1. vers. secundo.*

11 Ampl. quod si expressio anni † Dominicæ Incarnationis fuit omissa, instrumẽtum sit nullum *Specul. de instrum. edition. §. 2. num. 4. in fin. glos. auth. vt præpon. nom. Imp. verb. auctore, Couar. practic. quæst. cap. 20. num. 2. in princ. vers. nec enim, & vers. potissime*, addendo ita caueri lege Hispaniæ.

Contrarium deficiente consuetudine, tenet *Felin. in cap. 1. de fide inst. nu. 3.*

12 Ampl. vt non sit valida † contraria consuetudo. *Rot. decis. 6. de consuet. in antiq.* & dixi *infra* §. 3. vbi egi de expressione diei.

Notandum tamen, quod deficiente consuetudine super tali expressione, sufficit aliud addere, per quod concludatur certe ad tempus stipulationis, vt apud antiquos designabatur per Olympiades & reliqua *supra relata, vers. si*
13 *cut.* Et si † expressio anni Domini discordet ab indictione, error potius præsumitur commissus in expresione indictionis, tanquam minus notæ, & quotidianæ, quam anni Domini, de quo millies in die contingit sermo. *Bart. in l. si librarius, 92. ff. de regul. iuris num. 6. et. 7.* quem sequitur ibidem *Gul. Mayner. numer. 39.* addendo *num. 31.* correctionem faciendam ex decreto iudicis. *Ias. in repetit. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 166.* vbi refert dissentientes. *Couar. testans de communi var. resol. lib. 1. ca. 12. num 7. in fin.* & late *Surd. cons. 390. n. 33. Bald. in l. Imperator, ff. de stat. homin. num. 5. & 6.* & limitaui *infra* §. 7. *vers. singularia.*

14 Si tamen notarius in principio † protocolli apposuit annum, quamuis in sequentibus instrumentis non exprimatur, censetur repetitus in omnibus, quia respicit omnia sequentia, vt
15 in simili dicitur de seruitute, † quæ est tota, in in toto, & tota in qualibet parte. *Bart. in repet. in l. si quis ex argentarijs, § si initium, ff. de edend. num. 7. circa fin. & num. 10. Mascard. de probat. quæst. 6. num. 83. et seq.* addendo, quod
16 si in exemplo instrumenti tradito parti † sit omissa dies, non ideo vitiatur instrumentum, sed est firmum, si in protocollo reperiatur apposita. *Lanfranc. in praxi de probat. cap. 9. de product. instrum. num. 35.* dum prius idem dixisset de quocunque solemni requisito ad validitatem instrumenti.

17 Si duo exhibeantur instrumenta, † quorum vnum habeat tantum annum, aliud habeat annum, & mensem, præfertur habens mensem. *Plaza de delict. lib. 1. cap. 29. num. 22. Cassad. decis. 4. num. 6. super regul.* quos refert *Gonzal. in §. 3. procemial. ad regul. 8. num. 108. et seq.* ad-
18 dendo idem dicendum si exhibeantur duo instrumenta eiusdem mensis, vno cum die, & alio sine die: quod tamen limitaui *infra* §. 4. *Mascard. de probat. conclus. 1228. prioritas num. 24. Dec. l. in ambiguis, 86. ff. de reg. iur. num. 3. circa med.*

19 Si annus non sit expressus in instrumento, nõ ideo vitiatur, si fuit annotatus in matrice. *Lancell. de attentat. part. 2. cap. 20. ampl. 27. nu. 2. et 3.* vbi idem dici vult de die, indictione, & Pontificatu.

§. III.

§. III.

SVMMARIVM.

Dies quando incipiat. 2.5.6.7.11.12
Fur diurnus, et nocturnus. 3
Dici si fiat mentio à Statuto, exclusa est nox. 4
Nocte fieri non possunt, quæ in die sunt facienda. 7. *Iudex de nocte non impartitur officium suum, et sententia tunc lata est nulla*. 8. *fieri possunt contractus*. 16
Creditor an cogatur recipere solutionem noctis tempore. 8
Operas suas, qui locauit diurnas, non obligatur laborare noctis tempore, 9. *et quare* 10.
Dies duplex. 13
Lucem qui odit male agit. 14. *et quare ibid.*
Beneficij collatio an fieri possit noctis tempore. 15.
Contractus fieri possunt nocte. 17
Testamenta fieri possunt nocte adhibitis tribus luminibus. 15. *et quando* 18.19
Instrumenta fieri non possunt noctis tempore. 20
Instrumentum continere debet diem, qua fuit stipulatum. 21. *Ampl.* 22. 23.24. 25. 27.30. 31. *Limit.* 32.33.34.35.37.38.
Dies exprimitur diuersis modis in instrumentis. 36
Instrumentum sine die, quando sustineatur. 37. 38.39.40.
Notarius quando possit addere, vel detrahere: seu corrigere instrumentum de quo fuit rogatus. 41. *rogari potest die festo de instrumento*. 42. *Contrarium*. 43
Testes iurare non possunt de veritate dicenda die feriata. 47. *Limit.* 49
Certum esse per se, vel per relationem ad aliud, sunt paria. 46
Testes non iurant feriatis diebus. 49. *Ampl.* 48. *Limit.* 46. 49.51.52
Testes examinari possunt die feriata, si iurauerint die non feriata. 49.50.51.
Cap.1. de ferijs. Limitatur. 46. *declaratur* 52
Feriatis diebus, quæ fieri non possunt in iudicio, extra. 53
Testamenta, & contractus fieri possunt noctis tempore. 54.
Dies stipulationis instrumenti, qualiter scribenda. 55
Instrumentum publicatum sine die si in matrice sit apposita dies, an probet. 56
Dies an exprimenda in scriptura priuata.
Instrumentum si fuerit in aliquo cancellatum, et in margine sine die dicutur delatum de consensu partium, an probet. 58
Notarius, an possit addere instrumēto diem omissam. 59
Consuetudo contra substantiam actus non valet. 28
Dies apposita primo instromento protocolli censentur repetita in sequētibus. 60. *Ampl. ibid.*
Dies conclusionis contractus, non autem tractatus est exprimenda. 61. *Ampl. ibid.*
Instrumentum stipulatum noctis tempore, qua die dicatur stipulatum. 62. *et* 63.

POst anni expressionē, vt firmior pateat veritas gestorum, addendum est instrumento,
1 qua die † fuerit illud stipulatum: & omissa varietate circa diei constitutionem, volentibus
2 alijs inchoari oriente † sole, & deficere cum sole, nulla noctis habita ratione, iuxta illud *Ge-*
3 *nes. cap.1.* hinc furis nocturni † & diurni distinctio, *ea p. si perfodiens. de homicid. l. furem. 9. ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. si pignore* 54. §. 2 *ff. de furt.* & volente Statuto aliquid fieri † de die, non satis esse, si fiat noctis tempore, *Cast. Rom. et Ias. in l. more Romano ff. de ferijs, Clar. §. fin. quæst.* 82. §. *Statutum*, 9. *num.* 4. latè declarans quando quid dicatur factum nocte, vel die, Ec-
5 clesiastici † incipiunt diem ab horis vespertinis vigiliæ, & continuant ad vesperas diei sequentis inclusiue: idem obseruant in recitandis diuinis officijs, & concedendis innulgentijs, ex thesauro ecclesiæ, nisi aliud more regionis, vel tenore diplomatis Pontificij caueatur. *capit. 2. de ferijs, cap. literas*, 13. *de temp. ordin.* vbi *glos.*
6 *& Doctores*: alijs † aliud diei initium, & finem esse, vt referunt *Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos.* 11. *nu.* 1. *& seq. pluri b. Censorin. de die natali, cap. de diebus*, & per decem conclusiones declarat *Tabiena in summa, §. dies, Cotta in suis memoral. §. diem, & Clauius in gnomonic. cap. de quadruplici horarum varietat. vers. porro. fol. 6. Scaccia de iudicijs libr. 2. cap. 3. num.* 294. *et seq.*

Licet more Romano dies incipiat à media nocte, & duret vsque ad aliam mediam noctē
7 † incluso toto tempore, quo sol zodiacum illustrat. *l. more Romano ff. de ferijs*, regulariter tamen fieri non possunt de nocte, quæ fiunt de
8 die. Inde dicimus iudicem † de nocte non obligari impartiri officium suum; sententiam ab illo prolatā noctis tempore esse nullam; creditorem non cogi eo tempore recipere solutionem, nisi aliud fauore rei, vel pœnæ euitandæ causa
9 sit sancitum; operas suas diurnas qui † locauit occidente sole, non est vlterius obligatus illas præstare. *Ias. & reliqui in l. more Romano, ff. de ferijs, Zas. lib. 1 singul. respons.* 3. *Tiraquel. de retract. lignag. §. 2. glos.* 11. *num.* 7. *& seq. pluribus. Cotta in suis memoral. §. diem*, vbi præ-
10 terea late inquirit rationem, † quare more Romano, ita fuerit receptum: & noctis, ac diei di-
11 midium inchoatur † a sexta hora, vt post illum prosequutus est *Polid. Ripa de nocturn. temp. cap. 3. n.* 10. Cum tamen in inducijs belli Alexāder III. in Concil. Lateranen. relatus *cap. 1. de*
12 *tregua, et pace*, constituerit † diem inchoare
13 ab occasu solis. Dies etiam alius est, † artificialis, qui habet horas duodecim non æquales secundum circulum æquinoctialem, sed inæquales iuxta ascensiones zodiaci per sex gradus Alius naturalis, qui est integrum spatium horarum vigintiquatuor *Polidor. Ripa de nocturn. temp. cap. 3. numer. 5. & 17.* nulla no-

ctis habita ratione; quare si notarius rogetur de instrumento noctis tempore, si de eo tantum faciat mentionem, non committit falsum. *Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 11. num. 3. & seq.* Scaccia de iudic. *lib. 2. cap. 3. quaest. 294. et seq.*

Quamuis dixerim regulariter non fieri nocte, quae licet facere in die, non ideo volui dixisse nullum actum, contractum, vel quasi, non posse fieri noctis tempore, quia non leuis insurgit
14 contra illum suspicio iuxta illud, Qui † male agit odit lucem. *cap. perniciosam.* 18. *q.* 2, tenebrae
15 enim † magnum praestant adiumentum ad fabricandum falsum. *l. 1. §. si mulier. ff. de vent. inspic.*
16 quare non bene olet † collatio beneficij ecclesiastici nocturna, *cap. vt nostram, vt eccles. benef. confer. glos. cap. consuluit de offic. deleg.* licet *Menoch. relatis Sylua, & Felin. de arbit. cas.* 48. *num.* 22. sine distinctione velit collationem beneficij fieri posse.

17 Attamen noctis tẽpore fieri possunt † contractus trãsactiones testamẽta, appellationes interponi, adhibita tamen maiori diligentia, ne in personarum, & rerum qualitatibus contingat notarium, vel testes errare, vel decipi, adhibi-
18 tis duobus † vel tribus luminibus. *l. 1. §. tria lumina, ff. de vent. inspic. Bart. & Ias. in l. nõ minorem, C. de transact. Petr. Rauen. singul.* 459. *addẽtes ad Mathesil singul.* 124. *Nota, quod licet, num.* 3. *Menoc. praesumpt.* 12. *lib.* 4. *n.* 5. *Honded. cons.* 47. *stante vol.* 2. *num.* 6. *& seq. Surd. cons.* 158. *testamentum, num.* 6. *& seq. et* 16. *et seq. Polid. Ripa de noctur. lun. temp. c.* 147. late agit quando requirantur tria, & quan-
19 do sufficiat vnum, † & istam † vminum solemnitatem non esse necessariam, late defendit *Nicol. Hontem, de de arte notariat. lib. 2. ca.* 11. *nu.* 20. *& seq.*

Contrarium, quod de nocte, non possint fieri
20 † instrumenta, nisi ex causa vrgenti, voluit *Felin in cap. 1. de fide instrum. num.* 9. & notarium cauere debere à rogitu instrumentum de nocte voluit Dec. *d. cap. 1. num.* 64. *& seq.* dum prius dixisset quod rogitus debet esse publicus, declarando, quando dicatur talis.

Dies itaque cum sit exprimenda in stipula-
21 tione † instrumenti, *§. sancimus, vers. diem autb. vt praepon. nom. Imperat.* Bald. *l. 2. ff. de ferijs num. 2. glos. in l. generali, C. de tabul. lib.* 10. *Couar. testans de commun. pract. quaest. cap.* 20. *num.* 2. *vers. quarto. Rota decis.* 6. *de cõsuetud. in antiq. num.* 2. *Lanfranc. in praxi cap. de product. instrum. n.* 7. *Specul. de instrum. edition. §.* 2. *num.* 7. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, ff. de edend. num.* 16. *glos. l. 1. § editiones, verb. die et consule, in fin. et verb. summa, ff. de edendo. Summ. art. notariat. to. 2. c. 1. vers. vide Ias.* Felin. *cap. 1. de fid. instr. nu.* 8. *Spec. de instr. edit. §.* 2. *num.* 1. *et §.* 9. *num.* 3. *Dec. cap. 1. de fide instrum. n.* 26. *Bero. cons.* 1. *lib.* 2. *num.* 53. *relati à Guid. Papa decis.* 582. *reperitur, num.* 1.

Ampl. quod si instrumento non sit apposita
22 † dies, illud fit nullum, *§. 1. autb. vt praepon. nomen Imper. §. ad haec. autb. quibus mod. nat. offic. legitim. l. 1. C. de oper. pub. lib.* 10. *l.* 3. *C. de diuers. rescript. Spec. de inst. edit. §. instrum.* 9. *num.* 4. *et §.* 9. *nu.* 4. refert dissentientes, & concordat, sicuti & *Guid. Papa decis.* 582. *reperitur, num.* 1. *vers. In contrarium, et ibidem addentes late.*

23 Ampl. praesertim, vbi instrumentum † fuit factum de ijs, quae aliter fieri non possunt, quã scripto. *l. contractus, C. de fid. instrum. Specul. de instrum. edit. §.* 9. *num.* 4. *Guid. pap. decis.* 582. *reperitur num.* 2. vbi refert plures actus, qui ad sui essentiam requirunt scripturam, quos latius congessi *in meis collectaneis, ad l. contrabitur, vers. et sinc bis, ff. de pignor.*

24 Ampl. praesertim si agatur de prioritate. † *Ranchin. relato Angel. ad Guid. Pap. decis.* 582. *reperitur,* motus textu *in l. creditor l. qui potior, Mascard. de probat. quaest.* 6. *num.* 33.

25 Ampl. vt non differat, an dies certa † exprimatur ex se, veluti die vigesimaquarta Iulij 1634. qua haec scribo, vel per relationem ad aliud inuatiabile, & certum, vt puta die festiuitatis S. Iacobi Apost. 1634. quae celebrabitur crastina die, & idem dicendum de reliquis festis, quae certa die mensis per annum celebrantur. Secus dicendum esset si is dies festus saepius celebraretur intra annum, sed non eadem die, vel mense, vt dicitur de Paschate, quae quater celebratur, nempe Epiphaniae, Coenae Domini, Resurrectionis, & Missionis Spiritus sancti: &
26 ratio est quia paria sunt certum † esse per se, vel per relationem ad aliud, *l. certum, ff. si cert. pet. vbi Dec. num.* 3. *Aret. cons.* 28. *num.* 3. *Menoch. de arbitr. Iud. quaest.* 68. *num.* 43. 52. *& seq. Surd. cons.* 378. *num.* 15. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend. num.* 23.

27 Ampl. vt non valeret consuetudo † non apponendi diem stipulationi instrumenti. *Rota decis.* 6. *de consuet. in antiq.* ea ratione, quia aperiretur via mille fraudibus: & contra substan-
28 tiam † actus non valet consuetudo, dies autem est de substantia actus, vt praedixi, & dicam *infra vers. secundo, et* 1. *Couar. pract. quaest. cap.* 20. *nu.* 3. *in fin.*

29 Contrarium † tenet *Guido de Suzar. vt refert. Butr. in praxi decret. §.* 19. *in princ. Crauet. cons.* 216. *comparatio, num.* 4. *in fin.*

30 Ampl. vt sufficiat apponere † diem per relationem ad alium omni certitudine certum. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, § si initium, ff. de edendo, num.* 23.

31 Ampl. vt non possit supplere, † seu addi a notario, cui fit commissa publicatio instrumentorum Notarij defuncti. *Natta cons.* 47. *nu.* 2.

32 Limit. vbi dies fuit † expressa in matrice, seu imbreuiatura, vt dixi. *§. praecedenti num.* 19.

33 Limit. vbi instrumentum † fit de ijs, quae non requirunt scripturam. *l. penul. ff. de fid. instrum. l. contrabitur, C. de pignorib. Spec. de instrum. edition. §.* 9. *num.* 4. *Guid. Papa decis.* 581. *nu.* 2.

34 Limit. vbi instrumentum † conficitur de pactis, & conuentis in alia scriptura, quae in illo interitur, si in ea exprimatur dies. *Nicol. Hontem, de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 23. Dubito

bito tamen de veritate huius extensionis, præsertim si agatur de prioritate, considera tamen.

35 Limit. in testamento † inter liberos. *Alexan. cons.4.lib.7.num.13.* subdens idem dicendum ad piam causam *auth. quod sine C. de testam. de* cuius intellectu dixi *in meis Collectaneis.*

36 Expressio autem diei diuersis fit† modis, vt puta Calendis, vel prima die Maij, vel secunda die intrante Maio, & sic de singulis, vsque ad decimam sextam inclusiue qua lapsa dicitur die decimaquinta exeunte Maio, & ita successiue vsque ad penultimam, & vltimam, & sic de singulis mensibus constantibus triginta & vna die: in reliquis habentibus tantum triginta procedit vsque ad decimamquintam cum nota instantis vel exeuntis mensis. *Spec. de instrum. edition. §.2.num.7.*

Relatis casibus, quibus in instrumentis est exprimenda dies, addenda sunt singularia aliqua. Primum est, quod si in exemplo instrumenti notarius non apposuit diem, quod † nihilominus
37 sustinetur exemplum, si collato originali reperiatur appositus, vt pluribus probat *Mascard. de probat. quæst.6.num,83. & seq. Lanfran. in prax. de probat. de instrum. product. num.* 34. addendo idem dicendum de quocunque alio solemni requisito in instrumento. *Spec. de inst. edition. § 9.num.8.*

38 Secundo notandum est, † si notarius in imbreuiatura non notauit diem rogitus, si velit quod omisit addere, quia asserat recordari diem, quamuis *Natt. cons.146.num.10. vsque in fin.* probet affirmatiuam, distinguendum est, an ex appositione diei sequatur præiudicium alterius, quàm contrahentium, vt puta de prælatione crediti in actione hypothecaria & tunc non potest diem addere, nisi assertio notarij adiuuetur alia probatione & accedente iudicis de-
39 creto. Aut vero †non consequitur præiudicium, nisi contrahentium, & tunc sufficit sola notarij assertio. *Bart. in l. si librarius. ff. de reg. iur.* quem sequuntur *ibidem Dec. nu.6. & seq.* aliam referens distinctionem *Cagnol. num.* 22. addendo idem quod dixi in primo capite, dummodo si copia instrumenti fuit data parti. *Gul. Mayner. ibidem nu.*15. addendo ex tali omissione non ideo vitiari instrumentum, probato quod negligentia, vel imperitia fuerit omissus, quamuis coram testibus fuerit expressus dies rogitus: aliã
40 *num.*29. addendo † distinctionem, an notarius compleuerit scripturam, illamque in mundum redegerit, vel an talis correctio fiat in continenti, vel ex interuallo: concludendo si vnus dies fuit appositus pro alio, non posse emendari errorem, nisi ille testibus, vel aliter legitime probetur, & idem dicendum de errore mensis. La-
41 re distinguit † *Bald. in vtraq. lectura l. Imperator ff. de stat. homin. num.1. & seq.* quando notarius possit corrigere, declarare, vel addere, vel detrahere scripturæ instrumenti: quod prius tradiderat *Spec. de inst. edit. §.9.num.6. & seq. & num.13.*

Secundo notandum, quod notarius potest die festo etiam solemni rogari de instrumento,
42 † nec dubitatur de illius validitate; sicut etiam si contractus fieret in ecclesia, quamuis contrahentes peccent, vt concludit *Thom. Massot. spec. notar. lib.4. specul.6.num.*12. quod prius dixerat *Cagnol. in l. si librarius, ff. de reg. iur. n.76 Surd. cons.*87.*num.*14, & ita vidi seruari in Vrbe tam a notarijs Cur. Capitolij, quam Cardinalis Vicarij. & Aud. Cam. Quidquid in contrarium
43 velit *Amanel. de claris Aquis singul.2. per textũ in l. fin. C. de ferijs.*

46 Tertio, quod quamuis *in cap.1. de ferijs* † prohibeatur die festo, & Dominico præsertim, aliquod genus iuramenti præstari, excepto causa pacis vel necessitatis. Et per eum textum ita firmet *Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, de probat. in prin. nu.32. & §. testium depositio nu.12. Surd. cons.87. Iure nu.* 15. concludens,
47 testes de veritate † dicenda non posse iurare die feriato in honorem Dei, quamuis possint illa die examinari, *& latius probat Viuius opin. 992. testis iurans*, subdens quæ dies feriata attendatur, an loci examinis, vel rei, vel actoris, vel delegati, Rectorem, qui iurat eadem die
48 seruare† Statuta, non obligari eo iuramento, & sine metu periurij posse contrauenire; addendo id notandum ad infirmandos contractus minorum, & donationes, quæ sine iuramento non valent. *idem repetens num.17. & cons.122. primo nu.*5. non relato *Ploto*, a quo ea omnia desumpserat, *in l. siquando* C. *de in litem iurand. nu.* 755. cui addo *Lamberteng. de contract. lib. §. fin.*
49 *nu.66. & seq.* limitando † in criminalibus, in quibus ad offensam, & defensam recipiuntur iuramenta testium, & in ciuilibus quoad examen,
50 si † illi die non feriata iurauerint; & secus esse si iurauerint die feriata, & deponant non feriata; nisi testes sint valetudinarij, aut de illorum morte vel absentia dubitetur. & ita iudicasse: &
51 quæ dixi de † examine testium faciendo die feriata, & iuramento non præstando die feriata, late prosequitur *Rulant. Ruger. tract. de commissar. par.2. lib.2. cap.11. & seq.*

52 Contrarium tamen † censuit Rota teste *Serafin. decis.782. Illustrissimus nu.* 8. vbi relatis qui testantur dispositionem *cap.1. de ferijs*, esse de consilio in extraiudicialibus, & de præcepto in iudicialibus, addit qui testentur, eundem textum de consuetudine non seruari, contrariã opin. esse recentiorum non præferendam anti. quis Canonistis & in Vrbe Sum. Pont. solere præstare iuramentum officialibus die vltima anni, quæ a communiter accidentibus est septima dies hebdomadæ, quo Deus post perfectum mundi opificium quieuit.

Sunt præterea alij actus, tam iudiciales, quam
53 extra, qui fieri possunt diebus † feriatis in honorem Dei, vel ferijs repentinis, vel publicis vel rusticis, quos longum, & potius laboriosũ, quam ingeniosum foret, referre, & perquirere: ideo sat erit remittere ad dicta Doctorum in omnibus Rubric. Digest. Cod. *& extra de ferijs & ad Thom. Massot. specul. notar. lib.4. specul. 6.* referentem qui id late præstiterint.

Illud non omittam, quod cum fieri possint
54 † contractus, & testamenta, de nocte. *l. non minorem C. de transact.* quod notarius rogatus. potest

potest diem scribere, nulla noctis mentione habita, nec ideo punietur: tutius tamen esset, quod notarius describat horam noctis, quoad certo sciatur utri diei, præcedenti, an sequenti, actus attribuatur: verum attestante notario fuisse rogatum tali die de nocte nimis scrupulosa est *Bald.* diligentia, cum adsit attestatio notarij.

Et quod idem cauere debet, ne in expressio-
55 ne temporis, † tam anni, quam diei, utatur arithmeticis characteribus, vel alijs numeris faci le mutabilibus, aliquid addendo, vel detrahendo, vel mutando. Quare recol. mem. Gregorius Papa XIII. anno ab incarnatione 1578. die 14. Maij constituit quod in litteris apostolicis dictiones numerales per litteras, & syllabas scriberentur.

56 Singulare unum notabis, quod † si notarius dedit exemplum instrumenti sine die, si imbreuiatura habeat diem, quod nihilominus exemplum probabit. *Lanfranc. in praxi, §. 9. num. 34.*

57 An autem in priuata scriptura † sit exprimenda dies. *Lanfranc. in prax. cap. 9. n. 48. Dec. in cap. 1. de fid. instrum. num. 25.* ubi distinguit.

58 Si autem instrumentum † sit in parte cassatu & in margine fuerit scriptum cancellatum per errorem, vel deletum de voluntate contrahentiu, & non sit apposita dies, *Bald. in rub. C. de fide instrum. num. 52.*

59 An notarius possit addere omissum † diem, si de illo recordetur, dixi *sup. nu. 38.*

60 An autem dies apposita † primo instrumento, censeatur apposita sequentibus, illa carentibus, *Bart. in l. si quis ex argentarijs, ff. de edend. in secund. lectur. num. 18. & seq. & 24. n. 27. circa fin. vers. dico oppositum.* ubi agit quid dicendu si dies est apposita tantum in medio, vel fine protocolli: & quid dicendum si dies sit posita in instrumento non scripto in protocollo, sed in filcijs. *Spec. de inst. edit. §. 9. nu. 8. Menoch. conf. 288. num. 15. usq. in fin.*

Singularia alia circa expressionem diei vide in §. antecedenti in fin. *& infra §. 7. vers. singularia*: & adde quod est exprimenda dies conclu-
61 sionis, † non autem tractatus contractus, & si de conficienda scriptura de contractu fuerit contentum, quod dies confectionis, & non alius est apponendus, *Dec. in cap. 1. de fid. inst. nu. 28. & seq. vers. quinto.*

Item quod si notarius dicat rogatum fuisse de
62 † instrumento die 22. Augusti 1634. quo hæc scribo, erit verum rogatum fuisse ea die, licet instrumentum confectum fuerit de nocte. *Innoc. & reliqui in cap. consuluit de offic. delegat. Bald. Imol. & Aret. in l. qua ætate ff. de testam.* cum alijs cumulatis *a Tiraquel. de retract. lign. ag. §. 1. glos. 11. num. 8.* & ita seruari vidisse & indicasse refert *Ioseph. Lud. decis. 116. nu. 3.* dum prius *n. 2 & num. 6. & seq.* dixisset tutius esse a notario exprimi horam noctis, quoad cognoscatur quo die dicatur stipulatum instrumentum, vel collatum beneficium; in quo conferendo & iudicado ad quem spectet collatio, seruatur *l. more Romano, ff. de ferijs.* Si tamen cœptum fuit stipulari instrumentum paulo ante mediam noctem, & compleatur stipulatio post mediam noctem, no-
63 tarius † debet apponere diem, quo completa nō autem quo cœpta est stipulatio. *Cagnolin. l. si librarius. ff. de reg. iuris nu. 72.*

Si autem instrumento desit dies, dixi *§. antecedenti in fin.*

---

§. IV.

SVMMARIVM.

Dies quare diuisus duplicato duodenario numero. 1
Horarum duo genera. 2. *quo genere horarum utatur Ecclesia* 4. *horæ inæquales* 3. *horæ æquales, & qui illis utuntur* 4. 5
Theodosius Rubeus edidit opus horarium. 5
Hora expressio non est de substantia instrumenti nec alterius actus. 6. *Limit.* 7
Horæ expressio in delictis non consideratur, 8. *quando facienda in ante inquisito.* 9
Horæ expressio anterioratem arguit in actu quo exprimitur, si concurrat actus eadem die factus. 10. *Contrarium.* 11. *Ampl. priorem opin.* 12. 14 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. *Limit.* 13. 23. 24. 25. 26. 27. 28
Qua die dicatur stipulatum instrumentum, si stipulatio perficiatur post mediam noctem. 29
Testis deponens fuisse stipulatum instrumentum hora duodecima & ante, vel plus, an probet anterioritatem 30. 31
Horæ expressio semel facta in toto corpore iuris. 7.
In delictis non habetur ratio horæ. 8
Hora quando exprimenda in inquisitione. 31. *quomodo diuiditur.*
Momentum quantum tempus designet. 15. *quid operetur ibid.*

Diem esse spatium vigintiquatuor horarum, & inchoare more Romano a media nocte, dixi in antecedenti §. quare
1 autem id tempus diuisum † potius fuerit duplicata duodenarij numeri dimensione, dixi *de Laudem. lib. 1. quæst. 77. & seq.*

Sicuti non apud omnes gentes, non idem fuit diei principium, ut dixi in antecedenti §. sic non omnes nationes pares habuerunt horas.
2 Principio enim quo horæ fuere † institutæ, duo fuere illarum genera: unæ quidem æquales, & inæquales alteræ; hora inæqualis est pars duodecima, tam diei, quam noctis; diuidebatur enim olim quæuis artificialis dies, & quælibet nox in duodecim partes æquales, & hæ vocabantur. Antiquæ horæ, co quod apud omnes antiquos is erat usus: & dicebantur † inæquales, non quia inter se non essent pares, sed quia eum dies artificialis, & nox sint inæquales, horæ diei, vel noctis longioris, maiores sunt horis diei vel noctis breuioris; quando enim duæ magnitudines inæquales diuiduntur in partes numero æquales, necesse est partes magnitudinis maioris effici inæquales singulis partibus minoris. Quare accepto æquinoctiali die horæ nocturnæ semper sūt inæquales diurnis, & e cōtra. Hisce horis inæ-

qua-

qualibus vtebantur olim Iudei,& Romani, distribuentibus istis noctem in quatuor vigilias, singulis vigilijs ternas tribuendo horas, & Ec-
4 clesia † Romana laudes Deo referens, quas ab horarũ nomine Canonicas horas vocat, eadem quaterna distributione vsa, illas numero prima, tertia, sexta, & nona nuncupat.

5 Hora verò æqualis † est vigesimaquarta pars diei naturalis, qui ex die nocteque conficitur: dictæque sunt æquales, quia æquali temporis spatio semper emergunt Grad. 15. Æquatoris, qui cuique tribuũtur supra Horizontem; Siquidem in omni regione vniformiter eleuatur, ac deprimitur infra Horizontem circulus Æquinoctialis.

3 Horis æqualibus non † omnea nationes vtebantur olim, sicut nec hodie, non conuenientibus in principio diei naturalis, vt dixi §. *antecedenti in principio*. Quo fit vt apud aliquas gẽtes, & Astronomus hora, quæ dicitur decimatertia; appelletur prima post mediam noctem, & quæ apud illos est decimaquarta à meridie, ea dicitur secunda post mediam noctem, & sic de ceteris; & quæ apud Romanos; vel Ægyptios appellatur decimatertia post mediam noctem apud Europos dicitur prima post meridiem: & quam illi vocant decimaquartã, à media nocte, dicitur Europeis secunda à meridie, vt latius prosequitur *Clauius in sua Gnomonica lib. 1. cap. de quadruplici horarum varietate in proœ-
5 mio fol. 6. et 7.* & latius *Theodosius de Rubeis in suo Herario propediem edendo*.

Superstitiosi, aut saltẽ nimium diligentes licèt fuerint Romani, & reliqui in dinumerandis diei partibus, seu horis, de illis non fuerunt tamen soliciti Imperatores in constituendis solemnibus instrumentorum, nullam de illis facientes mentionem: quare communis est con-
6 clusio, quod expressio horæ † non sit de substantia instrumenti. *Io. And. ad Spec. de instrum. edit. §. 2. num. 7. Felin. cap. 1. de fid. instr. n. 12.* Nec in toto corpore Iuris nobis à *Triboniano* & socijs confarcinato, reperitur facta expressio ho-
7 ræ ad actus validitatem, † nisi semel. *Bald. ad Specul. de instr. edition. §. 2. num. 7. vers. dies*, videlicet ad excludẽdam præsumptionem, quod quis clam ædificauerit. *l. aut qui aliter in prin. vers. Labeo, ff. quod vi, aut clam*. & tamen de mense, & die aliud referunt. *l. libellorum, ff. de accus. l. 1. §. nunciatio, ff. de nou. oper. nunc.* & dixi *§. antecedenti, vers. dies itaque, et dicam §.
8 seq.* Nec vnquam horę † in delictis habetur ratio, nisi certis horis quid sit punibile, alijs nõ punibile. *Bart. in l. libellorum, ff. de accusat. n. 12.* idem concludens dicendum de die, si aliqua parte mensis factum aliquod non sit punibile, & latius prosequitur *Clar. §. final. quæst. 12. nu.
9 3. et seq.* agendo quando in inquisitione, † seu
6 petente inquisito sit exprimenda dies, qua asseritur commissum delictum.

Quamuis, vt prædixi, Iuris nostri conditores, semel tantum voluerint pro forma actus exprimendam esse horam, quo illa sit gesta; plures tamen et vtiles ex illius expressione sequuntur effectus, quos inter legendum collectos referam.

10 Horæ itaque expressio in confectione actus † operatur, vt si duo actus pugnantes, vel cõcordes fiant, quod is censeatur prius confectus, in quo sit expressa hora. *glos. l. si ex pluribus, §. fin. verb. obligauit. ff. de solut. Matthesil. sing. 319. bora. glos. cap. duobus verb. si non appareat, de rescript. in sex. Cassad. decis. 20. de præbend. & decis. 4. super regul. nu. 7. relati à Mascard. de probat. conclus. 1228. prioritas, num. 26. et à Menoc. de arbitr. iud. casu 48. & seq. Ripa in l. 1. ff. solut. matr. num. 7. circa fin.* concludens verius censuisse *Socin.* dum tenet hanc opinionem, licet consulendo aliud dixerit. *Cagnol. l. in ambiguis 86. ff. de regul. iur. nu. 4. Dec. num. 3. circa med. et ibidem addentes, verb. hora. Surd. cons. 117. sustineri, n. 17.*

11 Contrarium late defendit † *Felin. in cap. pastoralis, de rescript. num. 5. vers. sed aduerte*, & idem dixisse *Socin.* sibi contrariũ refert *Mascard. de probat. conclus. 1228. prioritas, n. 32.* addendo quomodo ex *Dec.* conciliari possit: sed eam *Decij* conciliationem improbat *Menoch. de arbitr. Iud. casu 48. num. 33. et seq. et post Felin. Crot. in in l. 1. ff solut. matr. n. 29. et seq. Peregrin. de iur. fisci lib. 6. titul. 6. nu. 37. vers. aduertendum, relatis Fel Socin. Dec. et alijs*, addendo præsertim procedere, si qui nõ habet horam, est in possessione.

12 Ampl. etiam in † testamentis, nam si exhibeantur duo eadem die confecta, illud præsumitur prius confectum, in quo est apposita hora. *Curtius iun. in l. fin. C. de edict. diui Adrian. toll. n. 79. et Zuccard. n. 461. Menoc. de acquir. possess. remed. 4. num. 792.* dum in antecedentibus, & sequentibus examinasset quæstionem, quod testamentum præferatur, si duo exhibeã-
13 tur eadem die cõfecta. Sed limita vbi non habens horam esset in possessione. *Put. decis. 313 lib. 1. in fin.* vbi relatis dissentientibus refert à maiori parte ita decisum. *Felin. cap. pastoralis, de rescript. nu. 5. in princ.*

Ampl. vt quæ dixi de hora, eadem sint dicenda de quauis illius parte, nam cum iuxta Iurisperitorum opinionem, illa diuidatur in momenta, & puncta, decem momenta conficiant punctum, & quatuor puncta constituant horam. *Io. Andr. in c. 1. de caus. possess. num. 7.* concludens momẽtum esse quadragesimam partem horę: sequitur *Abb. ibid. num. 7.* & vtrunque *Afflict. ad constit. Regni lib. 2. rub. 16. n. 7.* Quare decipitur *Ias.* qui *in l. 1. §. qui præsens, ff. de verb. oblig. num. 10.* voluit quod momentum sit quarta pars horæ, ex *Io. Andr.* quia ex eodem est tantum decima: & verum dixisset in puncto: & iuxta Astronomorum sententiam
14 † hora diuiditur in sexaginta minuta, & quodlibet minutum in sexaginta secunda, & quodlibet secũdum in sexaginta tertia, & ita successiue vsque ad minuta decima, vt tradit *Clauius in suis commentar. ad sphæram cap. 1 de circulo Zodiaco fol. num. 287. vers. eodem modo*, & idem dixerat prius *glos. fin. et Alciat. in l. cum bissexto, ff. de verb. signif.* & idem *Io. Andr. d. c. 1. de caus. possess. nu. 7.* nisi me decipiat corrupta lectio textus, dum dixit, Momentum † propriè est

est vna pars diei de nongentis sexaginta, quod patet, quia hora est vigesimaquarta pars diei, punctum est quarta pars horæ, momentum est decima pars puncti. Si itaque producerentur duo instrumenta rogata die vigesimaseptima Iulij 1634. in quorum vno esset expressa hora cum aliqua illius parte, vt puta trientis, vel quadrantis, ac etiam puncti, censeretur prius stipulatum instrumentum hoc posterius, ratione certiotis expressionis temporis, nec stipulatio in principio horæ excludit quin in medio, vel fine illius potuerit aliud stipulari. *l. Aretbusa in fin. & l. seq. ff. de stat. homin. l. si quis cum* §. *si suo testamento, ff. de vulgar. l. si mulier. ff. de reb. dub.* vbi *Socin.* notat *glos. l. si ex pluribus* §. *final. verb. die. ff. de solut. l. omnes. C. de ferijs, vers. ne ocasione momenti prætereat commoditas cælesti prouisione concessa, cum alijs cumulatis a Tiraquel. de iur. primogen. quæst.* 2. Menoch. *de arbitr. iud. casu* 48. *num.* 3. *Peregrin. de iure fisci. lib.* 6. *titul.* 6. *num.* 35. *in fin. & nu.* 37. & hoc declaratur ex historia Esau, & Iacob: nam ille prior egressus de vulua matris, nactus fuit iura primogenituræ, quamuis nullo temporis interuallo interiecto natus fuisset Iacob, & illius plãta pedis manu tenens videretur continuato partu simul natus. *Lazar. Fenut. tract. de mom. tempor. cap.* 32. *num.* 3. *& seq.* concludens fœ-
14 minam exclusam † per existentiam masculi semper excludi, si tempore delatæ successionis aderat masculus, qui momento tantum vixerit; posthumum rumpere paternum testamentum, licet momento tantum vixerit defuncto patre; idem dici de substituto, qui excluditur extante instituto, qui momentum vixerit; maritum lucrari dotem, licet matrimonium durauerit momento tantum; dotis priuilegia competere matrimonio momentaneo, & alia similia plura refert & in terminis collationis beneficij, *Gonzal. ad regul.* 8. §. 3. *procemial. num.* 106.

15 Ampl. etiam in concursu † causæ piæ, & alterius, quæ data paritate temporis esset præferenda. *Menoch. de acquirend. poss. remed.* 3. *n.* 782. *& seq. & de arbitr. iud. casu* 48. *num.* 35. *Mascard.* cæteris clarius, *de probat. conclus.* 1171 *pia causa nu.* 35. *& seq. &* 77. *rationem refert.* & diu dubitaui de ista extensione, stante infinitate singularium iurium piæ causæ, & similium, donec reperi *Mascardum*, plures consentientes referenrem loco citato. *idem Mascard. conclus.* 574. *num.* 6. *Rip. in l.* 1. *ff. sol. mat. num.* 7. *& relati a Crot. ibidem num.* 29. *in princ.* licet ipse deinde plura afferat in contrarium. *Peregrin.* loquens de dote, & Fisco, *tract. de iur. Fisci, lib.* 6. *tit.* 6. *num.* 35.

16 Ampl. etiamsi aliunde † probaretur actum sine expressione horæ consueuisse fieri a faciente ante horam expressam in scriptura facta eadem die: nam nisi probetur in indiuiduo hora actus, in quo fuit illa expressa, semper præfertur; *Caputaquens. decis. fin. par.* 3. *nu.* 3. *&* 4. *Gonz. ad regul.* 8. §. 3. *procemial. nu.* 101. *& seq.* qui loquitur de prouisione Papæ, qui à communi signat prouisiones de mane. *Cassad. decis.* 19. *de præbend. num.* 1. *&* 2.

17 Ampl. etiam si per expressionem † horę probaretur actum fuisse factum in fine diei. *Cassad.* loquens de eo, qui adeptus erat possessionem hora vigesimasecunda diei, quod præferatur ei, qui eadem die tantum probabat cœpisse possidere, *decis.* 20. *de præbend. in fin.* vide §. *seq. in limitationibus*.

18 Ampl. præsertim si agatur de validitate † actus, veluti si eadem die sine expressione horæ fuit alicui collatum beneficium, & eadem die cum expressione horæ factus fuit idem clericus; nam ad sustinendam collationem, clericatus præcessisse præsumitur, etiam quod diceretur factus de nocte. *Crescent. decis.* 4. *de præsumpt. Gonz. ad regul.* 8. §. 3. *procemial. num.* 104. *Vistarin. in l.* 1. *ff. sol. matr. num.* 46. *& seq. Peregrin. de iur. fisci, lib.* 6. *tit.* 6. *num.* 39.

19 Ampl. etiam in concursu † contendentium de possessione. *Cassad. decis.* 20. *de præbend. in Crescent. dec.* 16. *de præbend. Mobedan. decis.* 12. *de restit. spol. num.* 2. *Gonzal. ad regul.* §. 3. *proemial num.* 67. *Menoch. de arbitr. casu* 48. *nu.* 33. *in fin. & nu.* 34.

20 Ampl. etiam contra fiscum, † nam quamuis ille in paritate temporis præsumatur prior, *Fel. in cap. pastoralis de rescript. num.* 5. *Rip. in l.* 1. *ff. sol. mat. num.* 5. si tamen instrumentum priuati habet horam, præfertur. *Rip. ibidem nu.* 7.

21 Ampl. præsertim, si ista † plura instrumenta fuerunt rogata a diuersis notarijs. *Ripa. in l.* 1. *ff. sol. mat. num.* 9.

22 Ampl. siue hora apponatur in rescripto † gratiæ, vel iustitiæ, vt puta in rescriptis ad lites, vel in priuilegijs, vel concessionibus feudalibus, vel beneficialibus ecclesiasticis, vt dixi §. *seq. & probat in cap. pastoralis de rescript. Felin. n.* 5. *in princ.* quamuis deinde ex sequentibus videatur aliud sentire, & relinquat lectorem in incerto.

Limit. vbi ordine naturæ, seu ordinis vel in-
23 tellectus, † debebat præcedere actus, in quo non fuit expressa hora; veluti si exhibeatur instrumẽtum donationis factæ filio, in quo sit expressa hora, & instrumentũ emancipationis sine hora, vel instrumentum testamenti, vel codicilli, in quo quis priuetur legato, vel aliquod dubium declaretur, in quo sit apposita hora; & instrumentum testamenti, vel codicilli, vel donationis, in quo non sit posita hora: nam ratione ordinis intellectus, & naturæ, censetur prius stipulatum instrumentum carens hora, quia priuatio supponit habitum, exhæredatio præcedentẽ factam a lege vel ab homine institutionem; separatio thori matrimonium præcedens, dismembratio vnionem, pax supponit bellum, declaratio actum declaratum, reuocatio actum præcedentem declaratum. *l. ex empto* §, *is qui vina ff. de act. empt. l. decem.* §. *decem. ff. de verb. oblig. l. mulier ff. de diuort. Oldrad. cons.* 297. *de iure, num.* 4. *Veral. decis.* 210. *nu.* 9. *& seq. par.* 2. *& decis.* 244. *num.* 4. *&* 5. *par.* 3. *Bart. in l legata* 14. *ff. de adimend. legat. num.* 3. *&* 4. *Socin. cons.* 89. *lib.* 1. *num.* 12. *in fin. & num.* 13. *Mascard. de probat. conclus.* 1228. *num.* 23. *&* 34. *Peregrin. de iur fisci lib.* 6. *tit.* 6. *num.* 39.

Limit.

24 Limit. vbi quis probat seu † exhibet instrumentum continens horam tantum, & alius exhibet instrumentum continens diem tantum, quamuis in vtroq. exprimatur annus. *Mascar. de probat. conclus.* 1228. *prioritas nu.* 27

25 Limita multis modis † vt dicam §. *seq.*

Limit. præterea, vbi is qui habet instrumen-
26 tum † sine hora, vel die, vel mense, testibus
probaret prioritatem suam, vt dicam §. *sequenti*.

27 Limit. vbi actus sine expressione † horæ, erat tanquam præambulum actus sequentis facti cũ expressione horę, *l. cum in testamento* §. *hæc verba, ff. de hæred. inst.* & ratio est, quia in concursu præsumptionum fortior quæ est, præualet & præfertur, *Bellon. cons.* 10. *num.* 4. *Crauet. cõs.* 258. *num.* 20. *circa fin. Borgnin. decis.* 46. *part.* 1. *num.* 243. & conferunt dicta *Fel. in cap. pastoralis de rescript num.* 5. *vers. ad identitatem. Crot. in l.* 1. *ff. sol. mat.* 11. 31. *in princ. Peregrin. de iur. fisci lib.* 6. *tit.* 6. *n.* 39. *post med.*

28 Limit. vbi is, qui non † habet horam in sua scriptura, esset in possessione, & qui exhibet instrumentum cum hora, non possidet, vt dixi §. *seq. in limit. Cagnol. l. in ambiguis.* 86. *ff. de reg. iur. nu.* 4.

Singulare illud addo, quod si inchoatur stipu-
29 latio ante † mediam noctem, & prolixitate
scripturæ differatur post mediam noctem, stipulatio est concipienda sub die quo fuit perfecta, non autem sub quo fuit inchoata. *Inn. in cap. consuluit de offic. delegat. Bal. l. si quis cum,* §. 1. *ff. de vulgar. Fel. in cap. pastoralis, de rescript. num.* 6. *in princ.*

Item aliud, si testes deponant stipulatum fuis-
30 se instrumentum † horą duodecima Iulij & an-
te, quod remanet probata anterioritas respectu eius qui exhibet instrumentum stipulatum hora duodecima. *Fel. cap. pastoralis de rescript. nu.* 5. *vers. tamen si interdicto, Menoch. de arb. iud. cas.* 47. *num.* 9. *Mascard de probat. conclus.* 1228 *prioritas num.* 28. *& seq.* An autem idem di-
31 cendum † si testes dicant hora duodecima & plus,
Ias. in l. 1. *ff. sol. matr. num.* 5. *Menoc de arbitr. iud. casu* 47.

---

§. V.

SVMMARIVM.

Horæ expressio cum die facit præferri collationem Ordinarij, cuius erat collatio, collationi Papæ. 1
Ampl. 2. 3. 5. *Limit.* 4. 6. 7. 8. 10
Menoc. declaratur. 9

HOræ expressionem † multum prodesse ei, ad cuius fauorem quid Princeps rescripsit in forma communi, vel gratiosa, vel aliter aliquod singulare concessit, dixi simpliciter in præcedenti §. latius hic explicando quæ breuiter ibi dixi.

1 Ampl. quod si eadem die Papa sine expressione horæ conferat beneficium aliquod, cuius collatio spectabat ad Ordinarium, qui illud eadem die, cum expressione horæ, contulit, quod Papa non dicitur præuenisse, sed Ordinarius, cuius prouisio præfertur prouisioni Papali, contra *cap. si a sede, de præbend. in sext. Socin. in l.* 1. *col.* 2. *ff sol. matr. sequuntur Dec. cons.* 169. *diligenter nu.* 6. *vers. & si probaretur,* addendo approbatum fuisse a Rota. *Marsil. singul.* 319. *Hora Gonzal ad regul.* 8. §. 3. *proœmial. n.* 101. *& seq. Mascard. de probat. conclus.* 1228. *prioritas num.* 31. *Ias. in l.* 1. *ff sol. mat. nu.* 6. *in princ. & fin.* asserens ita fuisse Romę iudicatum. *Crescent. decis.* 4. *de præsumpt. num.* 3. *&* 4.

Contrarium tenent relati *a Ias. in l.* 1. *ff. solu. matr. nu.* 6. *vers. in contrarium,* & dixi supra §. *antecedenti in prin.*

2 Ampl. vt Ordinarij collatoris † prouisio valida, cum expressione diei & horę præferatur prouisioni Papæ factæ eadem die sine hora, etiam quod habeat clausulam Anteferri, seu Gratificationis. *Crescent. decis.* 16. *de præbend. Gonz. ad regul.* §. 3. *proœmial. num.* 68. *&* 105.

3 Ampl. præsertim si exprimatur † prima hora diei. *Menoch. de arbitr. iud. casu* 48. *num.* 18. *et seq.* vbi concludit arbitrarium esse iudici iudicare de prioritate, si agatur de prouisione minoris & superioris collatoris, secus si eiusdem.

4 Limit. vbi prouisus † eadem die sine expressione horæ, est in possessione, prouisus autem cum expressione diei, & horæ non possidet, nec de possessione probare potest. *Dec. & alij ab illo congesti in cap. pastoralis de rescript. num.* 5. *vers. sed considerando opin. Puteus decis.* 313. *fuit dubitatum, lib.* 1. *in fin. Rebuf. de pacific. pos. num.* 299. *Mascard. relato Dec. in cap. pastoralis de rescrip. de probat. conclus.* 1227. *prioritas nu.* 33. *Gonzal.* relatis dissentientibus, ad *regul.* 8. §. 3. *proœmial. num.* 64. *& seq.* late probat, addẽdo hunc vnũ esse ex pluribus effectibus resultãtibus ex possessione, quos esse innumeros dixi *in meis Collectaneis ad* §. *commodum. instit. de interdict.*

5 Contrarium defendit † *Menoch. de arbitr. iud. casu* 48. *num.* 33. *in fin. & nu.* 34.

6 Limit. vbi is qui habet Principis † rescriptum vel priuilegium, vel aliam concessionem, seu exhibet instrumentum sine hora, vel die, vel mense, in concursu alterius qui habeat horam, mensem, vel diem, probat esse anteriorem in tempore, vt pluribus probat *Menoc. de arbitr. iud. casu* 48. *Non semel, num.* 4. *et seq. Mascard. de probat. conclus.* 1234. *num.* 32. *& conclus.* 1171. *pia causa num.* 37. addendo procedere etiam contra piam causam. *Gonzal. ad regul.* 8. §. 3. *proœmial. n.* 110. etiam minimo, vt dixi §. *antecedenti in prin. et fin.*

7 Probatio ista quia tangit qualitatem, † non autem substantiam gratiæ, probari potest testibus vel confessione concurrentis, vel prioritate scripturæ in registro. *Gonzal. ad regul.* 8. §. 3. *proœmial. num.* 110. *et seq. et n.* 143. *vers. quib.*

8 Limit. vbi exhibetur rescriptum † cum data posterioris horæ diei, & exhibetur aliud rescriptum sine hora, & eiusdem diei, nam istud præfertur tanquam anterius. *Socin. in l.* 1. *ff. sol. mat. nu.* 57.

*num.*57. *& Ripa num.* 8. addendo procedere etiam si qui habet horam hāc diei posteriorem, esset in possessione. *Menoch.* tamen *de arbitr. casu* 48. *num.* 21. *& seq.* vult esse arbitrarium iudici iudicare, quod rescriptum, vel beneficij prouisio præcesserit; & si detur casus duorum instrumentorum, certius fieri posse iudicium ex qualitate actus. *Mascard. de probat. conclus.* 174. *nu.*7. Censeo tamen opinionem *Menoch.*
9 tenendam, si instrumentum sine hora est adeo prolixum, vt verisimiliter non potuerit scribi, vel stipulari eadem vltima hora.

10 Limit. si in registro, seu protocollo, † vbi registratum est vtrunque rescriptum, seu priuilegium, vel prouisio beneficij, seu concessio, prius reperitur scriptum instrumentum, vel rescriptum, sine hora. *Felin. in cap. pastoralis de rescript. num.* 5. *vers. est etiam alia doctrina. Gonzal. ad regul.* §.3. *procemial. nu.* 143. *vers. quibus*, addendo consuluisse habēti prouisionē Apost. vt citius curet illam registrari. *Felin.* tamen *ibidem* sublimitat, si ordine intellectus, vel naturæ, quod postremo fuit scriptum, debebat præcedere. *Mascard. de probat. conclus.* 1228. *prioritas, num.* 13. *& seq.* vbi late comprobat, *& conclus.* 1171. *pia causa num.* 35. *& concl.* 574. *nu.*7. addit procedere etiam contra piam causam. *Ripa in l.* 1. *ff. solut. matr. num.*9. declarans procedere, si protocollum sit eiusdem notarij. *Ripa in l.* 1 *ff. sol mat num.*9. *Mascard. de probat. conclus.* 574. *num.*8. *Bald. Nouel. in repet. l.* 1. *ff. solut. matr. num.* 241. *Vistarin. num.* 46. *Peregrin. de iur. fisci libr.* 6. *titul.*6. *num.*38.

---

§. VI.

SVMMARIVM.

Mensis quid sit. 1. *quomodo distinguatur ab Hebrais, et Latinis.* 3. *quot diebus constet.* 4. 5. 6. 7. 9. 10. 11. *species plures.* 2. 15

Mensis si fiat mentio in dilatione data, dilatio durabit tot diebus, quot continet mensis nominatus. 10

Dies intercalaris non computatur in numero dierum datæ dilationis. 17

Dies termini non computatur in termino. 13. *si non est integra, pariter non computatur.* 14

Mensis est exprimendus in stipulatione instrumenti. 16. *Ampl.* 17. 18. 19. *Limit.* 20. 22

Mensis expressus in antecedēti instrumēto an censeatur repetitus in sequenti instrumento. 21.

An si fuit omissus in scriptura instrumenti, possit addi a notario si de illo recordetur. 23.

Post ea, quæ dixi de anno, die, & hora, agendum est de mense, vt is a notario appōnēdus sit instrumento, de quo fuit roga-
1 tus. Mensis enim † cùm a dimentione dicatur, & sit quasi mensura, qua cursus luminum Solis, & Lunæ mensuratur; inde factum, vt tria fiant
2 † mensium genera; Visuale vnum, quo aliud sit alio differt iuxta partium placita. Lunare aliud, quod ex Lunæ cursu nuncupatur, dum illa ab vno puncto Firmamenti recedens, ad idem deinde redit, & hoc mense tempora distinguebant Hebræi, aliter † distinguentibus Latinis,
3 qui menses ex cursu Solis distinguunt, & hinc natus & dictus annus Solaris, qui constat duodecim lunationibus, & diebus vndecim. vbi Hebræi sectantes cursum Lunæ, tertio quoque anno mensem addunt, aut octauo anno tres menses adiiciunt, quia Solaris annus Lunarem excedit vndecim diebus, & horis sex, vt late prosequitur *Couar. var. resol. lib.* 4. *cap.* 18. *in ea, nu.* 1. & de diuersitate mensium ap ud *Græcos* dixerat idem *eod. lib.* 4. *cap.*14. *Gclesius, n.* 12. *vers. verum illud est adnotandum. Mandagot. de electiō Prælat. cap.*3.

Ex relata mensium diuersitate inde nota est
4 diuersa mensium † supputatio, nam alibi mensis continet dies triginta, & vnum. *l.* 2. §. *quod si primo, & l. cum anterioribus*, C. *de temp. et reparat appellat.* Alibi diginta dics cum dimidio diei. *l. vbi lex, ff. de regul. iur.* Alibi mensis computatur pro triginta diebus, *auth. iubemus*, C. *de iudic. l. ædiles aiunt*, §. 1. *ff. de redhibit. l. si maritus*, §. *nec non, l. miles* §. *sexaginta, ff. de adulter l. iure mariti*, C. *eod.* Alibi pro vigintiquinque diebus. *l. lecta. ff. si cert. petat.* Alibi pro vigintiocto, aut nouem, si accidat intercalaris dies. *l. cum bissextum, ff. de verb. signif.* Alibi & de generali consuetudine pro quatuor septimanis. *Abb. in cap. licet magister* 4. *de supplenda neglig. Prælat. nu.*6. Et in meis temporibus aliam vidi in patria mea, fieri mensis supputationem in erogatione militaris stipēdij, supputantibus regijs ministris mēsem septimanis sex, & quandoque pluribus, deficiente pecunia; seu verius ob ingluuiem ministrorum qui per fas & nefas ditari volunt, non aliter ac fecisse dicitur A. Clodius, Galliæ præfectus; quam cum vniuersam grauasset menstruo tributo, constituit annum quatuordecim mensium, quoad frequentior esset tributi exactio.

Ex qua vaga mensium supputatione sex facio
5 Conclusione. Prima † est, si in computatione mensis de numero dierum fuerit conuentum, tot dies habebit mensis, quot illum habere fuerit conuentum, *Matthesil. in repet. l.* 2. §. *quod si ab arbitrio*, C. *de temp. & reparat. numer.*2. quæ reperitur impressa inter illius singularia, quia æquitati conuenit pacta seruare. *l. contractus, ff. de reg. iuris*, & iudex iudicare debet prout partes conueniant. *l. si conuenerint, ff. de re iud. Afflict. decis.* 191. *num.*7. *& seq. Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iurciur. num.* 213. & dixi *in meis collectaneis ad d. l. si conuenerit, et ad cap. tuis vers. nisi factū de testib.*

6 Secunda conclusio est, quod si in iure † cōstitutus est numerus dierum in casu, de quo agitur, tot dies computandi sunt, quot lex, vel Statutum constituit. *Host. & Abb. in c. licet magister de supplenda neglig. prælat.* vt in Vrbe, vbi *Statut. lib.* 1 *cap.* 197. declaratum fuit menses triginta dierum singulos computari.

Tertia conclusio est, si agatur de agnoscendo pa-

7 partu, † quod triginta dies constituant mensem. *l. septimo mense, ff. de stat. homin. l. 3.*
§. fin. ff. de suis & legitim. vbi *Gothifred. in*
8 *suis notis.* Et hac suppositione legitimus † partus est, qui fuit emissus in vndecimo mense, vel septimo, licet quandoque properare, & remorari eam meram referat *Dominic. Arumaeus decis. final. lib. 2.* & ego alios & alia adddidi *in meis collectaneis ad d l. septimo mense.*

Quarta regula, si versemur in materia fauora-
9 bili,† & res accelerationem, vel moram requirit;& tunc mensis paucioribus diebus triginta, vel pluribus triginta, vel triginta tantum constabit. *l. lecta, ff. si cert. pet. l. fin. §. 1. C. de iur. delib. l. vbi lex, ff. de regul. iur. Matthesil. in l. 2. §. quod si ab arbitrio, C. de temp. & reparat. in fin. vers. sed si non est, apostil. Bart. in l. cum bissextus 98. ff. de verb. signif.*

10 Quinta regula est, † quod si loquamur de vno, vel pluribus mensibus, respectu alicuius mensis, vt puta Augusti, qui inchoabitur die crastina scribendo hæc die vltima Iulij 1634. & tunc mensis habebit tot dies, quot habet mensis nominatus: & idem dicitur, si detur dilatio sex, aut plurium mensium, successiue qui durent. Si vero fiat mentio mensis, vel detur dilatio mense cœpto, tunc mensis continuabitur vsque ad eandem diem sequentis mensis, veluti si concedatur dilatio menstrua sexta Ianuarij, nã finietur illa, sexta Februarij, & si concedatur sexta Februarij, desinet illa sexta Martij, nec curatur, quod ista si breuior, illa longior. *Matthesil. d. §. quod si ab arbitro, post. med. vsque in fin. glos. cap. quam sit, verbo mensem, de elect. sext. Cast. auth. iubemus, C. de iudic. Bart. in l. cum bissextus, ff. de verb. signif. in fin.*

11 Sexta conclusio est, † quod de generali consuetudine, mensis intelligitur de tempore quatuor septimanarum. *Abb. in cap. licet Magister de supplend. neglig. prælat. in fin.*

Singularia aliquod addam. Nam si constitua-
12 tur terminus vel dilatio † per dies, quod dies intercalaris facit diem; si vero per mensem, vel menses, is dies non facit diem. *Bart. in l. cum bissextus, 98. ff. de verb. signif. in princ.* Quod si statutus sit in citatione terminus vnius
13 mensis, quod dies citationis † non computatur in termino, vt de veriori, & vsitatissima opinione Cameræ Imperialis testatur *Mysing. obseruation. 93. In quæstione, centur. 5. in fin. & est textus in l. 1. ff. ff. si quis caution.* vbi plura dixi *in meis collectaneis.* Et quod dies, si nõ
14 est integra † iuxta ciuilem computationem, nõ numeratur inter dies, *l. anniculus, 134. ff. de verb. signif.*

Ex relatis regulis clare colligitur, verum dixisse Censorinum, *qui libr. de die natal. cap. 18*
15 mensium † duo genera constituit: vt alij sint naturales, alij ciuiles. Naturalium species duæ, quòd partim Solis, partim Lunæ esse dicuntur. Secundum Solem fit mensis, dum Sol vnumquodque in Zodiaco orbe signum percurrit. Lunaris autem, est temporis quoddam spacium a noua Luna. Ciuiles menses sunt numeri quidam dierum, quas vnaquæq; Ciuitas suo instituto obseruat: vt nunc Roma à Calendis in Calendas. Naturales, & antiquiores, & omnium gentium comunes sunt: ciuiles, & posterius instituti, et ad vnamquamque pertinent Ciuitatem.

16 Mensem itaque apponendum † esse à notario in rogitu de instrumento. *glos. l. generali, C. de tabul. lib. 10. verb. seruituti vers. tertio mensis. Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend. num. 6. vers. quarto mensem. Couar. pract. quæst. cap. 20. numer. 2. vers. quarto,* vbi testatur de communi. *Specul. de instrum. edit. §. 2. num. 7. & §. 9. numer. 3. Summ. art. notariat. tom. 2. cap. 1. vers. quarto. Dec. cap. 1. de fid. instrum. nu. 06. vers. quinto.*

Ampl. vt non referat, an expressio mensis fit
17 certa ex se, † vel per relationem, seu expressionem alterius, quod sit certum, & inuariabile, vt puta si dicatur anno Domini 1634. die festo Assumptionis Beatæ Mariæ, vel Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, & similium. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend. num. 23.* & conueniunt dicta supra *§. 3. ampliat. 4.*

18 Ampl. vt illius omissio † vitiet instrumentum. *glos. auth. vt præponat. nomen Imperat. verb. auctore.*

Contrarium tenet *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend.*

19 Ampl. vt non possit suppleri, † seu addi a notario, cui commissa est publicatio instrumentorum notarij defuncti. *Natta cons. 47. numer. 2.*

20 Limit. vbi cum expressione anni adderetur † numerus dierum eiusdem anni, vt puta die vigesima, vel trigesima, vel sexagesima prima, aut alia vlterior dies, vsque ad 361. quibus expletur annus.

21 An idem mensis censeatur repetitus in † instrumento sequenti, qui fuit scriptus in antecedenti, videndus *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend. num. 24. Felin. in cap. 1. de fide instrum. num. 11.*

Limit. vbi exprimitur dies notabilis totius
22 anni, † vt puta die festo Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, vel Domini Nostri Iesu Christi, nam omissio mensis non vitiat. *Felin. in cap. 1. de fide instrum. num. 10.*

23 An notarius possit omissum diem addere, † si de illo recordatur. Affirmatiuam tenet *Natta cons. 146. num. 10. vsque in fin.* & repeti possunt, quæ dixi de die *supra §. 3. vers. secundo.*

---

§. VII.

SVMMARIVM.

Periculum vbi maius imminet, cautius est agendum. 1

Tempore prior potior est in iure. 2

Indictio, quid significet. 3. *quomodo numeretur.* 5. 7. *origo indictionis.* 6. 8. 11. *anni parte.* 12

Superindictum quid sit. 4.
Olympiadibus annos numerari quando cessatū. 7
Gloss. in auth. vt praeponatur nom. Imper. verb. Indictionis, reprobatur. 9
Lucas a Penna reprobatur. 10
Indictio est apponenda instrumento. 13. *Ampl.* 14.16.17.18.20.21.24.25.26.28.30. *Limit.* 31. 32.33.34.35.36.34.35.37.
Expressum dicitur, quod colligi potest ab expresso. 22
Certum esse per se, vel per relationem ad aliud, sunt paria. 23
Indictio an praesumatur erronea, vbi facto calculo non conuenit anno expresso. 38. 39. *posita in aliquo instrumento protocolli, an censeatur repetita in omnibus instrumentis.* 40. *Corrigi potest a notario rogato de instrumento, non autem ab eo, qui sit subrogatus ad exemplandum instrumenta notarij defuncti.* 41
Notarius quando possit corrigere errorem commissum in rogitu instrumenti. 42
Indictio si fuit omissa, quomodo cōsulatur parti. 43

1 QVia vbi maius imminet periculum, ibi cautius est agendum *l. 1. § sed & si quis ff. de Carbon. edict.* cum ex prioritate, & posterioritate temporis oriatur potioritas iuris. *cap. qui prior. de regul. iur. l. quoties vtriusq;*
2 *ff. eod.* vulgatum enim est illud, quod qui habet primum esse, etiam & primum sui, & posse, ut dicebat *Bald. in l. si plures, C. de condit insert. num. 3. cum alijs in meis collectaneis ad d. cap. qui prior.*

Ideo Imperatores, ac Principes, quibus cara est subditorum quies, & vtilitas, mirum in modum fuere diligentes, ne quid fraudis committeretur in instrumentorum stipulatione, adhibitis pluribus solemnibus, constituentes, vt
3 vltra supra recensita adderetur Indictio, † quo nomine licet significetur omne genus tributi, vel exactionis, quod à Principe populo indicitur, hoc est imperatur, vt indicat *titulus, C. de indiction. lib. 10.* pro modo patrimonij. *l. 3. C. de annon. & tribut. lib. 10.* aut etiam fructuum *l. quaero 28. ff. de vsu, & vsufruct. legat.* Ceterum, quod supra consuetudinariam functionem augmenti nomine indicebatur, Superindictum
4 nuncupabatur. *l. 1. & toto titul. C. de superindict. lib. 10.*
5 Porro cum indictiones essent anniuersariae,† inde coeptum est, annos numerari per illas, ita tamen, vt earum numerus non excederet decimumquintum, & illo peracto, eodem quidem numero inchoato, eundem in orbem reuolui.
6 De origine tamen † indictionis non conueniūt scriptores, censentibus aliquibus inchoatam imperante Constantino anno humanae salutis tricentesimotertio, ante diem octauam Calendarum Octobris, quo die victus Maxentius Christiana religio in libertatem vindicata est. Ideo quasi e primordijs Christianae libertatis Niceni Concilij auctoritate institutum fuit, vt
7 sublatis † Olympiadibus, annorum ratio ab eo tempore haberetur; sicque, vt decimoquinto quoque anno, noua esset indictio. Alij ante
8 natum Christum coepisse vsum indictionis volunt, deducendo illam à noua edictione, quā anno quarto ante Christum natum, instituit Augustus, vt refert *Dio Cas. lib. 55.* & istorum opinionem probat calculus, qui fiat indictionis indagandae causa, nam addito triennio annis Christi, & tota annorum summa diuisa per quindenia anni, annus qui superest ad complendum quindenium, denominat currentem indictionē, vnde versus *Specul. de instrum. edit. § 2.*

Si per quindenos Domini diuiseris annnos,
His tribus adiunctis, indictio certa notatur.
gloss. auth. vt praeponat. nomen Imper. verb.
9 *Indictionis.* Commentitium tamen est, † quod illa ibidem addit, quod primo quinquennio à Romanis indictum fuisset ferrum ad armandos milites, secundo argentum, ad praestanda eisdē stipendia, tertio aurum reponendum in aerario.
10 Sicuti à veritate † abest, quod scripsit *Luc. a Penn. in l. indictiones, C. de annon. et tributis. lib. 10.* dicente illo, Indictionem trilustria ideo continere, quia primo lustrio Asia, secundo Africa, tertio Europa censeretur, vt late prosequitur *Gottifred. ad rub. C. de indiction. lib. 10.* relatis dict. s Cedreni Panuin. & aliorum referendo aliquos voluisse originem
11 † indictionis cepisse tempore Theodosij Magni, alios tempore Iustiniani Imperatoris, *Hannet ton tract. de arte notariat. lib. 2. cap. 8. & seq. Alciat. Parergon lib. 8. cap. 1. Brisson. in suo lexico verb. indict. Summ. art. notariat. tom. 2. cap. 1. vers. tertio.*

Sicuti dissentiunt scriptores circa annum coeptae indictionis, pariter dissentiunt qua anni
12 parte illa inceperit, censentibus aliquibus coepisse de mense Octobris, vt dixi; alijs à Calendis Septembris, per textum *in l. fin. C. de annon. & tribut. lib. 10. & l. 1. C. de milit veste lib. 12.* Quidam à Natiuitate Domini, inchoando simul, & mutando annum, & indictionem, & ita seruatur in Vrbe. Alij à die vigesimaquarta Septembris, & ita seruare Imperiales notarios testatur *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 12. num. 6. circa fin.* Alij circa tempus mutandae indictionis, regionis consuetudinem obseruandam esse volunt. *Specul. de instrum. edit. § 2. num. 5. circa med.*
13 Indictionem itaque apponendam † esse instrumento, probatur expresso textu, vt *praeponat. nom. Imper. § quantum, auth. quib mod. nat. effic. legitim. Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, § si initium, ff. de edend. n. 12. Spec. de instr. edit. n. 5. Couar testans, de communi var. resolut. lib. 1. cap. 12. n. 7. & pract. quaest. cap. 20. num. 1. in fin. Angel. cons. 220. in prin. Crauet. cons. 216. num. 2. Specul. de instr. edit. § 9. num. 3. Dec. in cap. 1. de fide instr. nu. 30. vers. sexto Specul. de instrum. edit. § 2. num. 1. Dec. in l. si librarius, ff. de reg. iur. num. 5. & Cagnol. 19. Mayner. num. 27. in princ. Natta plures congerens cons. 46. num. 1. Canar. de exequut. instr. quaest. 11. num. 21. Marsil sing. 431. num. 3. Henneton de arte notariat lib. 2. cap. 9. num. 10. Mascard. de probat quaest. 6. nu. 86.*

num.86.sum.art. notariat.tom.2.cap.1. vers. vide Ias.

14 Ampl. quod si fuerit omissa, † instrumentum corruat. Spec.de inst.edit.§.2.num.5, addendo idem dicendum de testamentis, priuilegijs, & alia quacumque solemni scriptura. Couar. var. resol.lib.1.cap.12.num.7.Natt.cons.47. num.2.

15 Soc.iun.cons.127.viso lib.3.num.3. † Nisi fuerit omissa in testamento inter liberos. Nicol. Reusner.decis.1.nu.1.& seq.p.1. testans ita decisum Dec in cap.1.de fid.inst.nu.30. vers. sexto. Cagnol.in l.si librarius ff.de reg.iur.nu.19.

16 Ampl. vt defectus indictionis † non possit a Principe sanari, de ordinaria potestate, si agatur inter subditos, nec de absoluta si agatur de praeiudicio non illius subditi, cap.1.de fid.instrum. Innoc & Butr.in cap.nouit de iud. Natt. cons. 47.an imbreuiatura num.5.& 6.

17 Ampl.vt expressio debeat † esse specifica, ita vt non sufficiat posse exprimi per relationem ad aliud, Natt.cons.47.an imbreuiatura nu.2. Dubito tamen de veritate huius assumpti, cum non differat, an quid sit certum per se, vel per relationem ad aliud, & comprobatur ex dictis supra §.3.Ampliat.6. & 9. antecedenti ampl.1.

18 Ampl. vt non possit suppleri, † seu addi a notario, cui commissa sit publicatio rogituum, seu instrumentorum notatij defuncti. Io. Andr. ad Spec.de inst.edit.§.ostenso,vers. quid si imbreuiatura.Felin.in cap.cum P.tabellio, de fid. inst. num.5.in fin. asserendo omnes Doctores ibidem idem tenere.

Contrarium latè defendit idem Natta cons.
19 47.num.2.et cons.146. num. 10. vbi declarat † dicta Io Andreae, & reprehendit Felinum in relata assertione.

20 Ampl.etiam si aliunde illius † defectus posset certo suppleri, veluti si notarius scripsisset. Anno Domini 1633. die 22. Decembris coram N.N. testibus D. Antonius Niger ex Arce Annoni, Astensis dioecesis haec mihi dictauit: Natt.
21 cons.47.an imbreuiatura num.2. addendo † procedere etiam si notarius scripsisset data annum mensem, & diem, indictionem cum clausula & caetera. Corn.cons.93.lib.4.num.4.in prin.& vers.sed in solemnitatibus, et vers.et ideo.

Contrarium tenet Rusner. decis.1.lib.1.n.12 & comprobari posset ex his quae dicam infra, de die, qui est vnum ex substantialibus instrumenti, & illius opinio comprobari potest, quod satis
22 dicitur † expressum, quod colligitur ab expresso, vel sub illo continetur. Crauet.cons.130.col.3. et cons.257.n.6.et in l.cum filio famil.in 3.part.n.9 ff.de legat.1.Camil.Gallin.de verb.signif. lib. 2. cap.5.num.10.Surd.cons.294.nu.21.post prin. et cons.391.num.40.et decis.254.nu.28.et cons. 319.num.17. addendo etiam quod expressa essent generalia. Nec differt, an quid sit certum
23 † per se, vel ex alio certificari possit l.certum, ff.si cert.pet. Aret.cons.28. diligenter nu.3. Menoch.de arbit.iud.quaest.68.num. 43. 52. et seq.

Et quod non vitietur instrumentum, si notarius
24 scripsit † indictionem sine numero, firmauit Bald.in cap.inter dilectos de fid.inst.n.14. quem
25 sequitur Surd.cons.390. nu. 33. post med.† & idem dici si penitus fuit omissa, sed tamen expressi anni rogitus.

26 Ampl.etiam vbi illa est apposita, † seu expressa, sed illius dinumeratione erratum fuit Surd. cons.390.Ne homines num. 9.

Contrarium tenet Surd. cons. 390.Ne homines nu.33. vbi quamplures refert tenentes hanc opinionem, & quod potius praesumatur errarum
27 † in indictione, quam in anno. Cagnol. in l. si librarius ff.de reg.iur.num.19. Marsil et ab illo relatis singul.431.num.2.in prin. Couar.var.resol.lib.2.cap.12.num.7.

28 Ampl. etiam vbi instrumentum † esset corrosum in ea parte, in qua consueuit scribi indictio. Corn.cons.93.lib.4.nu.4. in princ. reprobando Baldum aliud sentientem.

Contrarium tenet Bald.in l. vnum ex familia § si omissa ff.de leg.2.Imol.in l.1.col.fin.ff. de his,qua in testam. delent. concludens, si indi-
29 ctio fuit † rasa, vel alias non possit legi, validum esse instrumentum, quia ex inspectione detegitur talem defectum superuenisse post stipulatũ instrumẽtum: et Corn.reprobat Crauet.de antiq. temp.par.1.§.viso de sum.num.29. et Crauet. sequitur Surd. cons.390. Ne homines, num. 33. circa fin.

30 Ampl.vt indictionis expressio † falsa vitiet instrumentum. Lanfranc.cap quoniam contra de probat §.9.plura nu.9. vbi plures consentiẽtes & dissentientes refert.

31 Limit.vbi illius † omissio additur a Notario rogato de instrumento. Natta cons.146. nu. 10. vers.Nam non possumus, vbi late probat, si nõdum data fuit copia parti; si autem data fuit, corrigi posse ex decreto iudicis parte citata.

32 Limit.vbi fuit erratum in indictione, † & Notarius rogatus corrigit errorem suum. Natta cons.47.num.3. et cons.146.num.10.in princip. Socin. iun. cons. 127. viso lib.3.num.24.et seq. Cagnol.in l.si librarius ff. de reg.iur. num. 18. circa med.et Dec.nu.5.in fin.

33 Limit. in instrumento testamenti † inter liberos. Nicol.Reusner.decis.1.par.1. nu. 15. & comprobatur ex dictis Doctorum in l. hac consultissima §.ex imperfecto C.de testam.

34 Limit.in instrumentis, quorum † rogitus est minus solemnis, seu minorem solemnitatem requirit, vel actus est priuilegiatus. Reusner. decis.1.par.1.nu.10.in fin.

35 Limit.vbi Notarius post expressionem † anni, diei, & mensis reliquit cartam vacuam, qua addi posset indictio. Bal.in l.penul.C.de accus. cum alijs cumulatis a Cagnol in l. si librarius ff. de reg.iur.n.19.in prin.Dec.in cap. 1. de fid. instr. num.31.et seq.vers.sexte.

36 Limit. vbi indictio fuit apposita † in principio protocolli, quia censetur repetita in instrumentis sequentibus. Alex.et Ias.in l.praetor ait. §.si initium ff.de edend. quos refert & sequitur Cagnol.in l.si librarius, ff.de reg.iur. num.20.

37 Limit. vbi contraria adesset † consuetudo. Spec.de inst.edition §.2.num.5.circa med.sequitur Couar.var.resol.lib.1.cap.12.nu. 7. Angel.

cons.220.*Ad hoc col.1.Crauet.cons.216.comparatio num.4.in fin.Cagnol.l.si librarius,ff. de reg.iur.num.19.Surd.conf.390.num.37.circa med.*

Singulare illud addo, quod si expresso anno,
38 † facto calculo compeiatur indictionem non conuenire, potius præsumi fuisse erratum in indictione, quam in anno. *Couar.var.resol.lib.1.cap.12.num.7.*& dixi *supra §.3.vers.notandū. addo Marsil.singul.431. dixi num.3.sum. Art. notariat.tom.2.cap.1.vers.vid.Ias.*

39 Sed hæc præsumptio cessat vbi † sequeretur absurdum, vel nullitas actus,quia tunc præsumitur non erratum in eo, in quo cessat absurdum, vel nullitas. *l.Titia 134.§.idem respondit. 1.ff. de verb.obligat.lib.1.ff.eo quod cert.loco Bellam decis.118.si instrumentum.*

40 Si autem indictio † posita fuerit in principio protocolli in vno contractu, vel in medio, vel infine eiusdem libri instrumentorum, an cēseatur repetita in sequentibus, vel antecedentibus instrumentis, videndus *Bart. in repet. l.si quis ex argentarijs §.si initium ff.si cert.petat.n.13. & seq.Cagnol.in l.si librarius,ff.de reg.iur.n.20.*

41 Corrigi tamen potest a † notario, si in illa errauit. *Natt.conf.44. An imbreuiatura, nu.3. Soc.iun.conf.127.viso lib.3.num.24.& seq.*Non tamen suppleri, seu addi potest a notario, cui data fuerit facultas publicandi rogitus notarij defuncti. *Natt.conf.47.An imbreuiatura num.2. & conf.146.num.10.*vbi respondet obiectis *Io. Andr.*tenentis contrarium. *Bald.*tamen *in l.fin, C.de eden,num.18.* Limitat,si fuerit data copia patti, & concludit non posse corrigi, fine decreto iudicis;addendo *nu.20.* posse notarium conuenire partem vt sibi testificatur ad effectum
42 corrigendi: & generaliter † quando notarius possit errorem suum corrigere, distingulte *Lanfranc.in praxi §.9.num.21.*

43 Si omissa fuit,† quid dicendum, viden.*Lancel. de attentat.par.2.cap.20.ampl.27.num.2.3.*

§. VIII.

SVMMARIVM.

Instrumento est apponendum nomen Imperatoris, & quo anno cœperit regnare. 1.3.4.11.12.13.13 14.15.16.17.*Lim.*20.22
Rub.auth.vt prapon.nom.Imp.declaratur. 1.2
Regis Romanorum potestas. 4
Extensio non dicitur fieri vbi eadem viget ratio. 5
Imperator nullam habet iurisdictionem in terris Ecclesiæ 6.7. *Ampl.*8
Imperator est inferior Papa, & quomodo 9
Papa dedit facultatem Electoribus eligendi Imperatorem. 10.*potest priuare Electores facultate eligendi Imperatorem, & quando.* 10
Annus Imperij,vel Pontificatus an incipiat a die electionis, vel coronationis.
Notariorum Rota, & Camera Apost.stylus circa expressionem anni Pontificatus. 19
Cancellaria apost.stylus in expressione anni Pontificatus, & appositionem plumbi 10. *circa med.*
*Annus Pontificatus, vel Imperij appositus in principio protocolli censetur repitur in alijs.*22
Notarius Imperialis si rogetur de instrumento in terris Ecclesiæ, vel Roma, an apponere debeat nomen Imperatoris. 23

1 Sextum substantiale † instrumenti est appositio nominis Imperatoris. *Rub. auth. vt praeponat.nom.Imp.* quam rubricam cum tota dispositione nigri esse odiosam, quia illius inobseruantia inducit nullitatem, vult *Abb. in*
2 *proœm.Decret.Gregorius cl.2.nu.15.* & ideo † seruandam solum in terris Imperij, dixit *ibidem num.15.* Notandum tamen Iustinianum constituisse, cum nomine Imperatoris esse præterea
3 exprimendum quoto † anno ille imperare cœperit, vt legitur *eius Nouella 47. & nouella Maxim.2.* additū vt etiā Imperiales notarij mentio
4 nē faciāt Regis Romanorū,de cuius iurisdictione, & potestate latè agit *Cassan. Catalog. glos. mund.p.5.consid.29.* Quia tamen vbi eadem vi-
5 get ratio,†nō dicitur fieri extensionē sed potius interpretationem, & comprehensionem, *Alex. conf.75.lib.5.num.2.& seq.Paris.conf.83.lib.2. num.21.Abb.in proœm.Decret.Gregorius,2. nu. 15.circa med.* quæ sunt dicta de appositione nominis Imperatoris, & Regis Romanorum,
6 eadem sunt dicenda de nomine Papæ † in terris Ecclesiæ, & Romæ præcipuè nullam ibidem Imperatore, vel Romanorum Rege exercente nec exercere valente iurisdictionem, non tan-
7 tum circa † spiritualia, quibus illi sunt incapaces *.cap.decernimus de iudic. glos. cap. si iudex, verb.spirituali de sent.excom.in sex.* nec etiam de patrium consensu,*cap. contingit.de arbitris,* sed etiam circa temporalia,existente Romanorū
8 † regno penes Summum Pontificem, ex donatione Constantini, & acquiescentia populi Romani,*Cassan. d.consid.29.col.penul.vers.ad hoc est clara*, & Imperator † est inferior Papæ ha-
9 bitu in temporalibus, & in spiritualibus actu, cum acceptet electionem de illo factam a Principibus septem Germaniæ, è quibus tres sunt Archiepiscopi, & quatuor layci, electi omnes ab ipsomet Papa *cap. venerabilem, §. verum, vbi glos.verb.transtulit de electiōn,Cassan. catalog.gloria mund. part.5.consid.29.col.fin.* &
10 quos†iure eligēdi priuat,in contumaciam præsertim in non eligendo *Ias.in l.si pecuniā. ff. si cert.pet.num.16.*sed etiam suo arbitrio priuare potest,ex causa præcipue, *Aluarus Pelag. de planct.eccles.cap.41.col.3.de vers.de istis*, & dixi latè *in meis Collectaneis, ad d.cap. per venerabilem*. Ideo cum de exprimendo nomine Imperatoris, & Regis Romanorum habeamus expressos textus, & Imperatorum sanctiones; & de exprimendo nomine Papæ, & alterius qui iura habeat & exerceat Imperialia,nos cogat idētitatis ratio,

11 Regulam constituam,quod de substantia † instrumenti est, vt in illo apponatur nomen Imperatoris, cum anno quo imperare cœperit, *auth.vt praeponat.nomen.Imperat.in fin.Bart. in*

in repet. l. si quis ex argentarijs, §. *si initium*,
ff. de edend. numer. 24. *vers. quinto*. *Couar.*
practic. quæst. cap. 20. *num.* 1. *vers. secundo*,
Abb. capit. 1. *de instrum. num.* 1. *vers. tertia*,
& Felin. num. 5. *vers. item requiritur*. *Dec.*
num. 22. *Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 8.
& §. 9. *n.* 3. *Mascard. de probat. quæst.* 6. *n.* 88.
Dec. cap. 1. *de fid. instr. nu.* 22.

12 Ampl. præsertim † in terris Imperij. *Abb. in*
procem. Decret. Gregor. 2. *num.* 14. *in princ.*
Mascard. de probat. quæst. 6. *num.* 87. *in fin.*
Viuius opin. 382. *num.* 7.

13 Ampl. vt identitatis † ratione, idem sit de no-
mine Papæ, & anno Pontificatus illius. *Bart. in*
repet. l. si quis ex argentarijs, § *si initium*, *ff. de*
edend. num. 24. *vers. quinto Abb in procem. de-*
cret. Gregorius, 2. *nu.* 14. *Couar. pract. quæst.*
cap. 20. *num.* 1. *vers. secundo*. *Abb. in cap.* 1. *de*
fid. instrum. num. 1. *vers. tertio*, addendo ap-
ponendum esse annum Pontificatus. *Specul. de*
instrum. edit. §. 2. *num.* 8. *& &* §. 6 *numer.* 3.
Viuius opin. 382. *num.* 7. Dec. *cap.* 1. *de fide*
instrum. num. 22. *Bero. cons.* 1. *lib.* 3. *n.* 53.

14 Ampl. præsertim in terris † Ecclesiæ. *Abb. in*
procem. Decret. *Gregorius* 2. *nu.* 14. *Mascard.*
de probat. quæst. 6. *num.* 87. *in fin.*

15 Ampl. vt omissio † nominis Imperatoris in
terris Imperij & Papæ in terris Ecclesiæ, vitiet
înstrumentum. *Abb. in procem. Decret. Gregor.*
2. *num.* 15. vbi respondet obiectis, quæ fieri
poterant, quare idem non esset dicendum de
instrumẽtis rogatis in terris Ecclesiæ, quæ sunt
constituta de instrumentis rogatis in terris Im-
perijs, distinguente *eod. Abb. numer.* 19. quan-
do inserendum nomen Antipapæ.

Viuius tamen *opin*, 382. *Instrumentum*
ex *Bart. in l. admonendi*, *ff. de iureiur.* distin-
16 guit † an notárius rogatus de instrumento viuat.
& vera sit ampliatio: vel sit mortuus, & faciat
semiplenam probationem, testans de communi.

17 Ampl. vt eadem ratione, qua † constitutum
fuit, vt instrumenao preponatur nomen Impe-
ratoris, sit præponendum nomen Regis, Ducis,
Marchionis, Comitis, & similium, qui habent
à Deo imperialem potestatem. *Couar. practic.*
quæst. cap. 30. *num.* 1. *vers. idem ipse dicerem.*
Laurẽtius Kirchouius *comm. opin.* §. *Princeps.*
Abb. in cap. 1. *de fide instrum. n.* 1. *vers tercio*,
& in procem. Decret. Gregor. 2. *num.* 16. *circa*
fin. loquens de instrumento confecto in loco,
vbi imperat Antipapa. *Felin. sequitur Abb. in*
d. cap. 1. *num.* 5. *in fin. & Dec. num.* 22. *Spec.*
de instrum. edition. §. 2. *nu.* 8.

Dubium, nũ annus Pontificatus, vel Imperij
18 initium † sumat à die electionis, vel Corona-
tionis, & an mutetur cum ipso currenti. Quoad
Põtificatum Cur. Rom. obseruat die coronatio-
nis inchoare annum, nulla facta memoria
Ponlificatus ante coronationem: sed electo Pũ-
tifice consueuit Apost. Cancellaria in litteris ab
illa expeditis expresso nomine Põtificis electi in
principio, addere in fine clausulam, Dat. suscep-
ti à nobis Apostolatus officij anno: & ita ob-
seruatum vidi: sicuti etiam vidi factum, quod
cum litteræ Apost. ad illarum faciendam fidem
indubiam, habeant appensum plumbum cum
cordulis aliquãdo sericis, aliquando lineis, iux-
ta negociorum diuersitatem, & in eodem plum-
bo ex vno latere cudantur Capita Sanctorum
Petri, & Pauli, in altero nomen; Pontificis, si
contingat ante coronationem expediri litteras,
sub plumbo, facies illa, in qua imprimendum
erat nomẽ Pontificis, relinquitur vacua. Si quis
tamen eas litteras, tanquam non legitimas, vel
auctoritate carentes impugnaret, anathema esset.
extrauag. final de sentent. excommun.

19 Obseruaui quandoque, † notarios Rotæ, &
Cam. Apost. in regestris, quibus modum im-
ponere tentarunt sæpe Pontifices, apponere
diem obitus Papæ, introitus Cardinalium in
Conclaue, electionem noui Pontificis, Coro-
nationem illius, accessum ad Basilicam S. Ioan-
nis Lateranen. & diffusis, & profusis verbis, plu-
res cartas cum suo compendio, & litigantium
dispendio implent. Prodest quidem talis anno-
tatio ad fundandam iudicis iurisdictionem circa
lapsum terminorum substantialium, cum tamẽ
satis esset referre seriem rei gestæ: nocet tamen
non parum miseris litigantibus, quorum crume-
næ modis pluribus, rectis, & obliquis emunctæ
remanent inanes vacuæ, & impares ad prose-
quendum doominuorum optima iura. Quo vero
ad annum Imperij videndus *Viuius opin.* 369
Imperatores.

20 Limit vbi contraria adesset † consuetudo, sal-
tem quadragenaria. *Couar. practic. quæst. cap.*
20. *nu.* 1. *vers. nam ipse non tanti facio. Abb.*
cons. 53. *attingendo lib.* 2. *n.* 1. licet ipse in casu
suo asserat non probari talem consuetudinem ex
instrumentis deeem notariorum, qui nomen
21 Imper. non apposuerant suis instrumentis, † etsi
iudex idem fieri testaretur; quia ille non habeat
officium attestandi, sed iudicandi, subdens idẽ
dicendum de quocunque, aliquid faciente non
spectante ad illius officium, & idem expres-
sius firmauit *in procem. Decret. Gregorius* 2.
numer. 14. *vers. nam consuetudo. Felin. in*
cap. 1. *de fid. instrum. num.* 5. *vers. item requi-*
ritur. *Dec. cap.* 1. *de fide instrum. num.* 22. *in*
princ.

22 Si autem † nomen Papæ Imperatoris, vel Re-
gis fuerit appositum in principio protocolli in
vno instrumento, censeatur repetitum in se-
quentibus, late agit *Bart. in repe.*, *l. si quis ex*
argentarijs, § *si initium*, *ff. de edend. n.* 25.

23. Si Imperialis notarius † rogetur Romæ, vel
in alia parte dominij ecclesiastici, vel Aposto-
licus in terris Imperij, an ille Pontificis, iste Im-
peratoris nomen apponere, vel publicare de-
beant, videndus *Nicol. Hontem. de arte nota-*
riat. lib. 2. *cap.* 11. *num.* 14. *& seq.*

§. IX.

SVMMARIVM.

Instrumento apponi debet locus stipulationis illius 1. 4. *Ampl.*2. 3.5.6. 18. 19 20.23. 24.25. *Limit.* 26.27.28.29.30. *Sublimit.* 31.
*Rota decis.*5. *de consuet. & decis.*5. *de fide. instr. in antiq. declaratur.* 10.13
*Consuetudo non apponendi locum, vbi instrumentum est stipulatam,non est valida.*6. *Ampl.* 14. *Limit.* 15. *Contrarium scilicet, quod sit valida.* 7. *& quare.* 11. *Concorda.* 8.9. 12
Roncalia qui locus sit, vbi Imperator Romanus veniens sæpe rescripsit in libris feudorum. 16 17
Zongus Hondedeus secundus Collateralis Curiæ Capitolij. 21
Examen testis non expresso loco, vbi illud fuit factum est nullum. 22
Notarius si errauit in descriptione loci, vbi stipulatum est instrumentum,vel illum omittit, an possit errorem corrigere, vel locum addere. 32
Locus an sit apponendus priuata scriptura. 33. *an expressus in antecedenti censeatur repetitus in sequenti.* 34.

1 SEptimum substantiale † instrumenti est,vt in illo apponatur, seu exprimatur locus, vbi fuerit stipulatum *auth. vt præponat. nomen Imperat.* §.*quantum*, *auth.quib.mod. natural. efficiant legitim. glos.in cap. quoniam contra,verb.loca de probat.& in l.optimā verb. dic C.de contr.& commit.stipulat.vbi Angel in fin.Specul. de instr. edit.*§. 2. *nu* 9. *&* §.9.*n*.5. vbi rationem refert.*Couar. practic.q.*20. *nu*.3. *vers. quinto. Bart. i l l.si quis ex argentarijs,in* 2. *lectur.* §.*si initium ff.de edend.num.*26.*Mascard. de probation. quæst.*6. *num.* 89. *Angel. conf.* 220. *ad hoc col.* 1. *vers. item non tenet. Felin. in cap.*1. *de fide instrum. num.*6.*& Abb. num.*3. *vers.quinto, &* Dec. *num.* 23. *Capel. Tholos.decis.*492. *Rota decis.*6. *de consuet. in antiq. glos.in l.generali,* C.*de tabul.lib.*10. *Soc. iun. conf.*127. *lib.*3. *nu.*5. *Put.decis.*328. *lib.*1. *Roman. l.de pupillo,* §.*qui nunciat, ff. de nou oper. nunc.*

2 Ampl.vt non solum sit exprimendus † locus in genere, vt puta Romæ, vel oppido Arcis Hannoxi, sed etiam locus loci, seu specialissimus, vt puta in domo Domini Antonij Nigri; sita in Agone. *Specul de instrum.edit.*§.2. *num.*9. addendo apponi debere locum loci, vt puta in domo Domini Bartolomæi Nigri, sita in foro arcis Hannoni in sala superiori,cum nomine Parochiæ, infinitos refert *Grat. discept.* 379. *num.*47. *& seq.* vbi illos cumulat ad demonstrandum quod ista opinio sit communior: Ampliando *num.*55. *& seq.* præsertim in Ciui-
3 tate numerosa, & data notarij consuetudine, & saltem instrumentum fieri inspectum, & partem grauati onere probandi locum loci, *Cast. conf.*420. *lib.*2.*num.*1. Quod præcipue vidi obseruatum Romæ, vbi vltra expressionem domus & illius partis, vbi stipulatur instrumentum, additur regio Vrbis, quæ est diuisa in quatuordecim regiones videlicet, Burgi, Transtiberis, Parionis, Pontis, Regulæ, S. Eustachij, Campimartij, Montium, Triuij, Campitelli, Co-
4 lumnæ, &c.† Post *Spec.idem censuere Iac. de Aren Cyn.& reliqui relati à Bart.in repet. l.si quis ex argentarijs* §.*si initium ff.de edend. num.*26. *Bart. l.de pupilo,* §.*qui nunc.ff.de nou. oper. nunc.num.*3. *Veral. decis.*98. *part.*1. *Rota diuers. decis.*527.*part.*3 *num.*8.*Gonzal.*plures congerens *ad regul.* 8.*glos.*62. *nu.*24. *Menoch.conf.*288. *num.*2.vbi plures.*Felin. in cap.* 1. *de fide instrum.num.*6. *vers.& quod de iure. Mascard. de probat. quæst.* 6. *num.*90. *& seq. Angel.conf.*220. *ad hoc col.*1. *Theodos. Rub. ad Acorambon. decis.*4.

Limitabis, si expressione generali loci sequitur tacite expressio loci specialis, vt puta si in litteris Papæ dictum fuit, Romæ, nam sequitur expressio loci, vbi residet Papa. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis.* 492. *circa med.* vel agatur de actu, qui vbilibet fieri potest. *Peregrin. conf.*52. *lib.* 3. *numer.* 15. Limitando, si contraria adsit consuetudo. *Crauett. conf.*217. *nu.*2. *Dec. in cap.* 1. *de fide instrum. num.*24.*Cagnol.l.si librarius, ff.de iureiur. n.* 82. vbi alios refert. *Theodos. Rub. in suis sing. ad Putеum decis.* 336. *part.* 1. pluries ita censuisse Rotam.*Rota decis.*5.*de fid.instr.in antiq.*

5 Ampl. vt non sufficiat exprimere locum † in genere generalissimo,vt puta in terris Imperij, vel Ecclesiæ, vel diœcesi *Felin. in capit.*1. *de fide instrum. numer.*6. *vers. an autem sufficeret. Auffrer. ad Capel.Tholos.decis.* 492.*vers.& tunc assignatio.*

6 Ampl. vt non sit valida † consuetudo, quod non exprimatur locus vbi stipulatum fuit instrumentum. *Rota decis.* 6. *de consuet. in antiq. Couar. practic. quæst.cap.*20.*num.*3.*circa fin.* addendo talem consuetudinem esse iniquam,& aperire fores nullæ fraudibus. *Dec.in cap.* 1.*de fide inst.num.*23. *& seq. vers.quarto,*confutando argumenta tenentium contrarium. *Castr. conf.* 420. *lib.*2.*ante fin.*

7 Contrarium tenent † *Barbat. de fid. instr. instrum. in Rub. num.* 69. *Alexand. in l. de pupillo,*§.*qui nunciat ff.de nou.oucr.nunciat. num.*10.*& seq.*addendo in suo codice non legi relatam Rotæ decis.nec credere illam veram, & eiusdem opin. videtur *Felin. qui fuit Rotæ Auditor in cap.*1. *de fide instrum. num.*6.dum prius relata dicta decis. Rotæ, & qui illam sequantur, refert qui aliud sentiant;concludens, quod circumscripta consuetudine, de iure sit exprimendus locus stipulationis instrumenti.

8 Contrarietatem, hanc quam † non sustulit *Put. decis.* 328. *lib.* 1. cum coram illo fuisset excitata difficultas, an valida esset consuetudo non apponendi locum stipulationis instrumenti,relatis *decis. Rotæ* 6. *de consuet.in antiq. & Alexand.* illam impugnante, conuerso sermone alio, refert quid censuerit Rota de expressione

sione loci loci, censeo tolli posse, si duos casus constituamus.

9 Primus est, si quæratur † an valeat consuetudo, quod validum sit instrumentum sine expressione alicuius loci, vbi illud fuerit a partibus, & notario stipulatum: & illam omnino esse inua-

10 lidam censeo, & ita † intelligenda est *decis. Rotæ 6. de consuet. in antiq* ex rationibus relatis *a Couar. pract. quæst. cap. 20. num. 3. circa med.* quia non vrgent argumenta *Alex.* aliod

11 sententiis; & pro confirmatione aliam † considero rationem, quod cum omnia entia locum occupent; nam omne corpus alicubi collocari est necesse, & sine loco, artificialia, vel naturalia esse non possint. *Plat. in Timæo. Mercur. Trimegist. in Asclep. cap. 8.* vt refert *Io. Bapt. Bernard. in suo Seminar. Philosoph. §. locus*, si concederemus validam esse consuetudinem stipulandi instrumentum valide sine expressione loci, necesse concederemus existentiam rei, quæ esse ignoraretur, & quæ existere minime posset, quia quod non conceditur esse, vel in cœlo, vel in terra, nihil est, vt inquit *Plat. in Timæo, teste Ioan. Bapt. Bernard. loco mox citato.*

Secundus casus est si agatur de consuetudine

12 † non requirente expressionem loci loci: & tunc dicendum est, illam esse validam, & ita loquitur

13 *decis. 5. † de fid. instrum.* quam refert & sequitur *Put. decis. 328. lib. 1.* testando ita alias decisum, idem repetens *decis. 7. de pension.* hanc concordiam colligo ex subobscure dictis *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 492. & Theodos. de Rubeis ad dec. Put.* & aliorum ab eo relatum. *dec. 328. lib 1.* & consideratis relatis duabus *decis. Rotæ*, quæ re vera non sunt contrariæ, cum vna neget valere consuetudinem, quod generaliter non exprimatur locus stipulationis instrumenti; alia, quod valida sit exprimi locum loci, quia non sequitur impossibilitas existentiæ locati, vt supra ex *Plat.* & alij sum ratiocinatus. *Veral. decis. 98. par. 2.* testans de consuetudine Hispaniæ.

14 Quæ tamen dixi primo casu, † addas procedere etiamsi exprimeretur locus generalissimus, vt puta actum in diœcesi Astensi, vel in Dominio Mediolani, quia locus est nimium incertus, nec agitur de re locata occupante totum locum. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 492. vers. & tūc.*

15 Nisi tamen † ex expressione loci generalissimi sequeretur expressio loci specialis certissimi, vt legimus in libris feudalibus, Datum apud Roncalias. *auth. habita C. ne fil. pro pat. cap. 1. de probib feud. alien. per Lothar.* inquiens. *Dum*

16 *apud Roncalias † secundum antiquorū Imperatorum consuetudinem pro iustitia & pace componenda consideremus*, & *de probib. feud. alien. per Frideric. in princ.* inquiens. *Dum ex prædecessorum nostrorum more vniuersali Curia* Roncaliæ, *pro tribunali sederemus*.

17 Quæ fuerit autem Roncalia, declaratur ex † *Oth. Frisingen. in Frideric. libr. 2. cap. 12.* cuius verba versibus expressit *Gunther. Carmin. lib. 2.*

Tum demum signa reuellens
Roncalia properat *rapidis attingere rastris.*
Est locus Italiæ modicum sciunctus ab vrbe
Cui quia pulchra situ placet, inde Placentia nomen;
Planus, & Eridani placido iunctissimus amni,
Effundit latos spatioso limite campos.
Hinc quoties claram Regnator *tendit ad Vrbem*
Theutonus, Ausoniam sumpturus rite coronam,
Ponere castra solet: ligno suspenditur alte
Erecto clypeus: tunc præco regius omnes
Conuocat à dominis feudalia iura tenentes,
Excubias Regi prima celebrare fideles
Nocte vetustorum debent ex more parentum:
At quicunque domi, domino nolente, relictus
Defuerit, feudo priuari Curia censet, &c.

18 Ampl. quod si non fuerit expressus † locus in quo fuerit stipulatum instrumentum, illud sit nullum & non probet. *Spec. de inst. edit. §. 2. n. 9. & §. 9. num. 5. Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium ff. de edend. num. 25. in fin.* concludens expressionem loci esse de substantia instrumenti, nec reperiri textum in toto corpore iuris, qui vrgeat ad dicendum contrarium: *Marescot. resolut. 121. lib. 2. num. 34. Mascard. de probat. quæst. 6. num. 90. relatis Boer. decis. 32. num. 27. & Ruin. cons. 154. num. 4. & 10. vol. 3. Veral. decis. 97. par. 2. Menoch. & ab illo relati cons. 288. num. 1. Viuius opin. 383. Instrumentum.*

19 Ampl. quod si specialis locus † stipulationis instrumenti in illo non exprimatur, instrumētum fiat suspectum, & grauetur qui illud produxit, testibus probare, vbi fuerit illud stipulatum. *Cast. cons. 420 lib. 2. nu. 1. Aufrer. ad Capel. Tholos. 492. circa fin.*

Ampl. præsertim vbi conficitur instrumentū

20 † de actu requirente pro forma certum locum, vt puta si in contumaciam debitoris sit conficiendum a iudice instrumentum dationis in solutum, seu adiudicationis: nam cum istud fieri debeat iudice pro tribunali sedente, exprimi debet locus specialissimus, vt pura, sedente Illu-

21 stri & Excellenti D. Zongo Hondedeo † nobili Pisaurien. Cur. Capit. Secundo Collateralis amico meo, pro tribunali in Aula Capitolij, vbi iura reddi solent, præuijs solitis bannimentis, & relationibus peritorum, idem D. Secundus Collateralis dedit in solutum domum & reliqua. *Bart. l. de pupillo §. qui nunciat, ff. de nou. oper. nunc. nu. 3. in fin. & Alex. num. 6. Cost. cons. 420. lib. 2. num. 1. vers. sed locus. Fel. in cap. 1. de fid. instrum. nu. 6. vers. Nota secundo, & vers. de modo,* & ita censuit *Rota teste Puteo decis. 256. Senatori,* concludens examen testum non

22 † expresso loco facto a iudice esse nullum. *Suarez commun. opin. §. instrumentum nu. 139. & 140.*

23 Ampl. præsertim vbi instrumentum † fit in loco exempto a solemnitate, quę generaliter esset necessaria ad illius substantiam in toto territorio, vt in casu quo consuluit *Rol Val. cons. 33 Illustris, lib. 3 num. 23. & seq.* dum voluit testamentum conditum in ecclesia S. Hieronymi Mediolani sustineri, quamuis in illo non essent seruatæ solemnitates statutariæ, quia confectum

in

in loco exempto à Statuto. Et idem dicendum si instrumentum fuit confectum in loco, vbi notario erat interdictum rogari de instrumentis. *glos. in ca. Abbate de re iudic. in sext. verb. conferetur in fin.*

24 Ampl. vt testamentum † sit nullum, nisi in illo exprimatur locus loci, vbi sit confectum. *Alex. cons. 59. viso processu lib. 2. num. 5*

25 An locus expressus † in antecedenti instrumento censeatur repetitus in sequenti. *Alex. cons. 59. viso processu lib. 2. n. 6.*

26 Limit. vbi locus tacite † exprimitur per coniunctionem caussæ, vel personæ, vel rei gestæ, *addentes ad Specul. de instrum. edit. §. 2. n. 9. vers. adde, vbi plene*, Bald. *cons. 277. lib. 3. Alex.* loquens de solutione facta Thesaurario, *in l. 2. ff. de liber. & post num. 8. circa med.* Bald. *l. comparationes, C. de fide instrum. nu. 13.*

27 Limit. vbi negocium non † exigit expressionem certi loci, nam tunc sufficit exprimere locum in genere, vt puta Ciuitatem. *glos. l optimam C. de contr. & commit. stipulat. Felin. in cap. 1. de fide instrum. num. 6. vers. de modo.*

28 Limit. ad faciendam semiplenam † probationem. *Felin. in cap 1. de fid. instrum. nu. 7. sequitur author tract. Art. notariat. tom. 2. cap. 1. vers sexto, relatis Bart. in l. admonendi, ff. de iureiur. vers. quid si in instrumento, & Felin. in d. ict. capit.* 1. declarando, modò notarius rogatus sit mortuus, nam viueret si conueniretur ad interesse. *Viuius opin.* 382. *instrumentum, num. 5. & 9. Alex.* idem voluit *in l. de pupillo, §. qui nunciat, ff. de nou. oper. nunc. num. 7.*

29 Limit. quoad expressionem loci † specialissimi, vt puta in domo D. Antonij Nigri, & in illius bibliotheca. *Bart, & communiter reliqui in l. de pupillo §. qui nunciat. ff. de nou. oper. nunc. Ruin. cons.* 154. *vol. 3. num. 10. sequitur Mascard. de probat. quæst. 6. num.* 91. retentis tamen terminis, de quibus *in septima, & seq.* ampliat. late *Socin iun. cons. 127. lib. 3. n. 26. & seq.* dum prius *num.* 5. retulisset qui velint exprimendos esse confines.

30 Limit. vbi per relationem, † seu continuationem ad præcedens instrumentum nihil obstat, sed potius conuenit subsequens instrumentum fuisse stipulatum in loco expresso in præcedenti: veluti si notarius in principio actorum dicat, actum in Palatio, vbi iura reddi solent: vel si notarius in principio protocolli instrumentorum Basilicæ alicuius Vrbis dixisset, Angelus Caninius comparet meas, & notarius Curiæ Capitolij. Actum in Capit. Ecclesiæ S. Ioannis in Laterano in loco solito, reliqua instrumenta sine expressione loci, in quibus agitur de interesse, & præsentia Capituli censentur confecta in eodem loco. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium ff. de edend. num. 27. Nicol. Hontem. de arte notariat. lib. 2. c. 13 num. 24.*

31 Sublimita, vbi † expressio loci requiritur pro forma. *Menoc. con. 288. num. 15. & seq.* subdens idem dicendum, si singularis requiritur expressio, vel relatio non fit ab eodem notario, *num. 17. & 20.*

Si autem notarius errauit in expressione loci
32 † vel illum omisit, an possit errorem corrigere, vel addere, videndi sunt *Specul. de instru. edit. §. 9. num. 6. Papiens. in form. opponend. contra instrum. § caret, & ibi addentes, Veral. decis. 97. part. 2. num. 4. Mascard. de probation. conclus. 4. Abbreuiaturam, num 16, & seq. & nu. 25.*

33 Quid autem dicendum † de priuata scriptura. *Alex. in l. de pupillo, §. qui nunciat. ff. de nou. oper. nunc. num. 8. & seq. Lanfranc. in praxi §. 9. nu. 42.*

34 An autem locus appositus præcedenti † instrumento censeatur repetitus in sequenti. *Menoch. cons. 288 num. 15. vsque in fin.* & similia sunt quæ dixi de die, *supra §. 3. vers. an autem dies.*

---

§. X.

SVMMARIVM.

Instrumentum vt sit validum est opus, vt illud stipuletur coram testibus. 1. *Ampl.* 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. *Limit.* 14. 15. 16

Subscriptio testium in instrumōto an requiratur 2. 19.

Testes instrumentarij quales esse debeant. 3. *quot requirantur in instrumentis.* 4

Nomen, & cognomen testis sunt exprimenda in stipulatione instrumenti 9 *Limit.* 10.

Testes an sint rogandi in stipulatione instrumenti. 17. *An descripti in primo instrumento protocolli censeantur repetiti in sequentibus carentibus testibus.* 18. *An debeant cognoscere partes roganti notarium de stipulatione instrumenti.* 20

OCtauum substantiale est, vt stipulatio in-
1 strumenti fiat † coram testibus. *Specul. de instrum. edition. §. 2. num. 10.* addendo, nomina testium quandoque exprimi per genitiuum, quandoque per accusatiuum, & quandoque per ablatiuum. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium. ff. de edend. num. 3. in fin. vers septimo. Felin. in cap. 2. de fide instrum. num. 14. & Abb. num. 3. vers. nono Dec. nu. 34. vers. octauo. Marsil. singul. 56. Couar. pract. quæst. cap. 20. num.* 3. vbi plures refert addendo nomina testium inscribēda esse a no-
2 tario, & non requiri † illorum subscriptionem regulariter. *Crauet, cons. 56. nu. 1. & cons. 216. comparatio, nu. 2. in princ. Specul. de instru. edit. §. 2. nu. 10,*

3 Cauere tamen † debet notarius, vt testes sint honestæ conditionis, quod sint rogati ad interessendum instrumento, & quod illi se subscribant instrumento, ijs omnibus casibus, quibus illorum est necessaria subscriptio, ex lege, vel Statuto, vt in Vrbe, *lib. 1. cap. 149. et dicam infra*, cum in contrarium sit regula, vt non sit necesse quod illi se subscribant, vel rogentur.

Spe-

Spec. de instrum. edit. §. 2. *num.* 10. *in fin. l. in donationibus, vbi gloss. et Bald.* C. *de donat. Auct. tract. art. notariat. tom.* 2. *cap.* 1. *vers. septimo*,

4 † addendo tot testes esse adhibendos, quot natura actus de quo conficitur instrumentum, requirit, vt puta septem in testamento, vel confectione scripturæ de recepto, si de debito constet publica scriptura, vel de repudio, *l. hac cōsultissima C. de testam. auth. rogati C. de testib.* in Codicillis vel donatione causa mortis quinq. *l. fin. C. de codicil. l. cum de mortis C. de donat. caus. mort.*

5 Ampl. vt adeo testes † sint de substantia instrumenti, quod si vnus illorum contradicat ijs, quæ scripsit notarius vacillet illius fides, vt dixi *§. seq. n.* 11.

6 Ampl. vt testes debeant † esse præsentes in eodem loco, & tempore, dum notarius rogatur de instrumento, vt dicam *infra* §. 12.

7 Ampl. vt præterea † testes debeant videre partes rogantes notarium de confectione instrumenti, vt dicam *§.* 13.

8 Ampl. vt instrumentum, in quo † non asseritur adhibitos fuisse testes, & non exprimantur illorum nomina, & cognomina, nihil probet. *Crauet. cons.* 216. *comparatio num.* 2. *vers. item nulli testes. Alex. cons.* 13. *lib.* 1. *num.* 8. *Lupus allegat.* 81. *non valuit num.* 3. *Mascard. de probat. conclus.* 1095. *num.* 7.

9 Ampl. vt nomina testium † cum duabus qualitatibus sint in instrumento exprimenda; *l. hac consultissima in prin. C. de testam. Alex. cons.* 153. *lib.* 2. *nu.* 4. comprobans id exemplo eorum, quæ dicuntur de expressione loci, & personæ, in quam inquiritur; in quibus vt cesset error, vel dubitatio, duæ demonstrationes sunt addē-

10 dæ, nisi adeo singulare † esset nomen, quod illius sola expressione certa redderetur persona, vt accidisse mihi quandoque retulit *Leander Galganetus*, de nomine Maphæi, dum Pisis legum studijs operam daret, vbi audito eo nomine, sine alia additione cognominis, patriæ, vel parentum, intelligebatur de Maphæo Barberino, qui deinde ad Apostolatus apicem euectus dictus fuit Vrbanus VIII.

11 Ampl. vt notario asserenti † quid fecisse, & non addat, præsentibus N. & N. testibus, non credatur. *Crescent. decis.* 4. *de fid. instrum. Put.* loquens de citatione exequuta a notario, *decis.* 5. *lib.* 3.

12 Ampl. vt irrationalis † & inualida sit consuetudo, vt in præiudicialibus credatur scripturæ notarij, sine testibus. *Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 44. *in fin.*

13 Ampl. quod si testes nominati † in instrumēto, sint mortui paulò post rogatum instrumentum, insurgat grandis suspicatio falsitatis, *Neuiz. cons.* 27. *num.* 15.

14 Limit. vbi viget contraria † consuetudo. *Abb. in cap.* 1. *de fid. inst. nu.* 2. *vers. dicit tamen*, quem sequitur *Fel. ibidem num.* 14. asserens hanc esse opinionem *Innocentij*, & probari hanc limitationem *arg. text. in cap. cum dilectus, de fide instrum.*

15 Limit. vbi instrumentum fieret † de actibus iudicialibus, *arg. notat. in cap. quoniam contra de probat. Fel. in cap.* 1. *de fide instrum. num.* 15. & dicam *infra* §. 14.

16 Limit. vbi instrumentum † fieret in publico Parlamento populi, seu Principis Concistorio; *Specul. de instrum. edit.* §. *restat. num.* 18. *circa med.* sequitur *Felin. in cap.* 1. *de fid. inst. num.* 16 addendo per verbum *forte*, idem esse dicendum de instrumentis factis coram Papa, *idem firmat Marsil. sing.* 56. ad validitatem.

17 Testis autem instrumentarij † an debeant esse rogati, vt pro testibus adsint stipulationi instrumenti, videndi sunt *Felin. in cap.* 1. *de fide instrumentorum num.* 16. *vers. testis autem*, *& late dixi in meis Collectaneis ad auth. rogati C. de testib. Lanfranc. in cap. quoniam contra de testib.* §. *testium depositiones. vers. quaro vlterius. Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 50. *Magon. decis. Lucens.* 32. *num.* 6. *&* 37. *Ias. l. hac consultissima*, §. *ex imperfecto C. de testam. num.* 2. *Bald. tract. de tabellion. num.* 95.

An autē testes descripti in principio protocol-

18 li, seu primo † instrumento, censeantur adhibiti in sequentibus instrumentis, in quibus non sunt descripti testes, viden. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs* §. *finitium ff. de edend. num.* 28.

19 An præterea testes, debeant † subscribere instrumentum. *Dec.* relatis dissentientibus concludit satis esse illorum nomina inscribi a notario, *in cap. quoniam contra de probat. num.* 74. *vers. in gloss.* 3. *Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *c.* 16. *Abb. cap.* 1. *de fid. instrum. num.* 3. *vers. sed gloss.* vbi late egit.

20 An testes debeant cognoscere † partes rogantes notarium, *Hontem. de art. Notariat. lib.* 2. *cap.* 18.

§. XI.

SVMMARIVM.

Testis instrumentarius si contradicat contentis in instrumento minuit illius fidem. 1. 11. *Amp.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *Limit.* 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.

Instrumentum stipulatum coram pluribus testibus, qui de necessitate non erant adhibendi, est suspectum. 20.

Testis instrumentarius contradicens instrumento qualiter debeat deponere. 30

Testis instrumentarius examinatus ad comprobandum contenta in instrumento, vbi alius cōtradicit, qualiter debeat deponere. 31

1 TEstem instrumentarium contradicentem contentis † in instrumento, in quo fuit pro teste adhibitus, vel rogatus, minuere fidem instrumenti, probat textus. *in l.* 1. §. *fin. ff. quemad. testam. aper. & volunt Franc. Marc. decis.* 151. *par.* 1. *nu.* 5. *Franc. Bec. cons.* 86. *videbatur num.* 11. *Surd. cons.* 387. *supersunt. numer.* 11. *Crauet. cons.* 56. *in princip. & num.* 20. 21. *Menoch. de arbitrar. iud. casu* 105. *nu.* 13

num. 57. *& Ripa num.* 8. addendo procedere etiam si qui habet horam hác diei posteriorem, esset in possessione. *Menoch.* tamen *de arbitr. casu* 48. *num.* 21. *& seq.* vult esse arbitrarium iudici iudicare, quod rescriptum, vel beneficij prouisio præcesserit; & si detur casus duorum instrumentorum, certius fieri posse iudicium ex qualitate actus. *Mascard. de probat. conclus.* 174. *nu.* 7. Censeo tamen opinionem *Menoch.*
9 tenendam, si instrumentum sine hora est adeo prolixum, vt verisimiliter non potuerit scribi, vel stipulari eadem vltima hora.

10 Limit. si in registro, seu protocollo, † vbi registratum est vtrunque rescriptum, seu priuilegium, vel prouisio beneficij, seu concessio, prius reperitur scriptum instrumentum, vel rescriptum, sine hora. *Felin. in cap. pastoralis de rescript. num.* 5. *vers. est etiam alia doctrina. Gonzal. ad regul.* 8. 3. *proœmial. nu.* 143. *vers. quibus* addendo consuluisse haberi prouisioné Apost. vt citius curet illam registrari. *Felin.* tamen *ibidem* sublimitat, si ordine intellectus, vel naturæ, quod postremo fuit scriptum, debebat præcedere. *Mascard. de probat. conclus.* 1228. *prioritas, num.* 13. *& seq.* vbi late comprobat, *& conclus.* 1171. *pia causa num.* 35. *& concl.* 574. *nu.* 7. addit procedere etiam contra piam causam. *Ripa in l.* 1. *ff. solut. matr. num.* 9. declarans procedere, si protocollum sit eiusdem notarij. *Ripa in l.* 1 *ff. sol mat num.* 9. *Mascard. de probat. conclus.* 574. *num.* 8. *Bald. Nouel. in repet. l.* 1. *ff solut. matr. num.* 241. *Visfarin. num.* 46. Peregrin. *de iur. fisci libr.* 6. *titul.* 6. *num.* 38.

§. VI.

SVMMARIVM.

Mensis quid sit. 1. *quomodo distinguatur ab Hebrais, et Latinis.* 3. *quot diebus constet.* 4. 5. 6. 7. 9. 10. 11. *species plures.* 2. 15

Mensis si fiat mentio in dilatione data, dilatio durabit tot diebus, quot continet mensis nominatus. 10

Dies intercalaris non computatur in numero dierum datæ dilationis. 17

Dies termini non computatur in termino. 13. *si non est integra, pariter non computatur.* 14

Mensis est exprimendus in stipulatione instrumenti. 16. *Ampl.* 17. 18. 19. *Limit.* 20. 22

Mensis expressus in antecedeti instrumeto an censeatur repetitus in sequenti instrumento. 21.

An si fuit omissus in scriptura instrumenti, possit addi a notario si de illo recordetur. 23.

Post ea, quæ dixi de anno, die, & hora, agendum est de mense, vt is a notario apponédus sit instrumento, de quo fuit roga-
1 tus. Mensis enim † cùm a dimensione dicatur, & sit quasi mensura, qua cursus luminum Solis, & Lunæ mensuratur; inde factum, vt tria fiant
2 † mensium genera; Visuale vnum, quo aliud sit alio differt iuxta partium placita. Lunare aliud, quod ex Lunæ cursu nuncupatur, dum illa ab vno puncto Firmamenti recedens, ad idem deinde redit, & hoc mense tempora distinguen-
3 bant Hebræi, aliter † distinguentibus Latinis, qui menses ex cursu Solis distinguunt, & hinc natus & dictus annus Solaris, qui constat duodecim lunationibus, & diebus vndecim. vbi Hebræi sectantes cursum Lunæ, tertio quoque anno mensem addunt, aut octauo anno tres menses adiiciunt, quia Solaris annus Lunarem excedit vndecim diebus, & horis sex, vt late prosequitur *Couar. var. resol. lib.* 4. *cap.* 18. *in ea, nu.* 1. & de diuersitate mensium apud *Græcos* dixerat idem *eod. lib.* 4. *cap.* 14. *Gelasius, n.* 12. *vers. verum illud est adnotandum. Mandagot. de electione Prælat. cap.* 3.

Ex relata mensium diuersitate inde nota est
4 diuersa mensium † supputatio, nam alibi mensis continet dies triginta, & vnum. *l.* 2. *§. quod si primo, & l. cum anterioribus, C. de temp. et reparat appellat.* Alibi diginta dies cum dimidio diei. *l. vbi lex, ff. de regul. iur.* Alibi mensis computatur pro triginta diebus, *auth. iubemus, C. de iudic. l. ædiles aiunt,* §. 1. *ff. de redhibit. l. si maritus,* §. *nec non, l. miles* §. *sexaginta, ff. de adulter l. iure mariti, C. eod.* Alibi pro vigintiquinque diebus. *l. lecta, ff. si cert. petat.* Alibi pro vigintiocto, aut nouem, si accidat intercalaris dies. *l. cum bissextum, ff. de verb. signif.* Alibi & de generali consuetudine pro quatuor septimanis. *Abb. in cap. licet magister* 4. *de supplenda neglig. Prælat. nu.* 6. Et in meis temporibus aliam vidi in patria mea, fieri mensis supputationem in erogatione militaris stipédij, supputantibus regijs ministris mésem septimanis sex, & quandoque pluribus, deficiente pecunia; seu verius ob ingluuiem ministrorum qui per fas & nefas ditari volunt, non aliter ac fecisse dicitur A. Clodius, Galliæ præfectus; quam cum vniuersam grauasset menstruo tributo, constituit annum quatuordecim mensium, quoad frequentior esset tributi exactio.

Ex qua vaga mensium supputatione sex facio
5 Conclusione. Prima † est, si in computatione mensis de numero dierum fuerit conuentum, tot dies habebit mensis, quot illum habere fuerit conuentum, *Matthesil. in repet. l.* 2. *§. quod si ab arbitrio, C. de temp. & reparat. numer.* 2. quæ reperitur impressa inter illius singularia, quia æquitati conuenit pacta seruare. *l. contractus, ff. de reg. iuris,* & iudex iudicare debet prout partes conueniant. *l. si conuenerint, ff. de re iud. Afflict. decis.* 191. *num.* 7. *& seq. Ias. in repet. l. admonendi, ff de iureiur. num.* 213. & dixi *in meis collectaneis ad d. l. si conuenerit, et ad cap. tuis vers. nisi facte de testib.*

6 Secunda conclusio est, quod si in iure † cóstitutus est numerus dierum in casu, de quo agitur, tot dies computandi sunt, quot lex, vel Statutum constituit. *Host. & Abb. in c. licet magister de supplenda neglig. prælat.* vt in Vrbe, vbi *Statut. lib.* 1. *cap.* 197. declaratum fuit menses triginta dierum singulos computari.

Tertia conclusio est, si agatur de agnoscendo pa-

7 partu, † quod triginta dies constituant mensem. *l. septimo mense, ff. de stat. homin. l. 3. §. fin. ff. de suis & legitim.* vbi *Gottifred. in*
8 *suis notis.* Et hac suppositione legitimus † partus est, qui fuit emissus in vndecimo mense, vel septimo, licet quandoque properare, & remorati eam meram referat *Dominie. Arumaus decis. final. lib. 2.* & ego alios & alia adddidi *in meis collectaneis ad d. l. septimo mense.*

Quarta regula, si versemur in materia fauora-
9 bili, † & res accelerationem, vel moram requirit; & tunc mensis paucioribus diebus triginta, vel pluribus triginta, vel triginta tantum constabit. *l. lecta, ff. si cert. pet. l. fin. §. 1. C. de iur. delib. l. vbi lex, ff. de regul. iur. Matthesil. in l. 2. §. quod si ab arbitrio, C. de temp. & reparat. in fin. vers. sed si non est, apostil. Bart. in l. cum bissextus 98. ff. de verb. signif.*

10 Quinta regula est, † quod si loquamur de vno, vel pluribus mensibus, respectu alicuius mensis, vt puta Augusti, qui inchoabitur die crastina scribendo hæc die vltima Iulij 1634. & tunc mensis habebit tot dies, quot habet mensis nominatus: & idem dicitur, si detur dilatio sex, aut plurium mensium, successiue qui durent. Si vero fiat mentio mensis, vel detur dilatio mense cœpto, tunc mensis continuabitur vsque ad eandem diem sequentis mensis, veluti si concedatur dilatio menstrua sexta Ianuarij, nã finietur illa, sexta Februarij, & si concedatur sexta Februarij, definet illa sexta Martij, nec curatur, quod ista si breuior, illa longior. *Matthesil. d. §. quod si ab arbitro, post. med. vsque in fin. glos. c. ap. quam sit, verbo mensem, de elect. sext. Cast. auth. iubemus, C. de iudic. Bart. in l. cum bissextus, ff. de verb. signif. in fin.*

11 Sexta conclusio est, † quod de generali consuetudine, mensis intelligitur de tempore quatuor septimanarum. *Abb. in cap. licet Magister de supplend. neglig. prælat. in fin.*

Singularia aliquod addam. Nam si constitua-
12 tur terminus vel dilatio † per dies, quod dies intercalaris facit diem; si vero per mensem, vel menses, is dies non facit diem. *Bart. in l. cum bissextus, 98. ff. de verb. signif. in princ.* Quod si statutus sit in citatione terminus vnius
13 mensis, quod dies citationis † non computatur in termino, vt de veriori, & vsitatissima opinine Cameræ Imperialis testatur *Mysing. obseruation. 93. In quæstione, centur. 5. in fin. & est textus in l. 1. ff. si quis eaution.* vbi plura dixi *in meis collectaneis.* Et quod dies, si nõ
14 est integra † iuxta ciuilem computationem, nõ numeratur inter dies. *l. annieulus, 134. ff. de verb. signif.*

Ex relatis regulis clare colligitur, verum dixisse Censorinum, *qui lib. de die natal. cap. 18*
15 mensium † duo genera constituit: vt alij sint naturales, alij ciuiles. Naturalium species duæ, quòd partim Solis, partim Lunæ esse dicuntur. Secundum Solem fit mensis, dum Sol vnumquodque in Zodiaco orbe signum percurrit. Lunaris autem, est temporis quoddam spacium a noua Luna. Ciuiles menses sunt numeri quidam dierum, quas vnaquæq; Ciuitas suo instituto obseruat: vt nunc Roma â Calendis in Calendas. Naturales, & antiquiores, & omnium gentium communes sunt: ciuiles, & posterius instituti, et ad vnamquamque pertinent Ciuitatem.

16 Mensem itaque apponendum † esse à notario in rogitu de instrumento. *glos. l. generali, C. de tabul. lib. 10. verb. seruituti vers. tertio mensis. Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend. num. 6. vers. quarto mensem. Couar. pract. quæst. cap. 20. numer. 2. vers. quarto,* vbi testatur de communi. *Specul. de instrum. edit. §. 2. num. 7. & §. 9. numer. 3. Summ. art. notariat. tom. 2. cap. 1. vers. quarto. Dec. cap. 1. de fid. instrum. nu. 06. vers. quinto.*

Ampl. vt non referat, an expressio mensis sit
17 certa ex se, † vel per relationem, seu expressionem alterius, quod sit certum, & inuariabile, vt puta si dicatur anno Domini 1634. die festo Assumptionis Beatæ Mariæ, vel Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, & similium. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend. num. 23.* & conueniunt dicta supra *§. 3. ampliat. 4.*

18 Ampl. vt illius omissio † vitiet instrumentum. *glos. auth. vt præponat. nomen Imperat. verb. auctore.*

Contrarium tenet *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend.*

19 Ampl. vt non possit suppleri, † seu addi a notario, cui commissa est publicatio instrumentorum notarij defuncti. *Natta cons. 147. numer. 2.*

20 Limit. vbi cum expressione anni adderetur † numerus dierum eiusdem anni, vt puta die vigesima, vel trigesima, vel sexagesima prima, aut alia vlterior dies, vsque ad 361. quibus expletur annus.

21 An idem mensis censeatur repetitus in † instrumento sequenti, qui fuit scriptus in antecedenti, videndus *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edend. num. 24. Felin. in cap. 1. de fide instrum. num. 11.*

Limit. vbi exprimitur dies notabilis totius
22 anni, † vt puta die festo Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, vel Domini Nostri Iesu Christi, nam omissio mensis non vitiat. *Felin. in cap. 1. de fide instrum. num. 10.*

23 An notarius possit omissum diem addere, † si de illo recordatur. Affirmatiuam tenet *Natta cons. 146. num. 10. vsque in fin.* & repeti possunt, quæ dixi de die *supra §. 3. vers. secundo.*

§. VII.

SVMMARIVM.

Periculum vbi maius imminet, cautius est agendum. 1
Tempore prior potior est in iure. 2
Indictio, quid significet. 3. *quomodo numeretur.* 5. 7. *origo indictionis.* 6. 8. 11. *anni parte.* 12

Superindictum quid sit. 4.
Olympiadibus annos numerari quando cessatu. 7
Glos. in auth. vt praeponatur nom. Imper. verb. Indictionis, reprobatur. 9
Lucas a Penna reprobatur. 10
Indictio est apponenda instrumento. 13. *Ampl.* 14.16.17.18.20.21.24.25.26.28.30. *Limit.* 31. 32.33.34.35.36.34.35.37.
Expressum dicitur, quod colligi potest ab expresso. 22
Certum esse per se, vel per relationem ad aliud, sunt paria. 23
Indictio an praesumatur erronea, ubi facto calculo non conuenit anno expresso. 38. 39. *posita in aliquo instrumento protocolli, an censeatur repetita in omnibus instrumentis.* 40. *Corrigi potest a notario rogato de instrumento, non autem ab eo, qui sit subrogatus ad exemplandum instrumenta notarij defuncti.* 41
Notarius quando possit corrigere errorem commissum in rogitu instrumenti. 42
Indictio si fuit omissa, quomodo cōsulatur parti. 43

1 QVia vbi maius imminet periculum, ibi cautius est agendum *l.* 1. §. *sed & si quis ff. de Carbon. edict.* cum ex prioritate, & posterioritate temporis oriatur potioritas iuris, *cap. qui prior. de regul. iur. l. quoties vtriusq;*
2 *ff. eod.* vulgatum enim est illud, quod qui habet primum esse, etiam & primum frui, & posse, ut dicebat *Bald. in l si plures, C. de condit insert. num.* 3. *cum alijs in meis collectaneis ad d. cap. qui prior.*

Ideo Imperatores, ac Principes, quibus cara est subditorum quies, & vtilitas, mirum in modum fuere diligentes, ne quid fraudis committeretur in instrumentorum stipulatione, adhibitis pluribus solemnibus, constituentes, vt
3 vltra supra recensita adderetur Indictio, † quo nomine licet significetur omne genus tributi, vel exactionis, quod à Principe populo indicitur, hoc est imperatur, vt indicat *titulus, C. de indiction. lib.* 10. pro modo patrimonij. *l.* 3. *C. de annon. & tribut. lib.* 10. aut etiam fructuum *l. quaero* 28. *ff. de vsu, & vsufruct. legat.* Ceterum, quod supra consuetudinariam functionem augmenti nomine indicebatur, Superindictum
4 nuncupabatur. *l.* 1. *& toto titul. C. de superindict. lib.* 10.
5 Porro cum indictiones essent anniuersariae,† inde coeptum est, annos numerari per illas, ita tamen, vt eatum numerus non excederet decimumquintum, & illo peracto, eodem quidem numero inchoato, eundem in orbem reuolui.
6 De origine tamen † indictionis non conueniūt scriptores, censentibus aliquibus inchoatam imperante Constantino anno humanae salutis tricentesimotertio, ante diem octauam Calendarum Octobris, quo die victus Maxentius Christiana religio in libertatem vindicata est. Ideo quasi e primordijs Christianae libertatis Niceni Concilij actoritate institutum fuit, vt
7 sublatis † Olympiadibus, annorum ratio ab eo tempore haberetur; sicque, vt decimoquinto quoque anno, noua esset indictio. Alijs ante
8 natum Christum coepisse vsum indictionis volunt, deducendo illam à noua edictione, quā anno quarto ante Christum natum, instituit Augustus, vt refert *Dio Cas. lib.* 55. & istorum opinionem probat calculus, qui fiat indictionis indagandae causa, nam addito triennio annis Christi, & tota annorum summa diuisa per quindenia anni, annus qui superest ad complendum quindenium, denominat currentem indictionē, vnde vetus *Specul. de instrum. edit.* §. 2.

Si per quindenos Domini diuiseris annos,
His tribus adiunctis, indictio certa notatur.
glos. auth. vt praeponat. nomen Imper. verb.
9 *Indictionis.* Commentitium tamen est, † quod illa ibidem addit, quod primo quinquennio à Romanis indictum fuisset ferrum ad armandos milites, secundo argentum, ad praestanda eisdē stipendia, tertio aurum reponendum in aerario.
10 Sicuti à veritate † abest, quod scripsit *Luc. a Penn. in l. indictiones, C. de annon. et tribut. lib.* 10. dicente illo, Indictionem trilustria ideo continere, quia primo lustrio Asia, secundo Africa, tertio Europa censeretur, vt late prosequitur *Gottifred. ad rub. C. de indiction. lib.* 10. relatis dictis Cedreni Panuin. & aliorum referendo aliquos voluisse originem
11 † indictionis cepisse tempore Theodorij Magni, alios tempore Iustiniani Imperatoris. *Hannetton tract. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 8. *& seq. Alciat. Parergon lib.* 8. *cap.* 1. *Brisson. in suo lexico verb. indict. Summ. art. notariat. tom.* 2. *cap.* 1. *vers. tertio.*

Sicuti dissentiunt scriptores circa annum coeptae indictionis, pariter dissentiunt qua anni
12 parte illa inceperi, censentibus aliquibus coepisse de mense Octobris, vt dixi; alijs à Calendis Septembris, per textum *in l. fin. C. de annon. & tribut. lib.* 10. *& l.* 1. *C. de milit veste lib.* 12. Quidam à Natiuitate Domini, inchoando simul, & mutando annum, & indictionem, & ita seruatur in Vrbe. Alij à die vigesimaquarta Septembris, & ita seruare Imperiales notarios testatur *Couar. var. resolut. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 6. *circa fin.* Alij circa tempus mutandae indictionis, regionis consuetudinem obseruandam esse volunt. *Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 5. *circa med.*
13 Indictionem itaque apponendam † esse instrumento, probatur expresso textu, vt *praeponat. nom. Imper.* §. *quantum, auth. quib mod. nat. effic. legitim. Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs,* §. *si initium, ff. de edend. n.* 12. *Spec. de instr. edit. n.* 5. *Couar testans, de communi var. resolut. lib.* 1. *cap.* 12. *n* 7. *& pract. quaest. cap.* 20. *num.* 1. *in fin. Angel. cons.* 220. *in prin. Crauet. cons.* 216. *num.* 2. *Specul. de instr. edit.* §. 9. *num.* 3. *Dec. in cap.* 1. *de fide instr. nu.* 30. *vers. sexto Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 1. *Dec. in l. si librarius, ff. de reg. iur. num.* 5. *& Cagnol.* 19. *Mayner. num.* 27. *in princ. Natta plures congerens cons.* 46. *num.* 1. *Canar. de exequut. instr. quaest.* 11. *num.* 21. *Marsil sing.* 431. *num.* 3. *Hanneton de arte notariat lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 10. *Mascard. de probat quaest.* 6. *nu.* 86.

num.86.sum.art. notariat.tom. 2.cap. 1. vers. vide Ias.

14 Ampl. quod si fuerit omissa, † instrumentum corruat. Spec.de inst.edit §.2.num. 5. addendo idem dicendum de testamentis, priuilegijs, & alia quacumque solemni scriptura. Couar. var. resol.lib.1.cap.12.num.7.Natt.cons.47. num.2.

15 Soc.iun.cons.127.viso lib.3.num.3. † Nisi fuerit omissa in testamento inter liberos. Nicol. Reusner.decis.1.nu.1.& seq. p. 1. testans ita decisum Dec.in cap.1.de fid.inst.nu.30. vers. sexto. Cagnol.in l.si librarius ff.de reg.iur. nu.19.

16 Ampl. vt defectus indictionis † non possit a Principe sanari, de ordinaria potestate, si agatur inter subditos, nec de absoluta si agatur de præiudicio non illius subditi, cap. 1.de fid.instrum. Innoc & Butr.in cap.nouit de iud. Natt. cons. 47.an imbreuiatura.num.5.& 6.

17 Ampl.vt expressio debeat † esse specifica,ita vt non sufficiat posse exprimi per relationem ad aliud. Natt.cons.47.an imbreuiatura nu.2. Dubito tamen de veritate huius assumpti, cum non differat, an quid sit certum per se, vel per relationem ad aliud, & comprobatur ex dictis supra §.3.Ampliat.6. & 9. antecedenti ampl. 1.

18 Ampl. vt non possit suppleri,† seu addi a notario,cui commissa sit publicatio rogituum, seu instrumentorum notarij defuncti. Io. Andr. ad Spec.de inst.edit.§.ostenso,vers. quid si imbreuiatura.Pelin.in cap.cum P.tabellio, de fid. inst. num.5.in fin. asserendo omnes Doctores ibidē idem tenere.

Contrarium latè defendit idem Natta cons.

19 47.num.2.et cons.146. num. 10. vbi declarat † dicta Io Andrea, & reprehendit Felinum in relata assertione.

20 Ampl.etiam si aliunde illius † defectus posset certo suppleri, veluti si notarius scripsisset. Anno Domini 1633. die 22. Decembris coram N.N. testibus D. Antonius Niger ex Arce Annoni,Astensis diœcesis hæc mihi dictauit; Natt.

21 cons.47.an imbreuiatura num.2.addendo† procedere etiam si notarius scripsisset, dicta annum mensem, & diem, indictionem cum clausula & cætera. Corn.cons.93.lib. 4.num.4.in prin.& vers.sed in solemnitatibus,et vers.et ideo.

Contrarium tenet Rutner. decis.1.lib.1.n.12 & comprobari posset ex his quæ dicam infra, de die, qui est vnum ex substantialibus instrumenti, & illius opinio comprobari potest,quòd satis

22 dicitur † expressum,quod colligitur ab expresso, vel sub illo continetur.Crauet.cons.130.col.3. et cōs.257.n.6.et in l.cum filio famil.in 3.part.n.9 ff.de legat.1.Camil.Gallin.de verb.signif. lib. 2. cap.5.num,10.Surd.cons.294.nu.21. post prin. et cons.391.num.40.et decis.254.nu.28.et cons. 319.num.17. addendo etiam quod expressa esse sent generalia. Nec differt, an quid sit certum

23 † per se, vel ex alio certificari possit l.certum, ff.si cert.pet. Aret.cons.28. diligenter nu.3. Menoch.de arbit.iud.quæst.68.num. 43. 52. et seq. Et quod non vitietur instrumentum, si notarius

24 scripsit † indictionem sine numero, firmauit Bald.in cap.Inter dilectos de fid.inst.n.14. quem

25 sequitur Surd.cons.390. nu. 33. post med.† & idem dici si penitus fuit omissa, sed tamen expressi anni rogitus.

26 Ampl.etiam vbi illa est apposita,† seu expressa, sed illius dinumeratione erratum fuit Surd. cons.390.Ne homines num. 9.

Contrarium tenet Surd. cons. 390.Ne homines nu.33.vbi quamplures refert tenentes hanc opinionem,& quod potius præsumatur erratum

27 † in indictione. quam in anno. Cagnol.in l. si librarius ff.de reg.iur.num.19. Marsil et ab illo relatis singul.431.num.2.in prin.Couar.var.resol.lib.2.cap.12.num.7.

28 Ampl. etiam vbi instrumentum † esset corrosum in ea parte, in qua consueuit scribi indictio.Corn.cons.93.lib.4.nu.4. in princ. reprobando Baldum aliud sentientem.

Contrarium tenet Bald.in l. vnum ex familia § si omissa ff.de leg.2.Imol.in l.1.col.fin.ff. de his,qua in testam. delent.concludens,si indi-

29 ctio fuit † rasa,vel alias non possit legi, validum esse instrumentum, quia ex inspectione detegitur talem defectum superuenisse post stipulatū instrumētum:et Corn.reprobat Crauet.de antiq. temp.par.1.§.viso de fam.num.39. et Crauet. sequitur Surd. cons.390. Ne homines, num. 33. circa fin.

30 Ampl.vt indictionis expressio † falsa vitiet instrumentum. Lanfranc.cap quoniam contra de probat §.9.plura nu.9. vbi plures consentiētes & dissentientes refert.

31 Limit.vbi illius † omissio additur a Notario rogato de instrumento. Natta cons.146. nu. 10. vers.Nam non possumus, vbi late probat, si nōdum data fuit copia parti;si autem data fuit,corrigi posse ex decreto iudicis parte citata.

32 Limit.vbi fuit erratum in indictione,† & Notarius rogatus corrigit errorem suum. Natta cons.47.num.3. et cons.146.num.10.in princip. Socin. iun. cons. 127. viso lib.3.num.24.et seq. Cagnol.in l.si librarius ff. de reg.iur. num. 18. circa med.et Dec.nu.5.in fin.

33 Limit. in instrumento testamenti † inter liberos. Nicol.Reusner.decis.1.par.1. nu. 15. & comprobatur ex dictis Doctorum in l. hac consultissima §.ex imperfecto C.de testam.

34 Limit.in instrumentis,quorum † rogitus est minus solemnis, seu minorem solemnitatem requirit, vel actus est priuilegiatus.Reusner. decis.1.par.1.nu.10.in fin.

35 Limit.vbi Notarius post expressionem † anni, diei, & mensis reliquit cartam vacuam,qua addi posset indictio.Bal.in l.penul.C.de accus. cum alijs cumulatis à Cagnol in l. si librarius, ff. de reg.iur.n.19.in prin.Dec.in cap. 1. de fid. instr. num.31.et seq.vers.sexto.

36 Limit. vbi indictio fuit apposita † in principio protocolli, quia censetur repetita in instrumentis sequentibus.Alex.et Ias.in l.prætor ait. §.si initium ff.de edend. quos refert & sequitur Cagnol.in l.si librarius, ff.de reg.iur. num.20.

37 Limit. vbi contraria adesset † consuetudo. Spec.de inst.edition.§.2.num.5.circa med.sequitur Couar.var.resol.lib.1.cap.12.nu. 7. Angel. cons.

conf.220. *Ad hoc col.1. Crauet.conf.216. compa-ratio num.4. in fin. Cagnol.l.si librarius, ff. de reg.iur.num.19. Surd.conf. 390. num. 37. circa med.*

Singulare illud addo, quod si expresso anno,
38 † facto calculo comperiatur indictionem non
conuenire, potius præsumi fuisse erratum in
indictione, quam in anno. *Couar.var.resol.lib.
1.cap.12.num.7.* & dixi *supra §.3.vers.notandū.
addo Marsil.singul.431.* dixi *num. 3. sum. Art.
notariat.tom.2.cap.1.vers.vid.Ias.*

39 Sed hæc præsumptio cessat vbi † sequeretur
absurdum, vel nullitas actus, quia tunc præsumi-
tur non erratum in eo, in quo cessat absurdum,
vel nullitas. *l.Titia 134.§.idem respondit. 1.ff.
de verb. obligat.lib.1. ff. eo quod cert.loco Bel-
lam decis.118. si instrumentum.*

40 Si autem indictio † posita fuerit in principio
protocolli in vno contractu, vel in medio, vel
infine eiusdem libri instrumentorum, an cēsea-
tur repetita in sequentibus, vel antecedentibus
instrumentis, videndus *Bart. in repet. l. si quis
ex argentarijs §.si initium ff.si cert.petat.n. 13.
& seq.Cagnol.in l.si librarius ff.de reg.iur.n.20.*

41 Corrigi tamen potest a † notario, si in illa
errauit. *Natt.conf.44. An imbreuiatura, nu.3.
Soc.iun.conf.127.viso lib.3.num.24.& seq.* Non
tamen suppleri, seu addi potest a notario, cui da
ta fuerit facultas publicandi rogitus notarij de-
functi. *Natt.conf.47. An imbreuiatura num. 2.
& conf.146.num.10.* vbi respondet obiectis *Io.
Andr.* tenentis contrarium. *Bald.* tamen *in l.fin.
C.de eden, num.18.* Limitat, si fuerit data copia
parti, & concludit non posse corrigi, sine de-
creto iudicis; addendo *nu.20.* posse notarium
conuenire partem vt sibi restituatur ad effectum
42 corrigendi: & generaliter † quando notarius
possit errorem suum corrigere, distinguit *Lan-
franc.in praxi §.9.num.21.*

43 Si omissa fuit, † quid dicendum, viden. *Lancel.
de attentat.par.2.cap.20.ampl.27.num.2.3.*

§. VIII.

SVMMARIVM.

Instrumento est apponendum nomen Imperatoris, & quo anno cœperit regnare. 1.3.4.11.12.13.13 14.15.16.17.Lim.20.22
Rub.auth.vt prapon.nom.Imp.declaratur. 1.2
Regis Romanorum potestas. 4
Extensio non dicitur fieri vbi eadem viget ratio. 5
Imperator nullam habet iurisdictionem in terris Ecclesiæ 6.7. *Ampl.*8
Imperator est inferior Papa, & quomodo 9
Papa dedit facultatem Electoribus eligendi Imperatorem. 10. *potest priuare Electores facultate eligendi Imperatorem, & quando.* 10
Annus Imperij, vel Pontificatus an incipiat a die electionis, vel coronationis.
Notariorum Rotæ, & Cameræ Apost. stylus circa expressionem anni Pontificatus. 19
Cancellaria apost. stylus in expressione anni Pontificatus, & appositionem plumbi 10. *circa med.*
Annus Pontificatus, vel Imperij appositus in principio protocolli censetur repitur in alijs. 22
Notarius Imperialis si rogetur de instrumento in terris Ecclesiæ, vel Roma, an apponere debeat nomen Imperatoris. 23

1 SExtum substantiale † instrumenti est appo-
sitio nominis Imperatoris. *Rub. auth. vt
praponat. nom. Imp.* quam rubricam cum
tota dispositione nigri esse odiosam, quia illius
inobseruantia inducit nullitatem, vult *Abb. in
2 procem. Decret. Gregorius el. 2. nu. 15.* & ideo †
seruandam solum in terris Imperij, dixit *ibidem
num. 15.* Notandum tamen Iustinianum consti-
tuisse, cum nomine Imperatoris esse præterea
3 exprimendum quoto † anno ille imperare cœpe-
rit. vt legitur *eius Nouella 47. & nouella Ma-
xim.2.* additū vt etiā Imperiales notarij mentio
4 nē faciāt Regis Romanorū, de cuius iurisdictio-
ne, & potestate latè agit *Cassan. Catalog. glos.
mund.p.5. consid.29.* Quia tamen vbi eadem vi-
5 get ratio, † nō dicitur fieri extensionē sed potius
interpretationem, & comprehensionem. *Alex.
conf.75.lib.5.num.2.& seq. Paris.conf.83.lib.2.
num.21. Abb.in procem. Decret. Gregorius, 2. nu.
15. circa med.* quæ sunt dicta de appositione
nominis Imperatoris, & Regis Romanorum,
6 eadem sunt dicenda de nomine Papæ † in terris
Ecclesiæ, & Romæ præcipuè nullam ibidem
Imperatore, vel Romanorum Rege exercente
nec exercere valente iurisdictionem, non tan-
7 tum circa † spiritualia, quibus illi sunt incapa-
ces. *cap. decernimus de indic. glos. cap. si iudex.
verb. spirituali de sent. excom. in sex.* nec etiam
de partium consensu, *cap. contingit. de arbitris,*
sed etiam circa temporalia, existente Romanorū
8 † regno penes Summum Pontificem, ex dona-
tione Constantini, & acquiscentia populi Ro-
mani. *Cassan. d.consid. 29. col. penul. vers. ad hoc
9 est clara,* & Imperator † est inferior Papæ ha-
bitu in temporalibus, & in spiritualibus actu,
cum acceptet electionem de illo factam a Prin-
cipibus septem Germaniæ, è quibus tres sunt
Archiepiscopi, & quatuor layci, electi omnes
ab ipsomet Papa. *cap. venerabilem, §. verum,
vbi glos. verb. transtulit de electiō, Cassan. ca-
talog. gloria mund. part.5. consid. 29. col. fin.* &
10 quos † iure eligēdi priuat, in contumaciam præ-
sertim in non eligendo. *Ias. in l. si pecunia. ff.
si cert. pet. num. 16.* sed etiam suo arbitrio priua-
re potest, ex causa præcipue. *Aluarus Pelag. de
planct. eccles. cap. 41. col. 3. de vers. de illis,* & di-
xi late *in meis Collectaneis, ad d. cap. per vene-
rabilem.* Ideo cum de exprimendo nomine
Imperatoris, & Regis Romanorum habeamus
expressos textus, & Imperatorum sanctiones; &
de exprimendo nomine Papæ, & alterius qui in-
ra habeat & exerceat Imperialia, nos cogat idē-
titatis ratio,

11 Regulam constituam, quod de substantia † in-
strumenti est, vt in illo apponatur nomen Im-
peratoris, cum anno quo imperare cœperit.
auth. vt praponat. nomen, Imperat. in fin. Bart.
in

in repet. l. si quis ex argentarijs, §. *si initium*, *ff. de edend. numer.* 24. *vers. quinto*. *Couar. practic. quaest. cap.* 20. *num.* 1. *vers. secundo*, *Abb. capit.* 1. *de instrum. num.* 1. *vers. tertia*, *& Felin. num.* 5. *vers. item requiritur*. *Dec. num.* 22. *Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 8. *&* §. 9. *n.* 3. *Mascard. de probat. quaest.* 6. *n.* 88. *Dec. cap.* 1. *de fid. instr. nu.* 22.

12 Ampl. praesertim † in terris Imperij. *Abb. in procem. Decret. Gregor.* 3. *num.* 14. *in princ. Mascard. de probat. quaest.* 6. *num.* 87. *in fin. Viuius opin.* 382. *num.* 7.

13 Ampl. vt identitatis † ratione, idem sit de nomine Papae, & anno Pontificatus illius. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs*, §. *si initium*, *ff. de edend. num.* 24. *vers. quinto Abb in procem. decret. Gregorius*, 2. *nu.* 14. *Couar. pract quaest. cap.* 20. *num.* 1. *vers. secundo. Abb. in cap.* 1. *de fid. instrum. num.* 1. *vers. tertio*, addendo apponendum esse annum Pontificatus. *Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 8. *& &* §. 6 *numer.* 3. *Viuius opin.* 382. *num.* 7. *Dec. cap.* 1. *de fide instrum. num.* 22. *Bero. cons.* 1. *lib.* 3. *n.* 53.

14 Ampl. praesertim in terris † Ecclesiae. *Abb. in procem. Decret. Gregorius* 2. *nu.* 14. *Mastard. de probat. quaest.* 6. *num.* 37. *in fin.*

15 Ampl. vt omissio † nominis Imperatoris in terris Imperij & Papae in terris Ecclesiae, vitiet instrumentum. *Abb. in procem. Decret. Gregor.* 2. *num.* 15. vbi respondet obiectis, quae fieri poterant, quare idem non esset dicendum de instrumentis rogatis in terris Ecclesiae, quae sunt constituta de instrumentis rogaris in terris Imperijs, distinguente *eod. Abb. numer.* 19. quando inserendum nomen Antipapae.

Viuius tamen *opin*, 382. *Instrumentum ex Bart. in l. admonendi*, *ff. de iureiur.* distin-
16 guit † an notarius rogatus de instrumento viuat, & vera sit ampliatio: vel sit mortuus, & faciat semiplenam probationem, testans de communi.

17 Ampl. vt eadem ratione, qua † constitutum fuit, vt instrumenao preponatur nomen Imperatoris, sit praeponendum nomen Regis, Ducis, Marchionis, Comitis, & similium, qui habent à Deo imperialem potestatem. *Couar. practic. quaest. cap.* 30. *num.* 1. *vers. idem ipse dicerem. Laurètius* Kirchouius *comm. opin.* §. *Princeps. Abb. in cap.* 1. *de fide instrum. n.* 1. *vers tercio*, *& in procem. Decret. Gregor.* 2. *num.* 16. *circa fin.* loquens de instrumento confecto in loco, vbi imperat Antipapa. *Felin. sequitur Abb. in d. cap.* 1. *num.* 5. *in fin. & Dec. num.* 22. *Spec. de instrum. edition.* §. 2. *nu.* 8.

Dubium, nũ annus Pontificatus, vel Imperij,
18 initium † sumat à die electionis, vel Coronationis, & an mutetur cum ipso currenti. Quoad Põtificatum Cur. Rom. obseruat die coronationis inchoare annum, nulla facta memoria Pontificatus ante coronationem: sed electo Pũtifice consueuit Apost. Cancellaria in litteris ab illa expeditis expresso nomine Põtificis electi in principio, addere in fine clausulam, Dat. suscepti à nobis Apostolatus officij anno: & ita obseruatum vidi: sicuti etiam vidi factum, quod cum litterę Apost. ad illarum faciendam fidem indubiam, habeant appensum plumbum cum cordulis aliquãdo sericis, aliquando lineis, iuxta negociorum diuersitatem, & in eodem plumbo ex vno latere eudantur Capita Sanctorum Petri, & Pauli, in altero nomen; Pontificis, si contingat ante coronationem expediri litteras, sub plumbo, facies illa, in qua imprimendum erat nomẽ Pontificis, relinquitur vacua. Si quis tamen eas litteras, tanquam non legitimas, vel auctoritate carentes impugnaret, anathema esset *extrauag. final de sentent. excommun.*

19 Obseruaui quandoque, † notarios Rotae, & Cam. Apost. in regestris, quibus modum imponere tentarunt saepe Pontifices, apponere diem obitus Papae, introitus Cardinalium in Conclaue, electionem noui Pontificis, Coronationem illius, accessum ad Basilicam S. Ioannis Lateranen. & diffusis, & profusis verbis plures cartas cum suo compendio, & litigantium dispendio implent. Prodest quidem talis annotatio ad fundandam iudicis iurisdictionem circa lapsum terminorum substantialium, cum tamẽ satis esset referre seriem rei gestae: nocet tamen non parum miseris litigantibus, quorum crumenae modis pluribus, rectis, & obliquis emunctae remanent inanes vacuae, & impares ad prosequendum doomiuorum optima iura. Quo vero ad annum Imperij videndus *Viuius opin.* 369 *Imperatores*.

20 Limit vbi contraria adesset † consuetudo, saltem quadragenaria. *Couar. practic. quaest. cap.* 20. *nu.* 1. *vers. nam ipse non tanti facio. Abb. cons.* 53. *attingendo lib.* 2. *n.* 1. licet ipse in casu suo asserat non probari talem consuetudinem ex instrumentis decem notariorum, qui nomen
21 Imper. non apposuerant suis instrumentis, † etsi iudex idem fieri testaretur; quia ille non habeat officium attestandi, sed iudicandi, subdens idẽ dicendum de quocunque, aliquid faciente non spectante ad illius officium, & idem expressius firmauit *in procem. Decret. Gregorius* 2. *numer.* 14. *vers. nam consuetudo. Felin. in cap.* 1. *de fid. instrum. num.* 5. *vers. item requiritur*. *Dec. cap.* 1. *de fide instrum. num.* 22. *in princ.*

22 Si autem † nomen Papae Imperatoris, vel Regis fuerit appositum in principio protocolli in vno instrumento, censeatur repetitum in sequentibus, late agit *Bart. in repe.*, *l. si quis ex argentarijs*, § *si initium*, *ff. de edend. n.* 25.

23. Si Imperialis notarius † rogetur Romae, vel in alia parte dominij ecclesiastici, vel Apostolicus in terris Imperij, an ille Pontificis, iste Imperatoris nomen apponere, vel publicare debeant, videndus *Nicol. Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 14. *& seq.*

§. IX.

SVMMARIVM :

Instrumento apponi debet locus stipulationis illius 1. 4. *Ampl.* 2. 3. 5. 6. 18. 19 20. 23. 24. 25. *Limit.* 26. 27. 28. 29. 30. *Sublimit.* 31.

Rota decis. 5. *de consuet. & decis.* 5. *de fide. instr. in antiq. declaratur.* 10. 13

Consuetudo non apponendi locum, vbi instrumentum est stipulatam, non est valida. 6. *Ampl.* 14. *Limit.* 15. *Contrarium scilicet, quod sit valida.* 7. *& quare.* 11. Concorda. 8. 9. 12

Roncalia qui locus sit, vbi Imperator Romanus veniens sæpe rescripsit in libris feudorum. 16 17

Zongus Hondedeus secundus Collateralis Curiæ Capitolij. 21

Examen testis non expresso loco, vbi illud fuit factum est nullum. 22

Notarius si errauit in descriptione loci, vbi stipulatum est instrumentum, vel illum omittit, an possit errorem corrigere, vel locum addere. 32

Locus an sit apponendus priuatæ scripturæ. 33. *an expressus in antecedenti censeatur repetitus in sequenti.* 34.

1 SEptimum substantiale † instrumenti est, vt
in illo apponatur, seu exprimatur locus,
vbi fuerit stipulatum *auth. vt præponat.*
nomen Imperat. §. quantum. auth. quib. mod.
natural. efficiant legitim. glos. in cap. quoniam
contra, verb. loca de probat. & in l. optimã verb.
dic C. de contr. & commit. stipulat. vbi Angel in
fin. Specul. de instr. edit. §. 2. nu 9. & §. 9. n. 5.
vbi rationem refert. *Couar. practic. q. 20. nu. 3.*
vers. quinto. Bart. *il l. si quis ex argentarijs, in*
2. lectur. §. si initium ff. de edend. num. 26. Mascard. de probation. quæst. 6. num. 89. Angel.
cons. 220. ad hoc col. 1. vers. item non tenet.
Felin. in cap. 1. de fide instrum. num. 6. & Abb.
num. 3. vers. quinto, & Dec. *num. 23. Capel.*
Tholos. decis. 492. Rota decis. 6. de consuet. in antiq. glos. in l. generali, C. de tabul. lib. 10. Soc.
iun. cons. 127. lib. 2. nu. 5. Put. decis. 328. lib. 1.
Roman. l. de pupillo, §. qui nunciat, ff. de nou
oper. nunc.

Ampl. vt non solum sit exprimendus † locus
2 in genere, vt puta Romæ, vel oppido Arcis
Hannoxi, sed etiam locus loci, seu specialissimus, vt puta in domo Domini Antonij Nigri; sita in Agone. *Specul de instrum. edit. §. 2.*
num. 9. addendo apponi debere locum loci, vt
puta in domo Domini Bartolomæi Nigri, sita
in foro arcis Hannoni in sala superiori, cum nomine Parochiæ, infinitos refert *Grat. discept.*
379. num. 47. & seq. vbi illos cumulat ad demonstrandum quod ista opinio sit communior:
Ampliando *num. 55. & seq.* præsertim in Ciui-
3 tate numerosa, & data notarij consuetudine,
& saltem instrumentum fieri suspectum, & partem grauati onere probandi locum loci. *Cast.*
cons. 420. lib. 2. num. 1. Quod præcipue vidi obseruatum Romæ, vbi vltra expressionem domus
& illius partis, vbi stipulatur instrumentum,
additur regio Vrbis, quæ est diuisa in quatuordecim regiones videlicet, Burgi, Transtiberis,
Parionis, Pontis, Regulæ, S. Eustachij, Campimartij, Montium, Triuij, Campitelli, Co-
4 lumnæ, &c. † Post *Spec. idem censuere Iac. de*
de Aren Cyn. & reliqui relati à Bart. in repet.
l. si quis ex argentarijs §. si initium ff. de edend.
num. 26. Bart. l. de pupilo, §. qui nunc ff. de nou.
oper. nunc. num. 3. Veral. decis. 98. part. 1. Rota diuers. decis. 527. part. 3 num. 8. Gonzal. plures congerens *ad regul. 8. glos. 62. nu. 24. Menoch. cons. 288. num. 2.* vbi plures. *Felin. in cap.*
1. de fide instrum. num. 6. vers. & quod de iure.
Mascard. de probat. quæst. 6. num. 90. & seq.
Angel. cons. 220. ad hoc col. 1. Theodos. Rub. ad
Acorambon. decis. 4.

Limitabis, si expressione generali loci sequitur tacite expressio loci specialis, vt puta si in litteris Papæ dictum fuit, Romæ, nam sequitur expressio loci, vbi residet Papa. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 492. circa med.* vel agatur de actu, qui vbilibet fieri potest. *Peregrin. cons. 52. lib. 3. numer. 15.* Limitando, si contraria adsit consuetudo. *Crauett. cons. 217. nu. 2. Dec. in cap. 1. de fide instrum. num. 24. Cagnol. l. si librarius, ff. de iureiur. n. 82.* vbi alios refert. *Theodos. Rub. in suis sing. ad Puteum decis. 336. part. 1.* pluries ita censuisse Rotam. *Rota decis. 5. de fid. instr. in antiq.*

5 Ampl. vt non sufficiat exprimere locum † in genere generalissimo, vt puta in terris Imperij, vel Ecclesiæ, vel diœcesi *Felin. in capit. 1. de fide instrum. numer. 6. vers. an autem sufficeret. Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 492. vers. & tunc assignatio.*

6 Ampl. vt non sit valida † consuetudo, quod non exprimatur locus vbi stipulatum fuit instrumentum. *Rota decis. 6. de consuet. in antiq. Couar. practic. quæst. cap. 20. num. 3. circa fin.* addendo talem consuetudinem esse iniquam, & aperire fores mille fraudibus. *Dec. in cap. 1. de fide inst. num. 23. & seq. vers. quarto,* confutando argumenta tenentium contrarium. *Castr. cons. 420. lib. 2. ante fin.*

7 Contrarium tenent † *Barbat. de fid. instr. instrum. in Rub. num. 69. Alexand. in l. de pupillo, §. qui nunciat ff. de nou. oper. nunnciat. num. 10. & seq.* addendo in suo codice non legi relatam Rotæ decis. nec credere illam veram, & eiusdem opin. videtur *Felin. qui fuit Rotæ Auditor in cap. 1. de fide instrum. num. 6.* dum prius relata dicta decis. Rotæ, & qui illam sequantur, refert qui aliud sentiant; concludens, quod circumscripta consuetudine, de iure sit exprimendus locus stipulationis instrumenti.

8 Contrarietatem, hanc quam † non sustulit *Put. decis. 328. lib. 1.* cum coram illo fuisset excitata difficultas, an valida esset consuetudo non apponendi locum stipurationis instrumenti, relatis *decis. Rotæ 6. de consuet. in antiq. & Alexand.* illam impugnante, conuerso sermone alio, refert quid censuerit Rota de expres-

sione

fione loci loci, censeo tolli posse, si duos casus constituamus.

9 Primus est, si quæratur † an valeat consuetudo, quod validum sit instrumentum sine expressione alicuius loci, vbi illud fuerit a partibus, & notario stipulatum: & illam omnino esse inua-
10 lidam censeo, & ita † intelligenda est *decis. Rotæ 6. de consuet. in antiq.* ex rationibus relatis a *Couar. pract. quæst. cap. 20. num. 3. circa med.* quia non vrgent argumenta *Alex.* aliud
11 sentientis; & pro confirmatione aliam † considero rationem, quod cum omnia entia locum occupent; nam omne corpus alicubi collocari est necesse, & sine loco, artificialia, vel naturalia esse non possint. *Plat. in Timæo. Mercur. Trimegist. in Asclep. cap. 8.* vt refert *Io. Bapt. Bernard. in suo Seminar. Philosoph. §. locus*, si concederemus validam esse consuetudinem stipulandi instrumentum valide sine expressione loci, necesse concederemus existentiam rei, quæ esse ignoraretur, & quæ existere minime posset, quia quod non conceditur esse, vel in cœlo, vel in terra, nihil est, vt inquit *Plat. in Timæo, teste Ioan. Bapt. Bernard. loco mox citato.*

Secundus casus est si agatur de consuetudine
12 † non requirente expressionem loci loci: & tunc dicendum est, illam esse validam, & ita loquitur
13 *decis. 5. † de fid. instrum.* quam refert & sequitur *Put. decis. 328. lib. 1.* testando ita alias decisum, idem repetens *decis. 7. de pension.* hanc concordiam colligo ex subobscure dictis *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 492. & Theodos. de Rubeis ad dec. Put.* & aliorum ab eo relatum. *dec. 328. lib 1.* & consideratis relatis duabus *decis. Rotæ*, quæ re vera non sunt contrariæ, cum vna neget valere consuetudinem, quod generaliter non exprimatur locus stipulationis instrumenti; alia, quod valida sit exprimi locum loci, quia non sequitur impossibilitas existentiæ locati, vt supra ex *Plat.* & alij sum ratiocinatus. *Veral. decis. 98. par. 2.* testans de consuetudine Hispaniæ.

14 Quæ tamen dixi primo casu, † addas procedere etiamsi exprimeretur locus generalissimus, vt puta actum in diœcesi Astensi, vel in Dominio Mediolani, quia locus est nimium incertus, nec agitur de re locata occupante totum locum. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 492. vers. & tūc.*

15 Nisi tamen † ex expressione loci generalissimi sequeretur expressio loci specialis certissimi, vt legimus in libris feudalibus, Datum apud Roncalias. *auth. habita C. ne fil. pro pat. cap. 1. de probib. feud. alien. per Lothar.* inquiens. *Dum*
16 *apud Roncalias † secundum antiquorū Imperatorum consuetudinem pro iustitia & pace componenda consideremus*, & *de probib. feud. alien. per Frideric. in princ.* inquiens. *Dum ex prædecessorum nostrorum more vniuersali Curiæ Roncaliæ, pro tribunali sederemus.*

17 Quæ fuerit autem Roncalia, declaratur ex † *Oth. Frisingen. in Frideric. libr. 2. cap. 12.* cuius verba versibus expressit *Gunther. Carmin. lib. 2.*

Tum demum signa reuellens
Roncalia properat rapidis attingere rastris.
Est locus Italiæ modicum seiunctus ab vrbe
Cui quia pulchra situ placet, inde Placentia nomen;
Planus, & Eridani placido iunctissimus amni,
Effundit latos spatioso limite campos.
Hinc quoties claram Regnator tendit ad Vrbem
Theutonus, Ausoniam sumpturus rite coronam,
Ponere castra solet: ligno suspenditur alte
Erecto clypeus: tunc præco regius omnes
Conuocat a dominis feudalia iura tenentes,
Excubias Regi prima celebrare fideles
Nocte vetustorum debent ex more parentum:
At quicunque domi, domino nolente, relictus
Defuerit, feudo priuari Curia censet, &c.

18 Ampl. quod si non fuerit expressus † locus in quo fuerit stipulatum instrumentum, illud sit nullum & non probet. *Spec. de inst. edit. §. 2. n. 9. & §. 9. num. 5. Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium ff. de edend. num. 25. in fin.* concludens expressionem loci esse de substantia instrumenti, nec reperiri textum in toto corpore iuris, qui vrgeat ad dicendum contrarium: *Marescot. resolut. 121. lib. 2. num. 34. Mascard. de probat. quæst. 6. num. 90. relatis Bocr. decis. 32. num. 27. & Ruin. cons. 154. num. 4. & 10. vol. 3. Veral. decis. 97. par. 2. Menoch. & ab illo relati cons. 288. num. 1. Viuius opin. 383. Instrumentum.*

19 Ampl. quod si specialis locus † stipulationis instrumenti in illo non exprimatur, instrumētum fiat suspectum, & grauetur qui illud produxit, testibus probare, vbi fuerit illud stipulatum. *Cast. cons. 420 lib. 2. nu. 1. Aufrer. ad Capel. Tholos. 492. circa fin.*

Ampl. præsertim vbi conficitur instrumentū
20 † de actu requirente pro forma certum locum, vt puta si in contumaciam debitoris sit conficiendum a iudice instrumentum dationis in solutum, seu adiudicationis: nam cum istud fieri debeat iudice pro tribunali sedente, exprimi debet locus specialissimus, vt puta, sedente Illu-
21 stri & Excellenti D. Zongo Hondedeo † nobili Pisaurien. Cur. Capit. Secundo Collateralis amico meo, pro tribunali in Aula Capitolij, vbi iura reddi solent, præuijs solitis bannimentis, & relationibus peritorum, idem D. Secundus Collateralis dedit in solutum domum & reliqua: *Bart. l. de pupillo §. qui nunciat. ff. de nou. oper. nunc. nu. 3. in fin. & Alex. num. 6. Cast. cons. 420. lib. 2. num. 1. vers. sed locus. Fel. in cap. 1. de fid. instrum. nu. 6. vers. Nota secundo, & vers. de modo,* & ita censuit *Rota teste Puteo decis. 256. Senatori*, concludens examen testum non
22 † expresso loco facto a iudice esse nullum. *Suarez commun. opin. §. instrumentum nu. 139. & 140.*

23 Ampl. præsertim vbi instrumentum † fit in loco exempto a solemnitate, quę generaliter esset necessaria ad illius substantiam in toto territorio, vt in casu quo consului *Rol Val. cons. 33 Illustris, lib. 3. num. 23. & seq.* dum voluit testamentum conditum in ecclesia S. Hieronymi Mediolani sustineri, quamuis in illo non essent seruatæ solemnitates statutariæ, quia confectum in

Spec. de instrum. edit. §. 2. *num.* 10. *in fin. l. in donationibus, ubi gloss. et Bald. C. de donat. Auct. tract. art. notariat. tom. 2. cap.* 1. *vers. septimo*,

4 † addendo tot testes esse adhibendos, quot natura actus de quo conficitur instrumentum, requirit, vt puta septem in testamento, vel confectione scripturæ de recepro, si de debito constet publica scriptura, vel de repudio, *l. hac cõsultissima C. de testam. auth. rogati C. de testib.* in Codicillis vel donatione causa mortis quinq. *l. fin. C. de codicil. l. cum de mortis C. de donat. caus. mort.*

5 Ampl. vt adeo testes † sint de substantia instrumenti, quod si vnus illorum contradicat ijs, quæ scripsit notarius vacillet illius fides, vt dixi §. *seq. n.* 11.

6 Ampl. vt testes debeant † esse præsentes in eodem loco, & tempore, dum notarius rogatur de instrumento, vt dicam *infra* §. 12.

7 Ampl. vt prætereaꝉ testes debeant videre partes rogantes notarium de confectione instrumenti, vt dicam §. 13.

8 Ampl. vt instrumentum, in quo † non asseritur adhibitos fuisse testes, & non exprimantur illorum nomina, & cognomina, nihil probet. *Crauet. cons.* 216. *comparatio num.* 2. *vers. item nulli testes. Alex. cons.* 13. *lib.* 1. *num.* 8. *Lupus allegat.* 81. *non valuit num.* 3. *Mascard. de probat. conclus.* 1095. *num.* 7.

9 Ampl. vt nomina testium † cum duabus qualitatibus sint in instrumento exprimenda; *l. hac consultissima in prin. C. de testam. Alex. cons.* 153. *lib.* 2. *nu.* 4. comprobans id exemplo eorum, quæ dicuntur de expressione loci, & personæ, in quam inquiritur; in quibus vt cesset error, vel dubitatio, duæ demonstrationes sunt addendæ, nisi adeo singulare † esset nomen, quod illius sola expressione certa redderetur persona, vt accidisse mihi quandoque retulit *Leander Galganetus*, de nomine Maphæi, dum Pisis legum studijs operam daret, vbi audito eo nomine, sine alia additione cognominis, patriæ, vel parentum, intelligebatur de Maphæo Barberino, qui deinde ad Apostolatus apicem euectus dictus fuit Vrbanus VIII.

10

11 Ampl. vt notario asserenti † quid fecisse, & non addat, præsentibus N. & N. testibus, non credatur. *Crescent. decis.* 4. *de fid. instrum. Put.* loquens de citatione exequuta a notario, *decis.* 5. *lib.* 3.

12 Ampl. vt irrationalis † & inualida sit consuetudo, vt in præiudicialibus credatur scripturæ notarij, sine testibus. *Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 44. *in fin.*

13 Ampl. quod si testes nominati † in instrumẽto, sint mortui paulò post rogatum instrumentum, insurgat grandis suspicatio falsitatis, *Neuiz. cons.* 27. *num.* 15.

14 Limit. vbi viget contraria † consuetudo. *Abb. in cap.* 1. *de fid. inst. nu.* 2. *vers. dicit tamen*, quem sequitur *Fel. ibidem num.* 14. asserens hanc esse opinionem *Innocentij*, & probari hanc limitationem *arg. text. in cap. cum dilectus, de fide instrum.*

15 Limit. vbi instrumentum fieret † de actibus iudicialibus, *arg. notat. in cap. quoniam contra de probat. Fel. in cap.* 1. *de fide instrum. num.* 15. & dicam *infra* §. 14.

16 Limit. vbi instrumentum † fieret in publico Parlamento populi, seu Principis Consistorio, *Specul. de instrum. edit.* §. *restat. num.* 18. *circa med.* sequitur *Felin. in cap.* 1. *de fid. inst. num.* 16 addendo per verbum *forte*, idem esse dicendum de instrumentis factis coram Papa, *idem firmat Marsil sing.* 56. ad validitatem.

17 Testis autem instrumentarij † an debeant esse rogati, vt pro testibus adsint stipulationi instrumenti, videndi sunt *Felin. in cap.* 1. *de fide instrumentorum num.* 16. *vers. testis autem*, & late dixi in meis *Collectaneis ad auth. rogati C. de testib. Lanfranc. in cap. quoniam contra de testib.* §. *testium depositiones. vers. quaero vlterius. Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 50. *Magon. decis. Lucens.* 32. *num.* 6. & 37. *Ias. l. hac consultissima*, §. *ex imperfecto C. de testam. num.* 2. *Bald. tract. de tabellion. num.* 95.

An autẽ testes descripti in principio protocol-

18 li, seu primo † instrumento, censeantur adhibiti in sequentibus instrumentis, in quibus non sunt descripti testes, viden. *Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs* § *finitium ff. de edend. num.* 28.

19 An prætereа testes, debeant † subscribere instrumentum. *Dec.* relaris dissentientibus concludit satis esse illorum nomina inscribi a notario, *in cap. quoniam contra de probat. num.* 74. *vers. in gloss.* 3. *Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *c.* 16. *Abb. cap.* 1. *de fid. instrum. num.* 3. *vers. sed gloss.* vbi late egit.

20 An testes debeant cognoscere † partes rogantes notarium. *Hontem. de art. Notariat. lib.* 2. *cap.* 18.

§. XI.

SVMMARIVM.

Testis instrumentarius si contradicat contentis in instrumento minuit illius fidem. 1. 11. *Amp.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *Limit.* 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.

Instrumentum stipulatum coram pluribus testibus, qui de necessitate non erant adhibendi, est suspectum, 20.

Testis instrumentarius contradicens instrumento qualiter debeat deponere. 30

Testis instrumentarius examinatus ad comprobandum contenta in instrumento, vbi alius cõtradicit, qualiter debeat deponere. 31

1 TEstem Instrumentarium, contradicentem contentis † in instrumento, in quo fuit pro teste adhibitus, vel rogatus, minuere fidem instrumenti, probat textus *in l.* 1. §. *fin. ff. quemad. testam. aper. & volunt Franc. Marc. decis.* 151. *par.* 1. *nu.* 5. *Franc. Bec. cons.* 86. *videbatur num.* 11. *Surd. cons.* 387. *supersunt. numer.* 11. *Crauet. cons.* 56. *in princip. & num.* 30. 21. *Menoch. de arbitrar. iud. casu* 105. *nu.* 13

num.13.Franc.Marc. decis.486.num. 8.par. 1. Neuiz.consf.27.nu.19.

2 Contradicere dicitur testis instrumento † si deponat, non recordari quod fuerit adhibitus pro teste in tali instrumento, & quod recordatetur si fuisset adhibitus. *Crau.cons.56. Antonius in in prin.& 14.in fin.* vel deponat quod non interuenit pro teste tali instrumento, vt late deinde declarat *Fel.in cap. cum Ioannes, de fid. instrum.nu.48.& seq.*

3 Ampl. vt ad victoriam † eius, contra quem producitur instrumentum, sufficiat vnum ex instrumentarijs testibus illi contradicere. *Franc. Bec.cons.86.videbatur num.11.in fin.& nu.12.*

4 Ampl.quod si ex duobus † testibus descriptis in instrumento, vnus sit mortuus, alius dicit non interuenisse instrumento, resultat magna suspicio, quod illud non sit verum, *Neuiz. cons. 27. n. 15.circa fin.*

5 Ampl. vt vnicus testis instrumentarius † contradicens instrumento, præferatur depositioni duorum testium deponentium pro instrumento, si illi non sint instrumentarij. *Grauet.* ita declarans *Imol.in cap.cum Ioannes heremita de fid.instr.cons.56.Antonius num. 15. relato Corn.cons.232.col.2.lib.1.*

6 Ampl.etiam in testamentis.† *Neuiz.cons.27. num.19.vers.non obstat,* addendo non suppleri depositione notarij, qui est loco vnius testis.

7 Ampl. præsertim, si alius testis, qui de † necessitate instrumenti fuit adhibitus, est mortuus, & non deposuit pro instrumento. *Grauet. cons.56. Antonius num.5.vers.tertio,* eam afferens rationem, quod licet testis mortuus præsumatur stare pro instrumento, cum tamen alius testis instrumentarius viuat, & contradicat instrumento, cessat talis præsumptio. *Menoc. de arbitr iud.cas.105.n.25.vide inf.vers.Surdus autem Neuiz.cons.27.nu.15.vers.facit.*

8 Ampl. præsertim vbi is testis † est omni exceptione maior. *Crauet. cons. 56.Antonius nu. 14.* qui loquitur de I.C. seu aduocato.

9 Ampl.præsertim † si agatur de scriptura priuata. *Fel cap.cum Ioannes, de fid.instrum.n.50. vers.secundo.*

10 Ampl. præsertim vbi is testis † est ex necessarijs ad substantiam instrumenti. *Socin. cons.28. lib.3. in prin.*cum alijs relatis *à Menoch.de arbit. iud.cas.105.qui in foro num.15. & a Surd. cons. 378.supersunt num.10.&seq.* relato *Alciat.* addente *Iasonem*, qui aliud respondit, non fuisse sanæ mentis, & illius verba esse ad Ephesios, relati *à Mascard de probat.quæst.6.nu. 43. & 56. Viuius opin.888.testes duo num. 2.* testans de communi, siue agatur de instrumento contractus, siue testamenti.

Contrarium voluit *Fulgos.cons.79.quidam nomine, col.2.vers alterius vero testis,Cyn.Bal.* & alij relati *à Surd.* dum probat præcedentem extensionem *cons.378.num.25. & seq.* asserens hanc opin.esse verissimam, *relati a Menoc. de arbitr.iud.cas.105.num.17.Mascard. de probat. quæst.6.num.59.*

11 Arbitrio iudicis id totum remittendum, † siue agatur de instrumento testamenti, in quo septem testes requiruntur, ex quibus si vnus tantum contradiceret, & reliqui præsumptiue starent pro instrumento, quia mortui, facile inclinarem in secundam sententiam *Fulgosij*, ratione numeri testium: secus si ageretur de contractu, in quo duo tantum adhibentur, licet *Boer.decis.118.nu. 12.* idem velit, censuit Menoch *de arbit.iud. casu 105.num,19. ex Constant. Hermanopul. prompt. iur.lib.1.tit 6. rub. de non script. testimon.* addendo *num.23.& seq.* multum tribuendum diligentiæ iudicis in veritate indaganda.

Surdus autem *cons.378. supersunt. num. 28. & seq.vers.& quod,* distinguit, an testes qui sunt ex necessarijs, fuerint examinati, & conuincunt contradicentem instrumento de mendacio; & tunc vera est extensio nostra, seu prima opinio, vt puta si testis necessarius dicat non fuisse præsentem stipulationi instrumenti, vel non fuisse rogatum pro teste, vel negat audiuisse; & reliqui necessarij deponant illum fuisse præsentem, vel rogatum, vel audiuisse, vel audire potuisse, addendo *num.29.circa fin.* idem dicendum si idem testis conuincatur de mendacio ex testibus non instrumentarijs; *& nu.30.& 32.* latius id probat. Obstant tamen dicta *Viuij opinion. 899.testis si deponat.num.3.* Si vero alij testes non sunt examinati, vel sunt mortui, & tunc instrumentum fit suspectum; non tamen falsum. *Papiens.in form.libel.oppon.cont.instrum.§.dignoscitur n.4.*& alij relati *a Menoc.de arbit.iud. cas.105.n.13* addédo *n.22.et seq.* relatá, *a Surd.ex Papiens.* distinctioné, quá idem *num. 29. & seq.* late comprobat. Idem censuit *Ioseph. de Sesse decis.119.num.30.* si plures testes cum notario, vel sine deponát pro instrumento. Post hæc scripta reperi *Aluar.Valasc.*qui *cons. 173.quæstio, num.1.vsque in fin. 150.* latissime loquens de testamento hunc articulum prosequitur: illum vide, si præfata non satisfaciunt.

12 Ampl. vt † si duo testes instrumentatij deponant contra substantiam instrumenti, vt puta, quod aliter fuit dictum, quam scriptum, tunc instrumentum fiat falsum, *l.cum precibus. C. de probat. Menoc.de arbitr.iud.casu.105.qui in foro,n.32.Fel.cap.cum Ioannes,de fid.instr.nu.50.*

13 Ampl. quod si omnes testes † contradicant instrumento, illud careat omnino fide, ita ut dicatur falsum, *Bald.in l.1.§.siquis neget. ff. quemad.testam.aper.num,6,Fel.c.cum Ioannes de fide instr.num.46.Menoch. de arbitr. iud. casu. 105,qui in foro num.9.* reprobando opinionem illorum qui volunt debere esse contestes; & procedere, etiam si alij testes non instrumentarij deponerent pro instrumento. *Soc.iun.cons.189 lib.2.num.93.&seq.*

14 Ampl.etiam si testis contradicens † instrumēto, non sit omni exceptione maior, *Natta cons. 95.quidam,num.9.vbi de communi,& num.11. & cons.97.Valde num.14.* vbi reprobat dissentientes, relati *a Surd.cons.378.supersunt n.12. Mascard.de probat quæst.6.num.56, in fin. & nu.67.*

Contrarium tenent relati *a Natta cons. 97.n. 14.& a Crauet.cons. 56. Antonius num. 3. & seq.Veral.decis.100.par.2.num.2.Franc. Marc.* decis.

decis. 426. *num.* 15. *&* 17. *Dec. in cap. tertio loco, de probat. nu.* 32. *col.* 3. *vers. vlt. not. Felin. in cap. cum Ioannes, de fid. instrum. num.* 44. addendo, quod prætetea est probandum illos esse omni exceptione maiores.

Concorda, & declara per *Crauett. cons.* 56. *Antonius num.* 9. *& seq. Surd. cons* 378. *supersunt nu.* 12. 27. 33. *& seq. Veral decis.* 279. *p.* 3. *Mascard. de probat. quaest.* 6. *num.* 59. *Ancar. Regiens. quaest.* 71. *lib.* 1. *num.* 2. *& seq.*

15 Ampl. etiam, vbi testis non † contradicit substantiæ instrumenti, sed tantum negat adfuisse illius stipulationi. *Natta cons.* 124. *nu.* 9. *&* 11.

16 Ampl. præsertim, vbi caueatur † Statuto, quod contradicente teste instrumentario, corruat fides instrumenti, etiam quod esset supernumerarius, vt apud Aragones teste, *Ioseph Sesse decis.* 119. *num.* 48. vbi *num.* 19. *& seq.* refert quomodo temperetur rigor illius Statuti. *Valas. cons.* 183. *in prin.*

17 Ampl. præsertim, † vbi testis contradicens instrumento, habet contestes, siue illi sint ex necessarijs ad actum, siue non. *Felin. in capit. cum Ioannes, de fid. instrum. num.* 43. *&* 51. *vers. limita secundo*, subdens quid dicendum si impugnantes, vel adiuuantes testes, sunt pares, vel dispares numero, vel conditione personæ.

18 Ampl. siue is testis sit ex † necessarijs ad solemnitatem instrumenti, siue non. *Felin. in cap. cum Ioannes, de fide instrum. nu.* 46.

19 Limit. vbi superest sufficiens † numerus testium, qui pro instrumento deponerent; veluti si in instrumento venditionis adhibiti fuerint tres testes, & illorum vnus cõtradicat instrumẽto. *Crauett. cons.* 56. *Antonius num.* 15, *vers. secundo, relati à Menoch. de arbitr. iud. casu* 105. *qui in foro, num.* 11. modo isti superextãtes examinati deponant pro instrumento, secus si non fuerunt examinati, vel sint mortui, vt ex *Bald. cons.* 228. *lib.* 2. *subdit idem Crauet. ibidem num.* 16. *Surd. cons.* 378. *num.* 26. addendo procedere, siue illi testes sit mortui, siue haberi non possint, vel non examinentur, & notabiliter loquitur, vt solet in cæteris. *Papiẽs. in forma oppon. contra testes, §. dignoscitur, n.* 5. *Menoch. tamen sequitur Crauet. d. cons.* 56. quod necesse sit, vt illi examinati deponant pro instrumento, secus si non examinentur, vel examinari non possint quia sint mortui, *de arb. iud. cas.* 105. *qui in foro, num.* 24. *cum sex seq. Franc. Marc. decis.* 331. *part.* 1. *decis.* 486. *nu.* 9. addendo procedere, etiam quod illi sint mortui, *& num.* 11. *&* 16. *in princ. Mascard. de probat. quaest.* 6. *nu.* 44. *& seq.*

Proximam, & præcedentẽ limitationem esse
20 periculosam, † & adiuuare falsariorum fraudes
& astutias, dum adhibito supernumerario numero testium, facile possunt suas fraudes defendere, aliquibus testibus, vel notario, mortuis, vel absentibus à loco conditi testamenti, vel deponentibus non recordari de contentis in testamento, in quo fuerunt adhibiti testes, considerant *Menoch. & ab illo relati, de arbitr. iud. casu* 105. *qui in foro, num.* 25. *& seq. Mascard. de probat. quaest.* 6. *num.* 74. Ideo inter cætera argumenta, quibus dicebam esse suspectum, & corruere testamentum Iuguli, qui apoplexia correptus, factus mutus, exclusa germana sorore cum nepote ex fratre, instituerat nutu, ad interrogationem duorum notariorum N. meretricem cum N. Naldino, dum ægrotus iaceret in domo meretricis, asserentibus eisdem notarijs coram multitudine testium, qui bis, ter, si non quater excedebant necessarium numerum pro validitate testamenti, testatorem capite annuisse interrogatis, qui cum scribere posset, & nosceret, scripturam tamen à notarijs confectam non subscripsit, prout erat subscribenda, iuxta textum *in l. discretis., C. qui testam. facere possunt.* addendo præterea N. sororem dicti Iuguli, quæ transegerat cum Naldino, mediante certa quantitate infra certum tempus soluenda, posse citra pœnas indictas *in l. si quis maior. C. de trans.* dictam transactionem infringere, iuxta ea, quæ alias censuit Rota in pari casu, teste *Veral. decis.* 317. *transegit*, & late est prosequutus *Intrigl. tract. casib. consuet. centur.* 1. *casu* 14. *n.* 97.

21 Limit. vbi ex consuetudine loci, † vbi confectum est instrumentum, testes non requiruntur, nam si fuerint adhibiti, & vnus illorum cõtradicat instrumento, non minuitur illius fides. *Boer. decis.* 118. *num* 27. quem refert & sequitur *Menoch. de arbitr. iud. casu* 105. *nu.* 21.

22 Limit. vbi is testis, qui † contradicit instrumento, sua subscriptione illud approbauit. *Capic. decis* 192. *num.* 5. *Menoch. de arbitr. Iud. casu* 105. *qui in foro, num.* 23. *vers. declaratur.*

23. Limit. vbi is, qui induxit testem † contradicentem instrumento, multum temporis est passus labi à die, quo instrumentum impugnare poterat; ita vt verisimiliter dici, seu suspicari possit illud distulisse impugnationem, quoad alij testes instrumentarij essent mortui. *Boer. decis.* 118. *num.* 21. *Bald. cons.* 36. *quidam lib.* 3. *Fulgos. cons.* 79. *quidam*, quos refert *Menoch. de arbtr. iud. cas.* 105. *qui in foro, nu.* 30.

24 Limit. vbi testis contradicens † instrumento, consequitur aliquod commodum, vacillante fide instrumenti. *Veral. decis.* 100. *part.* 2. *num.* 1. *Franc. Marc. decis.* 486. *par.* 1. *nu.* 14.

25 Limit. vbi instrumentum coadiuuatur † alijs testibus non instrumentarijs, vel alio adminiculo. *Franc. Marc. decis.* 486. *part.* 1. *nu.* 16. *circa med. Ioseph. de Sesse decis.* 119. *num.* 31. *Surd. cons.* 378. *in princ. Felin.* late hoc examinans *in cap. cum Ioannes* 11. *de fid. instrum. num.* 51. *vers. limita secundo, & Alex. cons.* 17 *vol.* 3. *num.* 14. *in fin. Crescent. tamen, relato Felin. decis.* 1. *de testib.* sublimitat, si testes non instrumentarij patiantur aliquam legitimam exceptionem.

26 Limit. vbi is testis, non refert † rationem suæ depositionis, quamuis non fuerit interrogatus. *Franc. Marc. decis.* 486. *part.* 1. *nu.* 18. *Felin. in cap. cum Ioannes, de fid. instrum. n.* 42. *Veral. decis.* 100. *par.* 1. *nu.* 3.

Limit.

27 Limit. vbi causa † est leuis. *Felin. in capit. cum Ioannes, de fid. instrum. num. 51. Menoc. de arbitr. iud. casu* 105. *qui in foro, num.* 20. exemplum referens si agatur de causa possessorij.

28 Limit. vbi ceteris † paribus, maior pars testium deponit pro instrumento. *Arg. l. ob carmen, ff. de testib. cap. in nostra, eod. tit. per qua Iura* ita firmat *Franc. Mart. decis.* 151. *par.* 1. *num.* 6.

29 Limit. vbi testis directè † non contradicit instrumento. *Franc. Bec. consi.* 86. *nu.* 1. *circa fin.* declarando quando testis dicatur directo contradicere.

30 Testis contradicens instrumento † qualiter debeat deponere. *Ancar. Regiens. quast.* 71. *par.* 1. *num.* 12. *& seq.*

31 Testes instrumentarij, si examinentur † ad comprobandum instrumentum, vbi aliquis illorum contradicit, quomodo debeat deponere, videndi sunt *Bald. Alex. Ias. in l. cum antiquitas, C. de testam. Rom. cons.* 8. *Alex. cons.* 77. *lib.* 2. *Vasq. de success. creat.* §. 32. *nu.* 91. *Crass. recept. sent.* §. *testamentum, quast.* 59. *num.* 2. *Mascard. de probat. quast.* 6. *num.* 40.

---

§. XII.

SVMMARIVM.

Testes debēt esse præsentes dum rogētur notarius vt de placitis partium conficiat instrumentum. 1. *Ampl.* 4. 5. 11

Testes an rogandi, & quando, vt adsint stipulationi instrumenti. 3. *Quando dicantur præsentes.* 6.

Ex præsentia quando arguatur scientia. 7

Testes ignorantes latinum sermonem, si adhibeātur stipulationi instrumenti, sat est idiomate illi noto explicare contenta. 8. 9. *& quid si examinentur.* 9. *an debeant videre contrahentes.* 10.

1 EXaminando articulum propositum supra §. 10. *ampliat.* 11. testes debere esse præsentes, dum mandatur notario, vt de promissis, datis, vel conuentis conficiat publicum instrumentū, probatur *§. sed et si,* §. *oportet auth. de instr. cautel. & fide cap.* 2. *de fide instr. c. de procur. glos. l. generali, C. de tabul. lib.* 10. *& in cap. post. cessionem, verb. litteras, de probat. Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 10. addendo

2 quandoque † nomina testium exprimi per genitiuum, quandoque per ablatiuum casum. *Alex. cons.* 13. *ex his lib.* 1. *num.* 8. vbi plures consentientes congesit. *Marsil. singul.* 56. *Abb. in cap.* 1. *de fid. instrum. num.* 2. *vers. nono. Dec.* 34. *vers. octauo, & Felin. num.* 14.

Singulare vnum, ante omnia est notandum, quod quamuis communiter notarij non facta distinctione, addant instrumentis testes fuisse

3 vocatos, & rogatos, quod de solemnitate non est necesse vt illi rogentur. *Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 10. *in fin. Felin. in cap.* 1. *de fid. instrum. num.* 16. *vers. testes, & Dec. num.* 35. remissiue illis referentibus, quibus casibus testes fuit rogandi vt adsint instrumento, & dixi aliqua in *in meis collectaneis ad auth. rogati, C. de testib.*

4 Ampl. vt debeant esse præsentes toti stipulationi † instrumenti, nam si illorum aliquis recedetet, etiam coactus, & intermissa stipulatione non rediret, vel alius illius vice, cui enunciarentur quæcunque in præcedentibus conuenta nullum esse instrumentum. *l. qui testamento,* §. *veteris, ff. de testam. glos. & communiter Doct. in l. casus, C. de testam. verb. remissum. Paris. loquens de stipulat. testam. cons.* 33. *lib.* 2. *n.* 28. *l. testium, C. de testib. cap.* 2. *de consuet.* §. *sed et si, auth. de inst. cautel. l. qui testamento* 20. §. *fin. ff. de testam. & qui test. Nicol Hontem. tract. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 25. *& seq plurib.*

5 Ampl. vt testes debeant præterea intelligere † quæ à partibus agantur, & à notario scribantur, percipiendo mentem contrahentium, aliter enim non dicerentur illi esse præsentes. *l. coram ff. de verb. signif.* ignorans enim non intelligitur præstare præsentiam, vel consensum. *Bald. in rub. C. qui admit. nu.* 4. *& seq.* inferens iudicem, vel consanguineum non præstitisse consensum actui simulat, oquem partes nuncupabant verum; Quamuis effectu iuris considerato

6 præsentia † importet concomitanter intelligentiam. *l. diem. ff. de arbitr. Card. in clem. causam de elect. num* 6. *Imol. in l. hæredes palam, ff. de de testam. num.* 2. *Cefal. cons.* 185. *in causa mihi commissa, num.* 18. *seq. pluribus. Menoch. præsumpt.* 21. *lib.* 6. *num.* 1. *& seq. Polyd. Ripa in tract. de nocturn. temp. num.* 1. ambo late

7 examinantes quando ex præsentia † arguatur scientia, tam in re deponente de alicuius præsentia, quam in notario, qui asserat quem fuisse præsentem, vel certioratum de beneficio legis, cui præsens renunciare asseritur.

8 Notandum tamen, quod si adhibeantur testes ignorantes † latinum sermonem, sat est illis à notario vulgari idiomate declarari, quæ latina oratione scripsit, & per interpretem percipere, quid fuerit actum. *Ias. in l.* 1. §. *eadem autem, ff. de verb. oblig. num.* 4. non enim, vt inquit *Vlpianus in l. qui testamento* 20. §. *fin. ff. de testam. & qui testam fac. poss.* sermonis intelligentiam exigimus, si quis sensu percipiat, cui rei sit testis adhibitus. *Ias. in l. si non speciali, C. de testam. num.* 6. & late *Nicol. Hontem. in suo tract. de arte notariat. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 1. *& seq.* vbi ex *Ias. Cast. et alijs in d.* §. *eodem autem, et Canonistis in cap. ex litteris de sponsal. Mysing. obseruat.* 26. *centur.* 5. refert quid

9 seruandum si stipuletur † instrumentum à notario Italo, vel alterius gentis, inter Gallos, vel Germanos, qui se inuicem non intelligunt & quid seruandum tali casu circa interpretem, & de iudice proferente sententiam inter homines diuersi idiomatis, vel si examinantur testes ignorantes idioma iudicis.

10 An autem testes debeant præterea † videre partes

partes rogãtes notarium de confectione instrumenti dicam *§. seq.*

11 Ampl. vt testes sint etiam adhibendi in scriptura † priuata ad effectum, vt creditor concurrere possit cum creditore instrumentario. *l. scripturas. C. qui potior. in pign. hab.* ad cuius textus intelligentiam dixi plura *in meis Collectaneis ibidem.*

§. XIII.

SVMMARIVM.

Præsentia includit visum. 1
Præsens quis dicatur. 2
Visus nomine omnis sensus corporis intelligitur. 3
Testes adhibiti in instrumento sat est quod audiãt licet non videant contrahentes, modo notam habeant illorum vocem. 4. 5. 6. *Ampl.* 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 28. *Declara* 19. *Limit.* 20. 21. 22. 24. 27. 29. 30. 31. 32
Testes adhibiti in testamento ad illius validitatem opus est vt videant testatorem. 34. 36. *Ampl.* 37 38. 39. 46. 50. 52. *Limit.* 45. 47. 48. 49. 51. 53. 54. 55. 56
Scotatio est solemnitas antiquitus adhibita in donatione rei stabilis, quæ fiebat ecclesiæ. 22
Copula carnalis an probetur testibus cortinarijs. 23. 33
Memoria quomodo probetur. 25
Visus quoties requiritur in teste. 26
Testis de auditu quando probet 28
Glos. in l. si non speciale, C. de testam. reprobatur, et approbatur. 35

1 QVia præsentia † necessario non includit visum, *cap. 2. de consuetud. §. hinc nobis deb. hæred. & Falcid.* præsens enim 2 habetur † & qui in hortis, vel in foro, vel vrbe vel in continentibus ædificijs reperitur, dum tamen audire possit, quæ ab alio dicuntur, & notam habeat illius vocem, *l. 1. §. eodem tecto. ff. ad Syllan. l. præsens & l. seq. ff. de procur. Spec. de teste, §. 1. num.* 52. addendo tale testimonium 3 dici de visu † quia nomine visus omnis corporis sensus intelligitur, & probari contractum fuisse matrimonium ab ijs qui verba consensus nuptiarum protulerant, licet testis illos loquentes non viderit, sed audiuerit.

Ideo probabiliter dubitari potest, an ad vali-4 ditatem † instrumenti sit cum præsentia testium addendum quod illi videant contrahentes. Quãuis *glos. in §. hinc nobis, verb. et vidisse. auth. de hered. et falcid.* cõcludat testẽ debere videre, iuxta verba eiusdem textus, qui copulatiue requirit testes debere esse præsentes, & videre, & conuenit illud *Euang. Io. c. 3. Quod scimus loquimur, & testimonium nostrum verum est*; attamen quia ille textus loquitur de annexis vltimæ voluntati, duos casus constituam.

5 Primo, quod in contractibus † sufficit testes esse præsentes, & intelligentes mentem contrahentium, licet illos non videant, si modo illorum vocem notam habere asserant. *glos. communiter recepta in l. 2. §. itẽ Labeo ff. de aqua plu. arcend num. 4. & Cuman. num.* 8. addendo hoc esse periculosum, cum sæpe hominum voces mutentur; idem repetens *Rom. ibid. num.* 8. plura hinc inde afferens, residens in hac opin. si contrahentes soli sint. *Math. sil. singul.* 124. *et ibi addentes, num.* 11. *&* 12. *Anton. Trigon. sing.* 98. *Viuius opin.* 990. *Testes de auditu. Alex. cons.* 99. *in casu lib. 3. num.* 5. *et ibi addentes* alios referunt. *Ias.* plures cumulans, *in l. si non speciali, C. de testam. num.* 9. *relati a Farinac. de testib. quæst. 69. cap. 5. num.* 164. *& cap. 6. nu.* 175. *& nu.* 176. referens dissentientes. *Pacian. de probat. lib. 1. cap. 10. num. 7. & seq. & nu.* 32. *& seq.* vbi rationem refert *& num.* 81. *& seq.* & alios refert *Menoch. de arbitr. iud cap.* 475. *num.* 16. *Abb. cap. præterea* 27. *de testib. nu.* 6.

6 Quæ dicentur de probatione, quã facit instrumentũ stipulatũ de cõtractu, non visis cõtrahentibus ab ipsis testibus rogatis pro solẽnitate instrumenti, eadem sunt dicenda, si agatur de probando aliquid quod dicatur factum, vel dictum testibus tantum audientibus. *Spec. de tut. §. 1. num.* 53. 54.

7 Ampl. etiam vbi perfecte contrahentes † non visuntur, sed velcum aliqua difficultate, vt puta per rimulam, vel crates, vel cancellos ligneos, vel ferreos, modo absolute non impediatur auditus testium. *glos. fin. in cap. nihilominus* 3. *q.* 9.

8 Ampl. etiam si ageretur de probando † matrimonio contracto inter aliquos. *Spec. de teste, §. 1. num.* 53. sequitur *Ias. in l. si non speciali, C. de testam. nu.* 9. *Viuius opin.* 990. *testes de auditu nu. 1. in fin.* asserens ita decisum coram Oradino præceptore suo Rotæ Auditore. *Farinac.* plures cumulans *de testib. quæst. 69. cap. 6. num.* 177. *& seq.* vbi refert dissentientes, & concordat.

9 Ampl. etiam si testes non deponant † habuisse notam vocem contrahentium, si alia concurrãt indicia, quod testibus nota esset vox contrahẽtium, *Viuius. opin.* 990. *testes de auditu. nu.* 2. referens ita fuisse decisum.

10 Ampl. non solum si cancellum † vel cortina, sed etiam si paries fuerit intermedius. *Pacian. de probat. lib. 1. cap. 10. num.* 8. vbi plures congerit. *Bart. in l. 2. §. idem Labeo, ff. de aqua pluuia arcend. num.* 4. *Alex. in l. si non speciale. C. de testam. nu. 6. in fin.* & *num.* 7. respondet obiectis *Ioan. And.* tenentis contrarium. *Mich. Graf. recept. sent. sent. §. testamentum n. 4. in fin. Ias. d. l. si non speciale nu.* 9. *Pacian. de probat. lib. 1. cap. 10. nu. 32. in fin. vers. ex quibus.*

11 Ampl. vt tales testes probent † contractum, alijs adminiculis non concurrentibus; vt reprobatis dissentientibus concludit *Farinac. de testib. quæst. 69. cap. 6. nu.* 188. *& seq.*

12 Ampl. præsertim vbi testes paulo ante † viderunt cõtrahentes in loco, in quo deponunt illos audiuisse contrahere. *Abb. in c. cum causam el 1. de testibus num. 9. vers. & faciunt*, refert, & sequitur *Pacian. de probat lib. 1 cap. 10. num.* 26.

13 Ampl. præsertim, vbi non adesset causa, † qua testes falli possent, in agnitione cuius est vox, vt puta dicendo quod contrahentes erant soli. *Io. Imol. in l. 2. §. idem Labeo ff. de aqua plu. arcẽd.*

Alciat.conf.60.num.12.tom.3.lib.9.& conf.94. col.fin.verf.fecundo lib.9. quos refert *Pacian. de probat.lib.1.cap.10.num.30.*

14 Ampl. præfertim fi agatur de probando† contractu, qui perficiatur folis verbis, vt puta quod Titius mandauerit, vel fit ftipulatus, vel illi quid promiffum, & fimilia. *Alberic.in l.2.§.idem Labeo, ff.de aqua plu arrend.num.5.Pacian. de probat.lib.1.cap.10.num.37.& feq.& 39.*

15 Ampl.præfertim vbi teftes notario † vel iudici afferant habere notiffimas voces contrahentium. *Aret.in cap.cum caufam.de teftib. n. 45.verf.tertia conclufio*, concludens tunc plufquam femiplene probare:fecus fi deponant notas tantum habere.

16 Ampl. etiam quod teftes fuerint requifiti vt ftarent retro cortinam, † vel intermedio pariete, quoad partes audiant, & deinde deponant, quæ audiuerint. *Imol.in cap.præterea, de teftib.n.7. & Fel.num.4.verf.& per hoc datur. Caft. in l.fi non fpeciali num.6.& Iaf.num.9. Marfil.de probat.num. 328. verf. Remedium eft. & 332.* concludentes hanc effe optimam cautellam extorquendi confeffionem a contumaci debitore, qui coram teftibus tenuit fateri debitum, & late profequuntur. *Hect. Armil.tract.de teftib. §. teftis actum probans num. 4.& §. teftis auditũ proprium num.68.& multis feq.* vbi plures cafus refert, & ante illum *Menoch.de arbitr.Iud. cafu 471.difputari num.16.& feq.*

17 Ampl. etiam fi notarius non † videat contrahentes, impeditus pariete vel cortina. *Alex.conf. 190.Vifis lib.7.num.10.*

18 Ampl. præfertim vbi ipfi teftes effent fide digni,† familiares, amici, vel confanguinei contrahentium: nam cum illi verifimiliter non potuerint decipi in agnitione vocis, & credibile fit, quidquid eft verifimile, optime tunc probant. *Alex.* loquens de fratre & forore, *conf.24. nu. 10.verf.fed cui dub.vol.2.Pacian.loquẽs de amico,de probat. lib.2.cap.10.num.45.& feq.*& facit illud *Genef.cap.27.Vox quidem Iacob, fed manu, Efau.*

19 Intelligas tamen teftes cortinales probare,†fi illi examinati deponant bene habuiffe notas voces contrahentium, vel donatoris caufa mortis, vel codicillantis, vel teftantis, vel notarius rogatus afferat ipfos teftes fibi affirmaffe bene nofcere voces eorum, quos non vident. *Alciat. conf.94.col.fin.lib.9.*fequitur *Pacian.de probat. lib.1.cap.10.num.24.*

20 Limit.vbi teftes non paulo ante contractum † fed diu ante vidiffe ibidem contrahentes, affeRunt, *Felin.in cap.præterea 27.de teftib. nu.4. verf.Hoc limitat.* concludens teftes de auditu fuper contractu probare, fi paulo ante contractum vidiffe contrahentes deponerent, ingredi locũ, vbi audierunt illos contrahere. *Farinac.* alios congerens *de teftib.quæft.69.cap.6.n.195*

21 Limit.vbi agitur de contractu, † qui vltra verba, requirit præterea factum vifibile, vt in cafu *cap.2. de confuet. vbi Abb. & reliq. Canonifta*; nam cum pro firmitate donationis, quæ fiat ecclefiæ, neceffaria fit fcotatio,id eft,vt donans acciperet modicum terræ, & illud fupra altare poneret, vel extremitate pallij, quod manu Prælati fuftentabatur, & donans dicebat audientibus teftibus, & videntibus: Ego dono talem fundum Bafilicæ S. Petri, pro remedio animæ meæ: Ideo cum vltra verba requireretur factum, non probaretur talis donatio teftibus cortinarijs refert, & fequitur *Pacian.de probat. lib.1.cap.10.num.75.& feq.* concludens,ea quæ duplici fenfu percipiuntur non probari vno fenfu tantum.

22 Limit. in teftibus deponentibus † de feparatione, feu actu impeditiuo matrimonij, nam nifi deponant de vifu partium, non probant. *glof.in cap.præterea de teftib.*quam fequuntur, & fingularem dicunt *Alex.in l. fi non fpeciali. C.de teftam.num.7.in prin.& Iaf.num.9. in fin.addentes ad Matthefil.fingul.124. n. 10.*late tamen profequitur *Farinac.de teftib. quæft. 69.cap.7.*quando teftes de auditu retro cortinã

23 † probent carnalem copulam. *Menoch.de arb. Iud.cafu 475.difputari num.21.Pacian.de probat.lib.1.cap.10.num.10.*

24 Limit.fi agatur de contractu,†in quo factum requiratur, & non fufficeret fola verborum expreffio, feu vbi agitur de contractu, qui vifu tantum percipitur, *Archid.cap.hoc videtur.22. quæft.5.*loquens de captura poffeffionis, vt puta fi agatur de probando mutuo, *Alberic.in l. 2. §.idem Labeo ff.de acqu. plu. arcend. num.4.*

25 † fubdens *num.10.*quomodo probetur memoria, *relati a Pacian.de probat.lib.1.cap.10. nu. 45.in fin.& num.46.* fubdens *num. 47. & feq.*

26 *plurib.*qui fint actus vifus † oculorum requirentes.

27 Limit.vbi teftes non † coarctant illorum dictum ad perfonas, quæ contraxiffe afferuntur tantum; vt puta dicendo, quod in loco parietis intermedij, vel vltra cortinam, non aderant nifi Titius, & Mæuius, qui contraxerunt, nec alij adeffe poterant, quin fciuiffent, *Alberic.in l.2.§.idem Labeo, ff.de aqua.plu. num.3.* addendo quod etiam fufficiens effet probatio, fi teftes

28 deponerent † audiuiffe Titium promififfe Scio, & eos cognouiffe ex voce, & hanc effe probationem multum difficilem;idem ex *Innoc.Ioan. And.Imol.& alijs repetit.Roman.ibidem.nu.8. verf.aut contrahentes,*fubdens aliud dicendum fi cum illis fint alij.*relati a Pacian.de probat.lib. 1.cap.10.n.27.& feq Farinac.de teftibus.quæft. 69.cap.6.num.194.*

29 Limit. in probando quafi contractu, feu delicto † *addentes ad Mathefil fingul.24. nu. 13.* dum prius *num.9.* retuliffet quid in contingentia facti fuerit factum, & late examinat *Farin. de teftib.quæft.69.cap.5.nu.165.& feq & cap.6 num.183.& 189.& feq.Pacian.de probat.lib.1. cap.10.num.12.& feq.*examinat, *Hontem. de artenotariat.lib.2.cap.15.num.12.& feq.*

30 Limit. vbi teftis non deponeret † habere notam vocẽ contrahentium de recenti, fed vel de adolefcentia, & contrahentes effent facti viri, vel fenes. *Aret.in cap.cum caufam de teftib. nu. 49.Farinac.de teftib.quæft.69.cap.5.num.174.* dum prius *num.169.* firmaffet teftes debere deponere bene habere notam vocem contrahentium,

tium, ita ut decipi non posset, & talem notitiam probari, quia testis sit vicinus domui contrahentium; & idem dicerem, si assidua esset consuetudo, vel esset affinis, remittendo ista omnia arbitrio iudicis. *Anton. Trigon. sing.* 98. *Audi. n.* 14. *Bursat. conf.* 316. *num.* 21. *Alex. conf.* 99. *In casu nu.* 4. *vers. sed tamen & num.* 5. *vbi apost. vers. notat. lib.* 3.

31 Limit. vbi contrahentes, vel vnus † illorum esset infirmus. *relati à Farinac. de testib. quaest.* 69. *cap.* 6. *nu.* 188.

32 Limit. vbi iudex arbitratur † non esse adhibendam fidem hisce testibus cortinarijs, inspecta qualitate testium, contractus, & alijs quae mouere possunt iudicem ad arbitrandum talem esse facti veritatem. *Menoch. de arbitr. iud. casu* 475. *num.* 19. *& seq. & nu.* 22. *Pacian. de prob. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 41. *& seq. Farinac. de testib. quaest.* 69. *cap.* 6. *num.* 196.

33 An autem carnalis copula probetur † testibus cortinarijs, seu de auditu proprio, remoto visu, viden. *Farinac. de testib. quaest.* 69. *cap.* 7. *Addentes ad Mathesil. singul.* 124. *n.* 10.

34 Secundus casus est in vltimis voluntatibus, † & tunc pro regula constituendum est, si de testamento conficiatur instrumentum, quod ad illius validitatem necesse est, quod testes videant testatorem. *l. si non speciali, C. de testam. Bart. in l.* 2. §. *idem Labeo ff. de aqua plu. arcend. n.* 4.

35 *vers. sed in testatore*, addendo Cyn. & alios † reprobate *glos.* aliud sentientem *in d.* §. *Labeo, verb. audiuerit*, & illam esse falsam, asserunt addentes *ad Bart. idem vers. contra hanc glos. Alberic. ibidem num.* 1. asserens hanc opinionem esse tutiorem iuxta *Oldr.* licet ipse *Alberic.* aliud sentiat dum testatur *glos.* bene dicere. *Roman. ibidem num.* 8. *& Angel. num.* 2. *Ias. in l. si non*

36 *speciali, C. de testam. nu* 5. concludens † testes debere esse in praesentia testatoris, & illum videre oculata fide, alias testamentum non valet *Mathesil. singul.* 124. *relati à Farinac. de testib. quaest.* 69. *cap.* 5. *nu.* 173. *& cap.* 6. *n.* 185. *Menoc. de arbitr. iud. cas.* 475. *disputari n.* 23. *Pacian. de probation lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 17. *et seq.* testans de veriori, relatis qui aliud sentiant, *& num* 81. *& seq.* rationem refert. *Clar.* § *testamentum, quaest.* 59. *Paris. conf.* 33. *lib.* 2. *nu.* 1. *& seq.*

37 Ampl. etiam si testator † non esset infirmus, vt colligitur ex *Roman. in l.* 2. §. *idem Labeo, ff. de aqua plu. arcend. in princ. nu.* 8.

38 Ampl. etiam si visus testium † impediretur cortina, seu linteo, vel tenui pariete, adeo quod non videatur testator à testibus, etiam quod assererent habere notam vocem testatoris. *Ias. in l. si non speciali, C. de testam. num.* 7. *& 9.*

39 Ampl. vt coruant legata in eodem † testamento relicta, addentes *ad Mathesil. singul.* 124. *num.* 6.

40 Ampl. idem in instrumento † inuentarij. *Pacian. d. probat. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 40. *& si vero absunt, auth. de hered. & Faleid. Socin. regul.* 384. *nu.* 2. *Ias. in l. scimus, C. de iur. delib. num.* 4.

41 Ampl. etiam quod in testamento † sit posita clausula codicillaris, vel donationis causa mortis, *Ancar. Regiens. quaest.* 11. *part.* 2. *num.* 12. 16. 20. *& seq.*

42 Ampl. praesertim si testator † sit infirmus. *Farinac.* plures referens *de testibus quaest.* 69. *c.* 6 *num.* 188

43 Ampl. vt nec Princeps possit rescribere † testamentum valere testibus non videntibus testatorem, *addent ad Clar.* §. *Testamentum, quaest.* 59. *in fin.*

44 Ampl. vt testator reciproce † debeat videre testes. *Paris. conf.* 33. *lib.* 2. *num* 36.

45 Limit. in codicillis, † *Mathesil. singul.* 129. *circa med. Alex ad Bart. in l.* 2. §. *idem Labeo ff. de aqua plu. arcend vers. contra hanc glos. relat. Menoc. de arbtr. iud. casu* 475. *disputari nu.* 24. *relati à Farinac. de testib. quaest.* 69. *cap.* 6. *num.* 187

46 Contrarium tenent † *Menoch. & ab illo relati de arbitr iud. casu* 475. *disputari, num.* 24. *vers. contrarium*, addendo hanc esse probabiliorem opin praesertim si codicillos faciens sit infirmus. *Pacian.* alios referens *de probat. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 19. *Ancar. Regiens. quaest.* 11. *p.* 2. *num.* 12. *& seq.* praesertim vbi testator volebat testari. *relati à Farinac. de testib. quaest.* 68. *c.* 6. *num.* 186. *Dec. conf.* 354. *in casu, nu.* 3.

47 Limit. in donatione † causa mortis, *Alex. ad Bart. in l.* 2. §. *idem Labeo ff. de aqua plu. num.* 4. *vers contra hanc glos. Pacian. de probat. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 19. *in fin. Hontem. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 15. *num* 8. *& seq.*

Contrarium tenent *Farinac. & ab illo relati de testib. quaest.* 69. *cap.* 6. *num.* 186.

48 Limit. vbi testator † videretur à testibus cum aliqua difficultate, vt puta per simulum, vel foramen. *Ias. in l. si non speciali, C. de testam. n.* 7. *vers. limitat tamen*; exemplo eorum qui deponunt vidisse fabricantes falsam monetam, vel bonam rodentes, vel adulterantes alienam mulierem. *Pacian. de probat. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 21. *Farinac. de testib.* 69 *cap.* 6. *nu.* 185. *circa med.*

49 Limit. vbi testamento condito † retro cortinam, vel pariete impediente visum testium, addita est clausula codicillaris, vel donationis causa mortis, *addentes ad Mathesil. singul.* 125. *n.* 3. *& 4.*

50 Contrarium † tenet *Corn. conf.* 19. *principale vol.* 2. vt referunt *addentes ad Mathesil. sing.* 124. *num.* 4. *& 5.* & dixi *sup. nu.* 41.

51 Limit. vbi adesset Statutum † vel consuetudo contraria. *Ias. in l. si non speciali. C. de test. num.* 1. & persuadetur ex dictis *Gail. obseruat.* 123. *& Ias. ibidem num.* 2. *& seq.*

52 Contrarium † voluit *Hontem. de art. notar. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 31. *& 32.*

53 Limit. vbi instituitur † ecclesia, vel pius locus, nam valet testamentum, & sunt debita legata, etiam ad non pias causas relicta. *Corn. & reliqui relati ab addentibus ad Mathesil. sing.* 124. *nu.* 6. *Pacian. de probat. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 23.

54 Limit. in testamento † condito tempore pestis, si testes notam habeant vocem testatoris. *Pacian. de probat. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 22. vbi refert *Alciat.* sibi non constasse *Mysinger. obseruat.*

obseruat. 96. centur.1.Parif.conf.33.lib.2. nu. 22.& seq. vbi late comprobat.

55 Limit. in testamento † condito in domo obscura, si testes non habeant vocem testatoris, *addentes ad Mathesil. singul.124 nu.8.*

56 Limit. vbi testes non sunt † probatæ vitæ, & fidei. *Abb.cap.2. de consuet. num. 6. & vt ego* addo aliquam patiatur exceptionem iuridicam, de quibus *in l.3.ff de test ib.Hontem.de art.notariat.lib.2.cap.15.num.34.*

§. XIV.

SVMMARIVM.

Iudicij calor multa operatur. 1

Acta iudicij non requirunt præsentiam testium. 2. *& quare* 3. *Ampl.* 5.6.8. *Limit.* 9. 10. 11.12. 13.14.15.16

Acta iudicij quæ dicantur. 4

1 Quos pariat effectus iudicij † calor, longum esset referre, vt patet ex congestis *a Cotta in suis Memoral. §. Iudicis præsentia, & a me in meis Collectaneis ad cap.Bonæ.§.contra legati de elect.* Cæteris omis-

2 sis is est præcipuus, vt acta iudicij † non requirant præsentiam testium ad illorum validitatem *cap.quoniam contra.de probat. vbi Anton. de Butr. & Abb.Lapus allegat.*81.*non valuit.n.*3. *in prin.Alex.conf.*13.*ex bis lib.*1.*nu.*8.*verf. & quandoque.l.fcimus.l. in donationibus. C. de donat.* per quæ iura ita firmat *Amanel. de Cleraq.fingul.*98.*Dec.cap quoniam contra. de prob. num.*76 *verf. in fin.glof.* plures consentientes referens. *Spec.de inst.edit.*§.8. *restat. num.* 18.

3 *circa med.* † vbi rationem assignat.

4 Acta autem † iudicij quæ dicantur, videndus *Dec in cap.quoniam contra de probat. num.*44. *& feq.verf.decimo, et nu.*56.*verf.vndecimo, et num.*57 *et feq.Aret. num.*28.*et feq.Felin. nu.*7. *et feq plurib.*

5 Ampl.etiam in examine testium.† *Dec. capit. quoniam contra, de probat. num. 76. in princ. verf.in fin.glof.* vbi de communi, vbi refert cationes aliud persuadentes.

6 Ampl. etiam in mandato,† quod alicui datur apud acta. *Aretin.in cap.quoniam contra. de probat.num.*28.*cum quatuor feq.* idem censuit *Rota teste Mandof. ad Lapum. allegat.*81. *Non valuit num.*3.*verf.quoniam contra in fin.* addendo, modo mandatum fit datum præsente iudice, & illo mandante scribi apud acta.

7 Contrarium tenent † relati *a Dec.in cap.quoniam contra.de probat,num.*77,*et feq. verf. retenta tamen.* vbi respondet singulis argumentis Aretini, & concludit illius opinionem veram vbi mandatum fuit rogatum apud acta de commissione iudicis, expressa, vel tacita. *Socin. regul.*384.*num.*5.

8 Ampl.etiam in testamento facto † apud acta, nam valet etiam si non fuerint adhibiti testes. *Bart.et reliqui in l.omnium. C. de testam. vbi Alex.num.4.Michael Graf.§. testamen tum quæst.*54.*num.*18.

9 Limit. vbi iudex facit † fidem de actis iudicialibus, *Spec.de inst.edit.§. restat num.* 18. *in princ.verf.et quia.*

10 Limit. vbi agitur de probanda † solemnitate actus iudicialis, *glof. l. in donationibus, verb. fub notatione.C.de donat.*

11 Limit. in non pertinentibus ad expeditionem † iudicij; seu quæ extrinsecus insecuntur, seu accidunt, iudicio. *Mascard.de probat. conclus.* 1095.*num.*6.

12 Limit. in subdelegatione † quæ fiat a iudice. *Felin.in cap.quoniam contra.de probat.nu.* 9.*in prin.addentes ad Lapum allegat.*81.*Non valuit num.*3.*verf.fuper eo.*

13 Limit. vbi grauitas causæ † aliud suadet, vt puta si agatur de causa hæresis. *cap. vt officium §.*1.*de hæretic.in fexto.Socin.regul.*384.*num.*3. *Mandof.ad Lap.alleg.*81.*num.*3. dum voluit in causis grauibus cautionem esse adhibere testes.

14 Limit. vbi adesset consuetudo contraria † *Soc. regul.*385.*nu.*4.*relato lo.And. in cap. quoniam, contra de probat.Mandof ad Lap.alleg.* 81. *Non, num.*3. testans de consuetudine vrbis in prolatione sententiarum, appellationibus, quod tamen meis temporibus non vidi seruatum, nam stylus Curiæ, modo est albus, modo niger.

15 Limit. quod acta † quæ fiunt coram compromissarijs. *Alexan.consil.*13.*libr.*1.*num.*8. *in fin. verf.tamen.Mascard.de probat.conclus.*105. *num.*11.

16 Limit. vbi iudex † quid committit alicui, & præsertim notario. *Ruin.conf.*49.*quia libr.* 5. *num.*23.*Dec.cap.quoniam contra de probat.nu.* 49.*verf.et notario,et Aret.num.*28.

§. XV.

SVMMARIVM.

Instrumentum vt fit validum opus est vt de illo conficiendo rogetur notarius a contrahentibus. 1. *Ampl.* 2. 3. 4. 5.7.8.9.10.11.

Rogitus notarij probatur testibus asserentibus fuisse præsentes stipulationi. 12.*Ampl.*13

Item assertione notarij 14

Item si post clausulam, actum, vel aliam, addita fit clausula, et cætera. 15.

*Item alijs modis relatis num,*16.17.18.19,20.21 22.23.24.25.26.27.28.29.30.31.32.33.34.35. 36.37.

Amplia relatos modos probandi rogitum notarij. 38

Notarius an præsumatur rogatus. 39. *Qua pœna afficiatur si patiatur rogari de actu non licito, et qui fint tales actus.* 41. *Censetur rogatus vt apponat clausulas folitas et consuetas, et quæ illæ fint.* 42

1 Nonum substantiale instrumenti est, quod notarius probetur † rogatus ad illud conficien-

ficiendum. *l. si quis ex argentarijs*, §. *pertinet. ff. de edend.* §. *nos autem. auth. de tabellion. vbi glos. verb. iungatur, cum alijs relatis à Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. num. 3. Alex. cons. 153. lib. 2. nu. 15. vers. sed de solemnitate, & cons. 110 eod. lib. in prin. Menoch. præsumpt.* 81. *Dubitari, lib. 2. num. 4. vers. verum. Corn. cons. 70. libr. 4. num. 4. Alex. cons. 1. lib. 6. num. 8. Specul. de instrum. edition.* §. 2. *num. 13. Dec. in cap. 1. de fid. instrum. n. 54. vers. duodecimo. Cæsal. cons. 294 num. 37.*

2 Ampl. quod si notarius non fuit rogatus † ad conficiendum instrumentum, illud sit nullum, *Cæsal. cons. 294. in causa nu. 37. relatis Angel. cons. 230. num. 3. & Crauet. cons. 219. num. 6. in fin. Angel. cons. 275. ex nu. 2. vers. tertio, Rol. a Val. cons. 26. lib. 3. num. 12. Spec. de inst. edit.* §. 2 *num. 13.*

3 Ampl. etiam si ageretur de instrumento † testamenti. *Cæsal. cons. 294. In causa. nu. 37. & seq. Rub. Alex. cons. 14. num. 2. Angel. cons. 275. num. 2. vers. Ipsum enim Mantic.* concludens non valere, *de coniect. vltim. vol. lib. 2. tit. 4 num. 6.*

4 Ampl. quod si aliquo modo † non constet notarium fuisse rogatum de instrumento, non possit in publicum extendi scriptura, quæ asseritur confecta inter aliquos. *Angel. cons. 220. nu. 3. Innoc. in cap. 1. de fid. instrum. num. 7.* addendo præsertim procedere, si notarius, qui asscritur rogatus, sit mortuus, vel viuus asserat non recordari quod fuerit rogatus. *Rol. a Val. cons. 44. præsens. num. 26. in fin. Angel. cons. 275 ex num. 1. in prin. & vers. Hine causatur. Alex. cons. 153. lib. 2. num. 9.*

5 Ampl. vt non satis sit fuisse rogatum † ab vna parte, seu vno ex contrahentibus, sed rogari debet ab omnibus. *Spec. de inst. edit.* §. 3. *nu. 5. 7. Alexan. consil. 110. eximie libr. 2. in princip.* declarando, modo instrumentum fiat inter plures, secus si fiat de ijs quæ a voluntate vnius pendent, vt est testamentum, hæreditatis aditio, & similia. *& cons. 138. consultus. lib. 7. n. 1. Cagnol. in l. si librarius ff. de reg. iur. num. 16. Rom. cons. 204. nu. 2. Guid. Pap. decis. 122. n. 1. circa med. Lanfranc. in praxi cap. 2. num 12.*

Limit. si de interesse vnius tantum agatur, vt late declarat *Dec. in cap. 1. de fide instrum. n. 57. & seq.*

7 Ampl. etiam si instrumentum conficiatur † inter mercatores, vel alios, cum quibus est remissus rigor iuris, & attenditur æquitas. *Alexan. cons. 38. Consultus lib. 7. num. 8.*

8 Ampl. quod si instrumentum reperiatur † penes alterum ex contrahentibus, vel aliam personam, & ex illo non probetur expresse rogitus notarij, quod cessant omnes coniecturæ, & præsumptiones, quibus posset præsumi. *Menoc. præsumpt. 81. lib. 2. num. 16.*

9 Ampl. siue rogitus sit verus, † siue fictus, siue tacitus. *Alex. cons. 33. num. 11. vers. præterea, & n. 16. vers. nec etiam alij testes lib. 3. Mant. de coniect. lib. 2. tit. 12. nu. 3. in fin.*

10 Ampl. vt rogitus notarij † inducat probationem perfectionis instrumenti, de quo fuit ille rogatus. *Ruin. cons. 1. lib. 2. num. 23.*

11 Ampl. quod si testator iussetit vocari notariū, † qui rogaretur de testamento, iuxta voluntatem quam coram testibus declarauerat, & antequam aduenisset notarius, testator sit mortuus, dicatur idem intestatus decessisse. *Oldrad. cons. 119. relati a Couar. cap. relatum, el 1. n. 9. de testam. Clar.* § *testamētum, quæst. 7. Magdalen. late de numer. testium par. 2. cap. 5. num. 8. & seq plurib.* extendendo etiam contra piam causam: idē tenent *Bertaz. cons. ciuil 86. viro processu. n. 5. Dec. cons. 159. casus, num. 12.* vbi de communi, *& cons. 488. in causa & lite nu. 12. & seq. Paris. cons. 24. duo, num. 11.* & ita iudicauit Senatus Mantuanus teste *Surd. decis. 292. Annibal. nu. 11. & seq. Gabriel. de testam. conclus. 9. nu. 2.* vbi extendit, etiam quod instituti fuerint filij. *Surd. cons. 187. fidem num. 32.* qui loquitur de testamento inter liberos, relati *a Crescent. decis. 3. de testam nu. 1. in fin. vers. aliam. Magon. decis. Lucens. 32. nu. 11. Caldas de emption. c. 19. n. 6.* vbi plures consentientes refert: relati *à Gabriel. de testam. conclus. 9. num. 3. Ruin. cons. 1. vol. 3. num. 7. & seq. plurib. & num. 27.* ampliando, etiam si testamentum esset ad pias causas, *relatè a Ruin. cons. 15. vol. 2. n. 5. & seq.* relati *a Mart. decis. 8 num. 24. et seq.* ampl. præsertim si Statutum velit testamentum publicari, & idem lata comprobat *Thesaur. quæst. 28. lib. 4. num. 6. et seq.*

Contrarium volunt relati *infra* §. 17. *ampl. 11. vers. contrarium*, vbi deinde subdo conciliationem.

12 Rogitus notarij probatur multis modis: † primo assertione ipsius notarij in eodem Instrumento. *Angel. cons. 220. nu. 3. Mantic. de coniectur. lib. 2. titul. 12. nu. 4. et 7. Alex. cons. 153. num. 9. lib. 2. et 110. eod. lib. vbi addent. dicto notarij. Boer. decis. 35. num. 7. post med. vers. et sic notario* addendo præsertim si addat, & ego scripsi &c. *Paris. cons. 28. lib. 2. num. 51. et 53. in fin. Corn. cons. 70. num. 4. lib. 4. Afflict. decis. 245 num. 9.*

13 Item probatur † testibus, *Angel. consil. 275. num. 2. circa fin. vers. non enim*: & in tantum probatur testibus, quod si notarius asserat non recordari fuisse rogatum de tali instrumento, quod ab illo exhiberi petitur, & si rimatis illius bastardellis, & protocollis, non comperiatur scriptum instrumentum, examinatis testibus de rogitu, conficiendum est instrumentum iuxta dicta testium, quæ publicata habent vim protocolli. *Bald. l. fin. C. de edend. num. 21.* Si tamen notarius instaret examinari testes, vt fieret certus de rogitu, non audiretur, *Bart. in l. si quis ex argentarijs*, §. *prætor. ff de edend. n. 4. Ruin. cons. 1. lib. 4. num. 4. in fin* concludens sufficere duos. *Neuiz. cons. 27. num. 46. in fin.*

14 Item si notarius in instrumento † assesat, Ego N. notarius recepi instrumentum, quia non potest verificari receptio nisi præcedat rogitus. *Rol. a Val. cons. 44. præsens lib. 1. num. 44.*

15 Item si notarius apposuit † instrumento clausulā, renunciantes ambæ partes &c. iurantes &c. Inde &c. quia sub ea clausula, & cætera, intelligun-

ſiguntur comprehendi communia aliorum contractuum. *Rol. a Val. conſ. 44. præſens lib. 1. n. 46. & ſeq.*

16 Item ſi notarius aſſerat † ſcripſiſſe inſtrumentum. *addentes ad Alex. conſ. 153. videtur lib. 2. num. 9. verſ. Contrarium. Boer. deciſ. 35. nu. 7. poſt med.* addendo ſufficere ſi dicat, ſcripſi &c. *Pariſ. conſ. 104. lib. 1. num. 71.*

17 Item vbi notarius aſſerit † ſe a partibus fuiſſe vocatum & cætera, *Alex. conſ. 38. conſultus. lib. 7. num. 4.*

18 Item ſi notarius in fine inſtrumenti † addat clauſulam: Et ego Angelus Caninus publicus, & Imperiali auctoritate, & Cur. Capitolij notarius, ac iudex ordinarius Caſtri Viotecizni Populi Romani, dictam ſcripturam vt ſupra propria manu ſcripſi, ſubſcriptoſque teſtes ſubſcribi vidi eorum proprijs manibus, vt ſupra, ſignumque meum appoſui, quod apponere cõſueui ad robur &c. *Alex. conſ. 48. In cauſa lib. 5 num. 3. in fin.*

19 Item ſi carta inſtrumenti † inuenta in quaternis rogationum habeat ſignum notarij, & clauſula, ego N. notarius ſcripſi. *Alex. conſ. 48. In cauſa lib. 5. nu. 4.*

20 Item ſi in principio imbreuiatura † ſeu protocolli fuerit ſcriptum: Quaternum rogationum protocollorum, & cæterarum ſcripturarum ad manus mei notarij peruenientium. *Boer. deciſ. 35 num. 7. in fin. Menoch. præſumpt. 81. lib. 2. n. 17, Maſcard. de probat. concluſ. 1007. nu. 13. Mant. de coniect. lib. 2. titul. 11. 10.* Si autem talia verba fuerint ſcripta in medio, vel fine, vel etiam in principio, diſtinguit *Bart. in repet. l. ſi quis ex argentarijs, §. ſi initium, ff. de edend. num. 30. et ſeq. & 35.*

Item ſi notarius apponit clauſulam, ſubſcripſi

21 † & publicaui. *Pariſ. conſ. 28. lib. 2. num. 52. Maſcard. de probat. concluſ. 1097. nu. 10. et ſeq.* vbi refert diſſentientes, *Angel. conſ. 275. ex n. 2. in prin. Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. nu. 7.*

22 Item ſi notarius † appoſuit clauſulam, teſtibus ad hæc vocatis, & rogatis, in quorum, & mei notarij, *Neuiz. conſ. 26. nu. 43.* vel teſtibus præſentibus, & rogatis. *Menoch. præſumpt. 81. lib. 2. num. 11.*

23 Item ſi notarius dicat, † ego notarius ſcripſi. *Menoch. præſumpt. 81. lib. 2. num. 12. & ſeq.* vbi refert diſſentiẽtes, addendo *n. 14.* præſertim procedere, ſi notarius addidit ſignum ſui tabellionatus. *Maſcard. de probat. concl. 1097. n. 10. & ſeq.*

24 Item ſi inſtrumento inſit clauſula, ego † ſubſcripſi & c. nam vi huius clauſulæ, & cætera, quæ eſt corroboratiua, & ſuppoſitiua eorum, quæ deficiunt, rogitus præſumitur, *Maſcard.* plures congerens, *de probat. concluſ. 1097. num. 14. Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. nu. 9.*

25 Item ſi notarius † addat clauſulam, ſubſcripſi & recepi. *Maſcard. de probat. concluſ. 1097. nu. 19. Mantic. de coniect. lib. 2. tit. 12. n. 7. circa fin.*

26 Item ſi notarius † viuens aſſerat fuiſſe rogatum, & bene recordari de rogitu. *Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. nu. 4. in fin.*

27 Itẽ ſi notarius aſſerat, v. g. † ego Angelus Caninus publicus Imperiali auctoritate notarius, ſupraſcriptis omnibus præſens fui, & hoc Inſtrumentum fideliter tradidi, & ſcripſi, atque manu propria ſubſcripſi cum appoſitione ſoliti ſigni mei, in teſtimonium omnium præmiſſorum. *Mantic. de coniect. lib. 2. cap. 12. num. 7. in fin.*

28 Item ſi notarius appoſuit † in inſtrumento clauſulam, actum, &c. *Pariſ. conſ. 104. lib. 1. nu. 72. & conſ. 28. lib. 2. num. 55. Menoch. præſumpt. 81. lib. 2. num. 10. Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. n. 8.* qui referunt, qui velint id eſſe verũ, ſi talis clauſula ſit poſita in fine: quibus non aſſentitur. *Menoc. ibid. Roland. conſ. 44. lib. 1. n. 43.* qui dicit idem eſſe ſi dicatur, actum in loco ſeu Caſtro Hannoni, non addita clauſula, & cætera. *Boccac. ad conſtit. March. gloſ. 7. n. 19. circa med. Rol. a Val. conſ. 32. lib. 2. n. 32. Neuiz. conſ. 26. num. 42.* addendo procedere etiam ſi fuerit poſita in principio inſtrumenti.

Contrarium tenet *Pariſ. conſ. 27. lib. 1. n. 15 & ſeq.* & relati a *Maſcard. de probat. concluſ. 1097 num. 16. & ſeq.* quos diuinatius concordia conciliat.

29 Item ſi inſtrumentum † reperiatur inter alia inſtrumenta in filcia, in quibus eſt ſcriptum, ego Angelus Caninus rogatus. *Mantic. de coniectur. lib. 2. titul. 12. nu. 11.*

30 Item ſi notarius exprimat † nomen officij ſui & dicit ſe ſcripſiſſe tamquam notarium. *Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. circa med.* eam aſſerens rationem, quia notarius non poteſt ſcribere inſtrumentum, niſi fuerit rogatus.

31 Item ſi notarius aſſerat in † inſtrumento ſe illud ſcripſiſſe, & publicaſſe. *Corn. conſ. 70. lib. 4. nu. 1. in prin.*

32 Item ſi addat, præſentibus † N. N. teſtibus & cæt. *Alex. conſ. 14 lib. 6. num. 32.*

33 Item ſi cæteræ ſolemnitates † concurrant, vt late probat *Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. n. 13. vſq. in fin.* & reſpondet contrarijs.

34 Item aſſerendo † ſuam ſcripturam eſſe authẽticam. *Menoch. præſumpt. 132. lib. 3. num. 10.*

35 Item ſi notarius in eodem inſtrumento † addet clauſulam, publicaui. *Rol. a Val. conſ. 44. præſens, lib. 1. n. 45. Corn. conſ. 70. Duo lib. 4. n. 5. Boer. deciſ. 35. nu. 7. poſt med. Pariſ. conſ. 104. lib. 1. nu. 71. & conſ. 28. lib. 2. num. 3. in fin. Menoch. præſumpt. 81. lib. 2. num. 8.* vbi plures congerit. & reprobat diſſentientes. *Corn. conſ. 70. lib. 4. num. 1. circa med & fin.*

Contrarium tenent *Pariſ. conſ. 27. lib. 2. n. 16 et relati a Menoch. præſumption. 81 lib. 2. nu. 8.*

36 Item ſi notarius aſſerat ſcripſiſſe, † & appoſuit ſuum tabellionatus ſignum. *Menoch. præſumpt. 81. lib. 2. nu. 14.*

37 Item ſi in inſtrumento † vel illius imbreuiatura exprimatur locus & teſtis. *Neuiz. conſ. 26. num. 45. circa fin.*

38 Relatas præſumptiones & coniecturas † circa rogitum notarij amplia procedere etiam, ſi notarius negaret fuiſſe rogatum de inſtrumento. *Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 12. nu. 25.*

39 An autem notarius præſumatur rogatus, † controuerſa eſt opinio, vt patet *ex Maſcard. de probat. concluſ. 1097. num. 1. et ſeq. Mantic. de coniectur. lib 2. tit. 12. num. 5. et ſeq. Menoch. præſum. lib. 2.*

*lib.2.num.1.et seq.Bart.in repet.l.si quis ex argentarijs § si initium, ff. de edend. num. 29. et seq.Spec.de inst.edit.§.2.num.13.Alex.conf.153 lib.3.num. 9.et seq.*Dec.*cap.1.de fid.inst. nu.54. et seq.*addendo a quibus debeat rogari *Menoch. præsumpt.14.lib.6.num.12.17.et præsumpt.81. lib.4.num.10,et præsumpt.81.lib.2.num.5.*

40 Notarius qua pœna afficiatur,† si patiatur rogari de contractu illicito, *Cagnol.l.si librarius, ff.de reg.iur.num.39.Nicol.Hontem.de art.not.*

41 *lib.3.cap.14.* vbi refert de quibus notarius† non possit, vel non debeat rogari ; & meis tẽporibus vidi Io.Bapt.de Octauianis notariũ Capitolinũ mulctatum in bonis, & persõna, quia tradiderat instrumentum exequutæ citationis in Vrbe, per quam quis extra Statum Ecclesiæ vocabatur, non habita licentia illam exequendi : & forte euasit impunis Bernardinus Fuscus notarius Aud. Cam. qui non præcedente licentia Summi Pontificis vendendi feudum, fuerat rogatus de venditione Castri.

42 Notarius censetur rogatus † vt instrumento apponat omnes clausulas solitas apponi. *Cagno. in l si librarius, ff.de reg.iur.num.*48. qui præterea refert quæ sint, & non sint tales clausulæ. *l.generaliter. vers.et in vsu quotidiano,C. de fideiuss.* ad quem textum plura congessi *in meis Collectaneis*.

§. XVI.

SVMMARIVM.

Instrumentum vt sit perfectum & probet, debet habere clausulam, Actum 1. *Ampl.*2.3.4.5.6.7. *Limit.*9.19

Rimin Iun.reprobatur, 11

1 Decimum substantiale instrumenti est, † quod in illo adsit clausula, actum, per quam arguitur illud fuisse a partibus habitum pro perfecto. *Ias.in l si ita scriptum, ff. de legat.1.Gerard.Mazol.conf.1. num.116. Cagnol.in l si librarius, ff.de reg.iur.nu.71.Hond. conf.33.lib.1.num.45.relati à Marescott. resol. 68.lib.2.num.6.*addendo *num.* 7. quod ideo redigi possit in publicam formam. *Neuiz. conf. 26.nu.42. Magdalen.tract.de numero testium in testam.par.2.c.5.n.18,Serafin.decis.902.n.2. Menoch.conf.224.num.3.Marta decis.8.n.14. Dec.in l.semper in stipulationibus, ff.de reg. iu. num.6.in fin.Mantic de coniect.lib.2.tit.4.n.7.* cum alijs cumulatis *à Franc. Nigro ad Martam clausul.* 5.

2 Ampl. præsertim, vbi talis clausula † est posita in fine instrumenti, vt latè probat *Roland. à Val.conf.32.viso processu, lib.2.num 33.Marescot.resol.68.lib.2.num.8.Paris.conf.27.n.17. lib.2.*

Contrarium, scilicet quod procedat etiam si talis clausula sit posita in principio, probant *Menoch.præsumpt.81.lib.2. num.10.in fin.Neuiz consil. 26. numer. 42. in fin.*

3 Ampl. præsertim si tungatur † clausula, & cætera *Mant.decis.3.num.2.*

4 Ampl. vt suppleat defectum † inuocationis diuini nominis, Pontificatus, signi notarij, & subscriptionis. *Mantic.decis.3.num.1.vers. neq. obst.* addendo *num.*3. multo magis procedere si tales defectus reperiantur scripti in cartono filciæ notarij. *Serafin.decis.888.fuit dubitatũ, num.9.Bart.in repet.l.si quis ex argentarijs, §. si initium ff.de edend.num.35.*

5 Ampl. quod si non legatur † in instrumento clausula, actum, illud præsumatur imperfectum. *Serafin.decis.949.n.1.& 7. Bolog.conf. 53.n.2.*

Contrarium voluit *Menoch conf.224. n. 34.*

6 Ampl. quod si posita fuerit † in subsequenti instrumento se referente ad præcedens, in quo illa non legitur, inducat perfectionem eiusdem instrumenti illa carentis, *Serafin.decis.888 fuit dubitatum num.1 relatis Ias.in l. si quis, § initium, ff.de edend.n.8. Ruin.conf.159. lib.4.n.10.*

7 Ampl. vt imbreuiatura notarij † cum hac clausula possit redigi in publicum instrumẽtum. *Serafin.decis.89?.nu.1.& 3.*

8 Ampl. vt ex illa probetur † instrumentum fuisse lectum a notario coram testibus. *Hond. conf.33.dubium lib.1.num.45.Magdalen.de numero testium, par.2.cap.5.num.18.* qui loquitur de testamento, & in eodem casu *Marta decis.8 num.12.14.& 16.*

9 Limit.vbi non est scripta † manu notarij, qui dicitur rogatus. *Rol.à Val.conf.32. viso process. lib.2.num.34.Serafin.decis.949.nu.8.*

10 Limit. vbi ad validitatem contentorum † instrumenti seu contractus, est opus stipulatione, quæ tamen non legitur, nam ex clausula, actum non præsumitur interuenisse. *Marescott. resol. 68.lib.2.num.9.& seq.* referens Rotam† teprobasse *conf. Rimin. iun. 84. num. 26* qui volebat istam clausulam positam in testamento cæci, deficientibus solemnibus *l. hac consultissima, C. de testam.* sustineri in vim donationis causa mortis.

§. XVII.

SVMMARIVM.

Instrumentum est legendum, & publicandum tempore stipulationis illius, alias non probat. 1 *Ampl.*2.7.26. *Limit.*27,28,29.30

*Testamentum an dicatur perfectum, si coram testibus non sit lectum & publicatum, vbi testator testibus declarauerat voluntatem suam. Affirmant relati. nu.*8. *Negatiuam tenent relatinum.*8.*Concorda.* 9. 10. 11. 14.15. 17.18.20. 21.22.23.24.25

Oldrad declaratur, 12.16.19

Testator quando dicatur testari, vel præparasse ad testandum. 13

L. Contractus C.de fid.inst. declaratur. 16.

1 Vndecimum substantiale instrumẽti est, † vt illud a notario coram testibus, & contrahenti-

henribus probetur publicatum, seu lectum, Alex. conf. 114. visa scriptura lib. 7. nu. 7. concludens publicationem esse de solennitate instrumenti. Io. de Anan. conf. 57. visis & consideratis in fin. concludens in fine testamenti debere notarium scribere, lectum, factum, & perfectum. Dec. in cap. 1. de fid. inst. nu. 40. vers. decimo, & num. 41.

2 Ampl. præsertim vbi agitur † de probando testamento per scripturam. Serafin. decis. 581. fuit dubitatum. num. 6. in prin. Ruin. conf. 1. vol. 1. num. 22. & conf. 1. lib. 3. num. 3. in prin.

3 Publicatio autem probatur, † si instrumento insit clausula, actum, Surd. conf. 350. num. 22. in fin. vbi plures congerit num. 23. Serafin. dec. 902. fuit dubitatum num. 2. Honded. conf. 33. lib. 1. nu. 55. Mantic. de coniect. lib. 2. tit. 4. nu. 7.

4 Ac etiam † depositione duorum testium, etiam quod agatur de instrumento requirente maiorẽ numerum testium, vt puta testamentum. Surd. conf. 350. num. 23. in fin. Ruin. conf. 2. lib. 2. n. 22. in prin. et conf. 1. lib. 3. num. 12. et seq. vers. est er-
5 go, vbi refert quomodo † debeant deponere, & quot requirantur, num. 18. & 21. et seq. Marta
6 decis. 8. num. 33. et seq. addendo † qualiter fiat publicatio.

7 Ampl. vt instrumentum † non dicatur perfectum, nisi fuerit coram testibus lectum, & publicatum. Ruin. conf. 1. lib. 2. num. 22. Mantic. loquens de testamento de coniect. vltim. vol. lib. 2. tit. 4. num. 6. relati a Magdalen. de numer. test. par. 2. cap. 5. num. 8. plures, & pluribus comprobans.

8 Quæ extensio multo magis † procedit, vbi testator iussit accersiri notarium, qui conficeret scripturam sui testamenti, cuius tenorem declarasset coram testibus, vt dixi supra §. 15. Ampliat. 9. vel scripturam confectam publicaret Ruin. conf. 1. vol. 1. num. 8. et seq.

Contrarium tenent Bertazol. & ab illo relati consil. ciuil. 86. viso processu num. 2. et seq. addẽdo num. 10. hanc opin. esse verissimã & frequentissimam, Mart. decis. 8. declarauimus nu. 7. 13. 15. et seq. plurib. et num. 21. et seq. plurib. Serafin decis. 581. qui teste Magdalen. de numero testiũ. par. 2. cap. 5. hunc casum in terminis decidit. nu. 14. post med. alios idem sentientes referens, relati a Crescent. decis. 3. de testam. num. 1. testantes, de communiori opin. Curt. Iun. conf. 303. n. 22. et seq. relati a Gabriel. de testam. conclus. 9. num. 8. et seq. Ruin. conf. 15. lib. 2. num. 9. et seq. vers. sed tamen præmissis, et relati ab eodem conf. 1. lib. 3. num. 1. vsque ad 7. relati a Marta. decis. 8. nu. 25. et seq. late declarando conf. Oldr. 119. in quo fundatur contraria opinio. Thesaur. quæst. 28. quidam lib. 4. num. 1. et seq. late examinat.

Contrarietatem istam, quæ ex vno tantum
9 † voto superabundante non fuit decisa a Rota teste Crescent. decis. 3. de testam in fin. & in qua eadem Rota in eodem casu variauit, teste Magdalen. tract. de numero testium par. 2. cap. 5. n. 21 in fin. nonnulla indigna in eum Consilium conijciens, tentarunt plures conciliare.

10 Alij namque distinguentes † an tale testamentum esset conditum inter liberos, seu descendentes, vel inter extraneos, concludunt in priore capite esse validum, in secundo nequaquam. Ias. l. hac consultissima §. ex imperfecto C. de testam. num. 4. addendo modo illi sint iusti filij, id est legitimi & naturales, nec fuerit illorum aliquis præteritus, vel grauatus, & pater potuerit testari seruatis solemnibus ordinarijs, vel aliqua ex causa non impediretur testari, vt puta quia esset vsurarius; & limitando e contra si filius restaretur inter ascendentes. Ruin. conf. 15. lib. 2. nu. 9. in fin. et seq. pluribus et conf. 1. lib. 3. num. 2. in fin. et 10. in fin. et num. 11. et seq. et 25 et seq. e. 28. in prin. iubens deinde qui hanc nolint distinctionem. Boerius decis. 240. nu. 4. et 5. declarando, modo perfecta esset testatoris voluntas, vel ab illo scripta, vel ab alio, illo mãdante, & sequuntur relati a Gabriel. de testam. concl. 9 num. 13. circa fin. Alex. conf. 4. vol. 7. nu. 13. et conf. 114. vol. 7. num. 7. Thesaur. quæst. 28. lib. 4. num. 16.

Contrarium, quod nec sustineatur inter liberos, firmant Soc. iun. et ab illo relati conf. 189. lib. 2. nu. 94. et seq. et Crescent. decis. 3. de testam. noluit pro filijs iudicare, licet ex nouem Auditoribus quinque votassent contra filios, nulla facta distinctione, an testamentum esset conditum ad pias causas, vel aliter considerantes.

11 Alij, an talis scriptura † testamenti facta fuerit per modum præparationis ad testandum, vel ad effectum vt illa esset testatio mentis scribentis, vel scribere mandantis, concludunt priori casu non esse testamentum, secundo autem secus, Ruin. conf. 15. lib. 2. num. 9. in fin. et seq. et num. 18. circa med. vers. non obst. el 2. addendo
12 priori casu ita intelligi † Oldrad. conf. 119. & alios ab eodem ibidem congestos nu. 2. et 3. et 26. addendo procedere etiam si ageretur de testamento ad pias causas, et num 28. in fin. de-
13 clarando quomodo cognoscatur † testatorem potius voluisse testari, quam præparasse se ad testandum, nu. 10. et seq. Ruin conf. 137. lib. 5. n. 11 Serafin. decis. 581. num. 6. cum nu. 1. vsq. in fin. retulisset signa quibus probetur testatorem habuisse suum testamentum pro perfecto, idem repetens decis. 622. nu. 3. et seq. cum infinitis relatis a Magdalen. de numero testium in test am. p. 2 cap. 5. n. 1. extendendo primum caput etiam cõtra piam causam & liberos, referens plures testãtes contrariam opin. esse falsam. Magdalen. de numero testium, par. 2. cap. 5. nu. 15. et seq. Caldas de emption. cap. 19. num 6. in fin. & num. 7.

14 Alij facientes differentiam, † an testamentum fit ad pias causas, vel non, concludentes fauore piæ causæ, validum esse testamentum, non lectum, nec publicatum: si vero agatur de non causa pia, secus. Io. de Anan. conf. 57. visis et cõsideratis circa fin. Ruin conf. 15. lib. 2. num. 20. Calcan. conf. 13. Boer. decis. 240. num. 4. et 5. declarando, modo testatoris voluntas esset perfecta.

Contrarium quoad piam causam tenent Cãpeg. post conf. Ruin. 1 lib. 3. num. 27. referens ita sentire Angel. Soc. Iun. conf. 189. lib. 2. num. 94. et seq. Parif. conf. 24. lib. 3. nu. 11. et seq. & si præ-

cedat

sedat aliud testamentum. *Alex. conf. 4. lib. 7. nu. 15. circa fin. Curt. Iun. conf. 303. nu. 27.* addendo præsertim si præcedat testamentum validum.

15 Alij distinguunt, an constet testatorem † omnino voluisse suum scriptum testamentum publicari a notario, & tunc non valere, aut dubij, & secus dicendum, *Gabriel. de testam. conclus. 9. num. 16. Serafin. decis. 603. num. 8. Magdalen. de numero testium part. 2. cap. 5. num. 8. et seq. 15. et seq. et nu. 21. circa fin. vers. videlicet ex vocatione, Curt. Iun. conf. 303. num. 1. in fin. et 2.* extendens etiam contra piam causam, si tamen constat testatorem noluisse testamentum valere nisi fuerit a notario publicatum, & rogatum, vt subdit *idem Curt. num. 27. vers. secundum,* dum prius *num. 5. 6. et seq. late* declarasset textum

16 † cum *gloss. l. contractus C. de fide instr. et num. 72. vers. non obstat.* ita intelligendum esse *Oldrad. conf. 119,* latè comprobans *num. 3. et seq.* alijs modis declarando idem *conf. Oldrad.* eandem distinctionem tenent relati *a Thesaur. q. 78. nu. 6. et seq plurib.* addendo num. 11. satis dici testatorem voluisse suum testamentum publicari a notario, si illum voluit adhibere. *Grass. §. testamentum, quæst. 10. num. 1. et seq.* distinguendo, quid dicendum si non constat de tali voluntate, vel quod voluerit scriptis, vel sine testati.

17 Alij considerantes, an publicatio † facienda potius esset solemnitatis, quam voluntatis, concludunt primo casu validum esse testamentum, secundo nequaquam. *Serafin. decis. 581. num. 5. et 6.* hæc conciliatio coincidit cum secunda, quã supra retuli, *Serafin. decis. 623. nu. 4. et seq. Magdalen. de numer. testium par. 2 cap. 5. num. 5. et 6.*

18 Alij distinguentes, an præcedat † aliud testamentum omnino validum, & tunc non attendatur istud secundum, cui opponitur defectus publicationis: aut non præcessit tale testamentum, & sustineatur istud secundum. *Alex. et ab illo relati, conf. 4. vol. 7. nu. 13. et 14. Curt. Iun*

19 *conf. 303. nu. 27.* addendo ita † intelligendum *Oldrad. conf. 119.*

20 Alij aduertendo, an testamentum † sit scriptũ manu testatoris, vel alterius de illius voluntate, concludunt illud in primo capite validum esse, quamuis non fuerit publicatum, si factum fuerit inter liberos, vel ad fauorem piæ causæ: si vero conditum fuerit ad fauorem aliorum, secus. *relati a Magdalen. de numero testium, part. 2. cap. 5 num. 21. Curt. Iun. conf. 303. nu. 26.*

21 Alij distinguunt, an post † declaratam voluntatem coram testibus mortuus sit testator antequam notario publicante testamentum nominatus esset hæres, vel postquam fuit ille in scriptura lecta a notario nominatus, vt priori casu valicum non sit testamentum, secundo autem secus. *Thesaur. quæst. 28. quidam lib. 4. nu. 14. et seq.*

22 Alij considerantes, an ex verbis † prolatis a testatore resultet perfecta hæredis institutio, vel secus, vt puta, si testator coram testibus dicat, volo instituere hæredem, veniat, vel vocetur notarius qui scribat, vel rogetur de testamento: & distinguunt, an instituatur pia causa, & tunc per ea verba importari hæredis institutionem; quamuis nõ aduenerit notarius, vel testator morte, vel infirmitate impediatur suam voluntatem scriptis redigere: aut instituitur alius, & secus dicendum. *Curt. iun. conf. 303. num. 46. & seq. plurib. & num. 57. & seq.*

23 Alij facientes differentiam inter publicationem † voluntatis, & testamenti nuncupatiui, concludunt illã esse validam, si fiat coram testibus tantum: publicatio autem testamenti si non fiat, non ideo irritari testatoris voluntatem corã testibus declaratam. *Calcan. conf. 91. num. 4. vers. differentia. Marta decis. 8. num. 3. & seq.* vbi plures consentientes refert, addendo *n. 16. & seq. & 21. & seq.* scripturæ publicationem non esse partem integralem testamenti nuncupatiui.

24 Alij facientes differentiam, † an constet testatorem scripto testari, vel per nuncupationem, posteriori casu validum esse testamentum, quãuis non scriptum, vel non publicatum a notario: primo autem secus. *Caldas de emption. cap. 19. num. 7. & seq.* declarando quomodo cognoscatur testatorem altero ex relatis modis voluisse testari, *Bertazol. conf. ciuil. 86. nu. 11. vers. ex quibus, & num. 11. & seq.* subdens qui testes possint adhiberi, & qualiter debeant deponere.

25 Alij distinguentes, an testator declarauerit † voluntatem suam coram sufficienti numero testium, vel secus, concludunt priori casu validum esse testamentum, quamuis in actu publicationis faciendæ à notario moriatur testator: secus si non aderat sufficiens numerus testium, *relati à Thesaur. quæst. 28. quidam lib. 4. numer. 2. & seq.*

26 Ampl. præsertim, vbi extatet Statutum, † quod testamentum publicetur, quale extat Venetijs, vt consuluit *Cato Latius teste Marta decis. 8. num. 28. & seq. vers. quantum vero attinet.*

27 Limit. vbi constat de voluntate † contrahentium, vel testatoris. *Ruin. conf. 1. lib. 3. nu. 2.*

28 Limit. vbi agitur de probando testamento † per testes. *Ruin. conf. 1. lib. 2. num. 3. in prin. & conf. 1. lib. 3. num. 21. & seq.* agit quot testibus isto casu probetur testamentum. *Serafin. decis. 581. num. 6. Calcan. conf. 91. num 4.* addendo quomodo fiat talis probatio. *Marta decis. 8. num. 6.*

29 Limit. vbi vrgentes concurrunt † coniecturæ perfectionis testamenti, quamuis non fuerit illud à notario publicatum. *Marta decis. 8. num. 8. & seq. plurib.*

30 Limit. vbi scriptura testamenti fuit † dictata, & scripta coram testibus, & videntibus. *Marta decis. 8. nu. 27. in fin. & nu. 27. & 29.* addendo idem dici de contractu.

§ XVIII.

§. XVIII.

SVMMARIVM.

Instrumentum vt sit in forma probanti, qualiter subscribatur a notario. 1
Notarij nomen & cognomen quare apponendum publicationi instrumenti. 2. 3
Zifra, id est, nota. 3
Notarius dicitur etiam iudex. 4. *qua solemnitate & ceremonia creatur.* 5. *Creatus a Papa, vel ab Imperatore an possit ille in terris Ecclesiæ, iste in Imperij de rebus temporalibus, vel spiritualibus rogari.* 5. *Affirmatiua. num.* 6
Concil. Tridentinum constituit notarios examinandos circa peritiam in negotijs ecclesiasticis 7
Instrumentum rogatum a notario non matriculato an probet. 8. 9. 10. 11
Notarius creatus a Rege, vel Duce non habente vniuersalem iurisdictionem, an rogari possit extra regnum, & instrumentum ab illo publicatum probet. 13
Consuetudo circa rogitus notariorum inspicitur. 14
Instrumentum vt probet est subscribendum a notario tanquam notario, & quare. 15
Præsentia quando noceat præsenti. 16
Notarius in subscriptione instrumenti non debet facere mentionem qualitatis contenta in instrumento, veluti quod sit donatio, vel alius contractus. 17. *Limit.* 18. *Vt euitet pœnas falsi, si quid contineat instrumentum ab isto stipulatū concernens illius commodum, quid obseruet.* 19
Instrumentum debet esse subscriptum a notario rogato de illo, vt sit in forma probanti. 20. *Ampl.* 21. 22. 23
Notarij plures si rogentur de eodem instrumento, qualiter fiat illius publicatio. 23
Notario si a Statuto sit data forma rogitus, an iuramento addito possit illa non obseruari. 27
Subscriptionis effectus. 28
Subscriptio qualiter facienda. 29

DVodecimum substantiale instrumenti est
vt a notario qui de illo fuit rogatus, sub-
1 scribatur, & in fine † apponatur nomen, &
cognomen ipsius notarij cū clausula, quod præmissis omnibus vnà cum testibus nominatis, & tanquam notarius Apostolica vel Imperiali, vel Ducali vel alia auctoritate rogatus interfuit, & subscripsit, & instrumentum in publicam formā redegerit. *Spec. de instrum. edit.* §. 2. *n.* 11. *Alex. cons.* 14. *lib.* 6. *num.* 30. *in fin. & num.* 31. *& seq. Crauet. cons.* 216. *num.* 2. *vers. item deficit subscriptio*, cum alijs cumulatis a *Paris. cons.* 12. *par.* 2. *num.* 12

Antequam deueniam ad examen propositæ
2 regulæ, notandum me † non sine causa dixisse,
nomen, & cognomen notarij esse exprimendū expresse, vt indicarem quod quamuis notarius dicatur a nota, indicarem non esse id faciendū
3 per † Zifras, quas I.C. Paulus notat appellat in *l. sed cum patrono* §. *fin. ff. de bon. possess.* sicuti nec ipsa scriptura instrumenti, *Spec. de inst. edit.* §. 9. *num.* 26. Item dixi, præmissis omnibus vnà cum testibus nominatis, vt esset vitium rogitus si de illo idem notarius non asserat se rogatum, vt dixi *supra* §. 15. vbi retuli quibus modis probetur rogitus notarij. Dixi, Imperiali, vel Apostolica, vel Ducali auctoritate, tum vt constet a quo habeat auctoritatem conficiendi instrumēta. *Spec. de edit. inst.* §. 2. *num.* 11. debet enim quisque auctoritatis sibi demandatæ auctorem recognoscere, exemplo iudicis delegati, qui si aliter iudicet, vel procedat, illius processus cum sententia est nullus, vt dixi *supra cap.* 6. §. 8. *vers quintus casus.*

4 Nam & notarius dicitur etiam † iudex, &
obligantibus se contrahentibus cum guarantigia, fingitur illum partibus præcepisse, vt adimpleant hinc inde promissa: diciturq. iudex chartularius, vt late explicat *Barzia tract. de Guarantig. quæst.* 1. *num.* 1. addendo in priuilegio tabellionis semper addi clausulam, creamus te notarium & iudicem ordinarium. *addentes ad Guid. Pap. decis.* 117. *fideiussor. vers. Guarantig. Menoch. præsumpt.* 78. *lib.* 2. *num.* 1. Qua forma
5 & cæremonijs crearentur, antiquitus † notarij a Papa, refert *Spec de inst. edit.* §. 9. *nu.* 37. *addendo num.* 38. *& seq.* quomodo creantur a reliquis.

Debet præterea notarius enūciare, a quo habuerit auctoritatem conficiendi publica documenta. Nam licet non conueniant Doctores,
5 an notarius † creatus a Papa possit de temporalibus extra ditionem temporalem Sum. Pont. rogari, seu conficere instrumenta, & e contra creatus ab Imperatore possit de spiritualibus rogari, vt patet ex relatis a *Gabriel de fid. instru. conclus.* 1. *num.* 7. *& seq. Specul. de inst. edit.* §. 2. *num.* 11.

6 Verior tamen est opinio & † communis, quid
quid distinguendo dicat *Abb. in cap. cum P. tabellio* 15. *de fid. instr num.* 9. *Boer. dec.* 242. *nu.* 3. notarium creatum a Papa, vel Imperatore posse vbique rogari de omni genere instrumētorum, & id ratione vniuersalis iurisdictionis, quam quisque illorum habet in orbe Romano, vt de communi testatur *Gail. obseruat* 70. *lib.* 2. *n.* 13. *Rota decis fin de fid. inst. in nouis*, & de facto ita seruari testatur, *Abb. in cap. sicut te* 8. *ne cleric. vel monac. num.* 13. *Fel.* testatur ita seruari de consuetudine *in cap. cum P. tabellio. de fide instrum. num.* 17. *Bonacos. com. opin.* §. *tabellio*, cum alijs cumulatis a *Gabriel. de fid. instrumen. conclus.* 1. *num.* 5. subdens *num.* 9. ita seruari de consuetudine, prout mihi asseruit seruari Venetijs Alexander Zarotus Aduocatus ibidem primarius: in Regno tamen Neapolis, *Vrsil. ad Afflict. decis.* 245. *nume.* 11. refert notarios creatos a Papa posse conficere instrumenta de rebus ecclesiasticis, non seruatis solemnibus inductis ex Regni constitutionibus, sentiens tacite aliud dicendum de rebus laicis, prout expresse caueri apud Gallos refert *Rebuf de liter. oblig. art.* 65. *glos.* 1. *num.* 37. *& seq.*

Notandum tamen, quia animaduersum fuit

nimium

nimium faciles esse Comites Palatinos, & reli-
quos habentes a Papa, vel Imperatore auctori-
tatem creandi notarios, in vsu potestatis sibi da-
tæ, & sæpissime eligere ignorantes, quorum im-
peritiam implere capsas I.C. abijt in prouerbiũ,
7 † *Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 10.*
dedisse facultatem Episcopis examinandi nota-
rios creatos a auctoritate Pont. vel Imperiali, vel
Regia, circa peritiam in negotijs, litibus, &
causis ecclesiasticis, ac spiritualibus, & illis non
repertis idoneis, vel delinquentibus, illos in-
terdicendi ad tempus, vel in perpetuum ab of-
ficio notariatus: & exemplo Concilij Principes
constituerunt in suis territorijs, quod illi matri-
culentur seu describantur in albo publicorum
notariorum, aliàs illorum instrumenta esse nulla
vt apud Gallos testatur *Boer. decis. 242. num. 4.*

Ex qua constitutione matriculandi notarios
8 insurgit difficultas, an instrumentum † confe-
ctum à non matriculato probet. Et breuiter di-
cendum, quod aut constitutio, vel Statutum
simpliciter prohibet notarium non matricula-
tum facere instrumentum, non procedendo vl-
terius ad annullationem, seu cassationem illius,
& validum erit instrumentum. *Bart. & Angel.
in l. vniuersos, C. de decur. lib. 10.* quos refert &
sequitur *Petr. Rauen. 820. vidi semel. Dec. cons.
17. viso puncto num. 1. & seq. relati à Mare-
scot. resol. 20. quidam lib. 2. nu. 14.* quidquid
in contrarium deduci posset ex congestis à *Pu-
teo decis. 330. Constitutio lib. 1. num. 6. & seq.
& ex Dec. d. cons. 17. in princ. & cons. 502. ex
duobus, num. 1.*

9 Aut vero constitutio, vel Statutum † vltra
prohibitionem vlterius procedit annulando, &
tum instrumentum rogatum à non matriculato
notario nullam fidem facit. *Angel in l. vniuer-
sos, C. de tabul. lib. 10.* quem refert, & sequitur
*Dec. in l in ambiguis 85. § non est nouum, ff. de
regul. iur. num. 6. & seq.* vbi plura similia con-
10 ferr. Quod tamen † limitatur si agatur de in-
strumento rogato tempore pestis, vt pluribus
probat, & refert decisum. *Mysinger. obseruet.
96. quando centur. 1.* vel † constaret de veritate
cti, & legalitate notarij rogati. *Puteus dec. 296.
libr. 1.*

12 Si autem agatur de notario creato † à Principe
non habente vniuersalem iurisdictionem, sed tã-
tum in suo Regno, Ducatu, Marchionatu, Prin-
cipatu, vel Comitatu, tunc extra fines domina-
tus illius, qui illum creauit notarium, non po-
test conficere instrumenta. *Rota decis fin. de fid.
instrum. in nouis. Specul. de instrum. edit. § 8.
num. 25. circa med.* vbi relatis diuersis distin-
ctionibus concludit *in fin.* standum consuetudi-
ni. *Bart. l. apud proconsulem, ff. de manumis.
vindict Abb. in cap. cum P. tabellio. 15. de fide
instrum. num. 9. in fin. & vers. aut extra ter-*
13 *ritorium*; ampliando notarium † conficien-
tem instrumentum extra territorium Principis,
vel populi, qui illum creauit notarium, non pro-
bare, nec inter subditos, nec exteros, etiam si
rogatus fuerit de partium consensu, vt volunt
relati à *Gabriel. de fide instrum. conclus. fin. n. 2.
& 4.* quibus addo *Aluar. Valas. consultat. 9.
duo, & Fel. d. cap. cum P. tabellio, num 18. vers.
contrarium*, idem tenet, quoad non subditos:
licet *Gabriel. d. num. 4.* referat dissentientes quò-
ad subditos, sicuti & *Felin. infra allegandus,
num. 18.* Instrumenta tamen confecta intra ter-
ritorium Principis, qui notarium creauit, vbique
probant, siue illa fuerint confecta, inter subdi-
tos, siue exteros. *Abb. in cap. cum P. tabellio,
15. de fide instrum. num. 9. vers. instrumentũ.
Gabriel. d. conclus. final. num. 10. & seq.* Con-
14 suetudo † tamen prælatis omnibus derrogat, si
exter contraria, teste *Abb d. cap. cum P. num. 9
in fin. & Felin. num. 18. in fin. Couar. pract.
quest. 20. num. 9.*

Dixi præterea notarium debere subscribere
15 † instrumentum tanquam notarius, tum vt sit
certum quo iure, quaue auctoritate scripta af-
firmat, quàm etiam vt demonstrem non om-
nes subscriptiones factas ab eo qui sit notarius,
habere eam auctoritatem, quam habent, si fiant
tanquam à notario; potest enim notarius adhi-
beri vti testis in priuata scriptura, & non tamen
illa concurrit cum instrumento confecto ab eo-
dem. *Felin. in cap. 2. de fide instrum. nu. 4. vers.
quarta declaratio, Crauet. cons. 216. num. 16.
in princ.* & comprobatur ex pluribus similibus,
16 quod quis præsens † actui ad alium effectum,
quam ad illum approbandum, in sui præiudiciũ
non ideo sibi nocet. *Tisaquel. de retract. lignag.
§. 1. glos. 9. nu. 141. & seq. et 149. in fin. et 267.*
& ratio est, quia ad vnum finem inducta, non
debent alium operari. *l. Labeo, ff. de arbitr. l. ab
emptione, ff. de pact.* & late *Gabriel. conclus. 3.
de præsumpt. num. 23. et seq.*

Dixi postremo, Et instrumentum in pubicam
17 formam † redegerit, vt indicarem regulariter
non requiri fieri expressionem de qualitate, seu
contentis in instrumento, veluti quod sit dona-
tionis, vel renunciationia, vel testamenti. Sunt
18 tamen tres † casus, in quibus de aliquibus con-
tentis in instrumento notarius debet in subscrip
tione facere mentionem: videlicet, si instru-
mentum non fuerit scriptum ab ipsomet nota-
rio, quia meminisse debet, quod aliena manu
fuerit scriptum, & facta collatione concordare
cum originali; nisi tamen qui scripsit esset filius
notarij; vel adsit aliqua rasura, vel additio, nam
de illis debet facere expressionem. *Bart. in l. di-
uus, 15. ff. ad leg. Cornel. de fals. num. 3. et 4.
Paris. cons. 12. lib. 2. nu. 19. et seq. pluribus*, &
ita cauetur Statuto Vrbis *lib. 1. cap. 36. Lanfranc.
in prax. cap. 9. nu. 14.* Quæ tamen dixi de men-
tione facienda scriptum fuisse instrumentum
aliena man, nunquam vidi obseruatum in Vrbe
à notarijs Capitolij Cur. nec Auditoris Camer.
vel Cardinalis Vicarij, vel Rotæ Et tertio vbi
notarius sibi in instrumento aliquid adscripsit,
vt euitet pœnas falsi, & illius scriptum instru-
mentum probet. *l. si quis, l 1. §. ad testamenta.
l. diuus ff ad leg. Cornel de fals. Franc. Bec. cons.
103. num. 1. et 2*, qui ampliat etiam in filio scri-
bente pro patre, vt late est prosequutus *Io. Bap-
tista Barbob in tract. de filijs famil. quæst. 46.
Farinac. de falsitat. q. 150. num. 175. et seq.* de-
bet partem seu capitulum instrumenti continen-
tem

19 tem † illius commodum fuit subscriptam à testatore, si agatur de testamento, vel codicillis, vel à cõtrahentibus: si contrahentes, vel testes instrumentarij deponũt esse vera, quæ sunt scripta in instrumento. *Marsil. de fideiuss. num.* 288. *Honten. de arte notariat. lib.* 2. *cap.* 51. *num.* 8. *vers. specialis.* Et hac cautela vsus Angelus Caninius Cur. Capit. notarius rogatus de testamẽto Liuiæ Capranicæ relictæ Michaelis Bonelli, Pij V. ex sorore pronepotis, consequutus fuit scuta ducenta, quæ illi in suo testamento reliquerat, affirmante testatrice in margine testamẽti sua scriptura, tale fuisse eidem Angelo legatum; *Farinac. de falsitat. quæst.* 150. *num.* 21. *et seq.* addendo an requiratur specialis, vel sufficiat generalis subscriptio.

20 Posito itaque, quod subscriptio † notarij de instrumento rogati sit vnũ de substantialibus illius, vt dixi *in principio huius §. & probatur in princ. auth. de instrum. cautel. et fide. Bellam. decis.* 209. *Couar. practic. quæst. cap.* 20. *nu.* 5. *Crauet. cons.* 216. *num.* 2. *vers. item deficit.*

21 Ampl. etiam si fuerit integre † scriptum ab ipsomet notario. *Guid. Papa singul.* 104. *Instrumẽtum. Amanel. de Claris aquis singul.* 118 *textus est, moti l. final. C. de nou. cod. compen. l. fin. C. de conueniend. fisc debit. l. in contractibus, C. de non num pecun.*

22 Ampl. quod si imbreuiatura, seu originale † instrumenti non sit scripta manu alterius, & non subscripta à notario, qui dicitur rogatus, non possit ex illa sumi publicum instrumentum. *Nicol. de Matarel. et Bald. in l. contractus, C. de fide instrum. col.* 2. *vers. sed quæro,* cum alijs cumulatis *à Paris. cons.* 12. *lib.* 2. *num.* 121. *et seq. pluribus* reprobatis dissentientibus, relatis pluribus, quibus probetur nullitas imbreuiaturæ notarij.

23 Ampl, quod si duo notarij sint † de eodem instrumento rogati, illud non sit in forma probanti, nisi fuerit ab vtroque subscriptum; vt ad partes examinata quæstione, concludit *Guido Papa decis.* 122. *an instrumentum num.* 1. *et* 2

24 Limitando si ambo ambo rogati fuisset † insolidum, quia quisque illorum facta mentione rogitus insolidum, cum alio notario, potest dare publicum instrumentum ab illo solum scriptum, vt idem *Guid. Papa* subdit *num.* 3. vbi *Ranchin.* pluribus comprobat, & addit aliam limitatio-

25 nem, si alius notarius simul rogatus sit mortuus. *Boer. decis.* 21. addendo idem dici si tres, vel alij plures fuerint adhibiti, *num.* 2. *et* 7. & limitan-

26 do *nu.* 3. *et seq.* si alius notarius adhibitus † esset infamis, vel officio notariatus fuisset priuatus, vel vnus illorum, vel ambo mortui essent, referens Statuto Parisiensi, & constitutione *Ludouici XII.* requiri duos notarios in cõfectione cuiusuis notarij: & Mediolani cum vno notario adhibetur alius, qui vocatur secundus notarius; & hoc modo euitantur mille falsitates, facilius est enim corrumpi vnum quam plures: non relato *Guido Papa,* idem censet alijs additis *Bouer singul.* §. *notarius, num.* 19.

Singulare addo, quod in casu Statuti Parisiẽsis & aliorum, quos supra retuli, si ab vno notario tantum conficiatur instrumentum, quamuis

27 contractus † fuerit iuramento firmatus, non ideo validum erit instrumentum. *Marsil. sing. final.*

28 Subscriptionis effectus † plures sunt & referunt *Mascard. de probat. concl.* 1341. *Gabriel. de præsumpt. concl.* 3. *nu.* 9. *et seq.*

29 Intelligas subscriptionem † faciendam cũ expressione nominis, & cognominis notarij rogati, & qua auctoritate, scilicet Imperiali, Apostolica, vel Ducali, seu Regia, ac etiam Reipublicæ, si ab illa sit creatus, vt puta Veneta, vt dixi supra *vers. debet præterea.*

---

§. XIX.

SVMMARIVM.

Instrumentum, vt sit in forma probanti, debet habere signum notarij, qui de illo est rogatus. 1. *Vnde cœpta talis solẽnitas.* 2. *& quare* 3. *Ampl.* 4. 7. 8. 9. *Limit.* 10

Notarij signum, est instar tesseræ militaris. 3. *quale esse possit, et fiat.* 6.

DEcimumtertium substantiale instrumenti, vt sit in forma probanti, est, quod illi
1 addatur signum † quo notarius vti consueuit in publicandis instrumentis. *l. fin. C. de assessor.* §. *oportet auth. de instrum. cautel.* §. *itẽ lex Cornelia. inst. de pub. iud. Bart. in repet. l. si quis ex argẽtarijs,* §. *si initium. ff. de edend. n.* 32. asserens omnes Doctores concordare, signum notarij esse de substantia publici instrumenti. *Lanfranc. in praxi,* §. 9. *num.* 8. *Angel. cons.* 220. *in prin. Corn. et ab illo relati cons.* 70. *lib.* 4. *n.* 2.
2 *Specul. de instrum. edit.* §. 2. *num.* 15. addendo † hoc habere initium à sacra Scriptura *Ierem. c.* 32. *in fin.*

3 Ratio est, quia † ex signo probatur cuium sit signatum. *l. quod si neque,* §. *fin. ff. de peric. et cõmod. rei vend. Ioan. de Palat. in l. stigmata, C. de fabric. lib.* 11.

Ampl. vt notarius non apponens instrumen-
4 to solitum † signum, sed aliud, puniatur de falso, *Lanfranc. in praxi cap.* 9. *num.* 8. *circa med. Cagnol. l. si librarius, ff. de regul. iur, nu.* 36. est enim
5 tabellionis signum † instar militaris tesseræ, quã quis non mutat citra capitis periculum. Signum
6 autem † notarij potest esse, vel manu factum, vel per impressionẽ typi, quod tutius est manufacto, cum ex calamo, atramento, charta, & alijs possit videri diuersus, vt ratiocinatur *Imp. in* §. 1. *auth. de instrum. cautel. et fide.*

7 Ampl, vt instrumentum † absque signo notarij, qui de illo fuit rogatus, non probet. *Doctores in l. contractus, C. de fide instr. Viuius opin.* 242. §. *notarius,* restans de communi, relatis dissentientibus pariter de communi testantibus. *Corn. cons.* 70. *lib.* 4. *num.* 2. *vers. quæ opinio,* addendo præsertim, vbi adest consuetudo, quod illud apponatur.

8 Ampl. vt instrumentum sine signo † notarij, qui

qui de illo fuit rogatus non valent. *Corn. cons. 70.lib.4.num.2.vers.quæ opinio. & infra, Dec. in cap.1.de fide inst,num 37.vers.nono.*

9 Ampl.etiam in protocollo† cui si desit signũ non potest ex illo sumi instrumentum in forma probanti. *CCorn.consil.70.lib.4.num.3.*

10 Limit.vbi contraria†adest consuetudo. *Corn: cons.70.lib.4.num.2.circa fin.*

§. XX.

SVMMARIVM.

Instrumentum debet habere omnia solemnia solita apponi in loco vbi illud fuit stipulatum 1 *& quare*. 2. *Ampl*.3. 5. 6

Instrumentum, an potius papiro, vel membranis sit scribendum. 6. 7

Notarius, an debeat apponere instrumento omnes clausulas solitas. 8

1 DEcimumquartum substantiale Instrumẽti est † quod in illo apponantur quæcũque solemnia, quæ de consuetudine apponi solent in loco vbi stipulatum fuit instrumentum. *Crauet.cons.216. num.2. vers.item deest* vbi plures consentientes, *refert. Lanfranc. de probat.cap.9.num.7.circa fin.vers. & generaliter. Hontem. de arte notariat. lib. 2. cap. 44. vers.septimo. Couar.pract.quæst cap.20.nu. 5. vers.hæc sane, Gail.obseru.119.lib.1.numer.4.*

2 cam † afferens rationem, quia consuetudo facit autenticum, quod non est, & è contra. *Bal. in rub.C.de fide inst.num.50.*

3 Ampl. vt omissio solemnitatis † quæ adhiberur de consuetudine, si fuerit omissa, æque vitiet instrumentum, sicuti vitiat omissa solemnitas requisita de iure. *§.erit ergo auth.vt præpon.nom.Imper.vbi glos. Alex.cons.166.colun. pen.lib.6.& cons.37.col.4 post med. lib. 3. cum alijs cumulatis a Crauet.216.num.4.* addendo

4 non vitiari instrumentum ex omissione † solẽnitatis, quæ de iure est necessaria, si consuetudine omitti potest.

5 Ampl. vt notarius † omittens solitas, & necessarias solemnitates, præsumatur falsarius, & puniri possit pœna falsi. *Cyn. Alberic. Angel. Cast. reliqui in l. iubemus C. de testam.* quos com alijs relett. *Viuius opinion.542.Notarius, num.1.* addendo *num.2. & seq.* qui dissentiant.

6 Ampl. etiam si talis solemnitas † versaretur, circa accidentia ipsius instrumenti, vt puta quod sit scriptum in membrana, & non papiro. *Gail. obseruat.119. omnes lib.1.nu.3.* addendo à Maximiliano I. Imperatore fuisse cautum, anno 1512. omnia instrumenta esse conficienda in membranis, vt fit de quibuscumque litteris Apost.quorum tamen fides non improbatur, si seruatis seruandis fuerint exemplatæ in papiro, & quotidie ad Rom. Cur. transmittuntur processus in papiro, in quibus sunt insertæ litteræ Apostolicæ, de eadem Imperiali ordinatione facit mentionem. *Mysinger.obseruat. 80. cent.*

7 tur.1. agendo preterea an de† iure instrumentum sit scribendum in pergameno, & tutius esse scribi in papyro, quod minime sine apparenti vitio radi potest concludi. *Nicol. Hontem. de arte notariat.lib.1.cap.29.nu.24.& alius tract. de art.notar.sine auctor.tom.2.cap.quid sit instrumentum in fin.*

8 An autem notarius debeat apponere †instrumento de quo rogatur solitas clausulas non est suus locus hic examinandi eam difficultatem, interim tamen videndi sunt, quæ dixi *in meis Collectaneis ad l. generaliter vers. & in vsu. C. de fideius.*

§. XXI.

SVMMARIVM.

Imbreuiatura notarij an debeat habere omnia solemnia apponenda instrumento. 1

Quantum illi tribuendum. 2

Notarius an possit corrigere errorem commissum in substantialibus instrumenti. 2

Sigismundus Seaccia laudatur. 4

Romana Curia, an amica mater, vel nouerca eorum, qui de iurisprudentia, vel bonis litteris sunt meriti. 5

RElata solemnia adesse, & inesse debent instrumento, quoties illud traditur parti, vt illo vtatur in iudicio, vel extra, vel illud est a notario extensum, seu vt dicitur

1 ingrossatum, † an autem eadem solemnia debeat habere imbreuiatura, videndi sunt *Angel. cons.220 Crauet.omnium latissime, cons. 216. num.5.& seq. Lanfranc.in praxi.cap.9.nu. 15. & seq. Alex.cons.153.lib.2.num.12.vers.nota tertio, & num.14. Corn.cons.70.lib. 4. num.2. in fin. & 3. Neuiz.cons.26.num.47. Dec. cap.1. de fid.inst.num.38.& 32 Surd.cons.187. nu.11. & seq.*

2 Quantum que sit tribuendum†imbreuiaturæ late agunt. *Mascard. de probat. conclus. 1243. Puteus,decis.279.lib.2.Peregrin.decis. Patauin. 33.Doctores in cap.cum* P. *tabellio.de fid. instr. & addentes de Nigris ad Mascard. de probat. conclus.4. num.1.& seq. Neuiz.cons.26.nu.45 & seq.*

2 An autem notarius possit corrigere† errorem in vno, vel pluribus ex relatis solemnibus, constitueram examinate, sed quia id comperij suis-

4 se præstitum *a Scaccia* † *de iudic. lib.2. cap. 11. num.1202.* ad ea quæ vir valde peritus & de iurisprudentia benemeritus, scripsit me remitto, dolendo iniquam eius sortem ascribendumque cum virum in cataloho eorum quos congessit Bellunensis in suo opere de infelicitate litteratorum, cum senex, & fere egens mortuus sit,

5 apud suos, relinquens Rom. Curiam, † quæ an sit amica, vel inimica, mater, an nouerca eorum, qui domi ferisque litterariam rempubl. auxerant, exitus ipse probat, & ego aptius alibi id declarabo.

§. XXII.

SVMMARIVM.

Notarij defectus seu crimen non nocet contrahētibus bona fide. 1. *in illis quæ obijci possint*. 1.
Cogi potest vt recepta mercede rogetur de instrumento, & recusando fit periurus & priuari potest officio notariatus. 3
Exceptiones quæ opponi possunt instrumento. 4
Instrumentum an reprobari possit testibus non instrumentarijs. 5. *& quot requirantur*, 6
Et quomodo debeant deponere. 7
Notarius quando possit corrigere errorem suum & qualem. 8

Explicatis solemnibus instrumenti, agendum esset de exceptionibus, quæ opponi possunt in notarium, & instrumentum, quæ si fuerint relevata, parum prodes-
1 set adhibita fuisse relata solemnia. Verum† quia defectus personæ, notarij non nocet contrahētibus qui bona fide, & publico errore ducti illius opera sunt vsi *Doctores in l. barbarius ff. de offic. prætor. Gabriel. de probat. conclus.* 8. *Nicol. Hontem. de arte notariat. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. *et*
2 *seq.* quiaquæ excipi possunt † in personam notarij late refert eodem tractatu *lib.* 1. *cap.* 22. *cum quatuor seq.* & aliqua prius dixerant *in cap.* 1. *de fid. instrum Dec. nu.* 66. *& seq. Neuiz. consl.* 27. *num.* 1. *& seq. et num.* 8. *et* 21. *et* 26.
3 Et quæ in instrumentum † excipi possunt, vel tangunt illius solemnia, latè dictum est supra, vel negotium, seu rem de qua fuit contra-
4 ctum, nam licet notarius cogi † possit, vt rogetur de instrumento, soluta competenti mercede, & recusans rogari, fit periurus, & priuari potest notariatus officio. *Dec. in l. inuitus. ff. de regul. iur. num.* 4. Attamen non de omnibus rogari potest; & punitur si de illicitis rogetur, vt dixi *supra* §. 15. *vers. notarius qua pœna*, &
5 de exceptionibus † quæ contra instrumentum opponi possunt, late agit. *Papiens. in prax. cap. forma opponendi contra instrumentum*. properando ad alia, ad ea me remitto, quibus addo si excipiatur non fuisse seruata solemnia quæ sint a consuetudine inducta, vt dixi *supra* §. 22 videndus. *Spec. de inst. edit.* §. 19.

Et an testibus reprobari possit, & postquam de instrumentarijs dictum est *supra* §. 11. si du-
6 bitetur de non † instrumentarijs vidēdi sunt. *Fel. c. cum Ioannes de fid. instrum. nu.* 35. *cum decem seq. Menoch. de arbitr. Iud. cas.* 105. *qui in fero, num.* 33. *vsque in fin.* & quot requirantur † ad elidendam illius fidem, *l testium C. de fide inst.* vbi plura dixi *in meis Collectaneis*, & præcipuè
7 quomodo debeant † deponere relatis qui hanc difficultatem latè examinant. *Mascard. de probat. quæst.* 6. *num.* 59. *& seq. vers. offert & num.* 65. *& seq. Specul. de instrum. edition.* §. 8. *nu.* 5. *vt supra in fin.* & latissime *Nicol. Hontem. tract. stat. de art. notariat. lib.* 3. *cap.* 25. *Abb. in capit. cum Ioannes* 10. *de fid. inst. num.* 13. *vers. primo casu vbi Felin. num.* 35. *et seq. Mascard. de probat. lib.* 2. *conclus.* 919. *num.* 9. *seq Ioan. Pebs. in suo process. tit.* 38. *num.* 5. *et seq. Menoch. de arbitr. a iud. casu* 105. *quid in loco num.* 37. *& seq. Ceual. Spec. commun. part.* 1. *quæst.* 43. *difficilis, num.* 1. *& seq. Roman. singul.* 191. *dubitatur Amat Rodriquez tract. de modo vidē. process. cap.* 7. *num.* 13. *Castr. cons.* 48. *lib.* 2. *n.* 2. *Cancer. var. resolut. de sententijs et eorum exequut. nu.* 311. *et seq.*
8 Et quando notarius possit corrigere † errorem commissum, & qualem videndi sunt. *Dec. l. si librarius ff. de reg. iur. vbi Mayner. nu.* 26. *et seq. plurib. Farinac. de falsit. par.* 1. *quæst.* 156 *Regul.*

§. XXIII.

SVMMARIVM.

Instrumentum quibus solemnibus sit exemplandum. 1
Debitor cogi potest ad faciendum aliud instrumētum, vel apocam si creditor excipiat illud fuisse deperditum, vel perijsse. 2. *Ampl.* 3. 4. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 15. 17. 18. 19. 23. 24. *Limit.* 24. 25. 26. 28. 29. 33. *sublimit.* 27.
Creditor non cogitur facere generalem liberationē suo debitori. 20. 21. *coram quo iudice conueniatur ad faciendam liberationem receptorum*. 22
Debitor coram quo iudice cōueniatur ad faciendum instrumentum debiti. 22
Venditor an cogatur facere instrumentum venditionis. 24
L. si chirographum, ff. de probat. declaratur. 30. 31. 32
Debitor cogitur facere instrumentum debiti cum obligatione Camerali. 35. *Ampl.* 36. *Contrarium*. 34. *Concorda*. 37. 39. 40
Consuetudo non inducitur ex actibus, quos singuli faciunt. 38
Pactum omne non habet paratā executionem. 39
Instrumentum cuius expensis faciendum. 41

Explicatis solemnibus instrumentorum agendum esset de solemnibus seruandis
1 quoties illa petuntur † exemplari ab eodē notario rogato de instrumento, vel ab illius successore in officio notariatus, vel ab Archiuista custode generali rogituum notariorum defunctorum, vel illis existentibus pœnes hæredem legatarium, vel donatarium petuntur exemplari. Sed laborem istum mihi ademit. *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 11. *part.* 2. *num.* 524. *vsque ad* 1070. referens formulam cōpulsorialium *n.* 882. *& seq. et num.* 896. *vsque ad* 1095. refert quando sit necessaria recognitio instrumenti, & quibus fiat modis. *Couar. pract. quæst. cap.* 21

Non omittam tamen excutere difficulta-
2 tem an debitor † excipiente creditore de amissione apochæ, vel instrumenti sui crediti possit cogi ad faciendam aliam apocham, vel instrumentu,

mentum, & è contra debitor qui soluit cogere possit creditorem ad faciendum instrumentum liberationis, & vtroque casu amplectendo affirmatiuam, probatur illa singulari textu in *l.plures apocbis*, C.*de fide instrum. l.sicut datam*, C. *de liberal.caus. Alex.in l.si finita, §. eleganter, ff.de dam. infert.num.35.in fin.* addendo negã-
3 tem † facere instrumentum de datis, vel promissis allegare turpitudinem, & iniquitatem suam, & non audiendum. *Ias. in l.ex ea parte, ff. de verb.oblig. num.*11. *Natta.cons.*382. *n.*2. *Bart. in l.si finita, §.eleganter, ff de damn.infect. num.*3. *in fin.relati à Granut. Theorema*, 9.*n.*2. *Caldas de empt.cap.*19. *num.*22

4 Ampl. non solum in casu, quo deperditum † sit instrumentum, sed etiam, vbi verisimiliter dubitari potest probationem eorum de quibus fuit illud confectum futuram difficiorem, vt puta si directus petat ab emphiteota instrumentũ
5 † corruptionis emphitheusis, quia mutati sunt confines, rei emphiteoticæ, vel mutatio sit personæ emphiteotæ ex donatione, vel cessione, & alio simili, vel dissimili titulo. *Specul. de locat. §.nunc aliqua, num.*165.*per textum in l.omnes, §.fin.ff.vsufruct.quomod.caueat. Bal. autb.si quas vnius*, C. *de sacros. Eccles. nu.*6. *et seq.* concludens, ratione vetustatis, quia instrumẽtum sit antiquum, & ideo prosit domino illud renouari, vel ratione mutatæ successionis particularis, vel vniuersalis, vel ex consuetudine, vel conuentione, vel dubitationis tollendæ causa aduertendo *num.*7.renouationem
6 fore † vtilem nouo emphiteotæ, quia illa facta, non considerabitur generatio, seu ius auctoris, sed ius renouatum, & generatio successoris dicta. *Bald. in d.autb.quas ruinus*, C. *de S. Eccl. num.*6. late comprobant. *Natt. cons.*382.*n.*2. *et seq.Surd.cons.*144. *num.*2. *et seq. pluribus et cons.*208. *num.* 10.*et* 16. *vers.secundo. Guido Papa decis.*417. *Dominus Magon. decis.Lucẽs.* 95. *expleto, nu.*15.*et seq. Tiraquel. de retract. lignag.§.*20. *glos.*5. *num.* 1. *et seq.* qui agit de
7 emptore, † & venditore, qui inuicem tenentur facere instrumentum de emptione, & venditione. *Mandel. cons.*10.*num.*23.

8 Ampl. vt non solum fit à debitore, † vel creditore faciendum instrumentum, sed etiam illud reficiendum iuxta tenorem primi, si iusta subsit causa. *glos.§.*1. *verb. reparare autb. de hæred. & Falcid. l. chirographis, ff. de admin. tutor. Bart. notat.num.*5. *cap.cum olim de priuileg.* cum alijs cumulatis à *Surd.cons.*144. *n.*9. *& seq. Alex.in l.si finita, §.eleganter, ff.de dam. infect. num.*19. exemplum referens si tempore sit consumptum.

9 Ampl. etiam, vbi instrumentum † fuit culpa notarij amissum. *Bald.in rub.*C.*de fide instrum. num.*49. *et seq.* addendo pœna arbitraria iudici
10 puniendum notarium † qui fuit negligens in custodiendis protocollis. *Ruin cons.*11. *nu.*19. *lib.*3. *Menocb.de arbitr iud. cas.*370. *reuocat.*

Ampr. vt negans facere instrumentum debiti
11 † vel solutionis, non sit audiendus, tanquam allegans iniquitatem, & turpitudinem suam. *Alex.in l.si finita, §.elegantnr, ff.de dam.infect. num.*30.*in fin. Natta cons.*382. *miror. num.*2. *part.med.Magon.decis.Lucens.*95. *numer.* 15. *et seq.*

12 Ampl. contra quemcunque † obligatum aliquid facere, vel date. *Natta cons.*382. *nu.* 2.

13 Ampl. præsertim si noua † superuenit causa, vt puta si mutati sint confines, vel persona debitoris. *Surd.cons.* 208. *num.*12. *vers.sexto, et num.*14. 16. *vers. tertio. Alex. l. si finita*, §. *eleganter, ff. de damn. infect. num.*31. *circa med.*

14 Ampl. etiam si quis † non sit simpliciter debitor, sed vel in diem. *Enriquez cons.*6. *fuit num.*15. *Alex.in l.si finita*, §. *eleganter, ff.de damn. infect. num.*17.

15 An autem de iure sibi competenti † tam agẽdo, quam excipiendo possit quis agere, vel petere sibi confici instrumentum. *Alex.in l.si finita §.eleganter ff.de dam infert. num,* 13. *et seq. et* 16.*et* 22.*Bart.num.*3.*et seq.*

16 Ampl. etiam si de præsenti quis agere † non possit. *Alex.l.si finita* §.*eleganter, ff. de dam.infect. num.* 30. exemplum referens si adsit pactũ de non petendo ad tempus.

Ampl. vt tale instrumentum sit conficiendum † in forma efficaci idest quod ex illo agi possit. *Granut.Theorem.*9.*num* 10.*in fin.subdens num.*11. non esse conficiendum verbis generalibus, quia vt vulgus curialium loquitur, verba generalia non sunt appreigatoria *And.ab exa.de pact. par.* 1.*num.*271.*Marsil.singul.*464.*Boer.decis.* 153. *Ioan.Anton.Niger.in cap.Regni frequens, & ineffrenata. num.*73.

18 Ampl. præsertim in vsufructuario † qui debet declarare habere solum vsumfructum, & illo finito obligare se ad restitutionem fundi, quo fruitur. *Alex.cons.*58.*Arebita num.* 8. *lib.* 3. *et cons.*267.*num.*6.*lib.*4.

19 Ampl. præsertim de solutione † facta. *l. dissoluta C de cond.ex lege l.sicut datum* C.*de liberal. caus.Bald.cons.*458.*in fin.lib.*1. *et cons.* 230.*in lib.*2.*Spec.de instr. edit.*§.3.*nu.*8.*Granuc.Theorem.*9.*num.*3.

20 Quod tamen intellige † de solutis, & receptis tantum, non autem generaliter. *Bald. cons.* 230.*in fin.lib.*2.*Alex.cons.*58. *lib.* 3. *num.* 8. *et l.si finita* §.*eleganter, ff.de dam.infect. num.*21. & ratio est quia † creditor non cogitur facere generalem liberationem. *Thesaur. decis.*74.*n.*1. *& seq.* & late prosequitur. *Tusc. conclus.*327. *liberationem generalem.*

Si soluens sit clericus, & recipiens sit laycus
22 † coram quo iudice, terminabitur controuersia confectionis instrumenti, & illius formulæ. *Gul. Bened. in cap.* Raynutius, §. *& vxorem. decis.*2.*num.*126.

23 Ampl. vt instrumentum sit † conficiendum cum obligatione bonorum non tamen cum fideiussione. *Bald. cons.*410. *an ille lib.*3. *in fin.*

24 Quid autem dicendum sit de † venditore. *Tuscus conclus.* 258. *instrumentum.num.* 1.*et seq.* distinguendo, an venditor possideat, vel non, & an solitum sit fieri instrumentum cum hipotheca, vel an emptor soluerit integrum prætium, vel non, vt prioribus casius teneatur, secundis

neququam, & late repetit. *conclus.* 54. *venditor*.

25 Limit. vbi aliunde probari † potest scripto id de quo quis instat confici, seu refici instrumentum, vt puta ex apoca subscripta à testibus. *glos. l. ne casu*, C. *de discus. lib.* 10. *vbi Bart.* Mandel. *cons.* 33. *stantibus num.* 1. *Surd. cons.* 144. *nu.* 7. *& cons.* 208. *nu.* 2. *&* 16. *vers. non etiã*, *Granuc. Theorema* 9. *nu.* 16.

26 Limit. vbi instrumentum futurum † est inutile, Bald. *in rub.* C. *de fide instrum. num.* 48. *vers. conclusio*, exemplum si debitum sit purum. *Alex. l. si finita*, §. *eleganter*, *ff. de dam. infect. num.* 32.

27 † sublimitans in debito ex vltima voluntate, *Granuc. Theorema* 9. *in princ.* addendo idem dici de quibus actibus ex quibus vis non oritur actio saltem de iure ciuili.

28 Limit. vbi ex instrumento † ius debitoris fieret aliquo modo deterius, *Ias. in l. ex ea parte*, *ff. de verb. obligat. num.* 11. *circa med.*

29 Limit. vbi aliqua accusari potest † negligentia petentis sibi fieri instrumentum. *l. modestinus*, *ff. de solution.* per quem textum *Specul. de instrum. edit.* §. 3. *num.* 9. concludit si debitor solutis decem creditori sibi restituta apoca, dein de petat sibi fieri instrumentum solutionis non audiri, quia illud debebat petere tempore factæ solutionis, qua facta nullæ supersunt agendi reliquiæ; *& num.* 16. late comprobat, addendo quid dicendum si debitor conuentus ad soluen-

30 dum † exhibet instrumentum sibi traditum, & ex tali traditione probari solutionem excipiat.

31 *iuxta l. si chirographum*, *ff. de probat.* quam † probationem fragilem, licet dixit *Gail. obseru.* 37. *creditor lib.* 2. *num.* 7. attamen pluribus casibus esse concludentem retuli *in meis collectaneis* ad eundem textum.

32 Contrariam † tenet *Franc. Marc. decis.* 370. *num. relatus à Granuc. Theorema* 9. *num.* 3. *&* 5. concludens si debitori sit restitutum instrumentum cancellatum, creditorem debere facere instrumentum recepti, & relato Rebuf. dissente, indecisam reliquit difficultatem. *Alex.* tamen *d.* §. *eleganter*, assentitur dictis. *Specul.*

33 Limit. vbi petitur generale instrumentum † liberationis. *l.* 3. §. *contrarium*, *ff. de cont. & vtil. action. tutel. Rom. cons.* 155. *num.* 5. *Alex. l. si finita*, §. *eleganter*, *ff. de dam. infect. nu.* 21. *Io. de Amic. cons.* 129. *oritur Granuc. Theorema* 9. *nu.* 7. dbi plures congerit.

An autem cogatur facere instrumentum cum obligatione Camerali, vel cum guarantigia.

34 Negatiuam tenent† *Tiraquel. & ab illa relati de retract. lignag.* §. 29. *glos.* 5. *nu.* 2. vui plures consentientes refert Alexand. *in l. si finita*, §. *eleganter*, *ff. de dam. infect. num.* 32. *vers. vltimo. Rota teste Zacchia de obligat. Cam. quæst.* 28. *num.* 2. *relati à Granuc. Theorema* 9. *num.* 12. *vers. sed in contrarium*, *relati à* Surd. *cons.* 144. *num.* 7. *Tuscus conclus.* 258. *instrumentum num.* 14. *& seq.*

35 Affirmatiuam † tenent *Cabalin. Milleloq.* 196. *Galles. de obligat. Cameral. q.* 28. *num.* 3. *et seq.* asserens idem dici à *Barzia. tract. de Guarantig. quæst.* 5. *prim. part.* & istam pluribat. *& Zachias ibidẽ* alios refert, *Caldas. et ab illo relati de emptiou. cap.* 19. *num.* 23. *sequendo Galles. et illius dictis relatis. Rebuf. de litter.*

36 *obligat. artic.* 65. *nu.* 88. Ampliando † etiam in fideiussore. *Ias. in l. ex ea parte*, *ff. de verb. oblig. num.* 11.

37 Contrarietatem hanc † conciliauit *Zachias loco max. relato ex Barzia ibidem relato & ante Zachiam Rebuf. de litter. obligat. art.* 65. *n.* 90 vt negatiua sit vera, vbi non adest consuetudo illam apponendi. Affirmatiua autem, vbi talis adest consuetudo, Verum cum vinculum obligationis Cameral. pendeat à puro facto contrahentium, & illorum voluntate. *l.* 1. §. *si conueniat*, *ff. deposit. l. sicut*, C. *de act. et oblig. l.* 1. C. *commod. Franc. Bec. cons.* 92. *num.* 28. *Giurba decis.* 79. *nu.* 21. *et seq.* nec ex his quæ singuli

38 † faciunt non inducitur consuetudo, vel communis vsus, vel abusus, seu error, quo nolentes astringuntur. *Ias. in l. Barbarius*, *de offic. prætor. n.* dicas absolute esse veram Rotæ decisionem, nisi expresse esset conuentum de obligatione Camerali, & simili exequutiua via, quia vltra quod quis per eam formulam efficacius obligatur, vt admittunt tenentes affirmatiuam, dicitur etiam ex ea grauari obligarum. *Rota coram Card. Ieronymo Pamphilio in Romana deposit.* 15. *Iunij* 1596.

39 Cum quoduis pactum † paratam non habet à iure exequutionem. *Roman. l.* 1. *ff. de re iudic. num.* 23. sicuti nec quoduis instrumentum. *l. minor. ff. de minorib. Thesaur. decis.* 26. *num.* 1. *Franc. Bec. cons.* 17. *num.* 1. *Serafin. de iurament. priuileg.* 77. *num.* 1. aut cogitandum de alia concordia, videlicet, vt affirmatiua procedat, si adsit in prouincia constitutio, quæ mandet exequi pub. instrumenta, vt in Dominio Mediolani. *Alexand. l. si cum dotem*, §. *eo tempore*, *ff. solut. matr. num.* 6 Menoc. *de arbitr. iud. casu* 17. *Cæsareo*, *num.* 2. *addente Alex. ibidem* talem constitutionem, tanquam iuris communis correctoriam esse odiosam, & stricte intel-

40 ligendam. Negatiua † autem si absit talis constitutio, cum contrahentes potius de iure communi cogitasse præsumantur. vel etiam dicitur consideratis dictis. Mandel. *cons.* 33. affirmatiuam procedere si priuata scriptura de quo petitur fieri publicum instrumentum habeat obligationem Camer. & procedat affirmatiua, & si non habet procedat negatiua.

41 Cuius autem expensis † fieri debeat instrumentum dixi de *Laudemio*, *lib.* 1. *quæst.* 33. *numer.* 37. *et seq. Auffrer.* ad *Capel. Tholos. decis.* 47.

§. XXIV.

SVMMARIVM.

Instrumentum casu perditum si fuit rogatum ad vnius tantum instantiam est reficiendum petente illo refici. 1

Quid si confectum ad instantiam plurium. 4. 5.

Quid si superfint reliquia instrumenti. 7. *Quid si deperditum fit exemplum instrumenti*. 8. 9.

Instrumenti exemplum publicatum a notario rogato dicitur originale. 8

Notarius negligens in custodia instrumentorum punitur. 3

Reficere quid sit. 2

Instrumenti amissio qualiter probetur. 6

Notarius requisitus ad dandum exemplum instrumenti debet statim tradere. 10

Si contingat protocollum, seu originale instrumentum incendio, ruina, vel alio casu absumi, & perire, an sit petente, eo qui rogauerat notarium aliud ab eodem conficiendum tres casus sunt constituendi. Primus
1 est si agatur de instrumento † rogato ad vnius tantum instantiam, & ille illud petat refici, & esse a notario reficiendum concludit, *Spec. de inst.edit.§.3.num.1.& 2. vers. si autem*, exemplum referens, si agatur de testamento, mandati procuræ, emancipatione, tutela, cura, & similibus ex quibus nullum imminet periculum, nec alteri fit præiudicium, etiam si plura reperiantur instrumenta eiusdem tenoris. *post Spec. idem repetit auctor.tract.artis notariat. tom. 2.*
2 *tom.2 fol. 7.cap.de refectione*. Reficere † enim cum teste. *Spec.de expens. §.1.num.3.* idem fit, quod remedium factæ rei facere, & prohibitus facere, non sit illi interdictum reficere. *Alex.in rub ff.sol.matr.num.21.relatis, Bald., & Ang. in l.1.ff.de noctur.inferend.* quorum lecturas ad eum textum censeo deperditas eum illas non habeam in meo Codice, qui recens est, veræ sunt tamen quæ Spec. in casu isto voluit. Qua
3 autem pœna afficiatur notarius, † qui fuit negligens in custodiendis scripturis videndus. *Bal. in rub.C.de fide instrum num.49.& seq.*

Secundus casus est si agatur de instrumento
4 † rogato ad instantiam plurium, & tunc conuenientibus omnibus in refectione, idem dicendum, quod dixi in primo casu, nam si iudex cum imperio debet iudicare prout partes conuenerint. *l.si conuenerint.ff.de re iud. Afflic. decis.191.Abbas num.7.& seq.* tanto magis notarius reficere debet instrumentum iuxta partiũ
5 placitum. Si vero dissentiant tunc † ex decreto iudicis citatis omnibus interesse habentibus, erit illud reficiendum, probato casu cosumptionis originalis. *Spec.de inst.edit.§.3.num.11.* vbi
6 addit præterea casum † amissionis probari iuramento petentis refetens *ibidem num.12.* formulam talis iuramenti, & instrumenti refecti, licet *Surd.cons.144.num.1.20.in fin. & num. 11. & seq.* alia velit requiri ad eam probationem faciendam. *Bald.in rub.C.de fid.inst.nu.47.circa med.subdens in fin & num.48.* quæ dixi velle, Spec. licet de illo non faciat mentionem.
7 Tertius casus est, si supersunt † reliquiæ aliquæ originalis instrumenti, & tunc si ex illis colligi potest sensus eorum, quæ fuere conuenta, vt puta, quia consumptum fuerit in ea parte, vbi erant descriptæ Clausulæ generales, & tunc notarius potest ex seipso instrumentum reficere. vt concludit *auctor.tract.de arte notariat. tom. 2.fol.7.de refectione*. addendo formulam talis refecti instrumenti tradi in suo formulario a Stefano Marcelleto; & in eodem instrumento inserendas esse eas instrumenti reliquias.

Potest etiam contingere, quod refectio instrumenti petatur, in casu, quo originale instrumentum non sit casu, vel aliter consum-
8 ptum. Sed exemplum † datum ab eodem notario rogatum fuerit deperditum, nam & illud dicitur originale, quia originatum ab ipsomet notario rogato, *Bald auth si quis in aliquo C. de edend.num.6.* addendo de eodem facto plura confici posse instrumenta, & omnia esse originalia, quia omnia procedunt ab eadem autoritate. eiusdem tabellionis, modo illa plura instrumenta sint eiusdem formæ, vt voluit. *Spec. de inst.edit.§.3.num. 1. in fin.* addendo cautos notarios cum partibus exhibent instrumenta in suis registris retinere ipsorum instrumentorum formas, & id fieri vtile esse quia primis casu perditis, facile illa possunt reficere sub eadem forma, & si de fide priorum dubitetur facile erit tollere dubitationem ex recursu ad formam extensam. *§. illud quoque auth de tabellion.* Re-
9 ficiendum est † enim deperditum instrumentũ sub eadem forma qua prius fuit confectum. *Spec.de inst.edit.§.3.nu.1.in fin.*& eum eisdem, solemnitatibus. *l.si vt proponis, C. de nuptijs, Fel. in cap.arecnd.cl 1.de litis contest.* Si autem petatur instrumenti copia a notario non rogato dicam. *§.sequent.*
10 Sed an notarius debeat sine mora satisfacere petenti aliud instrumentum † asserendo perdidisse quod alias habuit *Specul de inst. edit. §. 3. num.2.& 3.* præmissis quæ affirmatiuam suadebant, tenet negatiuam, & illum sequitur auctor *tract.de art.notar.to.2.fol. 7. de refectione.*

§. XXV.

SVMMARIVM.

Instrumenti nomine quid contineatur. 1.2

Positiones & articuli differunt. 3

Quia appellatione instrumentorum † continetur, omne id per quod iudicium, vel iudex instruitur. *cap fin.de dolo,& contum.l.1.ff.de instrum.Spec.de inst. edit. §.1.* & ideo nomine instrumenti, quod alijs verbis dicitur munimentum, vel documentum, quia partem muniat & iudicem instruat, vt subdit

idem Spec. ibidem & probant addentes *ad Alberic.in Dictionar.§.instrumentum*, comprehendantur † scriptura priuata, & testes, *Spec. ibidem* & late. *Mascard.de probat.quæst.6.nu. 26.& seq. & num.*101. *& seq.*agendum esset, quid seruandum, vbi sententia, est ferenda in vim scripturæ priuatæ, vel depositionis testium.

2

Sed, quia vtrumque caput est prosequutus *Scaccia de iudic.lib.2. dum cap.* 8. *nu.*725.*vsque in fin.* & latissimè egit si testes examinentur extra territorium iudicantis mediantibus litteris quas vocamus remissoriales. *& cap.*11.*n.*1070 *vsq;in fin.*& agit de scriptura priuata, & præcipuè de apoca, cuius dicta latius reassumpsit Genua, qui integrum volumen confecit de omni genere priuatæ scripturæ, & de remissorialibus volumen confecit. *Hercul. Seuerol.* & aliquat radit, *Vest.in prax.lib.*6.*cap.fin.* Ideo ne de carta in papyrum transferam dicta Scacc.
3 in quibus si methodum diligentiorem seruasset per omnium manus versarentur facile illius scripta? referam examinis testium substantialia quibus deficientibus retardanda, vel reuocanda est exequutio sententiæ, quæ pro fundamento habeat tantum testium dicta, & continuata, *§§.* serie tamquam articulis huius nostri Octaui ui capitis, referam quæ alij omissere.

Et præmisso quod testes examinantur, vel super articulis, vel positionibus, quæ productæ parte citata ad dicendum contra iuxta regulam. *l.de vnoquoque, ff.de re iud.* quæ admittuntur, cum salutari clausula,saluo iure impertinentium
3 & non admittendorum. Licet positiones † & articuli differant, vt dixi *de differentijs verborum iurisf.§. positio & articulus differt*, ad effectum tamen probationis faciendæ ex dictis testium, non refert, an illi deponant super articulis vel positionibus parte aduersa citata datis, pergendo itaque ad examen substantialium examinis testium.

§. XXVI.

SVMMARIVM.

Examen testium vt sit validum opus est citare aduersarium ad videndum iurare testes, cum expressione loci examinis. 1. *Ampl.*2.3.5.6.7 7.8.9.10.11.12.13.14. *L.mit.*15.16.17.19.20. 21.22.23.24.25.26.27.28.29.30. 31.33.34.35. 36.37.38.39.40.41.42.43.44.46.47.48.49. *Sublimit.*18

*Citatio ad videndum examinari testes qualiter concipiatur.*45

*Examen ad perpetuam rei memoriam,vt fieri possit quæ requirantur.*32

1 PRimum substantiale examinis † testium, sine quo non probat, est, vt fiat, parte citata ad videndum illos examinari.*cap.2. de test b.vbi Abb.& communiter reliqui.Crot. de test b.§.7.num.*23.*l. si quando*, C.*de test b.* Cum expressione loci examinis testium, vt dixi *infra* §.41.

2 Ampl.etiam si iudex procedat † ex officio.*Io. And.ad Spec.de test. §.nunc tractandum, in prin.Gul.de Suzar.in l.iusiurandi.* C.*de testib:* quos refert, & sequitur. *Fel.in cap.* 2. *de testib. num.*5.*& Dec.nu.*39. *Osasc.decis.*79. *num.* 19.

Contrarium tenent relati *a Gabriel. de citat. conclus.*1.*num.*229.

3 Ampl.vt aliter factum examen † neque faciat indicium. *Fel.in cap.2.de testib.num.*3.*Mascar* & ab illo relati qui sunt fere infiniti, *de probat. conclus.*1336.*num.*1.*Clar.§.fin.quæst.*11.*nu.*2. *vbi Baiard.num.*14.*Dec.d cap.*2.*nu.*31. *Osasc. decis.*19.*num.* 18.*vers.nec etiam.*

4 Contrarium tenent relati † *a Mascard. de probat.conclus.*682.*examinatio, num.*3.*& seq.* vbi infinitos congerit relatis dictis. *Dec.in cap.* 2.*de testib.num.*31.*& seq.*

5 Concorda an agatur ad effectum † inquirendi, vel condemnandi, nam in primo casu verum erit facere indicium, in secundo nequaquam, ita colligo ex *Clar.§.fin. quæst.* 11. *&* 45. *Baiard.& alijs relatis in fin. ampliat. & Mascard. de probat.conclus.*1366.*testis num.*6.*et seq.Fel. cap.*2.*de testib.num.*9.

6 Ampl. etiam si iudex posset procedere † iuris solemnitate non seruata. *Bart in l.filius familias* 7.*ff.de donat.num.*4.*in fin.Fel. in cap.* 2. *de testib.nu.*4.vel manu regia. *Ias.§.in bonæ fidei Instit.de act.nu.*26.*Mascard.de probat.conclus.* 1366.*num.*5.*et conclus.*682.*examinatio.nu.* 9. vel sine strepitu, & figura iudicij. *Bursat. cons.* 20.*num* 65.*circa med.Dec.cap.*2.*de fid. inst.nu.* 35.*vers secundo Osasc b.decis.*79.*nu.*18. *in fin.*

7 Ampl. si quis fuisset deputatus ad recipiendũ † examen testium tantum. *cap.*1.*cap. præterea, de offic.deleg.Fel.in cap.*2.*de testib.num.* 5. *vers. quarto Mascard.de probat.conclus.*682.*nu.*11. *Dec.d.cap.*2.*num.*41.*vers.quarto.*

8 Ampl.etiam in causis mercatorum † in quibus sola æquitate inspecta proceditur, non seruatis iuris solemnibus. *Bart.l.filius fam.* 7. *ff.de donat num.*4.*Fel.in cap.*2.*de testib.nu.* 4. *Mascard.de probat.conclus.*1366.*num.*4.

9 Ampl.etiam si testes sint † repetendi in criminalibus. *Bursat.cons.*20.*num.*65.*Clar.§.fin. quæst.*45.*nu.*13.*vers.et aduerte*, concludens in repetione esse obseruanda omnia solemnia solemnis examinis. *Baiard.ad Clar. §.fin. quæst.* 45.*num.*14. *et seq.* late comprobans, & exornans hanc extensionem sicuti. *Euerard.*loquens in ciuilibus, *de testib.cap.*2.*part.*3.*num.*16.

10 Ampl. vt nec probent ad fauorem † non citati ad videndum illos examinare, *Bonifat Vitalin.in clem.*2.*de testib.nu.*91.*Anton. August. de testib.decis.*1.quos refert & sequitur. *Bursat. cons.*20.*num.*66.*in prin.* etiam in criminalibus idem *Bursat.cons.*34.*num.*6.

11 Ampl. etiam quod examen esset factum † in tortura. *Clar.§.fin.quæst.*11*num.*2.*et ibidem, Baiar.num.*4. testantes de communi opinione, & praxi si tamen sequatur testium confrontatio tollit hunc defectum. *Clar. ibidem quæst.* 45. *vers.*14.

Ampl.

12 Ampl. etiam si agatur de † recognitione iurium. *Veral. decis. 2. part. 3.*

13 Ampl. præsertim † in causis criminalibus. *Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 1. & seq.* vbi *latissime examinat.*

14 Ampl. vt non referat † an testes fuerint examinati die feriata, vel non feriata, vt dixi *infra* §. 43.

15 Limit. vbi pars contra quam factum † fuit examen declarat in ciuilibus, vel criminalibus habere testes pro rite, & recte examinatis. *Baiard. ad Clar. § fin. quæst. 11. num. 5. Mascard. de probat. conclus. 682. examinatio num. 29.* concludens idem dicendum, si quis det facultatem iudici examinandi eo absente, quia quisque potest fauori suo renunciare.

16 Limit. vbi agitur de probando casu † qui acciderit in longinquis partibus, vbi non poterat pars citari. *Bart. in l. 2. C. de naufrag. lib. 11. & & ibidem Alex.* addendo, quod tale examen iuuat si infra annum parti denunciatur exemplum referens eius, qui passus naufragiū proiecit merces in mare exonerādæ nauis causa. *Bart. sequuntur Crot. & ab illo relati de testib. par. 7. num. 24. Soc. Sen. consil. 262. lib. 2. num. 10. Mantic. decis. 297. num. 2. & seq.* qui late versatur circa materiam d. l. 2. *Pelin. cap. 2. de testib. nu. 10. Dec. cap. 2. de testib. num. 52. & seq.* vbi late probat *Marsil. singul. 24. num. 2. Felin. d. capit. 2. num. 10. Gabriel. de citation. conclus. 1. nu. 336. Marsil. in l de vnoquoque, ff. de re iud. num. 86.* & declarat quæ post examen fieri debent, & late *Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 3. & seq.*

17 Limit. vbi iudex vellet se informare † super notorio, vel fama. *Mascard. de probat. conclus. 682. num. 15.* vbi infinitos congerit. *Roman. sing. 269. vers. sexto. Pelin. cap. 2. de testib. nu. 7.*

18 *& Dec. num. 44.* Quod tamen † sublimita si super ea informatione ferenda esset sententia, quia formiter essent examinandi. *Mantic. decis. 206. nu 3. relatis Bart. in l fin. ff. de quæst. n. 8. & Pelin. in cap. 2. de testib. nu. 10. Asin. in prax. §. 7. cap. 5. limit. 94. num. 2.*

19 Limit. vbi timetur de morte testium, † & is contra quem fit examen est persona potens, minax, & solitus exequi minas, & ideo quis paucat, illi examen denunciare. *Mascard. de probat. conclus. 682. num. 24. & seq.* addendo idem dici si testes sint absututi, & quod isto casu iudex diligenter debet sustinere partes rei in examine faciendo, reseruādo eidem competētes exceptiones tā in dicta quā in personas testium. Limitando, si absit timor mortis, & absentia non est futura diuturna. *Roman. singul. 369. vers. tertio fallit Pelin. cap. 2. de testib. num. 13. Dec. in cap. 2. de testib. num. 51. & Pelin. num. 13.* qui plura cumulat. *Gabriel. de citat. conclus. 1. num. 326.* vbi refert dissentientes. *Marsil. l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 76. & 79. in fin. Euorard. de testib. cap. 2. par. 4. nu. 21.*

20 Limit. vbi testes examinantur † à cognitore, an quis sit idoneus ad dignitatem, seu beneficium. *Inn. in cap. fin. de trans. prælat. & in cap. dudum de præsumpt. Roman. singul. 369. vers. quarto Crot. de testib. part. 7. num. 31.*

21 Limit. in causa † hæresis. *Roman. singul. 369 vers. quinto. Mascard.* plures congerens, *de probat. conclus. 682. examinatio, num. 36. Fel. cap. 2. de testib. num. 17. Dec. num. 30. Felin. cap. 2. de testib. num. 17. Dec. num. 50. vers. quarto. Gabriel. de citat. conclus. 1. num. 328.* vbi distinguit *Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iudic. num. 77.* declarando si inquisitus sit potens.

22 Limit. vbi testes examinantur † vltima die termini in contumaciam citati. *Roman. singul. 369. fuit vnus in fin. Asin in prax ptrt. 2. §. 7. cap. 5. limit. 50. in fin. Mascard. de probat. concl. 682. num. 38. Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 79.*

23 Limit. vbi periculum est † in mora *Soc. Sen. cons. 2. in causa lib. 2. num. 11.* & comprobatur ex regula, quod vbi mora est periculum allatura, receditur à regulis iuris, veluti si testis sit in articulo mortis. *Mascard. de probat conclus. 1366. testis nu. 10. Crot. de testib. par. 7. num. 29. Euerard. de testib. cap. 2 part. 3. nu. 21. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 83. & seq.* vbi exempla plura refert.

24 Limit. vbi lex, vel Statutum † non exigit plenam probationem, sed contentatur solis indicijs, vel argumentis. *Soc. Sen. cons. 262. lib. 2. num. 11. circa med. Felin. cap. 2. de testib. nu. 11. Dec. num. 54. Mascard. de probat. conclus. 682. examinatio, num. 22. & seq.* vbi refert dissentientes. *Marsil. singul. 24. num. 2. Felin. cap. 2. de testib. num. 11. Marsil. in l de vnoquoque, ff. de re iudic. num. 90. Gabriel. de citat. concl. 1. num. 343.* vbi refert dissentientes, & concordat, sicuti & *Scaccia de iud. lib. 2. cap. 8. numer. 394. & seq.*

25 Limit. in examine testium † facto coram arbitratore, quia nullus ordo iuris coram illo est opus. *Bald. cap. quintaualis, nu. 9. vers. ex prædictis, de iureiur. sequitur Opizon. in l. si quis arbitratu, ff de verb. obligat. num. 73. vers. sed quid. Mascard. de probat. conclus. 682. examinatio, num. 42.*

26 Limit. si agatur de probanda consuetudine † alicuius populi. *Mascard. relato Butr. de probat. conclus. 682. æstimatio, num. 34. & 43. Felin. cap. 2. de test. num. 16. vers. duodecimo. Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 232. Fel. cap. 2. de testib. num. 16. vers. vers. duodecimo. Marsil. in l. de vnoquoque. ff. de re iudic. nu. 87.* late examinat. *Scaccia de iud. lib. 2. cap. 8. num. 322. & seq. pluribus.*

27 Limit. vbi testes examinantur in casu in quo non requiratur causæ cognitio, *glos. l. 3. §. si sic causa cognita, verb. pro tribunali, ff. de bon. possess. Roman. cons. 61. nu. 1. Mascard. de probat. conclus. 682. examinatio, num. 44. Felin. in cap. 2. de testib. num. 48.* exemplum referens si examen fiat an quis sit dignus, & idem repetit. *Crot. de testibus part. 7. nu. 31. Roman. singul. 369. vers. quarto. Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iudic. num. 92. Ias. in repet. l admonendi ff de iureiur. num. 233. Euerard. de testib. cap. 2. part. 3. n. 19. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 389.*

28 Limit. in summarijssimo † possessorio. *Masc. de probation. conclus. 1366. testis, numer. 9.*

Scac.

Scacc.ce iudic.lib.2.cap.8.num.395.

29 Limit. ad effectum inquirendi † vel carcerandi eum, qui de delicto fuit denunciatus. *Mascar. de probat. conclus.* 1366. *testis nu.6.& seq. Dec. in cap.2. de testib. num.* 49. *Mascard de probat. conclus.* 682. *examinatio num.* 19. præsertim contra insignes latrones *Osasch. decis.* 79. *nu.* 19. *vers. praeterea*, Fel. *cap.2. de testib. num.* 9. *Dec. num.* 49. *Gabriel. conclus.* 1. *de citat. num.* 324. & conciliat dissentientes.

Contrarium tenet. *Osasc. decis.* 79. *num.* 19.

30 Limit. vbi reus citatus, tẽpore † citationis respondit, quod dabat se pro citato. *Cæs. de Graf. decis.* 15. *num.* 5. *& 6. de testib. Gonzal. ad regul.* 8. *cap. annot. cont. nullit. num.* 75. comprobatur ex dictis. *Vant. de nullit. cap. fin. num.* 116. *in fin.*

31 Limit. vbi testes examinantur † ad perpetuam rei memoriam. *Marsil in l. de vnoquoq. ff. de re*

32 *iud. num.* 76. *in fin. & 77. & seq.* vbi plura † refert requiri vt possit fieri tale examen sine partis citatione *Scaccia de iudic. lib.2. cap.* 8. *num.* 120. *& seq. pluribus* vbi examinat materiam examinis testium ad perpetuam rei memoriam.

33 Limit. vbi pars contra quam † examinantur testes dedit interrogatoria, & super illis fuit factum examen, quod si non est validum saltem sanatur ex gratia principis. *Crescent. decis* 1. *de ferijs nu.* 1. *put. decis.* 306. *lib.* 3. *Veral. decis.* 273. *num.* 3. *par.* 3. cum alijs cumulatis a *Gonzal. ad regul.* 8. *cap. annot. cont. nullit. num.* 77. *& sæpe obtinuit* a Paulo V, cum clausula arbitrio Rotæ, per quam remittitur vigor iuris, vt subdit idem *Gonzal. ibidem.* 287. *& seq. plurib.* & quia pars dãdo interrogatoria consentit examinari testes quomodolibet fuerint inducti. *Puteus decis.* 300. *lib.* 3. *Scac. de iudic lib.2. cap* 8. *num.* 392.

34 Limit. vbi testes examinatur † ad declarandũ aliud examen ab illo factum. *Fel. in cap.* 2. *de testib. num.* 15. addendo isto casu, nec requiri iuramentum testis, & ratio est quia declarans nihil de nouo facit. *Dec. d. cap.* 2. *nu.* 55. *Mascar. de probat. conclus.* 782. *examinatio num.* 31. *Fel. d. cap.* 2. *num.* 15. *Marsil in l. de vnoque. ff. de re iud. num.* 93. *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 386. vbi etiam rationem affert.

Contrarium tenet *Euerard. de testib. cap.* 2 *cap.* 2 *par.* 3. *num.* 16.

35 Limit. vbi pars † esset presens. *Fel. cap.* 2. *de. testib. num.* 16. *in fin.* dubitando quid dicendũ si pars sit præsens casu. *Mascard. de probat conclus.* 682. *examinatio nu.* 35. *Euerard. de testib. cap.* 2. *part.* 3. *num.* 25.

36 Limit. in examine † extraiudiciali. *Dec. cap.* 2. *de testib. num.* 47.

37 Limit. vbi agitur de probando † crimine læsæ maiestatis humanæ. Dec. *in cap.* 2. *de testib. num.* 56.

Contrarium tenet *Osasc. decis.* 79. *numer.* 18. *vers. nec etiam.*

38 Limit. vbi contraria † adesset consuetudo, vel stylus. *Alex. conf.* 65. *Habita lib.* 2. *col final. Dec. in cap.* 2. *de testib. num.* 57. *vers. Item postremo*, *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 390. vbi plures consentientes congerit.

39 Limit. in examine † testis, cuius dicto est standum veluti in testator iussit hæredi vt stet dicto Sempronij *Dec. cap.* 2. *de testam. num.* 63: testans de communi relato. *Abb. dissentiente. Marant. in prax par.* 6 *cap. de citat. n.* 28. *Alex. conf.* 130. *difficultas lib.* 1 *num.* 6 *Grau. ad Vest. in praxi lib.* 6 *cap.* 11. *num.* 30. *vers. tertio Masc. de probat. conclus.* 682. *examinatio nu.* 30. *Fel. d. cap.* 2. *num.* 14 vbi refert dissentientes. *et Dec. nu.* 63. *Gabriel. de cit. conclus.* 1. *n.* 331. *Euerard. de testib. cap.* 2. *par.* 3. *num.* 24. & late *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 364. *et seq. plurib.*

40 Limit. vbi † examinantur testes in partibus remotis, vel super euidentia facti, vt puta damni dati, *Marant. in prax. part.* 6. *de citation. num.* 26.

41 Limit. concurrente æquitate † quæ comitem habeat impossibilitatem facti reficiendi, vt puta si testes examinati non citata parte ad videndũ illos examinari sint mortui *Mobed. decis.* 7. *de testib. num.* 3. *Neuiz conf.* 26. *num.* 34. *Gonzal. ad regul.* 8. *cap. Annot. cont. nullit. num.* 76. *Gabriel. de citat conclus.* 1. *num.* 341. *Marsil. in l. de vnoquoque ff. de re iud. num.* 88.

42 Limit. vbi iudex examinat testes † ad suam informationem *Marsil. l. de vnoquoque ff. de re iud. num.* 82. *circa fin. et* 89. *Euerard. de testib. cap.* 2 *par.* 3 *num.* 18. *et* 22.

43 Limit. vbi examinantur † testes quibus nihil potestet opponi. *Marsil. in l. de vnoquoque, ff. d. re iud. num.* 83. & comprobari potest ex dictis eiusdem *ibidem num.* 9. dum vult non esse citãdum qui nullam habet defensionem.

44 Limit. vbi iudex † recipit testes ad suam informationem super notorio, vel fama. *Euerar. de testib. cap.* 2. *part.* 3. *num.* 18.

45 Citatio autem † qualiter sit concipienda dixi *infra* §. 29. vbi alia cumulaui communia huic & *seq.* §.

46 Limit. vbi proceditur inspecta † naturali æquitate. *Gabriel de citat conclus.* 1. *num.* 341. *Limit.* 20. *Scaccia de Iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 360. *Mobed. decis.* 7. *de testam.*

47 Limit. quando proceditur † sola facti veritate inspecta. *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 361. *et seq.* qui late comprobat, et addit idem dicẽdum si testes sint examinandi coram arbitratore.

48 Limit. vbi esset examinanda † aliqua honesta mulier, vt dixi §. *seq. Limit final.*

§. XXVII.

SVMMARIVM.

Testis qui hodie iurauit & cras examinatur, non ideo ratione successiuitatis temporis est suspectus. 1. *iuratus deposuisse dicitur qui post iuramentum statim iurauit.* 2

Examen testium, vt sit validum opus est, vt citetur aduersarius ad videndum iurare illos. 3. *et quare.* 4. 8. *Ampl.* 5. 6. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 25. 33. *Limit.* 26. 27. 28. 29. 30.

29.30.31.32.34.35.36.37.38.39.40.41.42.43.44.45.48.

Iuramentum testium an sit diuini, vel humani iuris. 7

Citatio ad videndum iurare testes qualiter concipiatur. 8

Testes absuturi qualiter debeant iurare. 22

Testes non possunt iurare die feriata, sed examinari. 23

Testes iurare debent de veritate dicenda super articulis, & tota causa. 24. *quid si fuerint examinandi pro informatione iudicis. Vel ad perpetuam rei memoriam*. 46

Examen testis factum citato principali ad videndum iurare testes, vbi procur. fuerat litem contestatus, an validum. 47

Testis an die iuramenti possit valide examinari. 49

Testis an possit iurare die sequenti feriato si pars citata fuit ad videndum illum iurare die feriata. 42

Testis qui iurauit intra terminum ad probandum potest lapso termino examinari. 50

Testis si non iurauit ante examen, si iures statim post examen, an illud sit validum. 51

ORdinis iure dicenda hoc §. præcedere debebant, quæ scripsi, in antecedenti §. Verum, quia omnium habere memoriam, & in nullo errare, diuinitatis potius est, quam humanitatis, parcendum est mihi si vsus schemate Isteron Protheron postposuerim ante locanda, & iste error tantominus meretur reprehendi, cum plura prius dicta conueniant hic dicendis. Quare *Crotus tract. de testib. p.* 7. *num.* 23. *& seq.* constituendo negatiuam regulam, quam mox firmabo, illam ijs omnibus modis ampliat, & limitat, quibus ampliaui & limitaui præcedentem, cum tamen iuramentũ testis, & illius examen, sint duo actus. qui facti diuerso tempore, & non successiue, nullo
1 modo dici possunt suspecti† vel vitiosi argumẽto eorum, quæ tradunt. *Marsil. de fideius. n.* 77 *& seq. &* 87. *& seq. Tiraquel. de retract. lignag.* § 1. *glos.* 7. *num.* 77. *& seq. Surd. dec.* 24. *num.* 13. *Farinac. de testib. quæst.* 74. *num.* 33. concludens multo magis admittendã, esse depositionẽ testium, qui vna die iurauerant, & alia deposuerunt, quamuis *Io. monac. in cap. vt circa.* 4. *de electiõn. in* 6. *num.* 15. velit quod testis possit prius iurare, & deinde ex interuallo deponere, nec esse sciendam vim de eodem contextu, & illum sequitur *Monticel. de testib. cap. iurasse testem fol.* 131. *col.* 1. *in fin.*

2 Et testis dicitur iuratus deposuisse, † qui post depositionem incontinenti iurat. *Crot. de testib. par.* 7. *n.* 6. ex regula. *l. lecta ff. si cert. pet.* & idem tradit. *Grauat. ad Vestrium in prax. lib.* 6. *cap.* 2 *num.* 36. vbi refert dissentientes, *Mascard. de probat. conclus.* 1362. *num.* 11. *dum prius nu.* 10 aliud dixisset, *& nu.* 12. *conciliat. Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. nu.* 227. *& seq. Gail. obseruat.* 101. *lib.* 1. *nu.* 9. *Trentacinque, resol.* 2 *de testib. num.* 2. *Eucrard. de testib. cap.* 7. *par.* 3. *num.* 5. In Romana tamen Curia obseruaui, & obseruatum vidi, vt non eadem die testis iuret & examinetur, nisi in casu quo periculum esset in mora.

3 Secundum itaque substantiale† examinis testium est, quod is, contra quem sunt examinandi testes, citetur ad videndum illos iurare, alias illorum examen erit nullius momenti, *l. si quando, & auth. seq. C. de testib. glos. cap.* 2. *verb. audire, vers. idest videre de testib. Aretin. cons.* 13. *num.* 18. *Lanfranc. in prax.* §. *testium depositio num.* 10. *Paris. cons.* 59. *lib.* 4. *nu.* 14. *Ludou. decis.* 268. *num.* 2. *Afflict. decis.* 28. *lata, num.* 1. *Gonzal. ad regul.* 8. *glos.* §. *Nullitat. & attentat. in caus. benef. num.* 48. Mantic. *decis.* 155. *num.* 1. *Dec. in cap.* 2. *de testib. num.* 28. *vers primus intellectus*, Marsil. *singul.* 24. *in prin. Papiens. in prax. cap. form. iuram. test.* §. *citati, num.* 1. *post med. Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 17. *& seq.*
4 vbi rationem † etiam referr. *Viuius Opin.* 966 *testes non. nu.* 1. *& seq. Rol. à Val. cons.* 29. *lib.* 1. *num.* 45.

5 Ampl. & limita ija omnibus casibus † quibus ampliaui regulam constitutam in præcedenti, §. 26. *& per* Crot. *de testib. part.* 7. *num.* 23. *& seq.*

6 Ampl. etiam vbi testes recipiuntur † ad perpetuam rei memoriam. *Eucrard. de testib. cap.* 2 *par.* 3. *num.* 10.

7 An iure diuino, vel humano † iuramentum sit deferendum testibus in examine, videndus, *Scaccia, de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *numer.* 431. *& seq. pluribus.*

8 Solemnia huius citationis; & † quare illa requiratur, *dixi infra*, 28. *&* §. 42.

9 Ampl. etiam si testes † sint examinandi corã Principe, *Curt. sen. cons.* 21. *decis. nu.* 15. *Marsil. in l.* 1. *ff. de quæst. num.* 7. *Gram. decis.* 103. *n.* 233. *Scaccia de iud. lib.* 2. *cap.* 8 *num.* 65.

10 Ampl. vt testes examinari non † præcedente citatione ad videndum illos iurare, neque faciãt indicium contra eum, contra quem fuerunt examinati. *Bart. l. maritus, ff. de quæst. col.* 1. quem refert & sequitur. Dec. *in cap.* 2. *de testib. nu.* 31. *vers. prædicta.* subdens deinde quæ contrarium suadent. *Rol. a Val cons.* 8. *sententiam lib.* 4. *n.* 6 *circa med. Crescent. decis.* 2. *de testib. num.* 6. *Eucrard. de testib. cap.* 2. *par.* 3 *num.* 7.

11 Ampl. vt in citatione † sit exprimendus dies præstandi iuramenti, & si non fiat expressio intelligitur ad primam diem. *Mantic. decis.* 155. *conclusum num.* 2. subdens examen esse nullum si eadem die iuretur quo facta fuit citatio.

12 Ampl. etiam si causa sit summaria, † vel in qua procedi possit omissa solẽnitate iuris. *Bart. l. filius fam. ff. de donat. Aret. in cap. in nomine, ff. de testib. num.* 9. *in fin. & num.* 10. *& Fel. n.* 4. *Crot. de testib. par.* 7. *num.* 27. *Scaccia de iud. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 64. *Dec. in cap.* 2. *de testib. num.* 35. *vers. secundo.*

13 Ampl. etiam si iudex procedat † ex officio. *Dec. cap.* 2. *de testib. num.* 39. *vers. tertio Marsil. in l. de vnoquoque ff. de re iud. num.* 78. *& nu.* 82 refert dissentientes. *Eucrard. de testib. cap.* 2. *p.* 3. *num.* 8. vbi refert & reprobat dissentientes.

14 Ampl. etiam si agatur de † recognitione iurium.

rium.

rium. *Veral. decis. 4. parte 3.*

15 Ampl. etiam in delegato † cui simpliciter esset commissa receptio testium. *Dec. in cap. 2. de testib. num. 31. vers. quarto. Euerard. de testib. cap. 2 par. 3. num. 9.*

16 Ampl. etiam si testes essent † omni exceptione maiores. *Gabriel. de citation. conclus. 1. num. 474.*

17 Ampl. etiam in causis † criminalibus. *Surd. cons. 328. num. 3 circa med. & num. 3.* extendit etiam in causa hæresis, & alio delicto occulto, *& num. 4.* declarat. an defectus citationis ad videndum iurare suppleatur ex confrontatione. *Osasc. decis. 79. num. 19. vers. nec etiam Viuius opin. 966. testes non num. 3.*

18 Ampl. etiam si causa tractaretur † coram iudice habente facultatem procedendi sola facti veritate inspecta. *Surd.* loquens de Senatu Montisferrati *cons. 129. recte num. 33. Osasc. dec. 79.*

19 *num. 19. vers. nec obstat.* limitando † in crimine enormi, & contra insignes lationes. *Viuius opin. 966. testes non num. 5.*

20 Contrarium tenent † relati à *Surd. cons. 129. recte num. 7. Marsil singul. 343. verisimilitudo num. 5.* addendo si illorum depositio sit verisilis. *Dec. cons. 54. col. 2.*

21 Ampl. vt sint citandi omnes † habentes interesse, alias quoad non citatos examen erit nullum. *Bald. auth. hoc amplius, C. de fideicom. n. 1. Gonzal.* testans ita à Rota decisum ad *regul. 8. glos. 9. §. 1. cap. annotat. contr. nullit. num. 49.*

22 Ampl. quod si fuerint examinandi † testes abfuturi, triplex ab illis exigendum sit iuramentum vnum de veritate dicenda super tota causa, aliud quod finito examine sint ab futuri, & tertium quod non reuelabunt sua dicta antequam fuerit illa iudicialiter publicata. *Vestrius in praxi lib. 6. cap. 2. num. 20. circa med.*

Addam aliqua huic §. conuenientia, quod li-

23 cet testes † non possint iurare die feriata in honorem Dei, vt dixi *infra §. 8.* possunt tamen examinari die feriata, modò iurauerint intra terminum Statutum in citatione ad videndum iurare, ac etiam lapso termino ad probandum. *Veral. decis. 275 testis part. 3. Euerard. de testib. cap. 7. part. 3. num. 4. circa fin.* limitando *nu. 5. in princ.* nisi datus esset terminus ad probandũ & probatum habendum intra certum tempus.

24 Item † quod testes debent iurare de veritate dicenda super articulis, & tota causa, alias si iurarent deponere super articulis, etiam absque taxatiua tãtum nihil illi probarent, tanquã non iurati, vel de cõtentis extra articulos deponẽtes. *Spec. de test. §. 4. n. 3. Alex. in l si duo 13. §. idem, Iulianus ff. de iureiur. num. 16.* si tamen cautus procurator in citatione dixisset videndum iurare super articulis & tota causa, & notarius scripsisset testem iurasse aliud esset dicendum, vt subdit *Alex. num. 17.* alia dixi *infra §. 18.*

25 Ampl. vt de tali citatione † constare debeat apud acta nec credatur assertioni notarij, quod fuerit testis citatus. *Ioan de Amic. cons. 73. n. 18. in princ. Euerard. de testib. cap. 7. part. 3. nu. 4. in fin.*

26 Limit. vbi testis iterum † producitur ad effectum declarandi precedentem suam depositionẽ *Euerard. de testib. cap. 2. part. 3. num. 16.*

Limit. vbi fuit præfixus † terminus ad producendum testes, & producuntur vltima die termini. *Euerard. de testib. cap. 2. part. 3. num. 11. & seq. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 321.*

27 Limit. vbi à lege, vel Statuto † cõsuetudine, vel partium consensu remissum esset iuramentum, vt dicam *§. sequenti.* vbi agam de iuramẽto testium.

28 Limit. vbi agitur de probando † casum, ad effectum ne quis indebite, & rite sua culpa damnum patiatur in casu difficilis probationis, vel ti naufragij, incursus latronum, & similium, quia tunc sufficit absq; partis citatione indicijs & coniecturis in loco viciniori, vbi accidit casus examinare testes, vel sumi indicia ex decreto iudicis & capi informationes, *Dec. cap. 2. de testib. num. 53. vers. secundo.*

29 Limit. vbi de consuetudine, † vel Stylo Curiæ non requiritur talis citatio *Asinius in praxi part. 1. §. 7. cap. 5. limit. 80.* vt in foro Capitulino testatur. *Scaccia de iudic. lib. 2. cap 8. num. 2. & seq. & plurib.* vbi late defendit eum stylum, in quo subesse videtur falsitas, sicuti adest, vt idem subdit apud notarios Rotæ in productione iurium per compulsum. Idem seruatur in Curia Gubernatoris Vrbis, cum tamen per appellationẽ introducta fuisset causa alimentorum de Maximis in Rota, vbi à Gubernatore, seu Locumtenente fuerant illa decreta Ferdinando, & Orintiæ filijs naturalibus Lucę Marchionis de Maximis, & daretur de nullitate examinis, quia non fuerat pars citata ad videndum iurare testes, & notarij illius tribunalis attestarentur de stylo non seruari eum terminum in ea Curia noluit facere periculum de validitate, & exequutione sententiæ, ad illorum fauorem in dicta Curia latæ, cum teste Ioãne Papa XXII. relato à *Bart. in princ. minori carum sæpe ibi periclitetur veritas* habito recursu ad signaturam S. D. N. Paulus Papa V. relatis sibi quibuscunque actis in causa à R. P. D. Paulo Taurello Pij V. Sum. Pont. ex forore trinepote, vtrinsque signaturæ referendario, remisit arbitrio Rotæ, an obstaret nullitas ex defectu citationis ad videndum iurare testes, & coram R. P. D. Pegna fuit resolutum esse locum arbitrio, & ita euasit disputationem nullitatis examinis.

30 Limit. si agatur de probanda † consuetudine, vt late examinat. *Scaccia de iudic. lib. 2. capit. 8. num. 322. & seq. pluribus.*

31 Limit. ijs omnibus casibus † quibus non est opus partem citare, qui autem sint isti casus, reruli *in meis collectaneis ad l. de vnoquoque ff. de re iudic. Asinius in prax. part. 1. §. 7. cap. 5. limit. 50.* concludens non est opus citatione ad videndum iurare testes, vbi illi iurant vltima die termini dati ad probandum, addendo quod si probatio fiat instrumento, non requiri citationem cum productione illius.

32 Limit. vbi est examinanda † aliqua honesta mulier. *Marant. in prax. part. 6. cap. de citation. num. 27. Grauat. ad Vest. in praxi lib. 6. cap. 2. num. 30. vers. quinto. Asinius in praxi part. 1. §. 7.*

§.7.30.cap.5.limit. 14. in princ. Mascard. de probat. concl.682. examinatio,nu.32. Rom.sing. 369. Felin. cap.2. de testibus, num.16. Gabriel. de citation. conclus. 1. num. 322. vbi refert dissentientes. Marsil.in l.de vnoquoque, ff.de re iudic. num. 74. vbi refert dissentientes. Scaccia de iudic lib. 2. cap.8. num.378. & seq. vbi refert dissentientes, & tentat concordare. Socin. regul. 496. num.8.

33 Contrarium † tenent. Abb. in cap. si quis testium & de testibus, nu.2. & ibidem Felin. n.4. Bart. in l. ad egregios, de iureiur. cum alijs relatis a Mascard. de probat. conclus. 682. num.33. addendo hanc esse saniorem sententiam. Rom. singul. 369. vers. sed non est verum. Qui concordari possunt, quod pars sit citanda ad videndum mulierem iurare, sed iuramentum præstidum coram iudice absente parte. Asinius in praxi part.1. §.7. cap.5. limit.14. in fin. Aret. conclus. 3. num.20. in fin.

34 Limit. vbi pars esset † præsens, & monetur. Mascard. de probat. conclus. 682. examinatio, nu.35. addendo quid dicendum si quis fit præsens casu. Marsil. singul. 30. num.2. Gonzal. ad regul. Cancel. cap. annot. contr. nullit. num.71. vbi plures refert Aretin. consil.13. num.20. circa med.

35 Limit. vbi testes sunt † examinandi, an quis sit idoneus ad munus aliquod. Mantic. dec.154. num. 6. Roman. singul. 369. vers. quarto. Dec. cap.2. de testibus, nu.45. vers. secundo, & n.48. Marsil. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. num. 76 in fin. Scaccia de iudic. lib.2. cap.8. num.72. Soc. regul. 406. num.2.

36 Limit. vbi examinandi sunt testes † extra territorium iudicis, si quis priu, fuit citatus in loco decretæ remissorialis. Serafin. decis. 1010. numer. 3.

37 Limit. vbi quis fuit admissus † ad causam durante termino ad videndum iurare testes. Serafin. decis. 1071. num.1. & seq.

38 Limit. vbi quis fuit † contumax in antecedentibus actis, si fuit citatus ad totam causam, & ad singulos actus simul, & semel cap. 2. de dolo & contum. in sext. Gonzal. asserens ita decisum à Rota, ad regul. Cancel. cap. annot. cont. nullit. num.74.

39 Limit. vbi agitur de † informatione notarij. Dec. plures congerens, in cap.2. de testib. nu.44. Scaccia de iud. lib.2. cap.8. nu.79. & seq. Socin. regul. 406. num.1.

40 Limit. vbi periculum est † in mora. Socin. regul. 406. num.6. & cons. 262. in causa magnific. lib.2. cum.10. & seq. Iaf. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 189. Crot. de testibus, part.7. num.29. Vest. in prax. lib.6. cap.2. num.3. Gabriel. de citat. conclus.1. num.302. veluti si testes sunt senes infirmi mori proximi, vel sint abfuturi, vel debitor est suspectus de fuga, vel restes examinandi sunt contra tyrannum. Scaccia de iudic. lib.2. cap.8. num.86. Socin. regul.406. num.6.

41 Limit. omnibus † casibus quibus dixi limitasi regulam antecedentis, §.

42 Limit. vbi testes † iurant vltima die termini dati ad probandum. Bald. l. si quando, C. de testibus, num.4. Cast. l. qui ante Calendas 13. ff. de verb. oblig. num.4. ex Ias. num.7. in fin. Afflict. decis. 47. fuerunt., nu.5. vers. quoad secundum. Scaccia de iudic. lib. 2. cap.3. num.362.

43 Limit. vbi testes fuerunt † examinati cum interrogatorijs partis aduersæ, nam nullitas examinis sanatur, rescripto Principis, cum clausula arbitrio iudicantis. Viuius opin. 931. testes cum num.6. & opin. 969. num.9.

44 Limit. vbi examinanda † est persona, cui nihil opponi possit, vt puta, quia sit omni exceptione maior, & illius dicto sit standum. Viuius opin.966. num.7. Socin. regul.406. nu.7.

45 Si autem dum testis iurat, nec citatus † nec citans fuerit præsens an validum sit examen videndus. Mascard. de probat. quæst.5. num. 86. & post illum Scaccia de iudic. lib. 2. cap.8. numer. 643. Lanfranc. in praxi, §. testium depositio, num. 10. vers. vnum.

46 Quid autem dicendum † si testes sint examinandi ad solam iudicis informationem; vel ad perpetuam rei memoriam, late Scaccia de iudic. lib.2. cap.8. num.70. & seq. & num.120. & seq. pluribus.

47 Si procurator fit litem contestatus † & fuit citatus dominus ad videndum iurare testes, an examen deinde factum sit validum, videndi sunt Viuius opin.93 1. testes cum iuramento, n.10. Scaccia de iudic. lib.2 cap. 8. num.664. & seq. pluribus.

48 Limit. vbi examinandus † est testis cuius dicto necessario est standum. Alex. cons.130. vol. 1. Marant. in praxi, part.6. §. proposui, n.28.

49 An autem testis possit eadem † die qua iurauit examinari dicas de stilo Cur. Romanæ, quod non: sed quod saltem expectandus lapsus vnius diei, teste Salust. Tiber. in praxi, AC. libr.2. cap.13. num. 7.

50 An autem testis, qui iurauit † infra terminum datum ad probandum, possit termino lapso examinari. Lanfranc in praxi, §. testium depositio, nu.11. & dixi §. seq. in fin. Guid. Pap. decis. 125. practicatur. Capic. decis. 90. in causa magnific. num. 1. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. nu. addentes ad Vestrium in praxi lib.6. cap.2. num.59. & seq.

51 Si testis † non iurauit ante examen, sed post, an validum sit examen. Monticel. de testibus, §. iurasse testem, an & quand. præsumpt. vers. testis potest. Scaccia de iudicij libr.2. cap. 8. numer.533. & seq. seq.

52 Si autem quis citetur pro certa die † ad videndum iurare testes, & illa sit feriata, an possit valide iurari die sequenti, videndus Guid. Pap. decis. 542. si pars.

§. XXVIII.

SVMMARIVM.

Testes debent deponere cum iuramento. 1.3. & quare. 2. Ampl. 5.7.9.11.12.13.14.15.16.17. 18.

18.19.20.21.22.23.27.27.28. *Limit.*29.30.31 32.33.34.35.36.37.38.39.40.43.44. 46
Testis si iurauit post examen an probet 47. *Si iurauit durante dilatione an examinari illa finita.* 48.

Tertium substantiale examinis testium est vt testes; †medio iuraméto deponat alias
1 non probant. *l. iusiurandi*, C. *de testib.* M *arsil. sing.*214.*n.*1.*ctuis de testib. l.*3. §. *Sabinus*, *ff. eod. Crot. de testib. par.*7.*n.* 1. *Decian.*
2 *conf.*66.*num.*7.*in fin.* cum † afferens rationem, quia iuramentum est anima, & spiritus fidei, quæ præstatur testibus.*& cõs.*28*lib.*3.*n.*10.*Mar-*
3 *sil. in praxi* †§.*diligenter*,*n.*63.*Gail.obseru.*101. *notum num.*1.*Trentacinque resolut.*5.*de testib. lib.*2.*num.*1.*et* 6.*Spec. de teste* §.4.*nu.*6. *Papiẽs. in prax. cap. forma iuramenti testium.* §. *constituti*. *Scaccia de idic. lib.*2.*cap.*8.*num.* 400. *subdens num.*623. per † quæ possit quis iutare. *Fel. in cap. tuis* 38.*de testib.n.*1.*relati a Vinio. opin* 931.*testes cum iuramento num.*4.
5 Ampl. etiam quod testis † esset Cardinalis, vel alias decoratus simili dignitate. *gloss. in cap. cum olim verb fratrum de priuileg.Ripa in l. ad monendi ff. de iureiur.* & conferunt quæ de iuramento flaminisdialis refert. *Alex. ab Alex. Genial. dier. lib.*5.*cap.*10.*Crot. de testib. par.*7.*n.*1 *Cail. conf.*70.*lib.*1.*num.*4.*Cotta in suis Memorial.* §. *testi non iurato. vers. & ideo dicebat gloss. Trentaciuq. lib.*2.*de testib. resol.*5.*n.* 1. eius ta-
6 men depositio faceret † præsumptionem, & adiuuaret aliorum dicta. *Alex. conf.* 24. *animaduersis lib.*2.*Marsil. sing.*606.*in pluribus, num.*2. *Iaf. in repet. l. admonendi*, *ff. de iureiur.nu.*221. *& seq. Scaccia de iud. lib.*2.*cap.* 8. *num.* 403. *et*
7 *seq.* Limitando † si testaretur de gestis coram illo vel vbi de stylo Curiæ illi datur fides.
8 Ampl. etiam quod essent† plures testes concordes. *Domin. in cap. multis dist.*44. *Iaf. in repet. l admonendi*, *ff. de iureiur.num.*234.*Crot. de testib. par.*7.*num.*1.*vers. tertio Mascard. de probat. conclus.*1362.*nu.*9.*ampliando*, etiam si essent mille testes, *Iaf. in repet. l. admonendi*, *ff. de iureiur. num.*234.*Cafal. conf.*294.*num.*34 *Trentacinque lib.*2.*de testibus*, *resolut.*5.*nu.* 1.
9 Ampl. etiam † si testis esset persona cuius dicto ex dispositione statuti esset standum. *Marsil. singul.*460.*notissimum et singu..*214. ad validi-
10 tatem, Limitando † si prius iurasset ante examen, *et in praxi* §. *diligenter*, *num.*64. *circa med. Scaccia de iudic. lib.*2.*cap.*8. *num.* 416. vbi latè comprobat.
11 Ampl. etiam si partes † pactæ fuissent de stando illius dicto. *Marsil. sing.*214.*ad validitatem*, *et in prax.* §. *diligenter*, *num.*64.*Scaccia de iud. lib.*2 *cap.*8.*num.*406. *et seq.* vbi late hoc comprobat.
12 Ampl. etiam in iudice † attestante de gestis coram illo. *Crauet. conf.*48.*num.* 1. *Scaccia de iudic. lib.*2.*cap.*8.*num.*420.
13 Ampl. vt nec Papa † possit dispensare, vt credatur testi absque iuramento. *Crescent. decis.*4. *de testib. num.* 4. *Rol a Val. conf.* 8. *sententiam. lib. num.*14.*addent. ad Matbesil. sing.* 38. *Nota quod num.*7.*Mascard. de probat. conclus.* 1361. *num.*4.*Marsil. sing.*214 *num.*4.*et sing.*434.*alias dixi Grauat. ad Vestr. in prax. lib.*6.*cap.*2.*n.*38. *Cafal. conf.*294.*num.*32. addendo etiam si Papa rescriberet credendum testibus fine iuramento. *Marsil. in praxi* §. *diligenter num.*66.*Cotta, in suis memoral.* §. *testi non iurato. Gail obser.* 101.*lib.*1.*num.*12.*August. de Ancon. de potest. eccles. quæst.*55.*art. fin.* quem refert, & sequitur *Fel. in cap. constitutus de rescript. num.*16.*et respondet obiectis*.
14 Ampl. etiam si quis † eligatur in testem a iudice, vel a partibus. *Couar. var. resol. lib.* 2. *cap.*13.*memoria num.*2.*et seq.*
15 Ampl. etiam si professus esset † aliquam religionem, & esset magnæ sanctitatis. *Rol. a Val. conf.*8.*sententiam, lib.*4.*num.*13.*Io. Annibal. in repet. l. post contractum. C. de donat. num.* 174. *Crot. de testib. par.*7.*num.*1.*in prin. et numer.*2.
16 addendo † procedere etiam si deponeret de emendatione vitæ alicuius, vt late prosequitur. *Iaf. in repet. l. admonendi*, *ff. de iureiur. nu.*235. *Cafal. con.*294.*num.*31.*Gail. obseru.*101. *lib.*1. *num.*1.*Scaccia de iudic. lib. cap.*8.*num.*401.
17 Ampl. etiam si optimam † redderet rationem sui dicti, *Bald. in l.* 1.*ff. si cert pet. num.* 5.
18 Ampl. etiam coram † iudice, qui potest summarie, de plano, & fine figura idicij procedere, *Crot. de testib. par.*7.*num.*1.*vers. secundo Masc. de probat. conclus.*1362.*num.*5.*et num.*7. refert dissentientes, sicuti et *Iaf. in repet. l. admonendi ff. de iureiur. num.*225.*et seq. Cotta in suis memoral.* §. *testi non iurato*, *Viuius opin.* 931.*testes cum nu.*16.
19 Ampl. præsertim in criminalibus † *Marsil. in prax.* §. *diligenter num.* 66. *post med.* addendo etiam si quis sit socius criminis, & semel eua fisse qumdam *pœna mortis*, qui captus cum socio pro furto, qui tortus confessus erat furtum, quia socius cum iuramento non fuerat confessus in tortura Naldinum fuisse consocium furti admonendo latronculatores, vt aduertant quod reus iuret de veritate dicenda, quoad socios, & auxiliatores illius delicti, & hoc notandum, & multos doctissimos viros in hoc errare. *Gail. obseruat.*101.*num.*1.*circa fin. lib.*1.
20 Ampl. etiam si deposuissent † coram iudice, qui posset procedere, summarie sola facti veritate inspecta non seruata forma, seu solemitate iuris. *Cafal. conf.*294.*num.* 33. *Trentacinque resol.* 6.*de testib. lib.* 2. *numero* 13. vbi refert dissentientes. *Scaccia de iudic. lib.* 2.*cap.*8. *nu.* 422. *&* 424. *& seq.* vbi refert dissentientes quos comprobat, & 427. *& seq.* latius examinat.
21 Ampl. vt nec valeat Statutum, vel consuetudo, vt credatur testibus fine iuramento, relati à *Gail. obseruat.* 101. *notum lib.*1.*num.*11.subdens *num.*13. validum esse Statutum, & consuetudinem si illud esset speciale respectu certarum personarum insignium, secus si generale. *Trentacinque resol.*5.*de testibus lib.*2. *num.* 11. & eandem distinctionem facit *Euerard. de testibus*, *cap.*7. *tertiæ part. num.* 3. testans alicubi extare tale Statutum.

Ampl.

22 Ampl. etiam si causa † sit summaria. *Imol. Ias. Menoch. relati à Trentacinque de testibus lib. 2. resolut.* 5. *num.* 1. *circa med. Viuius opin.* 931. *num.* 16.

23 Ampl. etiam in teste † perito electo, vt late distinguendo prosequuntur. *Trentacinq; resol.* 5. *lib.* 2. *de testibus, num.* 15. *vers. secunda conclusio.* Mandos. *ad Roman. cons.* 20. *vers. admittitur, & distinguit Crot. de testibus, par.* 7. *n.* 7. *circa med.* an deponat de veritate, vel credulitate. *Staccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 417. *& seq.* vbi examinat veritatem distinctionis *Crot.* licet de illa non faciat mentionem.

24 Quomodo autem probetur testem † iurasse, dixi *infra* §. 25.

25 Qualiter autem† testes debeant iurare viden *Alberic. de Malet. de testibus, cap.* 7. *num.* 55. *& seq. Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 619. *& seq.* & dixi §. 27.

26 Ampl. etiam si iudici † data esset facultas procedendi arbitrio suo *Scaccia de iudic. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 423.

27 Ampl. etiam, vbi semel fuit † examinatus, & productis nouis articulis iterum esset examinandus, nisi tamen illi pertinerent ad causam, & testis iurasset dicere veritatem super tota causa. *Abb. cap. fraternitatis.* 17. *de testibus, nu.* 1.

28 Ampl. quod si † examinandi sint testes absuturi, triplex ab illis sit præstandum iuramentum. *Vestrius in praxi; lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 20. *circa med.*

29 Limit. vbi testis est persona † nobilis & mortuus. *Viuius opin.* 931. *testes cum. iuramento, num.* 5.

30 Limit vbi lege, vel consuetudine † iuramẽtum esset testibus remissum. *Euerard. de testib. cap.* 7. *tertiæ part. num.* 3. *Vestr. in praxi, lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 7. *vers. admoneo, Felin. in cap. tuis* 38. *num.* 2. *vers. alius est*, vbi præterea dubitat de veritate huius limitationis. *Viuius opin.* 931. *testes cum. nu.* 20. *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 582. *& seq.* late agit.

31 Limit. in teste cuius dicto † cogitur quis acquiescere *Abb. in cap.* 2. *de testibus, numer.* 13. exemplum referens si testator mandauit hæredi, vt stet dicto alicuius de voluntate sua informati.

32 Limit. vbi agitur de probanda † consuetudine inducta à populo *Inn. in c.* 1. *de postul. prælat. But. cap. cum in tua, de sponsal.* qui refert, & sequitur *Euerard. de testibus, cap.* 8. *capit.* 3. *num.* 3. *circa fin. Felin. in cap. tuis* 38. *de testib. num.* 2.

33 Limit. vbi iudex examinat † testes ad suam tantum informationem. *Inn. in cap. cum in tua de sponsal.* sequitur *Bald. in l. qui testamento, § per contrarium, ff. de testam. Cotta in suis memoral.* §. *testi non iurato, in fin. Cro. de testib. part.* 7. *num.* 32.

39 Limit. vbi testes† examinantur pro informatione famæ promouendi ad dignitatem aliquam *Felin. cap. tuis* 38. *de testibus, num.* 2. *versic. alius est.*

35 Limit. vt saltem faciat † † præsumptionem. *Dec. cons.* 559. *num.* 8. *Mascard. de proqat. conclus.* 1362. *num.* 18. *relati à Trentacinque. resol.* 5. *de testibus, lib.* 2. *num.* 7. *Decian. cons.* 66. *num.* 8. *lib.* 2. *& cons.* 128. *lib.* 3. *num.* 11.

36 Limit. vbi data est potestas † iudici, vel arbitro procedendi de facto, & sententiam ferre de iure. *Cotta in suis Memoral.* §. *testi non iurato, vers. sed in contrarium, Crot de testibu, p.* 7. *num.* 5

37 Limit. in possessorio † *Rol. a Val. cons.* 8. *lib.* 4. *num.* 31. *Neuiz. cons.* 80. *num.* 7.

38 Limit. in mero exequutore † gratiæ apost. in forma dignum, vel cum clausula si idoneum reperies, vt dixi *supra* §. 15. *limit.* 7. *Cro de testibus, part.* 7. *num.* 10.

39 Limit. vbi testes † recipiuntur super notorio, & consuetudine populi. *Mascard. de probat. conclus.* 1362. *num.* 17. & dixi *supra* §. 15. *limit.* 6. *Crot. de test. par.* 7.

40 Limit. vbi de † consensu expresso vtriusque partis remittitur iuramentum testi. *Abb. c. tuis* 38. *de testibus, num.* 3. vbi rationem refert *Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num.* 235. *post med.* subdens *num.* 236. an præterea requiratur consensus iudicis. *Crot. de testibus part.* 7.

41 *num.* 12. sublimitando *num.* 21 † si agatur de dirimendo matrimonio, secus si de coniungendo *Viuius opin.* 931. *num.* 18. declarando procedere in ijs quæ à partium voluntate pendent, *Gail. obseru.* 101. *notum num.* 2. *vers. potest*, vbi rationem refert, subdens *num.* 5. iudicem posse deferre iuramentum non obstante partium

42 remissione † sublimitando si agatur de fauore publ. vel animarum salute. *Trentacinq; resol.* 5. *lib.* 2. *testib. num.* 8. referendo qui velint sufficere consensum eius, contra quem inducitur examinando, *num.* 9. *& seq.* an etiam requiratur iudicis consensus, quem non requiri concludit. *Euerad. de testibus, cap.* 7. *part.* 3. *in fin. testans de veriori Marant. in prax. port.* 2. *S. aggredior. num.* 39. *Afflict. decis.* 191. *num.* 7. *vers. item de Scaccia late de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 561. *& seq.*

43 Limit. vbi testis fuit † electus, vt deponeret, quod sibi videretur *Roman. cons.* 20. *viso puncto, num.* 6.

44 Limit. vbi testis iterum † examinatur per modum declarationis prioris examinis. *Rom. cons.* 482. *num.* 8. *&* 9. vbi late compobat. *Gail. obseru.* 101. *notum. lib.* 1. *num.* 15. *Trentacinq; resol.* 5. *lib.* 2. *de testibus, num.* 10. *Viuius opin.* 931. *testes cum num.* 19.

45 Contrarium † tenet *Felin. in cap. præsentata de testibus, num.* 4 *relati a Trentacinq. resol.* 5. *num.* 2. *vers. est adeo de testibus, lib.* 2. si examinetur iterum super eisdem articulis.

Concorda per *Trentacinque resol.* 5. *num.* 2. *vers. est adeo de testibus, lib.* 2.

46 Limit. vbi testis fuisset † ab vtraque parte approbatus. *Roman. & Bartol. relati a Trentacinque var. resol. lib.* 2. *de testibus, resol.* 5. *n.* 12. *Euerard. de testibus, cap.* 7 *part.* 3. *num.* 3. *vers. item si vtraque.*

47 Quid si non iurauit † ante examen, sed post, videndi sunt. *Tiraquel de retract. conuention.* §. 1. *glos.* 5. *num.* 8. *Rebuf. de inquisition. art.* 12. *glos.* 1. *num.* 5 *Mellus a S. Gemin. de testib. n.* 60.

& seq. Fel. cap. de testib. 29. *de testib. num.* 5. *& seq.* addentes *ad Vestr. in prax. lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 36. *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 533. *& seq.*

48 Si iurauit testis durante † dilatione, & examinetur illa finita dicitur deposuisse infra dilationem *Nellus a S. Gemin. de testib. num.* 71. *&* 72. eam afferens rationem, quia depositio testis trahitur ad tempus iuramenti, & dixi §. antecedenti in fin. *Scaccia de indic. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 3. *& seq. plurib.* vbi defendit stylum Cur. Capitolij a quo videtur induci falsitas subdens illam ex cõsuetudine in multis excusari, & pari. *Guid. Pap. decis.* 125. *practicatur. Bero. in cap. licet causam. de probat. nu.* 76. *& seq. examinant. addentes ad Vestrium in prax. lib.* 6. *cap.* 2. *nu.* 59. 60. *& seq. Euerard. de testib. cap.* 7. 3. *par. num.* 5. vbi limitat si datus sit terminus ad probandum, & probationem faciendam nisi testes degant in longinquis.

§. XXIX.

SVMMARIVM.

Citatio ad videndum iurare & examinari testes, qualiter concipiatur. 1. 5
Querela in notarios Rota porrecta a Scaccia. 2
Recognitio instrumenti, vel apoca qualiter fiat. 3. 4.
Citatio quando producuntur articuli qualiter cõcipiatur. 6. *et examinatur illius formula.* 7
Examen testium non citata parte ad dicendum contra articulos est nul um, & non probat. 8. *Ampl. ibid. Limit.* 9. 10. 11. 12. *Stilus Curiæ Capitolij in examine testium.* 13

SVbdam hoc decimonono, §. & sequentibus aliqua præcedentibus tribus, §§. communia: namcum sup. *§.* 25. *& seq.* dixerim partem colitigantem esse citandam ad videndum iurare, & examinari testes si quæratur quã-

1 liter concipiatur † talis citatio. Notandum est, quod vel agitur de examine testium super recognitione iurium, vel super articulis ad aliquid probandum. Si primum præmisso nomine Iudicis. Citationis tenor coram A. C. & alijs iudicibus Romanæ Curiæ, is est. *Citetur N. ex aduerso principalis ad dicendum contra iura producta, & repetita: videndum iurare, recipi, & examinari testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, & probandum admitti: & mandari restitui dimissa copia cum originali concordata ad primam diem*, excipiente, vel non exeipiente reo, iudex semper admittit iura, si & inquantum, & mandat recognosci, nisi ad primam diem cum intimatione, si autem producantur iura in Rota, vbi notarij præcipuam mercedem habent, ex confarcinatione registrorum, carrulam citationis extendendo, & dilatando centenis folijs eum † mille falsitatibus de stylo, quæ non puniuntur, vt conqueritur, *Scaccia de iudic. lib.* 2 *cap.* 8. *nu.* 3 *& seq. plurib.* additur terminus, *ad videndum committi notario iuramenta testium*, vt dicam de citatione ad dicendum contra articulos. Productis iuribus notario, nisi pars citata excipiat, non recognosci nisi cum interrogatorijs dandis ab excipiente, vel per bucos & fenestrellas, indueuntur die productionis, vel deinde quandocumq. testes, qui cum iuramento illa recognoscant de-

3 ponendo † quod illa sint scripta a Titio, quia notam habent illius manum, seu scripturam, *Vest.* testans ita seruari *a Rota in prax. lib.* 6. *c.* 1. *num.* 8. *vers. nihilominus*, quamuis id sit contra

4 iuris communis dispositionem. Latius † tamen de requisitis, vt solemnis sit talis recognitio agunt. *Alex. cons.* 7. *lib.* 3. *num.* 1. *& seq. Ioseph. Ludouic. dec. Parus.* 7. *Genua, tract. de priuat. scriptur. lib.* 2. *quæst.* 1. *num.* 202. *& seq. plurib. &* 225. *& seq. Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 11. *nu.* 933. *& seq. plurib. Farinac. cons.* 70. *adsit. nu.* 12 *vsq. in fin. Gonzal. ad regul.* 8. *glos.* 64. *Granat. Theorem* 15. & dixi etiam *in meis Collectaneis. ad §. si quis igitur. vers. etenim tales de instru. Cautel. & fide.* reliquis omissis, quia deseruiunt

5 quæ mox dicam. Dixi super recognitione † iurium, quia si is terminus esset omissus nihil operaretur facta recognitio. *Veral. decis.* 4. *par.* 3.

Si vero agatur de examine testium super posi-

6 tionibut, vel articulis. † Citationis formula est, vt præmisso nomine iudicis, citetur pars *ad dicendum, contra articulos facto in actis datos, videndum illos ad probandum admitti, in Curia, & extra; & committi notario iuramenta testium cum illorum examine ad primam diem, & post quam commissum fuerit videndum iurare testes super articulis & tota causa, prout raque parte dicere veritatem, in eorum vel notarij domibus. & vbi reperti fuerint, ad primam diem cum viginti sequentibus, dandã interrogatoria, quatenus dare intendat, alias videndum mandari examinari sine, ad primam diem.*

7 Dixi, *ad dicendum † contra articulos facto datos*, quia in quolibet actu alieui præiudiciali semper est citandus is de cuius præiudicio agitur eum actum fieri. *l. de vnoquoque ff. de re Iud.* Ideo examen testium factum non præmissã citatione ad dicendum contra articulos est nullũ,

8 † & non probat. *Abb. in cap.* 2. *de testib. num.* 16 *& late Fel. nu.* 32. *Dec. num.* 69. *vers. successiue* ampliando etiam si quis fuisset ab initio citatus ad totam causam. *Cas. de Graf. decis.* 14. *de testib. num.* 2. *Rota decis.* 8. *de testib. in nou. Guidabon. decis* 79. cum alijs cumularis *a Gabriel. de citation. conclus.* 1. *num.* 104. Nisi tamen aliud

9 seruetur † de stylo alicuius prouinciæ, vel Curiæ, vt in Hispania, teste *Gonzal. ad regul.* 8 *cap. annotat. contra nullit. num.* 108. asserendo cum stylum fuisse approbatum a Rota, saluando examen factum sine citatione ad dicendum cõ-

10 tra articulos. Vel nisi per † æquipollens seruatus fuisset is terminus. *Gonzal. ibidem. n.* 109 *& seq.* referens modos æquipollentes. Aequi-

11 pollentia autem † adesset si partibus præsentibus fuissent receepti a iudiee articuli, & quamlibet partium ad probandum admisisset intentionem suam saluo iure impertinentium, & non admit-

admittendorum cum termino competenti, & partibus communi, vt censuit Rota coram Comitulo in Colaguritana oblationum 26. Maij
12 1690. relato Veral.decis.149.part.3. † vel intimatur commissio receptoris, in qua continetur, quod examinabuntur testes super articulis hinc inde productis. *Gonzal.d.cap.annot.num.*110. *Caes.de Graffis decis.*14. *de testib. num.*4. Haec dixi vbi testes sunt examinandi in Rota, vel co-
13 ram Auditore Camerae, vel Vrbis Vicario † si autem in Curia Capitolina videndus, *Scaccia, de iudic.lib.2.cap.8.num.1.& seq.*

§. XXX.

SVMMARIVM.

Citatio an requiratur ad videndum admitti articulos ad probandum. Negatiua. 1. *Affirmatiua. Et quod iudex debeat interloqui super admissione.* 2. *& quare.* 4. *Ampl.*5

Clausula Saluo iure impertinentium, *et non admittendorum articulorum virtus.* 7. 8

Articuli quando dicantur impertinentes. 8. 9 *in dubio censentur pertinentes.* 9. *obscuri, et qui longa egent disputatione sunt admittendi cum* Clausula Saluo iure impertinentium. 10. *Ampl.*11. *Cautio circa illorum conceptionem:* 12

Clausula Et cetra *virtus.* 13.

Fama qualiter probetur depositione testium. 14

1 Dixi secundo, *videndum* † *illos ad probādum admitti*, quia licet aliqui affirment iure cautum non reperire, iudicem debere super admissione articulorum interloqui. *Vest.in prax.lib.*5 *cap.*15. *num.*1. addendo adhuc non inuenisse rationem huius praxis, quia quoties iudex recipit articulos apud actuarium suum, tacite dicitur illos admisisse, & ita censuit Rota in causa attentatorum, & quacumque beneficiali, modo ius dantis contineant, *decis.* 10.*de testib.in nou et decis.*11. *de probat. in nou. post med.*concludens non esse magnum peccatum si seruatis omnibus terminis reciperentur testes super articulis pertinentibus, nihil de admissione pronunciando, quia iudice recipiēte testes, admittit articulos saltem tacite, & iudices de partibus numquam interloqui super ad missione, vel repulsione articulorum, nec ista esse de substantia ordinis iudiciarij, nec illius omissio vitiat receptionem testium, idem censuit. *Abb. teste Fel.in cap.2.testib.num.*32.*vers. sed aduerte relati a Franc.in cap.praesentium §.testes de testib.in sext.nu.* 4. *in fine relati a Mascard.de probat.conclus.*131.*numer.* 2. *vers. Contrarium.*

2 Verior tamen est opinio quod parte † citata fieri debeat à iudice decretum, quod admittātur articuli ad probandum. *Fel.cap.2.de testib. num.*32.reprobato *Abb.* aliud sentiente, & refert alios eum consentientes, & praecipue *Rotam decis.*90.*in nouis. Franc.in cap.praesentium* §, *testes de testib.in sexto num.*4. vbi alios congerit *Alberic.de maleficis tract.de testib.par.*7. *n.* 6.*et seq.et* 9. concludens quod licet controuersa sit quaestio an a iudice sit interloquendum super
3 admissione articulorum † optimum esse citare partem pro admissione articulorum, & ita vidisse seruari, cum alijs cumulatis *a Mascard.de probat.conclus.*131.*num.* 1: *et seq.* & ratio est,
4 quia † cum articuli possint esse impertinentes, & praeiudiciales ei, contra quem producuntur, citandus est is, cui expedit illos non produci, et admitti, *l.de vnoquoque ff.de re iud.Ias.in in l. ne quidquam, ff. de offic.procons.num.* 23. constituens pro regula in omni interlocutoria citandam esse partem.
5 Et in tantum est necessaria citatio et † decretum admissionis articulorum, vt detur appellatio ad vtrunque effectum. *Franc cap.praesentiū §.testes de testib.in sex.num.*4 *vers.secundo*, referens plures Rotae decis. quas repetit *Vest.in*
6 *prax.lib.*5.*cap.*15.*num.*4. Quibus autem † ex causis impugnentur articuli, ne admittantur, videndi sunt. *Spec de positionibus §.* 7. *num;* 1. *vsque in fin. Vest.in prax.lib.*5.*c.*15.*n.* 4.et notissime *Nicol.Caluol.in prax.§.artic. conclus.*1. *num.*3.*vsque in fin.* Si tamen tantum esset quae-
7 stio de pertinentia† vel impertinentia articulorum, ne de lite fiant lites, stylus est, interloqui iudicem, admittendo articulos Saluo iure impertinentium, et admittendorum, qua reseruatione remanent illaesa iura eius contra quem illi producuntur praesertim vbi contra eosdem fuit dictum generalia contra, per quam praeseruantur omnes exceptiones reo competentes. *Vestr.in prax.lia.*6.*cap.*14.*num.*6. Articuli au-
8 tem quando dicantur impertinentes † videndi sunt. *Bald.in l.si defensor ff.de interrog.art. nu.* 23.*Ias.l.si duo patroni, §. idem Iulianus, ff de iureiur.num.*13.*Dec.in cap.2.de testib.num.*73. *Paris.cons.*122.*clarissimus num.*1.*et* 6.*liq.*1. *et cons* 67.*num.*12.*et cons.*21.*nu.*54.*et seq. vol.* 4. *et cons.*60.*num.*7.*vol.*3.*Bertrand.cons.*142.*n.*8. *vol.*1.*et cons.*198.*vol.* 3. *Papiens.in praxi cap. forma cap.actor.§.*1.*num.*6. In dubio tamen
9 † quia non sunt angustandae probationes articuli semper admittuntur Saluo iure impertinentium. *Dec.cap.2.de testib.nu.*74. addendo hanc esse praxim. *Alberic.de Maletis de testib. par.*7.
10 *num.*100. concludens † articulos obscuros, vel qui longam recipiant disputationem esse admittendos, Saluo iure impertinentium. *Paris.cons.* 67.*capitulū n.*38.*et seq.lib.*3. *Mascard. de prob.*
11 *conclus.*132.*articulos numer.*4.*et seq.* & † saepe etiam post lapsum terminū datum ad probādum, & publicatis dictis testium. *Mascard.de probat. conclus.*133.*et seq.articulos.Vestr.in prax.lib.*5. *cap.*15.*num.*8.*et dixi in meis Collectaneis ad auth.at qui semel C.de probat. et clem.* 2. *de testibus.*

Circa articulorum conceptionem duo quamuis videantur non conuenire praecedentibus sūt
12 notanda † quod si agatur de probando actu aliquo requirente certum temporis spatium, vel qui sit factus multos ante annos, addatur clau-
13 sula † et citra, vt puta ita seruatum a decem an-

nis & citra, nam sine copula, & non concludit de certo tempore, quia verificari potest de die hesterna, aut quod ita fuerit seruatum tres ante dies. *Bart. in l. celsus, ff. de vsucapien, num.22. & seq.* vbi *Baldus quæst.* 1. *numer.9. Serafin. decis.469.num.1.* cum alijs cumulatis à *Gonzal. ad regul.8.c annot.contra nullit.n.85. & seq.* addendo, *num.88. & seq.* cessare talem difficultatem, si articuletur de tempore continuato, & de tempore continuo deponat testes

14 Secundo, quod testis deponens † super articulo famæ, debet deponere non solum de tempore præsenti, sed etiam de præterito, vt puta fuit, & est fama *cap.licet ex quadam 47.de testib.* vbi *Ancar.num.5. Abbas. nu.3. vers. item nota Alex.cons.150. lib.5. num.18. Veral.decis.9.& 413. part.2.* cum alijs cumulatis à *Gonzal. ad regul.8. cap.annot.contra nullit. num. 93.* addendo multum posse in hac materia iudicis arbitrium:

§. XXXI.

SVMMARIVM.

Examen vt sit validum exprimendus est locus, vbi illud fiet. 1. *Ampl.* 4. *Limit.*2.

Collaterales Curiæ Capitolij anno 1634. fuere Laurentius, Marcellus, Veliternus, & Zongus Hondedeus Pisauriensis ciuis. 3

Examen testium factum extra locum deputatum, est nullum. 7. *Ampl.*7. *Limit.* 8.9.10.

1 Dixi tertio, *in Curia, & extra*, vt admoneam † pro validitate examinis exprimendum esse locum, vbi illud fiet, exemplo eorum quæ dixi de substantialibus instrumenti *supra §. 9.* quæ ad casum nostrum considerat *Put.decis.256.Senator lib.1. num.1. & Mantic. decis.64. fuit in princ.* Notandum

2 tamen quod aut examen fiet coram ordinario, & sat est exprimi locum in genere, vt puta in Curia, & ita seruatur in praxi, quia per expressionem antecedentem nominis iudicis, vt puta Senatoris, Vrbis, vel vnius ex duobus Collate-

3 ralibus illius, qui hoc anno 1634. sunt † primus Laurentius, Marcellus, ciuis Velliternus, & secundus est Zongus ex nobili familia Hondedæorum in ciuitate Pisauri, cum subsequenti appositione nominis notarij certo scitur, vbi fieri debeat testium examen. *Veral.decis.274. n.4.*

4 *part.8.* Aut vero examen † fit coram delegato, & tunc quia is non habet certum locum, vbi exequatur sibi demandata, debet ideo illum eligere, cum expressione loci, & patti intimare alias examen est nullum. *Natta cons. 23. viso num.1. Puteus decis.156. Senator. par.1.* Nisi ex præcedentibus circumstantijs expressis

5 colligi potest † certitudo loci futuri examinis, vt arguendo ab instrumento in quo locus de substantia est exprimendus, censuit *ex Bart. in repet. l. si quis ex argentarijs, §. si initium, ff.de edend. num.27. & Bald.cons. 208. lib.1. nu. 2.* *& 4. Veral.decis.274.part.3.num.1. Rota teste Mantic.decis.64. fuit num.1.* vbi ex hac ratione excusatus fuit processus remissorialis factus Madriti *& in Callagaritana oblationū.36.Martij 1590.coram Comitulo.* Ideo examen factū extra

6 † locum deputatum est nullū vt dictum fuit coram *Orano in Portalegren. decimarum 11. Februarij 1591. per cap.statutum, §. si in nullo de rescript. in sext. Cassad. decis. 8.n.10. de rest. spol. Puteus decis.262. Senatus. lib.1.* addendo

7 procedere etiam si notarius † per errorem expressisset locum, vbi factum fuit examen, & in contingentia facti talis erroris, & exciperetur de nullitate examinis, Rotam censuisse, vt per signaturam Papæ sanaretur talis defectus, cum ambæ partes consensissent in loco erronee expresso fieri examen, subdendo hanc nullitatem

8 cessare si de expresso partium consensu factum fuisset examen extra locum deputatum. *Rota*

9 *decis.15. de offic. deleg. in nou.* vel tacitum † in loco alias electo iudice delegato noto partibus.

10 *Veral.decis.274. num.4.* vel contrarius † esset stylus non exprimendi locum, vt idem *subdit num.5.*

§. XXXII.

SVMMARIVM.

Iuramenti testis receptio, an committi possit notario à iudice. 1.2.5. *cautio adhibenda, quando sit talis commissio.* 4. *ampl.& limit.*6.

Iuramenti delatio est actus competens habenti iurisdictionem. 2. *non potest fieri die feriata.* 5.

1 Dixi quarto, † *committi notario iuramenta testium*: & omisso examine, an iudex possit id facere, & affirmatiua sit recepta de stylo omnium Curiarū. *Scaccia de iud. lib.2. cap.8. nu.36. & seq. Farinac. de testib. quæst. 77. num 178. & seq plurib.* dicendum est cum

2 delatio iuramenti, sit actus competens † habēti iurisdictionem, *cap.fin. de iureiur.* non valet talis delatio, nisi fiat à iudice, vel alio de illius mandato. *cap.fin. de iuretur. cap.sicut de probat. Bart. in l. videamus, §. deferre, ff. de in litem. iurand.num.1.in fin.* quem sequitur *Felin.in cap. tuis 38. de testib. nu. 7.* addendo re-

3 quiri expressum † mandatum iudicis ad recipiendum iuramentum, nec sufficere tacitum ex præsentia iudicis non contradicentis, dum illud defertur, & recipitur.

4 Notandum tamen, quod notarius † cui iudex committit receptionem iuramenti testium, vt ille notet in suis actis, qua die, mense & anno, datum sibi fuit tale mandatum, & receperit iuramentum, nam licet die feriata possit exami-

5 nari testis, non tamen feriata die potest † recipi iuramentum, vt dixi *§. seq. vers. septimo,* exceptis tamen casibus priuilegiatis de quibus *in cap. 1. de ferijs, vbi glos. & DD. & in cap. decreuit 22.q.5. Spec. de ferys, §.2. num.3. Scaccia de iudic. lib.2.cap.8. num.127. & seq.*

Post-

6 Posito ergo, quod iudex potest † committere notario receptionem iuramentorum testium, ampliari,& limitari potest, hoc assumptum, omnibus casibus, qui colligi possunt ex dicendis, *§. sequenti*, magnam enim connexitatem habent duo isti actus, iuramenti delatio, & examen testium.

§. XXXIII.

SVMMARIVM.

Examen testium non potest committi notario. 1. 10. *et quare*. 2.6.7.8. *Ampl*.4.5.9. *Contrarium*. 11. *Ampl*.12.13.14.15.16.17.18.19.20. *Limit*. 21.23.24.25.26.27. *sublimit*. 22

L.3.*§. ideoque, ff. de testib. declaratur*. 3.8.

Stylus Cur. Neapolit. in examine testium. 17. *item Bononiensis*. *ibid. Vrbis*. 18.

Interpretes eliguntur in examine, & quale sit illorum munus. 19. *peccant & puniendi sunt reuelantes dicta testium*. 20

Notario, an credatur qui in suis rubricellis notauit sibi fuisse commissum examen. *Negatiua*. 31. *Affirmatiua*. 32. *Concorda*. 34.35

Notario exemplanti instrumentum ab alio rogatum ex auctoritate sibi data datur fides. 33

Examen testium si alicui committatur est etiam commissa receptio testium. 36. *an fieri die praefiniti iuramenti*. 36. *factam a notario non praecedente commissione iudicis nullam*. 39. 41. *limit*. 40

Notarius non potest examinare testes, nec iuramenta illorum recipere sine commissione iudicis. 31.

Stylus Rom. Cur. in examine testium. 38

Confessio facta absente notario, & iudice, non probat plene, nec est iudicialis. 42

Iuramentum in litem, non potest deferri a notario, nisi iudice praesente, & mandante. 43

Testes iurati die iuridica possunt examinari die, non iuridica. 44

Testes si iurarunt durante dilatione, possunt examinari illa finita, nisi sit data cum copula, & ad probatum habendum. 45. *limit*. 47.

1 Dixi quinto, *cum illorum examine*, quia de iure communi testes † sunt à iudice ipso, & non ab alio examinandi *l*. 3. §. *ideoque diuus, ff. de testib. l. mulier*, C. *de iudic*. §. *illud autb. vt defunct. seu funer. eorum*, vbi iudicibus praecipitur, ne per suos consiliarios testes recipiant. *l. solam*, C. *de testib. quare Cicer.*
2 *in topic*. dicebat † saepe vultus, rubor, & titubatio faciūt, vt minus fidei alicui praestetur. Ideo Calistratus in *l*.3.*§. ideoque*, † *ff. de testib*. dicebat, *tu magis scire potes quanta fides sit adhibenda testibus, & qui simpliciter visi sunt dicere*, an ad ea quae interrogaueras ex tempore verisimiliter responderint, per vnum, & eumdem meditatum sermonem per quem textum. *Spec. de testib*. §. 7. *num*. 5. *& seq*. concludit iudicem debere curare, vt à notario scribatur, quod aliquem ex testibus reperierit vacillantem, dum examinaretur, exprimendo modum vacillationis, titubationis, tremendo, sudando, loqueretur, vel efficeretur pallidus, dolens tacite, *ibid. num*. 2. *in princ*. id non obseruari in Rom. Cur. *Ias. & ab illo relati, in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num*. 215. negat examen testium pos-
4 se committi notario. † Imo illud esse nullum, concludit *Crot. de testib. part*. 7. *num*. 36. *Grau. ad Vestrium in prax. lib*. 6. *cap*. 2. *n*. 47. & adeo est inualidum examen testium factum coram
5 notario absente iudice, quod si falsum depo uit non puniatur poena falsi. *Bart in l. si quis legatum, ff. ad l. Cornel. de fals. Agel*. 1. *C. de sepul. violat*. quos refert & sequitur *Grauat. ad Vestr. d. cap*. 2. *num*. 49. inde factum assumptum, quod
6 ad iudicem † spectat recipere testimonium, scribere vero testium dicta ad notarium. *Marsil. in prax*. §. *postquam, num*. 18. *& in l. de minore, §. plurimū, ff. de quaestion. nu* 12. *relati a Scacc. de iudic lib*. 2. *cap*. 8. *num*. 36. *& seq. et* 45. *et seq. et cap*. 9. *num*. 652. *Viuius opin*. 927. *testium examinatio*.

Ex ijs quae retuli sancita fuisse *in. l*. 3. *§. ideoque, ff. de testibus*, nata est apud nostros iuris interpretes controuersia, an iudex possit notario committere testium examen, & qui negatiuam
7 † sunt amplexi ea mouentur ratione, quod cum positum sit in iudicis arbitrio, quam fidem praestet testibus, & ex ore, oculis, voce, gestu illorum arguatur veritas eorū, quae deponunt *Crot. in l. Titius. ff. de ijs qui n ot. in fam. num*. 4. *et aduertit* Scaccia *de iudic. lib*. 2. *cap*. . *nu*. 36. *circa fin. & cap*. 9. *num*. 880. vbi refert singularē cautelam, vt iudex qui committat examen extra suū territorium informaretur de persona, & qualitate testis si iudex non videat, nec audiat vultū, & verba testium, non poterit animum suum informare quantam fidem adhibeat eorum dictis.
8 Addatur, quod cum a lege sit electa † iudicis industria in examine testium, dum referente Calistrato in *d. l*. 3. *§. ideoque, ff. de testib*. rescripsit *Adrianus Imperat*. magis potest scire quanta fides sit habenda testibus *Innoc. in cap. cum Bertoldus de re iudic num*. 4. *Crescent. decis*. 1. *num*. 2. *&* 6. non potest iudex alium eligere,
9 qui testes examinet † praesertim si iudex sit delegatus quales sunt omnes indices in curia, seu faciē Principis.
10 Huius negantis opinionis † fuere. *glos. in autb. sed iudex verb. ministris*, C. *de Episcop. et cleric. & Salic. ibid. nu*. 2. *vers. opp. contra. Bart. in l. admonendi, ff. de iureiur. num*. 42. *& seq.* cuius dicta repetit *Ias. ibid. in secund. eent ur, nu*. 208. *et plurib. probat. num*. 212. cum alijs cumulatis *à Farinac. de testib. quaest*. 77. *cap*. 4. *n*. 175 *et* 179. *addentes ad Vestrium in praxi, lib*. 6. *cap*. 2. *num*. 45.
11 Contrarium scilicet, quod iudex † possit cōmittere examen notario firmarunt. *glos. in c*. 1. *verb. eorum nuncio de testibus cogend. vbi Imol. in princ. vers. item nota quod articulus receptionis testium est delegabilis*, *et Ancar. num*. 4. *vers. ex quo collige Abb. in tertio notab. Io. de Anan. nu*. 2. *in primo. not. Cyn. in l. iudices circa*

fin. verf. tu dicas C. de fid. iſtrum. vbi Fulgoſ. verſ. Nota *examinationem. Bal. in c. ſi qui teſtium de teſtib. num, 1. verſ. Scias, quod nullus tabellio poteſt in abſentia iudicis recipere teſtes, ſine ſpeciali mandato, Campeg. de teſtib. regul. 285. circa med.* aſſerens quotidie obſeruari quod iudex committat examen notario, & ita communi ſtylo obſeruari, & non eſſe ab iſta opinione recedendum, tamquam communiori teſtatur *Farinac. de teſtib. quaſt. 77. cap. 4. num. 178. & 178. in fin.* idem firmat pluribus cumulatis. *Scaccia de iudic. lib. 4. cap. 8. num. 42. et ſeq.* & ita cenſuit Rota teſte *Beltramin ad Ludouiſ. deciſ. 368. num. 9. Alber. in auth. ſed iudex*, C. *de epiſc. n cleric. num. 1. circa med. Viuius. opin. 927. teſtium examinatio num. 17.*

Amplectendo itaque affirmatiuam opinionē, vt iudex poſſit committere notario examen te-
12 ſtium † illam præterea ampliambis, ſi iudex multitudine cauſarum, non poteſt adeſſe examini. *gloſ. auth. ſed iudex verb miniſtris C. de epiſc. & cleric. 2bi Alberic. num.* 1. pluribus hoc probat *& Sal. num. 2. verſ oppono contra Veſt. in prax. lib. 6. cap. 2. num.* 12. teſtans ita ſeruari in Romana Curia. *Farinac. de teſtib. quaſt. 77. cap. 4. num. 195. Capic. deciſ. 90. num. 7. circa med. Saccia de iudic. lib. 2. cae. 8. num. 44.*

13 Ampl. etiam vbi agitur † de examine teſtium ſuper recognitione inſtrumentorum. *Cyn. in l. iudices, C. de fid. inſtrum nu. 1.*

14 Ampl. etiam vbi alia iuſta cauſa † impeditur iudex ipſe examinare. *Capic. deciſ. 90. num. 6. circa med.* addendo ſi examen teſtium repetiatur a iudice notario commiſſum, præſumitur cōmiſſum ex iuſta cauſa licet de illa non appareat. *Veſtrius in prax lib. 6. cap. 2. nu. 12. circa med. Viuius opin. 927. Teſtium examinatio num. 17 Campeg. de teſtib. regul. 286. Quando iudex. verſ. Tertio fallit.* aſſerens de conſuetudine, vt ob impedimentum, poſſit iudex committere examen notario, tacite innuens id illi concedi etiā vbi non eſt impeditus *Farinac. de teſtib. quaſt. 77. cap. 4. 292. & 193. dum prius num. 182. firmaſſet* cauſam præſumi, vbi iudex commiſſit examen notario, etiam non conſtito de impedimento idem firmat. *Capic. deciſ. 90. num. 6: in fin. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 44.*

15 Ampl. etiam ſine cauſa. *Campeg. de teſtib. regul. 136. verſ. Tertio fallit. Farinac. de teſtib. quaſt. 77. cap. 4. num. 195. in fin.*

16 Ampl. præſertim ſi agatur de examine † teſtis, qui ſit infirmus, ſenex, vel alias impeditus venire coram iudice, vel ſit mulier, vel perſona egregia. *Bal. in cap. ſi qui teſtium de teſtib. num. 2.*

17 Ampl. præſertim ſi agatur de examine † teſtium, vbi de conſuetudine, vel ſtylo tribunali iudex committit examen teſtium. *Campeg. de teſtib. regul. 286. verſ. Tertio fallit. Capic. deciſ. 90. num. 7. Scaccia de Iudic. lib. 2. cap. 8. num. 40.* qui teſtantur de conſuetudine Neapolitana, & Bononienſi, & ego addo, & teſtor talem eſſe conſuetudinem omnium tribunalium vrbis, & eamdem conſuetudinem viguiſſe antiquitus, dum *Spec. de Teſtib. §. 7. num. 5. & ſeq.* Lamentatur in Rom. Curia, non obſeruari, vt teſtes examinentur coram iudice, nam ab anno 1599. quo in Vrbem veni, & vbi aſſidue ſum moratus, alienas, & quandoque proprias lites agendo, & defendendo, ſine controuerſia vidi committi examen notario ſuper articulis, vel poſitionibus, vel recognitione iurium electo vno interprete pro reo, altero pro actore, qui examini aſſiſtant, & examinent coram notario, prius ſuper interrogatorijs, deinde ſuper articulis, & vbi interpretes duo, non conueniunt eligitur tertius, qui illorum vices gerat, & talis electio fit a Iudice, a communiter accidentibus interpretes præfati ſolent ſtatim poſt examen ſignificare ei pro quo interrogarunt quid & quantum teſtes depoſuerint, non aduertentes in ius & officium ſuum peccare, & puniri poſſe, vt latè proſequitur. *Scaccia de iudic. lib. 2 cap. 8. n. 620. & ſeq.* & prius firmauerat *Exerad. de teſtib. par. tertia cap. 7. num. 6. vſque in fin.*

18 Ampl. præſertim, vbi committitur † notario Curiæ iudicis committentis. *Scaccia, de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 50. in fin. & num. 51. & ſeq:* rationem refert *& cap. 9. num. 667.*

19 Ampl. etiam in iudice delegato. *Innoc. in cap. cum Bertoldus de ſent. & re iudic. numer. 3. Rota diuerſ. 630. Comes par. 1. num. 1. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 51. & cap. 9. num. 687. Gonzal. ad regul. 8. Cap. Annotat cont. nullitat. num. 115.*

20 Ampl. etiam ſine conſenſu † & cum contradictione partium, ſi iudex occupetur multitudine negotiorum. *Mobedan. deciſ. 4. de teſtib. relato. Alex. in l. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem C. de teſtam.*

21 Limit. in criminalibus † *Bal. in cap. ſi quis teſtium de teſtib. in prin. & num. 1. Campeg. de teſtib. regul. 286. verſ ſecundo fallit, & ibi ad-*
22 *dentes verſ. Regulariter.* vbi limitat † & *Bald. auth. apud eloquentiſſimum* diſtinguit *Farinac. de teſtib. quaſt. 77 cap. num. 196. & ſeq.* examinat ſicuti *& Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 9. n. 605. & ſeq. & 651. & ſeq. & 671. & ſeq.*

23 Limit. in cauſis grauibus † *capit. a nobis qui matr. accuſ. poſ. vbi gloſ. Bal. in cap. ſi de inueſt. feud fuer. content. Campeg. de teſtib. regul. 286. verſ. Decimo fallit. Capic. deciſ. 90. num. 5. Farinac. de teſtib. quaſt. 77. cap. 4. num. 199.*

24 Limit. vbi alicui & commiſſum nudum, & merum examen teſtium. *Alberic. in auth. ſed iudex C. de epiſc. & cleric. num. 2. Farinac. de teſtibus quaſt. 77. cap. 3. num. 150. & ſeq.* pluribus vbi hanc limitationem examinat. *Scacc. de iudic lib. 2. cap. 9. num. 683. in fin. & 688.* vbi in fin. reprobat *Abbatem* male allegantem *Innocentiū* pro contraria ſua opinione.

25 Limit. vbi cum examine † data eſſet facultas notario citandi & compellendi teſtes ad ſubijciendum ſe examini. *Rot diuerſ. deciſ. 630. Comes par. 1. num. 2. verſ. Nec multum. Beltram: ad Ludouiſ. deciſ. 360. num. 9. circa med.* cum aſſerentes rationem, quia Citatio, & compulſio ſunt actus iuriſdictionis, qui notario demandari non poſſunt.

26 Limit. vbi cum examine daretur † notario facultas

cultas cognoscendi de pertinentia, vel impertinentia articulorum, vel interrogatoriorum. *Felin. in cap. cum causam de testib. nu.* 30. *Campeg. de testib. regul.* 286. *vers. octauo fallit*, quia talis facultas est actus iurisdictionis, vt dicebam in antecedenti limitatione. *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 51. *vers. Creditorem.*

27 Limit. vbi notarius deputatus † a iudice fuit cum iuramento recusatus, etiam causa non expressa. Nam si ille examinet testes nihil probat *Alex. conf.* 104. *circa, lib.* 5. *num.* 2. *vsque ad* 6. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cap. Anuot. contra nullitat. num.* 98. *et seq.*

28 Limit. in causis † arduis. *Capic. decis.* 90. *Farinac. de testib. quæst.* 77. *cap.* 4. *num.* 196. Quæ
29 autem sit causa † ardua tradit. *Thesaur. decis.* 61. *Iuramentum num.* 2. *et seq.* vbi præmisso, quod causa dicatur ardua, vel ratione personarum, contendentium, vel ratione rei, vel iuris de quo contenditur, tandem id remittit iudicis arbitrio, propterea quandoque vidi testes examinari in domo Auditoris Rotæ, vel vt facilis esset recursus ad iudicem discordantibus interpretibus circa scripturam depositionis testium, vel interrogatoriorum faciendorũ testi, vel quia reus, vel actor, eum locum elegerit, præxis ra-
30 men admittendi in examine testium † interpretes, sicuti admittitur contra ius commune, ita sæpe parit turbas.

31 An autem credatur notario asserenti qui † in actis suis scripsit, sibi fuisse commissum examen testium, negatiuam tenent. *Host. Ioan. Andr. Butr. et Abb. quos refert et sequitur Alex conf.* 104. *circa lib.* 5. *num.* 6. & alios consentientes. *Guid Pap. decis.* 126. *an in hac*, addendo ita iudicatum fuisse, & publico Edicto ita sancitum *Afflict. decis.* 317. *In causa* vbi refert, ita decisum, late comprobans hanc negantem opinionem *et Vrsil.* alijs relatis testatur de communi. *Bal. in l. iurisiurandi C. de testib. num.* 12. *Rebuf. in Commentar. De Citat. artic* 5. *glos.* 1. *num.* 4. testatur de cõmuni *et in tract. de reprobat. test. nummer.* 421. & alijs cumulatis & probantibus a ffirmatiuam. *Bartoli* opinionem quem mox referam cum suis asseclis non esse veram. *Curt. Iun. conf.* 166. *Sacratissime, num.* 12. *circa med. relati a Fel. in cap. Quoniam contra. de probat. num.* 4. *vers. Contrarium. Marsil.* alios referens *in l.* 1. §. *plurimum ff. de quæst. nu.* 20. *Campeg. tract. de testib. regul.* 286. *vers. quarto fallit. Farinac.* alijs cumulatis *tract. de testib. quæ.* 77. *cap.* 4 *num.* 185.

32 Affirmatiuam tenent † *Bart. in l ex sententia, ff. de testam. tutel. num.* 3. *in fin. Salic. in auth. apud eloquentissimum*, C. *de fid. inst. Angel. & Alex in l. sciendum.* 30 *ff. de verb. oblig. num.* 7. *Fel. in cap Quoniam contra de probat. num.* 4. *vers. & retenta. Marsil. in l. de min.* §. *præterea, ff. de quæstion. nu* 90. *Vrsil. ad Afflict. decis.* 317. *n.* 3. *Veral. decis.* 268. *part.* 2. asserens ita obseruari de stylo Rotæ, licet aliud esset dicendum de iure communi, & ita a die quo in Vrbem veni vidi obseruari ab omnibus iudicibus Romanæ Curiæ. *Farinac.* ab illo relati, *de Testibus, quæst.* 77. *cap.* 4. *num.* 186. Et hæc affirmans opinio probatur concludenti simili, relato a *Guid. Papa decis.* 404. licet dum concludit credi notario exemplanti instrumentum ex rogitibus notarij defuncti: asserendo talem sibi datã commissionem, ab eo tamen disentit. *Curt. Iun. conf.* 166. *num.* 13. *dum num.* 3. addidisset, procedere etiam si plures notarij ita assererent.

34 Contrarietatem † hanc est conatus conciliare *Bal. in l iurisiurandi C. de testib. num.* 12. distinguendo, quod aut notarius asserens sibi fuisse commissum examen fuit assumptus solus, aut cum Collega, vt priori casu vera sit negatiua, posteriori autem vera sit affirmatiua. Sed quia eius conciliatio est diuinatiua, crederem difficultatem silere ex consuetudine, & stylo Curiæ, vbi examinandi sunt testes. & ita procedunt, quæ retuli *ex Verall. vt refert Rebuf. de reprobat. testium nu* 421. *& in Comment. De Citat. artic.* 5. *glos.* 1. *num.* 4. vbi relatis quæ sunt constituta a iure communi, refert aliud obseruari de consuetudine Franciæ, aliud de stylo Curiæ,
35 & edicto Delphinatus. Eandem † contrarietatem sustulerunt *Farinac. de testib. quæst.* 77. *cap.* 4. *num.* 187. *vsque ad* 92. *et Scaccia de Iudic. lib.* 2. *capit.* 7. *num.* 59. *vsque ad* 63. vbi constituta regula illam ampliant & Limitant.

Singularia aliqua ante dictis congruentia ad-
36 dam † & primo si notario, vel delegato iudici, sit commissum examen testium, consequenter illi est commissa receptio iuramenti, tamquam antecedens necessarium ad illud perhibendum. *arg. l.* 2. *ff. de iurisdict. omn. iud.* & dixerunt *Put. decis.* 158. *lib.* 1. *Mohedan. decis.* 4. *&* 6. *de testib.*

Secundo quod non refert an testis examine-
37 tur † eadem die, qua iurauit, vel deinde post præstitum iuramentum. *Euerard. de testib. cap.* 73. *par. n.* 5. *de stylo* tamẽ in Rom. in † Cur. consuetum est testem examinari die sequenti post præstitum iuramentum, & intimato pro ea die reo, vel actore contra quem examinandi sunt testes.

Tertio quod examen testium factum coram
39 † notario absque commissione iudicis non valet, quia factum a non habente iurisdictionem. *Bal in cap. si qui testium de testib. in num.* 1. *vers. scias quod nullus tabellio*, attamen, si exami-
40 nentur testes in partibus † remotis, vel in mortis articulo constituti, seu vitæ periculo, vel mora sit periculum allatura, faciunt talem qualem probationem, seu præsumptionem, vt late probat. *Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num.* 214. & possent addi plures casus constitui pro limitatione regulæ, quod testes sunt examinandi parte ad videndum illos iurare citata quos refert *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 68. *& seq. et dixi infra* §. 36.

Quarto quod notarius non potest absque
41 † iudicis decreto recipere dicta testium, nec illorum iuramenta, etiam quod partes consentiunt receptioni. *Bald. de pace Constant. nu.* 18. *Marsil* sequendo *Bald. et Spec.* idem repetit, *in l. de minore* §. *plurimum. ff. de quæst. num.* 12.

Quinto quod confessio facta notario, iudice absente † non facit plenam probationem, nec dicitur iudicialis confessio, seu in figura iudicij,

eo

eo quia non fuit facta iudice præsente *Bald.in l. iubemus C.de liberal.caus.* cum alijs cumulatis ab *Afflict.decis.*345.*nu.*8. *circa prin.Marsil.in prax.§.postquam num.* 19. eam afferens rationem, quia probationes sunt faciendæ iudici, & non alteri, idem repetens, *in l.de minore §. plurimum .ff.de quæst.nu.*11.*in fin.* & conferunt dicta *supra* §.5.*cap.*2. *de fideiussione iudicij*.

Sexto quod notarius non potest deferre iu-
43 ramentum † in litem, nisi iudice præsente, & mandante .*l.*4.§.*deferre*, vbi *Bart. & Bald. & Agel. num.*2.*ff.de in litem iurand.* vbi *Ias.nu.*1. *&* 2. *Afflict.decis.*245.*magnifici,num.*8.*Ierem. Sester.tract.de iurament.lib.*5.*cap.*3.*nu.*4.*&* 5.
44 Septimo, quod si die iuridica † testes iurarunt, possunt valide examinari die non iuridica, vel feriata.
45 Octauo, quod si testes iurarunt durante † dilatione ad probandum, possunt, & valide examinari illa finita, nisi dilatio data esset ad probandum, & probatum habendum. *Butr. in cap.licet causam de probat. num.*12.*et iqidem Felin. vers.tertius casus. Papiens.in prax.cap. forma oppon.contr. test.* §. *sunt que publicatis, nu.*16.*et iqidem addentes*, & late examinat *Scaccia de iudic.lib.*2.*cap.*3.*num.*182.*vsque ad* 204. *Bald.l.si quando, C.de testib. nu.*18.*et seq.Surd. cons.*8. *in iudicio, num.*1. *et seq.* vbi plura congerit, & comprobat .*num.*13. *vers.secundo & nu.*14. *et seq.Mantic. decis.*352.*nu.*14. *Ludou. decis.*327.*num.* 8.*et* 17. *relati a Cartar. decis.* 101. *stante num.*2. vbi *num.*7.8. declarat pro-
46 cedere in dilatione data † ab homine, secus si à Lege, vel Statuto, vel data non esset per verbum præteriti temporis, vel esset data ad producendum testes, vel ad probandum, & probatum habendum, vel examinandum testes. *Grauat. ad Vestr. in praxi lib.*6.*cap.*2.*num.*60.

§. XXXIV.

SVMMARIVM.

Clausula ad primam diem, quare in admissione articulorum apponatur. 1. 3. *Intellige.* 4
*Dilationes sunt iudici arbitrariæ.*2
Citatio executa die feriata ad diem non feriatam est valida. 5. *limit.* 6. *si in ca non exprimatur dies ad videndum committi iuramenta testium cum illorum examine, intelligitur de prima iuridica, & sequenti.* 7. *facta ad primam diem, vel aliam infra quem citatus non posset comparere non valet.* 8. *Ampl.*9.10. *Vaga, vel generalis, vel cum nimis longo termino ad videndum examinari testes non valet.* 11. *Generalis quando valida.* 12

1 Dixi sexto,† *ad primam diem*, non quia minime possit iudex eadem die qua executa est citatio, vel etiam alio longiori termino decernere, quæ sibi petuntur in tali cita-
2 tione, quia omnes dilationes, † sunt iudici arbitrariæ, qui ex causa potest illas contrahere, & differre. *Clem.*1. *de offic. deleg. l.iudices*, C. *de fide instrum. Veral. decis.*58. *part.*3.*num.*9. Sed
3 quia consuetum est, ita fieri † saltem ex vrbanitate, ne reus conuentus nimium propere vrgeatur. Ideo solet qui articulos producit petere à iudice, vt ad primam diem admittat illum ad probandum articulos, seu positiones datas, & eadem die committat notario receptionem iuramentorum testium, cum illorum examine.

Notandum tamen est primo, quod ea prima
4 † dies intelligitur de iuridica, non autem feriata in honorem Dei, vel hominis, & feriæ sint ordinariæ, vel repentinæ, vt dixi *infra* §.43. vbi plura dixi quæ hic dici conuenirent. Hinc est
5 quod non ideo † corruit citatio facta die feriata, cum termino ad primam diem, quia intelligitur de prima iuridica. *Rota decis.* 1. *de ferijs in*
6 *nou. in princ.& num.* 2. limitando † si citatio fiat per edictum, vel contradictas, quia iudex super illa debet interloqui.
7 Secundo quod si in citatione † non fuit expressa dies ad videndum committi notario iuramenta testium cum illorum examine, intelligi ad primam diem iuridicam immediate sequentem executæ citationis. *Puteus decis.*207.*part.*2.*Mantic. decis.*8. *num.*3. *& decis.*155.*num.*2.
8 Tertio sicuti non esset valida † citatio ad primã, vel aliam diem intra quam reus non posset comparere coram iudice. *Bald. in l.*2.*C.de Episcopal. audient. num.*8. vbi etiam agit, an liceat
9 citato appellare. *Puteus decis.* 156. *lib.*3.*nu.* 1. *& seq.* vbi etiam declarat opinionem eorum qui volunt isto casu esse appellandum. *Crescent. decis.*6. *de dolo, & certum*, addendo etiam esse
10 † nulla quæ fiunt virtute talis citationis. *Mantic.decis.*8.*num.*2. addendo citatum neque obligari ad comparendum. Ita si fuerit vaga, vel
11 † cum nimis longo termino, vt puta ad trigesimam diem, erit inualida. *Puteus decis.* 148. *part.* 2.*Mantic. decis.*243. *num.*1. *& seq. Rota diuers. decis.*311.*part.*1.*nu.*3. *Alex.cons.*5.*lib.*2. *nu.*2. *Socin.in rubr.de dilation.art.*22. vbi exa-
12 minat quando † citatio generalis fit valida. *Mobedan. decis.* 4. *de testib. num.*3. & dixi *infra* §. 43.

§. XXXV.

SVMMARIVM.

Clausula, & postquam commissum fuerit examen, quare apponatur citationi in productione articulorum, vel iurium. 1

1 Dixi septimo, † *& postquam commissum fuerit*, tam ex ijs, quæ dixi *supra* §.32. quam quia actus receptionis iuramenti est separatus ab illius commissione, & vtrque committatur notario, ex recepto potius stylo, & praxi, quam iure communi, vt dixi *d.* §. 32. *& seq.* necesse est citare reum ad reliqua facien-
da

de post commissionem examinis, iuxta *l. de vnoquoque, ff. de re iudic.*

§. XXXVI.

SVMMARIVM.

Eamen testium est nullum si pars non fuit citata ad videndum iurare testes. 1
Iuramentũ est præstandum ex necessitate si quis cogatur, non autem sponte. 2. *non passim præstandum.* 3. & *quare.* 4. *an semper sit prohibitum præstare.* 5. *Socratis opinio de iuramento præstando.* 6. *æquiparatur sententiæ.* 7. *antidotum est euertendi actionem æris alieni confessi.* 8. *perpetuus mortalium morbus.* 9. *procuratorum abusus in iuramento præstando.* 10. *inter iuramentum & simplicem loquelam, Deus non facit differentiam.* 11. *a pari procedit eum promissione sub fide.* 12. *Ampl. et Limit.* 13
Iuramentum qualiter præstabatur ab Hebræis, primarijs, et ratio eius solemnitatis. 14. 15. *Inferiores hebrei qualiter iurarent.* 16. 17. *mutata iurandi ab Hebræis consuetudo.* 19. *qualiter præstabatur a Frãcis, Medis, et Romanis.* 20. *qualiter Acabes.* 21. *Tacturei sacra, et quare.* 23. 25. *Siracusani qualiter iurabãt.* 26. *qualiter Germani.* 27. *qualiter Romani, et Cartaginẽses.* 28. *qualiter Athenis.* 29. *varij ritus illud præstandi.* 30. 31. 35. 38. 40. *Scytæ.* 38. 46. 39. *Aegyptij.* 39. *Aethyopes.* 45. *Arabes.* 46. *quando ex illo grauius arguatur futurum delictum.* 47. 49. *Christiani qualiter antiquitus præstiterint et nunc præstent* 50. *obligatorium si per salu[te] principis iuretur.* 44. *Vinculum enormissimi sceleris.* 47
Iuramenti formula diuersa. 54. 61. 63. 64. 70. 71
Iuramenti conceptio. 55. 55. 58. 59.
Delictum grauius punitur ratione loci commissi delicti. 22
Annibal qua solemnitate iurauit patri perpetuo fore Romanorum inimicum. 24
Corpus physicum, quando optime sanum. 33
Deus varie à gentibus nuncupatur. 37
Periurij pœna. 41. 72. 73
Axioma dominandi præcipuum. 42
Deus hebreorum quare à Romanis non receptus. 43
Clausula insolita faciunt actum suspectum. 48
Iuramentũ quo solẽnius, eo est suspectũ magis. 49
Pedemontani pauci idiotæ. 51.
Longobardorum mos in decidendis litibus. 52
Candens ferrum quid. 53
Paulus Quintus laudatur. 60
Gulielmi Durandi encomium. 62
Hominum tria genera in religione. 65. 69. 74
Iustis non est posita lex. 66
Rex qui dicatur. 67
Iuramentum, et simplex loquela, quando idem sunt. 68
Fidem fallere graue est. 72
Iuramentum deferre ei, quem deferens scit peieraturum peccatum est. 75
Iurare per humanam creaturam, quando peccatum, et quando non. 76. 77. 84
Principis præsentia supplet omnem defectum. 77
Apocalipsis cap. 19. declaratur. 79. 79
Imprecationis iuramentum, quale sit. 80
Vgo Doncl.
Ieremi Sister. *reprobatur.* 81
D. Georgius at Baptista Monachus congregationis S. Bernardi, sententiam auctoris probat. 82
Iurare licitum est. 83

1 Dixi octauo, *ad videndum iurare testes*: † nisi enim citaretur is in quem faciendum est examen, illud esset nullum, & testes non probarent quod cum *supra* §. 27. late examinauerim, libet hic addere circa iudiciale, vel promissorium iuramentum, aliqua non ingrata ijs, qui iuris nostri, & solemnium illius scire
2 volunt initia, & progressus. Cum enim † ad iuramentum non deberet quemquam spontanea voluntas inducere, sed necessitas *cap. ita ergo, cap. tu malum.* 22. *quæst.* 1. & ideo non
3 † frequentandum, quia ex frequenti, & incau-
4 ta iuratione, periurium, sæpe † contingit non aliter, ac ex immodico vsu vini, sequitur ebrietas *Ecclesiast. cap.* 25. *D. Chrisost. in Math. c.* 5. *et si Christus,* §. *quadam, de iureiur.* ideo dubi-
x bitant aliqui † an iuramentum vsque fit vetitum *Lorinus in ecclesiast. cap.* 9. *num.* 2. *in fin. Abb. et reliqui in d. cap. et si Christus num.* 12. *Sot. de iust. et iur. lib.* 8. *quæst.* 1. *art.* 2. & dicebat So-
5 crates † teste *Laertio* in vitis philosophorum. Viri boni non est Deum suorum negociorum testem facile accersere. Cum tamen iusiurandum concederetur, vel dirimendarum litium causa *Abb. in rubr. de iureiur. in princ. vers. est*
7 *enim* æquiparatur enim sententiæ *l. qui iurasse* §. *fin. ff. de iureiur. Ias. l. cum quib.* §. *si iurauero, num.* 8. *et in l. fin. num.* 2. *ff. de iuresuran.* & late *Petr. Fab. in l. res iudicata, ff. de regul. iur.* cũ eo processisset hominum impietas, fuit compertum antiquitus, teste *Gallio Noct. Atticar. lib.* 16
8 *cap.* 7. *in fin.* vt crederent † aliqui iuramentum esse emplastrum æris alieni intervertendi, vel acquirendi. et *Cic. ad Attic. lib.* 12. aduertens homines esse faciles ad iurandum, vt testatus est deinde *Vlpianus in l. qua sub conditione, ff. de*
9 *cond. instit.* nuncupat † iuramentum, *perpetuum mortalium morbum.* inde *Iuuenal. satir.* 13. *et* 14.

Atque adeo intrepidi quæcunque attaria tangunt.

& nostris temporibus adeo frequentia sunt iuramenta, vt merito dixerint *Coler. decis.* 115. *nu.* 10. *et Io. Scultet obseruat.* 50. *nu.* 5. procu-
10 ratores † quosdam, seu verius fori tabulas, non pluris facere iutamenta, quam faciunt vetustæ domus & Pastorum casæ fumum. Inde vt iuramenti redintegraretur religio, & timor dicendæ veritatis iurantibus incutiatur, licet Deus
11 non faciat differentiam inter simplicem loquelam, & iuiustandum, *cap. iuramenti* 22. *q.* 5. *Ias. in rub. ff. de verb. oblig. num.* 6. *Ripa n.* 27.
12 *vers. quarto facit.* nec differat, an quis † iuret & promittat fidem seruaturum. *cap. ad aures de*

ijs que

ijs quæ vi metus ve cauſ. & late dixi ibidem in meis Collectaneis, Gail.obſeruat. 59. interpoſi-
13 tionem, lib.2.num.1. preſertim † ſi qui ſub fide promittit Princeps eſt. Myſinger. obſeruat. 17. Centur.1. Quod tamen Limita quoad pœnam periurij, Rota Biſignet. deciſ. 1. de pactis. Gabriel.de contractat.concluſ.1.n.29. Exeogitatæ fuere iuriſiurandi præſtandi formulæ, tam quoad locum, & res, vbi, & per quas iurandum erat, quam quoad verba, quibus iuraretur & hinc varij, & diformes iurandi ritus, & modi plures quibus puniantur periuria adinuenti. Domin.Nanus in ſua polianthea §.periurium.

Et vt antiquitatis aliqua noſtris modernis mi-
14 ſceamus ſcriptis. Primiores hæbrei † iurabant per eleuationem manus dextræ Macab.cap.11. num.11.& 26. inde factum vt perſuaſum haberent homines religionem quamdam deſtris ineſſe vt refert Alex. ab Alex.Genial.dier.lib.2. cap. 29.& quandoque etiam per eleuationem dextræ & ſiniſtræ, vt legitur Daniel.cap.12.nu. 7. Non
15 quod in † corporis membris repoſitam eſſe fidei obſeruantiam crederent, ſed quod Deo aliquid promittente, ſcriptum reliquiſſet Moyſes, illum manum ſuam eleuaſſe. Deutor.c.32. num.4. & Ezechiel.cap.36.num.37.& hoc modo iuraſſe etiam Angelos refert Ioan. Apocalip. cap.10.num.5. & 6. Inferioris autem conditio-
16 nis † homines iuraturi non eleuabant manus dextras, ſed fæmori eius cui iurabant ſupponebant, vt legitur Geneſ.24.num.2.& ſeq. feciſſe Abraham, dum a præfecto domus ſue exquiſiuit iuramenrum circa nuptias filij, inquiens Pone manum tuam ſubter fœmur meum, vt adiurem te per Dominum Deum Cæli, & Terræ, vt non accipias Vxorem filio meo de filiabus Chananeorum, inter quos habito, & idẽ legitur. Geneſ.cap.47.num.29 dum Ioſeph iurauit patri oſſa illius ex Aegypto in terram
17 Canaan tranſlaturum eſſe, & Leuitam † in populo Iudaico iuraſſe per membra vxoris ſuæ adulterijs enecatæ ad vindictam delicti, legitur. Iudit.cap.19. ſicuti deinde factum fuit cum euerſione Gabaa Beniamin. quod genus iura-
18 menti in vlciſcendis iniurijs receperunt † Scytæ ſecto boue in fruſta refert. Suid. §. in Corio ſedere.

Laxiori facta iuris iurandi religione reperio omiſſa cæremonia eleuationis deſtræ, vel ſini-
19 ſtræ † Iacob iuraſſe per timorem Iſaaci patris ſui eum pactum inijt cum Labano. Geneſ. 31. num.5. Ioſeph per ſalutem Pharaonis, Geneſ. 42.num.15. Saul iurauit hac formula Viuit Dominus quia non occidetur, & eadem iurandi formula legitur. Num.cap.21.& Hierem. c. 4. Vrias Etheus per ſalutem Dauidis & ſuam 2.reg. cap.11. Iurauit Nabuchodonoſor pe thronum, & regnum ſuum, Iudit. 1. Moyſes inuocauit cælum, & terram teſtes in veritatem ſuæ promiſſionis. Deutor.cap.30.num.19.& Geneſ.31. num.45.& ſeq. Laban. & Iacob. in teſtem initi fœderis, volunt eſſe tumulum lapideum ab illis erectum. Dauid ſæpe iurauit per ſalutem ſuam. 1.Reg.cap.24.num.7.& cap.26.num.11 & 2.Reg.cap.23.num.19.& Nabot.3.Reg.c.21. num.3. requiſitus ab Achab. rege de venditione paternæ vineæ iurauit per ſalutem ſuam, inquiens, propitius ſit mihi Dominus ne dem hereditatem patrum meorum tibi. ſæpe eum imprecatione omnis mali in paierantes, vt legitur Ruth.cap.1.num.17.& 1.Reg.cap.14.num.44. & cap.20.num.12.& ſeq.& cap. 25. num. 22. & 2. Reg.cap.4.num.35.

Hæbræos æmulatæ gentes aliæ in vſu dextræ, & alijs ritibus præſtandæ fidei ſymbolo dextræ, illam ſignificarunt quare apud Virgil. exclamat Dido in Aeneam

En dextra fideſque
Quem ſecum patrios aiunt portare penates

& alibi

Dat dextram, atque animum præſenti pignore firmat.

20 & hoc iure iurandi genere † vſos fuiſſe. Græcos Medos, & Romanos refert. Tiraquel. ad Alex.Genial.Dierum lib.5.cap. 3. verſ. Mediſq.
21 Arabes, † teſte Pierio in ſuis Hieroglific.lib. 35.cap.de manu.§.fides. Fidem in manibus adeo colebant, vt fœdus nunquam facerent. niſi ſanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum, qui fœdus percuterent lapide quodam eliſo, intinctoque inde flocco ac illitis lapidibus ſeptem in hunc vſum comparatis, ſuis interim Oratal, & Alilat numinibus inuocatis, Non contentæ gentes in ſignum inuiolabilis fidei tactu dextræ, alia excogitarunt firmiora vincula obſeruationis
22 promiſſorum, qua propter credentes grauius puniri periurium, quo locus præſtiti iuriſiurandi, vel res ſuper qua illud fuerit præſtitum eſſet ſanctior cap.qui peierat. 22.q. 1. & tactu rei ſacræ, vel imprecatione Deorum in deierãtes fieri inuiolabile, quod ſinguli, vel vniuerſi ſpondent. l.3.C.ſi maior.ſe maior.dixerit, inde nata ſolemnia apud Græcos in Romanos in pactio-
23 nibus & fœderibus tangendi † aras, & ſacra, vt meminit. Virgil.lib.4.& 12.Aeneid.inquiẽs.

Talibus orantem dictis, araſq. tenentem.
Tango aras medioſque ignes & numina teſtor.

Et hac cereuonia iuraſſe Annibalem † iuſſu Amilcaris ſui patris quod futurus eſſet perpetuus hoſtis S. P. Q. R. referunt. Liuius. Hiſt.lib.31. & 35.Florus lib.61.Aemil.prob.in vita Annibal.Appian.Alexand.in Iberico et Libico.Polyb Hiſt.lib.3.in certamen Olympicum, qui deſcẽ-
25 debant † eorum parentes, & patres ſuper exta immolati porci iurabant, etiam nihil fraudis feciſſe, quod non paterentur Olympiacæ leges. Pauſan.in Eliacis aquibuſdam ebibitis a quiſindicari periuria ſcribit, Plin.nat.hiſt.lib.31.c.2. Philoſtrat.in citra Apolon.Thianon lib.1.Macrob.Saturnal.libr.5.cap.19. cum alijs relatis a Couar.in cap. Quamuis de pact.§.1.nu.2.
26 Siracuſani † iurabant tacto igne cerei accenſi, & ita iurauit Agatocles Amikari. Iuſtin.in
27 epitom.lib.22. Germanorum † populi quidam iurabant eductis mucronibus quos pro numinibus habebãt. Beat. Renan.rer.German.lib.1.& eodem iure iurandi genere vſum fuiſſe M. Haoleium primipillum dum pugnandum eſſet

cum

eum Etruscis refert *Halicarnas lib.9.* Romani ,
28 † & Cartaginenses iurabant silice lapide adhibito ,læua manu a sacerdote cum imprecatione, quod si quis eorum fœdera violasset , aut illa sciens falleret, ita illum Iupiter feriret, quemadmodum ipse porcam , si Romanus , vel agnū si Cartiginensis, percuteret,qua percursa eodem silice , & proiecto in vulgus mox igne , & aqua in sacris adhibitis illa immolabant, qua cæsa iura pacis , & fœdera conuenta sanctissima putarent ; idque fiebat ante meridiem , nam post, eas præcationes , aut fœdus percutere non licebat. *Alex.ab Alex.& ibidem Tiraquel. Genial. Dier.lib.6.cap.3.in prin.* & quæ de lapide dixi clarius expressit *Plautus in Aulular.* inquiens .

Si te ego sciens fallam , ita me eyciat Diespiter,
Bonis , salua vrbe, & arce vt ego hunc lapidem .

quo vsos fuisse in eisdem Arabes diai supra ex Pierio Valerian. & scripsit *Herodot. in Caliop. Aristotiles,politic.lib.3.cap.10.* refert Athenia
29 in litibus decidentis † iuramentum contendentibus fuisse oblatum per sceptri eleuationem.
Pompon. de situ orbis, lib.1. cap.8. refert Ar-
30 gilas † populos minoris Aphricæ , cum crederent naues Deos esse, per illas iurabant ab eisdemque oracula & auxilium petebant . Veteres alij iurabant per brasicam, alij per capparim,alij per Canem & ansarem. iurauit Cyrus per Mythram & magnum numen persarum quod erat sol , alij per platanum , alij per sceptrum gladio decorticatum, quod solia amplius non fouebat nuncupantes ea Rhadamanthea iuramenta. *Athaeneus , Dipnosoph.liq.o.cap.1. Plato. in Appiae Philostrat.in vita Socrat. Apol. Rhod. lib.2.Argonaut.fol.65.Xenoph.in occonom. Petrus Gregor.Syntag.iur.lib.50.cap.8.num.22.*
31 *& seq.* sanctum maximumque creditum † esi aliquando dijs stupendum omnibusque venerādum , & maximum iuramentum , Stygiæ paludis de qua Virgil.

& e stat. *Stygiam qua paludem*
Dicuius iurare timent & fallere numen .

& Ouid. *Nec Stygeiurata nec pallicis arte rogatus*
Nubila promisi Styx mihi testis erit.
Imperiurata laberis amnis aqua .
Iurari dignata palus picis horrida riuo .

32 Iurabant † Pythagorici per quaternarium numerum , ramquam angulati lapide , quo fides nitatur & credulitas firmari possit, viri que
33 probi symbolum est † Cubus . *Picr. Valerian. in suis Hieroglyph.lib.39.cap. De Quadrato . S. Vir probus quare Cornel.Celf.lib.2. cap.1.* cor-
34 pus † illud optime compositum tradit esse, si fuerit quadratum , neque gracile , scilicet, nec obesum, nam longa statura , in iuuentute decora est in senectute deformis, solent enim homines huius generis turpiter incuruari , gracile corpus infirmum est obesum vero iners et hæ-
35 bes. Aliam iuris iurandi superstitionem † per quaternarium pythagotici excogitarunt *teste Lucian.in Dialog.vitar.in prin.* quia nomen
36 Dei † fere vbique quatuor litteris describa-
37 tur. Arabes enim Deum † nuncupant . Alla. Persæ. Sire , Magi , Orsi , Mahumetistæ Abgd. Græci, Theos, Tusci, Esus , Latini Deus , Galli , Dieu , Hæbrei Ieua , diuersa referuntur † a Virgil. & Ouid. iuramentorum solemnia dicentes .

Per sydera iuro ,
Per mare, per terras per tertia numina iuro.
Per te præsentem conspicuumque Deum .

39 Scythæ per ventum † & acinacem iuramenta sua concipere solebant Aegyptij per alium , & cœpas: quare Iuuenalis :

Porrum, & cœpe nephas violare,& frangere morsu.

40 Defuncto Hæphestione † quem Alexander pro Deo coliiussit, nullum sanctius iuramentum, quam per illius nomen . Caligula religiosissimū iusiurandum censuit per nomen Drusillæ, & viuente Augusto iurabant Romani per nomen, & numen illius quare Horat. canebat.

Præsentem tibi maturos largimur honores.
Iurandasque tuum per nomen ponimus aras .

& *Tertulian in Apolog. aduersus gentes*, dicebar Maiori *formidine , & timiditate callidiori Cæsarem obseruatis , quam ipsum de Olympo , Iouem, citius denique apud vos per omnes Deos quam per vnum Genium Cæsaris pieratur* , & *Minutius felix in Octauio* aitbat , *Tutius est*
41 *Iouis genium peierare quam Regis*:nam † periurus infulatus per compita,& vicos derisus , & sustigatus ducebarur *l. siduo patroni . S. fin. ff. de iureiur. Alciat. dispunc.lib.4.cap.2.* Tiberius tamen Cæsar sicut feriari vetuit die sui natalis ita interdixit iurari per fortunam suam , & peierantes noluit puniri. *Dio.Cas.Histor.lib.57.* Nouerat enim ille vt erat artis dominandi pe-
42 ritissimus † tutissimam sibi ad imperium munire viam , in nondum confirmato monarchico statu , si nihil sibi præcipuum , vel quod plebi & patribus non esset commune nolle,asciscete Concessum quoque fuit ciuibus Romanis , qui non ignorauerunt ritus& Cæremonias Hæbreo-
43 rum , & quorum † Deus in vrbe non fuit receptus , quia vellet esse solus , & myriadem suorum Deorum expulsurus esset, vt deinde factum fuit:non abnuenribus vndique conquisita & excogitata supplicia Christi militibus viris virginibus. & viduis quoad testatum relinquerent aliā non dari religionem nec Dei Cultum , quam D.Petrus, eum socio Paulo ibidem & alibi erant testati .

Tribonianus, & socij in iure quod nobis cōpaginarunt referunt Vlpianum censuisse obli-
44 gatorium † esse iuramentum etiam quoad pœnas periurij, si quis iurasset per principis,vel salutem suam , per caput suum, & filiorum suorum , & per id omne , quod quis postulasset sibi iurari *l.3.S.fin.& l.4 & 5.ff. deiureiur. l. si*
45 *quis maior.C.de transact.* Apud † Aethiopes grande fuit iuramentum, & fidai datæ testimonium per cineres patris, matris ve iurantia. *Dio. Sicul.lib.4.cap.1.Brisson de formul. lib. 7. vers. verum solemne.* & eo peruenisse iurandi apud antiquos libidinem , licet ex relatis aduertere, vt

vt liceret offerre, vel referre iuramentum per ea, quæ quis crederet maioris, vel digniores esse venerationis.

Obseruaui tamen, quod vbi grauiores, seu strictiores, seu extrinsecus conquisitæ sunt iurisiurandi formulæ, id factum, vel à babaris, vt dixi de Arabibus, & Scytis, testibus Solin. &
46 Herodot, qui fœdera † & iuramenta firmant haustu, vel litura sanguinis paciscentium, & fœdus percutientium, vel in argumentum vindictæ futuræ enormissimi sceleris, vt dixi factum à Leuita, qui vxoris suæ artus in frusta sectus, illa per totum Iudæorum regnum publice curauit appendi, quo efficacius, & clarius vniuersi Iudæi vlciscerentur necem mulieris adulteræ † Gabanistis. Vel fuisse iniquissimum enormis-
47 simi sceleris committendi à pluribus † vinculum, vt legitur factum ab impio Catilina, qui cum alijs eius farinæ hominibus occiso puero, iurarunt super illius visceribus, quæ vna postea comederunt, & humanum sanguinem vino permixtum, cum inde omnes degustassent inde consilium suum inscijs aperuit *Salust. de coniuratione Catilinæ, & Dion. Cassius historiar. lib.* 37. parum dissimilia, & exempla refert *Anne Robert. rerum iudicat lib.* 1. *cap.* 11. *col.* 11. *vsq. in fin. & post eum Petr. Gregor. syntagm. iuris lib.* 50. *cap.* 8. *num.* 9. & 10. vbi refert solemnia adhibita ad vindicandam pudicitiam Helenæ, & Briseidis, præstito iuramento super testibus equo exsectis, & deinde eum equo sepultis, & immolati apri exsectis fetis, Sicuti enim insoli-
48 tæ contractuum † clausulæ fraudis suspitionem induant. *Ripa cap. ex parte de rescript. nu.* 32. *Couar. resolut. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 2. *Afinius in prax. part.* 2. § 1. *cap.* 64. *num.* 2. *Federic. Prueman. cons.* 39. *num.* 54. *Alex. cons.* 28. *in causa lib.* 5. *num.* 8. *Mascard. de probat. conclus.* 740.
49 *num.* 37. Ita † in iuramentis quo plus ceremoniarum accedit eò minus fidei, & honesti esse solet teste *Lacrtio in Diogene*. Christianos an-
50 tiquitus † etiam iurasse super aris, probatur ex dictis *D. Chrisostomi Homil.* 15. *ad populum Antiochen*, & recentioribus etiam temporibus, & nostris probatur decreto Ducum Sabaudiæ, & Regum Hispaniæ, qui iuramentum huiusmodi, & præcipuè ad aram S. Antonij interdixerunt, vt late est prosequutus *Sola ad decret. Sabaudiæ, titul. de iuramento, & Couar. in capit. quamuis de pact.* §. 1. *vers. hodie vero*. Idiotæ
51 enim Pedemontani † quorum exigus est numerus, grauius esse, vt ego addo peierare per sanctum Antonium credebant, quam per Deum cœli & terræ, & omnium quæ in eis sunt auctorem, & Creatorem, teste *Thesaur. decis.* 61. *n.* 7. *vers. incontrarium & D. Paulus ad Rom. cap. iurauit bis verbis* testor Deum, testis est mihi Deus, & *cap.* 2. & 15. *ad Corinth.* per animam suam videtur iurasse, & gloriam alienam.

Obliuiscebar referre quæ initio dicere debebam de moribus Longobardorum, cum ex ea prouincia sim oriundus, videlicet quod circa iuramentū, quo lites sæpe finiuntur *l. manife-*
52 *sta turpitudinis, ff. de iureiurand.* mos fuit † Longobardis causas gladio, seu singulari certamine dirimere, & aliquando iudicio aquæ ferventis, vel vomeris candentis. *glos. cap.* 1. §. *si rusticus de pact. tenend. & eius violat. verb. an*
53 *diuino Thesaur. decis.* 47. *num.* 15. vsum † candentis ferri mutuarunt illi à Græcis, qui in feriendis fœderibus tenebant candens ferrum, præcantes Deum, vt tamdiu fœdus duraret, quamdiu ferrum illud mare immissum appareret.

54 Quia vltra iuramentorum † formulas, quorum aliquas retulerunt nobis Tribonianus, & socij *in l. si quando in l. seruus patroni. l. seruus patroni*, §. *fin. l. si libertus, ff. de oper. libert. l. si quis pro eo, ff. de fideiuss. l. fin. ff. ad municip.* Iustinianus vnam in *auth. iusiurand. quod præstat ab his*, quas alijs additis congessit. *Barnab. Brison. in tract. de formulis lib.* 8. reperio apud nostros, & probos auctores sæpe dici. Concipi iuramentum, vel conceptionem iurisiurandi. *l. iusiurandum, ff. de iureiur.* quod idem est, quod iuxta præscriptam formam verborum a contendentibus, vel à iudice, iurare, à qua nisi cum manifesta turpitudine recedere liceabat, oblato, vel relato iuramento; & illa non adimpleta non obligabatur iurans, nec is in quem iuraba-
55 tur, quare inter formulam † & conceptionem iuramenti ea erat differentia, vt formula esset data à lege, conceptio vero à iudice, vel à partibus. *l.* 3. *l. non erit ratum l iusiurandum & ad* §. *qui iusiurandum, ff. de iureiur.* inde *Cicer. pro Cluent et Valer. Max. lib.* 4. *cap.* 1. referunt P. Africanum clara voce, vt omnis concio audite posset præeunte alio idest iura ea quæ ab alio fuerant dictata exclamasse C. Licinium cēsorem verbis conceptis peierasse.

56 Quare conceptis verbis iurare † est dictatis verbis à præeunte deferente ex arbitrio iuramētum deferentis, vel postulantis iurare *l. quidquid astringendæ, ff. de verb. obligat.* cognoscebatur enim ex negatione, vel mutatione verborum, quibus erat iurandum, an quis rectam haberet iurandi conscientiam, dicente *Tacito annal.* 2. *Senatus incohoantibus primoribus iuramentum concepit, quo certatim omnes Magistratus cæteri, vt sententiam rogabantur, Deum aduocabant nihil ope sua factum, quo cuiusquam salus læderetur: neque se præmium, aut honorē ex calamitate ciuium cœpisse trepidis, et verbis iusiurandi mutantibus, quibus flagitij conscientia inerat* id est qui delationem conscientia vrgebantur, *conceptionem* id est formulam iurisiurandi *mutantibus*, vt solent qui fallaciter iurant, *et Plin. in panegir. ad Traianum inquit Nescio iam, nescio vlterius nc sit illud, quod præeunte nullo*, an hoc, quod alio præeunte iurasti. Et in Epist ad eundem dum Bithyniam regens pro consul. ad faciendum periculum aliquorum qui se Christianos nume upabant inquit *Cum præeunte me Deos appellarent et imagini tuæ, quam propter hoc iusseram cum simulacris numinum afferri thure, et vino suplicarēt*. ex quibus liquido apparet, verba illa *præeunte me*, vel alio idem esse, quod me, vel alio verba
57 proloquente. Quare nec dicemus † verbis conceptis iurare Senatorem, Conseruatores, & alios

quos

quos Vrbis Officiales, nec non, & sacri Palatij
Auditores, & Cameræ Apostolicæ Clericos,
qui iuxta conceptam verborum formā eis obla-
tam iurant, dum sibi collatum munus suscipiũt
58 Conceptis † etiam verbis dicuntur peierare,
idest inexpiabili periurio se contaminare, vt in-
quit *Budæus in annotat. ad Paudert in l. iusiu-
randum et ad pecunias, ff. de iureiur. verf. aſt
autem*, nostris temporibus, qui conscij aliter
59 rem † esse verbis vnum dicunt, & facto aliud
fieri iurant de Calumnie, iuxta formam reforma-
60 tionis tribunalium Vrbis Pauli V. nunquam
satis laudati Pont. cum ab illa sit præscripta ver-
bo tum conceptio, quibus sit iurandum, eo iu-
ramenti genere, quod cum sepe viderim sine
delectu præstari, vereor ne renouati sint mores,
quos notauit *Gel. Noct. Attic. lib. 16. capit. 7.
in fin.*

Accedendo propius ad tempora nostra Iu-
61 stinianus iuris, quo vtimur auctor † aliam ex
cogitauit iurisiurandi formam, & conceptionẽ,
nempe, vt administrationem suscepturi, iurent
per Deum, & Christum eius vnigenitum filium,
ac spiritum Sanctumque Deigenitricem & sem-
per Virginem Mariam, quatuor Euangelia,
sanctos Archangelos Michaelem, & Gabrielem
fideliter administraturos sibi commissa, cum
imprecatione, si aliter fecerint, habituros par-
tem cum Iuda, Lepram, Giezi, & tremorem
Caini *§. 1. et final. auth. iureiurant. quod præ-
stat. ab his qui admin.*

62 Gulielmus Durandus † in suo aureo, & nun-
quam satis laudato *iuris speculo*, vt fuit vir acu-
tissimi ingenij, teste *Zasio in l. properandum
de iudic. num. 13.* & quem vetustioris seculi in-
signem practicum nuncupat *Demauder. in suo
tract. de subhastat cap. 4. num. 2. in eodem Spe-
cul. titul. de teste, §. 4. num. 2. in fin.* præmissa
monitione iudicis, quale, & quantum sit onus
eius, qui veritatis est testimonium perhibitu-
63 rus, concludit *num. 4. in fin.* testem debere † iu-
rare tactis Euangelij, cum imprecatione: *Sic
me Deus adiuuet, et hac sancta Dei Euangelia*
Eadem imprecatione iurant recipiendi in sacro
Rotæ Auditorio, & qui laurea Doctorali in
vtroque iure, vel in arte medica, decorantur in
Vrbe, & sæpe sui testis horum iuramentorum,
quæ omnia desinunt cũ ominatione omnis mali
in peierantes, eodem iuramenti genere per ta-
ctum Euangeliorum esse præstãdum à testibus,
& quoties iuratur de calumnia, vel à lege præ-
cipitur iurari, concludit *Innoc. in c. et si Chri-
stus de iureiur. num. 3. verf. in iuramentis, et
post illum. Abb. ibidem num. 10.* & quandoque
clausulæ, *et me Deus addiuuet* addita fuit clausu-
la, *et Sanctorum reliquia, cap. ab isto die in
fin. 35. quæst. 6.*

64 Carolus V. Imperator, † & Duces Bauariæ,
ille in constit. Imperij. *de iureiur.* isti *in refor-
mat. Bauaric. titul 9. art. 6.* facta differentia,
an iuramentum sit præstandum à viro, vel a mu-
liere, voluerunt, vt viri iurarent erectis duobus
digitis, medio scilicet, & indice, reliquis con-
tractis manus dextræ, mulieres vero iuraturæ
erectis eisdem digitibus dextræ, pariter manus

illam apponant pectori, sinistræ partis in dicta
pœna peierantibus, abscissionis digitorum qui-
bus peierando essen. vsi.

65 Cum enim tria sint hominũ genera † vt alij
dicantur Pij, qui Deum tanquam venerabile
numen filiali amore, & reuerentia venerentur,
& ament, & istis superfluum fuit ponere legem
66 † iuramenti. *Abb. in proœm. decret. Rex pa-
dificus in princ.* vbi *addentes verb. executio le-*
67 *gis.* Rex enim † vt dicebat Auson. in monosyl.
non est qui dominatur, sed qui recte facit, nec
iustis est posita lex. *cap. due sunt 19. quæst. 2.*
& in istis est verum illud assumptum, quod non
68 sit differentia † inter iuramentum, & simplicẽ
loquelam & conuenit illud D. *Mat. cap. 5. nu. 37.*
69 sit sermo vester est non est. Alij † sint supersti-
tiosi, qui deum timent, non quia illum ament,
& colant, sed formidine pœnæ, horrent ne quod
malum in illorum corpus, vel bona in pœnam
periurij immittat Deus, quare dicebat Petro-
nius.

Primus in orbe Deis fecit timor.

& hos à periurijs optime factum, & forsan ne-
cesse fuit arcere in dictis pœnis, si deierassent, ac
exquisitis solemnibus deterrere à falso iureiurã-
70 do † per Iouem lãpidem Castorem Pollucem
Herculem, Cererem, Neptunũ, Mineruam, Dia-
nam, Venerem, & reliquos falsos Deos mares,
vel fœminas per Solem, Lunam, & reliqua sy-
dera, iguem, aquam, terram, aerem, ventum,
ventrem exsectum vomeres, sceptra aras, ca-
put, per dexteram tantum, vel dextram, & sini-
stram simul per Naues, earumque instrumenta,
per alium, cæpas, brassicam, capparim, canem, an-
serem, platanum, verbenam, mirram, acinacem,
paludes, lacus, flumina, Maria, aquas stantes, sa-
lientes, decurrentes, feruentes, claras, vel atras,
ternarium, vel quaternarium numerum, frusta,
corporis rationalis, vel sine ratione, per cineres,
vel ossa parentum, manes amasiæ, singulare
certamen per erectionẽ duorum, vel trium digi-
torum appositione manus ad latus dextrum, vel
sinistram diurni, vel nocturni temporis fidem,
& numen, sub dio, sub tecto, per propriam, vel
filiorum, vel Principis genium salutem, vel Prin-
cipatum, seu Regnum superum, vel inferum,
periculum ferri candentis.

71 Cum imprecatione † ita me Deus amet, vel
ita me Dij ament, vel ita me Dij seruent: vel
ita Deos mihi velim propitios: vel ita Deum
Almum, & felicem habeam, vel ita viuam, vel
neuiuam, vel nulla sit mihi grata dies: vel si fal-
lam, terram matrem Deosque manes oro ne
mortuo sedem vllam nisi inter impios dent.

Morem hunc imprecandi in dicentes falsum,
vel non obseruantes promissa mutuarũ Romani,
& gentes reliquæ ab Hæbreis, apud quos graue
72 † fuit fidem fallere, vel testari falsum, vt legi-
erat *Ruth. cap. 1. num. 17. et 1. reg. cap. 14.
num. 44. et cap. 20. num. 12. et seq. et cap. 25. nu.
22. et lib. 2. reg. cap 4. num. 35.* Imprecationes
enim quando cum periurio falsoque testimonio
in alterius perniciem coniunctæ sunt, celeri pe-
de, vt ait Poeta pœna grauior manet, & sæpe
cum extinctione lineę periurorum, sicuti e con-

A a tra

tta longa legitur series descendentum a dicentibus verum, et obseruantibus promissa. Vnde versus oraculi instar.

Stans pactis longa fit posteritate beatus.

Quare Agesilaus vt refert *Aelian.lib.14.* Laudare solebat Barbaros, qui iurisiurandi religionem violassent, eo quod peierando, sibi ipsis Deos

73 infestos redderent.† Nam periuria se Deus vlturũ esse in consumationem generis& fortunarum deierantis minatus est per Zachariam Prophetam. *cap.4.num.4.& Malachiam cap.3. nu. 5.* inquiens. *Dominus exercituum veniet ad domum furis & ad domum iurantis in nomine meo mendaciter & commorabitur in medio domus eius, & consumet eam, & ligna eius, & lapides eius. Accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris & periuris, & qui calumniantur*, vt factum fuisse legimus cum Zedechia. *lib.4.Reg.cap.fin.* eum Sennachebarin. *4. Reg.cap.18. & seq.* eum Philippo Macedone, qui fidem, et iuramenta frangere dominandi causa nihili faciebat, debito illius genere in filio Alexandro, vt testatur. *Pausanias in Boet.* eum Iasone qui fracto iuramento Medeæ tandem conscientia sceleris violati thori, seipsum interfecit vt refert. *Diodor. Sicul.lib.6.Antiquit,& Hesiodus*, vt refert *auctor. Polianthea. §. periurium.*

Qui testimonijs sponte resiurandum iurans mentictur,
In eoque iustitiam lædens immedicabiliter læsus est.
Huius obscurior proles in futurum relinquatur.

& Caudiam in Curtium.

Viri autem vere iurantis proles in futurum melior.
In prolem dilatarunt periuria patris
Et pœnam merito filius ore luit.
Et quas fallacis collegit lingua parentis
Hæc eadem nati lingua refudit opes.

74 Alij sint † tertij generis homines impij, & Atheistæ, qui nullum numen credant, quo ista inferiora regantur & de istis fit sermo apud Iuuenal. Satir.13.& 14.

Falsus erit testis vendet periuria summa,
Atque ideo intrepidus quæcumque altaria tangit.

Nec virum impium deterrent sacræ ceremoniæ, & audacem periurum non comprimit externa superstitio, & apud istos iuramentum fit idoneus magister falendi, & vt dicebat Philippus Macedo, seu Alexander illius filius vterque tyrannus, *teste Plutar.in Laconicis. & refert, Aelian.var.Histor.lib.2.* sicuti decipiũtur pueri astragalis, vel globulis, ita viros iuramentis, & periurijs circumuenire oportet. Cum istis non est agendum de iuramento, & peccaret grauiter apud Deum *cap.ille qui 22.q.5.* & apud homines notatur imprudentiæ, & inscitiæ, is, qui

75 defert iuramentum † ei, quem scit deieraturũ teste *Aristophan.vt refert Domin.Nam.in sua Polyanthea. §.per iurium dicebat.*

Qui iuramentum a malo viro postulat, insanit.

nam sicuti qui portat ignem vnde conflatur incendium, non est alienus ab incendio, & qui gladium porrigit vnde homicidium committatur, est homicidij socius, sic & qui occasionem periurij præstat, collega est peierantis vt arguit, *D.Chrysost.in Math.cap.5.*

Nos autem qui Christianam religionem profitemur, & quibus non per ambages ñel ænigmata innotuit verus Dei cultus, quia iuramentum pertinet ad cultum latriæ, qui soli Deo est debitus, non possumus citra peccatum idolatriæ

76 † iurare per humanam creaturam, rationem habentem, vel ratione carentem; Sed tantum per creatorem ipsum cum attributis illi conuenientibus. *cap. & si Christus de iureiur. §. 1. auth.vt non luxuriet contra naturam.*

Sufficit enim Dei auctoritas ad omnimodam factorum confirmationem, non aliter ac præsentia † principis seculi supplet omnem defectũ. *l.omnium C de testam.* & sicuti incredulis legitur Deum per se ipsum iurasse. *Genes. 22.* quia maiorem per quem iurauit se ipso non habebat. Ita homines Dei opus non per aliud, quam per suum autorem, & creatorem iurare debent, cui soli is superioritatis honos est debitus, & vlciscendi peierantium scelus facultas est data, & is tantum & non alius scire potest certo, qua fide qua ue conscientia iuretur. *cap. nouit. de iudic. cap.Deus omnipotens 2.q.1.*

77 Licet tamen iurare per † Creaturas quatenus in eis micat diuina auctoritas, vt inquit. *Sot. de iust.& iur.lib.8.art 6.in prin.seu, vt distinguit Abb.in cap.querelam 10.vers.Non enim debent, & in cap.& si Christus 26. de iureiur. num.6.in prin.* licere iurare per humanam creaturam, quatenus habetur respectus ad ipsum creatorem, secus si ad ipsam creaturam dumtaxat, intendens illam inuocare in testimonium veritatis, seu confirmationem actus iurati, quia isto casu honorem Deo debitum impendendo creaturæ, & non creatori iurans committeret idolatriam, referens Host. reprehendentem, qui plus homines quam Deum honorant, qui videntes dominum suum iungendo, plectendo manus, genua, capite aperto, & inflexo, con-

78 tra id quod legitur *Apocalip.19.* † vbi Angelus recusauit B.Ioannem sibi in genua cadere, inquiens *Conseruus tuus sum*, cum vterque esset creatura viuentis, & dominantis Dei. Honor quidem & reuerentia maioribus est debita, sed modus in rebus vitra citraq. nequit consistere rectum, & alia addit qui si vidisset pompum, & obsequia, quæ verbis, & facto exhibetur superioribus nunc nostris longe plura dixisset in titulos eminentiæ, altitudinis maiestatis, & similium fastum, & superbiam potius arguentes, quamhomini dominantis debitam reuerentiã *Abbatis* distinctionem alijs verbis sequutos repetio. *Siluest.in sum.§.iuramentum 2.nu.2.& Couar.in cap.quamuis de pactis §. 1. numer. 5.*

79 ambo addendo qualiter intelligendum † sit iuramentum Ioseph; & aliorum bene sentientiũ de vero Deo, dum iurarunt per suum, vel alienum caput, propriam, vel aliorum salutem principis præsertim; & latius cæteris, *Suarez. de re-*

de religion.tom.2.de iurament. assertor. cap. 5.
80 *vers.Alter*, declarando † quod nam sit iuramẽ-
tum imprecationis, & idem repetit. *Tabien.in*
*sum.§.iuramentum num.*5.

Quare toto cœlo errarunt insignes I. C. Ger-
81 mani † nempe *Hug.Donel. Comment. de iur.*
*Ciuil.lib.*21.*cap.*13.*in prin. Vesembec. in suis*
*paratis. de iureiu.num.*6.*& Ierem.Setser.trac.*
*de iurament.cap.*3.*num.*4.*& seq.* putantes iura-
re tactis Euangelijs, Cruce, aut alio quid, esse
superstitiosum, vel idolum vel vice piaculi & sa-
crilegij, quatenus intellexerint habito respectu
ad creatorem & conuincerentur de euidenti in-
scitia & voluisse calumniari catholicorum vsum
vel a Romana ecclesia verissimam et receptam
consuetudinem, per quam tãquam per picturas
vt ego addor, idiotis renouatur memoria crea-
toris, quem testem habent veritatis dicendæ,
non autem quod eis, vel alicui creaturæ diui-
nus præstetur cultus.

82 Cum præfata communicassem † D. Georgio
a S. Baptista Monacho Cisterciensis Congrega-
tionis S. Bernardi, et requisiuissem quid senti-
ret de scriptis a I.V,D. in hæc quæ sequuntur
verba mihi respondit. *Ex his quæ omni genere*
doctrinæ vidi a te scripta, duæ videntur subes-
se difficultates: prima est, an liceat Christia-
83 *no † homini iurare: et affirmatiue respondeo,*
et hæreticum esset aliud dicere, et iste fuit error
Anagbatistarum Pellagianorum.

84 *Secunda est an liceat iurare per † humanam*
creaturam, et cum quælibet illarum dupliciter
consideretur, nempe secundum se absque vllo
ordine, ad diuinam bonitatem, sapientiam, et
veritatem in ipsis relucentem, et hoc modo illi-
citum est iurare, secundo modo humana crea-
tura sumitur in ordine ad ipsum Deum, seu
quatenus præfata quatuor attributa in eisdem
manifestantur, et hoc modo licitum est iurare
per humanam creaturam, nam in primo com-
mittitur actus idolatriæ, in secundo est religio-
nis. Primum Christus probibuit secundum
vero concessit in casu necessitatis, vel magnæ,
vtilitatis illis verbis. D. Math. *cap.*5.*non iu-*
rare omnino. neque per cœlum, neque terram
neque Hierosolymam, neque per caput tuum.
et ita intelligunt. August. de sermon. Dom. in
mont.Chrisost. in Homelia relatus a D.Thom.
in sua Catena. *Glos ordinaria Lyran ibidem.*
*Iason.in concor.Euang cap.*49. *et communiter,*
ibidem reliqui interpretes idem sentiunt Theo-
logi Magist*.sent.dist.*39. *vbi D Thom.q.*1.*ar.*1.
Item 22.*q.*89.*artic.*6. *S.Bonauent.*3.*sent dist.*
39.*not.*2.*q.*2. *Alens.*3 *par. quæst.* 31. Memb. 3.
*art.*3.*Ricard.*3.*sent.dist.*92.*Gabriel.ibid quæst.*
1.*art.*2.*Gregor.de Valent.tom.*3.*disput.*4. *q.*7.*de*
*Iuram.prin.*2.*et* 3.*Suarez. de relig.tract.* 5.*lib.*
1.*cap.*5.*num.*10.*Sayrus de iuram.cap.*2. *nu.*14.
Nauar.in manual. De secund. præcept. cap. 12.
*num.*5. *Armilla in sum.§.iurare.num.*4. *Tolet.*
*in sum.lib.*4.*cap* 20.*num.* 203. *Azorius libr.*2.
*Instit.moral.capit.*3.*Reginald.libr.*18. *capit.* 2.
nu. 22.

---

§. XXXVII.

SVMMARIVM.

*Iuramentum testis probatur si notarius, dispo-
sitiue, & non enuntiatiue asserat quod iura-
uerit manu tactis scripturis.* 1. 6. *ampl.* 7.8.11
14.15.16. *Limit.* 9.13.17.18.19.21. 22.23.24.
25.26.27.28.29.30.31

*Notarij assertio quod certiorauerit contrahentes
de beneficio sibi competenti probat.* 10

Rota defenditur a contrarietate, 12

*Notarij assertio quod testis iurauerit coram iudi-
ce. vel parte an probet, & reijci nonus proban
di contrarium in negantem.* 20.21

*Adminicula quibus probatur testem iurasse tactis
scripturis.* 33.33.35.36.37

*Clausula manu tactis scripturis quare apponen-
da iuramento testis.* 38

Iurare vnde natum istud verbum. 2

Iuramentum quid sit. 3. *pro forma examinis re-
quiritur.* 4

Iurasse varijs modis quis dicitur. 5

VT validum sit testis examen inter cætera
requiri quod iuratus deponat, et quod ci-
tetur pars ad videndum illum iurare di-
xi supra §.27.*et seq.* agendum est hic qualiter
1 † probetur testem iurasse. Et quamuis ad sub-
stantiam iuramenti non sit necesse quod expri-
matur verbum, Iuro, sed sit satis quod ad con-
firmationem veritatis quis interponat ipsum
Deum explicite, vel implicite vt voluit, *Abb.*
in cap.et si Christus. 26.*de Iur. iur. num.*3. et
2 illius opinio probetur ex † interpretatione ver-
bi Iurare, quod idem est, quod aliquid Deo te-
3 ste dicere, & diffinitione Iuramenti † quod sit
actus, per quem aliquid honestum, licitum, et
possibile sacræ rei attestatione firmatur, dicatur-
que iuramentum, quasi per sacra astringimen-
tum, vt idem argumentatur, *in Rub de Iureiu.*
*num.*1.*in prin.* attamen quia in examine te-
4 stium † pro forma est constitutum, vt testis iu-
ret. *l.iurisiurandi, C. de testib.* omisso quod
5 varijs modis quis dicatur † iurasse, vt referunt;
*glos in Clem.*1.§. *porro. verb.tract.de hæretic. c.*
et si Christus de iuriur. Abb.in cap querelam,
10.*de iureiur.nu.*5.*vers.Imo quod plus est.* con-
stituam regulam.

6 Testem iurasse probetur † si notarius disposi-
tiua non autem enuntiatiue asserat quod iura-
uerit manu tactis scripturis. *Lanfranc.cap.quo-*
*niam contra de probat.§.testium depositio n.*3.
*Veral.decis.*123.*&* 248.*par.*2. *& decis.* 285. *&*
295.*par.*3.*vbiq.sequendo Lanfranc.*

7 Ampl, vt examen † quod non probatur fa-
ctum cum tali iuramento, sit nullum. *Veral.*
*decis.*123.*& decis.*248. *par.* 2. concludens exa-
men esse nullum nisi notarius dispositiue scribat
N. testis iurauit tactis scripturis.

Ampl. vt iuramentum testis non probetur
8 enuntiatiua † notarij N. testis iuratus deposuit,

etiam si dicat tactis scripturis. Rota decis. 293.
in recent. par. 1. nu. 8. Ludouis. decis. 39. num. 3.
asserens sæpe ita fuisse decisum. Felin. in cap.
tuis 39. ff. de testib num. 6. Veral. decis. 123. &
248. p. 2. & decis. 285. & 295. par. 3. Io. de Amic.
decis. 73. numer. 15. Fel. in cap. tuis. 38. de testib.
num. 6. Butr. in capit. quoniam contra 11. de
probat. num. 58. vers. dicit etiam vbi Lanfranc.
§. testium depositio num. 3. circa med. Brun. trac.
de form. cap. ex quib. consistant forma & solem.
col. 14. vers. & est aduertendum. Rot. diuers. re-
cent. decis. 587. par. 2. num. 2. nam afferens ratio-
nem, quia est assertio actus de præterito, qui
tanto minùs præsumitur interuenisse. Veral. de-
cis. 285. par. 3. num. 2. Fel. cap. tuis de testib. n. 6.
in prin. & in fin. reddit rationem, addentes, ad
Ludouis. decis. 39. num. 4. vbi refert pluries ita
Rotã censuisse. Salic. in l. iurisiurandi C. de te-
stib. num. 4. vbi rationem refert Marsil. in l. 1.
§. si quis dicatur ff. de quæst. num. 6. vbi aliòs re-
fert. Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 8. num. 618.

9 Contrarium † tenent Florian. de S. Petro in
l. lege Iulia, ff. de testib. num. 2 addendo pro-
cedere etiam si tantum dictum fuisset testis iu-
ratus &c. glos. in l. Theopompus verb. iuratus,
ff. de dote prælegat. Alciat. in l. sciendum 20 ff. de
verb. oblig. num. 22. in fin. vers. finge, Bald. in c.
cum in iure de offic delegat. num. 6. in fin. Abbas,
in cap. tuis 39. ff. de testib num. 8. circa. med. eum
afferentes rationem, quia notarius asserit ea,
quæ tunc interuenire potuerant, & sicuti statur
10 assertioni † notarij, quod certiorauerit mulie-
rem, vel alium, de beneficio sibi competenti,
pariter illi danda est fides de iuramento testium
quod asserit ab illis præstitum, vt late prosequi-
tur Alciat. præsumpt. 13. Regul. 3. & hanc opi-
nionem tamquam veriorem sequitur. Mancin.
de iurament par. 4. effect. 135. num. 12. relati a
Marsil. in l. 1. §. si quis dicatur ff. de quæst. nu. 7.
in fin. Bald. in l. presbiteri 8. C. de episc. et cleric.
num. 9. in fin. Papiens. in prax c. forma iuram.
test. §. citati. num. 2. Masuer. ibidem verb. scriptũ
testatur de communi relati à Couar. in cap. quã-
uis de pact. §. 1. num. 3. in fin.

11 Verior tamen est præcedens opinio † & ideo,
qui secundæ videntur adhærere suadent tutum
esse, & omnem tolli dubitationem, si fiat scri-
ptura de iuramento Bart. in l. Theopompus 15.
ff de dote prælegat num. 3. Couar. var. resol. lib. 2
cap. 13. num. 2. in fin. Viuius opin. 931. num. 21.

12 Nec est verum Rotam † variasse in hoc arti-
culo vt refert, Mancin de iurament par. 4. effec.
135. num. 11. quia tam Peregrinus quam Veral.
lus ab illo citati, tenent ampliationem nostram,
seu præcedentem opinionem.

Hodie tamen teste Gonzal. ad reg. 8. cap. An-
notat. cont. nullit. num. 113. Rota vtilitatis pu-
blicæ gratia, ad sustinendum acta, præsertim quæ
13 sunt facta extra Curiam, constanter tenet † pro-
bari testium iuramenta ex enunciatiua notarij,
testis iuratus deposuit vt infra et comprobari po
test hic Rotalis sensus ex opinione eorum, qui
negant tactum scripturarum non requiri de ne-
cessitate in iuramento, vt refert Alciat. ad rub.
de iur. iur. num. 28. et 29. in fin. vbi idem ipse
ipse concludit & sentit.

14 Ampl. præsertim † vbi testis non fuit exami-
natus a iudice. Sal. in l. iurisiurandi C. de testib.
num. 4. vers. secus si testis.

15 Ampl. præsertim † vbi die quo notarius asse-
rit testem iurasse, non potuit legitime iurare,
Sal. in auth. si quis in aliqua C. de edend. nu. 12.
in l. iurisiurandi C. de testib. num. 4. vers. secus
si testis. Exemplum erit, si cæptus sit terminus
expressus in citatione ad videndum iurare te-
stes, vel dies examinis erat feriata, vel locus
examinis non erat habilis seu conueniens vbi re
ciperetur iuramentum.

16 Ampl. etiam vbi notarius † scripsit N. testem
iurasse secundum morem prouinciæ. Oldrad.
cons. 323. circa num. 6. nisi tamen addatur fuisse
iuratum iudice præsente, vt tacite ex eodem
colligitur quod tamẽ declarabis vt dixi, Lim. 7.

17 Limit. vbi notarius † enunciat simul partem
fuisse præsentem, videlicet N. testis iuratus par-
te præsente deposuit Bart. in l. Theopompus, 15.
ff. de dote prælegat. nu. 3. in fin. Fel. in cap. tuis de
testib. nu. 6. vers. in quantum, addendo proce-
dere quando talis enunciatiua est facta loco, &
tempore iuridico. Alberic. de Maletis de testib.
cap. 7. num. 51. circa med vsque in fin. Thesaur.
decis. 47. num. 18. Alciat. in rub. de iureiur. n. 36.
et seq præsertim si pars non contradicat Ias. in
l. sciendum ff. de verb. oblig. num. 12. cum decla-
18 ratione † de qua in seq. Limit, allata a Fel. Ga-
briel. cons. 127. lib. 1. num. 11.

Limit. vbi testes fuerunt examinati coram
19 iudice † nam enunciante notario, quod testis
iuratus deposuit coram iudice, probatur illum
iurasse. Bald. in l. iurisiurandi. C. de testib. n. 2.
et Sal. num. 4. a Rota recent. decis. 34. part. 1. n. 3.
te sæpe ita Rota decisum refert Beltramin. in
additionibus, quibus ornauit Lodouis decis. 39.
num. 9. Alberic. de Maletis de testib. cap. 7. n. 51.
circa med vsque in fin. vbi rationem refert Thes-
saur. decis. 47. num. 18. Alciat. in Rub. de iur. n. 36.
et seq. Vestrius in prax. lib. 6. cap. 2. num. 21. in
20 prin. addendo partem † negantem fuisse præ-
sentem, grauari probatione negatiuæ. Abb. cap.
fraternitatis 17. de testib. num. 13. in fin. Felin.
cap. fraternitatis 17. de iureiur. num. 12. vers. et
si diceretur. et in cap. tuis 38. cod. tit. vers. Item
21 in quantum, declarando procedere †. si nota-
rius attestetur de præsentia partis die iuridico.
Gabriel. cons. 127. Cornelius lib. 1. num. 11. Ias. l.
22 sciendum ff. de verb. oblig. num. 12. Limitat si
pars contradicat Rota recent. decis. 34. par. 1. n. 4.

23 Limit. ijs omnibus † casibus quibus datur fi-
des testibus, absque iuramento; quos conges-
si supra. §. 17.

24 Limit. vbi adesset stylus, quod iuramentum
probetur sola assertione notarij. Bald. et Alciat.
relati a Menoc. cons. 114. de multa num. 18. &
ita sæpe iudicasse Rotam testantur addentes, ad
Ludouis. decis. 39. num. 6. Alciat. in rub. de iure-
iurand. num. 38. vers tertius.

25 Limit. vbi testes examinati † fuerunt tamquam
periti. Neuizan. cons fin. num. 4. quem refert
et sequitur Menoch cons. 114. per multa. nu. 16.
Serafin. decis. 857. num. 26.

Limit.

26 Limit. vbi pars aduersa † examinauit testes inductos, cum eadem assertione notarij, quod iurati deposuerint.

27 Limit. vbi testis fuit examinatus † coram iudice tempore, & loco quo potuit tunc legitime iurare. *Salic. in l. iurisiurandi*, C. *de testib. n.*4. *vers. solut.* quod si testis, veluti si examen factũ fuit durante termino ad videndum testes iurare, vel non die feriata, vel loco minus conuenienti *Marsil. in l.* 1. *§. si quis dicatur, ff. de quæst. num.* 6.

28 Limit. vbi examen † testis fuit factum infra terminum præfixum ad probandum, & dies, qua notarius asserit testem iurasse non erat feriata. *Bald. auth. si quis in aliquo*, C. *de edend. nu.* 12.

29 Limit. vbi notarius † scripsit, testis iuratus, &c. *Alciat. in rub. de iureiur. num.* 37. *vers. secundus*, & ita hodie obseruat Rota, vt dixi *supra vers. verior. Thesaur. decis.* 47. *iuramenti, num.* 18. *circa med.*

30 Limit. vbi testes examinati fuerunt † in iudicio, licet notarius enunciet tantum testem iurasse. *Purpur. cons.* 31. *num.* 16.

31 Limit. concurrentibus adminiculis, † & cir-
cumstantijs facti, quibus verisimiliter credi po-
test testem tempore examinis iurasse, licet in
actis non sit scriptum tactis scripturis. *Rota re-
cent.* 393. *testes num.* 10. *& seq.* vbi plures re-
32 fert, veluti † si in extensione examinis notarius
addat testis iurauit, & de nouo ad cautelam iu-
rat, & suo iuramento testificando dixit, vel no-
33 tarius † testatur de iuramento testis in actu se-
parato ab actu examinis sub certa die, & hora,
vel notarius scripsit testis iurauit &c. præsertim
si talis scriptura sit facta durante termino ad vi-
dendum iurare testes. *Serafin. decis.* 857. *nu.* 25.
subdens idem dici si notarius addat iuramentũ
fuisse conceptum in forma iuris *Serafin. dec.* 857.
num. 26. & sequitur *Rota recent. d. decis.* 393.
34 *part.* 1. *num.* 9. vel testis † iurauerit præsentibus
iudice & partibus contendentibus. *Menoc. cons.*
35 114. *permuta num.* 17. vel iudice † tantum præ-
sente addentes *ad Ludouis. decis.* 39. *num.* 9. vel
36 iuramentum præstitum † enunciatur sub termi-
no ad videndum iurare *Rot. diuers. recent. decis.*
393. *num.* 11. *part.* 1. & ita sæpe Rotã censuisse
referunt addentes *ad Ludouis. decis.* 39. *nu.* 7.

37 Notandum me dixisse manu † tactis scripturis, quia non esset satisfactum formæ iuramenti, si cubito, vel pede, is qui dicitur iurasse, tangat scripturas. *glos. cap.* 4. *verb. corporali de electione in sext. Alberic. de Maletis tract. de testibus cap.* 7. *num.* 50. *& quidem dextra. Ioan. Lecirier tract. de primogen. lib.* 2. *quæst.* 3. *nu.* 31. quem refert, & sequitur *Seaceta de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 628. *Pelin in cap. fraternitatis* 17. *de testibus num.* 12. *vers. & oportet.*

§. XXXVIII.

SVMMARIVM.

Iuramenti duplex forma. 1. *intrinseca.* 1. *extrinseca.* 5

Testis iurando non opus est, vt dicat iuro. 2

Peierare dicitur etiam qui paratus est falsum iurare. 3

Destinatum habetur pro facto. 4

Scriptura tactus, an sit sit de forma iuramenti. 6

Iudicandum est iuxta probata non autem iuxta conscientiam iudicantis. 7

Iurandum qualiter fit. 8. 9. 12. 16

Iuramentum est præstandum tactis scripturis. 10. *Ampl.* 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 22. 23. 24. 31. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 41. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. *Limit.* 52. 53. 54. 56. 57. 14. 26. 30. *sublimita.* 55. 60. 61.

Iurandum quando tactis Euangelio, vel Euangeliorum libro tantum præsente. 16. 39. 43. 47. 48. 49. 50. 60. 65.

Periurium committitur tam tactis, quam non tactis Euangelijs. 19. *grauius qua ratione puniatur delictum.* 20. 21

Iuramentum solemne, quod dicatur. 23

Auth. iusiurand. quod præstatur ab ijs declaratur. 25

Iuramentum præstitum tactis libris veteris testamenti, an obliget. 27

Iuramentum, an præstandum tacta quauis scriptura. 29. *an execrabili aliqua forma veluti adattare.* S. *Antonij.* 32. 33

Christianus iurans per falsos Deos, an obligetur. 42. 73

Clericus examinatus coram iudice layco, an debeat iurare iuxta formam Statuti layci. 62. *coram quo iudice, iuret.* 66

Iuramentum reale efficacius obligat verbali. 64

Iudæus qua formula iuret. 68. 69

Turcæ, & similes qualiter iurent. 71. 72

Testis iurans non tactis scripturis si peierat. an puniatur pœna falsi.

QVia proximo & antecedenti §. tanquã per regulam firmaui, probari testem iurasse, si dispositiue in actis notarius scripserit, testem iurasse tactis scripturis, agam hoc §. an ad iuramenti substantiam, seu formã requiratur tactus scripturarum, & quod genus illarum sit tangendum manibus, & an tangendo alia, validum, & obligatorium sit tale iuramentum.

Præmisso, quod iuramenti duplex sit forma
1 † intrinseca vna, videlicet, vbi quis animo concipit qualiter sit iurandum, & ita iurare destinat, vel iurari instat, & hoc sensu verum est, quod dixit Abb. *in cap. & si Christus* 26. *de iureiurand. num.* 3. dum voluit ad substantiam
2 iuramenti, non esse necesse, quod à iurante † exprimatur verbum iuro, cui assentitur. *Couar. in cap. quamuis de pact. in princip. num.* 4. con-

 clu-

eludendo in iutamento non requiri verba, vt
prius dixerat *Alciat. in rub. de iureiur. num. 20. & seq. & 23. & seq.* sed satis sit Deum habere
testem suæ mentis, eo quod ille iudicat, non
ex operibus, sed ex cogitationibus, & eorde,
3 quare cum † peierasse dicimus, qui paratus est
peierare, *cap. qui peierare 22. quæst. 5.* iuxta re-
4 gulam, quod destinatum † habetur pro facto.
glos. fin. cap. 2. de instit. l. lana l. vestimentum,
5 *ff. de aur. & arg. legat.* Et alia sit extrinseca †
quæ perficitur, seu dicitur constituta a lege, vel
ab homine, quoties quid est præstandum à iura-
te, veluti quod tangat scripturam. *Lanfranc. in cap. quoniam contra de probat. §. testium de-
positio, num. 3. in fin.* & huius generis formæ
erunt ea omnia solemnia antiqua & præsentia,
quæ retuli supra §. 25.

Duplici itaque existenti iuramenti forma, vi-
delicet intrinseca, & extrinseca duplex consti-
tui posset regula affirmatiua vna, & negatiua
altera, & quod de substantia iuramenti sit, &
non sit tactus scripturarum, vera existente ne-
6 gatiua † in forma intrinseca, & affirmatiua in
extrinseca. Cum tamen de intrinsecis iudicet
solus Deus, & vt inquit textus *in cap. si quid in-
uenisti 14. quæst. 5. & in clem. exiui, §. quam-
uis de verb. signific.* qui absconditorum cogni-
tor ministrantium sibi animum non autem ma-
num respicit. Homines vero iudicant tantum
quæ sensu percipiuntur, vel sunt concludenter
7 probata exclusa facultate † iudicandi iuxta pro-
priam conscientiam. *l. illicitas, §. 1. ff. de offic. præsid Abb. in prax. cap. 107. n. 5. Natta cons. 276. num. 3. Gul. Mayner. in l in totum, ff. de reg. iur. num. 31. Couar. reprobatis dissentien-
tibus. varr. resolut. lib. 1. cap. 1. num. 4. vsque in fin*

Agendo de iuramento, quod per extrinsecam
formam perficitur, notandum plures fuisse apud
eos qui verum Deum nouerunt, & noscunt iu-
risiurandi conceptas formulas, vt dixi *supra §. 25 vers. & vt ab antiquis, & vers. quare con-
ceptis vsque in fin.* aducto circa sacram, vel pro-
8 fanam rem tangendam † proforma extrinseca
iuramenti, quandoque nihil dici de tactu, sed
tantum iurandum per Euangelium Christi, vel
illius Corpus, vel Crucem, per Sacramentum,
vel ordinem sacrum, aut sanctos, vt notatur *in cap. si aliqua 22. quest. 1.* quandoque simpliciter
esse iurandum, quandoque corporaliter præ-
standum esse iuramentum, quando tactis Euā-
gelijs, quandoque Euangelijs in præsentia iu-
rantis tantum positis, & non tactis. *cap. quo-
ties 1. q. 7. cap. fin de iurament. calumn.* cum alijs
cumulatis a *Couar. cap. Quamuis de pact. §. 1. num. 2. cap. hortamur. 3. quæst. 3. Felin. cap. tua de testibus num. 5.*

Varietatem extrinsecæ formæ iurisiurandi,
cum consuetudo gentium, & præcipue Italorum
9 sit interpretata † quod sufficiat quemuis librum,
& quamuis scripturam tangere. *glos. in clem. 1. §. porro, verb. tacta in fin. de hæretic.* addendo
procedere etiam si a lege præcipiatur corporali-
ter esse iurandum, nisi in specie dicatur super
qua re, sit præstandum iuramentum expressa

creatura, sed habita relatione ad creatorem, vt
ex *D. Thom.* & alijs voluit *Tabien. in summ. §. iuramentum el 1. num. 6. Couar. c. quamuis de pact. §. num. 5.* scribens ergo in Italia, & Italus,
constituam regulam, quodlibet iuramentum
10 esse præstandum tactis scripturis. *l. generaliter, §. fin. C. de reb. credit. Bald. in repet. l. 2. ff. de iureiurand. num. 74. cap. si quis præsbiter. 2. q. 4. Franc. Marc. decis. 674. num. 4. & 11. Thesaur. testans de magis communi decis. 47. iuramenti, num. 1. circa med. Ias. auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendi.*
11 Ampl. præsertim, vbi examinandus est, † te-
stis. §. 1. *auth. iusiurand. quod præstat ab his,*
vbi *glos. verb teneo & in clem. 1. §. porro, verb. tacta de hæretic, Bald. in l. 1. C. si aduers. vend. num. 1. Lanfranc. in cap. quoniam contra de probat. §. testium depositio, numer. 3. circa med.*
addendo notarium, qui testes examinat debere
scribere, quod iuramentum delatum fuit tactis
12 scripturis, † & si talis clausula non fuit apposita,
sed dictum suo iuramento deposuit inutilis est
illius depositio. *Francisc. Marc. decis. 674. nu. 4. & 11. part. 1.*
13 Ampl. vt omni casu quo lex, vel Canon, † vel
colliti gans exigit iuramentum, sit iurandum ta-
ctis Euangelijs. *glos. in cap. 4. verbo corporali, de elect. in sext. glos. in clem. 1. §. porro, verb. ta-
cta de hæretic. Innoc. cap et si Christus de iure-
iurand. num. 3. vers. iuramento. Cast. in l. 3. §. iurari, ff. de iureiur. num. 3. Franc. cap. vt circa de election. in sext. num. 9.*
14 Nisi tamen aliud † consuetudine obseruetur.
*glos. in cap. 4. de elect. in sext. verb corporali. Bal. auth. sacramenta, C si aduers. vendit. num. 8. in fin. & in cap. 1. de pace iurament firmand. nu. 4. glos. clem. 1. § porro, verb. tacta in fin. de hæretic. Abb. cap. tuis 39. de testib. num. 7. & in cap fra-
ternitatis 17. eod. titul. nu. 13. Couar. cap. quam-
uis de pact. §. 1. num. 2. in fin. vers. nam cum iuramento,* & ita seruatum vidi quoties offer-
tur iuramentum litis decisiuum. *glos. tamen in clem 1. §. porro, verb. tacta de hæretic.* aliud vi-
detur sentire. *Thesaur. decis. 47. iuramenti, n. 6.*
addendo procedere parte non opponente.
15 Ampl. præsertim, vbi iurandum est de calum-
nia. *cap. fin. de iuram. calumn. Alciat. in rub. de iuresiur. num. 33.*
16 Imo dicto casu esse iurandum tactis † Euan-
gelijs, voluit *glos. cap. 4. verb. corporali, de elect. in sext. & in clem. 1. §. porro, verb. ta-
cta de hæretic.*
17 Ampl. præsertim vbi iurandum † est in iudi-
cio ex præcepto iudicis. *Thesaur. decis. 47. iu-
ramenti, num. 4. relatis Bald in sua Margari-
ta, §. iuramentum; Imol. in clem. 1. de hæretic. num. 16.*
18 Ampl. præsertim ad effectum, † vt iurantes
deterreantur à periurijs, præsentia rei sacræ, vel
alterius rei, per quam veluti per picturam reno-
uetur illis memoria diuinæ vltionis, in peieran-
tes, vt dicebam *supra §. 25. in fin. vers. quare*
19 *toto cælo,* nam licet idem contrahatur † periu-
rium ab eo, qui simpliciter iurauit, & ab eo,
qui tactis sacris Euangelijs, iuramentū præstitit,
maior

maior tamen pœna plerumque a legibus imponitur peieranti tactis sacris, ex adiacente qualitate grauante peccatum: Quanto enim id per quod repræsentatiue, vt ego addo, sanctius est
20 † tanto grauius puniendum est periurium, ex contemptu rei sacræ, cum firmiori deliberatione illam contemnendi, & scandalo inde sequenti *cap. mouet. te. 22. q. 1. D. Thom. 2. 2. q. 98. Couar. cap. quamuis de pact. in sex. §. 1. n. 1. vers. quandoque. Abb. cap. fraternitatis 17. de testib. num. 13. in fin. Luc. a pen. in l. si quæ C. de vendend. rebus ciuit. lib. 11. nu. 6. in prin.* idemq.
21 obseruasse ethnicos in puniendis periurijs † refert. *Couar. in cap. quamuis de pactis. §. 1. n. 2. vers. Cuius & aliorum, & vers. Hac sane ratione.*

22 Ampl. præsertim si lex, vel Canon † vel etiã is, in quem est iurandum, exigit solemne iuramentum *Alciat. in rub. de iureiur. num. 34. circa med.* & tunc iurandum esse tactis euangelijs, cõcludit *ex Innoc. Bald. in cap. 1. de pace iurament. firmand. num. 4. Alex. in l. 3. §. iurari ff de iureiur. num. 3.* declarando iuramentum dici solemne, si deferatur ex forma iuris, vel Statuti *Franc. cap. vt circa de elect. in sext. num. 9.*

23 Ampl. præsertim vbi lex vel statutum requirit † corporale iuramentum, *glos in Clemen. 1. verbo tacta de hæretic. & in cap. vt circa de elect. in sex. Abb. in rubr. de iureiur. numer. 2. & Alciat. num. 30. & 34. Thesaur. decis. 47. Iuramenti num. 4. vers. præsertim.*

24 Ampl. præsertim. vbi lex præcipit† iurandum esse tactis sacris scripturis, vel alia re sacra. *Bald relato Inn in c. 1. de pace iuram. firmand. num. 4. & in auth. sacramenta puberum C. si aduers. vendit. num. 8. vers. Rationabilius. glos. in Clem. 1. §. porro verb. tacta de hæretic. in fin. Fel. cap. fraternitatis 17. de testib. num. 12. vers. dicas tamen. Alciat. in rub. de iureiur. num. 30. in fin.* & hoc sensu procedit quæ constituit Iu-
25 stinianus † in auth. Iusiurandum quod præstatur ab ijs, dum voluit iusiurandum præstandum ab his, qui administrationem suscipiunt per Deum, & Christum eius vnigenitum filium, Spiritũm sanctum, Virginem Mariam, quatuor euangelia, & reliqua ab eodem tradita. *Couar. cap. quamuis de pact. §. 1. nu. 2. in fin. vers. quod si lex.*

Quæ tamen extensio cessat si consuetudine
26 † aliud seruetur. *Bald. auth. sacramenta puberum. C. si aduers. vend. num. . in fin. Vestr. in prax. lib. 6. cap. 2. num. 21.* ibidem addentes referunt ita consuetudine esse receptum, vt super quauis scriptura iuramentum recipiatur. aliud tamen sentit *glos. in Clem. 1. §. porro verb. tacta, in fin. de hæretic.* sed an sit satisfactum legi si iu-
27 retur tactis libris Genæscos † vel psalmorum, vel alijs sacris scripturis, affirmatiuam tenet. *Bald. in cap. 1. de non form. fidelit. num. 2.* Negatiuam vero amplexus est. *Couar. in cap quamuis de pact. in sex. §. 1. num. 2. in fin. vers. nam cum iuramento relati a Scace. de Iudic. lib. 2. c. 8. num. 130.* Imo si tali casu testis iuraret cum
28 enunciatiua † quod iurauit tactis Euangelijs, non esset periurus si falsum iurasset, *Alberic. de Malet. de testib. cap. 7. num. 53. & seq.* vbi vero
29 lex exprimit corporaliter esse iurandum † satis est iurare tacta quauis alia scriptura, præsertim accedente consuetudine taliter iurandi. *Couar. d. §. 1. nu. 2. in fin. vers. Nam cum in iuramento,* & ante illum idem dixerat. *Bald. in cap. 1. de pace iuram. fieri nu. 4. in prin.* concludens sufficere si iuretur super quauis scriptura in qua Deus nominetur, vel aliquid de euangelio contineatur, vel iuretur super tabula picta exprimẽ-
30 te Dei maiestatem, † & in omnibus seruandum esse consuetudinem.

31 Ampl. præsertim in iuramento † quod alicui in controuersia defertur si petatur iurari tactis scripturis. *Io. And. in cap. & si Christus de iureiur. col. 2. Curt. l. 3. §. iurari ff. de iureiur. num. 1.* vbi rationem refert, *& nu. 2.* addit aliter præstitum iuramentum non releuare iurantem *Alcia. in rub. de iureiur. num. 32. vers. fallit secundo.* reprobando Host. qui voluit ita esse iurandum, quamuis collitigans non petat ita iurari, & hic repetenda sunt quæ dixi, *supra §. 25. vers. quæ conceptis verbis.* Si quis tamen peteret præ-
32 stari iuramentum † addita aliqua execrabili, vel non consueta formula non conuenienti negotio de quo agitur, non esset eo modo iurandum.
33 *Alciat. ibidem nu. 33.* hinc sublati mores † Longobardorum, & interdictum iurari ad altare, S. Antonij, vt dicebam *d. §. 25. vers. obseruaui in fin. Thesaur decis. 61. Iuramentum in fin.*

34 Ampl. præsertim vbi adesset † consuetudo taliter iurandi. *Alciat. in rubr. de Iureiur. nu. 34. vers. fallit. quarto.*

35 Ampl. vt vbi lex exprimit iurandum † esse super euangelijs, nisi ita iuretur, iuramentum sit nullum. *Cassan. ad consuet. Burgund. Rub. 10. ll. 12. vers. Ou per le serement. num 7.*

Ampl. præsertim, vbi a iure ciuili vel Cano-
36 nico † exigitur iuramentum. *Alciat. in rub. de iureiur. num. 33. vers. fallit. tertio.* addendo *nu. 34.* tanto magis procedere si lex sit odiosa.

37 Ampl. vt testes examinati non tactis † scripturis, cum iuramento, non probent. *Fel. in cap. tuis 38. de testib. num 5. vers. Dicas tamen Lanfranc. in cap. quoniam contra de testib. § testiũ depositio num. 3. vers. vnde,* concludens quod
38 notarius † asserens detulisse testibus iuramentum, nisi addat tactis scripturis iurasse, illorum depositio nihil releuat.

39 Ampl. quod vbi lex requirit iurari † tactis scripturis, vel euangelio, non satis est, illa esse in præsentia iurantis, sed necesse est illa tangi, aliter non dicitur iuratum. *glos. cap. 2. verb. corporali de election. in sext & in Clem. 1. §. porro, verb. tacta de hæretic.* & respõdet obiecto, quod fit de *l. quod meo §. si per venditorem & l. 1. §. penult. ff. de acquir. possess. Fel. cap. tuis 38. de testib. num. 5. vers. est verum Thesaur. decis. 47. Iuramenti num. 5.* qui loquitur de † constitutione Sabaudiæ, quæ vult iurandum esse tactis euangelijs, & si isto casu aliter iuraretur iuramẽtum non releuaret. *Cast. in l. 3. §. iurari ff. de iureiur. num. 1.* etiam si fuisset iuratum super Cruce, vel veteri testamento, vel imagine sanctorum, vel epistolis D. Pauli, vt subdit idem

Cast.

Castr. num. 2. Luc. à Pen. in l. si quods C. de vendendis reb. ciuit. lib. 11. num. 6.

41 Ampl. vt adeo in iuramento † tam ad effectum obligandi iurantem, quam periurij, sit necessarium tactus scripturarum tempore, quo quis iurat, vt non sufficiat facere relationem ad aliud iuramentum præstitum tactis scripturis. *Marsil. singul.* 415. *iuramentum numer.* 1. exemplum referens si quid promitto tibi, & iuro solemniter, & deinde alio tempore dicam per iuramentum alias factum promitto tibi dare decem, non ideo obligor ad iuramentum, nec ad periurium.

42 Quæ dixi de necessario tactu † scripturæ tempore quo iuratur, an possint præstare argumentum, quod iurans per falsos Deos, sit à Christiano seruandum, & rationem habeat vim iuramenti, quoad periurium, & alios effectus iuris, & negatiuam, probat textus *in cap. ecce duo* 22. *quæst.* 5. quem late explicat, & exornat *Couar. in cap. quamuis de pact.* §. 1. *num.* 7. *& seq.*

43 Ampl. vt in magnis causis iurandum † sit super Euangelijs. *Bal. auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vend. num.* 8. quem sequitur *Felin. in cap. fraternitatis.* 17. *ff. de testibus vu.* 12. *in princ. Thesaur. decis.* 47. *iuramenti, num.* 4. *Ias. auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vendit. num.* 13. *circa med.*

44 Ampl. etiam si esset scriptura † prosana. *Guid. Pap. cons.* 31. *num.* 8. *circa fin.* addendo idem dici si iuretur super lapide, extra casum quo iuretur à teste, vel de calumnia.

45 Ampl. quod si agatur de iuramento † litis decisiuo, aut purgationis, vel in litem, aut veritatis in arduis causis, sit iurandam tactis Euangelijs. *Thesaur. decis.* 47. *iuramenti nu.* 5.

46 Ampl. præsertim vbi est iurandum † ex præcepto iudicis. *Thesaur. decis.* 47. *iuramenti, num.* 4. *&* 5.

47 Ampl. vt parte petente iurandum † sit tactis Euangelijs, quamuis causa sit minima, & extaret consuetudo iurandi tacta alia scriptura. *Thesautr. decis.* 47. *iuramenti, num.* 6.

48 Ampl. vt si agatur de iramento † purgationis vuulgaris, vel canonica. vel præstando ab officiali ratione officij administrandi, vel fidelitatis præstandæ à Vassallo, illud sit præstandum tactis Euangelij. §. 1. *auth. iusiurandum, quod præstat ab his qui admin. Alciat. in rub. de iureiurand. num.* 30. *cap.* 1. *qualit. vassal. iurar. debeat Thesaur. decis.* 47. *iuramenti, num.* 14. subdens *in fin.* aliter præstitum iuramentum actum esse nullum, & late *num.* 15. addendo idem dici de

49 iuramento † præstando à tutore, vel curatore, & vbi quis admittitur impotens ad cautionem iuratoriam.

50 Ampl. quod si testes debent iurare † ex forma iuris, vel Statuti, quod debeant iurare tactis Euangelijs. Addentes *ad Lanfranc. in cap. quoniam contra de testibus*, §. *testium depositio*, *num.* 3.

51 Ampl. vt proprie iurari dicatur † quando tanguntur sacræ Scripturæ. *Cassan. ad consuet. Burgund. rub.* 10. §. 12. *vers. super le scriment. n.* 8.

52 Limit. in iuramento præstando † à iudice electo ad iudicandum. *l.* 2. *C. de iureiur. propt. calumn. Thesaur. decis.* 47. *iuramenti nu.* 12. *&* 16. *vers. nam quod* concludens isto casu, sat esse scripturas esse præsentes, licet non tangantur.

53 Limit. in Principe, & quibuscunque alijs, in quibus fides exuberare debet, *capit. ad apostolica*, vbi *Innoc. de re iudic. Laudens de princip. num.* 158. *Mysinger. obseru.* 17. *quando centur.* 1. vbi refert ita fuisse decisum. *Gail* extendens ad quoscunque illustres personas, *obseru.* 59. *interpositionem lib.* 2. *nu.* 6. asserens in Camer. Imperij ita iudicatum.

54 Limit. vbi agatur de iuramẽto promissorio, † vel assertorio, nam non requiritur tactus scripturarum, & licet de consuetudine rangi soleant, deserente notatio iuramento, de necessitate tamen non requiritur is tactus, vt pluribus probat. *Thesaur. decis.* 47. *iuramenti, num.* 3. *& seq. Guid. Pap. cons.* 31. *num.* 8. *circa fin.*

55 Sublimita in feudali contractu † inito cum domino feudi, seu in iuramento, quod præstatur ratione feudi, quia illud præstatur tactis Euangelijs. *cap.* 1. *qualit. vasal. iur. debeat fid.* & late prosequitur *Syluan. de feud. recognit. q.* 109. *quæro* subsequenter, *num.* 1. *& seq.* & dixi *supra in ampl.*

56 Limit. in perito † qui deponit in casu suæ peritiæ, quia deponit de credulitate sub fide tua. *cap. fraternitatis de frigid. & malefic.* quem textum ita intelligit. *Felin. in c. tuis* 38. *de testib. num.* 5. *vers.* Non *obst. cap. fraternitatis*.

57 Limit. in iuramento non solemni, † nam sufficit tangere quamuis scripturam. *Cast. l.* 3. §. *iurari, ff. de iureiur. num.* 2. *in fin.*

58 Limit. quoad veram iuramenti religionem † *arg. textus in cap. clerici, vel vouent*, vbi votum simplex non distinguitur à solemni, quoad Deũ quoad veram voti obligationem. ita distingui non debet iuramentum præstitum tactis, quoad veram iuramenti religionem, vel non, scripturis *cap. quamuis de pact. in sext. cap. etsi Christus de iureiur. cap. si aliquem*, 22. *quæst.* 1. *Felin. in cap. fraternitatis* 17. *de testib. num.* 12. *vers. iuramentum tamen est validum*.

59 Limit. in Sacerdote, & reliquis † ecclesiasticæ militiæ ascriptis, vel præpositis, nam illi iurant tacto pectore, credit enim vulgus illorum manus sacris addicta, maculari contactu alterius rei *Alciat. in rubr. de iureiur. num.* 35. *cap. fin. de iurament. calumn. Couar. cap. quamuis de pact. num.* 3. *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 7. *Thesaur. decis.* 47. *num.* 12.

60 Sublimita, vbi † Episcopus, vel alius in dignitate ecclesiastica emittit professionem fidei, vel lapsus in hæresim recõciliatur ecclesiæ Rom. nam tunc iuramentum præstatur tactis Euãgelijs. *cap. quoties cordis* 1 *quæst.* 7. sicuti & in qualibet alia causa graui excepto iuramento calumniæ. *cap. fin. de iuram. Calumniæ*, vel à Canone, vel lege, sit expressum clericum, vel Episcopum debere iurare tactis Euangelijs. *Couar. cap. quamuis de pact.* §. 1. *num.* 3. vel nisi iu-

61 ramentum sit de re graui † vel sit iuramentum purgatorium, nam tunc tangenda sunt Euangelia.

gelia. *cap. quoties §. porro de purgat. Canon.* si
62 tamen clericus † deberet iurare coram iudice layco, debeat iurare iuxta formam statuti layci videndus, *Thesaur. decis. 47. iuramenti nu. 12 in fin.*

63 Limit. vbi iuramentum non defertur a lege, † vel a iudice, vel a parte in iudicio, sed adhibetur ad confirmationem actus, nam tunc non requiritur tactus scripturarum, vt puta quando contrahentes pro obseruantia contractus iurant *Galles. de obligat. Cameral. quaest. 25. numer. 9.*
64 efficacius tamen obligat † iuramentum corporale, quam verbale, *glos. clem. 1. §. porro verb. tacta. de haeretic. Gabriel. consil. 127. Cornelius lib. 1. num. 9. Thesaur. decis. 47. iuramenti num. 10.*

65 Limit. in Cardinalibus, Episcopis † quia illi iurant propositis, sed non tactis Euangelijs. *Nellus a S. Gemin. de testib. part. 1. num. 59. circa fin. Scaccia de Iudic. lib. 2. cap. 8. num. 633.* Vidi tamen saepius in Vrbe Cardinales, & Episcopos iurare tacto pectore tantum, & quando debeant iurare tactis Euangelijs dixi *supra vers. sublimita.* aliud ab eodem Nello traditum loco
66 citato, quod si clericus, † vel sacerdos examinetur testis in causa, coram iudice layco, quod ille debet iurare coram Episcopo, addo quod id minime vidi obseruari in Vrbe, & recordor semel fuisse examinatum quemdam Canonicum Lateranensem coram magistris viarum in leui causa, & coram illis iurauit absque interuentu superioris ecclesiastici, qui si falsum
67 † deposuisset, an ab eisdem potuisset puniri, videndi sunt. *Fed. de senis. consil. 93. factum n. 5. in fin. Afflict. decis. 230. fuit & ibidem visit. Auffrer. in repet. Clem. 1. de offic. ordin. nu. 81. & seq. vers. quaeritur vtrum, & in tract. de potest. secul. super ecclesi. regul. 1. num. 6. Rol. a Val. consil. 12. prima lib. 2. nu. 26. & seq. Host. in cap. verum 7. de foro compet. nu 4.* cum alijs cumulatis *in meis Conectaneis ad glos. in l. nullum verb. praescriptionem C. de testib. Viuius opin. 931. testes cum nu. 15.*

68 Limit. vbi Iudaeus iurat † nam non super scriptura testamenti noui, vel alia profana iurat sed super calamo, iuxta praxim Rom. Cur. de quo testari possum. *Specul. tamen de Iurament. Calumniae §. restat. 3. num. 17.* refert plures for-
69 mulas quibus cogi potest † Iudaeus ad iurandum, vt puta per decem praecepta data Moysi, per Deum patrem omnipotentem Sabaot, vel per Deum qui apparuit Moysi in Rubo, vel per verbum Adonai patrem, vel per Deum Eloim, & similia, vel eum imprecatione leprae, & aliorum malorum, quibus puniti fuere alij peierantes.
70 An autem Iudaei † obligentur lege ciuili, vel Canonica circa iuramentum. *Alex. in l. 3. §. iurari ff. de iureiur. num. 10.*

Quae dixi de iuramento praestando a Iudaeo eadem sunt dicenda de iuramento cuiusuis alte-
71 rius religionis quales sunt † Mahometani, Arabes, Scytae, & reliqui profitentes aliam religionem quam Christianam, vel Iudaicam, vt illi iurent inuocato Deo, quem colunt in testem veritatis, quam dicere profitentur, quare Iacobus, Philippus Surdus filius legitimus & naturalis Ioan. Petri I.C. nostrae aetatis celeberrimi testatus est mihi dum Melitae inseruiret a secretis R.P.D. Antonio Tornielio inquisitori gene-
72 rali illius insulae, saepe vidisse Turcas † in eorum controuersijs determinendis sublata dextra iurasse dicendo *Allah Allah*, & non peccare Christianum exigentem tale iuramentum a Turca, concludunt. *Couar. in cap. Quamuis de pactis. §. 1. num. 9. vers. ac per hoc. & nu. 10. vers. quia ille qui petit. Innoc. cap. & si Christi de iureiur. n. 2.* peccaret tamen, & obligaretur iuramento si il-
73 le per falsos Deos iuraret † vt idem subdit idem voluit *Alex. in l. 3. §. iurari ff. de iureiur. num. 7. & Cast. num. 2.*

74 An testis iurans non tactis scripturis, † & deponat falsum puniatur de periurio. *Fel in cap. tuis 38. nu. 7. circa med.*

§. XXXIX.

SVMMARIVM.

Testis deponens extra articulos, vel positiones nõ probat. 1. & quare. 3. Limit. 4. 5. Quando testis dicatur deposuisse extra articulos. 2

Iurans dicere veritatem super articulis & tota causa, virtus huius clausulae. 1. 6. & seq. 9

Testis inductus ad probandam possessionem non potest interrogari de proprietate. 6. Limita vbi iurauit dicere veritatem super articulis & tota causa, 7

Interrogatoria impertinentia. 10

1 Dixi nono super † articulis & tota causa, quia cum iurans dicere veritatem super positionibus, vel articulis datis ab actore, si quid extra illos deponat inutilis est illius depositio *cap. de testib vbi Fel. nu 2. Alex. consil. 90. viso lib. 2 num. 7. & in l. 1. ff. si cert. pet. n. 12. & in l. si ita stipulatus §. Chrisogonus ff. de verb. obligat. numer. 13. vers. nec obst praedictis. Surd. decis. 16. quia sola nu. 6. Gramat. decis. 103. num. 81. & late Farinac. de testib. quaest. 71. Mascard. de probat. conclus. 1365. Trentacin. quae de testib. resolut. 7. In vna lib. 2.* Quando autẽ
2 † testis dicatur deposuisse extra articulos, vidẽdi sunt *Bart. in l. si duo patroni, §. Item Iulianus, ff de iureiur. num. 8. in fin. Bald. consil. 54. Casus. lib. 1. vers. ex hoc Vestr. in prax. libr. 6.*
3 *cap. 2. num. 10.* & ratio sit, quia † eo casu testis dicitur deposuisse de ijs super quibus non iurauit deponere, etiam quod aliquo modo illa pertineant ad causam, *glos. et DD. in l. si quis libertatem in fin. ff. de pet. hared. Cyn. in l. momentanea C. de his qui legitim. person. in iud. non hab. quaest fin. Papiens. in prax. cap. forma Iu-*
4 *ramenti. § super.* nisi tamen † esset de appendicijs, vel connexis, & dependentibus. *Nellus a S. Gemin. de testibus num. 67. et 69.* Quae ra-
5 tio cessat vbi testis † iurat de ponere super tota causa, quia quidquid idem deponit pertinet ad causam, & probat pro vtraque parte. *l. si quando C. de test ib. Nellus a S. Gemin. de test ib nu. 67* adden-

addendo idem dicendum si simpliciter iurasset. *Aret.conf.140.factum num.2*

Iuramento præstito a teste de veritate dicen-
6 da super † articulis & tota causa sequuntur singularia plura, nempe quod licet testis inductus super possessione non possit interrogari de proprietate, quia possessio nihil commune habet cum proprietate. *l. naturaliter. §. nihil com-*
7 *mune ff. de acquir. possess.* si tamen † iurauit modo prædicto, posset interrogari, & probaret. *Fel.cap.de testibus de testib. num.2.* Item quod testis probat si deponat de ijs, per quæ deuenitur ad probationem negotij articulati, veluti si deponat quis de nominatione, tractatu, filiationis articulatæ licet nihil fuerit articulatum de nominatione, vel tractatu. *Pelin.ibid. num.4.*
8 *circa fin.* Item quod si testis † quid deponat extra articulos quod nihilominus probat. *Felin. ibidem.num.4.in princ.* Testis autem simpliciter
9 † iurans intelligitur iurasse super tota causa, *Fel. ibidem numer.13.* Item quod interrogatoria
10 non possunt † continere nouum capitulum, diuersum ab articulis. velut si inducti sint testes ad probandum mutuum, non sunt admittenda interrogatoria de solutione. *Io. And.ad Spec. de Test. § iam de interrogatorijs nu.4. vers. Caus. Scaccia de Iudic.lib.2.cap.8.num.882.et seq.*

---

§. XL.

SVMMARIVM.

Clausula deponere veritatem pro vtraque parte virtus. 1.2
Testis recusans deponere veritatem pro vtraque parte est suspectus. 3. *ampl.* 4.
Testis cogi potest deponere veritatem pro vtraque parte. 4.
Testis recusans respondere interrogatorijs nihil probat. 5
Interpretum testium vitia. 6
Notariorum vitia in scribendis testium depositionibus. 7
Carolus V.Imp.mandauit notarijs scribere integra dicta testium. 8
Testes inducti possunt cogi ab eo contra quem fuere inducti vt examinentur. 9. *et quare.* 10. *Ampl.*12.
Capic.defenditur a morsibus Rotæ. 11
*Expensas testis deducti e longinquo, quis faciat.*13
Testes qui induxit an possit illos reprobare. 14

1 DIxi decimo pro † vtraque parte. *glos.et Bart.in auth.sed iudex C.de episc.et cleric.glos.cap.non sanc.14.q.5.glos.et Bal. et reliqui in l.2.C.de edend.glos.in cap.fraternitatis de testib.Lanfranc. in prax. § testium depositio num.4.in prin.* addendo sub tali iuramé-
2 to comprehendi † clausulam, quod nec odio, nec amore, nec timore deponent. *Marant. in prax.cap.sextus actus num.20. Ripa testans de communi in l.2.C.de edend.num.23.addentes ad Vestr.in prax.lib.6.cap.2. num. 44. Rota Auenionens. decis. 116. procurator. num. 2.*

3 Ampl. vt testis recusans deponere † veritatem pro vtraque parte efficiatur suspectus, addentes *ad Papiens. in prax.cap.formam iuramenti.§. dicere, vers.pro vtraq.* & quod debeat iurare
4 deponere veritatem † pro vtraque parte examinat. *Tuscus conclus.168. testes regulariter. Aretin.cons.140.factum num.2.*

5 Ampl. quod si testis recuset respondere † interrogatorijs partis cōtra quem inducitur, quod nihil probat. *Specul.de testib.§. iam de interrogatorijs sequitur, Ripa in l.2.C.de edend.n.23.*

Quæ dixi de teste quod efficiatur suspectus nisi respondeat interrogatis pro vtraque parte, multo magis procedunt contra iudices, & testiū
6 † examinatores quos nuncupamus interpretes, vt integra testium dicta scribere curant cum contigerit testes ipsos partim pro actore, partim verò pro reo testimonium veritatis perhibere. Nec agant, vt nonnulli inuersam habentes cōscientiā, qui solum ea scribunt, quæ ad testes
7 † producentis fauorem tendunt, &, quod perniciosius est, criminalibus in causis malum hoc agunt, ea tantum adnotantes quæ pro fisco faciunt, cùm ad informationem (vt dicunt) testes examinant; non videntes miseri, quòd dum reo defensiones sic subtrahunt ipsi Cælorum regno priuantur. iure ergo Carolus Imperator
8 eius Nominis † Quintus in regno Neapolitano pragmatica sanctione cauit. Incipiente, *Item quia nobis,* quod integra testium depositio etiam contra fiscum scribere debeāt, & contrarium facientes pœnis subijci statuit.

9 Virtute relatæ Clausulæ † pro vtraque parte consequitur, quod is qui induxit testes non potest pœnitere, nec impedire quo minus examinentur, instante eo contra quem sunt inducti. *Innoc.& Butr.in cap.præsentium de testib.* quos refert, & sequitur. *Aretin. cons. 140. factum. num.2.vers. ad quæsitum,* eam afferens
10 † rationem quia facti sunt communes partibus, exemplo eius quod dicitur de rescripto, quod fit partibus commune, vbi iudici fuit præsentatum, & citata pars ad dicendum contra illud, *idem Aretin cons.33.consultatio num.3. in fin. vers.& primo, & late Beltramin. ad Ludouis. decis.552.fuit dictum num.7.Aretin.d cons.140. sequitur Crauet.de antiq.tempor.par.1. quaritur num.2.Capic.decis.39.in causa Francisci, num.3.* concludens doctrinam *Innoc. in d. cap. præsentium,* intelligendam, testes inductos, & iuratos posse examinari instante eo contra quē fuerunt inducti, non autem quod qui illos induxit cogatur illos examinare, quia esset nimis graue, quod quis contra se arma pararet, vt considerat Rota *Auenion.decis.116.procur.num.6. nec aliter loquitur Capic.d.decis.39.* quem aliud
11 dixisse † male dixit *d.Rot.eadem decis.116. in fin.*

12 Ampl. vt possit examinari † absque alia citatione ad videndum illos iurare. *addentes ad Capic.decis.39.In causa Francisci nu.3.*

13 An autem si conducti fuerint testes † e longinquis partibus, qui illos examinat, debeat in expensis contribuere videndi sunt, addentes,

ad

ad Capie.decis. 90. vers. ad expensas eleonoræ.
14 An autem qui testes induxit † possit illos reprobare videndi sunt *Butr.in cap. præsentium. de testib. num.6. cum alijs cumulatis in meis Collectaneis ad l. si quis testibus C. de testib. & ad l. si vxor. §. fin. vers. sero enim ff. de adulter. Crauet. de antiq. temp. part.1. §. quæritur. n.13. & seq.*

§. XLI.

SVMMARIVM.

Dicere veritatem clausula quæsit virtus. 1
Testis debet deponere de ijs quæ nouit per vnum saltem ex quinque testibus. 2. Limit. 3. quando illius dictum præsumptiue concludat. 4

1 DIxi vndecimo dicere † veritatem, quod ex me ipso addidi, non autem quod eã solemnitatem, seu terminum viderim obseruari in Curia, sed quia illa vidi apponi a notarija, dum recipiunt sibi commissa iuramenta testium, supplentes illi tamquam iudices in facto, quæ partes non præstiterunt, exquisito iuramento a teste, quod sit dicturus veritatem,
2 quam † nouit ex aliquo ex quinque sensibus corporis videlicet, visu, tactu, odoratu, gustu, vel auditu proprio, & raro de alieno, prout ratio exegit. *Papiens. in form. Capitul. §. 1. n.5.*
3 Valida tamen est † aliquando testium depositio, quæ sensu corporis non percipitur, sed mente, & ratione, concludenti, & conuenienti actui, de quo testis deponat veluti si quis deponat aliquem esse sanæ mentis, vel dementem, sanum, vel infirmum, pauperem, vel diuitem *& similia Alex. in l.1. ff. si cert. petat. num. 19.* bonæ, vel
4 malæ famæ declarando quando † sit verum quod sufficiat dictum testis præsumptiue concludere.

§. XLII.

SVMMARIVM.

Locus est exprimendus quoties agitur de actu præstando. 1. sine eo nec naturalia nec artifici alia esse possunt 2
Ad personas egregias mittitur notarius ad recipiẽdum illarum examen & cuius expensis. 3
Iuramenta testium, vbi præstanda sint denuntiandum est collitiganti. 4. si testes iurent extra locum intimatum examen est nullum. 5
Sententia lata extra locum solitum est nulla. 6

DIxi duodecimo in, *eorum, vel in notarij domibus*, quia cum citata fuerit pars ad videndum testes iurare, vt dixi *supra §.35.* necesse est exprimere locum vbi iuretur, non aliter ac dixi esse de substantia instrumenti enunciare locum, vbi illud stipulatum fuerit, vt dixi supra hoc cap. §.9. Quoties enim
1 cumque agitur de facto præstando † locus est de substantia actus. *l. qui insulam, ff. de verb. obligat.* nam cum omne quod est, necesse sit vt occupet locum quemdam, & quod nec in cœlo, nec in terra est, nihil sit, vt inquit, *Plat. in Timæo, & vt inquit Mercur. Trimegist. in Pi-*
2 *mand. cap.11.* Locus † nisi esset naturalis, & vt ego addo, etiam artificialia esse non possent. Ideo vt validum sit testis examen denunciandus est collitiganti locus præstandi iuramenti a testibus, qui cum possint esse personæ eggregiæ, vel infirmitate, vel ætate impeditæ, vel sit mulier ad illas mittitur notarius, qui ab eis reci-
3 piat in ipsorum † domibus iuramentum. *l. ad personas. 15. ff. de iureiur.* Cuius autem expensis mittatur notarius ad recipiendum iuramentum ab eisdem testibus videndi sunt. *Bocr. decis. 303. num.5. Capel Tholos. decis. 100. & ibidem Aufrer. Menoch. de arbit. iud. Casu. 228. Absenti.* Vel testes sunt personæ, quæ sine læsione sua dignitatis, possunt accedere ad domum notarij causæ, ideo apposita sunt verba illa videndum
4 † iurare testes in notarij domibus, quoad citatus sciat certo vbi iuramentum sit præstandum. Ex qua expressione loci iuramenti tacite censetur expressus locus examinis, qui pariter est partiintimandus cum expressione loci, loci nisi hæc posterior expressio aliunde colligatur facta, vt resolutum fuit *à Rota teste Mantic. decis. 64. fuit resolutum.*
5 Notandum quod si testes iurent extra † locũ intimatum, illorum examen est nullum, *Scace. de iudic. lib.2. cap.8. num.34. & seq.* vbi rationem assignat. *Vest. in prax. lib.6. cap.2. num.16. Vātius, de Nullit. ex defect. citat. num.73. Bald.* lo-
6 quens † de sententia lata extra locum solitum, *in l.1. C. quomod. & quand. Iud. num. 14. vers. per Eyn. & Bart.*

§. XLIII.

SVMMARIVM.

Clausula, & vbi reperti fuerint in citatione ad videndum iurare testes improbatur cum stylo illam apponendi. 1. & quare 2. 3
Testis non potest iurare extra locum iudicij. 3

1 DIxi decimo tertio † *& vbi reperti fuerint* Ita practicatur in Roman. Curia, & sem per dixi eam praxim nimis exorbitare a iure communi, cum ista citatio requiratur ad videndum iurare testis quoad quis fiat certus ex habitu, vel aspectu an illi sint personæ viles, miserabiles, diuites vel pauperes, idemque testis non cognitus facili mutato habitu, sæpius examinati possit sub diuersis nominibus, vt contigit superioribus annis in tribunali Aud. Cam. a vbi extortis litteris missiuis loco remissorialiũ, modo ad iudicem vnius loci, modo alterius, semper idem testis examinabatur, & si recte recolo idem testis cum inducente laqueo vitam finiuit

finiuit, & publice dicebatur vocari. *Ioan. Baptistam* Naldinum. Quod vbique recipiatur iu-
2 ramentum † testis, & quod vbique comparere debeat citarus est contra ius, quo disponitur testem non † posse iurare extra iudicium. *Lanfranc. in prax. §. Testem depositio nu.* 13. & ratione incertitudinis videtur nulla, & inualida talis citatio, vt dixi *tract. de except. c. 15. §. 3. vers. Citatio & vers. Item citatio dicitur* Ideo *Viu. opin. 931. testem cum iuramento num. 12. & seq.* vrget & exclamat, vt is contra quem funt examinandi testes, illosque videre procuret, & hac cautela sæpe separasse victoriam, & tanto magis abhorreo hanc praxim recipiendi vbique iuramenta testium, si deinde contingat impotentia, vel negligentia, vel imperitia citati, vel illius procuratoris, testes, examinari sine interrogatorijs eius, contra illi testes sunt inducti, practicatur tamen modo prædicto, & cum frequentes fiant tribunalium reformationes, nemo tamen aduertit tollere hunc abusum, sæpe habétem comitem falsitatem, cum viderim notarios recipientes iuramenta testium in plateis, vijs, & in compitis scribere iuratum fuisse apud acta ruimus in peius venite ad Oremus.

§. XLIV.

SVMMARIVM.

Clausula ad primam diem cum viginti sequentibus apposita citationi ad dicendum contra articulos examinatur. 1. *& seq.*

Testis de veritate dicenda debet iurare die iuridica. 2. *Ampl.* 3. *Limit* 4. 5. 6.

Testes iurati die iuridica examinari possunt die feriata 7. *& quare.* 8

Testium probatio pendet a iuramento solemniter præstito. 8. *ampl.* 9. 11

Iuramenti delatio in teste est iuris diuini. 10

Statutum quod credatur testi sine iuramento an valeat. 11

Examen testis retrotrahitur ad diē præstiti iuramenti. 12

Terminus ad videndum iurare testes non debet esse nimis breuis nec longus alias facit examen nullum. 13. *& quare ibidem.*

Citatio ad videndum iurare testes debet esse certa ratione loci & temporis. 14. *ampl.* 15

Citatio cum nimis breui termino non arctat citatum ad comparendum. 16. *dat causam appellādi.* 17. *facta sine expressione termini intelligitur ad primam diem iuridicam.* 18. *declara* 19

Citatio facta contra putantem sua interesse ad videndum iurare testes die prima iuridica & deinde singules diebus & horis an sit valida. 20

Examen testis est nullum si ille iurauit die non expressa in citatione. 21

Sententia lata die non expressa in citatione est nulla. 22.

Testes qui iurarunt durante dilatione data possūt quandocunque examinari, 23

Certitudo requiritur in iudicijs. 24

Libellus debet esse certus. 25

Sententia incerta non valet. 26

Citatio ad videndum iurare testes an illi eum die sit apponenda hora. 27. *facta ad diem non iuridicam intelligitur pro prima die iuridica.* 28

Dixi decimo quarto, *ad primam diem † cum viginti sequentibus.* Ad explicationem horum verborum plura sunt
2 notanda. Primo quod dies in qua † testis iurat de veritate dicenda, debet esse iuridica, & non feriata in honorem Dei, vel sanctorum *Alex. conf. 213. lib. 2. num. 3. Lanfranc. in praxi. §. Testium depositio num. 12. & 13. Abb. cap. 1. de ferijs num. 9. vers. & hoc Seaccia. de iudic. lib. 2 cap. 8. num. 459. in fin.* concludens hoc non habere difficultatem, nec in theorica, nec in
3 praxi addendo *nu.* † 458. de partium consensu non posse deferri die feriata in honorem Dei, vel principis, vel hominum vtilitatem. *Alex*
4 *consf. 213. lib. 2.* † Limitat in ferijs vendemiarum
5 si pars consentiat. Nisi tamen testes sint † absfuturi, ael iudicantis iurisdictio esset peritura, seu periculum est in mora *addentes ad Lanfranc. in praxi §. testium depositio. num. 12. & 13. in fin.* & idem dicendum in omnibus casibus qui-
6 bus † examinari possunt, non citata parte ad videndum illos examinare, vel iurare, quos cōgessi *supra §. 26. & seq. Spec. de ferijs §. 2. nu. 3. & seq. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. nu. 459.*
7 Secundo quod testes qui die iuridica iurarunt † possunt valide die feriata examinari. *glos. 1. in Clem. iudices de offic. delegat. Spec. de ferijs. §. 2. num. 6. Guid. Papa decis.* 125. *practicatur.*
8 Et ratio est † quia cum vis, & virtus depositionis testium pendeat a iuramento præstito. *l. iurisiurandi, C. de testib. vbi Bald. in fin.* concludit testimonium sine iuramento non habere formam, nec substantiam, nec figuram, ita vt
9 Papa † non possi: dispensare ne sine iuramento credatur testi. *addent ad Mathesil sing. 28. Nota quod num. 37 Crescent. decis. 4. de testib. nu. 4. Rol. a Val. consf. 8. sententiam lib. 4. nu. 14.* quia
10 illius † delatio, & præstatio est de iure diuino. *Aug. Triumph. de potest. eccles. q. 55. art. final.* quem sequitur, *Marsil. singul. 214. ad validitatem num. 4. Menoch. de arbit. iudic. q. 26. nu. 3: & 4.* & quamuis aliqui velint valere statutum
11 † quod credatur testi, absque iuramento, communis tamen est in contrarium, vt refert. *Afflictus in prax. §. 19. cap. 28. nu. 1. & seq.* vbi plu-
12 ribus probat. potentia tamen iuris examen † testium retrotrahitur ad diem præstiti iuramenti, vt dixi *sup. §. 28. in fin.*
13 Tertio quod nec nimium † breuis, nec nimis longa debet esse dilatio, ad videndum testes iurare, vtroque enim casu inducitur nullitas examinis, ex breuitate enim inducitur impossibilitas, & ex longitudine seruitus, & vtrumque
14 in iudicijs, reprobatur, ideo citatio † ad videndum iurare testes debet esse certa, iam ratione loci, quam temporis. *Cæsar. de Graf. decis. 15. de testib. nu. 3. Put. decis. 148. Coram D. Aquin. lib. 2.*

lib.2. & decis. 252. fuit etiam, & decis.91.com-
15 *miserat num.2. lib.1.*alias † non obligat cita-
tum. *l.aut qui aliter, ff. quod vi aut clam. Alex.*
cons.147.lib.2.num.13. Rom.cons.359.num.8.
Vantius de nullit. ex defect. citat.num.29. So-
16 *cin.de citat. art.20. num.14.* ad comparendum
si fuerit terminus nimium breuis. *Abb.cap. cum*
dilecti de dolo & contum.nu.50. Cassad. decis.6.
eod.tit. Crescent, decis. 6. de dilation. Caputaq.
decis. 161. num.8. part. 2. Put. decis.150. con-
17 *clusimus lib.3.*addendo talem citationem † da-
re iustam causam appellandi. Hinc factum, vt
18 citatio † facta absque expressione termini intel
ligatur facta ad primam diem iuridicam. *Puteus*
19 *decis. 207. vigesima tertia lib. 2.* si tamen † ea
die quis comparere potest, alias intelligitur de
congruo termino. *Vant. de nullit. ex defect. ci-*
ciot.num.71. vers.contrarium, addendo tutum
esse exprimi diem, ac etiam horam, quia tempus
iudicialium actuum conuenit esse omnino cer-
tum, & quamuis. *Bald.in l.1.ff.si quis caution.*
8. *in fin.*quem sequitur *Veral.decis.113.citatio,*
20 velit citationem † factam contra putantem sua
interesse ad videndum iurare testes pro tali die
iuridica hora solita causarum, & deinde singu-
lis diebus, & horis esse validam, & bonam. Ro-
ta tamen contrarium tenet testibus *Anton. Au-*
stin. in Repertor. §. de citatione, num.24. Man-
tic.decis.9.fuit num.2. Theodos. Rubeus in suis
singul. vbi. & Bald. in hoc sibi non constasse.
Scaccia tamen de iudic.lib. 2. cap.8. num.25. &
seq. plura circa hoc dicit.

21 Quarto sequitur, quod si testes † alia die iu-
rauerint non comprehensa in citatione, examen
ex defectu citationis sit nullum. *cap si à iudice*
de appellat. vbi *Io. Andr. verb.in termino,* &
eum textum in hunc sensum ponderat. *Bald. in*
l.cum non eo, in fin.C.quand.prouocar. non est
*neces.*eum alijs cumulatis *a Vantio de nullit.ex*
defect. citat.num.73. Scaccia de iudic. lib.2.cap.
22 8. *num.25.*& idem dicitur de sententia † lata
die non expressa tacite, vel expresse in citatio-
ne ad illam audiendam. *Bald in l.1.C.quomod.*
& quand.Iudex num. 14. Vestr. in praxi lib.6.
cap.2. num.16.

23 Quinto, quod si testes iurauerint † infra ter-
minum expressum in citatione, possunt illi exa-
minari etiam lapso termino dato ad examinan-
dum, vt dixi §.27. *& seq.* vbique *in fin.* quare
cauti Curiales dato termino pro exequutione re
missorialium, vel data dilatione statutaria, cu-
rant, testes iurare durante termino, vel dilatio-
ne, & deinde ad libitum examinant illos, &
examen dicitur factam infra dilationem, & ter-
minum, vt dixi *supra vers secundo.*

24 Quia in iudicijs † omnimoda requiritur cer-
titudo. *§.si vero quidem auth.de exhiben. reis,*
25 ideo dicimus, quod libellus † debet esse certus.
glos. in l.1.§ siquis argentum, verb. iuranti, ff.
deposit. Ias.§.curare, Inst.de action.num.7. in
26 *prin.* & sententia † incerta non valet. *d. §. cu-*
rare, ad quem plura congeri *in meis collectaneis*
Crauet.cons.79.num.5. non esset absonum di-
27 cere, quod cum die † exprimenda esset hora,
qua iurabunt testes, aut saltem restringendum
ad horam audientiæ, qua iudex ius redit, vel
qua talia peragi solent. *cap. consuluit de offic.*
delegat. Bald. in l sicut proponis, 2.C. quomod.
& quand. Iud. num.3. Felin. in cap.cum m. de
constit. num.6.vers. & si habentes, & quod sit
exprimenda hora iuramenti præstandi. *Veral.*
decis.285. testes iuratus part.3. num.3. Scaccia
de iudic. lib.2. cap.8. num.26.

Septimo, quod si quis fuit citatus ad viden-
28 dum † iurare testes pro die non iuridica, quod
illi non possunt iurare die iuridica, immediate
sequenti, quia citatio pro die expressa est circũ-
ducta. *Rota decis. 15. de test.b. in nou. Felin.in*
cap in nomine de testib. num. 37. vers. vltimo
scias, quod tamen non seruari de stylo Curiæ
Delphinatus tradit *Guid.Pap.decis. 125. in fin.*

---

§. XLV.

SVMMARIVM.

Interrogatoria debent esse pertinentia. 1. in dubio sunt iudicanda, nec referanda. 2. quæ resecanda. 3. quibus respondendum. 4. Stilus Rotæ in resecandis interrogatorijs. 5.

Peritiores consulendi. 6

Marcus Antonius Eugenius commendatur. 7

Interrogatoria, an de iure, vel stylo dentur. 8. quid sint. 9

Interrogatoria sunt generalia, vel specialia,

Interogataria generalia, omnibus testibus fieri possunt in quacunque causa. 10. quæ sint. 11

Interrogatoria specialia, quæ sint 12. est magni momenti illa conficere. 13. quare fiant 14. 15. qualia admittantur. 16. 17. Cautio *in illis conficiendis. 18. 19.*

Seruitus non acquiritur absque scientia eius in cuius præiudicium quæritur. 20. quomodo probetur talis scientia. 21. an vera, vel præsumpta requiratur. 22

Testes singulares, quando falsi dicantur, & puniendi de falso. 23. 24

Aretin.cons.71. num.3. reprobatur. 25

Testium contrarietas præbet indicium ad inquirendum in illos de falso. 26

Statut.Vrbis lib.2.cap.47. declaratur. 27

Interrogatoria specialia qualiter conficiantur. 28 qualia fiant in exemplatione iurium. 29. dantur si illa petantur dari. 30. Iudex supplet, vbi illa non dantur. & quomodo. alius examen est nullum. 32. 33. 34

Interrogatoriorum copia non datur parti, sed bene articulorum 35. 36. 37. 38. & quare ibidem. Limit. 37. 47. 39.

Examen est nullum si iudex non examinat super omnibus interrogatorijs. 40. Ampl. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. Limit. 48. 49.

Examen testium est validum licet testes non sint examinati iuxta interrogatoria. Sed tantum salua facultas interrogandi, etiam post publicationem. 51. Ampl. 52. 53. 55. 56. Limit. 57.

Scandalum potius est patiendum, quam veritatem occultari. 31
Expensas examinis testium super articulis, vel interrogatorijs quis ex litigantibus faciat. 54
Testis recusans respondere, vni interrogatorio, nihil probat in reliquis. 5. *limit.* 60
Testis debet iurare dicere veritatum super articulis, & tota causa. 59
Interrogatoria impertinentia, quæ dicantur. 61. *Captiosa quæ sint.* 62. *in dubio præsumuntur pertinentia.* 63
Interrogatoriorum impertinentium exempla. 64.65.66.67.68.69.70.71.
Testis si in suo examine negat commisisse delictũ, de quo interrogatur, vbi deponit pro alio est impunis. 64. *vbi refert sex opin.*
Testis interrogatus, an aliter fieri possit, quod secus fit, ac ipse deposuit si affirmatiue deponat nihil probat, & quare. 72
Testis interrogatus iuxta interrogatorium captiosum, si fiat varius, an probet. 73
Testis an debeat prius super interrogatorijs quam articulis examinari. 74
Testis deponens non credere, quæ deposuit, an probet. 75
Interrogatoria sunt danda ab eo, contra quem examinandi sunt testes 76
Faciunt examen validum, vbi alias est nullum. 77. *Intellige.* 78.79
Testis non interrogatus iuxta tenorem interrogatoriorum, vel non respondens habetur pro non examinato. 80. *ampl.* 81.

DIxi decimoquinto, & ad *dandum interrogatoria*. Omisso examine, an interrogationes, & interrogatoria sint idem, cum id præstiterim *in tract. de differentijs verborum iuris*, § *interrogatoria*, & inter alia dixerim interrogationes fieri aduersario litiganti, Interrogatoria vero testibus examinãdis ab actore, vel reo. Notandum est ante omnia, quod sicuti *supra* §. 30. *vers. articuli*, dixi articulos debere esse pertinentes, seu conuenientes causæ, ita † & interrogatoria non debeat esse impertinentia, vel captiosa, ambigua multiplicem habentia sensum, alias possunt à iudice resecari. *Specul. de test.* §. 6. *nu.* 2. *circa med. Gail. obseru.* 95. *Innoc. num.* 1. *lib.* 1. *Mandel in repet. l. 1. ff. si cert. petat. num.* 78. *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 378. & *seq.* addendo † in dubio non esse resecanda, & *num* 391. & *seq.* & *num.* 894. & *seq.* refert plura interrogatoria † quæ resecantur *Bart. auth. si testis, C. de testib. Abb. in praxi, cap.* 84. qui referunt quibus † interrogatorijs testes non debent respondere. *Tepat conclus.* 141. *cap.* 8. idem facit, sicuti, & *Tuscus concl.* 322. *interrogari, Crotus de testibus part.* 7. *nu.* 178. *Alberic. de Matel. de testibus. cap.* 8. *num.* 2. *Campeg. de testib. regul.* 274. *vers. quinto, el* 2. & vidi sæpe in Rota† eam resecationem committi alicui causarum patrono, qui referret, quæ sint resecanda, cognitio enim istorum ad eos est remittenda, qui quotidie in istis versantur, nam legimus, & Scæuolam legum clarissimum, & certissimum vatem, quotiescunque consuleretur de iure prædiatorio, causam ad Furium, & Cascellium reiecisse, quia huic scientiæ † dedit erat, teste *Valer. Max. lib.* 8. *cap.* 13. Et ego, qui in materia Laudemiorum, postposita cura, & diligentia conquirendi clientes, & neglectis obsequijs, quæ volunt sibi præstari ius dicentes, intra priuatos parietes latui, examinando controuersiam, & implicitam laudemiorum materiam, quotidie aliquem habeo, etiam ex primarijs Curiæ Aduocatis, qui à me exquirat, quid scripserim in hoc, vel illo articulo, & meis laboribus contra morem Scæuolæ lucrantur. Excepto Marco Antonio Eugenio nepote alterius Marci Antonij insignis nostra ætate. I. C. qui consultus, an ex affrancatione rei emphiteoticæ esset debitum laudemium, causam ad me remisit, & iuxta votum meum fuit iudicatum, negatiue. Circa interrogatoriõ materiam plura scribi possunt, si omnia quæ in singulis causis sunt obseruanda referrem, cum tamen cautus causarũ patronus ex generalibus colligere possit specialia, breuius quo fieri poterit referam, quæ pluribus essent explicanda. interrogatoria † ergo quæ an sint † iuris, vel consuetudinis, distinguit *Mandel. in repet l.* 1. *ff. si cert. petat. n.* 77. & dixerat *Spec. de teste*, §. 6. *num.* 1. cum sint quæstiones quædam, quæ mouentur testibus, tam super negotio principali, quam circa illius accidentia, *cap. præsentium*, §. *testes*, vbi *gloss. verb. interrogatoria de testibus, in sext. Alberic. de Maletis de testib. cap.* 8. *num.* 1. & illorum † alia sint generalia, que fieri possunt cuicunque testi, & in quacunque causa, tam ciuili, quam criminali, sacra, vel profana, & siue agatur de possessione, siue de proprietate, & dominio. † Vt puta, an testis cognoscat partes litigantes, qua occasione, de quo tempore cæperit illos noscere, an sit illorum aliquis, vel ambobus amicus, inimicus, domesticus, familiaris, famulus, affinis, consanguineus, negociorum gestor, aduocatus, procurator, sollicitator causarum, vbi degat, & degerit, an sit ciuis, vel incola loci, vbi examinatur, vel castri, vbi tractatum, & conclusum fuit negocium, de quo litigatur, de quo tempore cæperit habitare ibidem, & an continuo habitauerit, vel secus, an sit vel fuerit vnquam excommunicatus, confessus sacramentaliter; an sit alicuius ex litigantibus debitor, creditor, fideiussor, an viderit legerit, vel legi audiuerit articulos, super quibus est examinandus, an sibi fuerit dictum, quid, & qualiter deponere debeat, an quid habuerit, vel habere speret ex præsenti depositione, quem vellet ex litigantibus victoriam reportare, quem ex illis credat iustam fouere causam, an pro certo teneat sua dispositione profuturum ei, qui illum in testem induxit, An sponte subiecerit se examini, à quo fuerit requisitus ad se examinandum, & addat nomen, cognomen, eius, qui illum requisiuit, quibus verbis, quam die, mense, & hora, & quibus præsentibus, an sibi aliquid fuerit datum, vel promissum occasione examinis. An ipse testis sit pauper, vel diues, vel aliens ex pensis viuat, quid, & quantum habeat in bonis. An fuerit citatus, vel monitus ad subijciendum se

se examini, qua die, hora, & mense, cuius iudicis auctoritate, an cum comminatione pœnæ, vel sine, an sit artifex, vel sine arte, plebeius, vel nobilis, an sciat super quibus sit examinandis, & sit perhibiturus testimonium de visu, vel auditu, de scientia, vel crudelitate, an sit vassallus inducentis, vel sit ex vniuersitate litigantis, & an habeat aliquod interesse in causa, vel aliquis eius affinis, vel consanguineus lædi possit, si succumberet, qui illum in testem induxit quam partem mallet victoriam reportare, an loquutus fuerit cum aliquo de examine faciẽdo, & referat verba vicissim dicta, addendo locum & locum loci, & contestes talis colloquij rationẽ scientiæ, *Spec. de teste* §. 6. *num.* 8. *& seq. plurib. & num.* 19. *& seq.*

12 Alia sint interrogatoria specialia † quæ conueniunt negotio ei tantum super quo testes fuerunt inducti, & qualiter illa concipi debeant, certa non possit dari regula, cum pro negotiorum qualitate, natura, & substantia sint conficienda, *Scacc. de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 908. *&*
13 *seq.* addendo † magni momenti esse conficere interrogatoria. *Oldend. de testib. cap. de Interrogat testium.* cum enim illa fieri concedatur,
14 † quoad fiat periculum, an testes verum deponant, & non conuenientibus testibus in aliquo ex decem prædicamentis, siue agatur de interrogatorijs substantialibus, siue accidentalibus, vel cohærentialibus, testes fiant varij, & nihil probent, vt considerat. *Bald in l. testium.* 14. *C. de testib. num.* 16. *& seq. plurib.* & quamuis *Marant in prax. part* 6. §. *Septimus actus, de interrogatorijs num.* 2. velit interrogatoria
15 † fieri ad effectum, vt testes fiant varij, seu vt inquit. *Vell in prax lib.* 5. *cap final. num.* 1. *in princ.* fiant illa ad extenuandam intentionem inducentis testes, seu vt dicebat *Spec. de teste* §. 6. *num.* 7. ad destruendum dicta testium, vel fundandam intentionem producentis, & ideo dicebat *Scaccia de iudic. lib.* 2. *cap* 8. *num.* 871. *in fin.* non esse despiciendos, qui longa serie interrogatoriorum student illaqueare testes, suspectos de falso. Non ideo laxatæ sunt habenæ
16 interroganti, vt ad libitum suum † testes interroget captiose, vel sophistice, vt subdit idem. *Scaccia ibidem num.* 872. vel de non pertinen-
17 tibus ad causam, vt dixi infra. *vers. quarto.* Si tamen testis sit † iudici suspectus, licet illum interrogatorijs illaqueare, & artem, arte eludere. *Cagnol. in l. ea est natura, ff. de reg. iur. numer.* 16. *Campeg. de testib. regul.* 274. *vers. nono.*

18 Quare cautus, & peritus causarum † patronus in conficiendis interrogatorijs, illud ante omnia aduertat, an ab eo qui dedit attienlos ad probandam actionem suam, vel exceptionem fuerint articulata omnia, quæ confirmata testium depositione remaneat probata agentis, vel excipientis intentio; deinde conficiat interrogatoria, circa accidentia tam substantialia quam accidentalia, & cohærentialia eorum,
19 quæ fuere articulata, cum cautione † ne si quid desit ad substantiam articulorum, quidquam de illo interroget. sæpe enim accidit, vt quæ desunt articulatis suppleantur per interrogata; *teste Gail. obseruat* 95. *in conficiendis libr.* 1. *num.* 5. & ante *Gail.* dixerat *Campeg. de testib. Regul.* 274. *vers. Octauo el* 2. & cum N. ad probandum in iudicio retinendæ seru tutis atticulasset legitimum tempus ad acquirendam seruitutem continuam, & nihil dixisset de scientia & patientia eius in cuius præiuditium dicebatur acquisita, seruitus, dedi tantum inter rogatoria, quæ respiciebant tempus, & vsum serui-
20 tutis, & an testes † scirent, qui esset dominus rei, in quam dicebatur quæsitu seruitus, cum absque illa non possit acquiri. *Crauet. consil.* 134 *num.* 14. *Iaf. in l. Barbarius, ff. de offic. prætor. num.* 52. *in fin. Alex consil.* 16 *in causa lib.* 5. *nu.* 13. *&* 18. *Rol a Val. consil.* 9. *negar. lib.* 3. *nu.* 43.
21 *& seq.* vbi præterea docet quomodo † probetur isto casu scientia. *Bouer singul.* 18. *possessio. nu.* 9 *Bart. in l.* 1. *z. hoc interdicto ff. de itin. actiuq pri-*
22 *uat. num.* 10. † sed an sufficiat scientia præsumpta videndi sunt. *Capic. decis.* 57. *& Rota decis.* 6. *si propter. de iur. pat. in nouis.*

Ex relata cautione interrogandi testes de lo-
23 co † tempore et identitate rei condemnati fuere testes, qui deponebant Susannam violasse thorum mariti, dum vnus deponeret de adulterio commisso eadem tempore sub schino, alter sub prino, cum impossibile esset per rerum naturam aliquam vno & eadem tempore per essentiam & præsentiam suisse in pluribus locis. Deo excepto, qui est vbique. vt legitur *Daniel. cap.* 13. & probat, *glos. in cap. nihilominus.* 3. *q.* 3. *& in cap cum causam, verb. loco de testib. Spec. de testib.* §. *iam de interrogatorijs num.* 9. *Aretin. consil.* 72. *diligentrr. num.* 2. concludens relatis, *Nicol. de Matarel. & Bald.* iuste punitos fuisse
24 † dictos senes de falso quamuis *Aretin.* senten-
25 tiam † in casu suo vbi adetant duo testes sibi contradicentes in eodem actu falsam asserat *Farinac. de testib. quæst.* 55. *num.* 6. *in fin. dum prius num.* 5. retulisset qui illam esse commu-
26 nem testentur, & contrarietatem † in testibus præbere tantum indicium ad inquirendum in illos, & eosdem carcerandi, & torquendi & ita
27 caueri † Statuto Vrbis. *lib* 2. *cap.* 47. subdit idẽ *Farinac. num.* 9. *& seq.* quem miror non fecisse mentionem de sententia condemnatoria senum Susannæ.

Plurimi itaque momenti cum sit dare conuenientia interrogatoria specialia poterit quisque
28 sibi formulam † constituere ex his quæ aduertit. *Specul. de testib.* §. 6. §. *iam de interrogatorijs num.* 4. *& seq. & post. Spec. notarunt Ioan. Barber. in suo defens. iur. seu praxi. cap. Exception. contra interrogator. n.* 2. *& seq. Rulant. Ruger. tractat. de commissar. & Commission. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 27. *num.* 11. *& seq. & cap.* 28. *nu.* 1. *& seq.* vbi refert qualiter concipienda sint interro-
29 gatoria † in extractione iurium, seu instrumentorum exemplatione, & communiter cæteri practici. *Scaccia de Iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 868.

Singularia aliqua in materia interrogatoriorum addam, & illud erit primum quod dare in-
30 terrogatoria licet sit positum † in voluntate eius contra quem testes sunt examinandi illo ci-

tato. *Gail.obseruat.95.In lib.1. num. 9.* Atta-
31 men si non fuerint data, iudex † quia potius scandalum patitur quam veritatem occultari *c. qui scandalizauerit. extra.de reg.iur. Specul.de teste.q.6.nu.15.* † debet ex officio prudenter de singulis circumstantijs negotij articulati, de causis scientiæ, de loco tempore, visu, auditu, scientia credulitate, fama, & certitudine inquirere, & interrogare testes, an odio, vel amore, promissione donis subiecerit se examini & cuncta penes acta referri *Barber.in sua Aurea praxi cap.except.con.interog.num.3. Gail d. obser. 95.num.8.* Vnde versus.

Auditus, visus, persona; scientia, causa
Fama, locus, tempus, ac certum, credulitasq.
Conditio, sexus ætas, discretio fama
Et fortuna fides
Dum testes recipit iudex hæc cuncta notabit.

glos.cap.2.verb.vilissimi cap.cum causam.de testib.& in l.3.verb.inimicitiæ.ff. eod.addentes. ad Guid.*Pap.decis.72.quando, vers.vt not.Innoc.Fel.cap.per tuas* 47.*de test.num.2.* addendo
33 super quibus iudex † debet ex officio testes interrogare. *Mandel.in repet.l.1. §.si cert. petat. num.77.post med.* concludens cum Specul. iudicem debere interrogare testes de ijs omnibus, propter quæ possunt a testimonio repelli. *Campeg.de testib.regul.*274. vbi refert, quæ interrogatoria debeat facere, & non facere testibus. *Rebuf.tract.de inquisit.art final.Nellus.a* S.*Gemin.nu.99.in fin.* concludens isto casu iudicem debere interrogare iuxta interrogatoria de quibus *in cap.cum causam de testibus. Alberic.de Malet.de testib. cap.*8. *num.* 2. addendo posse supplere inijs quæ pars defecit in indaganda veritate, & idem sentit, *Campeg. de testib. regl.274.vers.sexto & vers.decimo tertio* .addẽdo debere facere interrogatoria de substantialibus negotij, siue data, siue non, fuerint interro-
34 gatoria alias examen † esse nullum concludit *Bero.in cap licet causam de probat.num: 72.& seq.vers.septimo. Eucrard.de tstib.cap.7 .par.3. num.6.vers. tertio*, addit testes examinatos a iudice siue debitis interrogatorijs nihil probare.
35 Secundo quod licet litigantes † non iudicentur ad imparia, *l.fin. C. de frut.& litium expẽs. cap.2.de mut. petit.* & detur reo copia articulorum *c.per tuas.de testib.n.2.& Fel.n.3.*copia tamen † interrogatoriorũ danda nõ est, *glos.c.præsenti §. testes verb.interrogatoria.de testib.Alber. de Malet. de testib.p.8.n.1.Campeg. de testib.regul.*275. Limitando si pars consentiat, † vel nõ appellat vbi iudex illam dari decernat, & quod in examine sit seruanda paritas inter litigantes firmat Butrius *cap.cum olim de priuileg. nu.* 6. *Gail.† obseruat.*95.*in nu* 6.vbi de communi, ne detur occasio subornendi testes. *Murant. idem dixerat in prax.6.§. septimus actus de interrog. product.num.3.& §.septimum membrum, eadem par.6.num* 20. *Ripa in l.1.ff. si cert. petat. num.*40.Scaccia *de iudic.lib.2.cap.* 8. *num.* 869. *& seq.&* 874.*& seq.& num.* 874.*& seq. Fel. in cap.per tuas* 47.*de testib.num.* 3. *Mandel. in repet.l.1.ff.si cert.petat.num.79.* & limitas † vbi magnus est illorum numerus & valde contenditur & dubitatur de illorum admissione. *Hartman.obseruat.1.de interrogat. Crot.de testib.p. 7.num.*177.

40 Tertio quod si datis interrogatorijs iudex † omittat examinare testes super illis, examen, est nullum vt censuit, *Rota coram Pegna in Pampilonem.tributi die 11.Decembr.* 1591. qui licet nec textum, nec contestem adducat idem tamen *ex Io.And.in cap.cum causam. de testib, firmauit* Guid.*Pap.cons.74.sequuntur nu.* 11. *circa med.Tuscus* Conclus.169 *testes debent.*

41 Ampl. præsertim † vbi iudici examinatori mandatum fuit, vt examinaret cum interrogatorijs, *Mantic.decis.9.fuit conclusum nu. 6. in priu.Gonzal.regul.*8.*cap.*Annot.*cont.nullit. nu.* 81.*in fin.*

42 Ampl. præsertim † vbi interrogatorium est de causa scientiæ, *Alex.cons.104.circa lib.5. Tuscus conclus.169.testes debent.*

43 Ampl. etiam vbi † a parte non fuerunt data, & iudex non interrogauit ex officio testes de ijs quæ debebat interrogare, vt dixi *supra vers. singularia nu.*11.

45 Ampl. etiam † vbi non fuerunt data interrogatoria absque culpa eius contra quem factum fuit examen, vt puta si quis non fuit citatus ad dandum illa, vel non fuit intimata dies examinis. *Mantic.decis.*155.*Conclusum nu.* 4.

46 Ampl. etiam si deponeret † de ijs quæ suæ sunt peritiæ. *Ripa.l. 1.ff. si cert. petat. num.* 35. vbi relatis, qui velint non esse interrogandum hunc testem, concludit contrarium, *referens cõ*mune illud quod quandoque bonus dormitet Homerus.

47 Ampl. præsertim in causa † matrimoniali. *Io.Imol.cons.135.in causa num.6. & seq. vsq. in fin.*

48 Limit. vbi testis † reddit rationem suæ depositionis super articulis de quibus deposuit. *Alex cons.172.visis et opportune.num.*addendo procedere etiam si malitiose non fuerit examinatus super interrogatorijs.

49 Limit. vbi † examinatus fuit testis in articulo mortis. *Natt. cons.537. num.13.et seq.*

50 Limit. vbi interrogatoria † non fuerunt data ante examen testium. *Alex. cons. 172. visis & lib.2.num.7.vers. opponitur.* subdens præsumi data ante examen vbi ex actis constat eadem die fuisse data qua examinati fuere testes, & qui aliud asserit grauatur onere probandi *Alexandri* sequitur *Tusc.conclus.169.testes debent.n.*4

51 Contrarium scilicet quod validum † sit examen testis non examinati super interrogatorijs datis & quod salua sit tantum facultas interrogandi illum, etiam post publicationem examinis voluit. *Guid.Pap.decis.72.quando num.*5. *Mysing.obseruat.32.si pars. Centur.* 1. testans ita fuisse practicatum. *Rip in l.1.ff.si cert. petat.n.* 39.*Marant.in prax.par.6.§:septimus actus.n.* 4.*et §.septimum membrum num.*29. Bero *in cap.licet causam de probat.num.* 36. *Mandel. in repet.l.1.ff si cert petat.num.*80. *Scaccia de iud. lib.2.cap.7.nu.*910; *Nellus.a* S.*Gemin.de testib. num.99.in fin.*

Ampl.

52 Ampl.idem dicendum † si testis non fuit examinatus super aliquo articulo. *Mysinger.obseru. 32. si pars. centur. 1. in fin.* asserens ita obseruari; etiam in iudicijs inferioris Curiæ.

53. Ampl. præsertim, † vbi testis reddidit rationem eorum de quibus deposuit etiam, quod maliriose non fuerit examinatus super interrogatorijs. *Alex. conf. 172. visis & opportune n. 9.*

54 Cuius autem expensis † fiat examen super interrogatorijs, vel articulis datis, & super quibus non fuere examinati testes. *Rabotius Doctor Gallus ad Guid. Pap. decis. 72. quando* relato *Felin. in cap. per tuas, 47. de testibus*, qui vult dari appellationem, vbi iudex non facit, quæ facere debet. *Gonzal. ad regul. 8. cap. annot. contra nullit. num. 81. tenet fieri* expensis eius casus culpa non fuere examinati super interrogatorijs. *Crot. de testibus part. 7. nu. 203.* vbi agit si non interrogauit iudex de causa scientiæ.

55 Ampl. præsertim † si is contra quem examinantur testes, fuit in culpa, veluti si citatus non dedit interrogatoria. *Mantic. decis. 9. fuit n. 6. circa fin. & decis. 155. conclusum numer. 5.* addendo etiam si data fuerint notario adiuncto non legitime recusato, eo quia ab examinatore fuerat electus.

59 Ampl. idem dicendum, † vbi obscure deposuit, nam potest iterum interrogari per modum declarationis. *Mandel. in l. 1. ff. si cert. petat. n. 82.* vbi addit, quod si testis nescit declarare quæ dubie deposuit, nihil releuare illius dictum, quoad eum actum, de quo sub dubio deposuit exemplo eius, vbi testis nescit referre rationem sui dicti, vbi illa est referenda.

57 Limit. vbi alicui commissum † est examen, & dictum quod prius examen fiat super interrogatorijs. *Gonzal ad regul. 8. cap. annot cont. nullit. num. 81. in fin.* vbi refert sæpe ita à Rota decisum.

58 Quarto, quod testis † qui recusauit respondere interrogatorijs, nihil probat in reliquis, quæ deposuit. *DD. in cap. præsentium, de testib. Ripa inst. C. de edend. nu. 23.* Marant. *in prax. part. 6. §. septimum membrum, num. 15.* & dixit *Rota in Boianon. præcedentiæ 21. Aprilis* 1597. *Fel. in cap. fraternitates de testib. col. fin. vers. in quantum glos. Boccacius de litt. remis. cap. 6. num. 12.*

29 Limit. vbi testis iurauit dicere † veritatem super articulis, & non super tota causa. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 8. num.* 883. attamen excipiente parte, quod iuret super tota causa, debet iurare, vt relatis dissentientibus, concludit *Tuscus conclus. 168. testes num. 2. & seq.*

60 Limit. vbi interrogatoria † non essent pertinentia, seu non conueniret illa fieri, vel ratione rei super qua testis est examinandus, vel testi, qui examinantur. Quando autem pertinentia, & non pertinentia dicantur † esse interrogatoria, late agunt *Bald. in l. solam, C. de testibus Mandel. in repet. l. 1. ff. si cert. petat numer. 78. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. num.* 868. *Muscatel. in prax. Ciuil. part. 5. §. impertinentes, Ruger. Rulant. de commissar. part. 2. lib. 2. capit. 3. & seq. & part. lib. 1. cap. 4. & seq.* docens vn-
62 de probetur † interrogatoria esse captiosa, &
perantur viria interrogatoriorum, & si fuerint
obscura, an sint declaranda à iudice, vel à par-
63 te, & in dubio † iudicari esse pertinentia. *Spec.*
de teste §. 6. num. 18.

64 Exemplum interrogatorij † impertinentis, cui testis non non est obligatus respondere erit, si fuerit interrogatus de crimine aliquo, nam etiam, quod negatiue responderet, & esse reus delicti interrogati, non esset periurus. *Bald. c. 2. de confess. in fin. Abbas in cap. cum causam, 27. de testib. num. 13. & seq.* vbi refert, sex opiniones, *Marant. in prax. par. 6. §. septimum membrum, num. 9.* & late examinat *Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 8. nu. 886. & seq. & 901. & seq. Tuscus conclus. 322. interrogari, num. 8. & seq. & 13.*

65 Item si interrogaretur † de ratione rei naturalis, vt puta si quis deponeret de venditione equi albi, & interrogaretur quare sit equus albus & similium. *Mandel. in repet. l. 1. ff. si cert. petat. num. 85.*

66 Item si interrogetur † de ijs quæ sunt iuris. *Mandel. in repet. l. 1. et si cert. petat. nu. 83. circa med. Marant. in prax. part. 6. §. septimum membrum num. 17.* Limitando si tale interrogatorium sit iuris iuxta corticem verborum. *Scacc. de iud. lib. 2. cap. 8. num. 896.*

67 Item si interrogetur, † an sciat inducentem possidere bona, vel mala fide *Marant in prax. part. 5. §. septimum membrum, num. 16. Petr. Rauen. singul. 708.*

68 Item si testis sit inductus † ad probandam exceptionem dilatoriam, & fiant interrogatoria respicientia peremptoriam, etiam quod ille iurasset dicere veritatem super articulis, & tota causa. *cap. 1. de testib.* vbi *Abbas Campeg. de testibus, regul. 274. vers. vndecimo el 2. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 7. num. 885.*

66 Item vbi fit de ijs, quæ † verisimiliter testis non potest recordari, si tamen interrogata tangant circumstantias negocij, non autem negocium ipsum probandum, veluti si quis interrogetur de qualitate temporis, de vestibus, & similibus, quæ non aduertuntur, vel cito labuntur a memoria hominis. *Specul. de testib. §. 6. nu. 11.* vel interrogetur, an tempus esset nubilosum si factum esset antiquum. *Campeg. de testib. regul. 274. vers. sextus, & 2.*

70 Item si interrogatorium † contineat infamiã testis interrogati. *Spec. de teste, §. 6. num. 23.*

71 Item si fiant de ijs quæ † perimunt actionem, testes inducentis, veluti si inducantur testes ad probandum muruum, & fiant Interrogatoria de solutione, seu restitutione, *Alberic. de Maletis cap. 8. num. 4.*

Quinto, quod si testis interrogatus, an fieri
72 possit † quod res aliter esse possit, quam ipse
testis deposuit, quod quamuis antecedens illius
dictam concluderet, si tamen respondeat inter-
rogationi affirmatiue, quod nihil probat, quia
testium depositio debet concludere per necesse,
non autem per possibile, vel per contingens, seu
accidens. *Alberic. de Maletis de testib. capit. 8.*
num. 5. & 8. concludens hanc interrogationem

esse præstatiorem, cæteris quibuscunque. *Campeg. eod. tract. regul.* 274. *vers. tertio*, & ita decisum restatut. *Thesaur. decis.* 261. *interrogatur in fin.*

Sexto, quod si testis interrogatus interroga-
73 torio † impertinenti, vel captioso, & respondendo fiat varius præiudicat depositione suæ parti. *Scaccis de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 903. *& seq.* reprobato *Bald.* aliud sentiente, & opinio *Scaccia* comprobatur ex dictis *Rip. in l.* 1. *ff. si cert. petat. num.* 34. dum voluit, quod testis qui deposuit scire, & deinde interrogatus captioso, vel impertinenti interrogatorio, respondit nescire, quod probet non obstante contrarietate.

Septimo, quod testes prius examinandi sunt
74 † super interrogatorijs, & deinde super articulis, & ita seruari vidi annis triginta quatuor quibus sũ in Romana Curia, & testatur *Scacia de iud. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 912. *& seq.* dum retulisset, quæ videbantur obstare. *Gonzal ad regul.* 8. *cap. Annot. contr. nullit. nu.* 79. *& seq.* testans de contrario extra Curiam, & improbans eum stylum, & adhærendum Romanæ Curiæ.

Octauo, quod si testis interrogetur, an cre-
65 dat † quæ deposuit, & respondeat non credete, nihil probat. *Specul. de teste* §. 6. *nu.* 24.

Contrarium tenet *Crot. de testibus, pact.* 7. *num.* 178. *Campeg. de testibus regul.* 474. *vers. secundo c/* 2.

Nono, quod non debet esse ingratum ei, qui ius suum testibus firmare vult, vt ab aduersario
76 † suo dentur interrogatoria, nam vltra quod sæpe ex imperitia procuratoris aduersarij, facientis interrogare testes de ijs, quæ non sunt perfecte articulata, vt dicebam supra *vers. quare cautus*, supplētur ex interrogatorijs, quæ deerant articulis, consequitur aliud commodum, quia si omissa fuerit aliqua solemnitas necessaria, ad validitatem examinis, etiam quod esset citationis, quæ alias dicitur insanabilis, sicuti & iurisdictionis, & mãdati, vt dixi *sup. c.* 6. §. 3. 4. *&* 7
77 *& lib.* 2. *c.* 15. §. 5. Attamen validũ est examẽ † si data fuerint à parte aduersa interrogatoria, & super illis testes fuerunt examinati. *Veral. decis.* 273. *num.* 3. *& decis.* 203. *num.* 2. *&* 3. *part.* 3. *Crescent. decis.* 1. *de ferijs, num* 1. *Achil. dec.* 2. *de testib. num.* 4. eam afferens citationem, quia dando interrogatoria, videtur quis velle vti dictis testium, licet aliquis subsit processus defe-
78 ctus, modo vt ego addo † si data fuerint à legitima persona, vt dixerat idem *Achil. decis.* 1. *eiusdem tituli. Puteus decis.* 300. *de mense lib.* 3.
79 Ampliando sanari ex † rescripto Principis cum clausula arbitrio, etiam si examen factum fuerit extra locum examinis, & lapso tempore ad examinandum, & fuerit protestatum de nullitate, quia vt ego addo, est recessum à protestatione dando interrogatoria deinde, & quis dicitur consentire examini quoquo modo fiat, modo testes examinentur super interrogatorijs.
80 Decimo, quod si testes non † non interogentur iuxta tenorem interrogatoriorum, vel illi nõ responderint iuxta interrogatoria, habentur pro non examinatis. *Bart. cons.* 188. *statuto. Nel-*
lus a S. Gemin. de testibus, num. 99. quod præ-
81 sertim procedit si interrogatorium sit conceptũ vt exquitatur ratio suæ depositionis, quia tuc nõ dicitur deponere, vt homo; sed vt pecus. *Bald. in repet. l. edita, C. de edend. nu.* 103. *circa med.*

§. XLVI.

SVMMARIVM.

Interrogatoria dandi praxis. 1. *quando sine illis validum sit examen testium.* 2

Examen testium non denunciato loco examinis, quando nullum.

LIcet antecedenti, §. *vers. singularia*, dixerim arbitrarium esse parti dare interrogatoria, & volente illa dare concedenda sit conueniens dilatio. *Specul. de teste*, §. 6. *nu.* inoleuit praxis ad amputandam talem dilatio-
1 nem, quod citetur † pars ad dandum illa, cum præfixione termini examinis, si non fuerint data, vrbanius tamen semper agitur cum citato allegante causam coloratam, saltem quare illa non dederit excrescente tamen contumacia citati, examinantur testes, & validum est examen sine interrogatorijs datis à parte, vt late exami-
2 naui. §. *antecedenti, vers. tertio*. Modo † Iudex ex officio interroget iuxta ea, quod eodem §. dixi *vers. singularia.*

Notandum, quod parti denunciãdus est præ-
3 terea † locus examinis, & nisi ille posset conijci ex antecedentibus, examen esset nullum. Ideo cum in citatione expressus sit locus iuramenti præstandi, sustinetur examen absque alia loci intimatione, vt censuit *Rota teste. Mantic. dec.* 64. *num.* 1. *& seq.* Quare si examen fiat extra
4 locum præstiti iuramenti illud erit nullum. *Ludouis. decis.* 518. *resolutum. num.* 10. quamuis addentes aliud resolutum referant.

§. XLVII.

SVMMARIVM.

Examen testium cum interprete partis quando nullum. 1

EX vsu, & stylo Rom. Cur. addi solet etiã †
1 terminus *ad conducendum interpretem, alias videndum mandari examinari fine*: sed quia talem interuenire personam, quæ reum, vel actorem representat, nec consuetum est illis deferri iuramentum, de non probando dicta testium, & semper improbaui hunc stylum; nihil præterea addam de tali exorbitantia, & fraude, quæ fit dispositioni iuris, eum statim examinato teste, inducens sciat, quæ pro illo sunt dicta.

§. XLVIII.

§. XLVIII.

SVMMARIVM.

Testis sponte se subijciens examini; non probat & quare. 1. *Ampl*. 2. 3

POstremo additur nomen instantis testes examinari vt tollatur suspicio in testem, quod sponte † se subiecerit examini, quo
1 casu præsumitur inimicus, & non probat *capit. cum p. manco nella de accus.* per quem textum ita firmant *Crot. & Marsil.* ab illo relatus de *test.lib.par.7.num.283.Surd.conf.312, num.17. Lanfranc.in prax.§.Testium depositio, num.9. in fin*, & idem dicendum si non interrogatus † deponat. *Vinius decis.171.testis deponens.num.1* addendo neque facere indicium, *Mascard. de probat.conclus.1368. testis num.4.seq.Bero in cap licet causam de probat. num.34. & 36.* & ideo cauti astantes examini vbi audiunt testem vagari extra interrogata, curant a notario scribi quod a se ipso ita dixerit. In dubio tamen non præsumitur, quod testis sponte se subijcerit examini, sed potius rogatus, & requisitus, vel citatus *Alberic.de Maletis de test.lib.par.7.nu. 28. Rot.decis.22.de test.ib.innouis.Vestrius in prax.lib.6.cap.2.num.22.in prin.*

CAP. IX.

SVMMARIVM.

Executio est nulla si executor non obseruauit fines mandati sibi dati in exequendo. 1. 5. & *quare*. 3. *Ampl*. 3. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *Limit*. 8. 18.

Coccineus fallax in allegationibus, quibus sua dicta asserit probari. 19

NOno exequutio est nulla, & reuocanda, si exequutor in exequendo † non
1 obseruauit fines mandati sibi dati in exequendo, vt puta quod capiat certum genus bonorum debitoris, *Soccin.conf.13 insignis lib.4.num.32.in fin.* concludens mandatum de immitendo in possessionem N. in bonis possessis a Tirio esse reuocandum, quia exequu-
2 rum in bonis possessis a Caio, & ratio est, † quia fines mandati a quocumque facienti actum nomine alterius diligenter sunt seruandi, *l.diligenter, ff.mandat.cap.cum dilecta de rescript.Alex. conf.5.in causa lib.2.num.2.in fin.Trentacinque variar.resolut.lib.2.de expens.resol.2. nu.5. in fin.Gabriel.in terminis. conf.52. puto lib.1. num.5.addendo* iudicem † debere talem executionem de facto reuocare. *Rol.a Val. conf.32. lib.1.num.31.& 32.Alex.conf.5.in causa lib.2. num.2.in fin.Afflict.decis.358. nu.2. circa med.* Roch.*de Curt.de iur.pat.§.Construxit.num.22.*
4 concludens in mandatis cessare regulam † *cap. cui licet de reg.Iur.* & quod exequutio facta in mobilibus, vbi in mandato dicebatur quod
6 fieret in stabilibus † sit nulla & reuocanda censuit Rota teste *Mantic.decis.303.Conclusum num.1.& seq.*& dixi *supra cap.3.vers.sexto.*

6 Ampl. etiam si excessit fines † mandati exequutor, quoad ordinem scripturæ, vt puta si iudex mandet capi bona debitoris, sin minus capiatur idem, & captus carceretur. Nam si primo capiatur debitor, qui bona mobilia, vel immobilia possideat, nulla est exequutio facta, non seruato ordine litteræ mandati. *Fel. in c. Cum dilecta de rescript.num.4.& num.6.vers. gesta.*

7 Ampl.etiam si exequendo dicatur † pinguius obseruata mandati forma. *Put.decis.389. lib.3 num.1.Vasq.illustr.contro.vers.lib.1.cap.5.nu. 8. Parlador.rerum quotidian.lib.2.cap.fin. p.5. §.3.num.60.* exemplum referens si capienda sint aliqua bona Titij, & capiantur omnia illius bona.

8 Contrarium † tenent *Rimin. Iun. conf. 1.n. 60. Cefal. conf.768.in causa nu.27. Tiraquell. de retract.lignag. §.36.glos.2.num.59.& seq. Gonzal.ad reg.8.glos.12.num.91.& seq.*

9 Ampl.etiam vbi exequtor capit in † exequutione quæ capi non possunt. *Fontanel.de pact. nuptial.par.1. Claus.4.glos.18.par.4.num.106. in fin.* quæ autem capi, nõ possint in exequutione dixi *infra cap.12.*

Quæ autem bona quæ ve personæ capi non possint in causa iudicati dixi *infra c.12.& seq.*

10 Ampl. etiam vbi exequutio † fuit facta vltra vel citra formam mandati. *Io de Platea in l.deuotum. C.de metal.& epidmet.lib. 12.num.2. vers.sed fallit.Veral.decis.333. part.1. num.3. Abb.cap.prudentiam 21.de offic. deleg. num. 5. Dec.col.2.num.21.vers. quarto.*

11 Ampl. etiam vbi exequutio † fuit facta contra vel præter formam mandati. *Iaf.l. non solum, ff.sol.matr.num.26.Fel.cap.cum olim de offic.deleg.num.10 Peregrin.conf.83.circa lib.3.num.17.Natt.conf.49.de num.1.in fin. Surd.conf.105.ex his num.27.Rol. a Val. conf. 32.lib.1.num.31.* exemplum referens, si primo capta sint stabilia, vbi iudex prius mandauerat capi mobilia.

12 Ampl. vt exequutio facta † non seruata forma mandati habeatur pro non facta. *Mantic. decis.257.num.3.circa fin.*

13 Ampl. etiam si exequutor † excessit in modico. *Tiraquel.de reb.exiguis.num.84.*

14 Contrarium † tenet *Barbat. relatus a Sebast. med. de regul.iur.regul.5. §.minimum nu. 119.*

15 Ampl. siue sit excessum, † quoad res, siue quoad personas, *Peregrin.conf.83.circa libr. 3. num.10.*

Ampl. vbi exequutio deerat ad vnum effe-
16 ctum † sit ad alium, vt puta si iudex mandet capi bona ad effectum subhastandi *l.2.C.si in caus.Iud.pign.capt.sit Serafin.decis.937.num.a* exequutorem immittit creditorem in realem, & corporalem possessionem bonorum debitoris. *cap.quoad consultationem vbi glos.fin. de sent. & re Iud.vbi Abb.num.24. Abb.conf.3.num. 8. vers.*

verf. vndecima quæstio, *& censuit Rota corã Motmano in Ariminen. spolij* 4. *Martij* 1633. *&* 23. *Ianuarij* 1634. Concludendo agi posse
17 † spolio ab eo contra quem relaxatum fuerat mandatum de capiendis bonis ad effectum sub hastandi, si exequutor immisit creditorem in possessionem bonorum debitoris. Vel si datus fuit exequutor ad effectum † vendendi bona debitoris, & ille adiudicet illa creditori. *Cocin. decis.* 109. *num.* 3. qui id firmat relatis *Salic. in l.* 1. *C. si in caus. iudic. pign. capt. verf. quæro quis est competens. Neguf. de pignor.* 1. *memb.* 6. *part. num.* 9. *verf. supple. Gozadin. conf.* 15.
19 *num.* 11. qui † id non dicunt, verum tamen dixit ex his, quæ prædixi, & familiare est id *Cuccino*, vt sæpe aduerti.

CAP. X.

SVMMARIVM.

Exequutio est nulla si fiat pro tota quantitate contra vnum ex pluribus qui non sint obligati insolidum. 1. *quare* 2. *Ampl.* 3.4.5.6.7.8.9.10. 11.12.13.11.1.16.17.48.19.22.23.24.25.26.27. 28.29.30. *Limit.* 31.32.33.34.45.36.37.38. 39.41.44.45.46.47.48.54.55.56.58.60.61. *Sublimit.* 57.72.72.74.

Restitutum non dicitur, vbi quid rest et restituendum. 40

Obligati insolidum omnes censentur inuicem fideiussisse. 47. *Quomodo probetur obligatio solidi, & ab illa recessum.* 75.76

1 DEcimo obseruãdum pro validitate exequutionis, † quod si plures sint obligati, non tamen in solidum, pro eadem quantitate, quod in illorum vnum non fiat, nec relaxetur exequutio, sed tantum pro virili, pro qua solum dicitur obligatus. *l. reos*, §. *cum in tabulis*, *ff. de duob. reis*, *Hondad. conf.* 45. *magnifica. lib.* 1. *nu.* 1. *Peregrin. conf.* 95. *duo fra-*
2 *tres lib.* 3. *num.* 7. & ratio est, quia † sicuti pluribus vocatis simul quisque censetur vocatus in virili, ita & simul pluribus oneratis, quisque illorum censetur grauatus per capita, & non insolidum, vel successiue. *l. fin. verf. nobis*, *C. de impub. & alior. substit. Boer. decis.* 23. *num.* 10. *& seq. Osasc. decis.* 42. *anno. nu.* 11. *Surd. conf.* 178. *forma, num.* 7. *& seq. & conf.* 150. *nu.* 35.
3 Ampl. etiam, vbi plures † vt singuli repræsentant pro rata obligatum insolidum, veluti si plures succedant partibus æquis, seu paribus, vel iniquis, seu disparibus alicui, qui conueniri poterat pro certa summa, nam cum illi repræsentent obligatum pro parte, qua est hæres, & in reliquo habeantur pro extraneis. *Imol. in l. continuus*, 137. *ff. de verb. obligat. num.* 25. *Gomes. var. resol. tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 4. *in princ.*
4. addendo præsertim † agatur de re diuidua, quæ pondere numero, vel mensura constat, itavt si vnus illorum fiat non soluendo cæteri non possint conueniri, etiam in foro poli. *Mangil. tract. de Euiction. quæst.* 32. *num.* 34. nemo illorum conueniri, vel exequutari potest insolidum, sed tantum pro rata, & portione, qua est hæres. *l. pro hæreditarijs*, *C. de hæredit. vel actioni vend.* & dixi *infra* §. 1. *l.* 1. vbi *Cast. C. si plures vna sentent. Surd. conf.* 104. *non nu.* 12. *& decis.* 90. *num.* 6. *in fin. & num.* 7. *Scacia de re iudicat. glos.* 14. *quæst.* 22. *num.* 1. *& seq.* vbi respondet obiectis, & pluribus probat hanc extensionem, *& num.* 33.
5 Amplia † in quacunque sententia, quæ fuerit prolata in actione personali, vt dixi *infra* §. 3.
6 Ampl. in quocunque † iudicio, quo agatur ad id, quod constat pondere numero, vel mensura. *Cyn. in l.* 2. *C. de action. hæred. col. final. verf. si agatur an quantitatem. Gomes. var. res. tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 3. *& seq.*
7 Ampl. præsertim † quoad accessoria principalis obligationis, etiam quod illa contineant factum indiuiduum. *Angel. in l.* 2. *C. de action. hæred. in fin.*
8 Ampl. etiam si illi plures † se obligent in eodem instrumento simul, vel successiue. *Bald. auth. hoc amplius*, *C. de fideicom. nu* 21. *quem* refert *Hondad. conf.* 45. *lib.* 1. *num.* 2. *Scaccia de re iudic. glos.* 14. *quæst.* 22. *num.* 14.
9 Ampl. præsertim † vbi agitur de re diuidua. *Bart. l.* 3. §. *si. duo*, *ff. de duob. reis. num.* 9. *verf. auth. in obligatione.*
10 Ampl. idẽ vbi † obligatio fit ad fauorẽ pluriũ quia illi non agent insolidum, sed pro virili. *l. si fundus*, §. *si duo*, *ff. de pignor. l. alienares*, §. *si pluribus*, *ff. eod. l.* 1. *C. si plures*, *vna sentent. Surd. conf.* 150. *num.* 34.
11 Ampl. in vltimis voluntatibus † ad quas, si plures vocentur, pro virili admittuntur. *l. nonnumquam*, *ff. ad Trebell. l. fin. in princ. C. de impub. Paris. conf.* 4. *Petrus lib.* 3. *num.* 8. *& seq.* addendo procedere, etiam si vocentur nomine plurium collectiuo, vt puta hæredes *Titij*, *& Sempronij*, concludens illos vocari per capita, & non per stirpes. *Scaccia de re iudic. glos.* 14. *quæst.* 22. *num.* 15.
12 Ampl. etiam in mutuo facto † pluribus, licet vnus illorum subscripserit apocam, ideo factam. *l. reos* §. *cum in tabulis*, *ff. de duob. reis*, per quem textum ita firmat. *Peregrin. conf.* 95. *duo fratres. lib.* 3. *num.* 7.
13 Ampl. etiam in pluribus fratribus † socijs vnius negocij. vbi omnes negociantur. *Bart. in l. eamdem*, *ff. de duob. reis in fin. quæst.* 7. quem sequuntur *Peregrin.* & ab illo relati *conf.* 95. *duo lib.* 3. *num.* 8.
14 Ampl. etiam, vbi dubitari † potest, an insodum obligatus, fuerit insolidum condemnatus *iuxta not. à glos. & Castr. in l.* 1. *C. si plures vna sentent. Afflict. decis.* 215. quos refert *Trẽtacinque var. resol. lib.* 3. *de solut. resolut.* 34. *num.* 28. *verf. prima.*
15 Contrarium tenent † relati à *Trentacinque var. resolut. lib.* 3. *de solut. resolut.* 34. *num.* 28. *verf. secunda*, qui deinde illos conciliat.
15 Ampl. etiam, vbi plures insolidum † obligati fuerunt non insolidum conuenti, sed simpli-

cites fuerunt condemnati. *l.1.C. si plures vna sentent.* pluribus probat *Trentacinq. var. resol. 34. nu. 30. & seq. lib. 3. de sol. & dixi infra §. 3. Scacc. de reiudicat. glos. 14. quaest. 22. n. 9. &* 10.

17 Ampl. etiam si agatur de sententia † lata in causa funeris, vt dixi *infra §. 7.*

18 Ampl. etiam in sententia condemnatoria † plurium, quia censeutur singuli condemnati in virili, vbi non est expressa quantitas, qua quisque condemnetur, *Bertrand. cons. 269. col 3. num. 1.* quem refert, & sequitur. *Surd. cons.*

19 150. *num. 35. circa med.* ampliando etiam si † nō in solidum essent obligat, iuxta decis. *Afflict.* 215. *sexdecim. num. 1. & textum in l. 1. C. si plures vna sentent. Vrsil. ad Afflict. d. decis.* 215. *n.*

20 1. *& 2.* Limitat. nisi † in sententia iudex addat Clausulam omni meliori modo, vel quod creditor sit contentus vnica solutione, & idem distinguēdo tradit. *Trentacinq. var. resol. lib. 3. de solution. resolut. 34. in materia num. 28. & seq.*

21 *plurib. Boer. decis. 59. num. 8.* addendo † etiam si libellus, vel obligatio concluderet in solidum *Roncagal. in l. 3. §. vbi duo, ff. de duob. reis, n. 35. & 38. vers. qua communi Gomes. var. resol. to. 2. cap. 10. num. 4.* addendo hanc diuisionem esse adeo efficacem, quod si vnus correorum fiat nō soluendo, reliqui non teneantur, nisi pro sua rata, etiam in conscientia, idem censuit *Hoter. Roman. lucrubat. disputat. 24. num. 7. circa fin.*

22 Ampl. idem in venditione facta † a duobus; nam censetur facta pro virili, non autem insolidum. *l. si diuersa. C. locat. l. alieno res, §. si pluribus, ff. de pignorib. l. eamdem, ff. de duob. reis, vbi Roncagal. num. 49. & seq. vers. dicas.*

23 Ampl. idem dicendum † in pluribus promittentibus de euictione. *l. quidam ex parte, ff. de euict. Surd. cons. 271. Franciscus, num. 60. in fin. & 61. & 63.*

24 Ampl. etiam vbi agitur de solutione † Canonum emphiteoticorum. *Mandel. cons. 548. quāuis, num. 1. & seq.*

25 Ampl. etiam vbi vnus nominatur † in vna oratione perfecta, & plures Collectiue nominantur in alia, *Alex. cons. 55. perspectis lib. 4. n. 3. Surd. cons. 178. num. 9.*

Contrarium tenent relati a *Surd. cons. 178. num. 9.*

26 Ampl. idem in pluribus † subscribentibus se apocae. *Bart. l. eamdem ff. de duob. reis. num. 9. Rota Ianuens. decis. 97. num. 13.*

27 Ampl. etiam si † condemnati fuerint socij, vt dixi *infra §. 11.*

28 Ampl. quod si res ad quam praestandam † sit diuidua, & a lege, vel ab homine, vt puta a iudice sit facta diuisio tacita, vel expressa, quod singuli conueniendi sint pro sua portione, quāuis diuisione facta aliquis illorum fiat non soluendo. *l. fin. C. de posit. & notant Cyn. Alberic. & Bald. ibidem.* ad idem est textus *in l. in naui Saufeli ff. locat. l. si Titius, ff. pro socio. l. filio ff. de inof. testam. l. 2. vbi glos. C. si plures. vna sent. Gomes. var. resol. tom. 2. cap. 10. n. 4.* addendo procedere etiam in foro coscientiae, & non facta mentione, *Gomes. idem per eadem iura firmat Hoter. Roman. Lucubrat. disput. 24. num. 7. Scaccia de re iudicat. glos. 14. q. 22. num. 12.*

29 Ampl. etiam in foro † conscientiae, vt late probat *Gomes. var. resolut. lib. 2. cap. 10. n. 4. vers. sed attende.*

30 Ampl. etiam in pluribus † confitentibus aliquid recepisse, seu in obligatione resultante ex confessione. *Surd. cons. 150. num. 35.* latius tamen examinat hanc extensionem. *Scaccia de re iudicat. glos. 14. quaest. 22. nu. 16. & seq. pluribus.*

31 Limit. vbi agitur de praestando facto † indiuiduo. *l. 4. §. Cato, ff. de verb. obligat per quam textum ita firmat. Odofred. in l. 2. C. de action. haeredit. in fin. Scaccia de re iudicat. glos. 14. q. 22. num. 36.*

32 Limit. vbi agitur de poena † soluenda. *Odofr. in l. 2. C. de action. hered. in fin. Scaccia de reiud. glos. 14. q. 22. num. 36. & seq. Cancer. var. resol. cap. 17. de sent. execut. num. 299.*

33 Limit. vbi nomini Collectiuo † additur, seu iungitur nomen proprium, causa demonstrationis. *Cuman. cons. 172. Titius Bald. cons. 190. Sempronius. lib. 2. Decius cons. 122. col. Rimin. Iun. cons. 331. & pro nu. 2. Strac. de Mercat. c. De contract. mercat. num. 17. Menoch. cons. 410. plura num. 39.* exemplum referentes si dictum fuit Titius, & socij, *Magon. decis. Lucens. 1. n. 27*

34 Limit. vbi debitum est indiuiduum, † seu per partes salua debiti substantia praestari non potest *l. in exequutione §. fin. ff. de verb. obligat. glos. in l. 2. verb. placuit, vers. primo C. de hared. action. vbi Cyn. vers. quinto & ibi Angel. num. 1.* ponit exemplum in seruiture addendo procedere presertim si agatur de eo quod est indiuiduum cōtractu, obligatione & solutione, *nu. 28. & Bal. num. 2.* eamafferens rationem quia formae indiuisibiles non recipiunt nomina partiua, seu vt ego addo non admittunt effectus diuisibiles. *Guid. Pap. singul. 297. Ripa in l. 4. §. cato ff. de verb. oblig. num. 19.* & distinguit, alios casus referens.

35 Limit. si agatur † de alimentis praestandis, vt dixi *infra §. 3.*

36 Limit. vbi testator legauit † ab vno haerede creditori haereditario causa debiti compensandi. *l. cum ab vno, ff. de legat. 2, glos. l. 2. verb. placuit, vers. quinto, C. de hared. action. Guid. pap. decis. 297. vers. Quartus.*

37 Limit. vbi agitur quauis actione † reali ad rem, quam vnus ex pluribus obligatis possidet. *l. 2. in fin. ff. de praetor. stipul. l. si possessor. ff. de rei vend. Cyn. in l. 2. C. de act. hared. in prin.* addendo distinguendum esse iuxta notata *in l. de eo §. fin. ff. ad exhibend. Alberic in l. cum ab vno. ff. de legat. 2. num. 4.* distinguit an agatur actione reali bonae fidei, vel stricti iuris, & an conueniantur soli possideant, vel coniunctim, eamdem distinctionem facit. *Goffred. in l. cum ab vno, 14. ff. delegat. 2. num. 2. & seq.*

38 Limit. in † pollicitatione fauere reipub. *l. 1. l. ex pollicitationibus ff. de pollicit. glos. in l. 2. C. de hared. act. verb. placuit vers. tertic, vbi Cyn. vers. sexto.*

39 Limit. vbi agitur ad restitutionem † commodate

date rei. *l.5.§.hares, ff.commodat. Cyn.in l.2. C. de action. hæred. col.fin. verf.nono*, addendo id procedre exemplo eorum, quæ dicuntur de rei venditione, seu quia agendo ad restitutionem commodati, in qua idem restituendum est, non dicitur facta restitutio, nisi totum restituatur, nam vbi quid deesset ad perfectam restitutionem, nihil diceretur restitutum. *l.stipulationes 2. ff. de verb. oblig. Costa. de iur. & fact.ignor.inspect.6.facta num.1.& seq.& clarius Angel.d.l.2.verf.si vero est indiuiduum, Bald.num.9,in fin.Bart.in l 3.§.si duo, ff. de duob.reis.nu. 7.* addendo idem in deposito.*Bald. in l.2.C.de act.hæredit. numer. 9. in fin. & numer.* 10.

40 Limit. contra vnum † ex exequutoribus testamenti, licet omnes sint condemnati, nam in vnum illorum fieri potest condemnatio, quatenus de bonis defuncti possidet. *Cast.in l. 1.C. si plures vna sent.* quem refert sequitur *Cancer. var. resolut. cap. 17. de sent. exe quut. numer.* 298.

41 Limit. vbi omnes † se insolidum obligant. *l. reos, §. 1.ff.de duob. reis,* vbi *glos. & DD.& in l.1.C.eod. l.si diuisa, C.locat.* si ramen om-

42 nes sint præsentes, vbi mouetur iudicium, † & non sint inopes, ita ut non sint soluendo. *auth. hoc itaque, C. de duobus reis*, nisi sit præterea renunciatum beneficio ordinis seu exceptioni diuidendarum, & vult. *glos. final. in d. auth. itaque,Tiraquel. de retract. lignag. §.31. glos. 1.num.10.* addendo apud Pictauos taliter obligaros conueniri insolidum absque alia re-

43 nunciatione, dum prius *num.9.* egisset, an † hoc modo obligari censeantur inuicem fideiussisse.

44 Limit. vbi excusso principali† debitore, conuentus.fuir aliquis, qui partem aliquam bonorum debitoris excussi possidet, seu acquisiuit in fraudem creditorum, nam cæteris omissis conuenitur in quantum ad eum peruenit,*Marsil. singul.390.tu stis*. ex euius dictis in princ. colligo aliud dicendum, si fraus in illo absit, quia omnes pro rata essent conueniendi, vt idē firmat *ibidem in fin.*

45 Limit. vbi actum fuit hipothecaria † aduersus possessorem rei hypothecatæ, vt dixi *infra* §.2.

46 Limit. ijs omnibus † casibus, quibus contra tertium exequi potest sententia, quos retuli *supra cap.2.*

47 Limit. in sententia † interlocutoria, quia lata in plures, intelligitur lata iuxta illorum obligationem, si erat in solidum. *Scaccia in tractato de re iudicat. glos. 14. quæstione 22. num. 34.*

48 Limit, vbi obligatione † à pluribus facta addita est clausula, quod quilibet teneatur, etiam si non fuerit addita clausula insolidum; quia id

49 importat dictio † quilibet *l.si pluribus*, vbi *glos. & Bart. ff.de legat.2. l. non distinguemus §. cū in plures.* vbi *Bart.ff. de arbitr.cap.cum plures de offic. deleg.in sext.* cum alijs cumulatis à *Tiraquel.de retract.lignag. §.31. glos. 1. num.11. Bero. conf.78. lib.2.nu.6.* Nam quamuis dictio

50 † quilibet sit distributiua. *Bart.l. re coniuncti 87.ff. de legat 3. numer. 13,* attribuit tamen cuicunque solidum. *l.in hoc articulo, ff. de hæred. inst.l.si pluribus.ff. de legat.2.* vbi *Bart.*

51 *Zas. & reliqui*, quare concessu emphiteusi *Titio, & Sempronio*,& cuilibet illorum, mortuo, sine filijs, tota emphiteusis accrescit superstiti. *Soc. conf.50. lib.1.Gabriel. conf.87.emphiteusi lebr. 1, Curt.sen. loquens de concessione feudi, conf. 48. memoriæ, num. 20.& conf. 49. memoria, nu.54. Ripa in l. re coniuncti de leg. 3. num.164.* Magon. *decis. Lucens. 8. Franciscus, num.1.declarans, num.8.* id esse verum si dictio

52 quilibet. est apposita ipsis stipulantibus, secus si personæ ipsorum descendentium, quæ omnia fuerant prius dicta à *Corbul. de quo Magon.non* facit mentionem. *de c suf. priuat. ob lineam. finit. num,87.& seq.* quibus addo *Cafal. conf. 345. venerdbilis, num. 2.& 19.* & iste modus

53 obligationis † dicitur tacite initus insolidum. *Trentacinque var.resol. lib.3.de solution resol. 34,in materia.n.5.* vbi refert alios modos obligationis tacitæ insolidum.

54 Limit.in pluribus fratribus socijs† si vnus illorum tantum negociatur. *Bart. Leamdem ff.de duob.reis.quæst.7.in fin.* quem sequuntur *Peregrin. & ab illo relati conf.95. duo lib.3. numer.* 8.

55 Limit. si inter obligatos, † non potest intercedere mutua obligatio. *Afflict. decis.209.n.4. Osasc. decis.44. anno. num.16.* exemplum referens si pater, & filius simul contrahant.

56 Limit. vbi negocium ad vnum † ex plutibus obligatis principaliter spectat *Osasc. decis. 44. annot. num.16.* exemplum referens si pater, & filius se obligant pro restitutione dotis, sublimitando si inter illos fiat contractus de aduectitijs, vel vbi pater, & mater promittunt dotem filiæ, nam mater potius accedit vti fideiussor, quam tanquam rea debendi, *& num.12. verf. secundo*, concludens patrem; qui iussit solui dotem filio, conueniri insolidum.

58 Limit. in pluribus mādatoribus,†nam quisq; illorū est obligatus insolidum. *l. si præcedente, §. Paul.ff.mand. Capic.decis.180.n.1.*addendo

59 procedere non † obstante *auth. hoc ita,C.de duob. reis*, licet deinde addat hoc esse verum in mandatoribus accessorie venientibus ad mandandum, & habere beneficium diuisionis aliud tamen colligo ex *Bart. in auth. hoc ita nu. 9. & Roncagal. in Leamdem, ff. de duob. reis, nu. 39.* illos absolute insolidum teneri, & condemnando.

60 Limit.in pluribus † qui negociationi præposuerunt institorem, vel exercitorem, quia singuli insolidum obligentur ex illius facto gesto contēplatione negocij, cui erat præpositus, *l. 1.§.fin.et l.seq ff.de exerc.Capic.decis. 180. n.2.* arguendo ab illis ad protegem, vt ex illius facto obligetur Rex, vel Ciuitas, vel confœderati, qui arma, vel gubernio aliquem elegerunt. *Roncagal. in Leamdem 9.ff. de duobus reis, num.142. in fin.*

61 Limit.vbi aliqui ex obligatis, † vel vocatis simul cum alijs vocantur, vel obligantur nosimul

nomine collectiuo quia illi habetur loco vnius vt dixi *infra* §.5.

62 Limit. vbi actum † fuit ex causa dotis, vt dixi *infra* §.6

63 Limit. ijs omnibus casibus † quibus negocium spectat ad aliquem ex nominatis. *Osasc decis.* 44. *num.* 16.

64 Limit. in pluribus † tutotibus, qui insolidum singuli conueniri possunt, vt dixi *infra* §.9.

69 Limit. ijs † omnibus casibus, quibus plures obligati possunt insolidum conueniri, vt dixi *infra* §.8.

66 Limit. vbi dictum fuit, † quod omnes ęque sint obligati, vel æqualibus portionibus admittantur. *l. interdum, ff. de hæred. instit. vbi Imol* firmat, quod coniunctio quæ inducitur à col-
67 lectiua plus stringit quam ea quæ inducitur per copulam. *Imol.* sequitur *Alex. cons.* 55. *lib.* 4. *num.* 3.

68 Quid autem sit dicendum, † vbi maritus, & vxor, vel pater, & filius, qui pro vna persona reputantur, simul cum alijs se obligant, vel vocantur. *Boer.* decis. 23. *numer.* 1. *vsque ad* 12. *Tiraquel. de retract. lignag.* §.31. *glos.* 1. *num.* 4. *& seq. Hondad. cons.* 45. *lib.* 1. *num.* 1. *& seq. & 25. et seq. Natta cons.* 552. *mouetur nu.* 2. *et seq.* Surd. *cons.* 150. *nu.* 35. *circa med.* Afflict. *decis.* 209. *in causa, num.* 1. *et seq.* Crauet. *cons.* 91. *et seq. Osasc. decis.* 44. *annot. nu.* 1. *et seq.*

69 Quid dicendum si quantitas † pro qua plures se obligant, peruenit tota ad vnum, ex obligatis. *Bart. l.* 3. §. *si duo, ff. de duob. reis, nu.* 15. *relati à Tiraquel. de retract. lignag.* §.31. *glos.* 1. *num.* 8. *Hondad. cons.* 45. *lib.* 1. *nu.* 12. *Osasc. decis.* 44. *annot. nu.* 5. *Trentauinque variar. resolut lib.* 3. *de solution. resol.* 34. *in materia, num.* 39. *et seq.*

70 Quid dicendum † in pœnalibus. *Ripa in l.* 4. §. *cato ff. de verb. oblig. nom.* 2. *et seq. et nu.* 42 *vsque in fin.*

71 Insolidum quomodo † probetur plures esse obligatos. *Mandel. cons.* 263. *quoc fiunt nu.* 1. *et seq.*

72 A solidi obligatione † quando dicatur recessum. *Mantic. de tacit. li.* 15. *lib.* 5.

---

§.I.

SVMMARIVM.

Hæres non conuenitur insolidum, sed pro portione hæreditaria. 1

Exequutio facta contra vnum ex hæredibus pro tota summa est excessiua, & reuocanda. 2.

Ampl. 3.4.5.6.7.9.10.11.12.13. 14.15. 16.17 18.19.20.21.22.23.24.25.26.27.29. *Limit.* 27. 27.30.31.32.34.35.36.37.38.39.40 41.42.43. 44.45.46.47. *Sublimit.* 28.

Indiuiduum quomodo cognoscatur à diuiduo. 33

Hæredes an conueniantur insolidum ad præstandas operas debitas ex obligatione defuncti. 4. *An ad tradendum, vel restituendum rem, quam dare, vel præstare debebat defunctus.* 49. *vnus si contrafaciat obligationi facti indiuidui, an insolidum ille conuenietur.* 50. *an ad dandum faciendum, quæ debebat defunctus.* 51.53. *an vnus hæredum conueniri possit rei vendicatione.* 52

HÆredibus institutis a debitore, quod nemo illorum conueniti possit insolidum,
1 sed tantum pro rata, & portione † hæreditatis sibi relictæ generalis est regula. *l. pro hæreditarijs, C. de hæred. vel action. vendit. l.* 1. *C. si cert. petat. Rebuf. de liber. oblig. art.* 66. *glos.* 2. & consequenter quod exequutio facta in
2 solidum contra illorum vnum, sit reuocanda tanquam excessiua, & vltra debitum; facta probatur ex dictis supra *c.* 8. *Gomes. var. resol. to.* 2 *cap.* 10. *num.* 4. *in princ. Parlador. rerum quotidian. lib.* 2. *cap. fin.* 4. *part* §.1. *num.* 11 *Gratian. discept.* 16. *retractanda nu.* 7. *& discept.* 150. *num.* 12. *Guid. Pap singul* 297.
3 Ampl. etiam † si obligatio defuncti paratam haberet exequutionem. *Cæual in Specul commun. opin. quæst.* 76. *Titius num.* 11. *Gratian. discep.* 150. *non recte, num* 11. *vers. ex quo, et num.* 12. *et discept.* 16. *num.* 8.
4 Ampl. etiam si aliquis † hæredum sit factus non soluendo. *l fin. C deposit.* vbi *Cyn. Alberic. et reliqui. l. in nau. Sauf. l.* 1. *ff. locat. l sititius, ff. pro socio. l.* 2. *vbi glos. C. si plures vna sentēt.* cum alijs cumulatis a *Gomes var. resol tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 4. *circa med. vers. vt abeat locum.*
5 addendo procedere etiam in foro poli, quem vocamus conscientiæ. *Cæual. commun. opin. q.* 76. *Titius num.* 14. *addendo ex Aret. in l.* 3. §. *contra, ff. de verb. oblig.* neque dari regressum
6 contra alios, qui sunt soluendo. *Parlador. rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 4. §1. *num.* 13. *Casta de portion et rat. quæst* 22. *actiones numer.* 2. *Gomes. var resolut. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 4. *versic. et intantum*, vbi late agit, an id liceat in foro poli.
7 Ampl. etiam † si testator grauasset vnum ex hæredibus ad integram solutionem debiti, pro quo fit exequutio. *l. seruo legato*, §. *si testat ff. de legati* 1. & ibi notatur, & commendant *Bald. d. Castr. et Imol Gomes. var. resol. tom.* 3; *cap.* 10. *num.* 4. *circa fin.* eam afferens rationem, quia cum institutis pluribus hæredibus statim fit a lege diuisa illorum obligatio, non potest cre-
8 ditor aduersus legis efficaciam, vnum † cæteris omissis conuenire, licet illi conuenti a debitore habeant regressum contra obligatum, idem dixerunt *Parlador. rerum quotidian. lib.* 2. *ca. fin.* 4. *part.* §.1. *nu.* 12. *Bald. Nouel. de dote p.* 8. *priuileg.* 33. *num.* 1. *in princ. et ante fin. vers. vnde* si in contractu, addit etiam si in contractu dotis, vir conuenisset, vt tota dos posset ab ab vno hæredum reperi, *et Bald. ibid. vers. et videtur* vbi rationem assignat. *Bart. in l. continus*, §. *penult. ff. de verb. obligat. num.* 9. *et*
9 *seq.* limitando si agatur de obligatione per ipsum testatorem contracta, vel hæres grauetur in specie non hæreditaria, vel quantitate, sed hoc verum, quatenus vellit creditor. *Odofr. l. cum ab*

vno

vno, *ff. deleg.* 2. *l. fin.* *Surd. decis.* 90. *num.* 6. *Gomez. var. resol. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 4. *in fin.*

10 Ampl. etiam † si hæres conueniatur a fisco. *l.* 2. *C. de hered. action.*

11 Ampl. etiam † vbi plures hæredes simul vendunt rem hæreditariam, nam nemo illorum conueniri potest de euictione insolidum, sed tantum pro virili. *Surd. cons.* 271. *num.* 60. *& seq.*

12 Ampl. etiam si hæredes conueniuntur vt vnus illorum soluat omnia debita hæreditaria, nam contra illum solum male agitur, sed agendum est, contra omnes. *l. si filia*, *§ si pater*, *ff. fam. bercis. l. pacto successorum C. de pact. Bart. in l. continuus*, *ff. de verb. oblig. num.* 9. *Parlad. rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 4.

13 Ampl. etiam † vbi sunt plures species hæredū, vt puta si vnus sit testamentarius, alter legitimus, nam si conueniantur orta controuersia, quis illorum sit verus hæres, de hæreditate inter eos diuidenda, quisque illorum pro rata est conueniendus. *l. controuersia*, *ff. de transact.* quam singularem dicit *Ias. in l.* 2. *C. de pact. nu.* 3. *Parlador. rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 4. *§.* 1. *nu.* 14.

14 Ampl. præsertim † si agatur ad id, quod cōstat pondere, numero, vel mensura, *vt dixi hoc cap.* 10. *ampl.* 4.

15 Ampl. præsertim † si conueniantur hæredes ad præstandam quantitatem. *l.* 2. *C. de hered. act. l. in exequutione*, *ff. de verb. oblig. Cyn. in d. l.* 2. *col. fin. vers. si quantitatis*, *& vers. si agatur*.

16 Ampl. præsertim † si conueniantur hæredes actione personali, etiam quod in diuisione conueniant, & vnus illorum solidum soluat. *l. plane*, *ff. famil. l. bercis. Costa de portion. & rata. q.* 23. *num.* 4. vel fundus cuius causa agitur, personali actione, ad vnum ex hæredibus deuenerit. *l. si tibi homo*, *§ si fundus*, *ff. de leg.* 1. *Costa ibid. Cyn. in l.* 2. *C. de act. hered. col. fin. vers. per-*

18 *sonalis*, † ampliando etiam si possideat vltra partem sibi debitam. *Sal. ibidem num.* 10. *late distinguit Dec. l. pacto successorum. C. de pact. n.* 2. *Alberic. l. cum ab vno*, *ff. de legat.* 2. *num.* 4. distinguit an actio sit stricti iuris, vel bonæ fidei.

19 Ampl. vt pro rata illi tangenti † non habeat hæres regressum contra alios cohæredes, etiam si habeat iurium cessionem a debitore, qui illos non molestat *Costa de portion. & rata quæst.* 23 *actiones num.* 4. *circa fin. per textum. in l.* 1. *C. si cert pet. l.* 1. *ff. si cui plus quam per leg. falcid.*

20 Ampl. etiam † si agatur ex causa funeris, vt dixi *infra* § 7.

21 Ampl. etiam † vbi agitur de interesse causato ex non facto vnius exhæredibus. *l.* 4. *§. cato*, *ff. de verb. oblig. per quem textum*, *ita concludit. Cyn. in l.* 2. *C. de act. hered. in fin.*

22 Ampl. etiam † vbi vnus hæredum conueniatur iudicio possessorio ex persona defuncti. *Bar. in l.* 2. *§ fin. ff. de præter. stipul. num.* 3. *circa fin.*

23 Ampl. præsertim † vbi agitur ad rem legatā, quæ non sit hæreditaria. *Salic. in l.* 2. *C. de action. hered. num.* 8. *in prin.*

24 Ampl. præsertim † si a creditore defuncti agatur ad quantitatem, vel speciem debitam. *l.* 2. *C. de act. hered. l. in exequutione*, *§.* 1 *ff. de verb. oblig. Salic. d. l.* 2. *num.* 10. *in princ.* asserens procedere ex quauis causa, tam ex contractu, vel quasi, ac etiam ex vltima voluntate, *Fulgos. l.* 2. *C. de act. hered. num.* 3. *vers. Idemque opinor.*

25 Ampl. vt † hæredes non possint conueniri, vt vnus heredum, sit insolidum conueniendus pro debito hæreditario. *Dec. l. pacto successorum C. de par. num.* 2. *vbi rationem refert.*

26 Ampl. vt vno † hæredum exigente portionē suam ab hæreditario debitore, non possit molestaria cohæredibus in ea portione, licet debitor efficiatur non soluendo in residuo, *l. fin. C. deposit. Vrsil. ad Afflict. decis.* 213 *agitur nu.* 11.

27 Ampl. etiam a si aliquis illorum fiat non soluendo. *Gomes. var. resol. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 4. *circa med. Otterus Roman. Lucubrat. disput.* 23 *accidit. num.* 7.

28 Limit. vbi actum † fuit actione hypothecaria aduersus vnum ex hæredibus possidentem rem hypothecatam. *l. pro hereditarijs*, *in fin. C. de hered. vel action. vendit. & dixi infra § sequent. Thesar. q.* 85. *reales lib.* 2. *num.* 1.

29 Limit. in pœnalibus † nam si Titius promisisset non offendere Sempronium, & ille, vel vnus ex hæredibus illius, & eius hæres sub pœna offendatur ab vno hæredum Titij, in solidum, conueniri potest pro tota pœna. *Bart. in l.* 4. *§. cato*, *ff. de verb. obligat. num.* 30. *vbi Ripa. num.* 99. addēdo eam totam deberi offenso, relati a *Clar. in prax. § fin. q.* 58. *num.* 34. *& a Caual. in Specul. com. opin. q.* 77. *in prin.* *Mandel. cons.* 548. *quamuis num.* 5.

30 Contrarium † tenent, *Claud. de Saysel. in d. §. cato. num.* 36. *& Alciat. num.* 186. & istam opin. esse veriorem asserit, & probat. *Caual. in Specul. commun. quæst.* 76. *Titius in prin. vsq. ad num.* 10. referens exempla emphiteutæ, & feudatarij vnius rei, plurium dominorum, qui non cadit nisi pro parte eius quem offendit, relati a *Clar. in prax. § fin. quæst.* 48. *nu.* 34. *vers. multi*, vbi agit, etiam quid dicendum si inter hæredes sit fœmina. *Caual. in Spec. com. opin. q.* 77. *ex legibus num.* 2. *& seq.* vbi agit, quid dicendum de vxore, *et Rip. in l.* 4. *§ cato ff. de verb. obligat. num.* 96. *et seq.*

Examinat, seu concordat. *Ripa. in l.* 4. *§. cato*, *ff. de verb. oblig. nu.* 42. *et seq. et nu.* 100. *et seq.*

31 Limit. vbi testator † contrarium mandauit. *l. ab omnibus*, *ff. de legat.* 1. *l. cum ab vno. ff. de legat.* 2. *glos. l.* 2. *verb. placuit vers. quinto*, *C. de hered. act. vbi Cyn. vers. quarto*, *addendo id fieri*, non vi legis, sed potestate testatoris, vt censuit, etiam. *Cast. d. l. cum ab vno*, *in prin. Obstant tamen dicta supra Ampliat.* 3.

32 Limit. vbi pars † hæreditaria est incerta. *Bald. in l.* 2. *C. de hered. action. num.* 13.

33 Limit. in indiuiduis † veluti si agatur de conditione adimplenda, vel de aliquid dando, restituendo, vel faciendo. *Costa de portion. & rata*, *quæst.* 23. *actiones nu.* 9. *et ex Guid. papa*, *singul.* 297 *licet Gul. Mayn. l. ea quæ in partes*, *ff. de reg. iur. num.* 4. *et seq.* vbi præterea tradit quomodo cognoscatur diuiduum ab indiuiduo, *Rip. l.* 4. *§. cato ff. de verb. oblig.* 19. *nums.* 22. *& seq.*

34 *et seq.* ampliando præsertim si personalia actio † sit bonæ fidei. *Sal. l. 2. C. de act. hæred. num. 1. in fin. et Bald. num. 2.* eam afferens rationem, quia formæ indiuisibiles, non recipiunt nomina partitiua.

35 Limit. vbi hæres † conuenitur ad præstandũ factum indiuiduum. *l. in exequutione §. secundo ff de verb. oblig. Cyn. in l. 2. C. de act. hæred. col. final. in fin. vers. in tertio. quamuis Angel d. l. 2. vers. ita in obligatione faciendi*, firmet. non facta distinctione facti diuidui, & indiuidui vnumquemque hæredum conueniri insolidum.

36 Limit. vbi actum † fuit actione stricti iuris, competenti contra hæredes, non quia simpliciter sint heredes, sed quia res ad vnum illorum peruenit. *l. si plures ff. de vi et vi armat. Ripa in l. 4. §. cato, ff. de verb. obligat. num. 28. vers. quinto.*

37 Limit. si agatur actione † quasi reali. *l. 2. §. fin. ff. de prætor. stipul. l. si possessor ff. de rei vẽd. cat. Cyn. per hæc iura in l. pro hæreditarijs C. de act. hæred. in prin. vbi Salic. num. 9.* sublimitat † si lis fuerat cum defuncto contestata, quamuis vnus hæredum tantum possideat, idem latius repetens, *num.* 10. aliter distinguit. *Alberic. in l. cum ab vno, ff. de legat. 2. num. 4. Gratian. discep. tat. 16. num. 27.*

39 Limit. vbi † vnus hæredum conuenitur ex causa dotis, vt dixi *infra* §. 6.

40 Limit. vbi vnus † hæredũ conuenitur actione bonæ fidei, ad restituendam rem, si facultatem habeat rei restituendæ, nam in solidum conueniri potest. *l. 3. §. hæres ff. commodat. et late prosequitur Ripa, in l. 4. §. cato ff. de verb. obligat. num. 24. Bal. l. 2. C. de act. hæred. num. 9. in fin.*

41 Limit. vbi vnus † hæredum, vel ex pluribus obligatis, conuenitur actione personali, stricti iuris, ad restitutionem rei, pro qua competit rei vẽdicatio, si habeat facultatẽ rei restituendæ, *l. si plures ff. de vi, et vi armat. Ripa l. 4. §. cato, ff. de verb. obligat. num. 27. late prosequitur.*

42 Limit. vbi actio † personalis habet cõcomitãtiam cum reali, nam propter vnionem istam, agi potest in solidum contra eum hæredem, qui solus possidet. *l. si pluris, ff. de commod. per quæ iura ita firmat Salic. in l. 2. C. de hæred. action. num. 4. in prin.*

43 Limit. vbi agitur † ad consequendum rem legatam, quæ sit hæreditaria, siue illa possideatur ab vno hæredum, vel ab omnibus in confuso. *Sal. in l. 2. C. de act. hæred. num. 8. circa med.*

44 Limit. vnus † hæredum possidet rem, quæ vendicatur. *Fulgos. in l. 2. C. de act. hæred. nu. 2. circa fin.* addendo condemnandum esse insolidum, etiam quoad accessoria, veluti interesse, si conuentus sit in dolo, & siue agatur actione bonę fidei, siue stricti iuris.

45 Limit. vbi agitur † ad pœnam, vel interesse, si omnes sint morosi. *l. in deposito, 9. l. si duo 22. ff. deposit. Ripa in l. 4. § cato ff de verb. oblig. nu. 28. vers septimo, & dixi de Laudem. q. 24. ar. 1. num. 31. lib. 1.*

46 Limit. vbi agitur † contra hæredes ad interesse ratione doli, vel culpæ: *Rip. in l. 4. §. cato. ff. de verb. oblig. num. 28. vers. septimo.*

47 Limit. vbi vnus † hæredum conuenitur ex debito, vel dolo commisso circa rem depositam si alter illorum, vel reliqui non sint soluendo. *l. si duo ff. deposit. Gomez var. resol. lib. 2. cap. 10. num. 4. circa fin. Rip. l. 4. §. cato ff. de verb. oblig. n. 28. in fin.*

48 Quid si defunctus † debebat vnam, vel plures operas diurnas, quomodo conuenientur heredes ad illarum præstationem. *Iacob. de S. Gre. tract. de Rhodijs num. 3. & seq.*

49 Quid si vnus † hæredum conueniatur ad rem tradendam, vel restituendam. *Salic. in l. 2. C. de action. hæredit. num. 12. vsque in fin. Bald. in l. cum ab vno 55. ff. de legat. 2. num. 2.* vbi distinguit an agatur reali, vel pèrsonali, an omnes possideant, vel nullus, an agatur actione bonæ fidei vel stricti iuris.

50 Quid si vnus hæredum † contrafaciat obligationi facti indiuidui, an ille in solidum, vel proportione sua tantum conueniatur. *Ripa. in l. 4. §. Cato ff. de verb. obligat. nu. 42. & seq. pluribus subdens 48. & seq. & num. 72. et seq. plurib.* agit, quid dicendum de obligatione dandi.

51 Quid autem, † sit dicendum, si vnus ex hæredibus conueniatur ad præstandam, premissam speciem, vel genus, vel factum communis auctoria, distinguit. *Cyn. in l. 2. C. de action. hæred. col. fin. vers. si speciei & sal. nu. 3.* & 10. 12. & *seq. ex his.*

52 Quid si vnus † heredum conueniatur rei vendicatione, distingue *per. Bart. in l. 2. §. fin. ff. de prætor. stipul. num. 4. et seq.*

53 Quid si hæres † conueniatur ad faciendum, quæ illius auctor facere debebat. *Sal in l. 2. C. de hæred action. num. 11. & seq.*

§. II.

SVMMARIVM.

Hypotheca est indiuidua. 1

Hæres conuenitur insolidum in actione hypothecaria. 2. *ampl.* 3. 4. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. *declara* 15. *Limit.* 5. 16

Hypotheca causata occasione annui census, et ex alia causa differt. 6

Census si fuerit impositus super pluribus prædijs an in solidum contra vnum agi possit. 16

1 Ratione indiuiduitatis † quam secum portat hypotheca, *l. solutum § creditori, ff. de pignor. action. l. 1. C. si vnus ex plurib. hæred vbi Bald. num. 1. notat. Afflict. decis. 213. num. 4. vbi V rsil. num. 4. et seq.* & late probaui de Laudemio. *lib. 1. q. 7. art. 7. num. 45. et seq. plurib.* Ideo regulam firmatam hoc decimo

2 capite limitaui, si actum fuit † vel agatur actione hypothecaria. *Odofred. in l 2. C. de hæredit. action. Milanens. decis. 13. lib. 2. nu. 12. Cancer. var. resol. cap. 17. De sent. execut. num. 296.*

3 Ampl. præsertim † si possessor rei hypothe-

hypothecatæ conueniatur pro Canone, vel lau-
demio debito occasione rei emphiteoticæ, quam
aliquis hæredum possidet, vt late examinaui.
tract. de laudem. lib. 1. quæst. 7. art. 7.

Ampl. præsertim † si agatur hypothecaria
4 ad effectum consequendi rem hypotecatam,
secus si ad effectum, vt sit sibi satisfactum de
debito decurso, & non soluto, quia tunc po-
tius dicitur exercere actionem personalem,
quam realem. Bart. l. fin. C. si vnus ex pluribus
hæred. & in l. rem alienam, ff. de pig. act. nu. 22.
glos. l. sicut in rem. verb. persequutione. C. de
præscript. 30. an. Angel. in l. a dicto pro, §. sen-
tentiam, ff. de re iud. cum alijs cumulatis a
Parlador. rer. quotid. lib. 2 cap. fin. part. 4. §. 1.
nu. 17. Caual. in Specul. commun. q. 76. Titius,
5 nu. 16. & seq. Limitando † si hypothecaria se-
cundo modo, sit mota occasione Canonum em-
phiteoticorum, vel Censuum debitorum, ex re
specialiter prohibita alienari ex conuentione
relata differentia, quæ datur inter hypothecam
6 † occasione census, vel annui Canonis contra-
ctam, & ex alia causa, vt conuentus ex illa,
non gaudeat exceptione excussionis, seu diui-
sionis, in ista secus. Parlador. rer. quotidian.
lib. 2. cap fin part. 4. §. 1. num. 17.

Ampl. etiam si † res hypothecata fuerit in-
7 ter plures diuisa, nam cui obuenit pars, potest
insolidum conueniri. l. fin. C. si vnus ex plurib.
hæred. Bart. l. creditoris, ff. de distract. Pignor.
Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. par. 4. §. 1.
num. 15. circa med. & num. 19. & seq. eam affe-
rens rationem, quia ius pignoris non afficit per-
sonam, sed rem. Thesaur. q. 85. realis lib. uu. 3.
declarando num. 4. procedere quatenus valor
partis possessæ patitur, vt dixerat, Odofred. in
l. 2. C. de action. hæredit vers. Nam fallit.

8 Ampl. idem † dicendum, etiam vbi res hy-
pothecata fuit vendita, vel aliter distracta, &
deinde fuit in plures diuisa, vel fuit in partes
distracta, nam quilibet partis possessor potest
insolidum conueniri. glos. l. moschis. verb. posses-
sorem. ff. de iur. fisci quam probat. Bart ibidem,
per l. creditoris, ff. de dist. pignor. Ias. in §. si quis
in fraudem. Inst. de action. num. 128. Parlador.
rer. quotid. lib. 2. cap fin. par. 4. §. 1. n. 16. Caual.
in specul. com. opin. quæst. 76. num. 25. & seq. &
num. 30. & 33.

Contrarium † tenet Dyn. in d. l. moschis, vt
9 refert. Ias. in d. §. Item si quis num. 128. in fin.
cum alijs relatis infra §. 8. vers. contrarium.

10 Ampl. præsertim † si cum hypotheca concur-
rat etiam pactum, ne res hypothecata alienari
possit. l. si creditor. §. fin. ff. de dist. pignor. Surd.
consil. 405 longa. n. 8. in prin. Gratian. Discept.
16. retractanda. num. 10. & seq. & 26. & discep.
150. Non recte num. 10. & seq. Caual. in specul.
Commun. opin. q. 76. num. 29. & seq.

11 Ampl. præsertim † si actione hypothecaria
actum fuerit contra vnum ex hæredibus. l. pro
hæreditarijs. C. de hæred. vel action. vend. l. si ne-
cessarias §. si vnus, ff. de pignor. action. l. final.
C. si vnus ex plurib. hæred. glos. l. moschis, verb.
possessorem, ff. de iur fisci, Gratian. discept. 16.
num. 9. & seq vers. contrarium, & discept. 150.
non recte, num. 13. Caual. in Specul. commun.
opin. q. 76. num. 25.

12 Ampl. etiam † si res hypothecata sit diui-
dua. l. rem hæreditariam, ff de euiction. Afflict.
decis. 203. agitur num. 4. & late Couar. var. re-
sol. lib. 3. cap. 7. num. 6. vers. quæritur. deinde.

13 Ampl. præsertim † si agatur ex hypotheca
censuali, seu ex causa census vel Canonis com-
petenti. Felician. solis. de Censib. lib. 3. cap. 4. n.
11. quem refert, sequitur Gratian. discept. 16.
reuocanda, num. 16. in fin. addendo num. 17. pro-
cedere etiam non facta excussione, quia agitur
de onere debito ex re, per hypothecariam auo-
canda. Crauet. cons. 217. num. 5. in fin. vers nec
isto casu. Caual. in specul commun. opin. quæst.
76. num. 33.

14 Ampl. etiam † si agatur contra singularem
successorem debitoris possidentem rem hypo-
thecatam, cum pacto quod non posset alienari,
& alienatio facta esset nulla; & recisa. Couar.
var. resol. lib. 3. cap. 7. num. 6. vers. hinc, Neguf.
de pignor. par. 2. memb. num. 5. per textum. in l.
si creditor. §. fin. ff. de distract. pign. Gratian. di-
scept. 150. non recte num. 10. in fin. testans de
magis communi, & ita practicari, subdens nu.
11. procedere etiam non facta prius liquidatio-
15 ne † & idem dicendum si cum hypotheca adsit
Clausula constituti, vel præcarij, & num. 17.
16 vers. ex quibus, declarat † hanc ampliationem
cessare, nisi adesset d. clausula. Caual. in Spec.
Commun. opin. q. 76. num. 29.

17 Quid autem sit dicendum sit census † fuit im-
positus super pluribus prædijs, suis finibus de-
signatis, an insolidum agi possit, contra deten-
torem vnius illorum, vel potius agendum sit,
pro illorom rata, late agit Milanens. decis. 13.
lib. 2. num. 11. vsque ad 44. et nu. 58. et seq. The-
saur. q. 85. realis. lib. 2.

---

§. III.

SVMMARIVM.

Personalia iura, nec passiue, nec actiue egrediun-
tur personam. 1

Sententia lata contra plures actione personali mo
ta per viriles est exequenda, et quare. 1. 2. ampl.
3. 4. 5. 6. 7. Limit. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15

Interdicta omnia sunt scripta in rem. 12

1 CVm personalia iura, † nec actiue, nec
passiue, egrediantur personam. l. idem
Iulianus, §. 1. ff. delegat. 1. l. si quis, ita §.
§ penul. ff. de testam. tut. l. 1. § ne autem, C. de ca-
duc. tollend. l. idem 26. §. personale, ff. de pact. l. ex-
ceptiones, ff. de except. Ideo non mirum si quæ-
uis sententia † lata contra plures, personali
actione intentata, in viriles partes exequutionis
demandetur contra condemnatos. Cyn. in l. 2.
C. de act. hæred. col. fin. vers. personalis, Gratian.
discept. 16. retractanda, num. 7. et seq. Surd. cons.
150. num. 35. circa med.
3 Ampl. etiam † si isti plures condemnati pacti
fuis-

fuissent, vt vnus illorum solidum soluere deberet. *l. planc. ff. famil. hercisc. & latius dixi supra, §. ampliat. 6. & 10.*

4 Ampl. etiam si isti plures † condemnati non expressa quota essent singuli obligati insolidum, *l. 1. C. si plures vna sentent. Afflict. decis. 215. sexdecim. num. 1. vbi Vrsil. num* 1. & 2. limitat. si

5 iudex † in sententia apponat Clausulam Omni meliori modo, vel quod creditor sit contentus vnica solutione, *Scaccia, de re iudicandi, glos.*

6 *14. q. 22. num. 11. & seq.* declarando † quod nō tamen creditor excluditur quin nouo iudicio petat solidum.

7 Ampl. præsertim † si agatur actione personali stricti iuris *l. 2. C. de act. hæred. l. pacto. successorum C. de pact. Goffred. l. cum ab vno 54. ff. de leg. 2. nu. 2. in fin.*

8 Limit. vbi † actum fuit actione personali cōpetenti ad indiuidua contractu, obligatione, & solutione. *l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig. Ripa l. 4. §. cato ff. de verb obligat. num. 28. vers. fallit. primo. Angel. l. 2. C. de act. hæred. numer. 1. in prin.*

9 Limit. † si actum fuit actione competenti ad indiuidua obligatione, & solutione, *l. stipulationes non diuiduntur ff. de verb. oblig. Ripa l. 4. §. cato ff. eod. num. 28. vers. fallit secundo.*

10. Limit. si actum † fuit actione bonæ fidei ad rem restituendam, contra habentem facultatem rei restituendæ. *l. 3. §. hæres ff. commodat. Rip. l. 4. §. cato. ff. de verb. oblig. num. 28. vers. tertio fallit.*

11 Limi. vbi actum † fuit actione personali stricti iuris competenti ad rationem rei, pro qua competit etiam actio realis contra habentem facultatem rei restituendæ. *l. si plures, ff. de vi, & vi armat. Rip. l. 4. §. cato ff. de verb. oblig. n. 28 vers. quarto.*

12 Limit. in actionibus in rem scriptis, vt sunt regulariter omnia interdicta. *l. penul. ff. de interdict. Ripa in l. 4. §. Cato, ff. de verb. oblig nu. 28. vers. sexto.*

13 Limit. vbi agitur † actione personali competenti ad interesse, ratione doli, vel Culpæ cōmissæ per hæredes. *l. 1. § si apud duos l. in deposi. cum l. seq. ff. deposit. Ripa in l 4. §. cato. ff. de verb. oblig. num. 28. in fin.*

14 Limit. vbi agitur † actione personali bonæ fidei, vel quasi, vbi conuentus solus possidet, *l. 4. §. hæres ff. commodat. l. siquis ex argentarijs §. 1. ff. de edend. Gofred. per hæc iura in l. cum ab vno, 54. ff. de legat. 2. num. 3.* & hæc ratione sub vnum ex hæredibus conueniri posse insolidum ad restituendam dotem, vbi testator ita iussit, quasi designauerit eum illam possidere.

15 Limit. vbi actum † fuit actione personali, vnlta eum reali in origine, *Bald. in l. 2. C. de hæred. action. num. 14.*

§. IV.

SVMMARIVM.

Alimenta debita a pluribus singuli conueniri possunt ad illa præstanda. 1. *& quare.* 2. *ampl.* 4. 7. *Limit.* 5. 6

1 INter cætera alimentorum † priuilegia illud est præcipuum, quod si fuerint debita a pluribus possit vnus insolidum conueniri, & condemnari ad illorum præstationem. *l. 3. de aliment. legat. glos. in l. 2. verb. placuit. vers. quarto C. de hæred. action. vbi Cyn. vers. secundo, & Bal. num. 5. in fin. & num.* 10. eam affe-

2 runt † rationem, quia particularis solutio est, difficilis & habet multa incommoda, seu verius sicuti vsus est indiuiduus, quia inuentus ad substentationem, quamdam hominis, quæ si minuatur corrumpitur subiectum, ita, & cibaria per partes præstita, si non eadem tempore præstantur, corrumpunt alimentarium, conuenire autem tempore in præstatione alimentorum est difficile, aut nunquam continget, & deficiente vno in præstatione partis, nihil dicitur præstitū, & considerat, *Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 14. non erit nu. 10. dum prius, num. 5. & seq.* retulisset qui vellint, & nollint, præstationis alimen-

3 torum † causam esse indiuiduam. *Sal. in l. 2. C. de action. hæred num. 5.* concludens præstationem alimentorum esse indiuiduam solutione. *Borgn. de vsufruct. mulier relict. n. 137.*

4 Ampl. præsertim † vbi alimenta sunt præstāda a pluribus, ex præcedenti obligatione vnius tantum, nam quia ex persona hæredum non altetatur prima obligatio, tunc quisque conueniri potest in solidum *l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig. Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 14. non erit n. 15. & seq. subdens in vers.* Vnde infertur quod si plures † promittant aliquem alere non possunt conueniri insolidum, sed solum pro virili, quia diuisio inter illos est tacite inducta a principio, *l. si fundus. § si duo, ff. de pignor. l. reos, §. cum in tabulis ff. de duob. reis, Gratian. discept. 16. num. 40.*

6 Limit. vbi † alimenta sunt præstanda a pluribus hæredibus, nam nemo illorum conueniri potest in solidum, sed tantum pro portione hæreditaria, *arg. l. si fundum. § si libertus, ff. de legat. 1. vbi Bart. Angel & reliqui. Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 14. non erit num.* 14. subdens rationem in vers. & si dicatur, quia institutis pluribus testator ab origine censetur grauasse debitores in viriles, nec facta prestatione per partes in aliquo noa alteratur ius creditoris alimentorum, cum tamen nu. 5. dixisset † posse

7 officio iudicis prouideri, vt ab vno illorum tantum præstentur vt post eū concludit, *Gratian. discept. 16. num. 27. & seq.*

§. V.

SVMMARIVM.

Collectiua nomina quæ sint. 1.2.3
Plures collectiue nominati cum expressione nominis vnius pro vno reputantur. 4. *Ampl.* 5. 6.7.8.9.10.11.12.13. *Limit.* 14.15.16.17.18. 17.18.10.20.21.22.23.25.
L. antepen.§. Lutius el.1.ff.de legat.2. declaratur. 24
Plures vocati nominibus proprijs, vel appellatiuis, simul, vel disiunctim, an habeantur loco vnius. 26
Pater, & filius vocati simul cum alio, an illi admittantur per capita. 27
Vnus cum pluribus collectiue vocatus, an habeat maiorem partem vocum. 28

DVo in hoc §. in quo agendum est, quando plures habeantur potentia iuris vice
vnius, sunt præmittenda. Primo, quod
1 quædam sunt nomina † quæ dicuntur collecti-
ua, quæ prolata iam in singulari, quā plurali nu-
mero, vi sua contrahendo, seu colligendo mul-
titudinem, quam intellectui loquentis, vel au-
dientis repræsentant, vnum tantum signant, &
pluralitatem corporum, quam comprehendunt,
in vnum contrahunt; qualia sunt ista populus,
gens, turba, vulgus, Collegium, & similia, quæ
licet ex pluribus distantibus corporibus constēt,
nec in vno verificari possint ad sui tamen essen-
tiam, & consistentiam, seu durationem plura-
litatem requirunt, *l. Neratius* 85. *ff. de verb.
signif. l.1. ff. quod cuiuscunque vniuersit. l. prætor, §.1. ff. vi tenor. rapt. Barbat. conf.* 17. *præclare col.4. vol.*1. *Roman. conf.* 436. saltem ipso,
quod redacto populo, vel Collegio ad vnum
tantum alij possint addi, seu subrogari. *Rebuf.
d.l. neratius, vers. ius autem Collegij*.

Secundo, quod sunt quædam nomina quæ vi
2 sua collectiua sunt, dum plures signant in ab-
stractu, sed effectu ex innata illis distributione
in vno tantum verificantur, nec intellectui no-
stro vnitatem repræsentare possunt propter di-
uersitatem, quæ includitur in distributione
partium vnicuique collectiue enunciato attri-
3 buendarum † huius generis collectiuorum ver-
borum sunt dictiones illæ. Quilibet, quisquis
vter, vterque, & similia, quæ collectiua plurium
subiectorum quidem sunt, sed effectu partitio-
nem deinde secum trahunt. *l si pluribus* 45. *ff.
de legat.2. l. hoc articulo, 29. ff. de hæred. instit.
l.3. ff. de iur. codicil l.3. l. Lutius Titius, ff. de
legat.1. l. quisquis 95. ff de legat.3. l.1. ff. de rer.
permut. l. vter ex patribus. ff. de cond. instit. glos.
in §. non solum, 2. inst. per quas person. nob. acquir. l.3.1 in princ. ff. rerum amot. l si quis id
quod 7. §. serui ff. de iurisdict. omn. iud. Bart. l.
qui filiabus, § si quis, ff. de legat.1. nu.1.*

His præmissis si ex debitoribus, vel credito-
4 ribus † aliqui fuerint collectiue nominati quā-
uis illi plures sint, vicem tamen vnius obtinēt,
secus si vnus ex illis sit singulari nomine nominatus debitor, vel creditor. *l si quis Titio, 8. ff. de
vsufruct. accrescend. l. interdum, ff. de hæred. instit. l si pater filios, de vulgar. Dec. conf.* 122.
*pro tenui, num.*2. vbi plures, & plura congerit.
*l. liber homo, §. Titius, ff de hæred. instit l si pater filio, ff de vulgar. Ias. l. fin. C. de impub. n.*5.
vbi *Dec. eodem n.*1. *& seq. Paris. conf.*4. *Puteus
lib.3. num.*19.
5 Ampl. etiam † in pœnalibus, nam condemnato rectore, & scholaribus in pœna centum
scutorum, rector soluet dimidium scholares reliquum. *Angel. in l. interdum, ff. de hæred. inst.
Ripa in l. re coniuncti, ff de legat.* 3. *num.*104.
Idem dicitur si condemnati sint monachi, &
Abbas, vel homines, villæ, & Syndicus, si non
denunciant delictum factum intra fines villæ,
vel damnetur prætor cum suis officialibus, vel
Episcopus cum capitulo. *Butrig. Angel. & Sal.
in l. quoniam iudices, C. de appellat Angel. &
Imol. in l. liber homo, §. Titius, ff. de hæred. inst.
Bald. in l. si plures, ff. de pact. in secundo not.
Host. Io. Andr. Abb.* & reliqui *in cap. postulasti, de concess. prabend.* & has, & similes alias
plures quæstiones referunt *Ias. in l. final. C.
de impub. num.*6. *& Dec. num*.8. *Felin. in cap.
pastoralis de rescript. num.* 9. *Boer. decis.* 59.
*num.*8.
6 Ampl. etiam † vbi plures vocantur, seu obligantur vno nomine collectiuo, sed etiam vbi alij
vocantur, vel obligantur alio nomine collectiuo, veluti fratres Sempronij, & filij Titij, se
obligant, vel admittantur. nam filij Titij, quotquot erunt, pro mediate erunt obligati, seu admissi, pro alia medietate fratres Sempronij, nec
vlla habebitur ratio, quod illi sint numero plures, isti pauciores. *Angel. & Imol. in l. si communis seruus, ff. de stipul. seru. Ripa in l. re coniuncti, ff de legat.* 3. *num.* 105. *Ias. in l. fin. C.
de impub. nu.*9. *vers. item ex prædicta, & vers.
ex quo not. Ripa in l. re coniuncti, ff. de legat.*
3. *num.* 105.

Obstant dicta *infra vers. limit.* vbi plures.
7 Ampl. etiam † in statutis. *Ias. in l. fin. C. de
impub. num.*6. *vers. ita si statutum. Limitando. num.* 7. *vers. nisi secundum Imol.* si constet
statuentes aliud voluisse. *Dec. l fin. C. de impub.
num.*5. *vers. & quod dictum*.
8 Ampl. etiam † in iure eligendi, nam si Rectori, & scholaribus detur facultas eligendi notarium, tantum potest rector solus, quantum tota vniuersitas scholarium. *Angel. & Imol. in
l. liber. homo, §. Titius el 1. ff. de hæred. instit.*
quos refert, & sequitur *Felin. in cap. pastoralis
de rescript. num.*9. *in princ.* Limitando si aliud
appareat de voluntate concedentis. *Ias. l. fin.
C. de impub. nu.*7. *& 9. vers. Host. & Io. And.*
9 Ampl. idē dicendum † si pluribus data sit iurisdictio, nam si alia vni illorum sub nomine collectiuo fuerit data, alijs sub nomine proprio, vel
dignitatis, collectiuus habebit vnam vocem
tantum, & reliqui tot voces, quot fuerunt nominati in capita. *Socin. conf.*40. *exactis lib.* 1.
num. 2. *Ias l fin. C. de impub. nu.*6. *in fin.*

Ampl.

10 Ampl. etiam † in legato iurispatronatus. *Dec. conf.* 122. *pro tenui, nu.* 1. *verf. circa med. verf. vnde prædicta verba, & num.* 2. *verf. ex quibus. Ripa in l. re coniuncti, ff. de legat.* 3. *num.* 104. *in fin.*

11 Ampl. etiam, vbi † qui collectiuo nomine vocantur sunt vocati in separata oratione a vocato nomine proprio, etiam quod vocetur alius per verba pluralis numeri. *Dec. conf.* 122. *pro tenuit, num.* 2. *in prin. & in fin.*

12 Ampl. in † quacunque materia, siue illa sit fauorabilis, siue odiosa, siue stricte, siue late sit intelligenda. *Ias. in l. final. C. de impub. num.* 5. *& seq.*

13 Ampl. etiam in † fideicommissis, seu substitutionibus. *Bart. in l. quidam, §. si tibi, ff. de reb. dub.* quem refert & sequitur. *Ias. in l. fin. C. impub. num.* 9. *verf. prædicta.*

14 Limit. † vbi plures vocantur nomine collectiuo personas respiciente, veluti si quis instituat nepotes ex duobus fratribus. *l. quoties.* §. *hæredes, ff. de hæred. instit. § sed si plures. Inst. eod. l. turpia, §. fin. ff. de legat.* 1. *l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de legat.* 2. *Dec. conf.* 412. *col.* 1. *Peregrin. conf.* 32. *Dominus lib.* 3. *numer.* 12. *& seq.*

15 Limit † vbi filij vocatorum collectiuo nomine, mortuis vocatis primis, sunt vocati, nam tunc tales filij admittuntur per partes viriles. *Paris. conf.* 4. *Petrus lib.* 3. *nu.* 20. *in fin.*

16 Limit. vbi nomine † collectiuo vocantur posthumi, nam quicunque nati fuerit post mortem patris admittuntur in partes viriles, seu per capita. *Ripa in l.* 4. *§. cato, ff. de verb. obligat. num.* 108. *subdens, nu.* 109. qui aliud censeant, & velint hanc limitationem veram si verbum posthumus sit prolatum in numero plurali, secus si in singulari.

17 Limit. vbi collectiue † vocatus cum speciali ter nominato disponens voluit æquis partibus admitti, veluti si dictum fuerit lego Titio prædium, quod volo communicari filijs fratris mei. *Ripa in l. re coniuncti, ff. de legat.* 3. *num.* 3. vbi plures congerit.

18 Limit. vbi de contraria † voluntate eius, qui verbis collectiuis est vsus constat. *Iaf. in l. fin. C. de impub. suqst. num.* 7. *verf. nisi secundum. Felin. in cap. pastoralis de rescript. num.* 9. *in princ. Dec. conf.* 122. *pro tenui, uum.* 1. *verf. sed tamen & num.* 2. *verf. nam allegata.*

19 Limit. vbi is † qui proprio nomine obligatur, est vnus ex his, qui collectiuo nomine continentur, veluti si mandetur Titio, & reliquis societatis bancariæ, vt soluant, vel exigant certam summam, quia tunc Titius solus, non exiget, vel soluet dimidium, & reliquum, alij socij, sed tota societas, vel pro numero sociorũ soluent & exigent. *Dec. conf.* 122. *pro tenui, col. final. ver. Bart. in l. si seruus.*

20 Limit. vbi nomini † collectiuo additum esset nomen distributiuum, quisquis, velquilibet. *l. fin, C. de impub.* vbi *Ias. notat. nu.* 9. *verf. istam regulam, & Cyn. num.* 8. *Ripa in l.* 4. *§. cato, ff. de verb. obligat. num.* 110. declarando procedere modo sint, positi in eadem oratione, *& in l. re coniuncti, ff. de legat.* 3. *num.* 110. quia distributiua extinguit vim collectiuæ. *l. si liber homo, §. si titius, ff. de hæred. instit.*

21 Limit. vbi nomini † collectiuo addita esset dictio ex qua indicaretur disponentem voluisse collectiue vocatos habere partem partem, cum vocato nomine proprio. *Iaf. l. fin. C. de impub. num.* 9. *verf. istam regul.* exemplum referens, si dictum fuerit æqualiter soluant, vel puniantur. *l. interdum, ff. de hæred. instit. Alberic. d. l. fin. n.* 5. *circa fin. verf. si instituendo. Parif. conf.* 4. *Petrus lib.* 21. exemplum referens si dictum fuit æquis portionibus.

22 Limit. vbi concurrerent † aliqua, propter quæ verisimiliter dicendum esset disponentem voluisse recedere à regula collectiuorum. *l. qui cum plures in princ. & ibi Bart. ff. de vulgar. Iaf. l. fin. C. de impub. num.* 9. *verf. secundo.* Limita, exemplum referentes si plures personæ essent primo loco institutæ in diuersis partibus, deinde essent substitutæ sub nomine collectiuo per partes, nam tunc censentur vocati in viriles partes. *Parif. conf.* 4. *lib.* 3. *num.* 11. *& seq.*

23 Limit. vbi testator † prohibuit rem simpliciter alienari extra familiam, quia inde præsumitur disponentem vocasse in partes viriles, quos nomine collectiuo nominauerat. *antepen. §. lutius, et l ff. de legat.* 2. textum ita fuisse intellectum, *à Dyn. & Bart* refert *Iaf. in l. fin. C. de impub. num.* 9. *verf. tertio, & Cyn. ibid. num.* 4. *post med. et Alberic. num.* 4. *Ripa l. re coniuncti, ff. de legat.* 3. *num.* 106. subdens deinde ratio-

24 nem † & intellectum d. §. *Lutius. Parif. conf.* 4. *Petr. lib.* 3. *num.* 22.

25 Limit. vbi plures sunt † vocati nomine collectiuo, cum alio qui continetur sub nomine collectiuo, quia ne dicantur vocati ad imparia, omnes censentur vocati in viriles. *Rafael. in l. re coniuncti, ff. de legat.* 3. *num.* 107. *Parif. conf.* 4. *Petr. lib. num.* 8. concludens vocatis hæred. Ioannis & Guidonis singulos esse vocatos in viriles.

26 Quid autem sit dicendum † si plures vocentur nominibus proprijs tantum, aut appellatiuis tãtum, aut appellatiuis proprijs. *Alberic. in l. fin. C. de impub. num.* 5. *et sed. verf. vltimo.*

27 Quid dicendum † vbi pater & filius vocantur cum alijs collectiue nominatis, an pater & filius tanquam vna persona admittantur, ad dimidiũ, vel trientem, & in residuo qui fuerunt collectiue vocati. *Cyn. in l fin. C. de impub. in fin.*

28 Quid autem, † sit dicendum, vbi singularis persona vocata cum pluribus collectiue, habet vnum ex vocatis collectiue qui secum sentiat, an dicatur ille habere maiorem partem vocum, videndus *Felin. in capit. pastorales de rescript. num.* 9. *verf. et illa persona.*

§. VI.

SVMMARIVM.

Baldus nouellus quare sic dictus. 1
Hæres vnus ex pluribus conueniri potest insolidum dotis causa. 2. 3. *& quare.* 6. *Contrarium.* 8. 9
Baldus omnia sciuit. 11
L. eum ab vno, ff. de legat. 2. late declaratur. 5. 6. 9. *in fin.* 12. 13. *vsque in fin.*

INter cætera dotis priuilegia, quæ cum labore, & ingeniosa methodo fuere collecta
a Baldo de Bartolinis, ob insignē eius vtriusque
1 que iuris peritiam nūcupatur † Baldus Nouellus
in suo *tract. de dote par. 8 priuileg. 39.* illud refert, vt aduersus dispositionem, *l. 2. C. de hæ-*
2 *red. action.* insolidum conueniri possit, † vnus
ex pluribus hæredibus ad solutionem dotis, asserens id probari. *l. cum ab vno*, 55. *ff. delegat. 2*
iuxta primum intellectum, qui datur eidem textui a *glos. ibidem, verb. putat. vers. responde speciale in dote, & Bart. ibidem num* 1. hoc notat
tamquam singulare, quod actio personalis hæreditaria datur contra vnum ex hæredibus insolidum, ne mulier cogatur agere contra plures
personas, & hanc esse veram opin. & illam tenete *Dyn. & Cyn. in d. l. 2.* idem repetit, *Bart. in l. continuus.* 137. *§. penul ff. de verb. oblig. n.*
10. *vers. fallit* in actione de dote. Addendo eodem *Bald. Nouello*, hanc esse communem
3 opin. mulierem præterea † habere hoc priuilegium, quod negatur fisco, & illud fuisse concessum fauore dotis, & mulieris, quæ illi renunciare potest conueniendo hæredes pro portionibus hæreditarijs, dubitans, in fine, an idem
4 † sit dicendum vbi de dote constat tantum ex
testamento mariti, intelligendo præcedentia
vbi de dote constat ex antecedenti instrumento,
in quo si fuisset conuentum de repetenda dote
ab vno ex hæredibus, inutile esset tale pactum,
nisi soueretur fauore vltimæ voluntatis, post
Bart. idem per eumdem *text in l. cum ab vno.*
voluerunt, *Imol. in l. seruo legato, 69. §. si testator, num. 3. vers. fallit in creditore ex causa dotis, ff. delegat.* 1. addendo esse casum singularem
& Cuman. in d. l. ab vno, n. 2. vers. quomodo ergo debet posse tantum, sentiens releuantiam dispositionis *l. 2. C. de hæred. action.* concludit tenendam esse istam opinionem, quia melius dici nō
potest, *& ibidem Florian. de S. Petro n. 2.* vbi
plurib. firmat tenendā esse opin. *Bart.* quæ ēst
communis, & hoc esse speciale priuilegium dotis vult, *Rip. in l. 4. §. Cato ff de verbor. obligat. num. 25. vers. vltimo. Imol. d. l. eum ab vno*, asserens hunc esse casum singularem fauore dotis
5 & ex pluribus intellectibus † qui dantur illi textui, sibi magis placere, quod intelligatur fauore dotis, & esse casum exorbitantem, nec extendendum. *Sal. in l. 2. C. de hæred. act. n. 6.* testans
de communi, & reprehendens, *Bald. qui aliud censuit vt dicem infra Odofred. d. l. 2. vers. item, fallit si testator.* concludens *per d. l. eum ab vno,*
limitari *d. l. 2.* & quemuis ex hæredibus, insolidum conueniri pro portione hæreditaria, qui
deinde agit familiæ herciscendæ contra alios, *Alberic. in l. eum ab vno 55. ff. de legat. 2. ante nu. 1 in fin. sequendo Dyn.* affirmat hoc esse speciale
dotis, & procedere volente vxore conueniri
eum hæredem quem testator grauauit *& nu.* 4.
6 † rationem refert, quare grauatus solus conueniri possit, quia testator quodammodo designauerit illam ab eo possideri, *Cast in d. l. eum ab vno num.* 1. concludens eum textum esse singularem, quia cum lege 12. tabul. inter hæredes
esset diuisa actio in partes hæreditarias, conueniretur tamen vnus illorum ita volente vxore, cui
maritus iussit ab vno hæredum dotem restitui,
idem tenentes. *num. 2. addendo n. 4. in fin. vers. primo quod hoc sit speciale*, eum solidi actionē
dari fauore dotis, & omnes doctores ita intelligere eum textum, reprobando reliquas solutiones, quæ dantur eidem textui, & procedere
7 etiam in omni † debito ex contractu bonæ fidei,
secus si stricti iuris, post antiquos idem censuere moderni aliqui, videlicet *Afflic. decis.* 332.
Gabriel. num 2. in prin. vbi vers. num. 6. concludens d. l. eum ab vno, continere casum singularē
fauore dotis, *idem repetit Vrsil. ad Afflict. decis.* 213. *agitur num.* 10. *Surd. decis* 90 *ex pluribus, num. 1. in fin.* testans hanc opinionem esse veram, & communem. *Otter Roman. Lucubrat. disput. 3. num. 9. Cornazan. decis.* 35 *ex num. 6.*
8 Contrarium scilicet, quod non insolidum
† pro dote experiri possit mulier contra vnum
ex hæredibus, sed agendum sit pro rata & portione hæreditaria, censuit Senatus Mantuanus,
vt refert *Surd. decis. 90. ex pluribus num. 1. vers. hac decis.* & in eadem sententiam inclinasse sacrum Consilium Neapolitanum refert. *Anton. Gizarel. decis. 52. cōtingit. in fin. miror Io. Bap. Costam.* præceptorem meum in primis iuris
clementis in *tract. de portion. & rat.* hunc casum omisisse, nisi me fallit memoria, & defecerim in rimando quæ ille ibidem docte explicauit.
9 Huius contrariæ opinionis † fuit *glos. si illius* expressa, & tacita dicta considerentur cum *in l. 2. C. de action. hæred. in verb. placuit. vers. quinto*, dum relatis casibus quibus cessat dispositio, *d. l. inquit*, quinto fallit si testator legauerit ab
vno hærede creditori hæreditario causa debiti
compensandi tunc enim hæres ille vsque ad quātitatem legati onus æris alieni sustinebit. *l. eum ab vno, ff. delegat 3. & eadem glos in d. l. eum ab vno. verb. putat.* dum præmisso quod hæredes conueniendi sunt pro portionibus hæreditarijs, subdit speciale esse in casu illius legis cau-
10 sa dotis, vt euitetur † circuitus, quem vitandum esse etiam in alijs causis sit a iure constitutum. *glos final in l dominus test amento, ff. de condi. & d. b. cum alijs, cumulatis a Tiraquel. de retract conuent. ad finem tit. num. 25. & seq. Granat. decis. 103. num. 108. & 192. & seq.* subdit aliam eiusdem textus intellectum videlicet
in grauatum hæredem dari actionem, non directo,

ĉto, ſed per obliquum, quia conuentis ſingulis
hæredibus pro portione hæreditaria, illi conue-
nient grauatum familiæ herciſcundæ, vt ſolant
ſolidum iuxta præceptum teſtatoris.

Baldus † qui teſte *Roman. ſingul.* 130. *&* 380
11 *fuit inueſtigatur egregius*, & omnia ſciuit, &
nihil in iure intactum reliquit, vt aſſerit *Iaſ. in*
§. ſed iſtæ Inſt. de action. num. 57. *in d. l. cum*
ab vno. 55. *ff. de legat.* 2. relatis dictis *gloſ. Dyn.*
Cyn. & Bart. circa eiuſdem textus intellectum,
credidit ex diſtinctione † quam ipſe refert ceſ-
12 ſate omnem dubitationem, videlicet, quod ſi
hæres grauatus ſolus poſſidet, & conueniatur
actione reali, vel quaſi, vel actione bonæ fidei
ſolus conueniri poſſit, ſecus ſi omnes poſſident,
& conueniatur actione ſtricti iuris, & perſona-
li, comprobans ſuam diſtinctionem ex ſimili de-
13 ducto *ex l. verum, §. fin. ff. pro ſocio.* † *& in l.*
2. *C. de action. hæredit. num.* 10. relatis eiſdem
dictis Doctorum, concludit in fine, eos igno-
raſſe quid dixerint, ſubdens *num.* 11. *& ſeq.* diſ-
poſitionem. *d. l. cum ab vno*, procedere exem-
plo delegationis, qua facta delegatus debitor
conuenitur a delegatario, ex quibus, licet in
ſua ſolutione reprobetur *a Salyc. ibidem num. 6.*
circa med. aperte colligitur, quæ in eodem textu
ſunt diſpoſita, illum, velle procedere in quo-
cumque contractu, in quo quis ſit obligatus, &
faciat legatū animo compenſandi, & eodē con-
textu factam mentionem de dote, potius exem-
pli cauſa, quam quod dotis ſit priuilegium, vt
vnus hæredum directe, vel per obliquum inſo-
lidum conueniri poſſit accedente diſpoſitione
teſtatoris, quæ vim legis in ſuum hæredem
habet, *§. diſponat auth. de nupt.* & ita cenſuit,
etiam. *Fulgoſ. in l.* 2. *C. de act. hæred. verſ. in ea-*
dem gloſ. el 2. negans, id eſſe ſpeciale in dote,
& d. l. cum ab vno, procedere in quocumque
creditore.

Quibus rationibus firmetur poſterior hæc opi-
nio, quā credo veram acceptante muliere teſta-
mentum *Alberic. d. l. cum ab vno ff. delegat.* 2.
ante. num. 1. *in fin.* referunt *Surd. & Gizarel.* in
relatis deciſ. licet *Surd*, videatur potius ad hæ-
rere priori, dum teſtatur illam eſſe veram, & cō-
munem, in quo illum fuiſſe lapſum probat, *Gi-*
zarel. cuius dicta ſufficiat indicaſſe, & retuliſſe
quæ probant caſum noſtri *§.*

---

§. VII.

SVMMARIVM.

Funeris impenſa eſt priuilegiata. 1

Via um aggreſſorū corpora ſuſpenſa ſcinduntur in fruſta, vt fiant, eſca coruorum. 2

Creditor cauſa funeris præfertur quibuſcumque habentibus perſonalem, vel tacitam hypothecam. an præferatur doti, vel aromatario qui medellas præbuit defuncto. 3. 10.

Hæres non conuenitur inſolidum pro expenſis funerum. 6. *& quare* 7.

Creditor ex cauſa funeris, an præferatur habenti expreſſam hypothecam. 9. *an medico.* 10

Funeris impenſæ quæ ſint. 8

Funeris impenſæ quando repetantur, vbi teſtator iuſſit ſepeliri ſine pompa. 11

Gulielmi Budei funus. 12

Funeris expenſæ probantur iuramento hæredis, vel exequutoris teſtamentarij. 13

Expenſæ medicamentorum probantur iuramento aromatarij. 14

1 FVneris impenſa quantum † ſit priuilegiata
patet ex dictis *DD. in rub. & toto titulo*
Digeſtorum, de relig. & ſumpt. funer. &
Rip. in ſuo tract. de peſte remed. 4. vbi refert ſpe-
cialia plura, quæ aduerſus regulas iuris, ſunt
conceſſa ne defunctorum corpora remaneant in
ſepulta, quæ tamen omnia ceſſant in cadaueri-
2 bus † viarum aggreſſorum, quorum artus in
fruſta ſecti, fiunt coruorum eſca, illis appenſis,
vel ramis arborum, ſecus viarum compita publi-
ca, & frequentia, itinera, quoad cuiuſuis ſortis
homines ab huiuſmodi enormibus delictis de-
terreantur, nihil de tali rigore remittendo,
quamuis delinquens oblitus nobilitatem ſui ge-
neris, quid immane commiſerit, vt factum fuit
ſuperioribus annis cum Foroliuienſi, qui tabel-
larium nocte aggreſſus ſpoliauerat pecunijs quas
ſimul cum litteris in vna, ſeu pluribus valiſijs
Romam ferebat.

3 An autem ſicuti creditor † expenſarum ex
cauſa funeris præfertur quibuſcumque habenti-
bus perſonalem, vel tacitam hypothecam *l. pe-*
nul ff. de relig. et ſumpt. funer. l. fin. §. in compu-
tatione. C. de iur. delib. Vinc. de Franc. deciſ. 51.
in cauſa. num. 2. *et ſeq.* Camil. *Bozel conſ.* 8. *nu.*
30. *et ſeq. Thom. Doct. conſ.* 180. *num* 1. *et ſeq. Vi-*
uius deciſ. 307. *expenſæ num.* 6. *Mantic. de tacit.*
4 *lib.* 12. *tit* 23. *num.* 23. 25. qui præterea † exa-
minat an præferatur doti, & aromatario cauſa
medicamentorum, vt tradiderat *Borgnin. deciſ.*
32. *parte. prima.* habeat etiam priuilegium fa-
cultatis in ſolidum conueniendi vnum ex hæ-
redibus pro expenſis funerum, non bene ſe ex-
5 plicat Accurſ. *dum in l.* 2. † *verb. placuit verſ.*
ſexto C. de action. hæred. inquit quod inter cæ-
teras fallentias, ſeu limitationes quas refert ad
regulam *d. l.* 2. concludit limitari in funeraria,
ſed dum ſubdit eam actionem dari in hæredem,
etiam mariti pro rata dotis, quam ille ex morte
vxoris eſt ſuper lucratus, aperte non limitat, ſed
potius ampliat regulam *d. textus. Ideo* Cyn. *in*
eadem lege, verſ. ſeptimo, forte aduertens hanc
Accurſij contrarietatem, affirmatiue concludit
d. l. non limitari in cauſa funeris, quia in ea non
eſt obligatus defunctus, ita quod illius obliga-
tio deſcendat in hæredes. *Guid. papa ſingul.* 297
licet, verſ. quintus, relatis dictis Accurſ. in d. l.
2. in eandem contrarietatem impingit, dum
primum vult *d. l.* 2. Limitari in cauſa funeris, &
deinde ſubdit exempla contraria, *& Sal. in d. l.*
2. *num.* 7. abſolute tenet dari inſolidum ex quaſi
contractu funerantis, qui dicitur initus cum
quocumque ſentiente commodum ex morte fu-
nerati.

Quidquid ergo implicite ſunt loquuti. *Accurſ. &*
Guid.

Guid.pap. sequendo Cyn.quod regula l. 2. *C.de*
action.hæredit. non limitetur in causa funeris
6 † probatur hoc assumptum, *l.veluti, l. Celsus. l.*
sic pro rata. l.contra, ff. de relig. & sumpt.fun.
glos l. 2. *placuit. versic.sexto, vbi Cyn. vers.*
septimo, C.de action.hæred. Guid. pap. fin. 297.
vers.quintus.

Ampl. etiam † in casu quo, ex statuto, vel
pacto, maritus lucratur partem dotis, vt pro
rata lucri concurrere debeat in expensa funeris
vxoris, cum illius hæredibus. *l.in eum.* 16. *l.sic*
pro rata. 27. *ff. de relig. & supr. funere. Rol. a*
Val. de lucro dotis quæst. 9. *quæritur. numer.* 2.
Rota Auenion.decis. 49. *nobilis, num.* 3. *Boer.*
decis. 244. *Quod ad primum num.* 9. *& seq.* am-
pliando etiam si maritus dedisset licentiam
7 vxori testandi, & refert *Bald.* aliud sentire.

Et ratio est quia impensa † funeris tamquam
æs alienum dotis, ante omnia est detrahendum
l.impensa funeris, ff. de relig. & sumpt. funer.
l. 1. *§. fin ff. ad leg. falcid l.quod in vxorem, ff. de*
neg.gest. per quæ iura. ita firmant. Rol. a Val. de
lucro dot. q. 38. *num.* 12. *Cæsal. cons* 625. *nu.* 27.
& seq. Rota Auenion. *decis.* 49. *Nobilis, num.* 3.
circa med. Costa. de portion. & Rota. *q.* 73. *n.* 4.
& seq.

8 Funeris impensæ † quæ sint, videndi sunt.
Viuius decis. 307. *expensa. num.* 1. *&* 3. *Costa.*
de portion. & rata. q. 73 *in diuisione. nu.* 1. *&*
seq. Ricius ad Vinc. de Franc. decis. 51. *Gramma.*
decis. 308. *in causa num.* 2. *vers. sed Funeris. &*
num. 3. *& seq. Borgninus decis.* 32. *num.* 12. *p.* 1.

9 An autem creditor ex causa funeris † præfe-
ratur habenti expressam hypothecam, contro-
uersa est quæstio, & pugnantes reperiuntur su-
premorum tribunalium sententiæ, vt patet ex
decis. Surd. 112. *super & decis.* 255. *ex opinio.*
Vincent. de Franc. decis. 51. *in causa.* vbi præ-
terea agit, an idem dicendum de creditore ex-
10 pensarum † causa infirmitatis, & ibidem addē-
tes agunt de mercede medici, & similium. *Her-*
man. Maier. tract. de præferent. credit. lib. 2. *tit.* 2
num. 4. *Borgnin. decis.* 32. *num.* 7. *& seq. & n.* 11
par. 1.

11 Singularia duo addam, vnum quod adeo † est
priuilegiata causa funeris, quod quamuis testa-
tor iusserit humari corpus suum sine pompa,
quod nihilominus si factæ fuerint expensæ non
excedentes modum, & facultates patrimonij, vt
repetantur, si aliter funus facere dedecus fuis-
set defuncto. *Alex. in l.* 1. *§. fin. ff. ad leg. falcid.*
num. 2. addendo id posse fieri in præiudicium
legatariorum *sequitur Viuius; decis.* 307. *expen-*
sæ, numer. 4. *Gamma decis.* 308. *in causa. nu-*
mer. 2. recolo tamen audiuisse a Ioan. Sturnio,
anno 1585. in ciuitate Casalis S. Eusij in Mon-
12 teferrato *Gal. Budæum*, † omnium litterarum ge-
nere insignem virum, & in Gallia primarijs of-
ficij functum, fuisse sepultum vnica candela quia
ita hæredibus suis præceperat.

13 Secundo quod expensarum funeris † quanti-
tas probatur iuramento hæredis, vel exequuto-
ris testamentarij, qui illas fecit. *Mascard. pro-*
bat. conclus. 719. *expensæ, num.* 1 *& seq.* & idem
dicitur de expensis medicamentorum, vt illa-
14 rum quantitas probetur iuramento † aromata-
rij. *Purpurat. cons.* 31. *licet num.* 2. & latius ad-
dentes *ad Vincent. de Franc. decis.* 51.

---

§. VIII.

SVMMARIVM.

In solidum numquam censentur plures obligati. 1
Ampl. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 25. *Limit.* 10. 11. 12. 13. 14.
15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 26. 27. 28. 29.
30. 32. 33. 34. 35. 37. 49

Regula clare explicat contenta sub illa. 1. *Quare a iure sit excogitata.* 2

Delinquentes plures quando obligentur ad pœnam insolidum. 36

Obligatis pluribus insolidum, si vnus illorum conueniatur, an reliqui sint liberati, vel conuento vno ex pluribus possit alius conueniri, vel an obstet litis pendentia, vel inducatur diuisio. 37

Vassalli eiusdem feudi, an insolidum singuli sint obligati. 38

Conductores vectigalium quando insolidum obligentur. 39

IN penultima limitatione regulæ, quam
constitui hoc decimo capite, promisi re-
ferre casus, quibus plures obligantur in so-
lidum, licet nulla solidi sit facta mentio in eo-
rum obligatione, & procedendo more solito per
1 regulam † quæ clarius exponit quid in quolibet
capite sub illa constituto contineatur *Cuiac. lib.*
2. *q. Papinian. cap.* 2. *Petr Pecchius in procem.*
ext. de reg. iur. num 2. *circa med Horoscn. cler.*
Regul. S. Pauli, in suo tract de statib Homin. in
proæm fol. 12. *Menoch. cons.* 202 *num.* 2. *& seq:*
2 inquiens ideo in iure † nostro fuisse constitutas
regulas, quia de singulis non potuit constitui
lex, plura enim sunt negotia, quam vocabula,
vt inquit textus *in l. natura ff. de præscription.*
verb.

3 Regula itaque sit, quod insolidum † num-
quam plures censentur obligati, nisi id fuerit ex-
presse, vel tacite conuentum, *l. si fundus, §. si*
duo, ff. de pignorib. glos. l. 1. *§ si apud duos, ff. de-*
posit. l. reos §. cum in tabulis ff. de duob reis n. 1.
inst. eod. Surd. cons. 071. *Franciscus num.* 63.
Gratian. discept. 16. *num.* 15. *testans de commu-*
ni, & ab illa non recedendum. Surd. de Aliment
tit. 9. *q.* 14. *non erit nu.* 24. *Trentacinq variar.*
resol. lib. 3. *de solution. resolut.* 34. *in materia n.*
34. *& seq. vbi* refert quomodo tacite quis obli-
gatur in solidum.

4 Ampl. etiam † si agatur aduersus plures hæ-
redes, vt dixi *supra hoc capit. Decimo. §.* 1.
5 Ampl. etiam † si plures sint collectiue obliga-
ti, vel vocati, modo alius, vel alij sint obligati,
vel vocati simul, vt dixi *supra, hoc cap. decimo*
§. 5.
6 Ampl. etiam † si agatur de causa dotis, vt di-
xi *sup. hoc cap. decimo, §.* 6.
7 Ampl. etiam † si agatur de causa funeris, vt
dixi *supra hoc capite, §.* 7.

Ampl.

8 Ampl. præsertim † vbi agitur personali actione, *vt dixi supra hoc cap. decimo. §. 3.*

9 Ampl. etiam † inadministratoribus reipub. quorum aliquis, si fiat non soluendo, non conueniuntur reliqui, sed magistratus. *l. Lntius, Titius, §. Sempronij, vbi glos. verb. conueniri, ff. de admin. tut. Montan. de tut. cap. penul.*

10 Limit. vbi agitur † hypothecaria, & queuis alia reali actione competenti. vt dixi. *supra hoc capite Decimo. §. 22.*

11 Limit. agitur de † alimentis, vt dixi, *supra hoc capite decimo, §. 4.*

12 Limit. vbi agitur de pœna † vel interesse, ratione moræ, & omnes obligati fuere in adimplenda sua obligatione morosi. *l. in depositi. 9. l. si duo. 22. ff. deposit. Ripa. in l. 4. §. Cato, ff. de verb. oblig. num. 28. vers. septimo.*

13 Limit. in pluribus, qui † conueniri possunt ratione damni dati, nam quilibet tenetur insolidum. *Costa de portion. & rata. q. 40. nn. 13.*

14 Limit. in pluribus † personis, quæ magistratum exercentes, idonee non curarunt caueri rem pupilli, vel minoris saluam fore, nam in singulos datur actio solidi. *l. in magistratu, ff. de magist. conuen. l. 3. C. eod.* nisi tamen conuenissent, vt vnius illorum periculo datetur tutor, vel curator, quia tunc ille prius est excutiendus. *l. 1. §. si inter ff. de magist. conueniend. Montan. tract. de tutel. cap. 32. Regul. 7. num. 42. & seq.*

15 Limit. in pluribus † qui dolum commisserunt, nam singuli ex dolo insolidum conueniūtur. *Bart. l. & eleganter. ff. de dolo num. 2. Guttierz. de tutel. par. 1. cap. 15. nu. 4.*

16 Limit. in pluribus † tutoribus, nam singuli insolidum conueniri possunt pro contatore, vt dixi *infra §. 9.*

17 Limit. in pluribus † exercentibus negotium aliquod communi nomine. *Bellon. decis. Ianuen. 2. num. 43. & decis. 30. num. 5.*

18 Limit. in pluribus † se obligantibus in forma Cameræ, nam cum ex illa sit renunciatum omni legum, & iuris auxilio, vt patet ex illius formula relata a *Galles. de oblig. Cam. in prin.* & cōsequenter beneficio diuisionis. *Rol. a Val. conf. 23.* visa transactione, possunt illi singuli in solidum conueniri.

19 Limit. vbi plures † se obligant ad dandum, vel faciendum, quod sit indiuiduum solutione, vel præstatione. *l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig. l. haeredes §. antea, ff. famil. hercis. l. ex, quæ in partes, ff. de regul. iuris, & dixi supra in pluribus* locis, & hæc est generalis Limitatio omnium casuum, quibus plures non obligantur in solidum, *Curt. Iun. conf. 74. num. 2.*

20 Limit. vbi apud plures † factum fuit depositum, & agitur ad illius repetitionem. *l. 1. §. si apud duos, ff. deposit.* quia singuli in solidum conueniuntur, & idem dixi de commodato, *supra hoc cap. 10. in Limitation.*

21 Limit. in pluribus † delinquentibus in vnum quia omnes insolidum condemnantur. *Aretin. conf. 14. viso. num. 15. in fin. Ias. in l. si quis id, quod, ff. de iurisdict. omn. Iud. num. 39. Guttie. de tutel par. 1. cap. 15. num. 4.* eo quia delicta sunt indiuidua.

22 Limit. in pluribus † accessorie obligatis. *Peregrin. de iur. fisci, lib. 6. tit. 5. viso, nn 37. Bart. l. eumdem 9. ff. de duob. reis. nu. 5. vbi distinguit.*

23 Limit. vbi in fraudem † creditorum in plures est facta alienatio, *Ias. in l. si quis in fraudem. inst. de action num. 128.*

24 Limit. in pluribus † possessoribus fundi emphytheotici, seu vectigalis, si agatur aduersus vnum ad soluendum Canonem, seu Censum, *Parlador. rerum quotidian. lib. 2. p. 4. cap fin. §. 1. num. 18. Caual. in Specul. comm. opin. q. 76. Titius, num. 20. & seq.* vbi rationem refert, quia agitur de onere reali concomitante rei possessorem, non aliter ac vmbra sequitur corpus, & lepra leprosum, addendo idem censuisse. *Valasc. de iur. emphyt. q. 32. num. 15. glos. & Bart. in l. moschis. de iur. fisci. Corn. cons. 125. lib. 1. Ias. in §. Item si quis in fraudem. Inst. de action. num. 12. Neguf. de pignorib. 1. memb. 8. par. nu. 50. Couar. var. resol. lib. 3. cap 7. nu. 7. Felician. Solis de Censib. lib. 3. cap. 4. numer. 11. Gratian. discept. 16. num. 16.* vbi plures refert. testans de vetiori, & *num. 17.* addit procedere etiam non facta excussione, & *num. 26.* relatis dissentientibus, non esse recedendum ab ista opinione, concludit cum *Tiraquello.*

25 Contrarium tenent † *Dyn in l. moschis, de iur. fisci,* quem sequitur. *Faber. in §. item si quis in fraudem. Inst. de action. nu. 26. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 3. §. 2. num. 37. Afflict. ad constit. Regn. lib. 1. rub. 17. num. 25. Conar. var. resol. lib. 3. cap. 7. num. 7.* addendo istam opin. habere magnam æquitatem. *Vincent. de Franc. decis. 5.* addendo Regem Ferdinandum constituisse, vt inter possessores diuideretur debitum, & addentes ibidem referunt, *Rotam Rom. & Senatum Mantuanum ita censuisse.*

Concordari tamen possunt ex *Canal in Specul. commun. opin. q. 76. num. 29.* vt prior opinio procedat, si ex pacto interdicta sit alienatio sub pœna nullitatis, vel rescissionis contractus, secunda vero, si absque tali pacto, vel pœna sit facta concessio fundi vectigalis, vel emphiteotici, sed ista non potest dici vera conciliatio cum non fiat retentis eisdem terminis, sed multum de facto facta additione, relatam conciliationem dissimulato, *Caual. refert. Gratian. discept. 16. num. 10. & seq. plurib.*

26 Limit. vbi quod est † promissum est indiuiduum. *Bart. l. 2. ff. de duob. reis, num. 4. Surd. de aliment. titul. 9. q. 14. num. 22.* & hæc est generalis limitatio, quæ datur quoties quid est a pluribus præstandum, vt patet ex dictis supra, *hoc cap. 10. & omnibus §§. seq.*

27 Limit. in pluribus † socij si agatur de pertinētibus ad societatem, vt dixi *infra §. 9.*

28 Limit. in pluribus † mandatoribus. *l. qui habebat §. paulus, el 3. ff. mandat.*

29 Limit. in pluribus † exercitoribus, qui seruū negotiationi communi præposuerunt. *l. 1. §. fin. ff. de exercit. Roneagal. in l. eamdem. 9. ff. de duob reis, num. 142. in fin. & Boer. num. 10.*

30 Limit. in pluribus † procuratoribus in solidū constitutis, nam in solidum conueniri possunt actione negotiorum gestorum. *Bart. in l. 3.*

ff. de

ff. de Curat. bonis dand.

31 Limit. in pluribus † inferentibus metum. *l. item si cum* 14. §. *fin. ff. eo quod metus caus.*

32 Limit. in pluribus † actoribus ab vno, vel pluribus tutoribus constitutis. *arg. l. ex facto, ff. de negot. gest. Roncagal. in l. eamdem. 9. ff. de duob. reis, num.* 115. *circa med.*

33 Limit. in pluribus † administratoribus bonorum vacantium, seu quæ vacare prætenduntur, vt dixi *infra §.* 10.

34 Limit. in pluribus † dominis eiusdem serui, ratione peculij. *Bart. l. eamdem.* 9. *ff. de duabus, reis num.* 11.

35 Limit. in pluribus † magistratibus dantibus tutorem pupillo non idoneum, vel curatorem minori, vel non curant illis idonee caueri *Montan. de tutel. cap.* 32. *regul.* 7. *numer.* 42. *& seq.*

36 Limit. in pluribus † alternatiue obligatis. *Scaccia, de re Iud. glos.* 14. *q.* 22. *num.* 42.

37 Limit. in pluribus † obligatis in solutione Census *Mauson de caus. execut. libr.* 1. *ampl.* 6. *motus l. mos. bis ff. de iur fisci. relatis, Farbin. controuers. lib.* 1. *cap.* 47. *Roderic. de ann. reddit. liq.* 2. *quæst.* 9. *num.* 60. *& seq. Surd. decis.* 204. *num.* 9. *vers. ille Parlador. rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin §.* 1. *num.* 20. *par.* 4. *Costa de post. et rata. c.* 27. *n fin. Cenc. de censib. par.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 3. *art.* 8. *num.* 1. *vers. nam quod.*

Quid autem sit dicendum de pluribus administratoribus officij publici, vel priuati, dixi *infra* §. 10.

38 Quid de pluribus † delinquentibus *Costa de portion. et rata quæst.* 40. *& quæst.* 164. *num.* 7. *Scaccia de reiudicat. glos.* 14. *quæst.* 22. *num.* 36. *et seq. Bart. l. item si cum. §. fin. ff. quod metus, caus.*

39 Limit. in plurib. fideiussorib. si non excipiant velle gaudere beneficio Epistolæ Diui Adriani & tẽpore solutionis singuli sint soluendo, nam si aliquis illorum tunc soluendo non est cæteros onerat. §. *si plures Instit. de fideius.*

40 An pluribus obligatis in solidum † si vnus illorum conueniatur, an reliqui sint liberati, vel conuento vno, possit alius conueniri, & obstet pendentia litis, vel inducatur saltem diuisio, petitione partis ab vno *Trentacinq. var. resol.* 34. *num.* 18. *et seq. et dixi sup. num.* 21.

41 Vassalli plures eiusdem † feudi, an singuli in solidum conueniantur pro seruitijs feudalibus, *Anton. Borrinius tract. caualc. part.* 1. *cap.* 17. vbi ad partes examinat.

Solidi obligatio, quando cesset, dixi *infra* §. 13.

42 Quid de pluribus † conductoribus vectigaliũ. *Guttierz pract. quæst. lib.* 4. *q.* 59.

43 Limit. duobus modis † vt dixi §. *seq. num.* 29. *et seq. et* 32.

§. IX.

SVMMARIVM.

Tutores plures collectiue obligati insolidum censentur obligati. 1. *contrarium et concorda.* 2. *et quare.* 3. *Ampl. priorem. opin.* 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. 25. 26. 34 *Limit.* 23. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 49. 50. *sublimit.* 39. 43. 46. 48

Tutela est indiuidua 3. *intellige.* 4

Excussionis exceptio quando cesset inter tutores. 11

Alberic. in l. nam salutem reprobatur 27. *declatur.* 33

Ias. l. vnic. §. si procur. reprobatur, et declaratur. 28. 33

Gerard. singul. reprobatur, et declaratur. 29. 33

Asta ciuitas libera 31

Filius fam. tutor, an obligetur in solidum. 50

Minor an habeat electionem conueniendi contutorem, vel fideiussorem illius ratione gestæ tutelæ. 51

Mater pupilli si fideiussit pro tutore filij, an conueniatur in solidum 52

Tutores plures diuersi fori qualiter conueniantur. 53

Clericus contutor coram quo iudice sit conueniendus ratione administratæ tutelæ. 54

ADuersus ea quæ sum dicturus in principio huius, §. duæ sunt iuris regulæ, vna, quod nemo ex facto alieno grauari debet. *l. non debet, ff. de regul. iur.* altera quod plures numquam censentur in solidum obligati, nisi id; tacite, vel expresse fuerit conuentum, vt dixi proximo, & antecedenti. §. in principio. Quare vtramque regulam li-
1 mitando dicas illas cessare in † pluribus tutoribus, qui ex alterius facto conueniri possunt, & iu solidum. *l. tres tutores. l. diuis.* 32. *ff. de admin tut. l.* 1. *C. de transact. l.* 2. *C. de diuidend. tut. l.* 1. §. *nunc. tratemus ff de tutel. & ration. distr. Cuiac. de muner & magist. titul.* 36. *lib.* 11. *Codic. Roncagal. in l. eandem* 9. *ff de duob. reis. num.* 218. *vbi plures congerit Gutierz. de tutel. par.* 1. *cap.* 15. *num.* 1. *Galganet. de tutor. lib.* 2. *titul.* 26. *num.* 39. *Valas. cons.* 98. *num.* 9.

2 Contrarium † tenet *Galganet.* † *de tut. lib.* 2. *quæst.* 26. *num.* 13. *& ibidem* conciliat si omnes non sint soluendo.

3 Ratio † huius assempti, vel quia cum tutela ipsa sit indiuidua, etiam si a testatore, vel iudice diuidatur. *l. inter tutores, ff. de admin. tutel. Montan. de tutel. cap. penul. num.* 109. & quilibet tutor, etiam si essent mille habeat potestatem in solidum administrandi *Galganet. de tut. lib.* 2. *titul.* 3. *num.* 5. *& seq.* vbi declarat procedere si omnes velint satisdare, & sint æque idonei & consequenter illorum obligatio sit indiuidua *l.* 1. *C. si ex plurib. tutor.* merito ratione obligationis, & tutelæ, singuli tutores insolidum con-

conueniri possunt, vt pupilli conditio sit tutior
& vtilior. *Roncagal. in l.eamdem 9. ff. de duob.
reis num.* 218. *in fin.*
5 Ampl. etiam si isti plures † tutores vere non
sunt tutores, vel actores, sed putant se tales, seu
non sunt minus legitime constituti, & admini-
strant. *l. tutores. §. curatores. 2. ff. de admin.
tut. vbi* Bart. *Aret. conf.* 29. *col.* 2. *in fin. vers. &
fideatur num.* 3. *quem sequitur Bugen. conf.* 19
num. 24. *Montan. de tut. cap. penul. num.* 163. *&*
6 120. addendo † etiam si testamento inutiliter
dati fuerint, vel non confirmati a prætore. *Gut-
tierez. de tutel. par.* 1. *cap.* 15. *num.* 3. *Galganet.
de tutor. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 2. *post med. Montan. de
tutel. cap. penult. num.* 120. *& num.* 243. addit,
7 † idem dicendum si datus fuit inutiliter testa-
mento, nec confirmatus.
Ampl. præsertim, vbi vnus † tutorum solus
administrauit, mandantibus alijs contutoribus,
nam tunc omnes insolidum tenentur, nec gau-
dent aliquo ex beneficijs de quibus dicam infra
§. glos. in l. tres tutores ff. de admin. tut. & in l. 1.
C. de transact. Boer. decis. 50. *num.* 6. *Eugenius,
conf.* 19. *num.* 25. *&* 57. *Galganet. de tutor. lib.* 2.
q. 26. *num.* 20 *circa med. & lib.* 3. *q.* 26. *num.* 1. *in
fin. Guttierz. de tut. par.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. *Surd.
conf.* 170. *num.* 13. *Montan. de tutel. cap. penul.*
8 *num.* 70. addendo idem dicendum † si alium
substituit.
9 Ampl. vbi tutores † conueniuntur ratione
doli, vel communis culpæ, vt puta, quia non
administrauerint, vel male. *l.* 2. *§. nunc tracte-
mus, ff. de tutel. & ration. dist. l. si plures,* 2. *ff.
de admin. tut. Roncagal. in l. eamdē,* 9. *ff. de duob.
reis, num.* 221. addendo non gaudere conuentū
tutorem beneficio ordinis, vt dixi *de exception.
capit. vbi agi de exceptione ordinis diuisionis,
Galganet. de tutel. lib.* 2. *titul.* 25. *& seq. & lib.* 3.
q. 26. *num.* 2. *vers. procedit, & num.* 3. vbi exem-
pla refert *Guttierz. de tutel. part.* 1. *cap.* 15. *n.* 4.
exempla referens doli, seu culpæ tutoris.
10 Ampl. siue tutores † simul administrauerint,
vel non, & siue delegauerint exercitium, seu
administrationem tutelæ, vni ipsorum, siue nō.
l. 2. *C. de diuid. tutel. l.* 1. *§. nunc tractemus, ff. de
tutel. & rat. dist. glos. Cyn. & reliqui, in l.* 1. *C.
de transact. Boer. decis.* 59. *nu.* 2. *Intriol. decis.*
10. *num.* 15. *Galganet. de tutor. lib.* 2. *tit.* 26. *n.* 23.
& seq. Montan. de tutel. cap. penul num. 105. ad-
dendo *num.* 110. *& seq.* quando possit opponi
11 † excussio. *Roncagal. in l. eamdem 9. ff. de duob.
reis, num.* 218.
12 Ampl. etiam † quod vnus tutorum conue-
niatur ratione damnorum, & interesse pupilli.
l. 2. *C. de vsur. pupil. Montan. de tut. cap. penult.
num.* 114.
13 Ampl. etiam † vbi tutor alteri tutori manda-
uit tutelam administrari, siue administrauerit,
siue non. *l. tres tutores l. ita autem, §. gessisse
ff. de admin. tut. Rom. conf.* 338. *in casu nu.* 7. *&
seq. Galganet. de tutel. lib.* 2. *tit.* 26. *num.* 27. *&
seq.*
14 Ampl. etiam † vbi conuenitur fideiussor tu-
toris, vel qui affirmauit illum esse idoneum.
l. fiduo, ff. de admin. tut. l. etiam, ff. de fideius.
tut. l. 1. *§. vsque adeo. vbi glos. verb. accipiendū,
ff. de tutel. & ration. distrah. l. cum ostendemus,
§. fideiussores, ff. de fideius. & nomin.* & hæred.
tut. Galganet. de tutor. lib. 2. *tit.* 26. *n.* 39. *et n.* 41.
declarat dari contra affirmantem idoneitatem
tutoris, si prius actum fuerit contra tutorem no-
minatum illius fideiussorem, & contutorem,
addendo, qui possint facere talem nominatio-
nem. *Montan. de Tutel. cap. penult. num.* 115.
15 *et seq.* etiam si stipulatio † non intercessit, vt
inquit *text. in d. §. fideiussores.* quamuis regu-
lariter non obligetur, nisi stipulatione interue-
niente, *l. blanditus C. de fideius. de intellectu ta-
men d. §. fideiussores* late agunt. *Bart. in l.* 1. *ff. de
verb. obligat. num.* 2. *vbi addentes, verb. ostendi-
mus, et Alex. num.* 36. *et seq et addentes, nu.* 38.
vers. tamen, et Ias. col. 2. *num.* 5. *vers. Limita,
conclusionem*, vt dixi *in meis Collectaneis* ad
eundem §.
17 Ampl. etiam si quis datus † fuerit tutor ob
rei notitiam. *l. quæro* 32. *§. idem paulus ff. de
test. tut. Galganet. de tutor. lib.* 2. *tit.* 26 *num.* 29.
Montan. d. cap penul. num. 203.
18 Ampl. præsertim † si quis ex tutoribus ido-
neus nō fuerit ad administrandum bona pupilli,
quia reliqui sunt in culpa, *l. si plures, ff. de ad-
min. tut.*
19 Ampl. etiam, vbi agitur † de damno seu in-
teresse pupilli, *l. tutor, qui repertorium, §. si tu-
tor. ff. de admin. tut. l.* 2. *C. de vsuris pupil. Mon-
tan. de tutel. cap. penult. num.* 114.
20 Ampl. vt facultas, † conueniendi in solidum
vnum ex tutoribus transeat etiam ad hæredes
pupilli. *l. a tutoribus. §. hæredibus, ff. de admin.
tut. Montan. de tut. cap. penul. num.* 118. eam
afferens rationem, quia hoc non sit priuilegiū,
sed ius scriptum tutelę.
21 Ampl. etiam in pluribus † curatoribus, etiam
quod fuerint negligentes in transferenda cura.
*l tutores qui §. adolescens, ff. de admin. tutel.
Montan. de tutel. cap. penul. num.* 204.
22 Ampl. vbi datur † contutor ad effectum ad-
ministrandi augmentum bonorum pupillarium
l. quoties 10. *§. fin. ff. de admin. tutel. vbi Bart.
Galganet. de tutor. lib* 2. *tit.* 26. *num.* 21. intelli-
23 gendo † de sequenti, non autem de anteceden-
te administratione *Montan. de tutel. cap. penul.
num.* 247.
24 Ampl. siue tutores † sint testamentarij, siue
legitimi, siue datiui. *l. si plures* 2. *ff. de admin.
tut. Boer. decis.* 50. *nu.* 3.
25 Ampl. præsertim, vbi contutor † non est sol-
uendo. *Surd. conf.* 170. *num.* 13 *in fin. Intriol.
decis.* 10. *num.* 16. *l. si plures* 39. *§. si quidem, vb i
glos. verb. proparte, ff. de admin. tut. Montan.
de tut. cap. penul. num.* 119.
26 Ampl. præsertim † vbi tutores inter se diui-
serunt administrationem bonorum pupillariū,
vel minoris. *l si diuisa. C. de diuid. tut. Galgan.
late de tutor. lib.* 2. *tit.* 26. *num.* 25. & compro-
bari possunt ex his, quæ aduersus *Albericum*,
27 † *in l. nam salutem, §. effractores, ff. de offic. præ-
fect. vigil. num.* 2. *et de statut. part.* 2. *quæst.* 158.
quem sequitur *Ias. in l. vnic. §. si procurator. ff.*
28 *si quis indicent. non obtemp. num.* 5. † *Gerard.
singul.*

ſingul.37.voluit Polidor.Ripa de nocturn.tem-
30 por. cap.75.plura,dum concludit cuſtodes † in
ſolidum obligari, ſi diuiſo tempore cuſtodiæ
arcis, dum illi dormiunt, arx occupetur, aliud
ſentiente Alberico, & teſtante ita iudicatum
Bononiæ,dū hoc modo fuit occupata arx Imo-
læ, à Marchione Eſtenſi, non autem Aſteuſi, vt
illi referunt, cum apud hiſtoricos non legatur
31 Marchio Aſtenſis, cū iſta † ciuitas ſemper fue-
rit libera,donec ſubmittens ſe protectioni Du-
cum Mediolani,& demum conceſſa in Vicaria-
rum,ab Imperat. Carolo V Ducibus Sabaudiæ,
ſeruit vnius Imperio. Quæ dixi de cuſtodibus
32 arcis idem dicēdum de cuſtodibus † carcerum.
Coſta de portion. et rata q.30,nu.12.

Concordari tamen poſſunt retentis eiſ-
dem terminis adminiſtrationis tutorum, an
33 diuiſio † cuſtodiæ facta fuerit ab ipſiſmet mi-
litibus, vel à præfecto arcis, vel ſaltem illo
ſciente, & non contradicente, vt priori caſu,
cuſtodes obligentur inſolidū, ſicuti dixi ſupra ſi
tutores diuidunt inter ſe ipſos adminiſtrationē
tutelæ, ſecus ſi decreto iudicis, vel præcepto
teſtatoris, vt dicam infra.

Ampl. etiam † ſi qui conuenitur tutor, ſit
34 honorarius tantum. l.ſi plures.3.ff. de admin.
tut. vbi gloſ. & bart. Galganet. de tutor.lib.2.
titul.3. num. 13.& ſeq. addendo idem dicen-
dum in pluribus curatoribus, & tutore dato ex
inquiſitione, vt idem ſubdit num. 20. in fin.
Declarando tamen, vbi qui geſſerunt non ſunt
ſoluendo. Galganet.eod. tract. lib.2. titul. 26.
num.23.& ſeq.

35 Limit. ijs omnibus caſibus † quibus tutori
competit exceptio ordinis, vel excuſſionis, vel
cedendarum; vel diuiſionis, vt dixi de except.
capit. vbi egi de ijs exceptionibus, & quibus
competant.

36 Limit. vbi tutor † conuētus inſolidum offert
expenſas, quoad ſuo periculo excutiatur, qui
adminiſtrauit. l.vnde quæritur, ff. commodat.
vbi Bart. addit tutorem audiendum, etiam in
caſu, quo ceſſaret beneficium ordinis. Montan.
de tutel. cap.penult.num.102. verſ.tertio.

37 Limit. in fiſco, qui † vni tutorum ſucceſſit,
nam pro rata illius tantum, tenetur l. 2. C. ad
leg.Iul.de vi. Montan. de tutel. cap.penul. nu-
mer.215.

38 Limit. in tutoribus diuerſæ † ſpeciei, vt puta
ſi vnus ſit teſtamentarius, alius legitimus, vel
datiuus, nam tunc quiſque conuenitur pro ſua
rata. l.Lutius, §. cum teſtamento, ff.de admin.
tutel.vbi Bart. & in l.1. C. de tranſact. nu.4.
et Iacobin. num.11.et Alex,num.3. teſtans de
communi & Curt.num.10.Guttierez de tutel.
part.1.cap.15.num.7. Galganet.de tutel. lib.3.
quæſt. 26. numer. 5. addendo modo diuiſim
39 † adminiſtrent, & lib.2.quæſt.26.nu.18.circa
fin. Montan.de tutel.cap penult. nu.121.

40 Limit.ijs omnibus caſibus,quibus † nō datur
tutelæ actio, quos referunt. Montan. de tutel.
cap penult nu.242.vſque in fin. Galganet.eod.
tract.lib.2. tit.26.

41 Limit. vbi teſtator,† vel iudex diuiſit admi-
niſtrationē, niſi tamen dolo, vel tarde curarūt
remoueri ſuſpectū,& ideo cum tutor factus ſit
nō idoneus ad ſoluendū;vel ſuſpicionis cauſam
agendo, ſua ſponte iura pupilli prodiderunt. l.
1. C.de diuid. tutel. vbi gloſ. & DD. Roncagal.
in l.eamdem 9.ff.de duob.reis,num.222.in prin.
l.2.C. de peric.tut.l.ſi duo,52. vbi gloſ. verb. di-
uiſa ſit. l.tres tutores 56.§.plane.l. Lutius 47.
§.cum in teſtamento, ff. de admin. tut. Decian.
conſ.11.lib.1. num.55. Guttier.de tutel part. 1.
cap.15. num.7. Galganet. de tutor. lib. 2. q.26.
num.20. in fin. Montan. de tutel. cap. penult.
num.167.& 175. et ſeq. vbi addit præterea,
quando iſto caſu eſſet exceptio cedendarum.

42 Limit. vbi finita † tutela datus eſt curator
minori, qui non egit contra tutorem, qui tem-
pore finitæ tutelæ erat ſoluendo, & deinde fa-
ctus eſt non ſoluendo. l. 1. C. de diuid. tutel.
Fulgoſ.in l.1.C.de tranſact. vbi Alciat nu.15.
Purpurat. num. 55. Galganet. de tutel. libr.2.
tutel.26.num.12.Guttier. de tutel.part.1.c.15.
nu.8. vbi in fin. ſubdit cui incumbat onus pro-
43 bandi idoneitatem, vt deinde late † diſtinguit
Trentacinque lib.3. reſolut.34. num.34.et ſeq.

44 Limit. quoad geſta finita † tutela, niſi ſint
illa connexa. gloſ. l.temporis verb. tranſlatio-
nem, C. de peric. tut. Montan. de tutel. capit,
penult. num.251. et ſeq.

45 Limit. vbi tutor idoneus † facultatibus da-
tus ſubito lapſus eſt, & factus non ſoluendo. l.
etiam con tutoris, ff.de admin.tut. vbi gloſ. fin.
l.2.§.ſi eo tempore, ff.de admin. rer.ad ciuit.

46 Limit. vbi tutor † qui conuenitur non erat
tutor eo tempore, quo conuenitur ad redden-
dam rationem eius temporis, quo alius erat tu-
tor. l.1.C.de admin. tutor.vbi gloſ.Bald.et Sal.
Galganet. de tutor.lib.3.titul.26.nu.22.circa
27 fin. niſi † finita tutela ſecundus tutor conuen-
tus fuerit in mora agendi, contra primum tu-
torem, vt ſubdit idem Galganet. Montan. de
tutel. cap.penult.num.122. et 251. et ſeq.

48 Limit. in tutore dato ad litem; ſi nihil præte-
rea geſſit l. ad protegendam 3. vbi gloſ. Bald. et
Sal.C.de in litem dand. tut. vel curator. Si ta-
49 men † in lite ſit male verſatus obligantur bona
illius, & contutorum. l.properandum, §.fin.C.
de iud.Bald.l.2.C. qui dare tut.poſ. Neguſ. de
pignor.4.membr, 3.par.num.9. Galganet. de
tutor. lib.2. tit.26.nu.30.

50 Limit. in tutore † improprio, qualis eſt præ-
fectus ciuitatis, vel prouinciæ. Montan. de tu-
tel. cap.penult.num.123. vbi exempla refert.

51 Quid ſi tutor † ſit filius familias. Galganet.de
tutor. lib.2. titul.26.num.32. Montan. de tu-
tel.cap.penult.num.205. et ſeq.

52 An prius agendum † contra tutores, ſeu cu-
ratores, vel eorum hæredes, vel fideiuſſores.
Galganet. de tutor. lib.2.titul.26. num.34. re-
fert iure veteri dari electionem minori, ſecus
iure nouo,& Statuto Vrbis. lib.1.cap.155.fuiſ-
ſe vetus ius renouatum.

53 Quid dicendum ſi mater † pupilli fideiuſſit
pro tutore ſui filij. Galganet. de tutor. lib.2. ti-
tul.26.num.36.et ſeq.

54 Si plures ſint tutores diuerſi fori, † vel hæ-
redes tutoris ſint etiam diuerſi fori omnes ſunt
con-

conueniendi coram eodem iudice, ne continentia causæ diuidantur. *l. omnes C. arbit. tutel.* vbi *Bald. & Sal. l. 1. & 2. ff. de quib. reb. ad eund iudic. Montan. de tutel. cap. penalt. num. 216. 55 & seq.* Si tamen vnus illorum sit † clericus, an conueniri possint coram layco, vel ecclesiastico iudice, videndi sunt. *Surd. conf. 396. occasione, num. 9. & seq. & 33. & seq. Gul. Bened. c. raynutius, §. & vxorem. decis. 2. num. 115. & 166. Vrsil. ad Afflict. 173. num. 3.*

§. X.

SVMMARIVM.

Tutor datur principaliter personæ pupilli. 1. *obligatur ad restitutionem, si quid omisit, vel commisit in bona, vel iura pupilli.* 2

Administratores singuli insolidum conueniuntur ratione administrationis. 4. *Ampl.* 5. 6. 7. 8. *Limit.* 9. 10. 11. 12.

Administratores officij, an obligentur insolidum 13

Administratores, cum multum Symboli habeant cum tutoribus, & curatoribus,
1 nam licet † tutor principaliter detur personæ pupilli. *l. quia personæ, ff. de testam. tut. et curator. bonis. l. in copulendis*, C. *de nupt. Alex. conf. 64. videretur lib. 5. num. 17.* tutor
2 tamen † si quid omisit, vel commisit in damnum rerum, & iurium pupillarium, obligatur ad illius restitutionem, seu refusionem. *l. quidquid, C. arbitr. tutel. l. chyrographis, ff. de adm. tut. Plotus de in litem iurando, num. 215. & seq. pluribus.*
3 Sicuti ergo tutores † & curatores insolidum conueniri condemnari, & exequutari possunt insolidum, si quid pupillo, vel minori debent, vt dixi proximo, & antecedenti §. ita & plures
4 † administratores bonis dati. *l. 3. ff. de curat. bonis dando. Bart. in l. 1. §. sed si duo, ff. deposit. Roncagal. in l. eamdem. 9. ff. de duob. reis, numer. 3. in princ.*
5 Ampl. vt e contra † insolidum vnusquisque illorum agere possit. *l. 2. §. si plures, ff. de curat. bon. dand.*
6 Ampl. etiam † in pluribus administratoribus ciuitatum. *Petr. decis. 60. num. 1. & seq. Bart. et Alberic. in l. Imperatori, ff. ad municipal. Montan. de tutel. cap. penult. num. 151.*
7 Ampl. etiam † si is qui conuenitur, nihil ex bonis attingerit. *l. 2. § si tres ff. de curant. bonis dand.*
8 Ampl. etiam vbi officium, † seu administratio est publica auctoritate, sed vtilitate est priuata. *l. fin. C. de aut. præstand. l. 1. C. si vnus ex plurib. Valasc. conf. 98. num. 9.*
9 Limit. vbi inter † se diuiserunt administrationem. *l. 2. §. si plures, ff. de curat. bonis dand.*
10 Limit. vbi à iudice diuisa † est administratio, nam singuli conueniuntur de administratis. *l. quoniam, C. de conuen. fisci debit. l. 10.*
11 Limit. vbi vnus † illorum fuit inuitus deputatus, nam nisi in subsidium conueniri alius potest. *glos. fin. in l. 2. ff. de curat. bonis dand.*
12 Limit. in administratoribus † rerum fiscalium, nam ante omnia conueniendus est, qui gessit deinde illius fideiussor, & postremo collegã. *l. quoniam, C. de conueniend. fisci debit. lib. 10.* vbi *Ioan. de Plat. in princ.* & pro temporis rata, qua collega factus fuit non soluendo. *Montan. de tutel. cap. penult. num. 113.*
13 Quid autem sit dicendum † de administratoribus officij priuati vtilitate, & auctoritate, vel officij publici auctoritate, sed vtilitate priuati, vel officij publici, auctoritate, & vtilitate, late distinguit. *Io. de Plat. in l. quoniam, C. de conuenien fisci debit. lib. 10. num. 1. Bart. l. eamd. 9. ff. de duob. reis, num. 9. et Roncagal. nu. 144. et seq.*

§. XI.

SVMMARIVM.

Societas, quid sit. 1

Socij rei illicitæ qualiter inuicem obligentur. 2

Socius gaudet priuilegio socij. 3

Socij singuli tenentur insolidum occasione societatis. 4. *et quare.* 5. *Ampl.* 6. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 21. 22. 23. 24. *Limit.* 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 36. 37. 39. 40. 41. 42. 45.

Cum institore initus cõtractus dicitur contractũ cũ illo, qui negociationi institorem præposuit. 7

Socij tractantes commune negocium sunt in eo instar institoris. 10

Fulgos reprobatur. 11

In Societatis vtilitatem quid conceursum quomodo probetur. 35.

Socius an teneatur pro rata posita in societate, vel de proprio si excussis bonis socialibus societas non est soluendo. 43. 44

1 Societas eum sit duorum, vel plurium ob commodiorem vsum, & vberem quæstum rationabilis conuentio, *glos. in rub. inst. de sociei. Azo. in summ. C eod. Petr. de Vbald. de duob. fratrib. quæst. 6. nu. 24. Capie. decis. 174. num. 2.* vel vt tradit *Cuiac. in suis paratit. ff. pro socio*, sit damni, & lucri ex consensu facta connexio honesta, & iusta. Ideo sicuti inter so-
2 cios † rei illicitæ nulla prodita est actio; sed ensi sibi inuicem vim inferentes si quid inter illos est commune sit diuidendum, vt inquit *Papiens in form. libel. in caus. societat. §. 1. num. 6.* Ita inter socios rei licitæ, & honestæ, prodita est actiue & passiue actio pro socio, qua socij muruo experiuntur. *Azo. in summ. C. pro soc.* & factum, vt sociorum plura corpora in vnum
3 iuncta, vnus † gaudet priuilegio alterius. *l. si communem, ff. quem ad seruit. amit.* inter eos communia sunt damna, & lucra ratione æqualitatis inter eos seruandæ. *l. si non fuerit, ff. pro socio.*

socio. l.cum duobus, §. *quidam sagariam*, *ff.pro socio*.

Ratione itaque vnionis sociorum dicendum
4 est socium † quemliber insolidū conueniri posse occasione eorum quæ ad societatem pertinēt, *l.si vnus,vers. vt solidum, ff.de pact. Cyn.in l.quod te,ff.si cert.pet. Roncagal. in l. eamdem 9.ff.de duob.reis, num.*143. *in princ. Bar t. n.*9. *Mantic. decis.* 45.*num.*10. *Bald. cons.* 2 62. & 263. *lib.*5. *Thesaur.decis.* 136. *socij, nu m*,11 *in*
5 *fin. Rota Ianuen. decis.* 161.*num.* 8. † vbi rationem refert, & *decis.* 15. *numer.* 10. idem dixerat.

Contrarium defendi posset ex dictis *Thesau. decis.* 136. *socij num.*2. & *seq.*

6 Ampl. etiam † si socius conueniatur ex contractu institoris, qui à socijs tacite, vel expresse fuit præpositus negocio sociorum priuato, *toto titul.Diget. & C.de instit. l.* 1. & *seq.ff. de exercit. l.habeat,& l.seq.ff.de instit. Bartol. Alex. & Ias. in l.si institorem,ff.si cert.petat. Bart.l.eamdem* 9.*ff.de duob. reis, num.* 9. *vers. si vero, & in l.*4.*ff.de exercit. nu.*1.*Bald. l.cum te,ff.si cert.pet.num.*5. *Valasc.cons.*98.*nu.*10. *Rota Ianuens. decis.*14.*num.*1.& 127. *in fin. Hector. Felic. tract.de societ.cap.*30. *num.*15.
7 & 31. eam afferentes rationem, quia † contrahendo cum institore, perinde est, ac si principaliter cum ipsis socijs fuisset initus contractus *Roncagal.in l.eamdem.*9.*ff de duob. reis,n.*156. & *seq.*eamdem rationem comprobat,*et n.*164. comprobat late hanc extensionem, addendo
8 † illos non habere isto casu beneficium diuisionis. *Bald.cons.*263. *lib.* 5. *Thesaur. quæst.*30. *socium lib.*4. *num.*3. *in fin.* addendo procedere etiam vltra capitale socij. *Costa de portion. & Rota quæst.*99. *nu.*4. *Rimin.iun. cons.*331. *cum num.*4. *Rota Ianuen. decis.*196.*num.*2.

9 Ampl. præsertim,† vbi socij separatim exercent commune negocium. *argum.l.eius qui in prouincia,ff si cert. pet. Agel. in l.si vnus ff.de pact. Marant. in prax. part*4. §. *vt iudicium mercatorum, num.*94. *vers. aut ambo separa-*
10 *tim*. eam afferens rationem, quia videntur † inuicem constituti institores, quæ fuit *Bald. cons.*263. *lib.*5.*Bart in l.camdem.*9.*ff.de duob. reis,num.*9.*in fin. & in l.*4.*ff.de exercit. in fin. Bald l.cum te, C.si cert.pet.num.*5.*vers.si autē. Costa de portion. & rata quæst.* 99. *num.* 5. *Valasc. cons.*98.*num.*7.

Contrarium tenet *Fulgos.* † relatus, & reprobatus ab *Alex. cons.*147. *ponderatis lib.*2.*n.*1, *circa fin.*

11 Ampl. è contra, † vt vnus sociorum possit insolidum agere pro negocijs societatis. *Ias. in l. si vnus ff.de pact. nu.*2. vbi refert dissentientes. *Cast. num.*6. *Hector.Felic. de societ. c.*30. *num.* 29.*seq.* late distinguit *Costa de portion. et rata quæst.* 99. *num.*13. & an plures socij in solidum debitores, vel creditores possint omnes simul conuenire, vel conueniri. *idem Felic.ibid. num.*45. *et seq,Valasc. cons.* 98. *nu.*12. etiam distinguit.

12 Ampl. præsertim † si conueniatur ex negociatione, quæ à publico decernatur, vt est conductio gabellarum, & similium. *Bart. l. camd. ff.de duobus reis, nu.*9. *Rota Ianuen.decis.*110 *num.*7. *Hector de societ.cap.*30. *num.*30. *Bald. l.cum te,ff.ff si cert.petat num.*5. *Costa de portion. et rata quæst.* 99. *num.* 5. *in fin.Valasc. cons.* 98. *num.*8.

13 Ampl. præsertim, † vbi alternis vicibus socij exercent negocia societatis. *Cast. in l.si vnus, ff.de pact. num.*8. *Bald l.cum te, C.si cert. pet. num.*5. *vers. caue. Costa de portion. quæst.* 99. *num.*6. vbi refert, quosdam mtle aliud sentire. *Menoch.cons.*410. *plura num* 37.*Valasc.cons.* 98.*num.*5. *in fin. Ludouis. decis.* 302. *num.*1. *Sard. decis.* 213. *quod num.*1.

14 Ampl. etiam, † vbi commune negocium, seu societas exercetur ab vno socio tantum. *Bart. l.*4. *ff.de exercit. Rota Ianuen. decis.* 14. *n.*127. *circa med. Rimin.iun. cons.* 331. *cum.num.*4. declarando si nomine societatis contraxit, & illi erat commissa administratio societatis, & in illius vtilitatem cesserit, *num.*5.8 *et* 16.

15 Ampl. etiam † vbi societas exercetur ab omnibus socijs insolidum *l.creditor*, §. *duobus, ff. mand. l.pluribus, ff.de procurat. Rota Ianuen. decis.* 97. *num.*7.*et decis.* 176. *nu.* 8. *post med.*

16 Ampl. præsertim† pro conuersis in communem vtilitatem societatis. *l. cum pecuniam. l. soluendo*, vbi *glos.et Angel ff.de negot.gest. Rota Ianuen. decis.*97. *num.*9.

17 Ampl. præsertim, † vbi socius conuentus, obligatus reperitur ad fauorem a cæteris nomine societatis. *Menoc. cons.* 410.*plura num.*18.

19 Ampl. etiam † si instrumento societatis administratæ ab vno ex socij, vel institore, dictum fuisset, quod omnes teneantur pro viril. *Osasc. decis.* 150. *et Thesaur. ad decis. Thesaur.* 136. concludens eam clausulam operari quoad ipsos socios, secus quoad alios.

20 Ampl. præsertim † si socij inuicem ratificant acta ab ipsis gesta. *Menoc. cons.*410. *plura. nu.* 38. *vers. tertio*.

21 Ampl. etiam † vbi libri sociales inscripti reperiuntur etiam nomine socij conuenti. *Menoc. cons.*410.*plura num.*39.

22 Ampl. præsertim, † vbi statuto ita cauetur, *Menoch.cons.*410. addendo obligari etiam forenses ibidem contrahentes.*Thesaur. decis.*136. *socij, num.* 7. *vers.alium, quando*, addendo procedere etiam si contractus non sit factus nomine societatis. *Magon. decis. Lucen.*1. *num.*28. *in fin.Rota Ianuen. decis.*46.*num.*5.

23 Ampl. præsertim † si agatur de collatis in bursam socialem, durante societate. *l. iure societatis, ff. pro socio. Rota Ianuen. decis.* 161. *petijt num.*8. *Valasc. cons.*98. *num.* 12. *vers. illud*.

24 Ampl. siue † socij sint in eadem, siue in diuersa ciuitate. *Rota Ianuen. decis.*15. *num.*11.

25 Limit. vbi socius † gerit negocium sibi non demandatum, *Rota Ianuen. decis.* 14. *numer.* 112.

26 Limit. vbi socius † contrahit vltra fines societatis, etiam si contrahat nomine sociali. *Rota Ianuen. decis.*14. *num.*112

27 Limit. vbi socius † contrahit nomine proprio

l.iure.

l. Iure, societatis ff. pro socio. Rota Ianuen. decis. 7. num. Thesaur. decis. 136. num. 2. & seq. pluribus. & num. 7.

28 Limit. vbi socius † contrahit de non compcehensis in societate, sed de diuersis, & separatis a societate. *Rota Ianuen. decis. 14. nu. 12. Valasq. cons. 98. Duo. num. 3.*

29 Limit. quoad gesta † finita societate, *Stra. de mercat. cap. de contract num. 13. circa med.*

30 Limit. quatenus † singuli considerantur inuicem tanquam fideiussores. *Menoch. cons. 4. 10. plura num. 44. & seq.* quod idem est, ac si dixisset, vt singuli sint excutiendi pro satisfactione creditoris, non autem vt vnus, recta via conueniri possit insolidum.

31 Limit. opposita † exceptione ordinis *Costa de portion. & Rata, quaest. 99. num. 7.*

32 Limit. in socijs † rerum venalium, quia singuli possunt omnia vendere. *Valas. cons. 98. in fine Costa. de portion. & Rata quaest. 99. in fin.*

33 Limit. quoad socios † nam quoad illos socius conuentus tenetur tantum pro rata. *Natta cons. 98. iuridicam. num. 4. Rota Ianuen. decis. 15. Thomas num. 10.* seu, vt inquit, *Costa de tion. & rata q. 99. plures num. 1.* vbi nomen societatis non fuit expressum. *Thesaur. decis. 136. socij nu. 2. & seq.* vbi sublimitat si in contractum deducta, sunt versa in vtilitatem societatis, *& num. 7. in fin.* refert ita iudicatum,

35 quomodo autem † probetur facta versio inutilitatem societatis, viden. *Caroc. decis. 118. occurrit num. 6. & seq.*

36 Limit. vbi omnes † socij praesunt societati in eadem statione. *Bal. l. cum te l. si cert. pet. n. 5. circa med. Menoc. et ab illo relati cons. 410. plura, num. 35.* nam pro rata tantum obligantur *Ofasc. decis. 159. nam. 6. et 7. Caroc. decis. 18. n. 12.*

37 Limit. vbi socius † recepit indebitum. *Dec. cons. 18. Iuridicum. num. 1.*

39 Limit. in socio † non administrante, nisi excusso socio, qui administrat. *Rota Ianuen. decis. 46. agente num. 2.*

40 Limit. vbi vnus † sociorum retinet penes se bona societatis, nam ille ante omnes est excutiendus. *l. actione §. si communis, ff pro socio, late Marsi. de fideiussor. num. 370. post prin. Rota Ianuen decis. 170. agentibus num. 8.* vbi addit procedere praesertim si alius socius conuentus offerat expensas discussionis. *Costa. de portion. et rata quaest. 99. num. 7. Trentacinq. resolut. 34. de solut. num. 39. et seq.* vbi refert dissentientes.

41 Limit. vbi omnes † socij simul contrahunt, vel obligantur, nam non in solidum sed pro rata contractae societatis quisque obligatur, vt dixi §. *seq.*

42 Limit. vbi socius † non habet tacitum, nec expressum mandatum. *Thesaur. decis. 136. socij. nu. 1. 3. et 7. Rota Ianuen. decis. 14. num. 112. Costa de portion. et rata quaest. 99. num. 5. med.*

43 An autem intelligatur † pro rata posita in societate, itaut vltra non sit obligatus, vel excussis iuribus, & bonis omnibus societatis, teneatur de proprio, videndi sunt. *Dec. in l. si fociut ff. si cert. petat num. 4.* Rota Ianuen. *decis.* 14. *num. 111. vers. duodecimo. Hector. Felic. de societ. cap. 30. num. 30. et sequent. et clarius, ac latius caeteris Thesaur quaest. 30. socium lib. 4 et in addittion. ad decis. patris 136.* agit etiam

44 quomodo † intelligatur rata capitalis, & an personaliter, vel pro rata capitalis. *Rota Ian. decis. 46. num. 3. et decis. 14. num. 111. 121. 132. et Menoch. cons. 416. plura nu. 36. et 43. et seq. pluribus.*

45 Limit. vbi † obligatio non tangit iura socialia. *Carroc. decis. 118. num. 13. relatis Crauetta cons. 159. num. 8. et* Rot. *Ianuen. decis. 7. num. 3*

§. XII.

SVMMARIVM.

Socij plures si simul contrahant, non facta mentione solidi, singuli obligantur tantum pro rata quam habent in societate. 1. 2. ampl. 4. 5. 6.

EX dictis hoc capite decimo in principio, consequitur singulare vnum aduersus regulas constitutas in duobus proxime an-

1 tecedentibus. §§. quod si plures † socij simul contrahant, & non sit facta mentio solidi, quod quilibet obligatur tantum pro parte, & rata quam habet in societate. *l. si tamen plures ff. de de exercitor. Bart. in l. eandem 9. ff. de duobus reis num. 9 vers. si vero talem, & in auth. Hoc ita, C. de duob. reis num. 11. Alex cons. 147. ponderatis lib. 2. num. 1. in prin.* a quo mutuo sumi possent plura, si de carta in papirum delectaret

2 aliorum dicta transcribere † *Menoch. cons. 410. plura num 35. Rota Ianuens. decis. 15. nu. 12.* addendo non dici simul obligatos, licet degant in eadem ciuitate, & non obligent se in eodem loco, & tempore, *Valas. cons. 98. num. 6.*

3 Ampl. vbi plures socij † simul exercent per se ipsos negotiationem in eodem loco, nam non in solidum, sed pro portione, quamquis habet in societate, obligatus conueniri potest: siue illa sit aequalis, siue inaequalis, *l. si tamen plures, ff. de exercit. per quem tex. ita firmat Bart. in l. eamdem 9. ff. de duob. reis. num. 9. vers. si vero talem Valas. cons. 98, num. 4. testans de communi, & num. 11.*

4 Contrarium tenent † *Cyn. Bal. Capol. & alij relati a Valas. cons. 98. num. 4. vers. Contrariam.*

5 Limit. vbi societas † a publico decernitur, vt puta si pluribus locentur gabellae, vel plures praeponatur regimini officij publici. *l. si cum plures in prin. ff. de exercit. & ibidem Bart. Alex. cons. 147. ponderatis lib. 2 numer. 1. circa med. vers. enim ista.*

6 Limit. vbi in specie † conuentum fuit, vt socij sint insolidum obligati. *Bart. l. si vt certo, § fin ff. commod. num. 2. in fin. & num. 29. vers. primo casu. & Cuman. num. 11. & 19. Bart, l. eamdem 9. ff de duob. reis num. 3. Menoch. cons. 410. plura num. 43. in fin.*

7 Limit. vbi socij † conueniuntur redhibitoria.

l. iustissime, §. proponitur, ff. de ædil. edict. Bal. l. si prædium, C. de ædil. action. num. 20. & 21.

8 Limit. vbi adest † consuetudo contraria. *Menoc. cons. 410. plura, num. 36. vers. primo. Rota Ianuen. decis. 36. agente, num. 5. & decis. 97. quam plures, num. 1.*

---

§. XIII.

SVMMARIVM.

Solidi actione excluditur, qui ratam ab vno ex obligatis recipit. 1. & quare. 2. declara. 3. Ampl. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. 27. Limit. 15. 16. 18. 19. 20. 22. 24. 26. 28.

Creditor conuenire potest omnes insolidum obligatos, simul cum declaratione, quod vnica solutione est contentus. 29

Clausula saluo iure residui virtus. 21.

Protestatio contraria facto quando releuet. 23

L. si creditores, C. de pactis. limitatur. 25

Solidi actio cessat in vnum ex fideiussoribus tatā suam soluentem. 30. ampl. 31. 32. 33. 34. 35. limit. 36. 37.

Solidi actio cessat, vbi creditor conuenit vnum ex obligatis insolidum pro portione sua. 38. & quare 39.

Contrarium, quod non sufficiat simplex petitio. 40. Ampl. primam opin. 41. 42. 44. 45. 46. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. Limit. 48. 59. 60. 61. 62 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. sublimit. 64

Solutio, & iudicialis petitio, an procedans a pari. 47. 50

Borreus si fiat non soluendo, cessante solidi obligatione damnum subsequens accidit periculo creditoris. 71

Reus qui dicatur. 72.

Reorum duo genera. 73

Io. Roncagallus laudatur. 74

Reus credendi sibi non præiudicat in actione solidi, si petat, vel exigat partem a reo debendi nisi alius reus præoccupauit. 75. contrarium. 76

Insolidum plures obligati si vna sententia fuerint condemnati exequutio fit per viriles. 77. & quare. 78. ampl. 79, 80. 81. limit. 82

Hypotheca est indiuidua. 83

Solidi obligatio quomodo probetur, et diuidatur. 84

QVia in antecedentibus §§. non potui congrue referre omnea casus, quibus solidum peti possit ab vno ex pluribus collectiue, vel singulari nomine obligatis; ideo quæ ibi deficiunt subdam hoc §

1 Primus itaque casus † quo quis excluditur actione solidi, qua experiri poterat est, si creditor vbi vno ex pluribus reis debendi insolidum illi tangentem, seu adæquatam partem exigat. *l. si creditores, C. de pact. Trentacinq. variar. resol. lib. 3. de solution. resol. 9. creditor. num. 1.*

2 vbi eam † affert rationem, quia creditor recipiendo ab vno ex pluribus debitoribus insolidum obligatis, dicitur facere partes inter reos debendi, & actum contrarium iuri suo, & tacite renunciasse facultati sibi competenti petendi solidum. *Afflic. decis. 142. num. 2.*

3 Contrarium tamen tenet *Roncagal. num. 3. §. vbi duo, ff. de duob. reis, num. 35. Ludouis. decis. 302. num. 7. in fin.*

4 Ampl. vt omni casu † quo solutione partis inducitur diuisio, cesset obligatio solidi, siue correi sint soluendo, siue non. *Imol. l. inter reos. ff. de fideius. num. 3. circa med. vers. Angel. tamen.*

5 Ampl. præsertim † si ea solutio fiat, & recipitur a creditore, cum enunciatiua, quod ea est pars debita a soluente. *l. si creditores, vers. pro sua persona, C. de pact.* vbi *Alex. numer. 3. vers. secus, idem repetens num. 6. et Dec. nu. 1.* cum alijs cumulatis *à Trentacinq. resol. 6. creditor. de solut. lib. 3. num. 1. in fin.* vbi

6 † limitat, si alij non sint soluendo. *Imol tamen in l. inter eos, ff. de fideius. num. 3. vers. angel.* concludit soluentem liberari absolute - solutione solidi siue correi sint, vel non soluende. *Roncagal. in l. 3. §. vbi duo, ff. de duobus reis, num. 41. vers. quemadmodum Ludouis. decis. 302. num. 8.*

7 Ampl. vt cesset actio solidi etiam aduersus alios, vbi ab vno recipitur rata debita a soluente. *Alex. in l. si creditores, C. de pact. num. 6. in princ. Dec. num. 1. post med. vsque ad num. 2. las. num. 3. et 4.* addendo hoc menti retentū, & procedere etiam si alij ignorent eam solutionem, & esse ius irreuocabile. *Curt. iun. num. 4. testatur de communi,* sed in puncto iuris dubitare de illius veritate, vt idem subdit. *num. 5. et 6. Trentacinq. var. resol. lib. 3. de solut. resol. 6. num. 6. circa fin. vers. et ex hoc ratione. Mantic. de tacit. lib. 15. titul 5. num. 5. quarto*

Contrarium tenet *Imol. in l. inter eos, ff. de fideius. num. 4.*

8 Ampl. præsertim, † vbi creditor conuenit vnum ex obligatis insolidum pro rata illi tangente diuisa obligatione in viriles partes, seu per capita obligarorum, vt dixi *infra vers. tertius casus.*

9 Ampl. præsertim, † vbi nullo cogente, sed sponte recipit partem crediti. *Ripa l. si ex tate, §. 1. ff. de legat. 1. num. 16. circa med.*

10 Ampl. præsertim, † vbi talis exactio partis fiat ex sententia lata in omnes obligatos insolidum, absque expressione, quod singuli insolidū condemnabantur, vt dixi *supra hoc capit. 10. num. 14. Bart. l. ex duobus, 16. ff. de duob. reis, num. 18.*

11 Ampl. etiam † vbi creditor simul omnes cōuenit pro illorum parte, & litem fuerit contestatus. *Trentacinq. var. resol. lib. 3. de solution. resol. 6. in fin. Alexand. in l. si creditores, C. de pact. num. 5.*

12 Ampl. etiam vbi † omnes debitores simpliciter simul conueniuntur ad soluendum sine protestatione, quod actor est contentus vnica solutione. *Bart. l. ex duobus. 16. ff. de duob. reis, num. 12. Alex. l. si creditores, C. de pact. nu. 5. vers. item relati à Trentacinq. resolut. 6. de sol. in fin. lib. 3.*

13 Ampl. præsertim, † vbi pars crediti fuit recepta ab vno ex reis, qui non habebant benefi-

cium

cium decisionis. *Bart.l ex duobus 16.ff.de duob. reis num.3.in fin.& vers.ratio est*.

Contrarium tenet, *Mantic.de tacit.lib.15.tit.5.num.5.vers.tertiur.*

14 Ampl. vt cesset actio † solidi etiam quoad correos credendi, si solutio partis fuit facta ab vno ex reis debendi, *Bart.l.ex duobus 16.ff.de duob.reis, num.4.* declarando si simus in casu quo pactum vnius ex reis credendi cæteris noceret, & hac declaratione saluatur *Bart.d contrarietate, dum ibidem num.1. aliud dixisset, subdens num.22. & seq. & 26.* quando pactum vnius correi credendi vel debendi noceat, & prosit alteri correo.

15 Limit. vbi debitor † simpliciter absque mentione partis suæ, soluit, quæ pro rata erant debita *Alex.in l.si creditores. C.de pact.num.6. vers sed quando concludens non liberari si cæteri non sint soluendo Ias.nu.3.vers.secundo,* vbi rationem refert *Trentacinq.de solut.lib.3.resol.6.creditor num.2.* vbi plures refert, *Imol. in l.inter ff. de fideiuss. numer.3. circa med. vers sed vbi simpliciter*. addendo ex humanitate consuli soluenti suam partem, si reliqui sunt soluendo. *Ripa l.si ex toto §.1.ff.de legat.1.num.12.*

16 Limit. vbi plus vel minus † parte sua quis soluit. *Ias l.si creditores, C.de pact num.3. vers. vers.primo Dec.num.2.vers.recento tamen.* vbi alios consentientes refert, relati *a Trentacinq. resol.6. creditor. lib.3. de solut.num.3.Angel.in l.inter cos.ff.de fideiuss.num. Ripa in l.si ex toto. §.1.ff.de duob.reis num.13.Ludouis. decis.302. num.7.*

17 Contrarium † tenet *Dec.d.l.si creditores n.2. vers.sed aduertendum, Trentacinq. lata comprobans, resol.6.Creditor lib.3.De solut. nu.3. vers.contra.Imol.in l.inter cos ff.de fideiuss. n.3. post med.vers.dixi hic Angel.*

18 Limit. vbi creditor † recepit partem tangentẽ debitori circa sortem principalem debitam, secus si quoad accessoria, vt pura partem fructuũ seu vsurarum. *Ias.l.si creditores C.de pact.nu.3. vers.tertio. Dec.num.3.relati a Trentacinque, resol.6.creditor, de solution lib.3.nu.4.Ripa in l.si ex toto §.1.ff.de legat.1.nu.13.vers.secundo.*

19 Limit. si solutio huiusmodi fuit facta † procuratori non habenti speciale mandatum ad recipiendum eam particularem solutionem. *Ripa, l.si ex toto §.1.ff.de legat.1.num.19.*

20 Limit. vbi creditor † recipiens protestaretur recipere saluo iure residui, siue solidi. *Cyn. Bald. Sal.Cast. & Alberic. in l.si creditores C. de pact.* vt refert *Ias.ibidem num.3.vers.quarto*, asserendo *Cast.& Alberic.testari* ita teruari, & in contingentia facti quosdam non intellixisse

21 quid importaret † Clausula illa saluo iure solidi, quod volui renouare, quia semper magnus *fuit indoctorum numerus visus versari inter iudicum subsellia, ne dicam domorum adytus, cum illorum compendio, & titulo de Collationibus, quæsitorum suffragio iudicantium, Ripa idem censuit, in l.si ex toto §.1.ff.de legat.1. num.13. vers.3.Mantic.de tacit.lib.15.tit 5.nu. 5. Roncagal.in l.3.§.si vbi duo ff.de dub.recis.nu.37.*

22 Limit. vbi creditor recipiendo † virilem a debitore, protestatur nolle in reliquo sibi præiudicare, sed iura sua remanere integra, *l. si debitor.§.1.ff.quib.mod.pign.vel hypot.soluit.Ias.l. si creditores. C.de pact.num.3.in fin. Dec.nu.4. relati a Trentacinq.resol.6.creditor.de solution. lib.3.num.5.* vbi respondet tenentibus contrarium ex regula † quod protestatio contraria facto non releuat. *Mantic.de tacit.lib.15. titul.5. num.5.*

24 Limit. vbi soluens partem † habebat beneficium diuisionis, nam cum recipiens cogi posset ad recipiendum ex necessitate actus, cessat præsumptio rescissionis reliqui *l.inter eos §.1.ff.de fideiuss.vbi Imol.num.3.in prin.vers.tamen habebant beneficium diuis.& Bart.ante num.1.in fin.& num.2.circa med.* vt dicam sequenti casu *Bart.in l.ex duobus 17.ff.de duob.reis num.3. in prin.& vers.si ergo Ripa in l. si ex toto §.1.ff.de legat.1.num.11.Mantic.de tacit.lib.15.tit. 5.n.*

25 *5.vers.secundus & nu.7.* absolute limitat † regulam, *l.si creditores C. de pactis.* de iure hodierno, quo pluribus reis est concessum beneficium diuisionis cum aliud sit constitutum iure veteri.

26 Limit. vbi creditum † causatur ex voluntate. *glos.Bart. Bald. & reliqui in l.si creditores C. de pactis Bart.in l.ex duobus 16.ff.de duob.reis, num.3.vers.fallit Imol.in l.inter cos, ff. de fideiuss.num.3.circa med.vers.nam vbi debitum.*

27 Contrarium tenent *Trentacinq. resol. 6. de solut.lib.3.num.7.vers. hæc differentia.* & late comprobat *Curt.Iun.in l.si creditores.C.de pac. num.14.vers circa.*

27 Limit. vbi creditor non exegit integram ratam soluentis, vel quid plus, *Ludouis.decis.302 num.7.*

Præfatis in praxi frequentibus, singulare vnũ addam, quod si tempore conuentionis debito-

28 ris † ad soluendum partem debiti, vel tempore solutionis, diuisio crediti fuit facta ipso iure, non nocet soluenti, quin sit in totum liberatus, quamuis deinde reliqui fiant non soluendo, secus si detur casus in quo diuisio non fuit facta ipso iure. *Bart.in l.ex duobus 17.ff.de duob.reis num. 3.in fin.*

29 An audiatur actor † conueniendo simul omnes obligatos ad soluendum, affirmatiuam duobus concurrentibus nempe solidi petitione, & claratione, quod vnica solutione sit contentus, tenent relati a *Roncagal. in l.3.§.vbi duo, ff.de duob.reis, num.47.& seq.& num.52.& seq.* refert dissentienaes.

30 Secundus casus est vbi partis † solutio fuit facta ab vno ex pluribus fideiussoribus in solidum obligatis, & tunc cessat in illum actio residui: *l.inter eos 52.§.1.ff.de fideiuss. Alex. & ab illo relati in l.si creditores 18.C.de pact.nu.6. vers. Secundo casu Imol.d.l.inter eos num.3.vers.Oldrad.*

31 Ampl. & Limit. ijs omnibus † casibus quibus dixi supra hoc §. *l.si creditores, C.de pact.* quia eadem lex procedit etiam in pluribus fideiussoribus, vt ibidem tradunt. *Alex.num.6. in prin.*

32 Ampl. siue solutio † fiat nomine soluentis, seu pro sua obligatione, vel nomine principalis

 de-

debitoris, *Imol. in l.inter eos, ff. de fideiuſ.n.3. in princ.* vbi refert diſſentientes, quos reprobat, & clarius *Alex. in l.ſi creditores*, C. *de pact. num.6. verſ. putarem*, concludens ſi vnus ex fideiuſſoribus ſoluat creditori recipiẽti partem, tanquam ſuam ratam, quod ſoluens liberetur, ſua, & a reſiduo, ſed quoad alios non ſit inducta diuiſio, & conſequenter, non ſublata actio ſolidi in reliquos. *Ripa. l.ſi ex toto*, §.1.*ff. de legat.*1. *num.*12.

33 Ampl. præſertim, vbi fideiuſſor † ſoluens declarat, eam eſſe ſuam ratam. *Alex. in l.ſi creditores, C.de pact.num.6.verſ. putarem veram.* addendo præterea liberari a reſiduo, ſiue reliqui ſint ſoluendo, ſiue non; non tamen inducitur diuiſio, quoad alios fideiuſſores. *Trentacinque reſolut.6.lib.3. de ſolution. verſ. ex hac concluſione*; ſubdens aliud dici in pluribus caſibus ab eo relatis.

34 Ampl.præſertim,† vbi partis ſolutio fit ab eo, qui non poterat exceptione aliqua cogere recipientem, ad recipiendum partem, quam ſoluit. *Bart. in l.inter eos*, 52. *ff.de fideiuſ. num.*2. *in in fin.*

35 Ampl. etiam vbi creditor † conuenit omnes fideiuſſores in iudicio ad ſoluendam partem ſuam, nam cum ex petitione illa inducatur diuiſio ceſſat actio ſolidi. *Bart. in l.inter eos*, 52. *ff. de fideiuſ. num.2.verſ.aut conuenit omnes*, *& Imol. num.3. circa med. verſ.& ita intellige l.ſi creditores.*

36 Limit. de iure hodierno † quo, cum fideiuſſoribus conceſſum ſit beneficium diuiſionis, per ſolutionem partis, non inducitur renunciatio ſolidi, *Imol. in l inter eos, ff.de fideiuſ.n.*3. *circa med. verſ.tamen habent beneficium diuiſionis*, vbi rationem refert. *Alex. num.6.verſ. ſecundo. Bart. d.l. inter eos, ante num.*1 *in fin.*

37 Limit. vbi fideiuſſor † ſimpliciter ſoluit partem ſuam, nam non liberatur a ſolidi obligatione, ſi cæteri non ſint ſoluendo. *Alex. in l.ſi creditores*, C *de pact.num.6. in fin. verſ.ſed*

38 Tertius caſus eſt, vbi creditor † plurium obligatorum inſolidum, conuenit vnum illorum ad ſoluendum partem ſuam, & tunc factam fuiſſe diuiſionem, & ceſſare actionem ſolidi firmat. *Alex.in l.ſi creditores, C. de pact. num.* 4. *aſſerens* hoc fuiſſe dictum a *Bald. Caſtr. Angel. Imol. & alios Iaſ. ibidem nu.* 4. *in fin. & n.*5. *relati a Trentacinq; reſolut.6. de ſolut. libr.*3. *num.*8.*verſ.prima*.& probatur *l.fin.C.de duob. reis,l.liberum* 16.*C.de fideiuſ.relati a Roncagal. in l.*3.§.*vbi duo,ff.de duob.reis, num.*34.*verſ.et pro hac. Lanfranc. Balb. deciſ.* 289. *verſ. con-*

39 *trarium.* † ratio eſt quam conſiderant relati *ab Alex. in l.ſi creditores, C.de pact. num.*4. *in princ.* quia illo caſu petitio, & ſolutio procedunt a pari, quam rationem improbat *Roncagal. in l.*3. §.*vbi duo, ff. de duob.reis, num.*44.

40 Contrarium, quod ſola † petitione iudiciali non inducatur diuiſio ſolidi, tenent *Bart. in l. ex duobus*,16. *ff. de duob. reis, num.*12. *relati ab Alex. in l.ſi creditores*, C.*de pact. num.*4. *verſ. tamen*, addẽdo iſtam eſſe communem, & quod iuxta illam conſultus reſponderet, & ibidem *Dec. num.*1. *& 6. relati ab Afflict. deciſ.*142. aſſerens ita fuiſſe iudicatum, *Ripa in l.ſi ex toto*, §.1.*ff. delegat.* 1.*num.* 14.addendo id probari ex *l.reos*, C. *de fideiuſ. Roncagal. in l.*3.§. *vbi duo, ff. de duob.reis,num.*30.*& ſeq.* & ita bis deciſum refert *Theſaur. quæſt.*40. *lib.*4.*in fin.* addendo iura in contrarium allegata fuiſſe correcta. *Mantic. de tacit.libr.* 15. *tit.* 5. *num.*2. *verſ.ſecundus. Lanfranc. cenſ.*19. *num.*1. *relati a Lanfranc. Balb. deciſ.*289.*in prin.*

41 Amplectendo tamen primam † opinionem, nec improbando ſecundam in caſibus quos in limitationibus referam, illam ampliabis præcipue; ſi reus conuentus pro parte fuerit ab impetitis abſolutus, nam etiam tunc ex petitione huiuſmodi inducta dicitur diuiſio, etiam quoad correos. *Bart. & Angel.* quos refert ſequitur *Ripa in l.ſi ex toto, ff. delegat.*1.*num.*18

42 Ampl. præſertim ſi ab omnibus † obligatis inſolidum fuit ſimpliciter petitum, quod illi debebant. *Imol. & Alex.* quos refert *Ripa in l. ſi ex toto*, §.1.*ff. delegat.* 1. *num.* 17. addendo iſtam eſſe communem, quia ex ſimplici, in omnes facta petitione, ab omnibus cenſetur petita ſua rata, & pars debita.

43 Contrarium tenent † *Angel.in l. ex duob. ff. de duob.reis, & Herculan.in l.ſi ex toto*, §.1.*ff. de legat.*1.vt refert ibidem *Ripa num.*17. ex cuius dictis poſſet colligi concordia, quæ eſt diuinatiua, an petens ſi proteſtatus, quod vnica ſolutione eſt contentus, vel talem non fecerit proteſtationem; aut ſint reliqui ſoluendo, vel non, vt diſtinguit. *Trentacinq. reſol.6.lib.3. de ſolution. num.*8. *verſ.ſecunda.* Roncagal. *in l.*3.§.*vbi duo,ff.de duob.reis, nu.*40.*in fin.*

44 Ampl. præſertim ſi ab omnibus † fuerit petitum, quod illi ſinguli debent. *Alex. in l.ſi creditores*, C.*de pact. num.* 5.*Ripa in l ſi ex toto*,§.1.*ff. de legat.*1. *num.*17. *in princ.Trentacinq. reſolut.*6. *in fin. de ſolut.lib.*3. *nu.*8. *verſ. ſecundo. Roncagal.in l.*3.§.*vbi duo, ff. de duob. reis, num.*38. addendo hanc opin. eſſe æquam, & in illa fundari nouam conſtitutionem de

45 duobus reis, & procedere etiam ſi quis fiat nõ ſoluendo. *Roncagal. in l.*3. §. *vbi duo, ff. de duob. reis, num.*41.*& ſeq. &* 44. *in fin.*

46 Ampl. etiam ſi ab vno † ex obligatis ſimpliciter eſſet petita pars illum tangente, vt volunt Bald. *Imol. & Caſt. relati a Ripa in l.ſi ex toto, ff.*1.*ff.de legat.*1.*num.*16. eam afferen-

47 tes rationem, quia ſolutio † & iudicialis petitio procedunt a pari, *Alex. l.ſi creditores*, C.*de pact. num.* 4. *in princ.* Roncagal. *in l.*3. §.*vbi duo, ff de duob.reis, num.* 44. *in fin.* & illorum opinio comprobari poteſt ex traditis ad *l. qui actionem, ff.de regul. iur. Mantic. de tacit.lib.* 16.*tit.*5.*num.*3.*&* 4. Limitando ſi talis petitio

48 fiat ex neceſſitate, propter beneficium reis plu. tibus conceſſum, vel ſi nõ fuit proteſtatus, quod vnica ſolutione ſit contentus, vel ſaluo iure ſolidi.

49 Contrarium tenent † relati a *Ripa in l ſi ex toto*, §.1.*ff.de legat.*1.*num.*16.*verſ.contrarium* Roncagal. *in l.*3. §.*qui duo, ff. de duob. reis.*43. *verſ.mihi tamen*, teſtans de veriori contra duas ante-

50 antecedentes extensiones, reprbans † *num.*44. quod a pari procedant petitio, & solutio.

51 Ceessat omnis difficultas si expresse † sit dictum, quod petitur pro rata debita a reo conuento. *Ludouis. decis.*302. *num.*8

52 Ampl. etiam, quoad † correos, vt dixi *supra vers. primus casus. Ampl.*3. Ripa *in l. si ex toto, §.*1. *de legat.* 1. *num.*16.

53 Ampl. præsertim † si a conuento petatur rata, seu para sortis principalis, non autem illius fructus, & correi omnes sunt soluendo *Vrsil. ad Afflict.* *decis.*142. *num.*2.

54 Ampl. præsertim, vbi petitio † partis crediti fuit facta ab hærede debitoris pro rata, qua est hæres. R*oncagal. in l.*3. *§. vbi duo, ff. de duob. reis, num.*34. *circa fin. vers. Alciat. ipsa.*

55 Ampl. præsertim si iuxta † petita sequuta est
sententia. *Roncagal. in l.*3. *§. vbi duo, de duob.*
*reis, num.*35. *circa med.* addendo solidum cessa-
56 re etiam † quoad alios etiam in foro conscien-
tiæ, si vnus illorum † non erat soluendo, vt dixi
*supra hoc capit.*10. *ampliat.* 1. *&* 15. *& hoc §.*3.
*vers. primus ampl.*3.

57 Ampl. præsertim, vbi pars † crediti fuit petita ab vno ex fideiussoribus. *l. liberum*, C. *de fideius.* R*oncagal in l.*3. *§. vbi duo, de duob. reis, num.*39.

58 Ampl. præsertim si opposita † exceptione diuisionis, creditor agit ad partes, seu partem soluendam, & debitam a conuento. R*oncagal in l.*3. *§. vbi duo, ff. de duob. reis, num.*45.

59 Limit. vbi creditor † in sua petione facta omnibus correis debendi, est protestatus, quod vnica solutione est contentus. R*ipa in l. si ex toto*, §. 1. *de legat.* 1. *nu.*17. *Trentacinq. resol.* 6. *de solut. lib.*3. *num.*8. *vers. secunda.*

60 Limit. vbi creditor † coactus petit partem crediti, vt considetant relati a R*ipa in l. ex toto,* §. 1. *ff. de legat.* 1. *nu* 16. *circa med.* & sic de iure hodemo, quo pluribus reis, datum est beneficium diuisionis *Mantic. de tacit. lib.*15. *tit.*5. *num.* 7.

61 Limit. vbi qui petit partem † crediti, non est litem contestatus. *Ripa in l. si ex toto, §.* 1. *ff. de legat.* 1 *num.*16. *in fin.*

62 Limit. vbi cæteri correi † non sunt soluendo. *Trentacinq. resolut.* 6. *de solution. lib.*3. *nu.*8. *vers. secunda. Thesaur. quæst.*40. *lib.*4. *num.*4. *post med. Afflict. decis.*142. *num.*2.

66 Limit. vbi creditor † agit contra morosum, & rixosum præterea debittorem, qui ideo plures fecit expensas. *Lanar. cons.*10. *circa fin. vers. prima.*

67 Limit. vbi talis petitio † fuit facta a procuratore, non habente speciale mandatum, quia cũ ex illa non inducatur remissio solidi, nemo sine mandato speciali potest aliena iura remittere, vt vt in terminis respondit. *Lanar. I.C. Neapolitanus cons.*19. *num.*4. R*oncagal. l.*3. *§. vbi duo, ff. de duob. reis, num.*36.

68 Limit. si ex tacita remissione † solidi, resultaret donatio requirens insinuationem, & non interuenerit insinuatio. *Lanar. cons.*19. *n.*7. qui in his terminis respõdit, cõcludens in tacita, seu præsumpta donatione requiri insinuationem.

69 Limit. vbi creditori † concessa fuit ex pacto faculras variandi, vt late probat *Vrsil. ad Afflic.* relatis etiam dissentientibus *decis.*153. *nu.*2.

70 Limit vbi non fuit † opposita diuisionis exceptio contra eum, qui deinde agit ad solidum, R*oncagal. in l.*3. *§. vbi duo, ff. de duobus reis, num.*40.

Singulare vnum notandum, quod omni casu
quo facto hominis, vel legis dispositione, cessat
solidi petitio aduersus singulos debitores, quod
71 si interim aliquis † illorum fiat non soluendo,
id cedat damno creditoris. *Roncagal. in l.*3. *§.*
vbi duo, ff. de duob. reis, num. 38. *vers. qua*
communi sententia & dixi *supra cap.*10. *ampl.*
1. *&* 15. *& supra hoc* §. *versic. primus casus.*
ampl. 3.

Contrarium defendit R*oncagal. in l.*3. *§. vbi duo, ff. de duob. reis, num.*38. *& seq. vers. quamuis testant communem esse in contrarium.*

Quartus casus est, in pluribus reis credendi,
idest in pluribus, quibus insolidum debetur res,
non autem, quod eisdem res fuerit credita, sed
72 quia rem eis credidit, reos enim, † vt inquit
Cicer. 2. *de Orat.* eos appello, non eos modo,
qui arguuntur, sed omnes, quorum de re discep-
tatur; seu vt inquit *Gallus Aelius apud Festum.*
Reus est, qui eum altero litem contestam ha-
bet, siue is agat, siue cum eo actum sit, ex quibus
patet reos antiquitus eosdẽ fuisse, quos nunc li-
tigantes appellamus, quorum aliqui cum sint
debitores, alij creditores, alij negant, alij con-
73 ueniantur, inde † Reorum duo genera, deben-
di, scilicet, & credendi. *l.*1. *& toto titul. & C.*
de duob. reis, de primis dictum est in antecedẽ-
tibus, de secundis hic agam.

74 *Ioannes* R*oncagallus* † qui materiam duo-
rum reorum plenissime examinauit, & in illa
versatissimum nuncupat. *Thesaur. quæst.*30. *lib.*
4. ita vt ad illum tanquam eius rei peritissimum
esset recurrendum, exemplo Sceuolæ qui con-
sultus de iure prædiatorio, remittebat illius sẽ-
tentiam requirentes, ad Furium, & Casellium,
qui tali scientiæ dediti erant, vt refert *Valer.*
Max. histor. R*om. lib.*8. *cap.*12. absolute inquã
idem R*oncagal. in l.*3. *§. vbi duo, ff. de duobus*
75 *reis, num.*44. concludit † vnus ex reis creden-
di, nec petitione, nec exactione partis ab vno,
ex reis debendi sibi, vel correis, quin possit ille,
& socij solidum ab eodem petere & exigere, nisi
alius reus præoccupauerit, & eisdem rationi-
bus asserat moueri ad ita sentiendum, quibus
idem diacrat in pluribus reis debendi eiusdem
creditoris, seu vnius rei credendi nulla facta
differentia pluralitatis, vel vnitatis persona-
rum.

76 Ego autem, quia minor † subest difficultas in reis credendi, quam sit in reis debendi, aut saltem eadem militat ratio diuisionis crediti, in vtrisque, vt fatetur idem. R*oncagal. d. l.* 3. *§. vbi duo, ff. de duob. reis, in princ.* quæ dixi de reis debendi, tam in petitione, quam in singulari solutione partis debiti factæ ab eo, qui insolidum conueniri poterat, ea omnia repetenda esse censeo in pluribus reis credendi, qui sicuti volentes plures sibi insolidum obligari, dicun-

tur

tur expresse recessisse a iuris regula, vt illi essent tantum obligati pro virili, vt dixi *supra cap.* 10. *in princ.* & ita petendo, vel exigendo pro numero personarum, ratam debitam fortius dicitur recessisse ab obligatione solidi, quia volūtas fortius, & efficacius probatur factis, quam verbis. *l. de quibus, vers. rebus ipsis, ff. de legib. cap. ex ore de ijs, quæ fiunt a maior. part. capitul. Mantic. decis.* 313. *num.* 7. *& seq. Crauet. cons.* 408. *num.* 5. *Matesil. singul.* 100. *nota vnam, num.* 45. *Decian. cons.* 31. *Ardua lib.* 1. *nu.* 97. *& cons.* 46. *& primo lib.* 2. *num.* 74.

Quintus casus est, vbi plures insolidum obli-
77 gati † simpliciter condemnantur, nam in viriles non obstante solidi obligatione censentur condemnati, & in viriles fiet exequutio. *l.* 2. *C. si plures vna sentent. condem. l. si mandato Titij, §. Paulus* 2. *ff. de re iud. Gomes. var. resolut. tom.* 2. *de duobus reis, numer.* 1. *vers. & idem in sententia*, & ratio † est, quia agens contra aliquos obligatos insolidum, sine protestatione solidi, censetur creditum diuisisse, si omnes sunt soluendo. *l. si creditores, C. de pact. vbi Alex. num.* 10. *Ripa in l. si ex toto, §. si ita scriptum, ff. de legat.* 1. *num.* 13. *in fin. Cartar. decis.* 28. *Baptista, num.* 3. *Surd. cons.* 150. *n.* 35. *circa med. vers. Bero, cons.*

79 Ampl. præsertim si simul fuerunt † conuenti. *Castr. in l. si quis separatim, § quoties, ff. de appell. Giurba loquens de pluribus* tutoribus cōuentis ad reddendam rationem administrationis.

80 Ampl. etiam vbi plures † condemnantur in expensis. *Cartar. decis.* 28. *Baptista numer.* 2. *Intriol. singul.* 173. *nu.* 10. *lib.* 2. *Cancer. var. resolutl. cap. de sent. num.* 295. quos refert, & sequitur *Giurba decis.* 46. *num.* 4.

81 Ampl. quod si ex sexdecim obligatis † quatuor simpliciter conueniantur, & condemnentur, vt censeantur condemnati pro rata. *Afflict. decis.* 215. *sexdecim num.* 1. *& seq.* sed de veritate eius decis. dubitat *Surd. cons.* 150. *num.* 35. *in fin.* eam tamen probant addentes ad *Mandel. cons.* 263.

82 Limit. vbi sententia † continet, quid indiuiduum. *l.* 2. *§. ex his. l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verb. oblig. l. via itineris, ff. de seruit. l. si vnus, ff. de seruit. rust. præd. Gomes. var. resolut. lib.* 2. *de duob. reis, nu.* 1. *vers. quod*
83 *tamen limita.* Ideo si hypothecaria fuerit † cōcontra plures actum, & lata sententia contra eosdem, singuli insolidum tenentur, quia hypothecarium iudicium est indiuiduum, licet actio personalis cui hypotheca est accessoria sit diuidua. *l.* 2. *C. si ex plurib. hæred. Crauet. cons.* 77. *num.* 15. quem refert, & sequitur *Giurba decis.* 46. *num.* 5.

84 Solidi obligatio † quomodo probetur facta, & diuisa. *Mandel. cons.* 263. *quod sint num.* 1. *& seq. Surd. cons.* 150. *num.* 36. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *Benintend. decis.* 81. *Gaspar. Paset. cōs.* 125. *&* 126. *Afflict. decis.* 215. *Giurb. decis.* 46.

CAP. XI.

SVMMARIVM.

In exequutione rei iudicatæ primo capienda sunt mobilia, deinde immobilia, postea nomina & iura, & postremo carceratur debitor. 1. *Ampl.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 21. 22. 23. 25. 37. 41. *Limit.* 18. 33. 34. 35. 36 37. 39. 40. 42. 43. 44. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 54. 56. 57. 58. 61. 62. 64. *Sublimita.* 38. 45. 53.

Retentio bonorum captorum in exequutione vltra debitum, conceditur, donec quantitas debita fuit soluta, fructus tamen interim imputantur in sortem principalem. 41.

Exequutionem paratam habere quid sit. 46

Nuncij seu berruarij attestatio, an probet non reperijsse mobilia, vel immobilia, & ideo non obseruasse ordinem datum in l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. 55. 67.

Mobilia debitorem habuisse tempore factæ exequutionis in immobilibus, quis & quomodo probet, 59. 60. *quomodo consulatur debitori passo exequutionem.* 66.

Facta perperam, an sint reuocanda si fuerint iuste facta. 63

Glos. in l 3. *§. tutores, verb. vinculis, ff. de suspect. tut. examinatur.* 65

VNdecimo obseruandum erit, vt in exequutione sententiæ latæ in actione per-
1 sonali, primum † capiantur debitoris bona mobilia si sufficiant, deinde immobilia, & postremo nomina, & iura eiusdem, quæ omnia si non fuerint satis ad cassandum debitoris obligationem, cum annexis, & consequutiuis sententiæ, carceri mancipatur condemnatus debitor *l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. vbi Alex. num.* 6. *& seq.* late prosequitur cum *Bart.* & reliquis communiter. *Specul. de exequt. sent. § sequitur, num.* 2. *Rebuf. de litter. oblig. art.* 1. *glos.* 12. *num.* 7. *& artic.* 74. *glos.* 1. *&* 3. *Asinius in prax. §.* 31. *cap.* 5. *quarto nu.* 1. *& seq. Coller. de proces. exequut. part.* 3. *capit.* 9 *num.* 16. *& seq. plurib. Amator.* Rodriquez. *tractat. de exequt. sentent. cap.* 5. *num.* 3. *Marant. in prax. part.* 6. *cap. final. num.* 8. *in fin. et num.* 9. & ita cauetur Statuto Romano *libr.* 1. *cap.* 195. *Galganet. de iur. pub. lib.* 2. *titul.* 51.
2 *num.* 24. concludens præsertim † capiendam pecuniam, quoquo modo spectet ad condemnatum.

3 Ampl. vt exequutio facta † non seruato relato ordine sit nulla & reuocanda, vt dixi *infra §.* 1.

4 Ampl. vt præterea † sit aduertendum, dū exequutio fit in mobilibus, vt primum capiantur, quæ minus fuerint incommoda priuare debitorem, vt dixi *infra §.* 11.

5 Ampl. præsertim † si idem ordo faciendæ exequutionis, fuerit a Statuto, vel stylo Curiæ constitutus, vel obseruandus, vt dixi *infra §.* 3.

Ampl.

6 Ampl. vt iste oredo † sit seruandus, tam in
exequutione diffinitiuæ, quam interlocutoriæ.
Specul. de prim. & secund. decret. § restat vers.
& scias, Angel. & reliqui in l. a diuo Bio, §. in
venditione, ff. de re iud. glos. cap. quoniam fre-
quenter, § fin. vt lite non constet glos. in l. præ-
sente, verb solutionis ordo, C. de ijs qui ad eccles
conting. Alex. cons. 5. in causa. lib. 2. num. 3.
relatis Specul. Iac. de Beluis Dyn. Cyn. Salic.
& alijs.

Contiarium tenet Muscatel. in praxi part. 3.
§. venduntur, num. 24.

Ampl. vt passo exequutionem, † non serua-
7 to ordine regulæ nostræ, competat actio spolij
& agere possit remedio canonis. Redintegran-
da 3. q. 1. Vissl. ad Afflict. decis. 302. aliud. nu. 2.
& ad decis. 358. in causa; nu. 1. en fin. Viuius
opinion. 211. asserens ita vidisse iudicatum.
Gratian. discept. 749. verba num. 26.

8 Ampl. vt exequutor non † seruans in exequu-
tione sententiæ regulam supra firmatam, dica-
tur excedere modum. Host. cap. quoad consul-
tationem 15. de re iud. num. 8. in princ.

9 Ampl. vt detur appellatio ad † vtrunque ef-
fectum, si contra regulam nostram iudex man-
det exequi suam sententiam. Alex. in l. a diuo
Pio, §. in venditione ff. de re iud. num. 4. vers.
Bart hic & num. 8. in fin. ibidem num. 4. & 5.
10 idem dixerunt quia † aliter facta exequutio est
excessiua, & facta in actione personali non con-
stituit prætorium pignus, & antequam venda-
tur, reuocari posse officio iudicis summarie,
venditione vero facta, agendum rei venditione,
& late opin. Bart. comprobat. Surd. cons. 39.
num. 22. Vincent. de Franc. decis. 441. num. 1.
Amat. Rodriq. tract. de exequut. sentent. cap. 5.
num. 29.

11 Ampl. vt exequutio inchoata † a captura
personæ, sit tanquam per metum facta, reuo-
canda. l. fin. §. si funerator, ff. quod met. caus.
& conferunt dicta infra §. 8.

12 Ampl. presertim, vbi exequutio † non ser-
uata hac regula fuit facta ab ipsomet victore. l.
13 fin. §. fin. ff. quod met caus. imo locus est ponæ
l. extat. ff. eod. Osasc. decis. 3b. num. 26. adden-
14 do non posse † confirmari, quamuis alias exe-
quutio fuisset valida, & iusta, si fuisset mandan-
te iudice per apparitorem facta.

15 Ampl. vt pro patua † quantitate, non possit
fieri exequutio in re magni prætij, vt dicam
infra §. 6.

16 Ampl. vt exequutio sit ipso iure † nulla, si
si ordo præscriptus in l. à diuo Pio, §. in vendi-
tione, ff. de re iud. non fuit obseruatus ab ipso-
met exequutore, seu apparitore. Alex. con. 5.
in causa lib. 2. num. 3. vers. nec obstat, & dicam
infra §. 1.

17 Ampl. etiam vbi debitor † post factam exe-
quutionem in immobilibus, acquisiuit mobilia
nam illa omissis immobilibus capi possunt. l. si
ex toto, §. 1. ff. de legat. 1. per quem textum ita
firmat. Glusian. in tract. de bonis in solutum
dand. capi 11. num. 178. & num. 183. Limitat
18 in debitore cui est negata talis variatio.

19 Ampl. præsertim si agatur de † exequutione
sententiæ latæ in aliquam ex personis, quibus
concessum est beneficium, ne teneantur vltra
quam facere possint, vt dixi infra §. 4. in limi-
tationibus.

20 Ampl. præsertim si agatur † de exequutione
facienda contra mulierem cōdemnatam actio-
ne personali, vt dixi infra cap. 13. §. 6.

21 Ampl. præsertim si agatur † de exequutione
facienda contra Doctorem, vt dixi infra ca-
pit. 31. §. 1.

22 Ampl. præsertim † si agatur de exequutione
facienda contra eum cui debita sit reuerentia,
vt dixi infra cap. 13. §. 7.

23 Ampl. etiam † si ageretur de exequutione
facienda ad fauorem fisci, pro debito pœnali,
nisi debitor non sit soluendo. Ranchin. ad Guid.
Pap. decis. 61. aliquis in fin.

24 Ampl. vt exequutio nunquam † fieri possit
in persona debitoris, nisi prius excussis illius bo
nis, vt dixi infra cap. 14.

25 An autem idem ordo † sit seruandus vbi quis
condemnatus fuit ad dandum faciendum,
præstandumue aliquid, dicam infra capit. 23.

27 An autem detur soluenti † repetitio, qui pas-
sus est exequutionē, non seruato ordine dato in
d. §. in venditione videndus. Neuiz. cons. 77.
num. 7. & seq.

28 An nauis † reputetur inter mobilia. Ferron.
ad consuet. Burdegal. cap. fin. col. 6. in prin.

39 Quis grauetur † onere probaudi extitisse mo-
bilia, a quibus erat inchoanda exequutio. Surd.
cons. 39. num. 11. & seq.

30 An res magni † pretij capi possit in exequu-
tione pro paruo debito, dixi infra §. 7.

31 An autem exequutio † fieri possit in bonis,
& reliquis ad artem agrariam spectantibus, in
tegulis, & alijs mobilibus affixis ædibus, quæ
inde amoueri possunt, in vestibus, lecto, & si-
milibus penes condemnatum repertis dicam
cap. seq.

32 An in dubio præsumatur † ordo iste obserua-
tus videndus Gratian. discept. 214. creditor, nu.
16. & seq. qui loquitur etiam de eo, qui sibi si-
ne iudice satisfacere potest. Surd. cons. 39. nu.
11. & seq.

33 Limit. vbi agitur † de exequutione facienda
contra obligatum in forma cameræ, vt dixi in-
fra §. 4. vbi addidi sublimitationes.

34 Limit. vbi debitor, & creditor † paciscun-
tur contrarium, videlicet quod ordo constitus
in d. §. in venditione, non obseruetur, sed quod
non facta solutione conuenta die possit carceri
mancipari, vt dixi infra §. 5.

35 Limit. ijs omnibus casibus † quibus limita-
ui dicta in §. seq.

36 Limit. vbi exequutio † sit pro debito fiscali,
seu publico, & debitor est, contumax in solu-
tione, secus si fuerit ex causa pœnæ nisi debi-
tor non sit soluendo. l. nemo, D. de exactor. tri-
but. lib. 10. vbi Ioan. de Plat. num. 15. & 17. et
seq. & 23. addendo fiscum, non solum in exe-
quendo posse peruertere ordinem præscriptum
in §. in venditione. l. a diuo Pio, ff. de re iud.
sed posse etiam variare, & redire ad bona mo-
bilia, vel immobibilia dimissa persona. & non
pos-

posse cedere bonis si fuerit contumax in solutione. *Marant. in in prax. part. 6. § fin. nu. 6. & 12.* asserens id esse speciale in fisco in exactione gabellarum tributorum, & similium *Marant in prax. §. fin n. 12. Bosius de captur. nu. 87.* ad-
37 dendo procedere † si agatur de debito publico. Idem repetit *Rebuf. de litter. obleg. art. 74. glos.*
38 *3. & sic num. 19.* subdens † sublimitari si sententia lata sit ad fauorem conductoris iurium fisci, vel recip ub. nisi sibi cessum fuerit tale priegium.
39 Limit. vbi exequutio fit contra † obligatum ex instrumento guarantigiato. *Socin. cons. 24. Visis & diligenter. lib. 1. num. 48. circa med. vers. quidam etiam volunt*, eam afferens rationem, quia obligatus, eo modo videtur cõstituisse omnia bona sua in pignus prætorium. *Cæsal. cons. 139. sententia, nu. 24. Surd. cons. 39. exequutionem, num. 21. circa med.* & dixi *infra §. 4. ampliat. 3.*
40 Limit vbi excipiens † de nullitate exequutionis, & instans ex hoc capite illam reuocati, non offert realiter, quæ debet. *l. fin. C. si aduers. fisc. l. 1. C. de fid. instrum. lib. 10. si minor*, C. *de iur. fisci lib.* 10. per quæ iura ita concludit *Neuizan.* alijs idem sentientibus additis *cons. 77. bene, num.* 12. quem sequitur *Surd. cons. 39. exequutionem, num.* 24. comprobans ex dictis *Bart. in l. si non sortem, §. si centum,*
41 *ff. de condit. indeb.* dum voluit creditori cui in solutum sunt data bona debitoris, vltra summam debitã dari retentionem pro sũma debita donec sũma debita fuerit soluta, sed fructus interim sortem minuere, latius tamen examinat *Odofred. in l. si minori*, C. *de iur. fisci lib. 10. num. 8. & seq.* quando ante omnia sit offerendum, quod erat debitum, & dixi *infra §. 7. ampliat. 2. & infra §. 1. vers. singulare.*
42 Limit. vbi passus † inordinatam exequutionem quiescit *arg. not in l filio præterito, ff. de iniust. rupt. Boer. decis. 95. num. 5.* & eorum quæ de sententia iniusta dicuntur, si ab illa non sit appellatum *. l. 1. §. item eum contra, ff. quæ sent. sing. appell. Asin. in prax. § 41. cap. 2 vers. primo hæc regula applicatur num.* 3.
43 Limit. vbi actum fuit actione † hypothecaria, ad rem hypothecatam, & captam in executione. *Socin. cons. 158. visis lib. 2. nu. 17. Marant. sequendo Sal. & alios in praxi cap. final. num.* 13. & conferunt quæ dicuntur de excutienda hypoteca speciali, antequam deueniatur ad generalem. *l. 2. C. de pignorib.* ad quem textum plura cumulaui *in meis collectaneis*.
44 Limit. vbi actum fuit † ex instrumento habente paratam exequutionem, ex Statuto. *Socin. cons. 24. visis. lib. 1. num. 48. circa med. vers. quidam etiam. Cæsal. cons. 439. sententia*
45 *num. 22. & seq.* declarando † modo in loco faciendæ exequutionis tale vigeat statutum. *Serafin. de iuram. priuileg. 77. num. 3.* declaran-
46 do † nihil aliud esse instrumentum habere paratam exequutionem, nisi quod omissis solemnibus iudicij, de facto incipiatur a captura personæ, *& conferunt dicta infra §. 4.*
47 Limit. vbi sententia † lata fuit a iudice, qui ex statuto poterat procedere summatie, de plano, sine strepitu, & figura iudicij. *Socin. cons. 24. visis. lib. 1. num. 48.* eam asserens rationem quia per talem facultatem, data est iudici potestas, procedendi de æquitate, sublata omni solemnitate iuris positiui de se ipsa ad se ipsã.
48 Limit vbi agitur † de exequutione sententiæ interlocutoriæ, puta propter contumaciam condemnati. *Marant. in prax. §. fin. num. 14. Moscatel. in prax. part. 3. §. venduntur, n. 31. et seq.*
49 Limit. vbi fuit † renunciatum beneficio ordinis. *d. §. in venditione*, vt dixi *§. 7.*
50 Limit. vbi agitur de exequutione † sententiæ latæ in eum, qui in publica licitatione obtulit emere, nam in pœnam derisus iudicis, cuius auctoritate fit licitatio, & eorum qui volebant pariter emere immediate exequutio fieri potest in illius persona. *Rebuf. de litter. oblig. artic. 74. glos. 3. & sic num.* 16. vbi refert ita fuisse iudicatum.
51 Limit. vbi sententia † lata fuit contra depositarium publicum, si rem depositatam ad effectum vendendi, vel illius præcium non offert, cum effectu. *Rebuf. de litter. oblig. art. 74. glos. 3. & sic num. 22. per l. 1. ff. de æstim. action. l. si tibi rem. l. si gratuitam, ff. de præscript. verb.*
52 Limit. vbi notorie † appareret debitorem non esse soluendo. *l. 1. C. de capiend. fisci debit. lib. 11. vbi DD Rebuf. de litter. oblig. art. 74.*
53 *glos. 3. & sic nu.* 23. declarando † modo præcedat iudicis interlocutoria, & summaria excussio, quod debitor non sit soluendo.
54 Limit. vbi is ordo † non fuisset seruatus in exequutione sententiæ latæ contra pupillum, vel minorem, cuius si primum capiantur nomina debitorum, quam distrahantur stabilis, non ideo reuocatur executio. *Visil. ad Afflic. decis. 358. num. 2. Rebuf. de litter. oblig. art. 74*
55 *glos. 4. num. 2.* addendo † non sufficere apparitoris attestationem, nec tutoris, sed iudicis decretum requiri, si capiantur immobilia *iuxta l. magi puto, §. ne passim, ff. de reb. eorum*, & ita fuisse *Parisijs decisum Vinc. de Franc. dec. 441. num. 9. Marant. de prax. cap. fin. num. 15.*
56 Limit. vbi is ordo † non fuit seruatus in exequutione sententiæ latæ contra ecclesiam, nam si prius alienantur nomina illius, quam mobilia, vel immobilia, non ideo vitiatur exequutio sententiæ. *Bart. aut. hoc ius porrectum, C. de sacros. Eccles. num. 18. vers. extra glos. & num. 20*
57 Limit. vbi debitor † suspectus est de fuga. *l. ait prætor. §. si debitorem, ff. quæ in fraud. credit.* ad quem textum plura cumulaui *in meis collectaneis.*
58 Limit. vbi non probatur † adfuisse mobilis, quæ capi possent, antequam caperentur stabilia, vel nomina debitorum. *Rota diuers. recẽt. decis. 55. Dominis part. 2. num. 4.* coram bon. mem. Rpd. Andreæ 28. Maij 1644. *cap. quoniã frequenter, §. fin. vt. lite non contest.* vbi textus expressus, de quo in dicta decis. non fit mẽtio, ea tamen est nunc practicantium opinio. vt potius credatur decisionibus alicuius Curiæ,

quam

textui; seruiam us ergo tempori sequendo riuo-
59 los, & omittendo fontes † quomodo autem probetur condemnatum non habere mobilia, vel quæ non sufficiant satisfactioni creditoris, *viden. Bart. in l. a diuo Pio, §. in venditione,*
61 *ff. de re iudic. num. 7. & 9.* Quis † autem grauetur probatione, quod adessent mobilia, quæ capi possent videndus *Surd. cons. 39. num. 11. & seq. pluribus.*

61 Limit. vbi aliud Statuto † cauetur, vt apud *Gallos teste Rebuf. comment. de litter. obligat. art. 74. glos. 4. num. 1* addendo ideo tale statutum fuisse conditum, quia nimium scrupulosus est ordo *d. §. in venditione*, & ex illo de libitus fieri lites, item apud Delfinatos. *Guid. Pap. decis.* 281. statuto, *& decis. 568. Papon. Arrest. 43. lib. 18. tit. 5.*

62 Limit. vbi non seruato † ordine nostræ regulæ, post factam exequutionem debitor soluit, quod re vera debebat. *l. fin. § ff. quod met. caus.* & hac consideratione cessant, quæ late rationantur *in l a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. Imol. num. 13. vers. vltimo & Alexan. num. 5.* dum aliud sentiunt *ex l. Meminerint, C. vnd. vi*, quia soluente debitore, quod debet licet cum eo aliter actum fuerit, quam erat agendum, non tamen deficit iustitia in faciente, nec abest voluntas in patiente, cum voluntas coa-
63 cta sit voluntas, † nec sint reuocanda iuste facta, si per iniustum modum fiant, iuxta congesta *per Osasc. decis. 34. num. 2. & seq.* qui loquitur de exequutione perperam facta, si quod fuit solutum vere erat debitum, & ita post plura concludit; *Alex. in d. §. in venditione, num. 7. en fin. Neuiz. cons. 77. num. 7. et seq. vers. tertio. Bald. in sua Margarita §. exequutio inciuiliter, Ias. loquens de captura veri debitoris*, non seruato iuris ordine, quod sustinearut *d. §. in venditione, num. 12.*

64 Limit. vbi facta † exequutio bonorum, & iurium debitoris, repertus fuit ille non soluendo, & ideo exequutio facta fuit in illius perso-
65 na. *glos. l. 3. § tutores † verb. vinculis, ff. de suspect. tutor.* quæ licet loquatur de suspecto tutore in sensum tamen nostrum trahi*tur in l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. Alex. n. 6.* testans de communi, & approbari *a Bart. Bald. licet Imol. ibidem. num. 13. in fin. vers. potest etiam*. relato quid veteri, media, & recenti iurisprudentia fuerit sancitum, circa carcerationem debitorum, concludat iure digestorum, licuisse debitores carcerare nō excussis illorum bonis, iure autem codicis idem licuisse, nisi debitor cederet bonis, iure autem authenticorum non licere, si offerat debitor meliora sua insolutum. *Imol.* dicta referr, & latius examinat *Alex. ibidem num. 8. Felin.* alios congerens *in cap. quoadconsultationem, 15. de re iud. n. 10.*

66 Quomodo autem consulatur debitori, qui † probat habere mobilia alia, quæ non fuerunt discussa; videndus *Bart. in d §. in venditione, n. 9.*

67 An autem credatur apparitori, † seu nuncio, referenti non sufficere vnam speciē pignorum, ve ad aliam deueniatur videndus. *Boer. dec. 277. num. 1. Bart. in l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num. 7. & 9. Tiraquel. de retract. lignag. §. 8. glos. final. num. 27. & seq.*

§. I.

SVMMARIVM.

Exequutio facta non seruato ordine. l. a diuo Pio, §. in venditione est valida. 1. 4. 6. 8. 10. *& quare.* 3. 4. 11. 12. 13. 14. *Amplia* 7. *Contrarium, sed quod nulla.* 18. *& quare* 19. 20. 27. *concorda.* 33. 36. 42. 47. *Ampl prima opin.* 44. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 63. *Limit.* 57. 58. 49. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67.

Alternatiua designat electionem. 3

Factum debite non reuocatur si per in debitum modum sit factum. 5.

Captura male facta non reuocatur si iterum esset facienda. 8

Appellatio non datur, vbi sententia est nulla, sed agendum de nullitate. 13.

Lex, quæ non dicit, nec nos dicere debemus. 15

Nullitas est pœna facientis actum nullum. 16

Ordinis peruersio, quando faciat actum nullum. 17

A facilioribus est incohandum. 20

In alternatiuis electio est, creditoritoris. 22. *& quando.* 23

Alternatiua, quandoque signat successiuitatem. 24

Ius Ciuile, & Canonicum concordandum. 25

Ordinarium remedium, vbi adest cessat extraordinarium. 26

L. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. declaratur. 27

Forma dicitur data, vbi dispositio est conditionalis. 28. 32.

Si importat conditionem. 29

Vestrius reprobatur. 33. 34.

Clausula sola facti veritate inspecta, idem est, quod manu regia 35

Auendanus reprobatur. 37

Sententia nulla differt ab iniusta. 38

Trentacinque reprobatur. 39

Tuscus reprobatur. 40

Sententia nulla non potest confirmari a partibus tacite, nec expresse nisi in vim pacti. 44. 46

Actus peccans in substantialibus, non potest confirmari a partibus si fuit iudicialis. 45

De nullitate exequutionis agens non auditur, nisi soluat, quæ illius vtilitate sunt facta, vel soluta. 57.

Restitutionem rei potens, quia perperam distracta, non auditur, nisi restituto prætio illius causa soluto. 58

AN exequutio facta non seruato ordine, quem dixi datum fuisse *in l. a diuo, Pio, §. in venditione, ff. de re iud.* sit nulla, acerrime disputant DD. in interpretatione *d. §. in venditione, & in cap. quoniam frequenter, vt lite non contest. vbi Io. Andr. canonista-*

1 *starum pater.num.61.* probat negatiuam † cõ-
sideratis verbis eiusdem textus qui eum alterna-
2 tiue † loquatur, necesse est fateri, non fuisse à
iure Canonico datum ordinem exequutionis
3 faciendæ, quia alternatiua † designat electionẽ,
non autem necessitatem in faciente vnum ex
alternatis actibus. *cap.in alternatiuis de reg.*
4 *iur.post Io.And.ibidem in* §*.fin.* † *idem sentit*
*Butr.num.*5. reprobando *Io.glossatorum anti-*
quum. qui aliud censuit. Non dissentit, *Bart.*
in l.a diuo pio §*.in conditione ff.de re iud.nu.*8.
vers.pro hoc, dum voluit executionem factam
non seruato ordine dato in eodem textu esse
validam, sed iniustam, & appellatione reuocã-
dam, quia is ordo non est necessitatis, vt in-
quit ibidem *Ias.num.*10. *circa fin. et num.* 19.
testatur communem esse cum *Bart.* idem sensit
*Soc.sen.cons.*158.*visis proces.lib.*2.*num.*26. ad-
dendo ab opin. *Bart.* non esse recedendum in
iudicando. *Bertrand.cons.*12.*vol.*1.*part.*1.*n.*12.
& seq. sustinens sententiã *Bart.* et Io.*And.* qui
sunt luminaria vtriusque iuris, esse amplecten-
dam. *idem censuit Bald.in auth.sed hodie C. de*
*action.et obligat.num.*3.*in fin. Abb.in cap quo-*
ad consultationem de re Iud. num. 27. *Neuiz.*
*cons.*77.*num.*7. *et seq.et n.*10. concludens for-
mam istam esse nimis scrupulosam, & illa non
seruata non esse reuocandam exequutionem,
5 quia † debite factum, non reuocatur, nec rescin-
ditur, per indebitum modum adhibitum, &
ideo sustineri exequutionem pro debito, nec au-
diendum volens illam reuocare, nisi offerat
integre, quæ debet, vt euitetur inutilis circui-
6 tus. † *Zabarel.cons.*105. *super præmisso col.*
*penul.quem refert.& sequitur Neuiz.cons.*77.
in prin. Afinius testans.de communi. in prax.
*part.*1.§.31.*cap.*6.*num.* 1. *& seq. vers. Contra-*
rium. Guttierz testans de magis communi cũ
Bart.& Io.And.practic.q.lib. 1.*q.*131.*num.* 3.
relati a Caual.in specul.commun. opin. q. 815.
*num.*41.*Amator.Rodriguez de exequt.sent. c.*
5.*num.*27.*Surd.cons.*39. *num.* 22. *sequendo Io.*
And.& additis alijs idem sentientibus, Corrad.
*de offic.prætor.lib.*1. *cap.* 9. *de exequut sentent.*
7 *num.*9. addendo † etiam si exequutio sit facta
in persona debitoris, antequam fuerit facta in
bonis modo constet de debito, & captura perso-
8 næ debitoris esset de nouo concedenda † *relati a*
*Trentacinq.var.resol.lib.*2.*de expens. resolut.*2.
*num.*3.*vers.Secunda est opinio, & a Carpan.*
*ad Statut. Mediolan.cap.*158.*num.*31. *&* 32. *&*
*a Bertrand.cons.*164.*nu.*2.*vol.*3.*Surd. & ab illo*
*relati cons.*39.*exequutionem numer.*22. *& seq.*
addendo turpe esse recedere ab ista opinione,
*relati a Vinc.de Franc.decis.*441.*Dubitatur.n.*1
*& seq.subdens num.*9.*opin.Bart.* habitam fuisse
9 a Sacro Concilio pro vera, declarando † *decis.*
10 *Afflict.& dicta Vrsil.* quæ aliud suadent † *Se-*
*rafin.decis.*785.*num.*3.& ordinem hunc facien-
dæ exequutionis non esse necessitatis probat
Amator. Rodriquez *tract. de exequut. sentent.*
*cap.*5.*num.*27.*& seq.Gratian discept.* 479.*nu*
11 41. concludens disposita isto §.non † continere
formam sed solam iudicis instructionem. *Vrsil.*
*ad Afflict.decis.*558.*num.*1. testans de commu-
ni, & plures concordes refert. *Gratia. discept.*7.
*num.*16. asserens hanc opin. esse veriorem, &
seruari in praxi, & solum licere appellare, vbi
is non obseruatur. *Mohedan.decis.*7.*de sent.&*
*re iud.num.*2. concluoit non esse ordinem sub-
stantialem ad processum, sed pro vtilitate par-
tis.

Opinio Io.And.& Bart. & qui illos sequun-
12 tur probatur concludentibus † argumentis, nam
cum a sententia nulla non detur appellatio, sed
13 recta, † via agatur de nullitate, quia appellans
præsuponit sententiam validam, *Alex. cons.* 59.
*viso titulo lib.*4.*num.*12.*Bellam.in cap. quoad*
consultationem, 15.*de re Iud.num.* 5.*in princ.*
si licet appellare ab exequutione facta non ser-
uato ordine dato *in d.*§.*in venditione & capit.*
Quoad consultationem, vt probat Bart. & alij
supra relati & dixi *sup.hoc cap nu.* 9. necesse est
fateri exequutionem esse validam, licet sit iniu-
14 sta. Secundo † quia quotiescumq. lex mandat
aliquid fieri certo modo, si non addat Clausulã
annulatiuam, actus aliter facti, non ideo infici-
tur actus aliter factus, *glos.clem.*1. *verb.inhibē-*
tes de iur.pat.Bald.& Sal in l.Statutis in fin.C.
de sent.ex breuilo q.recitand. ideo cum Summ.
Pont. & I.C. in dictis iuribus, non exprimant
exequutionem aliter factam, esse nullam, nul-
latenus id est a Doctoribus dicendum, quia quod
15 lex non † dicit, nec nos dicere debemus, nec
est superstitiosis inuentionibus præsumendum,
quod lege cautum non reperitur expresse. *capit.*
consuluisti 2 *q.*5.*Franc.Bec.cons.*35.*numer.* 4.
vbi post Bald.& alios, quos refert concludit,
quod allegandi ius, debet illud referre, & con-
sonat illud Dauid. *Legem pone mihi Domine.*
16 Addatur quod, cum nullitas † actus sit pœ-
na facientis actum. *l. Senatus ff de contrahend.*
empt.Villagut.de extens.legum pœnal.tant.nu.
18.*Vital.Camban.clausul.Nil,nouari num.*43
17 & peruersio ordinis † dati a lege, non facit
actum nullum, si peruersio fiat circa diuersa,
*l.*1.*C.de appellat.vbi glos.* nullatenus conceden-
dum est, actum esse nullum, vbi id non fuit di-
ctum a lege, cum de pœna non sit agendum,
nisi lege iubente.
18 Contrarium scilicet † quod nulla sit exequu-
tio facta non seruato ordine dato *in l. a diuo*
pio §*.in venditione ff de re iud.tenet Io.Imol.in*
eodem §*.in venditione num.*11. addendo *Ioan.*
And.et Bart. auctores contrariæ opinionis niti
falsis argumentis, approbando sententiam Io.
antiqui glossatoris, quem dixi reprobari *a Bart.*
et Io.Andr.et Butr.post Io.de Imol.idem in
eodem §*.in venditione tradunt Alex. num.* 13.
et 38.*Ias.num.*19.*Imol.sequitur Felin.relatis,*
Io.And.et Bar. dissentientibus *in cap.quod con-*
*sultationem de re iud.num.*12.*circa med. vers.*
*remedia, Alex.cons.*5.*in caus.lib.*2.*num.*3. & ita
iudicatam fuisse testatur, *Afflict. decis.* 358. *In*
*causa num.*1. addendo fuisse reuocatam præte-
rea factam exequutionem cum omnibus inde
sequutis, quia non fuerat in illa seruatus ordo
traditus in d.§.*et Vrsil.* ibidem testatur de cõ-
muni, & obseruantia in praxi, additis pluri-
bus, qui idem sentiunt. *Afflict. decis. sequun-*
tur

tur Rcl. a Val. et ab illo congesti consil. 32. primo
lib. 1. num. 32. Maraut. in prax. par. 6. §. fin. n. 9.
relati a Nenizan cons. 77. num. 5. et ab Afinio,
in praxi §. 31. cap. 6. num. 1. vbi de communi, &
pro nullitate exequutionis ad partes examinata
quæstione concludit. Franc. Curt. forens. q. 13.
& post Curt. Amator. Rodriquez. De exequut.
sentent cap. 5. num. 26. et seq. testans de veriori.
Parlador. rerum quotidian lib. 2. cap. final. p. 5.
§. 3. num. 4. asserens hanc esse veriorem, & con-
tra Bart. tenendum, Auendan. de exequend. mad.
Regijs lib. 1. cap. 17. num. 4. vers. ego vero relati a
Guttierz pract. q. lib. 1. q. 131. nu. 1. et seq. Tren-
tacinq. var. resol. lib. 2. de expens. resol. 2. num. 3.
vers. prima Bertrand. cons. 164. num. 3. vbi de
communiori vol. 3. Viuius opin. 211. asserens,
ita vidisse bis iudicatum, relati à Vinc. de Frāc.
decis. 441. Dubitatur num. 5. relati ab Amendol.
ad Vinc. de Franc. decis. 441. Dubitatur num. 1.
et à Cotta in suis Memoral. §. lex, quæ loqui-
tur conditionaliter, relati à Gratian. discept. 7.
num. 25.

19 Plurima autem considerantur † pro veritate
huius opinionis contrariæ præcedenti, nam
cum ars imitetur naturam. §. minorem, inst.
20 de adoption. quæ suadet vt † a facilioribus ini-
rium capiamus secundum se. Arist. 1. phis. c. 1.
tex. 2. & late Cagnol. in l. 1. ff. si cert. pet. nu. 118
cum facilius distrahantur mobilia, quam im-
mobilia, & nomina debitorum, & seruato ordi-
ne dato in §. in venditione consulatur creditori,
cui facilius erit satisfactum, & vtile sit debitori
potius priuari mobilibus, quæ casu, tineis, fu-
ribus, consumi possunt, stabilia autem nequa-
quam, nullatenus recedendum est ab ordine
quem constituit lex in communem debitoris, &
creditoris vtilitatem. l. 1. ff. de legibus. Imol. l. a
Diuo pio §. in venditione ff. de re iud. num. 13. in
fin.

21 Nec obstat consideratio quam aliqui faciunt
in cap quoniam frequenter § fin. vt lite non
contest. vt in exequutione sententiæ latæ in
actione personali capiantur mobilia, vel immo
bilia, & quod ratione alternatiuæ detur credi-
tori electio, an vellit prius satisfieri ex pretio
mobilium, quam immobilium, & è contra
22 cum † in alternatiuis electio sit creditoris, in
cuius fauorem facta est alternatio. Bal. l. fin. C.
de petit. hared num. 5. in fin. & Sicard. num. 7.

23 Quia vltra quod assumptum illud † ex natura
alternatiuæ est brocardicum, & retorqueri pos-
set, quod electio potius sit isto casu debitoris,
de cuius bonis distrahendis agitur l. plerumque,
§. nam & cum illa ff. de iur. dot l si ita relictum,
§. si ff. de legat. 3. Dicitur alternatiuam † in d. §.
fin. signare successiuitatem Imol. in d. §. in ven-
ditione, num. 11. vers. & sic, non autem ele-
ctionem, quia est posita inter plura. Paris. cons.
31. lib. 3. num. 8. Vulpel. de Aduerb. & præpos.
§. vel, circa med. Mandos. ad primam regul. can-
cell. q. 12. num. 18. Borel de Compromis. §. 1. glos.
num. 17. & hanc interpretationem sequi debe-
25 mus, vt concordemus ius Canonicam † cum ci-
uili, vt aduertit Herculan. in d. §. in venditione,
num. 43. vers. præterea, ac etiam quia iubente
Papa quod post mobilia, vel immobilia in con-
tumaciam deueniatur ad censuras, semper al-
ternatiua, vel, vtendo, ex illa potius designa-
ri ordinem, quam electionem, diceremus, fa-
tendum esset, quod in exequutione sententiæ
possemus inhoare a subsidiarijs, & illis non
proficientibus, regerdi ad ordinaria, quod est
absurdum, & repugnans, iuris, & artis, regulis,
quæ iubent, vt vbi adsunt † ordinaria cessent
extraordinaria subsidiaria.

27 Secundo cum d. §. † in venditione imperatiue
mandet legislator primo capi, & distrahi mobi-
lia, si sufficiant satisfactioni creditoris, duplici
ex causa inualida est exequutio aliter facta, nem-
pe, quia contra præceptum legis, l non dubium
C. de legib. & quia contra formam traditam ab
eadem lege. auth. offeratur, C. de litis contest.
quod autem in d. §. in venditione tradatur for-
28 ma, patet quia † sub conditione, tam in primo
quam in secūdo capite, loquitur, I C. vtendo ad-
29 uerbio † Si, quo signatur conditio. l. 1. §. si
quis. ff. de verb. obligat. l qui promittit, ff. de
condit. indebit. Dec. cons. 41. num. 26. & quod in
d. §. in venditione tradatur forma, concludit
ibidem, Ias num. 19. addendo illa, seu illius
ordine non seruato, processum esse ipso iure nul-
lum, quia peruersa sit vnius causa, in se ipsa,
30 ad se ipsam; & quod vbi a lege præscribitur † or-
do faciendi actus successiue, vt in casu nostro,
dicatur data forma faciendi eos actus firmant,
Dec. l. hac consultissima, C. de testam. num. 8. &
seq. Brunus de forma cap. quand. censeat aliquid
tradit. pro forma. col. 25. vers. aliquando modus,
31 † in actibus enim humanis forma, & modus
nihil aliud sunt, quam ordinatio partium secun-
cundum prius et posterius Arist.

32 Nec obstat † quod in d. §. in venditione, nec
in cap. quoniam frequenter, §. fin. vt lite non
contest. non adsit clausula decreti, vel annul-
latiua actus, quia sat est ad importandam for-
mam, quod lex præcipiat, vel conditionaliter
loquatur. l. de his ff. de transact.

33 Contrarietatē relatam multi tentarunt † cō-
ciliare, & inter cæteros. Nicol. Grauat. in suis
apostil. ad Vestr in prax. cap. fin. nu 27. credidit
priorem opinionem esse veram, vbi a statuto
data est facultas procedendi sola veritate facti
inspecta, tacite asserendo secundam priori con-
trariam cessare, vbi in iudicante talis abest facul-
tas, et Grauatio asseritur Guttierz. pract. quæst.
34 lib. 1. quæst. 131. nu. 3. sed cum † hæc concilia-
tio sit diuinatiua, & in casu speciali, & non
generalis, tenenda tantum est in casu suo, ex fa-
cultate datu iudici, qui non alligatur solemnita-
te aliqua iuris, si sola facti veritate inspecta pro-
cedere potest. Aretin. cons. 84. diligenter nu. 3.
35 circa med. idem enim † est dicere sola facti ve-
ritate inspecta, quod manu Regia procedat.
Ias. in l. certi condictio, §. si nummos ff. si cert.
petat. nu. 33.

36 Aliam conciliationem † refert Auendan. tra-
ctat de expend. mandat. Regijs par. 1. cap. 17. n. 4.
vers. multum interest, facta distinctione, an
iudex ipse exequatur sententiam, vel illius mi-
nister, quem in Hispania numcupant Alquazil-

lus, & nos Itali nominamus *Beruarius*, & con-
cludit si iudex in exequendo non obseruat *d.§.*
in venditione, exequutionem esse nullam ipso
iure, & appellandum ad superiorem, sed si fiat
ab *Alquazillo*, exequutionem esse nullam, &
absque interpositione appellationis retractan-
dam. † Verum hæc conciliatio corruit in pri-
mo capite, quia appellatio præsupponit senten-
tiam validam. *l. 1. ff. de appel. Socin. cons. 24. lib.*
1. n. 6. & aliud est dicere sententiã nullã, aliud
38 dicere iniustam, † nã nulla nãquam transit iniu
dicatũ, iniusta secus, nisi iniustitia sit notoria. *l.*
si expressim, vbi *glos. & Bart. ff. de appel. auth.*
hodie, C. de appel. quare eiusdem *Auendan.* con-
ciliatio sustinebitur, vel de stylo Hispaniæ, vbi
vt ille innuit iudices ipsos suas exequi sentẽtias
vel non admittenda in Italia, vbi iudicantes per
suos exequutores facto perficiunt, quæ illi sen-
tentijs, vel mandatis decernunt. Non facta ta-
39 men mentione *Auendani*, idem censuit † *Tri-
tacinq. var. resolut. lib. 2. de expensis resolut. 2.*
num. 4. nullo addito argumento, quare ita
sentiat, sed tantum relatis, qui primam, vel se-
40 cundam sint amplexi opinionem, idem † fecit
Tuscus conclus. 492. exequutio, num. 13. et seq.
41 *Alexander Tartagnus Imolensis*, † quem
præceptor meus, Marcus Antonius ex Comiti-
bus Rouescallæ profitendo in patrio gymnasio
matutinis horis in prima sede, nuncupabat pa-
42 trem veritatis, aliam videtur afferre † concilia-
tionem *in d. §. in venditione, num. 5.* aduerten-
do, an vltra peruersum ordinem in exequendo,
debitor præterea soluerit, quæ ex sententia de-
bebat, & tunc non reuocetur exequutio, taci-
te aliud sentiens, si non fuit facta solutio, idem
repetens sequendo. *Abbat. num. 7. in fin.* Ve-
43 rum cum istam † concordiam improbet *Ioan.*
de Imol. ibidem num. 13. & idem Alex. nihil
certi concludat, censeo cõciliationem reijcien-
dam, ex dictis eiusdem *Alex. & Imol.* qui cum
ambo vellint exequutionem factam nõ seruato
ordine dato *in d. § in venditione* esse nullam,
44 non potest illa facto † aliquo tacito confirmari,
vel ratificari. *Bart. l. obseruare, ff. de offic. pro-
cons. num. 7. Osasc. decis. 34. num. 12. & seq. &*
45 *decis. 39. num. 12.* præsertim vbi actus peccat †
in substantialibus. *Surd. cons. 183. num. 34.* &
46 sententia nulla † non potest in vim sententiæ à
partibus approbari, secus in vim pacti. *Surd.*
cons. 160. num. 76. & seq. Put decis. 373. nu. 4.
& decis. 378. part. 2. num. 1. Io de Plat. in l. si
quis, C. de decurion. lib. 10. nu. 3. circa fin Can-
cer. var. resolut. de sentent. & re iud. num. 23.
47 *& seq.* aliam conciliationem referre possem.
ex Surd. cons. 39. exequutionem, nu. 22. & seq.
illum vide, defessus sum.

Cum autem relatæ conciliationes penitus,
non tollant difficultatem, amplectendo opin.
quod exequutio facta non seruato ordine dato
a Vulpiano sit nulla.

47 Ampl. vt exequutio facta † non seruato ordi-
ne dato *in d. §. in venditione*, sit ipso iure nul-
la, præsertim si ordinis peruersio facta fuerit, ex
iudicis decreto. *Alex. cons. 5. in causa lib. 2. nu.*
3. vers. nec obstat, Marant. in prax. cap. fin.
num. 10. sequitur *Gabriel. de exequut. sentent.*
conclus. 2. num. 3.

48 Ampl. præsertim, vbi iudex in sua sententia
mandauit ab exequutore seruandum esse ordi-
nem datum *in d. l. a diuo Pio, §. in venditione,*
ff. de re iud. vt ex *Afflict.* vult. *Gabriel. de exe-
quut. sent. conclus. 2. num. 2.*

49 Ampl. præsertim in sententia † lata in actio-
ne reali, nam facta exequutione in alia re, est,
illa reuocanda. *Bart. & reliqui in l. a diuo Pio,*
§. in venditione, ff. de re iud. Moscatel in prax.
part. 3. glos. verb. seruata, num. 14. & seq. sub-
dens *num. 19. & seq.* quid dicendum si tempo-
re exequutionis faciendæ, res petita non extet,
vel penes alium reperiatur, addendo. *num. 24*
& 40. quid dicendum si actum fuerat actione
hypothecaria.

50 Ampl. idem, vbi † non fuit seruatus ordo datus
à statuto. *Bald. cons. 274. lib. 3. Tusc. conclus.*
492. exequtio, num. 1. in fin.

51 Ampl. etiam in exequutione † sententiæ in-
terlocutoriæ. *Alex. cons. 5. lib. 2. num. 3. Tusc.*
alijs cumulatis, *conclus. 492. exequutio n. 11.*

51 Amplia, vt passus exequutionẽ † non seruato
ordine dato *à Vulpiano in d. §. in vendit.* pos-
sit agere spolio ad rem venditam. *Afflict. decis.*
358. in causa, num. 1. in fin.

54 Ampl. præsertim, † si iudex mandet fieri exe-
quutionem obseruato iuris ordine. *Afflict. de-
cis. 358. in causa, num. 1. & 2.*

55 Ampl. præsertim, vbi † idem ordo faciendæ
exequutionis, fuit datus a statuto. *Alex. cons. 5.*
in causa & lite lib. 2. num. 3. vers. accedit, quem
refert, & sequitur *Tuscus conclus. 492. exe-
quutio, num. 15.*

56 Ampl. vt exequutio † sit inchoanda in mo-
bilibus minus damnosis debitori, præsertim si
iudex ita obseruari mandet. *Bart. in l. à diuo*
Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num. 8. con-
cludit exequutionem aliter factam, nõ ideo re-
uocari, sed præbere iustam causam appellandi
*Demander. in prax. cap. 258. de modo exequu-
tionis sentent. num. 4.* & dixi §. *seq.*

57 Singulare illud notandum, quod passus †
exequutionem non obseruato ordine dato in
d. §. in venditione, non audiatur super nulli-
tate, nisi in numerata pecunia soluat debitum,
cuius causa facta fuit exequutio. *l. cum te fun-
dum, C. de pact. inter empt. & vendit. l. quod si*
minor, §. restitutio, ff. de minor. Bald. in l. 3. C.
si aduers. fisc. num. 3. vers. nota ex hac lege, et
in l. 1. C. de rescind. vendit. num. 1. concludens
58 etiam in casu restitutionis in integrum † ad of-
ficium iudicis spectare non cogi rem constitui,
nisi restituto pretio. *Abb. cons. 62. in fin. vers.*
postremo dico lib. 1. Felin. in cap. cum causa de
re iud. num. 10. Castr. in l. si aliam 46. col. fin.
vers. adde, quartum casum, ff. de solution. Sal.
in l. 1. num. 3. vers. attende tamen, C. ne liceat
*tert. prouoc. Corn. cons. 88. in fin. lib. 2. Cra-
uet. cons. 7. num. 14. Rol. a Val. cons. 59. libr. 1.*
nu. 7. Neuiz. cons. 37. num. 12. & dixi *supra*
hoc cap. 11. vers. limit. vbi excipiens de nullitate.
n. 40. Surd. late tract. de aliment. tit. 9. quest. 32.
n. 49. et seq. & dixi *infra cap. 25. vers. secundus.*

Limit.

59 Limit. vbi debitor monitus † ad indicandum mobilia, quæ caperentur in exequutione rei iudicatæ, fuit contumax in indicatione. *Bart. in l. à diuo pio, §. in venditione, ff. de re iud. nu. 7. vbi Iaf. num. 18. col. fin. verf. in fecunda parte. Bald. in auth. fed hodie, C. de action. & obligat. num. 2. in fin. verf. item probatur fi dato termino.*

60 Limit. vbi à debitore † excipiente de nullitate exequutionis, quia non fic obferuatus ordo datus *in d. §. in venditione*, non probatur tunc ipfum habuiffe bona mobilia, quæ caperentur in exequutione. *Natta conf. 344. nu. 3.* quem refert, & fequitur *Gratian. difcept.* 479. *admittenda, num.* 43.

61 Limit. vbi exequutor faciendo † relationem notario factæ exequutionis, fuper immobilibus, afferit, illa cæpiffe, quia non reperijt mobilia debitoris. *Bart. in l. a diuo Pio*, §. *in venditione, ff. de re iudic. num.* 7. fubdens *numer.* 9. quod fi deinde probetur extaffe mobilia, non ideo reuocari exequutionem, & reliqua, nifi probetur dolus emptoris, vel creditoris, & ergo addo, vel apparitoris.

62 Limit. vbi ftabilia † funt fpecialiter creditori hypotheeata, nam illa ante omnia funt exequenda. *l. 2. C. de pignor. Neguf. tract. de pign. 2. memb. part. 5. num. 51. Molin. de iur. primog. lib. 4. cap. 7. num.* 24. Si autem cum immobilibus effent † etiam æque principaliter [obligata] mobilia, crederem a mobilibus effe incipiendu, quoad actus reducatur ad difpofitionem iuris comunis. *l. quæro, §. inter locatorem, verfic. quamuis nihil, ff. locat.*

63

64 Limit. vbi contraria, † adeft confuetudo. *Arnold. Ferron. ad confuetud. Burdegal. capit. fin. in princ.*

65 Limit. vbi, qui paffus eft inordinatam † exequutionem non reclamat. *Amat. Rodriquez tract. de exequut. fent. cap. 5. nu. 29.*

66 Limit. contra † obligatum in forma Cameræ. *Gratian. difcept.* 479. *num.* 42. & dixi *infra* §. 4.

67 Limit. vbi peruerfus † fuit ordo exequutionis ab ipfo apparitore. *Marant. in prax. c. fin. num. 10. Afflict. ad conft. Regni lib. 2. rub.* 17. *de dilation. & exception. num.* 32. concludens exequutionem tunc effe iniuftam, & appellandum effe intra legitimum tempus, alias reus nõ audiatur, tefte *V inc. de Franc. decif.* 441. *nu.* 5.

Limit. in cafibus relatis, *cap. fequenti.*

---

§. II.

SVMMARIVM.

Victoria omnis eft infolens. 1
Debitor eft feruus creditoris. 2
In exequutione rei iudicatæ, primo capienda funt bona mobilia, quæ diftracta minus nocent debitori. 3. *contrarium* 69. *ampl. & limit.* 7. *reprobatur.* 8. *concorda.* 10. 20. *ampla primam opin.* 11. 12. 13. 14. 15. *limit.* 16. 17. 2.

L. 1. §. *diminutio, ff. de vent. in poffef. mit. ponderatur.* 4
Auth. hoc nifi, C. de folut. declaratur. 18
§. *quod autem, auth. de fideiuf. declaratur.* 19.

1 Quia a communiter accidentibus omnis victoria † eft infolens, & eo infolentior quo victus fuerit plus æquo contumax, & pertinax nè vinceretur ideo ne miferi debitores, & iudicum fententia damnati, qui tefte

2 fapiente *prouerb. capit. 22. num.* 7. † ferui sũt creditorum, male tractentur in bonis, quoties occafione rei iudicatæ fint diftrahenda, quæ legiflator omiffit, vt effet huic incommodo confultum, Doctores noftri extendentes æquitatem. *l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud.* firmarunt, vt quotiefcunque in exequutione

3 facienda capienda funt mobilia † vt ea primum illa primum, quæ minus debitori nocent, auctor huius æquiffimi affumpti fuit. *Accurfius in d. § in venditione, verb. animalia* motus *l. 1. §.*

4 *diminutio* † *ff. de vent. in poffef. mittend.* vbi occafione præftandorum alimentorum mulieri ventris nomine, immiffæ in poffeffionem, alienanda fint hæreditaria bona, prius eft alienanda pecunia. *glof.* ifta communiter eft recepta teftibus *Alex. & alijs ab illo allegatis in d.* §. *in venditione, num. 3. in princ. & num. 4. verfic. hanc glof.* comprobando illam fingulari textu *l. fi cui, ff. de feruitut. Bart. ibidem num.* 5. *Ma-*

5 *rant. in prax. cap. fin. num.* 51. addendo † procedere, fiue agatur de mobilibus, fiue de immobilibus. *Demaunder in prax. ciuil. capit.* 258. *num.* 5.

6 Contrarium tenent † *Io. Andr. ad Spec. de fentent. exequut.* §. *fequitur, num. 2. verf. condemnati*, addendo id fuiffe dictum à *Gul. de Suzar.* concludens capi poffe ab initio pretiofiora. Idem fentit *Imol. in l. a diuo* Pio, §. *in ven-*

7 *ditione, ff. de re iud. num.* 11. addendo † prefertim de iure hodierno, nifi agatur de paruo debito exfoluendo, fubtiliter euitando æquitatem confideratam a *glof.* dum prius legiflator voluit ex mobilibus prius vendi animalia, quæ a communiter accidentibus funt fuo domino difpendiofa, & periculo interitus faciliua expofita,

8 reliquis mobilibus, cogot dicere † illius interpretationem potiua effe fubtilem, quam veram, tum quia textus nullam facit mẽtionem, quod capiantur meliora, & obftat regula, quod tibi non nocet, & alteri prodeft, fi ex alijs minus bonis poteft effe fatisfactum creditori. *Alexan. tamen in d. § in venditione, num.* 4. poft multa

9 reliquit hanc contrarietatem indecifam † *Coler.* tamen relatis dictis *Alex. late defendit hanc opin. de proceff. part. 3. cap. 11. nu. 23. & fequen. pluribus.*

10 Contrarietatem iftam † iudicis arbitrio terminandam afferit. *Imol. in capit. 2. de fideiuf. num. 25. circa med.* fed verius eeffe ex limitatione quam hic fubdam.

11 Ampl. vt idem fit † feruandum, fi fiat exequutio in bonis ftabilibus. *glof. fin. in l. quamdiu, C. de dift. dignor. Imol. in l. a diuo Pio, § in venditione, ff. de re iudic. num. 11. in princ. &*

Alex. num. 3. in princ. & num. 4. in princ. et in verſ. dicit ſe putare, & verſ. Raphael. dicit Iaſ. num. 10. Bart. num. 5. Marant. in prax. capit. fin. num. 11. Demander. in prax. ciuil. cap. 258. num. 5. vbi late probat, & verſatur.

12 Ampl. vbi aliter facta † exequutio ſit reuocada per appellationem. *Bart. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. num. 8. Afflict. ad conſt. Regni lib. 2. rubr. 17. de dilat. et except. nu. 23. in fin. Muſcatel. in prax. part. 3. gloſ. verb. ſeruata, num. 16. & ſeq. Demauder. in prax. cap. 258. num. 5. circa fin.*

13 Ampl. vt res magni † valoris non poſſit capi pro exiguo debito, vt dixi *ſupra cap. 3. verſic. quoad primum*, & dicam aliqua *infra* §. 6.

14 Ampl. quod ſi aliter fiat † exequutio detur appellatio, quia in ea dicitur exceſſus modus in exequendo. *Alex. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudicat. num. 4. in princ.* aſſerens idem dixiſſe *Bart. ibidem*, vt vere dixit, *nu. 5. Muſcatel. in prax. part. 3. §. ſeruata, num. 16.*

15 Ampl. etiam vbi exequutio † ſit in mobilibus *Bart. l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num. 5. in princ. Demander. in prax. ciuil. cap. 258. num. 5.* vbi late verſatur *Muſcatel. in prax. part. 3. §. ſeruata*, addendo a ſacro Concilio Neapolitano reuocatam fuiſſe exequutionem aliter factam.

16 Limit. vbi ex alijs minus prætioſis † non poteſt æque bene, & æque celeriter eſſe ſatisfactum creditori, ſicuti ex venditione rei melioris. *Iaſ. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num. 10. verſ. Raph. Cuman.*

17 Lit. vbi debitor † offert creditori inſolutum corpus aliquod ſuorum bonorum, nam excuſari poteſt, niſi ſi detur, quod eſt meius. *auth. niſi,*

18 *C. de ſolut.* quem textum ita intelligendum eſſe, ex *Alex.* refert *Marant. in prax. cap. fin. num. 11. in fin. Afflict. ad conſtit. Regni lib. 2. rub. 17. de dilation. & exceptt. nu. 24.* aſſerens,

19 ita intelligendum † *§. quod autem auth. de fide-*

20 *iuſ.* & iſta limitatione † ſilet contrarietas, quã ſupra retuli, vt affirmatiua procedat, vbi ex mandato iudicis, fit exequutio, negatiua vero, vbi ex partium conſenſu ſequitur debitoris ſa-

21 tisfactio, idem † dixerat prius. *Alex. in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. num. 4. verſ. tamen Iac. de Beluis.*

§. III.

SVMMARIVM.

Lex et Statutum à pari procedunt. 1

In exequutione facienda ſeruandus eſt ordo conſtitutus a Statuto. 2. ampl. 3. 5. 8. 9. 10. limit. 12

Exequutio ſi facienda ſit in loco, vbi contrarium adeſt legi Statutum, quod ſeruandum. 11

Statuta Hiſpaniæ, & Galliæ in facienda exequutione rei iudic. 6

Contingit ſæpiſſime, idem ſtatuto conſtitui, quod a iure communi eſt Statutum, vt patet cuicunque verſato in conſtitutionibus Gallicis, & Hiſpanicis, quas illi ſanctiones, iſti partitas vocant. Quæ ergo dixi obſerda eſſe in facienda exequutione, vbi viget ius commune, illa pariter ſunt ſeruanda, ſi adſit

1 Statutum iuri communi conforme, quia lex † & ſtatutum a pari procedunt, & tantum diſponit ſtatutum in municipio ſtatuentium, quantum Imperator in toto orbe Romano. *l. 2. C. quæ ſit longa conſuet. Bald. l. bene a Zenone, C. de quadrien. præſcrpt.* & quod in exequutione facien-

2 da ſit obſeruandum † ſtatutum iuri communi, ſi fuerit conforme tradit *Alex. conſ. 5. in cauſa. lib. 2. num. 3. in princ. verſ. tollit omne dubium. & verſ. nec obſt.* addendo fortius iſto caſu eſſe

3 obſeruandum eum ordinem, & cauſare † nullitatem exequutionis, quia ſtatutum debet ſem-

4 per aliquid operare vltra ius commune, quamuis ſit illi conforme. *Bart. in l. 4. §. prater ait, ff. de damn. infect. num. 15. Caſſad. deciſ. 3. de locat. num. 6. Creſcent. deciſ. 2. de conſtit. nu. 3. Surd. deciſ. 36. a declaratione, num. 19. & conſ. 252. num. 25. & ſeq.* pluribus hoc aſſumptum exornat. *Sicuti & Marſil. de fidiuſ. num. 149*

5 *circa fin. & 302. & ſeq.* Adeo vt ceſſent † limitationes, ſi quæ in caſu diſpoſito a iure communi dar[illegible]r. *Gomeſ. ad regul. de iur. qua ſit non tollend. quaſt. 1. num. 1. Surd. conſ. 324. nu. 9.* Statutum conforme iuri communi in facienda

6 exequutione eſt in Hiſpania, † & Regio Decreto Philippi II. teſte *Amat. Rodriguez de exequut. ſentent. cap. 5. num. 3.* & diſtome eſt apud Gallos, teſte *Rebuf. de littr. obligat. artic. 74. gloſ. quarta.*

Ampl. vt exequutio facta † non ſeruata forma, ſeu ordine, dato à ſtatuto conformi iure communi, ſit ipſo iure nulla *Alex. conſ. 5. in cauſa lib. 2. num. 3. circa med. verſ. poſito autem.*

8 Ampl. præſertim vbi intentatum † eſt iudicium iuxta formam ſtatuti, & in exequendo nó fuit obſeruatus ordo datus a ſtatuto. *Franciſcus Bald. inter conſilia Bal. ſui patris lib. 3. conſ. 274 quia dat ſola.* ſequitur *Tuſcus concluſ. 492. extio num. 1.* Caſus extenſionis noſtræ facile congere poteſt in Vrbe, vbi adeſt ſtatutum de exequutione facienda ordine iuris ſeruato, nam ſi feratur ſententia in ordinario iudicio, & illa ptatur exequi, ſi non obſeruetur ordo datus a ſtatuto *lib. 1. cap. 195.* vbi *Leander Galganettus* deridet procuratorem, qui eo modo peteret exequutionem, eum hiſce dilationibus iuris communis, & ſtatutarijs ſit eodem ſtatuto derrogatum, vt cauetur eodem ſtatut. *lib. 1. cap. 87. & cap. 93.* nula & reuocanda eſſet exequutio facta non ſeruata regula, quam conſtitui hoc *cap. 1 t.*

9 Ampl. idem dicendum, vbi alius datur a ſtatuto faciendæ exequutionis ordo pinguor, vel ſtrictior, & illud peruerti mandat. *Bald. conſ. 275 factum lib. 3. num. 2. Felin. cap quoad conſultationem de re iud. num. 11. Alex. conſ. 5. lib. 2. num. 2. in princ. Vant. de nullit. ex defect. proceſ. num. 56. & ſeq. Dec. conſ 97. num. 2. Aſin.*

de

de exequut. §.1. *cap.* 74.*num.*2. *Marant. in prax. part.*6. *cap fin. num.*10. *Tusc.concl.*492.
*exequutio, num.*1. *in fin.*

10 Ampl. prætertim † in statuto loci, vbi fit exe-
quutio. *Asin. in prax.* §.31.*cap.* 69. extendens
a quocunque iudice fiat exequutio.

11 Si exequutio sit facienda † extra territorium
iudicis, cui ex statuto est præscriptus modus fa-
ciendæ exequutionis, & ibidem ad sit statutum
a quo est datus alius modus, quod statutum
erit seruandum, videndus, *Ias. in l.cum qua-
dam puella, ff.de iurisdict.omn iud num.*20. *et
seq. & post Ias. Marant. in prax* § *fin. nu.*10.

12 Limit. vbi ordo peruertitur † ab exequuto-
re. *Marant. in prax. part.* 6. *cap. & post om-
nia, num.* 10. concludens tunc esse appellan-
dum.

---

§. IV.

SVMMARIVM.

*L. a diuo Pio, §. in venditione, ff.de re iudic. ces-
sat in obligato in forma Cameræ. l. ampl.*2.3.4.
5.6.14.14.15.56.17. *limit.*19.20.21.22.23.24.
25.26.27.28.

*Clericus obligatus in forma Cameræ, carcerari po
test mandato iudicis ecclesiastici in suis carce-
ribus.*8. *contrarium* 9. *limit.* 10.12. *concorda.*
6. *in fin. non potest renunciare priuilegio fo-
ri.* 11

*Debitor obligatus in forma Cameræ, an euitet
carcerem dato pignore, vel fideiussore idoneo.*
18

*Nobiles in causa ciuili non carcerantur.*21.22

*Beneficio ne quis conueniatur vltra id quod face-
non potest qui gaudeant.* 29

*Debitor obligatus in forma Cameræ, confugiens
ad Ecclesiam, an sit tutus quin captus carce-
ratur.* 30

ORdinem faciendæ exequutionis Iuxta *l. a
diuo Pio* §. *in venditione, ff. de re iudic.*
dixi *supra hoc capite limit.* 1. *num.* 33.
non obseruari contra obligatum, & condemna-
tum seruatis seruandis, & verificatis verifican-
1 dis ex obligatione † in forma Cameræ, consen-
tiunt *Io. de Plat. in l. nemo carcerem, C. de exact.
tribut. num.* 15. & 18. *lib.* 10. *Surd. cons.* 39.
*num.*20. *vers. quarto & cons.*298. *lieuisse nu.*
4. *Cæsal. cons.*439. *sententia, nu.*16.24. *& seq.*
*Galganet. ad statut. Vrbis lib.*1. *cap.*82. *nu.*30.
*Bossius tract. de fisco, num.*19. *& seq.* addendo
quotidie à creditoribus exquiri rescripta a Sena-
tu, vt possint debitores suos in forma Cameræ,
conuenire *Gratian. discept.*7. *num.*28. vbi plu-
res concordes refert.

2 Ampl. etiam si talis obligatio † non sit facta
ad fauorem Cameræ cuiuluis Principis, sed ad
fauorem singularis personæ, ex consensu obliga-
ti, quia obligando se in forma Cameræ, dicitur
se obligasse æque, ac si esset debitor Cameræ.
Zacbias de obligat. Camer. quæst. 11. *num* 24. *&
seq. Bossis de fisco, num.*19. & firmant relati su-
pra in princ. *Guid. Papa decis.* 208. concludens
3 firmarios † Cameræ, nisi sibi sint cessa iura Ca-
meræ, non posse exequutiue agere, cum debito-
ribus, & fuisse reuocatos processus aliter factos
tantum tamen sibi auctoritatis assumút isti ha-
bentes ius a Camera, vt nullo iuris ordine exi-
gant, non solum, quod est debitum, sed sæpe
etiam indebitum.

4 Ampl. siue quis se obliget in forma Cameræ
Apost. siue Regiæ, siue Imperiali, vel Ducali,
seu alterius, qui fiscum habeat. *Guid. papa de-
cis.* 208. *ex mente in fin.* concludens si condu-
ctor fiscalium non habet obligatos debitores,
quod possint compelli ad soluendum more de-
bitorum fiscalium, quod nullatenus, cum illis
agi possit peruerso ordine *d.§. in venditione*, &
sequuta est Rota in casu quo agebatur de obli-
gatione Camer. Ducali Ferrariensi, coram
Penia in Ferrariens. afflictus 28. *Ianuarij.*
1611.

4 Ampl. idem seruari contra † obligatum cum
clausula guarantiggiæ, vel ex instrumento para-
tam habente exequutionem. *Socin. cons.*24. *vi-
sis. lib.*1. *num.*48. *circa med. vers. quidam etiam*
sequitur *Cæsal. cons.*439. *sententia, num.*22.
5 *& seq.* addendo procedere etiam † si in loco fa-
ciendæ exequutionis instrumentum non habe-
ret paratam exequutionem. *Galganet. ad sta-
tut. Vrbis lib.*1. *cap.*82. *num* 50. *& Castr. in l.
Titio.*70. *§. Titio centum ff de cond. & demonst.
num.* 3. *Serafin. de iurament. priuileg.*77. *nu.*5.
declarans præterea quid sit guarantigia.

6 Ampl. etiam si sit facienda † contra clericum
Marc. Anton. Genuen. in prax. cap. 3. *num.* 16.
in fin. quem refert, & sequitur *Zachias de obli-
gat. Cam. quæst.* 15. *num.* 9. *Rebuf. de obblig.
art.* 2 *glos. vnic. nu.*8. *& seq. & artic.*74. *glos.*
3. *num.*5. & 15. *Gras. de exception. in prælud.
num.*89. *& seq. Farinac. de carcere quæst.*27.
num. 70. & ibidem late examinat, quando in
ciuili, vel criminali causa possit clericus carce-
rari.

7 Contrarium tenent † relati ab *Asin. de exe-
quut.* §.2. *cap.*7. *num.*1. *vsque in fin.* vbi limitat
si fuerit obligatus ad fauorem pupilli, vel mi-
noris, causa tutelæ, vel Curiæ.

Quod tamen intelligas, si exequutio fiat ex
8 decreto, † seu sententia iudicis ecclesiasticis, se-
cus si layci, ideo videmus quotidie practicari in
Vrbe, quod clerici non carcerãtur in causa æris
alieni confessi, nisi de mandato *Aud. Cam. &
Cardinalis Vicarij. Gras. de exception in præ-
lud. nu.*94. *Io. Fabr.* § *fin. inst. de action. Ran-
chin. ad decis. Guid. Pap.*61. subdens ducendum
ad careeres iudicis ecclesiastici, non autem
layci.

9 Contrarium tamen, quod † clericus non
possit carcerari pro debito ciuili, tenent *Ioan.
Andr. Innoc.* & reliqui relati a *Marsil. in prax.
§. attingam, num.* 70. *Nicol. milleus in reper-
10 tor.* §. *clericus* 6. Limitando si agatur † de de-
bito descendente a crimine, vel adsit consuetu-
do contraria, vel clericus sit in dolo, modo car-

ceratio fiat auctoritate iudicis sui, & non layci, licet *Rebuf. d. glos.* 3. videatur aliud sentire, &
11 male, quia clericus non† poteſt renunciare ſuo foro. *cap. ſi diligenti de for. compet. Iaſ.* late *in l. 1. §. & poſt operis, ff. de nou. oper. num.* 11. *et Bart. num.* 8. *Capic. deciſ.* 9. *num.* 13. *Capel. Tholoſ. deciſ.* 126. *Surd. deciſ.* 26. *num.* 4. *Gul. Bened. in cap. Raynutius, §. & vxorem deciſ.* 2. *n.* 118. *Caccialup. de debit. ſuſpect. quæſt* 5. *num.* 18. *et*
12 19. limitando ſi agatur de debito ex delicto, vel ſit ſuſpectus de fuga, & dixi *infra ca.* 11. *§.* 3. *num.* 2.
13 Ampl. præſertim ſi quis ſe obliget † pro debito fiſcali. *Marant. in prax. cap. fin. num.* 12. *Surd. conſ.* 39. *exequutionem, num.* 21.
14 Ampl. etiam ſi obligatus† dediſſet eodem inſtrumento fideiuſſorem de ſoluendo. *Zach. de oblig. Camer. deciſ.* 118. *num.* 7. *& ſeq. Rebuf. de litter. oblig. artic.* 74. *gloſ.* 3. *& ſic n.* 24.
15 addendo † poſſe ſimul exequi in perſona rei, & fideiuſſoris, quia vnius captura non liberat alium, ſed ſolutio, niſi aliud ſit conuentum, vel contrarius eſſet ſtylus Curiæ.
16 Ampl. vt contra obligatum † hac formula fieri poſſit exequutio copulatiue in bonis, & per ſona, quia vtraque tendit ad eumdem finem conſequendæ ſolutionis, vt late probat *Rebuf. de litter. obligat. art.* 74. *gloſ.* 2. *num.* 12. *& ſeq. Ranchin. addendo ad Guid. Papam deciſ.* 61. *aliquis* addendo, ſiue agatur de exequutione facienda contra laycum, ſed etiam contra clericū de mandato iudicis eccleſiaſtici. *Muſcatel. in prax. part.* 3. *§. ſeruata, num.* 27. *& ſeq. & numer.* 30.
17 Ampl. vt facta exequutione † in bonis poſſit etiam fieri in perſona carceri mancipando debitorem, & e contra, quia captura perſonæ eſt cōpulſio, non autem ſolutio. *Bald. l.* 1. *in fin. C. de iur. & fact. ignor. Marſil. l. vnius, §. fin. ff. de quaſt. num.* 36. *verſ. pro quo facit*, cum alijs cumulatis *a Vinc. de Franc. deciſ.* 200. *numer.* 3. *Aſin. de exequut. §.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. *& ſeq. pluribus*, vbi addit carcerato debitore, poſſe agi cōtra illius fideiuſſorē, etiam quod ipſa fuerit immiſſus ex primo decreto.
18 An autem oblato fideiuſſore, vel idoneo † pignore, debitor euitet carcerem, videndus. *Anhenrig. de fideiuſ. cap.* 18. *nu.* 68. *& ſeq. Manſon. de cauſ. exequut. ampl.* 15. *nu.* 2. *et ſeq.*
19 Ampl. vbi agitur de exequutione † facienda contra Epiſcopos, nam nunquam ex cauſa ciuili, quamuis obligati ſint informa Cam. contra illos ſit perſonalis exequutio, & id potius ex indulgentia iudicum, quam quod de rigore, aliud fieri non poſſet. *Tiber. Saluſt. in prax. Audit. Cam. lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 4. adducendo idem ſeruari contra alios prælatos.
20 Limit. ſi contra Baronem, † ſeu Principem vlrum ſuæ ciuitatis, vel alias illuſtrem ſit facienda exequutio, vt pluribus probat *Caual. in Specul. commun. opin. quæſt.* 689. *magna, num.* 3. *et ſeq.* addendo procedere etiam ſi obligatio eſſet iurata, & dum Marcellus Cardinalis Lantes eſſet Auditor Cam. Apoſt. Clemens Papa VIII. illi mandauit, vt ab illo, & ſuis Locumtenentibus, & iudicibus deputatis, ita obſeruaretur ut obſeruatum vidi triginta annis, & citra quo ſum verſatus in Curia, tam quoad Prælatos, quā
21 quoad Barones Romanos, & in † quocumque Nobili viro, ſiue origine, ſiue ſuis meritis, & operibus dixit *Coler. de proceſſ. exequt. part.* 1. *cap* 6. *num.* 129. *& ſeq.* & nobilem non eſſe in
22 ciuilibus carcerandum, † & id eſſe nobilitatis priuilegium refert *Couar reſolut. lib.* 2. *capit.* 1. *num.* 4. *in princ. Math. Stephan. tract. de nobil. cap.* 6. *num.* 40. *Vaſq. de ſucceſſ. creat. §.* 30. *nu.* 375. addendo tali priuilegio renunciari minime poſſe, niſi tamen nobilis habeat Vaſſallagium, non ſeruatur in Vrbe, tale priuilegiū, vbi adeſt Cameralis obligatio continente talem renunciationem.
23 Limit. ſi exequutio † fiat contra mulierem, quia non carceratur pro debito virili, vt dixi *infra cap.* 13. *§.* 6.
24 Limit. ſi agatur de † exequutione facienda contra Doctorem, vt dixi *infra* §. 13. §. 1
25 Limit. ſi agatur de † exequutione facienda in eum, cui debita eſt reuerentia, vt dixi *infra §.* 13. §. 8.
26 Limit. vbi poſt † obligationem ſuperuenit priuilegium, ne quis carcerari poſſit.
27 Limit. vbi ſpeciali † priuilegio bonorum illi minime capi poſſunt in cauſam rei iudicatæ, vt dixi *cap ſeq.*
28 Limit. vbi agitur de exequutione † facienda cōtra eos, qui habent beneficium ne conueniātur vltra quam facere poſſunt, *Bald. l. liber captur, C. de captiu. et poſt limin. reuerſ. Guttier. pract. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 26. *n um.* 3. *Vinc. de Franc. deciſ.* 164. *contra num.* 2. infinitos congerit *Caſtagna. tractat. de beneſic. deducet in proœm. ſecund part. num.* 82. *& ſeq.* & dixi *capit.* 14. *§.* 9.
Quæ autem ſint perſonæ, quibus competat
29 hoc beneficium referunt. *Vincent. de Franc. deciſ.* 164. *contra*, & ibi addentes, & remiſſiue congeſſi *in meis collectaneis ad l. maritum. ff. ſo. lut. matr.* & de illis nouiſſime edidit *tractat. de benefic. deduct. Ioan. Caſtagna*, & remiſſiue *Peregrin. Ioan. tract. de citation. Real. libr.* 2. *cap.* 1. *nu.* 440. & dixi *infra cap.* 13. *§.* 9.
An autem debitor obligatus in forma Camer.
30 vel alias exequutiue confugiens ad eccleſiam ſit tutus *Oldrad. conſ.* 54. tenet negatiuam, & extrahi, niſi contraria adeſt conſuetudo, Romæ tamen eſt tutus, ſed contra eum proceditur ad Cenſuras, & deinde tanquam excommunicatus eijcitur ab Eccleſia, numquam tamen vidi fieri talem eiectionem, debitore capiente aliud ſuæ perſonæ conſilium.

§. V.

SVMMARIVM.

Pactum quod debitor moroſus poſſit carcerari tribus caſibus accidere poteſt. 1. *nullo caſu eſt validum.* 2. 4. 5. 37. *& quart.* 7. 9. 11. 12. 15. 16. 25. 26. 27.

26.27.41.43.46.48. *ampliа*.54.59.61.62.63.64 65.67.69.70.71. *limit*.66.69.72.90
Cessionis beneficij cessionis bonorum non valet.3. 13.32.57. *contrarium*. 87.98
Pactum, quod quis stet obses non valet. 7.8
Carcerati contractus, vel obligatio non valet.9
Cessio bonorum tempore Cyn. qualiter fiebat in Vrbe. 14
Carceratio est ignominiosa. 16
Famam suam defendere licet ijs omnibus modis, quibus licet defendere vitam. 18
Honor, & vita a pari procedunt. 19
Vita est supplicium infamibus. 20
Famam suam qui patitur lædi, vim sibi inferre dicitur. 21. *contrarium*.84
Pactum de non propulsanda iniuriuria, non valet. 22
Infamiam omnes vitare debent. 23
Honoris, & famæ iactura non est in nostra potestate. 27
Pactum quo quis se obligat sub pœna infamiæ est nullum. 28
Membrorum suorum, quis non est absolute dominus. 29. *ampl*.30.33.34.35.36.52.86
Mortem, qui sibi consciuit, quibus pœnis afficiatur. 31
Obligatio perpetua, alicui seruire est nulla. 36. *contrarium*. 88
Carcer est grauis seruitus.38. *æquiparatur morti*. 49
Carceri perpetuo se obligare non valet pactum, nisi fuerit iuratum. 39.40. *limit*.58
Solemnitas legis idem est, quod lex. 42
Legi prohibitiuæ renunciari non potest. 43
Testatoris voluntas est lex, sed non potest disponere, vt in exequutione illius procedatur summarie. 4. *vel non obseruetur forma, cap. sacra, de sent. excom*. 45
L. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. datur ordo faciendæ exequutionis. 46
Carcerandi facultas est meri imperij. 47.48
Iurisdictio iudicis ordinarij prorogari potest, vt ferat sententiam iuxta formam iuris, non autem contra. 47
Debitor, quod carceretur non est lege sancitum. 49
Carceratio sæpe punita. 50. *etsi iusta causa motus* 52. *infert ignominiam*. 51
Contractus, vel iuramentum carcerati non est obligatorium. 52
Statutum est seruandum quamuis durum. 53
Iuramentum, quando obligatorium. 55. *sequitur naturam contractus iurati*. 56
Clericus non carceratur pro ære alieno contracto 62. *ampl*.63. *limit*. 64. 73.75
Fideiussoris, & debitoris idem, & vnum est patrimonium. 68
Clerici ligantur statuto, quod causa æris alieni carceretur debitor. 75
Confirmans, & non confirmatum, quando attendatur. 92
Pactum, quod in casu moræ in soluendo, quis carceretur est validum. 74.76. 99. *& quare*. 77.78.79.80.81.82.83.88. *intellige*. 93. *ampl*. 94.95.96. 97.99.100. 101. 102.103.104. 105. 114. *limit*. 106. 107. 108. 109. 110. 111.112. 113
Carceratus ex pacto, non potest ex alio debito recommendari. 114
Seruitus est licita de iure gentium. 78
Pacto obligantur Deus ipse, Imperator, & quilibet supremus Princeps. 79
Scriba valide obligatur, sub pœna carceris describendo librum. 80
Homo liber dari, & stare potest pro obside. 81. *obligari potest de stando in certo loco*. 82. *pati potest vendi ad participandum prætium*. 83
Fama & honoris sui quisque est dominus. 84. *contrarium*. 21
Honor est externum bonum. 85
Consuetudine peruertitur ius. 91
Debitor possidens plura stabilia, an carcerari possit. 105. *praxis Romana Cur. in obaratos debitores*. 105. *in fin*.

Pactum, quod non facta excussione bonorum, & iurium debitoris, possit idem recta via carceri mancipari absolute non est validum, nec penitus inualidum, & eum tribus
1 tantum † casibus istud contingere posse, vt colligo ex *Castr. l. Titio*, 70 §. *Titia*, 3. *ff. de cond. & demonstr. num*. 3. Vel quod debitor, & creditor paciscantur, vt non dato, vel præstito eo, quod dari, præstari, fieriue, fuit conuentum, creditor possit propria auctoritate, absque iudicis Imperio, manus inijcere in persona debitoris, & illum suo carceri priuato, seu parietibus occludere. Vel quod liceat creditori debitorem suum morosum, seu contumacem capere, & captum deinde stationarijs commendare sub publica custodia. Vel quod non adimpletis promissis sua die, reus debendi per apparitores, & lictores capi possit, & captus trahi inuitus ad carceres, non dimittendus donec promissa soluerit, vel adimpleuerit, de primo, & secundo casu *infra cap*. agam, hic de tertio, in quo eum pugnantes reperierim interpretum sententias, & in eo legum conditores variasse, & quandoque fuisse fere immanes in corpus, & membra debitorum, quandoque lenes, vt patet ex his quæ dixi de laudem. *libr*.3. *quæst*.1. *& supra cap*. 12. §. 12. referam quid in illo scriptum ab antiquis, & recentibus I.C. repetierim.

2 Quod huiusmodi pactum † non sit validum, & consequenter non merei exequutionem, videtur voluisse. *Specul. de renunciat. & conclus. §*.1. *num*. 29. *in princ. & post Specul*. id late firmarunt *Cyn. defendendo Dyn. & Ricard. de malumbra*, idem sentire asserens *in l*.1. *C. qui bonis cedere pos. num*. 10. addendo ideo non
3 valere † renunciationem beneficij cessionis bonorum, quia vt inquit *Salic. ibidem num*.9. partes dicuntur pacisci de corio humano, seu membris rationalis creaturæ, ad exemplar creatoris
4 fabrefactæ, post *Cin*. † & ante *Salic*. idem dixerant *Bald. in auth imo C. de act. & obligat. num*.5. *& cons*.285. *quia non est lib*. 1. *num*.9. asserens esse ridiculum, quod ex pacto liceat manum inijcere in corpus liberum, etiam si fiat aucto-

auctoritate iudicis, qui ordinem iuris debet ob-
reruare, nec potest pacto illum mutare. *Bart.*
in l. maritum, §. *eleganter. ff. solut. matr. Ro-*
man. num. 3. *Aretin. num.* 7. *vers. & ideo. Bart.*
uers. pro intellectu. Alex. num. 9. *vers. in hoc*
ergo passu, sequendo *Angel. in l. nemopotest,*
ff. de legat. 1. *Io. Imol. nu.* 2. *& seq. idem Imol.*
in cap. eum contingat de iur. num. 34. *in princ.*
& circa med. vers. quia non videtur, & in l. ti-
tio, 70. †. *Titio,* 2. *ff. de condit. & demonst. nu.* 5.
vers sed forte. relati à *Aretin. d.* §. *eleganter,*
num. 8. *&* Brun. *tract. de cession. bonor. q.* 20.
num. 14. *& seq. Gail. de pace public. lib.* 2. *c.* 2.
num. 21. *& seq. Ioan. de Plat. in l nemo carce-*
rem, C. *de exact. tribut. lib.* 10. *num.* 24. vbi plu-
ribus probat, *&* 25. *& seq. et num.* 28. *versic.*
in oppositum, et nu. 29. *et seq.* relati a *Nauiz.*
cons. 52. *nu.* 31. *Ioan.* Goed. *in cap.* 1. *de sequist.*
posses. num. 113. *vers. proinde vsque in fin.* asse-
rens hanc opin. tenendam tamquam humanio-
rem. *Felin testans de communi in cap. ex rescrip*
to de iureiur. num. 13. *Luca a Penna in l.* 1. C.
de curios. et stationar. lib. 12. *num.* 5. *et seq. in*
fin. vers. si ergo. Cassanc. *ad consuet.* Burgund.
5 *rubr.* 3. §. 3. *num.* 10. & de iure non valere tale
pactum volunt relati a *Boer. in repet. l consen-*
taneum, C. *quomod. & quand. Iudex, n.* 137 *vers.*
Petr. *Iacob.* et hanc opinionem cũ consuetudine
illi conformi habere magnam æquitatem testa-
tur *Boer. ibidem num.* 187. *vers. & hac*, & hanc
opinionem de iure veriorem concludunt relati
6 *a Coler.* † nisi adsit consuetudo contraria, de
proces. *part.* 1. *cap.* 6. *num.* 48. *Macin.* alios refe-
rens *de iurament. part.* 4. *effect.* 224. *numer.* 1. &
nouissime *Mauson. de caus. exequut. quæst.* 1.
num. 11. *vsque ad* 26. *& quæst.* 2. *num.* 2. *et seq.*
7 Confirmatur hæc negans opinio simili, † quia
sicut non valet pactum quo quis se obligat stare
obsidem pro ære alieno, ita non valet pactum,
quod quis solutione non facta carceretur, ante-
8 cedens † probat B*ald. in cap. ex rescripto, de*
iureiur. num. 4. *& in sua Margarita,* §. *homo*
9 *liber.* sicuti non valet † contractus, & obligatio
carcerati, vt late prosequitur *Neuiz. cons.* 52.
num. 47. *et seq.* & cum ex tali pacto frequenti
apud Germanos, plara sequerentur incommo-
da, extremo debitorum malo, absque credito-
rum commodo. Maximilianus Imperator eius
nominis secundus anno 1576. & 1567. in Co-
mitijs Ratisbonensibus, & in politic reformat.
10 *titul.* 17. tale † abrogauit pactum, cum decreto
irritanti, & Alijs clausulis infringentibus vim
talis pacti, vt testantur *Gail. obseruat.* 45. *obsta-*
gium, nu. 6. *in fin. lib.* 2. *& Ioan. Goed. d. cap.* 1.
num. 113. *in prin. de sequest. posses. et fruct.*
11 Sicuti etiã non valere pactum, vt † non facta
solutione die conuenta quis sequestretur in ali-
quo loco voluit *Ioan. Goed. d. cap.* 1. *num.* 113.
nec subijcere † se banno Imperiali. *Gail. de pace*
public. lib. 2. *cap.* 2. *num.* 24. & non valet renun-
13 ciatio † flebilis beneficij cessionis bonorum,
quia est species seruitutis, & per indirectum,
quis se obligat ad perpetuos carceres, vt ex *Dyn*
& alijs antiquioribus voluit *Cyn. in l.* 1. C. *quæ*
bonis ced. posses. num. 10. defendendo *Dyn. et*
Ricard. de Malumbr. idem sentientes, & refe-
14 rendo, quod sua ætate cedentes † bonis ter na-
tibus percutiebant marmoreum Leonem posi-
tum ad scalas Capitolij. *Alex. in l. maritum,* §.
eleganter, ff. solut. matr. num 11. cum alijs cu-
mulatis *a Couar. var. resolut. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 7.
Coler de proces. part. 1. *cap.* 6. *num.* 110. *et seq.*
et Brun. de cession. bonor. quæst. 20. *num.* 14.
25 *et seq.* eadem ratione † non est validum pactũ,
vt in casu moræ debitor, absque alia escussione,
carceri mancipetur, vt concludunt *Alexand. et*
Brun. mox. relati.
16 Nec ista negatiua opinio caret † ratione, nã
cum carceratio, sit ignominiosa, minuat famam,
etiam nobilissimi viri, relati *a Serafin. de iuram.*
priuileg. 7. *num.* 40. ideo nobilitas est exemp-
ta tali incommodo, vt dicebam supra, & vo-
lunt relati *a Couar. var. resol. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 4.
17 carceratioque † sit ex illis actibus, qui trahũt
secum irreparabile præiudicium. *Angel. in l. ne-*
mo carcerem, C. *de exactor. tribut. lib.* 10. *Castr.*
in l. 4. §. *condemnatum, ff. de re iud. nu.* 3. *Alex.*
num. 10. *et* 29. *Ias. num,* 23. *Rupa nu.* 28. *Casa.*
cons. 439. *sententia, num.* 7. *Neuiz. cons.* 52. *nu.*
18 8. *et* 11. addendo ex M*arsil.* licere ea † omnia
pro defensione famæ, quæ sunt concessa pro tu-
tela sui corporis, vt post M*asil. id late sunt pro-*
sequuti. Cl*arus,* §. *homicidium, num* 26. *Vas-*
quius illustr. controuers. lib. 1. *cap.* 11. *num.* 9.
19 *et* 14. & ratio sit, *quia* honor, † & vita a pari
procedunt, *l. iusta causa. ff. de manumis. vindict.*
20 vbi *glos. verb. infamia.* Infami vita † sit suppli-
cium. *l. quisquis.* C. *ad leg. iul maiest.* Crudelis
sit, ac quodammodo vim sibi inferat, qui pa-
21 titur † famam suam turpiter prodigi, non sit
22 obligatarium pactum † de non propulsanda
futura, & inferenda iniuria. *Cyn. in l.* 1. C. *qui*
bonis ceder. posses. num. 10. *vers. dicebat et in*
dicebat, et in l. ex plagis, §. *tabernarijs, ff. ad leg.*
aquil. quare Bald. in l. 1. C. *de confes. num.* 9. *in*
23 *fin.* omnes admonuit, vt caueant † ab infamia,
quia non solum in quo est diffamatus, sed om-
nibus alijs eius dignitas minuitur. *c. defleat pec-*
24 *cator. de regul. iur.* & bona fama † est the-
saurus inæstimabilis, & iucundus, vndique spi-
rans odorem suauitatis, tanquam lilium con-
uallium. *Ideo Arist. lib.* 4. *ethic. cap.* 3. dicebat
quod honor, et bonum nomen sit externorum
bonorum maximum, et Senec. seu minius Pu-
bliaanus, concludebat, quod

Famam qui perdidit, nihil potest vltra per-
dere.

25 Dicendum videtur absolute, † non valere pa-
ctum, vt quis possit carceri publico mancipari
volente suo creditore ob non facta solutionem
26 die conuenta, quia per indirectum † se obligat
ad pœnam iacturæ honoris. *l.* 3. §. *tutores, ff.*
27 *de suspect. tutor.* quæ non est posita † in abso-
luta facultate obligati, vt concludit Caiet*an.* 2.
2. *quæst.* 73. *et in sua summa,* §. *honor.* vt ratio-
cinatur V*asquius Illust. controuers. lib.* 1. *cap* 11
in princ. et num. 7. *et seq* & ideo corruat pactũ
28 † quo quis sub pœna infamiæ, se obligat aliquid
facere, vel præstare. *Ioan. Goed in cap.* 1. *de se-*
quest. posses. num. 113. *vers. proinde*, addendo

idem pactum corruere, quia insit impossibili-
tas iuris, quia quod minus honestum est, cen-
setur etiam impossibile. l. nepos proculo, ff. de
verb. significat.
29 Secundo cum nemo sit membrorum † suo-
rum dominus. l liber homo, ff. ad leg. aquil. cum
alijs late cumulatis a Parid. de Puteo de Syndi-
cat. quaestion. penult. num. 1. et seq. & ideo pa-
30 ri poena puniatur feriens se ipsum † sponte, &
non casu aliquo, seu nollens, qua puniretur,
si alium feriret. Felin. cap. contingit el 1. de
sent. excommunic. num. 1. & seq. vers. et de poe-
na, vbi praeterea subdit quibus poenis afficia-
31 tur qui sibi mortem † consciuit, Nec valida sit
32 renunciatio beneficij cessionis † bonorum. Co-
uar. variar. resolution. lib. 2. cap. 1. nu. 7. Brun.
de cession. bonor. quaest. 20. Nec audiatur con-
33 demnatus † qui potius velit pati poenam am-
putationis manus, vel alteris partis corporis,
quam soluere poenam pecuniariam. Aretin.
cons. 89. placet num. 1. Guid. Papa decis. 278. vbi
ponit exemplum eius qui sub poena amputatio-
nis manus promissit dicere veritatem. Nec de-
34 bitoris admittatur exceptio † qui inuito credi-
tore vellit luere in corpus, eo quia asserat, non
habere in aere. Ludouic. Peguer. decis. 6. Petrus
num. 12. Nec valida sit obligatio eius, qui abs-
35 que delicto velit posse † subijci poena corpora-
li ex alieno facto. Marsil. de fideius. num. 206.
Felin. cap. contingit. ex 1. de sentent. excomm.
num. 2. Coppius in repet. cap. licet de foro com-
pet. num. 18. Canar. de exequut. instr. nu. 69.
vers. item eisdem Parid. de Put. de syndicat. qu.
penult. num. 3. Anton. Hering. de fideiuss. cap.
20. §. 9. num. 37. et seq. et 49. et seq. vbi late
comprobat, & demum corruat obligatio, qua
36 quis † se astringit alicui perpetuo seruire, vel
operas suas assiduo, mercede accepta praestare,
l. 2. C. de liberal. caus. Roman. singul. 635. An si
quis et in l. maritum, §. eleganter, ff. solut. matr.
num. 31 vers. primo Ioan. Fabr. §. fin. instit. de
iur. person num. 6. concludendum est pactum
37 de quo † agimus non valere, quia illius exequu-
tione quis exuitur sua libertate, paciscitur de
corpore suo, redigendo illud in perpetuam serui-
38 tutem, cum carcer sit seruitus, † & quidem gra-
uis. l. 2. C. de libero homin. exib. Imol in capit.
cum contingat de iureiur. num. 33. et seq. Gail.
39 de pace public. libr. 2. cap. 2. num. 22. † & mor-
talitati aequipararetur. l. seruitutem, ff. de regul.
iuris Gutierz tractat. de iurament. confirmat.
part. 1. cap. 18. num. 5. concludens non valere
40 pactum, quo quis se obligat ad carcerem, nisi
fuerit iuratum.
41 Tertio cum solemnitas legis † idem sit, quod
lex ipsa. Luca a Penna. in l. 1. C. de stationar.
lib. 12. num. 7. & ideo sicuti non valet pactum
42 aduersus legem factum. l. non dubium, C de
43 legib. etiam quod cum iuramento fuerit legi †
prohibitiuae renunciatum. Alex. l. si constante,
§. quoties, ff. solut. matr. num. 5. vers. secundo,
licet referat diffentientes quos concordat Cra-
uet. cons. 229. quidam num. 12. vers non obstat
quod legi. Ita non valet pactum, quod non
seruetur iuris solemnitas. glos. cap. de causis de
offic. deleg. Bald. l. nemo potest 58. ff. de legat. 1.
44 num. 2. in princ. concludens testatorem † cuius
voluntas lex est §. disponat auth. de nuptijs, non
posse disponere, vt in exequutione legatorum,
quae suo testamento reliquit, procedatur sum-
45 marie, vel quod inferenda † excommunicatio-
ne non obseruetur forma cap. sacra de sent. excom.
vt ex Innoc. & Host. concludunt Imol. in l. Ti-
tio, §. Titio, 2. ff. de cond. et demonst. nu. 5. circa
princ. & Felin. in cap. ex rescripto, ff. de iureiu-
rand. num. 13. in fin. cum a iure sit datus mo-
dus faciendae exequutionis sententiae latae in
personali actione, & non dicatur, quod excusso
etiam fideiussore ideo dato. l. si plures, §. prae-
terea, 2. ff. de fideius. Marsil. singul. 3. ad hoc Imol.
in cap. cum contingat de iureiur. num. 33. in
fin. Rebuf. de litter. obligat. art. 1. glos. 3. nu. 3.
46 realis fiat exequutio in persona condemnati, l.
a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. sit que
etiam prohibitum aliquem pro aere alieno car-
ceri mancipare. l. ob aes auth. imo, C. de action.
47 & obligat. l. nemo carcerem † C. de exact. tri
but. lib. 10. quam sanctam, & notabilem dicit
ibidem Ioan. de Plat. ibidem in princ. conclu-
dendū est, non valere pactum incōtrarium factū
vt firmant Roman. in l. maritum, §. elegantur,
ff. solut. matr. nu. 3. vers. secundo. Luc. a Penna
in l. 1. C. de curios. & station. lib. 12. num. 6. post
med. vers. sed haec & num. 7. Addatur quod ex
carceratione melior non sit creditoris conditio,
48 & debitoris status fit deterior, quia minuitur
illius dignitas, vt considerabam supra multum
detrahitur de illius fide, vt aduertit Neuizan.
cons. 52. num. 8. in fin. 19. & seq. Coler. latius
ista duo in commoda declarans de process. part. 1.
cap. 6. num. 35. et seq. ac non esset absurdum di-
cere carcere impediri prolis generationem, si
carceratus sit vxoratus, vel vxorandus, aut sal-
tem facile fieri posse maritali thoro fraudem
contra l. 1. et §. ibidem, ff. solut. matr. & aduertit
Coler. d. cap. 6. num. 36. et seq.
49 Quarto cum facultas aliquem † carcerandi sit
meri imperij l. 2. ff. de in ius. vocan. §. audient,
auth. de defens. ciuit. Luc. a Penna in l. 1. C. de
curios. et station. lib. 12 num. 5. vers. cum enim,
& consequenter non habeat, nec habere possit
dependentiam aliquam à priuato iure, seu po-
testate singulorum. l. qualem 22. ff. de recept. ar-
bit. l. priuatorum, ff. de iurisdict. omn. iud. Bald.
cons. 285. quia non est lib. 1. num. 9. circa med.
Canar. de exequut. 1. nostrum, num. 69. circa
med. sed a iure, & potestate publica, per legem
expressam. l. more. l. et quia ff. de iurisdict. omn.
iudic. l. 1. § qui mandatum, ff. de offic. eius cum
a lege sit data forma faciendae exequutionis, nul
latenus contrahentes conuenire possunt, vt illa
non seruata aliter fiat, quia partes prorogare
50 quidem possunt iudicis ordinarij † iurisdictio-
nem l. 1. ff. de iudic. l. priuatorum, C. de iurisd.
omn. iud. sed consentire, vt sub alia forma quam
ea quae sibi sit à lege praescripta, sententiam
ferat, vel exequatur, nequaquam, quia ei alia
diceretur consensu priuatorum iurisdictio data,
vt considerat Luc. a Penna in l. 1. C. de curios. et
stationar. lib. 12. num. 6. in fin. et num. 7. et 8.
con-

concludens carcerationem debitoris non poſſe
fieti non præcedente excuſſione, iuxta ordinem
d. §. *in venditione*, *& l.nemo carcerem*, nec vi
51 pacti † quia carceratio eſt iuris publici, & meri
Imperij, & pactum priuatorum, non poteſt
mutare ordinem legis, cuius poteſtas, non po-
tuit vniri poteſtati partium, quia ſunt diuerſæ
poteſtates, diuerſi generis, & non eiuſdem ef-
fectus. *Parid.de Put. de ſyndicat.quæſt.penult.
num.2.& ſeq.*

Addatur quod teſte *Bald.conſ.285.quia non*
52 *eſt lib.1.num.7.* non reperitur † cautum, quod
debitor poſſit carcerari, niſi fuerit plus æquo
contumax in ſoluendo, quod plura ſunt in odiũ
53 tam iuſtæ, quam † iniuſtæ carcerationis, tam-
quam inimicæ hominis à Deo libertatem dona-
ti, & pauciſſimis præceptis aſtricti, conſtienta.
auth. imo, C.de action.& oblig. & prudentum
interpretatione recepta, de quibus agunt. *Alex.
in l.quia tale, §.eleganter, ff.ſolut. matr. nu.6.
& 9.& Aretin. num.7. & in l. poſtulante 44.
ff.ad trebel. num.*10. *Bald.* referens pœnas indi-
ctas iudici, & parti, qui indebite fecit aliquem
carcerare, vel fined iure detinen. *conſ.* 222.
part.3.num.1. et Neuiz.*conſ.52. nu.26.& ſeq.
dum prius num.22.& ſeq.* retuliſſet præſertim
54 procedere ſi carceratio ſit † ignominioſa, refe-
55 rens ſigna ignominiæ. quod carcer † ſit iuſta
cauſa metus, nec obligatorium eſſe iuramen-
tum, vel contractum in carcere præſtitum, &
& initum. *Bald.conſ.247. part.2. num.1.et ſeq.
Marſil. alia congerens in praxi §. attingam,
num.40. Crotus in l. nemo poteſt, ff. de legat.1.
num.14. Neuizan. conſ.52. num. 11.26. 27.
43.47. Luc.a Penna in l.probibitum, C.de iur.
fiſci lib.10. Grammat. conſ. 50. num.7. Berta-
chin.§.carcer. num. 30. circa fin. & num. 40.
verſ.carceratus, & num. 70. Peregrin. Ianin.
tract. de citation real. lib.2.cap.1.num.211.&
ſeq.pluribus & lib.1.cap.2.num.14 & ſeq.Boſ-
ſius de captur. num.5.& ſeq.plurib. Seraſin. de
iurament.priuileg. 132. num.1.Bart.quæſt.6.
num.1.& 22.* nec vrget illatio quæ ſit ex pacto
56 de capiendis bonis debitoris, quia † bonorũ ſuo-
rum quis eſt dominus etiam abutendo. *l. in re
mandata, C. mandat. l.ſed et ſi lege, §.conſuluit
ff.de pet. hæred.* ſecus quoad corpus & membra
ſua. *l.liber.homo, ff.ad leg. aquil.* & conſiderant
ſtatuti, nec ſuſtinetur conſequentia, quæ ſit a
ſtatuto ad pactum, quia plus poteſt ſtatutum,
quam pactum, nam illud quamuis durum, &
57 inhumanum † ſeruandum eſt *Bart.l.1.§.et par
vi,ff. quod vi aut clam.vel. iniquum. Bart.in
l.1.ff. quod quiſque iur. num.2.* vel ex illius ob-
ſeruantia, quis damnum indebite patiatur. *Bal.
l.datis, C.de iur.dot.num.4.Alex. in l.1.ff.de leg.
1. num.9. Iaſ.num.3. verſ. quantum*, ſecus in
pacto. *l.pacta quæ contra, C.de pact.l.litem,
C. de procur.*
58 Ampl., vt tale pactum non ſuſtineatur † virtu-
te iuramenti, vt ex *Bald. & Imol. voluit* Co-
ler. de proceſ. part.1.cap.6. num.27. cuius opi-
nio ſuſtineri poteſt, ex his quæ dicuntur de re-
quiſitis, quod iuramentum obliget iurantem,
59 videlicet, quod concurrat † veritas, iuſtitia,

& iudicium, *cap. animaduertendum 22. quæſt*
60 2. & quia iuramentũ ſequitur † naturam actus
iurati, nihil illi addito, vel diminuto, ſed rete-
tis illius omnibus qualitatibus. *l.fin.*C.*de non
numer.pecun.* & non valet renunciatio benefi-
61 cij † ceſſionis etiam iurata. *Seraſinus de iura-
ment. priuileg. 91.nu.6.& ſeq.* teſtans de com-
muni ſubdens, *num.3.in fin.* modificationem,
63 ſi carcer † ſit duriſſimus, & inhumanus, ex quo
ſequi poſſit mors carcerati. *Manſon.de cauſa
exequut.quæſt.1.num.26.*
62 Ampl. vt non valeat † ſtatutum in contrarium,
vt voluiſſe *Dyn.* refert *Bald.in l.Titio,70.§.ti-
tio,2.ff.de condit.& demonſt.*
64 Contrarium tenet † *Bald. in l.Titio centum
70.§.Titio.2.ff. de condit. & demonſtrat.* con-
cludens in huiuſmodi exequutionibus ſeruan-
da eſſe ſtatuta, & conſuetudines. *et Imol. ibi-
dem num.5. circa med. verſ. nec obſt.d. l. niſi*,
concludens tale pactum parum operare niſi ad-
ſit ſtatutum, quo diſponatur illud obſeruandum
eſſe. *Bart.d.§.Titio, num.3.qui late non pro-
bat Dyn.* confutatis illius argumentis, & pro-
bat validitatem dicti ſtatuti, & ibi addentes te-
ſtantur de communi, *et dicam infra num. 76.*
65 Ampl. etiam ſi † contrahentes, ſeu debitor
renunciaſſet ordini faciendæ in eum exequutio-
nis. *Imol. in l.Titio centum,*70. §.*Titio,ff. de
cond.et demonſt.num.5.verſ.ſed forte. Gail.de
pace public.lib.2.cap.2.num.22.in fin.*
66 Ampl. præſertim, ſi tale † pactum fiat a cle-
rico, vt dixi *infra cap.13.§.3. Sotin. loquens ſi
clericus detur in obſide regal.*174. Datos tamen
fuiſſe Cardinales obſides anno 1527. refert *Gui-
ciardin. in ſua hiſtoria Italia*, & in terminis,
vbi clericus ſe obligat in forma Cameræ aduer-
ſus *Gomes.* & alios concludit *Couar. var. reſol.*
67 *lib.2.cap.1. num.9. verſ.quoties*, ampliando †
etiam ſi ageretur de ſolutione penſionis reſerua-
tæ a Papa ſuper beneficij eccleſiaſtici fructibus,
præſertim ſi clericus ſit ſacris inſignitus, vel ſer-
uiret Eccleſiæ, vel aſtati, ſubdens aliud decea-
68 dum † in ſimplici clerico, quem vult non dif-
ferre ad iſtum effectum a puro layco, vt paulo
ante idem prædixerat.

Ampl. nec etiam in ſubſidium. *Couar. var.
reſolut.lib.2.cap.1.num.1. verſ.et in cap.2* ita
firmat per *cap.2.de pignor.*
69 Ampl. præſertim ſi tale pactum † fiat cum
ſcholari. *Specul. de renunc. et concluſ.* §. 1. *nu.
29.in fin.* addendo contrarium obſeruare Do-
ctores Bononienſes, dum mutuant illis pecuniæ
facientes eos renunciare *l.ob æs, C. de action.et
obligat.* & cæteris iuribus idem diſponentibus.
70 Ampl. præſertim ſi ſit † pro ſolutione annui
cenſus redimibilis. *Couar.var reſolution.lib.2.
cap. 1. num. 7. verſ.et in ſpecie notabilis*: aſſe-
rens id procedere in odium contractus, verio-
rem tamen ego crederem rationem, niſi quo-
tidiana praxi aliud † ſeruaretur, ne in eodem
71 contractu plura concurrerent ſpecialia, primum
quod ex pecunia ſua natura ſterili gignatur pe-
cunia, ſecundum, quod pro debito ciuili, con-
tra regulas iuris, quis carceri manciperur.
72 Ampl. vt neque † carceretur debitor, niſi etiã
excuſ.

excusso fideiussore ideo dato, quia eius patri-
73 monium † censetur cumulatum patrimonio debitoris, vt dixi *supra vers. & voluit Mauson. de caus. exequut q.2. nu.7.*

74 Ampl. etiam † si tali pacto fuit adiecta pœna vt ex *Farinac. tract. de carcer. quæst.27 num. 20. circa med. voluit Mauson. de caus. exequut. quæst.1. num.27. & 28.*

75 Ampl. etiam ad effectum † illum consignandi iudici, vt ex *Couar. var. resolut lib.1. cap.6. num.24. firmat Mauson. de caus. exequut. q.1. num.29.*

76 Ampl. præsertim stante † statuto, quod nemo, pro debito carceretur, vt Mediolani ex Statut. *cap.167.* vbi aliquos casus excipit, quos examinat *Carpan. ibidem.*

Limit. vbi tale pactum est iuramento firmatum *Couar. var resolut. lib.2. cap.1. num.1. in vers. si iuramentum.*

77 Limit. vbi adest statutum, † vel consuetudo, quod tale pactũ exequutioni damnãdetur. *Bal. in l. Titio centum, 70. §. Titio, ff. de condit. & demonst.* concludens in huiusmodi exequutionibus faciendis ex pacto, seruanda esse statuta, & consuetudines, quæ si fuerint difformes a statutis, & consuetudinibus loci iudicij, quæ sint seruandæ dixi *supra hoc cap. §. 3. in fin.*

78 & hoc sensu sustinetur † praxis Rom. Cur. qua videmus quotidie carcerari clericos obligatos in forma Cam. etiam ex societatibus officiorũ, seu fœneratitio ære alieno. Ac etiam excommunicari, quidquid dicat *Couar. var. resolut. lib.2. cap.1. num.9.* cum idem ibidem, *num. 7. in princ. vers.* secundum afferat tale pactum sustineri vi consuetudinis *Paupal. l. placet. C. de S. E. num. 93. Anton. de Canar. de exequut. in strum. num.67. & 69. in fin. relati a Neuiz. cons.52. num.4. Alex. cons.145. viso processu lib.5. num. 1. Boer. in repet. l. consentaneum, C. quomod. & quand. iudic. num.187. circa princ. relato Oldrad. cons. 54.* vult adeo esse

79 hoc pactum † validum, vt debitor fugiens ad ecclesiam possit inde extrahi, quamuis *Oldrad.* magna sit auctoritas, non parum dubito de veritate huius sui dicti, validum esse hoc pactum stante consuetudine plures consentientes, & pluribus probat *Mat. Berlic. conclus.28. par.2. num. 26. & seq.* addendo tali statuto ligari forenses, non tamen mulier, & qui non tenentur nisi in quãtum facere possũt, vt pupillus minor,

80 & alij de quibus per eũ, subdens quibus expẽsis carceratus sit alendus, & prius dixerat *Colerde proces. part.1. cap.6. n.48. & seq. Gail. de pace public. lib.2. cap.2. n.8. & seq.* testãs de consuetudine Germaniæ & prius dixerat. *Rebuf. de litter. oblig. art.11. glos.3. n.2.* non carcerari debitorem de consuetudine Franciæ, nisi adsit pactum, & tale Statutum † ligare etiam clericos tradit late *Graf. de exception. in prælud. num. 89. & seq. vt apud Hispanos, teste Auendan. Respons.8. num.3.* referens apud illos debito-

81 rem facta cessione bonorum tradi creditori † cum ferrea manica, quoad seruiat creditori, vt ex æstimatione operarum, se liberet, & super tali statuto conscripsit volumen. *Buttio, de inope.*

debit. creditor. addicendo!

Contrariam opinionem scilicet, quod tale
81 pactum † sit validum, & obligatorium, vt quis possit pro ære alieno a lictoribus capi, & ad carceres iudicis trahi, sibi parum constans voluit *Bald. in l. Titio, 2. ff. de condit. & in l. maritum, §. eleganter, ff. solut. matr. & in l. Consentaneum, C. quomod. & quand. index nu.26.* asserens idem dixisse *Ioan de Monte Rubiano,* & eiusdem opinionis videtur fuisse *Spec. de renunc. & conclus. in fin.* dum disputando de validitate huius dicti in fine concludit illud nõ valere, si fiat a scholari, & tale pactum absolute valere dixit *Ioan. Fab. in §. fin. inst. de iur. personar. & in § fin inst. de action. nu.2. in fin. Guid Pap. testans de generali consuetud. decis. 61. aliqui Socin. cons. 99 l.b.4. num. 11. in fin. Cast. l. Titio, 70. §. Titio, 2. ff. de cond & demon. num.3. vers. si per iudicem. Imol. in cap cum contingat de iureiur. num.33. & 34.* vbi concludit posse renunciari beneficio cessionis. *Rebuf. de litter. obligat. art.11. glos.3. & sic nu.2. & 5. Mysinger. testans de verioni, & communiori obseruat. 51. valde, centur.6. nu.6. et seq.* addendo *Henric.* Goed. I. C. germanum pleno consilio hanc opionem defendere, & illam esse receptam vniuersali consuetudine Germaniæ. *Papiens. in forma libel sequestr. §.1. num.4. in fin. Angel. in l. maritum, §. eleganter, ff. solut. matr. num.3. in fin. & num.5.* concludens valere hoc pactum sicuti valet renunciatio beneficij cessionis *Marant. in praxi part.6. de citation. num.11. Boer. in repet. l. consentaneum, C. quomod. & quand. iud. num.187. circa med.* afferens ita seruari de consuetudine Franciæ, & refert qui velint hoc pactum esse de iure validũ idem repetit *decis.295. primo, num.10. Cassan. ad consuet Burgund. rub.5. §.3. num. 8.* concludens teste *Ioan. Fab.* quemquam non posse carcerari de consuetudine Franciæ, nisi ad id quis sit expresse obligatus. *Coler. de processib. part.1. cap.6. nu. 40. vsque ad 92.* respondendo obiectis referens *nu.91.* qui testentur de communi opinione, & obseruantia, *& cap. 7. n.1. & seq. Gail. de pace public. lib.2. cap.2. num. 7. & seq.* testans de consuetudine Germaniæ. *Marant. in praxi part. 6. §. recte conspiciatur citaño, num.11.* concludens valere pactum quod debitor possit carcerari ex sola ostensione instrumenti facta iudici, & quod tunc capi potest debitor auctoritate iudicis absque alia citatione, comprobans id exemplo eius quando data est facultas ingrediẽdi possessionem bonorũ debitoris. *Galles. de obligat. Cam. quæst.15.* vbi *Zachias* alios consentientes refert. *Rota decis.31. de sentent & re iudic. in antiq. Mauson. de caus. exequut. quæst.2. num. 14. et seq. vsque ad 29*

Relatam antecedenti contrariam, qui tenent
83 opinionem † pluribus conantur probare, quod licitum sit debitorem de fuga suspectum propria auctoritate capere, & detinere, donec soluat, vel aliter satisfaciat creditori *l. ait prætor, §. si debitorem,* vbi *Bart. et reliqui, ff. de ijs qui in fraud. credit.* quod graue sit fidem fallere nihil

hil que magis conueniat ingenuo viro, quam pacta seruare. *l.* 1. *ff. de pact.*

84 De iure gentium licita sit † seruitus, qua quis alieno dominio subijcitur. *l.* 4. *ff. de stat. hom.* §. 1. *Inst. de iur. person.* ergo validum erit pactum, quod quis in casu non obseruati pacti carceretur, cum de iure gentium pacta sint seruanda. *l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur.* & illis oblige-

85 tur † ipse Deus *Dec. cons.* 48. *num.* 5. ne dum Imperator, & alius supremus, sed mortalis princeps *Bald. cons.* 271. *lib.* 1. *num.* 1. *Menoc. cons.* 8. 3 *respondea num.* 3. *Rol. a Val. cons.* 13. *& si apud lib.* 3. *num.* 33. *et seq. plurib. Brun. cons.* 1. *nu.* 24. *Crauet. cons.* 241. *princeps num.* 19. vbi pluribus probat. late *Trentaeinque. resol.* 1. *de pact. lib.* 3. *Caldas. cons.* 8. *nu.* 54. *et seq. plurib.*

86 Validam esse conuentionem initam † cum scriba, quod sub pœna carceris infra certum tempus scribet librum. *Specul. de renunc.* §. 1. *num.* 29. *Imol. in cap. nullus presbiter de pignor. num.* 19.

87 Quod homo liber dari † possit pro obside, & idem detineri certo loco, donec exsoluantur promissa vt ex *Inn. et Bald.* concludit *Mysing. obseruat.* 51. *valde num.* 8. *centur.* 6. *Coler. de processibus part.* 1. *cap.* 6. *num.* 68. *& seq.*

88 Quod debitor se obligare † possit, etiam absque iuramento stare in certo loco, vel ciuitate, & inde non recedere absque licentia creditorũ vt ex *Bald. in cap. ex rescripto de iureiur.* concludit *Mysing. obseruat.* 51. *valde num.* 8. *centur.* 6. *Coler. de proces. part.* 1. *cap.* 7. *numer.* 1. *et*

89 *seq. plurib.* Quod liber homo potest pati † vt vendatur ad precium participandum *l. & in seruorum, ff. de stat. homin. Alexand. l. alia,* § *eleganter, ff. de stat. homin.*

90 Quod famæ, & dignitatis suæ † quisque sit dominus, probat *Sotus de inst. et iur. libr.* 4. *quæst.* 2. *art.* 3. & ideo valet pactum, quod non adimpletis promissis quis alapham patiatur, vel per aliud, quod membrũ, vel corpus humanum non debilitetur, vel deturpetur. *Bart. l.* s. §. *vsque, ff. de iniur. num.* 2. & ratio est, quia ho-

91 nor recenietur inter externa bona, & ideo lege iustitiæ, non offensa potest quis de illo pro-

92 digi & abuti, secus de vita † & hominis membro, quæ a Deo concessa, abusus illorum lædit iura Deo competentia, in opus ad imaginem suam fabrefactum. *Vasquius illust. controuers. lib.* 1. *cap.* 1 1. *num.* 26. *et seq.* vbi refert exempla plurium sanctorum, qui vt electionem de illis ad munera præcipua, & honesta propellerent, stultitiam, vel aliud simularunt, & idem fuisse a S. Philippo Nerio, legitur factum, in se ipsum autem, nullus sanctorum legitur sæuisse.

93 Quod valida sit renunciatio † beneficij cessionis bonorum, vt refert fuisse iudicatum. *Capel. Tholos. decis.* 61. vbi *Auffrer* relatis dissentientibus conatur conciliare hanc contrarietatem *Rip. l. obligatione generali, ff. de pignor. nu.* 30. *vers. contrarium. Rota decis.* 31. *de reiudic. in antiquis. num.* 4.

94 Quod validum sit pactũ quo debitor se obligat creditori suo † ad præstandas operas perpetuas. *Sal. l. antiquitas, C. de vsufruct.* vbi *Bald. num.* 8. *Ripa l. obligatione generali, ff. de pignor. num.* 10. & late reiectis obiectis probat *Coler. de process. part.* 1. *cap.* 9. *resp. at. num.* 24. *et seq.*

95 Et demum opinio ista † probatur. *l.* 3. § *generaliter, et* § *si quis volentem, ff. de liber. homin. exhib.* vbi non prohibetur detentio liberi hominis, detentioni consentientis: & qui liberum hominem volentem vendit plagij crimen non committit. *l. liberum, C. ad leg. flau. de plagiar.* nam volenti non infertur dolus, nec iniuria. *l.* 1. § *vsque adeo, ff. de iniur. Ioan. de Plat. in l. nemo. C. de exact. tribut. lib.* 10. *num.* 27. *et seq. vers. secundo.*

Quæ omnia licet multum vrgeant, & colorata sint, ad persuadendam hanc secundam opinionem, veriorem tamen in puncto iuris censeo præcedentem, vt dicere plures, quos retuli supra *vers. quod huiusmodi, in fin.* & illam reprobari met nõ tenendam dicerem inspecto iure nouissimo, *C. et authent.* vt diecbam *supra*

96 *vers. tertio,* nisi vbique † vigeret consuetudo contraria, vt in Gallia, & Germania, dixi plures testari, quibus addo *Coler. decis.* 135. *nu.* 1. *et seq. Mat. Berlic. conclus.* 28. *part.* 2. *num.* 15. *vsque ad* 45. comprobantes tale pactum, quia reduxit nos ad ius antiquum 12. *tabul.* a quo parum distat, vt idem refert Saxonica consuetudo, qua licet debitorem compedibus vincire, & tamdiu retinere donec suis operibus sit satisfactum creditori, qui ideo cauet liberis, & vxori de illo consignando, excomputato debito, & in Italia, & Romæ præcipue si debitor se obligauit in forma Cameræ, in cuius formula, quam Gallesius nobis reliquit, adest pactum, vt debitor carcerati possit, si non soluit quæ soluere promisit, & tradit *idem de oblig. Camer. quæst.* 15. asserens illud esse contra ius, & iuris

97 ordinem, quem ex † consuetudine posse peruerti, non est dubium. *l. de quibus, ff. de legib.* ideo quandoque illam appellaui orbis, & hominum latentem tyrannum, *de laudem. lib.* 3. *q.* 58. & dicendum in debitorem potius exequi tale pactum vi consuetudinis, quam efficacia pacti,

98 quia quoties quid cõfirmatur † attenditur confirmans, & non confirmatum *Rom. l.* 1. *ff. de re iudic. num.* 17. *et seq. Gratus, cons.* 72. *lib.* 2. *num.* 6. *et* 7. *Cresent. decis.* 1. *de action. num.* 1. *et decis.* 15. *de re iud.*

99 Valido itaque existente pacto † de carcerãdo debitore non explente promissa die conuenta ex vi consuetudinis, quæ illud approbauit, ex relatis supra in examine præcedentis opinionis vbi etiam dixi an valeat statutum pacto conforme.

200 Ampl. præsertim si fuerit † conuentum, vt adueniente die solutionis debitor carcerari possit absque alio processu. *Bald. l. Titio* 70. § *Titio,* 2. *ff. de cond. et demonst. in fin. Rebuf. de litter. oblig. art.* 11. *glos.* 3. *num.* 5. asserens de stylo Franciæ fieri vnicam citationem ad soluẽdum. *Coler. de proces. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 60. *& seq.* probando tale pactum de iure esse validum. *Thesaur. tamen decis.* 26. *numer.* 6. *circa med.* vult requiri præceptum iudicis.

101 Ampl. de quo vis † contractu agatur. *l.* 3. *C. de* *pigno-*

*pignor.vbi Bart.num.*10. *Neguſ. de pignorib.* 4. *part.prin.num.*12.

102 Ampl. præſertim † vbi tale pactū ſit iuratum. *Aretin.l.maritum. § eleganter ff. ſolut.mat. n.* 7.*verſ. Ideo Io.Imol.Io.Fab.§.fin. Inſt. de iur. perſonar.num.*7.*Guid.pap.deciſ.*51.*aliquis. n.*1. *Serafin.de iurament.priuileg.*77. *nu.* 21.*& ſeq.*

103 addendo fortius † procedere in clericos, quia ſtrictius iuramentum debent ſeruare, *& priuileg.*91.*num.*7. exemplo beneficij ceſſionis cui

104 † cum iuramento renunciari poteſt, vt dixi ibidem *num.*4.*et Rota deciſ.* 31.*in antiq. nu.*4.

105 Ampl. vt virtute huius pacti creditori liceat poſt carceratum † debitorem, deinde illius etiā bona capere & è contra captis bonis capere etiā perſonam. *Guid papa ſingul* 105. *ſi aliquis Rebuf. de l.tter. obligat. Artic.*11.*gloſ.*3.*num.*8. *et* 12. eam aſſerens rationem quia plura remedia ad eumdem finem tendentia poſſunt ſimul cumulari.

106 Ampl. vt debitor carceratus † ex hoc pacto, non ſit relaxandus datis fideiuſſoribus idoneis, niſi ſoluat. *gloſ.fin.l.fin. ff. ſi cert. petat. Rebuf. de litter. obligat.art.*11.*gloſ.*3.*nu.*10.*et ſeq.* eam aſſerens rationem, ne de obligationibus fiant obligationes, ſeu vt ego addo ex litibus, fiant lites. *Coler.relato Rebuf.de proceſ.par.*1.*cap.*6. *num.*122.*in fin.et* 123. reſpondet obiectis ſuadet ta nen acceptandos oblatos fideiuſſores.

107 Ampl. vt capi etiam † poſſit fideiuſſor cum ipſo debitore, ſi vterque ſit obligatus cum hoc pacto, & renunciatum fuit beneficio. *auth præſente C.de fideiuſ.Rebuf.de litter.obligat.Art.*11. *gloſ.*3.*num.*24.*et ſeq.* vbi ampliat, etiam, ſi fideiuſſor appellaſſet, quia ea appellatione non non iuuaretur reus.

108 Ampl. vt debitor ex relato † pacto carceratus, non ſit relaxandus abſque mandato iudicis, quamuis creditor conſentiat excarcerationi; *Iacob.de S.Georg.in l.neque impuberes §. quitin ius ff.de in ius vocand.num.*4. *et Angel. nu.* 1. *idem dixerant Bart.in d.l.Neque num.*3. & docto de conſenſu creditoris iudex abſque alia diſcuſſione mandat carceratum excarcerati, & ita practicatur in Rom.Curia.

109 Ampl. etiam ſi tale pactum † ſit factum cum clerico, modo carceratio fiat a Curia Eccleſiaſtica. *Io.Fab.in §.fin.Inſt.de action.nu.*4. addendo, quod ideo non eſt detinendus in vinculis, nec clauſo carcere. primum vidi ſeruari, ſecundum vero nequaquam. Romæ tamen vidi Clericos eſſe exemptos à ſolutione qua grauantur layci ſi volunt gaudere laxiori carcere deambulando per omnes ſtantias, & manſiones carceratorum. *Rebuf.de litter.obligat.art.*11. *gloſ.* 3.*num.*5. refert ſuo tempore Clericos debitores monitos à iudice ad ſoluendum, ſi non obtemperabant capi, & duci ad carceres iudicis eccleſiaſtici.

110 Ampl. ijs omnibus caſibus † quos retuli proximo & antecedenti. *§.*

111 Ampl. etiam ſi obligatus † poſſideat multa bona. *Zacchias ad Galleſ. de obligat.Com. quaſt.* 15.*num.*1. Sed an poſſit carcerem euitare, ſi offerat idoneam cautionem, vel bona ſtabilia, quæ ſub haſta vendantur videndus, *Coler. de proceſ.part.*1.*cap.*6.*num.*116. *et ſequent. pluribus.*

Romæ tamen vbi ſingulis hebdomadibus fit viſitatio carcerum præſentibus Vrbis Gubernator Carcerum præſide a udocato, & procuratore fiſci, & pauperum, & alijs Prælatis, & perſonis admiſſis ad opus iſtud pium, ſilet penitus rigor 12. Tabul. & offerente carcerato impotente tue ad ſoluendum, cautionem de ſoluendo debitum quo detinetur, per partes; vel infra certum tempus, carcere ſoluitur, ſæpius cum incommodo creditoris, & ideo quid renouandum de antiqua, & fundamentali lege Romana.

112 Limit. vbi tale † pactum eſſet conceptum cum muliere, vt dixi *infra* §.8.

113 Limit. vbi tale pactum † eſſet conceptum cum Doctore, vt dicam infra §.19.

114 Limit. vbi tale pactum † eſſet factum cum aliqua ex perſonis, quæ non tenentur vltra quā facere poſſit, vt dixi §.antecedenti in fin.

115 Limit. vbi carcer eſt nimium † durus, & inde euidens periculum mortis carcerati ſubeſſet, quia carceratio in ciuilibus debet eſſe quædam detētio in aperta & libera cuſtodia, ex qua non ſequatur crudelitas, vel immanitas, vel ſalutis æternæ diſpendium. *Rota deciſ.*31.*de ſent. & re iud.nu.*4.*in antiq.Serafin. de Iurament. priuileg.num.*3.*poſt med.Coler.de proceſ.par.*1. *cap.*6 *num.*102.*& ſeq.* concludens carcerem debitorum non ſoluentium debere eſſe ad cuſtodiam, & alio nomine vocari obedientialem, & ciuilem correctionem, tædialem potius, quam pœnalē, addendo *ex Io.de plat.in l.nemo carcerem. C. de ex action. tribut.* liberum eſſe iudici deputare debitori, pro dignitate perſonæ, etiam domum priuatam, vel publicam pro carcere, vel etiam totam ciuitatem, & ſi aliter fiat poſſe appellari a tali carceratione, niſi appellans ſit fraudulentus decoctor. & ita fuiſſe iudicatum teſtatur *num.*103. latius tamen examinat articulum interponendæ appellationis. *Veſembec. conſ.*43.*p.*1.

116 Limit. vbi tale pactum † eſt factum cum eo, cui ſtipulans reuerentiam debet, vt dixi infra §. 10.

117 Limit. vbi fuit conuentum † aut debitor carcerari, & capi poſſit ab ipſomet creditore, vt dixi infra *cap.*14.§.11.

118 Limit. vbi captura † decernitur ab incompetenti iudice. *Neuiz.conſ.*52.*num.*14.*& ſeq.*

119 Limit. vbi quis factus † eſt non ſoluendo caſu, ſeu fortunæ vitio, vt pluribus relatis concludit in caſu quo extaret ſtatutum huic pacto conforme *Mat.Berlic.concluſ.*28.*p.*2.*nu.*45.*& ſeq.*

120 Singulare vnum addo quod † carceratus ex pacto non poteſt pro alio debito recommandari, niſi pro fiſco. *Io.de Plat.in l.nemo carcerem C.de exactor.tribut.l.*10.*num.*23.*circa fin. verſ. & ideo.*

Poſt hæc ſcripta deuenit ad manus meas *tractat.Baldaſar Gomez Amueſcu de poteſtat in ſe ipſum quotlib.*2. *c.* 20. examinat materiā noſtri pacti diligens lector conferat vtriuſq. ſcripta & gratias habeat laborāti in ſua cauſa ſine mercede

F f §. VI.

§. VI.

SVMMARIVM.

Res magni valoris, non potest capi in exequutionem iuditati si illa non sit creditori hypothecata. 1.2.*& quare.* 5 10. *Ampl.* 3.4.7.8.9.12. 13.14.15.25.*Limit.*16.17.18.25.

Exequutor testamenti, non potest vendere rē magni pretij, vt soluat exiguum legatum. 5. *ampliat.* 6.

Retractus ius, vbi conceditur intelligitur prætio restituto, 11.

Exequutio facta in re, magni prætij pro debito exiguo, an sit reuocanda ex capite nullitatis. 19. *distingue* 21. 22.23.24.25.

Consnetudo, vel stylus, an induci possit, vt debitor morosus absque iudicis mandato carceri mancipari possit ab apparitoribus. 26

DIxi supra *cap.*8. *vers. quosd primum.*
pro exiguo debito capi posse, in causam
iudicati, bona debitoris magni valoris,
si illa in genere, vel in specie sint creditori hy-
pothecata, præsertim cum obligatione Ca-
merali, agendum hic, an idem liceat si ad fa-
1 uorem creditoris † non adsit hypotheca: & li-
licet *Arnold. Ferron. ad consuet. Burdegal. cap.*
*fin. col.*3.*vers. sed cum lex.* relatis pluribus ni-
hil concludat.

2 Negatiuam † tenent *in l. a diuo Pio, §. in*
venditione, ff. de re iud. Imol. nuu. 11.*in princ.*
3 *Ias. num.*10.*in prin.* addendo procedere, † siue
agatur de re mobili, siue stabili *Vinc. de Franc.*
decis. 461.*dubitatur, num.*9.*in fin.* concludens
ex glos. & Angel. in l. quamdiu, C. de distract.
4 *pignor.* non esse in bona fide, qui † pro exi-
guo debito, vendit rem magni valoris.

5 Comprobatur hæc negatiua ex his, quæ sunt
recepta † in exequutore vltimæ voluntatis, qui
non potest rem, quæ pluris æstimetur distrahere,
vt satisfaciat voluntati testatoris in re leui. *glos.*
Bald. in l. penult. C. quando decreto opus est,
quam notabiliter *Bart. in l. alio,*9.*ff de alim. et*
& cibar. legat. extendit etiam si exequutori
6 † dara esse plena, & libera facultas, addendo
alienationem factam posse reuocari, & exe-
quutorem non esse in bona fide. *Socin. cons.*
131. *lib.*1.*nu.*11.*Bart. auth. hoc ius porrectum,*
*C. de Sacros. Eccles. num.*16. *& in l. creditori,*
ff. de dist. pignor. Menoc. de arb. Iudic. casu 282.
*cum. de, num.*34. *Aluarez in Specul. princip.*
vers. nec potest Episcopus.

7 Ampl. quod capta re magni valoris† pro exi-
guo debito liceat appellare. *Bartol. in l. a diuo*
*Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num.*5. *in fin.*
*& Alex. num.*3. *&* 4. *Vinc. Hercul. num.* 11.
eam afferentes rationem, quia dicitur excessum
in exequendo, addendo quid seruetur de iure
hodierno.

8 Ampl. siue res magni † ualoris sit mobilis, si-
ue immobilis. *Bartol. l. a diuo Pio, §. in ven-*
ditione, ff. de re iud. num. 5. *Alexand. num.* 4.
post princ.

9 Ampl. vt venditio deinde † subsequens su-
bhasta, sit reuocanda tanquam iniusta. *Bart. in*
*l.*2.*C. de fid. instrum. & iui. hast. fiscal. lib.* 10.
num. 2. eam afferens rationem, quia præsup-
10 ponitur facta † in fraudem. *Gama decis* 40. *in*
princ. vers. & memini subdens num. 1. rationē,
& dissentientes *Ferron. ad consuetud. Burde-*
gal. lib. 2. *titul.*13. *vers. sed cum lex.* restituto
tamen emptori prætio soluto. *l.*1. *C. si vend. pi-*
gnor. agat. nam nunquam conceditur ius re-
11 tractus, † nisi restituto prætio. *l. si minori, C. de*
iur. fisci. l. 2. *C. de rescind. vend. l. penult. ff de re-*
scind. vendit. l. final. §. fin. C. si aduers. fiscum.
*Cast. l.*1. *C. de vsufruct. num.* 5. latius tamen
casum restitutionis prætij in casu retractus intē-
tati contra fiscum, vel ab ecclesia examinat.
Odofred. in l. si minori, C. de iur. fisci lib. 10. *n.*8.
& seq. & dixi *supra hoc cap.* 11. *versic, limita,*
vbi excipiens.

12 Ampl. præsertim,† vbi aderant aliæ res, quæ
capi, & vendi commode poterant ad extinguen-
dum exiguū debitum. *glos. in l. quādiu, C. de di-*
stract. pign. l. magis puto, §. itē prætor, vers et ne
propter æs alienū modicū posses. magna distra-
batur, ff. de rebus eorum. Gama decis. 40. *n.*8.

13 Ampl. etiam vbi exequutor † ex se ipso, &
non instante creditore capit rem magni valoris,
pro exiguo debito. *Gama decis.* 40. *duo sunt,*
*nu.*9. *vers. sed loquor.*

14 Ampl. vt resisti possit † exequutori volenti
pro paruo debito capere rem magni valoris, vt
*ex Ias. in §. quadrupli inst. de action. num.*4. *et*
alijs pluribus voluit *Paul. Christin.* ad *consuet.*
Meclinens. titul. 7.*artic.*18. *num.*9. *& ex Re-*
buf. retcrunt addentes ad *Gamam decis.*40.*n.*5.
in fin. addendo eam praxim non seruati apud
Lusitanos, sed remedio appellationis agi ad re-
uocationem, & idem suadeo fieri in Vrbe, &
toto dominio Ecclesiastico, vbi graues sunt cō-
stitutæ pœnæ in impedientes exequutores, qui
vltra quam par est, ideo sunt facti audaciores.

15 Ampl. etiam vbi erat † diuisibilis, & alia bo-
na non extabant. *Alex. ad Bart. l. quamdiu, C.*
de dist. pignor.

16 Limit. vbi non extabant † aliæ res, quæ in
causam iudicati capi possent. *Bart. in l. a diuo*
*Pio, §. in venditione, ff. de re iud. num.*5. & con-
cludunt addentes ad *Gamam decis.* 40. *in fin.* &
idem *Gama ibidem nu.*7. *Galganet. de iur. publ.*
*lib.*2.*titul.*51.*num.*21.

17 Limit. vbi res magni valoris † datur exequu-
tori ab ipsomet debitore, addentes ad *Gamam,*
*decis.*40.*num.*15. nam cum ordo faciendæ exe-
quutionis sit constitutus fauore debitoris, vt tra-
dūt *DD. in l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re*
iudic. quilibet potest renunciare fauori suo, &
volenti, & consentienti non fit dolus, nec iniu-
ria: iuribus notissimis, & ita apud Lusitanos
cautum esse statuto refert *Gama decis.* 40. *duo*
18 *num.*5. addendo procedere † etiam si deinde
debitor agendo, vel excipiendo de iniustitia
exequutionis, probaret habuisse, tunc res viles,
quæ possunt vendi, & capi, Ideo cautus sit cre-
ditor.

ditor, vt faciat in actis registrari, quod res magni valoris fuerit consignata exequutori ab ipso debitore, alias non euitat exequutionis factæ reuocationem.

19 An autem exequutio facta † pro exiguo debito, in re magni valoris, sit ex capite nullitatis reuocanda, multa hinc inde deduci possent, ex his quæ tradunt doctores, in eo assumpto, an

20 actus contra legem factus † non habens clausulam Decreti, vel annullantem actum, secus factum, de quo late agunt. *Puteus decis. 330. lib. 1. num. 6. & seq. Dec. in l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. de regul iur. nu. 6. & seq. plurib. & in cap. 2. de testib. num. 1 1. & seq. pluribus.*

21 Addentes ta men† ad *Gamam decis. 40. in prin.* concludunt si exequutor mala fide, & dolo capiat rem magni valoris, pro exiguo debito, & illa vendatur, vbi aderant alia bona, quæ capi, & distrahi poterant, vel alias colludat cum creditore, vel illi rem gratam facere vellit, quod si debitum erat fiscale, venditio sit nulla, & reuocanda, quamuis solemnia interuenerint. Si ve-

22 ro talis exequutio cum subsequenti venditione facta fuit pro debito singularis personæ, tunc sit valida, licet tanquam iniusta, remedio appelationis sit reuocanda, & si emptor fraudis

23 fuerit particeps, obligatur ad restitutionem rei, cum fructibus perceptis, & percipiendis, facta excussione bonorum exequutoris, qui cōscius fuit fraudis, modo cœtera solemnia interuenerint, alias venditio erit nulla. Quæ limito

24 si vendita fuit † res pupilli, etiam prætore auctore; in totum, vel in parte, modo adesset alia res, quæ posset vendi, vel aliter satisfacere debitori, & non fuerit tota vendita, si partis reperiebatur emptor. *Alex. ad Bart. in l. fin. C. de distra. pignor.*

25 Post hæc scripta deuenit ad † manus meas *tract. Mauson. de caus. exequt. qui cum q. 2.* examinet præcedentem difficultatem, si quid omisi, ad eum curiosum remitto, dum idem *quæst. 3.* pariter egit, an induci possit stylus,

26 vel consuetudo, quod debitor in casu moræ possit à familia prætoris, absque illius mandato carcerari.

---

§. VII.

SVMMARIVM.

Iudex iudicare debet, prout partes conuenerint. 1. intellige. 8. 9. 15.

Sententia ferri potest sine scripto, si partes consentiant. 1.

[T]estibus non iuratis datur fides partibus volentibus. 2.

[S]criptura, seu instrumento informi datur fides, partibus consentientibus. 3

[…] a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. partes renunciare possunt, 3 in fin. contrarium 1 1. intellige. 22.

[A]ctum inualidum possunt partes facere validum. 3

Ordo iuris, non potest omitti consensu partium 5. Ampl. 7. 10. 14. Limit. 15. 16. 17.

Testes perperam examinati, non possunt haberi pro recte examinatis partibus consentientibus. 6

Ordo iuris, non potest mutari, sed peruerti à partibus. 7

Instrumenta non habent paratam exequutionem. 12. ampl. 13

Tacit & expresii par est virtus. 18. 19. ampl. 23. 24.

Calumniæ iuramentum tacite remitti potest expresse autem nequaquam. 20

Ecclesia praeiudicari potest Prælatus tacite, expresse autem nequaquam. 21

Pactum expressum excludit personam a iure, tacitum autem nequaquam. 25. limit. 26. 27. 28

Expressum dicitur, quod colligitur in consequentiam expressorum. 29.

Longus esset sermo, si referrem, quæ comprobant limitationem, quam constitui regulæ firmatæ supra hoc vndecimo capite, dum dixi illam cessare, quoties partes renunciant ordini faciendæ executionis, sed breuitati studendo referam tā-um aliqua præcipua-

1 nempe quod sicuti iudex iudicare† debet, prout partes conuenerint. *l. si conuenerit, ff. de re iud.* sententiam in scriptis non ferendo, licet ad illius validitatem requiratur scriptura. *l. 2. C. de sent. ex breuiloq. recitan. Bart. in l. quoties, C. de priuileg. schol. lib. 10. Afflict. decis. 191. Ab-*

2 *bas num.* 7. dando fidem testibus non iuratis † quamuis iuramentum sit de substantia examinis testium. *l. iurisiurandi, C. de testibgs. Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 213.*

3 *vers. sed hoc, & num. 223.* quod credat † copiæ instrumenti, vel alterius scripturæ informi. *Bal. in auth. si quis in aliquo C. de edend. numer. 3. Ianuens. decis. 78. in causa num. 10.* quod præstet fidem dicto alicuius absque alio adminiculo. *Afflict. decis. 91. iterum num.* 14. vbi refert alia similia, quæ potest iudex ex consensu partium aduersus regulas iuris. Ita dicendum, quod partes, renunciare possint ordini dato in *l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. arg. l. 3. C. de pignor. glos. cap. de causis verb. consen-*

4 *de offic. de leg.* & quia partes possunt actum inualidum facere validum, vt ex *Bald.* concludit *Afflict. decis. 19 iterum, num. 14. in fin.*

5 Attamen cum iuris ordo † non possit partium consensu omitti *l. ius publicum, ff. de pact. Bald. in auth. si quis in aliquo, C. de edend. num. 3. in fin.* concludens cum *Innoc.* quod licet quis cōsentiat publicationi testium, si illi non fuerint

6 recte examinati † talem consensum nihil operare, quia est de substantia iudicij. *Ias. l. qua de legato, ff. de legat. 1. num* 7. subdens quod ideo

7 † pactis priuatorum non possit mutari, nec etiam remitti, licet possit peruerti. *Roman. testans de communi singul. 770. communis Socin. in cap. 1. de libel. oblat. nu.* 21. Nam quamuis iudici data sit potestas, vt in iudicando se-

8 quatur veritatem, nisi tamen quis ore proprio

 expref-

expresse fateatur debitum, minime, absque iu-
ris solemnibus damnari potest. Bart. l. credito-
res, C. de pignor. Afflict. decis. 191. Abb. nu. 9.
9 alias † condemnatoria sententia est nulla. cap.
10 1. in summ. 2. quaest. 1. Ideo ordini iudiciario,
quis minime renunciare potest. glos. in clem.
saepe de verb. signif. verb. & necessario. Specul.
sentent. prolat. §. iuxta vers. quid si de partium
quem sequitur Capel. Tholos. decis. 353. Alex.
& Ias. in l. si conuenerit, ff. de re iud. Bald. l. de
quibus, ff. de legib. Dec. l. nec ex praetorio, ff. de
regul. iur. num. 3. Boer. singul. §. renunciatio,
num. 2.

11 Propterea cum dispositio † d. §. in venditione,
respiciat ordinem, & exitum iudicij, dubia satis
videtur relata limitatio, addito praesertim eo,
quod cum de iure communi instrumenta, non
12 † habeant paratam exequutionem. l. minor
viginti quinque, ff. de minorib. Bald. in repet.
l. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de pact. q. 20.
13 non valet pactum † incontrarium factum. Ias.
in l. quae de legato, ff. de legat. 1. numer. 6. in fin.
quem sequitur Franc. Bec. cons. 17. in casu nu.
1. vers. & producit. Serafin. de iurament pri-
uileg. 77. num. 4. Thesaur decis. 26. num. 6. in
14 princ. & si causa sit ordinaria † minime possunt
partes renunciare solemnibus iudicij ordinarij,
& conuenire, vt summarie, seu extraordinarie
procedatur, vbi caeptum est agi ordinarie. Spec.
de libel. concept. §. 9. nunc dicendum. numer. 8.
& pluribus cumulatis probat Marant. in prax.
part. 4. distinct. 9. in fin. vers. quid autem, n. 213.
15 declarando † tamen si partes vellit, vt proce-
dat tamquam iudex, secus si tanquam arbiter.

Tenendo cōstitutam limitationem facilis est
responsio ad ea, quae retuli, vt illa firmior re-
16 maneat, nempe procedere † in ijs, quae sunt de
de substantia iudicij, vt declarant. Io. And. Abb.
& alij relati ab Afflict. decis. 191. Abbas nu. 8.
17 secus quoad consequentia sententiae, seu † vt di-
stinguit Canar. de exequut. instrum. quaest. 32.
non valet renunciatio ordinis faciēdae exequu-
tionis, si per illam detur facultas patti exequē-
di, secus si mandante iudice, tamquam exequu-
tore eorum, quae partes conuenerunt. Felinus
in cap. ex officij de praescript. num. 34. Thesaur.
decis. 26. num. 6. circa med. & conferunt dicta
hoc cap. supra §. 5. vers. contrarium, vsque
in fin.

His constitutis dubitari potest, an opus sit
18 expressa † renunciatione, vel potius sufficiat ta-
cita, & quamuis ex regula, quod taciti, & ex-
19 pressi par † sit virtus. l. cum quid, ff. si cert. pe-
tat. imo in iudicialibus multa licent tacite, quae
expresse facta non subsisterent. Afflict. decis. 191
Abbas num. 7. in fin. concludens iuramentum
20 calumniae tacite posse remitti, expresse autem
nequaquam. Alex. cons. 5. si vera lib. 5. num. 1.
21 concludens † Praelatum administratores ciui-
tatum, & aliorum negotiorum posse tacite no-
cere mandanti, expresse autem nequaquam.

22 Attamen, quod requitatur expressa † renun-
23 ciatio, probatur, quia agitur de actu annulando,
quo casu cessat taciti, & † expressi paritas. Ri-
pa in l. si plagij, ff. de verb. obligat. num. 4. Gabr.
cons. 56. quaestio, lib. 1. num. 9. Surd. cons. 223.
publicatis, nu. 22. circa med. & cons. 331. an-
cepi, num. 35. Nec obstant, quae de tacita renū-
24 ciatione considerabam, quia cum exclusio † ho
minis a beneficio legis sibi concesso pendeat
ab illius voluntate, & animo, & ideo non ex-
tendatur; & per necesse. Surd. de aliment. tit.
quaest. 16. num. 27. & seq. pluribus; nullatenus
ex actu expresso, ad alium effectum facto, infe-
rendum est ad actum tacitum, qui ab expresso
consequi potest, vt pluribus concludit Surd. d.
quaest. 16. num. 29. & seq. & ratio est, quia
25 expressum † pactum excludit personam a iure,
tacitum autem, nec includit, nec excludit. l.
26 qui tacet, ff. de regul. iur. nisi concurrat † lon-
gi temporis cursus. l. cum de in rem verso, ff. de
vsur. l. aduersus, C. eod. l. praeses, C. de transact.
cap. de quarta de praescript. vel aliud accidens,
veluti si instrumento sit appositum iuramentū
27 decisorum, nam idem esset, ac si expresse con-
uentum fuisset, vt exequutiue aduersus regulas
iuris agi possit, & renunciatum ordinario iudi-
cio. Thesaur. decis. 26. instrumenta, numer. 7.
28 vers. sed vt breuiter, † vel addita esset clausula
quod pro obseruatione promissorum partes cō-
senserunt in mādatu exequutiuo vnica citatio-
ne praecedente, nam tunc censetur renunciatū
iudicio ordinario, & exequutiuo procedi potest
etiam, quod non adesset obligatio Cameralis,
vel cum guarantigia, vel a statuto, instrumentū
non haberet paratam exequutionem. Zachias
de obligat. Cameral. quaest. 34. numer. 10. &
29 seq. expressum enim † satis dicitur, quod trahi-
tur necessario in consequentiam expressorum.
l. nominis, ff. de verb. signif. Nata cons. 652.
numer. 4

CAP. XII.

SVMMARIVM.

In exequutione rei rei iudicatae, capienda sunt bona, & personae, quae licet capere, alias exequutio est nulla. 1. 3. ampl. 2. 5. intellige. 6. 7.

Exceptio firmat regulam in non exceptis. 4.

OBseruandum est duodecimo a diligenti,
& cauto causarum patrono, vt in exe-
1 quutione rei iudicatae capiantur † bona,
quae capi possunt, alias facta exequutio est nul-
2 la, & quia omnia censentur † permissa, nisi spe-
cialiter reperiantur lege prohibita. glos. l. nec-
non, §. quod eis, verb. prohibeant. item nota
ff. ex qib. caus. maior Alex. in l. gallus, §. fin.
ff. de liber. & post. num. 9. Rafred. Beneuent.
quaest. 23. num. 2.

Ideo constituta generali regula, vt omne
3 genus rerum † capi possit in causam iudicati, vt
volunt Marant. in prax. part. 6. §. tertius &
vltimus, n. 28. Carpan. ad stat. Mediol. cap. 250.
nu. 1. subdam limitationes, vt istis temporibus
loquimur, velut exceptionibus, illa firmius
4 † firmatur glos. in l. quaesitum, §. item respondit.
verb.

verb. non potest non videri, vers. et sic nota. ff. de fund. instruct. Alex. in l. sensum, C. qui testam. fac. poss. num. 4. in fin. Dec. in l. vnic. C. de mand. princ. num. 13. Brun. cons. 38. num. 4. videndus. *Carp. ad stat. Mediol. cap. 250.* vbi refert plura, quæ capi nõ possunt in causa iudicati.

5 Ampl. præsertim vbi exequutiue, † vel ordinatio iudicio actum fuit actione personali ad dãdum præstandumue, quæ fuere conuenta, & promissa.

Intellige de rebus, quæ ad condẽnatum spectãt, & ab illo possidentur, vt dixi *supra cap. 11.*

Limit. in libris scholariorum, vt dixi *infra §. 1.*

Limit. in libris Doctorum, vt dixi *infra §. 2.*

Limit. in equo armis, & alijs militaribus instrumentis, vt dixi *infra §. 3.*

Limit. in stypendijs militum, vt dixi *infra* †. 4.

Limit. in fructibus beneficiorum Ecclesiasticorũ, vt dixi †. 5.

Limit. in bobus aratoribus, & reliquis instrumentis ad agriculturam necessarijs, vel vtilibus vt dixi §. 6.

Limit. in vestibus, & alijs similibus debitoris, vt dixi *§. 7.*

Limit. in molendinis, & animalibus conducentibus fruges ad molendum, & dixi *§. 8.*

Limit. in affixis ædibus, vt puta portis, fenestris, tegulis, & reliquis integrantibus domum, vt dixi. *§. 9.*

Limit. in fructibus feudi, vt dixi. *§. 10.*

Limit. in fructibus bonorum emphiteoticorum, vt dixi §. 11.

Limit. in ijs, quæ sunt debita condemnato alimẽtorum causa, vt dixi *infra. §. 12.*

Limit. in rebus condemnati a layco iudice, quæ reperiuntur in Ecclesia, vt dixi *infra* §. 13.

Limit. in rebus sacris, vt dixi *infra §. 14*

Limit: in rebus sanctis, & religiosis, vt dixi *infra* §. 15.

Limit in instrumentis artificis, vt dixi. *§. 16.*

Limit. contra non nominatum in sententia, vt dixi supra *cap. 2.*

§. I.

SVMMARIVM.

Libri scholarium, capi non possunt. in exequutione rei iudicata. 1. *& quare* 4. 5. 6. *ampl.* 2. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *Limit.* 16. 17. 18. 19. 20. *Non obseruatur in Vrbe.* 3

Glos. in l. exequutores, C. qua res pign. oblig. poss. declaratur. 3.

Cap. locupletari de regul. iur. limitatur. 4.

Marsil. reprobatus. 2

Debitor si post cessionem bonorum acquisiuit, capi illa possunt a creditore. 12

L. sed licet, ff. de offic. præsid. declaratur. 5.

1 PRima itaque limitatio constitutæ regulæ erit, vt in casu exequutionis sententiæ laræ contra scholarem † non possint capi illius libri, vt firmauit *glos. in l. nepos procult. verbo dignitate, ff. de verb. signif.* quam sequitur *Ias. in l. 2. §. mutui, ff. si cert. pet. num. 8. vers. sic. octauo, & in l. si non sortem, §. si centum, ff. de cond. indeb. n. 10. circa med. vers. licet regulariter, & in §. item seruiana, inst. de action. nu. 65* Rebuf. *de litt. oblig. art. 2. glos. vnic. nu. 65. & in tract. de priuil. scholar. priuil. 113.* vbiq; quam plures idem firmantes refert *Ferret. de Gabel. n. 533. Marant. in prax. c. fin. n. 46. Horat. Lut. tractat. de priuil. studẽt. priuil. 32. Afin. in prax. §. 31. c. 2. limit. 36.* qui vna cũ Lutio, plures rationes refert *Bern. Scodob. in repet. auth. habita l. nefilius pro patr. in §. venient. & in eo, nu. 23. Bal in rub. C. qui bon. ced. pos. Rebuf. d. art. 2. & glos vnic. n. 95. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. 5 part. §. 3. n. 18. Benincas. tract. de paupertat. quæst. 8. in contract. priuileg. 4. numer. 10. Afin. in prax. §. 31. limit. 36.* & Mediolani generale est Statutum, vt libri non capiantur in exequutione rei iudicatæ. *c. 253. & ibi Carpan.*

2 Ampl. etiam si nihil aliud † scholaris haberet in bonis, vnde posset satisfacere suo creditori. *Rebuf. tract. de priuileg. scholar. priuileg. 113. vers. Ampl.* vbi reprobato *Marsil.* aliud volente, auctoritate. *glos. in l. exequutores, C. quæ res pignor. obligat possunt,* & ne scholaris locupletetur eum aliena iactura, concludit dictum *glos.* non vrgere, quia loquitur in agricultoribus, quorũ conditio non est par, nec tale habent priuilegium, & regulam *cap. locupletari*

3

4 *ri † de regul. iur.* quia in scholaribus spes est, quod sint futuri soluendo, & studium non permittit studentem viuere in paupertate, nec in ægustate mori. *§. final. auth. de hered. & Falcid.* adeo, quod cum perfectis studijs, verisimiliter fieri possit soluendo, creditor, ex mora scholaris, non afficitur damno considerabili. *l. si. debitori. ff. de iudic.* exemplo moratoriæ præscriptionis, & rescripti, debitori datur, dilatio quoad soluendum, quinquennalis. *l. vniuersa, C. de precib. Imper. offer. l. fin. C qui bonis ced. pos.*

5 ac etiam, quia in scholari studenti publica augetur vtilitas, quæ non comprehenditur sub generali sermone, vt late dixi *infra quæst. 54. vers. octauo,* creditoris sui iura cõseruantur, nec quod tempore differtur, auffertur. *l. quoties, C. de precib. Imper. offered. § appellatur. inst. de act. cap. ancillam 32. quæst. 2 cap. nemo desperan.*

6 *dus. de pœnit. dist. 7.* ablatisque † libris scholari, non aliter, ac nauis sine malo, vel clauo cogitur naufragari, vel in fiscum detrudi. *Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin par. 5. §. 3. num. 21. & seq. plurib. vers. sed opera erit.*

7 Post *Marsil. contra* † *Rebuf.* idem voluerunt *Petr. Duen. regul. 75. relatus lib. 4. regul. iur. §. exequut. limit. 5.* sequendo *Gomez. in §. item seruiana, inst. de action. num. 30.* qui non de scholari, sed de agricola loquitur, cuius conditio non est par, vt retuli supra, & sequẽdo *Marsil. Horat. Lutius tract. de priuileg. scholar. priuileg. 32. in fin. & Afin.* cum relatis ab illo, *in prax. §. 31. cap. 2. limit. 36. nu. 3. et 4.*

8 Ampl. quod si in exequutione † rei iudicatæ capti fuerint, detur scholari actio dupli, §. *illud in proœm. digest. Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.*

uileg. 113. *in princ. eam ex Alberic. de statut.*
9 *part.* 2. *quest.* 96. afferens rationem, quia † libri recenientur inter preciosa, pro quibus tantum præstatur stipulatio duplæ.

Ampl. etiam in alijs mobilibus deseruientibus scholari. *Petr. Pecch. de iure sistend. cap.* 5. *num.* 1.

10 Ampl. vt si casu aliquo † capi possint, sint scholari restituenda cum ipsius cautione, quod iusto pretio illos emet. *Rebuf. de litter. obligat. obligat. art.* 2. *gl. in f. unic. num.* 95. *& de priuileg. scholar. priuileg.* 113. *in princ.* testans ita fuisse iudicatum.

11 Ampl. in libris familiæ scholarium, † quia eodem gaudent priuilegio. *auth. habita,* C. *ne filius pro patr. Io. de Plat. in l. medicos,* C. *de profess. & med. lib.* 10. *num.* 1. *in fin.*

12 Ampl. etiam si libri † empti fuerint a scholari, postquam cessit foro, nam quamuis debitor qui patrimonij fecit versuram, si quid acquirat, creditores experiri possint iura sua in acquisita. *§. fin. Instit. de action. l.* 1. *C. qui bonis ceden. possunt,* tamen ista facultas cessat in libris emptis post cessionem, vt *ex Bald. in rub. C. qui bon. ced. pos. Mantua in suo iur. enchiridio, cap.* 209. *vult.* Horat. *Lutius tract. de priuileg scholar. priuileg.* 31. afferens ita fuisse iudicatum *Ias in §. item seruiana, inst. de action. num.* 65. *Marant in prax. §. fin. nu.* 48.

13 Ampl. etiam nec pro exequutione † sententiæ latæ in iudicio familiæ heriscundæ, seu hæreditatis paternæ, vel maternæ diuidundæ. *glos. in l. si filia cuius, C famil. hercis. Bald. in l si donatione in fin. C. de collat. Dyn. & Bart. in l.* 1. *§. nec castrense, ff. de collat. bonor. Cuman. cons.* 40. *num* 5. vbi de communi cum alijs cumulauit ab *Horat. Lutio tractat de priuileg. scholar. priuileg.* 27. vbi plures rationes refert, & am-
14 pliat † etiam si lauream doctoratus esset consequutus, vel libri integre non fuissent soluti, quod fratres debent contribuere, & siue scholaris, sit laycus, siue clericus, vel libri fuissent empti mortuo patre extantibus fratribus in communione omnium bonorum, vel libri non essent empti, sed destinata esset pecunia ad illos emẽdos, & siue filius sit emancipatus, siue non; nisi de contraria patris voluntate appareret, vel ille hæreditatem patris renunciasset, idem repetit *Iacob. Bennius tract. de I. C. priuileg. par.* 3. *priuileg.* 88. *Salic. tamen in l filia cuius, C familiae. hercis. num.* 13. *& seq. plurib.* distinctione conciliat tenentes in hac ampliatione contrarium.

15 Ampl. nec etiam pro pensione † domus *Ias. §. item seruiana. Inst. de action. nu.* 65. *& seq. & Angel. num.* 3. *Bennius loquens de libris doctoris in tract. de priuileg. iurisconf. priuileg.* 90. *num.* 2. *part.* 3. *Rebuf. de litter. oblig. artic.* 67. *glos.* 2. *num.* 18.

16 Limit. vbi sententia lata † esset occasione librorum, vt puta quia a non domino empti, vindicantur, nam lata sententia in iudicio rei vendicationis demandabitur exequutioni in libris, de quibus præcessit cognitio. *l. is a quo, et l. seq. ff. de rei vend.*

17 Limitat. in sententia lata † pro expensis funeris scholaris defuncti. *Rebuf. de priuileg.* 113. *circa fin. vers. fallit. Bald. l. in restituenda, C. de petit. hared. num.* 2. addendo dari eorumdem librorum retentionem, quæ est species exequutionis sententiæ de facto. *Marant. in prax. §. fin. num.* 47. *Ias. l. si non sortem, §. si centum, ff. de condit. indeb. in fin.* sequitur *Bald. in d. l. in restituenda.*

18 Limit, in sententia lata † causa expensarum, quæ factæ fuerint in infirmitate scholaris. *Bald. l. in restituenda,* C. *de petit. hared. nu.* 2. quem sequitur *Ias. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condit. indeb. in fin. Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.* 113. *in fin. vers. fallit, & de litt. oblig. artic.* 67. *glos.* 2. *num.* 19.

19 Limit. in sententia lata contra † scholarem causa alimentorum sibi præstitorum. *Rebuf. de priuileg scholar. priuileg.* 113. *in fin. & de litter. oblig. artic.* 67. *glos.* 2. *nu.* 19.

20 Limit. vbi sententia lata est contra scholarẽ, qui studijs non vacat, nam cum deficiat causa priuilegij, cessare debet omne priuilegium concessum scholari. *Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.* 113. *in fin. vers. fallit. Tiraquel. tractat. cessante caus. part.* 1. *num.* 213. *& seq.* vbi refert dissentientes, quos reprobat. *Asin. in prax. §.* 41. *cap.* 2. *limit.* 36. *num.* 6. qui refert omnes congestos a *Tiraquel.*

21 Limit. si libri capiantur in exequutione † sententiæ latæ in scholarem, postquam ille est mortuus. Horat. *Lutius tract. de priuileg. scholar. priuileg.* 32. *in fin.* eam afferens rationem, quia priuilegium istud, quod minime capi possint libri in causam iudicati, est personale, studij causa concessum, quare morte scolaris, cum sit extincta persona priuilegiata, & deficiat causa priuilegij, cessare etiam debet priuilegium.

§. II.

SVMMARIVM.

Libri Doctorum, *non possunt capi in exequutione rei iudicatæ.* 1. *& quare.* 6. *& seq.* 9. *& seq.* 12. *&* 14. *Ampl.* 15. 16. 18. 21. 22. 23. *Limit.* 24. 25. 27.

Doctores non conueniuntur nisi in quantum facere possunt, & gaudent omnibus priuilegijs militum armatæ militiæ 2. *& quare.* 6. *& seq.*

Argumentum a minori, ad maius affirmatiue valet. 7. *ampl.* 8

Scire omnes desiderant nullusque est addiscendi finis, & meta, 9. *et quare.* 10. 11.

Scientia informat intellectum 11.

Intellectus sine scientia est instar materiæ sine forma. 11

Scientiarum augmento & dignitate crescit, et cõseruatur vtilitas publica. 13.

L. Aduocati, C. *de Aduocat. diuers. iud. exornatur.* 16. 17

Medicinæ ars est nobilissima, et laudatur. 19

Iurisconsultorum labores graues. 20

Pri-

Priuilegio non gaudet qui sua culpa, vel dolo factus est indignus priuilegio 26

1 QVæ dicti de libris scholarium, eadem sunt dicenda de † libris Doctorum, quos pariter non posse capi in exequutionem rei iudicatæ voluit *Iacob. Bennius tract. de iuris consult. priuileg. part. 3. priuileg. 90 nu. 1. Ripa in l. miles ff. de re iud. nu. 5. & seq.* concludendo
2 illos non conueniri nisi † in quantum facere possunt. *& num. 9.* concludit omnia priuilegia concessa militibus armatæ militiæ, extendi ad milites legalis militiæ, idem repetit. *Ias. ibidem num. 9. vers. in secunda part. Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. 5. par. §. 3. num. 22. & seq. qui late comprobat. Castagn. & ab illo relati de Benef. Deduct. quæst. 9. ampliat. 1. Battia de Inope debit. cap. 16. num. 151.* & quia aliud vidi passim
3 obseruari in Romana Curia † constitui referre quæ suadeant æquitatem & iustitiam dicti priuilegij, & iniquitatem seu verius abusum dictæ Curiæ à qua si quid boni in politico regimi-
4 ne orbis terrarum † habetur, id illi acceptum referre debemus, & tamē si quæ ibi fiunt nunc, spectemus, cogimur fateri rediisse Proculi I.C. tem
5 pora, vt non † quod Romæ fit, sed quod fieri debet, sit spectandum. *l. sed licet ff. de offic. præsid. Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. delegat. n. 19. in fin.*

6 Primo itaque suadetur iustitia † & æquitas dicti priuilegij, iure non expressi, sed interpretatione prudentum in Romanum orbem receptā, argumento sumpto † à minore, quod affirmatiue valet, & concludit ad maius. *l. fin. vbi Io. de plat C. qui etat. lib. 10. cap. cum in cunctis vbi glos. Abb. & reliq. de elect. l. 3. C. de cond indebit. auth. multo magis C. de sacrosf. eccles.* præsertim
8 vt in casu nostro † vbi id quod est minus, continetur sub maiori, tamquam species, vel illius pars, & dicendum, si libri Scholaris, qui est in via ad doctoratum, non possunt capi in exequutione rei iudicatæ, multo minus possunt capi libri doctoris, *cap. cui licet. de regul. iur. Io. And. in capit. non debet aliquis numer. 6. & in cap. non licet num. 3. de regul. iur. in sext.* dum voluit si licet creditori capere debitorem suum suspectum de fuga propria auctoritate, multo magis id erit licitum, si captura fiat ab eodem creditore de licentia iudicis, & si præstatur fides litteris inferiorum collatorum, fortius credendum litteris apostolicis tamquam emanatis à supremo collatore.

9 Secundo cuminnata sit cuicumque † sciendi cupiditas, nullusque sit adiscendi finis, & meta *l. apud Iulianum l. de fideicom. libert. quare Bald. in proem feud col. 1. vers. Inter* affirmat, quod postquam publice suisser ius ciuile, & Canonicum professus quadraginta septem annos, quod tamen non erubescebat quotidie aliquid discere, & tamquam famelicus micas de ore sapientum cadentes ruminare, nec audere dicere cum Apostolo. *ad Corint. cap. 13.* Cum essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus, quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruu-
10 li, & ratio est quia † omnia naturalia habent inclinationem ad propriam operationem, in qua etiam delectantur, vt aues ad volandum canes ad custodiam, equi ad cursum, & propria hominis operatio est, velle scire, & intelligere. *Arist. 3. de anim. & 1. Ethic. Cicer. 1. offic. &*
11 *Quintilian. 1. inst orat.* scientiaq, informat † intellectum illius, non aliter ac anima informat corpus, intellectus sine scientia est instar materiæ, sine forma. *Abb. in cap. prudentia 22. de offic. deleg. col. 1. vers. supplicat.* Cumq. sine libris impossibile sit in litteris proficisci iuxta illud.

Haurit aquam cribro, qui vult discere, vel docere sine libris.

12 Si concederemus † ob æs alienum Doctoris capi posse illius libros, impediretur certo illius viterior in scientijs profectus, animis hominum à natura insitus *l. penultim. in fine ff ad exhib.* qui potest esse maior, potius ex visu propriorum, quam aliorum librorum: nam facilius quis reminiscitur quæ legit in suis libris, quam si conquirat in alienis, vt considerat *Alex. cons. 69. lib. 4. num. 4.* quare in proprijs libris propter additiones, & alia adiuuantia memoriam hominis, quæ labilis est. *l. Peregrin. ff. de acquir. possess. Boer. decis. 155. nu. 23. Papiens. in præfat. suæ prax. vbi addentes. verb. obliuio.* cadit cosideratio singularis interesse. *glos. in cap. 1. § fin verb. Docuerit de elect. in sext. l. fin. vers. nam illa, ff ad exhib.*

13 Propterea cum augumento † & dignitate scientiarum, publica conseruetur, & erescat vtilitas. *teste Arist. 1. politic.* dum inquit. *Humana natura est multipliciter ancilla, multis angustijs oppressa, ideo inuenta est ars, siue scientia, vt suppleat defectum naturæ. D. Hieronym. in prolog. Bibliæ* comparat naturale ingenium molli cera, quæ indiget artifice informante. *& Cicer. Tuscul. lib. 1.* dicebat *sicut ager quantum uis fertilis absq. cultura fructus ferre nō potest ita animus sine doctrina & disciplina, nam vt ille intrat corpus, est tamquam tabula rasa omnium rerum nescius, perfectibilis tamen præsidio scientiarum que sine libris comparari non possunt*, Ideo ne tam doctoris, quam auditoris impediatur animi perfectio, auferri non debent à doctore libri, quia per indirectum impediretur animorum perfectio, in qua stat totius ciuitatis publica vtilitas, decus, & splendor. *auth. Habita C. ne filius pro patre cap. cum ex eo §. 1. de elect. in sext. cap. fin. de magistr. l. pro uidendum. C. de postuland.* quibus concordat illud *Daniel. cap. 12. qui docti fuerint fulgebūt quasi splendor firmamenti & qui ad iustitiam erudiunt multos, sunt quasi stellæ in perpetuas aternitates.*

14 Tertio arguendo à simili quia † si vt infra dicam, in exequutione rei iudicatæ minime capi possunt militum arma, rusticorum boues, aratra, rastra, & cætera ad agricolationem necessaria, eadem ratione, & quia Doctores gaudēt priuilegio militum, *glos. in l. miles, ff. de re l iud. vbi Bart. & reliqui Euerard. in Topic. cap. à milit. armat. milit. num. 1. Iac. Bonni de priuileg. I.C. priuileg. 38. part. 2.* non sunt capiendi, vel auffe-

aufferendi doctoris libri, quoad illo impotente ad soluendum non sua culpa, fine dignitate scientiarum, quibus orbis terrarum illuminatur, regitur, & conseruatur, vendeatur sub hasta inter cæteras debirorum quisquilias, cum compendio custodis quoad difficiliores fiant debitores ad soluēdam, data eidem custodi prælatione in prærio pignorum, quæ vendantur pro taxatis honorarijs, quæ cum alijs prius factis expensis forte excedunt decimam, quod summopere dolendum est, non aduerti, nec curari, cum hisce commentis inopis debitoris maior fiat, & creſcat inopia, vbi omnia pia iura exclamant afflictionem non addendam afflicto, ciuium patrimonia conseruanda, fine publico bono non minuenda, principis multum interesse subditos habere locupletes, fintque subditorum diuitiæ reipub. nerui & dominantium firma castra, *l.2.C. de omn. agro desert. lib.11. Natta cons.506.num.13.* & tyrannorum esse, paupertate subiectorum, sibi velle firmare dominandi vincula.

15 Amplia præsertim in libris † doctoris Theologiæ, vel vtriusque iuris, & artium medicinæ, nam cum ex codicibus in quibus tractatur de Deo, Angelis, & Sanctis suis, per speculum, & ænigma ducamur in cognitionem eorum, quæ supra nos sunt, a facie ad faciē, fine hæsitatione cognituri, vbi soluti lege naturæ, si non de cōdigno, saltem diuina largitate ad eas ducemur sedes, in quotum maiestatis enarratione mortalium mutescit lingua, omnes exeuntantur intelligentiæ, deficiant omnes similitudines, & parabolæ. *Bald. loquens de breuiario non auferendo clerico in Rub. C. qui bon ced. possunt.*

Secundi autē fint instrumenta iuxta rescriptū
26 Leonis, & Arthenij, *in l. aduocati C. de ad diuers. iudic.* quibus ambigua causarum facta dirimuntur, non defensa, & lapsa, eriguntur, fatigata reparantur, & Doctores iuris Canonici, vel ciuilis, non minus prouident humano generi, quam si prælijs, atque vulneribus patriam parētes que seruarent. Nec enim pro Rom. Imperio militant illi tantum, qui gladijs, clipeis, & thoracibus, nituntur, sed etiam aduocati, causarumq; patroni, qui laborantibus spiritum addunt, vitam cum posteris defendunt munimine suæ vocis publice declamando, vel calamo, & scriptura requisiti veritatem enunciando, vt late prosequuti sunt. *Guid. pap decis. 388. num. 2. & seq. addentes ad Mathesil singul. 59. num. 4. & seq. Demander. in suis locis parium, §. aduocatus & miles,* dubitando † an idem rescriptum emanauerit re vera à præfatis Imperatoribus, vel potius fuerit commentum I. C. concludit illud esse verissimum, & rationi æquitatique consentaneum. *Tiraquel. de Nobilit. c. 29. Bartolom. Arigola in suo tract. de Aduocat. cap. 4.* qui plura referunt circa nobilitatem, vtilitatem, & necessitatem aduocati, & causidici.

18 Tertij autem libri quibus tractatur † de sanitate tuenda, & digniore opere a summo rerum opifice conseruando, tanto minus sunt pro ære alieno, medico auferendi, in causam iudicati, a lictore, vel horrido præcone, quia maior vrget ratio, vt penes illum ad commune bonum ciuium quæ sanitatem tuendam, & augendam, remaneant, licet singularis personæ ex vniuersitate lædantur iura, quæ integra seruari in publica causa, fieri non potest, vt late dixi *de Laudemio lib. 4. quæst. 6. vers. verum quia.* Accedit
19 dignitas artis medicæ † quæ est omnium doctrinarum nobilissima, aut certè nulli alteri secunda, siue consideres illius initia, siue subiectum in quod illa versatur, siue finem, in quem illa colimet, siue etiam intuearis qui illam fint professi, cum & summus rerum opifex Deus, necessitate naturæ medicum, & medicinæ artem in terrarum orbem inuexerit, & se ipsum quandoque medicum nunmcupauerit, vt legitur *Ecclesiast. cap. 56.* Honora medicum propter necessitatem, à Deo est omnis medella. Disciplina medici exaltabit caput illius. Altissimus creauit de terra medicinam, & vir prudens non abhortebit illam. Fili in infirmitate tua da locum modico, etenim illum dominus creauit, & non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria; & Deus ipse, tam sub persona patris, quam filij, se medicum nuncupauit, inquiens 15. *exod. in fin. iuxta interpret. septuag.* Omnes languores, quos posui in Ægypto, non penam eos super te, quia ego Dominus medicus tuus, & *Math. cap. 9. Marc. cap. 2.* Non opus est medidico bene valentibus, & artem medicam exercuerunt Angeli. *Thob cap. 6.* plura medicamentorum genera a Sanctis Patribus, vel Prophetis inuentatoribus denominantur, vt de antidoto Esdræ tradit Nicolaus in suo Antido ario, & de madicamento Esdræ meminit, *Aeginet. lib. 3. c. 32.* Apostoli medicinam exercuerunt, *teste D. Gregor. Homil. 4.* dum ad Timotheum scribens, illum admonuit, ne biberet aquam, sed modico vteretur vino, propter stomachum, & frequentes infirmitates, & multi Sum. Pont. Imperatores, & Reges, artem Medicam optime caluerunt, & ante Imperium, Regnum, & Pontificatum, exercuerunt, & in Imperio, Regno, & Pontificatu salubria remedia egentibus ministrarunt, & ignorantes docuerunt, vt late refert *Tiraquel. tract. de Nobilit. cap. 31. num. 106. & seq.* & hisce medicinæ encomijs quandoq. animos addidi Bartolomæo Nepoti meo ex Germano, vt ea quæ posset diligentia inchoarunt medicæ artis studium perficiat, postquam à natura non fuit ea compactus corporis habitudine vt esset aptus † ad ferendos diurnos nocturnosque labores. I.C. quos *Iacob. Menoch.* præceptor meus, quandoque non Herculeos, sed Baiuliuos nuncupabat, & ideo libros pandectarum signari nota duplici *ff.* quasi in illis euoluendis sit opus, vt ille dicebat, *fatica da facchino.*

21 Ampl. nec etiam pro pensione † domus, *Angel. Aretin. in §. item seruiana Inst. de action. num. 3. Iacob. Bennius tract. de iuriscons. priuileg. cap. 90. num. 2. part. 3. Rebuf. de litter. obligat. artic. 67. glos. 2. num. 18.*

22 Ampl. nec etiam pro exequutione † sententiæ late in iudicio familiæ herciscendæ, *Bart. l. 1. §. nec castrense ff. de collat. bonor.* cum alijs cumulatis à *Iacob. benn. tract. de priuileg. I. C. priuileg. 88. nu. 1. par. 3.* concludens libros da

tos

tos a patre filio, nec expēsas factas causa studij, vel pecuniam destinatam pro emendis libris, nō conferri, nec in legitimam imputari.

23 Ampl. in omnibus casibus,† quibus mox dixi non posse capi in exequutione libros scholariū, & eisdem casibus limitari possunt in doctore, à pari in hoc procedendo de scholari ad doctorem,

23 Ampl. etiam si non extent alia bona, *gloss. l. nepos. ff. de verb. signif. l. aduocati, C. de aduocat. diuers. iud.* per quæ iura ita censuit *Parlador rerum quotid. cap. fin. 5. part. §. 3. de pignor. in caus. num. 21. et seq.*

24 Limit. vbi mortuo Doctore † fit exequutio in libris ab illo relictis, *Iacob. Benn. tract. de priuileg. scholar. priuileg. 90. in fin. part. 3.* addendo dari eodem casu librorum retentionem, & idem dixi supra de scholasticorum libris.

25 Limit. vbi doctor, fuit remotus † sua culpa a munere patrocinandi, vel ius interpretandi. *l. Stipendia, C. de exequt. rei iudic.* per quem sextum ita firmat *Iacob. Bennius tract. de priuileg. Iurisconsul. priuileg. 90. num. 3. vers. quod tamen intelligendum par. 3.* & cōprobatur hæc limitatio, quia ex culpa sua, nemo sētire debet cōmodum, & paupertatis, & quoduis aliud priuilegium cessat in eo, qui sua culpa, vel dolo pro-

26 prio factus † est pauper, vt de marito, & alijs gaudentibus beneficio ne teneantur vltra quam facere possint, tradunt *Felin. cap. qua in ecclesiarum, de Constit. num. 67. Tiraquel. l. si vnquam, §. bona. num. 5. C. de reuocand. donat. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 16. num. 9.* & de Aduocato facto paupere suo dolo, quod non gaudeat priuilegio deducto, ne ageat. *Franc. Curtius quæst. 19.*

27 Limit. in doctore qui non † publicè profitetur, nec sequitus de iure respondet, seu officium aduocationis non exercet, sed solo nomine doctor est, *Matt. Brun. tract. de cession. bonorum, quæst. 14. num. 10. quart. quæst. princ. & quæst. 11. eiud. quæst. 4. num. 5.* & dixi *infra §. 31. limit. final.*

Vide quæ dixi de exequutione reali prohibita in personam Doctoris, *supra cap. 11. §. 9.*

§. III.

SVMMARIVM.

Arma et omnia militia instrumenta capi, non possunt in exequutione rei iudicatæ. 1. & quare. 2. Ampl. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 18. 19. 20. 22. Limit. 23. 24. 25. 26.

Milites, an gaudeant beneficio, ne conueniantur vltra quam facere possint. 11. an possint renunciare huic beneficio, etiam cum iuramento. 16

Exceptio hostica, quæ sit, et quando competat. 20. 21.

1 Tertio exequutio sententiæ minime fieri potest † in armis equo, & alijs militaribus instrumentis militum, *Iass. §. item seruiana. inst. de action. num. 65. & seq. Afflic. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 34. Bald. sing. 130. Marc. Mantua regul. 96. num. 3.* eam addens

2 rationem, quia † arma sunt instrumēta militum. *Petr. Duen. regul. 75. limit. 3. Costa de remed. 43. num. 4. circa med. Rebuf. de litter. obligat. art. 2. gloss. unic. num. 94.*

3 Ampl. etiam pro debitis † contractis extra castra. *Ripa* & ab illo relati *in l. miles, ff. de re iud. num. 3. vers. contrariam opin. & Iass. ibid. num. 8.* ambo reprobant ea, qui tenent contrarium. *Afinius in praxi §. 31. cap. 2. ampliat. 19. num. 4.* addendo communiter reprobari *gloss.* volentem tale priuilegium restringi ab debita contracta in castris. *Caccialup. de debit. suspect. de fuga §. quinto, num. 12.*

4 Ampl. etiam si miles fuerit † emeritus. *Ripa in l miles, ff. de re iud. num. 3. circa med.* & ratio esse potest, quia cum tale priuilegium sit cōcessum in præmium, & decus militiæ, viget ratio concessionis illius in milite emerito, qui consequutus fuit in præmium laborum vacationem militiæ, imo isti milites, digniores esse tali priuilegio, ex continuata militia, vel ob egregium facinus, iuxta illud *Cæsar. in commentar. milites post bella præmia petiere.*

5 Ampl. vt non differat, † an sit miles equestris, vel pedestris, terrestris, vel naualis. *Ripa in l. miles, ff. de re eud. num. 6. Ioan. Castagn. tract. de benefic. deduct. quæst. 8. num. 15. & 17. 49.*

7 Ampl. etiam in militibus † legalis militiæ, quorum libri, & bellica instrumenta legalis militiæ, capi non possunt. *Iass. in l. miles, ff. de re iudic. num. 9. vers. in secunda parte, & Ripa num. 5. & seq. & nu. 9.* & dixi *supra §. 1. Asin. in prax. §. 31. cap. 2. ampl. 19.*

7 Ampl. etiam in militibus nostri temporis† in quibus creandis, licet non obseruentur antiquæ solemnitates recensitæ a *gloss. in l. penult. et ibid. Alber. ff. ex quib. caus. maior, §. fin. auth. de mādat. princ.* gaudent tamen priuilegio militum. *Cyn. in l. 1. C. de iur. et fact. ignor. nu. 10.* vbi ad partes examinata quæstione resides in ista opin. *Bald. in l. 1. C. qui bonis cedere pos. Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 141. num. 2. Iacob. Bennius de priuileg. I. C. part. 3. priuileg. 38. nu. 3. Iass. in l. si miles, ff de re iud. num. 10. Castagna: tract. de benef. deduct. quæst. 8. num. 7 et 24. ampliando num. 10.* quamuis sint stipendiati, licet deinde, *num. 29.* subdat illos impropriè dici milites.

Contrarium volunt relati *a Castagna tract. de benefic. deduct. quæst. 8. num. 21. et seq. Mant. de coniectur. vltim. vol. lib. 6. tit. 1. numer. 22.* concordat distinguendo.

8 Ampl. etiam in eo, qui est in continuo armorum † exercitio *Rom. cons. 43. ad primum num. 5.* & nouissime probat *Castagn. de benefit. deduct. quæst. 8. num. 16. Caccialup. tract. de debit. suspect. §. 5. num. 12.*

9 Ampl. præsertim in militibus religionis † S. Ioannis Ierosolimitani, & similium, nam cū nullus admittatur ad illam, nisi probata nobilitate natalium, gladio accingantur, voueāt pauperta-

tem,

concludens carcerationem debitoris non posse
fieri non præcedente excussione, iuxta ordinem
d. §. in venditione, & l. nemo carcerem, nec vi
51 pacti † quia carceratio est iuris publici, & meri
Imperij, & pactum priuatorum, non potest
mutare ordinem legis, cuius potestas, non po-
tuit vniri potestati partium, quia sunt diuersæ
potestates, diuersi generis, & non eiusdem ef-
fectus. *Parid. de Put. de syndicat. quæst. penult.
num. 2. & seq.*

Addatur quod teste *Bald. cons. 285. quia non*
52 *est lib. 1. num. 7.* non reperitur † cautum, quod
debitor possit carcerari, nisi fuerit plus æquo
contumax in soluendo, quod plura sunt in odiũ
53 tam iustæ, quam † iniustæ carcerationis, tam-
quam inimicæ hominis à Deo libertatem dona-
ti, & paucissimis præceptis astricti, constituta.
auth. imo, C. de action. & oblig. & prudentum
interpretatione recepta, de quibus agunt. *Alex.
in l. quia tale, §. eleganter, ff. solut. matr. nu. 6.
& 9. & Aretin. num. 7. & in l. postulante 44.
ff. ad trebel. num. 10. Bald.* referens pœnas indi-
ctas iudici, & parti, qui indebite fecit aliquem
carcerare, vel sine d iure detinen. *cons. 222.
part. 3. num. 1. et* Neuiz. *cons. 52. nu. 26. & seq.
dum prius num. 22. & seq.* retulisset præsertim
54 procedere si carceratio sit † ignominiosa, refe-
55 rens signa ignominiæ. quod carcer † sit iusta
causa metus, nec obligatorium esse iuramen-
tum, vel contractum in carcere præstitum, &
& initum. *Bald. cons. 247. part. 2. num. 1. et seq.
Marsil. alia congerens in praxi §. attingam
num. 40. Crotus in l. nemo potest, ff. de legat. 1.
num. 14. Neuizan. cons. 52. num. 11. 26. 27.
43. 47. Luc. a Penna in l. prohibitum, C. de iur.
fisci lib. 10. Grammat. cons. 50. num. 7. Berta-
chin. §. carcer. num. 30. circa fin. & num. 40.
vers. carceratus, & num. 70. Peregrin. Ianin.
tract. de citation real. lib. 2. cap. 1. num. 211. &
seq. pluribus & lib. 1. cap. 2. num. 14 & seq. Bos-
sius de captur. num. 5. & seq. plurib. Serafin. de
iurament. priuileg. 132. num. 1. Bart. quæst. 6.
num. 1. & 22.* nec vrget illatio quæ fit ex pacto
56 de capiendis bonis debitoris, quia † bonorũ suo-
rum quis est dominus etiam abutendo. *l. in re
mandata, C. mandat. l. sed et si lege, §. consuluit
ff. de pet. hered.* secus quoad corpus & membra
sua. *l. liber homo, ff. ad leg. aquil.* & considerant
situti, nec sustinetur consequentia, quæ fit a
statuto ad pactum, quia plus potest statutum,
quam pactum, nam illud quamuis durum, &
57 inhumanum † seruandum est *Bart. l. 1. § et per
ui, ff. quod vi aut clam. vel. iniquum. Bart. in
l. 1. ff. quod quisque iur. num. 2.* vel ex illius ob-
seruantia, quis damnum indebite patiatur. *Bal.
l. datis, C. de iur. dot. num. 4. Alex. in l. 1. ff. de leg.
1. num. 9. Ias. num. 3. vers. quantum*, secus in
pacto. *l. pacta quæ contra, C. de pact. l. litem*,
C. de procur.
58 Ampl. vt tale pactum non sustineatur † virtu-
te iuramenti, vt ex *Bald. & Imol. voluit* Co-
ler. de process. part. 1. cap. 6. num. 27. cuius opi-
nio sustineri potest, ex his quæ dicuntur de re-
quisitis, quod iuramentum obliget iurantem,
59 videlicet, quod concurrat † veritas, iustitia,

& iudicium, *cap. animaduertendum 22. quæst*
60 2. & quia iuramentũ sequitur † naturam actus
iurati, nihil illi addito, vel diminuto, seu terẽ-
tis illius omnibus qualitatibus. *l. fin. C. de non
numer. pecun.* & non valet renunciatio benefi-
61 cij † cessionis etiam iurata. *Serafinus de iura-
ment. priuileg. 91. nu. 6. & seq.* testans de com-
muni subdens, *num. 3. in fin.* modificationem,
63 si carcer † sit durissimus, & inhumanus, ex quo
sequi possit mors carcerati. *Manson. de causa
exequut. quæst. 1. num. 26.*
62 Ampl. vt non valeat † statutum in contrarium,
vt voluisse *Dyn.* refert *Bald. in l. Titio, 70. § Ti-
tio, 2. ff. de condit. & demonst.*
64 Contrarium tenet † *Bald. in l. Titio centum
70. §. Titio. 2. ff. de condit. & demonstrat.* con-
cludens in huiusmodi exequutionibus seruan-
da esse statuta, & consuetudines. *et Imol. ibi-
dem num. 5. circa med. vers. nec obst. d. l. nisi*,
concludens tale pactum parum operare nisi ad-
sit statutum, quo disponatur illud obseruandum
esse. *Bart. d. §. Titio, num. 3. qui late non pro-
bat Dyn.* confutatis illius argumentis, & pro-
bat validitatem dicti statuti, & ibi addentes te-
stantur de communi, *et dicam infra num. 76.*
65 Ampl. etiam si † contrahentes, seu debitor
renunciasset ordini faciendæ in eum exequutio-
nis. *Imol. in l. Titio centum, 70. §. Titio, ff. de
cond. et demonst. num. 5. vers. sed forte. Gail. de
pace public. lib. 2. cap. 2. num. 22. in fin.*
66 Ampl. præsertim, si tale † pactum fiat a cle-
rico, vt dixi *infra cap. 13. §. 3. Sotin. loquens si
clericus detur in obside regul. 174.* Datos tamen
fuisse Cardinales obsides anno 1527. refert *Gui-
ciardin. in sua historia Italiæ*, & in terminis,
vbi clericus se obligat in forma Cameræ aduer-
sus *Gomes.* & alios concludit *Couar. var. resol.*
67 *lib. 2. cap. 1. num. 9. vers. quoties*, amplians †
etiam si ageretur de solutione pensionis reserua-
tæ a Papa super beneficij ecclesiastici fructibus,
præsertim si clericus sit sacris insignitus, vel ser-
uitet Ecclesiæ, vel altari, subdens aliud dicen-
68 dum † in simplici clerico, quem vult non dif-
ferre ad istum effectum a puro layco, vt paulo
ante idem prædixerat.

Ampl. nec etiam in subsidium. *Couar. var.
resolut. lib. 2. cap. 1. num. 1. vers. et in cap. 2.* ita
firmat per *cap. 2. de pignor.*
69 Ampl. præsertim si tale pactum † fiat cum
scholari. *Specul. de renunc. et conclus. §. 1. nu.
29. in fin.* addendo contrarium obseruare Do-
ctores Bononienses, dum mutuant illis pecunias
facientes eos renunciare *l. ob æs, C. de action. et
obligat.* & cæteris iuribus idem disponentibus.
70 Ampl. præsertim si fi t † pro solutione annui
census redimibilis. *Couar. var. resolution. lib. 2.
cap. 1. num. 7. vers. et in specie notabili*: asse-
rens id procedere in odium contractus, verio-
rem tamen ego crederem rationem, nisi quo-
tidiana praxi aliud † seruaretur, ne in eodem
71 contractu plura concurrerent specialia, primum
quod ex pecunia sua natura sterili gignatur pe-
cunia, secundum, quod pro debito ciuili, con-
tra regulas iuris, quis carceri mancipetur.
72 Ampl. vt neque † carceretur debitor, nisi etiã
excus.

executo fideiussore ideo dato, quia eius patri-
73 monium † censetur cumulatum patrimonio debitoris, vt dixi *supra vers. & voluit Mauson. de caus. exequut q. 2. nu. 7.*

74 Ampl. etiam † si tali pacto fuit adiecta pœna vt ex *Farinac. tract. de carcer. quæst. 27 num. 20. circa med. voluit Mauson. de caus. exequut. quæst. 1. num. 27. & 28.*

75 Ampl. etiam ad effectum † illum consignandi iudici, vt ex *Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 6. num. 24. firmat Mauson. de caus. exequut. q. 1. num. 29.*

76 Ampl. præsertim stante † statuto, quod nemo, pro debito carceretur, vt Mediolani ex Statut. cap 167. vbi aliquos casus excipit, quos examinat Carpan. ibidem.

Limit. vbi tale pactum est iuramento firmatum *Couar. var resolut. lib. 2. cap. 1. num. 1 in vers. si iuramentum.*

77 Limit. vbi adest statutum, † vel consuetudo, quod tale pactū exequutioni damādetur. *Bal. in l. Titio centum, 70. § Titio, ff. de condit. & demonst.* concludens in huiusmodi exequutionibus faciendis ex pacto, seruanda esse statuta, & consuetudines, quæ si fuerint difformes a statutis, & consuetudinibus loci iudicij, quæ sine seruandæ dixi *supra hoc cap. §. 3. in fin.*

78 Et hoc sensu sustinetur † praxis Rom. Cur. qua videmus quotidie carcerari clericos obligatos in forma Cam. etiam ex societatibus officiorū, seu fœneratitio ære alieno. Ac etiam excommunicari, quidquid dicat *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 9.* cum idem ibidem, *num. 7. in princ. vers.* secundum afferat tale pactum sustineri vi consuetudinis *Parpal. l. placet. C. de S. E. num. 95. Anton. de Canar. de exequut. instrum. num. 67. & 69. in fin. relati a Neuiz. cons. 52. num. 4. Alex. cons. 145. viso processu lib. 5. num. 1. Boer. in repet. l. consentaneum, C. quomod. & quand. iudic. num. 187. circa princ. relato Oldrad. cons. 54.* vult adeo esse
79 hoc pactum † validum, vt debitor fugiens ad ecclesiam possit inde extrahi, quamuis *Oldrad.* magna sit auctoritas, non parum dubito de veritate huius sui dicti, validum esse hoc pactum stante consuetudine plures consentientes, & pluribus probat *Mat. Berlic. conclus. 28. par. 2. num. 26. & seq.* addendo tali statuto ligari forenses, non tamen mulier, & qui non tenētur nisi in quātum facere possūt, vt pupillus minor,
80 & alij de quibus per eū, subdens quibus expēsis carceratus sit alendus, & prius dixerat *Colerde proces. part. 1. cap. 6. n. 48. & seq. Gail. de pace public lib. 2. cap. 2. n. 8. & seq.* testās de consuetudine Germaniæ & prius dixerat. *Rebuf. de litter. oblig. art. 11. glos. 3. n. 2.* non carcerari debitorem de consuetudine Franciæ, nisi adsit pactum, & tale Statutum † ligare etiam clericos tradit late *Graf. de exception. in prælud. num. 89. & seq. vt apud Hispanos, teste Auendan. Respons. 8. num. 3.* referens apud illos debito-
81 rem facta cessione bonorum tradi creditori † cum ferrea manica, quoad seruiat creditori, vt ex æstimatione operarum, se libeeet, & super tali statuto conscrit volumen. *Buttis, de inope. debit. creditor.* addicendo!

Contrariam opinionem scilicet, quod tale
82 pactum † sit validum, & obligatorium, vt quis possit pro ære alieno a lictoribus capi, & ad carceres iudicis trahi, sibi parum constans voluit *Bald. in § Titio, 2. ff. de condit. & in l. maritum, §. eleganter, ff. solut. matr. & in l. Consentaneum, C. quomod. & quand. iudex nu. 26.* asserens idem dixisse *Ioan de Monte Rubiano*, & eiusdem opinionis videtur fuisse *Spec. de renunc, & conclus. in fin.* dum disputando de validitate huius dicti in fine concludit illud nō valere, si fiat a scholari, & tale pactum absolute valere dixit *Ioan. Fab. in § fin. inst. de iur. personar. & in § fin inst. de action. nu. 2. in fin. Guid. Pap. testans de generali consuetud. decis. 61. aliquis Socin. cons 99 l. b. 4. num 11. in fin. Cast. l. Titio, 70. § Titio, 2. ff. de cond & demon. num. 3. vers. si per iudicem. Imol. in cap cum contingat de iureiur. num. 33. & 34.* vbi concludit posse renunciari beneficio cessionis. *Rebuf. de litter. obligat. arrt. 11. glos. 3. & sic nu. 2. & 5. Mysinger. testans de verioni, & communiori obseruat. 51 valde, centur. 6. nu. 6. et seq.* addendo Henric. Goed. I. C. germanum pleno consilio hanc opionem defendere, & illam esse receptam vniuersali consuetudine Germaniæ. *Papiens. in forma libel sequestr. §. 1. num. 4. in fin. Angel. in l. maritum, § eleganter, ff. solut. matr. num. 3. in fin. & num. 5.* concludens valere hoc pactum sicuti valet renunciatio beneficij cessionis *Marant. in praxi part. 6. de citation. num. 11. Boer. in repet. l. consentaneum, C. quomod. & quand. iud. num. 187. circa med.* asserens ita seruari de consuetudine Franciæ, & refert qui velint hoc pactum esse de iure validū idem repetit *decis. 295. primo, num. 10. Cassan. ad consuet Burgund. rub. 5. §. 3. num. 8.* concludens teste *Ioan. Fab.* quemquam non posse carcerari de consuetudine Franciæ, nisi ad id quis sit expresse obligatus. *Coler. de process. part. 1. cap. 6. nu. 40. vsque ad 92.* respondendo obiectis referens *nu. 91.* qui testentur de communi opinione, & obseruantia, *& cap. 7. n. 1. & seq. Gail. de pace public. lib. 2. cap. 2. num. 7. & seq.* testans de consuetudine Germaniæ. *Marant. in praxi part. 6. §. recte contipiatur citatio, num. 11.* concludens valere pactum, quod debitor possit carcerari ex sola ostensione instrumenti facta iudici, & quod tunc capi potest debitor auctoritate iudicis absque alia citatione, comprobans id exemplo eius quando data est facultas ingrediēdi possessionem bonorū debitoris. *Galles. de obligat. Cam. quæst. 15. vbi Zacbias alios consentientes refert. Rota decis. 31. de sentent. & re iudic. in antiq. Mauson. de caus. exequut. quæst. 2. num. 14. et seq. vsque ad 29*

Relatam antecedenti contrariam, qui tenent
83 opinionem † pluribus conantur probare, quod licitum sit debitorem de fuga suspectum propria auctoritate capere, & detinere, donec soluat, vel aliter satisfaciat creditori. *l. ait prætor, § si debitorem*, vbi *Bart. et reliqui, ff. de ijs qui in fraud. credit*; quod graue sit fidem fallere nihil

hil quę magis conueniat ingenuo viro, quam pacta seruare. l. 1. ff. de pact.

84 De iure gentium licita sit † seruitus, qua quis alieno domino subijcitur. l. 4. ff. de stat. hom. §. 1. Inst. de iur. person. ergo validum erit pactum, quod quis in casu non obseruati pacti carceretur, cum de iure gentium pacta sint seruanda. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. & illis oblige-
85 tur † ipse Deus Dec. cons. 48. num. 5. ne dum Imperator, & alius supremus, sed mortalis princeps Bald. cons. 271. lib. 1. num. 1. Menoc. cons. 8. 3 respondeo num. 3. Rol. a Val. cons. 13. & si apud lib. 3. num. 33. et seq. plurib. Brun. cons. 1. nu. 24. Crauet. cons. 241. princeps num. 19. vbi pluribus probat, late Trentacinque. resol. 1. de pact. lib. 3. Caldas. cons. 8. nu. 54. et seq. plurib.

86 Validam esse conuentionem initam † cum scriba, quod sub pœna carceris intra certum tempus scribet librum. Specul. de renunc. §. 1. num. 29. Imol. in cap. nullus presbiter de pignor. num. 19.

87 Quod homo liber dari † possit pro obside, & idem detineri certo loco, donec exsoluantur promissa vt ex Inn. et Bald. concludit Mysing. obseruat. 51. valde num. 8. centur. 6. Coler. de processibus part. 1. cap. 6. num. 68. & seq.

88 Quod debitor se obligare † possit, etiam absque iuramento stare in certo loco, vel ciuitate, & inde non recedere absque licentia creditorũ vt ex Bald. in cap. ex rescripto de iureiur. concludit Mysing. obseruat. 51. valde num. 8. centur. 6. Coler. de proces. part. 1. cap. 7. numer. 1. et
89 seq. plurib. Quod liber homo potest pati † vt vendatur ad precium participandum l. & in seruorum, ff. de stat. homin. Alexand. l. alia, § eleganter, ff. de stat. homin.

90 Quod famæ, & dignitatis suæ † quisque sit dominus, probat Sotus de iust. et iur. libr. 4. quæst. 2. art. 3. & ideo valet pactum, quod nõ adimpletis promissis quis alapham patiatur, vel per aliud, quod membrũ, vel corpus humanum non debilitetur, vel deturpetur, Bart. l. 1. §. vsque, ff. de iniur. num. 2. & ratio est, quia ho-
91 nor recensetur inter externa bona, & ideo lege iustitiæ, non offensa potest quis de illo pro-
92 digi & abuti, secus de vita † & hominis membro, quæ a Deo concessa, abusus illorum lædit iura Deo competentia, in opus ad imaginem suam fabrefactum. Vasquius illust. controuers. lib. 1. cap. 11. num. 26. et seq. vbi refert exempla plurium sanctorum, qui vt electionem de illis ad munera præcipua, & honesta propellerent, stultitiam, vel aliud simularunt, & idem fuisse a S. Philippo Nerio, legitur factum, in se ipsum autem, nullus sanctorum legitur sæuisse.

93 Quod valida sit renunciatio † beneficij cessionis bonorum, vt refert fuisse iudicatum. Capel. Tholos. decis. 61. vbi Auffrer relatis dissentientibus conatur concordare hanc contrarietatem Rip. l. obligatione generali, ff. de pignor. nu. 30. vers. contrarium. Rota decis. 31. de re iudic. in antiquis. num. 4.

94 Quod validum sit pactũ quo debitor se obligat creditori suo † ad præstandas operas perpetuas. Sal. l. antiquitas, C. de vsufruct. vbi Bald. num. 8. Ripa l. obligatione generali, ff. de pignor. num. 10. & late reiectis obiectis probat Coler. de proces. part. 1. cap. 9. restat. num. 24. et seq.

95 Et demum opinio ista † probatur. l. 3. § generaliter, et § si quis volentem, ff. de liber. homin. exhib. vbi non prohibetur detentio liberi hominis, detentioni consentientis: & qui liberum hominem volentem vendit plagij crimen non committit. l. liberum, C. ad leg. Flau. de plagiar. nam volenti non infertur dolus, nec iniuria. l. 1. § vsque adeo, ff. de iniur. Ioan. de Plat. in l. nemo. C. de exact. tribut. lib. 10. num. 27. et seq. vers. secundo.

Quæ omnia licet multum vrgeant, & colorata sint, ad persuadendam hanc secundam opinionem, veriorem tamen in puncto iuris censeo præcedentem, vt dixere plures, quos retuli supra vers. quod huiusmodi, in fin. & illam reprobari me nõ tenendam dicerem inspecto iure nouissimo, C. et authent. vt dicebam supra
96 vers. tertio, nisi vbique † vigeret consuetudo contraria, vt in Gallia, & Germania, dixi plures testari, quibus addo Coler. decis. 135. nu. 1. et seq. Mat. Berlic. conclus. 28. part. 2. num. 15. vsque ad 45. comprobantes tale pactum, quia reducit nos ad ius antiquum 12. tabul. a quo parum distat, vt idem refert Saxonica consuetudo, qua licet debitorem compedibus vincire, & tamdiu retinere donec suis operibus sit satisfactum creditori, qui ideo cauet liberis, & vxori de illo consignando, et computato debito, & in Italia, & Romæ præcipue si debitor se obligauit in forma Cameræ, in cuius formula, quam Gallesius nobis reliquit, adest pactum, vt debitor carcerati possit, si non soluit quæ soluere promisit, & tradit idem de oblig. Camer. quæst. 15. asserens illud esse contra ius, & iuris
97 ordinem, quem ex † consuetudine posse peruerti, non est dubium. l. de quibus, ff. de legib. ideo quandoque illam appellaui orbis, & hominum latentem tyrannum, de laudem. lib. 3. q. 58. & dicendum in debitorem potius exequi tale pactum vi consuetudinis, quam efficacia pacti,
98 quia quoties quid cõfirmatur † attenditur confirmans, & non confirmatum Rom. l. 1. ff. de re iudic. num. 17. et seq. Gratus. cons. 72. lib. 2. num. 6. et 7. Cresent. decis. 1. de action. num. 2. et decis. 15. de re iud.

99 Valido itaque existente pacto † de carcerãdo debitore non explente promissa die conuenta ex vi consuetudinis, quæ illud approbauit, ex relatis supra in examine præcedentis opinionis vbi etiam dixi an valeat statutum pacto conforme.

100 Ampl. præsertim si fuerit † conuentum, vt adueniente die solutionis debitor carcerari possit absque alio processu. Bald. l. Titio 70. § Titio, 2. ff. de cond. et demonst. in fin. Rebuf. de litter. oblig. art. 11. glos. 3. num. 5. asserens de stylo Franciæ fieri vnicam citationem ad soluẽdum. Coler. de proces. part. 1. cap. 6. num. 60. & seq. probando tale pactum de iure esse validum. Thesaur. tamen decis. 26. numer. 6. circa med. vult requiri præceptum iudicis.

101 Ampl. de quo vis † contractu agatur. l. 3. C. de pigno-

pignor. vbi Bart. num. 10. *Neguſ. de pignorib.* 4. *parc. prin. num.* 12.

102 Ampl. præſertim † vbi tale pactū ſit iuratum. *Aretin. l. maritum. § eleganter ff. ſolut. mat. n.* 7. *verſ. Ideo Io. Imol. Io. Fab. §. fin. Iuſt. de iur. perſonar. num.* 7. *Guid. pap. deciſ.* 51. *aliquis. n.* 1. *Seraſin. de iurament. priuileg.* 77. *nu.* 21. *& ſeq.*

103 addendo fortius † procedere in clericos, quia ſtrictius iuramentum debent ſeruare, *& priuileg.* 91. *num.* 7. exemplo beneficij ceſſionis cui

104 † cum iuramento renunciari poteſt, vt dixi ibidem *num.* 4. *et Rota deciſ.* 31. *in antiq. nu.* 4.

105 Ampl. vt virtute huius pacti creditori liceat poſt carceratum † debitorem, deinde illius etiā bona capere & è contra captis bonis capere etiā perſonam. *Guid papa ſingul* 105. *ſi aliquis Rebuf. de litter. obligat. Artic.* 11. *gloſ.* 3. *num.* 8. et 12. eam aſſerens rationem quia plura remedia ad eumdem finem tendentia poſſunt ſimul cumulari.

106 Ampl. vt debitor carceratus † ex hoc pacto, non ſit relaxandus datis fideiuſſoribus idoneis, niſi ſoluat. *gloſ. fin. l. fin. ff. ſi cert. petat. Rebuf. de litter. obligat. art.* 11. *gloſ.* 3. *nu.* 10. *et ſeq.* eam aſſerens rationem, ne de obligationibus fiant obligationes, ſeu vt ego addo ex litibus, fiant lites. *Coler. relato Rebuf. de proceſ. par.* 1. *cap.* 6. *num.* 122. *in fin. et* 123. reſpondet obiectis ſuadet ta men acceptandos oblatos fideiuſſores.

107 Ampl. vt capi etiam † poſſit fideiuſſor cum ipſo debitore, ſi vterque ſit obligatus cum hoc pacto, & renunciatum fuit beneficio. *auth præſente C. de fideiuſ. Rebuf. de litter. obligat. Art.* 11. *gloſ.* 3. *num.* 24. *et ſeq.* vbi ampliat, etiam, ſi fideiuſſor appellaſſet, quia ea appellatione non non iuuaretur reus.

108 Ampl. vt debitor ex relato † pacto carceratus, nnn ſit relaxandus abſque mandato iudicis, quamuis creditor conſentiat excarcerationi; *Iacob. de S. Georg. in l. neque impuberes §. qui in ius ff. de in ius verand. num.* 4. *et Angel. nu.* 1. *idem dixerant Bart. in d. l. Neque num.* 3. & docto de conſenſu creditoris iudex abſque alia diſcuſſione mandat carceratum excarcerari, & ita practicatur in Rom. Curia.

109 Ampl. etiam ſi tale pactum † ſit factum cum clerico, modo carceratio fiat a Curia Eccleſiaſtica. *Io. Fab. in §. fin. Inſt. de actiōn. nu.* 4. addendo, quod ideo non eſt detinendus in vinculis, nec clauſo carcere. primum vidi ſeruari, ſecundum vero nequaquam. Romæ tamen vidi Clericos eſſe exemptos à ſolutione qua grauantur läyci ſi volunt gaudere laxiori carcere deambulando per omnes ſtantias, & manſiones carceratorum. *Rebuf. de litter. obligat. art.* 11. *gloſ.* 3. *num.* 5. refert ſuo tempore Clericos debitores monitos à iudice ad ſoluendum, ſi non obtemperabant capi, & duci ad carceres iudicis eccleſiaſtici.

110 Ampl. ijs omnibus caſibus † quos retuli proximo & antecedenti, *§.*

111 Ampl. etiam ſi obligatus † poſſideat multa bona. *Zachias ad Galleſ de obligat. Com. quaſt.* 15. *num.* 1. Sed an poſſit carcerem euitare, ſi offerat idoneam cautionem, vel bona ſtabilia, quæ ſub haſta vendantur videndus, *Coler. de proceſ. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 116. *et ſequent. pluribus.*

Romæ tamen vbi ſingulis hebdomadibus fit viſitatio carcerum præſentibus Vrbis Gubernator Carcerum præſide audocato, & procuratore fiſci, & pauperum, & alijs Prælatis, & perſonis admiſſis ad opus iſtud pium, ſilet penitus rigor 12. Tabul. & offerente carcerato impotente tue ad ſoluendum, cautionem de ſoluendo debitum quo detinetur, per partes: vel infra certum tempus, carcere ſoluitur, ſæpius cum incommodo creditoris, & ideo quid renouandum de antiqua, & fundamentali lege Romana.

112 Limit. vbi tale † pactum eſſet conceptum cum muliere, vt dixi *infra* §. 8.

113 Limit. vbi tale pactum † eſſet conceptum eum Doctore, vt dicam infra *§.* 19.

114 Limit. vbi tale pactum † eſſet factum cum aliqua ex perſonis, quæ non tenentur vltra quā facere poſſit, vt dixi *§.* antecedenti in fin.

115 Limit. vbi carcer eſt nimium † durus, & inde euidens periculum mortis carcerati ſubeſſet, quia carceratio in ciuilibus debet eſſe quædam detētio in aperta & libera cuſtodia, ex qua non ſequatur crudelitas, vel immanitas, vel ſalutis æternæ diſpendium. *Rota deciſ.* 31. *de ſent. & re iud. nu.* 4. *in antiq. Seraſin. de Iurament. priuileg. num.* 3. *poſt med. Coler. de proceſ. par.* 1, *cap.* 6 *num.* 102. *& ſeq.* concludens carcerem debitorum non ſoluentium debere eſſe ad cuſtodiam, & alio nomine vocari obedientialem, & ciuilem correctionem, tædialem potius, quam pœnalē, addendo *ex Io. de plat. in l. nemo carcerem. C. de ex action. tribut.* liberum eſſe iudici deputare debitori, pro dignitate perſonæ, etiam domum priuatam, vel publicam pro carcere, vel etiam totam ciuitatem, & ſi aliter fiat poſſe appellaria tali carceratione, niſi appellans ſit fraudulentus decoctor. & ita fuiſſe iudicatum *teſtatur num.* 103. latius tamen examinat articulum interponendæ appellationis. *Veſembec. conſ.* 43. *p.* 1.

116 Limit. vbi tale pactum † eſt factum cum eo, cui ſtipulans reuerentiam debet, vt dixi infra §. 10.

117 Limit. vbi fuit conuentum † aut debitor carcerari, & capi poſſit ab ipſomet creditore, vt dixi infra *cap.* 14. §. 11.

118 Limit. vbi captura † decernitur ab incompetenti iudice. *Neuiz. conſ.* 52. *num.* 14. *& ſeq.*

119 Limit. vbi quis factus † eſt non ſoluendo caſu, ſeu fortunæ vitio, vt pluribus relatis concludit in caſu quo extaret ſtatutum huic pacto conforme *Mat. Berlic. concluſ.* 28. *p.* 2. *nu.* 45. *& ſeq.*

120 Singulare vnum addo quod † carceratus ex pacto non poteſt pro alio debito recommandari, niſi pro fiſco. *Io. de Plat. in l. nemo carcerem C. de exactor. tribut. l.* 10. *num.* 23. *circa fin. verſ. & ideo.*

Poſt hæc ſcripta deuenit ad manus meas *tractat.* Baldaſar Gomez *Amueſcu de poteſtat in ſe ipſum quilib.* 2. *c.* 20. examinat materiā noſtri pacti diligens lector conſerat vtriuſq. ſcripta & gratias habeat laborāti in ſua cauſa ſine mercede

§. VI.

SVMMARIVM.

Res magni valoris, non potest capi in exequutionem iudicati si illa non sit creditori hypothecata. 1.2.*& quare.* 5. 10. *Ampl.* 3.4.7.8.9.12, 13.14.15,25.*Limit.*16.17.18.25.

Exequutor testamenti,non potest vendere rē magni pretij, vt soluat exiguum legatum. 5. *ampliat.* 6.

Retractus ius, vbi conceditur intelligitur pratio restituto, 1e.

Exequutio facta in re, magni pretij pro debito exiguo, an sit reuocanda ex capite nullitatis. 19.*distingue* 21. 22.23.24.25.

Consuetudo, vel stylus, an induci possit, vt debitor morosus absque iudicis mandato carceri mancipari possit ab apparitoribus. 26

DIxi supra *cap.*8. *vers. quoad primum* pro exiguo debito capi posse, in causam iudicati, bona debitoris magni valoris, si illa in genere, vel in specie sint creditori hypothecata, præsertim cum obligatione Camerali, agendum hic, an idem liceat si ad fa-
1 uorem creditoris † non adsit hypotheca: & licet *Arnold. Ferron. ad consuet. Burdegal.cap. fin.col.3.vers. sed cum lex.* relatis pluribus nihil concludat.

2 Negatiuam † tenent *in l.a diuo Pio,* §. *in venditione.ff.de re iud.Imol. nun.*1 e.*in princ.*
3 *Iaf.num.*10.*in prin.* addendo procedere, † siue agatur de re mobili, siue stabili *Vinc.de Franc. decis.* 461.*dubitatur, num.*9.*in fin.* concludens *ex glos.& Angel. in l. quamdiu,* C. *de distract.*
4 *pignor.* non esse in bona fide, qui † pro exiguo debito, vendit rem magni valoris.

5 Comprobatur hæc negatiua ex his, quæ sunt recepta † in exequutore vltimæ voluntatis, qui non potest rem,quæ pluris æstimetur distrahere, vt satisfaciat voluntati testatoris in re leui.*glos. Bald.in l. penult.* C. *quando decreto opus est*, quam notabiliter *Bart. in l.alio,*§. *ff.de alim.et & cibar. legat.* extendit etiam si exequutori
6 † data esse plena, & libera facultas, addendo alienationem factam posse reuocari, & exequutorem non esse in bona fide. *Socin. cons.* 13e.*lib.*1.*nu.*11.*Bart.auth.hoc ius porrectum, C.de Sacrof. Eccles. num.*16. *& in l. creditori, ff.de dist.pignor.Menoc.de arb. Iudic.casu* 282. *cum.de, num.*34. *Aluarez in Specul. princip; vers. nec potest Episcopus.*

7 Ampl.quod capta re magni valoris† pro exiguo debito liceat appellare. *Bartol. in l. a diuo Pio,* §.*in venditione, ff.de re iud.num.*5.*in fin. & Alex. num.*3. *&* 4. *Vinc.Hercul.num.* 11. eam afferentes rationem, quia dicitur excessum in exequendo, addendo quid seruetur de iure hodierno.

8 Ampl. siue res magni † ualoris sit mobilis, siue immobilis. *Bartol. l. a diuo Pio,* §.*in venditione, ff.de re iud. num.* 5. *Alexand. num.* 4. *post princ.*

9 Ampl. vt venditio deinde † subsequens subhasta, sit reuocanda tanquam iniusta. *Bart. in l.*2.*C.de fid.instrum.& iui. hast. fiscal. lib.* 10. *num.* 2. eam afferens rationem, quia præsup-
10 ponitur facta † in fraudem. *Gama decis.* 40.*in princ. vers. & memini subdens num.* 1.rationē, & dissentientes *Ferron. ad consuetud. Burdegal.lib.* 2. *titul.*13. *vers. sed cum lex.* restituto tamen emptori prætio soluto. *l. e.* C.*si vend.pignor. agat.* nam nunquam conceditur ius re-
11 tractus, † nisi restituto prætio. *l.si minori,C.de iur.fisci.l.*2. *C.de rescind.vend. l.penult.ff.de rescind. vendit.l.final.*§.*fin.C.si aduers.fiscum Cast.l.*1. *C.de vsufruct. num.* 5. latius tamen casum restitutionis prætij in casu retractus intetati contra fiscum, vel ab ecclesia examinat. *Odofred. in l.si minori,C.de iur.fisci lib.* 10.*n.*1. *& seq.* & dixi *supra hoc cap.* 11. *versic, limita*, vbi excipiens.

12 Ampl. præsertim,† vbi aderant aliæ res, quæ capi,& vendi commode poterant ad extinguendum exiguū debitum.*glos. in l. quādiu,C.de distract.pign.l.magis puto,*§.*itē prætor,vers. et si propter æs alienū modicū possess.magna distrahatur, ff. de rebus eorum.Gama decis.*40. *n.*8.

13 Ampl. etiam vbi exequutor † ex se ipso, & non instante creditore capit rem magni valoris, pro exiguo debito. *Gama decis.* 40. *duo sunt, nu.*9.*vers.sed loquor.*

14 Ampl. vt resisti possit † exequutori volenti, pro paruo debito capere rem magni valoris, vt *ex Iaf.in* §.*quadrupli inst. de action.num.*4. *et* alijs pluribus voluit *Paul. Christin. ad consuet. Mechlinens.titul.* 7.*artic.*18. *num.*9. *& ex Rebuf.* ceterum addentes ad *Gamam decis.*40.*n.*5. *in fin.* addendo eam praxim non seruari apud Lusitanos, sed remedio appellationis agi ad reuocationem, & idem suadeo fieri in Vrbe, & toto dominio Ecclesiastico,vbi graues sunt cōstitutæ pœnæ in impedientes exequutores, qui vltra quam par est, ideo sunt facti audaciores.

15 Ampl. etiam vbi erat † diuisibilis, & alia bona non extabant. *Alex. ad Bart.l.quamdiu, C. de dist.pignor.*

16 Limit. vbi non extabant † aliæ res, quæ in causam iudicati capi possent, *Bart. in l.a diuo Pio,* §.*in venditione.ff.de re iud.num.*5.& concludunt addentes ad *Gamam decis.*40. *in fin.* & idem *Gama ibidem nu.*7.*Galganet.de iur.publ. lib.*2.*titul.*51.*num.*2e.

17 Limit. vbi res magni valoris † datur exequutori ab ipsomet debitore, addentes ad *Gamam, decis.*40.*num.*15. nam cum ordo faciendæ exequutionis sit constitutus fauore debitoris,vt tradūt *DD.in l.a diuo Pio,*§.*in venditione.ff.de re iudic.* quilibet potest renunciare fauori suo, & volenti, & consentienti non fit dolus, nec iniuria: iuribus notissimis, & ita apud Lusitanos cautum esse statuto refert *Gama decis.* 40. *duo*
18 *num.*5. addendo procedere † etiam si deinde debitor agendo, vel excipiendo de iniustitia exequutionis, probaret habuisse, tunc res viles, quæ possunt vendi, & capi, ideo cautus fit creditor,

ditor, vt faciat in actis registrari, quod res magni valoris fuerit consignata exequutori ab ipso debitore, alias non euitat exequutionis factæ reuocationem.

19 An autem exequutio facta † pro exiguo debito, in re magni valoris, sit ex capite nullitatis reuocanda, multa hinc inde deduci possent, ex his quæ tradunt doctores, in eo assumpto, an

20 actus contra legem factus† non habens clausulam Decreti, vel annullantem actum, secus factum, de quo late agunt. *Puteus decis. 330. lib. 1. num. 6. & seq. Dec. in l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. de regul. iur. nu. 6. & seq. plurib. & in cap. 2. de testib. num. 11. & seq. pluribus.*

21 Addentes ta men† ad *Gamam decis. 40. in prin.* concludunt si exequutor mala fide, & dolo capiat rem magni valoris, pro exiguo debito, & illa vendatur, vbi aderant alia bona, quæ capi, & distrahi poterant, vel alias colludat cum creditore, velilli rem gratam facere vellit, quod si debitum erat fiscale, venditio sit nulla, & reuocanda, quamuis solemnia interuenerint. Si ve-

22 ro talis exequutio cum subsequenti venditione facta fuit pro debito singularis personæ, tunc fit valida, licet tanquam iniusta, remedio appelationis sit reuocanda, & si emptor fraudis

23 fuerit particeps, obligatur ad restitutionem rei, cum fructibus perceptis, & percipiendis, facta excussione bonorum exequutoris, qui cõscius fuit fraudis, modo cœtera solemnia interuenerint, alias venditio erit nulla. Quæ limito

24 si vendita fuit † res pupilli, etiam prætore auctore; in totum, vel in parte, modo adesset alia res, quæ posset vendi, vel aliter satisfacere debitori, & non fuerit tota vendita, si partis reperiebatur emptor. *Alex. ad Bart. in l. fin. C. de distra. pignor.*

25 Post hæc scripta deuenit ad † manus meas *tract. Manson. de caus. exequut. qui cum q. 2.* examinet præcedentem difficultatem, si quid omisi, ad eum curiosum remitto, dum idem *quæst. 3.* pariter egit, an induci possit stylus,

26 vel consuetudo, quod debitor in casu moræ possit à familia prætoris, absque illius mandato carcerari.

---

§. VII.

SVMMARIVM.

Iudex iudicare debet, prout partes conuenerint. 1. *intellige.* 8. 9. 15.

Sententia ferri potest sine scripto, si partes consentiant. 1.

Testibus non iuratis datur fides partibus volentibus. 2.

Scripturæ, seu instrumento informi datur fides, partibus consentientibus. 3

L. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. partes renunciare possunt, 3 *in fin. contrarium* 11. *intellige.* 22.

Actum inualidum possunt partes facere validum. 3

Ordo iuris, non potest omitti consensu partium 5. *Ampl.* 7. 10. 14. *Limit.* 15. 16. 17.

Testes perperam examinati, non possunt haberi pro recte examinatis partibus consentientibus. 6

Ordo iuris, non potest mutari, sed peruerti a partibus. 7

Instrumenta non habent paratam exequutionem. 12. *ampl.* 13

Tacit & expressi par est virtus. 18. 19. *ampl.* 23. 24.

Calumniæ iuramentum tacite remitti potest expressi autem nequaquam. 20

Ecclesiæ præiudicari potest Prælatus tacite, expresse autem nequaquam. 21

Pactum expressum excludit personam a iure, tacitum autem nequaquam. 25. *limit.* 26. 27. 28

Expressum dicitur, quod colligitur in consequentiam expressorum. 29.

Longus esset sermo, si referrem, quæ comprobant limitationem, quam constitui regulæ firmatæ supra hoc vndecimo capite, dum dixi illam cessare, quoties partes renunciant ordini faciendæ exequutionis, sed breuitati studendo referam tãtum aliqua præcipua,

1 nempe quod sicuti iudex iudicare† debet, prout partes conuenerint. *l. si conuenerit, ff. de re iud.* sententiam in scriptis non ferendo, licet ad illius validitatem requiratur scriptura. *l. 2. C. de sent. ex breuiloq. recitan. Bart. in l. quoties, C. de priuileg. scbal. lib. 10. Afflict. decis. 191. Ab-*

2 *bas num.* 7. dando fidem testibus noniuratis † quamuis iuramentum sit de substantia examinis testium. *l. iurisiurandi, C. de testibgs. Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 213.*

3 *uers. sed hoc, & num. 223.* quod credat † copiæ instrumenti, vel alterius scripturæ informi. *Bal. in auth. si quis in aliquo C. de edend. numer. 3. Ianuens. decis. 78. in causa num.* 10. quod præstet fidem dicto alicuius absque alio adminiculo. *Afflict. decis. 91. iterum num.* 14. vbi refert alia similia, quæ potest iudex ex consensu partium aduersus regulas iuris. Ita dicendum, quod partes, renunciare possint ordini dato in *l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re ind. arg. l. 3. C. de pignor. glos. cap. de causis verb. consen-*

4 *de offic. de leg.* & quia partes possunt actum inualidum facere validum, vt ex *Bald.* concludit *Afflict. decis. 19. iterum, num. 14. in fin.*

5 Attamen cum iuris ordo † non possit partium consensu omitti *l. ius publicum, ff. de pact. Bald. in auth. si quis in aliquo, C. de edend. num. 3. in fin.* concludens cum *Innoc.* quod licet quis cõsentiat publicationi testium, si illi non fuerint

6 recte examinati † talem consensum nihil operare, quia est de substantia iudicij. *Ias. l. quæ de legato, ff de legat.* 1. *num* 7. subdens quod ideo

7 † pactis priuatorum non possit mutari, nec etiam remitti, licet possit peruerti. *Roman. testans de communi singul.* 770. *communis Socin. in cap. 1. de libel. oblat. nu.* 21. Nam quamuis iudici data sit potestas, vt in iudicando se-

8 quatur veritatem, nisi tamen quis ore proprio expres-

expresse fateatur debitum, minime, absque iu-
ris solemnibus damnari potest. *Bart. l. credito-
res, C. de pignor. Afflict. decis.* 191. *Abb. nu.* 9.
9 alias † condemnatoria sententia est nulla. *cap.*
10 1. *in summ.* 2. *quæst.* 1. Ideo ordini iudiciario,
quis minime renunciare potest. *glos. in clem.
sæpe de verb. signif. verb. & necessario. Specul.
sentent. prolat. §. iuxta vers. quid si de partium*
quem sequitur *Capel. Tholos. decis.* 353. *Alex.
& Ias. in l. si conuenerit, ff. de re iud. Bald. l. de
quibus, ff. de legib. Dec. l. nec ex prætorio, ff. de
regul. iur. num.* 3. *Boer. singul.* §. *renunciatio,
num.* 2.

11 Propterea cum dispositio † *d. §. in venditione,*
respiciat ordinem, & exitum iudicij, dubia satis
videtur relata limitatio, addito præsertim eo,
quod cum de iure communi instrumenta, non
12 † habeant paratam exequutionem. *l. minor
viginti quinque, ff. de minorib. Bald. in repet.
l. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de pact. q.* 20.
13 non valet pactum † incontrarium factum. *Ias.
in l quæ de legato, ff. de legat.* 1. *numer.* 6. *in fin.*
quem sequitur *Franc. Bec. conf.* 17. *in casu nu.*
1. *vers. & producit. Serafin. de iurament pri-
uileg.* 77. *num.* 4. *Thesaur decis.* 26. *num.* 6. *in
14 princ.* & si causa sit ordinaria † minime possunt
partes renunciare solemnibus iudicij ordinarij,
& conuenire, vt summarie, seu extraordinarie
procedatur, vbi cæptum est agi ordinarie. *Spec.
de libel. concept.* §. 9. *nunc dicendum. numer.* 8.
& pluribus cumulatis probat *Marant. in prax.
part.* 4. *distinct.* 9. *in fin. vers. quid autem, n.* 213.
15 declarando † tamen si partes vellit, vt proce-
dat tamquam iudex, secus si tanquam arbiter.

Tenendo cõstitutam limitationem facilis est
responsio ad ea, quæ retuli, vt illa firmior re-
16 maneat, nempe procedere † in ijs, quæ sunt de
de substantia iudicij, vt declarant. *Io. And. Abb.
& alij relati ab Afflict. decis.* 191. *Abbas nu.* 8.
17 secus quoad consequentia sententiæ, seu † vt di-
stinguit *Canar. de exequut. instrum. quæst.* 32.
non valet renunciatio ordinis faciẽdæ exequu-
tionis, si per illam detur facultas parti exequẽ-
di, secus si mandante iudice, tamquam exequu-
tore eorum, quæ partes conuenerunt. *Felinus
in cap. ex officij de præscript. num.* 34. *Thesaur.
decis.* 26. *num.* 6. *circa med.* & conferunt dicta
hoc cap. supra §. 5. *vers. contrarium, vsque
in fin.*

His constitutis dubitari potest, an opus sit
18 expressa † renunciatione, vel potius sufficiat ta-
cita, & quamuis ex regula, quod taciti, & ex-
19 pressi par † sit virtus. *l. cum quid, ff. si cert. pe-
tat.* imo in iudicialibus multa licent tacite, quæ
expresse facta non subsisterent. *Afflict. decis.* 191
Abbas num. 7. *in fin.* concludens iuramentum
20 calumniæ tacite posse remitti, expresse autem
nequaquam. *Alex. conf.* 5. *si vera lib.* 5. *num.* 1.
21 concludens † Prælatum administratores ciui-
tatum, & aliorum negotiorum posse tacite no-
cere mandanti, expresse autem nequaquam.

22 Attamen, quod requiratur expressa † renun-
23 ciatio, probatur, quia agitur de actu annulando,
quo casu cessat taciti, & † expressi paritas. *Ri-
pa in l. si plagij, ff. de verb. obligat. num.* 4. *Gabr.
conf.* 56. *quæstio, lib.* 1. *num.* 9. *Surd. conf.* 223.
publicatis, nu. 22. *circa med. & conf.* 331. *an-
ceps, num.* 35. Nec obstant, quæ de tacita renũ-
24 ciatione considerabam, quia cum exclusio † ho-
minis a beneficio legis sibi concesso pendeat
ab illius voluntate, & animo, & ideo non ex-
tendatur; & per necesse. *Surd. de aliment. tit.
quæst.* 16. *num.* 27. *& seq. pluribus*; nullatenus
ex actu expresso, ad alium effectum facto, infe-
rendum est ad actum tacitum, qui ab expresso
consequi potest, vt pluribus concludit *Surd. d.
quæst.* 16. *num.* 29. *& seq.* & ratio est, quia
25 expressum † pactum excludit personam a iure,
tacitum autem, nec includit, nec excludit. *l.
26 qui tacet, ff. de regul. iur.* nisi concurrat † lon-
gi temporis cursus. *l. cum de in rem verso, ff. de
vsur. l. aduersus, C. eod. l. præses, C. de transact.
cap. de quarta de præscript.* vel aliud accidens,
veluti si instrumento sit appositum iuramentũ
27 decisorum, nam idem esset, ac si expresse con-
uentum fuisset, vt exequutiue aduersus regulas
iuris agi possit, & renunciatum ordinario iudi-
cio. *Thesaur. decis.* 26. *instrumenta, numer.* 7.
28 *vers. sed vt breuiter,* † vel addita esset clausula
quod pro obseruatione promissorum partes cõ-
senserunt in mãdatu exequutiuo vnica citatio-
ne præcedente, nam tunc censetur renunciatũ
iudicio ordinario, & exequutiuo procedi potest
etiam, quod non adesset obligatio Cameralis,
vel cum guarantigia, vel a statuto, instrumentũ
non haberet paratam exequutionem. *Zachias
de obligat. Cameral. quæst.* 34. *numer.* 10. *&
29 seq.* expressum enim † satis dicitur, quod trahi-
tur necessario in consequentiam expressorum.
l. nominis, ff. de verb. signif. Nata conf. 652.
numer. 4

CAP. XII.

SVMMARIVM.

*In exequutione rei rei iudicatæ capienda sunt bo-
na, & personæ, quæ licet capere, alias exequu-
tio est nulla.* 1. 3. *ampl.* 2. 5. *intellige.* 6. 7.
Exceptio firmat regulam in non exceptis. 4.

OBseruandum ẽst duodecimo a diligenti,
& cauto causarum patrono, vt in exe-
1 quutione rei iudicatæ capiantur † bona,
quæ capi possunt, alias facta exequutio est nul-
2 la, & quia omnia censentur † permissa, nisi spe-
cialiter reperiantur lege prohibita. *glos. l. nec-
non, §. quod eis, verb. prohibeant. item nota
ff. ex prib. caus. maior Alex. in l. gallus, §. fin.
ff. de liber. & post. num.* 9. *Rofred. Beneuent.
quæst.* 23. *num.* 2.

Ideo constituta generali regula, vt omne
3 genus rerum † capi possit in causam iudicati, vt
volunt *Marant. in prax. part.* 6. §. *tertius &
vltimus, n.* 28. *Carpan. ad stat. Mediol. cap.* 250.
nu. 1. subdam limitationes, vt istis temporibus
loquimur, velut exceptionibus, illa firmius
4 † firmatur *glos. in l. quæsitum, §. item respondit.
verb.*

verb. non poteſt non videri, verſ. et ſic nota. ff. de fund. inſtruct. Alex in l. ſenſum. C. qui teſtam. fac. poſſ. num. 4. in fin. Dec. in l. vnic. C. de mand. princ. num. 13. Brun. conſ. 38. num. 4. videndus. Carp. ad ſtat. Mediol. cap. 250. vbi refert plura, quæ capi nō poſſunt in cauſa iudicati.

5 Ampl. præſertim vbi exequutiue, † vel ordinario iudicio actum fuit actione perſonali ad dādum præſtandumue, quæ fuere conuenta, & promiſſa.

Intellige de rebus, quæ ad condēnatum ſpectāt, & ab illo poſſidentur, vt dixi *ſupra cap.* 11.

Limit. in libris ſcholariorum, vt dixi *infra* §. 1.

Limit. in libris Doctorum, vt dixi *infra* §. 2.

Limit. in equo armis, & alijs militaribus inſtrumentis, vt dixi *infra* §. 3.

Limit. in ſtypendijs militum, vt dixi *infra* †. 4.

Limit. in fructibus beneficiorum Eccleſiaſticorū, vt dixi †. 5.

Limit. in bobus aratoribus, & reliquis inſtrumentis ad agriculturam neceſſarijs, vel vtilibus vt dixi §. 6.

Limit. in veſtibus, & alijs ſimilibus debitoris, vt dixi §. 7.

Limit. in molendinis, & animalibus conducentibus fruges ad molendum, & dixi §. 8.

Limit. in affixis ædibus, vt puta portis, feneſtris, tegulis, & reliquis integrantibus domum, vt dixi. §. 9.

Limit. in fructibus feudi, vt dixi. §. 10.

Limit. in fructibus bonorum emphiteoticorum, vt dixi §. 11.

Limit. in ijs, quæ ſunt debita condemnato alimētorum cauſa, vt dixi *infra* §. 12.

Limit. in rebus condemnati a layco iudice, quæ reperiuntur in Eccleſia, vt dixi *infra* §. 13.

Limit. in rebus ſacris, vt dixi *infra* §. 14

Limit. in rebus ſanctis, & religioſis, vt dixi *infra* §. 15.

Limit in inſtrumentis artificis, vt d xi. §. 16.

Limit. contra non nominatum in ſententia, vt dixi ſupra *cap.* 2.

§. I.

SVMMARIVM.

Libri ſcholarium, capi non poſſunt. in exequutione rei iudicatæ. 1. *& quare* 4. 5. 6. *ampl.* 2. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *Limit.* 16. 17. 18. 19. 20. *Non obſeruatur in Vrbe.* 3

Gloſ. in l. exequutores, C. quæ res pign. oblig. poſſ. declaratur. 3.

Cap. locupletari de regul. iur. limitatur. 4.

Marſil. reprobatus. 2

Debitor ſi poſt ceſſionem bonorum acquiſiuit, capi illa poſſunt a creditore. 12

L. ſed licet, ff. de offic. præſid. declaratur. 5.

Prima itaque limitatio conſtitutæ regulæ erit, vt in caſu exequutionis ſententiæ latæ contra ſcholarem † non poſſint capi illius libri, vt firmauit *gloſ. in l. nepos procul. ver. bo dignitate, ff. de verb. ſignif.* quam ſequitur *Iaſ. in l.* 2. §. *mutui, ff. ſi cert. pet. num.* 8. *verſic. octauo, & in l. ſi non ſortem, §. ſi centum, ff. de cond. indeb. n.* 10. *circa med. verſ.* licet regulariter, *& in §. item ſeruiana, inſt. de action. nu.* 65 Rebuf. *de litt. oblig. art.* 2. *gloſ. vnic. nu.* 65. *& in tract. de priuil. ſcholar priuil.* 113. vbiq; quam plures idem firmantes refert *Ferret. de Gabel. n.* 533. *Marant. in prax. c. fin. n.* 46. *Horat. Lut. tractat. de priuil. ſtudēt. priuil.* 32. *Aſin. in prax. §.* 31. *c.* 2. *limit.* 36. qui vna cū Lutio, plures rationes refert *Bern. Scodob. in repet. auth. habita l. neſilius pro patr. in* §. *venient. & in eo. nu.* 23. *Bal in rub. C. qui bon. ced. poſ. Rebuf. d. art.* 2. *& gloſ vnic. n.* 95. *Parlad. rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin.* 5 *part.* §. 3. *n.* 18. *Benincaſ. tract. de paupertat. quæſt.* 8. *in contract. priuileg.* 4. *numer.* 10. *Aſin. in prax.* §. 31. *limit.* 36. & Madiolani generale eſt Statutum, vt libri non capiantur in exequutione rei iudicatæ. *c.* 253. *& ibi Carpan.*

2 Ampl. etiam ſi nihil aliud † ſcholaris haberet in bonis, vnde poſſet ſatisfacere ſuo creditori. *Rebuf. tract. de priuileg. ſcholar. priuileg.* 113. *verſ. Ampl.* vbi reprobato *Marſil.* aliud volente, auctoritate. *gloſ. in l. exequutores, C. quæ res pignor. obligat poſſunt,* & ne ſcholaris locupletetur eum aliena iactura, concludit dictum *gloſ.* non vrgere, quia loquitur in agricultoribus, quorū conditio non eſt par, nec tale habent priuilegium, & regulam *cap. locupletari* † *de regul. iur.* quia in ſcholaribus ſpes eſt, quod ſint futuri ſoluendo, & ſtudium non permittit ſtudentem viuere in paupertate, nec in æguſtaie mori. *§ final. auth. de hered. & Falcid.* adeo, quod cum perfectis ſtudijs, veriſimiliter fieri poſſit ſoluendo, creditor, ex mora ſcholaris, non afficitur damno conſiderabili. *l. ſi debitori. ff. de iudic.* exemplo moratoriæ præſcriptionis, & reſcripti, debitori datur, dilatio quoad ſoluendum, quinquennalis. *l. vniuerſa, C. de precib. Imper. offer. l. fin. C qui bonis ced. poſ.*

3 (line marker continues)

4

5 ac etiam, quia in ſcholari ſtudenti publica augetur vtilitas, quæ non comprehenditur ſub generali ſermone, vt late dixi *infra quæſt.* 54. *verſ. octauo,* creditoris ſui iura cōſeruantur, nec quod tempore differtur auffertur. *l. quoties, C. de precib. Imper. offered.* § *appellatur. inſt. de act. cap. ancillam* 32. *quæſt.* 2 *cap. nemo deſperandus. de pœnit. diſt.* 7. ablatiſque † libris ſcholari, non aliter, ac nauis ſine malo, vel clauo cogitur naufragari, vel in ſiccum detrudi. *Parlador. rerum quotidian. lib.* 2. *cap. fin par.* 5. §. 3. *num.* 21. *& ſeq. plurib. verſ. ſed opera erit.*

6

7 Poſt *Marſil. contra* † *Rebuf* idem voluerunt *Petr. Duen. regul.* 75. *relatus lib.* 4. *regul. iur.* §. *exequut. limit.* 5. ſequendo *Gomeſ. in* §. *item ſeruiana, inſt. de action. num.* 30. qui non de ſcholari, ſed de agricola loquitur, cuius conditio non eſt par, vt retuli ſupra, & ſequēdo *Marſil. Horat. Lutius tract. de priuileg. ſcholar priuileg.* 32. *in fin. & Aſin.* cum relatis ab illo, *in prax.* §. 31. *cap.* 2. *limit.* 36. *nu.* 3. *et* 4.

8 Ampl. quod ſi in exequutione † rei iudicatæ capti fuerint, detur ſcholari actio dupli, §. *illud in proœm. digeſt. Rebuf de priuileg. ſcholar priuileg.*

uileg. 113. *in princ. eam ex Alberic. de statut.*
9 *part.* 2. *quaest.* 96. afferens rationem, quia † libri recententur inter pretiosa, pro quibus tantum praestatur stipulatio duplae.

Ampl. etiam in alijs mobilibus deseruientibus scholari. *Petr. Pecch. de iure sistend. cap.* 5. *num.* 1.

10 Ampl. vt si casu aliquo † capi possint, sint scholari restituendi cum ipsius cautione, quod iusto pretio illos emet, *Rebuf. de litter. obligat. obligat. art.* 2. *glos. vnic. num.* 95. *& de priuileg. scholar. priuileg.* 113. *in princ.* testans ita fuisse iudicatum.

11 Ampl. in libris familiae scholarium, † quia eodem gaudent priuilegio, *auth. habita, C. ne filius pro patr. Io. de Plat. in l. medicos*, C. *de profes. & med. lib.* 10. *num.* 1. *in fin.*

12 Ampl. etiam si libri † empti fuerint a scholari, postquam cessit foro, nam quamuis debitor qui patrimonij fecit versuram, si quid acquirat, creditores experiri possint iura sua in acquisita. *§. fin. Instit. de action. l.* 1. *C. qui bonis ceden. possunt*, tamen ista facultas cessat in libris emptis post cessionem, vt *ex Bald. in rub. C. qui bon. ced. pos. Mantua in suo iur. enchiridio, cap.* 209. *vult. Horat. Lutius tract. de priuileg. scholar. priuileg.* 31. afferens ita fuisse iudicatum *Ias. in §. item seruiata, inst. de action. num.* 65. *Marant. in prax. §. fin. nu.* 48.

13 Ampl. etiam nec pro exequutione † sententiae latae in iudicio familiae heriscundae, seu haereditatis paternae, vel maternae diuidundae, *glos. in l. si filia eius, C. famil. hercis. Bald. in l. si donatione in fin. C. de collat. Dyn. & Bart. in l.* 1. *§. nec castrense, ff. de collat. honor. Cuman. cons.* 40. *num* 5. vbi de communi cum alijs cumulavit ab *Horat. Lutio tract. de priuileg. scholar. priuileg.* 27. vbi plures rationes refert, & am-
14 pliat † etiam si lauream doctoratus esset consequutus, vel libri integre non fuissent soluti, quod fratres debent contribuere, & siue scholaris, sit laycus, siue clericus, vel libri fuissent empti mortuo patre extantibus fratribus in communione omnium bonorum, vel libri non essent empti, sed destinata esset pecunia ad illos emendos, & siue filius sit emancipatus, siue non; nisi de contraria patris voluntate appareret, vel ille haereditatem patris renunciasset, idem repetit *Iacob. Bennius tract. de I. C. priuileg. par.* 3. *priuileg.* 88. *Salic. tamen in l. filiae eius, C. famil. hercis. num.* 13. *& seq. plurib.* distinctione conciliat tenentes in hac ampliatione contrarium.

15 Ampl. nec etiam pro pensione † domus *Ias. §. item seruiana. Inst. de action. nu.* 65. *& seq. & Angel. num.* 3. *Bennius loquens de libris doctoris in tract. de priuileg. iurisconf. priuileg.* 90. *num.* 2. *part.* 3. *Rebuf. de litter. oblig. artic.* 67. *glos.* 2. *num.* 18.

16 Limit. vbi sententia lata † esset occasione librorum, vt puta quia a non domino empti, vindicantur, nam lata sententia in iudicio rei vendicationis demandabitur exequutioni in libris, de quibus praecessit cognitio. *l. in a quo, et l. seq. ff. de rei vend.*

17 Limitat. in sententia lata † pro expensis funeris scholaris defuncti. *Rebuf. de priuileg. r* 13. *circa fin. vers. fallit. Bald. l. in restituenda, C. de petit. hered. num.* 2. addendo dari eorumdem librorum retentionem, quae est species exequutio nis sententiae de facto. *Marant. in prax. §. fin. num.* 47. *Ias. l. si non sortem, §. si centum, ff. de condit. indeb. in fin.* sequitur Bald. *in d. l. in restituenda.*

18 Limit. in sententia lata † causa expensarum, quae factae fuerint in infirmitate scholaris, *Bald. l. in restituenda*, *C. de petit. hered nu.* 2. quem sequitur *Ias. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condit. indeb. in fin. Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.* 113. *in fin. vers. fallit, & de litt. oblig. artic.* 67. *glos.* 2. *num.* 19.

19 Limit. in sententia lata contra † scholarem causa alimentorum sibi praestitorum. *Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.* 113. *in fin. & de litter. oblig. artic.* 67. *glos.* 2. *nu.* 19.

20 Limit. vbi sententia lata est contra scholarē, qui studijs non vacat, nam cum deficiat causa priuilegij, cessare debet omne priuilegium concessum scholari. *Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.* 1 13. *in fin. vers. fallit. Tiraquel. tractat. cessante caus. part.* 1. *num.* 213. *& seq.* vbi refert dissentientes, quos reprobat. *Afin. in prax. §.* 41. *cap.* 2. *limit.* 36. *num.* 6. qui refert omnes congestos *a Tiraquel.*

21 Limit. si libri capiantur in exequutione † sententiae latae in scholarem, postquam ille est mortuus. *Horat. Lutius tract. de priuileg. scholar. priuileg.* 32. *in fin.* eam afferens rationem, quia priuilegium istud, quod minime capi possint libri in causam iudicati, est personale, studij causa concessum, quare morte scolaris, cum sit extincta persona priuilegiata, & deficiat causa priuilegij, cessare etiam debet priuilegium.

§. II.

SVMMARIVM.

Libri Doctorum, non possunt capi in exequutione rei iudicatae. 1. *& quare.* 6. *& seq.* 9. *& seq.* 12. *&* 14. *Ampl.* 15. 16. 18. 21. 22. 23. *Limit.* 24. 25. 27.

Doctores non conueniuntur nisi in quantum facere possunt, & gaudent omnibus priuilegijs militum armatae militiae 2. *& quare.* 6. *& seq.*

Argumentum a minori, ad maius affirmatiue valet. 7. *ampl.* 8

Scire omnes desiderant nullusque est adiscendi finis, & meta, 9. *et quare.* 10. 11.

Scientia informat intellectum 11.

Intellectus sine scientia est instar materiae sine forma. 11

Scientiarum augmento & dignitate crescit, et cōseruatur vtilitas publica. 13.

L. Aduocati, C. de Aduocat. diuers. iud. exornatur. 16. 17

Medicinae ars est nobilissima, et laudatur. 19

Iurisconsultorum labores graues. 20

Pri-

Priuilegio non gaudet qui sua culpa, vel dolo factus est indignus priuilegio 26

1 QVæ dixi de libris scholarium, eadem sunt dicenda de † libris Doctorum, quos pariter non posse capi in exequutionem rei iudicatæ voluit *Iacob. Bennius tract. de iuris consult. priuileg. part. 3. priuileg. 90 nu. 1. Ripa in l. miles ff. de re iud. nu. 5. & seq.* concludendo
2 illos non conueniri nisi † in quantum facere possunt. *& num. 9.* concludit omnia priuilegia concessa militibus armatæ militiæ, extendi ad milites legalis militiæ, idem repetit. *Ias. ibidem num. 9. vers. in secunda part. Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. 5. par. §. 3. num. 22. & seq. qui late comprobat. Castagn. & ab illo relati de Benef. Deduct. quæst. 9. ampliat.* 1. *Battia de Inope debit. cap. 16. num.* 151. & quia aliud vidi passim
3 obseruari in Romana Curia † constitui referre, quæ suadeant æquitatem & iustitiam dicti priuilegij, & iniquitatem seu vetius abusum dictæ Curiæ à qua si quid boni in politico regimi-
4 ne orbis terrarum † habetur, id illi acceptum referre debemus, & tamē si quæ ibi fiunt nunc, spectem us, cogimur fateri redijsse Proculi I.C. tem-
5 pora, vt non † quod Romæ fit, sed quod fieri debet, sit spectandum. *l. sed licet ff. de offic. præsid. V ant. de nullit. ex defect. iurisdict. delegat. n. 19. in fin.*

6 Primo itaque suadetur iustitia † & æquitas dicti priuilegij, iure non expressi, sed interpretatione prudentum in Romanum orbem receptā, argumento sumpto † à minore, quod affirmatiue valet, & concludit ad maius. *l. fin. vbi Io. de plat* C. *qui ætat. lib. 10. cap. cum in cunctis vbi glos.* Abb. *& reliq. de elect. l. 3. C. de cond indebit. auth. multo magis C. de sacrosf. eccles.* præsertim
8 vt in casu nostro † vbi id quod est minus, continetur sub maiori, tamquam species. vel illius pars, & dicendum, si libri Scholaris, qui est in via ad doctoratum, non possunt capi in exequutione rei iudicatæ, multo minus possunt capi libri doctoris, *cap. cui licet. de regul. iur. Io. And. in capit. non debet aliquis numer. 6. & in cap. non licet num. 3. de regul. iur. in sext.* dum voluit si liceret creditori capere debitorem suum suspectum de fuga propria auctoritate, multo magis id erit licitum, si captura fiat ab eodem creditore de licentia iudicis, & si præstatur fides litteris inferiorum collatorum, fortius credendum litteris apostolicis tamquam emanatis à supremo collatore.

9 Secundo cumminata sit cuicumque † sciendi cupiditas, nullusque sit adiscendi finis, & meta *l. apud Iulianum l. de fideicom. libert.* quare *Bald. in proem feud col. 1. vers. Inter* affirmat, quod postquam publice fuisset ius ciuile, & Canonicum professus quadraginta septem annos, quod tamen non erubescebat quotidie aliquid discere, & tamquam famelicus micas de ore sapientum cadentes ruminare, nec audere dicere cum Apostolo. *ad Corint. cap. 13.* Cum essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus, quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruu-
10 li, & ratio est quia † omnia naturalia habent inclinationem ad propriam operationem, in qua etiam delectantur, vt aues ad volandum, canes ad custodiam, equi ad cursum, & propria hominis operatio est, velle scire, & intelligere. *Arist. 3. de anim. & 1. Ethic.* Cicer. 1. *offic. &*
11 *Quintilian. 1. inst orat.* scientiaq. informat † intellectum illius, non aliter ac anima informat corpus, intellectus sine scientia est instar materiæ, sine forma. *Abb. in cap. prudentia 22. de offic. deleg. col. 1. vers. supplicat.* Cumq. sine libris impossibile sit in litteris proficisci iuxta illud.

Haurit aquam cribro, qui vult discere, vel doctere sine libris.

12 Si concederemus † ob æs alienum Doctoris capi posse illius libros, impediretur certo illius viterior in scientijs profectus, animis hominum à natura inscius *l. penultim. in fine ff ad exhib.* qui potest esse maior, potius ex visu propriorum, quam aliorum librorum: nam facilius quis reminiscitur quæ legit in suis libris, quam si conquirat in alienis, vt considerat *Alex. conf. 69. lib. 4. num. 4.* quare in proprijs libris propter additiones, & alia adiuuantia memoriam hominis, quæ labilis est. *l. Peregrin. ff. de acquir. possess. Boer. decis. 155. nu. 23. Papiens. in præfat. suæ prax. vbi addentes. verb. obliuio* cadit cosideratio singularis interesse. *glos. in cap. 1. § fin. verb. Docuerit de elect. in sext. l. fin. vers. nam illa, ff. ad exhib.*

13 Propterea cum augumento † & dignitate scientiarum, publica conseruetur, & crescat vtilitas. *teste Arist. 6. politic.* dum inquit. *Humana natura est multipliciter ancilla, multis angustijs oppressa, ideo inuenta est ars, siue scientia, vt suppleat defectum naturæ. D Hieronym. in prolog. Biblia* comparat naturale ingenium molli cera, quæ indiget artifice informante. *& Cicer. Tuscul. lib. 1.* dicebat *sicut ager quantumuis fertilis absq. cultura fructus ferre nō potest ita animus sine doctrina & disciplina, nam vt ille intrat corpus, est tamquam tabula rasa omnium rerum nescius, perfectibilis tamen præsidio scientiarum que sine libris comparari non possunt*, Ideo ne tam doctoris, quam auditoris impediatur animi perfectio, aufferri non debent à doctore libri, quia per indirectum impeditur animorum perfectio, in qua stat totius ciuitatis publica vtilitas, decus, & splendor. *auth. Habita C. ne filius pro patre cap. cum ex eo §. 1. de elect. in sext. cap. fin. de magistr. l. prouidendum.* C. *de postuland.* quibus concordat illud *Daniel. cap. 12. qui docti fuerint fulgebūt quasi splendor firmamenti & qui ad iustitiam erudiunt multos, sunt quasi stella in perpetuas æternitates.*

14 Tertio arguendo a simili quia † si vt infra dicam, in exequutione rei iudicatæ minime capi possunt militum arma, rusticorum boues, aratra, rastra, & cætera ad agricolationem necessaria, eadem ratione, & quia Doctores gaudēt priuilegio militum, *glos. in l. miles, ff. de re Iud. vbi Bart. & reliqui Euerard. in Topic. cap. 1 milit. armat. milit. num. 1. Iac. Bonni de priuileg. I.C. priuileg. 38. part. 2.* non sunt capiendi, vel auffe-

aufferendi doctoris libri, quoad illo impotente ad soluendum non sua culpa, fine dignitate scien riarum, quibus orbis terrarum illuminatur, regitur, & conseruatur, vendeatur sub hasta inter cæteras debitorum quisquilias, cum compendio custodis quoad difficiliores fiant debitores ad soluẽdam, data eidem custodi prælatione in prætio pignorum, quæ vendantur pro taxatis honorarijs, quæ cum alijs prius factis expensis forte excedunt decimam, quod summopere dolendum est, non aduerti, nec curari, cum hisce commentis inopis debitoris maior fiat, & ereſcat inopia, vbi omnia pia iura exclamear afflictionem non addendam afflicto, ciuium patrimonia conseruanda, fine publico bono non minuenda, principis multum interesse subditos habere locupletes, fintque subditorum diuitiæ reipub. nerui & dominantium firma castra, *l.2.C. de omn. agro desert. lib.11. Natta cons.506.num.13.* & tyrannorum esse, paupertate subiectorum, sibi velle firmare dominandi vincula.

15 Amplia præsertim in libris † doctoris Theologiæ, vel vtriusque iuris, & artium medicinæ, nam cum ex codicibus in quibus tractatur de Deo, Angelis, & Sanctis suis, per speculum, & ænigma ducamur in cognitionem eorum, quæ supra nos sunt, a facie ad faciẽ, fine hæsitatione cogniturі, vbi soluti lege naturæ, si non de cōdigno, saltem diuina largitate ad eas ducemur sedes, in quorum maiestatis enarratione mortalium mutescit lingua, omnes caecutiantur intelligentiæ, deficiant omnes similitudines, & parabolæ. *Bald. loquens de breuiario non auferēdo clerico in Rub.C.qui bon.ced. possunt.*

Secundi autẽ fint instrumenta iuxta rescriptũ
16 Leonis, & Arthenij, *in l.aduocati C.de ad diuers. iudic.* quibus ambigua causarum facta dirimuntur, non defensa, & lapsa, eriguntur, fatigata reparantur, & Doctores iuris Canonici, vel ciuilis, non minus prouident humano generi, quam si prælijs, atque vulneribus patriam parẽtes que seruarent. Nec enim pro Rom. Imperio militant illi tantum, qui gladijs, clipeis, & thoracibus, nituntur, sed etiam aduocati, causarumq; patroni, qui laborantibus spiritum addunt, vitam cum posteris defendunt munimine suæ vocis publice declamando, vel calamo, & scriptura requisiti veritatem enunciando, vt late prosequuti sunt. *Guid.pap decis.388.num.2. & seq. addentes ad Mathesil singul. 59. num. 4. & seq. Demauder. in suis locis parium, §. aduocatus & miles,* dubitando † an idem rescriptum emanauerit re vera à præfatis Imperatoribus, vel potius fuerit commentum I.C. concludit illud esse verissimum, & rationi æquitatique consentaneum. *Tiraquel. de Nobilit. c. 29. Bartolom. Arigola in suo tract. de Aduocat. cap.4.* qui plura refert circa nobilitatem, vtilitatem, & necessitatem aduocati, & causidici.

18 Tertij autem libri quibus tractatur † de sanitate tuenda, & digniore opere a summo rerum opifice conseruando, tanto minus sunt pro ære alieno, medico auferendi, in causam iudicati, a lictore, vel horrido præcone, quia maior vrger ratio, vt penes illum ad commune bonum ciuium quæ sanitatem tuendam, & augendam, remaneat, licet singularis personæ ex vniuersitate lædantur iura, quæ integra seruari in publica causa, fieri non potest, vt late dixi *de Laudemio lib.4. quæst.6. vers. verum quia.* Accedit
19 dignitas artis medicæ † quæ est omnium doctrinarum nobilissima, aut certè nulli alteri secunda, siue consideres illius initia, siue subiectum in quod illa versatur, siue finem, in quem illa colimet, siue etiam intueraris qui illam fint professi, cum & summus rerum opifex Deus, necessitate naturæ medicum, & medicinæ artem in terrarum orbem inuexerit, & se ipsum quandoque medicum nuncupauerit, vt legi. ur *Ecclesiast. cap.56.* Honora medicum propter necessitatem, à Deo est omnis medella. Disciplina medici exaltabit caput illius. Altissimus creauit de terra medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam. Fili in infirmitate tua da locum medico, etenim illum dominus creauit, & non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria; & Deus ipse, tam sub persona patris, quam filij, se medicum nuncupauit, inquiens 15. *exod. in fin. iuxta interpret. septuag.* Omnes languores, quos posui in Ægypto, non penam eos superte, quia ego Dominus medicus tuus, & *Math. cap.9. Marc. cap.2.* Non opus est medico bene valentibus, & artem medicam exercuerunt Angeli. *Thob cap.6.* plura medicamentorum genera a Sanctis Patribus, vel Prophetis inuentatoribus denominantur, vt de antidoto Esdræ tradit Nicolaus in suo Antido ario, & de medicamento Esdræ meminit, *Aeginet. lib. 3. c. 32.* Apostoli medicinam exercuerunt, *teste D. Gregor. Homil.4.* dum ad Timotheum scribens, illum admonuit, ne biberet aquam, sed modico vteretur vino, propter stomachum, & frequentes infirmitates, & multi Sum. Pont. Imperatores, & Reges, artem Medicam optime caluerunt, & ante Imperium, Regnum, & Pontificatum, exercuerunt, & in Imperio, Regno, & Pontificatu salubria remedia egentibus ministrarunt, & ignorantes docuerunt, vt late refert *Tiraquel. tract. de Nobilit. cap. 31. num. 106. & seq.* & hisce medicinæ encomijs quandoq. animos addidi Bartolomæo Nepoti meo ex Germano, vt ea quæ posset diligentia inchoatum medicæ artis studium perficiat, postquam à natura non fuit ea compactus corporis habitudine vt esset aptus † ad ferendos diurnos nocturnosque labores. I.C. quos *Iacob. Menoch.* præceptor meus, quandoque non Herculeos, sed Bajuliuos nuncupabat, & ideo libros pandectarum signari nota duplici *ff.* quasi in illis euoluendis sit opus, vt ille dicebat, *fatica da facchino.*

21 Ampl. nec etiam pro pensione† domus, *Angel. Aretin. in §. item seruiana. Inst. de action. num.3. Iacob. Bennius tract. de iurisconf. priuileg. cap.90. num.2. part.3. Rebuf. de litter. obligat. artic.67. glos.2. num.18.*

22 Ampl. nec etiam pro exequutione † sententiæ late in iudicio familiæ hercifcendæ, *Bart. l. 1. §. nec castrense ff. de collat. bonor.* cum alijs cumulatis *à Iacob. Benn. tract. de priuileg. I. C. priuileg. 88. nu.1. par. 3.* concludens libros da

tos

tos a patre filio, nec expẽsas factas causa studij, vel pecuniam destinatam pro emendis libris, nõ conferri, nec in legirimam impuiari.

23 Ampl. in omnibus casibus, † quibus mox dixi non posse capi in exequutione libros scholariũ, & eisdem casibus limitari possunt in doctore, a pari in hoc procedendo de scholari ad doctorem,

23 Ampl. etiam si non extent alia bona. *glos. l. nepos, ff. de verb. signif. l. aduocati, C. de aduocat. diuers. iud.* per quæ iura ita censuit *Parlador rerum quotid. cap. fin. 5. part. §. 3. de pignor. in caus. num. 21. et seq.*

24 Limit. vbi mortuo Doctore † fit exequutio in libris ab illo relictis, *Iacob. Benn. tract. de priuileg. scholar. priuileg. 90. in fin. part. 3.* addendo dari eodem casu librorum retentionem, & idem dixi supra de scholasticorum libris.

25 Limit. vbi doctor, fuit remotus † sua culpa a munere patrocinandi, vel ius interpretandi. *l. stipendia, C. de exequt. rei iudic.* per quem textum ita firmat *Iacob. Bennius tract. de priuileg. Iuriscons. priuileg. 90. num. 3. vers. quod tamen intelligendum par. 3.* & cõprobatur hæc limitatio, quia ex culpa sua, nemo sẽtire debet cõmodum, & paupertatis, & quoduis aliud priuilegium cessat in eo, qui sua culpa, vel dolo pro-
26 prio factus † est pauper, vt de marito, & alijs gaudentibus beneficio ne teneantur vltra quam facere possint, tradunt *Felin. cap. qua in ecclesiarum, de Constit. num. 67. Tiraquell. l. si vmquam, §. bona num. 5. C. de reuocand. donat. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 16. num. 9.* & de Aduocato facto paupere suo dolo, quod non gaudeat priuilegio deducto, ne ageat. *Franc. Curtius quæst. 19.*

27 Limit. in doctore qui non † publicè profitetur, nec requisitus de iure respondet, seu officium aduocationis non exercet, sed solo nomine doctor est, *Matt. Brun. tract. de cession. bonorum, quæst. 14. num. 10. quart. quæst. princ. & quæst. 11. euid. quæst. 4. num. 5.* & dixi *infra §. 31. limit. final.*

Vide quæ dixi de exequutione reali prohibita in personam Doctoris, *supra cap. 11. §. 9.*

---

§. III.

SVMMARIVM.

Arma et omnia militia instrumenta capi, non possunt in exequutione rei iudicatæ. 1. *& quare.* 2. *Ampl.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 18. 19. 20. 22. *Limit.* 23. 24. 25. 26.

Milites, an gaudeant beneficio, ne conueniantur vltra quam facere possint. 11. *an possint renunciare huic beneficio, etiam cum iuramento.* 16

Exceptio hostica, quæ sit, et quando competat. 20. 21.

1 TErtio exequutio sententiæ minime fieri potest † in armis equo, & alijs militaribus instrumentis militum, *Ias. §. item seruiana. inst. de action. num. 65. & seq. Asin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 34. Bald. sing. 130.*
2 *Marc. Mantua regul. 96. num. 3.* eam addens
rationem, quia † arma sunt instrumẽta militum.
Petr. Duon. regul. 75. limit. 3. Costa de remed.
43. num. 4. circa med. Rebuf. de litter. obligat.
3 *art. 2. glos. vnic. num. 94.*

Ampl. etiam pro debitis † contractis extra castra. *Ripa* & ab illo relati *in l. miles, ff. de re iud. num. 3. vers. contrarium opin. & Ias. ibid. num. 8.* ambo reprobantes, qui tenent contrarium. *Asinius in praxi §. 31. cap. 2. ampliat. 19. num. 4.* addendo communiter reprobari *glos.* volentem tale priuilegium restringi ad debita contracta in castris. *Caccialup. de debit. suspect. de fuga. §. quinto, num. 12.*

4 Ampl. etiam si miles fuerit † emeritus. *Ripa in l. miles, ff. de re iud. num. 3. circa med.* & ratio esse potest, quia cum tale priuilegium sit cõcessum in præmium, & decus militiæ, viget ratio concessionis illius in milite emerito, qui consequutus fuit in præmium laborum vacationem militiæ, imo istos milites, digniores esse tali priuilegio, ex continuata militia, vel ob egregium facinus, iuxta illud *Cæsar. in commentar. milites post bella præmia petiere.*

5 Ampl. vt non differat, † an sit miles equestris, vel pedestris, terrestris, vel naualis. *Ripa in l. miles, ff. de re iud. num. 6. Ioan. Castagn. tract. de benefic. deduct. quæst. 8. num. 15. & 17. 49.*

7 Ampl. etiam in militibus † legalis militiæ, quorum libri, & bellica instrumenta legalia militiæ, capi non possunt. *Ias. in l. miles, ff. de re iudic. num. 9. vers. in secunda parte, & Ripa num. 5. & seq. & nu. 9.* & dixi *supra §. 1. Asin. in prax. §. 31. cap. 2. ampl. 19.*

7 Ampl. etiam in militibus nostri temporis † in quibus creandis, licet non obseruentur antiquæ solemnitates recensitę a *glos. in l. penult. et ibid. Alber. ff. ex quib. caus. maior, §. fin. auth. de mãdat. princ.* gaudent tamen priuilegio militum. *Cyn. in l. 1. C. de iur. et fact. ignor. nu. 10.* vbi ad partes examinata quæstione residet in ista opin. *Bald. in l. 1. C. qui bonis cedere pos. Auffrer. ad Capel. Tholos. decis. 141. num. 2. Iacob. Bennius de priuileg. I. C. part. 3. priuileg. 38. nu. 3. Ias. in l. si miles, ff. de re iud. num. 10. Castagna tract. de benef. deduct. quæst. 8. num. 7 et 24. ampliando num. 10.* quamuis sint stipendiati, licet deinde, *num. 29.* subdat illos impropriè dici milites.

Contrarium volunt relati a *Castagna tract. de benefic. deduct. quæst. 8. num. 21. et seq.* Mant. *de coniectur. vltim. vol. lib. 6. tit. 1. numer. 12.* concordat distinguendo.

Ampl. etiam in eo, qui est in continuo ar-
8 morum † exercitio *Rom. cons. 43. ad primum*
num. 5. & nouissime probat *Castagn. de benefic. deduct. quæst. 8. num. 16. Caccialup. tract. de debit. suspect. §. 5. num. 12.*

9 Ampl. præsertim in militibus religionis † S. Ioannis Ierosolimitani, & similium, nam cũ nullus admittatur ad illam, nisi probata nobilitate natalium, gladio accingantur, voueãt paupertatem,

tem, castitatem, & obedientiam, negociari prohibentur, signo Crucis exornantus gaudent illi omnibus priuilegijs militum. *Iacob. Bennius. tract. de pr. uileg. part. 2. priuileg. 38. in fin. Io. Castagn. tract. de benef.* Deduct. *quaest.* 8. *nu.* 18. *et* 19. *Mantic. de coniect. vltim. volunt lib.* 6 *titul.* 1. *num.* 33. *Trentacinq. var. resol. lib.* 2 *de exception. resolut.* 1. *num.* 49.

10 Ampl. etiam in milibus † coelestis militiae, a quibus non debent auferri pro aere alieno arma quibus Deo militant. *Ias. §. item seruiano. inst. de action. num.* 66, *in princ.* concludens militibus non aufferenda arma, nec clerico Breuiarium. Sed an illi gaudeant † beneficio, ne

11 teneantur vltra quam facere possint videndi, *Ripa in l. miles, ff. de re iud. nu.* 7. *et* 9. *Ias. n.* 11. & nouissime *Ioan. Castagn. tract. de benefic. deduct. quaest.* 10. *Ripa l. miles, ff. de re iud. num.* 7. vbi refert dissentientes, & concordat. *Rebuf. de litter. oblig. artic.* 67. *glos.* 2. *nu.* 16. qui loquitur de Breuiario, Missali, Diurno.

12 Ampl. praesertim † pro aere alieno contracto in militia, vel occasione militiae. *Castagn. tract. de benefic. deduct. quaest.* 8. *nu.* 1.

13 Ampl. etiam in militibus † destinatis ad custodiam arcium Regni, & Prouinciae. *Galiaul. in l. centurio, ff. de vulg. num.* 3. *in fin. Sal. in l.* 1. *ff. de iur. et fact. ignor. nu.* 8. *vers. vt potius consideretur Petr.* Bald. *tract. de re milit. par.* 7. *tit.* 3. *num.* 37. *Farinac. consil.* 95. *num.* 2. *Ioan. Franc. Castil. decis.* 105. *num.* 35. quos omnes refert. *Io. Castag. tract. de benefic. deduct. qu.* 8. *num.* 12. & 47. & idem dicendum censeo de

14 † militibus, qui sunt circa Principis personam aduersus manomatcas, qui licet quandoque sint, vltra quam par est, diligentiores, & nullam faciantes differentiam personarum, accedere volentium in faciem Principis, saepe aliquos inique repellant, cum tamen thorus Caesaris carere debeat omni suspicione, quidquid illi faciant, exequendo munus suum, est verbo, & facto impunitum, & potius laudatum, & vidi laqueo suspendi, non infimae conditionis virum, qui credens fuisse male tractatum à milite quia bacillo repulsus ne accederet ad Principem illū publice, percusserat fuste, *Trentacinq. var. resolut. lib.* 2. *de exception. cap.* 1. *nu.* 49

15 Ampl. vt neque capi possint † etiam si illa specialiter obligasset, vel cum iuramento renūciasset beneficio, ne arma capi possint in causa iudicati argumento eorum quae dicuntur de beneficio ne egeat *l. miles, ff. de re iud. vbi Ias. &*

16 *Ripa, num.* 1. cum miles † non posset renunciare etiam cum iuramento. *Io. Castagn. tract. de benefic. deduct. q.* 8. *num.* 51. 53. *licet nn.* 54. referat qui dissentiant, *et num.* 56. declarando id procedere in bonis tantum, firmat hanc a me excogitatam extensionem.

17 Ampl. nec etiam in subsidium. † *Parlador. rerum quotidian. lib.* 2. *cap fin. part.* 5. *§.* 3. *n.* 21. *cum prius nu.* 19. idem dixisset de instrumentis artis cuiusuis artificis.

18 Ampl. etiam pro debitis † fiscalibus. *Petr. Duen. regul.* 75. *limit* 3. *in fin.*

19 Ampl. nec etiam pro † pensione domus, *Rebuf. de litter. oblig. art.* 67. *glos. num.* 18

20 Ampl. praesertim si miles monitus, † vt vadat in praelium, vel sumat arma, pro defensione regni, vel regis, nam opposita exceptione hostica, idest quod in hostes sit profecturus, neque etiam citari potest, ad soluendum, & nec rursus, eadem exceptione, habet dilationem, ne interim conueniatur, vt ex lege longobarda, late probat *Afflict. ad constit Regni cap. de ex-*

21 *cept. hostica, num.* 1. *et seq.* † vbi late agit de ista exceptione, quando competat militi, tam in causa ciuili, quam criminali, & an etiam illa gaudeant artifices, & reliqui sequentes castra militum, & exercitum proficiscentē in hostes, vel hostium propugnacula, & Vrbes obsidentem.

22 Ampl. etiam si occultasset bona, † quae illi ad alimoniam suam, & familiae erant necessaria, & sine quibus cum dedecore cogebatur mendicare, nam nec ratione fraudis potest carcerari. *Caneer. var. resolut. de sentent. et earum exig. num.* 516. *et seq. late agit.*

23 Limit. in armis militum, † qui vere non sunt milites, quales sunt plures nostrae aetatis, qui per vitos, & plateas auro, vel argento bene compti, ambulant, nunquam fuerunt in castris, gaudentque salutari a praetereuntibus singulari praerogatiua reuerentiae, nam cùm isti minime milites sint, & nūcupari possint, lat est, quod relato priuilegio salutationis gaudeant, vt concludit *Cynn. in l.* 1. *C. de iur. & fact. ign. num.* 10. *in fin.*

24 Limit. in milite † qui mercaturam, vel alienam negocia, & similia alia exercet. *Cyn. in l.* 1. *C. de iur. & fact. ignor. num.* 10. *circa fin.*

25 Limit. in armis † militum, quos auratos vocant, seu qui non ad militiam, sed ad dignitatem, vel nobilitatem, vel pecunia mediante creantur. *Ias. in l. miles, ff. de re iud num.* 4. qui perperam refert *Bart. in l. miles, C. de quaestion.* negasse militem auratum non posse torqueri, quia *Bart.* simpliciter concludit militem non posse torqueri. *Mantic. de coniect. vltim. volunt libr.* 6. *titul.* 1. *num.* 33. *vers. sed & nu.* 35. *& seq.* plura in huius generis milites nomine tenus congerit. *Asin. in prax.* 31. *cap.* 2. *ampl.* 10. *num.* 3.

26 Limit. in milite † ignominiose dimisso a militia. *Ias. l. miles ff. de re iudic. num.* 9. *& Ripa num.* 4

§. IV.

SVMMARIVM.

Stipendia militum non possunt capi in exequutione rei iudicata. 1. *Ampli* 3. 4. 5. 6. 7. *Limit.* 8. 9. *Sublimita.* 10

1 QVarto exequutio sententiae minime fieri potest, in stipendijs † militum. *l. stipendia, C. de exequut. rei iud. Specul. de exequut. sentent. §.* 4. *num.* 16. *in fin.* addentes ad

ad *Mathesil. sing.* 61. *num.* 4. *Ancar. conf.* 578. *factum Milanens. decis.* 1. *part.* 1. *nu.* 41. *Alex. in l. miles, ff. de re iud. n.* 2. *Ripa in l. obligatione, ff. de pignor. nu.* 43. & 45. *Asin. in prax. §.* 31. *cap.* 2. *limit.* 35. Petr. *Duen. regul.* 75. *exequutio limit.* 4. *Marant. in prax. cap. final. num.* 45. *Costa de remed. subsidiar cap.* 43. *num.* 4. *circa med. Castagn. de benef. deduct. quaest.* 8. *nu.* 41. *Magon. decis. Lucens.* 24. *num.* 7. *Ias. in l. commodissime, ff. de re iud. num.* 1. *Gutierz de iuram. par.* 1. *c.* 17. *nu.* 8. *Castagna tract. de benef. deduct. q.* 9. *nu.* 24. *Surd. de aliment. titul.* 1. *quaest.* 78. *num.* 17.

Contrarium tamen seruari in Regno Siciliae † & ita iudicasse refert, *Castagn. de benef. deduct. quaest.* 8. *num.* 43. addendo concedi sequestrum super stipendijs militis, & adueniente die solutionis, dimidium solui militi, & reliquum creditori.

3 Ampl. quando subtractis † militi stipendijs, penitus ille amoueretur a militia. *Menoc. de arbitr. iud. casu* 378. *agricultura, num.* 11.

4 Ampl. praeterum in stipendijs, quae data † sũt militi in praemium egregij facinoris. *Angel. in l. commodis, ff. de re iud.* vbi *Alex. num.* 1.

5 Ampl. etiam in stipendijs militum coelestis † militiae, vt dixi *§. sequenti*.

6 Ampl. vt neque † sequestrari possint. *Ripa l. obligatione, ff. de pignor. num.* 43. & 45. qui loquitur de stipendijs militum, doctorum, & clericorum. *Guid. Foian. tract. de sequestr. p.* 2. *regul.* 5. & 10. *Castagn. de benef. deduct. quaest.* 9. *num.* 42. *Iac. Benn. de priuil. I. C. cap.* 3.

7 Ampl. etiam in stipendijs militum † togatae militiae. *Abb. in cap. peruenit, de fideiuss. num.* 11. & *in cap. eum omnes de testam. Bolognet. in auth. habita, C. ne fil. pro patr. num.* 3. *Marant. in prax. cap. fin. num.* 45. *Ripa l. obligatione, ff. de pignor. num.* 43. concludens, si miles, vel doctor non habeat, vnde viuat, nec sequestrare, nec exequi posse iudicata in eorum stipendijs, tam pro meritis, quam promouendis, et si habet vnde viuat posse exequi in promeritis. *Iac. Benn. de priuil. I. C. priuileg.* 3. *Benincas. de paupertat. quaest.* 8. *priuileg.* 4. *num.* 11. *Iac. Benn. de priuil. I. C. priuil.* 3.

Ampl. etiam in stipendio, seu mercede cuiuscumque mercenarij, quae satis sit tantum pro alimentis debitoris. *Aegidius l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. part.* 2. *cap.* 13. *clausul.* 7. *num.* 8.

8 Limit. vbi magna † cum difficultate alijs in bonis nequit poteft exequutio, contra condemnatum militem. *Ias. in l. commodis, ff. de re iudic. num.* 5. exemplum referens, si multum distant a loco iudicij, bona alia, quae capi possunt.

9 Limit. in subsidium, † seu deficientibus alijs bonis. *l. stipendia, C. de exequut. rei iud. l. commodis, ff. de re iud.* vbi *Alex. num.* 1. *Specul. de exequut. sentent. §.* 3. *num.* 19. *in fin. Euerard. in suis locis legal. cap. a milit. armat. militia, num.* 7. *Costa de subsidiar. remed. cap.* 43. *nu.* 4. *Castagn. de benef. deduct. quaest.* 8. *num.* 43. & *seq.* asserens ita iudicasse, cum temperamento, vt dimidium stipendij daretur militi, & reliquum creditori. *Asinius in prax. capit.* 2. *§.* 31. *limit.* 45. *in fin. Magon. decis. lucens.* 24. *num.* 7. *Baetia de inope debit. cap.* 17. *num.* 18.

10 Sublimita si miles, non † habet vnde viuat, quam ex stipendijs militiae, nam tum in illis fieri, non potest exequutio, siue sint promerita, siue promerenda. *Ripa il. obligatione, ff. de pignor. num.* 43. *in fin.* vbi reprobat dissentientes, sequitur *Iac. Bennius tract. de priuil. I C. priuileg.* 3. *nu.* 1.

§. V.

SVMMARIVM.

Fructus beneficiorum capi possint in exequutione rei iudicatae 1. 3. & *quare*. 4. *Contrarium*. 5. & *quare* 6. *ampl.* 7. 8. 10. 11. 18. 19. *Limit.* 12. 13. 15. 16. 17. *sublimita.* 22. 23.

Fructus beneficiorum sunt instar mercedis clerici. 2

De Altari viuere debet, qui altari seruit. 2

Fructus feudi, emphiteusis, bonorum fidei commissi, & similium alienari possunt ad non longum tempus sine consensu directi. 4

Clerici vestes iniuriose lacerans est excommunicatus. 9. *quando dicantur viuere clericaliter*. 14. *qualiter sint domini fructuum beneficiorum*. 20. *quando dicatur contraxisse ae alienũ ecclesiae causa*. 21. *quando excommunicari ob aes alienum*. 25

Sententia lata contra clericum a iudice layco, vbi ille est competens exequutioni mittitur a iudi- layco. 24

Esto, quod clericus, & quaeuis alia persona ecclesiastica fuerit, in actione personali, in eum mota, cõdemnatus ab ecclesiastico suo iudice. *cap.* 3. 11. *quaest.* 2. *l. cum clericis, C. de sacros. S. Eccles.* vel etiam a layco in casu conuentionis, vel reconuentionis, vt retuli *in meis collectaneis ad d. cap.* 3.

1 An in execuutione rei iudicatae † capi possint fructus beneficiorum clerici condemnati, qui sunt instar mercedis, seu stipendij laboris, quem ille praestat Ecclesiae, iuxta commune axioma,
2 vt qui altari seruit de † altari viuere debet. *cap. ex his* 12. *quaest.* 1. *cap. eum secundum de praeb. Inn. in cap. Episcopus, eod. titul. cum alijs congestis a Surd. cons.* 254. *num.* 1.

3 Affirmatiuam, † tenet. *Specul. de exequution. sentent. §.* 3. *num.* 16. *vers. quid* concludens *per l. commodis, ff. de re iud. l. spem. C. quae res pign. oblig. pos. cap.* 2. *de fideius.* si debitor condemnatus habeat tantum praebendam, illam in exequutione rei iudicatae capi posse. Nec *Specul.* opinio caret ratione, nam quamuis feudum,
3 vel emphiteusis, fideicommissi bona † decima & similia, non possint vendi absque consensu directi domini, & fideicommissariorum, fructus tamen illorum ad tempus non longum alienari possunt, in causam iudicati, vt pluribus probat *Tiraquel. de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 7. *nu.* 47.

*nu.*47. 48.51. vbi *num.*50. loquitur de fructibus præbendæ; modo reseruetur clerico quantitas qua viuere possit.

5 Negatiuam amplexus † est. Bald.*in l.spem. C.quæ res obl.g. pos.in pric.* asserens id dici a *glos.* ibidem quam tamen non habeo in meo codice. *Bart. & Alex.in l. commodis,ff.de re iudic. in princ. & Ias.num.*2.*Ripa in l.obligatione,ff. de pignor.num.* 45. *in princ. & in l.*

6 *miles,ff.de re iudic. num.*8.† eam afferens rationem, ne aliter quærendo victum, distrahatur cleribus ab oratione in Deum, vt à cruciatibus nostris auertat iram suam, non autem, vt dixerat idem *Ripa.* ibidem *num.*7. certando cum Venere, & Bacco, potius illam aducet, & accessat idem dixere *Parlador.rerum quotid. libr.*2. *cap.fin.part.*5.§.3.*num.*19.*Rebuf.in comment. de litter.oblig. art.*2.*glos.vnic. num.*108. *Gutierz. de iurament. par.*1.*cap.*17.*num.*8.*in fin.* addentes ad *Matesil.singul.*61.*num.*4.

7 Ampl. idē dicendum de † fructibus patrimonij, ad cuius titulum iuxta *Concil.Trid.sess.* 21. *de reformat.cap.*2.§.*patrimonium*, fuit clericus ordinatus. *Ripa in l. miles, ff. de re iudic. num.*8.

8 Ampl. præsertim de consuetudine Franciæ. *Rebuf. in commentar. cap.de litteris obligaior. artic.* 2. *glos. vnica, num.* 106. *vsque in fin.* concludens ex priuilegio Philippi pulchri Franciæ Regis in exequutione rei iudicatæ capi non posse mobilia, nec se mouentia clericorum, veluti

9 inueste, quas † malitiose lacerans est excommunicatus, equum quo illi vtuntur ad iter faciendum, gregem locatum ad stercorandum, & siue mobilia, vel se mouentia sint penes clericū, siue aliam personam etiam laycam.

10 Ampl. etiam si clericus † fuit condemnatus pro alimentis alicur præstandis. *Rebuf.in comment.cap.de litter. obligat. artic.*2.*glos. vnic. num.* 113. eam afferens rationem, quia alimenta non sunt auferenda clerico, nec copetiendū vnum altare si discoperiatur alterum.

11 Ampl. præsertim si agatur † de exequutione sententiæ latæ super expensis litis. *Rebuf. in comment.cap.de litter.obligat. art.*2.*glos.vnic. num.*114.

12 Limit. vbi clericus fuit † condemnatus occasione æris alieni conflati pro Ecclesiæ vtilitate, vel necessitate, nam tunc capi possunt etiam bona Ecclesiæ. *Ias.l.commodissime, ff. de re iudic. num,*2. *circa med. Ripa l.obligatione, ff. de pignor. num.* 45. *&* 46. vbi etiam declarat quādo debitum dicatur factum pro necessitate ecclesiæ.

13 Limit. in clerico, qui non viueret † clericaliter, vel mercaturam exerceret, vel alias non gauderet priuilegijs clerico concessis.*cap quamquam de censib. in sext.Rebuf.de litter. obligat. artic.*2.*glos. vnic. num.* 119. *&* 129. addendo

14 † clericum viuere clericaliter, qui agit, quæ decent clericum, non autem laycum. *Iac. Scultes, quæst.*47. *num.*34.

15 Limit. vbi ageretur † de solutione pensionis domus. *Rebuf. in comment. de litter. obligat. artic.*2.*glos. vnica.num.*122.

16 Limit. in fructibus quo viuens † collegerat, & moriens non consumpserat .*cap. præsenti, vers.quæ solutis de offic. ordin. in sext.* per quē textum ita firmat *Scultes.quæst.*47.*num.*21.

17 Limit. in subsidium † *Specul.de exequution. sentent.* §.3.*nu.*16. *Bart. & Alex.in l. commodis, ff.de re iud.num.*2. *Costa de remedijs subsidiar. cap.*43.*nu.*4. relati a Iacob. *Scultes q.*47. *num.*1. *Ias. in l. commodissime, ff. de re iudic. nu.*2. *Boetia de inope debit. cap.*17. *nu.*19.*Gail. obseruat.* 117.*quæsitum lib.*1.*num.*7. *&* 9.declarādo modo reliquatur quantitas vnde se alat, & repetit *Surd.de aliment.titul.*1. *quæstion.*78. *nu.*20.*&* 21. *cum Gras.de effect.cleric.effect.*7. *num.*67. *& seq.* addendo qualiter taxentur ista alimenta.

18 Contrarium† volunt *Rebuf.in comment.cap. de litter oblig. artic.*2. *glos.vnic.num.*108. ea motus ratione, ne clericus fame pereat, & nudus belluarum more incedat, addendo in casu

19 quo illius bona capi possunt † reseruanda est quantitas, quæ sit satis ad illum alendum, ante *Rebuf.*idem dixisse *Aracid. in cap.statutum.* §. *assessorem de rescript.in sext.* refert *Rebuf.in l.obligatione, ff.de pignor. num.*45. & licet *Archid.* non dicat fructus præbendarum non posse capi in exequutione rei iudicatæ in subsidium pro ære alieno clerici, ex ijs tamen, quæ idem *Archid.* ratiocinatur circa facultatem datam clerico, a iure, circa fructus beneficiorum, probatur expresse, quæ Ripa voluit ab illo dicta fuisse,

20 tacite. Nam cum ille vellet clericum † esse communem fructum beneficiorum, quoad fidelem, & debitam de iure dispensationem sibi, aut suis, & reliquum dare pauperibus, & impendere in necessarijs ecclesiæ fabricæ si post alimenta sua, & suorum, reliquum fit erogandum in pauperes, & reparatione, seu fabrica Ecclesiæ, sequitur necessario, dictum residuū, tanquam res aliena capi non posse.

Contrarietatem hanc cæteris clarius sustulit. *Ripa in d.l.obligatione, num.*45. *&* 46.ad cuius dicta me remitto, ne de carta in papirum transferam illius dicta, quę singularia sunt præ-

21 sertim† quando dicatur debitum fuisse contractum pro necessitate Ecclesiæ.

22 Intellige omnes casus quibus † fructus beneficiorum in exequutione capi possunt quatenus viuit clericus, qui æs alienum conflauit, & relicta portione, quæ sit satis ad alendum clericum *Tiraquel. de retract. lignag.* §.1. *glos.*7. *num.*50. *Ripa d.l.obligatione, ff. de pignor. nu.* 46. *in princ.* relati a *Iacob. Scultes. quæst.* 47. *num.*2.nisi tamen clericus fuerit † suspensus in contumaciam, & parendo potest suspensione liberari. *Surd.de aliment.titul.*7. *quæst.*35.*n.*4. vel excommunicatus. *Surd. de aliment. titul.* 1. *quæst.* 81. *num.*8. *Gail. obseru.*117. *quæsitum lib.*1. *num.*8.

Quia in prin principio huius, §.dixi clericum condemnari, quadoque a layco iudice, singularia duo sunt notanda, vnum quod sententia

24 †condemnatoria clerici lata a iudice layco mittitur exequutioni auctoritate iudicis layci non requisito Ecclesiastico. *Franc. Marc. decis.*72. *part.*1.

par. 1. num. 9. Maccabrun. cons. 44. num. 20. & seq. Caual. in specul. quæst. 36. num. 22. Tuscus conclus. 452. Iudex.

25 Alterum, quod ecclesiasticus iudex † non deuenit in subsidium ad censuras isto casu, nisi prius facta executione bonorum clerici, & apparitore referente, non inueniffe bona, quæ in causam iudicati caperet. *Rebuf. in commentar. de litter. obligat. art. 2. glos. vnic. num 109.*

Limit. in clerico initiato tantum minoribus ordinibus non seruiente alicui Ecclesiæ. *Baccia de inope debit. cap. 17. n. 20. & dixi cap. seq. §. 3. Limit.*

§. VI.

SVMMARIVM.

Terra quare facta sterilis ubi sponte sua ferebat fructus. 1. 2
Artes quare inuenta 3
Agriculturam nouit Adam, & præcepta scripsit. 3
Noe fuit agricola & plantauit vinam 4
Agricultura est fundamentum omnium artium. 5. *necessaria est arti.* 6
Turcarum Imperatori cibaria parantur ex pretio fructuum magni horti, & quare, non autem ex vectigalibus & tributis. 7
Mercatura adinuenta post agriculturam, & illam exercuerunt etiam Reges & omnis generis homines. 8
Agricultura deserta & quare 9. 10. *renouata fuit priuilegijs* 11
Boues aratorij & catera agraria instrumenta non possunt capi in executione sententiæ. 12. 14. *& quare* 13. *Ampl.* 15. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 33. 14. 25. 27. 28. 30. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. *Limit.* 26. 29. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 45. 47. 48. 54. 55. 58. 59. 60. *Sublimita.* 46. 53. 56
Iuramentum in litem vt detur agricolæ cuius bones sunt in executione capti quid obseruandum 24
Doti pactum praiudiciale non valet. 31
Priuilegio renuntiari non potest, si illud tangat publicam vtilitatem. 44
Retentio bouis aratorij dantis damnum quando licita. 49
Bos aratorius potest cedi loco noxæ, vbi damnum dedit. 50
Alciatus declaratur. 51
Mutuans causa refectionis quando cæteris fiat potior. 17
Agricultura laudes, priuilegia. 60

1 CVm in pœnam spreti diuini præcepti, terra † quæ non ligone vel vomere sauciata, in hominis alimoniam, omnis generis ferebat fructus, iuxta illud *Georgic. Virgil lib. 1.*

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni,
Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsaque tellus
Omnia liberius, nullo poscente ferebat.

2 facta fuerit † sterilis, spinas ac tribulos tantum ferendo, ita vt fuerit primo parenti & toti illius generi comminatum, vt victus in sudore vultus sibi esset quærendus, vt legitur *Genes. cap. 3. num. 17. & 18.*

3 Inde artium diuersa genera, † innumeraque commodè viuendi in medium processerunt studia, sed præcipue ars agri colendi, quam optime calluit Adam primus parens, cum de illa scripsisse, confecisseque volumina, ex *Rabbi Moyse, refert Tiraquel. de nobilit. cap. 32.* quæ fuisse conseruata a Noe est verisimile, cum post cataclysmum, vt refertur *Genes. cap. 9. num. 20.*

4 sine alio præceptore fuerit ille agricola, † & plātauerit vineam, facto discrimine soli, & positionis cœli, quid & quando fereret, plantaret, & qualiter coleret, cum non omni solo conueniāt eædem fruges, & plantæ, & quæ hic siccæ sunt, alibi vberes ferunt fructus, iuxta illud *Columel. lib. 3. cap. 1.*

Salsa autē tellus, & quæ perhibetur amara
Frugibus infelix, ea nec mansuescit arando,
Nec Baccho genus, aut pomis sua nomina seruat.

5 Cum per aliquot secula esset hominibus persuasum, agrariam † cum pascuaria arte esse fundamentum omnium artium, vt voluit *Arist. polit. lib. 1. cap. 8.* illamque humano generi† ne-
6 cessariam, ita vt *Columel. de re rustic. in princ.* dixerit sine agricultoribus vrbes non posse consistere; Factum est vt omnes crederent, vt inquit *Cicer. offic. 1 Nihil agricultura melius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius.* Inde nati & repeti Serrani, Attilij, Collatini, Cincinates, Scipiones, qui depositis fascibus prædiola, & Linternam suum, coluerunt manibus proprijs, illud arando, vel ligone fodiendo, oliuas plantarunt, quæ tanquam optimo iure fatæ, durarunt etiam in tempora Plinij, qui illas vidisse refert *natur. hist. lib. 16. cap. 44. in princ.*

7 Studium agri colendi obseruauit † etiam Turcica barbaries, vt testatur Leonicenus in *sua histor. Turcic. lib. 1. cap. 20.* asserens, quod in Imperatoris palatio sit hortus maximus, cuius fructus a Præfecto horti venduntur, pecunia Imperatori offertur, nec in alium vsum vertitur, quam vt cibaria pro ipsius Imperatoris mensa coemantur. Lucrum enim e fructibus terræ acceptum, honestum, & diuinum iudicat Imperator, quippe qui non ex subditorum grauaminibus, sed ex diuina benedictione colligatur: ideoque vetat ex ea pecunia, quæ ex vectigalibus, decimis & exactionibus conquiritur, cibaria pro sua mensa comparari. *dicta Leonicen. refert Adam. Contzen politic. lib. 8. cap. 11. §. in fin.*

Ad summum, cum exercuisset agri colendi ars & plus æquo viderentur homines terræ cultu occupati, adinuentæ sunt aliæ artes lucri faciendi
8 † & præcipue mercatura, quam exercuisse Reges, equites Romanos, & Philosophos, refert *Tiraquel. de nobilit. cap. 23.* disputando ibidem

an vilefuerit illam in repub. pati, quod latius examinant *Petr. Gregor. de repub lib. 4. cap. 7. & Adam. Contzen politic lib. 8. cap. 10.* plerique
9 non apti,† vel horrentes improbum laborem agri ferendi, & vineæ fodiendæ, vel quia humanæ res iuxta assumptum *Hippocrat. aphorism. 3.* vbi ad summum peruenerunt, cum vlterius progredi nequeant, necesse sit vt vergant in deterius, vel sæpe non respondente exitu optatis in cultu terræ, iuxta illud *Virgil. Georg. lib. 1.*

Grãdia quin etiam cõmittimus hordea sulcis.
Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ.

& non omnis fert omnia tellus; factum est, vt conquerente terra iuxta poetarum commenta
10 & fabulas, nimis dure scindi, exulceratique, † intermissa, & fere deserta fuerit agraria ars, cum illi amica peruatia cura.

Quare necesse fuit eandem artem, quasi ex integro renouare, cumulando illam exercentes
11 pluribus † priuilegijs, exemptionibus, & immunitatibus, tam realibus, quam personalibus, vt prius fecerunt Imperatores, & deinde Sum. Pont. Alexãder eius nominis Tertius, Clemens, & Pius Quintus, vt referunt *Petr. Gregor. de Repub. lib. 4. cap. 8. & Adam. Contzen politic. lib. 8. cap. 10.* & hinc integra sunt confecta volumina priuilegiorum, quæ sunt concessa rura colentibus: inter quæ illud est primum, & præcipuum, quod

12 Boues aratorij, currus, rastra, mancipia, equi, multi, semina, & reliqua instrumenta ad artem agrariam pertinentia, non possint pro exequutione rei iudicatæ, vel aliter condemnato agricultore actione personali capi *l. exequutores, C. quæ res pignor. oblig. poss. auth. agricultoris, C. eod. Luc. a Penn. in rubr. C. de milit. vest. canon. lib. 12 num. 1. circa med. Ias. in l. 1. ff. de ferijs nu. 1.* qui loquitur de instrumentis colligendi, & torrendi castaneas: & idem dicendum censeo de molendino ad mundandam orizam sua cortice, vt tacite dixit *Plotus in l si quando, C. de in litem iurand. num. 712. Ripa l obligatione, ff. de pignor. num 57 Ferret de Gabellis, nu. 525. Rebuf. de litter. oligat. art. 2. glos. vnic. num. 101. Ioan Anton. Niger ad capit. 4. Regni incip. pridem nu. 9.* vbi refert à Philippo Secundo Hispaniarum Rege antiquæ constitutioni Regni fuisse additum, vt boues aratorij, & reliqua ad agrariam spectantia, non possint capi in exequutione, etiam pro debito fiscali, vel alias fisco soluendo, etiam quod illa essent specialiter fi-
13 sco, vel alteri creditori obligata, subdens† *n. 10.*
14 plures rationes eius constitutionis. † *Menoch. de arbitr. iud. casu 378. agricultura, num. 2. & seq. Mozzius de pignor. de rebus numer. 20. Benincas. de paupertat. qu. 8. in contract. priuil. 4. num. 12. Parlador. rerum quotidian lib. 2. cap. fin. 5. part. §. 3. nu. 16. & seq. Marant. in prax. cap. fin. num. 31. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 33. Viuius opin. 267. exequutio, Pecchius de iure sistendi cap 5. num. 16. Guttier. tract. de iurament. confirmat part. 17. num. 8. Cassan. in catalog. gloriæ mund. part. 11. considerat. 37. vers. septimo,* & nouissime relati a *Ciarlino controuers. forens. cap. 112. nu. 2. & a Guttierez de iuram. part. 1. cap. 17. num. 8.*

Ampl. præsertim, vbi ex statuto prohibitiuo non licet facere exequutionem in spectantibus
15 ad agrariam,† vt in Regno Neapolis, vt refert *Ioan. Ant. Niger cap. 4.* vbi præterea violator Statuti vltra restitutionem rei captæ obligatur ad omnia damna iuxta iuramentum damnum passi. In Ducatu Mediolani tacta est noua constitutio *sub Rubr. de exequutorib.* qua cauetur boues aratores, & instrumenta rusticalia, sub pœna pecuniaria, qua non soluta fustigatur exequutor, & idem Statutum viget in patria mea, *sub rub. quæ res non possint pignorari.* sicuti, & in patria Menochij, vt ipse testatur *de arbitr. iudic. casu 378. num. 7.* addendo posse resisti exequu-
16 tori, & propria manu recuperare capta in exequutione, constituens regulam, omni casu licere exequutori resistere, vbi iniuste, & iniquè iudicum mandata exequutioni mandare vult. idẽ sentit *Peregr. decis. 184. facti, num. 2. Costa de remed. subsid. cap. 43. num. 4. in fin.* † ad-
17 dendo isto † casu, nec in subsidium capi posse.

Ampl. vt exequutor, qui in exequutione
18 capit † aratorios boues, vel instrumenta alia rusticalia, puniatur pœna quadrupli, & sit perpetuo infamis, *auth. agricultores, C. quæ res oblig. pos. Rebuf. de litter. oblig. art. 2. glos. vnic.*
19 *nu. 101.* † referens alicubi esse capitale crimen; & pœna pecuniaria. & in subsidium fustigationis plecti exequutores dixi, antecedenti ampliat. & iudicis arbitrio puniri concludit *Menoc. de arbitr. iud. casu 378. num. 5.* & teste *Io. Ant. Nigro ad cap. 4. Regni num. 9. circa fin.* imposita est pœna indignationis Regiæ.

20 Ampl. etiam, vbi alia non † extarent bona debitoris, quæ in causa iudicati capi possent. *Bellapertic. Cyn. Alberic. & Salic. in l. exequut. C. quæ res pignor. oblig. pos. Neguz. de pignorib. part. 2. membr. 3. num. 49. Rebuf. de litter. oblig. art. 2. glos. . num. 105. Ferret de gabell. nu. 525. in princ. Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap fin. 5. p. §. 3. Flau. Tort. ad Statut. Pariæ rubr. 105. n. 4. Ioan Anton. Niger ad cap. 4. Regni num. 8.* addendo nouissime fuisse constitutum, non posse capi, etiam pro debitis fisco ordinarijs, vel extraordinarijs, etiamsi boues, & instrumenta rusticalia essent hypothecata creditori tacite, vel, expresse *Menoch. de arbitr. iudic. casu 378. agricultura, num. 10. Peguer. decis. 184. facti nu. 3.* reprobando *glos. in l. exequutores,* aliud sentientem, & rationem refert *Giurb. decis. 40. Caterina num. 13. & seq.* vbi respondet obiectis aliud sentientibus, dissimulato *Menoc.* qui *d. casu 378. num. 10. & seq.* id late præstiterat, subdens in fine remissum fuisse iudici, vt discussis bonis debitoris videret quid faciendum, tacite declarando, id remissum arbitrio iudicis. *Io. Anton. Niger ad cap. Regni de bobus arator. cap. 4. num. 8. & 9.* vbi plures refert. *Mauson. de caus. exequut. ampl. 15. num. 14.*

21 Contrarium † firmat *glos. in l exequutores, verb. aratorium, C. quæ res pignor. obligar. poss.* quam ibidem sequutus est *Angel. Ripa de remed. præser. pest. num. 221. vers. item boues, in fin.*

Plotus

Plotus de in litem iurand. num. 712. vers. fallit in subsidium. Asin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 33. asserens ita seruari Florentiæ. Viuius opin. 267. in fin. addendo Cyn. & reliquos male contrariū sensisse, & procedere quouis Statuto contrario non obstante. Mauson. de caus. exequut. libr. 1. ampl. 15. n. 15. & 16. asserens ita seruari Aquilæ. Gomes. Item seruiana inst. de action. numer. 3. vers. ratio esse potest. Costa sequendo Plotum de remed. subsid. cap. 43. numer. 4. relati a Nigro ad cap. Regni 4. num. 12. vers. fallit secundo, addendo id seruari in Regno ex Constitut. Regis Philippi, relati a Giurba decis. 40. num. 12. & dixi infra num. 61.

22 Ampl. vt agricola possit sine † iudice & manu propria recuperare ab executore boues aratorios, & instrumenta rusticalia capta in exequutione. Menoc. de arbitr. iud. casu 378. agricultura nu. 7. & 8. Plot. de in litem iurand. num. 712. in prin. per textum in l. defensionis, & l. prohibitum, C. de iur. fisci. l. deuotum, C. de metat. lib. 10. Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. quint. part. §. 3. num. 16. Giurba decis. 40. nu. 4. & 11. Ciarlin. forens. quæst. 112. nu. 11. Mauson. de caus. exequut. ampl. 15. n. 21. vbi addit alia ex Regni pragmatica.

23 Ampl. vt debitor passo exequutionem † in spectantibus ad agrariam, iuramentum in litem super damnis passis in tempore, quo impeditus fuit agrum colere. Plot. de in litem iurand. nu. 712. in princ. ac etiam circa illorum pretium, si boues perierint, vel facti fuerint deteriores. Alexan. cons. 103. videtur lib. 1. num. 2. 3. & 4.

24 quem sequitur Plot. d. numer. 712. † Quæ autem requirantur, vt tale iuramentum deferatur, refert Ioan. Anton. Niger ad cap. Regni de bobus arator. cap. 4. numer. 29. sequent. vsque in fin.

25 Ampl. etiam pro debito fiscali, † seu tributo, quod sit soluendum Principi. Petrus Pecchius tract. de iure sistend. cap. 5. num. 16. in princ. relato Rebuf. idem sentiente; eam afferens rationem, ne bobus ab agro abductis, arua squaleant aratris. Ioan. Anton. Niger ad cap. 4. Regni nu. 9. post med. asserens id fuisse constitutum a Philippo Hispaniarum Rege fauore agriculturæ, vbi prius aliud obseruabatur. Mauson. tamē de caus. exequut. ampl. 15. nu. 16. asserit quotidie aliud ex decreto Collateralis, vbi Cameræ seruari in subsidium, licet prius num. 9. relato Pecchio absolute dixisset in causam iudicati non posse capi instrumenta agrariæ artis. Rebuf. de litt. obligat. art. 2. glos. vnic. num. 103. & seq. Carpan. Statut. Mediolan. cap. num. 7. & 8.

Contrarium tenent relati a Ioan. Anton. Ni-
26 gro ad cap. Regni 4. † de bobus arator. num. 12. addens hoc cessare in Regno Neapolis ex cōstitutione Regis Philippi. Ferret. de Gabell. num. 525. vers. fallit in debito, vbi alios contenientientes refert, & a Guttierz de iuram. part. 1. cap. 17. num. 8. circa med.

27 Ampl. vt nec validum sit pactum, † vt boues aratorij, & alia instrumenta rusticalia, capi possint in causa iudicati, quia per indirectum læditur bonum publicum. l. pignori, C. in quibus caus. pign. tacite. Bellapert. Cyn. Bart. & Salic. in l. exequutores, C. quæ res pign. oblig. poss. Neguſ. de pignorib. 3. membr. 2. part. nu. 45. vers. quarto limit. quos refert, & sequitur Ioan. Ant. Niger ad capitul. Regni de bobus aratorijs, c. 4. num. 5. & 12. vers. fallit tertio.

28 Ampl. etiam si creditor, † qui boues aratorios vel instrumenta rusticalia capere instat, asseueret se illis vsurum, vel egere in arte agraria, quam exercere intendit. Menoc. de arbitr. iudic. casu 378. agricultura, nu. 14. reprobando Plotum, qui aliud censuit, & confutato simili, quo ille vtitur: & confirmatur illius opinio, quia cum incertum sit, an ille sit facturus, quæ asserit, in publica causa, non sunt certis præferenda, vel æquanda incerta.

29 Contrarium, non relato Ploto, † sed dictis Ruin. cons. 130 ad dubitat. lib. 1. num. 6. tenuit Viuius opin. 267. exequutio, num. 2. vers. limitatur. Non est tamen recedendum ab ampliatione: & dicta Ruin. quibus nitebatur Plotus, Menoch. d. casu 378. num. 14. probatur non vrgere.

30 Ampl. etiam si debitor condemnatus † specialiter obligasset creditori suo, boues, & reliqua instrumenta artis agrariæ. l. pignorum, C. quæ res pignor. obligar. poss. Bart. l. exequutores, C. eod. Neguſ. de pignor. part. 2. membr. 3. num. 49. quos refert, & sequitur Menoc. de arbitr. iudic. casu 378. agricultura, nu. 15. Ferret. tract. de Gabellis num. 126. addendo hoc esse verum de iure communi, quia vt idem subdit num. 27. cum publice intersit, agros coli, annonam vberiorem fieri, & cum annona deficiente, deficiāt homines, non possunt singulares personæ derogare suis pactis, & conuentionibus, publicæ vtilitati. l. ius publicum, ff. de pact. Surdus

31 loquens de pacto † præiudiciali doti, vt illud non sit validum, quia dotis causa est publica. cons. 78. num. 2. & seq. plurib. Io. Ant. Niger ad cap. Regni de bobus arator. cap. 4. num. 9. in in fin. & num. 10. pluribus confirmat & nu. 12. vers. additio el 1. asserens iure communi hoc esse verum, & addit plura pro confirmatione. Ciarlin. forens. quæst. cap. 112. num. 8.

32 Contrarium voluit † Marant. in prax. cap. fin. nu. 31. quem sequitur Asin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 33. sed quia loquuntur illi iuxta Statuta & praxim Neapolis, & Florentiæ, non est recedendum a relata extensione, præsertim cum in Regno Neapolitano superuenerit constitutio Philippi secundi derogatoria talis pacti, vt refert Io. Ant. Niger ad capitul. Regni de bobus arator. cap. 4. num. 9. vers. additio, circa fin. relati a Ferret. de Gabell. nu. 526.

33 Ampl. vt tanto minus † exequutio rei iudicatæ fieri possit in personis agricolarum, illos carcerando, vt dixi infra cap. 13. §. vbi egi de personis, quæ ex causa iudicati possunt carceri mancipari.

34 Ampl. etiam causa soluendæ † pensionis agri culti. l. si non inducta, C. in quibus caus. pignus, vel hypot. tacit. contr. per quem textum, & relato Specul. de primo decret. §. 3. vers. & sciās, ita firmat Io. Ant. Niger ad cap. Regni de bobus ara-

arator.cap.4. num. 10. in fin. & num. 11. addendo nec tacite esse hypothecata pro pensione, quia non fuerunt inducti in fundum cultum, vt ibi perpetuo starent, & ideo fundo vendito non cedunt fundo, nisi specialiter fuerit conuentum, quia non computantur inter immobilia, nec in expensa facta circa agriculturam: Idem de hypotheca dixerat *Ferrett. de Gabellis, num.525. circa med. Giurba decis. 40. num.8. & seq.*

Ampl. præsertim, si aliò transferantur; & ita iudicatum fuisse, refert ibid. *num.10. in fin.* addendo *num. 11.* posse de facto resisti exequutori.

Contrarium tenent, relati *infra in limitat. num.54.*

35 Ampl. etiamsi debitor † obligatus esset cum iuramento. *Ioan. Ant. Niger ad capitul. Regni de bobus aratorijs cap.4. num.2. in fin.* concludens, quod iudex, qui non iurauit, non debet pati talem exequutionem. *Ferret. de Gabellis, num.527. in fin.*

36 Ampl. vt neque † liceat instrumenta agrariam spectantia, sequestrare, vt pluribus probat *Petr. Pecch. tract. de iure sistendi cap.5. numer.16.* dicta reassumit, & comprobat *Guid. Foian. tract. de sequestr. part. 2. regul.16.*

37 Ampl. etiam in frumento, & reliquis frugibus destinatis pro semine. *Ferret. de Gabel. nu. 534. Ioan. Anton. Niger. ad capit. Regni de bobus arator. cap. 4. num.10. in fin.* subdens, quod illo non sit soluenda gabella.

38 Ampl. etiam in fœno, † & alio pabulo parato ad nutriendos boues, vt in agro Romano sunt pascua Pratorum, quæ venduntur ius colentibus. *Isern. ad Constit. Regni titul.95.* Vt nullus official. cogat aliquem ad ostendend. titul, *verb. volentes.*

Ampl. etiam si colonus non esset dominus fundi, quem colit suis bobus. *Ciarlin. controu. Forens. cap.112. num.16.* Vel esset mercator, qui arte agraria lucrum faceret, vt dixi *infra nu.46, in fin.*

39 Ampl. vt neque in exequutione † capi possint agri proscisi, quos in agro Romano nuncupamus mageses, seu noualia, & cultus, id est qui semel sati, consumpta stipula igne, iterum scinduntur, & seruntur. *Isern. ad cap. Regni tit. 95.* Vt nullus officialis cogat aliquem ad ostend. titulum suæ possessionis, *verb. volentes.*

Ampl. etiam † si caperentur ad effectum illos vendendi subhasta, vel dandi insolutum creditori, qui illa capi instat, *Menoc. de arbitr. iudic. casu 378. Agricultura. num.14. Ciarlin. controuers. forens. cap. 112. nu.19.* vbi refert dissentientes.

Ampl. vt nec capi † possint ad effectum exequendi sententiam criminalem latam in delinquentem, qui propter atrocitatem criminis ducendus sit per plateas, & compita. *Ioan. Anton. Niger ad capit. Regni de bobus aratorijs capit.4. num.26. post med.*

Ampl. etiam si tempore obligationis, † quis non erat agricola: nam sicuti molestari non potest in persona, pariter non molestatur in bonis, vt dixi *infra* vbi egi de persona agricolarum, quæ carcerari non potest.

40 Ampl. præsertim, si adsit statutũ † prohibens in instrumentis agrariæ fieri sententiæ exequutio, vt in patria mea, sub rubric. Quæ res pignorari non pos. & ratio est, quia cum agatur de publica vtilitate, si colantur agri, non est curandũ de damno vnius. *Rebuf. de litter. oblig. par. 2. glos. vnic. num. 105. Ciarlin. forens. quæst. cap. 112. nu. 3.*

Ampl. vt Leges loquentes de agriculturæ fauore, sint seruandæ in foro Ecclesiastico, & ab Ecclesiasticis, quia Canones non dedignantur Imperatorum iura sequi, & maior illorum pars transcripta est ex Imperialibus constitutionibus. *cap.1. de nou. oper. nunc. Bald. in proœm. feud. num.4. circa med. Ias. in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, ff. de nou. oper. nunc. num.21.* cum alijs cumulatis *in meis collectaneis ad d. ca.* 1. vbi examinaui.

41 Limit. si capiantur non † vice pignoris prætorij, sed vt vendantur sub hasta, vel addicantur creditori, vt alia bona colantur. *Ruin. conf.190. num.9. vol.2. Plot. de in litem iurand. num.72. in fin. Carpan. ad Statut. Medialan. capit. 251. num.6.*

42 Limit. vbi debitor condemnatus † dedit boues, vel reliqua rusticalia, exequutori, vel creditori in causam iudicati; præsertim si adesset Statutum talem probans dationem, vt Papiæ teste *Menoc. de arbitr. iud. casu 378. agricultura. num.16. Ioan. Anton. Niger. ad cap. Regni de bobus aratorijs cap.4. num.12. vers. fallit tertio. Ferret. de Gabell. num.525.* & ratio est, quia volenti non fit iniuria, & fauori suo quis renunciare possit, & talis datio non fit directe contra publicam vtilitatem. *Ripa in l. nemo potest, ff. de legat.3. num.40. Menoc. de arbitr. Iud. casu 378. num.16.* relati a *Giurba decis.40. num.3. versic. etsi a colono. Parlador rerum quotid. lib. 2. cap. cap. fin. 5. part. §. 3. nu.20. vers. hæc scilicet.*

43 Credo tamen agricolam † posse incontinenti post talem dationem, pœnitere, aut post non multum temporis, quod iudicis arbitrio est remissum. *Alex. conf.14. lib.2. num.4. Solson. in Lucern. laudem. cellul.10. num.11. circa princip. vers. si vero*; concedenda esset illi in integrum restitutio, tanquam iuris solemnibus imperito. *Renat. Chopin. de priuileg. Rustic. lib.1. cap.3.* quia agimus de reuocando actu priuilegiato causa publicæ vtilitatis. *Chopin. d. tract. lib.1. cap.*

44 *2. circa princ.* cui nemo † potest renunciare, iuxta *glos. in cap. si diligẽti de foro compet. verb. pacto priuatorum*, vt dixit tacite *Menoc. de arbitr. Iud. casu 378. num. 15.* quem sequitur *Flau. Tortus ad Statut. Papiæ. rub.105. nu.12.*

45 Limit. vbi boues aratorij, vel reliqua † agrariam spectantia, non sunt in opere agriculturæ, veluti si mercator emisset boues, vt illos venderet, vel locaret exercentibus culturam agrorum: & idem dicendum de fabro ferrario, vel lignario, qui rastra, vomeres, ligones, aratra, stiuas, rotas, currus, & similia rustica instrumenta confecit, vt illa vendat, *Menoc. de arbitr. Iud. casu 378. agricultura. n.17.* Cuius dicta declaro, dũ boues

& in-

46 † & instrumenta præfata, sunt apud ipsum mercatorem, secus si fuerint apud emptorem, qui precium etiam non soluisset, & ageretur de soluendo id, quod idem mercator, vel faber debet: quia tunc vrget fauor agriculturæ, quam exerceri publice interest, sine discrimine, an proprijs vel alienis instrumentis, Vel agatur de exequutione facienda post tempus colendi agros. Ciarlin. controuers. forens. cap. 112. num. 17. vbi refert dissentientes.

Limit. vbi boues sunt mercatoris, qui alienis manibus agriculturam exercet lucri causa. Ciarlin. controuers. forens. cap. 112. num. 20. & 21. Verum cum hæc limitatio mihi dura videretur visis Angel. & alijs, quos idem Ciarlinus allegat cum non dicant quæ ille asserit, censeo non tenendam illius opin. & in Vrbe, vbi frequens est vsus nobilis artis agriculturæ, etiam per patritios ciues, ita seruetur: tanto magis deferenda est illius opinio. l. de quibus, ff. de legib.

47 Limit. in bobus indomitis, † seu iuuencis, qui fugiunt subigi aratro, iuxta illud, Fœnum habet in cornu, longe fuge: nam cum illis cesset fauor agriculturæ, possunt illi capi in exequutione. Ferret. de Gabel. nu. 528. asserens id caueri lege Longobarda, l. qui caballos, & ibidem de debito, & gaudin. Ioan. Anton. Niger. ad capit. Regni de bobus aratorijs cap. 4. nu. 13.

48 Limit. vbi agitur de damno † resarciendo, illato ab ipsis bobus in alieno prædio. Io. Anton. Niger. ad capit. Regni de bobus arator. cap. 4. 12. circa fin. vers. secus si inueniret & nu. 14. Mauson. de caus. exequut. ampliat. 15. num. 18. Ferret. de Gabel. num. 529. asserens id caueri lege Longobarda. Plot. de in litem iurand. num. 874. concludens, si quis reperiat animalia, quæ namnum inferant suo prædio, vel illius fructibus, quod quis possit illa capere, & domi suæ, vel in hospitio retinere, donec fuerit de dãno passo satisfactus, quod tamen Alciat. præsumpt. 50.
49 regul. 1. n. 2. vers. potest. † declarat retentionem esse licitam ad effectum, vt reperiatur dominus bouis, vel illi sit satisfactum de alimentis: nam reperto domino, est relaxandus, & cum illo agē-
50 dum ad damna, si tamen damnum datum excedat precium, quo vendi possit bos qui damnũ dedit, domino dare bouem pro noxa, nec ad alia
51 obligatur. Dicta Alciati † procedere de iure cō muni, vt pluribus probat Coler. decis. 136. nu. 1. & seq. & de proces. part. 1. cap. 3. num. 64. & seq. plurib. referens iure Saxonico licitam esse retentionem donec damnum passus fuerit satisfactus. Si autē † boues fuerint clerici exercentis agrariã an isto casu capi possint auctoritate Iudicis laici, videndus Ripol. var. resol. cap. 1. nu. 20. & seq. & 154. & seq.

53 Contrarium tenent relati a Mauson. † de caus. exequutiu. ampl. 15. num. 18. declarando num. 21. in loco damni dati reperiantur.

54 Limit. in causa soluendæ pensionis † agri, qui colitur. Giurba decis. 40. Caterina nu. 7. Maus. de causis exequutiu. ampliat. 15 numer. 20. qui cum id firment relato Menoch. de recup. possess. remed. 11. num. 8. loquente de alimentis, & pascuis, vt illorum causa concedatur retentio, dubito de veritate huius limitationis, præsertim cum vrgeant rationes relatæ a Ioan. Anton. Nigno, vt dixi supra in ampliat. num. 33. & idem Mauson. declarat procedere, si reperiantur in loco conducto.

55 Limit. si agatur de exequutione † sententiæ latæ occasione alimentorum præstitorum agricolis, vel bobus, vt puta causa panis, olei, alij, cæparum, carnis porcinæ salitæ, & aliorũ ciborum rusticalium, vel fœni, hordei, fabarum, auenæ, & aliarum frugum, quibus communiter, vel in subsidium nutriuntur boues, nam cum creditor in illis habeat prælationem. l. huius enim, ff qui potior. in pign. habeant. Menoc. de recupr. possess. remed. 11. nu. 8. & 9. addendo dari etiam retentionem. Surd. de aliment. tit. 8. quæst. 62. num.
56 19. declarando si † expresse creditum sit creatum in causam alimentorum, secus si simpliciter datum esset fœnum, vel panis, non expressa cau-
57 sa alimentorum: & simile est, quod dicitur de † mutuante, vt domus, vel nauis reficeretur, qui cæteris sit potior, si expresse factum sit mutuum in causa refectionis, cum expressa hypotheca ad fauorem mutuantis, & pecunia fuerit erogata in refectione. Rebuf. in comment. de constit reddit glos. 3. n. 4. 18. & seq Guttierez pract. quæst. lib. 5. quæst. 98. Giurb. decis. 40. num. 5. & 6. sequitur omnia dicta Surd. & in eisdem terminis firmauerat Gaspar. Baetia tract. de inop. debit. cap. 1. num. 53. & 55. concludens bona filiorum vel vxoris obligari, si marito sit factum mutuum causa alimentorum.

58 Limit. vbi boues aratorij † dati essent socio, vt ex illorum laboribus lucrum faceret, diuidēdum inter eos. Menoch. de arbitr. iud. casu 378. agricultura, num. 18.

Limit. vbi consuetudine aliud obseruatur. Ciarlin. forens. controuers. cap. 112. nu. 12. & seq.. vbi inuehit in talem consuetudinem.

59 Limit. vbi boues † & instrumenta alicui essent hypothecata specialiter, & cum iuramento, quia agricola non posset impedire exequutionē, sed iudex ipse posset ex officio inhibere ne capiã tur. Io. Ant. Niger. ad cap. Regni de bobus arat. cap. 4. num. 12. circa fin. vers. quid autem si iurasset.

60 Limit. vbi quis obligando boues, assereret illos non exercere agriculturam, nam in pœnam mēdacij, nisi recipiens obligationem sciret obligatum exercere agrariam, exequutio fieri posset in bobus. l. 1. C. ad Maced. l. 2. C. si minor se maior, per quæ iura ita cōcludit Maldon. in sua silua respons. 16. cap. 4. nu. 14. & seq. & regulare est, vt mendax in pœnam mendacij amittat priuilegium. c. 1. §. vassallus el 1. side seud. defunct. content. sit inter domin. vbi plura dixi in meis collectaneis.

61 Laudes agriculturæ, † agricolarum, & quem locum illi teneant in ciuitate, ac quibus priuilegijs sint cumulati, referunt Io. Ant. Niger ad capit. Regni de bobus arator. num 9. & seq. & num. 16. & seq. Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 3. & seq. plurib. Menoch. de arbitr. iud. casu 378. num. 1. & seq. Cassan. catalog. glor. Mundi, part. 11. considerat. 37.

Gg 3 Tira-

Tiraquellus de nobilitate capitulo 32.

61 Limit. in subsidium, *glos. l. executores,* C. *quares pign. oblig.* Ripa *de remed. præseruat. pestis num. 221. vbi refert. Cyn. Petr. & Alberic. aliud velle.* Ripam *sequitur Plotus de in litem iurand. num. 712. in fin. cum temperamento ex dictis Ruin. cons. 130. Ad dubia nu. 9. lib. 1.* si boues, & instrumenta rusticalia capiantur ad effectum vendendi, vt alia bona per emptorem colantur; vult enim *Ruin.* bona posse vendi forensi prohibito acquirere, quod illa vendat & ex precio sibi satisfiat: latius tamen hanc limitationem prosequitur *Ciarlin. post hæc scripta à me visus controuers. forens. cap. 51. num. 25. vsque in fin. Carpan. ad stat. Mediolan. cap. 250. nu. 5.*

§. VII.

SVMMARIVM.

Vestes capi minime possunt in executione rei iudicata, 1. quare. 2.4.10. non continentur in generali obligatione bonorum, nec quis censetur illas obligasse. 3. Ampl. 8.12.14.16. & seq. Limit. 18.21.22.24. Sublimit. 23.

Baldi textus corruptus emendatur. 3

Vestes non detrahuntur damnatis ad mortem. 3. ampl. 5. nec cedentibus bona. 6

Cedens bonis est infamis, & vita illis est supplicium. 6. quæ bona retineat. 7

Contractus cũ persona quæ non potest libere domo exire, tanquam factus in carcere est nullus. 11

Executor capiens clericum, vel illius vestes in executione rei iudicatæ, est excommunicatus, & quare. 12.13

Vestium nomine quid contineatur. 15

In executione non possunt capi vestes. 1. & seq. Item nec lectus. 16. Item quando panis. 17. Item nec vasa fictilia. 18. Item nec ius percipiendi alimenta. 20

Statutum Annoni de vestibus non capiendis in executione rei iudicatæ. 15.

1 SEptimo in exequutione rei iudicatæ minime capi possunt † vestes debitoris, & similia. *Luc. a Penna in rub. C. de* Ganon. *vest. milit. lib. 12. nu. 1. in fin. Io. Anton.* Niger *ad Constit. Regni. cap. 4. De bobus, num. 11. in fin Marant. in praxi. cap. final. nu. 28. circa fin. Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. 5. par. §. 3. nu. 18. 24. vers. humanitatis. Amat. Rodriq. de execut. sent. cap. 5. num. 75. in prax. §. 31. c. 11 limit. 43. num. 1. Ferret. de Gabel nu. 533.*

2 Ratio est, quia † cum illæ non contineantur in generali bonorum obligatione, nec verisimiliter debitor præsumatur, illas creditori suo obligasse. *Bart in l. 1. C. quæ res pignor. oblig. poss. nu. 4. & Bal. num. 1. in fin.* vbi notandum tex-
3 tum † *Baldi* esse corruptum, quia adhærendo *Bartolo*, & illum sequẽdo, aliter legitur in lectura *Bartoli*; quare dicendum potius textum esse corruptum, quam quod voluerit dissentire à *Bartol.* propterea non possunt illæ capi in executione rei iudicatæ.

4 Afferuntur præterea plura similia † quod sicuti capite, vel furca plectendi non exuuntur vestibus, licet omnia illorum bona fuerint fisco addicta. *l. diuus 6. ff. de bon. damnat. Bart. in l. penult. ff. de cession. bonor. num. 5. Marant. in prax. cap. fin. num. 29 & 30. Ias. in §. fin. Inst. de action. num. 26. in fin. Asinius in prax. §. 31. c. 11. limit. 33. num. 3.* Imo † qui illos spoliaret
5 puniretur, vt voluit idem *Asin. in l. scriptus ff. de reliq. & sumpt. fun. num. 106.* nec cedenti-
6 bus † bonis, qui ideo sunt infames, perpetua sordescunt paupertate, & quibus vita est supplicium ac iniuria, *vt ex Feder. de Senis. cons. 193 in quæstione nu. 2. & seq. concludit Mat.* Brun. *tract. de cession. bonor. quæst. 1. num. 2. & seq.* auferuntur vestes, quæ nuditatem tegant. *Io. Fab. in §. fin. Inst. de action. num. 9. in fin. Ias. num. 26. qui refert glos. aliud velle,* sequendo *Fab. ibid. & Aret. Bart.* concludens aduersus *glos. ibidem*, quæ vult illis esse saltem relinquẽdos pannos, *in l. penul. ff. de cession. num. 5.* sed
7 apostil. ibidem † tenet retinere omnia quæ non possunt alienari, vt puta feudum, emphiteusim, vsumfructum, & similia.

8 Ampl. præsertim si debitor † sit ex personis, quæ in causa æris alieni non potest carceri mancipari, quia paria sunt, vinculis constringi, & esse
9 † sine vestibus, quibus in publicum quis prodire nõ possit sine rubore, etiam quod non prohibẽtur. *l. in eadem 10. in fin. vbi glos. fin. l. nec non 28. ff. ex quib. caus. maior. vbi* Vlpianus inquit. *In vinculis etiam eos accipimus, qui ita alligati sunt, vt sine dedecore in publico cõparere non possunt. Item si quis, nec in custodia, nec in vinculis sit, sed sub fideiussorum satisdatione, & recedere non potest, captus sit, restituetur, & aduersus eum dabitur restitutio. Luc. à Pen. Rub. C. de milit. vest. Canon. lib. 12. n. 1. in princ. Roman. singul. 437. si quis dedit. Cassan. in Catalog. glor. mund. par. 12. consid. 96. in princip.* eam afferens rationem, quia per indirectum
10 carceri mancipatetur, † quia vt ego addo, domi perpetuo, seu domestico, & priuato carcere detineretur, nec nudus exiret, sine infamiæ, vel insaniæ nota. *Anton. Monac. decis. Bononiens. 68. An executio num. 43. subdens num. 45.* con-
11 tractum † factum cum persona quæ sine dedecore prodire non potest, tamquam factum cum carcerato esse nullum, rationem consideratam à *Casaneo*, latius prosequitur *idem Monac. d. decis. nu. 47. & seq.*

12 Ampl. vt sicut † esset excommunicatus executor, qui violentas manus iniiceret sine legitimo mandato superioris, in clericum, *cap. si quis suadente 17. q. 4.* pariter esset excommunicatus, capiendo illius vestes in executione rei iudicatæ. *Felin. in cap. 2. de foro compet. num. 3. vers.*
13 *non obstat*, & ratio est quia † æque fit iniuria personæ, & rei *Inn. & reliqui in cap. nuper. de sent. excomm. Bart. in l. licitatio. §. quod illicite ff. de publican. nu. 3.* Gabriel *cons. 171. promissit. lib. 1. nu. 3. Cabal. resolut.* Criminal. 152. *num. 3. & seq. cum alijs cumulatis ab Anton. Monac. decis. 68. an exequutio, num. 38.*

14 Ampl. præsertim, vbi a Statuto † esset prohibitum

bitum ne exequutio fieret in vestibus, vt Me-
diolani cap. 254. *vestes*, Papiæ ex Statuto cap.
107. vbi prohibentur vestes mulieribus capi in
exequutione, nisi vestis casibus eisdem statutis,
expressis; addente *Flauio Tosto*, quem habui
15 præceptorem in elementis iuris, † quid nomi-
ne vestium contineatur, relato *Ripa in l. obliga-
tione generali. ff. de pignor. num.* 3. latius tamen
id explicat Molignat. *de appellatiua verb. signif.
§. vestimentorum.* & in patria mea viget Sta-
tutum de vestibus non capiendis sub titulo,
Quæ res non possint pignorari, cuius tenor est,
*Item Statutum, quod vestes quotidianæ, et for-
nimenta boum, non possint saxiri. pignorari pro
aliquo priuato: si contrafactum fuerit teneatur
potestas vinculo sacramenti restitui facere. Et
hoc non intelligatur habere locum pro cibo, et
potu, nec in forensibus, quando res esset furata,
vel persona suspecta.*

Quia supra *in prin. huius* §. dixi non posse
capi vestes & similia, si quæratur quæ sint ista,
16 dicas, esse † lectum cum culcitris, & reliquis
necessarijs quieti corporis. *Marant. in prax. cap.
final. nu.* 28. *vers. limita primo*, quem sequitur
Carpan. ad Statut. Mediolan. *cap.* 254. *num.* 5.
Asin. in prax. §. 31. *cap.* 2. *limit.* 33. *nu.* 1. *Amat.
Rodriq. de exequut. sentent. cap.* 5. *nu.* 75. *Bald.
in l.* 1. *cap. quæ res pign. oblig. pos. in fin.*

17 Item † panis. *Luc. a Penn in rubr.* C. *de mi-
lit. vest. canon. lib.* 12. *num.* 2. nam cum sine
eo quis viuere non possit, iuxta illud Ecclesiasti-
ci *cap.* 29. *num.* 28. dum dicitur: Initium vitæ
hominis aqua, & panis, & vestimentum, & do-
mus protegens turpitudinem; per indirectum
debitor necaretur pane illi ablato. Si tamen pe-
nes illum reciperetur notabilis quantitas pa-
nis, vel debitor esset furnarius, vel exerceret ar-
tem vendendi panem, vel exequutio fieret apud
nostrates, qui, inueterata consuetudine solent
ingentem quantitatem panis coquere aduenien
tibus festis Natiuitatis Domini, vulgo ap-
pellantes pane di natale, secus esset; sicuti idem
18 dicerem † de vino, cum illius vice Deus dede-
rit aquam, vt dicitur *d. cap.* 29. *ecclef.*

19 Item vasa fictilia, & supellectilia destinata
ad vsum quotidianum. *Marant. in prax. cap. fin.
num.* 28. *circa fin.* eam afferens rationem, quia
ista minime continentur in hypotheca bonorũ.
Bald. in l. 1. *C. quæ res pignor. oblig. pos. in fin.*

20 Item ius † percipiendi victum quotidianum.
Bald. in l. 1. *C. quæ res pign. oblig. poss. n.* 2. *in fin.*

Ampl. nec etiam pro alimentis præstitis car-
ceratis a custode carcerum, vt constituit reco-
lendæ memoriæ Paulus Papa V. in sua Bulla
reformationis Tribunalium Vrbis, *cap. de car-
ceribus, & carceratis, §.* 28. indicta ipsis custo-
dibus pœna priuationis officij, & alia arbitrio
Visitatorum carceris.

21 Limit. in subsidium, † vbi alia bona non ad-
sunt, quæ capiantur, exceptis vestibus, quibus
corpus tegitur. *Marant. in prax. cap. fin. num.
30. in fin. Asinius in prax.* §. 31. *cap. cap.* 11. *li-
mit.* 33. *num.* 4. *Petr. Duen regul.* 75. *exequutio.
limitatione prima*: & hæc limitatio est genera-
lis ad omnes casus, quibus bona debitoris mini-
me capi possunt in causa iudicatæ rei.

22 Limit. in vestibus non † necessarijs, seu quæ
sunt ad ornatum corporis *Luc. a Penn. in rubr.
C. de vest. milit. canon. lib.* 12. *num.* 1. *in fin.*
23 tacite *num.* 2. † sublimitans in vestibus, quæ di-
gnitatis causa deferuntur, quales sunt, vt ego
addo, toga in Aduocato, pallium in Sacerdote,
etiam quod essent extra illorum dorsum. *Anton.
Monac. decis. Bonon.* 70. *Hactenus, nu.* 1. *et seq.*
qui loquitur de pallio non auferendo a sene: cũ
prius *decis.* 69. distinxisset quando exequutio in
pallio sit realis, vel personalis, *Luc. a Penna*
sequitur *Cassan. Catalog. mund. part.* 12. *consid.
96. col* 1. *vers. hoc est verum*, & deinde *Io. Ant.
Niger ad capit. Regni, cap.* 4. *de bobus arator.
num.* 11. *in fin. Faber in §. fin. Instit. de action.
n.* 9. concludens cedenti bonis auferri vestes, sed
nõ panniculara, iuxta *l. diuus. ff. de bon dãnat.*
vbi *Vlpia.* declarat, quæ sint pannicularia bona.

24 Limit. in pallio, † *Anton. Monac. decis. Bono-
niens.* 70. *n.* 8. vbi refert ipsum, & *Vlagatum* Bo-
noniæ, ita iudicasse dum prius *decis.* 68. exami-
nasset, an exequutio facta in pallio debitoris sit
realis, vel personalis; concludens, in persona,
quæ non potest carcerari, esse personalem; in
persona, quæ potest carcerari, esse realem. *nu.* 7.
46. & 47. et decis. 69. *n.* 29. refert rationẽ diuer-
sitatis, quare concedatur exequutio in pallio,
secus in alijs vestibus.

---

§. VIII.

SVMMARIVM.

*Molendina, & omnia instrumenta, quibus condu-
cuntur fruges ad molendũ, non possunt capi in
exequutione.* 1. 3. 5. 7. *Ampl.* 2. *declara.* 4. 5. 6.

1 OCtauo in exequutione sententiæ cap
non possunt molendina, † nec animalia
quibus conducuntur segetes, & fruges ad
molendum. De molendino, ita firmauit *Plotus
in l. si quando, C. de in litem iurand. num.* 712.
Flan. Tortus ad Statut. Papiæ *cap* 109. a m-
2 pliando † nec etiam capi posse in subsidium.
3 De equis, † & alijs instrumentis, quibus con-
ducuntur fruges ad molendum, firmat *Asinius
in prax. §.* 31. *cap.* 2. *limit.* 37. sequendo *Fer-
rett. de Gabell. num.* 532. qui id affirmat, verum
in Regno Neapolis ex pragmatica illius Regni:
& cùm *Ias. ab eodem Asin. et Ferret.* citatus, nõ
loquatur in his terminis, sed in casu sequent. §.
non parum dubito de veritate dictorum illius;
4 & tam in molendino, † quam in instrumentis
ad conducendum fruges ad molendinum, crede-
rem procedere, si ideo impediretur vsus molen-
dini, vel delatio frugum ad molendum, vt in
patria mea, vbi publico stipendio obligatus est
conductor molendinorum suis equis, vel asinis,
portare granum, & reliqua ad molendinũ, quæ
quotidie sibi ab incolis, & ciuibus consignãtur;
5 nam pro ære alieno † eius portitoris censerem,
non posse capi animalia ad portandum destina-
5 ta: & quæ retuli de molendo, pariter † esse vera
si etiam ideo populus pateretur damnum, quia
capto molendino pro pignore iudiciali neglige-
retur

7 retur illius custodia, & vsus, vel esset † molendinum ad purgandam orizam, vel frangendum torcendumque oliuas, nuces, semina lini, raparum, vt inde extorqueatur oleum, quia ista cadunt sub instrumentis artis agrariæ, quæ minime capi posse in exequutione rei iudicatæ, dixi *supra §.6.num.12.*

§. IX.

SVMMARIVM.

Portæ, fenestræ, tegulæ, & reliqua integrantia domum, non possunt capi in exequutione. 1. *ampl.* 5. 6

Legatum tegularum domus non valet. 2.

Contractus, cuius obseruantia deformatur domus non valet. 3.

L. 3. ff. de precar. declaratur. 4

NOno capi minime possunt, vt fit satisfactum rei iudicatæ, quæ sunt affixa † ædibus, seu quibus ædes perficiuntur, qua-
2 lia sunt portæ, fenestræ, ligneæ, vel vitreæ, tegulæ, trabes, solaria marmorum incrustationes, liminaria, superliminaria, postes ianuarum, columnæ, camini marmorei, tessellati, vel simplices, orbiculis, vel distincti. *l. cætera, §. hoc senatus, ff. delegat.* 1. vbi *Cast. Boer. decis.* 230. *num.* 1. vbi plura congerit. *Ferret. de gabell. num.* 533. quem sequitur *Asin. in prax.* §. 31. *cap.* 2. *limitat.* 38. qui ambo referunt *Bald. in rub. C. qui bon. ceder. pos.* qui nihil de istis loquitur: censeo tamen eorum opinionem veram, ex dictis *Ias. in l. cætera, §. hoc senatusconsultum, ff. delegat* 1. *nu.* 2. *& seq.* dum testando hoc non seruari Romæ, & Florentiæ. *ex Bart. Iac. de Are*, quæ supra dixi, firmauit: & de illis est textus in eodem
2 §. dum IC. voluit legatum † tegularum domus non valere, ex quo textu *Gomes. in §. item seruiana, Inst. de action. num.* 52. generalem facit
3 regulam, non valere contractum, † per cuius obseruantiam consequitur deformitas ædium.
4 *l. 2. C. de ædif priuat.* declarando † *l. · ff. de precar.* quæ videbatur obstare. *Flau. Tort. ad statut. Papiæ, capit.* 108. *num.* 2. *& seq.* amplians,
5 nec etiam pro debito publico, & in præparatis ad cooperiendum domum & illam ædificandam. *Parlaeor. rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 5. *§.* 3. *num.* 24. *in fin. & numer.* 25. *Mauson. de caus. exequut. ampl.* 15. *num.* 22. etiam quod alia bona non habeat debitor, vt subdit *Parlador. ibid. num.* 25. Addam vnum de quo *Ias. in. l. cætera, §. hoc S.C. ff. de leg.* 1. *num.* 2. aliud testatur, quod in Vrbe a triginta annis, & citra, quo
6 Vrbem colo, nunquam uidi vendi † tegulas domus, nisi cum tota domo, quamuis debitum esset paruæ summæ: vel debitor, non habeat vnde soluat, etiam reipub. *Ias. d. §. hoc. S.C. nu.* 3. *&* 4. *Boer. decis.* 204. *nu.* 2. *Carpan. ad Stat. Mediol. cap.* 155. ampliando etiam pro debito publico, vel fiscali, nec licere domino illa amouere, pignoridati limitando, si destinētur operi publica.

§. X.

SVMMARIVM.

Fructus feudi minime capi possunt in exequutione rei iudicatæ. 1. *& quare.* 2. *Contrarium.* 4. 6. *& quare.* 5. *Ampl.* 6. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. *Limit.* 20. 21. 22. 23. 24.

Fructus feudi ad plures annos, quando vendi possint. 5. *ampl.* 7.

Feudum hæreditarium procedit à pari cum cæteris bonis hæreditarijs. 7. *ampl ibid.*

Fructus, et res referēs fructus, a pari procedunt. 8

Specul. declaratur. 10.

Fructus feudi, qualiter diuidantur. 13.

Feudum, an capi possit in exequutione rei iudicatæ. 25

DEcimo minime capi possunt in causam
1 iudicati fructus † feudi, vt suadent relata ab *Afflict. decis.* 26. *num.* 1. *& seq.* &
2 id suadetur optima ratione, quia † de fructibus pendentibus, idem iudicatur, quod de ipsa re ferente eosdem fructus, imo illi censentur eiusdem rei pars. l. *l. fructus. ff de rei vendicat. Osasc. decis.* 82. *numer.* 2. *Tiraquel. de retractus lignag. §.* 1. *glos.* 7. *num.* 42. *&* 53. *Barbos. in l. diuortio,* 8. *ff. solut. matr. part.* 2. *num.* 70. *vers. fructus*, & de fructibus feud. tradit *Rosental de feud part.* 10. *conclus.* 42. *num.* 31. *& seq.* Suadent hanc negatiuam, quæ sunt dicta supra de
3 stipendijs militum, cum feuda † in sua origine sint præmia militantium, relati *a Rosental. par.* 1. *concl.* 8. *num.* 1. *in fin.*
4 Contrarium † voluere *Specul. de exequut. sentent.* §. 3. *num.* 17. cum alijs cumulatis *a Tiraq. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 49. *Bald. in authb. & qui iurant, C de bonis quæ liber, num.* 21. *in princ.* quorum opinio comprobari potest ex ijs quæ dicūtur de fructibus feudi, vt illi ven-
5 di possint ad plures † annos, ac ad longum tempus, si fiat protestatio, quod non propterea emptori acquiratur dominium aliquod. *Bald. cap. quæ in ecclesiarum. de constit. num.* 36. *& seq. vers. quare numquid. Paris de Put. de reintegr. feud. cap.* 253 *an feudatarius. num.* 1 *& seq.* qui præterea addit, quid obseruetur cum fisco, vel filijs, si interim vassallus moriatur, post *Specul.* idem voluisse *Bald.* refert idem *Paris ibidem num.* 9. *& Vinc de Hercul l. commodis, ff. de re iud. num.* 4. *Afflict. decis.* 26. *fuit dubitatum, num.* 2. *vers. in contrarium. Bart. l. si finita* 15. *§. si de vectigalibus, ff. de damn. infect. num.* 5. concludens, in causa iudicati † capi posse feudum ad effectum, vt commoditas transeat in alium; & ipse feudatarius remanet obligatus ad seruitia; & Decima non potest capi in exequutione, tamen capi possunt illius fructus *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 52. *Brun cons.* 87. *Ias. §. item seruiana Instit. de action. n.* 111.
6 Ampl. præsertim in fructibus † feudi hæreditarij; quia de illo idem iudicatur, quod de reliquis

liquis

liquis bonis hæreditaris.*cap.an agnat.cap.1.§. si*
quis hominem de pace tenend. per quæ iura, &
ex dictis ibidem *Bald.* ita concludit *Parid.de*
Put.de reinteg.feud.cap.254.num.5.& seq. ad-
7 dendo, quod de † eodem feudo vassallus potest
testari ad piam causam, hæredes illud acceptan-
tes, non posse contrauenire, &, nisi acceptaue-
rint cum benef.leg. & inuent. obligatos esse de
suo, & fructus feudi esse partem feudi. *Marant.*
in prax. cap. final. num. 50. Afflict. decis. 26.
num.3. ampliando siue hæres fecerit inuentariũ
siue non, & siue obligati fructus fuerint pro tẽ-
pore, quo vixit vassallus, siue quo est mortuus,
veluti legando aliquam quãtitatem ad tempus,
8 vel in perpetuum, quia idem † iudicatur de fru-
ctibus rei hæreditariæ, quod de re hæreditaria.
Marin. Frec. de sub feud. lib. 3. §. quinto. de-
clarando procedere deductis oneribus feudi, &
modo feudatarius non egeat.
9 Ampl. præsertim in subsidium. † *Angel.in l.*
pro hærede, §. si quis tamen, ff. de acquir. hæred.
quem refert, & sequitur *Alex.in l.commodis, ff.*
de re iud.num.3.& seq. & Ias.num.3. asserens
30idem dixisse *Bart Imol.et Specul.* † supra rela-
tum ita intelligendum esse, sicuti, & ego addo
intelligendam esse hanc ampliationem in feudo
hæreditario. *Petr.Duen.regul.7. exequutio. li-*
mit.12.Afin.& ab illo relatis *in prax.§.31.cap.2.*
limit.46.Vinc. de Hercul. l.commodis, num.4.
Ias.num.3 ff. de re iud. Marant. in prax.capit.
fin.nu.49. Isern. in cap.1.de inuest.it de re alien.
fact. num. 6.Tiraquel. & ab illo relati de re-
tract.lignag. §.1.glos.7.num.49.
11 Ampl. præsertim, † vbi pro feudo præstatur,
non personale, sed bursale seruitium. *Rain.cons.*
70. quia id lib.5. num.18.
12 Ampl. etiam in † fructibus pendentibus. *Re-*
buf. de litter.oblig.art.2.glos.vnic.nu.124.
Ampl. etiam defuncto † vassallo, nam pro ra-
ta temporis, quo vixit fieri potest exequutio,
seruata, distinctione *Rosental. de feud. cap. 10.*
conclus.42.num.35. et seq. intelligendo tamen
in feudo hæreditario, secus ex pacto, & proui-
dentia. *Marant. in prax.cap.fin.num.50.* præ-
13 sertim si vassallus † defunctus fecit expensas
gratia quærendorum fructuum: exemplum in
vinea. *Bald.l. si pater, C.de vsufruct. 2.vers.sed*
hic, qui loquitur de vsufructuario moriente de
mense Augusti vuis acerbis, & *Rosental. d.con-*
clus. 42. num. 38. et seq. plurib. vsque in fin.
vbi diuersas fructuum species, & diuisiones re-
fert, & dixi *in meis collectaneis ad cap. 1. §. his*
consequenter hic finit.text & distinguit *Mart-*
scot.var. resolut.lib.1.resol.64. persæpe.
14 Ampl. in præiudicium † vassalli, & donec ille
vixit. *Isern. in cap.1. de inuest. de re alien.fact.*
num.6.in princ.
15 Ampl. præsertim † pro debito causa, & vtili-
tate domini, vt puta si vassallus pro illo fideius-
sit, & soluit, vel vt illi auxilium præstaret, vel
ageretur de onere feudi, vt puta causa dotis dã-
dæ sorori vassalli, vel saluanda costa & militia
fratri. *Isern.in cap.1. de inuest. de re alien. fact.*
num.6. Vrsil. ad Afflict. decis.26. num.3.
61 Ampl. non solum † in parte, sed etiam in to-
tum. *Afflict. decis.26.num.4. in fin.et num. 5.*
addendo isto casu seruitium esse præstandum
à creditore immisso.
17 Ampl. etiam † vigore obligationis generalis
bonorum facta à vassallo, sine consensu domini.
Vrsil. ad Afflict. decis.26.num.1.
18 Ampl. præsertim † pro tempore, quo viuit
feudatarius debitor. *Brun.cons. 37. Afflict. de-*
cis.240. in causa, num.9. post princ.
19 Ampl. etiam vbi magna † cum difficultate
fieri potest exequutio in alijs rebus. *Ias. l.com-*
modissime, de re iud. num.5.
20 Limit. vbi inde feudi † diceretur facta alie-
natio, veluti si agatur de grandi ære alieno, nam
sine domini consensu deueniri non posset ad se-
cundum decretum adiudicationis fructuum.
Isern. in cap.1. de inuest.de re alien.fact. nu.6.
vers.secundum decretum, et alienatio.
21 Limit. in præiudicium † domini, vel agnato-
rum. *Isern.in capit.1. de inuest.de re alien.fact.*
num.6. in princ.
Limit. in subsidium. *Gail. obseru. 117. lib.1.*
nu.2. vel vbi probaretur debitum fuisse contra-
ctum in vtilitatem domini, vel agnatorum.
Gail. ibid.num.4.
22 Limita in fructibus feudi † ex pacto, & proui-
dentia, si agatur de fructibus post mortem vas-
salli. *Afflict. decis.26.num.6.* & dixi supra am-
pliat. quarta, sublimitando eodem *Afflict.* nisi
successor vassalli esset hæres absque benef. legis
& inuent. *Marin.Frecc. de sub feud.lib.3. §.5.*
23 Limit. si fiat exequutio, vt ex illis fit satisfa-
ctum pœnæ contumaciæ vassalli. *Vrsil. ad Affl.*
decis.26.num.6. sublimitando, si illi fuerint ma-
turi, & de proximo colligendi.
24 Limit. vbi illi sunt † percepti. *Rebuf. de litt.*
oblig. art. 2.glos.vnic.num.124
25 Quid autem dicendum † de feudo ipso. *Ruin.*
cons.70. lib.5.num.9.Alex. in l.si finita, §.si de
vectigalibus, ff.de damn.infect. num. 16. et 18.
Vrsil. ad Afflict.decis. 21. num. 1. et seq. plurib.
Gail.obseru.117.lib.1.nu.1. Ias.§.item Seruiana.
inst. de action. num.114. et seq.

---

§. XI.

SVMMARIVM.

Fructus bonorũ emphiteoticorum, an capi possint in exequutione rei iudicatæ. 1
Sententia lata contra emphiteotam, an exequenda excipiente directo agi de suo præiudicio, et non esse exequendam. 2. *Distingue.* 3.4.5. *Quid si lata fuit à laico iudice contra emphiteotam laicum.* 6.
L. ex vectigali, ff. de pignor. ampliatur in emphiteota imponente seruitutem fundo emphiteotico. 6

1 QVæ dixi de fructibus feudi, multo magis sunt dicenda de † fructibus bonorum emphiteoticorum, quos ne dum capi in exequutionem rei iudicatæ, sed nec etiam vendi
sine

fine consensu domini, & solutione laudemij, examinaui, *lib. 2. quæst.* 21. ideo concludendo illos capi, & non capi posse iuxta, quæ ibidem dixi de venditione.

2 Inquirendo an sententia lata† contra emphiteotam, quæ aliquo modo sit præiudicialis proprietati, possit exequutioni demandari, comparente directo, qui excipit, non fuisse ad sententiam, nec in toto processu citatum, & tali sententia, vulnetari iura sui directi dominij, breuiter procedendo dicendum quod

3 Aut in tali † sententia actum fuit de possessione, & illa exequutioni demandabitur, non obstante exceptione directi domini. Aut vero

4 sententia † lata fuit in petitorio, & tunc secus,

5 Aut vero lata † fuit in petitorio, & possessorio simul, & idem est dicendum, vt refert fuisse decisum, *Afflict. decis.* 380. *Vincentius num.* 4. *vsque in fin.* præsertim si talis sententia esset indefinite prolata, & nullam relationem haberet ad iura, seu factum emphiteotæ, qui seruitutem vel quid simile imposuisset fundo emphiteotico: nam cum talis seruitus imponi possit, sine solutione laudemij, vt dixi *lib. 3. quæst.* 64. non audiretur dominus super retardatione exequutionis sententiæ latæ de iure alieno, & duraturo tantum, donec durabunt iura emphiteutæ, qui

6 seruitutem imposuit, iuxta regulam † *l. lex vectigali, ff de pignorib.* & in terminis emphiteusis finitæ, vel caducatæ, tradunt *Gul. de Bened. in cap. Raynutius. §. & vxorem decis.* 2. *numer.* 7. *Boer. decis.* 181. *num.* 3. *Mïlanens. decis.* 17. *lib.* 2. *num.* 3. 9. *& seq. Cartar. decis.* 87. *num.* 9. *& seq.*

7 Si tamen emphiteusis esset ecclesiastica, † & sententia lata fuisset contra emphiteotam laicũ, & à laico iudice, an exequutio retardanda sit de mandato iudicis laici, vel ecclesiastici, videndus *Afflict. d. decis.* 380. *numer.* 7. *& seq. & ibidem Vrsil.* qui prætetea agit, an de iure directi ecclesiastici sit isto casu agendum coram sæculari, vel ecclesiastico iudice. *Ruin. cons.* 68 *lib.* 5. *nu.* 11.

§. XII.

SVMMARIVM.

Bona debitoris portata in ecclesia, capi non possunt in executione rei iudicata. 1. *Limit.* 3. 4. 5 6. 7. 8

Bona inuecta in ecclesia à debitore in fraudem rei iudicatæ sunt extrahenda auctoritate iudicis ecclesiastici. 7

Immunitate ecclesiastica gaudent bona in illam inuecta. 2. *Limit.* 4. 5. 6. 7. 8.

Iudex laicus non potest perquirere in ecclesia, an in illa sint importata bona debitoris. 8. *& qualiter illa perquisitio fiat* 9.

Dvbium accidere potest, si debitor confugiens ad ecclesiam secum portet mobilia, an illa cum persona debitoris gau-

1 deant immunitate ecclesiastica, † Et affirmatiuam probat *textus in cap. sicut antiquitus,* 17. *quæst.* 4. in illis verbis. *Aut personam hominis, vel bona eius inde subtraxerit, vbi glos.* in figuratione casus & est etiam textus, *in cap. diffiniuit* 17. *q.* 4. in illis verbis. Aut quodcunque nocibilitaris, vel damni, seu spolij residentibus in loco sancto inferre, & ibi etiam, *Archid. post num.* 1. *in verbo spolij, & Turrecr. in*

2 *Summ.* vbi generaliter dixit, quod personis† aut rebus fugientium ad ecclesiasticam nulla debet inferri iniuria, & *Bellamer.* dicit quod verbum damni intelligitur de damno personali, & verbum spolij de damno reali. *Angel in summa in verbo immunitas num.* 10. vbi propterea dicit quod bona quæ in Ecclesia posita sunt, per vim auferri non possunt, & auferens pœna sacrilegij tenetur. *Tabien. in eodem verbo immunitas num.* 7. *vers. nec ea. quæ in ea posita sunt. Rosella in verbo immunitas in prin vers. item ea quæ in ecclesia posita sunt, Suarez. de statu religionis lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3.

3 Limita hanc conclusionem † non procedere in fure confugiente ad ecclesiam, & portante in eam rem alienam, & ablatam, vt est textus *in d. cap. sicut antiquitus* 17. *quæst.* 4. *in illis verbis; nisi publicus latro fuerit, vbi glos. in figuratione casus, Couar. variar. resolut. cap.* 20. *num.* 15. *vers.* 38. *in fine lib.* 2.

4 Limita secundo hanc conclusionem procedere non solum in latrone † sed etiam in quolibet alio confugiente ad ecclesiam, & in eam portante, ac retinente res, bonaque cum damno, iniuria, & detrimento alterius. Nam hoc casu bona asportata possunt extrahi, vt est textus *in l. præsenti, §. cum autem, vers. sane si intra fines habentur ecclesiæ:* & de illis bonis Creditoribus, ac quibuscumque alijs iustis petitoribus ad modum debiti consulitur, *cap. de ijs qui ad eccles. confug. & idem firmauit, Hostien. in summ. de Immunit. ecclesiast. sub nu.* 8. *vers. & si ecclesia habet,* & hanc distinctionem tradidit *Suarez de statu religionis lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3.

5 Amplia primo hanc limitationem, † vt non solum procedat in rebus principalium personarũ confugientiũ ad ipsam ecclesiã, sed etiã in rebus fideiussorum, siue mandatorum, vel familiarium, vel sociorum, seu participum, & omnium aliorum obnoxiorum eisdem causis, quæ tangunt dictas principales personas, vt facta perquisitione, vbicumque depositæ sunt, & reperiuntur, extrahantur ad effectum soluendi publica, priuataque debita, vt probat *d. tex. in l. præsent. §. cum autem, vers.* Adijcientes, quod ea, quę de principalibus personis decreuimus in causis fideiussorem, siue mandatorem, seu rerum ad eos pertinentium, & omnino in eisdem causis obnoxium personis precipimus obseruari, scilicet si ipsos quoque secum contugæ intra ecclesiam terminos habere voluerint, eorumque quoq; bonis publica debita, priuataq. soluantur, & per eos rerum vbicumque deposita sint, procedat inquisitio.

6 Amplia secundo dictam limitationem, † vt non solum procedat in rebus portatis ad eccle-

siam

siam ab ingenuis liberisque hominibus, sed eria
à seruis, & ab omnibus alijs personis subpositis
& subditis, *d l. præsenti*, *§. cum autem vers. &*
hæc quidem (ibi) rebus quas secum habuerint
reformandis, *iuncta glos. in verbo reformandis*,
C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt.

Declara primo supradictam secundam limitationem, vt licet bona asportata, & detenta
in Ecclesia, cum damno, iniuria, & detrimen-
7 to alterius possint extrahi, attamen † extractio
debet fieri per Iudicem Ecclesiasticum *d l. præsenti, §. cum autem vers. sane si intra fines* (ibi)
studio, & prouidentiæ Viri Reuerendissimi Oeconomi, siue defensoris Ecclesiæ diligentia
proferantur.

8 Declara secundo supradictam secundam li-
mitationem, † vt non solum iudicibus secularibus prohibita sit extractio rerum in ecclesiam
importatarum, sed etiam dictas res perquirere in ecclesia. Nam tale munus perquirendi
spectat ad Oeconomum Ecclesiæ, non autem ad
laicalem iurisdictionem, prout est *text. in d. l. præsenti, §. cum autem, vers. sanè si intra fines*
habentur Ecclesiæ, C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt, dum expresse ibi statuitur per hæc
verba; Studio, & prouidentia Viri Reuerendissimi Oeconomi, siue defensoris Ecclesiæ diligentia inquisitæ ac quolibet modo ad Sacrosanctam
Ecclesiam peruenientes proferantur: & infra in
illis verbis, Et per eos rerum vbicumque depositæ sunt procedat inquisitio, vbi *glos. in verbo per eos*, exponit, *scilicet per defensores, & oeconomos*.

9 Perquisitio autem † hac cautela, & hoc ordine seruato est facienda ab Episcopo, scilicet,
si firmatur quod res sint absconditæ, vel depositatæ apud quemliber ex Clericis, vel de Ecclesia, debet ipse Episcopus astringere suspectos
ad se purgandos per Sacramentum, quod ipsi
non sunt conscij rerum de quibus fit perquisitio, prout est *textus in d l. præsenti § cum autē, vers.* Sicubi depositæ, vel commodatæ dicunturr
inquirendi talem volumus esse cautelam,, vt
si sola suspicione apud aliquem adserantur absconditæ, de sua etiam conscientia satisfacere
auctoritate Venerabilis Antistitis iubeatur: &
tradit *Hostien. in Summa tit. de Immunitate sub num. 8. vers. & si Ecclesia habet*.

Si quis pecunia emat Magistratum, & contraxit æs alienum, & vt sit satisfactum illius
creditoribus, non sufficiant illius mobilia, &
immobilia bona, an capi in causam iudicati
possit is Magistratus pecunia emptus, & venalis? Casus accidere potest in Vrbe in persona Auditoris, & Clericorum Cam. Apost. qui emunt
eam quam exercent iurisdictionem cum annexis emolumentis. *Arnol. Ferron. consuet. Burdeg. cap. fin. col. 3. vers. dubitatum est*: quem cum
vacabis expendes.

§. XIII.

SVMMARIVM.

Alimentorum causa quæ sunt debita non possunt capi in executione rei iudicatæ. 1. *& quare*. 4. 6. 12. 8. *Ampl.* 2. 3. 5. 10. 11. 14. 16. 18. 20. 22. 22. 23. *Limit.* 24. 25. 26

In Fiscum non transeant iura conditionalia. 4. *Limit. vbi sunt irreuocabilia*. 9

Dotis causa debita non confiscantur. 13

Beccius reprobatur. 15

Ius naturale corrigi, & limitari potest ex causa publica. 17

Alimentorum ius an extinguatur extincto vsufructu 18. & 19

L. sicui annuus, ff. de alim. & cibar. legat. declaratur. 21

1 DVodecimo in executione rei iudicatæ
minime † capi possunt, quæ sunt debita condemnato alimentorum causa *Specul. de execut. sent § sequitur num. 11. vers Alimenta quoque*, dum voluit quod condemnato
filio ex delicto, fiscus non exigit à patre alimēta, quæ debet filio: & ratione correlationis,
2 idem † crederem dicendum, si condemnatus
esset pater, & filius diues illi præstare alimenta. *Bossius alijs cumulatis. tract. de publicat. Bonorum, nu. 72.* asserens ita iudicatum fuisse
Mediolani: sequitur *Clar. § fin. quæst. 78. n. 23*
3 *Surd. cons. 269. cum Magnific. num. 13.* † concludens filio condemnato ciuiliter, vel criminaliter, non posse fieri executionem sententiæ
in eum latæ, capiendo alimenta, quæ illi sunt
debita, & late in *tract. aliment. tit 3. quæst. 59, num. 14. cum num. 16.* afferens rationem † quia
alimentorum iura sunt de futuro, & debita singulis annis, ideo non confiscantur, quia, vt
ego addo non sunt nata, seu exerceri nequeunt
tempore sententiæ, & quia † posita in conditio-
4 ne, in fiscum nō sunt transitoria, vt idem *subdit. 18. in fin. & num. 19.*

5 Ampl. etiam in casu, quo alimenta † alicui
sunt debita titulo legati. *l. legatum. ff. de cap. diminut. Spec. de execut. sentent. § sequitur n.*
6 *11. vers. præterea legatum alimentorum*, † &
ratio est, quia ciuilis ratio naturalia iura corrūpere non potest. *l. eas ff de capit. diminut.*

7 Ampl. etiam si ageretur de † executione sententiæ latæ in eum cui debita sunt alimenta ex
delicto, etiam priuilegiato, vt puta læsæ maiestatis. *Clar. § fin. quæst. 78. num. 23. circa fin.*
8 eam afferens rationem, quia ius † alimentorum est conditionale, & conditionalia non trāseunt in fiscum, vt idem ibidem prædixerat.
Honded. cons. 70. lib. 1. vbi refert Bossium Clar.
9 *& alios*, addendo conditionalia iura † non
transire in fiscum, si illa fuerint non reuocabilia
Plot. cons. 30. extat decretum nu. 84. circa fin.
vbi † ampliat si agatur de sententia lata in crimine hæresis.

Ampl.

11 Ampl. etiam si ageretur de † sententia lata in partem, vel alium, qui grauatus esset onere alendi descedentes, vel fratrem: nam licet confiscata fuerint illius bona, non excusatur fiscus ab alimentis pro qualitate bonorum, sibi quæsitorum, ex quouis delicto, etiam priuilegiato. *Plotus conf. 30. extat. num. 84. addendo*
12 *nu. 85.* eam rationem,† quia cum ius alimentorum habeat fundamentum in iure naturæ, nō potest illud extingui, nec lege, nec Statuto, etiā expresse illi derogando. idem tradit *Fran. Bec. conf. 5. fuit dubitatum, num. 5. & seq.* vbi
13 extendit † etiam ad causam dotis, quæ à pari procedit cum causa alimentorum, *Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 31. num. 31.*
14 Ampl. in quacumque alia † quota, quæ sit debita alimentario, vice alimentorum: exemplum esse potest, in legitima, vel vncia debita filio naturali. *Honded consil. 95. visis dubitationibus, num. 67. lib. 1. relatis Abb conf. 50. & 115. lib. 2. Dec. conf. 311. num. 3. Benintend decis. 22. nu. 7. Ripa, in l. 1. ff. sol mat. n. 67. Menoch. de arbitr. iud. casu 169. num 10. & conf. 60. n.*
15 *29. Rimin. iun. conf. 380. lib. 4. nu. 34.* † reprobando Bero. qui aliud censuit. *Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 31. num. 32.*
16 Ampl. etiam in † alimentis filij, qui in pœnam delicti exulat, etiam quod Principis edictum vetaret patri communionem aliquam habere cum filio exule, nam illa confiscari non possunt, donec filius exul viuit. *Soccin. iun. cōsil. 54. Consideratis, lib. 3. n. 12. 13. & 16. Hond. conf. 95. visis, lib. 1. n. 73. & seq. Ascan. Clemet. de patria potest. effect. 17. num. 10. & 69. Pereg. de Iur. fisci num. 123.* In praxi autem, an hoc obseruaretur, non parum dubito, & fortius dubitarem, si pater, vel filius alendus, esset insi-
17 gnis exul, † concurrente enim causa, præsertim, quæ publicam tangat vtilitatem, restringi, seu limitari possunt, quæ sunt iuris naturalis. *Couar. de sponsal. par. 2. cap. 6. §. 9. nu. 3. Arnis. de Repub. cap. 3. sect. 2. præcipuum num. 3. & seq.*
18 Ampl. etiam, vbi alimenta † sunt debita ratione vsusfructus, & alimentarius est passus maximam, aut mediam capitis diminutionem, *Surd. de aliment. titul. 8. quæst. 59. num. 22. in fin. & num. 23.* Limitando si alimentarius patiatur minimam capitis diminutionem.
19 Contrarium tenet † *Peregrin. de iure fisci, lib. 4. num. 123. in fin.* concludens absolute extincto vsufructu extingui ius alimentorum.
20 Ampl. quod si alimentarius † ex gratia Principis restituatur, recuperet omnia alimenta sibi debita post sententiam confiscationis, quia interim erant soluenda, & pendebat illorum
21 exactio. *l. is cui annua, † ff. de aliment. & cibar. legat. Surd. per hunc textum, de aliment. tit. 8. quæst. 59. num. 21.* Et intelligendo eundem textum iuxta rubricam, sub qua est positus, dicens
22 ampliationem † esse veram, si agatur de alimētis debitis ex dispositione hominis, vel legis, quæ fuerint taxata sententia iudicis.
23 Ampl. etiam in frugibus, † in publicis horreis conditis, Vniuersitatis alendæ causa, vt dixi infra §. 16. *versic. similiter.*
24 Limit. vbi alimenta † essent debita ex fructibus alicuius prædij rustici, vel vrbani. *Surdus, de aliment. tit. 8. q. 59. num. 25.*
25 Limit. quoad alimenta, † quæ erant debita ante sententiam confiscationis bonorum; nam illa tamquam iura condemnati exigi, & confiscari possunt *Surd. de alimentis. tit. 8. quæst. 59. num. 21. in fin. vers. intellige*, declarando *nu. 22.* intelligi de alimentis, quæ sunt debita iure actionis, secus in alijs.
26 Limit. vbi alimenta † sunt relicta, vel debita titulo vsusfructus, *Bossius, tract. de public. bonor. num. 172. vers. & ideo cautus aduocatus.*

---

§. XIV.

SVMMARIVM.

In Executione rei iudicatæ minime capi possunt res sacræ. 1. Ampl. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Lim. 13. 15.
...utione rei iudicatæ minime capi possunt Statuæ, & similia ædibus affixa publici ornatus causa. 5
Cum Vniuersitate multa transeunt, quæ aliàs non transirent. 10
De ecclesiæ iuribus vbi agitur, inspicitur ius Canonicum. 11
Mobilia pretiosa æquiparantur stabilibus. 12
Necessitas iusta alienandi bona ecclesiæ, quæ sit. 11.
Collegij Ghisleri tempore pestis pietas in hospitale S. Mathæi. 17. 18. 19. 20
Ecclesiæ bona vbi ex iusta necessitate sunt alienanda, quid obseruandum. 21
Necessitas iusta alienandi bona ecclesiæ, an sit vbi parochus pro ære alieno est carceratus. 22. 23 An ad excarcerandum pauperem sua culpa, 24.

1 Decimo tertio in executione † rei iudicatæ minime capi possunt res sacræ: nam cum illæ Deo dicatæ sint, nec sint in hominum commercio, nullatenus capi possunt in causa iudicati, quia per indirectum vendi possent *l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles. §. sacræ. Instit. de rerum diuis. Ripa l. obligatione generali. ff. de pignor. n. 47. Fab. de Monte tract. de emption. quæst. 4. num. 2. Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. 5. part. §. 3. num. 27.*
2 Ampl. etiam in his, † quæ ad sacra peragenda sunt necessaria, vel fuerint destinata, vt sūt Calices, Patenæ, Episcopi benedictione, & sacra vnctione consecrata. *cap. 1. de pignor. clem. 2. de decim.*
3 Ampl. etiam in vestibus, † quibus Sacerdotes induuntur, dum diuina celebrant. *cap. 1. de pignorib. Ripa per hunc textum in l. obligatione generali, ff. de pignor. num. 47.*
4 Ampl. etiam in Missali. † *cap. 1. de pignor.* & idem censeo dicendum de cæteris libris desti-

natis

ftinatis ad vsum chori, vel ministerium sacramentorum, & ceremoniarum Ecclesiæ. *Ripa in l.generali, ff. de pignor.num.47.clem.2. de decim.*

5 Ampl. etiam si illa sint attrita, † vel lacera. *Abb.cap.2.de custod.Eucharistiæ. circa fin.vers. hic quaeritur quid faciendum*: inuehens in elericos, qui ex illis cōficiunt crumenas,& in alios vsus laicos conuertunt, concludens illa esse cōburenda,& cineres reponendos in sacrario,quia semel Deo dicatum remanet perpetuo illi dicatum. *Abb.* sequitur *Ripa in l.obligatione generali, ff.de pignor.num.*48.

6 Ampl. etiam instante clerico, † vel alia persona ecclesiastica, *Ripa in l. obligatione, ff. de pignor. num.*53.licet subdat contrarium tenere *glos.in clem.2. de decim.* sed illam non reperio in meo codice.

7 Ampl. vt multo minus in † exequutione rei iudicatæ, capi possit capella ædificata a debitore condemnato, *Bart.in l.Aufidius,13.ff.de priuil eg.credit.* quem sequitur *Parlador. rerum quotidian. lib.2.cap.fin.5.part.§.3.num.*27. relato *Angel.a Gambellion. de testam. glos.9. n.4. Amat.Rodriquez de exequut.sent.cap.5.nu. 66.*

8 Ampl. in marmoreis incrustationibus, † picturis,statuis,& imaginibus appositis sacello,vel Ecclesiæ,ædibus debitoris, vt ibi perpetuo sta-

9 rent ornatus † publici gratia, vel in honorem eius: cuius causa posita sunt. *l. aufidius, ff. de priuileg. credit.* & ita per hunc textum, & dicta in antecedenti extensione quandoque interrogatus respondi ad fauorem filiorum Gasparis Rivaldi, qui exuti omnibus bonis, integre non satisfecerant Cam.Apost. de pensione vectigalium, quæ illorum pater conduxerat, conquerebantur, quod tractaretur de vendendis incrustationibus picturis, altari maiori geminatis columnis marmoreis versicoloribus, in Ecclesiæ S.Mariæ de Pace Canonicorum regularium; constructis ab illorum patre, cum sepulcro.

10 Ampl. vt neque capi possit † cum vniuersitate bonorum,nam licet cum vniuersitate plura transeant, quæ separata non transirent. *l. quadam ff.de acquir. rerum domin. l.in modicis, ff. de cont.empt.*vbi *glos.fin.Alex.in l.1.ff. de offic. eius num.76.& 78.Lancellot. Gallia. conf.* 29. *num.* 15. *& seq.* vbi pluribus hoc assumptum

11 probat.quia in iis quæ tangunt † ecclesiæ iura, inspiciendum est,quid Iure Canonico caueatur, quidquid de iure ciuili dici posset omisso,dicendum id licere. *cap. cum Bertoldus de iure patr.* per quem textum ita firmat *Ripa in l.obligatione generali ff.de pignor.num.*49.concludens res sacras non comprehendi in obligatione vniuersali, & consequenter,neque in illis fieri exequutionem,deficiente principio, a quo illa inchoetur.

12 Ampl. præsertim si fuerint † preciosæ, nam cum æquiparentur stabilibus, non possunt alienari absque solemnitate, vt pluribus probat *Rodoan.de rebus eccles.non alienand.quaest.*52. *num.*42.

13 Limit. ad effectum † soluendi debita contracta iustissima necessitate vrgente. *capit.* 1. *de pignorib.* vbi *glos.fin.* sed quæ sit iustissima necessitas. *Ripa in l.obligatione, ff.de pignor.num.* 54. *vers. sed quæ nam, vsque in fin. & Couar. var.resolut.lib.2. cap.16.prater.num* 8.*vsque in fin.* relatis,quæ *Canonistæ in d.cap.*1.& ali-

14 bi dixerunt iustissimam † dici necessitatem, si agatur de redimendis parrochis captiuis principaliter, & deinde, alijs Christi fidelibus, si imminet periculum mortis, vel salutis animæ. *cap.aurum* 12.*quaest.*2

15 Limit. si agatur de solutione † onerum fiscalium, vbi ecclesia illa subire debet. S. r. *authent. de ecclesiar.rerū alienat.Rodoan.per hunc textum. de rebus eccles. non alienand. quaest.*19. *num.*15.*&* 16.

16 Item iustissima † necessitas est, si agatur de extinguendo ære alieno contracto in alimoniā pauperum. *cap.aurum* 12. *quaest.* 2. per quem textum ita firmat *Ripa in l.obligatione, ff. de pignor.num.*54. *in fin.* exemplum erit si tempore pestis, hospitale, quod est domus, & pauperum refugium contraxerit æs alienum, vt factum fuit Papiæ Superioribus annis a ministris hospitalis. *l. Matthæi*, qui adiutorem habuerunt

17 Rectorem † Collegij Ghislerij, qui sequendo illorum fidem multam frumenti, orizæ, & aliarum frugum illis vendidit,sed an illi satisfecerint promissis incertus sum, pium tamen erit cum illis humaniter agere, & aliquid de conuento precio remittere. *Couar.var.resol. lib.2. c.16. num.8.circa princ. vers. Ripa in d.* concludens

18 isto casu posse alienari bona ecclesiæ † etiam, quę sint diuino cultui destinata,& pauperes sint exteri, & late comprobat ex dictis, SS. Augustini, Ambrosij, & Hieronymi *Benincas.tract. de paupert.cap.quant.special. in contract.n.*19. *et seq.Rodoan.de reb.eccles. non alien. quaest.* 7. *num.*12.*et* 32.

19 Item iustissima necessitas est, † si agatur de ære alieno contracto, pro necessaria constructione, reparatione, vel ampliatione ecclesiæ. *cap.aurum* 2.*quaest.* 2. per quem textum ita firmat, *Ripa in l.obligatione, ff.de pignorib. n.*54. *in fin.Rodoan. de rebus eccles.non alien. qu.* 7. *num.*6. vbi idem dicit, si agatur de cæmeterio.

20 Item iustissima necessitas est, † si agatur de redemptione captiuorum ab hostibus. *cap. aurum, cap.sicut, cap.gloria.* 12.*quaest.* 2.*l.sancimus,C.de Sacros. eccles.* per quæ iura ita firmat *Couar. vor resolut.lib.2. cap.*16. *num.* 8.*circa princ.*addendo etiam si illi sint exteri, & late comprobat ex Ambrosio, Augustino, & Ieronimo. *Benincas.de paupertat. cap. decimum special. in contract.num.*16.*et seq. Rodoan.de reb. eccles. non alien. quaest.* 7. *num.* 6. declarando si timeatur de morte, alias secus, *et n.*32.ampliat siue sint parrocchiani siue exteri.

Notandum tamen, quod quoties ex iustissi-

21 ma † necessitate est; premissum alienare bona Ecclesiæ,non est inchoandum a rebus sacris,sed a mobilibus benedictis tantum. *Couar.variar. resolut. lib.2. cap.*16. *num.*8. *in princ.* subdens *in fin.* quod non sit permissum, nec decens vasa, & ornamenta ad cultum Diuinum necessaria temere vendi, aut pignori dari, vt pauperi-

 bus

bus subueniatur, nisi vel ipsa vasa, & ornamenta essent nimis pretiosa, & posset pauperum inopia, simul, & cultus Diuinus heneste, & eum decoro, ex eorum precio tolli atque exhiberi, vel pauperes extrema vrgerentur fame, & necessitate, quod prælatorum arbitrio est relinquendum.

22 Visoquæ sit iustissima necessitas † distrahendi bona Ecclesiæ, videndum est, quæ non sit iustissima necessitas, & quamuis non differat, an captiuus apud hostes: quis detineatur, an carceri sit mancipatus, causa æris alieni, vel pœnæ pecuniariæ soluendæ, cum vtraque sit mala mansio.

23 Attamen pro ære alieno † earcerato parrocho, non venduntur bona ecelesiæ, quia habet beneficium. *cap. Odoardus de solut. Ripa l. obligatione, ff. de pignor. num.* 54. nisi immineat periculum mortis, & non est locus beneficio dicti *cap. vel cessioni*, vel parrochus luxuriose viuendo factus esset imporens ad soluendum.

Couar. d. cap. 16. variar. resolut. lib. 2. nu. 9.
24 quærit, an quæ dicta sunt † de alienatione bonorum ecclesiæ ne pauperes fame pereant, vel redimantur a captiuitate, procedant etiam in paupere, & captiuo sua culpa, & relatis pluribus quæ suadent negatiuam, quibus iungi possent, quæ congessi *in meis collectaneis ad l. si fideiussor. §. si necessaria, vers. neque enim id meretur, ff. qui satisdar. cogant.* & dixit R*ipa in l. obligatione, ff. de pignor. num.* 54. *circa fin. vers. Innoc.* relatis qui teneant affirmatiuam, distinguēdo concludit, non esse alienanda, vbi quis data opera factus est paupet, vel sequeretur alicuius præiudicium.

---

§. XV.

SVMMARIVM.

Sacra, santa & religiosa differunt. 1. 14
Sacrum quid sit. 2
Mons sacer. quis fuit apud Romanos. 3
Via sacra, quæ fuit apud Romanos. 4
Sacerdotes quare sacri dicantur. 5
Sacer adiectiuum nomen, tanquam verbum commune significat contraria. 6
Homo sacer idest improbus. 7
Sanctum quid sit. 8
Religi*osum quid sit.* 9
Sepulcra antiquitus constituebantur sola patris familias destinatione. 10. *nunc fiunt in ecclesijs, vbi prius id erat vetitum.* 11. *& quare.* 12. *quare dicantur religiosa.* 13
Ius ciuile correctum circa sepulcra. 15
Nauigantes occisi in obsidione, vbi sepelliebantur. 16
Sancta res non capiuntur in exequutione rei iudicata. 17. *ampl.* 18. *limit.* 19. 21
Ciuitas qualiter ædificaretur, & euerteretur antiquitus. 20
R*eligiosa capi non possunt in exequutione rei iudicata.* 22. *ampl.* 23. 24. 25.

SAcra non posse capi in exequutione rei iudicatæ dictum est, in antecedenti §. di-
1 cendum hic de Religiosis, & Sanctis, † quæ
licet a sacris non videantur differre, aut saltem
parum, inspecta tamen verbi proprietate, multum
differt, an res sit sacra, vel sancta, vel reli-
2 ligiosa. Nam sacrum est, quod Deo consecratum
est, §. *sacra Instit. de rerum diuis.* & ibi
Balduin. & reliqui, seu vt inquit Festus *Pompeus de verb. signif.* Sacrum est, quod quotun-
que modo, atque instituto ciuitatis consecratum
sit, siue ære, siue ara, siue signum, siue locus,
siue pecunia, siue quid aliud, quod ijs dedicatū,
3 atque consecratum sit. † Hinc mons Sacer apud
Romanos, qui vltra Anienem tertio lapide Io-
ui dicatus fuit, cum plebs, quæ a patribus dissen-
serat, creatis tribunis, secuta est pax. Et via
4 † sacra die dicta, quod in in ea fœdus istum fue-
rit inter Romulum, & *T*atium; & nūc nos Chri
5 sticolæ nuncupamus † Sacerdotes sacros, quia
Deo sunt addicti. Notandum tamen, quod si
6 adiectiuum nomen † sacer, appellatiuo iungatur
tanquam commune verbum, duo sibi contraria
significare nempe, & venerandum, vt mox dixi,
& execrandum, vnde Virgil.

Sacra fames, quid non mortalia pectora cogis
7 & homo sacer † teste *Festo de verb. significat.*
a Romanis dicebatur, quem populus iudicauerat,
ob maleficium fas non esset, eum immolari,
sed qui occideret, parricidij non damnari, ex
quo apparet, quod quiuis homo malus, atque
improbus, sacer appellari solebat. Sanctum
8 autem est, † quod non est, nec sacrum, nec re-
ligiosum. *§. sanctæ instit. de rerum diuis. l. 1. ff.
eod.* seu vt subdit idem Festus *in fragmentis de
verborum signif. editis a Gothifred.* sanctum
est, quod & sacrum, & religiosum simul est, sa-
cta, vt ego addo distinctione rei, quæ dicatur
sancta, nam muri, portæ ciuitatis, sancta dicun-
tur, non quod illis sit aliquis diuinus cultus an-
nexus, sed quia vim illis inferentibus, est sanci-
cita pœna capitis, vt factum fuit cum Romulo.
l. sacra, §. proprie, ff. de rerum diuis. Religiosum
9 autem est, quod pietatis causa, vt sepelire mor-
tuos in suo sepulcro; qua in re notandum, quod
10 ante aduentum Christi, sepulcra † constitue-
bantur sola patrisfamilias destinatione in suo
fundo, vel in alieno, vel communi consentien-
te domino, vel socio illato cadauere. §. *religiosū
instit. de rerū diuis.* Quare Abraham *Genes.* 23.
filijs Ebet. dicebat sibi locū sepulturæ dari Sarræ
defunctæ, & Iesus Christus Saluator noster se-
pultus fuit in sepulchro alieno, in quo nullus
tumulatus fuerat, vt refert *Ioan. ca.* 19. *num.* 41.
11 Hodie autem, † vbi prius vetitum erat cadaue-
ra in ecclesijs sepelire. *l. 2. C. de Sacrosan. eccles.
l. mortuorum*, C. *de relig. & sumpt. funer.* quod
seruari etiam hodie apud Æthiopes, refert *Ludo-
uic. Vreta in sua historia Abisinorum lib. 2. cap.
12 fin.* & quare † nunc aliud obseruetur, & in tem-
plis fiant sepulcra pluribus refert *B. Antonin.
in sua Summa part. 3. titul.* 10. §. 3. latius *Lau-
rent. Bellus in repet. cap. nullus, §. 1. & 2. dist.*
13 13. Sed quare sepulcra † dicantur religiosa, cum
reli-

religio sit cultus numinis, in sepulchris autem nullus sit Dei cultus, dicas id primum fuisse factum sequendo Ethnicorum opinionem, vt innuit *Cicer. lib.1. de amicitia*, qui putabant animas corporibus solutas, ad Deos euclare, quorum opinionem cum falsam esse sciamus, appellationem tamen in sepulcris retinuimus, vt illa sint nobis quoque religiosa, dum sunt fidelium Christi sepulcra continent enim illa, idem corpus, quod fuit templum Spiritu sancti, vt dicebat *D. Paulus ad Corinth. cap. 3. numer. 17.*

14 ex quibus constat quid intersit inter † res sacras & religiosas. Nam sacra dedicantur diuinis vsibus, & ijs publicis, religiosę vero destinantur hominum sepulturæ, & quidem etiam priuatim, res sacræ dedicantur per eos, qui sacris præsunt, & solemni ritu, loca religiosa, vnusquisque sibi, sine alio ritu religiose facis, mortuum inferendo in locum suum. Sacræ res etiam mobiles esse possunt, religiosæ vero nisi immobiles. Conditio religiosarum rerum præfata fuit apud Romanos, & Hæbreos, vt dixi. Hodie autem nos Christiani corpora defunctorum sepellimus in ecclesia, vel cæmeterio, vbi visuntur priuata cuiusque familiæ, & publica sepulcra auctoritate

15 Episcopi benedicta, correcto iure † ciuili, quo sola voluntate domini & illato cadauere toto, vel illius capite, ager fiebat religiosus in ea parte qua defuncti corpus continebatur. *l. eum in diuersis, ff. de religios. & sumpt. funer. Durand. in rationali diuin. offic. lib.1. cap.5. num.3. &*

16 *14.* refert † vbi antiquitus sepellirentur nobilea occisi in obsidione, nauigantes, & peregrini. *Ripa in l. obligatione, ff. de pignor. num.50.*

Siue ergo dicamus Sanctum esse, quod non est nec sacrum, nec religiosum, siue quod simul sacrum est & religiosum, vt dixi supra, nullatenus

17 sanctæ † res capi possunt in exequutione rei iudicatæ, quia non sunt positæ in hominum commercio. Et nullius in bonis sunt. *l.1. §. eam rem ff. quæ res pignor. oblig. poss. §. nullius, §. sanctæ instit. de rerum diuis.*

18 Ampl. etiam si ageretur de exequutione † sententiæ latæ in vniuersitatem, seu oppidum & ciuitatem, nam super muris, vel portis illius, fieri non potest sententiæ exequutio, ratione mox relata, quæ sufficere debet, vbi legem non habemus. *Aristot.* relatus *ab Angel. cons.275. num.8. vers. vnde Nata. cons.402. numer. 32. Ias. cons.92. lib.2. num.32.*

19 Limit. vbi ciuitas, vel oppidum † in pœnam ciuilem euersa fuit, quia cum muri tunc desinãt esse vniuersitatis, factique fuerint iuris singulorum ex vniuersitate, capi illi possunt in exequutione sententiæ latæ ante immissionem aratri, contra vniuersitatem, vel aliquem ex vniuersitate quia illi desinunt esse vniuersitatis. *l. si vsufructus, ff. quemad. vsufruct. amit.*

Notandum pro declaratione verborum im-

20 missionem aratri, † quod varij fuerunt mores ciuitatis euertendæ, vt referunt *Scipio Gentil. sing. orig.§. Vrbs Rosinus Roman. antiquit. lib.1. cap.3.* & præcipue inducto per illam aratro, vt finis illius responderet principio, nam sicuti Vrbes designabantur aratro tracto aboue, & vacca, illo ex parte exteriori, ista in interiori. *Cel. Rhod. lib.14. cap. forner. in l. 2. ff. de verb. signif.* ita in illis euertendis, inductum aratrum adhibebant, vt latius prosequitur. *Petr. Faber. semestr. lib.1. cap.8. vers. quod de inducto aratro.*

Limit. secundo, vbi Principis licentia in mu-

21 ris, & † portis oppidi, vel vrbis fit exequutio sententiæ latæ contra ciuitatem, nam cum tunc dirui possint, cæmenta, & lapides capi, & plus offerenti dari possunt, & idem dicendũ si Princeps in causam æris alieni concederet eisdem muris appodiari, vel super ędificari, vt factum vidi in pluribus oppidis Montisferrati, vbi inuecta pace post bellum inter Carolum V. Imper. & Franciscum Regem Franciæ, nouis ædificijs aucta sunt omnia illius Marchiæ castra, repletis fossis, & vallis, ac venditis cæmentis murorum, quibus illa erant munita, illato prtetio in principis ærario, & id prælique factum in Oppido Cerri, prope patriam meam vnde nata est mater mea, & nunc, quæ hæc scribo anno 1640. cogitatur de illorum refectione vrgente bello inter Hispanos, & Gallos.

Quæ dixi de sacris, & sanctis, eadem sunt

22 dicenda † de religiosis, quæ etiam capi non possunt in execution rei iudicatæ; quia illa nemini possunt hypothecari, *l. si monumento C. quæ res pignor. obbligar. pos. l. inuito, C. de relig. & sumpt. funer. Ripa. l. obligatione, ff. de pignor. num. 50.* nec ab vllo possideri, vel vsucapi. *l. qui vniuersas. §.1. ff. de acq. possess. §. sed aliquando. Inst. de vsucap.*

23 Ampl. in instrumentis † ad sepulturam necessarijs, quare feretrum, sedilia scamma, quibus sepelliendo nobiles, vel ignobiles homines destinarunt, non possunt capi in executione rei iudicatæ, Quare in Vrbe, vbi Confraternitates Laicorum sepelliunt Confratres cum pompa, ea ornamenta pro ære alieno confraternitatis capi non poterunt in executione facienda contra confraternitatem, quia religiosa sunt. *Ripa in l. generali ff. de pignorib. n. 51. vers. ex his.*

24 Ampl. etiam in iure † sepelliendi, quod in Ecclesia, vel Cœmiterio habet debitor condemnatus, & cuius bona, & iura, mandauit iudex capi in executione, quia tale ius est spirituale, vel saltem annexum spirituali. *Rip. l. obligatione ff. de pignor. num. 52.* addendo, quæ in contrarium obijci possunt, esse vera de iure ciuili, quo nos Christiani non vtimur in ijs, quæ sunt religionis, & ita interrogatus dicebã pro Riualdis:

25 Ampl. etiam in ijs, quæ ornatus † sepulcher causa illi sunt addita, licet fuerint aliena; nisi inuito domino fuerint addita, nam actione in factum, cogitur, qui illa apposuit restituere *l. qua religiosis, ff. de relig. & sumpt. funer. Hug. Donel. Comment. Iuris ciuil. lib.3. cap. 1. col.4. vers. notandum.*

§. XVI.

SVMMARIVM.

Artificis instrumenta capi non possunt in executione rei iudicatæ. 1. *Ampl.* 2
Viæ & similia an capi possint in executione sententia lata in vniuersitatem. 3. 4. *in nullius bonis sunt, & instar solis a nemine possidentur*. 5. 6
Frumentum, & aliæ fruges condita in horreis publicis pro vniuersitate, non potest capi in executione rei iudicatæ. 7
Frumentaria causa est fauorabilis. 8

1 DEcimo quinto in executione rei iudicatæ minime capi possunt † instrumenta artificis, si ille ad soluendum dandumve fuerit condemnatus, vt relato *Marant. in praxi. cap. fin. firmat Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. final. quæst. par. §. 3. num.* 19. & comprobari potest illius opinio ex ijs quæ idem *Marant. d. cap. fin. num.* 28. *& seq.* tradit de vestibus, lecto, & tota suppellectili, libris doctorum, & armis militum, vt dixi *supra hoc cap.* §. 1. *& seq.*

2 Ampl. præsertim si debitor præmatur † vltima inopia, & captis in executione instrumentis artis illius, ats quam exercet, & qua se cum familia nutrit, fieret inutilis, *Gaspar. Bartia. tract. de Inope debitor. cap.* 1. *num.* 54.

Decimo sexto dubitatur, an vbi vniuersitas non habet bona in communi, nec vult imponere collectam, vt exsoluat, quæ soluere est condemnata, an executio sententiæ fieri possit
3 in vijs † & similibus destinatis ad vsum vniuersitatis. *Angel. in l. commodis, ff. de re iudicat. remittendo se ad dicta Io. And. ad Speeul. de executione sententiar.* §. 3. *num.* 5. reliquit difficultatem indecisam, *& Alex. ibid. relatis dictis Angel. num.* 4. concludit non posse capi, si alia ratione creditor potest consequi, quod sibi est debitum, *sed quia supra cap.* 11. §. 10. relatis modis quibus fieri potest executio sententiæ latæ in vniuersitatem, non deest via, & ratio, qua creditor, quod sibi est debitum, consequatur, *ex dictis Io. And. ad d.* §. 3. *& Rofred. Beneuent. quæst.* 28. *num.* 9. *vers. solutio*, dicen-
4 dum † quod si viæ deseruiunt soli vniuersitati, quod in illis fieri potest executio, quia quoad vsum, & proprietatem sunt vniuersitatis, si vero deseruiunt, etiam alijs, aliud dicendum, quia in illis vniuersitas habet solum vsum, nec alium iter facientem potest impedire, quia
5 † Viæ in nullius dominio sunt *l.* 2. §. *ait prætor ff. ne quid in loco pub. Rofred. Beneuentan. q.* 23.
6 *num.* 16. nec † ab aliquo possidentur, instar Solis, & Lunæ, quæ omnibus lucet. *& dixi, late d. cap.* 2. §. 10. *num.* 36. *&* 37. vbi retuli aliqua, quæ capi non possint in executione rei iudicatæ contra vniuersitatem.

Similiter in executione rei iudicatæ contra
7 vniuersitatem capi non potest † frumentum, nec aliud genus frugum in horreis publicis conditum in alimoniam vniuersitatis, tum quia vrgent, quæ dixi supra §. 13. de alimentis, quam etiam, quia frumenta in alios vsus quam in destinatos non sunt conuertenda. *l.* 2. §. *de frumentaria, ff. de admin. rer. ad ciuitat. pertin. l. fin. C. de condit. in pub. horreis lib.* 10. *Amat. Rodriquez. de execut. rei iudic. cap.* 5. *n.* 68. adeo-
8 que est fauorabilis res frumentaria † cum suis horreis, vt ad illius contributionem nemo excusetur. *l.* 1. *C. vt nemin. liceat. in empt. spetior. se excus. lib.* 12.

CAP. XIII.

SVMMARIVM.

Iura sunt tertium genus bonorum. 1
Iura omnia capi possunt in executione rei iudicatæ. 2. *Ampl.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. *Limit.* 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19.
De alimentis quando liceat transigere. 15
Pensio alimentorum causa alicui reseruata non potest capi in executione rei iudicatæ. 16

POstquam in antecedentibus egi, quæ bona mobilia, vel immobilia capi possunt in executione rei iudicatæ, & quæ primo capi debent, antequam capiantur alia, iuxta ordinem datum, *à Vulpiano in l. à Diuo pro* §. *in venditione, ff. de re iud.* agendum est de ijs, quæ deficientibus mobilibus & immobilibus sunt capienda, & quia vt dixi §.
1 *seq.* illa sunt † tertium genus bonorum, quæ nec mobilibus, nec immobilibus adnumerantur sequendo constitutam regulam in principio
2 duodecimi capitis, vt omnia iura † capi possint subdam ampliationes, & limitationes ex quibus patebit veritas eiusdem regulæ.

3 Ampl. vt in executione rei iudicatæ † capi possint, quæ sunt debita debitori condemnato *vt dixi supra cap.* 11. §. 13.

4 Ampl. etiam in † magistratu pecunia empto, vt dixi *de subhastat. cap.* 4. §. 19. *num.* 14.

5 Ampl. etiam in iure † redimendi, quæ fuere vendita cum pacto de retrouendendo, *vt dixi de subhast. cap.* 4. §. 19. *num.* 15.

6 Ampl. etiam in iure † nominandi ad emphiteusim, *vt dixi de subhast. cap.* 4. §. 19. *nu.* 16.

7 Ampl. etiam in officijs, quæ pecunia in Rom. Curia, vel alibi emuntur, *vt dixi de subhast. cap.* 4. §. 19. *nu.* 10.

8 Ampl. etiam in iuribus † vtilibus emphiteotæ, *vt dixi de laudemio lib.* 11. *cap.* 14. §. 1.

9 Ampl. etiam in vsufructu † competente debitori condemnato, *vt dixi infra* §. 4.

10 Ampl. etiam in iuribus, seu seruitute dabita fundo rustico, vel vrbano, *vt dixi infra* §. 7.

11 Limit. in iure prælationis † competenti directo domino, quoties venduntur emphiteotica, *vt dixi infra* §. 19.

12 Limit. in iure prælationis † competenti consan-

sanguineus vendit eem suam *vt dixi infra §. 19. in fin.*

13 Limit. in iure patronatus, † seu iure nominandi ad ecclesiasticum beneficium, *vt dixi infra §. 22.*

14 Limit. in mercede debita † operario in futurum peo operibus faciendis, secus pro iam factis & præstitis, vt distinguit *Ripa in l. obligatione generali, ff. de pignor. num.* 44. & simile est,

15 quod dicitur † de alimentis præteritis, & futueis, nam de illis licet transigere, de istis nequa-

16 quam *l. de aliment. C. de transact.* & † idem dicitur de pensione reseruatur super beneficio ecclesiastico alimentorum causa. *Gigas de pension. quæst. 52. num. 9.* & idem dicitur de stipendio militum. *vt dixi supra §. 4.*

17 Limit. in iure † adeundæ hæreditatis *vt dixi infra §. 22.*

18 Limit. in iure quod alicui † competit titulo vsufeuctus, *vt dixi infra §. 21. post prin. vsque in fin.*

19 Limit. in iure patronatu † quod competit domino manumittenti seruum suum, *vt dixi infra §. 22. verf.*

20 Limit. in iure † percipiendi victum quotidianum, *Bald. in l. 1. C. quæ res oblig. poss. num.* 2. *in fin.*

---

§. I.

SVMMARIVM.

Iura, & actiones sunt tertium genus bonorum, 1.
Glosa est idolum iuris. 2. *ampl. ibid.*
Nomina & iura debitoris qualiter capiantur in executione rei iudicatæ 3. 6. 7. 9. 12. 14. 16. 18. 20. 22. 24. 26. 27. 30. 31. 33. 34.
Possessio incorporalium qualiter capiatur. 4.
Romanus laudatur, & notatur 5.
Albericus laudatur. 8.
Fiscus ante diem exigit a debitore, debitoris deducto interesse facta solutionis ante diem. 10. 44.
Guglielmus Durandus laudatur. 11.
Bartolus laudatur. 13
Baldi laus. 15
Salic. laudatur, & defenditur. 17
Angelus laudatur. 19
Cumanus laudatur, & notatur furto. 21
Alex. Tartagnus laudatur. 23
Io. Sicardus laudatur & notatur. 25
Io. Petrus de Ferrarijs laudatur. 28.
Guid. Papa laudatur. 29
Io. Demaeiderius laudatur. 3
Praxis Aud. Cam. in capiendis nominibus, & iuribus debitoris in causam iudicati. 3. *Item Cur. Capitolij*. 34
Doctori sine lege, vel contestę non datur fides. 32,
Leander Galganetus laudatur. 35
Fenzonius reprobatur. 35
Statutum Vrbis lib. 1. cap. 195. examinatur. 34 35
Excussio principalis debitoris qualiter fiat. 36
Executio in iuribus debitoris si ille sit absens, vel præsens, vel neget qualiter fiat. 3. *& seq.* 37. &
Creditor singularis persona, quando sit par fisco in executione sententiæ contra debitorem debitoris. 3. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43.
Fiscus, & priuatus creditor quando non sint pares in executione facienda contra debitorem debitoris. 44. 46. 47. 48. 49.
Fiscus semper eget pecunijs. 45
Excussio, quando fiat contra plures debitores, fisci. 50. 51. 52.
Executio facta in corporalibus, & incorporalibus differt. 53

SVper capite secundo §. Decimo tertio inter cęteeos casus, quibus fieri potest executio rei iudicatæ, contra non condemnatum in actione personali illi mota, eum esse dixi, qui fuit à *Vulpiano decisus in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudicata*, nempe vbi excussis mobilibus, & immobilibus bonis debitoris condemnati, in subsidium capiuntur in causa iudicati, illius nomina, iuea † & actiones, quæ sunt tertium genus bonorum, quæ nec mobilib us, nec immobilibus adnumerantur, *Bald. in l. 1. C. de prætor. pign. num. 1. Alexander in l. à Diuo pio, §. in venditione, ff. de re iudic. num. 2. Petr. Iac. in prax. Rub. 100. nu. 35. Tiraquel. de retract. Lignag. §. 1. glos. 7. n. 9. cum alijs pluribus cumulatis in meis Collectaneis ad l. mouentium, ff. de verb. signif.* vbi retuli pluea, quæ licet loco moueantur, immobilia tamen, vel natura rei, vel destinatione patris familias, censentue. Quia in dicto §. 13 non eetuli omnia, quę requirantue, vt in executione sententiæ contra aliquem latæ, capi possint illius nomina, actiones, vel iura, addam hic primo, quæ sint solemnia obseeuanda in tali captura. Secundo, referam, an eadem solemnia sint obseruanda, etiam contra debitoeem debitoris fisci, referendo in quibus sint pares credirotes priuatarum personarum, & fisci. Tertio quibus casibus requieatur excussio bonorum debitoeis, & qualitee fiat. Quarto in quibus differat executio facta in corporalibus & in quibus conueniat.

Quad primum non conueniunt interpretes

2 iuris nostri in huiusmodi solemnibus, nam † *glos.* quæ est idolum iuris, & nephas est ab ea dissentire siue agatuede interpretatione iuris ciuilis siue Canonici. *Cyn. in l. 1. C. de act. & oblig. Claud. Saysel. in Repet. i. vt vim. ff. de iust. & iur. num. 176. & 178. Marta de tribun. Vrbis cap. 5. num. 18. circa med.* presertim si de iudiciorum praxi agatur, *Bald. cons. 351. lib. 1. num. 4. Afflict. decis. 384. Non ponam num. 3.* fuit inconstans, & variauit nam *in l. à diuo Pio. §. sic quoque verb. capi ff. de re iud.* inquit capi

3 nomina † debitoris, si iudex dicat creditori, habeas illud nomen loco pignoris, *& in l. 2. verb. decernere C. de prætor. pignor.* vult quod vocetur debitor debitoris, & illo confitente debitúcorã iudice, iudex iubeat id esse loco pignoguoris, & hoc modo fieei immissionem in no-

quidum, fiscus, & priuatus creditor procedunt à pari, quod ordo iudiciarius, cum sententia
17 requiratur; subdens *num.* 7. si debitor neget se debitorem, dari curatorem bonis illius.

Salicetus, quem † *Alex. conf.* 51. *lib.* 1. *in fin.* reprehendit, quod sine lege sit loquutus, & a me fuit defensus *in tract. de laudem. lib.* 3. *quaest.* 29. *artic.* 3. §. 2. & fuit I.C. clarissimus, teste *Tiraquel de retract. lignag.* §. 11. *glos.* 6. *num.* 22. hoc casu sibi non cōstitit. *Nā in l.* 1. C. *quand.*
18 *fisc. vel priuat. debit. num.* 1. *circa fin.* † voluit requiri in priuato creditore tria, antequam capiantur nomina debitoris, nempe primi debitoris condemnatio in bonis, illorum excussio. & debitoris exigendi confessio: & deinde *nu.* 5. concludit ad effectum, vt debitor debitoris cōueniri possit, quatuor requiri, scilicet principalis debitoris condemnatio, eius in bonis excussio, sui debitoris confessio expressa, vel implicita, seu tacita, vel ipsius negantis condemnatio, & ipsius nominis confessio, vel conuicti in possessionem missio; si agatur de creditore priuato, & non habente nomen debitoris hypothecatum; si vero illud esset hypothecatum, idem dicendum, quod est constitutum in fisco, nempe sufficere, debitorem esse condemnatum vt firmat idem *Sal. in l. non prius*, C. *quand. fisc. vel priuat. num.* 2. *in fin. vers. & ita intel. ligo.*

19 Angelus † germanus frater Baldi, & Petri de Vbaldis, quem *Menoc. de recuper. possess. remed.* 15. *num.* 587. nuncupat patrem praxis iudiciorum, & ob excellentem doctrinam vere esse Angelum asserit, & non esse tutum recedere in praxi ab illius opinione, in *l. à diuo Pio*, *§. sic quoque*, *ff. de re iud.* firmat in causa iudi-
20 cati † capi posse nomina debitorum confitentium debitum, si creditor victor habet debitorem suum obligatum cum guarantigia, vel alias exequutiue contra illum agere potest, ad effectum vendendi, vel exigendi creditum, prout iudex arbitratur, qui vocato debitore debitoris confitentis debitum, illi iubeat, vt quæ ille debet, sint loco pignoris: in quibus postremis verbis concordat cum *gloss. in l.* 2. C. *de prætor. pignor.* Angelum sequitur ibidem *Io. de Imol.* illo relato de verbo ad verbum, addendo in fin. non requiri executionem debitoris principalis, si agatur contra debitorem obligatum pignori ex conuentione.

21 Cumanus subtilissimus † Iuris magister, teste *Thesaur. decis.* 56. *nu.* 2. & qui eum Fulgosio diuisit scripta Christophori Castilionei communis præceptoris, & ediderunt tamquam sua, vt *ex Ias. refert Cotta in suis memoral.* §.
22 *de Iuris peritis*, concordat † cum *Angel. in eodem* §. *sic quoque*, inquiens: In defectum rerum corporalium capiuntur nomina debitorum confitentium, & venduntur, vel exiguntur, prout iudici facilius videtur: & idem faciendū de alijs iuribus debitoris condemnati, quæ execeutiuo, vel ordinario iudicio capiuntur, si condemnatus creditor ordinarie, vel executiue agere poterat.

23 Alexander Tartagnus, † ex cuius auditorio prodiere *Iason, Roch. de Curt. Socin. senior, & alij* insignes I.C. vt retuli, in Homologumenis, *vers. Alexander Tartagnus*, & qui pater veritatis nuncupatur *à Rub. Alexand. conf.* 85. *circa num.* 6. *in princ. in eodem* §. *sic quoque n.* 1
24 breuiter † concludit. Si non extant debitoris mobilia, vel immobilia, peruenitur ad nomina debitorum, & in illis fit immissio, si debitor fateatur se debitorem, & & prout iudici videtur, illa venduntur, vel exiguntur: subdens, *num.* 11. quod missio fiet, si à iudice dicatur creditori qui vicit, Habeas istud nomen loco pignoris; vel quod vocato debitore debitoris interrogetur, an sit debitor: qui si confiteatur, dicet & iudex, Iubeo istud nomen esse pignori apud victorem: & quod talis assignatio habet vim traditionis, & quod operatur traditio in corporalibus, idem operatur ea assignatio in nominibus. Si autem negat quid debere, *Io. ab Imol. ibid. numer.* 22. dicit: si creditor sit præsens, potest cedere creditori suo iura, vel illum constituere procuratorem ad exigendum, si autem esset absens, dandum curatorem bonis, qui illum conueniat, nisi negatio sit cauillosa, vel incontinenti doceatur illum esse debitorem, & tunc ordinarie, vel executiue cum illo agetur sicuti agere poterat creditor.

25 Ioannes Sicardus † Doctor Germanus, qui æmulatus antiquos Iuris Interpretes enucleādo leges Iustinianei Codicis, præcipue occupatur in eruendo germano sensu textus: quem à nemine reprehensum, vel reprobatum repe[illegible] nisi quod quamcumque legis interpretationem exordiatur per verbum, Accedamus; accedendo ad *l.* 2. *C. quand fisc. vel priuat. debit. num.* 4.
26 *& 6.* † vult quatuor requiri antequam in executione rei iudicatæ capiantur nomina debitoris. Primo, quòd principalis debitor sit condēnatus in iudicio ad soluendum. Secundò, quod idem debitor sit excussus, & non sit in bonis illius, vnde fiat satis creditori. Tertio, quod debitor debitoris confiteatur se debitorem. Quarto, quod in debito debitori sit facta missio. Et ista quatuor requiri prius dixerat *Bald. vt retuli supra*: licet de Bald. *idem* Sicardus non faciat mentionem.

27 Post eos qui † in scholis prætendo tradiderunt quæ sint obseruanda, antequam in executione rei iudicatæ capiantur nomina debitorum, deueniendo ad eos qui consulti de forma seu modo faciendæ executionis practicarunt, & responderunt, reperio *Romanū conf.* 224. *Ista num.* 7. *& conf.* 416. *pro dilucida num.* 1. tria requiri voluisse, nempe debitoris principalis cōdemnationem, eiusdem debitoris bonorum discussionem, & quod idem debitor non neget se debitorem.

28 Ioannes Petrus † de Ferratijs, qui fuit auditor Generalis Marchionum Montis Ferrati, *Natta conf.* 573. *sum.* 10. *Scholaris Baldi*, vt ipse restatur in forma *libel. in caus. possess. spol.* §. *per vestram num.* 4. & qui a sua praxi, & patria sortitus est cognomen practici Papiensis *in forma executi. ais sentent.* §. *sapiens num.* 24.
29 concludit † quod antequam capiatur nomen debi-

debitoris, citetur ipse debitor, & interrogetur à iudice, an sit debitor illius, quo instante fuit citatus, & illo affirmante esse talem, tunc iudex statuet, & assignabit illum pignori creditori, & compellet illum per iuris remedia ad soluendum. *Papiensem sequitur Gratian. discept. 507. in generali nu. 14.*

29 Guido Papa † qui fuit magnus Doctor in theorica, & praxi, *teste Mandos. Commis. 14. §. auditorio post med.* & qui secundum locum tenet apud *Gallos. vt voluit Tiraquell. de retra. conuent. §. 2. glos. vnic. num. 33. in sua decis. seu quaest. 568. de iure*, concludit quoad ca-

30 piatur † nomina, & actiones debitoris in causam iudicati quatuor requiri, sed duo tantum refert, videlicet quod principalis debitor non habeat alia bona, in quibus fiat executio, & quod debitor debitoris nihil excipiat circa debitam, sed quod illud confiteatur. Subdens de stylo Curiae parlamenti, sine distinctione aliqua in executione rei iudicatae, capi mobilia, vel immobilia, reditus iura actiones debitorem, prout creditor eligit, licet statuto prouinciae aliud sit statutum, & idem prius dixerat *decis.* 281. & idem ad tuitandas expensas.

31 Iodocus Damhoderius in sua praxi *rerum Ciuilium cap. 258. de modo executionis sententiae, n. 2. 5. & seq. & Paul. Christin. ad consuetud. Meclinenses tit. 7. art. 18. n. 7* inquit Flandria non seruatur ordo iuris datus *in l. à diuo Pio, §. sic quoque, ff. de re iud.* sed arbitrio creditoris inchoatur a nominibus, vel stabilibus.

In Vrbe alia est praxis capiendi nomina, & iura debitorum in causam iudicati Auditoris Camerae, & caeterorum iudicum ecclesiasticorum alia fori Capitolini referam primam, &

32 quia sine auctore non licet loqui, & forte † nō daretur mihi fides *Neuiz. cons. 66. numer. 31. Mohedan decis. 2. & 3. de consuet. Dec. cons. 402. num. 5. vers. non obst. & cons. 42. nu. 8. Salustius Tiberius in sua praxi Auditoris Camerae lib. capit. 48. col. fin. vers. Iam diximus*, post relatam praxim exequutionis sententiae circa realem, & personalem executionem faciendam in condemnatum, subdit, quod relaxato mandato contra debitorem obligatum

33 in forma Camer., citandus est debitor † debitoris eodem modo obligatus, ad confitendum debitum scutorum puta centum, quo est obligatus N. alias videndum per iudicem mandari haberi pro confessat., dictumque debitum & nomen illius esse, e stari mandari loco pignoris ipsius creditori, & citatione in actis producta, iudex constito citatum esse debitorem, decernit, quod tale debitum habeatur loco executionis, & deinde seruatis seruandis deuenitur ad illius subhastationem, & emptore non reperto, praeuia priti aestimatione adiudicatur creditori, & in contumaciam debitoris non cedentis iura sua creditori, illa ei ceduntur à iudice, ex officio confecto de super instrumento, cum solitis clausulis.

34 In foro Capitolino † ex stato *lib. 1. cap. 195.* antequam executio sententiae fiat in nominibus debitoris, primo capienda sunt mobilia, quae si nō adesse, vel non sufficere referat executor, seu apparitor, capiuntur immobilia, quae si non extent, vel summa non patiatur illa capi, in persona debitoris fit executio, & demum capiuntur nomina debitorum, contra quos proceditur iuxta ea quae tradit *Luc. Petus in sua Capitolina praxi lib. 8. cap. final. nu. 17. vers. forma*, vt primo citetur debitor debitoris, ad videndum productionem praeparatoriorum, & respondendum illis sub grauaminis cominatione, in quibus interrogatur, an sit debitor. N. & in qua quantitate, eo que contumace facto, & durante in contumacia, grauatur, quoad taedio affectus respondeat interrogatis. Vel etiam monetur quatenus intra triduum debeat in actis declarasse, si sit debittor N. condemnati, sub certa poena, quo facto contumace, & durante in contumacia, proceditur ad poenam captis pignoribus, vt fit cōtra contumaces.

Si autem idem debitor fateatur esse debitorem, fit praeceptum, vt soluat, quae debet N. infra octo dies, quibus elapsis, & solutione non facta, contra eum relaxatur mandatum, & in eumdem fiet executio. Si vero neget esse debitorem, nullatenus contra illum fiet executio, nisi per calumniam negauerit, quae probatur, si ex instrumento conuincitur illum esse debitorem. *Vinc. Hercul. in l. a Diuo Pio, §. sic quoque, ff. de re iudic. num. 10. & seq.* & haec dicenda si cum debitore debitoris praesente agatur, si vero debitor debitoris sit absens, datur curator illius bonis, qui potest esse idem creditor, cum quo procedatur iuxta naturam causarum, & fiet executio in illius bonis, eodem ordine seruato, vt censeo, quem seruandum dixi cum principali debitore. In qua praxi, & statuto norandum est, inspecta eiusdem statuti lectura, fuisse alteratum datum ordinem à iure communi, quo inspecto non deuenitur ad capturam personae debitoris, nisi excussis mobilibus, immobilibus, & nominibus debitoris, non autem capitur persona ante nominum excussionem, vt eantant verba statuti, quae Galganetus † ad idem Statut. *vers. sed quia*, ponderatis verbis rubricae & statuti vult per iniuriam, & contra mentem statuentium fuisse post posita, quae prius erant ante locanda. & illi assentior, ne per figuram Isteron proteron, redarguantur statuentes de contrarietate, dum bis dixeruut qualiter sit facienda executio iuxta formam iuris communis, licet Fenzonius in suis Annotationibus ad idem Statutum inhaerendo litterae eiusdem statuti, dissentiat a Galganeto, ea motus ratione, vt sit litium finis, quae ratio vrgeret, si id fuisset Statutum, vt executio inchoaretur à persona, si illius captura finem imponeret litibus.

36 Excussio autem principalis debitoris † fit examinatis vicinis, qui deponant de viribus debitoris, vel misso executore, qui referat, quid & quantum repererit in domo illius. *Io. Sicard. in l. si in causa C. de praetor. pignornum. 4.*

Quoad

Quoad secundum quod promisi examinare in principio huius §. notandum est, quod si
37 debitor debitoris † negat, quid debere, impeditur exequutio in nomen debitoris præsentis, siue petatur a fisco, siue ab alia persona, nisi ide debiter conuincatur, quod calumniose neget debitum, nam tunc fiscus, & quiuis alius creditor sunt pares. Modo debitum sit purum, & liquidum. *Odofred. in l. si debitum, C. quando fiscus, vel priuat. num. 1. post med. vsque in fin.*
38 Si autem debitor sit absens † datur curator bonis. *Odofred. in l. si debitum, C. quand. fiscus, vel priuat. n. 2.* concludens capi creditum si curator fuerit conuictus, quod sit debitor. *Bal. in l. 2. C. quand. fisc. vel priuat. num. 7. Alex. in l. a diuo Pio, § sic quoque, ff. de re iud. num. 5. Io. Sicard. in d. l. 2. num. 7. vers. sed nunc*, concludit si debitor debitoris neget, & in continenti nō potest conuinci illius malitia dandum esse curatorem bonis principalis debitoris, qui agat contra debitorem qui negauit quid debere, idem tradiderat Vincent. *Hencul. in l. a diuo Pio, §. sic quoque, ff. de re iud. num. 10. & seq.*
39 Secundo conueniunt, & sunt pares fiscus, † & priuatus creditor, quia nemo illorum agere potest contra debitorem debitoris, nisi principalis debitor non sit factus non soluendo. *l. non intelligitur, §. multa, ff. de iur. fisci. l. non prius, C. quand. fisc. vel priuat. debit.* ita per hunc textum firmat *Alberic. in rub. C. eod. tit. num. 1. in princ. Aloys. de leo. in l. 1. & 2. C. quand. fisc. vel priuat. num. 5.*
40 Tertiò sunt pares † omni casu, quo debitor debitoris, negat esse debitorem debitoris. *glos. in l. non intelligitur, §. multa, verb. defecerint. vers. & hoc in prædictis casibus ff. de iure fisci. Alberic. in rub. C. quand. fiscus, vel priuat. n. 2. in fin.*
41 Quartò omni casu, quo debitum † non est liquidum. *Bald. in l. 2. C. quand. fiscus, vel priu. numer. 2. in fin.* vbi *Io. Sicard. num. 7. vers. alias.*
42 Quintò fiscus, & priuatus † creditor sunt pares, quia in concursu, plurium creditorum donec durat contentio nec a fisco, nec a priuato exigitur debitor. *Aloys. de Leo in l. 1. & 2. C. quand. vel priuat. num. 9.*
43 Sexto sunt etiam pares, † quia neuter illorū cogere potest debitorem, nec debitoris, vbi illi à superiori suo suit inhibitus, nec vlli soluat. *Aloys. Leo. in l. 1. & 2. C. quand. fisc. vel priuat. num 8. Afflict. decis. 328. num. 2. & seq.*
44 Fiscus autem non est par, † seu superat creditorem priuatum. Primo in facultate agendi cōtra debitorem debitoris in diem, nam fiscus illum exigit ante diem, habita ratione interesse, quod ille soluat ante diem. Priuatus autem non non agit ante quam cesserit, & venerit dies solutionis promissæ. *Odofred. in l. si debitum, C. quand. fisc. vel priuat. num. 1. post med. vers. si autem creditor. Alberic. in rub. C. quand. fisc. vel priuat. num. 3. in fin.* concludit loco pignoris esse nomen debitoris. *Io. Sicard. in l. si in causa, C quand fisc. vel priuat. nu. 7. vers. alia, & in l. 1. C. de condict. ex lege, num. 2. in*
45 *fin. & num. 3.* concludens id procedere † si fiscus egeat prout semper eget.
46 Secundò, quia fiscus † conuenire potest debitorem debitoris, quando principalis debitor non est soluendo, etiam quod ille non fuerit condemnatus, priuatus autem creditor agere non potest, nisi ille fuerit prius damnatus. *l. 2. glos. l. 3. verb. compellantur, & in l. 4. verb. non esse, C. quand. fiscus, vel priuat. debit.* vbi *Bald. num. 2. in fin. Io. Sicard. in l. 2. C. quand fisc. vel priuat. num. 7. vers. item satis*, addit etiam quod non fuerit excussus.
47 Tertio melior † & conditio fisci, conditione priuati creditoris, vbi ex pecunia fiscali rationalis fisci nomen acquisiuit, nam debitor debitoris recta via conuenitur, quamuis principalis debitor factus sit non soluendo. *l. non intelligitur, § multa, ff. de iure fisci.*
48 Quartò, vbi ex pecunia fiscali, † quam recepit debitor fisci, sortitus est alium debitorem, cui mutuauit ipsam pecuniam, nam debitor debitoris à fisco conueniri potest, quamuis primus debitor non probetur factus non soluendo. *l. non intelligitur, §. multa, ff. de iure fisci.*
49 Quintò in debitore priuati tria † requiruntur, scilicet condemnatio, bonorum excussio, & debitoris exigendi confessio. In fisco autem duo sufficiunt, modo debitum sit liquidum, videlicet excussio, & debitoris exigendi confessio. *Bal. in l. 2. C. quand fisc. vel priuat. num. 5. Io. Sicard. ibid. num. 7. vers. tunc enim vult. non requiri excussionem.*
50 Quoad tertium † *Bald. in l. 2. C. quand fisc vel priuat. num. 11. & 12.* concludit excussionem requiri duobus casibus, nempe vbi sunt plures, fisci debitores, quorum onus subordinatur alteri in periculo. Secundo, vbi exactor fisci est excutiendus, quia exhibetur apoca solutionis illi factæ, quæ non fit in forma probanti & quod excussio fit examinatis vicinis, quibus notæ sunt vires patrimonij debitoris.
51 Ioannes autem † *Sicardus ad l. si in causa C. de prætor pignor. num. 4. relata glos. ibi* quæ vult ex depositione vicinorum probari excussionem, quia vicini præsumuntur informati de viribus patrimonij vicini. *subdit n.* hodie fieri excussionem mittendo executorem, qui de bitoris rebus inspectis renūciat iudici quid, & quātum inuenerit, & inuenta præsumi esse debitoris, & qui id negat grauatur onere probādi.
52 Excussione non erit opus, si principalis debitor cedat creditori iura sua, qui contra debitorem debitoris directa actionem illum cōuenit. *Io. Sicard. in l. 2. C. quand fisc. vel priuat. nu. 5. circa med.* & idem censet dicendum si creditori fiat delegatio crediti.
53 Quoad quartum, † exequutio facta in corporalibus, differt a facta in incorporalibus, quia si capta in prima negentur spectare ad debitorem, vel debitorem debitoris nisi negans conuincatur de malitia, seu calumnia, suspenditur exequutio, & ordinario iudicio est, cum illo agendum; vt dixi supra *vers. si autem debitor.* Si vero executio fiat in incorporalibus, quæ à tertio negentur spectare ad debitorem summarie, cogno-

gnoscitur de exceptione tertij, & iuxta probata restituunt pignora rapta. *l. à diuo Pio*, §. *sisuper*, *ff. de re iud.* & ita distinguit Azo *in l. si debitum*, C. *quado fisc. vel priuat, num. 2. circa fin.*

§. II.

SVMMARIVM.

Emphiteota vendente iura sua vtilia directus dominus præfertur 1. *ampl.* 4

L. fin. C. *de iur. emphit. est exorbitans, & rigorosa & quare*. 2. *ratio eiusdem legis*. 3

In exequutione rei iudicatæ, non potest capi ius prælationis datum directo domino. 5. *& quare*. 6

Ipse est dictio personalitatem indicans. 6. *ampl. ibidem. &* 7. 8

Prælatio data directo in venditione emphiteoticorum, non potest vendi. 8. *nec cedi*. 9. *ampl.* 10

Caducitatis declarandæ ius. non transit actiue, nec passiue in hæredem. 11. *& quare*. 13. 15. *Intellige* 11. 12. *ampl.* 14. *non potest cedi*. 16. *distingue*. 17. *Limit.* 18.

Hæreditatem dicitur acceptasse, qui iura hæreditaria cedit. 19.

Ius retractus, an capi in exequutione rei iudicatæ. 20. 21.

1 DOminum directum esse præferendum cuicunque emptori, † vbi emphiteota vendit sua vtilia iura, est textus expressus, qui non eget inductione. *l. fin. vers. & si quidem dominus*, *C. de iure emphit.* & licet dispositionem eiusdem textus † exorbitatem dicat *Gratus cons. 133. in præsenti lib. 1. num. 17. & 1. circa med. & Caldas. de extinction. emphit. c. 3. num. 12.* addit illam esse maximè rigorosam, vt ego subdo, quia impedit libertatem contrahendi de re sua, prout quisque vellet, *l. dudum*, C. *de cont. empt.* Tamen non caret ra-

3 tione,† nam cum emphiteota gratis habuerit fundum, quem cum additis melioramentis vẽdit, a directo domino, ei potius, quam alteri est vendendum, ratione gratitudinis, & connexitatis iurium vtilium & directorum, quæ æquum est in persona vnius iungi & sociari. *Grat. cons. 133. lib. 1. num. 4. Surd. cons. 282. nu. 19. Fab. de Mont. trac. de empt. quæst. 3. nu. 41. & seq. Portius Imol. cons. 65. ex facto num. 13. ad-*

4 *dend. num. 14. & seq. vers. quæ quidem*, † procedere etiam si venditio fiat inter coemphiteotas.

5 In exequutione tamen rei iudicatæ† capi nõ potest tale ius prælationis, quia illud est personale, & affixum ossibus directi domini, vt dicant verba *d. l. final. dum inquit. Ipsum domi-*

5 *num omnino hæc comparare*. Dictio† enim ipse est personali stima, & ad oculum demonstrans in quem sit verificanda, omnibus alijs exclusis. *Bald. cons. 304. Nobilis, num. 1. in fin. lib. Ripa in l filius fam. §. diui, ff. de legat. 1. num. 3. De-*

7 *cian. cons. 29. circa lib. 2. nu. 47.* addendo † per relatam dictionem ipse, ipsa, ipsum, excludi etiã hæredem, qui est eadem persona cum defuncto. *l. hæredem, ff. de regul. iur.*

8 Et ratione personalitatis, ideo directus† dominus non potest ius istud prælationis vendere. *Guid. Pap. decis. 411. ius prælationis. Pelin. cõs. 25. num. 14. Amad. de laudem. quæst. 13. Anin.*

9 *num. 6.* nec minus alteri † cedere. *Guid. Pap. d. decis. 411.* vbi addentes *vers. ius prælationis*, quem sequitur *Intriol.* alios concordantes referens. *Centur. 1. feudal. part. 2. art. 5. feudum, num. 998.* relati à *Giurba decis. 51. vicino. n. 6. & 8. & a Caldas de renouat. empbit quæst. 13 cubium num. 6. in fin. Paul. Christin. ad consuet. Meclinens. tit. 11 artic. 12. num. 2. & seq.*

10 vbi ampliat † etiam si dominus cæpisset agere ad prælationem. *Caldas cons. 30. num. 49. Fontanel. de pact. nuptial. part. 1. clausul. 4. glos. 12 num. 37.* cum alijs cumulatis *in meis collectaneis ad d. l. final. vers. & si quidem dominus*, C. *de iur. empbit.* vbi retuli dissentientes, & qui illos concordent, & inter cæteros. *Vincent. de Franch. decis. 226. num. 2. & 5. Paris cons. 82. lib. 3. num. 28. Peregrin decis. Patauin. 22. ius num. 9.*

11 Et ratione facultatiuæ personalitatis, † nec actiue, nec passiue transit in hærede, & contra ius declarandæ caducitatis, ob canonem non solum ab emphiteota, præsertim si directus dominus defunctus sciebat commissam moram in solutione Canonis, vel alio capite in iure scripto

12 † secus si in inuestitura aliud sit cõuent. *Branc. Bec. cons. 9. explorati n. 8. 13. & 19. Ludouis. decis. 529. num. 17. & seq. Cassad. decis. 2. de locat. num. 6. 7. eam num. 9.* afferens rationem,

13 † quia merita, & demerita sunt personalia, ideo nec actiue, nec passiue ad alium transeunt. *& decis. 3. num. 3. in fin. Surd. cons. 86. Lcuis. n. 11. & seq.* vbi eamdem rationem alijs verbis refert

14 & sine distinctione scientiæ caducitatis, † illam cessare actiue, & passiue volunt relati a *Math. Berlich. conclus. 46. part. 2. nu. 14. & 15.* quia

15 † talis facultas, est voluntatis, vt ponderando verba *l. fin. C. de iur. empbit.* concludit *Cassad. decis. 3. de locat. num. 3. & latius Surd. cons. nu. 55. Monter. decis 35. circumscripta num. 1. &* rationem refert *num. 56. & seq. Gama decis. 17. num. 2. & decis. 175. num. 2.* vt cæteros omittam quos congedi *in meis collectaneis ad l. 2. vers. volenti ei licentiam*, C. *de iure empbit.*

16 Nec idem ius declarandæ caducitatis † cedi possit, vt ad partes examinata difficultate concludit *Monter. decis. 35. circumscripta, num. 9. & seq.* licet deinde *num. 42.* facta distinctione

17 † an cedens dicat cedere ius, quod sibi in caducitate incursa competit, vel generalibus verbis, cedens dicat, vẽdere, vel cedere omne, & quod cunque ius sibi quomodolibet in re emphiteotica competens, vt priori casu sit cessa facultas declaradi caducitatem, secundo autem casu, secus, *& num. 56. & seq.* rationem sua distinctionis refert, *& num. 60. vsque in fin.* limitat quæ

18 dixerat de generali † cessione, quoties ex causarum

sarum personarumue qualitate, vel tacita etiam voluntate constaret ius declarandæ caducitatis, fuisse cessum, quia idem est ac si cedens illam declarasset, non aliter, ac cedens † iura hæreditaria dicitur hæreditatem adiuisse. *l. si auia, C. de iur. deliber.* per quem textum confirmat *Crauet. cons.* 200. *auus. num.* 2. quem sequitur alijs relatis. *Menoc. cons.* 1. *num.* 489. *& cons.* 77. *num.* 22. vbi alios cumulat *Vincent. de Franc. decis.* 32. *in causa num.* 18.

Quæ dixi de prælatione, vbi venditur res emphiteotica, & cessione iuris declarandi emphiteotam cecidisse ab emphiteusi, sunt etiam di-
20 cenda † in iure retractus, seu congrui, facta tamen distinctione, an illud concedatur intuitu personæ principaliter, vel intuitu rei; vt priori casu, retractus non competat alteri personæ, quam nominatæ, secundo autem casu, secus, si cum cessione iurium incessionarium transferatur fundus, cuius causa competit retractus, vt distinguit *Peregrin. decis.* 22. *ius retractus nu.* 9. & comprobari potest ex dictis *Surd. cons.* 205. *num.* 22. *& seq.* & ita decisum refert *Vincent. de Franc. decis.* 242. vbi addentes alios idem sentientes refert, quibus adde. *Rendel. ad const. Federici Sancimus, §. scriptum, vers. & non renunciauerint num.* 6. *vers. declara, & vers. a tribus partibus num.* 5.

Sed an ius prælationis competens directo
21 domino, † vel consanguineo, vel vicino, vbi venditur fundus emphiteoticus, vel vicinus, & ius declarandæ caducitatis possit in causam iudicati à creditore directi, vel vicini, capi. *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 26. *glos.* 1. *num.* 13. 14. *&* 15. pluribus pro affirmatiua, & negatiua relatis, concludit in illius resolutione esse cogitandum, remittendo se ad dicta *Angel. cons.* 243 *multi consortes*, qui loquitur in casu, quo ius prælationis competebat ex conuentione; non autem ex lege, vel statuto. Ego tamen censeo, non posse capi iura ista, quia illa sunt posita in pura voluntate directi, & illius personæ hærent, vt considerabam supra, & comprobantur ex ijs, quæ dicam de iure adeundæ hæreditatis, §. seq.

§. III.

SVMMARIVM.

In exequutione rei iudicatæ capi non potest ius adeundæ hæreditatis. & quare. 8

Seruus non habet, nec velle, nec nolle. 1. *in fin.*

Hæreditatem delatam seruo dominus, non potest acceptare absque voluntate serui. 2. *ampl.* 3.

Hæreditatem delatam monacho abbas non potest acceptare absque monachi voluntate. 4. *ampl. ibid.*

Hæreditas non adita, & ius adeundi, quare non transmittatur. 5

Legatum recta via transit in legatarium. 6. *intellige volente legatario. ibid. ampl.* 7.

L. fin. C. de sacrosanct. eccles. declaratur. 7

L. non fraudantur, ff. de reg. iur. exornatur. 9

Debitor in quærendis potest præiudicare creditori. 10. *quando fisco.* 10

Continuando referre, quæ iura debitoris capi possint in exequutione sententiæ contra illum prolatæ, dubitari potest,
1 quid dicendum de iure † adeundæ hæreditatis, Et negatiue respondendum, nam cum tale ius, nō sit proprietas, sed quædā facultas, posita absolute in voluntate eius, qui ex testamento, vel vel ab intestato succedere potest. §. 1. *& ibi DD. inst. it. de hæred. qualit. & different. l. si quis omissa causa, ff. si quis omis. caus. testam. Cefal. cons.* 321. *insignis, num.* 20. Ideo licet seruus non habeat, nec velle, nec nolle. *l. velle. ff. de*
2 *regul. iur.* tamen illius dominus, non potest hæreditatem seruo relictam adire, absque serui voluntate. *l. si quis, C. de iur. delib. l. cum pro-*
3 *ponas, C. de hæred. instit.* & si seruus † moriatus antequam adeat, exclusus est dominus commodo delatæ hæreditatis *l. inde Neratius, §.* 1. *ff. ad legem aquil. Cefal. cons.* 321. *nu.* 47. asserea
4 idem † dici in Monacho instituto hærede, si nō acceptauit hæreditatem, & hæc est ratio, quare
5 hæreditas † non adita, & adeundi ius nō transmittatur *l.* 1. *§. in nouissimo, C. de caduc. tollen. l. qui liberos, §. hæc verba. l. sed & si plures. ff. de vulgar. l. emancipata, C. qui admit. l.* 3. 3. *§. hoc igitur, ff. de bonor. penes. Cafal. cons.* 321. *insignis, num.* 24. *&* 25. *&* 59. addit ius adeundi, non esse in bonis hæredis, & idem dicitur de
6 legato, quod licet defuncto testatore † recta via transeat in legatarium. *l a Titio, ff. de furt.* attamen non transit nisi volente, & acceptante legatario. *l. si tibi homo, §. cum seruus, ff. de legat.* 1. *Cast. in l. si ita legatum, §. illi si vollet. ff. de legat.* 1. *num.* 2. concludens legato inesse conditionem, si fuerit acceptatum. *Ripa in l.* 1. *ff. de legat.* 1. *num.* 51. qui loquitur de legato fa-
7 cto Ecclesiæ, vel pio loco, † declarando. *l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles.* & ita festiue respondebat. *Franc. de Petris fest iu. lecet cap.* 2. *l. b.* 2. aduersus creditorem, qui noluerat consentire exacerecrationi debitoris, qui deinde noluit agnoscere legatum, sibi relictum.

Nullatenus talis facultas inhærens animo hæredis *Cefal. con.* 321. *insignis, num.* 34. 37. & prius dixerat. *Bald. in l. qui ex aliena.* 6. *ff de acquir. hæred. num.* 4. *in fin.* capi poterit in
8 exequutione rei iudicatæ, † quia prætor, vel apparitor, vel creditor, qui sententiam exequēdā reportauit non potest velle, quæ hæres institutus nollit, qui nō dicitur fraudare creditorem suum, vbi non vult sibi delatam hæreditatem
9 adire. † *l. non fraudantur, ff. de regul. iur. l.* 1. *§. consertur ff. de collat. bonor. l. si sponsus, §. si maritus* 2. *ff. de donat. inter. vir & vxor. l. fin. §. licentia* 1. *ff. de iur. delib. l. qui autem, §. proinde, & §. sed & illud, ff. quæ in fraud. credit. l.* 1. *§. vtrum, ff. si quid in fraud patron l. nemo ex socijs, §. illud, ff. pro socio. l. alienationis, §. qui occasione ff. de verb. signif l. eum quidam,*
10 *ff. de iur fisci,* quibus iuribus probatur † debitorem in quærendis præiudicare creditori, socium socio, delinquentem fisco. Si delatam sibi hære-

hereditatem tempore dilecti, vel ante non pro-
batur acceptasse. *Nellus de bannit. prima part. secund. temp. num.* 3. *Cefal. cons.* 321. *insignis,*
11 *num.* 61. quod tamen intelligas † si fiscus agat
de lucro captando, secus si de damno euitando,
vt puta, quia sit creditor delinquentia, ita colligo ex *Neguf. de pignorib. part. 4. num. 33. circa med. Peregrin. de iur. fisc. lib. 6. tit. 7. nu.* 38.

---

§. IV.

SVMMARIVM.

Iura personalia, sunt triplicis generis. 1. 2. 5

Hæreditas quare per alium adiri, non possit, & secus sit in possessione bonorum. 2

L. per procuratorem, ff. de acq. hared. emendatur. 3

Vsus alicui relictus non egreditur personam legatarij. 4

Vsusfructus alteri cedi, vel concedi potest, ius autem talis commoditatis nequaquam. 5

Decimæ concedi laico non possunt, commoditas autem secus. 6

Vsusfructus acquisitum debitori ex contractu oneroso capi potest in exequutione sententiæ, contra illum latæ. 7. *& quare.* 8. *ampl.* 9. *acquisitus ex donatione facta præsenti, & acceptanti, capi potest in exequutione sententiæ latæ contra vsufructuarium.* 10. *& quare. ibid. secus si facta fuit absenti.* 15. *limit.* 17. *si debitori sit relictus ex testamento, vel codicillis, an capi in exequutione rei iudicatæ cõtra legatarium.* 18. *peculij profectitij capi capi potest in exequutione sententiæ latæ contra patrem.* 22. 24. *peculij aduentitij vsusfructus quando capi possit in exequutione rei iudicatæ.* 28. 29. *&* 49. *Castrensijs peculij filij, non capiunt patris creditores.* 50

Retractus, an habeat locum vendito vsufructu fundi gentilitij. 11

Donatio facta absenti non valet. 11. *in fin. ampl.* 13. *limit. vbi tacite, vel expresse fuit ratificata.* 13. *limit.* 17.

Donatio facta absenti, quomodo dicatur ratificata. 14

Nullum esse, & non esse sunt paria. 16

Legatum certa via transit in legatarium, & quare. 19. *quid de legato vsusfructus.* 29

L. a titio, ff. de furtis declaratur. 21

Pater habet vsumfructum peculij profectitij. 23. *distingue.* 24. *filius in illo nullum ius habet in peculio profectitio.* 25

Peculij aduentitij nomine, quæ contineantur. 26. *illius fructus sunt patris proprietas est filij.* 27

Filius famil. cogi possit à creditoribus patris, vt acceptet sibi donata, vel casu obuenta. 30. 32. *ampl. multo magis cogi possit à patre.* 33. *limita in bonis feudalibus, vel emphiteoticis.* 34

Pater cogi potest, vt cogat filium ad acceptandum quæ sibi sunt donata, vel relicta. 35. *Contrarium.* 37. *& quare ibid.*

Maritus potest refutare lucrum dotis in præiudicium suorum creditorum. 43

Hæres grauatus fideicommisso, cogi potest ad adeundam hæreditatem vt illo fideicommissario restituat. 35. *ampl. ibid. distingue.* 47.

Rub. de ijs, quæ in fraud. credit. declaratur. 38. 44

Quod tibi non nocet, & alteri prodest est concedendum. 31. 36. *&* 48. *limitat.*

Donatio sponte, non acceptata est nulla. 39

Prælatus iurat non alienare bona Eccles. 40. *ampl.* 41.

Abbas potest refutare legatum relictum Monacho. 42

Debitor potest præiudicare creditori in acquirendis. 43

Filius fam. potest Trebellianicam, & legitimam renunciare in præiudicium creditorum. 46

Hæreditas quando ad incommodum alterius possit renunciari. 47

Vsusfructus, & fructuum commoditas idem sunt. 49

SI contingat debitorem ex dispositione hominis, vel legia habere vsumfructum fundi rustici, vel vrbani, cuius proprietas esset alterius, veluti, si illi sit testamento, vel ex contractu concessum ad certum, vel incertum tempus ius fruendi fundo Campano, vel ratione patriæ potestatis sui sint fructus peculij aduentitij filij, quem habet in potestate, an ille in exequutione rei iudicatæ capi possit. Quæstio est, quæ non raro accidere potest, ideo illam examinando.

1 Præmittendum est, quod quædam sunt iura
personalia, quorum exequutio per alium fieri
minime potest, veluti adire sibi delatam hære-
ditatem. *l. mulier, §. hæres ex esse, ff. de iur. dot.*
l. per procuratorem, ff. de acquirend. hæred. quẽ
textum esse corruptum, & legendum percura-
torem tradit *Duaren. anniuers. disputat. libr.*
cap. 27. *procuratorem. l. qui in aliena.* 6. *ff. eod.*
2 vbi *Bald. num.* 4. plures rationes † refert, &
quare aliud dicatur in acquirenda bonorum
possessione, & dixi etiam §. antecedenti. Quæ-
3 dam sunt iura personalia, quorum commoditas
non potest in alium transferri, veluti si legatus
sit vsus fundi Campani, nam quia vsus vnius
4 non est vsus alterius, & personam † eius cui re-
lictus est non egreditur. *§. 1. instit. de vsu, &*
habit. l. neque, ff. de vsu, & habit. cap. 2. de au-
5 *torit. & vsu pallij.* Quædam sunt iura † perso-
nalia quorum commoditas, alteri cedi, vel cõ-
cedi potest, ius autem talis cõmoditatis nequa-
quam, & huius generis iurium est vsusfructus:
l. si vsusfructus. 66. *ff. de iure dotium. l. vsusfru-*
ctu, §. 1 ff. solut. matr. l. necessario, §. fin. ff. de
pericul. & commodo rei vendit. cum alijs cumu-
latis *à Tiraquel. de retract. lignag. §. 26. glos.*
6 1. *nu.* 46. subdens idem de decimis, † quæ cedi
non possunt laico, secus quoad illarum commo-
ditatem, quæ quantum differat ab vsufructu,
dixi de differentijs verb. iur. *§. vsusfructus, &*
& commoditas fructuum. Ias. §. item Seruia-
na instit. de action. num. 110.

His præmissis tres casus constituendi sunt.

primus

primus, vbi vsufructus † fuit acquisitus debitori ex contractu oneroso, & tunc capi poterit in exequutione, non aliter ac capiuntur cætera iura debitoris realia. *l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.* & ratio est, † quia non reperitur prohibitum, quo minus tale ius capiatur in exequutione, vt considerabam supra hoc capite in prin. & idem de vsufructu, quod de re ipsa iudicatur, si agatur de solutione æris alieni, *l. in venditione, ff. de rebus aut. iud. possiden.*

9 Ampl. præsertim si exequutio fiat † contra condemnatum ex obligatione Camerali, in qua in specie debitor obligat omnia iura sua; & ideo *supra capit.* 11. §. 13. dixi exequutionem sententiæ latæ contra Titium, posse fieri contra Sempronium illius debitorem.

Si vero vsusfructus fuerit acquisitus ex contractu lucratiuo, vt puta ex donatione differt, an donatio facta fuerit debitori præsenti
10 & acceptanti, vel absenti, nam priori casu † poterit vsusfructus capi, quia est in bonis debitoris. *l. bonorum, §. æque. l. Princeps, ff. de verb. signif.* & isto casu numeratur inter stabilia, late *Matiens. Recompil. leg. Hispan. lib.* 1. *tit.* 11. *de empt. & vendit. l.* 7. *glos.* 1. *num,* 30. *& seq.* vbi
11 agit an distracto vsufructu patrimonialis † fundi, sit locus gentilitio retractui. Secundo autem casu, quia donatio facta absenti, de iure ciuili non valet. *l. absenti, ff. de donat. Mandos. ad Ro-*
12 *man. cons.* 89. *num.* 6. licet † secus sit de iure Canonico. *cap. si tibi absenti de præbend. in sext.* per quem textum ita firmat *Gonzel. ad regul.* 8. *Cancelar. glos.* 5. §. 7. *num.* 104. nec quid
13 donatario † acquiritur, ante illius acceptationẽ tacitam, vel expressam. *Dec. cons.* 227. *nu.* 16. *&* 17. *Peregrin. cons.* 77. *in causa lib.* 3. *nu.* 22. *Torniol. cons.* 67. *visso num.* 17. addendo rati-
14 ficationem † induci ex sola scientia donatarij, *& cons* 47. *circa num.* 11. licet idem *Torniol. cons.* 37. *num.* 6. aliud dixerit circa ratificationem ex scientia, & latius *Tuscus conclus.* 641.
15 donatio facta absenti. Nullatenus † donata absenti capi possunt in exequutione sententiæ latæ contra donatarium, quia nullum ius fuit illi acquisitum, ex non valida donatione, quæ ratione nullitatis, habetur pro non facta. *l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bon. posses. cont. ta-*
16 *bul. tum vulgar.* Nullum enim esse, † & non esse, a pari procedunt. *Afflict. decis.* 182. *num.* 4. *Crauet. cons.* 115. *num.* 7. *Demauder. in in suis locis parium §. nullum esse, & non esse.*
17 Nisi talis donatio † facta esset in casu, quo illa facta esset irreuocabilis, vt puta quia iurata, vel facta duobus, quorum alter donationem acceptauit, & alijs casibus relatis *in meis Collectaneis in d. l. absenti,* nam tunc ratione iuris quæsiti donatario, potest fieri exequutio sententiæ in eum prolatæ in rebus donatis, vt dixi in antecedenti casu.

Secundus casus est, si vsusfructus sit alicui de-
18 bitus ex testamento, † vel codicillis & tũc quia illius acquisitio pendet à puta, & simplici voluntate debitoris, cui est relictus, repetenda sunt, quæ dixi in proximo, & præcedenti §.
19 Nec obstat, quod legatum † recta via transeat in legatarium *l. a Titio, ff. defunctis l. legatum ff. de legat.* 2. cum alijs congestis à *Siluan. cons.* 49. *num.* 7. *in fin. & num.* 49. alias ad illud cõsequendum non competeret rei vindicatio. *l.* 1 *C. communi a deleg.* quæ præsuponit dominium in agente, & possessionem in reo conuento. §. *sed istæ instit. de actionib.* Nam quidquid sit
20 de legato vsufructus, † an recta via constituatur, vt disputat *Ripa in l.* 1. *ff. de legat.* 1. *numer.* 60.
21 *regula d.* † *l. à Titio.* intelligitur transire, reuocabiliter, vel sequuta acceptatione, etiam si agatur de legato relicto Ecclesiæ, vel pio loco. *Roman. cons.* 184. *num.* 3. *Ripa in l.* 1. *ff. de legat. num.* 51. *Surd. de aliment. titul.* 9. *quæst.* 16. *num.* 3. *& cons.* 253. *Domina num.* 4. *& cons.* 300. *num.* 16.

Tertius casus est, vbi ex dispositione legis de-
22 bitori acquiritur † vsusfructus, exemplum erit si debitor habeat filium, habentem peculium profectitium, vel aduentitium, vel Castrense,
23 vel quasi, & cum in prima specie † peculij pater habeat vsumfructum cum proprietate. *l. cũ oportet, C. de bonis quæ liberis,* seruata tamen
24 † distinctione *Socin. cons.* 92. *circa primum lib.* 1. *num.* 15. quam reassumpsit *Pascal. de patria potestat. part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 13. *& seq. vsque ad* 31. & tunc dicendum capi posse in exequutione rei iudicatæ contra patrem debitorem, quia capiuntur bona eius, contra quem fuit iudicatum. *Azo in sum. C. de bonis, quæ liber.*
25 *num.* 2. concludens filium in isto † peculio nullum ius habere.

Si vero idem debitor habeat filium, cui ex liberalitate fortunæ, veluti ex hæreditate materna, aui proaui, aliorum à matre cognatorum, fratris, amici socij, vel ex legato, fideicommisso pacto, contractu, lucro nuptiali, & alia simili causa lucratiua, vel laboribus suis aliquid acquisiuit, quæ † omnia continentur sub nomine peculij aduentitij, cuius fructus sunt regulariter
27 patris, proprietas † autem est filij. *l.* 1. *&* 2. *C. de bonis matern. l. quæcunque. l. cum oportet,*
28 *C. de bonis quæ liberis.* distinguendum est, † an filius agnouerit maternam hæreditatem, vel acceptauerit legatum, vel donationem, tempore, quo agebatur de exequutione sententiæ, & tũc quia ius vtendi, & fruendi est radicatum in persona patris, vel aui habentis filium, vel nepotem in potestate, poterit illud capi in exequutione rei iudicatæ, latæ contra patrem, vel auum.
29. Si vero post tempus † exequendæ sententiæ, aliquid filio familias relinquatur, vel donetur, vel obueniat, distinguendum est, an filius familias donata, vel relicta, vel obuenta acceptauerit, & tunc dicendum, quæ proxime sunt dicta, exceptis casibus, quibus venditorum, patri non quæritur vsusfructus. Qui autem sint isti casus videndus *Azo in sum. C. de bonis quæ liber. nu.* 4. 5. *&* 13. *vers. si maior.* si autem filius nollit
30 agnoscere, † quæ liberalitate fortunæ, vel amicorum consequi potest, an ille cogi, possit ad agnoscendum, quæ sibi sunt donata, vel relicta.
31 Cum quod tibi non † nocet, & alteri prodest de facili sit concedendum. *l. in creditore, ff. de*

euict. l. final. §. si stercus, ff. quod vi aut clam.
Socin. iun. cons. 76. putatenus lib. 2. num. 17. &
32 seq. Marsil. de fideius. nu. 213. dicendum † est,
filium familias posse a creditoribus illius patris
ad agnoscendum, & acceptandum, quæ sibi sūt
relicta, vel donata, quia illa repudiare non po-
test, cum incōmodo illorum, vt distinguit Bart.
in l. si mihi 12. ff. de legat. 1. quem sequitur.
Surd. cons. 300. non videtur num. 19. in fin.
& num. 20.

33 Patre autem instante † tanto magis debet fi-
lius liberalitatem fortunæ agnoscere, cum possit
ille propria auctoritate capere, & administrare
bona filio relicta, & facere fructus illorum suos,
& si filius, vel nepos resistat, poterit pater, vel
auus in illum exercendo patriam potestatem,
verbis, & verberibus compellendo, vel implo-
rato iudicis officio, illum cogere, vt sibi in ac-
quisitione obsequatur, l. cum oporret, §. non
autem, vers. & nullo modo audeat. C. de bonis
quæ. liber. l. 3. C. de pat. potest. & late prosequi-
tur Cuman. cons. 89. circa num 3. vers. ad ter-
tium, quem secuti sunt Boer. decis. 199. & vide-
tur num. 10 Borgnin. tract. de vsufruct. mulier.
relict. n. 179. Lud. Morotius cons. 18. Illustris.
num. 6. Pascal. de patria potest part. 1. cap. 3.
34 num. 33. Quod tamen limita † si filio fam. sint
relicta, vel donata bona feudalia, vel emphiteo-
tica, nam cum non detur seruitus seruitutis,
in illis non quæritur patri vsufructus, vt ex
Baldo, in capitulo 1. §. si duo de duob. fratrib. de
nou. benef. inuest. præposit. Laudent, & alijs fir-
mat Roland. a Val. cons. 71. Visis lib. 2. n. 65.
& seq. commoditas fructuum. Gabriel. cons.
162. pro cuius. lib 2. num. 16. & 17.

Si autem pater nollit cogere filium ad accep-
randum, quæ sibi prosperitate fortunæ, vel ali-
cuius liberalitate, acquirere potest, an ille a cre-
ditoribus cogi possit, vt cogat filium ad acqui-
rendum, quoad ex vsufructu donatorū filio, sint
satisfacti de credito ipsorum. Affirmatiuam
35 † suadent, quæ sunt recepta in hærede grauato,
qui cogi potest, vt hæreditatem adeat, quoad
illam substituto restituat, etiam si hæreditas esset
adeo ære alieno grauata, vt non esset soluendo,
& hæres institutus esset pater substituti. l. nam
quod, §. fin. l. si hæres ab eo, ff. ad Trebel. §. sed
si recusabat. inst. de fideicom. hæredit. l. cogi, §.
si pater, ff. ad Trebell. Accedunt, quæ conside-
36 rabam supra, ex regula, quod tibi non † nocet,
quæ comprobantur singulari textu in l. 4. ff. de
reb. aut. iud. possidend. vbi hærede instituto sub
conditione aliquid dādi creditoribus testatoris,
vel Titij, statuitur terminus ad adeundam hære-
ditatem, qui si non adeat, lapso termino, da-
tur curator bonis, qui satisfaciat creditoribus,
quibus ab hærede instituto erat dandum.

37 Negatiua est verior, † nam cum lucra capere,
& quæsita perdere. non sit par ratio. l. fin. C. d.
codicil. l. si sponsus, §. si maritus, ff. de donat
inter vir. & uxor. & edictum de ijs, quæ in
38 fraud. † creditorum. Emanauit in eos, qui mi-
nuunt patrimonium in fraudem alicuius, non
autem in eos, qui id agunt, ne fiant locupletio-
res. l. qui autem, ff. quæ in fraud. tradit. Dec.
cons. 260. col. 1. vers. vel tamen prædictis. Rol.
à Val. de lucro dotis quæst. 40. quoniam nu. 7.
non poterit debitor cogere patrem, vt compel-
lat filium ad acceptandam donationem, quæ est
ex contractibus, qui mutuo contrahentium con-
sensu perficiuntur, & non acceptata à donata-
39 rio donatione † sponte, & non per compulsum
illa habetur pro nō facta. §. alia autē inst. de do-
nat. l. absenti, ff. eod. & acceptatio legati, personā
legatarij non egreditur, vt dicebam in princip.
40 huius §. & sicuti prælatus, † qui in limine præ-
laturæ iurat conseruare, & non alienare bona
Ecclesiæ. glos. in cap. vt super. verb. iuramen-
to de reb. eccles. non alien. & tale iuramentum,
præsumitur præstitum, licet de illo non constet,
seu non probetur Crescent. decis. 2. de iureiur.
41 potest tamen † in quærendis præiudicare, & re-
futare relicta suæ Ecclesiæ. l. alienationis, §. qui
occasione. ff. de verb. signif. Felin. in cap. quæ in
ecclesiarum de consuet. num. 50. Rol. à Val. te-
stans de commun. cons. 15. num. 23. lib. 1. Sar-
mient. Select. interpet. lib. 3. cap. 8. num. 1. Pu-
teus decis. 507. part. 2. Peguer. decis. 133. facti
num. 1. & seq. Rimin. iun. cons. 1. nu. 61. Surd.
cons. 116. quia num. 82. Caldas. cons. 48. diffici-
lis num. 21. Gallerat. de renunciat. lib. 1. cap. 2.
num. 47. & seq. & nu. 69. Addentes ad Rodoan.
de rebus eccles. non alien. quæst. 2. cap. 12. in fi-
42 ne. Et idem de Abbate † in hæreditate, vel le-
gato relicto monacho. Ias. in l. legatum, ff. de
legat. 1. numer. 16. vbi reprobat dissentientes,
idem repetens, nu. 20. & dixi latius in meis col-
lectaneis ad l. fin vers. non enim, C. de codicil.

43 Multo fortius poterit debitor † in acquirēdis
præiudicare creditori. l. qui autem, ff. in fraudē
credit. Lanar. cons. 42. in præsenti, nu. 1. & seq.
reprobato Azearan. qui aliud voluit in credito-
ribus cum hypoteca. Dec. cons. 260. col. 1. vers.
sed prædictis. concludens maritum posse renū-
ciare lucro dotali in præiudicium suorum cre-
44 ditorum, ea ratione, quia edictum, † vt dice-
bam supra, de ijs, quæ in fraudem creditorum,
solum considerat, vbi a debitore fit diminutio
patrimonij, vt ego addo iam acquisiti, non au-
tem acquirendi, & licet addentes ad eundem
45 † Dec. dicant illum male consuluisse, si statu-
tum de lucro dotis sit conditum ante factam re-
nunciationem, secus si post. Attamen sine distin-
ctione aliqua sequuntur. Phanuc. de lucro dotis.
glos. 8. num. 16. Surd. cons. 116. quia num. 79.
& seq. & ante Decium. idem, & alia similia
dixerat Felin. in cap. quæ in ecclesiarum de con-
stit. num. 50. & quod filius possit Trebellianicā
46 † legitimam, & ante tempus restituere fidei-
commissum in præiudicium creditorum repro-
bato Menoc. qui aliud consuluerat in legitima
consuluit. Peregrin. cons. 46. lib. 3. num. 10.
vsque in fin.

Non obstant, quæ supra considerabam pro
affirmatiua de hærede grauato alteri restituere
hæreditatem sibi relictam, vel cum onere ali-
47 quid alteri dare, & ex regula † quod tibi nocet,
quia duo prima obiecta cessant, ex distinctione.
Bart. in l. si mihi 12. ff. de legat. 1. vbi non po-
test à legatario, vel hærede repudiari legatum,
vel

rel hæreditas ad incommodum alienum, nisi
repudiatio cedat in commodum repudiantis, si
repudiata poterat habere ex dispositione defun-
48 cti, ex cuius persona repudiat, & regula † *quod
tibi non nocet*. extra casum, quo agatur de fa-
uore religionis doris, vel testamenti, si agatur
de lucro petentis à tertio quid peti, vel fieri, il-
la cesset. *l. nec creditoris*. *C. de nouat. l. fin. ff. de
de vsu & habit. Bart. in l. 2. ff. solut. mat. nu. 13.
quem sequitur Ias. ibid. num. 32.*

Circa peculium castrense, vel quasi, cum il-
lud sit proprium filij, quidquid dixerint aliqui,
quod in illo pater habeat fructuum commodi-
tatem, non autem vsumfructum, quia re ipsa
49 idem est habere † vsumfructum, & fructuum
commoditatem. *l. si vsus fructus. ff. de iur. dot.
l. fin. C. de vsufruct.* Nec titulo commoditatis
50 fructuum † nec vsufructus, possunt patris cre-
ditores capere fructus peculij Castrēsis, vel quasi,
vt sibi satisfaciant de suo credito, quia patri nul-
lum ius in illis competit. *Molin. de iur. primog.
lib. 1. cap. 19. nu. 3. Gabriel. cons. 162. lib. 2. n. 29.
& seq. & nouissime Pascal. de patria potestat.
part. 1. cap 3. nu. 9.*

§. V.

SVMMARIVM.

In executione rei iudicatæ capi possunt mobilia & immobilia quæ alienari non possunt. 1

Iura capi possunt in executione rei iudicatæ, quæ sunt tertium genus bonorum. 2

Iuspatronatus laicum, vel ecclesiasticum capi non potest in executione rei iudicatæ. 3. & quare 4. Limit. 6

Iuspatronatus in ecclesia non recipit æstimationem. 5

Alienatio realis, & verbalis, quæ dicatur. 7

Cap. cum Bertoldus de re iud. declaratur. 8

Præsentandi ius est, fructus iurispatronatus. 9.

Cap. ex litteris de iur. patron. declaratur. 10

Maritus cui data est vniuersitas bonorum præsentat in ecclesia. & quare. 11

Vsufructuarius omnium bonorum potest præsentare in ecclesia. 12

Fiscus quando consequatur ius præsentandi confiscatis bonis patroni. 13

Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorū. 14

Iuspatronatus competens domino in persona & bonis liberti non potest capi in executione rei iudicatæ. 15. Limita. 16

Necessitas non habet legem, & facit licitum, quod alias erat illicitum. 16

1 Licet, capi possint tā mobilia, quā † immobi-
lia etiā alienari prohibita, si aliud debitor
non habeat, quo satisfaciat suo creditori.
*Ioan. Anton. Niger. ad capitul. Regni de Bobus
arator. n. 11. vers. facit. Parlador. rerum quotid.
lib. 2. cap fin. par. 5. §. 5. nu. 31.* loquens de bonis
2 maioratus, quam Iura † & actiones, quæ sunt
tertium genus bonorum. *Tiraquel. de retract.
lignag. §. 1. glos. 7. num. 1. et seq. Bart. l. potest 18.
ff. de aut. tut. nu. 1. Thesaur. quæst. 2. Bonorum
lib. 1. nu. 1. et seq.* Rodoan. *de reb. eccles. non alien.
quæst. 14 num. 15. et seq. et n. 21. et seq. et nu. 27.*
capi possint in causam rei iudicatæ. *l. à* Diuo
*Pio. §. in venditione, ff. de re iud et ibi Bart. et
reliqui.*

3 Iuspatronatus tamen laicum † vel ecclesiasti-
cum in ecclesia nullatenus capi potest in exe-
quutione rei iudicatæ. *cap. de iure. pat Abb. cap.
querimoniam eod. tit. Roch. de Curte. tract. de
Iur. pātr. §. ipse vel 15. quæst. 31. Ias. §. Item
4 seruiana Instit. de action. nu.* 209. & † ratio est,
quia tale ius tanquam quid annexum rei spiri-
tuali. R*och. de Curt. de iur. patr. §. ius, num. 2.
et seq. vers. contrarium opin.* non potest aliena-
ri, nec vllo modo vendi, *l. sacra, ff. de rer. di-
5 uis.* nec recipit † æstimationem. *Fel. cap. cum
Bertoldus de re iud. num. 29. in prin.* Nisi tamen
6 † capiatur cum vniuersitate bonorum, & cum
illa simul vendatur. *c. ex litteris §. mandamus
de iur. patr.* Peregria *cons. 87. cogitauit lib. 3. n. 3
Couar. var resolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. Mare-
scott. Resolut. 55. lib. 2. num.* 12. *et seq.* qui præ-
7 terea declarat quæ sit † verbalis, & quæ realis
alienatio, referens rationem diuersitatis inter
has alienationum species, ex qua declaratione
8 resultat ratio & intellectus *cap. † cum Bertoldus
de re iudic.* vbi oppignorata vniuersitate bono-
rum, vt puta Castro, ius præsentandi non tran-
9 sit in recipientem pignus, † quia cum id ius sit
fructus Iurispatronatus. *Abb. cons.* 54. *par.* 1.
num. 2. Dec. *cons.* 117. *col.* 2. *vers. et ideo,* non po-
test in recipientem pignus transire Ius præsen-
tandi, tanquam fructus pignoris. *Mantic. de c.*
140. *nu.* 12. *Felin. in d. cap. cum Bertoldus. n. 29.
10 concluden. cap. † ex litteris de iur. patr.* limitans
quoties recipiens vniuersitatem bonorum est
obligatus restituere fructus ex vniuersitate per-
ceptos, & hac ratione † maritus, cui datum fuit
11 in dotem Castrum, vel aliud vniuersale, quia
dotis fructus sunt ipsius. *l. dotis fructus ff. de
iur. dotium l. pro oneribus*. C. *eod.* potest ille
præsentare, quamuis soluto matrimonio sit ob-
ligatus vxori restituere dotem. *Card. Mantic.
decis. 140. num. 13. referens id dici à Roch de
Curt. de iur. patr. §. ipse vel 15. à quo quæst.* 28.
num. 62. addendo eadem rationem transire in
12 † vsufructuarium omnium bonorum, sicuti &
13 & transit in fiscum † publicatis bonis delin-
quentis, nisi qualitas patronatus aliud suadeat
vt latè tradit *Guazzin. tract. de confiscat. concl.
13. limi. 32. nu. 12. et seq.* P*arlador. rerum quo-
tidian. lib. 2. cap fin. 5. part. §. 3. 53. et seq.* sicuti
14 regulariter transit † cum vniuersitate bonorum
Amat. R*odriquez de execut. sent. cap. 5. nu. 66.
circa fin.* addendo eodem P*arlador.* si res diui-
sim distrahatur non transire ius patronatus.

Dieris de patronis ecclesiarum agendo de pa-
15 tronis libertorum † dicendum est, ius quod ha-
bet dominus in persona, & bonis serui, quem
ille manumisit, non posse capi in causa iudica-
ti, dissentiente seruo manumisso, quia nemo co-
gi potest esse libertus alterius, quia tale ius re-

fidet in duabus personis, nempe domini, & li-
berti, & ideo vtriusque consensus requiritur, vt
ratiocinatur, & concludit *Ias. in §. item Seruia-
na. instit. de action. num.* 104.
16 Limit. in casu† maximæ necessitatis domini.
Bart. in l. si is 12. *§. iura, ff. de pignorib. circa
med. vers. nisi in casu. Ias. §. Item Seruiana
inst. de action. num.* 106. *vers. fallit, & num.*
108. & ratio est quia necessitas nulla lege, vel
Statuto ligatur, & ideo casus necessarius nun-
quam censetur comprehensus, & facit licitum,
quod alias erat illicitum. *cap sicut. de consecrat.
dist. 1. Ias. l. 1. ff. de offic. eius nu.* 75. *Tiraquel.
de retract. lignag. §.* 26. *num.* 16. *& seq. Cra-
uet. cons.* 215. *num.* 2. *& seq. Gonzal. ad regul.
cancel glos.* 8. *num.* 44. *& seq. Surd. de alim.
tit. vltim. quæst.* 26. *num.* 129. *& seq.*

§. VI.

SVMMARIVM.

Iura competentia domino in vassallos capi non possunt in exequutione rei iudicatæ, & quare. 1. 5. 10

Vassalli non alienantur inuiti. 1. *incommoda eorum, vbi alienantur.* 3. 4. *ampl. ibidem.* 12. *Limit.* 13

Constantinus donauit ecclesiæ Vrbem Roma de consensu Romanorum. 2

Principatus fuit institutus propter populum non e contra 6. 8

Principes an sint digniores populis. 6. *non potest minuere iura Principatus, & regni.* 6. 9

Imperator quare nuncupetur Augustus. 7

Feudum quando amittatur alienatione illius sine consensu domini. 11

Feudum amittit dominus vbi illud alienat inuito vassallo. 12

§. Similiter de lege Corrad. irrepsit per omnes Principatus Italiæ. 13

1 Libertis proximi sunt vassalli, quare iura, †
quæ habet dominus in vassallos suos, nul-
latenus in exequutione rei iudicatæ capi
possunt, tum quia ius subiectionis resider penes
subditum passiue, & ideo in alium non potest
transferri. *Natta cons.* 367. *num.* 21. tum etiam
quia illis inuitis non possunt à domino alienari.
*glos. l. inuitus. verb. inuitus vers. & sic ast ar-
mentum, ff. de fideicom. libert. cap. 1. §. præterea
ducatus de probib. feud. alien. cap. 1. §. ex eadem
lege Corrad. Vasq. Illustr. controuers. lib. 1. cap.*
5. *num.* 5. vbi infinitos refert, quibus addo *Ias.
cons.* 56. *circa num.* 3. *lib.* 1. *& in §. item ser-
uiana Inst. de action. num.* 105. *& seq.* vbi ad-
2 dit ideo† Constantinũ dum Siluestro Papæ Vrbẽ
Romæ donauit curasse populum Rom. illi assen-
tiri. *Crauett.* & ab illo congestos. *cons.* 54. *quæ
ritur primo, & cons.* 241. *Dec. cons.* 564. *in
causa num.* 9. vbi repetit, quæ *Ias.* dixerat de
Constantino, *Curt. de feud. part.* 6. *num.* 3. qui
pluribus cumulatis repetit, quæ obseruauit Cõ-
stantinus in donatione facta. S. Siluestro. *Me-
noch. cons.* 32. *nu.* 22. *& seq. Natta cons.* 367.
num. 1. *Brun. cons.* 12. *num.* 100. *& seq.* pluri-
3 bus relatis incommodis † quibus verbo, & ope-
re fatigantur subditi domicellorum, relatis *nu.*
4 110. qui velint vassallos inuitos non † posse
alienari, addit illos posse contradicere, etiam in
casu, quo dominus potest feudum vendere cum
vniuersitate, seu cum Curia, nec validam esse
consuetudinem contrariam, quia caret ratione,
& ita fuisse iudicatum pro ciuitate Brixiæ con-
tra Gambaros. subditos posse resistere, & si sub-
diti consentiant infeudationi talis consensus
præsumitur metu præstitus, & si est sponsaneus
non præiudicat posteris.
5 Nec talis negata principibus facultas caret †
ratione, quia cum Principatus, & regna con-
stituta fuerint consensu populi. *l. 1. ff. de const.
Princip. §. sed & quod Principi. instit. de iur.
nat. gent. & ciuil.* fueritque Principatus institu-
tus propter populum, & Principes non sint
6 absolute digniores † populis. *Natta cons.* 402.
visis actis num. 18. Ideo lex est generalis om-
nium Principatuum, & Regnorum, Principem,
& Regem non posse minuere iura Imperij, &
7 Imperatorem † nuncupari Augustũ quasi quod
lege imperij, debeat illud augere, non autem
minuere, quia verisimiliter qui Principem con-
8 stituerunt † præsumuntur cogitasse, vt tutorem,
defensorem, & parentem haberent, & patrimo-
9 nium augeret. Quare Principatus † omnis in-
stitutus dicitur, non ad ipsorum Principum præ
cipuum commodum, & ab origine, si non ex-
presse, saltem tacite, dicitur interdictus aditus
iura principatus minuendi, sed conseruandi ad
vtilitatem ciuium, & subditorum, & hanc esse
communem sententiam philosophorum, legum
latorum, Doctorum, & Sanctorum. *Vasq. illust.
controuers. lib. 1. cap. 1. num.* 10. *& seq. & c.* 3.
num. 3. *& seq. Coppin. de Domanio Franciæ.
lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. *& seq.*
10 Ratio autem † quare vassalli non alienantur
inuiti est, quia dominus, & vassalli sunt inuicẽ,
& reciproce obligati, vt nemo illorum alio in-
uito de feudo disponat. *§. ex eadem, §. similiter
de lege Corrad. §. præterea ducatus, de probibit.
feud. alien. per Feder. in fin. Natta cons.* 367.
num. 3. concludens dominum, & vassallum ad
11 paria iudicari. Adeo vt sicuti † vassallus amit-
tit feudum, vbi illud sine consensu alienat. *cap.
Imperialis de probib. feud. alien. per Lother.* se-
quuta tamen vera, & reali traditione. *Bald. cons.*
9. *num.* 1. *& cons.* 482. *num.* 9. *lib.* 1. *& cons.*
482. *num.* 9. *lib.* 4. *Rol. a Val. cons.* 51. *& si iure
lib.* 2. *num.* 4. *& seq. et* 16. *in fin. Ferret. cons.*
121. *num.* 2. *et* 7. *Tiraquel. de retract. lignag.
§.* 1. *glos.* 2. *nu.* 47. *Brun. a Sole. quæst.* 45. *nu.* 1.
12 *et seq.* Ita & dominus † mulctatur proprietate
feudi, si inuito vassallo feudum alienat. *Curt. de
feud. part.* 6. *num.* 3. vbi refert, *qui Bald.* aliud
sentientem reprobent ex antecedenti ratione
reciprocæ obligationis. *Mysing. obseru.* 91. *vo-
lunt. in fin. Centur.* 4. *Thom. de Marin. tract. de
gener. feud. tit.* 2. *nu.* 31. *Crauet. cons.* 241. *num.* 7.
Clar. §. feudum, quæst. 28. *num.* 2.

Quam-

Quamuis ab interpretibus plures afferantur extrusiones, & limitationes regulæ firmatæ à dicta *glos. in l. inuitus, ff. de fideicommis. libert.* vt patet ex relatis *in meis collectaneis* ex quibus
13 non breuis tractatus confici potest, † & consuetudo contraria quam vigere Mediolani inquit textus *in §. similiter de lege. Corrad.* serpsit in omnes Principatus Italiæ, teste *Lancel. Gallia. cons. 46. num. 5. vers. vtpote cum supra c. 12.* §. 10. egerim an feudum capi possit in exequutione ad ibidem dicta me remitto.

---

§. XVII.

SVMMARIVM.

Seruitus prædiorum est duplex rustica, & vrbana. 1
Fundus rusticus, et vrbanus distinguuntur a materia, non autem à loco. 2
Seruitus distinguitur à re cui illa seruit. 3
Via quando dicatur seruitus rustica, vel vrbana. 5
Seruitutes rustica capi possunt in exequutione rei iudicata, vrbana nequaquam. 5. *et quare.* 6. *Contrarium.* 7 *et quare.* 9. 12
L. si is qui, §. fin ff. de pignor emendatur. 5
§. fin. Inst. de seruit. declaratur. 10
Odofredus pater legum. 11
Seruitus an obligari possit. 12. 13. *alio modo quā eo, quo est constituta vti liceat.* 14

Ontinuando examen iurium, quæ capi, & non capi possunt, in exequutione rei iudicatæ, agemus de iuribus prædiorum, quæ actiue, vel passiue hærent prædio seruienti, & exercentur a domino prædij dominātis, quod
1 cum vel sit rusticum, vel vrbanum † inde factæ duæ seruitutes prædiorum, vrbana scilicet, & rustica, quia in eo notandum, quod materia, non
2 autem locus † distinquit fundum rusticum, ab vrbano. *l. vrbana, ff. de verb. signif.* vnde ad dignoscendum, an seruitus sit rustica, vel vrbana,
3 consideranda est res, cui illa sit debita, † quia denominatur a prædio, cui illa seruit. *glos. fin. in l. 1. ff. de seruit. vrban. præd.* Hinc licet via sit ser-
4 uitus rust ca. *l. 1. ff. de seruit. rust. præd.* † tamen si fuerit debita domui, vrbana erit, inspecto fundo, cui est debita. *glos. l penult. verb. plenum, ff. de seruit. legat.* quare si in villa sit domus, & per fundum alienum habeam viam, seruitus dicetur vrbana, & si in Vrbe habeam prædium sine ædificio, via ad illud patens est seruitus rustica. *glos. fin in l. 1. ff. de seruit. vrban. præd.*
5 An autem seruitutes vrbanorum, † & rusticorum prædiorum capi possit in exequutione rei iudicatæ, & effici prætorium pignus. *glos. in l. sed an via, 12. ff. de pignorib. verb. vtatur.* concludit seruitutes rusticorum prædiorum pignorari posse, vrbanas autem nequam. *glos. sequuntur Bart. ibidem. Bald. & Fulgos. ibidem et Neguſ. de pianor. 3. membr. 2. par. num. 15. et seq.*
6 eam afferentes rationem, quia seruitutes vrbanæ constituuntur sub quadam perpetuitate, ne ex mutatione illarum accidat Vrbem deformari, ruinis ædificiorum, quod accidere non potest in rusticis.

Relata distinctio seruitutis vrbanæ, & rusticæ, quamuis pessit dici communis, ex numero Do-
7 ctorum, qui illam sequuntur, illam tamen † late improbant plures, nam *Ripa in l. obligatione generali, ff. de pignorib. num. 6. et seq.* respondendo argumentis, & rationibus glossæ, & cōsentientium, probat idem dicendum in vtraq; seruitutis specie, & confugiendo ad emendatio-
8 nem textus. † *l. si is qui, § fin ff. de pignoribus* quod ante Holandri editionem non legeretur in d. §. *fin.* Verbum Vrbanorum idem volunt *Carondas verisimilium lib. 1.* quem refert & sequitur *Parlador. rerum quotidian. lib. 2. capit. fin. quint part. §. 3. num* 48. concludens in fine, seruitutes siue illæ fuerint rusticæ, siue vrbanæ, non posse capi in exequutione rei iudicatæ, & ego idem sentiendo indagando rationem,
9 quæ vtrique capiti conueniat, eam esse puto, quæ desumitur ex §. *ideo autem, inst it. de seruit.*
10 quia cum eo, qui seruitutem capere vult, in exequtionem rei iudicatę, non est illa in commercio, nemo enim potest seruitutem acquirere prædio rustico, vel vrbano, qui non habet prædium, cui seruitus debeatur, nec quis seruitutem debere potest, qui non habet prædium. Ideo subdit textus, si quis vellit vicino ius aliquod constituere, pactionibus, & stipulationibus id efficere debet. Nisi tamen quis haberet prædium vicinū cui seruitus acquiri posset. *Ias. §. aque. inst it. de action. num. 18. vers. mihi placet.*
11 *Odofredus* quem † sua ætate nuncupatum fuisse patrem legum referunt, qui acta I. C. scripse-
12 runt, aliam *in d. §. fin* affert † rationem, nempe quia seruitutes non sunt in bonis nostris, nec extra bona, quare is cui est debita seruitus, non potest obligare corpus seruiens alteri, quam vicino, quia tali obligatione non mutatur status rei, quæ ratio viget in seruitute rustica, secus in vrbana, vt idem subdit.

Negusantius de pignorib. in tertio membr.
13 *secund. part. num. 15. in principio,* † facta distinctione, an agatur de seruitute obliganda ab eo, cui illa est debita, vel ab eo, qui illam debet, concludit priori casu non posset obligari; secundo autem secus, eam afferens rationem, quia huiusmodi seruitutes constituuntur iuxta indigētiam rei, vel personæ, cui est constituta, & in tantum licet illis vti, in quantū sunt rei, vel personæ necessariæ. *l. ergo, §. fin. ff. de seru. vrban. præd.* ideo non potest alicui, cui non sint con-
14 stitutæ, obligari, quia alio modo, quam † eo, quo sūt constitutæ, quis vteretur, quod nō licet. *l. ex meo. ff. de seruit. rust. præd. distinctio ista est Fulgos. in l si is qui, §. vsusfructus, ff. de pign. num. 7. circa fin.*

§. VIII.

SVMMARIVM.

Iura omnia ex quibus condemnatus percipit pecuniam, capi possunt in exequutione. 1. exempla referuntur. 2
Pedagium capi ptest in exequutione. 1
Magistratus pecunia acquisiti capi possunt in exequutione rei iudicatæ. 2
Iurisdictio, an capi in exequutione rei iudicatæ. 2. 3
Iurisdictio omnis fluit, & refluit à Principe. 4
Census, & pensiones debitæ domino capi possunt in exequutione rei iudicatæ. 5

REferam hoc §. breuiter iura aliqua, quæ sine controuersia capi possunt in
1 exequutione rei iudicatę, † qualia sunt ea omnia ex quibus condemnatus percipit pecuniæ commodum, & illa obligari, & consequenter capi possunt in exequutione rei iudicatę, vt generaliter cōcludit *Bart. in l. si is qui* 21
2 *§. iura, ff. de pignorib. num.* 2. exemplum † referens si is in quem est exequenda sententia habeat ius exigendi pedagia, magistratum cum iurisdictioe, vt in Vrbe, vbi Auditoratus, Clericatus Camer. Apost. notariatus, & seliqua officia ministrandæ iustitiæ sunt venalia. *Bart.* & exempla relata probat, & sefert *Fulgos. in l. si is qui, §. vsusfructus, ff. de pignor. num.* 8. *& & post fulgos. Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin. 5. part. §. 3. num.* 49. *& seq.* addendo hoc etie verum, si non de iure, saltem de consue-
3 tud. Limitando nisi agatur † de iurisdictione, quæ sit annexa Principatui, vt puta Ducatui, & simili dignitat i. *Bald. auth. & qui iurat, C. de bonis quæ liber. nu.* 21. eam asserens tationem, quia est Cæsaris, à quo Dux iurisdictionem recognoscit. *Parlador. rerum quotidian. lib. 2, cap. fin. quint. part. §. 3. num.* 51. *& seq.* eam afferens rationem, quid sicuti radij solis non possunt separari à sole, ita iurisdictio, quam habent magnates a Principe, seu repub separari non potest ab eo, in quem est colluta, alias quis erit Dux nomine tenus si iurisdictione careat.
4 quæ cum † solo Principe, vel populo detur, & ab illis fluat, & refluat. *Bald. cons.* 300. *lib.* 5. *num.* 1. *&* 3. *Cels. Vgo cons.* 60. *quamuis nu.* 7. *&* 8. *Abb. cons.* 6. *lib.* 2. *num.* 2. *Cranett. cons.* 338. *nu.* 1. *et cons.* 592. *num.* 9. *Gram. decis.* 46. *nu.* 1. *Gonzal. ad regul. Cancel. §.* 1. *pecunial. num.* 9, 14. *et seq. Gul. Mayner. in l. qui iussu. ff. de regul. iur. num.* 18. *in fin. et num.* 19. à solo Principe, vel populo, qui illam dedit, auferri potest, quia eius est tollere, cuius est dare, *§. fin. auht. de armis in fin. Bart. in l. non enim, ff. de adopt. num.* 6.
5 Item capi possunt † census, & pensiones, quæ a vassallis præstantur dominis, seu Baronis. *Bal. in auth. et qui iurat, C. de bonis quæ liber. numer.* 20. *versi. quæro*.

CAP. XIV.

SVMMARIVM.

Debitor non carcerantur, nisi excussis illius bonis mobilibus, & iuribus. 1. *Ampl.* 3. 4. 5. 6. 9. 10. 12. 13. 14. *Limit.* 15. 17. 21. 26. 28. 30. 31. 32. 32. 34. 35. 36. 38. *sublimit.* 37
Debitor excussis illius bonis mobilibus immobilibus, & iuribus carcerari potest. 39. *Ampl.* 40. 41. 44. 45. 46. 47. 48. *Limit.* 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 65.
Fideiussoris et debitoris. idē est patrimonium. 7
Correorum diuitiæ sunt idem patrimonium. 8
Facultas data creditori ingrediendi bona debitoris propria auctoritate, quando exerceri. 11. 42. *an valida.* 43
Debitor fisci, non potest cedere bonis, & quare. 16
Impossibilia, & difficilia procedunt a pari. 18
Facere, quod est difficile, & non posse facere sunt paria. 19
Posse non dicimur, quæ cum difficultate possumus. 20
Carceratus iniuste, si iterum est carcerandus non est relaxandus. 22
Possessio minus legitime data, non est reuocanda si iterum est danda. 23
Spoliatus non restituitur, vbi spoliator esset in possessione confirmandus. 24
Factum minus legitime, non est reuocandum, si iterum sit faciendum. 25
Exequutori datur fides, si dicat intellixisse a vicinis debitoris, quod ille alia non habeat bona. 27
Debitor quando possit iurari suspectus de fuga. 36. 37
Abusu rei suæ, quis illa priuatur. 49
Debitum paruum, & magnum, quod sit, remissum est arbitrio iudicis. 63
Pauperi præstandum patrocinium gratis. 65
Pauperum, priuilegia. 66
Tiraquellus.)
Galganetus) *reprobantur.* 68. 70. 74
Grauaticus.)
Excommunicatio, quæ in subsidium fertur contra debitorem, vnde processerit. 69. 74. 76
Excommunicatio est maior omni pœna. 71. *quo sensu dicatur medicinalis.* 72. *an ferenda in eum, quem Prælatus scit, vel verisimiliter scire potest non obtemperaturum.* 73. *illam pertimescunt habrai.* 75. *quare in orbem Christianum inuecta.* 77. *Sacerdotes veteris legis carebant facultate excommunicandi.* 78. *Ecclesiastici iudices modo sint clericuillam ferre possunt* 79. *Ferri potest a laico, si a Papa talis sit illi data facultas.* 80
Excommunicandus an sit contumax debitor, si nō soluit conuenta die, vel termino illi dato a iudice, & an valeat recepta praxis illā excommunicandi in subsidium, vel abolenda. 81. *affirmatiua probatur.* 83. 88. 89. 90. 92. 93. 93. 95. 96.
Ampl.

Ampl. 98. 162. *Contrarium probatur.* 103. 107. 108. 116. 110. *Amplia.* 111. 112. 113. 115. 117. 118. *Limita.* 116. 120. 121. 124. 128. 130. 136. 138. 140. 141. 142. *Sublimita.* 126. 127. 135. 137. 142. *Intellige.* 110. *non esse, & non apparere, quod an sit idem iudicium.* 114.
Excommunicationis horror, quare obsoleuerit. 119
Excommunicatio ex quibus causis sit nulla. 122
Quando dicatur iniusta, vel nulla. 123. *requisita, vt in aliquem proferatur.* 123. *in fin.*
Leges multa abolita, & quare. 82
Pœna debet esse de condigno, & commensurari delicto. 83. *ampl.* 84.
Iudex qualiter, & quomodo possit contumacem mulctare. 85. 86
Contumax non est, qui non paret præcepto cum mulcta non consueta. 87
Excommunicatio est pœna spiritualis, & priuat excommunicatum bonis spiritualibus. 88
Spiritualia bona praferuntur cunctis temporalibus. 89
Excommunicandi iurisdictio propria est ministrorum ecclesiæ. 90
Excommunicatio ex quibus sit iniusta. 146
Ecclesiæ ministri non habent potestatem priuandi hominem spiritualibus bonis, & quare. 91. *Contrarium.* 113. *&* 115
Ecclesia est dispensatrix bonorum spiritualium. 92
Mali sunt tollerandi. 94. *intellige ibidem, &.* 114.
Excommunicandus non est debitor impotens ad solvendum. 97. *ampl.* 98. 99
Pactum quo quis se obligat perpetuæ seruituti, vel carceri non valet. 110. *& quare* 101.
Contra contumaces omnia iura clamant. 103. *non audiuntur appellando.* 104. *ampl. ibid.*
Contumatia nuncupatur dolus, culpa, & maleficium. 105. *quando prosit tertio.* 106.
Excommunicans aliquem iniuste, quibus plectatur pœnis. 145
Rem alienam detinens contra voluntatem domini peccat, & est fur interpretatiue. 107
Alterius de Censuris declaratur. 109
Spiritualia, & temporalia quam anologiam habeant in foro ecclesiastico. 111
In subsidiarijs remedijs cessat proportio. 112
Excommunicatio in subsidium est temporalis. 12 *est medicinalis, & quomodo.* 72. 107. *et* 108
D. Chrisostomus declaratur. 95. *&* 109
Causa leuis, vel vulgaris quando dicatur, vt non possit in subsidium excommunicatio proferri. 126
Furtum quando committatur in re leui. 127
Pœna duplici, quando quis afficiendus. 129
Excommunicandus non est impotens adsoluendum. 130. *amplia.* 131. 132. 133. 134. *limit.* 135. *sublimita.* 137
Antonius Palutius laudatur. 139
Dominicus Fontia Notarius AC. 139.
Excommunicatio, quando iniusta si proferatur ab interessato in causa. 144

Explicando ordinem faciendæ exequutionis rei iudicatæ datum a *Vlpiano in l. A diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.* retuli quæ bona tam mobilia quam immobilia, & iura capi, & distrahi possint, vt sit victori in actione personali intentata satisfactum, quia post hæc in subsidium deueniendum est, iuxta eiusdem I.C. responsum ad carcerationem debitoris victi, & condemnati, & demum subsidiario excommunicationis remedio agendum, hoc decimotertio capite constituam regulas tres.

1 Prima est, quod debitor condemnatus, † nō potest carceri mancipari, nisi prius excussis bonis illius mobilibus, & immobilibus, atque illius iuribus, quæ sunt, vt dixi *cap. antecedenti,*
2 *§.* 17. tertium genus † bonorum, quæ nec mobilibus, nec immobilibus adnumerantur. *l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud.* & ibi Doctores. *Alexand. cons.* 159. *lib.* 2. *nu.* 9. *Roman. cons.* 224. *nu.* 8. vbi *Mandos. Rimin. iun. cons.* 93. *in causa num.* 25. *Abb. cons.* 42. *in princ. lib.* 2. *Boer. decis.* 349. *num.* 4. *circa med. & num.* 9. *vers. & ipsa inquisitione. Peregr. Ianin. de citatione reali. lib.* 2. *cap.* 1 *num.* 352. *&* 353. *Carpan. ad Statut. Mediolan. cap.* 167. *num.* 10. vbi plures congerit. *Bosius de captura nu.* 85. *Coler. de proces. part.* 1. *capit.* 6. *num.* 20. *Baetia de inope debitor. cap.* 1. *num.* 26. *Roman. cons.* 241. *num.* 8. *&* 9.

3 Ampl. vt † captura facta non præmissa excussione sit nulla. *Roman. cons.* 320. *hæc istorum num.* 1. & latius *cons.* 241. *nu.* 5. addendo procedere siue facta fuerit in persona debitoris, siue illius fideiussoris. Nisi tamen iterum esset facienda, vt dixi *limit.* 111.

4 Ampl. vt captus † non præcedente excussione bonorum, & iurium suorum, possit per quemlibet è manibus lictorum eripi de facto, & violenter, vt faueamus libertati. *Roman. cons.* 220. *hæc istorum, num.* 6. *Io. de Amic. cons.* 27 *super inquisitione, nu.* 29. *& cons.* 86. *in inquisitione, num.* 7. qui loquitur de quocunque iniuste carcerato, quem iudex recuset relaxare.

5 Ampl. etiam † si extaret Statutum, quod exequutio fiat in bonis, vel persona debitoris, quia licet per alternatiuam sit data electio creditori, si tamen debitor, qui est citandus, cedat bonis, non est ille carcerandus, nisi excussis illius bonis. *Rimin. iun. cons.* 39. *in causa, num.* 25. *in fin. & num.* 26. *Roman. cons.* 241. *nu.* 8.

6 Ampl. vt sit etiam † excutiendus illius fideiussor, si occasione obligationis, qua fuit condemnatus illum dederit. *Aretin. in l. maritum, ff. solut. matr. Marsil. singul.* 3. *ad hoc. Muscatel. in prax. part.* 3. *§. fin. nu.* 8. *Peregr. Ianin. de citat. real. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 334. *Baetia de inope debit. cap.* 1. *num.* 26. *vers. neque solum.*

7 Et ratio est, quia † fideiussoris, & debitoris vnū & idem est factum patrimonium. *l. si plures, §. præterea, ff. de fideius.* quem textum cum sua glosa singularem dicunt. *Bald. in l. mulier, C. de iur. dot. Alex. in l. si constante, ff. solut. matr. num.* 3. *vers. sed vltramontani.* pro decisione casus,

8 casus, si duo fuerint rei † debendi, quorum
vnus est inops, & alter diues, non potest agi cō-
tra inopem, quia diuitiæ vnius, sunt diuitiæ al-
terius. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 167.
num. 10. circa med. Coler. de proces. part. 1. cap.
6. num. 21.

9 Ampl. quod si debitor † condemnatus ha-
beat bona in loco iudicij, sed etiam extra locū
iudicij, sint etiam illa excutienda, antequam
deueniatur ad capturam personæ. Bald. cons.
285. quia non est opus. lib. 1. num. 2. sequitur
Natta cons. 420. num. 15. concludentes non
posse iurari suspectum de fuga, qui possidet sta-
bilia in loco vicino loci contractus.

10 Ampl. etiam, † vbi inter debitorem, & cre-
ditorem intercessit pactum, vt non facta solutio-
ne certa die, debitor possit carcerari a credito-
re, si debitor resistat capturæ, quæ licet sequa-
tur, illa est nulla, & creditor dicitur modum
excessisse. Arct. l. maritum, ff. solut. matr. n. 7.
vers unde dixit Bal. comprobans id optimo si-
11 mili, quod si data fuit † facultas creditori in-
grediendi possessionem propria auctoritate, ces-
sat talis facultas, si possessor resistat, dum prius
relatis dissentientibus firmasset tale pactum esse
validum, præsertim si fuit iuratum, latius eam-
difficultatem deinde examinando, num. 8. Bae-
tia. de inope debit. cap. 1. num. 26. vers. facien-
dam, vbi ampliat etiam si tale pactum esset iu-
ramento firmatum, idem repetens num. 35. &
seq. limitando, num. 39. si contraria vigeat co-
suetudo, vel pactum sit guarentigiatum ad par-
tes, tamen hoc exarriuat Coler. de proces. cap.
6. num. 18. & seq. et num. 42. vsque ad 50

12 Ampl. etiam, vbi extaret Statutum, † seu con-
suetudo, vt condemnatus debitor, possit absque
excussione carceri mancipari. Roman. cons. 120.
vers. contraria & cons. 241. nu. 6. et 8. sequendo
glos. in l. 3. § tutores, ff de suspect. tut. quam
asserit communiter esse approbatam, & dicam
infra. vers. secunda regula.

Contrarium sequendo Abb. cons. 42. lib. 2. te-
net Muscatel. in prax. part. 3. glos final. n. 36.
Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 177. nu. 15.

13 Ampl. etiam in debitore † condemnato non
excipiente. Iason. in §. 1. instit. de action. nu.
90. Alex. l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re
iudicat. numer. 8. Caroc. testans de communi.
tract. de excus. part. 2. quæst. 24. nu. 3.

14 Ampl. quod si plures fuerint † insolidum
obligati, & actum contra vnum, non possit il-
le carcerari, nisi excussis omnibus correis. l. si
plures 27. §. præterea, 2. ff. de fideius. Bald. auth.
hodie, C. de action. et obligation. num. Alexan.
in l si constante, ff. solut. matr. num. 3. vers. sed
Vltramontani, et Ias. num. 42. Carroc. tractat.
de excussionib. part. 2. quæst 24. num. 4.

Ampl. præsertim in Gallia. Baet. de inop. de-
bit. cap. 1. nu. 55. vbi refert benignitatem Gal-
lorum in suos debitores, subdendo Hispanos, eo
esse acerbiores, faciendo debitores seruos credi-
torum; æmulando antiquam duritiem Ro-
manorum, & aliarum gentium.

Ampl. præsertim, vbi debitor non se obliga-
uit personaliter. Rebuf. de litter. obligation.
artic. 74. glossa tertia, numer. 13.

15 Limit. in debitore fisci, † etiam si habeat
fideiussorem, quo casu dicitur esse soluendo at-
tamen, quia fiscus semper eget, ob graues expē-
sas, quas in communi omnium commodo pa-
titur, vt dixi de laudem. lib. 3. quæst. 12. nu. 4.
non sufficit dare cautionem, sed exbursandæ
16 sunt illi pecuniæ. Ideo plures negant † debi-
torem fisci posse cedere bonis, si debitum
sit ex causa ciuili, nam in criminali luit in cor-
pore, vt late prosequitur. Baetia de inope debit.
cap. 13. num. 15. & seq. Rebuf. de litter. oblig.
artic. 79. glos. 3. num. 19. qui loquitur de de-
bitore fisci, addendo cessare in illius conducto-
re, nisi a Principe sint illi concessæ facultates
fisci.

16 Limita, vbi exequutio † facta esset in bonis
vel iuribus, quæ difficile vendi possent. Castr.
in l. inter eos si. §. creditor. ff. de fideius. asserens
hoc esse notandum, & perpetuo tenendum mē-
ti, & alibi nō fuisse dictum. Et ratio esse potest,
18 quod cum impossibilium, † & difficilium par sit
ratio. l. nepos proculo ff. de verb. signif cap. breui
de iureiur. Serafin. decis. 2149. num. 14. & ali-
19 quid facile facere non posse, & non † posse fa-
cere procedant a pari. glos. in cap. quāuis verb.
continuatis de offic. ordin. in sext. & in capit.
facit 12. q. 1 concludens fieri non posse, quod
commode non potest fieri. Crauet. cons. 199.
20 num. 2. Nec † posse dicimur, quæ cum diffi-
cultate exequi possumus, vt multis probat Me-
noch. cons. 351. nu. 35. Nullatenus dicitur facta
exequutio, quæ debitorem excutiet a carcere,
quia perinde est ac si nulla fuisset facta.

21 Limita vbi excussio fuisset † inanis, veluti si
exequutor, excussione bonorum, non facta,
carceri mancipauit debitorem, qui excussione
facta esset carcerandus, l fin. §. fin. ff. quod me-
tus caus. probatur assumptum istud pluribus si-
milibus, nempe quod sicuti iniuste carceratus
22 † non est relaxandus, si iterum esset carceran-
dus. Castr. cons. 472. in causa capturæ, in fin.
lib. 1. Socin. cons. 113. lib. 3. col fin. vers postre-
mo. Crauet. cons. 46. num. 7. in princ. et circa
med. et cons. 65. num. 4. circa med. versic. facit
paul.

23 Et sicuti tenuta, † seu missio minus legitime
concessa, seu facta non est reuocanda, vbi ite-
rum esset facienda, seu concedenda. Angel &
Alex. in l. si finita, ff. de damno infect. Curt.
iun. cons. 127. num. 5. vers. accedunt ad Gozad.
cons. 21. num. 31. Crauet. cons. 46. num. 7. in
princ. et cons. 65. num. 4. in princ. & circa
med. conciliat dissentientes.

24 Nec spoliatus restituitur, † vbi spoliator esset
in possessione confirmandus. Veral. decis. 175.
spoliatus part. 3. vel in possessione immitten-
dus. Bossius tract. de principe, num. 299. in
fin.

Ita sustinetur † captura debitoris facta non
præcedente excussione bonorum illius, quæ
illi minime suffragaretur, quia circuitus inuti-
les sunt vitandi. glos fin. in l dominus testamē-
to, ff. de condict. indeb. l fin. C. de donat. Gram.
25 decis. 103. num. 188. & 192. & factum † minus
legi-

legitimè non est reuocandum, quando iterum esset faciendum, pluribus probant *Neuiz. consf. 77. num. 7. & seq. Crauett. consf. 104. nu. 9.*

26 Limit. vbi notorie constaret † bona debitoris non sufficere ad satisfaciendū creditori. *Bart. in l. fin. ff. si cert. pet. & in l. decem, ff. de verb. obligat* Afflict. *decis. 318. num. 3.* addendo sufficere tale notorium allegare, licet ex actis nō probetur. *Neguf. de pignor. part. 8. membr. 1. num. 14.* subdens *num. 15.* quomodo probetur tale notorium. *Muscatel. in prax. part. 3. glos. fin. nu. 14. & 15. et 22.* Subdens qualiter probetur tale notorium, vel requiratur declaratoria. *Boer. decis. 349. num. 8. in princ.* asserens

27 credi exequutori † referenti a vicinis intellexisse non extare alia bona. *Roman. consf. 241. spectabiles, num. 7. Rebuf. de litter. oblig. artic. 74. glos. 3. num. 23.*

28 Limit. vbi debitor † condemnatus recusat exhibere, seu indicare bona, & iura sua, quæ capiantur in exequutione. *glos. & DD. in l. penul. ff. de cessiõ. bonor. Muscatel. in prax. part 3. glos. final. num. 31. & seq. & eadem part. 3. glos. verb. seruata num. 86. & seq.* concludens magnum committi excessum si non facta excussione bonorum debitoris ille carceri mancipatur, modo absit dolus, & culpa condemnati, vt puta abscondendo bona, ne capiantur. Ideo inoleuit praxis, vt interpelletur debitor ad indicandum bona sua, vt super illis fiat exequutio, alias capiatur idem, & talis interpellatio fieri potest ab ipsomet exequutore. *Marant. in prax. part. 6. §. & post omnia aduertatur, num. 23.* relato *Parid. de Put. de syndicat. §. exequutio* sequitur *Muscatel. in prax. part. 3. §. seruata, nu. 86, et seq. et glos. fin nu. 31. & seq.* addendo idem

29 † dicendum si indicaret bona litibus implicita. *Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 167. nu. 20 ampliando in filio fam.*

30 Limita, vbi agitur de † restitutione pecuniæ, quæ quis fuit redēptus a latronibus, vel hostibus, nā absq; alia excussione potest carcerari. *Matth. Brun. de cessiõ. bonorum, quæst. 20. principal. num. 21.*

31 Limit. vbi debitor † est suspectus de fuga. *Ias. in l. vinum, ff. si cert. pet. num. 3. et 4.* cum aliis cumulatis a *Carpan. a Statut. Mediolan. cap. 167. nu. 11.* addendo qualiter talis suspicio probetur *num. 12. et 37.*

32 Limit. vbi quis obligauit † personam suam. *Rebuf. de litter oblig. artic. 5. glos. 3. numer. 3. cum tribus seq.* quem refert, & sequitur *Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 167. num. 13. Rebuf. de litter. obligat. artic. 73. glos. 3. nu. 14.*

33 Limit. in licitatore, † vbi oblatum prætium non soluit die sibi dicta. *Rebuf. de litter. oblig. artic. 5. glos. 3. num. 16.* quem refert, & sequitur *Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 167. n. 14. Rebuf. de litter. obligat. art. 74. glos. 3. nu. 16.*

34 Limit. vbi Statutum † est contrarium, quod aliquo casu capiatur debitor. *Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 167. nu. 15. & 33.*

35 Limit. in eo, qui depositum † non restituit. *Carpan ad Sttatut Mediol. ca. 167. n. 17. Rebuf. de litt. oblig. art. 74. glos. 3. n. 21.*

36 Limit. in eo, qui tempore † contractus non erat soluendo, nam cum quis debeat esse certus de conditione eius, cum quo contrahit. *l. qui cum alio, ff. de regul iur.* sibi imputare debet, si consequi non potest in bonis debitoris, quod sibi est debitum. *Ias. in §. super est. inst. de act. num. 84.* qui loquitur de debitore suspecto de fuga, concludens non posse iurari talem esse, ni-

37 si testibus † probet, quod tempore contractus esset diues. *Petr. Pecchius de iur. sistend. cap. 5. num. 18.* sequitur et multis probat, nisi communiter reputabatur esse soluendo, exemplum referens banchcrij, qui publicam habet mensam, vel probaretur deceptus blandis verbis ad contrahendum. Obstant tamen, quæ ex *Bald.* refert idem *Ias. ibid. nu. 83.*

38 Limit. in eo, qui † emit in nundinis, nam si receptis mercibus non soluat, potest capi, & arrestari. *Gail. obseruat. 15. lib. 2. in fin. l. vnic. C. de nundin.* vbi *Bald. Ful. & Fulgos. Petr. Pech. de iure sistend. cap. 5. num. 5.* vbi ampliat etiam, quod emptor sit exterus.

Limit. ad effectum, vt indicet bona quæ capiantur in exequutione. *Baetia de inope debit. cap. 1. num. 28.* addendo, quod si exequutor nollit credere assertioni debitoris grauatur ille onere probandi, quod sua sint, & testes examinati sunt vice fideiussoris.

Limit. in debitore obligato cum Guarantigia. *Baetia de inope. debit. cap. in 3. vers. et dummodo.* Et idem est in obligato in forma Cameræ, & ita practicatur.

39 Secunda regula est, quod excussis † bonis iuribus, & nominibus debitoris, si ex illorum prætio, seu æstimatione non sit satisfactum creditori, quod carceri mancipetur idem debitor, donec aliquo modo satisfaciat suo creditori. *glos. in l. 3. §. tutores. l. vinculis, ff. de suspect. tutor.* quam singularem, & memorabilē teste. *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 2.* dicunt *Bart. Bald. Alex. & alij relati ab Aretin. in l. maritum, ff. solut. matr. num. 7. vers. & pro intellectu, & à Felin. in cap. quoad consultationem de re iudic. num. 10. Bossius de captur. num. 85. qui testantur de communi. Natta consf. 519. regulariter, nu. 1. Anton. de Tremul. ad pract. Bonaccurs. cap. de except. quæ post sentent. nu. 37. Carroc. de excus. part. 2. quæst. 14. num. 2. Rom. consf. 241. num. 8.*

40 Ampl. præsertim, † si quis sit debitor fisci, etiam si habeat fideiussorem *Baetia de inop. debit. cap. 13. num. 15. & seq.*

41 Ampl. præsertim, † si cum creditore conuentum fuit, vt non facta solutione conuenta die, possit carcerari propria auctoritate modo creditor non resistat, nā illo resistente, si fuerit vulneratus, creditor dicitur excedere modum, & captura non est valida. *Aretin. l. maritum, ff. solut. matr. num. 7. vers. vnde dixit Bald.* com-

42 *probans* id optimo simili, quod cui datą est, facultas ingrediendi possessionem propria auctoritate, illa cessat, si possessor resistat, dum prius relatis dissentientibus, firmasset tale pactum

43 † valete, præsertim si iuratum fuerit. Latius eamdem difficultatem examinando, *numer. 8*

Decla-

Declarando tamen, quod carceratio fiat aucto-
ritate Iudicis, & in carcere publico. *Couar. var.
resol. lib.2.cap.1.in princ. & num.20. Musca-
tellus in praxi par.3. glos.fin. num.* 56. & dixi
infra.*cap.17.§.11.n.17.*

Contrarium tenent relati a *Carpan. ad sta-
ut.* Mediol.c.167.*nu.*20.*& seq.* ampliando etiam
si conuentio esset iurata restando de magis cō-
muni, licèt Couat. aliud sentiat.

44 Ampl. etiam, si debitor † sit pauper. *l.conti-
nuus.§.illud ff.de verb.oblig.l.1.C.qui bonis ce-
dere possint.* per quæ iura ita firmat *Natta cōs.*
319. regulariter, vbi testatur de generali Italiæ
consuetudine.

45 Ampl. etiam † in hærede condemnati, vt di-
xi *supra cap.2.§.1.*

46 Ampl. etiam † in Iudæo facto deinde Chri-
stiano, vt dixi *infra* §.5.*vers.6.*

47 Ampl præsertim † ex causa pretij, quo quis
fuit redemptus ab hostibus, siue is sit vir, siue
mulier. *l si quis ingenuum.ff.de cap. & post lim.
reuers.l.si is qui te, & l fin. C. eodem*; per quæ
iura ita firmat *Baetia de inope debit.c.15.nu.24.
& seq.* dubitando, an idem dicendum, si exi-
matur a manibus debitoris, limitando si credi-
48 tor † teneret illius pudicitiam, licèt prius
fuisset impudica. *num.34.* referens plura similia
49 quibus, per † abusum amittit quis Iura
sua.

Ampl. vt debitor carceratus, isto casu non
sit relaxandus etiam sub idonea fideiussione, sed
debet præcise soluere, ne de lite fiant lites. *l.4.
§.ait prætor ff.de de re iud.* quod tamen limita-
tur in debitore suspecto de fuga, nam data fide-
iussione, excarceratur. *l si fideiussor.§.fin. ff.qui
satisdat.* cogant.

50 Limita in Doctore † vt dixi *infra* §. 1.

51 Limita in milite, † vt dixi *infra* §.2.

52 Lita in clerico, † seu milite ascripto, cœlesti
militiæ, vt dixi *infra . §.3.*

53 Limita in scholari, † vt dixi *infra.* §.4.

54 Limita in hærede † debitoris, vt dixi *infra*
§.5.

55 Limita in muliere, † vt dixi *infra.§.6.*

58 Limit. in sene, † pupillo, minore, furioso, agri-
cola, fœmina, vt dixi *infra* §.5. *& 6.*

59 Limit. vbi consuetudine, † vel statuto con-
trarium cauetur. *Muscatel.in prax.part.3.glos.
final.num.49.*

60 Limit. in omni † debitore, qui conueniri nō
potest, nisi in quantum facere potest. *Qui autem
sint tales debitores dicam infra . §.9.*

61 Limit. vbi † obligatio personalis est propter
rem.

62 Limit. vbi debitum † esset modicum, nam
cum modica nō curret prætor, exigui debiti causa
non est carcerandus debitor. *Rom. sing.* 97.
*Dic mihi Bocr. decis.349.num.6.& nu.8.vers.
tamen.* ampliando etiam si parua quantitas es-
set soluenda in pœnam. *Caccialup. de debit. su-
spect. de fuga. quæst.3.nu.2. in fin.* & compro-
batur ex dictis *Baetia de inope debit.cap.12.n.8.*
63 *& seq.* sed quia arbitrarium † est Iudici dicere
quod sit modicum, & paruum debitum, ratio-
ne personæ debitoris, vel creditoris, creditum
dicitur magnum, & exiguum. *Ias.cons.129.lib.1
num.8.& seq.Rol à Val. cons.26. lib.1.nu.10.
& seq.& n.22.& seq. Genua. de priuat.script.
lib.2.quæst.1.nu.78.& seq. Peregrin.Ianin. de
citation.real.lib.1.cap.1.num.249.& seq. plu-
rib.* Inde condita statuta apud plures gentes, vt
debitor non possit carcerari intra certam quan-
titatem, vt in Vrbe si debitum sit infra scuta
septem Mediolani, si debitum non excedat li-
bras sex. *Imp.Carpan.ad statut.Mediol c.167.
num.67.* & ita sublatum arbitrium Iudicibus
obsequendi, cui, & quantum vellint.

64 Limit. in debitore † aduocati, causa patroci-
nij præstiti, si ille sit pauper, vt cauetur lege
Hispana, vt refert *Baetia de inope debit.cap.12.*
65 *n.13.& seq.* aduocatum, & † procuratorem
aliquid accipiendo a paupere cliente peccare
66 † subdens plures immunitates pauperum, quæ
reprobantur ex dictis. *Ias. in §. triplic. Inst.
de action.n.54.& seq.* dolens illas non obserua-
ri a notarijs, aduocatis, & procuratoribus, nun-
cupando tales esse Canes Curiarum, & deuora-
tores ciuium.

67 Limit. in † debitore, cui ab actore debita
est reuerentia, vt dixi *infra cap.8.*

Iuxta ea, quæ prædixi in principio huius Ca-
pitis, circa ordinem faciendæ executionis, suc-
cedit tertia regula, vt deficientibus mobilibus,
immobilibus, iuribus, & actionibus, & facultate
mancipandi carcere contumacem debitorem,
idèm (vt nunc loquimur) in subsidium excom-
68 municetur, in cuius examine † recedendo *à
Tiraquel de retract.lignag.§.1.glos.9. nu.276.*
quem sequutus est Galganetus amicus meus
in suo celebri *tract.de Iure publ. lib.1.tit.15.
nu.1.* qui voluit ex dictis *Cæsar. in Comment.
de bello Gallic. lib.7.* vbi refert mores, & ritus
Druydum in sacris, & profanis. *Platonis de legib.
lib.10. Ciceronis lib. 1. de Diuinatione Plinij
naturas. Histor.lib.28. cap.2. Titi Liuij Rom.
Histor.lib.6.Decad.3.& lib.10.Decad.4.Sueto-
nij in Caligula, & Cornelij Taciti de moribus*
69 *Germanorum*; subsidiarium hoc remedium
in contumaces debitores, vel crimine conui-
ctos reos, fuisse in Christianum orbem inue-
ctum, non à Diuo Paulo, vt affirmant Cano-
nistæ, & Theologi, sed à Druydibus, Græcis,
70 & Romanis, & non † relato *Tiraquel.* eiusdem
opinionis fuit *Nicol. Granatius ad praxim Ve-
strij.lib.2.cap.4.num.12.* monendo nos, vt ab
ijs, quæ Ethnici obseruabant, vbi sacris inter-
dicebantur, discamus pertimescere sententiam
71 excommunicationis, quæ pœna † est grauissi-
ma, & iure canonico, nulla maior. *cap. corri-
piantur.num.24. quæst. 3. Gul. Bened. in cap.
Raynutius.§.mortuo itaque.1.detestam.n.281.
& seq. Sayrus de Censuris.lib.1.cap.9.num.2.
Genua practic. Eccles. quæst.285.num.8.Cas-*
72 *san.cons.1.nu.17.* sed quo sensu dicatur † me-
dicinalis, vt inquit Innocentius IV. *in cap. 1.
de sent.excommunic. in sext.* late explicant *Co-
uar.in cap.alma mater, par.1.num.9.addentes ad
Mathesil sing.130.Nota singulare.num.16.Fe-
lin.in rub. de sent.excom. in princ. Sayrus de
Censur.lib.1.cap.3. num.9. & cap.12. num.4.*
& la-

& latius cæteris. *Alterius de Censuris lib. 3. c. 4. disp. 6 subdente eodem cap. 11. cum Couar. d. c.*
73 *Alma, nu.* 10. an iuste sit † excommunicandus is, quem prælatus scit, aut verisimiliter suspicatur, moraliter non obtemperaturum illius præcepto, & distinguendo idem præstat *Galles de oblig. Cam. quæst. 36. n. 24.*
74 Reiecta itaque † Tiraquelli, & illi consentientium opinione, quod excommunicatio ortum habuerit ab Ethnicis, licèt fortè verius dixisset, à veteri Hæbreorum lege processisse, vt legitur *Esdra. lib. 1. cap. 10. nu.* 8. dum dicitur, *quod qui iuxta principis consilium infra triduum non venisset, aufferretur omnis illius substantia, & ipse abijceretur de cœtu transmigrationis.* & id fuisse obseruatum tempore Saluatoris nostri, vt refert *Ioan. cap. 12. num. 42.* dum inquit, multi ex principibus crediderunt, sed propter metum pharisæorum non confitebantur, nè extra synagogam eijcerentur, quibus verbis nihil aliud indicatur, quam non obtemperantes consilio principis, vel confitentes diuinitatem Christi, esse excommunicatos; vt late probat. *Theophil. Raynaud sacerdos societatis Iesu in tract. de Monitorijs Ecclesi. par. 2. cap. 17. num. 1.* subdens *num. 2. & seq.* qualis,
75 & quantus † fuerit olim, & nunc etiam sit horror apud Iudæos excommunicationis metus.
76 Non nego tamen cum † eodem *Raynaud. dicto cap. 17. num. 6. vers. Hoc vel prorsus.* quin excommunicatio habeat aliquam analogiam, seu conuenientiam cum execrationibus, & diris Græcorum, & Romanorum, nam cum in
77 qualibet bene constituta † Republica, vel duraturo imperio, fint exquirenda remedia, & cōstituendæ cautiones, quibus improbi à malo auertantur, vel deterreantur, dandaque sit imperātibus iurisdictio directiua, & coactiua, qua subditi cum iustitia regantur, Cum Christus Saluator noster Ecclesiam suam instituerit, tāquam corpus politicum regendum ab Apostolis, & illorum futuris successoribus, post promissa præmia bonis, & indictas pœnas malis, cogitandum erat de modo, quo peccantes contumaces resipiscerent. *c. Nemo. n. 141. in fin. num. 11. q. 3. Matth. cap. 18. num. 17. 18.* & illa vsos fuisse D. Paulum colligitur ex epistola 1. *ad Thimot num. 20. & ad Corinth. epist. 1. cap. 5. num. 5.* ac D. Petrum iuxta ea, quæ leguntur *Act. Apost. cap. 18.* dum Simoni mago petenti per pecuniam sibi impartiri per manuum impositionem, facultatem dandi Spiritum sanctum fuit responsum. Pecunia tua tecum sit in perditionem, non est tibi pars, neque sors in sermone isto. Et potestatem excommunicandi traditam fuisse Ecclesiæ, illamque vbi opus fuit
78 exercuisse apostolos, & successores, † nec illam habuisse sacerdotes legis naturæ, seu veteris, late probat. *Sayrus in suo Thesaur. Casuum Conscient. lib. 1. cap. 4. quamuis num. 5. & seq.*
79 & ratione iurisdictioni † dimanauit ad quoscumque Iudices Ecclesiasticos, habentes facultatem ius dicendi, in foro contentioso, modo saltem sint clericali tonsura insigniti. *Host. in Summa, de sentent. excommun. num. 5. circa princ. Fel. in cap. Dilecto de maior. & obed. n. 3. Couar. in cap. Alma mater de sent. excommun. §. 1. n. num. 1 Sayrus de Censuris. lib. 1. num. 5. vbi alijs relatis testatur de communi. idem re-*
80 *petens. num.* 8. potest † tamen Papa, & non alius illo inferior, layco impartiri facultatem excommunicandi. *Glos. cap. bene quidem, verb. præter Romanum, dist. 96. Abb. in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Constit. num. 5. & in cap. ab excommunicato, de rescript. nu. 6. & in cap. Marana, de elect num. 2. & in cap. Canonica, de sent. excom. num. 3. cum alijs cumulatis à Sayro, de Censur. lib. 1. cap. 5. n. 15.*

His præmissis, quæ euidentiorem faciunt, dicendorum intellectum, reuocando in dubium
81 † praxim, quam prædixi obseruandam, in faciendа executione contra contumacem debitorem, & illam abolendam, prout abolitas, &
82 sublatas fuisse alias leges, † tanquam nimium rigorosas, vel Reipublicæ parum vtiles, vt legitur *in Iustiniani Iur. elemētis de lege Fusia Canina tollenda, de edicto Diui Adr. tollendo, & iurib. alijs, quæ fuere sublata, vt Resp. non peior, sed melior efficeretur.* Ideo iustè à Catone apud Liuium. *Decad. 4. lib. 3.* dum de legge Oppia, quæ de matronarum cultu, seu muliebri mundo lata fuerat, abroganda, ageretur, pronunciatum fuit. Nullam legem satis commodam esse, ideò quod cuique officiet, ius id destruet, ac demolietur, & quæ perpetuæ vtilitatis fuerit constituta, non est abroganda, nisi quam vsus coarguit, vel status Reipublicæ inutilem fecit.
83 Praxis ista dura † demonstratur plurbus, nam cum pœna debeat de condigno esse, seu commensurari delicto. *l sancimus, C. de pœnis. l. rescriptum. ff. de ijs quib. vt indign. Ias. in l. fratres. C. de inoff testam. nu. Surd. decis. 7. Visum.*
84 *nu.* 31. ex grauitate enim † pœnæ arguitur grauitas delicti. *Surd. cons. 321. num. 51. quare Ias. in l. 1. num. 3. cum Iacob. de S. Georg. num. 12. & 16. ff. de in ius vocand.* concludunt, quod li-
85 cèt omnes Iudices possint mulctare † contumaces, si habent iurisdictionem cum exercitio, tamen non illis licèt id facere suo arbitrio, sed mulctare debent iuxta modum, & metam datam à lege, nam aliqui maiorem, aliqui minorem indicere possunt. *l. eos. C. de modo mulctan.*
86 *& in l. 2. C. de sportul.* adeò quòd Iudex, † qui excederet, puniretur, & excessiuam mulctam de suo ære solueret fisco, legitur *in d. l. eos*, & contumax non est, qui non paret præcepto,
87 cui sit apposita non consueta pœna. *Angel. in l fin. C. de Canon. sacr. largit. Ias. in l. 1. §. 15. videtur. ff. si quis ius dicent. non obtemp. nu. 3. Cels. Vgon. cons. 60. quamuis. nu. 50. vers. Hinc*
88 *est.* propterea cum † excommunicatio sit pœna spiritualis, & grauissima, vt dixi *supra n. 71. Genua tract. de Ecclesia. quæst. 684. pulcra. n. 8. Cassan. cons. 1. par. 5. num. 17.* & priuet eum, in quem infertur bonis spiritualibus. *cap. penul. vbi Glos. fin. de sent. excom. Alterius de Censur.*
89 *lib. 3. cap. 3. vers. Ad hæc.* quæ cunctis † temporalibus præferuntur. *cap. solitæ, de maior. obed. cap.*

cap.pracipimu.n.12.quaest.2.cap.cum infirmitas, de pœnit.& remiss. l.sancimus.C.de S.S.Eccles. euidenter patet, iniustam esse praxim velle temporales iniurias vlcisci spirituali mucrone deficiente omni analogia inter temporalia, & spiritualia. Alterius de Censuris.lib.3. cap.5. in princ. concludens Iudices Ecclesiastices ad effectum resarciendi temporalia, non posse assumere gladium spirituale.

Augetur rigor huius praxis, nam cum Iuris-
90 dictio † excommunicandi sit propria Ecclesiæ, & ministrorum illius, vt dicebam supra nu.78. qui vt argumentatur Suar.de Censur.disput.1.
91 sect.11.in princ. non habent † potestatem ad priuandum hominem spiritualibus bonis, quia potestas Ecclesiæ, & illius ministris data est ad ædificationem, non autem ad destructionem. Ideò D. Paulus ad Corinth. cap. 13. num.10. dicebat hæc absens scribo, vt non præsens durius agam, secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in destructionem. Priuare autem Christi fideles spiritualibus bonis, non est ædificatio, sed illorum
92 omnimoda destructio. Neque Ecclesia † est horum bonorum penitus domina, vt possit illis suo arbitrio vti, sed quidem dispensatrix ad commodum, & salutem fidelium, vt inquit D. Paul. ad Colosens. epist. 1. num.25. Præterea
93 † aut debitor, qui conuenta die non soluit, & non habet in bonis, & nominibus, quibus satisfacere possit suo creditori, & ideò excommunicatur, vel est bonus vir, vel est malus, malè facit Iudex cum creditore vtroque casu, quia
94 nemo bonus est pœna afficiendus, mali † sunt tollerandi, monendi, & corripiendi ad bonam frugem.n.24.quaest.3. vbi Gratianus exorditur eam quæstionem, quod mali sunt tollerandi, non abijciendi, & increpatione feriendi, subdens in cap.2. Tu bonus tolera malum, nam & Christus Iudam, cum sciret furem esse, & latronem, tolerauit, & ad prædicandum misit, eique cum alijs Eucharistiam dedit, confert dilé-
95 ma † quo vtitur S.Chrys. homil. de Anathem. dum inquit, aut anathematizas viuentem, aut mortuum, si mortuum impiè agis, quia iam sub iure humano non existit, sed domino suo stat, vel cadit. Si viuum etiam impiè agis, nam eum, qui ad bonum conuerti potest, abscindis.

Præterea aut is, in quam Inferuntur censuræ,
96 habet, aut † non habet, vnde satisfaciat creditori, & vtroque casu non videtur cogitandum de censuris, nam primo casu, quia creditor satisfieri potest venditione bonorum debitoris, cogitandum non est de subsidiario censurarum remedio. l.in causæ ff. de minorib.l.in prouintia-
97 li.§ si ego ff.de nou oper. nunc.† secundo autem casu, dicendum idem, nam cum inanis sit omnis actio, quam debitoris inopia excludit, & impossibilium nulla sit obligatio. l.impossibilium ff.de regul.iur. nullatenus impotens ad soluendum excommunicari potest, nec in foro interiori valet excommunicatio. Gallesi. de oblig. Cam.quaest.19. num.2. & quaest.36. num.24. Alterius de censuris, lib.3.cap.7.col.4. vers.Re-
98 spondeo. † addendo procedere etiam si ille subiiciat se censuris; vt faciunt se obligantes in formæ Cameræ Apostolicæ, si modo absit vt idē subdit debitoris fraus. Oldr.cons.277. quod Ab-
99 bas. concludens standum † prætcrea iuramento debitoris, si fuerit honesta persona, quod non possit soluere, vel impotentia sit notoria, & ratio esse potest, vt ego addo, quia cum nemo sit dominus menbrorum suorum.l.liber homo.ff.ad
100 leg.aquil.nec validum sit pactum † quo quis se obligat perpetuæ seruituti, vel carceri. l. nec si volens.C.de liberl.caus. Anton.de Carar.de exequut. instr. quaest.32. num.69. relati à Coler. de process. execnqut.par.1.cap.6.num.18. & seq.
101 † vbi rationes plures refert. Cum anima sit nobilior corpore, & illius salus cunctis rebus præferatur. Glos.in l.1. verb. inter eos. ff. de pact Bart. auth Sacramenta. C.si aduers. vend. num.19.Tiraquel.in l.si vnquam.vers. Donat. largitus. C. de reuocand. donat. num. 87. nihil
102 operatur † pactum, quod non facta solutione die conuenta, possit promissor excommunicari, vt ex Inn.volunt relati à Matt. Berlic. conclus.27.par.2.num.33.vers. Contrarium subdens num. 35. idem de subdente se pœnis banni Imperialis.
103 Contrarium tamen scilicet † quòd iusta sit praxis, excommunicandi in subsidium contumaces debitores probatur, nam cum contra illos omnia iura clament. l.properandum. §.cū autem.C.de iudic. Bal in cap.conquerente, de
104 restit.spol. ideò illis denegatur † appellatio à sententia in illos prolata. l.1, C. quorum appel. non recip.& si fuerit à Iudice, à quo, concessa, concessio sit nulla, & ad priorem Iudicem remittenda sit causa. Dec. cons.34.pro tenui.n.1.
105 Contumaciaque † appellatur quandoque dolus, quandoque culpa, & aliquando maleficium teste. Alex.in l.Si mora. ff. solut. matr. num.13.

Quoties ordinaria remedia, non prosunt, seu prodesse non possunt, seu non sufficiunt, ne eadē fiat conditio contumacis, & non contumacis debitoris, l.non solum. ff. de noxal. cum casus
106 nostræ praxis non sit ex illis, in quibus † contumacia tertio prosit, quos refert. Rol. à Val. cons.29. Quia. lib.3.num.22. & seq. pl trib. ne contrectator rei alienæ contra voluntatem domini, cum peccato apud Deum, & homines. Herculan. in l.1. §.genera. ff. de acquir. possess.
107 num.7.in princip. diutius † se foueat in furto, quòd interpellatus interpretatiua contractatione commissit. l.falsus.§.si is. ff. de furt. Bossius de furt. num.45. & 46. non præstando, vel faciendo, & dando, quæ dare, facere, præstareue promisit. l.4. ff. quæ in fraud. creditor.
108 Cogitandum fuit de extra ordinarijs, seu † subsidiarijs remedijs, quoad vnusquisque, quòd sibi est debitum consequatur. §. sciendum. inst. de satisdat. tut. l.penul.ff.de magist.conueniend. propterea de iniustitia nullatenus redargui potest ecclesiasticorū iudicū praxis, qui in promptu non habentes arma, vlcisci omnē inobedientiam, vt præcepit D.Paul. ad Corinth. epist.2. cap.10. nu.6. tandem deueniunt ad excommunica-

nicationem contumacis debitoris, iuxta ea quæ
Saluator noster Christus præcepit apud *D.
Math.cap.*18.*num.*17.
Non obstant, quæ in contrarium sunt alla-
109 ta. Nam quæ † retuli *ex Alterio num.*89.*in
fin.* illa idem asserit per modum disputationis,
subdenre eodem *d.cap.6.col.*2 *vers In hac quæ.*
110 *stione,* indubitatum esse, † competere Iu-
dici Ecclesiastico iurisdictionem ferendi excō-
municationem, & alias censuras in ordine ad
causas temporales, vt puta, vt restituantur ab-
lata, soluantur debita, & similia peragantur
temporalia: & pro iusta, & honesta supponi
hanc praxim à *Concil. Trident. sess.*25. *cap.* 3.
paret, dum præscribit Episcopis formam feren-
dæ excommunicationis in ciuilibus causis. Ec
111 quæ dicebantur de analogia spiritualium, † &
proportione pœnæ, silent, quia dum Iudex
Ecclesiasticus præuia legitima monitione ex-
communicat contumacem debitorē, finis illius
est spiritualis, quoad excommunicatus faciat,
quod in conscientia facere debet, & recedat à
culpa; quamuis solutio debiti sit quid tēpora-
le, quod isto casu tanquā quid consequens, non
est considerandum, sed quod principaliter in-
tendit ecclesiasticus Iudex, qui suis cēsuris prin-
cipaliter quærit, vt reus contrectando aliena,
recedat à culpa. *Alterius de censur.lib.*3.*cap.*6.
112 *col.*6.*vers.probatur,* † & in subsidiarijs reme-
dijs tanquam necessarijs, cessat omnis pœnæ
proportio, & excommunicatio in subsidium
non est perpetua, sed temporalis, vt contumax
emendetur. *Fel.in cap.qualiter.* §.*fin.de accus.
num.*52.*in prin.vers.ex istis.*
Non obstant, quæ secundo loco dicebantur
113 de potestate Ecclesiæ †, & ministrorum illius,
circa priuationem spiritualium: quia sunt argu-
menta, quibus vtuntur negantes omnem po-
testatem datam à Christo Ecclesiæ ministris in
contentioso foro; quorum opinio falsissima est,
vt probat idem *Suarez. de censur. Disput.*1.
*sect.*11. & dilemma de bono, & malo creditore
non arguit iniustitiam praxis ferendi censuras
114 in contumaces, & malos debitores, quia
Gratianus non intellexit quod mali sint perpe-
tuò ferendi, sed tantùm ad tempus: & ideò post
tolerantiam addit illos esse monendos, & cor-
115 ripiendos. Quare cum † positum sit in volun-
tate excommunicati resipiscere, & parendo
mandatis ecclesiastici Iudicis restitui ad spiri-
tualia, quibus, fuerat priuatus, non est cul-
panda ecclesiastica iurisdictio, quod destruat,
vel abscindat eum, qui destrui, & abscindi vult:
116 nam † cum morbida facta pecus totum cor-
rumpat ouile, *& vt inquit D. Paul.*2. *ad Co-
rinth. cap.*5 *num.*6. modicum fermentum to-
tam massam corrumpat; vtile est, contumaces
aduersus præcepta Ecclesiasticorum Iudicum, à
non contumacibus diuidere, & seorsum po-
nere, quia Ecclesia in censuris instituendis,
117 † quæ medicinales sunt, iuxta illud *D. Pau-
li.* 1. *ad Corinth. cap.*5. *num.*5. ex translatione
Syriaca: Tradatis eum Satanæ ad exitium cor-
poris, vt spiritus seruetur in die Domini nostri;
potius considerauit commune omnium fideliū
bonum, quam singularis personæ commo-
dum, vtilitatem, seu voluntatem, iuxta illud.

Oderunt peccare boni virtutis amore,
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Et vt legitur *Prouerb. cap.*19. *num.*25. Pesti-
lente flagellato, stultus sapientior erit: nec in
humanis corporibus excogitari potest medici-
na ab amico medico, quæ nihil noceat, vel pro-
118 batum non lædat. Ideo excommunicatio di-
citur pœna medicinalis, quæ corrigit, non autem
eradicat. *Felin.in cap.qualiter.*24. §.*fin.n.*52.
de accus.
119 Chrysostomi † autem dilemma, cum tendat
ad disuadendum facilitatem, & abusum Præla-
torum in ferendis censuris sine fructu, & vtili-
tate, non est trahendum ad arguendam iniusti-
tiam praxis separandi à communione fidelium
contumaces debitores. *Suarez de Censur.
disput.* 1. *section.* 11. *col.* 2. *versic. ad argu-
mentum.*
Posito itaque pro constanti, quod in Eccle-
sia Dei sit iurisdictio excommunicationis, illa,
que vti possint Episcopi, & cæteri Prælati in fo-
ro contentioso, tam in causis ciuilibus, quam
criminalibus, vt patet ex prædictis; succedit
120 regula, quòd † contumaces debitores in sub-
sidium excussis illorum bonis, & iuribus, pos-
sint excommunicari, vt expresse cauetur à *Con-
cil. Trident. sess.*25. *de reformat. cap.*13. *Rebuf.
testans ita communiter practicari, in Com-
ment. de litteris requisitorijs. artic.*74. *Glos.*3.
*num.*9. *Alterius de Censur. lib.*3. *cap.*6. *col.*1.
*vers. Contra, & vers. ex quibus, & col.*4.
vers. tertia.
121 Ampl. vt contumax † debitor laicus sit in
subsidium excommunicandus ab ecclesiastico
Iudice, si fuerit à laico Iudice requisitus, *vt
dixi infra cap.*16.§.11.*num.*17. *& seq. Rebuf.
de litter. obligat. artic.*74. *Glos* 3. *num.*9. *& est
expressus textus in cap. Dilecto.*6.§. *& quidem,
de sent.excom.in sext.*
122 Ampl. vt adeò necessaria † sit excussio bo-
norum debitoris, vt illa non facta, excommu-
nicatio sit nulla, & debitor excommunicatus
sit absoluendus expensis creditoris. *Rebuf.de lit-
ter.obligat.artic.*74.*Glos.*3.*num.*7. vbi refert ita
fuisse iudicatum. Et ratio est euidens, quia cum
excommunicatio sit remedium subsidiarium, &
exercendum, vbi alia via non potest esse satisfa-
ctum creditori antequam ad illud deueniatur,
facienda est excussio bonorum, & iurium de-
bitoris, & sunt similia, quæ dixi *infra cap.*16.
§.3.*num.*44. *& seq.* de literis requisitorijs ad
Iudicem alterius territorij, qui exequatur in
suo territorio sententiam extra illud latam, &
alia ibidem dixi.
123 Ampl. etiam † vbi debitor in genere, non
expresso loco, vbi reperiantur, declarat habere
bona, quæ capiantur in executione, post fa-
ctam excussionem. *Rebuf. de litter. oblig. ar-
tic.*74.*Glossa tertia.num.*9.*in fin.* vbi refert ita
124 fuisse iudicatum, ea ratione † quia de ijs,
quæ non sunt, & non apparent, idem est iu-
dicium.
125 Ampl. etiam † in causis criminalibus, vt ca-

uctur Concil.Trid.seß.25. de reform.cap.3.§.In causis quoque criminalibus. nisi agatur de deli-
116 cto commisso in excommunicantem. † Galganet.de Iur.publ.lib.1.tit.15.num.50.in fine subdens num.53.quid dicendum de familia delinquentis,de mandatario, vniuersitate, & qui delictum potuit impedire, & non impediuit, & de consulente, & mandatario. Alter.de Censur. lib.3.disp.2.cap.2. conferunt, quæ dixi infra limit.6.

117 Ampl. præsertim,vbi Iudex † laicus requisitus de brachio pro executione sententiæ Iudicis ecclesiastici, recusat illud impartiri, Alterius de Censur.lib.3.cap.6.col.penul.vers.Hæc igitur est vna causa. addendo procedere præsertim, si Iudex requisitus non habet superiorem,ad quem confugiatur,vt inferiori suo mandet, vt brachium impertiatur. Addendo idem dicendum, si non potest illud impartiri.

118 Ampl.vbi reus † est adeo potens, vt realis, & personalis fieri non possit executio. cap. nouit, de Iudic. Alterius de Censur. lib.3.c.6. col. penul. vers.alia causa esse potest. vbi ex Belarmin de Pont Rom.lib.5.c.6.& seq. refert, hanc perpetuam Ecclesiæ esse consuetudinem: addendo isto casu, & similibus prudentes debere esse Iudices, ne quid faciant præter Ecclesiæ consuetudinē,& sacrorum Canonum præcepta:esse tamen validam, licèt iniustam, excommunicationem, si prudens non fuerit, & sine causa Iudex ecclesiasticus excommunicet. Suar. de Censur. disput.20.sect.1.num.15. art.17. addendo hanc esse Ecclesiæ perpetuam consuetudinem.

119 Quare autem inter † Christianos obsoleuerit ferè horror excõmunicationis, antiqua est querela:nam & tempore Hostien, erat inchoata, vt idem refert in Summ. de sent. excommunicat. §.Ne dum autem.num.5.circa princ.Gerun.in practic.Eccles.disp.685. nu.8. in princ. Theophil.Raynaud.in tractat. de Monitor.par. 11. cap.18.

120 Intellige † modo iudicialiter in actis constet per relationem nuncij, quòd non possit fieri executio realis, nec personalis. Franc. Leo in Thesaur.for.Eccles.par.3.cap.7.nu.12. addendo, si post latam excommunicationem probaretur talis impotentia, illa esset valida, licèt Iudex malè fecisset, non obseruando formam Concilij. Alciat.cap.nouit, de iudic.nu.9.vers. & propterea. concludens deueniendum ad excommunicationem, si aliter non potest puniri contumax, & consumpta sunt omnia alia remedia.

121 Intellige,modo seruatis † seruandis proferatur sententia excommunicationis, aliàs excommunicatio erit nulla, & paruipendenda apud Deū, & homines.Sayr.Thesaur. cas. conscien.lib.1. cap.16.num.42.vbi plures concordantes refert,
122 dum † prius retulisset; ex quibus excommunicatio sit nulla. Quibus addi possunt, quæ generaliter dixi de nullitate sententiarum supra cap.6.et Sebast.Medic.in Summa,de Censur. quæst.41. Tusc. conclus.452. excommu-
123 nicatio: † & quando dicatur nulla, vel iniusta, Farinac. Fragm. criminal. §.excommunicationis sentent.dum prius,§.excommunicatio, retulisset, quæ requirantur, vt quis possit excommunicari.

124 Limita in causis leuibus † seu vulgaribus, Alterius de Censur.lib.3.cap.6.col.2. vers.Tertia conditio, & col.4.vers. Sed difficultas, declarat, quæ res dicatur leuis, & vulgaris.Galganet de Iur publ.lib.1.tit.15.n.50.

125 Sublimita præcedentem limitationē, † vbi plures sunt rei debendi, quorum singulorum ratione, causa dicitur vulgaris, si fuerit diuisa in personas reorum; non tamen est vulgaris si-
126 mul iuncta: veluti † si centum patresfamil. obligentur ad restitutionem scutorum centum; nam cum obligatio sit diuidenda in viriles, quisque illorum erit obligatus pro re leui, & vulgari, & nemo illorum poterit excommunicari. Si autem illi fuerint in solidum obligati,quia quisque eorum conueniri potest ad solutionem totius quantitatis, poterit quisque illorum seruatis seruandis in subsidium excõmunicari, quia causa non est vulgaris, & sumus in casu Concilij
127 Trid. seß.25.cap.3. Simile † est, quod tradit Sot.de Iust.& Iur.lib.4.quæst.7. artic.3.col.3. vers.Dubiū restat: Si plures eadem die successiuè transeant prope vineam, & quisque illorū racemum auferat, ita vt vinea fuerit vindemiata; vt contingit anno 1617. in vineis patriæ meæ,prope illas trāseunte exercitu Caroli Emanuelis Ducis Sabaudiæ; & idem exemplum refert Alterius de Censur.lib.3.cap.7.col.2.distinguendo, an vuæ, vel furtum fuerit commissum communicato consilio, vel non: vt priori casu singuli in solidum sint obligati, & consequenter possint excommunicari,secundo autem casu secus. Suarez de Censur. disput.20.sect. 2. num.2.& seq. latè prosequitur.

128 Limita in criminalibus, † vbi delinquens fuit alia pœna punitus.Canon.Apost.§.24.vbi dicitur. Episcopus, aut Presbiter, aut Diaconus in fornicatione deponitur,non tamen à cõmunione excluditur. Dicit enim Scriptura: Bis de eodem delicto vindictam non exiges. Canones autem Apostol. habentur in fine voluminis Decreti,interprete Gregorio Haloãdro.Quan-
129 do † autem delinquens possit pœna duplici puniri,dixi in meis Collectaneis ad l.Sanctio legum.vers.Delictum vnum.ff.de pœnis.

130 Limit.vbi cõntumax debitor † est impotēs ad soluendum.Felin.in cap.Qualiter. §.fin. de accusat.num.52. in fin. concludens debitorem impotentem esse ab excommunicatione absoluendum. Sayrus de Censur. seu casu conscient. lib.1.cap.16. num.37.vbi plures refert.Old.consil.277. Quod Abbas, concludens debitorem iustum non esse excommunicandum, & stan-
131 dum † illius iuramento: vel est notorium, quòd sit impotens ad soluendum. Ideò refert Costa de remed.subsid.cap.14.num.4.Congregationem Cardinalium interpretum Concilij
132 Tridētini censuisse. Si vnus ex duobus † obligatis in forma Cameræ Apost. esset carceratus, qui deinde appareret non soluendo, in subsidiū contra alium procedi posset, simul properando ad relaxationem censurarum, quibus impotens

esset

esset mulctatus. *Alterius de Censuris.lib.3.c.7.*
133 *col.4.vers.4.* † qui loquitur de Censuris,quæ feruntur in Vrbe ab A.C.contra eos, qui dictæ quuenta non soluunt, concludens illos non esse in foro interiori, seu conscientiæ excommunicatos, si impotentes sint facti ad soluendum, quia impossibilium nulla est obligatio:
134 † & si fuerint excommunicati, paupertatis exceptione non probata, vel opposita, esse absoluendos, si deinde coram competenti illam probent, seu verius declarandum,excommunicationem non affecere. *Sublimitando col. 5.in*
135 *princ. & col.9. in fin. duob.modis*, † si tempore,quo fuit excommunicatus, erat diues, & potens ad soluendum, & non soluit. Vel non casu, sed sua culpa factus est inops. Idem firmat *Suarez de Censur.disput. 20 sect.2.num.16.id dixerat Innoc.in cap.p.& g.de offic.delegat.n.2. vbi latè prosequitur.*
136 Limit. vbi contumax † debitor petitur excommunicari ex contractu correspectiuo, & actor non docuit adimpleuisse, quæ vicissim præstare debebat: nam non solùm non potest excommunicari, sed si fuerit, excommunicatio sit nulla, & iniusta. *Alterius de Censur. lib. 3. cap.7.col.4. vers.Tertio dubitatur.*& comprobari posse ex ijs,quæ *de exception. dixi,except. nona*, vbi istam exceptionē *99.19.examinaui.*
137 † Nisi tamen impossibile fuisset actori adimplementum. *Sayrus de Censuris,seu Cas.Conscient.cap.16.materiam.nu.3.*
138 Limita,vbi contumax debitor † est Iudæus, vel Paganus,vel Othomanus,nam excussis illius bonis, & iuribus non excommunicatur. *Host. in Summa de sent.excomm. num. 6. vers.Quis valeat. Sebast. Medic. in Sum. cap.de Censur. Ecclesf.quæst.47.circa med.* concludens non posse excommunicari, nisi Christianos. *Sayr. de Censur.seu Cas.Conscientiæ lib. 1.cap. 16. materiam,num.2. Cassan. consf.1.num. 22. in princ. Alciat.cap.Nouit. de Iudic. nu.* 10. limitat in quocunque infideli, & in Vrbe non excommunicari Iudæos in subsidium affirmauit
139 mihi Antonius Palutius † Substitutus nunc Dominici Fontiæ notarij A. C. amici mei, & quem eo uimunus Substituti exercuisse à quadraginta annis, & citra, & eum actor, &
140 † reus non iudicentur ad imparia,ac quod vni negatur,alteri non conceditur.*l.fin.C.de fruct. & lit. expens.cap.2. de mut.petit.Natta consil. 133.num.3. in fin.* affirmauit mihi idem Antonius Substitutus,quod cum quidam Hebræus sedente Paulo V. obtinuisset excommunicari Christianum à R.P.D. Virili Locumtenente A. C. qui erat Polonus, & conquestus esset Rex Poloniæ, parum absuisse, quin Notarius fuerit mulctatus, quia non certiorasset dictum Locumtenentem.
141 Limit. vbi excommunicatus † est debitor excommunicantis. *cap.Inter querelas.23.q.4. vbi Gloss.affert* rationem, quia nemini est concessum iudicare in causa propria. *cap.1. Caus. quæst.44.Suarez de censur.disp.2.sent.4.vers. Tertia.num.7.subdens num.6.* de relationem,
142 vbi iudicialiter † profertur excommunicatio secus per modum defensionis. Conferunt dicta *supra ampl.4.*
143 Limit. vbi contumax † debitor excommunicatur à Iudice potius odio,aut vindictæ causa, vel alterius similis affectus, qui iustitiam lædit, & actum mortalem vitiat. *cap.Iudicet, 3. quæst.7.cap.Iudicare.11. quæst.3. c. 1. de sent.*
144 *& re iudic. in sexto.* † Hanc tamen excommunicationem esse iniustam, sed validam, si fuerit seruatis seruandis prolata, firmat *Sayrus de Censuris lib.1.cap.17. nu.2. & 5. Galganet. de Iur.pub.lib.1.tit.15.n.59.* Quæ autem pœnæ
145 sint constitutæ in excommunicantem aliquē iniustè, referunt *Altr. de Censur. lib.3.cap.3. Farinac.fragm.crim.§.excommunicatur.Galganet.ibid.num.69. & Leo in suo Thesaur.fori*
146 *Ecclesf.par.3.cap.7.* Et quibus ex causis † sit iniusta *Sayr.d.cap.17.subdens c. sequenti*, causas,ex quibus quis excusatur ab excommunicatione.

§. I.

SVMMARIVM.

Persona est dignior rebus. 1.
Res omnes sunt cōparatæ hominis gratia. 2. *sunt accessoriæ personæ.*3
*Executio rei iudicatæ, non potest fieri in persona Doctoris.*4
Doctor carcerari non potest in causa ciuili. 4. *& quare.ibid.*7.8. *Contrarium.* 14.*Concorda.* 28. *Ampliaprimam opin.*15.17.18.19.20.21.22.23 24.29.30.31.38.39.40.42.43.46.47.48.49.55. 56.57.61.*Limit.*25.26.50.51.52.53.58.59.62 64.65.66.67.68.69.71.74.75.76.78.79
*Aduocati nūcupantur Sacerdotes.*5. *si officiū suū iustè exercent, meliorem vitam faciant Fratribus Prædicatoribus, & alijs religiosis.*5.*Encomia.*6. *requisita,vt gaudeant priuilegio illis cōcesso.*9.
*Obligatio Cameralis capit bona,personā, & animam. R.P. D. Franciscus Bilia laudatur.*12
*Bart.reprobatur.*26
L.Medicos.C.de Profess.declaratur. 16
*Renunciatio generalis multum valet.*27
Doctores non torquentur, nec valet consuetudo contraria 31.33.*Limit.*32.
Stylus Rom.Cur.carcerandi Doctores pro ære alieno obligatos in forma Cameræ . 34.*Vnde natus is stilus.*36
*Roma quod fieri debet,non quod fit, est spectandam.*35
*Iudicum auaritia notata à S. August.*37
*Doctores creandi facultatem abrogauit, quibuscunque illa fuit concessa, Pius V.*45
*Doctores,qui non sunt consecuti in publicis gymnasijs, non promouentur ad dignitates Ecclesiasticas.*45
*Procuratoris officium vile, & seruilis obsecundatio.*54.*Limita.*55
*Fideiussio remittitur ratione personæ, quæ illam præstare debet.*43

Vsufructuarius si non habet fideiussorem statur illius cautioni iuratoriæ de vtendo rectè.44.
Nobilitas amissa à patre per actum contrarium nobilitati an sit amissa contra filios . 60.
Prouincia est purganda malis hominibus , 63.
Libros plures an vtile sit habere . 70.
Doctorelli non gaudent priuilegijs I.C. 72.
Senatus Mediolanen. *stylus promouendo Doctores ad munus iudicandi . 75.*
Socer decipiens generum amittit priuilegium ne teneatur nisi in quantum facere potest.77.
Poetæ an admittendi in re pub. 80. non gaudent priuilegio Doctorum . 79.81.

RE censendo in proximo , & antecedenti capite , quæ res , bona , & iura capi possint in executione rei iudicatæ, dixi.§. 1. *&* 11. non posse libros scholarium , & Doctorum .
1 Quia persona † rebus est dignior . *l. Sancimus . C.de S.S.Eccles.l.iustissime.ff.de ædil.edict.* na-
2 tura enim cum † omnes res hominum gratia comparauerit. §.*in pecudum inst. de rer.diuis.*&
3 res omnes † sint accessoriæ personæ . *Cels.Vgo cons.60.num.34. circa finem , vers.undè* , facilis est consequentia , idest si in libris Doctoru minime fieri potest executio rei iudicatæ , tanto minus fieri possit in illorum persona ,
4 † quarũ scientia totus illuminatur orbis. *Auth. habita C. ne fil. pro Patre* . Aduocati enim iuxta rescriptum . *Leonis , Anthemij Imper. in l.Aduocati C. de aduocat. diuers.iud. qui dirimunt ambigua fata causarum , suæque defensionis uiribus in rebus sæpe publicis , ac priuatis lapsa erigunt , fatigata reparant , non minus prouident humano generi, quam si prælijs , atque uulneribus patriam, parentes saluarent, nec enim solos nostro Imperio militare credimus, illos , qui gladijs , clypeis , & thoracibus nituntur , sed , & aduocatos militant, namque causarum patroni , qui gloriosæ uocis , confisi munimine* , laborantium spem , vitam , & po-
4 steros defendunt , & ideò † Sacerdotes nuncupantur . *l.1.ff.de iust. & iur.& in l.1.ff. de iust. & iur.Ias.num.8.Zas.num.14. ex Host.* refe-
5 runt aduocatos † si rectè circa iura versentur , meliorem vitam agere,quam faciant fratres prædicatores , & alij religiosi , congerente eodem
6 Zas. † alia encomia I. C. & priuilegia scripta in corpore iuris .
Interque illud recensendum censeo , vt lau-
7 rea † Doctorali insigniti , pro causa ciuili carceri mancipari non possint . *l medicos C.de profes. & medic.lib.10.ubi.Io.de plat.col.1. uers. licet autem Doctor Alex. in l.Miles , & de re iud. num.1. & Ias. & Ripa , num.9. Franc. Aret. cons.95. respondeo , num.1. Marsil.in praxi . §.2. Attingam , num.68. & in l.edictum.ff.de quæst.num.5.Ripa in l.Centurio , ff.de uulgar. nu. 16. Mathesil. singul.61. & ibi addent. Menoch. de arbit. iud.quæst 88.num.7. Mileus in repert. §. carcerat.2. Caccialup. in tract. de debit. suspect. quæst.5. num 9. Franc. Curt. quæst.19.num.4. & seq.* concludens aduocatos
8 † non teneri nisi in quantum facere possunt . *Socin.de dilation.artic.5.num.35. Brun. de cession. bonor. quæst.10. quart. quæst. num.3. &* Baetiam.*in tract.de inope debitor. credit.ad dicend. cap.16. num.148. & seq. pluribus* , te-
9 stans ita fuisse iudicatum , & referens † qualitates quæ faciunt Doctorem dignum , hoc priuilegio. *Bal.tract. de carcer. part.1. num.4. Iac. Ben. tract.de priuileg. I.C. part.2. priuileg.49. Angel. in l.Miles . ff.de re iud. num.1. & 2. in fin. ubi Ias.num.10. Mat. Berlic. conclus.28. part.2.nu.55.* vbi plures consentientes refert, & pluribus comprobat.*Farinacc quæst.crimin. lib.1. de Carcer. num.77.* in vrbe tamen vidi
10 † contrarium seruari, sed an id fiat , vel rigore obligationis Cameræ Apostolicæ , quæ simul
11 cum † fortunis , animam capit , an quia copia I. C. pariat vilitatem , ignoro . R.P.D. Comes Franciscus Bilius , qui fuit Auctor , vt hoc opus trium solemnium confecerim , quandoque mihi dicebat , id fieri , quia nemo reclamauit hactenus , & quod si adiretur Signatura Iusti-
12 tiæ , † vbi ille eminet , facile huic incommodo consuleretur . *Socin in rubr. de dilat. num.35.*
13 extendit ad illorum familiam.*Surd.de aliment. tit.1. quæst.78. num.22. Boetiu. de inope debit. cap.16.num.151.* concludunt aduocatos gaudere beneficio *.d.l.Medicos* .
14 Contrarium † tenuisse *Guid. de Suzar , vt refert. Alberic.in l.Miles, ff.de re iud.* addendò de facto ita seruari , & non esse verum , quód Doctor non sit carcerandus ex causa ciuili , & *in l. Aduocati in fin. C. de aduoc. diuers. Iud.* concludens aduocatos non gaudere priuilegio militum, nec testando , nec in alijs, & ita censuisse Vbertum . *Zasius in d.l.Miles , ff. de re iud.num.9.* opinionem præcedentem dignam risu iudicat , & confictam à Doctoribus, prout dicit , *ibidem Angel.* dum inquit , hæc opinio est pro nobis , tacite innuens aliud dicendum de iure , & eamdem opin. late probat extra casum,quo Doctor publice profiteatur , & docet defendit, *Baetiu. tract.de Inope debitor,cap.16. num.127. & seq.pluribus, addendo. num.139.* ita caueri iure Regio . *Claud.Cotan.de priuil. Milit.lib.2.cap.33.in fin.*tenendo tamen primã opinionem illam ampliabis, & limitabis , vt infra .
15 Ampl. vt non differat † an Doctor in publicis gymnasijs profiteatur,vel in foro causas agat, & medicus requisitus ostiatim medetur . *Angel. in l.Miles. ff. de re iud.num.1.& 2. in fin. Matesil. singul.59.vbi addentes Mat.Brun. de Cession. bonor.quæst.14. n.15. Iac. Ben. tract. de priuil.I.C priuil.49.part.2.*Bart.*d.l. Miles. num.2. Ripa in l.Centurio. ff. de vulgar. n.16. & 17.relati à Rol.à Val.cons.66.num.37.lib.1. Caccialup.tract. de debitor suspect. de fuga , quæst.5.num.9.* vbi respondit obiectis eorum . qui volunt hoc esse verum tantum , in doctoribus publice profitentibus , & prius illud præstiterat. *Guid.Papa decis.388.num.5.*affirman-
16 do , *Bart.* † *male dixisse in d.l.Medicos* , quod illa intelligatur de professoribus publicis tantũ, volens forte fauere suæ professioni , cum longe fuerit ille occupatus in iure interpretando, quam respondendo de quæstionibus in iudicio agita-

tis, & in iure dicendo minime prestitit, quæ de illo sperabantur, vt referunt qui illius vitam, & acta scriptis mandarunt. *Menoc. de arbitr. Iud.casu 236. causa num.6. Ripa in l. Centurio. ff. de vulgar.num.17. in fin. relati à Iacob. Bennio tract. de priuileg. I.C. priuileg.49.nu.2. verf.nec vlla part.2. Natta conf.65 tex.num.1. Flamin. de rubeis, conf.1.* æstimum. *num.14. Petr. Lenauder. tract. de priuileg. I.C.part.2. §.2. Mat.Brun.tract.de cessiõ,bonor quæst.14. n.3.* vbi relatis dissentientibus firmat hoc priuilegio gaudere etiam aduocatos. *Math.* addendo *ad Guid. Pap.decis.388.* addentes, *ad Mathesil. singul.56. num.5. & seq Caccialup. tract. de debit. suspect. de fuga. §.quinto num.9. Socin.in rub.de dilation.num.35.& 36. Gratian. disput. 186. num.5. & seq.*

17 Ampl. vt Iudices † aliud exequi mandantes, capite puniantur. *Bald.tract. de carcere nu.4. Parid.deput.tract.de sindicat, §.Doctor, nu.1.* concludens familiam potestatis puniendam extraordinarie, & puniendos capite firmant. *Caccialup.vt ab illo relati de debit.suspect.quæst.5. num.9. Iac. Benn. tract. de priuil.iuris conf. priuileg.49.quamuis.num.2. in fine Castagn. & ab illo relati tract.de benef.deduct. quæst.17. num.33. Socin. de dilation. artic.5. num.35. in princ.2.§.33.& 34.*

18 *Ampl.* in Doctore cuiusuis † Scientiæ, vt puta Philosophiæ medicinæ, Theologiæ, & similibus. *Caccialup.tract.de debitor suspect. de fuga, quæst.5. num.9. cirda princ. Milet in repert. §. Carcerari 2. Parlador rerum quotidian. lib.2.cap.fin.quinta part.§.6. num.20.in fine Baetia.tract.de inope debit.credit.ad dicend.*

19 *cap.16.num.155.* extendens † ad quemuis insignem litteratum non tamen poetam. *Caccialup.d.quæst.5.num.9.in fin.Socin.de dilat.art.5. num.35.*

20 Ampl. nec etiam pro leui delicto † *Fran. Marc. decis.71. num.2.part.1.* addendo, quæ sint leuia debicta.

21 Ampl. idem dicendum † in filijs Doctorum vxore, & illorum familia, *Alex. in C. si quis, ff. de furt. quem refert, & sequitur Marsil. in praxi. §. Attingam.num.68.circa med. Milit in repert. §.carcerari 2. Caccialup.de debit suspect. quæst.5.num. 9. Mathesil.sing.59. nota quod. Castagn.de benef.deduct.quæst.19.Ampl,1.vbi alios congerit. Socin. tract. de dilation. art.5. num.35. in fin. Gratian. discept.186. num.4.* extendit ad illius fratres, & socios bonorum. *Carpan.ad statut. Mediolan.cap.167.num.40. & 41.*

22 Ampl. etiam si extaret † Statutum, quod pro ciuili debito quisque personaliter capi, & carcerari possit, vt ex *Bart. & alijs concludit. Alex. in l. Miles, ff. de re iud. num.3. in fin. Caccialup. tract.de debit. suspect. de fuga, quæst.5.*

23 *num.9.* addendo procedere † etiamsi Statutum haberet, clausulam non obstante quocumque priuilegio inserto in corpore iuris, *Iacob Ben. de priuileg.iuris conf.priuileg.49. num.4. Mathesilan singul.49.nota Castag.de benef.deduct. cap.11.num.34. Farinac. de carcerib.quæst.27. nu.81.& seq.Brun. de cessfion.bonor. quæst.10. quæst.4. princ.num.4.& seq. Mat. Brun. de Cessfion.bonor.quæst.14.num.5.*

24 Ampl. etiam si Doctor † pro obseruantia contractus, generaliter, vel in specie renunciasset priuilegio, quod carcerari minime possit, & in terminis nostris tradunt. *Iac. Aemil. conf. 17.n.20. Iac. Bennius de priuil. I.C priuil.49. n.4. in fin Farinacc. de carcer. quæst 27. n.84. Baetia testans ita fuisse iudicatum tract de inope debit.credit. ad dicend. cap.16. num.153. & similia plura refert. Gutsierez de iurament. part.1.cap.16.num.47. & seq plurib. Asinius de exequution. §.2.cap. 7.ff.1.7. & seq.* qui loquitur in casu quo Statuto cauetur, debitorem

25 carcerari, reiecto omni priu legio, † limitando. *num.2.* Si esset debitor ex causa administratę tutelæ, *Castag. tract.de benefic. deduct. quæst.8. num.51. & seq.* ea motus ratione quia hoc est priuilegium datum dignitati, & non personæ, & ideo non renuntiabile, & per renuntiationẽ minueretur dignitas doctoratus, quæ non est posita in manu renuntiantis, sed principis, qui illam in publicum ornamentum concessit. *Bennius de priuil.49.num.4.in fin. Iac. Aemil.conf. 17.num.20.Carpan.de statut.Mediol.cap.167. num.43.*

Quod tamen limitatur si talis renunciatio fit

26 à Principe † adprobata, & vidi instrumentum, quo Bartolomeus Brasea aduocatus non infimi ordinis in Ciuitate Mediolani quo se obligabat informa Camera, cum renuntiatione priuilegiorum quæ I.V.D. sunt concessa, quod pro ualiditate obligationis, is qui à I. C. stipulatus erat, petierat à Senatu Mediolani illam confirmari, & derogari priuilegijs concessis Doctori

27 legum; magna tamen est vis † renunciationis generalis *Tiraquel. in præfat. l. si unquam, num.121. Rol. à Val. conf.17. lib.4. num.10. & seq.* pro Doctoribus tamen faciunt, quæ in simili considerat. *Asin. de exequut. §.2. cap.7.*

28 *num.1.7.* vsque in finem, conciliatur tamen, *à Lader ch.conf.30. difficilis, num.2. & seq.*

29 Ampl, vt † non teneantur nisi in quantum facere possunt. *l. Miles, ff. de re iud. ubi Glos. uerb.facere ubi addentes eam ex Bolog. & Barbat.singularem dicunt.*

30 Ampl. vt nec valida sit contraria † consuetudo, addentes, *ad Bart.in l.Medicos, C. de prof. & Medic.lib.10.uers.uexari,* sicuti etiam

31 non † valet consuetudo quod Doctores torquecantur. *Bart.in l.omnes 3.3.C.de Decurion. lib.10.num.12. cum alijs pluribus cumulatis à Castagna de benef.deduct.quæst.9. num.39. &*

32 *seq.* saltem uisi prius † fuerint gradu doctoratus degradati. *Marsili singul.556. num.3.* & miro r Farinac. insignem practicum, & theoricum criminum, non fecisse mentionem de hac consuetudine, dum *de carcer. quæst. 27 egit de priuilegijs Doctorum,* quoad carceres, quæ tamen ille omisit, latè est prosequutus. *Castagna loco relato*, addendo præsertim

33 † procedere si agatur de Doctore, qui fuerit consiliarius, vel aliam parem gesserit dignitatem, *uide infra, num.75.*

39 Ex relatis ampliationibus patet iustam † esse querelam. *Farinac. de carcer. quaest. 27. n. 85.* dum improbauit stylum Romanae Curiae, vt Doctor carceretur pro aere alieno, siue fuerit obligatus in forma Camerae, siue non, addendo sine iure id fieri, & accepto id ferendum iniquitati temporum, quae cum semper fuerint eadem, sed non ijdem homines quiescere debebat dictis Proculi, qui mille ante annos pro-
35 nuntiauerat. Non quod † Romae fit, sed quod fieri debet esse spectandum, *l. sed licet, ff. de offic.*
36 *praesid.* & dicendum eam praxim † in vrbem inuectam, cũ dedecore doctoralis dignitatis, ex negligentia curialium, vt quandoque mihi cõfessus est R.P.D. Cuccinus, Romanus Patritius, Signaturae Iustitiae decanus, & decus, nũc Episcopus Anglonensis. Et si quis curialium negligentiam, adderet longius euagasse, ex iudicantivm antipatia, in aduocatos, & causarum patronos, custodes gregis, *l. aduocat. C. de aduocat. diuers. iud.* aduersus illorum iniquitatem
37 † impetitiam, & lupinam ditescendi auiditatem, vt notat *D. Augustin. sermon. 35. ad Iudices relatus à* Scaccia *tract. de sent. & re iud. quaest. 1. Glos. 4. n. 60.* certè non errasset, species enim, quamuis non saeuiat in speciem, sed similis, simili gaudeat, & cum eo amicè agat, vidi tamen Iudices, quibus gratissima fuit occasio, summo iure potuisse agere cum I.C. & raquisiti de ratione administratae iustitiae, aptabant factum Iuri, vbi ius aptare debebat facto iuxta, *l. ut responsum C. de transaction.* & horum mõstrorum myriades plures referunt, qui Rerum perpetuum iudicaturum volumina sunt meditati: *Carauit. relatus à Mascatel. in prax. part. 3. §. Detinebatur. num. 126. usq. in fin.* testatur carcerari Doctores, quia ex illorum multitudine fuit illorum priuilegio derrogatum.

38 Ampliat. praesertim in Doctore † qui publico in gymnasio profitetur, *addentes ad Mathesil. singul. 59. num. 3.* addendo illum gaudere quibuscumque priuilegijs concessis militibus, & comprobatur ex dictis eorum, qui volunt, priuilegijs Doctoribus concessis, eos tantum gaudere, qui publice profitentur, seu iura docent, & interpretantur, quos refert. *Iac. Benn. tract. de priuileg. Iuris Consult. priuileg. 96. & fin. 5.* licet illos reprobet, & vellit etiam aduocatos eisdem gaudere priuilegijs, & idem firmarunt, *Bart. Guid.* Bap. *& alij relati ab addentibus ad ad Mathesil. singul. 59. num. 6. & seq.* & licet aliqui velint, priuilegia Doctoribus concessa restringi ad profitentea in gymnasijs publicis, tamen eorum opinio reprobatur, *à Guid. Pap. decis. 88. sed vers. 3. Iac. Benu. de priuil. I.C. priuileg. part. 2. priuil. 49. num. 2. quem sequitur Farinac. de carcerib. quaest. 27. num. 83.*

39 Ampliat. vt non solum † non possit fieri exequutio in persona Doctoris, sed nec etiã in illus bonis, si reducantur ad inopiam, vel non possint ex aduocationis prouentibus commode viuere, seu non tenetur, nisi in quantum facere possit. *Castagn. tract. de benefic. deduct. quaest. 11. num. 38. circa med. addendo num. 51.*
40 *cum quatuor seq.* † non posse renuntiari huic beneficio. *Brun. de cession. bonor. quaest. 10. quart. quaest. princ. num. 8.*

41 Contrarium tenent, *Zas.* † *& ab illo relati in l. Milcs ff. de re iud. num. 8.* deridendo tenentes praecedentem opinionem alios conscendientes addit. *Laderechius consil. 30. difficilis, num. 1.*

42 Ampl. in casu, quo † danda esset fideiussio standum fit illius iuratoriae cautioni, si aliam non possit praestare, tantum defertur illius fidei, *Petr. Lenauder. tract. de priuil. Doctor, par. 2. §. 3. in fin. Iac. Benn. tract. de priuil. I.C. part. 2. priuil. 49. num. 3. Parid. de put. de syndicat. §. Doctor. Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 80.*
43 & ratione qualitatis personae † remitti onus fideiussionis tradit. *Bald. in l. abstinendum* C. *quor. appellat. non recip. in fin.* vt dicitur de
43 vsufructuario, † qui si non habet fideiussorem statut illius cautioni. *Gail. obseruat. 47. quamuis lib. 2. num. 7. vers. bis tamen*, vbi relatis disentientibus, & illorum argumentis, concludit hanc opinionem esse benigniorem, *Ant. Hering. tract. de fideius. cap. 5. num. 206. & seq. Castil. tract. de vsufruct. cap. 18. pro. n. 9. & seq.* ad dignitates ecclesiasticas nõ promoueri, qui in generalibus gymnasijs lauream, doctoralem non essent assequuti.

45 Ampl. praesertim † vbi agitur de executione facienda in vim obligationis factae antequam, quis consequutus fuisset lauream doctoralem.

46 Ampl. etiam in illorum † vxore seruis, & familia. *Mathesil. & addentes ibipem singul. 59. Guido* Pap. *decis. 3*[illegible]*9. num. 1. & seq.* late comprobans ampliando etiam, quod patet, seu maritus motiatur vel promoueatur ad maiora. *Io. de plat. in l. Meditos, & ibidem Glos. C. de profes. & mepic. lib. 10. n. 1. in fin.* vbi in princip. dixerat, familiam praetoris non debere inquirere, an filij, & familiates aduocari deferant arma. *Petr. Lanauder. tract. de priuileg. Doctor. part. 2. §. 11. Milis in repertor. §. carcerari cl. 2.* limitando in nepotibus Doctotum. *Caccialup. tract. de debit. suspect. de fuga. §. quinto, n. 9.* dubitando an filij gaudeant hoc priuilegio mortuo patre.

47 Ampl. praesertim pro repraesalijs † *Io. de Plat. in l. Medicos, C. de profes. lib. 10. num. 1. circa fin. Petr. Lenauder. tract. de priuileg. Doctor. part. 2. §. 33.* addendo idem seruandum in illius vxore, filijs, familia, & eis qui illos vadunt visitate.

48 Ampl. praesertim si tempore † contractus creditor sciuit Doctorem non esse soluendo. *Caccialup. de debit. suspect. quaest. 6. num. 2. & seq.* & conferunt dicta, *Gail. obseruat. 23. lib. 2. num. 6. post Med.* & expresse voluit. *Mat. Berlic. conclus. 28. part. 2. num. 42.*

49 Limit. in Doctore, † qui nec docendo, nec studendo, nec consulendo, nec patrocinando, nec officia publica exercendo, fungitur officio Doctoris, sed nomine tenus est Doctor. *Alex. in l. Centurio, ff. de vulgar. num. 6. quem refert, & sequitur Brun. de cession. bonor. q. 10. quart. quaest. principal. num. 10. Castagn. de benef deduct. quaest. 9. fallentia 11. Iac. Benen. de pri-*

*de priuileg. I.C. part.2. in præfat. num.*8. *addentes ad Thesaur. decis.*153.*in fin. vers. de veritate*.

51 Limit. in Doctore, † qui rescripto Principis creatus fuit, *l. si ita quæ. §. fin. ff. de legat.*2. *Guid. Pap. decis.*88. *sed. num.*3. *& decis.*388. *quo verò, num.* 11. *Honded. cons.*81. *consului, nu.*7.*& seq. Castagn. de benef. deduct. quæst.*9. *Fallen.*5.*Iac.Ben.de priuil.I.C.part.*2.*in præm. num.*5.*Baetia. de Inop.debit.cap.*16.*num.*143. *in fin. latius tamen, hoc prosequitur. Gratian. disput.*186.*num.*68. *vsque in fin.*

52 Limit. vbi Doctor † damnatus fuit, ad præstandum ea, quæ defecit in munere aduocationis seu officio suo.

53 Limit. vbi, Doctor † exercet munus procuratoris, cursitando per vicos, & plateas, obstrependo iudicum subselia. *Guid.Pap. decis.*89.*sed quia, & decis.*388. *quo vero num.*10. ea motus ratione, quia Doctor, qui exercet officium procuratoris, reputatur infamis, vt fine lege dixerat. *Io.Fabi. in §.fin. Inst. de except.nu.*4. *in fin.* seu vt inquit. *Roman.singul.*814. *tu habes*, quem sequitr. *Brun.de cession.bonor q.*10. *quart.quæst. num.*10. *in fin. & num.*11. quia

54 † Procuratoris officium non est dignitas, sed onus, & vile officium, & quædam seruilis ob secundatio, propterea non gaudet immunitate Doctorum, excluditur dignitate sui municipij, ad quam cæteri municipes admittuntur, *addentes ad Roman. d.sing.*814. *in fin.*

55 Sublimitatur in ijs Doctoribus, † qui procurationis officium exercent in Romana Curia, nam cum illi scripto referant seriem facti, & processuum, quibus argumentis excitatur difficultas, vel ocurri possit, & ex quibus solemnibus impugnatur processus, vel sustineatur, aduocatis comprobatutis legum inductionibus, quarum nunc exiguus est vsus, vel decisionibus, quarum in vtrumque sensum plura legun. tur volumina, primas partes in causis dicuntur facere *Iac.Ben. de priuil.I.C.part.*2. *in præfat.*

56 *num.*13. & idem dicendum † de quibus cumque munus procuratoris exercentibus in quauis Curia principis, *Peregrin.cons.*3. *cum hic lib.*3. *nu.*3. *Couar. pratic. quæst. cap.*19. *His. num.*7. *Mancin. de Iurament. part.*3. *Artic. num.*25.39. *& seq. plurib.*

57 Sublimita in doctore † exercente officium procuratoris pro principe *l. nemo præfectus. C. de dignit. lib.*10. *Brunus de cession. bonor. quæst.*14. *quæst.princ.num.*15. *circa Med. Roman singul.*814.*vbi addentes. Hondad. cons.*1. *consului. lib.*1.*& seq.* vbi alijs modis sublimitat. *Tiraquel.de Nobilitat.cap.*30.*n.*4. *& seq.* addendo idem dicendum de procuratore illustrium personarum.

58 Limit. in Doctore † exercente officium notariatus. *Iac. Ben. de priuil. I. C. par.*2. *in procem. num.*10. *& seq.* sublimitando in notario principis. Idem repetit. *Boer. decis.*222. *num.*7. *& seq. Mat. Brun. de cession. bonor. quæst.*10. *num.*12. *& seq. quæst.*9.*princ. & q.*14. *num.*13. *Tiraquel. de Nobilitat. cap.*30. *num.*8.

59 Limit. in Doctore † mercaturam exercente, seu pergulam, idest signum tenente, quo indicatur emi, & vendi merces, *Guid. Pap. decis.*196.*nobiles, num.*1. arguendo à clericis, qui facti negotiatiores, exuuntur priuilegio clericali. *Brun. de cession. bonor. quæst.*10.*quæst.*4. *principal.nu.*17. *Iac.Ben. de priuil. I.C. part.*2. *præm.num.*14. *Castag. de benef. deduct. cap.*9.

60 *Fallent.*4.subdens præterea an nobilitas amissa à Patre per actum contrariũ nobilitati, amittatur in filijs, late defendens negatiuam. *Mat. Brlic. conclus.*28. *part.*2.*num.*40.

61 Sublimita si Doctor † per alium exercet mercaturam. *Cagnol. in l.*15. *damnum, ff. de regul.iur.num.*3, quod tamen intelligendum est, si absolute omnem mercaturam per alium Doctor exerceat, secus si ille rationes dispungat consentiat, emptioni, vel venditioni. *Brun. de cession. bonor. quæst.*10.*quart. quæst.nu.*18. *Iac. Ben.de priuileg. I.C.part.*2.*in procm.n.*14. *in fin.*

62 Limit. in Doctore, qui † per fas, & nefas Lucellum quærente, fine distinctione, an iustam, vel iniustam foueat causam, cuicumque præstat officium suum, *Baetia. tract. de Inope debit. credit. addicend. cap.*16. *num.*147. *&* 151. addendo tales esse togatas vultures, canea acerrimos, qui nisi oblato cibo mansuescunt, latronibus illos esse priores, & publice lattocinati, dolens quare permittantur, & non expur-

63 getur † prouintia malis hominibus, vt ego addo, *iuxta. l.*3. *ff. de officio præsidis*, verùm quid iuuat canere surdis, & psalere ijs, qui habentes aures non audiant, vel quod peius est audire nollunt.

64 Limit. vbi est † suspectus de fuga. *Caccialup. de Debit.suspect. quæst.*5.*num.*21. *in fin.* concludens capturam ex capite suspitionis fugæ concedi contra quoscumque, qui alias non possunt carcerari. *Guttierez. loquens de Doctore milite Clerico nobili viro, tract. de iurament. confirmat. part.*1.*cap.*16.*num.*32. *Brun. de cession.Bonor. quæst.*11.*num.*16.

65 Limit. vbi fuit conuentus ab alio Doctore, nam cum priuilegiatus, non vtatur priuilegio contra alium æque priuilegiatum. *l sed & Miles, ff.de excus.tutor.* carcærari poterit Doctor reus condemnatus. *Ladereb. cons.*30. *num.*7. *vers. septimo*.

66 Limit. in Doctore, † qui sit debitor occasione administratæ tutelæ, vel curæ. *Asin. de exequut.* §.2.*cap.*7.*num.*2.

67 Limit. vbi conuenitur † Doctor ex alia causa, quam ex debito contracto ex causa doctoratus, seu aduocationis, vt arguendo à milite ad Doctorem concludit. *Laderch.cons.*30.*num.*2. *in fin.* & à socero addentes, *ad Vinc. de Franc. decis.*164.*num.*10.

68 Limit. vbi Doctor † contraxit sciens non esse soluendo, nam ratione doli fit indignus priuilegio concesso Doctoribus. *Laderch. cons.*30. *num.*4. *& seq. Milis in repert. §. carcerari* 2.*l.penult.ff.de iur.deb.*

69 Limit. in Doctore † non habente libros, qui necessarij sunt ad officium aduocationis peragen-

gen-

gendum, vel scholares docendum *Domin. in cap. quæ ipsis dist.* 3. 8. *Alex. ad* Bart. *in l. grammatica* 2. *C. de profes. & Med. lib.* 10. *Iac. Ben. de priuileg. I.C. part.* 2. *in præfat. num.* 15. diffusa est enim iuris prudentia pluribus volumi-
70 nibus, quæ an expediat † omnia, vel maiorem partem habere, late tractant. *Oldrad. consil.* 84. *& Neuizan. vnica quæst. relatus inter varios tract. de via, & ration. Iuris. Gratian. discept.* 186. *num.* 89.

71 Limit. in Doctore indocto † seu nomine tenus, nam ille indignus est quocumque priuilegio Doctoribus concesso. *Rol. à Val. consil.* 66. *decreturam lib.* 1. *num.* 40. & illos non Doctores, sed Iuris prudentiæ dolores nuncupat. *Angel in l.* 1. §. *pueritiam, ff. de postuland. nu.* 4. *in fin. Iac. Ben. de priuil. I.C. part.* 2. *in præfat. num.* 2. *& seq.* referens tempore Eugenij quarti fuisse decisum prærogatiuas concessas ex
72 regulis Cancellariæ graduatis, non † competere doctorellis, quod non fuisse deinde obseruatum, dolendum est, cum sæpe visum fuerit promoueri ad munus iudicandi aliquos, qui nec prima Iuris elementa nouerant, pretio coempto eo offitio. Quod mali genus abest ab ijs, qui in Sacro Rotæ Auditorio cooptantur facientibus illis periculum publice, & secreto an idonei sint ad tale munus, sicuti etiam à non nullis annis
73 audiui obseruari à Senatu † Mediolanensi non relaxatis litteris patentibus ad fauorem eius, qui nullam prius gesserat præturam, nisi illo ex tempore interrogato de aliquo iuris articulo, & sufficienter respondent. *Baetia, de Inope, debit, cap.* 16. *num.* 143.

74 Limit. si agatur † de soluendo debito descendente ex crimine. *Milis in repertor.* §. *carcerari el.* 2. *Socin. tract. de dilatiou. antic.* 5. *num.* 35. *in fin. Lenauder. de priuileg. Doct. part.* 2. §. 11.

75 Limit. vbi † consuetudo viget contraria. *Milis in repertor.* §. *carcerari* 2. *in fin.* addendo talem consuetudinem decennio induci. *Petrus Lanauder. de priuileg Doct. part.* 2. §. 11. *Gratian. disceptat.* 196. *num.* 1. contrarium dixi supra, *num.* 30.

66 Limit. ex obligatione † dolosa, nam cum dolus nemini debeat patrocinari, *cap. ex tenore de rescript. l. etiam.* §. 1. *ff. sol. mat.* ex dolo suo non debet Doctor commodum reporta-
77 re, vt in simili de socero decipiente † generum dixit. *Laderch. consil.* 30. *num.* 5. *per l. penult. ff. de vir Dot. Mat. Berlic. conl.* 28. *part.* 2. *n.* 39. *Milis in repertor.* §. *carcerari* 2. *Petrus Lanauder. de priuileg. Doctorum part.* 2. §. 11. *Baetia, de Inope debit. cap* 16. *num.* 141.

78 Limit. vbi Doctor † conueniretur in rem, vt puta si ab illo petatur fundus, vel tanquam non suus, vel alia simili actione. *Laderch. consil.* 30. *num.* 6. *argum.* eorum, quæ de marito dicunt. *Bal. Rom. & Incol. in l. si filio* 2. *ff. sol. mat. n.* 9. *Ias. l. si constante, ff. sol. mat. num.* 119.

79 Limit. in Doctore poesis, † nam licet Doctor dicatur à docendo, poetæque donentur corona laurea, & illo insigne creantur Doctores, non aliter ac creantur I.C. medici Theologi, per biretti impositionem, annuli aurei immissioné, & alijs solemnibus relatis. *à Petr. Lenauder. tract. de Doctor. priuileg. part.* 1. *num. quæst.* 3. placuit tamen Imperatoribus illos excluci omni litteratorū priuilegio. *l. poeta. C. de professor. & medic. lib.* 10. quorum Sanctionem late comprobat. D. *August. de Ciuit. Dei lib.* 2. *cap.* 14.
80 relato Platone, qui poetas † e sua Repub. eliminandos censuit, vt late est deinde prosequutus. *Petr. Gregor. in sua repub. lib.* 1. 17. *cap.* 5. *num.* 3. *dum num.* 1. *&* 2. retulisset argumenta, quibus sit interdicenda poesis cum illius lectione, licèt deinde, *num.* 4. subdat argumenta quibus in Republica pati, vel in illam inuehi possint, quod latius explicant. *Cassan. in Catalog. glor. mund. part.* 10. *considerat* 45. *Tiraquell. de nobilitat quæst.* 31. *num.* 5. *Adam. Cotzen. politicor. lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 2. *& seq.*
81 & quod poetæ † non gaudeant priuilegio Doctorum expresse firmant *Io. de Plat. in l. medicos, C. de professor. lib.* 10. *num.* 1. *vers. & hoc immunitas. Caccialup. tract. de debit. suspect. de fuga,* §. *quinto, num.* 9. *circa fin. Mat. Brun. tract. de cession. bonor. quæst.* 10. *num.* 3. *in fin. quart. princ.* multa tamen in suis canticis de ipsis loquuntur poetæ, quæ an vera sint, non disquiro, nè crabrones dormientes, & algentes excitem.

82 Limit. in causa † criminali, quia reatus omne priuilegium excludit. *Io. de Plat. in l. Medicos. C. de professor. lib.* 10. *num.* 1. *vers. in criminal. & vers. & nimirum. Petr. Lenauder. de priuileg. Doctor. part.* 2. §. 3. *addentes, ad Mathesil. singol.* 59. *numero* 2. *et sequentibus pluribus*, concludentes posse carcerari, de consuetudine saltem, si non de iure, etiam torqueri, late disputet, an extet talis consuetudo, vel an sit valida, & quibus casibus, & Doctoribus, sit illa infligenda. *Auffrer. Clem. vt clericorum de offic. ordin. num.* 5. *vers. et merito supra dixi*. In casu tamen, quo crimen non esset grauissimum, idest, vt ego interpretor, non esset pro crimine imponenda pœna corporis afflictiua. *l. si seruorum.* §. *in personis, ff. de pœnis. Alex. quæst. Rex. Aragonum in* 2. *dub. col.* 3. *vers. circa tamen*, non potest carcerari, sed estcere solui cebet Doctor. data cautione, etiam iuratoria, vbi ex illius impotentia non potest dare fideiusorem. *Io. de Plat. in l. medicos, C. de profes. lib.* 10. *in princ. & dixi supra, num* 42.

Quid dicendū si fecit pactū, vt posset carcerari, si non adimplet promissa, *dixi infra* §. 3. *ampliat.* 11. vel renuntiauit priuilegio Doctoris. *Carpan. ad Stat. Mediol. cap.* 167. *num.* 43.

§. II.

SVMMARIVM.

Imperatoria maiestas armis decorauer, et legibus armatur. 1.

Milites, et I.C. sunt necessarij in repub. 1.

Mili-

Milites in subsidium rei iudicatæ non carcerantur. 2. ampl. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Limit. 10. 11. 12. 13. 14. 15. et 17.

Miles an possit renunciare priuilegio, quod carcerari non possit. 16.

1 IMperatoriam maiestatem † armis decorari, & legibus armari scripsit. *Tribonianus in præfat. inst.* Iuris ciuilis, tacite indicans militibus, & legum professoribus rempub. indigere, illorum ope, & consilio augeri, firmari, & consistere, ideo Iure Romano legimus fuisse, I.C. & militibus concessa plura priuilegia, tam circa illorum bona, quam personas, dixi de Doctoribus agam. *Doc. §. de militibus*, quos
2 in subsidium non posse carcerari, in exequutione sententiæ latæ in quemuis illorum in actione personali dixere. *Bald in l. 1. C. qui bonis ceder. pos. num. 16. Angel. in l. Miles, ff. de re iud. num. 1. Marc. Mant. tract. de priuileg. milit. vers. decimum quartum vbi de communi Alex. in l. Miles, ff. de re iud. num. 2. circa fin. l. medicos C. de profess. lib. 11. vbi Io. de Plat. n. 1. in princ. Caccialup. tract. de debitor suspect. de fuga, §. quinto, num. 12. Mat. Brun. tract. de cessio n. bonor. quæst. 10. num. 2. & seq. quæst. 9. prin. Io. Castagn. tract. de benef. deduct. quæst. 9. num. 47. Socin. in rub. de dilation. artic. 5. num. 36. Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 167. num. 45.*
3 Ampl. etiam † in milite coelestis militiæ, *vt dixi. § seq.*
4 Ampl. etiam in † militibus nostri temporis, qui licet non ornentur militari cingulo, nec stigmate, nec in illis creandis seruentur antiqua solemnia, sed consideretur potius in illis militaris actus, quam creandorum militum forma, si tamen student armis, & non mercimonijs, vt faciunt milites Florentini, & alij, qui fulgent calcaribus aureis, & eminent in sessionibus, & non in pugna, vel armorum exercitio, & visus, gaudent isto priuilegio, nec carceri mancipentur. *Caccialup. & ab illo relati tract. de debit suspec. de fuga, §. quinto, num. 13. in fin. 14. & seq. Iasl. Miles, ff. de re iud. num. 10. Io. Castagn. tract. de benefic. deduct. quæst. 9. num. 48. & seq.* ampliando non valere consuetudinem contrarium nec posse à milite renuntiari huic priuilegio.
5 Ampl. præsertim † in militibus militiæ S. Ioannis Hierosol. & similibus. *Trentacinq. var. resol. lib. 2. de exception. cap. 1. num. 49. vers. primus.*
6 Ampl. etiam † in nobilibus, qui assidue armis exercentur, vt dixi supra.
7 Ampl. etiam in † militibus destinatis ad custodiam prouinciæ, vel regni. *Io. Castagn. tract. de benef. deduct. quæst. 9. num. 47. Trentacinq. var. resol lib. 2. de except. resolut 1. num. 49.*
9 Ampl. tam pro debito † contracto in castris, seu militiæ causa, & pro armis, quam extra castra. *Caccialup. de debit. suspect. de fuga, §. quinto num. 12.*
9 Ampl. etiam † in militibus stipendiarijs, qui conducti exercent se in armis, quibus assimilo istos, qui nostris temporibus ascribuntur militiæ in quolibet oppido, gaudentes diuersis priuilegijs circa delationes armorum, & similibus, quæ nihil impendij afferunt principibus. *Caccialup. tract. de debit. suspect. de fuga. §. quinto, num. 12. et seq. quæstio pulcra. Trentacinq. var. resol. lib. 2. de exception. resol. 1. num. 49. vers. secundus, & vers. quartus.*
10 Limit. in causa † criminali, quia reatus omne priuilegium excludit. *Io. de Plat. in l. medicos, C. de professor. lib. 10. num. 1. vers. in criminali, et vers. et nimirum. Petr. Lenauder. de priuileg. Doctor. part. 2. §. 3. addentes ad Mathe. sil. sing. 59. num. 2. et sequentibus pluribus*, concludentes posse carcerari, & de consuetudine saltem, si non de Iure.
11 Limit. vbi consuetudo † extat, in contrarium. *Milis in repertor. §. carcerari 2. Petr. Lenauder tract. de priuileg. Doctor. part. 2. §. 11.*
12 Limit. in milite † exercente mercaturam per se, vel alium, *Mat. Brun. tract. de cession. bonor. quæst. 10. num. 17. et seq. quart. quæst. princ. et quæst. 11. eiusdem 4. quæst. n. 7. Math. Berlic. conclus. 28. part. 2. num. 40.*
13 Limit. in milite † suspecto de fuga. *Mat. Brun. tract. de cession. bonor. quæst. 11. quart. quæst. num. 16. idem asserens dicendum de clerico. Caccialup. de debit. suspect. de fuga, §. 5. num. 21. in fin.*
14 Limit. in militibus † auratis non ascriptis alicui signo: sed ampulosi, & minaces vagantur. *Trentacinq. var. resol. lib. 2. de except. cap. 1. num. 49. vers. tertius.*
15 Limit. in militibus † qui titulo militari, etiã à supremo Principe decorantur et militiæ non inseruiunt. *Trentacinq. var. resol. lib. 2. de except. cap. 1. num. 49. vers. quintus.*
16 An miles possit huic priuilegio † renuntiare. *Amuesta. tract. de potest. in se ipsum, lib. 2. quæst. 23. num. 19.* relatis, qui teneat negatiuam, & affirmatiuam adhæret affirmatiuæ, sed illam limitat, si res pub. egeat illorum opera.
17 Limit. vbi miles † ex arte quam callet potest sibi victum parare. *Collerus. de processibus part. 2. cap. 3. num. 118.*
18 An miles tuta conscientia, & sine pena possit bona occultare, ne illa capiantur, affirmatiuam tenent relati. *à Cancer. Var. Resol. tom. 2. de execut. sent. cap. 17. num. 517. et seq.* sed illam limitat, *nu. 525.* vbi miles est pauper, & alias non viueret sine deteriorarione suæ famæ.

§. XIII.

SVMMARIVM.

Clericus est maior quouis layco. 1.

Clerici non carcerantur in causa ciuili 2. *Ampl.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 15. 16. 18. 19. 27. 28. 29. 31. 33. 35. 54.

Limit. 36. 40. 41. 43. 44. 46. 47. 48. 50. 51. 56. 57. 58.

Clericus an renuntiare possit beneficio ne carcerari

rari possit in causa ciuili, si deficiat in promissione sua, & condemnetur. 9

Iuramentum censetur interpositum iuxta naturam actus, cui apponitur. 12

Clericus, quando carcerari possit, si non soluat pensionem. 13. *praxis Rom. Cur. contra clericos non soluentes pensionem*. 14

Exceptio omnis modificans sententiam potest contra illam opponi etiam in illius executione. 17

Pactum, quod quis excommunicari possit non facta solutione, an sit validum. 20.23

Excommunicatio non profertur in aliquem, nisi praecedat culpa. 21.22

Bannum Imperiale in nullum profertur, nisi praecedat culpa. 24

Excommunicatio proferri an possit in impotentem ad soluendum. 25.26

Clericus quando conueniat debitorem suum vltra quam facere potest. 31.32. *Quando conueniri, & reconueniri possit coram laico*. 34.38. *quomodo probetur dolose se obligasse, seu contraxisse*. 42

Debitor fugitiuus, quis dicatur. 37.38.39

Clericus minoribus insignitus, si non inseruit Altari, vel Ecclesiae, par est laico. 44. *Si dat operam mercaturae, conuenitur coram Consule mercatorum in spectantibus ad mercaturam*. 45. *A quo Iudice puniatur si post delictum est factus clericus*. 52

Mendacio conuictus amittit beneficium iuris, quo sine mendacio gaudere poterat. 49.

Clericus vbi potest à laico Iudice damnari ad seruiendum creditori, tradendus est seruitio à Iudice ecclesiastico. 53

Monasterium an ingredi possit grauatus aere alieno. 55

IVre praelationis, & dignitatis, quae dicam, *boc* §. *tertio*, erant dicenda, §. 1. *et* 2. cum certum
1 sit quemuis clericum † in Christiana Repub. maiorem esse quouis laico. *cap. beatus. 6. q. 1. can. duo sunt. dist. 99. Glos. cap. sedes verb. maiores, de rescript.* Tamen quia Doctores, & milites occupantur circa plura, quae sunt interdicta clericis, praemissis, quae longiorem requirebant excussionem, agam post illa de clericorum priuilegio in executione rei iudicatae, firmando, † si fuerint in actione personali contra illos
2 mora, condemnari, non esse carcerandos. *Angel. in l. Miles, ff. de re iud num. 1. in fin. Caccialup. de debit. suspect. quaest. 5. num. 18. addentes ad Mathesil. sing. 61. Marsil. in prax. §. Attingam, num. 70. vbi refert Bal. dissentire. Io Ant Niger. de vita, & honest. cleric. in repet. clem. num. 334. et seq. et 337. Baetia de inope debit. cap. 17. num. 1. et seq. Mat. Berlic. conclus. 28. part. 2. nu. 34. in fin. Graf. de effect. cleric. cap. 7. num. 1. Castagn. de benef. deduct. quaest. 10. n. 1. 17. et seq. cum alijs cumulatis supra. cap. 11. §. 4. num. 9. et §. 5. num. 62. Amat. Rodriquez de execut. senten. cap. 5. num. 58.*

3 Ampl. etiam si † pactus fuisset cum creditore, vt posset carcerari. *Io. And. in cap. 51. clericis, de sent. excom. in sext. quem vnà cum apo. alleg. 118. refert, et sequitur Caccialup. de debit. suspect. cap. 5. num. 18. in fin. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 167. num. 51.*

4 Ampl. nec etiam de † mandato Iudicis Ecclesiastici, etiam quod sint in minoribus ordinibus tantum constituti. *Caccialup. de debit. suspect. de fuga. §. 5. num. 19. Mathesil. singul. 61. Lapus alleg. 118. quaeritur non leuiter. num. 4. vers. nam Iudex.*

5 Ampl. † etiam si ageretur de fructibus censfus consignatiui. *Carol. de Graff. de effect. cleric. effect. 7. nun. 13.*

6 Ampl. etiam † in clerico coniugato cum vnica, & virgine incedente in habitu, & tonsura. *Lapus allegat. 118. quaeritur non leuiter. num. 2. et seq.* asserens credere ita tenere Rom. Curiam, *et Mandos. late ibid. confirmat.* Contrarium probat *Natta. consi. 306. num. 6. et consi. 356. num. 2. lib. 2. Castagna de Benef. deduct. quaest. 10. fallent. 9. num. 14.*

7 Ampl. vt Iudex † Ecclesiasticus sit excommunicatus, si detineat clericum inuitum in causa pecuniaria, de qua ille cognouit. *Lapus allegat. 118. quaeritur non leuiter. num. 4. vers. nam Iudex. vbi Mandos. plures consentientes refert Io. Ant. Niger. in extrauag. de vita, et honest. cleric. num. 334.*

8 Ampl. praesertim † pendente iudicio, an clericus sit admittendus ab beneficium *cap. Odoardus, de solution. Brun. de cession. bonor. q. 3. num. 1. et seq. Abb. d. cap. Odoardus, num. 8.* quos refert, & sequitur, *de Grassis. de effect. cleric. effect. 7. num. 16. et seq. vbi rationes refert.*

9 Ampl. etiam si † clericus renunciasset priuilegio, quod carcerari non possit, si ille sit impotens ad soluendum. *Couar. var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 9. addentes ad Mathesil. sing. 61. n. 1. licet deinde, num. 7.* referentes, qui dubitent, an
10 clericus posset renunciare † huic priuilegio sibi dato ob publicam vtilitatem, vt dixit prima *apostil. ad eundem Mathesil. et examinat Gallerat. de renunciat. part 3. centur. 2. renunciat. 140. et ante Gallerat. Baetia de Inope debitor. cap. 17. num. 4. et 9. Castag. de Benef. deduct. quaest. 10. num. 49. Amuesca de potestat. in se ipsum, lib. 2. quaest. 24. num. 9. et seq.* ampliando etiam si renunciatio sit iurata: sed distinguit *Carol. de Graf. de effect. cleric. effect. 7. num. 19. vsque ad 29. Baetia de inop. debit. cap. 17. n. 5.* concludens non posse clericum renunciare beneficio ne carceretur.

11 Ampl. etiam si fuerit obligatus † cum iuramento, & obligatione Camerali, etiam ex causa pensionis reseruatae super beneficio Ecclesiastico. *Couar. relatis dissentientibus, var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 9. circa fin. Baetia de inope debit. cap. 17. sequitur Couar. reprobato Gomesio, num. 6. et 8.* eam afferens rationem, quia
12 iuramentum † censetur interpositum iuxta naturam actus cui apponitur: propterea cum contractus initus cum clerico habeat annexam qualitatem, vt pro illius obseruantia ille non carceretur, nihil operatur tale pactum iuratum, *et dixi supra, cap. 11. §. 5. num. 54. Castagn. de Benef. deduct. quaest. 10. num. 34. circa fin. Carol.*

de

de Graf. de effect. Clericat effectu 7. num. 19. & seq. addit, modò fuerit absolutus à iuramento, & hoc modo conciliat dissentientes. *Baetia de inope debit. cap. 17. num. 8. relati à Io. Ant. Nigro de vita, & honest. cleric. num. 344 & seq. & dixi supra cap. 11. §. 4. num. 9.*

13 Contrarium tenent *Treuisan.* † *decis. 19. lib. 1. num. 2. & 3. Gratian. dicept. 222. n. 50. & seq.* distinguendo, an agatur contra resignatarium, vel alium, super cuius beneficij fructibus Papa etiam motu proprio reseruauit pensionē: vt priori casu recedendum sit ab amplatione, secundo autem casu secus. Eamdem distinctionem sequuntur *Carol. de Graf. de effect. cleric. effect. 7. n. 48. & seq. Castagn. de Benef. deduct. quaest. 10. limit. 2. Io. Ant. Niger de vita, & honest. Cleric. num. 338. & seq. & 353.*

14 Ab annis tamen quadraginta, & † citra, quibus Vrbem ob patriae calamitatem colo, practicatum vidi clericos carcerari, & in subsidium publice excommunicari ex quauis causa obligatos in forma Camerae, & eam praxim *Castag. de Benef. deduct. quaest. 10. Falkent. 9.* probat, quia illa continet renunciationem omnium auxiliorum; & quod obligatus possit carcerari, & excommunicari. Quae rationes videntur minime vrgere ex ijs, quae dixi supra. *num. 10. & seq. & dicam infra.*

15 Ampl. vt non solùm † carcerari non possit, sed nec etiam capienda sint illius bona, si non supersint illi alimenta, vt late probat *Baetia de Inope debit. cap. 17. num. 7. & seq. & post Baetiam nouissime*, post haec scripta late examinat *Io. Castagn. tract. de Benefic. Deduct. q. 10.* qui mihi ademit laborem eamdem materiam examinandi, excussis, quae retuli in meis collectaneis, *ad l. maritum, ff. solut. mat. et Couar. Var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 9. vers. Hier. Gigas.* addit, Iudicem aliud facientem esse excommunicatum. *Io. Castag. de Benef. Deduct. quaest. 10. num. 34.*

16 Ampl. etiam si clericus † condemnatus fuisset tribus sententijs conformibus, vt reprobato *Gomesio firmat Couar. var. resol. lib. 2. c. 1. num. 9. vers. quoties vero. Baetia tract. de inope debit. cap. 17. num. 6.* qui concludentes rationes refert, & praecipue, quod † omnis exceptio

17 non perimens sententiam, sed illam modificās, potest opponi, etiam in illius executione. *Graf. de effect. cleric. effect. 7. num. 45.*

Contrarium tenent *Castag. et plures ab eo relati de Benef. deduct. quaest. 10. limit. 5. et relati à Graf. de effect. cleric. effect. 7. num. 44. Baetia, reprobando Gomes. de inope debit. cap. 17. num. 6.*

18 Ampl. vt neque possit † excommunicari in subsidium. *Couar. var. resol. lib. 2. cap. 1. nu. 9. in princ. Brun. à Sole in compend. proposition. §. Clericus, licet debitor. Carol. de Graf. de effect. cleric. effectu. 7. nu. 12. et seq.* addendo etiam si ageretur de fructibus census.

19 Ampl. vt neque excommunicari possit, † etiā quod clericus pactus fuisset, vt deficiente in adimplemento promissorum posset excōmunicari. *Inn. in cap. p. et g. de offic. deleg.* concludens generaliter non esse excommunicandum, qui conuenta die non soluit, etiam accedente pacto in contrarium, si fuerit impotens ad soluendum: subdens quid dicendum, si durante termino ad soluendum sequuta sit talis impotentia culpa ipsius debitoris, vel casu, vel facto alterius. *Fel. eod. cap. p. et g. num. 2. circa med.*

20 concludens non esse validum † tale pactum, etiam iuratum, quia turpe, contra bonos mores, quia ex illo innocens, qui non deliquit, separatur à communione fidelium. Item quia est contra naturam rei, super qua interponitur,

21 nam † natura excommunicationis est, vt numquam illa proferatur, nisi praecedat culpa: & licet appositio diei, sit apta inducere contumatiam, & incorrigibilitatem, numquam tamen inducit culpam, quia, *vt dixi de laudem lib. 4. quaest. 5. num. 9.* tempus non est potens causa alicuius actus, sed est tantum perpetuus comes humanarum actionum, & ideo non ascribitur inter causas, sed inter accidentia. Ideo cum

22 ad infligendas † censuras requiratur culpa cum contumacia, & in impotente debitore nulla cadat culpa, vel contumacia, nullatenus est excommunicandus, si conuenta die non soluat: &

23 si non valet † pactum, quo quis obliget corpus, & membra sua, quia nemo est dominus illorum, tanto minus valebit pactum, quo anima dedicatur ad inferos, quae fuit destinata superis, & Deo, sequitur *Mat. Berlic. Doctor Saxonus, conclus. 27. part. 2. num. 33. et 34. subdens n. 35.*

24 idem dici de † banno Imperiali, & ita receptū in Cam. Imperij asserit. *Gail. de pace pub. lib. 2.*

25 *cap. 2. num. 13.* † Et ita data impotentia debiris concludunt *Suarez. de Censuris. disput. 20. section. 2. num. 8. et seq. Alterius de Censuris, lib. 3. disput. 1. cap. 7. col. 4. vers. quarto, et col. 6. vers. et id circo in fin. Baetia. de inope debit. lib. 2. cap. 27. num. 9. et seq. Io. Castagn. et ab illo relati de Benefic. Deduct. quaest. 10. num. 33. Io. Ant. Niger. in extrauag. de uita et honest. cleric. num. 335*

26 Contrarium † firmarunt *Abb in cap. P. et G. 40. de offic. deleg. n. 6. et seq.* subdendo distinctiones, & subdistinctiones, quae illius opin. turbant, & illum sine distinctione aliqua sequitur *Gail. de pace pub. lib. 2. cap. 2. magnam. num. 5. et seq.*

27 Ampl. etiam si non † cedat bonis. *Abb. in cap. Odoardus, de solut. num. 8. vbi aduersus Hostiens. Io. And.* & alios tenet clericum non esse obligatum cedere bonis. *Abb. refert, et sequitur alijs relatis, Io. Castagn. de Benef. deduct. quaest. 9. num. 25. et seq. Carol de Graf. de effect. clericat. effect. 7. n um. 70. et seq.*

28 Ampl. etiam † in clerico in minoribus constituto. *Caccialup. de debit. suspect. de fuga. quaest. 5. num. 19.*

29 Ampl. etiam si ageretur † de solutione debiti contracti ante clericatum. *Io. And. et Abbas in cap. vnic. de obligat. ad. ratiocin. Alex. in l. cum. quaedam puella. ff. de iurisdict. omn. iud. num. 3. Baetia tract. de inope debit. cap. 17. num. 22. Io. Castagn. de Benef. deduct. quaest. 9. ampl. 3.* † Limitando, si debitor factus fuit cle-

30 ricus

ricus in fraudem, vel postquam fuit condem-
natus, addendo quomodo probetur factus cle-
ricus in fraudem.

31 Ampl. è contra, vt clericus † non possit con-
uenire debitorem, nisi in quantum facere po-
test, & consequenter non potest Ecclesia ad ex-
tremā pauperiem deducere debitorem suum,
ita vt egeat alienis ad victum. *Gloss. in cap.* 4.
verb. quod minus.16.*quæst*.7.eam afferens ra-
tionem, quia res Ecclesiæ sunt omnibus com-
munes. sequitur *Surd.de alime.tit*.1.*quæst*.78.
His.num.23.*relato Dec. in cap.Episcopus,de
præbend.* qui sequendo dictam *Glos.* idem fir-
32 mauerat, nisi † clericus, seu Prælatus, & ipse
sit in maiori inopia, quia prima, & ordinata ca-
ritas incipit à se ipso *Castag. de Benef. deduct.
quæst*.10.*nu*.16. eam afferens rationem, quòd
sicuti clericus conuentus à laico non tenetur,
nisi in quantum facere potest, & ne egeat, eo-
dem iure vti debet in laicum debitorem, iuxta
illud *D. Matt.cap*.7. *& D.Luc.cap*.6. Eadem
mensura, qua metiemini, metietur & vobis. Cō-
trarium tamen vidi obseruatum cum cōducto-
ribus vectigalium, qui exuti omnibus bonis,
aliqui illorum, vt viuerent, coacti Monasterium
sunt ingressi.

33 Ampl. etiam, † vbi fuit condemnatus ex sen-
tentia Iudicis laici, in casu quo conueniri, vel
reconueniri poterat. *Lapus allegat*.118.*Quæri-
tur non leuiter. num*.4. *vers. Item, si clericus
conueniens laicum*. Qui autem sint casus, in
34 quibus clericus † conueniri, vel reconueniri
possit coram laico Iudice, dixi in meis *Collect.
ad cap*.3.11.*q*.1.

34 Ampl. etiam si se obligasset † soluere cum iu-
ramento, & Guarantigia. *Carol. de Graff. de
effect.cleric.effect*.7.*nu*.15.25.*et seq. vers. Aut
simpliciter*.

36 Limit. vbi est suspectus † de fuga, nam simul
cum bonis, quæ præparat ad fugam, poterit ab
ipso creditore capi, & tradi proprio Iudici, non
relaxandus, donec soluat. *Caccialup. de debit.
suspect.de fuga, quæst.sexta, quinta quæst.n*.19
& 21. vbi dum prius *num*.18. retulisset dissen-
tientes, addit posse capi ab ipso creditore, & à
Iudice ecclesiastico, & seculari, & alijs, qui illū
adiuuent. Sequitur *Couar.var.resol. lib*.2.*c*.1.
num.9.*circa med.vers. citat Collectarium. Ca-
stagn.de Benef.deduct. quæst*.10.*nu*.36.*& seq.*
37 declarando.*num*.39.*& seq.* quis dicatur debi-
tor fugitiuus, addendo posse etiam capi à Iudi-
ce laico, tam isto casu, quàm si reperiatur in
38 fuga † ob delictum; quia cessat dolus, qui re-
quiritur, vt sit locus Canoni, Si quis suadente,
declarando.*num*.46. aliud dicendum, si tan-
tùm sit suspectus de fuga, quia tunc laicus Iu-
dex non posset capere, nisi fuerit in actu fugę,
vt subdit *num*.48.*Graf.de effect.Cleric.effect*.7.
num.35. *Baetia de inop.debit.cap*.17.*num*.11.
39 *& seq.* addendo idem dicendum, † si asportat,
vel abscondit bona sua. Et idem dixerat *cap.an-
tecedenti,nu*.126.*Baetia de inope debit. cap*.17.
numero 1. *Io.Ant.Niger in Extrauag.de vita,
& honest.cleric.num*.353.*vers. Limita secun-
do. Carpan.ad Stat.Mediol.cap*.167.*num*.54.
addendo posse capi de mandato Iudicis laici.
idem repetit *Bossius de captura.num*.38.

40 Limit. vt nihil illi † relinquendum sit ex fru-
ctibus beneficij, vel patrimonij, vbi sua indu-
stria, & labore viuere potest, inseruiendo ali-
cui Ecclesiæ. *Mandel.cons*.122.*Certissima.n*.8.
addendo præsertim, si agatur de causa dotis pro-
missæ à clerico suæ sorori. *Surd.de aliment.tit*.1
quæst.78.*num*.,1.*& seq.*

41 Limit. in Clerico, qui † tempore quo con-
traxit æs alienum, vel se obligauit, plus non
habebat in bonis, quàm tempore, quo conue-
nitur ad soluendum. *Bart.in l.alia.§.eleganter.
ff.sol. mat. quem refert, & sequitur Mandel.
cons* 122. *Certissima.nu*.7.addendo tantò ma-
gis procedere, si tēpore obligationis minus ha-
beat in bonis; quia vt ego addo, videtur in do-
lo, contrahendo supra vires sui patrimonij, &
ratione doli excluditur beneficio iuris, ne car-
ceretur. *Surd.de aliment.tit*.1.*quæst*.78.*nu*.44.
Carol.de Graff. de effect.Clericat.effect.7.*n*.32.
42 *& seq.* vbi refert plura signa, † quibus detegi-
tur clericum dolosè se obligasse, seu contraxis-
se. *Surd.de aliment.tit*.1.*quæst*.78.*num*.42. *&
seq. Ferret.cons*. 144.*num*. 4. *&* 5. vbi refert
plura signa dolosę obligationis.

43 Limit. in clericis, † qui tantùm sunt mino-
ribus insigniti, & non inseruiunt altari, aut Ec-
clesiæ. *Couar.var.Resol. lib*.2.*cap*.1.*num*.9.*cir-*
44 *ca med.vers. Alberic.paus.* addendo tales † cle-
ricos isto casu pares esse laicis, & secularibus.
Gratian.disput.222.*num*.39. *& seq. Castagn.
de Benefic.deduct.quæst*.10.*num*.28.*& sequen.
Graff.de effect Clericat.effect*.7.*nu*.4. *Baetia
de Inop.debit.cap*.17.*num*.20.

Limit. vbi clericus fuit conuentus actione
45 † in rem; nam condemnatus non gaudet ali-
quo beneficio, sed rem debet restituere, aliàs
cōtra illum victor experitur omni iuris auxilio.
Brun.de Cession.bonor. quæst.3.*nu*.14. *& seq.
Carol.de Graff.tract.de effect.Clericat. effect*.7.
num.62. eam afferens rationem, quia isto casu
non agitur de persona clerici, nec quid ratione
personæ illius prætenditur. *Castagn. de Benef.
deduct.quæst*.10.*limit*.6.*Surd.de Aliment tit*.1
quæst.78.*num*.39. *&* 40. addendo procedere
non solùm, si fuit conuentus tanquam princi-
palis, sed etiā tanquam tertius. *Carol.de Graff.
de effect.clericat.effect*.7.*num*.62. *Surd.de alim.
tit*.1.*quæst*.78.*num*.39.*& seq.*

44 Lim. in clerico, qui † mercaturam exercet,
si conueniatur occasione mercaturæ, secus alia
ex causa. *Castagna de Benef. deduct. quæst*.10.
limit.3.*num*.1.*& seq.* concludens illum priua-
ri beneficio deducto ne egeat, conueniri posse
45 coram Consule † mercatorum, amittere priui-
legia concessa clericis; inuehens in clericos, qui
differunt vendere suas fruges, vt carius vendant,
& tales clericos tanquam pestem fugiendos es-
se, & à superioribus cogendos esse vt vendant,
iuxta pragmaticam. *Carol.de Graff.de effect.cle-
ric.effect*.7.*n*.63.*& seq.* & quòd clericus exercēs
mercaturam, coram Iudice laico mercaturæ pos-
sit cōueniri, latè tradit *Munoz de Escou.de Ra-
tiocin. cap*.7.*num*.37.*& seq.* addendo clericum
merca-

mercate rem haberi pro seculari in ijs, quæ spectant ad mercaturam, amittere priuilegium fori,& alia addit *ex Straeca de Mercatura, p.3. nu.9.& seq.* qui addit procedere etiam in mercatura iure ciuili permissa clericis.

46 Limit. vbi clericus † non viuit clericaliter. *Bal.in l.1.C.qui bonis ceder.poss.Ferret.consil. 144.num.13.Graf.de effect.cleric.effect.7.n.51. Natta cons.356.Non est.num.5.*

47 Limit. vbi agitur de † soluendo debito habente originem à delicto,seu quasi. *cap.olim 2. de rest.spol. Gloss.fin.in cap.Odoardus de solut. Carpan.ad Statut.Mediolan.lib.1.c.167.n.53. cum alijs cumulatis à Graf. de effectib. Cleric. effect.7.nu.38.* subdens an isto casu clericus sit aliqua pœna damnandus, *addentes ad Matesil. sing.60. vers. hoc tamē. Baetia de inope debit. cap.17.num.1.et 13.in princ.* sublimitando, si pecunia soluenda ex delicto, non est pœna tantum ex parte clerici: & idem dicitur de quocunque alio debitore,qui non posset carcerari. *Baetia de inope debit. cap.16.nu.26.& seq. Marsil. in praxi.§ Attingam.num.70. in fin. Io.Ant. Niger de vita, & honest.cleric.num 354.Milis in Repert.§.Clericus,si pro debito.*

48 Limit. vbi pertinaciter † negando debitum fuit conuictus, & condemnatus. *Ferret.consil.144. quaritur in effectu.num.1.*& ratio est,

49 vt ego addo, quia conuictus de mendacio † exclusus est omni iuris priuilegio illi concesso, si veritatem dixisset. *cap.1.§.vasall.si de feud.defunct.cont.sit inter domin. & agnat.l.fin.ff.de rei vendicat.*cum alijs cumulatis ad eundē textum in meis Collectaneis. *relati à Castagn.de benefic.deduct.quæst.9.fallentia 10.n.9.Amuesca de potest: in se ipsum.lib.2.c.23.* exemplum referens nobilis, & minoris, qui ignoranti negauit se nobilem, vel minorem.

50 Limit. in clerico, qui tutelam, † vel administrationem aliquam gessit, & fuit condemnatus in aliqua quantitate, vt volunt relati ab *Escouar.de Ratiocin.cap.7.num.10. 11. 12.& 13.*addendo procedere etiam in Episcopo, qui administrauit bona alicuius Principis,qui si fuerit de fuga suspectus, potest etiam carcerari. Sed ipse *ex Bobadil. in sua politic. Diaz regul. 92.Guttier. pract. quæst. lib.1. quæst.24. & de tutel. lib.3.cap.1. num.9. Bal.in auth. licet. C.de sacros.Eccles.*contrarium tenet *Castagna de Benef.deduct.quæst.10 fallentia 9.n.10.*

51 Limita in clerico, † qui fuit promotus ad clericatum post obligationem, qua fuit condēnatus. *Carol.de Graff.de effect.clericat.effect.7. num.60.61.* addendo idem dici, si fuit promotus postquam fuit condemnatus, præsertim si vtroque casu id factū fuit clandestine:& comprobari potest ex opinione eorum, qui volunt

52 promotum ad clericatum † post commissum delictum posse à laico Iudice puniri, quos refert *Carol. de Graff. de effect clericat.effect.1.n. 1071.& seq.*

Contrarium tenet *Baetia tract. de inop. debitor.cap.17. num.22.* eam afferens rationem, quia per promotionem ad clericatum mutatur forus, & status personæ promotæ.

Singulare vnum est notandum, quod vbi deficientibus bonis clerici, deueniendum esset ad pœnam corporis afflictiuam,iuxta regulā, quod qui non habet in ære, luat in corpore, vt puta si essemus in Prouincia, vbi receptum esset Statutum Laicorum ab Ecclesia, vt debitores tradantur in seruitium creditorum, quod si simus

53 in casu,† quo clericus potuit à Iudice laico cōdemnari ad soluendum, quod nullatenus tradendus sit imperio eiusdem Iudicis,sed ad eundus est ecclesiasticus Iudex, qui de corpore clerici decernat. *cap.dilectus de appell.cap.cap.granis de pœnis*, per quæ iura, *relatis Ioan. de Anan. & Domin.in cap.Si clericus,de sententia excom.* firmat *Baetia de inop.debit.cap.17. num.14.*

Quæ dixi de clerico non mancipando carce-

54 ri,eadē sunt repetēda † in monacho. *Bal. auth. causa, quæ fit cum monacho. n.3. vers. quartum,C.de Episc.& cleric. Abb. in c.I. & A. de re iud.num.27.*Sed an quis possit monasterium

55 ingredi, si fuerit grauatus † ære alieno,videndus *Bonacin.* cum ab illo relatis *in sua Summa Moralis Theolog.tom.2.disput.1. q.vltim. punct.2.§.1.proposit.1.*

56 Limit.vbi clericus abscondit bona,† quæ capi possunt in executione.*Caccialup.de debit.suspect. de fuga,quæst.5.num.18. et seq. Baetia de inope debit. cap.14.num.126. & cap.17.n.1. & 12.et seq.*

57 Limita in clerico,† qui dolo suo factus est impotens ad soluendum. *Io.Anton.Niger in repet. extrauag. de vita,& honest. cleric. num. 354. vers. limita quarto.*

58 Limita concurrente † consuetudine Decennali legitimè præscripta: *Milis in repert. §.clericus,si pro debito, quem sequitur Ioan.Ant. Niger de vita & honest. cleric.num.355.*

§. IV.

SVMMARIVM.

Scholares non carcerantur æris alieni soluendi causa. 1.

*Contrarium.*2.*Ampl.*3.5.6. *Limit.* 10.11.

Baetia de inope debit. cap. 17. num. 26. reprobatur. 7.

*Expressum quid dicitur multis modis, & præcipuè vbi eadem viget ratio.*8.

*Extensio non dicitur fieri, sed comprehensio, vbi eadem viget ratio.*9.

Dicta de Doctore,Milite,& Clerico, dubitari potest, an sint repetenda in Scholari publicis in gymnasijs studiorum causa versanti, non autem vaganti, vt communiter faciunt Itali,& præcipue Papiæ, vbi potius armis, & rixis,

1 quàm studijs occupantur. Et † negatiuam amplexi sunt *Couar.var. resol.lib.2.cap.1.num.9. vers. sed & quoad,* addendo nunquam vidisse id obseruari in Vniuersitate Salmaticēsi.*Couar. sequitur Baetia de inope debit.cap.17. num.26.*

afferens tale priuilegium non esse scriptum in
corpore Iuris, & si esset datum tale priuilegiũ
ijs, qui primis labris tantùm attigerunt grauio-
ra studia, frustra occupati essent interpretes,
disputando, an profitẽtes tantum in gymnasijs,
vel in foro versantes tantùm gaudeant priui-
legio, ne carceri mancipentur, vel conueniantur
solùm in quantum facere possunt;&à scho-
laribus agendas esse gratias *Rebuffo* iuris inter-
preti, non autem legislatori, qui aliud voluit,
idem censuit *Carol. de Grass. in prælud. tract.
de except. num.* 176.

2 Contrariam, seu affirmatiuam † sententiam
amplexus est *Rebuf. in auth. habita. C. ne filius
pro patr. priuileg.* 112 *num.* 223. *sequend. Ant.
de Tremul. ad pract. Bonacurs. c. de except. quæ
post sentent. verb. cæteri. num. 22. in fin. se-
quendo Gloss. in l. nepos Proculo. ff. de verb. si-
gnif.* dum voluit, quod sicuti in causa iudicati
non possunt capi arma militum, pariter non
possint libri scholarium; *vt late dixi cap.* 12. *§.* 1
Bernardin. Scoderb. in auth. habita, C. *ne fil. pro
patr. §. Veniam, num.* 27. concludens non posse
carcerari ob pecuniam sibi mutuo datam, sed
tantùm iurare debere, quod reuersus ad suos,
curabit restitutionem: dum prius *num.* 26.
firmasset scholarem condemnatum non teneri,
3 nisi in quantum facere potest, † etiam si debi-
tor esset alterius scholaris, *vt idem subdit
num.* 97.

Comprobatur opinio *Rebuffi*, quia schola-
4 res † gaudent priuilegio piæ causæ, Ecclesiarũ,
& clericorum, Doctorum, militum, pauperum,
peregrinorum, & eorum omnium, quæ publi-
cæ vtilitatis causa conceduntur. *Horat. Lucius
de priuileg. studentium, cap.* 1. 2. 4. 5. 7. 8. *&* 12.
Cuius argumenta non refero, ne de carta in
papirum aliorum dicta transferam; tantùm di-
cam, quod cum causa pia, & reliqua relata non
teneantur vltra id, quod facere possunt, pari-
ter vt parium eadem sit dispositio, quod idem
sit dicendum de scholaribus.

5 Ampl. quod si fuerit ideò † excommunicatus,
sit absoluendus, quamuis non soluerit; & si se-
questrentur fructus beneficij, quod possidet, sit
relinquenda portio, quæ sit satis pro illius ali-
mentis. *Rebuf. in auth. habita.* C. *ne fil. pro pa-
tre, priuil.* 112 *num.* 223.

5 Ampl. etiam † in illorum famulis. *Carol. de
Grass. in prælud. sui tract. de except. nu.* 177.

7 Non obstant, quæ considerantur † *à Bactia
de inope debit. cap.* 17. *num.* 26. nempe non re-
periri scriptum tale priuilegium in corpore
Iuris, & quod illud concedatur publicè profi-
tentibus in gymnasijs, & negetur cæteris Do-
8 ctoribus. Nam cum expressum † quid dicatur
multis modis. *Tiraquell. de legib. connubial.
glos.* 7. *num.* 84. *vsque in fin.* Et expressum di-
catur, quod eadem ratione statuendum esset in
non expresso, quod fuit constitutum in expres-
so. *Crauet conf.* 62. *num.* 13. *&* 14. *Surd. conf.*
112 *num.* 100. *& conf.* 393. *num.* 1. *& seq.* &
casus, quos paritas rationis nectit, non debet
iuris dispositio separare. *l. illud, ff. ad leg. Aquil.
l.* 1. *C. de diuers. rescript. l.* 1. *ff. de liberat. legat.
Bal. in l. maximum vitium, ff. si cert. petat.
9 nu.* 15. quia concurrente identitate † rationis,
non fit de casu ad casum extensio, sed potius
comprehensio. *Alex. conf.* 75. *videtur. lib.* 5. *n.* 3.
Paris. conf. 83. *lib.* 2. *num.* 21. Satis dicitur ex-
pressum in Iure, quod scholaris non possit car-
cerari per expressionem eius, cui æquiparatur.
Rip. in l. 1. *ff. de legat.* 1 *num.* 4. *vers. Quæ regu-
la. vbi Ias. num.* 7. *& in l. rem quæ nobis, ff. de
acquir. possess. num.* 25.

10 Ampl. & limita † ijs omnibus casibus, quos
retuli supra §. 1. 2. & 3. vbi egi de Doctore, mi-
lite, & clerico.

11 Limita, vbi ex † sua industria viuere potest.
Coler. de process. par. 2. *cap.* 3. *num.* 117. Hic casus
posset omitti, quia rarò vel nunquam accidet,
l. nam ad ea, ff. de legib.

§. V.

SVMMARIVM.

*Sententia lata contra defunctum, an exequi pos-
sit contra hæredem.* 1

*Senex an carcerari possit in executione rei iudi-
catæ.* 2. 4. *Quis dicatur.* 3.

*Pupillus non carceratur causa æris alieni soluen-
di.* 5. *Limit. ibidem.*

*Minor non carceratur causa æris alieni soluen-
di.* 6. *Ampl.* 7. 9. *Limit.* 8

Furiosus an carcerandus causa æris alieni. nu.
10. 11. 12.

*Iudæus factus Christianus, an carcerari possit
pro ære alieno conflato, dum erat Iudæus.*
13.

*Baptismo remittitur pœna criminis, & alij ef-
fectus ex illo sequuntur.* 13. 14.

Ars agraria Nobilis nuncupatur Statuto Roma-
no. 16

Agricola non carceratur regulariter. 17

Fœminæ non carcerantur in ciuilibus. 18.

*Carcerari non potest, qui non est obligatus obli-
gatione personali.* 19. *& quare ibid. Limit.* 21.
22. 24. 25.

*Debitoris nomine non continetur obligatus obli-
gatione reali.* 20.

*Suspecti de fuga sunt omnes mercatores in nundi-
nis.* 23.

Cedens bonis non potest carcerari. 26

*Hæres cum benef. leg. & inuent. non carceratur
pro debito hæreditario.* 27.

Infirmus grauiter non carceratur. 28.

Dicenda hoc §. erunt potius vice Singulariũ,
quæ non requirunt disputationem, cum
simpliciter sint vera, & deseruient pro exten-
sione, vel limitatione regulæ constitutæ hoc de-
cimotertio capite nostri Tractatus.

Primus casus erit; Si agatur de sententia la-
1 ta † contra defunctum, an illa exequi possit
contra bona, vel personam hæredis; & quia
difficultatem istam examinaui supra *Cap.* 2. §. 1
ideò me remitto ad ibidem dicta.

Secun-

2 Secundus casus est, si sententia lata fuerit in senem: † nam excussis bonis, & iuribus illius, non potest carceri mancipari. Senex autem, 3 quis dicatur, remissum esse arbitrio Iudicis concludit *Menoc. de arbit. iudic. casu 59. num. 3.* Ideo lege Hispana, qua debitores creditori addicuntur, excusantur senes, teste *Baetia de inope debit. cap. 7 Monac. decis. Bononiens. 68. num. 27. & seq. vbi late probat*, & *num. 46.* ad-4 dit non posse auferri pallium. Contrarium † firmat *Natts cons. 319. num. 2.* addendo, tale priuilegium non reperiri scriptum in corpore Iuris. Latius tamen agit *Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 243. num. 6. & seq. & Baetia de inope debitor. cap. 7. Osasc. decis. 123. Dubitatum*, tenet affirmatiuam, dum præmisisset, quæ suadent negatiuam, & late *Menoc. cons. 916. dubitatio. num. 1. & seq.*

Tertius casus est, si sententia lata fuerit con-5 tra pupillum: † nam excussis illius bonis, & iuribus, nullatenus carcerari potest. *Caccialup. de debit. suspect. de fuga, quæst. 5. num. 2.* qui dum prius retulisset, qui distinguunt, an pupillus sit doli capax, absolute concludit pupillum non posse carcerari, & hanc opinionem esse veriorem; & illam late defendit *Baetia de inope debit. cap. 8. num. 2. & seq.* Subdens propterea illum non addicendum creditori iuxta legem Hispaniarum, & esse immunem pœnæ, quæ alicui per negligentiam imponitur, nisi probetur illum fuisse in dolo, vt idem subdit, *num. 17. Monac. decis. Bonon. 68. num. 16.*

6 Quartus casus est in minore † vigintiquinque annorum, si lata fuit contra illum sententia seruatis seruandis, & excussa fuerint illius bona, & iura. Et quamuis aliqui dicant illum posse carceri mancipari, negatiuam tamen tamquam 7 veriorem tenet, & pluribus defendit, † etiamsi à curatore fuerit defensus. *Caccialup. de debit. suspect. de fuga, quæst. 5. num. 2. & seq.* Limi-8 tando si probetur † illum sine curatore administrare bona sua, veluti si esset mercator: ante *Caccialup. idem dixerant Bal. Angel. Sal. Rom. Alex. Aret. & alij relati à Baetia de inope. debit. cap. 8. num. 12. & comprobat. num. 19.* modo is non fuerit in dolo, vt idem subdit, *n. 17 & seq.* Illum tamen iuxta legem Hispanam esse creditori addicendum late probat, *num. 13. & seq. vers. ex aduerso. Ias. l. 4. §. condemnatum ff. de re iud num. 24. Rom. cons. 120 num. 4. dum prius reprobasset Bart. aliud sentientem. Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 243. num. 2. vbi ampliat* etiamsi Statutum minorem viginti non carcerari mandaret.

9 Ampl. etiam † si deinde fiat maior. *Bal. Angel. Alber. & Sal. in l. minoribus, C. de ijs quib. vt indign. Baetia de inope debit. c. 8. 9. & cap. 9. num. 10.*

10 Quintus casus † est, si debitor post condemnationem, seu tempore, quo agitur de reali executione in corpus illius, fit factus furiosus: & tunc eum afflictio non sit addenda afflicto, nullatenus carcerari potest. *l. diuus Marcus, ff. de offic. præsid. Baetia de inope debitor. cap. 9. n. 1. & seq. vbi num. 7.* dubitat, an procedat etiam

11 † si adhibuisset medicamenta, vt in furorem verteretur. *& num. 8.* concludit carceratum esse à carceribus eximendum. *& num. 9.* distinguit, si exemptus à carcere redeat ad bonam mentem, quod iterum sit carcerandus. *Monac. decis. Bononiens. 68. n. 18. & seq. vbi late, & 23. in fin.*

12 Limita in furioso † improprio, qualis est prodigus, & qui percitus amore mulieris honestæ, vel inhonestæ contraxit æs alienum: nam licet illi nuncupentur furiosi, non tamen vere sunt tales ideo carcerari possunt. *Baetia de inope debit. cap. 9. num. 12. vsque in fin.*

13 Sextus casus est, si lata sententia † contra Iudæum, vel alium, qui Christianam non profiteatur religionem, fiat ille Christianus: & quamnis per Batismum plures sequantur in baptizarum effectus, quos referunt Summistæ, & præcipue *Siluester. §. Baptismus, in fin.* quibus 14 addo, quod per baptismum remittitur † pœna criminis, *cap. quod autem. 32. q. 1. cap. 2. in fin. de consecrat. dist. 4. But. Imol. & Fel in cap. de his, de accus. Marquar. de Iudæis part. 3. cap. 5. num. 1.* vidi plures Hebræos, euasisse pœnam furcarum, qua erant damnati, dum baptismo professi sunt Christianam fidem. *Marquar. refert tamen ibidem disentientes.*

15 Attamen, quia baptismus nō extinguit † actiones actiuas, nec passiuas, *cap. gaudemus, de diuort. vbi Doctores notant. Rieiul. tract. de Neophit. cap. 9. num. 22.* poterit excussis illius bonis carcerari, vt concludit *Baetia de inope debit. cap. 7. num. 31. & seq.*

16 Septimus casus est in agricola: † & cum supra, *cap. 12. §. 6.* examinauerim, in executione rei iudicatæ minime capi posse instrumenta artis agrariæ, quam Statutentes Romani nuncupant Nobilem, cum persona dignior sit rebus, & illis sit preferenda. *l. sancimus. C. de sacrosanct. Eccles. §. fin. inst. de iur. nat. gent. & ciuil. l. iu. stissime, ff. de ædil. edict.* tanto minus carceri 17 mancipari † poterit agricola, exceptis casibus, quibus instrumenta artis agrariæ capi possunt, quos retuli *d. §. 6. Renat. Coppin. de priuileg. rusticor. lib. 1. cap. 7.* vbi diuersas leges circa artem agrariam, & agricultores refert.

18 Octauus casus est, † si fæmina fuit in actione personali condemnata, & excussa fuerint illius bona: & non esse carcerandam, dixi §. *seq.* vbi assumptum istud examinaui.

19 Nonus casus est, vbi quis nō † est obligatus personaliter, seu actione personali: nam cùm obligatio sit mater actionis, & sine illa nemo alii iudicio molestare possit. *§. 1. Inst. de action. l. si pupilli. §. videamus, ff. de negot. gest. Capic. decis. 1. num. 15. Gail. obseruat. 17. lib. 2. num. 2.* Deficiente principio, quo quis corām Iudice reum conueniat, nullatenus poterit deueniri ad carcerationem eius, qui personaliter non est obligatus, vt ex *Ias. & alijs concludit Baetia de inope debit. cap. e. 10. num. 5.* dum prius, 20 *n. 1. & seq.* firmasset, nomine † debitoris non contineri obligatū obligatione reali, nec in legato crediti comprehendi res testatoris possessas à legatario. Quod tamen

21 Limitatur in licitatore, † qui simplici oblatione si non soluat, potest carcerari. *Rebuf. de litter. oblig. artic.* 74. *Glos. tertia. Et sic. num.* 16,

22 Limita in debitore † nundinarum: nam quamuis recipiendo recipiendo in nundinis nō se obligauerit personaliter, tamen si intra tempus nundinarum non soluat, potest carcerari; si debitum sit factum nundinarum causa; debitor, & creditor sunt mercatores frequentes in nundinis; & solutio sit ibidem destinata. *Rebuf. de litter. obligat. artic.* 74. *Glos.* 3. *num.* 18.

23 Et ratio est,† quia mercatores omnes, dum sūt in nundinis, sunt suspecti de fuga. *Curtius de sequestr. num.* 31. & omnis debitor etiam personaliter non obligatus, potest iurari suspectus de fuga, & post iuramentum de mandaro Iudicis capi. *Rebuf d. num.* 18.

24 Limit. pro debito publico, † veluti Collectarum causa. *Rebuf. & Io. de Plat. in l. nemo, C. de exact. tribut. lib.* 10. *Rebuf. de litter. oblig. art.* 74. *glos.* 3. *num.* 19.

25 Limita in depositario publico, † qui rem penes illum depositatā non exhibeat, vel illius pretium, quo fuit vendita; nam carceri mancipatur; & in Vrbe est custos pignorum in executione captorum. *Rebuff. de litter. oblig. art.* 74 *glos.* 3. *num.* 22.

26 Decimus casus est, † si quis cessit bonis, nisi obstet Statutum, vt late *tradit Carpan. ad Stat. Mediol. cap.* 167. *num.* 63. *& seq.*

27 Vndecimus casus est in hærede cum beneficio legis, & inuentarij, nam pro debito defuncti non potest carcerari. *Ant. Monac. decis. Bonon.* 68. *An exequutio num.* 17. *&* 26. *& dixi supra. cap.* 2. *§.* 1. *num.* 32. *in fin.*

28 Duodecimus casus est † in infirmo grauiter nam siue causa sit ciuilis, siue criminalis non carceratur reus: & in criminali si non cauet de se repræsētando, custoditur a Curia expensis rei: in ciuili autem causa non carcerat, imò conceditur inhibitionem, ne carceretur. *Farinac. de carcer. quæst.* 27. *num.* 87. *vbi asserit ita practicari. Anton. Monac. decis. Bononien.* 68. *An exequutio. num.* 32. *in fin.*

29 Decimus tertius casus, † in Musico Capellæ Principis. *Castil. decis. Sicil.* 140. *dubitatum. num.* 12. *& seq.* vbi plura encomia Musicæ refert. Et loquitur de Musico Capellæ Viceregis Siciliæ. Et ita obseruatum vidi Romæ cum Antonio Rouilia, qui erat Substitutus Diaconi Capellæ Pontificiæ.

---

§. VI.

SVMMARIVM.

Fœmina sunt deterioris conditionis viris. 1.
Fœmina non carcerantur, quamuis obligata sint ad dandum, vel faciendum in forma Camera. 2. *Ampl.* 3. 4. 5. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 17. 18. 19. 26. 44. 46. 48. 49. *Limit.* 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64.
Fœmina non carceratur, si quid debeat ratione administrata tutela. 26. *Ampl. ibid. Contrarium.* 28. *Concorda.* 29. 39. 41. 43.
Tutela negata, & concessa fœminis. 30. 34. *& quare.* 31. 32.
Tutoris officium est publicum. 31.
Fœmina non potest esse curatrix. 33.
Iustinianus notatur mulierosus. 35.
Tutela concessa matri, & auia, indulgentia Iustiniani. num. 36. *anomala, irregularis, & extraordinaria nuncupatur.* 37.
Tutela testamentaria extinguit legitimam. 38.
Filius non carceratur, si quid debet matri, vel patri. 40.
Doli actio non competit filia aduersus matrem. 42.
Nobilitatis priuilegio non potest renunciari. 24. 45.
Meretrix quando dicatur incipere honeste viuere. 47. *An possit carcerari pro ære alieno* 49. 50.
Leno suæ vxoris quis dicatur. 51.
Mulier an carceretur in causa criminali. 52.
Fœmina inhoneste viuens, carceratur ob debita. 55. *Contrarium.* 56.

1 FÆminas esse deterioris conditionis, † quā sint viri, multis probare possem. *l. in multis. ff. de stat. homin. l. fœmina. ff. de regul. Iur. Tiraquel. de legib. connubial. l.* 9. *glos.* 1. *part.* 1. *nu.* 49. cum alijs, quæ duo Germani I.C. cumularunt, nempe *Iacob. Orloshau in suo Responso. An fœminæ in success. Regn. Principat. & Federic. Pructiman. in suo tract. de Differētijs inter vtrunque sexum*

2 Sunt tamen melioris conditionis,† vbi conueniuntur ad soluendum, quæ illæ promiserūt, vel dare, facere, ac conuenerant etiam cum obligatione Camerali, vel alia strictiori formula, vt etiam in subsidium non possint carceri mancipari. *l.* 1. *& auth. sed hodie. C. de offic. diuers. Iud. Bart. in l. plerique. ff. de in ius vocand. num.* 7. *& in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. num.* 4. *& Angel. num.* 2. *& Io. de Plat. num* 21. *Marsil. in prax.* §. *Attingam, num.* 63. *vbi plures congerit. Ias. in l. ad egregias. ff. de iur. iur. nu.* 9. *Grammat. decis.* 33. *n.* 11 *Gomes. var. resol. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 51. *Clar. testans de communi in prax.* §. *fin. quæst.* 28. *num.* 3. *Gail. obser.* 48. *quoniam nu.* 14. *circa fin. lib.* 1. *Rebuf. de litter. oblig. art.* 11. *glos.* 3. *n.* 32 *Caccialup. tract. de debit. suspect. de fuga. q.* 5. *nu.* 22. *Menoch. de arbitr. iud. quæst.* 88. *n.* 10. *Farinac. tract. de carcer. quæst.* 27. *nu.* 42. *Guttier. pract. quæst. lib.* 2. *quæst.* 25. *num.* 3. *Benedict. Aegid. de priuileg. honestat. artic.* 3. improbando opinionem eorum, † qui volunt id pro-

3 cedere in carcere virorum, secus in carcere depurato mulieribus. *Thesaur. decis.* 153. *num* 8, *Monac. decis. Bonon.* 68. *num.* 16. *Carpan. ad Stat. Mediol cap.* 243. *num.* 11.

4 Ampl. etiam † si ageretur de debito fiscali, seu publico. *auth. sed hodie, C. de aduocat. diuers. iudic. auth. hodie. C. de custod. reor. Bart. l. nemo. C. de exact. tribut. num.* 4. *lib.* 10. *et in l. pla-*

l.placet.C.de sacros. Eccles.num.52.Caccialup. de debit.suspect.de fuga.quæst.1.num.21. Boer. in repet.l.consentaneum.C.quomod.& quand. iud.num.139. Grammat.decis.33.num.9. Menoch.de arbitr.Iud.quæst.88.nu.10. Vasquius de success.creat.§.4.num.49. in fin vers. sed & illud.Baetia tract.de inop.debit.cap.15.num.4.
5 *& seq.* † addendo procedere etiam si mulier succedat debitori fisci. *Farinac. de carcer. quæst.27.num.43. relati à Vasquio de success. creat. lib.* 1.§.6.*nu.*38. vbi pluribus probat. *Bened.Aegid. de priuileg.honest. artic.* 3. *num.* 3.
6 declarando, † modo causa sit ciuilis. *Carpan. ad Stat.Mediol.cap.243.num.*11.
7 Contrarium, si † mulier nolit bonis cedere, tenet *Vasquius de succes.creat.lib.*1. §.6.*nu.*38. *vers. cæterum.*
8 Ampl. etiam si successerit † ei, qui poterat carcerari. *Bened.Aegid.de priuileg.honest.art.*3 *num.*3.
9 Ampl. præsertim † ex causa fideiussionis. *Bal. cons.*187. *num.*1. *vol.*1. *Cotta in suis Memoral.* §. *Masculinum, vers. proind. Lamberteng. de contract.glos.6.quæst.94.num.*367.quos refert, & sequitur *Carpan. ad Stat. Mediol.*243. *num.*12.
10 Ampl. vt Iudex † indebitè carcerando mulierem, pœna capitis sit puniendus.*l.*1.*& auth. ibi posita.C.de offic.diuers.iudic.Grammat. decis.*33. *magnifica. num.* 9. addendo procedere, etiam si ageretur de debito fiscali. *Ioan.de Plat. in l.nemo.C.de exact.tribut.lib.*10. *nu.*5. *vers. Nota diligenter.Bald.tract.de carcere.c.*1. *num.*3. Farinac. *de carcer. quæst.*27. *num.*45. subdens *num.*46.pœnam capitis mutatam in
11 pecuniariā, † addendo *num.*47.pœnam, qua plectantur Birruarij carcerantes mulierem.
12 Ampl. præsertim † si mulier fuerit professa religionem aliquam. *Bald. loquens de abbatissa in l.etiam,C de exequut.rei iud.arg.cap.Odoardus de solut.* Sed Bald.loquitur, iuxta suorum temporum conditionem, quibus moniales non aliter, ac reliqui regulares vagabantur per vicos, & plateas. Hodie autem, quo ex constitutione Pij V. moniales sunt restrictæ claustris, ac quodammodo carceri mancipatæ. *cap.ut fama, de sent. excommunic.* inane est de hoc dubitare, nisi essemus in casu, quo monialis esset ingressa monasterium, quo licet illud egredi, quia ita cauetur regula, quam profitentur: vt in Vrbe, vbi adsunt moniales, quæ cum tali libertate profitentur. Posset etiam dictum
13 *Baldi* applicari † mulieribus Bizochis, quæ sūpto habitu Montis Carmeli, vel sanctæ Claræ,
14 degunt in proprijs domibus: † quæ an gaudeant priuilegio fori, videndi sunt. *Viu.cōcl.*49. *actor.num.*10. *& seq. Gratian.disceptat.* 413. *sacrum.num.*32.*& seq.*
15 Ampl.etiam si fuerit † condemnata ex debito habente originem à delicto. *auth. hodie nouo iure,* C.de *custod.reorum.Bald.in l.*3.*C.de episcopal.audi.nt.num.*6.*Socin.de citat. art.*5. *num.*39.*Baetia tractat.de inope debit. cap.*15.
16 *num.*3. subdens *num.*7.*& seq.* aliud nunc seruari † de consuetudine. *Duen.regul.*312.*fami-na,ampliat.final.* Boer.*decis.*349.*num.*11.*circa med.* Limitando si delictum sit leue. Addendo
17 de consuetudine Franciæ mulierem † carcerari pro emenda, quamuis sit inops. Contrariū, si mulier sit condemnata ex delicto, tenet *Farinac.de carcer.quæst.*27.*num.*60.
18 Ampl. præsertim, † si mulier fuerit honesta. *l.*1.*C. de offic.diuers.Iudic. Io.de Plat. in l.nemo, C.de exact. tribut.lib.*10.*num.*20. *vers.*6. *Caccialup.tractat. de debit.suspect.de fuga.q.*5. *num.*24.*Valasc.illust.controuers.cap.*97.*nu.*2. *circa fin. Carpan. ad Statut. Mediol. cap.* 243. *num.*11.
19 Ampl. etiam si mulier † generaliter, vel in specie renunciet beneficio, seu priuilegio interdictæ carcerationis. *Caccialup.tract. de debit. suspect.de fuga, quæst.*5.*nu.*26.*in fin.* addendo id esse menti tenendum. *Vasquius de success. creat.* §.4.*num.*49.*in fin. uers. An autem mulier,& §.*22.*num.*82.*uers. Contrariam, testans hanc opin.esse ueriorem*, & præsertim proce-
20 dere, † si renunciatio fiat ab ascendente ad fauorem descendentis. Et ratio est, quia cum ratione honestatis sexus sit concessum mulieribus, ne in carcerem detrudantur, tale priui-
21 legium † non est renunciabile. *l.ius publicum, ff.de pact. Couar. in c. Quamuis de pact.p.*2.*in princ. num.*7. *in princ. uers. Igitur nemo. Petr. Placa in epitom.delict.cap.*34.*num.*13.*circa med.uers.& ideò satis trita regula.Vas. de succes.creat.lib.*1.§.4.*num.*49. *in fin. uers. An autem*, *&* §.22. *num.* 82. *uers. Contrariam. Guttier.tract.de tutel.par.*1.*c.*8. *mulier.n.*34.
22 † etiam cum iuramento, ex his, quæ de cessione bonorum iurata tradit *Brun. de cession. bonor.quæst.*20. *Molin.de contract. disput.*571. *num.*8. *Bened Aegid.de priuileg honest. artic.*3 *num.*6.*&* 7. vt in simili dicitur de clerico, qui non potest pacto se submittere laico Iudici. *c.*
23 *si diligenti, de foro compet.* Et dispositio † *l. si quis in conscribendo. C.de pact.* non habet locum in personis debilis intellectus. *l.Titio centum.ff.de cond. & demonst.* quales sunt mulieres, quæ à molicie nomen sunt sortitæ: & cōprobatur ex his, quæ dicuntur de nobilitate,
24 † quæ cùm sit concessa, vt nobilis non possit carcerari, neque possit tali priuilegio renunciare. *Vasquius de success.creat.* §.30.*num.*295 *Castagn.tract.de Benefic.deduct.quæst.*5. *ampliat.*11.*num.*1. *& seq. Amescua tract. de potest. in se ipsum.lib.*2.*cap.*24.*num.*5.*uers.contrarium*, *& Barbos.l.alia*, §. *eleganter ff.sol. mat. num.*25. & latius cæteris *Couar.in cap. Quamuis, de pactis in princ. num.* 5. *usque in fin.*
25 Contrarium tenet † *Baetia tract.de inope debit.cap.*15. *num.*15. *& tract. de Decima tutor.cap.*4.*num.*46. & conferunt dicta eorum, qui sequentem ampliationem improbant, seu non sequuntur. *relati à Thesaur. decis.* 153. *num.*8.
26 Ampl. etiam, si fuerit condemnata † ratione administratæ tutelæ. *Barbat.in cap.lator.de pignor.num.*4. reprobando Bart. aliud sentientem. *addentes ad Bart.in auth.matri, & auiæ,*

C.*quand.mul.num.*13.*uerf. in l.*2.*Præposit in cap.ex parte,de appel.Marsil.in prax.§ attin-*
27 *gam. num.*65. addendo † *Bart. & alios* aliud sentientes non recte loqui, & mirari, quare ille non aduerterit rationem, quod mater tutrix filij sui non potest conueniri nisi in tantum, quantum facere possit. *Gomes.in cap.mulieres,de Iudic.in sext.num.*23.*Couar. uar.resol.lib.*2.*cap.* 1.*legibus. num.* 2. addendo non posse defendi Bart. & alios dissentient. *& in cap. quamuis, de pact. part.* 2. *in princ.nu.* 7. *uers.attamen.* Addendo procedere,etiam si mulier suscipiendo tutelam, specialiter renunciasset priuilegio,ne carcereretur:quia ex tali renunciatione cessaret pietas, & reuerentia debita ascendentibus, & honestas quæ spectatur in fæminis. *l.* 1.*C.de offic.diuers.Iud.& latius cateris Petr.Plac.in epitom.delict.cap.*34. *nu.*13. *relati à Vsaq. illustrium controuers.cap.* 97. *mulier.num.*2.*& seq.* Concludens contrariam opinionem nulla fundari lege, vel ratione: quia si mulier non potest carcerari pro debito fiscali, vel ex maleficio, tanto minus est carceranda pro debito ciuili, & ad fauorem sui descendentis: addendo *num.*4.*in fin.* esse impium,crudele, luiurium, & nefandum honesto viro carcerare parentes iactura patrum. *num.*5. *Baetia tract.de de decima tutor.cap.*4. *num.*78.*dum prius num.*46. retulisset dissentientes, quorum opini onem subdit non esse tutam, *& tractat. de inope debit cap.*15. *num.*13. *& sequen. Menoch.de arbitr.Iud. quæst.*88. *num.*12. *Trentacinq. uar.resol.lib.*3.*de solut.resol.*4.*T u habes.num.*3. *uers.contra. Vasq.de success. creat. lib.*3.§.22.*num.*82.*uers.contrariam.* vbi testatur de veriori, sicuti & *Guttierez tract. de tutel.par.*1.*cap.*8.*mulier.num.*33. *& seq.uers.nihilominus.Farinac.tract.de carcere, & carcerat. quæst.*22. *num.*62. *& seq.* addendo istam opinionem esse tenendam in iudicando & cõsulendo, quia fundata melioribus rationibus, quibus ego credo non posse responderi. *Addentes ad Mathesil.sing.*108. vbi late comprobant. relati *à Farinac.de carcer. quæst.*27.*nu.*62.*addentes ad Vinc. de Franchis decis.* 164. *num.*6. addendo procedere, etiam si renunciauerit omni legum auxilio. *Afin.de exequut.*§.2. *cap.*7.*vsque in fin.* etiam quod adesset Saturũ, quod debitor carceretur, reiecto omni priuilegio.

28 Contrarium † tenent *Bart. Salic. Roman. Ias. Matthæus* Io.*Andr.Gemin.Franc.Angel. & alij relati à Petro Plac. in epitom. delictor. cap.*34.*num.*13. *uers. quibusdam. Couar. uar. resol.lib.*2.*cap.*1.*num.*2. *& in cap.quamuis, de pact.par.*2. *in princ. nu.*7.*Menoch.de arb. Iud. quæst.*88. *num.*12.*Petr. Duen.reg l.*312.*uersic. Secundo limita.relatus lib.*6.*reg. Iur. uers.impium à Guttier. tractatu de tutel.par.*9.*cap.*8. *mulier.nu.*33. *à Vasq.illust. controuers.c.*97. *num.*1. *Marsil. sibi parum constans sing.*258. *uers. & tenens*, addendo nedum mulierem
29 † carcerari posse isto casu, sed etiam illius maritum secundum, cuius bona obligantur pro tutela vxoris: addendo, id notandum ab ijs, qui viduas vxores ducunt. *Baetia tract. de Decim.tutor.cap* 4.*num.*46. *relati à Farinac.de carcere. q.* 27. *Roman.l.qui in tale.§ elegantèr. ff sol.matr.num.*11.*Afin.de exequut.§.*2.*cap.*7. *num.*2.*& seq.* præsertim si transiuit ad secunda vota ante redditam rationem tutelæ.

Contrarietatem hanc credidit conciliasse *Caccialup.in tract.de debit suspect. quæst.*5.*n.*26. facta distinctione, an mulier tutrix pupilli sit mater,vel auia: & tunc vera sit opinio,quod carceri mancipari non possit ex tutelari debito,non quia mulier, sed quia mater, cui filius debet reuerentiã; cui non potest renunciari, vt ego addo, quia habet fomentum à iure naturæ, quod quidẽ modificari,sed penitus tolli nequaquã potest à iure ciuili. *l. sed naturalia,inst.de tur.person.* Verum etsi quandoque Romanis legibus concessa fuerit mulieribus impuberum
30 tutela, iuxta consequentias hereditariũ † nulla sexus facta differentia, *vt ex Liuio histor.lib.* 39.*probant Iacob.Rauard. in l. quo tutela. ff.de regul.iur.in fin. et Hyppolit.à Collib.col.final.* Prudentum tamen animaduersione, seu mutuata lege Solonis, qui Athenis vetuit mulieres esse pupillorum tutrices, *teste Laertio in*
31 *Solone*, cum compertum fuisset tutoris † officium relatum inter publica munera, iuxta distinctionem *glos.in l.athleta.§ tutela. verb.munus.ff.de excus.tut.§.*1.*inst.de excus.tutor. vbi glos.verb publicum.* non conuenire fæminis, sicuti non conueniunt reliqua publica officia. *l.*2.*ff.de reg iur.* Sed esse virile. *l.final.ff. de tutelis. l.*1.*C.quand.mulier. tutel offic.Gozadin.*
32 *cons.*18.*num.*15. *et cons.*68.*num.*2. quia † in alienis rebus administrandis, actionibus exercendis, exceptionibus, statis temporibus opponendis, emendo, vendendo, nundinando, multum consilij, & prudentiæ requiri, & exuta muliebri stola, versari in foro, iudicum subsellijs, minui matronalem pudicitiam: inde generaliter mulieribus fuit interdicta pupillorũ, etiam quibus succedere possent, tutela. §.*final. inst.de legit.pat tutel.l. quo tutela. ff. de regul. iur.l.iure nostro* 26 *ff.de testam.tutela. l. final.*
33 *ff. de tutelis*, † nec non & minorium cura. *l.scire oportet.ff.de tutor.et curat.datis ab his.*
34 Et in tantum † iure veteri mulieres arcebantur à pupillorum tutela, quod si pater communium liberorum tutelam mandasset matri, & Preses Prouinciæ imperitia lapsus patris voluntatem confirmasset, successor eius sententiam sequi non teneretur. *l.iure nostro.ff.de testam. tutel.*

35 Iustinianus tamen, † qui ad preces mulierum plura fæmineo sexui indulsit. *l. assiduis. C. qui potior. in pignor.habeantur.* Et multum etiam in Iure delinitus blanditijs Dorotheæ,& Theodoræ fixit, & refixit. *auth.eisdem, et reliquis auth.quæ leguntur sub tit. C.de secund. nupt.* matrem, & auiam paternam, vel maternam,absque alia Principis indulgentia,vt prius fiebat. *l.fin.ff.de tutellis.Alex. cons.*109. *lib.* 3.
36 volentes ad tutelam filiorum, † & nepotum admisit. *auth.matri, et auia. C. quand. mul tutel.offic.* quarum tutelam ideò anomalam, † seu

37 seu extraordinatiam, & irregula rem vocanr
Specul.de tutore.§. 4.*in princ.Cast.in l.omnem.*
*C.ad Tertul.Alex.cons.*109.*lib.*3.*in fin.*Nisi pa-
ter in testamento etiam minus solenni filijs suis
tutorem dederit, quia data testamentaria
38 tutela, cessar legitima. *Corn. cons.*129. *n.* 10.
lib. 1. *cons.*175.*num.*9.*lib.*3.*Alex.cons.*140.*n.*4.
lib. 1. *Soc.Iun.cons.*85.*num.*17.*lib.* 1. *Dec.in*
*l.*2.*ff.de regul. iur. num.*18. addendo talem tu-
telam non posse patrem directo interdicere
matri. *Bal.cons.*308.*num.*2.*lib.*2. eam afferens
rationem, quia sicuti testator non dat legitimũ
tutorem, seu ab illo non pender legitima tute-
la, ita non potest illam extinquere, vel adime-
re ei, cui à lege est concessa.
Quare omissa conçiliatione *Caccialupi*, cre-
39 derem aliter relatam Doctorum pugnam † pos-
se conciliari: quod aut mater, vel auia expers
est doli in administratione tutelæ filij, & ne-
potis, & vera sit negantium opinio, quod non
possit çarcerari: quia vel illa habet in bonis tan-
tum, quod potest satisfacere puberi, cuius bo-
na administrauit, & inane est tractare de carce-
randa matre, vel auia: aut non habet in bonis
vnde satisfaciat, & tunc, quia non tenetur ni-
si in quantũ facere potest, & deducto ne egear.
§.*sed, & si quis, vbi D.D.Inst.de action.l.sunt*
qui, & ibi Glos.*ff.de re iud.vbi Ias.num.*2.*Spec.*
de renunc. et concl.§.1.*n.*28. *Surd.de aliment.*
part. 1. *quæst.*78.*num.*3, *et seq.* subdens eodem
40 priuilegio gaudere filium † conuentum à ma-
tre, & patre, obstante reuerentia, quæ iure
diuino, & naturæ est debita ascendentibus, à
quibus descendentes capiunt suum esse, impium
esset cum illis agere de carcere, etiam latissimo.
Aut vero mater non caret dolo, in ijs quæ sibi
petuntur ratione administratæ tutelæ, vt puta
non exhibendo repertorium bonorum pupilli,
non offerat rationes, cautiones legendas, dispun-
gendas, atque excutiendas, prout facere debet,
vt plurib.probat Gaganct.tract.de tutel.et cura.
*lib.*3.*l.quæst.*11. *num.*27. *et seq.* quoad filius fa-
ctus maior fiat certus virium sui patrimonij, &
tunc vera sit opinio affirmatiua, quod carcera-
ri possit, cum æqum non sit ex dolo suo filium
lædi, vt in simili dicitur de socio, & socero.
l verum. §. *tempus, ff.pro socio.l.penul. ff. de*
*iure dotium. Barbat.in cap.*2. *de pignor.* con-
cludens matrem tutricem pro magna summa
posse carceri mancipari, & ita concludit *Pon-*
*tan.tract.de tutel.cap.*15.*nu.*66.*Marc.* Anton.
*de Amat.decis.*16.*n.*6. *Brun. de cession. bonor.*
quæst. 1.*quæst.*4. *principal.num.*2.*in fin.vers.*
nisi dolose.
41 Contrarium † tenet Amuesca *tract.de pote-*
*stat. in se ipsum.lib.*2.*cap.*24.*num.*5. *in fin.* re-
probando Montan, loco relato, ea ratione, quia
42 actio † doli non competit filio aduersus ma-
trem.*l.non debet ff.de dolo.* Addendo, idẽ dicen-
dum in quacumque muliere, quæ ex Statuto,
vel aliter tutelam pupilli administrasset, etiam
quod renunciasset priuilegio, quod non posset
carcerari. Secus si renunciasset ex alia causa,
quam tutelæ: quod mihi durum videtur stante
fauorabili, & publica causa pupilli, quæ videtur
præferenda priuatæ, ideo tenendo primam par-
tem illationis, non placet secunda.
43 Aliter conciliat *Carpan.* † *ad* Stat. *Mediol.*
*cap.*243.*num.* 15. *& seq.plurib ampliando hanc*
secundam opin. vbi transiuit ad secunda vota
non reddit ratione administratæ tutelæ, &
posse carcerari cum secundo marito.
44 Ampl. etiam, si suscipiendo † tutelam, pacta
fuisset carcerari pro debito tutelari. *Vasquius.*
*Illust.controuers.cap.*97.*mater.num.*8.Couar.
*in cap. quamuis, de pact.part.*2.*in princ. nu.*7.
Licet quoad renunciationẽ nobilis ipse dissẽtiat
ibidem *num.* 5.*vsq.in fin.* Et ratio est, quia pri-
uilegium exemptionis à carcere, est datum se-
xui muliebri, cui non potest renunciari, vt dixi
45 supra, exemplo priuilegij dati † nobilitati, vt fir-
mat *Vasquius d.cap.*97. *num.*7. *& de succes.*
*creat. lib.*3. §.22.*num.*82. *vers. contrariam,*
vbi relatis dissentientibus hanc firmat opin.
exemplo cessionis, cui non renunciari potest,
vt late idem ibidem *num.*19. *& seq. dixi:* &
de priuilegio nobilitatis.*Molin.de contract.di-*
*sput.*571. *num.*11.
Contrarium tenent relati *à* Vasq. *de succes.*
*creat. lib.*3.§.22.*num.*82.
46 Ampl. etiam in meretrice, † quæ desiuit artẽ
meretriciam exercere, & pœnitentia ducta cœ-
pit honeste viuere. *arg. dictorum Bald. & Ias.*
in l. arctam. C. *de inoff. testam.* vbi mater à
meretricio emendata potest filiam turpiter vi-
uentem exhæredare; peracta enim pœnitentia
tanquam postliminio quodam, pristinam con-
ditionem recuperat, *l.imperialis. G. de nuptijs,*
vbi Bart. & Bald. Notandum tamen, quod li-
cet dixerim, si cœperit honeste viuere, quod ad
47 istum effectum † requiritur triennalis vitæ
emẽdatio. §. *si quis vero.auht.de monac.Corset.*
singul. §. *præsumptio. Gul.Bened. cap. Raynu-*
tius, §. *& in eodem testamento. cl* 2. *num.*40.
& 44. vbi plura similia congerit, & dixi in
meis Singularibus, §. *præscriptio, vers.Trien-*
nalis.
48 Ampl. etiam in † muliere, quæ amore capta
alicuius, illi sui corporis copiam fecit, vt pro-
bat *Menoc. de arbitr. Iudic. casu.*328. *cum*
*amore. num.*15. dum prius multa de effectibus
amoris retulisset.
49 Ampl. etiam in meretrice † nupta, quæ in
matrimonio meretricatur. *Alex. in l. plerique,*
*ff. de in ius vocand. num.*12. *in princ. & Ia-*
*son num.*35.*in princ. addentes ad* Bald.*in l.con-*
sentaneum. C.*quomod.& quand.Iud.num.*40.
verb.meretrici.Roman.in l. si vero. §. *de viro,*
*ff. solut. mat.num.*7.*in secund. fallent. Sua-*
*rez in l.*2. *Fori, de cession. bonor. num.*7.*circa*
*med. Ias.in l.ad egregias.ff.de iur.iur.n.*9. *circa*
*med. Marsil.singul.*248.*Conditio.vers.quod ta-*
*men. Socin.regul.*259.*num.*3.*Dec.l.*2.*ff. de re-*
*gul.iur.num.*73. Capie.*decis.*44.*num.*1. *& seq.*
*Gomes. in cap. mulieres de iudic. in sext. n.*18.
Rebuf.*in l.Masurius.*144.*col penul.vers.ad hac*
de verb. signif. concludens meretricem coniu-
gatam, nisi maritus illius sit vilis, & leno, non
expellendam à vicinia: & omnium latissime
*Baetia tract.de inope debit. cap.*15.*num.* 18.*&*
seq

*seq. Farinat.de carcerib. quæst.*27.*n.*56.*& seq.* vbi refert dissentientes, quos concordare tētat.

Quamuis *Caccialup. in tract. de debit. suspect.* † *quæst.*5. *num.*23.*& seq.* dubitet de veritate antecedentis extensionis, & plura referat, quibus illa subuertatur, & *Menoc.de arbitr. iud. quæst.*88. *num.*14. *& seq.* illam absolute reprobet, si maritus sit conscius, & patiens adulterium suæ vxoris, tanquam leno, vt idem *Menoc. præceptor meus declarauit deinde casu* 534. *Lenonum, num.* 27. *& seq.* declarando

51 † præterea quando maritus dicatur suæ vxoriis leno: Ego autem aduertendo plures in lenones, & adulteras mulieres esse à iure communi indictas pœnas, vt subdit *Menoch. ibid.* quod ratione incertitudinis prolis, esset omnibus modis cohibendum adulterium, non esset iniquum asserere mulierem adulterantem, etiam inscio marito, vel marito inepto, vt puta, quia furiosus, vel alia infirmitate corporis affecto, vel absente à toro, vbi degit mulier, illa non gaudere priuilegio dato honestis mulieribus, ne pari passu ambulent luxuria, & castitas.

52 Quid in causa criminali. *Clar. §. fin. quæst.*28. *num.*2.*& ibi Baiard. Bened. Aegid. de priuileg. honestat. artic.*3.*num.*4.

53 Limit. in muliere † vili, & humilis sortis. *Io. de Plat. in l. nemo. C. de exact. tribut. lib.* 10.*n.*20. *vers. sexto. Clar. §. fin. quæst.* 28.*n.*3.

54 Limit. vbi mulier † fuit condemnata aliquid soluere ex delicto. *Bactia de inope debit. cap.*15. *n.*6. *et seq. plurib. et cap.*16.*n.*26.*et seq. et cap.* 17.*num.*14.*in fin.* præsertim si fuerit enorme. *Vasq. illustr. controuers. cap.*97. *num.*2.*in fin. Farinac. de carcer. quæst.*27. *num.*60. *Bened. Aegid. de priuileg. honest. artic.*3.*num.*4.

55 Limit. in muliere inhoneste † viuente, seu meretrice. *Vasquius de success. creat. lib.*1. *§.*4.*num.*49.*in fin. Clar. §. fin. quæst.*28. *nu.*3. *Molin. tract. de contract. disput.*571. *quando. num.*7.*Alex. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.*12.*& Ias. num.*35.*Menoc. de arbitr. Iudic. quæst.*88.*num.*13.*et seq.* addendo procedere, etiam si fuerit nupta: & dixi supra *in ampliat. fin. Duen. regul.*312.*relatus libr.*6.*regul. iur. §. femina, vers. limita primo. Bald. in l. consentaneum, C. quomod. & quand. iud. num.*40. *Caccialup. tract. de debit. suspect. quæst.*5. *n.*22. *Bald. tract. de carcere, cap.*1.*num.*3.*in fin. adentes ad Matthesil. singul.*108. *in fin.* cū alijs cumulatis *à Baetia, tract. de inope debit. cap.*15. *num.*17.*Farinac. de carcer. quæst.*27.*num.*55. *Baetia de inop. debit. cap.*15. *num.*17. Sublimitando in meretrice nupta, *num.*19.*& seq.*

56 Contrarium tenet *Gomes.* † *in cap. mulieres. de iudic. in sext. n.*18. *motus verbis auth. sed hodie. C. de offic. diuers. iud.* dum vniuersaliter constituit, quod nulla mulier carceri mancipetur. Verum ipsius *Gomesij* opinio nostris temporibus non seruatur, & in Hispania contraria lege aliud est cautum, *vt refert Duen. regul.*312.*vers. hanc etiam, & dixi supra. num.* Latius tamen prosequitur *Carpan. ad Stat. Mediol. cap.*243.*num.*19.*& seq.*

57 Limit. vbi instrumentum † patatam habet exequutionem. *Frideric. Prucman. tract. de different. inter vtrumq. sexum, part.*2.*artic.*5. *num.*9. *relato Maranta in prax. part.*5. *artic.* 8.*num.*3. qui tamen id non dicit, & decipitur, quia ibi loquitur, quod mulier possit liquidare instrumentum per procuratorem; non autem, quod in eam exequutioni demandetur. Et ego in Vrbe exquisito à practicis, quid seruetur, intellexi, etiam si agatur de obligatione Camerali facta à muliere, qua nulla efficacior, quia corpus, bona, & animam obligari ea formula capit; numquam si fuerit honesta, realiter contra illam mandatur exequutioni. *Quid autem isto casu seruetur in Regno Neapoli, videndus Trentacinq. var. resol. lib.*3.*de solution. resol.*4. *num.*7.

58 Limita, vbi damnata † fuit ad instantiam illius, qui eam redemit ab hostibus, quoad restituat pecunias ideo solutas. *l. si quis ingenuam, ff. de captiu. & postlimin. reuers. l. fœdissima, l. si is qui te. l. fin. C. eod.*

59 Limit. vbi contraria † adesset consuetudo. *Milis in Repertorio. §. Carcerari. el* 3. addendo talem consuetudinem decennio præscribi.

60 Limit. vbi adesset † Statutum aliud disponens. *Milis in repertor. in §. carcerari el* 5.

61 Limit. vbi lex, † vel Statutum disponit, quod debitor fugitiuus, seu de fuga suspectus, capi possit, iuxta congesta *à Farinac. de carcer. quæst.* 27.*num*,64.

62 Limit. vbi mulier † recusat redire ad virum, quia capi, & ad maritum duci potest. *Abb. & Card. in cap. literas, de rest. spol. col. fin. quos refert Trentacinq. lib.*3. *de solution. resol.* 4. *num.*5.

63 Limit. vbi occultat † bona mariti capienda in exequutione. *Mat. Brun. tract. de cession. bonor. quæst.*5.*num.* 1. quem refert, & sequitur *Cancer. var. resol. cap. de exequut. sentent. num.* 522. Sed ex dictis eiusdem, *num.*525. posset limitari, si id fecit non animo fraudandi, sed vt se posset alere.

64 Limit. vbi est suspecta † de fuga, & in loco extaret Statutum, quod debitor fugitiuus posset capi, & carcerari. *Bart. l.* 1.*ff. de pecul. n.*24. *& in l. iura. ff. de legib. num.*2.*Bal. l. ne passim. C. de iuris & facti ignor. & in l. quicumque. C. de seru. fugit. num.*10. *Duen. regul.*312.*limit.*3.

§. VII.

SVMMARIVM.

Reuerentia, quid sit. 1. *illius species.* 2.*semper habet iustitiam.*

Honestum non natura sed opinione constat. 3.

Reuerentia quæ requirat, vt dicatur præstita. 5.

*Is cui illa est debita, non conuenitur nisi in quantum facere potest.*6.*Ampl.*7.8.9.10.11. *Limit.*12.

Pactum, quod vassallus non cadat à feudo ob non præstitam reuerentiam domino, est validum. 13.

Reue-

Reuerentiæ causa plura sunt concessa. 14. 15. 16. 17. 19

Ecclesia exempta debet reuerentiam, & cathedraticum Episcopo. 14

Fidelitas non est remissa in inuestito de feudo franco. 16

Visitandi ius non est præscriptibile. 18

Episcopus debet reuerentiam patri, & ascendentibus. 20

Parentes in ius vocari non possunt, non petita venia. 20. et 21

1 REuerentia cùm † sit actus, qui exhibetur in testimonium, vel virtutis, vel dignitatis, seu præeminentiæ, vel obligationis, qua quis astringitur ad fauorem eius, quem quis reueretur, multiplicem illa habet ortũ, &
2 in plures diffenditur species. Alia enim est debita iure diuino, alia naturæ, & diuino simul: alia iure ciuili; alia iure ciuili, diuino, & naturæ simul: alia moribus gentium. Prioris generis est cultus latriæ Deo debitus, iuxta Decalogi præceptum: Vnum cole Deum. Secundi generis est obsequium debitum parentibus, iuxta illud: Honora parentes, *l. parentes ff. de in ius vocand.* Tertij generis est reuerentia, quæ à liberto debetur patrono, & vxori, & liberis. *l.* 1. *& seq. C. de in ius vocand.* Quarti generis est obsequiũ honorabile debitum ijs, qui cum imperio præsunt, quamuis discoli sint, iuxta tradita *à D. Petro cap.* 1. *leg.* 2. *ff. de in ius vocand.* Posterioris generis est is honor, quem omnes, vel aliquæ gentes præstandum esse certo personarum generi constituerunt: nam cum honestum
3 † non natura, sed opinione constet, inde factum, vt non omnes gentes de honestate idem sentiant, & aliquid hic laudabile, & venerandũ censeatur, quod alibi turpe, & non ferendum
4 iudicatur. Semper tamen reuerentia † comitem habet iustitiam, dum per eam exhibetur alteri, quod illi est debitum, vel creditur debe-ri: qui enim alium reueretur, se se illi submittit, & subijcit, tanquam obligatus ad subiectionem, & venerationem.

5 Cùm autem vbi quis debet aliquem † reuereri, à tribus abstineat fit necesse. Primo, ne illum sine venia in ius vocet. *l.* 1. *C. de in ius vocand. cum alijs cumulatis à Rol. à Val. conf.* 17. *lib.* 2. *num.* 1. *et seq.* Secundo ne eundem iniuria aliqua afficiat. *l.* 1 *ff. de obseq. à liberis, et libert. præstand. l.* 3. *C. de patria potest.* Tertio ne illũ conueniat, vltra quam facere possit, *l. maritum. ff solut. mat.* Euidens est veritas dictorum supra vndecimo capite, *num.* 22. *et* 5. *Quarto*, dum dixi, ordinem faciendæ exequutionis, datum in *l. à diuo pio.* §. *in vendit.* obseruandum præ-
6 cipue, si agatur † contra reum, cui actor debet reuerentiam, nec contra eundem realem fieri exequutionem, quamuis obligatum in forma Cameræ. *l. generaliter. ff. de in ius vocand.*

7 Ampl. etiam si fuerit † renunciatum priuilegio, ne in persona, seu carcere grauari possit. *l. alia.* §. *eleganter. ff sol. mat. l. final. vers. reuerentia. C. de bon. libert. Laderch. conf.* 30. *difficilis. num* 8. *& seq.* concludens talem renunciationem non valere, quia contraria bonis moribus, & est priuilegium debitum personæ, vt ego addo, non abdicabile ab eo, cui debita est reuerentia, turpitudoque euidens resultat ex actu irreuerenti; præsertim si accidat inter eos, qui mutua debent esse astricti beneuolentia. *Gallarat. de renunciat. tom.* 2. *cap* 9. *renunciat. iuris reuerential num.* 9. *et* 20. *et seq. Couar. in cap. quamuis de pactis, par.* 2. *in princ. num.* 8. *Giurba decis.* 42. *num.* 9. *circa fin.*

8 Ampl. etiam † si renunciatio sit iurata. *Glos. et Bart. in l. alia.* §. *eleganter. ff solut. mat. Couar. in c. quamuis, de pact. part.* 2. *in princ. n.* 2. *vers. postremo. Giurba decis.* 42. *num.* 9. *circa fin.*

Contrarium tenuit *Butrigar. tractat. de renunc.* 10, *benef.* quem late defendi *Laderch. consil.* 30. *num.* 10. *et seq.* addendo, etiam si renunciatio fuerit generalis beneficij omnium legũ, vel omnia, & singula attendere, & obseruare.

9 Ampl. vt ius † reuerentiale præscribi non possit. *cap. cum non liceat, de præscript. vbi Felin. Gallarat. tract. de renunciat. tom.* 2. *centur.* 1 *cap.* 9. *num.* 25. *Ruin. conf.* 155. *Quia de iure. lib.* 4. *num.* 15. addendo nec etiam concurrente tanto tempore, cuius initij non exter memoria, quia potius dicitur corruptela, quam prescriptio, quæ non confirmatur tempore.

10 Ampl. vt nec valida † sit contraria consuetudo, vel Statutũ difforme iuri reuerentiali, quia ea consuetudo est corruptela, & inhonesta, iniusta, & irrationabilis, qualis non debet esse lex, vel consuetudo, vel statutum. *cap. erit autem. dist.* 4. *Ias. l.* 3. *ff. de legib. num.* 94. *Afin. in prax. part.* 1. §. 19. *cap.* 27. *nu.* 1. *Roc. de Curt. de consuet. num.* 204. *et late probat Ruin. consil.* 155. *Quia de iure. lib.* 4. *num.* 15. *et duobus sequen.*

11 Ampl. vt exceptioni † veniæ non petitæ, quia fundata est in reuerentia debita ei, à quo petitur, non possit renunciari. *Roland. à Val. conf.* 17. *lib.* 2. *num.* 48. *et seq.*

12 Limita. si agatur † de reuerentia debita ratione contractus. *Vincentius de Franc. dec.* 164 *contra. num.* 14. Qualis est, quæ cadit inter socios; modo tali reuerentiæ sit renunciatum: addendo aliud dicendum, si agatur de reuerentia debita personæ, quia illa non est renunciabilis: & ita intelligenda, quæ dixi supra, quod ius reuerentiale non sit renunciabile. Ideò va-
13 let pactum, quod vasallus † non amittat feudũ ob reuerentiam non præstitam domino. *Natt. cap. quamuis de pactis. nu.* 109. *Mart. Gilim. de feud. quasi final. num.* 57.

14 Iuris autem reuerentialis plura † sunt alia singularia vltra relatum proxime: nam inchoando à digniotibus, si Ecclesia, vel monasterium sit exemptum à iurisdictione ordinarij, non ideò est exemptum à reuerentia illi debita. *Dec. in l.* 1. *C. de bon. possess. cont. tabul. n.* 1. *in fin. Rom. sing.* 486. Quare Episcopus exiget ab illa cathedraticum. *cap. pastoralis, de donat. Alex. in l. alia.* §. *eleganter. ff. solut. mat. num.* 2. *&* 3. Et processionaliter ad illam accedens, est excipiẽdus, nec valeret pactum contrarium. *Felin. c.* cum

cum non liceat in princ. de præscript.

15 Emancipatio † quamuis liberet filium à patris potestate. §. præterea. instit. quib. mod. ius patr. potest. solu. Non tamen eum eximit, quin patrem reuereri debeat. Dec. in l. fin. C. de in ius vocand. num. 2.

16 Imperator quamuis † inuestiat vasallum de castro in feudum francum, & liberum, non ideò censetur remisisse fidelitatem, & reuerentiam debitam ex natura feudi. Ossasc. decisione 163. num. 9. & seq.

17 Præscriptio quamuis † extinguat omnem obligationem, & æquiparetur solutioni. l. si pupillus, in fin. ff. de admin. tut. Surd. consil. 24. exceptio. num. 8. & consil. 234. num. 24. Non tamen extinguit reuerentiam, quam debent inferiores suo superiori. c. non liceat de præscript.

18 Ideò ius † visitandi non est præscriptibile, vt late probat Bero. consil. 25. An prior. lib. 1. num. 2. et 7.

19 Summa Patritiatus dignitas † sicuti & promotio ad Episcopatum, & ad alias pares, & superiores dignitates, quamuis eximant filium familias à paternis sacris. §. filiusfamilias. vers. summa, instit. quib. mod. ius patriæ potest. solvitur. c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. Azo in Summa constitut. quæ de dignit. et episc. num. 2. Episcopus tamen, vel Senator non po-

20 test patrem in ius vocare, absque † venia. l. fin. C. de in ius vocand. Glos. et Angel. in § pœnales, inst. de action. Roland. à Val. consil. 18. in præsent. lib. 2. num. 19. et seq. addendo procedere, siue agatur iure actionis, siue officio Iudicis. et num. 25. Ampliat etiam, si fuerit pater adoptiuus, vel ascendens in infinitum: con-

21 cludens num. 33. quod si Adam † hodie viueret, à nemine posset in ius vocari sine venia.

§. VIII.

SVMMARIVM.

Parentes non possunt vocari in ius à filijs, venia ab eisdem non petita, nec illis instantibus carcerari. 1

Patroni, et patronæ non conueniuntur à libertis non petita ab eisdem venia. 2.

Feudi dominus non carceratur instante vassallo. 3. *Ampl.* 4

Clerici non carcerantur pro ære alieno soluendo. 5

Iudex condemnatus in syndicatu ob imperitiam, non carceratur. 6

Maritus instante vxore non carceratur. 7. *Ampl.* 8. *Limit.* 9

Socer non carceratur instante nuru restitutionis dotis causa 10. *Ampl. ibid.*

Frater instante fratre non carceratur. 11

Dixi supra in secunda Regula constituta hoc Capit. decimotertio, non posse carcerari debitores, quibus ab actore debita est reuerentia. Et pro extensione eiusdem assumpti, dixi aliqua in proximo, & antecedenti §. Quia plures sunt personæ, quibus est debita, illas enumerando:

1 Primo loco sunt ascribendi † parentes, qui à filijs, & descendentibus in ius vocati non possunt, venia ab illis non petita. l. parentes ff. de in ius vocand. & condemnati nullatenus carcerari possunt. Sed quia dicenda de venia petenda spectant ad eum, qui ageret de exceptionibus, & ego aliqua dixi infra de except. c. veniæ non petitæ, & in meis Collect. ad dictam l. parentes, et nouissime Io. Castagn. in suo tract. de Beneficio deducto, quæst. 5. latissime egit, ne actum agam, & sua sede referantur dicenda, me remitto ad ea, quæ alij dixere, & ego scripsi.

2 Secundo patroni, & patronæ, † si conueniantur à suis libertis. Surd. de alim. tit. 1. q. 78. num. 7. addendo idem dicendum in filijs, & descendentibus patroni. Castagn. de Benef. deduct. quæst. 5. ampliat. 1. et fallentia 1. Limitat, si tale ius amiserunt.

3 Tertio, si dominus † conueniatur à vasallo: nam nedum illo instante non carcerari, sed si

4 fuerit alio instante carceratus, † debet quantū potest curare, vt à carcere eximatur: alias priuatur feudo. c. 1. §. item si delator, quæ fuit prima caus. benef. amittend. per quem textum ita firmat Clar. §. feudum. quæst. 24. vbi refert dissentientes, & in fine limitat, si iuste fuit carceratus.

5 Quarto, Clerici, † vt dixi supra §. 3. quibus addo dicta à Castagna tractat. de Benef. deduct. quæst. 10.

6 Quinto, † Officialis, & omnis Iudex, qui in sindicatu fuit condemnatus ob imperitiam. Castagna tract. de Benef. deduct. q. 14.

7 Sexto, maritus, si conueniatur † ab vxore: nam cum iuxta præceptum D. Pauli, Mulieres estote subditæ maritis vestris, non sunt illi instante vxore in causa ciuili carcerandi, cum non teneantur vltra quàm facere possunt. l. maritum. ff. solut. mat. vbi plura dixi in meis Collectaneis, et late Castag. de Benefic. deduct. quæst. 1. num. 1. et seq. vbi ampliat, & limitat. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 78. num. 13. am-

8 pliat ex quouis contractu † conueniatur tam constante, quam soluto matrimonio. Subdens quid dicendum, si se obligauit in solidum resti-

9 tuere dotem, & in casu vergentiæ † num. 41. absolute concludit cessare hanc exceptionem.

10 Septimo, socer si fuerit † condemnatus ad restitutionem dotis instante nutu, non carceratur. Glos. l. rei iudic. §. socero, ff. solut. matr. & examinant Castagna de Benef. deduct. q. 7. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 78. num. 14. vbi etiam agit, an procedat tam in socero mariti, quam vxoris de Franchis, decis. 164.

11 Octauo frater, si fuerit instaute † fratre vtrinque coniunctio condemnatus, non potest carcerari. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 78. num. 6 et dixi §. seq. vers. secundo.

Inter

§. IX.

SVMMARIVM.

Posse dicimur, quod salua dignitate praestare possumus. 1

Libri, & arma non possunt capi in executione facienda contra doctorem, scholarem, & militem. 2.

Impossibile dicitur, quod salua dignitate facientis non potest fieri. 3. *Ampl. ibid.*

Carceratio lædit famam carcerati. 4.

Clausula, non teneor, vltra quam facere possum vis, & virtus. 5.

Exceptio, non teneor, nisi in quantum facere possum, cõpetit vicissim inter ascendẽtes, & descẽdentes. 6. *fratres vtrinque coniuncti* 7. *Item dominus & vassallus.* 8. *Patronus si conueniatur à præsentato ad beneficium ecclesiasticum. Item Prælatus, Rector, & Parochus conuentus à suo subdito.* 10. *Item omnes, qui non possunt carcerari.* 11. *Item socij omnium bonorum, vel vnius negotiationis, si inuicem agant.* 12. *Item donator conuentus à donatario.* 13. *Ampl.* 14. *Item cedens bonis, si conueniatur à cessionario.* 15. *Negatur obligato, si conueniatur actione reali.* 16. *Item conuicto de mendacio.* 17. *Item marito negante se maritum, si conueniatur de mendacio.* 18. *Item ingrato.* 19. *Obligato cum iuramento.* 20. *Item condemnato, qui argui potest de dolo.* 21. *Item ei, qui viuere potest ex sua industria.* 22. *Item ubi creditor pariter est inops.* 23. *Item pauperi facto sua culpa.* 24. *Vt hæc exceptio prosit, quid considerandum, & notandum.* 25. 26. 27. 28. 31. 32.

Nobilis si excipiat, non teneor vltra quam facere possum, quid obseruandum.

Scholaris gaudet beneficio, non teneor nisi in quantum facere potest, & qualiter. 29. *Item miles.* 30.

INter cætera, quæ ratione reuerentiæ sunt à creditore prestanda debitori, *supra §. 7. n. 6 & seq.* Illud esse dixi, ne ab illo teneri exigere, vltra quàm facere possit. Sed quia idem seruandum in aliquibus alijs creditoribus, in quibus reuerentia non causat tale priuilegium, seu exceptionem; Præsuppofito, quod illud
1 † posse dicamur, quod salua dignitate præstare possumus. *l. nepos Proculo. § fin. ff. de verb. signific.* quare *Rmin. Iun. in §. 1. inst. de donat.*
2 *num.* 129 dicebat † in executione facienda contra doctorem, scholarem, vel militem, non esse auferendos libros, vel arma, quia vterque dehonestaretur. *Coler.* de *process. part. 2. cap. 3.*
3 *nu.* 125. *& seq.* & impossibile † iudicatur, quod salua dignitate facientis, minime potest fieri, etiam si ageretur de facto Principis. *Bal. consil.* 326 *nu.* 3. 4. *& 5. lib. 1. Crauet. cons.* 241. *Princeps num.* 20. *vers. nec Princeps. Alex. cons.* 54. *Cassan. in Catalag. Gloriæ mund. par.* 5. *consider.* 24. *nu.* 107. *Menoc. præsumpt.* 183 *discursus lib. 4. num.* 5. Ideò cum per carceratio-
4 nem lædatur fama carcerati, iuxta congesta à *Neuiz. cons.* 52. *num.* 8. Nullatenus sunt ex causa æris alieni soluendi, vel facti præstandi, carcere mancipandi illi, quibus debita est reuerẽtia, nec qui non tenentur vltra ea, quæ soluere, & præstare possunt.

5 Cum igitur verba ista, quod quis non sit obligatus soluere, vel dare vltra ea, quæ dare, vel soluere potest, idem significent, quod debitori tantum sit relinquendum, ne egeat, sed retineat, quæ sint satis pro illius alimentis, absque metu carceris. *l. in condemnatione. ff. de reg. iur. Bart. l. maritum* 15. *ff. sol. matr. Ruin. cons.* 144. *videtur. lib.* 5. *num.* 12. *Surd. de alim. tit.* 1. *quæst.* 78. *nu.* 1. *Giurba decis.* 43. *in princ.* agendum est de personis, quæ gaudeãt isto priuilegio, seu exceptione: & inchoando à dignioribus, quibus Iure diuino, & humano sumus obligati;

Primo ratione correlationis vicissim gaudent
6 isto priuilegio, omnes † ascendentes, & descendentes vtriusque sexus. *l. sunt qui. vers. item parens. glos. l. patronus. verb. parentes. ff. de in ius vocand. Surd. de aliment. titul.* 1. *quæst.* 78. *bis. num.* 3. 4. *&* 5. *Io. Fab. in §. sunt præterea. vers. si quis. inst. de act. in princ.* eam afferens rationem, quia priuilegium debet esse reciprocum.

7 Secundo, frater vtrinque † coniunctus, si cõueniatur à fratre vtrinque coniuncto. *Io. Fab. in §. sunt præterea. vers. si quis. instit. de action. n.* 1. Eam afferens rationem, quia frater vtrinque coniunctus debet alere fratrem sibi vtrinque coniunctum. *Fabrum sequitur Ias. ibid. num.* 4. relatis, qui aliud sentiant.

8 Tertio, dominus, † & vassallus, si vnus alterum conueniat, quia inuicem debent se alere. *Io. Fab. in §. sunt præterea. vers. sed si quis, instit. de action. num.* 1.

9 Quarto, patronus Ecclesiæ, si conueniatur à clerico, quem præsentauit. *Io. Fab. in §. sunt præterea. vers. sed si quis. inst. de action. num.* 1. *& Ias.* eam afferens rationem, quia ab illo est alendus. *idem voluit Ias. ibid.* 5. & dixi antecedenti *§. vers.* 2.

10 Quinto, Prælatus, † vel Rector, vel Curatus, si conueniatur à suo subdito. *Io. Fab. in §. sunt præterea. vers. sed si quis. institut. de action. num.* 1.

11 Sexto, omnes, qui † instante actore non mancipantur carceri, postquam excussa fuerũt illius bona mobilia, immobilia, & iura, quos retuli *supra hoc capit.* §. 1. 2. 3. 4. 5. 8.

12 Septimo, socij † vniuersorum bonorum, & vnius negociationis, nam si conueniat vnus alterum, non tenetur vltra quam facere potest. *Ias. §. sunt præterea. vers. sed & si quis, num.* 6. *in princ.*

13 Octauo, donator non † tenetur donatario, nisi in quantum facere potest: Ne, vt inquit textus *in l. exhæredatum. §. fin. & l. seq. ex liberalitate sua factus inops periclitetur. ff. de re iud. Ias. in §. sunt præterea. vers. sed & si quis inst. de action. num.* 7. *subdens num.* 8. quid dicendum

dum de dona.ione ob causam, distinguendo
14 † in donatione dotis causa: an dos petatur ad commodum mariti, vel vxoris; vt priori casu cesset beneficium ne teneatur vltra, quam facere possit: secundo secus, iuxta *opin. Io. de Plat. & Angel.* Sed eam distinctionem reprobat, concludens absolute donantem causa dotis, qui non obligatus erat dotare, gaudere beneficio ne teneatur vltra vires, & ne egeat: idem firmat *Surd. de aliment. tit. 1. quaest. 78. num. 15. Giurba decis. 45. num. 11. in fin.*

15 Cedens bonis si post † cessionem peruenit ad pinguiorem fortunam: nam si conueniatur à creditoribus, quibus cesserat bona, gaudet beneficio ne teneatur vltra vires, *l. is qui ff. de cess. bonor. Surd. & ab eo relati de aliment. tit. 1. quaest. 78. num. 25.*

16 Limit. antecedentes casus omnes † quoties agitur actione reali ad rem ab actore datam, quae sit immobilis, non autem in pondere, & mensura, quae recipiat functionem in genere suo: quia cum reus praecise debeat rem restituere, cessat beneficium ne teneatur vltra vires, *l. vnic. §. cum autem. C. de rei vxor. action. Surd. de aliment. tit. 1. quaest. 78. num. 39.*

17 Limita, vbi reus conuentus † simpliciter negat qualitatem, quae est causa beneficij, ne ille teneatur vltra vires, & contumax in sua negatiua conuictus fuit de mendacio: veluti si maritus negat se maritum, vel socius socium, vel vassallus vassallum: nam ratione mendacij non gaudet tali beneficio, vt generaliter concludit *Ias. in §. sunt praeterea. vers. sed & si quis, inst. de action. num. 16.* Limitando, si negatio esset facta cum *clausula, nego narrata, prout narrantur*: de qua verba feci, *de Laudemio. lib. 1. quaest. 27. num. 41. & seq.* & retuli plura, quae
18 conueniunt casui nostro: † & de marito negante se esse maritum, *Bart. in l. etiam filios. §. 1. ff. sol. mat. num. 3. & seq. Alex. num. 9. Marsil. de fideius. num. 327. Ant. de Tremul. ad practic. Bonacurs. cap. quib. modis suo nomine ciuil. n. 205. vers. de marito. Surd. de aliment. titul. 1. quaest. 79. num. 28. & seq.*

19 Limita, vbi excipiens, † quod non tenetur vltra vires suas, est ingratus in actorem: quia ratione ingratitudinis amisit beneficium istius exceptionis. *Surd. de aliment. titul. 1. quaest. 78. num. 58. Io. Fab. in §. sunt praeterea, vers. sed & si quis. inst. de action. circa fin.*

20 Limit. vbi reus † conuenitur in vim obligationis iuratae; nam cum iuramentum obliget praecise ad adimplendum iurata. *cap. fin. ne Praelat. vices suas. Surd. cons. 13. num. 27.* & tollat contrariam exceptionem. *cap. debitores. de iur. iur.* cessat beneficium ne quis teneatur vltra vires, vbi cum iuramento quid fuit promissum.

21 Limit. omni casu, † quo reus condemnatus argui potest de dolo in contractu, quo conuenitur. *l. etiam, §. licet, vbi gloss. ff sol. mat.* quae loquitur de marito recipiente dotem, vbi non habebat patrimoniũ sufficiens ad illã restituendã. *& dixi supra §. 3. limit. 3. Giurba decis. 43. n. 1. & seq. & 6. & dixi §. seq. vers. lim. si filius,*

22 Limit. omni casu, quo reus † conuentus ex sua industria potest sibi victum quaerere: nam tunc nihil deducere potest ex suo patrimonio. *Gloss. in l. si maritus in id. verb. neque habebit. ff sol. mat. Surd. de aliment. tit. 1. quaest. 78. num. 31. Coler. de process. part. 2. cap. 3. num. 118.*

23 Limit. vbi vicissim † actor creditor laberat inopia: nam cum in paritate causae conquatiantur priuilegia, & priuilegiatus non vtatur priuilegio. *l. sed & milites, ff. de excus. tut. Couar. pract. quaest. cap. 7. vidua. num. 4. Menoc. cons. 447. difficilis. num. 37.* aequius est reum debitorem egere potius, quàm creditorem. *Surd. de aliment. tit. 1. quaest. 78. num. 34. Coler. tract. de process. part. 1. cap. 3. num. 120.* plura iubens in confirmationem huius assumpti. *Giurba decis. 42. num. 3.* qui loquitur de marito.

24 Limit. vbi quis sua † culpa factus est pauper, vt dixi *num. seq. vers. limit. vbi filius fam. sua culpa.*

Esto quod reus gaudere debeat beneficio ne egeat, aliqua sunt in praxi notanda: & Primo, quod in exequendo aliquem sacere
25 potest, † non consideratur quanti aestimari potest patrimonium rei condemnati, sed quantitas fructuum, quae ex illo percipiatur. *l. qui bonis. ff. de cession. bon. vbi Bart. notat. l. Imperator. ff. ad Trebel. Ias. in. §. sunt praeterea. vers. sed & si quis. inst. de action. num. 11.*

Secundo, quod si reus excipiens, quod vltra
26 facere non † potest, habeat fundum, qui multum aestimatur, sed paucos ferat fructus, ita vt vix sufficiant ad illum alendum, quod illum debet vendere, & ex illius precio emere fundum, qui vberiores ferat: vel illud exponere honesto lucro, quoad ille, cum suo creditore alatur, *vt ex Imol. reprobato Bal. concludit Ias. in §. sunt praeterea, vers. sed, & si quis, inst. de action num. 21. circa med.*

Tertio, quod reducendo ad praxim relatam
27 exceptionem, † seu beneficium, Non teneor, nisi in quantum facere possum; tria sunt à Iudice consideranda. Primo quantitas patrimonij rei conuenti seu debitoris secundo, qualitas, & conditio personae eiusdem debitoris: tertio eiusdem aetas, & quantum verisimiliter ille viuere possit.

Quoad primum, licet vt dixit Proculus *in l. nepos. ff. de verb. signif.* posse dicamur, quae
28 salua nostra dignitate possumus: † attamen, si debitor nobilis possideat amplum patrimoniũ, vt illo diminuto causa aeris alieni soluendi, non possit ille eodem splendore viuere, carebit ille priuilegio faciendi tantum, quae facere potest: secus si patiatur quo ad alimenta. *Coler. de process. part. 2. cap. 3. num. 115. in princ. & num. 116. & seq.* Ratio diuersitatis inter primum, & secundum casum ea esse potest, quia priori casu plectitur debitor in patrimonio, quod erat creditori obligatum: secundo autem casu plectitur persona. & agitur de subtrahendis alimentis, & per indirectum de necando ipso debitore in causa ciuili, in qua, persona non punitur; & tenet regula, quod qui non habet in aere, luat in corpore. Et hac ratione idem obseruan

uandum, si debitor sit rusticus, cui sat erit relinquere, quæ sufficiant ad emendum secundarium, vel surfuraceum panem, defrutum, vel fugiens vinum, allium, cæpas, vel hypaceum caseum. *Coler. de proces. part. 2. cap. 3. nu.* 117.

29 Subdens in executione facienda † contra scholarem, tantum illi relinquendum, quod sufficiat ad absoluendum incepta studia, ne illa deserat, nisi ex sua industria viuere posset: idem

30 subdens dicendum † in milite, cuius salarium capitur in causa iudicati, si ex arte, quam callet, potest victum sibi parare: *idem Coler. ibid. num.* 118.

31 Tertio habenda est † ratio ætatis debitoris: & tunc cum lautius, & durius sit alendus iuxta virilem, & ingrauescentem ætatem, minorem, & maiorem quantitatem dati mandabit Iudex. *Coler. de proces. part. 2. cap. 3. num.* 119.

32 An autem in taxandis † alimentis debitori, qui gaudeat beneficio deducto, habenda sit etiã ratio familiæ debitoris, videndus *Coler.* qui dissidentes opin. DD. refert, *de proces. part. 2. cap. 3. num. 119. in fin.*

§. X.

SVMMARIVM.

Filiusfamil. simul cum patre obligatus non tenetur, nisi in quantum facere potest. 1. *Ampl.* 2. 7. 8. 9. 10. 12. *Limit.* 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Dispositio generalis non extenditur ad casus speciali lege prouisos. 3.

Dotis causa non continetur sub lege, vel Statuto superueniente, licet sit conceptum verbis generalibus. 4.

Clericus renuncians generaliter omni legum auxilio, non intelligitur renunciasse beneficio cap. Odoardus. 5.

Hæres acceptans hæreditatem cum beneficio legis, & inuent. non est proprie hæres. 20.

Agendo de reliquis personis, quæ non obligantur vltra, quam facere possint, nono

1 loco ponamus filiumfamilias, † qui in aliquo contractu se obligauit simul cum patre. *l. 2. ff. et C. quod cum eo. Giurba. decis. 42. num 3. in fin.* vbi *num.* 10. refert rationem quare filiofam. concessum sit hoc beneficium, quam prius retulerat *Vinc. de Franc. decis.* 181. *filiumfam. num. 5. et 7. et seq. et decis. 221. num.* 1.

2 Ampl. etiamsi filiusfamilias † cum iuramento, generaliter renunciasset omni iuris, & legum auxilio. *Aloys. de Leo in l. 2. C. quod cum eo. num. 4. et 5. Vrsill. ad Afflic. decis.* 308. *nu.* 20. *Mancin. reprobatis aliud sentientibus, in tract. de iurament. part. 4. effectu* 201. *pluribus, n. 2. et 3. Vinc. de Franc. decis. 181. filiumfamil. n. 6. et seq. Giurba decis. 42. filiusfam. num. 19. in fin.* vbi respondet obiectis.

3 Et ratio est, quia dispositio † quantumuis generalis, non extenditur ad casus à lege specialiter prouisos, seu vt ego interpretor, priuilegia-

4 tos in specie, Ideo dotis causa † non comprehenditur sub lege, vel Statuto superueniente, licet sit verbis generalibus conceptum. *l. fin. C. de iur. dot. cum alijs cumulatis in meis collectaneis ad eundem textum.* Sic clericus † per

5 generalem renunciationem non excluditur beneficio *cap Odoardus, de solut. Ferret. cons.* 254. *nu* 14. *cum alijs per Giurbam relatis, decis.* 42. *num.* 11. Et idem dicendum de quocumque sin-

6 gulari, seu priuilegio, † & beneficio alicui concesso, quod sit scriptum in corpore Iuris. *Glos. auth. quia in prouincia, C. ubi de crimin agi oport. Surd. cons.* 325. *nu.* 8. ampliando etiam si lex noua haberet clausulam, non obstante; vel ea lex emanaret à generali Concilio. *Gul. Bened. cap. Raynutius. §. et uxorem, decis.* 2. *num.* 113.

7 Ampl. etiam si filius † obligasset se cum clausula guarantigiæ. *Vincent. de Franc. decis.* 181. *filiumfamilias, num.* 11. *cum alijs cumulatis per Giurbam decis.* 44. *qui tuius. num.* 5.

8 Ampl. etiam si filius † obligasset se cum patre causa dotis, nisi vt dicam infra, renunciauerit beneficio *d. l. 2.* vt concludit *Giurba decis. 45. num. 14. usque in fin.*

9 Ampl. vt hæc exceptio non † tollatur longi temporis præscriptione. *de Franc. decis.* 221. *n. 2. & seq. et num.* 11. respondet legi, *Sed si ex parte. §. sed an etiam, ff. quod eum eo,* quæ videbatur obstare.

10 Ampl. etiam si viuis † parentibus, & durante patria potestate, filius fam. fuit conuentus, & condemnatus, nam si tempore executionis sit sui iuris, morte patris, & non sit illius hæres, vel renunciet bona omnia paterna creditoribus, gaudebit beneficio præfato. *Paris. cons. 94. lib. 1. n. 44. in fin. 46. quem sequitur Giurba decis. 43. num. 25. in fin. & num.* 26.

11 An autem filiusfam. possit † remedio *l. diffamari, C. de ingen. manumis.* agere, ne benef. *d. l. 2.* molestetur à creditore: Distinguendum est, an agatur de credito non habente paratam executionem, & sumus in terminis Iuris communis: & tunc antequam molestetur, potest præuenire, & instare vt liberetur ab imminentibus molestijs. *l. si contendat, vbi Bart. & reliqui, ff. de fideius. l. si pater. C. qui bon. ced.* cum alijs cumulatis *à Giurba decis.* 44. *num. 1. & seq. Cartar. decis. 20. num. 1. et 3.* An vero agatur de credito habente paratam executionem ex Statuto, vel qualitate obligationis: & rursus distinguendum, an Statutum dirigatur in executionem, an in instrumentum: nam priori casu præuentio non excusat à solutione; secundo autem casu secus, vt colligo *ex Giurba d. decis. 44.*

12 Ampl. etiam si creditor † esset pauperior filiofamilias. *Paris. cons. 64. lib. 1. num* 50.

13 Limit. vbi filiusfam. † sua culpa redactus est ad statum, quo vt carcerem euitet, cogitur excipere, quod non tenetur vltra quam facere possit, modo culpa probetur præordinata, ne solidum solueret. *l. etiam. 18. §. licet ff sol. mat. l. penul. ff. de iur. dotium. l fin. § fin ff. de ijs, qua in in fraud. credit,* per quæ iura casum præsentis

Mm limi-

limitationis decidit *Pet. in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. num. 67.* extendens ad alias personas, quæ gaudent eodem beneficio. *Giurba, relato Marta dissentiente, decis. 43. num. 8. & 27.* declarat si culpa fuit ordinata in fraudem creditorum.

14 Limit. vbi filius† expresse, & in indiuiduo seu specialiter renunciauit beneficio, *d. l. 2. ff. & C. quod cum eo, de Franch. decis. 181. filiusfam. num. 8. & 9.* addendo notarios Neapolis de consilio aduocatorum solitos esse, addere instrumento, quo filius obligatur cum patre, specialem renunciationem *Giurba, decis. 45. laborare. num. 16.* addendo non sufficere renunciasse beneficio *d. l. 2.* Sed opus esse certiorare renunciantem de beneficio, & tenore eiusdem legis, dum prius, *num. 14. & seq.* firmasset non sufficere etiam cum iuramento renunciasse *d. l. 2.* addendo *num. 19. & seq.* non sufficere præsumptam scientiam, vel certiorationem.

15 Limit. si filiusfamilias† dolose se obligauit, *l. 4. vers. interdum. l. eum qui, ff. quod cum eo, de Franchis.* loquēs de socero doloso, *decis. 164. contra, num. 11.* & dixi proximo, & antecedenti §. *vers. limit. omni casu,* addendo, *eodem Giurba, num. 1. in fin.* hanc esse singularem cauteiam aduersus omnes, qui non conueniuntur vltra id quod facere possunt: *& num. 4.* loquitur de marito, qui dolo facit quo minus dotem restituat: concludens generaliter procedere in quocumque, qui gaudeat hoc beneficio, etiam si aduersus tertium dolus sit commissus, vt subdit *num. 8. Paris. cons. 94. lib. 1. num. 9. & 13.* qui loquitur de filiofam. addendo negari restitutionem in integrum, si dolose, & fraudulenter contraxit, idem repetens *num. 42. & 54.*

16 Limit. vbi filiusfam. † lusu, & luxuria factus est pauper. *Neuiz. cons. 59. Rebuf. cons. 184. Thesau. decis. 36. num. 5.* quos refert, & sequitur *Giurba decis. 43. num. 14.* comprobans id exemplo clerici, qui non gaudet *cap. Odoardus de solut.* si in ludo, popinis, & postribulis consumpsit bona sua.

17 Limit in filiofam. qui creditam pecuniam patri, cum vtriusque obligatione, non in rem patris, sed in proprios vsus, seu vt ego addo, abusus, consumpsit, *Giurba decis. 43. num. 19.* eam afferens rationem, quia æquitas, & benignitas Imperatorum, qui hanc exceptionem filiofamilias concesserunt, non patitur, vt eum incommodo alterius, quis abutatur rebus suis.

18 Limit. vbi filiusfam. † est sub patris potestate. *Paris. cons. 94 spectabilis. lib. 1. num. 12. 43. 63. circa med. 64. in princ. Giurba decis. 43. reuocata, num. 22. subdens, num. 23.* optimam esse cauteiam ad euitandos carceres, vt post obligationem factam cum patre, curet eximi ab illius potestate, nisi tamen emancipatio sit dolora, vt idem *Giurb. subdit. num. 24.* & ideo statim post obligationem non faciendam. *Paris. cons. 94. num. 43. 47. & seq. lib. 1. & nu. 53. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 167. num. 56.*

19 Limit. vbi filiusfamilias† paternam acceptat hæreditatem absque beneficio legis, & inuentarij. *l. 2. C. quod cū eo. Castr. cons. 323. col. 1.* quē referunt, & sequuntur *Cost. de subsidiar. remed. 28. ex eodem, n. 2. & Giurba decis. 43. n. 25.* subdens aliud dicendum, si acceptauit hæreditatem

20 † cū inuentario, quia tunc non est hæres verus.

Limit. si agatur de soluendo ære alieno contracto à patre, vt filios aleret. *Bart. in l. his solis, ff. de condict. indeb. Rom. sing. 213. pater. Baetia de inop. debit. cap. 1. num. 53. Cremens. sing. 37. Tu mutuasti*

§. XI.

SVMMARIVM.

Ex Ecclesia nemo extrahitur, vt carceretur. 1. *An debitor suspectus de fuga.* 2. 3. *Ampl.* 2. 5. 8. 9. 10. 11. *Limit.* 4. 18

Oldrad. laudatur. 6. *reprobatur.* 7

Ecclesia nondum consecrata, sed solum dedicata an gaudeat immunitate. 12

Carcerari non potest confugiens ad sacerdotem deferentem Eucharistia Sacramentum, 13. *Ampl.* 14

Carcerem frangens, & confugiens ad Ecclesiam an extrahi possit, et carcerari. 15

Ad Ecclesiam confugiens quibus expensis alendus interim sit. 16

Domus parochi an gaudeat immunitate. 17

Dictis de personis, quæ in causam iudicati, capi, & non capi possunt, dicendum est, an vbique debitor capi possit: & negatiuam firmando, exprimenda sunt loca, à quibus possit extrahi debitor, vt carceri mancipetur. Et

1 inchoando à dignoribus, dicendum † ab Ecclesia neminem extrahi posse. *l. præsenti. C. de ijs, qui ad Eccles. confug. cap. diffiniuit, cap. frater. 17. quæst. 4. cap. inter alia de immun. Eccles. Petr. Pecchius de iur. sisten. d. cap. 6. num. 1.*

Quia latus mihi scribendi aperitur campus, & non defuerunt decora ingenia, qui integra volumina confecere de immunitate Ecclesiarū, & illarum priuilegijs, & ego dixi aliqua in meis Collectaneis, *ad cap. definiuit. 17. quæst. 4.* & de bonis importatis in Ecclesiam dixi *cap. antecedenti, §. 12.* Dicam tantum hic aliqua, quæ sunt frequentiora.

2 Ampl. vt in Ecclesia capi non † possit debitor suspectus de fuga. *Petr. Pecchius. tract. de iure sistend. cap. 6. num. 1.* vbi plures refert, qui à me quasi omnes visi aliud dicunt; eam afferens rationem, quia eximmunitas, est de iure diuino, quæ nec Principum legibus, nec populorum Statutis conuelli, vel tolli potest, relatis à *Pecchio, Dec. in l. vinum, ff. si cert. pet. num. 8. Ripa in cap. 1. de iud. num. 88. vers. ampl. quarto,* afferens hanc opin. esse veriorem, & idem probat *Conar. var. resolut. lib. 2. cap. 2. num. 14. vers. sed profecto,* & ampl. etiam si fuerit debitor fisci, & respondet argumentis *Ias.* qui fuit auctor huius opin. cum suo practic. Papiens. *vt refert Pecch. d. cap. 6. num. 1. in fin.*

Con-

3 Contrarium † firmat *Iaf. in l. vinum, ff. si cert. pet. num.6.* dum prius *num.2. & seq.* arguendo à tempore præsertim sacro, ad locum, concludit quod non est ponere os in cœlum, firmare hoc assumptum; præsertim cum liceat laico capere clericum debitorem suspectum de fuga; & eisdem argumentis idem tenent relati à *Couar. var. resol. lib.2.cap.20. num.14.*

4 Limit. in mercatoribus, qui cum reipub. dispendio ex pecunijs alienis laute viuentibus, vettant solum, & fugientes ad Ecclesias, suos creditores fallunt, & falliti nuncupantur, vbi fallentes essent dicendi. *Boer. decis.215.num.7. Couar. var. resol. lib.2. cap.20. num.14. vers. nec Ias.* sudens, quid à Regibus Hispaniarum sit isto casu statutum: quod tamen non est receptû in Italia, vbi seruato iure communi nemo carcerê metuere debet. *l. nemo carcer. C. de exactor. tribut. lib.10.* vbi in Hispanijs, si debitor non habet in ære, traditur creditori, vt suis operibus illi satisfaciat, vt testatur idem *Couar. ibidem.*

Quæ dixi de Ecclesia, dicenda sunt etiam de monasterio, † subgrundijs, atrio, scalis illius, &
5 cœmeterio, *cap. definiuit. 17. quæst.4. Pecchius de iure sistend. cap.6. num.2. Oldr. cons.55.* Ideo Venetijs prope Ecclesias vidi in terris marmore inscribi, Loco sacro, intra quem dicebant mihi neminem capi posse.

6 Oldradus, qui teste † *Rom. sing.171.* fuit discipulus Dyni, & Aduocatus Consistorialis, sua ætate nuncupabatur legum pater, & familiaris *Io. And.* qui retulit omnia illius consilia locupletando dicta Speculatoris, vt referunt *Socin. cons.6. lib.1. num.8. circa fin. & Cotta in suis memoral. §. de Iurisperitis,* fuit, inquam Oldr. in singulari opin. quod omni casu, quo de iure communi, vel Statuto debitor capi, & car-
7 ceri mancipari potest, † quod possit etiam extrahi ab Ecclesia, vt concludit *cons.14.* Sed ille communiter reprobatur, *teste Bossio de captura num.26.*

8 Amplia, etiam † si debitum esset publicum. *Bossius de captura num.26.*

9 Ampl. etiã si debitor † renunciasset beneficio immunitatis Ecclesiæ, & conuentum esset, quod intra illam capi possit. *Mastrill. decis.169. re-*
10 *nunciantes, num.1.* addendo † si fuit extractus, etiam blandis verbis, vel promissione, quod non carcerabitur, esse restituendum Ecclesiæ.

11 Ampl. etiam † in reolæsæ maiestatis. *Bossius de captura num.32.*

12 Ampl. etiam † in confugiente ad hospitale constructû autoritate Episcopi. *Rom. cons.400. in causa, num.6. Fel. in cap. de quarta de praescript. num.6. vers. octauo. Valasc. consult.105. num.43. Mascard. de probat. conclus.869. n.9. vsque in fin. Tuscus conclus.164. Hospitalia. num.26.*

13 Quid si Ecclesia nondum † sit consecrata, vel solum dedicata? *cap. Ecclesia de immun. Eccles. Petr. Gregor. de benef. cap.22. num.4. vers. Ecclesia.*

14 Quid si confugiat † ad sacerdotem deferentẽ Eucharistiæ Sacramentum? *Socin. cons.80. lib.5. num.18. Couar. var. resol. lib.2. cap.20. Immunitas num.6.* & à fide dignis audiui, Mediola-
15 ni diu fuisse obseruatum, † vt sac esset iungi sacerdoti, vel clerico seculari, vel regulari: sed quia inde fiebant fraudes, sublata fuit talis immunitas.

16 Quid si carceratus † fracto carcere fugit ad Ecclesiam? videndus *Boer. decis.110. num.8. & 9.*

17 Quibus expensis † sit interim alendus iste debitor, si non habet vnde viuat, est textus *in l. fin. vers. & ipsi. C. de ijs, qui ad Eccles. confug. Boer. decis.303. num.3, Mayner. in l. nemo de domo. ff. de reg. iur. num.30.*

18 Quid si † confugiat ad domum presbiteri. *Bossius de captura. num.30.*

19 Limit. vt quis † possit citari in Ecclesia etiã de mandato iudicis laici. *Mayner. in l. nemo de domo. de reg. iur. num.10. & seq.*

§. XII

SVMMARIVM.

Citari potest domi existens. 11

Carcerari non potest, qui est in domo sua, & quare. 2.3.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17. 18.19.20.22.23.24.32. Limit. 25.26.37.28.29. 30.31.33.35.

Domus nomine quid contineatur. 3.7.9.20.20.

Roman. declaratur. 21

Ad factum, quando quis cogi possit. 28. in fin.

Praxis Mediolanensis circa capturam debitorum improbatur. 31

Carcerari nemo subditus Mediolani potest pro debito. 32

Carcerari non potest in causa ciuili confugiens ad statuam Principis. 36. nec in Palatio, vbi ius redditur. 38.39

Ferdinandus Magnus Dux Etruriæ, qua cautione fecerit frequentem portum Liburnum. 37

Carcerari, & capi non potest vbique locorum, quibus id est prohibitum à Statuto, vel à Principe. 38.40.

1 QVamuis, qui domui suæ est, † regulariter possit in ius vocari. *l. sed & si 21. ff. de in ius vocand.* attamen inde per vim, seu contra voluntatem suam, & consequenter per licto-
2 res inde extrahi † non debet. *l. nemo, ff. de reg. iur. l. plerique. l. sed & si is, ff. de in ius vocand.* vbi *I. C. Gaius* eam affert rationem, quia domus sua vnicuique debet esse tutissimum refugium, & receptaculum: cui consonat, quod legitur *Deuteron. cap.24. num.10. dum dicitur, Cum repetes à proximo tuo rem aliquam, quã debet tibi, non ingredieris domum eius, vt pignus auferas, sed stabis foris, & ille proferet, quod habuerit. Marian. Soc. sup.2. decret. artic.17. num.5. in princ.*

3 Ampl. etiam si domus non esset propria, sed conducta. *Cast. cons.92. notandum, num.2. vers. his tamen,* addendo nomine domus con-

ciueri omnem habitationem, & ita intelligi *l.plerique, ff.de in ius vocand. & conf.211. viso puncto, lib. 1. num.1. Dec. in l.nemo de domo. ff. de reg. iur. num.2. Marian. Soc. de dilation. artic.17. num.6. Mayner. d. l.nemo. num.4. in fin. Ias. in l. plerique. ff. de in ius vocand. num.4.*

5 Ampl. etiam † in hospitio: nam dũs ibi est, etiam ad breue tempus, inde extrahi inuitus non potest. *Dec. reprobato Bal. qui aliud sensit, in l. nemo de domo, ff. de regul. iur. num.1. vers. & hoc, & num.2.*

Contrarium voluit *Mayner. in d. l. nemo. num.5. Ias. l. plerique, ff. de in ius vocand. num.18.*

6 Ampl. etiam † in domo, quam quis habitat aliqua parte anni, modo dum tractatur de captura, ibi quis habitet. *Marian. Soc. de dilation. artic.17. num.5.*

7 Ampl. vt nec extrahi † possit ab eiusdem domus proiectis subgrundija, mœniania, quia sub nomine domus continentur. *Alciat. conf.161. Arridet. tom.2. lib.5. quem sequitur Carpan. ad Statut. Mediolan. cap.434. num.35.*

8 Ampl. etiam † in apotheca, siue illa sit propria, siue conducta. *Mar. Socin. de dilation. artic.17. num.6. vers. tertio*, qui licet dicat se latius acturum deinde *quæst. tertia*, nihil tamen ibidem *num.35.* concludit. *Cast. conf. 92. lib.1. col.2. vers. bis tamen.*

Contrarium ex *Bart. & alijs firmat Ias. in l.plerique, ff. de in ius vocand. num.17.*

9 Ampl. etiam † in domo rustica, seu ruri constructa. *Mar. Soc. de dilation. artic.17. num.6. vers. quarto*, addendo idem dici de capanna propria, vel conducta ad habitandum, non tamen ad condendum fœnum, vel custodiendũ bestias: idem late tradit *Boer. decis.230. num.2. & 4. Mandos. de ingratitud. cas.123. col.2.* addendo idem dicendum, si quis habitaret in dolio, vt alter Diogenes.

10 Ampl. vt liceat † resistere etiam per vim, ne quis de domo sua extrahatur. *Bal. in l.plerique, ff. de in ius vocand. quem refert, & sequitur Mar. Soc. de dilation. artic.17. num.15. l. prohibitum. C. de iur. fisc. Mayner. l. nemo de domo, ff. de reg. iur. num.3. in fin.*

11 Ampl. etiam in porticu, † & theatro quæ sint iuncta domui, & per domum ad illa pateat aditus, alias secus, quamuis vicina sint. *Mar. Soc. de dilation. artic.17. num.7. vers. & idem dicendum*, addendo idem retentia eisdem terminis affirmandum de horto: *Carpan. ad Statut. Mediolan. cap.434. num.36. Mainer. l. nemo de domo, ff. de reg. iur. num.7.*

Contrarium firmat *Ias. in l.plerique, ff. de in ius vocand. num.19.*

12 Ampl. vt † sufficiat partem aliquam, seu membrum corporis habere in domo, vel subgrundijs, vel mœnianis illius, sed præcipue caput. *Mar. Soc. de dilation. artic.17. num.8. & seq.* addendo idem obseruandum de quocunque loco priuilegiato, in quo quis reperiatur, vel ad illum fugiat. *Mayner. in l. nemo de domo, ff. de reg. iur. num.9.*

13 Ampl. etiam † si ostium domus sit apertum. *Mar. Soc. de dilation. artic.17. num.14.* reprobato Angel. disentiente, & asserente cautos debere tenere domus suæ clausum, si vellint carcerem euitare.

14 Ampl. etiam † in domo aliena, si dominus resistat. *Cagnol. in l. nemo de domo, ff. de reg. iuris. num.2.* limitando si iustitia impediatur, secus si dominus non resistat. *Ias. l.plerique, ff. de in ius vocan. num.22. Dec. in l. nemo. n.3. in fin.*

15 Ampl. etiam † in magnis causis, & ex mandato magni Iudicis, vt ex *Alberic. concludit Mainer. in l. nemo de domo, ff. de reg. iur. n.a. in fin.*

16 Ampl. vt † captus a domo statim sit relaxandus, & agere possit iniuriarum contra capientem. *l. quis in domum, ff. de iniur. l. lex Cornelia. §. domum, ff. eod.* per quæ iura ita firmat *Mayner. in l. nemo de domo, ff. de reg. iur. num.3. circa fin. Ias. in l.plerique, ff. de in ius vocand. num.30.*

17 Ampl. etiam † si lapsus, è manibus lictorum, vel fugiens intrauit domum, *vt ex Bal. & alijs concludit Mayner. in l. nemo de domo, ff. de reg. iur. nu.4. Ias. in l.plerique, ff. de in ius vocand. num.12.*

18 Ampl. etiam, † quod sit super ostio domus. *Mayner. in l. nemo de domo, ff. de reg. iur. n.7. & 9.* secus si extra ostium. *Ias. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.20.*

19 Ampl. etiam † in domuncula, seu tenui casa. *Ias. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.7.*

20 Ampl. etiam † in naui. *Ias. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.9. Dec. in l. nemo de domo, ff. de regul. iur. num.2. vers. sed in casu, &*

21 *num.3.* & declarat Rom. † aliud sentientem, intelligi, quia agebatur de pœna. *Tiraquel. de retract. consang. §.1. glos.7. num.89. & seq.*

22 Ampl. etiam † in molendino compaginatis nauibus constructo. *Ias. l.plerique, ff. de in ius vocand. num.10. Dec. in l. nemo de domo, ff. de reg. iur. n.2. in fin. Tiraquel. de retract. lignag. §.1. glos.7. num.92. & seq.*

23 Ampl. etiam † in horto iuncto domui, ex qua illi pateret aditus. *l. prædijs. § qui domum, ff. de legat.3. Ias. per hunc textum in l.plerique, ff. de in ius vocand. num.11.*

24 Ampl. etiam † in causa criminali, in qua sit imponenda pœna pecuniaria, applicanda parti, nam pro illius executione non potest quis capi in propria domo, *vt ex Bart. concludit Ias. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.14.*

25 Limit. pro † debito fiscali. *Ias. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.28.*

26 Limit. vbi non † capto debitore sequitur contemptus Iudicis, qui si iubeat debitori, vt coram illo compareat, & sit contumax, potest ille in domo propria capi. *Mayner. in l. nemo de domo, ff. de regul. iur. num.35. & seq. Ias. in l.plerique, ff. de in ius vocand. num.27. vers. cautela.*

27 Limit. in scalis † affixis domui, si fuerint extra domum,

domum, *vt ex Bal. firmat. Iaf. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.* 21.

28 Limit. in † obligato ad factum, nam omni casu capi potest. *Iaf. in l. plerique, ff. de in ius vocand. nu.* 25. restrictiue addendo, quibus casibus, quis cogi possit ad factum.

29 Limit. in debitore † suspecto de fuga. *Iaf. in l. plerique, ff. de in ius vocand. num.* 26.

30 Limit. vbi quis † domum suam non habitat sed in alia, *l. plerique, vers. refugium, & receptaculum, ff. de in ius vocand.* per quem textum ita firmat *Mar. Soc. de dilation. artic.* 17. *num.* 5. *circa fin. Dec. in l. nemo de domo. ff. de reg. iur. in princ. Iaf. l. plerique, ff. de in ius vocand. num.* 23.

31 Et hinc patet inquitas † praxis, seu consuetudinis, quæ viget Mediolani, vt nullus debitor capi possit in causa ciuili vbiliber reperiatur in aliena domo, morando, vel eundo, modo sit sub subgrundijs suis, vel alienis: & hinc plures contentiones super validitate capturæ sub tecto, quæ summarie, & in facie loci oretenus examinatis testibus deciduntur, & reponuntur capti ad locum capturæ, vigilantibus satellitibus, si contingat illum discedere, vt illum aperto cœlo capiant. Sustinetur tamen ea praxis ex Statuto eiusdem ciuitatis, *cap.* 167. vbi exceptis

32 quibusdam † casibus, est statutum, vt pro debito priuato nemo subditus Ducatus possit personaliter capi.

33 Limit. vbi causa † est criminalis, quia vt ego addo, reatus excludit omne priuilegium, §. *quoniam, auth. vt null. iud. Mar. Socin. de dilation. artic.* 17. *num.* 16. subdens, *num.* 17. cautelam, qua ex causa ciuili fieri posit transitus ad criminalem, & consequenter deueniri ad capturam debitoris. *Mayner. in l. nemo de domo, ff. de re-*

34 *gul. iuris. num.* 2. Sublimitando † si fuerit imponenda pœna pecuniaria, & reus habet fideiussorem, nisi fuerit fæmina, quam sat est præstare iuratoriam cautionem, nisi fuerit meretrix.

35 Limit. vbi † debitor renunciauit beneficio, ne de domo extrahi posit. *Mar. Soc. de dilation. artic.* 17. *num.* 17. *in fin.* licet *ex Spec. de renunc.* §. 1. subdat quæstionem esse dubiam: sed deinde, *num.* 18. addit limitationem esse veram, præsertim si renunciatio sit iurata. Ideo cum in formula obligationis Cameralis, sit appositum pactum, vt debitor vbique capi posit, cessat eiusdem obligationis rigor, quia sic pacto fuit conuentum. *Iaf. l. plerique, ff. de in ius vocand. num.* 29. addendo procedere etiam si generaliter tantum renunciasset omni legum auxilio.

Contrarium tueri potest ex dictis *Carpan. ad Statut. Mediol. cap.* 167. *num.* 26. dum concludit, non posse renunciari beneficio Statuti, quo cauetur, vt pro debito priuato, quis non carceretur.

36 Continuando referre loca, † à quibus debitor inuitus extrahi nō potest, primus erit si quis ad statuas Principum confugiat. §. *fin. vers. vel ad statuas, inst. de iis qui sunt sui vel alieni iuris. Alex. in rub. ff. de oper. nouc. num.* 10. *Siluest. Aldobrandin. d.* §. *fin.* asserit id obseruatum fuisse Ferrariæ in confugiente ad basim statuæ Ducis Herculis Estensis. Sed an eadem immunitas fuerit conseruata deuoluta Ferraria ad Sedem Apostol. ignoro: addente eodem Aldobrand. eam immunitatem ortum habuisse à Mose, qui tribus ciuitatibus constituit ædes, ad quas interficientes hominem non ex proposito confugerent, nec inde extrahi possent: recensendo idem fuisse constitutum apud plures gentes, & præcipue à Romulo, qui asylum aperuit in Vrbe, in monte Cœlio, vbi ædificata deinde fuit Ecclesia S. Crucis in Ierusalem: & nostris tempo-

37 ribus, † Ferdinandus Primus, verbo, & opere Magnus Dux Etruriæ, vt frequentiorem sceret portum Liburnum, quibuscumque confluētibus concessit immunitatem ne carcerari possent: & Vice Reges Neapolis, eandem immunitatem concessere Brundusium, vel Manfredoniam à Turcis deuastatam colentibus.

38 Et generaliter debitor capi † non potest in quouis loco, quem Princeps constituerit non posse capi; veluti in domibus Aduocatorum, vel Procuratorum, vel in confinibus Palatij, vt cauetur nouis constitutionibus Dominij Mediolani, vt refert *Carpan. ad Statut. Mediolani, cap.* 167. *num.* 61. & 60. & eandem immuni-

39 tatem conseruari vidi † à R. P. D. Mateo Buratto, dum in Vrbe esset Locumtennes Aud. Cam. dum intra septa suæ domus satellites vellent incarcerare.

40 Vel Statuto † esset expressus locus, à quo nemo inuitus extrahi posit, vt Mediolani, vbi ex Statuto illius Vrbis, *cap.* 260. nemo detineri, nec molestari potest pro debito publico, nec priuato in Broleto Communis Mediolani, in quo est Collegium I.C. nec in Broleto Ducali apud castrum, addendo capturam esse nullam, & captum relaxandum absque aliqua impensa.

---

§. XIII.

SVMMARIVM.

Carcerari non potest, qui fuit pietatis causa solutus carcere. 1. *Limit.* 3

Seruus semel factus liber non potest iterum fieri seruus, instante eo, qui libertatem concessit. 2

Ariucltura causa non carceratur agricola. 4

Carcerari non potest excarceratus causa publica lætitiæ. 5. *Item ob reuerentiam, quæ est debita reo ab actore.* 6. *Item honestas, & sexus.* 7. *Item relaxatus carcere morte Pontificis.* 8. *Annona fauore.* 9. *Cadauer debitoris.* 10. *Existens in domo durante puerperio.* 11.

1 Causa etiam excusat debitorem † à carcere & quia non vna est, sed multiplex, singulas referendo. Prima erit, si pietatis causa fuit excarceratus. Exemplum, erit si in Vrbe probata paupertate, deficiente, vel nolente creditore præstare alimena debitori, fuit ille excarcera-

 tus:

tus: nam instante eodem creditore, vel alio, vidi denegari mandatum de capiendo. *l. sciendum. §. fin. ff. qui satisdar. cogant.* inducendo, eum textum hoc modo: Satisdatio de iudicio sisti succedit sæpe in locum carceris, *l. 1. l. diuus, ff. de custod. reorum*. Sed si ex iusta causa fuit illi semel remissa, amplius peti non potest. *l. 2. vers. ita vt in potestate domini non reuertantur, ff. de ijs qui sunt sui, vel alien. iur. l. 3. §. si quis eum. ff. de libero homin. exhib.* vbi qui semel remisit in libertatem † seruum, non potest illum amplius retinere. *l. illicitas. §. de offic. præsid.* vbi remissa mulcta causa paupertatis, licet quis efficiatur soluendo, non ideo cogi potest vt soluat. Paulus tamē Quintus *in sua reformat. Tribunal.* † *Vrbis, cap. de carceribus, & carceratis. §. relaxati verò*, mandauit, vt facto deposito pro alimentis quindecim dierum, aut amplius arbitrio Iudicis, possit iterum carcerari, eodem debitore citato, & alio mandato relaxato: ex quibus patet vera esse, quæ supra dixi.

2

3

4 Secunda causa est cultus † agrorum, seu fauor publicus annonæ, cuius causa seu fauore agricolæ non possunt carcerari, *vt dixi supra. cap. 13. §. 6. & hoc cap. 13. §. 5. vers. septimus*.

5 Tertia causa, est si Princeps † causa publicæ lætitiæ indulgeat carceratis, quod relaxentur, vt late probat Signorol. *de Homodeis cons. 97. num. 11. & seq.* concludens tales carceratos dimissos à Principe, non posse iterum carcerari: licet ipse, *num. 23. vers. & ex his in verbis indulti*, aliud concludat.

6 Quarta causa, † est reuerentia, quam debet creditor debitori, *vt dixi supra §. 7. & seq.*

7 Quinta causa † est honestas ratione sexus, *vt dixi supra §. 6.*

8 Sexta causa, † quæ in Vrbe contigit, morte Pontificis: nam illa publicata statim Capita regionum, cum suo Priore accedunt ad carceres, & quosuis ibi detentos, ex quauis causa ciuili, vel criminali, dimittunt, nec durante sede vacante molestantur: & in ciuilibus omnes apost. Iudices decendio feriantur, quasi per mortem Papæ sit extincta illorum iurisdictio: post decendium, quo Cardinales ingrediuntur Conclaue, confirmati à Collegio Cardinalium in volentes exercent iurisdictionem: & soli Capita regionum, qui sunt decem, & octo, ius dicunt in ciuilibus, & criminalibus, totum Romanum Populum repræsentantes, summarie, & velo leuato.

9 Septima, si quis † in Vrbem conducat annonam, & illius causa negotiantes, vt statutum est Mediolani, vt testatur *Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 167. num. 62.*

10 Octaua causa † est pietas in defunctos, seu vbi debitor est mortuus: nam quamuis posset viuens carcerari, eius tamen cadauer non potest sequestrari, nec minus impediri quo minus sepeliatur, *vt dixi infra §. sequen.*

11 Nona causa est † pietas, & honestas, quam causat hominis natiuitas; cuius natales ne turbentur inciuilitate satellitum, inde apud plures gentes vsu receptum, ne existente muliere in puerperio, fiat executio in bonis, vel personis in domo, vbi illa peperit, *vt dixi §. seq.*

§. XIV.

SVMMARIVM.

Debitorum corpora, & membra, cum filijs, qualiter essent creditoribus obligata, iure antiquo. 1. *qualiter iure nouo apud ecclesiasticos*. 2
Carcerari nemo potest pro debito exsoluendo. 3. 6. *& quare*. 8. *ampl. & limit.* 7. 17
Carcer fuit adinuentus ad custodiam non ad pœnam 4. *Pœna creditoris indebite carcerantis debitorem*. 5
Membrorum suorum nemo est dominus. 8
Pactum, quo quis se obligat ad carceris pœnam. 9
Item qui se obligat ad bannum Imperiale. 10. 15.
Pactum, quo quis in casu moræ obligat se ad censuras 10. *& quare*. 11
Censuræ sunt proferenda contra contumaces, & incorrigibiles. 11
Censuræ non sunt proferenda contra impotentes ad soluendum. 12. *& quare*. 13. *distingue. ibid. &* 14
Pactum de soluendo sub pœna infamiæ non valet. 16
Debitoris cadauer nec capi, nec sequestrari potest pro executione sententiæ. 18. 19. 20. 21. *& quare*. 19. *&* 22. *ampl.* 23. 24. 26. 29. 30. 32. 33. 35. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. *Limit.* 47. 48. 49 40
Appellatio an admittatur à despeliendo mortuum. 30. 31
Angel. reprobatur. 21. 34. 45. *circa med.*
Parochus an possit aliquid exigere pro sepultura, funere, & cæmeterio. 27
Cap. reditegranda. 3. *q.* 1. *limitatur*. 28

1 Qualis, & quanta esset potestas creditorum † in corpus, & membra debitorum filiorúmque illorum, tam iure duodecim tabularum, quam aliorum gentium legibus, & consuetudine, patet ex dictis à me, *de Laudemio. lib. 3. artic. 1. & cap. antecedenti, §. 4.* & si considerentur, quæ sunt præsenti Rom. Curiæ, &

2 Ecclesiasticorum Iudicum † ex subsidiario censuratum remedio recepta praxi, dicendum videtur ab antiquo iure parum fuisse recessum. Nam vbi corpus debitoris licebat tantum torquere carcere, vel neruo, ex obligatione in forma Cameræ Apost. licet debitorem carcere mancipare, & non facientem copiam sui, seu non reperta illius persona, illum excommunicare, & Diris addicere; non solum si agatur de rebus Ecclesiæ, vel illis annexis, sed etiam profanis, & inter laicos, vt quotidie videmus practicari in Vrbe. *Vestrius in prax. cap. fin. num. 1 §. & seq. vbi cum Gallesi. de oblig. Cam. quæst. 12. num. Tiber. Salust. in prax. A. C. lib. 1. cap. 3. num. 7. & seq.*

et seq. refert processum ferendarum censurarũ, & pœnas, si quis in illis insorduerit.

Nam licet Iustinianeo iure fuerit sancitum,
3 † vt nemo in pecuniaria causa, seu ære alieno soluendo, vel facto præstando, si non satisfaciat promissis, carceri mancipetur. *l. ob æs, C. de act. & oblig. Oldr. consil. 54. in princ. Rom. cons. 120. nu. 2. vers. tertio. Dec. cons. 669. n. 12. Gail. obser. 26. lib. 1. nu. 1.* carcerq; fuerit adin-
4 uentus † ad custodiam potius, quam ad pœnã, etiam in criminalibus. *l. aut damnum, §. solent, ff. de pœnis, l. 1. C. de custod. reorũ, vbi gloss. verb.*
5 *cruciatio*, adeò vt creditor, † qui debitorem suum indebitè carcerari curat, non solùm amittat ius crediti, sed etiam carcerato, & parentibus mancipari curet; tantundem dare debeat, quantum est illius creditum, & corporaliter puniatur. *auth. immo à debito. C. de action. & obligat.* & cum eo agi possit iniuriarum. *Neuizan. cons. 52. num. 8.* Ideò Imperator Costantinus fauendo hominis libertati, &
6 illam agnoscendo, exclamat, vt nullus † mortalium carcerem metuat solutionis causa, *l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10.* etiam
7 quod fit † debitor fisci, nisi fuerit plusquam contumax. *Papiens. in form. libel. execut. sent. §. sapiens num. 21. vers. primo.* Et ratio fit,
8 † quia cùm membrorum suorum nemo fit dominus. *l. liber homo, ff. ad leg. aquil. cap. contin-*
9 *git, de sent. excom.* non valet pactum, † vt quis publico carceri detineri possit, si non soluerit conuenta die. *Io. de Imol. & Aret. in l. alia, §. eleganter. ff. sol. mat. num. 7. Luc. à Pen. in l. curiosi, C. de curios. & station. lib. 12. & in l. cum seimus, C. de agricol. & censit. lib. 10. n. 5 cum alijs congestis supra, cap. 11. §. 5. num. 2.*
10 *& seq.* Sicuti etiam non valet pactum, † quod si fuerit quis morosus in solutione, obliget se ad bannum Imperiale, vel ad incursum censurarum. *Innoc. in cap. P. & G. de offic. delegat.* eam afferens rationem, quia illæ sunt profe-
11 rendæ † contra contumaces, & incorrigibiles. *c. nemo Episcoporum 11. quæst. 3. cap. tam sacerdos 24. quæst. 3.* Non autem contra im-
12 potentes † soluere, & præstare nunc, qui prius promiserant, licèt sua culpa sint facti impotens ante sententiam, secus si post, vt idem subdit *num. 2. post Med. Innoc. sequuntur Fel. in cap. ex rescripto, de iur. iur. num. 13. in fin. vers. facit solemne, & in d. cap P. & G. num 2. vers. & etiam vtrum valeat pactum, & vers. sed quod non valeat. Brun. de Cession. bonor. quæst. 20. num. 18. Matth. Berlic. conclus. 27.*
13 *tom. 2. num. 34.* Plures afferens rationes, † & præcipue, quia pœna capitalis non committitur, vbi non adest culpa, & delictum; tale pactum est contra naturam rei, quia excommunicatio non fertur, vt dicebam supra, nisi in contumaces, & incorrigibiles: addendo melius sensisse *Innoc.* cum asseclis, quàm sense-
14 rit *Abb. in d. ca. P. & G.* qui tamen, † *num. 7. 8. et 11.* non dissentit ab *Innoc.* data impotentia soluendi culpa debitoris ante sententiam.

Quod autem non sit valida obligatio aliquid faciendi, præstandi, vel soluendi sub pœna
15 † banni Imperialis latè probant *Gail. de pace public. lib. 2. cap. 2. magnam. num. 1. & seq. & Matth. Berlic. conclus. 27. tom. 2. num. 35.* subdens *num. 37.* quid dicendum, si quis soluere promittat sub pœna infamiæ: concludens tale
16 pactum † non valere, sed promittentem, qui non adimplet promissa, incurrere in pœnam infamiæ apud honestos viros.

Notandum tamen, quod licet supra *cap. 11.*
17 *§. 5. num. 9.* dixerim † ex recepta vbiuis gentium consuetudine, validum esse pactum, quod debitor carcerari possit, vbi ille est factus morosus in adimplemento promissorum: Atta-
18 men quòd corpus illius † factum cadauer iaceat insepultum, vel ponatur sub sequestro, vel espiatur in causam iudicati, sicuti capi poterat, si viueret, lege ciuili, & canonica est prohibitum. *l. fin. C. de sepult. §. 1. auth. vt defunct. seu funer. eorum. non iniurient. à cre'itorib. §. penult. autb. vt cum de appell. cognosc. glos. penul. in cap. ex parte, de sepultur. vbi Io. Andr. num. 2. Ancbar. num. 3.* eam afferens
19 † rationem diuersitatis, ex quo aliud fieri posset, si viueret, quia mors omnia soluit, idem ibidem repetens *Io. de Anan. num. 2. Ant. de Butrio num. 7. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 11. num. 10. vers. mortuo non prohibent, vsque in finem*, vbi pluribus comprobat iustitiam, & pietatem legis volentis cadauera non esse insepulta, sicuti & *Gul. Bened. in cap. Raynutius, quæst. mortuo, el. nu. 5. & seq. plurib.* qui
20 præterea mores plurium † gentium funerandi corpora defunctorum refert. *Viuius opin. 171. Grammat. decis. 82. num. 6.* addendo *in fin.* vidisse annis triginta ita semper iudicatum. *Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. finali, par. 5. §. 3.*
21 *num. 26.* afferens opinionem † *Angeli* contrariam communiter esse reprobatam, cum *Couar.* supra relatus esset admiratus, quo modo tantus I. C. id firmauerit, addendo eodem *Parlador.* semel repressisse iniquitatem creditoris tentantis impedire sepulturam defuncti debitoris, eidem concedendo, vt cadauer debi-
22 toris auferret, & domum suam portaret. † Rationes plures hujus assumpti refert *Bactia de inope debit. cap. 1. nu. 22. et seq. sicuti et Coler. de process. par. 1. cap. 6. num. 105. et seq. nu. 108. circa med. Muscatel. in prax. §. detinebitur, n. 54. Caror. de sequestr. past. 1. quæst. 3. num. 1. et seq. Foian. eod. tract. par. 2. regula 18. num. 1. Cataldin. de sindicat. num. 94. Gondisal. de Haretic. num. 4.*
23 Amplia, vt creditor † impediens mortuum debitorem sepeliri, amittat omne ius crediti, tantundem sit obligatus soluere hæredibus debitoris mortui, qui ideò dicitur iniuriatus; puniatur pœna amissionis tertiæ partis bonorum cum infamia. *Io. And. in cap. ex parte, vers. de sepultur. num. 2. l. enim sit iustum, et auth. seq. C. de sepult. violat. Ripa de remed. consil. post. num. 101. Gramat. decis. 82. num. 4. Bald. auth. item qui. C. de sepult. violat. Menoch. de arbitr. Iudic. casu 287. num. 16. Coler. de process. par. 1 cap. 7. num. 107. Pet. Peccbius de iur. sistendi, cap. 1. nu. 17. latè probat Foian. de sequest. p. 2. regul. 13.*

regul.13. & alias pœnas, & priuilegia con-
cessa cadaueribus refert Rebuffus. in præfat.
tract. de execut. sentent. num.62. & seq. ven-
lus pluribus.
24 Ampl. etiam si sequestrum † prætendatur in
defunctum ob vsuram commissam. Io.de Anan.
in cap. sicut.20. de homicid.num.11.in fin. Me-
noch.de arbitr. iud. casu 287. num. 18. Quod
25 tamen intelligas Iuxta † distinctionem Ripa
in tract. de remed. præseruat.cont.pest. n.102.
& Couar.variar.resolut.lib.2.c.1.num.11.cir-
ca med.vers.eadem ratione.Grammat. decis.82.
num.5. an vsutarius sit manifestus, vel non
sit, vt in secundo casu dixerit verum Io. de
Anan. secus iu primo, vt distinguit. Menoc.de
arbitr.iudic.casu. 287. num.29.
26 Ampl. etiam si esset † creditor ex causa fune-
ris; seu quartæ parochialis, cap. abolenda de
sepultur. cap. non satis, & cap. seq. de Simon.
Rip. tractat. de remed.cont. pest. num.108.in-
27 quirendo num.9. & seq. † An parochus pro
expensis, & terra cœmeteriata vi consuetudinia
possit aliquid exigere Barbos. amicus meua in
suo tract.de paroch. Ac etiam adderet fuisse spo-
liatum sepultura eius cadaueris. Marsil. sin-
gul.199.nu.1.quem sequitur.Gramat. decis.82.
num.3. asserena ita fuisse decisum à Rota, limi-
28 tando † isto casu, cap.reditegranda. Guliel.Be-
ned. in cap.Raynutius.§.mortuo el.1. num.53.
29 Ampl. siue † cadauer debitoris sit diuitis,
siue pauperis. Couar. var. resol. lib.2. cap.1.
nu m.10.
30 Ampl. vt non † admittatur appellatio à de-
creto, quo dictum sit cadauer esse sepelien-
dum. Marsil.singul.199. in iure, num.3. Gra-
mat.decis.82. num.2. Aluar. cons.189. num.2.
in fin. Couaruuias variar.resolut.lib.2. cap.1.
31 in princ. Sed distingue † iuxta tradita in cap.
ex parte. 5. de sequestr. à Io. Andr. num.3. Za-
barel.num.2. Ancar. num.3. Hostien. num.1.
Abb.num.3.& ibi addentes.Baetia de inope de-
bit.cap.1.num.20.Caroc.de sequest.part.1.quæ-
stion.3.num.6.
32 Ampl. etiam † si debitum esset omnino li-
quidum. Abb.cap. ex parte.5. de sepult. quem
refert,& sequitur Couar.variar. resolut.lib.2.
cap.1.num.10. in princ. & cum guara ntigia.
Baetia de inope debit. cap.1.num.21.
33 Ampl. etiam † si debitor defunctus fuisset
obligatus cum guarantigia, vt aduersus Angel.
& alios voluit Couar. addendo, illorum opi-
nionem esse falsam, var. resolut. lib.2. cap.1.
num.10. in princ. vers. sunt enim qui existi-
mant. Gramat. deci.82.& idem dicendum cen-
seo de obligato in forma Cameræ, vel alia for-
mula exequutionem paratam habente. Menoc.
de arbitr.iud.casu 287.num.20. Baetia de ino-
34 pe debit. cap.1. nu. 21. Addendo † Angelum
aliud sentientem, indignum illo spaientissimo
nomine. Petr. Pecchius de iure sistendi cap.5.
num.17.post princ. inuehens in parochos, qui
arrestant cadauera defunctorum pro illorum
quarta.
35 Ampl. etiam † si defunctus creditor conue-
nisset cum creditore, vt carcerari, sequestrati,
vel aliter arrestari posset. Marsilius singul.199.
36 in iure, num.3. in fin. reprobato † Angelo
aliud sentiente, vt etiam reprobauit Gram-
mat.decis.199.num.2. addendo, num.3. proce-
37 dere † etiam quod idem debitor conuenisset,
quod non posset sepeliri, nisi satisfacto credito-
re, & ita iudicasse, & vidisse iudicari refert ibi-
dem, in fin.Gul.Bened.cap Raynutius,§.mor-
tuo el.1.num.56.
38 Ampl. etiam si debitor † esset præterea ini-
micus creditoris. Couar. variar. resolut.lib.2.
num.10.in fin.
39 Ampl. etiam si quis † esset debitor fisci ra-
tione delicti, vel personæ. Butr.in cap.ex par-
te. 5. de sepult.num.7. circa med. Couar. var.
resol.lib.2.cap.1.num.11.Sebast. Medic. relatus,
lib.3.regul. Iur.§.cadauer, qui latè agunt, an
40 damnatis † ex delicto, vel se interficientibus,
& quando negetur sepultura, & cadauer vel
ossa, vti cineres exulis conduci ad locum vnde
exulabat.
41 Ampl. vt neque † sequestrari posit ratione
gabellæ ex transitu alieni territorij, nec ex cau-
sa repræsaliarum. Foian. tract.de sequest. part.
2.regul.18.num.4.& 5.
42 Ampl. quod † si hæres non curet via Iuris re-
uocari sequestrum extortum à Iudice, priuare-
tur hæreditate, quia tacite consentiret defun-
ctum non sepeliri. Boer. decis.287.num.3.Me-
noc. de arbitr.Indic. casu. 287.num.17.
43 Ampl. etiam † si debitor esset Iudæus. Me-
noc.de arbitr.Iudic.casu. 287.num.19. sequen-
do. Io.de Anan.& Felin.
44 Ampl. vt non † sit valida constitutio Episco-
pi, quod debitores excommunicati non tradan-
tur Ecclesiasticæ sepulturæ, etiam si bonis ces-
serint. Io.Fab.§.fin. instit. de action. num.7.
quem sequuntur Bessiann. ad consuetudines
Aluern. de cession, artic.4. Baetia de inope de-
bitare cap.1.num.44. addendo, opin.Fab. esse
veram, & tales Episcopos esse indignos nomi-
ne, & dignitate Episcopali, addendo plura con-
tra iniquitatem talis decreti.
45 Ampl. etiam † si ageretur de cadauere vsu-
rarij manifesti, vel debitor esset obligatus cum
clausula guarantigæ, & extaret Statutum quod
instrumentum paratam habet executionem, vt
aduersus Angelum concludit Foian. tractatu
de sequestr. part.2.regul.18.num.2.& 3.Caroc.
de sequestr.par.1.quæst.3.num.7.
46 Ampl. vt † nec morti proximus sit molestã-
dus, alias creditor amittit ius suum. Auth. sed
neque. C.de sepult. violat. Carocc. de sequest.
part.quæst.115.num.5.
47 Limit. vbi debitor † erat excommunicatus,
nam creditor potest impedire, ne fiat illis funus,
& sepeliatur in loco sacro; cap.sacris de sepul-
tur. Rip.de remed. præseruat.cont.pest. nu.16.
& seq.
48 Limit. vbi debitor † esset patricida, vel se
ipsum interfecisset, nam impeditur illius sepul-
tura. Menoc. de arbitr. iud. casu.287. nu.30.
& seq.
49 Limit. vbi præterea † creditor exciperet, &
probaret, debitorem esse mortuum in mortali
pec-

peccato, & fine illius contritione. *Butr. in cap. ex parte. 5. de sepult. num. 7. & Abb. num. 3. in fin. vers. ego dicerem.*

50 Limit. vbi debitor † esset Episcopus, quem praeterea creditor asserit fuisse vsque in horam mortis vxoratum: nam retardatur illius sepultura, & non probato coniugio, non ideo creditor patitur poenas impedientium funera defunctorum. *Io. de Anan. in cap. ex parte. 5. de sepult. in fin.*

CAP. XV.

SVMMARIVM.

Executio fieri non debet die feriata in honorem Dei, aliàs est nulla 1. 2. 14. & quare. 4. Contrarium. 7. 8. & quare. Ampl. 12. Concordare sunt conati. 13. Ampl. priorem seu negantem opin. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 38. 38. 39.

Limita. 35. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 54. 56. 57. 59. 60. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 79. 72. 74. Sublimita 35. 61. 71. 72

Federic. de Senis reprobatur. 6

Examen testium fieri potest die dominico. 11

Causa cognitio non potest fieri feriatis diebus.

Clausula feriis non obstan. non extenditur ad ferias in honorem Dei. 41

Feriae in honorem Dei à quo indici possint. 55

Res quando dicatur peritura. 58

Feriae quando non obsint. 57

Necessitas, quando dicatur imminere. 59

Iuri diuino quando derrogari possit à Principe. 75.

Ferijs in honorem Dei derogari an possit consuetudine. 73

Interpretatio tanquam actus necessarius tolli non potest. 76

DEcimoquarto obseruandum est, ne executio sententiae redarguatur de nullitate,
1 † vt illa fiat die non feriata. Et omittendo referre, vnde natum sit nomen istud, Feria, quot sint feriarum genera, qui actus contentiosae, & voluntariae iurisdictionis, durantibus ferijs possint fieri; agendo tantum de executione rei iudicatae, quae est vnus ex tribus solemnibus illius, & inchoando à dignioribus, nempe à constitutis in honorem Dei, praemittendum est,

Non conueniunt Interpretes Iuris nostri, an durantibus ferijs praefatis executio fieri possit, si agatur de sententia ordinario iudicio lata, vel mandato relaxato in vim instrumenti habentis executionē paratam ex Statuto, vel obligatione
2 Camerali, vel Guarantigiae. † Nam *Bart. in l. omnes. C. de ferijs*, vult diebus feriatis in honorem Dei, & consequenter etiam Sanctorum, per quos ille exaltatur, & est admirabilis, sententiam, vel guarantigiatum instrumen-
3 tum † exequi non posse. *Bart. sequitur Lanfranc. in cap. quoniam, seu in praxi, de citation. n. 20. in fin. Bal. in l. 2. ff. de ferijs, num. 5.* eam asse-
4 rens rationem, quia † organa, vt ego addo, iustitiae suspenduntur interim, & praeconi seu Baiulo silentium est impositum. *l. dies festos. C. de*
5 *ferijs*, idem repetens *num. 3.* ampliando † non posse fieri, nec in bonis, nec in persona debitoris. *& in l. in minorum. C. in quib. caus. in integr. restit. num. 5. in fin. idem repetit, & in l. prouinciarum. C. de ferijs, num. 2. & 3. & in Auth. sed omnino. C. ne vxor pro marito, num. 40. circa med. Abb. cap. fin. de ferijs, num.*
6 *20. in princ. & num. 21.* † reprobando *Fed. de Sen.* aliud censentem. *Alex. cons. 53. quaeritur lib. 5. num. 7. & 10. testans de communi. Rom. l. 1. §. sed excipiuntur. ff. de ferijs, num. 6. Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 4. nu. 3. Rebuff. de litter. oblig. artic. 66. glos. 3. num. 6. circa med. Couar. in spec. commun. opin. quaest. 366. num. 2. relati ab. Auffrer. ad capell. Tholos. decis. 158. & à Mausson. de caus. exec. ampl. 1. num. 1.*

7 Contrarium † vt refert *Guid. Pap. decis. 215. num. 1. & cons. 178. circa num. 7.* tenuit, *Vincent. in cap. si contra de iudic.* motus *cap. Adam de poenit. dist. 1.* vbi glos. notat sententiam latam statim esse exequendam, & pluribus similibus comprobat *d. decis. 215.* addendo eiusdem opinionis fuisse *Archidiac. in cap. sicut sine iudicio. 2. quaest. 1.* qui relato Vincentio, & motus *decisione d. cap. Adam*, asserit sententiam exequi posse die feriato, siue feriae sint solemnes, siue repentinae: & huius opinionis fuit *Abb. in cap. fin. de ferijs, num. 2.* dum relata distinctione *Io. And.* qua conciliare tentauit hanc con-
8 trarietatem, post multa concludit, † quod si de facto fieret executio sententiae, illa esset valida, licet exequens peccaret, quia non est actus iudicialis. *Abb. sequuntur addentes ad Guid. Pap. decis. 215. vers. exequutio. el. 2. Fed. de Sen.* relatus ab *Abb. ibidem. num. 20.* asserens proce-
9 dere † etiam in ferijs indictis in honorem Dei; quod tamen ille non dicit, sed simpliciter asserit, die feriato posse exequi sententiam, quae transiuit in iudicatum, si sit valida, vel aduersus illam non sit petita restitutio in integrum:
10 † quia in exequutione sententiae non requiritur causae cognitio, nec fit in pignoratione iudicialis strepitus; exemplo examinis testium,
11 † quod fieri posse idem concludit *num. 4 in fin.* die Dominico; & aliorum, quae recenset fieri posse die feriato etiam in honorē Dei. *Guid. Pap. decis. 215. num. 2. in princ. vers. aut quaerimus, & num. 5. vers. concluderem*, affirmans de iure pignorationem fieri posse die feriato in honorem Dei, non tamen Dominico; quo, nec
12 etiam stante † consuetudine, valide esset facta exequutio, vt late probant *Parlador. 4. rerū quotidian. lib. 2. c. fin. part. 5. §. 4. n. 4. & seq. plurib. Menoch. de arbitr. iud. quaest. 30. num. 16.* sequitur Guid. Papam, qui idem etiam dixerat *singul. 131. & 921. relati ab Auffrer. ad capel. Tholos. decis. 158.*

Contrarietatem hanc conciliare sunt conati
13 antiqui, † & moderni interpretes, excogitatis distin-

distinctionibus, & subdistinctionibus, vt patet ex dictis *Ioan. And. ad Specul. de libel. oblat. §.9.n.17.vers. offerendus. Fel. cap. significauerunt, de Iudic. num. 13. Guid. Papa decis. 215. Abb. in cap. fin. de ferijs, num. 16. & 20. Alex. in l. 1. ff. de nou. oper. nunc. nu. 18. in fin. Menoch. de arbitr. Iud. quaest. 30. num. 16. Solan. ad decret. Sabaudiae de ferijs, glos. 4. n. 5. Afin tract. de exequut. §. 7. cap. 276. fol. 243. num. 11. Parlador. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin. par. 5. §. 4. sed & illud. num. 2. & seq.* Sed quia quae vnusquisque illorum docte excogitauit, penitus non tollit relatam contrarietatem, & aliqui referuntur velle, quae non dixerunt, nec similia relata vrgent. Alij reprobantur, *vt Feder. de Sen. & Abb. cap. fin. de Iudic. num. 21. Gratios. Vbert. tract. de citation. cap. 10. nu. 134. & seq.* Ideò sequendo modernorum excogitatum modum, constituam regulam, quae ampliationibus, & limitationibus absolute aufert omnem difficultatem, & Doctorum contrarietatem.

Regula itaque sit executionem facti senten-
14 tiae fieri non † posse feriatis diebus in honorem Dei. *l. fin. C. de ferijs. Cast. & Alex. in l. penul. ff. eod. Alex. cons. 53. quaeritur an stante, lib. 5. n. 10. vbi de communi, & alios congerit Felin. cap. fin. de Iudic. num. 13. Rebuf. in Comment. de litter. oblig. artic. 66. glos. 3. num. 4. Conrad. de offic. praetor. c. de executione sentent. vers. 35 Caual. in specul. commun. opin. quaest. 760. nu. 31.* concludens illam esse annullandam. *Thesaur. decis. 95. nu. 1. Vantius de nullitat. ex defect. iurisd. num. 12.* & ita constituit *Paul. Papa V. in Bulla reformat. Tribunal. Vrb. cap. de Baroncellis nu. 9.* Mandans generaliter diebus festiuis, non posse fieri exequutionem. *Signorol. de Homodeis cons. 54. Cum quaeritur vers. in oppositum*, vbi relatis, quae videbantur obstare, resìdet in negatiua opinione. *Asin. in prax. §. 31. ampl. 13. vers. concludendum. Menoch. de arbitr. Iud. quaest. 30. num. 5. & seq. & num. 11. Couar. var. resol. lib. 4. cap. 19. num. 1. Scaccia de Iud. lib. 2. cap. 5. num. 91. & 135.*

15 Amplia praesertim in executione † sententiae criminalis, *vt dixi §. 1.*

16 Amplia etiam in ferijs † repentinis, *vt dixi infra §. 2.*

17 Amplia, † etiam si fuerit ferijs renunciatum, *vt dixi infra §. 3.*

18 Amplia, vt nec † eisdem feriatis diebus possit decerni mandatum de exequendo. *Abb. c. fin. de Iudic. num. 20. vers. primum.* Eam afferens rationem, quia tunc requiritur causae co-
19 gnitio, quae † non potest fieri istis temporibus. *Rom. l. 1. §. sed excipiuntur ff. de ferijs. n. 6. circa med. & dixi infra num.*

20 Amplia etiam in sententia † lata super re praesalijs. *Bal. l. fin. C. ne vxor pro marit. n. 40.*

21 Amplia, etiam † si ageretur de executione sententiae interlocutoriae. *Signorol. de Homod. cons. 54. num. 1.*

22 Amplia, vt nec † Statuto possit contrarium ordinari. *Bal. consil. 166. lib. 2. num. 2. Socin. cons. 8. num. 13. vol. 4. Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 375. nu. 150. Menoc. de arb. Iud. q. 30. num. 11. & seq. Alex. cons. 53. lib. 5. num. 3.*

23 Amplia, vt nec † pacto conueniri possit, vt possit ferri, vel exequi sententia lata die feriata in honorem Dei. *Bart. l. si feriatis 41. ff. de recept. arb. nu. 2. & in l. filiusfam. ff. de donat. num. 5. Fel. cap. fin. de Iudic. num. 14. in princ. Franc. Marc. decis. 410. par. 1. Spec. de ferijs. §. fin. in princ. Thesaur decis. 39. Ferijs, n. 7.* rationem refert *Sicard. p. 4. C. quomod. & quand. Iud. num. 4.*

24 Amplia, etiam si iudicantis, † vel executoris esset peritura iurisdictio durantibus ferijs. *Marchesan. de commiss. feriar: derogat. cap. 1. §. 1. num. 13. relato Bald. in cap. de causis, col. 5.*
25 *vers. quaerunt Doctores, de offic. deleg.* † Limitando, si res esset peritura, quae erat capienda in executione, vel expiraret actio, absque culpa Actoris *Fel. in cap. fin. de ferijs, n. 15. vers. in ferijs autem.* declarando, nisi iurisdictio data esset ad tempus.

26 Amplia, vt de facto † impediri possit, ne interim fiat, *vt dixi infra cap. 28. §. 1. vers. primum exemplum.*

27 Amplia, vt non † possit fieri nec in rebus, nec in persona condemnati, quia eadem est ratio. *Bald. in l. 2. ff. de ferijs num. 2. vers. & idem dico. & num. 2. in princ.* Quod tamen circa personam intelligas, nisi fiat suspecta de fuga, vt dicam infra *in limit.*

28 Amplia, etiam † si ageretur de exequutione Instrumenti guarantigiati. *Bart. in l. omnes, C. de ferijs.*

29 Amplia, praesertim † si fiat quaestio de ipsis rebus, quae tractantur capi in exequutionem. *Bal. in l. fin. C. ne vxor pro marito, num. 40.* Contrarium tenent relati à *Sola ad decret. Sabaud. glos. 4. n. 5.* quorum dicta asserit conciliari ex dictis *Menoc. de arbitr. Iud. quaest. 30. n. 14 vsque in fin. et Thesaur. decis. 95.*

30 Amplia, etiam † si ageretur de exequutione Instrumenti liquidi. *Sola. ad decret. Sabaudiae glos. 4. num. 4. de ferijs.*

31 Amplia, etiam † in ferijs indictis in honorem Sanctorum. *Abb. cap. fin. de ferijs. n. 16.*

32 Amplia, praesertim † vbi causae cognitio esset necessaria. *l. omnes, C. de ferijs Roman. in l. 1. §. sed excipiuntur, ff. de ferijs, num. 6. circa fin. Signorol. cons. 54. in princ. Caual. in spec. commun. opin. quaest. 760. num. 30.*

33 Amplia, vt † nec quis possit carceri recommendari. *Felin. cap. fin. de iudic. n. 15.*

34 Amplia, quod † si Iudex durantibus ferijs in honorem Dei mandet exequi mandatum, decretum illud cum executione subsequenti fit nullum. *l. 1. ff. de ferijs, Innoc. Butr. & reliqui ext. eod. cap. 1.*

35 Amplia, etiam † si tales feriae sint indictae ex consuetudine, vel Statuto. *Bal. in l. fin. C. ne vxor pro marito, num. 4. Alex. consil. 53. nu. 3.*

36 Amplia, etiam † si talibus diebus non cessent homines ab opere, vt puta in hebdomada sancta, & octaua Paschatis, à die Natiuitatis Domini, vsque ad diem Epiphaniae; & ita obseruatur Romae, inchoando tales inducias prima die Iouis, quae praecedat talia festa, quia ea-
die,

die sit visitatio carcerum gratiosa, & suspenduntur organa iustitiæ, *vt loquitur Bald. in l. 2. ff. de ferijs, num. 2. Thesaur. decis. 92. num. 2.* vbi ita decisum refert, addendo, qui dissentiunt, & an puniendus, qui resistat Curiæ.

37 Ampl. etiam si † exequutio fiat in eadem re, de qua lata est sententia. *Alex. testans de communi, relatis dissentientibus cons. 53. quaritur. lib. 5. num. 8. et 10.*

38 Ampl. vt † liceat de facto resistere exequutori, *vt dixi infra, cap. 28. §. primus*,

39 Ampl. præsertim † in die Dominico. *Guid. Papa, decis. 215.* qui licet aliud sentiat in alijs diebus, censeo ab illo recedendum in quacumque die feriata in honorem Dei, etiam quod ab hominé, & non à Deo, vt est dies Dominicus, sit indicta; & cautius seruanda, cum mitius agatur cum Deo, quam cum homine, qui legi se obligauit.

40 Ampl. etiam si † Iudici data esset facultas procedendi, ferijs quibuscumque non obstantibus, *Marches. de commis. feriar. derog. cap. 1. §. 1.*

41 *nu. 74.* eam afferens rationem, quia talis † clausula intelligitur de alijs ferijs, addendo idem dici de ferijs repentinis, *num. 77. & seq.*

46 Limit. in causis † spiritualibus, si ita Iudex arbitretur. *Butr. cap. fin. de ferijs, nu. 23. vers. & hoc concludit*.

47 limit. in causa † alimentorum præstandorum viduæ, & cuicumque pauperi personæ, & præsertim pupillo. *Butr. cap. fin. de ferijs, num. 23. vers. secundo dicit. Alberic. in l. eadem. ff. de ferijs, num. 5.*

48 Limita in † sententia lata ad expeditionem custodiarum seu carceratorum. *Angel. in l. diuus. ff. de ferijs num. 2.*

49 Limita in pertinentibus † ad militarem disciplinam. *Angel. in l. diuus, ff. de ferijs, num. 2. Signorell. cons. 55. in princ.*

50 Limit. quoad † exequutionem, & reuocationem sequestri. *Lanfranc. in prax. cap. de citation. num. 20. in fin.*

51 Limit. vbi periculum † esset in mora, etiam quod feriæ indictæ essent in honorem Dei. *Abb. in cap. fin. de peric. num. 16. in fin. & in numero 20. vers. secus in ferijs solemnibus, & n. 24. & in cap. conquestus de ferijs num. 13.* addendo hoc remitti arbitrio Iudicis. *Spec. de ferijs. §. penult. num. 1. Alex. in l. 1. ff. de nou. oper. num. 19. circa med. Angel. in l. qui restituere, ff. de rei vend. num. 8. Fel. cap. fin. de iudic. n. 14.*

52 vbi late agit de † captura debitoris suspecti de fuga, *& num. 15.* sublimitat, *Sola ad Decret. Sabaud. de ferijs glos. 4. nu. 7. Thesaur. decis. 95. in fin.* exemplum referens, si exequutione facta euitentur scandala, *Fel. in cap. fin. de ferijs*,

53 *n. 15. vers. Item prædicta*, † declarando si periculum sit cum peremptione rei, idem repetens, *num. 16. Tuscus, conclus. 100. ferijs durantibus, num. 24.*

54 Limit. vbi in † exequutione sententiæ agitur de periculo animæ. *Abb. cap. fin. de Iudic. n. 20. vers. secus in ferijs solemnibus*, extendendo etiã durantibus ferijs in honorem Dei. *Io. And. ad Spec. de libel. concept. §. 9. num. 17. in fin. vers. offerendus in fin. Alex. cons. 53. lib. 5. num. 12. Butr. cap. fin. de ferijs, num. 23. vers. omnia confirmat*.

55 Feriæ in honorem † Dei, à quo indici possint. *Angel. in l. Præsides, ff. de ferijs nu. 2. Butr. cap. 2. num. 2. & seq. de ferijs, num. 17. circa med. & num. 19. & seq.*

56 Limit. vbi res esset † tempore perituta. *Mãdos. de commis. ferijs non obstantib. vers. vndecimo. Azo in summa de ferijs, num. 5. vers. sed fallit.* Si quis autem aliquid actitasset ad vrgentem vitæ necessitatem respiciens, veluti si pater familias bouem, qui in specus decidisset adhibitis operis liberasset, aut tecti fractam trabem ab imminenti ruina fulciendo vindicasset, ferias non videtur polluisse: nam & *Vulpian. in l. 1. §. sed excipiuntur, & duabus ll. sequentibus. ff. eod. tit.* tractat multas id genus species, quarum quidem vrgens necessitas non habet ferias, vt dici solet, nec pietatis exercitium ferijs impeditur. Ergo Scæuola interrogatus, quid non ferijs agi liceret: Quod noceret, inquit, prætermissum. Sic Romanus Pontifex nõ

57 vult in *cap. 2. & vlt. eod. tit.* † ligari necessitatem, & pietatem. Qua in re reprehensi fuere Iudæi à Christo Saluatore nostro, vt testatur *D. Luc. cap. 14. Scaccia de Iudic. lib. 2. cap. 5. num. 35. Milis in Repert. §. ferijs diebus poteſt fieri executio, vers. sed si non est*, exempla plura

58 refert: † & quando res sit peritura, arbitrarium esse Iudici concludit *Bald. cap. fin. de ferijs, num. 13. circa med.*

59 Limit. vbi imminet † necessitas, veluti si tẽpus sit breue, & irreparabile damnum, vel officium sit defecturum. *Bald. cap. conquestus de ferijs nu. 14.* vbi declarat, quando necessitas dicatur imminere. *Abb. cap. fin. de iudic. num. 16. in fin. Spec. de ferijs. §. fin. num. 1. & 2. Alex. l. 1. ff. de nou. oper. nunc. num. 19. circa med. Roman. l. 1. §. sed excipiuntur, ff. de ferijs, num. 6. circa med. Butr. in cap. fin. de ferijs nu. 3. vers. fallit. tertio*, concludens si res, vel actio esset tempore peritura, quod exequutio fieri potest tempore feriarum: licet deinde, *in vers. dicit tamen*, distinguat circa iurisdictionem, quæ expirat vltima die feriata. *Spec. de ferijs. §. 2. nu. 1. & 12. Alex. l. 1. ff. de nou. oper. nunc. num. 19. circa med. Roman. in l. 1. §. sed, & de ferijs, nu. 6. circa med.*

60 Limit. vbi † lapsis ferijs expiraret iudicantis iurisdictio, *cap. consuluit, de officio delegati. Abb. cap. fin. de Iudic. num. 22. vers. vltimo dicit*, & *num. 23.* late hoc probat. *Bald. cap. con-*

61 *questus de ferijs. num. 14.* † distinguit tamen *Butr. in cap. fin. de ferijs num. 23. vers. dicit tamen. Marant. in prax. part. 6. Actorum editio. §. decimus actus num. 45.* etiam si essent feriæ in honorem Dei, *Bart. l. 1. ff. de gland. legend. num. 1.* quod tamen intellige in ferijs rusticis, & non in honorem Dei, & absit culpa Iudicis. *Felin. in cap. fin. de iudic. num. 15. vers. item prædicta*.

62 Limit. in ijs, † quæ sunt parui præiudicij, veluti si immittatur quis in possessionem ex primo decreto rei seruandæ causa, & similium, vt exem-

exemplis pluribus declarat *Vlpianus in l.2.ff.de ferijs*. *Sola ad decret. Sabaud. de ferijs, glos.4. num.7.* addendo idem dici in omnibus causis summarijs, nisi tamen sint feriæ in honorem Dei. *Bal.cap.fin.de ferijs, num.14. vers. item nota.*

63 Limita in exequutione † sententiæ latæ ad fauorem miserabilium personarum, & cuiusuis causæ piæ. *Spec. de ferijs. §.2. in princ. Bald. cap. conquestus de ferijs in fin.* addendo idem dici, si exequutio tangat salutem animæ, quæ recensetur inter miserabiles personas, quia soluta corpore amplius se tueri nequit. *Butr.cap. fin. de ferijs num.23.vers.fallit secundum glos. final.d.cap.fin. Thesaur. decis.39.num.7.in fin.* Contrarium tenet *Sola ad Decret. Sabaud. de ferijs, glos.3.num.1.*

64 Limit. in ijs quæ † sunt voluntariæ iurisdictionis. *l.actus*. C.*de ferijs*, per quem textum ita concludit *Bald.in cap.conquestus, de ferijs, vers.ibi strepitus. Spec.de ferijs §.fin. & nu.7. Guid.Pap.decis.215. num.3.* qui loquitur de insinuatione donationis, quæ fieri potest etiam die feriata in honorem Dei.

65 Limit. in causis Ecclesiarum, retenta tamen distinctione *Abb. in cap. fin. de iudic. nu.19.*

66 Limit. quoad † intimationem faciendæ executionis. *Tiraquel.de retract.lignag. ad finem tituli, num.81. in fin.* quem refert, & sequitur in terminis nostris dum ille id firmasset in causa intimationis teractus. *Carpan. ad Statut. Mediol. cap.214.num.2.in fin.*

67 Limit. vbi Statuto,† vel consuetudine aliud seruetur, & agatur de ferijs inductis in honorem Dei à Statuto, vel consuetudine. *Alex. cons.53.queritur.lib.5.num.3.*

68 Limit.contra debitorem† suspectum de fuga. *Angel. l.2.ff. de ferijs. num.3.But.cap.fin eod, tit.num.17.Fel.cap.fin.de iudic.nu.15.in princ.* addendo procedere, si tempore contractus verisimiliter non erat suspectus, vel non aderat causa suspicionis. *Mandos. de comis feriar. derog. vers. decimo, modo suspicio emerserit post contract. Marant.in prax.part.6.cap.actorum editio. §.decimus actus. num.43. & dixi infra §.5.in princ.Tuscus.conclus.100. ferijs durantibus, num.25.26. Mauson. de caus. execut. ampl.1.num.5.*

69 Limit. si agatur † de puniendo enormi delicto, latrone, & similibus, qui turbant publicam quietem. *l.prouinciarum*. C.*de ferijs*. *Tuscus conclus.100.ferijs durantibus, num.23.*

70 Limit. vbi contraria † viget consuetudo, vt in Delphinatu, teste *Guid.Papa, decis.215.an executio, nu.4.in fin.* asserente, excepto die Dominico, de generali consuetudine illius regionis fieri pignorationes bonorum debitorũ, dicente executore, pignoro te pro tali debito, instante. N. tuo creditore, & de talibus bonis: quia nihil decernitur, sed sola verbalis leuatio pignoris: comprobando alijs similibus actis, qui feriatis diebus in honorem Dei, & Sanctorum fiunt, addendo *num.5.vers.aut.quarimus, de missione*: idem dixerat *singul.131. & 921. Milis in repert. §.feriatis alij diebus*. Et hinc patet qualis, & quanta sit consuetudinis vis, quæ vt idem pluribus probat, *singul.803.* est forma rei, & quasi aliud ius naturale, & immumurabile. A *Guid.Papa* non dissensit *Parlador. rerum quatid lib.2.cap.fin.§.4. num.41.& seq.*

71 pluribus, † sublimitando, si fiat die Dominico, sed etiam ea die facta valeret, sed illam faciens peccatet. *Auffrer. ad Capel.Tholos. decis.158. Gratios.Vbert.de citation. cap.10. num.48.& seq.* vbi exempla refert.

72 Quid si executio † fiat in ipsa re, de qua fuit cognitum? *Sola ad Decret.Sabaud.glos.3.nu.5. de ferijs*, vbi refert *Alex.cons.53.* tenere affirmatiuam, & testari de communi, & ab eo dissentire *Guid Pap. decis.215.* & posse concordari ex dictis *Menoc. de arbitr.iudic. quæst.30. num.14. & seq. & Thesaur.decis.39.* & cæteris latius *Abb.in cap.fin.de Iudic. num.20. Marches. de commis. feriar. derogat. cap.1.§.1. nu. 107. Vbert tract. de citat cap. 10. num. 130.* tenet fieri posse, nisi reus aliquid opponat.

73 An autem ferijs † in honorem Dei consuetudine derogari possit. *Tuscus conclus.96. feriati dies, num.5.& seq.*

74 Limit. vbi ex † statuto confirmato à Papa, ius redditur in aliquo genere causarum, vel certo generi personarum, ferijs præfatis non obstantibus. *Marches.de commis.feriar. derogat. cap.1.§.1.num.87. in princ.* addendo, quod licet iuri diuino † derogari non possit præser-

75 tim à Principe seculari, tamen ex causa possit ab eodem interpretari per viam legis, sed præcipue per viam consuetudinis, comprobans id pluribus. ibidem, *& num. 89.* Interpretatio

79 enim † tanquam quid necessarium in actibus humanis, & veluti ius naturale, tolli non potest. *l.2.§.his legibus, vers.vt naturaliter, ff.de origin.iur.Crauet.cons.3.num.23.*

§. I.

SVMMARIVM.

Sententia lata in criminali non mandatur executioni tempore feriarum. 1. *Ampl.*2.3.5.6.7. 8.9. *Limit.*4.7.10.11.12.13.15.

Tortura an inferenda die feriata.

QVamuis iudicium ciuile, & criminale differant in pluribus, vt dixi de differentijs verborum Iuris; *§.causa ciuilis*, conueniunt tamen in illorum executione: propterea sicuti diebus feriatis non est exequenda sententia lata in iudicio ciuili, † pariter non est exequenda

1 si fuit prolata in iudicio criminali, seu capitali. *Clar.in prax. §.fin. quæst.97. videmus, num.6. vers. quæro etiam. Bal.l.penul.C.de ferijs.nu.2. Abb.cap.fin.de ferijs num.20.vers.in criminalibus. Tuscus conclus.97.feria messium, nu.5.* addendo Iudices timentes Deum, ita seruare quoad pœnam vltimi supplicij, secus quoad ad pœnas minores.

2 Ampl. siue dies † sit feriata in honorem Dei, siue

siue Sanctorum: nam in illa totus populus cesset ab opere, horrendum, & miserabile esset spectaculum, exequi capitalem sententiam, vel aliquem laqueo suspendere. *Clar. in prax. § fin. quaest. 97. num. 6. vers. quaro etiam*: asserens id firmari ab omnibus Doctoribus *in cap. 1. de ferijs*, & obseruari à iudicibus Deum timentibus. *Angel. in l. diuus ff. de ferijs. Sola ad Decret. Sabaud glos. 2. num. 2. Abb. cap. fin. de iud. num. 16. Tuscus conclus. 97. feria messium. num. 5. & conclus. 10. ferijs durantibus. num. 21.*

3 Ampl. etiam † si dies sit feriata in vtilitatem hominum. *l. si feriatis, ff. de ferijs, l. custodias, C. de pub. iudic.*

4 Contrarium † seruari de consuetudine, etiam si agatur de sententia capitali, testatur *Clar. in in prax. § fin. quaest. 97. videamus. nu. 6. vers. quaro etiam*, addendo neminem de hoc dubitare. *Bal. l. penul. de ferijs, nu. 3.* addendo nulla lege hoc esse interdictum. *Rebuf. de liter. oblig. artic. 66. glos. 3. num. 6.*

5 Ampl. etiam † si ageretur de exequutione sententiae prolatae in reum laesae maiestatis. *Boerius decis. 259. & videtur, numer. 8. in princ.*

6 Ampl. etiam † durantibus ferijs repentinis, *vt dixi § seq. ampliat tertia.*

7 Ampl. etiam † in executione cuiusuis sententiae corporis afflictiuae. *Marches. de commis. feriar. derog. cap. 1. § 1. num. 84. Tuscus conclus. 100. ferijs durantibus. num. 21.* vbi distinguit, & 'iciert quid seruetur de consuetudine.

8 Ampl. praesertim † si agatur de sententia Iudicis minoris magistratus, quia cum illi iurent seruare leges, nec liceat illis eas transgredi, ferias debent obseruare, in exequutione suarum sententiarum. *Boer. decis. 259. num. 8. in fin.*

9 Ampl. etiam † in ferijs inductis ob necessitatem hominis. *l. diuus. ff. de ferijs*: per quem textu ita ibidem firmat *Angel. num. 2.*

10 Limit. si per † exequutionem sententiae criminalis publica sequatur vtilitas. *Bal. in l. penul. C. de ferijs. num. 2.* & hac ratione excusatam audiebam primis annis, quo veni in Vrbem, exequutionem sententiae factam in caput Gabrielis Fuschetti Praefecti domus Odoardi Cardinalis Farnesij, die Annunciationis B. Mariae Virginis, quia dicebatur auxilium dedisse, quo e manibus satellitum eriperetur, qui ducebatur ad carceres, occasione aeris alieni: & inde nemo est ausus impedire, quominus iussa iudicum exequutioni demandarentur, donec sedit Clemens Papa VIII. licet posteriores dies Pontificatus eiusdem passi fuerint turbam, seu perturbationem ex simili casu, & cum eadem Farnesiana fam lia.

11 Limit. propter † enormitatem criminis eius in quem lata est sententia. *l. penul. C. de ferijs, vbi Bal. num. 1.* id notat, eam cum Imperatore Theodosio rationem afferens, quia inde multorum salus, & incolumitas procuratur; nā in morte vnius sceleratissimi stat vita multorum. Exemplum esse posset, si ageretur de exequutione sententiae latae in publicum latronem, vel viarū aggressorem, vel agrorum depopulatorē, & eius generis nequissimos homines. *Spec. de ferijs, § fin. num. 3. in fin. Bal. l. prouinciarum, ff. de ferijs, num. 1. & seq. Angel. in l. diuus ff. eod. num. 2. Abb. cap. fin. de iudic. nu. 20. vers. in criminalibus, & num. 21. circa med. Boer. decis. 259. num. 8. post med. Sola ad decret. Sabaud. de ferijs glos. 4. num. 7. Mandos. de commis. ferijs non obstantib. vers. duodecimo. Azo in sum. de ferijs num. 5. in fin. Milis. in repert. § feriatis diebus potest. Franc. Marc. decis. 409.*

12 *n. 2.* † addendo idē de repertis in flagrāti crimine magno, & non posse maius fieri sacrificium Deo, quam istos torquere, & mittere ad furcas, iuxta illud Euangelij: Beati, qui faciunt iustitiam omni die: & anno 1624. die 21. Decembris, quo celebratur festum S. Thomae Apost. condemnato Marco Antonio de Dominis de haeresi relapso, licet defuncto, fuit illius cadauer igne consumptum statim, prout comburendum prae dixeram, antequam in Angliam secessisset, vt dixi *de Laudemio lib. 11. quaest. final. in fin. Milis in repert. § feriatis diebus.*

14 An autem † die feriata reus torqueri possit, videndi addentes *ad Bal. in l. penult. C. de ferijs. Clar. in prax. § fin. quaest. 64. num. 34.*

15 Limit. vbi agitur † de executione sententiae absolutoriae. *Marches. de commis. feriar. derog. cap. 1. § 1. num. 82.*

---

§. II.

SVMMARIVM.

Feriarum diuersa species. 1. *etiam nunc in Vrbe.* 20
Feria repentina qua dicantur. 2. *& quare ita nuncupata.* 3. *quibus verbis indicerentur.* 4. *exempla talium feriarum, ibid. procedunt à pari cum ferijs in honorem Dei.* 9. 11
Executio sententiae fieri potest durantibus ferijs repentinis. 5. *Contrarium. Et quare* 6. *Ampl.* 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. *Limit.* 17. 18. 19.
Nundina indici tantum possunt à non recognoscente superiorem. 16

1 INter caetera feriarum † genera, quae apud Romanos plura fuere, vt referunt *Macrob. Saturnal. lib. 1. cap. 16. Aul. Gel. noct. Attic. lib. 10. cap. 24. Varro. de lingua Latina, lib. 5. vers. A coeli naturali. Sext. Pompe. de verb. signific. § feria. Ioan. Rosin. antiq. Roman. lib. 4 cap. 3. Petr. Pitheus. aduersarior. lib. 1. cap. 9. Aymar. Riual. Histor. Iur. ciuil. seu ad leg. 12. Tabul. lib. 2. § ferijs iurgia amouento, vbi Anton. Clar. Siluius plura etiam cumulat. Alex. ab Alexand. Genial. dierum, lib. 5. cap. 7. & ibi Tiraquel. late. Fab. de Monteleone in sua praxi arbitrali, part. 6. tertia pars, § aggressurus. Lilius Gyrald. de annis, & mensib. vers. sacra erat. Cagnol. in l. 2. ff. de origin. iur. num. 412. Couar. var. resol. lib. 4. cap. 19. Mandos. de com-*

 mis.

mis. ferijs non obstantibus, vers. ferias. Azo *in summa. de ferijs. num. 3. & seq.* Racuard. *variorum lib. 5. cap. 19. Hotoman. & Caluin. in Lexico Iur. verb. feria. Thesaur. decis. 39. num. 4 usq. in fin. Polyd. Virgil. de rerum inuent. lib. 6. cap. 7. Faber semestr. lib. 1 cap. 6. in princ. Sicard. in l. si vt proponis. 4. C. quomod. & quand. Iud. num. 3. & seq.*

2 Recensentur feriæ † repentinæ, quæ casu aliquo de repente nato indicebantur ab Imperatore, Consulibus, vel Rom. populo ob rem prospice gestam. *l. 1 glos. l. à nullo. C. de ferijs, in verb. ferias. Azo in sum cod. tit. num. 2. Bal. in cap. conquestus, de ferijs, num. 9. & 12. Host. cap. fin. eod tit. num. 13. & Butr. num. 18. & addentes ad Abb. ibid. num. 16. vers. an ferijs. Martin. Laudens. tract. de Princip quæst. 410. Sola ad Decret. Sabaud. de ferijs, glos. 1. Bal. in cap. fin. de ferijs, num. 9. Fab. de Montelcon. in sua prax. part. 6. §. aggressurus, num. 5.* Et quia

3 tales feriæ certum † non habent tempus, quo indicentur, nuncupantur repentinæ, tamquam extra ex pectatum ordinem indictæ: & eius generis sunt, quæ obseruantur ea die, qua Princeps natus, vel electus fuit, vel aceidit vbi quis fuit electus Sum Pont, vel Imperator, vel Romanorum rex, vel Dux in aristocratico dominio, ne respub. sit acephala, vel populi Imperium ne careat capite. *l. 1. l. omnes dies. C. de ferijs. Thesaur. decis. 39. n. 6.* vbi plures casus cefert, quibus à S.P.Q.R. indictæ fuere tales feriæ; & † qua verborum formula. *Marchesan.*

4 *de commis. feriarum derogatoria. §. 1. num. 21. & seq.* vbi plura exempla harum feriarum cefert.

5 An autem indictis † repentinis ferijs, possit valide fieri sententiæ executio, non conueniunt Doctores: nam *Abbas. cap. fin. de iudic. num. 20. vers. primam*, tenet affirmatiuam, concludens nudam executionem facti posse fieri durantibus ferijs repentinis, quia est quid facti, faciendum à ministro, & ante *Abb.* idem dixerat *Archid. in cap. sicut sinc. 2. quæst. 1 in princ.* quē sequitur *Milis in repertor. §. feriatis diebus* potest fieri, *circa fin.*

6 Contrarium † voluit idem *Abb. in cap. conquestus. 5. de ferijs, num. 20. in fin.* eam afferens rationem, quia Imperator iussit ferias repentinas obseruari eadem solemnitate, qua obseruantur solemnes. *l. omnes. C. de ferijs*, quisque enim debet eo tempore lætari, nec vllus est ad iram prouocandus. *Thesaur. decis. 39. ferijs. num. 7 in princ.* concludens, quod durantibus ferijs repentinis, suspenditur omnis executio, sequitur *Scaccia de Iudic. lib. 2. cap. 5. num. 135.*

7 Amplectendo itaque † secundam seu negatiuam opinionem, illam ampliabis, siue agatur de executione sententiæ Iudicis ordinarij, siue delegati, siue arbitri. *l. omnes dies. C. de ferijs.*

8 Ampl. vt † non possit renunciari beneficio harum feriarum. *Spec. de ferijs. §. fin. in princ. Bal in cap. fin. de ferijs, num. 9. Angel. in l. 1. & l. diuus, ff. de ferijs, num. 2. Host. in cap. fin. de ferijs, num. 13. & Bal. num. 9. Butrius nu. 18. Aretin. §. appellantur inst. de except. nu. 33. Alberic. d. l. 1. num. 7. in princ. Fel. in cap. si diligenti. de Iudic. num. 20. Vantius. de nullit. ex defect. iurisdict. num. 130. & seq.* cum afferent

9 rationem, quia vim † procedant à pari cum ferijs in honorem Dei, sicuti illis renunciari non potest, ita nec istis. *Vantius de nullitat. ex defect. iurisdict. num. 130. Sola ad Decret. Sabaud. de ferijs, glos. 3. nu. 4. Alex. cons. 36. Viso themate. lib. 2. num. 8. Menoc. de arbitr. iudic. quæst. 30. num. 5. & 6. et 11. Abb. cap. fin. de iudic. num. 16. Thesaur. decis. 39. num. 6. et 7. vbi plures cōgerit. Scaccia de Iudic. lib. 2. cap. 5. num. 142. Vbert. de citation. cap. 10. num. 54. vers. illa feria. Tuscus conclus. 101. ferijs qua liter. num. 17.*

10 Ampl. etiam † in criminalibus: nam illis durantibus, capitalis, vel alia corporis afflictiua pœna differtur. *Host. in cap fin. de ferijs, num. 13. Angel. in l. diuus. ff. de ferijs, num. 2. Abb. in cap. fin. de iudic. num. 21. vers. ergo puto, licet num. 20. vers. in criminalibus*, videatur aliud dixisse. Sed pro *opin. Host. et Angel.* vrget ratio, ne publica lætitia turbetur, & risus misceatur lacrymis. Pendet tamen hæc executio ab arbitrio Iudicis, qui si capitalem exequeretur sententiam, illa esset valida, nec vt ego addo, in Syndicatu puniretur, sicuti apud Deum non peccaret, vt subdit *Abb ibid. num. 22.* in principio tamen Pontificatus Clementis. VIII. N. Foschetus, quia dedisset causam, siue vi, & armis, vt captus, manus lictorum effugisset, capite fuit mulctatus die Annunciationis B. Mariæ Virginis, quæ cadebat infra hebdomadam, quam nos appellamus sanctam, exequentibus aliquibus factum illud die feriata, quia Rom. Ecclesia cadente tali festo infra eam hebdomodam, de illa non facit mentionē, sed differt post sequēs Pascha, is Foschetus erat domus magister Odoardi Cardinali Farnesij. *Marches. de commis. feriar. derrogat. cap. 1. §. 1. num. 50. et 51.*

11 idem † sentit, quia procedunt à pari cum ferijs in honorem Dei.

12 Ampl. etiam † si ageretur de executione sententiæ latæ in causa summaria. *glos. in Clem. sæpe. de verb. signif. verb. ob necessitates, in fin. vers. sed quid dices.*

13 Ampl. etiam † si ageretur de executione sententiæ Iudicis, qui ex data sibi à Principe auctoritate potest procedere singulis diebus, & horis festiuis, & non festiuis: quia cum istæ feriæ procedant à pari cum ferijs inductis in honorem Dei, & Sanctorum, sicuti illarum reuerentia differtur executio, pariter differenda est priuilegio illarum. *Scaccia de iudic. lib. 2. c. 5. num. 27 et 141.* & confirmatur ex dictis supra, *vers. contrariam.*

14 Ampl. etiam † si ageretur de sententia arbitri. *Bal. cap. fin. de ferijs. num. 10.*

15 Ampl. præsertim † contra nundinantes, contra quorum bona, & personas, tam eundo quam redeundo, non potest fieri, executio. *l. vnic. C. de nundin. vbi Bart. Bal. et Sal. Angel. in l. barcs. §. si quis tutelam, ff. de iudic. num. 9.*

num.9. Menoc.præsumpt.29. lib.5.num.23.& seq.Coler.de process.part.2.cap.3.nu.156. Manson. de caus.execut.ampl.prima. num.15. vsq. in fin. vbi subdit procedere si nundinæ sint in-
16 dictæ † ab habente facultatem illas indicendi, vt puta à non recognoscente superiorem: & li-
17 mitat si subsit † vrgens suspicio contra debitorem, vel fuit renuntiatum beneficio nundinarum, vel agitur de debito iurato, vel contractu in nundinis, vel de re furto subtracta.

18 Limat, ijs omnibus † casibus quibus executio fieri potest feriatis diebus in honorem Dei, quos retuli supra *§.1.*

19 Limita, vbi contraria † viget consuetudo, prout Romæ: nam exceptis ferijs, quæ indicuntur ex decreto Visitationis carcerum, quæ fit bis in anno, nempe postrema die Iouis ante festum Natiuitatis Domini, & ante hebdomodam sanctam, durantibus illis per totam diem sextam Ianuarij sequentis, istis tota ea hebdomoda sancta, & sequenti Paschatis, alijs feriatis diebus, fit executio realis in bonis, & personalis in debitorem, non soluentem, seu non adimplentem promissa. Iudices tamen Capitolini
20 statim indictis † ferijs à visitatoribus carcerum, non sedent pro Tribunali, nec ius reddunt in causis ordinarijs, vel commissarijs, sed Aud. Cam. & Vicarius Papæ ius dicit vsque in diem, quæ præcedit vigiliam Natiuitatis Domini, & Dominicam Palmarum, sicuti, & alijs diebus quibus indictæ sunt repentina feriæ, & apud istos nullæ sunt feriæ messium, vel vindemiarum: secus in foro Capitolino, vbi sæpe contigit feriari, vbi apostolici Iudices non feriantur, & sæpe è contra, quia non eædem sunt apud omnes Iudices Romæ indictæ feriæ.

§. III.

SVMMARIVM.

Fauori suo quis renunciare potest.2
Ferijs renuntiari non potest.210. Ampl.3.4.5. 6.7.8.10.12.13.15.Limit.11.14.17
Iudicandi munus est publicum.8
Iudex officium suum debet petenti impertiri. 8. Limit.9
Feria quæ indicuntur in Vrbe à Cardinali Vicecancellario. 17. quibus ex causis illis derogetur. 18
Indici tantum possunt à supremo Principe.19
Feriarum renunciatio vbi fieri potest, an facienda in iudicio, vel extra. 21. an intelligatur de proxime indicendis. 22. an facta in prima instantia extendatur ad vlteriorem. 23

1 QVamuis fauori suo † quis renunciare possit. *l. si quis in conscribendo. C. de pact. cap. si de terra. de priuileg.* Atamen nullatenus quis pacisci potest, quod vbi contigerit in eum fer-
2 ri sententia, † quod illa executioni mandetur tempore feriarum. *cap. fin. in fin. de ferijs.*
3 Ampl. præsertim † in ferijs in honorem Dei. *cap. final. de ferijs, l. dies festos. C. eod. Angel. in l. 1. ff. eod. num. 2. & Alber. num. 7. & Ias. nu. 4. Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. num. 130. & seq. Spec. de ferijs, § fin. in princ. Fel. in cap. 51. diligenti, de Iudic. num. 20. Marchesan. de commiss. derogat. feriar. cap. 1. § 1. num. 12.*
4 † Ampliando etiam si reus, & actor renuncient. *Manson. de caus. execut. ampl. 1. nu. 3.*
5 Ampl. etiam † in ferijs indictis in honorem sanctorum. *Specul. de ferijs. § fin. in princ. Abb. in cap. fin. de iudic. num. 16. Butr. in cap. fin. de ferijs, num. 18.*
6 Ampl. etiam † in ferijs repentinis, *vt dixi supra § 2. ampliat. 11.*
7 Ampl. præsertim † si sententia suit prolata durantibus ferijs. *Angel. in l. si feriatis, ff. de ferijs, num. 1.*
8 Ampl. etiam † si conuentum fuit, vt Iudex interpellatus pro exequutione sententiæ illam exequatur, nam licet debeat officium suum implorantibus impartiri, quia iudicandi munus publicum est, *l. munerum. § iudicandi. ff. de muner. & honor. glos. in l. 2. C. de proxim. sacr. scrin. lib. 10.* si tamen nollit impartiri, & ne-
9 get † sua autoritate fieri executionem tempore feriarum, non posset conueniri in syndicatu; Quia feriæ inductæ sunt, vt quandoque iudicibus detur quies. *Thesaur. decis. 39. ferijs, n. 3. vers. aduertendum Bal. cap. fin. de ferijs, nu. 10.*
10 concludens † Iudices, & arbitros non esse obligatos sequi hanc feriarum renunciationem. *Scaccia de Iudic. lib. 2. cap. 5. num. 159.*
11 Contrarium tenet *Sola* † *ad Decret. Sabaud. ferijs, 3. num. 8. auctore Bal. consf. 467. quaritur, lib. 1.* asserente Doctorem aliquem non determinasse hanc difficultatem, ipso tenente affirmatiuam, quia cum iurisdictionis potestas sit à iure publico introducta, cum necessitate illam exercendi congruo loco, & tempore, incongruitas temporis est sublata per renunciationem litigantium; & credo solum cum *Bal.* verum dixisse in ferijs hominũ gratia inductis, quia istis potest renunciari, vt dixi infra. *Tuscus. conclus. 101. ferijs qualiter. num. 16.*
12 Ampl. etiam † in ferijs inductis ob publicam vtilitatẽ. *Alex. cons. 36. Viso themate. lib. 2. n. 8.*
13 Ampl. præsertim † vbi tales feriæ sunt indictæ à Statuto, cum exceptione aliquorum casuum, cum exceptio firmet regulam in non exceptis, *glos. in § quæsitum idem respon dit, verb. non potest non videri. ff. de fund. instruct.* in reliquis non exceptis non potest fieri renunciatio. *Alex. cons. 36. Viso themate. lib. 2. num. 7. Tuscus. conclus. 101. ferijs qualiter. num. 11.*
14 *& seq.* † vbi limitat in ferijs messium.
15 Ampl. vt in casu quo ferijs renunciari potest, non † sufficiat alterum ex litigantibus renunciasse; sed opus est actorem, & reum renunciare tacitare, vel expresse, *cap. fin. de ferijs, & in l. si feriatis. ff. eod. Scaccia de Iud. lib. 2. cap. 5. num. 157. & seq.* asserens hoc esse indubitatum; *Spec. de ferijs, § fin. num. 3. Tuscus conclus. 101. ferijs qualiter, num. 7. & seq.*
16 Limitatur in ferijs † messium, & vindemiarum *Spec. de ferijs, § fin. in princ. vers. rusticis.*

*Guid.Pap. decis.*215.*num.*5. *verf. alijs autem*. *Thesaur. decis.*39. *ferijs*, *num.*7.*verf. aliud genus*. *Tuscus conclus.*101. *ferijs qualiter*, *n.*2. *& seq.* vbi ampliat etiam quod contrarium Statuto caueatur, & rationem refert.

Eius generis feriarum sunt, quæ à Vicecan-
17 cellario † Sedis Apost. indicuntur singuli annis, in Rom. Curia, die tertia, vel nona Iulij quibuscumque Iudicibus commissarijs per totum mensem Septembris, quibus tamen facile
18 derogatur † à Papa per organum Cardinalis Præfecti Signaturæ Iustitiæ, si subsit causa, vt puta de examinandis testibus in Curia, vel extra, ne probationes pereant, vel his citius terminetur, vel instruatur; vel agatur de executione sententiæ post tres conformes, vel vnam, quæ non admittit appellationem ad effectum suspensiuum. Feriæ autem præfatæ indicuntur à Vicecancel. Apost facto verbo cum S.D.N. in vltima Signatura Gratiæ, & illo annuente,
19 nam nemo † absque supremi Principis licentia potest ferias indicere. *l.nullo.C.de ferijs*, vbi *Bal. & Cast.* addunt illas non habere effectum si ab alio indicantur. Prima autem die iuridica Octobris, vnus vel duo ex Auditoribus Rotæ, equestres, & comitati turba Procuratorum, & Aduocatorum, accedunt ad tribunal Rotæ in Vaticano, & ab illorum vno recitata oratione commendante Iustitiam, quam ministrant, lectis constitutionibus Sum.Pont. quas illi ingressu eius Auditorij iurant obseruare, domum equestres pariter cum eo comitatu redeunt.

20 Limit. ijs omnibus † casibus, quibus executio fieri potest feriatis diebus in honorem Dei. *vt dixi supra.* 5. *hoc.cap.*25. *in princ.* & idem dicendum de ferijs repentinis, *vt dixi supra*. *§.*11.

21 An renunciatio † feriarum, vbi illa fieri potest, sit facienda in iudicio, vel extra. *Alberic. in l.*1.*ff de ferijs*, *num.*8. *& Ias.num.*28.

22 An renunciatio † feriarum intelligatur de ijs, quæ erant tempore renunciationis, vel proxime indicendis. *Ias. in l.*1 *ff de ferijs*, *num.*29. *Spec. de ferijs. § fin.n.*1. *Tuscus conclus.*101. *ferijs qualiter*, *nu.*6. *Sola ad Decret. Sabaud. de ferijs*, *glos.*3.*num.*5.

23 Feriarum † renunciatio facta in prima instãtia, an extendatur ad ferias secundæ instantiæ. *Sola ad Decret.Sabaud.glos.*3.*num.*5.

§. IV.

SVMMARIVM.

Feriæ messium Cereales nuncupabantur à Romanis. 1

Agricolarum priuilegia plura. 2

Ferijs messium durantibus, Iudices, & litigantes feriantur. 3. *Ampl.*4. 5. *Qui actus iudiciales fieri possint tempore harum feriarum*. 6.

Feriarum exceptio quando obstet. 7.

Executio sententiæ latæ extra tempus feriarum, exequi potest durantibus ferijs messium. 8. *& quare*. 9. *Ampl.* 10.

Declinatoria exceptioni quis dicitur renunciare opposita dilatoria, vel peremptoria. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. *Limit.* 22. 26

Feriæ messium, vel vindemiarum, an obseruentur tantum, vbi colligitur granum, vel vinum. 23. 24. 25.

POst ferias, quas dixi indictas in honorem Dei, cum Sanctis suis, & quas repentinas, seu extraordinarias vocamus, fuerunt apud Ro-
1 manos, etiam aliæ feriæ, † quas Cereales vocabant, à Cerere segetum Dea, & nos nuncupamus messium, quæ publici boni causa fuerunt constitutæ particulari constitutione Prouinciæ, vt apud Pedemontanos, teste *Sola ad Decret. Sabaudia, cap. de ferijs*. Romæ *ex Statuto Vrbis, & constitutionibus Sum.Pont.*

Omissis, quæ de agriculturæ, & agricolarum
2 priuilegijs dici possint, & ego aliqua scripsi supra *cap.*12. *§.*6. *& latius Renat. Copin. de priuileg. rustic. lib.*1. *cap.*7. vbi agit de rustico debitore vinculis non coercendo, de aratorijs instrumentis iure pignoris non capiendis. In examine huius *§.* duo casus sunt constituendi. Primus est si tractetur de iudicio incboando, vel per sententiam terminando; & pro re-
3 gula constituendum est, † quod indictis, & durantibus istis ferijs Iudices, & litigantes debent se abstinere ab exercitio contentiosæ iurisdictionis. *l.*1. *vbi Ias.num.*2. *ff. de ferijs. l.omnes dies*, C.*eod.* contra qualcumque personas. *Spec.
4 de feris. §.*1.*num.*8. alias † quid decernatur, & fiat, est nullum, & pro infecto habetur. *glos. in d.l.*1. *verb. infirmabitur*, concludens non esse ab ijs actis appellandum, & si appelletur
5 † non ideo lapsu fatalium sententiam latam tempore feriarum transire in iudicatum; & idem firmari *à Baldo*, *Alexandro*, & reliquis relatis *à Vantio de nullit. ex defect. iurisdict. n.*130. *vers. cum igitur*.

Sed quia argumentum istud, qui iudiciales
6 actus † fieri possint tempore messium, & vindemiarum, late examinarunt *Marches. de commiss. feriar. derog. cap.*1. *§.*1.*num.*29. *& 30. & seq. & 63. Aretin. §. appellantur. Inst. de except. num.*28. *& seq. Scaccia de Iudic. lib.*2. *cap.*5.*num.*144. *vsque in fin.* ne de carta in papirum transferam, quæ ab illis sunt dicta, & sunt extra argumentum nostrum faciendæ executionis, eorum quæ Iudex ordinario, vel executiuo, vel summario iudicio pronunciauit, & de quibus *Scacia* nihil dixit expresse; transeo ad secundum casum, in quem diuisi dicenda hoc quarto §. indicando. *Aret §. appellantur. Inst. de except. num.*28. *& seq. plurib.* plura
7 † cumulasse circa exceptionem feriarum.
8 Secundus casus, est si agatur de † exequenda sententia, extra tempus feriarum lata, in vim citationis ad illam eo tempore audiendam; & tunc nulli dubium est, exequi posse tempore feriarum, & messium, *cap fin. de Iudic. cap fin. de ferijs*, vbi *Abb. & cæteri*, *cap. sicut.*2. *q.*1. *cap. Adam de pœnit. dist.*1. *Bart. in l. ait prætor. §.si debitorem, ff. de ijs, quæ in fraud. credit.*

Alex.

Alex.conf.130. In causa. lib.4.num.1.& conf.53.lib.5.num.7. Capel.*Tholof.decis.*158. *Marthes. de commis. feriar.derog. cap.1.§.1.nu.41. Thesaur. decis.95. num.1. Milis, in Repertor. §.feriatis diebus.*

9 Ratio est quia † in facienda executione, non opus est causæ cognitione, & ideo omni tempore etiam feriato in honorem Dei fieri potest, vt probant Guid.*Papa, decis.215. an executio. Auffrer. ad Capel.Tholos. decis.158.*

10 Ampl. præsertim † vbi reus, & actor renunciarunt istis ferijs, quibus posse renunciari non est dubium. *Thesaur. decis.39. ferijs, num.1. & 7. vers. bis renunciari.* Renunciatio tamen fieri potest expressis verbis, vel tacite, faciendo actum, qui fieri non potest citra feriarum renunciationem. *l.de lege. §.fin. & l.seq. ff. de lege commis. Cast.conf.119. Videtur dicendum super primo puncto, col.2.conf.259. circa primum, quæsitum dubitatio videtur, col.2.lib.2.* quem sequitur Menoc.*conf.87. qua adhuc, nu.* 23.24. Comprobans id exemplo eius, cui com-
11 petit declinatoria, † qui illi renunciate censetur, si dilatorias, & peremptorias opponit, quæ non possunt opponi citra renunciationem declinatoriæ, *Menochiu* sequtur.*Surd.conf.8. in iudicio, num.22.Marches.de comis.feriar.derog.part.3.cap.1.§.1.num.12.*

12 Ampl. præsertim † si agatur de executione sententiæ latæ in possessorio. *cap.fin. de Iudic. Capel. Tholos. decis.159.* quæ loquitur si sententia lata sit in spolio, addendo non solum posse exequi sententiam, sed etiam posse inchoari iudicum.*Tuscus conclus.97. feria messium. num.3.in fin.*

13 Ampl. etiam † vbi Iudicis iurisdictio est lapsis ferijs peritura. *Auffrer. ad Capel. Tholos. decis.159.Spec.de ferijs, §.2.num.12.*

14 Ampl.etiam † si executio petatur fieri vigore pacti, vel Statuti contra debitorem morosum. *Alex.conf.130. in causa, lib.4.num.1.* qui loquitur vbi quis defecerat in solutione pensionis, vel locationis finitæ, & ex pacto, vel Statuto conductor poterat expelli.

15 Ampl. præsertim † ad fauorem personæ miserabilis, vel pupilli, vel viduæ. *Thesaur. decis 39.ferijs,vers.bis renunciari.*

16 Ampl. si agatur † de ijs, quæ celerem expeditionem desiderant.*Thesaur.decis.39. ferijs. num.7.vers bis renunciari*, & dilatione sint peritura. *Tuscus conclus.97. feriæ messium, num.5.*

17 Ampl.præsertim † in executione facienda ad fauorem eius, qui Romam venit causa litis, in qua lata est sententia, de cuius executione agitur. *Felin.in cap significauerunt, de Iudic. num.10. in fin.*

18 Ampl. in † executione facienda in criminalibus. *Tuscus, conclus.97. feriæ messium num.5.*

19 Ampl. si executio † respiciat causam publicam, vel fiscalem, *l. publicas, C. de ferijs.*

20 Ampl, præsertim † vbi executio fit in ipsa re, de qua fuit cognitum, & vlterior non requiritur cognitio. *Feder. de Sen.conf.144.diffinitina, in princ. Alex. conf.131.lib.4.* quos refert *Tuscus conclus.100. ferijs durantibus, num.6.& 7.* vbi refert dissentientes.

21 Ampl. præsertim † contra debitorem suspectum de fuga. *Manson.de caus.execut.ampl.1. nu.8.* vbi plures concordantes refert: & idem dixi supra §.1. & 2. dum egi de ferijs in honorem Dei, & de ijs, quas repentinas dicimus.

22 Limit. vbi † fieret in re, de qua non est cognitum, & iudicatum. *Sola ad Decret. Sabaud. de de ferijs, glos.4.num.5.*

23 Singulare notandum, quod feriæ † vindemiarum obseruantur tantum in regione vbi colligitur vinum, vt in tota Italia, Hispania, parte Germaniæ, & Galliæ, non autem in regione vbi illud non colligitur, vt in Flandria, Ollandia, Sueuia, & alia regione Septentrionali, quæ licet careat vino, tamen generat homines extra modum illud amantes, vt voluit *Angel. in l. præsides, ff. de ferijs.* Feriæ tamen
24 † messium obseruantur etiam in regione vbi non seritur granum, vt in Hibernia. vt subdit *Angel.ibid. Marches. de commis. feriar. derog. cap.1. §.1.nu.23.& seq.vers.aut inquit. Felin. in cap. significauerunt, de Iudic. num.11.* qui loquitur etiam, vbi non colligitur granum.

25 Contrarium quod obseruentur † etiam vbi non colligitur vinum vel granum, probat *ex Baldo, Ias, Felin.& alijs,* Scaccia de *Iudic.lib.2. cap.5 num.145.*

26 Singulare aliud † notandum refert *Thesaur. decis.39.num.10. in princ.* videlicet, quod qui nec per se, nec per alium potest vacare vindemijs, vel messibus, vt sunt, qui nihil habent, vel non possident immobilia, non gaudeat ferijs messium, & vindemiarum.

---

§. V.

SVMMARIVM.

Debitor suspectus de fuga câpi potest durantibus ferijs omnis generis. 1. *Intellige.* 2. *Ampl.*3.

Feriæ si non eædem in loco facienda executionis, qua in loco, vbi illa fuit decreta, quæ erunt obseruandæ. 4.

Actus omnis iudicalis factus tempore feriarum est nullus. 5. *Ampl.*6.

L.si quis ex aliena. ff. de iudic.)

L.2.ff. si quis iuec.vãcat.non ierit.) Declaratur.

Citatio facta die feriata ad diem non feriatam est valida. 18. *si in loco Iudicijs talis sit consuetudo, vel stylus.* 8

*Doctori testanti de consuetudine quando credatur.*9

Citatio facta die ferata ad diem non feriatum, an valida. 10

Tempus ad appellandum currit durantibus ferijs cuius vis generis. 11

Appellare licet tempore feriarum. 12.

1 HOc quinto §. referam, quæ sunt † antedi-
ctis omnibus communia: & primo quod
debitor suspectus de fuga potest capi, & carce-
rari tam tempore messium, quam vindemiarum,
quam in honorem Dei, quam quo indictæ sunt
feriæ repentinæ, *Ias. in l. vinum, ff. si cert. pet.*
num. 3. vers. quod autem. Bal. in cap. fin. de fe-
rijs. num. 11. in fin. Thesaur. decis. 39. ferijs.
num. 7. circa med. Bart. in l. fin. ff. de ferijs, n. 1.
vers. nota secundum, & ibidem Cast. in fin.
relati à Marches. de commis. feriar. derogat.
cap. 1. §. 1. num. 90. Scaccia de Iudic. lib. 2. cap. 5.
num. 28. vers. primus, vbi relatis pluribus te-
statur de communi: & idem repetit *num. 30.*
Milis in repert. § feriatis diebus, etiam, & di-
xi supra, *hoc cap. in limitationibus regulæ. Bal.*
& Angel. in l. 2. ff. de ferijs, num. 3. declaran-
2 do † modò suspicio emerserit post contractum,
idem repetit *Butr. in cap. fin. de ferijs nu. 17.*
Parlad. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. § 4.
num. 9.
3 Ampl. etiam † si ille sit clericus, & manda-
tum sit relaxatum ab incompetenti Iudice.
Marsil. in l. si quis ne, ff. de quæst. nu. 95. & seq.
Auffrer in repet. Clem. vt cleric. de offic. ordin.
num. 66. & 69. Ias. in l. vinum, ff. si cert. petat.
num. 5. vers. illud vltimum. Marsil. sing. 43.
debitor. num. 3.
Debitor suspectus de fuga quando, & à quo
capi possit, & quæ requirantur, & alia plura ad
hoc spectantia, dixi *in meis collectaneis, ad*
l. ait prætor. §. si debitorem, ff. quæ in fraud.
credit.
4 Secundo, si non sunt † eædem feriæ in loco fa-
ciendæ executionis, quæ sunt in loco iudicij,
quæ sint seruandæ, videndi sunt *in cap. fin. de*
ferijs Inn. num. 2. & seq. Bal. num. 11. Butr.
num. 23. vers. ex dictis. Abb. num. 19. in fin. Fab.
de monte Leon. in sua prax. arbitr. part. 6. §. ag-
gressurus, num. 10. Spec. de ferijs. § 1. num. 5. &
seq. & 11.
5 Tertio, quod omnis † actus contentiosæ iu-
risdictionis factus ferijs in honorem Dei, vel ho-
minis, & quouis modo indictæ fuerint, sit nul-
6 lus, etiam † si citatus non comparuit. *l. 1. ff. de*
ferijs. Nec obstat *l. si quis ex aliena, ff. de iu-*
dic. vt non comparendo possit mulctari, *l. 2. ff.*
si quis in ius vocat. nõ ierit. Quia vltra alios in-
7 tellectus, † qui dantur dictis legibus, vt retuli
in meis Collectaneis ad eosdem textus, cessat
dispositio *d. l. 2. et l. si quis*, vbi certum est Iu-
dicem non debuisse citare, & qui supra suam
iurisdictionem velit iudicare. *glos. d. l. 1. verb.*
nullius esse. Sicard. in l. 4. C. quo mod. et quand.
Iud. num. 8. et 9.
8 Quarto, † quod citatio facta qualibet die fe-
riarum cuiusuis generis, ad actum faciendum
die non feriata, est valida, si in loco iudicij talis
viget consuetudo, vel stylus. *Milis in reper-*
tor. § feriatis diebus alijs: vt in Vrbe, vbi Man-
datarij Curiæ Cardinalis Vicarij Papæ, Guber-
natoris Vrbis, Capitolij, & aliarum Curiarum,
quæ sunt inferiores, citant etiam die Domini-
co, quæ est feriata Iure diuino, ad diem Lunæ,
vel aliam nõ feriatam. Cursores autem, seu Via-
tores, qui mediante pecunia consequuntur fa-
cultatem citandi quasuis personas etiam Cardi-
nales, Duces, vt factum fuit cum Panormensi hoc
anno 1641. & vt audiui à fide dignis, cum Ca-
rolo V. Imperatore, neminem citant die feria-
ta in honorem Dei, & Sanctorum, vbi tota ciui-
tas feriatur; & ita obseruaui annis quadragin-
9 ta, quibus Vrbem colo, † & mihi danda fides
non quia I.C. in ijs, quæ sunt de vsu fori. *Dec.*
in l. 2. § mutui, ff. si cert. pet. in secund. lectur.
num. 8. vers. pro vera, & cons. 402. In causa.
num. 15. vers. non obst. Crauet. cons. 166. n. 9.
& seq. Sed quia testor ita practicari.
10 Notandum tamen, me dixisse † citationem
executam die feriata valere ad diem non feria-
tam, si talis vigeat consuetudo: quia in hoc as-
sumpto magna est controuersia Doctorum, quæ
præcipue oritur non facta distinctione, an aga-
tur de ferijs in honorem Dei, vel hominum
commoditatem, vel an illæ sint ordinariæ, vel
extraordinariæ, seu repentinæ, vt patet ex dictis
in l. dies festos, 10. C. de ferijs, à Cyn. num. 1.
Bal. num. 2. & 3. Cast. n. 1. Bart. in l. 1. §. nun-
ciatio, ff. de non oper. nunc. num. 30. & Ias. &
in tract. de citat. nu. 8. & 9. Abbat. in cap. con-
questus. 5. de ferijs, num. 20. & seq. Felin. in
cap. significauerunt, de Iudic. num. 9. & seq.
11 Quinto, quod † tempus ad appellandum cur-
rit tempore feriarum cuiusuis speciei illæ sint.
Guid. Papa decis. 215.
12 Sexto, quod sicuti † licet parti die feriata
appellere, pariter licet iudici die feriata
appellationem admittere, quia concessis ex-
tremis, sunt etiam concessa media, vt ex *Salicto*
concludit *Felin. in cap. significauerunt, de Iu-*
dic. num. 10.

---

§. VI.

SVMMARIVM.

Nox est pars diei. 1
Executio sententiæ fieri potest nocte. 2. *Contra-*
rium. 8. *& quare* 3. 4. 8. 9. 14. 15. *Limit.* 10. 12
Apium natura. 10. 11.
Sententia lata noctis tempore est nulla. 4. *qua-*
re 6. *Ampl.* 5. 7.
Paulus Papa V. laudatur. 9
In executione facienda, habenda est ratio rei tem-
poris, quo fiat. 13

1 MOre Romano noctem † esse partem diei
dixit Paulus ad Sabinum, vt refert Tribo-
nianus, cum socijs *in l. more Romano ff. de fe-*
rijs. qui cum addat quidquid duabus mediatis
noctibus, & luce media actum fuerit, perinde
esse, quasi quauis hora lucis sit factum propte-
2 rea minime dubitandum videtur † exequu-
tionem sententiæ latæ in actione personali, vel
reali intentata, posse fieri noctis tempore: quia
vt inquit Paulus ibidem, perinde est ac si exe-
quutio facta sit quauis hora lucis. Verum quia
vt

ut inquit *Ouid. de arte amandi. lib. 1.*

3 *Nox, † & amor, vinumque nihil moderabile suadent.*

Et teste *Liuio decad. quarta, num.* 10. Nox ad quietam data est mortalibus beneficio naturæ. Et idem censuit *Valer. Flac. lib.* 5. inquiens.

Nox hominum genus, & duros miserata labores.

Retulerat fessis optata silentia rebus.

4 Sicuti sententia † prolata tempore noctis est nulla, & nomen sententiæ non meretur. *S. sedebunt, auth. de Iudic. cap. consuluit, de offic. delegat.* cum alijs congestis à *Gul. Mayner. in l. res iudicata, ff. de reg. iur. num.* 42. *in fin. Marsil. tract. de Bannit.* §. *sententia. el* 4. *num.* 118. *Papiens. in prax. cap. forma sentent. diffinit.* §. 1. *num.* 37. afferens male ab aliquibus censeri contrarium. *Ias.* testans de communiori opinione, *in l. non minorem. C. de transact. num.* 3. quem sequitur, & defendit *Signorol.* testans de communi Canonistarum, & Legistarũ,

5 illam pluribus confirmans; † addendo procedere etiam si prima hora noctis feratur, *cons.* 52. *quaritur. num.* 1. *& seq. Viuius opin.* 703. *sententia lata de nocte, num.* 1. eam asserens ra-

6 tionem, † quia profertur extra tempus à lege statutum, & quando Iudicis iurisdictio videbatur suspensa; addendo qui affirment Iudi-

7 cem † proferentem sententiam de nocte facere litem suam.

8 Multo minus sententiæ fieri † potest exequutio: nam prohibito antecedenti, sunt etiam prohibita quæcumque ab illo sequuntur. *l. oratio, ff. de sponsal.* præsertim si sequantur ab antecedenti tanquam causa proxima, & immediata, qualis est exequutio, de qua non esset tractandum, nisi præcederet sententia, vt in simili arguit, *Christoph. Anguian. tract. de legib. lib.* 3

9 *cap.* 12. *n.* 14. *&* 24. *post med.* Ideo Paulus † Papa, V. studens quieti Vrbis, & totius ditionis Ecclesiasticæ, inter cæteros abusus, qui latenter irrepserant in Orbem Romanum, in sua Bulla reformationis tribunalium, §. 13. *de Barroncellis, & exequutoribus, num.* 9. constituit mandata ciuilia non exequenda esse diebus festiuis, neque de nocte, nisi fuerint relaxata contra debitorem suspectum de fuga.

Singularem tamen casum obseruaui, quo exe-

10 quutio † fieri non potest nisi noctis tempore Apium enim cum fera sit natura, §. *apium. Inst. de rerum decis.* & excusantur indictis & pœnis, si quis ius dicenti non obtemperauerit, de illis scribit Poeta *Georgic. lib. quarto.*

Discurrunt, magnisque acuunt stridoribus iras
Ingentes animos angusto in corpore versant.
Vtraque vis apibus pariter metuenda, neque illos
Aut hos versa fuga victor dare terga coegit.
Illis ira modum supra est, læsaque venenum.
Morsibus inspirant, & spicula cæca relinquunt,
Affixa venis, animasque in vulnere ponunt.

11 Si lucente † Sole incausam rei iudicatæ caperentur aluearia, cum in vestibulo ianuæ consistant apes plures, quibus, vt inquit *Virg. Georgic. libro quarto.*

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti,
Aut onera excipiunt venientum fœdere pacto
Inuigilant.

12 Captura † non esset apparitori facilis, nec honesta: quis enim non rideret lictorem saucium ore, fronte, & toto vultu aculeis apum, quas ille suo loco, parendo Prætori mouere volebat: Sicuti derisum fuisse Satyrum mellis cupidum refert Ouid.

Dum auide trunco condita mella petit
Millia crabronum coeunt, & vertere nudo
Spicula defigunt: oraque prima notant
Ille cadit preceps, & calce feritur aselli,
Inclamatque suos, auxiliumque rogat
Concurrunt Satyri, turgentiaque ora parentis
Rident, percusso claudicat ille genu.
Ridet, & ipse Deus.

Cùm iura nostra velint habendam esse ratio-

13 nem † in exequutione facienda rei quæ capiatur, & temporis quo illa capi possit, vt dixi supra *hoc capit. & capite antecedenti.* Sequendo consilium *Columellæ libro, nono capite octauo de Re rustica.* Si apes fuerint de loco ad locum transportandæ, cauendum, vt nocte collo transportentur; & si longa sit via, fugiendæ salebræ ne quassato motu baiuli solicitentur ad illius

14 noxam. Dicendum † noctis tempore tantum, quo etiam custodibus apes sonuerunt receptui, esse capienda aluearia in causam rei iudicatæ, vt refert fuisse iudicatum à suprema Curia Brabātiæ. *Ioannes Dechtrius Dissertation. final. lib.* 2.

Miscui hæc dictis de ferijs, & credo non

15 inepte: nam sicuti feriarum † tempore silet præconis horrida vox, datur vacatio à forensibus negocijs, & à cunctis executionibus excusatur reus, *l. dies festos, C. de ferijs, l. penul. ff. eod.* ita noctis tempore, quod datum est mortalibus fessis, & lassis diurnis laboribus, tanquam ferijs, nullus est quiete data à natura, molestia iudiciali afficiendus, sed expectanda lux quæ detegat quid moliatur lictor, & velit apparitor: nam tenebrarum proprium est sopire omnia, & ita pacate, vt stupiditate quadam percussa nihil prorsus edant murmeris, propria que sic ea quies rebus ferijs agendis, sumendis consilijs, colendis Musis, arripiendis litteris, & negotijs mature gerendis: collectis enim totis sensibus in suas cellas, accuratius, facile est propria munera adimplere.

Cap.

CAP. XVI.

SVMMARIVM.

Executio facta ab illegitimo executore iuris, vel facti, est nulla, & reuocanda. 1. *Ampl.* 2. 3
Executorum sententiarum ciuilium, & criminalium species, & dignitas. 5. 6.
Iudex non impartitur officium suum nisi petenti rem, vel quantitatem certam. 4
Executor legitimus iuris, qui sit. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Executor legitimus facti, qui sit. 15. 16. 17
Executor illegitimus iuris, qui sit. 18. 19. 20
Executor illegittimus facti, qui sit. 21. 22

DEcimoquinto obseruandum est, vt
1 legitima sit executio, † quod illa fiat,
à legitimo executore, tam iuris, quã
facti: nam si fiat mandante eo, qui
non habebat imperium illam mandandi, vel
ab eo, qui carebat facultate illam faciendi; vtro-
que casu est nulla, & est reuocanda; siue agatur
2 de executione † sententiæ diffinitiuæ, siue in-
terlocutoriæ, siue constet, vel non constet de
bono iure petentis reuocationem *Isernia. in cap. 1. de controuers. inter. vassal. & alium. Serafin decis.* 1168. *fuit. resolutum, num.* 11. Si-
3 cuti etiam † reuocaretur, si fieret ex mandato
Iudicis generali, non expressa quantitate cre-
diti, nec corpore de quo ageretur, nec expres-
so, quo instante fiat executio, quia generalia
mandata non relaxantur à Iudice, sicuti &
4 idem † nemine petente impartitur officium
suum, de certa re, & quantitate. §. *curare, Inst. de action. Petr. Gregor. Syntag. iuris, lib.* 47. *num.* 40. *num.* 18. *l.* 4. §. *hoc autem iudicium. ff. de dam. infect.*

Omisso, quæ fuerint vigente Romano Im-
5 perio exequutorum † sententiarum, tam ciui-
lium, quam criminalium species, & quo nomi-
ne illi nuncuparentur, cuius ordinis in Vrbe,
& alijs Imperijs essent, quia non conferunt ad
ea quæ sum dicturus, & illa mucida nuncupa-
ret delicatulus I. C. aliquis, qui nihil præte-
rea quærit, quam quæ hic, vel alibi sunt iudi-
cata, neglecta iudicum, & iudiciorum origi-
ne, quæ lucem afferunt decisis, & sunt late
relata à *Petr. Gregor. Syntag. iuris, lib.* 47. *cap.* 40. properando ad ea, quæ sunt de pane lu-
crando;

Difficultas est scire, quis dicatur legitimus,
6 & non legitimus † sententiæ executor: qui vel
est, vel iuris, id est iudicat de executione faciē-
da. Vel facti, id est qui iudicum iussa, seu man-
data, executione facti perficit, & absoluit.

7 Dicendum primo, legitimum † iuris executo-
rem esse, quemcumque ordinarium Iudicem,
seu qui vniuersalem, & omnium causarum ha-
bet iurisdictionem, & imperium, in aliquo ter-
ritorio. Nam si ille pronunciauit in causa, in
qua non liceat appellare ad effectum suspen-
siuum, vel illius sententia non fuerit per
appellationem, vel restitutionem in inte-
grum suspensa, vel non opposita exceptio
aliqua, quæ sententiæ executionem remo-
retur, de quibus egi *tract. de exception.* nam
8 talis ordinarius † est legitimus exequutor suæ
sententiæ, mandando suis appatitoribus, vt il-
lam in bonis, vel in persona executioni man-
det, & iudicata perficiat. *Bald. & Castrens. in in l. episcopale. C. de episcopal. audient. Scaccia de appellat. quæst.* 11. *num.* 173. *vers. contraria, & num.* 174. qui loquitur de Auditore Came-
ræ, Vicario Papæ, Senatore, & reliquis Iudi-
cibus Romanæ Curiæ. *Leand. Galganet. de Iure pub. lib.* 2. *titul.* 52. *nu.* 7. *Berreta cons.* 3. *num.* 22

9 Intellige, modo quater citetur † condemna-
tus ad docendum de appellatione, & illius le-
gitima prosecutione, primo pro prima, secun-
do pro secunda, tertio pro tertia, & quarto
pro quarta superabundanti, semper ad primam
diem, vt dixi *infra cap.* 22.

10 Secundo, legitimus executor † iuris est, etiã
ordinarius, qui sententiam sui delegati execu-
tioni mandat, vt dixi *infra* §. 1. *in princ.*

11 Tertio, legitimus iuris † executor est delega-
tus Principis, cui lata sententia fuerit vlterius
rescriptum, vt constito de re iudicata, & quod
alias sit locus executioni, suam exequatur sen-
tentiam, vt dixi §. 5. *vers. secundum exemplum.*

12 Quarto, legitimus iuris † executor est quili-
bet ordinarius Iudex, qui requisitus ab alio Iu-
dice, in suo territorio executioni mandat
sententiam Iudicis requirentis, in bonis, vel
persona condemnati, vt dixi §. 11. *vers. notandum.*

13 Quinto, legitimus executor † iuris est, qui
ex pacto inito eum debitore, apprehendit, seu
ingreditur possessionem bonorum debitoris sui,
vt dixi *infra* §. 12.

14 Sexto, legitimus executor iuris est, quiuis † Iu-
dex, qui alterius Iudicis sententiam annuente
Iudice, qui illam protulit, aliquo legitime in-
stante, executioni mandat per suos apparito-
res, vt dixi *infra* §. 14.

Septimo Vicarius Episcopi, qui suam exe-
quatur sententiam. *Barbat. Clem. auditor de rescript. num.* 20.

Octauo, Rector scholarium, si agatur de sen-
tentia ab eo lata contra scholarem, si in territo-
rio gymnasij habeat bona, vel requirat Iudicẽ,
qui ipsius sententiam exequatur. *Barbat. Clem. si auditor, de rescript.* 21. *vers. quid autem in Rectore.*

15 Legitimus vero executor facti † est Birrua-
rius, qui mortuo Iudice, qui sententiam tule-
rat, & mandatat illam exequi, eandem execu-
tioni mendat, vt dixi §. 7. *vers. quoad. pirmam.*

16 Secundo, legitimus † exequutor facti est, qui
mandatum cuiusuis Curiæ exequitur, vt dixi
§. 7. *vers. quoad secundum.*

17 Tertio, legitimus executor facti est † Birtua-
rius,

rius, qui mandata supremi Iudicis, seu tribunalis, vel delegati Principis exequutione perficit, in territorio vassalli, non requisito vassallo, vt dixi *infra*. §. 7. *verf. quoad tertium*.

18 Illegitimus autem iuris executor † est, qui mandat suam sententiam exequi in alieno territorio, non requisito Iudice territorij, vbi executio est facienda, vt licet colligere ex dictis *infra* §. *secundo*, & *tertio*, & §. *septimo verf. quoad tertium*. *Berreta conf. 3. num. 5. & §. 8. num. 2.*

19 Secundo, illegitimus iuris † executor, est, qui opposita exceptione remorante executionem illius, ea non obstante processit vlterius, & executioni mandat suam sententiam, vt dixi *infra* §. 4.

20 Tertio, illegitimus iuris † executor est, quiuis Iudex, qui alterius sententiam, non requisitus à Iudice, qui illam protulit, executioni mandat in suo territorio, vt dixi *infra* §. 13.

Quarto, illegitimus executor est, qui parem in eodem loco habens iurisdictionem, executioni mandat sententiam, quam tulit alius Iudex, vt dixi *infra* §. 11. *num. 33. in fin.* exemplum est, si sententiam latam à primo Collaterali Cur. Capitolij secundus iure suo exequatur.

21 Illegitimus facti executor † est qui reportata fauorabili sententia, per se ipsum illam executioni mandat, vt dixi *infra* §. 5.

22 Secundo illegitimus facti executor † est Apparitor, seu Birruarius, qui in territorio faciendæ executionis non habuit licentiam, illam faciendi à Iudice, qui præest territorio, vt dixi *infra* §. 8.

§. I.

SVMMARIVM.

Delegatus inferioris à Principe non potest suam exequi sententiam, nisi expressè sibi data fuerit talis facultas. 1. *Contrarium.* 2. *Concorda.* 4.

L. à D Pio ff. de re iud. declaratur. 3.

Princeps est ordinarius ordinariorum. 5.

Delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur ordinario. 6. 7.

Quis dicatur talis. 7. *suam exequi potest sententiam.* 8. *& quare* 10.

Aequiparatorum eadem est ratio & dispositio. 9. *ampl. ibid.*

Delegatus Principis ad vnam causam, an suam possit exequi sententiam. 11. 13. 15. 16. 17. 58. *in fin.*

L. iudex ff. de re Iud. declaratur. 52.

De facto seruari, & lege cauere, procedunt à pari. 14.

Angel. in l. qui restituere, de rei vend. reprobatur. 18.

Innoc. reprobatur. 18.

Auditores Rotæ an suam, licet sint delegati, exequantur sententiam. 19. 21.

Paulus V. laudatur. 21. 34.

Lucas Stella Episcopus Vicent. & deinde Patauin. 23.

Episcopatus dignitas est prima post Pontificalem 2.

Causa pia est popularis. 23.

Ingenuo homini nil peius accidere potest, quàm sine lege, & Principis iussu premi. 54. *ampl.* 25.

Verba futuri temporis non adaptantur ad præterita. 27.

Lex quæ non dixit, nec nos dicere debemus. 28. *ampl.* 29.

Exceptio oriens ex ventre instrumenti, quo quis conuenitur, nunquam censetur reiecta. 30. 31.

Persona industria quando dicatur electa. 32.

Inuidia est inter pares. 33.

Figulus figulum odit. 34.

Procuratoris vsus est voluntarius. 55.

Auditores Rotæ non possunt præferre procuratores litigantibus. 16.

Verba temporis præteriti perfecti non possunt adaptari ad futura. 37.

Iudex committit excessum vbi facit vltra mandatam sibi iurisdictionem. 38. *exercens iurisdictionem quam non habet, lædit maiestatem Principis.* 39. 40.

Impedito nullum currit tempus. 41.

Dicenda hoc §. exemplis potius, quàm alia methodo explicari possunt. Primũ exem-
1 plum erit delegati † inferioris à Principe, qualis est quilibet iudex ordinarius. Et quamuis *Glos. in l. à Diuo Pio de re iud. verb. à se, & in l. tale pactum. verb. sequuntur in fin. ff. de pact.* firmauerit illum non posse exequi suam sententiam, & consequenter illius factam exequutionem esse nullam, & eiusdem opinionis sit *Abb. in cap. si quis contra 4. de foro compet. nu. 39.* concludẽs de iure delegatum inferioris à Principe non posse suam sententiã exequi, nisi specialiter sibi fuerit exequutio commissa, & plura referri possent ad comprobandam hãc opinionem, quæ considerant communiter Doctores *in l. à D. Pio ff. de re iudic. Scaccia de appell. q. 11. art. 7. n. 177. verf. subextende, et nu. 579.* ampliando etiam si esset aliàs iudex ordinarius.

2 Attamen ad partes examinata quæstione † contrarium reperio firmasse *Franc Curt. seniorem lib. Quæst. forens. quæst. 25. nu. 4. & seq.* & nulla eiusdem Curtij facta mentione, sed latiùs extẽsis illius dictis. *Hieronym. Ferdin. de Ottero, Roman. lucubrat. disp. 5.* vbi relatis qui aliud sentiunt, concludit delegatum iudicem posse exequi suam sententiam, respondendo singulis quæ obstare videbãtur; sicuti prius fecerat *Curtius*. Quibus addo intellectum, qui datur ab *Alex. in quæst. Rex Aragonum, dub. 3. col. 8.*
3 *verf. non obst. l. à D. Pio. ad eumdem* † *textum l. à Diuo*, qui pro contraria opinione multum vrget, videlicet quod ibi absolutè non negatur delegatum ordinarij, non posse exequi suam sententiam, nec minus absolutè affirmatur illã esse exequendam ab ordinario delegante: sed tantũ dicitur, executionem fieri ab illo posse, si non fuit facta à suo delegato; tacitè innuens, facul-

facultatem exequendi cumulatiue, non autem priuatiue, vtrique datam. *Barbatia* † *in Clem. si auditor, de rescript. num* 17. *& sequent.* longa distinctione relatam contrarietatem, *nu.*9. conciliat, quod delegatus ab inferiore non possit suam sententiam exequi mittendo victorem actualiter in possessionem, sed posse pronunciare illum immittendum.

5 Secundum exemplum erit in delegato Principis,† seu ordinarij, ordinariorum, *glos. fin. in cap felicis, de pœnis in sext.* Et quia talis delegatus potest esse ad vniuersitatem causarum, vel ad vnam tantum: Dicendum, quod cum
6 primus † æquipararetur ordinario. *l.*1. *§ fin. ff. quis, & à quo. glos. cap. cum causam, verb. delegatus, in fin. de appel. Alex. in l. à Iudice. C. de iudic. num.*6. *& seq.* vbi remissiue declarat,
7 † quis dicatur delegatus Iudex ad vniuersitatem causarum: & tunc nulli dubium est validam
8 futuram † exequutionem illo mandante factā, non aliter ac si fieret ab ordinario, *Alex. l. à diuo Pio, ff. de re iud. num.*13. *Scaccia de appel. quæst.*11. *num.*173. *vers. contraria*, cum æquiparatorum eadem sit ratio, & iuris dispositio, *glos. fin. l. si quis seruo.* 20. *C. de furt.* subdens
9 ideo, quod † quæ de vno sunt constituta, de alio idem censetur statutum, etiam in exorbitantibus, & correctorijs. *Ias. l. fin. C. de inof. testan. Ripa in l.*1. *ff. de legat.*1. *num.*4. *vers. quæ regu-*
10 *la. Honded, consi.*1. *vol.*1. *nu.*4. & quia † idem delegatus remanet etiam Iudex post latam sententiam, iuxta congesta *à Marant. in praxi, part.*4. *vers. quinta principalis, num.*51.

11 Si vero agatur de sententia delegati † ad vnā causam tantum, quia postquam ille iudicauit desinit esse Iudex, *l. Iudex. ff. de re iud. Alex. in quæst. rex Aragonum, dub.*3. *col.*1. *vers. nono*
12 *videtur*, licet aliqui velint d. textum † intelligi, vbi prætrerea exequutioni demandauit suā sententiam, *glos. in cap. in litteris, verb. officio.*
13 *de offic. delegat.* grandis tamē† est inter Doctores controuersia, an ille possit exequi suam sententiam, vt patet ex dictis *glos. & Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num.*3. *& seq. pluribus. Spec. de exequut. sent. § fin. num.*2. *vers. quinto. Barbat. in Clem. auditor. de rescript. nu.*19. *vers. tertio, vsque in fin.*

Ego tamen, qui potius haberi volo relator eorum, quæ quotidiana praxi obseruantur in Curia, quam discussor, an illa aliter de iure
14 seruanda essent, quia lege † caueri, & de facto seruari procedunt à pari, *glos. final. in l. qui habebat, ff. de manumiss. testam. Ias. in l. vbi pactum. C. de transact. num.*27. *in fin. & in l. dedi. §. si liber ff. de cond. caus. dat. nu.*1. *in princ. Cagnol. l. si quis maior. C. de transact. nu.*216. practicaui, & practicatum vidi, vt commissa
15 causa aliqua à Papa † alicui Prælato in Curia, vt lata ab illo sententia si ab illa non liceat appellare, quia sit lata in possessorio, vel transitum fecit in iudicatum, vel prolata in tertia instantia; quod idem Prælatus suam non exequtur sententiam, nisi per aliud rescriptum, seu commissionem eidem mandetur, quod cōstito sibi de re iudicata, vel quod alias sit locus exequutioni, suam exequatur sententiam, quamuis idem Prælatus alias esset ordinarius Iudex in Romana Curia. Et paucos ante menses cum fuisset appellatione remota commissa causa R.P.D. Antonio Torniello ciui primario Nouariensi, & Vicesgerenti Cardinalis Vicarij,
16 inter † Iacobum Bellolium Parmensem Parochum S.Basij de Fouea, contra Catolum Ghettum occasione domus, quam idem Parochus diligens in munere suo, quoad spiritualia, & temporalia, prætendebat sine iure, & titulo occupati ab eodem Ghetto, & idem Vicesgerens latam ab eo sententiam exequutioni demandasset, idem Ghettus habito recursu ad Vrbanum VIII. allegando nullitatem exequutionis, ex defectu iurisdictionis, censuit idem Pontifex exequutionem non potuisse fieri absque alia commissione exequutoriali, iuxta praxim, seu quæ de facto facit Romana Curia, quæ habet
17 Angel. Autorem, affirmantem nullum † delegatum posse exequi suam sententiam manu militari, seu per violentiam, *in l. qui restituere, ff. de rei vendicat. in princ. vers. in text.* Dum tamen inquit, procedere etiam si exequendi habeat facultatem à Papa, vel à Principe, censeo eum
18 cum *Inn.* quem refert, & sequitur, male sensisse: quia cum à Principe omnis fluat iurisdictio, dicendum esset illum non posse hanc iurisdictionis speciem demandare, quod est falsum.

Limit. in delegato extra Curiam seu præsentiam Principis. *Scaccia de appel quæst.*11. *artic.*7. *num.*178.

An autem, quæ dixi de delegato Principis
19 sint repetenda in Auditore † Sacri Palatij, seu Rotæ, cui dictim Papā committit causas cuiuscuis generis, excepto vbi agitur de crimine: nam, vt quandoque mihi respondit Prosper Farinacius, tunc Fisci Procurator, dum illum rogarem ne in causa Cremonensi confidentiæ esset mihi tam acer aduersatius, ne de voto Rotæ cognosceretur. Præstabo quid potero, & quantum petero, ne Rota in ea causa se inmisceat, quia Fiscus durioerem non habet aduersarium Rota Romana. Fuit tamen ex rescripto nunquam
20 inter morituræ † memoriæ Pauli V. de voto Rotæ decisa. *Ludouis. decis.*517.

21 In hac difficultate reperio fuisse † variatum. Nam antiquitus obseruabatur, quod sententiæ Rotales mittebantur exequutioni à Vicecancellario, vel Camerario Papæ. Nec Auditores Rotæ poterant suas sententias exequi, vt cantat *decis.*39. *Dic quod, de re iud in antiq.* nunc autem aliud obseruatur. *Scaccia de appel. quæst.* 11. *num.*175. & ita in eo tribunali practicaui annis triginta, & vltra, donec Coccinus mihi interdixit aditum, & quo iure, docent sequentia, quibus ratiocinatus fuit Leander Galganetrus amicus meus, quæ hic inserui, vt omnem à me culpam euellam eorum, quæ in me gessit homo ille, qui an mecum fuerit Boni, vel mali genij, iudicet alius, & non ego in causa propria.

Defuncto eodē Coccino paralysi inter epulas correpto, quas singulis annis præbet Auditoribus Rotæ Viecancellarius S.R.E. in Die

Appa-

Apparitionis 1641. suffecto eidē R.P.D. Filippo Pirouano Mediolanensi Patritio, statim transmisit mihi apocam, qua mihi significabat' sustulisse Interdictum Coecini: tantum refert, in quas manus incidat magistratus,

Affixa schedula foribus domuum Dominorū
21 † de Rota, vt loquebantur maiores nostri. 1. qua significabatur in sacro Rotæ Auditorio licere scriptis informare solis Procuratoribus, qui prævio examine super omnibus requisitis ex forma reformationis §. 18. *num*. 2. fuerint approbati, & qui se ad dictum effectum prius descripsisset, coram Decano, esset, vt supra examinatus, eius arbitrio, cum comminatione, quod qui statis diebus non subijceret se examini, amplius non examinaretur.

Antonius Niger triginta & vltra annos versatus in Romana Curia, aduertens prædictā schedula nil aliud indici, quam exequutionem Bullæ Pauli Quinti, adijt R.P.D. Coecinum Rotæ Decanum, & eā qua potuit, & debuit reuerentia, tentauit primum per se ipsum, deinde per amicos, domesticos, familiares, constitutos in Ecclesiastica dignitate, quæ. 2. post Pon-
23 tificalem iurisdictionem † est prima, videlicet per Lucam Stella tunc Episcopum Vimeentinum, & deinde Patauinum, illi persuadere, ipsum minime ligari præfato suo edicto, quia fuisset examinatus à bon. men. Decano Penia, tempore editæ reformationis, & ab inde citra semper fuisse, ad informandum Rotam, voce, & scripto admissum

Inanis fuit omnis diligentia, & preces Ecclesiastici viri exaudiendæ, tanquam semina alio committenda, cum nullum tulissent fructum, rogauit Antonius iterum humilime eundem Rotæ Decanum, vt illum admitteret ad informandum in causa sibi commendata ab Eminētissimo Cardinali Antonio Barberino, pro pauperibus Virginibus, quas spersas vocamus: & passus repulsam, quia scripto non probaret, quod fuisset examinatus à Penia Deceano,

Excepit, quod de admissione sua plusquam plene, & concludenter constaret, si vellet reminisci, quod de mandato S.D.N. superioribus annis, eidem imperasset sub indictis à iure pœnis, vt tueretur partes Præfecti Cubiculi Eminētissimi Cardinalis Spadæ in lite sibi mota in Rota à R.P.D. Pier Benedicto.

Perstit Decanus in negatis, & affirmando talia non recordari, quamuis exhiberetur attestatio D. Præfecti, & diceretur de rigore aliquid remittendum in causa pia, quæ popularis erat 3. & petebatur vocalis informatio minime interdicta ex relata schedula affixa foribus illius: & rogatus, obsecratus, vt saltem annueret posse scriptis referri causas, quare Antonius recusaret iterum examinari, durior fuit cæteris Decani responsio.

Quia ingenuo homini nil peius accidere
24 potest, quam sine Principis † lege premi, 4. &
25 pressus peccet, si se non † defendat 5. ne dum,
26 vt inquit *Gratianus*, *studet plusquam* † *necesse est hominibus subijci compellatur eorum vitia venerari*; post negatam Antonio licentiam, quæ seruatæ modestiæ legibus fuit petita, licet non habita, & forsan non petenda, volens ille in sacræ Rotæ Auditorio versari, credo eundem immunem noui examinis faciendi præter formam à bon. mem. Penia obseruatam.

Primo, quia cum Bulla Pauli Quinti sit concepta per verba futuri temporis, dum inquit, ***Non omnes admittantur ad procurandum in Rotæ Auditorio***, & ad eiusdem Bullæ cancellos sit restringenda d. Schedula affixa foribus Auditorum Rotæ, nullatenus examinandi sunt, qui ante diem affixæ schedulæ erant in possessione informandi Rotam in causis non leuibus, præsertim si doctrinæ, & integritatis specimen aliquod dederunt.

Quia de illis non loquitur lex examen imperans, nec de illis loqui potest, vel debet relata schedula exequens iussa, & vetita, 7. Cum
27 † receptum sit assumptum, quod verba futuri temporis in legibus præcipue, non adaptan-
28 tur ad præterita, 8. quod † quæ non dicit lex
29 prohibens, præsertim 9. nec † nos dicere debemus: & quod exceptio oriens ex ventre dispositionis, de cuius executione agitur non censetur reiecta à Statuto etiam vniuersaliter rei-
30 ciente † omnes exceptiones, ro etiamsi tractaretur de obseruantia legum Draconis, qui Atheniensibus non atramento, sed sanguine scri-
31 ptas refertur † dedisse leges.

Quod autem ante diem affixionis schedulæ esset admissus Antonius ad informandam Rotam voce, & scripto, constat, si velint Domini de Rota videre, quæ idem scripsit, vt cætera omittam similia, in Cordubensi Decimarum pro Rege Catholico Magno Magistro Calatrauæ, Coram R.P.D. Pirouano: vbi postquam Rota dixisset Fucaros Thesaurarios Mensæ Magistralis esse condemnandos, iuxta Sententiam bon. mem. Rubei Decani latam Anno 1563. ipso Antonio informante, fuit primis chartulis resolutum, vt videretur de validitate, & iustitia d. sententiæ, quam ex registro actorum concordante cum Broliardo, & Rubricella Notarij probabat iniustam ex defectu Iuris actoris, & nullam ex defectu iurisdictionis, citationis, & alijs capitibus, quæ longum esset refere; nec esset inane addere, si videantur, quæ ille scripsit in Placētina subhastationis pro Comite Antonio Bilio, quæ dederant causam conficiendi tractatum de postremis tribus solemnibus rei iudicatæ.

Probatur secundo Antonij admissio ad Rotæ audientiam, si à R.P.D. Decano Coecino videantur quæ ille scripsit, & obtinuit in Romana Domorum coram R.P.D. Martino Andrea, aduersus ea quæ sub nomine Dominici Albani scripserat Collegium Bononiense, vt tunc affirmauit Eminentissimus Cardinalis Verospius, iure ob eius integritatem, & peritam in iure dicundo inter Purpuratos adscriptus; An dispositio *l. feminæ*, C. *de secund. nupt.* extenderetur contra Matrem ad mediatam filij sui successionem, illa transeunte ad secunda vota.

Eius

Eius enim generis fuerunt scripta Antonij
in ista causa, vt relatis pluribus ex veteri, me-
dia, & recenti Iuris prudentia confectæ fue-
rint binæ Rotales decisiones dignæ, quæ refe-
rantur inter ius nouissimum, si quando Papa,
vel Imperator de eo condendo meditaretur.

Taceo, quod scriptis eiusdem, *de Laudemio
lib.1.quæst.*10. communicatis tuentibus partes
Capituli Basilicæ sancti Petri, fuit nuper resolu-
tum coram R.P.D. Ghislerio aduersus decisio-
nem R.P.D. Coccini, Laudemium esse soluen-
dum mediato Domino, dum ex Valasco sibi
contradicente, si non aliud dicente, retulisset
esse debitum immediato: & idem futurum cre-
dam de decisione eiusdem 543. *num.*3. *in re-
cent.par.*2. dum voluit Ecclesiam esse capacem
emphiteusis ad effectum vendendi tantum, non
autem retinendi: vt probat Antonius *d. tract.
quæst.*12. *artic.*3. demonstrando *Speculatorem*,
quo Auctore firmatur d. decisio Coccini, contra-
rium dixisse, & eam decisionem repugnare
iuri, quo vtimur, & ratione destitui.

Tertio, cum Bulla reformationis velit à Rotæ
Decano ipso approbandum esse, qui se exami-
ni subiecerit, ab alio fieri non debet examen,
quam à Decano meo, cui personaliter, & sub
32 nomine dignitatis † est commissa approbatio.
12. adhibitis in examine, & approbatione
duobus Procuratoribus tanquam testibus, an
interogatis fuerit congrue responsum, vel con-
querente interogato de rigore interogantis, ap-
pareat veritas querelæ.

Nec postquam ab aula Romana recessit
mos Q. Sceuolæ commendatus à Valerio Ma-
33 ximo, *lib.*8. *cap.*13. & exercuit inter pares † in-
34 uidia. 13. & Figulus figulum odio † prosequa-
tur. 14. aliud sensit Paulus Papa Quintus, ho-
mo pacis, & quietis Vrbis, & orbis, quia fun-
ctus officio Auditoris Cameræ, optime noue-
rat, & expertus erat Procuratorum æmulatio-
nes, & artes se inuicem vincendi, si non de-
primendi.

Nec bon. mem. Penia, qui renuentibus Pro-
curatoribus Collegij subijci examini iuxta Le-
gem reformationis, consuluit eundem Pontifi-
cem, quid agendum, aliter quam per se ipsum
examinauit Procuratores, quorum vsus cum
35 sit voluntarius, † ne grauius lædatur Ius com-
mune, & sub censuris sit Rotæ Auditoribus
36 interdictum Procuratores litigantibus † præ-
ferre. 16. non esset absurdum dicere verba Bul-
læ reformationis restringenda, vbi ex officio da-
tur reo, vel actori Procurator, non autem vbi
idem eligitur ab eo, qui expertus alicuius fidē,
scientiam, & diligentiam, eidem pandidit secre-
ta domus suæ.

Quarto, recusare potest Antonius iterum su-
bijci examini, quia vidit apertè R.P.D. Cocci-
num excedere fines facultatis sibi datæ, dum al-
liciendo Procuratores ad subijciendum se exa-
mini, promittit, quod qui primò coram illo se
describet ad eum effectum, erit illius arbitrio
examinatus, tacitè promittens habilitatem au-
dientiæ Rotalis, cuicunque satagenti, &
currenti ad describendum se coram illo, nul-
la personarum facta distinctione?

37 Participium enim illud examinatus † cum sit
temporis præteriti perfecti, nullatenus accptari
potest ad examinandum in futurum. 17. Quare
cum ex tenore Bullæ reformationis non habeat
38 tale arbitrium, † excessit ille manifeste fines si-
bi demandatæ facultatis. 18.

Et patiendo Procuratores ab illo adhiben-
dos tanquam testes exercere iurisdictionem,
quam non habent in causa status personæ. 19.
relinquo cogitandum bonæ mentis viro, an
Antonius, vel Principis maiestas grauius fue-
39 rit offensa † 20 tam ex prædictis, quam ex po-
stremis verbis sui edicti, quatenus ponens in
perpetuam exclusionem impotentis, vel ex iusta
causa intra constitutum ab illo tempus recusan-
tis subire periculum alterius examinis, cum
40 impotenti, vel impedito nullum currat tem-
pus etiam immemorabile. 21. & cum duode-
cim sint horæ diei, non sit impediendus recu-
sans etiam septuagies septies, quin pœnitens, si
aliud non obstet, admittatur, & de eiusdem
Decani foribus sit versus: Porta patens esto,
nulli claudaris honesto: nec exercenti officium
publicum vtilitate, & necessitate licet dicere:
Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

1 *Roman. sing.*13. *in fin. & sing.*37. 47. *&*
85. *Marsil. in rub. de probat. num.*455.

2 *Marc. Mant. tract. de concil. num.* 3. *Bon.
de Curt. tract. de nobilit parte* 1. *num.*13.

3 *§. Si vero Sanctissimus, auth. de Eccles. titul.
Tiraq. de pia caus. priuil.* 151.

4 *L. Libertas l. non est singulis §. infinita
ff. de reg. iur. vbi Hipolitus à Callibus Hortul.
Politic. corona* 6. *vers. huc etiam*.

5 *Marsil. l. omnius facinoris, §. cogniturum
ff. de quæst. num.*67.

6 *Cap. admonendi* 2. *q.* 7. *Gul. Durant. de mo-
do generali Concil. rub.*34. *num.*2.

7 *L. ait Prætor §. si Iudex, ff. de re iud. Dec.
cons.*47. *num.*2. *circa fin.*

8 *Afflict. decis.*355. *num.*1. *& seq.*

9 *Crauett cons.*90. *nu.*1. *vers. secundo. Surd.
cons.*163. *num.*6. *& cons.*308. *num.*3. *post fin.
cons. & cons.* 397. *num.*15.

10 *Bart. l.*1. *§. & pacta, ff. quod vi, aut clam.
num.*5. *Alex. cons.*95. *num.*2. *& cons.*119. *n.*2.
*lib.*1. *Bald. cons.*397. *lib.*4. *num.*1. *Rip. l. qui pro
tribunali, ff. de re iud. num.*9. *Galles. de oblig.
Cameral. quæst.*17. *num.*8. *vbi addentes.*

11 *Plutarch. in Solone.*

12 *l. Idem Iulianus §.*2. *ff. de leg.*1. *Menoc. præ-
sum.*103. *lib.*2. *num.*9. *vers. & hoc signum. &
num.*23. *&* 24.

13 *Hesiod. in opere, cui titulus est, opera, &
dies, vt refert author Polianth. §. inuidia.*

14 *Manutius in prouerb. figulus figulo.*

15 *L.*1. *§. vsus, ff. de Procurat. Bald. l. omnes po-
puli, ff. de Iust. & Iur. num.*22. *Mant. d.*337.

16 *Dixi de Iure public. lib.*2. *tit.*9. *de Aduocat.
num.*17. *vbi plura congessi in Iudices, qui in
hoc Pontificias constitutiones non obseruant.*

17 *L. si à te, ff. de aur. & arg. legat.*

18 *Cap. cum dilecta, de rescript. l. diligenter,
ff. mandati. Natt. cons.*39. *num.*1. *Franc. Becc.*

cons.

conf.21.num.14. & seq. concludentes esse nullum, & tanquam excessiuum reuocandum, quicquid factum est prater, vel contra formam rescripti.

19 *L.ingenuum ,ff.de stat.homin.*

20 *Gul.Mayner.l.non videntur,data §.qui iussu, ff. de reg. iur. num. 17. Aluarez in Spec. Princip.cap. de crimin. læsæ maiestat. vers. & nota quod asserens.*

23 *L.& Attilius, ff.de statuit. præd. Gomes. ad regul. de Annalibus quæst.24.num.8. vers.tertio.Put.decis.150.par.2.num.3.in fin.*

22 *Dec.& reliqui in l.inuitus, ff. de reg.iur.*

---

§. II.

SVMMARIVM.

Iudex quilibet potest executioni demandare in suo territorio sententiam alterius Iudicis duplici via.videlicet coram illo per libellum actioni in factum 1. 2. vel implorato nobili officio Iudicis, curet ab alio Iudice illam exequi. 3. & quid ille obseruare debeat in tali executione facienda. 4

Iudex requisitus ad exequendã sententiã alterius non debet manum executioni apponere ante sibi præsentatas requisitorias litteras. 4. Ampl. 5.6.7.8. 11.12.13.14.17.18. 20.21.22. 23.24. 25. Limit.26.27.29.30.31.32.33.34.35

Delegatus nulliter procedit ante receptas delegationis litteras. 6. Ampl.7.& quare ibid.

Baldus laudatur. 16

Iudex requisitus ad exequendam sententiam alterius Iudicis, quid obseruare debeat. 19

Papa debet auxiliari Imperatori ad continendos illius subditos. 20. Ampl. e contra. 21.22

Baldus negans Episcopum posse exequi suam sententiam, quia caret territorio, reprobatur. 36

Litteræ requisitoriæ quales esse debeant. 4.37. in illarum executione an reus citandus. 38

Iudex requisitus si grauet, ad quem appellandum.

POst ea, quæ dixi de exequutione sententiæ, quæ fiat à Iudice, qui illam protulit, agam hic, quid dicendum, vbi sententia mandatur exequutioni ab eo Iudice, qui illam non protulit, nec proferre poterat: & sequendo methodum in præcedentibus, quantum fieri potest obseruatam.

1 Regula sit, quod quilibet Iudex † propriam habens iurisdictionem cum imperio, potest in suo territorio, sententiam alterius Iudicis exequutioni demandare. *l. à diuo Pio. §. sententiam.ff.de re iud. Couar.practic.quæst. cap.10. num.2.vers.sed & apud. Alex.d §.sententiam. num.1. Angel.l.qui restituere.ff.de rei vend. in*
2 *princ.* idq; duplici via, † vel actione in factum proposita coram illo à victore, dando libellum, litem contestando, & cætera solemnia iudicij obseruando. *Spec.de exequut.sent.§.breuiter. nu.2.vers.est & secundum.Ias.in l.à diuo Pio. §.sententiam.ff.de re iudic. num.* 3. Sed quia intentata exequutione sententiæ hoc modo fiūt de lite lites, & sæpe datur appellatio à sententia, quam Iudex protulit exequendam, vt subdit *Specul.ibidem num. 6.* Ideò cautus causarum patronus, aliud capiat consilium, quod Implo-
3 rato nobili officio † à Iudice qui sententiam exequendam protulit. *l.qui restituere. ff de rei vendicat Specul. de exequut.sent. §. 2. Nunc dicendum.num. 14. vers. porro.* curet sententiam exequi ab alio suis requisitorijs litteris.

Notandum tamen est, ne contingat dici de nullitate exequutionis factæ à Iudice, qui de causa non cognouit, sed requisitus impartitur officium, quo ille non apponat manus exe-
4 qutioni, † nisi in primis, & ante omnia consignentur litteræ Iudicis eum requirentis vrbanè, & ciuiliter, non autē sub pœna. *Franc. Marc.decis.147. num. 1. v.* sibi præstet auxilium quod executioni demandentur, quæ ipsæ iudicauit. *l.1 ff de offic.consul. l.properandum. §.sin autem.*C.*de Iudic. vbi Ias.num.4. c.Romana. §.contrahentes, de for. compet. in sext. Cyn. in l.1. C.de confess.num.11. in fin. Bart. in l. à Diuo Pio.§.sententiam.ff.de re iud. n.1. in fin. & Ias. num.4. & Alex.nu.5. & 6.* vbi plures congerit. *Cast. l.episcopale. C.de Episc. audient num. 3. in fin. Bero. consil.104. lib.3. num.1. Iason in l. cum quædam puella. ff. de iurisd.omn.Iud.num.18.* testans ita fuisse iudicatum. *Franc. Marc.decis.127.n.6. in princ. Bald. in l.fin. C.de edict. diui Adr. toll. n. 55. vers. absque litteris.Franc.Marc.dec.147.n.6. par.1.Cagnol.d.l.cum quædam.num.33.vers.4.*
5 addendo † exequutionem alias esse inualidam: & similia sunt, quæ dicuntur de delegato, qui † nulliter procedit, si quid decernat ante receptas delegationis litteras, quamuis sciret sibi demandatam esse causam.*Bald. in l. falsus.19. C.de furt num.19. Roman.cons.353. nu. 8. & 10. addentes ad Rotam decis. 7. de procur. in*
6 *nou.n.2.* † & idem dicitur de exequutore. *Rot. decis.4 num.3. & decis.6.de offic.deleg. in nou. num.1.* eam asserens rationem, quia illius iurisdictio non pendet à scientia auctoritatis sibi demandatæ, sed à rescripto sibi consignando, idem tradit *Crescent. decis.fin. de concess. præbend. & dixerat Roman. cons.353. num.8. & 10.& Puteus* loquens de exequutore ad transferendam pensionem *decis.245.lib.3.*

7 Ampl.quod si Iudex, † qui tulit sententiam, erat delegatus, delegans possit illam exequutioni demandare, absque alio processu. *Cyn. in l.1. C.de confess. num.11.in fin. per textum in l. à diuo Pio. ff. de re iud. Cancer.de litter. requisitor.num.3.*

8 Ampl. in criminalibus, † quamuis par sit iurisdictio iudicantis, & exequentis iudicata. *Bart. in l. à diuo Pio.ff.de re iud.num.* conclu-
9 dens bannitum † posse puniri à quocunque Iudice illum capiente, fauore publicæ vindictæ. latius tamen declarant *Alex. ibidem num.2. & seq.& nu.9. & seq. & Couar. pract.q.11.n.3.*

& ſeq. diſtingue tamen, vt per Clar. §. fin. q. 96.
num. 9.
11 Amplia præſertim, vbi Iudex, † qui iudica-
uit, non haber familiam arnatam, ſeu territo-
rium, Bart. loquens de Rectore ſcholarium. in
l. qui Romæ. §. ſententiam. ff. de re iud. num. 4.
& Iaſ. nu. 3. verſ. ſecundo. Bald. l. epiſcopale. C.
de Epiſc. aud. num. 2.
12 Ampl. vt non ſolùm † poſſit, ſed etiam de-
beat Iudex vnius territorij, requiſitus exequi
ſententiam Iudicis alterius territorij, vt dixi
§. ſequent.
13 Ampl. quod ſi Iudex, qui tulit ſententiam
nolit per ſuas litteras requirere Iudicem al-
terius territorij, quod ſuam exequatur ſenten-
tiam, poſſit à ſuo ſuperiore pœnis, & mulctis
cogi ad ſcribendum, & requirendum officium
alterius Iudicis habentis facultatem exequen-
di, ac etiam cum illo agi actione in factum ad
intereſſe. l. Iudex. ff. de var. & extraord. cognit.
Bart. in l. à diuo Pio. §. ſententiã. ff. de re iud. n. 5.
Iaſ. num. 19. Alex. nu. 5. in fin. addit Iudicem
nolentem requirere Iudicem alterius territorij,
vt ſuam exequatur ſententiam, facere litem
ſuam, niſi poſſit illam exequi in ſuo territo-
rio.
14 Ampl. ſiue † agatur de exequutione reali,
ſiue perſonali. Iaſon. in l. cum quædam puel-
la. ff. de iuriſdict. omn. Iud. num. 18.
15 Ampl. etiam in ſententia † lata in poſſeſſo-
rio, legitimo contradictore interueniente. Bald.
in l. fin. C. de edict. diui Adrian. tollend. nu. 55
eam afferens rationem, quia nullus Iudex niſi
requiſitus, ſe immiſcet aliorum iudicatis. Nam
requiſitus gerit imaginem requirentis: in
16 quo noto ſubtile iudicium Baldi, † qui non
dixit vices, ſeu partes Iudicis requirentis, quia
ſui territorij iuriſdictionem vulneraret, & ad-
mitteret coniudicem, ſeu condominum. Iaſ.
idem repetit in l. à diuo Pio, §. ſententiam. ff. de
re iud. num. 4. in princ.
17 Ampl. ſiue agatur de exequenda † ſententia
laici, ſiue eccleſiaſtici Iudicis, qui mutuo de-
bent ſibi auxiliari, quoad ab illis iudicata ſuum
ſortiantur exitum. auth. ſed hodie. C. de adulter.
cap. 1. de offic. ordin. vbi gloſ. verb. publicum
cum alijs cumulatis a Couar. pract. quæſt. c. 10
Non omnibus nu. 1. addendo procedere etiam
18 in ſententia † Iudicis delegati. Fed. de Senis.
conſ. 163. ſuper inuocatione, num. 5. Alberic.
in l. epiſcopale. C. de epiſcopal. audient. num. 2.
& Caſt. nu. 4. Alex. in l. Titia. 35. ff. ſol. mat.
num 8. in princ. Natta. conſ. 529. Iudex. n. 8.
Martin. de Fano de Brach. ſecul. inuoc. n. 19.
verſ. reſtat. Innoc. in cap. 1. de offic. ordin. nu. 1.
& 2. Franc Marc. deciſ. 147. part. 1. num. 6. in
princip. Gail. obſer. 115. lib. 1. num. 2. & 8. Mu-
ta in procem. conſtit. Regni num. 133. Gail. ob-
ſer. 115. Iudices lib. 1. num. 2. 8. & ſeq. addendo
in exequendis ſententijs Iudicem requirentẽ,
& requiſitum eſſe pares. Franc. Marc. deciſ.
147. part. 1. num. 6. & deciſ. 269. num. 1. eam
afferens rationem, quia vbique poteſtas eſt in-
uenta, vt vna adiuuetur ab altera Alciat. in
cap. 1. de offic. ordin. num. 125. referens, quid
19 † obſeruare debeat Eccleſiaſticus requiſitus à
laico, & e contra laicus requiſitus ab Eccleſia-
ſtico de ſuo brachio ſeu auxilio, & idem repetit
Martin. de Fano, tract. de brachio ſecul. nu. 21.
20 verſ. vnum tamen addo: & quod Papa † debeat
auxiliari Imperatori ad continẽdos, & reprimen-
dos ſubditos ſuos in officio, tradunt Iaſ. conſ.
9. Arbitror. vol. 3. Hercul. de caution. de non
21 offend. cap. 5. num. 8. † & quod vtraque iuriſdi-
ctio debeant ſibi viciſſim famulari, pluribus pro-
bant Maraut diſput. 1. num. 26. Alciat. cap. 1.
de offic. ordin. num. 121. & ſeq. ſubdens num.
123. & ſeq. Cancer. var. reſol. part. 2. cap. de lit-
ter. requiſit. num. 4. & ſeq. vbi refert laicum
poſſe cogi cenſuris ab Eccleſiaſtico, vt ſuam
exequatur ſententiam, & qualiter Eccleſiaſticus,
Iaſ. l. à diuo Pio. §. ſententiam. ff. de re iud. n. 3.
22 verſ. hinc, & num. 4. Quomodo † conſulatur
vtrique iuriſdictioni, ſi laicus recuſet brachium
Eccleſiaſtico, vel e contra Bellug. in ſpecul.
princip. rub. 11. §. tractandum, num. 1. con-
cludens exigente neceſſitate vtrumque gladium
inuicem ſibi ſuffragari, & mutua ſubuentione
exerceri. Iſern. in procem. conſtit. Regni, verſ.
ſicut ſunt duo, humani generis præſiden-
tes.
Camillus Borel. in addit. ad Bellug. in ſpec.
princip. rub. 11. §. tractandum verſ. requirit,
23 firmat Eccleſiaſticum † non teneri impartiri
ſuum bracchium ſeculari, niſi per proceſſum
legitime factum fiat ſibi fides de inobedientia,
& rebellione eius, in quem eſt procedendum,
& dixi etiam Sbrozius de offic. Vicar. lib. 2.
quæſt. 192. num. 4.
24 Ampl. ſiue agatur † de exequutione ſenten-
tiæ diffinitiuæ, ſiue interlocutoriæ. Iſern. in
cap. 1. de contr. intr. vaſſal. & alium, num. 15.
vbi refert aliquos diſsentire quoad interlocuto-
riam.
25 Ampl. vt poſſit exequi † abſque alio proceſ-
ſu ordinario, ſed tantum ſummaria cognitione
præmiſſa. Cuman. conſ. 141. in princ. Capel.
Tholoſ. deciſ. 411. vbi Auffrer. Retenta tamen
diſtinctione Bart. in l. à diuo Pio, ff. de re iudic.
num. 4. & ſeq.
26 Limit. vbi excipitur † de nullitate, vel iniu-
ſtitia ſententiæ, cuius exequutio petitur fieri ab
alio, qui illam non protulit, vt dixi §. 4 verſ.
tertia, & verſic. quarta, infra hoc cap.
27 Limit. vbi Iudex † exequens eſt in eodem
territorio, in quo eſt Iudex, qui ſententiam
protulit, nam ſuſtinetur exequutio, quamuis
fuerit facta ſine litteris Iudicis, qui iudicauit.
Bald. in l. epiſcopale, C. de epiſcopal. audient.
num. 2. in fin.
28 Sublimita, vbi ambo Iudices † ſunt in eadem
ciuitate, & habent parem iuriſdictionem. Bart.
l. à diuo Pio. §. ſententiam. ff. de re iud. num. 3.
verſ. quæro. Exemplum eſſe poſſet in Collate-
ralibus Capitolij, nam vnus non poteſt exequi
alterius ſententiam.
29 Limit. vbi petitur † exequutio ſententiæ
actione iudicati, vel in factum, nam exequutio
facta ſine litteris requiſitoris priorijs Iudicis ſu-
ſtinetur, addentes ad Bald. in l. epiſcopale. C. de
epi-

episcop. audient. Alex. in l. à diuo Pio. §. sententiam, ff. de re iud. num. 5. circa fin. & num. 8. in princ. & refert rationem differentiæ, quare aliud dicatur, si exequutio petatur implorato officio Iudicis nobili. Cagnol. l. cum quædam, ff. de iurisd. omn. iud. num. 33. vers. tertio limita. Ias. d. §. sententiam, num. 3.

30 Limit. vbi tractatur de † exequutione sententiæ latæ ab arbitro, nam valida erit illius exequutio, quamuis arbiter non implorauerit illius officium ad exequendum, Bart. in l. à diuo Pio. §. 1. ff. de re iudicat. num. 7. Ias. num. 21. & seq. & Alex. num. 16. addendo exequutionem fieri intentata actione in factum, vel vtili actione in rem, vel condictione ex lege, non autem officio Iudicis; licet aliqui dissentiant, quos ipse refert, & sequitur.

31 Limit. vbi agitur de † exequutione sententiæ latæ à Iudice, cuius iurisdictio fuit prorogata, vbi poterat declinari, Alex. ad Bald. in l. episcopali, C. de episcop. audien. in fin. eam afferens rationem, quia lata sententia expirauit illius iurisdictio, & consequenter non poterat implorare alicuius Iudicis officium, vt suam exequatur sententiam. Bald. in l. final. C. de edict. Diui Adrian. tollend. nu. 55. versic. aliquando.

32 Limit. vbi exequutio † petitur vigore statuti, vt dicam latius §. sequent. limit. 11.

33 Limit. vbi petitur † exequutio à superiore eius, qui sententiam protulit, Bald. in l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollend. num. 55. vers. aliquando. Et ratio esse potest, quia cum Iudex requisitus debeat ciuiliter parere, vt dicã §. seq. non opus est requisitorijs litteris, alias sequeretur quòd inferior haberet potestatem in suũ superiorẽ, vbi non habet in parem, l. nam magistratus, ff. de recept. arbitr. cum vulgaribus: & quod duo, vel plures Iudices habentes parem iurisdictionem in eodem loco, vnus non exequatur sententiam alterius, voluit Bart. in l. à diuo Pio. §. in venditione, ff. de re iud. nu. 3. & dixi infra. §. 13.

34 Limit. vbi exequutio † sententiæ pertinet ad aliquem de iure communi, vel ex statuto, nam potest exequi sententiam absque requisitorijs literis. Alex. in l. à diuo Pio. §. sententiam, ff. de re iud. num. 5. vers. quandoque. Ideo Auditor Cam. Apost. qui ex suis facultatibus est exequutor quarumcunque sententiarum, non requisitus illas exequutioni mandat, monito tamen condemnato: & ita practicaui, & practicatum vidi in Vrbe.

35 Limit. in sententia † lata à Iudice non habente territorium, nam sine requisitorijs litteris potest illam valide exequi. Alex. in l. à diuo Pio. §. sententiam. ff. de re iud. num. 6. vers. tertio, exemplum referens sententiæ latæ à rectore

36 scholarium, † reprobato Bald. idem dicente de sententia episcopi. Cagnol. in l. cum quædam, ff. de iurisd. omn. iudic. num. 33. vers. limitatur primo. Ias. d. §. sententiam. n. 3. vers. secundo.

37 Requisitoriæ litteræ, † cuius tenoris esse debeant Couar. pract. quæst. cap. 10. num. 7. in fin.

38 Citari an debeat pars ad † videndum exequi

à Iudice requisito. Natt. cons. 529. num. 24. & seq.

Ad quem appellandum, si requisitus grauet, dixi §. 4. num. 45.

Limit. vbi iudex requisitus negat exequutionem, quia sententia sit iniusta, vt dixi infra. §. 4. num. 46.

§. III.

SVMMARIVM.

Iudex requisitus à Iudice, qui iudicauit, debet illius sententiam exequi, & quare. 1. *Ampl.* 2. 3. 4. 6. 8. 9. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 56. *Limit.* 18. 19. 24. 29. 40. 41. 42. 43. 44. 49. 50. 51. 52. 53. 56. 57. 58. 59. *Intellige.* 11. *Sublimit.* 47

Ecclesiasticus Iudex debet requisitus exequi sententiam Iudicis laici, si sit iusta, & quare, & e contra. 4. 5. 30

Iudex laicus potest mulctare laicos, & etiam bannire non obedientes suo episcopo, præmissa monitione ad parendum. 6. 7

Mandatum non extinguitur morte mandantis, vbi mandatarius debet exequi mandatum. 10

Executor post annũ nõ exequitur Iudicis mandata post annum, quo fuit relaxatum nisi citata part. 11.

Iudex executor debet seruare statuta sui territorij, & non excedere metam suæ iurisdictionis. 20. 21

in Executiuis obseruanda sunt statuta loci, vbi fieri debet executio. 21

Instrumentum habens paratam executionem, vbi illud est stipulatum, si petatur illius executio, vbi illam non habet eam executionem obseruandum est, quid caueatur in loco, vbi petitur executio 22. *Contrarium.* 23

Delegatus Iudex debet facere fidem suæ delegationis scripto. 25. *Ampl. ibid.* & 26

Iudex requirẽs ab alio Iudice exequi suam sententiam, quid obseruare debeat si est delegatus. 25. 26. 27

Iudex ordinarius requirens suam ab alio exequi sententiam, excusatur ab insertione litterarum, quod sit talis, sed sufficit sola illius asser. tio. 28

Regula quod quisque iuris, exornatur. 31

Debitor cui concessa est moratoria, non cogit interim debitores suos ad soluendum. 32

Clausula appellatione remota, communis est reo, & actori. 33

Clericus vtens statuto laici contra laicum, pariter laicus vtetur illo contra clericum. 34

Iudices debent inuicem se adiuuare in exequendis eorum sententijs. 35

non Adimplenti non est adimplendum. 35

Fidem frangenti fides eidem frangitur. 36

Principi resistere possunt subditi, & negare tributa si ab illo non defendantur, vel iustitiam non ministret. 37. 38

Christus ratione euictionis, quam debet præstare laico, qui illam patitur, conuenitur coram laico. 39
Brachium seculare quando inuocandum, & quid obseruandum dum petitur. 45. idem in brachio Ecclesiastico. 46
Concil. Tridentin. dedit formam inuocandi brachium seculare. 48
Iudex quando dicatur procedere non seruato ordine iuris. 54
Iudex Ecclesiasticus an debeat prius inuocare auxilium brachij Ecclesiastici, quam laici. 55

IVdicem vnius territorij posse si fuerit requi-
situs literis eius, qui in alio territorio iudi-
cauit, exequutioni demandare, quæ ipse non
iudicauit, dixi in proximo, & antecedenti §. Ad-
1 do nunc debere, † & non posse recusare quin
iudicata exequatur. *Ias. l. à diuo* Pio. *§. senten-*
tiam, ff. de re iud. num. 1. & num. 5. in fin.
Cast. num. 5. in fin. nam isto casu Iudex requi-
rens maior est Iudice requisito, iuxta conge-
sta *a Franc. Marc. decis. 147. part. 1. num. 6.*
vers. & tandem. Ifern. loquens de Gallo Iudice
qui requirit Hispanum, *in cap. 1. de contr. in-*
ter vas. & alium, num. 15. Marant. disput. 1.
nu. 1. & seq.
2 Ampl. vt sit à superiori suo † cogendus ad
exequendam sententiam alterius Iudicis. *§. 1.*
auth. vt differ. iud. Bart. in l. à diuo Pio. §. 1.
ff. de re iud. nu. 5. in princ. addendo præterea
posse puniri. *Couar. pratic. quæst. cap. 10. n. 3.*
vers. sed, & ibid, vbi refert praxim Hispaniæ
in hoc casu; idem repetens *num. 7. vers. quod*
si index. Ias. d. §. 1. *num. 19. & Alex. num. 14.*
3 Ampl. præsertim, † vbi Iudex Ecclesiasti-
cus requirit laicum, vt dixi *infra §. 9.*
4 Ampl. e contra, vbi † Ecclesiasticus Iudex
requiritur ad exequendam sententiam Iudicis
laici, nam si ille negligat, vel nolit exequi, est
à Metropolitano cogendus, vt exequatur. *Inn.*
& Abb. in cap. 1. de offic. ordin. vbi Alciat. n. 26.
& 123. testatur de communi, idem sensit *Ias.*
in l. à diuo Pio. *§. sententiam. ff. de re iud. n. 16.*
5 addendo † modo sit iusta, & non discrepet à
iure Canonico, & episcopum hoc casu debere
obedire requisitioni Iudicis laici patrocinando
temporalem iurisdictionem, quia vt inquit *Ias.*
l. à diuo Pio. §. sententiam. ff. de re iud. num. 10.
vers. 10. de Imo. iurisdictio Ecclesiastica, & se-
cularis sunt inuicem collegatæ, & confœdera-
tæ, & vt memini alibi dixisse, mutua coniura-
tione iunctæ in causam publici boni, & exe-
quendæ iustitiæ. *glos. in cap. quoniam in verb.*
brachio. de offic. ordin. & in cap. statuimus,
verb. potestatem, de maledic. Bellug. *in spec.*
princip. rub. 11. §. tractandum, num. 1. Franc.
Marc. decis. 269. num. 1. & decis. 247. num. 6.
Calcan. consil. 119 num. 1. qui plures congerit.
6 Ideo Iudex secularis † potest multare inobediē-
tes Episcopo, ac etiam bannire, & si laici nol-
lunt obedire suo præsidi, vel potestati, Episco-
pus requisitus potest, & debet illos excommu-
nicare. *Ias. in l. à diuo* Pio. *§. sententiam. ff. de*
re iudic. nu. 17. Alex. nu. 13. & 14. Ias. cons. 9.
arbitror. vol. 3 num. 2. Hercul. de caut. de non
7 *offendend. cap. 5. nu. 8.* Seruata cautione † quam
tradunt *Ias. in l. à diuo* Pio. *§. sententiam. ff. de*
re iud. num. 18. Alciat. in cap. 1. de offic. ordin.
num. 125. videlicet præmissa monitione, &
non sequatur animæ præiudicium, & delictum
talem mereatur pœnam.
8 Ampl. præsertim, † vbi Iudex delegatus re-
quirit ordinarium, vt suam exequatur senten-
tiam. *Dec. cap. significasti. de offic. delegat. nu. 1.*
& seq. Vide tamen, quæ dixi *infra* §. 9. *vers.*
limit. vbi brachium seculare.
9 Ampl. etiam quod Iudex, † qui requisiuerat
suam exequi sententiam, sit mortuus, vel alias
excesserit ab officio, quod exercebat, vel etiam
illo fuerit sua culpa priuatus, *l. fundi venditor.*
§ fin. ff. de acquir. possess. §. & hoc vero iubemus,
vers. si vero, auth. vt nulli Iudic. Couar. *pract.*
quæst. cap. 11. comprobans optimo simili, vt
sicut mandatum re etiam integra nō extingui-
10 tur † morte mandantis, vbi mandatarius de-
bet exequi mandatum. *Marsil. singul. 44. vers.*
tertio; ita & Iudex, vel exequutor requisitus de-
bet exequi sententiam, quantuis requirens mo-
riatur, vel alias desinat illius iurisdictio. *Ias.*
l. more, ff. de iurisdictione omn. Iudic. *nu. 62. &*
seq. et alia similia refert cum Couar. *cap. 10.*
vers. secundo vsque ad num. 3. pract. quæstion.
11 Intelligas tamē nisi † lapsus sit annus à die re-
quisitionis, vel aliud longum tempus, quia tunc
pars est citanda. *Bald. cons. 35. lib. 5. Guid Pap.*
decis. 329. Ias. l. more ff. de iurisd. omn. Iudic. nu.
64. Dec. *cons. 404. num. 10. circa med.*
12 Ampl. idem dicendum † vbi requiritur à su-
periore eius Iudicis, qui sententiam protulit.
Ias. in l. qui Romæ. §. sententiam, ff. de re iud.
ante num. 1.
13 Ampl. vt Iudex recusans † exequi sententiā
alterius Iudicis, qui suis literis illum requisi-
uit pro exequutione, possit puniri à superiore
suo, & condemnari ad interesse partis. *Ias. in*
l. à diuo Pio. *§. sententiam, ff. de re iud. nu. 19.*
Imo pœna superiori arbitraria. *Menoc. de arbi-*
tr. iud. cas. 452. Cum ij. Sed an ipso requirente,
videndus *Dec. in cap. significasti, de offic. deleg.*
num. 12.
14 Ampl. quod si Princeps † requisitus pro exe-
quutione, negligat, vel recuset imperare, &
cogere suos officiales, vt exequantur iudicata
à requirente, vel Iudex non habito recursu ad
suū superiorem, pariter negligit, vel recusat exe-
qui requirentis iudicata; In subsidium ne peni-
tus iaceat iustitia sine adiutore, sed potius etiā
per circuitum, seu indirectum habeat proui-
dum exequutorem, fiatque ius iuxta moni-
tum Pij V. Sum. Pont. ne pereat mundus; iu-
ste decerni possunt represaliæ, contra res, &
bona subditorum eius qui neglexit, vel no-
luit esse exequutor alienæ sententiæ seuerius
iustitiæ, vt dixi §. 10.
15 Ampl. siue Iudex requirens † suam exequi
sententiam, sit ordinarius, siue delegatus, relati
à *Marant. disput. 1. num. 4. & seq. & dixi §. 9.*
vers. limit. vbi brachium seculare.

Am-

16 Ampl. præfertim, vbi agitur † de exequutio-
ne fententiæ latæ contra cum, qui cœpto iudi-
cio migrauit in aliud territorum. *Bald. confil.*
156.lib.5.in fin. Tufcus conclus.494. exequu-
*tio, num.*10. *& feq.*

17 Ampl. etiam abfque alio † proceffu. *Capel.*
*Tholof.decif.*412.

28 Limit. vbi Iudex requifitus † cognofcit, feu
iudicat ex eifdem actis, quibus fuit iudicatum,
vel ex ventre exequutor.alium comperit fen-
tentiam, quæ requiritur exequi, non mereri
exequutionem, *l.fi prætor.* §.*Marcellus, ff.de*
iudic. Iaf.in l.à diuo Pio. §.*fententiam, ff.de*
re iud.in princ.verf.fecundo modo. Ideo in vna
Placentina euictionis dicebam pro comite An-
tonio Bilio hærede hæredis Marchionis Horatij
Pallauicini, reuocandam effe exequutionem
fententiæ Platti, à Serafino, & Blancheto con-
firmatæ, quia ex actis, & lectura exequutoria-
lium conftabat non mereri exequtionem, quia
in illis dicebatur fuiffe pronunciatum contra
Alfonfum hæredem Commendatarij Pallauici-
ni, & fententiem exequendam contra bona
emphiteotica Ecclefiæ eidem Marchioni ceffa
quinque annos ante motam euictionis litem,
ob in capacitatem dicti Alfonfi, præfertim cum
agentes de euictione fcientes inueftiti de re Ec-
clefiæ, feu quæ non erat inueftientis, expreffe
fibi non cauerant de euictione Pendet tamen
refolutio caufæ.

19 Limit. vbi Iudex † requirit alium Iudicem,
vt fuam exequatur fententiam, quia ex difpofi-
tione Statuti de duabus conformibus mereatur
exequutionem, æque ac fi effent tres. *l. mifi*
*opinatores. C.de exact. tribut.lib.*10.*Bald. per*
hunc textum in l.final. C. *de confef. num.*47.
in fin. quem fequuntur *in l.a diuo* Pio. §.*fen-*
tentiam, ff. de re iud. Alex.num.6. verf.fecun-
do limita, & Iaf.num.6. idem Iaf. in l.cum
quædam, ff.de iurifd. omn. Iud. num.20. Auf-
frer.ad Capel.Tholof.decif.412. in princ. Marta
decif.197.num.1. & feq.

Contrarium tenent relati *a Iaf. in d.* §.*fen-*
tentiam, n.8.& feq. verf.per ifta.Cuman. conf.
141. *Tufcus conclus.*466. *Iudex, num.4.8.*
& feq. & a Marta decif.197.

Quare, fi in loco latæ fententiæ adfit Statu-
tum, quod duæ conformes faciant rem iudica-
tam, & in loco Iudicis requifiti vigeat ius com-
mune, quo requiruntur tres, non debet Iudex
requifitus exequi duas conformes, quia Iudex
20 † in exequendo debet feruare metam fuæ iu-
rifdictionis: *Bald.l.fin.C. de confef. in finalib.*
verbis, feu vt inquit Iaf.in l.a diuo Pio. §.*fen-*
21 *tentiam, ff. de re iud. num.7.* in † exequutiuis
feruanda funt Statuta loci, vbi petitur exequu-
tio, & non loci, vbi lata eft fententia, fi fue-
rint diuerfa. Hinc fi alicubi adfit Statutum,
quod inftrumenta habeant paratam exequu-
22 tionem, † & quis conueniatur alibi ex inftru-
mento celebrato, vbi relatum viget Statutum,
non habebit paratam exequutionem, nifi ibi-
dem adfit tale Statutum. *Iaf. in l. a diuo* Pio.
§.*fententiam, ff. de re iud.num.8. & 24. & in*
l.cum quædam, ff. de iurifd.omn. iud.num.21.
Alex.d.§.*fententiam, num.12.* vbi etiam *Caft.*
num.4.

23 Contrarium † tenet *Bart. in l. a diuo* Pio.
§.*fententiam ff.de re iud.n.8.Cuman.conf.141.*
Domini Iudices, num.1. verf nec ad hoc quic-
quam. Tufc. conclus.466. Iudex vnius, nu.3.
& num.18. exemplum referens fententiæ latæ
inter Lucenfes Venetijs degentes fuper contra-
ctu ibidem celebrato, quod fit Lucæ exequen-
da facta fide à iudice requirente, quod iuxta le-
ges Venetas mereatur exequutionem. Idem
fentit *Bald. conf.156. quidam in lib.5. num.1.*
in fin.

24 Limit. vbi fententia Iudicis † requirentis fuã
exequi fententiam afferitur lata à delegato, qui
in fuis requifitorijs litteris exemplum fuæ dele-
gationis non inferuit, nam cum delegato non
25 credatur nifi fcriptò faciat fidem † fuæ delega-
tionis indubitatam. *cap. cum in iure peritus,*
de offic.delegat.l.1.C.de mandat.Princip. Natta
conf.96.fcripfi. nu.6. Puteus decif.240. lib.3.
Rol.a Val.conf.37. lib.1. num.2. & feq. qui
ideo admonet Iudicem requirentem, vt fit cau-
tus, dum ab alio requirit fuam exequi fenten-
tiam, vt in requifitorijs litteris inferat refcri-
ptum fuæ delegationis, idem dixerant *Calcan.*
conf.169. num 3. in fin. & num 4. Natt.conf.
529.Iudex, n.37.& feq. Couar. *pract.quæft.*
cap.10.num.7. in fin. Gail. obferuat.115.lib.1.
num.10. in fin. Nam ifto cafu denegari debet
26 auxilium Iudicis requifiti, in tantum † vt vo-
lenti facere exequutionem impune refifti poffit,
& idem puniatur fi ideo tumultus fiat in popu-
lo, *late probat Brun.conf.141.lib.2.*

27 Cauere præterea debet Iudex † requirens al-
terius Iudicis auxilium in exequutione fuæ fen-
tentiæ, quæ fit confirmatoria alterius fenten-
tiæ latæ ab ordinario Iudice, vt in fuis requifi-
torijs litteris inferat fententiam confirmatam,
quæ fi fuerit lata à delegato, debet cum fenten-
tia inferere exemplum delegationis illi factæ:
& ita fuperioribus menfibus practicaui, dum
R.P.D. Comiti Francifco Bilio commiffa fuif-
fet caufa appellationis à fentẽtia Vicarij Archie-
pifcopi Mediolanenfis, qui dixerat litteras Apo-
ftolicas in forma Dignũ ad fauorem Petri Ma-
riæ Gallarati prouifi de Canonicatu ordinario
in Cathedrali, non exequendas, quia non ido-
neus fuiffet repertus, cum ille in Romana Cu-
ria ab examinatoribus Cardinalis Vicarij S.D.
N. repertus fuiffet idoneiffimus, fi per regulas
grammaticorum hoc verbo vti licet: & ideo ab
eodem Comite, qui in iudicando non fallit, nec
fallitur, reuocata fuiffet Mediolanenfis fenten-
tia.

28 Ordinarius autem Iudex † excufatur ab in-
fertione litterarum ordinariæ iurifdictionis, fed
ftatur illius affertioni, enunciando fe vel Audi-
torem Cameræ, vel Vrbis Senatorem, vel Præ-
torem v.g. Annoni patriæ meæ.

29 Limit. vbi Iudici † requifito de auxilio pro
exequutione fententiæ, idem Iudex requirens,
vel alius, qui fimilem, vel difsimilem ab eodem
fonte habeat, & exerceat iurifdictionem, de-
negauit auxilium exequendi fententiam latam

ab illo vel alio, qui ab eodem Principe habeat ius terrendi, seu iudicandi. *Isern. in cap. 1 de controuers. inter vassal. & alium, num. 15. in princ.* qui loquitur vbi Gallus requisiuisset Hispanum, motus *l. cum proponas*, C. de pact.

Nam cum, dicebam supra hoc §. 2. *num.* 4.
30 & 5. omnium † iuricum iurisdictiones perpetua coniuratione tamquam sociæ debeant sibi mutuo famulari ad directionem publici boni, quod alia via tutius consequi non potest, quam ex ministerio iustitiæ; non est iniquum petenti denegare, quæ prius ille negauit concedere, vrget enim regula Rub. † *quod quisque iuris*,
31 quæ cum, inquit Vlpianus *in l. 1. eiusdem tituli*, summam habeat æquitatem, & sine cuiusquā indignatione iusta. Quis enim aspernabitur, idem sibi ius dici, quod ipse alijs dixit, vel dici effecit? Qui magistratum potestatemue habebit, si quid in aliquem noui iuris statuerit, ipse qandoque aduersario postulante, eodem iure vti debet. Quare qui moratoriam aduersus
32 † creditores impetrauit, eadem vtuntur aduersus eum illius debitores. *Afflic. decis. 66. quidam*, & qui obtinuit rescriptum cum † clausu-
33 la, appellatione remota, cum eadem clausula reconuenitur à conuento ex tali rescripto, *cap. fin. de mutuis petition.* & Clericus, qui laicoru statuto † vti vult, debet, & pati vt laicus eodem
34 statuto vtatur contra illum, iuxta ea quæ late cumulant addentes ad *Mathesilan. singul. 11. Nota vnum, num. 7. & seq. plurib.*

35 Viget obligatio, qua reciproce † astringuntur Iudices sibi mutuo opem præstare, & cum non adimplenti non sit adimplendum, *l. Iulianus. §. offerri, ff. de action. empt. Rol. à Val. conf. 69. lib. 2. num. 13. & seq. Bero. conf. 144. lib. 1. n. 1. & seq. Mantic. decis. 1. num. 3. & seq.* fidemque
36 frangenti † liceat fidem frangere, *l. cum proponas. 2. C. de pact. l. qui fidem, ff. de transact.* etiam quod ille sit Princeps, vel eidem sit debita fidelitas. *Luc. à Pen. in l. 1. C. de superindict. lib. 10. Alberic. in l. 1. ff. ad leg. Iul. maiest. Afflic. decis. 265. illustrissime num. 1. Alciat. in l. placet C. de sacros. Eccles. Gizas. de crimin. læsæ maiest. cap. qualiter, & à quib. quæst. 54.* concludentes, subditos posse de facto resistere
37 † Principi, & eidem denegare tributa, si illis iustitiam non ministrat: vassallum excusari, si denegat Domino, quæ ratione vassal. agij præstare debet, si primo Dominus denegauit vassallo, quæ debebat præstare, quia reciproca, & mutua est obligatio præstandi, quæ ratione dominij, & vassallagij sunt debita. Quare subditi,
38 qui † non defenduntur a suis dominis, possunt absque crimine læsę maiestatis alium quærere, & recognoscere Dominum, *Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 49. excusabit, num. 29.* propterea vera est ampliatio nostra.

Ideo cum à Senatu Pedemontano superioribus annis relaxatæ fuissent litteræ requisitoriales, quibus moneretur Antonius Fagnanus ad suscipiendam litem motam fratribus de Tarinis occasione domus, quam in ciuitate Taurini illis vendiderat, & requiter: à R. P. D. Io. Dominico Spinola tunc Auditore Cameræ, & nunc Cardinali, licentiam, vt per vnum ex Cursoribus S. D. N. intimaretur dicto Fagnano præfate litteræ, & fieret mihi aliqua difficultas, dicebam eam concedendam ne dicto Senatui daretur occasio denegandi brachium suum seculare, vbi de illo requireretur cum sæpissime illo sit opus, tam contra laicos condemnatos à iudicibus Ecclesiasticis, quam contra Ecclesiasticos, non habentibus episcopis in Pedemontana regione familiam satis armatam ad exequendas illorum
39 sententias: Ac etiam quia † clericus ratione euictionis debitæ, vel promissæ, conueniri potest coram seculari Iudice, vbi pendet lis contra eum, cui clericus debet euictionem, vt volunt *Gul. Bened. in cap. Raynatius. §. & vxorem, decis. 2. num. 125. Corn. conf. 79. num. 12. vol. 4. Aret. in rubr. inst. de except. nu. 20. Boer. decis. 69. præsupposito, num. 27. & seq. Couar. pract. quæst. cap. 8. nu. 3.* qui referunt aliquos dissentientes, vt latius dixi in meis collectaneis, *ad l. venditor, ff. de iud.* Quid autem obtinuerim, non refero nec recolo, memor dictorum Vantij antiqui Curialis *de Nullit. ex defect. iurisd. de leg. num. 19. in fin.*

40 Limit. vbi Iudex † requisitus arbitratur adesse causam quare non sit exequenda sententia Iudicis requirentis, vt ex *Inn. in cap. cum in iure, de offic. delegat. in glos. 2.* & alijs concludit *Tusc. conclus. 466. num. 22. execut.*

41 Limit. vbi ab eo † contra quem petitor auxilium ad exequendam sententiam latā ab alio Iudice, opponitur aliqua exceptio, quæ potest objici, coram executore *Franc. Marc. decis. 269. num. 1. Gail. obseruat. 115. Iudices, num. 4. & seq.* Quæ autem sint istæ exceptiones dicam. *§. seq. Franc. Marc. decis. 269. num. 1.* vbi refert quid sit à Iudice requisito faciendū. *Natt. conf. 529. num. 3.* vbi semissime refert, quæ sint istæ exceptiones.

42 Limit. vbi sententia † fuit prolata non interueniente legitimo contradictore. *Bald. in l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollend. num. 55.*

43 Limit. vbi sententia lata fuit, † vt loquitur *Bal.* quem refesam, leuato capite, seu sine contradictore, seu verius non discussis meritis causis. *Bald. in l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. n. 15. in fin.* seu processit extraiudicialiter, vt dicam infra. Scacicato lapide, vt loquitur *Bossius de foro compet. num. 94. in pinc.*

44 Limit. vbi à requirente † auxilium pro exequutione suæ sententiæ, non fuit adhibita diligentia, vt illam exequutioni demandaret in suo territorio, quia hæc requisitio est remedium subsidiarium, tunc exercendum, vbi cætera deficiunt. *Bald. conf. 156. lib. 5. Fed. de Senis de Iudice Ecclesiastico requirente seculare brachium à laico, conf. 163. num. 5. & conf. 251. Casustalis, num. 4.* addendo brachium seculare

45 re † esse inuocandum cum est necesse, & iuris ordine seruato, videlicet cum deficiunt cætera Ecclesiastica remedia, nec incipere à cauda, sed à capite. *Calcan. conf. 119. num. 6. vers. nec videatur, & num. 7.* vbi refert, quæ sint præstanda à requirente. *Oldr. conf. 89. num. 5. Archid. cap. administratores. 23. quæst. 5. nu. 3. & 4.* adden-

addendo debere requirere prius ordinarium ecclesiasticum. Sequitur *Rol. à Val. conf.37. omisso, num.5. & seq. lib.1.* vbi remissiue relatis, quæ præcedere debeant implorationem brachij secularis, addit debere apparere de excommunicatione, aggrauatione, reaggrauatione, & quod condemnatus in quem implotatur seculare trachium, effectus est incorrigibilis: & si requirens sit delegatus, debet constare, quod ordinarius ecclesiasticus fuerit ab illo requisitus, & illius auxilium non fuisse satis, vt iudicata suum fortirentur finem, iuxta distinctioné *Menoch. de retinenda possess. remed.3.num.360. vers. deinde ad vertat. Marant. late disput. 1. num.26. circa med.* addendo id esse notandum, quia vt plurimum ecclesiastici illud impetrant ex abrupto, & latius *Afflic. in proœm. const. Regni num.54.* addendo ita intelligi omnia iura, quæ volunt secularem Iudicem debere concedere suum brachium Ecclesiastico Iudici, & ita videtur innuere *Concil. Trident. sess.25. de regul. cap.5. vers. si opus fuerit. Gail. obseruat.115. Iudices, lib.1. num.2. in fin. & num.3. Martin. de Fano, tract. de brachio secular. implorand.*

46 *num.21. circa fin.* concludens idem † obseruandum, vbi laicus Iudex implorat auxilium brachij Ecclesiastici Iudicis.

47 Sublimita in casu, quo Iudex † Ecclesiasticus requirit brachium seculare contra eum, qui litteras apostolicas falsificauit, nam absque alijs diligentijs est illi obtemperandū. *Martin. de Fano. in tract. de brach. secul. implorand. num.2. vers. alias nisi persona.* Et idem crederem dicendum, vbi laicus requireret Ecclesiasticum aduersus eum, qui falsificauit litteras Imperiales, & alterius Principis, ex relatis supra, *in fin.*

48 Quæ tamen dixi supra de excommunicatione † prius ferenda ante inuocationem brachij secularis, sunt sublata à *Concil. Trident. sess.25. de reformat. cap.3. quamuis Tuscus conclus. 125. brachium seculare, num 1. cum quinque seq.* relatis consentientibus, & dissentientibus ante dictis, testetur de communi non requiri relatam diligentiam, licet deinde *num.11.* videatur sibi non constare.

49 Limit. vbi is, in quem † petitur fieri exequutionem sententiæ, non habet domicilium in loco seu territorio Iudicis requisiti. *Bald. conf. 156. quidam in terra, lib.5. num.1.*

50 Limit. vbi Iudex † requirens non habet mixtum imperium *Bald. conf.156. quidam in terra. lib.5. in fin.*

51 Limit. vbi Iudex requirens auxilium Iudicis alterius territorij processit extraiudicialiter. *Franc. Marc. decis.289. part.1. nu.1. in princ. vers. & hoc verum. Afflic. in proœm. cōstit. Regni, num.61.* addendo tali casu si laicus fuerit requisitus ab Ecclesiastico, posse excipere, vt ad illum portentur acta talis sententiæ, ex quibus si viderit condemnatum fuisse grauatum, vel fuisse procedendū ordinarie, vbi aliter fuit processum, posse denegare brachium seculare. *Alciat. in cap.1. de offic. ordin. num.117. & seq.* ratione alterans rationem, quia in extraiudicialibus requirens, & requisitus Iudex sunt pares, nec vnus in alterum habet imperium, & *Alciat.* sequitur *Decian. tract. crimin. lib.1. cap.9. nu. 128. & lib.4. cap.9. num.128. Maran. disput.1. num.33.* addendo procedere etiam si ageretur de sententia delegati, cui Princeps dedit facultatem procedendi extraiudicialiter, si apparet de legitima causa, quare mandatum Principis dici posset iniustum, vel posset præsumi Principis ignorantia, dando tale mandatam, quia tunc est differenda exequutio, & expectanda secunda iussio: & si delegatus nollet differre exequutionem, ordinarium Iudicem posse resistere, præsertim si fuerit appellatum à delegato nolente differre. Si vero non habet facultatem procedendi extraiudicialiter, sed ordine iuris, concludit posse etiam violenter resisti, siue sequatur ex facta exequutione præiudicium reparabile, siue non; concludit idem *num.34.* quia tunc procedit non, vt Iudex, sed vt priuata persona. *Bellug. in Spec. Princ. rub.11. §. tractandum, num.4. in fin.* vbi refert plura exempla.

52 Limit. vbi Iudex requiritur † ad exequendā alterius sententiam infra tempus datum iudicatis ad soluendum. *Papazon. ad Rot. decis.2. de rescript. in nouis, num.53. in fin.* quem sequitur *Grauat. ad Vestr. in prax. cap. fin. nu.41. in fin* ambo loquentes de inuocatione brachij secularis, attestante eodem Papazon. quod sustinet, & vrgeat quantum velit actor, numquā illud à Rota obtineb it, quin labatur tale tempus, quod est quatuor mensium, & late *dixi supra cap.4. §.1. vers. secundum exemplum,* vbi exampliationibus, & limitationibus ibidem relatis colliges, quando cesset præsens limitatio, & dixi etiam *supra cap.3. vers. secundum exemplum.*

53 Limit. vbi Iudex requirens † suam exequi sententiam, non processit iuris ordine seruato. *Ancar. conf.282. Retento. num.8. quem sequitur Afflic. decis.22. in causa, num.9. in princ.* addendo idem dici à *Felin. in cap. cum sit, col. 5. de foro compet. Oldrad. conf.89. num 5. Calcan. conf.119. n.3. vers. secundo Vrsil ad Afflic. decis.24. num.14. & in proœm. constit. num.71. Natta conf.539. Rol. à Val. conf.37. num.8.* concludens Iudicem laicum non debere obsequi Ecclesiastico, vbi non procedit ordine iuris seruato, addentes tamen *ad Vest. cap fin. num.41.* distinguunt, an agatur de re mere Ecclesiastica, vel secus, & refert etiam in hoc Legistas, ex Canonistas dissentire. Dicitur

54 autem† Iudex processisse ordine iuris non seruato, si non seruauit ordinem iudiciorum datū à iure communi, vel stylo, & consuetudine Curiæ, vbi lata fuit sententia; seu etiam vbi Iudex requirens alterius auxilium, omnem non adhibuit diligentiam exequendi sententiam suam in suo territorio, vt dixi supra, etiam

55 delegatus Ecclesiasticus debeat prius requirere ordinarium Ecclesiasticum, quam requirat laicum videndus *Menoc. de retinend. remed.3. nu. 360. circa fin.*

56 Limit. vbi requiritur † Iudex ad exequendam sententiam contra eum, qui de iure recusat parere

rere

vere iudicatis, veluti si episcopus petat auxilium aduersus eum, quē tamquam subdictum visitare volebat, & ille excipiat esse exemptum, & appellet. *Abb. in cap. 1. de offic. ordin. num. 12. in fin.* concludens auxilium esse præstandum contra inobedientem de facto, non autem de iure recusantem parere mandatis. *Bald. in d. cap. 1. num. 18. vers. quæro nunquid, & Alciat. nu. 226. vers. tertia*, exemplum referens si Episcopus velit visitare Milites Tēplarios, & similes, *Bellug. in Spec. Princip. rub. 11. §. tractandum num. 7. vers. sed si sumus*, subdens, *num. 8.* quid dicendum si excipiatur appellationem esse desertam.

57 Limit. vbi Iudex requirens † alterius Iudicis auxilium, potest ipse exequi suam sententiam, *cap. 2. cap. postulasti, de homicid. Calcan.* loquens tam de seculari, quam Ecclesiastico Iudice, vicissim se requirentibus, *cons. 119. num. 7.* Ideo secularis Iudex non impartitur brachium ad carcerandum clericum, si ille habeat familiam armatam. *Calcan. cons. 119. nu. 7. Sbroz. de offic. vicar. lib. 2. quæst. 190. num. Cagnol. in l. cum quadam, ff. de iurisdict. omn. Iud. nu. 33. vers. secundo.*

58 Limit. vbi adest præsumptio † pro reo aduersus sententiam, quæ requiritur exequi. *Alciat. in cap. 1. de offic. ordin. num. 112. & seq.*

59 Limit. vbi sententia esset † exequenda in re, vel persona alicuius, qui in loco Iudicij non habeat, vel non elegerat domicilium. *Bald. cons. 356. lib. 5.* addendo non reperiri iure cautum, quod in persona victi fiat exequtio ad requisitionem alicuius Iudicis, nisi habeat domicilium in territorio Iudicis requirentis, & fecerit omnē diligentiam de exequendo in territorio Iudicis requirentis. *Tuscus conclus. 494. exequutio. num. 5. & 12. & decis. 22. num. 9.* Addo ego, vel legitime ad requirentem Iudicem causa non est deuoluta, vt quotidie practicamus in Romana Curia, ad quam per appellationem deuoluta causa aliqua beneficiali, vel profana, si contingat ibidem sententiam de partibus confirmari à delegato Iudice, tunc requiritur Iudex extra statum Ecclesiæ, vt illam exequatur: intra statum autem Ecclesiæ, præcipitur, sub censuris &, pœnis, vt à quibuscunque exequutoribus exequutioni demandetur, & hanc differentiam tacite fecit *Tuscus conclus. 494. exequutio 4. & seq.*

60 Limit. vbi is in quem † requiritur exequi sententiam neget Iudicem, qui iudicauit habuisse iurisdictionem, vel confessisse processum solemnem, nec de illo constare. *Bald. cons. 399. non præsumitur, lib. 4.* quem refert, & sequitur *Tuscus, conclus. 492. exequutio, num. 25. & seq.*

61 Limit. vbi obijcitur aliqua † ex exceptionibus, quas retuli *infra §. seq.* vel quæ non impugnet sententiam, veluti, non teneor nisi in quantum facere possum, & alias similes, de quibus *per Bart. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num. 4. & seq. Tuscus conclus. 466. Iudex, num. 11. in fin. & n. 17. & dixi infra lib. 2. cap. 5. & seq.*

62 Limit. vbi apparet † exequutoriales non fuisse rite, & recte expeditas. *Muscatel. in prax. part. 3. §. seruata, num. 57. & sequent.* addendo supremа tribunalia solere apponere clausulā dummodo rite, & recte, quoties concedunt exequutionem requisitorijs.

63 Quid autem dicendum † si Iudex requisitus sit requirenti par vel maior. *Cast. in l. à diuo pio. §. 1. ff. de re iud. Muscatel. in prax. part. 3. §. seruata, num. 57.*

Si autem Iudex requisitus excedat in exequēdo ad quē sit recurrendum videt. *Bart. in l. à diuo Pio. §. sententiam, ff. de re iud. nu. 6. Alex. num. 15. Auffrer. ad Capel. Tholos. 417. in fin. & dixi infra §. seq. num. 45.*

§. IV

SVMMARIVM.

Exceptiones omnes, quæ ad retardandam executionem sententiæ obijci possunt coram Iudice requisito, poterunt obijci coram requirente brachium alterius Iudicis. 1

Sententiæ executio retardatur exceptione appellationis interposita, si causa erat appellabilis. 2. *Ampl.* 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. *Limit.* 14. 15. 16

Iudices Ecclesiastici, & seculares sibi inuicem famulantur in ijs, quæ Deo sunt grata. 3

Appellatio si non extinguit, saltem suspendit Iudicis iurisdictionem. 5

Sententia lata ab incompetenti Iudice non est exequenda a Iudice requisito de suo brachio. 17

Iudex exequens sententiam Iudicis incompetentis punitur. 18

Pœna in citantes aliquem coram incompetenti Iudice. 19

Iudex requisitus ad exequendam sententiam nullam, recusare debet brachium. 20. *Ampl.* 21. 22. 23. 24. 25. 33. 34. 35. 36. 37. 38. *Limit.* 39. 40. 41. 42. 43. 44

Iudex requisitus ad exequendam sententiam, potest de illius nullitate cognoscere 25. *& quare. ibidem, &* 29. 30. *Contrarium.* 31. *qualiter fiat talis cognitio.* 26. *Intellige.* 28. *Concorda.* 32. *Ampl.* 33. 34. 35. 36. 37. *Limit.* 39. 40. 41.

Exequutor litterarum apost. in forma dignum neminem debet citare. 27

Iudex requisitus si nolit admittere exceptionem, quæ est admittenda, ad quem appellandum sit 45

Iudex requisitus ad exequendum sententiam, si excipiatur illam esse iniustam, differt executionē. 47. *Ampl.* 49. 59. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. *Limit.* 62. 63. 64. 66. 67. 68

Rex requisitus ad puniendum subditum suum debet Ecclesiastico obedire. 49. 48. *Contrarium.* 47

Iniustitia euidens, qua dicatur. 65

Retuli in *tract. de exceptionibus. cap. 1. & seq.* plures exceptiones, quæ remorentur facien-

faciendam sententiæ exequutionem, & factam
reuocent, & in fine eiusdem tractatus, remissiue
retuli aliquas, quas per otium mihi non licuit
examinare, *relinquendo onus examinis, quod
erit facillimum perficere*, Antonio *Francisco
meo ex fratre germano nepoti, & cuicumque
volenti, ex Collectaneis meis*, studia, & labores
meos æmulari. Agendo hic tantum de exce-
ptionibus, quibus Iudex requisitus alienam
exequi sententiam, iste denegat suum auxiliũ,
ac impedire potest, quo minus alibi iudicata
in suo exequantur territorio. Licet generaliter
1 dicatur † omnes exceptiones, quæ coram Iudi-
ce obijci possunt, posse opponi coram requisito
Iudice de suo auxilio. *Bald. cons. 98. Casus. lib. 3.
& distinguit Tuscus conclus. 466. Iudex. nu.
11. Franc.* Molin. *de brachio secul. lib. 2. cap. 38.
num. 4. 13. 18. vsque in fin. Auffrer. ad* Capel.
Tholos. decis. 411. in fin Maldonat. *in sua sylua
respons. 16. cap. 4. num. 20.* vbi exempla refert.
*Franc. Marc. decis. 147. num. 6. & seq. & decis.
269. num. 1.*

Prima exceptio, est quoties obijcitur fuisse
ab ea sententia, cuius exequutio requiritur, ap-
2 pellatum, vbi causa † est appellabilis ad effectũ
suspensiuum. *Oldrad. cons. 89. episcopus, nu. 3.*
concludens isto casu secularem Iudicem dene-
gare posse Episcopo auxilium. Quia vtraque
3 iurisdictio † debet sibi mutuó famulari in ijs,
quæ Deo grata sunt, non autem ingrata, referens
exemplum D. Pauli, qui fuit ad Iudicem suum
remissus dum appellasset, quia fustibus illum
non suus Iudex cædi mandasset, vt legitur *Act.
Apost. cap. 25.* A*lberic.* loquens de sententia
episcopi lata contra clericum, *in l. episcopali.
C. de episcop. audient. num. 3. Abb. cap. 1. de of-
fic. ordin. num. 23.* Dec. *cap. significasti, de offic.
deleg. num. 15. vers. secundo. Gail. obser. 115.
num. 4. lib. 1.* Franc. *Marc. decis. 269. nu. 1. vers.
si vero. Alberic. l. episcopali. cap. de episcop. aud.
num. 3.* Cast. *num. 4. circa fin. Fel. C. si quando,
de offic. deleg. num. 2. vers. item declara.*

Ampl. vt Iudici volenti exequi suam senten-
4 tiam † post appellationem interpositam, & ad-
missam, vel admittendam, liceat de facto resi-
sti, *l. prohibitum.* C. *de iur. fisc. l. deuotam.* C. *de
metat. lib. 10. cap. quid culpatur. 23. q. 1. cap. non
semper, cum duob. seq. 11. quæst. 3. Oldrad. per
hæc iura cons. 89. episcopus, num. 3. in princ.*
5 eam afferens rationem, † quia cum per appel-
lationem, si non extincta, saltem esset suspen-
sa illius iurisdictio, & dicatur procedere tan-
quam singularis persona sine imperio, potest
repelli, & impune contemni; post *Old. idem
dixit Alberic. in l. episcopali. C. de episcop. aud.
num. 3. vers. in contrarium. Cast. num. 4. in fin.
Abb. & Fel. in cap. si quando. 8. de offic. deleg.
num. 2. vers. aut procedit. Rol. à Val. cons. 37.
lib. 1. nu. 10. & seq. Menoc. de retinend. remed. 3.
num. 360. in fin. Bal. l. facultas.* C. *de iur. fis.
num. 1. in fin. Maranta, disput. 1. num. 26. in
6 fin. & num. 33.* procedere † etiam si agatur de
sententia delegati Principis habentis facultatem
procedendi extraiudicialiter, si nolit supersede-
re, vbi apparet de iniustitia mandati, vel igno-
rantia Principis delegando causam cum tali fa-
cultate; repetens *num. 38.* interposita appella-
tione posse resisti Iudici volenti exequi suam
sententiam, siue sit ordinarius, siue delegatus,
& posse conuocari vicinos, amicos, & mercede
conductos ad resistendum executioni faciendæ
ab incompetenti: res tamen est plena pericu-
lo, licet talis resistentia fieri dicatur per modũ
defensionis, non autem spretus Iudicis, & sub-
dit idem *Maranta* ibidem, procedere donec
durent fatalia. *Oldrad. cons. 89. num. 2. Alberic.
l. episcopali.* C. *de episcop. audien. nu. 3. & fin.*
& damnum cum sit irreparabile, *num. 2. vers.
quod intellige*, addendo excusari cõsanguineos,
& vicinos, qui rogati præstant auxilium.
7 Ampl. præsertim † si fuit appellatum ex cau-
sa probabili. *Oldrad. cons. 89. episcopus, nu. 4.
in fine.*
8 Ampl. vt magistratus, qui † non impedit exe-
quutionem sententiæ pendente appellatione
pondo triginta auri sit puniendus. *l. quoniam
Iudices.* C. *de appell.* per quem textum ita fir-
mat *Oldrad. cons. 89. episcopus num. 3. circa fin.
Alberic. in l. episcopali.* C. *de episcop. audien.
num. 4.*
9 Ampl. vt Iudex tentans † isto casu exequi
suam sententiam, dicatur delinquere apud
Deum, & homines, violando iustitiæ regulas,
& superioris sui iurisdictionem, seu auctorita-
tem spernendo, dum vult cognoscere, & exe-
qui ea, cuius exequutio, & cognitio ad illum
non spectat. *Oldrad. cons. 89. num. 3. circa med.*
idem voluit *Alberic. in l. episcopali.* C. *de epi-
scop. aud. num. 4.*
10 Ampl. præsertim † in sententia lata in iudi-
cio criminali. *Isern. in cap. 1. de cont. inter vas.
& alium, num. 15. vers. sed quid.*
11 Ampl. etiam vbi appellatio fuit † reiecta, vbi
erat admittenda, & fuit appellatum à reiectio-
ne, vt relato *Card. & alijs*, concludit fuisse iu-
dicatum R*ol. à Val. cons. 37.* & dixerat plus *Af-
flic. in Proem. Constit. Regn. num. 71. vers.
idem.*
12 Ampl. etiam † vbi appellatio fuit interposita
à mero executore facti. *Mayner.* loquens de
ministro iustitiæ, qui videt esse exequendam
sententiam iniustam, vel contra legem, in *l. qui
iussu. ff. de reg. iur. num. 5. & 6.*
13 Ampl. etiam si agatur † de re penitus perti-
nente ad forum Iudicis requirentis, à quo fuit
appellatum. *Alciat. loquens de Iudice Ecclesia-
stico*, qui tulit sententiam de re vel causa Ec-
clesiastica, *in cap. 1. de. offic. ordin. nu. 112. vers.
tertio limita.*
14 Limit. vbi ageretur † de exequutione senten-
tiæ declaratoriæ excommunicationis incursæ
ipso iure. *Afflic. in Procem. Constit. Regni, nu.
71. in fin.* sublimitando, si agatur de exequutio-
ne reali.
15 Limit. deserta † appellatione. *Isern. in cap 1.
de controuers. inter. vas. & alium num. 15. post
med. vers. si ergo transiuit. Bellug. in* Spec. Prin-
cip. rub. 11. § tractandum, num. 8. vbi præte-
rea examinat, quis ex iudicibus cognoscet de
tali desertione.

Limit.

16 Limit. vbi appellatio † est turbida, nam si quid illi obstat, concedendũ nõ est brachium ad exequendum. *Menoc.* loquens de Iudice Ecclesiastico requirente auxilium laici, relato *Nauar. de retinend. possess. remed.* 3. *num.* 360. *in fin.* & similia sunt quæ dicam infra, de nullitate turbida, & dixit *Natta consil.* 629. *Iudex, num.* 5. & 8.

Limita vt limitaui alijs modis *infra, cap.* 28. §. 1. & *seq.*

Secunda exceptio, est si obijciatur sententiã
17 † latam esse à Iudice incompetenti, nam si vera est exceptio, iuste negabitur auxilium, & retardabitur sententiæ exequutio. *l. in criminali. C. de iurisdict. omn. iud.* vbi *Bald. num.* 4. & *Sal. num.* 2. *vers. item quod exequentes.* concludẽs
18 puniendos esse Iudices † exequutes sententias Iudicum incompetentium, & cautum esse debere ordinarium Iudicem, aduertere quando requiritur ab aliquo, qui asserit se delegatum Papæ, an ille sit talis. *Baldum* sequuntur *Calcan. consil.* 119. *Sanctissimus, n.* 6. *Rol. à Val. consil.* 37. *omisso. lib.* 1. *nu.* 3. & 4. *Natt. consil.* 529. *Iudex. num.* 6. 37. & *seq. Menoc. de retinend. possess. remed.* 3. *num.* 360. *vers. debet. Isern. in cap.* 1. *de cont. inter. vassal. & alium, num.* 15. *in fin. Gail. obseruat.* 115. *lib.* 1. *num.* 10. *in fin.* addendo idem fuisse dictum ab *Archid. in cap. administratores.* 23. *quæst.* 5. *num.* 2. Quibus
19 † autem pœnis plectatur vocans aliquem coram incompetenti, videndus *Bald.* & *reliqui in d. l. in criminali.* Latius tamen egi quando retardetur exequutio sententiæ inualidæ ex defectu iurisdictionis, infra *lib.* 2. *cap.* 15. §. 3.

Tertia exceptio est, si in quem petitur auxilium exequendæ sententiæ, obijcit Iudicem nul-
20 liter † processisse, vel iudicasse. *Isern.* loquens de Ecclesiastico requirente brachium seculare, *in cap.* 1. *de controuers. inter. vassal. & alium. num.* 15. *in fin.* & *dixi infra, lib.* 2. *cap.* 15. §. 7. *vers. dicendum secundo*, & dicam hic aliqua, quæ stricte conueniunt exequutori requisito de suo brachio. *Calcan. consil.* 119. *num.* 4. *in fin. Rol. à Val. consil.* 37. *num.* 14. dum prius *num.* 7. firmasset Iudicem requisitum debere summariè se informare de validitate sententiæ exequẽdæ, & si comperiat illam inualidam, non debere concedere brachium. *Menoc. de retinend. remed.* 3. *nu.* 360. *circa fin. vers. debet. Gail. obser.* 115. *lib.* 1. *num.* 4. *circa fin.* & *num.* 5. idem firmat *Neuiz. consil.* 70. *nu.* 1. *circa fin. Franc. Marc. decis.* 169. *part.* 1. *num.* 1. *Natt.* 529. *n.* 9. *Bertazol. consil.* 200. *num.* 5. *vers. sic etiam in criminal. Cagnol. in l. eum quadam puella, ff. de iurisd. omn. iud. num.* 33. *vers. quinto. Vrsil. ad Afflic. decis.* 24. *num.* 13. & *seq. Tuscus conclus.* 125. *brachium, num.* 12.

Contrarium suadent considerata à *Maranta disput.* 1. *num.* 2. & *seq.*

21 Ampl. quomodolibet † sententia fuerit nulla, siue quia in illa ferenda non fuerit seruatus ordo iuris, vel stilus Curiæ in qua fuerit prolata. *Isern. in cap.* 1. *de controuers. inter vassal. & alium, num.* 15. *in fin.* & præcipue ex defectu iurisdictionis, vt dicebam supra, *vers. secunda. Calcan. consil.* 119. *n.* 3. *Natta. consil.* 520. *num.* 6. *in fin.*

22 Ampl. præsertim vbi nullitas † patens esset ex actis, vel aliàs excipiens ad illam probandam haberet probationes in promptu. *Isern. in cap.* 1. *de controu. inter vassal. & alium nu.* 17. *in princ.* & *dixi infra, lib.* 2. *cap.* 15. §. 1. & 2. *Natt. consil.* 529. *nu.* 5. & 6. 10. *Gail. obser.* 115. *lib.* 1. *num.* 5. *Rol. à Val. consil.* 37. *num.* 15. *Bellug. in spec. princ. dub.* 11. §. *tractandum, num.* 6.

Limita, si ageretur de exequutione mandati extraiudicialiter relaxati, & de ijs quæ spectant ad Iudicis officium. *Cancer. var. resol. part.* 2. *de litter. requisit. num.* 33. & *seq.* vbi late comprobat.

23 Ampl. præsertim si agatur † de sententia lata in criminali corporis quomodo libet afflictiua. *Isern. in cap.* 1. *de contro. inter vassal. & alium, num.* 15. *vers. sed quid.*

24 Ampl. præsertim vbi sententia † est nulla ex defectu citationis. *Calcan. consil.* 119. *num.* 4. & *seq. Neuiz. consil.* 70. *num.* 1. *in fin.*

25 Ampl. vt Iudex requisitus † possit de nullitate opposita cognoscere. *Angel. consil.* 276. *punctus. Natt. consil.* 529. *nu.* 8. & 35. eam afferens rationem, quia sententia nulla non est sententia, & Iudex præstans auxilium illius exequutioni, potius dicitur præstare auxilium actui extraiudiciali, quam iudiciali. Declarando ta-
26 men, *num.* 11. tale examen, † & cognitionem faciendam per inspectionem actorum, non autem, quod desuper fiat processus, cum citatione partis, nec validam esse consequentiam: requiritur causæ cognitio, ergo pars citanda: subdens, *num.* 13. exemplum exequutoris apost.
27 in forma † Dignũ, qui licet super idoneitate debeat adhibere causæ cognitionem, non tamen
28 debet aliquem citare. Seu dicitur posse † cognoscere non ad effectum pronunciandi, sed vt informatus referat Iudici requirenti opponi exceptiones, quas quilibet exequutor debet admittere, vt ex *Imol.* tradit *Natt. d. consil.* 529. *num.* 3. *circa med.* & *num.* 15. & posse cogno-
29 scere de nullitate, † quia requisitus habet parem potestatem, cum requirente etiam Ecclesiastico, vt idem subdit *num.* 35. *Gail. obser-*
30 *uat.* 115. *num.* 5. eam afferens rationem, † quia ista est de exceptionibus, quas quilibet exequutor debet admittere. *Marant. disput.* 1. *n.* 26. *in fin. Tuscus conclus.* 430. *Iudex. num.* 15. concludens laicum posse cognoscere de nullitate sententiæ Ecclesiastici, & illius exequutionem reuocare.

31 Contrarium tenet *Calcan.* † *consil.* 86. *num.* 5. *Bossius, de foro compet. num.* 94. refert Senatum Mediolani solere detecta nullitate referre Iudici Ecclesiastico, & non exequi, addendo quid obseruet, si alia obijciatur exceptio, relatî à *Tusc. conclus.* 466. *Iudex num.* 13. & *seq.*
32 † vbi concordat.

33 Ampl. etiam in sententia † lata à delegato etiam Principis. *Marant. disput.* 1. *num.* 26. *in fin.* addendo posse etiam illi resisti, si velit exequi.

34 Ampl. præsertim vbi nullitas † deducitur ex incom-

incompetentia Iudicis, nam denegatur brachium. *Menoch. loquens de Ecclesiastico requisito à laico, de retinend. possess. remed. 3. num. 360. vers. debet.*

35 Ampl. vbi nullitas deducitur † ex defectu iurisdictionis. *Franc. Marc. decis. 269. num. 2. Bellug. in spec princip. rub. 11. §. tractandum, num. 4. vers. si vero.*

36 Ampl. vt nō solū Iudex † secularis possit negare Ecclesiastico brachium, vbi videt sententiam ex illius ventre esse nullam, vt etiam possit illā reuocare. *Tuscus conclus. 492. exequutio, nu. 7. & seq. relatis Angel. cons. 276. punctus, & Roman. cons. 51. Attentis.*

37 Ampl. vt Iudex requisitus † possit cognoscere de nullitate sententiæ exequendæ, siue ille sit laicus, siue Ecclesiasticus. *Angel. cons. 276. punctus talis. Tusc. conclus. 466. Iudex, n. 16. Ancar* loquens de sententia lata super obseruatione iuramenti parte non citata. *cons. 382. Retento, num. 1 r.*

38 Contrarium scilicet, quod cognitio † causæ nullitatis sit remittenda Iudici, qui iudicauit, voluit *Calganct. de Iure public. lib. 2. titul. 51. num. 4.* & concludit *Tusc. conclus. 430. Iudex, num. 4. & seq. & conclus. 125. brachium, nu. 16. & dixi supra. num. 31.*

39 Limit. vbi de † nullitate non constaret per parbationes promptas, vel ex lectura actorum, *cap. qui resistit. 11. quæst. 3.* per quem textum, & alios ita concludit *Afflic. proem. constit. Regni num. 55.* loquens de laico Iudice, qui denegет brachium Ecclesiastico. *Rol. à Val. cons. 37. num. 14 lib. 1. Purpur. in l. magistratibus, ff. de iurisd. omn. iud. num. 32. Cuman. cons. 141. n. 2. vers. ad secundum. Bal. cons. 36 factumque, lib. 4. vers. super quinto.*

40 Limit. vbi excipitur † de nullitate iuxta leges Iudicis requisiti, si fuerit valida iuxta leges requirentis. *Cuman* loquens de sententia lata Venetijs exequenda in terris Imperij, *cons. 141. Tusc. conclus. 466. Iudex, num. 18. Isern. ad pro m. const Regni in fin. vers. sufficere.*

41 Limit. vbi nullitas † est turbida. *Natt. cons. 529. num. 8. in fin. Rol. à Val. cons. 37. lib. 1. num. 15. Cancer. var. resol. part. 2. cap. de litter. requisit. num. 35.*

42 Limit. vbi requiritur inferior, *cap. pastoralis. §. quia vero, de offic. deleg. Natt. cons. 529. Iudex, num. 34. Marant. disput. 1. num. 6.*

Contrarium tenent relati à *Marant. disput. 1. num. 19.*

43 Limit. vbi excussio nullitatis altiori egeret indagine. *Cyn. & Bal. in l. ab exequutione. C quor appel. Fel. cap. de cætero. de re iud. Cancer. var resol. part. 2. de litteris requisit. nu. 36.* declarando *nu. 37.* quando talis dicatur exceptio.

44 Limit. vbi Iudex requirens † omnem adhibuit diligentiam sibi possibilem, vt suam exequeretur sententiam: nam Iudex requisitus debet præstare auxilium suum absque alia disquisitione iustitiæ, vel iniustitiæ. *Afflic.* loquens de Ecclesiastico Iudice requirente isto casu laicum, in *proem. constit. Regni, num. 54.* eam afferens rationem, quia excipiens de iniustitia non appellando, dicitur negligens, & in culpa damni, quod patitur ex exequutione; nisi agatur de sententia lata in causa mixti fori, vt subdit idem *num. 69. & seq.*

45 Si Iudex requisitus † nolit admittere aliquā ex exceptionibus, quam quiliber exequutor admitteret, an appellandum ad superiorem Iudicis requisiti, vel requirentis. *Auffrer. ad Capel. Tolos. decis. 412. Ias. in l. a diuo Pio. §. sententiam, ff. de re iud. num. 20. vers. quinto, & Bart. num. 6.*

Quarta exceptio est, si obijciatur sententiā, quam Iudex requirit ab alio Iudice exequi,

46 † esse iniustam. Nam quamuis *Innoc. in cap. 1. de offic. ordin. num. 2. vers. & intelligitur. & Archid. in cap. administratores. 23. quæst. 5. num. 4.* de verbo ad verbum referens dicta *Innoc. & Spec. de sent. execut. §. nunc dicendum col. 3. vers. hoc etiam not.* velint quod si rex requiratur ab Ecclesiastico, quod puniat aliquē, quem iudic ialiter procedendo condemnauit, debeat ille obtemperare requisitioni, absque alia discussione an sententia sit iusta, vel iniusta, alias sit excommunicatus:

Verum quia idem *Inn.* in eodem, *cap. 1. de offic. ordin.* relato multiplici sensu seu intellectu qui datur eidem textui, concludit ex requisitione facta à Iudice Ecclesiastico, non fieri præiudicium secularibus potestatibus, quin inde ipsi faciant iustitiam. Inde plures ab opinione *Inn.* recesserunt, concludentes requisitum

47 † Iudicem posse denegare brachium requirenti etiam Ecclesiastico, si iniuste procedat. *Calcan. cons. 119. sanctissimus, in princ. & nu. 6. circa med. Butr. in cap. 1. de offic. ordin.* concludens secularem Iudicem requisitum ab Ecclesiastico debere admittere omnes exceptiones, quas alius exequutor admitteret, idē et quas est exceptio iniustitiæ, vt dixi *infra lib. 2. cap. 15. §. 12.* ante *Calcan.* idem dixerat *Oldrad. cons. 89. num. 3. in fin.* concludens secularem Iudicem non debere impartiri suum brachium Ecclesiastico in iniustis, & in ijs, quæ Deo non placent, sed in iustis, & Deo gratis. *Fed. de Senis. cons. 251, num. 2. in fin. vers. quid plus. Old. cons. 89. in fin. Natt. cons. 529. nu. 33. in fin.* & comprobari potest ex dictis *Marantæ. disput. 1. num. 16. & seq. plurib. Afflict.* idem repetit in *proem. constit. Regni, num. 55.* & latius *num. 71. Rol. a Val. cons. 37. num. 14. Menoc. de retinend. remed. 3. nu. 360. in fin. Franc. Marc. decis. 269. nu. 1. Bellug. in Spec. Princip. rub. 11. §. tractandum, num. 4. Tusc. conclus. 125. brachium, num. 15.*

48 Contrarium † tenet *Calcan. cons. 86. num. 5.* suaderi potest illius opinio ex dictis. *Marant. disput. 1. num. 1. & seq. plurib.*

49 Ampl. vt Iudex requisitus † de brachio, antequam illud impartiatur, debet aliqualiter examinare, an iusta sit requisitio, seu præceptum, *cap. administratoris. 23. q. 5. Oldrad. cons. 89. episcopus, num. 3. in fin.* subdens, ex *Io. And. num. 4.* quod remittens criminosum debet aliqualiter cognoscere an iusta sit remissio; &

50 fio; & hoc esse verum, præsertim † si fuit appellatum ex causa probabili. *Aberic. in l. episcopale C. de episc. aud. num.* 4. idem repetit nulla facta mentione Oldradi, *Cagnol. in l. cum quadã, ff. de iurisd. omn iud. num.* 33. *vers. quarto. Tuscus conclus.* 436. *Iudex. Marant. disput.* 1. *nu.* 26. *in fin. Rol. à Val. consf.* 37. *lib.* 1. *num.* 7. addendo summarie debere examinare, an iuste requitatur, non tamen iudicialiter citando, inhibendo, vel pœnas comminando contra Iudicem Ecclesiasticum, sed tantum, vt conquerens de iniustitia defendatur à vi illata, vt censuit Rota, declarando, quod alias illa dixerat, & videbantur obstare, in Oscen. Canonicatus. *relata a Theodosio de Rubeis in suis singul. tom.* 1. *ad decis. Penia. vers. bis tamen*: & cum pro Celidonio Ximenz hæc deduxissem *in Pampilonensi Prioratus de Argbedos*, non displicuere Consilio Hispano.

51 Ampl quod vbi iniustitia † est euidens, iuste denegari possit auxilium petenti. *Natta consf.* 529. *n.* 5. *& seq. &* 10. *Marant. disput.* 1. *num.* 4. addendo posse resisti, si velit exequi, ne dum negari illi auxilium suum. *Bellug. in spec. princip. rub.* 11. *§. tractandum, num.* 4. *vers. hoc limita*. addendo procedere etiam si laicus de causa non posset cognoscere. *Tuscus conclus.* 430. *Iudex, num.* 16.

52 Ampl. quod si Iudex † requisitus sciat, vel vehementer suspicetur sententiam, quæ petitur ab illo exequi, esse iniustam, possit denegare suum auxilium. *Ancar. consf.* 382. *num.* 8. *Marsil sing* 367. *nemo, num.* 2. *Natt. consf.* 529. *num.* 6. 10. *& seq.* eam afferens rationem, quia grauius grauaret exequuter, quam Iudex, qui iudicauit, quia ille verbis, iste facto grauat. *Cagnol. in l. cum quadã, ff. de iurisd. omn. iud. num.* 33. *in fin. Ancar. consf.* 202. *num.* 11. Contrarium tenent relati à *Marant. disput.* 1. *nu.* 4. *&* 8.

53 Ampl. etiam si ageretur † de exequutione sententiæ supremi Principis. *cap. si quando de rescript. Natt. consf.* 529. *num.* 6. *circa med. Marant. disput.* 1. *num.* 19. *& seq.* qui plures, & plura cumulat. *Purpurat, l. magistratibus, ff. de iurisd. omn. iud. num.* 39. Bald. *consf.* 121. *orta. num.* 2. *lib.* 3. qui loquitur de sententia Regis exequenda ab Imperatore per illius litteras requisitorias.

54 Ampl. vt Iudex requisitus † possit de iustitia cognoscere ad effectum referendi Iudici requirenti, & eo modo quo dixi posse cognoscere de nullitate, vt dixi supra, *vers. tertia, ampliat.* 5. *num.* 28. *Natt. consf.* 529. *num.* 34. *& seq. Bald. consf.* 98. *Casus, lib.* 3. *Tusc. concl.* 466. *Iudex, num.* 17. eam afferens rationem ne Iudex requisitus alteri præstet opem ad malum. *Bellug. in spec. princip. rub.* 11. *§. tractandum, num.* 4. *vers. si ergo*, concludens, posse summarie cognoscere ad se informandum.

55 Ampl. vt sufficiat sola præsumptio † iniustitiæ, vel quod de iure sit supersedendum ad denegandum petitum auxilium. *Alciat. in cap.* 1. *de offic. ordin. num.* 112. *& seq.*

56 Ampl. etiam vbi agitur † de remissione facienda ad locum delicti. *Tuscus conclus.* 430. *Iudex, num.* 8.

57 Ampl. præsertim † in sententia lata in criminali iudicio. *Isern. in cap.* 1. *de contr. inter vasfal. & alium, num.* 15. *vers. sed quid*, & *circa fin.* addit procedere siue Iudex requisitus sit par, siue subditus, & *in proem. ad Const. Regni, vers. si autem est criminale*.

58 Ampl. etiam † vbi ordinarius requiritur à delegato Principis. *Marant. disput.* 1. *num.* 16. *& seq. plurib.*

Contrarium suadent considerata à *Marant. disput.* 1. *num.* 1. *& seq. plurib.*

59 Ampl. præsertim † si agatur de exequutione sententiæ latæ in casu, quo Iudex requisitus erat etiam competens, seu in casu causæ mixti fori. *Afflic.* loquens de laico requisito ab Ecclesiastico, qui iudicauit de crimine, vel causa mixti fori, *in proem. constit. Regni, num.* 69. *& seq.* concludens denegandum brachium, si ex actis detegat sententiam iniustam, etiam quod ab illa non fuerit appellatum, *Alciat. in cap.* 1. *de offic. ordin n.* 103. *&* 119. *& seq. Clar. §. fin. quæst.* 96. *num.* 7. *in fin. Decian. Rerum Criminal. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 129.

60 Ampl. præsertim † si exequuta sententia iniusta sequitur præiudicium irreparabile eius, qui passus est exequutionem. *Purpur. l. magistratibus, ff. de iurisd. omn. iud num.* 34. *& seq.* addendo licere e manibus exequtoris eripi eũ, qui iniuste est puniendus: quod tamen dico esse periculosum facere: & ista refero, vt admoneantur Iudices iuste iudicare, & quos tumultus suis iniquis sententijs facile possint excitare. *Mayner. in l. qui iussu, ff. de regul. iuris, n.*

61 5. *& seq.* concludens carnificem † debere resistere, ne exequatur sententiam aperte iniustam.

62 Limit. vbi iniustitia † est turbida, vt puta quia non fuisset appellatum, vel petita in integrum restitutio, vel non supplicatum Principi pro reuisione. *Isern. in c.* 1. *de contr. inter vas. et alium, num.* 15. *vers. in ciuil'. Purpur. in l. magistratibus, ff. de iurisd omn. iud. n.* 32. *et seq*

63 Limit. vbi superior † mandat inferiori, vt suã exequatur sententiam, nam non debet ille de iustitia, vel iniustitia disquirere. *Marant. in prax. disput.* 1. *num.* 6. *&* 8. *in fin.*

64 Limit. vbi excipiens † de iniustitia potuit remedio appellationis sibi consulere, & non consuluit. *Bellug. in spec. princip. rub.* 11. *§. tractãdum, num.* 4. *vers. si autem super meritis*.

65 Limit. vbi iniustitia † non est euidens. *Tuscus conclus.* 125. *brachium, num.* 6. declarando tunc dici euidentem nullitatem, quæ ex ventre sententiæ detegitur, & tunc requisitum Iudicem non posse cognoscere, sed debere remittere ad requirentem Iudicem, etiam Ecclesiasticum.

66 Limit. vbi iniustitia † non probatur per probationes in promptu, seu ex actis. *Afflic. in proem Const. Regni, num.* 55. qui loquitur vbi ab Ecclesiastico imploratur brachium seculare. *Purpur. l. magistratibus, ff. de iurisdict. omn. iud. num.* 32. *& seq.*

Limit.

67 Limit. vbi Iudex requisitus non potest, vel est incapax cognitionis causæ in qua lata est sẽtentia. *Afflic.loquens* vbi laicus requiritur ad exequendam sententiam in causa hæresis, *in procem. Constit.Regni, num.56.* & eadem ratione idem dicendum censeo de quacumque alia causa spirituali, reprobando *n.68.Bart.Alberic.* & alios dissentientes. *Purpur.late agit.in l.magistratibus, ff. de iurisd.omn iud.num.24. & seq.plurib. & Decian.rer.crimin.lib.4.cap.9. nu.122.cum quatuor seq.Clar.§.fin.quæst.96. num.7.* vbi refert testantes. Senatum Mediolani in contingentia facti tenuisse *opin. Bart.* & liberasse iniuste condemnatos de hæresi, affirmando aliud suis temporibus fuisse seruatum, & seruari in Hispania, nec etiam minui pœnam. *Alciat, latè in cap.1. de offic. ordin. num.100. & seq. plurib. Bellug.in Spec. Princip. rub.11. §. tractandum. num. 4. vers. tu vero plenius.*

68 Limit. vbi Iudex † vult suam sententiam exequi iuxta pœnas Canonum, & requirit tantum laicum, vt sibi accommodet familiam, nam absque alia discussione debet sibi auxilium præstare, *l.episcopale.C.de epis.aud. Decian. rerum crimin. lib.4 titul.11.num.127.Berret.conf.4. num.15.Vulpel. de libert. Eccles.part.3. num. 32.Alciat. in cap.1. de offic.ordin.num.120.*

Iudici autem quando possit resisti volẽti exequi sententiam iniustam, dixi *infra cap.28.nu. 83.& seq.*

§. V.

SVMMARIVM.

Executio sententiæ non potest fieri ab eo pro quo est prolata. 1. et quare. 2. Ampl.3. 4.5.6.7.8. 9.10.11.12.13.14.15.16.17.18. Limit.19.20. 21.22.23.24.25.26.27.28.29.30

Menoc. sibi contrarius. 7. in fin.

Possessionem rei sibi debitæ quando liceat ingredi propria auctoritate. 14.

Sententia lata in iudicio retinendæ trahit secum executionem. 27. in fin.

IVrium conditores mirum in modum fuisse diligentes, vt quæ Iudices suis sententijs decernũt, exequutioni demandentur, patet ex relatis in antecedentibus. Ne tamen vnde iura inde iniuriæ proficiscerentur, fuit expresse constitutum, & prohibitiue, quia omnis victoria est
1 insolens, ne quis † sententiam pro se latam ipse exequatur, *l.extat.ff.eo quod metus caus.l.non est singulis, ff. de regul.iuris,* vbi *Cagnol.n.5. in fin. Bursat.conf.269.num.29.l.miles.§.qui iudicati, ff.de re iud.* vbi *Bart. et Alex.* notant *in princ. et Ias.num.1.Tusc. conclus.492. exec-*
2 *quutio, nu.27.et seq.* vbi præterea refert plures rationes. *Bart.l.creditores.2.C. de Pignor. num.1.*

3 Ampl. vt exequens † sententiam ad suum fauorem latam, incidat in edictum D. Marci, idest amittit ius crediti. *l.extat. ff.eo quod metus caus.Bursat.conf.269.num.20. Bart. in l.miles.§.qui iudicati.ff.de re iud.in princ.Surd. conf.168.num.31.*

Ampl. vt exequens sententiam pro se latam,
4 † conueniri possit actione furti, ac vi bonorum raptorum. *l.miles. §. qui iudicati, ff. de re iud. Bursat.conf.269.num.20.*

Ampl. vt exequens sententiam pro ipso latam,
5 committat † spolium. *Inn. in cap.cum nostris de concess.præbend.num.4.Bart.l.creditores.C.de pignorib. & in l. iuste possidet. ff. de acq. possess. Ripa l.naturaliter §.nihil commune, ff. de acq. possess.num.62.* addendo procedere etiam si sen-
6 tentia † esset iusta, & valida, cum alijs cumulatis à *Menoc. de recup. possess.remed.8. num.32. Surd.conf.168.dubitat. num.32. circa fin.* ad-
7 dendo procedere † siue exequatur resistente cõdemnato, siue non: licet *conf.160. num.47. in fin.* sequendo Ripam aliud senserit.

8 Ampl. etiam quod sententia † fuerit lata super restitutione rei. *l. qui restituere, ff. de rei vendicat. Ias. in l.miles. §.qui iudicati, ff. de re iud.num.1.in fin. & Bart.in princ.*

9 Ampl. vt nec acquirat † possessionem, qui pro se latam sententiam exequutioni mandat. *Honded. conf.20. lib.1.num.24.26.27.*

10 Ampl.etiam si agatur † de sententia lata in iudicio adipiscendæ. *Ant.Fab.Cod.lib.7.titul.2. definit.45.*

11 Ampl. quod si † sententia fuerit nulla, non excusetur exequens illam, à pœna imposita ijs, qui ius sibi dicunt, licet qualibet causa etiam bestialis excuset à pœna. *Fel.in cap.de cætero,de re iud.num.15.*

12 Ampl. præsertim in † beneficialibus. *Fel. in cap. de cætero, de re iudicat, num.15.*

13 Ampl.etiam si non inueniat, † qui illi resistat, si tamen victor asserat id facere, & exequi propria auctoritate, nisi victus consentiat exequutioni. *Felin. in cap.de cætero, de re iud. n.16.* addendo passum talem exequutionem, tanquam spoliatum redintegrandum: nec obstare notorium defectum iuris resultantem ex sentẽtia in illum prolata. Subdens deinde *in vers.*
14 *dic plenius*, † distinctionem quando liceat, & non liceat propria auctoritate ingredi possessionem rei sibi ex sententia debitæ.

Ampl. vt exequens sine apparitore sententiã
15 † iniustam pro se latam, incidat in pœnam, *l.meminerint. C. vnd. vi*, vt distinguendo *ibidem* concludit *Bart.num.8.*

16 Ampl. præsertim si agatur † de repræsalijs. *Cast. conf.38.super lib.1.in princ.Tuscus conclus.198. repræsaliæ, num.22. & conclus.200. repræsaliæ, num.3. & seq.*

17 Ampl. præsertim si agatur † de exequutione reali, etiam ex pacto, vt dixi *infra §.11.*

18 Ampl. vt amittat ius quod † habet, vt ex *Innoc.* concludit *Guid.Papa, decis.107.licet in fine. Cancer.var.resol.part.2. cap.10. num.3.* addendo amittere etiam dominium.

19 Limit. vbi Princeps † causa cognita, vel ex certa scientia, restituit aliquem ad possessionem

aliquorum bonorum. *Angel. Aret. conf. 19. videtur omnino, num. 19. in fin.* & dixi *infra num.26.*

20 Limit. vbi pacto conuentum † fuit, exequutionem conuentionis, vel sententiæ fieri posse ab ipsomet victore, vel pro obseruatione contractus, sit couentum, vt creditor propria auctoritate ingredi, & capere possit bona debitoris morosi, vt dixi. §.11. *& seq.*

21 Limit. vbi Iudex † victori dedit licentiam exequendi sententiam pro illo latam, vt dixi §. *seq.*

22 Limit. vbi ius victoris † esset periturum breui, nisi per se ipsum exequeretur suam sententiã, *Alex. in l. miles. §. qui iudicati, ff. de re iud. num.* 1. *circa med.* & *ibidem Ias. num.* 2. *in fin.* addit, si cum tali periculo concurrebat deficientia exequutorum. *& num.* 3. exempla refert, si nisi exequuta sententia perirent animalia, quæ esse restituenda pronunciauit Iudex, vel exsiccaretur vinea, ex dilatione, & similia sequi possent incommoda. *Asin. in prax. §.* 31. *cap.* 2. *vers.* 3. *ampl. num.* 4.

23 Limit. vbi agitur de † exequutione sententiæ latæ super statu matrimonij cum vxore, cum qua fuit matrimonium consũmatum: nam maritus potest ipse exequi sententiam, & mulierem trahere ad domum suam. *Ias. in l. miles. §. qui iudicati, ff. de re iudic. num.* 5. *& seq. Bart.* tamen *ibidem, num,* 8. in hoc remittit se ad Canonistas.

24 Limit. in exequutione † sententiæ latæ ad fauorem spoliati. *Surd. conf.* 169. *Remedium. num.* 48. concludens spoliatum lata sententia ad illius fauorem posse absque executoris auxilio ingredi possessionem propria auctoritate, quia qui habet sententiam pro se in possessorio non multum peccat, si absque exequutore ingrediatur possessionem, nec minus tali casu agi cum illo posse de attentatis, vt censuit *Paris. conf.* 108. *lib.* 1. *num.* 23. *& seq.*

25 Limit. vbi non habetur † copia exequutoris. *Glos. & DD. in l. nullus.* C. *de iudic. Alex.* ampliando etiam si res, de qua lata est sententia, non sit breui peritura, *Alex. in l. miles. § qui iudicatit, num.* 1. *vers. ego puto, ff. de re iud. & Ias. num.* 2. *vers. secundo, & nu.* 3. vult vt cum deficientia exequutoris concurrat periculum interitus rei. *Asin. in prax. §.* 31. *cap.* 2. *ampl.* 3. *num.* 4. *& seq.* vbi cumulat plures concordantes, & alia exempla refert. *Bald.* loquens in casu absentiæ magistratus, cuius aduentum expectare esset inutile, *in cap.* 1. §. 1. *de consuet. recti feud. num.* 8. Veluti si ageretur de debitore fugitiuo, vel præparante se ad fugam. *Ancar. conf.* 192. *in auxilium.*

26 Limit. vbi Princeps causa † cognita, vel ex certa scientia restituit aliquem ad possessionem bonorum. *Angel. Aret. conf.* 19. *videtur omnino, num.* 58. *& seq.* concludens quod licet regulariter restitutio intelligatur circa, quæ iuris sunt, tamen quando Princeps restituit ad ea, quæ sunt facti, vt est possessio bonorum, non requiritur alia citatio etiam si Princeps det exequutorem, quia est merus exequutor. *Aretin.* sequitur *Tuscus conclus.* 492. *exequutio num.* 24.

27 Limit. vbi sententia † lata est super manutentione. *Surd. conf.* 16c. *Remedium, num.* 47. *circa fin. Ant Fab. Cod. lib.* 7. *tit.* 2. *defin* 45. addendo ideo dici quod sententia lata in iudicicio retinendæ trahit secum exequutionem.

28 Limit. in sententia † lata in causa status. *Ias. in l. miles. §. qui iudicati, ff. de re iud. num.* 9. quem sequitur *Asin. in prax. §.* 31 *cap.* 2. *ampl.* 3. *vers. tertio ampliatur tertia.*

29 Limit. in sententia lata † in incorporalibus, in cuius exequutione sufficit victoris denegatio, *Angel. in l. ordo.* C. *de exequut. rei iudic. quem refert & sequitur Asinius in prax.* §. 31. *cap.* 2. *ampliat.* 3. *vers. quarto ampliatur prædicta.*

30 Limit. vbi agitur † de executione in bonis debitoris, si pactum fuerit, vt propria auctoritate quis capere illa possit, vt dixi, §. 12.

Limit. vbi lata est super incorporalidus. *Inn. in cap. cum nostris, de concess. prabend. in fin.* sequitur *Bal. in l traditionibus.* C. *de pact. & in l.* 1. *in fin.* C. *commun. vtriusq. iud. & in l. quoties.* C. *de rei vendicat*, vt refert *Cancer. var. resol. part* 2. *cap.* 10. *num.* 6.

§. VI.

SVMMARIVM.

Iudicis licentia seu mandatum facit licitum, quod alias est illicitum. 1. *ampl. ibid.*

Executio facta à victore de licentia Iudicis est valida. 2. *Contrarium.* 3. *Concorda.* 5. *Ampl.* 6. 7. 8. 12. 14. 15. 16. 17. 18. *Limit.* 19. 20. 22. 23. 24. 25. 26

Emphiteota an in casu caducitatis possit expelli à domino propria auctoritate. 4

Executio sententiæ facta ab ipso met victore est valida si Iudex mandet illam fieri citra vim, & ita fuerit facta. 7

Ampl. etiam si non fuit apposita clausula citra vim. 8. *et quare.* 9. *Contrarium, si deficit dicta clausula.* 10. *Concorda.* 11

L. fin. §. fin. ff. eo quod met. caus. declaratur. 13

Iudex potest dare licentiam victori, vt exequatur sententiam pro se latam etiam contra resistentem de facto. 20. *Contrarium.* 21

Bart. et Bald. contrarij. 8

1 Commune est assumptum, quod Iudicis † iussum, seu licentia, facit licitum, quod alias est illicitum. *gl. sl. facti. § qui iussu. ff. de ijs, qui notant. infam.* præsertim si agatur, de pœna vitanda. *l. si quis id quod. §. doli mali ff. de iurisd. omn. iud. cũ alijs cumulatis a May. ner. in l. non videtur. §. qui iussu. ff. de regul. iur. num.* 3. *circa fin. vers. ex quibus. Dyn. in cap. quod quis mandato, de reg. iur.*

2 Ideo quæcumque dixi in antecedenti §. de nullitate † exequutionis factæ ab ipsomet victore, limitanda sunt vbi quis de licentia Iudicis

dicis

dicis exequitur sententiam pro se latam. *Bart. in l. iuste possidet. 11. ff. de acquir. possess. nu. 2. in princ.* asserens idem censuisse *Oldrad. & Iac. de Aren.* licet communiter sententiæ exequantur per apparitores. *Bart. in l. miles, §. qui iu. dicati, ff. de re iud. in princ. & Cast. in princ. Cuman. num. 2. Angel. Alex. Imol. & Ripa. ibidem omnes, num. 1. Angel. in l. ordo.* C. de exequut. rei iud. num. 2. *Conrad. de offic. prætor. lib. 1. cap. 9. §. 2. de exequut. sentent. num. 4. Bald. consf. 345. ad euidentiam. lib. 1. nu. 2. versf. item potest. Cast. consf. 255. Viso suprascripto. lib. 1. num. 2. circa fin. Honded. consf. 20. lib. 1. num. 28. Ias. l. iuste possidet, ff. de acq. possess. num. 13. & seq. Ruin. consf. 102. lib. 5. num. 8. circa fin. Marant. in prax. part. 6. §. recte concipiatur citatio, nu. 45. Pecbius de iure sistendi, cap. 15. num. 2.*

3 Contrarium voluit *Dynus* † motus *l. non est singulis, ff. de reg. iur.* vt refert Bart. *in l. iuste possidet. 11. ff. de acq. possess.* & idem sentiunt alij *ab eodem Bart. relati, in l. creditores, 2. C. de pignor. num. 18. circa fin. versf. vos scitis. Angel. in l. qui restituere, ff. de rei vendicat. col. 1. versf. item aduerte.* & conferunt quæ

4 de emphiteota dicuntur, † qui in casu commissi non potest expelli propria auctoritate Domini, vt late tradit *Caldas de empt. & vendit. cap. 25. nu. 35. & seq. plurib.* vbi refert dissentientes, & concordat;

Concorda per *Angel. in l. qui restituere, ff. de rei vend. col. 1. versf. item aduerte.* Quæ concor-

5 dia redigitur ad sensum, si victor † exequendo non habeat contradictorem. *Mayner. in l. non est singulis, ff. de reg. iuris, num. 8. versf. dummodo.*

6 Ampl. etiam si sententia Iudicis † esset inualida, & agarur de pœna corporali in eum imposita, qui alium in sua possessione molestat: secus quo ad aliam pœnam, quia stante nullitate sententiæ, exequendo illam per se ipsum, dicitur esse in lata culpa. *Bart. in l. iuste possidet. 11. ff. de acq possess. num. 4.* idem sentit *Bald. in quæst. accusatus. §. aliud nam incipit, n. 20.* vbi refert qui sequantur, & reprobent *Bart. in d. l. iuste possidet*, subdens *num. 24. & 28.* locum esse pœnæ aduersus scientem sententiam esse inualidam ex defectu citationis, vel alio simili, nisi agatur contra mulierem, vel minorem, & si miles, quos iuris ignorantia excusat.

7 Ampl. præsertim vbi Iudex † in licentia data apponit conditionem, quod fiat exequutio citra vim, *Bart. l. iuste possidet. 11. ff. de acq. possess. num. 4.*

8 Si autem Iudex non apponat † talem conditionem, dissentiunt *Bart. & Bald.* Nam quod possit victor etiam cum vi, exequi suam sententiam, tenet *Bald. in quæst. accusatus de vi turbatiua. §. aliud nu. 1. in fin*, addendo Bart. insipide, & male loquutum, dum aliud censuit,

9 ea motus ratione, † quia lata sententia, quis fieri potest exequutor in re sua, & lex armat me, non ego me ipsum, vt possim vim inferre tum moderam ine, tanquã officialis Prætoris. *Baldi* opinionem, & dicta late comprobat *Fel. in cap. de cætero, ff. de re iudic. nu. 14.* & in hanc sententiam videtur inclinasse *Alex. in l. iuste, ff. de acq. possess. num. 29. & seq. plurib.* & sequitur *Menoc. de recuperand. remed. 8. nu. 38. & seq. versf. contrariam*, addendo semper tenuisse opin. *Bald.* veriorem, & *nu. 34. & seq.* respondet obiectis.

10 Contrarium tenet † *Bart. in l. iuste possidet. 11. ff. de acquir. possess. num. 4. in fin.* & illum sequuntur addentes *ad Bald. in quæst. accusatus. §. aliud. num. 24. & seq.* & *Bartoli* opinionem esse æquiorem, & *Baldi* in iure veriorem refert *Alex. in l. iuste, ff. de acq. possess nu. 28. in fin.* & *Bartoli* opinionem æquiorem, & scandali euitatiuam tenendam censent *Cagnol. in l. non est singulis, ff. de regul. iuris, num. 5. circa fin. relati à Menoc. de recuperand. remed. 8 num. 32. Bursat. consf. 269. num. 23.*

11 Concordatur tamen, † vt per *Alex. in l. iuste, ff. de acq. possess. num. 29.* vt opinio *Bartoli* sit vera, vbi exequendo est opus causæ cognitione: *Baldi* vero vbi opus non est causæ cognitione, vel vbi lex expresse dat licentiam exequendi contra resistentem

12 Ampl. præsertim vbi licentia † exequendi data fuit victori parte citata. *Bart. l. meminerint, C. vnde vi, num. 2. versf. est ergo tertius. Alex. in l. iuste possidet. ff. de acq. poss. nu. 28. versf. dicit. Ias. in l. iubere, ff. de iurisd. omn. iud. n. 4. post med. versf. tu dic.* subdens exequentem sine tali licentia incurrere in pœnas *l. meminerint. C. vnd. vi.* & ita consuluisse *Bartolum*. *Alex.*

13 *& alios*. Verum ponderando *l. fin. §. fin.* † *ff. eo quod met. caus.* & plura deducendo, quod valida sit exequutio sine partis citatione, nihil concludit, sed cogitandum de resolutione, quæ pendet à vero intellectu *d. §. fin.* quem remissiue retuli in meis Collectaneis ad eundem textum. *Tuscus* tamen, *conclus. 409. possessio, num. 12.* videtur conciliasse, vt non requiratur citatio, si licentia detur ab eodem Iudice, qui sententiam tulit, secus si non ab eodem.

14 Ampl. præsertim † in sententia lata in possessorio. *Bald. consf. 345. ad euidentiam, lib. 1. n. 2. versf. item potest concedere.*

15 Ampl. præsertim † vbi sententia est exequenda in eadem re, de qua fuit cognitum, & pronunciatum. *Alex. consf. 2. ex narratis, lib. 4. num. 10. versf. et iudex potest*, cum alijs relatis *à Tusc. conclus. 492. exequutio, num. 21.*

16 Ampl. etiam in exequutione † mandati de perquirendo alicubi rem furto ablatam: licet tutius sit, ad euitanda scandala talem perquisitionem fieri à lictoribus. *Clar. §. furtum, num. 3.*

17 Ampl. etiam si agatur † de repræsalijs. *Cast. consf. 78. super, lib. 1. Tuscus conclus. 198. Repræsalia, num. 22. et conclus. 200. Repræsalia, num. 3.*

18 Ampl. præsertim vbi ius † partis est clarum exequutio est facienda in re, de qua est lata sententia. *Bald. consf. 345. n. 2. versf. item, potest lib. 1.* addendo, multo magis si talis licentia sit data

à Principe, vel à Statuto. *Tusc. conclus. 524. exequutor. num. 3. et 5.*

19 Limit. vbi agitur de † sententia exequenda à victore in persona victi, vt dixi *infra*, *§. 11.*

20 Limit. vbi Iudex † daret licentiam victori exequendi sententiam contra victum etiam de facto resistentem. *Bart. in l. creditores. 2. C de pignor. num. 18. vers. non tamen credo, & vers. aut Iudex*, eam afferens rationem, quia Iudex diceretur auctor rixæ, & tumultus, idem clarius repetens *ibidem in fin. Bart.* sequuntur *in cap. de cætero. de sent. & re iud. Abb. num. 10. & Fel. num. 13. in princ.* vbi alias idem tenentes refert, subdens quid dicendum, si inde sequantur vulnera, vel homicidia. *Bart.* sequuntur etiam *Conrad. de offic. prætor, lib. 1. cap. 9. §. 2. de exequut. sent. nu. 4. Afin. in prax. §. 31. cap. 2. ampl. 3. vers. 2. ampliatur, num. 3.* Alex. & ab illo relati *in l. quia tale. §. eleganter. ff. sol. mat. num. 6. vers. sexto. Mayner, in l. non est singulis, ff. de regul. iuris, num. 7. & seq.* testans de communi. *Ias. l. iuste possidet. ff. de acq. possess. numer. 21.* vbi de communi, & *num. 22.*

Contrarium scilicet, quod Iudex possit date licentiam victori, vt contra victum, resisten-
21 tem † exequatur suam sententiam, tenent relati *supra, vers si autem Iudex*, relati à *Ias. in l. iuste possidet, ff. de acq. possess. num. 19. & seq.*

22 Limit. si in exequutione † facienda, adhibenda sit causæ cognitio, *Abbas. in cap. de cætero, de re iud. num. 11.* quem refert, & sequitur *Afinius in prax. §. 31. cap. 2. ampliat. 3. vers. 2. ampliatur, num. 3. Cagnol.* plures congerens, *in l non est singulis, ff. de regul. iuris, num. 5. Tuscus conclus. 492. exequutio, num. 22.* vbi exempla refert.

23 Limit. vbi sententia, † quam quis ad suum fauorem latam exequitur, est iniusta, nam non euitat pœnas *l. meminerint. C. vnd. vi*, vt concludit *ibidem Bart. num. 3. testans de communi.*

24 Limit. vbi sententia est nulla, † quia prolata non seruato ordine iuris, nam excepto casu, quo agatur de pœna corporali, vt dixi supra, *ampl. 1.* exequens sententiam pro se latam incidit in pœnas, quæ sunt impositæ dicentibus sibi ius in causa propria. *Bart. in l. meminerint. C. unde vi, num. 3 Bart. in l. iuste possidet. 11. ff. de acq. possess. num. 1. & Alex. num. 27. & seq.*

25 Limit. vbi agitur de † perquisitione rei furto sub. tactæ, nam ad euitanda scandala, illa non debet parti committi. *Clar. §. factum, num. 3. vers quaro numquid*

26 Limit. vbi quis vellet † exequi sententiam tanquam victor in causa, non autem tanquam exequutor. *Ruin. cons. 102. Viso. lib. 5. num. 8. in fin.*

§. VII.

SVMMARIVM.

Berruarij officium publicum est vtilitate, & necessitate. 2

Berruarius non recipit facultatem exequendi ex scripto mandato Iudicis, sed ab officio sibi exequendi iudicum iussa collato. 1. 3. *Potest exequi, quæ prior Iudex mandauerat, absque licentia successoris.* 4. 7. *& quare ibidem. Contrarium.* 6. *Ampl. primam opin.* 8. 9. 10. 11. 12

Praxis Tusciæ, & Melitæ, vbi de credito constat instrumento guarantigiato. 12

Antonius Tornielus Inquisitor Melitæ. 13

Executoris potestas anno expirat. 18

Berruarius vnius Curiæ an possit exequi mandata alterius Curiæ Distinguc. 19. 20. 23. 24. 25. 26

Executorum merces antiquitus erat fisci, nunc autem est propria illorum. 21. 22

Berruarius non potest exequi sententiam superioris in territorio inferioris, nisi ab illo petita licentia, aut facto participe executionis faciendæ. 27. 31. 36. 37. 42. *& quare.* 30

Ampl. 28. 36. 37. 39. 40. *Contrarium.* 46. 47. *& quare.* 48. 55. 56. *Ampl.* 62. 64. 65. 67. 68. 73. 75. 76. 77

Executor regius si delinquat in terra, inferioris ab eodem punitur admonito superiore. 31

Delegatus Principis punitur ab ordinario, si delinquat in delegatione. 22. *Ampl.* 33

Executor si excedat in exequendo, potest illi resisti. 33

Iudices omnes debent subditos suos tueri. 34. *Ampl.* 35

Delegato non creditur nisi docto de litteris delegationis. 38. *Ampl.* 39. 40. 41

§. Eos autem, auth. de collation. declaratur. 43

Executor tributorum Principis, vel alterius personæ debet exhibere speciale sibi datum mandatum. 45

Feudatarius est vtilis dominus feudi, et ad eum spectant mulctæ, et confiscationes. 49

Dominus potest præcipere vassallo, vt causam terminet infra certum tempus. 50

Potestatem alteri nemo potest dare quin maiorem penes se retineat. 51

Cap. dudum. §. nos igitur de præbend. in sext. est singulare. 52

Princeps potest concurrere cum suo inferiore in ministranda iustitia. 53

Procuratorem constituens ad præsentandum, potest alium cumulatiue præsentare. 54.

Episcopus potest ipse facere, quæ facere concesserat suo vicario. 54

Imperialis essentia, et substantia, quæ sit. 55

Potestatis supremæ inferior non est capax. 56. *Iura illius non sunt communicabilia, et translata, quouis modo sunt reuocabilia, sine alicuius iniuria.* 57

Castro

Castro concesso cum omni iure non continetur ius supremum. 58. & quare. Ampl. 60
Principi qua competant iure supremæ potestatis. 61
Cedi possunt iura actiua, non autem passiua, & quare. 63
Executores supremæ Curiæ non possunt in terris vassallorum exequi mandata, quæ non sunt supremæ Curiæ, nisi de licentia vassalli. 66
Imperium pendat ab Ecclesia. 69
Imperio vacante, Imperialis iurisdictio deuoluitur ad Papam. 70. *Contrarium obseruatum.* 71
Executores supremæ Curiæ debent ferre signum, quo indicentur esse tales, vel communicare, quæ sint facturi in terris Baronum. 72. *Ampl.* 73. 74
Excommunicatus æquiparatur exuli, & cuilibet mortuo ciuiliter. 78
Iudicis excommunicati an exequenda sit sententia. 79. 81. 83
Principali extincto, vel suspenso, extincta, & suspensa sunt sequentia. 80
Executoris officium est publicum, & necessitatis. 81
Mandatum non extinguitur morte mandantis, si agatur de ijs, quæ mandatarius debebat facere. 82
Executor potest exequi mandatum Iudicis requirentis defuncti, non expectata iussione successoris. 84. *& quare.* 85
Executor gratiæ Principis est perpetuus, nec morte concedentis expirat illius iurisdictio. 86. *Amplia, & Limit. ibid.*
Rescripta Senatus Mediolani infra mensem sunt executori consignanda, alias nullius sunt robores. 87
Tempus vbi obligationi faciendi est appositum, obligatio est pura, & statim debetur. 88
Exequtor testamenti habet annum ad exequendũ testamentum ad pias causas, & sex menses ad causam non piam, si fuerit monitus ad exequẽdum. 89. *quando tuta conscientia possit differre executionem.* 90. *Qui differt exequi pium testamentum, est necator pauperum.* 91. *quando incipiat labi iste annus.* 92. *& seq.*
Mors testatoris facit actum non reuocabilem, qui erat reuocabilis. 92
Annus datus executori testamenti pij incipit labi à die adita hæreditatis, non autem obitus testatoris. 93. 94. 95. 96. *& quare.* 94. *Limit.* 93. *Contrarium, quod incipiat à die interpellationis.* 97. *& quare ibid.*
Executio pij testamenti deuoluitur ad Episcopum si illud non adimpleat hæres, vel executor monitus ad adimplendum. 99. *Ampl.* 101. 105. 106. 107. 109. 112. 113. 123. 124
Limita. 104. 115. 126
Industria hominis vbi est electa, non potest recedi à persona electa. 114. *Limit.* 115
In mora nemo constituitur absque interpellatione. 98. *Amplia ibid.*
Executio testamenti, & iuris publici. 102. *Ampl. ibid.*
Pactum præiudiciale doti non valet. 103
Capitulum sede vacante succedit episcopo in iurisdictione exequendi testamenta. 105
Episcopus quando in executione testamenti pij, dicatur negligens. num. 8
Executionis testamenti causa an sit mixti fori. 109. *& seq.*
Barbatia reprobatur. 110
Episcopi plures, vbi concurrunt in executione testamenti, quis præferatur. 3
Laici extra casum spiritualis causæ non possunt conueniri coram Ecclesiastico Iudice. 116
Iurisdictio secularis debet adiuuare Ecclesiasticam, & e contra. 117
Papa an habeat iurisdictionem directam, vel indirectam temporalem, vel vtranque in ordine ad spiritualia. 118. 119.
Executio piorum legatorum est demandata Episcopis. 120. *Ampl.* 123
Testamenti executio est pia causa. 121
Iurisdictio sine modica iurisdictione est nulla, & derisoria. 122
Legatum pro male ablatis quis exequatur, & quo loco. 124. 125
Ioannis Sauonerij pium legatum Ecclesiæ S. Mariæ de Anima Vrbis Nationis Teutonicorum. 127
Fabrica Basilicæ Principis Apost. succedit in legatis pijs, quæ non fuerint adimpleta infra annum à die obitus testatoris 128. *Limit.* 126.
Legatum pium quando sufficiat cœpisse adimpleri. 126
Executor sententiæ criminalis infra quantum tempus exequatur sententiam. 128
Executorem sententiarum in ciuilibus vitia. 132. *Comestores vocantur, & quare ibid.*
Executor sententiæ latæ in ciuilibus infra quantum tempus debeat illam executioni mandare. 133. 134. 136
Paulus Papa quintus laudatur. 135
Executoris iurisdictio anno finitur. 137. *Ampl. ibid. Pœna, si delinquat in officio.* 137

Difficultates sex executiam hoc §. Primæ an facti executor, seu appàritor, vel Birruarius, mortuo Iudice, vel dato illi successore, possit absque nouo mandato exequi sententiam, cuius exequutio fuerat sibi demandata. Secunda, an Birruarius vnius Curiæ possit exequi sententiam Iudicis alterius Curiæ absque licentia Iudicis illius Curiæ. Tertia, an Birruarius volens exèqui mandatum, seu sententiam superioris Iudicis in territorio inferioris, possit id facere absque licentia, vel communicatione inferioris. Quarta, an excommunicato Iudice, qui tulit sententiã, exequutor possit illam exequi. Quinta, an mortuo Iudice requirente suam exequi sententiam, expiret Iudicis requisiti exequendi facultas. Sexta, quanto tempore duret exequutoris facultas exequendi.

Quoad primam, cum isto casu exequutor habeat
1 facultatem † exequendi ratione officij, illiusque proprium munus sit iudicium iussa exequutioni de mandare, sitque illius officiũ,

 vt ali-

2 vt alibi dicebam, publicum † necessitate, & vtilitate, quia parum, aut inutile esset ferri sententias, nisi adessent personæ, per quas exequerentur. §. *final. inst. de iur. nat. gent. &*
3 *ciuil.* Nec recipiat facultatem † exequendi ex chartula mandati Iudicis, quæ tantum probat, quæ ille iussit; Mortuo, vel alias cedente, vel
4 recedente Iudice,† potest Birruarius exequi, quæ habuit in mandatis à priore Iudice, absque nouo mandato, vel licentia. *Bart. in l. fundi* 33. *in fin. ff. de acq. poss. & in l. & quia, ff. de iurisd. omn. iud. vers. & per hoc dico*, quem refert, & sequitur alijs idem sentientibus cumulatis, *Dec. cons.* 404. *Viso eleganti, nu.* 11. *vers. si ergo.* Quibus addo congesta à *Ias. in l. more, ff. de iurisd. omn. iud. num.* 62. *& seq.* asserens *Bartolum* variasse, † dum assumptum
5 istud credidit probari *ex cap. si super, de offic. deleg. in sext. & l. fundi paterni, ff. de acq. poss.* Couar. plures idē sentientes referens, *pract.*
6 *quæst. cap.* 11. *num.* 2. *vers. secundo*, & quamuis *Bald. in d. l. more, num.* 6. asserat contrarium seruari Papiæ, & Perusiæ: testatur *Angel in l. fundi, ff. de acq. poss. num.* 2. *vers. & ideo*, & eam praxim esse meliorem, vt impetretur licentia exequendi à successore, quia exequutor est organum Iudicis, in cuius persona est formāda exequutio. *Ias.* tamen *ibidem num.* 62. re-
7 probato † *Baldo*, assentitur *Bartolo*, cum alibi ille dixisset, exequutorem esse organum officij, sui, quod nunquam moritur. *Mantic. de tacit. lib.* 7. *titul* 23. *num.* 49. *& seq.* vbi plures alias rationes refert, & dignas tanti Doctoris. *Marsil. in l. fin. ff de iurisdict. omn. iud. num.* 183. concludens ex *Angel.* & alijs præceptum Iudicis emanatum causa cognita, non expirare morte, vel aliter mutata persona præcipientis. *Petr. Pecbius de iure sistendi cap.* 4. *num.* 16. *cum alijs relatis à Vinc. de Franc. decis.* 405. *num.* 2. *& seq. pluribus*, vbi de communi. *Rubeus in l. non solum. §. morte, ff de nou. oper. nunc. num.* 19.

8 Ampl. præsertim † vbi mandatum de exequendo sententiam fuit datum, seu decretum, & relaxatum, causa cognita. *Angel. in l. fundi, ff. de acq. poss. num.* 2. *& in l. si per epistolam, ff de acq. hæred. num.* 2. *Ias. l. more. ff. de iurisd. omn. iud. num.* 2.

9 Ampl. præsertim si † sententia sit diffinitiua, & trahat secum irreparabile præiudicium. *Angel. in l. puto tamen, ff. de postul. num.* 2. *in fin.* concludens mandatum de decapitando aliquē, non expirare per cessum, vel decessum Iudicis, qui illud dedit.

10 Ampl. etiam si ageretur † de mandato de immittendo, vel de capiendo debitorem. *Angel. in l. fundi, ff. de acq. poss. num.* 2. idem dixisse *Bald.* refert *Vinc. de Franc. decis.* 405. *num.* 6. *circa fin. Rubeus in l. non solum, in §. morte, ff. de nou. oper. nunc. num.* 19.

11 Ampl. è contra † si moriatur Birruarius, seu Barisellus, vt illius successor possit exequi absque alio mandato, *Ias. l. more, ff. de iurisd. omn. iud. num.* 63. Nisi fuerit etiam mutatus Iudex. *Rot. recent. decis.* 365. *num.* 5. *in fin part.* 1.

12 Limit. vbi mandatum † in bona, vel personā fuit relaxatum, causa non cognita *Angel. in l. fundi, ff. de acq. poss. num.* 2. exemplum referens praxis Tuliciæ, vbi exhibito instrumento cum guarantigia, absque alia discussione, relaxatur mandatum contra obligatum: & eandem praxim retulit mihi vigere in Insula Melitæ
13 † R. P. D. Antonius Tornielus, qui postremis annis Pontificatus Pauli. V. fuit ibidem Inquisitor Apost. Exemplum etiam esse posset, si in Rom. Cur. ab aliquo ex Collateralibus Cur. Capitolij relaxatum esset mandatum de immittēdo aliquem in possessionem tanquam hæredem alicuius defuncti ab intestato: nam si cedat, vel decedat, vel desinat esse Collateralis, exequi non potest mandatum sine licentia successoris, *idem Angel in l. si per epistolam, ff de acquir. hæred. nu.* 2. *&* 3. idem repetit, & dixerat *Bald.* & post illum *Fulgos. in l. more, ff. de iurisdict. omn. iud. Vinc. de Franc. decis.* 405. *citato, num.* 7. addendo exequutionem isto casu esse nullam.

14 Limit. vbi mutatus est Iudex, † & exequutor; nam citandus est condemnatus. *Rota recent. decis.* 65. *part.* 1. *num* 5. *in fin.*

15 Limit. vbi exequutio † facienda esset contra hæredem eius, contra quem relaxatum fuit mādatum. *Vinc. de Franch. decis.* 405. *citato, n.* 8. addendo procedere etiam si ageretur de exequutione facienda in re petita, & possessa ab hærede.

16 Limit. vbi agitur de † exequutione sententiæ interlocutoriæ. *Angel in l. puto autem, ff. de postul. num.* 2. concludens renouandam esse licentiam à successore Iudicis, qui interlocutoriam tulerat, & hanc esse bonam praxim. *Ias. in l. more, ff. de iurisd. omn. iudic. num.* 62. *in fin.*

17 Limit vbi exequutor vult † exequi post annum, quo darum sibi fuit mandatum *Bart. in l. si finita. §. si quis metu. in fin. ff. de damn. infect. & in l. prætor. §. in eum, ff. de bon. aut. iud. possid.* Et ratio est quia potestas exequuto-
18 ris † anno finitur, *cap. querenti, de offic. deleg.* Ideo post annum pars est citanda ad videndum fieri exequutionem. *Bal. cons.* 35. *lib.* 5. *Guid. Pap. decis.* 329. *Dec. cons.* 404. *num.* 10. *circa fin. Ias.* tamen vult biennio finiri potestatem exequutoris, *in l. more, ff. de iurisd. omn. iud. num.* 64. Sed hoc intellige in executore Iudicis delegati; secus si fuerit ordinarij, vt dixi *infra. vers. in ciuilibus.*

19 Quoad secundam distinguendum † est, an agatur de exequutione mandati relaxati in loco vbi plures sunt Curiæ, seu tribunalia, vt puta Auditor Cam. Vrbis Gubernator, Cardinalis Vicarius S. D. N. Senator Vrbis, cum suis Collateralibus, & Conseruatoribus, vt reliqua omittam; qui omnes, & singuli, suam habent armatam familiam, cum suo Capite nuncupato, Barigellus Vicarij, Gubernatoris, Aud. Cam. Curiæ Capitolij: & hoc casu cum mandata exequenda dirigantur, & imponantur quibuscūque exequutoribus etiam sub pœna, cuiuscū-
20 que Curiæ exequutor exequutioni † deman-

dare

date potest mandata cuiusuis Iudicis Rom. Curiæ, quia exequutoris officium est publicum vtilitate, & necessitate. *Spec. de exequutore, §.1. num.1.*

Vidi tamen quandoque in Vrbe obseruari à Iudicibus, in subscriptione mandatorum apponi clausulam, Exequatur per exequutores nostros, sub pœna nullitatis: conquerente Barigello Auditoris Cam, vel Vicarij, quod alias non possent ferre onera officij sui, nisi adiuuaretur
21 sportulis, seu salario exequutionum, † quod alias addicebatur fisco, à quo recipiant mercedem, *teste Bart. in §. nullo, auth. de iudic. n. 2. & sequitur Auendan. de exequend. mand. Regijs, part.1. cap.17. num.2. vers. ideo olim.* Nunc autem in Vrbe ex prouidentia Sum. Pont. & præcipue Pij Quarti, Pij Quinti, & Pauli
22 Quinti taxata est † merces exequutorum, & sit illorum propria absque participatione fisci, vt voluit *Bart. in §. ne autem, auth. de iudic. n.3. in fin.* & idem factum fuisse apud Hispanos, testatur *Auendan, ibidem vers. hodie*: Paulus
23 † tamen V. in sua Bulla reformationis tribunalium Vrbis, quoad mandata ciuilia voluit illa tantum exequi posse à birruarijs Gubernatoris, A.C. Vicarij, Senatoris, & Burgi, exclusis exequutoribus, Ripæ, Ripetæ, Magistrorum viarum, & aliorum infimi ordinis.

Aut vero agitur de exequutione mandati Iu-
24 dicis in quo vnus tantum est Iudex, † & tunc si agatur de mandato Iudicis eiusdem, potest à quolibet exequutore exequi ratione quam retuli supra, quod exequutoris officium sit publicum, si vero agatur de exequutione mandati alterius Iudicis. Iterum distinguendum est, an Iudex, qui relaxauit mandatum exequendũ nullam habeat iurisdictionem in loco faciendæ exequutionis; & dicendum vt concluditur *infra. §. 8.* Aut vero habet iurisdictionem in eodẽ loco generalem, & videnda quæ dixi. §.9.

Limitanda sunt quæ dixi de exequutione
25 † facienda per quemcunque executorem, vbi essemus in loco, seu Regno, vel Prouincia, vbi à Principe esset deputatus exequutor quarumvis sententiarum, vt apud Gallos, teste *Rebuf. de litter. obligat. artic. 2. glos. vnic. num. 57.* addendo anno 1523. factum fuisse præceptum à Senatu Parisiensi Senescallis, & Baiuliuis, vt commissiones suas dirigerent seruientibus regijs, & non apparitoribus Baronum aut aliorum Dominorum: debet tamen ex delatione signi apparere, quod sit regius exequutor. *Bart. in l. probibitum, C. de iure fisci, num.1. in fin.*

26 Post hæc scripta reperi † *Petr. Pechium, in tract. de iure sistendi, cap.16.* concludere exequutores Regios nõ posse exequi in terris Baronum mandata, quæ non sint à Regijs Iudicibus relaxata, & ideo sæpe fuisse appellatum. Romæ autem quid seruetur si exequendum sit mandatum in regione Burgi relaxatum, ab aliquo ex Iudicibus Romanæ Curiæ, dicam sequenti, casu.

Quoad tertiam, dicendum videtur, nullatenus posse exequi sententiam superioris, in ter-
27 ritorio inferioris, † nisi ab illo petita licentia, aut saltem communicatione illi facta ficndæ exequutionis, iuxta textum *in l.1. C. de exequut. & exact. lib.12. vers. & eum eo agant illo insistente, & disponente, & agnoscente,* & ibi id notant *Iacob. Rebuf. num.3.* addendo id probari *in l. contra, eod tit.* & arguendo à simili id probari *in l. cum vnus. §.15. qui, ff de bonis auth. iud. possid. & cap.1. §. si Iudex, de pace tenend. & viol.* concludens, si Præses Prouinciæ mittat seruientem ad terram Baronis, pro facienda exequutione, quod illam non potest facere, nisi prius requisito Barone, seu illius
28 officiali ordinario, alias † esset puniendus tanquam alienam vsurpans iurisdictionem. Post *Rebuff. Io. de Plat. ibidem vers. Et idem*, concludit exequutionem faciendam esse à Magistratu terræ Baronis, non autem ab apparito-
29 re misso à superiore: & idem † faciendum à missis ad colligendas collectas Apost. Et in patria mea grauata supra vires oneribus ordinarijs, & extraordinarijs, vidi, quoties à Regijs quæstoribus mittebantur exactores, & exequutores, simul collectarum, & tributorum, quod illi nihil attentabant in publica, vel priuatorum bona, nisi prius communicato mandato quæstorum cum Prætore, & illo absente, vocatis, & præsentibus syndicis, quos Consu-
30 les vniuersitatis vocamus: & hoc † modo cognita, & approbata exequutorum persona, vitantur tumultus, & scandala, quæ accidere possunt, quoties quis videt ab ignoto capi bona, & miliari manu aliò transferri.

31 Comprobantur præmissa † ex his, quæ ex *Bart. Sal. Cyn.* & alijs concludit *Ioan. Anton. Niger in repet. extrauag. de vita, & honest. clerie. num.99. & seq. plurib.* quod si seruitor Regis delinquat in territorio Baronis, Baro cognoscit de delicto, & illud punit, admonito tamen Principe: & idem dici de delegato
32 † Principis, qui ab ordinario punitur. *Capel. Tholos. decis.424. & ibidem Auffrer. late*, & vtrunque caput probat *Boer. decis.9. & præ-*
33 *suppono.* Et si exequutores † in exequendo modũ excedant, possunt, & debent illis resistere, ac etiam reuocare, quæ iniuste, & grauando vassallos, sunt exequuti. *l.2. C. de lucr. aduoc. lib.12.*
34 vbi cuncti † Iudices debent tueri prouinciales, & non permittere vt illis inferatur iniuria. *Ripa in cap. si quando, de rescript. nu.12. & seq.*
35 concludens non solum Iudices, sed etiam † notarios, debere illi resistere. *Marant. in prax. disput.1. num.24.*

36 Secundo probatur supra firmata † conclusio, expresso textu *in §. eos autem, auth. de Collat. vbi Bart. & Angel.* concludunt exequutores missos in Prouincijs non debere exactiones inchoare, nisi prius coram Prouinciæ Præside mãdatum suum insinuauerint, præsertim † in priua-
37 ris negotijs; & *post Bart. idem aduertit Ioan. de Plat. in l. quicunq. C. de execut. lib.12. num.1.* concludens quod nuncij, & exactores Principis, & Papæ debent mandatum suum in scriptis ostendere. Comprobatur ex ijs, quæ dicuntur de
38 † delegato; cui non creditur, nisi de delegatione

sua

sua fidem indubitatam fecerit, *cap. cum in iure*, *de offic. deleg.* l. 1. C. *de mandat. princ. Put. decis.* 39 240. *lib.* 3. alias impune potest illi resisti, † & sit puniendus, si ideo fiat tumultus in populo, quia dicitur in eo deficere iurisdictionem, & procedere tanquam singularis persona absque 40 imperio in alios, præsertim † si requisitus non doceat de suo mandato, & asserat, se delegatum Papæ. *Brun. cons.* 141. *Vantius, de nullit. ex defect. iurisdict. ordin. num.* 16. Quod an pro-41 cedat etiam in Cardinali asserente † se Legatum, videndi sunt *Fel. in cap. eum in iure, de offic. delegat. num.* 6. *&* 12. *glos. ad Pragmat. Sanct. cap. de sublat. Clem. litteris verb. quibuscumque. Ecc. in l.* 1. C. *de mandat. princ. num.* 18. *& seq. & num.* 22. *Abb. cons.* 94. *lib.* 2. *num.* 2.

42 Tertio idem probatur † *ex l. probibitum*. C. *de iur. fisci, lib.* 12. *vbi Bart. in sum. notat*, Nuncijs Principis non credi sine litteris, & ipsis volentibus aliorum bona capere, quilibet cuius interest potest de facto resistere; addendo *nu.* 1. debere innotescere tales litteras illis, quorum interest, scilicet Curiæ Præsidis Prouinciæ; subdens, *num.* 1. ita intelligendum † esse *§. eos*, 43 *auth. de collation.* Idem probatur *in l.* 2. C. *de his qui latron. occul.* vbi à dominis fundorum, vel illorum Procuratoribus exhibendi sunt rei criminis ibi latitantes. Per quem textum *Amanel. de Claris aquis singul.* 25. concludit Iudicem 44 † regium, & cuiuscumque alterius superioris, non posse facere exequutionem, non requisito domino inferiori. Sequitur *Cassan. ad consuet. Burgund. rub.* 1. *num.* 107. *in fin. & §.* 7. *num.* 39. *in princ. & in fin. vers. textus est*. Et qui 45 † ad exigendum debita Principi tributa mittuntur, debent speciale mandatum in prouinciali iudicio exhibere. Et idem obseruatur in priuatis debitis, *Nouel.* 128. *§. qui vero. Galganet. de Iur. publ. lib.* 4. *titul.* 9. *num.* 13. *Marin. Ferc. de different. feud. quatern. num.* 39. *Mastril. tract. de magistrat. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 140. sequendo *Bart. & alios supra relatos*.

46 Contrarium tamen, † scilicet, quod exequutores Principis, seu supremorum tribunalium, possint absque licentia, vel communicatione Baronis, aut illius officialis, exequi mandata sibi demandata, tenent *Guid. Pap. decis.* 346. *die nona*, asserens in Curia Delphinatus, vt in terris Baronum exequuantur citationes relaxatæ à Curia Delphinatus absque aliqua requisitione, & exequendas esse per officiales Baronum: vbi addentes alios consentientes referunt, *Boer.* loquens de litteris exequutorijs Parlamenti, *decis.* 8. *quinta*, asserens ita iudicatum, & ordinatum, vt ex libro Cancellariæ deleretur annotatio styli contrarij, inhibendo ne in futurum fierent tales postulationes, seu requisitiones, & ita practicari in Francia, & sæpe decisum. M *asuer.* pariter loquens de citatione, *in prax. cap.* 1. *num.* 15. *in fin. Rebuf. in comment. de literis requisitor. num.* 6. *& seq.* concludens apparitorem supremæ Curiæ, non obligari aliquem requirere antequam faciat exequutionem, sed postea sic, & ita frequenti Senatu resolutum. *Cassan. ad Consuet. Burgund. rubric.* 1. *num.* 107. *vers. nunquid autem*, concludit non esse requirendum Baronem quoties in illius Baronia sunt exequendæ litteræ Parlamenti, & aliorum iudicum regiorum. *Rebuf. & Boerium sequitur Auendan. de exequend. mandat. Reg. cap.* 11. *num.* 8. *vers si vero*. & post *Auendan. Bobadil in sua politic. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 28. congerens alios Doctores Hispanos idem sentientes. *Natta cons.* 580. *primo, num.* 1. *& seq.* concludens Iudices supremi Principis posse non requisito vassallo, in castro infeudato, cum mero, & mixto imperio, citare, testes examinare, & similia facere, referens *cons. Aret.* 58. qui voluit Papam posse eadem facere in terris Imperij, quia dependet ab Ecclesia. *Muscatel. in prax. part.* 3. *glos. §. seruata, num.* 54. concludens Regios exequutores, vel sacri Consilij, & Iudicum supremorum cuiuscunque Prouinciæ, non obligari facere aliquam requisitionem ordinarijs iudicibus, vbi facienda sit exequutio *Petrus Pecchius de iure sistendi cap.* 16. *hinc etiā nu.* 1. Imbertum practicum Gallum testantem apparitores Magni Cōsilij vbique in Gallia exequi illius decreta absq. alicuius requisitione. *Amad. à pont tractat. de Laudem. quæst.* 24. *nu.* 55. *quem sequitur Surd.* addendo ita seruari in Montef errato, *cons.* 152. *sæpe num.* 50. In Gallia autem nulla fit requisito, vt refert, *Petrus Gregor. Syntag. Iur. part.* 3. *lib.* 47. *cap.* 40. *nu.* 25. *& seq.*

In Vrbe tamen obseruaui, quod si agatur de exequutione facienda in bonis, vel persona alicuius qui habitet in Burgo, ex mandato Auditoris Cam. vel Cardinalis Vicarij, & alterius, quòd nullus exequutor, etiam Iudicis Burgi, audet vel vult manum Exequutioni apponere, nisi à Iudice Burgi decernatur exequutio parte citata, & solutis iulijs quatuor cum dimidio pro regalijs, seu mercede Iudicis, & Notarij.

47 Proximā, & præcedentem qui tenent † opinionem, illā probari volunt *l. omnes*. 31. *§. exequutoribus. vers. verum*. C. *de episcopal. audient.* vbi apparitores supremæ Curiæ citare possunt clericos nemine requisito, & conside-48 denti † ratione, vt considerat *Amad. à Pont. de Laudem. quest.* 24. *insuper, num.* 54. *in fin.* Quia indecorum esset, Principem; & eius officiales requirere vassallum ad exercendam suam iurisdictionem. Quæ ratio quamuis sit vrgens, ego tamen aliorum dictis aliquid addendo, censeo, non admonito, vel alias requisito vassallo, vel illius officialibus, posse exequi mandata iudicum supremi Principis in territorio vassalli, quia cum ille in castro sibi in feudum dato sit constitutus ordinarius Iudex, & æqui & iusti minister, vt volunt *relati ab Osasc. decis.* 101. *in hac quæstione, num.* 5. sitque castri 49 infeudati vtilis dominus, ad eumque † tantum spectent vtilia iura feudi, que sunt mulctæ, & confiscationes, *Bald. in l.* 1. *ff. de rerum diuis. num.* 35. *Bart. & Alex in l. diuortio. §. si fundum, ff sol mat. Tiraquel. de retract. conuent.* 50 *§.* 5. *glos.* 4. *num.* 21. possitque supremus † dominus præcipere suo vassallo, quod infra certum tem-

tempus, terminet eorum illo pendentem causam, vt ex *Anton. sola* concludit *Surd. consil.* 152. *sape*, *num.* 31. multo magis poterunt exequi mandata supremi Principis, vel illius supremæ Curiæ in territorio vassalli, qui in iudicando factus est minister, Iudex, & exequutor. Quia
51 nemo alteri tantam† dare potest auctoritatem, quin sibi maiorem reseruauerit, *cap. dudum*. *§. nos igitur, de prabend. in sext. vbi Io. And. & Archid.* dicunt fontem maiorem esse riuo, qui à fonte procedat, & qui alteri dedit facultatem faciendi actum, non priuatur facultate
52 idem faciendi, † *& d. §. nos igitur*. singularem dicunt. *Gram. voto.* 28. *Natta conf.* 487. *fine difficultate. num.* 24. *& seq. Rol. à Val. conf.* 1. *lib.* 2. *num.* 134. *& seq. Surd. conf.* 210. *ne quid, num.* 56. *& seq. Gonzal. ad Regul. Cancel.* §. 2. *proemial. num.* 1. *& seq. pluribus*, inferentes
53 ex illo supremum † Principem in iustitia ministranda, vel alio actu iurisdictionali exercendo, posse concurrere cum suo inferiori, quia iurisdictio censetur cumulatiue, non autem priuatiue, in terris vassallorum cumulatia: nec constituto Procuratore ad præsentandum, impeditur
54 constituens, quin alium cumulatiue præsentet: nec Episcopus constituto Generali Vicario in diœcesi, impeditur exercere, quæ per Vicarium exerceri posse voluit. *Vasquius, de succes. creation.* §. 26. *num.* 39. *&* 88. cum alijs cumulatis *à Menoc. præsumpt.* 18. *disputatio, lib.* 2.

Addatur quod cum facultas, exercendi iuris-
55 dictionem † in terris vassallorum, tangat iura supremi dominij, sitque illa ipsissima forma, & essentia Regiæ, seu Imperialis maiestatis, quæ à supremo Principe abdicari non potest, sicuti non abdicantur directa iura ab omnibus ceden-
56 tis, *l.* 3. *C. de nouat.* nullusque Princepe † inferior, fit supremæ potestatis capax, quia impossibile est in regno, & de regno esse aliquem, qui sit à principali potestate exemptus, & su-
57 prema † potestatis iura sunt communicabilia, non autem præscriptibilia, vel in alium transibilia, & sine iniuria alicuius reuocabilia, quocunque modo dicantur translata, vt sæpius consuluisse *Bald. refert Caccialup. in l. imperium, ff. de iurisd. omn. iud. num.* 34. 35. *&* 43. *Couar. practic. quæst cap.* 4. *Natta, conf.* 614. *duæ sunt, num.* 12. *& seq. Surd. conf.* 210. *num.* 62. tanto magis confirmatur præcedens opinio. Quia etiam concesso castro, cum omni iure suo,
58 † Princeps dicitur tantum concessisse ius, quod ille habet tanquam illius castri domnus, non autem regium illud supremum ius. *Alberic. in l. fin.* C. *de iurisd. omn. iud. quem refert, & sequitur Iac. de S. Georg. in sua inuest.* §. *de castro, num.* 6. *circa fin. & in.* §. *dictique vassalli, el* 2. *num.* 3. eam afferens rationem, quia
59 † verisimiliter in specie non esset concessurus, & sequendo *Alberic.* non relato *Iacobino*, per eamdem rationem, idem firmant *Natta, conf.* 487. *Sine, n.* 31. & illi coæuus *Rol. à Val. conf.* 1. *vol.* 2. *num.* 144. addendo id etiam firmari à *Soc. Ium. Calcan. Martin. Laudens. & Iacobin. in locis relatis*, cum alijs latè cumulatis *a Surd. conf.* 210. *ne quid, num.* 48. *& seq.* addendo
60 procedere † etiam quod concessio alias effectū sortiri non posset, vel Princeps expresse concederet à regalia, referens plura, quæ dicantur
61 esse, & competere Principi de suprema potestate.

62 Amplectendo itaque posteriorem, † & affirmatiuam sententiam, illam ampliabis præsertim in castro subinfeudato: nam cum subinfeudans non possit plus iuris in alium transferre, quam ipse habeat, cedique tantum possint
63 iura actiua † non autem passiua, quia passiones non sunt in nostra potestate; multo magis, aut saltem æque bene, & recte, exerceri possunt iura supremi dominij in castro subinfeudato, sicuti exercerentur in castro infeudato. *Surd. conf.* 210. *ne quid, num.* 48.

64 Ampl. præsertim vbi Princeps † infeudando reseruauit sibi supremum dominium, in castro concesso in feudū. *Surd. conf.* 210. *ne quid, n.* 48. *vers. secundo*, addendo iura alia, quæ per eam reseruationem remanent penes infeudantem.

65 Ampl. præsertim vbi exequutio † fit ab ipsismet supremi Principis exequutoribus. *Boer. decis.* 8. *quinta, num.* 6. *Muscatel. in prax. part.* 3. *§. seruata, num.* 54. *Petr. Pechius tract. de iur.*
66 *sistend. cap.* 16. limitando si ijdem † exequutores vellent exequi sententiam alterius Iudicis, quam vt ego addo, non possent exequi sine requisitorijs litteris in alieno territorio; *vt dixi infra §.* 8. *limit.* 1. *addentes ad Guid. Pap. decis.* 346. *vers. Barones, in fin.*

67 Ampl. præsertim † si agatur de exequutione sententiæ latæ in suprema Curia, ratione superioritatis illius, veluti si agatur de exequutione sententiæ latæ in gradu appellationis; & alia simili, ad supremam Curiam deuoluta. *Cassan. ad Consuet. Burgund. rub.* 1. *§.* 7. *num.* 29. *circa princ. vers. hinc vt semper. Muscatel. in prax. part.* 3. *§ seruata, num.* 54. subdens, *num.* 55. ex vrbanitate tamen aliud seruari:

68 Ampl. præsertim † si agatur de exequutione citationis. *Bart. in l.* 1. §. 1. *ff. de requirend. reis, num.* 3. *Ias. l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. num.* 25. addendo communiter esse receptam Bart. opin. quod Iudex absque requisitorijs litteris, potest mittere suum nuncium, ad citandum suum subditum, vel qui coram illo, ex aliquo capite forum sortiatur, in alieno territorio subdito eidem Principi. *Bossius, tract. de citation. num.* 24. *& de foro compet. num.* 164. Ex cuius dictis iustificatur praxis Rotæ Romanæ, & Auditoris Cam. citandi sine requisitorijs litteris, in terris Imperij, & Principum secularium, quia id faciunt Auditores Rotæ tanquam delegati, & Auditor Com. tanquam ordinarius Iudex Papæ habentis iurisdictionem habitu in
69 terris Imperij, † quod iuxta communem pendet ab Ecclesia. *Cassan. in Catalog. glor. mund. part.* 5. *consid.* 29. *col. fin. vers. ad hoc etiam*, &
70 illo† vacante deuoluitur ad Papam actu, & habitu. *Clem. Pastoralis, fin. de re iud. Scaccia tamen de iudic. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 10. *in fin. ex Marant.* & alijs, refert Papam non exercere
71 iurisdictionem, quam habitu habet in terris Imperij, nisi in spiritualibus, & Ecclesiasticis, adden-

addendo Sixtum V. causam inobseruantiæ contractus inter Comites Nuuolariæ in Rota commissam, fuisse ab eodē remissam ad Imperatorem, & nunc quiescere. Quare vacante Imperio morte Rodulphi, negauit mihi tunc Vicegerens Præfecti Signaturæ Iustitiæ, signare Commissionem appellationis interpositæ ab vno ex Condominis Desanæ Vercellen. diœcesis à sententia lata super portione eiusdem Castri feudi Imperialis.

72 Quamuis supra relata vera sint, † quia nostris temporibus abijt in desuetudinem, vt exequutores supremarum Curiarum ferant signum, quo probentur illos esse tales, alias de iure impune potest illis resisti, vt pluribus relatis concludit *Farin. de carcerib. quæst. 32. carceratum, num 37.* Insignia autem ab exequutoribus deferri solita alicubi vidi esse birretum rubrum, vel virgam, qualem ferunt Cursores Papæ, dum denuntiant Cardinalibus, qua die, hora, & loco, celebranda sit Capella, vel fiet Consistoriū, & alius actus publicus, vel priuatus Cardinalium, Papa præsente, vel absente: quod ad euitandos tumultus congruum est, vt exequutores in territorio Baronum, vassallo, vel illius officiali significent, quæ habeant in mandatis, & sint facturi legitime, videaturque illos non excedere formam exequendi. *Amad. à Pont. de Laudem. quæst. 24. num. 55. Mastril. de Magist. lib. 5. cap. 16. num. 140.* addendo præser-
73 tim † si fuerint requisiti ad indicandam eorum commissionem, & securam esse exequutorum resolutionem, vt notificent ordinatijs locorum eorum mandata. *Muscatel. in prax. part. 3. §. fernata, num. 55.* concludens ex vrbanitate seruati, quod aliquando tales exequutores, & commissarij suas ostendant commissiones Ordinarijs locorum, quis si videant illos excedere
74 † suos fines, possunt prohibere, ne vlterius progrediantur, & de facto illis, resisti, vocatis, & acclamatis vicinis, qui aduersus illos opem ferant, iuxta tradita à *Bartol. in l. prohibitum. C. de iure fisci, lib. 10.* & non facta mentione *Amadei* auctoris huius vrbanitatis, idem censent *Auendan. de exequend. mandat. regijs, part. 1. cap. 11. quanquam, num. 8. in fin. Bobadil. in sua politic. lib. 2. cap. 20. num. 28.* adduendo idem sentire *Azeued. lib. 3. Recopilation. l. 3. titul. 5.*

75 Limit. vbi agitur † de exequutione sententiæ latæ à Iudice, qui non subest eidem præsidi, licet subsit eidem Principi, vt dixi *infra §. seq. vers. sublimita.*

76 Limit. vbi agitur de exequenda † sententia contra clericos, lata à Legato, vel alio superiore, nam requirendus est Episcopus, in cuius diœcesi fieri debet exequutio. *Concil Trident. sess. 24. de reformat cap. 20. vt refert Sbrozius. de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 192. num. 9.*

77 Limit. vbi agitur † de exequenda sententia Iudicis, seu tribunalis inferioris. *Iacob. Rebuff. in l. 1. C. de execut. & exactor. lib. 12. Boer. decis. 8. circa fin. Muscatel. in prax. part. 3. §. feruata, nu. 54. & seq. Scalion. ad Carauit ritu 39. num. 14.*

78 Quoad quartam, quamuis excommunicatus æquipararetur exuli, deportato, & reliquis, qui ciuiliter dicūtur mortui, *cap. Domino guerram, hic finit lex Corrad. glos. final. in cap. pastoralis, de appellat. Bald. in l. 1. C. de seru. fugit.* Et dicendum videatur, excommuni-
79 cato Iudice, † qui sententiam tulit, non exequendam illius sententiam ab exequutore ele-
80 cto, quia extincto, † vel suspenso antecedenti, extincta, & suspensa sunt consequentia, & dependentia. *l. alienata. §. Seia. ff. de aliment. legat. Bald. auth. ingressi. C. de sacros. Eccles. nu. 52. Mantic. decis. 199. num. 9.* Attamen, quia
81 exequutotis † officium, & exequutio mandantis est necessitatis, parum esset enim sententias proferri, nisi adessent personæ, per quas illæ exequutioni demandarentur, *§. fin. inst. de iust. & iur. & dixi supra. §. 2. ampl. 5.* sicuti mor-
82 te † mandantis non expirat mandatum, si agatur de ijs, quæ mandatarius debebat facere. *l. fundi venditor, ff. de acq. posses. vbi Angel.*
83 *num. 1. Alex. num. 4.* ita & exequutoris † potestas exequendi latam sententiam, non est extincta, vel suspensa ex communicato Iudice, qui lata sententia dederat facultatem apparitori illam exequendi: & ita repetio censuisse *Bart. in l. more. ff. de iurisdict. omn. iud. num. 16.*

Quoad quintam, ne de carta in papirum trāsferam, vel repetam, quæ in antecedentibus di-
84 xi, quod Iudex requisitus † mortuo requirente, possit illius sententiam exequi non expectata requisitione successoris, late probat *Couar. practic. quæst. cap. 11. num. 1. in princ.* vbi plures idem sententes cumulat: Licet deinde *num. 2.* diuertatur ad probandum, quod assumptum istud non probetur ex *l. fundi 33. §. fin.*
85 *ff. de acq. poss.* Et ratio † est euidens, quia Iudici requisito nulla fit delegatio, quæ morte delegantis re integra extinguitur, *cap. quoniā, de offic. deleg.* sed tantum excitatur Iudicis officium habentis potestatem, seu iurisdictionem subordinatam; vt subdit *Couarr. ibidem, vers. secundo:* seu vt ego addo, & credo verius, quia Iudex requisitus omnino est obligatus parere requisitioni sibi factæ, vt dixi *supra* §. 3.

Quoad sextam difficultatem tres casus sunt constituendi. Primus est, si agatur de executore
86 gratiæ seu rescripti Principis: & tunc quia gratia Principis est perpetua, *cap. decet. de regul. iur. cap. si super gratia, de offic. deleg. in sext.* executoris potestas erit perpetua, nec morte concedentis expirat; vt late examinat *Tuscus conclus. 513. & seq. Exequutor quanto tempore:* cuius dicta breuiter referam, quia sunt extra nostrum argumentum executionis sententiæ. Ampliat enim assumptum, istud siue agatur de executione gratiæ concessæ seu factæ, seu concedendæ, & faciendæ, præsertim si in parte sit exequutus, & executor acceptauerit onus exequendi, & is sit ordinarius Iudex. Limitando in executore dato à Legato Papæ, circa gratiam faciendam: nam mortuo Legato expirat illius iurisdictio. Vel sit executor ad tempus. Item in executore de prouidendo expectantem de vacaturo, quod ille infra mensem

sem acceptauerit, nam post sex menses expirat executoris facultas. Item in executore pij legati, qui si infra annum non exequatur, executio deuoluitur ad Episcopum.

87 In Ducatu Mediolani vigebat stylus,† seu decretum Senatus, quod omne rescriptum, quod sub nomine Ducis illius Dominij ab eodem Senatu conceditur; infra mensem consignetur Iudici cui dirigitur, dies mense elapso parte excipiente, quod lapsus sit mensis, nullius est roboris, & habetur pro non concesso.

Secundus casus est, si agatur de executore testamenti à testatore deputato, absque expressione temporis intra quod illius voluntatẽ adim-
88 pleat: nam licèt vbi; obligationi aliquid faciendi, præstandiue tempus non adijcitur, præsenti die sit faciendum, præstandum ve, quod est in obligatione, quia illa est pura, & simplex, *l. eum qui Calendis.* §. 1 *ff. de verb. obligat Peregr. cõs. 98. sentio lib. 3. n. 8*

89 Attamen idem executor, † habet annum ad exequendum voluntatem defuncti, si interim fuit monitus, etiam quod agatur de faciendo, vel præstando opus pium, *l. nulli.* C. *de episcop. & cleric. auth. hoc amplius.* C. *commun. de legat. cap. nos quidem, de testament.* vbi Abb. *n.* 10

Notandum tamen, quod licèt de iure executori testamenti concedatur annus ad exequendum legata non pia, & pia habeat sex menses. *Abb. cap.* 3. *de testam. num.* 10. si tamen
90 differat toto anno, vel semestri sine† causa, quod mortaliter peccat, præsertim si dilatio fiat ne displiceat hæredi, vel illi sit vtile differre: nisi tamen dilatio esset verisimiliter vtilis legatarijs, vt puta si non maturis mensibus relinquerentur modia decem frumenti vendẽda, & illorum prætium distribuendum inter pauperes, nam potest executor tuta conscientia differre conditionem, vt carius vendatur. *S. Anton. in sua summ. part.* 3. *titul. decimo, de testamentis, cap.* 2. *num.* 12. *vers. secundo quæritur*, adden-
91 do executores † testamentorum ad pias causas differentes executionem dici, Quasi egentium necatores, per *cap. qui collationes*, 13. *q.* 2. *idem dixit Angel. in summa.* §. *executor, num.* 23. *in fin.* per eadem iura, quibus executor admonetur quanto citius suo fungi officio.

Difficultas oritur, an cum detur annus, vel dimidium anni ad exequendam defuncti volũtatem, an labi ille incipiat à die obitus testatoris, vel aditæ hæreditatis, vel monitionis: &
92 cum † mors testatoris nihil præterea faciat, quam quod facit actum non reuocabilem, qui viuente testatore erat reuocabilis. *Gul. Bened. in cap. Raynutius, de testament.* §. *mortuo, el.* 1. *num.* 30. *l.* 4. *ff. de adimend. legat.* & ideo non
93 est dubitandum † annum non labi à die obitus testatoris, nisi periculum sit in mora, seu vt ego interpretor, dilatio repugnet publicæ honestati, vt puta quod defunctus sepeliatur cum honesto funere, quod mandauit testator, vt voluit *Bal. in l. eam quam C. de fideicom. num.* 7. *verſ. in executione.* Subdens idem dicendum, si quid necessario sit restituendum, vt puta si testator mandauit restitui vsuras perceptas, vel male ablata in bello, & similia: quia vt dicebam supra, differentes exequi piam voluntatem defuncti potius sunt pauperum necatores, quam testamentorum executores, *cap qui collationes.* 13. *quæst.* 2. & ideo priuantur omni commodo sibi in testamento relicto. *Didac. Spin. de execut. testam. glos.* 28. *num.* 45. *Rebuf. in præfat. tract. de sent. prouis. num.* 91.

94 Nec ante † aditam hæreditatem incipit labi dilatio, quia cum interim sit impedita executio eorum, quæ testator mandauit, exceptis casibus mox relatis. *Bald. auth. hoc amplius.* C. *de testament. num.* 17. *vers. in exequutione.* C. *de fideicom.* concludens, nullum officium datum in testamento confirmari, nisi adita hæreditate *Spec. de inst. edit.* §. *nunc aliqua, num.* 22.

95 *& 60.* concludens † executorem ante aditam hæreditatem non habere ius aliquod reale, vel personale, & necessariam esse aditionem ex testamento, vel ab intestato, quoad executor suo fungatur officio, firmat *Bart. in l. alio.* 9. *ff. de aliment. & cibar. legat. num.* 7. addendo idem dici, si testamento detur tutor, vel libertas, quæ licet fauorabilia sint, non tamen valent, si non adeatur hæreditas, relinquens indecisum si nullus, etiam fiscus, nollit esse hæres. Dicendum

96 † est annum labi tantum post aditam hæreditatem, quo executor non impeditur suo fungi officio. *Abb. in cap.* 3. *de testam num.* 10. *Imol. num.* 7. & reliqui ibidem scribentes. *Couar. in cap.* 3. *de testam. num.* 1. *in fin. & num.* 3. vbi ampliat, etiam si testator moriatur intestatus.

97 Quod autem incipiat labi tempus † ad exequendum legata pia, & non pia, à die factæ interpellationis: probatur expresso textu *cap.* 3. *de testam. vers. vt eam commoneas*, & eiua ratione, quia quotiescunque certum tempus exprimitur ad faciendum actum, sufficit facere quandocunque libuerit facienti, *l.* 1. §. *meminisse, ff. de vent. inspic. Crau. consf.* 14. *num.* 3. *Rimin Iun. consf.* 163. *Cum. nu.* 30. *Rom. consf.*

98 340. *Circa. num.* 2. & nemo in † mora constituatur, nisi fuerit interpellatus, *l. nulla, ff. de reg. iur. l. mora. vers. si interpellatus, ff. de vsuris*, etiam quod quis sit obligatus cum Guarantigia. *Natta, consf.* 66. *repetitur, num.* 2. & ita concludit post longum discursum, *Couar. d. cap.* 3 *num.* 6.

99 Post monitionem hæres, † vel executor testamenti si, non adimpleat voluntatem defuncti intra tempus datum à lege, executio deuoluitur ad Episcopum. §. *fin autem, auth. de Eccles. titul. Couar. cap.* 3. *de testam. nu.* 5. *l. nulli. C. de epis. & cleric. cap.* 2. *de testam. Concil. Trident. sess.* 22. *de reformat. cap.* 8. *Didac. Spin. de execut. testam. glos.* 28. *num.* 39. tenet suffi-
100 cere vnicam monitionem † etiam extraiudicialem; & binas requiri si agatur de priuando illum lucro sibi competenti ex administratione, & testamento, vt *idem* subdit *num.* 45.

101 Ampl. etiam si testator † expresse prohibeat, ne Episcopus curet suam voluntatem adimpleri, *cap. tua nobis*, 17. *de testam.* vbi *glos. verb. interdici*, eam affert rationem, quia priuata testa-

testatoris dispositio non potest generalem legis,
vel canonis dispositionem immutare. Seu vt
102 ego addo, quia cũ † executio sit iuris publici.
glos. in l. Gallus, verb. vtilitatem, ff. de lib. & post. Bald. in l. 4. C. qui admit. num. 4. & Alex. num. 6. Dec. cons. 105. pro tenui, num. 2. in fin. Neuizan. cons. 26. num. 7. & 8. concludens *in fin.* Reipublicæ, & contrariam perniciosam esse
subtilitatẽ, per quam subuertantur voluntates
testatorum; Non potest singularis persona de-
rogare iuri publico. *l. ius publicum, ff. de pact.*
103 vt in simili dicitur de pacto † præiudiciali do-
ti, quod non est validum. *Surd. cons. 78. nu. 2. & seq.*

Intelligas tamen antecedentem extensionẽ,
vbi testator primo executori negligenti, vel no-
104 lenti exequi voluntatem suam, † non substi-
tuit alium: & hæc est cautela, quam docuit *Durand. de arte testan. titulo de tutore, & executore cautel. 6. nu. 3.* ne Episcopus assumat onus
exequendi testamenta: & eandem cautelam
pluribus probat, & illam vbique seruari testa-
tur *Boer. decis. 39. num. 16. Aluarez in specul. sum. Rom. Pont. cap. 26. in princ. Couar. in c. 3. de testament. num. 2. in princ.*
105 Ampl. vt eandem iurisdictionem † quam ha-
bet Episcopus in executorem testamenti, ad il-
lud exequendum, habeat etiam Capitulum se-
de vacante. Nam cum in iurisdictionalibus
succedat Capitulum Episcopo defuncto, *cap. cum olim. §. mandamus, de maior. & obed. cap. ad abolendam, de hæretic. Gail. obser. 30. num. 10. & seq. lib. 1.* poterit etiam compelle-
re executores ad exequendum testamentum, in
quo sunt illi dati: vt post longum examen con-
cludit *Panuin. in tract. de auctor. capitul. sed. vacant. part. 2. quæst. 7.*
106 Ampl. siue agatur † de executione testamen-
ti ad pias causas, siue non pias, *l. nulli. C. de episcop. & cleric. cap. nos quidem, de testam. Didac. Spin. de execut. testam. glos. 28. nu. 40.*
107 Ampl. quod si Episcopus † fuerit negligens
non monendo executorem, vt adimpleat vo-
luntatem defuncti, facultas data Episcopo, de-
uoluatur ad Metropolitanum, *cap. cum simus. 9. quæst. 3. cap. nullus, de iur. pat.* vbi Episcopo de-
ficiente in administranda iustitia, iurisdictio
deuoluitur ad Metropolitanum. *Didac. Spin.*
108 *de execut. testam. glos. 28. num. 42.* † Quando
autem Episcopus dicatur negligens in exequẽ-
do testamentum, *Boer. decis. 39. & circa, n. 15. & seq.*
109 Ampl. vt cura † exequendi testamentum spe-
ctet priuatiue, quoad Iudices etiam seculares, ad
Episcopos, *l. nulli. C. de Episc. & cleric. cap. si hæredes, de testam. Concil. Trident. sess. 22. cap. 8. Didac. Spin. de execut. testam. glos. 28. nu. 44.*
110 *circa fin.* reprobando † *Barbat.* qui voluit
causam executionis testamentorum esse mixti
fori, relato *Spec. de Inst. edit. §. nunc aliqua;*
111 *num. 80.* Si autem † plures Episcopi concur-
rant, quis præferatur. *Iacob. à Canib. de execut. vltim. volunt. part. 1. num. 13. in fin. & num. 14.* Mixti fori esse causam executionis piæ
causæ, vult esse *Henric. Bot. tract. de Synod. Episcop. n. 175.* vbi refert id fuisse dictum ab *Abb. & alijs.*
112 Ampl. quod si executor † testamenti sit exẽ-
ptus à iurisdictione Episcopi, possit tamen ab
illo compelli ad exequendum. *Clem. 1. de testam. Didac. Spin. de execut. testam. glos. 28. nu. 20. vers. quo fit.* Et ratio est, quia cum exe-
cutor acceptando onus sibi demandatum à te-
statore, dicatur quasi contraxisse, sortitur ille
forum loci, & iudicis contractus seu quasi.
l. hæres absens. §. 1. ff. de iudic. Felin. cap. fin. de foro compet. num. 17.
113 Ampl. vt executor testamenti † cogi possit
ab Episcopo ad implendam voluntatem defun-
cti per se ipsum, & non per alium, etiam si il-
le fuerit laicus, *l. nulli, vers. pro sua conscientia. C. de Episc. & cleric.* & ibi *Bal.* notat. Et ratio est
quia vbi alicuius personæ industria est electa ad
114 opus aliquod, † non potest per alium illud
adimplere, *l. inter artifices, ff. de solut. l. 1. § ne autem. C. de caduc. tollend. Alex. l. si stipulatus, ff. de verb. oblig. Aluarez in specul. sum. Pont. cap. 26. in princ. Felin. in cap. fin. de offic. deleg. num. 5. vers. item executor,* vbi late pro-
bat, & declarat procedere in executore dato
115 † ab homine, secus in dato lege. Per quam de-
clarationem colligo, quod Episcopus ex negli-
gentia executoris, si fiat executor, quod pote-
rit per alium facere executionem. *Aluarez in d. cap. 26. in princ.*
116 Neque obstat, quod cùm laici † extra casum
spiritualium non sint conueniendi coram Ec-
clesiastico, stante diuisione iurisdictionis in
spiritualem, & temporalem designatam ex duo-
bus gladijs indicatis à B. Petro, *cap. duo sunt. dist. 96. glos. cap. 1. verb. quod clericus. 11. q. 1. cap. nouit. de iudic. cap. si duobus. §. 1. de appel. cap. licet ex suscepto, de foro compet.* & hæ duæ
117 † iurisdictiones debeant sibi inuicem famula-
ri. *Alciat. in cap. nouit. de iudic. num. 9. & dixi sup. hoc capite §. 3.*
118 Non ingrediendo difficultatem, an Papa, † &
reliqui in partem solicitudinis illius, in Eccle-
sia vocati, habeant directam, vel indirectam
potestatem in temporalibus, vel vtranque simul,
in ordine ad spiritualia, cum Theologi, illis cõ-
cedant tantum indirectam. *Suarez contra Regem Angliæ. lib. 3. cap. 22. & 23. Molin. de iust. disput. 20. Anguian. de legib. tom. 1. lib. 2. contro. 17. Morla in Empor. iur. part. 1. tit. 2. q. 4. Baldellus in sua Theolog. moral. lib. 5. disput. 2. num. 4. Nauar. in cap. nouit. de iudic. not. 3. num. 21. & 32.*

Legistæ vero, & Canonistæ, velint Summum
Pontificẽ habere, & directam, & indirectam po-
testatem temporalem in ordine ad temporalia.
Bobadil. in sua politic. lib. 2. cap. 17. num. 3. Marta tract. de iurisdiction. part. 1. cap. 19. & 20. cum alijs, quos mihi per schedulam indica-
uit R. P. D. Antoninus Diana, dum illum con-
119 suluissem pro resolutione antecedentis obie-
cti. † Dicendum, licet sint distinctæ iurisdictio-
nes, & temporalis quoad exercitium sit com-
missa secularibus Principibus, & ijs à quo illam
ab eisdem recipiunt: Papa tamen vtranque
habet

habet spiritualem actu, & potentia, & tempo-
ralem in habitu, quam ex iusta causa reducit
ad actum, & exercitium. *Dec. in cap. nouit. de
Iudic.num.63. vers. sed addatis quod Lud. Im-
perator*, & ibi communiter reliqui, cum exe-
120 cutio legatorum† piorum sit de mandata Epi-
scopis, vt dicebam supra, *nu.99.* necessario se-
quitur, Episcopum iurisdictionem, quam actu
habet, posse ad actum reducere, contra omnes,
tam Ecclesiasticos, quam seculares, & mulctis,
& pœnis, compellere hæredem, vel in testa-
mento nominatum executoarem, ad exequendā
121 voluntatem defuncti, quæ † omni casu est pia,
l.1.C. de sacr sant. Eccles. nam sine choertione
122 saltem † modica, nulla & illusoria est iurisdi-
ctio *.l.fin.ff.de iurisdict.omn.iud. Barbat. in
cap. ex litteris, de offic. deleg.num.*8.*Cuiac. ad
l.1.q. Papinian. l.5.ff.de offic.procens.in princ.*
123 Ampl. præsertim in legato † facto in redem-
ptionem captiuorum, nam licet vbi testator non
nominauit executorem, hæres ipse sit execu-
tor, non tamen potest exequi legatum præ-
fatum. *§. si quis edificatuonem, & §. si
quis autem pro redemptione, auth. de Ec-
cles. titul. Couar. in cap.3. de testam. num.8.
in princ.*
124 Quid autem dicendum de legato † pro male
ab latis, vel restiturione vsurarum, an ad Epis-
copum, vel executorem, vel hæredem spectet
restitutio videndi. *Couar. in cap.3. de testam.
num.*8. *& 9. Aluarez. in Specul. Sum. Rom.
Pont.cap.26. de potestat. sanct. Episc. circa
125 princ. vers. vide tamen* † addendo distributio-
nem esse faciendam in loco rapinæ. *Petr. de
V bald. tract. de canon. Episcopal. cap.7. nu.12.
& seq. plurib.*
126 Limit, vbi opus Pium, † quod testator man-
dauit fieri non potest perfici infra annum, nam
sufficit interim illud inchoasse. *Couar. in c.3.
de testam.num.6. vers. quinta*, addendo Iudi-
cis arbitrio constitui tempus ad illud perficen-
dum. *Aluarez. in specul. Sum.Rom.Pont. cap.
26.de autorit.sanct.Episc. in* Princip. *Didac.
Spin. de execut. testam. glos.28. num.*41. *con-
cludens in ijs*, quæ interuallum temporis re-
quirunt, vt perficiantur, sat esse, si infra annum
inchoentur, *relati à Curt de iure pat. §.constru-
xit, in princ.* Et hac ratione cum officiales fabri-
cæ Principis Apostolorum vellent pecunias, quas
127 Ioannes Sauonetius, destinatas in suo testamē-
to, ad exornandā marmoreis incrustationibus,
& picturis, Capellam sanctæ Annæ in Ecclesia
Beatæ Mariæ de Anima Nationis Teutonicorū,
in qua Ministri illius dederunt mihi locum se-
128 pulturæ, esse deuoluras ad fabricam, † quæ ex
Priuilegijs Apostolicis succedit in omnibus le-
gatis Pijs, quæ infra anum non adimplentur
ab illorum executore, vel hærede.

Prouisores, vt vocant dictæ Ecclesiæ non
fuerunt vlterius molestati docendo quod Lapi-
cidæ manum apposuissent sectis marmoribus
variegatis, ad exornandam præfatam capellam,
iuxta diposita ab eodem Sauonerio, qui præte-
rea eidem Ecclesiæ reliquit plura loca montiū,
cum onere qualibet feria quinta exponendi
santissimum Eucharistiæ Sacramentum: con-
currēte tota vicinia in qua habito domum pro-
priam, dum Sacerdotes electi ad diuina Quoti-
diana celebrandum alternis vicibus Organo, &
cantu Gregori anopsallūt santi Thomæ Hym-
num Pange lingua, & sequentiam eiusdem.
Lauda Sion Saluatorem: omnia sedulo, & pie
curante, nunc quo hæc scribo Anno 1642.
129 † D. Francone Cuijchio Vltraiectino, eiusdē
Ecclesiæ sacris præposito.

*Nomina autem prouisorum sunt quæ
sequuntur.*

Ill.mus. & Reuren.mus. D. Aegidius Vrsi-
nus de Viuarijs Patriarcha Hierosol. S. D.N.
Datar. & Audit.

R.P.D. Christophorus Peutingerius.
Rotæ Auditor.
D. Theodorus Ameijden.
D. Guilhelmus Moëns
D. Guilielmus Motmannus.
D. Lucas Holstenius.
D. Gualterus Gualterius de Castro.
D. Joannes Emerix.
D. Robertus Pratz.
D. Gerardus Meijsz.
D. Petrus Piscator.
D. Balduinus Breijel.
D. Laurentius Thijs.

Tertius casus, si agatur de executione facti
130 † in causis criminalibus, nam in illis dato
mandato executori, non per dies, sed per ho-
ras tantum differt ille executionnem, vel vt il-
le in quem est facienda, confessus Sacerdori,
Quæ in Deum, & homines commissit, absol-
uatur in foro conscientiæ, vel ductus per com-
pita viarum, omnibus sit nota criminis enor-
mitas; *Abb.cap.quarenti.26. de offic. deleg.n* 4.
asserens ita seruari de consuetudine, licet secus
sit de iure, quo decendium datur à Die con-
141 demnationis† exequendam esse statim latam
sententiam in criminalibus nos docuit Deus,
qui statim eiecit, post peccatum de Paradiso
Adam, & Angelos reprobos, vt considerat
Rebuf. in præfat. tract. de sent. execut. nu.31.
In ciuilibus vero, quia in illis executorea
132 † sunt proteruі, auari, rapaces, ita vt sæpe fu-
rentur etiam cineres, & vocantur alicubi come-
stores, quia breuiter possunt comedere bona
omnia existentia in domo, vbi exequuntur iu-
dicum mandata. *Rebuf. de litter.obligat.artic.
fin.glos.vinc.num.*21. *Petr. Pœrbius. de iure
sistendi, cap.*18. *num.*1. Distinguendum est,
quod executor facti habet mandarum exequen-
133 dum † à Iudice ordinario, & sicuti mandan-
tis iurisdictio est perpetua, ita tempore aliquo
non exspirat mandatarij executoris facultas, quę
sibi sunt mādata. *Anear.cons.92.tria sunt, n.3.*
Sed quia parum esset, ac etiam inutile Iudi-
cem iudicasse, & dedisse mandatum, vt iudica-
ta executioni mandentur, & non sit præscri-
134 ptus † terminus à iure, infra quem executor
mandata Iudicis exequatur, magnaque sit pro-
teruia executorum, seu lictorum, vt dixi *supra,
num.*132. Hinc vnaquæque Prouintia Statuti

executoribus tempus infra quod, à die mandati Iudicis consignatione, illud exequatur: & hoc modo amputata est dilatio perpetua exequendi mandata, & sublata concussio executorum, qui mille diffugijs protrahebant faciendam executionem corrupti pretio, vel prece à debitoribus. Quare Paulus Papa Quintus
135 † æmulatus cæterorum Pontificum vigilantiam, & curam in Repub. administranda, qui quino numero sua ætate denominabâtur, in sua Bulla reformationis Tribunalium Vrbis, *cap. de Baroncellis, & executoribus, num.* 10. præcepit eisdem executoribus, vt mandata iudicũ sibi à partibus consignata, debeant infra tridum exequi, vel illa ei restituere, qui dedit, & si forte illa amiserint, suis sumptibus curent illa refici.

136 Aut vero executor facti habet† mandatum exequendi iudicata, à Iudice delegato, ad executionem faciendam, & tunc si infra annum non exequatur, caret vlterius facultate exequen-
137 di, † nec delegatus potest tempus annale prorogare, *cap. quærenti, de offic. delegat. vbi Abb. & reliqui. Spec. de execut. sent. §. 4. num. 6.* & dixi *supra, num.* 18.

138 Pœna autem executoris, † qui metu, vel precibus, vel sordibus corruptus, non exequitur, & à quo puniatur. *Petr. Pechius de iure sistendi, cap.* 19.

§. VIII.

SVMMARIVM.

Iudex extra territorium exercere non potest iurisdictionem. 1

Executor illegitimus est, qui in alieno territorio suam mandat exequi sententiam. 2. *& quare.* 3

Episcopus non potest in aliena diœcesi exercere iurisdictionem. 4. *Limit.* 5

Excommunicatus ab vno Episcopo est vbique excommunicatus, & quare. 5

Irregularis declaratus ab vno Episcopo, vbique est irregularis. 5

Executio facta extra territorium iudicantis qui mandauit illam fieri, est nulla. 2. *& quare.* 8. *Ampl.* 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. *sub Limita.* 17

Causa limitata limitatum producit effectum.

Citari an possit subditus extra territorium citantis. 18

VVlgare, & commune est assumptum,
1 † quod extra territorium suum, Iudex iurisdictionem exercere non potest, *l. extra territorium, ff. de iurisd. omn. iud.* cum alijs pluribus in hunc sensum cumulatis à *Cels. Vgon. cons.* 60. *quamuis num.* 54. *& seq.* Ideo
2 † inualida ex defectu potestatis erit exequutio, & exequutor dicetur illegitimus, qui sententiam latam exequutioni mandat extra territorium iudicantis *l. cũ vnus. §. is qui, ff. de bon. aut. iud. possid. cap. Romana. §. contrahentes, de foro compet. Fed. de Senis. cons.* 16. *num.* 8. *Aretin.*
3 *cons.* 75. *num.* 5. *& 6.* quia dicitur † immittere falcem in messem alienam, cum offensione domini illius, spretis legibus, quæ rerum dominia iuxta iuris gentium distinctionem tuentur, *l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur.* cum periculo scandali, vt considerat, & probat *Feder. de Senis cons.* 16. *Capitulum, num.* 13. *vers. sed posito.* Subdens idem dicendum de Episcopo,
4 quod non possit in aliena diœcesi, aliquam exercere iurisdictionem, vel suam exequi sententiam, licet existens in sua diœcesi possit ferre sententiam, quæ afficiat existentem extra
5 eam, vt puta aliquem † excommunicando, vel aliam iuris sententiam ferendo, quia illa non circumscribitur loco, ideo excommunicatus ab Episcopo Astensi, vel declaratus irregularis, vbiq. est excommunicatus, & irregularis. *Roman. cons.* 39. *vers. quarto.*

6 Ampl. præsertim † si agatur de immittendo vincentem in possessionem bonorum, quæ sint posita extra territorium iudicantis. *l. cum vnus. §. is qui, ff. de bonis aut. iud. possid. cap. 1. §. contrahentes, de foro compet.* per quæ iura ita firmant *Fed. de Senis. cons.* 16. *num.* 8. *& Bart. in tract. repræsal. quæst.* 1. *num.* 11.

7 Ampl. etiam in exequutione facta † in persona victi, veluti si capiatur bannitus extra territorium bannientis, vel delicti. *Bald. cons.* 209. *quidam, lib.* 2. *num.* 1. *vers. sed his non obstantibus. Iac. de S. Georg. tract. de Rodijs, num.* 53.

8 Limitata † enim causa, limitatum producit effectum, & vis potentiæ causæ efficientis est spectanda, *l. si arrogator. ff. de adopt. & late Curt. Iun. cons.* 231. *num.* 66. *& seq.*

9 Ampl. etiam † vbi agitur de sententia confiscationis bonorum. *Aretin. cons.* 75. *in casu,* quia extra suum territorium nullus Iudex confiscat.

10 Ampl. etiam quod † vtrunque territorium, scilicet Iudicis, qui sententiam protulit, & eius vbi exequenda esset sententia, esset sub Imperio eiusdem Principis, *l. ex ea causa, ff. de postulando. Thesaur. quæst.* 10. *vassallus*
11 *lib.* 2. *numer.* 5. concludens vassallum † Ducis Sabaudiæ, non posse bannire delinquentem, vel contumacem in suo territorio, extra limites sui territorij, quia per indirectum fieret particeps alienæ iurisdictionis, & sequeretur iurisdictionum confusio: & in praxi seruari, vt bannito aliquo à vassallo, petatur à Senatu extendi bannum à toto Ducali Dominio, & viso processu conceditur extensio.

12 Ampl. vt exequens sententiam † iure proprio, in alieno territorio, puniatur pœna læsæ maiestatis. *l.* 3. *ff. de leg. Iul. maiest. Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. num.* 18. *& seq.*

13 Ampl. vt exequutio † sententiæ facta in alieno territorio, non requisito brachio Iudicis territorij, vbi fit exequutio, sit tanquam excessiua reuocanda. *l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. cap. Romana. §. contrahentes, de foro compet.* per quæ iura ita firmat *Muscatel-*

in

in prax. part.3. §. ſernata , num.53. referens id fuiſſe etiam firmatum *à Bart. Caſt. & aliis*.

14 Limit. vbi requiſitorijs † litteris, Iudex qui tulit ſententiam, petit à iudice, in cuius territorio ſunt bona condemnati, vel ille degit, vt ſuam exequatur ſententiam, & requiſitus Iudex annuit petitis. *Bart. in tract. repraſal.q.1. num.11.Bald. conſ.156. quidam lib.5. & dixi late ſupra §.3. Arct. conſ.75. num.17. & ſeq. Caſt.conſ.320. col.2.lib.2.*

15 Limit. ſi agatur† de exequutione decreti dationis tutoris, nam datus tutor in vno loco, abſque alio decreto, adminiſtrabit in alio, & vbique. *Bart.l.pupillo, ff. de tut. & curat. dat. ab his. Caſt.conſ.320. primum, num.2. lib.1.* & idem dicitur de quacumque ſententia intis. *Rom.conſ.39. vt dixerat Caſt. d.conſ.320.*

16 Limit. in ſententia,† quæ vbique afficit condemnatum, veluti ſi quis ob delictum commiſſum in territorio oppidi Hannoni, patriæ meæ Status Mediolani, fuerit bannitus, nam vbique in eo dominio poteſt à quouis Prætore cuiusvis oppidi capi, & pœnis banni mulctari, *Caſt. in l cum quædam puella ff. de iuriſd. omn. iud. num.5. & ibidem Sapia poſt num.28. Clar. §.fin.num.9.relato Boſ. de foro compet.nu.86.* cum alijs cumulatis a *Tuſc.concluſ.118.ſententia. Marſil.ſing.971.*

17 Sublimita quoties dicta† ſententia lata fuiſſet in territorio non ſubdito eidem præſidi, cui ſubeſt territorium, in quo prætenditur fieri exequutio. *Clar.§.fin.quaſt.96.num.9.in fin.* exemplum referens, ſi quis bannitus fuit à Statu Mediolani, & capiatur in Regno Neapolis, nam quamuis Ducatus Mediolani, & Regnum Neapolis ſint Regis nunc Hiſpaniarum, ſententia tamen exilij lata in vno, non mctetur exequutionem in alio. *Theſaur. quaſt.10. vaſſallus lib.2.num.4. verſ. in contrarium.*

18 An autem quis citare † poſſit extra territorium ſuum ſubditum, vel qui corã eo forum ſit ſortitus, *Scaccia de Iudic. lib.1. cap.33.nu.6.& ſeq. Peder. de Senis conſ.16. Capitulum. nu. 13. Conar. practic.quaſt. cap.10.num.7.Tuſcus concluſ.494. exequutio, num.7.*

§. IX.

SVMMARIVM.

Iudex laicus requiſitus ab Eccleſiaſtico debet illius ſententiam excutioni mandare. 1. *Ampl.* 2.3.4.5.6.7.8.9. 10. 11. 12. 13. 14.16.17. *Limit.* 22. 23. 34. 25. 26.27. 29. 32. 33. 34. 36. 37.

Epiſcopus poteſt imperare Iudici laico, ne quem relaxet e ſuis carceribus. 12. *an poſſit habere familiam armatam*. 15

Iudex laicus requiſitus ab Eccleſiaſtico Iudice capiens clericum, an ad ſuos, vel Eccleſia carceres debeat ducere. 18

Brachij ſecularis inuocatio contra Eccleſiaſticã perſonam an ſit notificanda Epiſcopo, vbi fieri debet executio. 19

Iudex laicus an debeat ſtare actis eccleſiaſtici inuocantis illius brachium, & è contra. 20

Iudex Eccleſiaſticus an poſſit præcipere laico, vt exequatur ſuam ſententiam non ſeruata illius conſuetudine. 21

Stylus Curiæ æquiparatur legi. 28

Iudex iudicans contra ſtilum Curiæ facit litem ſuam. 28

Iudex delegatus non poteſt implorare brachium ſeculare, ſi in reſcripto non ſit ei data talis facultas. 27. *Contrarium*. 30. *Concorda*. 31

Cauſæ mixti fori, quæ ſint, & qualiter laicus Iudex exequatur ſententiam in illis latam, ſi fuit requiſitus ab Eccleſiaſtico. 33

Iudex quibus caſibus ſuppleat ijs, quæ deſunt partibus. 35

Iudici laico an exhibenda ſint acta, vbi illius brachium imploratur ab Eccleſiaſtico. 38

QVia inter cæteras ampliationes, quas retuli ad regulam conſtitutam *ſupra §.3:* illa eſt præcipua, quoties laicus Iudex requiritur ab Eccleſiaſtico Iudice, vt ſuam exequatur ſententiam; licet hac de re confecta fuerint integra volumina, & plures implendæ eſſent cartæ, omiſſis reliquis, ne in aliquod vtique poteſtati ingratum, & non acceptum incidam, reſtringendo me ad ea, quæ quotidiana praxi

1 fetuantur, firmato aſſumpto, quod laicus † Iudex requiſitus ab Eccleſiaſtico, debeat illius brachium impartiri, & eius ſententiam exequi. *cap.princeps, cap.adminiſtratores. 34.quaſt.5.* cum alijs cumulatis *à Menoc. de Arbitr. iud. caſu.452.Cum ij. Franc.Marc.deciſ.147.part.*

2 *1.num.1.* concludens per modum † neceſſitatis laicum Iudicem debere præſtare brachium Eccleſiaſtico.

3 Ampl. quod ſi recuſet illam † exequi, poſſit excommunicari, vel ſacris interdici, *Bart. in l.à diuo Pio. §.ſententiam, ff. de re iud. nu.5. Alciat. in cap.1. de offic. ordin.num.123. Marant. diſput.1. num.8. circa med.* cum alijs cumulatis *à Gail. obſer.115.lib.1.num.1. Paul. Fuſc. de viſitat.lib.2 cap.32. quoniam, n.14.* cum alijs cumulatis *à Sbroz. de offic. Vicar. lib.2. quaſt.190. num.5.* & comprobatur ex dictis *Concilij Tridentini ſeſ.25. de Regul. cap.5.*

4 Ampl. vt poſſit etiam † temporalibus pœnis mulctari, captis, & diſtractis illius bonis, quæ poſſidet in terris Eccleſiæ. *Marta de iuriſd. lib.1.part.1.cap.51.num.52.*

5 Ampl. vt poſſint etiam † concedi repræſaliæ, vt dicam *§.ſeq.*

6 Ampl. præſertim † in cauſis mere Eccleſiaſticis. *Clar.§.fin.quaſt.96.nu.7. in princ. Paul. Fuſc. tract. de viſitat.lib.2.cap.32.quoniam, num.14.* concludens iſto caſu partes Iudicis laici tantum eſſe in exequendo, vt dixerat *eod. lib.2.cap.21.num.7. & ſeq.* & ante illum *Couar var reſol. lib.1.cap.1.num.1c Bellug. in Specul princip. rub.11. §. tractandum, nu.2.*

7 *& 3.* † concludens debere impartiri, abſque

 aliqua

aliqua cognitione nullitatis, vel iniustitiæ sententiæ, & idem firmat *Baiard.* relatis dictis bon.me. Peniæ Rotæ Auditoris, & meis temporibus Decani, *ad Clar. §. fin. quæst. 96. nu. 15. Bellug. in specul. princip. rub. 11. §. tractandũ, num. 2. & 3. vers. non est tamen*, exemplum referens, si agatur de Episcopo, vel clerico incorrigibili degradato puniendo, de causa matrimoniali, in causa hæresis, vel schismatis. *Cagnol. in l. cum quadam, ff. de iurisd. omn. iud. num. 33. vers. magistratus*, & dixi *supra §. 4. vers. quarta, limit. penul. Tuscus conclus.* 430. *Iudex, nu. 14*, reprobando dissentientes, quos *num. 13.* retulerat.

8 Ampl. præsertim † vbi seculare brachium imploratur, quoties Ecclesia opprimitur à laicis, vel Ecclesiasticis, in casu schismatis, *cap. placuit, dist. 17. & cap. de Liguribus, cap. Princeps, 23. quæst. 5. Bellug. in specul. princip. rub. 11. num. 1. in fin. subdens, num. 2.* laicos isto

9 casu non adiuuantes † Ecclesiam parum distare ab hæresi, & qui tale auxilium denegat, priuari sua iurisdictione, declarando tamen, vt dixi in proxima, & antecedenti ampliat.

10 Ampl. præsertim † vbi laicus Iudex requiritur ab Ecclesiastico Iudice, vt tantum concedat familiam suam armatam, quæ exequatur illius sententiam. *Franc. Marc. decis. 269. part. 1. num. 3.*

11 Ampl. vt secularis Iudex † debeat brachium suum impartiri, non solum petente Episcopo, sed etiam illius Vicario generali. *Bald. cons. 91. vol. 5.* concludens Vicarium Episcopi posse

12 mandare prætori, † vt in suis carceribus retineat aliquem, nec relaxet sine ipsius licentia, *Franc. Marc. decis. 147. in princ. part. 1.*

13 Ampl. etiam vbi petitur † contra personam Ecclesiasticam. *Oldrad. cons. 278. in fin. Fed. de Senis cons. 251. n. 4. vers. præterea, Tusc. conclus. 125. brachium, num 8.* vbi testatur de obseruantia Curiæ, dum prius *num. 7.* retulisset dissentientes.

14 Ampl. præsertim † vbi Ecclesiasticus Iudex non habet familiam armatam, vt dixi §. 2,

15 *ampliat. 3.* An autem Episcopus possit † habere familiam armatam, dixi de laudemio, *lib. 1. quæst. 17. art. 4. num. 62.* & dictis ibidem addo *Sbroz. de offic. Vicarij, lib. 2. quæst. 191. Berretta cons. 3. num. 1. vsque in fin.*

16 Ampl. præsertim † si inuocetur ad conseruandam episcopalem iurisdictionem, *cap. dilectus, de sent. excom. in sext. Inn. cap. venerabilis, & Abb. de censib. num. 3. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 192. num. 13.*

17 Ampl. præsertim † pro defensione, & manutentione Ecclesiæ, & iurium illius. *l. alearum, C. de alea lus. & aleat. Isern. in proœm. constit. Regni vers. sicut duo sunt.*

An laicus Iudex requisitus de brachio con-

18 tra † personam clerici exercendo possit, vel debeat clericum captum ducere ad suos carceres, *Sbrozius de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 192. num. 10. & seq.*

19 An autem inuocatio † brachij secularis contra Ecclesiasticam personam sit denuncianda Episcopo, vbi fieri debet exequutio. *Sbrozius de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 192. num. 9. & seq.*

20 An autem laicus † Iudex debeat stare actis ab Ecclesiastico, vbi requiritur de bracchio, & è contra, vbi Ecclesiasticus requiritur à laico. *Tuscus conclus. 430. Iudex, num. 9. & seq. plurib.*

21 An autem Ecclesiasticus † Iudex possit præcipere seculari, vt exequatur suam sententiam, absque causæ cognitione, non seruata illius cõsuetudine. *Bald. cons. 91. sed pone, lib. 5.* quem refert, & sequitur *Tuscus conclus. 430. Iudex secularis.*

22 Limit. vbi sententia † Iudicis Ecclesiastici requirentis seculare brachium, est nulla, vt dixi *supra §. 4. vers. tert. a.*

23 Limit. vbi sententia † Iudicis Ecclesiastici requirentis seculare brachium est iniusta; vt dixi *supra §. 4. vers. quarta.*

24 Limitari etiam † multis modis potest, quos colligere licet ex limitationibus datis regulæ constitutæ *supra §. 2. & seq.*

25 Limit. vbi à sententia, † pro cuius exequutione petitur seculare brachium, probatur fuisse appellatum, vt examinaui *supra §. 4. vers. prima.*

26 Limit. vbi excipitur, † & probatur sententiam fuisse prolatam ab incompetenti Iudice, vt dixi *supra §. 4. vers. secunda.*

27 Limit. vbi brachium † seculare requiritur à Iudice delegato, cui in commissione sibi demandata, non legitur data facultas implorandi auxiliũm brachij secularis. *Alberic. in l. Episcopale. C. de Episcop. aud. nu. 5. vers. sed nunquid. Archid. in cap. vt officium, de hæretic. in sext. num. 9. vers. denique, quem referunt, & sequitur Calcan. cons. 119. num. 2. vers. relinquitur. Fed. de Senis consil. 251. Iacobus, num. 4.* & late *Martin. de Fano tract. de brachio secul. implorand. num. 3. vers. quod autem, & num. 4. & seq. Felin. in cap. significasti, de offic. delegat. num. 2. vers. quarto.* Qui omnes testantur ita seruari de Stylo Romanæ Curiæ, quem

28 † à lege non differre probant *Calcan. d. cons. 119. num. 3. & Fed. de Senis cons. 250. num. 5.* concludentes Iudicem iudicantem, & facientem contra stylum suæ Curiæ facere litem suã, sicut faceret, si cõtra legem iudicaret, relati *à Bellug. in Spec. Princip. rub 11. §. & quæ dicta sunt, num. 1. vsque in fin. & ibi Borel. late.*

29 † *Mandos. tract. de comis. formul. 2. vers. auxilium*, dicit, qui sapiunt apponere istam clausulam ad tollendum omne dubium.

30 Contrarium tamen sibi parum † constantes tenuerunt *Archid. in cap. administratores. 23. quæst. 5. num. 2. verb. Ecclesiasticis, & Fed. de Senis cons. 164. super, num. 3. vers. in contrarium*, relatis *Inn. Spec. Ioan. And. & eodem Archid.* quibus addo *Oldrad. cons. 89. Episcopus, in fin. Zabarel. in Clem. 1. de offic. delegat. num. 14. vers. decimo. Felin. in cap. significasti, de offic. delegat. num. 14.* vbi de communi, *& ibidem Bero. num. 24. & seq. Rol. à Val.* plures congerens, *cons. 37. lib. 1. num. 1. Marsil.* de Bannit.

de Bannit. §.commissario, num.53. vers.quærit notabiliter. *Bellug.* testans de veriori, in *Spec.Princip.rub.11. §.& quæ dicta sunt.n.1. & seq.vers.& ideo*.

31 Contrarietate hanc tẽtarunt † conciliare *Fel. in cap.significasti de offic. delegat. num.2. Gul. de monte Laudau. in Clem.vnic.de offic. deleg.* quem ipsissimis verbis relatis sequitur *Hunric. Boich. d.cap.significasti, num.2. & seq.*

32 Limit. vbi Iudex † Ecclesiasticus requirens auxilium brachij secularis esset incompetens in causa, in qua pronunciauit, & cuius sententia petitur exequi. *Natta cons.529.Iudex, nu.37. & seq. Gail. obseruat.115. Iudicem, num.10.* concludens brachium non impartiendum delegato, nisi prius fecerit fidem de sua delegatione, & sic quod esset Iudex competens. *Rol. à Val. cons.37.lib.1.num.2. & seq.*

33 Limit. vbi Iudex laicus † requiritur ad exequendam sententiam latam in crimine, seu causa mixti fori, seu in qua sit locus præuentioni, vt pura in causa vsuræ, sacrilegij, quoad pœnam pecuniariam 1 nam in ijs non obligatur secularis Iudex parere Ecclesiastico, nisi cognita iustitia, & validitate sententiæ ex processu. *Bellug. in Specul.Princip rub.11. §.tractandum, num.2. in fin. & num.3. & 4.* & dixi *supra §.4. vers.tertia, & vers.quarta*. *Cagnol. in l.cum quædam, ff. de iurisd.omn. iud. num.33. circa fin.* exemplum referens de propinante poculum amatorium.

34 Limit. vbi sententia Iudicis † tam Ecclesiastici, quam secularis requirentis alterius brachium, est euidenter iniusta, & peccat, vel in iure. vel in facto.*Bellug.in Spec.Princ.rub.11. §.tractandum, num.4. vers. maxime*, addendo præsertim si essemus in casu, quo Iudex supplere potest, quæ desunt partibus, remissiue

35 referens, † qui sint casus, in quibus Iudex potest supplere, & dixi *supra. §.4.vers. quarta*.

36 Limit. vbi allegatur † quæuis exceptio, quæ opposita coram exequutore, faceret illum supersedere.*Bellug.in Spec.Princip rub.11.§.tractandum, num.4. post med. vers. & allegantur*, & dixi *supra. §.2.vers limit vbi ab eo*.

37 Limit. vbi Ecclesiasticus † potest ipse exequi suam sententiam in bonis sibi subditis. *Cagnol. in l.cum quædam ff.de iurisd.omn.iud.num.33. vers.secundo*.

38 An autem sint exibenda † acta seculari Iudici, cuius brachium imploratur.*Isern.in proem. constit. Regni Sicil.in fin.*

---

§. X.

SVMMARIVM.

Repræsaliæ sunt de iure prohibitæ. 1. *Quare*. 2. *Conceduntur ex causa*. 3. *Conceduntur tantum à supremo Principe, & ab alio cui sit data talis facultas*. 4. 5. *Item à pretore*. 6. *Solemnia in illis decernendis*. 7

Repræsaliæ indicuntur, vbi negatur iustitia subditis illas indicentis. 8.9. *Ampl*.10, 11.

Iustitia quando dicatur negata, quoad decernantur repræsaliæ. 13.14

Repræsaliæ decernuntur contra bona, & res illius, qui requisitus ad exequendam sententiam latam à requirente, illam exequi recusat.14. *Ampl*. 15.16. *Limit*.17. *An sufficiat vnica requisitio*. ibid.

Repræsaliarum vsus frequens fuit. sed sublatus, et renouatus. 18.20. *Quare negatus, et sublatus*. 19

Principes studere debent enixe, vt subditis suis ministretur iustitia, etiam ab exteris Principibus. 20

Repræsaliarum vsus quando coeptus. 21. *sibi reseruauit Populus Roman*. 22.23. *effectus qui sit*. 24

Repræsalijs relaxatis contra Florentinos, an contineantur clerici Florentini. 25

1 Repræsaliæ, quamuis † regulariter sint de iure prohibitæ. *Ancar. cons.140. primum dubium. Bologn. in addit. ad cons. Io. de Anan.94 num.3. in fin.vers. et primo*, quia

2 iniustum † ac impium est, ab vno exigi, quod ab alio est debitum. *§.1. auth. vt non fiant pignor. et toto titulo de probib. sequestr. pecun.* ex illis offenditur iustissima, & æquissima iuris regula, quod nemo ex alieno facto, vel delicto grauari debet, *l. non debet, ff.de reg. iuris*, pœna enim sequi debet suum auctorem, vt inquit Imperator *in l. sancimus*. C.*de pœnis*.

3 Attamen ex causa † sunt illæ concessæ, & fiunt licitæ iure diuino, ciuili, naturali, & gentium *Bolog. ad cons. Io. de Anan.94. num.4. vers. et illud adeo*, & pluribus relatis probant *Ancar.cons.140. num.2. Papon. de iur. repræsal. arest.1. vers.tertium, lib.5. Gail. de pignorat. obseruat.2. num.2.* Causæ autem concedendarum repræsaliarum multæ sunt, *vt refert Iac. à Canibus, tract. de repræsal. num.20. et post illum Laudens. eod. tract. num.3. et 7. Mysinger. obser.1. centur.6. num.4. 8. et seq. Tusc. conclus.195. repræsalia*: Agendo tamen tantum de ijs, quæ conueniunt argumento nostro, di-

4 cendum † repræsalias iuste concedi à non recognoscente superiorem, *Bart. in tract. de repræsal. §. tertia principalis, num.3.* eam afferens rationem, quia est species indictionis belli, sequitur *Ioan. Iacob. à Canib. eod. tract. num.36.*

5 *in fin. et nu.37.* ampliando in quocunque, † cui à supremo Principe concessum sit ius repræsaliarum, quia tunc à superiore videntur concessæ; addendo non differre, an is non recognoscat superiorem de iure, vel de facto: Idem repetit *Martin. Laudens. eod. tract. nu.8.* Prætorem

6 † tamen, quem vulgariter nuncupamus Potestatem, habentem merum imperium posse repræsalias relaxare, & decernere, tradunt *Calderin cons.1. de tregua, et pace, num.4. vers. quod enim, et Ancar. cons.140. primum dub. num.3.*

7 *in fin. subdens num.4.* Solemnia † necessaria ad decretum repræsaliarum, vt post illum retulerant *Bologn. ad cons. Ioan. de Anan.94. Papon. de iur. repræsal. arrest.1. lib.5. Laudens. tract.*

de repræsal.num. 15. et seq. Causa autem concedendi repræsalias est,

8 Quando subditis indicentis si repræsalias denegatur iustitia ab officiali alterius Principis. *Calderin.consf.1. de tregua & pace, nu.4. vers. quod enim. Ancar.consf.140.num 2 in fin.* concludens repræsalias decetni quotiescumque in loco debitoris non reperitur iustitia, negligentia, vel voluntate domini negligentis, vel nolentis ministrare iustitiam in suum subditum, *Corset.singul.§ iudex.5. Afflic.ad const. Regni, rub. de cultu pacis, num.37.* subdens an sufficiat semel instasse, vel pluties sit instandum.

Sed quia relatus defectus iustitiæ, duobus modis contingere potest, & clarius id exemplis demonstratur; Primus modus defectus iustitiæ erit, si subditus vnius Principis, litigando, vel gerendo officium sub alio Principe, iniustitiam est passus: nam si alio remedio sibi non sit con-

9 sultum, † potest proprius Princeps ad quetelam passi iniustitiam, decernere repræsalias, contra Iudicem, personas, & bona subditi Principis, qui non curauit ministrari iustitiam requirenti. *Mysing. obseruat. centur. 6.nu.8. & 9. Paris de Put tract. de syndicat. §. Iudices ad syndicatum qui sint.cap.4.* concludens iuste decerni repræsalias contra Iudicem, & illius familiam, ac assessores eiusdem, si iniquæ sententiæ assenserint, & aliquo modo essent deputati ad iudicandum, & iudicata exequendum; addendo idem dicendum, & faciendum ad instantiam Iudicis, qui in syndicatu iniuste fuit condem-

10 natus, † etiam si in ingressu officij promisisset non vti repræsalijs, etiam quod non habuisset recursum ad superiorem eorum, qui illum in syndicatu condemnauerant, paupertate sua impeditus: subdens *num.3.* quid dicendum si Iudex qui inique iudicauit, vel aliter dedit causam repræsaliarum, sit forensis, & non subditus Principi, sub quo iniustitiam fecit; addendo quod cum quidam Siculus Prætor Florentiæ fuisset multatus scutis quatuor mille, quia recusauerat capite punire quatuor insontes Florétinos ciues, conquestus apud Regem Alphonsum, decretæ fuere repræsaliæ contra Florentinos.

11 Ampl. vt multo † magis decerni possint repræsaliæ, etiam generaliter contra omnes subditos, si Princeps ipse tulit iniquam sententiã, *Paris. de Put. de syndicat. §. repræsaliæ.* addendo tali casu etiam, qui passus est iniustitiam, posse sibi ius dicere.

12 Intellige modo † requisitus fuerit supremus Dominus Iudicis, qui denegauit iustitiam, vel inique tractauit non subditum, & ille pariter recusat, vel negligit facere iustitiam. *Calderin. consf.95. num.4. vers.hoc tamen. Ancar. consf. 140. num.4. Bolog.ad consf.Ioan.Anan.94.n 4.*

13 declarando tunc † dici fuisse neglectum facere iustitiam, si non consulit indemnitati eius, cui denegata est iustitia, vel non eligitur Iudex non suspectus, qui cognoscat de veritate querelam conquerentis. *Angel.consf.196. Non sunt octuaginta, col. 2. vers. tertio Ioan. de Anan. d.consf.94.num.2.* concludens repræsalias iniuste fuisse relaxatas contra Florentinos, & Bononienses, non requisito Bononiensi Legato, & Communi, & officialibus Reipub. Florentinæ.

Secundus modus, quo dicitur alicui defice-

14 re, seu non ministratam † fuisse iustitiam, est, quoties Iudex vnius Principis, sedens pro tribunali, *Rom.consf.48. in fin.vers. præterea*, lata legitima sententia contra aliquem, suis requisitorijs litteris instat, ab officialibus alterius Principis, suam exequi sententiam in bonis condemnati existentibus in illius territorio, & ille negligit, vel negat parere requisitorijs. Nam isto casu decerni possunt repræsaliæ, contra res, & bona subditorum eius, qui noluit esse alienæ sententiæ seu verius iustitiæ exequutor, *cap. Dominus. 23. quæst 2. Innoc. in cap. olim causam, de restit spol num.8. vers item quilibet. & num.9. vsq. in fin. vers. alij dicunt. Iacob. à Canib. tract. de repræsal num.20. vers prima,* & fuisse ob denegatam iustitiam isto modo, concessas repræsalias à Venetis, Ianuensibus, Pisanis, Perusinis, & alijs, refert *Tusc. conclus. 193. repræsaliæ.*

15 Ampl. prætertim † vbi requisitoriæ litteræ sint scriptæ sub nomine supremi Principis, & ad supremum Principem, vel qui de facto non recognoscit superiorem. *Cuman.consf.141. Domini Iudices, quem refert, & sequitur Tusc. conclus.466. Iudex.num.1.* concludens si ciuitas Lucana negligit, vel recusat exequi sententiam latam contra ciuem Lucensem, Venetijs legitime conuentum, iuste posse decerni repræsalias contra Lucenses. *Paris de Put. de syndicat. §. repræsaliæ, in fin.*

16 Ampl. etiam si sententia † esset nulla inspectis legibus, vel Statutis, consuetudine, vel stylo loci, vel curiæ iudicis requisiti, modo sit valida, iuxta leges Iudicis requirentis. *Cuman. consf.141. num.3. Tusc. conclus. 466. Iudex. num.4.* addendo faciendam esse fidem Iudici requisito de stylo, vel lege, validante talem sententiam.

17 Limit. vbi sententia † quæ petebatur exequi, erat nulla, vel iniusta. *Paris de Put. de Syndicat. §. Iudices ad syndicandum, qui sint cap.4. in fin.* addendo Iudicem negantem, vel negligentem exequi talem sententiam, non posse condemnari in syndicatu, quia deficiente subiecto, in quo cardo sententiæ vertitur, non potest dici adesse aliquam sententiam, quæ effet exequenda.

An sufficiat vnica requisitio, vel opus sit pluribus. *Afflic. ad constit. Regn. Rub. de Cultu pacis, num.37. & seq.*

18 Vsus repræsaliarum, parentum† nostrorum ætatibus frequens in Italia, vt patet ex relatis à *Tusc. conclus.193. repræsaliæ*, abierat nostris temporibus in desuetudinem, renouatus tamen fuit superioribus annis, Motis armis, & bello inter Regem Hispaniarum & Ducem Sabaudiæ, occasione Marchiæ Montis ferrati, quia ex illarum concessione indicitur quodammodo

19 † bellum, innumera trahens secum furta, stupra, scandala, & aperit viam mille malis: & hac ratio.

ratione refert *Gail. de pignoration. obseruat.* 2. *num.* 3. à modernis Imperatoribus illarum con-
20 cessionem † denegari, ne turbetur publica quies, quæ vtilitati priuatorum est præferenda. Partes tamen supremorum Principum sunt vrgere, studere, quærere, & omnem mouere lapidem, vt subditis suis, ab exteris Principibus, ministretur iustitia.

Quamuis *Martin. Laudens.* sequendo *Bart.*
21 *de repræsal. n.* 4. voluerit repræsaliarum † vsum fuisse excogitatum post occasum Imperij Rom. illo diuiso in Regulos, & de facto Principantes, fallitur tamen, vt probat *Zas. in l.* 2. §. *& ita leges, ff. de origin. iuris vers. latas, in fin.* quia illæ originem habuerunt à Fœcialibus Sacerdotibus, institutis à Numa Pompilio secundo Romanorum Rege, quorum munus erat, vt referunt *Gell Noc. Attic. lib.* 16. *cap.* 4. *Plutar. in Numa. Halissarnac Histor. Roman. lib.* 1. custodire, ne alicui à Romanis iniuste inferretur bellum: & illud indicendi, vbi à socijs Populi Rom. tracta esset prax, vel iusta non fecissent.

22 Morem seu ius indicendi † repræsalias sibi reseruasse Rom. Populum aduerto, postquam iuxta Donationem Constantini, de qua in *cap. Constantinus, dist.* 96. conficta, vel vera, non disquiro, cum non leuem dubitandi causam præbeat inscriptio illius per verbum, *Palea*, vt aduertit *Alciat. Parergon lib.* 12. *cap.* 3. & post illum *Prateus in Lexico.* §. *Palea.* transtulit in summos Pontifices Diui Petri Apost. Principis successores, & Christi Redemptoris nostri Vicarios, omnem suam autoritatem, vt prius transtulerat in Imperatores, vt refert *Pomponius in l.* 2. *ff. de origin. iur.* Nam Statutis populi *Rom. lib.* 1. *cap.* 157. *in fin. & lib.* 2. *cap.* 30.
23 fuit sancitum † quod constitutis in mora illis, qui debent fideiussores liberare, vel indemnes releuare, quod contra Barones, seu locorum dominos, & Communitates, fieri possit exequutio pro debito factæ fideiussionis: & si ab incola, vel ciue Romano petatur securitas ab aliquo habitante in districtu, & fuerit ille contumax, cum Communitate requisita, vt faceret talem præstari securitatem, Vniuersitas, & Dominus illius in certa pecuniarum summa condemnetur, & condemnatoria sententia exequatur con-
24 tra singulos ex Vniuersitate: † effectus enim purus repræsaliarum est, vbi vnus peccat, & alius plectitur.
25 An relaxatis repræsalijs † contra ciues, vel homines Florentinos comprehendantur clerici, viden. *Bart. in tract. de repræsal.* §. *septima, num.* 1. *& seq. Guid. Pap. decis.* 34.

---

§. XI.

SVMMARIVM.

P. 1. P *um quod non soluente debitore conuenta die* 2 *possit à creditore carcerari, non valet.* 1. 3. 5. *& quare.* 6. *Ampl.* 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. *Limit.* 10. 14. 16. 17. 18. 19. 20

Testatoris dispositio, quod aliqua bona sua, vel reliquiæ corporis sui proijciantur in mari, est valida. 2

Doctor plures opiniones referens, censitur approbare posteriorem. 5

Nobilis qualiter carcerandus. 15

Debitor quando possit capi, et carcerari à creditore. 16

A Rguendo ab vltimis voluntatibus ad contractus, quod genus argumenti validum, & frequens est iuxta tradita ab Eucrard. in suis locis argument, *c. à contract.* ad vltimas voluntates, & è contra, *num.* 2. facilis est resolutio difficul-
1 tatis nostræ, quod validum sit, & exequi possit pactum † facultatiuum de carcerando debitorem morosum propria auctoritate absque Iudicis auxilio, vel ministerio: quia valet testatoris
2 dispositio, † quod pars aliqua suorum bonorum, vel reliquiæ corporis sui in mare abijciantur, *l. quidam.* 27. *ff. de condit. instit. l. Mauius,* 54. *ff. de condit. & demonst.*

Proposita difficultas duo habet capita, vtrũq. breuiter, quantũ potero resoluendo, non transcribendo, quæ late cumulat *Ioan. de Platea in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib.* 10. *num.* 24. *vsque in fin.* vbi late disputat an validum sit pactum inter debitorem, & credito-
3 rem † tempore contractus, quod non soluente debitore dic conuenta, possit à creditore propria auctoritate capi, & carceri detineri donec soluerit: & plura cumulat, quæ negatiuam, & affirmatiuam suadere possunt, & idem præstitit *Alex in l. quia tale* §. *eleganter, ff. solut. mat. num.* 6. *cum quatuor seq.* inclinando in negantem opinionem, cum post ea, quæ pro affirmatiua deduci poterant, illam postremo referat, iuxta regulam, quod vbi à Doctore plures re-
4 censentur † opiniones, nullam expresse improbando, censeatur adhærere posteriori: quam
5 expresse firmauit † *Angel. in l. si vnus.* §. *pacta, ff. de pactis, num.* 3. quia potestas capiendi, &
6 carcerandi † spectat ad Iudicem priuatiue, quoad alios regulariter, & clarius, *in d.* §. *eleganter, num.* 5. *vers. sed non potest, &* §. 1. *in fin. auth. vt non fiant pignorat,* & dixi *sup. cap.* 11. §. 5.
7 Amplia bis primo, etiam † quod fuerit conuentum, vt capi possit, etiam quod resistat, seu cum violentia; ex his quæ dixi supra. §. 6. *vers. limit. vbi, Iudex. Ioan. de Plat. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib.* 10. *num.* 30 *Socin. cons.* 99. *lib.* 4. *num.* 11.
8 Ampl. etiam † vbi fuerit conuentum, vt capi possit ad effectum, vt fiat seruus, vel seruiat, vel in illius corpus constituatur pignus vendendum, sicuti venduntur cætetæ res pignoratæ. *Io. de Plat. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. num.* 31. *Angel. in l. si vnus.* §. *pacta, ff. de pact. num.* 1. *Rom. in l. quia tale,* §. *eleganter, ff. sol. mat. num.* 4.
9 Ampl. præsertim † si pactum fuerit conceptũ, quod debitor carceri priuato mancipatus detinea-

nea-

neatur donec soluerit. *Alex. in l. quia tale, §. eleganter, ff. sol. mat. num. 6. vers. septimo*, vbi li-
10 mit. in † debitore redempto ab hostibus, qui recusat soluere, & scriptore, qui promisit certo loco stare, & scribere librum. *Socin. cons. 99. lib. 4. num. 11. Ivol d §. eleganter, num. 4.*
11 Ampl. etiam si tale † pactum sit iuramento firmatum. *Roman. l. quia tale, §. eleganter, ff. sol. mat. num. 6.* & *Bart. nu.* 5. addendo non valere de Iure Ciuili, nec Canonico, *& Alex. num. 6. in princ. vers. & dicit Bald.*
12 Ampl. præsertim † si pactum istud fiat in casu, quo de iure non licet creditori manus iniicere in debitorem sine Iudice. *Rom. l. quia tale, §. eleganter, ff. sol. mat. num. 8. in fin.*
13 Ampl. vt multo † minus valeat contra paciscētis hæredem, *Roman. l. quia tale, §. eleganter,*
14 *ff. sol. mat. num. 10.* † nisi adsit Statutum in contrarium, vt *idem subdit, num. 14.*
15 Ampl. præsertim † si tale pactum fuerit factum cum viro nobili, etiam si carcer esset latissimus, arg. dictorum *Grammat. decis. 33. magnifica Lucretia, num. 13.* dum voluit Princi-
16 pem mandantem carcerati † nobilem virum, esse à Iudice satisfactum mandato Principis, si illi assignetur palatium suum, vel etiam tota ciuitas pro carcere.

Ampl. præsertim si fiat à nobili etiam cum renunciatione priuilegij nobilitatis. *Aegidius in l. ex hoc iure, ff. de inst. & iur. part. 2. cap. 13. clausul. 7. num. 6. vers. similiter.*
17 Limit. vbi tale pactum † fit in vno ex casibus, quibus licet manus iniicere in debitorem, & illum capere. Qui autem sint isti casus videndi sunt *Ioan. de Plat. in l. nemo carcerem. C. de exactor. tribut. lib. 10. num. 25. Rom. in l. quia tale, §. eleganter, ff. sol. mat. nu. 5. & 7. circa fin. & Alex num. 6. in fin. vers. fallit. & Angel. num. 5. in fin. & Cast.*
18 Limit. ad effectum † vt captus ducatur ad carceres publicos. *Bald. in l. Titio centum. 70. §. Titio. 2. ff. de cond. & demonst.* concludens posse pacisci, quod in casu isto debitor possit carcerari sine alio processu, & ita consuluisse Ant. de Vbiano. seu de monte Rubiano, vt *dixit Alex. in l. quia tale. §. eleganter. ff. sol. mat. num. 9.* quod est exiguum oppidum Vmbriæ, *Aegidius l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. cap. 13. clausul. 7. num. 1.* vbi plures congerit, *licet Io. de Imol. ibidem num. 4. & in d. §. Titio, num. 5.* relatis dictis *Bald.* qui simpliciter loquitur valere dictum pactum, vt dixi, contrarium velit, quia partes non possunt renunciare ordini iudiciorum, & idem *cum Imol. volunt Rom. & Alex. ibidem num. 6. vers. in hoc ergo passu,* addendo etiam quod fuerit pactus, vt capi possit à familia Iudicis, quia ordini iudiciario renunciari non potest, nec ab exequutione inchoandum, & dixi *supra capit. 14. num. 14.*
19 Limit. vbi tale pactum † fieret in loco, vbi vigeret Statutum, vel consuetudo, quod morosus debitor possit à creditore propria auctoritate capi, & carcerari. *Ioan. de Imol. in l. Titia centum. §. Titio. 2. ff. de cond. & demonst. num. 5. vers. nec obst. d. l. missi, & in l. maritum. §. eleganter, ff. sol. mat. nu. 4. in fin. Rom.* tamen *in l. quia tale, §. eleganter, ff. sol. mat. num. 13.* disputat de validitate dicti Statuti, & concludit valere, & dixi supra *cap. 11. §. 5. vers. valido itaque, &* comprobatur ex dictis *Bald. in l facultas. C. de iur. fisci, nu. 2.* concludentia Statuto posse moderari, non autem pœnitus tolli defensionem.
20 Limit. vbi † debitor non resistit. *Aret. in l. maritum, §. eleganter, ff. solut. mat. num. 7. in princ. vers. nam ego concedam. Soc. cons. 99. lib. 4. num. 11.*
21 Limit. vbi tale pactum † fit in consequentiā. *Aret. in l. maritum. §. eleganter, ff. sol. mat. n. 8. vers. sed ibi plene.*
22 Limit. ad euitandum pœnam *l. meminerint, & l. extat. Aegidius in l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. part. 2. cap. 13. clausul. 7. num. 4. & 5.*

---

§. XII.

SVMMARIVM.

Pactum quod in casu moræ debitoris, liceat creditori ingredi, & possidere bona illius, est validum. 1. *Intellige.* 7. 10. 12. 15. *Ampl.* 2. 8. 9. 11. 13. 15. 16. 17. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 26. 28. 32. *Limit.* 14. 25. 30. 34. *Sublimit.* 21. 33

An ius huius pacti possit cedi. 29

Actiones transeunt ad hæredes actiue, & passiue. 3. *Amplia* 4. 5. *Intellige.* 6

CVm personæ rebus præstantur, *l. sancimus. C. de sacros. Eccles. glos. l. ob æs, verb. alienum. C. de præd minor.* ideo constituam regulam hoc *§. conuenientem* constitutæ in ante-
1 cedenti. Quod validum † sit pactum, vt in casu moræ, creditor possit propria auctoritate ingredi, capere, & possidere bona debitoris morosi, affirmant *Angel. in §. eleganter, quem ille legit sub. l. maritum,* cum cæteri illam legant *sub l. quia tale, ff. sol. mat. num. 5. & in §. 1. in fin. auth. vt non fiant pignorat. l. 3. C. de pignor. vbi glos. verb. non videntur, alia iura congerit, idem ibidem firmat Odofred. Bellapert. Alberic. & reliqui. Neguf. de Pignor. part. 4. num. 8. Afflic. decis. 368. num. 1. in fin. Cartar. decis. 12. num. 10. & seq.* & dixi *supra, cap. 2. §. 22.*
2 Ampl. vt sit validum † etiam ad effectum capiendi bona hæredis eius, qui tale fecit pactū, *l. veteres, C. de contrah. & commit. stipul.* vbi *Bald. in fin. l. pactum, ff de probat.* & ratio est
3 quia actiue, † & passiue transeunt actiones ad hæredes, *l. 2. C. de pact.* vbi *glos. l. viam veritatis. C. locat.* etiam si de illis non sit facta mentio. *Tiraquel. de retract. conuent. §. 1.*
4 *glos. 6. num. 1. in fin.* † Vel pactum fuerit conceptum in persona paciscentis taxatiue, vel per verba personalitatem importantia, vt *idem subdit num. 2. & seq. Viuius decis 12. venditor, num. 3. & seq. Surd. cons. 384. Desiderio, num. 46. Siluan. ad plura inferens, cons. 65. de anno, num. 22. & seq. Gail. obser. 2. lib. 2.*

num.

5 *num.13. & seq.* vel hæres esset disparis conditionis defuncti, vt puta quia sit minor, vel Ecclesia, vt ex *Cyn. Bart. & Sal.* & alijs contra Innoc. concludit Surd. *cons.221. super*, num.44. & prius dixerat *Neguf. de pignor. part.4. num.17.*

6 Intelligendo† modo fuerit liquidatum seu probatum illum esse hæredem, vt dixi *supra, cap.2. §.1. Bart. in l. creditores.* C. de pignor. *num.14. vers. è contra*. Et minor vel Ecclesia fuerit defensa. *Bero. cons.150. lib.1. num.36.*

7 Intellige, si tali pacto† sit addita clausula constituti, vt præcarij. *Alex. cons.35. viso thematé, lib.6. in princ. Angel. Aret. cons.106. in casu, Tusc. conclus.37. pactum, num.4.*

8 Ampl. præsertim † si agatur de capiendis bonis, quorum causa fuit factum pactum facultatiuum ingrediendi propria auctoritate. *Bero. cons.150. Viso dubio, lib.1. num.36.*

9 Ampl. in tantum † valere, vt excuset capientem, seu ingredientem à pœna violentiæ, id est vi bonorũ raptorum, seu à pœna legis Iuliæ de vi, & constitutionis D. Marci, *glos. l. pignoris, verb. præsidialē. vbi Salic. n.1. vers. Item not.* C. *de pignor. action. Bart. l. creditores. C. de pignor. num.18. vers. tamen.* per hanc conuentionem, *& Sal. num.14. vers. sed tene contrarium. Neguf. de pignor. part.4. num.9. & seq.* addendo procedere ad effectum retinendi, si prætera dictum fuerit, vt possit ingredi, capere, & retinere, *& num.27. & seq. addit.* † an

10 sit necesse, quod quis expresse declaret, quod ingrediatur virtute *dicti pacti. Farinac. de furtis, quæst.175. num.174. & 175.*

11 Ampl. vt in tantum sit in validum tale pactum, vt excludat eum, cuius bona sunt capta, & possessa actione spolij. *Ruin. cons.83. deueniendo, lib.1. num.5. in princ. vers. & propterea. Mantic. & ab illo relati, decis.194. nu.2. circa med. Bart. Bald. Ripa, & alij cumulati à Menoc. de recuperand. remed.11. num.208.*

12 *& seq.* limitando † si debitor resistat. Vel coram Iudice seruatis seruandis fuerit liquidatum creditum, cuius causa concessa fuit facultas ingrediendi possessionem debitoris propria auctoritate. *Bart. l. creditores. 2. C. de pignor. num.14. circa fin. vers si enim, & vers è contra. Neguf. de pignorib. part.4. num.8.*

13 Ampl. etiam si tale pactum † sit factum cum Ecclesia, modo contractus, cui apponitur sit validus: & agatur de re non sacra. *Bart. l. creditores, 2. C. de pignor. num.7. dum prius n.6.* idem voluisset, si tale pactum fuisset factum à tutore de rebus pupilli, eam afferens rationem, quæ concludit ad vtrunque casum, quia persona pupilli non præstat impedimentum validitati huiusmodi pacti, sed tantum consideratio, an illud sit conceptum in casu, quo de iure sit validum. *Surd. cons.221. num.44. & dixerat Neguf. de pignorib. part.4. num.18. & seq. Farinac. de furtis, quæst.175. part.3. num.180.*

14 *et seq.* Limitando quoad bona sacra, † & Deo dicata, vt sunt Calices, Candelabra, & similia, ac etiam vbi ministri Ecclesiæ resisterent. *Neguf. de pignor. part.4. num.29.* addendo requiri præterea Iudicis declarationem: late tamen hoc examinant *Menoc. de Adipiscend. poss. remed.5. nu.22. et seq. Tusc. conclus.37. pactum ingrediendi, num.23. et seq.*

15 Ampl. etiam † si factum fuerit cum pupillo debitore, vel illius tutore. *Farinac. de furt. quæst.175. part.2. num.183. et seq.* vbi refert dissentientes.

16 Ampl. siue† talis facultas sit concessa in quouis contractu, siue in testamento. *Bart. l. creditores. C. de pignorib. num.9. et seq. et Sal. quæst.3. Neguf. de pignor. part.4. num.12. Farinac. de furt quæ 175. num.187. et seq. Surd. cons.221. num.20.*

17 Ampl. siue causa † exercendi tale pactum fuerit liquidata tempore contractus, siue post, sed notorie, & pro notorio deducatur. *Bart. l. creditores. C. de pignor, num.14. Surd. cons. 221. super, n.31. in fin. et nn.33. 36. et 51. vers. et non refutat*, qui loquitur in muliere ingrediente possessionem bonorum mariti defuncti ex pacto, quod in casu solut onis matrimonij liceret sibi sine Iudice capere bona mariti, præsertim si adsit clausula constituti. *Neguf. de*

18 *pignorib. part.4. num.22.* addendo † modo agatur contra debitorem, secus contra tertium. *Tusc. conclus.37. pactum ingrediendi, nu.39.* asserens ita fuisse iudicatum Florentiæ, etiam

19 addita facultate † vendendi, & valere venditionem, etiam hærede non citato; subdens tutius esse citare saltem ad videndum confici instrumentum venditionis ex officio.

20 Ampl. si vlterius dictum † fuerit posse ingredi etiam negotio, vel causa non liquidata. *Bart. l. creditores. C. de pignor. num.16.*

21 Ampl. etiam quod † quis ignorante debitore ingrediatur possessionẽ. *Neguf. de pignor. part.4. num.13.* addendo tale pactum excusare à vitio clandestinitatis.

22 Ampl. in quocunque dispositione† fuerit positum, *Angel. Aretin. cons.28. ad decisionem, in princ.*

23 An autem tale pactum † possit exerceri contra singularem successorem eius, qui fecit tale pactum, & licentiam dedit ingrediendi propria auctoritate, seu contra tertium, dixi *supra, cap.2. §.17.*

24 Ampl. vt tali pacto† valide addi possit conuentio, quod creditor ingressus possessionem, possit bona capta retinere in solutũ, vel alteri dare pro iusto pretio. *l.1. C. de pact. pignor. l. si fũdũ, §. fin. ff. de pignor.* modo in pretio constituendo citetur debitor. *Tuscus conclus.37. pactum ingrediendi, num.41.* dum *nu.40.* retulisset *Afflic. decis.268.* aliud sentientem, & *num.39.* dixisset tale pactum valere præsertim ad fauorem mulieris in casu restitutionis dotis, modo non agatur de pignore, quia in illo tale pactum est improbatum. *Farinac. de furtis, quæst.171.*

25 *num.208. & seq.* † vbi limitat. *Neguf. de pignoribus, part.4. num.11. vers. secundo.*

26 Ampl. vt tale pactum† transeat etiam ad hæredes eius, cuius fauore fuit illud conceptum actiue, & passiue. *Neguf. de pignor. part.4. num.21. in fin. vers. nona. Farinac. de furt. quæst.175. num.190. et seq. et num.192.* de-

ela-

27 clarat procedere † quoad bona defuncti, non autem propria hæredis, licet non acceptauerit hæreditatem cum beneficio legis, & inuent.

28 Ampl. vt iura talis pacti† exerceri possint etiā à singulari scessore paciscentis. *Neguſ. de pignorib. part.4.* qui loquitur de cessionario, idem dixerat Barbat. *conſ.51. lib.1. num.19. in fin.* addendo procedere etiam si cedens habe-

29 ret facultatem ingrediendi per vim†. Sed an ius talis pacti possit cedi, late examinant *Farinac. tract. de furtis, quæſt.175. num.193. & ſeq. Menoc. de adipiſcend. poſſeſ. remed.5. num. 100. Dec. conſ.449. num.36. Tuſcus concluſ. 37. pactum, num.49.*

30 Limit. vbi volens vti facultate † huius pacti reperit, qui de facto illi resistat. *Bart. l. quia tale. §. eleganter, ff. ſolut. mat. num.8. & in l. creditores. C. de pignor. num.18. verſ. non tamen credo. Puteus deciſ.73. part.2. num.4. & deciſ.130. part.2. num.5. Neguſ. de pignorib. part.4. num.14.* addendo secus esse si resistat verbis, non deducendo legitimam causam resistentiæ, vt dixerat *Bart. d. l. creditores, nu. 19. in fin.* exemplum referens si offeratur solutio. *Mayner. in l. non eſt ſingulis, ff. de regul. iur. num.5. circa fin.* relati a *Menoc. de recup. poſſeſ. remed.8. num.32. & ſeq.* addendo exercentem illo casu tale pactum spoliare resistentem.

Contrarium ex Bald. & alijs defendit *Menoc. de recup. poſſeſ. remed.8. num.38. & ſeq. verſ. contrarium.*

31 Sublimita si vltra pactum † facultatiuum ingrediendi, addita fuerit clausula constituti, vel precarij ad fauorem creditoris, nam quia tunc vtraque possessio fuit translata in creditorem, & si debitor resisteret, diceretur tunc spoliare, posset creditor per vim ingredi, & defendere suam possessionem. *Bart. l. creditores. 2. C. de pignor. nu.19. in fin. Neguſ. de pignorib. par.4. nu.14. verſ. iſtud. Tiraquel. de Conſtit. part.1. num.37. & 38.* addendo *in fin.* qui dissentiant,

32 *et n.43.* addit qui sentiāt pactum† istud isto casu posse exerceri contra singularem successorem resistentem exequutioni, etiam quod sit Ecclesia. *Surd. conſ.221. num.36. & ſeq.* addendo procedere etiam non facta liquidatione.

Contrarium tenet *Ruin. conſ.127. Viſa, lib. 5. num.7. & ſeq.* declarando quomodo intelligenda sint antecedentia.

33 Limita, vbi is qui † tali vti poterat facultate, Iudicē adiuit, & iudicialiter cœpit agere, vt dixi supra, *cap.2. §.27.* & dicam aliqua *§. ſeq. Bald. in l.2. C. de ſeruit. & aq. quæſt.10.* cum alijs cumulatis à *Tiraquel. de conſtit. part.1. num.39. & ſeq.* vbi refert præterea *Baldum* sibi non cōstasse, declarando id procedere, si simpliciter intentata fuerit iudicialis via, secus si cum protestatione conseruationis iurium. *Late tamen diſtinguit Bart. quid faciendum à iudice iſto caſu in l. creditores. C. de pignorib. num.26.* & quid operetur Iudicis licentia, & quid à presente illam sit obseruandum. *Neguſ. de pignorib. part.4. num.23. & ſeq. diſtinguit. Surd. conſ. 221. et ſeq. Maceratenſ. reſolut.52. nu.5. et 13.*

34 Limit. vbi subesse † potest legitima causa impediens ingressum conuentum. *Mantic. deciſ. 194. num.2. in fin. et num 3. et ſeq.*

---

§. XIII.

SVMMARIVM.

Creditor poteſt propria auctoritate capere debitorem ſuſpectum de fuga. 1. *Limit.* 2. *Intellige.* 4

Mandatum ſuſpicionis fugæ, vt concedatur, quæ requirantur. 3

Emphiteota an aperta emphiteuſi poſſit à domino expelli propria auctoritate. 5

Iudex incompetens nihil validè facit. 6. *qui ſit vbi agitur de expulſione emphiteotæ.* 7

AD confirmandum ea quæ dixi *§. antecedenti, num.3.* ac etiam regulam quam ex opinione Martini antiqui Iuris nostri glosatoris firmaui *ſupra cap.2. §.27.* addam aliqua, quæ rimando mea scartafacia superuenerunt. Velu-

1 ti quod si creditor † qui à lege habet facultatē propria auctoritate capiendi debitorem suspectum de fuga, *l. ait prætor. §. ſi debitorem, ff. qui ſatiſdar. cogant.* si tamen ille † capiatur

2 de mandato Iudicis, exclusus est creditor facultate illum capiendi propria auctoritate. *Caſtr. conſ.78. ſuper eo. num. 3.*

3 Vt autem à Iudice † concedi possit mandatum suspicionis fugæ, videndi sunt *Rom. conſ. 224. num.3. et conſ.320. nu.1. et ſeq. vbi Mandoſ. late. Trentacinq. var. reſol.10. creditores, lib.3. Marſil. ſing.282. creditor. num.1. et 3.*

4 Facultas data creditori capiendi debitorē suspectum intelligit† modo debitorē consignet Iudici infra horas viginti, alias committit priuatum carcerem. *Iaſ. §.1. Inſtit. de action. n.70. Bart. l. capite quinto, ff. ad leg. Iul. de adulter. num.3.*

5 Quamuis controuersa sit † quæstio, an aperta emphiteusi ob canonem non solutum, possit dominus sine Iudice ingredi, & retinere fundum emphiteoticum, vt patet ex dictis *Petr. Iacob. in prax rubric.4. num.8. et 14. et Iaſ. in l.2. C. de iur. emphit. num.100. et ſeq. verſ. pro clara.* Attamen si adeat Iudicem, & iudicialiter sine reseruatione aliqua petat immitti, non potest deinde propria auctoritate capere possessionem, vt ex *Bal Augel.* & alijs concludit *Iaſ. d. l.2. num.114. in princ.*

6 Limit. vbi quis non adit Iudicem † competentem, cum ille habeatur pro non adito, & requisito, *l.2. et fin. C. ſi à non compet. iud.*

7 Iudex autem † competens isto casu erit Iudex rei sitæ. *Socin. conſ.167. non inutilis, lib.2. num.19.*

§. XIV.

§. XIV.

SVMMARIVM.

Executor illegitimus est Iudex, qui nemine instante, alterius Iudicis sententiam executioni mandat. 1. *Ampl.* 2. *Limit.* 3. 4. *et* 5.

CVm Iudex officium suum non impartiatur nisi petenti, *l.* 4. *§. hoc autem, ff. de dam. infect. l. si super.* C. *de transf.* vbi *Bart. num.* 10. *l.* 1. *§. magistratibus, ff. de magist. conuen.* & ratione impotentiæ si quid faciat, illud fit nullum, tanquam factum à priuata persona. Ideo illegi-
1 timus † executor erit Iudex, qui non requisitus executioni mandat, quæ alius Iudex iudicauit, *l.* 1. *ff. de offic. consul Ias. in l. à diuo Pio.* §. *in venditione, ff. de re iud. num.* 10. *et Bart. nu.* 1. *verf. aut fine litteris, cap. Romana.* §. *contrahentes, de foro compet.*
2 Ampl. etiam si Iudex† exequens haberet parem iurisdictionem, cum Iudice, qui sententiam tulit. *Bart. in l. à diuo Pio. §. sententiam, ff. de re iud. num.* 3. *Ias. num.* 10. *Cast. num.* 3. *verf. quinto*, exemplum, referens si Potestas duos habeat Collaterales, vt in Vrbe habet Senator.
3 Limit. in causis pijs † *l. ne quicquam.* §. *fin. ff. de iure fisci. Bart. in l.* 4. §. *boc autem iudicium, ff. de damn. infect. num.* 1. *in fin.*
Limit. vbi agitur principaliter de publica
4 † vtilitate. *Bart. in l.* 4. §. *boc autem iudicium, ff. de damno infecto, num.* 2.
5 Limit. in † causis fiscalibus, *l.* 2. §. *senatus, ff. de iure fisci. Alex. in l.* 4. §. *boc autem iudicium, ff. de damn. infect. num.* 25.

CAP. XVII.

SVMMARIVM.

Executio est nulla, et reuocanda, si facta fuit in re, de qua non fuit cognitum. 2. *Ampl.* 3. 4. 5
Argumentum à persona ad rem, et è contra, est validum. 1
Executio realis magis nulla est captura persona. 6
Iura sunt tertium genus bonorum. 7
Ordine vitiato vitiatur ordinabile. 8
Executio facta in bonis non potest fieri in persona, et è contra variando de vna specie pignorum ad aliam, quæ sit satis pro satisfactione creditoris. 9. *Ampl.* 10. 11. *Limit.* 13. 14. 15.
L. 2. *C. de pignor. est exorbitans, et Ampl. et Limitatur.* 12

ARguendo à persona † ad rem, *l. qui furore, ff. de stat. homin.* vbi *Alberic. et Bald.* valiaum esse tale argumentum *Euerard. in suis locis legal. cap. à persona ad rēs*, cui addo pariter valere argumentum è contra, à rebus ad personas, vt voluit *Ias. in l.* 2. §. 1. *ff. si cert. pet. num.* 9. & post *Ias. Tiraquel. de retract. linag.* §. 29. *glos.* 1. *num.* 3. *in fin. Surd. conf.* 380. *n.* 20. Ideo cum supra *cap.* 11. dixerim exequutionem faciendam contra condemnatum, alias est nulla, & reuocanda si fuerit facta contra non no-
2 minatum in sententia, idem † pariter est dicendum si fuerit facta in re, in illa non expressa, seu de qua Iudex non cognouit. *Gabriel. conf.* 52. *puto. lib.* 1. *num.* 4. & 5. *circa fin. Rol. à val. conf.* 5. *videtur, lib.* 2. *num.* 10. *in fin. et nu.* 11. *Rebuf. in* Comment. *de sent. exequut. artic.* 7. *glos.* 14. *num.* 3. *Roman. conf.* 69. *Viso. num.* 13. *Contard. de moment. possess. limit.* 19. *num.* 21. *Bart. l. ab exequutore* C *quorum appel. non recip. Host. in cap. quoad consultationem.* 15. *de re iudicat. num.* 8. *in princ. Ludouis. decis.* 555 *num.* 4. *Peguer. decis.* 205. *n.* 6. *in fin.*
3 Ampl. vt passus talem † exequutionem possit propria auctoritate, rem captam recuperare. *l.* 3. §. *cum igitur, ff. de vi, et vi armat. per quē textum ita firmat* Gabriel. *conf.* 52. *puto. lib.* 1. *num.* 5. *in princ.*
4 Ampliari, & limitari potest † multis modis, quos diligens lector desumere potest ex dictis *supra, cap.* 2.
5 Ampl. vt possit impediri † exequutio, quæ tentatur fieri in re, de qua non loquitur sententia. *Mysinger. obser.* 73 *centur.* 3. *num.* 3 *Ioseph. Lud. decis. perus.* 26. *num.* 16. *Scaccia de appel. quæst.* 17 *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 53. *in princ.*
Difficultas non aliena dicendis hoc capite, oritur, quid dicendum si generaliter fuerit relaxatum mandatum de carcerando debitore, condemnato, & de auferendis illius bonis pro quantitate contenta in sententia: An facta exequutione in vna re, possit illa fieri in alia, & an variando, carcerato debitore, liceat capere illius bona, & à personali exequutione deueni-
6 re ad realem, quamuis nulla magis † realis dici possit executio, quam quoties fit in persona debitoris. *Peregrin. lanin. tract. de reali citat. cap.* 1. *num.* 1.
Et resolutiue procedendo dicas, non licere, quia perueretur ordodatus à iure in *l. à diuo Pio.* §. *in venditione, ff. de re iudicat.* vbi antequam deueniatur ad capturam personæ debitoris, distrahenda sunt primum illius bona mobilia, deinde immobilia, & postremo nomina,
7 † & iura eiusdem, tanquam tertium genus bonorum eiusdem. *Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 1. *et seq. Gabriel. de verb. signif. con-*
8 *clus.* 7. Cum itaque † ordine non seruato vitietur ordinabile, *l. non. boc. C. unde legit. l. qui Romæ.* §. *Flauius, ff. de verb. oblig.* itaut nec cōsensu partium sustineatur, *l. ius publicum, ff. de pact. Ias. l. testandi.* C *de testam. num.* 4. *verf.*
9 *iuris enim*, † nullatenus poterit creditor facta exequutione in mobilibus, vel immobilibus, vel iuribus debitoris, quæ sint satis ad illius satisfacionem, deuenire ad capturam personæ, vel de vna specie pignorum ad aliam.

Amplia-

10 Ampliari, & limitari † posset firmatum assumptum ex dictis *supra cap.11. et cap.12.* Ideo ad ibidem dicta me remitto, ne bis idem, sine fructu, & cum legentium tædio repetam.

11 Ampl. præsertim † vbi aliqua bona sunt creditori specialiter hypothecata; nam ante illorum excussionem, non possunt capi alia, *l.2. C. de pignoribus.* Cuius dispositio licet sit exor-
12 bitans, † teste *Socin. cons.75. primo. vol.4. num.14.* cui assentitur *Paris. consil. 103. lib.3. num.4.* patitur tamen plures limitationes, ac etiam ampliationes, vt dixi in meis collectaneis ad eundem textum,

13 Limit. vbi quis exequutiue † conueniri potest, nam cum in exequutiuis electa vna via, non sit præclusa altera. *Lancel. de Attentat. 2. part. cap.4. lim.2. num.84.* licita erit variatio de vna specie pignorum ad aliam. *Mauson. de caus. execut. ampl.15. num.5. & seq. Neguz. de pignor. part.8. memb.3. num.27. vers. postremo, & late Afin. de execution. §.2. cap.3. num.13.*

14 Limit. vbi pacto fuit † conuentum, vt in exequutione liceat variare. *Boer. decis.295. & primo presuppoco. num.10.*

15 Limit. vbi probatur † debitorem bona aliqua mobilia subtraxisse, nam ad capturam personæ immediate deueniri potest; & in iuris subsidium ad censuras, si agatur coram Iudice Ecclesiastico *Afin. de exequut. §.2. cap.1. num.3.*

Cap. XVIII.

SVMMARIVM.

In ingressu quale quid est, tale est in progressu. 1
Principium similes sibi producit effectus. 2
Executio est nulla si fiat non præcedente legitima causæ cognitione. 3. *Ampl.*4. 5. *Limit.* 8. 9
Citatio facta extra forum citantis sine decreto Iudicis in cuius territorio, quis citatur est nulla. 6
Citatione illegitima, sequentia sunt illegitima. 7
In notorijs non opus est causa cognitione. 9. *non est opus cognitione, sed executione.* 10

Sententiam prolatam absque causæ cognitionem esse nullam, notissimum est, & dixi *supra, cap.6. §.8. vers. secundus casus,* propte-
1 rea sicut in naturalibus, quale vnunquodque est in ingressu, tale est in processu, quia prin-
2 cipium † similes, & non dissimiles sibi effectus producit, *l. in ratione. §. si filio. ff. ad leg. falcid. l. ex diuerso. §.1. ff. de rei vendicat.* per quæ iura ad plura infert *Stefan. de Federic. de interpret. iur. part.1. num.30. & seq.* Ideo cautus debet esse causæ patronus, vt exequutio fiat præce-
3 dente † legitima causæ cognitione, & condemnatione, alias est nulla, & reuocanda, *l.1. C. de execut. rei iud. Galganet. de iure pub. lib.2. titul.51. num.10. cum quatuor seq. Natta. cons. 502. super, num.23. in fin.*

4 Ampl. etiam quod facta † fuisset autoritate, seu rescripto supremi Principis, *l. fin. C. si per vi, vel alio modo, l. meminerint. C. vnde vi,* per quæ iura relatis *Bart. & Bald.* idem sentientibus concludit. *Natta. cons.502. super, n.24.*

5 Ampl. præsertim † vbi non præcessit decretum, citato debitore legitime ad soluendum, vel dandum, vel præstandum, quæ soluere, dare, vel præstare promisit, quis iuxta petita fuit condemnatus. *Rol. à Val. cons.32. primo, lib.2. num.19.* qui loquitur in casu, quo de solutione collectarum agebatur, addendo *num.20.*
6 citationem factam † extra forum citantis, sine decreto Iudicis, in cuius territorio, quis citatur, non esse legitimam, & non præcedente
7 legitima citatione † omnia sequentia esse nulla subdit idem. *num.23.*

8 Limit. vbi creditor pactus † est cum debitore, vt non facta solutione conuenta die, posset auctoritate propria facere executionem æque ac si iudicatum esset, modo creditor probet conuentionem legitime. *Rebuf. de chirograf. recognit. artic.1. num.104.*

8 Limit. vbi Statuto, † vel stylo Curiæ aliud est Statutum, vel obseruatur, vt apud Neapolitanos, vt dixi supra, *cap.1. vers. ampl. vbi exequutio.*

9 Limit. in notorijs † *Coler. de process. part.3. cap.1. num.12.* eam afferens rationem, quia in illis ordo est, non seruare ordinem, *cap. ad nostram, 3. de iur. iur. Abb. cap. vestram, de cohabit. cleric. & mulier. nu.18. Soc. cons.99. vol.3. num.5.* & vt inquit *Bald. in l. ea quidem, num.7. C. de accus. & in l. cum fratrem. C. de iis quib. vt indign. num.4. & 5.* in notorijs
10 † non opus est cognitione, sed exequutione. Veluti si quis sit debitum confessus in iudicio, vel coram Iudice, *Suarez. in l. post rem iudicatam, ff. de re iud. §. sequutus vestigia, nu.8. & nu.15.* & hinc iustificatur stylus Cur. Neapolis, de quo dixi supra, *cap.1. vers. ampl. vbi* exequutio.

Cap. XIX.

SVMMARIVM.

Causa cessante cessat effectus. 1
Executio fieri non potest, vbi deficit causa illam faciendi. 2. Ampl.3.4.5.9. *Limit.*10.11. 12.14
Exceptio, quæ non impugnat sententiam potest quandocunque opponi. 6
Obligationis iurata si deficit causa, iuramentum non obligat. 7
Pensionem soluere, qui se obligauit, excusatur à solutione si non est adeptus possessionem beneficij. 8. *Ampl. ibid.*
Causa finalis, quæ dicatur. 13. *si ex pluribus vna deficiat an cesset dispositio.* 17
Bart. reprobatur. 15

Lega.

Legatum factum pro filia maritanda, debetur illa maritata, etiam si viuens illam non petijt. 14.16

1 Causa cessante† extinguit omnem effectum, qui ex illa prodire poterat, fatentur philosophi, & legistæ. *Arist. 2. phis. in princ. cap. cum cessante. de appel. cum alijs cumulatis à Tiraquel. tract. cessant. caus. num.* 1. *& seq. vnde versus.*

Effectum perimit causa perempta suum.

Non inquirendo itaque, de eua causa intelligatur relatum axioma, nec quando cesset, & ad quos casus extendatur, admonebo tantum causarum patronum, ne in munere suo exercendo
2 peccet, vel redarguatur, vt caueat, † ne faciat exequi sententiam, vbi sit certus causam exequutionis faciendæ defecisse, cessasseque, quia
3 facta reuocatur, † & facienda retardatur, *l. in commodato. §. fin. ff. commod. l. si fallo, ff. de cond. sine caus.* vbi qui soluit ex decreto Iudicis prætium rei commodatæ, vel quam puliendam receperat, quia illam sua culpa amisserat, potest solutum repetere, si deinde dominus illam inuenit, eo quia causa deuenit ad non causam, & agitur de iure, quod superuenit post latam sententiam, & factam exequutionem, & vrget æquitas reuocationis, & suspensionis illius, *l. 2. l. si à te. l. si mater. §. eadem, ff. de except. rei iud. Socin. d. l. si à te num.* 1. cum alijs cumulatis *à Tiraquel. tract. cessant. caus. numer.* 240.
4 Ampl. etiam † quod exequutio esset facta, vel dicatur fieri vi obligationis præcedentis, cuius causa deficiat, *l ex conducto, ff locat. Brunus tract. de interitu. concl* 11. *vers. ad prædicta, & conclus.* 16. *vbi exempla plura refert. Grat an. discept.* 273. *num.* 21. *& seq.*
5 Ampl. etiam, quod facienda † esset ex obligatione iurata. Nam licet, vbi adest iuramentum, cesset omnis exceptio, *l. non erit. §. dato, l. duobus, §. fin. de iur. iur. Serafin. de iuram. priuileg.* 127. *num.* 1. attamen quia defectus causæ, non impugnat iuramentum, imo illud confirmat, potest de illo excipi, exemplo eorum,
6 quæ dicuntur de exceptione, † quæ non impugnat rem iudicatam *Bursat. cons* 305 *tam patens, num.* 7. *Afflin de in praxi. §.* 31. *limit.* 14. *nu.* 1. *& seq. Serafin. d. priuileg.* 127. *Mancin. de iuram. part.* 4. *effect.* 216. *num.* 22. & ratio esse potest, quia deficiente causa obligationis,
7 † deficit consensus iurantis, sine quo iuramentum non obligat. *Dec. l.* 2. *§ fin. in tertia lectur. ff. si cert. pet. num.* 37. *& seq & cons.* 493. *Viso tenore, num* 24. *in fin. & num.* 25. *& seq. Tiraquel. in præfat. l si vnquam, num.* 148. exemplum, ch si relaxatum fuit mandatum contra eum, qui ex causa cessionis, vel aliter pro-
8 uisus de beneficio, se obligauit soluere † pensionem, si sibi beneficium non fuit collatum, vel impeditus fuit illi adipisci possessionem *Bursat. cons.* 361. *r signauit. vol.* 4. *Marescot. resol.* 18. *multi, num.* 3. ampliando etiam quod quis se obligauerit soluere, habita, vel non habita possessione, quia talis clausula non extenditur ad solutionem faciendã vltra annum vel biennium, & triennium si subsit causa, vt idem subdit, *num.* 4. *lib.* 2.
9 Ampl. præsertim si deficiat ratione † causæ, qua illa fieri debet, vt puta si in parte sit extinctum debitum, quo casu exequutio dicitur excessiua, vt late sum prosequutus *supra, cap.* 3.
10 Limit. vbi defectus causæ † non est euidens, etiam quod ageretur de causa finali. *Alex. l qui Romæ. § duo fratres, ff. de verb oblig. nu.* 54. *Bart. l. de monstratio falsa. §. quod autem, de cond. & de monst num.* 13. *Imol col.* 3. *vers. item adde circa. Socin. num.* 4. *& seq. Corn. cons.* 309. *lib.* 4. *nu.* 1. & censuit *Rota coram Orano. in Rom. execut. Cam. oblig.* 21. *Aprilis.* 1593. relata *a Zacchia de oblig Cam. decis.* 148.
11 Limit. vbi causa non † est talis, quæ obligatum non remouisset ab obligatione facta *Fulgos. l. si eum te.* 52. *ff. de pact. num.* 4. *& Cast. num.* 3. *Socin. cons* 159. *lib.* 2. *num.* 27. *Cast. in l.* 1. *ff de edend. num* 10. dum voluit causam debere esse talem, ex qua necessatio sequatur obligationis conclusio.
12 Limit. vbi defectus causæ † non est in causa finali, vt patet ex congestis à *Tiraquel. tract. cessant. caus. limitat.* 1. *num.* 1. *& seq.* quibus addo. *Surd. cons* 298. *licuisse, num.* 33. Causa
13 autem † quando dicatur finalis, videndi sunt *Corn. cons.* 101. *Visis actis, lib.* 1 *col fin. vers. verum. Franc. Bec. cons.* 45. *reuocatur, n.* 30. *Zuccard. in l fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollend num.* 14. *Surd. cons.* 381. *num.* 8. *& seq. Tiraquel. tract. cessant. caus. limit.* 1. *num.* 21. *& seq.*
14 Limit. vbi causa † potius dicitur habuisse effectum, quam fuisse extinctam *l. si quis hæredem. C. de instit. & substit. l hac conditio, ff. de condit. et demonst. Bald in l filia. C. de legat.* 1. concludens legatum factum pro filia maritanda, deberi etiam si fuerit maritata *Baldum ibidem sequuntur Angel. Sal. Cast. Corn. et Ias.*
15 reprobantes † distinctionem *Bart. in l. Lucius.* 1. *ff. de legat.* 2. & teste *Cast cons.* 148. *vol.* 2. hæc fuit originalis opinio *Gul. de Cun in l cum is. §. si mulier. ff de cond indeb.* Ideo Rota coram Pamphilio in *Senogalien. dotis.* 26. *Iunij.*
16 1606. dicebat deberi promissam † dotem, quamuis viuente muliere non fuisset vnquam petita.
17 Quid si plures finales causæ † concurrant, & vna deficiat, videndus *Rip. in l si ventri. §. in bonis, ff. de priuileg. credit. numer.* 13. *et seq.*

Cap. XX.

SVMMARIVM.

Executio facta post inhibitionem est nulla, et reuocanda. 1. *Ampl.* 2. 3. 4. 5. 6. 10. *Limit.* 16

Princeps quando dicatur apposuisse manum actui,

actui, et quibus modis dicatur id fecisse. 7
Inhibitio tacita, quæ sit. 9
Attentata nulliter non sunt reuocanda, & quando. 11
Cessionarius, & similes vtuntur iure cedentis. 13. *Ampl*. 14. *Limit*. 15
L. non solet, ff. de regul. iur. Ampl. & Limit. 17
Commissioni impetratæ, quando quis possit renunciare. 18

1 DEcimo octauo obseruandum † est ne exequutio facta reuocetur tanquam nulla, & inualida, quòd non fiat post inhibitionem Iudicis. *Serafin. decis*. 385. *num*. 1. *Lancel. de attentat. part*. 2. *cap*. 20. *ampliat*. 10. *Aretin. cons*. 75. *diligenter, num*. 1. *vers. circa primum. & num*. 4. *vers. secundo*.

2 Ampl. etiam si inhibitio † concessa fuisset parte inhibita non citata. *Aretin. cons*. 75. *Diligenter, num*. 7. vbi rationem refert *Lancel. de attentat. part*. 2. *cap*. 20. *ampl*. 8.

3 Ampl. etiam vbi inhibitio † emanauit à Iudice delegato, in secunda, vel tertia instantia. *Aretin. cons*. 75. *Diligenter, num*. 4. *vers. secundo. Lancel. de attentat. part*. 2. *cap*. 20. *ampl*. 11. vbi agit de inhibitione Rotæ, referens plura specialia illius Consessus in orbem.

4 Ampl. etiam vbi † inhibitio fuit reuocata parte non citata; quia idem est ac si non fuisset reuocata. *Aretin. cons*. 75. *diligenter, nu*. 8. *&* 9.

5 Ampl. etiam si inhibitio † fuerit tacita, veluti si Princeps apponat manum in causa, vel illam ad se auocet, *cap. vt nostrum, de appel. Peregrin. cons*. 24. *præsupposita, lib*. 1. *num*. 21. *Capic. decis*. 22. *num*. 3. *Bran. cons*. 47. *num*. 8. *Rimin. iun. cons*. 23. *illustris, nu* 136. *Natta. cons*. 51. *num*. 11. *Abb.* loquens de quocunque superiore, *in cap. cum super, de sepultur, nu*. 9.
6 etiam quod nulliter † apposuerit manum. *Crauet. cons*. 136. *magister, num*. 8. *in fin. Rota diuers*. 570. *maior. part*. 1. *in recent. Surd. cons*. 354. *peracuta, num*. 28. *Gonzal. ad regul*. 8.
7 *§. 3. procemial. nu*. 146. Princeps autem † quando dicatur apposuisse manum causæ, videndus *Petr. Gregor. de benef. capit*. 24. *num*. 26. *vers. eo ipso quod Papa*. Modos autem plures, quibus probatur Papam apposuisse manum causæ, refert *Gonzal. ad regul*. 8. *glos*. 52. *nu*. 11. *& seq*.
8 & rationem † nostri assumpti refert *Gul. Mayner. in l. qui iussu ff. de reg. iur. num*. 19.

9 Exemplum etiam † tacitæ inhibitionis erit, si fuerit appellatum in causa recipiente appellationem ad vtrunque effectum, vel alias sit damnato concessa dilatio: nam si fiat exequutio intra tempus ad appellandum, vel appellationem prosequendam, vel durante dilatione data, illa reuocabitur tanquam nulla, vt dixi *supra, cap*. 4. §. 1. *& seq*.

10 Ampl. etiam quod alias exequutio esset facienda, nam quia in spretum maiestatis iudicantis fuit facta, est illa reuocanda, in odium attentantis. *Lancellot. de attentat. part*. 2. *cap*. 20. *ampliat*. 10. *&* 17. Licet alias verum sit,
11 quod tenuta † nulliter data, etiam ex defectu solemnitatum, non sit reuocanda, vbi de nouo esset danda, *Crauet. cons*. 65. *num*. 4. *Achil. de Graf. decis*. 15. *de restit. spoliat. Rol. à Val. cons*. 5. *lib*. 2. *num*. 6. *Neuiz. cons*. 56. *num*. 10. *Rot. diuers. recent. decis*. 131. *Domini, num*. 9. *part*. 1. modo possessio fuerit tradita à persona, quæ illam transferre poterat. *Surd. cons*. 176. *quamuis, num*. 14. *in fin*. & dixi late *infra cap*. 26.

12 Ampl. etiam si ageretur de † exequutione trium conformium, nam licet minime possit tertiò prouocari, *l*. 1. *C ne liceat in vna eademq. caus. tertio prouocar.* si tamen fuerit commissa causa appellationis, & inhibitum, & fiat exequtio, illa erit tanquam attentata, & nulla reuocanda. *Mandos. de inhibit. quæst*. 29. *num*. 6. *Lancel. de attentat. part*. 2. *cap*. 20. *ampliat*. 18.

13 Ampl. etiam vbi exequutio fit † ab habente causam ab inhibito, veluti ab illius hærede, donatario, vel cessionario: nam cum ille sit idem cum inhibito, & vti debeat iure illius, cum sua causa, siue illa fuerit bona, siue mala, *l. Pomponius. §. cum quis, ff. de acq. possess. cap. Eleuterius*. 24. *quæst*. 2. *Rot. decis*. 10. *vt lite pend. in nou. num*. 4. *l. fin. C. de hæred. vel. action. vend.*
14 & exceptio, quæ † obstat cessionario, obstet etiam cedenti. *Cast. cons*. 46. *super eo. lib*. 1. *num*. 2. *Afflic. decis*. 74. *Brun. à Sole, quæst*. 10. *Put. decis*. 51. *lib*. 3. concludens exceptionem attentatorum, quæ obstabat cedenti, obstare etiam cessionario: & exceptio, quæ repellit cedentem à limine Iudicij, pariter repellit cessionarium, vt late prosequitur *Brun. à Sole, quæst*. 7. *quæro septimo*, reuocanda est exequutic facta à successore inhibiti, sicuti reuocare-
15 tur si fuisset facta ab inhibito: † retenta tamen distinctione *Lancel. de Attent. part*. 2. *cap*. 20. *limit*. 24. *num*. 19. si iste, qui habuit causam ab aliquo, fuit conscius litis.

16 Limit. vbi inhibitio † solum fuit decreta, sed non exequuta contra eum, qui exequutionem fecit, vel facere tentat: vel fuit minus legitime exequuta. *Lancel. de Attentat. part*. 20. *limit*. 24. *num*. 5. *& limit*. 28. *num*. 1. *& seq. & declarat*. 1. *num*. 1. vbi exempla plura refert inhibitionis non legitimæ exequutæ. Licet quoad actorem ad effectum vitij litigiosi, vel attentatorum, sufficiat inhibitionem fuisse decretam, vel male exequutam. *Lancel. de Attentat. part*. 2. *cap*. 4. *in præfation. nu*. 35. *& seq*. vbi plures effectus citationis in eum, qui illam sibi decer-
17 ni curauit, late refert, per † quos limitatur regula *l. non solet. ff. de regul. iuris*. Quæ tamen sublimitatur, si qui illam impetrauit renunciat impetrationi, vel alias illum pœniteat impe-
18 trasse. Exemplo † commissionis, cui potest renunciari, antequam pars legitime citetur ad dicendum contra. *Lancel. in d. præfat. num*. 45. *& seq. d. urib. Beltramin. ad Ludouis. decis*. 552. *fuit dictum, num*. 7.

Inhibitionis plures effectus aduersus bonũ ius inhibiti, refert *Lancel. de Attentat. part*. 2. *c*. 2. *ampliat*. 11. *& seq. pluribus, & ampliat*. 17. *n*. 6

Cap.

Cap. XXI.

SVMMARIVM.

Restitutione in integrum petita à competenti Iudice, nihil est innouandum. 1. *An impediatur sententia executio, quatuor sunt opin. & Rota variauit.* 2

Restitutionis in integrum fundamentum est læsio. 3. *& quare.* 5. *Ampl.* 4.6

Ius Canonicum, & Ciuile extra materiam peccati, & Sacramentorum, est concordandum. 8. *Ampl.* 9

Restitutione petita ad appellandum, vel aduersus rem iudicatam, fieri non potest sententiæ executio, & facta est reuocanda. 10. 11. 13. *Limit. vbi executio est cœpta.* 14. *Distingue.* 28.29.30

Statutum Vrbis, lib. 1. *cap.* 50. *comprobatur.* 19

Exequutio dicitur cœpta multis modis. 15. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 26. *Concorda.* 29

Vincentius Hondedeus laudatur. 28

Restitutio in integrum coram quo Iudice petenda. 31. 32. *si petatur à clerico contra laicum.* 33. *quando dicatur petita incidenter, vel principaliter.* 34. 35. 36. *quando dicatur peti principaliter.* 37

Restitutione in integrum petita, & pronunciato illam competere, appellandum est infra decem dies, alias prior sententia transibit in iudicatum. 38

Post ea quæ dixi de inhibitione decreta à Iudice, & parti intimata, iusto ordine agam hic, an idem dicendum, vbi extraordinario iuris remedio petita fuerit aduersus rem iudicatam, vel ad appellandum restitutio in integrum: quæ licet talis, & tantæ sit poten-
1 tiæ, vt statim atque † à competenti Iudice imploratur, sub pœna nullitatis, & reuocationis actorum nihil sit innouandum, *l. vnic. C. de restit. in integ. postul. Ripa l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iud. num.* 30. *Guid. Pap decis.* 215. *num.* 7. Tamen quia in iure nostro ex data illius interpretibus facultate, pauca sunt, nisi vis fiat Imperatorum, & Pontificum sanctionibus, & responsis antiquorum Prudentum, quæ pro lege à Iustiniano, & reliquis Summis Principibus fuere recepta, quæ non patiantur controuersiam; Quatuor reperio opiniones, an petita
2 in integrum † restitutione impediatur sententiæ exequutio, vt refert *Lancel. de Attentat. part.* 2. *cap.* 18. *num.* 2. *& seq.* Volentibus aliquibus exequutionem impediri, si de causa restitutionis doceatur in continenti: vel an altiori opus sit indagine: vel an sequamur is Canonicũ, vel Ciuile: vel agatur de exequutione facta, vel facienda: & an petita restitutione in integrũ ad appellandum, reuocanda sit exequutio: *Lancel. d. tract. part.* 2. *cap.* 14. *referens Rotam variasse.*

3 Verum quia fundamentum † restitutionis in integrum est læsio, itaut vbi illa non cadit, non sit de illa tractandum, *l. nam & postea.* §. *si minor, ff. de iureiur. l. verum.* §. *sciendum, ff. de minorib. & ibi Bart. & reliqui. Angel. cons.* 312. *in princ. Dec. cons* 616. *in fin.* etiam
4 si petatur † à minore, vt idem concludit, *in l. fin. C. de transact. in secundo not. Bero. cons.* 122. *vol.* 3. *num.* 9. *&* 10. *Gozad. cons.* 44. *num.* 8. *Osasc. decis.* 150. *num.* 9. *Mastril. decis.* 45. *num.* 9. *cum tribus seq.* quia quod abstulit
5 læsio, refundere debet in integrum † restitutio. *Clem.* 1. *in fin. de restit. in integr. Tiraquel. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 14. *num.* 74. *Decian. cons.* 19. *ex prædicta, vol.* 1. *num.* 241. *& seq.*
6 de qua † læsione an plene, vel semiplene sit docendum, late *Benintend. decis.* 85. *nu.* 1. *& seq.* & ideo non sit facienda differentia, an incon-
7 tinenti, vel temporis interuallo † constare possit, quod quis sit in integrum restituendus, quia quod differtur non aufertur. §. *appellantur. Instit. de action. l.* 2. *C. de precib. Imp. offer. cap. ancillam.* 32. *quæst.* 2. semperque non sit modus tollendæ, vel inducendæ obligationis, *l. obligationum fere.* §. *placet, ff de action. & obligat. l. si certis annis, C de pactis.* In-
8 ter ius Canonicum, † & Ciuile extra materiam peccati, & Sacramentorum, minime fieri debet differentia, imo omni interpretatione vndecunque reducendum in eandẽ consonantiã, *l.* 1. *C. de inoff. dotib. cap. cum expediat. de elect. in sext. glos. penul. in cap. cum dilectus, de consuetud.*
9 † etiam diuinando, & per subauditos intellectus, vt probant *Neuiz. cons.* 20. *Clementissimi, numer.* 28. *Bursat. cons.* 203. *in iudicio, num.* 25.

10 Ideo generalis erit regula, quòd petita † restitutione in integrum, tam ad appellandum, quàm aduersus rem iudicatam, suspendatur sententiæ exequutio, & quod sit tanquam nulla, & attentata reuocanda, si post petitionem restitutionis contingat fieri. *Primum caput firmant Spec. de exequut. sent.* §. *fin. num.* 2. *Rota decis.* 51. *si committatur de appel. in nou. nu.* 1. *vers. & ideo. Millis in repertor.* §. *atten. tata pendente causa restit. ad appel. Ripa l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iud. num.* 30. *versic. considera etiam. Capic. decis.* 53. *num.* 1. testans vtrunque Imolam ita tenere. *Vinc. de Franc. decis.* 86. *assensum, num.* 9. *Marant. in prax. part.* 6. §. *& quandoque appellatur actu.* 2., *num.* 108. *Benintend. decis.* 81. *dubitabatur num.* 11. *Afin. in prax.* §. 31. *cap.* 2. *limit.* 5. *n.* 1. *Vestrius in prax. lib.* 8. *capit.* 3. *num.* 15. *Marescot. var. resol. lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 12. Se-
11 cundum † probant *glos. & D.D. in l.* 1. *C. in integ. rest. postul. Vestrius in prax. lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 4.

12 Sed quia vtrumque caput late † sunt prosequuti duo insignes I. C. Perusini, videlicet *Lancel. de Attentat. part.* 2. *cap.* 14. *&* 18. *& Sfortia Oddus in suo tract. de restit in integrum*, miro ordine, & nunquam satis laudata methodo confecto, *part.* 1. *quæst.* 42. *artic.* 7. *num.* 33. *& seq. & quæst.* 43. *artic.* 1. nuncu-

13 pando † Lancellotum patrem, & præceptorem
honorandum, quibus addo, quæ postremo
præstarunt *Trentaeinq. var. resol. lib. 2. cap. de
restit. in integ. resol. 2. & sub compendio Pere-
grin. cons. 73. lib. 1. num. 19. & seq.* ideo ne
actum agam, & quæ alij dixere, repetam, refe-
ram tantum aliqua, quæ illi omiserunt, vel cō-
cise nimis tradiderunt.

Quia inter cæteras limitationes, quæ dantur
14 regulæ † supra firmatæ, illa est precipua, vbi
exequutio est cæpta. *Cardin. Mantic. decis. 29.
in fin. & decis. 74. num. 5. & decis. 223. num. 3.
& decis. 369. num. 2. Rota Recent. decis. 148.
part. 2. num. 2. Vine. de Franc. decis. 86. num. 8.*
cum alijs pluribus cumulatis à *Mastril. decis. 30.
communis, num. 1.*

Non conueniunt tamen Doctores in asser-
tione, quando exequutio dicatur cæpta, volen-
15 tibus aliquibus dici † cæptam, vbi petitum fuit
à Iudice, qui iudicauit illam fieri, *Alex. cons.
223. egregie, lib. 6. num. 6. in princ. vers.* Quia
ita demum. *Barzia. tract. de guarantig quæst.*
16 *penul. vers. succedit*, cum † afferens rationem,
quia restitutio in integrum, aut petitur per mo-
dum conuentionis principaliter, & tunc cum
requiratur plena cognitio, non suspendit; aut
petitur per modum exceptionis, & tunc minus
impedit, quia Iudicium est finitum, & non
potest corrigi petitio inclusa in exceptione.
*Barziam refert, & sequitur Ripa. in l. 4. §. con-
demnatum, ff. de re iud. num. 30. in fin. & post
Ripam Cafal. cons. 263.* Dominus *Mareus. lib.
2. num. 38.* & pro regula ita firmat *Puteus. de-
cis. 1. de restit. spoliat. Rota diuers. decis. 346.
part. 1. num. 6.* quæ latius extensa habetur apud
Cæs. de Graf. decis. 1. de restit. in integ. vbi Ru-
beus alias consentientes refert, & late *Castil.
dec. 199. num. 1. vsque in fin. part. 2. Serafin.
decis. 777. intentatum, nu. 12. relato Put. decis.
285. lib. 2.* quos refert, & sequitur. *Lancel. de
Attentat. part. 2. cap. 18. num* 132. alijs pluri-
bus idem sentientibus cumulatis. *Rot. diuers.
decis. 346. part. 1. num. 6. Put. decis. 277. part. 2.
Hondad. cons. 18. Visis. lib. 1. num. 18. relati à
Rubeo in suis singul. ad Manzaned. in Burgen.
præ eminentiarum, & ad Cæs. de Graf. de-
cis. 21.*

Alij contrarium tenentes voluerunt concedi
17 restitutionem, vbi fuit petita exequutio, & sic
verbis tantum cæpta. *Benintend. decis. 85. Du-
bitabatur, num. 15.* addendo relato *Fulgos.
cons. 183.* procedere etiam si petita exequutio
fuisset commissa, modo non fuerit deuentum
ad actum facti, quia aliud est, fuisse comissam,
aliud esse factam exequutionem, & idem sen-
tit *Lancel. de Attentat. part. 2. cap. 18. nu. 129.
& 130.* eo motus argumento, quia à Doctori-
bus sufficiens non affertur ratio, quare simplex
petitio exequutionis, & ea modica anticipatio,
seu præuentio debeat eum effectum operare, &
idem sentit *Sfort. Odd.* etiam quid deuentum
fuerit ad primum decretum. *de Restit. in integ.
part. 1. quæst. 43. num. 91. vers. aut est in cepta,*
subdens *in fin. artic. 7.* ita bis obtinuisse, & ita
18 intelligendum † *Alex.* auctorem contrariæ opi-

nionis. *Trentacinq. resol. 2. lib. 3. de restit. in
integ. num. 12. Castil. tamen decis. 199. nu. 12.
in fin.* declarat procedere, vbi in exequutione
capienda sint bona condemnati, secus si aga-
tur de re tradenda seu restituenda.

19 Horum opinionem † comprobat Statutum
Vrbis, *lib. 1. cap. 50.* dum alternatiue disponit,
restitutionem in integrum, non retardare exe-
quutionem duarum conformium, quæ ex eo-
dem habent vim trium, vbi exequutio est cæ-
pta, seu etiam petita fuerit.

20 Alij volunt tunc dici cæptam † exequ-
utionem, quoties lata est contra condemna-
tum declaratoria, vt relatis pluribus Rotæ *de-
cis. testatur. Lancellot. de Attentat. part. 2. cap.
18. num. 131. Sforlia Odd. de restitut. in integ.
part. 1. quæst. 43. artic. 6. num. 91.* Declaratoria
dicitur lata, vt instruantur extra Rom. Cur. de-
gentes, quoties factis diligentijs nō reperiuntur
bona condemnati, vel idē condēnatus extra sta-
tū. Ecclesiæ de facto impedit, quo minus fiat rei
iudicatæ exequutio, propterea si Iudici delegato
data est facultas excōmunicandi, vel interdicēdi,
ex speciali cōmissione deinde obtenta, docto de
cōtradictione, vel defectu bonorum, præuia ci-
tatione ad dicendum contra, & ad videndum
declarari incidisse in censuras, fertur declarato-
ria, si vero agatur de sententia ordinarij, qua-
lis est Auditor Cameræ, docto ex attestatione
exequutoris, quod condemnatus non reperia-
tur, nec in bonis, nec in persona, illo citato
domi, vel per contradictas, si contumax fuerit,
fertur in illum declaratoria censurarum.

21 Alij volunt exequutionem dici † cæptam,
vbi contra condemnatum relaxatum est man-
datum. *Rota recent. decis. 545. Visum fuit,
part. 1. num. 5. relatis alijs decis. & Rip. in l. 4.
§. condemnatum, ff. de re iud. num. 30. vers.
aliquando*, & censuit *Rota in Cornetana pe-
cuniaria* 4. *Iunij* 1601. *coram Pamphilio*,
nunc merito Cardinali creato ab Vrbano VIII.
dum apud Philippum quartum Regem Hi-
spaniarum Nuncij Apost. munere fungeretur.

22 Signatura tamen † iustitiæ hanc Rotæ opinio-
nem improbat, sed tunc dici cæptam exequutio-
nem, vbi vi mandati relaxati capta sunt debi-
tori pignora, vel facta immissio, vel aliter, per
actum facti est facta exequutio, & ita vidi pra-
cticari me reclamante, & defendente Scipio-
nem Bacconum Abbatem, *S. Mariæ de Galasso
Tarentin.* dum expedito mandato contra An-
tonium Tortum occasione expensarum litis, nō
interposita appellatione infra legitima tempora,
nec petita restitutione in integrum infra qua-
driennium clanculum extorserat committi cau-
sam appellationis, & restitutionis integrum,
instabam moderari inhibitionem, vigore dictæ
cō missionis, & rescribi Iudici, vt procederet sine
præiudicio exequutionis rei iudicatæ, & man-
dati relaxati, suspensa exequutione fuit rescri-
ptum, vt præfixo aliquo breui, & perempto-
rio termino ad docendum de appellatione, &
illius prosequutione, & causis restitutionis in
integrum, quo elapso, & nihil quod releuet
docto, exequeretur mandatum prædictum.

Alij

23 Alij censent exequutionem dici † cœptam, per decretum litterarum exequutorialium sententiæ, & rei iudicatæ. *Rota Recent. decis.* 138. *legitimo part.* 2. *num.* 2. *in princ. Mantic. decis.* 29. *in fin. & decis.* 74. *num.* 5. *Marescot. resolut.* 121. *regulariter, lib.* 2. *num.* 16.

24 Alij volunt exequutionem dici cœptam, vbi contra condemnatum deuentum fuit ad primũ decretum. *Sfort. Odd. de restit. in integ. part.* 1. *quæst.* 43. *num.* 91. *vers. aut est incepta. relati à Mastril. decis.* 30. *communes num.* 7. *& seq.* addendo, si ex primo decreto sit facta missio, exequutionem dici perfectam, & non inchoatam; probans id ex dictis *Bart. in l.* 1*s qui rei publi-*
25 *cæ, ff. ex quib. caus. maior. num.* 3. dum † examinat, quando quid dicatur factum, vel inchoatum.

26 Difficultatem hanc sustulerunt † Reges Siciliæ, dum particulari lege, quam vocant Ritum, constituerunt exequutionem dici perfectam quatuor modis, per primum decretum, condemnati carcerationem, fideiussionem de soluendo infra quinqueñiũ, & solutionem factam: qui quartus modus fuit superfluus, cum illo interueniente omnis extinguatur obligatio, vt refert *Mastril. decis.* 30. *communis, nu.* 8. Quo-
27 rum † Regum charitatem in suos subditos, si qui maiores, vel minores illis sunt, cum pari Imperio æmularentur in sedandis similibus cõtrouersijs Doctorum, & supremorum tribunalium, quæ modo vnum, modo aliud censent, & tanquam Luna nunquam in eodem statu, seu sententia permanent, ita vt miseri mortales illorum iudicio subditi nesciant, quæ iure viuant, non refero quæ inde prodirent commoda. Licet me hæc scribentem inscitiæ reprehenderit politicus quidam, sed verius Atheus modernus, qui inter cætera imperij retinendi vincula, illud esse dicebat, lites inter subditos excitare, alereque.

28 Ioannes Vincentius Hondedeus † Eugubinas, qui inter nostri temporis Iuris Consultos, in consulendo si non primum, saltem secundum locum obtinuit, sequendo *Benintend. decis.* 85. *num.* 15. *& seq. Sfort, de restit. integ. part.* 1. *quæst.* 43. *artic.* 7. *Contard. de momentan. possess. limit.* 8. *num.* 59. *& seq. Lancel. de de Attentat. part.* 2. *cap.* 18. *num.* 129. *& seq. Bero. conf.* 119. *lib.* 3. *num.* 1. hanc contrarietа-
29 tem † sustulit, facta distinctione, an restitutio in integrum petatur principaliter, per viam libelli, vt inquit *Contard. d. num.* 59. post petitam exequutionem, vt isto casu non retardetur exequutio, & ita intelligendum Alex. cum reliquis primo loco citatis. Aut vero restitutio in integrum proponitur excipiendo, & tunc licet sit præuentum in petitione exequutionis, suspẽditur exequutio, si de læsione constat, aut excipiens offert de illa docere incontinenti, præsertim si nulla fuit prolata sententia, pro qua posset præsumi, concludente eodem *Honded. ibi-*
30 *dem, nu.* 92. non esse simpliciter verum, † quod petita exequutione antequam petatur restitutio in integrum, non retardetur exequutio, sed tunc demum, quando illa realiter est cœpta, licet sit concessa: & ita intelligendi, qui secundo loco fuere citati, *cum Benintend decis.* 85. *num.* 15. *Cæs. Barz. tract. de guarantig. quæst. penul. vers. succedit*, tenet etiam excipiendo, non retardari exequutionem quoties fuit præuentum in illius petitione.

Quia supra firmaui, petita in integrum restitutione retardari sentẽtiæ exequutionem, si dubitetur coram quo Iudice sit petenda, distin-
31 guendum † est, an illa petatur incidenter, vel principaliter: nam si primo modo, peti potest coram quocunque Iudice, qui de principali causa cognoscit, etiam quod ad eam causam, vel causarum genus non sit deputatus, *l.* 1. *C. de ordin. cognit. glos. fin. in l. final. C. vbi, & apud quem*, per quæ iura ita firmant *in l. ait prætor.* 7. *§. si minor. ff. de procur. Alex. nu.* 5. *&* 6. *& Ias. num.* 14. qui vnanimes id declarant, modo illa non petatur aduersus actum extraiudicialem approbatum à maiori: exemplum referentes si petatur restitutio aduersus decretũ Episcopi, qui alienationem rei Ecclesiæ approbauit, non ab illius inferiore, secus si petatur aduersus actum in iudicio gestum: licet Alex. ibidem referat, qui velint idem dicendum vtroque casu. Aut vero petitur principaliter, & tunc à quocunque, qui reo ideo conuento esset competens, vel ex rescripto Principis peti potest, *l.* 2. *C. vbi & apud quem rest. in integ. cap. cum in literis, ext. eod. Specul. de restit. in integ. §. viden. dum, num.* 1. *& seq. Zabarel. Clem.* 1.
32 *eod. tit. num.* 13. Imo & ab eodem Iudice, † qui sententiam protulit, *l. in causæ. §. fin. ff. de minor.* & ratio est, quia per restitutionem in integrum quis non conqueritur de iniustitia iudicantis, sed petitur ab eodem, & non alio, corrigi errorem suum. *l præfecti, ff. de minoribus.*
33 Si vero petatur à clerico † contra laicum, non conueniunt Doctores, an à laico, vel Ecclesiastico sit petenda. *Couar. reiectis dissentientibus* firmat coram laico esse petendam, præsertim si agatur de illius patrimonialibus, quibus fuit promotus ad clericatum, quia in illis non gaudet priuilegio concesso bonis sacratis Ecclesiæ.

Quia supra dixi restitutionem in integrum
34 peti incidenter, † & quandoque principaliter, & à *Sfortia Odd. & Lancellot.* in locis citatis nõ declaratur, quando taliter petita dicatur, *& Imol. in cap.* 2 *de offic. iud.* postequam laborauit maxime in declaratione harum difficultatum, subdat post multa, quæ faciunt resolutionem difficiliorem, tunc illam intellexisse. Quoad primum reperio Doctores variasse, dicentibus alijs, tunc peti restitutionem incidenter, vbi quis excipiendo, vel replicando illam implorat. *Alex. l. ait prætor.* 7. *§. si minor ff. de minor. num.* 5. *et* 6. vbi *Ias. num.* 6. *in fin.* addendo idem dici *a Bart.* sed non clare, prout re vera aduerto ex lectura illius *ibidem, num.* 1. *vers. secundo modo. Vest. in prax. lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 19 *in princ.*

35 Alij dixere, quod tunc dicatur petita † restitutio incidenter, vbi intentatur remedium rescindens tantum, vt puta petendo restitui ad ap-

pellandum, vel aduersus rem iudicatam, vel aduersus suam promissionem, vel aditam hæreditatem, vel aliud factum ipsius petentis, excepto iuramento præstito, secus in delato, & tūc quia abest nihil petenti, quod sit penes aduersarium, & non proceditur præmisso libello, vel facta litis contestatione, sed summarie, dicitur petita restitutio incidenter, *cap. 2. vbi glos. de offic. iud. vbi Butr. nu. 20 & 21. Cyn. auth. si omnes. C. si minor. ab hæred. se abstin. nu. 5. quem sequitur Bald. ibidem, num. 5. in fin. & num. 6. Cast. l. nam, & postea. §. si minor ff. de minorib. num. 3.*

36 Alij volunt tunc † dicendum peti restitutio-
nem in integrum incidenter, quoties petita
exequutione sententiæ, quæ transiuit in iudi-
catum, quis aduersus lapsum fatalium petat resti
tui, sicuti, & si quis durante statutaria dilatio-
ne non probasset, & ratio est, quia pendente
discussione negotij principalis, incidit peti re-
stitutionem. *Abb. cap. sustituta, de restit. in
integ. num. 5. Franc. in cap. ex ratione, de ap-
pellat. col. 14. vers. de secundo. Cast. l. nam &
postea. 7. §. si minor. ff. de minorib. num. 2.* as-
serens ita intelligendum *Bart. ibidem.*

Quo vero ad secundum caput, non reperi Do-
ctores variasse, sed firmasse, quod dicatur peti-
37 ta † restitutio in integrum, quoties, quis nō præ-
uentus, vel iuditio pulsus, dato libello, petit re-
scindi contractum, vel quod quid à reo con-
uento, restituatur, & lite contestata, seruatis
que terminis in ordinario iudicio seruari soli-
tis, instatur, pronunciari ad fauorem actoris;
*Abb. in cap. suscitata, de restit. in integ. n. 5.
Bart. Cast. & reliqui*, supra citati, vides ergo
quantum se torserint interpretes nostri in re le-
uidensi, quod accepto ferendum est innatæ ho-
minibus conditioni ad disentiendum, improban.
dunque, quod alteri placet, vt late dixi *de Lau-
dem. lib. 1. quæst. 28. num. 1. & seq.*

38 Obiter notandum, quod petita † restitutione
in integrum ad appellandum, quod lata à Iudi-
ce sententia, illam esse concedendam, quod in-
tra decem dies, qui illam petijt, debet appellare,
alias sententia transibit in iudicatum, nec re-
uocantur interim gesta. *Lancellot. de attent.
part. 2. cap. 14. num. 31. & seq.*

Cap. XXII.

SVMMARIVM.

Executio sententiæ petenda est à legitima persona. 1. *& quare.* 2. 3. *Ampl.* 5. 6. 7. 8. 11. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. *Limit.* 20. 21

Exceptionis legitimationis personæ, quæ sit vis. 3

in Iudicio non omnes stare possunt. 4

Mandatū est exhibendum à procuratore in principio litis, nec sufficit si deinde exhibeatur. 9. *Ampl.* 10

Clausula supplentes, non sanat defectum legitimationis personarum. 13

Clausula de plenitudine potestatis non sanat defectum legitimationis personarum. 13. *in fin.*

Defunctorum voluntates exequi publice interest. 2. *Ampl. ibid.*

Executio testamenti est munus publicum. 23. *Ampl. ibid.*

SVpra capite septimo firmaui, quod quoties
non à victore ipsomet petitur exequutio
sententiæ, sed per Procuratorem, debet ille
spetiale habere mandatum, alias vel non con-
ceditur, vel facta non reuocatur, constituam hic
1 generalem regulam, quod exequutio † peti de-
bet à legitima persona, vt censuit Rota *coram
Litta, vt patet decis. 76. num. 6. relata à Zachia
de obligat. Cam.*

2 Et ratio est † quia fundamentum Iudicij, &
efficiens causa, cuiusuis iudicialis actus, est le-
gitimatio personæ actoris, & rei, *Bart. l. 2. C.
de edict. Diui Adrian. tollend. num. 3. l. si quæ-
ramus, ff. de testam.* prius enim de personis,
quam de rebus agendum est, *§. 1. inst. de iur. na-
3 tural. gent. & ciuil.* & exceptio † legitimationis
personarum tantæ est potentiæ, vt impediat
processum ad vlteriora. *glos. l. si pupilli. §. vi-
deamus, ff. de negot. gestis. Gratian. disceptat.*
486. *Cessio. num.* 8. quia non prius iudicis or-
do, & iuris ratio, quærenda est, quam sit co-
gnitum de personis, quæ adsunt iudicio *l. si
quæramus, ff. de testam.* cum infinitis cumula-
tis à *Reusner. decis. 12. part. 3. num. 4. Butigel.
in l. 1. §. si quis ita, ff. de verbor. obligat. nu. 48.
4 in fin. &* 49. & nō omnes stare possunt † in iu-
dicio, tam actiue, quam passiue, plures enim nec
conuenire, nec conueniri possunt, vt refert
*Vantius. de nullitat. ex defect. mandat. num. 4.
& seq.*

5 Ampl. tam in petenda † exequutione senten-
tiæ latæ in causa ciuili, quam in causa crimina-
li, *l. licet. C. de procurat. l. non ignorat. C. de his
qui à crus. pos. cap. 1. de accusat.* vbi *Abb. & re-
liqui, cap. exhibita. de Iudic. Bald. in l. fin. C. de
iudic. num. 7. in l. fin. C. de edict. Diui Adrian.
tollend. quæst. 5 vbi Dec. num. 47.*

6 Ampl. vt talis legitimatio † sit plene, & con-
cludenter probanda, seu facienda. *Dec. in l. fi-
nal. C. de edict. Diui Adrian. tollend. numer. 47.*
vbi refert disentientes, quos concordat *Vant.
de Nullit. ex defect. mandat. num. 3. Grat. cons.
140. quoniam rei, lib. 1. num. 39.* qui loqui-
tur in iudicio *l. fin. C. de edict. Diui Adrian.*

7 Ampl. etiam si causa † sit summaria, vel in
qua de plano, sine strepitu, & figura Iudicij sit
procedendum. *Bart. in l. 2. C. de edict. Diui
Adrian. tollend. vbi Fulgos. Alex. et Ias. num. 4.
Bart. ad reprimend. §. et figura, num. 7. Dec. in
l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollend. num. 47.
Rol. à Val. consil. 71. vol. 1. num. 6. Butigel in
l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. oblig. nu. 49. Iacob.
Niger. in rub. C. qui admit. num. 9. et seq.* vbi
refert disentientes, & concordat. *Alex cons. 59.
lib. 2. nu. 2. Natta. cons. 143. Lancel.* de *Atten-
tat. part. 3. cap. 23. num. 39. Neuiz. cons. 18.
numer. 4. Grat.* loquens in sententia lata ex
l. fin.

*l. fin. C. de edict. Diui Adrian. num.*39.
8 Ampl. vt talis legitimatio † debeat adesse tempore petitæ exequutionis, adeo vt non sufficeret, si deinde superueniret, *arg l. si filius, l. eius qui, in princ. ff. de test. cap.* 1. *de despens. impub. in sext. Dec. cons.* 661. *in casu, num.* 15. *Neuiz. cons.* 18. *num.* 1. *&* 2.7. & de mandato
9 Procuratoris † quod post acta, vel sententiam fuit exhibitum, an sufficiat, dixi supra *cap.* 6. §. 3. *n.* 1. *vers. difficultas. & vers. cum temperamento*, & non sufficere, vbi adest Statutum, quod pro-
10 curator debet in exordio litis docere † de mandato, firmat. *Asinius in prax.* §. 28. *cap.* 3. *nu.* 3. *& cap.* 4. addit idem dicendum de procuratore in rem suam.
11 Ampl. præsertim, vbi petitur † per procuratorem, nam cum non sufficiat generale mandatum, nisi doceat de speciali, nulla, & reuocanda est exequutio facta, vel retardabitur facienda, vt dixi *supra, cap.* 7. In cuius examine late sum versatus, in quibus requiratur speciale mandatum, & quando illud non sit satis, an sufficiat deinde, seu post actum, docere de mandato, dixi amplius antecedenti *in fin.*
12 Ampl. vt exequutio facta † instante persona minus legitima in tantum sit nulla, vt nec rescripto Principis confirmari possit. *Felin. in cap.* 2. *de rescript. num.* 42. *vers. & adde. Spec. de legato.* §. 6. *nunc ostendendum, num.* 15. concludens confirmationem factam à Principe cum
13 clausula † supplentes, non extendi ad defectum legitimationis personæ, sed ad ea tantum, quæ sunt Iuris. *Bertigel. in l.* 1. § *si quis ita, ff. de verb. obligat. num.* 49. *circa med.* qui loquitur de confirmatione à Papæ facta, cum clausula de plenitudine potestatis, vel clausula supplentes, vt non extendatur ad defectum legitimationis personarum.
14 Ampl. etiam si agatur de exequutione † sententiæ latæ in possessorio. *Dec. in l fin. C. de edicte diui Adrian. tollend. num.* 47. *Puteus, decis.* 270. *in vna Anagnina. num.* 2. *lib.* 2. *Lancel. de Attentat. part.* 3. *cap.* 25. *num.* 36. *& nu.* 37. loquitur de sententia lata in spolio, & idem dixerat prius, *cap.* 24. *quæst.* 2. *num.* 3. *Menoc. de recuperand. possess. remed.* 15. *quæst.* 24. *num.* 172. *& seq.*
15 Ampl. etiam, vbi petitur nomine † pupilli, nam petenda est à tutore, qui doceat de tutella, & idem si petatur à curatore minoris, vel prodigi, & quocunque alio, qui non suo iure, sed alieno petit rei iudicatæ exequutionem. *Asinius in prax.* §. 28. *capit.* 11. qui licet non loquatur de ijs omnibus, attamen quia ratio, quæ in illorum vno viget, cogit, vt fateamur idem dicere in alio, ideo in supra dictis omnibus idem dicendum censeo, vt deinde reperi dixisse *Lancel. de Attentat. part.* 3. *cap.* 24. *quæst.* 2. *num.* 4. *& cap.* 25. *num.* 36.
16 Ampl. etiam si agatur de † exequutione sententiæ latæ super reuocatione attentatorum. *Lancel. de Attentat. part.* 3. *cap.* 24. *quæst.* 2. *num.* 4. *& cap.* 25. *num.* 36. & dixi *supra, cap.* 7. §. 6. *vers. trigesimo nono.*
17 Ampl. etiam † vbi agitur de exequutione obligationis Cameralis, & in quibuscunque exequutiuis. *Neuizan. cons.* 18. *num.* 3. *&* 4. *Alex. cons.* 59. *lib.* 2. *num.* 1.
18 Ampl. vt sit etiam † legitimanda persona rei, contra quem petitur exequutio, nam si prætendatur sententiam esset exequendam contra Titium, tanquam hæredem Sempronij, probandum esset illum acceptasse, verbis, vel facto, *l. gerit. ff. de acq. hæred.* illius hæreditatem. *Menoc. de acquir. possess. remed.* 3. *num.* 166. *& seq.*
19 Ampl. vt talis legitimatio † debeat facto, & verbis conuenire legi, rescripto, libello, vel contractui requirenti legitimationem, itaut non obstet regula, *l.* 4. §. *toties, ff. de dam. infect.* vt concludit *Marsil. in l. si quis ne, ff. de quæstion. num.* 130. *vbi late probat.*
20 Limit. in omni casu † quo quis aliena negotia gerere potest sine mandato, qui autem sint isti casus, dixi *supra, cap.* 7. §. 14.
21 Limit. vbi agitur de exequutione † relictorũ ad pias causas. §. *fin autem sancimus, auth. de Eccles. titul. Speeul. de instr. edition.* §. *nunc vero aliqua, num.* 65. & ratio est, quia publice
22 interest defunctorum † voluntates suum habere exitum, *glos. l. gallus.* §. *quid si is, verb. vtilitatem, ff. de liber. & posth. Dec. cons.* 105. *nu.* 2. *in fin. Neuiz. cons.* 26. *num.* 7. *& seq. plurib.* vbi plura refert specialia conseruationis, & exe-
23 quutionis testamentorum, & exequutio † vltimæ voluntatis est munus publicum, & pœnis arbitrio Iudicis, quis cogitur illud subire. *Spec. d.* §. *nunc aliqua, num.* 55 *et seq. Menoc. de arbitr. iud. casu.* 444. *Marsil. in l. si quis ne, ff. de quæstion. num.* 106. *et* 109. addit præsertim si agatur de exequutione testamenti peregrini.

Cap. XXIII.

SVMMARIVM.

Iudiciorum species plures sunt. 1
Iudici ordinarium executiuum, e summarium differunt. 2
Condemnatus in iudicio ordinario, in eum non fit executio nisi prius quater citetur ad docendũ de appellatione, et illius legitima prosequutione. 3. *et quare.* 4. *Ampl.* 5. 6. *Limit.* 7. 8. *Cautella sanandi talem nullitatem.* 9

1 Iudicorum plures esse † species tradunt Doctores in interpretatione Rubricæ vtriusque iuris. De Iudicijs, & latius cæteris *Marant. in prax. part.* 4. *distinct.* 1. *et seq.* præcipua autem Iudicij species est illa, quam ab exequutiuo seu summario distinguentes, ordinarium nuncupamus, quod excepta legitimatione personarum, quæ iudicium constituunt, in reliquis differt
2 ab exequutiuo, vt dixi *de differentijs verborum iuris.* §. *Iudicium ordinarium, et summariũ* differũt, vbi cum retulerim in quibus differant, quoad processum, addo hic differre etiam quoad

quoad solemnia obseruanda, vt canonica sit exequutio, eorum quæ in iudicio ordinario sunt iudicata, quæ tamen omitti possunt in exequutione Iudicij exequutiui. Nempe quod
3 si quis fauorabilem sententiam † reportauit in iudicio ordinario, in quo licet appellare, vt nullatenus procedatur ad exequutionem, nisi prius condemnatus quater fuerit citatus die iuridica ad docendum de appellatione, & illius legitima prosecutione. *Rota diuers. decis. 506. cum sententia, part. 2. num. 1.*

4 Ratio autem huius praxis est, quia † cum licuerit condemnato appellare, ad vtrunque effectum, certus debet fieri Iudex, quod appellatio sit deserta, talis certitudo fieri non potest nisi parte citata, quæ potest deducere causas impedimenti tam in appellando, quam in prosequendo, vt *ex Bart. Bald. Cast. et alijs refert Gabriel. de citation. conclus. 1. num. 214. et seq.* inualida esset exequutio non præmissa citatione ad docendum de appellatione, illiusque legitima prosequutione, alias videndum exequi mandatum in sententia decretum, & relaxatum. *Vestrius in praxi, lib. 8. cap. fin. num.* 8. ex quo notabis eam geminatam citationem de stylo Rom. Curiæ obseruari, non autem, quod ita sit iure cautum; & ea praxi euitat is, qui pro exequutione rei iudicatæ instat, decretum Iudicis, quo dicatur causam esse desertam, à quo datur appellatio, & causa iterum renouata, differretur litis exitus.

5 Ampl. præsertim, vbi Iudex † in sententia non decreuit, & relaxauit mandatum pro contentis in sententia ad fauorem victoris: in quo vidi aliquando causarum patronos fuisse negligentes, & contenti sola fauorabili sententia, non curarunt addi à Iudice, quod pro contentis in illa decernebat, & relaxabat mandatum, exponentes se periculo, vt non interposita appellatione à sententia, appelletur deinde à decreto relaxationis mandati obtenti postquam sententia transiuit in iudicatum. *Serafin. decis. 565. Domini, num.* 10.

6 Ampl. vt exequutio sententiæ † facta non præmissis relatis quatuor citationibus sit nulla, & spoliatiua, vt censuit Rota, *teste Coccino decis.* 130. *Domini, num.* 2. Crederem tamen hanc extensionem esse verã in Rom. Cur. & vbi recepta est illius praxis, secus inspecto iure communi, & regula, quam constitui supra, *cap.* 1. vbi egi quando in exequutione sententię requiritur partis citatio.

7 Limit. vbi appellatio est deserta, † & Iudex est certus de desertione. *Serafin. decis. 565. Domini resoluerunt, num.* 5. Qualiter autem Iudex dicatur certus de desertione, *Rom. singul. 163. hoc nesciunt, num. 1. et seq. et sing. 167. Iudex*, concludit Iudicem esse certum de desertione, si datis ecuerentialibus, præfigat appellanti terminum infra quem prosequatur appellationem, vel ad faciendum fidem; quod præsentet se coram Iudice ad quem. Nam lapso termino fieri potest exequutio absque alia citatione, & late prosequitur *Felin. in cap. personas, de appellat. num. 2. et seq.* vbi refert alios modos certificandi Iudicem de desertione, & plures cautelas decipiendi appellantem, vt appellatione interposita non obstante sententia transeat in iudicatum.

8 Limit. vbi Principis rescripto † aliud mandatur. *Vestrius in praxi, lib 8. cap fin. nu. 8.* asserens ad euitandam multiplicitatẽ quatuor citationum, quandoque dati commissionem, seu concedi rescriptum, vt præfixo vnico breui, & peremptorio termino ad docendum de appellatione, ac eius legitima prosequutione, quo elapso, & nihil quod releuet docto, Iudex suam exequatur sententiam.

Et postquam de Principis rescripto contigit sermo, singulare vnum in praxi subdo, quod si
9 acciderit casus† quo nulla dictarum quatuor citationum fuit facta, vel aliqua eorum tantum, quod cum solemnitas ista non sit iuris, sed de stylo Curiæ, facile solet Princeps talem nullitatem sanare, præsertim concurrente bono iure eius, qui obtinuit exequutionem, Ideo tali casu consueuit Papa rescribere iudici, vt constito de bono iure eius, qui fecit exequutionem, procedat in causa nullitate prædicta non obstante. *Rot. Recent. decis. 506. cum sententia. part. 2. num.* 1. & conferunt, quæ dicam. *capit. sequenti*, vbi agam an exequutio nulliter facta, sit reuocanda, vbi iterum rite est facienda.

10 Limit. vbi agitur de executione sententiæ, † à qua non licet appellare ad effectum suspensiuũ; vel ageretur de executione trium conformium, nam cum Iudex certus sit non licere appellare, fit executio. *Vest. in prax. cap. final. num. 13. vers. si commissio*, quem refert, & ita declarat & intelligendum *Scaccia de appellat. quæst. 11. num. 200. vers. aut agitur.*

CAP. XXIV.

SVMMARIVM.

Executio non rite, sed recte facta, non est reuocanda, si iterum est facienda. 1. 10. 14. 16. *et quare* 1. *vsque ad* 14. 21. 30. *Contrarium.* 22. *Ampl.* 23. *prima opin. Ampl.* 5. 31. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 50. 51. 52. 54. 55

Limita, 56. 60. 62. 63. 64. 65. 67. 68. 71

Liberatio ab eo minime peti potest ab eo, qui si fuisset liberatus, iterum conueniri potest, vt caueat. 1

Captus male si iterum esset capiendus, non est relaxandus. 2. 17. *Declara.* 73

Iudex quando dicatur spoliare et Iudex, et quãdo sit priuatus. 4

Possessio alicui nulliter concessa à Iudice, non est reuocanda si iterum esset concedenda. 6

Examen testium factum, post publicationem illius non est nullum, si ex priuilegio inducentis testes esset faciendum. 7

Sententia nulla est confirmanda à Iudice nullitatis, si ex actis constat illam esse iustam. 8

Spoliatus non restituitur, vbi ex actis constat spolia-

spoliatorem esse dominum rei. 3. *Item vbi iterum esset spoliandus*. 9

Iudex nullitatis sententiæ potest illam confirmare. 10

Iudex appellationis potest sententiam, à qua fuit appellatum infirmare. confirmare, & reformare. 11

Exactum per vim non restituitur nisi vltra debitum. 12

Factum recte non rescinditur factum per modum indebitum. 13.15

L. fin. §. fin. ff. quod metus caus. exornatur. 17.

Circuitus inutiles vitandi. 18.19

Fideicommissarius quando possit occupare bona fideicommissi ante factam sibi restitutionem

Possessio data à Iudice sine citatione est reuocanda. 23

Nullum quod est à principio non confirmatur. 24. *Ampl* 25

Angel declaratur. 24

Possessio nulliter data habetur pro non data, & non confirmanda, sed reuocanda. 26. *Ampl*. 28. 57. *Limita*. 59

Condemnatus nulliter de facto resistere potest exequutori. 27

Sine ordine factum, non potest suppliri, cum ordine. 29

Ius quando dicatur notorium. 31

Ius bonum quando dicatur constare notorie. 32

In solutum datio nulliter quando sustineatur. 33

Notorium quando quid dicatur, & qui sint illius effectus. 49

Executio nulla non reuocatur si fuerit iusta, & petatur confirmari. 53

Executio facta si concurrat vis, quando reuocanda. 58

Exequens sententiam pro se latam sine Iudice, incidit in pœnam, l. meminerit C. vnde vi, & l. extat ff. quod met. caus. 60

Debitor suspectus de fuga captus à debitore; non relaxatur, etiam quod fuerit captus pro quantitate excedente verum debitum. 61

Clausula si quid exequendum est iustificanda ex deductis, non autem ex deducendis. 6

Executio nulliter facta in re vacanti, an reuocanda. 69

In possessionem immissus ex sententia nulla, an faciat fructus suos. 70

Cap. licet episcopus, de præbend. in sext. declaratur. 72

RElatis quæ diligens, & honestus causarum patronus curare debet, obseruari in exequutione sententiæ, ne illa tanquam non valida reuocetur, probabiliter dubitari potest an
1 exequutio † non rite, seu omisso aliquo ex relatis solemnibus, facta, sit reuocanda, si constet illam iterum esse faciendam.

1 Negatiuam † suadent dicta ab *Accus. in l. si finita, verb. vt liberetur, ff. de damn. in fect.* dum voluit liberationem ab eo minime peti posse, qui si fuisset liberatus, iterum conueniri posset, vt caueat, ex quo assumpto plura
deducuntur in praxi, primo quod male captus,
3 seu carceratus, si de nouo ex eadem causa esset
carcerandus, non debet relaxari, vt voluit *Cast.*
consil. penul. lib. num. 4. *Ias. in l. à diuo Pio.*
§. in venditione, ff. de re iudic. num. 12. *Cast.*
cons. penul. lib. 1. *in fin.* Rot. *diuers. decis.* 151.
Faustinus, part. 2. *nu.* 3. 5. comprobando exē-
4 plo eius, † qui iuxta *cap. redintegranda.* 11. *q.* 1.
esset restituendus, vt non restituatur, si constet
spoliantem esse dominum rei, de cuius restitu-
tione agitur. *Veral. decis.* 175. *part.* 3. *num.* 1.
& late Neguſ. de Pignor. 2. *memb.* 3 *part. n.* 21.
5 *&* 22. declarando quando † Iudex dicatur spo-
liare, & quando, vt priuatus. *Dec. cons.*
449. *nu.* 20. *Castrens. d. cons sequuntur Cra-*
uet. cons. 46. *num.* 7. *& cons.* 65. *num.* 4. *& cons.*
172. *num.* 7. *Ias. in l. à diuo Pio.* §. *in vendi-*
tione, ff. de re iud. nu. 12. *Neguſ. de pignor.* 2.
memb. 3. *part. nu.* 23. *in fin.* Bero. *cons.* 12. *lib.* 3.
6 *num.* 11. ampliando † etiam si facta fuisset vl-
tra debitam summam; vel pro credito tempore
capturæ non liquido, sed liquidato post captu-
ram. *Socin cons.* 113. *vol.* 3. *col final. vers. po-*
stremo, Rota diuers. decis. 151. *part.* 2. *num.* 5.
quæ loquitur de captura nulla ex defectu cita-
tionis. *Corrad. de offic. prætor. lib.* 1. *cap.* 9. *in*
caus. ciuilib. §. 2. *num.* 9. vbi refert disentien-
tes.
7 Secundo quod tenuta nulliter data † non sit
reuocanda, si de nouo illa esset danda. *Angel.*
in l si finita, ff. de dam. infect vers. in glos. ma-
gna, addendo ita sæpius practicasse, opposita
ista exceptione, & ad cautellam, petendo illam
confirmari. *Angel. sequuntur.* Crauet. & ab illo
relati *cons.* 65 *num.* 4. *& cons* 140. *num.* 9. *et*
cons. 172. *num.* 7. relati *ab Osac. decis.* 34. *exactis,*
num. 2. *Ias. in l. si pacto. C. de pact. num.* 11. *vers.*
tamen limita. Dec. cons. 191. *in causa, in fina-*
libus verbis, et cons. 449. *Visis duobus, nu.* 18.
Curt. Iun. *cons.* 127. *Noua. num.* 5. *Serafin. de-*
cis. 878. *fuit per dominos num.* 2. *Gozadin. te-*
stans de communi, cons. 21. *num.* 31. *Neguſ. de*
pignor. 2. *memb.* 3. *part. num.* 23. *in fin. Rol. à*
Val. cons. 5. *videtur, lib.* 2. *num.* 6. *Afflic. ad*
constit de officialibus, in fin. Vant. de nullit.
cap. fin. n. 130. & ita iudicatum, teste. *Ant. Mo-*
nach. decis. Lucens. 48. *num.* 36. *et decis. Bono-*
nien. 20. *num.* 2. *Surd. decis.* 46. *num.* .. *Zachias*
de oblinat. Cameral. decis. 102. *num.* 4.
8 Tertio quod examen † testium factum post
publicatas, & didicitas attestationes aliorum
testium, non est nullum, vel reprobandum, si
illud ex priuilegio eius, qui fecit examinare, esset
de nouo faciendum. *Crauet. cons.* 65. *num.* 3.
vers. quarto, & num. 4
9 Quarto quod sicuti Iudex nullitatis † debet
confirmare sententiam nullam, quando ex actis
constat, quod est iusta, & ita iure pronuncian-
dum, sicuti pronunciatum est nulliter. *Viuius,*
10 *decis.* 495. *num.* 9. & spoliatus † non restituitur,
vbi spolianti restituenda esset possessio, purgato
spolio. *Veral. decis.* 175. *part.* 3. *num.* 1. 3. *et seq.*
11 ita & exequutio † perperam facta non est in-
firmanda, sed potius confirmanda, *ex conge-*
stis à Castil. decis. 148. *num.* 8. *et* 9. sicuti Iudex
appel-

11 appellationis potest sententiam, à qua fuit appellatum confirmare, vel reformare; ita idem facere potest Iudex, coram quo disputatur de nullitate exequutionis, *Curt. Iun. consil.127. num.5. vers. nam secundum. Neguz. de pignor. 2.memb.3.part.num.23.*

Quinto facit quæ ex *Bart.* & alijs voluit *Neuiz.consil.77. num.8.& seq.* dum concludit exa-
12 ctum per vim † ab exequutore, rescindi quatenus est indebitum, & non vltra: promissa per metum esse valida, si illa sunt licita, & iusta, & notorie constat de debito, si absque ordine Iudex cogat debitorem soluere, non reuocatur
13 exequutio, quòd debite factum non rescinditur per indebitum modum, nec exequutio reuocatur, si fuit facta pro legitime debitis. *Alex.in l.à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. num,6.circa fin. vers. quærit Bart.*

Ex quibus omnibus concludendum videtur,
14 † exequutionem sententiæ perperam factam non esse reuocandam, si illa iterum esset facienda pro eodem debito, vt ex dictis *Angel. & aliorum voluit Crauet.consil.65. sorores, nu. 4. & consil.172. venerabilis, num.7. Curtius in l. si pacto, C. de pact. num.7.* admonendo quod si aliquid impetretur à Iudice ordine iuris non seruato, si aduersarius petat illud reuocari, impediri restitutionem, seu reuocationē, si coram eodem Iudice petatur confirmatio, vel iterata concessio, quia habeo bonum ius. *Neuiz. consil.77.nu.10. & seq.* vbi plures consentientes refert, ea ratione, quia debite factum
15 † non rescinditur, licet factum fuerit per indebitum modum, vt idem subdit *Gratian. discept.16. retractanda, num.35.* qui loquitur de exequutione nulla ex defectu iurisdictionis. *Gama decis.237. num.3. Cancer. var. resol. de sent. exequut. num.561. Fontanel. de pact. nuptial. tom.1. glos.18. part.4. clausul.4. nu.107.* cum alijs congestis *supra cap.18. ampl.5. Dec. consil.449. num.17. & seq.*

Et probatur præcedens assumptum singulari
16 † *textu. l. fin. §. fin. ff. quod met. caus.* vbi debitor non repetit, si soluit quod debebat, licet soluerit iuris ordine non seruato: per quem textum *Curt. in l. si pacto. C. de pact. num.8. circa med.* concludit probari singularem practicam *Angeli in d. l. si finita, ff. de dam. infect. vt retuli supra, vers. secundo. Bald. in cap. tuæ, vt lite non contest. num. 3. in fin.* concludit, si
17 si quis ordine iuris non seruato † captus fuerit de mandato Iudicis, & soluerit, quod re vera debebat, illud non repetit, addendo textum hunc esse vnicum, & *Neuiz. consil.77. num.7. vers. tertio, & vers. quarto,* quia tendit ad liberationem factam inciuiliter, id est ordine iuris non seruato, auctore Iudice, citra vim cōpulsiuam: non est tractandum de reuocatione eius, quod est de nouo faciendum, vt inquit *Bald. in cap. conquerente, de restit. spoliat. n.3.*
18 *in fin.* Et vrget ratio vitandi † circuitus: nam si facta sit exequutio iuste & recte, quamuis non rite, sine fructu litigantium reuocaretur illa, quoad iterum rite & recte fieret, & inique ageret Iudex, cui ex actis constat de veritate, & iustitia causæ, si alio processu cogeret partem experiri de iure suo, vt considerat *Giurba decis.79. num.12. circa fin.* dum plura cumulasset,
19 quod inutiles circuitus sunt vitandi, & ante illum idē præstiterat *Tiraquel. de retract. conuent.*
20 *ad finem tituli, num.25. & seq.* & † fideicommissarius, qui rem sibi ex fideicommisso debitam sine Iudice, vel absque solemni processu vacantem occupat, si detrahenda non est falcidia, nec alia quarta, vt euitetur inutilis circuitus restitutionis, & nouæ petitionis, excusatur à restitutione, vt ex *Bart. Angel. Ripa, & alijs concludit Osasc. decis.34. ex actis, num.9. & 10. & dixerat Neuiz. consil.77. nu.7.* ac etiam
21 quia nihil interest † petenti reuocationem exequutionis, an sit male facta, vel iterum rite facienda, & cauendum, ne de lite fiant lites. *Cancer. var. resol. de sent. exequut. num.563. Gama decis.237. num.2. circa med.*

22 Contrariam sententiam amplexus † est Senatus Pedemontanus, teste *Osasc. decis.34. ex actis, num.29. vers. et propterea,* & post Senatum Pedemontanum, idem censuit *Rota Romana, teste Serafin. decis.1168. fuit resolutum, num.11.* addendo idem fuisse decisum coram *Chisanen.* quod prius dixerat *Lofred. consil. 47. quatuor, num.16.* concludens tenutam
23 † datam parte non citata, esse reuocandā; addēdo idē dicendū de quacunque exequutione inualida præsertim ex defectu citationis, vt idē subdit *n.17. Alex. consil.179.* In *causa, lib.6. nu.8.* constituit regulam, omnem exequutionem de facto factam, de facto esse reuocandam, licet *in l. si pacto. C. de pact. num.4.* aliud videatur sentire, dum concludit, si Iudex quic minus solemniter decreuit, non debere illud reuocare parte non citata. *Ias. in l. si pacto. C. de pact. num.9. et seq. Rol. à Val. consil.5. videtur. lib.2. num.18.* referens *Bald.* idem dixisse sæpius legendo, & consulendo. *Gramat. decis.58. magnifica, numer.5. Gratus consil.122. liber.1. numer. 6. Bursat. consil. 74. numer. 166. et seq.* vbi late comprobat. *Castil.* loquens de adiudicatione nulliter facta, *decis.140. numer. 2.* concludens sicuti Iudex fuit facilis in addicendo, pariter debet esse facilis in reuocando, referens *decis. Vinc. de Franc.136.* quæ magistraliter loquitur.

24 Nec obstat cautela † *Angeli,* quod exequutio petatur confirmari à Iudice, coram quo petitur reuocatio: quia quod ab initio est nullum non potest confirmari, *l. quod ab initio. ff. de reg. iur. cap. non firmatur. eod. tit. §. 1. inst. de*
25 *exhæred. lib.* etiam si cesset † causa propter quā actus annullatur. *§. posteriore, inst. quib. non est permis. facer. testam.* quia nulliter facta pro non factis habentur. *l. nulla, ff. de autor. tut. l. quoties, ff. de ijs qui satisdare cog.* & in termi-
26 nis tenutæ nulliter † datæ, quod habeatur pro nō data. *Imol. consil.128.* & nō confirmanda, relati à *Surd. decis.46. num.3.* & quæ de facto sunt facta, de facto etiam sunt reuocanda, vt in terminis tenutæ nulliter datæ, de Iudice qui iudicauit in causa, in qua non poterat iudicare, exequutore nulliter exequente, & similibus, concludit

eludit *Felin.conf.49.Reuerende Domine, n.16.*
et seq. Rol à Val.conf.5.videtur, lib.2. num.9.
in fin. cum alijs pluribus cumulatis a *Tiraquel.*
de legib. connubial.§.*contracter. glos.5.nu.15.*
& seq. cum alijs, quæ cumulaui ad *l. nihil tam*
naturale, ff. de regul.iur Hip. Marsil. in l de
vnoquoq. ff de re iud.num.38. declarat de facto
facta esse reuocanda parte citata. *Osasc.decis.34.*
27 *num.15.et seq.* & conuemnatum † nulliter.pos-
se de facto impedire executionem sententiæ,
28 qua fuit condemnatus: & prædonem, † non
tam male possidere, sicut possidet immissus ex
sententia nulla. *Ripa l. naturaliter. §. ni-*
bil commune, ff. de acq.poss.num.59. et.61.in
29 *fin.* & factum † sine ordine, non potest sup-
pleri cum ordine. *Bald in cap. conquerente, de*
restit.spol.in finalibus verbis.

Contrarietas ista varijs modis conciliatur à Doctoribus. Sed quia ex his, quæ quisque excogitauit, penitus non cessat relata discordia, ex omnium dictis constituam regulam, qua ampliationibus, & limitationibus examinata, omnis cessat difficultas.

Regula itaque sit negatiua, quod exequutio
30 † non rite sed recte facta, non sit reuocanda, vt
dixi supra.

31 Ampl præsertim, † vbi notorium est ius eius, pro quo facta est exequutio. *Grat.conf 76.lib.2. num.5. et 15.* addendo ius esse notorium, si de illo constat instrumento, vel actis, etiam coram arbitro factis. *Serafin. decision. 878. num.2. in princ. idem dixerat Crau. conf.46. num.7. post med. Put.decis.177.lib.1.* addendo
32 notorie † constare de bono iure ex sententia, &
probationibus factis, non repugnante aduersa-
rio. *Curt.Iun.conf.127.nu.5.in fin.Dec.conf.*
449.num.19. idem firmat, si de debito constat
ex confessione debitoris, vel aliter: quod prius
dixerant *Cast.conf.penul lib.1.num.4.* etiam si
defectus esset in citatione, *et Socin. conf.113.*
col fin.vers.postremo, lib.3. Neuiz. consil.77.
num.7.

33 Ampl.etiam in tenuta † seu datione iudiciali in solutum data: nam quamuis nulliter sit data, non ideo est reuocanda, vt puta si iusto pretio sit facta, quamuis cætera solemnia, etiam subsubstantialia deficiant, quæ requirebantur, vt fraus abesset, & iustus rei valor haberetur. *Put.decis,246.part.2.* vbi refert fuisse recessum ab ijs, quæ prius fuerant resoluta ob defectum subhastationis. *Caualer. decis.564. nu.5. et 6.* concludens ex æquitate sustineri tenutam, non præcedente subhastatione, si fuit data pro iusto pretio. *Ias. l. à diuo Pio §. in venditione, ff. de re iud.num.14. in fin.* & dixi *infra lib.3. cap.9.*

34 Ampl.præsertim, † vbi exequutio fuit denunciata ei, qui post aliquod tempus petit illam reuocari, & nihil excepit, tempore intimationis. *Grat. conf. 76. lib.2. num. 6. et numer.7.*

35 Ampl. etiam si exequutio † esset nulla ex defectu iurisdictionis Iudicis, qui illam relaxauit, vel ex quocunque alio capite. *Gratian. discept. 10. retractanda. numer.35. Vantius de nullit. cap. final. numer. 129. et seq.*

36 Ampl. præsertim † ad effectum retentionis, vt dixi *infra*. §.1.

37 Ampl. vt Iudex eodem † contextu possit tenutam nulliter datam, eam de nouo, quia danda iterum esset, concedere, vt sequendo *Cast. Bald & Rom. in l fin. C. de edict. diui Adrian. tollend* concludit *Serafin.decis.978.num.2. Ioseph. Lud.decis.* Perus. *40.num.4.*

38 Ampl. etiam † quod interuenerit vis compulsiua. *Puteus. decis.177. lib.1. num.1. in fin.*

39 Ampl. etiam si † exequutio sit facta contra pupillum. *Anton. Fab. in suo* Cod. *lib.3. titul. 12. de iurisdict omn. iud. defin. 24. sequitur* Caneer. *var resol. de sent. exequut. num.563. Simon. de Pretis de interp. vltim.volunt. lib.5. Interp.2. dub.3. num* 122.

40 Ampl. præsertim † vbi exequutio fuit decreta cum causæ cognitione. *Bursat. conf.73. Dominus, num* 31.

41 Ampl. præsertim † vbi petens reuocationem exequutionis nulliter factæ, non docet de aliquo suo interesse. Rol. *à Val.conf.5. viddetur, num.6. lib.2.*

42 Ampl. præsertim, vbi Iudex † habet facultatem procedendi summarie, de plano, sine strepitu, & figura Iudicij. *Dec. conf.449. Visis duobus, num.15. 21. & 23. in fin. Osasc.decis. 34. num.6.* qui idem firmat, vbi nullo iuris ordine poterat Iudex procedere. *Neuiz. conf. 77. num.7. in fin.* addendo tali casu sustineri exequutionem licet non sit lata sententia.

43 Ampl. præsertim vbi † is, ad cuius fauorem facta est exequutio, poterat ex pacto sine Indice possessionem ingredi, & retinere, vt ex *Bart.* concludit *Osasc.decis.34. ex actis, nu.19. Dec. conf.449. num.22. in fin.*

44 Ampl. præsertim † si agatur de dote. *Bursat. conf.8. causa, num.15. vers. quinto.*

45 Ampl. præsertim † vbi ex sententia, quæ transiuit in iudicatum, constat de iure eius, cui data est tenuta *Grat.conf.76.lib.2.num.18.*

46 Ampl. præsertim, † vbi qui petit confirmationem, poterat propria auctoritate capere possessionem. *Grat.conf.76. lib.2. num.19. & seq. vers. quarto.*

47 Ampl. præsertim † aduersus eum, qui non possidebat tempore tenutæ nulliter datæ. *Grat. conf.76. lib.2. num.20. vers quarto.*

48 Ampl. etiam in casu, † quo prætenderetur
exequutionem esse nullam ex defectu citationis
eius, quem nullam habere defensionem constat
Iudici. *Dec. in l. si pacto.* C *de pact. num.5. in*
princ. eam afferens rationem, quia in notorijs
non requiritur citatio, seu, vt ego addo, non
est citandus, qui nullum ius habet in re con-
trouersa. *Grat. conf.76. lib.2. num.4. vers. ma-*
turius, & num.15. Caneer. *variar. resolut. de*
sent. exequut. nu.556. & 562. Gozad. *conf.21.*
49 *num.31.* Notorium † autem est, vbi ex actis, vel
cōfessione aduersarij constat. G*rammat. dec.36.*
n.38. & seq. addendo notorium operari, quod
Iudex non debet pati iudicium agitari, sed exe-
qui; & in notorijs ordinem esse non seruare
ordi-

ordinem, & num.44. & seq. plures effectus
nototij refert Brun.cons.22. num.2. vers. &
primo.
50 Ampl.etiam in casu † quo qui excipit de nul-
litate exequutionis, si fuisset citatus, & contra-
dixisset, Iudex nihilominus exequutionem re-
laxasset. Dec. in l.si pacto. C. de pact. num.5.
circa med. vers. & dictum Bal.
Ampl, præsertim si per executionem nullam
sit solutum, quod debebat petens reuocatio-
nem exequutionis, Paris. de sindicat. §. pont.
num.2.
51 Ampl.præsertim † vbi periculum est in mo-
ra, & ideo omissa fuit solemnitas necessaria.
Dec.in l.si pacto.C. de pact.num.5. in fin. Ga-
briel. de citat.conclus.1. num.285. Menoc. de
adipiscend. possess. remed.2. num.58. Mascard.
de probat.conclus.1388. transumptum, nu.16.
& seq.
52 Ampl.præsertim † vbi is, pro quo facta fuit
exequutio, petit illam confirmari, vel reuocari.
Ias. in l.si pacto. C. de pact.num.11.vers. ta-
men limita. Alex. in l.si finita. ff. de dam. in-
fect. num.6. vbi refert praxim pronunciandi
isto casu, et.8. addit cautum aduocatum, ista
cautela euitare exequtionis reuocationem,
idem repetens in vers.vnde videtur, addit præ-
sertim procedere si noua ad confirmandum su-
peruenit causa, pluribus probans, quod quæ
53 nulla † sunt confirmari possunt, licet regula sit
in contrarium. Gama. decis.237.num.3. Curt.
Iun. cons.127. num.5. vbi de veriori, Bero.
cons.12.lib.3. num.10. relati ab Osasc.decis.34.
num.11. Ioseph. Ludouic.decis.40.nu.2. Brun.
cons.22.num.3.
54 Ampl. præsertim † si ius petentis reuocatio-
nem exequutionis altiori eget indagine. Grat,
cons.76.lib.2.num.5.circa med.
55 Ampl.etiam si exequutio † sit facta per ca-
pturam personæ ex congestis à Ioseph. Ludouic.
decis.40. num.2. Ias. l.à diuo Pio. §. in vendi-
tione, ff. de re iud.num.12.
56 Limit.vbi per exequutionem factam † omis-
so aliquo ex solemnibus relatis supra, quis fuit
sua possessione priuatus. Alex.cons.5. in cau-
sa, lib.2. num.1. addendo procedere etiam
si possessor iniuste possideret, vel generaliter
fuissét citati omnes habentes interesse, conclu-
dendo spetialiter esse citandum possessorem,
quia ille certus est, subdens quando sufficiat
generalis citatio, idem sentit Dec.in l.si pacto.
C.de pact.nu.3. & 4. addendo procedere etiam
si ageretur de reuocanda possessione alicui de
facto data, relati a Grat. cons.76 part.2.nu.1.
et seq. addendo ingredientem tenutam de man-
dato Iudicis relaxato sine citatione, iniuste pos-
sidere, & puniendum, quia debebat inquirere,
quis esset possessor. Ruin.cons.102.Viso. lib.5.
57 concludens tenutam † nulliter datam posse cō-
firmari, præterquam ad effectum excludendi
possessorem à remedio canonis. Redintegran-
da. 3. quæst.1. Dec.cons.449. Visis duobus,
num.16. sublimitando, vbi quis violenter spo-
liasset, vel Iudex non processisset iudicialiter,
sed vti priuatus. Osasc. decis.34.num.25.vers.
aut vero. Surd. cons.168. nu.26. et cons.189.
num.30. Puteus. decis.177. lib.1. concludens
28 exequutionem † nulliter factam esse reuocan-
dam, vbi concutiit vis expulsiua, nisi passus vim
patiatur instrui causam super bono iure, quo
constet exequutionem confirmandā esse. Gra-
tian.discept.734. incipiendam n.22. concludens
59 possessionem † spoliatiuam nunquam confir-
mandam, licet nouo esset danda.
60 Limit.vbi quis auctoritate propria, seu absque
mandato Iudicis facit exequutionem sententiæ
pro se latæ. Ias.in l.à diuo Pio. §. in venditio-
ne, ff.de re iud num.13. in fin. subdens tunc di-
ci, quem inuadere potius, quam exequi, & lo-
cum esse l.meminerint. C.vnd.vi, & ego addo
incidere in edictum diui Marci, l.extat. ff.quod
metus.caus. Alex. l.si finitu, ff. de dam.infect.
num.7.circa med. Surd.cons.276.quamuis, nu.
14. in fin. Bero. cons.12. vol.3. num.10. Dec.
cons449. num.13. & seq. & 33. Osasc.decis.34.
ex actis, num.20. & seq. & num.25. in fin. &
num.26. qui loquitur de fideicommissario, qui
lata sententia ad sui fauorem ingreditur posses-
sionem bonorum fideicommissi, etiam quod es-
sent vacantia, subdens idem dicendum de filio,
qui ratione legitimæ occupat corpus aliquod
bonorum paternorum.
61 Sublimita tamen, † vbi ageretur de captura
debitoris suspecti de fuga, etiam si fuisset ca-
ptus pro maiori summa. Bero. cons.12. lib.3.
num.10.in fin.
62 Limit. vbi non † constat de tenuta data, seu
exequutione facta à Iudice, sed fuit facta à nun-
cio, seu berruario ex suo capite. Rol.à Val.cons.
5.videtur, lib.2.nu.20. & seq. Ruin.cons.102.
lib.5.num.7.in fin.
63 Limit.vbi agitur de re, quæ non † erat peten-
ti reuocationem obligata Bald.l.fundus.9. ff. de
rescind.vend. num.5.
64 Limit. vbi confirmatio † petitur ab eo, qui
subreptitio decreto factus fuit possessor. Rol. à
Val.cons.5.lib.2.num.19.
65 Limit. vbi iustitia † exequutionis probatur,
vel prætenditur probari post factam executio-
nem. Natta cons.43.num.25. & seq. qui loqui-
tur de captura debitoris tanquam suspecti, non
probatis quæ erant probanda, faciunt, quæ di-
66 cuntur de clausula † si quid exequendum, quæ
ex deductis non ex deducendis est iustificanda.
Marta. de clausul.169.num.2.
67 Limit. vbi executio † fuit facta post inhibi-
tionem Iudicis, ne illa fieret, vt dixi infra cap.
18.ampl.5.
68 Limit. vbi executio † est nulla ex defectu iu-
risdictionis eius, cuius auctoritate fuit facta.
Rol. à Val.cons.65.lib.1. num.5. vers.sed præ-
missis, & num.30. vbi loquitur de captura, &
cons.65.lib.3.num.10.
69 Quod autem dicendum † si executio fuit fa-
cta in re vacanti. Osasc.decis.34. ex actis, nu.
3. & seq. & num.19. in fin. & nu.20. & tri-
bus sequentibus.
70 An immissus in possessionem † ex sententia
nulla faciat fructus suos. Neuiz.cons.77.nu.23.
Bursat.cons.73.num.29.& 30. Osasc. decis.34.
num.

num.27.vers & propterea Senatus. *Surd.decis.*
45.*quod datio, num.5. vsque in fin.* Pacific. *de*
Saluian. inspect.4.cap.1.num.35.
71 Limit. vbi constat † nullum ius competere
petenti confirmari tenutam nulliter illi datam.
Grat.cons.76.lib.2.num.16. in fin. addendo
72 ita intelligi *cap. licet* † *episcopus, de Præbend.*
in sext.
73 Quæ dixi de captura † nulla, *num.2. et seq.*
Rota decis.151. Faustinus, part.2.num.3.et 4.
declarat, modo iustitia sit probata tempore ca-
pturæ, secus si post capturam, & quod non po-
test captus retineri pro alio debito. *Rol à Val.*
*cons.65. captura, lib.3. num.*10. qui loquitur
de debitore capto, tanquam suspecto de fuga.

---

§. I.

SVMMARIVM.

Retentio facilius datur, quam petitio. 1. est fa-
uorabilior compensatione, ibid. conceditur cre-
ditori chirographario, et hypothecario quoties
res deuenit ad illius manus donec sit satisfa-
ctus. 2
Retentio non conceditur, vbi executio nulliter
facta non est confirmanda. 3. *et quare.* 4.
Contrarium. 5. 7. 8. *Ampl.* 9. 10. 11. 12. 13.
14. 15. 19. 21. 23. 24
Limita. 16. 22. 26. 28. 29.
Possessio acquisita cum vitio non potest retineri.
4. *Ampl. ibid. et* 5
Spolij actio quando competat ei, qui executionem
passus est excessiuam. 6
Salic. reprobatur. 7
Retentio datur creditori etiam si res retenta
non sit creditori hypothecata. 15. Contra-
rium. 17
Concorda. 18
Excipiendi ius transit in singularem successo-
rem. 20
Retentio non datur creditori, vbi cum clausula
precarij, vel licentia ingrediendi res retenta
non est obligata. 26. Contrarium *quod detur*
sine tali clausula. 27

EX proximo, & præcedenti Capite oritur
difficultas, An dato casu aliquo, quo exe-
quutio nulliter facta non est confirmanda, an
liceat ei cui negatur confirmatio, excipere de
1 retentione, quæ facilius † datur quam petitio,
l.1. ff. quib mod. pign. vel hypot. soluitur. Ro-
ta diuers.decis.115. part.2.num.1. Surd plures
*congerens cons.263. num.*22. & fauorabilior
compensatione. *Crauet. cons.*148.*Nobilis, n.2.*
Rot.diuers. decis.115. part.2.num.1. & propte-
2 rea tam creditori † hypothecario, quam chy-
rographario licet retinere rem sibi hypotheca-
tam, quæ ad illius manus deuenit, *l.1. C. si*
vnus ex plurib. hæred. credit. donec de credi-
to suo sit satisfactus, *l.1. C. etiam ob chyrograph.*
pecun.

3 Et non licere excipere de † retentione voluit
Salic. in auth. ei qui iurat. C. de bonis autorit.
iud. possidend. num.26. vers. quaero 12. con-
cludens creditorem missum in possessionem ex
primo decreto nullo, non posse excipere de re-
tentione. Idem voluisse *Crauet.* testatur *Osasc.*
*decis 34. ex actis, num.*17. comprobat *Surd.*
decis.46.num.2. et tribus seq.
4 Quorum opinio † probari potest, quia pos-
sessio acquisita cum aliquo vitio, non potest
retineri ab eo ad quem deuenit, *cap. fin. de*
ordin.cognit. l.1. §. rediguntur, ff. quor. legat.
etiam quod ageretur de re legata. *Negus. de*
pignor.4. memb.5. num.1. cum alijs cumulatis
à Surd.cons.4. num.40. in princ. Prætor enim
non tuetur iniustum possessorem, *l. communi.*
§. inter prædones, ff. commun. diuid. l.1. et 2.
ff. vti possidet. l. improba. C. de acq. possess. etiam
5 quod ille † occupasset possessionem vacantem.
Bald. in l fin. C. de edict. D. Adrian. tollend. nu.1.
in fin. addendo grauius peccare occupantem
possessionem vacantem per mortem possessoris,
quàm qui occupat per negligentiam hominis
viuentis, & probatur hæc *opin. l. hæc autem.*
§. fin. ff. ex quib. caus. in posses. eat. vbi glos. fin.
l. si quis. §. penul. et fin. de præscript. trigint
ann. auth. ei qui, C. de bon. aut. iud. possid.
5 Contrarium, scilicet quod liceat † excipere
de retentione, & illius beneficio impedire re-
stitutionem, probatur *l. si non sortem. §. si*
centum, ff. de condit. indeb. et ibi glos. verb. re-
tinebitur, vbi dicitur quod licet datio in solu-
tum sit excessiua, & ideo reuocanda, vt dixi
supra, cap.3. creditor tamen potest data in so-
lutum retinere, donec de suo credito fuerit sa-
tisfactus. Item probatur *l. fin. in fin.* C. *si ad-*
uers. fiscum, vbi non restituuntur perperam
alienata, nisi satisfacto creditore. Item, *l. si mi-*
nore. C. *de iure fisci. lib.*10. vbi res restituitur
domino, si tamen ille debitum inferat. Item,
*l.1. C. de fide inst. et iur. hast. fiscal. lib.*10. vbi
Imperator iubet rem restitui sub conditione, si
soluatur, quod fuit iudicatum. relati à *Surd. de-*
cis.46. tenuit, nu.7. & *de Alimentis titulo.9.*
quæst.32. multi, num.49. Perez. de Loco. tract.
de Anniuersar. et Capellanijs. lib.1. cap.10. num
20. Et quòd annullata exequutione detur re-
tentio rei captæ in exequutione, ei, pro quo fuit
facta exequutio, tenent *Bursat.* & ab illo rela-
ti, *consil.73. Dominus, num.*28. & *num.*31.
addit non competere aduersario actionem spo-
6 lij, declarando quando illa † competat. *Ca-*
strens. l. petenti.27. ff. de pignor. act. num.3. Ne-
*gus. de pignor.2. memb.3. part. num.*20. *Galles.*
*de obligat. Cam. quæst. final. num.*32. testans ita
7 fuisse decisum, & opin. † Saliceti contrariam
esse falsam probat *Surd. decis.46. nu.13. et opi-*
nio Salic. inclinando dari isto casu retentio-
nem, sequitur. *Gratian. discept.17. num.36.* te-
stando de veriori, & communiori opin. & idē
repetens, *discept.706. num.11. et 12.*
8 Comprobatur hæc opinio ex pluribus † rela-
tis à *Simon. de Prat. de interp. vltim. vol. lib.5.*
interp.2. dub.3. num.115. et seq. vbi refert in
pluribus dari retentionem, ad quæ non datur

actio, *Rot. diuers. decis.* 115. *memorialibus, part.* 2. *num.* 1. concludens retentionem esse fauorabiliorem actione, compensatione, & competere etiam aduersus exequutionem sententiæ.

Ampl. præsertim vbi res, de cuius retentione
9 † agitur, est retinenti hypothecata. *Bart. l. si non sortem. §. si centum, ff. de cond. indeb. n.* 7. addendo etiam quod agatur de alio debito, quã eo, pro quo fuit retenta, *Neguss. de pignor.* 4. *memb.* 5. *part. num.* 2. & dixi etiam *infra*, *num.* 11.

10 Ampl. vbi mulier † excipit de retentione bonorum mariti pro sua dote, licet minus solemniter fuerit in possessionem immissa, vt dixi *§. sequent.*

11 Ampl. præsertim † vbi res, de cuius retentione agitur, erat obligata ei, qui vti vult retentione. *Bald. in l fundus.* 9. *ff. de rescind. vend. n.* 5. quem pro singulari notat *Cremens. singul.* 93. *tenuta. Dec. cons.* 449. *num.* 22. *Surd. decis.* 46. *Tenuit. num.* 11. *in fin.* concludens dari retentionem rei obligatæ, etiam quod deuenerit ad
12 retinentem † cum vitio, idem repetens *nu.* 12, addendo etiam si obligatio seu hypotheca esset inualida. & *num.* 16. addit procedere etiam si non adesset precarium, vel pactum ingrediendi propria auctoritate.

13 Ampl. præsertim si adest pactum † vt creditor propria auctoritate possit possessionem capere. *Dec. cons.* 449. *num.* 22. *Salic. in auth. ei qui. C. de bonis aut iud possidend. num.* 26. *in fin. Molignat. de retention. quæst.* 59. *circa fin. vers. & dicit. Alex. cons.* 5. *lib.* 2. *nu.* 4. *vers. potuisset*, vbi Natta alios refert.

14 Ampl. etiam quod immissus † seu factus possessor, vellet retinere ea alia causa, seu debito pro quo res retenta non fit obligata, expresse, sed intrinsece; *Bart. l. si non sortem.* 26. *§. si centum, ff. de condict. indeb. num.* 7. addendo præsertim ex causa expensarum factarum in re retenta, & ibidem *Alex. nu.* 6. *& Ias. nu.* 10. *& Bald. ibidem in fin.*

15 Ampl. etiam si res, de cuius † retentione agitur, volenti retinere non fit obligata, *l. sint. §. at si in possessione.* 2. *vbi glos. verb. eam*, *C. etiam ob chirograph pecun. Bart. in l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. indeb. nu.* 7. *& Cast. num.* 5. addendo id esse verum, si rea
16 deuenit ad manum † creditoris pro eo debito ad quod consequendum non competebat hypothecaria nec ad rem retentam auocandã agi poterat, eadem actione, *Tiraquel. de retract. lignag. §.* 23. *glos.* 1. *num.* 27. *vers. intellige. Bur. sat. cons.* 73. *Dominus, nu.* 28. *in fin. Schurf. cons.* 77. *in præsenti, nu.* 2. *vers. item si res non Centur.* 2. *Schultes. quæst.* 13. *num.* 5. *Surd. decis.* 46. *num.* 9. vbi alios refert.

17 Contrarium quod non † detur retentio, nisi res retenta sit retinenti obligata, volunt *Spec. de Contumat. §. sequitur, num.* 6. *Bal. in l. fundus.* 9. *ff. de rei vendicat. num.* 5. quem pro singulari refert *Cremens. singul.* 93. *tenuta. Bart. in l. si non inducta, C. in quib. caus. pign. tacit. contrah. num.* 3. *in princ. Dec. cons.* 449. *nu.* 23. *Molignat. tract. de retention. quæst.* 59. *creditor. circa med. vers. vnde*, vbi addit *Bart. & Alex.* ita tenere, *in l.* 3. *§. fin. ff. de acquir. poss.* & hanc esse conclusionem intactam testatur. Idem *Molignat. eod. tract. quæst.* 427. *vers. retineri, relato Spec. d. §. sequitur*, concludit retentionem tantum concedi, vbi res est hypothecata. *Rol. à Val. cons.* 5. *lib.* 2. *num.* 7. & late *Neguss. de pignorib. part.* 3. *memb.* 2. *num.* 20. *& seq. Gratian. disput.* 26. *num.* 36.

18 Pro concordia † videndi sunt *Bart. in l. si nõ inducta, C. in quib. caus. pignus tacit. cont. n.* 3. *Bald. in l. prætextu. C. commod. Cast. l. petenti.* 27. *ff. de pignor. act. num.* 3. cuius distinctio aptior est, & conuenit casui nostro, *& in l. si non sortem.* 26. *§. si centum, ff. de condict. indeb. num.* 5. *Rot. diuers. decis.* 115. *part.* 2. *nu.* 3. *& seq.*

19 Ampl. vt retentio detur † etiam singulari successori eius, ad cuius manus res capta in exequutione nulla, deuenit. *Crau. cons.* 148. *nobilis, num.* 1. eam afferens rationem, quia ius
20 † excipiendi transit in singularem successorem. *l. fin. ff. de excep. rei iud.* idem sentit *Rom. sing.* 177. concludens exceptionem melioramentorum transire in singularem successorem rei melioratæ, sequitur *Tiraquel. de retract. convent. §.* 7. *glos.* 1. *nu.* 15. & late *Socin. cons.* 158. *vol.* 2. *num.* 28. *Ripa in l. vbi pure. §. qui in distrahendis, ff. ad Trebel. num* 3. *Neguss. de pignorib. in* 4. *memb.* 5. *part. num.* 23. *Boer. decis.* 44. *nu.* 14. *Cesal cons.* 299. *num.* 35.

21 Ampl. etiam si passus † exequutionem vellet cauere de soluendo, vel de stando iuri pro vero debito, & expensis, restituta re capta in exequutione, *Surd. decis.* 46. *tenuit, n.* 9. *vers. quin-*
22 *imo*. Limitando † vbi immissio facta fuit in pœnam contumaciæ, quia relaxatur possessio contumace comparente, & cauente, *& nu.* 10. refert rationem diuersitatis, *Gratian. discept.* 16. *num* 38.

23 Ampl. etiam vbi † executio fuit facta in contumaciam non soluentis, quæ debet, *Grat. discept.* 16. *num.* 39. *&* 40.

24 Ampl. præsertim vbi res † deuenit ad manus tertij ex causa eius debiti; pro qua vult illam retinere, quia etiam si deuenerit cum vitio, conceditur retentio. *Bart. l. l si non sortem. §. si centum, ff. de condit. indebit num.* 8. per textum *in l. eleganter. §. qui reprobos, ff. de pignor action. Bald. l. si petenti, ff. eod. nu.* 3. *Surd. decis.* 46. *num* 12. *Gratian. discept.* 706. *difficultas, num.* 14.

25 Limit. vbi quis vellet retinere † ex credito, cuius dies exactionis non cessit, vel non venit, vel exigi non potest, vt puta ratione sortis principalis census, vt censuit *Rota coram Vbaldo in Romana domus,* 10. *Nouembris.* 1600.

26 Limit. vbi agitur de retentione † rei obligatæ absque clausula Precarij, vel licentia ingrediendi propria auctoritate. *Bald. c. quoniam frequenter, §. sin autem reus, vt lit. non contest. num.* 7. & consentiunt addentes ad *Dec. cons.* 440. *num.* 22. Quo pretio sint bona retenta æstimanda an iuxta tempus retentionis,

vel

vel æstimationis. *Rot. recent. decis.267.num.2. part.1.*

27 Contrarium tenet † *Surd. decis.46. tenuit. num.16.* testans de communi in contrarium, vt patet ex dictis *supra ampl.2.* & ita tenendum in iudicando, & consulendo affirmat.

28 Limit. vbi† creditum, pro quo quis vult retinere, non est liquidum, vel breui non potest liquidari. *Surd. decis.46. Tenuit. num.16.* testans ita fuisse pronunciatum.

29 Limit. in exequutione facta † in pœnam contumaciæ non venientis ad iudicium, quia data cautione, & refectis expensis, reuocatur. *Gratian. discept.16.num.39. & 40.*

§. II.

SVMMARIVM.

Dotis causa vbique præcipua, & multis gaudet priuilegijs. 1

Vxor est socia mariti diuini, & humani iuris. 2

Non potest retinere bona mariti, quæ illo viuente possidebat iure familiaritatis. 3. *& quare.* 5.6. *Contrarium si illa sine vitio possideat, & quare.* 10

*Ampl.*12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26.27.28.29.31.32.33. *Limita.*30.34. *Intellige relatas ampliationes.*35.36.38.39.40

Possessio iure familiaritatis non est possessio proprie, & deterior est asinina detentatione. 3. *& quare.* 4. *Ampl.*4

Detentori competit remedium retinendæ, & recuperandæ. 4

Vxor viuente marito nullum ius, vel titulum habet in bonis mariti, quæ possidebat iure familiaritatis. 5 *non potest sibi mutare causam possessionis in bonis mariti.* 6

Possessionis causam mulier non potest nec præsumitur mutasse. 6

Retentio conceditur condemnato restituere hæreditatem, donec sit satisfactus de expensis factis in hæreditate. 7

Item conductori, qui meliorauit rem conductam. 8

Vxor mortuo marito est illius imago, retinet illius domicilium, gaudet priuilegio defuncti mariti etiam exorbitanti, & quare. 9. *quomodo probetur retinere bona mariti.* 11

Fundum retineri potest ab vxore defuncto marito donec sit satisfacta de sua dote. 28. *Ampl. in emphiteusi.* 29. *Contrarium.* 30

Rota contrarietas tollitur. 37

Vxor possidens bona mariti an faciat fructus illorum suos, vel an imputentur in sortem principalem. 41

Dotis causam, tanquam proximum instrumentum ad replendam ciuitatem liberis

1 hominibus, semper, † & vbique esse præcipuã dixit Pomponius relatus *in l.1. ff. solut. mat.* Propterea plura eidem leguntur concessa priui-legia, vt patet ex titulis Digestorum, & Codicis Iustinianei. De iure dotium, & ex his quæ *Rol. à Val. Bald. Nouel.* & alij scripserunt *in suis tractat. de lucro dotis, & priuilegijs dotium.*

Dubitari tamen probabiliter potest, an vxor,

2 † quæ est socia diuini, & humani iuris mariti, *l.1. ff. de ritu nupt.* possit quodammodo ius sibi dicens retinere bona mariti, quæ illo viuente familiaritatis iure possidebat.

3 Negatiuam † suadet commune assumptum, quod possessio iure familiaritatis nõ est proprie possessio, & deterioris conditionis est asinina

4 detentatione, cum pro ista † competat interdictum tam retinendæ, quam recuperandæ, pro illa vero nequaquam, *l. qui iure, ff. de acquir. possess. Bald. l. pignoris. C. de pignor. act. num.1. circa fin. vers. & videtur. Menoc. de Arbitr. Iud. casu.160. extat. num.8. & seq. plurib. Put. decis.73. in vna, lib.2. num.2. in fin.* &

5 vxor quæ † iure familiaritatis viuente marito possidebat illius bona, quia nullum in illis habebat dominium, vel titulum. *Socin. cons.61. lib.1. num.7. Neuiz. cons.80. num.21. Put. de-*

6 *cis.73. lib.2. num.5.*† videtur non posse possessionis causam sibi mutare, *l.3.§. illud, ff. de acquir. poss. l. ad probationem. C. locat.* prout in dubio minime mutasse præsumitur. *Alciat. præsumpt.23. regul.2. num.5. in fin.* & consequenter tanto minus vti retentione, quæ alium excludit, quominus vtatur iure dominij competentis, & possessionis acquirendæ, *l. quod si possessor. ff. de petit. hæred. l. in restituenda. C. eod. vbi Bal. Angel. Sal. & Cast. notant. l. de hæreditate. C. eod. vbi Cast. Sal. & Bald.* qui

7 loquuntur de condemnato ad restituenda hæreditatem, cui datur retentio donec fuerit satisfactus de expensis, & solutis hæreditatis causa. *Cartar. decis.11. num.1. & seq. Veral. decis.180. part.1. num.1. & seq.* qui loquuntur

8 de conductore,† qui repellit dominum in vsu rei suæ, dum aliqua ex causa conceditur illi retentio rei conductæ.

9 Attamen quia vxor mortuo marito est illius imago. *Bal. in l. pignoris. C. de pignor. action. num.2.* retinet viri domicilium, *l. filij. §. vidua, ff. ad municipal.* gaudet viuens defuncti mariti priuilegio, & immunitate, quia censetur esse in seruitio mariti, & durare in matrimonio. *Rol. à Val. cons.15. subtilis, lib.3. nu.6. & seq. plurib.* vt omittam congesta à *Tiraquel. de nobilit. cap.19. num.5. & seq.* addendo, *num.8.* etiam si priuilegia sint exorbitantia, si

10 sine vitio bona† mariti ad illam peruenerunt, conceditur vxori retentio. *Bald. in l. penul. C. de non numer. pec un. num.1. & in l. pignoris. C. de pignor. action. num.1. in fin.* eam afferens rationem, quia noua superuenit causa, quem refert, & sequitur *Dec. cons.232. Dura. nu.2. & cons.400. Viso eleganti, num.5. cons.449. num.23. & cons.672. applaudent. nu.5. & 7. Bald Nouel. tract. de Dote. part.8. priuileg.6. num.21. Franc. Marc. decis.181. part.1. nu.1. Gram. decis.58. num.3. & decis.92. numer.19. Ioseph. Lud. decis. Peruss.12. nu.18. & decis.61.*

num.2. & decis.191. num.1. addendo, num.2. in fin, neminem discrepare, vbi plures refert, Bero. cons.60. lib.2. num.6. Rol à Val.cons.77. lib.1. num.27. Bursat.cons.9. num.4. Neguf.de pignor.4.memb.5. part.num.5. Schultes quaest. 13. num.7. Socin. cons.131. numer.6. in fin. lib.1.

11 Retinere autem bona mariti probatur† vxor, si illis insistat, vel retineat claues, l. clauibus, ff. de acquir pos. vbi Bart. Bal. in l.1. C. de crimin. expil. haeredit. num.2. vel impediat haeredem mariti, quominus ingrediatur domum. Ioseph. Lud.decis.109. num.9. & seq. vbi alia addit signa talis retentionis, Alciat. reg.3. praesumpt.6.num.3.

12 Ampl. praesertim † vbi maritus ad fauorem vxoris hypothecasset bona sua, cum clausula constituti, vel precarij, nam poterit illa propria auctoritate ingredi, & apprehendere possessionem bonorum, etiam quod fuerint ab alio apprehensa, l. certum. §. quaesitum, ff. de precar. per quem textum ita firmat Bald. Nouel. tract. de Dote. part.8. quaest.6. num.20. Gozad. cons.42. num 11. & seq. & reperit Gram.decis. 82.num.21. & seq. cum temperamento tamen, vt idem subdit num.23. modo non habeat, qui de facto resistat.

13 Ampl. quod si ab haeredibus mariti † expellatur, possit agere spolio, & tanquam spoliata est redintegranda. Dec.cons.400.num.6. & ita decisum fuit teste Coler. de proces. part.1. cap.2. num.192. Sed declaro infra, vers. intellige.

14 Ampl. praesertim vbi vxor † est ingressa possessionem, seu retinet sine vitio, Bald. in l. penul. C. de non num. pecun. num.1. & in l. si pignoris, C. de pignor. action. num.1. quem sequitur Franc. Marc.decis.181. part.1. num.1. Bero. cons.60. lib.2. num.6. Dec. consil.232. num.2.

15 Ampl. vt tale ius retentionis à muliere cedi, donari, & alio simili titulo in alium transferri, quia est ius reale, l. fin.§. fin autem. C. de bon. aut. iud.possid. l. placet. C. de priuileg fisci, per quae iura ita firmat Franc. Marc. decis. 181. part. 1. num.2. & 3. Surd. cons.4. plura num.10.

Contrarium tenent relati à Neguf. de pignorib. 1. memb.5. part.num.38. circa fin.

16 Ampl. vt talis retentio † sit concessa etiam filijs, vt ex Brun. & Campeg. concludit Gramat.decis.58. magnifica, num.4. & decis.92. num.28. Ioseph. Lud.decis.109.

17 Ampl. vt talis retentio † concedatur viduae absque alio Iudicis decreto. Capic. decis.119. num.3. Borgnin.tract. de vsufruct.mul.relict. num.201.

18 Ampl. etiam vbi fuisset † condemnata ad restituendam mariti haereditatem, vel aliam partem bonorum illius. Capic.decis.119. in causa, num.1. & seq.

19 Ampl. siue ad fauorem † mulieris concurrat tacita, siue expressa hypotheca. Borgnin. tract. de vsufruct. mulier. relict. num.201.

20 Ampl. vt talis retentio † concedatur, non solum pro dote, sed etiam pro iuribus dotalibus, vel parafernalibus, vt in Vrbe, vbi mulier alio non conuento, lucratur quartum dotale, id est quantum importat quarta pars dotis solutae, Borgnin. tract. de vsufruct. mul. relict. num.204. circa fin. & ita practicaui in Vrbe. Bursat.cons.8. num.15. versic. & de vxore.

21 Ampl. vt mulieri detur † retentio, etiam eorum quae marito sunt obligata, si sine vitio deueniant ad manus illius. Borgnin. tract. de vsufruct. mulier. num.204. in fin.

22 Ampl. etiam non facta † liquidatione dotis. Surd. cons.221. super, num.51. in fin. Ioseph. Lud.decis.109 num.2.

23 Ampl. vt illi detur † retentio tam mobilium, quam immobilium. Alex. l. si constante. 25. ff. sol. mat. num.27. & 28. addendo etiam si mobilia sint causa mercantiae, vel suppellectilia.

24 Ampl. etiam in concursu † haeredis mariti, qui eodem momento praetenderet cepisse possidere. Bursat.cons.9. quoniam, num.4. in fin. & seq. & idem dixerat cons.8, num.15. in fin. & 17. in fin.

25 Ampl. vt illi competat † interdictum vti possidetis. Bursat cons.9. num.3. in princ.

26 Ampl. etiam † quod maritus defunctus esset minor. Alex. l. si constante, ff. sol. mat. num. 29. vbi refert dissentientes, & concordat.

27 Ampl. siue dos † consistat in pecunia, siue in corporibus.

28 Ampl. vt vidua possit † omnia bona mariti defuncti occupare, & retinere pro sua dote, & iuribus dotalibus etiam quod aliqua praetendantur feudalia, nisi id concludenter probetur. Bursat. cons.8 in causa, num.16. et seq vers. additur. Alex. in l si constante. 25. ff. sol mat. num.25. concludens in casu vergentiae posse

29 retineri † feudum, vel emphiteusim, donec maritus viuit, an e Bursat. idem dixerat Rom. in l. si constante ff. sol.mat.nu.42. circa med. dum prius retul sset, qui dissentiant. Schultes. quaest. 13. num.8.

30 Contrarium † tenent in l. si constante. 25. ff. sol.mat. Bart. num.97. in fin. Cast. num.6. Ias.num.23. eam afferens rationem, quia talis retentio conceditur speciali iure, & vt ego addo, specialia non sunt multiplicanda, Cyn. in l. vbi adhuc. C. de iur. dot. num.18. quem sequitur tenet contrarium, & latius caeteris tradit Neguf de pignorib. in 1. memb.5 part. num.33. concludens mulierem non posse occupare omnia bona mariti, sicuti possunt facere alij creditores hypothecarij; sed debere eligere corpus aliquod etiam ex melioribus paris aestimationis suae dotis. Bald. Nouel.de Dote. part.7. priuileg.47. in fin.

31 Ampl. etiam si mulier † esset debitrix haeredum mariti ex causa administratae tutelae illorum, vt aduersus Socinum late probat Neguf. de pignor. 1. memb.5. part. num.36. et seq.

32 Ampl. etiam vbi ad fauorem † mulieris non adesset hypotheca, vt dixi proximo, et antecedenti, §.

Ampl. etiam si esset in possessione ex inordinato

nato processu seu executione perperam facta argum. dictorum *Bald. in l. fundus. 9. ff. de re-scind. vend. nu. 5. Molignat. de retent. quaest. 20. col. 9. vers. imo plus dicit.*

33 Ampl. etiam † si creditores, vel hæredes mariti offerant dotem soluere. *Bart. et reliqui relati ab Alex. in l. si constante ff. sol. mat. n. 31. in princ. Cyn. in l. vbi adbuc. C. de iur. dot. nu. 17. Neguf. et ab illo relati, de pignorib. 1. memb. 5. part. num. 31. 32. vers. contrarium. Bal. Noui. de Dote. part. 7. priuileg. 47.*

34 Contrarium tenent *Bal.* † *Cast. et alij relati ab Alex. in l. si constante. 25. ff. sol. mat. num. 31. in fin.* vbi idem testatur de veriori, relati à *Neguf de pignor. 1. memb. 5. part. num. 31. in princ.*

35 Intellige conclusionem † hanc cum suis ampliationibus, si mulier declarat, velle defuncto marito antequam superueniat hæres illius, retinere bona pro sua dote, & iuribus dotalibus; alias caret isto beneficio, & cogetur iudiciario ordine consequi dotem suam. *Dec. l. qua dotis. C. de collat. num. 3.* subdendo non facta tali declaratione præsumi possidere iure familiaritatis potius, quam ratione dotis, vt dixit *Alciat. præsumpt. 23. regul. 2. num. 5.* idem repetit *Dec. cons. 232. Dura. num. 2. et cons. 672. num. 5.* addendo excusari à iudiciali actione, si hæres consentiat viduam ingredi possessionem bonorum mariti, idem tradit *Ioseph. Ludouic.* alios consentientes referens, *decis. Perus. 61. num. 4. et seq. et decis. 109. num. 4.* addendo talem declarationem faciendam verbo, vel facto, vt di-

36 xi in *princ. Et num. 19. et 20.* † subdit, si expellatur ante eam declarationem, excludi actione spolij, licet aliud sentiret Rota Rom. cuius opin. dicit intelligendam si tempore turbationis fiat à muliere talis declaratio, vel non probetur aliquo modo mulierem velle possidere iure proprio, & non familiaritatis, vt idem subdit, *cons. 9. num. 7. in fin. Rol. à Val. cons. 77. lib. 1. num. 28. et seq.* dum prius *num. 26.* firmasset, nõ facta tali declaratione, licet sit in domo mariti, præsumi possidere iure familiaritatis, & non proprio. *Surd. cons. 221. nu. 10. 50. et seq.* addendo ita intelligi Doctores, qui hanc retentionem concedunt vxori.

37 Contrarietas, quæ videtur † adesse cum Rota Romana, silet ex dictis *Crescent. decis. 5. de restit. spoliat.*

38 Limit. vbi hæredes † mariti, vel alius qui ius prætenderet, præuenit in occupatione bonorum illius, seu vbi bona mariti habent possessorem, seu non vocant. *Dec. cons. 232. Dura. num. 2. vers. ingrediendi, et cons. 400. Vison. 5.* concludens talem retentionem faciendam antequam hæres mariti apprehendat possessionẽ, *et cons. 672. applaudent. num. 5. et. 7.* cum alijs cumulatis *à Borgnin. tract. de vsufruct. mul. relict. num. 201. in princ. Dec. l. dotis. C. de collat. num. 3.* concludens vxorem defuncto marito posse occupare illius bona pro sua dote, si fuerint vacantia. *Ioseph. Lud. decis. Perus. 61. num. 8. et decis. 109. num. 3. 5. Bursat. cons. 8. num. 15.*

39 Limit. vbi bona mariti † consistunt in pecunia, vel certam habent æstimationem, vel sunt diuisibilia; nam nisi pro rata competit retentio: secus, si non sint diuisibilia, vel certum non habent pretium, nam tunc datur retentio, etiã si longe excedant dotem. *Rot. recent. decis. 559. Rota, part. 1. num. 5.*

40 *Limit.* vbi retentio fieret † causa dotis confessatæ. *Bart. l. si constante. 25. ff. sol. mat. num. 100.* Verum quia non est absolute, & perpetuo verum, quod dos confessata non gaudeat priuilegijs dotis realiter numeratæ, videnda sunt pro complemento huius limitationis, quæ dixi in meis collectaneis *ad glos. in l. assiduis, verb. datæ. C. qui potior. in pignor. habeant.*

41 An autem fructus, † quos percipit mulier retinens bona mariti vergentis ad inopiam, vel defuncti, imputentur in sortem principalem, sicuti regulariter imputantur fructus pignoris iuxta, *l. 1. C. de pignor. action.* videndi sunt *Aret. in §. fuerat. inst. de action. num. 12. et seq. Bal. auth. ei qui iurat. C. de bonis aut. iud. possidend. num. 29. Barbos. in l. de diuisione. 5. ff. solut. mat. num. 2. Surd. de aliment. titul. 1. quaest. 42. quandoque. num. 7. et cons. 194. nonnulla, num. 1. et seq. et cons. 243. num. 42. Villagut. tract. de vsuris, quaest. 22.*

Cap. XXV.

SVMMARIVM.

Effectus omnis habet suam causam, et idem est cum causa. 1. *vis, & potentia illius qualis, & quanta.* 7

Philosophorum auctoritas apud I. C. est magna. 2

Sine effectu nihil fit, vel factum dicitur. 3

Electio non dicitur facta, si effectũ non habuit. 4

Optio qua caret effectu, non dicitur facta. 4

Præsentatus non dicitur, qui aliqua ex causa non fuit institutus, vel cedat, vel decedat. 5

Turnus nõ dicitur consumptus, si prouisio quouis modo non habet effectum. 6

Effectus nullis regulis alligatur. 8. *modo is sequatur, non curamus de modo.* 8. *vbique primum locum tenet.* 9. *Ampl.* 10. *demonstrat virtutem suæ causæ.* 12

Probatio ab effectu superat omnes probationes. 11

Facta demonstrant mentem facientis. 13

Pietas non stat in nomine, sed in operibus. 14

Finis spectatur, & coronat opus. 15

Exequutio quando dicatur facta. 16

Exequutio rite facta quamuis non rite, non est reuocanda. 17. *quando dicatur illa facta.* 31. *an faciat cessare ius retractus.* 48

Exequutionem petens reuocari non auditur, nisi refuso quidquid illius causa fuit solutum. 18. *Ampl.* 19. 20. 21. 22. *Limit.* 23

Exequutione lis finitur. 24. *et quare.* 26. *Intellige.* 25

Item per illam creatur prætorium pignus. 27. *Item facit venditionem rei captæ in executione fraudulentam*. 28. *Item perficitur iudicium*. 29. *Item creatur hypotheca in re capta in executione*. 32.

Exequutio fit contra ementem rem captam in executione non præcedente reuocatoria. 33. 34. *Cumulat forum foro*. 35. *quando inducat præsumptionem, quod bona capta in executione sint debitoris*. 36. 39

Executione à lege ipso iure facta non purgatur mora. 43

Idem dicitur, si fiat ab homine per rei traditionem. 44

Appellare cui non licet, de nullitate illi dicere licet. 30

Nuncio afferenti fecisse executionem in bonis debitoris, creditur. 37. *Item quod immiserit N. in possessionem bonorum debitoris*. 38

Mora in omittendo purgari potest Iure Canonico, & Ciuili. 40. 41. 42

Executione facta cessant interusuria debita. 45

In Executione creditor posterior præueniens an præferatur anteriori. 46

Executione, & subbastatione facta liberatur debitor, licet executor consumat pretium illi solutum. 47

Acturus de effectibus, qui prodeunt ex reali executione facta in bonis, vel persona debitoris, præcedente iusto saltem, si non valido simul Iudicis mandato, non erit penitus alienum ab examine eorum, quæ sumus dicturi hoc vigesimo quinto capitulo, aliqua præfari de vi, & virtute effectuum. Quorum omnium
1 cum ea sit conditio, vt in se ipsis, † semper suas habeant causas, idemque sint cum illis, ad eas omni conatu conuertantur, & vi auxilioque originis suæ operentur: illarum tamen excellentia non læsa, licet in illis detegetur imperfectio aliqua, vt ratiocinantur *Plosinus. Enn. sexta, lib.* 7. *cap.* 2. *Marsil. Ficin. Platon. Theolog. lib.* 9. *capit.* 3. *et in Dion. Areopag. de diuinis nominibus. Leo. Habr. de Amore Dialog.* 3. *Plato in Phileb.*

2 A Philosophis, † quorum nō leuis est apud Iurisconsultos auctoritas, *l. si pater ff. de solution. l. Fulcinius. §. 1. ff. ex quib. caus. in possess. eatur. l. si vxor, ff. de adulter. Fel in cap. ex parte, de rescript. num.* 52. transeundo ad nostros, dicimus, quod effectus † tantæ est potentiæ, vt sine ipso nihil fiat, vel factum dicatur, *capit. non præstat de reg. iur. l. 2. C. de aliment. pupil. præstand. l. cum seruus, ff. de verb. obligat. l.* 2. 3.
3
4 & 4. *ff. de option. legat.* vbi electio, † vel optio, non dicitur facta, si effectum non habuit. Nec præsentatio dicitur facta, si præsentatus, ante
5 confirmationem, seu institutionem, cedat vel decedat, vel detegatur ex aliquo defectu non instituendus, *cap. si electio de election. in sext. Rot. decis. 6. de elect. in nou. Put. decis.* 200. *lib.* 1. *et decis.* 207. *et* 277. *lib.* 2. *Molin. de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 38. cum alijs congestis per *Gonzal. ad regul. 8. glos. 45. §. 3. n. 6.*
& *seq.* addendo idem dici de turno ad conferendum, † qui non dicitur consumptus, si prouisio non habeat effectum facto prouisi, vel superioris collatoris, qui inferiorem præuenire potuit. Tantumque potest subsequens effectus,
6
7 † vt ratione prædominij, quod habet, in hominum dispositionibus, vincat naturam ipsam, vt ex *Bal. cons.* 344. *circa princ. lib.* 1. & *Aldobrandin. cons.* 52. *num.* 17. *concludit Mantic.*
8 *decis.* 304. *num.* 4. *in fin.* Seu vt ego addo, † nullis regulis alligetur. Ideo non curamus de modo, si sequatur effectus, *l. cum seruus, vers. quia non quæritur. ff. de verb. obligat. l. si mater. C. de instit. & substit. l. si vero non. §. si filio, ff. mandat. l. naturaliter, ff. de vsucap.* quia † vbique
9 primum locum tenet subsequens effectus, *l.* 2. *C. de aliment. pupil. præstand. l.* 2. *§. appellata, ff. si cert. pet. Surd. consil.* 381. *num.* 15. *in fin.*
10 & *num.* 16. quamuis † dispositionis verba repugnent, *l. seruo legato. §. si testator, ff. de legat.* 1. *l. fideicommissa. §. interdum, ff. de legat.* 3. *l. filiofam. ff. de cond. et demonst. Natta cons.* 110. *num.* 17. *Surd. cons.* 3. *nu.* 26. *et cons.* 380. *num.* 34. *et seq. et cons.* 393. *nu.* 38. *et seq. Crau. cons.* 59 *num.* 1. *vers. nec attenditur, et cons.* 244. *num.* 2. Hinc dicimus quod probatio
11 ab effectu, seu quæ patet sensibus, superat omne probationis genus: quærere rationes, & argumenta, vbi habemus sensum, infirmitas est intellectus, vt *post. Arist. dicit Bal. in rub. ff. de rerum diuis. num.* 32. *et in l.* 1. *C. qui accus. non pos. et in l. fin. C. de execut. rei iud.* cum alijs cumulatis ab *Esurard. in suis locis legal. cap. ab effect. num.* 1. & Christus Saluator noster volens conuincere Iudæorum contumaciā, illos arguebat, vt si non verbis, fidem præsta-
12 rent operibus, nam ex vi, seu efficacia † effectus, arguitur potentia causæ efficientis, *l. generali. C. de episcop. et cleric. l. rem non no-*
13 *uam, in fin. C. de iudic.* & opera † quæ quisque facit, indicant quæ sit mens facientis, *cap. quod Dei, de stat. monach.* Sic pietas nō stat in nomi-
14 ne † pietatis, sed in operibus Pijs. *Lapus allegat.* 95 *num.* 4. Propterea dicebat *Rebuff. in compend. alien. rer. Eccles. num.* 34. *in fin.* Iu-
15 ra nolunt nisi † effectum duci ad optatum finem, qui vt est in prouerbio, omne coronat opus.

Ne autem procedamus per ignota, notandum
16 tunc executionem dici factam, quoties à lege ipso iure, vel facto hominis translatum est dominium rei captæ in executione. *Gratian. discept.* 708. *Non. num.* 46. *et seq.* addendo non dici factam si facienda sit subhastatio, quia vt ego addo, nihil dicitur factum, vbi quid præterea est agendum, *l. cum Sylanianum. C. de his quib. vt indign. Surd. cons.* 168. *num.* 9.

Recensendo itaque effectus executionis, Pri-
17 mus est, quod illa † non sit regulariter reuocandā, quamuis rite non fuerit facta, si tamen illa recta seu iusta fuit, vt dixi *proximo, et antecedenti capite*.
18 Secundus factæ executionis effectus † est, vt non audiatur petens illam reuocari, nisi refundat, seu soluet quantitatem debitam, cuius causa facta

facta fuit executio *l.1.C.de fid.inst.et iur.hasta fiscal lib.10. Bart. et reliqui in l si non sortem. § si centum,ff.de condit.indeb.Castr.in l.si quis aliam. 46.ff. de verb obligat.col final.versf.ad de quartum casum*, dum voluit, si insolutum datum fuit prædium excedens quantitatem debitam per errorem, datio quamuis sit nulla, sed debitori non conceditur repetitio, nisi soluat debitam quantitatem. *Salic. in l. vnic. C. ne liceat in vna eademq; cauf. tertio prouoc. nu.5. circa med.versf.attende tamen. Neuiz. consf.77. num.12.* referens Parpaliam testantem ita vidisse practicari. *Aloysf. de Albert. singul.1.* cum alijs pluribus cumulatis à *Surd. de aliment. titul.9.quæst.32.multi sunt casus, num.49.*

19 Ampl. vt parte † excipiente Iudex non debeat ad vlteriora procedere,& processus sit nullus, si non soluatur, quod erat debitum. *Salic. l.vnic. C. ne liceat in vna, & eadem cauf. tertio prouoc.num.5. circa fin. versic. ego hoc secundum.*

20 Ampl. etiam si † reuocatio executionis petatur beneficio restitutionis in integrum, vt dixi *supra, cap.11. §.1. num.58.*

21 Ampl. etiam † si facta fuisset, vt fisco esset satisfactum, *l fin. in fin.C. si aduersus fiscum. Surdus de alimentis, tit.9. quæst.32. multi, num.49. Rol. à Val.consf.32. primo, lib.1. nu. 16.* vbi loquitur de bonis venditis,vt soluerentur tributa Principi.

22 Ampl. etiam † si reuocatio executionis petatur ab ipso fisco. *Surd. de aliment. tit.9.quæst. 33. multi, num.53. versf.tertio.*

23 Limit. parte † non excipiente de solutione sibi facienda. *Salic. in l. vnic. C. ne liceat in vna eademq; cauf. tertio prouoc. num.5. in fin. versf. ego hoc secundum*, concludens processum valere,si talis non fuerit opposita exceptio, quia Iudex non impartitur officium nisi petenti.

24 Tertius effectus † executionis est, quod per illam lis dicitur finita, nihil enim præterea petere potest à Iudice victor,nec quid aliud agendum superest ;& sententiæ condemnatoriæ nihil aliud expectant, quam executionem; vt ex *Sal. in l.executorem. C. de execut. rei iud. & Lanfranc. de Orian.in cap. contra falsam, de probat. versf. nota hic videri casum, de probat.* concludit *Boer.consf.44.videtur mihi, num 4.*

25 *& 6.* † declarando *Bal in l.2.C. vt lit.pend.* qui voluit pronunciationem, seu sententiam esse finem actorum, intelligi in sententia absolutoria, quæ vt ego addo, nihil post se expe-

26 ctat faciendum. Ideo Doctores † recensentes partes integrantes iudiciũ, postremam referunt esse executionem, nam parum esset, pro se sententias habere, nisi executione perficeretur. *Marant. in prax. part.6. versf.tertius, & vltimus actus principalis, nu.1. Berreta consf.3. cum multa, & graues, num.15.* & dixi *infra, versf.sextus effectus.*

27 Quartus effectus † est factæ executionis, vt per illam in re capta in executione creetur prætorium pignus necessarium, siue actum fuerit actione reali siue personali, vt dixi *infra §.1.*

28 Quintus est, † vt faciat venditionem rei captæ in executione fraudulentam, si contingat deinde illam à debitore fieri, vt dixi *infra §.2.*

29 Sextus effectus est, vt executione, tanquam parte integrali, seu verius integrante, cœptum perficiatur iudicium. *Boer.consf 44.nu.4.& 6. Berreta consf.3. Cum multa.num.15.* Nam licet multum operetur res iudicata, vt dixi in meis collectaneis, *ad l. res iudicata, ff.de regul. iur.* aduersus tres conformes cessat nullitatis exceptio. *Clem. vt calumnijs. de re iud.* licet

30 regula sit contraria, vt cui non † licet appellare, liceat de nullitate dicere,& experiri. *Aretin. consf.75.num.11. & late Trentacinq. lib.2. de consfesf.resolut.1.num.46.Vant.de nullit.cap.4. num.33.& seq.* parum seu verius fine fructu esset reportasse tres conformes, vel vnicam,quæ ex aliquo capite transiuisset in iudicatum,vel à qua non liceret ad effectum suspensiuum appellare, nisi victor per executionem faciendam in bonis, vel persona debitoris, consequeretur quæ Iudex illi dari, solui, præstatiue decreuit: vt in simili dixit Iustinianus,quod parum esset iura condere, nisi adsint personæ, per quas iura exerceantur; & commune est axioma, quod inanis sit actio, quam inopia debitoris exclu-

31 dit. Executio † autem quando dicatur facta, dixi *supra,versf.ne autem.* Vide supra *versf.tertius effectus.*

32 Septimus effectus est † vt per executionem creetur hypotheca in re capta in executione ad fauorem eius, quo instante fuit facta executio, quam tamen non creat sententia, *l.non est mirum, ff. de pignor act.Ranchin.ad Guid Papam, decisf.26.relato Rebuf. in comment. de constit. reddit.artic.1.glosf.14.in fin.*& dixi latius *infra. § 1.*

33 Octauus est,† quod quamuis contra tertium non possit fieri sententiæ executio, tamen, si is tertius in fraudem paratæ executionis, seu factam executionem in re debitoris, quæ dicitur præparatoria deueniendi ad secundum decretum, seu antiphona perficiendi rem iudicatam,illam emat, contra illum fiet executio, & res illi distracta auferetur, vt dixi late *supra, cap.2. §.6.num.61. & seq. & num.98. & seq.* vbi limitaui in necessario emptore. *Surd. consf. 533.executio, num.1. et 4.* addendo non esse

34 opus † reuocatoria, seu rescisoria factæ venditionis, licet secus sit quando fuit facta in fraudem creditorum.

35 Nonus factæ † executionis effectus est,vt cumulet forum foro, vt dixi *infra §.3.*

36 Decimus effectus est, † vt inducat præsumptionem, quod bona, in ea facienda capta, sint debitoris, contra quem erat facienda, *glosf.in l.1.C.de priuil. fisc. Alex.in l. à diuo Pio. §. si super rebus, ff. de re iud.num.17.* concludens,

37 quod si nuncius † capit bona aliqua tanquam debitoris, quamuis non constet de dominio, & possessione debitoris,creditur relationi nũtij, & qui aliud asserit, grauatur onere probandi assertionem suam: consetunt dicta *Tiraquel. de retract. consang. §.8. glosf.9.num.22.* dum

voluit

38 voluit credi † nuntio, quod immiserit. N. in possessionem bonorum Titij debitoris, & quod
39 illius fuerint. Quod tamen intelligendum † est, vbi bona capta erant penes debitores, vel non adest contradictor, qui doceat illa possidere. *DD. in l. à diuo* Pio. §. *super rebus*, *ff. de re iud. Bal. in l. 1. C. de priuil. fisci*, *num.* 2.

40 Vndecimus effectus est, † quod licet mora commissa in omittendo possit de iure ciuili purgari, *l. si seruum. §. sequitur*, *ff. de verb. oblig.* vbi *Bart.* notat *num.* 2. *Imol. nu.* 4. *Ias. nu.* 3. & idem repetierit *in l. si insulam*, *eod. num.* 7. *Ias. in l. eum qui ita. §. fin. num.* 11. *vers. vltra glos. ff. eod.* & pro regula idem tradit *Ruin. cons.*
41 133. *lib.* 1. *num.* 10. & de iure canonico † dicitur, quod semper, & omni casu mora potest purgari, si ius alterius non sit factum deterius. *Alex. in l. si insulam*, *ff. de verb. oblig. num.* 37. *et in l. si quis maior. C. de transf. num.* 7. *vers. fallit tamen*, *et ibi Cur. Sen. num.* 44. *Dec. cons.*
42 138. *num.* 7. & idem dicendum † esse etiam de iure ciuili voluit *Bart. in l. si ita quis*, *§. scias*, *ff. de verb. oblig.* quem refert, & sequitur *Mantic. decis.* 270. *facti*, *num.* 6.

43 Attamen si à lege executio † fit ipso iure facta, per dominij translationem, non admittitur moræ purgatio, *cap. licet canon vbi glos. verb. priuatus*, *de electi in sext. l. si cui. ff. de legat.* 2. vbi *Bart. num.* 2. *et* 3. *relato Dyn.* notat. *l. traiectitia in fin. ff. de action. et obligat. Bart. in l. qui ob rem, ff. de cond. indeb.* addendo quod in ijs, pœnis in quibus lex facit executionem ipso iure, non admittitur moræ purgatio: & *Bal.* addit secus esse si fuit translata obligatio sine dominio. *Marsil. de fideius. num.* 344. *Puteus decis.* 259. *part.* 1. *num.* 6. *Veral. decis.* 236. *et* 417. *part.* 2.

44 Et idem dicitur si † executio sit facta ab homine, per rei traditionem, *l. qui ob rem, ff. de condict. indeb.* vbi *Bart. firmat*, quod post factam executionem ab homine, non est locus purgationi moræ, & *in l. siis cui.* 19. *ff. de legat.* 2. *num.* 3. addendo *Dyn.* ita firmare. *Bal. in d. l. qui ob rem*, concludens quod vbi facta est executio facti, non habet locū purgatio moræ. *Veral decis.* 236. *et* 417. *part.* 2.

Ampl. præsertim, vbi mora est geminata, vel debitoris culpa concurreret, *l. traiectitia.* §. *de illo*, *ff. de act. et oblig.* per quem textum ita firmat *Rom. cons.* 352. *quæritur primo*, *nu.* 8. *et ibi Mandos.* exemplum refert impediti, qui non remouit impedimentum, vbi illud poterat remouere. *Mancin. de iuram. part.* 4. *effect.* 13. *subsequitur*, *num.* 53.

Limit. vbi per executionem facti solum occupatur prætorium pignus, nam cum non sit trāslatum rei dominium, & pignus soluatur quantitate debita creditori, cui nihil nocet, non procedit ad vlteriora in perfectione executionis, admittitur purgatio moræ debitoris soluentis, quæ debebat etiam quod renunciasset omni legum auxilio. Et ex ista limitatione conciliantur, quæ in negantem, & affirmantem opin. dici possent ex *Dec. cons.* 452. *Visa instructione, num.* 39. *et seq. Casal. cons.* 25. *mora*, *nu.* 14. *et seq. Afflic. decis.* 174. *quidam*, *num.* 4. *et ibi Vrsil. Gratian. disceptat.* 707 *emphiteusis*, *num.* 46. *Mancin. de iurament. part.* 4. *effect.* 13. *subsequitur*, *num.* 48 *et seq.* Ex cuius dictis addi posset sublimitatio, si ageretur simul de facto præstando, vt puta de repræsentando aliquem in carceribus sub pœna debiti, nam si contra fideiussorem ideo datum relaxatum, & executum sit mandatum, non purgatur mora si repræsentetur debitor in carceribus, vt ex Voto *Rotæ* firmat *Mancin.* ibidem.

45 Duodecimus effectus factæ † executionis est, vt facta executione pro quantitate pecuniarum debita, statim cessent intereusuria, si quæ ex cōtractu, vel alias erant debita, vt dixi *supra cap.* 3. §. 6. *num.* 6. *et* 7.

46 Decimus tertius effectus † factæ executionis apud Lusitanos est, vt qui prior illam fieri curauerit, cæteris creditoribus quamuis anterioribus præferatur, vt refert *Emanuel Mendos in sua praxi Lusitana seculari lib.* 3. *cap.* 21. §. 11. qui præterea pluribus probat iustitiam eius praxis, seu legis Lusitanæ, & pluribus casibus illam limitat.

47 Decimus quartus est, † vt facta executione, seu captis pignoribus, & illis sub hasta venditis, statim sit liberatus debitor, quamuis exequutor, cui consignatum fuit pretium, illud consumat, *l. quæsitum*, *ff. de dist. pignorum*, per quem textum ita firmat *Io. Faber. in l. si ea tempore. C. de remis. pignor. num.* 5. addendo executorem ideo conueniendum, & qui illum præposuit obligari.

48 Decimus quintus, an faciat † cessare ius retractus gentilitium, seu congrui, dixi *de Laudemio*, *lib.* 2. *quæst.* 14. *artic.* 1. *numer.* 44. & *seq.*

Decimus sextus effectus est, vt illa facta cesset executorum cognitio. *Galganet. de iure pub. lib.* 2. *tit.* 52 *num.* 27. qui motus *l. à diuo Pio. §. si post addictum*, *et* §. *sed si emptor. ff. de re iud.* addit, quod si post addictum pignus, mouicatur controuersia emptori, potest de illa cognoscere, & si emptor non soluit pretium sibi addicti, executor nullam habet facultatem cogendi, vt soluatur.

§. I.

SVMMARIVM.

Pignus vnde dicatur. 1. *consistit in mobilibus tantum.* 2. *non contrahitur sine traditione.* 5. *idem cum hypotheca, ex recepto vsu loquendi.* 6. *diuersimodè sumitur.* 7

Hypotheca vnde dicatur, et quando contrahatur. 3. 4. *diuersimodè sumitur.* 7. *de illius natura non est, vt res hypothecata tradatur.* 4

Litigiosa res efficitur sola litis denunciatione, in actione reali 8. *Quid in personali.* 9. *Limit. vbi debitor denunciat creditori ne vendat pignus.* 10. *et quare.* 11

Facta sunt diuidua. 12.

Pignu

Pignus quando vendi possit à creditore, et quibus solemnibus, 13
L. fin. C. *de prætor, pign. declaratur*, 14
Pignus triplici modo constituitur, 15. 18. 19
Hypotheca tacita, quæ dicatur. 16
Lex in ijs quæ sunt iuris, vera, & non ficta facit. 17
Creditor quando excludatur à posteriori in traditione pignoris. 20
Pignus conuentionale non dicitur conuentionale si vendatur sub hasta. 21

1 VI nominis, certum est † pignus differre ab
hypotheca: nam cum pignus, dicatur à
pugno, quasi, quod cautionis iure est conuentum,
pugno, & manibus teratur, gratia debitoris,
vt ipsi facilius credatur, & creditoris, quoad
illo sit securus *§ fin. inst. quib. modis re contra-*
2 *hit. obligat.* quare pignus † proprie constituitur
in mobilibus, *l. plebs. §. pignus, ff. de verb. signific.
l. si rem alienam. 9. §. 1. vers. proprie,
ff. de pignor. action. §. item seruiana, inst. de*
3 *action.* Hypotheca † autem, deducta à verbo
græco *hypotithenae* quod apud latinos idē est,
quod latinos idem est, quod supponere, & obligationi
subijcere se, vel rem aliquam, in genere,
vel in specie, nihil aliud significat, quam
suppositionem, & rem ipsam obligationi suppo-
4 sitam †. Ideo de natura hypothecæ non est, vt
res hypothecata tradatur, sed sola sufficit conuentio
debitoris, & creditoris: quod secus est
5 in pignore, quod vi † natiua sine traditione
non dicitur contrahi. *§. fin. inst. quib. mod. re
contrahit. oblig. l. 1. ff. de pignor. act. l. 4 ff. de pignor.*
Vsu tamen loquendi recepto vtrunque
6 verbum, pro † eodem recipitur, diciturque
hypotheca etiam res quæ ab initio tradita est,
quia non traditio, sed conuentio obligationem
facit: & è contra pignus etiam dicitur, quod
non est traditum. Quare inter pignus, & hypothecā
sola nominis differentia, seu sonus intercedit,
*l. res hypotheca, ff. de pignor. & comprobat.
rub. instit. & digest. quibus modis pignus,
vel hypoth sol.* Notandum est tamen pi-
7 gnoris verbum, † itemque hypothecæ aliquando
designare contractum ipsum pignoratitium,
l. 1. ff. de pign. act. modo rem pignori datam,
*l. 3. l. si cum venderet, ff. de pign. action. §. fin.
inst. quib. mod. re contrahit. obligat.* modo obligationem
ipsam. *d. § fin. l. 3. ff. de pignor.* Modo
significat ius in re, quod ea ea obligatione
creditor habet, cuius vi ille exercet actionem
in rem, *Seruianam*, vel quasi. *§. item Seruiana,
inst. de action. l. & qua. §, 1. & l seq. § creditor,
ff. de pignor.*

8 Notandum secundo, quod quamuis † sola litis
denunciatio faciat rem litigiosam, *l. 1. §. 1.
ff. de litigios.* si agatur actione reali, super illius
dominio. *Honded. conf. 20. contenditur, lib. 1.
num. 31. & num. 42. circa med.* vbi de magis
communi. *Archid. cap quia res. 11. quæst. 1.
num. 6. Ias. cons. 43. lib. 1. num. 9. circa med.
Surd. decis. 172. pendente, num. 3.* Quamuis ali-
9 qui † velint idem dicendum, si agatur actione
personali, quos refert *Honded. cons. 20. nu. 31.
post princ. & concordant Ias. cons. 43. circa;
lib. 1. num. 10. Gomes. Var. Resol. lib. 2. cap. 2. de
empt. & vend. num. 20. vers. quinto principaliter,
circa med.*

10 Si tamen debitor † denunciet creditori, ne
pignus vendat, si illud vendatur, non contrahitur
vitium litigiosi, *l. 1. ff. de litigios.* vbi *Vulpianus*
inquit: *Litigiosam rem non facit denunciatio,
quæ impediendæ venditionis causa fit,
etiam quod creditor maiorem partem sui crediti
sit consequutus. Et l. quandiu, l. vnus.* C. *de di-*
11 *stract. pignor.* & ratio † est, quia debitor non
potest pignoris venditionem impedire. *Rub. &
toto titulo* C. *debit. pignor. vend. imped. non
pos.* & nihil dicitur factum, vel solutum, vbi
quid faciendum, vel soluendum remanet, nam
12 facta † sunt indiuidua, *l. stipulationes non
diuiduntur, ff. de verb. oblig. Rimin. iun. cons.
629. nu. 13. late* Costa *in tract. de iur. & facti*
13 *ignor. inspect. 6.* Quando † autem creditor possit
vendere pignus, & quibus solemnibus, videndus
*Negus. de pignor. 1. memb. 6. part. n. 1.
& seq. & num. 15. et seq.*

Notandum tertio, quod licet Iustinianus
14 *in l. fin.* C. *de prætor. pignor* † videatur constituisse
duas tantum pignorum species. Vnā, quæ
ex conuentionibus, & pactis hominum constituitur:
alterā, quæ à iudicibus oritur: non id Imperator
dixit, quasi tantum duo genera hypothecarum
sint, quia ibi non intendit tradere
pignorum diuisionem, sed tantum eaæquat
duo genera hypothecarum; nempe quæ Iudicis
iussu, seu decreto creatur, appellando illam
prætorium pignus; & conuentionalem,
concludendo creditorem tam ex magistratus
Imperio, quam ex conuentione, habere
actionem in rem, ad recuperandum possessionem,
si illam amiserit, non negando quin
15 triplici † modo constituatur pignus, nempe
aut à lege, vel statuto. *Negus ant. de pignorib. 4.
memb. 2. part. num. 1. et seq.* addendo tale pi-
16 gnus, seu † hypothecam, dici tacitam, etiam
quod à Statuto dicatur, quod habeat eandem
vim, quam habet hypotheca descripta in instrumento,
& quam habet expressa, etiam
quod Statutū vtatur verbis fictionem designan-
17 tibus, quia lex fingendo † in ijs, quæ sunt iuris,
vere facit, & non ficte, *glos. l. si tutor. verb.
confessum. C. de interdict. matrimon.* Aut
18 † decreto, & iussu magistratus, quod prætorium
nuncupatur, vbi in contumaciam debitoris
non parentis iudicatis, Iudex mandat capi
illius bona pro rata debiti, quæ sic capta loco
pignoris detinentur à creditore, *l. non est mirum,
et ibi Bart. ff. de pignor. act. l. 1. C. si in
caus. iudicat. pignus captum sit*, vbi Imperator
Antonius A. Gabinio rescripsit. *Res ob causam
iudicati datas eius iussu, cui ius iubendi
fuit, pignoris iure teneri, ac distrahi posse sæpe
rescriptum est. Nam in vicem iustæ obligationis
succedit ex causa contractus auctoritas iu-*
19 *bentis.* Aut priuati debitoris, † vel alioqui domini
voluntate expressa constituitur, & nuncupatur
conuentionale, quasi quod solo partium
consensu fiat, tam inter præsentes, quam
absen-

absentes, & tam scripto, quam sine etiam tacite, *l. si tibi decem. §. de pignore, ff. de pact. l. 4. ff. de pignorib. l. 1. ff. de pignor. action. l. creditor. 23. ff. de pignorib. l. Pomponius. 5. §. 1. ff. in quib. caus. pign. tacit. cont.* Negus. *de pignor. part. 3. memb. 1. num. 1. & seq.*

Notandum quarto, quod cum creditor possit
20 ex † conuentione facta cum debitore, interpellato illo ad redimendum, vendere pignus conuentionale, iure creditoris, & excludere posteriorem à iure offerendi, *l. 1. & 2. C. si antiq. cred. vbi Cyn. & Sal. Bal. cons. 25. lib. 1. num. 4. Negus. de pignor. 3. memb. 5. part. num. 4. Fulgos. cons. 127. Cæsal. cons. 397. in facto, nu. 37. Vinc. de Franc. decis. 227. vendita, num. 1. &*
21 *seq.* attamen † si idem pignus instante creditore vendatur sub hasta ex Iudicis decreto, non efficitur prætorium, sed remanet conuentionale, & in illo cessat ius offerendi, vt censuit Rota teste *Duran. decis. 445. num. 69. & seq.*

---

§. II.

SVMMARIVM.

Venditio rei captæ in executione est fraudulenta. 1. *Ampl.* 2. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. *Limit.* 12
Confidere propinquis, & amicis, naturale est. 3
Patrimonij sui vires quando quis præsumatur ignorare. 7
Necessitatis casus nullis legibus ligatur. 13. 16
Litigiosa alienantur valide ob necessitatem. 14. *Item ex pacto ante litem facto.* 15. *Item si dilata venditione res fieret inutilis. ibid.*
Pupilli, & minoris bona venduntur absque solemnibus, si venditio sit necessaria.
Alienatia quando dicatur necessaria. 17. *facta causa dotis est necessaria. ibid.*

1 INter cæteros effectus, † quos parit executio facta ex Iudicis decreto in bonis debitoris is est præcipuus, vt faciat censeri alienationem rei in executione captæ esse fraudulentam. *Ripa in l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebel.* & dixi *supra, cap. 2. §. 6. num. 62. Surd. cons. 533. executio, num. 1. Cumia ritu 90. num 37.*
2 Ampl. præsertim † si alienatio facta fuit in coniunctam personam, *l. data. C. de donat. l. penul. vers. faciliorque suspitio, ff. de bon. libert. Bart. in l. post contractum. §. de donat. num. 2. Bal. cons. 70. apparent. num. 1. lib. 1.* conclu-
3 dens, quod ratio † naturalis suadet confidere coniunctis, & amicissimis, *l. Theopompus. ff. de dote prælegat. Cuman.* loquens de socero, & genero, *cons. 155. Antognolus, num. 4. Afflit. decis. 270. tria dubia, num 14. Crauet. cons. 82. D. Bartholomeus, nu. 5. & cons. 122 de anno, num. 7 Gozadin cons. 1 num. 24.* Quod præser-
4 tim † procederet, si alienans possideret, quæ asseruit vendidisse. *Ias. in §. item si quis in fraudem instit. de action. num. 41. vers. item præsu-*
5 *mitur, et num. 42.* Vel vbi pretio † esset facta alienatio, vt subdit *Ias. ibid. num. 46. in fin. vers. alium modum.*
6 Ampl. præsertim † vbi debitor, qui alienauit, sciebat non habere bona, quæ essent satis ad extinguendum æs alienum. *Ias. in §. si quis in fraudem, inst. de action. num. 46. vbi ex Bart.* refert quomodo debitor sciat bona sua non sufficere creditoribus; subdens *num. 48.* quan-
7 do quis † præsumatur scire, vel ignorare vires sui patrimonij.
8 Ampl. præsertim † si debitor, qui alienauit, remansit in possessione rei alienatæ. *Bero. cons. 170. in præsenti, num. 8. lib. 1.* subdens præsertim si alienatio fuit facta in coniunctum. *Ias. in §. si quis in fraudem, inst. de action. nu. 41. vers. item præsumitur.*
9 Ampl. quod si facta † fuit postquam capta sunt pignora, & exposita hastæ fiscali, præsumitur facta in contemptum Iudicis, & fraudem executionis. *Ripa in l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebel. num. 22.* quem refert, & sequitur *Surd. cons. 533. executio, num. 5.*
10 Ampl. etiam † vbi probatur debitorem aliud non habuisse in bonis, quàm rem alienatam lite pendente, etiam quod acquirens litem ignorauerit. *Cast. in l. à diuo Pio. §. si super rebus, ff. de re iud. num. 8. vers. et potest dici,* & dixi *supra cap. 2. §. 6. num. 57. Zucard. cons. 2. num. 3.* cum alijs cumulatis à *Giurba decis. 62. num. 5. circa med.* concludente idem dicendum, si debitor alienasset maiorem partem suorum bonorum.
11 Ampl. vt deueniri † possit ad secundũ decretũ, illo non citato, nisi probasset se anteriorẽ, vel potiorem creditorem, vel aliter esse præferendum ei, quo instante facta fuit executio. *Gabriel. cons. 31. puto. lib. 2. nu. 20. et seq.* sequitur *Giurba decis. 62. num. 17. post. med.*
12 Limit. vbi alienatio † fuit necessaria, *l. alienationes. 13. ff. famil. hereiscund. l. diuus. 5. ff. de petit. hæred. l. peto. §. prædium ff. de legat. 2. l. pater. in princ. ff. de legat. 3.* & vbique *Alberic. l. non solum. §. 1. ff. de alien. iud mutand. caus. cũ infinitis à Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 11. Intrigl. decis. 46. num. 64.*
13 & ratio est, † quia casus necessitatis nullis legum regulis alligatur, *l. quæ propter, ff de regul. iuris, cap. sicut. de consecrat. dist. 1. cap. 2. de obseruat. ieiun. Ias in l. 1. ff. de offic. eius, nu. 75. Crauet. cons. 215. pater dedit, num. 3. et seq.*
14 Ideo litigiosa † absque pœna alienantur, si alienatio sit necessaria. *Archid. in cap. quia res. 11. quæst. 1. num 5. Benintend decis. 48 num. 15. et seq. Lancel. de attentat. cap. 4. limit. 8. num. 1. et*
15 *seq.* Vel fiat alienatio † ex pacto inito ante motam litem. *Passetus cons. 197. res adeo, num. 4. et 5.* exemplum etiam referens si dilata venditione res vendita futura esset inutilis. *Roderic. de annal. Redditib. lib. 2. quæst. 15. num. 82. et*
16 *seq.* † concludens res minoris, vel pupilli alienari, si alienatio sit necessaria ex dispositione hominis, vel legis, veluti ex iure congrui, vel pacto de retrouendendo. *Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 11. et seq. Osasc. decis. 168. num. 12. Lancel. de Attent. part. 2. cap. 4. limit.*

limit. 8. vbi *num.*8. *& seq.* declarat quando
17 † alienatio dicatur necessaria. Exemplum etiam esse potest, si dotis causa prædiũ sit distractum, *l. fin. C. de litigios. Crauet. cons.*481. *num.*20. quia causa dotis constituendæ ab ascendente est necessaria, *l. qui liberos, ff. sol. mat. l. dote, ff. de ritu nupt. l.* 1. §. 1. *ff. de impens. in reb. dotal. fact.*

18 Limit. vbi alienatio † fuit facta creditori anteriori eius, quo instante facta fuit executio, seu creatum prætorium pignus. *Cumia ritu* 90. *Item efficitur. num.*37. *circa med. vers. limita tamen hanc communem. Intrigl. decis.*46. *adiudicatio, num.*50. *Giurba decis.*62. *nu.*20. Concludentes, si alienatio sit facta antiquiori creditori, non posse contra illum deueniri ad secundum decretum, & posse excipere de sua anterioritate, & præferri, præsertim si creditum processisset ex causa necessaria, & de præterito.

§. III.

SVMMARIVM.

In Exequutione capta bona præsumuntur esse debitoris, apud quem fuere reperta. 1

Clericus asserens capta in executione facta contra laicum ex mandato Iudicis laici debet assertionem coram laico Iudice probare. 3. *& quare.* 2. 4. 8. 9. *Ampl.* 14. 15. *ibi.* 21. 22. 23. 24. 25. *Limita.* 26. 27.

Dominium quando probetur sola possessione. 27

Excipiens est actor in exceptione opposita. 4. *Amplia n.* 5. 6

Fori declinatoria cessat in tertio, qui adueniat causæ. 9. *Ampl.* 10

Tertius adueniens causæ non potest declinatoriam opponere. 9. *Ampl.* 10. *& quare.* 11

Clericus non potest opponere fori declinatoriam, vbi est actor voluntarius. 12. *Ampl.* 13. *Limit* 14. *Condemnatur à laico Iudice in expensis factis ab actore ante exceptionem clericatus.* 17. *Intellige.* 28

L. si quis ex aliena. ff. de iud. Ampl. 19

Bellamera reprobatur. 20

Iudex incompetens adiꝰ potest condemnare in expensis, qui illum requisiuit tanquam competentem. 18

Clericus mulctari potest ab incompetenti Iudice amissione causæ, si coram illo egit. 22. *Quando condemnari in expensis.* 17. 28. 29

Esto quod ex mandato Iudicis laici fiat executio in bonis, quæ penes laicum debitorem reperiantur, si insurgat clericus, vel alius, qui non sit subditus Iudicis, cuius imperio facta fuit executio, & excipiat, illa, vel illorum aliqua esse sua, & creditor replicet præ-
1 sumi esse sui debitoris, & releuari ab onere probandi dominium. §. *commodum, inst. de interdict. Boer. decis.*239. *nu.*4. *vers. fallit tertio. Vasquius in præfat. illust. controuers. num.*75.
2 *vers. ad rem pertinet:* † quod sat dicitur probatũ per naturalem possessionẽ rei captæ in executione debitoris, quia agitur de dominio probando incidenter, *cap. querelam, de electione. Imol. in Clem.* 1. *vt lite pend. num.* 1. 3. *et* 10. *glos. in l. quidam in suo*, 27. *verb. amouere, & ibi Bart. ff. de condit. instit. et in l. apud Trebatium.* §. 1. *num.*3. *ff. de aqua plu. arcend.* cum alijs cumulatis à *Natta cons.* 14. *Viso instrumento, num.*10. *Franc. Marc. decis.*559. *part.* 1. *num.*8. *in fin.*

Quia iuxta distinctionem *Bart. in l. à diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudicat. num.*4.
3 clericus † grauatur onere probandi suam exceptionem, ex attractiua vi factæ executionis, & sortitur forum Iudicis laici, dum vult exequutionem reuocari tanquam factam in bonis suis. *Ancar. cons.*333. *addubia, num.*2. *et* 3. concludens, qui venit ad iudicium extransuerso, nõ posse forum declinare, & petere remissionem ad Iudicem suum: & talis contradictio facta lite finita potius dicitur actus extraiudicialis, quã iudicialis. *Vincent. de Franc. decis.*545. *de iure, num.*9. referens id firmari à *Gul. Bened. et alijs. Auffrer. in Clem. vt clericorum, de offic. ordin. regul.* 2. *vers. decimo fallit*, vbi refert id fuisse dictum à *Baldo, et Salicet.*

Nec *Ancaranus*, & illi consentientes in relato
4 † assumpto, caret ratione. Primo quia cum excipiens sit actor in opposita exceptione. *l.* 1. *ff. de except. l. in exceptionibus. ff. de probat. Rol. à Val. cons.* 12. *lib.* 3. *num.*65. *Cæsal. consil.*455.
5 *magnific. num.*30. *& seq.* præsertim † ad retardandum vlteriorem processum, & impediendã
6 factam exequutionem. *Ancar. cons.*333. *ad dubia nu.*2. *in fin.* & idem debeat † sequi forum rei, quem vult impedire, ne ex pretio, vel adiudicatione consequatur, quod sibi est debitũ. *cap. cum sit generale de foro compet. l.* 2. *ff. de iurisd. omn. iud.* debet idem excipiens suam exceptionem & rem captam in exequutione esse suam, probare coram Iudice rei. *l. de pupillo.* §. *cui opus. ff. de nou. oper. nunc. vbi Bart. & reliqui. Ancar. d. cons.*333. *in princ. Tuscus conclus.*85. *tertius se opponens. n.*4.
7 Secundò, cum in dubio bona † præsumantur esse illius, penes quem exequutor ea reperijt. *Franc. Marc. decis.*559. *par.* 1. *num.*9. & ratione naturalis possessionis, quis præsumatur dominus rei, quam possidet, vbi incidenter accidit quæstio dominij, vt dicebam *supra num.* 2. &
8 cum † agatur de eadem re, non est confugiẽdum ad diuersos Iudices, sed standum iudicio eius, qui præuenit, ne contingat diuisa continentia causæ, varias, & contrarias ferri sententias. *l. nulli. C. de Iudic. Gail. obseruat.* 32. *Iurisdictionem. lib.* 2. *num.* 11. *Aretin. cons.*29. *n.*24.
9 *vers. Nec obst. præmissis*, concludens † pendente iudicio, non posse variari à quouis, qui adueniat causæ. *l. vbi cœptum, ff. de Iudic.* sed semper eundem remanere parte excipiente. *Crauet cons.*258. *num.*7. *Gail. obser.* 32. *lib.* 1. *n.* 13. *Conzal. ad regul.* 8. *num.* 6. *glos.* 5. *vers. Item.*
10 Quoad cognitionem † & sententiam ferendã. *Oldrad. consil.*17. *Thema, num.* 11. *Dec. l. & si*
præ-

prætor. ff. de offic. eius, num. 2. Trentacinq. de Iudicib. resol. 3. n. 15. lib. 2. Tuscus concl. 976. continentia causæ num. 6. conuincitur clericus, quod debet exceptionem ab eo oppositam probare coram Iudice, cuius imperio facta fuit exequutio; iuxta regulam *l nihil tam naturale. ff.*
11 *de reg. iur.* ad eum † enim pertinet releuamen, qui intulit grauamen.
12 Et comprobatur optimo simili, quod omni casu † quo agitur inter laicos, si clericus pro suo interesse adueniat causæ, debet illud deducere coram laico, nec potest forum declinare, quia est actor voluntarius contra laicum. *Afflict. decis. 380. Vincentius num. 9. Mastril. decis. 79. num. 4. Peregrin decis. Patauin. 60. statutum. num. 4. in fin.* afferens ita obseruari Pa-
13 tauij; subdens *num. 5.* id procedere † si agere-tur inter laicos de re emphiteotica, vel feudali, eam afferens rationem, quia emphitecota, vel
14 feudatarius vtiliter possidet sibi, sed secus † esset, si ageretur inter laicos colonos rerum Ecclesiæ, relato *Siluano cons. 49. Consultation. num 45. in princ.* vbi latè prosequitur.
15 Ampl. vt non possit † clericus isto casu opponere fori declinatoriam, & trahere ex sua persona, causam ad forum Ecclesiasticum. *Ancar. cons. 333. ad dubia in princ. Afflict. dec. 380 Vincentius num. 9. Mastril. decis. 79. nu. 4. Tuscus concl. 85. tertius num. 2.*
16 Ampl. quod si clericus † deducendo iura sua grauauit, qui exequutionem obtinuerat, expensis, possit à Iudice laico condemnari, quia talis condemnatio accessorie sit sententiæ prolatæ in clericū, qui exequutionem tentauit impedire. *Fel. in cap. at si clerici de Iudic. num 8. in princ.* addendo neminem hoc negare. *Marcobran. cons. 24 vis num. 20. & seq.*
Et comprobatur ex dictis *Bellamer. dec. 226. Cassad. dec. 3. de appellat. n. 5.* dum concludunt
17 † clericum conuentum coram seculari Iudice, qui distulit excipere de clericatu, vbi actor de illo non habebat notitiam, posse à seculari Iudice condemnari in expensis factis, antequam ille excepisset de clericatu: & regulare est,
18 † quod Iudex incompetens, vel ratione rei, vel personæ, si fuerit aditus, potest condemnare eum, qui illum tamquam competentem requisiuit. *Clem. 1. de rescript c. dispendia, extra eod. tit. in sext.* vbi Iudex coram quo quis trahitur iniustè, licèt non sit competens in causa principali, est tamen competens super expensis factis
19 in articulo competentiæ; & hæc est † ampliatio *l. si quis ex aliena. de Iudic. vt notant Ancar. in d. clem. 1. de rescript. nu. 7. vers. Septimo,* vbi alios refert. *Vantius tamē de null. ex defect. iurisdiction. ordin. nu. 101.* cum alijs ab eo cu-
20 mulatis † dissentit *à Bellamer. in dicta dec. 226.*
Ampl. vt secularis Iudex † possit etiam pronuntiare nullum ius competere clerico, in re capta in exequutione, *argum. dictorum Rom. consil 369. nu. 39.* dum voluit Iudicem incom-
22 petentem, posse mulctare clericum † amissione causæ, qui conuenit clericum coram Iudice seculari, quia in isto incidenti, tamquam executor Canonis factus est competens. *Marcobrun. cons. 44. Vis. num. 46. & 41. & seq.* comprobans exemplo depositi, sequestri facti penes clericum ex decreto Iudicis laici, & tutelę eidē demandatæ.
23 Ampl. vt debeat iste † clericus tentans impedire vlteriorem exequutionem, iura sua deducere coram laico Iudice tamquam actor voluntarius, qui non lacessitus venit ad iudiciū cum alio finitum, & idcò debet iustificare intentionem suam exclusiuam iuris illius, pro quo fuit iudicatum, & facta exequutio. *Ancar. consil. 333. ad dubia, num 2. in fin.*
24 Ampl. præsertim † si agatur de exequutione sententiæ latæ contra laicum interueniēte ipso clerico tamquam defensore, vel procuratore, & semper tacuit ius suum. *Ancar. cons. 333. ad dubia. num. 4. & 5. Tuscus conclus. 86. tertius veniens. num. 9. & 10.*
25 Ampl. etiam, † vbi clericus instat reuocari exequutionem factam ex capite nullitatis, nam cum isto casu sit actor, debet sequi forum rei conuenti. *Socin. cons. 109. præstantissime. num. 1. post med vers. maxime quando.*
26 Limit. vbi clericus fuit † citatus ad videndum per Iudicem mandari procedi ad vlteriora, nam cum ille sit reus, remittenda est causa ad suum Iudicem, qui cognoscat de iure suo. *Socin. cons. 109. lib. 4. nu. 1. vbi refert Bart. & Nellum de S. Gemin.* declarantes, quando quis dicatur actor, vel reus, vbi agitur de retardanda executione. Exemplum etiam esse posset, vbi is qui obtinuit primum decretum, vel tenutam, ex remedio *l. diffameri*, conuenisset clericum, vt colligo ex eodem *Socin.* dum refert dicta *Bal. in d. l. diffamari.*
27 Limita vbi executio † facta fuisset in contumaciam, & clericus refectis expensis, & data cautione, comparet principaliter ad defensam, & resistendum, ne ad vlteriora procedatur. Nam cum isto casu, clericus sit reus, causa erit coram suo Iudice cognoscenda. *Socin. cons. 109. præstantissime, lib. 4. num. 1. princ.* subdens aliud dicendum, si principaliter insisteret executionem reuocari: exemplum esse posset, si aliquis ex Statuti dispositione fuisset immissus in possessione defuncti.
Singulare vnum addam, quod licet dixerim supra, *num. 17.* secularem Iudicem posse condemnare clericum in expensis si sine iure tentauit retardare executionem, & contra illum relaxare mandatum executiuum, quod tamen
28 † executio non fiet absque mādato Iudicis Ecclesiastici, vt dixi *supra, cap. 2. §. 17. num. 57.*
29 Quando † autē Iudex laicus possit condemnare clericum in expensis, si coram illo litiget. *Clar. §. fin. quæst. 26. num. 5. & seq.*

CAP. XXVI.

SVMMARIVM.

Executor seu birruarius potest exequi sententiam Iudicis mandato in scriptis illi dato. 1.
Con-

Contrarium. 6. quare. 7. Ampl. 10.13.16.17. 18.19.21.

Nuncio referenti citasse aliquem de mandato Iudicis licet de illo non constet, datur fides. 2. Ampl. 3

Intellige. 4. *Distingue.* 5. *&* 9. *&* 11. *&* 22.23

Acta iudicij sunt scripto probanda. 8

Delegato non creditur nisi exhibeat litteras sua delegationis. 12. *Ampl. ibidem.*

Mandata generalia non relaxantur à iudicibus, 14

Executor non facit executionem generalem, & incertam. 13. *in fin.*

Sententia debet esse certa per se, vel per relationem ad aliud, alias est nulla. 15

Executio realis, quæ dicatur. 20

Paulus Papa V. laudatur. 24

Lata sententia in actione personali, vel reali, mota, & moto iudicio ordinario, vel executiuo, vel summario, in petitorio, vel pos-
1 sessorio, quòd ab apparitore † posit illius fieri executio absque mandato Iudicis illi in scriptis dato, suadent quæ dicuntur de citatione, quæ viua voce fieri potest, *cap. dilecti*, de dolo, *et contum.* Marant. *in prax. part.* 4. §. *an sit iudicium ordinarium, num.* 58. Vant. *de nullit. ex defect. citation. num.* 41. *et* 42. concludens cre-
2 di Nuncio † referenti, quod aliquem citauerit de mandato Iudicis, licet non constet de præcedenti illius decreto apud acta, & ita praticatur in Vrbe, coram quibusuis iudicibus, vt quæuis persona citetur in ciuilibus, vel criminalibus causis, absque Iudicis decreto. *Veral. decis.* 268. *part.* 2. concludens Nuncio referenti citasse. N. de mandato Iudicis, credi de
3 stylo Rotæ, Imo quod soli nuncio publico† citatus credere debeat, quamuis non exhibeat illi citationem scriptam, & verbo tantum illum citet, firmat *Specul. de citation.* §. *sequitur, num.* 6. *et* 10. quem sequitur Maranta *in prax. part.* 6. §. *recte incipiatur citatio. num* 45. Si
4 tamen eodem contextu † exprimat nomen Iudicis, & instantis, cum causa ob quam citatur, & terminum, infra quem comparcat coram
5 ordinario Iudice, secus si coram † delegato, vt late prosequitur Vbert. *Gratiosus, in suo tract. de citat. cap.* 9. *num.* 1. *vsque in fin. dum cap.* 7. *num.* 208. firmasset posse personaliter quem citari, sine scripto, si nuncius illi exprimat ad quem, coram quo, & ad cuius instantiam citatur.

Contrarium † probatur *l. fin. C. de exhib. reis*, vbi *Salic.* in summario notat reum neminem esse exhibendum, nisi præcesserit Iudicis mandatum, & concludit *Petr. Gregor. Syntag. Iuris, lib.* 47. *de actionib. cap.* 40. *num.* 18. *et seq. Angel. in l. consentaneum. C. quomod. et quand. Iudex. num.* 6. *et* 7. *Bart. in l.* 2. *C. de collat. fund. fis. lib.* 10. *nu.* 2. *in fin. Marant. in praxi. part.* 6. §. *recte concipiatur citatio, num.* 77. *et* 78.

Ratio autem huius † assumpti esse potest, quia cum executor Iudicis sententiam exequatur, & non suo nomine, sed alieno capiat bona debitoris, vel aliquem in possessionem immittit, id facit perficiendo, quæ à Iudice sunt decreta, qui vel potuit illa reuocasse, vel differe eorum executionem, scripto constare debet
8 de Iudicis voluntate, cum acta † Iudicij scripto sint probanda, *l.* 2. *C. de sent. ex breuil. recit. glos. cap.* 1. §. *postquam*, *de censib. in sext. Mandel. cons.* 742. *num.* 2. *Bellamer. decis.* 67. *Fel. in cap. quoniam contra, de probat. nu.* 55.

Non obstant in contrarium deducta, quia diuersa sunt ab executione, quæ fiat captis pignoribus, vel persona rei, nam illa minus gra-
9 uant, quam ista: vel etiam dicitur illa † procedere, vbi quis citatur personaliter, secus si scripto. *Rota, decis.* 15. *de dolo, et contum. in nouis, num.* 2. *in fin.* & dixi *infra, cap.* 28. §. 2. *vers. primus.*

10 Ampl. quod † si agatur de executione facienda Iudicis delegati, non solum executor debeat docere de mandato Iudicis, quo sibi mandatur, vt suam exequatur sententiam, sed etiam debet docere de delegatione facta Iudici, qui sententiam tulit, *auth. qui semel. C quomod. et quand iud. Salic. in l. absentem. C. de accus.*
11 *num.* 12. *vers. quaro quinto*, concludit † quod nuncius delegati debet, cum litteris citatorijs secum etiam portare litteras delegationis, seu earum copiam, quoad hoc citatus sciat, qui
12 suus sit Iudex: & ratio est, quia † delegato non datur fides, nisi doceat de sua delegatione. *cap. cum in iure, de offic. delegat. l.* 1. *C. de mandat. princ.* & interim dicitur carere iurisdictione, & illi possit resisti, & si ideo excitentur tumultus in populo, sit puniendus. *Albert. Brun. cons.* 141.

13 Ampl. quoe † si agatur de executione mandati relaxati occasione quantitatis pecuniariũ, vel alterius rei, quæ pondere, vel numero designatur, sit certa quantitas, & qualitas in mandato exprimenda, & si agatur de immobilibus, sint etiam exprimendi confines, vbi res est sita, & tota res, vel in parte, non enim apparitor generaliter exequi potest, nec à iudicibus
14 † generalia mandata conceduntur. *Petr. Gregor. in Syntag. iuris part.* 3. *lib.* 47. *cap.* 40. *egent. num.* 18. & ratio est quia cum executio sit consequutiua sententiæ, seu antecedentis decreti, *l.* 1. *C. de execut. rei iudic.* sicuti sententia
15 † debet esse certa per se, vel per relationem ad aliud, alias est nulla ipso iure. §. *curare, inst. de action. Angel in l. hac sententia. C. de sent. quæ sine cert. quantit. num.* 1. pariter mandatum de illa exequenda debet esse certum.

16 Ampl. etiam † in executore Principis, *l.* 1. *C. de mandat. princip Angel. loquens de executore etiam Papa, in l. consentaneum. C. quomod. et quand. iudex, num.* 7.

17 Ampl. præsertim † si agatur de executione sententiæ latæ à Iudice alterius territorij. Nam consignatis literis requisitorijs Iudici requisito, fiet executio, vt dixi *supra, cap.* 6. §. 2. *nu.* 4. *et seq.*

18 Ampl. quod † si impugnetur facta executio, & petatur reuocari ex defectu mandati Iudicis, non credatur Iudici illud scripto dedisse apparitori.

Te

ritori. *Petr. Gregor. Syntag. iur. lib. 47. part. 3.*
cap. 40. de actionib. num. 19. Innoc. in cap. quo-
niam contra, de probat. num. 3. & ratio est,
quia cum Iudicis munus sit causæ cognitionem
adhibere, & curare, vt acta coram illo scriban-
tur à notario, *d. cap. quoniam*, ei non creditur,
in ijs, quibus ipsius iustificatur sententia. *So-*
cin. cons. 47. num. 15 lib. 4.
19 Ampl. etiam si † ageretur de executione fa-
cienda ad fauorem fisci, *l. missi opinatores, C de*
exact. tribut. l. probibitum, C. de iur. fisci, lib.
10. per quæ iura *Bal. in cap. cum parati, de*
appellat num. 8. concludit apparitorem posse
viua voce personaliter citare, realiter tamen
20 id est, si † agatur de captura personæ, vel bo-
norum, vel immissione in possessionem, & si-
milibus, non potest nisi ex præcepto Iudicis in
scriptis dato. *Bald.* sequuntur *ibidem Præposit.*
num. 7. et Franc. col. 11. vers sed limita, et vers.
21 *secundo limita*, addendo procedere etiam † si
apparitor esset notus, et executio fieret intra
limites territorij iudicantis. *Nicolat. præsumpt.*
14. regul. 3. num. 7. vers. et boc procedit, & ibi
addentes, qui examinando dubium, an creda-
tur nuncio asserenti, quod mandante Iudice ali-
22 quem † in iudicium vocet, distinguendo, an
agatur de citatione reali, vel verbali, conclu-
dit in primo credi, sed opus esse mandato in
scriptis; secundo casu secus. *Tiraquel. de retract.*
23 *lignag. §. 8. glos. fin. num. 27. et* 30. † aliter di-
stinguit, an agatur de paruo, vel magno præiu-
dicio: & concludit, in primo capite credi, in se-
cundo secus, & late agunt *Menoc. de arbitr.*
iud. casu. 112. perplexa, nu. 1. et seq Mascard.
de probat. conclus. 4. Nuncio, num. 3. et seq.
Ideo cum in Vrbe laxatæ essent, vltra quam pat
erat apparitorum manus, & quandoque man-
ciparentur carceri plures solo nutu Baroncelli,
quamuis non reperti in flagranti crimine, Pau-
24 lus † Papa V. Vrbis, & orbis studens quieti,
in sua Bulla coformationis tribunalium, eam
licentiam sustulit, & mandauit, neminem car-
cerari, nisi ex mandato Iudicis scripto dato exe-
quutori.

---

§. I.

SVMMARIVM.

Mandati fines non excedendi sunt. 1
Executor iuris finito officio conuenitur pro dam-
nis illatis ex illius excessu. 2. *Ampl.* 3. *Debet er-*
rorem apparitoris corrigere. 4
Executor facti, seu berruarius damnatur ad dam-
na, & expensas passas ab eo in quem facit exe-
cutionem vltra fines mandati. 5. *Ampl.* 8. *Item*
conuenitur de dolo. 7. *Punitur etiam corporis*
pœna afflictiua iuxta qualitatem excessus. 8.
Conuenitur actione iniuriarum. 10. *Am-*
pl. 11
Officium Iudicis extenditur ad inferendam pœ-
nam mortis. 9
Executio iuris non infert iniuriam. 10,

QVæ dicam hoc §. dixeram supra, *cap* 3.
§. 8. Sed quia incuria amanuensis mei
fuerunt omissa, & difficile si non impossibile est
omnia aduertere, cum dicto *cap. egerim* de
exequutione excessiua, & *cap.* 16. egerim de
facultatibus executoris iuris, & facti, referam
hoc §. quibus pœnis vterque plectatur, & ple-
cti possit, si peccauerit in executione facta.
Primo, cum in suo munere peragendo, quis-
1 que diligens esse debeat † nec fines mandati
sibi dati excedere, executor iuris si fines deman-
datæ iurisdictionis excedendo aliquem læserit,
post depositum officium, conueniri potest, vt
2 resarciat damna † illata ex suo excessu, *l. penul.*
C. de magist. conueniend. Paris. de Put. tract. de
syndicat. de offic. syndicator, cap. 2. num. 4. et
seq. Galganet. de iure public. lib. 1. cap. 5. publi-
ci Amat. Iustin. tract. de syndicat, num. 242.
3 concludens Iudicem † conueniri posse, si exe-
cutioni mandet sententiam nullam ab eo pro-
latam.
4 Secundo executor iuris † debet errorem exe-
cutoris corrigere, & emendare illius iniquum fa-
ctum. *Rebuf. dicta glos. 16. num. 4.*
Executor facti, seu apparitor, & berruarius,
5 si excessit † fines mandati, condemnatur ad
damna, expensas, et interesse eius, in quem fa-
cta est exequutio vltra fines mandati Iudicis,
Rebuf. in Comment. de execut. sent. artic. 7.
6 *glos. 16. num. 2.* † addendo mulctari etiam ar-
bitrio Iudicis: quod numquam vidi factum.
7 Secundo, conueniri † etiam potest de dolo,
arguendo à contrario sensu ex *l. non videtur*,
§. qui iussu, ff de reg iur. l. 2. §. si executor
ff. de negot. gest. Guid. Pap. decis. 293. quod
executor.
8 Tertio, puniri potest † à Iudice iuxta qualita-
tem excessus commissi. *Rebuf. in Coment. de*
execut. rei iudic. artic. 7. glos. 16. num 7. refe-
rens, executorem quemdam fuisse punitum
furca ob excessum commissum, eam afferens
rationem *ex glos. in §. in summa, instit. de iniur.*
quia officium Iudicis † in reum protenditur ad
9 illius occisionem. *Guid. Pap. decis. 293. in fin.*
concludens officio Iudicis posse puniri.
10 Quarto, licet iuris † executio iniuriam non
inferat, *l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniur.* si tamen
executor mandati Iudicis fines illius excedat,
cum eo agi potest iniuriarum actione, *l. si in-*
iuria, ff. de iniur. Guid. Pap. decis. 293. quod,
& decis. 324. si quis, addendo multo magis agi
11 posse † si executio fiat in persona, vbi illa mi-
nime fieri poterat.

Cap. XXVII.

SVMMARIVM.

Aetas auctoris dum hæc scripsit. 2
Executio sententiæ, an fiat à Iudice à quo, vel
ad quem

ad quem, dubius est articulus. 1

Executio sententiæ latæ ab ordinario Iudice, in prima instantia, mandatur executioni à Iudice, à quo si non fuit ab illa appellatum. 3. *Ampl*. 4. 6. 7. 9. 10. 11.

Appellatio quando dicatur minus legitima interposita. 6

Iudices omnes Rom. Cur. sunt delegati, & quare. 7. 8

Executio sententiæ latæ ab ordinario, vel delegato Iudice fit ab eodem, si appellans non sit appellationem prosequutus. 12. *& quare*. 13. 20. *Ampl*. 14. 17. 18. 19. 21.

Iudex deferens appellationi, quando dicatur ab dicare a se omnem iurisdictionem. 14. 16. *potest præfigere tempus ad prosequendam appellationem*. 15

Iudex à quo lapsis fatalibus non potest suam exequi sententiam nisi præcedat decretum, quod sint lapsa fatalia. 22. *& quare*. 23. *Contrarium*. 25. *& Quare*. 26. *Ampl*. 27

Glos. in l cos. C. de appel. declaratur. 24

Angel. in l. si contra. C. *de appel. declaratur*. 28. 31. *& 60*

Sententia nulla non transit in iudicatum. 29

Luca petus reprobatur. 30

Appellatio non datur ab executione. 31

Appellatio datur à decreto de exequendo. 32

Appellatio est fauorabilis, & non præsumitur deserta. 33

Appellatio conceditur a decreto de exequendo. 32. 34. *Contrarium*. 32. *in princ*. 35. *& quare*. 39. 44. 45

Stylus Rom. Curiæ modo est albus modo niger. 38

Duo vbi sunt propter vnū vtrobique est vnum. 39

Contractus vbi incidit in alium per madum accessoris, est pars contractus cui accedit. 40

Contractus vnus vbi fit in executionem alterius, vnus & non duo dicuntur facti contractus. 41

Contractus vnus, vbi perficitur ab alio, non inspicitur perfectus sed perficiens. 42

Franciscus Bilius laudatur. 38. *in fin. & 43*

Decretum de exequendo sententiam est interlocutorium. 44. *est interlocutorium habens vim diffinitiua*. 45

Sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ, regulatur iuxta naturam sententiæ, qua profertur in principali. 46

Appellatio à decreto de exequendo qualiter concipiatur. 47

Appellatio vbi à iure negatur, si quis appellet debet scripto appellare, & exprimere causam appellandi alias idem est ac si non fuisset appellatum. 48. *Limit*. 49

Citatio an sit necessaria in executione sententiæ. 50

in Executione sententiæ, à qua non fuit appellatum qualiter procedatur, in Rom. *Cur*. 51. 54. 56. 59

Auditores Rotæ Rom. *dietim recipiunt à Papa iurisdictionem, & sunt delegati in pronunciando. & ordinarij in cognoscendo*. 52

Citatio est necessaria in quocunque actu praiu-dicialiei tato. 57

Cyn. defenditur. 58

Senatus Mediolani, quo auctore rescribat. 61

Signatura vnde dicatur, & quæ sit in Rom. Cur. 62. 63. *illius rescripti formula*.

Iulius Sachetus præfectus signaturæ iustitia. 65

Signatura à quo fuit instituta, & illius iurisdictio. 66. *Qualiter dicatur Ventura seu sors*. 67. 68. *à Principis voluntate, quæ pendent recensentur inter casus fortuitos*. 68

Iudex ordinarius potest vnam, et plures causas delegare, cum facultate subdelegandi. 69. *an omnes*. 70. 71. *potest mutare, & emendare, quæ iudicauit*. 74

Delegatio est stricti iuris. 72. *non potest reuocare iudicata*. 73

L. Iudex postea quam, ff. de re iud. varius est sensus. 73

Delegatus ab inferiori à Principe an possit suam exequi sententiam. 75. 76. 77. 78

Delegatus Principis extra curiam potest exequi suam sententiam absque alio rescripto. 79. *Ampl*. 80. 82. *Limita*. 83

Sententia vbi confirmatur agitur ex confirmante non ex confirmata. 81

Ordinarius Iudex quando fiat delegatus. 86

Delegatus Principis in sua Curia, suam non exequitur sententiā de stylo Rom. Cur. absq. rescripto illius exequutiuo. 84. *Ampl*. 85. 87. *Limit*. 88

1 AN executio sententiæ fieri possit, & debeat à Iudice à quo, † vel à Iudice ad quem, dubius est, & diffusus articulus, teste *Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num*. 20. *in fin*. dum præmisisset, qui illum examinat, nihil concludit, relinquendo posteris, & mihi illius resolutionem. & in eo plura cumularem, ni-
2 si ætas annorum † septuaginta quinque, quam hac die decima nona Februarij 1642, qua hæc scribo, sum ingressus, me cogeret vt vela contraham, & breuis sim. ideo sequentes constituo casus, omni, in vnoque illorum omissa disputatione.

3 Primus est si sententia lata † fuerit in prima instantia ab ordinario Iudice, & ab illa non fuit appellatum, & tunc idem Iudex suam sententiam executioni mandat, implorato illius nobili officio. *Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. iud. num*. 21. *circa princ*. quem sequitur *Luca Petus in sua prax Capitolina, lib*. 8. *cap*. 1. *nu*. 12. & pluribus probat *Scacca de appellat. quæst*. 11. *artic*. 7. *num*. 166.

4 Ampl. etiam vbi non † fuit legitime appellatum, nam cum non facere, & illegitime facere, procedant à pari, *l. nulla, ff. de autor. tut. l. quamuis*. §. *si conuenerit*, vbi *Bart. ff. ad Vellcian*. idem ordinarius suam exequetur sen-
5 tentiam. Quando † autem minus legitime dicatur appellatum dixi *supra, cap. quarto*. §. 12. *num*. 15. *et seq*.

6 Ampl. etiam † vbi fuit appellatum, sed appellatio fuit deserta, seu sententia transiuit in iudicatum, nam ad Iudicem, qui sententiam

protulit, deuoluitur sententiæ ab eo prolatæ executio, vt dixi *infra*, *verſ. ſecundus caſus*. *Ampliat. ſecunda*.

7 Ampl. etiam † in ſententia lata in facie, ſeu Curia Principis. Nam licet coram Principe omnes, qui ius dicunt, ſint delegati, & non ordinarij Iudices, quia apparente ſole deficiunt cætera cœleſtia lumina, vt dicebat Bonifacius eius nominis Papa Octauus, vt refert *gloſ. 1. in fin. in Clem. auditor. de reſcript.* Quare ſtri-
8 ctoiure † nullus Iudicum Romanæ Curiæ dici poteſt ordinarius Iudex, vt pluribus probat *Scaccia de appel. quæſt. 19. remed. 1. concluſ. 6. num. 79. verſ. contra*. Attamen ſi à ſententia Auditoris Cameræ, vel Gubernatoris, Vrbis, Vicarij Papæ, Senatoris, & illius Collateralium, & reliquorum, qui à Papa ſunt ſubſtituti ad vniuerſitatem cauſarum, vel certi generis, & ſpeciei, quales ſunt Præſes viarum, Annonæ, Graſiæ, Ripæ, & Ripetæ, ſi ab illorum ſententijs non fuerit appellatum, ſuas exequuntur ſententias. *Scaccia de appel. quæſt. 11. artic. 7. nu. 173. & ſeq. verſ. contraria*.

9 Ampl. idem dicendum † ſi fuit appellationi renunciatum. *Bart. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num. 15. verſ. quandoque pars. Rebuf. de ſent. execut. artic. 11. gloſ. nona, num. 6. verſ. idem dicetis. Veſtrius in prax. cap. final. nu. 9. verſ. ſi vero non tempore*.

10 Ampl. idem dicendum † etiam, vbi fuit appellatum, & Iudex ad quem pronunciauit, male fuiſſe appellatum, vel appellationem non recipiendam, vel eſſe fruſtratoriam, vt loquitur *Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num. 22. cap. cum in Eccleſia, vbi gloſ. & Abb. de appellat. Rebuf.* plures concordantes congerens, *de execut. ſentent. artic. 11. gloſ. nona, num. 6*.

11 Ampl. etiam † vbi fuit appellatum, & lapſis fatalibus Iudex ad quem pronunciat appellationem eſſe deſertam, vt dixi *infra*, *verſ. ſecundus caſus, ampliat. ſecunda*.

Secundus caſus eſt vbi à ſententia ordinarij Iudicis fuit appellatum: & diſtinguendum eſt, an appellans ſit appellationem proſecutus, & tunc an ad Iudicem à quo, vel ad quem ſpectet executio ſententiæ, dicam infra. Si vero appel-
12 lans † non ſit appellationem proſequutus, & ſententia tranſierit in iudicatum, aliquo ex modis ſeu cauſis, quas retuli ſupra, *cap. quarto. §. 12.* vbi egi quando ſententia tranſeat in iudicatum, & quando appellatio dicatur deſerta, executio fiet ab ordinario, vel delegato Iudice, cuius ſententia tranſiuit in iudicatum. *Scaccia de appellat. quæſt. 11. artic. 7. num. 167. circa fin.*

13 Ratio eſt, quia † ſententia iſto caſu non confirmatur à Iudice, ita vt ſit agendum ex confirmante, ſed confirmata fuit ex curſu temporis, & lapſu fatalium. *Bart. in l. à diuo Pio, ff. de re iudic. num. 15. verſ. quandoque Iudex appellationis non confirmat, & in l. præcipimus. §. officijs. C. de appel. num. 2. verſ. breuiter*.

14 Ampl. etiam † ſi ille detuliſſet appellationi, nam licet Iudex admittens appellationem abdicet à ſe omnem iuriſdictionem *c. cum appellationibus. §. 1. de appel. in ſext. Rot. deciſ. 13. de offic. deleg. in nou. num. 1.* Attamen penes illum remanent adhuc reliquiæ iuriſdictionis pro complemento eorum, quæ iudicauit, vel tendunt ad faciliorem illorum exitum, quare
15 præfigere † poteſt tempus ad appellationem proſequendam *Surd. conſ. 35. ordinauit, num. 13. Gratian. deciſ. 2. num. 22. & ſeq.* Ac etiam
16 quia appellationis admiſſio, † non priuat Iudicem iuriſdictionis habitu, ſed tantum illius impedit exercitium, quod deinde reuiuiſcit, tacito conſenſu appellantis, qui interpoſitam non proſequitur appellationem. *Franc. cap. cum appellationibus. §. ſi vero, de appel. in ſext. num. 3. fin. Scaccia de appell. quæſt. 11. artic. 7. num. 168.*

17 Ampl. ſiue † agatur de prima, ſiue de ſecunda ſententia. *Scaccia de appellat. quæſt. 11. artic. 7. num. 171.*

18 Ampl. præſertim † vbi Iudex ad quem pronunciat appellationem eſſe deſertam, nam Iudex à quo, ſuam executioni mandat ſententiã, quia ex eadem ſententia orta actio debet ſuo fine, & deſtinato perfici, per manus eius, qui opus cœpit, *l. fin. §. illud, verſ. tanquam licet ab initio. C. de temp. appel. l. ſi contra. C. de appel. l. furti. §. 1. verſ. nec ergo ſi ab initio, ff. de ijs qui notant. infam. Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num. 22. circa fin.* & idem ibidem dixerat *Bart. nu. 15. verſ. quandoque Iudex, el. 2. Mynſinger. obſeruat. 94. in cauſis. centur. 5. num. 3.* concludens, ſi Iudex
19 ad quem tacite † confirmet ſententiam Iudicis à quo, per lapſum fatalium, vel defectum alterius ſolemnitatis, executionem ſententiæ ſpectare ad Iudicem à quo. *Rebuf. de ſent. execut. artic. 11. gloſa nona, num. 6.* concludens, ſi Iudex ad quem pronunciat appellationẽ eſſe deſertam, executionem ſententiæ Iudicis à *quo*, ad eumdem ſpectare. *Scaccia de appellat. quæſt. 11. artic. 7. num. 169.* eam afferens rationem,
20 quia † ſententia declaratoria deſertionis appellationis eſt interlocutoria, ex qua nulla proficiſcitur actio, vel obligatio ad executionem contentorum in ſententia, nec Iudex proprie dicitur confirmare, ſed tantum daclarare latam ſententiam, cui nihil, vt ego addo, additur per declarationem. *l. hæredes palam. §. 1. ff. de teſtam. cum alijs cumulatis à Surd. conſ. 288. num. 10. & ſeq. & deciſ. 29. ſæpe, num. 4. et ſeq. addendo, num. 170.* procedere etiam ſi idem
21 † Iudex non pronunciaret appellationem eſſe deſertam, ſed etiam eandem ſententiam confirmaret, quia talis confirmatio eſt ſuperflua.

Quamuis Luca Petus in ſua Capitolina *praxi, lib. 8. cap. 1. num. 16.* relato *Franc. in cap. ex ratione, de appel.* quem non reperio in meo codice cum *Alex.* ab eodem relato, dicat per-
22 plexam eſſe quæſtionem, an Iudex † à quo poſſit lapſis fatalibus ſuam exequi ſententiam, niſi præcedat Iudicis ad quem, interlocutorium decretum, quod lapſa ſint fatalia, vel appellatio deſerta: & affirmatiuam, ſcilicet, quod tali ſit opus decreto, teneat *Bart. in l. à diuo Pio, ff. de re iud.*

re iud. num. 16. post med. vers. sed quando, ff. de
23 re iudic. eam afferens rationem, † quia ex alia
causa posset impediri executio, vt puta quia sẽ-
tentia esset nulla, & in l. eos. C. de appel. nu. 8.
24 vbi declarando glos. † ibidem, quæ negat esse
opus decreto, dicit illam dicere verum, scilicet
quod non est pronunciandum diffinitiue, ab-
soluendo, vel condemnando appellantem, sed
quidem debere pronunciare appellationem es-
se desertam, & consequenter appellantem esse
absoluendum ab obseruatione iudicij.

Ex numero tamen Doctorum, qui contra-
rium tenuerunt, communis est, vt fatetur idem
25 *Lucas Petus d. cap. 1. nu. 16.* vt non sit † opus
interlocutorio decreto appellationem fuisse de-
sertam. *Angel. in l. si contra.* C. de appel. vbi
testatur sæpe practicasse, vt lapsis fatalibus, qui
reportauit sententiam fauorabilem, adiret Iu-
dicem à quo, & instaret vt suam exequatur sen-
tentiam, absque decreto Iudicis ad quem, quod
appellatio sit deserta, idem repetens *in l. si præ-
ses ff. de re iud. & in cons. 130. circa fin.* & idem
sentiunt *Cast. & Alex. in d. l. si præses, nu. 6.
& ex Innoc.* & alijs idem tenet *Guid. Papa,
decis. 213. num. 5. Felin.* asserens dicta *Angeli*
esse aurea, *in cap. ex parte de rescript num. 9.
Cafal. cons. 366. num. 7.* addendo lapsis fatalibus
26 idem esse † ac si nunquam fuisset appellatum,
& sententiam stare in suo robore, æque ac si
non fuisset appellatum, exequendam esse. *Ve-*
27 *strius in praxi. lib. 8. cap. final. num. 9.* † ex-
tendendo etiam ad Iudicem secundæ instan. iæ,
*Brederod. de appel. part. 1. tit. 20. §. à pronuncia
de exequend. & §. ab interlocutoria de exe-
quendo.*

Contrarietas, quæ videtur adesse in hoc as-
28 sumpto, leuis est, si considerentur † dicta *Angeli*.
nam licet ille neget non esse opus decreto super
desertione, cum tamen velit citandum esse ap-
pellantem ad contradicendum, quare sententia
contra illum prolata non sit executioni deman-
danda, & si non compareat, vel non doceat, po-
test ad executionem deueniri absque decreto,
quod appellatio sit deserta, & consequenter eui-
tare magnum circuitum, quem ille non expri-
mit, consideratis dictis *Bart.* qui vult opus es-
se decreto, quia sententia forte esset nulla, &
29 ideo † cessare rem iudicatam, *l. si expressim,
ff. de appel. Surd. cons. 61. num. 50. & seq. &
Angel.* qui vult citandum esse appellantem ad
contra dicendum quare executioni non sit mã-
danda sententia contra illum prolata, nulla
realis adest contrarietas expressa, sed tantum
30 verbalis, & † à *Luca Peto* perperam fuisse di-
ctum hanc esse intricatam, & perplexam diffi-
cultatem.

Circuitum, quem dixit, & non expressit *An-
gel. in d. l. si contra. C. de appellat.* euitari, si Iu-
dex ad quem non interloquatur appellationem
esse desertam, censeo eum fuisse, quia licet
31 ab executione non appelletur, *l. ab executione.
C. quorum appel. non recip. l. ab executore ff. eo-
dem tit.* attamen quod à decreto de exequen-
32 do † concedatur ad vtrunque effectum appel-
latio, plures tenent, quos congessit *Gabriel.*
de appellat. conclusione quarta, in princ. sub-
dens ibidem, *vers. contrarium*, qui tenent ne-
gatiuam, & post *Gabriel.* idem retulerunt *Ce-
nal. in specul. commun. opin. quæst. 190. Tus-
cus conclus. 410. appellatio ab executione, n. 1.
& 2. & alij*, quos congessi in meis collecta-
neis ad *textum, & glos. l. ab executione. C. quo-
rum appellat. non recipiunt.* ex quibus elicies
quando cesset dispositio *d. l. ab executione*.

Et in resolutione eiusdem assumpti discordes
etiam reperio, qui praxim Romanæ Curiæ pro-
fessi sunt docuisse. Nam *Lucas Petus* in sua Ca-
pitolina praxi *lib. 7. cap. 1. num. 10.* fauendo ap-
33 pellationi, † quæ est species defensionis, & in
dubio non neganda, nec præsumenda deserta.
*Surdus, decis. 36. à declaratione, num. 4. & de
aliment. titul. 8. quæst. 60. appellatio, num. 1.
Mantic. decis. 128. num. 4. Gabriel. cons. 56. nu.
11. lib. 1.* relatis *Bart. & Sal.* firmat à decreto
34 de exequendo licere appellare. † Contrarium
autem concludit *Vestrius, in praxi, lib. 7. cap. 3.
num. 9.* cuius opinionem negantem appellatio-
nem late ad eundem *Vestrium ibidem* compro-
bat *Grauat. num. 43.*

Salustius Tiberius in sua praxi Curiæ Audi-
toris Cameræ, *lib. 2. cap. 25. num. 16. & seq.*
35 relatis qui affirment, & negent licere † appel-
lare à decreto de exequendo sententiam prola-
tam, concludit communem esse negatiuam, &
Signaturam Iustitiæ, quæ in ijs, quæ sunt de
iure rescribenda, † vbi contigit quod quis appel-
let à decreto de exequendo mandatum relaxa-
tum in iudicio executiuo, vel summario, vel or-
dinario, semper rescribere solet, cũ clausula, vel
Patito iudicato, vel Sine præiudicio legitimæ
36 executionis, † cum limitatione tamen si à de-
creto mandato, & relaxato licebat appellare,
seu vbi sententia in qua relaxatum fuit manda-
tum, erat appellabilis, iuxta distinctionem *Capic.
decis. 1. nu. 23.* quam pluribus consentientibus
relatis probat *Lancel. de Attentat. part. 2. cap.*
37 *12. limitat. 53. numer. 42.* † Vel tali decreto
non inferatur nouum grauamen, vt dixi in me-
is collectaneis, *in l. ab executione. C. quorum
appel. non recip.* ex quibus colliges alias limi-
tationes, & habes totam materiam illius tex-
tus, alibi dispersam, & sæpe non congrua sede
examinatã, quod est præcipuum incommodum
legalis professionis.

Quamuis teste *Cassad. decis. fin. de præbend. in*
38 *fin.* † stylus Romanæ Curiæ modo sit albus,
modo niger, attamen relatam à Tibetio praxim,
etiam nunc obseruari affirmauit mihi R. P. D.
Comes Franciscus Bilius secundum tenens locũ
in dicta Signatura, & illam perpetuo tenendam
39 affirmabat. Quia † vbi duo sunt propter vnum,
vtrobique illa duo sunt potentia iuris, non duo,
sed vnum, *l. Titius l. Iulianus, ff. de cond. & de-
monst. l. illud. §. illud, ff. de leg. Aquil. Ias. in
l. quominus, ff. de flumin. num. 36.* Propterea
cum decretum de exequendo fiat, vt præcedens
sententia suum consequatur finem in reum cõ-
demnatum, vnum, & idem, considerato exitu
illius, dicitur factum decretum eiusdem qua-
litatis, & naturæ, cuius erat quod fuerat in præ-

Tt 3 eaden-

cedenti sententia factum. *Bal. conf.* 440. *lib.* 5. *num.* 6. & similia sunt, quæ tradit *Mantic. de tacit. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 6. *& seq.* dum comprobando dicta *Bal. in d. conf.* 440. concludit,
40 quod dū vnus † contractus incidit in alium, per modum accessionis, talis contractus accessorius censetur pars contractus, cui accedit, ita vt actio, quæ oritur à principali, oriatur etiam ab incidenti, & accessorio, cui accedit. *l. fundi. ff. de contrah. empt. l. si quis nec causam, ff si cert. petat.* Et vbi vnus contractus fuit ce-
41 lebratus ad executionem alterius, vnus tantū, & non duo dicuntur celebrati contractus, propter rei vnitatem, *l. scire debemus ff. de verb. ob-*
42 *ligation.* & vbi vnus cōtractus † proficiscitur ab alio, non inspicitur subsequens, sed præcedens, qui fuit causa subsequentis. *Ambros. Opizon. in l filiusfam. § diui, ff. de legat.* 1. *num.* 85. *vers. sexto.*
43 Secundo eandem praxim confirmabat † idem Comes Biliusin Romana Curia in iure dicundo, vel interpretando, vel quæ consuetudine, vel stylo recepta declarando, nemini concedens.
44 Quia siue dicamus decretum † de exequendo, quæ sunt iudicata, esse mere interlocutorium, vt volunt *Cranet. conf.* 273. *Nobilis. col. vers. nec præmissis, ex Rom. & Aretin. in l.* 5. *ff. de verb. obligat. in princ. & Fclin. in cap. quoad consultationem, de re iud. col. fin.* quibus addo *Marant. in prax.* §. *& demum fertur sententia, num.* 25. *Rot. Ianuens. decis.* 164. *num.* 24. *&* 25. *Viuium decis.* 302. *num.* 6. *& seq. Cartar. decis.* 1*anuen.* 27. *num.* 12. *& seq.* Siue di-
45 camus † esse interlocutorium habens vim diffinitiuæ, quia ex illo determinatur causa principalis, nec post se expectat aliud decretum, infertque damnum irreparabile, *arg. l.* 1 *ff. de re iud. vt ratiocinatur Roman. conf.* 357. *dicitur*, cum alijs cumulatis à *Bursat. conf.* 269. *in causa, num.* 30. *Marant. in prax §. demum fertur sententia, num.* 24. *vers. breuiter. Cartar. decis. Ianuen.* 27. *num.* 15. Vtroque casu non licet regulariter appellare. Non ab interlocutoria mera, vt probatur *l ante sententiam. C. quorū appel. non recip.* cum alijs congestis a *Surd. decis.* 36. *a declaratione in princ. et a Cæsar. Bartia decis.* 125. *mandatum n.* 39. Non ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, cōuincit ratio,
46 quia † illa in omnibus, & per omnia regulatur iuxta naturam sententiæ, quæ profertur in negotio principali. *Natta conf.* 92. *motiuum, n.* 1. *& seq Guid. Papa decis.* 12. *num.* 3. *Rmin. iun. conf.* 212. *contra, lib.* 2. *num.* 1. *Surd. conf.* 288. *num.* 3. *Capic. decis.* 1. *num.* 21.

Singulare vnum in praxi norandū, quod licet simus in casu, quo liceat à decreto de exequē-
47 do † appellare, quod est appellandū in scriptis, & in cedula appellationis exprimenda est causa, quare appelletur, adeo quod non essat satis referre se adacta, *vt ex. Spec. Io. And. Butr. Abb. & alijs concludit Capic. decis.* 1. *num.* 20. *Sal. l. ab execution. C. quorum, appel. non recip. n.* 3. *Lancel. de attentat. part* 2. *cap.* 12. *limit. fin. n.* 48. 51. 55. & est regulare, quod omni casu, quo
48 negatur appellatio, † appellandum est scripto, cum expressione causæ, quara appelletur. *Aretin. in l.* 2. *ff. de verb oblig. num.* 3. *vers. sed huic rationi. Tiraquel.* testans de communi, *in tract. le mort saisit. part.* 6. *declarat.* 6. *num.* 4. Alias idem esset ac si non fuisset appellatum. *Bero.* testans de communi, *conf.* 106. *quatuor sunt, num.* 11. *lib.* 3. quem sequitur *Lancel. de attentat. d. limit. final. num.* 50. *addendo nu.*
49 52. *& seq.* expressionem † causæ non requiri, vbi ex ventre sententiæ, vel allegatione iuris apparet de grauamine.

Singulare aliud notandum, quod cum sit satis
50 controuersa quæstio, an in execurione † sententiæ sit citandus condemnatus ad videndum illam exequi, vt dixi *supra cap.* 1. & late prosequtus fuerat *Scaccia de appel. quæst.* 11. *artic.* 8. *num.* 187. *& seq.* quod ad tollendam huiusmodi controuersiam, vel ad impinguandum extractus, & registra actorum, si remedio restitutionis in integrum, vel reuisionis causæ, vel supplicationis, vel alio ordinario, vel extraordinario remedio Iuris, vel gratia Principis, contingat iterum litem renouari, non in omnibus
51 tribunalibus Vrbis proceditur eodem † stylo ad executionem sententiæ, à qua non fuit appellatum: nam Vicarius Papæ, Gubernator Vrbis, Auditor Cameræ, cuius iurisdictio extenditur per totum Statum Ecclesiasticum, & etiam extra, in personas, & causas coram illo
52 introductas, & † Auditores Rotæ, qui dietim recipiunt iurisdictionem per rescripta, quæ illis transmittuntur, & sunt ordinarij in cognoscendo, & delegati in pronunciando, & deffiniendo, teste *Vantio tract. de nullit. cap.* 3. *nec est, num.* 15. subdens ideo illos non posse nisi ex nouo rescripto, reuocare suas sententias nul-
53 las, † sicuti sine alio rescripto reuocare possunt omnes ordinarij Iudices. *Scaccia de appellat. q.*
54 19. *remed.* 1. *conclus.* 6. *n.* 73. *& seq.* Non † pro-
55 cedunt illi ad executionē sententiæ, † nisi priùs citetur condemnatus quater ad docendum de appellatione, & illius legitima prosecutione, vt
56 dixi *supra cap.* 23. Reliqui † autem Iudices inspectis actis, & viso non fuisse appellatum, procedunt ad executionem sententiæ, expedito mandato ab illis in suis sententijs decreto & relaxato, quod cauti Procuratores curant in eis decerni, & relaxari. Si autem imperitia, vel negligentia, vel malitia Procuratoris cupientis clientem litibus inuolui, vel inuolutum diutius retinere, non fuerit mandatum contenrorum
57 in sententia relaxatum, quia † in vnoquoque actu iudiciali vocandus est, qui ex illo grauari potest, *l. de vnoquoque, ff. de re iud.* & præcipue si agatur de executione sententiæ, *Cyn. in l.* 1. *C. de iur. & facti ignorant. num.* 15. *& in l.* 1. *C. quorum appel. non recip. num.* 1. quem
58 † defendunt *in l. à diuo Pio. § inuenditione, ff. de re iud. Cast. num.* 4. *Alex. nu.* 31. *vers. item quia, Ioan. Imol. num.* 4. Tunc victor, pro quo fuit iudicatum in petitorio, vel possessorio, vel in actione reali, vel personali, vel in rem
59 scripta, vel mixta, † debet condemnatum, seu victum citare ad videndum decerni, & relaxari mandatum de exequendo pro contentis in senten-

tentia contra ipsum prolata, & interloquente Iudice iuxta petita, fiet sententiæ executio, *Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num. 21.* & iste forte est circuitus, quem dixi non fuisse ex-
60 pressum † ab *Angel. in l. si contra, C. de appellat.*

Quia supra, & alibi sepe retuli, Signaturam Iustitiæ rescribere, & non expressi, an suo vel
61 alieno nomine, rescribat, vt facit inclitus † Senatus Mediolani, qui sub nomine Philippi Hispaniarum Regis, & Ducis Mediolani, & alterius, qui in vitam, & necem Mediolanensium dominaretur Deo tantum auctore, tam in ijs quæ sunt iuris, quam præter, vel contra ius. Quamuis quæ dixi non expressisse, sint nota versatis in Romana Curia, tamē quia scribimus & nō versatis in ea, præmitto, quod nomen istud
62 † *Signatura*, natum à verbo *Signo Signas*, indicet actum signandi, non autem personam signantem suo, vel alieno nomine, iuxta illud *Sueton. in Nerone cap. 17.* dum dicitur fuisse cautum, vt in testamentis primæ duæ ceræ testatorum, modo nomine inscripto, vacuæ signaturis ostenderentur. In foris tamen nostro
63 significat † congressum, seu vnionem duodecim Prælatorum ex antiquioribus Rom. Curiæ, qui retinentes, qua prius decorati erant, dignitatem Referendarij, omnibus diebus Iouis, nisi ille sit feriatus in honorem Dei, vel Sanctorum, vel hominum commodo, vel edicto Papæ, & stylo Curiæ, informati à Procuratoribus, & Aduocatis biduo prius, voce, & scripto, quibus ex causis appellantes afferant fuisse grauatos à Locumtenentibus Vicarij Papæ, Vrbis Gubernatoris, & Auditoris Cameræ, seu ab ipsomet Vicario, Gubernatore, & Auditore, conueniunt in domo Cardinalis, quem Signaturæ Iustitiæ Præfectum appellamus, & cuiusque appellantis grauaminibus relatis à Prælato, pariter dignitate Referendarij decorato, quē quilibet grauatus elegit, voto dictorum duodecim, vel maioris partis illorum, an sit appellatio ad vtrunque effectum admittenda, vel reijcienda, vel suspendenda, & differenda executio, ex eisdem actis, in possessorio, vel petitorio, & quandoque circumscripto decreto, quo quis asserit se grauatum, mandatur Vicario, vel Gubernatori, & Aud. Cam. vt alium Prælatum deputet, qui causam ex integro cognoscat, vel illorum Locumtenens iterùm appellantem
64 audiat. Formula † autem, qua præfatus Cardinalis Præfectus vtitur, ea est, vt Præmissa forma qua relati duodecim Prælati concordes, vel pro maiori parte conuenerunt de rescripto faciendo, vel in paritate suffragiorum iuxta votum eorum, quibus accessit Cardinalis Præfectus, expresso nomine Prælati, vel Auditoris Rotæ à Regente Cancellariæ Apost. qui causam cognoscat, sua manu scribit: *Placet Domino nostro Papæ. N. Cardinalis.* Sed notandum, quod relata formula idem Cardinalis Præfectus cum Regente vtitur, quoties nihil additur precibus appellantis: nam si quid addatur, tunc Regens addit: *N. audiat de secunda parte*, & Cardinalis Præfectus pariter subscribit, *Placet Domino nostro Papæ de secunda parte. N. Cardinalis.* Ex quibus patet, Prælatos Signaturæ, si fuerint omnes concordes, vel maior illorum pars concordet in modo rescribendi, maiorem auctoritatem illos habere, quàm habeat illorum Præfectus Cardinalis Signaturæ præpositus, ne illa esset acæphala. Munus Præfecti Signaturæ nunc quo hæc scribo, egregie, & cum laude
65 sustinet † Iulius Cardinalis Sacchettus, filius Ioannis Baptistæ nobilis Florentini, cum quo primis annis quo Romam veni, sæpe tractaui, & illius humanitati non parum fateor me esse obligatum.

Dicenda essent vltra nominis significationem
66 † alia de Signatura, & Referendarijs, nempe à quo, & de quo tempore fuerit illa, cum Referendarijs instituta: quod sit Referendariorum officium, quæ iurisdictio, & alia, de quibus confecta sunt volumina à *Gomes. in cōpend. vtriusque signat. Staphileo in tract. de litteris gratiæ, & iustitiæ Marchesan. de Cōmis. part. 1. Ioan. Martinez I.C. Hispano in suo tract. de referēdar.* ad ea quæ illi dixere, & nōn conferunt argumento nostro, me remitto. Non omitto tamen nostrorum Curialium commune dictum;
67 Signatura, † Ventura: qui si illud dicant de ijs quæ rescribuntur à Signatura Iustitiæ, credo illos dicere falsum, & ego in proprijs, & alienis causis expertus sum, præsertim vbi inter Prælatos duodecim, ex quibus illa constat, fuit ascriptus R.P.D. Comes Franciscus Bilius. Si vero
68 de Signatura † Gratiæ, quæ fit coram Papa, idē dicendū, ex præsentia Principis: licet à nostris sit receptū assumptum, quod quæ pendētà voluntate Principum, numerantur inter casus fortuitos. *Crau. cons. 95. et 233. n. 1. & 2. Gama decis. 42. in princ. Pascal. de pat. potest part. 4. cap. 6. in princ.*

Tertius casus est vbi agitur de executione sen-
69 tentiæ, quam † protulit delegatus ab ordinario Iudice, qui cum possit vnam, vel plures causas, alieni non habenti iurisdictionem demandare, etiam cum facultate subdelegandi, *auth. ad hæc, de iudic Marant. in praxi. parte quarta. §. quinta principalis, num. 55. & 60.* concludens quemuis ordinarium Iudicem, etiam minimum, posse delegare, cum facultate
70 subdelegandi, modo † totam suam iurisdictionem non committat, quia id facere non potest inconsulto Principe, quod est verum de
71 iure ciuili iuxta *d. auth.* ad hæc, † secus de iure canonico. *Veral. decis. 341. Vicelegatus, part. 3.*
72 Quia delegatio † est stricti iuris, nec extendenda ad non expressa, *capit. 1. vers. nec ad alia, de offic. delegat in sext. Natta cons. 5. num. 3.* &
73 varius sit † sensus *l. Iudex post ea quam. ff. de re iud. teste Alex. in quæst. Rex Aragonum in tertio dub. col. 8. vers. similiter*, asserens delegatum Iudicem tunc dici functum officio suo, vbi præterea executioni mandauit, quæ iudicauit; vel quod sit functus officio suo, quia siue bene siue male iudicauit, non potest iudicata reuoca-
74 re, nec corrigere, & emendare, † prout potest facere Iudex ordinarius. *l. 1. C. de sent. & interl. omn. iud. Capic. decis. 1. n. 29. circa fin. Capel. Tho-*

Tholos. decis. 114. *Marant. in prax. part.* 4. *§ quinto principalis, num.* 51. Perplexaque
75 sit satis quæstio, † an delegatus ab inferiori à Principe suam possit exequi sententiam: nam *Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num.* 6. & 7. post multa relata differentia inter ius ciuile, & canonicum, vt illo non possit exequi, quia est mixti Imperij, isto autem secus, nihil certi concludit. Ideo in terris Imperij ad tollendam omnem difficultatem, delegatus inferioris à Principe considerabit, quas facultates illi concesserit ordinarius Iudex, & illas cauebit non egredi, *l. diligenter, ff. mandat, cap. cum dilecta, de rescript.* Addam tamen, qui expresse tenent de-
76 legatum † inferioris à Principe, non posse suam exequi sententiam, videlicet *Marant. in prax. parte quarta, § quinta principalis, num.* 43. per textum *in l. properandum, § sin autem reus, vbi gloss. verb. ad maiorem*, C. *de iudic.* afferens id firmari etiam *ab Abb. in cap. si quis contra, de foro compet. qui num.* 32. *vsque ad* 40. fatetur id verum de iure ciuili, secus de iure canonico. *Scaccia de appella. quæst.* 11. *artic.* 7. *num.* 179. afferens latius dixisse sequendo *Ias. in tract. de iudic. lib.* 1. *cap.* 63. *nu.* 6. *Ferdinan. de Otero in suis Roman. lucubration. disputation.* 5. *præ manibus*, ad partes examinata quæstione, concludit in fine, tam de iure
77 ciuili † quam canonico, delegatum tam Principis, quam ordinarij, posse suam exequi sententiam. Sed *Petrus a Syria I.C. Valentin. practic. Forens. quæst. libr.* 1. *quæst.* 25. *partem*, ad partes examinata difficultate concludit *num.* 5. in
78 puncto iuris veriorem esse sententiam, † quod delegatus non possit exequi, quæ diffinitiue iudicauit: & in hoc articulo adesse communem contra communem opinionem, refert *Caual. in specul. commun. opin. quæst.* 632. *delegatus, num.* 6. *& seq.*

Quartus casus est, si agatur de executione sententiæ Iudicis delegati à Principe extra illius
79 Curiam: nam † idē delegatus Iudex absque alio rescripto suam exequitur sententiam, *auth. si quis litigantium*. C. *de epis. audi nt. l. præcipimus*. §. *in his*. C. *de appellat. Rebuf. de sent. execut. artic.* 11. *glos. nona, num.* 5. *Mysinger. obseruat.* 94. *in causis. Centur.* 5. vbi alios idem sentientes refert. *Scaccia de appellat. quæst.* 11. *artic.* 7. *num.* 178.

80 Ampl. siue simus in casu, † quo duæ conformes faciunt rem iudicatam, siue in casu, quo Iudex appellationis tulit tertiam, duabus præcedentibus conformem. *Bart. in l. à diuo Pio, ff. de re iudic. num.* 15. *in princ. & in l. præcipimus*. C. *de appel. num.* 1. & *Franc. in cap. Romana*. §. *fin. de appel. in sext. num.* 3. *vers. aliquando sententia diffinitiua. Vestrius in praxi. cap. fin. num.* 9. *vers. quod si non tempore.*

81 Ratio est, † quia vbi prima, vel secunda sententia à iudice confirmatur, agitur ex sententia confirmante, non ex confirmata, & ex illa, non autem ex ista nascitur agendi, & exequendi actio, per manus seu imperio confirmantis, *Cassador. decis.* 13. *habuerat, de rescript. num.* 3. & 4.

82 Ampl. etiam † in delegato à Papa, & inspecto iure Canonico. *Scaccia de appellat. quæst.* 11. *artic.* 7. *num.* 163. cum afferens rationem, quia delegatus Principis de iure ciuili, & canonico
83 suam exequitur † intra annum, sententiam. *Alex. in l. à diuo Pio, ff. de re iud. num.* 3. *Ruin. cons.* 113. *ex multis, lib.* 4. *num.* 10.

Quintus casus est, si agatur de executione
84 sententiæ † latæ in facie, seu Curia Principis, ab eo, cui fuerat commissa causa: & tunc quamuis delegatus Principis supremi possit suam exequi sententiam, vt dixi supra, tamen de stylo Romanæ Curiæ obseruatur, vt lata à commissario Iudice sententia, curet victor eidem committi à Papa, vt suam exequatur sententiam, & expensas in lite factas taxet, vt dixi *supra cap.* 16. §. 1. *num.* 14. *& seq.* vbi retuli procedere etiam si causa fuisset commissa cum clausula, appellatione remota. *Cassad. decis.* 13. *de rescript.*

85 Ampl. etiam si idem commissarius Iudex † esset in Curia Principis ordinarius Iudex. *Scaccia de appellat. quæst.* 11. *artic.* 7. *num.* 177. *vers. subextende*, testans ita practicari: & exemplum refert, si Auditori Cameræ, vel alteri Iudici ordinario sit commissa causa. Quomodo autem
86 cognoscatur † ordinarium Iudicem fieri delegatum, cum sæpe ex rescripto Principis excitetur tantum, non autem detur iurisdictio, videndus *Treuisan. decis.* 1. *num.* 1. *& seq. Bursat. cons.* 74. *num.* 46. *& seq. Rebuf. ad concordata, cap. de mandat. Apost. verb. conferatis. Franc. de Claper. decis fiscal. decis.* 8. *quæst.* 1. *videtur, num.* 1. *& seq.*

87 Ampl. etiam † vbi causa deuoluitur ad Curiā Principis, alicui in ea Iudici ordinario, ex iurisdictione ordinaria illi da a. Exemplum esse potest in Statu Mediolani, vbi quis diffidens de Iudice alicuius oppidi inuestiti alicui Comiti, vel cum titulo Marchionatus, nullus enim alius titulus datur in eo Dominio inuestitis de feudo, recurrit ad maiorem Magistratum. Aliud exemplū erit in Auditore Cameræ, coram quo si introducatur appellatio à sententia extra curiā lata, & illa transeat in iudicatum, ille non exequitur sententiam extra Curiam lata, absque executoriali Papæ rescripto. *Scaccia de appellat. quæst.* 11. *artic.* 7. *num.* 174. *vers. secus esset si ageretur.*

88 Auditores Rotæ, † qui nullam habent iurisdictionem in causis tam Ecclesiasticis, quàm secularibus, nisi quam dietim recipiunt per mandata Pontificia, & proprie sunt delegati, *Scaccia de appellat. quæst.* 13. *artic.* 7. *num.* 175. *& seq.* absolute tenet illos non posse suas exequi sententias. Sed quid nunc seruetur, dixi *supra cap.* 16. §. 1. *num.* 19. *& seq.* & cum illa communicassem R.P.D. Coccino, qui defunctis antiquioribus sedit multos annos Rotæ Decanus, & rogassem, vt mea scripta videret an conuenirent cum ijs quæ intellexeram illum obseruasse in hac difficultate, nihil potui ab illo obtinere, & ideo refero tantum, quæ ego obseruaui. Bonum tamen quò latius diffunditur, cò maius; & aromata grauius tusa plus re-

dolent

dolent. Sunt tamen qui tantum sibi sapientes, plus cæteris sapere credunt, seu verius alios idem sapere dolent: Triste genus hominum.

CAP. XXVIII.

SVMMARIVM.

Exequutionem iniquam passuro qualiter succurratur. 1. *& seq*. 9.12.13.16
Dominium quando sit difficilis probationis. 5.6
Iudicis factum est factum partis. 7
Herculan. *reprobatur*. 8
Spolij actio præscribitur annis triginta. 10
Decisiones Rotæ, quando vim legis obtineant. 11
Possessio ciuilis quanto tempore amittatur. 14. 15
Iudici resistere est prohibitum iure diuino, & humano. 17
Contumacia nulla maior, quam offendere Iudicem, & illius mandata spernere. 18

1 QValiter succurratur passo, vel passuro exequutionem † non obseruato aliquo ex solemnibus, quod dixi obseruandum, vt canonica sit facta, vel quæ comminatur fieri, executio. Vincentius Herculanus I. C. Perusinus credidit distinctione difficultatem istam sustulisse, dum in *l. à diuo Pio*. §. *in venditione*, *ff. de re iudic. num*. 39. Primum constituta regula,
2 † quod remedio appellationis succurratur passo iniquam exequutionem, si ille intra legitimum tempus appellauit. Si vero non appella-
3 uit, distinguit, an executio sit facta mota † in reum actione personali, & tunc si pignora in executione capta nondum sint distracta, officio Iudicis, præcedente summaria cognitione reuocatur facta executio, tanquam non facienda, & non valida, *l. à diuo Pio*. §. *si super*, *ff. de re iu-*
4 *dicat*. Si vero pignora † capta, fuerint distracta, concludit esse agendum rei vendicatione, *d. l. à diuo Pio*. §. *si post addictum*. Sed quia actor agens rei vendicatione, debet probare se esse dominum rei, quam vendicare intendit, & gra-
5 uem subit ille prouinciam, † quia dominium est difficilis probationis, *l*. 1. *C. de alien. iud. mutand. caus. fact. l. in rem*. §. 1. *l. ad officium*, *l. cum res*. *C. de probat*. Contard. *in l. vnic. C. de moment. possess. in prim. oppos. num*. 4. *& seq*. *Surd. decis*. 22. *num*. 5. qui præterea referunt,
6 † qualiter, & quando dominium facile probetur, & facta ex Iudicis decreto venditione pignorum, quæ erant hastæ exposita, videtur idē
7 debitor illa vendidisse, quia factum † Iudicis dicitur factum partis, præsertim quæ non patet imperanti, & est contumax in satisfaciendo promissis, videtur extinctum omne debitoris
8 dominium relicta † distinctione Herculani, cautius aget passus iniquam executionem, vt infra decennium, quo facta fuit pignorum venditio,
9 agat contra emptorem iudicio † retinendæ, quo quo lapso decennio erit exclusus, *glos. in l. furtum verb. vel. longo*, *ff. de vsucap. & in l. licet. verb. temporis*, *C. de acq. possess*. Cast. *cons*. 10. *lib*. 1. *num*. 4. *vers. sed ex alio*, *& in l*. 1. *ff. de acquir. pos. num*. 14. Vel agat spolio infra triginta annos, vt dixi *de infra*, *de venditione pign. sub hasta*, *cap*. 3. §. 2. *& cap*. 34. §. 6. tempore
10 enim annorum † triginta præscribitur actio spolij. *Serafin*, *decis*. 1360. quam ille conscripsit ex ijs, quæ Aduocati scripserant, de mandato Clementis Papæ VIII. quoad in futurum cessaret controuersia, an actio spolij sit præscriptibilis,
11 † quam decisionem dixi habere vim legis in dominio ecclesiastico, *de Laudemio lib*. 1. *quæst*. 45. *num*. 28.
12 Si vero sit actum actione reali, † relata distinctione eorum, qui volunt intra annum competere officium Iudicis, quo summarie pronuncietur executionem non faciendam, post annum vero ordinario iudicio agendum esse concludit idem Herculan, si executio laboret vitio citationis, quod sicuti illa facta fuit, non citata parte, pariter reuocetur de facto, & absque
13 citatione. Cautius † tamen aget, si iuxta fori vsum, & praxim, vt infra decenium agat remedio retinendæ, nam decennio amittitur ci-
14 uilis † possessio, *glos. l. furtum*, *verb. vel longo*, *ff. de vsucap. & in l. licet verb. temporis*. *C. de acq. possess*. *Cast. cons*. 10. *lib*. 1. *nu*. 14. *vers. sed ex alio*, *& in l*. 1. *ff. de acq. possess. num*. 14. *Alex. cons*. 94. *Visis*, *lib*. 5. *num*. 7. vbi refert ar-
15 bitrarium esse Iudici † vt decennio, vel minori temporis spatio amittatur ciuilis possessio.
16 Alij volunt de facto resisti posse, † quoties minus legitime cōminatur in aliquem facienda esse executionem, vt pluribus casibus dicam *infra hoc cap*. §. 1. *& seq*. Sed quia cautio ista
17 aduersatur Iuri Diuino, † & humano, dicente *D. Paulo ad Romanos*, *cap*. 12. *num*. 2. *Qui potestati resistit*, *Dei ordinationi resistit*, & I. C. Iabolenus responderit, *in l. non potest*, *ff. de reg. iur*. Quod non potest dolo carere, qui imperio Magistratus non obtemperat, *& teste Bal. in l*. 1. *C. quor. appel. non recip*. Nulla ma-
18 ior est † contumacia, quam offendere Iudicem, vel spernere illius mandata, vt taceam reliqua, quæ in hunc sensum cumulant *Felin. in cap. si quando*, *de offic. delegat. num*. 2. *Gul. Mayner. in l. non videntur*. §. *qui iussu*, *ff. de reg. iur. num*. 1. *et seq. plurib*. & admissa tali resistentia, nimium videntur laxatæ condemnatorum manus, dicentibus illis quodam modo ius sibi in causa propria. Attamen quia iurium conditores, nemini volunt fieri iniuriam, & iudicum facta iniqua, & omisso iuris ordine decisa improbant, & illa non à Iudice sed à persona carente iurisdictione procedere volunt, & tanquam de facto facta, de facto etiam inficienda; ne omni casu quo codemnatus sibi persuadet, cum illo inique, vel perperam fuisse actum, audeat Iudicatis non obtemperare; subdam casus quibus liceat Iudici, vel illius executoribus, vel Iudici, & executoribus simul resistere; & non obtemperare, dicendis diuisis duobus §. §.

§. 1.

§. I.

SVMMARIVM.

Iudici licet non obtemperare, & spernere illius mandata, si extra suum territorium ius diceret. 1. *Ampl.*2.5

Episcopus quando extra dioecessim possit iurisdictionem contentiosam exercere .3.4

Executio sententiæ facta à Iudice sine requisitorijs litteris Iudicis, qui illam tulit esse nulla, & resisti illi potest. 6. *Ampl.* 7. 8. 9. 10. 13. 15.16

*Limit.*11.12.14.17.18.19.20.21.22.23.24

Iudici resistere seu non parere licet, vbi procedit de facto. 25. *Ampl.*26. *declara* .27. *Item vbi vult exequi sententiam nullam.* 28. *declara.* 29. *Item vbi procederet ordine iuris non seruato, & quare.* 30. *Ampl.*32.33.34

Iudex torquens aliquem iuris ordine non seruato puniendus capite, & quando. 31

Executio impediri potest, vbi Iudex post interpositam appellationem, vbi causa est appellabilis ad vtrunque effectum, mandat illam fieri. 35. & 36.37.38. 39. 40. 45.46 47. 48. 49.50

Limita .51.52

Appellatio exuit Iudicem iurisdictione. 35. *in princ. in dubio est admittanda* .38

Iudex punitur, qui mandat exequi sententiam, post interpositam appellationem, vbi causa esset appellabilis .39.40. *Ampl.*41.42.44

Iudici non paretur impune, vbi excedit fines suæ iurisdictionis, & quare .45.56. *Ampl.* 55. 57.58, 59. 64. 65. 66. 68. 69. *Limit.* 70.72

Causa limitata, limitatum producit effectum. 54. *in princ.*

Iudex quibus modis dicitur excedere fines suæ iurisdictionis. 57.57.59.60.63.64.68

Executio sententiæ fieri non potest tempore feriarum, in honorem Dei. 60. *Ampl.* 61. *Limit.* 62. *Item durante dilatione conuenta inter litigantes.* 63. *Item si Iudex mandet illam fieri post tempus illi datum ad iudicandum.* 64

Iudex excedens suam iurisdictionem punitur pœna arbitraria sui superioris. 66

Delegatus excedens fines suæ delegationis tenetur vnde vi. 67.

Iudex laicus quando cognoscat de causis Ecclesiasticis. 7

Iudex exercens iurisdictionem, quam non habet committit Crimen Lesæ Maiestatis. 73

Iudici resistere licet, vbi procedit sine causæ cognitione, & quare 7. *Ampl. ibid.* & 75

Item vbi quid facit tanquam vnus de populo, & extra iudicium. 76. *Ampl.*77

Executori resisti potest, vbi vult exequi mandatum delegati, non constito de delegatione, in territorio, cui præest Iudex ordinarius. 78.79

Delegato non datur fides nisi doceat de delegatione . 78.79. *Ampl.*80. 81.82

Executori resisti potest si executio est iniusta. 83. *Intellige* . 84. *Ampl.*86. 87.88. 90. 91. 92. 93. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106.108.110.111. 113.114. 115.116.117. *Limit.* 119. 120. 121

Executio quando dicatur iniusta . 85

Iurisconsulti laqueo non suspenduntur . 87.89

Principi mandanti iniustitiam alicui fieri quando non obtemperandum . 94.95

Iudici quando liceat reos verberare . 107

Clericus impune potest eripere, e manibus Curiæ, quem videt iniuste duci ad mortem. 112

Excommunicatio iniusta quando timenda . 118.

Iudici non paretur, vbi mandat quid in bonestum vel indiscretum . 122. *Item mandat, quod impossibile est factu naturaliter, vel lege.* 123. *Item vbi quid mandat, quod non spectat ad illius iurisdictionem* . 124. *Item vbi mandat, quid fieri ex quo sequatur scandalum, vel peccatum.* 125. *Item quando à Iudice committitur executio sententiæ* . 126

Iudici vbi licet resistere, licet etiam conuocare amicos, consanguineos, & mercede conducere, qui adiuuent resistentem . 128

1 PRimus itaque casus, quo licet iudicum † mandata spernere, & illis resisti, est, vbi illi vellint extra fines territorij sui ius dicere, *l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. cap. 2. de constit. in sext. vbi glos. verb. territorium* . *Fel. in cap. si quando num.2. vers. pro hoc*, vbi addit præterea licere eidem resistere, *l. duum virum.* C. *de decurion. lib.* 10. *Surd. cons.*47. *primo, num.*16.

2 Ampl. etiam si † esset episcopus, nam extra dioecesim, cum nullam exercere possit iurisdictionem contentiosam, illi minime obtemperare licet, & sine pœna, *cap. episcopum.* 9. *quæst.*2. *Nauar. in manual. cap* 27. *num.6.* concludens episcopum non posse extra suam dioecesim excommunicare, etiam suum subdi-

3 tum † nisi de consensu dioecesani, aut agatur de re, quæ non requirat causæ cognitionē,

4 quæ autem † requirantur, vt episcopus extra propriam dioecesim ius dicere possit tradit, *glos. in cap. vt litigantes, verb. de consuetudine, de offic. ordin.*

5 Ampl. præsertim in Iudice † delegato ab inferiori à Principe, exemplum esse potest in vicario episcopi, qui extra dioecesim, nec etiam voluntariam iurisdictionem exercere potest, vt auctoritate plurium firmat *Bocr. decision.*30. *num.*4. & *seq.* licet deinde subdat Romam aliud firmasse.

6 Ampl. quod si Iudex† non requisitus per literas alterius territorij exequatur, sententiam latam à Iudice non requirente, executio sit nulla, & fieri non potest, & consequenter esset in facultate cōdemnati illi resistere *Angel. Aret. cons.*75. *num.*5. & 6. *vers. et pro hoc.* *Iaf. in l. properandum* . §. *fin autem* . C. *de iudic. nu.* 2.

7 Limitando † deinde . *num.*3. si executio petatur implorato officio, Iudicis alterius territorij, vel

vel corā illo actum fuit actione in factū, seu iudicati, vel sententia lata esset à Iudice, qui nō haberet territorium, qualis est Iudex scholariū. *Surd.conf.204. contra, num.6.* sequitur prio-
8 res duas limitationes. Exemplum† esse potest, si debitor Romæ repertus, fuit in actione reali, vel personali condemnatus, Iudex domicilij, vel rei sitæ, sine requisitorijs litteris exequatur, quæ sunt iudicata in Vrbe tanquam communi omnibus patria, & in qua quisque conueniri potest. *l.Roma. ff. ad municipal. l. nec non. §. si eum, ff. ex quib. cauf. maior. Alciat. dispunct. 21.lib.2. Butr.cap.fin.de foro compet. num.23. & Abb. num.45.vers.surgit*, qui rationem referunt. Et quæ dixi de condemnato in Roma-
9 na Curia, sunt etiam dicenda † in reperto, & condemnato in Curia Imperatoris, firmat *Abb. in cap.fin.de foro compet. num 45. vers.surgit*. Sed an hodie deseruetur stante dominiorum distinctione, videndi *Dec. in cap. meminimus, de appel. num.6.* vsque *in fin. vers. postremo. Restaur. Castald.tract.de Imperat quæst.105. num.8. & 9. Fel. in cap. fin. de foro compet. num 25. & ibid Butr. & Imol. Constan. Copius in rep. cap. fin. et. de foro compet.nu.102. Bonifat.tract. de furtis. §.contrectatio, nu. 33. in princ. Couar. pract. quæst. cap.5.nu.1. Farinac. in prax. tit. de inquisit. quæst.7. num.12. Mantua in Enchirid. lib.6.cap.146.*
10 Ampl. quod si Iudex † relaxet mandatum de carcerando aliquem, & ille labatur e manibus birruatiorū, qui deinde illum insequendo capiunt in alterius Iudicis territorio, fit ille relaxandus, & ne caperetur resisti poterat. *Bal. conf.209. quidam lib.2. Cast conf.309. de iure, & conf.315. præsupposita, lib.2. Bal. Flor. & Angel. in l. si eut. §. aucto. ff. si seruit. vendic. Igneus in l.1. ff. ad Syllanian.n.8. Alex.conf. 24 animaduersis, lib.2.num.28. & ibi addentes, vers.alieno. Iac de S.Georg. tract.de Rhodijs, num.53. Clar. §.fin. quæst.29. sæpe, num.*
11 10. vbi de communi, † & refert aliud fuisse factum eum eo qui delinquens Perusij fuit insequutus Florentiam vsque, & ibi captus, & *quæst.30. num.19.* addit idem obseruatum fuisse, si fugiens ingrediatur Ecclesiam: & pro-
12 cedit si territoria amborum iudicū sint † subdita eidem Principi, & causa sit ciuilis, & ratio est, quia illa diuisa sunt, & discreta est amborum iurisdictio. *Bal. conf.340. si pater, lib.5. num.3.circa fin.* secus si criminalis, & delictum sit in vtroque territorio punibile, *Felin. in cap.fin.de foro compet.nu.16.vers.Item limita dummodo.*
13 Ampl. etiam in arbitto:† exemplum, si quis fuerit electus arbiter Papiæ, nam nihil valet, quod decernat Mediolani, si causæ cognitionē requirat; secus si non requirat causæ cognitionem, vt puta protogare tempus compromissi, si talis illi sit data facultas. *Ias. in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud num.19.* subdens *num.23.*
14 † generaliter limitari regulam nostri §. vbi non requiritur causæ cognitio: & ratio est, quia, vt alibi dixi, arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum.

15 Ampl. etiam † in supremis Principibus, nam vnus non potest exercere iurisdictionem in territorio alterius. *Petr. Pece. in cap.ea quæ de reg. iur. num.5. vers. secundo*, qui loquitur de Papa, & Imperatore.
16 Ampl. etiā† si lapsus è manibus Curiæ fugiat in alio territorio, nam est relaxandus seu remittendus ad Iudicem territorij in quo fuit captus, *Clar. § fin. quæst.29. num.10.*
17 Limit. in Iudice duorum † territoriorum, nam existens in vno, potest imperare, seu iurisdictionem exercere quoad aliud, vt *ex Cast. Alex.* & alijs cōcludit *Ias. in l.fin. ff. de iurisdict. omn. iud.num.9.*
18 Limit. in Episcopo† vi expulso à sua diœcesi, qui petita licentia etiam non habita à vicino, vel eius vicario, potest contra expulsores, vel illius subditos procedere. *Clem. 1. de foro compet.*
19 Limit. in Iudice † expulso è suo territorio, vel qui impeditur illud ingredi, *Clem 1. de foro compet. l. aliquando, ff. de offic. procons*, per quæ iura sequendo *Inn. & Cast.* ita firmat *Ias. in l. fin. ff. de iurisdict omn. iud. nu.10.*
20 Limit. in sententia † excommunicationis, nā in quocunque territorio illa proferatur, afficit subditum; quia agitur de sententia, quæ afficit animam, quæ non circumscribitur loco, vt ex *Inn. Abb.* & alijs firmat *Ias. in l fin ff. de iurisdict. omn iud. num.17. Tuscus conclus.52. territorium, num.29.* vbi tradit idem dici de sententia infamiæ, quæ vbique afficit.
21 Limit. in Iudice † dante tutorem pupillo, nā tutor datus in vna prouincia administrat vbique illius bona. *Bart. l. pupillo, ff. de curat. & tut. dat. Tuscus conclus.52. territorium. nu. 19. & seq.* vbi refert dissentientes, & tradit idem dici de Curatore dato prodigo.
22 Limit. omni casu, † quo principaliter exercetur actus circa personam subditam, licet in consequentiam tendat in bona, nam ille actus habet effectum vbique. *Castr. conf.320. lib.2. num.2. vers. pro solutione. Roman. conf.39. in proposita, num.3. vbi apostil. vers. Circa bona.*
23 Limit. in sententia † infamiæ, nam vbique facit infamem eum, in quem fuit prolata. *Roman. conf.39. in proposita, in princ. vers. quarto. Tuscus conclus.52. territorium, num.29. & 34. Cast. conf.320. in fin. lib.1.*
24 Limit vbi iurisdictio † exercetur in loco, qui dubitatur an sit de iurisdictione eius, qui citat *l si quis ex aliena, ff. de iudic. l.2. ff. si quis in ius. vocat. non ierit.* quæ iura ita declarat *Dyn. in cap. ea quæ fiunt, de reg. iur. num.4. in fin.*

Pœna qua puniatur executor exequens sententiam extra territorium iudicantis, *Pet. Peccbius de iure sistendi, cap.17.*
25 Secundus casus est, vbi Iudex† procedit de facto, nam vnicuique licet resistere, *l. prohibitū, l. defensionis facultas. C. de iure fisci. lib. 10.* cum alijs cumulatis à *Marant. disput. 1. nu. 22. Paris de Puteo, de Syndicat. § resistentia, cap.1.*
26 *num.2. circa med.* † addendo procedere præsertim

sertim si executio sit irretractabilis, & posse amicos consanguineos, & vicinos vocari in auxilium. *Marant. disput. 1. num. 22. Gail. obser. 76. non. lib. 2. num. 13. & 14. Clar. §. fin.*
27 *quast. 29. nu. 2.* † declarando procedere si procedat tanquam priuatus, secus si tanquam Iudex.

28 Tertius casus est, vbi Iudex † velit executioni mandare sententiam nullam, seu minime validam, vt dixi *supra, cap. 6. §. 1. Paris de Puteo, tract. de syndicat. §. resistentia cap. 2. nu. 3. Afflic. ad constit. de cultu pacis, num. 56. circa med. Marant. disput. 1. num. 3. & 22. in fin. & 44. in fin.* cum alijs cumulatis a *Farinac. de carcer. quaest. 32. num.* 100. & dixi etiam *tract. de except. remorant. execution. cap. 12. Mayner. in l. non videtur, §. qui iussu, ff. de reg. iur. num. 61. vers. adiungit,* vbi limit. in executore deputato ad exequendum, ignorante nullitatem sententiae. *late Claud. de Seysel. in l. vt vim, ff. de iust. & iur. num. 52. in fin. & num. 55.*
29 *& seq.* † declarando si nullitas causatur ex defectu iurisdictionis, & executio est irretractabilis, & dixi *supra cap. 6. §. 1.*

30 Quartus casus est, quoties Iudex † procederet ordine iuris non obseruato. *Marsil. in l. 1. ff. de quaestion. num. 18.* eam afferens rationem, quia procedendo eo modo, dicitur iniuste facere, & debere reuocare, quae fecit, si fuerint reuo-
31 cabilia: & Iudicem torquentem † reum ordine iuris non seruato, puniendum in Syndicatu capite; si id fecit dolose, & sine causa, secus si cum causa, & sine dolo, nam tunc punitur actione iniuriarum arbitrio Iudicis. *Cagnol. l. factum, ff. de reg. iur. num. 5. Marant. disput. 1.*
32 *num. 22.* concludens posse resisti Iudici † exequenti de facto à quocunque de populo. *Farinac.* alios referens, *de carcer. quaest. 32. nu. 97. & seq.* exemplum esse potest si mandet exequi sententiam non citato condemnato, vt dixi *supra cap. 1. nu. 2. Natta cons. 412. postquam, num. 3.* concludens vbicunque Iudex procedit
33 nulla adhibita † causae cognitione, non seruata forma, & figura Iudicij, posse illi de facto resisti. *Mayner. l. non videtur. §. qui iussu, ff. de regul. iur. num. 6. in fin. & nu. 8. in princ. vers. si vero,* exemplum referens si iniuste, & sine ordine iuris mandet aliquem capite plecti, talem resistentiam fieri posse à quocunque de populo. *Paris de Put. de syndicat. §. resistentia cap. 1. num. 2. vers. quod si Iudex,* concludens resistentem isto casu dici se defendere, nō autem Curiae resistere. *Gail. obser. 76. non, num. 3.* vbi etiam rationem refert. *Afflic. ad constit. de cultu pacis, num. 60. vers. secundo. Franc. Marc. decis. 666. num. 2.* & dixi *supra cap. 6. §. 1. num. 13. & seq.*

34 Ampl. etiam † vbi non obseruat stylum suae Curiae. *Petr. Pech. in cap. ea quae, de regul. iur. num. 6. vers. sexto.*

35 Quintus casus est, vbi Iudex † mandat exequi sententiam post appellationem interpositam; si causa sit appellabilis ad vtrunque effectum; nam cum appellatio exuat iudicem omni iurisdictione, *cap. cordi, de appel. in sext. Bellam. decis. 52. Surd. cons. 139. num. 4. & cons. 271*
36 *num. 36.* impediri † potest executio, vt ex *Inn. in cap. si quando de offic. delegat. num. 2. vers. e ex quo,* refert *Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 108. & 77. Gul. Mayner. l. non videtur. §. qui iussu, ff. de reg. iur. num. 6. vers. sed post. Marant. disput. 1. num. 38. & 44. in fin. Rol. à Val. cons. 77. Viso, lib. 2. n. 6. & 7. Felin. in cap. si quādo, de offic. deleg. n. 2. vers. fallit primo. Paris de Put. de Syndic. §. resistentia, c. 1. n. 2. vers. Itē si procedat, & vers. & quod quoad resistendū. Afflic. ad Constit. Regni de cultu pacis, num. 60.* & dixi *supra cap. 16. §. 4. num. 4. & 6.* vbi ampliaui etiam in sententia delegati Principis, & alia addidi singularia.

37 Ampl. praesertim vbi appellatio fuit † admissa, & durabant fatalia ad prosequendam appellationem. *Oldrad. cons. 89. num. 3. Alberic. in l. episcopale, C. de epis. aud. num. 3. in fin.* & dixi *supra cap. 16. §. 4.*

38 Ampl. etiam † vbi dubitatur an appellatio sit admittenda, nam cum tali casu illa sit admittenda, *Surd. cons. 228. num. 4. & cons. 271. nu. 30. & seq. et cons. 277. nu. 13.* est pronunciandum non esse desertam. *Dec. cons. 24. pro n. 5. Gabriel. cons. 56. nu. 2. Mantic. decis. 128. nu. 4. Farinac. de carcer. quaest. 22. num. 109.*

Contrarium tenent relati à *Mayner in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de reg iur. num. 8. post med. & in fin.* concordat, vt dixi *infra n. 52.*

39 Ampl. vt non solum † resisti possit volenti exequi sententiam post interpositam appellationem, sed etiam peccare, & puniendum esse Iudicem, qui velit exequi, *l. quoniam Iudices. C. de appel. cap. priore, de appel. Alberic. in l. episcopale. C. de episcop. aud. nu. 4. Oldrad. cons. 89 episcopus, num. 2. in fin.* dum prius dixisses, Iudicem procedentem pendente appellatione facere iniuriam Iudici ad quem, & puniendum officialem, qui requisitus non resistat executori. *Marant. disput. 1. num. 44 post med. vers. vel post appellationem. Farinac. de carcer. quaest. 23. num. 111. et seq.*

40 Ampl. quod si Iudex † pēdēte appellatione mittat cōdemnatū ad furcas, possint consanguinei, vel amici impune resistere ne suspendatur. *Paris de Puteo, tract. de Syndicat. §. resistentia, n. 2. in princ. Fel in cap. si quando de offic. deleg. num. 1. vers. fallit primo. Marsil. in praxi. §. attingam, num. 39. Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 77. et 108. in fin.* subdens, *num. 114.*
41 Iudicem † ipsum esse puniendum eadem poena; quod tamen deinde declarat, *Ias. §. poenales, instit. de act. num. 208.*

42 Ampl. praesertim, vbi appellans † possidet. *Paris de Puteo tract. de Syndicat. §. resistentia. cap. 1. nu. 3. vers. quod est verum, et cap. 2. num. 1.* addendo quod amici, & vicini possidentis possunt impune percutere volentem illum expellere. *& cap. 2. num. 1.* addit vicinos, & amicos posse resistere, ne possessor expellatur.

43 Ampl. praesertim si causa † erat appellabilis, & Iudex non admittit appellationem, nam, & illi resisti potest, & puniendus est de iure, secus

de consuetudine hodierna, si non processit ad
executionem, & stetit in solis finibus denega-
tionis admissionis appellationis; *Farinac. de Carcere, quæst.23. num.*112. *&* 113. *& nu.*
44 114. † addit qua pœna puniatur si processit ad
executionem. *Fel. in cap. si quando, de offic. deleg. num.*2. concludens consanguineos appel-
lantes pro eo, qui ducitur ad mortem posse re-
sistere, si non admittatur appellatio.

45 Ampl. vbi causa erat † appellabilis, & appel-
latio fuit intra legitimum tempus interposita, &
à Iudice reiecta, & appellarum fuit à reiectio-
ne, vt dixi *supra cap.*16. §.4. *num.*5. *&* 11.
*Fel. cap. si quando, de offic. peleg. num.*2. *vers. item declarat.*

46 Ampl. vt appellans † possit conuocare amicos,
& consanguineos ad resistendum, ac atiam non
vocati resistant. *Parid. de Put de Syndicat. §. re-
sistentia, cap.*1. *num.*1. *in fin.* Fel. *cap. si quan-
do, de offic. deleg. num.*2. *in princ.* declarando
modo præiudicium sit irreparabile, idem repe-
tens. *vers. tertio fallit. Ias.* §. *pœnales, inst. de act. num.*108.

47 Ampl. præsertim † si iniusta sit & irreparabilis:
*Afflic. ad constit. Regni, de cultu pacis, nu.*60.
vers. tertio. *Felin. in cap si quando, de offic de-
lenat. num.*1. *vers. quod intellige. Ias.* §. *pœna-
les inst. de act. num.*108.

48 Ampl. † & alijs modis supra, *cap.*16. §.4.

49 Ampl. etiam † vbi dubitari potest an causa
sit appellabilis. *Farinac. de carcer quæst.*32. *nu.*
109. & dixi supra.

Contrarium tenent relati *infra limit.*11.

50 Ampl. etiam † vbi notorie non apparet de
iniustitia. *Farinac. de carcer. quæst.*32. *nu-
mer.*110.

Ampl. etiam vbi appellatio est interposita ab
amico, vel consanguineo. *Ias. §. pœnales, inst. de action. num.*108.

51 Limit. vbi causa † non erat appellabilis, quã-
uis Iudex admisserit appellationem, cum clausu-
la fiet in quantum. *Rol. à Val. cons.*77. *Viso, lib.*2. *num.*9. 15. *vsque in fin.*

52 Limit. vbi dubitatur † an causa sit appellabi-
lis, nam licet in dubio, vt ego addo sit admit-
tenda, & censeatur permissa. *Surd. cons.*228.
*num.*4. *& cons.*271. *num.*30. *& seq. & cons.*
277. *num.*13. attamen quia præsumitur pro Iu-
dice, *l.*2. C. *de offic. ciuil. iud. testat. allegal.*1.
53 *num.*3 *& seq.* & † ista præsumptio eliditur ab
alia, *l.*2. *ff. qui ord. in bon. pos. seru. Alciat. regul.*
3. *præsumpt.*4. *num.*8. concurrit, que generalis
regula, quod Iudici sit obediendum, vt dicebam
in princ. nostri. §. licita non est resistentia, sed
facienda executio. *Claud. Seysel. in l. vt vim, ff. de inst. & iur. num.*61. *in pinc.*

Contrarium tenet *Farin. de carcer. quæst.*32.
*num.*109. & dixi supra, *num.*38. *lib.*1.

53 Sextus casus est † vbi Iudex iudicando ex-
cedit fines suæ iurisdictionis, *l. factum à Iudice, ff. de regul. iur. vbi Dec. num.*1. eam affert ra-
tionem, quia quidquid tunc facit, non dicitur
facere tanquam Iudex, sed tanquam priuatus,
seu vnus de populo, *cap. ea qua de regul. iuris.*
quare Cic. pro Cluentio dicebat: Iudicis est
meminisse, tantum sibi esse permissum, quan-
tum commissum, & creditum fuit, & non so-
lum sibi potestatem datam, sed etiam fidem ha-
bitam esse, & irrita esse, quæ fierent ad officium
eius non pertinentia. *Gul. Mayner. l. non videtr.* §. *qui iussu, ff. de reg. iur. num.*64. *vers. illud ta-
men.* *Parid. & Puteo, de Syndicat. §. resistenti, cap.*1. *num.*2. *vers. & adde. Petr.* Pecchius, *in cap. eo qua, de reg. iuris, num.*6. *Gail. obser.*76.
*num.*3. *lib.*2.

55 Ampl. etiam † vbi fines suæ iurisdictionis ex-
cedit respectu qualitatis, cum qua datus, vel
factus fuit Iudex. *Dec. in l factum, ff. de regul. iurit, num.*3. *in fin.* & ratio est quia limitata
causa limitatum producit effectum, *l. in agrit, ff. de acq. rer. domin.* & comprobatur similibus
pluribus relatis à Felin. *in cap. cum ordinem, de rescript. num.*2. *& seq.* Angel. *&* Cast. *in l. fin. ff. de iurisdict. om. iud.* quos refert, & sequitur
*Surd. cons.*47. *primo, num.*16. Farinac. *de
carcere, quæst.*32. *num.*107. *circa fin.* conclu-
56 dens † quod cui datum est certum officium,
non potest se in alio immiscere, & immiscen-
do potest illi resisti, & punitur, & idem dici-
tur si aliqua committatur causa, idem repetens,
*num.*116. *Dec. l. non videtur. §. qui iussu, ff de reg. iur. num.*5.

57 Ampl. etiam † respectu personæ in quã exer-
cere vellit iurisdictionem, veluti si laicus citet,
vel condẽnet clericum, vel ecclesiasticus Iudex
citet, vel condamnet laicum extra casum, quo
illi non sunt conueniendi, nec condemnandi,
vt exemplificat *Dyn. in cap. ea qua de reg. iur l.*1. *ff. de iurisd. omn. iud. l. fin. ff. de offic. præfect. vrb. l.*2. §. *fin. ff. de pœnis. Dyn. in cap. ea quæ fiunt, de regul. iur. num.*1. *&* 2. exemplum si
Iudex det tutorem pupillo, qui non sit eiusdẽ
municipij *l. scire oportat.* §. *fin. ff. de execus. tut. l. ius. dandi. ff. de tut. & cdrat dat. ab bis. An-
gel. &* Cast. *in l. fin. ff. iurisd. omn. iud. nu.*16.
quos refert, & sequitur *Surd. cons.*47. *primo, num.*16.

58 Ampl. etiam vbi excedit † fines suæ iurisdi-
ctionis respectu loci, *l. fin. ff de iurisdic. omn. iudic.* & dixi *supra hoc.* §. 1. *vers. primus casus.*

59 Ampl. etiam vbi excedit † respectu tempo-
ris, & quia hoc accidere potest multipliciter, &
exemplis fit clarior resolutio, *l.*1. *ff. de præscri-
pt. verb. l. bona fides, ff. de posit.*

60 Primum exemplũ erit, si Iudex mandet fieri
executionem tempore feriarum in honorem
Dei, nam cum tunc de iure canonico, & ciuili
minime fieri possit, Iudex mandando illam fie-
ri, excedit fines iurisdictionis in tempore, *l. fin. C. de ferijs, cap. fin. extra eod. Alex. relatis Bart. Bal.* & alijs testando in super de communi,
*cons.*53. *quæritur an stante, lib.*5. *num.*7. *Io. de Plat. in l. prohibitum.* C. *de iur. fisci, lib.*10.
61 *num.*4. addendo † resistentiam fieri posse non
solum ab eo contra quem fit executio, sed etiã
ab omnibus quorum interest; & ab amicis, &
vicinis. *Thesaur. decis.*95. *feriarum, nu-
mer.*1.

An autem hoc procedat in ferijs in honorem

Dei in quibus homines non cessant ab opere. *Thesaur. d. decis. 95. num. 2. & seq.* refert Senatum Pedmontanum censuisse puniendum esse
62 † qui talibus ferijs impediret executionem, quod esse iustum deindè declarauit Gaspar illius filius cōsiderato rigore decreti Ducum Sabaudiæ ad fauorem executorum, ampliando paternas decisiones.

63 Secundum exemplum erit † si ducante dilatione conuenta inter litigantes, vel data ex stylo Curiæ, vel aliter, mandet Iudex fieri executionem, *l. siue pars. C. de dilationib. Dyn. in cap. ea quæ fiunt, de reg. iur. num. 2. in princ.* & dixi *supra capit.*

64 Tertium exemplum † erit si Iudex quid decernat post tempus sib constitutum ad exequēdum, quia lapso tempore definit esse Iudex, arguendo à loco ad tempus, firmant *Alberic. Angel. Cast. relatia Surd. cons. 57. inter, nu. 11. in fin. & num. 12.* vrget ratio quod concessa tempus illo lapso, censentur prohibita, quæ fuere concessa.

65 Ampl. in quocunque † officiali excedente officium suum, & dubitari non potest, quin excedat, *Parid. de Put. de syndicat. §. resistentia, cap. 2. num. 2. Vers. quod est verum.*

Ampl. præsertim in delegato, & arbitro, *cap. cum alim, el. 1. de offic. deleg. Gul. Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de reg. iur. num. 64. circa med.*

66 Ampl. vt Iudex † exeedens demandatam, seu concessam sibi iurisdictionem puniatur pœna arbitraria sui superioris. *Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de reg. iur. num. 17. relato Rebuf. in l. si quis. 2. C. de aqua duct. lib. 11. Parid. de Put. de syndicat. §. resistentia, cap. 1. num. 2. vers. & dixit Inn.* concludens delega-
67 tum † teneri vnde vi, si excedat commissionem suam, & illi posse resisti, & hac ratione conquestus sum de Coccino, vt dicam infra.

68 Ampl. etiam vbi † excedit fines suæ iurisdictionis, respectu quantitatis de qua poterat iudicare, vt puta si fuerit Iudex causarum, quæ non excedant ducentas libras, nam iudicando vltra eam quantitatem, dicitur excedere fines suæ iurisdictionis, & illi non est parendum, & resisti potest, *l. fin. vers. si suder. ff. de iurisd. omn. iudic. vbi Iason. nu. 27. et Angel. et Cast.* quos refert, & sequitur *Surd. cons. 47. primo, nu. 16. Ias. d. l. fin. num. 27.* addendo in totum corruere, nec sustineri pro quantitate de qua iudicare poterat, disentiunt tamen relati à *Gul. Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de regul. iur. num. 64. vers. sed an saltem.*

69 Ampl. multo magis † vbi Iudex carebat iurisdictione decernendi mandatum. vel illud esse exequendum, etiam quod essemus in criminalibus. *Luc. à pen in l. quoties C. de exact. tribut. num. 6. vers. si autem capitur. Farinac. de carcer. quæst. 32. num. 70. et n. 71.* refert exemplum si Iudex laicus mandet capi clericum, vel aliam personam, quæ de iure non potest carcerari mancipari.

Limit. vbi incidenter † excedit, *l. quoties. C. de iudic. l. 2. C. de pedam. iud. l. non distingue mus. §. de arbitrali, ff. de arbitr. Gul. Mayner. l. non videtur. §. qui iussu, ff. de reg. iur. n. 67.*
71 *et seq.* plurib. † vbi examinat quando laicus cognoscat de ecclesiasticis causis.

72 Limit. vbi non deuenit † ad factum, sed sat est non obedire. *Farinac. de carcer. quæst. 32. num. 104. vers. in tertio,* si vero deuenit ad factum extra suum officium, licita est resistentia, secus si excedat in officio, vt idem subdit.

73 Si autem idem Iudex penitus careret † iurisdictione, vsurpando auctoritatem, quam non habet, quia facit se similem altissimo punitur lege Iulia maiestatis, *l. 3. in fin. ff. ad leg. Iul. maiest. Gul. Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de regul. iur. nu. 17. Vant. de nullit. ex defect. iurisd. et vnde, num. 18. Belug. in Spec. princip. rub. 11. §. ex quo, num. 3. Isern. ad constit. Regn. de homicidio, vers. occidisse.*

74 Septimus casus est † vbi Iudex procederet absque causæ cognitione. *Farinac. tract. de carcere, quæst. 32. num. 117.* addendo tunc procedere tanquam vnum de populo, & facere vim, & conferunt dicta supra, *vers. quartus casus. Surdus, cons. 160. remedium, num. 41. et seq. Cail. obser. 76. non. lib. 2. num. 3.* vbi rationem refert. *Farinac. de carcer. quæst. 32. num. 117. Dec. l. factum, ff. de regul. iur. num. 1.*

75 Octauus casus est vbi Iudex, quid faceret † nō sub persona Iudicis, sed tanquam vnus de populo extra formam, & iurisdictionem sui officij extra iudicium, nam quia cessat ea præsumptio probitatis, ei resisti posset eisdem modis, quibus licet repellere, quamcunque personam vim
76 inferentem, † et eisdem actionibus, tam ciuilibus, quam criminalibus conueniri posset, quibus conueniri posset alius auferens aliena bona, vt pluribus probant relati à *Menoc. de recuperand. possess. remed. 8. num. 8. et seq. Decis. in l. non videtur. §. qui iussu ff. de regul. iur. nu. 5. Io. de Plat. in l. prohibitum. C. de iur. fisc. lib. 10 num. 4. vers. sed in officiali. Claud de Saisol. in l. vt vim, ff. de iust. et iur. num. 48. et 51.* distinquit sed male. *Farinac. de carcer. quæst. 32. num. 116. Fel. in cap. si quando de offic. deleg. num. 2. vers. tertio allego,* vbi late comprobat.

77 Ampl. vt liceat etiam † resistere manu armata, si in figura Iudicij inferat grauamen, Sine cognitione causæ, si aliter non potest reparari. *Parid. de Put. de Syndicat, cap. 1. num. 2. vers. et dixit Bal.*

78 Nonus casus est † vbi delegatus non probato, quod esset talis, & eam facultatem haberet, ab eo, qui illam dare poterat, quid decernit, vel facit, eo in territorio, in quo adest, vel præest ordinarius Iudex. Nam cum delegato minime credatur nisi ostensis litteris delegationis, *cap. cum in iure de offic. delegat. l. 1. C. de mandat. princ. Natta, cons. 96. scripsi, num. 6. Put.*
79 *decis. 210. lib. 3.* † impune resisti potest delegato volenti exequi mandatum delegantis. *Angel. in l. 1. in princ. ff. ne quis eum qui in ius, in princ. Roman. et reliqui, in l. sed si eximendi. §. item si quis, ff. eod. Brun. cons. 27. Viso. num. 71. Osasc. cons. 65. desceodo num. 17. et 18.* adden-

ze dendo non solum † posse impedire, ne exequatur, sed etiam posse reuocari factam executionem, & loquitur de captura personæ ex prætenso delicto. *Brun.* idem repetens, & addendo si † ideo fiat tumultus in populo, delegatum qui prius non docuit de sua delegatione, esse puniendum *consf.141. videtur mibi.*

81

82 Ampl. vt † omni casu quo resisti potest ordinario, possit etiam resisti delegato. *Marant. disput.1.num.39.*

83 Decimus casus † est, vbi constat executionem faciendam esse iniustam, *l.omnes Iudices. C. de decurion. l.euidenter. C.de excusat.mun. lib.10. Dec. & ab eo relati, in l. non videtur. §.qui iussu. ff.de regul.iur.nu.4. Parid.de Put. de Syndicat. § resistentia, cap.2.num.4.circa fin. Fel. in cap.si quando de offic.delegat.nu.2.*

84 *vers.quarto* fallit, declarando si iniustitia † est notoria, & damnum, est irreparabile, & fuerit appellatum. *Bal. in l probibitum. C.de iure fisci, lib.10.num.1.* concludens si factum non velatur præsumptione iustitiæ posse illi resisti, idem repetens, *num.6.Alex.consf.144.post redditum, lib.2.num.2.Afflic. ad Const.de cultu. Parif. num.60.vers.quarto cap.solicitudinem. §.si vero, de appel.glos. cap. non semper, 11. quæst.3. Mysinger. obser. cent.8. Centur.5.num.2. circa med.Gail obseruat.76.non.lib.2.num.11. vers.ampl.* & dixi *supra cad.6.§.1. num.9. 12. & seq.*

85 Executio quando † dicatur iniusta viden. *Marsil. in prax. §. Attingam, num.3. & seq.*

86 Ampl. præsertim † vbi iniquitas executionis detegitur, quia fieret contra legis præceptum, *l.contra. C.de executor, & execut.lib.12.l.omnes. C.de decurion. l.euidenter.C.de excusat.muner.lib.10.Dyn.in cap.quod quis mandato, de regul. iur. num.5. & seq.* addendo isto casu

87 † posse etiam impediri ab alio, quam ab eo, in quem fieri decreuerat Iudex. *Luc.de penna,l.probibitum. C.de iure fisci, lib.10.num.9.Mayner.in l.non videtur. §. qui cassu,ff.de reg.nu.5.* concludens non debere exequi sententiam latã contra legem, & esse resisten. addentes ad *Thesaur. decis.95. feriarum, num.3. in fin. Marant.disput.1.nu.22. & 36.in pinc. Parid. de Puteo. de Syndicatu. §. resistentia, cap 1,*

87 *num.1.* addendo posse resisti etiam † ab amicis, & vicinis, & à quocunque eius interest. *Gul.Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff.de regul.iur.nu.59.& seq.* vbi rationem refert.

88 *Alex.consf.144.post lib.2.num.2.* † præsertim legis diuinæ, *cap. non semeer, 11.q.3.* exem-

89 plum etiam esse potest si Iudex mander † I. C. laqueo suspendi. *Iac.Benius,priuileg.43.Iuris Consul. addentes ad Thesaur. decis.95. in fin. vers.item quando.*

50 Ampl. quod officiales † seu assessores Iudicis mandantis iniquam executionem, debent contradicere protestare, & resistere ne fiat, nec cõsentiant illam fieri, & admonere superiorem de tali iniustitia alias puniuntur in sindicatu. Eadem pœna qua puniatur Iudex. *Paris de Puteo, tract.de Syndicat. §. resistentia.cap.1.n.2. circa med.* addendo ita caueri constitutione Reginæ Ioannæ primæ, *& in §.appellatio, cap.1. num.8. & in § Assessor. cap.1.num.13. Fel. in cap.si quando, de offic. delegat. num.1. vers.secundo. Io. de Ylat.in l.probibitum. C.de iur. fisci, lib.10.num.4. in fin. Claud. de Seysel. in l.vt vim.ff.de iust.iur.nu.50. Marant.disput. 1.num.23.* & ita caueri duobus capitulis regni. *Franc. Marc. decis.666. num.3.* late comprobat.

91 Ampl.vt liceat passo† iniustam executionem in corpus suum, occidere custodes, qui illum captum detinent, si aliter non potest elabi ab illorum manibus, & captum ipsum puniendũ capite, si non fregit carceres, si potuit, vt fugeret, quia permissum est euique sanguinem suum redimere quoquo modo potest, & talis captura est similis violentiæ latronum, quibus eum liceat resistere, pariter licet resistere iniquis iudicibus, & principibus. *Parid. de Put. de Syndicat. §. resistentia, cap.1.nu.5.circa fin. Neuiz.consf.52.nu.11. Luc.à pec.in l.probibitum. D.de iur.fisl.lib.10.num.11 & 12, in fin.Marsil.in prax. §.attingam, num.40.*

92 Ampl. præsertim † vbi executio iniqua decernitur contra tertium, cum quo non fuit litigatum, nec posset sibi aliquid imputari, quare contra illum decreta fuerit executio. *Parid. de Puteo, de Syndicat.§.resistentia, cap.1. n.2. vers.sed tertius,* concludens violenter posse resistere, quia vnicuique licet defendere rem suã, & possessionem, etiam cum vi. *Cagnol. l. factum, ff.de reg.iur num.5,* exemplum referens si post sequestrum pecuniarum mandet illud consignari antequam adueniat dies faciẽdæ solutionis à sequestre.

93 Ampl. etiam † si executio fuerit decreta à Principe. *Parid. de Puteo, tract. de Syndicat. §.resistentia, cap.1.num.2. vers. & adde quod Ioan.And.& Hort.* addit procedere præsertim si per eam lædatur libertas eius in quem decreta

94 est executio, & *nu.6.* addit Iudicem † posse contradicere litteris Principis iniustitiam continentibus, & illi rescribere. Latius tamen id prosequitur *Marant.disput.1.nu.33. & Luca à pen.in l.probibitum. C.de iure fisci,lib.10.*

95 *num.12.in fin. & 13. et 19.* Sed † distingue per *Calderin.consf.1. de regul. et pace. num.5.*

96 Ampl. vt iniuste † carceratus impune fugere possit. *Parid.de Puto. de Syndicat.§.resistentia, cap.1.num.4. in fin. Neuiz. consf.52.num.11.*

97 addendo etiam † occisis custodibus, si aliter no potest fugere, & peccare si non fugiat, idem sentit. *Luca à pen. in l.probibitum. C.de iure fisci, num.11.et 12. in fin.* addendo capite

98 puniendum † si non fugit, si fugere potuit, idem dicit. *Marsil. in prax. §. attingam, num.42.*

69 Ampl. vt obediens † iniusto Iudicis præcepto, si aliquis læditur, non excusatur, quod paruerit Iudicis Imperio. *Gul. Mayner. in l.non videtur. §. qui iussu, ff.de regul. iuris. num.61.*

100 Ampl. vt eximens † manibus Curiæ captum iniuste, excusetur ab omni pœna, siue causa sit ciuilis, siue criminalis, qua fuit captus. *Farinac. de Carcere, quæst.32. numer.12.* & plu-

tibus cumulatis testatur de communi.

101 Ampl. vbi quis parendo † iniusto præcepto peccaret, vel sequeretur scandalum, *vt ex Inn.* loquente de Papa, *in cap. inquisitioni de sent. excom. concludit Gul. Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de regul. iur. num.62.* Limitando, vbi de iniustitia præcepti dubitaretur, vel iniustitia esset latens, & ignota obedienti, secus si nota.

102 Ampl. vt liceat † resistere Iudici iniuste volenti reum torquere, vel alapa cædere. *glos. in l. si quis prouocatione. C. de appel. Io. de Plat. in l. prohibitum. C. de iur. fisci, lib.10. num.4. versic. si autem, & in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. num.3. in princ. Marant. disput.1. num.35. vers. secundo.*

103 Ampl. etiam vbi † executio est iniusta, ratione temporis, intra quod illa fiat, veluti si fiat intra decem dies datos ad appellandum, si sententia sit appellabilis: *Ioan. de Plat. in l. prohibitum. C. de iure fisci, lib.10, num.4. vers. & similiter.*

104 Ampl. quod si iniustitia † executionis faciendæ in bonis vel † personna, sit notoria, & irreparabilis, possint vicini, amici, & extranei vocati, & non vocati resistere ne fiat. *Claud. de Saysel. in l. vt vim. ff. de iust. & iure, num.61. et seq. vers. illis autem casibus. Luc. à Pen. in l. prohibitum. C. de iure fisci, lib.10. num.14. Mysinger. obser.18. notabilis num.2. et 3. Fel.* ta-

105 men † *in cap. si quando, de offic. deleg. nu.2. vers. quarto,* vult non esse opus quod damnum sit irreparabile.

106 Ampl. præsertim vbi fuit appellatum, † & grauamen non potest reparari à Iudice ad quē. *Claud. de Seysel. in l. vt vim. ff. de iust. et iur. num.58.* subdens, *num.60.* idem dici si cum magna difficultate posset reparari, modo appellatio sit valida, vt idem subdit, *num.61. Io. de Plat.* relato *l. vn. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib.10. num.3. circa med.* subdendo casus

107 quibus liceat Iudici † reos verberare, reprobatis illorum nouis tormentis.

108 Ampl. etiam † si agatur de executione sententiæ delegati Principis nam, & ordinarius Iudex, qui illo est inferior in ea causa, potest impedire executionem illius iniustam. *Maran.*

109 *disput.1. num.24. et seq.* † addendo secularem Iudicem posse denegare brachium Ecclesiasticio, si illius sententia exequenda sit iniusta.

110 Ampl. vt sit puniendus † qui non resistit officiali, qui certe, & manifeste exequitur contra legem, *Luc. à Pen. in l. prohibitum. C. de iure fisci, lib.10. num.6. et num.12.* pluribus probat licere cuicunque, & præcipue magnatibus defendere patientem iniuriam.

111 Ampl. vt liceat etiam † resistere de facto, præsertim si grauamen non sit reparabile in syndicatu. *Alex. cons.144. post. lib.2. num.2. Marsil. 2 in prax. §. attingam, nu.41.* concludit † si

112 clerici viderent aliquem iniuste condemnatum ad mortem, possunt illum e manibus Curiæ eripere. *Mysinger. obser.18. num.2.* addit si iniustitia sit notoria. *Cras. relatus, tom.1. lib.3. commun. opin. de Iudicijs num.151. vers. vero.*

113 Ampl. præsertim † vbi Iudex procedit extraiudicialiter, nam licet resistere, siue grauamen sit reparabile, siue non. *Mysing. obser.18. notabilis, num.1. Cras. relat. lib.3. commun. opin. de Iudicijs, num.151.*

116 Ampl. vt tortus iniuste † si interficiat Iudicem, nō puniatur pena capitis. *Baiard. ad Clar. §. fin. quæst.29. num.11.*

117 Ampl. etiam † vbi vult exequi sententiam nullam. *Marant. disput. 1. numer. 36. in prine.*

118 Quid si præterea † Iudex addat pœnam excommunicationis, viden. *Lucas à Penna in l. prohibitum, C. de iure fisci, lib.10. nu.10.*

119 Limit. quoties dubitari † potest de iustitia executionis, *Claud. Seysel. in l. vt vim ff. de iust. et iur. num.61. Luc. à Penna in l. prohibitum. C. de iure fisci, lib.10. num.9. in fin. Gul. Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de reg. num.62. Farinac. de carcer. quæst.32. nu.118. Marant. disput.1. num.37. in fin.* & dixi supra, *num.102.*

120 Limit. vbi iniustitia † non est notoria. *Mysinger. obseruat.18. notabilis, num.3. Farinac. de carcere, quæst.32. num.118. et dixi §. seq. Marant. disput.1. num.44. in fin.*

121 Limit. vbi sententia † est iniusta, quia lata contra ius litigantis, qui non appellauit. *Marant. disput.1. num.36. et seq.* addendo ita esse intelligenda omnia iura, quæ volunt obediendum esse superioris præcepto, siue iusto, siue iniusto, modo non sit ipso iure nullum, vel notorie iniquum.

122 Vndecimus casus † est, vbi Iudex mandat aliquid inhonestum, seu indiscretum, *c. solicitudinem. §. si vero, de appellat. Mayner. in l. non videtur. §. quod iussu, ff. de reg. iur. num.4. vers. recitat tamen.*

123 Duodecimus casus, est † vbi Iudex mandat quod est impossibile factu naturaliter, vel vetante lege, vel natura, *l. si stipuler. §. item quod lege, l. inter stipulantem. §. sacram, ff. de verb. oblig. l. impossibilium, ff. de regul. iur. Mayner. l. non videtur. §. qui iussu, ff. de verb. oblig.*

124 Decimus tertius casus est, † vbi Iudex aliquid mandat, quod non spectat ad illius iurisdictionem. *Inn. cap. si quando, de offic. deleg. num.2.* addendo tali casu agi posse etiam contra illum interdicto vnde vi. *Fel. ibid. num 2. vers. secundo fallit. Farinac. de carcer. quæst.32. num.170. Dec. in l. factum, ff. de reg. iur. num.3.*

125 Decimus quartus casus † est, vbi Iudex mandat aliquid, quod si fiat, sequatur scandalum, vel peccatum, *Inn. in cap. inquisitioni, de sent. excom.* quem refert, & sequitur, loquendo de Papa, *Gul. Mayner. in l. non videtur. §. quod iussu, ff. de regul. iur. num.62. Couar. cap. peccatum, part.1. num.5.*

126 Decimus quintus casus est, † vbi à Principe alicui committitur executio sententiæ: & tunc ex *Maranta disput.1. nu.33. et seq.* Dicendum primo, quòd si delegatus Principis habet facultatem procedendi executiue, seu extraiudicialiter, quòd illi non possit resisti, nisi ex legitima causa, vt puta quia appareret mandatum Prin-

cipis

cipis esse iniquum, nam cum Princeps nolit alicui iniuriam inferre, est supersedendum, & Principi rescribendum, & expectanda iussio secunda, *cap. si quando de rescript.* Si autem delegatus nolit supersedere, nec scribere Principi, sed exequi, tunc est appellandum, & appellatione interposita potest illi resisti.

127 Dicendum secundò† si delegatus non habet facultatem procedendi executiue, seu extraiudicialiter, & procedat isto modo, seu exequatur, quia est delegatus ad faciendam iustitiam, & excedit mandatum sibi datum, potest illi impune resisti etiam cum violentis, siue grauamē sit reparabile siue secus. *Marant.* testans omnes ita tenere, *disput. 1. num. 39.*

128 Ampl. generaliter omnes † casus, quibus dixi licere resistere Iudici, vt liceat conuocare amicos vicinos, consanguineos, & etiam mercede conducere, qui resistentem adiuuent, ne fiat executio, vt pluribus probat *Marant. disput. 1. num. 36.*

Limit. generaliter omnes casus huius §. vt dixi *§. seq. num. 1. 8. 9. & seqq.*

Decimus sextus, est vbi nulliter procedit, vt dixi *supra cap. 6. §. 11. num. 2.*

Decimus septimus est, vbi delegatus etiam Principis vult exequi sententiam, quam protulit, non docto de sua delegatione, vt dix *supra cap. 6. §. 1. num. 5. & seq. Rol. à Val. cons. 39. lib. 1. num. 23. & seq.*

Decimus octauus est, vbi procedit extraiudicialiter. *Dec. l. factum, ff. de reg. iur. num. 2.* seu extra officium, vt inquit Cagnol *ibid. nu. 5. in fin.*

Decimus nonus est, vbi Iudex delegatus mādat exequi sententiam alterius Iudicis, requisitus ad exequendum, non inserto in litteris requisitorijs rescripto suæ delegationis, vt dixi *supra, cap. 16. §. 3. num. 24. & seq.*

§. II.

SVMMARIVM.

Executori resistere licet, vbi scripto non de mandato Iudicis ad faciendam executionem. 1. Ampl. 3. 5. 6. Limit. 4. 7

Paulus Papa *V. custos iustitiæ. 2*

Executori resistere licet, vbi non defert solita executoris insignia. 8. & dixi sup. cap. 16. §. 8. num. 72

Item vbi excedit fines demandatæ executionis. 9. Ampl. 10. Item vbi exequitur mandatum nullum. 11. Ampl. 12

Executori resistere licet quoties de facto contra ius facit executionem. 13. Item vbi excedit modum in exequendo. 14. distingue. 15. declara. 16

Item vbi vult facere executionem in bonis, vel persona, vel in loco, vel tempore prohibitis. 18. & quare. 18

Executori resistere licet, vbi executio est iniusta. 19. et quare ibid. Ampl. 20. 21. 22. 23. 34. 28. 29. 30. Limit. 31. 33

Defendens patientem iniuriam, non peccat. 25

Iniuriam alteri illatam si quis potuit illam repellere, & non repulit, dicitur iniuriam fecisse. 25

Occidisse dicitur, qui opem non tulit perituro. 26

Iudicis iniquum iudicium non differt à violentia latronum. 26

Clerici impunes possunt è manu satellitum eripere, quem vident duci ad mortem iniuste. 27

In iustitia notoria, quando dicatur adesse. 32

Executori resisti potest, vbi vult carcerare aliquem, qui de iure, vel ex priuilegio non potest carcerari. 34

Clericus non potest carcerari de mandato Iudicis *laici, & executori resisti potest. 35*

Executori resisti potest, vbi ille non est descriptus inter executores seu satellites. 36

Limit. 37. 38. 39

Iudex potest dare facultatem exequendi sententiā ei qui non est satelles. 37. Limit. ibid.

Inimico non est danda facultas exequendi sententiam contra inimicum. 37

Debitorem eximens e manibus satelitum fit ipse debitor. 39

Vxor impunis eximit maritum e manibus satellitum, qui ducatur ad mortem, & quare. 40

Senatus Mediolanensis *pietas, & æquitas. 41*

D. Tadæus Barberinus laudatur. 42

Executori resistere licet, vbi vult facere executionem in persona condemnati, non excussis illius bonis. 43. Item vbi constat de nullitate mandati exequendi, vel excessu vel violentia in exequendo. 44. Item vbi vult facere executionem dilatione pendente. 45. Item vbi vult facere executionem contra non nominatum in sententia. 46

Resistentia casus aduersus iudicum mandata, & illorum executores, quare cōgesserit auctor, et an bene, vel male fecerit. 48

Iudici, *et executori non potest resisti ex interuallo post factam executionem. 47. Item vbi adest Iudex ad quem appellatur. 49. Item si non resistatur, cum moderamine inculpatæ tutelæ. 50. Item si fiat verbo tantum, nam abstinendum est à facto. 51. Item cum violentia, si aliter fieri potest. 52*

Raro quæ accidunt, non excluduntur à lege loquente de ijs, quæ frequenter accidunt. 53

Iudex inique iudicans contra profitentem scientiam aliquam qualiter condemnatus vlciscatur iniuriam seu iniustitiam sibi illatam. 54

Iniuriam sibi illatam licet scripto defendere, et efferre. 55

Vim inferre licet lædenti patrimonium, vel famam. 56

Defensio patrimonij, & famæ procedit à pari. 57

Bonum eo maius, quo est magis sui ipsius diffusiuum. 58

Infamia eo maior, quo sæpius decantatur. 59
Apologiæ undeortum habuerint. 60
D.Ieronymus exarsit in eum, qui illum notarat. 61. *et quare*, 62
Appellatio est theriaca aduersus venenum iniquorum iudicum, 65
Iudicandi munus non debet esse perpetuum. 66. *et facile desinit in tyrannidem*. 67
Deum vltorem iniuriæ sibi illatæ à Iudice, si quis constituat, quæ sequi soleant. 68
Romanis quare datum Imperium, et Regna, 69
Iustitiæ effectus in quolibet Regno. 70
Regna sine iustitia sunt latrocinia. 71
Rex quibus ex causis Regno priuetur. 72
Regis iniusti genus cito deficit. 73
Vitia omnia colore aliquo virtutis excusari possunt excepta iniustitia. 74
Regnorum, et Imperiorum clades est iniustitia. 75

REferam hoc §. casus quibus licet impune
executori resistere quominus exequatur,
quæ asserit sibi à Iudice fuisse mandata, & pri-
1 mus casus erit quoties † non docet scripto sibi
à Iudice mandatum, vt sententiam ab illo pro-
latam exequatur, *l.executore*, C. *de exequut.
rei iudic*. *Bart.in l. palatinos*. 2. C. *de collat.
fund.fiscal. lib.11.num.2. uers. vel.dic*. *Bal. in
l. si quando*. C. *de testib. num.12. et in l.penul.
ff. de cond.caus.dat.caus.non sequut.et in l.pro-
hibitum*, C. *de iur.fisci, lib.10.num.14*. *Coler.
de process.part.2.cap.1. num.1. et seq*. *Gratian.
disceptat. 157. num.26.* cum alijs cumulatis à
Farinac. *de carcer. quæst.32. num.31. et seq:*
Quare cum in Vrbe plus æquo laxatæ fuissent
satellitum, & præcipue Baroncelli manus, Pau-
2 lus † Papa V. iustitiæ custos perpetuus, consti-
tuit ne quis capiatur sine mandato Iudicis in
scriptis. *Paris de Put. de Syndic. §.resistentia
cap.2,num.3. in fin. & num.3. Baetia de inope
debit.cap.1.num.33*, *Car. §.fin. quæst.29. n.1.
in fin*. & dixi etiam *supra cap.26. Sola ad de-
cret. Sabaud. de ignor. & sub last.glos.1. nu.8*,
Petr. Pecbius, de iur. sistend. cap.14.num.3.
3 Ampl. vt † non solum liceat capienti facere
resistentiam, sed etiam possit quilibet eripere
captum e manibus satellitum, & peccare, qui il-
lum non eripit, vt probat *Farinac. de carcer.
quæst.32.num.33. & 34.* nisi simus in casibus
4 † quibus licita est captura absque mandato Iu-
dicis, quod idem remissiue refert, *num.35.
et 36.*
5 Ampl. præsertim si petatur † ostendi manda-
tum Iudicis, & non ostendatur, *l.1 C.de mand.
Princip. Osasc. cons.65. discendo, num.18. 19.
Crauet. cons.319.num.11.& 12.Monac decis.
Bonon.68. an executio, num.13.14.*
6 Ampl. quod † dum fit resistentia executori-
bus, occidatur, vel vulneretur, qui erat capien-
dus, sint satellites puniendi pœna vulneris vel
homicidij. *Farinac.de carcer. quæst.32. n.46.
& 46.* addēdo idem dicendum omni casu, quo
homicidium committatur, executorum culpa.
7 Limit. in † desertore. *Paris de Put. de Syn-
dicat. §. resistentia, cap.2. numer.3. circa
fin.*
Limit. vbi quis capit debitorem suspectum
de fuga, vel vbi periculum est in mora. *Petrus
Pecchius, de iure sistendi, cap.14. nu.2. in fin.
& num.3*,
8 Secundus casus est, si executor † seu lictor
non defert insigna, quæ solent deferre execu-
tores in loco faciendæ executionis, nam qui
illi resistit, ab omni eximitur pœna, excipiendo
quod credebat illos non esse iustitiæ ministros,
sed vellatrones, vel inimicos, *l.apud latronē.
si quis virginem, ff.de iniur.l.si quis ignat.ff.lo-
cat.* per quæ iura ita firmat *Bart. in l. prohibi-
tum*. C. *de iur.fis. lib.10. num.1. vers. fateor
tamen*, quem refert, & sequitur *Farinac. alijs
cumulatis, de carcer. quæst.32.num.37. Clar.
§.fin. quæst.29. num.1. in fin. & ibi Baiard.
num.2. Ant. Menoc.decis.*Bononiens.68. *num.
13. & 14. Baiard. ad Clar. §. fin. quæst.29.
num.2.*
9 Tertius casus est † vbi manifeste apparet exe-
cutorem excedere fines sibi demandatæ execu-
tionis, *l.prohibitum*. C. *de iure fisci, glos. l.in
omnes verb.liberum*. C.*de decurion.lib.10.l de-
uotum, vbi Bart. C. de metat. lib.12. Paris de*
Puteo, de Syndicat. §.*resistentia, cap.1. nu.2.
vers.Cyn. & glos. Neuizan. cons 52.num.11.
in fin.Marant. disput.1. num.28.* concludens
si executor capiat pignus vltra modum, posse
illi resisti; & repeti hic possent, quæ dixi de Iu-
dice excedente fines suæ iurisdictionis. §. an-
tecedenti, *versic. sextus casus, & supra
cap.3.*
10 Ampl. vbi excessus † est respectu loci, veluti
si de domo vellit aliquem extrahere, *l plerique,
ff.de in ius vocand.l.nemo de domo.ff. dereg.iur.*
ad quæ iura plura cumulaui in meis collecta-
neis. *Paris de Put. de Syndicat. §. resistentia
cap.1. num.3. vers.quod si marescallus*.
11 Quartus casus est vbi † executor exequitur
mandatum nullum aliquo modo, sed præcipue
ex defectu iurisdictionis *Luc.d pen. in l.quoties
C.de exact.tribut. nu.6. vers. si autem,lib.10.
Osasc.cons 65. 18. & 21. Farinac. de carcer.*
12 *quæst.32. num.7.* † addendo procedere in de-
legato, & alio Iudice, qui excedat fines dele-
gationis, & iurisdictionis, idem late deinde
tradit, *num.100. Paris de Put. de Syndicat.
§.resistentia, cap.2. num.3.* & dixi supra *cap.6.
§.1.num.3.& 4. et 8*,
13 Quintus casus est quoties † executor, de fa-
cto, & contra ius facit executionem, *l.defensio-
nis facultas*. C. *de iur.fisci,lib.10.Marant.*plu-
res concordantes referens, *disput.1.num.22.*
14 Sextus casus est † vbi executor excedit mo-
dum faciendo executionem, *l. contra*, C. *de
execut. et exact. lib.12. Paris de Put. de Syndi-
cat. §. resistentia, cap.1. num.8*, concludens si
executor capiat pignora vltra modum, posse il-
li resisti, idem repetens *cap.2. num.4.in princ.
Farinac. de carcer. quæst.32. nu.101. subdēs*
15 † *ex Luca d pen. num.103. et seq.* longam di-
stinctionem. *Afflic. ad constit.de cultu pacis,
num.56. post med.Marant. disput 1 num.28.*

Sola

Sola ad decret. Sabaud. de execution. glos. 4. n. 3 Idem si vellit pro exiguo debito capere rem magni pretij, vt dixi *supra cap. 11. §. 6. numer. 14.*

16 An dicatur † excedere modum si capiendus resistat ne capiatur, & ille vulneretur, vel occidatur. *Clar. §. fin. quaest. 29. num. 1. et ibi Baiard. num. 1. et 5. et 6.*

17 Septimus casus est † vbi executor vult facere executionem, in bonis vel in locis, vel tempore, & alijs casibus à iure prohibitis. *Paris de Put. de Syndicat. cap. 2. excedunt, num. 1.* & conferunt dicta, §. antecedenti, *vers. sextus*

18 *casus*, & ratio est quia † executor faciendo prohibita à iure, dicitur vim inferre, & ideo licet illam repellere, *l. 1. C. quand. liceat se sine iud.*

19 Octauus casus est † vbi captura est iniusta, nam cum executor dicatur facere violentiam *Marant. disput. 1. num. 29.* potest captus resistere executori, *l. prohibitum. C. de iure fisci, lib. 10. l. deuotum. C. de metat. et epidmet. lib. 12. Farinac. de Carcer quaest. 32. num. 66.* vbi plures congerit, & rationes refert, *et num. 88. Neuiz. conf. 52. num. 11. Affiic. ad constit. de cultu pacis, num. 56. vers. item officiali. Petr. Pechius de iure sistendi, cap. 24 num. 4.* plura refert ad fauorem iniuste carcerati.

20 Ampl. vt † possit resistere etiam armata manu. *Neuiz. cons. 52. num. 11. in princ.*

21 Ampl. quod † si occidat satellitem, qui iniquam capturam vult exequi, non sit puniendus, occisor de homicidio, *Paris de Put. de Syndicat. §. resistentia, cap. 1. numer. 1. in fin.*

22 Ampl. quod iniuste † captus sit puniendus capite, si non fregit carceres, cum posset quoad fugeret. *Paris de Put. de Syndicat. §. resistentia, cap. 1. num. 5. in fin.*

23 Ampl. quod † si satellites occidant resistentem ne caperetur, ex iniusto decreto puniendi sint tanquam homicidae. *Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 46.* modo homicidium sequatur illorum culpa, & ignorabant iniustitiam decreti, vt idem subdit, *num. 37.*

24 Ampl. vt absque † poena liceat iniuste captū, vel iniuste damnatum, etiam quando ducitur ad supplicium è manibus Curiae eripere, *cap. deinde dist. 26. cap. fortitudo, cap. fin. 23. quaest. 3. cap. non in inferendo. 23. quaest. 3.* vbi *glos. verb. eripe, glos. fin. in cap. fin. 14. quaest. 6. Farinac. de carcere, quaest. 32. num. 6.* eam afferens ra-

25 tionem, † quia non peccat, qui defendit patientem iniuriam, & quia à socio non repellit iniuriam, si potest simul, cum inferente dici-

26 tur iniuriam facere, † & qui perituro non succurrit dicitur occidere, & iniquum Iudicis iudicium non differt à violentia latronum, imò vt ego addo est maior, nā nulla maior est iniqui tas, quam quae regitur aequitate, addendo, *nu. 7.*

27 quod † si clerici vident aliquem iniuste capi, vel condemnatum ad mortem duci, possunt illū de facto eripere e manu satellitum, *et nu. 69.* testatur de communi, dum prius, *num. 68.* retulisset disentientes, eximens autem iuste damnatum ad mortem, vel confessum, vel conuictum de crimine punitur crimine, laesae maiestatis, *l. 4. in fin. ff. ad leg. iul. maiest.* de cuius textus intelligentia dixi in mea collectanea, *ibid.* si autem causa sit ciuilis, viden. *Iaf. in §. poenales, inst. de action. num. 105. & Botrius, decis. 217. num. 13. circa fin.*

28 Ampl. praesertim † vbi ageretur de damno irreparabili. *Fel. in cap. si quando, de offic. delegat. n. 2. vers. tertio fallit,* testando de communi, & *Dec. ibid. num. 5.* exemplum referens, si Iudex mandet aliquem suspendi, vel torqueri, *Farinac. de carcere quaest. 32. num. 93. & seq.* ampliando, siue fuerit appellatum, vel non.

29 Ampl. etiam vbi † dubitatur de Iustitia capturae. *Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 96.* subdens *num. 103.* id esse verum in vili executore, secus si fuerit positus indignitate, & magna administratione, *& num. 118.* generaliter subdit in dubio an captura sit iusta, non esse resistendum.

30 Ampl. praesertim si † ex lectura mandati dati executori apparet iniquitas illius, secus si non apparet *Gul. Mayner. in l. non videtur. §. qui iussu, ff. de regul iur. n. 61. vers. adiungit,* eā afferens ratione, quia non executor, ad quē non spectat cognoscere de iniustitia, sed Iudex ipse grauat, qui mādat, *l. si vt praeponis, C. de exec. rei iud.*

31 Limit. vbi notorie non † constat, quod quis iniuste fuerit captus, alias secus, etiam vbi de iniustitia dubitari potest, quia subditorum non est iudicium, iudicare facta superiorum *Luc. à pen. in l. quoties. C. de exact. tribut. lib. 10. n. 6. vers. secundo casu. Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 78.* addendo in dubio praesumi pro iustitia eorum, quae fiunt de mandato superioris, idem late repetens, *num. 113. & seq.* addendo tunc non sit necesse appellare, nec quod damnum

32 sit irreparabile, declarando † quando dicatur constare de notoria iniustitia, & ista deseruiūt ad limitandum, quecunque sunt dicta isto, & antecedenti. *§. Farinac. de num. 118. & seq. Baiard. ad Clar. §. fin. quaest. 29. num. 12.*

33 Limit. vbi ciuili † modo absque facti resistentia potest esse consultum ei, quem executor capere vellet, vt puta appellando, & si appellatio non prodest, tunc licita est resistentia, late probat *Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 121.* & ista est generalis limitatio dictorum isto, & antecedenti. §.

34 Nonus casus est † vbi executor realem facit executionem in persona, quam minime de iure, vel ex priuilegio capere poterat. *Luc. à pen. in l. quoties, num. 7. vers. vnde cum seruentibus. C. de exact. tribut. lib. 10.* vbi refert concessum fuisse à Carolo primo Rege Neapolis tale priuilegium aliquibus personis. *Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 71. & num. 72.* exemplum

35 refert, si † clericus capiatur de mandato Iudicis laici. Quae autem personae non possint carceri mancipari in causis ciuilibus dixi *supra cap. 14. §. 1. & seq.*

36 Decimus casus † est vbi quis fuit captus à priuata persona, quae non habebat auctoritatem capiendi, seu non erat ascriptus numero executorum,

rum, seu lictorum. *Luc. à Pen. in l. quoties. C. de exact. tribut. lib. 10. col. fin. num. 7. vers. Aut per eos, qui capiendi*, quem refert, & sequitur *Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 73.*
37 *subdens num. 74.* id limitare, si Iudex ex † rationabili causa dedit priuato talem facultatẽ. non tamen, qui sit illius inimicus, nam tunc habet facultatem vulnerandi, & occidendi, quam habent satellites, *et num. 27.*

38 Limit. si capiendi † sint tales, qui capi possint à quocunque, quales sunt fures nocturni, transfugæ, exulea, & similes. *Sola ad Decret. Sabaud. de form. proceden. in pignorat, glos. 1. num. 10.* concludens executionem esse faciendam ab apparitore iurato, & si ba alio fieret, esse retractandam.

39 Limit. vbi à creditore † captus est debitor suspectus de fuga, nam si eripiatur è manibus illius, eripiens fit ipse debitor, & tenetur soluere, quæ ille debebat. *Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 8. & seq.* qui licet loquatur, vbi debitor eximitur è manibus satellitum, vbi õn est suspectus de fuga, idem tamen dicendum, vbi fuit captus à creditore.

40 Vndecimus casus est, † vbi vxor eripit maritum è manibus satellitum, qui fuerat damnatus in pœnam capitis, nam ratione vnitatis personarum, cùm vir et vxor sint duo in carne vna, & ambo non peccarunt, condonando aliquid mutuæ beneuolentiæ, quæ nescit habere modũ,
41 & sapientum occulos excæcat, Senatus † Mediolanensis, in contingentia facti, nihil voluit decernere, ne parcendo fieret laxior maritorũ delinquendi animus rutus certo exeusarore, nec puniendo læderet aut à solueret matrimonij fœdus, & bonum, vt refert *Clar. in prax. §. fin. n. 5. in fin. Farinac.* tamen, qui fuit Aduocatus, procurator fisci, & Iudex criminum in Rom. Cur. in qua stricto iure agitur cum reis, *tract. de carcer. quaest. 32. num. 79.* credit vxorem tali casu non futuram penitus immunem sed saltem extraordinaria pœna puniendam.

Referam tamen casum à nostro parum differentẽ, in quo non fuit seruata Farinacij opinio: nam Romana mulier Tiburi nupta, cum vidisset maritum cum alio certantem in terra proiectum, timens ne priora illi contingerent, induro virili animo, arrepto veru confodit, qui maritum fere necabat. Facta rea homicidij dum ageretur de pœna imponenda, animi gra-
42 tia illuc diuertit † D. Thadæus Barberinus, nondum tunc factus Vrbis Præfectus, qui intellecto casu, conscius virium amoris coniugalis nescientis habere modum, vbi accidit lædi maritum, effecit apud Vrbanum VIII. patruum, vt omnino illa esset impunita, testando cūctis, Apes quas gerit pro auito stẽmate, penitus esse expertes rigoroso Iuris aculeo, & in sontes aliquo modo excusabiles melleos fauor, & fauores plena manu esse paratas elargiri.

43 Duodecimus casus est, † vbi executor vult facere executionem in persona debitoris cõdemnati, non excussis illius bonis, & iuribus, vt dixi *supra cap. 14. num. 4. & seq.*

44 Decimus tertius est, † quoties constat de nullitate mandati exequendi, excessu, & de violentia in actu executionis, nam tunc licet manu armata, & conuocatis amicis resistere, *l. prohibitum. C. de iur. fisc. lib. 10. glos. l. in omnes verb. liberum. C. de decur. lib. 10. l. deuotum. C. de meta. lib. 12.* per quæ iura ita firmant *addentes ad Thesaur. decis. 95.*

45 Decimus quartus, † casus est vbi executor dilatione pendente, vult exequi sententiam, vt dixi *supra cap. 4. §. 3.*

46 Decimus quintus † est, vbi executor vult facere executionem contra non nominatum in condemnatoria sententia, vt dixi *supra cap. 2. num. 35.*

Decimus sextus, vbi executor vult exequi sententiam nullam, vt dixi *supra cap. 6. nu. 4. & §. 1. num. 3.*

47 Limita generaliter omnes † casus, quibus dixi licere resistere Iudici, & executoribus mandatorum illius, vt dixi *supra §. antecedenti*: & nunc addo alium casum, vbi resistentia fit ex interuallo post factam, & consumptam executionem, *arg.* eorum quæ fiunt ad defensam contra vim interentem. *Afflic. ad constit. de cult u pacis, num. 53. & 63.*

48 An vtiliter, † vel secus, tempus consumperim in perquirendis ex aliorum rescriptis, & recensendis casibus, quibus liceat iudicibus ad vniuersitatem causarum, vel certi generis litium, vel vni causæ deputatis, & illorum ministris resistere, quominus iudicata executioni demandentur, meum non est iudicium. Dicent enim aliqui me pecudes armasse aduersus canes gregis custodes, & cæcis lumen præbuisse, in ijs, in quibus potius excogitare debebam monitra, quibus imperantium maiestatem in reos confirmaretur, non autem minueretur aucteritas sibi à lege, vel homine data. Inde dictum, & natum assumptum:

Obsequium amicos, veritas odium parit.
Et quò quis est seruitio promptior, cù locupletior.

Accedit quod *Arist. 5. Ethic.* dicebat: Si principatum babens percutiat, aut destruat, nõ est repercutiendus: Iudices enim sunt Dei ministri, *cap. non solum, cap. qui malos. 23. quaest. 5.* illorumque iudicium censetur prodire de vultu Dei, à quo non potest egredi nisi iustitia, & veritas, *cap. vt nostrum, de appel. Ioan. cap. 14.* subditorum enim non est inquirere, an lata à competenti Iudice sententia iusta sit, vel secus, cum satis sit plena ratio, quod superior iubeat, vt inquit *Luc. à Pen. in l. quoties. C. de exact. tribut. lib. 10. num. 5.* pro Iudice enim præsumitur, vt legitur. *Ecclesiast. cap. 8. nu. 17.* dum dicitur. Non Iudices contra Iudicem, quoniam secundum quod iustum est iudicat.

Quia tamen humanum est errare, & sæpe decipimur specie recti, licet periculosi sint casus, quibus dixi licere resistere Iudici, teste *Clar. §. fin. num. 2. vers. sed hic incidenter*, & tamdiu quis dicitur Iudex, quam diu facit iustitiam, & iniustitiam faciendo, non dicitur Dei minister, sed diaboli, *cap. iustum. 23. quaest. 2. glos. in cap. cum aterni, verb. Iudex, de re iud. in sext.*

Cassi-

Cassiodor. lib. 3. epist. 28. *Quare merito dicebat Arist. politic. lib. 1.* Sicut optimum animalium est homo lege fruens, ita pessimum est animal homo, qui à lege, & iustitia sit separatus. Et non differunt à viarum aggressoribus inique iudicantes. *Luc. à Pen. in l. probibitum. C. de iure fisci, l. b. 10. num. 13.* nec patiantur optimi Principes, vt iniuriarum nascatur occasio, vnde iura nasci debent, *l. meminerint. C. vnde vi, glos. fin. in cap. fin. de confirm. vtil. vel inutil.*

49 Animaduertendo quod resistere imperantibus, subsidiaria sit via facti, dicta † in praecedentibus modificari, seu temperari possunt, si dicamus Primo, quod omni casu quo paratur fieri executio non facienda, in bonis, vel persona alicuius, si ibidem adsit Iudex, ad quem recurratur, & qui facultatem habeat illam impediendi, quod sit abstinendum à resistentia facti, si requisitus Iudex suo fungatur munere, *addentes ad Thesaur. decis. 95. vers. sed quando. Paris de Put. de Syndicat. §. resistentia, cap. 2. nu. 4. vers. etiam officialis.*

50 Secundo animaduertendum erit, † vt resistentia fiat cum moderamine inculpatae tutelae, non autem effrenata vi, *cap. ad hac. 16. q. 1.* per quem textum ita firmat *Paris de Put. tract. de Syndicatu. § resistentia, cap. 2. nu. 3.* Quare *Luca. à Penna, in l. probibitum. C. de iur. fisc. lib. 10.* dicebat ex D. Ambros. Adiuuat ad perfectum bonae aestimationis, si de potentis manu eruas inopem, si fine perturbatione fieri potest, ne videamur, iactantiae magis causa id facere, quàm misericordiae, & maiora inferre vulnera, dum leuioribus mederi studemus. *Baiard. ad Clar. §. fin. quaest. 29. num 9.*

51 Tertiò aduertendum, quod si executio fiat † verbo tantum, abstinendum erit à resistentia facti, sed sat est non obedire imperanti, vel exequenti. *Paris de Puteo, de Syndicat. §. resistentia, cap. 2. num. 4. in princ. Farinac. de carcer. quaest. 32. num. 104. vers. nam si excedit,* non deueniendo ad factum.

52 Quarto aduertendum, quod omni casu, † quo licita est resistentia in executorem, vt illa fiat, exclusa omni extrinseca vi, vt puta, quod executori claudantur fores domus, ne capiat mobilia, vel alias arceatur, vel impediatur fine facto violento ne faciat exequutionem in bonis, vel persona debitoris. *Paris de Syndicat. §. resistentia, cap. 2. num. 4. in fin.*

Relatis casibus, quibus liceat cuicunque se defendere aduersus Iudicis imperitiam, vel illi non obtemperare, ac praeterea impedire, quominus inique, vel imperite iudicata executioni demandentur, iusto ordine inquirendum esset de ratione, & via, qua quis non contradicendo minus rite, vel recte iudicatis, & executioni demandatis, tutius medeatur rebus suis, quàm si moderata vi, & inculpata tutela, illam auertisset, & sine Iudice vindicasset. Et licet quaestio ista sit de raro contingentibus, & parum vtilis mea videatur diligentia, cum in ijs † quae frequenter accidunt sit laborandum, quia vtiliora, & fauorabiliora. *Iaf. in l. si infantis. C. qui ad mit. num. 2.* Attamen quia necesse, vel Statutum disponens de ijs, quae frequenter accidunt, non excludit casum, qui raro contingere potest *Barbat. cons. 42. dico lib. 1. col. 2. vers. & videtur Statutum considerasse casum.* Penitus non erit nostra indagatio inutilis, cum duobus casibus hactenus reperierim, posse accidere, quae supra dubitaui.

54 Primus est quoties † Iudex inique, vel perperam iudicauerit contra hominem profitentem scientiam aliquam publice, vel priuatim, vel politioris litteraturae excultum, qui velit, aliud scribendo, vel per modum disputationis, obseruationis, & quaestionis iuris, vel narrationis actorum, quae sibi, & alijs feliciter, vel infeliciter acciderunt sua aetate, nihil addito, vel diminutò, nec mutato, quo veritas rei gestae redargui possit, omnibus notum facere, cum eo male, & inique fuisse actum: non enim minus

55 licet, semperque licebit † stringere stylum in eum, qui sua sententia aliquem laeserit, praesertim cum famae iactura, quàm sit à iure permis-

56 sum stringere † ensem in eum, vbi de propellenda vi, vel defensione patrimonij agatur, *l. vt vim, ff. de iust. & iur. l. 1. C. vnde vi. Vasquius illustrium controuers. cap. 11. Quadragesimo quinto, num. 9.* à pari enim procedit defensio

57 patrimonij, cum tutela personae, & famae, *l. iusta causa ff. de manumis. vind. vbi glos. verb infamia, l. isti quidem in fin. ff. eo quod metus causa. Vasquius. d. cap. 11. num 8. & seq. Aufrer. in repet. Clem. vt clericorum de offic ordin. n. 67. in fin. & in tract. de potestate saecul. super Eccles. regula tertia, num. 18.* Non

58 enim dubium est, quòd sicuti bonum, † quo mage est sui ipsius diffusiuum, eo fit maius, & melius; & in dies laus decantata crescit; Ita

59 hominis iniquitas, quò † saepius per hominum ora voluitur, augescit, non aliter, ac infecta peius olent, quo grauius, & saepius teruntur vnde *Cornel Gallus eleg. 1. dicebat.*

Contrectata diu crimina crimen habent.

60 Hinc Theologorum, † Iurisconsultorum, & quasuis scientias profitentium, saepè acri stylo factae defensiones, expostulationes, scriptae vindiciae, & apologiae, in Ruffinum, Alciatum, Zasium, Decianum, & alios, quos longum esset referre. Nec D. Hieronymus, etiam senex gra-

61 tulabundus legit † epistolam, quae dicebatur in eius scripta exarata notis D. Augustini, vt patet ex binis epistolis ad illum scriptis, teste

62 enim *Cicerone 5. Verrin.* † Habet quendã aculeum contumelia, quem pati prudẽtes, ac viri boni difficillimè possunt.

Qua ratione conabantur aliqui amici dignitatis meae, mihi persuadere, vt hic insererem expostulatiunculam, quam confeci, dum R. P.

63 D. N. non contentus mihi denegasse † audientiam in pia causa, deinde decisa iuxta ea, quae scripseram mutato scribentis nomine, praeterea curauit mihi per Alexandrum vnum ex cursoribus S. D. N. significari, nequid dicerem, scriberem, vel facerem in causis, non quae corã ipso, (quod leuius poterat ferri) sed coram caeteris Collegis, assumendo sibi iurisdictionẽ arcendi à

foro

foro eũ, cui Apostolica auctoritate data fuit eadem facultas, iura interpretandi, qua fuerat ille donatus, dũ Romę fuimus ambo Laurea doctorali insigniri, sed dispari sorte, cum illi contigerit munus iudicandi, mihi autem, cui fuit res angusta domi, labor, & onus demonstrãdi qualiter esset iuste, & recte iudicandũ. Sed memor
A dictorũ *Max. Tyrij diss. secũd. pag. 20. & Lactant. de diuin. Inst. lib. 6. cap. 18.* Quod non minus mali sit, referre iniuriam, quam inferre, qui enim iniuriam referre nititur, cum ipsum à quo læsus est gestit imitari, nec dolendo sortem meam, quod pinguius patrimonium non relinquam Bartolomęo nepoti ex fratre artium medicinæ professori, pro vt facile reliquissem, si diligentia mea non fuisset impedita, propero ad examen secundi casus excitatæ difficultatis.

Secundus casus est, si quis incidat in tempora, in quibus sit litium copia, sed iusti, & recti inopia, vel Iudices plus habeant scientiæ, quam conscientiæ, pluraque de iustitia, & iure circumferantur librorum plaustra, sed rerum perperam iudicatarum ingens ostendatur catastrophe. Vel passus iniquam sententiam sit impotens ætate, & fortunis, vlteriores litium expensas ferre, vel habeat adeo potentem, & durum aduersarium, vt certo credat ex ijs, quæ prius litigando est expertus, futuram inanem omnem suam
65 diligentiam, si appellatione,† quæ est theriaca, aduersus venenum inique iudicãrium, *l. 1. ff. de appel. Bal. in l. vnic. C. si de moment. possess. in fine*, vel extraordinario aliquo iuris remedio, vellit de iuribus suis, iterum facere periculum coram vno, vel pluribus iudicibus, qui in orbem, vel cubum ius dicant, vel quis ea ætate
66 viuat, qua perpetuitate† muneris iudicãdi, quæ abesse debet in omni bene constituta repub. & duraturo Imperio, vt dictum est *infra de Subhastat. cap 4. §. 12.* Iudicis auctoritas, seu iurisdictio versa sit in tyrannidem, quod factu esse
67 facile † censuit *Romana Rota, teste Merlino optime conscio morum dynastarum, & sedentium in dicasterijs, in Romana mutui seu pecuniaria.* 14. *Martij.* 1631. *inter recentiores Rotæ decis. 2. part. 6. num. 30. & 31.* Vel is sit rerum, & hominum infœlix status, vt nullius habeatur iusta causa, nisi dominantium cæcus accedat nutus, vel illis pessime collatum Imperium, & ideo cogitandum potius de diffusione, quam de diffinitione litis, vt quandoque persuasus à Iudice non infimi ordinis, & bonæ mentis, feci, cum victoria eorum, qui meo vtebantur patrocino.

Quibus monstris, & incommodis aduersis, & perpensis à diligenti patre familias, si ille destitutus omni spe consequendi, quæ iusta iudicis sententia sunt debita, vel iniquo decreto
68 sibi fuerunt ablata: absque omni affectu, & facto culpabili Deum † optimum maximum parentem iustitiæ, & apud quem nõ est acceptio personarum, nec temporum discrimen, constituat iurium suorum Iudicem, & diuisorem, *vt inquit. D. Luca, cap. 12. num. 14.* Cum enim auersetur idem omnem iniquitatem. *Deuter. c. 25. num. 16. & cap. 32. num. 25. Petrarc. de Remed. fort Dial. 66.* nec diu permittat iniustos ante oculos suos. *Psal. 5. num. 6. & 15.* Sed tanquã fœnum, licet exaltati fuerint supra cedros Libani, cito aresent, nec inuenietur, locus, vbi erant eleuati. *Psalm. 36. nu. 35. & 36.* verendum non est, quin punitis inique iudicantibus larga sequatur retributio in eum, qui in iuribus suis, diuinam expostulauit vltionem, teste *Tertulian. de patient. cap. 15.* dum inquit satis idoneus patientiæ sequester Deus est. Si iniuriam deposueris pœnes eum, vltor est, si damnum restitutor est, & spopondit D. Paul. scribendo *ad Romanos, cap. 12. num. 19.*

Cuius sponsionis, & regulæ refert exempla Ieremia Drezellus in suo *Christi Tribunali lib. 2. cap. 3. §. 1. & sequentibus*, ex quibus arguitur, diuinam virgam extensam fuisse in Iudices inique iudicantes, & reges illos non
B. punientes, sicuti è contra legimus, Romanis,
69 † & alijs gentibus, quæ domi, & foris, in pace, & bello, moraliter, & cum virtute vixere,
C. data fuisse Imperia, & Regna, & eisdem ablata, propter iniustitias *exercitas*, & iniurias illatas, populo vel vicinis amicis. *Petr. Gregor. de repub. lib. 10. cap. 2. num. 3. vers. ideo ne.* Propterea *Plato. Dialog. 16. de Regno* dicebat, Regnorum, & Imperiorum præcipua incrementa, & vincula esse, ius suum cuique tribuere, & neminem lædere. Quod enim in corpore phisi-
70 co præstat anima, idem facit † in Regno iustitia, nam sicuti, vbi à corpore abest anima, statim illud concidit, & fit cadauer conuertendum, cum fœtore in sua prima elementa, sic vbi à Regno, & Imperio abest iustitia, sine
71 qua, illa fiunt † pura latrocinia, teste *D. Augustin. de ciuitat. Dei lib. 4. cap. 4.* statim illud concidit, vel transit ad alienos, seu de gente in gentes, vt legitur Ecclesiastici, *cap. 10. num. 8.* &
72 inter cæteras causas, quibus rex† *priuari potest* Regno, vel Imperator imperio, illa est præcipua, si ille iniustus fuerit. *Martin. Laudens. tract. de princip. quæst. 155.* quem refert, & sequitur. *Lancel. Corrad. in suo Templo omniũ iudicum. §. 3. vers. iustitiam colere, num. 2. & 3.* Quare *Farinac. de indicijs, & tortura, lib. 1. titul. 5. quæst. 37. circa med.* post quam dixisset Principi non esse parendum, si mandet aliquem torqueri, non præcedentibus legitimis
73 indicijs, concludit istis verbis. Parum † regnabit Princeps si faciat iniustitiam, & deficiet, cũ tota sua progenie, vt quotidie experiẽtia docet.

Coronidis vice subdam, & claudam, quæ noui, & potui scribere, esse obseruanda à probo, & diligenti causarum patrono, vbi de executione rei iudicatæ tractatur, homines omnes ea compactos conditione, vt ij quibusuis affectos
47 seu infectos vitijs, aliqua ratione † seu colore excusent, ferantque, quibusdam ignoscant, quibusdam non grauiter offendantur, quibusdam in hac Romuli fece oblectentur, timidis, & viræ nimium cupidis, sub prudentiæ specie, & vitandi periculi, ignoscimus, auaros tanquam parcos sæpe laudamus, audacẽ, & quoduis cogitatũ suũ sine discrimine aggredientẽ, sunt qui fortem, & non pusillis animi virum nuncupẽt, prodigos

digos tanquã liberales ament, luxui deditos hilares socios vocent, quem casus, vel personæ dignitas fœlicem fecit, prudentis encomio honestent. Iniustum autem, qui amet, vel excuset, nisi fuerit eadem pice infectus; nemo reperitur, & licet probato verbo dicatur, quod suus cuique crepitus bene oleat, & vitia sua quisque virtutes esse vellit, vel illa virtutis spetie tegere conetur, facilius reperies, qui se auarum, audacem, timidum, prodigum, libidinosum, imprudentem, quàm iniustum, vel furem esse fateatur iuxta illud Terentij.

> Leno sum, fateor, pernicies communis adolescentum,
> Periurus, pestis, tamen tibi à me nulla est orta iniuria.

A. Qui iniuriam facit male facit, qui malum malo compensat non minus male facit; quamuis malum vlciscatur. *Max. Tyrius de diff. second. pag* 20.

B. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, & contumelias. *Ecclesiast. cap.* 10. *num.* 8.

C. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. *Psal.* 44. *num.* 8.

Opere perfecto ex Stobæo deuenit ad manus meas, Solonis Elegia citata à Demosthene, agēdo de causis, quæ adferunt exitiũ Regnis, & magnis ciuitatibus, inter quas, cum referat iniustitiam, & auaritiam, non erit penitus absurdum illam addere scriptis meis de executione rei iudicatæ quæ iniustitiã, & auaritiam horret.

Quæcunque scripsi, censuræ S. Matris Ecclesiæ submitto, & abnuo quid dixerim, quo offendi possint aures ministrorum illius.

Non Vrbem superi cupiunt euertere nostram
Et nobis, nisi sint numina læsa, fauent
Ac nostra custos arcis Tritonia Pallas
Perpetua cura, mœnia nostra tegit.
Ipsi sed patriam sceleratis mentibus vltrò
Conantur ciues dilacerare suam.
Nam pretio quidam vendunt, legesque fidemque,
Aurum qui nullo iure modoque petunt,
Sæuitiam exercent, rapiuntque tyrannida quidam,
Induat vt iustus ciuibus arma dolor.
Pars illudet, & sarcire domestica damna rapinis;
Exhausit patrias, cum male luxus opes.
Diripiuntque vrbis patrimonia Publica, nostra,
Et sibi diuitias vique, doloque parant.
Et non iustitiæ formidant numen, & iram
Consilijs superum, quæ Dea semper adest.
Hæc oculis cernit vigilantibus omnia facta,
Nemo putet falli numina posse Deum.
Et quamuis pœnas differt aliquando, tacetque,
Mente tamen memori facta nefanda notat.
Exigit, & tandem pœnas, non regna, nec Vrbes
Effugiunt clades, quas meruere graues
Hinc Vrbs diuitijs quondam, imperioque superba
Seruitij patitur tristia iura modo
Aut rabidi Ciues in mutua vulnera stringunt
Exorta gladios seditione suos.
Aut validos hostes sine causa fortè lacessunt
Sopitumque mouent, quod fuit ante malum.
Namque Vrbs, quæ socios iniustis prouocat armis;
Mox ruet, & subitis est peritura modis;
Casibus his validæ gentes delentur, & Vrbes,
Prosperitate pœnas, quæ pietate luunt.
Et si qui excidio patriæ fortasse supersunt,
Post hac fata illos non leuiora manent.
Extorres, sine spe, sine sede, inopesque vagantur
Aut empti prætio vincula dura gerunt.
Sic partem fert quisque suam, quum publica clades
Incidit, & prohibet ianua nulla malum.
Non latebræ quemquam fugientem abscondere possunt

In

In thalamos penetrant publica damna tuos.
Hæc moneo ciues, nec fabula ficta putanda,
Leges, atque Deum spernere, crede nocet.
Sed placidam retinet pacem reuerentia iuris
Peccanti; quæ non parcere lenta solet.
Hæc probibet turpem luxum frenatque rebelles,
Crescere nec patitur semina sparsa mali
Iudicis emendat fraudes, violentaque facta
Nasci inter ciues, diffidiumque vetat.
Denique vita hominum tranquilla, & honesta manebit,
Seruandi leges, dum pia cura manet.
Est Deus, est scelerum vindicta, est pœna malorum,
Vnde putes minime, posse venire, venit.

FINIS.

INDEX NOTABILIVM
QVAE IN OPERE CONTINENTVR.

A

Abbas potest refutare legatum relictum Monaco. 42. *fol.* 373.
Absolutio à censuris ad cautelam impartiri non potest ab eo, cui à Papa sit commissa causa, nisi specialiter sit data talis facultas. 2. *fol.* 211.
Abusu rei suæ quis illa priuatur. 49. *fol.* 381.
Acta iudicij faciunt notorium. 53. *fol.* 6.
Acta iudicij non requirunt præsentiam testium. 2. *& quare* 3. *Ampl.* 5.6.8. *Limit.* 10. 11.12.13.14.15.16. *fol.* 244.
Acta iudicij quæ dicantur. 4. *fol.* 144.
Acta iudicij sunt scripto probanda. 8. *fol.* 493.
Actio ad exhibendum sequitur quemcumque possessorem, & qualiter. 4. *fol.* 100.
Actio personalis in rem scripta datur contra tertium possessorem declara. 1. *fol.* 100.
Actione ordinaria intentata cessat executiua. 5. *fol* 96.
Actiones, & exceptiones plures habere iuuat. 1. *fol.* 96.
Actiones transeunt ad hæredes actiuè, & passiuè 3. *Ampl.* 4. 5. *Intellige* 6. *fol.* 464. *&* 465.
Actiones vbi à lege plures sunt concessæ. quare licet variare. secus si concessæ sint contractu, vel quasi. 30.31. *fol.* 98.
Actionibus pluribus tutus vna electa, alteri censetur renunciasse. 4. *Ampl ibidem &* 5. *fol.* 96.
Actore non probante reus absoluitur. 4. *Ampl. ibidem. fol.* 142.
Actoribus æquè probãtibus intentionẽ suã qualis ferẽda sententia signãt ad eãdem rem. 31. *fol.* 84
Actum inualidum possunt partes facere validum. 3. *fol* 339.
Actus omnis iudicialis factus tempore feriarum est nullus; 5. *Ampl.* 6. *fol.* 426.
Actus peccans in substantialibus non potest confirmari à partibus, si fuit iudicialis. 45 *fol.* 326.
non *Adimplenti non adimplendum.* 35. *fol* 438.
Adminicula quibus probatur testem iurasse tactis scripturis. 33. 34.35.36.37. *fol.* 281.
Administratores singuli in solidum conueniuntur ratione administrationis. 4. *Ampl.* 5.6.7. 8. *limit.* 9.10.11. 12. *fol.* 313.
Administratores officij, an obligentur in solidum. 13. *fol.* 313.
Aduocati nuncupantur sacerdotes. 5. *si officium suum iuste exercent, meliorem vitam faciunt fratribus Prædicatoribus, & alijs religiosis. Encomia* 6. *requisita vt gaudeant priuilegio illis concesso.* 9. *fol.* 388.
Aduocatus defendit reum inuitum, & ab illo consequi potest debitam mercedem. 2. *fol.* 92.
Aequi paratorum eadem est ratio & dispositio. 9. *ampl. ibidem fol.* 438.
Aetas Auctoris dum hæc scripsit. 2. *fol.* 495.
Agricola non carceratur regulariter. 17. *fol.* 399.
Agricolarum priuilegia plura. 2. *fol.* 424.
Agricultura deserta, & quare 9. 10. *renouata fuit priuilegijs* 11. *fol.* 350.
Agricultura est fundamentum omnium artium 5. *necessaria est ars.* 6. *fol.* 349.
Agriculturæ causa non carceratur agricola. 4. *fol.* 414.
Agriculturæ laudes & priuilegia. 61. *fol.* 253
Agriculturam nouit Adam, & præcepta scripsit. de illa. 2. *fol* 349.
Alienatio dolosa quomodo probetur. 11. *fol.* 13.
Alienatio quando dicatur facta in fraudem paratæ exequutionis. 68 *fol* 16.
Alienatio quando dicatur necessaria. 17. *facta causa dotis est necessaria ibidem fol.* 490.
Alienatio realis & verbalis quæ dicatur. 7. *fol.* 375
Alimenta debita à pluribus singuli conueniri possunt ad illa præstanda in solidum. 1. *& quare.* 2. *ampl.* 4. 7. *limit.* 5. 6. *fol.* 303.
Alimentorum causa quæ sunt debita non possunt capi in executione rei iudicatæ 1. *& quare* 4. 6. 12. 8. *Ampl.* 2. 3. 5. 10. 11. 14. 16. 18. 20. 22. 22. 23. *limit.* 24. 25. 26. *fol.* 359. 360.
Alimentorum ius an extinguatur extincto vsufructu. 18. *&* 19. *fol.* 360
Alimentorum priuilegia. 25. 27. *fol.* 126.
de *Alimentis quando liceat transigere.* 15. *fol.* 364.
de *Altari viuere debet, qui altari seruit.* 2. *fol.* 347
Alternatiua designat electionem. 3. *fol.* 324.
Alternatiua quandoq. signat successiuitatem. 24. *fol.* 325.
in *Alternatiuis electio est creditoris.* 22. *& quando.* 23. *fol.* 325.
Annibal qua solemnitate iurauit patri perpetuo fore Romanorum inimicum. 24. *fol.* 274.
Anni expressio si discordet ab indictione error potius præsumitur in expressione indictionis

a quàm

quam anni, & quare. 13. fol. 220.
Annus alius lunaris, alius solaris. 3. fol. 219.
Annus apposiens in principio protocolli censetur repetitus in sequentibus omnibus instrumentis. 14. fol. 220.
Annus cœptus quando habeatur pro completo. 10. 11. fol. 128. & 129.
Annus datus executori testamenti pij incipit labi à die aditæ hæreditatis non autem obitus testatoris. 93. 94. 95. 96. & quare 94. limit. 93. contrarium, quod incipiat à die interpellationis 97. & quare ibidem fol. 455.
Annus Imperij, vel Pontificatus, an incipiat à die electionis, vel coronationis. 18. fol. 233.
Annus magnus qui sit. 2. fol. 219.
Annus Pontificatus, vel Imperij appositus in principio protocolli, censetur repetitus in alijs. 22. fol. 233.
Annus probationis regularium debet esse continuus. 9. Ampl. 10. 11. 13. limit. 15. 16. fol. 124
Annus quando incipiat. 4. 5. quomodo supputetur. fol. 219. & 220.
Antonius Palutius laudatur. 139. fol. 387.
Antonius Tornielus Inquisitor Melitæ. 13. f. 450
Apium natura. 10. 11. fol. 427.
Apologia unde ortum habuerint. 60. fol. 513.
Appellando quis fatetur sententiam validam. 41. fol. 153.
Appellare cui non licet, de nullitate illi dicere licet. 30. fol. 489.
Appellare licet tempore feriarum. 12. fol. 426.
Appellari potest ter, & millies si nouum inferatur grauamen. 19. fol. 120.
Appellatio à decreto de exequendo qualiter concipiatur 47. fol. 498.
Appellatio an admittatur à desseppelliendo mortuum. 30. 31. fol. 416.
Appellatio an detur à liquidatione. 53. fol. 138.
Appellatio, an omisso medio possit interponi coram supremo. 16. fol. 115.
Appellatio an statuto tolli possit in criminalibus. 24. fol. 135.
Appellatio conceditur à decreto de exequendo. 32. 34. Contrarium. 32. in princ. 35. & quare 39. 44. 45. fol. 497. & 498.
Appellatio datur à decreto de exequẽdo. 32. fol. 497
Appellatio datur à decreto quod creditum sit liquidum. 46. ampl. 47. Item quando liquidatio fit testibus. 48. fol. 137.
Appellatio dicitur deserta, & sententia transit in Iudicatum multis modis. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. fol. 131. 132.
Apppellatio est fauorabilis, & non præsumitur deserta. 33. fol. 497.
Appellatio est interponenda coram Ecclesiastico, si sententia lata fuit à laico, & Ecclesiastico simul deputatis. 12. fol. 114.
Appellatio est therica aduersus venenum iniquorum Iudicum. 65. fol. 514.
Appellatio exuit Iudicem iurisdictione. 35. in princ. in dubio est admittenda. 38. fol. 504.
Appellatio exuit Iudicem omni iurisdictione. 48. fol. 133.
Appellatio legitimè præsumitur interposita. 45. fol. 121.
Appellatio non datur ab executione. 31. fol. 497.
Appellatio non datur vbi sententia est nulla sed agendum de nullitate. 13. fol. 324.
Appellatio quando dicatur minus legitimè interposita. 6. fol. 95.
Appellatio si non extinguit, saltem suspendit Iudicis iurisdictionem. 5. fol. 441.
Appellatio vbi à iure negatur, si quis appellet debet scripto appellare, & exprimere causam appellandi, alias idem est ac si non fuisset appellatum. 48. limit. 49. fol. 498.
Appellationis formula vbi executio decernitur non facta liquidatione. 52. fol. 138.
Arbiter arbitrando de ijs quæ in illum non erant compromissa, excedit fines arbitri. 15. ampl. 17. 18. fol. 112.
Arbitria redacta sũt instar Iudiciorũ. 14. fol. 111
Argumentum à minori ad maius affirmatiue valet. 7. ampl. 8. fol. 343.
Argumentum à persona ad rem, & è contra est validum. 1. fol. 467.
Arma & omnia militiæ instrumenta capi non possunt in executione rei iudicatæ. 1. & quare 2. ampl. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 18. 19. 20. 22. limit. 23. 34. 25. 26. fol. 345. & 346.
Arma in executione. Vid. Libri, & Arma.
Ars agraria nobilis nuncupatur statuto Romano. 16. fol. 399.
Artes quare inuenta. 3. fol. 349.
Articuli quando dicantur impertinentes. 8. 9. in dubio censentur pertinentes 9. obscuri & qui longa agent disputatione sunt admittendi cum clausula saluo iure impertinentium. 10. ampl. 11. cautio circa illorum conceptionem. 12. fol. 267.
Articulus quãdo dicatur præiudicialis. 25. fo. 160.
Artificis instrumenta capi non possunt in executione rei iudicatæ 1. ampl. 2. fol. 364.
Assertio notarij. Vid. Notarij assertio.
Asta Ciuitas libera. 31. fol. 312.
Attentata committuntur si quid fiat in præiudicium eius, qui ad dandum, soluendum, vel præstandum habet dilationem 1. & quare 2. ampl. & limit. fol. 119.
Attentata nulliter non sunt reuocanda & quando. 11. fol. 470.
Auditores Rotæ an suam licet sint delegati exequantur sententiam. 19. 21. fol. 430.
Auditores Rotæ Romanæ dietim recipiunt à Papa iurisdictionem, & sunt delegati in pronunciando, & ordinarij in cognoscendo. 52. fol. 498.
Auditores Rotæ non possunt præferre procuratores litigantibus. 36. fol. 432.
Auocatio causæ quid sit 6. eius vis & effectus. 7. 8. 10. fol. 129.
Axioma dominandi præcipuum. 42. fol. 275.

B

BAnnitus nõ potest impune offendi intra tempus datum ad appellandum. 5. limit. 6. fol. 124
Bannum Imperiale in nullum profertur, nisi præcedat culpa. 24. fol. 395.

Ba-

Baptismo remittitur pœna criminis & alij effe-ctus qui ex illo sequuntur. 13. 14. fol. 399.

Beneficij collatio an fieri possit noctis tempore. 15. fol. 222.

Beneficio ne quis conueniatur vltra id, quod facere potest, qui gaudeant. 29. fol. 330.

Beneficium non confertur in inuitum. 53. ampl. 54. fol. 176.

Berruarij gens auida 12. illorum auiditas compressa à Paulo V. 12. in fin. fol. 116.

Berruarij officium publicum est vtilitate & necessitate. 2. fol. 450.

Berruarius non recipit facultatem exequendi ex scripto mandato Iudicis, sed ab officio sibi exequendi iudicum iussa collato 1. 3. potest exequi quæ prior Iudex mandauerat absque licentia successoris 4. 7. & quare ibidem contrarium 6. ampl. primam opinionem. 8. 9. 10. 11. 12. fol 449. 450.

Berruarius non potest exequi sententiam superioris in territorio inferioris, nisi ab illo petita licentia, aut facto participe executionis facienda. 27. 31. 36. 37. 42. & quare 30. ampl. 28. 36. 37. 39. 40. contrarium 46. 47. & quare 48. 55. 56. ampl. 62. 64. 65. 67. 68. 73. 75. 76. 77. fol. 451. 452. 453. & 454.

Berruarius vnius curiæ an possit exequi mandata alterius Curiæ. Distingue. 19. 20. 23. 24. 25. 26. fol. 450. & 451.

Bona debitoris portata in Ecclesia capi non possunt in executione rei iudicata 1. limit. 3. 4. 5. 6. 7. 8. fol. 358. & 359.

Bona inuecta in Ecclesia à debitore in fraudem rei iudicatæ sunt extrahenda auctoritate Iudicis Ecclesiastici. 7. fol. 359.

Bona dicuntur deducto are alieno 37. fol. 88.

Bona dicuntur deducto are alieno 5. idem est quod hæreditas. 6. fol. 25.

Bonorum possessio & aditio hæreditatis sunt idem. 28. fol. 27.

Bonum eo maius quo est magis sui ipsius diffusiuum. 58. fol. 513.

Bos aratorius potest cædi loco noxa vbi damnum dedit. 50. fol. 353.

Boues aratorij, & cætera agraria instrumenta non possunt capi in executione sententiæ. 12. 14. & quare. 13. amplia 15. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 33. 14. 25. 27. 28. 30. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. limit. 26. 29. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 54. 55. 58. 59. 60. sublimit. 46. 53. 56. fol. 350. 351. 352. 353.

Brachij secularis inuocatio contra Ecclesiasticam personam, an sit notificanda Episcopo, vbi fieri debet executio. 19. fol. 460.

Brachium seculare quando inuocandum, & quid obseruandum dum petitur. 45. idem in brachio Ecclesiastico. 46. fol. 438.

C

CAducitas quando remittatur receptione canonis. 13. fol. 180.

Caducitatis declaranda facultas non transit in hæredes emphiteota nec directi. 3. 4. 5. fol. 180.

Caducitatis declaranda ius non transit actiue nec passiue in hæredem 11. & quare 13. 15. intellige 11. 12. ampl. 14. non potest cedi 16. distingue 17. limit. 18. fol. 370. 371.

Cæcus an possit esse Iudex. 35. fol. 161.

Cæsar Racagnus vrbis Gubernator laudatur. 8. fol. 167.

Calumnia iuramentum tacite remitti potest expresse autem nequaquam. 20. fol. 340.

Calumnia odio multa negantur, quæ alias sunt concessa. 71. fol. 80.

Cancellaria Apostolica stylus in expressione anni Pontificatus, & appositione plumbi 10. circa med. fol. 252.

Candens ferrum quid. 53. fol. 76.

Canonem quando soluere possit tertius ad euitandam caducitatem. 21. fol. 179.

Capitulum sede vacante succedit Episcopo in iurisdictione exequendi testamenta. 105. fol. 456.

Captura inualida non fit valida ex iuribus deinde productis. 18. fol. 217.

Captura malefacta non reuocatur, si iterum esset facienda. 8. fol. 324.

Captus male si iterum esset capiendus non est relaxandus. 217. declara 73. fol. 478. 479.

Carcer est grauis seruitus. 38. æquiparatur morti. 49. fol. 333.

Carcer fuit adinuentus ad custodiam, non ad pœnam 4. pœna creditois indebite carcerantis debitorem. 5. fol. 415.

Carcerandi facultas est meri imperij. 47. 48. fol. 333.

Carcerari nemo potest pro debito exsoluendo. 3. 6. & quare 8. ampl. & limit. 7. 17. fol. 414. 415.

Carcerari nemo subditus Mediolani potest pro debito. 32. fol. 413.

Carcerari non potest in causa ciuili confugiens ad statuam Principis 36. nec in palatio vbi ius redditur. 38. 39. fol. 413.

Carcerari non potest excarceratus causa publicæ lætitiæ 5 item ob reuerentiam, quæ est debita reo ab actore 6. item honestas & sexus 7. item relaxatus carcere morte Pontificis 8. Annona fauore 9. Cadauer debitoris 10. existens in domo durante puerperio. 11. fol. 414.

Carcerari nõ potest quiest in domo sua, & quare. 2. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 23. 24. 32. limit. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 33 35 fol. 411. 412. & 413.

Carcerari non potest qui fuit pietatis causa solutus carcere 1. limit. 3. fol. 413. & 414.

Carcerari non potest qui non est obligatus obligatione personali 19. & quare ibidem limit. 21. 22. 24. 25. fol. 399. & 340.

Carcerari non potest confugiens ad sacerdotem deferentem Eucharistiæ sacramentum 13. ampl. 14. fol. 411.

Carcerari & capi non potest vbique locorum quibus idest prohibitum à statuto vel à Principe. 38. 40. fol. 413.

Carcerati contractus vel obligatio non valet 9. fol. 332.

Carceratio est ignominiosa. 16. *fol.* 332.
Carceratio lædit famam carcerati. 4. *fol.* 407.
Carceratio minuit famam & patrimonium. 4. *fol.* 212,
Carceratio sæpè punita 50. *est iusta causa metus* 52. *infert ignominiam*. 51. *fol.* 333. 334.
Carceratus ex pacto, non potest pro alio debito recommendari. 114. *fol.* 137.
Carceratus iniustè si iterum est carcerandus non est relaxandus. 22. *fol.* 380.
à Carcere redimens debitorem nolentem repetit quæ soluit. 4. *fol.* 92.
Carcerem frangens, & confugiens ad Ecclesiam an extrahi possit, & carcerari. 15. *fol.* 411.
Carceri perpetuo se obligare non valet pactum nisi fuerit iuratum. 39. 40. *limit.* 58. *fol.* 333. 334.
Cardinalis Verospius laudatur, 6. *fol.* 114.
Carolus V. Imperator mandauit notarijs scribere integra dicta testium. 8. *fol.* 286.
Cartæ dotalis vsus in Romana curia, vnde prodijt. 18. *fol.* 65.
Castro concesso cum omni iure non continetur ius supremum. 58. *& quare*. *Ampl.* 60. *fol.* 453.
Causa cessante cessat effectus. 1. *fol.* 469.
Causa commissa consilio sapientis, qui effectus sequatur. 23. *fol.* 117.
Causa finalis quæ dicatur. 13. *si ex pluribus vna deficiat, an cesset dispositio*. 17. *fol.* 469.
Causa leuis vel vulgaris quando dicatur, vt non possit in subsidium excommunicatio proferri. 126. *fol.* 386.
Causa limitata, limitatum producit effectum, 54. *in princ. fol.* 505.
Causa pia est popularis. 23. *fol.* 431.
Causa popularis quæ dicatur. 2. 3. *fol.* 209.
Causæ cognitio fieri non potest feriatis diebus. 45. *fol* 418
Causam à debitore condemnato quando quis dicatur habere. 109. *fol.* 19.
Cautela vt tutò fiat executio si debitum sit liquidum in parte. 19. *fol.* 141.
Cautio iuratoria sufficit omni casu quo est præstanda, si per impotentiam non potest præstare. 13. *fol.* 125.
Cautio præstanda iuxta l. is à quo ff. de rei vend. à victore, agentibus pluribus ad eamdem rem, qualis sit. 29. *in quo foro præstanda, si illorum aliquis sit clericus*. 30. *an à secundo victore*. 32. *fol.* 84.
Cedens bonis est infamis, vita illi est supplicium. 6. *quæ bona retineat*. 7. *fol.* 354.
Cedens bonis non potest carcerari. 26. *fol.* 400.
Cedi possunt iura actiua non autem passiua & quare. 63. *fol.* 453.
Censuato fundo translato in alium, licet creditori facere executionem super eo fundo, & illum ingredi, si in creatione census sit data talis facultas 1. *& quare* 2. *contrarium*. 5. *concorda* 6. *ampliatur prima opinio*. 2. 8. 9. 10. *fol.* 99. 100.
Censuræ non sunt proferendæ contra impotentes ad soluendum 12. *& quare* 13. *distingue ibid. &* 14. *fol.* 415.
Censuræ sunt proferendæ contra contumaces & incorrigibiles. 11. *fol.* 415.
Census & pensiones debitæ domino capi possunt in executione rei iudicatæ. 5. *fol.* 378.
Census si fuerit impositus super pluribus prædijs an in solidum contra vnum agi possit. 16. *fol.* 342.
Certitudo requiritur in Iudicijs. 24. *fol.* 289.
Certum esse per se, vel per relationem ad aliud sunt paria. 23. *fol.* 231.
Certum esse per se, vel per relationem ad aliud sunt paria. 46. *fol.* 223.
Cessio bonorum non admittitur, vbi agitur de pœna soluenda ex delicto 18. *an fraudolentis decoctoribus*. 19. *fol.* 126.
Cessio bonorum non prodest obligato ad factum: 36. *fol.* 127.
Cessio bonorum tempore Cyn qualiter fiebat in Vrbe. 14. *fol.* 332.
Cessionarius est procurator in rem propriam 7. *procurator in rem propriam non continetur nomine procuratoris in statutis*. 8. *fol.* 61.
Cessionarius & similes vtuntur iure cedentis 13. *ampl.* 14. *limit.* 14. *fol.* 470.
Cessio cessionis beneficij cessionis bonorum non valet. 3. 13. 32. 57. *fol.* 331. 332.
Christianus iurans per falsos Deos, non obligetur. 42. 73. *fol.* 284.
Circuitus inutiles vitandi. 18. 19. *fol.* 478.
Citari an possit subditus extra territorium citantis. 18. *fol.* 459.
Citari potest domi existens. 1. *fol.* 411.
Citato ad videndum examinari testes qualiter concipiatur. 45. *fol.* 260.
Citatio ad videndum iurare testes qualiter concipiatur. 8. *fol.* 261.
Citatio ad videndum iurare testes, & examinari qualiter concipiatur. 1. 5. *fol.* 266.
Citatio ad videndum iurare testes debet esse certa ratione loci & temporis. 14. *ampl.* 15. *fol.* 2 8. *&* 289.
Citatio cum nimis breui termino non arctat citatum ad comparendum 16. *dat causam appellandi* 17. *facta sine expressione termini intelligitur ad primam diem iuridicam* 18. *declara.* 19. *fol.* 289.
Citatio facta contra putantem sua interesse, ad videndum iurare testes die prima iuridica, & deinde singulis diebus & horis an sit valida. 20. *fol.* 289.
Citatio ad videndum iurare testes an cum die sit apponenda hora. 27. *facta ad diem non iuridicam intelligitur pro prima die iuridica*. 28. *fol.* 289.
Citatio an requiratur in executione sententiæ latæ in criminali. 1. *fol.* 2.
Citatio requiritur in executione sententiæ latæ in Iudicio ciuili. 2. 8. *ampl. ibid. &* 3. 4. 5. 6. 7. *& quare* 9. 10. 11. *contrarium*. 12. 13. 14. 18. *& quare*. 23. *fol.* 2. 3. 4.
Concorda. 19. *Regula constituitur negatiua, quod non requiratur citatio* 23. *ampl.* 24. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 40. 45. 46.

45. 46. 48. 51. 52. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 72. 73. 74. *fol.* 4. 5. 6. 7. 8.
Limit. 50. 59. 63. 75. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. *fol.* 6. 7. 8. 9. 10.
Citatio an requiratur ad videndum admitti articulos ad probandum. Negatiua. 1. *Affirmatiua.* 2. *Et quod Iudex debeat interloqui super admissione* 2. *& quare* 4. *ampl.* 5. *fol.* 267.
Citatio an sit necessaria in executione sententiæ. 50. *fol.* 498.
Citatio est necessaria in quocunque actu præiudiciali citato. 57. *fol.* 498.
Citatio executa die feriata ad diē non feriatā est valida 5. *limit.* 6. *si in ea non exprimatur dies ad videndum committi iuramenta testium cum illorum examine, intelligitur de prima iuridica, & sequenti* 1. *facta ad primam diem, vel alium infra quem citatus non possit comparere, non valet* 8. *ampl.* 9. 10. *Vaga vel generalis, vel cum nimis longo termino ad videndum examinari testes, non valet.* 11. *Generalis quando valida.* 12 *fol.* 272.
Citatio facta die feriata ad diem non feriatam est valida 18. *si in loco indicij talis sit consuetudo, vel stylus.* 8. *fol.* 426.
Citatio facta die feriata ad diem non feriatam an valida. 10. *fol.* 426.
Citatio facta extra forum citantis sine decreto Iudicis, in cuius territorio quis citatur est nulla. 6. *fol.* 468.
Citatio obtenta à falso procuratore, non arctat citatum. 12. *fol.* 157.
Ciuitas qualiter ædificaretur, & euerteretur antiquitus. 20. *fol.* 163.
Citatio quando producuntur articuli. qualiter concipiatur 6. *& examinatur illius formula.* 7. *fol* 266.
Citatione illegitima sequentia sunt illegitima. 7. *fol* 468.
Clausula appellatione remota non extenditur ad tertium. 49. *fol.* 79.
Clausula appellatione remota communis est reo, & actori. 33. *fol.* 438.
Clausula ad primam diem, quare in admissione articulorum apponatur 1. 3. *intellige.* 4. *fol.* 272.
Clausula ad primam diem cum viginti sequentibus apposita citationi ad dicendum contra articulos examinatur 1. *& seq. fol.* 288.
Clausula constituti in contractu census est nullius momenti 23. 25. *transfert dominium cum naturali & ciuili possessione in constitutarium.* 24. *fol.* 101.
Clausula de plenitudine potestatis non sanat defectum legitimationis personarum. 13. *in fine.*
Clausula detractis detrahendis, an suspendat executionem sententiæ. 44. *fol.* 138.
Clausula & post quam commissum fuerit examen, quare apponatur citationi in productione articulorum vel iurium. 1. *fol.* 271.
Clausula, & vbi reperti fuerint in citatione ad videndum iurare testes improbatur cum stylo illam apponendi. 1. *& quare* 2 *fol.* 288.
Clausula ferijs non obstantibus non extenditur ad ferias in honorem Dei. 45. *fol.* 419.
Clausula manu tactis scriptoris quare apponenda iuramento testis. 38. *fol* 281.
Clausula principaliter, & in solidum posita in obligatione fideiussoris, facit illum reum debendi. 2. *fol.* 34.
Clausula quod facere possit omnia, quæ constituens facere posset. 5. *fol.* 172.
Clausula saluo iure impertinentium & non admittendorum articulorum articulatum virtus 7. 8. *fol.* 267.
Clausula si quid exequendum est iustificanda ex deductis non autem ex deducendis. 66. *fol.* 480.
Clausula sola facti veritate inspecta, idem est, quod manu regia. 35. *fol.* 325.
Clausula supplentes non sanat defectum legitimationis personarum. 13. *fol.* 475.
Clausulæ deponere veritatem pro vtraque parte virtus. 1. 2. *fol.* 286.
Clausulæ & cætera virtus. 13. *fol.* 267.
Clausulæ, & cum libera effectus. 61. *fol.* 177.
Clausulæ æquipollentes clausulæ cum libera. 22. *fol.* 204.
Clausula insolitæ faciunt actum suspectum. 48. *fol.* 276.
Clausulæ non teneor vltra quam facere possum vis & virtus. 5. *fol.* 407.
Clausulæ saluo iure residui virtus. 21. *fol.* 317.
Clausulæ si quid exequendum virtus. 19. *fol.* 21.
Clerici impune possunt è manibus satellitum eripere, quem vident duci ad mortem iniustè. 27. *fol.* 511.
Clerici ligantur statuto, quod causa æris alien. carceretur debitor. 75. *fol.* 335.
Clerici non carcerantur pro ære alieno soluendo. 5. *fol.* 406.
Clerici non carcerantur in causa ciuili 2. *ampl* 1. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 15. 16. 18. 19. 27. 28. 29. 31. 33. 35. 54. *fol.* 394. 395. 396. *&* 397.
Limit. 36 40. 41. 43. 44. 46. 47. 48. 50. 51. 56. 57. 58. *fol.* 396. 397. *&* 398.
Clerici quando ligentur secularibus legibus. 43. *fol.* 199.
Clerici sunt ciues ciuitatis vbi morantur 53. *ampl. ibidem non collectantur vbi collecta imponitur ciuibus ibidem. fol.* 59.
Clerici vestes iniuriosè lacerans est excommunicatus 9. *quando dicantur viuere clericaliter.* 14. *qualiter sint domini fructuum beneficiorum* 20. *quando dicuntur contraxisse æs alienum Ecclesiæ causa* 21. *quando excommunicari ob æs alienum.* 25. *fol.* 348. *&* 349.
Clericus an renunciare possit beneficio ne carcerari possit in causa ciuili, si deficiat in promissione sua, & condemnatur. 9. *fol.* 394.
Clericus asserens capta in executione facta contra laicum ex mandato iudicis laici esse sua debet assertionem coram illo Iudice probare. 3. *& quare* 2. 4. 8. 9. *ampl.* 14. 15. 16. 21. 22. 23.

24.

24. 25. *limit.* 26. 27. *fol.* 491. & 492.
Clericus contutor coram quo Iudice sit conueniendus ratione administrata tutela. 54. *fol.* 312.
Clericus est maior quouis layso. 1. *fol.* 394.
Clericus examinatus coram Iudice *laico an debeat iurare iuxta formam statuti laici.* 62. *coram quo Iudice iuret.* 66. *fol.* 285.
Clericus fide iubens soluere iudicatum, an coram laico vel Iudice Ecclesiastico conueniatur ad soluendum. 42. *fol.* 40.
Clericus impune potest eripere è manibus curia quem videt iniustè duci ad mortem. 112. *fol.* 508.
Clericus minoribus insignitus, si non inseruit altari vel Ecclesia par est laico. 44. *si dat operam mercatura, conuenitur coram Consule mercatorum in spectantibus ad mercaturam* 45. *à quo Iudice puniatur, si post delictum est factus clericus.* 52 *fol.* 396. & 397.
Clericus mulctari potest ab incompetenti Iudice amissione causa si coram illo egit 22. *quando condemnari in expensis.* 17. 28. 29. *fol.* 492.
Clericus non carceratur pro are alieno contracto 62. *ampl.* 63. *limit.* 64. 73. 75. *fol.* 324 335.
Clericus non potest carcerari de mandato Iudicis laici, & executori resisti potest. 35 *fol.* 311.
Clericus non potest opponere fori declinatoriam vbi est actor voluntarius. 12. *ampl.* 13. *limita* 14. *condemnatur à laico Iudice in expensis factis ab actore ante exceptionem clericatus.* 17. *intellige.* 28. *fol.* 492.
Clericus obligatus in forma Camera carcerari potest mandato Iudicis Ecclesiastici in suis carceribus 8. *contrarium* 9. *limit.* 10. 12. *concorda* 6. *in fine non potest renunciare priuilegio fori.* 11. *fol.* 329. & 330.
Clericus, quando carcerari possit non soluat pensionem 14. *praxis Rom. Cur. contra Clericos non soluentes pensionem.* 14. *fol.* 394. 395.
Clericus quando conueniat debitorem suum vltra quam facere potest 31. 32. *quando conueniri & reconueniri possit coram laico* 34. 38. *quomodo probetur dolose se obligasse, seu contraxisse.* 42. *fol.* 396.
Clericus ratione euictionis, quam debet praestare laico, qui illa patitur, conuenitur coram laico. 39. *fol.* 438.
Clericus renuncians generaliter omni legum auxilio non intelligitur renunciasse beneficio cap. Odoardus. 5. *fol.* 409.
Clericus vbi potest à laica Iudice damnari ad seruiendum creditori, tradendus est seruitio à Iudice Ecclesiastico. 53. *fol.* 397.
Clericus vtens statuto laici contra laicum pariter laicus vtetur ille contra clericum. 34. *fol.* 438.
Coccinus fallax in allegationibus, quibus sua dicta asserit probari. 19. *fol.* 296.
Collaterales curia Capitolij anno 1634. *fuere Laurentius, Marcellus Veliternus & Zongus Hondedeus Pisaurensis ciuis.* 3. *fol.* 268.
Collecta si imponatur ab vniuersitate collectatur creditor, qui sit ex vniuersitate. 25. *fol.* 37.
Collecta antequam imponatur ciuibus singulis, excutienda sunt prius bona vniuersitatis 44. *non potest imponi à Principe nisi prius excussa illius crumena* 45. *qualiter imponatur.* 54. 55. *fol.* 59.
Collectiua nomina qua sint. 1. 2. 3. *fol.* 304. *vide* plures.
Collegij Ghislerij tempore pestis pietas in hospitale S. Matthai. 17. 18. 19. 20. *fol.* 361.
Commissioni impetrata quando quis possit renunciare. 18. *fol.* 470.
Compaternitas seu spiritualis affinitas non contrahitur cum vniuersitate leuante infantem è sacrofonte. 14. *fol.* 57.
Compromissum si fuerit factum in laicum, & Ecclesiasticum, reductio ad arbitrium boni viri petitur ab Ecclesiastico. 11. *fol.* 114.
Concil. Tridentinum constituit notarios examinandos circa peritiam in negotijs Ecclesiasticis 7. *fol.* 251.
Concil. Trident. dedit formam inuocandi brachium seculare. 48. *fol.* 439.
Condemnatus in Iudicio ordinario, in eum non fit executio, nisi prius quater citetur ad dosendum de appellatione & illius legitima prosecutione 3. & *quare* 4. *ampl.* 5. 6. *limit.* 7. 8. *cautela sanandi talem nullitatem.* 9. *fol.* 476.
Condemnatus nulliter de facto resistere post executuori. 27. *fol.* 479.
Conductor quando soluat collectas. 29. 30. 32. *fol.* 87.
Conductores vectigalium quando in solidum obligentur. 39. *fol.* 310.
Conductori datur retentio rei melioratae. 8. *fol.* 483.
Confessio est liquida probatio. 50. *fol.* 138.
Confessio facta absente notario & Iudice non probat plene nec est Iudicialis. 42. *fol.* 272.
Confidere propinquis, & amicis naturale est. 3. *fol.* 490.
Confirmans, & non confirmatum quando attendatur. 92. *fol.* 336.
Confiscatio fit in pœnam delicti. 6. *fol.* 213.
Consanguineis confidere. Vid Confidere.
Coniunctus pro coniuncto sine mandato sum promissione rati acceptare potest beneficium, vel dignitatem Ecclesiasticam. 13. 15. *fol.* 174.
Consilium quando sit obligatorium. 3. *fol.* 213.
Constantinus donauit Ecclesia Vrbem Roma de consensu Romanorum. 2. *fol.* 376.
Consuetudine peruertitur ius. 91. *fol.* 336.
Consuetudo circa rogitus notariorum inspicitur. 14. *fol.* 251.
Consuetudo contra substantiam actus non valet *fol.* 222.
Consuetudo non apponendi locum, vbi instrumento est stipulatum, non est valida 6. *ampl.* 14. *limit.* 15. *contrarium scilicet quod sit valida.* 7. & *quare* 11. *concorda* 8. 9. 12. *fol.* 234. & 235.
Consuetudo non inducitur ex actibus quos singuli faciunt. 38. *fol.* 256.

Con-

Consuetudo vel stylus an induci possit, vt debitor morosus absque iudicis mandato carceri mancipari possit ab apparitoribus. 26. *fol.* 339.
in *Continenti factum quando quid dicatur*, 67. *fol.* 139.
Contractus, cuius obseruantia deformatur ædes. non valet. 3. *fol.* 356.
Contractus cum persona quæ non potest libere domo exire, tamquam factus in carcere est nullus 11. *fol.* 354.
Contractus & quasi transeunt ad haredes. 107. *fol.* 48.
Contractus fieri possunt nocte. 16. *fol.* 222.
Contractus vel iuramentum carcerati non est obligatorium. 52 *fol.* 334.
Contractus vbi incidit in alium per modum accessionis, est pars contractus, cui accedit. 40 *fol.* 498.
Contractus vnus vbi fit in executionem alterius, vnus & non duo dicuntur facti contractus. 41. *fol.* 498.
Contractus vnus vbi perficitur ab alio; non inspicitur perfectus, sed perficiens. 42. *fol.* 498.
Contra contumaces omnia iura clamant 103. *non audiuntur appellando.* 104. *ampl. ibidem. fol.* 384.
Contumacia nulla maior, quam offendere Iudicem, & illius mandata spernere. 18. *fol.* 501.
Contumacia nuncupatur dolus, culpa & maleficium 105. *quando prosit tertio.* 106. *fol.* 384
Contumax non est qui non paret præcepto cum multa non consueta. 87. *fol.* 383.
Copula carnalis an probetur testibus cortinarijs. 23. 33. *fol.* 242. 243.
Corpus physicum quando optime sanum. 33. *fol.* 285.
Correi debendi qualiter omnes simul, vel diuisim conueniantur. 26. *fol.* 52.
Correi inuicem dicuntur fide iubere 15. *æquiparantur fide iussoribus contractus, non autem iudicij. fol.* 51.
Correi qualiter obligentur ad expensas litis. 29. *fol.* 52.
Correi vnius solutione liberatur cæteri 9. 10. *fol.* 51. *quando sententia lata pro vno prosit cæteris* 11. *fol.* 51. *quando lata contra vnum possit exequi contra alios* 12. *fol.* 51. 52. *quando ei noceat sententia lata contra alium*: 27. *fol.* 52.
Correorum diuitiæ sunt idem patrimonium. 8. *fol.* 380.
Correorum omnium vna est conditio 8. *ampl.* 9. 10. *fol.* 51.
Correorum vnus si fiat non soluendo, si vnus illorum soluat cum cessione iurium, quomodo fiat reliqui solutio. 25. *fol.* 52.
Correus si fiat non soluendo, cessante solidi obligatione damnum subsequens accidit periculo creditoris. 71. *fol.* 319.
Creditor an cogatur recipere solutionem noctis tempore. 8. *fol.* 221.
Creditor causa funeris præfertur quibuscumque habentibus personalem, vel tacitam hypothecam, an præferatur doti, vel aromatario qui medelas præbuit defuncto. 3. 10. *fol.* 307. & 308.
Creditor conueniri potest omnes in solidum obligatos, simul, cum declaratione quod vnica solutione est contentus. 29. *fol.* 317.
Creditor ex causa funeris, an præferatur habenti expressam hypothecam. 9. *an medico* 10. *fol.* 308.
Creditor non cogitur facere generalem liberationem suo debitori 20. 21. *coram quo Iudice conueniatur ad faciendam liberationem receptorum.* 22. *fol.* 226
Creditor post executionem realem, potest facere personalem. 13. *fol.* 97.
Creditor potest agere diuersis remedijs contra debitorem sibi reali vel personali obligatione obligatum 1. *& quod illi sit vtilius.* 2. *fol.* 1.
Creditor potest propria auctoritate capere debitorem suspectum de fuga 1. *limit.* 2. *intellige.* 4. *fol.* 466.
Creditor quando excludatur à posteriori in traditione pignoris. 20. *fol.* 490.
Creditor qui capit agere contra donatarium an possit pœnitere, & agere contra hæredem. 66. *fol.* 29.
Creditor singularis personæ, quando sit par fisco in executione sententiæ contra debitorem debitoris. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. *fol.* 369.
Creditori vxoris quomodo consulatur, vt sit satisfactus de credito contracto eum vxore. 13. 19. *fol.* 65.
Creditorum maior pars potest præiudicare minori 8. *ampl.* 9. *quando possit remittere partem debiti* 9. *quando dare dilationem creditori.* 8. 10. *fol.* 130.
Creditum non liquidum non meretur executionem, & quare 1. *in eo cessat falcultas capiendi bona debitoris propria auctoritate* 2. *contrarium quod sufficiat liquidare capta possessione* 4. *concorda* 5. *ampl. secundam opinionem.* 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 15. 16. 17. 18. *limit.* 10. *fol.* 92. 93.
Creditum quando dicatur liquidum. 60. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. *fol.* 139.
Creditum quando dicatur non liquidum. 3. *fol.* 92.
Creditum quando non liquidum. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. *fol.* 139. & 140.
Cumanus laudatur, & notatur furto. 21. *fol.* 367.

D

D*Amnorum causa non potest fieri executio, nisi illa fuerint liquidatæ.* 2. *fol.* 136.
Datio in solutum vid in Solutum datio.
Datoris iure soluto, soluitur ius acceptoris. 21. *ampl. ibidem fol.* 103.
Debitor cogi potest ad faciendum aliud instrumentum, vel apocam si creditor excipiat illud fuisse deperditum vel perijsse. 2. *ampl.* 3. 4. 7. 8.

7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 23. 24. *limit.* 24. 25. 26. 28. 29. 33. *sublimit.* 27. *fol.* 254. 255. 256.

Debitor cogitur facere instrumentum debiti cum obligatione Camerali 35. *ampl.* 36. *contrarium* 34. *concorda* 37 39. 40. *fol.* 256.

Debitor coram quo Iudice conueniatur ad faciendum instrumentum debiti. 22. *fol.* 256.

Debitor cui concessa est moratoria non cogit interim debitores suos ad soluendum. 32. *fol.* 438.

Debitor est quodammodo seruus creditoris 3. *si quis tali nuncupetur nomine, afficitur iniuria* 4. *est persona infelix* 5. *fol.* 216.

Debitor est seruus creditoris. 2. *fol.* 327.

Debitor excussis illius bonis mobilibus immobilibus, & iuribus carcerari potest 39. *ampl.* 40. 41. 44. 45. 46. 47. 48. *limit.* 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 65. *fol.* 381. & 382.

Debitor fisci non potest cedere bonis, & quare fol. 381.

Debitor fugitiuus quis dicatur. 37. 38. 39. *fol.* 396.

Debitor impotens ad soluendum non excommunicatur 97. *ampl.* 98. 99. *fol.* 384. *vid. Excommunicandus, Excommunicatio proferri.*

Debitor in quærendis potest præiudicare creditor, 10. *quando fisco.* 10. *fol* 371.

Debitor non carceratur nisi excussis illius bonis mobilibus, & iuribus 1. *ampl.* 3. 4. 5. 6. 9. 10. 12. 13. 14. *limit.* 15. 17. 21. 26. 28. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 38. *sublimit.* 37. *fol.* 379. 380 & 381.

Debitor obligatus in forma Cameræ, an euitet carcerem dato pignore, vel fideiussore idoneo. 18. *fol.* 330.

Debitor obligatus in forma Cameræ confugiens ad Ecclesiam, an sit tutus quin captus carceretur. 30. *fol.* 330.

Debitor possidens plura stabilia an carcerari possit 105. *Praxis Romanæ Curiæ in obæratos debitores* 105. *in fine fol.* 337.

Debitor potest præiudicare creditori in acquirendis. 43. *fol.* 373.

Debitor principalis quomodo probetur non soluendo. 7. *fol.* 35.

Debitor quando possit capi, & carcerari à creditore. 16 *fol.* 464.

Debitor quando possit iurari suspectus de fuga. 36. 37. *fol.* 381.

Debitor, quod carceretur non est lege sancitum 49. *fol.* 333.

Debitor si post cessionem bonorum acquisiuit capi illa possunt à creditore. 12. *fol.* 342.

Debitor sub conditione non est proprie debitor. 58. *fol.* 158.

Debitor suspectus de fuga an extrahi possit ab Ecclesia. Vid. ex Ecclesia.

Debitor suspectus de fuga capi potest durantibus ferijs omnis generis 1. *intellige* 2. *ampl.* 3. *fol.* 426.

Debitor suspectus de fuga captus à creditore non relaxatur, etiam quod fuerit captus pro quantitate excedente verum debitum. 61. *fol.* 480.

Debitorem eximens è manibus satellitum fit ipse debitor, 39. *fol.* 512.

Debitoris cadauer nec capi, nec sequestrari potest pro executione sententiæ. 18. 19. 20. 21. & *quare* 19. & 22. *ampl.* 23. 24. 26. 29. 30. 32. 33. 35. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. *limit.* 47. 48. 49. 50. *fol.* 415. & 416

Debitoris nomine non continetur obligatione reali obligatus. 20. *fol.* 399.

Debitorum corpora & membra cum filijs qualiter essent creditoribus obligata iure antiquo 1. *qualiter iure nouo apud Ecclesiasticos.* 2. *fol.* 414.

Debitum paruum & magnum quod sit, remissum est arbitrio Iudicis, 63. *fol.* 382.

Debitum quando dicatur liquidum. 54. 55. 56. 57. 58. 59. *fol.* 338.

Decimæ concedi laico non possunt, commoditas autem secus. 6. *fol.* 372.

Decisiones Rotæ quando vim legis obtineant. 11. *fol.* 501.

Declinatoriæ exceptioni quis dicitur renunciare, opposita dilatoria, vel peremptoria. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. *limit.* 22. 26. *fol.* 425.

Decoctionis scientia quomodo probetur. 43. *fol.* 182.

Decretum de exequendo sententiam, est interlocutorium. 44. *habens vim diffinitiuæ.* 45. *fol.* 598.

Decuriones repræsentant totam vniuersitatem & quæ ibi faciunt, dicuntur facta ab vniuersitate 66. *an habeant eamdem auctoritatem quam habet vniuersitas* 67. *non possunt obligare in solidum singulos ex vniuersitate.* 68 *limit eodem.*

Defendens patientem iniuriam, non peccat. 25. *fol.* 511.

Defensio est causa fauorabilis, singularia plura ideo sunt concessa. 1. *fol.* 92.

Defensio patrimonij & famæ procedit a pari. 57. *fol* 513.

Defunctorum voluntates exequi publicè interest. 2. *ampl ibid.*

Delegatio est stricti iuris 72. *non potest reuocare iudicata.* 63. *fol.* 499.

Delegatio est vice solutionis 41. *liberat debitorem* 42. *fol.* 182.

Delegato non creditur nisi docto. de litteris delegationis 38. *ampl.* 39. 40. 41 *fol.* 451. & 452

Delegato non creditur, nisi exhibeat literas suæ delegationis. 12. *ampl. ibidem fol.* 493.

Delegato non datur fides, nisi doceat de delegatione. 78. 79. *ampl.* 80. 81. 82. *fol.* 506. 507.

Delegatus ab inferiori a Principe, an possit suam exequi sententiam. 75. 76. 77. 78. *fol.* 500.

Delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur ordinario. 6. 7. *fol.* 430.

quis *Dicatur talis* 7. *suam exequi potest sententiam* 8. & *quare* 10. *fol.* 430.

Delegatus excedens fines suæ delegationis, tenetur vnde vi. 67. *fol.* 506.

Delegatus *inferioris à Principe, non potest suam exe-*

exequi sententiam, nisi expresse sibi data fuerit talis facultas. 1. contrarium. 2. concorda. 4. fol. 429. 430.
Delegatus Iudex debet facere fidem suae delegationis scripto. 25. ampl. ibid. & 26. fol. 437
Delegatus non docens de sua delegatione punitur si ideo fiat tumultus in populo. 7. fol. 142.
Delegatus nulliter procedit ante receptas delegationis litteras. 6. ampl. 7. & quare ibidem fol. 433.
Delegatus Principis ad vnam causam, an suam exequi possit sententiam. 11. 13. 15. 16. 17. 18. in fin. fol. 430.
Delegatus principis extra Curiam potest exequi suam sententiam absque alio rescripto. 79. ampl. 80. 82. limit. 83. fol 500.
Delegatus Principis in Rom. Curia suam nō exequitur sententiam de stilo Rom. Cur. absque rescripto illius exequutiuo. 84. ampl. 85. 87. limit. 88. fol. 500.
Delegatus principis punitur ab ordinario, si delinquat in delegatione. 22. ampl. 13. fol. 451.
Delegatus. Vid. Iudex delegatus.
Delictum grauius punitur ratione loci commissi delicti. 22. fol. 274.
Delinquentes plures quando obligentur ad poenam in solidum. 36. fol. 310.
Destinatum habetur pro facto. 4. fol 282.
Detentori competit remedium retinendae, & recuperandae. 4. fol. 483.
Deum vltorem iniuriae sibi illatae à Iudice, si quis constituat, quae sequi solent. 68. fol. 514.
Deus Haebreorum quare à Romanis non receptus 43. fol. 275.
Deus varie à gentibus nuncupatur. 37. fol. 275.
Dicere veritatem, clausula quae sit virtus. 1. fol. 287.
Diei si fiat mentio à statuto exclusa est nox. 4. fol. 221.
Diem cedere & venire differunt. 1. fol. 130.
Dies an exprimenda in scriptura priuata. 57. fol. 224.
Dies apposita primo instrumento protocolli censetur repetita in sequentibus. 60. ampl. ibid. fol. 224.
Dies capta quando habeatur pro completa. 10. fol 128.
Dies conclusionis contractus non autem tractatus est exprimenda. 61 ampl. ibid. fol. 224.
Dies duplex est, 17. fol. 221.
Dies exprimitur diuersis modis in instrumentis. 36. fol. 224.
Dies intercalaris non computatur in numero dierum data dilationis. 17. fol. 229.
Dies quando recipiat. 2. 5. 6. 7. 11. 12. fol. 221
Dies quare diuisus duodenario numero. 1. fol. 224.
Dies stipulationis instrumenti qualiter scribenda. 55. fol. 223.
Deis termini non computatur in termino. 13. si non est integra pariter non computatur. 14. fol. 229.
Die dicatur stipulatum instrumentum, si stipulatio perficiatur post mediam noctem.
29. fol. 225.
Digestorum ius circa obligationem plurium reorum on sit correctum à iure Codicis. 7. fol. 51.
Dilatio est Iudici arbitraria. 8. fol. 116.
Dilatio incipit à die quo fuit concessa, & differtiunt aliqui. 1. ampl 2. fol. 126.
Dilatio triginta dierum, quam confessis debitoribus concedit A. C. est iusta. 7. fol. 116.
Dilatione pendente ad soluendum, an cessent vsurae. 50. an in eo computetur dies datae dilationis. 59. & illa labatur. An denuntianda parti. 59. fol. 118.
Dilatione pendente debitor non potest conueniri nec conuenire suum debitorem ad soluendum. 42. An cessent vsurae. 43. fol. 127.
Dilatione pendente fieri non potest executio. Vid. Executio.
Dilatione pendente, Iudicis officium conquiescit 1. fol 116.
in Dilatione data continentur dies feriati. 4. & quare. 5. fol. 124.
Dilationem datam indicatis Iudex potest minuere & etiam augere. 41. fol. 121.
Dilationes quae stat Iudici arbitrariae. 10. quando Iudex illas minuere, vel extēdere possit. 11. fol. 121.
Dilationes sunt Iudici arbitrariae. 2. fol. 172.
Directus dominus habet praelationem vbi venduntur fructus fundi emphiteotici. 15. ciuiliter possidet emphiteotica. 18. fol 55.
Directus dominus quando impediat executionem sententiae latae super seruitute rei emphiteoticae 19. 20. 21. 22. fol. 55.
Dispositio generalis non extenditur ad casus specialis lege prouisos. 3. fol. 409.
Doctor carcerari non potest in causa ciuili. 4. & quare ibidem. 7 8. contrarium. 14. concorda. 28. ampl. primam opin. 15. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 29. 30. 31. 38. 39 40. 42. 43. 46. 47. 48. 49. 55. 56. 57. 61. limit. 25. 26. 50. 51. 52. 53. 58. 59. 62. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 71. 74. 75. 76. 77. 79 fol. 388. 389. 390. 391. 392.
Doctor plures opinionis referens, censetur approbare posteriorem. 5 fol. 463.
Doctores creandi facultatem abrogauit quibuscumque illa fuit concessa Pius V. 45. fol. 349.
Doctores non conueniuntur, nisi in quantum facere possunt, & gaudent omni us priuilegijs militum armatae militiae. 2. & quare. 6. & seq fol. 343.
Doctores non torquentur nec valet consuetudo contraria. 31. 33. limit. 32. fol. 388.
Doctores qui non sunt lauream consecuti in publicis gymnasijs non promouentur ad dignitates Ecclesiasticas. 45. fol. 390.
Doctori sibi cōtrario nō standū. 18. lim. 19. fol. 36
Doctori sine lege vel contexte non datur fides. 32. fol. 358.
Doctori testandi de consuetudine quando credatur. 9. fol. 426.
Doctorum libri. vid. Libri doctorum.
Doli actio non competit filio aduersus matrem 42. fol. 403.

Dominicus Pouthia notarius. A.C. 130. *fol.* 387.
Dominium quando probetur sola possessione. 27. *fol.* 493.
Dominium quando sit difficilis probationis. 5. & 6. *fol.* 501.
Dominus potest præcipere vassallo, vt causam terminet infra certum tempus. 50 *fol.* 452.
Domus nomine quid contineatur. 3. 7. 9. 20. 20. *fol.* 412.
Domus parochi an gaudeat immunitate. 17. *fol* 411.
Donatarius inter viuos partis bonorum non potest molestari à creditoribus donatoris, nec in eum exequi potest sententia lata contra donatorem. 3. 4. *contrarium.* 9. *ampl.* 10. 11. 12. 13. *limit.* 14. 15. *fol.* 25.
Donatarius omnium bonorum non habet vniuersalem titulum. 26. *In eum non transeunt actiones passiuæ.* 27. *ampl ibid. Non conuenitur personali actione, nisi prius actum cum illo fuerit reuocatoria.* 28. *quod si donatio sit facta in fraudem.* 29. *fol.* 26.
Donatarius partis bonorum nihil præter donata acquirit. 8. *fol.* 25.
Donatarius qui se obligauit soluere debita donatoris, quando conueniri possit à creditoribus. 38. 39. *fol.* 27.
Donatarius vniuersalis bonorum est loco hæredis 19 *fol.* 26.
Contra donatarium quando exequi possit sententia lata contra donatorem. 148. *fol.* 50.
Donatio facta absenti non valet. 11. *in fine ampl.* 13. *limit. vbi tacite vel expresse fuit ratificata.* 13. *limit.* 17. *fol.* 373.
Donat o facta absenti quomodo dicatur ratificata. 14. *fol.* 373.
Donatio ob merita non est proprie donatio. 33. *fol.* 26.
Donatio in fraudem non reuocatur si donatarius non est particeps fraudis. 35. *quomodo probetur.* 49. *fol.* 27. 28.
Donatio omnium bonorum, nihil reseruato ad effectum testandi, est nulla 46. *quantum debeat sibi reseruare donans, vt cesset talis nullitas ibidem.* *fol.* 47.
Donatio partis bonorum æquiparatur certo corpori bonorum donato. 7. *fol.* 25.
Donatio quomodo probetur facta in fraudem paratæ executionis. 16. *fol.* 25.
Donatio sponte non acceptata est nulla. 39. *fol.* 374.
Donationis non est facienda interpretatio. 54. *ampl. ibid fol.* 133.
Dos non potest esse sine matrimonio 15. *quando repeti possit ibidem.* *fol.* 141.
Doti pactum praiudicale non valet. 31 *fol.* 352.
Dotis causa debita non confiscatur: 13: *fol.* 260.
Dotis causa non continetur sub lege, & statuto superueniente, licet sit conceptum verbis generalibus. 4. *fol.* 409.
Dotis causa vbiq. præcipua, & multis gaudet priuilegijs. 1. *fol.* 483.
Duo vbi sunt propter vnum, vtrobique est vnum. 39. *fol.* 497.

E

ECclesia est dispensatrix bonorum spiritualium. 92. *fol.* 384.
Ecclesia exempta debet reuerentiam & cathedraticum Episcopo. 14. *fol.* 145.
Ecclesia nondum consecrata, sed solum dedicata, an gaudeat immunitate. 12. *fol.* 411.
ab *Ecclesia non extrahitur qui fracto carcere ad illam confugit.* vid. Carcerem frangens.
ad *Ecclesiam confugiens, quibus expensis alendus interim sit.* 16. *fol* 411.
Ex Ecclesia nemo extrahitur vt carceretur. 1. *an deaitor suspectus de fuga.* 2. 3. *ampl.* 2. 5. 8. 9. 10. 11. *limit.* 4. 18. *fol.* 410. & 411.
Ecclesia bona vbi ex iusta necessitate sunt alienanda, quid obseruandum. 21. *fol.* 361.
Ecclesiæ ministri non habent potestatem priuandi hominem spiritualibus bonis & quare. 91. *contrarium.* 113. 115. *fol.* 384. 385.
Ecclesiæ praiudicare potest prælatus tacitè expresse autem nequaquam. 21. *fol.* 340.
Ecclesiæ praiudicare. Vid. prælatus.
Ecclesiæ iuribus vbi agitur, inspicitur ius canonicum. 11. *fol.* 361.
Effectus nullis regulis alligatur. 8. *modo.* 15. *sequatur, non curamus de modo.* 8. *vbique primum locum tenet.* 9. *ampl.* 10. *demonstrat virtutem suæ causæ.* 12. *fol.* 486.
Effectus omnis habet suam causam & idem est cum causa. vis & potentia illius qualis & quanta: 7. *fol.* 486.
sine *Effectu nihil fit, vel factum dicitur.* 3. *fol.* 486.
Electio non dicitur facta si effectum non habuit. 4. *fol.* 496.
Electio prælati qualiter fiat. 12. *fol.* 219.
Emphiteota an in casu caducitatis possit expelli à domino propria auctoritate. 4. *fol.* 447.
Emphiteota deficiente in solutione canonis an liceat Domino illum expellere propria auctoritate; 8. *an validum sit pactum quod liceat expellere non soluto canone, affirmatiuam tenent.* 9. 12. & *quare.* 14. *concorda.* 17 *fol.* 102.
Emphiteota resistente. an expelli possit de facto si res emphiteotica sit aperta domino. 16 *fol* 86
Emphiteota vendente iura sua vtilia, directus dominus præfertur. 1. *ampl.* 4. *fol.* 370.
Emphiteoticam non soluētem canonem licet propria auctoritate expellere si in concessione illius fuit oppositum pactum, vt licita sit domino expulsio. 18. *ampl.* 19. 20. 22. 23. 24. 25. 26 27. *limit.* 29. 31. 32. 33. 34. 35. 37. 38. 39 *fol.* 103. 104.
Emphiteoticorum bonorum fructus. V id. fructus
Emphiteusis alienata inscio domino, cadit in commissum, non tamen licet illius possessionem capere ante sententiam, qua dicatur illam esse domino apertam. 32. *fol.* 105.
Idem dicitur, vbi prætenditur ob lineam finitam. 34. *fol.* 104.
Emphiteusis natura est accidentaria, & recipit

cipit quascunque pactiones. 1. & quare. 4. ampl. 2. 3. declara. 5. fol. 101. 102.
Episcopatus dignitas est prima post Pontificatum. 23. fol. 431.
Episcopi plures vbi concurrunt in executione testamenti quis præferatur. 111. fol 456.
Episcopus debet reuerentiam patri & ascendentibus. 20. fol. 406.
Episcopus non potest in aliena diœcesi exercere iurisdictionem. 4. limit. 5. fol. 458.
Episcopus potest imperare iudici laico, ne quem relaxet è suis carceribus. 12. an possit habere familiam armatam. 15. fol. 460.
Episcopus potest ipse facere quæ facere concesserat suo Vicario. 54. fol. 453.
Episcopus quando extra diocesim possit iurisdictionem contentiosam exercere. 3. 4. fol. 502.
Episcopus quando in executione testamenti pÿ dicatur negligens. 108. fol. 456.
Episcopo succedit. Vid. Capitulum.
Error Notariÿ. Vid. Notarius.
Error notorius quando dicatur. 6. fol. 168.
Error vitiat omnem actum. 1. amplia ibid. fol. 168.
Esse, qui desijt, perinde est ac si nunquam fuisset. 3. intellige. 4. fol. 154.
Exactum per vim non restituitur nisi vltra debitum. 12. fol. 478.
Examen ad perpetuam rei memoriam, vt fieri possit, quæ requirantur. 32. fol. 260.
Examen est nullum si Iudex non examinat super omnibus Interrogatorÿs. 40. amplia. 41 42. 43. 44. 45. 46. 47. limit. 48. 49. fol. 292.
Examen testium est validum licet testes non sint examinati iuxta interrog. sed tantum salua facultas interrogandi etiam post publicationem 51. ampl. 52. 53. 55. 56. limit. 57 fol. 292. & 293.
Examen testis est nullum si ille iurauit die non expressa in citatione. 21. fol. 289.
Examen testis factum citato principali ad videndum iurare testes vbi procurator fuerat litem contestatus an validum. 47. fol. 263.
Examen testis non expresso loco, vbi illum fuit factum est nullum. 22. fol. 235.
Examen testis retro trahitur ad diem præstiti iuramenti. 12. fol. 288.
Examen testium cum interprete partis quando nullum. 1. fol. 294.
Examen testium factum extra locum deputatum est nullum. 7. ampl. 7. limit. 7. 9. 10. fol. 268.
Examen testium non citata parte ad dicendum contra articulos est nullum & non probat. 8. ampl. ibidem limit. 9. 10. 11. 12. stylus curiæ Capitolÿ in examine testium. 13. fol. 266. & 267.
Examen testium fieri potest die Dominico. 11. fol. 417
Examen testium non denunciato loco examinis, quando nullum. 3. 4. fol. 294.
Examen testium est nullum si pars non fuit citata ad videndum iurare testes. 1. fol. 273. & 274.
Examen testium non potest committi notario. 1. 10. & quare. 2. 6. 7. 8. ampl. 4. 5. 9. contrarium. 11. ampl. 12. 13. 14. 15. 16. 17 18. 19. 20. limit. 21. 23. 24. 25. 26. 27. sublim. 22. fol. 269. 270.
Examen testium si alicui committatur, est etiam commissa receptio testium. 36. an fieri die præstiti iuramenti. 36. factum à notario non præcedente commissione Iudicis nullum. 39. 41. limit. 40. fol. 271.
Examen testium vt sit validum opus est citare aduersarium ad videndum iurare testes cum expressione loci examinis. 1. ampl. 2. 3. 5. 6. 7. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. limit. 15. 16. 17. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 46. 47. 48. 49. sublimit. 18. fol. 258. 259. 260.
Examen testium, vt sit validum, opus est, vt citetur aduersarius ad videndum iurare testes. 3. & quare. 4. 8. ampl. 5. 6. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 25. 23. lim. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 48. fol. 261. 262. & 263.
Examen vt sit validum exprimendus est locus vbi illud fiet. 1. ampl. 4. limit. 2. fol. 268.
Exceptio fauorabilior est actione, & quare. 2. fol. 96.
Exceptio firmat, regulam in non exceptis. 4. fol. 340.
Exceptio hostica quæ sit, & quando competat. 20. 21. fol. 346.
Exceptio liquidationis est fauorabilis. & quare. 1. 2. non censetur reiecta à Statuto reÿcientе omnes exceptiones. 1. & quare. 7. fol. 142.
Exceptio, non teneor, nisi in quantum facere possum, competit vicissim inter ascendentes & descendentes. 6. fratres vtrinque coniuncti. 7. Item dominus & vassallus. 8. Patronus si conueniatur à præsentato ad beneficium Ecclesiasticum. Item Prælatus Rector, & parochus conuentus à suo subdito. 10. Item omnes qui non possunt carcerari. 11. Item socÿ omnium bonorum vel vnius negociationis si inuicem agant. 12. Item donator conuentus à donatario. 13. ampl. 14. Item cedens bonis si conueniatur à cessionario. 15. Negatur obligato, si conueniatur actione reali. 16. Item conuicto de mendacio. 17. Item marito negante se maritum, si conuincatur de mendacio. 18. Item ingrato. 19. obligato cum iuramento. 20. Item condemnato, qui argui potest de dolo. 21. Item ei qui viuere potest ex sua industria. 22. Item vbi creditor pariter est inops. 23. Item pauperi facto sua culpa. 24. Vt hæc exceptio prosit, quid considerandum, & notandum. 25. 26. 27. 28. 31. 32. fol. 407. & 408. Competit nobili: Vid. Nobilis. Competit Scobolari. Vid. Scholaris.

Exceptio omnis est admittenda, nisi reperiatur prohibita. 2. *fol.* 141.
Exceptio omnis modificans sententiam potest contra illam apponi etiam in illius executione. 17. *fol* 395.
Exceptio oriens ex ventre Instrumenti, quo quis conuenitur, numquam censitur reiecta. 30. 31. *fol.* 431.
Exceptio quae non impugnat sententiam potest quandocumque opponi. 6. *fol.* 469.
Exceptiones omnes, quae ad retardandam executionem sententiae obijci possunt coram Iudice requisito, poterunt obijci coram requirente brachium alterius Iudicis. 1. *fol.* 441.
Exceptiones quae opponi possunt instrumento. 4. *fol.* 254.
Exceptiones retardantes executionem sententiae plures referuntur. 10. 11. *fol.* 3.
Exceptioni nullitatis ex defectu iurisdictionis non censetur renunciatum per generalem renunciationem. 4. *fol.* 158.
Exceptionibus pluribus etiam contrarijs quis vti potest. 3. *ampl. ibidem fol.* 96.
Exceptionis legitimationis personae quae sit vis. 3. *fol.* 474.
Excessiua est executio facto debitoris, & reuocanda. 1. *& quare*. 2. *contrarium*. 3. *concorda*. 4. *ampl.* 5. 6. 8. 10. 12. 14. 15. *fol.* 109. *&* 110.
Excipiendi ius transit in singularem successorem 20. *fol.* 482.
Excipiens de nullitate tituli eius, qui sententiam obtinuit, an audiatur. 23. *fol.* 53.
Excipiens est actor in exceptione opposita. 4. *amplia*. 5. 6. *fol* 491.
Exclusio hominis fortius excludit exclusione legis. 8. *limit.* 9. *fol.* 141.
Excommunicandi iurisdictio propria est ministrorum Ecclesiae. 90. *fol.* 390.
Excommunicandus an sit contumax debitor si non soluit conuenta die, vel termino illi dato à Iudice, & an valeat recepta praxis illum excommunicandi in subsidium, vel abolenda: 81. *affirmatiua probatur*. 83. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. *ampl.* 98. 162. *contrarium probatur*. 103. 107. 108. 116. 110. *ampl.* 111. 112. 113. 115. 117. 118. *limita*. 116. 120. 121. 124. 128. 130. 136. 138. 140. 141. 142. *sublimita*. 126. 127. 135. 137. 142. *intellige*. 110. *non esse & non apparere an sit idem iudicium*. 114. *fol.* 383. 384. 385. 386.
Excomunicādus non est impotens ad soluendum. 130. *amplia*. 131. 132. 133. 134. *limit.* 135. *sublimita*. 137. *fol.* 186. *&* 187 *Vid.* Debitor impotens.
Excommunicandus non est debitor impotens ad soluendum. 97. *ampl.* 98. 99. *fol.* 384.
Excommunicans aliquem iniustè, quibus plectatur poenis. 145. *fol.* 387.
Excommunicatio est maior omni poena. 71. *quo sensu dicatur medicinalis*. 72. *an ferenda in eum, quem Praelatus scit, vel verisimiliter scire potest non obtemperaturum*. 73. *illam pertimescunt hebraei*. 75. *quare in orbem Christianum inuecta*. 77. *sacerdotes veteris legis carebant facultate excommunicandi* 78. *Ecclesiastici Iudices modò sint clerici illam ferre possunt* 79. *ferri potest à laico si à Papa talis sit illi data facultas*. 80. *fol.* 382. 383.
Excommunicatio est poena spiritualis & priuat excommunicatum bonis spiritualibus. 88. *fol.* 383.
Excommunicatio ex quibus causis sit nulla. 127. *quando dicatur iniusta vel nulla*. 123. *requisita vt in aliquem proferatur*. 123. *in fine fol.* 385.
Excommunicatio ex quibus sit iniusta. 146. *fol.* 387.
Excommunicatio in subsidium est temporalis. 12. *est medicinalis & quomodo*. 72. 107. *&* 108. *fol.* 382. *&* 384.
Excommunicatio iniusta quando timenda. 118 *fol.* 508.
Excommunicatio non profertur in aliquem nisi praecedat culpa. 21. 22. *fol.* 395.
Excommunicatio an possit in impotentem ad soluendum ferri. 25. 26. *fol.* 395.
Excommunicatio pro re cui Vid. Causa leuis.
Excommunicatio quando iniusta si proferatur ab interessato in causa. 144. *fol.* 387.
Excommunicatio quae in subsidium fertur contra debitorem, vnde processerit. 69. 74. 76. *fol.* 382. *&* 383.
Excommunicationis horror quare obsoluerit. 119.
Excommunicatus ab vno Episcopo, est vbique excommunicatus, & quare. 5. *fol* 458.
Excommunicatus aequiparatur exuli, & cuilibet mortuo ciuiliter. 78. *fol.* 454.
Excussio debitoris comdemnati quando necessaria si contra tertium fieri potest exequutio. 99. *fol.* 19.
Excussio principalis debitoris qualiter fiat. 36. *fol.* 368.
Excussio quando fiat contra plures debitores fisci 50. 51. 52. *fol.* 369.
Excussionis exceptio quando cesset inter tutores. 11. *fol.* 311.
Executio dicitur coepta multis modis. 15. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 26. *concorda*. 29. *fol.* 472.
Executio est attentata, & reuocanda si fiat intra tempus datum ad appellandum. 1. *ampl.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *fol.* 120.
Executio est attentata si fiat intra tempus datum iudicatis, vel confessis ad soluendum, & quantum sit tale tempus. 21. *ampl.* 21. 23. 24. 25. *limit.* 26. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. *fol.* 121. 122.
Executio est attentata si fiat pendente causa restitutionis in integrum. 51. *item si quater non citetur condemnatur ad docendum de appellatione, & legitima illius prosecutione, si causa sit appellabilis*. 52. *item si durante superseſſoria Iudicis*. 53. *fol.* 122.
Executio est excessiua facta executione, vel Iudicis, vel debitoris. 2. *fol.* 107.

Executio est excessiua facto executoris, si capiat quæ longe pluris æstimentur quantitate contenta in sententia, & resistis potest executori. 3. *ampl.* 4. 8. 10. 12. 14. 15. 16. 18. 24. 25. 26. 27. 28. *limit.* 17. 20. 22. 23. 24. *fol.* 107. & 108.

Executio est excessiua facto Iudicis. 1. & *quare.* 2. *ampl.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. *fol.* 110.

Executio excessiua si exequatur sententia nulla. 22. *fol.* 112.

Item si fiat intra tempus datum iudicatis ad soluendum. 23. *fol.* 112.

Item si capiantur bona quæ capi non possunt. 24. *fol.* 112.

Item si fiat in rebus vel portionibus de quibus Iudex non cognouit. 25. *fol.* 112.

Item quando condemnato debitore alternatiue fit ante factam electionem à debitore. 26. *fol.* 112.

Item si fiat post oppositam legitimam exceptionem, qua erat retardanda. 28. 29. 30. *fol.* 112.

Item vbi fit in rebus pretiosioribus debitoris vbi aderant minus pretiosæ. 31. *fol.* 112.

Item vbi fuit facta pro debito vero in parte tantum & in reliquo non vero. 32. *fol.* 112.

Executio est excessiua si pro exiguo debito sit capta res magni valoris. 33. *ampl.* 34. 35. 36. 37. 38. 39. *fol.* 113.

Executio est excessiua, vbi fit ex sententia Iudicis, qui iudicando excessit fines suæ iurisdictionis. 1. *exempla referuntur.* 2. 3. 4. 7. 9. *ampl.* 11. 15. 17. 18. *fol.* 111. 112.

Item si fiat contra non nominatum in sententia. 19. *fol.* 111.

Item facta in re, in qua Iudex non mandauerat fieri. 20. *fol.* 111.

Item vbi capiuntur plura corpora bonorum debitoris, vbi sat erat vnum capere, & distrahere. 21. *fol.* 111.

Executio est facienda ex sententia valida, & liquida, alias est nulla. 1. & *quare.* 2. *ampl.* 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *fol.* 145.

Executio est inualida si fuerit facta in vim iurium quæ non sint in forma probanti. 1. & *quare.* 2. *ampl.* 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. *limit.* 11. 10. *fol.* 217. & 218.

Executio est nulla & reuocanda si facta fuit in re, de qua non fuit cognitum. 2. *ampl.* 3. 4. *fol.* 467.

Executio est nulla & reuocanda si fiat dilatione pendente. 2. *ampl.* 3. 4. 5. 6. 8. 11. 13. 14. *limit.* 12. *fol.* 130.

Executio est nulla & reuocanda vbi fit ab inferiore, quoties superior manum apposuit causæ. 3. & *quare.* 4. 7. *ampl.* 5. 7. 9. *fol.* 129.

Executio est nulla si executor non obseruauit fines mandati sibi dati in exequendo. 1. 5. & *quare.* 2. *ampl.* 3. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *limit.* 8. 18. *fol.* 295. 296.

Executio est nulla si fiat non præcedente legitima causæ cognitione. 3. *ampl.* 4. 5. *limit.* 8. 9. *fol.* 468.

Executio est nulla si fiat pro tota quantitate contra vnum ex pluribus qui non sint obligati in solidum. 1. *quare.* 2. *ampl.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 48. 19. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. *limit.* 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 41. 44. 45. 46. 47. 48. 54. 55. 56. 58. 60. 61. *sublimit.* 57. 72. 74. *fol.* 296. 297. 298.

Executio est pars integralis iudicij, & finit lites. 5. *fol.* 1.

Executio excessiua est nulla, & reuocanda. 1. & *quare* 2. 3. *Ampl* 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 30. *limit.* 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 34. *fol.* 105. 106. 107.

Executio excessiua est reuocanda tanquam iniusta. 5. *fol.* 107.

Executio excessiua est reuocanda tanquam nulla. 6. *fol.* 108.

Executio facta à Victore de licentia Iudicis est valida 2. *Contrarium* 3. *concorda.* 5. *Ampla.* 6. 7. 8. 12. 14. 15. 16. 17. 18. *limit.* 19. 20. 22. 23. 24. 25. 36. *fol.* 447. & 448.

Executio facta ab illegitimo executore Iuris, vel facti est nulla, & reuocanda. 1. *Ampl.* 2. 3 *fol.* 428.

Executio facta contra vnum ex hæredibus pro tota summa est excessiua & reuocanda. 2. *ampl.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 29. *limit.* 27. 28. 30. 31. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. *sublimit.* 38. *fol.* 299. 300. 301.

Executio facta dilatione pendente est nulla. 2. *ampl.* 3. 4. 5. 6. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 30. 31. 32. 33. 34. 35. *limit.* 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56 57. 58. *fol.* 116. 117. 118. 119.

Executio facta durante tempore ad appellandum, est reuocanda, sicuti reuocaretur facta appellatione pendente. 3. *fol.* 119. *Executio facta extra territorium iudicantis, qui mandauit illam fieri est nulla.* 2. *et quare.* 8. *ampl.* 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. *sublimita.* 17. *fol.* 458 & 459.

Executio facta in bonis non potest fieri in persona, & è contra, variando de vna specie pignorum ad aliam, quæ sit satis pro satisfactione creditoris. 9. *Ampl.* 10. 11. *limit.* 13. 14. 15. *fol.* 467. & 468.

Executio facta in corporalibus, & incorporalibus differt. 53 *fol.* 369.

Executio facta in re magni prætij pro debito exiguo, an sit reuocanda ex capite nullitatis. 19. *distingue.* 21 22. 23. 24. 25. *fol.* 339.

Executio facta intra tempus ad appellandum non est attentata, si deinde non fuit appellatum. 1. 2. *fol.* 134.

Executio facta intra tempus datum ad appellandum est nulla & reuocanda. 47. *ampl. ibidem* 49. *limit.* 51. 52. *fol.* 131.

Executio facta non seruato ordine l. à diuo Pio §. *in venditione, est valida.* 1. 4. 6. 8. 10. & *quare.* 3. 4. 11. 12. 13. 14. *Ampl.* 7. *contrarium, sed quod sit nulla.* 18. & *quare.* 19. 20. 27. *concorda*

33.

33.36. 42.47. *Ampl. primam opin.* 44. 46.47. 48. 49. 50. 51. 52.53.54.55.56.63. *limit* 57. 58. 49.60.61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. *fol.* 323. 324. 325. 326. & 327.

Executio facta pendente causa appellationis legitimè interposita, est attentata, & reuocanda. 43. *Ampl* 46. *limit* 46.48.49. 50. *fol.* 122.

Executio facta post inhibitionem est nulla & reuocanda 1. *Ampl.* 2.3.4.5.6.10. *limita* 16. *fol.* 470.

Executio facta si concurrat vis, quando reuocanda. 58. *fol.* 480.

Executio facta super re aliena an sit valida, si res fiat deinde debitoris. 114. *fol.* 119.

Exequutio fieri debet contra personam, & rem nominatam in sententia 1. & *quare* 2.3. *Amplia.* 4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.15.16.17.18.19. 20.21.22.23.24.25.26.27.28.29.32.34.35.36. 38.39.40.41.43.44.45.47.48.49.50.51. 52.53. 54.55.56.57.58.59. 60. 61.62.63.64.65.66. *f.* 12.13.14.15. & 16.

Limita. 30.37.39.42.46. 47.69.70.71.72.73. 74. 75.76.77.78.79. 81.83.84.86.87.88.89.90.91. 92.93.94.95.96.97.100.101.102.104.105.106 107.108. *sublimita.* 112 *fol.* 14.15.16.17.18.19.

Executio fieri debet pro debito liquido. 1.5. & *quare.* 3. 11. *Ampl.* 1. 2.6.7.8.9.10.12.15.16.17.18. 19.20.22.23.24.25.26.27.28.29. *limit.* 12.14. 30.31. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.41.42.44. *fol.* 136.137.

Executio fieri non debet die feriata in honorem Dei, alias est nulla. 1.2.14. & *quare.* 4. *contrarium.* 7. 8. & *quare Ampl* 12. *concordare sunt conati* 13. *Ampl priorem seu negantem opinionem* 14.15.16.17.18.20.21. 22.23. 24. 26.27. 28. 29. 30.31.32.33.34.35. 36.38.39. *fol.* 417. 418.419. & 420.

Limita 35. 46.47. 48. 49.50. 51. 52.54. 56.57. 59.60.62. 63. 64. 65.66.67.68. 69. 70. 72. 74. *sublimita* 35.61. 71. 72.

Executio fieri non potest durante dilatione prorogata. 7. *ampl.* 8. *fol.* 123.

Quid si dilatio sit concessa parte non citata. 9. *ampl.* 10. 11. 12. 13. 14. *limit.* 15. 16. 17. *fol.* 123.

Executio fieri non potest vbi deficit causa illam faciendi. 2. *ampl.* 3. 4. 5. 9. *limit.* 10. 11.12. 14. *fol.* 469.

Executio fieri potest reuocata dilatione. ampl. 2. *limit.* 3. 4. *fol.* 130.

Executio fit contra ementem rem captam in executione, non praecedente reuocatoria. 33. 34. *cumulat forum foro.* 35. *quando inducat praesumptionem quod bona capta in executione sint debitoris.* 36. 39. *fol.* 487.

Executor generalis. Vid. Executor.

Exequutio impediri potest, vbi Iudex post interpositam appellationem vbi causa est appellabilis ad vtrumque effectum, mandat illam fieri. 35. & 36. 37. 38. 39.40.45.46.47.48.49. 50. *limit.* 51. 52. *fol.* 504. 505.

Executio impeditur, si quis protestetur apud acta, quod possideat bona, in quae illa paratur. 31. *ampl.* 32. 33. 34. *intellige.* 35. *pro-*
pio testatio ista coram quo Iudice facienda. 36. *eadem protestatio valet si fiat victori extra iudicium.* 37. *quomodo succurratur possessori exequutionem non obstante protestatione fol.* 78. 79.

Executio in iuribus debitoris si ille sit absens vel praesens, vel neget, qualiter fiat. 37. & *seq. fol* 368. & 369.

Executio non rite sed rectè facta non est reuocanda, si iterum est facienda. 1. 10. 14. 16. & *quare.* 1. *vsque ad* 14. 21. 30. *contrarium.* 22. *ampl.* 23. *prima opin. ampl.* 5. 31. 33. 34 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 49. 50. 51. 52. 54. 55. *fol.* 477. 478. 479. 480. *limita.* 56. 60. 62. 63. 64. 65. 67. 68. 71. *fol.* 480. & 481.

Executio nulla non reuocatur si fuerit iusta, & petatur confirmari. 53. *fol.* 480.

Executio nulliter facta in reuacanti, an reuocanda. 69. *fol.* 480.

Executio pij testamenti deuoluitur ad Episcopum si illud non adimpleat haeres vel executor monitus ad adimplendum. 99. *ampl.* 101. 105. 106. 107. 109. 112. 113. 123. 124. *lim.* 104. 115. 126. *fol.* 455. & 456.

Executio piorum legatorum est demandata Episcopis. 120. *ampl.* 123. *fol.* 457.

Exequutio quando dicatur facta. 16. *fol.* 486.

Executio quando dicatur iniusta. 85. *fol.* 506.

Executio realis magis nulla est captura personae. 6. *fol.* 467.

Executio realis quae dicatur. 20. *fol.* 494.

Executio rei iudicatae non potest fieri in persona Doctoris. fol. 388.

Executio facta, quamuis non rite, non est reuocanda. 17. *quando dicatur illa facta.* 21. *an faciat cessare ius retractus.* 48. *fol.* 486. 487. & 488.

Executio sententiae an fiat à Iudice à quo, vel ad quem dubius est articulus. 1. *fol.* 495.

Executio sententiae excessiuae non impedienda defacto à creditore. 22. *fol.* 108.

Executio sententiae facta ab ipsomet Victore est valida, si Iudex mandet illam fieri citra vim & ita fuerit facta. 7. *ampl. etiam si non fuerit apposita clausula citra vim,* 8. & *quare.* 9. *contrarium si deficit dicta clausula.* 10. *concorda.* 11. *fol.* 447.

Executio sententiae facta à Iudice sine requisitorijs litteris Iudicis, qui illam tulit est nulla, & requisitis illi potest. 6. *ampl.* 7. 8. 9. 10. 13. 15. 16. *limit.* 11. 12. 14. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. *fol.* 503.

Executio sententiae fieri non potest tempore feriarum in honorem Dei. 60. *ampl.* 61. *limita.* 62. *item si iudex mandat illam fieri post tempus illi datum ad Iudicandum.* 64. *fol.* 505. & 506.

Executio sententiae fieri potest nocte. 2. *contrarium & quare.* 3. 4. 8. 9. 13. 15. *limit.* 10. 12. *fol.* 426. & 427.

Exequutio sententiae fit absque partis citatione quoties petitur ab ordinario Iudice, qui illam protulit & quare. 1. *limita vbi causa erat appel-*

appellabilis, & fuerat appellatum. 2. fol. 11.
Executio sententiæ fieri potest, durantibus ferijs repentinis 5. Contrarium. Et quare 6. Ampl. 7.8.9.10.13.13.14.15. limit. 17.18.19. fol. 422. & 423.
Executio sententiæ fit parte citata, vbi petitur ab eo, qui non est idem ordinarius, & respectu personæ, & iurisdictionis. 3. limit. 4. fol. 11.
Executio sententiæ in criminalibus an fieri possit ante sententiam. 43. fol. 138.
Executio sententiæ in criminali lata est nulla, & attentata si fuit facta intra tempus datum ad appellandum. 4. Ampl. ibidem & 5.7.8.9.10 11. 12. 13.14.15.16.17.18.19. limit. 20. 21. 22. 23. fol. 134. 135.
Executio sententiæ latæ ab ordinario Iudice in prima instantia, mandatur executioni à Iudice à quo si non fuit ab illa appellatum. 3. Ampl. 4. 6.7.9.10. 11. fol. 495. 496.
Executio sententiæ latæ ab ordinario, vel delegato Iudice fit ab eodem, si appellans non sit appellationem prosecutus. 12. & quare 13.20. Ampl. 14. 17.18.19.21. fol. 496.
Executio sententiæ latæ contra eum, qui mortis causa donauit omnia, vel partem suorum bonorum, fieri potest contra donatarium. 3 fol. 25.
Executio sententiæ latæ extra tempus feriarum exequi potest durantibus ferijs messium. 8. & quare. 9. Ampl. 10. fol. 424. & 425.
Executor sententiæ latæ in ciuilibus infra quantum tempus debeat illam executioni demandare. 133. 134. 136. fol. 457. & 458.
Executio sententiæ, an fiat absque partis citatione, si fiat in alia re, quàm in ea, de qua est iudicatum 6. fol. 11.
Executio sententiæ non fit absque partis citatione, si petatur ab ordinario. qui iurisdictione est idem cum eo, qui illam protulit, licet non sit eadem persona. 5. Contrarium 7. Concorda 8. fol. 11.
Executio sententiæ non fit contra personam, vel rem non nominatam in sententia, licet possessor sit prædo, seu iniustus possessor. 1. ampl. 2.3. 4. limit. 5.6. fol. 81.82.
Exequtio sententiæ non potest fieri ab eo pro quo est prolata 1. & quare 2. Ampl. 3.4 5.6.7. 8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.18. limit. 19.20. 21. 22. 23. 24. 25.26. 27.28. 29. 30. fol. 445. & 446.
Executio sententiæ petenda est à legitima persona 1. & quare 2.3. Ampl. 5. 6.7.8.11.12.14.15.16 17.18.19. limit. 20.21. fol. 474. & 475.
Executio sententiæ petenda est à procuratore habente speciale mandatum. 1. & quare. ibid. contrarium, sed quod sufficiat generale. 2. Ampl. primam opin. 3.6.7.9.10.11.12.13.20. limit. 8. 14.15.16.17.19.20. fol. 172.173.
Executio sententiæ retardatur credito non liquido 30.33. fol. 103. et 104.
Executio si facienda sit in loco, vbi contrarium adest legi statutum, quod seruandum. 11. fol. 329.
Executio testamenti est iuris publici. 102. Ampliа. ibidem. fol. 456.
Executio testamenti est munus publicum. fol. 475. n. 23.
Executione creatur hypotheca in re capta in executione. 26. ampl ibid. fol. 43.
Exequutione, & subhastatione facta, liberatur debitor, licet exequutor consumat pretium illi solutum. 47. fol. 400.
Executione facta cessant inter vsuria debita. 45. fol. 490.
Executione facta cessant vsuræ. 7. fol. 114.
Executione facta contra debitorem, an possit illa fieri contra fidei iussorem. 50. fol. 41.
Executione facta in bonis, an possit etiam fieri in persona debitoris. 51. fol. 41.
Executione facta contra principalem, an fieri possit contra fidei iussorem. 39. fol. 37.
Executione in bonis debitoris facta, creatur iudiciale pignus. 3. finis litibus imponitur. 8. fol. 1
Executione lis finitur. 24. & quare 26. Intellige 25. fol. 487.
Item per illam creatur prætorium pignus. 27. Itē facit venditionem rei captæ in executione fraudolentam. 28. item perficitur iudicium. 29. item creatur hypotheca iure capta in executione. 32.
Exequutionem iniquam passuro qualiter succurratur. & seq. 9.12.13.16. fol. 501
Executionem paratam habere quid sit 46. fol. 322
Executionem petens reuocari, non auditur nisi refuso quidquid illius causa fuit solutum. 18. ampl. 19. 20. 21.22. limit. 23. fol. 487.
Executionem sententiæ quæ exceptiones retardent. 10. 11. fol. 3.
Executionis testamenti causa an sit mixti fori. 109. & seq. fol. 456.
in *Executione capta bona præsumuntur esse debitoris apud quem fuerunt reperta. 1. fol. 491.*
in *Executione creditor posterior præueniens an præferatur anteriori. 46. fol. 490.*
in *Executione facienda habenda est ratio rei & temporis quo fiat. 13. fol. 427.*
in *Executione facienda seruandus est ordo constitutus à statuto. 2. ampl. 3.5. 8. 9. 10. limit. 12. fol. 328. & 329.*
in *Executione non possunt capi vestes. 1. & seq. fol. 354.*
Item nec lectus. 16. Item quando panis. 17. Item nec vasa fictilia. 18. Item nec ius percipiendi alimenta. 20. fol. 355.
in *Executione rei iudicatæ capienda sunt bona, & personæ, quæ licet capere, alimentis executio est nulla. 1. 3. ampl. 2. 5. intellige. 6. 7. fol. 340. 341.*
in *Executione rei iudicatæ capi non potest ius ad eunda hæreditatis & quare; 8. fol. 371.*
in *Executione rei iudicatæ capi possunt mobilia & immobilia quæ alienari non possunt. 1. fol. 375.*
in *Executione rei iudicatæ minime capi possunt res sacræ. 1. ampl. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. limit. 13. 15. fol. 360. & 361.*
in *Executione rei iudicatæ minime capi possunt statuæ & similia ædibus affixa publici ornatus causa. 5. fol. 361.*

in *Executione rei iudicatæ non potest capi ius prælationis datum directo domino*. 5. *& quare*. 6. *fol.* 370.

in *Executione rei iudicatæ primo capienda sunt mobilia, deinde immobilia, postea nomina, & iura, & postremo carceretur debitor*. 1. *ampl.* 2.3.4.5.6.7.8.9. 10.11. 12. 13.14. 15.16.17. 19.20.21.22. 23.25. 37.41. *limit.* 18. 33. 34.35.36.37.39.40.41.42.43.44. 47.48. 49.50.51.52.54.56. 57.58.61.62.64. *sublim.* 38.45.53. *fol.* 320. 321. 322. 323.

in *Executione rei iudicatæ primo capienda sunt bona mobilia, quæ distracta minus nocent debitori*. 3. *contrarium*. 69. *ampl. & limit.* 7. *reprobatur*. 8. *concorda*. 10. 20. *ampl. primam opin.* 11. 12. 13. 14. 15. *limit.* 16. 17. *fol.* 327. *&* 328.

in *Executione sententiæ à qua non fuit appellatum qualiter procedatur in Romana Curia*. 61.54.56.59. *fol.* 498.

in *Executione sententiæ non requiritur citatio*. 23. *ampl. & limit. fol.* 4.5.6.7.8.9.10.

Executiue agi non potest etiam ex pacto quod ita agatur. 7. *ampl.* 9. *&* 9. *limit.* 10. *fol.* 54.

in *Executiuis obseruanda statuta loci, vbi fieri debet executio*. 21. *fol.* 437.

Executor capiens clericum vel illius vestes in executione rei iudicatæ est excommunicatus, & quare. 12. 13. *fol* 354.

Executor est solutus omni ordine iudiciario. 61. *fol.* 7.

Executor facti seu berruarius damnatur ad damna & expensas passas ab eo, in quem fecit executionem vltra fines mandati. 5. *ampl.* 8. *Item conuenitur de dolo*. 7. *punitur etiam pœna corporis afflictiua iuxta qualitatem excessus*. 8. *conuenitur actione iniuriarum*. 10. *ampl.* 11. *fol.* 494.

Executor gratiæ Principis est perpetuus, nec morte concedentis expirat illius iurisdictio. 86. *ampl. & limit.* 85. *fol.* 454.

Executor illegitimus est Iudex, qui nemine instante alterius iudicis sententiam executioni mandat. 3.4. *&* 5. *fol.* 467.

Executor illegitimus est, qui in alieno territorio suam mandat exequi sententiam. 2. *& quare*. 3. *fol.* 458.

Executor illegitimus iuris qui sit. 18. 19. 20. *fol.* 428.

Executor illegitimus facti qui sit. 21. 22. *fol.* 428. 429.

Executor iuris finito officio conuenitur pro damnis illatis ex illius excessu. 2. *ampl.* 3. *debet errorem apparitoris corrigere*. 4. *fol.* 494.

Executor legitimus iuris qui sit. 7.8.9.10.11. 12. 13. 14. *fol.* 428.

Executor legitimus facti qui sit. 15. 16. 17. *fol.* 4:8.

Executor litterarum Apostol. in forma Dignum, *neminem debet citare*. 27. *fol* 443.

Executor merus vel mixtus quis dicatur. 77 *fol.* 9.

Executor non facit executionem generalem, & incertam. 13. *fol.* 493.

Executor post annum nō exequitur iudicis mandata post annum, quo fuit relaxatum nisi citata parte. 11. *fol.* 436.

Executor potest exequi mandatum Iudicis requirentis defuncti non expectata iussione successoris. 84. *& quare*. 85. *fol.* 454.

Executor punitur si excessiuam faciat executionem. 4. *ampl.* 9. *non potest vim inferre frangendo portas, vel aliter sine speciali Iudicis mandato*. 23. *fol.* 109.

Executor regius si delinquat in terra inferioris, ab eodem punitur admonito superiore. 31. *fol.* 451.

Executor sententiæ criminalis infra quantum tempus exequatur sententiam. 128. *fol.* 457.

Executor sententiæ debet audire excipientem de illius nullitate. 13. *ampl. ibid. & quare ibid. fol.* 3.

Executor seu birruarius potest exequi sententiam Iudicis mandato in scriptis illi dato. 1. *contrarium*. 6. *quare*. 7. *ampl.* 10. 13. 16. 17. 18. 19. 21. *fol.* 493. 494.

Executor si excedat in exequendo, illi resisti. 33. *fol.* 451.

Exequutor testamenti habet annum ad exequendum testamentum ad pias causas & sex menses ad causam non piam si fuerit monitus ad exequendum. 89. *quando tuta conscientia possit differre executionem*. 90. *qui differt exequi pium testamentum, est necator pauperum*. 91. *quando incipiat labi iste annus*. 92. *& seq. fol.* 455. *&* 456.

Executor testamenti non potest vendere rem magni pretij vt soluat exiguum legatum. 5. *ampl.* 6. *fol.* 338.

Executor tributorum Principis vel alterius personæ debet exhibere speciale sibi datum mandatum. 45. *fol.* 452.

Exequutores seu birruarij sunt tenaces. 32. *fol.* 107.

Exequutores supremæ Curiæ *debent ferre signum quo indicentur esse tales, vel communicare quæ sunt facturi in terris baronum*. 72. *ampl.* 73. 74. *fol.* 453. *&* 454.

Executores supremæ Curiæ *non possunt in terris vassallorum exequi mandata quæ non sunt supremæ Curiæ, nisi de licentia vassalli*. 66. *fol.* 453.

Executori datur fides si dicat intellexisse a vicinis debitoris quod debitor alia non habeat bona. 27. *fol.* 381.

Executori resistere licet, vbi non defert solita executoris insignia. 8. *& dixi supra. cap.* 16. *§.* 8. *numero* 72. *fol.* 510. *& seq.*
Item vbi excedit fines demandatæ executionis. 9. *ampl.* 10. *item vbi exequitur mandatum nullum*. 11. *ampl.* 12. *fol.* 510.

Executori resistere licet quoties de facto contra ius facit exequutionem. 12. *Item vbi excedit modum in exequendo*. 14. *distingue*. 15. *declara*. 16. *fol* 510. *&* 511.
Item vbi vult facere executionem in bonis vel persona vel in loco, vel tempore prohibitis. 18. *& quare* 18. *fol.* 511.

Executori resistere licet, vbi executio est iniusta. 19. *& quare ibidem ampl.* 20. 21. 22. 23. 24. 28. 29. 30. *limit.* 31. 32. *fol.* 511.
Executori resistere licet, vbi scripto non docet de mandato Iudicis ad faciendam executionem 1. *ampl.* 3. 5. 6. *limit.* 4. 7. *fol.* 510.
Executori resistere licet, vbi vult facere executionem in personam condemnati, non excussis illius bonis. 43. *Item vbi constat de nullitate mandati exequendi, vel excessu, vel violentia in exequendo.* 44. *Item vbi vult facere executionem dilatione pendente.* 45. *Item vbi vult facere executionem contra non nominatum in sententia.* 46. *fol.* 512.
Executori resisti potest facto, si velit durante dilatione, facere executionem. 1. *ampl.* 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. *limit.* 10. *fol.* 122. 123.
Executori resisti potest, si executio est iniusta. 83. *intellige.* 84. *ampl.* 86. 87. 88. 90. 91. 92. 93. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 108. 110. 111. 113. 114. 115. 116. 117. *limit.* 119. 120. 121. *fol.* 507. *&* 508.
Executori resisti potest vbi ille non est descriptus inter executores seu satellites. 36. *fol.* 511. *Limit.* 37. 38. 39. *fol.* 512.
Executori resisti potest vbi vult carcerare aliquem, qui de iure vel ex priuilegio non potest carcerari. 34. *fol.* 511.
Executori resisti potest, vbi vult exequi mandatum delegati, non constito de delegatione in territorio, cui praeest Iudex ordinarius. 78. *&* 79. *fol.* 506.
Executoribus constitutum tempus exequendi mandata Iudicum. 13. 17. *fol.* 117.
Executoris arbitrio est tempus executionis facienda. 9. *fol.* 116.
Executoris iurisdictio anno finitur 137. *ampl. ibidem poena si delinquat in officio.* 137. *fol.* 457.
Executoris officium est publicum & necessitatis. 81. *fol.* 454.
Exequutoris potestas anno expirat. 18. *fol.* 450.
Executorum cognitio deficit tacta executione. *fol.* 490. *num* 48.
Executorum merces antiquitus à fisco soluebatur. 15. *fol.* 117.
Executorum merces antiquitus erat fisci, nunc autem est propria illorum. 21. 22. *fol.* 451.
Executorum sententiarum ciuilium & criminalium species & dignitas. 5. 6. *fol.* 428.
Executorum sententiarum in ciuilibus vitia. 132. *comestores vocantur & quare ibidem.* *fol.* 457.
Exequens sententiam pro se latam sine Iudice incidit in poenam l. meminerit C. vnde vi & l. extat ff. quod met. caus. 60. *fol.* 480.
Expensa medicamentorum probantur iuramento aromatarij. 14. *fol.* 308.
Expensas examinis testium super articulis vel interrogatorijs quis ex litigantium faciat. 54. *fol.* 293.
Expensas testis deducti à longinquo quis faciat. 13. *fol.* 286.
Expressum dicitur quod colligitur in consequentiam expressorum. 29. *fol.* 340. *num.* 22 *fol.* 321.
Expressum quid dicitur multis modis, & praecipue vbi eadem viget ratio. 8. *fol.* 398.
Extensio non dicitur fieri, sed comprehensio, vbi eadem viget ratio. 9. *fol.* 398.
Extensio non dicitur fieri, vbi eadem viget ratio. 5. *fol.* 232.
Exul aequiparatur excommunicato. 78. *fol.* 454.

F

Fabrica Basilicae Principis Apostolorum succedit in legatis pijs, quae non fuerint adimpleta infra annum à die obitus testatoris. 128. *limit.* 126. *fol.* 456.
Facere male, & non facere sunt paria. 57 *fol.* 33.
Facere quod est difficile, & non posse facere sunt paria. 19. *fol.* 380.
Facta perperam an sint reuocanda si fuerint iniuste facta. 63. *fol.* 323.
Facta sunt diuidua. 12. *fol.* 489.
Factum debitè non reuocatur si per indebitum modum sit factum. 5. *fol.* 324.
Factum minus legitime non est reuocandum si iterum sit faciendum. 25. *fol.* 381.
Factum rectè non rescinditur factum per modum indebitum. 13. 15. *fol.* 478.
ad *Factum quando quis cogi possit.* 28. *in fine* *fol.* 413.
de *Facto seruari, & lege cauere procedunt à pari.* 14. *fol.* 430.
Facultas data creditori ingrediendi bona debitoris propria auctoritate, quando exerceri. 11. 42. *an valida.* 43. *fol.* 380. *&* 381.
Famae, & honoris sui quisque est dominus. 84. *contrarium.* 21. *fol.* 332. 336.
Famam suam defendere licet ijs omnibus modis, quibus licet defendere vitam. 18. *fol.* 332.
Famam suam qui patitur laedi, vim sibi inferre dicitur. 21. *fol.* 332. *Contrarium.* 84. *& seq. fol.* 336.
Fauori suo quis renunciare potest. 2. *fol.* 423.
Femina inhoneste viuens carceratur ob debita. 55. *contrarium.* 56. *fol.* 404.
Femina non carceratur, si quid debeat ratione administrata tutelae. 26. *ampl. ibidem contrarium.* 28. *concorda.* 29. 39. 41. 43. *fol.* 401. 402. 403.
Femina non potest esse curatrix. 33. *fol.* 402.
Feminae non carcerantur in ciuilibus. 18. *fol.* 3.
Feminae sunt deterioris condittionis viris. 1. *fol.* 400.
Feminae non carcerantur quamuis obligatae sint ad dandum vel faciendum in forma Camerae. 2. *ampl.* 3. 4. 5. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 17. 18. 19. 26. 44. 46. 48. 49. *limit.* 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. *fol.* 400. 401. 402. 403. *&* 404.
Ferdinandus Magnus Dux Etruriaeque cautione fecerit frequentem portum Liburnum. 37. *fol.* 413.
Feria in honorem Dei, à quo indici possunt. 55. *fol.*

fol. 419.
Feriæ messium Cereales nuncupantur à Romanis. 1. fol. 424.
Feriæ messium vel vindemiarum an obseruentur tantum vbi colligitur granum vel vinum. 23 24. 25. fol. 425.
Feria quanda non obstent. 57. fol. 419.
Feriæ quæ indicuntur in vrbe à Cardinali Vicecancellario. 17. quibus ex causis illis derogetur. 18. fol. 424.
Feriæ repentinæ quæ dicantur. 2. & quare ita nuncupatæ. 3. quibus verbis indicerentur. 4. exempla talium feriarum ibidem, procedunt à pari cum ferijs in honorem Dei. 9. 11. fol. 422.
Eeriæ si non eadem in loco facienda executionis quæ in loco, vbi illa fuit decreta, quæ erunt obseruandæ. 4. fol. 426.
Feriarum diuersæ species. 1. etiam nonc in Vrbe 20. fol. 421. & 423.
Feriarum exceptio quando obstet. 7. fol. 424.
Feriarum renuncitio vbi fieri potest, an facienda in Iudicio vel extra. 21. an intelligatur de proxime indicendis. 22. an facta in prima instantia extēdatur ad vlteriorem. 23 fol. 424.
Feriatis diebus quæ fieri non possunt in Iudicio & extra. 51. fol. 223.
Ferijs in honorem Dei derogari an possit consuetudine. 73. fol. 420.
Ferijs messium durātibus, Iudices & litigantes feriantur. 3. ampl. 4. 5. qui actus iudiciales fieri possunt tempore harum feriarum. 6. fol. 424.
Ferijs renunciari non potest. 10. ampl. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 13. 15. limit. 11. 14. 17. fol. 423. 424.
Feudatarius est vtilis dominus feudi, & ad eum spectāt mulctæ & confiscationes. 40. fol. 452.
Feudi dominus non carceratur instante vassallo. 3. ampl. 4. fol. 406.
Fidelitatis iuramentum recusare quibus ex causis possit dominus. 37. quare illud fit. 38. fol. 176. & 177.
Feudum amittit amittit dominus vbi illud alienat inuito vassallo. 12. fol. 376.
Feudum an capi possit in executione rei iudicatæ 25. fol. 357.
Feudum hæreditarium procedit à pari cum cæteris bonis hæreditarijs. 7. ampl. ibidem fol. 357.
Feudum quando amittatur alienatione illius sine consensu domini. 11. fol. 376.
Fidei commissario nocet sententia lata contra hæredem. 17. & seq. fol. 29. 30.
Fidei commissarius quando possit occupare bona fidei commissi ante factam sibi restitutionem. 20. fol. 478.
in fidei commissis succeditur fidei committenti non autem grauato fidei commisso. 18. fol. 31.
Fide iussio remittitur ratione personæ, quæ illam præstare debet. 43. fol. 390.
Fide iussor an liberetur si principalis mutet forum. 46. fol. 41.
Fidei iussor constitutus à lege qualiter & ad quæ sit obligatus. 48. fol. 41.
Fide iussor contractus quis dicatur. 21. fol. 36.
Fideiussor de Iudicio sisti qualiter conueniatur 47. ad quid obligatur ibidem. fol. 41.
Fideiussor defensoris litis executiuè conuenitur. 8. fol. 92.
Fedeiussor iudicio sisti an conueniatur ex sententia contra principalem. 40. fol. 38.
Fideiussor iudicij coatus soluere an sine nouo processu exequatur sententiam contra illum latam contra principalem debitorem. 44. fol. 40.
Fideiussor iudicio sisti seu de stando iuri, an patiatur executionem sentententiæ latæ contra principalem debitorem absque nouo processu. 45. fol. 40.
Fideiussor iudicij datus in prima instantia in qua sit absolutus is pro quo fideiussit, an teneatur ad ea quæ in secunda fuerint indicata. 41. fol. 40.
Fideiussor iudicij, vt sit obligatus pro iudicatis in quacumque instantia, qualiter concipiatur illius obligatio. 41. fol. 41.
Fideiussor iudicij quis dicatur. 1. 2. 3. contra illum exequi potest sententia lata contra principalem debitorem absque alio processu. 5. 7. & qualiter. 8. 9. ampl. 11. 12. 13. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. fol. 38. 39.
Limit. 28. 29. 30. 31. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 53. fol. 38. 39. 40.
Fideiussor iudicij non potest appellare. 4. datus in prima instantia non obligatur ad ea quæ fuerint iudicata in tertia. 4. fol. 38.
Statim habet vim decreti, & nullam recipit dilationem. 5. fol. 38.
Fideiussor laicus quando patiatur executionem sententiæ iudicis Ecclesiastici latæ in clericum 53. fol. 41.
Fideiussor nominare potest bona debitoris, quæ capiantur in executione. 52. fol. 41.
Fideiussor non conuenitur, nisi excusso principali. 1. limit. 2. fol. 34.
Fideiussor soluens an executiue agat contra debitorem. 49. fol. 41.
Fideiussores plures de iudicatum soluendo qualiter conueniantur ad solutionem. 43. fol. 40
Fideiussori de repræsentando plura singularia concessa. 16. fol. 39.
Fideiussoris & debitoris idem est patrimonium. 7. fol. 379. & num. 18. fol. 334.
contra Fideiussorem an executio fieri possit, vbi facta fuit contra principalem.
contra Fideiussoris personam an fieri possit executio si facta sit in bonis debitoris. 51. fol. 41.
Fidelitas non est remissa inuestito de feudo franco. 16. fol. 146.
Fidelitatis iuramentum præstari non potest per procuratorem. 1. & quare. 2. 3. contrarium. 4. ampl. 5. 6. 7. 8. 9. limit. 10. fol. 211.
Fidelitatis iuramentum quid debeat continere 11 fol. 220.
Fidem fallere graue est. 72. fol. 277.
Fidem frangenti fides eidem frāgitur. 36 fol. 438.
Fides mala singulorū ex vniuersitate nocet vniuersitati. 25. fol. 57.
Figulus figulum odit. 34. fol. 432.
Filia non excluditur à petitione dotis maternæ cui pater reliquit dotem cum pacto, ne quid de bonis suis prætendere possit. 38. fol. 88.

Filius

Filius non carceratur si quid debet matri vel patri . 40. *fol.* 403.

Filius familias cogi potest à creditore patris . vt acceptet sibi donata , vel casu obtenta . 30. 32. *ampl. multo magis cogi possit à patre* . 33. *limita in bonis feudalibus vel emphiteoticis* . 34. *fol.* 373. & 374.

Filius familias potest trebellianicam & legitimam renunciare in praeiudicium creditorum . 46. *fol.* 373.

Filiusfamilias simul cum patre obligatus non tenetur nisi in quantum facere potest. 1. *ampl.* 2. 7. 8. 9. 10. 12. *limit.* 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. *fol.* 409. & 410.

Filius famil. tutor , an obligetur in solidum. 50. *fol.* 312.

Finis spectatur , & coronat opus . 15. *fol.* 486.

Fiscus actiuè & passiue agit , & conuenitur executiue. 11. *ampl.* 12. *fol.* 54.

Fiscus ante diẽ exigit à debitore debitoris, deducto interesse factae solutionis ante diem. 10. 44 *fol.* 366. & 369.

Fiscus & priuatus creditor quando non sint pares in executione facienda contra debitorem debitoris . 44. 46. 47. 48. 49. *fol.* 369.

Fiscus semper eget pecunijs . 45. *fol.* 369.

Fiscus quando consequatur ius praesentandi confiscatis bonis patroni . 12. *fol.* 375.

in *Fiscum non transeunt iura conditionalia* . 4. *limit. vbi sunt irreuocabilia* . 0. *fol.* 359.

Fori declinatoria essent in tertio qui aduenit causae . 9. *ampl.* 10. *fol.* 491.

Forma dicitur data , vbi dispositio est conditionalis . 28. 32. *fol* 325.

Forma qualiter probetur depositione testium. 14. *fol.* 268.

Franciscus Bilius laudatur . 28. *in fin.* & 43. *fol.* 498. & *num* 11. 12. *fol.* 388.

Frater instante fratre non carceratur . 11. *fol.* 406.

Fructus beneficiorum capi possunt in executione rei iudicatae . 1. 3 & *quare* . 4 *contrarium* . 5. & *quare* . 6. *ampl.* 7. 8. 10. 11. 18. 19. *limit.* 12. 13. 15. 16. 17. *sublimita* . 22. 23. *fol.* 347. 348.

Fructus beneficiorum sunt instar mercedis clerici . 2. *fol.* 347.

Fuctus bonorum emphiteoticorum an capi possint in executione rei iudicatae . 1. *fol.* 357.

Fructus & res referens fructus à pari procedunt. 8. *fol.* 357.

Fructus feudi minine capi possunt in executione rei iudicatae . 1. & *quare* . 2. *contrium* . 4. 6. & *quare* . 5. *ampl.* 6. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. *limit.* 20. 21. 22. 23. 24. *fol.* 356. & 357.

Fructus feudi ad plures annos quando vendi possint . 5. *ampl.* 7. *fol.* 356. & 357.

Fructus feudi emphiteusis bonorum fidei commissi, & similium alienari possunt ad non longum tempus sine consensu directi . 4. *fol.* 348.

Fructus feudi qualiter diuidantur . 13. *fol.* 357.

Fruges . *Vid.* frumentum .

Frumentaria causa est fauorabilis . 8. *fol* 364.

Frumentum & alia fruges condita in horreis publicis pro vniuersitate non potest capi in executione rei iudicata . 7. *fol.* 364.

de *Fuga suspectus* . *Vid.* suspecti de fuga :

Fundus rusticus & vrbanus distinguuntur à materia, non autem a loco . 2. *fol.* 377.

Funeris expensae probantur iuramento haeredis vel executoris testamentarij . 13. *fol.* 308.

Funeris impensa est priuilegiata . 4. *fol.* 307.

Funeris impensae quae sint . 8. *fol.* 308.

Funeris impensa quando repetantur , vbi testator iussit sepelliri sine pompa . 11. *fol.* 308.

Fur diurnus & nocturnus . 2. *fol.* 321.

Furiosus an carcerandus causa aeris alieni . 10. 11. 12. *fol.* 399.

Furtum quando committatur in re leui . 127. *fol.* 326.

G

D. GEorgius à S. Baptista Monacus Congregationis S. Bernardi, sententiam auctoris probat . 82. *fol.* 279.

Glosa est idolum iuris . 2. *ampl ibid. fol.* 365.

Guarantigiae clausula quae sit vis & effectus . 47. *fol.* 6.

H

HAeredes an conueniantur in solidum ad praestandas operas debitas ex obligatione defuncti . 4. *fol.* 399.

An ad tradendum & restituendum rem, quam dare , vel praestare debebat defunctus . 49. *vnus si contrafacit obligationi facti indiuidui , an in solidum ille conueniatur* . 50. *an ad dandum & faciendum quae debebat defunctus* . 51. 53. *an vnus haeredum conueniri possit rei vendicatione* . 52. *fol.* 301.

Haereditas animo aditur , & an per procuratorem . 50. *fol.* 176.

Haereditas non adita , & ius adeundi quare non transmittatur . 5. *fol.* 371.

Haereditas quando ad incommodum alterius possit renunciari . 47. *fol.* 373.

Haereditas quare per alium adiri non possit , & secus sit in possessione bonorum . 2. *fol.* 372.

Haereditatem delatam seruo dominus non potest acceptare absque voluntate serui . 2. *ampl.* 3. *fol.* 371.

Haereditatem delatam monaco Abbas non potest acceptare absque monachi voluntate . 4. *ampl. ibid. fol.* 371.

Haereditatem dicitur acceptasse, qui iura haereditaria cedit . 19. *fol.* 371.

Haeres acceptans haereditatem cum beneficio legis & Inuent. non est proprie haeres . 20. *fol.* 41.

Haeres adeũdo haereditatem dicitur quasi contrahere & se obligasse ad ea , ad quae erat defunctus obligatus . 7. *fol.* 20.

Haeres conuenitur in solidũ in actione hypothecaria . 2. *ampl.* 3. 4. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

14. declara. 15. limit. 5. 16. fol. 301. & 302.

Hæres cum beneficio legis & Inuentarij non carceratur pro debito hæreditario. 27 fol. 400.

Hæres defuncti obligati in forma Cameræ non potest carcerari si non soluit, quæ defunctus promisit. 36. contrarium. 37. ampl. 38. fol. 22.

Hæres & defunctus quando eadem persona. 1. 3. ampl. 4. 5. 6. 13. 14. fol. 20.

Hæres excommunicari potest, si deficiat in solutione promissa ab illius auctore cum obligatione Camerali. 24. contrarium. 43. 45. lim. 44. 46. 47. 48. Hæres qualiter quis probetur. 46. quando conueniatur vltra suam ratam. 49. fol. 21. 22. 23.

Hæres grauatus fideicommisso cogi potest ad adeundum hæreditatem, vt illam fideicommissario restituat. 35. ampl. ibidem distingue, 47. fol. 374.

Hæres in quarta vel tota hæreditate conueniri condemnari, & in eum exequi potest sententia pro rata, vel tota quantitate debita vel soluenda ex præcepto testatoris. 45. contrarium 47. concorda. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. fol. 89. 90.

Hæres non conuenitur in solidum, sed pro portione hæreditaria. 1. fol. 299.

Hæres non conuenitur in solidum pro expensis funerum. 6. & quare. 7 fol. 308.

Hæres pro parte in illa habet eadem iura quæ cōpetunt vniuersali in tota hæreditate. 42 fol. 88

Hæres vnus ex pluribus conueniri potest in solidum dotis causa. 2. 3. & quare. 6. contrarium. 8. 9. fol. 306.

D. Hieronymus exarsit in eum qui illum notarat 61. & quare. 62 fol. 513.

Hieronymus Verospius Rotæ Auditor laudatur. 6 & creatur Cardinalis defuncto patruo Cardinali. 7. in fine fol. 114.

Hominum tria genera in Religione. 65. 69. 74. fol. 277. & 278.

Homo liber dari & stare potest pro obside. 81. obligari potest de stando in certo loco. 82. pati potest vendi ad participandum pretium. 83. fol. 335.

Homo sacer, idest improbus. 7. fol. 362.

Honestum non natura sed opinione constat. 3. fol 405.

Honor est externum bonum. 85. fol. 336.

Honor & vita à pari procedunt. 19. fol. 332.

Honoris & famæ iactura non est in nostra potestate. 27. fol. 332.

Hora quando exprimenda in inquisitione. 31. quo modo diuidatur. fol. 226.

Horæ expressio anterioritatē arguit in actu quo exprimitur, si concurrat actus eadem die factus. 10. contrarium. 11. ampl. priorem opin. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. limit. 13. 23. 24. 25. 26. 27. 28. fol 225. & 226.

Horæ expressio cum die, facit præferri collationem ordinarii, cuius erat collatio collationi Papæ. 1. Ampl. 2. 3. 5. limit. 4. 6. 7. 8. 10. fol. 227. 228.

Horæ expressio in delictis non consideratur. 8. quando facienda instante inquisito. 9. fol. 225.

Horæ expressio non est de substantia Instrumenti nec alterius actus. 6. limit. 7. fol. 225.

Horæ expressio semel facta in toto corpore iuris. 7. fol. 225.

Horarum duo genera. 2. quo genere horarum vtatur Ecclesia. 4. horæ inæquales. 3. horæ æquales & qui illis vtantur. 4. 5. fol. 224. 225.

Hypotheca causata occasione annui census & ex alia causa differt. 6. fol. 302.

Hypotheca cum pacto de non alienando quos pariat effectus. 85. fol. 18.

Hypotheca est indiuidua. 1. fol. 301. & num. 83. fol. 320.

Hypotheca tacita quæ dicatur. 16. fol. 489.

Hypotheca vnde dicatur & quando contrahatur 3. 4. diuersimode sumitur. 7. de illius natura non est vt res hypothecata tradatur. 4. fol. 489.

I

Imbreuiatura Notarij an debeat habere omnia solemnia apponenda Instrumento. 1. fol. 253.

Quantum illi tribuendum. 2. fol. 253.

Immunitate Ecclesiastica gaudent bona in illa inuecta. 2 limit. 4. 5. 6. 7. 8. fol. 358. 359.

Impedito nullum currit tempus. 41. fol. 432.

Imperator est inferior Papa, & quo modo. 9. fol. 2̶2.

Imperator nullam habet iurisdictionem in terris Ecclesiæ. 6. 7. ampl. 8. fol. 232.

Imperator quare nuncupetur Augustus. 7. fol. 376.

Imperatoria Maiestas armis decoratur & legibus armatur. 1. fol. 393.

Imperialis assentia & substantia quæ sit. 55. fol. 453.

Imperio vacante, Imperialis iurisdictio deuoluitur ad Papam. 70. contrarium obseruatum. 71. fol. 453.

Imperium pendet ab Ecclesia, 69. fol. 453.

Impossibile dicitur, quod salua dignitate facientis non potest fieri. 3. ampl. ibidem. fol. 407.

Impossibilia, & difficilia procedunt à pari. 18. fol. 380.

Impossibilitas excusat à datione fideiussoris dandi ex legis dispositione. 41. fol. 127.

Imprecationis iuramentum quale sit. 80. fol. 279.

Incertitudo vitiat omnem dispositionem. 4. fol. 136.

Indictio an præsumatur erronea, vbi facto calculo non conuenit anno expresso. 38. 39. posita in aliquo instrumento protocolli, an censeatur repetita in omnibus instrumentis. 40. corrigi potest à notario rogato de instrumento, non autem ab eo qui sit subrogatus ad exemplandam instrumenta notarij defuncti. 41. fol. 231. & 232.

Indictio est apponenda Instrumento. 33. ampl. 14. 16. 17. 18. 20. 21. 24. 25. 26. 30. 38. limit. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. fol. 231.

Indictio quid significet. 3. *quo modo numeretur* 5.7. *origo indictionis*, 6.8.11. *anno parte*. 12. *fol*. 230.
Indictio si discordet ab expressione anni. *vide*. Anni expressio;
Indictio si fuit omissa, quomodo consulatur par. ti. *fol* 232.
Indiuiduum quomodo cognoscatur a diuiduo. 33. *fol*. 311.
Industria hominis vbi est electa non potest recedi à persona electa. 114. *limit*. 115. *fol* 456.
Infamia eo maior, quo sæpius decantatur. 59. *fol*. 513.
Infamiam omnes vitare debent. 22. *fol* 332.
Infamis vt quis dicatur, opus est sententia lata super crimine infamiam irrogante. 12. *ampl. item vt quis dicatur excommunicatus*. 13. *fol*. 163.
Infirmitas citati quomodo fiat nota Iudici. 32. *fol*. 161.
Infirmus grauiter non carceratur. 28. *fol* 400.
Ingenuo homini nil peius accidere potest quam sine lege, & Principis iussu præmi. 14. *ampl*. 25. *fol*. 431.
In ingressu quale quid est, tale est in progressu. 1. *fol*. 468.
Inhibitio tacita quæ sit. 10. *fol*. 470.
Inimico non est danda facultas exequendi sententiam contra inimicum. 37. *fol*. 512.
Iniuria afficitur qui nuncupatur alicuius debitor. 4. *fol*. 216.
Iniuriam alteri illatam, si quis potuit illam repellere, & non repulit, dicitur iniuriam fecisse. 25. *fol*. 511.
Iniuriam sibi illatam licet scripto defendere, & efferre. 55. *fol*. 513.
Iniustitia euidens qua dicatur. 65. *fol*. 444.
Iniustitia notoria quando dicatur adesse. 32. *fol*. 511.
Institor in re propria quis dicatur. 53. *fol*. 213. *Cum institore initus contractus dicitur contractum cum illo qui negociationi institorem præposuit*. 7. *fol*. 214.
Instrumenta duo si exhibeantur, vnum sine die alitud eum die, perfertur habens diem. 18. *fol*. 220.
Instrumenta fieri non possunt noctis tempore. *fol*. 222.
Instrumenta non habent paratam executionem. 12. *ampl*. 13. *fol*. 340.
Instrumenta publica non habent paratam executionem & vbi statuto aliud cauetur, satis est illa turbari. 9. *fol*. 55.
Instrumenti amissio qualiter probetur. 6. *fol*. 257.
Instrumenti exemplum publicatum à notario rogato dicitur originale. 8. *fol*. 257.
Instrumenti nomine quid contineatur. 1. 2. *fol*. 257.
Instrumenti solemnia omnia non sunt iure expressa, sed plura consuetudine, & praxi introducta. 1. *fol*. 218.
Instrumenti substantiale est, vt in eo describatur annus Dominicæ Incarnationis, quo fuit stipulatum, & quare: 1. 8. *contrarium*. 9. *ampl. primam opin*. 10. 11. 12. *fol*. 219. 220.
Instrumenti substantiale vnum est, in vt illo apponatur inuocatio diuini nominis Christi Saluatoris nostri. 2. *& quare*. 4. *contrarium*. 5. *concorda*. 6. *ampl. primam opin*. 3. 7. *& referuntur dissentientes*. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *fol*. 218. 219.
Instrumento opponi debet locus stipulationis illius. 1. 4. *ampl*. 2. 3. 5. 6. 18. 19. 20. 23. 24. 25. *limit*. 26. 27. 28. 29. 30. *sublimita*. 31 *fol*. 234. 235. *&* 236.
Instrumento est apponendum nomen Imperatoris, & quo anno cœperit regnare. 1. 3. 4. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. *limit*. 20. 22. *fol*. 232. *&* 233.
Instrumento in formi datur fides partibus consentientibus. 3. *fol*. 339.
Instrumento quæ exceptiones possunt apponi. 4. *fol*. 254.
Instrumentum an potius papiro, vel membranis sit scribendum. 6. 7. *fol*. 253.
Instrumentum an reprobari possit testibus non instrumentarijs. 5. *& quot requirantur*. 6. *fol*. 254.
Et quomodo debeant deponere. 7. *fol*. 254.
Instrumentum casu perditum si fuit rogatum ad vnius tantum Instantiam est reficiendum petente illo refici. 1. *fol*. 257.
Quid si confectum ad instantiam plurium. 4. *fol*. 257.
Quid si supersint reliquia instrumenti. 7. *quid si deperditum sit exemplum instrumenti*. 8. 9. *fol*. 257.
Instrumentum continere debet diem, qua fuit stipulatum. 21. *ampl*. 22. 23. 24. 25. 27. 30. 31. *limit*. 32. 33. 34. 35. 37. 38. *fol*. 222. *&* 223.
Instrumentum cuius expensis faciendum. 41. *fol*. 256.
Instrumentum debet esse subscriptum à notario rogato de illo, vt sit in forma probanti. 20. *ampl*. 21. 22. 23. *fol* 252.
Instrumentum debet habere omnia solemnia solita apponi in loco, vbi illud fuit stipulatum. 1. *& quare*. 2. *ampl*. 3. 5. 6. *fol*. 252.
Instrumentum est legendum & publicandum tempore stipulationis illius alias nō probat. 1. *ampl*. 2. 7. 26. *limit*. 27. 28 29. 30. *fol*. 248. 249
Instrumentum habens paratam executionem, vbi illud est stipulatum, si petatur illius executio vbi illam non habet eam executionem obseruandum est, quid caueatur in loco vbi petitur executio. 22. *contrarium*. 23. *fol*. 437.
Instrumentum nullum quando exequendum, si semel fuerit executum. 21. 22. *quando omnia capita nullitatis illius opponenda*. 23. *fol*. 218.
Instrumentum publicatum sine die, si in matrice sit apposita dies an probet. 56. *fol*. 224.
Instrumentum quando debitor cogatur facere. *vid*. Debitor.
Instrumentum quando dicatur liquidum. 60. *& seq*. *fol*. 139.
Instrumentum quibus solemnibus sit exemplan-

plandum. 1.*fol.*254.

Instrumentum rogatum à notario non matriculato an probet. 8. 9. 10. 11.*fol.*251.

*Instrumentum sine die quãdo sustineatur.*37.38 39.40.*fol.*223.

Instrumentum sine die quando validum. 16.*si in vno sit annus,& mensis in alio annus tantum præfertur habens mensem, & annum.* 17. *fol.*220.

Instrumentum sine expressione Anni quãdo vitietur. 19.*fol.*220.

Instrumentum si fuerit in aliquo cancellatum, & an in margine dicatur deletum de consensu partium an probet. 58. *fol.*224.

Instrumentum stipulari apud acta curiæ,& extra acta, differt apud Neapolitanos. 41.*folio* 7.

Instrumentum stipulatum coram pluribus testibus, qui de necessitate non erant adhibendi, est suspectum. 20. *fol.*239.

Instrumentum stipulatum noctis tempore,quãdo dicatur stipulatum. 62. *&* 63.*fol.*224.

Instrumentum, vt sit in forma probanti debet habere signum notarij, qui de illo est rogatus. Vnde cœpta talis solennitas. 2.*& quare* re. 3. *ampl.* 4.7.8.9. *limit.*10.*fol.* 252. *&* 253.

Instrumentum, vt sit in forma probanti, qualiter subscribatur à notario 1.*fol.*250.

Instrumentum, vt probet est subscribendum à notario, tanquam notario, & quare. 15.*fol.* 251.

Instrumentum, vt sit perfectum, & probet debet habere clausulam Actum 1.*ampl.*2.3.4.5.6.7. *limit.*9. 10 *fol.*147.

Instrumentum, vt sit validum est opus, vt illud stipuletur coram testibus. 1. *Ampl.*5.6.7. 8.9. 11.12.13.*limit.*14.15.16.*fol.*236. 237.

Instrumentum vt sit validum, opus est vt de illo conficiendo rogetur notarius à contrahentibus. 1. *ampl.* 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. *folio* 245.

Intellectus sine scientia est instar materiæ sine forma. 11.*fol.*345.

Intercalatio quãdo consideretur in anno professionis Monaci. 5.*fol.*128.

Interdicta omnia sunt scripta in rem. 12.*fol.* 303.

Interesse promissum qualiter liquidetur 52. *fol.* 138.

Interesse qualiter liquidetur 4.*fol.*140.

Interesse quando dicatur apparenter constare si excipiatur supersedendum in executione sententiæ latæ in possessorio. 5. 6. 8. *an probandum sit illud testibus, vel scripturis plenè, vel semiplenè.* 9. 11.*fol.*75.

Interloquutoria differt à diffinitiua. 18. *fol.* 146.

Interpellatio non est facienda vbi datum est tempus certum ad faciendum. 38.*fol.*127.

Interpretatio tanquam actus necessarius tolli non potest. 76.*fol.*420.

Interpretes eliguntur in examine, & quale sit illorum munus. 19. *peccant & puniendi sunt revelantes dicta testium.* 20. *fol.*270.

Interpretum testium vitia. 6.*fol.*286.

Interrogatoria an deiure, vel de stylo dentur. 8. *quid sint.* 9. *fol.*290.

Interrogatoria dandi praxis. 1. *quando sint illis validum sit examen testium.* 2.*fol.* 294.

Interrogatoria debent esse pertinentia. 1. *In dubio sunt iudicanda, nec resecanda.* 2. *quæ resecanda.* 3. *quibus respondendum.* 4. *stylus Rotæ in resecandis interrogatorijs.* 5 *fol.*290.

Interrogatoria generalia omnibus testibus fieri possunt in quacunque causa. 20. *quæ sint.* 11. *fol.* 290.

Interrogatoria impertinentia. 10.*fol.* 286.

Interrogatoria impertinentia quæ dicantur. 61. *captiosa quæ sint.* 62. *in dubio præsumuntur pertinentia.* 63.*fol.* 293.

Interrogatoria specialia qualiter conficiantur. 28. *qualia fiant in exemplatione Iurium.* 29. *dantur si illa petantur dari.* 30. *Iudex supplet vbi illa non dantur, & quomodo alias examen est nullum.* 32. 33. *&* 34. *fol.* 292.

Interrogatoria specialia quæ sint. 12. *est magni momenti illa conficere.* 13. *quare fiant.* 14. 15. *qualia admittantur.* 16.17. *cautio in illis conficiendis.* 18. 19.*fol.* 291.

Interrogatoria sunt danda ab eo contra quem examinandi sunt testes. fol. 76. 294.

Faciunt examen validum, vbi alias est nullum. 77 *Intellige.* 78.79.*fol.* 294.

Iterrogatoria sunt generalia vel specialia. 10. *fol.* 290.

Iterrogatoriorum copia non datur parti, sed bene articulorum. 35.36.37.*&* 38.*& quare ibidem limit.* 37.47.39.47.*fol.* 292.

*Interrogatoriorum impertinentium exempla.*64. 65. 66. 67.68 69. 70. 71.*fol.*293.

Intrusio à quo sit probanda, & quomodo probetur. 21. *In possessionem immissus non citato possessore, qui de facto possideat, nulliter immittitur* 6.*fol.* 52.

Intrusus quis dicatur. 1. *contra illum exequi non potest sententia contra alium lata, nisi fuerit citatus.* 2. *ampl.* 2.3.4.5.8.9.10.11.12. 13.14. *limit.*10.12.15.16.18.20.22.*fol* 52.53.

Inuentarij confectio quando non impediat executionem sententiæ. 27.28.29.*fol.* 21.

Inuidia est inter pares. 33.*fol.* 432.

Ioannis Sauonerij pium legatum Ecclesiæ S. Mariæ de Anima Vrbis Nationis Theutonicorum. 127.*fol.* 457.

Ipse est dictio personalitatem indicans. 6. *ampl. ibidem &* 7.8.*fol.* 370.

Irregularis declaratus ab vno Episcopo, vbique est irregularis. 5. *fol.* 458.

Iudæus factus Christianus an carcerari possit pro ære alieno conflato dum erat Iudæus. 13. *fol.* 399.

Iudæus qua formula iuret. 68.69.*fol.*265.

Iudex à quo lapsis fatalibus non potest suam exequi sententiam, nisi præcedat decretum quod sint lapsa fatalia. 22. *& quare.* 26. *ampl.* 27.*fol.* 496.*&* 497.

Iudex appellationis potest sententiam à qua fuit appel-

appellatum infirmare, confirmare, & reformare. 11. fol. 477.

Iudex causarum criminalium si pronunciet de ciuili, dicitur excedere fines sua iurisdictionis. 2. fol. 111.

Iudex committit excessum vbi facit vltra sibi mandatam iurisdictionem. 38. exercens iurisdictionem quam non habet, lædit Maiestatem Principis. 39. 40. fol 432.

Iudex condemnatus in sindicatu ob imperitiam non carceratur. 6. fol. 406.

Iudex de nocte non impartitur officium suum & sententia tunc lata est nulla. 8. fieri possunt contractus. 16. fol. 222.

Iudex deferens appellationi quando dicatur abdicare à se omnem iurisdictionem. 14. 16. potest præfigere tempus ad prosequendum appellationem. 15. fol. 496.

Iudex delegatus cognoscens de ijs, quæ sibi non erant commissa excedit fines sua iurisdictionis. 11. ampl. 13. fol. 111.

Iudex delegatus non potest implorare brachium seculare, si in rescripto non sit ei data talis facultas. 27. contrarium. 30. concorda. 31. fol. 460. 461.

Iudex deputatus ad certum genus causarum si iudicat de alio genere excedit fines sua iurisdictionis. 3. fol. 111.

Iudex Ecclesiasticus an debeat prius inuocare auxilium brachij Ecclesiastici, quam laici. 55. fol. 439.

Iudex Ecclesiasticus debet requisitus exequi sententiam iudicis laici, si sit iusta, & quare, & è contra 45. 4. 5. 30. fol. 436. & 438.

Iudex Ecclesiasticus est capax iurisdictionis secularis. 6. fol. 111.

Iudex excedes suam iurisdictionem punitur pœna arbitraria sui superioris. 66. fol. 506.

Iudex exequens sententiam iudicis incompetentis punitur 18. fol. 442.

Iudex exequutor debet seruare statuta sui territorij, & non excedere metam sua iurisdictionis. 20. 21. fol. 437.

Iudex exerceus Iurisdictionem quam non habet, committit crimen læsæ maiestatis. 78. fol. 506.

Iudex extra territorium exercere non potest iurisdictionem. 1. fol. 458.

Iudex incompetens aditus potest condemnare in expensis, qui illum requisiuit tanquam competentem. 18. fol. 492.

Iudex incompetens nihil valide facit. 6. qui sit vbi agitur de expulsione emphiteotæ. 7. fol. 466.

Iudex inique iudicans contra profitentem scientiam aliquam, qualiter condemnatus vlciscatur iniuriam seu iniustitiam sibi illatam. 54. fol. 513.

Iudex iudicans contra stylum curiæ facit litem suam. 28. fol. 460.

Iudex iudicare debet prout partes conuenerint. 1. intellige. 8. 9. 15. fol. 339. 340.

Iudex laicus an stare debeat actis Ecclesiastici inuocantis illius brachium & è contra. 20. fol. 460.

Iudex laicus cognoscens causam fori Ecclesiastici excedit fines suæ iurisdictionis. 4. limit. 5. fol. 111.

Iudex laicus defendit suam iurisdictionem contra clericum illum turbantem. 88. fol. 47.

Iudex laicus non potest perquirere in Ecclesia an in illa sint importata bona debitoris. 8. & qualiter in illa perquisitio fiat. 9. fol. 359.

Iudex laicus potest mulctare laicos & etiam bannire non obedientes suo Episcopo, præmissa monitione ad parendum. 6. 7. fol. 436.

Iudex laicus quando cognoscat de causis Ecclesiasticis. 71. fol. 506.

Iudex laicus reqeisitus ab ecclesiastico debet illius sententiam executioni mandare. 1. ampl. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 17. limit. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 29. 32. 33. 34. 36. 37. fol. 459 460. & 461.

Iudex laicus requisitus ab Ecclesiastico iudice capiens clericum an ad suos vel Ecclesiæ carceres ducere debeat. 18. fol. 460.

Iudex non impartitur officium suum, nisi petententi rem vel quantitem certam. 4. fol. 428.

Iudex nullitatis sententiæ potest illam confirmare. 10. fol. 477.

Iudex nulliter procedens, procedit tanquam vnus de populo, & spoliat. 1. ampl. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. in fin. 19. 20. 21. 22. sublimita. 21. in fine. 24. fol. 143. 144.

Iudex officium suum debet petenti impartiri. 8. limit. 9. fol. 423.

Iudex ordinarius non potest recusari. 6. ampl. 7. & quando dicatur mandatum satis speciale ad effectum recusandi iudicem. 8. fol. 188.

Iudex ordinarius potest vnam & plures causas delegare cum facultate subdelegandi. 69. an omnes. 70. 71. potest mutare & emendare quæ iudicauit. 74. fol. 499.

Iudex ordinarius requirens suam ab alia exequi sententiam, excusatur ab insertione litterarum quod sit talis, sed sufficit sola illius assertio. 28. fol. 437.

Iudex potest dare facultatem exequendi sententiam ei qui non est satelles. 27. limit. ibidem. fol. 512.

Iudex potest dare licentiam victori vt exequatur sententiam pro se latam etiam contra resistentem de facto. 20. contrarium. 21. fol 448.

Iudex potest eijcere possidentem, si sibi constat illum nullum habere ius possidendi. 38. fol. 5.

Iudex pronuncians de proprietate, vbi coram illo agebatur de possessione excedit suam iurisdictionem. 8. 9. limit. 10. fol. 111.

Iudex punitur qui mandat exequi sententiam post interpositam appellationem vbi causa est appellabilis. 39. 40. ampl. 41. 42. 44. fol. 504. & 505.

Iudex qualiter & quomodo possit contumacem mulctare. 85. 86. fol. 383.

Index quando dicatur enunciatiue vel dispositiue se referre ad acta fol. 168.

Iudex quando dicatur procedere non seruato ordine iuris. 54. fol. 439.

Iudex quando dicatur spoliare vt Iudex, & quando vti priuatus. 4. *fol.* 477.

Iudex quibus casibus suppleat ijs, quæ desunt partibus. 35 *fol.* 461.

Iudex quibus modis dicitur excedere fines suæ iurisdictionis. 57.59.60.63.64. *fol.* 505.

Iudex quilibet potest executioni demandare in suo territorio sententiam alterius iudicis duplici via, videlicet coram illo per libellum actione in factum. 1.2, *vel implorato nobili officio iudicis, curet ab illo iudice illam exequi.* 3. *& quid ille obseruare debeat in tali executione facienda.* 4. *fol.* 433.

Iudex requirens ab alio Iudice exequi suam sententiam quid obseruare debeat si est delegatus 25.26.27. *fol.* 437.

Iudex requisitus à iudice qui iudicauit debet illius sententiam exequi, & quare. 1. *ampl.* 2.3. 4.6.8.9.12.13.14.15. 16.17.56. *limit.* 18.19. 24 29.40.41.42.43.44.49.50.51.52.53.56.57. 58.59. *intellige.* 11. *sublimit.* 47. *fol.* 436.437. 438.439.440.

Iudex requisitus ad exequendam sententiam alterius iudicis, quid obseruare debeat. 19. *fol.* 434.

Iudex requisitus ad exequendam sententiam alterius, non debet manum executioni apponere ante sibi præsentatas requisitorias. 4. *ampl.* 5. 6.7.8.11.12.13.14.17.18.20.21.22. 23.24.25. *limit.* 26.27.29. 30.31.32.33.34.35. *fol.* 434. & 435.

Iudex requisitus ad exequendam sententiam nullam, recusare debet brachium 10. *ampl.* 21.22. 23.24.25.33.34.36.37.38. *limit.* 39.40.41.42. 43.44. *fol.* 441.442.443.444.

Iudex requisitus ad exequendam sententiam potest de illius nullitate cognoscere. 25. *& quare ibidem &* 29. *&* 30. *contrarium* 31. *qualiter fiat talis cognitio.* 26. *intellige.* 28. *concorda* 32. *ampl.* 33.34.35.36.37. *limit.* 39.40.41. *fol.* 441.442.443. & 444.

Iudex requisitus si grauet ad quem appellandum 38. *fol.* 435.

Iudex requisitus si grauet in exequendo, ad quem appellandum, distingue. 9.13.14.15.16.17.18. 19.20. *fol.* 114.115.

Iudex requisitus si nolit admittere exceptionem quæ est admittenda, ad quem appellandum sit. 45. *fol.* 442.

Iudex requisitus ad exequendam sententiam si excipiatur illam esse iniustam differt executionem. 47. *ampl* 49.59.51.52. 53.54. 55 56. 57.58.59.60.61. *limit.* 62.63.64.66.67.68. *fol.* 443.444. & 445.

Iudex torquens aliquem iuris ordine non seruato puniendus capite, & quando. 31. *fol.* 504.

Iudicandi munus est publicum. 8. *fol.* 423.

Iudicandi munus non debet esse perpetuum. 66. *& facile definit in tyrannidem.* 67. *fol.* 514.

Iudicandum est iuxta probata, non autem iuxta conscientiam iudicantis. 7. *fol.* 282.

Iudices debent inuicem se adiuuare in exequendis eorum sententijs. 35. *fol.* 438.

Iudices debent iuxta legum præcepta iudicare. 1. *fol.* 168.

Iudices Ecclesiastici & seculares, debent se inuicem auxiliari in sua iurisdictione exercenda. 8. *fol* 114.

Iudices Ecclesiastici & seculares sibi inuicem famulantur in ijs quæ Deo sunt grata. 3. *fol.* 441.

Iudices omnes debent subditos suos tueri. 34. *ampl.* 35 *fol.* 451.

Iudices omnes Rom. Curiæ sunt delegati, & quare. 7.8. *fol.* 496.

Iudici an credatur quod pronunciauerit causa cognita. 9. *fol.* 162.

Iudici & executori non potest resisti ex interuallo post factam exequutionem. 47. *Item vbi adest Iudex ad quem appellatur.* 49. *Item si non resistatur cum moderamine inculpatæ tutelæ.* 50. *Item si fiat verbo tantum, nam abstinendum est à facto.* 51. *Item cum violentia, si aliter fieri non potest.* 52. *fol.* 513.

Iudici laico an exhibenda sint acta, vbi illius brachium imploratur ab Ecclesiastico. 38. *fol.* 461.

Iudici licet non obtemperare, & spernere illius mandata, si extra suum territorium ius diceret. 1. *ampl.* 2.5. *fol.* 502.

Iudici non paretur impunè, vbi excedit fines suæ iurisdictionis, & quare. 45 46. *ampl.* 55.57. 58.59.64.65.66.68.69. *limit.* 70. 72. *fol.* 504. 505.

Iudici non paretur, vbi mandat quid inhonestum vel indiscretum. 122. *Item mandat quod impossibile est factu naturaliter vel lege.* 123. *Item vbi quid mandat, quod non spectet ad illius iurisdictionem.* 124. *Item vbi mandat quia fieri, ex quo sequatur scandalum vel peccatum.* 105. *Item quando à iudice committitur executio sententiæ.* 126. *fol.* 508.

Iudici quando liceat seruos verberare. 107. *fol.* 508.

Iudici quando resisti possit. 24. *fol.* 109.

Iudici resistere est prohibitum iure diuino & humano. 17. *fol.* 501.

Iudici resistere licet, vbi procedit sine causæ cognitione & quare. 7. *ampl. ibidem &* 75. *fol.* 506.

Item vbi quid facit tanquam vnus de populo, & extra iudicium. 76. *ampl.* 77. *fol.* 506.

Iudici resistere potest nulliter condemnatus. 27. *fol.* 479.

Iudici resistere seu non parere licet, vbi procedit de facto. 25. *ampl.* 26. *declara.* 27. *Item vbi vult exequi sententiam nullam.* 28. *declara.* 29. *Item vbi procederet ordine iuris non seruato, & quare.* 30. *ampl.* 32.33.34. *fol.* 503. & 504.

Iudici resisti potest multis casibus. 3. *& seq. fol* 143.

Iudici vbi licet resistere, licet etiam conuocare amicos consanguineos & mercede conducere, qui adiuuent resistentem. 128. *fol.* 509.

Iudicij calor multa operatur. 1 *fol.* 244.

Iudiciorum species plures sunt. 1. *fol.* 475.

in *Iudicio non omnes stare possunt.* 4. *fol.* 474.

Iudicis excommunicati, an exequenda sit senten-

tentia. 78.81.83.*fol.* 454.
Iudicis factum est factum partis . 7.*fol.* 511.
Iudicis iniquum iudicium,non differt à violentia latronum . 26.*fol.* 511.
Iudicis licentia seu mādatum facit licitum quod alias est illicitum . 1.*ampl. ibid.fol.* 446.
Iudicium ciuile differt , & conuenit cum criminali. 1.2.3.*fol.* 134.
Iudicium ordinarii executiuum & summarium differunt . 2.*fol.* 475.
Iudicum auaritia notata à S.Augustino . 37.*fol.* 390.
Iudicum vitia qui non corrigit vbi potest corrigere , graues in seipso, & genere suo , expectet pœnas 37.*fol.* 161.
Iulius Sacchettus Praefectus signaturae Iustitiae. 65.*fol.* 499.
Iura capi possunt in executione rei iudicatae quae sunt tertium genus bonorum . 2.*fol.* 375.
Iura competentia domino in vassallos capi non possunt in executione rei iudicatae , & quare . 1.5.10.*fol.* 376.
Iura, & actiones sunt tertium genus bonorum . 1.*fol.*365.
Iura omnia capi possunt in executione rei iudicatae . 2. *ampl.*3.4.5.6.7.8.9.10. *limit.*11.12. 13.14.17.18.19.*fol.* 364. & 365.
Iura omnia ex quibus condemnatus percipit pecuniam, capi possunt in executione . 1. *exempla referuntur* . 2.*fol.* 378.
Iura personalia sunt triplicis generis . 3. 5. *fol.* 372.
Iura sunt tertium genus bonorum. 1. *fol.* 364.
Iura sunt tertium genus bonorum . 7.*fol.* 467.
*Iuramenta testium vbi praestanda sint denuntiandum est collitiganti.*4.*si testes iurent extra locum intimatum examen est nullum* . 5.*fol.* 287.
Iuramenti calumniae formulam tradidit Paulus. V. 33. *fol.* 197.
Iuramenti conceptio . 55.58.59.*fol.*276.277.
Iuramenti delatio , est actus competens habenti iurisdictionem . 2. *non potest fieri die feriata* . 5.*fol.*268.
Iuramenti delatio in teste est iuris diuini . 10.*fol.* 288.
Iuramenti duplex forma . 1. *extrinseca* . 5.*fol.* 281. & 282.
Iuramenti formulae diuersae . 54. 61.63. 64.79. 71.*fol.*276. & 277.
Iuramenti testis receptio an committi possit notario à Iudice . 1.2.5.*cautio adhibenda quando fit talis commissio* . 4. *ampl.* & *limit.*6.*fol.* 268. & 269.
Iuramentum an praestandum tacta quauis scriptura . 29. *an execrabili aliqua forma , veluti ad altare* . *S. Antonij* : 32.33.*fol.*283.
Iuramentum an remitti à Principe seculari . *vid.* Princeps secularis.
Iuramentum censetur interpositum iuxta naturam actus, cui apponitur . 12.*fol.*394.
Iuramentum deferre ei , quem deferens scit peieraturum peccatum est. 75.*fol.*278.
Iuramentum & simplex loquela , quando idem sunt . 68.*fol.*277.
Iuramentum est praestandum ex necessitate si quis cogatur, non autem sponte . 2. *non passim praestandum* . 3. & *quare.* 4. *an semper sit prohibitum praestare* . 5. *Socratis opinio de iuramento praestando* . 6. *aequiparatur sententiae*. 7. *antidotum est euertendi actionem aeris alieni confessi* . 8. *perpetuus mortalium morbus* 9. *procuratorum abusus in iuramento praestando* 10. *inter iuramentum & simplicem loquelam Deus non facit differentiam* . 11. *à pari procedit cum promissione sub fide.* 12.*ampl.* & *limit* 13.*fol.* 273. & 274.
Iuramentum est praestandum tactis scripturis . 10. *ampl.* 11.12.13.14.15.16,18.22.23.24.31. 34.35.36.37.38.39.41.43.44.45.46.47.48.49. 50.51.*limit.* 52.53. 54.55.56.57. 14.26. 30 *sublimit.* 55.60.61.*fol.* 282.283.284. & 285.
Iuramentum in litem non potest deferri à notario, nisi Iudice praesente & mandante . 43.*fol.* 272.
Iuramētum in litem vt detur ei, cuius boues sunt in executione capti , quid obseruandum . 24. *fol.* 35.
Iuramentum in supplementum non admittitur , vbi requiritur plena probatio. 15.16. & *quare* . 17.*contrarium* . 19.*fol.*213.
Iuramentum praestitum tactis libris veteris testamenti, an obliget . 27.*fol.*283.
Iuramentum qualiter praestabatur ab Hebreis primarijs , & ratio est solemnitatis . 14. 15. *Inferiores hebraei qualiter iurarent* . 16. 17. *Mutata iurandi ab Hebrais consuetudo* . 19. *qualiter praestabatur à Francis, Medis, & Romanis* . 20. *qualiter Arabes* . 21. *tactu rei sacrae* , & *quare* . 23. 25. *Siracusani qualiter iurabant* . 26. *qualiter Germani* . 27. *qualiter Romani* , & *Carthaginenses* . 28. *qualiter Athenienses* . 29. *varij ritus illud praestandi* 30. 31.35.38.40. *Scita* . 18.46.39. *Aegiptij* . 39. *Aetyopes* . 45. *Arabes*. 46. *quando ex illo grauius arguatur futurum delictum.* 47.49. *Christiani qualiter antiquitus praestiterint, & nūc praestent*. 50. *obligatorium si per Principis salutem iuretur* . 41. *Vinculum enormissimi sceleris* . 47.*fol.*274.275. & 276.
Iuramentum quando obligatorium . 55. *sequitur naturam contractus iurati* . 56.*fol* 334.
Iuramentum quid sit . 3. *pro forma examinis requiritur* . 4.*fol.*279.
Iuramentum quo solemnius eo est suspectum magis . 49.*fol.* 276.
Iuramentum reale efficacius obligat verbali . 64. *fol.*285.
Iuramentum solemne quod dicatur . 23. *fol.* 283.
Iuramentum testis probatur, si notarius dispositiuè, & non enunciatiuè asserat quod iurauerit manu tactis scripturis . 1.6. *ampl.* 7.8.11. 14.15.16, *limit.* 9.13.17.18.19. 21.22.23.24. 25.26.27.28.29.30.31.*fol.*279.280.281.
Iuramentum testium an sit diuini , vel humani Iuris . 7.*fol.*261.
Iurandum qualiter fit . 8.9.12.16.*fol.* 282.

Iurandum quando tactis Euengelijs, vel Euangeliorum libro tantum præsente. 16.39.43.47.48.49.50.60.65.*fol.*282, 283, 284. & 285.
Iurans dicere veritatem super articulis & tota causa, virtus huius clausulæ. 1.6. & *seq* 9. *fol.*285, 286.
Iurare licitum est. 83.*fol.* 279.
Iurare per humanam creaturam, quando peccatum, & quando non. 76. 77. 84.*fol.* 278. & 279.
Iurare unde natum illud verbum. 2.*fol.*279.
Iurari an possit per procuratorem, 3.17.*fol.*197. & 198
Iurasse varijs modis quis dicatur. 5.*fol.* 279.
Iuri diuino, quando derogari possit à Principe. 75.*fol.*420.
Iuris consulti laqueo non suspenduntur. 87.89. *fol.* 507.
Iuris consultorum labores graues. 20.*fol.*344.
Iurisdictio an capi in executione rei iudicatæ. 2. 3.*fol.*378.
Iurisdictio excommunicandi. *Vid.* Excommunicandi iurisdictio.
Iurisdictio Iudicis ordinarij prorogari potest, vt ferat sententiam iuxta formam iuris, non autem contra. 47.*fol.* 333.
Iurisdictio omnis fluit, & refluit à Principe. 4. *fol.*378.
Iurisdictio probatur multis modis. 47.*fol.* 79.
Iurisdictio secularis debet adiuuare Ecclesiasticam, & è contra. 117.*fol.*456.
Iurisdictio sine modica coerctione est nulla & derisoria. 122.*fol.*457.
Iurisdictione mandata, censentur mandata quæcumque sine quibus illa non potest exerceri. 1.*fol.*211.
Iuris ordo *Vid* Ordo iuris.
Ius bonum quando dicatur constare notorie. 32.*fol.*479.
Ius Canonicum, & *Ciuile extra materiam peccati, & sacramentorum est concordandum iuri Ciuili*. 8.*ampl.*9. *fol.*471.
Ius Ciuile, & Canonicum *concordandum, vbi adest, cessat extraordinarium*. 26.*fol.* 325.
Ius Ciuile correctum circa sepulchra. 15. *fol.* 363.
Ius naturale corrigi, & limitari potest ex causa publica. 17.*fol.*360.
Ius patronatus competens domino in persona, & bonis liberti non potest capi in executione rei iudicatæ. 15. *limit.* 16. *fol.* 375.
Ius patronatus in Ecclesia non recipit æstimationem. 5.*fol.*375.
Ius patronatus laicum vel Ecclesiasticum capi non potest in executione rei iudicatæ. 3. & *quare*. 4. *limit.* 6. *fol.*375.
Ius patronatus transit cum vniuersitate bonorum. 14.*fol.*375.
Ius quando dicatur notorium. 21.*fol.* 479.
Ius retractus an capi possit in executione rei iudicatæ. 20.21 *fol.*371.
Iustinianus notatur mulierosus. 35.*fol.* 402.
Iustis non est posita lex. 66 *fol.*277.
Iustitia efficitur in quolibet regno. 70. *fol.* 514.
Iustitia gratis est ministranda. 14.*fol.*117.
Iustitia quando dicatur negata, quo ad decernantur represaliæ. 13.14.*fol* 462.

L

*Læsio est fundamentum restitutionis in integrum fol.*471.*num.*2.& *seq.*
Laici extra casum spiritualis causæ non possunt conueniri coram Ecclesiastico Iudice. 116. *fol.*456.
Laico si committatur causa cum facultate excommunicandi, & excommunicando grauet apellandum est ad superiorem, Ecclesiasticum 20.*fol.*115.
Lectus non potest capi in executione rei iudicatæ. 16.*fol.*355.
contra *Legatarium quando exequi possit sententia lata contra testatorem*. 148.*fol.* 50.
Legatum annuum si non fuit exactum à fructuario, non exigitur ab hærede testatoris nec fructuarij. 74. *pro illo non datur hypothecaria*. 75.*fol.*91.
Legatum certa via transit in legatarium & quare. 19. *quid de legato vsus fructus*. 29.*fol.*373
Legatum & æs alienum soluendum est ab hærede ex corporibus hæreditarijs. 501.*ampl.* 57.59.60.61.62.64.65.66.67. *limit.* 68.69.70.72.76. *sublimit.* 71.73.77.*fol.*90.91.
Legitima est quasi æs alienum patris. 63. *quando æquipararetur æri alieno ibidem an pro illa competat hypothecaria ibid. fol.*91.
Legatum factum ciuibus dicitur factum vniuersitati. 2. *fol.*57.
Legatum factum pro filia maritanda debetur illa maritata, etiam si viuens illud non petijt. 14. 16 *fol.*469.
Legatum partis, vel omnium rerum, idem est quod legatum partis, vel omnium bonorum. 41.*fol.*88.
Legatum pium quando sufficiat cæpisse adimpleri. 126 *fol* 457.
Legatum pro male ablatis quis exequatur & in quo loco. 124.125.*fol.*457.
Legatum recta via transit in legatarium. 6. *intellige volente legatario ibidem ampl.*7.*fol.*371.
Legatum relictum pro male ablatis statim est soluendum, etiam pendente confectione Inuentarij. 28.29.*fol.* 21.
Legatum tegularum domus non valet. 2. *fol.* 356.
Legatum vsus fructus omnium bonorum an sit validum alio hærede vniuersali instituto. 42. *fol.* 88.
cum *Lege mitius agitur quam cum homine*. 7. *in fin. fol.* 141.
Leges multa abolita & quare. 82.*fol.* 383.
Legi prohibitiuæ renunciari non potest. 43. *fol.* 333.
Legitima est debita filijs iure naturæ, est æs alienum patris, cuius bona ideo sunt hypothecata. 25.*fol.*68.
Legum obseruantia conseruatur mulctis & pœnis.

nis. 2.fol.131.
Luo sua uxoris quis dicatur. 51.fol.404.
Lex & statutum à pari procedunt. 1. fol. 328.
Lex in ijs quæ sunt Iuris, vera & non ficta fiscit. 17.fol.489.
Lex quæ non dixit, nec nos dicere debemus: 28. ampl.29.fol.431.
Libellus debet esse certus. 25.fol.289:
Liberatio ab eo minime peti potest, qui si fuisset liberatus, iterum conueniri potest vt caueat. 1.fol.477.
Libri Doctorum non possunt capi in executione rei iudicatæ. 1. & quare. 6. & seq. 9. & seq. 11. & 14. ampl.15.16.18.21.22.23. limit. 24. 25.27.fol.343.344.345.
Libri & arma non possunt capi in executione facienda contra doctorem, scolarem, vel Militem. 2.fol.407.
Libri scolarium capi non possunt in executione rei iudicatæ. 1. & quare. 4.5.6. ampl.2.8.10. 11.12.13.14.15.limit.16.17.18.19.20. *Non obseruatur in Vrbe*. 3.fol.341.342.
Liquidatio de consilio peritorum qualiter fiat. 42.fol.137.
Liquidatio fit per omne genus probationis. 45:
Liquidationis exceptio. Vid. exceptio liquidationis.
Litem alicui motam quando cuicumque liceat defendere. 6.fol. 92.
Liti se offerre quis dicatur pluribus modis. 13. 14.15.16.17.fol 61.
Liti se offerre quo modo quis dicatur. 31.fol.66.
Litibus imponitur finis exequtione sententiæ. 5. & 8.fol.1.
Litigandum non est cum potente. 7.fol.75.
Litigiosa alienantur validè ob necessitatem. 14. *Item ex pacto ante litem facto* 15. *Item si dilata venditione res fieret inutilis ibidem*. fol. 490.
Litigiosa res efficitur sola litis denunciatione in actione reali 8. *quid in personali* 9. limit. *vbi debitor denunciat creditori ne vendat pignus*. 10. & quare 11. fol. 489.
Litigiosa res quando verè dicatur. 95.fol.48.
Litigiosi vitium an duret perempta instantia. 125 fol.49.
Litigiosi vitium non contrahitur fauore dotis. 10.fol.65.
Litigiosi vitium non contrahitur mota lite coram incompetenti iudice. 89.fol.47.
Litteræ requisitoria quales esse debeant. 4.3.7. *in illarum executione an reus citandus*. 38 fol. 435.
Locus an sit apponendus priuata scriptura. 33. *an expressus in antecedenti, censeatur repetitus in sequenti*. 34. fol.236.
Locus est exprimendus quoties agitur de actu præstando 1. *sine eo, nec naturalia, nec artificialia esse possunt*. 2.fol.287.
Longobardorum mos in decidendis litibus. 52. fol.276.
Lucas Stella Episcopus Vicent. & deinde Patauinus. 23. fol. 431.
Lucem qui odit, male agit 14. & *quare ibidem* fol. 222.

M

MAgistratus pecunia acquisiti capi possunt in executione rei iudicatæ. 2.fol.378.
Maior trahit ad se minimum. 1.3. ampl. 2.fol. 129.
Mali sunt tolerandi. 94. *intellige ibidem* & 114 fol.384. & 385.
Malitia debitoris quando dicatur patere. 3. fol. 63.
Mandata generalia non relaxantur à Iudicibus. 14.fol.493.
Mandati acceptatio qualiter fiat. 10. 12. fol. 151.
Mandati defectus an suppleatur cautione rati. 57.fol.199.
Mandati defectus cessat, vbi quis scit ab aliquo illius nomine tractari, quamuis non habeat mandatum. 6.fol.82.
Mandati fines non excedendi sunt. 1.fol.494.
Mandati fines sunt seruandi in iurisdictionalibus. 11.fol.111.
Mandati generalis defectus suppletur cautione rati. 1 fol. 210.
Mandato non est opus in causa populari 1. lim. *ibidem*. fol.209.
Item ad petendum remissoriales vel compulsoriales. 4.fol.209.
Item ad appellandum à sententia lata in criminali 6. ampl. *ibidem* limit.7. fol. 210.
Item ad defendendum aliquem. 8.fol.210.
Item vbi quis est constitutus procurator à lege 9.fol.210.
Item vbi pater quid facit pro filio. 10. fol. 109.
Item ad instituendum denunciationem euangelicam. 11.fol.210.
Item quando ad accusandum aliquem de delicto. 12.fol.210.
Item ad apponendum in personam electi. 13. fol.210.
Item ad reuocandum alienata perperam bona Ecclesiæ. 14 fol.210.
Item ad petendam absolutionem capituli à censurij. 15.fol.210.
Item ad exumãdum cadauer vsurarij qui non cauit de restituendis vsuris. 16. fol. 210.
Item ad excipiendum quod quis sit excommunicatus. 17.fol. 210.
Item ad agendum vt restauretur matrimonium male solutum. 18 fol. 210.
Item ad defendendum pupillum. 19.fol. 210.
Item ad acceptandum confessionem extra iudicialem ad fauorem absentis factam. 20. fol. 210.
Mandato speciali est opus ad acceptandam collationem beneficij seu dignitatis Ecclesiasticæ. 10 ampl.11.12.14.17.18.fol.174.
Mandato speciali est opus ad acquirendam possessionem pro alio 1. & *quare* 2.ampl.5.6.7.fol.174

Mandato speciali est opus ad consentiendum reseruationi pensionis prestrim cum facultate illam transferendi. 46.*fol*.182.
Item ad nouandum. 47.*fol*. 182.
Item ad amittendam possessionem vel quasi alieni Iuris. 48. *exempla plura referuntur. fol*.182.
Mandato speciali est opus ad diuidendum qua sunt communia 50. *& quare* 51. *fol*.182.
Item ad donandum 52. *& quare* 53. *ampl*. 56. 57.58.59.*limit*.61.*fol*.182. *&* 183.
Mandato speciali opus est ad declarandum libellum. 9. *& quare* 10.12.*fol*.188. *&* 189.
Item ad consentiendum quod causa terminetur appellatione remota & quare. 13. 14. *fol*. 189.
Item ad dandum positiones, illisque respondendum & quare. 15.*fol*. 189.
Item ad petendum vel offerendum iuramentum calumniæ. 17.*fol*.189.
Item ad petendam dilationem ad soluendum. 18.*fol*.189.
Item ad petendum à Principe vt mandet summaria procedi in causa. 19.*fol*.189.
Item ad prorogandum non sui iudicis iurisdictionem. 26.*fol*. 189.
Item ad renunciandum appellationi. 22 *ampl*. 23.24.27.*limit*.26.*fol*.189.
Item ad iurandum de veritate dicenda in examine 74.Contrarium. 76.*fol*.192.
Item in causa criminali. 77.*fol*. 192.
Item vbi petitur restitutio in integrum. 78. Contrarium 80. concorda ibidem *ampl*.82. 83.84. 85.86.87. 88.79. *limit*. 89. *vsque ad* 105.*fol*.193. *&* 194.
Item ad appellandum vbi causa non est appellabilis 29. *& quare* 30.*ampl*.31.32.34.36.37. *limit*.32.*fol*.189. *&* 190.
Item ad rescriptum ad lites impetrandum, & præsentandum. 40. *ampl*. 41.42.46.*limit*. 43.44.45.46.47.*fol*.190.
Item ad renunciandum liti. 48. *ampl. ibidem fol*.191.
Item ad petendam reductionem laudi ad arbitrium boni viri. 49.*limit*. 50.*fol*.191.
Item ad prosequendam appellationem. 51 *fol*. 191.
Item ad appellandum ab excessu. 52.*fol*.191.
Item ad allegandum locum ad quem quis est citatus, esse suspectum. 53.*fol*.191.
Item ad suspendendum instantiam prosequendæ appellationis. 54.*fol*.191.
Item ad appellandum à sententia lata in remedio l. fin. C. *de edict. diui Adri. toll*. 55. *fol*. 191
Item ad faciendum aliquem carceri mancipare. 56.*fol*.191.
Item ad dandum obiectum in personam electi. 57.*ampl*.58.59.*fol*.191.
Item ad accusandum seu redarguendum testes de falso. 60.*ampl*.61.*fol*.191.
Oradinus laudatur. 62.63.*fol*.191.
Item ad attentandum 62. *& quare* 64.*fol*.191.
Item ad declarandum an quis velit vti testibus pro veris. 65.*fol* 192.
Item ad accusandum filium de ingratitudine: 66.101.
Item ad repulsandum testes. 67.*fol*.192.
Item ad redarguendum testes de falso. 68.*fol*. 192.
Item ad sanandum nullitatem citationis malo executa per comparitionem. 71.*fol*.192.
Item ad renunciandum exceptionibus peremptorijs. 72.*fol*. 192
Item ad offerendum iuramentum. 73. *fol*. 192.
Mandato speciali opus est adiurandum. 10.*limit* 11.*fol*. 216.
Mandato speciali est opus ad iurandum de calumnia. 1. *ampl*.3.4.5.6.7.8.9.10.11.*limit*.12. 13.14.*fol*.201.
Mandato speciali est opus ad nouandum. 2.*fol*. 185.
Item ad faciendum pacem. 3. 8. *fol*. 185. *&* 186.
Item si quis velit impugnare factum suum nomine alieno. 9. *ampl*.10.*fol*. 186.
Item ad petendam restitutionem in integrum. 11.*fol*.186.
Item ad patiscendum. 12.*fol*.186.
Item in ijs qua sunt animi. 13.*fol*.186.
Item ad fideiubendum. 14.*fol*. 186.
Mandato speciali est opus ad producendum iura post conclusum in causa sibi ignota. 114.*fol*: 194.
Item ad excipiendum de carceratione iniusta: 115 *fol* 194.
Item ad consentiendum prorogationi Instantia. 116.*fol*.195.
Item ad petendam executionem obligationis cum guarantigia. 117.*fol*.195.
Item ad emendum subhasta. 118. *fol*.195.
Item in quacumque causa criminali. 119. *fol*.195.
Item ad acceptandum bona in solutum. 120. *fol*.195.
Item ad interpellandum creditorem, vt sit debitum interesse. 121.*fol*.195.
Item ad iurandum de calumnia. 73. *&* 142. *fol*.189. *&* 195.
Item ad ratificandum sententiam inualidam. 122.*fol*.195.
Item vbi causa est grauis. 123.*fol*.195.
Item ad opponendum de nullitate citationis. 124.*fol*.195.
Item vt actio iudicati detur procuratori ad lites. 125. *ampl. & limit. ibid*. 124 *fol*. 195.
Item ad nunciandum nouum opus. 126. *fol*. 195.
Item ad nunciandum quod mulier sit grauida. 127.*fol*.195.
Item ad redarguendum testes de falso. 128. *fol*.195.
Item ad agendum contra eum qui ideo infamatur. 129.*fol*.195.
Item ad defendendum conuentum in Iudicio euictionis. 130. *&* 137.*fol*.195.
Item ad appellandum ab executione sententia.

tia. 75.fol.195.
Item ad cognoscendum de ijs, quæ Princeps sibi referuauit. 131.fol.195.
Item ad consentiendum excarcerationi. 76. fol.195.
Item ad excusandum aliquem à tutela. 132. fol.195.
Item ad cacerandum, & consentiendum excarcerationi. 133.fol.195.
Item ad petendam executionem sententiæ. 142. fol.195.
Item ad recognoscendam schedulam. 134.fol. 195.
Item ad petendam veniam ætatis. 135.fol. 195.
Item ad petendum diuisionem bonorum. 130. fol.195.
Item ad agendum ad caducitatem. 138.fol. 195.
Item ad petendum bonorum possessionem. 139. fol.195.
Mandato speciali opus est ad protestandum. 3. Contrarium 4. ampl. primam opin. 6.7.9.10. 11.12.13. limit. 8.14.fol.178.179.
Item ad conseruandum aliena Iura per protestationem. 18.fol.179.
Item ad excusendum emphiteutam à caducitate soluendo canonem alieno nomine. 20.fol. 179.
Item ad impugnandam pensionem super beneficio. 22.fol.179.
Item ad petendum regressum. 23.fol.179.
Item ad præsentandum ad beneficium Iurispatronatus. 24.fol.179.
Mandato speciali est opus ad remittendam caducitatem incursam. 1.7. ampl. 8. limit. 9.10. 11.12.fol.180.
Item ad vendendum aliena. 14.amp. 16.17.18. 19.20.21.22.23.24.25.26. limit. 27.28.29. 30.fol.180.181.
Mandato speciali est opus ad remittendum ius alienum. 93. ampl. 95.96.97.98.fol.184.
Mandatum speciali opus est ad renunciandum. 63. & quare 64. ampl.66.67.68.69.70.71.72. 73.74.75.76.77.78.79. limit. 80.81.82.83.84. 85.fol.183.& 184.
Item ad locandum aliena. 98. ampl. 100. fol. 184.
Item ad confitendum debitum. 101.ampl.102. 183.fol.184.& 185.
Item ad licitandum. 104.fol.185.
Item ad hypothecandum aliena. 105. fol. 185.
Item ad compromittendum. 106.fol.185.
Item ad fideiubendum. 107.fol. 185.
Item vt quis liberetur per Aquilianam. 108. fol.185.
Mandato speciali opus est ad resignandum beneficium. 44.fol.182.
Mandato specili est opus ad substituendum alium procuratorem. 16.fol.186.
Item ad accipiendum pecuniam mutuo pro vniuersitate. 17.fol.186.
Item ad recipiendum seu exigendum quod alteri est debitum. 18. ampl. 19.20.21.22.23. 24.25.26.limit.27.28.29.fol.186.
Mandato speciali opus est ad optandum 19. & quare 20.22.23.limit.24.fol.174. & 175.
Item ad petendum regressum ad beneficium renunciatum. 25. ampl. ibid. 28.limit.28. fol.175.
Item ad petendam renouationem inuestituræ feudi. 30.fol.175.
Item ad præstandum iuramentum fidelitatis. 32. Contrarium, & concorda 33. ampl. primam opin. 34.35.36.fol.175.
Item ad acquirendum & concedendum feudum & quoties tractatur de Iuribus faudalibus, & quare. 35.36.37.fol.175.
Item ad soluendum procuratori aliud pro alio. 38.39.fol.176.
Item ad confitendum recepisse nomine alieno. 40. & quare 42. ampl.41.fol.176.
Item ad nouandum. 43. & quare. 45.fol.176.
Item ad declarandum caducitatem emphiteotæ & quare. 47.48.fol.176.
Item ad declarandum locum esse pœnæ conuentionali, vel legali. 49.fol. 176.
Item ad declarandum an quis sit vel esse velit hæres. 51.fol.176.
Item ad intentandum retractum ex iure congrui. 56.57.ampl.58.59.60.limit.61.62.63 67.fol.177.
Item vbi quis interpellatur tanquam procurator an suus principalis velit vti iure retractus. 65.70. ampl. 66.fol.177.178.
Item quando ad obligandum aliquem vel vniuersitatem. 71.72.fol.178.
Item ad exigendum laudemium. 31.fol.178.
Item ad recognoscendum rem aliquam in emphiteusim. 74.fol.178.
Item ad contrahendum matrimonium. 75. fol.178.
Item in causis spiritualibus. 76.fol.178.
Item ad emendum. 77.fol.175.
Mandato speciali opus est ad vocandum in ius personas quibus debetur reuerentia, nisi sint obligata in forma Cameræ. 1.2.fol.188.
Item ad introducendam causam in Romana curia. 3.fol.188.
Item ad recusandum Iudicem. 4. & quare 5. ampl. 7.fol.188.
Mandato speciali est opus vbi agitur de præstando iuramento. 1. & quare 2.ampl. 6.7.8.9.10. 11.12.13.14.15.16.18.19.20.21.22.23.24.25. 26.27.28.29.30.31. limit. 34.35.36.37.38.40. 41.43.44.45.46.47.48.49.50.51.52.53.54. fol.197.198.& 199.
Mandato speciali est opus vt quis faciat alium facto suo incidere in delictum. 1.fol.196.
Item vt quis incidat in pœnam. 2. limit. 3. ampl. 4.fol. 196.
Item in danda licentia promouendi ad sacros ordines. 5. fol. 196.
Item in omnibus casibus qui sapiunt delictum. 6.fol.196.
Item si agatur de ratificatione actorum, quæ alterius nomine sunt facta. 7.fol.197.

Item ad faciendum compromissum. 8. limit. 9. fol. 197.
Item ad petendum absolutionem à censuris. 10. limit. 11. fol. 197.
Item ad reuocandum mandatum datum argentario, vt soluat. 12. fol. 197.
Item ad obligandum aliquem. 13. ampl. 14. fol. 197.
Item ad exercendum quæ personæ sunt concessa 15. fol. 197.
Item ad petendum restitui legitimis naturalibus. 16. fol. 197.
Item ad petendum licentiam redimendæ vexationis ab inimicis. 17. fol. 197.
Item ad interpellandum ne fiant melioramenta in re possessa, & restituenda. 18. ampl. 19. fol. 197.
Item ad concedendum feudum, vel emphiteusim manus mortuæ. 20. fol. 197.
Item ad dandum rem alienam in solutum. 21. ampl. 22. fol. 197.
Item ad repetendum libros scholaris. 23. ampl. ibidem fol. 197.
Item ad declarandum an quis velit esse locum pœnæ legali, vel conuentionali. 24. fol. 197.
Item ad locandum. 25. fol. 197.
Item ad recipiendum aliquid in emphiteusim. 26. fol. 197.
Item ad habendum fidem de pretio in subhastatione. 27. fol. 197.
Item ad exigendum vel exacta recipiendum. 28. fol. 197.
Item ad faciendum pacem. 29. fol. 198.
Item ad petendum dispensationem. 30 fol. 198.
Item ad exemplandum antiqua Instrumenta. 31. fol. 198.
Item ad capiendum possessionem beneficij. 32. fol. 198.
Item ad exigendum Canonem ab emphiteota, qui cecidit ab emphiteuti. 34. fol. 198.
Item ad consentiendum apponi clausulam constituti Instrumento. 35. fol. 198.
Item ad diuidendum rem communem. 32. fol. 198.
Item ad petendam inuestituram feudi. 36. fol. 198.
Mandato speciali non est opus, vbi pater pro filio, vel è contra quid acquirit. 64. fol. 177.
Mandatum ad retrahendum, An sit exhibendum. 68. fol. 177.
Mandatum contrahitur multis modis. 1. est superfluum si detur tantum mandatarij causa, & quare. 2. fol. 213.
Mandatum datum ad iurandum affirmatiue vel negatiue prout visum fuerit mandatario est nullum. 56. fol. 199.
Mandatum est exhibendum à procuratore in principio litis nec sufficit si deinde exhibeatur. 9. ampl. 10. fol. 475.
Mandatum est stricti iuris. 24. fol. 152.
Mandatum exerceri non potest mandatarius nisi admoneatur à mandante. 21. fol. 173.
Mandatum generale sufficit vbi apponuntur pacta pœnalia actus gesti. 2. fol. 210.
Item vbi procurator constitutus ad fide iubendum renunciat beneficio ordinis. 3. fol. 210.
Mandatum in indiuiduo, quando dicatur datum 2. fol. 204.
Mandatum in indiuiduo requiritur ad donandum fol. 205.
Item vbi agitur de ijs quæ non tendunt ad fauorem mandantis. 4. fol. 205.
Item vbi agitur de quouis actu sapiente donationem. 5. fol. 205.
Item in dandis & respondendis positionibus. 6. fol. 205.
Item in faciendo actum æqui pollentem donationi. 7. fol. 205.
Item ad offerendum & præstandum iuramentum 8. ampl. ibid. fol. 205.
Item ad contrahendum matrimonium. 9. & 16. ampl. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. fol. 205 & 206.
Item ad adeundam hæreditatem. 10. fol. 205.
Item ad appellandum ab exequutore, & in exequutiuis. 11. fol. 205.
Item ad appellandum à laudo. 12. fol. 205.
Item ad dandum obiectus in electum. 13. fol. 205.
Item ad redarguendum testes de falso. 24. fol. 205.
Item vbi agitur de interpretatione verborum quæ sunt dubia. 15. fol. 205.
Item in omnibus causis spiritualibus. 17. fol. 205.
Item ad vendendum bona Ecclesiæ. 29. fol. 206.
Item vbi agitur de graui & magno præiudicio mandantis. 30. fol 206.
Item vbi agitur de expressione beneficij, si quis velit simul et semel de alio prouideri. 31 fol. 206.
Item vbi lex requirit expressionem indubitatam. 32. fol. 206.
Item vbi agitur de interpositione iuramenti. 33. fol. 206.
Item ad adeundam hæreditatem. 34. fol. 206.
Mandatum minus legitimum quod dicatur. 30. 31. quando quis sine mandato possit esse in Iudicio. 38. in fin. fol. 152. 153.
Mandatum multis modis potest esse minus legitimum. 23. fol. 172.
Mandatum non extinguitur morte mandātis si agatur de ijs quæ mandatarius debeat facere. 82. fol. 454.
Mandatum non extinguitur morte mandantis, vbi mandatarius debet exequi mandatum. 10. fol. 346.
Mandatum probatur litteris. 69. declara ibid. fol. 173.
Mandatum quod requiratur ad parendum mandatis Ecclesiæ. 58. fol. 199.
Mandatum reuocatur expresse multis modis. 19. 20. fol. 155.
Mandatum soluitur morte naturali vel ciuili mandantis vel mandatarij. 33. 34. limit. 59. fol. 214. & 215.

Mandatum speciale ad donandum quando dicatur datum. 15.fol.183.

Mandatum speciale ad iurandum de calumnia quando quis dicatur habere. 2.fol.199.

Mandatum speciale ad petendam restitutionem in integrum quando quis dicatur habere. 106. 107.108.109.110.111.112.113.fol.193.194.

Mandatum speciale qualiter concipiatur. 15. fol.181.

Mandatum speciale quando quis dicatur habere. 19.20.fol.172.

Mandatum speciale requiritur ad confitendum recepisse. 31. ampl. ibid. limit.32.fol.187.

Item ad prorogandam dilationem datam debitori. 33.fol.187.

Mandatum speciale requiritur ad absoluendum à censuris ad cautelam 2.3.fol.211.

Item ad legitimandum infantem, & quemuis alium qui consentire non potest. 3.fol.211

Item ad absoluendum à iuramento. 4.fol.211.

Item ad conferendum beneficium Ecclesiasticum. 15.fol 21.

Mandatum speciale requiritur ad iurandum debitorem alterius suspectum de fuga 1. & quare 2. ampl. 3.4.5.7.limit.8.9.10.11.fol.212.

Mandatum speciale requiritur ad transigendum 33. & quare. 34. ampl. 35. 37. limit. 36.38. fol.181.182.

Item vt alteri soluatur quod vni est debitum, seu agitur de delegatione. 39. ampl. ibid. & quare. 41.fol.182.

Mandatum speciale requiritur multis casibus. 3. vsque ad 18.fol.172.173.

Mandato speciali vel in indiuiduo quando dicatur factum. 22. an quandocumque exhiberi possit. 24.fol.172.

Mādatum tacite datur multis modis. 18.fol.155

Mandatum suspicionis fuga, vt concedatur quæ requirantur. 3.fol.466.

Marci Ansonij Columna constitutio apud Siculos commendatur cum illius persona. 51.fol.28

Marcus Antonius Eugenius commendatur. 7. fol. 290.

Maritus cui data est vniuersitas bonorum præsentat in Ecclesia, & quare. 11.fol.375.

Maritus & vxor sunt socij omnium bonorum. 1.fol.64.

Maritus instante vxore non carceratur. 7.ampl 8.limit.9 fol.406.

Maritus non potest agere ad priuationem dotis nec mulier ad illius repetitionem nisi respectiuè probetur contractum fuisse matrimonium, & esse locum repetitioni. 14.fol.141.

Maritus potest refutare lucrum dotis in præiudicium suorum creditorum. 43.fol.374.

Mater pupilli si fideiussit pro tutore filij, an conueniatur in solidum. 52.fol.312.

Matrimonium contrahi non potest ab ascendente pro descendente etiam cum promissione rati. 28. fol.206.

Matrimonium qualiter contrahatur per procuratorem. 27.fol.206.

Medicina ars est nobilissima & laudatur. 19. fol.344.

Medicus curare potest infirmum nolentem, & ab eo consequi mercedem & expensas factas. 3.fol. 92.

Membrorum suorum nemo est dominus. 8.fol. 415.

Membrorum suorum quis non est absoluta dominus. 29. ampl.30.33.34.35.36. 52.86.fol. 333.334.335.336.

Memoria quando probetur. 25.fol.242.

Mendacio conuictus amittit beneficium Iuris quo sine mendacio gaudere poterat. 49. fol. 397.

Mensis est exprimendus in stipulatione Instrumenti. 16. ampl.17. 18. 19. limit. 20. 22. fol. 229.

Mensis expressus in antecedenti instrumento an censeatur repetitus in sequenti instrumento. 21.fol.229.

An si fuit omissus in scriptura instrumenti possit addi à notario si de illo recordetur. fol. 229.

Mensis quid sit 1. quomodo distinguatur ab hebræis, & Latinis 3. quot diebus constet. 4. 5. 6.7.8.10.11. species plures. 2.15. fol. 228. & 229.

Mensis si fiat mentio in dilatione data dilatio durabit tot diebus, quot continet mensis nominatus. 10.fol.229.

Mercatura adinuenta post agriculturam, & illam exercuerunt etiam Reges, & omnis generis homines. 8. fol.349.

Meretrix quando dicatur incipere honeste viuere. 47. an possit carcerari pro ære alieno. 49. 50. fol. 403. & 404.

Miles an possit renunciare priuilegio quod carcerari non possit. 16. fol. 393.

Milites an gaudeant beneficio, ne conueniantur vltra quam facere possint. 11. an possit renunciare huic beneficio etiam cum iuramento. 16. fol. 345. & 346.

Milites & I. C. sunt necessarij in Republica. 1. fol. 392.

Milites in subsidium rei iudicatæ non carcerantur. 2.ampl.3.4.5. 6.7.8.9. limit. 10.11.12.13 14.15. & 17.fol.393.

Minor an habeat electionem conueniendi contutorem vel fideiussorem illius ratione gestæ tutelæ 51.fol.312.

Minor non carceratur causa æris alieni soluendi 6. ampl. 7.9. limit. 8. fol. 399.

Minor restituitur aduersus venditionem Iudicialem, si fiat de re magni valoris, vbi alia aderat, ex cuius pretio poterat creditori esse satisfactum. 18. fol. 108.

Mobilia debitorum habuisse tempore factæ executionis in immobilibus quis & quo modo probet. 59.60. quomodo consulatur debitori posse executionem reuocare. 66 fol.323.

Mobilia pretiosa æquiparantur stabilibus. 12. fol.361.

Modica seu minima non curantur in ijs quæ sunt præter vel contra Ius commune. 7. & quare. 8. fol. 128.

Molendina, & omnia Instrumenta, quibus con-

ducun-

ducuntur fruges ad molendum, non possunt capi in executione. 1.3.5.7. *ampl.* 2. *declara*. 4.5.6. *fol.* 355. & 356.
Momentum quantum tempus designet. 15. *quid operetur ibid. fol.* 225.
Monasterio vel collegio suppresso, qualiter diuidantur bona illius corporis. 27. *fol.* 57.
Monasterium an ingredi possit grauatus aere alieno. 55. *fol.* 397.
Mons sacer quis fuit apud Romanos. 3. *fol.* 362.
Mora in omittendo purgari potest Iure Canonico, & Ciuili. 40.41.42. *fol.* 490.
Mora non purgatur executione facta à lege vel ab homine fol. 488. *num.* 43.44.
Mora vbi est allatura periculum, ordo est, non seruare ordinem. 42. *fol.* 148.
in *Mora nemo constituitur absque interpellatione*. 98. *ampl. ibid. fol.* 455.
Mors testatoris facit actum non reuocabilem qui erat reuocabilis. 92. *fol.* 455.
Mortem qui sibi consciuit, quibus pœnis afficiatur. 31. *fol.* 333.
Mulcta ad quem spectent. *Vid.* Feudatarius.
Mulier an carceretur in causa criminali. 52. *fol.* 404.
Mutuans causa refectionis quando cæteris fiat potior. 57. *fol.* 353.
Mutuum alieno nomine accipiens, an contra illum fieri possit exequutio sententia lata super restitutione mutui. 29. *fol.* 62.

N

Nauigantes ociosi in obsidione, vbi sepelliebantur. 16. *fol.* 363.
Necessitas alienandi bona Ecclesiæ an sit vbi parochus pro ære alieno est carceratus. 22.23. *an ad excarcerandum, pauperem sua culpa*. 24. *fol.* 361. & 362.
Necessitatis casus nullis legibus ligatur. 13.16. *fol.* 490.
Necessitas iusta alienandi bona Ecclesiæ, quæ sit 14. *fol.* 361.
Necessitas non habet legem, & facit licitum quod alias erat illicitum. 16. *fol.* 376.
Necessitas quando dicatur imminere. 59. *fol.* 419.
Negatiua plus negat quam affirmatiua affirmet. 23. *fol.* 5.7.
Nobiles in causa ciuili non carcerantur. 21.22. *fol.* 330.
Nobilis qualiter carcerandus: 15. *fol.* 464.
Nobilis si excipiat non teneor vltra quam facere possum, quid obseruandum. 28.29. *fol.* 409.
Nobilitatis priuilegio non potest renunciari. 44. 45. *fol.* 403.
Noctu fieri non possunt, quæ die sunt facienda. 7. *fol.* 221.
Noe fuit agricola, & plantauit vineam. 4. *fol.* 349.
Nomen & cognomen testis sunt exprimenda in stipulatione Instrumenti. 9. *limit.* 10. *fol.* 237.
Nomina & Iura debitoris qualiter capiantur in executione rei iudicatæ. 3.6.7.9.12.14.16.18. 20.22.24.26.27.30.31.33.34. *fol.* 365.366.367. & 368.
Non esse, & non apparere sunt paria. 3. *fol.* 141
Non factum. *Vid.* Sine ordine.
Notarij assertio quod certiorauerit contrahentes de beneficio sibi competenti probat. 10. *fol.* 280.
Notarij assertio quod testis iurauit coram iudice, vel parte, an probet, & reijcit onus probandi contrarium in negantem. 20.21. *fol.* 280.
Notarij defectus seu crimen non nocet contrahentibus bona fide 1. *In illum quæ obijci possit*. *fol.* 254.
Cogi potest, *vt recepta mercede rogetur de instrumento, & recusando, est periurus, & priuari potest officio notariatus*. 3. *fol.* 254.
Notarij nomen, & cognomen quare apponendum publicationi instrumenti. 2.3. *fol.* 250.
Notarij plures si rogentur de eodem instrumento qualiter fiat illius publicatio. 23. *fol.* 252.
Notario si à statuto sit data forma rogitus, an iuramento addito possit illa non obseruari. 27. *fol.* 252.
Notarij signum est instar tesseræ militaris 3. *quale esse possit & fiat*. 6. *fol.* 252.
Notario an credatur qui in suis rubricellis notauit sibi fuisse commissum examen negatiua. 31. *affirmatiua*. 32. *concorda*. 34.35. *fol.* 271.
Notario exemplanti instrumentum ab alio rogatum ex auctoritate sibi data datur fides. 33. *fol.* 271.
Notariorum merces à publico soluebatur antiquitus. 16. *fol.* 117.
Notariorum Rotæ & Cameræ *Apostolica stylus circa expressionem anni Pontificatus*. 9. *fol.* 233.
Notariorum vitia in scribendis testium depositionibus. 7. *fol.* 286.
Notarius an debeat apponere Instrumento *omnes clausulas solitas*. 8. *fol.* 253.
Notarius an possit addere instrumento diem omissum. 59 *fol.* 224.
Notarius an possit corrigere errorem commissum in substantialibus instrumenti. 2. *fol.* 253.
Notarius an præsumatur rogatus 39. *qua pœna afficiatur si patiatur rogari de actu non licito & quis sint tales actus*. 41. *Censetur rogatus vt apponat clausulas solitas & consuetas, & quæ illæ sint*. 42. *fol.* 246.247.
Notarius creatus à Rege vel Duce non habente vniuersalem iurisdictionem, an rogari possit extra Regnum, & an Instrumentum ab illo publicatum probet, 11. *fol.* 251.
Notarius dicitur etiam Iudex 4. *qua solennitate & ceremonia creatur*. 5. *creatus à Papa vel ab* Imperatore, *an possit ille in terris Ecclesiæ, iste in* Imperij *de rebus spiritualibus vel temporalibus rogari*. 5. *affirmatiua num.* 6. *fol.* 250.
Notarius Imperialis *si rogetur de* Instrumento *in terris Ecclesiæ vel Romæ an apponere debeat nomen* Imperatoris. 23. *fol.* 233.

Notarius negligens in custodia instrumentorum punitur. 3.fol.257.
Notarius non potest examinare testes, nec iuramenta illorum recipere sine commissione Iudicis. 31.fol. 271.
Notarius quando possit addere, vel detrahere seu corrigere instrumentum, de quo fuit rogatus 41. rogari potest die festo de instrumento. 42. contrarium. 43.fol.223.
Notarius quando possit corrigere errorem commissum in rogitu instrumenti. 42.fol.232.
Notarius quando possit corrigere errorem suum, & qualem. 8.fol.254.
Notarius requisitus ad dandum exemplum Instrumenti, debet statim tradere. 10.fol.257.
Notarius si errauit in descriptione loci vbi stipulatum est instrumentum, vel illum omettit an possit errorem corrigere vel locum addere. 32. fol.238.
Notorij effectus. Vid. Notarium quando.
in Notorijs non opus est causa cognitione, sed executione. 10. fol.468.
in Notorijs non opus est citatione nec ordine Iuris. 54.70.fol.6.8.
Notorium quando quid dicatur, & qui sint illius effectus. 49.fol.479.
Notorium quod dicatur. 73.fol. 8.
Nouatio qualiter fiat. 44. quibus modis induceatur. 46.fol.176.
Nouatio quid sit & quomodo fiat. 1.fol.185.
Nox est pars diei. 1.fol.426.
Nullitas est pœna facientis actum nullum. 16. fol.324.
de Nullitate dicere. Vid. Appellare cui non licet.
de Nullitate executionis agens non auditur nisi soluat, quæ illius vtilitate sunt facta vel soluta. 57.fol.326.
Nullitatis exceptio efficacior est exceptione iniustitiæ. 5.fol.1.
Nullitatis exceptio potest opponi coram executore. 13.fol. 3.
Nullitatis exceptioni. vid. exceptioni nullitatis.
Nullitatis vitium præfertur vitio iniustitiæ. 13. fol.167.
Nullum esse, & non esse sunt paria. 16. fol. 373.
Nullum quod est à principio non confirmatur. 24, ampl. 25.fol. 478.
Nuncij seu birruarij attestatio an probet non reperijsse mobilia vel immobilia, & ideo non obseruasse ordinem datum in .l. à Diuo Pio §. in venditione ff. de re iudic. 55.67. fol. 322. & 323.
Nuntio asserenti fecisse executionem in bonis creditoris creditur 37. item quod immiserit N. in possessionem bonorum debitoris. 38. fol. 489.
Nuncio referenti citasse aliquem de mandato Iudicis licet de illo non constet, datur fides. 2. ampl.3. fol.493.
Intellige 4. distingue 5. & 9. & 11. & 22. 23. fol. 493. & 494.
Nundinæ indici tantum possunt à non recognoscente superiorum. 16. fol 423.

O

Obligati in solidum omnes censentur inuicem fide iussisse. 47. quomodo probetur obligatio solidi, & ab illa recessum. 75.76.fol. 298.299.
Obligatis pluribus in solidum, si vnus illorum conueniatur, an reliqui sint liberati, vel conuento vno ex pluribus, possit alius conueniri, vel an obstet litis pendentia vel inducatur diuisio. 37.fol. 310.
Obligatio ad perpetuam seruitutem vel carceres Vid. pactum.
Obligatio Cameralis capit bona, personam, & animam. 11.fol 388.
Obligatio Cameralis, & obligatio facta apud acta differt. 43. fol.6.
Obligatio Cameralis non habet viam executiuam, nisi scripto probetur. 5.fol.99.
Obligatio Cameralis quibus exceptionibus retardetur. 42. fol. 6. differt ab obligatione apud acta. 43.fol.6.
Obligatio perpetua alicui seruire est nulla. 36. contrarium. 88.fol. 333.336.
Obligatio personalis quantum vis executiua, & priuilegiata, non exercetur contra personam non obligatam. 23. limit. 24.25.fol.26.
Obligatio quid sit 1. vnde deriuatur. 2. est stricti Iuris & quare. 6.fol.216.
Obligatio solidi non contrahitur inter plures se obligantes nisi id expresse dicatur. 65.fol 60.
Obligationis iurata si deficit causa iuramentum non obligat. 7.fol.469.
contra Obligationem Cameralem admittuntur plures exceptiones. 42 fol.6.
ex Obligatione alterius nemo obligatur. 21.fol. 216.
in Obligationibus facti succedit obligatio ad interesse. 7.fol. 140.
Obligatus in forma Cameræ vel cum guarantigia est citandus ad dandum quod promisit, & quomodo. 43.44.fol.6.
Occidisse dicitur qui opem non tulit perituro. 26. fol.511.
Odofredus pater legum. 11 fol.377.
Officiales ementes officia faciliores sunt ad iniustitiam. 25.fol 145.
Officium Iudicis & actio differt. 77.fol.81.
Officium iudicis extenditur ad inferendam, pœnam mortis. 9. fol. 494.
Oldradi scripta plura iustè periere. 18 fol.38.
Olympiadibus annos numerari quando cessatum 7. fol.230.
Operas suas qui locauit diurnas, non obligatur laborare noctis tempore. 9. quare 10. fol. 22.
Operis diuisio. 4.6.7.fol,1.
Optio, quæ caret effectu non dicitur facta. 4.fol. 486.
Ordinarius Iudex quando fiat delegatus. 86. fol.500.
Ordine vitiato, vitiatur ordinabile. 8.fol.467.
sine Ordine factum non potest suppleri cum ordine,

ne. 29 *fol*.479.
Ordinis peruersio quando faciat actum nullum 17. *fol*.324.
Ordo iuris non potest mutari, sed peruerti à partibus. 7.*fol*.339.
Ordo iuris non potest omitti consensu partium 5. *ampl*.7.10.14.*limit*.15.16.17.*fol*.339.340.

P

Pacta contra substantialia contractus non valent, & quare. 6.*fol*.102.
Pacta demonstrant mentem facientis. 13.*fol*.486
Pacta pœnalia probibita apponi emptioni census iuxta Bullam Pij V. quæ sint. 20. *fol*.101.
Pacti de non petendo vis & virtus. 7.*fol*.130.
Pacto facultatiuo capiendi possessionem propria auctoritate vti potest creditor, vbi petijt à Iudice familiam quæ illum associet ad euitandum tumultus 1. *ampl*.2.*limit*.3.4.6.7.9.*fol*.98.99.
Pacto facultatiuo ingrediendi possessionem rei grauatæ censu in casu moræ debitoris licet creditori vti, vt facilius consequatur fructus Census. 11. *ampl*. 12. 14.15. 16.17. 18. 21. *limit*. 13.19.22.*fol*.100.101.
Pacto obligantur Deus ipse, Imperator, & quilibet supremus Princeps. 79.*fol*.335.
Pactum capiendi possessionem propria auctoritate cessat causa vitandi scandala. 36.*fol*.104.
Pactum de non propulsanda iniuria, non valet. 22.*fol*.332.
Pactum de soluendo sub pœna infamiæ non valet. 16.*fol* 415.
Pactum expressum excludi personam à iure valet tacitum autem nequaquam. 25. *limit*. 26. 27. 28.*fol*.340.
Pactum facultatiuum capiendi bona debitoris pro interesse & damnis qualiter intelligatur. 32.*fol*. 137.
Pactum facultatiuum capiendi possessionem bonorum debitoris, vbi erit morosus, si addatur clausula constituti, est validum, & à creditore exerceri potest cōtra tertium, qui possideat bona quæ fuerunt debitoris. 1.4. *& quare* 3.5.*ampl*. 2.6.7.8.9.10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18.19.20. *limit* 21.22.24.25. 26.27. *fol*.94.95.
Pacto facultatiuo capiendi possessionem propria auctoritate, vti non potest, qui à Iudice petit immissionem 6. *contrarium* 8. *& quare* 12. *amplia præcedentem opinionem*. 16. 18. 20. *limit*. 21.22.24.25.26.27.28.29.*fol*.96.97.98.
Pactum facultatiuum posse vendi bona debitoris in casu moræ, est validum, & qualiter fiat venditio. 21.*fol*.86.
Pactum facultatiuum, vt in casu moræ liceat creditori ingredi bona debitoris exerceri non potest si debitor resistat. 1. *ampl*. 2.5.6.7.8.9. 10.11.12.13.19.20.*limit*. 14.15.17. 18.19.20. *fol*.85.86.
Pactum ingrediendi bona morosi debitoris, si fuerit factum cum tutore, vel curatore, vel Prælato, & simili alia persona, an validum. 20. *fol*.86.
Pactum ingrediendi, & capiendi possessionem propria auctoritate in casu moræ debitoris nō exercetur contra tertium qui non habet causam à debitore 1. *ampl*. 2. *&* 3. *limit*.4.5. *&* 6. *fol*.93. 94.
Pactum ingrediendi possessionem propria auctoritate quando exerceri possit contra resistentem. 9.*fol*.93.
Pactum non valet, vt incboetur ab executione, & quare 14. *ampl*. 15.*fol*.102.
Pactum omne non habet paratam executionem. 39.*fol*.246.
Pactum præiudiciale doti non valet. 103. *fol*. 466.
Pactum quo quis in casu moræ obligat se ad censuras valet. 10. *& quare*. 11.*fol*.415.
Pactum quo quis se obligat perpetuæ seruituti vel carceri non valet. 100. *& quare* 101. *fol*. 384.
Item quo quis se obligat ad carceris pœnam. 9.*fol*.415.
Item quo quis se obligat ad bannum Imperiale. 10.15.*fol* 415.
Item, quo quis se obligat sub pœna infamiæ est nullum. 28.*fol* 332.
Pactum quod debitor morosus possit carcerari tribus casibus accidere potest 1. *nullo casu est validum* .2.4.5.37. *& quare* 7.9.11.12.15.16.25. 26.27.41.43.46.48. *ampl*. 54.59.61.62.63.64. 65.67.69.70.71. *limit*. 66.69. 72.90.*fol*.331. 332.333.334.335. *&* 336.
Pactum quod debitor non possit liberari carcere nisi arbitrio creditoris non valet. 7 *fol*.216.
Pactum quod in casu moræ debitoris liceat creditori ingredi, & possidere bona illius, est validum 1. *intellige* 7.10.12.15.*ampl*.2.8.9.11.13. 15.16.17.19.20.21.22. 23.24.26.28.32.*limit*. 14.25.30.34.*fol*.464.465. *&* 466.
An ius huius pacti possit cedi. 29 *fol*.466.
Pactum quod in casu moræ in soluendo quis carceretur est validum. 74. 76. 99. *& quare* 77. 78.79. 80.81. 82.83.88. *intellige* 93.*ampl*. 94. 95.96.97.99.100. 101.102. 103.104. 105.114. *limit*. 106.107.108.109.110.111.112.113.*fol*. 335 336. *&* 337.
Pactum quod non soluente debitore conuenta die possit à creditore carcerari, non valet. 1. 3. 5. *& quare* 6. *ampl*. 7.8.9.11.12.13.14. *limit*. 10 14.16.17.18. 17.20.*fol* 463. *&* 464.
Pactum quod quis excommunicari possit non facta solutione an sit validum. 20 23. *fol*.395.
Pactum quod quis possit carcerari si sua die deficiat in promissa solutione, an validum. 35. 36.*fol*.22.
Pactum quod quis possit excommunicari, si fuerit morosus in solutione, non valet, & quare. 39. *contrarium* 41.*fol*.22.
Pactum quod quis stet obses non valet. 7.8. *fol*. 332.
Pactum quod vassallus non cadat à feudo ob non præstitam reuerentiam domino, est validum. 13.*fol*.405.
Pactum vt in casu moræ debitoris liceat creditori ingredi possessionem bonorum illius quoi effectus

fectus pariat 1. *an sit reale vel personale, & an validum* 2.7. *an possit reuocari à promittente*. 3.*fol.*69.

ad *Palatium vbi ius redditur*. *Vid.* Carcerati.

Papa an habeat iurisdictionem directam vel indirectam temporalem, vel vtramque in ordine ad spiritualia. 118.119.*fol.*456.

Papa debet auxiliari Imperatori ad continendos illius subditos. 20.*ampl. e contra*. 21.22.*fol.* 434.

Papa dedit facultatem electoribus eligendi Imperatorem 10. *potest priuare electores facultate eligendi Imperatorem & quando*. 10.*fol.*232.

Papatus est beneficium, & renunciari potest. 45. *fol.*182.

Parentes in ius vocari non possunt non petita venia. 20.21.*fol.*406.

Parentes non possut vocari in ius à filijs venia ab eisdem non petita, nec illis instantibus carcerari. 1.*fol.*406.

Parrochus an possit exigere aliquid pro sepultura funere, & cœmeterio. 27.*fol.*416.

Partis appellatione continetur dimidium. 1. *fol.*25.

Pater cogi potest vt cogat filium ad acceptandum quæ sibi sunt donata vel relicta. 35. *contrarium* 37. *& quare ibidem fol.*374.

Pater, & filius est vna, & eadem persona 2. *amp.* 3.4.5.6. *limit.*7.*fol.*67.

Pater, & filius vocati simul cum alio, an illi admittantur per capita 17.*fol.*305.

Pater habet vsumfructum peculij profectitij. 23 *distingue* 24.*filius nullum ius habet in peculio profectitio*. 25. *fol.* 373.

Pater quando possit iurare pro filio, & è contra. 55.*fol* 199.

Patrimonij sui vires quando quis præsumatur ignorare. 7.*fol.*490.

Patroni, & patronæ non conueniuntur a libertis non petita ab eisdem venia. 2.*fol.* 406.

Paulus V. vigil custos gregis sibi commissi. 34.*fol.*22.

Paulus Papa *V. custos iustitiæ*. 2.*fol.*510.

Paulus V. laudatur 13. *fol.* 117. *& num.*28. *in fin fol.*152. *& num.*60. 277. *& num.* 9. 427. *& num.* 21. *&* 34. *fol.* 430. *&* 431. *& num.* 135. 458. *& num.*24. 494.

Pauperi præstandum patrocinium gratis. 65. *fol.*382.

Pauperum priuilegia. 66.*fol.* 382.

Peccare humanum est, Angelicum emendari, & diabolicum perseuerare. 1.*fol.*107.

Peculij aduentitij nomine quæ contineantur. 26. *illius fructus sunt patris, proprietas est filij*. 27.*fol.*275.

Pecunia depositata perit periculo debitoris si illa capta fuerit in causam iudicialis pignoris: 1. *fol.*114.

Pedagium capi potest in executione. 1.*fol.*378.

Pedemontani pauci idiotæ. 31.*fol.*276.

Pensio alimentorum causa alicui reseruata non potest capi in executione rei iudicatæ. 16. *fol.* 365.

Pensio feudorum est priuilegiata. 21. *fol.* 126.

Pensionem soluere, qui se obligauit excusatur à solutione, si non est adeptus possessionem beneficij 8. *ampl. ibidem*. *fol.* 469.

Peierare dicitur etiam qui paratus est, falsum iurare. 3.*fol.*282.

Per procuratorem quæ non possint præstari. 52. *fol.* 176.

Periculum vbi maius imminet, cautius est agendum. 1.*fol.*230.

Peritiores consulendi. 6.*fol.*290.

Periurij pœna. 41.72. 73.*fol.*275.277.

Periurium cōmittitur tam tactis euangelijs quam non tactis euangelijs 19. *grauius qua ratione puniatur delictum*. 10.21.*fol.* 281.282.

Persona est dignior rebus. 1.*fol.*388.

Persona mutata videtur mutata causa. 24. 25. *fol.* 151. *&* 35.*fol.*152.

Persona industria quando dicatur electa. 30. 31.*fol.*431.

Personalia iura nec passiue nec actiue egrediuntur personam. 1.*fol.*302.

ad *Personas egregias mittitur notarius ad recipiendum illarum examen, & cuius expensis*. 3. *fol.* 287.

Petens plus debito amittit ius crediti iuxta ius antiquum, sed nunc solum duplicantur inducīæ 3.4. *ampl.* 7.8. *limit.* 9. *an duplicantur à principio, vel tantum à die petitionis*. 5.6. *fol.* 131.

Petere plus debito dicitur petere qui ante tempus petendi petit. 1.*fol.*131.

in *Petitorio quando procedat Iudex si illud fuit suspensum*. 28.*fol.* 160.

Philosophorum auctoritas apud I. C. est magna. 2.*fol.*486.

Pignus captum in causam iudicati perit periculo domini, licet illud sit moneta signata, non tamen posita in communi vsu. 2. *& quare* 3 *limit.* 4. *fol.* 114.

Pignus conuentionale, non dicitur conditionale si vendatur subhasta. 21.*fol.*490.

Pietas non stat in nomine sed in operibus. 14. *fol.*486.

Pignus possidens non possidet sibi, sed domino 83. *in fin. fol.*17.

Pignus prætorium cuius periculo pereat. 1. *& seq. fol.*114

Pignus quando vendi possit à creditore, & quibus solemnibus. 13.*fol.*489.

Pignus triplici modo constituitur. 15.18.19. *fol* 489

Pignus vnde dicatur 1.*consistit in mobilibus tantum* 2. *non contrahitur sine traditione* 5. *idem cum hypotheca ex recepto vsu loquendi* 6. *diuersimode sumitur*. 7.*fol.*489.

Pij Papæ Quinti obseruantia in Iudices & suos commendantes causas iudicibus. 26.*fol.*163.

Pius V. abrogauit facultatem concessam quibuscumque creandi doctores.45 .*fol.*349.

Pius Papa V. origine Bononiensis. 25.*fol* 152.

Plures collectiue nominati cum expressione nominis vnius pro vno reputantur 4. *ampl.* 5.6. 7.8.9.10.11.12.13. *limit.* 14.15.16.17.18.19.20. 21.22.23.25.*fol.*304.305.

Plures habentur loco vnius, vbi simul habitant, & collecta imponitur fumantibus. 18. *fol.* 57.
Plures vocati nominibus proprijs vel appellatiuis, simul, vel disiunctiuè an habeantur loco vnius. 26. *fol.* 305.
Pœna debet esse de codigno & commensurari delicto. 83. *ampl.* 84. *fol.* 383.
Pœna duplici quando quis afficiendus. 129. *fol.* 386.
Pœna in citantes aliquem coram incompetenti Iudice. 19. *fol.* 442.
Pœna legalis non habet locum nisi volente eo, ad cuius fauorem est imposita. 2. *fol.* 180.
Porta, fenestræ, tegulæ, & reliqua integrantia domum, non possunt capi in executione 1. *amplia*. 5. 6. *fol.* 356.
Positiones & articuli differunt. 3. *fol.* 258.
Posse dicimur, quod salua dignitate præstare possumus. 1. *fol.* 407.
Posse non dicimur quæ cum difficultate possumus. 20. *fol.* 380.
Possessio acquisita cum vitio non potest retineri. 4. *ampl. ibidem*. 5. *fol.* 481.
Possessio alicui nulliter concessa à Iudice non est reuocanda si iterum esset concedenda. 6. *fol.* 477.
Possessio Ciuilis *quanto tempore amittatur*. 14. 15. *fol.* 501.
Possessio data à Iudice sine citatione est reuocanda. 23. *fol.* 478.
Possessio est iniusta multis modis. 62. 63. 65. 66. 67 *fol.* 80.
Possessio incorporalium qualiter capiatur. 4. *fol.* 366.
Possessio iure familiaritatis non est possessio propriè, & deterior est asinina detentatione. 3. & *quare* 4. *amplia* 4. *fol.* 483.
Possessio minus legitima data non est reuocanda si iterum est danda. 23. *fol.* 380.
Possessio nulliter data habetur pro non data, & non confirmanda sed reuocanda. 26. *ampl.* 28. 57. *limit.* 59. *fol.* 478. & 480.
Possessio quando dicatur in continenti probata l. is à quo ff. de rei vendicat declaratur. 10. *fol* 77.
Possessio quando dicatur interuersa. 29. *fol.* 93.
Possessionem rei sibi debita quando liceat ingredi propria auctoritate. 14. *fol.* 445.
in *Possessionem immissus ex sententia nulla, an faciat fructus suos*. 70. *fol.* 480.
Possessionis causam mulier non potest nec præsumitur mutasse. 6. *fol.* 483.
Possessor nemo priuatur possessione, nisi causa cognita, & seruatis seruandis. 1. *fol.* 76.
Possessor quando manutenendus in possessione. 9. *fol* 129.
Possidere dicitur is cuius nomine possidetur sequuta ratificatione. 8. *fol.* 174.
Potentia *proxima actui habetur pro actu*. 8. 9. *fol.* 128.
Potestatis *suprema inferior non est capax* 56. *Iura illius non sunt communicabilia & translata quouis modo sunt reuocabilia sine alicuius iniuria*. 57. *fol* 453.
Prædo eiectus possessione si non fuit citatus est restituendus. 7. *fol.* 53.
Præiudicium *quando dicatur irreparabile*. 5. *fol.* 122.
Prælatio *data directo in venditione emphitheoticorum non potest vendi*. 8. *nec cedi* 9. *ampl.* 10. *fol.* 170.
Prælationis *ius capi in executione*. *vide* In Executione.
Prælatus *iurat non alienare bona Ecclesiæ*. 40. *ampl.* 41 *fol.* 373.
Prælatus *non potest remittere iniuriam illatam capitulo sine speciali mandato*. 6. *fol.* 186.
Prælatus *potest tacite præiudicare Ecclesiæ*. 21. *fol.* 340.
Præsens *quis dicatur*. 2. *fol.* 241.
Præsentandi *ius est fructus Iurispatronatus*. 9. *fol.* 375.
Præsentatio facta à procuratore nõ exhibito mandato quod habebat, An valida. 29. *fol.* 175.
Præsentatus non dicitur qui aliqua ex causa non fuit institutus, vel cedat, vel decedat. 5. *fol.* 486.
Præsentia includit visum. 1 *fol.* 241.
Præsentia quando noceat præsenti. 16. *fol.* 251.
ex *Præsentia quando arguatur scientia*. 7. *fol.* 240.
Praxis Auditoris Cameræ in capiendis nominibus & iuribus debitoris in causam iudicati. 3. *Item curiæ* Capitolij. 14. *fol.* 368.
Praxis est interpres legum 15. *encomia*. 17. *fol.* 3. 4.
Praxis Mediolanensis circa capturam debitorum improbatur. 31. *fol.* 413.
Praxis Rom. Cur. circa dilationes dandas iudicatis. 40. *fol.* 121.
Praxis Rom. Curiæ circa executionem sententiæ latæ à prædecessore. 9. 10. 11. *fol.* 11. 12.
Praxis Rom. Curiæ *vbi agitur de executione sententiæ quæ aliquo modo transiuit in Iudicatum*. 56. *fol.* 7.
Praxis Tusciæ & Melitæ, vbi de credito constat Instrumento guarantigiato. 13 *fol.* 450.
Praxis Vrbis circa pretium pignorum quæ venduntur sub hasta vbi illud excedit, vel non æquat debitum. 31. 32. 33 *fol.* 107.
Primipili qui essent. 18, *fol.* 68.
Primipilus & illius priuilegia. 26 *fol.* 126.
Primogenitus renuncians iuri primogenituræ tertio genitu, non nocet secundo genito. 51. *fol.* 33.
Princeps *est ordinarius ordinariorum*. 5 *fol.* 430.
Princeps *potest concurrere cum suo inferiore in ministranda Iustitia*. 53 *fol* 453.
Princeps quando dicatur apposuisse manum actui & quibus modis dicatur id fecisse. 7. *fol.* 470.
Princeps secularis an quid disponere possit circa iuramentum. 7. 8. 9 *fol.* 125.
Princeps supremus potest concedere inducias debitori ad soluendum. 1. 3. *Intellige* 2 12. 4. *ampl.* 5. 6. 10. 11. 14. 15. 16. *limit.* 17. 21. 22. 23. 24. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 40. 41. *sublim.* 39. *fol.* 125. 126. 127.
Principali extincto, vel suspenso, extinctι. & suf. n-

suspensa sunt sequentia 89.fol.454.
Principatus fuit institutus propter populum non è contra. 6.8.fol.376.
Principes an sint digniores populis.6. non possunt minuere iura principatus, & regni. 6. 9. fol. 376.
Principes studere debent enixe,ut subditis suis ministretur iustitia etiam ab exteris Principibus 20.fol.462.
Principi mandanti iniustitiam alicui fieri quando non obtemperandum. 94.95.fol.507.
Principi, quæ competant iure supremæ potestatis. 61.fol 453.
Principi resistere possunt subditi,& negare tributa, si ab illo non defendantur, vel iustitiam nõ ministret. 37.38 fol.438.
Principis præsentia supplet omnem defectum. 77. fol.278.
Principis sententia an statim exequenda, si ita mandet. 27 fol.121.
Principium similes sibi producit effectus. 2.fol. 468.
Priuilegio non gaudet qui sua culpa, vel dolo factus est indignus priuilegio. 26.fol.345.
Priuilegio renunciari non potest, si illud tangat publicam vtilitatem. 44.fol 354.
Probatio ab effectu superat omnes probationes.12 fol 486.
Probatio indubitata fit tantum instrumentis .49 lim t.50.fol.178.
Procurator ad exigendum non potest confiteri recepisse. 30.fol.187.
Procurator ad fideiubendum quas clausulas possit apponere fideiubendo licet non sint expressæ in mandato. 15.fol.186.
Procurator ad vendendum, quæ pacta possit apponere contractui venditionis. 13. an possit exigere pretium rei venditæ.32 fol.181.
Procurator an censeatur admissus pro legitimo procuratore si de defectu mandati non fuit exceptum 47 fol.153.
Procurator Cæsaris quis dicatur. 7 fol 213.
Procurator constitutus ad comparendum coram vno Iudice non potest comparere coram alio. 25.fol.152.
Procurator constitutus ad donandum quid; & quantum possit donare. 60. An possit donare suo consanguineo.62 fol.164.
Procurator constitutus generaliter cum libera administratione omnium negociorum, & constitutus cum generali administratione omniũ bonorum, & rerum constituentis differt. 24. fol.204.
Procurator cum libera æquiparatur procuratori habenti speciale mandatum 1.Quomodo cognoscatur taliter constitutus.2. Potest transigere. 4.Ampl.5 Quomodo possit deferre iuramentum in casibus relatis in Ius iurandum 9. procurator ff. de procur.6.7 fol.201.& 202.
Procurator cum libera an possit prorogare dilationem datam à mandante. 8.fol.202.
Item an possit habere fidem de pretio in re vendita. 9.10.limit.17.fol 202.
Potest renunciare societati, si iusta concurrat causa illam soluendi.11.limit.17. fol.202.
Item si causa sit dubia offerre iuramentum. 12. fol.202.
Item prorogare instantiam. 13.limit.17.fol.202.
Item facere nouationem. 14. limit.17.fol.202.
Item alienare bona mandantis. 15.limit. 17.fol. 202.
Mandatum cum libera qualiter intelligatur. 17. 18.fol.202.
Procurator cum libera non potest renunciare appellationi. 1. limit. & declara limitatio nem 2.3.fol.203.
Item nec agere, nec renuntiare retractui. 4.fol. 203.
Item nec confiteri recepisse, si fuerit constitutus tantum ad recipiendum.5 fol.203.
Item nec facere ea per quæ mandans incidat in delictum. 5. limit.ibidem fol.203.
Item nec renuntiare liti, & instantiæ.8.fol. 203.
Item nec facere vel consentire fauorabilibus aduersario mandantis.9.fol.203.
Item nec facere maiora expressis. 10 fol 203.
Item nec remittere creditum illiquidum mandantis nihil recepto 11.fol.203.
Item nec donare bona vel iura mandantis. 12. limit.13.fol.203.
Item nec liberare debitorem mandantis per acceptilationem. & quare. 14.fol.203.
Item nec dare dilationem debitori, postquam cessit. & venit dies. 15 fol.203.
Item nec præiudicare iuribus mandantis. 16.fol. 203.
Item nec renunciare exceptionem peremptoriam. 17.fol 104.
Item nec mandantem obligare causa fideiussionis 18.fol 204.
Procurator ex quibus causis quis esse non potest. 8.fol.156.
Procurator exhibens mandatum quid debeat præterea facere.49.si moriatur, vel recedat à loco iudicij; qualiter fiat processus.50.qua pœna puniatur, si agat sine mandato. 52 fol.153.
Procurator falsus est qui cum mandato generali agit, vbi requirebatur speciale.21.fol.173.
Procurator falsus quis dicatur. 27.fol.62.
Procurator generalis cum libera, specialis,& indiuiduo an differat 1.fol.204.
Procurator in rem propriam est vsufructuarius, & quibus casibus. 22.fol.212.
Item emptor hæreditatis. 21.fol.213.
Item cessionarius. 23.fol.214.
Item fideicommissarius. 25.fol.214.
Item conductor gabellarum. 26 fol.214.
Item Emphiteuta 27.fol.214.
Item feudatarius.28.fol.214.
Item superficiarius. 29 fol.214.
Cedere quando quis dicatur.24 fol.214.
Procurator in rem propriam non potest reuocari. 50. & quare 45. & seq. plurib.contrarium. 51.& quare 52.Ampl.54.57. limit 58. 59.60. fol 215.
Procurator in rem propriam quis dicatur non est procurator, & non continetur in statuto faciente mentionem de procuratore.8.fol.212.

As-

Absens se talem grauatur onere probādi. 10.*nūquam præsumitur taliter constitutus* 11.*constitutus debet in specie & quare.* 12. *Ampl.*13. 14.15. *limit.*20. *fol.*213.

Procurator in rem suam debet habere mandatum clarum. 27.*fol.*186.

Procurator in rem suam non differt à cessionario. 56.*fol.*215.

*Procurator non admittitur, vbi fuit electa industria personæ.*1.*ampl.*2.3.*fol.*206.*&* 207.

Item ad adeundam hæreditatem. 5.*& quare. ibid.* 7.8.*Contrarium.*6. *& quare.* 7.8. *Ampl.*9. *limit.*10.11.12.13.14.15.16.17.*fol.*207.

Procurator non admittitur ad petēdam restitutionem in integrum in causa criminali 19.*fol.*208

*Item vbi agitur de declaratione animi.*29.*fol.*208

*Item ad confitendum delictum.*22.*fol.*208.

Item ad iurandum de dicenda veritate in causa. 22.*fol.*208.

Item vbi requiritur iuramentum pro forma. 23. *fol.*208.

Item vbi agitur de rogitu, vel publicatione Instrumenti. 24.*fol.*208.

Item vbi agitur de legitimatione spurij. 45.*fol.* 209.

Item si agatur de vitanda pœna imposita notario sibi vel alteri per quem sentiat commodum, ascribendo aliquid in testamento, vel codicillis 26.*fol.*208.

Item ad iurandum fidelitatem. 27. *fol.*208.

Item ad iurādum non posse consequi iustitiam vel perhorrescere potentiam sui aduersarij 28.*fol.*208.

Item ad præstandum iuramentum subiectionis. 29.*fol.* 208.

Item vbi agitur de adoptione. 44.*fol.*209.

Item si quid sit definiendum singulari certamine. 30.*fol.*209.

Item vbi agitur de præstanda reuerentia. 31. *fol.*209.

Item ad perhibendum testimonium, 32.*fol.*209.

*Item ad recipiendum emphiteotam.*34. *limit.*35 36.*fol.*209.

Item ad emologandum laudum. 37.*fol.*209.

Item vbi in actu faciendo requiritur præsentia alicuius. 38. *limit.*39.40.41. *fol.*209.

Item ad profitendam religionem. 43.*fol.*209.

Item ad profitendum peccata Sacerdoti, 46. *fol.* 209.

Item ad appellandum ab exequutione excessiua. 29.*fol.*209.

Procurator probatur plenè constitutus in rem propriam, si quis tradat alicui instrumentum crediti. si aliunde apparet quod tradēs voluerit illi dare facultatem exigendi. 30.*fol.*214.

Item si dictum fuit quod quis sit positus in locū, & esse mandantis. 32.*fol.*214.

Item si donetur instrumentum crediti. 31.*fol.* 214

Procurator quando reuocetur, alio procuratore constituto. 46.47. *fol.*115.

Procurator, seu mandatum in rem propriam potest agere nomine suo vitili, & directa actione nomine costituentis, & qualiter cognoscatur, quod taliter egerit. 37. *Differt an potius egerit vtili, quàm directa.* 38. *Quæ sit vtilitas quod potius egerit directa quàm vtili* 41. *fol.* 214.

Procurator sine speciali mandato non potest mandantem obligare 8. *ampl.*9. 10.12.13.14. 15.16.17.*limit.*18.19.20.21.*fol.*216.

Procurator verus, quis dicatur. 28.*fol.*186.

Procuratorem in rem suam constituere, effectus qui sequantur. 42.43.*fol.*215.

Procuratorem constituens ad præsentandum potest alium cumulatiue præsentare. 54. *fol.* 454.

Procuratores plures cum libera constituti, an censeantur in solidum. 23.*fol.*104.

*Procuratoris officium vile, & seruilis obsecundatio.*54.*limit.*55.*fol.*391.

Procuratoris reuocatio. Vide Reuocatio Procuratoris.

Procuratoris reuocatio tacita. & expressa differt 21.*fol.*155.

Quando intimanda parti, Iudici, & Procuratori. 37.*fol.*156.

Procuratoris vsus est voluntarius. 42.*ampl.*53. *fol.*215.*& nu.*35.*fol.*43.

Prodigus vbi quis declaratur, in consequentiam illi est interdicta bonorum administratio. 9. *fol.*42.

Professio emissa aliquot horis antequam esset expletus annus, est valida. 12. *fol.*129.

*Prorragatio idem est cum prorrogato.*1. *ampl.* 2. *declara.* 3.4.*ampl.*5.*fol.*123.

*Protestatio conseruat ius protestantis.*1. *est declaratio mentis protestantis* 2. *fol.*178.

Protestatio contraria facto quando releuet. 23. *fol.*317.

Protestationi quando sit parendum. 17.*fol.*179

Protestationis species. 12.*fol.* 179.

Pupilli & minoris bona venduntur absque solemnibus, si venditio sit necessaria. 16.*fol.* 490.

Pupillus non carceratur causa æris alieni soluendi 5.*limit.ibid.fol.*399.

Pupillus quando dicatur indefensus. 31.*fol.*161

Contra pupillum debitorem quomodo formetur processus. 33.*fol.* 161.

Q

Quantitas minor, non inest maiori in sententijs. 12. *fol.*110.

Querela in notarios Rota porrecta à Scaccia.2. *fol.* 266.

Quietantia generalis. Vide Creditor non cogitur.

Quod tibi non nocet & alteri prodest est concedendum. 31.36.*&* 48.*limit. fol.*373.*&* 374.

R

*Raro quæ accidunt non excluduntur à lege loquente de ijs quæ frequenter accidunt.*53. *fol.*613.

Rati-

Ratificatio qualis esse debeat gestorum à procuratore. 46.48. *fol.*153.
Ratihabitio retrotrahitur etiam in ijs, in quibus requiritur speciale mandatum. 6. *fol.*212.
Recognitio instrumenti, vel apocæ qualiter fiat. 3.4 *fol.*266.
Reductio ad arbitrium boni viri non negatur ne fiat etiam si illi fuerit renunciatum. 10 *fol.* 114.
Reficere quid sit. 2. *fol.*257.
Regis iniusti genus cito deficit. 73. *fol.*514.
Regis Romanorum potestas. 4. *fol.*252.
Regna sine iustitia sunt latrocynia. 71. *fol.*514
Regnorum, & Imperiorum clades est iniustitia. 75. *fol.*514.
Regula clare explicat contenta sub illa 1. *quare à Iure sit excogitata.* 2. *fol.*308.
Regula potius est constituenda negatiuè, quam affirmatiuè, & quare. 21.22 *fol*4.
Regula quod quisque Iuris exornatur. 31. *fol.* 438.
Rei appellatione quæ contineantur. 35. *quæ contineantur legato vsufructu.* 36. *fol*88.
Rei plures debendi vt fiant, quæ requirantur. 1.2. 3. 4. 5. 6. *de iure Digestorum absque alia formula dicebantur constituti.* 7. *fol.* 50.51.
Rei vendicatio præsupponit dominium rei vendicatæ, inuendicante. 12. *fol.* 42.
Religiosa capi non possunt in executione rei iudicatæ. 22. *ampl.*23.24.25. *fol.*363.
Religiosum quid sit. 9 *fol.*362.
Rem alienam detinens contra voluntatem domini peccat, & est fur interpretatiuè. 107. *fol.* 384.
Renunciatio est stricti iuris, & non extenditur ad non expressa. 9. & *quare* 10. *est priuatio ibid. Ampl.*11 *fol.*97.
Renunciatio excedens quingenta est insinuanda. 65. *fol.* 183.
Item vbi agitur de obligatione eorum quæ non continentur in generali obligatione. 66. *fol.* 184.
Item ad soluendum societatem. 87. *Ampl.* 9. *quid de societatibus officiorum, quæ in Vrbe contrahuntur* 88.89 *Causa iusta soluendi societatem.* 91. *vis, & effectus iustæ causæ. fol.*184
Renunciatio generalis multum valet. 27. *fol.* 389.
Renunciatio specialis requiritur, vt iuri futuro sit renunciatum in pratorijs, vel iudicialibus stipulationibus. 33. *fol.* 40
Renunciationis tacitæ exempla. 49. *fol.* 182.
Reorum duo genera. 73. *fol.*319.
Repræsaliæ decernuntur contra bona & res illius, qui requisitus ad exequendam sententiam latã à requirente, illam exequi recusat 14. *ampl.* 15.16. *limita*17. *An sufficiat vnica requisitio ibidem fol.* 461.
Repræsalia indicuuntur, vbi negatur iustitia subditis illas indicans. 89. *Amplia.* 10.11 *fol.* 462.
Repræsaliæ sunt de iure prohibita 1. *quare* 2. *Conceduntur ex causa* 3. *Conceduntur tantũ à supremo Principe, & ab alio, cui sit data talis facultas.* 4.5. *Item à Pratore* 6. *solemnia in illis decernendis.* 7 *fol.*461.
Repræsaliarum vsus frequens fuit, sed sublatus, & renouatus 18.20. *Quare negatus, & sublatus* - 19. *fol* 462. & 463.
Repræsaliarum vsus quando cœptus. 21. *sibi reseruauit Populus Romanus.* 22.23. *effectus qui sit.* 24 *fol.*463.
Repræsalijs relaxatis contra florentinos, an contineantur Clerici florentini. 25. *fol.*463.
Reprobari quando possit quod semel fuit approbatum. 48.49. *fol.*215.
Res magni valoris non potest capi in executione iudicati, si illa non sit creditori hypothecata. 1.2. & *quare* 5.10. *Ampl.* 3.4.7.8. 9. 10.13. 14.15.25. *limit.* 16.17.18.25. *fol.* 338.339.
Res omnes sunt comparatæ hominis gratia 2. *sunt accessoriæ personæ.* 3. *fol.*388.
Res quando dicatur peritura. 58. *fol.*419.
Rescripta Senatus Mediolani infra mensas sunt executori consignanda alias nullius sunt roboris. 87. *fol.*454. & 455.
Rescripto impetrato quando quis possit renuntiare fol. 470. *num.*18
Resistentiæ casus aduersus Iudicum mandata, & illorum executores, quare congesserit auctor, & an benè vel malè fecerit. 48. *fol.*512.
Restitutio in integrum coram quo Iudice petenda 31. 32. *si petatur à clerico contra laycum.* 33. *quando dicatur petita incidenter, vel principaliter* 34.35.36. *quando dicatur petita principaliter.* 27. *fol.*473. & 484.
Restitutio in integrum quando dicatur peti incidenter. 96 *fol.*193.
Restitutio negatur spoliato auctoritate Iudicis 1. *limit. si executor exequẽdo excedat sententiam* 2. *contrarium fol.* 113.
Restitutione in integrum petita, & pronunciato illam competere, appellandum est infra decem dies, alias prior sententia transibit in iudicatum. 38. *fol.*474.
Restitutione in integrum petita à competetente Iudice, nihil est innouandum 1. *An impediatur sententiæ executio; quatuor sunt opiniones. & Rota variauit.* 2. *fol.*471.
Restitutione petita ad appellandum, vel aduersus rem iudicatam fieri non potest sententiæ executio, & facta est reuocanda 10. 11. 13. *limit. vbi executio est cœpta* 14. *distingue* 28.29.30. *fol.*471. & 472.
Restitutionem rei petens, quia perperam distracta, non auditur nisi restituto pretio illius causa soluto. 58. *fol.*326.
Restitutionis in integrum fundamentum, est læsio 3. & *quare* 5. *ampl.*4. 6. *fol.*471.
Restitutum non dicitur, vbi quid restet restituendum 40. *fol.*298.
Retentio bonorum captorum in executione vltra debitum conceditur, donec quantitas debita fuerit soluta, fructus tamen interim imputantur in sortem principalem. 41. *fol.*322.
Retentio bouis aratorij dantis damnum quando licita. 49 *fol.*354.

Re-

Retentio conceditur condemnato restituere hereditatem, donec sit sat isfactus de expensis factis in hereditate. 7.*fol.* 483.

Item conductori qui melioravit rem conductam. 8.*fol.*483.

Retentio datur creditori, etiamsi res retenta non sit creditori hypothecata. 15. Contrarium. 17. *fol.* 482.

Concorda. 18.*fol.* 482

Retentio facilius datur, quam petitio 1. *est favorabilior compensatione, ibidem, conceditur creditor chirographario, & hypothecario, quoties res devenit ad illius manus donec sit satisfactus.* 2.*fol.* 481.

Retentio non conceditur, ubi executio nulliter facta non est confirmanda. 3. *& quare* 4. *contrarium* 5.7.8.*Ampl.*9.10.11.12.13.14.15.19.21.23.24.*fol.*481.482.

Retentio nõ datur creditori, ubi cũ clausula precarij vel licentia ingrediendi, res retenta non est obligata 26. *Contrarium quod detur sine tali clausula.* 27.*fol.*482.

Retractus an habeat locum vendito usufructu fundi gentilitij. 11.*fol.*373.

Retractus ius, ubi conceditur, intelligitur pratio restituto. 11.*fol.*338.

Retrahendi tempus est continuum. 13. *An detur restitutio in integrum adversus illius lapsum.* 14.*fol.*124.

Reverentia quæ requirat, ut dicatur præstita. 5. 15.*cui illa est debita, non convenitur nisi in quantum facere potest.* 6. *ampl.* 7.8.9. 10.11. *lim.*12. *fol.* 405.

Reverentia quid sit 1. *illius species* 2. *semper habet iustitiam.* *fol.* 415.

Reverentia causa plura sunt concessa. 14.15.16. 17.19.*fol.* 405.407.

Revocatio executionis ex capite iniustitiæ & ex capite nullitatis differt. 7.*fol.*108

Revocatio procuratoris tacita fit multis modis. 5.7.8.9. 10.11. 12.13. 14.15. 16.17. *fol.* 154. *&* 155.

Revocatoria contractus cessat, ubi principalis debitor est solvendo. 44.*fol.*44.

Reus credendi sibi non præiudicat in actione solidi, si petat vel exigat partem à reo debendi, nisi alius reus praeoccupavit. 75. *Contrarium.* 76.*fol.*319.

Reus quis dicatur. 72.*fol* 319

Rex quibus ex causis Regno privetur. 72.*fol.* 514.

Rogitus notarij probatur testibus asserentibus fuisse præsentes stipulationi. 12. *ampl.* 13. *fol.*245.

Item assertione notarij. 14.*fol.* 245.

Item si post clausulam Actum, vel aliam addita sit clausula & cætera. 15.*fol.*245.

Item alijs modis relatis num. 16.17.18.19.20. 21.22.23.24.25.26.27. 28.29.30.31.32.33. 34.35. 36.37. *fol.* 246.

Ampl. relatos modos probandi rogitum notarij. 28.*fol.*246.

Romæ quod fieri debet, non quod fit est spectandum 35.*fol.*390.

Romana Curia, *an amica mater vel nove rca eorum, qui de iuris prudentia, vel bonis litteris sunt meriti.* 5.*fol.*253.

Romanis quare datum Imperium, & Regna. 69. *fol.*514.

Romanus populus per specialem procuratorem levavit à sacro fonte Cosmum filium Ferdinandi Tertij Ducis Etruriæ. 13.*fol.*57.

Roncalia qui locus sit, ubi Imperator Romanus veniens, Romam sæpe rescipsit in libris feudorum. 16.17*fol.*135.

Ronchegal. Pisis legit cum Asinio. 17.*fol.*51.

Rota variavit. 38.*fol.*117.

S

Sacer adiectivum nomen tanquam commune verbum significat contrarijs. 6.*fol.*362.

Sacerdotes quare sacri dicantur. 5.*fol.*362.

Sacra, sancta, & religiosa differunt. 1.14. *fol.* 362. *&* 363.

Sacrum quid sit. 2.*fol.*362.

Sanctæ res non capiuntur in executione rei iudicatæ 17. *ampl.*18.*limit.*19.21.*fol.*363.

Sanctum quid sit. 8.*fol.*362.

Scandalum potius est patiendum quam veritatem occultari. 31.*fol.*292.

Scholares non carcerantur æris alieni solvendi causa. 1.*fol.*397.

Contrarium 2. *Ampl.* 3.5.6. *limit.* 10. 11.*fol.* 398.

Scholaris gaudet beneficio, non teneor, nisi in quantum facere potest, & qualiter. 29. Item miles. 30.*fol.*409.

Scholarium libri. Vide Libri scholarium.

Scienti non infertur dolus nec iniuria. 1.*fol.* 282.

Scientia informat intellectum. 11.*fol.*343.

Scientia sine contradictione idem operatur quod consensus & scientia. 12.*fol.*82.

Scientiarum augmento, & dignitate crescit & conservatur utilitas publica. 13.*fol.*342.

Scire omnes desiderant, nullusque est discendi finis. & meta, & quare. 10.11.*fol.*343.

Scotatio est solemnitas antiquitus adhibita in donatione rei stabilis, qua fiebat Ecclesiæ. 21. *fol.*242.

Scriba valide obligatur sub pœna carceris de scribendo librum. 80.*fol.*335.

Scriptura seu instrumento in formi datur fides partibus consentientibus. 3.*fol.*339

Scripturæ tactus an sit de forma iuramenti. 6. *fol.*282.

Semel servus factus liber non potest iterum fieri servus, instante eo qui libertatem concessit. 2 *fol.*414.

Senatus Mediolanensis pietas & æquitas. 41.*fol.* 512.

Senatus Mediolani quo actore rescribat. 61.*fol.* 499.

Sententia absolutaria debitoris non prodest fideiussori. 6 *fol.*42.

Senex an carcerari possit in executione rei iudicatæ

catæ. 2. 4. *Quid dicatur*. 3. *fol*. 399.
entential an fit valida lata instante eo, qui asserit se procuratorem, si in actis non constet tunc de illius mandato, sed deinde illud exhibetur. 13. 15. 16. 18. 19. 21. *fol*. 151. 152.
entential continens contraria est nulla. 19. *Ampl. ibidem fol*. 163.
entential debet esse certa per se vel per relationem ad aliud alias est nulla. 15. *fol*. 493.
entential declaratoria actus validi, vel inualidi seu non Iuris alicuius, facit ius quo ad omnes 31. *fol*. 32.
entential diffinitiua lata sub conditione nō est valida. 4. *ampl*. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. *limit*. 12. 13. 14. 15. 16. 17. *fol*. 171.
ntentia dupliciter dicitur ferri contra legem seu ius. 3. *fol*. 168.
Sententia erronea est nulla. 2. *Ampl*. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. *limit* 11. 12. 13. 14. 16. *fol*. 168.
Sententia est indiuidua. 16. *fol*. 112.
Sententia est iustificanda ex eisdem actis. 16. *&* *Sequare ibid*. *&*. 17. *Ampl*. 17. 18. *limit*. 20. 21. *fol*. 217. *&*. 218.
Sententia est nulla, culpa & facto iudicantis 2. *Exempla* 3. 7. 8. 10. 11. 19. 20. 23. 24. 28. 30. 31. 34. *vsque ad nu*. 62. *fol*. 162. 163. 164. *&* *&* 165.
Sententia est nulla ex capitibus infinitis. 1. *fol*. 145.
Sententia est nulla ex defectu iurisdictionis 1. *&* *quare ibidem*. *ampl*. 2. 3. *fol*. 158.
Sententia est nulla ex tribus capitibus Iuxta Bullam Pij. IV. *in Rom. Curia*. 2. *fol*. 145.
Sententia est nulla non præmisso libello, vel inepto præmisso 1. 2. *Ampl. & limit. ibidem* 2. 3. *fol*. 167.
Item quando non est conformis libello. 3. *fol*. 167.
Item non præstito iuramento calumniæ petito 4. *Ampl. & limit. ibid. fol*. 167.
Item lite non contestata 5. *limit. ibid. fol*. 167.
Item lata non seruatis forma & terminis substantialibus. 6. *limit ibid*. *& num*. 8. *fol*. 167
Item lata sine processu. 9. 10. 11. *fol*. 167.
Item quando sine probationibus 11. *in fin* *&* 13. *fol*. 167.
Item lata, ordine Iuris non seruato. 14. *fol*. 167.
Sententia est nulla, si feratur de rebus non existentibus in territorio iudicantis 5. *fol*. 158.
Item si feratur in personam non subditam 6. *Ampl*. 7. *fol*. 158.
Item ratione rei de qua est lata. 8. *Ampl*. 9. 10. *fol*. 159.
Item si feratur extra territorium iudicantis · *Ampl*. 12. 13. 15. *limit*. 14. *fol*. 159. ..e *proferri*
Item si feratur tempore quo non [illegible] .20. 21. 22. 23. *& exempla referuntur*. 16 [illegible] 41. 42. 43. 47. *fol*. 24. 25. 29. 30. 38. [illegible] 159. 160. 161. 16[illegible]
Sententia absolu[illegible]*ria debitoris non prodest fideiussori*. [illegible] *fol*. 42.
Sentetia [illegible] *nulla, si fuit lata agēte, vel defendēte procuratore sine mādato & quare* 1. *Ampl*. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 22. 23. 26. 27. 28. 29. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. *limit*. 38. 39. 40. *fol*. 150. 151. 152. 153.
Sententia est nulla si fuit lata parte non citata 1. *& quare* 2. *Ampl*. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 21. 26. 27. 29. 30. 32. 33. 34. 44. 48. 50. *limit*. 18. 19. 20. 25. 28. 31. 35. 41. 42. 43. 44. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. *fol*. 145. 146. 147. 148. *&* 149.
Sententia est nulla si fuit prolata à Iudice, qui non erat certus de sua Iurisdictione 20. *Ampl*. 21. *fol*. 163.
Item si fuit venalis 22. *Ampl*. 23. *fol*. 163.
Item lata non visis actis 24. 27. *Ampl* 25. *fol*. 163.
Sententia est nulla si fuit prolata ab eo, qui non poterat esse Iudex 26. *fol*. 160.
Item vbi fuerat præuentum coram alio 27. *fol*. 160
Sententia est nulla si prolata ab eo qui ex accidenti aliquo non poterat esse Iudex 34. 38. *fol*. 161.
Item si ab excommunicato. 38. *fol*. 160.
Item si à iudice recusato. 39. *fol*. 161.
Item si ab illiterato 40. *fol*. 161.
Item si ab hæretico 41. *fol*. 161.
Item si a tribus Iudicibus, vbi vnus illorum erat inhabilis ad iudicandum 42. *fol*. 161.
Item lata à minore annorum decem & septem 43 *fol*. 161.
Item lata à delegato non obseruata forma rescripti 47. *fol*. 162.
Item lata Iudice non sedente 28. *Ampl*. 29. *fol*. 163
Sententia est nulla si fuit prolata citato procuratore qui fuerat reuocatus & certioratus de reuocatione 1. *Ampl*. 5. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. *limit*. 37. 38. *fol*. 154. 155. 156.
Sententia est nulla si fuit prolata tanquam in secunda fierat in prima 35. *fol*. 164.
Item si fuit incerta. 36. *fol*. 164.
Sententia est nulla si lata ex falsis probationibus 1. *fol*. 169.
Item lata contra rem iudicatam. 2. *fol*. 169.
Item si non iustificetur ex actis 3. *Ampl. ibidem fol*. 169.
Item quando sine probationibus 4. *fol*. 169.
Item lata pro eo qui carebat actione 5. *fol*. 169.
Item lata contra notarium [illegible] *parte* 7. *fol*. 16.
Item vbi non potest sus[illegible]. 8. *fol*. 169.
Item lata contra [illegible] *integris actis anteceden-*
Item non tr[illegible] 9. *fol*. 169.
tis seu iudex nititur Iuribus non productis 10
Iter[illegible] 169.
Item lata per collusionem. 11. *fol*. 169.
Item quando contraria alteri sententiæ. 12. 13. 14 *fol*. 169.
Item lata pendente dilatione. 16. *limit*. 17. *fol*. 170
Item lata ex probationibus à Iure improbatis. 18 *fol*. 170.
Item nulla præcedente instantia. 17. *fol*. 170.
Sententia incerta non valet 26. *fol*. 289.
Sententia inter alios lata, vt præiudicet cæteris quæ requirantur. 4. *fol*. 82.
Sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ regulatur Iuxta naturam Sententiæ, quæ profertur.

sertur in principali 46. fol. 498.

Sententia interlocutoria lata sub conditione est nulla 1. *ampl.* 2. 4. *fol* 170.

Seruitus est tota in toto, & tota in qualibet parte 15. *fol.* 220.

Sententia euidenter iniusta est nulla 1. *ampl. vt non transeat in iudicatum.* 2. *fol.* 169.

Sententia ex quibus sit nulla. 3. *fol.* 142.

Sententia exequi non potest contra tertium etiam quod auctor illius pactus fuisset, vt in casu moræ capi possent illius bona 4. *Contrarium* 7. *fol.* 69.

Concorda. 10, *amplia primam opinionem.* 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. *limit.* 18. *in fin.* 41 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. *sublimita omnes relatas limitationes.* 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. *fol.* 70. 71. 72. 73.

Sententia extenditur ad res, & personas quæ necessario consequuntur 8. *fol.* 42.

Sententia extenditur ad ea, ad quæ si non extenderetur, illa fieret inanis vel sine fructu, vel claudicaret. 10. *Item ratione subiectæ materiæ extenditur ad casum verbis non expressum.* 11. *fol.* 42.

Sententia ferri potest sine scripto, si partes consentiant. 1. *fol.* 339.

Sententia lata ad fauorem vnius correi prodest alteri 10. *contrarium.* 11. *fol* 51.

Sententia lata contra clericum à Iudice Ecclesiastico an possit exequi contra laicum illius fideiussorem. 53. *fol.* 41.

Sententia lata contra clericum à Iudice laico, vbi ille est competens executioni mittitur à Iudice laico. 24. *fol.* 348.

Sententia lata contra debitorem census exequi popotest contra possidentem fundum censu grauatum. 3. *fol.* 54.

Sententia lata contra debitorem exequi potest contra illius debitorem. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. *limit.* 8. 9. 10. 11. 12. *fol.* 63.

Sententia lata contra defunctum an exequi possit contra hæredem. 1. *fol.* 399.

Sententia lata contra emphiteotam an exequenda excipiente emphiteotam non esse exequendam de suo preiudicio, & si lata fuit à laico Iudice vtroque. 3. 4. 5. *Quid Ecclesiasticum* 6. *fol.* 358.

Sententia lata contra emphiteotam exequi super fructibus fundi emphiteotici possit tradicente domino directo 1. 2. 3. *fol.* 54.

Sententia lata contra emphiteotam super solutione canonis vel laudemij exequi potest contra possidentem emphiteotica obnoxia canoni vel laudemio 1. 61. *amplia.* 2. *contrarium.* 4. *fol.* 54.

Sententia lata contra eum, qui moriens reliquit hæredem, potest in illum exequi. 8. *ampl.* 9. 10. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 30. 31. 32. 33. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 59. 60. 61. 62. *An contra patrem hæredem*, 61. *fol.* 20. 21. 22, 23. 24.

Sententia lata contra hæredem pro debito hæreditario non potest exequi contra fructus fundi, cuius vsus fructus sit alicui relictus. 22. 23. & *quare.* 24. *Ampl.* 25. 26. *limit.* 27. 28. *fol.* 87.

Sententia lata contra hæredem est valida non citatis fidei commissarijs, & illis nocet. 1. 7. & *seq.* & *quare* 2. 9. 14. *fol.* 29. 30.

Sententia lata contra institutum nocet substituto contra illum exequi potest, licet non fuerit aliquo modo citatus. 27. *ampl.* 28. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38, 39. 40. 41. 42. 43. 44. *limit.* 39. 45. 46. 49. 50. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 62. 64. 66. 67. 68. 69. *fol.* 32. 33. 34.

Sententia lata contra institutum, nocet substituto. & contra eum exequi potest quamuis non fuerit citatus. 4. 5. 7. & *quare* 2. 19. & *seq.* 14. *contrarium.* 15. & *quare.* 17. *concorda* 19. 20. *fol.* 29. 30. 31.

Sententia lata contra legem est nulla. 2. *ampl. ibidem* 4. 5. 6. 7. *fol.* 169.

Sententia lata contra patrem non mandatur executioni contra bona filij 1. 8. *ampl.* 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *limit.* 16. 17. 18. 19. 20. *an contra bona aduentitia filij.* 21. *fol.* 67. 68.

Sententia lata contra plures actione personali mota per viriles est exequenda, & quare. 1. 2. *ampl.* 3. 4. 5. 6. 7. *limit* 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *fol.* 302. & 303.

Sententia lata contra principalem debitorem non nocet fideiussori contractus non citato 5. *ampl.* 7. *contrarium.* 8. 9. *concorda.* 10. 11. 12. 14. *fol.* 35.

Sententia lata contra principalem debitorem non potest exequi sine nouo processu contra fideiussorem contractus. 15. 21. & *quare* 20. *ampl.* 16. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. *fol.* 36. 37.

limit 34. 35. 36. 37. 38. *fol.* 36. 37.

Sententia lata contra procuratorem, qui liti se obtulit, an exequi possit contra dominum. 12. *fol.* 61.

Sententia lata contra pupillum vti minorem an exequi possit contra tutorem vel curatorem 30. *fol.* 62.

Sententia lata contra reum defensum contra illius voluntatem an executioni mandetur contra defensum, vel qui defendit inuitum. 7. *fol.* 92.

Sententia lata contra testatorem vel donatorem, an exequi possit contra legatarium vel donatarium. 148. *fol.* 50.

Sententia lata contra vassallum defunctum, non nocet Successoris. 16. *fol.* 30.

Sententia lata contra venditorem, an exequi possit contra emptorem, est articulus perplexus. 14. *fol.* 42.

Sententia lata contra venditorem mixta actione personali non potest exequi contra emptorem, nisi præcedat reuocatoria venditionis. 15. & *quare ibid.* & 16. *ampl.* 17. 20. 22. 23. 24. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 36. 37. 38. 39. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. *fol.* 42. 43. 44.

Limit. 22. *vers. contrarium.* 25. 33. 34. 35. 48. 49.

49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 64. 65. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 74. 75. 76. *fol.* 43. 44. 45. 46. *sublimita.* 73. *fol.* 46.

Sententia lata contra venditorem, non potest exequi contra emptorem, nisi pracedat reuocatoria, & emptor sibi possideat verè. 19. *fol.* 43.

Sententia lata contra venditorem non potest exequi contra emptorem vel alium singularem successorem qui emit vel successit ante motum reale iudicium. 78. *ampl.* 79. 80. *limit.* 81. *fol.* 46.

Sententia lata contra venditorem exequi potest contra emptorem. 83. *ampl.* 85. 87. 90. 92. 93. 94. 96. 97. 98. 100. 102. 103. 104. 105. 106. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 133. 138. 145. 147. *fol.* 46. 47. 48. 49. 50.

limit 86. 89. 91. 99. 101. 113. 123. 124. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 144. 145. 146. 147. 149. 150. *fol.* 47. 48. 49.

Sententia lata contra vniuersitatem non potest exequi contra vnum vel plures ex vniuersitate 1. 15. *& quare.* 2. 5. *contrarium* 20. 23. *& quare* 21. 32. 34. *ampl.* 33. *qualiter fiat illius exequutio.* 16. 17. 19. *fol.* 56. 57.

Sententia lata contra vniuersitatem, quæ non habeat bona in communi, executioni demandatur per impositionem collectæ singulis ciuibus 46. *ampl* 47. 48. 49. *limit.* 50. 51. 52. *& quomodo, si vniuersitas nollet imponere collectam.* 55. *fol.* 59.

Sententia lata contra vniuersitatem, quæ possideat bona iure vniuersitatis, contra ea bona est exequenda. 35. *ampl.* 36. 38. 39. 40. *fol.* 58.

Sententia lata contra vnum ex correis exequi nō potest contra alium sine nouo processu 12. *& quare* 14. 15. 16. 17. 18. *ampl.* 19. 20. *limit.* 22. 23. 28. *fol.* 51. 52.

Sententia lata contra vnum non potest exequi contra alium. 57. *fol.* 42.

Sententia lata contra vnum ex correis, quando noceat alijs 27. *fol.* 52.

Sententia lata cum non habente mandatum an possit ratificari. 51. *fol.* 153.

Sententia lata die non expressa in citatione est nulla. 22. *fol.* 289.

Sententia lata extra locum solitum est nulla 6. *fol.* 287.

Sententia lata in causa restitutionis in Integrum petitâ à procuratore non habente speciale mandatum non est nulla. 105. *fol.* 144.

Sententia lata in clericum vel Prælatum, quando executioni demandetur contra bona Ecclesiæ. 1. *fol.* 67.

Quando lata in monacum sit exequenda contra monasterium. 2. *fol.* 67.

Sententia lata in criminali non mandatur executioni tempore feriarum. 1. *ampl.* 2. 3. 5. 6. 7. 8. 9. *limit.* 4. 7. 10 11. 12. 13. 15. *fol.* 420 421.

Sententia lata in filium, exequi non potest. in patrem. 1. *ampl.* 2. 4. *limit.* 3. *vide infra* 8. 16. *nu.* 22. *& seq. fol.* 63.

Sententia lata in filium non potest exequi in bonis vel persona patris. 23. *ampl.* 24. 26. 27. 28. 29. *fol.* 68. 69.

Sententia lata in Iuditio retinendæ trahit secum executionem. 27. *in fin. fol.* 446.

Sententia lata in maritum non potest executioni demandari in bonis dotalibus. 15. *ampl.* 36. 37. 38. *limit.* 39. 40. 41. 42. *an contra fructus rei dotalis.* 43. *fol.* 66.

Sententia lata in vniuersali iudicio exequi non potest ante factam liquidationem 2. *exempla plura referuntur* 16. *ibidem Contrarii.* 5. *concorda.* 6. 10. 16. 17. 18. *fol.* 140. 141.

Sententia lata in vniuersitatem ex obligatione vniuersitatis simul congregata, nisi dictū fuerit quemlibet insolidum obligari, executioni mandatur in singulos pro rata. 64. *quid si fuit lata ex obligatione procuratoris illius.* 76. *fol.* 60.

Sententia lata in vxorem non potest exequi in bonis datis in dotem marito. 3. *ampl.* 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 14. 16. 17. *limit.* 20. 21. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 33. 34. *an contra fructus rerum dotalium* 43. *fol.* 64. 65. 66.

Sententia lata mota actione personali contra donatorem, non potest exequi contra donatarium vel bona illi donata. 21. *Distingue.* 22. *ampl.* 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. *limit.* 43. 44. 45. 46. 47. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. *& seq. fol.* 26. 27. 28.

Sententia lata nemine instante est nulla 31. *limit.* 32. 33. *ampl.* 33. *in fin. fol.* 164.

Item non datis dilationibus statutarijs 34. *ampl. & limit. ibidem fol.* 64.

Sententia lata noctis tempore est nulla 4. *quare* 6. *ampl.* 5. 7. *fol.* 427.

Sententia lata super immissione hæredis non mittitur executioni, si tertius apparenter docendo de suo interesse excipiat esse supersedendum. 4. *ampl.* 12. 13. 14. *limit.* 15. 16. 18. 19. *fol.* 75. 76.

Sententia non habet ita promptam executionem contra hæredem, sicuti contra defunctum 2. *fol.* 20.

Sententia non mittitur exequtioni, si res à nemine possideatur, & tertius excepit summarie docto de suo interesse supersederi. 1. 2. 3. *exemplum huius assumpti.* 4. *an vbi quis excipit retardari exequutionem, quia sit creditor* 22. *fol.* 74. 75.

Sententia non potest exequi contra procuratorem. 1. *ampl.* 2. 3. 4. 5. *limit.* 6. 9. 10. 19. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. *sublimit.* 11. 18. 28. *fol.* 61. 62.

Sententia nulla differt ab iniusta 38. *fol.* 326.

Sententia nulla est confirmanda à Iudice nullitatis si ex actis constat illam esse iustam 8. *fol.* 477.

Sententia nulla est excessiua 23. *fol.* 112.

Sententia nulla ex defectu mandati non potest ratificari ab eo pro quo est lata 1. *Contrarium* 3. *ampliatur prima opinio.* 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *limit.* 5. 16. 17. *fol.* 156. & 257.

Sententia nulla non meretur nomen sententiæ. 1. *fol.* 162.
Sententia nulla non potest confirmari à partibus tacite, nec expresse, nisi in vim pacti 44. 46. *fol.* 326.
Sententia nulla non transit in iudicatum 29. *fol.* 497.
Sententia nulla quando confirmari possit 16. *fol.* 143.
Sententia præsertim condemnatoria est stricti iuris 1. *ampl.* 161. d. & 2. 3. 4. *limit.* 8. 10. 11. *fol.* 42.
Sententia quando dicatur lata ex breuiloquo. 4. 5. 6. *fol.* 162.
Item quando sine cognitione causæ. 8. *fol.* 162.
Sententia quando trahat secum executionem 16. *fol.* 121.
Sententia quomodo probetur lata nō citata parte. 4. *fol.* 145.
Sententia sæpe est nulla fauore eius in quem fuit prolata, veluti si feratur pro vel contra mortuum, infirmum, absentem ex causa, pupilum minorem indefensum vniuersitatem, Rempublicam, & similes 1. *fol.* 165.
Item si feratur contra dominum, cuius procurator fuerat litem contestatus ambobus non citatis 2. *limit. ibid. fol.* 165.
Item si feratur contra minorem absque interuentu curatorijs. 3. *ampl.* & *limit. ibid. fol.* 165.
Item quando lata contra dominum qui nunquam fuerat in Iuditio 4. *fol.* 166.
Item si feratur contra minorem, & similes, non dato illis defensore, & qui defenderit 5. *fol.* 166.
Item si feratur contra absentem non contumacem. 6. *ampl. ibid. fol.* 166.
Item si ferratur contra seruum. 7. *fol.* 166.
Item lata contra aliquo modo impeditum ad audiendum sententiam. 8. *fol.* 166.
Item si ferratur extra locum in quo erat ferenda 9. *fol.* 166.
Item lata contra pupillum interueniente tutore deputato vel exercente tutelam absque solemnibus. 10. *fol.* 166.
Item lata contra pupillum citato procuratore qui constitutus fuerat à tutore ante litem contestatam 11. *secus si pro pupillo ibid. fol.* 166.
Item lata contra pupillum citato curatore illi dato à Iudice, præcedente citatione pupilli minoris infante ad comparendum legitime. 12. *fol.* 166.
Sententia transit in Iudicatum multis modis 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. *fol.* 132.
Sententia non transit in iudicatum. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. *limit.* 46. *fol.* 132. 133.
Sententia vbi confirmatur, agitur ex confirmatione, non ex cofirmata. 81. *fol.* 500.
Sententia vbi exequi potest. contra tertium si ille sit clericus, cuius Iudicis imperio fiet executio. 34. *fol.* 73.
Sententia vt sit valida, an scripto ferenda 11. 14. *an probari possit testibus* 15. *legenda à Iudice* 16. *lata prout incedula si concepta in tertia persona* 18. *fol.* 163.
Sententiæ executio fit contra eum qui possus est comparere procuratorem sine mandato. 6. *fol.* 82.
Sententiæ executio lata contra defunctum fieri potest contra successorem ex iuris vel statuti dispositione. 63. *intellige.* 65. *fol.* 28. 29.
Sententiæ exequutio non impeditur excipiente tertio bona in qua illa paratur exequi esse sibi hypothecata data cautione indemnitatis excipientis. 20. *limit.* 21. 22. 23. 24. *fol.* 75. 76.
Sententiæ executio non retardatur, vbi ad fauorem vnius ex pluribus agentibus ad eandem rem lata fuit, si caueat victor de indemnitate vel de consignando ei qui excepit esse differendam exequutionem 15. *Ampl.* 16. 17. 18. 19. 20. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. *limit.* 21. 33. 34. 35. 36 37. 38. 39. 40. 42. *fol.* 83. 84.
Sententiæ executio quādo à directo domino impediatur condemnato emphiteota super seruitute rei emphit. 19. & *seq. fol.* 55.
Sententiæ executio retardatur exceptione appellationis interposita si causa erat appelabilis 2. *ampl.* 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. *limit.* 14. 15. 16. *fol.* 441. & 442.
Sententiæ executio retardatur si fuit prolata de re ab aliquo possessa, quamuis sciat litem de illa pendere, excipiente possessore de sua possessione 3. & *quare* 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *limit.* 13. 14. *fol.* 82. 83.
Sententiæ exequutio retardatur vbi tertius coram Iudice docet vel docere est paratus quod possideat bona, in qua exequutio paratur 2. & *quare* 3. *ampl.* 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57 58. 59 60. *limit.* 61. 69. 70. 72. 74. 75. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. *fol.* 66. 77. 78. 79. 80. 81.
Sententiæ nullitatis ex defectu iurisditionis quādo cesset exceptio 45. *Perpetuo de illa excipere, & agere licet* 46. *fol* 162.
Sententiam nullam iudicis Ecclesiastici, quando laicus reuocet. 5. 6. *fol.* 142.
Sententiam nullam volenti exequi licet de facto resistere. 3. *fol* 143.
Ad sententiam sat est citare eum qui tempore Iudicis ius habet non eum qui deinde habere potest. 2. *item cum tantum, quem negotium tangit principaliter* 3. *fol.* 29.
Sepulcra antiquitus constituebantur sola patris familias destinatione 10. *nunc fiunt in Ecclesijs, vbi prius id erat vetitum* 11. & *quare* 12: *quare dicantur religiosa* 13. *fol.* 362.
Seruitus an obligari possit 12. 13. *alio modo quem eo, quo est constituta vti liceat.* 14. *fol.* 377.
Seruitus distinguitur à re cui illa seruit 3. *fol.* 377.
Seruitus est licita de iure gentium 78. *fol.* 335.
Seruitus imponi potest fundo emphiteotico donec durat emphiteusis etiam contradicente domino 17. *im-*

17. *impediri quando possit executio sententiæ super seruitute a directo domino*. 19. *fol*. 55.

Seruitus non acquiritur absque scientia eius in eu:us præiudicium quæritur 20. *quomodo probetur talis scientia* 21. *An vera vel præsumpta requiratur* 21. *fol*. 291.

Seruitus prædiorum est duplex rustica, & Vrbana. 1. *fol*. 377.

Seruitutes rusticæ capi possunt in executione rei indicatæ, Vrbanæ nequaquã 5. *& quare* 6. *contrarium* 7. *& quare* 9. 12. *fol*. 377.

Seruus non habet nec velle, nec nolle 1. *in finẽ fol*. 371.

Si importat conditionem 19. *fol*. 325.

Signatura à quo fuit instituta, & illius iurisdictio 66. *Qualiter dicatur vētura seu fors* 67. 68 *a Principis voluntate, quæ pendent recensentur inter casus fortuitos*. 68. *fol*. 499.

Signatura vnde dicatur: & quæ sit in Rom. Cur. 62. 63. *illius rescripti formula* 64. *fol*. 499.

Syndici non possunt remittere iniuriam illatam Vniuersitati sine speciali mandato 5. *fol*. 186.

Syndicus Capituli, vel oppidi, an ad obligandum Capitulum vel Vniuersitatem egeat speciali mandato 13. *fol*. 216.

Singularia verba tanquam certa satisfaciunt intellectui practico 2. *fol*. 172.

Socer non carceratur instante nuru restitutionis dotis causa 10. *ampl. ibidem fol*. 406.

Societas quid sit 1. *fol*. 213.

Societas officij contracta ad sex menses, & deinde ad beneplacitum durat tantum ad alios sex mẽses 6. *fol*. 123.

In Societatis vtilitatem quid conuersum quomodo probetur 35. *fol*. 315.

Socij plures si simul contrahant nõ facta mentione solidi, singuli obligantur tantum pro rata quam habent in Societate 1. 2. *ampl*. 4. *limit*. 5. 6. 7. 8. *fol*. 315. 316.

Socij rei illicitæ qualiter inuicem obligentur 2. *fol*. 313.

Socij singuli tenentur in solidum occasione societatis 4 *& quare* 5. *Ampl*. 6. 8. 9. 11. 12. 13. 14 15. 16. 17. 19. 20. 21. 22. 23. 24. *Limit*. 25. 26. 27 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 36. 37. 39. 40. 41. 42. 45. *fol*. 314. 315.

Socij tractantes commune negocium, sunt in eo instar institoris 10 *fol*. 314.

Socius an teneatur pro rata posita in societate, vel de proprio, si excussis bonis socialibus societas non est soluenda 43. 44. *fol*. 315.

Socius gaudet priuilegio socij 3. *fol*. 313.

Solemnitas legis idem est quod Lex 42. *fol*. 333.

Solemnitas perperam adhibita vitiat actum 52. *fol*. 149.

Solidi actio cessat in vnum ex fideiussoribus ratã suam soluentem 30. *Ampl*. 31. 32. 33. 34. 35. *Limit*. 36. 37. *fol*. 317. 318.

Solidi actio cessat vbi creditor conuenit vnum ex obligatis in solidum pro portione sua 38. *& quare* 39. *fol*. 318.

Contrarium quod non sufficiat simplex petitio 40. *Ampl. primam opin*. 41. 42. 44. 45. 46. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. *Limit*. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. *sublimit*. 64. *fol*. 318. *&* 319.

Solidi actione excluditur, qui ratam ab vno ex obligatis recipit 1. *& quare* 2. *declara*. 3. *Ampl* 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. 27. *Limit*. 15. 16. 18. 19. 20. 22. 24. 26. 28. *fol*. 316. 317.

Solidi obligatio quando censeatur extincta per receptionem partis 24. *fol*. 52.

Solidi obligatio quomodo probetur, & diuidatur. 84. *fol*. 320.

In solidum nunquam censentur plures obligati 1. *Ampl*. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 25. *Limit*. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 26. 27. 28. 29. 30. 32. 33. 34. 35. 37. 49. *fol*. 308. 309. *&* 310.

In solidum obligãtur qui institorem negociationi præposuerunt 22. *fol*. 216.

In solidum plures obligati si vna sẽtentia fuerint condemnati, executio fit per viriles 77. *& quare* 78. *Ampl*. 79. 80. 81. *Limit*. 82. *fol*. 320.

Solui potest pro inuito vt excusetur à pœna amissionis bonorum 5. *fol*. 92.

Solutio, & iudicialis petitio an procedant à pari 47. 50. *fol*. 318. 319.

Solutione vnius ex correis omnium soluitur obligatio 9. *ampl. ibidem, &* 10. *fol*. 51.

In solutum datio nulliter quando sustineatur 33 *fol*. 479.

Spe duplici niti dulce est 1. *fol*. 96.

Spiritualia bona præferuntur cunctis temporalibus 89. *fol*. 383.

Spiritualia, & temporalia quam anologiam habeant in foro Ecclesiastico 111. *fol*. 185.

Spoliatus non restituitur vbi exactis constat spoliatorem esse dominum rei 3. *Item vbi iterum esset spoliandus* 9. *fol*. 477.

Spoliatus non restituitur vbi spoliator esset in possessione confirmandus 24. *fol*. 380.

Spolij actio præscribitur annis triginta. 10. *fol*. 501

Spolij actio quando competat ei, qui executionem passus est excessiuam 6. *fol*. 481.

~~*Spolio nec*~~ *Retinendæ agit is cuius nomine fuit emptus fundus, & illo deijciatur antequam ratam habeat emptionem* 3. *Ampl*. 7. 9. *fol*. 174.

Ad statuam Principis vid. Carcerari.

Statuta Hispaniæ, & Galliæ in faciẽda executione rei iudicatæ 6. *fol*. 328.

Statutum Hannoni de vestibus non capiendis in executione rei iudicatæ 15. *fol*. 355.

Statutũ dans formã exequen. sentẽtiam est seruãdum vide in Executione facienda.

Statutum est apud plures gentes, vt ea actione conueniatur donatarius qua conueniri potest donator 51. *fol*. 28.

Statutum est seruandum, quamuis durum 53. *fol*. 334.

Statutum in executione quale seruandum vide in Executiuis.

Statutum quod credatur testi sine iuramento, an valeat 11. *fol*. 288.

Stipendia militum non possunt capi in excutione rei iudicatæ 1. *Ampl*. 3. 4. 5. 6. 7. *Limit*. 8. 9 *sublimita* 10. *fol*. 346. 347.

Stylus Cur. Neapolis in examine testium. 17.

Item

Item Bononiensis. ibid.Vrbis.18.fol.270.
Stylus non citandi ad sententiam vbi est conclusum in causa, qualiter intelligatur. 28.fol. 147.
Stylus Rom. Cur. carcerandi Doctores pro ære alieno obligatos in forma Cameræ. 34. Vnde natus is stylus. 36.fol.390.
Stylus Rom.Curiæ in examine testium. 38.fol. 271.
Stylus Rom.Curiæ in faciendâ liquidatione debiti illiquidi. 12.fol.141.
Stylus Romanæ Curiæ modo est albus modo niger. 38.fol.497.
Stylus Rotæ in proferenda sententia ante ferias generales. 40.fol.148.
Subscriptio qualiter facienda?
Subscriptio testium in Instrtmento an requiratur. 2.19.fol.236.237.
Subscriptionis effectus. 28.fol.252.
In Subsidiarijs remedijs cessat proportio. 112. fol.385.
Substantia contractus nan mutatur ex accidenti illi addito. 4.fol.35.
Substantialia contractus quæ sint. 7.fol.102
Substituto nocet sententia lata contra institutum. Vide sententia lata contra institutum.
Substitutus potest & debet appellare à die habita notitia sententiæ latæ in hæredem etiam quod hæres bis appellasset. 63.fol.34.
Subtilitates iura abhorrent. 17.fol.26.
Successores ex Iuris dispositione qui sint: 64. fol.29.
Superindictum quid sit. 4.fol.230.
Suspecti de fuga sunt omnes mercatores in nundinis. 23.fol.400.
Suspectus de fuga non admittitur ad cautionem iuratoriam. 41.fol.127.

T

Taciti & expressi non est par virtus in sententijs. 15.fol.168.
Taciti & expressi præsta virtus 18.19.ampl.23 24.fol.340.
Taciti & expressi par est virtus in Iudicialibus. 43.fol.153.
Tempore prior potior est in Iure. 2.fol. 230.
Temporis diuisio. 1.fol.124.
Tempus ad appellandum currit durantibus ferijs cuiusuis generis. 11.fol.426.
Tempus ad exequen.testamentum est annus & quando labi incipiat. Vide executor testamenti, & Annus datus.
Tempus aliquod vbi datur ad aliquid faciendum intelligitur de tempore vtili. 5. Ampl. 6. 7. fol.124.
Tempus quid sit. 2.3.fol.124.
Tempus vbi obligationi faciendi est appositum obligatio est pura, & statim debetur. 88.fol. 455.
Terminum suscipere ad soluendum nemo potest sine speciali mandato. 42.fol.146.
Terminus ad videndum iurare testes non debet esse nimis breuis nec longus alias facit examen nullum 13. & quare ibidem fol.288.
Terra quare facta sterilis, vbi sponte sua ferebat fructus. 1.2.fol 240.
Tertius adueniens causæ non potest declinatoriam opponere 9. ampl. 10. & quare 11. fol. 491.
Tertius an possit appellare in causa criminali. 10 11.fol.134
Tertius qui scit causam agi, appellando, non ideo retardatur executio, nisi concurrat fauor minoris vel Reip. 16.fol.75
Testamenta fieri possunt nocte, adhibitis tribu luminibus 15. & quando 18.19.fol.222.
Testamenti executio. Vid. executio testamenti.
Testamentum an dicatur perfectum si coram testibus non sit lectum & publicatum, vbi testator testibus declarauerat voluntatem suam, Affirmant relati nu.8. Negatiuam tenent relati num.8.Concorda 9.10.11.14.15.17.18.20. 21.22.23.24.25.fol.248.249.
Testator quando dicatur testari, vel præparesse se ad testandum. 13.fol.248.
Testatoris dispositio, quod aliqua bona sua vel reliquiæ corporis sui proiciantur in mari, est valida. 2.fol. 463.
Testatoris voluntas est lex, sed non potest disponere, vt in executione illius procedatur summariè 4. vel non obseruetur forma cap. sacræ de sent: excom.45.fol.331.332.
D.Thadeus Barberinus laudatur. 42.fol.512.
Testes absuturi qualiter debeant iurare. 22. fol.262.
Testes adhibit in Instrumēto sat est quod audiāt licet non videant contrahentes, modo notam illorum vocem habeant 4.5.6.ampl.7.8.9.10. 11.12.13.14.15.16.17.18. Declara 19.limit. 20.21.22.24.27.29.30.31.32.fol. 241.242.
Testes adhibiti in testamento ad illius validitatem opus est vt videant testatorem. 34.36. ampl. 37.38.39.45.50.52. limit. 45.47.48.49. 51.53.54.55.56.fol.242.& 243
Testes an rogandi, & quando, vt adsint stipulationi Instrumenti 3. quando dicantur præsentes 6.fol.240.
Testes an sint rogādi in stipulatione Instrumēti 17. An descripti in primo Instrumento protocolli, censeantur repetiti in sequentibus carentibus testibus 18. An debeant cognoscere partes rogantes notarium de stipulatione Instrumenti. 20.fol.237.
Testes debent deponere cum iuramento 1.3. & quare 2.ampl. 5.7.9.11.12.13.14.15.16.17 18.19.20.21.22.23.27.28.limit.29.30.31. 32.33.34.35.36.37.38.39.40.43.44.46.fol. 264.& 265.
Testes debent esse presentes dum rogatur notarius, vt de placitis partium conficiat Instrumentum. 1.Ampl.4.5.11.fol.240.241.
Testes examinari possunt die feriata, si iurauerint die non feriata. 49.50.51.fol.223.
Testes ex vniuersitate quando recipiantur in causa vniuersitatis. 37.40.fol.58.
Testes ignorantes latinum sermonem, si adhibean-

antur stipulationi Instrumenti sat est idiotate illis noto explicare contenta 8.9.*& quid i examinentur* 9. *an debeant videre contraentes*. 10.*fol.*241.

Tes inducti possunt cogi ab eo contra quem uere inducti vt examinentur 9. *& quare* 10. *ampl.*12.*fol.*286.

Tes instrumentarij quales esse debeant 3. *quot requirantur in Instrumentis*. 4.*fol.*237.

stes iurare debent de veritate dicenda super articulis, & tota causa 24.*quid si fuerint examinandi pro informatione Iudicis vel ad perpetuam rei memoriam*. 46.*fol.*263.

stes iurare non possunt de veritate dicenda die feriata 47.*limit.*49.*fol.*223.

estes iurati die iuridica examinari possunt die feriata 7. *& quare* 8.*fol.*288.

estes iurati die iuridica possunt examinari die non iuridica. 44.*fol.*272.

estes non iurant feriatis diebus 49. *Ampl.* 48. *limit.*46.49.51.52.53.*fol.*223.

estes non possunt iurare die feriata, sed examinari. 23.*fol.*262.

estes perperam examinati non possunt haberi pro recte examinatis partibus consentientibus. 6.*fol.*336.

estes qui induxit an possit illos reprobare. 14. *fol.*287.

estes qui iurarunt durante delatione data possunt quandocumque examinari. 23.*fol.* 289.

Testes si iurarunt durante dilatione possunt examinari illa finita, nisi sit data cum copula, & ad probatum habendum 45. *limit.*47.*fol.*272.

Testes singulares quando falsi dicantur, & puniendi de falso. 23.24.*fol.*291.

Testibus non iuratis datur fides partibus volentibus. *fol.*339.

Testes an debeant prius super interogatorijs quã articulis examinari. 74.*fol.*294.

Testis an die iuramenti possit valide examinari. 49.*fol.*263.

Testis an possit iurare die sequenti feriata si pars citata fuit ad videndum illum iurare die feriata. 42.*fol.*263.

Testis cogi potest deponere veritatem pro vtraq; parte. 4.*fol.*386.

Testis de auditu quando probet. 28.*fol.*242.

Testis de veritate dicenda debet iurare die iuridica.2.*ampl.*3.*limit.*4.5.*fol.*288.

Testis debet deponere de ijs quæ nouit per vnum saltem ex quinque sensibus 1.*limit*, 3. *quando illius dictum presumptiue concludat*. 4.*fol.* 287.

Testis deponens extra articulos vel positiones non probat 1. *& quare* 2. *limit.* 4.5. *Quando testis dicatur deposuisse extra articulos*. 2.*fol.* 285.*&* 286.

Testis deponens fuisse stipulatum instrumentũ hora duodecima & ante, vel plus, an probet anterioritatem. 30.31.*fol.*226.

Testis deponens non credere, quæ deposuit an probet. 75.*fol.*294.

Testis inductus ad probandam possessionem non potest interrogari de proprietate 6. *limit. vbi iurauit dicere veritatem super articulis & tota causa*. 7.*fol.*286.

Testis instrumentarius contradicens instrumento qualiter debeat deponere. 30.*fol.*240.

Testis instrumentarius examinandus ad comprobandum contenta in Instrumento vbi alius contradicit qualiter debeat deponere. 31. *fol.*240.

Testis Instrumentarius si contradicat contentis instrumẽto, minuit illius fidem 1.11.*ampl.*3. 4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19. *limit.*19.20.21.22.23.24.25.26.27.28.29.*fol.* 137.138.139.140.

Testis interrogatus, an aliter fieri possit, quod secus fit, ac ipse deposuit, si affirmatiue deponat, nihil probat, & quare. 72.*fol.*293.

Testis interrogatus iuxta interrogatorium captiosum, si fiat varius, an probet. 73.*fol* 294.

Testis iurando non opus est, vt dicat iuro. 2. *fol.*281.

Testis iurans non tactis scripturis, si peierat, an puniatur pœna falsi. 74.*fol.*285.

Testis non deponit scripto. 33.*fol.*209.

Testis non interrogatus iuxta interrogatorium, vel non respondens, habetur pro non examinato 80.*Ampl.*81.*fol.*294.

Testis non potest iurare extra locum iudicij. 3 *fol.*288.

Testis qualiter probetur quod iurauerit tactis scripturis.33.34.*& seq.fol.*281.*vide* iuramentum testis;

Testis qui hodie iurauit, & cras examinatur, non ideo ratione successiuitatis temporis est suspectus, 1. *iuratus deposuisse dicitur qui post iuramentum statim iurauit*. 2.2.*fol.* 261.

Testis qui iurauit intra terminum ad probandũ potest lapso termino examinari. 52.*fol.*263

Testis recusans deponere veritatẽ pro vtraque parte, est suspectus 3. *ampl.*4.*fol.*386.

Testis recusans respondere interrogatorijs nihil probat. 5.*fol.*286.

Testis recusans respondere vni interrogatorio nihil probat in reliquis 58. *limit.*60.*fol.* 293.

Testis si in suo examine negat commisisse delictum, de quo interrogatur; vbi deponit pro alio est impunis 64. *vbi refert sex opiniones*. *fol.*293.

Testis si iurauit post examen an probet. 47. *si iurauit durante dilatione an examinari illa finita*. 48.*fol.* 265.266.

Testis si non iurauit ante examen si iuret statim post examen an illud sit validum. 51.*fol.* 263.

Testis sponte se subijciens examini non probat & quare 1.*ampl.*2.3.

Testium contrarietas probat inditium ad inquirendum in illos de falso. 26.*fol.*291.

Testium examen. *V*ide examen.

Testium probatio pendet à iuramento solemniter præstito 8. *ampl.*9.11.*fol.*288.

Theodosius de Rubeis edidit opus horarium. 5. *fol.*

*fol.*225.

*Titulus inualidus non excusat possidentem à restitutione fructuum.*13.*fol.*110.

*Titulus vbi reducitur ad non titulum, res est restituenda cum fructibus.*18.*fol.*106.

*Tortura an inferenda die feriata.*14.*fol.*421.

*Transactio hæredis non nocet illius substituto.*50 *fol.*33.

*Treguam facere potest Dux exercitus sine speciali mandato, sed non pacem.*4.*illius obseruantia firmior est pace.*5.7.*fol.*186.

*Turca, & similes qualiter iurent.*71.72.*fol.*285.

*Turcarum Imperatori cibaria parantur ex pretio fructuum magni horti, & quare non autem ex vectigalibus, & tributis.*7. *fol.*349.

*Turnus non dicitur cõsumptus, si prouisio quouis modo non habet effectum.*6. *fol.*486.

*Tutela cõcessa matri & auiæ indulgentia Iustiniani.*36.*anomala irregularis, & extraordinaria nuncupatur.*37.*fol* 402.& 403.

Tutela est indiuidua 3.*intellige.*4.*fol.*310.& 311

*Tutela negata, & concessa fœminis.*30. 34. & *quare* 31.32. *fol.*402.

*Tutela testamentaria extinguit legitimam.*38. *fol.*403.

*Tutor datur principaliter personæ pupilli.*1.*obligatur ad restitutionem. si quid omisit vel commisit in bona vel Iura pupilli fol.*313.

*Tutores plures collectiuè obligati in solidum censentur obligati.*1.*contrarium, & concorda.*2.& *quare.*3.*Amplia priorem opin.*5.6.7.8. 9.10.12.13.14 15.16.17.18.19.20.21. 22. 23. 24.25.26.34.*Limit.*23.25.36.37.38.39.40.41 42.43.44.45.46.49 50,*Sublimit.*39.43.46.48 *fol* 310.& 311.

*Tutores plures diuersi fori qualiter conueniantur.*53.*fol.*312.

*Tutoris officium est publicum.*31.*fol.*402.

V

V*Assalli eiusdem Feudi, an in solidum singuli sint obligati.*38. *fol.*310.

*Vassalli non alienantur inuiti.*1.*incommoda eorum qui alienant.* 3.4.*ampl.ibidem.*12.*limit.* 13.*fol.*376.

*Venditio quando dicatur facta in fraudem paratæ exequutionis.*62.*fol* 45.

*Venditio rei captæ in executione est fraudolenta.*1.*Ampl.*2.4.5.6.8.9.10.11.*limit.*12.*fol.*490

*Venditor an cogatur facere Instrumentũ venditionis.*24.*fol.*256.

*Verba futuri temporis non adaptantur ad præterita.*27.*fol.*431

*Verba generalia sunt obscura, & captiosa.*1.*non satisfaciunt intellectui practico.*2. *fol.*172.

*Verba temporis preteriti perfecti non possunt adaptari ad futura.*27.*fol.*432.

*Vestes capi minime possunt in executione rei iudicatæ.*1.*quare.*2.4.10.*non continentur in generali obligatione bonorum, nec quis censetur illas obligasse.*3.*Ampl.*8.12.14.16.& *seq.limit* 18.21.22.24.*sublimit.*23.*fol.*354.& 355

*Vestes non detrahuntur damnatis ad mortem.*3. *ampl.*5.*nec cedentibus bona.*6.*fol.*354.

*Vestium nomine quid contineatur.*15.*fol.*355.

Via quando dicatur seruitus rustica, vel Vrbana 5.*fol.*377.

*Via Sacra quæ fuit apud Romanos.*4.*fol.*362.

*Viæ, & similia an capi possint in executione sententiæ latæ in vniuersitatem.*3.4.*in nullius bonis sunt, & instar solis a nemine possidentur.*5.6. *fol.*364.

*Viarum aggressorum corpora suspensa scinduntur in frustra, vt fiant esca coruorum.*2.*fol.* 307.

*Victoria omnis est insolens.*1.*fol.*327.

*Vim inferre licet lædenti patrimonium vel famam.*56.*fol.*513.

*Visitandi ius non est præscriptibile.*18.*fol.*146.

Visus nomine omnis sensus corporis intelligitur 3.*fol.*241.

*Visus quoties requiritur in teste.*26 *fol.*242.

*Vita est supplicium infamibus.*20. *fol.*332.

*Vitia omnia colore aliquo virtutis excusari possunt excepta iniustitia.*74.*fol.* 514

*Vniuersalia suum esse habent in intellectu, & potius intelliguntur quã tangantur.*1.*fol.*140

*Vniuersitas agit actione iniuriarum ob illatam iniuriam vni ex vniuersitate.*33.*quare ibidem ampl.*24. *qualiter puniatur ob commissum homicidium.*25.*fol.*57.

*Vniuersitas potest assumere litem motam alicui ex vniuersitate, & quando.*31.*fol.*57.

*Vniuersitas qualiter citetur.*26 *fol.*147.

*Vniuersitas quid sit.*3.4.22.*fol.*55.57.

Vniuersitas repræsentatur per Decuriones.vid. Decuriones.

*Vniuersitas si non habet bona in communi, & nolit collectam imponere, executio sententiæ in illam prolata sit in singulos ex vniuersitate pro rata.*55.*ampl.*56.*limit.*60.61.62.65.*distingue.*57.58.59.*fol.*59.60.

*Vniuersitatis lis non est lis singulariorum.*30. *fol.*58

*Vniuersitatis quæ sunt, nõ sunt singulorum.*6.*illius procurator non est procurator singulorum.*7. *vassallus illius non est vassallus singulorum, nec singulis ex vniuersitate præstat iuramẽtum, nec feudo priuatur offendens aliquem ex vniuersitate.*9.*si habet feudum qualiter iuret fidelitatem, vel seruitium præstet.*9.*est incapax spiritualium actiue, & passiue.*10.*qui intelligantur excomunicati.*11.*quomodo leuet infantem à Baptismo.*12.*fol.*56.57.

*Vniuersitatis quæ sunt qualiter dicantur esse singulorum.*64.*in fin.*

Ad vniuersitatem quando dicatur spectare causa 41.*fol.*59.

*Cum vniuersitate multa transeunt, quæ alias nõ transirent.*10.*fol.*361.

*Vnus cum pluribus collectiue vocatus an habeat maiorem partem vocum.*28.*fol.*305.

Vrbanus VIII.compressit Iudicum dilationes. 18.*fol.*117.

*Vsufructuarius omnium bonorum potest præsentare in Ecclesia.*12.*fol.*375.

Vsu-

Vsufructuarius partis bonorum hæreditatis, nõ ipse, sed hæres soluere debet æs alienum distractis corporibus hæreditarijs in vsufructuario vniuersali secus quia ipse soluit ex corporibus hæreditarijs.32.fol.88.

Vsufructuarius rei emphiteoticæ quãdo sit obligatus ad solutionem canonis, vel collectæ.30, 31.32.33.In qua parte concurrat vsufructua. rius certæ rei cum vsufructuario vniuersali in solutione collectarum.34.fol.87.

Vsufructu omnium bonorum mobilium, & immobilium non continentur emolumenta protocollorum notarij.78. item nec iura, & actiones.78. quando vsus fructus rei alteri relictæ.80.relictus vxori, an contineantur fructus feudi. Quando nomina debitorum, 82.fol.91.

Vsus alicui relictus non egreditur personam legatarij.4.fol.372.

Vsusfructus acquisitus debitori ex contractu oneroso capi potest in executione sententiæ cõtra illum latæ.7.& quare.8.ampl 9.acquisitus ex donatione facta præsenti, & acceptanti capi potest in executione sententiæ latæ contra vsufructuarium.10.& quare, ibid.secus si facta fuit absenti.15.limit,17.si debitori sit relictus ex testamento, vel codicillis an capi in executione rei iudicatæ contra legatarium.18. peculij profectitij capi potest in executione sententiæ latæ contra patrem.22.24. peculij aduentitij vsus fructus quando capi possit in executione rei iudicat. 28.29.49. castrensis peculij filij con capiunt patris creditores.50. fol.372.374.&375.

Vsufructus alteri cedi, vel concedi potest. Ius autem talis commoditatis nequaquã.5.fol.372

Vsus fructus, & fructuum commoditas idem sunt.49.fol.374.

Vxor est socia mariti diuino, & humano iure.2. fol.483.

Non potest retinere bona mariti, quæ illo viuente possidebat iure familiaritatis.3.& quare.5,6.contrarium si illa sine vitio possideat, & quare.10.483.

Ampl.12.13.14.15.16,17.18.19.20.21,22.23.24. 25.26.27.28.29.31.32.33.limit.30.34.intellige relatas ampliationes.35.36.38.39.40.fol. 484.485.

Vxor impunis eximit maritum è manibus satellitum, qui ducatur ad mortem, & quare 40.fol.512

Vxor mortuo marito est illius imago, retinet illius domicilium, gaudet priuilegio defuncti mariti etiam exorbitanti, & quare.9 Quomodo probetur retinere bona mariti.11.fol.483. & 484.

Potest occupare, & retinere omnia bona mariti etiamsi adesset feundum, donec sit satisfacta de sua dote 20. Ampl.in emphiteusi.29.contrarium.30 fol.484.

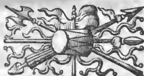
Vxor possidens bona mariti, quando faciat fructus illorum suos, vel an imputentur in sortem principalem.41.fol.485.

Vxor viuente marito nullum ius, vel titulum habet in bonis mariti quæ possidebat iure familiaritatis.5.non potest sibi mutare causam possessionis in bonis mariti.6.fol.493.

Zifra idest nota.3.fol.250.

Zongus Hondedeus secundus Collateralis Curiæ Capitolij.21.

FINIS.

INDEX IVRIVM

QVÆ DECLARANTVR, ET DOCTORVM, qui explicantur, vel reprobantur,

APocalipsis cap. 19. declaratur 79. fol. 279.
Cap. cum Bertoldus de re iudicata declaratur 8. fol. 375.
Cap. cum vigesimum de offic. de leg. an procedat in foro Cæsaris. 44 fol. 161.
Cap. Dudum §. nos igitur de præben. in sexto est singulare. 52. fol. 453.
Cap. ex litteris de Iure patron. declaratur 10. fol. 375.
Cap licet Episcopus de praben. in sexto declaratur. 72. fol. 480.
Cap. locupletari de reg. Iur. limitatur. 4. fol. 341.
Cap. non inferenda 2. 3. 4. declaratur 4. fol. 122.
Cap. Odoardus an renuntiari. Vid. Cap. Odoardus.
Cap. redintegrandæ. 3. 9. 1. limitatur 24. sublimit. 25. fol. 76.
Cap. redintegrandæ 3. q. 1. limitatur. 28. fol. 416.
Cap. 1. de ferijs limitatur 46. declaratur 52. fol. 223.
Clem. vt calumnijs de re iudic. cessat contra tertium 13. Contrarium 14. concorda ibidem fol. 13.
Concil. Trid. *sess. 2. de regul. cap. 15. declaratur. 8. fol. 124.*
Concilium Tridentinum declaratur sess. 25. de regul. cap. 15. 2. 6. 13. fol. 128. 129.
L. à Diuo Pio §. si super rebus ff. de re iudicat. declaratur. 83. 17.
L. à Diuo Pio § in venditione ff de re iudic. declaratur. 27 fol. 325.
L. à Diuo Pio §. in venditione ff de re iudic.
L. à Titio ff. de furtis declaratur. 21. fol. 373. cessat in obligato in forma Cameræ 1. ampl. 2. 3. 4. 5. 6. 14. 14. 15. 16. 1. limit. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. fol 329. & 330.
L. à Diuo Pio § in venditione ff de re indic. datur ordo faciendæ executionis. 46. fol. 333.
L. à Diuo Pio §. in venditione ff de re iud. partes renunciare possunt 3. in fin. contrarium. 11. intellige 22. fol 339. 340.
L. à Diuo Pio ff de re iud. declaratur. 3. fol. 429.
L. Aduocati C. de Aduocat. diuers. iud. exornatur. 16. 17 fol. 244.
L. antepen §. Lutius. e l. 1. ff. de legat 2. declaratur 24. fol. 305.
L. contractus C. de fid. instrum. declaratur. 16. fol. 249.
L. cum ab vno ff. de legat. 3. late declaratur. 5. 6. 9. in fin. 12. 13. vsque in fin. fol. 306. 307.
L. cum heres. ff. de stat. liber. & l. 1. §. apud Iulianum ff. deposit. declarantur 31 fol. 106
L. de vno quoque ff. de re iud. limitatur 25. 26. fol. 4.
L. diffamari remedium est odiosum. 23. fol. 97.
L. ex contractu ff de re iud. plures habet intellectus 24. declaratur. 25. Contrarium. 29. fol. 31. 32.
L. ex vectigali ff. de pignor. ampliatur in emphiteota imponente seruitutem fundo emphiteotico. 6. fol. 158.
L. fin §. fin. ff eo quod met. caus. declaratur 13. fol. 347.
L. fin. §. fin. ff. quot met. causa exornatur. 17. fol. 478.
L. fin. C. de iur. emphit. est exorbitans & rigorosa & quare 2. ratio eiusdem legis 3. fol. 370.
L. fin. C. de prætor. pign. declaratur. 14. fol. 489
L. fin. C. de sacrosanctæ Eccles. declaratur. 7 fol. 371.
L. ingenuum ff. de stat. homin. ampliatur. 12. 13. 21. fol. 30.
L. Iudex ff. de re iud declaratur. 12. fol. 420.
L. Iudex postea quam ff. de re iud. varius est sensus. 73. fol. 499.
L. licet ff. de iudic declaratur. 2. fol. 156.
L. Medicos. C. de prof. ff declaratur. 16 fol. 388
L. Meminerint C. vnde vi An limitetur ex pacto de capienda possessione propria auctoritate. 30. 31. 32. fol. 71.
L. non fraudantur. ff. de reg iur. exornatur. 9. fol. 371.
L. non solet ff. de reg. Iur. amplia & limita. 17. fol. 470.
L. Ob maritorum C. ne vxor pro marito declaratur. 82. fol. 17.
L. per procuratorem ff. de acqui. hæred. emendatur. fol. 272.
L. post sententiam C. de senten. declaratur. 18. fol 159.
L. qua inuitis ff. de reg. Iur. ampliatur. 24. fol. 7.
L. Sæpe ff. de re iudic. declaratur. 5. fol. 82.
L. sed licet ff. de offic. præsid. declaratur. 5. fol. 341.
L. Si chirographum ff. de probat declaratur. 30. 31. 32. fol. 256.
L. si creditores C. *de pactis limitatur. 25. fol. 317.*
L. si cui annua ff. de alim. & cibar. legat declaratur. 21. fol. 360.
L. si is qui §. fin. de pignor. emendatur. 5. fol. 377.
L. Si patroni §. fin. ff. ad Trebel. declaratur. 7. fol. 30.
L. Si quis ex aliena ff. de iudic. 6. & l. 2. ff. si quis in ius voc. declaratur. fol. 426.

L. Si

L. si quis ex aliena. ff. de Iud. Ampl. 19. fol. 492.
L. Titia cum testamento. ff. de legat. 2. declaratur. 16. fol. 102.
L. Titius. ff. de seru. exportan. declaratur. 5. 9. fol. 69
L. 1. §. diminutio. ff. de uent. impossess. mit. ponderatur. 4. fol. 327.
L. 2. C. de pignor. est exorbitans, & ampliatur & limitatur. 12.
L. 1. C. de sent. quæ sin. cert. quant. declaratur. 3. fol. 140.
L. 2. C. ne uxor. pro marito declaratur. 30. 26
L. 3. ff de præcar. declaratur. 4. fol. 356.
L. 3. §. ideoque. ff. de test ib. declaratur. 3. 8. fol. 269.
L. 3. C. de nouat limitatur. 4. fol. 179.
Auth. cassa. C. de sacros. Eccles. limitatur. 42. fol. 199
Auth hoc nisi. C. de solut. declaratur 18. fol. 328
Auth. iusiurand. quod præstatur ab ijs. declaratur. 25. fol. 283.
Rub. auth. vt præpon. nom. Imper. declaratur. 1. 2 fol. 232.
Rub. C. de ijs. quæ in fraud. creditor. declaratur. 38. 44. fol. 374.
§. eos autem auth. de collation. declaratur. 43. fol. 452
§. quod autem auth. de fideiuss. declaratur. 19. f. 328.
§. similiter de lege Corrad. irrepsit per omnes principatus Italiæ. 13. fol. 377.
§. fin. inst. de seruit. declaratur. 10. fol. 377.
Statutum Mantuanum declaratur. 7. fol 142.
Statutum Vrbis. lib. 1. cap. 50. comprobatur. 19. fol. 472.
Statutum Vrbis lib. 1. cap. 195. examinatur. 34. 35. fol. 368.
Statut. Vrbis. lib. 2. cap 47. declaratur. 27. fol. 291.
Glos. cap. ex litteris. 26. de Offic. delegati declaratur. 11 fol. 44.
Glossa. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. declaratur. 26. fol. 65.
Glos. in. l. eos. C. de appell. declaratur. 28. 31. & 60. fol. 497.
Glos. in. l. exequutores. C. quæ res. pig. oblig. poss. declaratur. 3. fol. 340.
Glossa. l. quinque legibus declaratur. 12. fol. 65.
Glos. in. l. si non speciale. C. de testament. reprobatur & approbatur. 35. fol. 243.
Glosa. in. l 3. §. tutores verb. vinculis ff de susp. tut. examinatur. 65. fol. 323.
Glos. in auth. vt præponatur nom. Imper. verb. indictionis reprobatur. 9. 230.
Glos. cap 9. C. declaratur. 40. fol. 22.
Abb. declaratur. 40. fol. 22.
Addentes ad Ludouis. reprobantur. 21. fol 106.
Afflictus declaratur. 76 fol. 9.
Albericus laudatur 8. fol. 366.
Alberic. in. l. nam salutem reprobatur, & declaratur. 28. 33 fol. 311. & 312.
Alciatus declaratur. 51. fol. 353.
Alex. laudatur. 23. fol. 367.
Alexander reprobatur. 11. fol. 108.
Alterius de Censuris declaratur. 109. fol. 385:
Angelus declaratur. 6. fol. 142.
Angel. declaratur. 24. fol. 478.
Angel.) Soccin.) declarantur. 13. fol. 35.
Angelus laudatur. 19 fol. 367.
Ang. in. l. qui restituere. ff de reiuend. reprobatur 18. fol. 430.
Angel. reprobatur. 21. 34. 85. circa med. fol. 415. & 416.
Aretin. pater subtilitatum. 22. præceptor Soccini senioris. 23. fol. 95.
Aretin. cons. 71. num. 1. reprobatur. 25. fol. 291.
Asinius in praxi declaratur. 30. fol. 5.
Auendanus reprobatur. 37. fol. 326.
Baldi lectura emendatur. 14. fol. 77.
Balditextus corruptus emendbtur. 3. fol. 354.
Baldi laus. 15. fol. 366.
Bald. declaratur. 63. fol. 45.
Baldus declaratur. 12. 13. fol. 141.
Baldus laudatur. 16. fol. 434.
Baldus negans Episcopum posse exequi suam sententiam quia caret territorio, reprobetur. 36. fol. 435.
Baldus reprobatur. 8. fol. 140.
Barbatia reprobatur. 110. fol. 456.
Bartoli opinio Pharisaica. 47. 89.
Bart. distinguitur. 80. fol. 17.
Bart. & Bald contrarij. 8 fol. 447.
Bartolus laudatur. 12. fol. 366.
Bart. reprobatur. 16. fol. 388.
Bart. reprobatur. 15. fol. 469.
Bart. sibi contrarius. 26. excusatur. à contrarietate ibidem fol. 31.
Bart. &) Cyn.) concordantur. n. 21 fol. 43.
Beccius reprobatur. 15. fol. 360.
Bellamera reprobatur. 15 fol. 65.
Bellamera reprobatur. 20. fol. 492.
Boer. declaratur 17. fol. 75.
Bursattus reprobatus. 20. 22. fol. 31.
Capic. defenditur à morsibus Rot. Auen. 11 fol. 286.
Cast.) Neuiz) concordantur. 40. fol. 44.
D. Chrisostamus declaratur. 95. & 119. fol. 38 & 385.
Crauet. reprobatur. 58. fol. 90.
Crotus reprobatur. 44. fol. 89.
Crotus singulare constituit, quod procurator generaliter constitutus possit facere quæ requirit speciale mandatum. 23. fol. 173.
Cyn declaratur. 20. & 64. fol. 48.
Cynus declaratur. 84 fol. 47.
Cynus defenditur. 58. fol. 498.
Cynus distinguitur. 80. fol. 17.
Cynus, & Bart. concordantur. 68. fol. 80.
Dec. reprobatur. 18. declaratur ibidem fol. 26.
Decius reprobatur. 15. fol. 97.
Farinac. laudatur. 11. fol. 70.
Fenzonius reprobatur. 35. fol. 398.
Federicus de Senis reprobatur. 6. fol. 417.
Fulgosius reprobatur. 12. fol. 314.
Gerard. singul. reprobatur, & declaratur. 29. 33. fol. 312.
Gozadinus reprobatus defenditur. 40. fol 40.
Guid. Pap. laudatur. 29. fol. 368.
Gulielmus Durandus laudatur. 11. fol. 366.
Hondedeus laudatur. 28. fol. 472.
Herculanus reprobatur. 8. fol. 501.
Ias. l. vnica. §. si procurator reprobatur & declaratur

ratur.28.33.fol.311.& 312.
Innoc.declaratur.23.fol,31.
Innoc.) Angel.) reprobantur 85.fol.49.
Innoc.reprobatur.18.fol.430.
Io: Demauderius laudatur.31.fol.368.
Io: Petrus de ferrarijs laudatur.28.fol.367.
Io: Roncagallus laudatur.74.fol.319.
Io: Sicardus laudatur .& notatur.25.fol.367.
Isernia) Afflictus) Oſaſcus) declarantur.15.26.fol.30.31.
Lucas à Penna reprobatur.10.fol.230.
Lucas Petus reprobatur.30.fol.497.
Mantic.decis.declaratur 33.fol.14.
Marius Antoninus reprobatur.19.fol.97.
Marsil.rebrobatur.2.fol.341.
Mauson reprobatur.77.fol.46.
Menoch.declaratur.9.fol.227.
Menoch sibi contrarius.7.in fin.fol.445.
Natta reprobatur.3.fol.125.
Neuizanus, & Franciſcus Bec.reprobantur.9. fol.109.
Oldradus declaratur.12.16.19.fol.248.249.
Oldrad.laudatur.6.reprobatur.7.fol.411
Oldrad.) Guido Pap.) reprobantur.17.18.fol.36.
Parlador.declaratur.5.fol.54.
Puteus declaratur in ſuis deciſionibus.6.26.54 fol.30.31.33.
Rebuffus declaratur 39.49.55.68.fol. 5.6.7.
Rimin. Iunior reprobatur. 11.fol.147.
Ripa declaratur. 61. fol. 34.
Romanus declaratur 21.fol.124.
Romanus laudatur et notatur. 5.fol. 366.
Romanus reprobatur. 30. in fin. fol. 137.
Rota defenditur à contrarietate. 12.fol. 280.
Rota contrarietas tollitur. 37.fol. 485.
Rota deciſ. 5. de conſuet, & deciſ. 5. de fide Inſtrum. in antiq. declaratur 10.13.fol. 235.
Rota deciſio. 7. nu. 3. de procur. in nou. non obſeruatur 14. declaratur 17. concordatur 20. fol. 151.
Rota Romanæ ſtylus. 3. fol. 145.
Salicetus laudatur, & defenditur 17. fol.367.
Salic. reprobatur 7. 481.
Sigiſmundus Scaccia laudatur 4. fol. 253.
Signorel. reprobatur. 6. fol. 69.
Socinus reprobatur 30. in fin. fol. 137.
Soccinus reprehenſus. quia in ſuis regulis vſus ſit verbo fallit. 12. fol. 70.
Specul declaratur 10. fol. 357.
Surd. declaratur. 58. fol. 45.
Theodoſius Rubeus laudatur 8.15. fol.150.151.
Tiraquellus) Galganettus) reprobantur 68. 70. 74. fol.382.
Granatius) & 383.
Trentacinq. reprobatur. 39. fol. 326.
Tuſcus Cardinalis laudatur 18. fol. 155.
Tuſcus reprobatur 50. declaratur. 66. fol.44.45.
Tuſcus reprobatur 40. fol.326.
Vantius reprobatur 39. fol. 148.
Veſtrius declaratur 11. concordatur fol. 151.
Veſtrius reprobatur 33. 34. fol. 325.
Vgo Doncl) Ierem.Siſter) reprobatur 81. fol.279.

FINIS.

Errata.	Corrige.
Fol.13.col.2.n.15.reus illius	auctor illius
fol.14 col.1.n.28 ageret præiudiciū	generet præiudicium
fol 15.n.12.ratione d ciam	ratione dicebam
fol.46.n.73. limit. vbi testis.	limit. vbi tertij
fol. 47.nu.88. turbat iudiciam.	turbas iudicem
fol.58.nu 34.in fin. vniuersita is a-ctorem.	vniuersitatis auctorem
fol. 86.n. 12.acca clausula.	cum clausula
fol. 97. n. 11. diccupo varie.	diruendo mœnia
fol. 104. n. 34 dixi infra lib. 2.	dixi de exception
fol. 105. n.34.teneut.	teneret
fol.112 nu. 22.et in fra. lib. 2.	da exception.
fol. 114 col. 1.n.3. quæ capit	quam capit
fol.114.col.2.n.9.in fin.sūt accepta	sunt recepta
fol.121 col.1.n.23 terminum ac-ceptare	terminum prorogare
fol.136 col.2.nu.17. infra lib. 3.	de exception
fol.142. col.1.n.5. exceptio decis.	exceptio Surd.
fol.163.col.1.n. 15. lata anotacio.	lecta a notario
fol. 167 col. 2. n.1. longius de	loquens de
fol.172. col. 1. n.12.etiam si petens.	etiam petendo
fol.180.col.1.ante n.1.communitur	amittantur
fol.189.col.1.n.15. recens. decis. 749.	decis.779.part. 2.
fol 202. col.2 n 14.potest renouare	potest nouare
fol.203.col.2.n.15.debitoris	debituri
fol.207.col.1.n.1.sit actimus.	sit acturus
fol.213. col.2.n.10 sin argui po-tuit.	argui possit
fol.241.col.1.n.4. ta verba	delenda
fol.233.col.2.n 4.Cum vitium.	Eum vitium
fol.255. col.2.in fin. Casus	Casibus
fol.275.col.1.n.29 decidentis.	decidendis
fol.276.col.1.n.47. lui refert.	vel refert
fol.277.n.61. vtimus aucor.	vtimur auctor
& col.2.n.72. legerat.	legitur
fol.287.n. 2. testibus.	feodibus
fol 300.col.1. n.12. Conueniuntur	Conueniant
fol 303.n. 6.in fin.aliqua non	aliqua non
fol 307. col.1.in prin.vt solant	vt soluant
fol.325. col.2.in prin. possemus in-hoare.	possemus inchoare.
fol.328.n.17.nam excusari	non recusari
fol.329.col.2.n.7.in fin Curiæ	Curæ
fol.383.col.1.n.79.iurisdictioni	iurisdictionis
fol.384.col.1.n.74 olan	mali
fol. 350 n.10 peruaria	pecuaria
n. 11. prædipuum	præcipuum
n.12. equi multi	equi muli
fol.351.col.1.n.36.instromenta a	instrumenta ad
n.38.pascua pratorum	pascua pecudum
fol 352.col. 1. n. 48. quæ nannum.	que damnum
n.50.domino dau	domino dante
fol.353.col.2.n.35.porcinæ salitue	porcinæ salitæ
fol.356. torrendum que	torrendumque
fol.360. col.1.n. 20. quia interim	quæ interim
fol.363.col.2.n.21.&id prælique	&id præcipue
n.25.sepulcher	sepulchri.
fol.364.col.1.n.4.interficientem.	iter facientem
fol.366.col.1.n.9. vt in quibus	& in quibus
n.9. nomine debitoris	nominis debitoris
fol.367.col.1.n.18.nominis cōfessio	nominis confessi
n.20. non sequiri caecutionem	non sequiti executionem
fol.368.n.6.col.1.circa debitam	circa debitum
fol.370.col.n.1.dicant verba	dictant verba
fol.387.n.133.non ptubat	dobeatur non

Errata.	Corrige.
fol.378.col.2.n.117.vel probatum	vel palatum
fol.386.n. 130.in fin.iustum non	istum non
fol.393.col.1.n.9.in fi. Doc.§.	hoc. §.
fol.373.col.1.n.12. dedacatur ad	deducatur ad
fol.405.n.1.col.1.diffcoditur species	difunditur species
fol.420.n.2.col.1. prospice gestam	prospere gestam
fol.423.n 25.col.2. & rectum tacitare	& rectum tacite
fol.431.col.2.n.6.in fin.nullarende	nullatenus
fol.436.col.2.n.14.in fin. seuerius	seu verius
fol.438.col.1.n.30.iuricum	Iudicum
n.31.in fin. vti debet	vti debet
n.38. requisere	requirerem
fol.438.col.1.n.27.declaras	declarat
fol.440.col.1.n.57.auuilium	auxilium
fol.442.col.2.n.47.inter et quas	inter quas
fol.451.col.2.n.81. recipiot mer-cedem	recipiebant mercedem
fol.453.n.82.col.1.dies mense.	Quod mense
n.89.maturis menlibus	maturis messibus
col.2.n.97. & ciua	& viua
fol.457.n.134.proaincia statuti	prouincia statuit
fol.452.col.1.n.13. querellaoi	querellæ
fol.463. col.1.inualidum	validum
fol.431.col.2.in prin. seruatæ	seruatis
fol.184.col.1.n.23.in fin creditore	debitore
fol.330.col.1.n.10 in fin.n.133.creditore	debitore
fol.385.col.2.n.117. vel probatum	vel palatum
fol.385.col.2.n.123.declaras	declarat
fol.386.col.1.n.159.gerus	Germina
fol.386.col.1.n.13.in fin instum.	istum
fol.397.col.1.n.1.in fin. Doc.	hoc
fol.418.col.2.n.10.alimena	alimenta
fol.422.col.1.n.20.prospice	prospere
fol.423.col.1.n.15.rerum cenun-tiare tacitate	reum renuntiare tacite
fol.431.col.2.n.6.in fin.nullātends	nullatenus
fol.434.col.2.n.23.in fin. & dixi	& dixit
fol.436.col.2.n.8 in fin.seoctius	seu vetius
fol.438.n.30.iurieum	iudicum
& n.31.in fin.vti debet	vti debet
n.38.& requiscre.	& requirerem
fol.440.col.1.n.57.auuilium	auxilium
fol.445.col.1.n.39.parbatiues	probationes
fol.445.col.2.n.72.addā ex.	inter
fol.451.col.1.n.28. recipiant	recipiebant
fol. 455.col.1.n.87.dict mense	quod mense
n.89.semeltr	sementi
n.90 mensibus	messibus
col 2 n.97. & cina.	& viua
fol.457.col 2.n.134. statati	statuit
fol.461.col.1.13.querela	querelæ
fol 464.col.1.inprin.§.couenietem	§ non conuenientem
fol.465.col.1.n.11.sit inualidum	sit validum
fol.475.col.2.in summario iudici	iudicium
col.2.n.1.iudicorum	iudiciorum
ibid. trudona	tredour
fol.480.col.1.n.52.vel reuocari	& non reuocari
col.2.67 infra cap	supra Cap. 20.
fol.483 col.1.n.19 data ceutiaue	data cautione
fol.486.col.1.n.2.plorinus	plotinus
col.2.n.11.Elutard.	Buetard
fol 494.col.1.n.24.caformationis	reformationis
fol. 497.col.1.n.39.cōsiderato exita	considerato exitu
fol. 500.col.2.n.56.Sace	Sæpe
fol. 512.col.1.n.42.in fin. fanos	fauos

Omissa in impressione.

fol.18.col.2.n.96.in fin *Intellige modo res quæ capitur in exequutione fit actori hypothecata iuxta doctrinam Cast.in l. cum filius fam.48. ff. de verb oblig.quem sequuta est* Rota *Coram Ghislerio in ciuitatis Castelli Spolij. 7. maij* 1638. & alibi passim non faciendo mentionem de hypotheca re a tertio possessa & in quem paratur executio, non tamen sufficeret generalis hypotheca contenta in obligatione Cam.vt sæpe censuit Rota *Zacchias de oblig. Cam. decis. 66 n.* 5. n. 71.

fol.19.n.104. hypotheeatis.*Sed. Folis de censib.lib.* 2. *cap.4. n.5. & seq.* vbi preterea refert qualiter cõcipiatur processus isto casu si agatur de censu.

fol. 62. n 11. limit.in procuratore ad negotia *Ias. in l. si se non obtulit ff. de re Iud. n.* 1.*vbi* præterea distinguit quid dicendum de institore

fol.90.col.1. nu.8. in fin.*si reus condemnatus nominet auctorem qualiter fiat executio Afflic.decis.* 255.habens.*Gratiam Descept. 912. pro.n. 16.& seq. & n.* 39.

fol. 296. col. 1. n.72. Quid si census sit a domino impositus super pluribus fundis suis limitibus distinctis, & deinde illi possid cantus à pluribus dominis an in solidum contra vnum illorum agi. *Milanens. decis. 13. n. 12. fid. folis de censib. lib. 3. cap. 4. n.* 17.

fol.383.n.81. Vers. abolendam *suadent dicta Pet. Damian. Epist. 12. Vers præterea.*

fol.384. col.1. Vers. Eucharistiam dedit. *& comprobat Iuo. Carnotens. epist* 81.

fol.457. n.128. cum onere iuxta receptam consuetudinem vtriusque Germaniæ in ecclesijs primasijs ciuitatum,& oppidorum

fol.513.col.2. n.61. ad illum scriptis. *& Petr.Damian. epist.1. lib.5.* grauiter in aliquos inuehitur qui dicta sua in malum sensum detorserant, col. 2.n.68. Ideo ne. late *Michael. Maucler.in sua monarch.3.part.lib.4 cap.2. & seq.* & n. 71. cap.4. *part. lib.4. cap.* 1.

fol. 514. col. 1. n. 68. temporum discrimen. *& vt inquit Petrus Damian. epist.5. lib. 1. Qui facit iuditium omnibus iniuriam patientibus.*